

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده
عنوان و نام‌پدیدآور: فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا) / به کوشش مصطفی درایتی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱-
مشخصات ظاهری: ج.؛ ۲۲/۵*۲۸/۵ س‌م.
فروست: نسخه شناسی؛ ۱
شابک: دوره: ۹-۲۷۱-۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸ ؛ ج.۱۴: ۶-۲۸۵-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت‌فهرست‌نویسی: فاپا
مندرجات: ج.۱۴.خلق - دیوان امینی.
موضوع: نسخه‌های خطی--ایران --فهرستگان‌ها
شناسه افزوده: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۳۶د۹الف/ Z۶۶۲۰
رده‌بندی دیویی: ۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد چهاردهم

خلق – دیوان امینی

به کوشش:

مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف: مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۱

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی

تقی چیت‌ساز، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: سمیرا عابدپور، فاطمه محمودی، هدی محمدی، سارا محمدی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی

با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیرآبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شــهید حقانی (غرب به شرق)،

بعد از ایســتگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی

تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ - ۸۱۶۲۳۳۱۵-۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶

وب گاه: www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد
للمخطوطات الايرانية

الرابع عشر
خلق - ديوان امينى

اعداد:
مصطفى الدرايتى

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به‌کاررفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به‌کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به‌کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
-
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیرالمؤمنین:** کتابخانه امیرالمؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی‌تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی‌کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیهٔ الله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرهٔ المعارف:** کتابخانه مرکز دائرهٔ المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سنا ف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.
- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.
- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.
- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران
- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری
- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان
- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه
- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.
- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.
- **فاضل:** کتابخانه آیةالله فاضل خوانساری
- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم
- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد
- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد
- **فرهنگ و ارشاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان
- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض
- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم
- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز
- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان
- **کا:** کاتب
- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.
- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی
- **گ:** برگ.
- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیةالله العظمی گلپایگانی.
- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.
- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکزاسناد مجلس شورای اسلامی
- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط
- **محمد هلال:** کتابخانه امامزاده محمد هلال آران کاشان، مخطوط.
- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.
- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.
- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیۀ الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیۀ الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیۀ الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه‌پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به کار رفته است. اِرجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱- در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarī'a

۲- عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-uṣ ṣūfīya

۳- کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴- چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵- برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

ترجمه	tarjuma(t) / tarjome	t.
دیوان	dīvān / dīwān	d.
رساله	risāla(t) / resāle	r.
شرح	šarh / šarḥ	š.
کتاب	ketāb / kitāb	k.
منتخب	montaxab / muntaxab	mn.
منظومه	manẓūma(t) / manzūme	mnz.
مختصر	moxtasar / muxtaṣar	mx.

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

َ	در کلمه	زَن	a
ِ	در کلمه	دل	e
ُ	در کلمه	گُم	o
آ	در کلمه	راه	ā
او	در کلمه	سود	ū
ای	در کلمه	بیرون	ī

۲. صامت‌ها:

ء، همزه	'
ب	b
پ	p
ت،ط	t
ث، س، ص	s
ج	j
چ	č
ح، ه	h
خ	x
د	d
ذ، ز، ض، ظ	z
ر	r
ژ	ž
ش	š
ع	'
غ، ق	q
ف	f
ک	k
گ	g
ل	l
م	m
ن	n
و	v
ی	y

ب – آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

۱. مصوت‌ها:

فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

همزه	ʿ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʾ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

خلق

● **خلق** / عرفان و تصوف / فارسی

xalq

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ص (۱۱۱-۱۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

● **خلق الاسماء**/ عرفان و تصوف / عربی

xalq-ul asmā'

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

در خلق اسماء و در آن از کافی کلینی و توحید صدوق و شرح قیصری یاد شده.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۷/۱۴

آغاز: بسمله. فی الکافی و التوحید عن الصادق (ع) قال ان الله تعالی خلق اسماء بالحروف غیر مصوت و باللفظ غیر منطق و بالشخص غیر مسجد؛ **انجام:** معقولات الاسماء و الصفات الالهیة لامجعولة بالعرض لاتحادها ... و هو الوجود الواجبی. فافهم ذلک انشاء الله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۵ سطر [ف: ۹ - ۲۶۶]

● **خلق اشیاء** / کلام و اعتقادات / فارسی

xalq-e ašyā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳/۲ خوئی

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد ... اما بعد این کلماتی است چند در بیان معرفت ایجاد؛ **انجام:** ایمان آورد بجمیع ما جاء به النبی صلی الله از قرآن و احادیث اگر بعضی بعقل ناقص خود قبول کند و بعضی رد نماید کافر است.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ص (۴۲-۶۰) [ف: ۷ - ۱۱۷]

● **خلق الارض** / حدیث / عربی

xalq-ul arḍ

ظاهراً قطعه‌ای است از کتابی در بیان خلقت زمین، دارای پنج باب، بدین ترتیب: ۱. ابتدای خلقت زمین؛ ۲. حدود زمین و مساحت آن؛ ۳. مدت خلقت زمین؛ ۴. زمین‌های هفت‌گانه؛ ۵. زمان‌های هفت‌گانه. احادیث این کتاب به نقل از کعب الاحبار، وهب بن منبه، عبدالله بن عمر، ربیع بن انس و دیگران آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۴۸/۲

آغاز: مجلس فی صفة خلق الارض قال الله تعالی الذی جعل لکم الارض فراشاً ... الباب الاول فی بدو خلق الارض؛ **انجام:** فذلک قوله تعالی عمد ترونها و عمادها من فوقها عن ابی هریرة قال: رسول الله صلعم علی اصحابه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۲۲-۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳۲- ۱۳۰]

● **خلق الاشیاء** / حدیث / عربی

xalq-ul ašyā'

رساله‌ای حدیثی است دارای باب‌های کوتاه، شامل مباحثی در کیفیت خلقت اشیاء و موجودات از جمله انسان، ملائکه، بهشت و جهنم و مرگ و آنچه متعلق به انسان است بعد از مرگش.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۷۴/۵-۹/۲۲۴

آغاز: بسمله حمدله ... اما بعد اعلم ان الله خلق شجرة ولها اربعة اغصان فیقول لها شجرة الیقین ثم خلق نور محمد (ص) فی حجاب ... باب فی ذکر تخلیق آدم قال ابن عباس خلق الله تعالی الادم؛ **انجام:** و الامام العادل و المرأة اذا ماتت فی نفسها و من قتل بظلم و من مات یوم الجمعة او لیلتها.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۷۶۴]

← خلق الاعمال ⩾ القضاء و القدر

← خلق الاعمال ⩾ الایقاظات فی خلق الاعمال و افعال العباد

← خلق الاعمال ⩾ خلق الاعمال

● خلق الاعمال / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-ul a‘māl

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۸/۴

بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۸ق، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۷]

● خلق الاعمال = افعال العباد = الجبر و الاختیار = جلالیة = خلق الافعال / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-ul a‘māl = af‘āl-ul ‘ibād = al-jabr wa-l ixtīyār = jalālīya = xalq-ul af‘āl

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

به درخواست: سعدالدین محمد استرآبادی

تاریخ تألیف: ذیحجه ۸۸۴ق؛ محل تالیف: کاشان

رساله‌ای کوتاه در خلق اعمال بندگان و جبر و اختیار که زمانی که دوانی در کاشان اقامت داشته و در حالی‌که کتابی در کنارش نبود به رشته تحریر درآورد. در پایان رساله توضیح مختصری درباره مراتب توحید (ذاتی و صفاتی و افعالی) داده و اشارتی به حدیث کمیل بن زیاد از حضرت مولی علی (ع) مشهور به حدیث حقیقت کرده است. از شفاء ابن سینا، تحصیل بهمنیار و رساله عمر خیام یاد کرده؛ این کتاب در الذریعة به عنوان های خلق الأفعال و الجبر و الاختیار و أفعال العباد آمده است.

آغاز: اما بعد حمدالله فتاح القلوب مناح الغیوب و الصلاة و السلام علی صفیه المحبوب و نبیه المربوب و علی آله.. ان اکتب له ماحضرنی فی الوقت من الدقایق المتعلقة بمسالة خلق الاعمال حسبما تقرر لدی ... فاقول افعال العباد دایرة بحسب الاحتمال ...

انجام: فلینظر المنتصر فیه بنظر دقیق و یتفکر فیه تفکر عمیق تتجلی علیه انوار التدقیق والله ولی التوفیق

چاپ: مشار عربی، صص۳۱۴-۳۱۷؛ در ضمن الرسائل المختاره، اصفهان، ۱۳۶۴؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۵ق، وزیری (کلمات المحققین: ج۲، صص۱۵۶-۱۶۰)

[الذریعة ۲۴۳/۷ و ۸۲/۵ و ۲۶۰/۲؛ کتاب شناسی مکتب فلسفی شیراز ۴۲-۴۴؛ مکتبة امیر المومنین ۱۳۱/۱؛ الاوقاف العامة موصل۲۳۰/۲؛ دنا ۴/ ۹۹۵ (۷۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة خلق الاعمال

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۸/۳

بی‌کا، تا: شب دوشنبه ربیع الثانی ۹۰۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۱۶۲-۱۷۲)، ۱۹ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۹۸/۲

آغاز: أقول ان افعال العباد دائرة بحسب احتمال العقلی من أمور الاول: ان یکون حصولها بقدرة الله تعالی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: ابا الهدی بن احمد بن محمد، تا: ۹۰۹ق؛ یک مورد حاشیه‌نویسی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۴۱۱ر-۴۱۲ر)، ۶۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۴۵۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۹ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۲پ-۱۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۶۱۲]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۹۲/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالله بن شهاب الدین بهابادی یزدی، تا: ۱۵ شوال ۹۵۸ق؛ ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۸۴۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۵۶/۳

آغاز: الارباب الهام الحق و الصواب انه مفتح الابواب و ها انا افیض فی المقصود مستفیضا من ولی الطول فاقول افعال العباد دایرة بحسب الاحتمال؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد فزند علی بن هارون مظاهری، تا: ۱۵ رمضان ۹۵۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۵ص (۱۲۱-۱۴۵)، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۴۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲ق، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱ق، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵ق، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ ۱گ (۴۹ر وپ) [ف: ۶ - ۲۲۴۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۴۴/۴

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن محمد امین بن حبیب الله

برکشادی، تا: ۱۰۰۰ق، در خدمت استادش مولانا حسین خلخالی؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۲۴ر-۲۶پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۱/۱۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن فتح الله بسطامی، تا: با تاریخ ۱۰۰۳ق، جا: قزوین مدرسه رزم سارية، برای صدرالدین محمد تبریزی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا ته میشن، ۱۳۳گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۲۵۸]

۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۳۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۶ق؛ محشی، در پایان رساله سؤال کمیل بن زیاد از امیرالمومنین (ع) در باب «حقیقت» و جواب آن حضرت نوشته شده؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۴]

۱۰. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۹/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ صفر ۱۰۱۷ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۲۵-۱۲۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۹]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن صفی الدین محمد شجاعی بن قاسم بن محمود بن شرف الدین سلیمانی شریف شیرازی، تا: ۱۰۲۱ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۴۸]

۱۲. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۴۵/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تکفی فی تحقیق هذه المرتبة الکلمات المأثورة عن امیرالمؤمنین و یعسوب الموحودین علی، علی النبی و علیه الصلاة و السلام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ ۸گ (۹۲پ-۹۹پ)، ۱۵سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۴۸]

۱۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۰/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** القدرة و الارادة و تعلقها من الله سبحانه.

کا:محمد قاسم بن تاج الدین محمود حسینی،تا: ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ (۲۸۹پ-۲۹۰پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۴۷]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹۴/۲

آغاز: حسبی ربی من کل مربی، أقول ان افعال العباد دائرة بحسب احتمال العقل بین أمور؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع نجیب بن محمد امین طبیب، تا: ۱۰۴۲ق؛ مصحح، محشی با نشان محمد حسین؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۴۹پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۲۹۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۰۰/۵۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: فضل الله بن مسعود، تا: ۱۰۴۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۶۵پ-۲۷۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۱۷۶]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۱۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۹پ-۱۳۱ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف:۱۸-۱۹۹]

۱۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۷]

۱۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴/۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۷]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۶ص (۸۱-۸۶)، ۲۳ سطر [ف: ۹ - ۲۳۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۵/۱۵

آغاز: اقول افعال العباد دایرة بحسب الاحتمال العقلی من امور الاول ان یکون حصولها بقدرتة الله تعالی واراته من غیر مدخل لقدرة العبد فیه؛ **انجام:** برابر

فاقد خطبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۲۴۵-۲۵۵)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۲۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۳/۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۴ق؛ در این مجموعه سه جا تاریخ ۱۰۶۴ق (ذیل نسخه شماره ۱ و ۳ و ۴) دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۱۲۶- ۱۳۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۴۲]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۹-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ در پایان نسخه نام این رساله به خط کاتب رساله جلالیه یاد شده؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲ص (۱۷۰-۱۷۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۵]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۳/۶-عکسی

آغاز: برابر

خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۷۵ق؛ ۲۷ سطر (۸×۲۰/۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۳]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۷۹/۲

آغاز: اعلم ان افعال العباد دائرة بح ... ب الاحتمال العقلی بین وجوه؛ **انجام:** بل مخصوص بمخالفة الرحمن لا یعلمه الا الله و هو بکل شیء قدیر. المقالة الشریفة من افادات ... المحققین شمس الکشمیری (نویسنده گویا این را از شمسای کشمیری می‌داند).

بی دیباچه و با تحریر دیگر و با افزودن ۱۰ سطر در پایان که در شماره ۹۲۶/۳ دیده نمی‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: زمان بن روحی سرکار، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۱۲۴پ-۱۲۶پ)، ۲۲ سطر (۴/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۲۸۷]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱/۱۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از ملا شمسا دانسته شده؛ بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ ۷ص (۵۰۹-۵۱۵) [ف: ۵ - ۲۴۴]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۹/۵

آغاز: اما بعد فهذه رسالة فی تحقیق المسألة التی هی غوامض الاسرار أعنی مسألة خلق الأفعال کتبها العلامة الدوانی ... اقول إن افعال [العباد] دایرة بحسب احتمال العقلی؛ **انجام:** قال: زدنی، قال جذب الأحدیة بصفة التوحید ال: زدنی بیاناً، فقال: نور شرق من صبح الأزل فیلوح علی هیاکل التوحید آثاره فقال زدنی فقال: اطف السراج فقد لع الصبح.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر قمی، تا: ۱۰۷۷ق، جا: قم؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۳۷پ-۳۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۷×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۶۴۷]

۲۷. یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۸

بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق [نشریه: ۷ - ۷۱۲]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۴۳/۱۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: کرم الله بن عطاء، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۱۰۸۳ق، جا: مکه مکرمه؛ جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۸۰ر-۸۰پ)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۲۶]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۸/۷

آغاز و انجام: برابر

فاقد خطبه؛ کا: احمد بن محمود بارا دیوان، بی‌تا؛ در ۶۱ پ عبارتی ترکی به تاریخ پنج‌شنبه ذیقعده ۱۱۲۹ق و جمادی الاول ۱۰۹۱ هست؛ ۴گ (۵۶ر-۵۹ر) [ف: ۳ - ۱۷۷]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۱۲۳

بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق [الفبائی: ۲۴۰]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسحاق بن نوروز شولستانی، تا: ۱۰۹۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۷۲ر-۱۷۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۳۹]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۵/۶ حکمت

نیم صفحه و ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۹]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۵۰

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ ۲گ (۱۳۵ر-۱۳۶پ) [ف: ۱۶-۱۹۴]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۱پ-۲۴ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۹/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدسعید حسنی حسینی طباطبایی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۷۷پ-۱۸۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۲۳]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۲گ (۵۴ر-۵۵ر)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۸]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۷۵/۳

خط: نسخ، کا: شیخ اسماعیل بن عبدالوهاب بن سعید، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۵گ (۱۲۸ر-۱۳۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۷۶]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۸/۷×۱۳/۵سم [ف: ۵ - ۴۸]

۳۹. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۴/۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۷۷گ (۱۲۳-۱۹۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۷ر-۱۷پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۷۹]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۳۵پ-۴۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۵]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۱/۲

آغاز: اقول، ان افعال العباد دایرة بحسب احتمال العقل بین امور، الاول، ان یکون حصولها بقدرة الله تعالی و ارادته؛ **انجام:** برابر

فاقد خطبه می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: گویا به خط عبدالله بن عبدالرزاق رضوی حسینی، تا: حدود اواخر قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و «ص»؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۷۹-۱۸۰)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۷۰۲]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۶/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۹۷-۱۰۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف:

[۶۷۵ - ۳۸

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۲

دیباچه آن نیست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج زرد، ۲گ (۶ر–۷پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۴۷۳]

۴۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۲گ (۷۸پ–۸۹پ)، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۶]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۱۳/۴

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰پ–۱۱پ)، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۸۹]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۸۶

آغاز: بسمله، اما بعد الحمد و الصلوه فاقول؛ **انجام:** موجود: علی صاح السفر ... بعضها و ذکره ایضا.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۲/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۱۷]

۴۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: اعتضادالسلطنه؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۳۶–۱۳۹)، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۴ - ۳۹۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۵۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۲۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۹گ (۱۲۳–۱۳۱)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۶۶]

۵۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۵۰/۹

آغاز: أقول ان افعال العباد دائرة بحسب احتمال العقلی بین امور الاول أن یکون حصولها بقدرة الله تعالی؛ **انجام:** برابر

فاقد خطبه کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۲۶پ–۲۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۱]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۸۳–۸۵)، ۲۲ سطر، اندازه:۶×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۳۷۴]

۵۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۱۰۹پ–۱۱۱پ)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۲۰۱]

۵۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳/۴

خط: نسخ، کا: قاسم بن محمد جمعه، تا: قرن ۱۲، جا: دیار بکر در مدرسه خسرویه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳گ (۲۳۵پ–۲۳۷پ)، ۲۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۲۸]

۵۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶/۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳ - ۳۵]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۶۶/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۱۲۰–۱۲۳)، اندازه: ۱۵/۷×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۱۱۷]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۶ص (۸۹–۹۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۹]

۵۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۲۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمد الله الذی وفقنا الاتمام فی شهر صفر ختم بالخیر و الظفر سنه ۱۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۰ق؛ مجدول مذهب؛ ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد سعید اصفهانی متخلص به غیرت، تا: شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۱۸۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۱ر - ۱۳۴پ)، اندازه: ۱۰/۷×۱۶/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۲۶]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۰۵

آغاز: بسمله، اقول ان افعال العباد ... بحب الاحتمال العقلی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق، جا: احمد نگر [رایانه]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۹/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حق البسط علی ذمه ... بعظم فضله و کثیر طوله

در فهرست از میرداماد دانسته شده که غلط است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن تریاکی، ۶گ (۳۰۶–۳۱۱)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۶۲۷]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی،۶ص (۲۳۱–۲۳۶)،۱۲سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۹ - ۲۵۹]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۳۷پ-۱۳۸پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۸۴]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۷/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «ابوالمکارم»؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۹۱-۱۹۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۶۹]

۶۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۲۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۳گ (۱۶۰ر-۱۶۲ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۹]

۶۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج تریاکی، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۳۹۱]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۶/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴گ(۵۳پ-۵۶پ)، ۲۰سطر(۶×۱۱)،اندازه:۱۱×۱۸سم[ف:۸- ۱۷۷]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۲۴-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان رساله این نوشته (گویا از صاحب جنگ حاضر) دیده می‌شود: «اقول و للنظر فی بعض مارامه مجال. تمت الرساله و بعض ما فیها لا یخلو من نظر فتامل»؛ ۴گ (۳۰۰-۳۰۳) [ف: ۲۳ - ۵۹۰]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۳/۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۴۴۷-۴۴۷)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۰×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۲۷۵]

۷۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۸۷/۳

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روغنی، ۹گ (۲۳-۳۱)، ۱۴ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۱۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۴/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۳]

۷۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۵/۷ - ج

دیباچه را هم دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ محشی با نشان «منه»؛ ۳گ (۱۰۸ر-۱۱۰ر) [ف: - ۳۳۵]

۷۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۳۲/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتلوح علی هیاکل التوحید آثاره فقال زدنی بیانا، فقال اطفاء السراج المصباح فقد طلع الصباح. تمت

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق، جا: سنندج؛ ۴گ (۶۳پ-۶۶ر) [ف: ۳ - ۱۲۴]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۱/۸

بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۷۸-۸۵)، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۴۸]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۳۳/۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۷ص (۵۹۵-۶۰۱) [ف: ۱۷ - ۹۰]

۷۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۸/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال زدنی بیاناً فقال اطفأ المصباح فقد طلع الصباح.

خط: نسخ خوش، کا: محمد جسیم، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی الوان، ۶ص (۴۱-۴۶)، ۱۵ سطر(۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۱۷]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ساکنها سلام الله الملك الجلی علی ید الخاطی العامی محسن ... فی یوم الثانی من شهر رمضان المبارک ۱۳۲۲

در فهرست از ملا شمسا دانسته شده؛ خط: نسخ، کا: سید محسن گرگی، تا: قرن ۱۴؛ در ذیل نسخه این نوشته دیده می‌شود: «این رساله از فقری اوراق راجعه باستاد روحی فداه و اعلی الله مقامه پیدا کردیم بخط شیخ عبد الله گرگانی رحمه الله تعالی از روی او نوشتم لکن همان رساله غلط و سقط داشته و به همان جور که بود نوشتم پس پس باید ملاحظه سقط و غلط این را هم کرد اینرا آقا سید محسن گرگری نوشته است»؛ جلد: مقوای مشکی، ۷ص (۱۷۵-۱۸۱)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۲]

۷۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۷۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد هادی، تا: رمضان ۱۳۰۲ق؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۹-۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۲۲۹]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۲/۶

خط: نسخ، کا: غلام رضا زنجانی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی [سنا: ف: ۲ - ۵]

۸۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۱۸/۴

بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۶گ (۳۷پ-۴۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۳۹۴]

۸۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۷۰/۸

کا: محمد بن محسن تبریزی، تا: ۱۳۲۲ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۳]

۸۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۹۴/۵

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: شیخ موسی بن محمد خوانساری، تا: ۱۷ صفر ۱۳۲۴ق؛ محشی با عبارت «منه ره»؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۸۲-۱۸۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۷/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۴۸]

۸۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۱۰

آغاز: ان افعال العباد دائرة بحسب احتمال العقلی بین امور؛ الاول ان یکون حصولها بقدرة الله ... (که برابر است با سطر ۱۲ نسخه ش ۱۴۳۲ این کتابخانه)؛ **انجام:** فتلوح علی هیاکل التوحید آثاره فقال زدنی بیانا، فقال اطفاء السراج المصباح فقد طلع الصباح. تمت.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ ۲گ (۶۸ر–۶۹پ) [ف: ۳ – ۱۲۴]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملا جلال الدوانی فی مسئلة خلق الاعمال.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی تا [رایانه]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من التوحید الافعال اول فتوحات السالکین

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی تا [رایانه]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۱۱۳–۱۱۹)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۳۰۴]

۸۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۸۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۳۸–۴۳)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵) [ف: ۱ – ۳۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵۰/۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۴۷]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۳گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۲۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۳-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۵۳]

۸۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۱۲پ–۱۱۴ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۹۴]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۱۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال زدنی بیانا فقال (ع) اطفأ السراج فقد طلع الصباح. تمت الرساله

فاقد خطبه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ پایان آن نیز (که شرح حدیث حقیقت کمیل است) از نسخه‌های خطی مجلس کوتاه‌تر است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵–۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۹۶۷]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵

آغاز و انجام: برابر

فاقد خطبه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۹]

۹۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۸/۱

بی‌کا، بی تا [ف: ۳ – ۵۸]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۲۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۳۹–۲۴۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۳۸]

● خلق الاعمال / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-ul a‘māl

حسینی، محمد تقی، ق ۱۰ قمری

hoseynī, mohammad taqī (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۴۵ ض

نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● خلق الاعمال / فلسفه / عربی

xalq-ul a‘māl

شیرازی، محمود بن یعقوب، ق ۱۰ قمری

Šīrāzī, mahmūd ebn-e ya‘qūb (- 16c)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۹۰۹ق؛ محل تالیف: کاشان

رساله‌ای فلسفی در این که اعمال و کارهایی که از بندگان سر می‌زند آیا آن کارها مخلوق خداست یا خود بندگان یا اراده خداوند و بندگان در آنها تأثیر دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۱۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم تیمناً بذکره العظیم یا الله المحمود فی کل فعاله نحمده علی جزیل نواله؛ **انجام:** و الفوز بهذا المأرب الجسیم و هو حسبی فی جمیع المطالب و یکفی المآرب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۱۵۲پ–۱۶۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۷ – ۱۵۵]

● خلق الاعمال / فلسفه / عربی

xalq-ul a‘māl

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۰۲۵ق

خلق الاعمال درباره یکی از مهمترین مباحث کلامی یعنی مسأله جبر و اختیار است که خواجه نصیر الدین طوسی، علامه حلی، دوانی و ملاصدرا نیز با همین نام دارای تألیف اند. میرداماد در این موضوع چند رساله کوتاه و مفصل دارد که از آن جمله است: الایقاضات، قضا و قدر، خلق الاعمال و الجبر و التفویض؛

و در کتاب الرواشح السماویة خود نیز بحث مفصلی در این باره دارد و در همین رساله نیز بدان ارجاع می‌دهد. میر داماد دو رساله به نام خلق الاعمال دارد که یکی مختصر و دیگری مفصل است که این رساله مختصر آن است که هیچ‌گونه فصل‌بندی هم ندارد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین حق حمده ... اما بعد فلقد سألتنی أفاض الله تعالی علیك سجال فیوضات عالم القدس عن مسألة خلق الاعمال و قراح الحق و صراح الامر فیها و هی من غامضات اغوار العلم و غوامض اسرار الحکمة و لقد اوفینا حقها من بالغ الفحص فی کتبنا العقلیة و صحفنا الحکمیة و فی کتابنا الرواشح السماویة فی شرح احادیث الامامیة و هو شرحنا لکتاب الکافی لشیخنا الاقدم ...

انجام: فهذا شطر من جزیل القول و حق البسط علی ذمة ما یسرنا الله له بعظیم فضله و کبیر طوله و کتب مسؤلا فی شهر ذی القعدة لعام ۱۰۲۵ من الهجرة المبارکة النبویة افقر المفتاقین الی رحمة الله الحمید الغنی محمد بن محمد یدعی باقر الداماد الحسینی ختم الله له بالحسنی حامداً مصلیاً مسلماً.

چاپ: مشار فارسی، ج۲، ص۱۹۱۴؛ در گنجینه بهارستان، دفتر اول از مجموعه حکمت، ۱۳۷۹ش، به کوشش علی اوجبی؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۵ق، وزیری، (کلمات المحققین: ج۲، صص۱۶۴-۱۶۷)؛ [تهران]، سنگی، ۱۳۱۵، رقعی، ۸ص (صص۸۸-۹۵)

[الذریعة ۲۴۳/۷و ۵۰۷/۲؛ دنا ۹۹۷/۴ (۳۰ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۸۷/۸

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۷۳پ-۷۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق [رایانه]

۳. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۴۵/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۷۵پ-۷۹ر)، ۱۵ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۴۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۸-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ به شیوه چلیپا نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲ص (۱۶۹-۱۷۰)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۱۰-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ با تفاوتی در کمیت با نسخه شماره ۸۸۳/۸ کتابخانه مجلس شورای اسلامی این رساله اندکی (۲ صفحه از صفحات نسخه حاضر) بیشتر از نسخه خلق الاعمال شماره ۸ مجموعه حاضر است ولی چندین سطر از آن را ندارد. مطالبی در آن نسخه کوتاه آمده که در این نسخه مفصل نیست و مسلماً هر دو رساله از میرداماد است؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۳ص (۱۷۱-۱۷۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۴۴ر-۱۴۶ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۶۳۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۹/۱

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی، تا: ۱۰۸۴ق، جا: پتنه هند؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۶پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۶۲]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ رجب ۱۰۹۲ق؛ جلد: پارچه، ۱گ (۲۰ر-۲۰پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۰۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۴۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در عصر شیخ بهائی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۶پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۱۴۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۴۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۳۴پ-۱۳۵ر) [ف: ۱۶ - ۱۹۳]

۱۱. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۳۷]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۰۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۹۴]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۱۷-۳۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۰۲ق، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۳ - ۱۷۶۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه جمع حوادث در لوح محفوظ ثبت شده منقول عن ... الالهیة لمیرزا رفیعا رحمة الله.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق [رایانه]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ واقف: قائم مقام، ۱۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۲۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۴۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و کبیر طوله و کنت مسوولا فی شهر ذی القعده ... العام حامدا مصلیا و مسلما.
خط: نسخ، کا: محمد رضا تونی، تا: ۱۱۰۷ق [الفبائی: ۲۴۰]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۴۹
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین حق حمده و الصلاة علی خیر ته من خلیفته؛ **انجام:** ختم الله له بالحسنی حامدا مصلیا و مسلما
خط: نسخ خفی، کا: تونی، محمد رضا، تا: ۱۱۰۷ق [رایانه]

۱۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر؛ انجام ایفاظات: انه نهی آدم و زوجته ان یأکلا من الشجرة و شاءذلک و لو لم یشأ ان
نسخه حاضر تا پاره‌ای از ایقاظ چهارم را دارد و نسخه مطبوع همراه قبسات شش ایقاظ را تکمیل مینماید قسمت اول: «خلق الاعمال» رساله کوچکی است که همراه کلمات المحققین و مسار الشیعه به طبع رسیده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد باقر حسینی تنکابنی طبیب، تا: ۱۱۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۳۲۶]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ذاته الفعاله الواجبه تمت بعون الله تعالی.
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۱۲۶ق [رایانه]

۲۰. قم؛ لاجوردی، سید مهدی؛ شماره نسخه:۳۸/۱
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۱۸۱ق [چند نسخه-ف: - ۱۱۵]

۲۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۷/۵
کا: حسین جرپادقانی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: روغنی، ۲گ (۲۱۴پ-۲۱۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: - ۸۱]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۸گ (۴۰پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۷۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد علم بما حققناه انه لا اشکال فی هذا الحدیث علی تقدیر وجوده فارتفع التضاد و التعارض و ما ورد علی العصمة من التناقض و التعاند
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۲-۱۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۳۱سم [ف: ۲۸ - ۲۴]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** ذالقعدة الحرام العام الثانی و الالف من الهجرة المبارکة النبویة ... تمت.
خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۷/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره، ع ذی ن»؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۵۲-۱۵۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۶۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۸
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم فاضل خلخالی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۹-۸۳)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: عضدالملک، قرن ۱۳؛ کاغذ: استانبولی نباتی و آبی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۳ص (۱۲-۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۵۳]

۲۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن احمد، تا: با تاریخ ۱۲۱۶ق؛ ۲ص (۷۷۱-۷۷۲)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۳۱]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷۳/۱
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوطالب عبدالواسع بن محمد هادی فاری، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۲ر-۱۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۳۳۹]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۲/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** لما غلبت مشیتها مشیة الله و أمرا ابراهیم أن یذبح اسحق و یقول بسم الله و الله اکبر ...
خط: نستعلیق، بی کا، تا: صفر ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹۳پ-۱۹۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۰]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۰/۸
خط: نستعلیق نازیبا، کا: عبده الحمید بن محمد رضا یزدی، تا: ۱۲۵۷ق، جا: تهران مدرسه آقا محمد خواجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۸۹ر-۱۹۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۴۸]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خفی، کا: کشمیری، محمد علی بن محمد صادق، تا: ۱۲۷۷ق [رایانه]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۵/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴ص (۱۹-۲۲)، ۲۱سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۳۲۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۳۱
آغاز و انجام: برابر
بی کا، بی تا؛ ۵ص (۲۵۰- ۲۵۴) [ف: ۵ - ۲۴۴]

۳۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۵۶/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: چرم قرمز، ۲گ (۱۵۷پ-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۶۰]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** کنون میمیرم و از من بت و زنار میماند
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۳گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۲۷]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۲-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۳]
۳۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۲/۲-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مظاهر الاکوان
نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ افتادگی: انجام؛ ۴گ (۸پ-۱۱ر) [عکسی ف: ۲ - ۱۱۴]
۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۶/۱-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۹]
۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲-۱۹/۱۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد سعید حکیم، بی‌تا؛ جا: بغداد؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ، ۲۲ سطر چلیپائی، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۷۶۴]

● خلق الاعمال = مسألة القدر و افعال العباد = الجبر و التفویض / کلام و اعتقادات، فلسفه / عربی

xalq-ul a‘māl = mas’alat-ul qadr wa af‘āl-il ‘ibād = al-jabr wa-t tafwīḍ

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

مؤلف بنا به درخواست جماعتی از دوستان رساله حاضر را در بیان عنایت الهی و معنی قضا و قدر، لوح و قلم، اثبات حسن و کمال نظام عالم و کیفیت دخول شرور در قدر همراه با مسائلی دیگر نگاشته، در شش «فصل»: ۱. معنی العنایة و القضاء و القدر؛ ۲. محل القضاء و محل القدر؛ ۳. فی ان العالم مخلوق علی اجود النظامات؛ ۴. کیفیة دخول الشر فی القضاء الالهی؛ ۵. کیفیة الافعال الواقعة منا؛ ۶. فائدة الطاعات. از تطبیق این رساله با رساله قضا و قدر عبدالرزاق کاشی برمی‌آید که ملاصدرا از آن رساله فایده بسیار برده و برخی از عناوین نیز برگرفته از کار اوست. ناگفته نماند: آغاز نسخه‌های رساله قدر ملاصدرا، همچون رساله قدر میرسید شریف می‌باشد که در الذریعه ۴۹/۱۷ آمده است لیکن انجام آنها با رساله میرسید شریف که در الذریعه و فهرست سپهسالار ۳۹۴/۴ آمده، همخوانی ندارد.
آغاز: بسمله سبحان من تنزه عن الفحشاء و لایجری فی ملکه الا مایشاء و الصلوة علی صاحب شریعتنا البیضاء و المصابیح الدجی اما بعد اعلم ایها الخایض فی لجج البحر العمیق بقوة الایمان و التحقیق أن مسألة القدر فی الأفعال من الغوامض التی تحیرت فیها الأفهام و اصطبت فیها آراء الأنام ...
انجام: و کذا قوله تعالی قاتلوهم یعذبهم الله بایدکم فنسب القتل الیهم والتعدیب الی الله بایدیهم التعذیب هناک عین القتل فهذا ما سخ لنا فی مسئلة خلق الاعمال مما الهمنی الله تعالی لدرک الفعال ... و یکاد ان ینقرض اهل علم التوحید من البلاد و الدیار و یحق القول علیهم بدعوة المحق. رب لاتذر علی الارض من الکافرین دیار ... یتم نوره و لو کره المشرکون.
چاپ: بغداد، محقق: یاسین السید محسن، چاپ اول، ۴۰ص، ۱۳۹۷ق؛ تهران، سنگی، ۱۳۱۲ق، وزیری، ۱۳ص (صص۱۴۶-۱۵۸) در هامش؛ دارالخلافه طهران، ۱۳۰۵ق، ۱۵ص (صص۵۳-۶۷) در هامش حقائق الایمان؛ ۱۳۰۲ق، وزیری، ۷ص (رسائل آخوند ملاصدرا: صص ۳۷۱-۳۷۷)

[کتابشناسی جامع ملاصدرا ص ۲۷۳؛ الذریعه ۱۴۷/۱۷ رقم ۷۶۹؛ یادنامه ۱۱۷؛ معجم المطبوعات ۱۱۷۵؛ دارالکتب ۱۹۲۴ص ۲۵۱ ج ۱؛ ریحانة الادب ۴۱۷/۳؛ معادن الحکمة فی مکاتیب الائمة ۲۳/۱؛ مکتبة امیر المومنین ۳۰۳/۱ و ۵۷۴/۲؛ دنا ۹۹۸/۴-۹۹۹ (۴۷ نسخه)]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۲۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** لما کان العلم منا لا یتم الا باستعمال هاتین الحالین و هما اشرف الکواکب ... مجازاً تمت دعوتک کل یوم واللیالی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۴۸]
۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ تا ۱۰۹۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۴۳پ-۴۹)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۴۰۱]
۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۸/۹
خط: نستعلیق خفی، کا: محمد محسن خاتون آبادی، تا: ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷ - ۳۷۸]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۷۶پ-۱۷۸پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۷/۵×۱۷سم [مرعشی: ف: ۳۹ - ۳۶۰]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۶/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۱۱، در حیات مؤلف؛ مصحح، ۵ برگ شامل مطالبی از کتاب: قبسات میرداماد (و در

حیات وی نوشته شده)، مطالبی از فتوحات مکیه محیی الدین إبن العربی و مطالبی از کتاب سرالعالمین غزالی، در پایان نسخه آمده؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۵۹-۶۲)، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۶۸]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و یا آغاز قرن ۱۲؛ ۴گ (۱۰۰پ -۱۰۳پ) [ف: ۲ - ۹۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۳۴

آغاز: ان اردت مثالا لان تعلم بکیفیة کون الافعال الصادرة عن العباد هی بعینها فعل الحق لا کما یقوله الجبری و لا کما یقوله القدری و لا کما یقوله الفلسفی؛ **انجام:** برابر

بخشی است از آخر رساله؛بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۴۹۸-۵۰۰)، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۰-۹۹۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یخلو منه ارض و لاسماء هو معکم این ما کنتم ما من نجوی ثلثة الا و هو رابعهم و لا خمسة الا و هو سادسهم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوحی زرین، با حاشیه‌های نقاشی شده، مجدول؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۲۴۴-۲۵۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۴۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۳-ف

نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان. نام کتاب بر اساس «کتابشناسی ملاصدرا» اصلاح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو معکم اینما کنتم ما من نجوی ثلاثة الا سادسهم الآیة

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶ص (۴۱-۴۶)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۱۸۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۰/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۵۳-۶۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۱۸۶]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۴۸/۴

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن روح الله، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۶گ (۵۴پ-۵۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۴سم [ف: ۵ - ۴۱۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۶۳/۸

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب به استناد جلد ۶۹/۳۴ تصحیح گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۷۱ر-۱۷۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۲۷]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۱۰/۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن سرخ، ۵گ (۱۰۹پ-۱۱۳ر) [ف: ۵ - ۳۴۲]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۳۷

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور به توحید، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۶۹پ-۱۷۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۳۴۸]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۷/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی زمان شاع فیه الجمل و الاصرار لابنائه و انتشر فیه الانکار و الاستکبار الی حدیث یعد اکتساب العلوم الالهیة من جهلة

خط: نسخ، کا: محمد بن بدوی جزائری عسکری، تا: ۴ صفر ۱۱۱۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۳۰پ-۲۳۶پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۱]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۵/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست این رساله به جرجانی نسبت داده شده است ولی به قرینه آغاز و انجام نسخه مؤلف صدرالدین شیرازی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محسن طالقانی، تا: ۱۱۵۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۲۴پ-۱۲۷پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۳۸۱]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۳/۲

خط: نستعلیق، کا: معین بن حسین بن مفضل گیلانی، تا: ۱۱۸۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۵پ-۲۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۶ - ۲۹۳]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۸ - ۲۱]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۷

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم فاضل خلخالی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۶۹-۷۹)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذه الاجوبة المفیدة علی الاسئلة العددیة للعبد المحتاج المولی المعطی محمد نجم الدین بن احمد الغیطی الشافعی خادم الحدیث الشریف ...

نام کتاب بر اساس «کتاب‌شناسی ملاصدرا» اصلاح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۶ص (۴۷-۵۲)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۰۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۸ض

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۳]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۲

خط: نسخ، کا: علی اصغر شاه کوهی، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ، ۶ص (۱۵-۲۰)، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۵۹۳]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷۳/۳

نام کتاب بر اساس «کتاب‌شناسی ملاصدرا» اصلاح شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوطالب عبدالواسع بن محمد هادی فاری، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۰پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۳۳۹]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی زمان شاع فیه الجمل و الاصرار لابنائه و انتشر فیه الانکار و الاستکبار الی حدیث یعد اکتساب العلوم الالهیة من جهلة

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر، تا: ۱۲۳۱ق، جهت استادش آقا محسن؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۹۶ر-۲۰۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۱]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی زمان شاع فیه الجمل و الاصرار لابنائه و انتشر فیه الانکار و الاستکبار الی حدیث یعد اکتساب العلوم الالهیة من جهلة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۴۰پ-۲۴۲ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۱]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۰/۳

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به استناد جلد ۶۹/۳۴ تصحیح گردید؛ خط: نستعلیق نازیبا، کا: عبد الحمید بن محمد رضا یزدی، تا: ۱۲۵۷ق، جا: تهران مدرسه آقا محمد خواجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۹۰پ-۹۳ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [مرعشی: ف: ۱۲ - ۲۴۶]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۰۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الهیم و التهذیب الی الله بایدیهم، و التهذیب هناک عین القتل فهذا ماسخ لنا فی مسئلة خلق الاعمال ... ثم تحریر الرسالة بعون الله ...

خط: نستعلیق، کا: محمد تبریزی، تا: رمضان ۱۲۶۱ق، جا: اصفهان؛ چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۷گ (۶۱پ-۶۷پ)، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۲]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم صل علیهم و سلم بحق محمد و آله الامجاد

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر سالیانی، تا: ۱۲۶۳ق، جا: رشت [الفبائی: ۱۶۳]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هیهنا نختم الرسالة حامدین لله مصلین علی النبی و آله خیرة الامم ... اللهم صل علیهم و سلم

خط: نستعلیق، کا: حاج محمد حسن، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: مقوا، ۹ص (۷۸-۸۶)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۷۱]

۳۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰/۲ فرخ

نام کتاب بر اساس «کتابشناسی ملاصدرا» اصلاح شد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی تا رمضان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ ترمه، جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر (۸/۳×۱۶/۵)، قطع: رقعی [ف: - ۲۰۳]

۳۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۳/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاج ملا عبدالغنی تفرشی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۵۹ر-۶۲ر)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۳۵۲]

۳۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۵۱/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۹۰]

۳۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۷۱/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ ۴گ (۲۶پ-۲۹ر) [ف: ۱ - ۱۹۳]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۸

خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۹۹ق، جا: تهران مدرسه سپهسالار محمد خان قاجار [ف: ۳ - ۲۶۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۱۱گ (۱پ-۱۱ر) [ف: ۳ - ۲۵۹]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سنه ۷۰۲۱ تم تم علیهم السلام لا ثل فا الامثل صدری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق [رایانه]

۳۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۰۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید بعقوب لاسمی لاریجانی مازندرانی، تا: دهه اول جمادی الاول ۱۳۱۴ق، جا: تهران مدرسه صدر؛ ۶گ (۱۷ر-۲۲ر)، مختلف السطر (۱۳×۲۰) [ف: ۲ - ۳۴۵]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۴

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به طور چلیپا نوشته شده؛ واقف: نائینی؛ ۴گ [ف: ۴ - ۱۴۱]

۴۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۱۱/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: سمیع بن غلامعلی قمی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۴ص (۷-۱۰)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۳۸۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۲/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۷۴]

۴۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۹۰/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۴۹]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۶۸/۸-۹/۲۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۴۹]

۴۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۶مجموعه بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۰]

۴۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۸۸/۱۱
نام کتاب به استناد «کتاب‌شناسی ملاصدرا» تغییر یافت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۹۵]

۴۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۷۵/۳الف
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، تا ص ۲۵۰، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۴]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰۰/۲
آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر نسخه مطالبی است از ملا حمزه در دفع شبهه امام فخر در مورد اختلاف صور نوعیه اجسام به چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲گ (۱۱ر-۱۲پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۰]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۵۴/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ابعاد متن: ۷/۵×۱۳/۵، قطع: بغلی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۶۷]

۴۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۶/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حامدین لله مصلین علی النبی و آله خیر الامم و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۸گ (۱۶۵پ-۱۷۲پ)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [مؤید: ۲ - ۲۶۹]

● **خلق الاعمال** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul a‘māl

؟ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

گویا از مجلسی و شاید بخشی از یک کتاب

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۴۱/۵
آغاز: فذلکة - اعلم ان مسألة خلق الاعمال
بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۸]

● **خلق الاعمال (رسالة فی)** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul a‘māl (r.-un fī)

حاج میرزا آقاسی، عباس بن مسلم، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۵ قمری
hāj mīrzā āqāsī, ‘abbās ebn-e moslem (1784 - 1849)

نویسنده می‌گوید چون پا به بلاد تهران گذاشتم آن را شهری یافتم که آتش ظلم در آن فرو نشسته و روشنایی علم به اطراف برخاسته و این نیست مگر به فضل و عدل سلطان محمد شاه قاجار، لذا بر آن شدم که رساله‌ای در «خلق الاعمال» فراهم آورم. و به این مسأله می‌پردازد که خداوند خالق بندگان آیا خالق اعمال آنان نیز به موجب آیه «الله خلقکم و ما یعملون» می‌باشد یا نه؟ در اینجا او با تعابیر مختلف اقوال مختلف را بیان می‌دارد و در آخر نیز نظر حضرت علی امیر المؤمنین و دیگران را می‌آورد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷
آغاز: بسمله، نحمدك یا من خلقنا و ما نعمل حمدا علی ... هدیتنا الی خیر عمل و نصلی و نسلم؛ **انجام:** جعل الله خاتمنا علی الرضا بشرف نبینا المجتبی آمین و الحمد لله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۸۲]

● **خلق الاعمال** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul a‘māl

گویا بندی است از کتابی. در آن عنوان‌های: «باب السعادة و الشقاوه، باب الخیر و الشر، باب الارادة و سائر الصفات، باب البداء» آمده و از علامه حلی و کشف الحق و شرح آن و از غزالی و شرح اعتقادات صدوق و سید داماد و سید معین الدین ایجی شافعی و تفسیر فخر رازی یاد گردید و شرح اخبار شیعی است در این بابها.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۰/۳
آغاز: باب فی انه لا یکون شیء فی الارض من افعال الخالق و افعال الخلق الا بالخصال السبع بمشیة و ارادة و قد مر ان الارادة هی العزیمة علی المشیة و تا کد العزم و الثبوت علیها؛ **انجام:** بلا اختلاف الذات بالترکیب و التجزیة و التبعیض و لا اختلاف المعنی.
خط: نسخ چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی زرکوب، ۱۸گ (۹۶-۱۱۳)، سطور چلیپایی (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۲۲]

● **خلق اعمال** / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-e a'māl

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۷/۳
در اثبات مسئله خلق اعمال؛ خط: شکسته نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: ترمه بسیار نازک و ظریف اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۴۹۲]

← خلق الافعال ⩾ خلق الاعمال

● **خلق الافعال** / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-ul af'āl

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۳عکسی
آغاز: مسئلة فی خلق الأفعال اعلم ان الأفعال التی یظهر فی أجسام العباد علی ضربین
نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ض۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، رکابه‌دار؛ ۳ص (۱۲۵-۱۲۷)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۲]

● **خلق الافعال** / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-ul af'āl

خاتون آبادی اصفهانی، محمد حسین بن عبدالباقی، ۱۱۶۲ - ۱۲۳۳ قمری

xātūn-ābādī esfahānī, mohammad hoseyn ebn-e 'abd-ol-bāqī (1749 - 1818)

تاریخ تألیف: ۱۱۸۸ق
در این رساله از فیض کاشانی و محمد اسماعیل مازندرانی و دوانی یاد کرده و آراء متصوفه و متألهان را در مسئله حدوث مردود دانسته و بر فیض و دوانی خرده گرفته است. در پایان رساله می‌گوید: «این رساله را با شتاب تمام به هنگام مطالعه و خواندن مقاله دهم کتاب شفاء نوشتم». (عبدالحسین حائری)
[اعلام الشیعه ۳۹۶/۲-۳۹۷؛ اعیان الشیعه ۲۷۰/۴۴ و ۲۳۶/۴۵؛ روضات الجنات ۱۹۹-۲۰۰؛ الذریعه ۲۹۶/۵ و ۲۱۵/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵/۸
آغاز: (بسمله) لا یخفی ان الظاهر من مذهب کثیر من الحکماء و الموافق عندهم و قوانیهم ان الحوادث مطلقا اعلم من ان یکون ذاتا او صفة او فعلا و الفعل اعم من ان یکون من الله تعالی او من العبد مستندة الی سلسلة من الموجودات التی تکون بمنزلة الآلات و الشرائط ... و بهذا النحو یرتبطون الحوادث بالقدیم ... و آخرون منهم یقولون ان الخصوصیه و القابلیة و الاستعداد الذاتی من جملة الشروط؛ **انجام:** و علی کلا التقدیرین یکون السعی فی الاعمال و المشاق عبثا کما لا یخفی علی الناقد البصیر و المتأمل الخبیر ... هذا ما سنح لی فی نهایة السرعه ... و قلة البال و توزع الاوقات ... حین مطالعه المقالة العاشره من کتاب الشفا و قرائتها ... کتب بیمناه الجانیه العبد الذلیل الملتجی الی ربه الهادی و الدلیل ... محمد حسین بن عبدالباقی ... فی ظهر یوم الخمیس الثانی من شهر صفر فی سنه ثمانیه و ثمانین و مأة بعد الالف ... سنه ۱۱۸۸
خط: نسخ، کا: محمد جعفر پسر محمد حسین، تا: ذیقعده ۱۲۱۱ق؛ محشی از مؤلف با نشان «منه» و بدون نشان، از روی نسخه به خط مؤلف؛ جلد: پارچه‌ای سبز، ۳۲ص (۱۷۱-۲۰۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۴۶]

● **خلق الافعال = الافعال الاختیارية اهی مخلوقة ام لا** / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-ul af'āl = al-af'āl-ul ixtīyārīya a hīya maxlūqa am lā

قاضی نعمة الله

qāzī ne'mat-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۳
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد فقد من الله تعالی علی بکشف جلیلة الحال فی مسئلة خلق الافعال؛ **انجام:** و لیس للعبد سوی ما حصل من کسبه اعنی الاجر فاعتبروا یا اولی الابصار
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: سیاه، ۳گ (۳۱پ-۳۳ر هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۵۰]

● **خلق الافعال** / فلسفه / عربی

xalq-ul af'āl

کچکنه، شریف

kačakanah, šarīf

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۰۶
آغاز: بسمله، اعلم ان بداهه العقل حاکمه علی ان الافعال؛ **انجام:** هذا من الفاضل آخوند ملا شریف کچکنه
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق، جا: احمد نگر دکن هند [رایانه]

← خلق الانسان ⩾ اظهار حکمة الله فی خلق الانسان

● **خلق الانسان = تعریف اعضاء الانسان** / لغت، عرفان و تصوف / عربی

xalq-ul insān = ta‘rīf-u a‘ḍā’-il insān

رازی، احمد بن فارس، ۳۲۶؟ – ۳۹۵ ؟ قمری

rāzī, ahmad ebn-e fāres (939 - 1006)

در ذکر اسامی اعضاء بدن انسان و صفات آنهاست. از سر تا پا و بعضی لغات که احتیاج به توضیح داشته با اختصار توضیح داده است.

آغاز: بسمله. قال ابوالحسن احمد بن فارس رحمه الله هذا ما ذکر ما یجب علی المرء حفظه من خلق الانسان فقد نری من یتعمق فی غریب الکلام و وحشیه

انجام: اذا قارب الخطو، و هذا آخر ما یقال فی خلق الانسان فاحفظه حفظک الله تعالی

چاپ: دمشق، المجمع العلمی العربی، تحقیق فیصل دبدوب، الطبعة الاولی، ۱۹۶۷م، ۲۰ص

[دنا ۹۹۹/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بن رفیع الدین بن علی غفاری کاشانی، تا: با تاریخ ۱۰۳۷ق [ف: ۲۷ – ۳۵۷]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۸۵/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۶۱ق؛ ۵ص (۲۱۵ – ۲۱۹) [ف: ۲ – ۱۶۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۵/۳سم [ف: ۱۳ – ۲۹]

● خلق الانسان / طب / عربی

xalq-ul insān

طبیب، سعید بن هبة الله، ۴۳۶ – ۴۹۵ ؟ قمری

tabīb, sa‘īd ebn-e hebat-ol-lāh (1045 - 1102)

کتابی مشتمل بر پنجاه «باب»: ۱. العلة التی من اجلها جعلت الطبیعة نوع الانسان مقسوم بالذکر و الانثی؛ ۲. صفة الآلت التناسل؛ ۳. صفة الانثیین و اوعیة المنی؛ ۴. الکلام فی هیئة الرحم و ذکر النقار و عدد الارحام؛ ۵. اختلاف اراء القدما فی علة کون الذکور و الاناث؛ ۶. منافع الجماع للبدن؛ ۷. ذکر الوقت الموافق للجماع؛ ۸ مضار الجماع للبدن؛ ۹. ذکر الاسباب المانعه للباه؛ ۱۰. العلامات الدالة علی صنف صنف من هذه الاصناف؛ ۱۱. مداواة صنف صنف من هذه الاصناف؛ ۱۲. ذکر الاغذیة المفردة و المؤلفه الزائده فی الباه؛ ۱۳. ذکر الادویة المفردة و المرکبة الزائده فی الباه؛ ۱۴. علاج من ضعف من کثرة الباه و فی ذکر الاشیاء التی تمنع من کثرة خروج المنی و سیلانه؛ ۱۵. ذکر الاسباب التی تقطع الباه؛ ۱۶. تدبیر البکر عند الافتضا من و فی ذکر الاسباب التی تعین علی الحبل و فی تعدید الاسباب التی تمنع منه؛ ۱۷. ذکر العلامات الدالة علی الحبل و فی ذکر الفروق التی بها تتمیز بین الحمل الذکر و الحمل الانثی؛ ۱۸. ذکر الادویة التی تسقط الطفل قبل ان یعظم و فی ذکر الادویة التی تمنع من الحبل؛ ۱۹. ذکر آراء القدما فیما منه یتکون الجنین؛ ۲۰. ذکر احوال النطفتین عند حصولها فی الرحم؛ ۲۱. خلقة الجنین؛ ۲۲. علة استدارة الرأس و ما فیه من الدلایل و انفصال اطراف الجنین؛ ۲۳. ذکر منافع الشعر و الاظفار و الاسنان؛ ۲۴. ذکر الخلاف الذی بین القدما فی اول عضو یتکون من الجنین؛ ۲۵. ذکر الاوقات التی یستکمل فیها الجنین؛ ۲۶. تدبیر الحامل و حفظ الجنین؛ ۲۷. تسهیل الولادة و فی تدبیر النفسا؛ ۲۸. تعدید الاشیاء التی تعسر لاجلها الولادة؛ ۲۹. العلة التی من اجلها صار المولود لثمینة اشهر لا یعیش؛ ۳۰. تدبیر الطفل حین یولد و فی ذکر الافات العارضة له بعد خروجه؛ ۳۱. علة شبه المولودین باللذین اولدوهم و فی علة زیادة الاعضا و نقصانها و فی علة کبر المولود و صغره و اختلاف الوان البدن و جعودة الشعر و سباطته؛ ۳۲. علاج الامراض العارضة للاطفال؛ ۳۳. اختیار الظیر (؟) و اعتبار اللبن و فی ذکر الاشیا التی ندر اللبن و تزید فیه و فیما ینقصه و یقطعه؛ ۳۴. تربیة الاطفال؛ ۳۵. علة شباب الانسان و شبیه؛ ۳۶. العلة الموجبة لانتصاب قامة الانسان دون سایر الحیوانات و فی ذکر العلة التی من اجلها صار العمر الطبیعی للانسان مائة و عشرین سنة؛ ۳۷. عدد القوی المدبرة للانسان؛ ۳۸. الجهة التی صدرت عنها کل واحدة من هذه النفوس؛ ۳۹. ذکر الخلافات التی بین القدما فی اخلاق النفس؛ ۴۰. تحقیق الکلام فی العقل الهیولانی الموجود فی الانسان؛ ۴۱. ذکر الخلافات الموجودة بین القدما فی مسکن القوة الفکریة؛ ۴۲. جوهر العقل الهیولانی و هل هو محدث الجوهر او قدیم؛ ۴۳. ذکر المراتب الموجودة للعقل الانسانی؛ ۴۴. ذکر مذاهب الفلاسفة فی علم العقل للمعلومات؛ ۴۵. السؤال عن وجود الشخص و فساده و ایهما اشرف؛ ۴۶. الفرق بین الروح و النفس؛ ۴۷. البیانات الدالة علی بقا العقل بعد المفارقة لهذه الهیولی الکثیفة؛ ۴۸. ذکر الصور العقلیة الحاصلة فی العقل الانسانی؛ ۴۹. اللذة التی تصل الیها العقل الهیولانی بعد المفارقة؛ ۵۰. ذکر اقوال القدما فی التناسخ اعنی عود النفس.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی له فی کل ما تاملته العیون و تفکرت فیه العـ[ـقول] دلیل ...

انجام: و اذ قد ابینا علی غرض هذه المقالة فلیقطع الکلام فیها فی هذا الموضع و تتبع ذلک.

چاپ: به تحقیق کمال السامرائی (بغداد، وزارة الثقافة و الاعلام دارالشؤون الثقافیة العامة: ۱۹۹۰م)

[دنا ۱۰۰۰/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۰۹ق، احتمالا ۵۹۰ (تسع یا تسعین معلوم نیست زیرا که این کلمه در صحافی بریده شده و فقط دو حرف اول آن باقیست)؛ واقف: ابن‌خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی بغدادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۵۶۱]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷-الف/۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الطریق نقص و الغایه کمال و لذة الحس مع الم ولذه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۴۸]

● خلق الانسان / اخلاق / عربی

xalq-ul insān

نیشابوری، محمود بن ابی الحسن، ق۶ قمری

neyšābūrī, mahmūd ebn-e ab-el-hasan (- 12c)

لباب الالباب در سبب تألیف این کتاب آورده: «و چون بسمع او رسید که در بلاد مغرب تفسیری ساخته‌اند پنجاه مجلد او در معنی یک آیت که آفریدگار می‌فرماید و فی انفسکم افلاتبصرون صد دفتر تألیف کرد پنجاه در خلق انسان و پنجاه در خلق (خوی) انسان». کشف الظنون این کتاب را ضبط کرده و از مشخصات آن به جز نام مؤلف چیزی نیاورده. روش مؤلف چنین است که مطالب خلقت و مباحث اخلاق را در عنوان «مجلس» ذکر کرده و تمام مجالس تفسیر آیه شریفه ۲۱ سوره مبارکه والذاریات «وفی انفسکم افلا تبصرون» است. مثلا: «المجلس الثانی و الثمانون من کتاب خلق الانسان تفسیر قول الله عزوجل و فی انفسکم افلا تبصرون فی شجاعة الانفس نجدته» و هکذا نخست هر مجلس را مصدر داشته به دیباچه مخصوص و مناسب پس از آن به تحقیق مطلب پرداخته و سپس امثله و شواهد را آورده است. مؤلف با آنکه پیرو سنت و جماعت است از ائمه اطهار (از امام اول تا امام نهم) علیهم السلام نقل حدیث کرده و به مظالم خلفاء جور ستم آنان را بر خاندان عصمت (مجلس ۵۷ و ۶۱ و ۸۲) اشاره نموده.آغاز نسخه (۱۳ برگ اول کتاب) پس از دیباچه بیان طرق چهارگانه در تهذیب اخلاق و چهار فصل در راه تهذیب اخلاق عوام و ملوک و وصیت اردشیر به شاپور و پندشاپور به هرمز است سپس از مجلس ۵۳ تا مجلس ۱۰۰ مرتب نوشته شده. عناوین مطالب مجالس به اختصار: ۵۳. بیان مواد المکارم من الاخلاق؛ ۵۴. معرفة فضایل الانفس و اقسامها و ذکر السیرة الفاضلة منها؛ ۵۵. یشتمل علی ما فی الانفس من الخیر و الشر و سبب فضائهما فی العالم مع التمکین من تحلیة النفس بالخیرات و تحلیتها عن الشرور من السیأت؛ ۵۶. وصف المنزلة عندالله و نیل الزلفی لدیه؛ ۵۷. یتضمن بان استصلاح نفس الانسان للبشریة الملکیة و التوحید بفضائلها و استحقاق طاعة الناس لاجلها؛ ۵۸. اتصال الاسباب المرضیة بالافعال الطوعیة الاختیاریة و استکمال الانفس الناجیة بالمباحث؛ ۵۹. موقع العلم من انفس الانسان؛ ۶۰. ترتیب حال الانفس فی العلم و المعرفة؛ ۶۱. تصوف الانسان و تنسکها و التعرف عن غایتها؛ ۶۲. بیان اقصی ما ینتهی الیه حال الانفس من نیل السعادة الحقیقة؛ ۶۳. وصف المنزلة عندالله و نیل الزلفی لدیه جل جلاله؛ ۶۴. اخلاص الانفس و ابتهالها و صدق مناجاتها و دعائها و ما یتصل بذلک من شرح التاثیرات الروحانیة؛ ۶۵. صدق الانفس و تعینها و ما یعتاده من اضدادهما؛ ۶۶. توکل الانفس و تفویضها؛ ۶۷. صبر الانفس و رضاها و قناعتها؛ ۶۸. شکر الانفس نعم الله عزوجل؛ ۶۹. انابة الانفس و توبتها؛ ۷۰. فیما فی الانفس من عفتها و تقویها و زهدها و ورعها؛ ۷۱. ذکر مراقبة الانفس و استقامتها؛ ۷۲. الخلوة و العزلة؛ ۷۳. صحبة الانفس و معاشرتها و معایشتها و مخالطتها؛ ۷۴. میل الانفس و حبها و هواها و عشقها؛ ۷۵. انقسام المحبات و افتنان الانفس فی المودات؛ ۷۶. بیان محبة الانفس باریها تبارک و تعالی؛ ۷۷. الارادة و السکینة و الولایة؛ ۷۸. مروة الانسان و فتوته؛ ۷۹. شرح حال الانفس عند اقتناء المال و اشرافها علی الطمع و السؤال و البخل و الود و ما یتصل بذلک؛ ۸۰ کبر النفس و علو همتها؛ ۸۱ عدل الانفس و انصافها؛ ۸۲ شجاعة الانفس و نجدتها؛ ۸۳ نصیحة الانفس و امانتها؛ ۸۴ ظن الانفس و فراستها؛ ۸۵ نوم الانفس و رؤیاها؛ ۸۶ تواضع الانفس و تکبرها؛ ۸۷ البینه علی ما فی الانفس من الحیاء و الوفاء؛ ۸۸ بیان ما خلقه الله عزوجل فی الانفس من الخوف و الرجاء؛ ۸۹ ما فی الانفس من احوال الفقر و الجوع؛ ۹۰. ذکر ما خلق فی الانفس من دواعی الحرص و رکب فیها من اسباب الامل؛ ۹۱. قمع الانفس و مخالفتها فی شهواتها؛ ۹۲. غضب الانفس و الحکمة فی وضعه فیها و السعی فی توهینه و استعمال الحلم مکانه؛ ۹۳. ذکر حسد الانفس و المعالجة الی معالجته؛ ۹۴. ما یعرض الانفس من الغموم و الاحزان و ذکر ما یدفع به اذاها عنها؛ ۹۵. ذکر وساوس الصدور فی الانفس؛ ۹۶. نفی الافات المطیفة بالاخلاق المنیفة عن الانفس الشریفه؛ ۹۷. آداب الانفس علی سیر الصوفیة؛ ۹۸. آداب النفس فی السفر؛ ۹۹. احوال الانفس علی لسان الصوفیة؛ ۱۰۰. مواعظ تدعو الانفس الی التقوی و الرغبة فی الدار الاخرة و الزهد فی هذه الافانیة و الی خوف الجزاء و مراقبة العواقب. (مهدی ولائی)

شرح و حواشی:

۱- فهرس خلق الانسان؛ مدنی، علی خان بن احمد (۱۰۵۲-۱۱۱۸)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۶

آغاز: الحمدلله المدرک القریب السمیع المجیب ذی العرش المجید فعال لما یرید یسهل من الامور ما تعذر؛ **انجام:** فسبحانه عزوجل کیف یهیی ... یرفع الحجاب بعد الحجاب له الحمد و له المنه و هو حسبنا الله و نعم الوکیل و لا حول و لاقوة الا بالله العلی

العظیم و الصلوة و السلام علی خیرته من خلقه و رسوله محمد و علی آله اجمعین و الحمد رب العالمین.
بخش آخر کتاب و شامل پنجاه مجلس دومی است که مخصوص اخلاق است. مجلس ۵۰ و ۵۱ و ۵۲ نوشته نشده؛ خط: نسخ، کا: احمد بن مکی شهیدی شامی، تا: ۱۰۵۲ق، جا: مکه، استکتاب شیخ احمد بن مکی الشهیدی؛ به خط دو کاتب؛ واقف: فاضل خان؛ ۳۷۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۶ - ۴۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۶/۲

آغاز: بسمله الحمد لله المدرک القریب السمیع المجیب ذی العرش المجید.؛ **انجام:** فسبحانه عزوجل کیف یهی الاسباب ... اجمعین امین

مجلد دوم است و از مجلس ۵۲ آغاز و به مجلس ۱۰۰ ختم می‌شود؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن جواد کاظمی، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۰۷۴ق؛ فهرست مطالب به خط علیخان مدنی (- ۱۱۱۸) به تاریخ ۱۰۸۱ق تحریر شده، با سرلوح مذهب مرصع، مجدول مذهب، مصحح، در آغاز نسخه و در برگ اضافی یادداشت‌هایی از جمله اشعاری از ابن سناء الملک، ابن هانی اندلسی، ابن طباطبا و دیگران، در برگ های پایانی اشعاری از ابن معتز و یادداشتی منقول از معجم الادباء یاقوت در شرح حال مؤلف کتاب، و حدیث مخنث الذی کان دخل علی امهات المؤمنین به نقل از شرح مصابیح به خط سید علی خان مدنی به تاریخ ۱۰۷۷ تحریر یافته؛ تملک: سید علیخان مدنی به تاریخ ۱۰۷۷ق؛ جلد: تیماج سوخت، ۳۶۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۶۸]

● خلق الانسان / طب / عربی

xalq-ul insān

کتابی است در طب که اصطلاحات و لغات طبی و بیماری‌ها و اعضای بدن انسان به ترتیب حروف تهجی تنظیم گشته است؛ احتمال می‌رود از کتب قدیمی لغت در این فن باشد. در انجام کتاب مؤلف، که متأسفانه بعد از تفحص بسیار، همچنان نامعلوم ماند، از ابوالفرج صاحب کتاب مفتاح الطب (- ۴۲۰ق) به عنوان «الاستاد» یاد می‌کند و به این ترتیب مؤلف ظاهراً از شاگردان وی بوده که در این صورت از دانشمندان قرن پنجم قمری خواهد بود. باید دانست که کتب متعددی تحت عنوان «خلق الانسان» تصنیف گردیده که غالباً از ارباب لغت است و خالی از دیدگاه طبی می‌باشد؛ ولی در کتاب حاضر، علاوه بر تشریح، نام اعضا با دیدگاه طبی، نام آلام و علل نیز برده شده است.
[دنا ۴/۱۰۰۰؛ کشف الظنون ۷۲۲/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۶۷/۱

آغاز: الأخذة، هی العلة المعروفة بالشخوص و الحمود و المدرکة و الأخذ؛ **انجام:** الیوم الباحوری هو الیوم الذی یقع فیه البحران؛ یهودیة، من الأوزان نصف قسط.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ بعد از برگ «۵۲» افتادگی دارد؛ کاغذ: شرقی، ۷۰گ (۱-۷۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۳۴]

● خلق الجنین و تدبیر الحبالی و المولودین / طب / عربی

xalq-ul janīn wa tadbir-ul ḥibālī wa-l mawlūdīn

قرطبی، عریب بن سعید، - ۳۶۹ قمری

qortobī, ʻorayb ebn-e sa'īd (- 980)

برای حکم مستنصر اموی (۳۶۶ق) در پانزده باب تألیف کرده است.

چاپ: الجزائر، منشورات کلیة الطب والصیدلیة، ج۳، مکتبة فرار یس، ۹۸ص، ۱۳۷۵ق.

[فهرست المخطوطات المصورة (معهد المخطوطات العربیة)، العلوم، الطب ۸۷/۲؛ دنا ۴/۱۰۰۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴/۳

آغاز: بسمله. و به أستعین وحده قال عریب بن سعید الکاتب الحمدلله المحکم لمادبر المتقن لما أنشأ و صور العالم بما یکن؛ **انجام:** فی الفهم و التعلم ان شاءالله تعالی. تم کتاب خلق الجنین و تدبیر الحبالی و المولود تألیف الکاتب عریب بن سعید و الحمدلله

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در اسپانیا، ش ۸۳۳؛ خط: مغربی، کا: عبدالکبیر بن عبدالحق بن عبدالکبیر، تا: با تاریخ ۶۶۳ق؛ ۴۱ص (۸۶-۱۲۶)، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۸۸]

● خلق العالم / فلسفه / عربی

xalq-ul ʻālam

خیام، عمر بن ابراهیم، - ۵۱۷ ؟ قمری

xayyām, ʻomar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۷مجموعه بدون شماره

کا: محمود بن ابی الفضائل حسینی، تا: دوشنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۴۷ق، جا: نجف اشرف [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۴]

● خلق العوالم / حدیث / عربی

xalq-ul ʻawālim

همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، - ۱۲۱۶ قمری

hamadānī, ʻabd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (- 1802)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۴۹

آغاز: فی باب العوالم و من کان فی الارض قیل خلق آدم علیه السلام؛ **انجام:** و عن الصادق علیه السلام من لایعرف الله تعالی

حق معرفته التفت منه الی غیره ملا عبدالصمد همدانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

● **خلق القرآن** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul qur'ān

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری
ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

در آغاز این بحث معنی کلام و کلام الهی آمده پس از آن پیرامون خلق قرآن گفتگو کرده و گفته‌های علمای کلام را در این موضوع می‌آورد. چندین نسخه از آن در بیرون ایران معرفی شده است.

آغاز: الحمد لله القدیم کلامه العظیم انعامه با رسال نبینا محمد علیه صلوته و سلامه. و بعد فهذه رسالظ معمولة فیما یتعلق بمسئلة خلق القرآن من الکلام و الفرقان بین الحق و الباطل فی هذا المقام و هذا الشروع فی اصل المرام لابد من تقریر الاقوال الصادرة عن فرق الاسلام فی صفة الکلام و تحریر محال الخلاف بتفصیل القیل و القال فیها

انجام: مع حدوثه قایمة بذاته تعالی من الخلل فتأمل و الله الهادی الی سبیل الرشاد. تمت الرسالة بعون المیسر الی سلوک سنن الرشاد.

[کوپریلی، ج۲، ص۲۲۳ و ۳۲۰ و ۵۷۵؛ سلیمانیه، ج۳، ص ۳۴۸؛ توپاپو سرای، ج۴، ص۵۴۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۷۲/۱۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۳۳پ-۱۳۶ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۳ - ۲۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۲۶ر-۲۲۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم[ف:۲۹/۱-۳۷۹]

● **خلق القرآن** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul qur'ān

تاریخ تألیف: ۲۵ رمضان ۱۲۷۸ق

در چهار «مقاله» و «خاتمه»: مقاله ۱. ذکر ادلتهم؛ ۲. فی ان القرآن علی القول بالکلام النفسی هل هو مخلوق ام لا؛ ۳. ذکر الاعتراضات و المحاذیر التی یلزم القایل بالکلام النفسی و هم الاشاعرة؛ ۴. بیان توجیه الکلام النفسی؛ الخاتمة - فی بیان المتفرعات. در آن از شیخ احسائی و فاضل قمی یاد شده و لذا مؤلف یکی از متکلمان و اصولیان شیعی اخیر است .

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۹۵

آغاز: بسمله، الحمدلله بارع الحب و النوی بجمیع محامده کلها ... اما بعد فاعلم ایها الاخ العزیز ان من المسائل التی اشتدت عنایتهم فی تحقیق هذا تهذیبها ... هو الکلام فی القرآن بانه هو حادث او قدیم؛ **انجام:** السلام و التحیة.

در چهار مقاله است و یک خاتمه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ رمضان ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۲۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

● **خلق القرآن** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul qur'ān

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۳۴/۳

آغاز: فان قیل القرآن قدیم ام مخلوق، قیل له القرآن مخلوق

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۹-۲۰ر)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۴]

← خلق الکافر ﹤ جواب السؤال عن علل خلق الکافر

● **خلق الکافر و الغرض منه** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul kāfir wa-l ġaraḍ min-h

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری
horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

تاریخ تألیف: رجب ۱۰۷۶ق

رساله‌ای کوتاه در علل و حکمت خلقت کافر، شامل دوازده «فصل» و «خاتمه»: فصل ۱. توجیه خلق کافر (نخست دلیلی اجمالی و کلی و پس از آن دوازده دلیل دیگر که او خود ساخته است یاد می‌کند)؛ ۲. اخباری چند که دلایل مذکور در فصل اول را تأیید میکند (شامل دوازده دسته از اخبار)؛ ۳. ابطال جبر و اثبات اختیار، وی در این فصل، نخست پنج مسلک درباره افعال عباد نقل و سپس دوازده دلیل بر ابطال جبر یاد می‌کند و می‌گوید ادله ابطال جبر اضعاف اضعاف این مذکورات است؛ ۴. ادله جبریان (پنج دلیل یاد کرده)؛ ۵. پاسخ و شبهات و دلایل جبریان، در این فصل از کتاب «الموازنه» تصنیف بعض اهل عدل یاد می‌کند و می‌گوید (در آن کتاب آیات جبر و آیات عدل گردآوری و نشان داده شده که آیات دال بر عدل هفتاد برابر بیش از آیاتی است که ظهور در جبر دارد)؛ ۶. دوازده حدیث در ابطال جبر و تفویض؛ ۷. دوازده حدیث در اثبات قدرت و اختیار عباد، علاوه بر احادیث مذکور در فصل شش؛ ۸ احادیث طینه، وی احادیث طینه را به دوازده طریق نقل و تأویل و توجیه کرده است؛ ۹. توضیح و تأویل اخبار طینة که موهم جبرند بر وجهی اجمالی؛ ۱۰. تأویل اخبار مذکور به تفصیل؛ ۱۱. تأویل مستیا و تفسیر و اراده متعلق، افعال مکلفی که در اخبار بسیار آمده و فصل و تأویل دوازده حدیث در این باب؛ ۱۲. توجیه

قضا و قدر متعلق به سعادت و شقاوت و خیر و شر و نقل، و تفسیر دوازده حدیث در این باب؛ خاتمه در فصل احادیث از بخش در قضا و قدر. شیخ حر در این خاتمه نیز (مانند بیشتر فصل‌ها) دوازده حدیث یاد کرده است و در تتمه خاتمه، رساله اثبات منزلة بین المنزلین و رد بر اهل جبر و تفویض منسوب به حضرت هادی را که صاحب تحف العقول و طبرسی در احتجاج نقل کرده اند به‌تمامه آورده و در پایان آن درباره علت اختلاف مضامین احادیث، چنین می‌گوید: «انتهی کلامه (ص) و الکتاب المنقولة منه هذه الرساله لایخلو عن سقم و ما اشتملت علیه من بعض العبارات التی هی غیر معهودة فی هذا الزمان له نظائر کثیره فی الاحادیث و ذلک اما لتفسیر بعض النساخ عن سهوا و اشتباه او لان المقام کان یقتضی ذلک و فهم السامعین کان یوجبه و کانوا یستحسونه و یقبلونه خاصه او غیر ذلک ... و لذلک تری فی الاحادیث تفاوتا عظیما فی العبارات لانهم کانوا یکلمون الناس علی قدر عقولهم و مبلغ افهالهم ...». نام این کتاب در برخی از نسخه‌ها و مدارک «خلق الکافر» ثبت گردیده و شیخ حر عاملی خود در امل الآمل از این رساله به نام «رساله فی خلق الکافر و ما یناسبه» یاد کرده است و چنین پیداست که تألیف این رساله را (به درخواست یاران) در توجیه خلق کافر آغاز کرده و سخن را به مناسبت به مسئله جبر و تفویض کشانیده. مؤلف در مقدمه آورده است: سید علی بن طاووس در این موضوع کتابی به نام «الجواب الباهر فی خلق الکافر» تصنیف نموده که آن را ندیده و مطالعه ننموده‌ام و می‌نگارم آنچه را به ذهنم خطور می‌نماید در این باب.

آغاز: بسمله. الحمدلله المتفضل بالخلق و الانشاء ... و بعد فقد سالنی بعض الاصحاب و التمس منی جماعة من اولی الالباب بیان الوجه و العلة فی خلق الکافر

انجام: و قال: یفعل الله ما یشاء، و غیر ذلک مما ورد فی الحدیث کما فی کتاب الاحتجاج و عیون الاخبار و غیرهما فی احتجاج الرضا علیه السلام، تمت الرساله. (گویا انجام رساله چنین باشد: و لذلک تری فی الاحادیث تفاوتاً عظیماً فی العبارات لانهم کانوا یکلمون الناس علی قدر عقولهم و مبلغ افهامهم. و الحمدلله ...)

[الذریعة ۲۴۶/۷ -۲۴۷؛ امل الامل چاپ بغداد به تحقیق سید احمد حسینی ۱۴۶/۱ طبقات اعلام الشیعة ۶۵۸/۶؛ دنا ۱۰۰۱/۴ (۱۱ نسخه)]

۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۰۷/۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تصحیح شده گویا به خط وی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۱پ-۳۱پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۵۲/۱

آغاز و انجام: برابر

کاتب: = مؤلف، تا: صفر ۱۰۷۶ق، کاتب دستنویس مؤلف؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن سرخ، ۵۳گ (۱ر-۵۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۶۶]

۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹ص (۹۴-۲۰۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶/۲

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۵۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۴۷/۱

آغاز: فی ذکر العلل و الوجوه فی خلق الکافر التی ظهرت لنا فان الحکم الخفیه التی لم نطلع علیها فی افعال الله سبحانه کثیرة جدا کما بیننا و من الکتاب و السنه؛ **انجام:** تمت الرساله بحمدالله علی ید مؤلفها العبد محمد بن حسن الحر العاملی ... فی اواخر شهر صفر سبعین بعد الالف من نصرة علی مشرفها السلام.

فاقد دیباچه و اندکی در فصل است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: تقی بن محمد رضا موسوی، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲ص (۱-۶۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۱۸]

۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۴۰/۵

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد علی عاملی، تا: ۱۱۲۱ق؛ جلد: تیماج شتری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن عباس، تا: اواخر جمادی الاول ۱۱۲۹ق؛ در حاشیه برگ انجام تاریخ فراغ مؤلف رجب ۱۰۷۶ق آمده لیکن در الذریعة اواخر صفر ۱۰۷۶ق آمده است، محشی با نشان «لمسوده عفی عنه»، مصحح؛ تاریخ وقف: ۱۳۳۷؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۵ - ۵۱۶]

۷. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن حسینی طالقانی، تا: یک‌شنبه ۷ رجب ۱۱۶۰ق، جا: خوانسار؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۶۰]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۸/۲

نسخه اصلی: کتابخانه سید عزالدین حسینی ـ زنجان؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۶ق؛ از روی نسخه‌ای که به خط «بهاء الدین محمد بن محمد باقر حسینی نایینی» در روز پنج‌شنبه سوم ربیع الاول ۱۱۱۲ در مشهد رضوی نوشته شده نگاشته است؛ ۱۵۵ص (۱۲۶-۲۸۰) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۰]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ مصحح، نسخه با دقت از روی نسخه اصلی مؤلف مقابله و تصحیح شده توسط حسن بن علی نائینی در ۱۴ ذیقعده ۱۲۷۸ق در اصفهان؛ جلد: مقوا اسلیمی سبز،

۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۴۹]
۱۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۶۹/۱
خط: نسخ زیبا، کا: حبیب الله موسوی، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۲۷۹ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰ص (۲-۱۱۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۳۵]

● **خلق الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul kalām
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۳۷/۵
آغاز: سلام علیک و رحمة الله و برکاته اما بعد فاعلم ان الکلام یختلف بحسب اختلاف المقامات؛ **انجام:** و أما الاحتمالات و التجویزات و الفروض التی تفرضونها و تعتبرونها فلیست من الحق و النور فان العلم نقطة کثرها الجاهلون.
خط: نسخ، کا: احمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۳۴پ-۱۳۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۷]

● **خلق الله الموجودات** / کلام و اعتقادات / عربی
xalq-ul lāh al-mawjūdāt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۱/۶
کا: محمد بن صالح، بی‌تا؛ کاغذ: کبود فرنگی، جلد: مشکی، ۳گ (۵۷پ-۵۹پ)، ۲۸ سطر (۲۵×۳۰)، اندازه: ۳۴×۴۰سم [ف: ۱۷ - ۵۲۸]

← الخلق المخلوقة ≻ صنعة الطبیعة و سرائر الخلیقة

● **خلق النبی = کتاب خلق النبی (ص)** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی
xalq-un nabī = k.-u xalq-in nabī
ابوبکر محمد بن عبدالله بن عبدالبر
ābūbakr mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-barr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۱
خط: نسخ، کا: ابوبکر محمد بن ابی رافع الوراق، تا: ظاهرا قرن ۶؛ عکس [مختصر ف: - ۳۳۷]

● **الخلقة** / کیمیا / عربی
al-xilqa
جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)
مقاله سی ام از مجموعه رسایل او به نام «السبعین» است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... سلم تسلیماً. و بعد قد سبق لنا قبل کتابنا هذا تسع و عشرون کتاباً عشرون کتاباً فی الحیوان و تسعة فی الاشجار و کتابنا هذا آخر قولما فی الاشجار ... و انا ذاکر فیه الادهان و الالبان و ما فیها من الفعل و التأثیر القریب و اری انها افضل فی العمل و لنا کتاب یعرف بکتاب الالبان فی المائة و اثنی عشر نذکر فیه کیف وجه استخراج الدهن من جمیع النبات و من الحیوان و الاحجار جمیع الالبان و ابلغ فیه و ما فیه ما یستخرج دهنه و لبنه و اکثره الاشجار ...
انجام: و سوف نذکر ذلک عن آخره ان شاء الله و وجه آخر من اخرج الادهان للاجام کمثل الشمع و ما جانسه و هی کلک و سوف نأتی به فی المقالات الاخیره ان شاء الله.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق چلیپا،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قرمز، ۲گ (۵۶ر-۵۷پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۴۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۷۹پ-۸۱پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۵]

● **الخلقة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-xilqa
میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۴/۴-ف
نسخه اصل: کتابخانه رایلند منچستر شماره P 97 (۶۸۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۱]

● **خلقت** / کلام و اعتقادات / فارسی
xelqat
رساله در آفرینش نور نبی مکرم اسلام و آدم و ملائکه، مرگ و احوال پس از مرگ و سرنوشت گنه کاران و صالحان در قیامت، مطابق عقائد اهل سنت، با استفاده از اخبار و روایات و آیات قرآن.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۷۹/۱۷

آغاز: الحمد الله رب العالمین ... در خبر است بدرستی خدای تبارک و تعالی درختی آفرید چهار هزار شاخ داشت؛ **انجام:** اللهم ارزقنا لقاءک و شفاعة رسولک بحق خاتم الانبیاء و المرسلین و الحمد الله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ (۱۶۱پ–۲۲۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۴۲]

← خلقت آدم ⟵ خلق و خالق

● **خلقت آدم صفی و سرگذشت ادریس و نوح علیهم السلام** / تاریخ پیامبران / فارسی

xelqat-e ādam-e safī va sargozašt-e edrīs va nūh ‘alay-hem-os-salām

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۲۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق الآدم من طین و جعل من الظلمات نوراً و الصلوة علی خیر خلقه محمد ... اما بعد فهذه مقالة فی ذکر خلقت آدم صفی الله صلوات الله علیه فهذه مقالة فی ذکر خلقت آدم صفی الله صلوات الله علیه و کیت او ابوالبشر لقب صفی. چون ارادت الهی متعلق به خلقت او شد؛ **انجام:** نوح علیه السلام آدم ثانی است و این بندگان خدای تعالی که کلاً هستند همه از اولاد نوح علیه السلام اند و الصلوة و السلام علی من اتبع الهدی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۵گ (۵۲پ–۵۶پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۰۴]

● **خلقت آدمی = سر آفرینش** / عرفان و تصوف / فارسی

xelqat-e ādamī = serr-e āfarīneš

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ – ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

تاریخ تألیف: ۹ ربیع الاول ۱۲۹۵ق

در پاسخ یکی از دوستان، در راز آفرینش حضرت آدم در زمان مخصوص. در چند «فصل» بی‌شماره، نخستین فصل: بدانکه این مسئله از مسایل مشکله است. واپسین فصل: بدانکه آنچه گفته شد مخصوص به جسم و روح و برزخ آدمی است. بر فراز نسخه آمده است که آن را در پاسخ کربلائی رمضان نگاشته است.

[فهرست مشایخ ۵۰۸ «رساله» که می‌گوید در «مجمع الرسائل۳» کرمان ۱۳۴۸ق چاپ شده است]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۸۰/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عبادالذین اصطفی. و بعد، چنین گوید بنده اثیم محمد بن کریم بن ابراهیم، که یکی از دوستان حفظه الله ... سئوال نمود از این بنده؛ **انجام:** و تتابع آن در هر عصر و زمان، تمام شد کلام مؤلف سلمه الله تعلی حال راقم این مختصر هم عرض می‌کند ... یکجا برخورد کردند و ندانستند چه کردند. و ندانستند چه کردند. فسیعلموا الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹–۱۲۹۵ق، روزگار نگارنده؛ ۱۳گ (۳۲ر–۴۴ر) [ف: ۳ – ۱۲۴]

● **خلقة الجنین و احواله قبل الولادة** / طب / عربی

xilqat-ul janīn wa aḥwāl-u-hū qabl-al wilāda

کوشیار بن لبان، – ۴۹۵ ؟ قمری

kūšyār ebn-e labān (- 1102)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۲/۱۰

من مجمل کوشیار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۱۸۴ر – ۱۸۶ر) [ف: ۵ – ۱۵۴]

← خلقت ذره ⟵ اجوبة مسائل السید محمد بن عبدالنبی بن علی القاری

● **خلقة السموات (و الارض)** / کلام و اعتقادات / عربی

xilqat-us samāwāt (wa-l arḍ)

همدان؛ سیرلو، حمید؛ شماره نسخه:۱۲/۳

آغاز: اما بعد، ذلک دصها و دحوها مقدم علی الخلق الجبال (کذا) من فوقها الی ان یستانف بدحاها؛ **انجام:** و هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة مع غایة العجالة و تشتت البال و تفرق الاحوال بعون الملک المتعال فی بعض ساعات فی یومین من سنة ۱۲۱۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۰ر–۱۱پ) [رشت و همدان: ف: – ۱۷۰۷]

● **خلقت نامه** / فلسفه / فارسی

xelqat-nāme

بندی است فلسفی به فارسی درباره جان و تن.

آغاز: بدان که از حیوانات آنچه به درجه ملکی نزدیک است انسانست و آن جسم و جان مرکب است و عاقل و ممیز است ... **انجام:** و قوتهای نفسانی چون ملائک و نفس انسانی چون عالم است بنابر اختصار این قدر کافی است و الله اعلم.

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۸/۴

آغاز: برابر

با عنوان «رساله حکمت در معرفت انسان» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سید عبدالوهاب بن سیدخان، تا: ۱۰۶۶ق؛ ۴گ

(۱۳پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن ملا امام علی بادکوبه‌ای، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵گ (۱۰۱پ-۱۰۵پ)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۳) [ف: ۱۷ - ۲۱۶]

● **خلق جنت و نار** / کلام و اعتقادات / عربی

xalq-e jannat va nār

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۱۴۸۱

بی کا، بی تا [الفبائی: ۲۴۰]

● **خلق حوا** / تاریخ / عربی

xalq-e havvā

عبدالغفار بن محمد

ʻabd-ol-qaffār ebn-e mohammad

روایت‌ها و گفته‌های بعضی از علما درباره خلقت حضرت حوا از یکی از دنده‌های حضرت آدم و چگونگی ازدیاد نسل آنها، در رساله گرد آورده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۶/۲۳

آغاز: بعد حمد الله ... لقد اشتهر أن جدتنا حوا خلقت من بعض أضلاع آدم علیه السلام و ان الله تعالی أوحی الی آدم؛ **انجام:** و ما کان منهم من سوء خلق فهو من ابنة الجان.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۴۹پ-۳۵۰ر)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۷۴]

● **خلق رسول الله و فتن آخر الزمان** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

xalq-u rasūl-il lāh wa fitan-u āxir-iz zamān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸/۱۰

بی‌کا، تا: قرن ۹ [ف: ۵ - ۶۱]

← الخلق و الحشر ≻ کیفیة الخلق و الحشر

● **خلق و خالق** = **خلقت آدم** = **فضیلت اسماء و صفات** / عرفان و تصوف / فارسی

xalq va xāleq = xelqat-e ādam = fazīlat-e asmā' va sefāt

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

neʻmat-ol-lāh-e valī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)

به نثر آمیخته به نظم و این جز «حکمت خلق و مخلوقات» اوست. آغاز می‌کند به حدیث خلق آدم علی صورته: جام عالم نما چو پیدا کرد ×× به صفات خودش هویدا کرد. سپس خلیفگی او و تعلیم اسماء به وی آنگاه فصل‌هایی بسیار کوتاه و بی‌شمار: فصل ذات با صفتی معینه اسمی است از اسماء فصل کل یوم فی شأن، فصل کل فی فلك بسبحون، فصل اسمان چهارم قلب افلاك است ... . (احمد منزوی)

آغاز: الحمد لله الذی خلق السماوات و الارض و مابینهما فی ستة ایام ثم استوی ... قال رسول الله ان الله خلق آدم علی صورته (فهرستواره)

[فهرستواره ۳۳۶/۷ با نامهای سه گانه]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۱۷

آغاز: در اخبار معتبر آورده اند؛ **انجام:** به سلامت بدر برند.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۳۱۰-۳۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۳]

← الخلقیه ≻ خلیقه
← خلل ≻ تقریرات الفقه

● **الخلل** / فقه / عربی

al-xilal

فشارکی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۵۲ - ۱۳۱۴ قمری

fešārakī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1837 - 1897)

فروعات فقهی مربوط به بحث خلل در نماز را مورد بررسی استدلالی قرار داده است.

[نقباء البشر ۱۱۵۸/۳؛ دنا ۱۰۰۱/۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۰۵

آغاز: الحمدلله و الصلاة علی سید الانبیاء و آله سادات الاوصیاء و اللعنة علی اعدائهم الاشقیاء، الفصل الخامس فی السهو

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد حسین جلالی - قم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و تغییرات زیاد، در آغاز شیخ عبد الکریم حائری (یزدی) شاگرد مؤلف تصریح کرده که رساله به خط فشارکی می‌باشد، در پایان یادداشتی اصولی از مؤلف مندرج است؛ تملک: سید محمد حسین حسینی جلالی؛ ۴۵ص [عکسی ف: ۴ - ۱۲۷]

● **الخلل** / فقه / عربی

al-xilal

حسینی، مظفر بن محمد علی، ق۱۴ قمری
hoseynī, mozaffar ebn-e mohammad ‘alī (- 20c)
رساله استدلالی است در احکام خللی که در نماز واقع می‌شوند، دارای مقدمه‌ای در شرایط شرعیه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶/۴
آغاز: الحمدلله مبدیء الخلق و معیده و موجد الخلق و مبدعه و منشئه و خالق الخلق و رازقه مدبر الامور و باعث من فی القبور؛
انجام: فان مقتضی استصحاب النجاسة غسله مرات ثلاث، تم الکتاب بعون الملک الوهاب
خط: رقعی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۸گ (۱۳۰پ-۱۸۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۵]

● **الخلل** / فقه / عربی
al-xilal
حائری، مرتضی بن عبدالکریم، - ۱۴۰۶ قمری
hā’erī, mortezā ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 1986)
تاریخ تألیف: ۱۲ جمادی الاولی ۱۳۹۴ق
احکام خلل واقعه در صلاة را به طور مفصل بحث نموده و در آن رد و ایراد می‌نماید و در حقیقت درس خارج وی می‌باشد که خود تحریر نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۲۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قال قدس الله نفسی فی الشرایع الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلاة، لایخفی ان الخلل بالفتح
نسخه اصل: کتابخانه شیخ علی مؤمن قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای خط خوردگی و حاشیه‌نویسی؛ ۶۱۹ص [عکسی ف: ۳ - ۲۸۰]

● **خلل** / فقه / عربی
xilal

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۵۱
آغاز: بسمله، قوله الفصل الاول فی الخلل؛ **انجام:** و الرجوع الی الاحتیاط فلاحظ و تامل
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی تا [الفبائی: ۲۴۱]

← خلل الصلاة ≻ الخلل فی الصلاة

● **خلل الصلاة = الخلل فی الصلوة = رسالة فی السهو و الشک فی الصلاة** / فقه / عربی
xilal-uṣ ṣalāt = al-xilal fi-ṣ ṣalāt = r.-un fi-s sahw wa-š šak fi-ṣ ṣalāt

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری
mohaqqeq-e karakī, ‘alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)
رساله فقهی و استدلالی کوتاهی است درباره خلل واقع در نماز که به درخواست کسی نگاشته است. درباره مؤلف این رساله اختلاف زیادی وجود دارد و بدین افراد نسبت داده شده است: ۱. ابوالحسن بن حسن بن علی بن جعفر بن غسان خطی قطیفی. در صفحه عنوان نسخه ش ۲۱۴۷/۱۵ کتابخانه ملک وی مؤلف کتاب دانسته شده است. آن نسخه در سه‌شنبه ۱۲ رجب ۹۰۸ ق کتابت شده و حواشی و دستخط حسین بن مفلح صیمری را دارد (رک: ملک، ج ۵، ص ۴۳۶-۴۳۷؛ المحقق الطباطبائی فی ذکراه السنویة الاولی، ج ۲، ص ۸۹۱؛ مرعشی، ج ۳۲، ص ۷۳۸ و ج ۳۴، ص ۸۶-۸۷ و ۸۳۶)؛ ۲. علی بن راشد قطیفی. بر مبنای یادداشت ظهر نسخه ش ض ۱۵۷۴۸ آستان قدس رضوی که در جمعه ۱۷ ربیع الثانی ۹۰۵ ق کتابت شده است (آستان قدس، ج ۲۱، ص ۸۱۷-۸۱۸)؛ ۳. محمد بن مکی عاملی، شهید اول (۷۸۶ق) که مطئناً از آن او نیست (رک: راهنمای فهرست مرعشی، ج۱، ص ۲۶؛ الشهید الاول حیاته و آثاره، ص ۲۸۵-۲۸۷؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه، ص ۱۴۸)؛ ۴. ابراهیم بن سلیمان قطیفی بحرانی (-۹۵۰ق). در الذریعه (ج ۱۲، ص ۲۶۶) و بر مبنای آن در دیگر فهرستها و منابع (مانند مجلس، ج ۱۶، ص ۳۰۹-۳۱۰، ش ۵۴۰۵/۳؛ آستان قدس، ج ۲۰، ص ۲۴۰ و ج ۲۱، ص ۸۱۷-۸۱۹؛ مؤید قم، ج ۱، ص ۳۹۷)؛ ۵. در صفحه عنوان نسخه ش ۷۵۱۸/۵ مدرسه سپهسالار از علامه حلی (-۷۲۶ق) و در فهرست کتابخانه شخصی سعدی حیدری با تردید از علامه حلی یا محقق حلی که بی‌تردید هر دو نادرست است. (رک: سپهسالار، ج ۴، ص ۳۹۵؛ مجموعه مقالات کنگره کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی، ج ۲، ص ۷۴۵)؛ ۵. علی بن حسین محقق کرکی (-۹۴۰ق) که ضمن مجموعه رسائل او چاپ شده و در بیشتر فهرست‌ها تألیف او دانسته شده است. (رک: الذریعه، ج ۷، ص ۲۴۸. استاد عبدالحسین حائری هم در مجلس، ج ۲۲، ص ۱۵۸-۱۵۹ با توجه به کتاب النجفیة فی سهو الصلوة الیومیة تألیف ابراهیم قطیفی و منقولاتش، رساله حاضر را از تألیفات کرکی دانسته است. همچنین رک: حیاة المحقق الکرکی و آثاره، ج ۲، ص ۴۵۳-۴۵۷ و ج ۴، ص ۲۹۹-۳۴۰).(حکیم)
به هر صورت انتساب این رساله مورد اختلاف بوده و به افراد گوناگونی نسبت داده شده گرچه قرائن انتساب آن به محقق کرکی بیش از دیگران است. جز این که در نوع توصیف مباحث آن نیز تفاوت دیده می‌شود گرچه در آغاز و انجام هماهنگی هست. بنابر این انتساب این رساله به محقق کرکی بر اساس ظن غالب ماست. در دو «قسم»: قسم ۱. السهو، دارای چند «مطلب»: ۱) المقدمات و هی خمس، ۲) سببه، ۳) احکامه و فیه مباحث؛ قسم ۲. الشک، دارای چند «فصل»: ۱) المقدمات، ۲) السبب الموجب له و مسائله سبع، ۲) الاحکام، دارای دو «بحث»:

۱- کیفیة الاحتیاط، ۲- اللواحق و فیه مسائل.
آغاز: الحمدلله الذی فطر السموات و الارض فاستوتا و لو کان فیهما اله الا الله لفسدتا ... و بعد، فقد سألتنی أیها الأخ العزیز أعانک الله علی طاعته و هیأک لعبادته أن أورد لک باب الخلل الواقع فی الصلاة ...
انجام: لانتقال الذمة بالاولی فی الاول فهذه ما حصر فی البحث فی هذه الحرازة ... العفو عما بغی به القلم، او زلت به القدم، انه ولی القدرة و مقیل العشرة. و الحمدلله رب العالمین
چاپ: مشار عربی، ص۳۳۸؛ ضمن رسائل محقق کرکی به چاپ رسیده؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۲۲ق، خشتی، ۲۱ص (صص۲۲۸-۲۴۸) متن و هامش
[فهرست آستان قدس ۴۷۹/۵ [در تعداد مؤلفات شیخ ابراهیم قطیفی معاصر محقق کرکی، رساله‌ای به نام «رسالة فی احکام الشکوک» ذکر شده. در جلد دوم فهرست آستانقدس، شماره ۲۳۸ فقه خطی، عیناً همین رساله «خلل الصلوة» است که به نام شیخ ابراهیم قطیفی ضبط شده. برای استدراک یادآوری شد]؛ الذریعة ۲۴۸/۷؛ دنا ۱۰۰۲/۴ (با انتساب به سه نفر)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسنی، محمدبن جعفر بن زهره، تا: ۹۰۵ق [رایانه]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۴۷/۱۵
خط: نسخ، کا: یحیی بن حسین بن حسن بن ناصر سلمابادی، تا: سه شنبه ۱۲ رجب ۹۰۸ق؛ محشی از حسین بن مفلح صیمری؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ، ۲۵گ (۷۶پ-۱۰۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۳۶]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۷۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رکن الدین محمد بن جعفر تاج الدین بن زهره حسینی، تا: جمعه ۱۷ ربیع الثانی ۹۰۵ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ ارسالی رایزنی فرهنگی ایران در دمشق اردیبهشت ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۸۱۷]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد، تا: ۹۱۶ق، جا: گرگان؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۸گ (۶۸پ-۹۵پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۱]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۰/۱
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: عبادالدین بن عبدالسمیع بن فیاض اسدی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۹۱۷ق؛ مصحح، در برگ ۶۴ر پیش از شروع رساله استخاره نوشته شده: «استخاره فروختن خوب و نفروختن بد»؛ تملک: شرف الدین محمد مکی بن محمد ضیاء الدین بن شمس الدین از ذریه شریف ابی عبدالله شهید محمد بن مکی مطلبی قرشی عاملی بوده با مهر «من ولد الشریف ابی عبدالله الشهید محمد بن مکی العاملی ۱۱۶۰» (مستطیل)، سید ادریس موسوی حسینی؛ خریداری از سید محمد مشکوة در خرداد ۱۳۴۴ ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن سرخ، ۷گ (۱ر-۷ر)، ۲۵ و ۱۵ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۶/۲×۲۵/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۹۸]
۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۴۳/۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء -نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: محمد بن نعمة بن حاج تاج الدین کاظمی، تا: شنبه ۱۵ جمادی الاول ۹۲۰ق؛ مصحح؛ ۲۹ص (۲۵-۵۳)[عکسی ف:۵-۴۰۵]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن فهد، تا: ۹۲۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه اخرا، ۱۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۸۱۹]
۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۲۲/۴
آغاز و انجام: برابر
کا: خضربن شیخ خان همدانی، تا: ربیع الاول ۹۵۴ق؛ ۱۷ص (۹۱-۱۰۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۹۹]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: موسی بن رحلة بن فضل بریهی الملدی، تا: چهارشنبه ۱۷ ربیع الثانی ۹۵۷ق؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۳۸] و [ف: ۲۱/۱ - ۸۱۸]
۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۷۹/۲
خط: نسخ، کا: محمد بن نظام الدین محمود انصاری، تا: ۹۷۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۴۳پ-۵۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۸۹]
۱۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹/۴
در فهرست ناشناس است؛ بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۹۷۴ق؛ مصحح؛ ۲۹گ (۶۱ر-۸۹ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: - ۹۹]
۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: زین العابدین (بن امین)، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۹۷۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: مقوا، ۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۳۶۸]
۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلاة علی من لانبی بعده محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً

خط: نسخ، کا: زین العابدین، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۹۷۶ق؛ ۱۹گ (۸پ-۲۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [مؤید: ۱ - ۳۹۷]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: ابن هاشم نسیمی حسینی تفرشی، تا: رجب۹۸۱ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۷۰]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن ابی طالب سعدالدین بن محمد جزایری اسدی، تا: چهارشنبه ۱۹ شعبان ۹۸۴ق؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه اخرا، ۲۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۸۱۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۵ق؛ واقف: خواجه شیر احمد، قرن ۱۱هـ.ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۲۴۰]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۱۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیجلس و یتم و یحتاط برکعتین من قیام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۱۵۰پ-۱۵۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۹۹]

۱۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۵۶/۳ - د

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یادداشت شب چهارشنبه ۱۴ شوال ۱۰۲۵ و شب آدینه ۲۷ محرم ۱۰۲۶ در پایان؛ ۲۰گ (۳۹-۵۸ر) [ف: - ۳۳۶]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۶/۱۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در صفحه عنوان آمده: «السهویة تصنیف شیخ علی (ره)»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی لایی [ف: ۹ - ۵۱]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه رجوع غیر متصل بالنظر الیه، و لو رکع المأموم قبل الامام، ظاناً انه لم یخل ...

در فهرست با «عنوان الخلل فی الصلاة» معرفی شده؛ خط: نستعلیق بی نقطه، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۸گ (۱۲۰پ-۱۲۷پ)، ۲۴سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۶×۱۹سم [ف: ۱۴ - ۲۳۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۲/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۷۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۰۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سپس قصیده عربی از شیخ جمال الدین الحلی رحمه الله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۱۵گ (۶۵پ-۷۹ر)، ابعاد متن: ۱۵/۵×۱۹، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۲۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۸گ (۱-۲۸) [نسخه پژوهی: ۳- ۸۱]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۳۷/۲

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به استناد جلد ۸۶/۳۴ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: جلال بن شریف حسینی، تا: ۱۰۰۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۱۲۷پ-۱۳۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۸۹]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مرتضی بن شاه مرتضی بن شاه محمود کاشانی (برادر کهتر فیض کاشانی)، تا: آخر ربیع الثانی ۱۰۲۶ق؛ محشی با نشان «شرح الفیه»، «سید ماجد» و غیر آنها، مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۶گ (۱-۲۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۴×۹سم [ف: ۳۴ - ۸۶]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۲/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۰۴۵ق؛ مصحح؛ مهر: «عبد الراجی حاجی بابا» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۲۳گ (۱۰۲پ-۱۲۴پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۲ - ۷۳۸]

۲۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۰۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید ادریس بن سید یوسف، تا: جمعه ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۵۴ق؛ محشی با نشان «ع ل»، در برگ ۱۰۴پ فایده‌ای از خصائص مستخرجات بهایی و اشعاری منسوب به علی (ع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰گ (۸۵پ-۱۰۴ر)، ۱۳سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۲۳۵]

۲۷. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۲۴]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۸۰

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ شعبان ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۷۵پ-۹۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۳۹۵]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۵ حاشیه

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناخته است؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد حسینی قمصری مشهور به آفتاب، تا: ۱۰۷۷ق، جا: قمصر کاشان؛ ۸گ (۵۵پ-۶۲پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۹۹]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۱۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی،۱۱گ (۶۰پ-

۷۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۰۹]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن زین الدین بن محمد بن حسن بن زین الدین عاملی، تا: ۱۱۰۴ق؛ واقف: عباس فخیمی، آذر ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۸۱۸]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۰۷/۲

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به استناد جلد ۸۷/۳۴ ذکر شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد شریف مدرس خادم خاتون آبادی، تا: شنبه ۲۹ رجب ۱۱۰۷ق؛ این رساله بر فراز صفحه اول و در صفحه آخر آن به شهید اول نسبت داده شده؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۲گ (۳۷پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۸- ۲۵۹]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله حق حمده و صلی الله علی من لا نبی بعده محمد النبی و عترته الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۳۱پ-۳۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱- ۴۷۳]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمد ... مستحقه و صلواته علی سید خلقه محمد و آله و عترة الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ، کا: نعمت الله بن محمد الحسینی شهیر به رمال، تا: ۱۱۹۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶ص (۱۲۱-۱۵۶)، ۲۰ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۹ - ۱۷۶]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۹۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی السبب الموجب له و مسائله سبع بین الاثنین و الثلث ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: سید محمد (موسوی کاشانی) در اصفهان؛ مهر: «الراجی محمد بن نصرالله الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۲۱-۳۲)، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۸۳۶]

۳۶. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۷۳/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق [ف: - ۲۶]

۳۷. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۳۱/۵

در فهرست به علامه حلی و یا محقق حلی نسبت داده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۳]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۶۱/۳

انجام: و فی الحاق الناسی و الظان لو رفعا منه قبله بالعامد

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین بن یحیی بن حنظله احسائی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۳۷پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۲۴۶]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۶/۳

انجام: و ان کان سهواً لم تبطل و قضاها أما لو أحدث قبله فاشکال.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۳۲پ-۴۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴-۲۵۸]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵گ (۱پ-۱۵)، ابعاد متن:۶×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۲۹]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قبل خروج الوقت او یجوز التاخیر اشکال و علی القول بالمبادتا فهی یترتب به القضا لو کان فیه تردد و هی یعتبر وقت ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری [رایانه]

۴۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۹۳/۴

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی و زرد، جلد: مقوا با کاغذ آبی، ۶گ، ۲۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه جلد: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۹۳]

۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۵۸/۱

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۹]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۵/۱-۵/۱۹۵

آغاز: هو هذه شکیات الشیخ علی العبد العالی رحمه الله تعالی هو الشک بین الاثنین والثلث؛ **انجام:** و یحتاط برکعتین قائماً لاحتمال کون المهدومة الثالثة ویسجد السهو

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۶گ، سطور جدول، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۷۱۲]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۷۹/۵-۳۳/۱۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا؛ بی تا، مصحح، محشی با امضای «ع ل »؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۷۶۵]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد ذکرت لک ایها الطالب المسترشد اصول هذین البابین و اکثر فروعهما بعبارة تقرب الی فهمک و تزیل عنک و همک لان جزئیات فروع الفقه لا تنحصر بعد و لا تنضبط بحد و کلها ما ذکرناه

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن حسن بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شیخ محمد بحرینی عکری احسائی مسکن، بی‌تا؛ واقف: ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۷۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۵/۲-طباطبائی

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱گ (۱۷۵ر–۱۸۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲–۱۵۸]

● **خلل الصلاة** / فقه / عربی

xilal-uṣ ṣalāt

حسینی مرعشی، محمد بن عبدالمهدی، ق۱۳ قمری

hoseynī mar'ašī, mohammad ebn-e 'abd-ol-mahdī (-19c)

رساله استدلالی نسبتاً مبسوط و تحقیقی است درباره احکام خلل صلاة و سایر متعلقات صلاة، شامل این عناوین: فی الخلل الواقع فی الصلاة: المقالة الاولی: فی بیان الخلل العمدی؛ المقالة الثانیة: فی بیان الخلل مسبباً عن نقص الاجزاء الرکنیة؛ المقالة الثالثة: فی بیان الخلل بسبب الشک؛ فی سایر ما یتعلق بالصلاة: فی صلاة القضاء؛ فی صلاة الجماعة.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۷

آغاز: بسمله. حمدله ... فی التوابع المتعلقة بالصلاة؛ **انجام:** و ما یظهر من مقالات الاصحاب و الله العالم.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲۰ – ۱۷۷]

● **خلل الصلاة** / فقه / عربی

xilal-uṣ ṣalāt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۱۳

سائل: عبدالله بن شبیب بن عباس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۸ق [القبائی: ۲۴۰]

● **خلل القراءات** / قرائت / فارسی

xilal-ol qerā'āt

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۸/۳

و هی الفصل السابع و العشرون من کتاب بالفارسیة؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاج محمد باخزری، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۶۰۰؟، جا: هرات؛ کاغذ: سمرقندی، اندازه: ۱۳×۱۹سم [تراثنا: س۶ش۴ – ۹۱]

● **خلل در نماز** / فقه / فارسی

xelal dar namāz

آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴ – ۱۲۱۶ قمری

āqā-mohammad 'alī kermānšāhī (1732 - 1802)

جواب پرسشی است در احکام خلل در نماز و بررسی مفصل این بحث و ظاهراً بخشی از کتاب «مقامع الفضل» مؤلف باشد که در این نسخه جداگانه آمده است.

آغاز: سؤال فلح احکام خلل در نماز را بیان فرمائید جواب: آنچه رعایت آن از برای نماز لازمست یا داخل است در حقیقت نماز یا خارج است ...

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر شک کند در عدد آنها یا در جزء آنها بنا را برطرف صحیح گذارد مانند کثیر الشک.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، در برگ آخر نیز سؤال و جواب‌های متفرقه‌ای ظاهراً از مؤلف آمده؛ مهر: کاتب «عبده الراجی فضلعلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۴۳پ–۵۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم[محدث ارموی مخ:۲–۶۶۲]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مانند سایر بدن خلاف است و مشهور و اقوی ستر است. والله العالم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۲۴گ (۱پ–۲۴ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۶۵]

← خلل صلاة ≻ شکیات نماز

● **الخلل فی الصلاة** / فقه / عربی

al-xilal fi-ṣ ṣalāt

خوانساری نجفی، موسی بن محمد، – ۱۳۲۲ شمسی

xānsārī-ye najafī, mūsā ben mohammad (- 1943)

در «مجموعه رساله»های او. گفتاری است مستقل و نه شرح «شرایع الاسلام» و یا گزارش متنی دیگر.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۰/۲

آغاز: بسمله. فصل فی الخلل الواقع فی الصلاة و محل الکلام انما هو فی الخلل الواقع فی الاجزاء الداخلیة للصلاة دون الاجزاء الخارجیة من الشرائط و الموانع و الخلل؛ **انجام:** فالاخلال بها عهدا لایوجب فساد و الصلاة فضلاً عن السهو.

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ محشی با نشانی «موسی»؛ اهدایی: محسن خوانساری فرزند آیت الله خوانساری؛ ۱۲۷ص (۸۰–۲۰۶)، ۲۷ سطر [ف: ۳ – ۱۲۴ و ۱۵۸]

● **الخلل فی الصلاة** / فقه / عربی

al-xilal fi-ṣ ṣalāt

امامی خوانساری، محمد علی بن محمد حسن، – ۱۳۳۲ قمری

emāmī xānsārī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hasan (- 1914)

بحث خلل یکی از کتب فقهی را شرح مفصل کرده، البته در

اینکه این کتاب تألیف مؤلف است یا نه اختلاف است ولی شیخ آقا بزرگ در الذریعه (۲۰۵/۷ و ۲۴۹) و در طبقات اعلام الشیعه قرن سیزدهم (۱۳۸۴/۴) این کتاب را جزء تألیفات وی به شمار آورده است.

[الذریعه ۲۰۵/۷ و ۲۴۹، اعلام الشیعه ۱۳۸۴/۴]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز: بسم الله ... الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلاة و هو اما عن عمدا و سهوا و شک اقول مقتضی سیاق العبارة أن تکون قوله أو شک؛ **انجام:** خلاف الظاهر فالقول بالتداخل هنا کما حکی عن جماعة مما لا وجه و أقصی ما یمکن أن یستدل لهم

خط: نسخ زیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در برگ اول این عبارت مکتوب است: «هذا الکتاب بخط والدی المرحوم حجة الاسلام و آیة الله الشیخ محمد علی الخوانساری قدس سره (و لم یعلم انه من تصنیفاته ام استنسخه والله العالم)» که عبارت داخل پرانتز پاک شده، ما بین فصول کتاب قسمت‌هایی سفید مانده که نوشته شده «بیاض صحیح است»؛ کاغذ: آبی کاهی، جلد: مقوایی ابر و باد، ۳۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۹۶]

● الخلل فی الصلاة / فقه / عربی

al-xilal fi-ș ṣalāt

حجت کوه کمری، محمد بن علی، ۱۳۱۰-۱۳۷۲ قمری

hojjat-e kūh-kamarī, mohammad ebn-e ʻalī (1893 - 1953)

خللی که در صلاة واقع می‌شود یا از روی عمد است یا سهو و شک که حکم تمام اقسام شک را با استفاده از تقریرات اساتیدش مورد بحث و بررسی قرار داده است.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۴۸/۳

آغاز: اعلم ان الخلل الواقع فی الصلوة اما یکون عن عمد او سهو او شک

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۱۳ص (۲۱۲-۲۲۴) [ف: - ۴۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۵/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۰۵]

● الخلل فی الصلاة / فقه / عربی

al-xilal fi-ș ṣalāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۸/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی امرنا بالتلبس لطاهر لباس العلم و الیقین ... اما بعد فاعلم ان الصلوة کما کانت عمودا لفسطاطا الدین و مشتملة علی المسائل الدقیقة الغامضة بذلت الفقهاء ... جهدهم فی تحقیقها؛ **انجام:** و اما ما لیس له نفس سائلة فالصلاة فی اجزائه صحیحة لعدم الدلیل علی ما نعیته فلو شک فی المحمول من جهة ان الحیوان الذی اخذ ذلک منه هل هو مما له نفس ام لا فتصح الصلوة فیه ایضا لان الاصل عدم کونه مما له نفس. الی هنا تم المقال الحمد للموفق المتعال علی جمیع الاحوال و الصلاة علی النبی و آله خیر آل.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذ ابر و باد، ۱۰گ (۱-۱۰)، ۲۴ سطر (۱۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۳۴ - ۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۳۲۳

قسمتی از شرح شرایع؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق [الفبائی: ۲۴۰]

۳. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز: القول فی الخلل الواقع فی الصلاة و هو بحدوث نقص فی الصلاة أو الشک المردد اللأمر بین الزیادة و النقیصة؛ **انجام:** لأن المفروض سقوطها بالمعارضة الا أنه یکفی للعدم عدم احراز الموجب و الله العالم.

مسائل مختلف و اقسام خلل نماز را طی مسائل، فصول و اقسامی بیان کرده و به ادله آنها اشاره و در پاره ای از آنها مناقشه می‌کند. شاید مباحث خلل از کتاب الصلاة مرحوم شیخ عبدالکریم حائری یزدی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۶۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۴۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۳/۳-۴/۸۳

آغاز: بسمله الحمدلله ... الکلام فی الخلل و لنقدم قبل الخوص فی المقصود مقدمة و هو البحث عن وجوب معرفة مهیة العبادات و احکامها و حکم ما یعرضها من الطواری فنقول لاریب ان المسائل الفرعیة؛ **انجام:** قال (ع) یسلم من خلفه و یمضی فی حاجة ان احب و تقریب الاستدلال بها ظاهر لان الجملة الفعلیة ظاهرة فی الوجوب

رساله‌ای است فقهی و استدلالی در بیان احکام خلل واقعه در نماز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۳۱گ، ۲۵ سطر [ف: ۳ - ۱۷۶۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۹۲

آغاز: بسمله، فی الخلل الواقع فی الصلی، و هو بالفتح کجبل کما فی المجمع الفرجه بین الشئین؛ **انجام:** بلحاظ سایر الفقرات اختصاصها بما اذا کان الموجب الشک

رساله‌ای است در احکام خللی که در نماز واقع می‌شود در دو بخش و بصورت مساله مساله و امر امر بیان شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی،

۱۲۱گ، ۱۶ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۵ – ۳۰۱]

● **الخلل فی الصلاة** / فقه / عربی
al-xilal fi-ṣ ṣalāt
بخش احکام سهو و شک می‌باشد که فصل پنجم از کتابی استدلالی مفصل است در احکام نماز و معلوم نشد که چیست.
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... الفصل الخامس فی السهو، خروج الصلاة عن قابلیة الامتثال اما بحصول نقص فیها

همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان المراد ن التسلیم هو المستحب عبد تحقق الانصراف بالتسلیم الواجب.
گویا بحثی از کتابی است در فقه که در این نسخه جداشده بر فراز صفحه اول آن این عبارت «تقریر بحث آقا سید محمداصفهانی» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۲ شوال ۱۳۱۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۱۴۷ر–۱۶۰پ)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰ – ۲۷۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** لا حتمال أن یکون بالذال المعجمة المراد به ما یقابل المیتة کما لا یخفی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی؛ جلد: مقوایی، ۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۳۱]

← الخلل فی الصلوة ⪢ خلل الصلاة
← الخلل فی الصلوة ⪢ تقریرات الفقه

● **خل النجس و حکمه (رسالة فی)** / فقه / عربی
xal-un najis wa ḥukm-u-hu (r.-un fī)
تبریزی، زین العابدین، ق۱۰ قمری
tabrīzī, zeyn-ol-ʻābedīn (- 16c)
جوابی است به این سؤال شاه طهماسب صفوی: «هرگاه مقداری سرکه نجس در دیگی بریزیم و ظرفی خالی مثل طاس یا پیاله بر سر آن سرکه بگذاریم و بعد از آن سر دیگ را محکم بگیریم به حیثیتی که هیچ فرجه نماند و بعد از آن آتش در زیر دیگ برافروزیم و بعد از زمانی سر دیگ را بگشائیم ببینم که در آن ظرف خالی که بر سر آن سرکه گذاشتیم آبی هست که طعم سرکه دارد و بسا باشد که او را عرق سرکه گویند آیا این پاک است یا نجس؟ مولانا زین العابدین پس از بررسی استدلالی این مسأله حکم به طهارت آن داده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۳۱/۱
آغاز: الحمدلله الذی انعم علی العالمین بارسال رسول مانطق عن الهوی بل کل ما قال و نطق وحی الیه یوحی و تفضل علیهم باحادیث صدرت عن مشکوة النبوة و روایات وقعت؛ **انجام:** لزم ان ینجس ذلک الماء القلیل لملاقاته لاجزاء صغار بولیه مثلا فیصدق علیه حینئذ ماء قلیل لاقی نجاسته و بطلانه ظاهر و الله اعلم و حیث انتهی المرام جازان نقطع الکلام حامدین الله الإیة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۴۲ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۳ – ۹۸۷]

● **الخلوات = خلوتیة** / فلسفه، عرفان و تصوف / عربی
al-xalawāt = xalwatīya
قره باغی، یوسف بن محمد جان، – ۱۰۵۴ ؟ قمری
qara bāqī, yūsof ebn-e mohammad jān (- 1645)
رساله در اثبات وجود و توحید و علم واجب و برخی از مسائل حکمی است. رساله ضمن ۶ «خلوت» صورت گرفته است.
آغاز: کیف نحمدک یا من هو الحمد و الحامد و المحمود
انجام: و انکان متناهیا عددا ایضا محال بالدلیل او بالاحتمال فتامل
[دنا ۱۰۰۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۳۸/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمد مؤمن، تا: قرن ۱۱؛ واقف: شیخ محمد باقر، شهریور ۱۳۱۷؛ ۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۲۷]
۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۰۰/۴
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ قطع: خشتی [ف: – ۳۰۸]

← خلوت ⪢ منور القلوب

● **الخلوة = سر الخلوة = اسرار الخلوة** / عرفان و تصوف / عربی
al-xalwat = sirr-ul xalwa = asrār-ul xalwa
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری
ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)
رساله‌ای است در ذکر خلوت انواع، شرائط و آداب آن
چاپ: در ضمن مجموعه‌ای از رسائل محیی الدین، قاهره، انتشارات عالم الفکر، ۱۴۰۷ق

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۰/۱
آغاز: ... و غیر المؤثرة ... الاطلاع علی الکائنات الکیفیة کأنه الکونیة فی الحرکات الدوریة و نوائح العوالم و مشاهدة کل عالم فی مقامه المعلوم و شخصیات تجلی هذه العوالم؛ **انجام:** و تعلم ما سکن فی اللیل و النهار یا عظیم لا اعظم یا کبیر لا اکبر انت المقصود ... و کذلک خلوة یا حی یا قیوم ... فاذا فهمت کیة

حالات الخلوة و صورتها فادخلها بای ذکر شئت فانه یعطیک ما فی قوته و لابد و یکفی هذا القدر من البینة، و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ، کا: درویش مصطفی مولوی سهروردی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: آیت الله سید ریحان الله بن جعفر موسوی، آیت الله سید مهدی لاجوردی؛ مهر: «الراجی الی الله داود بن اسد الله» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱-۴)، ۳۰ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۷۶۰]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۶
این نسخه در فهرست معرفی نشده و به استناد جلد ۷۶۱/۳۸ مرعشی ذکر شد؛ بی‌کا، بی تا [ف: ۲۲ -]

● خلوت / عرفان و تصوف / فارسی

xalvat

در این رساله خلوت را که برای تهذیب نفس به کار آید، دو گونه دانسته شده خلوت عام و خلوت خاص، و برای قسم دومین آنها آداب و اورادی که در احادیث معصومین علیهم السلام وارد شده می‌آورد، و گویا از کتاب یا رساله‌ای جدا شده باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۳۵/۱
آغاز: اولا اینکه بر دو قسم است و هر قسمی را خلوتی لازم خلوت عام و خلوت خاص؛ **انجام:** خوب است تلاوت قرآن خاصه در وقت حالت تدبر و تفکر بسیار خوب است، بیش از این مجال تحریر نبود
خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن محمد حسن، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱پ-۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸-۲۸]

● خلوت خیال / ادبیات / فارسی

xalvat-e xīyāl

حسینی، محمد صادق، ق۱۲ قمری
hoseynī, mohammad sādeq (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۰/۲
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [د.ث. مجلس]

● خلوت راز / شعر / فارسی

xalvat-e rāz

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵-۱۱۱۲؟ قمری
vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ ۸ص (۶۲-۶۹) [ف: ۳ - ۴۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۲۴ص (۱-۱۲۴) [ف: ۳ - ۴۴۰]

● خلوت صوفیه / عرفان و تصوف / فارسی

xalvat-e sūfīye

شامل سه «خلوت» است: ۱. علم توحید؛ ۲. نسبت میان خالق و خلق؛ ۳. معنی تصوف. کتاب در آداب تصوف است بر مذاق فرقه قادریه.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۲/۱
آغاز: بسمله، هو المطلق فی عین التقید وهو المنزه فی عین التشبیه ... تا ... خلوت اول علم توحید موجب نجاتست وشهود ان باعث درجات قال النبی من علم لا اله الا الله؛ **انجام:** ایضا دوگانه صلوت الاسرار و دوگانه صلوات الابرار والاحرار که طریقه خاص خلفای مشایخان قادریه علیه است ... تا ... وبعد از تسبیح معهوده عرض حاجت نماید کذا فی ملفوظ غوث الاعظم رضی الله تعالی عنه
خط: نستعلیق، کا: سید عبدالجبار قادری، تا: ۱۲۶۹ق؛ مجدول، کمنددار مشکی؛ کاغذ هندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۱]

← الخلوة و الذکر والحث علی تصفیة الباطن ⩤ الحث علی الاشتغال بالذکر

● خلوت و ریاضت و اسباب آن / عرفان و تصوف / فارسی

xalvat va rīyāzat va asbāb-e ān

سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری
sohravardī, ‘omar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

[فهرستواره منزوی ۳۳۷/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲/۳-ف
نسخه اصل: ملت افندی علی امیری ش ۱۰۱۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۳گ (۲۱پ-۲۳ر)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۴/۴-عکس
نسخه اصل: توبینگن Oct. Or. 3784؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۶۴ر-پ) [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۴]

← خلوتیه ⩤ الخلوات

● **خلود كافران در جهنم** / كلام و اعتقادات / عربى
xolūd-e kāferān dar jahannam
در اینکه آیا کافران به طور جاوید در آتش جهنم می‌مانند یا آنکه مدتی در آتش قرار می‌گیرند و سپس خارج می‌شوند بین اهل دین اختلاف است ولی اکثر مسلمان‌ها برآنند که کفار به‌طور دائم در آتش باقی می‌مانند و عذاب ایشان هم قطع نمی‌شود. نویسنده این رساله ضمن بحث به این رسیده که مسائل نقلی ما را آنجا می‌رساند که قائل به تخلید عذاب آنها باشیم و مطالب مختلف هم مبین این را می‌داند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۴
آغاز: بسمله، مسأله اتفق المسلمون اکثرهم علی ان الکفار؛ **انجام:** و تشتت البال و ذلک بکثرة التماس من وجب علی طاعته فی احد و عشرین من شهر رجب سنه ۱۲۳۲.
بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۱۲۷-۱۴۲)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم[ف:۱۰-۳۶]

● **خلو الزمان من المجتهد الحى** / فقه / عربى
xuluw-iz zamān min-al mujtahid-il ḥayy
جزایری، عبدالنبی بن سعد، - ۱۰۲۱ قمری
jazāyerī, ‘abd-on-nabī ebn-e sa‘d (- 1613)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۵۱
آغاز: بسمله، اقول و بالله التوفیق لا یتم الاستدلال علی؛ **انجام:** خاصة فالظاهر ان القول بالفرق تحکم و الله اعلم.
خط: نسخ خفی، کا: جزایری، عزیز، بی‌تا [رایانه]

← خلوص النیة و حضور القلب ⇐ النیة

● **خلو قرآن از لغت غیر عرب** / علوم قرآن / عربى
xolovv-e qor’ān az loqat-e qeyr-e ‘arab
رساله‌ای است مختصر و مجهول المؤلف درباره اینکه قرآن به لسان قوم نازل شده و از لغات غیرعرب خالی است. در این رساله لغات غریب و مشترک میان چند سوره با ذکر اسامی سور عنوان و معنی آن شرح داده شده و هویت هر یک مشخص گردیده است که لغت قریش است یا کنانه، هذیل، سریانی، اشعر، حبشه، عمان، عامر بن صعصعه، سبا، خثعم، حذام، ازدشنوه، همدان، خزاعه، یمامه، بنی حنیفه، قیس غیلان، حمیر، تمیم، جرهم، کنده، هجر، قبط، نبطیه، حضرموت و تغلب، غسان، صین، مذحج، غطفان، مزینه، ثقیف، سلیم، مدین، سدوس، انمار، حجاز، لخم، طی، روم، اوس، خزرج، قیس.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۵۵
آغاز: بسمله، روی عن عبدالملک بن جریح عن عطا عن ابن عباس فی قول الله جل بلسان عربی مبین؛ **انجام:** فطفق ای عمد و هی لغةٌ غسانیه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۱۴گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲]

● **خلیص الفصول اکبری** / صرف / فارسى
xalīs-ol fosūl-e akbarī
خدانواز، احمد علی بن سلطان، ق۱۳ قمری
xodā-navāz, ahmad ‘alī-ye-bn-e soltān (- 19c)
وابسته به: فصول اکبری؛ الله آبادی، علی اکبر بن علی (-۱۰۹۱)
تاریخ تألیف: ۱۱۹۸ یا ۱۲۰۰ق
شرح مزجی احمد علی معروف به خدانواز ابن سلطان بن محمد فتح آبادی است بر کتاب قاضی اکبر الله آبادی هندی در صرف موسوم به فصول اکبری مشتمل بر دو «فن»: ۱. تصیفات؛ ۲. رسم الخط.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۵
آغاز: بسمله آغاز می‌کنم این کتاب را بنام خداوندی که بخشنده روزیهاست در دنیا و آمرزنده گناه هاست در عقبی و باینقدر دانسته شود وجه تقدیم رحمان بر رحیم؛ **انجام:** اعراب متصل نگارند گوئی یومئذ و حینئذ قام زید بخلاف قمت فی یوم اذا و فی حین اذا جاء نی عمرو
خط: نستعلیق هندی، کا: احمد شاه، تا: اوایل قرن ۱۳؛ واقف: حاذقی، آبان ۱۳۴۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۴۳گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۹۶]

● **الخلیفة** / عرفان و تصوف / فارسى
al-xalīfa
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۴۳
خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: قرن ۱۱؛ ۳۳سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۴۳
خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۲ص (۲۶۰-۲۶۱)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۹]

● **خلیفة الرسول** / كلام و اعتقادات / فارسى

xalīfat-or rasūl

قدس شریفی، فهیم السلطان، ق۱۴ قمری

qods šarīfī, fahīm-os-soltān (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ق

[دنا ۱۰۰۵/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۳۷

آغاز: ایحسب الانسان ان تبرک سدی؛ **انجام:** نقیض گوئی شمار اثابت نمی نماید.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۳ق [الفبائی: ۲۴۱]

● **خلیقه = الخلقیه** / عرفان و تصوف / فارسی

xalīqe = al-xalqīye

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

در جبر و قدر، نثر آمیخته به نظم، در جبر و اختیار اشعریان و معتزلیان است.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین یا عزیز اعزک الله الدارین معلوم فرما که اشاعره بر آنند که همه ازوست، یعنی خالق همه اشیاء حق است ...

انجام: انظر الی حقیقة الاشیاء تعش عیش السعداء.

[دنا ۱۰۰۵/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۲۷/۶ با عنوان «جبر و قدر» و ۳۳۸/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۳۲

خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: ۱۰۶۶ق؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۱۲۶-۱۲۷)، ۲۹ سطر، اندازه: ۴۰×۲۸/۵سم [الفبائی: ۲۴۰]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۳۲ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۳۲

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۱ص(۲۴۸)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول شش خطی، بالای هر صفحه کلمه «یا علی» نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۴۱-۱۴۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۴]

● **خلیل التوحید فی معرفة الرب المجید** / عرفان و تصوف / فارسی

xalīl-ut tawḥīd fī ma'rifat-ir rab-il majīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۸۱/۲

آغاز: بسمله خلیل التوحید فی معرفة الرب المجید اما بعد بدانکه نزدیک موحدان دوزخ عبارت است از حجاب است از وجه باقی و بهشت عبارت است از کشف به وجه باقی؛ **انجام:** فهو ثابت قبله و بعده

خط: نستعلیق، کا: سید جلیل بن سید حسن عمروی لدرمیانی، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۳۲۰ق، جا: حیدرآباد؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۳ص (۱-۲۳)، ۱۵ سطر (۱۴×۲۷)، قطع: رحلی [ف: ۱۷-۲۵]

● **خلیلیة** / عرفان و تصوف / عربی

xalīlīya

سلطان المرشدین، حسین

soltān-ol-moršedīn, hoseyn

اهداء به: خلیل الله الشالی شاه شیروان

این گفتار در انسان کامل و پرستش و نفس‌های گوناگون و برخی از اصطلاحات عرفانی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹/۳۶

آغاز: بسمله رب یسرو اعن و اختم لنا بالحسنی. الحمدلله الذی اختار من الموجودات الانسان ... فهذا کتاب جمعت فیه اطوار الکمل من المجمل و المفصل؛ **انجام:** لاعادل لعادل. لاراحم لظالم. لاجار لمن جار.

خط: تعلیق، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: جمادی الاول ۱۰۷۶ق؛ ۶گ (۱۱۳پ-۱۱۸ر) [ف: ۳ - ۴۳۵]

● **خماسیات البزاز = الاحادیث النقوریة** / حدیث / عربی

xumāsīyyāt-ul bazzāz = al-aḥādīṯ-ul naqqūrīya

ابن حکاک، جعفر بن یحیی، ۴۱۶ - ۴۸۵ قمری

ebn-e hakkāk, ja'far ebn-e yahyā (1026 - 1093)

جزء کوچکی است شامل احادیث نبوی که ابن نقور به پنج واسطه از پیامبر اکرم (ص) نقل کرده و به خماسیات بزاز یا خماسیات ابن نقور مشهور شده است. گردآورنده این جزء شاگرد او جعفر بن یحیی مکی، معروف به ابن حکاک است و راوی نسخه حاضر احمد بن عبدالله بن احمد بن محمد بن عبدالقاهر طوسی است که خماسیات بزاز را در دو مجلس، در سلخ محرم ۵۲۶ و چهارم صفر همان سال از جدش ابونصر احمد بن محمد بن عبدالقاهر طوسی شنیده است و او نیز از ابن نقور

در ربیع الاول ۴۷۰ در بغداد، احادیث این جزء را شنیده است. بنابراین احمد بن عبدالله طوسی احادیث این جزء را با هفت واسطه از نبی اکرم (ص) نقل می‌کند، چنانکه در مقدمه کوتاهش آورده است: «جزء فیه أخبار صحاح، بینی و بین النبی صلی الله علیه و سلم سبعة نفر، جمعها جعفر بن یحیی بن ابراهیم بن یحیی بن عبدالمکی من أصول سماعات الشیخ أبی الحسین ابن النقور روایة الشیخ الجلیل أبی الحسین أحمد بن محمد ابن النقور راویة الشیخ الامام العالم الزاهد الموفق الجد أبی نصر أحمد بن محمد بن عبدالقاهر الطوسی الموکل عنه (؟) روایة ابن ابنه الفقیر الی الله تعالی أحمد بن عبدالله بن أحمد بن محمد بن عبدالقاهر الطوسی الخطیب عنه روایة ...». در سماعات و قرائات ثبت شده در اول و آخر نسخه نیز، از این رساله با عنوان‌های «جزء»، «الأحادیث النقوریة»، «احادیث ابن النقور»، «خماسیات البزاز» یاد شده و در یکی از سماع‌های آخر نسخه، تعداد احادیث این رساله، ۱۵ حدیث شمرده شده است. در استدرکات تاریخ التراث العربی، از «خماسیات السنین» ابن نقور یاد شده و آمده که این رساله گزیده‌ای از سنن دارقطنی علی بن عمر حافظ بغدادی (۳۸۵ق) است. شرح حال ابی الحسین احمد بن محمد بن محمد بن احمد بن عبدالله بن نقور بزاز بغدادی (۳۸۱-۴۷۰ق) در منابع مختلف درج شده است. تراجم‌نگاران عامه وی را مسند العراق نامیده و بر صداقتش گواهی داده‌اند. از مهمترین شاگردان ابن نقور بزاز، جعفر بن یحیی مکی معروف بن ابن حکاك (- ۴۸۵ق) است، که جزوات استادش را گرد آورده و رساله حاضر نیز گردآوری اوست.

[قائمة المخطوطات العربیة فی مکتبة تشستربیتی، آربری: ۱۶/۴؛ فهرست المخطوطات العربیة فی مکتبة تشستربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید: ۴۷۴/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸عکسی

آغاز: بسمله أخبرنا الفقیر الی رحمة الله تعالی أحمد بن عبدالله بن أحمد بن محمد بن عبدالقاهر الطوسی الخطیب قال أخبرنا الشیخ الامام العالم العابد الزاهد الجد الموفق الحافظ صدرالاسلام أبونصر أحمد بن محمد بن عبدالقاهر الطوسی فی سلخ محرم سنة أربع و عشرین و خمسمائة و نوبة أخری فی رابع شهر صفر سنة أربع و عشرین و خمسمائة قال أخبرنا الشیخ الجلیل الثقة أبوالحسین أحمد بن محمد بن احمد بن عبدالله بن النقور البزاز ببغداد فی شهر ربیع الاول سنة سبعین و أربعمائة قال قرئ علی أبی القسم عیسی بن علی بن عیسی ... الجراح الوزیر و أنا أسمع قال قرئ علی أبی القسم عبدالله بن محمد بن عبدالعزیز البغوی و أنا أسمع ... قال حدثنا أنس به مالك ان رسول الله صل الله علیه و آله و سلم قال طبقات أمتی خمس طبقات کل طبقة منها أربعون؛ **انجام:** قال رأیت أنس بن مالك علیه جبة خزدکنا و مطرف خز أدکن و عمامة سودا لها دوابه (؟) من خلفه نخضب بالصفرة و الحمدلله وحده و صلوته علی ... سلم تسلیماً کثیراً.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ مصحح، با بلاغ مقابله، سماع‌ها و قرائت‌ها و اجازات از افراد مختلف از جمله: سماع بر احمد بن عدالله بن محمد بن عبدالقاهر طوسی در ۵۹۹ق، سماع و نقل و مقابله از عبدالرحیم بن ابی جعفر احمد بن علی، بلاغ سماع از عبدالجلیل بن محمد بن عبدالله بن الحربی در روز چهارشنبه ۱۲ رجب ۶۳۷ در دارالحدیث کاملیه قاهره برای جلال الدین مکرم بن ابی الحسن انصاری و فرزندش ابوالفضل، صورة سماع محی الدین در نزد شیخ ابوالفرج عبدالرحمن بن علی بن محمد بن علی بن الجوزی به خط عبدالرحمن بن محمد بن احمد بن محمد کتابت شده در ۶۳۵ق، سماع بر علی بن ابی عبدالله محمد بن ابی الحسن بن مقر نجار بغدادی از اسماعیل بن ابی سعد بن علی بن منصور بن حسین در ۶۳۷ق و سماع بر محمد مکرم انصاری در تاریخ ذیقعده ۷۰۸ به خط علاءالدین علی بن عثمان بن ابراهیم ابن ترکمانی ماردینی و قرائتی از احمد بن محمد بن عبدالمنعم بوصیری مالکی در ربیع الآخر ۷۹۵ بر زین الدین ابی الفرج عبدالرحمن بن احمد بن مبارك غزی و چند سماع دیگر، همچنین در اول نسخه بخشی از زیارت جامعه ائمه اثنا عشر تصنیف احمد بن عبدالله بن احمد بن محمد بن عبدالقاهر طوسی با این سرآغاز: «اللهم انی أسألك یا منور مشکاة قلوب المؤمنین بمقباس الایمان و منقذهم بغواص الهدایة من بحر الضلال ...» درج شده؛ ۲۴ص، ۱۳سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۹۵]

● **الخمائر** / کیمیا / عربی

al-xamā'ir

طغرائی، حسین بن علی، ۴۵۵ - ۵۱۴ قمری

toqrā'ī, hoseyn ebn-e 'alī (1064 - 1121)

مؤلف در ابتدا بیان داشته: از آنجا که جواهر معدنی در معادن خود به‌واسطه تدابیر طبیعی به وجود می‌آیند و برای هر گوهری تدبیر و آلت طبیعی است و آن گوهر و تدبیر و ماده‌اش در ضمن تکوین گوهرهای دیگر است بنابراین تدابیر صناعی شبیه آن تدابیر طبیعی وضع شده است. پس از بیان این مطلب مؤلف فرق بین تدابیر صناعی و طبیعی را نگاشته است. نام کتاب بر فراز آن در نسخه حاضر «الخمائر» نوشته شده که تایید صحت آن نیاز به تحقیق بیشتری دارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۵/۱۷

آغاز: قال الامام الافاضل ابواسماعیل ... لما کانت الجواهر المعدنیة تکون فی معادنها بتدابیر طبیعیة؛ **انجام:** فهوه یحل ذلك الدهن الذی هو روح الجسد فیتبعه بالجسد و اعلم آن.

خط: نستعلیق، کا: میراز قاسم بیك اخگر، تا: ۱۳۲۸ق، جا: حیدرآباد؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: پلاستیك ابری مشکی با روکش کاغذی، ۵گ (۸۹پ-۹۴)، ابعاد متن: ۱۴×۲۶،

اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۲ - ۳۰۵]

● **الخمائر السبعة** / کیمیا / عربی

al-xamā'ir-us sab'a

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

جابر چند کتاب در خمایر نوشته که به «کتاب الخمایر»، «کتاب الخمایر الصغیر» و «الخمایر السبعة» شهرت دارند. در دیباچه آمده است: «این کتاب سوم ماست در خمائر که وعده داده بودیم، در تدابیر نامرموز» در الذریعه (۲۵۲/۷) از دو کتاب او به نامهای الخمائر الصغیر و الخمائر الکبیر نام برده شده است.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۳

آغاز: بسمله ... الحمدلله و الصلاة علی الانبیاء و علی الصالحین ... هذا کتابنا الثالث فی خمائر الذی وعدنا فیه أن لا یرمز؛ **انجام:** ذلک جمیعه ان شاء الله تعالی. تم الکتاب و الحمدلله ...

در دیباچه نسخه موجود آمده است: «این کتاب سوم ماست در خمائر که وعده داده بودیم، در تدابیر نامرموز» و در فراز نسخه آمده است: «هذا کتاب الخمائر الثالث من کتاب الاغراض لجابر بن ...». نسخه در دست با ترجمه زیرنویس فارسی؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹گ (۲۷۴ر-۲۸۲پ) [ف: ۱ - ۹۹]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۵

آغاز: بسمله ... الحمدلله حق حمده و صلی الله علی النبی الامی و آله و سلم. نبدأ علی اسم الله تعالی و عونه فی صفة التخمیر فنقول؛ **انجام:** فانه ینزل ذهبا ابریز اعالی. و الله اعلم بالصواب

با ترجمه زیرنویس فارسی؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۵گ (۳۰۰پ-۳۳۴پ) [ف: ۱ - ۹۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۶۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۰۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۶۲/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۰۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۲/۸

آغاز: الحمدلله حق حمده و صلی الله علی النبی الامی و آله و سلم نبدأ علی اسم الله تعالی و عونه فی صفة التخمیر؛ **انجام:** فیعقده اکسیرا مثل الزنجفر یقع الحبة منه علی رطل من الابار فیعقده ذهبا بحول الله تعالی و قوته انه وهاب کریم رب عظیم تمت کتاب التخمیر بعون الملک الحکیم.

بخش دیگری از کتاب «الخمایر السبعة» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۸ر-۱۲۴ر)، ۱۸ سطر [ف: ۳۶ - ۳۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۲/۲

آغاز: الحمدلله و الصلوة علی انبیائه و علی الصالحین من عباده هذا کتابنا الثالث فی الخمایر؛ **انجام:** و خمسة امناء قمر و علی المریخ ایضاً یقع فتفهم ذلک جمیعه انشاء الله تعالی.

کتاب سوم از خمایر سبعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۹۵پ-۹۸ر)، ۱۸ سطر [ف: ۳۶ - ۱۰۷]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۶/۸-عکسی

آغاز: الحمدلله حق حمده و صلی الله علی النبی الامی و آله و سلم. نبدا علی اسم الله تعالی و عونه فی صفت التخمیر. فنقول اخذ بعون الله فی تدبیر سبعة ارکان، اربعة منها من المعدن البرانی و ثلاثه منها من المعدن الجوانی؛ **انجام:** فیعقد اکسیراً مثل الزنجفر، یقع الحبة منه علی رطال من الابار فیعقده ذهبا بحول الله و قوته انه وهاب کریم رب عظیم.

خط: نسخ روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۱۶ص (۱۱۶-۱۳۱) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۴]

● **الخمائل = الاربعون حدیثا** / گوناگون / عربی

al-xamā'il = al-arba'ūn-a ḥadīṯā

بختیاری حویزی، یعقوب بن ابراهیم، - ۱۱۵۰ قمری

baxtīyārī hovayzī, ya'qūb ebn-e ebrāhīm (- 1738)

در پاره‌ای از مباحث راجع به قرآن کریم و مطالبی متفرقه از حدیث و فقه و جز اینها، مشتمل بر چند «خمیلة» و نام را ما از این عنوان گرفتیم، فهرست آنچه در نسخه دیده می‌شود: خمیله ۱. الاحادیث القدسیة؛ ۲. ترتیب سورالقرآن؛ ۳. ثواب سور القرآن؛ ۴. اربعین حدیثاً فی فضائل امیرالمؤمنین (ع)؛ ۵. کراهة شرب الدخان؛ ۶. حرمة التتن.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۷۰-۱۹/۱۰۰

آغاز: الزاهدین و تعمل عمل المنافقین ان أعطیت لم تقنع وان منعت لم تصبر تأمر بالخیر و لاتفعله؛ **انجام:** ذلک بأنهم کذبوا بآیاتنا الدالة علی حرمة الاسراف و معظمه حرق الاموال بالافواه أعنی به شرب الدخان

خیمه اول آن است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه»، در اول نسخه معرفی کتاب و مؤلف آن به خط سید محمد جزائری موسوی؛ جلد: مقوایی، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۶۶]

← خمر > تحریم خمر

← خمر > منفعت شراب

← خمر > مقاله در جواب کسانی که خمر را حلال دانسته اند

← الخمر > نجاسة الخمر

← الخمر > احکام الخمر

● **خمرة الحان و رنة الالحان فی شرح رسالة الشیخ**

رسلان / عرفان و تصوف / عربی
xamrat-ul ḥān wa rannat-ul alḥān fī š.-i r.-iš šayx rislān
نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمری
nābolosī, ʻabd-ol-qanī ebn-e esmāʻīl (1641 - 1731)
تاریخ تألیف: پنجشنبه ۲۴ رجب ۱۰۸۸ق
شرح مزجی است بر رساله «توحید» شیخ ارسلان (رسلان) بن یعقوب بن عبدالرحمن جعبری دمشقی (-۵۴۰ق)، که به روش عرفانی عمیق نوشته است.
چاپ: دمشق، مطبعة العلم، محقق: عزة حصر یة، چاپ جدید، همراه با شرح به اسم دیگری:شروح رسالة الشیخ ارسلان فی علوم التوحید والتصوف، ۱۳۸۸ق.
[دنا ۱۰۰۶/۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۶۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۵
آغاز: الحمدلله الذی طهر قلوب أولیائه بمیاه الیقین من دنس الاغیار و رفع عن وجوه عقولهم قناع الغفلة و الاغترار؛ **انجام:** و قولی بالتاریخ غزلان فلفظ غزلان بالحساب تاریخ السنة التی فرغنا فیها من تصنیف هذا الشرح اللطیف..
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: عبدالهادی البیطار به تاریخ رجب ۱۲۸۳؛ جلد: مقوایی، ۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۲]

← الخمریة ≻ سیاسة البدن و فضائل الشراب

● **الخمریة** / متفرقه / عربی
al-xamrīyya
ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد
arastū (-384 - -322)
رساله مفصلی است حاوی بیست و دو سؤال و جواب مربوط به می و میگساری. نخست سؤالات را به‌طور فهرست ذکر، آن‌گاه به بحث درباره یکایک آنها به ترتیب پرداخته است. فهرست سؤالات: ۱. چرا اهالی مناطق حاره و غیرمعتدله مانند حبشه و آفریقا در باده افراط می‌کنند بر خلاف اهالی مناطق معتدله؛ ۲. چرا در کودکی احساس تمایل به باده نمی‌شود و در جوانی می‌شود؛ ۳. چرا در برخی باده اثر سریع در صورتی دارد که کم کم بنوشند بر خلاف برخی دیگر؛ ۴. چرا اثر باده در برخی سکوت و خمود و در برخی وجد و طرب است؛ ۵. چرا عربده‌کشی در مستی کامل نیست؛ ۶. چرا آنکه در راحتی به سر می‌برد بیشتر از یک زحمتکش می‌تواند بنوشد؛ ۷. چرا مست اشک می‌ریزد؛ ۸. چرا مستی در برخی بیداری و در برخی خواب می‌انگیزد؛ ۲۲. چرا باده‌گساری بیشتر موجب عقیم شدن و نازائی می‌شود. مؤلف اصل کتاب مسائل، ارسطو بلند قدرترین شاگردان افلاطون و رئیس حکماء مشاء است ولی مترجم و تحریرکننده این رساله در نسخه نام برده نشده هر چند سبک نگارش آن شباهت تامه به نوشته‌های زکریای رازی دارد ولی در عداد تألیفات آن حکیم نام برده نشده است و دور نیست که بوده و به دست ارباب تراجم نرسیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۸
آغاز: مسائل لارسطو طالیس فی شرب الخمر و هی اثنان و عشرون مسئله ۱ لم صار اهل البلدان الخارجه فی مزاجها عن الاعتدال یفرطون فی شهوت شرب الخمر مثل الحبشان و الصقالبه؛
انجام: لم صار منی من یغری بشهوت الشراب فی اثکر الامر لاینتج لان منی امثال هؤلاء الناس غیر نضیج رقیق یغلب علیه المائیه و ما کانت هذه حالته من المنی فهو غیر منتج و ذلک ان المنی المنتج مستحکم النضح و ما کانت حاله من المنی هذه الحال فله متانة و غلظ.
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۲۵۹]

● **الخمریة** / شعر / عربی
al-xamrīyya

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۴۷/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۴پ - ۱۵ر) [ف: ۶ - ۴۲۲]

● **خمریه** / فقه / فارسی
xamrīye
حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، - ۱۳۷۸ قمری
hā'erī sonqorī, mohammad ʻalī ebn-e hasan ʻalī (-1959)
رساله‌ای است در حرمت خمر شامل پنج «عنوان»: ۱. اثبات حرمت آن در هر شریعتی؛ ۲. اثبات حرمت از آیات شریفه قرآن؛ ۳. از طریق سنت مطهر آل عصمت و طهارت؛ ۴. اثبات حرمت آن بالطبع (طب)؛ ۵. اثبات حرمت آن بالعقل والوجدان.
[دنا ۱۰۰۶/۴؛ الذریعة ۲۵۳/۷]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۳۷/۳
آغاز: بسمله الحمدلله الذی اوضح سبل الدین ... و بعد از طرف عزیزی اظهار شد که بعضی از ضعفاء در دین و دیانت را نظر به شبهه انداختن بعضی از عوام؛ **انجام:** اکنون ایها المنصف بعد از این مقاله و حاصل شدن علم و قطع همین قطع تو حجتی است آشکار و عظیم ترین خصمی است در محضر پروردگار قهار و الله الهادی الی الرشاد ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف مخ]

● **خمریه (قصیده)** / شعر / فارسی

xamrīye (qasīde)

منسوب به شیخ عبدالقادر گیلانی (- ۵۶۱ق). متن قصیده‌ای است عرفانی با سر آغاز: «سقانی الحب کاسات الوصال فقلت لخمرتی نحوی تعالی». ترجمهٔ منظوم از ناشناس، که گفته شده از قرن ۱۰ق بوده است، و هر بیت عربی را با دو بیت فارسی ترجمه و گزارش کرده است. همراه است با «قصیده تائیه» که در آن هر بیت با دو بیت فارسی از محمد علی حنفی قادری (زنده در ۱۱۰۸ق) گزارش شده و مترجم این منظومه نیز می‌توان همان قادری باشد.

[مشترک پاکستان ۱۶۱۶/۳ (۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۷۵/۷ شرح قصیده خمریه غوثیه]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹۰/۱-عکسی

آغاز: (متن): سقانی الحب ... آغاز ترجمه: داد ساقی از می‌حب خدا - کاسهای وصل، پی در پی مرا - پس بگفتم کای شراب جان فزا- بی حجابانه به سوی من درا؛ **انجام:** انا الجیلی و محیی الدین اسمی ... هستم از جیلان کنم احیای دین ×× زانکه محیی الدین لقب دارم یقین ...

نسخه اصل:گنج بخش،ش۴۸۹۶؛ خط: ثلث، کا: محمد احسن، تا: دوشنبه۱۳جمادی الثانی۱۲۰۱ق؛ ۵گ (۲-۶) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۵]

← الخمس ⟵ شرح ارشاد الاذهان
← الخمس ⟵ وجوب الخمس حال استتار الامام
← خمس ⟵ احکام خمس
← خمس ⟵ مسائل خمس

● **خمس** / فقه / فارسی

xoms

آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین، - ۱۱۲۵ قمری

āqā jamāl-e xānsārī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1713)

رساله‌ای است فارسی در خمس و احکام آن با اشاره مختصر به ادله آن. بدون فصل‌بندی خاصی.

آغاز: بسمله. چون حسب الامر الاعلی مقرر شده بود که داعی دوام دولت قاهره آنچه خمس در آن واجب باشد خواه اجماع بر آن باشد و خواه خلاف در آن باشد همه را به تفصیل به موقف عرض اقدس رساند. بنابراین بر لوح عرض ایستادگان پایه سریر گردون مسیر می‌نگارد که آنچه خمس در آن واجب است هفت چیز است چهار تای آن اجماعی است و سه تای آنها مشهور است میانه علمای ما ... اما اجماع بر آن معلوم نیست.

انجام: و با وجود طلب فقیه مذکور مشهور وجوب دادن باوست و الله تعالی یعلم

چاپ: ضمن الرسائل، با تحقیق علی اکبر زمانی نژاد، در سال ۱۳۷۸ش، از طرف کنگره بزرگداشت آقا حسین خوانساری

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۰۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست به اشتباه از آقا حسین خوانساری دانسته که به «دنا» هم راه یافته؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن ابی القاسم موسوی نیای صاحب روضات، تا: چهارشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۱۴۵ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۹گ، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۷۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۷ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **خمس** / فقه / فارسی

xoms

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

رساله مختصری است در بیان احکام خمس به‌صورت فتوایی، در ابتدا بحثی درباره وجوب خمس می‌نماید پس از آن موارد وجوب آن و مستحقین خمس رابیان می‌کند.

آغاز: کتاب خمس بسمله الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و آله اما بعد بدانکه چون نظم امور معاد و معاش باین بود که جناب اقدس الهی خلق را متفاوت خلق نماید ... بدانکه خمس عبارت از پنج یک مال باشد در هفت جا واجب میشود ...

[الذریعة ۲۵۴/۷؛ دنا ۱۰۰۶/۴]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۰۰/۴-۳۶/۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما مستحق خمس مشهور میانه علما آنست که شش حصه میشود ... وازجانب امام بازبسایر سادات محتاجین باید داده شود و تفسیر مسکین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۶۷]

۲. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از بابت امر بمعروف و نهی از منکر باید که دست برداری تا خمس بتو بدهیم.

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ شوال ۱۲۰۱ق؛ ۶گ (۱۷۸پ-۱۸۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف:۹۱]

۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۴۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** دست بردار تا خمس بتو بدهیم و الله یعلم تمام شد رساله خمسیه مولانا محمد باقر ادام ظله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج لاکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۳۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۹۰/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۴۲۱]

● **الخمس** / فقه / عربی

al-xums

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ – ۱۲۶۶ قمری

sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

دارای سه مبحث، از اجزاء کتاب «نجاة العباد» است.

چاپ: مشار عربی؛ ایران، ۱۳۲۸ق، سنگی، وزیری، ۱۷ص، (۸۲–۹۷صص)؛ ایران، تهران، ۱۳۱۶ق، خشتی، ۱۷ ص؛ هند، بمبئی، مطبع احمدی، ۱۳۱۸ق، محمد باقر یزدی، سنگی، وزیری بزرگ، ۱۶ ص، به سعی و اهتمام آقا ابوالقاسم بن حاجی محمد باقر صاحب تاجر یزدی، (۲۶۳–۲۷۸) در هامش؛ ایران، تهران، کارخانه آقا سید مرتضی، ۱۳۱۴ق، به تصحیح محمد صادق نوری، سنگی، خشتی، ۱۷ص، به دستیاری آقا میرزا حسن (صص۳۰۹–۳۲۵)

[الذریعة ۲۵۴/۷ و ۴۳/۱۲؛ دنا ۱۰۰۶/۴؛ مشار ۲۸۷۶/۲؛ ریحانه ۴۲۰/۲]

شروح و حواشی:

۱– خمس؛ تهرانی، علی بن خلیل (–۱۲۹۶ق)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۰/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شام یک‌شنبه ۱۱ رمضان ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۲۸]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۶/۶

در چند مبحث؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد طهرانی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق، جا: نجف اشرف؛ وسیله شیخ حسین بن شیخ کاظم نجل شیخ صافی طریحی در همین سال تصحیح شده، محشی از شاگرد مؤلف شیخ مرتضی انصاری و دیگران، مقابله شده؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۰ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۶۳]

۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۷/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ (۹۶ر–۱۰۳ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۱۰/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۶۴ر–۷۱پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۹۹]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۵۱/۷

آغاز: بسمله حمدله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین الغر المیامین و بعد فیقول العبد العاثر محمد حسن بن المرحوم الشیخ باقر ... انی لما رأیت عموم البلوی فی احکام الخمس ... رسالة مشتملة علی مهماته ... و اختصرتها من کتابنا الکبیر ... کتاب الخمس الذی فرض الله تعالی لمحمد و ذریته عوضا عن الزکوة اکرامالهم؛ **انجام:** وان کان الذی یقوی فیهما الجیر فی ذلک الحول کجیر خسرت بعض مال التجارة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف مخ]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۱۶/۳

خط: نسخ، کا: محمد علی بن میرزا خلیل خوانساری، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۸گ (۵۱پ–۵۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۱۱]

● **خمس** / فقه / فارسی

xoms

تهرانی، علی بن خلیل، – ۱۲۹۶ قمری

tehrānī, ‘alī ebn-e xalīl (- 1879)

وابسته به: الخمس؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰–۱۲۶۶ق)

رساله‌ای مختصر در ترجمه رساله استادش صاحب جواهر الکلام در احکام خمس که در سه مبحث تنظیم شده است: ۱. بیان چیزهای است که واجب است اخراج خمس آنها؛ ۲. بیان قسمت و مستحقین خمس است؛ ۳. بیان انفال.

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۴۲/۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق الاشیاء بقدرته واجری الاحکام بین عباده بقضائه وقدره ... اما بعد این رساله مختصری است در بیان احکام خمس که مقرر فرموده است آنرا خداوند عالم؛ **انجام:** اقوی این است که رجوع نماید سلطان شیعه بر نایب امام (ع) در چیزهایی که ... جاری نماید نایب امام (ع) در آن مال احکام شرع انور را والله العالم باحکامه و حججه الطاهرون صلوات الله.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه صحیحه مقابله شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● **الخمس** / فقه / عربی

al-xums

کاشانی، محمد رسول بن عبدالعزیز، ق۱۳ قمری

kāšānī, mohammad rasūl ebn-e ‘abd-ol-‘azīz (- 19c)

رساله مفصلی است در مسایل خمس گویا این رساله بخشی از کتاب مفصل مؤلف به نام «بحر المسائل» است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۸۶/۱–۲۴/۸۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد وآله اجمعین کتاب الخمس عرفه بانه حق مالی ثبت لبنی هاشم بالاصل

عوض الزكاة وحذف بعضهم قيد الاصالة ايضا؛ **انجام:** السابع حمل اخبار التحليل على صورة الاحتياج اليه و حمل اخبار التشديد على صورة عدم احتياج صاحب المال ... وانت خبير بان هذا الحمل خلاف ظاهر اكثر اخبار التحليل والله العالم الثامن
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۶۷]

● **الخمس** / فقه / عربی

al-xums

طباطبائی حائری، جعفر بن علی نقی، - ۱۳۲۱ قمری

tabātabā'ī hā'erī, ja'far ebn-e 'alī naqī (- 1903)

وی در اثناء رساله از جد خویش صاحب مناهل و نیز از شیخ استاد بارها یاد می‌کند در اعیان الشیعه و الذریعه رسالات فقهی بسیار از او نام می‌برند اما از رساله‌ای در خمس و یاکتاب فقهی دیگری که مبحث خمس بخشی از آن کتاب باشد یاد نشده است.

[اعیان الشیعه ۱۳۲/۴-۱۳۳؛ ذریعه ۲۵۱/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۱/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... الباب الخامس فی الخمس و هو واجب فی سبعة اشياء اولها غنائم دار الحرب؛ **انجام:** و السابع الحرام الممتزج بالحلال و لم يتميز و القول بوجوب الخمس فيه هو المحكى عن الشيخ و جماعه من القدماء ... نعم يمكن المناقشة فى دلالة خبر السكونى لذكر لفظ الصدقه ... الا ان ظهور غيره يكفينا حجة للمدعى (این نسخه مانند نسخه رساله رضاعیه به قلم شیخ عبد الحسین شراره است)
خط: نسخ، کا: شیخ عبد الحسین شراره عاملی، تا: ۱۲۸۳ق؛ ۲۱گ (۸۲-۱۰۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۱۱]

● **الخمس** / فقه / عربی

al-xums

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

تاریخ تألیف: ۱۷ ذیقعده ۱۳۰۰ق
رساله است در بیان احکام خمس و گویا حاشیه یا شرح کتابی فقهی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۱۹

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... اما بعد فالكلام فى الخمس انما يتم فى فصول الاول فى وجوبه؛ **انجام:** فلنختم بذلك و ان كان يمكن التطويل و تكثير الابحاث و المسائل الا ان لنا ما هو اهم فالحمولله اولاً و اخراً
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۳۰۰ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی رنگی منقش به مقوا، ۷۸گ (۹۷-۱۷۴)، ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۱۹۴]

● **خمس (رساله در احکام ...)** / فقه / فارسی

xoms (r. dar ahkām-e ...)

تهرانی، علی بن خلیل، - ۱۲۹۶ قمری

tehrānī, 'alī ebn-e xalīl (- 1879)

در این رساله در چند بحث از خمس کاوش گردیده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۶/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذى خلق الاشياء بقدرته و اجرى الاحكام بين عباده بقضائه و قدره ... این رساله مختصریست در بیان احکام خمس که مقرر فرموده است آنرا خداوند عالم بعوض زکوة از برای حضرت رسول و اولاد و ذریه طاهرین او؛ **انجام:** چنانچه احوط اگر نباشد اقوی این است که رجوع نماید (سلطان) (بند ۴ فصل ۲ مبحث سوم در انفال).
تذکر: در این فهرست نام مؤلف نیامده است؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم شهریاری، تا» ۱۲۶۴ق؛ ۲۰گ (۸۳ر-۱۰۲پ) [ف:۶-۲۲۱۳]

● **الخمس (رسالة فی)** / فقه / عربی

al-xums (r.-un fī)

حسینی، محسن بن محمد تقی، - ۱۳۳۲ قمری

Hoseynī, mohsen ebn-e mohammad taqī (- 1914)

در شرح صحیحه علی بن مهزیار در باب خمس.

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۷/۴

آغاز: حمدله ... اما بعد فيقول خادم الملة و الدين محسن بن محمد تقى
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۵گ (۱۹۹ر-۲۵۳پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۲۳]

● **الخمس = التقریرات** / فقه / عربی

al-xums = at-taqrīrāt

حسینی کاشانی، محمد علی بن احمد، ق۱۴ قمری

hoseynī-ye kāšānī, mohammad 'alī-ye-bn-e ahmad (-20c)

تقریرات فقهی مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (-۱۳۲۹ق) است که با عناوین «فرع، فرع» به بحث درباره خمس پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۹/۶
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب الخمس لاریب فی وجوب الخمس فی الجملة بل هو من ضروریات الدین کما انه لا اشکال فی ان مصرفه خصوص السادة؛ **انجام:** فان ظاهر الدولة و ان اقتضی الفعلیة و لکنه یوهمها و یضعف العلم بها ما ذکر من الامور قد تم کتاب الخمس ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۴ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ کاغذ: دفتری خط دار، ۷۵گ (۱۱۶ر–۱۹۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۳۷ – ۶۷۳]

● **الخمس** / اصول فقه / عربی

al-xums

صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس، ق۱۴ قمری

sāfī-ye golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘abbās (- 20c)

رساله‌ای است در مسأله خمس و بررسی اقوال موجوده و ملاحظه اخبار و روایات و طریق استدلال هر کدام.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۳
آغاز: الحمد لله الذی احتجب عن العقول کما احتجب عن الابصار و الذی لا یجهل بعقول الاشرار فضلاً عن الاخیار و الصلاة و السلام علی حججه علی الخلق
نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳۹ص (۲۲۹–۲۶۷) [عکسی ف: ۳–۲۷۰]

● **الخمس** / فقه / عربی

al-xums

حائری، مرتضی بن عبدالکریم، – ۱۴۰۶ قمری

hā’erī, mortezā ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 1986)

مؤلف سال‌های ۱۳۹۴ق تا ۱۴۰۰ق کتاب الخمس را محور تدریس در درس خارج فقه قرار دادند و در ضمن تدریس، مباحث این کتاب را به صورت استدلالی نگاشتند. این کتاب شرحی است بر متن، که متن و شرح هر دو از مؤلف است. متن ترکیبی است از مسائلی که در «العروة الوثقی»، «وسیلة النجاة»، «قواعد الاحکام»، «شرایع الاسلام»، «اللمعة الدمشقیة» و غیر آن راجع به خمس آمده است؛ به اضافه فروعاتی که مؤلف برای تکمیل مباحث بر آنها افزوده است. کتاب مشتمل بر دو فصل کلی است: ۱. فیما یجب فیه الخمس و هو سبعة؛ ۲. فی مصرف الخمس و سهامه الستة. پس از این دو فصل، بحث مفصلی درباره انفال مطرح شده و خاتمه کتاب در مسائل متفرقه است. شروع تدریس و تألیف کتاب الخمس روز شنبه ۹ جمادی الاول ۱۳۹۴ و پایان آن روز چهارشنبه ۱۳ صفر ۱۴۰۰ بوده است. (حافظیان)

چاپ: با تحقیق حجة الاسلام شیخ محمد حسین امر اللهی از شاگردان مؤلف، به همت انتشارات جامعه مدرسین، ۱۴۱۸ق، ۹۷۱ صفحه

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۰
آغاز: آغاز متن: بسمله کتاب الخمس و هو من الفرائض و قد جعلها الله تعالی لمحمد صل الله علیه و آله و سلم و ذریته و آله اذا کانوا منسوبین الی هاشم.
آغاز شرح: بسمله الحمدلله نحمده و نستعینه و نؤمن به و نتوکل علیه و نشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریک له ... وجوب الخمس فی الجملة من الضروریات المتسالم علیه عند الفریقین
نسخه اصل: در کتابخانه شخصی مؤلف. از ابتدای کتاب تا بحث خمس مال حلال مختلط به حرام؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ حسین رضوانی قمی از شاگردان مؤلف، در ابتدای نسخه نوشته است «... ذکر شیخنا الاستاذ قدس سره حینما أردت الشروع فی مبحث الخمس صرت متحیراً فتفألت بکتاب الله عزوجل فأجابنی بهذه الآیة «ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی أحسن» فشرحت ...»، متن خط خوردگی دارد، فهرست مطالب کتاب در اول نسخه به خط مؤلف، یادداشتی از حسین رضوانی قمی (از شاگردان مؤلف) درباره کتاب؛ ۲۵۸ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ – ۱۶۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱
نسخه اصل: کتابخانه شخصی مؤلف–قم. ادامه نسخه قبلی است و تا بحث اعتبار عدالت در مستحق زکات و خمس را شامل می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ ۲۳۶ص، ۱۶سطر [عکسی ف: ۳ – ۱۶۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵
نسخه اصل: کتابخانه شخصی مؤلف قم. ادامه نسخه شماره ۱۰۸۱ است و تا بحث اجبار حاکم در استخراج خمس را شامل است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ ۲۶۸ص، ۱۶سطر[عکسی ف: ۳ – ۱۷۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳عکسی
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، کتاب الخمس ... وجوب الخمس فی الجمله من الضرو ریات المتسالم علیه عند الفریقین، و الاختلاف بین اصحابنا الامامیه رضوان الله تعالی علیهم و العامه فی موضعین؛ **انجام:** و لعل ذلک یکون مقیدا فیما یرجع الی الفقیه، ویاتی انشاء الله تعالی و بعونه عزوجل
نسخه اصل: کتابخانه شخصی مؤلف. قسمت اول از مبحث خمس؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۷گ [عکسی ف: ۱ – ۱۴۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴عکسی
آغاز: مسالة: الاشهر انه یعتبر فی الطوائف الثلاثة، انتسابهم الی عبد المطلب بالابوه، فلو انتسبوا بالام خاصة لم یعطوا شیئا من الخمس؛ **انجام:** و الوجه الثالث اطلاق دلیل التحلیل الغیر المنافی لاطلاق

دلیل الخمس بل هو موافق له، لان مقتضی التحلیل هو الوجوب مع قطع النظر عنه
نسخه اصل: کتابخانه شخصی مؤلف. قسمت دوم از مبحث خمس؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۸۴گ [عکسی ف: ۱ - ۱۴۴]

● **الخمس (ارجوزة)** / فقه / عربی

al-xums (urjūza)

جواهری بروجردی، علی بن احمد، - ۱۴۱۵ قمری
javāherī borūjerdī, ʻalī ebn-e ahmad (- 1995)

منظومه‌ای است در چهارصد و سی و هفت بیت در احکام خمس.
آغاز: الحمد لله الذی قد شرفا ×× رسوله نبینا و المصطفی / و آله العالین فی المقدار ×× من کل شین و من الاقذار
انجام: هذا الذی له استطعت نظما ×× ارجو من الله جزاء جما

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۵۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قرمز، ۴۴گ (۶۸-۱۱۱)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۸۰]

● **الخمس** / فقه / عربی

al-xums

غیر همانند:
۱. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۲/۲۰
تحقیقات بعض مشایخه؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح [ف: - ۵۳]
۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۱/۹
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** لیس شیء علی فاعله و الحمدلله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.
مختصر فی الخمس بصورة استدلالیة علی هوامشه تعلیقات بعنوان «منه مد ظله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۱۱۹۹ق، جا: کربلا؛ ۱۲گ (۱۹۵ر-۲۰۶ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۶۸]
۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۲۵/۴
آغاز: کتاب الخمس. الخمس و هو حق مالی لبنی هاشم بالاصالة عوض عن الزکوة و یدل علی ثوبته الاجماع و الکتاب و السنة و فیه مباحث مبحث الأول فیما یجب فیه و فیه مطالب الأول المشهور الأقوی انه سبعة؛ **انجام:** و لاعدواة للحق ان الله عزوجل یقول و قولوا للناس حسناً و لایطعم من نصب شیء من الحق و عاد الی شیء من الباطل، تمت.
رساله مختصری است در بیان احکام خمس با اشاره به برخی ادله و اقوال. شامل چند مبحث و چند مطلب و تنبیهات و فروع و مقامات: مبحث ۱. فیما یجب فیه الخمس، مبحث ۲. فی مستحق الخمس، مبحث ۳. فی اللواحق؛ باب (مبحث) ۴. فی سایر الصدقات. مؤلف در اثناء بحث به کتاب الزکاة خود ارجاع می‌دهد و در جایی از محقق اردبیلی نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ («۱۵۵پ-۱۷۰پ) ۱۹-۲۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۵۵]
۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۱۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... هذه مسائل استخرجتها من کتابی الکبیر استقصاء الانظار فی فقه الاطهار الا المسئلة الاخیرة و جعلتها رسالة منفردة لعموم البلوی ... فی خمس الارباح و ما یتعلق به و لنقدم مقدمات ... اعلم ان الخمس عبارة عن حق مالی یثبت لنبی هاشم فکلما ذکر الخمس یراد؛ **انجام:** و لان الزکوة و الخمس لایستحقها واحد بعینه و لایملکها احد الا بعد قبضهما فالوکیل لایستحق المطالبة و کل واحد من اهل الزکوة و الخمس لایستحق المطالبة بالمال لان الانسان مخیر فی وضعه.
مؤلف رساله مزبور را از کتاب بزرگ خود « استقصاء الانظار فی فقه الاطهار» استخراج نموده [ممکن است از محمد بن محمد باقر رضوی قمی (۱۱۰۰-۱۰۶۰ق) باشد]؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۱۷ق؛ ۴۹ص (۳۳۸-۳۸۶)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۲۵]
۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۶/۲
آغاز: بسمله حمدله الخمس و هو حق مالی یثبت لبنی هاشم عوض الزکوة بالکتاب و السنة و الاجماع قال الله سبحانه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۸]

● **خمس** / فقه / فارسی

xoms

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۶/۱۶
خط: نستعلیق، کا: سلطان محمود بن علی طبسی، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۶۲)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱۳]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۲/۳
آغاز: الحمد لولیه ... اما بعد این رساله‌ای است دربیان خمس و اشیائی که خمس بآنها متعلق می‌شود؛ **انجام:** باتفاق همه مردم نسبت به دریا یکسان اند و دریا از برای همه مباح است.
رساله‌ای است در بیان خمس و احکام آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ شوال ۱۰۹۷ق؛ مصحح؛ ۲۵گ (۳۵ر-۵۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۲]
۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱۹

آغاز: حمدله و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین. کتاب الخمس و در آن چند باب است، در حکمت وجوب خمس بدان که چون زکاة، چرک دست مردم است مناسب نبود که ذریه پیغمبر از آن بگیرند؛ **انجام:** باید قصد کند که اگر حق تعالی بدهد ادا کند و چنان کند و اگر خدا نداد امیدوار به کرم ایشان باشد انه جواد کریم رؤوف رحیم و هم علیهم السلام معدن الکرام.

فقه فتوایی مختصری است در بیان احکام خمس شامل چند باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۲۴۵ر–۲۴۷پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۴۵۶]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۵۰/۵

آغاز: بدانکه خمس واجب است در هفت چیز

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۷–۸۱)، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۴ – ۱۲۹۸]

● **الخمسة الاصول** / کلام و اعتقادات / عربی

al-xamsat-ul usūl

حسنی، قاسم بن ابراهیم، ۱۶۹ – ۲۴۶ قمری

hasanī, qāsem ebn-e ebrāhīm (786 - 861)

رساله‌ای است بسیار مختصر در اصول پنج‌گانه دین که بنابر نظر مؤلف هر که آنها را نداند گمراه و نادان است (توحید، عدل، وعد وعید، قرآن و سنت، دانستن احکام). این رساله به روایت علی بن عامر می‌باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱/۱۴

آغاز: روی علی بن عامر قال قال القاسم بن ابراهیم صلوات الله علیه من لم یعلم فی دین الاسلام خمسة من الاصول

نسخه اصل: کتابخانه ای در یمن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رجب ۱۰۶۴ق؛ ۱ص (۳۷۸) [عکسی ف: ۱ – ۸۹]

← خمستان ⟵ نامه رنگین
← الخمسة عشر ⟵ کتاب الخمسة عشر

● **خمسة فصول فی الحساب** / حساب / فارسی

xamsat-o fosūl-en fe-l hesāb

شامل: ۱. ضرب الآحاد؛ ۲. ضرب العشرات؛ ۳. ضرب الآحاد فی العشرات؛ ۴. ضرب المئات؛ ۵. ضرب العشرات فی المئات.

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۸/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین بن الحاج محمد باخزری، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۶۰۰؟، جا: هرات؛ کاغذ: سمرقندی، اندازه: ۱۳×۱۹سم [تراثنا: س۶ش۴ – ۹۱]

● **الخمسة القوامیة** / شعر، چند دانشی / عربی

al-xamsat-ul qawāmīya

حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی، – ۱۱۵۰؟ قمری

hoseynī seyfī, mohammad ebn-e mohammad mahdī (- 1738)

منظومه‌ای است پنج‌گانه در پنج علم مجزا: ۱. منظومه طب، در نظم قانونچه، و آن را «المفرح القوافی» نام نهاده است؛ ۲. حساب که نظم خلاصة الحساب شیخ بهائی است؛ ۳. اسطرلاب؛ ۴. خط؛ ۵. تهذیب اخلاق. منظومه حساب در سال ۱۱۲۳ پایان یافته است؛ منظومه تهذیب اخلاق در چهار باب است، به سال ۱۱۲۵ به سلک نظم در آمده و چنین پایان یافته است: تم بعون الله ذی الجلال ×× تهذیب الاخلاق بلا ملال / دستور فضل حجمه صغیر ×× فی وضعه و قدره کبیر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با امضای بلاغ در سال ۱۱۲۸ (عصر مؤلف و به خط وی)، در پایان این دو بیت به خط مؤلف درج شده با مهر او « مأمول العاقبة الحسنی قوام الدین» (مستطیل): «این نسخه که گرد کلفت از خاطر رفت ×× در حکمت اخلاق سخن چون در سفت – (معیار خرد) برای تاریخش گفت (۱۱۲۵)»، معتمد الدوله فرهاد میرزا ذیل آن نوشته: «این رباعی خط مرحوم سید میرزا قوام الدین است»، مجدول دو ستونی مذهب، یادداشتی به خط فرهاد میرزا بن ولیعهد که نسخه را رئیس الاطباء برایش تعارف فرستاده به سنندج رسیده است در تاریخ ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۸۹؛ تملک: صدر الافاضل لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی در روز غدیر ۱۳۲۲؛ جلد: تیماج سورمه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۸سم [ف: ۴۳ – ۳۶]

● **خمسة المتحیرین** / تراجم / ترکی

xamsat-ol motahayyerīn

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴–۹۰۶؟قمری

amīr ʻalī-šīr-e navāʼī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۱۲

آغاز: اول عالم علام غه یو زحمد و ثنا ×× کیم اوم ایله تو روی بود یرفنا ... و ... اهل عالم سایر عوام انجمن لاریندا عموما تصور و انانیت اموری نینک خودرائی و عجب و نفسانیت عالمی نینک دشت پیمایی علی شیر المتخلص بالنوائی غفر ذنوبه و ستر عیوبه انداق عرض قیلور؛ **انجام:** شاه معنی را گر صورتی افتاد چنین ×× باد تا حشر شه صورت و معنی آمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ابریشمی و ترمه، جلد: چرمی سیاه، ۱۶گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳ – ۱۱۰۹]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، بایک شمسه مذهب مرصع ممتاز، دو صفحه اول تمامی متن مذهب مرصع ممتاز به سبک کار هرات، در چهار کتیبه، سرآغاز هر باب یک سرلوح مرصع مذهب مزدوج ممتاز؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار؛ کاغذ: عادلشاهی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳ - ۹۰]

● **خمسة المتحيرين** / تراجم / فارسی

xamsat-ol motahayyerīn

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه،۸۴۴-۹۰۶؟قمری

amīr ʻalī-šīr-e navā'ī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

مترجم: نخجوانی، محمد، ۱۲۶۰ - ۱۳۴۱ شمسی

اصل ترکی است و ترجمه از حاج محمد نخجوانی در سرگذشت جامی در پنج بخش: مقدمه و مقاله و خاتمه.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۱ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، با ماشین تحریر در ۱۳۱۹ و ۱۳۲۰ خورشیدی؛ جلد: مقوایی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۵]

← الخمسة النجيبية ⪢ النجيبيات
← الخمسة و ثمانون باباً ⪢ الاساس

● **خمس رسائل** / کیمیا -

xams-a rasā'il

در اینجا پنج رساله که هر یک پیش از یک صفحه نمی‌باشد به شرح زیر آمده و در مباحث کیمیا بحث می‌کنند؛ ۱. در خواص حجر است و نشان می‌دهد که حرارت در حیوان زیادتر از معدن و نبات می‌باشد و برای رسیدن به نبات از معدن چه بایست کرد و از نبات به حیوان چه عمل باید نمود. در رساله اشاره به قول جلدکی و شذور الذهب شده و این می‌رساند که تألیف این رساله متأخر به زمان آنهاست؛ ۲. در این رساله ابتداء از شناخت اصول کلی موالید اربعه و سپس نظریات جابر و ارسطالیس و المجریطی درباره آن اصل می‌آید و نام‌های معروف عالمان برین اصل ذکر می‌شود بعد عملی که برای یافتن ماده اصلی موالید چهار گانه باید انجام داد می‌آید؛ ۳. در این ساله قول جابر در عملی ه طریق اوسط نامیده می‌شود و از واج بین آب و نفس پدید می‌آید سخن می‌رود و سپس از تقطیراتی که پاره‌ای از حکما می‌کنند و نیز از تشمیع بحث می‌شود و در آخر آن باب غریب از مفردات الحجر می‌آید؛ ۴. در این رساله قول سید شریف سالم بن احمد بن شیخان در شرح جنة الخلد امام جابر می‌آید و در این قول روح الصنعة حکما از بیاض البیض مسلوق با انجام چند عمل کیمیاوی به وجود می‌آید بیان می‌شود؛ ۵. در این رساله قول جابر در عمل طبیعی از تبییض ماده و اعمال حمرة حاصل شده بیان می‌شود و بعد عمل قریب که از تقطیر حجر و تردید آن بر پوست آن که با چند عمل دیگر همراه است بیان می‌شود. این رساله در حقیقت دستور عمل های چندی است که به یک رساله تعبیر شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲/۸

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی سواد کوهی رامکوهی، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۴ص (۹۷-۱۰۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۹۵]

● **خمس الغنائم** / فقه / عربی

xums-ul ġanā'im

حسینی، محسن بن محمد تقی، - ۱۳۳۲ قمری

hoseynī, mohsen ebn-e mohammad taqī (- 1914)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۱۲

آغاز: بسمله. قال عز من قائل و اعلموا انما غنمتم من شیء فان لله و للرسول و لذی القربی؛ **انجام:** و مثل هذا الاشتباه الحاصل من الاشتراک امرین متباینین فی التعبیر الاشتباه الحاصل فی صحیحة علی بن مهزیار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق، اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۷۶]

● **الخمس فی حال الغیبة و حکمة غیبة الامام** / فقه / عربی

al-xums fī ḥāl-il ġayba wa ḥikmat-u ġaybat-il imām

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

رساله‌ای استدلالی در برخی احکام خمس در زمان غیبت امام عصر دارای یک «مقدمه» و چهار «فصل» و «خاتمه»: مقدمه در تعریف خمس؛ فصل ۱. اثبات وجوب خمس در این زمان؛ ۲. ضعیف بودن قول به سقوط خمس؛ ۳. ضعیف بودن قول به وجوب وصیت به خمس یا دفن آن؛ ۴. تعیین من له الولایه؛ خاتمه فی ضعف القول بتحریم تفریقه.

آغاز: الحمدلله الذی جعل اخراج الخمس مفتاحاً للرزق و تمحیصاً للذنوب و الصلاة علی رسوله الذی اکرمه ...

انجام: و جعلنا من الذین تقرأ عینهم غداً برؤیته فی امارته و دولته منزه عن ذلک و الحمدلله أهله ...

چاپ: در مجموعه اولی از رسائل فقهیه مؤلف چاپ شده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۶۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۲پ–۲۷ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۴ – ۳۲۴]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۱
خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان مدرسه جدة؛ ۲۷گ (۳پ – ۲۹پ) [ف: ۵ – ۳۰۴]
۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۸
آغاز: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶گ [ف: ۳ – ۶۵]
۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵/۱ فیاض
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۶ سطر (۸×۱۷)، قطع: پستی [ف: – ۲۱۱]

● خمس قضایا / منطق / عربی
xams-a qaḍāyā

بقراط، ۴۶۰؟ – ۳۷۷ ؟ قبل میلاد
boqrāt (-460 - -377)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۲۷ حکمت
از روی خط سالک الدین محمد حموی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۳۲۴پ–۳۲۵ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ – ۴۶]

● خمس مجموع الارباح / فقه / عربی
xums-u majmū‘-il arbāḥ

موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، – ۱۳۲۸ قمری
mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 1910)

رساله استدلالی است در اینکه خمس به تمام آنچه انسان استفاده می‌کند تعلق می‌گیرد و اختصاص به استفاده‌های کسبی ندارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۱
آغاز: الحمدلله رازق الخلائق بقدرته و الصلاة علی أشرف خلیقته و خیر صفوته محمد و عترته؛ **انجام:** و العمل علی القول المشهور متعین و الله تعالی هو الهادی الی سواء السبیل و هو حسبی و نعم الوکیل
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱ر–۱۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۴۱]

● خمس مسائل فی الطهارة و الصلاة / فقه / عربی
xams-a masā’il fi-ṭ ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ – ۹۴۰ قمری
mohaqqeq-e karakī, ‘alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۱۱۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱، قطع: رقعی [اهدائی ف: – ۳۵۱]

● الخمس و الانفال / فقه / عربی
al-xums wa-l anfāl

رشتی، احمد بن قاسم، ق۱۴ قمری
raštī, ahmad ebn-e qāsem (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
رساله‌ای فقهی و استدلالی است شامل بحث خمس و پس از آن بحث انفال.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۸۲-۳۵/۶۲
آغاز: بسمله حمدله و الصلوة ... کتاب الخمس و هو حق شرعی مالی فرضه الله تعالی علی عباده بالاصالة؛ **انجام:** و ذلک غیر عزیز فی الشرع نظیر بیع المغصوب بالجاهل کما هو واضح و الحمدلله اولاً و آخرا و ظاهراً و باطنا و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۴ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۷۶۷]

● خمس و خمسون حدیث / حدیث / عربی
xams wa xamsūn ḥadīṯ

بحرانی، علی بن عباس، ق۱۳ قمری
bahrānī, ‘alī ebn-e ‘abbās (- 19c)

این مجموعه مشتمل بر پنجاه و پنج حدیث است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۵/۳
آغاز: ... بل قلوبنا أوعیة لمشیئة الله فاذا شئنا شاء الله و الله یقول: و ما تشاؤن إلا أن یشاء اله رب العالمین ... السابع عشر: ابوعبدالله بن صالح محمد بن یعقوب عن علی بن محمد عن محمد بن علی بن ابراهیم عن ابی عبدالله بن صالح انه رأه عند الحجر الأسود و الناس یتجاذبون علیه و هو یقول ما بهذا أمروا؛ **انجام:** و رأیت العجوز قد دفعت الیهم کذلک الرقاع فیکلمونها و تکلمهم و لا أقمم عینهم و رأیت منهم فی منصرفنا جماعة فی طریقی الی أن قدمت بغداد و الحمد لله رب العالمین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ (۱۴ر–۳۵پ)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ – ۱۸۷]

● الخمس و الزکاة (تحقیقات حول) / فقه / عربی
al-xums wa-z zakāt (taḥqīqāt-un ḥawl-a)

میسی، لطف الله بن عبدالکریم، - ۱۰۳۲ قمری
mīsī, lotf-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 1623)
در آغاز این رساله درباره فصل‌بندی علامه حلی خمس و زکات را در کتاب‌هایش، بحث می‌شود، پس از آن بحث‌هایی مربوط به این دو و بعضی از مسائل مالی با استدلال و نقل گفته‌های فقها و رد و ایراد در آنها آمده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۵۵/۱۷
آغاز: الحمد لله العلیم الهادی الی الصراط المستقیم و الصلاة و السلام علی النبی الکریم و آله حفظة الشرع القویم؛ **انجام:** فهو غیر قابل للخطاب کالمجنون حالة الجنون و لا اشکال فیه کما فی المجنون فلا اشکال ...
خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۵گ (۱۶۷پ-۲۰۱پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

● **خمس و زکات** / فقه / فارسی
xoms va zakāt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۴۷/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ کامل و مقابله شده؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۵۷ص (۱۳۳-۱۸۹)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۲۳]

● **خمس و زکات** / فقه / فارسی
xoms va zakāt
در بیان خمس و زکات با استفاده از کلام فقهای امامیه در مقدمه و دو نظر:۱. زکات؛ ۲. خمس.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۲/۷
آغاز: شکر و سپاس مالک المالکی را رواست که انعام عام او شامل خاص و عام است و ثنا و ستایش مر پادشاهی را سزاست که خوان احسان او کافل ارزاق کافه انام است.؛ **انجام:** خمس را از شهری به شهری نبرند با وجود مستحق و اگر در این حال برند و تلف شود مالک ضامن است.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۶۰پ-۶۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۲۵۲]

← خمس و عشرون مسألة سئل الشیخ عنها ⪢ الاجوبة عن المسائل الحکمیة
← خمسه ⪢ پنج گنج

● **خمسه** / شعر / فارسی
xamse

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۸
خط: نستعلیق، کا: محمد علی محری، تا: قرن ۱۱؛ در تاریخ ۱۲۲۶ تکمیل شده، قسمتی از اوراق افتاده، تصاویر از قرن سیزدهم است (۲۳مجلس)، بعضی از سرلوح‌ها از قرن یازدهم است، با غلاف؛ جلد: روغنی [نشریه: ۶ - ۵۹۹]

● **خمسه ابوالفضل** / شعر / فارسی
xamse-ye ab-ol-fazl

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

← خمسه جامی ⪢ هفت اورنگ
← خمسه جامی ⪢ اشعار

● **خمسه حسینی = پنج گنج** / شعر / فارسی
xamse-ye hoseynī

حسینی قزوینی، حسین بن محمد حسن، ۱۱۸۴ - ۱۲۴۹ قمری
hoseynī qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad hasan (1771 - 1834)
شامل پنج مثنوی سروده محمد حسین بن محمد حسن قزوینی متخلص به حسینی:
۱. وامق و عذرا: آغاز: «آنچه ضیا بخش شب تار ماست ×× حمد خداوند جهان دار ماست / بسمله، ای بنامت افتتاح نامه ها ×× وی بیادت گرمی هنگامه‌ها»، انجام: «شرح حال خویش کردم مختصر ×× مختصر شد قصه بی پا و سر»
۲- مهر و ماه: آغاز: «خداوندا دلی ده سوز در سوز ×× به طور عشقبازی آتش افروز / بمن بنما ره میخانه عشق ×× می‌وصلم ده از پیمانه عشق ...»، انجام: «نبیند جز خدای مالک الملک ×× چه در بر و چه در بحر و چه در فلک / که بیند چشم حق بین جان حق دان ×× خدای خویش هر آنی کما کان»
۳- اشترنامه. مثنوی عرفانی در چهل مقاله: آغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× قادر غفار و قدیر و قدیم / تا که نشان از دل و از دلبرست ×× نام خدا زینت هر دفتر است ...» انجام: «قصه پنهان نشود فاش گو ×× در نفتد در کف او باش گو / راز نهان ز اهل جهان بهترست ×× ساز نهان آنچه نهان بهترست»
۴- الهی نامه. آغاز: «در مناجات با قاضی الحاجات ... بنام خداوند بالا و پست ×× که مخمور اویند هشیار و مست / نه در هوشیاری بهوش ازویند ×× که در باده خواری بجوش ازویند ...»، انجام: «بگو با پدر چون شدی زینجهان ×× بر یار دلجو به دارالجنان / ز تاریخ اگر بایدت یادگار ×× بگو شد حسینم به دارالقرار»

۵- وصف الحال: آغاز: «افتتاح مقال بنام خداوند: لله الحمد خالق متعال ×× بر خلایق رئوف بر همه حال / سبق آموز عقل راز نیوش ×× بد بستان فهم و مکتب هوش ...»، انجام: «پنجمین این که «وصف حال» منست ×× قصه و غصه و ملال منست ... / دست بد گو بدامنش مرساد ×× بالنبی و آله الامجاد».

چاپ: مشار فارسی ۱۹۱۸

[الذریعة ۲۵۷/۷؛ دنا ۱۰۰۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۳۰/۱۰]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۵

آغاز: برابر

شامل: اشترنامه، الهی نامه، وامق و عذرا، مهر و ماه، و وصف الحال، خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۹۵ به نام دیوان شاه نعمت الله ولی داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده و به همین نام وقف بر این کتابخانه و در دفاتر ثبت شده و پشت صفحه نخستین یادداشت گردیده و مسلماً وامق و عذرا و اشترنامه حسینی است ولی در حدود ۱۰۰۰ بیت از اول اشترنامه (ص ۱۸۰-۲۰۲ خمسه چاپی از سطر ۵) و در حدود ۱۳۰ بیت از آخر اشترنامه موافق نسخه چاپی (ص ۲۶۳ سطر ۱۸ تا آخر کتاب) افتاده دارد، پس از آخرین بیت نسخه (صدره اگر طی کنی این مرحله ×× باز بجوئی پی این قافله) مناجات‌نامه‌ای که آغاز آن: «الهی برندان دردی گشت×× که مستند از باده بی غشت» و انجام آن: «دهد تا تن من زدرماندگی ×× بدرخواندگی یا ز در راندگی» می‌باشد و مسلماً نیز از حسینی می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن؛ ۱۸۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵سم [ف:۲-۵۱۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۳

خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل شیرازی، تا: قرن ۱۳، با یک تاریخ ۱۲۴۳، بر حسب فرمایش محمد نصیر خان بیگلربیکی؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ساغری نقاشی شده، ۳۰۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۵/۶×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۳۴]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد بن عبدالله بن محمد فسوی حسینی، تا: ۶ رمضان ۱۲۳۹ق؛ مجدول؛ اندازه: ۲۹×۱۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۵۸]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۶/۴

پراکنده ابی از اشترنامه، مد و ماه، وامق و عذرا، لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۵۰ق؛ در جنگ و به گونه پراکنده [ف: ۳ - ۴۱]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۲۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۳۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۲]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: بنام خداوند بالا و پست؛ **انجام:** ز پاپوش خویشم سرافراز کن.

دو مثنوی الهی نامه و وصف الحال است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۰۰ص، حاشیه ۲۳ سطر و متن ۱۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۴]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱

بی‌کا، بی‌تا [: -]

● خمسه (خسرو دهلوی) = پنج گنج / شعر / فارسی

xamse (xosrow dehlavī) = panj ganj

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

اهداء به: سلطان علاءالدین محمد پادشاه هند

تاریخ تألیف: آغاز ۶۹۸ق- پایان ۷۰۱ق

پنج مثنوی مشهورست به نام‌های: مطلع الانوار، شیرین و خسرو، لیلی و مجنون، هشت بهشت، آیینه اسکندری، با ده هزار بیت غزل و قطعه و رباعی. این خمسه طبق گفته آقا بزرگ تهرانی در الذریعة مجموعاً در «۱۸۱۹۲» بیت سروده شده. این مجموعه ارجمند به تقلید از خمسه نظامی گنجوی با سبکی بین عراقی و هندی سروده شده است.

آغاز: مطلع الانوار: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× خطبه قدس است بملک قدیم / بو که ز نزهتگه دارالسلام ×× بوی علیکی رسدم و السلام»

خسرو و شیرین: «خداوندا دلم را چشم بگشای×× بمعراج یقینم راه بنمای / چو بر خسرو سرآید زندگانی ×× گناهش عفو کن باقی تو دانی»

لیلی و مجنون: «ای داده بدل خزینه راز ×× عقل از توشده خزینه پرداز / این نامه سزای آفرین باد ××ان شاءالله که همچنین باد»

هشت بهشت: «ای گشاینده خزاین جود ×× نقش پیوندکار گاه و جود / نامه او که حرز جانش باد ×× در قیامت خط امانش باد»

آیینه اسکندری: «خدایا جهان پادشایی تر است×× ز ما خدمت آید خدایی تر است / رسید از بتان جان خسر و بکام ×× بیک زخمه کن کار او را تمام»

غزلیات و مقطعات و رباعیات: «ای ز خیال ما برون در تو خیال کی رسد ×× با صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد / ایدل در او گیرو در خلق مگیر ×× لاتدع مع الله الهاً آخر»

انجام: مطلع الانوار: بو که زنزهتگه دارالسلام ×× بوی علیکی رسدم بر مشام

خسرو و شیرین: چو بر خسرو سرآید زندگانی ×× گناهش عفو کن باقی تو دانی.

لیلی و مجنون: این نامه سزای آفرین باد ×× انشاء الله که همچنین باد

آئینه اسکندری: رسید از بتان جان خسرو بکام ×× به یک زخمه کن کار او را تمام

هشت بهشت: نامه او که حرز جاش باد ×× در قیامت خط امانش

باد

چاپ: هر پنج منظومه بکرات چاپ شده است.

[دنا ۱۰۰۸/۴–۱۰۱۱ (۷۱ نسخه)؛ تذکرة الاشعراء، دولتشاه انتشارات پدیده خاور چاپ دوم: ۱۳۶۶ش ۱۷۹–۱۸۶؛ خمسه امیرخسور دهلوی، انتشارات شقایق، با تصحیح و مقدمه: امیر احمد اشرفی، چاپ اول: ۱۳۶۲ش، تهران؛ الذریعة ۲۸۹/۷؛ ریحانة الأدب ۱۷۹/۱؛ مجمع الفصحاء ج۱/۲ص۶۳۸؛ هشت بهشت، اداره انتشارات دانش، شعبه ادبیات خاور، مسکو ۱۹۷۲م؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۷۹/۴ و ۲: ۲۷۷؛ مشار فارسی ۹۵۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۴۳۱/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱/۲

هر پنج کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: روح الله بن علی بن عماد الاسلام جمال الاسلامی، تا: ۷۱۴ق؛ در حاشیه آمده است؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مرغش، ۱۰۰۹ص، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ – ۱۶۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۸

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** یا رب او چون ز پنج نامه من ×× برد بیرون خطای خامه من

شامل: مطلع الانوار (گ۱–۸۸ در متن)، داستان شیرین و خسرو (گ۸–۸۱ حاشیه)، لیلی و مجنون (گ۸۹–۱۶۲ متن)، آئینه اسکندری (۸۹–۱۷۶ حاشیه)، هشت بهشت (۱۶۲–۲۱۰ متن و حاشیه)؛ خط: نسخ، کا: منصور بن محمد بن ورقه بن عمر بن بختیار بهبهانی، تا: ۸۰۲ق، جا: هندوستان؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج قرمز، ۲۱۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶ – ۷۳۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۸۰

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر هشت بهشت

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۸۱۱ق؛ دارای پنج سرلوح زیبای عصر تیموری، مجدول مذهب با قرینه سازی هنرمندانه، مصحح، یادداشت مبنی بر اینکه «عبدالحسین بیات» کتاب را به تاریخ ۱۳۳ق خریداری نموده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زیتونی، ۲۱۷گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳۰ – ۱۵۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹۹/۲

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** سخن را نیامد نهایت پدید ×× قلم در شکستم چو اینجا رسید

این خمسه در حاشیه نظامی تحریر یافته، مطلع الانوار از خمسه امیر خسرو در این نسخه وجود ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۴ق؛ با چهار سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۷۹۹ص (۱–۷۹۹)، ۲۱سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ – ۶۷۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۹/۲

در هامش دارای مطلع الاسرار و خسرو و شیرین و لیلی و مجنون و آیینه اسکندری و هشت بهشت با تاریخ ۸۲۶ در پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹۳]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۷ ـ ج

شامل: ۱. مطلع الانوار مورخ ۱ شعبان گویا سال ۸۵۹، ۲. شیرین و خسرو مورخ شعبان ۸۵۹، ۳. مجنون و لیلی مورخ ۱ رمضان ۸۹۹، ۴. هشت بهشت بخط کهن و کامل شده در ۲۱ شوال ۱۲۳۵، ۵. آیینه اسکندری به خط تازه ۲۲ محرم ۱۲۳۶؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین ذوالقدر قزوینی، تا: ۸۵۹ق و ۱۲۳۶ق، جا: دولتسرای نائب السلطنه؛ تملک: حاجی آقا محمد بن گرجی؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۴۱گ، ۱۸ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۲۸]

۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۷

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** هزار آفرین بر وفا پروری ×× که نگشاید از بی وفائی دری

مشتمل بر مطلع الانوار، شیرین و خسرو ، مجنون و لیلی، هشت بهشت،آئینه اسکندری در حواشی نگاشته شده؛خط:نستعلیق متوسط،کا:عبدالله کاتب اصفهانی،تا:۸۶۲ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ – ۱۰۲۷]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۶۶

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر آیینه اسکندری

مثنوی گنج سخن، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هشت بهشت، آئینه سکندری؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۴ شعبان ۸۶۳ق؛ کاتب این نسخه سلطانعلی مشهور نیست بلکه سلطانعلی کاتب اصفهانی است که هر دو در یک عصر می‌زیستند، دارای ۱۷ مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار عالی، نوشته‌ای به این شرح «هو الله تعالی. این کتاب را با اینکه ضایع شده است چون خط سلطانعلی کاتب اصفهان بود (محو شده است) ابتیاع کردم حرره حسین قوام دفتر آشتیانی ۱۳۱۳ فرزند عزیز؟ قدرش را بداند»، مجدول، با چهار سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی سبک کار شیراز؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۷۵۴ص، ۱۸ سطر در متن و ۱۲ نیم سطر در حواشی به طریق مورب نو، اندازه: ۱۴×۲۲/۳سم [ف: ۳ – ۳۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۵۸

آغاز: برابر لیلی و مجنون؛ **انجام:** برابر مطلع الانوار

شامل: لیلی و مجنون، بهرام گور، اسکندر نامه و مطلع الانوار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۰ق، ؛ دارای چهار سرلوح بسیار زیبای مرصع عهد تیموری، مجدول، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: روغنی، ۱۶۵گ، ۲۰ سطر(۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۷ – ۶۱۴]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۵

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** یارب او چون ز پنج نامه من ×× برد بیرون خطای خامه من

خط: نستعلیق، کا: محمد الله الحسنی، تا: ۸۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۸گ، ۱۹ سطر

(۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۶ - ۲۵۴]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۴

همه پنج کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ دارای چهار سرلوح، مجدول، برگ نخستین مربوط به کتاب دوم می‌باشد و گویا برای کامل نشان دادن نسخه در آنجا گذاشته‌اند؛ تاریخ وقف: ۱۳۱۷؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مخملی قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: - ۵۲]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۲

مطلع الانوار، شیرین و خسرو، لیلی و مجنون، هشت بهشت، آیینه اسکندری، با ده هزار بیت غزل و قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۰۴ق؛ دارای پنج سرلوح مذهب و ستون بندی؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن زرد، ۲۳۷گ، ۴۰ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۵/۶سم [ف: ۲ - ۲۳۲]

۱۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۷ ـ ج

مطلع الانوار در نسخه هست و خسرو و شیرین و لیلی و مجنون مورخ ربیع الاول ۹۲۰ و هشت بهشت مورخ ۶ جمادی الاول ۹۲۰؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر قلی، تا: ۹۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۲۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶

شامل: مطلع الانوار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، آئینه اسکندری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۵ق؛ دارای چهار سر لوح؛ ۲۰۱گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۹۸]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۹۷

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من تسوید هذا الکتاب بعون الملك الوهاب و احسن توفیقه بتاریخ یوم الثلثا من شهر ربیع الثانی سنه ۹۴۷ موافق سیچقان ئیل (در پایان هر مثنوی جملات فوق دیده می‌شود با ذکر تاریخ و متأسفانه بدون نام راقم) مثنوی مطلع الانوار، کتاب خسرو و شیرین، اسکندرنامه،کتاب لیلی و مجنون، کتاب هشت بهشت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۶-۹۴۷؛ دارای پنج سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، ۴۳۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳ - ۳۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱۲

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** برابر مطلع الانوار

مشتمل بر شیرین و خسرو، مجنون و لیلی و مطلع الأنوار؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ابولافتح فرزند خواجه خورد جامی، تا: محرم ۹۶۳ق؛ دارای دوسرلوح زیبای عصر قاجار مکتب اصفهان مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳۰ - ۱۹۵]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۵۴

مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، آئینه اسکندری و هشت بهشت؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن فقیه احمد بن محمد کاتب افزری، تا: ۹۶۷ق؛ دارای ۵ سرلوح، مجدول مذهب؛ مهر: «پیر بوداق غلام شاه عباس»؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج سیاه، ۲۵۰گ، ۹ سطر، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۲]

۱۸. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۵

بی‌کا، تا: ۹۷۰ق [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۴۴

خط: نستعلیق، کا: مهدی، تا: جمادی الاول ۹۷۳ق؛ در متن و هامش؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۰۹]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۸

خط: نستعلیق، کا: خواجه محمد حسین استرابادی، تا: ۹۸۵ و ۹۸۶؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۰۹]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۲

کا: محمد حسین، تا: ۹۸۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۱گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۳سم [رایانه]

۲۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج آلبالویی، قطع: وزیری [نشریه: ۶ - ۶۴۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷-فیروز

شامل پنج مثنوی کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۷-۹۸۸ق؛ افتادگی: آغاز (تنها چند بیت از آغاز مطلع الانوار افتاده)؛ با کتیبه‌ای مذهب و مرصع؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم[ف:۲۱-۷۲]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۶۹

آغاز: برابر مطلع الانوار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۸ق؛ صفحات بین ۲۰۱ و ۲۰۲ و ۲۱۵ و ۲۱۶ و صفحه دوم مثنوی لیلی و مجنون و آخر مثنوی هشت بهشت و آغاز اسکندرنامه افتادگی دارد؛ دارای ۱۵ مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار عالی، مجدول، کمندکشی زرین، با چهار کتیبه مذهب مرصع، با دو سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۳۶۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ - ۳۷]

۲۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۲۹

شامل مثنوی های مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۸-۹۸۹ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج سیاه، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۵]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۹۸۹ و ۱ و ۱۶ رمضان ۹۸۹ق؛ با پنج سرلوح، مجدول، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۰۹]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۵

آغاز: برابر مطلع الانوار

شامل کتاب مطلع الانوار، خسرو شیرین، لیلی و مجنون، هشت بهشت،آئینه اسکندری؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۹ق؛ دارای پنج

سرلوح،مجدول؛۲۱۷گ،۴۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۹۷]

۲۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۶/۲

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر آیینه اسکندری

شامل مثنوی مطلع الانوار (چند صفحه از میانه ساقط است)، خسرو شیرین، لیلی و مجنون، هشت بهشت، اسکندر نامه، در حواشی و قسمتی در متن نوشته شده؛ خط: نستعلیق خفی، کا: سلطان علی،تا:۹۹۴ق؛کاغذ:ختایی متن غبار زرافشان، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۵/۹×۲۶/۸سم [ف: ۴ - ۱۰۶۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۲

خط: نستعلیق، کا: شیر محمد، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۹۹۴ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ تملک: بهمن میرزا فرزند عباس میرزا ۱۲۱۷؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۴۰۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۲۹۴]

۳۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵

چهار کتاب: مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، هشت بهشت آمده و کتاب آیینه اسکندری را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۶گ، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۱۴

دارای مطلع الانوار و شیرین و خسرو و لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پیشانی زرین و رنگین، مجدول؛ کاغذ: هندی، ۱۳۲گ، ۱۹سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۴۶

آغاز: دیو شود پخته چنین زود پخت ×× گرچه زنی پخته ام این دود پخت؛ **انجام:** ده دهی بیش ازین بیش نیست ×× فرق بده بازوئیش بیش نیست

صفحه اول این کتاب آخرین قسمت مطلع الانوار است و از آن پس شیرین و فرهاد و سپس اسکندرنامه امیر خسرو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰، جا: هندوستان (شاید)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۶گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۴۸۶]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۳

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر هشت بهشت

در این نسخه آیینه اسکندری پیش از هشت بهشت است؛ خط: نستعلیق خوش و بسیار مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول مذهب؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: ساغری، ۲۲۱گ، ۲۰ سطر چهار ستونی (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۷ - ۳۳۱]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۵

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر آیینه اسکندری

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پنج سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۳گ، ۲۰ سطر چهارستونی (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه:۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۳۲]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۳/۱ ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [مختصر ف: - ۱۲۰]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۶

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** نامه او که حرز جانش باد ×× خطبه قدس است به ملک قدیم

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ دارای پنج سرلوح مذهب و مرصع و کتیبه، مجدول، یادداشت‌های پراکنده ق ۱۳ و ۱۴ از حسن سررشته دار کاشانی و دیگران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۴۴]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با چهار سرلوح زیبا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۲۳ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۲۰]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۶۲

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۶گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۵۵۹]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ جدول و ستون بندی زر و لاجورد،با پنج سرلوح زرین؛کاغذ:سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۸۵]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۳/۱-طباطبائی

آغاز: برابر

مشتمل بر پنج مثنوی: ۱. مطلع الانوار، ۲. خسرو و شیرین، ۳. مجنون و لیلی، ۴. آینه اسکندری، ۵. هشت بهشت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ مجدول دوستونه؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۲۳۷]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ آغاز مجنون و لیلی افتاده؛ مجدول، با دو پیشانی مذهب، با دو تصویر کار هرات و یک تصویر آب رنگ زمان قاجار؛ یادداشت خریداری حسن از عبدالله افندی؛ کاغذ: سفید، جلد: سوخت مشکی، درون مذهب، ۲۱۵گ، ۱۷سطر متن و ۱۳ سطر در حاشیه [سنا: ف: ۲ - ۲۵۰]

۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۸۸

دارای شیرین و خسرو و لیلی مجنون و هشت بهشت؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: قرن ۱۰، جا: هرات؛ با دو سرلوح ربعی، در ۹۹۹ در هرات و مثنوی دیگر یا مطلع الانوار که در بیست مقالت است و مقالت یکم آن در علو در جت آدمیت است [نشریه: ۷ - ۱۰۹]

۴۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۳۳

هشت بهشت است و آیینه سکندری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول [نشریه: ۷ - ۱۰۹]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۳

شامل:۱. مطلع الانوار، ۲. شیرین و خسرو، ۳. آیینه اسکندری، ۴. هشت بهشت، ۵. مجنون و لیلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ نسخه نفیس و هنری، ابتدای همه منظومه‌ها سرلوح مذهب مزدوج مرصع نفیس با کتیبه‌ای، مجدول مذهب، یادداشتی در ۲۰ محرم ۱۳۲۷(؟) از محمد کریم که در آن از سردار حشمت و علی محمدخان صاحب کتاب یاد کرده؛ تملک: محمد علی بن مرحوم آقا میرزا نظری در محرم ۱۳۲۶ق با مهر «محمدعلی» (بیضی) که آن را خمسه نظامی دانسته؛ اهدایی: حافظ فرمانفرمائیان، دی ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۴]

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۵۴۴]

۴۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۸۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول چهار ستونه؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ابعاد متن: ۸/۵×۱۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۱]

۴۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۹ ـ ج

شامل: لیلی و مجنون و اسکندر نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و هامش؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۲۸]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۳

مثنویهای خسرو و شیرین و هشت بهشت یا بهرامیه و مجنون و لیلی و آیینه اسکندری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ شعرها در متن و در حاشیه چلیپا، مجدول، با چهار سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۹گ، ۱۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۰۹]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با پنج سرفصل مذهب مرصع، خلخالی از شخصی خواسته تا با نسخه کامل خود مقابله و کسری را بنویسد، پانصد بیت کسر بوده که در ۱۶ صفحه با جوهر بنفش نوشته؛ یادداشتی با تاریخ ۱۰۵۹؛ مهر: محمد اسمعیل؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن سبز، ۴۴۷ص، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۸ - ۶۸]

۴۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۲۲

دارای مثنوی خسرو و شیرین، اسکندرنامه، لیلی و مجنون، مطلع الانوار، یوسف و زلیخا؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: قرن ۱۱؛ از اول مثنوی مطلع الانوار چند برگ افتاده؛ دارای ۴ سرلوح؛ چند تملک و یادداشتی به تاریخ ۱۰۷۶ ق و شعری به عربی به نقل از محمد بن صالح حسنی (که در حبس سروده بوده) به خط محمد حسین با تاریخ ۱۳۰۲ ق، یادداشتی از محمد حسین منشی پسر علی آبادی مازندرانی؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: مشمع سرمه‌ای، ۲۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۱]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۴

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** ایدل در او گیر و در خلق مگیر×× لاتدع مع الله الهاً آخر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، ۳۷۳گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷/۷×۲۷/۳سم [ف:۷-۳۲۹]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۱

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر آیینه اسکندری

خط: نستعلیق خوش، کا: زین العابدین، تا: ۱۰۰۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه (نخودی)، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۲×۳۳سم [ف: ۶ - ۴۹۰]

۵۲. تهران؛ موزه هنرهای تزئینی؛ شماره نسخه:۷۶۷۴

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن ملا میر حسینی، تا: میان سال‌های ۱۰۱۲ و ۱۰۱۴ق؛ با دو سرلوح زیبا، مجدول؛ جلد: تیماج سرخی، ۹ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۲۸]

۵۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۶۱

دارای: ۱. مطلع الانوار، ۲. خسرو شیرین، ۳. لیلی و مجنون، ۴. آیینه اسکندری، ۵. هشت بهشت؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۰۱۴ق؛ مجدول زرین، دارای چندین سرلوح و کتیبه زرین؛ اهدایی: طالب محمد حسین قندهاری، ۱۳۶۰ش؛ جلد: تیماج سرخ، ضربی، ۳۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ و ۱۰۱۴ق؛ مجدول، با پنج سرلوح مذهب مرصع، یک مجلس نقاشی خسرو شیرین؛ کاغذ: متن کشمیری حاشیه سمرقندی، جلد: روغنی بوم قهوه‌ای، ۴۶۲ص، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۸ - ۶۶]

۵۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۱

آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر هشت بهشت

هر پنج مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح، تا: ۱۰۳۴-۱۰۳۵؛ مجدول مذهب؛ جلد: چرمی، ۳۱۲گ، ۲۸-۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱-۴۷۱]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۴

شامل: ۱. هشت بهشت، ۲. آئینه اسکندری، ۳. مطلع الانوار، مجنون و لیلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۲ق؛ در پایان آخرین صفحه نوشته: «تمت الکتاب المسمی ببهرام نامه کاتبه نور الدین اللاهیجی ۱۰۵۲» گذشته اینکه طرز خط الحاقی بون آن را بهترین شاهد وگواه می‌باشد مندرجات کتاب هم مؤید است که بهرام‌نامه نیست، نویسنده دیگری پشت صفحه نخستین نوشته: «منظومه در احوال بهرام گور و اسکندر»، با دوسرلوح ظریف، مجدول مذهب، احتمال قوی دارد که خط نورالدین لاهیجی خطاط مشهور نیمه اول قرن یازدهم هجری باشد ولی مسلماً جمله‌ای که نقل شد الحاقی است؛ تملک: محمد عارف منجم‌زاده در ۱۱۸۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۱۴ص(۱-۲۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۵]

۵۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۱
آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر آیینه اسکندری
شامل مثنوی‌های: مطلع الانوار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هشت بهشت، اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شاه دارابی، تا: غره ذیحجه ۱۰۵۲ق؛ نوشته شده «از اشیاء استردادی از میرزا علی اکبر ایپکچی»، دارای ۵ سرلوح مذهب مرصع عالی به سبک کار شیراز، مجدول به زر و لاجورد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن زیتونی، ۴۵۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۳۳]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵ سرود
از منشآت و مثنویات امیر خسرو دهلوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ - ۴۳۵]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، یک شمسه و چهار لچکی کوچک مذهب مرصع، با پنج سرلوح مذهب مرصع، در حاشیه بعضی از صفحه‌ها کلمات و اشعار به خط ملک الشعرا بهار شرح و تصحیح شده؛ تملک: محمد بن عباس و محسن بن عباس؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن عنابی، ۳۷۶ص، ۲۵ سطر(۱۳×۲۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۸ - ۶۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۸
خط: نسخ خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، چهار سرفصل مذهب مرصع؛ تملک: کشاورز صدر و عبدالحسین ابو قداره؛ کاغذ: دولت آبادی آبی اکلیل افشان، جلد: تیماج زرشکی، ۵۴۴ص، ۱۹ سطر متن ۲۸ نیم سطر حاشیه، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۷۰]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۱
دارای: ۱. مطلع الانوار (در ۲۰ مقاله)، ۲. هشت بهشت، ۳. مجنون و لیلی (آغاز افتاده)؛ خط: نستعلیق، کا: خواجه میربن شمس الدین محمد منشی استرآبادی، بی‌تا؛ با دو سرلوح و هشت مجلس تصویر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۶گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۲۵۲]

۶۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۶ حکمت
شامل: مطلع الانوار، شیرین و خسرو، مجنون و لیلی، آیینه اسکندری؛ خط: نستعلیق، کا: جلال الدین محمود فیروز بخت حسینی، بی‌تا؛ مجدول، با سر لوح؛ هشت بهشت (بهرامیه) را ندارد؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۵]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۲
خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۲گ (۴۷-۴۸)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۷]

۶۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با پنج سرلوح زیبا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر با حاشیه چلیپا (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۵۷]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۸
آغاز: برابر مطلع الانوار؛ **انجام:** برابر هشت بهشت
شامل مطلع الانوار، شیرین و خسرو و هشت بهشت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح مذهب مرصع کتیبه‌دار و مختلف الشکل، مجدول مذهب؛ کاغذ: حنائی، جلد: مقوایی، ۳۲۸گ، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۲۱]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۸۷
بخشی از خمسه امیر خسرو دهلوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۸۰۸ص (۱-۸۰۸ حاشیه)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۴]

۶۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۱ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای پنج سرلوح کوچک زمینه طلا، مجدول مذهب؛ در آخر هر مثنوی مهر بادامی کوچکی هست که در آن نوشته شده: «دست من و دامن محمد»؛ کاغذ ترمه، جلد: تیماج ماشی، ۱۹۲گ، ۲۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: - ۵۷]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۷
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۲سم [رایانه]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۶سم [رایانه]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۹۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۴گ، اندازه: ۱۸×۲۸/۸سم [رایانه]

● خمسه خواجو / شعر / فارسی

xamse-ye xājū

خواجوی کرمانی، محمود بن علی، ۶۸۹ - ۷۵۳ قمری

xājū-ye kermānī, mahmūd ebn-e ʻalī (1291 - 1353)

خواجو پس از امیر خسرو به تقلید نظامی پنج مثنوی به بحرهای مختلف نظیر خمسه نظامی انشا نموده و هریک را به نامی نامیده و نیز ممدوح وی در هر یک از کتب پنجگانه یکی از بزرگان بوده و در حدود ۱۰۹۰۶ بیت شعر می‌باشد. یکایک آنها را به ترتیب سال انشاء عبارت است از:

۱. همای و همایون، این کتاب را چنانکه خود تصریح نموده در بغداد انشا و تقریباً شامل ۳۲۰۳ بیت می‌باشد و به سال ۷۳۲ (کنم بذل برهرکه دارد هوس ×× که تاریخ این نامه بذل است و بس) به انجام رسیده و در مقدمه آن ابوسعید بهادر خان و خواجه غیاث الدین محمد وزیر را مدح گفته و در خاتمه آن از تاج

الدین عراقی تشکر نموده که این مؤلفه را در هنگامی که خدمت پادشاه مشرف می‌شده به عرض رسانیده و در این هنگام خواجو در کرمان بوده است. همای و همایون به سال ۱۲۸۹ در هندوستان چاپ گردیده و آغاز آن این است: بنام خداوند بالا و پست ×× که از هستیش هست شد هرچه هست.
۲. گل و نوروز، این کتاب را در معاشقه نوروز پسر پادشاه خراسان با گل دختر پادشاه روم به وزن خسرو شیرین نظامی به سال ۷۴۲ (به روز جیم و ازمه دال رفته ×× زهجرت باو میم و ذال رفته) انشا و به نام تاج الدین عراقی موشح کرده و در حدود ۲۶۱۵ بیت می‌باشد و آغاز آن این است: به نام نقش بند صفحه خاک ×× عذار افروز مه رویان افلاک
۳. روضة الانوار، برابر مخزن الاسرار در بیست «مقاله» است و شامل مطالبی عرفانی می‌باشد، به نام شمس الدین محمد بن صائن وزیر شاه شیخ ابو اسحق به سال ۷۴۳ به نظم کشیده و در تاریخ آن می‌گوید: جیم زیادت شده بر میم و ذال ×× و آمده چون عین منعل هلال. به سال ۱۳۰۶ خورشیدی در تهران چاپ شده و در حدود ۲۲۰۰ بیت می‌باشد و آغاز آن این است: زینت الروضة فی الاول ×× باسم اله الصمد المفضل.
۴. کمال نامه، مثنوی عرفانی و نظیر هفت پیکر نظامی انشا و به نام شاه شیخ ابو اسحق موشح گردیده و در تاریخ او می‌گوید: «شد بتاریخ هفتصد و چل و چار ×× کار این نقش آذری چونگار»، و در حدود ۱۸۷۹ بیت می‌باشد و آغاز آن: بسم من لا اله الا الله ×× صیغ لفظی و زین معناه.
۵. گهرنامه، این کتاب اصولاً به وزن مثنوی می‌باشد ولی در آن غزل‌هایی را مندرج و به نام بهاءالدین وزیر (محمود بن عزالدین یوسف) که از نواده‌های خواجه نظام الملک طوسی بوده موشح ساخته و بیشتر مطالب آن در مدح اجداد بهاء الدین مذکور می‌باشد و درتاریخ انجام آن می‌گوید: «مه تیر و زمه یک نیم رفته×× ز هجرت ذال و واو و میم رفته» (۷۴۶) و شماره ابیات آن را موافق اسم نظام الملک به استثنای حرف نون و لام (۱۰۳۱) دانسته «حسابی از نظام الملک برساز ×× وز آن مجموع لام و نون بینداز» و آغاز آن این است: بنام نام دار نام داران ×× گدای درگه او شهریاران.
چاپ: جز همای و همایون و روضة الانوار آن، تاکنون چاپ نگردیده
[دنا ۱۰۱۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۳۵/۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱/۳
فقط روضة الانوار و همای و همایون؛ خط: نستعلیق، کا: روح الله بن علی بن عماد الاسلام جمال الاسلامی، تا: ۷۱۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مرغش، ۳۵۵ص (۱۰۱۱-۱۳۶۶)، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۴]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۵
ترتیب این نسخه: ۱. روضة الانوار، ۲. گهرنامه، ۳. کمال نامه، ۴. همای و همایون، ۵. گل و نوروز؛ خط: نستعلیق خوب، کا: مرشد کاتب شیرازی، تا: ۹۵۳ق؛ با چهار سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ یادداشت اعتضاد السلطنه مبنی بر اسامی کتابهای خمسه و دخول آن درکتابخانه ایشان؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۲۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۲ - ۵۱۶]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۶
تنظیم نسخه بدین‌گونه است: ۱. گهرنامه، ۲. روضة الانوار، ۳. کمال نامه، ۴. گل و نوروز، ۵. همای و همایون؛ خط: نستعلیق خوب، کا: علی بن لطف الله معاد حسینی سبزواری، تا: ۹۷۰ق؛ در آغاز هر یک از کتاب‌های پنج‌گانه سرلوحی زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۱۸۱گ، ۴۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۷]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۷
خط: نستعلیق، کا: سید احمد، تا: ۲۳ رجب و ۱۷ رمضان ۱۳۴۴ق، به دستور حاج حسین آقا ملک؛ دارای پنج سرلوح و دو صفحه اول مذهب و مجدول؛ جلد: میشن پادزهری، ۲۰۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۱/۲سم [ف: ۲ - ۲۳۴]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۳
منتخب خمسه خواجو؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۳گ (۷۷-۹۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]

● **خمسه ضروریه** = **خمسه ناقصه** / ادبیات / فارسی
xamse-ye zarūrīye = xamse-ye nāqese
طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری
toqrā-ye mašhadī (- 1689)
به نثر آمیخته به نظم، در آن ۵ تن از آشنایان خود و وابستگان دربار دکن را به سختی بد گفته است: شیخ محمد خاتون، ادریس مازندرانی، یولچی خان، درویش روستایی، چیزی است در برابر «تذکره الاتقیا» او.
آغاز: آزرده ام از دیدن بی دردی چند ×× افسرده ام از صحبت دم سردی چند
انجام: از گنجینه حکمت پدر بزرگوار استخراج این جواهر آبدار بفرض استعمال در آورده باشد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰/۴
آغاز و انجام: برابر
این کتابچه حدود ۷۶ بیت نوشته دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۲۱پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۹۷]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱۸-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** چیزی که به شکل اوست می‌ترسم از آن ××

چون مار زده ز ریسمان می‌ترسم
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۲۰۸۶ (گنج ۱۲۶۳/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۹ص (۲۲۶-۲۳۴) [عکسی ف: ۲-۱۱۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۱۵-ف

نسخه اصل: دانشگاه پنجاب در لاهور شماره ۸۷۴/۹ فارسی؛ کا: ظهیرای تفرشی، تا: ۱۲۴۵ق [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱۵/۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۲۷۸-۲۷۹)، ۳۲ سطر(۹×۲۷)، اندازه: ۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۹۵]

● **خمسه ضروریه = رضاع و میراث (رساله در)** / فقه / فارسی

xamse-ye zarūrīye = rezā‘ va mīrās (r. dar)

خراسانی، محمد جعفر بن محمد طاهر، ۱۰۸۰ - ۱۱۷۵ ؟ قمری

Xorāsānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad tāher (1670 - 1762)

در دو «مطلب»: ۱. رضاع؛ ۲. میراث. به درخواست گروهی از دوستان و چون سه مطلب دیگر (نکاح، طلاق، قضا) را هم درخواست نمودند به خمسه ضروریه هم نامیده شد.

آغاز: بسمله، نحمدك اللهم علی ان ربیتنا بلبان الایمان ... و نصلی علی نبیك و ارث الانبیاء ... اما بعد چون بعضی از برادران ایمانی و محبان روحانی ...

انجام: که آن اخبار که منظور ایراد آنها بود در مواضع لایقه خود ایراد شود ان شاء الله تعالی و به جهت این رساله مسمی به خمسه ضروریه شد در دو مجلد

[الذریعه ۱۹/۱۱؛ دنا ۱۰۱۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۳/۹]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مسئلت نمود تألیف رساله دیگر که منضم گردد به این رساله مشتمل است بر سه مطلب ...

دو رساله (ارث و رضاع) از پنج رساله را دارد (به نا بقول مؤلف در پایان) و مباحث قضاء، طلاق و نکاح باید ضمیمه شود؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن فرج الله تویسرکانی، تا: مقابله شده از روی خط مؤلف در ذیحجه ۱۱۲۴ق، جا: اصفهان؛ واقف: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۲۴۰گ، ۱۸سطر (۱۳×۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۲۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۸۲/۱

آغاز: بسمله، ... اما بعد چون بعضی از برادران ایمانی و محبان روحانی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محسن ابن حاج محمد هاشم سبزواری، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۱۴۳ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۰گ (۱پ-۱۳۰پ)، ۲۰ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۰۶]

● **خمسه محتجبه** / کیمیا / فارسی

xamse-ye mohtajabe

ثابت جنگ، محمد خان بن غلامحسین خان، ق۱۳ قمری

sābet jang, mohammad xān ebn-e qolām-hoseyn xān (-19c)

رساله‌ای است در کیمیا و لیمیا و هیمیا و سیمیا و ریمیا، در چند باب.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۱۲/۴

آغاز: الحمد و الثناء لولیه ... اما عبد بدانکه علوم خفیه پنج علم است که آنرا خمسه محتجبه گویند اول کیمیا که اهل آن صفت فلزات را

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۶ جمادی الاول ۱۲۵۶ق؛ ۷گ (۶۶-۷۲ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۱۳]

← خمسه ناصری > پاتولوژی
← خمسه ناقصه > خوابنامه
← خمسه ناقصه > خمسه ضروریه

● **خمسه نظامی گنجوی = پنج گنج** / شعر / فارسی

xamse-ye nezāmī-ye ganjavī = panj ganj

نظامی، الیاس بن یوسف، ۵۳۰؟ - ۶۱۴ ؟ قمری

nezāmī, elyās ebn-e yūsof (1136 - 1218)

پنج مثنوی مشهور نظامی است به نامهای: ۱. مخزن الاسرار، ۲. خسرو و شیرین، ۳. هفت پیکر، ۴. لیلی و مجنون، ۵. اسکندرنامه. افادات ابن یوسف در معرفی آن: هریك از کتاب‌های پنجگانه را که سال‌ها پس از مرگ نظامی از یکدگر دور و جدا بود کنار یکدیگر قرار گرفته و به نام «خمسه» نامیده شده، به نام پادشاهی موشح نموده و همه آنها حدود ۲۶۰۰۰ بیت شعر می‌باشد ولی تذکره نویسان شماره ابیات آن را ۲۵۰۰۰ معین کرده‌اند.

۱- مخزن الاسرار، این کتاب به نام بهرامشاه بن داود رومی، موشح گردیده و در حدود ۲۲۰۲ بیت می‌باشد و در بیست «مقاله» مرتب شده و شامل نصایح و حکم و امثال و مواعظ می‌باشد، تاریخ نظم آن را در آخر نسخه چاپ سال ۱۹۰۸م هند ۵۸۲ق و چاپ آقای وحید ۵۷۲ق و آقای تربیت به سال ۵۵۹ق معین نموده‌اند ولی در نسخ کهنه خطی تاریخ وجود ندارد و ظاهراً این تاریخ‌ها الحاقی است و از خود نظامی نیست. آغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست کلید در گنج حکیم»

۲- خسرو و شیرین، این کتاب را که از شاهکارهای نظامی باید شمرد و در آن داد قدرت و ادبیت داده شده به نام طغرل بن

۳- ارسلان شاه سلجوقی که از سال ۵۷۱ تا ۵۹۰ سلطنت داشته موشح گردیده و پس از مدح وی به مدح اتابک محمد جهان پهلوان پرداخته و کنیه او را ابوجعفر معین نموده و در تواریخ ثبت است که در زمان طغرل رشته کارها در دست وی بوده و چون به سال ۵۷۱ق وفات یافت برادر وی قزل ارسلان جای او را گرفت و او نیز به سال ۵۸۷ق در رختخواب کشته شد و شروع به نظم این کتاب را سال جلوس طغرل (ص ۱۵ چاپ وحید دیده شود) و انجام آن را به سال ۵۷۶ق معین نموده و بر حسب شماره دقیق در حدود ۴۹۱۴ بیت شعر می‌باشد، آغاز: «خداوندا در توفیق بگشای ×× نظامی را ره تحقیق بنمای»

۳- لیلی مجنون، این داستان از حکایت‌های عاشقی اعراب می‌باشد و در ایران پس از نفوذ آنها انتشار یافته و نظامی چنان‌که در ابتداء این کتاب تصریح نموده، انشاء و نظم آن بر حسب امر کتبی شروانشاه اخستان بن منوچهر (جلال الدین ابوالمظفر) بوده و نیز خود وی شماره ابیات آن را بیش از چهار هزار و سال نظم را به سال ۵۸۴ق معین نموده و برحسب شماره دقیق در حدود ۴۴۵۰ بیت است. آغاز: «ای نام تو بهترین سرآغاز ×× بی نام تو نامه کی کنم باز»

۴- هفت پیکر این کتاب در شرح حالات رزمی و بزمی بهرام گور می‌باشد و به نام علاءالدین کرپ ارسلان پادشاه مراغه موشح گردیده و چنانکه در آن کتاب تصریح شده به سال ۵۹۳ق به انجام رسیده (از پس پانصد و نود سه فزان ×× گفتم این نامه را چو ناموران) و شماره ابیات آن با محاسبه دقیق در حدود ۴۵۷۷ شعر می‌باشد. آغاز: «ای جهان دیده بود خویش از تو ×× هیچ بودی نبوده پیش از تو»

۵- اسکندرنامه این کتاب در داستان اسکندر و دو جزء می‌باشد، بخش اول را چنانکه در اوایل کتاب است «شرف‌نامه» نامیده (از آن خسروی می‌که در جام اوست ×× شرف نامه خسروان نام اوست. و نیز گوید: شرف‌نامه را فرخ آوازه کرد ×× حدیث کهن را بدو تازه کرد) و آن را به اتابک نصرة الدین ابوبکر پسر محمد جهان پهلوان تقدیم داشته و در جلد ۴ روضة الصفا در آخر سلاجقه روم این اتابک را معرفی نموده و گوید پس از عموی خویش قزل ارسلان (درص ۲۸۹ ج۴ شذرات نوشته شده که به سال ۵۸۷ در رختخواب خود کشته شد) بیست سال به حکومت اران و آذربایجان قیام نمود و در سال ۶۰۷ق درگذشت. آغاز شرف‌نامه: خدایا جهان پادشاهی تراست×× زما خدمت آید خدائی تراست.

در آخر بعضی از نسخ خطی و نسخ چاپی (جز چاپ هند) این دو بیت: «بتاریخ پانصد نود هفت سال ×× که خواننده را زو نگیرد ملال / نوشتم من این نامه را در جهان ×× که تا دور آخر بود جاودان»، که سال نظم را معین می‌کند موجود و در اواخر شرفنامه ناتمام بودن آن را نیز تذکر داده (چو از نیمه نامه پرداختم ×× سریری ببالین او ساختم) و بخش دوم به اقبال نامه و خردنامه مشهور گردیده، تسمیه آن به خردنامه ظاهراً این است که بیت اول از خرد صحبت داشته ولی اقبال نامه بودن آن ناشی از بیانی است که در آخر این کتاب در ذیل مدح عزالدین ابوالفتح مسعود بن نورالدین ارسلان شاه (بنوبت گه شه دو هندوی بام ×× یکی مقبل و دیگر اقبال نام / فرستاده‌ام هر دو را نزد شاه ×× که یاقوت را درج دارد نگاه) ولی چنانکه دانستیم بخش اول را خود شرف‌نامه نام گذارده و مکرر ازآن بدین نام تعبیر نموده ازجمله در همین بخش دوم می‌گوید: «شرف‌نامه را تازه کردم نورد ×× سپید آب را ساختم لاجورد» و تاریخ انشاء این بخش دوم میان سال ۶۰۷ و ۶۱۵ق بوده و برحسب شماره دقیق در حدود ۳۴۸۸ بیت است. آغاز اقبال نامه: خرد هرکجا گنجی آرد پدید ××ز نام خدا سازد آنرا کلید.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست کلید در گنج حکیم

چاپ: به کرات چاپ شده

[الذریعة ۲۶۴/۷ و ۲۶۸/۷ و ۱۲۰۹/۹؛ کشف الظنون ۷۲۴/۱؛ ریحانة الادب ۲۱۴/۶؛ کلیات خمسه حکیم نظامی: تهران ۱۳۵۱ش؛ مشترک پاکستان ۶۵/۷: نشانی ۳۵ نسخه؛ مشار فارسی ۱۹۱۹/۲ «خمسه نظامی»: نشانی ۱۸ چاپ؛ نسخه‌های منزوی ۳۱۸۴/۴ (نشانی ۱۴۰ نسخه) و ۲۶۸۵ و ۱۸۹۶/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۴۴/۱؛ فهرستواره منزوی۴۴۰/۱۰؛ دنا ۱۰۱۲/۴-۱۰۱۹ (۲۱۴ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- پنج گنج (گزیده)؛ اهلی شیرازی، محمد بن یوسف (۸۵۸-۹۴۲)

۲- پنج گنج (منتخب) (۲عنوان)

۳- تراکیب نادر الترتیب

۴- خلاصة الخمسه نظامی

۵- خلاصه خمسه نظامی = انتخاب خمسه نظامی (۱۸عنوان)

۶- خمسه نظامی گنجوی (منتخب) = خلاصة الخمسه

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۸

بی‌کا، تا: ۵۵۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۷۷گ، اندازه: ۱۸/۱×۲۸/۷سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۱

دارای هفت پیکر (آغاز و انجام افتاده)، شرف نامه، اقبال نامه (انجام افتاده) (از عاشق شدن لیلی و مجنون تا وصیت کردن اسکندر)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر چهار ستونی (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۱]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهانش مطیع و ز مانش به کام ×× ملک بنده و روزگارش غلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن و نفیسی است و بدون

شک از آثار قرن هفتم به بعد نیست؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح‌های زیبا و نفیس؛ جلد: چرمی سوخته، ۳۱۶گ، ۵۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۷۵ و ۱۵۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱/۱

خط: نستعلیق، کا: روح الله بن علی بن عماد الاسلام جمال الاسلامی، تا: ۷۱۴ق؛ کاغذ: دولت‌آبادی، جلد: مرغش، ۱۵۵۸ص (۱-۱۵۵۸)، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳- ۱۶۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۹ و ۶۰۷۴-ف

دارای: ۱. اسکندرنامه، ۲. هفت پیکر، ۳. لیلی و مجنون، ۴. اقبالنامه، نیمه دوم اسکندر نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۱۸ق؛ با هفده مجلس تصویر مغولی (ص ع)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۹گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۹] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۶-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۴۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲۰/۲

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** در آمد با و نیز طوفان خواب×× فرو برد چون دیگران سرمآب / شوند آگه از زیرکان در نهفت ××که استاد دانا به ایشان چگفت

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: سه‌شنبه اواخر ربیع الثانی ۷۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ نسخه نفیس و زیبا، با سرلوح قرن هشتم هجری با زمینه لاجورد گلبرگ‌های طلا و نقش کنگره‌ای و شمسه، در هامش کلیات سعدی نگاشته شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: ساغری مشکی، ۵۵۶گ، سطور چلیپا در حاشیه، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳۰ - ۲۱۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۴ و ۶۱۳۷-ف

شامل: ۱. لیلی و مجنون، ۲. هفت پیکر، ۳. شرف نامه اسکندری، ۴. خسرو شیرین؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن اسماعیل بن عربشاه حسینی، تا: ۸-۷۸۶ق؛ با سه سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: پارچه مقوایی، ۲۲۸گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [ف: ۱۵ - ۴۱۲۲] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۱]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۱ ـ ب

چنین است: ۱. مخزن الاسرار، ۲. لیلی و مجنون، ۳. هفت پیکر، ۴. اسکندر نامه، ۵. خسرو و شیرین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۹۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی،۲۹۷گ،۲۵سطر(۱۱/۲×۱۷)،اندازه:۲۱×۳۰سم[ف: ۱ - ۵۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۱۹

آغاز: خنده بغم خوراکی لب گشاد ×× زهره بخنیاگری؛ **انجام:** رفیقان خود را بکاه دخیل ×× که ازده خبر داد

خط: نسخ، کا: ابوبکر فیروز آبادی، تا: ۱۸ ربیع الاول ۷۹۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یک قطعه سرلوح اصیل و زیبا؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج سبز، ۲۴۴گ، ۲۷ سطر (۱۹×۲۵)، اندازه: ۲۴×۳۱سم [ف: ۳۱ - ۳۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۴

آغاز: گرمی هنگامه و زر هیچ نه ×× زحمت بازارا و دگر هیچ نه؛ **انجام:** که بر صید شیران گشایم کمند.

خط: نسخ تعلیق، کا: احمد بن محمد ملقب به نظام، تا: شعبان تا ذیحجه ۷۹۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام (اولین منظومه (مخزن الاسرار) ساقط شده و یک برگ از آن باقی مانده و از انتهای نیز یک برگ افتاده)؛ دارای پنج کتیبه مذهب، مجدول؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۳۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۷۳

شامل «مخزن الاسرار» و «خسرو و شیرین»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۷ یا ۸؛ افتادگی: انجام؛ مجدول محرر مذهب مرصع، توسط صائب تبریزی تصحیح شده و خط وی در حواشی صفحات موجود است؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۷۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۵۱]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۱۱

انجام: چه سود ارعجوزه کند سینه خورد

به ترتیب: ۱. مخزن الاسرار، ۲. خسرو و شیرین، ۳. لیلی و مجنون، ۴. هفت پیکر، ۵. اسکندرنامه؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام (انجام اسکندرنامه در «خاتمة الکتاب» افتاده: چه سود ارعجوزه کند سینه خورد)؛ نسخ زیبای کهن چلیپا، با رسم الخط کهن: ج =چ، ک= گ، ذ=د. در کناره «شاهنامه» خاندان سعدلو؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج یشمی، ۵۳۶گ، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۲ - ۳۴]

۱۳. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۳۲

این نسخه کامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ دارای دو سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷۲گ، ۲۷ سطر چهار ستونی (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: - ۴۸]

۱۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۶

فقط مثنویهای: لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه؛ خط: تعلیق خوش، بی‌کا، تا: حدود سال ۸۰۰ق [نشریه: ۱ - ۸]

۱۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۸۰۰ق [نشریه: ۱ - ۱۵]

۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸

خط: نستعلیق، کا: محمود بن احمد معروف به حریری، تا: رمضان ۸۰۳ق؛ مجدول؛ اندازه: ۱۹×۲۹سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۵۸]

۱۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۰ ـ ج

شامل: ۱. مخزن الاسرار، ۲. خسرو و شیرین، ۳. لیلی و مجنون، ۴. هفت پیکر، ۵. اسکندر نامه؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۶ق؛ در پایان خسرو و شیرین تاریخ ۸۱۶ دارد، در زیر عنوان ۵ (شرف نامه) تاریخ ۱۲۹۷ دیده می‌شود و گویا یکی از مالکان است؛ مجدول، با سرلوح، با یادداشت ۱۰۰۱؛ تملک: محمد رفیع حسینی ۱۳۲۳ق، قزوینی در ۴ نومبر ۱۹۲۴ آن را به دو لیره

انگلیسی خریده است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۸گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۰۴

دارای: ۱. خسرو و شیرین (انجام افتاده)، ۲. لیلی و مجنون (آغاز و انجام افتاده)، ۳. هفت پیکر (آغاز افتاده)؛ خط: نستعلیق، کا: احمد کمال بن محمد درگزینی، تا: ۱۵ رجب ۸۲۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، ۱۰۰گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۱۲۹]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹۹/۱

آغاز: نیامد فرصتی با او بدیدش ×× که در بند توقف بد کلیدش؛ **انجام:** روان شد هربهی چون آفتابی ×× پدید آمد زهر کبکی عقابی

شامل: خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، شرفنامه، خسرو نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با چهار سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶۷ص (۱-۸۶۷)، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۶۷۰]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۲

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۸۳۲ق، جا: ابرقوه؛ افتادگی: آغاز؛ با پنج پیشانی زرین، در چهار ستون، مجدول؛ تملک: علی اکبر فراهانی در ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن مشکی، ۳۸۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۷/۱سم [ف: ۲ - ۲۳۴]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۳۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مطهر بن یوسف بن ابی سعید قاضی نیشابوری،تا:شعبان۸۳۳ق، جا: هرات؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی زمینه مرغش پشت تصویر سهراب و رستم، ۱۶۴گ (۳۴۱پ-۵۰۴ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۴/۲×۳۴/۸سم [ف: ۹ - ۱۲۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۰

آغاز: خدایا جهان؛ **انجام:** بدو باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا به انجام او

دفتر پنجم شرفنامه و اقبالنامه حدود ۷۴۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق کهن، کا: میر علی، تا: ۸۳۹ق؛ در میان مهر بخط ثلث جی «برسم خزانة الکتب حضرت المولی السلطان الاعظم ابراهیم میرزا خلد الله ملکه»، مجدول چهار ستونی، با سرلوح مذهب مرصع، سه مجلس مینیاتور؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۲۰۰ص، ۱۹ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۸ - ۷۳]

۲۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵

فقط مثنوی‌های: لیلی و مجنون، هفت پیکر، شرف‌نامه، اقبال‌نامه؛ خط: تعلیق خوش، کا: حسن قاری، تا: ۸۴۰ق [نشریه: ۱ - ۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۴

شامل: ۱. خسرو و شیرین، ۲. لیلی و مجنون، ۳. هفت پیکر، ۴. اسکندرنامه هر دو بخش (شرف‌نامه، اقبال‌نامه)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۴۱ق؛ مجدول، دارای ۵ کتیبه مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۷۸]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵۹

خط: نستعلیق، کا: تاج الدین جیلانی، تا: ۸۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول چهارستونی، با کمند زر و لاجورد، چهار سرفصل مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۵۸۰ص، ۲۵ سطر(۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۸ - ۷۱]

۲۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۳۷

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** نظامی بذو عالم آوازه باد ×× به نظمی چنین نام او تازه باد / براو باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا به انجام او

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۸۴۲ق؛ مجدول درچهار ستون؛ غزلی از حافظ با مطلع «چرا نه دربی عزم دیار خود باشم » به تاریخ ۸۴۴ق؛ غزلی از شوکت ثانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۱]

۲۷. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۶۰

خط: نستعلیق دو ستونی، کا: عبدالمؤمن کاتب، تا: سلخ جمادی الاول ۸۵۴ق؛ ۳۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: - ۱۲۹]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۱۹-۸/۲۹

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** بخندید و گفت که آمرزگار ×× به آمرزشم کرد امیدوار / زما زحمت خویش دارید دور ×× شما وین سرا ما و دار سرور

شامل: خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، مخزن اسرار؛ کا: محمد علی، تا: ۸۸۴ق (نسخه جدیدتر به نظر می‌رسد)؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب، با کتیبه مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۷۷۱]

۲۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۵

بهرام نامه در نسخه نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ربیع الثانی ۸۸۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۲۰۵گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: - ۵۲]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵۷

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۸۸۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح کوچک؛ نشانی بخشیدن کتاب به سید نصر الله خان به تاریخ دهم رمضان ۱۲۷۱ با مهر «باقر بن مسعود الحسینی» (بیضی)؛ تملک: طاهر بن فتح الله افشار همدانی به تاریخ ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۷-ف

نسخه اصل: نسخه مجید موقر. دارای: ۱. مخزن الاسرار، آخر جمادی الاول ۸۹۲، ۲. خسرو شیرین، ۱۵ رجب ۸۹۲، ۳. لیلی و مجنون، روز شنبه ۵ رمضان ۸۹۲، ۴. هفت پیکر، روز سه‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۸۹۳، ۵- اسکندرنامه، شرف نامه، ۱۰ ربیع الاول ۸۹۴، ۶. اسکندرنامه، اقبال نامه، روز سه‌شنبه آخر جمادی الاول ۸۹۴؛ خط: نستعلیق، کا: شجاع الدین بن مرشد الحرمین، تا: ۸۹۲-

۸۹۴ق؛ ۳۶۴گ [فیلمها ف: ۱ - ۲۵]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۳-۸۹۴ق؛ مجدول، در آغاز هر منظومه بر فراز صفحه اول طره‌ای است رنگین، در دو صفحه اشعاری از خان بابا نایب اسد البادی متخلص به ذره نیز آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۲۸]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۱

آغاز: خدایا جهان؛ **انجام:** شکر که این نامه بعنوان رسید ×× پیشتر از مرگ بپایان رسید

شامل قسمتی از مخزن الاسرار و خسرو شیرین و اسکندرنامه که مشوش صحافی شده؛ خط: نستعلیق کهن، کا: میر شیخ سمرقندی، تا: ۸۹۵ق؛ مجدول، سرلوح مذهب مرصع کار هرات، یک مجلسی نقاشی محو شده؛ مهر: شهاب الدین عبدالله (دایره)، عقیل (مربع)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۳۸۲ص، ۱۷ سطر(۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۷۴]

۳۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** رونده رهی زن که بر رود ساز ×× چو عمر شه آن راه باشد دراز

خط: نستعلیق عالی، کا: منعم الدین اوحدی، تا: ۸۹۷ق؛ مجدول، کمند کشی زرین، صفحه اول و آخر ما قبل شروع و پایان تمامی مذهب مرصع بسیار عالی، سرآغاز پنج مثنوی دارای سرلوح، در مثنوی مخزن الاسرار در متن و حاشیه یادداشت‌هایی راجع به معانی لغات و تفسیر اشعار به قلم تعلیق بسیار عالی و به رنگ سرخ از محمد کاظم واله اصفهانی است که در ذیل آنها چنین رقم رفته است «حرره شرحه محمد کاظم الواله الاصفهانی»، شارح و نویسنده حواشی مثنوی مخزن الاسرار در این نسخه خود شاعری توانا و تعلیق‌نویسی خوش دست و ماهر بوده و در اوایل قرن سیزدهم در اصفهان می‌زیسته است، در حاشیه صفحه ۲۲۴ اشعار ساقط شده از متن را علی اصغرهمدانی حسب الفرموده آقا محمد کاظم واله کتابت کرده؛ پشت صفحه اول: «خمسه نظامی ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزای موید الدوله بتاریخ شهر محرم الحرام توشقان ئیل ۱۲۹۷ داخل کتابخانه مبارکه موزه حضرت ظل اللهی شد سجع مهر طهماسب میرزا»؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۶۹۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۹۹]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵-۸/۶۵

آغاز: چونکه به جودش کرم آباد شد ×× بند وجود از عدم آزاد شد ... در توحید باری / سبحانه: ظلمیتان رابن بی نور کن ×× جوهریان را زعرض دور کن؛ **انجام:** بر آرای بذمی بذین خرمی×× کمر بند چون آسمان بر زمی / جبوذی که درخلد این بزم گاه ×× مرا یکزمان دادی اقبال راه

شامل مخزن الاسرار، خسرو شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، شرف نامه و اقبال نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، در اول هر کتاب کتیبه زرین و لاجوردی با گلهای الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۷۷۱]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** که تا میل زد صبح بر تخت عاج ×× چنان در نبودست بر هیچ تاج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸ یا اوایل قرن ۹؛ مجدول، با شش سرلوح زیبای پرکار، پنج سرلوح به خط کوفی، پشت هر منظومه یک ترنج زیبا و ظریف، در این نسخه «از» و «آن» و «داد» به سیاق شکسته سرهم نوشته شده و «که چون» و «چه دید» و «چه سود» با حذف‌ها و چنین مرقومست: «کجون» و «جدیذ» و «جسوذ»؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی، جلد: چرمی عنابی، ۲۶۸گ، ۲۷ سطر چهارستونی (۸/۵×۱۵/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۳۳۲]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۲

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** شکر که این نامه بعنوان رسید×× پیشتر از عمر بپایان رسید.

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای پنج پیشانی و کتیبه منقش و مذهب شرفه دار، مجدول، دارای ۹ مجلس تصویر احتمالاً اثر بهزاد نقاش معروف؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۳۵]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۲

حاوی لیلی و مجنون و مخزن الاسرار و دیوان بابا فغانی و نظامی و اشعار حسین هروی؛ خط: نستعلیق، کا: چند نویسنده، تا: اواخر قرن ۹؛ مهر: «ومن یتوکل علی الله فهو حسبه عبده محمد عسکری ۱۱۵۲» (چهارگوش)، «لا اله الله الملک الحق المبین - عبده محمد عسکری- ۱۱۴۵» (چهارگوش)؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۸گ، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۹سم [ف: ۲ - ۲۳۵]

۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۲

انجام: تا درآری بحسن او نظری ×× جلوه دادمش بهر هنری.

فقط هفت پیکر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام (۴۱ بیت افتاده)؛ با سرلوح به سبک هندی، مذهب، یادداشت اعتضاد السلطنه مورخ به سال ۱۲۹۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۳۰ص، ۱۴ بیت سطر در متن و ۵ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۳۸]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۸۵

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** شکر که این نامه به عنوان رسید ×× پیشتر از عمر به پایان رسید

شامل: ۱. خسرو و شیرین، ۲. لیلی و مجنون، ۳. هفت پیکر، ۴. شرف نامه و اقبال نامه، ۵. مخزن الأسرار (دو برگ از اول مخزن الاسرار کسر است)؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن

۹؛ افتادگی: وسط؛ مجدول، دارای چهار سرلوح، با یک سرلوح؛ واقف: ابوالفضل شاهرخی، دی ۱۳۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی رنگ، ۲۷۰گ، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۹ – ۱۲۲]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴/۱–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا add. 27261؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [فیلمها ف: ۱ – ۴۰۲]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۶

خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه زیبا و هنری و کهن، مجدول و چهارستونی مذهب [میراث شهاب: – ۱۳]

۴۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۹

خسرو و شیرین و هفت پیکر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ ۱۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۲]

۴۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۹؛مجدول؛ قطع: وزیری [نشریه: ۶ – ۶۹۵]

۴۵. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۴۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با پنج سرلوح، مجدول زر و لاجورد [نشریه: ۷ – ۱۰۹]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۵

شامل: خسرو و شیرین و لیلی و مجنون و هفت پیکر؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با دو سرلوح کوچک زرین و آراسته؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۷گ،۱۹سطر(۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۵۷]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از لطف خدای فرد قادر

شامل: مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، اسکندر نامه، هفت پیکر، لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سر لوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج سبز، ۴۵۳گ، ۱۴ سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۵۰۱]

۴۹. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

۵۰. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۷

دارای مخزن الاسرار تا جلد نخستین شرف‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۱۷؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج تریاکی، ۶۵۶ص، اندازه: ۱۷/۴×۳۷/۵سم [نشریه: ۲ – ۲۰۰]

۵۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پنج سرلوح، مجدول؛ واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۱۷، بر آستانه شاه صفی؛ جلد: سوخت با گل و برگ، ۷۴۱ص، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [نشریه: ۲ – ۲۰۰]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۵۲

دارای: ۱. خسرو و شیرین، ۲. هفت پیکر، ۳. اسکندرنامه، ۴. مخزن الاسرار، ۵. لیلی و مجنون، ۶. تتمه اسکندرنامه، ۷. یوسف و زلیخا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۱۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷ – ۲۱۳]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۶۵

آغاز: به پیش شیر باز آمد خروشان ×× دهان چون اژدهای تند جوشا[ن] / کمان کش کرد مشتی تا بنا گوش ×× چنان بر شیر زد کز شیر شد هوش؛ **انجام:** از آن راه بی رهنمون آمدن ×× بدین چاره شاید برون آمدن / جوان کاین حکایت شنید از پدر×× به چاره گری رشته را یافت سر افتاده

شامل خسرو شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر و اسکندرنامه (شرفنامه)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، دارای دو سر عنوان مرصع؛ تملک: علی بن محمد باقر به تاریخ ۲۱ صفر ۱۳۳۶، مرتضی بن محمد حسن به تاریخ۱۸ذیحجه۱۳۹۹؛کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۸گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۳ – ۱۲۴]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۵۴

آغاز: خدایا جهان پادشاهی تراست ×× زما خدمت آید خدائی تراست / پناه بلندی و پستی توئی ×× همه نیستند آنچه هستی توئی؛ **انجام:** کسی کو بر نظامی می‌برد رشک ×× نفس به باد بیند دیده بر اشک / در کردن این چنین تفضل ×× از تو کرم و زمن توکل

شامل بخش نخست از «اسکندر نامه» به نام «شرفنامه» و «لیلی و مجنون»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سر لوح مرصع از عصر صفوی، دو نگاره «مینیاتور» قدیمی، مجدول مذهب؛ مهر: «معصومعلی بن مقصود علی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۳ – ۴۷۲]

۵۵. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نستعلیق دو ستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۷۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: – ۱۲۲]

۵۶. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۵۸

شامل مخزن الاسرار، هفت پیکر و اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۸گ، ابعاد متن: ۱۱×۱۹، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۷۵]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۸

دارای هفت پیکر، لیلی مجنون، اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول مذهب، با یک ترنج زرین زیبا در آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: پارچه قرمز، ۲۰۸گ، ۱۹ سطر چهارستونی (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۴]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نظامی بدو عاملی آوازه داد ×× بنظمی چنین

جان او زنده باد
مشتمل بر مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، شرف‌نامه اسکندری، اقبال‌نامه به خطی خوش و دلربا که متاسفانه چند صفحه ساقط شده؛ خط: نستعلیق بسیار خوب، کا: محمد قوام کاتب شیرازی، تا: قرن ۱۰؛ دارای یازده مجلس تصویر مینیاتور عالی، مجدول زرین، با پنج سرلوح مزدوج مذهب مرصع بسیار عالی؛ تملك: میرزا مهدیخان نادری که به سال ۱۱۷۰ به فرزند خویش بخشیده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی، ۷۰۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۷سم [ف: ۴ – ۱۲۷۹]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۳۱

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** از آن بیشتر کاوری در ضمیر×× ولایت ستان باش و آفاق گیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ نسخه مشوش صحافی شده و قسمت عمده‌ای از مثنوی مخزن الاسرار و برگ آخر خسرو و شیرین و چند برگ از اواسط هفت پیکر و تمام لیلی و مجنون ساقط شده؛ دارای سه کتیبه بازوبندی و پیشانی مذهب و منقش در ابتدای هر منظومه، مجدول مذهب، چهار ستونه (بعد از خسرو و شیرین ۶ برگ از ۵۰ تا ۵۵ ابتدای مثنوی هفت پیکر است و از برگ ۵۶–۶۱ مخزن الاسرار و ۶۲ به بعد دنباله هفت پیکر و دیگر منظومه هاست.)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۳۶]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن می‌که جان داروی هوش باد ×× مرا شربت و شاه را نوش باد تمت
فاقد مثنوی «شرف نامه» است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، دارای پنج سرلوح مزدوج؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۸گ، ۱۹ سطر چهارستونی، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف:۱۷–۱۳۶]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بهایی ... بزرگ از بهر اینست ×× کز اول با بزرگان همنشین است
مشتمل بر مخزن الاسرار و خسرو و شیرین که منظومه دوم کامل نبوده و تا «صفت مجلس خسرو» نوشته شده و یک سوم داستان باقی مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ مجدول دوستونه مذهب، دارای دو پیشانی و کتیبه شرفه‌دار، با شمسه‌ای منقش و مذهب، با سجع «برسم کتب خانه شهریار ابوالفتح بهرام جم اقتدار» نوشته شده. که شمسه زیبا و ظریفی می‌باشد؛ کاغذ: الوان و افشان زر، جلد: تیماج عنابی، ۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۱۳۷]

۶۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۵۷

خط: نستعلیق خوب، کا: مرشد کاتب شیرازی، تا: قرن ۱۰؛ با دو مجلس نقاشی، سی و پنج مجلس نقاشی چینی ظریف که هر یک نصف صفحه را فراگرفته و به خوبی ظاهر و هویداست که در اوایل عصر صفوی کشیده شده و برخی از آنها کمال نفاست را دارد، بر چند مجلس نقاشی آن جمله: «السلطان العادل» نوشته شده، دارای پنج سرلوح زیبا؛ مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب؛ ۳۰۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲ – ۵۳۵]

۶۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۲۵

خط: نستعلیق، کا: ابن داود الحسنی، تا: قرن ۱۰؛ با یک سرلوح در آغاز هر مثنوی، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۸سم [ف: ۲ – ۲۳۵]

۶۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۳۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پنج پیشانی زرین در چهارستون، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قرمز، ۲۹۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۸سم [ف: ۲ – ۲۳۵]

۶۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۴ ـ ج

شامل: ۱. مخزن الاسرار، ۲. خسرو و شیرین، ۳. لیلی و مجنون، ۴. هفت پیکر، ۵. اسکندر نامه؛ خط: نستعلیق، کا: اخی جان بن خواجه همدانی، تا: قرن ۱۰؛ در دو ستون، با سرلوح، دو مجلس؛ نسخه را قزوینی خریده است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵۶گ، ۱۹سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ – ۵۴]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه خوش کاخ آمده کاخ زمانه ×× گرش بودا اساس جاودانه
منتخبی است از «پنج گنج» نظامی که گرد آورنده در دیباچه آن را «خلاصة الخمسه» نام نهاده و مشتمل است بر سی و پنج باب؛ خط: نستعلیق، کا: جلال کاتب سلطانی، تا: قرن ۱۰، جا: هرات؛ دارای سر لوح الحاقی، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج با پارچه بید خورده پوشیده شده، ۳۱گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۵ – ۶۱]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای پنج سر لوح مرصع، مجدول مذهب؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷۸ص، ۱۹ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲۱ – ۷۲]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۳

آغاز: چون تنم در سبد نوا بگرفت سبدم مرغ شد هوا بگرفت؛
انجام: هزار آفرین بر چنان داوری.
خط: نستعلیق، کا: صیغدی، محمد بن ابراهیم، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۲

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی ۹۰۱ق؛ پایان اسکندر نامه افتاده؛ مجدول، دارای سرلوح می‌باشد؛ جلد: روغنی، ۳۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۷ – ۳۵۰]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸

شامل خسرو شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر و شرف نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۲ق؛ با چند سرلوح، چند مجلس نقاشی شده روغنی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۹۹گ، ۴۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۶۹]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹-فیروز

نیمه نخستین خمسه است شامل مخزن الاسرار و شیرین و خسرو و لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ الاسلام بن حبیب الله انصاری، تا: ۹۰۲ق، جا: قسطنطنیه؛ در آغاز، مخزن الاسرار در متن و خسرو شیرین در حاشیه و پس از آن لیلی و مجنون نوشته شده؛ دارای سه سر لوح کوچک، مجدول مذهب؛ تملک: محمد بن محمد الشهیر بشاحی حف بالمن الالهی؛ کاغذ: ترک شکری، جلد: تیماج، ۴۶۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۷۳]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰-فیروز

در متن شرف نامه و در حاشیه هفت پیکر نگاشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ الاسلام بن حبیب الله انصاری، تا: ۹۰۳ق، جا: قسطنطنیه؛ دارای یک سر لوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی عنابی، جلد: تیماج عنابی، ۴۵۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۷۳]

۷۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۵-عکسی

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۰۰۷۰ (مشترک ۶۶/۷). دارای: ۱. خسرو و شیرین، ۲. لیلی و مجنون، ۳. مونس العشاق از عربشاه یزدی (عکس)، ۴. هفت پیکر، ۵. شرف‌نامه، ۶. اقبال‌نامه، ۷. مخزن الاسرار؛ خط: نسخ خوش، کا: احمد بن علی شیرازی، تا: ۹۱۰ق؛ با ۷ سرلوح، چهار ستونی، فتو در ۲ مجلد؛ ۷۲۰ص [عکسی ف: ۲ - ۴۷]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱

دارای: خسرو و شیرین نوشته ۹۰۹ و لیلی و مجنون و هفت پیکر نوشته پایان ذیحجه ۹۰۹ و شرف نامه اسکندری نوشته ۹۱۰ و اسکندرنامه و مخزن الاسرار نوشته ۹۰۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۹ و ۹۱۰ق؛ مجدول، با شش سرلوح آراسته؛ تملک: محمد عثمان درانی اسحاق زایی در ۱۲۳۴؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳۶۰گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۷۶]

۷۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۲ق؛ دارای شش مجلس تصویر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۳گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: - ۱۹]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۹

خط: نستعلیق خوب، کا: شمس الدین محمد کاتب کرمانی، تا: ۹۱۸ق، جا: اردو باد؛ در آخر هفت پیکر اتمام آن به سال ۹۱۷ در تبریز و در آخر خسرو شیرین به سال ۹۱۵ نیز تصریح گردیده؛ نسخه در آخرین بیت شرفنامه خاتمه یافته و اقبال نامه را ندارد؛ دارای چهار سرلوح که سه عدد از آنها بسیار ظریف می‌باشد، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: روغنی، ۲۸۴گ، ۴۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۱۷۰]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن ز سنگ آزمایان کوه ×× پی من گرفتند چندین گروه

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۹۲۵ق، جا: بیجاپور؛ افتادگی: انجام؛ دارای شش سرلوح و کتیبه و پیشانی شرفه‌دار، مذهب و منقش، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا روغنی، ۳۴۰گ، ۲۱ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۹×۲۸/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۳۵]

۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن می‌که جوان داروی هوش باد ×× مرا شراب و شاه را نوش باد

خط: نسخ کهن و نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: ۶ رمضان ۹۲۶ق، جا: ماوراء النهر؛ مجدول مذهب، مصحح، محشی، روی برگ ۲ و ۱۹۰ آمده: «نویسنده حواشی محمد علی خان یا محمد عیسی می‌باشد»؛ مهر: «منه سید جلال الدین »؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج یشمی، ۲۵۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۳۷]

۷۹. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۶۳

خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب السلطانی، تا: ۲۲ رمضان ۹۳۳ق؛ با ۲۱ مجلس؛ واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۱۷، بر آستانه شیخ صفی؛ جلد: سوخت مشکی، ۹۷۴ص، اندازه: ۱۷/۷×۲۹/۸سم [نشریه: ۲ - ۲۰۰]

۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۸۱

خط: نستعلیق زیبا، کا: ابراهیم، تا: ۹۴۸ق، جا: کشمیر؛ مجدول ، آغاز هر یک از مثنوی‌ها سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۲۸۱]

۸۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برو باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا بانجام او

خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: ۹۵۴ق؛ دارای دوازده مجلس میناتور آب و رنگ عالی، مجدول مذهب، با پنج سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار عالی؛ پشت صفحه اول: نسخه در زمان زمامداری شاه سلیمان صفوی به کتابخانه وارد شده و پیشکش سلیمان خان اردلان است و به سالهای ۱۰۶۱ و ۱۰۶۵ از عرض گذشته. سپس در سنوات ۱۳۰۶ و ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه ناصری و مظفری گذشته؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی،۷۰۶ص،۱۵-۲۱سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [ف: ۴-۱۲۷۷]

۸۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۰

خط: نستعلیق خوب، کا: مرشد کاتب شیرازی، تا: ۹۵۶ق؛ از نسخ نفیسه و گرانبها، گذشته از مجلس نقاشی که هریک به طول و عرض صفحه کتاب می‌باشد پیش از شروع به کتاب دو صفحه میناکاری ظریف، تمام دو صفحه اول نسخه با کمال ظرافت

نقاشی و میناکاری گردیده، میان سطرهای دو صفحه بعد از این دو صفحه و هر صفحه‌ای که مقابل یکی از مجالس نقاشی می‌باشد و دو صفحه اول هر یک از کتاب‌های خسرو شیرین تا اقبال‌نامه که نیز دارای سرلوح‌های (پنج سرلوح) زیبائی است، طلااندازی و نقاشی شده و دو صفحه آخر نسخه به طرز جالب توجه میناکاری و طلااندازی و نقاشی گردیده، دو صفحه آخر خسرو و شیرین و یک ورق از میان لیلی و مجنون و دو صفحه آخر آن و دو صفحه آخر هفت پیکر میناکاری‌های ظریف دارد، تمام صفحات با کمال استادی و مهارت متن و حاشیه گردیده و مجدول مذهب می‌باشد؛ تملک: اعتضاد السلطنه به سال ۱۲۸۴ و دیگری به سال ۱۲۹۲ نوشته: «در این کتاب سی و یک صفحه مجلس سازی شده» ولی با شماره دقیق مکرر اینجانب سی مجلس بیشتر ندارد و در دفاتر کهنه کتابخانه هم سی مجلس قید گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: متن خان بالغ، جلد: سوخته، ۴۱۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۲ - ۵۳۲]

۸۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حافظ کاتب پسر فقیه محمود پسر فقیه فخرالدین احمد،تا:جمعه پایان شعبان۹۵۷ق،جا:جهرم؛ با ده صفحه از هفت اورنگ جامی نوشته روز جمعه ۳۲ صفر ۹۵۸ در هامش؛ کاغذ: سپاهانی با آرایش، جلد: میشن تریاکی [نشریه: ۲-۶۴]

۸۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی بن روح الله محلاتی، تا: ربیع الثانی ۹۶۰ق؛ ۴۳۱گ، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۵]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۲

آغاز: خدایا جهان؛ **انجام:** از آن می که جان داروی هوش باد ×× مرا شربت و شاه را نوش باد

اسکندر نامه قسمت اول، تعداد ابیات ۶۴۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۷۰ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع، هفت مجلس نقاشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۱ص، ۱۲ سطر متن ۲۸ نیم سطر حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸ - ۷۵]

۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۵۴-۳۴/۱۲۴

آغاز: جواهر بخش حکمتهای باریک ×× به زور آرنده شبهای تاریک ... کواکب را به قدرت کارفرمای ×× طبایع را به صنعت گوهر آرای؛ **انجام:** در خاتمت کتاب فرماید ... عمر به این هرزه نپرداختی ×× دردلم آید که گنه کرده ایم / جلوه گری چند سحرگاه هست ×× زین بره می‌خور چه خوری دودها

خسرو شیرین و هفت پیکر و اسکندرنامه و شرف نامه؛ خط: نستعلیق، کا: اسدالله، تا: جمادی الاول ۹۷۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، با کتیبه مذهب؛ یادداشتی از محمود رجب در ۱۰۰۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۷۱]

۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شرابی خوردی خود ورای من تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۹۷۴ق [رایانه]

۸۸. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۸۴۹۷

۲۴ مجلس مینیاتور؛ خط: نستعلیق، کا: عزیز غفار گلشن کاشانی، تا: ۹۷۵ق؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۵/۷×۲۳سم [نشریه: ۲ - ۲۰۰]

۸۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن غیاث الدین علی جامی، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ با چهار سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۶۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۲/۳سم [ف: ۲ - ۲۳۵]

۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نظامی بدو عالی آوازه باد ×× به نظمی چنین جان او تازه باد / برو باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا به انجام او

خط: نستعلیق زیبا، کا: یوسف بن حسین بن یوسف حمامی، تا: آخر جمادی الثانی۹۸۱ق؛ مجدول، صفحه اول و دوم هر یک از پنج منظومه بین سطرها نقاشی شده، با سرلوح رنگین زیبا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱ - ۳۶۴]

۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۶۷

دارای لیلی و مجنون و خسرو و شیرین؛ خط: نستعلیق، کا: خلیل بن درویش محمد جامی، تا: ۹۸۱ق؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۷۲۲]

۹۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بدو باد فرخنده فرجام او ×× از آغاز او تا بانجام او

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ جمادی الاول ۹۸۴ق؛ دارای ۱۷ مجلس نقاشی آب و رنگ جدیدتر به سبک دوران قاجاریه، مجدول زرین، با پنج سرلوح مذهب منقش کار هند؛ مهر: میرزا مهدی نادری، امیر اصلان، حسین بن حسین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۷۴۸ص، ۱۹ نیم سطر چهار ستونی، اندازه: ۲۱×۲۸/۲سم [ف: ۴ - ۱۲۶۹]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۳/۲

خط: نستعلیق خوب، کا: تاج الدین بن شمس الدین عرب الحسینی، تا: شنبه ربیع الاول ۹۸۴ق؛ یادداشتی از یعقوب غلام خان در سال ۹۸۶، با سه سرلوح زیبا، مجدول مذهب، مصحح، محشی، مقابله شده، مخزن الاسرار نیز بعداً افزوده شده و تاریخ کتابت سال ۱۰۶۵ را دارد، هفت پیکر نیز به دست کاتبی دیگر فرجام یافته به نام عنایت الله بن میر محمد جعفر مرعشی در شب جمعه ۴ جمادی الاول ۱۰۷۱، پایان هفت پیکر یادداشتی تاریخی و مفصل درج شده در هشتم خرداد ماه ۱۳۰۷ توسط سلطان

ابراهیم عامری درباره کشمکش‌های انتخابات در نائین و استنباط آزاد نبودن انتخابات در سایر شهرها، پایان شرف نامه یادداشت مطالعه و اصلاح کتاب به سال ۱۰۹۷ در اصفهان؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۵۸گ (۱۰۴پ-۳۶۱پ)، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۳سم [ف: ۴۱ - ۱۶۷]

۹۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان مثنوی هفت پیکر. ختم کارت که بر زیارت باد ×× خاتم کار بر سعادت باد

خط: نستعلیق متوسط، کا: شادی محمد، تا: ۹۹۲-۹۹۳ق؛ دارای شش مجلس میناتور آب و رنگ بسیار ظریف و زیبا که به نظر می‌رسد جدیدتر از کتابت نسخه است، مجدول مذهب، با پنج سرلوح مذهب مرصع خوب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی، ۵۰۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۹۰]

۹۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هزاران درود و هزاران سلام ×× ز ما بر محمد علیه السلام .

شامل مثنوی مخزن الاسرار (چند صفحه از آخر ساقط است). خسرو و شیرین (چند صفحه از اول ساقط است)، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه، اقبالنامه؛ خط: نستعلیق خفی بسیار خوب، کا: سلطان علی، تا: ۹۹۴ق؛ کاغذ: ختائی، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۵/۹×۲۶/۸سم [ف: ۴ - ۱۰۶۹]

۹۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۵۵

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۹۷؛ درحاشیه آخرین صفحه محمد علی بن محمد رضی به سال ۱۲۲۱ نوشته: «به سعی میرزا محمد هادی طبیب پسر میرزا ابوالفضل طبیب این نسخه که دراثر موریانه منهدم و اوراق شده بود اتمام و اختتام پذیرفت»، در آخر هفت پیکر تاریخ اتمام نگارش نسخه ذیقعده سنه ۹۹۷ نوشته شده و قسمتی از عبارات بالای تاریخ محو گردیده، کتاب‌های آن به ترتیب معمولی نیست و بدینگونه در این مجلد گذارده شده: مخزن الاسرار، لیلی و مجنون، هفت گنبد، خسرو شیرین، اسکندرنامه (شرف نامه و اقبال نامه)، کتاب اول و دوم و چهارم دارای سر سوره ظریفی است که مسلماً از نقاشیهای قرن دهم می‌باشد، در آغاز کتاب سوم و پنجم در هنگام صحافی مذکور تذهیب مختصری شده؛ مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج؛ ۲۷۶ص، ۳۴ سطر در متن ۱۹ سطر درحاشیه، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲ - ۵۳۵]

۹۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۲

خسرو و شیرین و لیلی و مجنون و اسکندر نامه؛ خط: نستعلیق چهارستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [نشریه: ۲ - ۶۵]

۹۸. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولایت ستان شاه گیتی پناه ×× فریدون کمر یک که خاقان کلاه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵۲۳ص، ۲۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: - ۱۴۵]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۴

انجام: روانش باد جفت نیکنامی ...

خسرو شیرین، ۶۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول چهار ستونی، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن عنابی، ۱۷۴ص، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۷۸]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۵

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پشت برگ آخر عبدالجواد نامی به‌خط شکسته خوش نوشته محمد خان برای محمد شفیع شاهزاده صفوی در ۱۳۰۷ نوشته است، مجدول چهار ستونی مذهب، با چهار سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: روغنی، بوم قرمز، ۷۵۶ص، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸- ۷۸]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۴

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ یا چند سرلوح زیبا، مجدول مذهب، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۳سم [ف: ۴۱ - ۱۶۳]

۱۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۶۰

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۲۶ رمضان ۱۰۰۰ق؛ مجدول؛ دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۹ - ۳۴۹]

۱۰۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۳۱

شامل: «لیلی و مجنون» و «خسرو و شیرین» و «هفت پیکر» و «اسکندر نامه»؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن حسن کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، در آغاز هر منظومه سرلوح مختصر؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۴ - ۲۶۳]

۱۰۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۶

انجام: میان بسته هر یک بجوهر خری ×× خریدار گوهر بود گوهری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای لوح‌های نفیس فرسوده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲۷ - ۴۰۳]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۹

آغاز: گرمی هنگامه و زر هیچ نه ×× زحمت بازارا و دگر هیچ نه؛ **انجام:** چنین در غلط باختن ×× قمار چنین در کژ انداختن

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه کامل بوده فقط از انتهای خردنامه یا اقبال‌نامه آن شش برگی ساقط شده؛ مجدول، دارای شش پیشانی و کتیبه مذهب و منقش، دو مجلس تصویر رنگی؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا روغنی، ۳۵۷گ، ۲۰ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۶×۲۶/۳سم [ف: ۱۷ - ۱۳۸]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** ز آغاز او تا بانجام او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ هر منظومه دارای یک سرلوح و دو صفحه تذهیب و تشعیر با نقوش طیور و سباع و وحوش، مجدول مذهب؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۳۶۰گ، ۲۰ سطر چهارستونی (۱۴/۳×۷/۴)، اندازه: ۲۴/۸×۱۴/۵سم [ف: ۷ – ۳۳۴]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۰
آغاز: «برابر؛ **انجام:** ز آغاز او تا بانجام او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دو صفحه آغاز هر منظومه تمام تذهیب، مجدول مذهب، هر صفحه ۳۲ بیت (۱۹بیت متن ۱۳ بیت هامش)؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج مشکی، ۴۴۱گ، ابعاد متن: ۱۶/۵×۷/۲، اندازه: ۱۸/۸×۸سم [ف: ۷ – ۳۳۵]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بگو تا بگوید دگر کس درود.
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با شش سرلوح کم کار و پانزده تصویر کوچک نازیبا از قرن سیزدهم، مجدول؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۳۲۰گ، ۲۳ سطر چهار ستونی (۲۱/۲×۱۲/۳)، اندازه: ۲۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۷ – ۳۳۵]

۱۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** سخنهای بزمی در این نیم درج ×× بسی کردم از فکر و اندیشه خرج / چنان بستم ابریشم ساز او ×× که از زهره خوشترشد آواز او تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۳۴بگ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۱۶سم [ف مخ: ۲ – ۸۵۰]

۱۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۱
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با پنج سرلوح، اول و آخر آنها تازه و ظاهراً از کارهای قرن سیزدهم هجری می‌باشد ولی سه سرلوح دیگر از همان قرن یازدهم و به سبک هندی است، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ساغری مذهب؛ ۳۰۵ص، متن ۲۰ حاشیه ۲۹ بیت شعر، اندازه: ۱۸×۱۱سم [ف: ۲ – ۵۳۶]

۱۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۹۹
(منتخب)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالرشید دیلمی، تا: اواخر قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زرین، مجدول مذهب؛ در ۱۲۷۰ از عالیجان میرزا عبدالوهاب خان پسر میرزا محمد علی خان خریداری شده؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۶۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۱۳سم [ف: ۲ – ۲۳۵]

۱۱۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۵۲
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× خطبه قدس است بملک قدیم؛ **انجام:** بو که ز نزهتکه دار السلام ×× بوی علیکی رسدم و السلام
خط: نستعلیق چهارستونی، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳×۱۳/۵سم [ف: ۲ – ۵۱]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۰
بی‌کا، تا: ۱۰۰۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۳/۲×۱۶سم [رایانه]

۱۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۱۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۳۸۶گ، ۱۹ سطر (۲۰/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۲۹×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۸]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰۰
کا: محمد گیلانی، تا: ۱۰۱۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۸/۵×۱۸سم [رایانه]

۱۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۹۲
شامل: «مخزن الاسرار» و «خسرو شیرین» و «لیلی و مجنون»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۰۱۴ق؛ مجدول، دارای سر لوح زرین؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۸×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۲۳۸]

۱۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۸۸
دارای: ۱. خسرو شیرین، ۲. لیلی و مجنون، ۳. هفت پیکر نوشته ۱۰۱۹ق، ۴. اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۱۹ق؛ هر یک از مثنوی‌ها با سرلوح زرین، مجدول؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۲۱×۱۳/۵سم [ف: ۳ – ۴۱]

۱۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹۳
آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** خجسته همیشه چو سرو روان×× نماینده در بزم شاه جهان
مشتمل بر «خسرو و شیرین»، «هفت پیکر»، و «اسکندرنامه»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۰ق؛ دارای ۳ سرلوح مذهب و رنگین، و ۱۳ مجلس مینیاتور «نگاره» متوسط بر اساس مکتب صفویه، مجدول مذهب، مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶۲گ، ۲۲-۲۴ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۲۳×۱۴سم [ف: ۳۱ – ۳۳۸]

۱۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۸۰
خط: نستعلیق، کا: کاشفی، تا: ۷ رمضان ۱۰۲۳ق و ۱۸ شوال ۱۰۲۳ و نستعلیق ابومسلم بن محمد بدخشی اشتری نخعی در ذق ۱۰۱۳ در پایان بهرام نامه همچنین خط او در پایان اسکندرنامه مورخ آغاز صفر ۱۰۲۳ هست؛ مجدول زر و لاجورد، با شش سرلوح؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۰۹]

۱۲۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۲
تنها اسکندرنامه است؛ خط: نستعلیق، کا: معین الدین، تا: رمضان ۱۰۲۴ق؛کاغذ:سپاهانی با آرایش،جلد: میشن عنابی [نشریه: ۲ – ۶۵]

۱۲۱. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۲۴ق؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: عالم گیر مورخ ۱۱۱۲؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ – ۳۷۵]

۱۲۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۰۷

آغاز: دران پرده که خوانندش حصاری ×× چنین بکری برون داد از عماری؛ **انجام:** شکر که این نامه بعنوان رسید ×× بیشتر از عمر بپایان رسید

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن ملامیر، تا: ذیحجه ۱۰۲۶ق، نستعلیق، مشوش و نامرتب؛ مجدول، در پیشانی صفحه اول یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج الحاقی است، عناوین و سر حکایات در الواح کوچک زمینه زر، با ۹ مجلس تصویر مینیاتور بسیار عالی؛ کاغذ: متن خانبالغ، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، ۴۵۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۴ - ۱۲۸۸]

۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۰۲۶ق؛ مجدول، با پنج سرلوح آراسته و زرین، چندین مجلس و تصویر زیبا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی آراسته با گل و بوته، ۳۲۵گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴۹]

۱۲۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۶ق؛ مجدول، دارای ۴ سرلوح تذهیب‌کاری شده؛ ۴۶۷گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۵]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۳

خط: نستعلیق خوش، کا: ولی بن علی تکلو، تا: ۱۰۲۹ق؛ مجدول چهارستونی، با کمند زر و الوان، شش سرلوح مذهب مرصع، با یادداشتهای ملک الشعرا بهار و یادداشت اسدالله قاجار و یادداشت سردار بختیاری درباره تقدیم نسخه به بهار؛ مهر: عین السلطان؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: روغنی بوم نارنجی، ۶۸۰ص، ۲۱ سطر (۱۶×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۳/۵سم [ف: ۸ - ۷۶]

۱۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۲

دارای مخزن الاسرار مورخ ۱۰۳۰ و خسرو و شیرین بی تاریخ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۰۹]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۸۵

آغاز:بر در عذر آی و گنه را بشوی آنکه ازین شیوه حدیثی بگوی؛ **انجام:** درین نکته گز گل بر درنگ را جوابیست پوشیده فرهنگ را ...

خط: نستعلیق جلی، کا: بخاری، سید جلال بن سید علی، تا: ۱۰۳۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۵

دارای: مخزن الاسرار، لیلی و مجنون، هفت پیکر (سکندرنامه)، دومین بخش سکندرنامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۰۴۲ق؛ مجدول، با پنج سرلوح، با یادداشتهای: ۱. از نزد الله دکهنی در ۲۲ رمضان ۱۱۷۹ خریده شده، از آن برخوردار نقش بندی، با مهر «غلام شاه جهان بادبر خوردار ۱۱۳۸» و «ارشد بیک خان ۱۱۷۹»، ۲. از نزد محمد بهادر در ۲۲ رجب ۱۵ جلوس محمد شاهی خریده شده از آن جان محمد قادری پسر شیخ نور محمد در سال ۳۰، ۳. از نزدالله دکهنی سرایی در ۲۲ رمضان ۱۱۷۹ به بهای ۱۵۰ روپیه للرکاتی خریده شده، با مهر «جسم است هر دو کون درو جان محمد است ۱۰۸۷»، ۴. خریداری محمد غوث بن ناصرالدین محمد به ۵۰ روپیه در ۱۲۲۱، با مهر «شرف الملک محمد غوث خان بهادر غالب جنگ ۱۲۲۰» و «خاک ره نبی است غلام محیی الدین ۱۱۱۹» در میان نسخه، و مهر «جسم است ... محمد ۱۰۸۷» و و «ارشد بیک خان سنه ۱۱۷۹»، ۵. با یادداشت تملک همین ارشد بیک خان در ۲۲ رمضان ۱۱۹۷ که از نزد دکهنی سرایی خریده، با مهر «شیخ محمد افضل ۱۱۶۱» و «خاک ره نبی است غلام محیی الدین ۱۱۱۹»؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۳۱۰گ،۲۵سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱۷-۲۹]

۱۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰

خط: نستعلیق خوب، کا: حاجی محمد بن نور الدین محمددشت بیاضی، تا: ۱۰۴۹ق، حسب امر دستور الوزرائی میرزا ابراهیم؛ در حاشیه همین صفحه شاعری محمد طاهر نام پنج بیت به خط خود نوشته و خود را در بهبهان در ملازمت والی که از حکام فارس بوده، به عنوان منادمت معرفی و می‌گوید که این نسخه را والی به او مرحمت نموده و باغ ارم (=۱۲۴۴) تاریخ این بخشش شده است، دارای شانزده مجلس نقاشی ظریف به طرز چینی و ایرانی و هر یک کمتر از یک صفحه، با دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: کاهی، جلد: روغنی گل و برگ، ۳۰۵گ، ۵۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۷۰]

۱۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخندید و گفتا که آموزگار ×× بامرزشم دارد امیداوار

شامل: مخزن الاسرار، بهرام نامه، خسرو شیرین، لیلی و مجنون، اسکندر نامه، اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق، کا: عباسقلی خان، تا: ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۱گ، ۲۹ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۵ - ۳۶۶]

۱۳۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱

آغاز: ای نام تو بهترین سرآغاز ×× بی نام تو نامه کی کنم باز؛ **انجام:** شکر که این نامه به عنوان رسید ×× بیشتر از مرگ به پایان رسید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸-۱۰۵۶ق؛ جلد: چرمی، ۲۲۲گ، ۵۰ سطر، اندازه:۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۷۴]

۱۳۲. همدان؛ ایزدی (حاجی)؛ شماره نسخه:۲

دارای: ۱. مخزن الاسرار، ۲. لیلی و مجنون نوشته ۱۰۵۸، ۳. خسرو و شیرین، ۴. هفت پیکر، ۵. سکندر نامه نوشته ۱۰۵۸؛ کا: ابراهیم بن میر مفتی،تا:با تاریخ۱۰۵۸ق،جا:کشمیر؛ مجدول، با پنج سرلوح زرین با گل و بوته رنگارنگ؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۳۶۶]

۱۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۳

مخزن الاسرار خسرو و شیرین لیلی و مجنون هفت پیکر اسکندر

نامه (شرف نامه و اقبال نامه یا خرد نامه)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن حیدر آشتیانی قمی، تا: دوشنبه ۱۵ رجب ۱۰۵۹ق؛ مجدول، با پنج پیشانی و شانزده مجلس تصویر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۹۲۶گ، ۲۲ سطر چهار ستونی (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۲۵۲]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۷

شامل مخزن الاسرار و خسرو شیرین و لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ دارای سه سر لوح، مجدول؛ ۲۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۳۷]

۱۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۰

شامل: ۱. لیلی و مجنون، ۲. اسکندرنامه آغاز افتاده، ۳. مخزن الاسرار، در ۲۰ مقاله، آغاز و انجام افتاده (نوشته ذیحجه ۱۰۶۲)، ۴. خسرو و شیرین (نوشته ۱۰۶۲ با نام نویسنده)؛ خط: نستعلیق، کا: معزالدین حسین بن محمدمیرک حسینی، تا: ۱۰۶۲ق؛ مجدول، با سرلوح زرین آراسته؛ مهر: یوسف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۲۲۱گ، ۲۱ سطر ستونی (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۷]

۱۳۶. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۷

خط: نستعلیق خوش، کا: میر معزالدین حسین بن محمد میرک، تا: ۱۰۶۲ق [نشریه: ۱ - ۹]

۱۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۰

شامل: مخزن الاسرار و خسرو و شیرین و لیلی و مجنون و هفت پیکر و اسکندرنامه (شرف‌نامه، اقبال نامه)؛ خط: نستعلیق، کا: مراد علی بن حسن کاتب، تا: ربیع الثانی ۱۰۶۲ق؛ با پنج سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۳۰۹گ، ۲۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۷۴۴]

۱۳۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۳

خط: نستعلیق خوش، کا: حاجی محمد بن نور الدین محمد بن حاجی محمد بن ابوالقاسم دشتبیاضی (در سن نزدیک هشتاد سالگی)، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۰۶۵ق، به دستور میرزا محیی الدین تونی؛ تملک: میرزا اسماعیل فرزند عبدالرحیم تبریزی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۶۹]

۱۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۶

آغاز: آغاز هفت گنبد: ای جهاندیده بود خویش از تو ×× هیچ بودی نیود پیش از تو. آغاز خسرو و شیرین: خداوندا در توفیق بگشای ×× نظامی را ره تحقیق بنمای؛ آغاز اسکندرنامه: الف: شرفنامه: خدایا جهان پادشاهی توراست ×× زماخدمت آید خدایی توراست ، ب: خردنامه = اقبالنامه: خرد هر کجا گنجی آرد پدید ×× بنام خدا سازد آن را کلید

ترتیب مثنوی ها چنین است: ۱. هفت گنبد، ۲. خسرو و شیرین، ۳. اسکندرنامه شامل دو بخش (شرف‌نامه، خردنامه)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم یمشچی، تا: سه‌شنبه ۲۳ شعبان ۱۰۷۸ق؛ مجدول، دارای ۴ سرلوح مزدوج مرصع، مصحح؛ جلد: روغنی با دو تصویر، ۲۸۲گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۳۷ - ۵۰۸]

۱۴۰. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۲۰۸

خط: نستعلیق، کا: مراد علی بن حسین دماوندی، تا: پنج‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۰۷۸ق؛ تملک: عبدالحسین مشیر اکرم پسر میرزا موسی وزیر لشکر در روز ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۰۹؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ سطر (۲۲/۵×۲۵)، اندازه: ۲۳/۵×۳۷سم [نشریه: ۳ - ۱۵۷]

۱۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸

به ترتیب شامل: مخزن الاسرار، هفت پیکر، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون و شرف‌نامه، نیمه دوم اسکندر نامه یعنی اقبال نامه را نیاورده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۳ق؛ مجدول، دارای پنج سرلوح خوب، ده رویه حاشیه سازی، یازده مجلس صورت، شش برگ آن پوست آهوی نازک و در میان نقاشی‌ها جا داده شده، نسخه در پوششی از تیماج سبز تیره رنگ با مقوای ضربی جای گرفته؛ کاغذ: ترمه، جلد: سوخت دو روی زرکوب دارای رقم «آقا محمد صادق»، ۳۱۶گ، ۲۰ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۷]

۱۴۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۶۶

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** مغنی ره رامش آور بدید ×× که غم شد به پایان وشادی رسید / رونده رهی زن که بر رود ساز ×× چوعمر شه آن راه باشد دراز.

خط: نستعلیق، کا: حسن علی شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۸۷ق، جا: نطنز؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول، کمند اندازی شده؛ جلد: مقوا با عطف پارچه‌ای، ۳۳۷گ، ۱۵ سطر [ف مخ: ۲ - ۸۵۰]

۱۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام («در مراجعت نمودن سکندر از آن طرف» بعد از پانزده بیت افتاده)؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۹×۲۸/۱سم [ف: ۲ - ۲۳۴]

۱۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان پیش خورد جوانیش باد ×× فزون از همه زندگانیش باد حسب الفرموده بندگان ... میرزائی میرزا محمد مهدی سمت اختتام یافت.

بدین ترتیب: مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، بهرام نامه، اسکندر نامه (دو بخش)؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با دوازده صفحه تشعیر و زرین، شش سرلوح ممتاز، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۶۹]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن می‌که جان دارد و ... مرا شربت شاه را نوش باد الهی هر آنکس که این خط نوشت عفو کن گناهانش

عطایش کن بهشت.
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]
۱۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶-۱/۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** دولتی را بدین زیادت باد ×× خاتم کار تو سعادت باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ مجدول مذهب، سه سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۷۷۰]
۱۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۶
آغاز: بسمله، خدایا جهان پادشاهی تراست ×× زما خدمت آید خدایی تراست؛ **انجام:** فلک را بحلمش گراینده دار×× بدو داد و دین هر دو پاینده دار
شامل اسکندرنامه (اقبال‌نامه و شرف‌نامه)؛ خط: نستعلیق، کا: خیرنول -دیارام، تا: ۱۱۴۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۱۳۸]
۱۴۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۹
مخزن الاسرار است و هفت پیکر و سکندرنامه و سپس شرف‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۶۱ق؛ در متن و هامش، با چهار سرلوح، مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۰۹]
۱۴۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** شرف نامه و نسخه: نظامی بدو عالی آوازه باد ×× به نظمی چنین نظم او تازه باد / بر او باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا به انجام او
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا ابن عزیز الله، تا: ۱۱۸۶-۱۱۸۷ق، جا: اصفهان، جهت اسمعیل سلطان در قریه محمد آباد از محال جرقومه؛ مجدول و کمند زرین، در پیشانی صفحه اول سرلوح مذهب مرصع مزدوج خوب، و یک کتیبه بازوبندی دو طرف مذهب، سرآغاز هر مثنوی یک سرلوح و کتیبه؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای غنی بوم مشکی، ۶۷۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۲۹۲]
۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰
آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** ندانم بایران گراید بمهر ×× و یا سوی توران کند پاک چهر.
قسمتی از خمسه نظامی است؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: حکیم بن وصال، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ پشت صفحه اول آمده، به تصدیق آقای روحانی وصال از خطوط ممتاز مرحوم حکیم بن وصال است، با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه راه راه، ۴گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۳۳۳]
۱۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۳
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مخزن الاسرار را در صحافی، آخر کتاب قرار داده‌اند از آخر خسرو و شیرین و اسکندرنامه هریک در حدود ۴۰۰۰ بیت افتاده و آخرین بیت از خسرو شیرین این است: «پس آنگه کردشان در پهلوی یاد ×× که احسنت ای جهان پهلو دو همزاد» و آخرین بیت از شرفنامه این: «کس از خاصگان پیش دارا نماند ×× ازاو در دل کس مدارا نماند» (در این نسخه این بیت چنین ضبط گردیده و در نسخ دیگر به طرز دیگری است)، لیلی و مجنون و هفت پیکر را هم بدون نقص دارد ولی اقبال‌نامه اصلاً در این نسخه نیست، به نام منتخبی از خمسه نظامی وقف گردیده و به همین نام در دفاتر کتابخانه ثبت شده ولی مسلماً منتخب نیست و خمسه‌ای ناقص می‌باشد؛ تملک: محمد محسن نام موسوی به سال ۱۲۴۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۲۲۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۳۷]
۱۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۴۶
آغاز: خدایا جهان پادشاهی تراست؛ **انجام:** غمی کان گرفت است جان و تنم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۹ سطر(۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۶×۳۰سم [رایانه]
۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن می‌که جان داروی هوش باد×× مرا شربت و شاه را نوش باد
فاقد منظومه اقبالنامه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲ و اوایل قرن ۱۳؛ دارای کمند، مجدول، دارای ۵ سرلوح نسبتاً پرکار مذهب؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریورماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوای روغنی، ۲۷۳گ، ۲۳ سطر چهارستونی، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۱۳۹]
۱۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۹
آغاز: ای همه هستی ز تو پیدا شده ××خاک ضعیف از تو توانا شده؛ **انجام:** تا چو سران عالیه برکنند ×× خاک مرا غالیه سرکنند
گزیده‌ای است از خمسه یا پنج گنج نظامی گنجوی، شامل بخشی از اوایل مخزن الاسرار که جزء اول خمسه است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ اشعاری از سید حسن غزنوی و قصیده‌ای از ملا نظام استرآبادی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۲۶-۳۵)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۴۳]
۱۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول چهارستونی؛ تملک: ابوالحسن غفاری ابن ملا معزالدین محمد با مهر «ابن معزالدین ابوالحسن الغفاری» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴۴ - ۱۶۶]
۱۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۲-فیروز
دارای خسرو و شیرین، هفت پیکر، مخزن الاسرار و لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا اواخر ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ هیچ یک از قسمت‌ها کامل و تمام نیست، مجدول

مذهب، یادداشتی با این مضمون که نسخه را از کاشان در هزار و سیصد بطهران آورده است و ذیل آن یک مهر بیضی است که از سجع آن تنها کلمه «غفاری» خوانده می‌شود؛ مهر: «محمد» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲۱ - ۷۴]

۱۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۰۶-۳۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** دولتی باش هرکجا باشی ×× در رکابت فلک بفراشی ؟ راکه بر زیادت باد ×× خاتم کار بر سعادت باد. تمام شد هفت پیکر ا زخمسه نظامی

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد اسماعیل، تا: ۲۸ شوال ۱۲۱۰ق؛ مجدول محرر؛ جلد: مقوای با روکش کاغذی سرخ، ۳۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۷۷۰]

۱۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ دارای سیزده مجلس تصویر: خسرو شیرین دارای سه مجلس تصویر، لیلی و مجنون دارای یک مجلس تصویر، هفت پیکر دارای هفت مجلس تصویر و اسکندرنامه دارای یک مجلس تصویر؛کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰ سطر (۱۳/۸×۲۹)، اندازه: ۲۰/۵×۳۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۶]

۱۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن می‌که جان داروی هوش باد ×× مرا شربت و شاه را نوش باد

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه مخمل بنفش، ۱۸۷گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۶ - ۷۴۹]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۳/۱

خط: نستعلیق، کا: نجفعلی، تا: شعبان ۱۲۲۸ق، برای میرزا بابا فرزند سید محمد شیرازی؛ مجدول محرر مذهب؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۴۲]

۱۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان می‌که جان داروی هوش باد ×× مرا شربت و شاهرا نوش باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ دارای پنج سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۲۸۷گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۶ - ۷۴۰]

۱۶۲. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۹۷

کا: بهرام میرزای قاجار، تا: پنجشنبه ۱۰ رجب ۱۲۳۵ق، جا: کرمانشاه؛ دارای ۵ سرلوح، مجدول به گل و برگهای بسیار زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی زرکوب، ۷۶۲ص، ۱۶ بیت در متن و ۱۵ بیت در هامش (۱۸×۲۷) [نشریه: ۶ - ۶۱۸]

۱۶۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نظامی بدو عالم آوازه باد ×× بنظمی چنین در جهان تازه باد/ بدو باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا بانجام او در زمان جلوس میمنت مانوس داور با داد ... فتحعلیشاه قاجار ... بیداقل خلق الله محمد هادی بن حاجی عبدالله آشتیانی القمی بتاریخ نهم شهر ربیع الاول سنه هزار و دویست و سی و هفت هجری صورت اتمام یافت. خطم بر چند لایق نیست لیکن ×× چو فرمان عزیزی شد نوشتم

شامل مخزن الاسرار، خسرو وشیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد هادی حاجی عبدالله آشتیانی قمی، تا: ۱۲۳۶-۱۲۳۷ق؛ دارای بیست و پنج مجلس تصویر نقاشی آب و رنگ سبک دوران قاجار، کاتب نسخه را در زمان جلوس سلطنت فتحعلیشاه قاجار نوشته و هدیه نموده، مجدول، کمند کشی زرین و لاجورد، پنج سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم زرک، ۴۷۷ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۷۳]

۱۶۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۵۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× مطلع دیباچه حی قدیم / فاتحه فکرت و ختم سخن ×× نام خداییست برو ختم کن؛ **انجام:** چو بر خواند این نامه را شهریار ×× خرد یاورش باد و فرهنگ یار

شامل مثنوی مخزن الاسرار، خسرو شیرین، بهرام نامه، اسکندر نامه است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد هاشم بن مهدی همدانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ دارای ۶ مجلس نقاشی آب و رنگ سبک دوران قاجار، مجدول، چهار سرلوح مذهب مرصع؛ مهر ولیعهدی مظفر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای، ۴۳۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۷۱]

۱۶۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: فندقه شکر و بادام تنک ×× سبزتر از پسته عناب رنگ؛ **انجام:** برو باد فرخنده چون نام او ××از آغاز او تا به انجام او

خط: نستعلیق خوب، کا: امانی، تا: ذیحجه ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده نذرخان»، «الله محمد علی عبده؟»، «ملک لا اله الا؟ ...»، «الملک لا اله الا الحق المبین الله عبده علی ؟ ...»؛ کاغذ: اصفهانی مایل به حنایی، جلد: الحاقی مقوایی، روکش تیماج زرشکی، ۲۹۹گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۳/۵سم [ف: - ۱۷۳]

۱۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۲

بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۵۲گ، اندازه: ۱۵/۲×۲۳/۲سم [رایانه]

۱۶۷. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۸۲

بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ با پنج سرلوح زرین و آراسته و منقوش [نشریه: ۵ - ۳۴۱]

۱۶۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰

خط: شکسته، کا: میرزا علی خان پسر خدایارخان افشار، تا: ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ کاغذ ترمه با آرایش و تصویر؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی [نشریه: ۲ - ۶۴]

۱۶۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:2551

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان بر وجود تو فرخنده باد ×× وجود نظامی به تو زنده باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ مهر: «عبده ابوالحسن الشیرازی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۴۴۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۷۳]

۱۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۵۷

آغاز: برابر **انجام:** نظامی بدو عالی آوازه باد ×× به نظمی چنین نام او تازه باد / بر او باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا بانجام او

خط: نستعلیق، کا: علی بن سید محمد گرکانی قمی، تا: ۵ ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ با سرلوح متوسط، مجدول؛ مهر: کاتب «الواثق بالله الغنی عبده علی الحسینی ۱۲۴۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۱]

۱۷۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۳-عکسی

شامل: ۱. مخزن الاسرار، ۲. خسرو و شیرین، ۳. لیلی و مجنون، ۴. هفت پیکر: بهرام نامه: هفت گنبد، ۵. اسکندر نامه، در دو بخش (شرف‌نامه، اقبال‌نامه)؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، کا: محمد هاشم بن محمد مهدی العرب در همدانی، تا: ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ در ۴ ستون، با ۵ سرلوح در آغاز هر مثنوی، مجدول؛ ۵۶۰ص، ۲۵سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۵۶]

۱۷۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مثنوی اول به خط حاج محمد آقا بن محمد علی طهرانی، سال ۱۳۳۴، مثنوی دوم و سوم و چهارم به خط حسن کوهینی تفریشی، پنج‌شنبه بیست و دوم ربیع الثانی ۱۲۴۷، مثنوی ۵ به خط محمد رضا متخلص به صفا فرزند میرزا حبیب الله متخلص به خاقانی، از آغاز قرن ۱۴؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۸۱گ، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۲۴]

۱۷۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهانش مطیع و زمانش بکام ×× فلك بنده و روزگارش غلام. حسب الامر حضرت فلك مرتبت سپهر جناب گردون رکاب ... شهریاری و درخشان گوهر درج تاجداری شاهزاده (این قسمت را عمدا محو کرده اند) ... و انا الحقیر محمد صادق النائینی سنه ۱۲۴۸.

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد صادق نائینی، تا: ۱۲۴۶-۱۲۴۸ق؛ دارای ۵۷ مجلس نقاشی آب و رنگ سبك کار دوران قاجار، پشت صفحه اول: نوشته شده «کتاب خمسه نظامی در ماه مبارك رمضان ابتیاع فرموده شد ۱۲۷۱» با مهر ناصرالدین شاه قاجار، مجدول کمند کشی زرین، با پنج سرلوح مرصع؛ حواشی صفحات مربوطه مذهب و حلکاری و منقش است؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم یشمی مذهب به اسلیمی و گلهای دهن اژدری، ۵۶۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۳۰۶]

۱۷۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثنوی مخزن الاسرار: شکر که این نامه بعنوان رسید ×× بیشتر از عمر به پایان رسید بتاریخ غره شهر جمادی الاول سنه ۱۲۴۸ باتمام این کتاب مستطاب پرداخته امید که مقبول طبایع بینندگان گردد راقمه علی محمد. نسخه: هزاران درود و هزاران سلام ×× زما بر محمد علیه السلام. تمت الکتاب پنجم بعون الملك الوهاب سنه ۱۲۵۰. هو الفتاح: کتاب خمسه تصنیف نظامی ×× مذهب شد بفضل حق تمامی / ز دست آنکه نام عبدالرحیم است ×× بود کشمیری و آنجا مقیم است. درسنه یکهزار و دویست و پنجاه و پنج، یکهزار دو صد و پنجاه و پنج باتمام رسید.

پنج مثنوی حکیم نظامی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی محمد، تا: ۱۲۴۸-۱۲۵۰ق؛ مذهب: عبدالرحیم کشمیری ۱۲۵۵ هجری، نسخه بسیار نفیس و بی همتا که دارای تذهیب و تزئینات جالب و بدیعی است، به خط یکی از خوشنویسان شیراز (علی محمد) و تذهیب و تزئین و تجلید آن از هنرمند کشمیری عبدالرحیم است، این نسخه در شیراز کتابت و جهت تذهیب به کشمیر رفته و بدین صورت دلفریب و هوش ربا تکامل یافته است، صفحات دارای دو کمند زرین، متن صفحات به وسیله چهار جدول طولی مذهب مرصع به پنج ستون موازی تقسیم شده، اشعار به طور چلیپا درون آنها کتابت شده و فواصل ابیات بوسیله لچکی‌های مذهب تزئین و بین السطور آنها طلااندازی گردیده، دو صفحه قبل از شروع خمسه و یك صفحه در پایان کتاب تماماً مذهب مرصع ممتاز به نقش ترنج‌های خورشیدی است، سرآغاز مثنوی‌ها و صفحات مربوطه که شامل ۱۰ صفحه می‌شود تماماً متن و حاشیه مذهب مرصع ممتاز است با نقش‌های مختلف الشکل بدیع و بی نظیر، در فواصل تمامی صفحات برای حفظ تذهیب و نقوش یك ورق پوست آهوی بسیار لطیف و ظریف الحاق کرده‌اند؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی زرك مذهب، ۵۵۶ص، ۹۰ مصرع، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۳۰۳]

۱۷۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نظامی بدو عالی آوازه باد ×× بنظمی چنین نام او تازه باد / بر او باد فرخنده چون نام او ×× ز آغاز او تا بانجام او چون نظر التفات عالیجناب مقدس القاب مستغنی عن الاوصاف ... آقائی سید محمد حسین ابن عالیجناب ... صاحبی قبله گاهی حاجی سید احمد طهرانی بر صفحات این کتاب مستطاب ... شیخ المشایخ شیخ نظامی علیه الرحمه افتاد. ابتدا و انتهای آن را از صدمات روزگار غدار ناپایدار و محافظت نانمودن نا اهلان این دیار ناپیدا یافته این بی بضاعت را احضار و امر باستکتاب کتاب مذکور نموده ناتمامی آن را حقیر بعنوان یادگار تحریر نمود ... بتاریخ شهر جمادی الاخر سنه ۱۲۵۰ حرره العبد الضعیف علی اصغر همدانی ابن مرحوم حاجی میرزا محمد همدانی غفرالله ذنوبه.

خط: نستعلیق خفی، کا: علی اصغر همدانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ دارای کتیبه مذهب ممتاز به سبک کار عثمانی (۶ سرلوح)، مجدول؛

مهر: «حسین بن هدایت الله رضا الحسینی مشیر السلطنه ۱۳۲۲»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج یشمی، ۶۸۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۹۵]

۱۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۶

خط: شکسته، کا: احمد حسینی انجوی، تا: ۱۲۵۲ق، برای محمود ناصر شیرازی؛ مجدول چهار ستونی، با کمند زر و لاجورد، برخی صفحات تمام حاشیه مذهب مرصع، با پنج سرلوح مذهب مرصع، یک سرفصل مذهب مرصع، هشت مجلس نقاشی مربوط به داستان‌های هفت پیگر و اسکندر نامه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۵۶۸ص، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۲سم [ف: ۸ – ۸۰]

۱۷۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۲

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ در آغاز هر مثنوی سر لوحی کم ارزش، دارای شانزده نقاشی آب و رنگ به رقم جواد الابی ؟ و به تاریخ ۱۲۹۳؛ جلد: تیماج روغنی، ۲۷۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ – ۴۱]

۱۷۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۳

شامل مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، کا: محمدیوسف آشتیانی، تا: ۲ محرم۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای تریاکی، ۳۰۸گ، ۲۳ سطر (۶×۱۴/۵) [ف: ۱ – ۱۱۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۶]

۱۷۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۴

شامل هفت پیکر. اسکندرنامه؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲ محرم ۱۲۵۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای تریاکی، ۲۳ سطر (۶×۱۴/۵) [ف: ۱ – ۱۱۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۶]

۱۸۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۷

خط:نستعلیق، بی کا، تا: ذیعقده ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۲۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۹/۲سم [ف: ۲ – ۲۳۴]

۱۸۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۵۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا بن حاج بیگلر، تا: ۱۲۶۲ق، جا: قزوین؛ مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج؛ ۳۷۴ص، در متن ۲۰ در حاشیه ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۲ – ۵۳۶]

۱۸۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۸/۱

آغاز: بر اصحاب دولت و ارباب مکنت پوشیده نماند ... از مخزن اسرار: ای همه هستی ز تو پیدا شده ×× خاک ضعیف از تو توانا شده؛ **انجام:** بنام خویش کردم ختم پایان ×× الهی عاقبت محمود گردان

۳۷ باب کوتاه است در منتخب بهترین اشعار خمسه نظامی گنجوی با تصریح به نام منظومه‌ای که از آن انتخاب شده است. بیشتر این ابواب عرفانی اخلاقی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱پ-۴پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۷ – ۹۲]

۱۸۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثنوی لیلی و مجنون. این نامه که نامدار وی باد×× بر دولت آن خجسته بی باد. اقل الکاتبین روح الله ابن نورالله. تم. نسخه: در آوردندش از در چون یکی کوه ×× فتاده در پیش خلقی بانبوه

خط: نستعلیق متوسط، کا: روح الله بن نورالله، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای پنج سرلوح، دارای ۲۳ مجلس تصویر نقاشی آب و رنگ متوسط به سبک دوران قاجار؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، مهر ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۸۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم زیتونی، ۵۴۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف:۴-۱۲۹۷]

۱۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن محمد حسین نائینی، تا: از سال ۱۳۵۶ تا ۱۲۹۳ق؛ هفت پیکر پس از خسرو شیرین نگارش یافته و پیش از نخستین بیت آن نوشته شده: بهرام گل اندام، چنانکه عنوان اقبال نامه را هم نویسنده شرف‌نامه نوشته، ۱۴ بیت اول اقبال نامه هم نوشته نشده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷۷۳گ، ۴۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳ – ۱۷۱]

۱۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۶۰

گزیده‌هایی از خمسه نظامی؛بی کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی-مجموعه نوازی؛ ۲۶۴گ، اندازه: ۱۵/۴×۲۲/۵سم [رایانه]

۱۸۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۵۳

مشتمل بر منظومه خسرو شیرین؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: یک‌شنبه جمادی الثانی ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج زرد شتری، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۲]

۱۸۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۷۴

آغاز: بسمله. پاره ای از اشعار منتخب نظامی است که چاکر استان ندیم الملک بخاکپای اعلیحضرت ... تقدیم می‌دارم از جلد اول مخزن الاسرار: ای همه هستی ز تو پیدا شده ×× خاک ضعیف از تو توانا شده؛ **انجام:** ز باغی که پیشینیان کاشتند ×× پس آیندگان میوه برداشتند.

منتخب، در این رساله اشعار گزیده و مختصری از مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه جهت مظفرالدین شاه قاجار انتخاب و کتابت و تقدیم شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ندیم الملک اصفهانی، تا: ربیع الاول ۱۳۴۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ، جلد: مقوای روکش مخمل سرمه‌ای، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۳۱۸]

۱۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۲۹

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد رضا امینی [رایانه]

۱۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۹

گزیده‌هایی از خمسه نظامی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۸سم [رایانه]

۱۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶۹

کا: شکرالله، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۲۴ص، اندازه: ۱۱/۲×۱۷سم [رایانه]

۱۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن را بر سعادت ختم کردم ورق کاینجا رساندم درنوردم.

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۹۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ صفحات پراکنده صحافی شده؛ مجدول، با کمنداندازی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۵گ، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ – ۱۱۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۶]

۱۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۷سم [رایانه]

۱۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۴سم [رایانه]

۱۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۳۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۱۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۳

گزیده هایی از خمسه نظامی. داستان‌های بزمی و عاشقانه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۲سم [رایانه]

۱۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۷سم [رایانه]

۱۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۲×۲۹/۳سم [رایانه]

۱۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۳۸گ، اندازه: ۱۹/۴×۳۰/۷سم [رایانه]

۲۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۸۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۴سم [رایانه]

۲۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۵سم [رایانه]

۲۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی شهیدی [رایانه]

۲۰۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸

آغاز: ای جهان دیده بود خویش از تو ×× هیچ بودی نبوده پیش از تو؛ **انجام:** بر او باد فرخنده چون نام او ×× از آغاز او تا سرانجام او

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: چرمی سوخته، ۴۴۵گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ – ۴۷۴]

۲۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۳۳

آغاز: برابر خسرو و شیرین؛ **انجام:** گرامی بود مرد هشیار هم ×× به ... درخم می‌فروشی خزم

خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، اقبال‌نامه و هفت پیکر؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ عناوین مذهب، مجدول مذهب، با کتیبه مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۲۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۶ – ۳۱۷]

۲۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۱

خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۷ص (۱–۴۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ – ۷]

۲۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷/۱

بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۶۴۴ص (۱–۶۴۴)، ۴۲ در متن ۲۲ سطر در حاشیه ، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ – ۱۵۴]

۲۰۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر **انجام:** یکی حوضه بینی چو تابنده نور / بسی سنگ رنگین درآن موجگاه ×× همه ارزق و زرد و سرخ و سیاه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۲ – ۸۵۱]

۲۰۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۵۲

آغاز: گویند زعشق کن جدائی؛ **انجام:** و ورقهای ما باری اندر نوشت

با پنج گنج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ عنوان‌ها با خط زرین در کتیبه زیبا؛ اهدایی: تقی رسولیان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۱۸۵گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۵ – ۱۶۲۴]

۲۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** با حرمت وحق وبا خزینه ×× سیماب سیرین وسیم سینه / تا کارت ازوبه ساز گردد ×× دولت به در تو بازگردد

مخزن الاسرار، لیلی و مجنون و خسرو و شیرین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف مخ: ۱ – ۳۰۰]

۲۱۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در چهار ستون، هر یک از مثنوی ها دارای یک سرلوح کم کار، مجدول؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶/۵)، قطع: مصری [ف: – ۵۸]

۲۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برو باد فرخنده چون تا تو ×× از آغاز او تا بانجام تو. تمام شد خمسه افصح المتکلمین و املح المتقدمین شیخ نظامی گنجه علیه الرحمه. حسب الامر نواب وزارت و اقبال پناه خدایگانی دستور انور رائی الشیرازی غفر ذنوبه و ستر عیوبه.

خمسه کاملی است از نظامی گنجوی؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمود کاتب شیرازی، بی‌تا؛ مجدول زرین، دو صفحه شروع هر پنج مثنوی متن و حاشیه مذهب مرصع ممتاز، با پنج سرلوح مذهب مرصع ممتاز، عناوین و سرحکایات در کتیبه های دو طرف مذهب مرصع؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی متن غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۶۷۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۴ - ۱۲۸۲]

۲۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن می‌که جان داروی هوش باد×× مرا شربت و شاه را نوش باد

خمسه کامل است؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین، با کمند لاجوردی، با پنج سرلوح مذهب منقش قدیمی؛ مهر: ناصرالدین‌شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم گلی (عمل میر خلیل صحاف)؛ ۴۹۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۳سم [ف: ۴ - ۱۲۷۵]

۲۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۷۱

آغاز: بر اصحاب دولت و در باب مکتب واجب و لازم است که بعد از قرائت قرآن کریم و تلاوت فرمان قدیم ... ای همه هستی ز تو پیدا شده ×× خاک ضعیف از تو توانا شده؛ **انجام:** ز باغی که پیشینیان کاشتند ×× پس آیندگان میوه برداشته اند / چو کشته شده بهر ما چند چیز ×× مصرع دوم محو شده است

(منتخب). دارای مقدمه منثوری است در چگونگی تهیه این منتخب خمسه که مؤلف سی و هفت باب در موضوعات مختلف از قبیل، توحید و مناجات، صبر و شکیبایی، عقل و هنر، طاعت و ریاضت، را از خمسه نظامی انتخاب و تنظیم کرده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول زرین، با چهار کتیبه مذهب مرصع به سبک کار هرات؛مهر: حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی،مشیر السلطنه؛کاغذ:خانبالغ،جلد:مقوای روکش تیماج یشمی، ۹۷ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۸۴]

۲۱۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرا چون خودی گوش بر هیچ نیست ×× ترا چون منی هست اگر هیچ نیست / بیاد آور از بازی هفت سال ×× که بر چشم ما چون گذشت آن خیال

مخزن الاسرار، هفت پیکر، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، اسکندرنامه، و در قسمت اسکندرنامه از اواخر افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، صفحه اول و دوم متن و حاشیه مذهب و منقش به طرح کتیبه سازی، با ۴ سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: بخارایی نباتی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۶۴۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۲۸۶]

۲۱۵. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ حاشیه؛ کاغذ: متن و حاشیه شده [نشریه: ۶ - ۶۵]

۲۱۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۷خ

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح، آشفته و بخشی از اسکندر نامه در آغاز آمده و بخشی از آن در پایان سپس هفت پیکر است و خسرو و شیرین که از آغاز تا ص ۳۲۲ به خط تازه‌تری است؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۴۷۶ص، ۱۹ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۰۹۶]

۲۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰

دارای: ۱. مخزن الاسرار، ۲. خسرو شیرین، ۳. لیلی و مجنون (انجام افتاده)، ۴. سکندرنامه (انجام افتاده)، ۵. شرف‌نامه اسکندری (انجام افتاده)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۲۸۹گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۵۱]

۲۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۶/۳

آغاز: چون عشق بصدق ره نماید ×× یک خوبی دوست ده نماید؛
انجام: نه پس داوری هست آن سست رای ×× که سختی رساند بخلق خدای

منتخب؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: بخارائی متن زرافشان، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف: ۴ - ۱۱۱۰]

۲۱۹. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۵

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۹۰]

۲۲۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۱۵]

۲۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۳/۳-ف

نسخه اصل: ش ۳۸۱ کتابخانه گنج بخش؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۸]

۲۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۹/۱

دارای مخزن الاسرار و خسرو و شیرین و لیلی و مجنون و شرف نامه و اقبال نامه و بهرام نامه؛ خط: نستعلیق، کا: شرف الدین حسین بن حبیب الله، بی‌تا؛کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹۲]

● خمسه نظامی گنجوی (منتخب) = خلاصة الخمسه /

شعر / فارسی

xamse-ye nezāmī-ye ganjavī (mn.) = xolāsat-ol xamse

صوفی شیرازی، قرن ۱۱ قمری

sūfī šīrāzī (17c)

وابسته به: خمسه نظامی گنجوی = پنج گنج نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)
انتخاب‌کننده: صوفی شیرازی از شعرای قرن ۱۱. چنان که مؤلف خود در مقدمه می‌گوید: «خاکسار کوی بینیازی صوفی الشیرازی که مدت سی چهل سالست که پای سلامت بر سنگ ملامت زده ... بترتیب از تمام خمسه یکهزار و چهار صد بیت که هر کدام فتنه دهری و آشوب شهری اند انتخاب نمود انشاء الله که صاحبدلی برین نسخه بگذرد».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۴/۱

آغاز: شکر و سپاس صانعی را سزاست که بیاض چهره خوبانرا باشعار آبدار عشاق پریشان؛ **انجام:** بنظم چنین نام او تازه باد، تمت انتخاب خمسه حکیم گرامی شیخ نظامی گنجه ...
خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد تقی بن جمال الدین کرمانی، تا: شوال ۱۰۷۱ق؛ سه ستونه، محشی، دارای سرلوح و کتیبه مذهب و مرصع، مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴ص (۲-۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۷/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۰۵]

● خمسه نوائی / شعر / ترکی

xamse-ye navā'ī

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه،۸۴۴-۹۰۶؟قمری
amīr 'alī-šīr-e navā'ī, 'alī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

مجموعه پنج مثنوی به زبان ترکی جغتایی که در مسائل ادبی به تقلید نظامی سروده شده است، عناوین خمسه عبارتند از: ۱. حیرة الابرار؛ ۲. مجنون و لیلی؛ ۳. فرهاد و شیرین؛ ۴. سبعه سیاره؛ ۵. سد سکندری، که درسال ۸۸۹ق از مثنوی چهارم فارغ شده است.
آغاز: حیرت الابرار: بسم الله الرحمن الرحیم ×× رشته غه چکتی پنجه در یتیم، در ۳۹۸۴ بیت.
لیلی و مجنون: ای یخشی آتنیك بیله تر آغاز ×× انجام میغه کم تیار هر آغاز، در ۳۶۵۰ بیت.
فرهاد و شیرین: بحمدك فتح ابواب المعانی ×× نصیب ایت کونکلو ما فتح اولماغ آنی، در ۵۸۱۶ بیت.
سبعه سیاره: ای سپاسینك دیما کدمل اننلی لال ×× ایلکاتیل سپندین اولدی بیلکا مقال، در ۵۰۰۰ بیت.
سد سکندری: خدایا مسلم خدا لیق سنکا ×× براوشه که دابی کدالیق سنکا، در ۷۳۵۲ بیت.
[کشف الظنون ۴۷۵/۱؛ ادبیات براون ۳ (ترجمه حکمت): ۵۶۱؛ الذریعة ۲۶۴/۷؛ دنا ۱۰۱۹/۴-۱۲۰ (۲۰ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۸

آغاز: میم لارنده کره اوزرا کره ×× جزم لارانده زره اورزازره؛ **انجام:** اورات تینگری شکری نواسته تیل×× نواارغ ایستار ایساتك شکر تتل
شامل: کتاب اول، کتاب سبعه سیاره، فرهاد و شیرین، مجنون و لیلی، سد سکندری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج ماشی، ۳۳۹گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۴۸]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۶۵

آغاز: ... ای باری موجود غه سیندین وجود ×× بلکه وجود امیلی غه فیاض جود/ کتم عدم دین نی که موجود اولوب ×× ساجد اولوب سین انکا مسجود او؛ **انجام:** اول بیل اوجوروب تن نزاریم ×× رحمت اویی دابریب قراریم / عصیانیما عفو بولغای امین×× یا رب که بونوع بولغای آمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۸۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با پنج پیشانی؛ کاغذ ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۶۰۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پنج سرلوح زرین، مجدول، در چهارستون؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۳۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۳/۴سم [ف: ۱ - ۶۰۵]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مهر: «محترمه سلطان بیگم بنت السلطان الغازی سلیمان» (گرد) و اطراف آن در دوازده کنگره دوازده اسم از اسماءالله نوشته شده و می‌رساند که نسخه متعلق به کتابخانه دختر سلطان سلیمان بن سلطان سلیم (۹۲۶-۹۷۴) عثمانی بوده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج؛ ۳۲۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۰]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۲

«سد سکندری» یا پنجمین کتاب خمسه نوائی است ولی ۱۸۰ بیت از اول و ۲۷۸ بیت از آخر آن افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج؛ ۹۸ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۴۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۰

آغاز: بسمله ... رشته سی خود عقد جهان رشته سی رشته قیاس طوفه کندی دور اول؛ **انجام:** اوزات تیکزی ستیکزی نو اسزتیل ×× نوا ارتوغ ایستارا یاسیك سلرقیل
خط: نستعلیق، کا: محمد بن اسحق، تا: ۹۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای پنج سرلوح نفیس مذهب، چهارستونی مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی نباتی رنگ رنگ، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۶۸۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۵۶۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۱
عبارت است از حیرة الابرار، فرهاد و شیرین، لیلی و مجنون، سبعه سیاره، بهرام نامه، هفت پیکر منظر، سد اسکندری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن سیاه، ۳۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۶۰۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۲
دارای فرهاد و شیرین است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول زرین، دو صفحه نخستین مذهب؛ با یادداشت ذیحجه ۱۱۵۹؛ در ۱۲۷۵ در سرخس نزد حشمة الدوله بوده؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۸۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۶۰۵]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۶۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ در آخر سبعه سیاره نویسنده‌ای که ظاهراً نیز نویسنده همه پنج کتاب می‌باشد خود را صالحی خراسانی معرفی نموده و در اینجا مهر «غلام شاه عباس است مرجان» (بادامی شکل) زده شده و می‌رساند که متعلق به یکی از امراء آن عصر که مرجان نام داشته بوده است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج؛ ۲۷۴ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۱]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۶
آغاز: بسمله، بسم الله الرحمن الرحیم ×× رشته نما چنکنی پخا در یتیم؛ **انجام:** اوزات تینگری شکری نواس عزیتل ×× نوا ار توغ ایستار ایسانک شکر تیل
خط: نستعلیق، کا: مراد خان، تا: از ۱۰۹۱ق تا ۱۰۹۳ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۲۴گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه:۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۵ - ۵۴]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۸
دارای فرهاد و شیرین و بهرام نامه و ترجمه مخزن الاسرار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۲۷/۶سم [ف: ۱ - ۶۰۵]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۱۶گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۹ - ۸۴۹]

۱۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۹۷
حیرة الابرار و فرهاد و شیرین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۲ - ۶۴]

۱۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۷۶
آغاز: کنج وطن کونکی انینک گنج خیر ×× خاطری کنجور دیتلی کنج ریز / فکرتی میزانی بولوب خمسه پنج×× خمسه دیمابل که دیکیل پنج کنج؛ **انجام:** برایش دور یکم تکلیم سورب بولماس ××بنتای کیم همه آنی یاشوب بولماس
شامل منظومه حیرت الابرار و فرهاد و شیرین؛ خط: نستعلیق، کا: سلیمان ... (من قرایا سراب)، تا: ۱۱۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳۳گ، ۱۵سطر[ف: - ۱۴۵]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲
خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن ملا آقا قلی، تا: ۲۱ محرم ۱۲۲۲ق، جا: خوارزم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۴گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۰×۳۳/۵سم [ف: - ۵۳]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۲۱
دارای ترجمه مخزن الاسرار و شیرین و فرهاد و تقلید هفت پیکر است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن کلب علی خان جلایر، تا: صفر ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن گلی، ۲۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۱سم [ف: ۱ - ۶۰۵]

۱۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۷ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲ برگ آخر وسیله فتحعلی قاجار قزوینی کسرنویسی شده؛ مجدول؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: روغنی مرغش، ۲۶۷گ، ۲۳ سطر در دو ستون (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: - ۵۹]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۹۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱×۳۱سم [رایانه]

۲۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× رشته غه چیکتی نچه در یتیم؛ **انجام:** اوزات تینکری نواسی غه تیل ×× نواار توغ ایستر ایسانک شکر قیل
شامل: ۱. حیرة الابرار، ۲. فرهاد و شیرین، ۳. لیلی و مجنون، ۴. سبعه سیاره، ۵. سد سکندر خاتمه سد اسکندر، و از اول سد اسکندر چند برگ افتاده و ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن و نفیس؛ جلد: چرمی، ۳۲۹گ، ۴۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۷۰]

● **خمسه هاتفی** / شعر / فارسی

xamse-ye hātefī

هاتفی، عبدالله بن محمد، - ۹۲۷ ؟ قمری

hātefī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1521)

از خمسه هاتفی فقط این چهار کتاب انشاء گردیده: لیلی مجنون، شیرین و خسرو، هفت منظر و تمرنامه یا ظفرنامه، و از کتاب پنجم وی نامی در جایی و اثری در کتابی نیست، شاید توفیق به مبادرت جواب مخزن الاسرار را نیافته باشد. سام میرزا در تحفه سامی می‌گوید به سال ۹۱۷ که شاه اسمعیل پس از فتح بلاد خراسان متوجه عراق بودند در حوالی قصبه خرجرد جام جهت زیارت ترتب شاه قاسم انوار نزول فرموده بودند، بر سبیل گشت به در باغ هاتفی رسیدند. مولانا خبردار شد و به استقبال شتافت، مورد عنایت واقع شد و طالب چند بیت از اشعار او شدند، مطلوب شد و مورد تحسین واقع گردید و مأمور به نظم فتوحات شاهی شد، در حدود هزار بیت از آن را به نظم آورد اما

توفیق اتمام نیافت و چند بیت از این مثنوی نیز در تحفه سامی نقل گردیده است. ارادت خود را به سید قاسم انوار در لیلی و مجنون تصریح نموده و این مثنویات را از برکات آن مرشد کامل دانسته و در همین کتاب تشیع خود را اظهار داشته و در اینجاست: یارب که کنی خجسته نامم ×× در دین دوازده امامم / بخشای بهاتفی ز کوثر ×× یک جرعه بحق آل حیدر / گردد چو زبان بگفت گویم ×× مداح علی و آل اویم.

آغاز: لیلی و مجنون: این نامه که خامه کرد بنیاد ×× توقیع قبول روزیش باد (در حدود ۲۰۰۰ بیت).

شیرین و خسرو: خداوندا به عشقم زندگی ده ×× بفرقم تاج عز بندگی ده (در حدود ۱۷۰۰ بیت).

هفت منظر: ای نگارنده صحیفه غیب ×× نام تو صدر صفحه لاریب (درحدود ۲۴۶۶ بیت).

تمرنامه: به نام خدایی که فکر خرد ×× نیارد که تا کنه او پی برد (در حدود ۴۶۵۶ بیت).

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دو صفحه نخستین لیلی مجنون نقاشی و میناکاری و تذهیب ظریفی گردیده، با دو سرلوح ظریف کوچک، مجدول مذهب، مرحوم رضا قلیخان هدایت شرحی در معرفی از نسخه و مؤلف آن به سال ۱۲۸۳ در تبریز نوشته، یادداشت ورود به کتابخانه اعتضاد السلطنه؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج؛ ۳۱۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۵۴۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۹۴

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح زیباست، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۱۳۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۴۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۹

خط: نستعلیق، کا: پیر علی کاتب الجار، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، یک سرلوح؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۵ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۵۰۴]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۱

آغاز: مغنی بیاران نو آئین نوا ×× دل دردمند مراده نوا

خط: نستعلیق، کا: زین العباد شریف، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: ادریس ابن حاج سلیمان مشهور به ابن البهلوان به سال ۱۰۳۵؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۹۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۴۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۰

آغاز: ای مرهم ریش دلفکاران ×× وی چاره کار خام کاران؛ **انجام:** الهی چون این نقش فرخ نهاد ×× بآخر رسید آخرش خیر باد

شامل: «لیلی و مجنون» و «شیرین و خسرو» و «هفت منظر» و «تیمورنامه»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن عبدالرحیم، تا: ۱۲۲۳ق؛ دارای۲۶ نقاشی و پیکره آب و رنگ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ – ۱۹۹]

← خمسین عمادی ⟵ اربعین جلالی
← خمسیه ⟵ مغانم القدسیة
← خمسیة ⟵ الخمس فی حال الغیبة و حکمة غیبة الامام

● **الخمسیة = در احکام خمس** / فقه / عربی

al-xumsīya = dar ahkām-e xoms

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ – ۱۲۶۶ قمری

sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

فقه مختصر استدلالی است شامل مباحث، وقف، هبات، اجاره، وکالت، صلح. به پیش نویس مؤلف می‌ماند.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۵۸]

● **خمسیة** / رمل / عربی

xamsīya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۰

آغاز: الحمدلله علی نعمائه و نشکره علی تواتر آلائه؛ **انجام:** اذا مضی علیها اربعة ایام او سنة.

نسخه ناقصی است در رمل که مؤلف و کاتب و تاریخ تألیف و کتابت آن ذکر نشده و مشخصات مؤلف پس از تتبع به دست نیامد. کتابت آن را از سبک خط حدس می‌توان زد که از قرن ۷ و ۸ بیرون نیست؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ کاغذ: ایرانی و ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۲۱]

● **الخمیس فی احوال نفس النفیس = تاریخ الخمیس** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

al-xamīs fī aḥwāl-i nafs-in nafīs = tārīx-il xamīs

دیار بکری، حسین بن محمد، – ۹۶۶ ؟ قمری

dīyār bakrī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1559)

تاریخ تألیف: ۸ شعبان ۹۴۰ق

کتابی است مشهور در سیرت رسول اکرم (ص) مشتمل بر «مقدمه» و سه «رکن» و «خاتمه»: المقدمة: فی الحوادث من اول خلق نوره الی زمن ولادته در سه «طلیعه»: ۱) تعریف النبی و الرسول و اولی العزم و الخاتم و الفرق بینهم و بین البشر، ۲) ذکر خلق السماء و الارض و مدة خلقهما و خلق الملایکة و الجان و ...، ۳) ولادة عبدالله و نذر عبدالمطلب ذبحه و ...؛ رکن ۱. الحوادث فی عام ولادته الی زمن نبوته، در سه «باب»: ۱) الوقایع من عام ولادته الی السنة الرابعة و العشرین من ارتحال ابی طالب مع النبی ، ۳) الحوادث من السنة الخامسة و العشرین الی الاربعین من مولده؛ رکن ۲. الحوادث من ابتداء نبوته الی زمن هجرته؛ رکن ۳. الحوادث من زمان هجرته الی زمان وفاته، در یازده «موطن»: ۱) وقایع السنة الاولی من الهجرة، در دو فصل: الفصل الاول: فی خروجه مع ابوبکر من مکة الی الغار ...، الفصل الثانی: من انتقاله الی باطن المدینة، ۲) حوادث السنة الثالثة من الهجرة، ... ۵) حوادث السنة الخامسة من الهجرة، ۶. وقایع السنة السادسة، ۷. وقایع السنة السابعة، ۸. وقایع السنة الثامنة، ۹. وقایع السنة التاسعة، ۱۰. وقایع السنة العاشره، ۱۱. وقایع السنة الحادیة عشر من الهجرة؛ الخاتمه: در دو «فصل»: ۱) ذکر المتفرقات من کتابه و رفقائه و حرسه و خدمه و شعرائه ...، ۲) ذکر الخلفاء الراشدین و خلفاء بنی امیة و العباس. در خاتمه تا وقایع جلوس سلطان مراد سوم ذکر شده است.

آغاز: بسمله - الحمدالله الذی خلق نور نبیه قبل کل اوائل ثم خلق منه کلاشیئ من الاعالی و الاسافل ... اما بعد فیقول المستوهب من الله ذی المنن العبد الضعیف حسین بن محمد بن الحسن الدیار بکری غفرالله له و لو الدیه ... هذه مجموعة فی سیر سیدالمرسلین و شمایل خاتم النبیین (ص) ... انتخبتها من الکتب المعتبره ... و سمیتها بالخمیس فی احوال نفس نفیس و رتبتها علی مقدمة و ثلاثه ارکان و خاتمه ...

آغاز جلد دوم: بسم الله الرحمن الرحیم و به الاعانه و فی عزوة المریسیع وقع افکٔ عایشه رضی الله عنها و فی الاکتفا ...

چاپ: قاهره، المکتبة الوهبیة، ۱۲۸۳ق؛ قاهره، المطبعة العثمانیة و مطبعة عبدالرزاق، ۱۳۰۲ق

[چلبی ۴۷۵/۱؛ معجم المطبوعات ۸۹۷؛ دنا ۱۰۲۰/۴-۱۰۲۱؛ الاوقاف العامة موصل ۲۱۲/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و توفی فی اثنتین و ثمانین و تسعمائه و تولی السلطان میرزا خان نصره الله فی التاریخ المذکور و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و الحمد لله علی کل حال و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دو صفحه اول مجدول به زر و مشکی؛ مهر: «عبادالله ۱۱۸۸» (هشت گوش)، «لفخر الدین احمد خان ۱۱۸۸» (مستطیل)؛ تملک: فخر الدین احمد خان؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، ۳۷۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۰۸]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۵ - ب

این نسخه پاره ای از کتاب خمیس است برابر با س ۳ از پائین ص ۳۳۵ ج ۱ تا س ۴ ص ۱۴۲ ج ۲ چاپ ۱۲۸۳؛ خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه را در ۱۲۸۵ آقا شاهزاده لطفعلی خان پسر موید الدوله به نادر قاجار پسر بدیع الزمان بخشیده، خط مؤید الدوله طهماسب میرزا پسر محمد علی میرزا پسر فتحعلیشاه مورخ ۱۲۶۰ در صفحه عنوان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۳گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: - ۳۳۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** خرج بهرول و تهرول اصحابه معه حتی ... لبیت منهم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن تریاکی، ۳۸۳گ، ۲۹ سطر (۱۲×۳۱)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۳۹۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** من جمع هذا الکتاب بعون الملک الوهاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۲ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن عنابی، ۵۴۲گ، ۳۳ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۸ - ۴۴۷]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم النصف الاول من کتاب الخمیس المطول و تیلوه النصف الثانی و ذلک ممارسمه باسم مولانا الحاکم الاجل قدوة الحکام کهف الانام علی پاشا بن محمد پاشا خلدالله ملکه الی یوم الدین بحق محمد سیدالمرسلین آمین و الحمدلله رب العالمین و کان ذلک بقلم الفقیر الحقیر علی بن عثمان بدیوی غفرالله و لو الدیه و لمن کتبت له و لجمیع المسلمین اجمعین آمین. پایان جلد دوم: و قد وقع الفراغ من کتابة هذا الکتاب بعون الملک الوهاب ... عصر یوم الاربعا و هو الیوم الرابع من شهر ربیع الثانی احد شهور سنه اثنتین و تسعین بعد الالف من الهجرة ... بقلم الحقیر الفقیر ... علی بن عثمان بن حاجی بدیوی ... و کتب برسم مولانا الاجل الاکرم المحترم المکرم ... علی پاشا بن محمد ادام الله ...

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ خوب، کا: علی بن عثمان بن بدیوی، تا: ۱۰۹۲ق؛ یادداشتی به خط طهماسب میرزا مؤید الدوله به سال ۱۲۶۴ در باب خرید دو جلد کتاب خمیس؛ مجدول؛ کاغذ: ختایی؛ جلد: مقوای روکش چرم، ۵۲۹ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا حلیمة لقد خشیت ان یکون ابنی قد اجیت و انطلقی نرددا

بقیه این نسخه در شماره ۳۱۵۴۴ می‌آید و این هر دو شماره با هم

نیم اول کتاب را تشکیل می‌دهند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع پیشانی دار، مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج فرنگی سبز، ۱۳۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۲۱۲]

۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۵۴**

آغاز: قیل ان ینظر به ما نتخوف منه قالت حلیمة فاحتملنا حتی قدمنا به الی امه؛ **انجام:** و فی مسلم حدیثان و الباقی فی سایر الکتب و الله اعلم و حسبنا الله و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم. تم النصف الاول من کتاب الخمیس یتلوه النصف الثانی ... ان شاء الله تعالی

این شماره ادامه نسخه ۳۱۴۸۵ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۸۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج فرنگی سبز، ۱۴۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۴×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۲۱۲]

۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۳۰**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المسلم حدیثان و الباقیة فی سائر الکتب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۳۰۰گ، ۲۹ سطر (۱۰×۲۱/۴)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۷ – ۸۲]

۹. **تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸ – ب**

کامل؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن ملا ابراهیم، تا: ۳ رمضان ۱۲۸۵ق؛ از روی نسخه مورخ روز چهارشنبه ۴ ربیع الثانی ۱۰۹۲ نوشتن آن را به انجام رساند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کبود، ۴۶۵گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: – ۳۳۶]

۱۰. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۴۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم النصف الاول من کتاب الخمیس المطول و یتلوه النصف الثانی و ذلک مما رسم باسم مولانا الحاکم الاجل علی پاشا بن محمد پاشا خلدالله ملکه ... و کان ذلک بقلم الفقیر الحقیر علی بن عثمان بدیوی غفرالله له و لوالدیه و لمن کتبة له و لجمیع المسلمین اجمعین امین. امین. تم

خط: نسخ متوسط، کا: علی بن عثمان بدیوی، بی‌تا؛ نوشته شده: «ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزای مویدالدوله بتاریخ شهر محرم الحرام توشقان ئیل ۱۲۹۷ داخل کتابخانه مبارکه موزه مبارکه سرکاری شد»، مجدول گلی رنگ؛ مهر: مویدالدوله، مشیر السلطنه، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: بغدادی ضخیم، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۵۷۵ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ – ۳۱۳]

● **الخنثی (رسالة فی)** / فقه / عربی

al-xunṯā (r.-un fī)

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ʻalī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

رساله‌ای است در خنثی و احکام شرعی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن مشکی، ۵گ (۹۵–۹۹)، ۱۷ سطر، اندازه:۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۶۷]

● **خندق نامه** / شعر، تاریخ اسلام / فارسی

xandaq-nāme

منظومه حماسی است در بیان غزوه خندق و بیان رشادت‌های حضرت علی (ع) در این جنگ، گویا بخشی از حمله حیدری باذل مشهدی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۴۵/۱-۲۱/۶۵

آغاز: چنین است حکم جهان آفرین ×× که اکنون تو با سید المرسلین ... نزدیک آن سرافراز ×× روی خود زلطف وکرم پیش باز؛ **انجام:** به هر سایه سنگ وادی شتافت×× دم ا زصبحش آخر دم کوه یافت / چو گردید آن کوه زرین بلند ×× چو آن گشت روشن چو روی شرند

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد بن محمد تقی، تا: پنج‌شنبه شوال ۱۲۴۲ق، حسب الخواهش حاجی قاسم بن امین دستجردی؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۷۷۲]

← خواب ⊱ تعبیر خواب

● **خواب** / خوابگزاری / عربی

xāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۴/۷–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۶]

● **خواب** / خوابگزاری / فارسی

xāb

غیر همانند:

۱. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۱۱**

آغاز: بدانکه خواب به دو قسم است طبیعی و غیر طبیعی، قسم طبیعی که؛ **انجام:** به امور کائنه در مکمن غیب می‌یابد و الله اعلم بحقائق الامور

رساله‌ای است در بیان خواب و خواب دیدن و انواع آن؛ خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد متخلص به رافع، تا: ۱۰۷۸ و ۱۰۷۹ق، جا: اصفهان؛ از برگ ۱۳۱ر تا ۱۹۰پ متفرقات شعر و حدیث است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۲۹ر–۱۳۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۹/۵سم [مؤید: ۳ – ۳۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۴۶

آغاز: مفتاح خزائن معارف محامد احدی الذات است که شهسوار میدان حقایق در مقام تمجیدش جز بکلام لا احصی زبان نگشایند ... اما بعد این مقدمه چندیست در بیان لمیت صور و اشباحی که مردم را در خواب و گاه در بیداری مثل بعضی بیماری میماند برسم الخدمة بزرگواری ... سمت تقریر ... مییابد

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵ص (۳۸۳–۳۸۷)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۱۰۲۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۹۷/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۵ – ۳۰۲]

● خواب دیدن پیامبر / خوابگزاری / فارسی

xāb dīdan-e payāmbar

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

گفتاری است کوتاه، از دستورهایی برای در خواب دیدن پیامبر (ص).

آغاز: هرکه خواهد که حضرت رسول ص را در خواب ببیند چون نماز شام بگذارد سخن نگوید

[دنا ۱۰۲۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۳۹/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۲۷

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۰۶پ–۲۰۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ – ۶۷۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۱۵

نام مؤلف به استناد فهرستواره ۳۳۹/۷ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۲گ (۱۴۱پ–۱۴۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ – ۶۷۰]

← خواب دیدن در ایام ماه ≻ خواب نامه منظوم
← خواب دیدن در ایام ماه ≻ تعبیر خواب

● خواب دیدن در هر ماه عربی / خوابگزاری / فارسی

xāb dīdan dar har māh-e 'arabī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۷–طباطبائی

آغاز: منقول است از امام جعفر صادق علیه السلام که در چهاردهم و سیزدهم باطل است

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ – ۲۰۱]

● خواب دیدن سکینه خاتون (دختر امام حسین (ع)) / تاریخ معصومین / فارسی

xāb dīdan-e sakīne xātūn (doxtar-e emām hoseyn)

رساله مختصری است در بیان بی‌قراری حضرت سکینه خاتون دختر امام حسین (ع) پس از شهادت پدر و در خواب دیدن وی، که بر اساس روایات اسلامی و به نثری آمیخته به شعر نوشته شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۰۳

آغاز: خواب دیدن سکینه خاتون اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند که در زمانی که صیاد جور؛ **انجام:** بسوی خلد چه منزل کنی بگو تو به باب ×× که تاب هجر ندارد تو عمه را دریاب انا الله و انااليه راجعون

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، افتادگی بین برگ‌های ۱ و ۲، جدا بودن برگ ۲ از نسخه؛ خریداری از عاطفی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: ورقه کاغذی نخودی، ۵گ، ۱۲سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۳سم [رایانه]

● خواب دیدن محمد بن مسلم و تعبیر امام صادق (ع) / خوابگزاری / فارسی

xāb dīdan-e mohammad ebn-e moslem ve ta'bīr-e emām sādeq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۵۷

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۶۴) [مختصر ف: – ۳۳۷]

● خواب شگفت / بهائیت / فارسی

xāb-e šegeft

اصفهانی، فتحعلی

esfahānī, fath-'alī

در این اثر مؤلف که از بهائیان بوده به گمان خودش ریشه اختلافات مذهبی و موهومات و انحرافاتی را که در کسوف دین در میان مسلمانان رواج یافته بررسی کرده و به اظهار نظر پرداخته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۷۳

آغاز: از خواب شگفت یا رساله مرحوم آخوند ملا فتحعلی اصفهانی تألیفی است که «مضاد» و «مفاسد» اختلافات مذهبی و موهومات و انحرافی که؛ **انجام:** چنان من متأثر شده و به دیگر افتادم که از شدت جزع و فزع بیتاب گردید و از خواب [بیدار] گردیدم انتهی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخ ناخوانا؛ کاغذ: کاغذ دفتری خطدار، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نقشدار نارنجی، ۱۴۱گ، ۲۳ سطر (۱۴/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رایانه]

● **خواب صبحگاهی غافلان ...** / متفرقه / فارسی

xāb-e sobhgāhī-ye qāfelān ...

دردی اصفهانی، اسمعیل، ق۱۴ قمری

dordī esfahānī, esmā'īl (- 20c)

خواب صبح‌گاهی غافلان یعنی اسباب نکبت مسلمانان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۵۵-ف

چاپ سنگی مطبع نورد کن سکندراباد در ۱۳۰۹ با نشان شیر و خورشید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ B689 [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۳]

● **خواب علمی یا تنویم مغناطیسی** / فیزیک، روان‌شناسی / فارسی

xāb-e 'elmī yā tanvīm-e meqnātīsī

؟ امین دفتر، محمد بن عبدالله، - ۱۳۲۸ قمری

amīn daftar, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1910)

نسخه‌ای از خواب مغناطیسی امین دفتر در کتابخانه امیرالمؤمنین نجف نگهداری می‌شود. اما از آنجا که در فهرست مشخصات دقیقی از آن ارائه نشده نمی‌توان به یقین گفت نسخه ما هم همان کتاب باشد. از آن جا که این چند شماره یادداشت‌های امین دفتر است و خط آن هم به نوشته‌های او شبیه، حدس می‌زنم مؤلف رساله همو باشد. از انجام ناقص مانده است. (حکیم)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۱/۲

آغاز: خواب علمی یا تنویم مغناطیسی یا هیپنوتزم از فنون جدیده و علوم حدیثه است که علما در حقیقت و ماهیت آن اختلافات بزرگ کرده‌اند. استاد کامل حضرت نجیب مشعلانی سالیان بسیار درین مطلب زحمت کشیده، مخصوصاً درس خوانده به جزئیات آن پی برده لایحه ای به جریده غرای الهلال فرستاده است. اصل مکتوب را در جریده ثبت و ما برای اطلاع هموطنان به فارسی نقل نمودیم. خواب مغناطیسی علمی است به ظاهر در کمال تازگی و غرات و در باطن در نهایت سادگی و بساطت؛ **انجام:** با بسیاری از دوستانش از این راه صحبت می‌نمود طوری که با تلگراف به هیچ وجه اختلاف نداشت و سهولت و آسانی

خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، کا: احتمالاً مترجم، تا: قرن ۱۴؛ ۸گ، ۱۴سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۵۳۷]

● **خواب‌گزاری** / خوابگزاری / فارسی

xāb-gozārī

ابن سیرین، محمد بن سیرین، ۳۳ - ۱۱۰ قمری

ebn-e sīrīn, mohammad ebn-e sīrīn (654 - 729)

به نظم

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۶/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج حنایی، ۲۰ص (۴۴۷-۴۶۶)، ابعاد متن: ۱۰×۱۹، اندازه: ۲۰×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۵۸]

● **خواب گزاری** / خوابگزاری / فارسی

xāb-gozārī

محمد بن عبدالله

mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh

کتابی است در تعبیر خواب مرکب از سه کتاب تألیف دانیال و ابن سیرین و کرمانی که هر سه به خوابگزاری شهرت دارند و در کتب این علم نامشان در ردیف اول برده می‌شود. مترجم کتاب دانیال به عربی شخصی بوده است به نام خلیل اصفهانی که در عهد مهدی خلیفه (۱۵۸ق) می‌زیسته است و کتاب دانیال را از سریانی به عربی برگردانیده است. در آن به روش پیشینیان در بسیاری از جاها از خود یاد کرده و گفته که «محمد بن عبدالله گفت: اندر نامه‌ای یافتم به استاد» (ص ۱۴) و «محمد بن عبدالله گفت: چنانکه خواننده این نامه را از دانستن فال و زجر چاره نیست همچنین باید که «او را علمی بود اندر فراست» (ص۴۱) و «محمد بن عبدالله گفت که اندر نامه‌ای خواندم» (ص۶۲). در صدر نامه کلیات است در خواب‌گزاری (ص۱-۱۱)، سپس کتاب دانیال (ص۱۱-۴۵)، ترجمه خلیل اصفهانی خداوند ترجمه کتاب دانیال از سریانی به تازی (ص۳۷)، آنگاه کتاب پسر سیرین (ص۴۷-۵۳) و سخنان ابواسحق کرمانی معاصر مهدی عباسی در دستور فی الرؤیا که «شناخته‌تر شده [بود] اندر همه جهان از آفتاب اندرین علم و هیچ چیز اندرین نامه نگفته [بود] که چند بار نیازموده [بود]» (ص ۶۲) (۵۳-۶۶)، سپس نهاد کتاب بر حروف معجم است از «الله» تا «وداع» (در نسخه) و در اینجا هم از کرمانی و پسر سیرین نقل می‌شود.

چاپ: آقای ایرج افشار، ۱۳۴۷ش

[مکتبة امیرالمؤمنین ۲۴۵/۱؛ نشریه ۲: ۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۷

آغاز: نباید از چهار پای و درخت و جزین چنانک هیچ چیز بوی پوشیده نشود و همه نسخه از لوح محفوظ گیرد بدانچ بهر یک خواهد رسید از نیک و بد این جهان و آن جهان و هر گاه که وقت آن بود که خواهد رسیدن او را اندر خواب مژده دهد؛ **انجام:** باب رؤیة الوداع: اندر دیدن بدرود کردن ــ اگر بینند کی با کسی هم سفر خواست شدن یا بمشایعت رفت یا خود او بسفر می‌رفت و مردم با او بمشایعت می‌رفتند کی او را بدرود کنند او

از آن حال کی هست بگردد و با سر آن هرگز نیاید و اندرین خواب هست کی کار او بهتر شود و نیز هست کی کمتر شود و این بدان تعلق دارد کی با خداوند خواب را گفتار اندر فال چگونه اند
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: محمد مهدی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۱۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۴۵-ف و ۲۴۱۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳/۵-ف

نسخه اصل: موزه قونیه ۵۹۳۱. مانند نسخه بالا؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۱]

● خواب گزاری / خوابگزاری / عربی

xāb-gozārī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۳/۱۰

برای محمد خوارزم شاه پادشاه بلخ که دانشمندان کشور او به دستور او ساخته اند و به ترتیب تهجی به شرطی که تنها در یک برگ باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۴۵۸-۴۶۰)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۰×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۷۵]

● خواب گزاری / خوابگزاری / فارسی

xāb-gozārī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۳۲

قسم اول در اصول اندر آن سی و پنج باب است: ۱. اندر شناختن حقیقت آدمی، ۲. اندر بیان روح ما که آدمی بر آن قایم است، ... ۳۵. اندر ذکر خوابهایی در ساعتی از ساعتهای شب و روز. قسم دوم در فروع در آن پنجاه و دو باب است: ۱. اندر دیدن حق تعالی و دیدن عرش و کرسی و لوح محفوظ، ۲. اندر دیدن انبیاء، ... ۲۸. اندر بیرون آوردن تعبیر از قرآن و حدیث و امثال و نظایر: بدان که معبر باید که چون کسی از وی خوابی برسد نخست اندر قرآن نظر کند که دلیل ایند علم اندر قرآن بسیار است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ ۱۳۰ص، ۱۵سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [نشریه: ۷ - ۱۵۰]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۲۰

آغاز: انداخت و چون از خواب در آمدم سر آمد معبران عهد خود بودم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: غلامحسین صالح زاده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۲۹۱گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۰۳۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۹

در نود و نه باب به فارسی از دانشمندی شیعی متاخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۱و۱۲؛ آغاز در فهرست باب‌ها و انجام در باب ۹۸ افتاده؛مهر:محمد تقی بن محمد باقر یزدی؛کاغذ:سپاهانی، ۲۴۵گ، ۱۶ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۶۵/۲

پراکنده‌هایی در خوابگزاری و شعر فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۵ - ۲۹۱]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۸۷/۴

آغاز: حرامی که در آن ریخته شود، یا غسلی که از زنا کند.؛ **انجام:** دشمن فرو مایه و دون بود، اما مهربان و ...
ناشناخته. به ترتیب الفبایی، هر حرف در یک «باب». برای نشانی: باب الالف. آب صاف. روزی حلال است و نعمت و علم، و تیره (آن) غم و اندوه است، و روان (آن) میراث. اگر کسی دید که بسیار می‌خورد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ ۱۶گ (۱۱۳ر-۱۲۸پ) [ف: ۲ - ۹۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵/۲

آغاز: ا دلیلست بر یافتن مراد ب دلیلست بر بلا و رنج ج دلیلست بر شادی و فرح د دلیلست بر بزرگی و سعادت؛ **انجام:** ث دلیلست از کسی دلتنگ شدن خ دلیلست بر فوت مال
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۴۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۸-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۴/۳

آغاز: معبر گفت در تعبیر خوش راز ×× گرت باشد شنو تا گویمت باز؛ **انجام:** اگر مفس گردد تو نیکو ×× و گر زین خواب خواهد گشت تعبیر
به نظم فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۰گ (۲-۲۱)، ۱۵سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۲

به نظم؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۰]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۷۴/۶

آغاز: یا من ارقدنی فی مهاد امنه و امانه و ایقظنی الی ما منحنی به من منه و احسانه؛ **انجام:** با معبر گفت و تأویل کرد که باید در مقام حکومت باشد که القضاة ... یا در مرتبه خلت
ساخته شده برای فتحعلی شاه قاجار؛ بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۸ص، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۵۰]

۱۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۱۵

در تعبیر رؤیا، ناشناخته، تاریخ ۱۳۴۵ق را داراست؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: آغاز [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۳

آغاز: نکته خامس. در آنکه خوابهای امیدوار [ی] باشد، اما در تأثیر [تأ] خیر افتد، چه نبات هنوز در نشو و نما بود. و تأثیر خواب تابستان بیشتر و پیشتر باشد، بنابر ظهور و آثار فواکه. و آثار خواب خزانی و زمستانی کمتر راست آید. و علی کل تقدیرین؛ **انجام:** یوزپلنگ. به تأویل دشمنی بود آشکارا، و گویند در محبت و عداوت مذبذب باشد. و گویند که اگر دید که آنرا بکیفیتی از کیفیات در قبض آورد، از قبیله دشمن زین خواهد. و اگر دید که یوز بسیار مطیع او شدند ... از وی منفعت یابد. ختامه ... در آخر بیامد به نیک اختری.

ناشناخته. بسیار نزدیک به «کامل التعبیر» ابن سیرین. نخست ۱۰ «نکته» مقدمه مانند است. سپس خوابگزاری به ترتیب الفبایی از «آبادانی، آب، آب بینی» تا «یخ، یخچال، یشم، یوزپلنگ». برای نشانی: حرف الالف. آبادانی. به تأویل هدایت و منفعت باشد. و ینعکس بالعکس. و اگر دید که عمارتی خیر کرد. در صلاح دین کوشد، و اگر دید که به احیای موات مشغول فایده دنیوی باشد، و اگر دید بنایی ساخت، زنی خواهد یا زفافی سازد. نسخه از «نکته» پنجم را دارد: نکته ۵. در آنکه خوابهای امیدواری باشد، اما در تأثیر تأخیر افتد، ۶. در استخاره صادق از رؤیا، ۷. در آداب مقرر خواب (از چه کسانی نباید پرسید)، ۸ دقایق علم تعبیر بر طریق تمثیل، ۹. در آداب معتبر در تعبیر (مسایلی که بایستی مورد نظر باشد)، ۱۰. در بیان زجر و فال و خوابهای مقلوب؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا بهاءالدین کلباسی، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۳۷ق، به دستور شاهزاده اردشیر میرزا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی تیماج مشکی پوشانیده، ۴۹۷ص، ۱۷ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۹۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۲-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزدی ش ۳۰۸۳. آغاز نسخه از میانه فصل ۷ است تا فصل ۱۵ سپس به ترتیب تهجی است از الف تا یاء. گویا تحریر تازه‌ای است از کامل التعبیر حبیش تفلیسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۹گ، [فیلمها ف: ۱ - ۸۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۸/۸-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

● خواب گزاری ابن سیرین / شعر،خوابگزاری / فارسی

xāb-gozārī-ye ebn-e sīrīn

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱۳

به نظم فارسی، هر بیتی درباره چیزی است و عنوان آن در نسخه در میان دو بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۲۴۶]

● خواب مقاتل بن سلیمان / متفرقه / عربی

xāb-e moqātel ebn-e soleymān

درباره اسم اعظم الهی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۱۶

آغاز: عن مقاتل بن سلیمان انه طلب معرفة الاسم الاعظم ... الی الله تعالی مدة طویلة فاری فی منامه عند صخرة بیت المقدس و هو الذی اذا دعی به اجیب

خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۵۷)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۴]

● خواب ملاصدرا / متفرقه / عربی

xāb-e mollā-sadrā

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

خوابی است که خود صدرای شیرازی دیده است: وجدت بخط جدی امام العلماء وصدرالمتألهین نورالله تربته الشریفة ماحاصله: انی رأیت فی المنام لیلة ثلثین من شهر الله لعام ثمان و عشرین و الف من هجرة ...

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۳۱/۱۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالله ابن الصدر الشیرازی ابراهیم، تا: شوال ۱۱۱۴ق؛ کاغذ: سپاهانی گل و بوته‌دار، جلد: تیماج زرد، ابعاد متن: ۹×۱۹، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۶۴]

← خواب‌نامه > خلسه

← خواب‌نامه > تعبیر خواب

← خواب‌نامه > تعبیر خواب

← خواب‌نامه > خواب‌گزاری

● خواب‌نامه / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme

ابن سیرین، محمد بن سیرین، ۳۳ - ۱۱۰ قمری

ebn-e sīrīn, mohammad ebn-e sīrīn (654 - 729)

منسوب به محمد ابن سیرین و ابراهیم بن عبدالله.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۴

آغاز: بسمله، بدانکه این کتاب خواب نامه را محمد بن سیرین و

ابراهیم بن عبدالله؛ **انجام:** بیست و نهم و سی ام راست بود ... ذیحجه الحرام سنه ۱۳۴۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۱ق [الفبائی: ۲۴۱]

● **خواب‌نامه** / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme

نافجی، نصرالله بن حسن، ق۸ قمری

nāfejī, nasr-ol-lāh ben hasan (- 14c)

جزئیاتی از احوال فضل الله حروفی (۷۴۱-۷۹۶ق) است.
[فهرستواره منزوی ۲۱۲۷/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹/۱۰-ف
نسخه اصل: واتیکان ش ۱۷ (فهرست ص ۴۳)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۴گ [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۲]

● **خواب‌نامه** / طب / فارسی

xāb-nāme

بسحاق اطعمه، احمد بن حلاج، - ۸۳۰ ؟ قمری

boshāq-e at‘ame, ahmad ebn-e hallāj (- 1427)

به نثر و نظم، به شیوه «کنز الاشتها». از غذاها گفتگو کرده است. پس از دیباچه که در آن خواب دیدن خود را یاد کرده، نه باب آورده است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۵/۵
آغاز: رساله. بر ضمیر منیر و رأی و قاد هر بصیر از صغیر و کبیر و غنی و فقیر پوشیده نماناد؛ **انجام:** در مطبخ ندارد، که آن بهشت باقی است، بحق محمد المصطفی و آله ...
خط: نستعلیق، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ربیع الاول ۸۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵گ (۶۳پ-۷۷ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [ف: ۸ - ۱۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۶۰۵۶/۲
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۱۸۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۹/۲
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۳۷]

● **خواب‌نامه** / شعر، خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme

ثنائی مشهدی، حسین بن محمد، - ۹۹۶ ؟ قمری

sanā’ī mašhadī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1588)

آغاز: بنمود خواب راست اول ماه؟×× در دو و سه ز خواب عکس بخواه / چارم و پنجم است از تقدیر×× مدتی در توقف و تاخیر

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** لیک باید ترا وقوف تمام ×× تا مگر چاشت را نگویی شام
در ۱۷ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: قرن ۱۳، جا: محمد آباد بیدر؛ ۴گ (۱۳۱ر-۱۳۴پ) [ف: ۷ - ۳۶۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۱۹-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۱۵]

● **خواب‌نامه** / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme

میرزا هدایت مستوفی، ق۱۳ قمری

mīrzā hedāyat-e mostawfī (- 19c)

از میرزا هدایت مستوفی درباره خواب، در آن از پیشرفت دانش‌های ریاضی و طبیعی و خام ماندن علوم روانی گفتگو می‌کند، سپس در ماهیت رویا گفتگو شده است.
آغاز: بسمله. جواب تحقیق مقرب الخاقان میرزا هایت مستوفی در خصوص مسئله خواب. اول باید دانست که مسائل متعلقه بعلومی که خارج باشند از دایره ریاضی ...
انجام: رویا الکاذب و الشاعر، لان القوة المتخلیة منهما قد عودت الانتفالات الکاذبة الباطلة. و الله اعلم. حرره شهر صفر من شهور ۱۲۸۵. نوشته ها در دو ستون.
[فهرستواره منزوی ۱۴۰/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۴ص (۵۴۶-۵۴۹) [ف: ۹ - ۲۰۵]

● **خواب‌نامه** / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme

عضدالملک، علی رضا بن موسی، ۱۲۳۸-۱۳۲۸ قمری

‘azod-ol-molk, ‘alī rezā ben mūsā (1823 - 1910)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۹
آغاز: بسمله. چون مطابق مضمون بلاغت مشحون من و انا فقدر انا؛ **انجام:** الخالص این خواب هم از خوابهائی است که اسباب نهایت تعجب است
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج [رایانه]

● **خواب‌نامه** / شعر، خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme

اثر، قربان علی بن علی عسکر

asar, qorbān ʻalī ebn-e ʻalī ʻaskar
از قربان علی بن علی عسکر بن موسی متخلص به اثر، به نظم فارسی به ترتیب تهجی.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۷۶
آغاز: پیغمبر اگر بخواب ببیند ×× کارش به دون کون نظام گیرد؛ **انجام:** شد ختم کتاب خواب نامه ×× تذکار اثر بهر زمانه / اخبار صحیح و با ادلات ×× تألیف شده است از روایات / از قربان علی بشد هویدا ××این علی عسکر ابن موسی
خط: نستعلیق، کا: حاج محمد باقر حکیم الابدان نقاش تبریزی، تا: یکشنبه ۲ ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ - ۱۵۰]

● **خوابنامه** / عرفان و تصوف / فارسی

xāb-nāme

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۱۱-ف
نسخه اصل: بادلیان land Or. 224؛ خط: نسخ، کا: درویش حسن، تا: جمعه پایان ربیع الثانی ۸۸۶ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۵
آغاز: بسمله و به نستعین، بدانکه این رساله ایست در علم تعبیر؛ **انجام:** دیگر شخصی بخواب دید که از ماه چراغ می‌گرفت نابینا شد
نویسنده می‌گوید چون معرفت احوال خوابها و کیفیت احکام رویا از مطالب شریف است لذا در دوازده فصل مسائل راجع به رویاء را آوردم: ۱. حقیقت خواب، ۲. دیدن نور، ۳. دیدن انسان و اعضاء خود او، ۵. دیدن جانوران، ۶. دیدن آثار علوی، ۷. دیدن آثار سفلی، ۸. باغ و بوستان، ۹. معدنیات، ۱۰. آلات صناعات، ۱۱. طعام و شراب و عطر و لباس، ۱۲. خوابهای بدیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶ص (۲۰۶-۲۳۱)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۵۸۷]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۰۴
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد این کتاب تعبیر از محمد بن سیرین ... انتخاب از کتب دانیال پیغمبر ... و از کتاب یوسف ... و از کتب معبران قدیم جمع کرده هر چه بکار آید با آیتهای قرآنی در این کتاب مندرج کرده است؛ **انجام:** و خلافی در آن نیست و الله اعلم بالصواب.
فهرست ۵۹ باب آن در دیباچه هست ولی در خود کتاب ۵۶ بابی بیش نیست؛ خط: نستعلیق، کا: حاج جدید الاسلام، تا: صفر ۱۱۲۶ق، برای میرزا محمد تقی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم[ف:۱۲-۲۶۱۱]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۸۹
آغاز: باب اول در دیدن حضرت عزت و فرشتگان و پیغمبران و ستارگان؛ **انجام:** هدهد در خواب دیدن مراحل روزی باشد ... انجام برگ بعدی ... راست و درست است بهر حال ... تمت التعبیر بعون الله الملك الکبیر
تعبیر خوابی است مختصر در ۵۱ باب، نام رساله در خود نسخه چنین آمده است؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ بدون نقطه «مهمله» می‌باشد؛ کاغذ: شرقی، جلد: کاغذی با مقوا، ۲۶گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۸ - ۴۳۹]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۴۱/۱
به روایت از امام صادق (ع). رساله‌ای کوتاه در تعبیر خواب‌ها و رؤیاها که به صورت منظوم و در ضمن ۹۲ بیت آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۴۰۱]
۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۲۱/۲
آغاز: [زیر وصالی رفته] روایتست از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام که در هر ماهی چند روز خواب تعبیر دارد و چند روز ندارد». آغاز اشعار: ابتدا می‌کنم بنام خدا ×× صانع تحت فوق ارض و سما؛ **انجام:** بمالد سفید شود، تمت، تمام شد کتاب تعبیر نامه هم ردیفی و هم نظمی به تاریخ دوازدهم شهر ذی قعده الحرام من شهور سنة ۱۲۵۲، اقل خلق الله میرزا محمد ابن عالیشأن ضابط الثانی آقا محمد حسین سنجانی ... . این نوشتم تا بماند یادگار ×× قاریا بر من مکن قهر و عتاب / هر کس که کند بحق ما بد عملی ××آن داند و ذوالفقار بازوی علی
رساله‌ای است به نظم و نثر در تعبیر خواب از کلام حضرت یوسف که در چه روزهایی خواب اعتبار دارد یا ندارد، بعد از روایتی از حضرت علی علیه السلام، خواب‌نامه منظوم (در ۳۲۸ بیت) شروع می‌شود، مقابل هر بیت اسامی اشیاء که در خواب آمده، نوشته شده، مانند سبزه، آب و درخت، جواهرات - سباع، طیور، فلزات، ایام و خسوف و کسوف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۰۵ق؛ ۱۴گ (۸۳ر-۹۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۲۳]
۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۵۶/۱۲
آغاز: خواب را هر شبی است تعبیری ×× هست در وی شتاب و تأخیری
کاتب: محمد ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی، ۸ص (۱۲۲-۱۲۹)، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۶]
۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۶/۴
بنظم و نثر فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ رجب ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۹۷پ-۱۰۰ر)، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۱/۵سم [ف: - ۳۳۵]
۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۳۵/۴
آغاز: خلق تا درجهان اسباب اند ×× همه در کشتی اند و در خوابند / تا روان شان چه بیند اندر خواب ×× زآن چه پیش آید از

خطا و صواب؛ **انجام:** خفته بیدار کردن آسان است ×× غافل و یکسان است / بس کن از قیل و قال و از ×× درگذر آنچه کرده تقدیر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد علی خراسانی، تا: ۱۲۳۰ق؛ ۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳۳/۷

آغاز: فصل در بیان خواب و صحت آن و قدری در بیان خوابها؛ **انجام:** او را نعمت و شرف و عزت باشد

رساله‌ای است بی سروته و فعلاً مشتمل است بر چهارده فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در فهرست شماره بازیابی به اشتباه ۱۲۰۲۳ ثبت شده؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۹۳]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۱

آغاز: بسمله، حرف الالف، آب. بدانکه آب ماده زندگانیست اشیا ء را در دنیا؛ **انجام:** اما آخر کارش به نیکی رسد والله اعلم بالصواب.

این کتاب بحث از رؤیا و اشکالی می‌کند که در خواب دیده می‌شود او نام این اشکال را بر حسب حروف تهجی مرتب کرده و در ذیل هر نام تعبیر آن رویا را به نقل از این سیرین و دانیال نبی آورده است البته در اینجا بیشتر تکیه بر قول ابن سیرین می‌باشد. در حقیقت این خواب‌نامه فرهنگ تعبیر رویاها و صور مرئی در خواب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، تریاکی، ۱۹۶گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۶ - ۶۹]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۱]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۴/۴

به فارسی در ۵۹ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۵۹]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۱۴/۱

آغاز: باب اول: فصل و سال بدانکه خواب در وقت برآمدن آفتاب نپرسیدن تا آفتاب تمام فرو نشود در وقت فریضه گذرادن نپرسید؛ **انجام:** و بیست هفتم و بیست و هشتم ماه در ... محروم است و بیست و نهم و سی ام ماه صحیح است زود تأثیر می‌کند

رساله‌ای کوتاه در تعبیر خواب‌ها و رؤیاها که در شصت فصل تنظیم شده است: ۱. در فصل و سال، ۵. در بیان دریاها و رودها، ۱۰. در غسل و تیمم، ۲۱. در دیدن زر و جواهر و مروارید، ۳۵. در سخن گفتن با سباع و بهائم، ۴۰. در دیدن آلات گاو و گوساله، ۴۵. در دیدن گرگ و روباه و شغال، ۵۰. در دیدن دیو و پری و جادویان، ۶۰. در دیدن غواص و غیره؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف بن عباس علی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: مدرسه چمازستان؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم[ف مخ:۲-۸۵۲]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸۶

بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۷/۴

آغاز: قصه زحوال خود سازم بیان ×× تا شوند آگه ز حالم دوستان / دیدم اندر ساوه خوابی بس غریب ×× هم مطول هم موحش هم عجیب؛ **انجام:** رو حدیث فحر و فقری را بخوان ×× چند گویم حال شیخا ای جوان

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن قاسم خان افشار، تا: ۱۲۸۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول دوستونی، رکابه‌دار؛ تملک: محسن سالمی، محمد حسین سلطان آبادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹ص (۲۵۶-۳۳۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۶۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۴/۷

از حکمای هند برای نوشیروان به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کا: غلام حیدر، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۱۴۰پ-۱۴۱ر)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۳۵]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۴/۱۸

۲۶۸ جدول است. منقول از ائمه معصومین است؛ خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کا: غلام حیدر، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۳۶]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۲/۷-عکسی

آغاز: خوابنامه حضرت یوسف (ع) هر کرا در خواب چیزی پدید گردد، در این ... مشتمل بر ده باب ... باب اول در دیدن نور خدایتعالی؛ **انجام:** و خطره دارد و صدقه باید داد تا بلا رفع شود، انشاء الله تعالی، تم ...

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۱۳۳. به روایت از حضرت یوسف (ع) در ۱۰ «باب» [دیباچه]، باب: ۱. در دیدن نور خدایتعالی، و باب‌های پسین بی‌شماره؛ خط: نستعلیق پخته، کا: غلام محمد قرشی، تا: ۱۳۱۵ق؛ ۳گ (۱۳-۱۵) [عکسی ف: ۲ - ۱۱۵]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۶/۱

آغاز: بسمله. روایت است از حضرت امام جعفر صادق ... هر خوابی که در موقعی ببیند خواه شب یا روز بدستور مسطور ملاحظه نماید؛ **انجام:** محمد بن سرین و بیدا (؟) که در عصر خود بوده اند.

در پنجاه باب؛ خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن حسین نوروزی تفرشی، تا: چهارشنبه ۲۲ شعبان ۱۳۴۸ق (۲ بهمن ۱۳۰۸ش)، جا: تهران، در زمان رضاشاه پهلوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای پارچه‌ای، ۲۰۷ص (۱-۲۰۷)، ۱۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۹۴]

۲۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۴۸/۲الف

آغاز: و اگر دید که با آفتاب جنگ کرد بر خلیفه و پادشاه خروج کند و الا حال بر وی منقلب شود. و اگر دید که محاذی آفتاب

می‌شد ولی بر وی نمی‌تافت از منافع پادشاه محروم ماند تا بیننده در چه باشد و اگر این خواب زنی بینداز شوهر نفقه او جدا ماند؛ **انجام:** و گویند مجلس علم به تاویل دار الشفاء باشد چنانچه در دارالشفاء گفته شده و حکم مجمر به لفظ عودسوز رفته و اگر دید که در محراب نماز میکرد او را پسری گزیده آید.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۳۳ سطر (۱۳×۲۳) [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۶]

۲۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۵/۳

آغاز: بسمله بعد اوصاف حیدر و اولاد ×× یاد دارم چنین من از استاد
منظومه‌ای است در تعبیر خواب و برخی آداب و احکام آن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۴۱۳]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۶/۲

انجام: قطع ناخن ز پا و دست ای دوست ×× دفع رنج و ملامت از هم اوست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۳۲پ-۴۱پ) [ف: ۳۶ - ۱۳۷]

۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۷۳

انتقادی است از رجال زمان قاجار و در آغازش از تاریخ ۱۳۱۰ و از ناصرالدین شاه یاد شده و از آن برمی‌آید که مؤلف در رکاب او می‌بوده و به ساوه رفته. او پادشاهان ایران را در خواب می‌بیند و از آزادی خوشش نمی‌آید. در آن از سید جمال الدین افغانی یاد شده است، در الذریعه (۲۶۷:۷ و ۲۰۸:۱۱) و فهرست مشار (۶۱۷) از رویای صادقه حاج محمد حسن کاشانی در اعتراض و انتقاد اجتماعی و از خلسه یا خواب نامه یا سر انحطاط ایران اعتماد السلطنه محمد حسن خان در همین زمینه یاد شده است، نسخه ما گویا دومی است؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۲۰۷ص[نشریه: ۷ - ۱۵۰]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۱۸گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۴سم [رایانه]

● خواب‌نامه برای نوشیروان = تعبیر خواب الفبایی /
خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme barāye nūšīrvān = ta‘bīr-e xāb-e alefbāyī

رساله‌ای بسیار کوتاه است در تعبیر خواب به فارسی که حکما برای انوشیروان عادل نوشته‌اند و بر اساس حروف الفباست. استفاده از آن نیز چنین است که هر چه در خواب دیده می‌شود بنگرد که نام اول آن چیز با کدام حرف الفبا شروع می‌شود. مثلاً اگر «اسب» دید به حرف «الف» مراجعه کند تا حکم خوابش را بداند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۱۸/۳

آغاز: باب. آن مختصریست که حکماء تعبیر خواب از برای نوشیروان عادل از جهت آسانی بر حروف تهجی وضع کرده‌اند. مثلا در خواب بیند که بر اسب نشسته. اول آن الف است. پس هر چیزی که بخواب بیند حرف اول او را بگیرد حکمش از این کتاب بیرون آورد؛ **انجام:** ی: از دوستی شادی و حرمت بیند عمر دراز و صحت نفس و جمعیت یابد.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ قدمت نسبی دارد؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۶۶پ-۶۷ر)، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۴سم [ف: ۱/۲۷- ۲۱۹]

← خواب نامه حضرت یوسف < خواب نامه منظوم

● خواب‌نامه حضرت یوسف / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme-ye hazrat-e yūsof

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۴۷/۳

آغاز: فصل دوازدهم در دیدن باد اگر کسی؛ **انجام:** حاجتی که از آن دارد بریده باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سفید، ۸ص (۱۲۲-۱۲۹)، ۱۴سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۵ - ۱۶۹۲]

● خواب‌نامه دانیال / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme-ye dānīyāl

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۶۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● خواب‌نامه شیخ منصور بن عمار (مثنوی) = منصورنامه / شعر / فارسی

xāb-nāme-ye šeyx mansūr ebn-e ‘ammār (masnavī) = mansūr-nāme

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ - ۶۲۷ ؟ قمری

‘attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)

داستان خواب مرید شیخ منصور بن عمار بعد از فوت شیخ و جزای پس از مرگ را به نظم در آورده است.
آغاز: بسمله نستعین الله فی کل الامور ×× ذات فی قلبی و ذکر الله سرور / مطلع منشور حنان قدیم ×× چیست بسم الله الرحمان الرحیم
[دنا ۱۰۲۴/۴]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۷۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، مجدول؛ [نشریه: ۷ - ۲۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۳/۶-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر یکی دل بایدت بسیار دان ×× رو مصیبت نامه عطار خوان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۳ – ۵۳۲]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۷۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** غوث عالم خواجه گردن فراز سربلند ×× یکه تاز عرصه تجرید شاه نقشبند / حق کند روشن دلش در حشر چون بدر منیر×× هر که بیند روضه پر نور پیر دستگیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۶پ–۲۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۳۷]

← خواب نامه منظوم ‹ التخبیر فی نظم التعبیر

● خوابنامه منظوم / خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme-ye manzūm

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

رساله‌ای کوتاه در تعبیر رویاها و خواب‌ها که به روش منظوم نگاشته شده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۸۰۲/۴؛ دنا ۱۰۲۴/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۱۸

نزدیک ۲۵۵ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن افتخار خان نعمة اللهی حسینی، تا: ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۲۵پ–۶۳۴)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ – ۶۸۰]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۳۵/۲

آغاز: معبر گفت درتعبیر این راز ×× گرت باشد شنو تاگویمت راز/ شبانگاهی که باشی خفته درخواب ×× اگر چیزی بینی وقت دریاب؛ **انجام:** وگرتو مفلسی گردی توانگر ×× وگرباشی غنی گردی غنی تر / وگر بیفی توقندیلی فروزان ×× بزودی می‌شوی قاضی سلطان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به صورت چلیپا؛ ۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۸۵۲]

● خواب نامه منظوم = خواب نامه حضرت یوسف /

شعر، خوابگزاری / فارسی

xāb-nāme-ye manzūm = xāb-nāme-ye hazrat-e yūsof

مثنوی منظوم که ناظم آن معلوم نیست و که اصل آن منسوب به یوسف پیامبر بوده و در حدود ۳۰۰ بیت است با عنوان‌های: سبزه و آب و درخت جواهرات سباع و حیوانات طیورات فلزات ایام هفته خسوف کسوف.

آغاز: ابتدا می‌کنم بنام خدا ×× صانع تحت و فوق و ارض و سما / داور کردگار بی مانند ×× که بود فارغ از زن و فرزند

[نسخه‌های منزو ی۲۸۰۲/۴؛ دنا ۱۰۲۴/۴]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۱۳/۲-۲۱/۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر تراشی و کیسه مالیدن ×× رفع قرضت شود به وجه حسن / قطع ناخن زیاور است ای دوست ×× رفع رنج و ملالت از همه روست

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج سرخ، ۲گ، ۲۰-۲۳ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ – ۹۵۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۴۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قطع ناخن ز پا و دست ای دوست ×× دفع رنج و ملامت از همه اوست

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ چهار ستونی؛ ۶گ (۱۷۷پ–۱۸۲پ) [ف: ۱ – ۹۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۳-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکرالله که بی غم ایام ×× نسخه تعبیر خواب گشت تمام / این عمارت بصدق گشت آباد ×× باد از ما روان یوسف شاد

نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۵۸. به وزن مثنوی؛ کا: صدرالدین بن ملاعلی بن حاج محمد شریف عربی استرآبادی، تا: چهارشنبه ۲۴ رجب ۱۲۵۳ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۴۵]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۷۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکر لله تمام شد این تسوید ×× اخرش درزمان سعد سعید / چون رقم کرده انگشت این تعبیر ×× نعم مولی و هو نعم النصیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ اشعار به صورت چلیپا؛ جلد: تیماج سیاه، ۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۸۵۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۶۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که او غسل کرد در حمام ×× پاک گردد زفعلهای حرام

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ محرم ۱۲۹۱ق؛ در سه ستون؛ ۴گ (۹۰پ–۹۳پ) [ف: ۱۵ – ۲۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر ببینی تو کثرت اصناف ×× باز گردی ز کردهای خلاف / اگر بینی دکان خبازی ×× تو بخوابت رهی ز محتاجی

بیاضی است شامل دعاهای گوناگون بدین ترتیب: ۱. سوره یس، ۲. دوازده امام خواجه، ۳. دعای کمیل، ۴. دعای سحر ماه رمضان، ۵. اعمال شبهای قدر، ۶. دعای بعد از هر نماز، ۷. دعای هر روز، ۸. سوره جمعه، ۹. دعای هر صبح، ۱۰. دعای زیارت، ۱۱. دعای ایام هفته، ۱۲. دعای برآوردن حاجت، ۱۳. دعاهای متفرقه، ۱۴. جدول طالع، ۱۵. دعای دردسر، ۱۶. خواب‌نامه منظوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۱۴

سطر، اندازه: ۶/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۵ – ۳۲۹]

● **خواب نامه منظوم** / خوابگزاری / فارسی
xāb-nāme-ye manzūm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۸۹/۳
آغاز: خواب دیدن ز جمله اهل بشر ×× خیر باشد ظهور او یا شر / هر که بیند بخواب اوج سما ×× یابد از لطف دوست برگ نوا؛
انجام: این عمارت بصدق شد آباد ×× یاد از ما روان یوسف باد
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق، جا: قزوین، در خانه مرحوم میرزا هدایت در خدمت مطاعی آقا قلی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۶۷ر–۷۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۴۱ – ۱۶۰]

● **خواب و بیداری** / متفرقه / فارسی
xāb va bīdārī

گفتاری در بیان خواب و بیداری
آغاز: خواب بدو قسم است طبیعی و غیر طبیعی قسم طبیعی که مقصود و مبحوث عنه در این مقام است عبارت است از ترک نفس استعمال حواس را طلبا للراحة و اسباب آن چهار است.
انجام: ورای محقق اهل شرع آنست که نفس بعد از شواغل بدنی بسبب تفاوت مراتب صفا و کدورت واقف از بعضی از مسطورات لوح محفوظ شده اطلاع بامور کاینه در ممکن غیب می‌یابد. و الله اعلم بحقایق الامور.
[فهرستواره منزوی ۱۴۰/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۲۴
آغاز و انجام: برابر؛ (سپس بندیست در چهار مرتبه عاشقی در هشت سطر به فارسی).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۳ق؛ این مقاله در این فهرست به نام حسین بن عبدالله ثبت شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۴گ (۸۴ر–۸۷پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ – ۶۱۱]

← خواب و خیال ≻ گلشن خیال

● **خواب و خیال** / شعر / فارسی
xāb va xīyāl

هجری تفرشی، محمدصادق بن فضل‌الله، –۱۱۶۰؟قمری
hejrī tafrešī, mohammad sādeq ebn-e fazl-ol-lāh (-1747)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵/۱۶
مثنوی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی خواجوئی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۶ص (۷۵۸–۷۶۳) [مختصر ف: – ۳۳۸]

← خواب و وقعه ≻ قوای انسان

● **خواتم** / داستان / فارسی
xavātem

این کتاب عجایب و غرایبی را که در بر و بحر ربع مسکون است آورده و نویسنده می‌گوید اگر چه بعضی از آنها را عقل نمی‌پذیرد ولی قدرت خدا استبعاد ایجاد آن را آسان می‌کند.آن حاوی مخلصی و مقطعی است در مخلص غرائب ایران؛ در مقطع غرایب و عجایب دیگر جاها آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۹
آغاز: بسمله و به نستعین، بوصف عجایبی که در بر و بحر ربع مسکونست؛ **انجام:** اهل مکه اول بر کتابها نوشتدی باسمك اللهم تا آنکه اسلام ظاهر شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲ص (۲۴۴–۲۶۵)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ – ۵۸۹]

● **الخواتیم** / – عربی
al-xawātīm

ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ – ۵۹۷ قمری
ebn-e jawzī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ʻalī (1115 - 1201)
پس از المقاطع و در چهل فصل ساخته و به پرسش ابومحمد یوسف داده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱-ف
نسخه اصل: حسین چلبی ش ۴۵۵؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ذیحجه ۵۸۱ق، جا: مدرسه شاطبیه در باب الازج؛ احمد بن محمد بن عبدالله موصلی از همه آن نسخه برداشته است؛ ۷۰گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۲۴]

● **الخواتیم = التختم** / حدیث / عربی
al-xavātīm = a-taxattum
رساله کوتاهی است در فضیلت استفاده از انگشتر و چگونگی آن، مؤلف با بهره‌گیری از روایات و احادیث شیعه از جمله أمالی صدوق، أمالی شیخ طوسی، خصال، ثواب الأعمال، عیون أخبار الرضا، قرب الأسناد، بشارة المصطفی، مکارم الأخلاق، علل الشرایع، فرحة الغری و برخی منابع دیگر به بیان موضوع پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷/۲۱

آغاز: بسملة، أبواب الخواتیم، باب فضل التختم و کیفیته، قرب الإسناد للحمیری، علی عن أخیه علیه السلام قال: سألته عن الرجل یلبس الخاتم فی الیمین، قال: إن شئت فی الیمین و إن شئت فی الشمال؛ **انجام:** ثواب الأعمال: ... ادریس عن الاشعری عن عمرو بن علی عن عمه محمد بن عمر رفعه الی أبی عبدالله علیه السلام قال: من کتب علی خاتمه ما شاءالله لاقوة إلا بالله استغفرالله، أمن من الفقر المدفع ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۶گ (۲۸۰پ-۲۹۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۹ - ۴۳۷]

● خواتیم الحکمیة / علوم قرآن / عربی

xawātīm-ul ḥikamīyya

۳۶۰ پرسش و پاسخ درباره آیات قرآن و احادیث نبوی که به سبکی خاص بر اساس مدارج و مواقع نجومی چنان‌که در مقدمه ذکر شده نگارش یافته و فهرست پرسش‌ها از خود مؤلف در ابتدای نسخه آمده است. مؤلف این اثر را از کتاب‌های الاتقان سیوطی و کنز الاسرار صنهاجی و المناسبات نیشابوری برگرفته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۸

آغاز: آغاز فهرست: بسمله الحمد لله اکمل حمد و اتمه بلسان الحمد ... بعد هذه فهرست الکتاب و برنامجه مرتب علی اثنی عشر موقعا من مواقع النجوم ...؛ آغاز متن: بسمله الحمد لله العلی الاعلم الفیاض الذی علم الانسان ما لم یعلم؛ **انجام:** و احفظ هذه الضابطة الانیقیة ... سنة سبع و ثمانین و الف.

خط: نستعلیق ترک، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۰۸۷ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ تملک: شیخ حامد الاسکداری به تاریخ ۱۱۵۱ با مهر «السید حامد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۷۸]

← خواجه تاریخی ⟵ تاج التواریخ

● خواجه در جواب سؤال کیاشاه امیر ... / کلام و اعتقادات

xāje dar javāb-e so’āl-e kīyā-šāh amīr ...

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

خواجه در جواب سؤال کیاشاه امیر نوشته در معرفت حق و مولانا علی و فرزندان او و قیامت به روش اسماعیلی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۱۱/۵

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی کبود و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۲-۷)، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۸×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۵۷]

● خواجه عزیزان / عرفان و تصوف / فارسی

xāje ‘azīzān

رامتینی، علی، - ۷۱۵ قمری

rāmtīnī, ‘alī (- 1316)

چند نکته کوتاه طریقتی است به نقل از پیری صوفی روشن به نام خواجه عزیزان. به نثر و نظم عرفانی، در خوارزم.

آغاز: تو را این پند بس در هردو عالم ×× که برناید ز جانت بیخدا دم / اگر تو پاس داری پاس انفاس×× بسلطانی رسانندت از این پاس

انجام: اگر خود غایب پیوسته باشد×× در اسلام بروی بسته باشد / حضوری بخش ای پروردگارم ×× که من غایب شدن طاقت ندارم

[چاپ تهران دیباچه قدسیه ۳۷؛ چاپ راولپندی دیباچه ص ۴۷)؛ دنا ۱۰۲۵/۴؛ فهرستواره ۳۸۹/۷ ناشناس]

۱. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۳۰ درحاشیه

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ش ۴۳۷۹/۳۳ ملک ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۴۰۳ر-۴۰۳پ)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۴۰

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ش ۴۳۷۹/۳۳ ملک ذکر شد؛ بی‌کا، تا: ۹۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۰۷۹-۱۰۸۰)، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۳۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۳گ (۱۲۷ر-۱۲۹ر-۱۲۹پ، هامش)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷ - ۳۷۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۲۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ش ۴۳۷۹/۳۳ ملک ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ با یک سرلوح و دو پیشانی، جدول و کمند به زر؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه روغنی گل و بوته زمینه قهوه‌ای، ۱گ (۱۰۰ر-۱۰۰پ هامش)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷ - ۳۲۷]

← خواجه نصیر الدین طوسی ⟵ احوال خواجه نصیر الدین

طوسی
← خواجه نظام الملک > گفتاری از خواجه نظام الملک

● **خواجه همام تبریزی (ترجمه)** / تراجم / فارسی
xāje hammām-e tabrīzī (t.)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۴ر-۱۱۴پ)، سطور چلیپا و معمولی (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۵۹۹]

← خوارج > التعلیق الوارد علی الخوارج و الوهابیة
← خوارج > لعنیه خوارج
← الخوارزمی و کتابه المناقب > الوجیزة فی الکشف عن حال کتاب «المناقب» للخوارزمی

● **خوارق السالکین** / تاریخ اسلام / فارسی
xavāreq-os sālekīn
رساله‌ای است در تاریخ ورود اسلام به سرزمین کشمیر در زمان حکومت «سلطان دینجنو و سلطان شمس الدین و سلطان علاء الدین و سلطان سکندر بت شکن» و شرح حال بعضی از اقطاب آن دیار به صورت مختصر برگزار شده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۸۶/۲-عکسی
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد وآله و اصحابه اجمعین مختصری است مسمی به خوارق السالکین که تاریخ اتمام این نسخه است (۱۱۰۹)؛ **انجام:** آن جناب از دور نگاهی کردند و گفتند مژده باد تو را که زود به وصال ما برسی. فلک را غیر ازین خود نیست کاری××که گرداند جدا یاری ز یاری / بهر جا بیند او دوستان هم آواز×× همان دم نغمه دوری کند ساز
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: محمد کلاهی؛ جلد: گالینگور آبی؛ اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ - ۳۲۲]

● **خوارق العادات فی مولد سید السادات** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی
xawāriq-ul ‘ādāt fī mulid-i sayyid-is sādāt
محمد صالح بن رمضان، ق۱۴ قمری
mohammad sāleh ebn-e ramezān (- 20c)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۷ صفر ۱۳۱۰ق
داستان ولادت حضرت پیامبر اکرم (ص) را برای خواندن در مجالس و محافل مسجع و مقفا، نگاشته و در پایان آن نام سلطان عبدالحمید خلیفه عثمانی و استادش قطب ابوالهدی را می‌آورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۳۳
آغاز: أفتتح تحبیر طروس نصوص أخبار القصة المولدیة مهذباً طوالعها بقلائد فرائد فضائل بسم الله؛ **انجام:** و ترنمت الاطیار علی الاغصان ناطقة بشکر من تعنو الیه الجباه
خط: رقعی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: پارچه سبز، ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۱۵۳]

● **خوارق المعصومین** / فضایل و مناقب / فارسی
xavāreq-ol ma‘sūmīn
بیات، حسنعلی بن جعفر علی، ق۱۳ قمری
bayāt, hoseyn-‘alī ebn-e ja‘far ‘alī (- 19c)
مؤلف در پانزدهم جمادی الاول ۱۲۶۶ق در شهر کابل اقامت داشت به امر «امیر دولت محمد غازی» و «سید میرقبول شاه» متولی مزار امامزادگان سید علی اصغر بن امام محمد باقر (ع) و «سید طیب صالح بن امام کاظم (ع)» و «سید جمال الله بن میران محی الدین» وی موظف به جمع‌آوری و نگارش معجزات و کراماتی شد که در این سه آستان واقع شده بود، وی در سال ... (؟)ق موافق جمله «مظهر الطاف» این رساله را به پایان رسانده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۱۷/۱
آغاز: فهرست صحیفه دانش و بینش: وسرلوح دیباچه آفرینش: حمد وثنای یگانه معبود ودودیست که صحاف مکرمتش مجموعه نکات الحقایق خطبة البیان؛ **انجام:** خوارق بتاریخ پانزدهم شهر جمادی الثانی: روضه ماه دختری بنت نظر بیک هزاره ساکن مواضع کجووده مرده: چون دست راستش از لگد کوبی عوارضات زمانه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۳]

● **خوارق صادقیه** / عرفان و تصوف / فارسی
xavāreq-e sādeqīye
لطفی قادری، محمد صادق، ق ۱۲ قمری
lotfī qāderī, mohammad sādeq (18c)
تاریخ تألیف: ۱۱۱۸ق
ذکر و یادآوری سی و سه مکاشفه نویسنده (از یازده مشاهده عبدالقادر جیلانی مؤسس سلسله قادریه توسط وی) است که در سال ۱۱۱۸ق پس از بازگویی آنها به میر نصیرالدین و اذن وی برای اعلام آنها در دفتری گردآوری و تحریر شده است. در لابه‌لا اشعاری از مؤلف با تخلص مشربی آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۲
آغاز: حمد مطلق و ثنای بر حق مر احدی را که الف احدیتش در

سایر حروف و اعداد ... است و درود نامحدود و احمدی را که نقطه احمدیش؛ **انجام:** قالی که نیابد دل از او بهره و حالی ×× بی فایده و بیهوده چون شمع مزار است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۶۹]

● الخواص = جمع / کیمیا / عربی

al-xawāṣ = jam‘

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

آغاز: بسمله. قال الشیخ جابر بن حیان الصوفی الحمد لله کما هو اهله و مستقحه الکریم الجواد الفعال لما یدید ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما ... علی قوة الحیوان و فعله و الثانی ان الحیوان
خط: نستعلیق پست، کا: محمد سمنانی، تا: ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد الحسینی جلال الدین طهرانی؛ اهدایی: محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ابعاد متن: ۱۳×۱۵/۵، اندازه: ۱۷×۲۱سم [الفبائی: ۲۴۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون زر است برابر نه زیادة نه نقصان ... یا امان الخایفین.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۱۰
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● الخواص / طب / عربی

al-xawāṣ

بختیشوع بن جبرئیل، ق۳ قمری

boxtīšū‘ ebn-e jebre’īl (- 9c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۰۲(آ)-۴۶۳/۱۰۲(ب)-ف
تسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. در هامش؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۷۵۶ق؛ ۲۵گ (۳۴۳پ-۳۶۷ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۶]

● الخواص (رسالة فی) / طب / عربی

al-xawāṣ (r.-un fī)

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ - ۳۱۳ قمری

Rāzī, mohammad ebn-e zakaryīā (866 - 926)

در این رساله که از رازی پزشک دانسته شده از درمان تب ربع با پوشیدن پوشاک زن زا یا پیش از شستن آن و با آویختن استخوان مرده و دندانی که از مار زنده می‌افتد و ریش بز کوهی و از باز داشتن زن از آبستنی با آویختن نخستین دندانی که از کودک می‌افتد در صفحه نقره و با دمب خرگوش و مغز و نیش مار و از درمان نقرس با پای سنگ‌پشت و وزغ و مانند اینها گفتگو می‌شود. در فهرست نگارش‌های رازی از ابن ندیم و بیرونی و خزرجی از «کتاب الخواص» یاد شده مگر اینکه نسخه ما نمی‌دانیم همان است یا نه؟ آن هم از رازی دور است که در این‌گونه درمان‌های جادوگرانه چیزی نوشته باشد. (دانش پژوه)
آغاز: بسمله هذه رسالة فی الخواص للامام المحقق محمد بن زکریا الرازی لحمی الربع الباس ثوب النفسا قبل غسلها تعلیق عظم الانسان المیت
انجام: تعلیق الکهر بالتسکین الابعاظ و الاحتلام کذلک وضع بفله الحمقا علی الفرش تمت
[الذریعة ۱۸۲/۱۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ - ۴۰]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** تعلیق دبل الارنب فی جلد شاة قد افترسها.
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۴ق؛ گویا کم دارد؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱ص (۷پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۷۴۹]
۳. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۲ر-۱۶۳ر) [ف مخ]
۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲گ (۴۰ر-۴۱ر)، ۲۲ و۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۹۵]
۵. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۴/۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۹]

● الخواص / طب / عربی

al-xawāṣ

در آن از دانشمندان باستانی یونان و اسلام یاد شده و از کتاب متدة البقاء علی بن محمد تمیمی زنده در ۳۷۰ق و کتاب ابوطالب بن سلیمان و کتاب ابن ابی الاشعث (ابو جعفر احمد بن محمد - ۳۶۰) فی الحیوان و کتاب عیسی بن علی فی الخواص و الاحجار و المنهاج و از رازی و غافقی و ابن جلجل و الرئیس و مسیح بن الحکیم الاسود و محمد بن عبدون و عبدالله بن البیطار (- ۶۴۶ق) و اسحق بن عمران و ابن المنصوری و ابوالعباس النباتی [ابن الرومیة احمد بن محمد بن مفرج اشبیلی که در ۶۱۳ در مصر بوده]. عنوان‌ها: و اما السرطان فینفع من السل مطبوخة

بالماء، اما العقاری، اما الحیات، اما مقام اهل الباطن، اما الحیوانات العجماوات، الباب السابع فی ادویة الباه، الباب الثامن فی ادویة یمنع فساد الهواء و الوباء، الباب التاسع فی ذکر الادویة النافعة من الحمیات آزاد درخت قیل ان طبیخ ریحانة مع الشاهترج و الهلیلیج مروقا ینفع من الحمیات البلغمیة، الباب العاشر فی عضة الکلب، باب حرف الواو، باب حرف الزای، ح، ط، ک، س، ث، ج، د، ط، ظ، ع، ق، غ، ف، حرف القاف.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۰

آغاز: و ربل الکلب المطعم العظام؟ ینفع الاسهال و قرح الامعاء حقنة او مشروبا؛ **انجام:** دیسقوریدوس ... ورقه عراض خشنه الاطراف عطره

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۶ و ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۵۲ص، ۱۵–۲۱ سطر (۱۰×۱۲)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [نشریه: ۳–۳۷۰]

● **الخواص** / طب / عربی

al-xawāṣ

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۶/۱

من کتاب الخواص. حمی اربع؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۷۷ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد حنایی، ۱ص(۱)، ۲۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۳۴۲]

● **الخواص** / طبیعیات / عربی

al-xawāṣ

در خاصیت‌های سنگ‌ها و گیاه‌ها و حیوانات.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۷۴

آغاز: فصل فی ذکر الاحجار و خواصها و معرفة منافعها. الحجر الابیض اذا حکمته علی حجر صلب و حجر محکه ابیض فلایعبأبه؛ **انجام:** فانه یعین علی الجماع. و هذا آخر الکلام فی الخواص

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۱۰۵پ–۱۳۹پ)، ۱۷ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۳۹۶]

● **الخواص (ترجمه)** / کیمیا / فارسی

al-xawāṣ (t.)

ترجمه اثری دیگر است از جلدکی در کیمیا. جلدکی در این اثر که گویا قطعه‌ای از یکی از تألیفات اوست از پاره‌ای از تألیفات خویش نام می‌برد و از آن جمله می‌گوید «من تفصیل جمیع این کلام را در سه کتاب از کتاب‌های خود، در کتاب اختصاص [نام صحیح آن کنز الاختصاص است] کتاب مفتاح [باید مصباح باشد] و کتاب الشمس المنیر (آورده‌ام) پس می‌گویم بدان بدرستی که ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵/۶-طباطبائی

آغاز: ایضا در خواص بسمله الحمد لله رب العالمین گفت رحمه الله میزنم مثالی از برای تو بر سوال که هر گاه رسید ما را بدرستی که آب الهی روح است ... و به سبب او زنده می‌شود جسمها و جسدهای مرده به امر حق تعالی؛ **انجام:** البته مواد لطف معتدل کبریت احمر است و مرکب هواء کثیف معتدل خار صینی است تا واضح بوده باشد و الله اعلم بالصواب.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری و سفید شده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۴۸ر–۵۸ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ – ۱۹۱]

● **الخواص (ترجمه)** / کیمیا / فارسی

al-xawāṣ (t.)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳/۱۹

کا: شیخ احمد بن محمد جعفر خوانساری ساغر، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۱۰ص (۱۸۸–۱۹۷)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۷۸]

● **خواص ۹۹ اسم حسنای خداوند** / اسماء الله / فارسی

xavas-e 99 esm-e hosnā-ye xodāvand

به ترتیبی که از علمای جفر گرفته شده است. فقط نصف صفحه آن باقیمانده و بقیه ناقص است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۵۷

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۱۰۷ق، جا: قندهار؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۱ص (۳۲۸)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ – ۹۵]

● **خواص آب باران از قول پیغمبر(ص)** / متفرقه / فارسی

xavas-e āb-e bārān az qowl-e peyqambar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۱۶

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ جلد: میشن تریاکی، ۲ص (۶۷–۶۸ حاشیه)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۱۷]

← خواص الآیات ≻ جواهر القرآن

● **خواص الآیات** / علوم قرآن –

xawāṣṣ-ul āyāt

نامشخص:

۱. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۸۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۱۹ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نشریه: ۳ - ۱۷۷]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۷۹/۶

کا: محمد حسن بن قاسم علی هزار جریبی، تا: ۱۱۲۳ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۵۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۳/۶

به روایت امام جعفر صادق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۲]

● خواص الآیات / علوم قرآن / اردو

xawāṣṣ-ul āyāt

کتاب مبسوطی است در بیان خواص هر یک از آیات قرآن به ترتیب سوره‌ها. در آغاز کتاب [ضمن ۳۳ صفحه] فهرست مضامین خواص القرآن و اعمال القرآن و غیره با نقش مربع و مثلث تمام سوره های قرآن مجید از فاتحه تا ناس آمده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۵۳

آغاز: بسمله، شمس المعارف بین هی (کذا) که جو بسم الله الرحمن الرحیم کو چهه سوبار لکهکراپنی پاس بطور تعویذ رکهی کا خدا تعالی اسکار عب اپنی بندون کی دلون مین دالدیگا شیخ ابوبکر سراج نی اتنا اورزیان کیاهی که کوئی اوسی ضررنه پهونچاسلیگا تجربه سی نکلا حاجت برآری؛ **انجام:** یا رحیم یا ودود اکفنی بحلالک عن حرامک و بطاعتک عن معصیتک و اغننی بفضلک عمن سواک ... الناس کایه هی ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج نیلی، ۲۶۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۸۸] و [ف: ۲۲-۲۷۳]

● خواص الآیات / علوم قرآن / عربی

xawāṣṣ-ul āyāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه رسالة من خواص القرآن المجید هذا من قول الامام العالم الفاضل المتهدی سلیل ... الامام جعفر الصادق رضی الله عنه سورة فاتحة الکتاب؛ **انجام:** سورة الجائیة، من قرأها ثلاث مرات

در این کتابچه خاصیت‌هایی برای یک یک سوره‌های قرآن از فاتحه، بقره تا ناس یاد کرده و نگارش آن را در آغاز به امام جعفر صادق نسبت داده است. ولی آشکار است که نویسنده یکی از صوفیان سنی قرن نهم یا هشتم است و اذکار وی به شیعیگری نزدیک می‌باشد، و عربی نیز درست نمی‌دانسته؛ خط: نسخ، کا: علی پسر محمد پسر حاجی مقیم، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۹۰۲ق؛ نام نویسنده و تاریخ از پایان نسخه افتاده است ولی در دفتری جای دارد که همه به خامه علی پسر محمد پسر حاجی مقیم است که در ۱۴ جمادی دوم ۹۰۲ق آن را به پایان رسانیده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۱۹-۴۲۱)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۰۳]

۲. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۴مجموعه بدون شماره

آغاز: الحمد لله الذی اطلع من آفاق کتابه العزیز نیرات اوضاح العرب و حقه بآثار الکرامات و کرامات الاثر

یذکر خواص السور و الایات بترتیب القرآن من سورة الفاتحة الی الناس، و یتقدمه فصول فی فضل القرآن و البسملة و آداب القراءة؛ کا: علی بن احمد المعلم السمنانی، تا: ۶. ذیحجه ۱۰۳۲ق؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۷۸]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۰۱/۱

آغاز: روی عن جعفر بن محمد الصادق صلوات الله علیه انه من قرأ سورة البقرة و من کتبها و علقها علیه زالت عنه الاوجاع؛ **انجام:** و إن قرأها عند دخوله علی السلطان رزق منه حظا و قبولا و أمن شره و غضبه و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: علی بن؛ تا: ۱۰۷۰ق؛ در برگ سوم تا برگ پنجم حدیثی به نقل از ابن بابویه در اختیارات ایام و چندین یادداشت متفرقه؛ جلد: مقوایی، ۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۰]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۷/۱

آغاز: ذکر بعضهم ان خاتم؛ **انجام:** یأمن شره و السلام علی مریدین للقرآن و قارئیه

خط: نستعلیق تحریری، کا: داود بن محمد شفیع یزدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ برگ (۳-۴) مطالبی درباره غزواتی که حضرت پیغمبر اسلام (ص) به نفس نفیس خود متوجه شده‌اند و در تحدید شیاع و غیره؛ ۳ص (۱-۳) [ف: ۵ - ۱۷۰۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۲۳/۱

آغاز: قال الحکیم من کتب الفاتحه فی رق غزال بزعفران و ماء و رد لیلة الجمعه بعد صلوة العشاء؛ **انجام:** و یفتح علیه ابواب الرزق

شامل خواص برخی از سور قرآن کریم؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محسن، تا: قرن ۱۲؛ ضمیمه: گفتاری بفارسی ضمن ۴ برگ در خواص چند سوره قرآن؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج خرمایی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۳۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۳

آغاز: بسملة. سورة البقرة. مدینة، الاخمس آیات: فاعفو و اصفحوا، لیس علیک هداهم، نزلتا بمکة، و اتقوا یوماً ترجعون فیه، نزلت بمنی، و عاش بعدها رسول الله (ص) نیفا و ثمانین یوماً ... و

هی مائتان و ست و ثمانین آیة. کوفی: و سبع ... بصری: و خمس. فی الباقین اختلاف ها ثلاث عشر آیة. الم، علاها الکوفی. لهم عذاب ألیم. عدها الشامی ... و اتقون یا اولی الالباب ترکها (گ۱پ) المدنی الاول و عد مکانها یخرجهم من الظلمات الی النور ... [عم] من قرءها صلی الله علیه و رحمه و اعطی من الآخر کالمرابط (گ۲) ... و الذی نفسی بیده ان لها لساناً و شفتین فعد من الملک، عند ساق العرش [شع] من قرء آیة الکرسی حین یصبح لم یزل فی صون من الله حتی یصبح ... (گ۲پ) جائتا یظلانه یوم القیامة علی رأسه مثل الغامتین [نسم] یکون جامعاً للدین سرعاً الی کل ثواب، طویل العمر قلیل السر، صابراً علی الاذی [سورة آل عمران] مدنیة و هی ماتا آیة الا فی الدمشقی فانه؛ **انجام:** یزق حفظ الدعوات و کتب الله الاربعة [سورة الناس] مکیة، و یقال مدنیة، و هی سبع آیات مکی، شامی و ست فی الباقین، من شر الوسواس. عدها مکی شامی. کلماتها عشرون کلمة و حروفها تسعة و سبعون حرفاً [عم] و قد ذکر ثواب قاریها فی راس سورة الفلق [شع، شم] دفع الله عنه وسوسة الشیطان و همزه. قد تم الرسالة بالخبر و الظفر و الحمدلله رب العالمین و الصلاة ... اجمعین (گ۶۲پ)

این نام بر روی برگ اول نوشته شده و بالاتر از آن دارد: «فی بیان السور المکیة و المدینة و فضل السور»، در کمر صفحه دارد: «الباب الاول فی منافع القرآن الکریم. ما زرد من طب الأئمة صلوات الله علیهم من کتب سورة الحمد ...» همین عبارت در پشت برگ ۶۳ در پایان نسخه نیز دیده می‌شود، رساله‌ای است در مشخصات هر یک از ۱۱۴ سوره قرآن، از نگارنده‌ای دوازده امامی ناشناخته. مؤلف درباره پاداش قرائت برخی از سوره ها می‌گوید: که خواننده از اصحاب امام قائم خواهد شد (گ۱۳) درباره هر سوره، در سه عنوان (عم، اشع، شم) مطالبی می‌آورد. در آغاز شمار آیت‌های سوره و مکی یا مدنی بودن آنها را معین می‌کند و اگر استثناء دارد می‌گوید: «الا فلان و فلان آیه»، سپس شمار کلمات و حروف آن را معین می‌کند مثلاً در سوره ۴۷ = محمد می‌گوید: «سوره محمد مدینة و هی ۳۸ آیة کوفی، و تسع حجازی و اربعون شامی و بصری. اختلافهما خمس آیات و صلح بالهم، ترکها اهل الشام الحرب اوزارها، ترکها اهل الکوفة فضرب الرقاب و شد الوثاق، عدهما اهل الشام وحده لذة للشاربین، عدها اهل البصرة. کلماتها خمسمایة و تسع و ثلاثون کلمة». در پایان مطلب درباره سوره «۴۰ = مؤمن: حم. تنزیل الکتاب ...» چنین می‌آرد: «ما جاء فی ذکر الحوامیم و هی سبع و فضلها من روایات العامة و الشیعة [عم] من ابی عبید المهلب بن ابی صفرة عمن سمع النبی (ص): ان بتم اللیلة فقولوا: حم لاینصرون. ابن سیرین لم یرفعه کان یقول الحوامیم و یقول آل حم کما یقول هؤلاء آل فلان، کأنهم أضفتهم الی الله. ابن عباس لم یرفعه ایضاً: ان لکل شیء لباباً و لباب القرآن آل حم ...» (گ۳۵). درباره سوره ۵۲ = طور می‌گوید: «الطور مکیة کلها و هی ۴۹آیة کوفی ثمان، بصری و شامی و سبع حجازی، اختلافها آیتان و الطور ترکها حجازی دعا عدها الکوفی ...» (گ۴۰)؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ از آنجا که متن با سوره بقره آغاز شده، خواص سوره فاتحه به خامه‌ای دیگر در حاشیه صفحه آغازین با امضای «جوامع الجامع للطبرسی» نوشته شده، متن پر غلط و برخی افتادگی ها در حاشیه افزوده شده ؛ مهر: «حسن بن الحسین» (بیضی) با تاریخ ۱۲۱۲ بعد از عبارت «انتقل الی بالارث»؛ کاغذ: شکری، اصفهانی، جلد: تیماج، حنایی قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۴ سطر (۶/۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۵۳۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۲/۳

خواص سور القران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده،؛ کاغذ: شرقی، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۲۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۳/۶

آغاز: ... و اما ذکر بعض الخواص فنذکرها من کتاب الخواص و رأیت فی بعض النسخ انها مرویة عن الصادق (ع) فنقول الفاتحة.؛

در خواص سور قرآنی، سپس دعاها و وردها برای دفع بیماری‌ها، گزیده‌ای است با عنوانهای فصل؛ خط: نسخ و نستعلیق و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن مشکی، ۳۶گ (۸۶ر–۱۲۱پ) [ف: ۶ – ۲۵۱]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۱۲/۵

آغاز: نقل خواص السور من مجموع الرایق (کذا) من تألیفات ابن طاوس رحمة الله علیه الباب الاول فی منافع القرآن الکریم و ما ورد من طب الائمة علیهم السلام

خواص سوره های قرآنی و خاصیت‌های دارویی آن که از ائمه گرامی علیهم السلام روایت شده به نقل از مجموعه ای از تألیفات ابن طاوس در این رساله گردآوری شده است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۳۲–۳۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۸۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۴۸/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۲۷۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹/۱۴۷

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قال السید جعفر الصادق رضی الله تعالی عنه منافع مائة واربعة عشر سورة معدودة وفیه منافع کثیره وعجایب عظیمة؛ **انجام:** فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء والیه ترجعون سبحان ربک رب العزة عما یصفون.

درآغاز منافع سوره‌ها به ترتیب از حضرت صادق (ع) روایت شده پس از آن از حکیم (حکیم ابوعبدالله تمیمی) باز به ترتیب سوره‌ها منافع ذکرشده، و در آخر چند حرز و دعا نیز می‌آورد. این کتاب گردآوری یکی از صوفیان اهل سنت باید باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۹ ذیحجه ۱۱۲۶ق؛ مجدول؛ مهر: «محمد مهدی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۷۷۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۲۵–طباطبائی

آغاز: من کتاب الخواص فی ذکر بعض خواص سور القرآن فنقول الفاتحه
سور قرآن کریم را از فاتحه شعراء آورده و بقیه آن در نسخه موجود نیست. از کفعمی به نقل از کتاب الخواص؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۲۳۵-۲۳۶) [ف: ۲۳ - ۷۰۱]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۲۰-۱۶/۲۳۰
آغاز: الا انه بکل شیء محیط هاتان الایتان لردع الظالم وقمعه بما یراه فی النموم من الاهوال اذا کان المظلوم غیر منتصف منه یکتب الایتین فی خرقة من قمیص؛ **انجام:** کل یوم سبع جرع مدة سبعة ایام اولها یوم الخمیس فانک تری جمیع ما ذکرته باذن الله تعالی وان ضفت الی هذه ... الاموات وجامع
رساله‌ای است در خواص آیات قرآن کریم ابتدا آیه را ذکر سپس خواص آن را و روش تحریر و نوشتن آن را برای حوایج مختلف بیان نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۷۷۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۲/۱
آغاز: سورة البقره مدینه و یقال الا خمس آیات قوله غز و جل فاعفوا و اصفحوا؛ **انجام:** من شر الوسواس عدها مکی شامی عدد کلامها عشرون کلمه و حروفها تسع و ستعون حرفا خبر و عد ذکرت ثواب فاریها فی راس سوره الفلق (به علاوه ۹ برگ بیاض و سفید)
نام مؤلف و رساله به دلیل فقدان خطبه و دیباچه به دست نیامد. لکن به ضبط برگ دوم نسخه ـ ضمن بیان ویژگی‌های سوره شریفه نساء ـ مؤلف، تألیف دیگری به نام «جامع التاویل» نگاشته است. به هر تقدیر، رساله مختصری است در بیان مکی و مدنی، محل نزول، عدد آیات و کلمات و حروف هر سوره با نقل یک حریث نبوی (ص) غیرمسند در خواص آن سوره؛ خط: نسخ خوب،بی‌کا،تا:۲۰محرم۱۲۳۸ق؛کاغذ:نخودی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۴سم [ف: ۲۳-۱۵۶]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۰۳/۱-۳۶/۲۰۳
آغاز: بسمله، سورة الفاتحة سفاء من کل داء الاالسام وان کتبت فی اناء طاهر و محبت الکتابة بماء المطر و بغسل المریض بها؛ **انجام:** المعوذتین ین قرأ هما کل لیلة امن من الحسن و الوسوسة ومن علقهما علی طفل امن من الجن والهوام تمت
رساله مختصری است در بیان خواص سوره های قرآن کریم؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳ - ۱۷۷۸]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۰۸/۱-۲۵/۱۹۸
آغاز: بسمله قال الحکیم سورة فاتحة الکتاب فیها الف خاصیة من رأی ذلک الخواص رای غرائب و عجائب؛ **انجام:** قال الحکیم هذا الخواص من الاسرار المکنون التی لایحصی منافعها الا الله و من رعاها ... و لکل امری مانوی و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین تم.
رساله کوتاهی است در بیان خواصی برای سوره‌های قرآن کریم به ترتیب حروف تهجی. آغاز و انجام این نسخه شباهتی با نسخه ۱۳۳۵۵ مرعشی که جواهر القرآن محمد بن احمد تمیمی است دارد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ محرم ۱۲۷۸ق، جا: همدان سرای حاجی فتحعلی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۷۷۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۶/۱
آغاز: الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و آله اما بعد فهذه منتخبة من خواص قرآن المجید انتخبتها تسهیلاً للراغبین و الله جل جلاله هو الموفق و المعین؛ **انجام:** یسترزق الله للسباع و واحد منهم علی صورة الدیک یسترزق الله للطیور فهم الیوم هولآء الاربعة و اذا کانوا یوم القیمة صاروا ثمانیة
مؤلف در این رساله خواص سوره‌های قرآنی را به ترتیب سور، به صورت کوتاه از کتاب‌های مربوط به این علم انتخاب و نقل نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۱ص (۱-۴۱)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۸]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۲
در بیان خواص قرائت سوره‌ها و آیه های قرآن که به ترتیب سور قرآنی نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، روکش کاغذی، ۱۵گ، ۱۶-۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۲-۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [رایانه]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۳۳
آغاز: بسمله، سوره بقره عن التفسیر البرهان عن العیاشی قال قال رسول الله (ص) من قرا اربع ایات من اول بقره و آیة الکرسی؛ **انجام:** من قراها فی منزله کل لیلة امن من الجن و الوسواس و من کتبها و عقلها علی اللاطفال الصفار حفظوا من الجن باذن الله تعالی
رساله مختصری است در بیان خواص قرائت سوره‌ها و آیه‌های قرآن که با استناد از کتاب «البرهان فی التفسیر القرآن» و به ترتیب سور قرآنی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، با روکش کاغذی صورتی، ۲۱گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۵سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۵
آغاز: شیء الاناله فلایسال به حاجته الا اعطینا فیه ما فیه؛ **انجام:** و ما رواه و هی هذه فخرج منها خایفا یتربت قال رب نجنی من القوم الظالمین
رساله‌ای است در بیان خواص آیات و سوره های قرآنی و خواص آیاتی که در آن اسم اعظم باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، روکش کاغذ زرشکی، ۱۰گ (۱-۱۰)، ۱۶ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۸۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۷/۲×۱۲/۸سم [رایانه]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴/۵-طباطبائی

آغاز: بسمله الفصل فی ذکر ثواب سور القرآن و ذکر شیء من خواصها و خواص آیاتها. الفاتحه عن النبی صلی الله علیه و آله من قرأها فکانما قرأ ثلثی القرآن؛ **انجام:** المعوذتین من قرأ هما کل لیلة امن من الجن و الوسوسه و من علقها علی طفل امن من الجن و الهوام

فصلی است از کتابی در موضوع خواص آیات و سور قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶ص (۱۰۷-۱۳۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۳۱۱]

۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۲/۴

آغاز: قال الامام أبو جعفر (ع)من أراد أن یستشفی من ضعف بصره؛ **انجام:** یبرء بقدرة الله و اذنه ان شاءالله تعالی و تقدس

رساله مختصری در خواص بعضی از سوره‌های قرآن، که بعضی از مطالب را از احادیث اخذ کرده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۳گ (۲۱۵پ-۲۱۷پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [مؤید: ۱- ۱۷۸]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۰۳

آغاز: قال علیه الصلاة والسلام: من قرأ فاتحة الکتاب فکانما قرأ التوریة و الانجیل و الزبور و الفرقان؛ **انجام:** ثم اقرا سورة الحدید الی بصیر ثم قل جاء فتحت فیها باب الاستمطار من الفتاح العلیم ثم یذکر الاسم سبعا.

رساله‌ای است مختصر در خواص سور و آیات قرآنی و بعضی از ادعیه. ازامام ابوحامد غزالی چند مورد نقل کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۷]

۲۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۳۴/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

● **خواص الآیات** / علوم قرآن / فارسی

xawāṣṣ-ul āyāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۹/۵

بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۸۸-۹۲)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۲۷۸]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۰۸

آغاز: اقلام عدة و اشهروا به بی بالقلم التمیمی و کنت اقول - ربما جمله قلمهای متعدده و شهرت دادند آنرا بسبب من بقلم تمیمی؛ **انجام:** یفعل ذلك فی اول الشهر و اوسطه و آخره فانه یری الخیر و البرکة و آخران بس البته می‌بیند خیر و برکت را

کتاب مشتمل است بر طریق علاج اوجاع و رفع ملمات و کفایت مهمات با آیات شریفه قرآنیه بدون تبویب و نظم خاصی با ترجمه زیرنویس دستورها. نسخه باید انتخاب از «جواهر القرآن» احمد بن محمد بن ابراهیم تمیمی با ترجمه زیرنویس فارسی باشد در مقدمه آمده است که مؤلف درسفر به هند نزد یکی از هنود تعلیم یافته و خواص القرآن بدو ملهم شده؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ ضمن دو برگ آخر نسخه یک نسخه جهت احضار جن و طریقه نوافل به قلم جلال الدین محمد طهرانی حسب الامر برادرش محمد سعید در ۲۰ صفر ۱۰۶۹؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج دارچینی، ۹۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: - ۱۱۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۸۶/۶

آغاز: مشکلات محتاج بود بنویسد این اوراد [ایات] را بر اوراق زیتون؛ **انجام:** ذوالعرش المجید فقال لما یرید هل اتیک حدیث

موجودی نسخه: از اواخر باب اول تا اواخر باب یازدهم. برای معرفی بیشتر بعضی از عناوین آن نقل می‌گردد: «باب دویم در طلب جاه و مناسب عالی و تسخیر قلب سلاطین، سیم در گشایش کارها و فتح رزق، چهارم در دفع امراض و بیماریها که اطبا از معالجه آن عاجز باشند، پنج در رفع سحر و جن و ام الصبیان ...؛ یازدهم در الفت و محبت میانه طالب و مطلوب و ازواج و خادم و مخدوم این آیات کریمه را آیات محبت خوانند»، مؤلف تفصیل بعضی مطالب را به «جواهر القرآن» احمد بن ابراهیم تمیمی ارجاع می‌دهد و احتمالاً این رساله ترجمه مختصری از آن کتاب باشد؛ خط: مختلف، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۲۶]

۴. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره

به ترتیب سوره‌های قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغازو انجام؛۴۷ص(۱۷-۶۳)،اندازه:۱۱×۱۹سم[نسخه پژوهی:۱-۴۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۷۳

آغاز: با طهارت باشد و تعظیم آن آرند اثر آن زودتر ظاهر گردد؛ **انجام:** چون او در آن در خوانند شفا یابد و الله اعلم بالصواب

در این رساله خواص آیات و سور قرانی آمده یعنی آیات متعدد و سوره مختلفی آورده می‌شود و به نقل قول ائمه اطهار برای آن آیه یا آن سوره خاصیتی نقل می‌گردد و نیز گفته می‌شود که به چه تدبیر باید تحریر شوند تا خواص مزبور به ظهور رسند در بین ائمه ایکه تکیه بیشتر از دیگران بر قولش شده است امام جعفر صادق و اخبار مروی از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: محتملاً قرن ۱۱، جا: تاج محل؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۸ص، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۲۵۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:11547/1

آغاز: هر که در ابتداء هر کاری ×× کوید از راه حق بسم الله / حاجتش را برآورد ایزد ×× شودش لطف ایزدی همراه؛ **انجام:** ایمن آید زبیم و خوف و خطر×× دفع گردد ازو جمیع بلا

اسامی برخی از سوره های قرآن به ترتیب آمده و در ذیل عنوان هر سوره، خواص آن به صورت نظم بیان شده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مهر: «توکلت علی الله الصمد، عبده غیاث الدین محمد» (دایره) باتاریخ ۹۸۵ق، «عبد مذنب مهدی» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱-۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۲۹ - ۲۲۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۲/۵

آغاز: حمدله ... این رساله‌ای است مشتمل بر برخی از خواص آیات قرآنی بدانکه مجموع حروف بسم الله الرحمن الرحیم، نوزده است حرفی که در بسم الله است اینست؛ **انجام:** انما امره اذا اراد شیئاً أن یقول کن فیکون تا بآخر و صلی الله علی محمد و اله اجمعین

مجموعه غیر مستندی است از خواص آیات قرآن کریم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۳۷-۴۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۷۲]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۷/۹

آغاز: نقل است هر کرا حاجتی باشد

خط: نستعلیق تحریری، کا: داود بن محمد شفیع یزدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۶ص (۲۸-۳۳) [ف: ۵ - ۱۷۰۳]

۹. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۱۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴گ (۲۶ر-۲۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۵سم [ف: - ۳۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۶

آغاز: بسمله در بیان فضیلت تلاوت از قرآن و نگاه داشتن قرآن است از حضرت جعفر بن محمد صلوات الله علیه منقول است که هر که از مصحف تلاوت نماید. از چشمش برخوردار شود و عذاب پدر و مادرش را تخفیف دهند هر چند که کافر باشند ... سورة الفاتحه به سند معتبر منقول است که حضرت امام رضا علیه السلام فرمود که بسم الله الرحمن الرحیم نزدیکتر است به اسم اعظم الهی از سیاهی چشم به سفیدی چشم؛ **انجام:** و به سند صحیح از حضرت صادق (ع) منقول است که هر که بعد از نماز جمعه سوره حمد را یک مرتبه و هر یک از معوذتین و قل هو الله احد را هفت مرتبه و آیه الکرسی و آیه سخره ... آن حضرت بودم مرا امر فرمود که غالیه را ...

خواص سوره‌ها و آیات، فضایل و فواید سوره‌ها و برخی از آیات را به ترتیب از سوره فاتحه تا پایان قرآن گرد آورده. این نسخه در خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج خرمایی، ۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۸۶] و [ف: ۲۲-۲۷۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۵۹

آغاز: و نصرانی که در دنیا نفس می‌زند و از امام جعفر رضی الله عنه منقول است که هر کس که این سوره را چهل و یک بار بخواند حق سبحانه و تعالی او را و اهل بیت او را از عذاب نگاه دارد؛ **انجام:** سوره قریش ... و نیز فرمود صلی الله علیه و سلم که چون در سفر خوفی پیش اید این سوره را بخوانند از آن خوف و از همه مکروهات ایمن شود و از امام جعفر رضی الله عنه منقول است که این سوره را از جهت. (ناقص)

وی که اهل سنت است روایاتی را که از طریق اهل سنت و بعضاً از امامان معصوم در مورد خواص یا ثواب آیات و سوره‌ها وارد شده آورده اما در نقل روایات به هیچ مأخذ و منبعی اشاره نکرده است. مؤلف در نقل روایت از ائمه معصومین چنین یاد می‌کند: «امام علی بن موسی الرضا رضی الله عنهما و امام جعفر رضی الله عنه». در این نوشته اسرائیلیات نیز فراوان دیده می‌شود. برای آشنایی بیشتر با شیوه نگارش او به یکی دو مورد اشاره می‌شود: «قوله تعالی والله من ورائهم محیط بل هو قرآن مجید فی لوح محفوظ این آیت را بر پوست آهو نویسد بعد از آن بنویسد یا حفیظ احفظ احفظ یا حفیظ و ان را بر گردن کودک بندد از همه آفات محفوظ ماند ... سوره الطارق رسول صلی الله علیه و سلم فرمود که هر کس سوره الطارق بخواند به عدد هر ستاره که در آسمان است خدای تعالی او را ده حسنه بدهد و از امام جعفر رضی الله عنه منقول است که این سوره را به جهت دفع دیو و پری سه بار بخواند ...» (منظور از اسرائیلیات این دو مورد نیست)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: علی نوفرستی، اسفند ۱۳۷۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۲۷۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۱

آغاز: خواص آیات قرآنی بسمله. ولا حول ولا قوة الا بالله ... اللهم بک استقتح چنین گوید مؤلف این کلمات و محرز این مقالات تمیمی رحمه الله که پیوسته در اطراف عالم در جستجوی خواص و منافع اشای و اظهار خفایا و امور ... بودم تا کتاب منافع و خواص سور قرآنی مجید بدست آوردم مروی از امام جعفر صادق (از دیباچه بر می‌آید که مؤلف به هند رفته و از فرهنگ هندی بهره برده است)؛ **انجام:** وآیة الکرسی راتا بجائی بخواند که و هو العلی العظیم

خواص و منافع سور و آیات قرآنی؛ خط: نسخ، کا: محمد عظیم بن عبدالله نیشابوری، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۱۰۵ق، جا: بلخ؛ ۲۸گ (۶۵ر-۹۲پ) [ف: ۱۰ - ۱۵۶۸]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷/۲

آغاز: باب اول در کشف قلوب و صفای باطن و اظهار مغیبات و امثال آن؛ **انجام:** داعی باید که بر بعضی از شرائط و آداب دعا اقدام نماید ... و بعد از آن صلوة البته مستجاب شود.

در ۱۲ باب و یک خاتمه؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: حدود ۱۱۲۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۲

آغاز: بسمله، ثبت کردی امروز به عنوان کتاب خود با ما معامله فرما؛ **انجام:** بر انواع ثنا و ستایش در اصناف عطا و بخشایش حضرت سبحانه و ائمه

مشتمل است بر فضایل و خواص بسمله، سوره مبارکه حمد، آیه شریفه آیة الکرسی، آیه «آمن الرسول» تا آخر سوره، مؤلف درباره خواص آیة الکرسی می‌گوید: «چون آیه شریفه متضمن براهین اصول اسلام را از توحید، عدل، علم، قدرت، حیات، اراده و غیر آن از این جهت فضایل و خواص بسیار در آن متضمن است و استقصای جمیع آن متعسر است لهذا اقتصار بر چند حدیث و روایت می‌رود قال رسول الله صلی الله علیه و آله من قرأ آیة الکرسی عند منامه بعث الله الیه ملکا یحرسه حتی یصبح ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۲۶۹]

۱۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۲۲

انجام: قدتم کتابة هذا الکتاب الموسوم بخواص القرآن

دارای چهار مقاله، مقدمه اول افتاده، مقدمه دوم در آداب تلاوت قرآن، مقدمه سوم در معرفت مقدار قرآن، مقدمه چهارم در استعاذه. بعد از اتمام مقدمات شروع می‌کند در مقصود: المقصد فی فضائل التسمیة و فوائدها سپس شروع می‌کند در بیان خواص سوره‌ها از فاتحه تا معوذتین؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [ف: ۱۳۱]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۴۲/۲

آغاز: بسمله در بیان بعضی از خواص سوره های قرآن و خواص بعضی آیات آن الفاتحه مرویست که چون عطسه کند و سوره فاتحه را برکف دست خود بخواند و مسح کند بآن روی خود را ایمن شود از رمد و از سفیدی؛ **انجام:** اخلاص چون بر کوفت چشم بخوانند شفا یابد المعوذتین کسی که هرشب آن را بخواند ایمن گردد از وسوسه و از شر جن و چون آنها را بر طفل بندند ایمن شود از جن و ازگزنده ها تم باالخیر

رساله‌ای کوتاه در بیان خواص و ثمرات و ثوابهای سوره‌های قرآنی که به ترتیب سوره‌ها و با استفاده از روایات نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان فائده‌ای در دو صفحه در تعداد سوره‌ها و آیه‌های سجده آمده، مقابله شده؛ ۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۴]

۱۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۲۶/۱

آغاز: بسمله - سوره الطور - قال رسول الله ص فرمود که هر کس سوره و الطور بخواند بر خدای تعالی حق است که او را ایمن کند؛ **انجام:** و استخوان را بسوزد و خاکستر آن در حوالی سرای ظالمی یا مبتدعی یا فاسقی که مسلمانان از و متضرر باشند بریزد آن سراخالی و ویران گردد بعون الله تعالی

در آن فوائد و خواص چند سوره قران ذکر شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: هادی ابن مرحوم حاجی حسن، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۲۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۰سم [ف: ۱ - ۳۰۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۵۹

آغاز: سوره آل عمران، أن الله یبشرک بیجی مصدقاً، خدای تعالی ترا فرزند نرینه می‌دهد؛ **انجام:** ان رحمة الله قریب، این دام دادن و ستدن نیک است.

مختصری است در خاصیت برخی از آیات قرآن کریم به ترتیب سوره‌ها در دو ستون: ستون راست ابتدای آیه و ستون چپ خواص هر یک را در مقابل آن قید کرده و با عناوین اسامی سوره‌ها، هر بند را تفکیک نموده است.؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ کاتب با عباراتی سست و منظوم چنین پایان برده است: رسید نامه باتمام برای شهریاری گرامی×× بدست گوشه نشینی بیادگاری نامی / که دنیا را نباشد چون بقایی ×× که گردد باعث فاتحه خانی (کذا) / به فرموده شخصی عالیجناب ×× نوشتم من زار بحال خراب / بیاد آورد هر که اینجا مرا ×× به برزخ نمایم من او را دعا/ که یادگار ماند زمن در جهان ×× هر آنکس بخواند بیاد ثواب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴۵ - ۴۲]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۶

انجام: و دیدار مبارک وی را معاینه ببیند، و السلام علی من اتبع الهدی (انتهای فصل ۱۲).

نسخه از اواخر فصل سوم باب سوم از مقاله اول شروع می‌شود. مقاله اول در پنج باب است، مقاله دوم در خواص حروف ثمانیة و عشرون در پنج باب، مقاله سوم در خواص اسماء حسنی در پنج باب، مقاله چهارم در خواص آیات قرآنی در پنج باب، مقاله پنجم در خواص سور قرآنی در پنج باب؛ خط: نسخ، کا: حسین بن ملا یحیی ازغندی، تا: شنبه ۱۸ رجب ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: معتضد الدوله در ۱۳۲۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۲ - ۲۳۶]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۳۰

آغاز: مقدمه اول در فضیلت تلاوت قرآن، حضرت رسول فرمود که فاضلترین عبادت امتان من قران خواندن است؛ **انجام:** بعد از ختم کلام این دعا خواندی اللهم اغفرلی بالقران ...

خواص سور و آیات را به ترتیب ورود آنها در قرآن بیشتر از روایت‌های ائمه معصومین علیهم السلام گرفته با چهار مقدمه در آغاز آن، و بعضی از این خواص شبیه است به آنچه دعانویسان دستور دهند. این کتاب «جواهر القرآن» بیرجندی و «منافع القرآن» که به شماره ۱۳۹۲ گذشت نیست و چون سر آغاز آن در نسخه نیامده معلوم نشد که چیست؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین جدید الاسلام، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۳۶]

۲۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸۰/۲

آغاز: در بیان فضائل و فوائد بعضی از آیات و سور کریمه قرآنی است بسند معتبر منقول است که حضرت امام رضا علیه السلام

فرمود که بسم الله الرحمن الرحیم نزدکیتر است به اسم اعظم
خط: نستعلیق، کا: محمد ساوجبلاغی، تا: یک‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ ۲۳گ (۳۶پ-۵۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۷۴]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: تا آخر سوره الرحمن بخواند و شب پنج‌شنبه از سوره واقعه تا آخر قرآن بخواند؛ **انجام:** منقول است که چون قرآن ختم کردی این دعا خواندی اللهم اغفرلی بالقرآن اللهم اهدنی بالقرآن.

در خواص آیات قران کریم به ترتیب آیات در سوره‌ها با استفاده از بعضی روایات ائمه معصومین علیهم السلام و گفته‌های علما و دانشمندان با چهار مقدمه که چهارمین آنها در مباحث استعاذه و بسمله می‌باشد؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد اسماعیل بن زید العابدین کفرانی رویدشتی اصفهانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۴۸]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۰۲

آغاز: المقاصد در فضائل و فوائد تسمیه حضرت رسول (ص) فرمود که بسم الله الرحمن الرحیم اسم اعظم است و ابن عباس روایت کند که رسول الله ... سورة الفاتحه. رسول الله (ص) فرمود که هر کس فاتحه الکتاب بخواند چنان باشد که از روی ثواب تورات و انجیل و زبور و فرقان برخوانده باشد؛ **انجام:** و گفته اند که سوره قل اعوذ برب الناس افسون همه دردها است چون آن را بر او خوانند و السلام علی من اتبع الهدی. بر حسب فرمایش اطاعت و کتابت کرد.

در خواص و منافع و فوائد سوره‌ها و آیات و حروف و اسماء الله که از شیخ شرف الدین بونی و شیخ ابوالعباس نام برده است. نسخه بدون خطبه و خاتمه است و نام اصلی او و مؤلفش دست نداد. بترتیب از آغاز بسم الله و سوره حمد و بقره ... تا آخر سوره ناس؛ خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۷ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۱۰۷گ، ۱۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۰۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۷۹

آغاز: بسمله. روایت می‌کند حضرت امیر المومنین و امام المتقین علی بن ابی طالب علیه السلام از صدر بدر عالم؛ **انجام:** یا غفار برحمتك یا ارحم الراحمین یا امیرالمؤمنین ادرکنی

مناجاتی است که از آیات قرآنی استخراج شده و مؤلف در مقدمه، گردآوری آن را به امیرمؤمنان علی(ع) نسبت داده و شامل دوازده باب «تحفة الغرائب» تألیف محمد بن محمد هروی طبیب (قرن ۹ و ۱۰ق) است. برگ ۱۰ تا ۲۲ مشتمل بر خواص آیات و سوره ها است: باب ۱. جهت کشف قلوب، ۲. طلب جاه و منصب عالی و تسخیر سلاطین و امراء و عوام الناس، ۳. فتح کارها و فتح رزق و فتوحات و توانگری و دفع فقر، ۴. دفع امراض و بیماری‌ها، ۵. دفع سحر و ام الصبیان، ۶. دفع حسودان و دشمنان و موذیان، ۷. ادی قرض و حفظ بدن، ۸ دفع حرام خوردن، ۹. اظهار دفاین و معادن، ۱۰. تسخیر ارواح جن و اعداء، ۱۱. محبت و الفت میان طالب و مطلوب، ۱۲. اوراد متفرقه است به هر نیت و مطلب. برگ۲۲ تا ۲۴ مشتمل بر اسناد دعا و اوراد محمد بن اسامه است. برگ ۲۵ تا ۴۳ شامل تحمیدات در سوره‌های قرآنی است. برگ ۴۲ تا ۵۲ در بیان ادعیه ساعات (دوازده ساعت) [که شیخ طوسی در کتاب مصباح نقل کرده] می باشد. برگ۵۲ تا۸۹ مشتمل بر آیات شفا، آیات حفظ، حرس و استکفا و دعاهای جوشن کبیر و صغیر تحمید و عدلیه است؛ خط: نسخ، کا: فرج الله بن محمد علی حسینی زنوزی، تا: ۱۲۸۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۵۶]

● خواص الآیات / علوم قرآن / فارسی

xawāṣṣ-ul āyāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۱/۶

آغاز: منافع ام الکتاب درین سوره که ... احادیث درین باب هست؛ **انجام:** رقیق شود ...

خط: نستعلیق، کا: بهاءالدین بن جمال الدین محمد خطیب واعظ امامی کاشانی، تا: ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶ص (۱۲۲-۱۲۷)، ۲۲سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۲-۲۶۱۶]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۳۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۴ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۰/۴

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن عزیز الله، تا: ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۶۳ر-۶۶پ)، ابعاد متن: ۵×۱۳، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: - ۳۶۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۹۴

آغاز: بسمله، اعلم یا اخی له جمیع الشیاطین و التوابع؛ **انجام:** و لا تقطع من فضلك

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۸/۳

آغاز: بعد از یک سطر خطبه: اما بعد چنین گوید سلطان المشایخ و المجتهدین و افتخار العلماء و المحققین الشیخ عبدالصمد واسطی رحمة الله علیه در باب بعضی آیات قران؛ **انجام:** سورة الفلق و الناس بجهت بلاها و چشم زخم و سحر و جادویی و دفع جنیان و شیاطین و همه بلاها هر روز سه بار بخواند انشا تع باجابت مقرون است.

رساله در خواص بعضی از آیات کلام الله مجید است، در مقدمه داستان پیدایش این رساله نگاشته شده که صحت آن مورد تامل است لکن مندرجات این رساله می‌رساند که دارای اصلی معتبر است. خلاصه این خواص را امیرمؤمنان حضرت علی (ع) از پیامبر مکرم اسلام (ص) روایت نموده است و در عصر هارون الرشید خلیفه عباسی نسخه آن پیدا شد که حکیم یمنی آن را به کشور یمن برد و هنگام وفات حسب الوصیه این نسخه در گور و روی سینه وی نهاده بودند و شهریار مصر منصور بن عباس گورحکیم یمنی را گشود و نسخه را برداشت و در سال ۷۶۴ق صدرالدین اردبیلی به مکه رفته بود شهریار مصر نسخه را به رسم هدیه به‌وسیله وی به سلطان اویس داد و به دستور زوجه سلطان، شرف الدین نخجیری آن را به فارسی ترجمه نمود، این نسخه بازنویسی استنساخ عبدالصمد واسطی از آن ترجمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۳۴]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۹/۲

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجاً قیماً لتنذر بأساً شدیداً؛ **انجام:** و ائمة الهدی الذی هم العصومون الطیبون الطاهرون صلوات الله علیه و علیهم اجمعین

رساله‌ای است در بیان فوائد بعضی آیات قرآن؛ بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۳۰پ-۸۳پ)، ۱۱سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [مؤید: ۳ - ۲۵۸]

۷. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۲۶/۱۱

آغاز: هر که درد شقیقه داشته باشد صاحب درد دست بر آن موضع گذارد؛ **انجام:** در حق مصروع خواندند رفع صرع شد هر کس بخواند بر هر مریض مرض او مبدل به صحت می‌شود.

خواص آیات و اذکار؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محسن بن حبیب الله بن آقا جان مشیری الاصل بارفروش المسکن، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۲گ (۱۱۸ر-۱۱۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۴۳]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۲۶/۲

آغاز: و حفظ وقوف و مراعات حروف آن کن؛ **انجام:** اینست مختصری از ثواب الاعمال (کذا) که گاهی به آن اخباری ملحق شده است بجهت سهولت رجوع به آن - تم - مؤلفه لتألیفه محمد ابراهیم خان زاده الساکن بقزوین سنه ۱۳۰۵.

این قسمت که اول آن افتاده، شامل خواص سوره‌های قرآن مجید است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم خان زاده، تا: ۱۳۰۵ق، جا: قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۳۰ص، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۰]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۰

آغاز: بسمله، از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مروی است هر که خواهد مشورت با کلام الله کند اول وضو بسازد؛ **انجام:** که ضررش بخودش مراجع خواهد شد، باید که پاره ای آیات که مناسب الفت است نیز به حرام نباشد، والسلام.

بترتیب سور مرتب شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳/۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۸سم [ف: ۲ - ۲۳۶]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۵/۴

آغاز: بسمله،سوره فاتحه الکتاب مکیه و مدنیه و هی سبع آیات، حضرت امیرالمومنین صلوات الله علیه به عبدالله بن عباس گفت که یا عبدالله لو کتبت فی معانی الفاتحه؛ **انجام:** روز قیامت که البته او صادق بود. سوره العنکبوت مکیه و هی سبع و سبعون آیه.

رساله‌ای است در بیان خواص سوره‌های قرآنی با استناد به احادیث و روایات. بیشتر احادیث نقل شده نبوی (و با روایت ابی بن کعب) و برخی از احادیث نیز از ائمه معصومین (علیهم السلام) است. نسخه حاضر خواص سوره‌های قرآنی از سوره فاتحه الکتاب تا سوره عنکبوت را در بر دارد و مابقی آن نانوشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۱۷ دعای کوتاه در حفظ از شیطان با توضیح ترکی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۱۳پ-۱۷)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۳۷۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۶/۱

در آن از استادش مولا عماد الدین قاری استرآبادی و نیز کتاب فردوس الاخبار و اربعین شیخ بهایی مطالبی نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا مشکی، ۳گ (۱پ-۳پ)، ۱۵ سطر [ف: ۳۶ - ۶۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۳۵

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۰/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... اما بعد:حمد حق گوی از عقیده پاک×× که عطا کرد دانش و ادراک؛ **انجام:** خواص سورة المعوذتین: هر که این سورة المعوذتین ×× ورد خود ساخت در صباح و مسا ... حاجت جمله را بخیر بر آر ×× بحق صدق خواجه دو سرا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب؛ با شرح خواص چهل اسم و شرح خواص نود و نه نام در یک مجلد است؛ ۲۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۵۲]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۱۱/۶

والذاریات و چند سوره دیگر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۱۱۸-۱۲۰)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۴۹]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۶/۷

به روایت از حضرت صادق از بقره تا ناس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ [ف: ۱ - ۴۸۵]

۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰۵/۳

آغاز: روی عن سید البشر والشفیع فی المحشر؛ **انجام:** میرمحمد باقر داد نوشته شد

خواص هفت آیه از قرآن و عریضه حضرت صاحب (ع) منقول از پشت کتاب زادالمعاد. از آقا هادی ولد حاجی ابراهیم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۰/۵)، قطع: نیم خشتی باریک [ف: ۱ – ۴۱۰]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۴۷

منقول از ترجمه درر التنظیم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۷ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۵۴۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷/۳-ف

نسخه اصل: عاطف افندی ش ۲۲۰۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ سپس پراکنده‌ها است؛ ۵گ (۶۶–۷۰) [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۹]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۸۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد علی صفری دائم؛ اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [رایانه]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۵/۲

آغاز: در خواص سوره ها. ابی بن کعب از پیغمبر نقل کرده که هر که سوره فاتحه بخواند؛ **انجام:** سورة الحدید. در حدیث ابی ورود یافته که هر که بخواند سوره حدید را ... دریابد قایم

خواص سوره ها؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ چلیپا؛ ۹گ (۹۰ر–۹۸پ) [ف: ۴ – ۳۹۸]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین بر ضمیر منیر بزرگان پوشیده نماند که فقیر حقیر مدتی که مسافرت می‌نمود بهر بزرگی که.؛ **انجام:** بالله العلی العظیم یاقدیم یا دایم یا فرد یا وتر یا احد یا صمد از جهت نصرت..

مؤلف پس از مطالعه برخی از کتب و رسایل در بیان خواص آیات و سوره‌ها و پس از ملاقات شمس الدین محمد تمیمی کازرونی مؤلف کتاب خواص القرآن و گفتگو با ایشان در خواص قرآن و شنیدن اسراری از وی کتاب حاضر را به رشته تحریر در آورد و در آن خواص سوره ها را به ترتیب و خواص برخی از آیات هر سوره را بیان کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، روکش کاغذ زرشکی، ۶۳گ (۱۰–۷۲)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۷۴

آغاز: خواص آیات قرآن که در مربع بکارند، در وقت؛ **انجام:** و از پهلو باز کند و بر بازوبند بسم الله الرحمن الرحیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

← خواص آیات قرآن ≻ در نظیم

● خواص آیات قرآن / علوم قرآن / فارسی

xavas-e āyāt-e qor'ān

شربتدار اصفهانی، ابراهیم بن محمد، ق۱۲ قمری

šarbatdār-e esfahānī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 18c)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۶۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵/۱۴

آغاز: پس از بسمله و حمد ... انی رایت فی بعض کتب اصحابنا خواص بعض الایات قوله تعالی الم ترالی الذین خرجو امن دیارهم هم الوف اه من کتبها فی طسمت بمداد ثم محاها؛ **انجام:** ... هر که در وقت خواب این آیه را بخواند که ان الله یمسک السموات و الارض ان تزولا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ص (۲۹۸–۳۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ – ۴۲]

● خواص آیات و ادعیه و طلسمات / دعا / فارسی

xavas-e āyāt va ad'īye va telesmāt

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۳۹

آغاز: اجزاء را نرم کوبیده حب سازند و این حب را؛ **انجام:** دس بستن از کار یا از شخص بگیرد ...

خط: نسخ و نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۳۸

آغاز: بسمله، م س ع و د ع م ع د و م س و د س ... جدول اطوال البلدان؛ **انجام:** و ن الف او ای ۱۱۱۱ ایم الف م

خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● خواص الآیات و اسماء الحسنی / علوم غریبه / عربی و فارسی

xawāṣṣ-ul āyāt wa asmā'-il ḥusnā

رساله مختصری است در علوم غریبه و بیان خواص آیات و اسماء الحسنی که برای حاجت‌های خاص و با کیفیت خاص خوانده می‌شود.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۱۷/۱

آغاز: بسمله حمدله صلاة، فائدة لتخریس النائم اذا کبت هذه الاسمام علی تراب مأخوذ من اربع طرق الی اربع جهات و تقول یا رب ... فصل فی آیات الانفصال؛ **انجام:** و غیرها بمناسبة الانفصال و عند کتابة الاتصال من الایات و الاسماء بمایناسب له و للقمر ثمانیة و عشرین منزلاً کما ذکر فی الجدول تمت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای جداول مختلف در متن؛ ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ]

● **خواص آیات و اعمال به نقل از احادیث** / حدیث / فارسی

xavas-e āyāt va a‘māl be naql az ahādīs

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

در آغاز رساله نام مؤلف محمد باقر بن محمد تقی یاد شده و موضوع رساله دستور اعمالی است که برای دنیا و آخرت فواید بسیار دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۶/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و صلاة وسلام علی شریف انبیاء و المرسلین وخاتم النبیین محمد عترة الطیبین الطاهرین ... چنین گوید احقر عبدالله محمد باقر بن محمد تقی عفاء الله عن جرائمها که این احادیث معتبر و اهل بیت رسالت پناه صلوات الله علیهم اجمعین معلوم میشدود از حشر و نشر گذشتن از پول صراط مؤمنین و مؤمنات واجب لازم میشود چنانچه مرور نمایند و عمل کنند از برای دنیا و آخرت بسیار فائده دارد ثواب آیة الکرسی که هر گه یکبار بخواند حق تعالی گور بر وی فراخ گرداند؛ **انجام:** سبحان رب العرش العظیم سبحان الله رب العالمین الرحمن الرحیم و دیگر روایت است از خواجه فخر الذدین از علماء شریعت که با ایشان گفتند مرخدایرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹گ (۱۲۳ر-۲۰۱ر) [ف: ۳۷ - ۳۱۳]

● **خواص آیات و حروف اعداد** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e āyāt va horūf-e a‘dād

جوینی، مظفر بن محمد

joveynī, mozaffar ebn-e mohammad

از مظفر بن محمد بن رکن الدین جوینی شاگرد مولانا جلال الدین ابوعلی بن مولانا بدرالدین محمد استرابادی و مولانا نظام الدین عودی مؤلف کنوز الجفر. شامل مقالات زیر: ۱. دانستن خواص آیات یزدانی چه در باب محبت و چه در باب عداوت و در سه نوع است؛ ۳. آیات آسمانی؛ ۴. مربعات در اسم کسر؛ ۶. مثلثات؛ ۷. مثلث هندی؛ ۹. مربعات؛ ۱۰. حروفات. مقاله‌های دوم و هفتم در نسخه دیده نشده است

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۲

آغاز: بسمله. اما بیشتر از مقالات شرط آن بود که هرچه علمای این فن بمبتدیان گفته باشد وصیت همچنان نقل بنقل هر کی در این علم شروع کند همان وصیت را بدو کند محافظت و مواظبت سخن استادان کرده باشد؛ **انجام:** همان خواص دهد که گفته شد والله اعلم

خط: نستعلیق، کا: عباسعلی بن مشهدی زین العابدین صدقیانی، تا: یک‌شنبه ۴ شعبان ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ (۱۷۱-۲۳۳)، ۱۲سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳۷]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۷۲/۴

آغاز: مقاله اول در دانستن خواص آیات یزدانی در باب محبت و عداوت و این مقاله بر سه نوع است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ محشی؛ در برگ ۵۶-۵۳ در حاشیه چندی در علم جفر از شرف الدین علی یزدی نقل شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۶ص (۵۳-۶۸)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۹۶]

● **خواص آیات و حروف و اعداد** / علوم قرآن، اسماء الله / فارسی

xavas-e āyāt va horūf va a‘dād

ناشناخته. نسخه‌ای است بدون آغاز و از میان هم کسر دارد و گویا پراکنده صحافی شده است. از صفحه اول موجود تا صفحه ۹۴ در خواص اسماء الحسنی است و زیر هر نامی پس از شرح فوائد آن جدولی از حروف دارد و از صفحه ۹۵ تا ۲۶۸ شامل چند مقدمه در فضیلت تلاوت قرآن و آداب و شرایط آن و آنچه به آن متعلق است. مقدمه اول در فضیلت تلاوت قرآن، مقدمه دویم آداب و شرایط تلاوت قرآن، مقدمه سیم در معرفة مقدار قرائت، مقدمه چهارم در مباحث استعاذه و بسمله، پس از آن مقاصد فضایل فواید بسمله ... سوره فاتحه ... قوله تعالی الم ذالک الکتاب.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹۸۳

آغاز: من المسلمین فان لم یستجیبوا لکم فاعملوا انما ... (پس از یک برگ) اما آنچه بعمل و تجربه رسیده درین نسخه مذکور خواهد شد انشاءالله تعالی اما امید بکرم بزرگان آنکه این بنده از مختصرات این علم عاری بودم و این نسخه از کتب درویشان جمع کردم اگر نقطی عامیانه بینند قلم عفو درکشند و بالله التوفیق نود و نه نام باریتعالی هو الله الذی لا اله الا هو این جمله سه اسم است؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین قد تم فواید آیات کلام الله الملک القوی المتین و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و سلم تسلیما کثیرا مبارکا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۴ سطر (۸×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۲ - ۶۵۱]

← خواص الآیات و السور > الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه)

● **خواص آیات و سور** / علوم قرآن / فارسی

xavas-e āyāt va sovar

از ناشناسی که می‌گوید این آیت‌ها و دعاهایی است، که خود آزموده‌ام، بخش‌بندی نشده، با سربندهای «خواص».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۶/۳

آغاز: بسمله. بعد از ادعیه وافیه در حصول امور دنیا و مقاصد و مطلوبات و اثنیه کافیه در حصول مهمات ... معروض فاریان این رساله و ناظران این مقاله؛ **انجام: ...** اذا دعاه و یکشف السوء.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳گ (۹۰ر-۱۰۲ر) [ف: ۳ - ۱۲۵]

← خواص آیة الکرسی ⟵ تفسیر آیة الکرسی

● **خواص آیة الکرسی** / علوم قرآن / عربی

xavas-e āyat-ol korsī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۹/۲

آغاز: بسمله قال رسول الله آیة الکرسی افضل آی القرآن و قال (ص)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۸]

● **خواص آیة الکرسی** / علوم قرآن / فارسی

xavas-e āyat-ol korsī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۸۱

به نقل از خط آقا زین العابدین محمد کرمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۵۹) [مختصر ف: - ۶۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: حدود ۱۰۳۵ق؛ ۱ص (۴۶) [مختصر ف: ۳۳۸]

● **خواص آیة الکرسی و غیرها من الآیات** / عرفان و تصوف / عربی

xawāṣṣ-u āyat-il kursī wa ġayr-i-hā min-al āyāt

ابن وحشیه، احمد بن علی، - ۲۹۶ قمری

ebn-e vahšīya, ahmad ebn-e ʻalī (- 910)

گویا از ابن وحشیه، فخرالدین ابوبکر که نام او در آغاز آمده است، خواص آیت الکرسی است بر پایه روایت‌ها، با سربندهای «فایده»، با شماره، که به «الفایدة الثالثة و السبعون فی فواید شتی متفرقه» پایان می‌یابد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۰/۲-عکسی

آغاز: قال الشیخ الاستاد فخرالدین ابوبکر ابن وحشیه. رحمها الله تعالی اجمعین. (ادنیان)؟ اید بر بعض ما فتح الله به من ترتیب الدعوات و الاثار الخصوصة بالبرکة المشهورة المعروفة فی کتاب الله تعالی مما ظهر للناس؛ **انجام:** فلیقرأ هذه الآیات المبارکة علی لبان ذکر یوم نصف مثقال بعسل او سکر فانه یصفو ذلک و ینهل علیه الکلام انهما لاباذن الله تعالی. سنة ۱۰۷۷

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ ۱۸۲ص (۱۸-۱۹۹) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۴]

← خواص اثمار ⟵ خواص برخی از گیاهان

● **خواص اجناس و معجونها برای معالجه امراض** / طب / عربی، فارسی

xavas-e ajnās va maʻjūn-hā barāye moʻāleje-ye amrāz

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۳۴/۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲سم[ف: ۱ - ۲۳۲]

← خواص الاحجار ⟵ جواهر نامه

● **خواص احجار** / کیمیا، صنعت / فارسی

xavas-e ahjār

هرمس

hermes

به دستور: قتلغ ترکان قراختایی کرمانی (حاکم کرمان از ۶۵۵ تا ۶۸۱)

این متن ترجمه‌ای از خواص الاحجار عربی است که در نیمه دوم قرن هفت قمری به فارسی برگردانده شده است و مترجم نامعلوم است. در بیست و یک فصل به بررسی فواید سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی و فلزات از جنبه استفاده در درمان بیماری‌ها می‌پردازد و تصاویری بسیار واضح و نمادین نیز نشان می‌دهد و از اقوال حکمای متقدم نیز استفاده شده است. فهرست ترجمه کتاب هرمس: باب ۱. شناختن اصلاح آنچه فاسده شده باشد از سنگ‌ها؛ ۲. شناختن سنگ یاقوت و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۳. شناختن در و خاصیت و منفعت آن؛ ۴. شناختن سنگ پادزهر و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۵. شناختن سنگ زبر جدو خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۶. شناختن سنگ الماس و خاصیت و منفعت آن؛ ۷. شناختن سنگ دمنه و خاصیت منفعت و نقش آن؛ ۸. شناختن سنگ مغناطیس و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۹. شناختن جوهر زر و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۰. شناختن سنگ بیجاده و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۱.

شناختن جوهر و نقده و خاصیت و منفعت آن؛ ۱۲. شناختن سنگ مرجان و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۳. شناختن سنگ عقیق و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۴. شناختن سنگ بلور و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۵. شناختن سنگ کوزک و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۶. شناختن سنگ یشم و خاصیت و منفعت نقش آن؛ ۱۷. شناختن سنگ لاجورد و خاصیت و منفعت نقش آن؛ ۱۸. شناختن سنگ جزع و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۱۹. شناختن مس و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۲۰. شناختن سنگ سنباده و خاصیت و منفعت و نقش آن؛ ۲۱. شناختن سند روس و خاصیت و منفعت و نقش آن.

آغاز: بسمله حمد و سپاس بی قیاس حضرت مقدس و جناب منزه پادشاهی را که مقیمان بارگاه قدرتش برای ساکنان ملاء اعلی سرادق سپهر زنگاری مزین بصور و اشکال ثوابت و سیارات کواکب منقش مهیکل و تمثال نجوم و ثواقب بیان کردند بغیر عمدترونها ...

انجام: دیگر اگر کسی خروس سفید را که بروی هیچ نشان سیاه نبود بکشند و خود او را در جامی آهنین کنند و نگاه دارند و بر کف دست بدان خود این حروف نویسند «امانها و انالها سلطس» و کف دست کسی مالد که خواهد بر او سخن بگوید و التفات نکند آنکس در دنبال وی افتد و از روی نتواند که یکساعت جدا شود (تم الکتاب سنه سبعة مائة)

چاپ: ایران، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰ شمسی، فاطمه مهری، ۱، ۵۱ ص، در مجموعه متون ایرانی، صص ۱۸۳-۲۳۴

[فهرستواره منزوی ۳۸۰۶/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۱

آغاز: بسمله حمد و سپاس بی قیاس حضرت مقدس و جناب منزه پادشاهی را که مقیمان بارگاه قدرتش برای ساکنان ملاء اعلی سرادق سپهر زنگاری مزین بصور و اشکال ثوابت و سیارات کواکب منقش مهیکل و تمثال نجوم و ثواقب بیان کردند بغیر عمدترونها؛ **انجام:** دیگر اگر کسی خروس سفید را که بروی هیچ نشان سیاه نبود بکشند و خود او را در جامی آهنین کنند و نگاه دارند و بر کف دست بدان خود این حروف نویسند «امانها و انالها سلطس» و کف دست کسی مالد که خواهد بر او سخن بگوید و التفات نکند آنکس در دنبال وی افتد و از روی نتواند که یکساعت جدا شود (تم الکتاب سنه سبعة مائة)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۰۰ق؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج سبز، ۳۱گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۶]

● **خواص الاحجار** / طبیعیات / فارسی

xavas-ul ahjār

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۴۸

آغاز: این کتابیست موجز در خاصیت احجاز از جواهر اکنون شرح داده شود، مروارید از آب باران ظاهر گردد؛ **انجام:** از پادشاهان بنی امیه یکی بود و کتاب احجار را بخواند و ویرا هوس ...

نسخه‌ای است که با کتاب‌های دیگر که درباره سنگ‌ها در دست است منطبق نیست و شایسته بررسی است، خاصه چند حکایت که در آن آمده باید مورد دقت قرار گیرد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۵ص (۶۳۴-۶۳۸)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۰]

● **خواص الأحرف فی علم السیمیاء** / علوم غریبه / عربی

xawāṣṣ-ul aḥraf fī ʻilm-is sīmīyā'

در صفحه عنوان به نام کتاب السیمیاء تألیف جزلی ثبت شده و در پایان صفحه عنوان « کتاب خواص الأحرف فی علم السیمیاء» دیده می‌شود. دارای مقالات، ابواب و فصول است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷عکسی

آغاز: اعلم ان الحروف علی أقسام و هی نار و هوا و ماء و تراب؛ **انجام:** و افعلوا کذا و کذا بارک الله فیکم و علیکم قد کملت الدعوة و صلی الله علی سیدنا محمد و علی و آله و صحبه و سلم.

نسخه اصل: در یکی از کتابخانه‌های استانبول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ ۳۵ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۲]

● **خواص الاحمد** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

xavas-ol ahmad

تاریخ مفصل پیامبر اسلام است با عناوین «چنین گویند راویان اخبار» که به وسیله یکی از علمای شیعه نگارش یافته است.

[فهرستواره منزوی ۱۶۳۸/۳]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: بعد از آن از سامر فرزندی آمد از فخند ونور نقل کرد به وی و از او فرزندی آمد نامش شبالخ و از او ... ارعور و از او ناخوز واز او تارخ و او را آزر نیز گویند و ابراهیم؛ **انجام:** حضرت را مدت عمر مبارکش شصت و سه سال بود و از محاسن مبارکش هفده تار موی سفیدش بود این عباس رض گوید که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و روشستن خواجه عالم صلی الله علیه و اله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۴]

● **خواص الادعیه** / دعا / فارسی

xavas-ol ad'īya

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱/۱۲۶خ
آغاز: آخرت است و بلا گردان دنیا است و امر الله تعالی چنان است و صدقه باید دادن؛ **انجام:** و اگر چیزی کم کرده بوده سوره یس بخواند بیابد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۷۰ق؛ افتادگی: آغاز [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۴]

● خواص الادویه / طب / فارسی

xavas-ol advīye

گلپایگانی، محمد تقی، - ۱۲۹۲ قمری

golpāygānī, mohammad taqī (- 1875)

[الذریعه ۲۷۰/۷ و ۲۷۱؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۰/۵]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۲/۱۸
خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

● خواص الادویه / طب / فارسی

xavas-ol advīye

تفرشی، ابوالحسن بن میرزا عبدالوهاب، ۱۲۶۱ - ۱۳۳۲ قمری

tafrešī, abo-ol-hasan ebn-e mīrzā ʻabd-ol-vahhāb (1845 - 1914)

رساله‌ای است در پزشکی که تألیف آن ناتمام مانده است. مؤلف بنا داشته در این رساله داروها را به ترتیب حروف معجم شرح و توضیح دهد بنابراین کتابش را به ترتیب حروف معجم تقسیم نموده و در هر حرف بخشی از مطالب را نگاشته و برگ‌های زیادی سفید مانده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱-۱۲/۱۷۱
آغاز: البنت - افسنتین رومی اقسام دارد ازبزرگ و کوچک و آبی و غیره عموما حامل ماده تلخی است موسوم به ابسنتین و عطر اصلی موسوم به اسانس؛ **انجام:** یدور دو سدیم- اثرش کمتر از یدور دوپتاس و در همان موارد مستعمل است.
خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۵-۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۷۷۲]

● خواص الادویه / طب / فارسی

xavas-ol advīye

عطار، محمد صادق

ʻattār, mohammad sādeq

در چهار «فصل».

[فهرستواره منزوی ۳۴۴۰/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۷/۱
آغاز: انشاء الله. هذا کتاب. بدانکه این مشتملی است از درجیات و ضروریات مناسب حال نوشته خواهد شد. بسمله. و به نستعین. حمد له ... اما بعد حمد و سپاس بی حد و بی عدد مبدعی را که آثار ابداع اوبر هر ورقی ... تافته؛ **انجام:** دار اشکنه و غیره آنها سمیست. و الله اعلم.
بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱-۳)، ۱۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۱۶]

● خواص الادویة = قرابادین / طب / عربی

xawāṣṣ-ul adwīya = qarābādīn

غیر همانند:
۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۶۰-۲۹/۱۰۰
آغاز: من غیر انعکاس فی دهن الکتاب دراج الماهیة هو معروف لحمه افضل من لحم القیح و الفواخت و اعدل والطف ... الفصل الخامس کلام فی حرف الهاء هیو فاریقون؛ **انجام:** کانوا یاخذون من اللین الذی اخذوا من هذا النبات قدرست قوانوسات ومن الملح است قوانوسات و لسهول الانسان بخلاف ماناصی نحن فی زماننا هذا و قال بعضهم
از نیمه حرف دال تا نیمه حرف سین. رساله‌ای است در بیان ماهیت و خواص داروها به ترتیب حروف تهجی اول نام داروها، مؤلف هر حرف را در یک فصل قرار داده است. او بعد از ذکر هر دارو با عنوان «الماهیه» تعریف و خواص آن را ذکر می‌کند. بعد از پایان هر حروف تعداد داروهای ذکر شده آن را در آن فصل را ذکر می‌کند. او در حرف دال ۲۶ دارو، هاء ۱۲ دارو، و او هشت زاء ۲۷ دارو، حاء ۵۳ دارو، طاء ۳۳ دارو، یاء ۵ دارو و ...؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۷۳]
۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۹۸
آغاز: الاول و الثوانی و الثوالث علی حسب ما ذکره جالینوس؛ **انجام:** یجفف اسخانا و تجفیفا شدیدا
در آن از مسیحی و طبری و رازی و اسحق بن عمران و ابو جریح و ابو حنیفه و دانشمندان پیشین یونان و اسلام یاد و از سخنان آنها آورده شده است. داروها بدرجات چهارگانه تقسیم شده و خواص طبیعی و سمی و طلسمی در آن آمده است. این دو عنوان را دارد: القسم الاول فی قسمة الادویة الی جواهرها. القسم الثانی فی قسمة انواع الادویة الثلاثة النباتیة و المعدنیة و الحیوانیة الی اشخاصها؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه نخستین صفر ۹۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کتاب در تقسیم ادویه نسبت به خواص آنهاست؛ ۳۸۳ص، ۱۷-۱۹ سطر (۸/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [نشریه: ۳-۳۷۰]

● **خواص الادویه** / طب / فارسی
xavas-ol advīye

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۴۴-ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. درهامش است. در چند باب؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۱]
۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۸
آغاز: هو بسم الله الرحمن الرحیم آطریفل کبیر؛ **انجام:** در ساعت درد بر طرف شد
قرابادین است از اطرفیل و ایارج و تریاق و جوارش و حب و حقنه از مرکبات داروها؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ خواص اشیاء را از کتاب اختیارات بدیعی نقل کرده است؛ ۷ص (۱۱۴-۱۲۰)، ۲-۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۹۳/۱
از ترب سیاه تا عقرب گزیدگی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ رمضان ۱۰۴۶ق؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ ۱۰گ [ف: ۷ - ۳۸۱]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۹۶/۱
باب الباء را دارد تا باب الیاء سپس باب اندر معاجین تا می‌رسد به باب اول در نبض و چنین می‌انجامد: و همه انواع نبض قیاس به معتدل کند تا سریع و بطیء و طویل قصیر معلوم باشد. گویا دنباله دومی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳گ (۱ر-۲۳ر)، ۱۵ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۹۳]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۹۵
رساله‌ای است که از فرانسه ترجمه شده است و از آب است تا یدور و نشاسته؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد زین العابدین خراسانی خبوشانی، تا: جمعه ۱۴ شعبان ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۷]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵۰
آغاز: بسمله، فهرست المرکبات مما یحتاج من الحبوب و ... حب اصطمخیقون جهت امراض راس؛ **انجام:** و در یک شبانه روز بدهند کافور ۲ گندم کنه کنه ۳ نخود. تا اینجا نسخه تمام بود.
مجموعه‌ای از نسخه ادویه امراض و بیماری‌ها است که بر اساس انواع دواها تنظیم شده و در پایان به معرفی تعدادی از ادویه ایرانی و فرنگی نیز پرداخته شده است. عناوین کلی دواها عبارتند از: حبوب (حب‌ها)، اشربه، لعوقات، سفوفات، سنونات، معاجین، شیافات، ذرورات، مراهم، ادهان، اقراص، فرازج، ادویه ملذذه، اضنده، اطلیه، قطورات، بخورات، الحقن، الغراغر و ...؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاجب اسماعیل بزاز ساروی، تا: محرم ۱۳۱۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۳/۲ - ۹۱]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۶/۶
آغاز: این مختصر است در شناختن خواص ادویه مفرده و مرکبه.. فصل اول در میوه‌ها؛ **انجام:** دل را قوت دهد آب پشت افزاید در وی هیچ مضرت نیست.
در فصول بیست و هفتگانه این کتاب خواص طبی و پزشکی داروهای مرکب و مفرد و بعضی از میوه ها و خوراکها و گیاه‌ها با اختصار بیان شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۱۰پ-۲۱۵ر)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۸]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۵/۲-طباطبائی
آغاز: بسمله ذکر ادویه که در یک درجه یا دو درجه یا سه درجه و یا چهار درجه باشد از حرارت و برودت و رطوبت و یبوست اما ادویه حاره در درجه اول بابونه، حنطه، افسنتین؛ **انجام:** گل سرخ ده مثقال از آن در مجلس اسهال آورد ... و بباید دانست که ادویه مسهله بعضی تلیین عمل کنند مثل آلود و بنفشه ... و بعضی به عصر مثل هلیله و ورق گل و بعضی به خاصیت مثل شحم حنظل و سقمونیا
بخشی از کتابی است در پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۶ر-۲۰پ) [ف: ۲۳ - ۵۱۶]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۵
خواص الادویة و ...؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۵×۲۲/۲سم [رایانه]
۱۰. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۹/۸
آغاز: الحمدلله ... و بعد این چین ورق معین شده است از برای آسان کردن استعمال اقسام دواها در میان صندوقچه می‌باشد؛ **انجام:** در ولایت انکلیز طبیب حاذقی بود نام او جنز و مقام او علو که در شب و روز در علم طب جد و جهد نمود و از تصرف و تتبع دقیقه غافل نبود و دواهای غریب ایجاد می‌نمود
کامل است. رساله‌ای مختصر در بیان اقسام دواها و داروجات و خواص و فوائد آنها که به ترتیب حروف تهجی نگاشته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۳]

● **خواص اسرار تامات** / علوم غریبه / فارسی
xavas-e asrār-e tāmmāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۰۴/۲
آغاز: اما بعد این رساله‌ای است مشتمل بر بعضی خواص اسرار تامات و سبب نزول این کلمات آنست که در غزای احد چون لشکر اسلام شکسته شد؛ **انجام:** خاصیت: از برای ذل اعداء هر روز صد و پنجاه بار بخواند دشمنان ذلیل گردند.
خط: نستعلیق خوش، کا: خواجگی، تا: ۱۰۷۴ق؛ با سرلوح زیبا و بسیار نفیس، هامش تمام صفحات تشعیر مذهب و مرصع؛ جلد: روغنی مصور، ۵گ (۷پ-۱۱ر)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۲۷]

← خواص الاسماء ≻ خواص اسماء الله تعالی

● **خواص اسماء = اسماء الله** / علوم غریبه، اسماء الله / فارسی

xavas-e asmā' = asmā'-ol lāh

ناشناخته، گفتاری ست در خواص اسماء الله، بخش‌بندی نشده، بی‌ترتیب الفبایی نام‌ها را آورده، به شماره در آورده، در چهارخانه‌ها جای داده، خواص آنها را گزارش کرده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷۳-عکسی

آغاز: باید ورد ساخته بعد از هر نمازی یکبار بخواند؛ **انجام:** دعای خیر کردن نیز عبادت است. و هذا آخر ما ختمنا به کلامنا فی هذا الکتاب تیمنا به آیات الکلام المجید و الحدیث الشریف. و الحمدلله الذی هدانا بالهدی و ما کنا للنهتد لولا ان هدانا الله. امید چنان است که این کتاب معمول بر جیمع خواص و عوام ... شهر شوال ۱۰۲۴. تم.

خط: نستعلیق پخته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۴ شوال ۱۰۲۴ق؛ سپس نام‌های پروردگار با ترجمه فارسی آنها در جدول‌ها (ص ۱۷۷–۲۱۶) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۴]

● **خواص الاسماء** / علوم غریبه / فارسی

xavas-ol asmā'

نقل از خط عماد الدین محمد در اصفهان به سال ۱۰۹۶.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۲ض

بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق، جا: اصفهان؛ جلد: چرم سرخ رنگ، ۱ص (۲۷۷)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۱]

● **خواص اسماء** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e asmā'

خواص چهل اسم است و کتابی است در سحر و جادو و عزایم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱۱

آغاز: بسمله. خاصیت اسم اول درشرح کبیر اگر کسی را مال و نعیم فراوان رسید از میراث یا غیر آن و دیگری آن حق را به تغلب باورها نکنند ... او را این دعوت باید کرد؛ **انجام:** اسم چهل اینست یا غیاثی عند کل کربة ... دون کل شی ء قربة ... رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۲۹۶]

● **خواص اسماء ادریسیه** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e asmā'-e edrīsīye

اسماء ادریسیه چهل و هر یک از آنها حاوی نصایحی اند. در این نصایح گفته شده هر که این نصایح را به کار برد به چه صورت از فلان چشم وا می‌رهد یا آنکه در مقابل فلان بزرگ و زعیمی محبوب می‌افتد و یا به چه صورت در دل دوستی ره ایجاد می کند و از فلان دشمنی در امان می‌ماند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۱۴

آغاز: خواص اسماء ادریسیه اربعون اسماء بعدد ایام التوبه؛ **انجام:** و در آخر هر اسم این دعا بخواند مراد دنیوی و اخروی یابد تمت.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۱۷۳–۱۷۷)، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم[ف:۶-۲۹۸]

● **خواص اسماء الله** / اسماء الله / فارسی

xavas-e asmā'-ol lāh

تفتازانی، مسعود بن عمر، ۷۲۲ – ۷۹۲ ؟ قمری

taftāzānī, mas'ūd ebn-e 'omar (1323 - 1390)

گزیده شده امام حافظ، با خواص مرقیثا.

[فهرستواره منزوی ۵۲۵/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۷

آغاز: بسمله، بدان که این انتخابی است عظیم و مفید از تصنیف شیخ العالم الربانی ... سعد الملة و الدین قدس سره که اصغر و اضعف عبادالله امام حافظ اصلح الله شأنه انتخاب کرده است و بعد آن اسماء الله تعالی علی خمسة انواع؛ **انجام:** و بویهای خوش بسوزانند و تا این شکل تمام نشود با هیچکس سخن نگوید تا مجرب آید

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳گ (۶۵پ–۷۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۲۸۶]

● **خواص اسماء الله = رساله غراء فی شرح اسماء الحسنی** / اسماء الله / فارسی

xavas-e asmā'-ol lāh = r.-ye qarrā' fī š.-e asmā'-el hosnā

چرخی، یعقوب بن عثمان، ۷۶۲؟ – ۸۵۱ قمری

Čarxī, ya'qūb ebn-e o'smān (1361 - 1448)

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی نور قلوب اولیائه بتجلیات اسماءه الحسنی و صفاته العلیا و جعلها مظاهر حقایقها الاسماء ... اما بعد میگوید بنده راجی از خداوند قوی غفور حی یعقوب بن عثمان

انجام: و در این کلام نفی اعتقاد اهل تشبیه و تعطیل است و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع المآب

چاپ: به کوشش محمد نذیر رانجها، دانش، ۱ (۱۳۶۴) ش۱: ۱۵–۳۳.

[استوری ۹/۱ و ۱۱۹۱؛ برگل ۱۲۰؛ نسخه‌های منزوی ۱۹، ۱۰۵۰؛ گنج بخش ۲۶ و ۵۴۶ و ۵۶۰ و ۹۹۷ و ۱۶۲۶؛ فهرستواره منزوی ۵۲۵/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۳۶-ف
نسخه اصل: با یزید ولی الدین ش ۱۸۱۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۵گ (۱۷۵-۱۷۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۶۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بمعلومات الالقاب و العبارات ... و صلی الله علی محمد ... الزاکیات
خط: نستعلیق، کا: علی بن شعبان رومی علائی، تا: ۱۰۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۳پ-۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۵۶ - ۳۲۲]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۹گ (۲۸پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۱۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۵
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● خواص اسماء الله / اسماء الله / فارسی

xavas-e asmā’-ol lāh

اعدادی، محمد بن محمد

a‘dādī, mohammad ebn-e mohammad

[فهرستواره منزوی ۵۲۵/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۵
آغاز: بسمله، چنین گوید پای شکسته زاویه نامرادی محمد بن شیخ محمد الاعدادی که در خبر است از سپهر مهر رسالت و مهر سپهر جلالت صلوات الله علیه؛ **انجام:** اما خاتم بر ظهر لوح نوشته با خود دارد بدین طریق که نوشته نموده شد این است (سپس جدولی است)
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱۴پ-۱۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۲۸۶]

● خواص اسماء الله / اسماء الله

xavas-e asmā’-ol lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۲ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● خواص اسماء الله / اسماء الله / عربی

xavas-e asmā’-ol lāh

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۹
رساله مانندی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۳گ (۷۹ر - ۸۱پ) [ف: ۶ - ۲۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۹/۵
آغاز: بسمله، حمدله. اما بعد فاذا اردت ان تتصرف بالاوفاق فلا تخلوا اما لطلب الاخرة؛ **انجام:** علی الترتیب السور و بعد المعوذتین حسبی و الحمدلله رب العالمین.
پس از مقدمه ای مختصر، در کیفیت استخراج اسماء الهی و ملائکه، و تبدیل آن به اعداد و در ذکر خواص هر یک سخن گفته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۰ص (۸۵-۹۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۵ - ۱۸۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۳۰
آغاز: الله اسم علم لمفرد موضوع علی ذات واجب الوجود تعالی و قال الغزالی الله اسم للوجود الحق الجامع الالهیة؛ **انجام:** و ان کان مطلوبه العلم یذکر مثل العالم و الفتاح و الهادی و المرشد و المعز و الرافع و ما اشبه ذلک.
رساله‌ای است کوتاه در خواص اسماء الله تعالی به نقل از غزالی، شیخ رجب بن محمد بن رجب الحافظ، کفعمی و دیگران؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن عبد الباقی بن رضی الدین محمد حسینی آرتیمانی تویسرکانی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «۵»، ۳ برگ دعای بن ابی طالب و حضرت امام صادق و تاریخ در گذشت تنی چند از علمای خاصه و عامه، و روایاتی از کافی، تهذیب و غیر آنها در انجام آمده است؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۲۱۵-۲۱۷)، ۳۱ سطر، اندازه: ۹×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۲۱۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۷/۱۶
آغاز: جواهرة فهذه تسعة و تسعون اسما رواها محمد بن اسحاق فی المأثور؛ **انجام:** مثل العالم و الفتاح و الهادی و المرشد و المعز و الرافع و ما اشبه ذلک. تمت خواص الاسماء
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲ص (۲۶۰ - ۲۸۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۸۱]

● خواص اسماء الله / اسماء الله / فارسی

xavas-e asmā’-ol lāh

غیر همانند:

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۴
آغاز: سبحانک لا اله الا انت یا رب کل شیء و وارثه. خاصیت اسم اول هر که هفده روز هر روز هفده بار بخواند بنام هر که دلش خواهد و در برابر آنکس هفده بار بخواند؛ **انجام:** و عزم علیکم بکل عزایم و حملة العرش و الکرسی ان تهجوا و تحرقوا قلب ۷۲۷ علی حب ۷۲۷ عجلوالساعة الوحا. تمت

در خواص چهل اسم از اسماء الله در مضامین دعا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۷گ (۳۷ر-۷۳ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۱۴]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۶

آغاز: بسمله. قوله تعالی و لله الاسماء الحسنی فادعوه بها و ذروالذین یلحدون فی اسماءه و بعضی از اهل معرفت اسماء الله را بدو قسم کردند اول ده است؛ **انجام:** بعد از آن دعا کند که بی شک مستجاب شود بعون الملک الغنی و فضله و احسانه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در برگ ۸۸ر جدول اختیارات اوقات استجابت دعا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱گ (۷۷ر-۸۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۱۵]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۵

آغاز: بسمله. سبحانک لا اله الا انت یا رب کی شیء و وارثه سبحانه هو الله الواحد؛ **انجام:** وسع کرسیه السموات و الارض و لا یؤده حفظهما و هو العلی العظیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۷۴پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۱۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۷/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد بباند دانستن که خدای تعال هیچ چیز از موجودات نیافرید الا که در وی منفعتی و خاصیتی پدید کرد؛ **انجام:** و اگر این شکل باسم جبار بنگارند و در خانه او جای پاک دفن کنند حلیم و سلیم شود اینست

مجموعه ای از عزائم و مربعات و هیاکل است، با عنوان‌های گوناگون، مانند لامعه، دقیقه، باب و فصل. برگهای این رساله، در چند جا پراکندگی دارد و به درستی مشخص نگردید که تمام مطالب آن، متعلق به یک رساله باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱۵گ (۱-۱۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف: ۳۶ - ۱۷۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۱۴

آغاز: شرح خواص اسماء الله تعالی، منقول است از حضرت رسالت؛ **انجام:** اسرار الهی بر او کشف شود و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۳/۲

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... اما بعد، نموده می‌شود که علمای ربانی که خواص أسماء الله و حروف فواتح سور قرآن نوشته و دانسته اند از امام سابق کشف الدقائق الإمام جعفر الصادق علیه السلام روایت کرده‌اند؛ **انجام:** و دشمن به هزیمت می‌رفتی و با صد ظفر و فیروزی باز آمدی و اگر بر بیمار خواندی شفا یافتی و مجرب است و این دعا کفایت جمیع گناهانست و دفع جادوی کردن جادو است ... و ذلک هو الفوز العظیم

رساله کوتاهی است در بیان خواص أسماء الله و فواتح سور قرآن که با استفاده از روایات بدان پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۲پ-۲۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۶۳۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۳

آغاز: (عدد) اعظم جهت مهمات عظیمه و امور خطیر و چون عدد این اسم به اتمام رسد و به شرائط دعوت عمل شود اعوان این اسم مطیع و منقاد صاحب دعوت گردند و عدد ایشان تصرفات کلی در هر چه خواهد تواند کرد ... و آن عدد در این اسم شش هزار و نهصد و سی و یک هزار و صد و پنجاه و شش باشد

بخش آخر رساله ایست در خواص اعداد اسماء حسنی که نخستین اوراق آن از دفتر ساقط شده است. عناوین موجود: عدد اعظم، عدد اکبر، عدد اعلا و در آخر عدد اسم کافی. در حاشیه نخستین صفحه موجود فقره ای از شرح رکن الدین شیرازی بر فصوص نقل شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن میر سید علی بن میر کل ... کلانی، تا: ۱۰۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: کاغذی سبز راه راه و گل دار، ۸ص (۲۷۷-۲۸۴)، ۱۶۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۷۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۶/۲

از رساله و کتابی است و به فارسی و از نسخه مامون در آن یاد شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوای پارچه‌ای، ۵گ (۱۱ر-۱۵ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۱۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۶۲

آغاز: بسمله، هر که روزی هزار بار بگوید الله یا هو حق تعالی او را از اهل یقین گرداند الرحمن الرحیم خاصیت؛ **انجام:** این اسم راسی هزار بار بخواند باطن او آرام گیرد و از تردد خلاص یابد انشاء الله تعالی تمت.

رساله مختصری در بیان خاصیت ۷۷ اسم از اسامی خداوند متعال است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای کتیبه منقش؛اهدایی:رهبری،تیر۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۵۸]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۵۱/۲

آغاز: ... القدوس هر که بعد از زوال بعدد مفصل یا مجمل بخواند دل او پاک شود و اگر هر روز بدین اسم مداومت نماید صفای ظاهر و باطن تمام یابد

در بیان خواص اسماء الهی و کیفیت و عدد ذکر هر اسم، در آن از «در النظیم» و مولانا یعقوب جرخسی و خواجه نصیر الدین طوسی و میر داماد نقل شده است؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۳ص (۱۸-۵۰)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۸۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۷/۱

آغاز: الحمد لله الحکیم المعبود المتفرد بالازلیة ... اما بعد، بر لوایح ارواح زاکیه و صفایح ارباب صافیه ارباب الباب می‌نگارد؛ **انجام:** العظیم، و مداومت بر این اسم شریف برای جاه و عظمت در نزد

حکام واز برای هیبت و شوکت در دیده انام فواید عظیم دارد ... و به آحاد حساب شود.
رساله‌ای است در تشریح خواص اسمای الهی که از لفظ جلاله «الله» جل جلاله، آغاز نموده و به «الباعث» خاتمه داده است، مؤلف که شناخته نشد، ضمن بیان اسمای الهی نخست معانی آن را بیان کرده سپس به خواص ذکر آن اسماء پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۱۲پ-۲۳ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۳ - ۲۱۳]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۷۲/۳

آغاز: بدانکه اکثر اکابر در کتب خویش ابتداء به اسم الله نموده اند؛ **انجام:** یا عجیب فلا تنطق الالسن لکل آلائه و ثنائه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۶ص (۲۵-۵۰)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۹۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۶۲/۲

آغاز: که نود نه اسم هو را اهل تحقیق اسم اعظم گفته‌اند؛ **انجام:** سبحان الذی بیده ملکوت کل شی و الیه ترجعون.
خط: نستعلیق مخلوط بشکسته و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳-۱۳۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد:تیماج،۶۹ص(۵۴-۱۲۲)،اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۷سم [ف: ۱۷-۴۷۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۴/۱

آغاز: نقش کند و دایم درو می‌نگرد ... الضمار در قهر دشمنان مداومت نماید دفع گرداند البته. هر که در شب های جمعه بسیار گوید
در این بخش خواص چند اسم از اسماء الهی (الضار، الهادی، البدیع، الباقی، الوارث، الرشید، الصمد، لوح اسم دال، لوح اسم عین) ذکر شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۳گ (۲ر-۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۵۰۱]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۲

آغاز: حمد و ثنا رب العالمین را فضل و عطا خالق آسمان و زمین را عظمت و کبریا؛ **انجام:** قربة داخرة السألك بحق هذه الاسماء و صلی علی محمد و آله و سلم
کتابی است در دعا به طریق متصوفه و ابتدا مقدمه ای در شرایط دعا ذکر کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ (۱۲۴پ-۲۱۰ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [مؤید:۳-۲۹۲]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۹

آغاز: ... و هر روز هفت هزار و هفت بار این اسم را بخواند و بعد ... در خانه خالی نشیند و ضمیر؛ **انجام:** هرگاه که فکر و خیال برو غالب شود پس وضو تازه کند و ذکریا لطیف بسیار کند ساکن شود و رفع گردد و الله اعلم
رساله مختصری است در خواص اسماء خداوند و اسم اعظم با عناوین «خاصیت» که این رساله به دلیل افتادگی در آغاز و در میان کتاب، تنها خاصیت چند اسم را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: مهر علی اطلسی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، روکش کاغذی، ۸ص (۱-۸)، ۱۵ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۹۶

آغاز: جنگ و جدل باشد و اکثر آن بود که کوجب ظاهر نباشد باید که این اسم را بر کاسه زجاجی نویسد ه مشک و زعفران و بآب چشم با نبات حل کند؛ **انجام:** که البته خلاصی یابد ... صاحب دعوت از همه خاصیت فارغ باشد و او را عجایب و بیش از آن باشد که بیصف و شرح توان گفت که در کتاب ... اما بطریق که اختصار گفته شد
رساله مختصری است در خواص چهل اسم از اسماء الهی که به دلیل افتادگی از انجام نام کتاب و مؤلف آن به دست نیامد؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مشیری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱-۷)، ۲۶ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه:۱۳/۲×۲۰/۴سم [رایانه]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۷۵

آغاز: یا قیوم یا موخر پاینده را در همه حال از ازل تا ابد قایم دارند؛ **انجام:** کفی بالله وکیلا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۲۰گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۹۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۲۷

آغاز: بسمله.حمد و ثنا رب العالمین را فضل و عطا خالق آسمان و زمین را؛ **انجام:** اسألك بحق هذه الاسماء صل علی محمد و آله و سلم
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۵۸]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۴

آغاز: ... باب ۲ در اسم اعظم حق سبحانه و تعالی من ذخائر الأسماء و غیر ذلك مشتمل بر ۴ فصل، فصل اول مروی از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم و منقولست از کتاب ذخائر الأسماء حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید که ان الله تعالی اسماء اذا دعی به أجاب و اذا سئل به اعطا و هو الاسم الأعظم؛ **انجام:** لا اله الا أنت سبحانك انی کنت من الظالمین فاستجبنا له و نجیناه من الغم و کذلك ننجی المؤمنین.
کتابی است در شرح خواص اسماء الحسنی که مؤلف آن از ذخائر الأسماء تألیف سید حسین اخطاطی، درر التنظیم، تیسیر المطالب، شمس المعارف و ... بهره جسته است. ابواب و عناوین آن: باب ۱. ...، ۲. اسم اعظم حق سبحانه و تعالی، ۳. خواص اسماء الله، ۴. خواص اسماء ثنائیات و ثلاثیات و رباعیات، ۵. خواص اسماء الله مناسب ایام ماه و ایام روشن، ۶. خواص اسماء

ذات و صفات و اخلاق و افعال، ۷. خواص چهل اسم حق تعالی و فوائد چند، ۸. خواص ادعیه. بقیه ابواب احتمالی و باب اول کتاب ساقط شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: تاج الدین احمد فرزند مسیح، تا: ۱۳۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آجری، ۱۷۶گ، ۱۷ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۷۹]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۳۹/۹

آغاز: بدانکه هر اسمی از اسماءالله چه عدد دارد و نود و نه اسم است و هر کس که خواهد اسمی را مطابق اسماء الله کند؛ **انجام:** و هر اسمی که در آن م باشد مثل الرحیم و الرحمن هر که صد و چهل و شش بار بخواند فراموشی از دل او برود

کا: سید ابراهیم بن محمد بن میرزا عبدالله جندقی، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۶۲پ-۶۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۷]

● خواص اسماء الله تعالی الحسنی = شرح اسماء الله تعالی / عرفان و تصوف / فارسی

xavas-e asmā'-ol lāh ta'ālā al-hosnā = š.-e asmā'-ol lāh ta'ālā

پارسا، محمد بن محمد، ۷۳۹؟ - ۸۲۲ قمری

pārsā, mohammad ebn-e mohammad (1339 - 1420)

رساله‌ای است مفصل در خواص اسامی نود و نه گانه خداوند تعالی، در مقدمه روایاتی از ابوهریره از پیغمبر اسلام آورده، و اشعاری از مولوی رومی، یادی از شیخ و مراد خود خواجه بهاء الدین بخاری معروف به نقشبند و برسی و طبرسی و صدوق و سید داماد و کفعمی یاد شده است.

آغاز: الحمد لولیه و الصلاة و السلام علی نبیه ... اما بعد این خواص منفعتهای نامهای خداوند ... قال الله تبارک ... الله السماء ... و مر حضرت خدای راست عزوجل نامهای نیکو.

انجام: و تعطیل است که بعضی از فلاسفه باشد و الله تعالی اعلم و له الحکم اولاً و آخراً و الحمد لله رب العالمین ... و سلم تسلیماً دائماً کثیراً و الحمد لله رب العالمین.

[دانشنامه ادب فارسی در آسیای مرکزی: ۳/۱-۷۸۲؛ ریحانة الادب: ۳۱۰/۱؛ دنا ۱۰۳۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۶۸/۹؛ فهرست نامگوی نسخه‌های خطی مخزن حمید سلیمان در انستیتو شرق شناسی ابوریحان بیرونی در ازبکستان، ص ۳۸۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار، از روی نسخه‌ای که به خط فرزند مؤلف محمد بن محمد بن حافظ بخاری به سال ۷۸۰ق بوده کتابت شده، تاریخ کتابت ۷۸۰ق برای نسخه حاضر صحیح به نظر نمی‌رسد، زیرا چون در برگ مقابل ۲۱۵) یادی از خواجه محمد پارسا (درگذشته ۸۲۲ق) با عنوان «قدس الله روحه و نور مرقده» آمده، نشان می‌دهد این نسخه پس از درگذشت مؤلف نوشته شده؛ کاغذ: شرقی، ۷۸گ (۱۳۷-۲۱۴)، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف: ۳۲ - ۲۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۶/۲

آغاز: الامر الثانی فی بیان الاسماءالحسنی علی ماورد فی الروایات فاقول الاسماء الحسنی علی مارواه الصدوق باسناده فی التوحید ... تسع و تسعون اسما؛ **انجام:** فی شرح الاسم التاسع و التسعین الی هو الشافی ... و تشفیت من غیظی

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ص (۳-۳۵متن و هامش)، ۳۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۴۱]

● خواص اسماء الله تعالی و الادعیة / دعا، اسماء الله / عربی

xawāṣṣ-u asmā'-il lāh ta'ālā wa-l ad'īya

بونی، احمد بن علی، - ۶۲۲ قمری

būnī, ahmad ebn-e 'alī (- 1226)

دارای مطالبی است در اسماء الله تعالی با عناوین «لیفه»، سپس خواص آن به صورت کوتاه توسط رازی به روایت تاج الدین محمد بن قاضی جمال الدین یوسف بن حلبی بیان شده، آنگاه مطالبی در تفسیر و مطالبی در ادعیه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۸/۵

آغاز: و هذا لطایف ذکرها المصنف ابوالعباس البونی ... و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً، اللطیفة الاول، هذا الاسماء امان الخائفین و آنس المستوحشین؛ **انجام:** و ارسال الضرر من شأن الحروف ان یجعلها وفقاً ثم یستعملها لقضاء الحاجة والله اعلم.

این نسخه نیز همچون برخی از تألیفات بونی دچار پراکندگی و آشفتگی گردیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۵۰گ (۷۱-۱۲۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۵×۸سم [ف: ۳۸- ۱۷۳]

● خواص اسماء الهی / کلام و اعتقادات / فارسی

xavas-e asmā'-e elāhī

سکاکی، محمد سراج الدین بن یعقوب

sokkākī, mohammad serāj-od-dīn ebn-e ya'qūb

شامل: فصل در دانستن اسم ذات، فصل اسمای صفات، صفات اسمای اخلاق، فصل اسمای افعال به فارسی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۴/۶

آغاز: بسمله در خواص اسم ذات و اسم ذات اینست هو الله الذی لا اله الا هو الحی العالم القدیر المرید السمیع البصیر المتکلم پس هر که؛ **انجام:** و مدت وی چهل روز است و در آخر بار صلوات

بر رسول الله (ص) بفرستد و در اول نیز والله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۳گ (۲۶ر-۲۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۵۰۳]

● خواص اسماء البونی = دعاء ادریس(ع) = خواص الاسماء الحسنی / دعا / فارسی

xavas-e asmā'-el būny = do'ā'-e edrīs = xavas-el asmā'-el hosnā

کتابی است در بیان فواید و خواص ۴۱ (۴۰) اسم مقدس که به اسماء البونی مشهورند و نیز در بیان اینکه هر اسم از اعمال کدام یک از پیامبران الهی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۶۲۸

آغاز: اسم اول سبحانک لا اله الا انت یا رب کل شیء و وارثه و رازقه و راحمه ایضاً برای قرب حق سبحانه و تعالی خمسه اوقات هفتاد بار بخواند و ... بر خود بدمد زیرک بالطبع گردد؛ **انجام:** چون خواهد که در این عامل شود باید که تبت تسخیر اسم ارقام اسم ... و به نیت حاجت عدد۳۳۵۶
نسخه ناقص الوسط (برگ۳۲) و خواص اسماء ۳۱ تا۴۰ را ندارد؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط؛ محشی؛ اهدایی:رهبری،اردیبهشت۱۳۸۶؛کاغذ:نخودی،جلد:میشن فرنگی، ۴۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۵۹]

← خواص اسماء الحسنی ⟨ اسماء الحسنی
← خواص الاسماء الحسنی ⟨ خواص اسماء البونی

● خواص اسماء الحسنی / اسماء الله / فارسی

xawāss-e asmā'-ol hosnā

حافظ برسی، رجب بن محمد، ق۹ قمری

hāfez-e barsī, rajab ebn-e mohammad (- 15c)

اسماء الهی مفصل آمده و گزارش شده که هر یک از این اسماء رفع چه حاجتی می‌کند، مثلاً «الله» چه رمزی می‌گشاید و «وهاب» برای چه امری به کار می‌آید و سایر اسماء. توضیح: اسماء الهی پاره‌ای اوصافیند که بجای موصوف آورده می‌شوند.
آغاز: فی خواص الاسماء الحسنی التی ذکرها الشیخ رجب بن محمد بن رجب الحافظ فی بعض تصانیفه الله ذکره ضحی و عصرا فی الثلث الاخیر من اللیل سته و ستین مرة.
انجام: یعنی هر که از منع کردن بدست و زبان عاجز است و بدل او را دشمن ندارد آنکس از مسلمانی هیچ نصیبی ندارد.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۲۰۹

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۱ص (۲۹۰-۳۰۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:**مقبل القلب یا کبیر یا کبیر خمسین مرة امن منه
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۹۸-۱۰۰)، ۲۷سطر(۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰۱ ض

به نقل از کفعمی؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۳۴۵]

● خواص اسماء حسنی / اسماء الله / فارسی

xavas-e asmā'-e hosnā

زین العابدین بن حاج علیرضا، ق۱۱ قمری

zayn-ol-'ābedīn ebn-e hāj 'alī-rezā (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸/۵-طباطبائی

آغاز: بسمله. در ذکر خواص و فوائد اسماء الحسنی چون قلم فواید رقم را ارقام بدین مقام رسید کاتب را جمع کردن نسخه ای ... مناسب نمود بعد از تعب طلب چند نسخه در نظر آمد؛ **انجام:** الصبور هر که در بلایی یا مرضی یا مصیبتی افتد هزار بار بگوید ... سهل گردد و به خیر مبدل شود انشاء الله تعالی تمت.
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۷گ (۵پ-۱۱پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۱]

● خواص اسماء الحسنی / اسماء الله / عربی

xawāṣṣ-u asmā'-il ḥusnā

صدرالدین تبریزی، محمد بن محب علی، ق۱۱ قمری

sadr-od-dīn-e tabrīzī, mohammad ebn-e moheb 'alī (- 17c)

خواص نود و نه نام الهی را به اختصار املا نموده و گویا بعضی از شاگردان مؤلف گفته‌های او را در این رساله تدوین نموده‌اند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۸۸/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... هذه خواص منافع اسماء الله الحسنی التسعة و التسعین اسما من اسمائه؛ **انجام:** یقرأ هذا الاسم ثلاثة ثلاثین الف مرة یطمئن باطنه.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱۷۲ر-۱۸۳ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم[ف:۲۳-۱۵۲]

● خواص اسماء الحسنی / اسماء الله / عربی

xawāṣṣ-u asmā'-il ḥusnā

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۵۴

خواص نود و نه اسم از اسماء الله؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شاه

قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن تریاکی، ۳گ (۱۲۲ر–۱۲۴پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ – ۳۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹۷/۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین..قال الله تعالی و لله الاسماء الحسنی فادعوه بها و ثبت عن النبی – صلی الله علیه و آله و سلم – انه قال إن لله تعالی و تسعة و تسعون؛ **انجام:** فإن تولوا فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم. تم الکتاب بحمدالله تعالی و منه فله الحمد بکرة و اصیلاً و صلاته علی سیدنا محمد و صحبه و سلم تسلیما

در ذکر خواص و آثار اسماء الحسنی می‌باشد که مستند به احادیث نبوی، از صحاح ششگانه اهل سنت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان چنین آمده است: «قال فی الام المنقول منها، بلغ مقابلة علی الام»؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۰۸–۱۱۲)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۱ – ۳۵۰]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۴

آغاز: و اما الخواص المنسوبة الی الاسماء الحسنی الذی و عدنا بها فی اول الفصل فکثیرة غیر انا نذکر منها طرحا؛ **انجام:** صد مرتبه صلوات بفرستد بعد از آن سر به سجده گزارد و حاجت خود را طلب نماید که البته مقرون است به اجابت و سعی نماید که در حساب غلطی واقع نشود. والله یعلم.

مختصری است در خواص اسماء الحسنی به نقل از تصانیف شیخ رجب بن محمد رجب الحافظ و بیان ساعت استخاره و طریقه استخاره به قرآن و تسبیح و طریقه ختم سوره مبارکه الم نشرح؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد جعفر ارومی، تا: پنج‌شنبه رجب ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲ – ۲۶۲]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۴۰۹/۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۹۹]

● خواص اسماء الحسنی / اسماء الله / عربی و فارسی

xawāṣṣ-u asmā’-il lāh-il ḥusnā

خواصی برای هشت دسته از اسماء الهی است: صدر ادعیه و اسماء حسنی چنین است: ۱. سبحانك یا لا إله إلا انت یا رب کل شیء و وارثه؛ ۲. یا قیوم فلا یفوت شیء من علمه و لا یئود من حفظه یا واحد؛ ۳. یا کبیر المتعالی أنت الذی لاتهتدی العقول لوصف عظمته؛ ۴. یا حنان أنت الذی وسعت کل شیء رحمته و علماً؛ ۵. یا تام فلا تصف الألسن کل کنه جلاله و ملکه و عزه؛ ۶. یا حمید الفعال یا ذا المن علی جمیع خلقه بلطفه؛ ۷. یا نور کل شیء و هداه أنت الذی فلق الظلمات بنوره؛ ۸.یا محمود فلا تبلغ الاوهام کنه ثنائه و مجده ...

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۰/۱

آغاز: پنج اسم اول باری تعالی سبحانک یا اله إلا أنت یا رب کل شیء و وارثه و رازقه ... خواص پنج اسم دوم اگر شخصی را غمی و شغلی باشد؛ **انجام:** و أماناً من عقوبات الدنیا و الآخرة برحمتك یا ارحم الراحمین با رب تمت

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱ر–۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم[ف:۳۵–۱۱۳]

● خواص اسماء الحسنی / اسماء الله / فارسی

xawāṣṣ-u asmā’-il ḥusnā

غیر همانند:

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸۰/۳

آغاز: فی معرفة الاسماء الحسنی و معانیها و خواصها و اعدادها الله اسم ذات است مستجمع همه صفات کمال که من حیث الاستحقاق سزاوار پرستش و حمد باشد

رساله‌ای مختصری است در شناخت اسماء حسنای الهی و معانی و خواص هر یك از آنها؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ساوجبلاغی، تا: ۱۲۶۶ق، جهت مشهدی علی تاجر قزوینی؛ ۷گ (۵۸پ–۶۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۷۵]

۲. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۰۰/۲

آغاز: در خواص اسماء حسنی وارد است که هر کس ده جمعه جمعه و هزار بار بگوید الغنی الغنی در این مدت حیوانی نخورد خداوند او را غنی مطلق گرداند

بی‌کا، تا: یک‌شنبه از صفر ۱۲۸۷ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۸۱]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۵۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲–۴)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۴۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۳۶/۴

آغاز: بعد از ادای حمد الهی جل ذکره و پس از درود نامتناهی بر حضرت رسالت پناهی باز نموده می‌آید که این همه عجایب و غرایب که در عالم واقع شده؛ **انجام:** الحق سزاوار به خدایی اگر کسی را خری گم شده ...

رساله مختصری است در معنا و خواص اسماء الله/ خاتمه: در برخی توضیحات باستانی راد درباره مجموعه حاضر: ۱. ماده تاریخ اثر طبع حکیم رشدی در جای دیگر دیده نشده و مربوط به یکی از فتوحات شاه عباس به سال ۱۰۰۵هـ است (ص ۱۶۵)، ۲. شعر معروف: متاع کفر و دین بی مشتری نیست، در ص ۱۸۴ جزء غزلی از میر سنجر کاشی آمده، ۳. اشعار زیادی از میرداماد متخلص به اشراق در مجموعه حاضر آمده که برخی از آنها در جای دیگر دیده نشده مانند اشعار ص ۲۰۷ و ۲۱۰، ۴. ماده تاریخ فوت پیر محمد خان به سال ۹۶۹ق اثر طبع والد صاحب مجموعه (ص۲۲۳)، ۵. اسامی برج های دوازده گانه از ظهیر فاریابی (ص۲۲۸)، ۶. رو قصیده از چلبی بیگ فارغ تبریزی در مدح حمزه میرزا و شاه عباس به قافیه نون و ۵۴ بیت و به قافیه هاء در

۲۳ بیت، در هیچ جا دیده نشده (ص۲۴۸-۲۵۰)، ۷. قطعه صادقی بیگ نقاش در هجو و استهزاء شیخ فیضی در جایی دیده نشده (ص ۳۶۴)، ۸ قصیده فریده میرزا فصیحی در مدح میرزا ابوالحسن و جواب میرزا ابوالحسن به او (ص ۳۶۷-۳۶۸)، ۹. اشعار حکیم شفائی در وصف درویش بیات مفرد علاوه بر آنکه در دیوان حکیم نیست از عارفی بزرگ سخن می‌گوید که مورد ستایش حکیم شفایی است (ص۳۸۰)، ۱۰. قصیده فصیحی در اندرز به شاه عباس در جایی نیامده (ص۳۸۹)، ۱۱. شرح و توضیح مؤلف جنگ حاضر از یک بیت شعر فتوحی در مدح انوری (ص۴۴۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۳ص (۱۰۶-۱۰۸)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۸ - ۹۴]

● **خواص اسماء عظام و حروف و اسماء ملائکه و اجنه** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e asmā'-e 'ezām va horūf va asmā'-e malā'eke va ajenne

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۴

آغاز: بسمله، و علم آدم الاسماء کلها، بر همه کس واجب باشد که علم خاصیت اسماء عظام و حروف و اسماء ملائکه و اجنه را به قدر وسع بداند که حضرت حق سبحانه و تعالی اسماء حروف؛ **انجام:** ... بحق السلام الحلیم الودود الی آخر الاسماء تقضی حاجتی و هذا آنچه مراد دارد ازو طلب کند که مستجاب شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۵گ (۲۴پ-۲۸ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۴۰۶]

● **خواص اسماء مقدسه الهیه** / دعا / فارسی

xavas-e asmā'-e moqaddase elāhīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۷

آغاز: او آمد و دست مبارک در گردن؛ **انجام:** اسم حضرت آدم بی بی حوا ... جدول

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز وانجام [رایانه]

● **خواص اسماء و آیات و حروف** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e asmā' va āyāt va horūf

رساله مفصلی است در خواص و اسماء الهی و آیات قرآنی و حروف ابجدی در چند باب و هر باب در چند فصل؛ در آن از فتوحات مکیه، شمی المعارف، منجنجل، محبوب، دایره سبیته، کشف المعاد، درالنظیم فی منافع القرآن العظیم، خواص القرآن شیخ محمد بن ابراهیم تمیمی کازرونی، لوامع البینات در شرح اسماء حسنی از فخر الدین رازی، رساله خواص اسماء یعقوب چرخی، سر الآیات منسوب به ابن عباس مطالبی نقل شده است. در پنج «مقاله»: ۱. بیان صفات و خواص حروف و شرایط دعا، پنج باب؛ ۲. خواص و آثار حروف ثمانیة و عشرون، پنج باب؛ ۳. خواص اسماء حسنای الهی، پنج باب؛ ۴. خواص آیات قرآنی، پنج باب؛ ۵. خواص سور قرآنی، پنج باب.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۵۸

آغاز: باب دوم در شرایط و آداب عامه کلیه که دعا در آن ... مقاله اول: باب اول در بیان صفات و خواص و آثار حروف ... مشتمل بر دوازده فصل ... فصل اول در بیان منشأ تدوین علم حروف بدان و فقك الله العمل فی هدا الکتاب که علم حقیر مشتمل بر حقایق و خواص حروف و اسماء و آیات است مخصوص به حضرت ائمه کرام اهل البیت علیه السلام؛ **انجام:** فصل یازدهم: در دفع شهوت جماع و احتلام و منع اضغاث و احکام، صاحب دارالنظیم آورده که هر که سوره نور را بنویسد ... به غایت ضعیف شود و اگر احیاناً

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با شمسه، ۱۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۵۷]

● **خواص اسماء و آیات و سور** / علوم قرآن، اسماء الله /فارسی

xavas-e asmā' va āyāt va sovar

خواص اسماء جلاله الهی و آیات و سوره‌های قرآنی را مطابق نقل‌های شیعی در این کتاب گرد آورده است.

قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۲۸

آغاز: ... باشد و در سوره حم سجده الیه یرد علم الساعة قاری باید ... دو موضع تسمیه گوید و در باقی اجزا مخیر است»؛ **انجام:** از آب چاهی که آفتاب نبیند مرض ازو زائل شود قوله تعالی و الذین لم یستحیبوا ... قوله تعالی الذین ینقضون عهد الله.. اولئک لهم اللعنة و لهم سوء ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: - ۹۷]

● **خواص الاسماء و الطلسمات** / علوم غریبه / فارسی

xavas-ol asmā' va-t telesmāt

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۸۶-۳۶/۱۸۶

آغاز: بسمله شکر و ثنای بیحد بر بارگاه کبریا که جواهر بحار معرفتش کنز الفواید است و نثار دربار بر بهترین خلایق و عترة طاهر آن جناب باد اما بعد کلمات و دعوات موثره و اشیاء نافعه بحال عبادالله؛ **انجام:** یا قریب یا لطیف انت حسبی و نعم الوکیل

مجموعه ای است شامل مطالب پراکنده در خواص اسماء الهی و ادعیه برای حوائج و کیفیت تسخیر اجنه و طلسمات و غیر آن؛

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۷۷۳]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۸

مشتمل بر چهار مقاله: ۲. در خواص حروف مشتمل بر پنج باب، ۳. خواص اسماء الهی مشتمل بر پنج باب، ۴. خواص آیات قرآنی مشتمل بر پنج باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۶گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۷]

● **خواص اسماء و طلسمات** / علوم غریبه / عربی

xavas-e asmā’ va telesmāt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰۳

آغاز: ان یشاءا ... یمنع وقوعها؛ **انجام:** و لایقدر- علی الجلوس فیها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: غلامرضا خان زهتاب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۵۷۰]

← خواص الاشجار > الحشائش

● **خواص اشکال الاعداد** / عرفان و تصوف / عربی

xawāṣṣ-u aškāl-il a‘dād

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۶/۲۵

آغاز: هذا الکتاب فی مراتب خواص اشکال الاعداد اعلم ان اشکل ثلاثة فی ثلاثة خاصیته ان المراة اذا عسر علیها الولادة یکتب لها هذا الشکل

خط: نستعلیق، کا: عطاء الله بن محمد بن نظام حسینی بخاری، تا: ۸۴۳ق؛ ۷گ (۲۳۶ر-۲۴۲پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

● **خواص اشکال سبعه** / عرفان و تصوف / فارسی

xavas-e aškāl-e sab‘e

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۱/۲۶

گفتاری است حروفی و نونویس‌تر از مجموعه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۰۰پ - ۱۰۱ر) [ف: ۷ - ۲۴۹]

● **خواص اشکال و اوفاق** / متفرقه / فارسی

xavas-e aškāl va owfāq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۰۹(آ)-۴۶۳/۱۰۹(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. در هامش؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۶۴ق؛ ۹گ (۳۹۵پ-۴۰۳ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۷]

← خواص الاشیاء > خواص الادویه

← خواص الاشیاء > نزهة الملوک

← خواص الاشیاء > تحفة الغرائب

● **خواص الاشیاء** / طب / فارسی

xavas-ol ašyā’

بختیشوع بن جبرئیل، ق۳ قمری

boxtīšū‘ ebn-e jebre’īl (- 9c)

به دستور: مأمون الرشید

کتابی است در طب درباره خواص و مضرات داروها و گیاهان و خوردنی‌ها، شراب‌ها و معجون‌ها و همچنین گرمابه رفتن، فصد کردن، حجامت کردن، دارو خوردن و شوت راندن و مانند آن که به کار افراد می‌آید و علت بیماری‌ها که توسط بختیشوع بن جبرئیل آن را از کتاب حکمای قدیم چون محمد زکریا، ارسطاطین حکیم، جالینوس، بقراط، مهراس، هرون، حسین بن محمد اسحق و دیگر حکمای قدیم جمع آوری کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۵

آغاز: بسمله. چنین گویند که چون مامون الرشید در بغداد بخلافت بنشست رسولان و حاجبان را از هر طرفی؛ **انجام:** مستقیم فعل ... بقراط حکیم گوید ...

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۴۲گ (۶۰پ-۱۰۱پ)، ۱۵ سطر (۹/۳×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [رایانه]

● **خواص الاشیاء** / طبیعیات / فارسی

xavas-ol ašyā’

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری

‘emād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (- 1577)

بخشی است از رساله او به نام «خواص (یا منافع) اشیاء».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۴۷/۳

آغاز: این بخش چنین آغاز شده: هر که مویز سیاه را دانه بیرون کند و با بادام تلخ بکوبند و به سگ بدهند بیهوش گردد

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مؤمن اصفهانی، تا: ۱۰۶۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۸۴-

۲۸۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ – ۲۱۷]

● **خواص الاشیاء** / طب / عربی

xawāṣṣ-ul ašyā'

ابوالعلاء بن زبیر

ab-ol-'alā' ebn-e zobayr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰/۳۶

خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: یک‌شنبه ۲۲ شعبان ۱۰۰۴ق، جا: یزد؛ در هامش آمده که او همان قطب الدین ابراهیم مصری شارح القانون است، به ترتیب تهجی در یک صفحه و ۱۰س؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ – ۱۸۹]

● **خواص الاشیاء** / طب / فارسی

xavas-ol ašyā'

ابوعلی

abū-'alī

در خواص طبی داروهای مختلف است. گفته می‌شود اصل کتاب را مؤلف به یونانی نوشته است و این کتاب ترجمه‌ای است که زکریای رازی انجام داده است. در الذریعة (۲۷۱/۷) کتاب‌های دیگری با همین عنوان از شاه قلی سلطان استاجلو گزارش شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۱۳/۲

آغاز: اگر موی سرآدمی را بسوزانند و بر زخم سگ گزیده بندند به شود و هرگاه استخوان آدمی را در پارچه کتان بندند به کسی که تب پیه سگ و تب ربع داشته باشد بدهند تا همراه خود نگاه دارد؛ **انجام:** مصطکی قوت دهد ودرد معده را نافع بود ... اگر زن حامله بخورد یا به خود بندد بچه را نگاه دارد اگر بر صاحب یرقان بندند به غایت نافع بود و اگر سحق کند و به سوختگی آتش ... کند فایده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۲۸ق؛ فائده‌ای در نسخه معجون لقمان حکیم که برای عبدالجبار پادشاه ساخته بوده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲– ۸۵۵]

● **خواص الأشیاء** / طب / فارسی

xavas-ol ašyā'

طبیب اصفهانی، محمد علی

tabīb-e esfahānī, mohammad 'alī

کتابی است در منافع و مضار اشیاء مشتمل بر هفت باب [یا هشت فصل طبق نسخه آستان قدس ش ۲۰۷۰۰] دو قسمتی (جمعاً شانزده قسم) که به ضبط مقدمه نسخه آستان قدس ش ۲۰۷۰۰ و منزوی، هشت فصل (از مجموع شانزده فصل) آن را اختیار کرده و سایر آن را به لحاظ عدم تجربه رها کرده است. ابواب [فصول] اصلی عبارتند از: ۱. منافع انسان و بهایم؛ ۲. طیور و حشرات؛ ۳. اشجار و اثمار؛ ۴. جواهرات و احجار؛ ۵. اجناس و اوراق؛ ۶. صموغ؛ ۷. داروها [و فصل ۸ به ضبط نسخه آستان قدس ۲۰۷۰۰ در خواص روغن‌ها].

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۸۷/۶

اصل کتاب ۱۶ فصل بوده که ۶ فصل آزموده شده آن انتخاب شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاج علی اکبر، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۸گ (۲۰۰–۲۰۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم[نسخه‌پژوهی:۳–۱۰۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰۰

آغاز: بسمله، بدانکه این کتاب را خواص الاشیاء خوانند و بیان [بنیان] این کتاب بر شانزده قسمت و این کتاب معتبر است و الله اعلم فصل اول در منافع انسان ... از شانزده فصل هشت فصل اختیار کردیم؛ **انجام:** اما خون را تسکین دهد و درد چشم را سود کند و الله اعلم بالصواب.

در نسخه حاضر، علی رغم برخی اختلافات بسیار جزئی در بیان عبارات، به جای لفظ «باب» لفظ «فصل» آمده، اما طبق عنوان از فصول فرعی متمایزاند، کما اینکه برگ آخر رساله با عنوان «المقالة السابعة فی الحبوبات» نیز کتابت نشده؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ مهر: «کفی بربک هادیا» (مستطیل)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۴۶۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۵۱

آغاز: خواص الاشیاء میرزا محمد علی طبیب اصفهانی بسمله. حمدله. صلات. اما بعد بدانکه این کتاب را خواص الاشیاء خوانند و این بر هفت فصل [باب] است و بغایت معتبر است باب ۱ در منافع انسان و.؛ **انجام:** صاف نموده با شکر سفید بقوام آورده لعوق شود

در نسخه حاضر از میان ابواب فوق الذکر، باب‌های اول [در چهار فصل: مرد و زن، زنان، کودک، و بهایم و حیوانات]، دوم [دو فصل: طیور، هوام و حشرات]، سوم، ششم و سپس باب پنجم انتخاب شده است. در ادامه باب ششم در صموغ، فصل [هفتم و هشتم و نهم] و مقاله هفتم به چشم می‌خورد که به ترتیب عبارتند از: فصل ۷. منافع ریاحین ۸ منافع و مضار بادروح و گندنا و کاهو و سراب و کاسنی و کرفس و فرفخ و گشنیز و نعناع و اسفناج و نانخواه و سپندان و سماروغ و طرخون و ریواس و سغرا ۹. غلات؛ مقاله هفتم در حبوبات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مذیل است به رساله «راحة الانسان» از همین مؤلف، که ناتمام رها شده و موجودی آن ۲۰ سطر (از آغاز تا علاج ز کام) است؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۴۶۱]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۷۲
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۳۵]
۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۶۴/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه این کتاب را خواص الأشیاء خوانند و این بر هفت فصل است و به غایت معتبر است. اول: در منافع انسان و بهائم، دوم: در منافع طیور و حشرات، سوم: در منافع اشجار و اثمار، چهارم: در منافع جواهرات و احجار، پنجم: در منافع اجناس و اوراق، ششم: در صموغ، هفتم: در معرفت داروها
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۶]

● **خواص الاشیاء** / طب / فارسی

xavas-ol ašyā'

افشار، محمد حسین بن محمد علی، ق۱۳ قمری
afšār, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۴۹ق
پنجاه باب کوتاه است در معالجه و درمان بیماری‌های مختلف بدن و خواص داروها و بعضی گیاه‌ها و چند شعبده پزشکی. نام مؤلف در الذریعه (۲۷۱/۷) آمده و در نسخه حاضر نیست.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۳۰/۳
آغاز: حمد بیحد معبودی را سزد که به ادای دو حرف ایجاد عالم کون و فساد نمود و درود نامعدود تحفه بارگاه خاتم انبیا؛ **انجام:** و اگر سر را تراشیده بهتر است و این دوا را بسر مالد رفع زکام خواهد شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰گ (۵۸پ-۷۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۵۹]

● **خواص الاشیاء** / طبیعیات / فارسی

xavas-ol ašyā'

شیخ علی، ق۱۳ قمری
šayx ʻalī (- 19c)

اهدا به: سلطان محمود غزنوی

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه چون سلطان محمود غزنوی به پادشاهی رسید نامه ها فرستاد به اطراف و جوانب عالم که هر جا عالمی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ (۴۹-۶۰)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۶]

● **خواص الاشیاء** / طب / فارسی

xavas-ol ašyā'

محمد
mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۷۱
آغاز: بسمله، حمدله ... که این خواص الاشیاء را بنویسم؛ **انجام:** و بسیار تجربه شده است ... خواص الاشیاء میرزا محمد
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **خواص الاشیاء** / طب

xavas-ol ašyā'

جالینوس برای مأمون ساخته و گفته که آن را در خزانه خود نگاه بدارد، با عنوان «طب به جهت نسخه».
[نسخه‌های منزوی ۴۱۹؛ فهرستواره منزوی ۳۸۳۹/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۸۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۸گ (۵۸پ-۱۶۵پ)، ۹ سطر (۱۰×۱۹) [ف: ۱۷ - ۲۱۹]

● **خواص الاشیاء** / علوم غریبه / عربی

xawāṣṣ-ul ašyā'

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۶ص (۴۲-۴۷)، ۱۹سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱]
۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۴۵
آغاز: الاسد و هو یفزع من صوت الدیک؛ **انجام:** و لاسم النور خواص عجیبه ذکر ها ارباب السیر
رساله‌ای است شامل خواص برخی از حیوانات و درمان برخی از بیماری‌ها و نیز برخی از رقیه‌ها، مؤلف از قرن چهاردهم است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۵۲]

● **خواص الاشیاء** / طبیعیات / فارسی

xavas-ol ašyā'

با عناوین مقاله و باب تألیف شده است. عنوان باب ششم از مقالت سیوم از علامات گندم ... و مقاله چهارم در منافع ... در دو فصل می‌باشد، مقاله هشتم در روغن‌ها و دانستن علم فراست است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۶۴
آغاز: بسمله و به نستعین، بدان که باری تعالی هر چه از بدایع و غرایب آفرید به علم آفرید؛ **انجام:** سخنهای ناسزا شنود.

خط:نسخ،کا:خواجه مولانا بن نصرالله،تا:۱۰۶۱ق؛کاغذ:ترمه، جلد: میشن قرمز، ۹۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۹/۴سم [ف: ۲ - ۲۳۷]

● **خواص الأشیاء = خواص و منافع اشیاء** / طبیعیات / فارسی

xavas-ol a'šyā' = xavas va manāfe' ašyā'

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۳۸۳

آغاز: [بسمله] باب دوازدهم اندر خاصیت حیوانات از ارسطاطیس حکیم یاد کردیم در منافع و خاصیت حیوانات از هر گونه تا کتاب دراز نشود و ... اما بعد بدانکه از جمله مرغان مرغی باشد که؛ **انجام:** اگر خواهد که بداند که در سیکی آب هست یا نه بستاند قلم و به روغن

رساله‌ای است در خواص پزشکی، طبیعی و بعضاً جادویی اشیاء مشتمل بر ۱۳ یا ۱۷ باب و بیشتر. نسخه حاضر ناقص الطرفین و موجودی آن شامل ابواب ۱۲ و ۱۳ و چهار باب بدون شماره است: باب ۱۲. اندر خاصیت حیوانات که از [رساله] ارسطاطالیس حکیم مختصر شده (از منافع مرغ ... و منافع هدهد و طوطی تا منافع پیل، شیرک و پرستوک)، باب ۱۳. آنچه دفع جانوران کنند، باب اندر خواص جواهر و نباتها (از یاقوت تا سوسن و گل لیلی)، باب اندر استعمال کردن آبها، باب در استعمال کردن آبها، باب در استعمال آتش و علمهای چراغ، باب اندر علمهای چراغ و لعیتان (کذا)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: سلطان حسین خاموشان، تا: بین ۱۰۶۰ تا ۱۰۶۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: گالینگور، ۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۶۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۳۵/۳-۲۶/۱۱۵

آغاز: بسمله حمد بیحد معبودی را سزد که بادای دو حرف ایجاد عالم کون و ... اما بعد این رساله مختصری است در علم طب مسمی؛ **انجام:** از هریک یکدرهم کوفته و بیخته استعمال نماید از مجربات است یا علی مدد

رساله مفصلی است در پزشکی مشتمل بر پنجاه باب و چند شعبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۷۷۳]

۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۲

آغاز: بسمله. اگر کسی را درد سر باشد؛ **انجام:** شی کوری را نافع باشد

معالجات است با خواص ادویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۹ص(۴۶-۶۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم[نشریه:۳-۳۲۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۳۲/۸-۱۶/۴۲

آغاز: منافع زعفران جالینوس حکیم گوید هر که را نزد و زکام باشد قدری زعفران با شکر عسکری در آتش دود کند صحت یابد؛ **انجام:** منافع گشنیز جمله اطباء کبار اتفاق کرده اند که هیچ چیز مبارک مندتر ... که مرغ را بکشد و شکم او را از ...

بخشی از رساله‌ای است در خواص و منافع اشیاء و سپس از آن منافع آدمی به نقل از جالینوس حکیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۷۷۴]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۱

آغاز: هذا کتاب الخواص الاشیاء بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین الحمدلله الذی جعل بحکمة فی جمیع الاشیاء خواصا؛ **انجام:** و الله اعلم بحسب الفرموده مولا محمد ابراهیم قلمی گردید کاتب الحروف فقیر الحقیر قربانعلی بن احمد بتاریخ یوم شنبه بیست و چهارم شهر ذیقعده سنه ۱۱۲۱ تحریر یافت امید که به خیر و خوبی مطالعه فرمایند بحق محمد و اله الامجاد. هر که خواند دعا طمع دارم ×× زین که من بنده گنه کارم

خواص سحری جانوران و گیاهان است و «فصل فی منافع الاشیاء» دارد. در فهرست تاشکند (۲۹/۱) از رساله در علم خواص الاشیاء یاد شده است؛ کا: قربانعلی بن میر احمد، تا: شنبه ۲۴ ذیقعده ۱۱۲۱ق، بفرموده مولانا محمد ابراهیم؛ کتاب در توصیف حیوانات پرنده و خزنده و میوه‌جات است؛ ۶۴ص (۱-۶۴)، ۱۴ سطر (۸/۵×۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۷]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۹۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه این کتابی از گفتار لقمان حکیم و جاماس و جالینوس و بقراط و بوعلی و محمد زکریا و حکیمان کلهم اجمعین و این کتاب را طب نام کرده‌اند از خیر و شر آنچه باشد بیان میکند بدانکه هر که خواهد تن درست باشد خود را از چهار چیز نگه دارد از بسیار خوردن، از بسیار گفتن؛ **انجام:** از جهة درد دندان پوست چنار را با سرکه بجوشانند و در پای دندان بگذراند که بسیار نافع است ایضاً گلاب را با سماق ممزوج نمایند و در پای دندان بگیرند بسیار نافع است

مجموعه دستورالعمل‌های طبی که با استفاده از کتاب‌های جالینوس و بقراط و بوعلی سینا و زکریای رازی گردآوری و در آن خواص برخی اشیاء بیان شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سیاه، ۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۵]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۶/۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر الخلایق اجمعین محمد و آله و عترته الطاهرین اما بعد این کتابیست از خواص اشیاء که از هر جای جمع کرده آمد تا محبان این فن را فایده باشد اول اندر محافظت موی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ هندی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۹۵]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۴۷/۲-۲۹/۸۷

آغاز: ذهب: زر اشرق فلزات است خاصیت او اگر زر را در دهان

گیرند بوی دهان را خوش کند و دل را قوت دهد و اگر مصروع در چیزی از زر خرد صحت یابد؛ **انجام:** قومی بعضی سگ آبی را گویند و اون دست های کوتاه بود ... و اگر کسی از آن در پوشد از نقرس ایمن باشد گوشت او ادرار بول کند

رساله مفصلی است در خواص اشیاء و گیاهان و حیوانات که در آن خاصیت دارویی و منافع آن ذکر شده است. در آن از ارسطو در موارد متعدد نقل قول شده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای سفید، ۴۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۷۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۴۹

آغاز: بسمله. حمدله. صلات. بدانکه چون سلطان محمود غزنوی بپادشاهی رسید نامها [نامه‌ها] فرستاد باطراف و جوانب عالم که هر عالمی و فاضلی و حکیمی و دانشمندی باشد بیاید که ... بدانکه اگر کسی را درد سر باشد سه درم زعفران بآب چغندر به یزد و شب در سر مالد؛ **انجام:** اگر کسی آب نرگس را در چشم کشد شب کوری را نافع باشد و بسیار تجربه شده است و کاتب را با حمدی یاد کنند

مؤلف: جمعی از حکماء از جمله شیخ علی. شاید مراد از شیخ علی که در مقدمه این نسخه و صدر نسخه ۲۶۳۷۱ آستان قدس آمده «شیخ ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا» (–۴۲۸ق) باشد، اگر چه رساله وی طبق قول منزوی حاوی ۵ باب است. نسخه حاضر رساله‌ای است مختصر در خواص اشیاء و منافع آنها که هفتاد تن از دانشمندان جهان از جمله شیخ علی آن را به درخواست سلطان «محمود غزنوی» (۳۸۷-۴۲۱ق) نگاشته و «خواص الأشیاء» نام نهاده‌اند. این رساله فاقد فصل بندی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۶۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳۳/۴

آغاز: قوله تعالی والذین یکنزون الذهب والفضة ... الایة؛ **انجام:** و از ریزیدن نگاه دارد و دافع زهرهای کژدم شود

درباره خواص معدنیات و مزروعات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: انجام؛ پس از آن مطالبی است به خطوط مختلف در باب طلسمات و یک نقشه از کره زمین و افلاک، چنانکه در کتبی نظیر معجم البلدان دیده می‌شود، و سپس ایام مشهوره عرب و چند جدول نجومی را آورده که این همه به خط بسیار زشتی نوشته شده است، در فهرست شماره بازیابی به اشتباه ۱۲۰۲۳ ثبت شده؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۹۲]

۱۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۶/۳

رساله مختصری است در خواص و منافع بعضی گیاهان، پرندگان، جواهرات، عناوین آن به این ترتیب است: فصل دویم در منافع طیور، فصل در باب جواهرت فصل در مقاله در احجار معهود، فصل: مقاله در اجساد و ارواح، فصل در بیان حکمت آفرینش، فصل در بیان افاق و انفس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ صفر ۱۲۴۲ق؛ ۵۹ص (۵-۶۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۸۷/۸

آغاز: اما بعد، چنین گویند که چون هارون الرشید علیه اللعنه به خلافت نشست

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاج علی اکبر، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۳گ (۲۲۸-۲۳۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۰]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۳۵/۲

آغاز: اگر خایه گوساله به زهار مالند همیشه خاصیت دارد؛ **انجام:** و در گوش چکانند کری بر طرف شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: اکبر شاکر؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۴۸-۶۸)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۰۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۰۹۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق [الفبائی: ۲۴۱]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۴۸

آغاز: دندان خرس بر گردن کودک بندد دلیر و خوشخو گردد اگر قطره زنبق در روغن کنجد حل کرده باشند در سوراخ مورچه کنند همه میمیرند

کتابی است فارسی در خواص اشیاء مشتمل بر شش مقاله و هر مقاله را فصولی و ابوابی است، آغاز می‌شود از صفت جانوران از کفتار تا خارپشت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۰۷۳]

۱۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۵

آغاز: بسمله. و به نستعین. حمد له. والصلوة علی سید المرسلین و آله اجمعین. اما بعد این رساله مختصریست از خواص اشیاء و ترکیب و ترتیب معاجین که باء را قوت دهد در معاشرت لذت فزاید؛ **انجام:** تا سه درم

عنوان‌های «باب» و «فصل» دارد، نباید همان رساله در نفع و خواص اشیاء شاهقلی سلطان بن حمزه سلطان استاجلو امیر زمان شاه عباس باشد؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۲۹ق؛ ۹۵ص (۱۹۷-۲۹۱) [نشریه: ۳ - ۳۴۳]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۸۲/۵

آغاز: بسمله سپاس و ستایش پروردگاری را که عالم و عالمیان را آفریده و جسم ایشان حجت گردانیده از عناصر اربعه ... جمع میکند از کتب سلف و از طریقه استادان متقدم علیه الرحمة و الغفران جمع ساخته و از گفتار حکماء ما تقدم و این کتاب را خواص الاشیاء نام نهاده‌اند و این کتاب را بر چهار فصل ترتیب داده اند ۱- در منافع آدمی ۲- در منافع سباع

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بطور چلیپا؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۷/۱۰-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد، ش ۵۲۹۳. برای مامون ساخته بودند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۱ – ۶۹۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۲۴

که در تهران در ۱۲۶۹ از روی عجایب المخلوقات و زینة المجالس و جز اینها به فارسی ساخته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با تاریخ تولد ۱۲۶۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۱۳۲]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۲۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** نافع است، علاج زکام، سبوس کهنه گندم را به سرکه ...

سلطان محمود غزنوی اطباء را جمع کرده تا کتابی جامع در طب بنویسند و مؤلف این کتاب را در خواص طبی اشیاء تألیف نمود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۲ر–۱۶ر)، ۳۶سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [مؤید: ۳ – ۱۱۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۴/۵

آغاز: سر میش درین درخت میوه در خاک کنند آن درخت را میوه زود بربندد؛ **انجام:** باب چهل و دویم اگر کسی بابت گرمی سوخته شده باشد الا چی کپور اتولا چندن بور این همه را برای گرفته مهین ساید بآب.

نسخه حاضر تا باب چهل و دو را شامل است و فهرست باب‌های ۶۷ تا ۷۴ در صفحه اول آمده که در آن فواید (فولاد، مس، طلا، قلع، سرب و چند فلز دیگر) بیان شده است. هفتاد و چهار باب کوتاه است در پزشکی و خواص و فواید اشیا بدین ترتیب: باب ۱ تا ۸ در تعریف نبض و احکام مریض، باب ۹ تا ۴۲ شامل نسخه‌های پزشکی برای درمان امراض گوناگون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵۵گ (۵۰ر–۱۰۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳۸ – ۴۶۵]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۷/۲

آغاز: الحمدلله الذی علمنا خواص الاشیاء ... اما بعد بدانکه این رساله ایست مسمی باسم خواص الاشیاء؛ **انجام:** هر روز مقدار درمی بخورد تا سه هفته تمام موی سفید سیاه گردد

در سرآغاز آن آمده که کتاب را حکیم ابو علی (؟) به یونانی تألیف کرده و محمد بن زکریا (؟) به فارسی برگردانده است. (معلوم نیست مراد از ابوعلی کیست زیرا با ابن سینا ناسازگار است). خواص پزشکی داروهای گوناگون است در بیست «باب»: ۱. شراب‌ها، ۲. لعوقات، ۳. مربیات، ۴. گوارش‌ها، ۵. معاجین و تریاقات، ۶. اطریلات، ۷. مفرحات، ۸. اقراص، ۹. حبوبات، ۱۰. سفوفات، ۱۱. ایارجات، ۱۲. اشیاف، ۱۳. سعوطات و غیره، ۱۴. داروهای متفرقه، ۱۵. غرغرها و داروی قی، ۱۶. داروی چشم، ۱۷. مطبوخات، ۱۸. حقنه‌ها، ۱۹. دهن‌ها، ۲۰. مرهم‌ها؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۱۷۲پ–۲۲۰ر)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۴ – ۸۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۲/۱۱

آغاز: بدانکه این کتاب را خواص الاشیاء خوانند و بیان این کتاب بر شانزده قسمت و این کتاب معتبر است و الله اعلم و فصل اول در منافع انسان و بهایم؛ **انجام:** اگر لوبیا را با جو بپزند و بخورند کرم شکم بکشد ماش خشک است اما خون را تسکین کند و درد چشم را سود کند.

خواص اشیاء را از حیوانات و انسان و گیاهان را در شانزده فصل گرد آورده است. در نسخه حاضر برای اختصار هشت فصل آن آمده است: ۱. منافع انسان و بهایم، ۲. منافع طیور و حشرات، ۳. منافع اشجار و اثمار، ۴. منافع احجاز و اهجار، ۵. منافع احنین و اوراق، ۶. سموع، ۷. معرفت داروها، ۸. خواص روغن‌ها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱۲۳ر–۱۴۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۲۵۴]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۳/۴

آغاز: صاحب لقوه دهند سود دارد. خر مهره سپید و بزررگ [بزرگ] و درشت روی باشد و گرد به درازی مایل از پس گردن از میان گوشت بیرون آرند ... خاصیت آن ره زهر ها سوده دارد و به کسانی که دق دادند بدهند فائده دارد؛ **انجام:** تعریف فیروزه. فیروزه به انواع بود انجه بهتر و روشنتر و با طراوت بود ان را سواسحاقی گویند ... خاصیت آن ... و فیروزه مروارید در قدحهای شراب انداختندی و به پیروزه جهل بیشتر کردندی

شامل معرفی کوتاهی از سنگ‌ها و روغن‌ها و مواد گیاهی و خاصیت آنهاست؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۷۰ر–۷۵پ، ۸۷ر–۸۷پ، ۸۹ر–۸۹پ)، ۱۲–۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۳]

● خواص الاشیاء / طب / فارسی

xavas-ol ašyā’

ظاهراً همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۴/۲

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. اما بعد، این کتاب را خواص الاشیاء خوانند و بنیان این کتاب بر ۱۶ فصل است ... فصل اول در منافع اشجار؛ **انجام:** با هر که بکوشد، ظفر یابد. و الله اعلم بحقایق الامور. تمام شد ...

در دیباچه آمده است: در این کتاب از ۱۶ فصل ۸ فصل اختیار کردیم و بر هشت آخر تجربت نیفتاد. فصل‌ها: ۱. منافع اشجار، ۲. منافع طیور و حشرات، ۳. در منافع انسان و بهایم، ۴. منافع احجار و جواهر، ۵. در اجناس اوراق، ۶. صمغ‌ها، ۷. در معرفت داروها، ۸. خواص روغن‌ها؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ رجب ۱۲۶۰ق؛ ۱۲گ (۷ر–۱۸پ) [ف: ۱ – ۱۰۰]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۱۰/۱

آغاز: الحمد لله ... بدانکه این کتاب را خواص الاشیاء خوانند مشتمل است بر شانزده فصل ... هشت فصل اختیار کردیم بقدر حاجت ... فصل اول بدانکه خدایتعالی آدمی را بیافرید؛ **انجام:** لیکن کرم در شکم افکند و آنکه در بیابان است هر که بخورد هرگز او را فرزند نشود.

رساله‌ای است در خواص طبیعی و پزشکی اشیاء در هشت فصل، مؤلف آنرا از کتابی به همین نام که دارای شانزده فصل بوده، گزین نموده است؛ چنین است فهرست مطالب کتاب که در مقدمه آن ذکر شده: ۱. منافع انسان، ۲. منافع طیور، ۳. منافع اشجار، ۴. منافع اوراق، ۵. منافع مسموع، ۶. منابع داروها، ۷. منافع غلات، ۸. بدون عنوان؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹ص (۱-۵۹)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۹]

● خواص الاشیاء (ترجمه) / طب / فارسی

xavas-ol ašyā’ (t.)

متن از ابوالعلاء ازهر بن زهر اندلسی و ترجمه به فارسی و به ترتیب حرف تهجی .

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۷/۶

آغاز: بسمله. اما بعد محرر این مقاله و مؤلف این رساله که در بحار علوم حکمیه غواصی کرده؛ **انجام:** که در آنجا معلوم می‌شود تا دانند.

بی‌کا، تا: ۱۹ محرم ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ (۲۷۲-۵۱۲)، ۲۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۲]

● خواص الاشیاء (ترجمه) = ترجمه رساله مومیایی/ کیمیا / فارسی

t.-ye xavas-e ašyā (t.-ye r.-ye mūmīyāyī)

این رساله مختصر، از یونانی به عربی سپس در زمان شاه عباس به فارسی ترجمه گردیده، در برخی منابع آن را از ابوالحسن فرزند هادی طبیب شیرازی دانسته‌اند، اما در این نسخه از وی یاد نشده است. و این مقاله‌ای است در بیان سبب و ظهور معرفت و خواص و منافع کیفیت استعمال مومیایی، مرتب شده است بر «مقدمه»، دو «مقاله» و «خاتمه»: مقدمه: در سبب ظهور مومیایی؛ مقاله ۱. ذکر اقسام و خواص طبیعت؛ مقاله ۲. بیان منافع آن است. نسخه حاضر تا آخر مقاله اول و سطوری از مقاله دوم را داراست.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۳/۴

آغاز: بسمله، شکر و سپاس بیقیاس پروردگاریار جلت عظمة و عمت عطیة که در وجوب وحدتش ... و بعد بر رای صواب نمای عقده گشای؛ **انجام:** از برای دفع صداعی که حدوث آن از بلغم لزج و سودا.

کا: نورالله، تا: ۱۰۶۷ق؛ ۷گ (۱۵۴پ-۱۶۰پ)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۴۷]

● خواص الاشیاء یا کان شناسی / طبیعیات / فارسی

xavas-ol ašyā’ yā kān-šenāsī

از معرفت یاقوت است تا معرفت لادن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۶۰/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۷۸ر-۹۴پ هامش)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۹ - ۸۵۴]

● خواص اطعمه و اشربه / طب / فارسی

xavas-e at‘ame va ašrabe

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۰۰/۱

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن جلال الدین مهرجردی یزدی، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: کبود فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷گ (۱-۱۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۹۲۱]

● خواص اطعمه و اشربه / طب / فارسی

xavas-e at‘ame va ašrabe

رساله مختصری است مشتمل بر دو جزو: ۱. به طریق جدول موسوم به تقویم الاشیاء در بیان طبیعت مأکولات و نباتات و مشروبات و مرکبات مبتنی بر هفت جلد از کتاب یونان و چهار کتاب از حکمای هند و دو کتاب قانون و قانونچه و یک کتاب از حکمت کتب (کذا) فرنگی و سه جلد از قواعد تجربیات حضرات سیاحان جهان گرد و مشایخ و دو کتاب از حضرت فرنگ سبزان (کذا)؛ ۲. مترادفات و معانی الفاظ یونانی و پهلوی و سغدی مستعمل در علوم پزشکی و بیان خواص و منافع طعام‌ها و شربت‌ها و انواع سبزی‌ها و میوه‌ها.

آغاز: بسمله حمدله این رساله ایست از حکمای یونان هر یک جداجدا مزاج مأکولات و نباتات الخ.

[فهرستواره منزوی ۳۶۷۳/۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قوت دهد دل و همچنین جگر را قوت دهد تمام شد جلد ارسطاطالیس (کذا)

خط: نستعلیق زشت، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ واقف: درة السلطنه ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با رویه پارچه،

۱۶گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۹ - ۲۲۳]

● **خواص اعجاز** / کیمیا / فارسی

xavas-e e'jāz

آغاز: ماده اولی همان حجر اولی است که متکون وپیدا کرده است او را طبیعت به امر پروردگار ودرهنگامم ترکیب یعنی ساختن طبیعت او را مخلوط شده است

[نسخه‌های منزوی ۶۲۰۱/۱]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اینها همه پیش از تزویج اول است و آن از عمل مکتوم است که تا حال احدی ذکر نکرده است به این ... و روشنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از داد ضیاء و بهجة و نورا.

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶گ (۱۴۶-۱۶۱)،۱۶سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۳۸۸]

● **خواص اعداد** / ریاضیات / فارسی

xavas-e a'dād

شرف الدین علی یزدی، - ۸۵۸ قمری

šaraf-od-dīn 'alī-ye yazdī (- 1454)

از شرف الدین علی یزدی معمایی (- ۸۵۸ق)، مؤلف ظفرنامه و نیز انگشت‌شماری، در ریاضی دارای کنه المراد فی وفق الاعداد، و منتخب کنه المراد که رساله در دست، هیچ یک از آنها نیست. این رساله گفتاری است در خاصیت اعداد، بی‌دیباچه‌ای، پس از تعریف عدد زوج و فرد عنوان فصل دارد. اندر دانستن خاصیت اعداد، با سربندهای «خاصیت». برای نشانی: فصل اندر دانستن خاصیت این اعداد که یاد کرده شده است. خاصیت عدد زوج آن است که ربع مربع وی مجذور صحیح بود، چنانکه ده که مربع وی است، صد ربع وی ۲۵، و این مجذوری است صحیح.

[آستان قدس ۱۲۳/۱۰: رساله در علم اعداد]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱

آغاز: بسمله. من کلام الاستاذ المحقق ... مولانا شرف الدین علی الیزدی. بدان اسعدک الله که عدد بر دو نوع است: زوج و فرد. زوج آن بود که وی را نیمه صحیح باشد و فرد آن بود؛ **انجام:** و این مجذور است. و الله اعلم

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ ۳گ (۶۸پ-۷۰ر) [ف: ۱ - ۱۰۰]

● **خواص اعداد** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e a'dād

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۷/۲

آغاز: الله الصمد شیخ مغربی فرموده اند که در شرح یکی از بزرگان یافتم؛ **انجام:** و اگر طلب جاه و رفعت کند البته بیابد

این رساله حاوی خواص اعداد و تطبیق آنها با اسماء الهی است در این رساله نشان داده شده که چه نامی تطبیق می‌کند و برای این تطابق چه باید کرد و سپس چه نتایجی از این تطابق به دست می‌آید و با آن چگونه می‌توان از مشکلی جست. اساس کار این کتاب بر خرافات است و در آن بیشتر تکیه بر آن شده که چه اورادی یا چه دارویی باید خواند یا خورد تا حاجت بهتر روا شود؛

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۲۹ص،۲۲سطر(۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۱۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶/۵

آغاز: الحمدلله علی نواله و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد و آله بدان وقفک الله تعالی که ۱۳۰۷ اسم از بین اسماء اربعین عظام مع بینات بدو قسم منقسم می‌شود و متصله یعنی اعداد و باعتبار حروف مکتوبه و منفصله یعنی اعداد و باعتبار حروف اصول و مبدله و مدغمه و ۱۲ اسم دیگر مع بینات نیز بدو قسم منقسم می‌گردد و متصله یعنی اعداد و باعتبار مکتوبه و مبسوطه یعنی اعداد حروف باعتبار اعداد عربیه ... خاصیت چون به نزدیک پادشاه رود هفده بار برابر روی او بخواند و باد بسوی او دمد در دل پادشاه مهر و محبت بی قصد تمکن گردد؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم. فرد حی قیوم حکم عدل قدوس او من کان میتاً فاحییناه (سپس دوائر است)

در آن از شیخ شهاب الدین و شیخ ابو سعید ابوالخیر یاد شده؛

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ (۲۳۵پ-۲۸۷ر)، ۱۶ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۸۸]

● **خواص الاعداد** / علوم غریبه / عربی

xawāṣṣ-ul a'dād

فهرست ابواب چنین است: ۱. خواص ثلاثة فی ثلاثة؛ ۲. خواص أربعة فی أربعة؛ ۳. خواص خمسة فی خمسة؛ ۴. خواص ستة فی ستة؛ ۵. خواص سبعة فی سبعة؛ ۶. خواص ثمانیة فی ثمانیة؛ ۷. خواص تسعة فی تسعة؛ ۱۰. خواص عشرة فی عشرة.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذه رسالة فی علم اعداد الوفق و تشکیلها و خواصها و هی عدة ابواب ...

انجام: و کل ضلع منها ۵۰۰۵ عدد طولا و عرضا و الجمیع خمسة آلاف و خمسین و آخر الاعداد منها مائة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۸۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ظاهر به خط مؤلف، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۹۳ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۲۵ر-۲۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۵۶/۲
آغاز و انجام: برابر
در آخر رساله جدولی تنظیم کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۳۵پ-۲۳۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۳۱۳]

● خواص اعداد الوفق و شرف کواکب (سفینه تبریز) / علوم غریبه / فارسی

xavas-e a'dād-ol vefq va šaraf-e kavākeb (safīne-ye tabrīz)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۱۰
آغاز: اشکالی چندست کی حکیمان پیشتر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۴۳۶-۴۳۷)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۹۲]

← خواص اعداد وفق ⟵ اعداد وفق

● خواص اعداد وفق / علوم غریبه / فارسی

xavas-e a'dād-e vefq

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱۸
در هفت فصل (۵۷۳). در ص ۶۵۸ طالع خواجه شیخ زاهد بن جنید است در روز چهارشنبه ۲۵ ذیقعده ۸۱۸ از خط مستخرج ولادت جنید بن بهرام در ۸۲۸؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۰ و ۱۱ [ف: ۶ - ۴۴۰]

● خواص اعداد و مخارج سهام ارث / حساب / فارسی

xavas-e a'dād va maxārej-e sahām-e ers

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۶۷/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۱۹ق [ف: ۵ - ۳۶۰]

← خواص الاعضاء فی الحیوان و النبات ⟵ دوده حیات
← خواص اغذیه و ادویه ⟵ اغذیه و ادویه
← خواص افیون ⟵ افیونیه

● خواص افیون / طب / فارسی

xavas-e afyūn

ملکم، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۶ قمری

malkam (1834 - 1908)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۳/۹
آغاز: بدانکه هیچیک از ادویه مفرده مأخوذه از نباتات قدیم الاستعمال تراز افیون نیستند
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و سبز، جلد: مقوا، ۱گ [ف: ۳ - ۱۲۳۳]

● خواص افیون / طب / فارسی

xavas-e afyūn

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۲
آغاز: بسمله. در بیان ماهیت طریق و اخذ و طبیعت وجودت و ردائت و خواص و منافع و مضار افیون است. اما ماهیت آن بدانکه افیون اطلاق کرده می‌شود؛ **انجام:** درد پا و کمر ضماد خشخاش از برای وجع اذن و ... و شقیقه.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ ۱۲گ (۵ر-۱۶پ) [ف: ۳ - ۱۲۵]

● خواص الواح / دعا / فارسی

xavas-e alvāh

خواص یازده (ده) لوح (جدول) را که در آنها بعضی از سوره‌های کوتاه یا نام‌های الهی ترسیم شده، از کتاب‌های شرف الدین بونی انتخاب کرده، و در هر لوح اول شرایط آن پس از آن خواص را ذکر می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۳۸/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این چند لوح است که امام زاهد ابی عبدالله سیف الدین محمد بونی ؟
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۱۴پ-۱۲۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۹۹]

● خواص امة محمد (ص) / متفرقه / عربی

xawāṣṣ-u ummat-u muḥammad

یک برگ از رساله‌ای است در بیان خواصی که به امت پیامبر اسلام (ص) اختصاص دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۰/۱۰
آغاز: الحمد لمن احسن الی امة رسوله باشیاء خصهم بها تخصیصا ... و بعد، فهذه خواص خص الله تعالی بها هذه الامة، اولها، جعلهم

خیر الامم؛ **انجام:** الرابعة، اعطاهم القرآ» و خلق لهم داعیة القبول ... و نظائرها کثیر، قال رسول الله صلی الله علیه و سلم ... نوشته نیست.
نسخه موجود، چهار خاصیت ذکر شده سپس رساله به صورت ناقص رها شده و نانوشته مانده؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمود بن علی چاوش قرمانی غسانی، تا: ۱۰۴۵ق؛ ماده تاریخ درگذشت هادی بغدادی «به مردن کی رود از خاطر بغدادیان هادی ×× چو تاریخش مقرر در درون جمله بغدادی»؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۱۴۸)، ۳۲ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۴۰ - ۳۷۴]

● **خواص امیر المؤمنین** / گوناگون / فارسی
xavas-e amīr-ol mo'menīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۹۰
آغاز: بسمله، در این مقام بدو فصل فاضل اقتصار می‌نماید در ذکر نبری از خواص امیر المومنین (ع) بالاجماع اول؛ **انجام:** و امیر المومنین (ع) فرمود که قتله الله و انا معه و باین کلام صدق فرجام انجام کلام نمود و الحمد الله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق [رایانه]

● **خواص اهل الباطن** / عرفان و تصوف / فارسی
xavas-e ahl-el bāten

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری
hamadānī, 'alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

رساله‌ای است مختصر در پند و اندرز به یکی از مریدان خود که در آن خواص اهل باطن را برشمرده است.
[احوال میر سید علی همدانی ص ۱۹۸؛ دنا ۱۰۳۸/۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۱۱
آغاز: و ینبغی ان یقول فی باطنه علا ثلاثه علامات الاولی ان لا یفرح بموجود و لا
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۴۱۹-۴۲۰) [عکسی ف: ۳ - ۱۹۴]

● **خواص برخی از گیاهان** / طب / فارسی
xavas-e barxī az gīyāhān

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری
nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad ebn-e 'alī (- 17c)

اهدا به: شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق)
مانند هلیله و بابونه و رازیانه و شیر دختران و شیر شتر و جند بیدستر و افیون و چوب چینی و مصطکی و فادزهر و تریاق فاروق و جز اینها.
[دنا ۱۰۳۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۹/۱ (۱ نسخه)]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۳/۶
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی آراسته، ۶گ (۶۳-۶۸)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۴]

← خواص البسمله ﴿ تحفة الاحباب و منیة الانجاب فی اسرار بسم الله

● **خواص بعض السور و الآیات** / دعا / عربی
xawāṣṣ-u ba'ḍ-is suwar wa-l āyāt

در بیان استشفاء به آیات قرآنی و خواص آنها در علاج دردها، دفع هم و غم، دفع ظلم، حیرة سارق و آبق، طرد حیات و عقارب و اسباب رزق و غیر ذلک است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۶۷
آغاز: قال الامام ابو جعفر(ع) من اراد ان یستشفی من ضعف بصره او رمد اصابه؛ **انجام:** یبرء بقدرة الله و اذنه انشاءالله تعالی و تقدس
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن ابی الحسن شهرکی، تا: ۱۲۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۰]

● **خواص بعضی ادعیه و اذکار** / دعا / فارسی و اردو
xavas-e ba'zī ad'īye va azkār

رساله مختصری در ذکر خواص بعضی ادعیه و اذکار است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۳۱۵
آغاز: بسم الله الشافی بسم الله الوافی بسم الله الکافی بسم الله المعافی؛ **انجام:** انما صنعوا کید ساحر و لا یصلح الساحر حیث اتی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، بهمن۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج فرنگی، ۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۰]

● **خواص بعضی ادویه** / طب / فارسی
xavas-e ba'zī advīye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۳۱-ف و ۱۳۳۸/۳۱-ف
نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۴]

● **خواص بعضی از آیات** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e ba'zī az āyāt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۸/۲

آغاز: سوره فاتحه هزار خاصیت دارد ظاهر و باطن اگر بر رنجور سه بار بخوانند؛ **انجام:** و سحر ساحران در امان باشد و بهترین حرزی و تعویذی که بجهت بازوی خود سازد محفوظ باشد تمة الکتاب فی چهارشنبه ۲۴ شهر محرم الحرام سنه ۱۲۹۲.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۳۳]

● خواص پادزهر / طب / فارسی

xavas-e pādzahr

شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۷/۳۶

بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق [نشریه: ۵ - ۲۸۸]

● خواص پزشکی هلیلج / طب / فارسی

xavās-e pezeškī-ye halīlaj

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۱۳

از شرح موجز قصرانی؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱ص(۳ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۱]

● خواص جواهر و احجار / طبیعیات / فارسی

xavas-e javāher va ahjār

در خواص جواهر و سنگ‌های ارزشمند و شناساندن آنها از قبیل مروارید، یاقوت، لعل، الماس، فیروزه، مغناطیس، عقیق، لاجورد، و جز آنها. گویا بابی است از یک کتاب.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۷۵/۴

آغاز: باب چهارم در خواص جواهر و احجار. مروارید: همچو استخوانی است که ایزد تعالی از کمال قدرت خود؛ **انجام:** و اگر آن را حل کنند، دور اندام خود مالند، و در میان آتش روند آتش کار نکند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱۲۷پ-۱۴۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۷۳]

● خواص جوهر گوگرد / شیمی / فارسی

xavas-e jowhar-e gūgerd

گویا آن را از شاگردان دارالفنون، دانشگاه دوره ناصری نگاشته است.

[فهرستواره منزوی ۳۸۴۴/۵]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۷۶

آغاز: مجملی در خواص متعدده جوهر گوگرد بعد از سنگ و گچ و آهک که استعمالشان جهت بنایی و عمارات روز به روز در تزاید است؛ **انجام:** در نزد اطبا و حکمای طبیعی معروف نیست، ولی از جزئی پی بکلی می‌توان برد.

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن احمد محلاتی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضادالسلطنه در ۱۲۷۱ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۹گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۳۹۷]

← خواص الجمعة ⟵ خصائص یوم الجمعة

● خواص چوب چینی / طب / فارسی

xavas-e čūb-e čīnī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶۵/۲

آغاز: در خواص چوب چینی بدانکه در معالجه امراض قلبی و دماغ ... بسیار نافع است؛ **انجام:** تعیین مدت استعمال نمی‌توان کرد

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن ملا امام علی بادکوبه‌ای، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷گ (۹۵پ-۱۰۱پ)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۳) [ف: ۱۷ - ۲۱۶]

● خواص چهل اسم ادریس / علوم غریبه / فارسی

xavas-e čehel esm-e edrīs

خواص چهل اسمی که حضرت ادریس خدا را بدانها خوانده در رساله حاضر گرد آمده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۷/۸

آغاز: میثاق گرفت و اتفاق کردند به او به اطاعت پس باید شکر خدای تعالی را بکند و این اسم را زیاد قرائت نماید؛ **انجام:** چهلم یا عجیب الصنایع فلا تنطق الالسن بکل آلائه و نعمائه و ثنائه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۴ر-۱۱۶پ، ۱۲۵ر-۱۲۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۳۹/۸

کا: سید ابراهیم بن محمد بن میرزا عبدالله جندقی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۵۶پ-۶۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۷]

● خواص چهل نام / علوم غریبه / فارسی

xavas-e čehel nām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۸۷/۲

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۲ق [ف: ۷ - ۴]

● **خواص چهل و پنج اسم** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e čehel va panj esm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۴۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با فهرست؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۴۴۶-۴۶۹) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۹]

● **خواص حجر** / کیمیا / فارسی

xavas-e hajar

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ - ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

در آن هم از جابر یاد گردیده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۱۹

آغاز: فصل از کلام رازی در خواص حجر- بدان ای فرزند من که توفیق دهد الله مرا بتوفیق خود بدرستی که هر پادشاهی از پادشاهان؛ **انجام:** عمل ما نسبت دارد بعمل صابون پس بدان این را و شک مکن.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ ۴گ (۵۲پ-۵۵پ)؛ [ف: ۴ - ۱۰۳۷]

● **خواص حجریه** / کیمیا / عربی

xavas-e hajarīye

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۵۶/۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: یوسف گرگانی، تا: رجب ۱۲۸۱ق [نشریه: ۲ - ۹۶]

← خواص الحروف ↞ تحفه روحانی

● **خواص الحروف** / علوم غریبه / عربی

xawāṣṣ-ul ḥurūf

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

منسوب به امیرالمؤمنین علی (ع) که از روی نسخه به خط حکیم عماد الدین محمود نقل شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۲ض

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم سرخ، ۲ص (۲۷۳-۲۷۴)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۱]

● **خواص حروف** / جفر / فارسی

xavas-e horūf

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

به فارسی و خرافی و موهوم است و نباید از او باشد.

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۱۲]

● **خواص الحروف** / عرفان و تصوف / فارسی

xawāss-ol horūf

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

ساخته برای امیر زاده بایسنغر در یک «مقدمه» و دو «قسم».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱۹-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الاول ۸۵۱ق، جا: ابرقوه؛ از روی نوشته روز شنبه ۱۰ رمضان ۸۱۷ در شیراز؛ ۲۳۰گ (۸۵-۳۱۴)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۸]

● **خواص حروف** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf

نیشابوری، لطف الله بن عبدالملک، - ۸۱۶ ؟ قمری

neyšābūrī, lotf-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-malek (- 1414)

خواص حروف و عمل اشکال رملی؛ در خواص حروف و طبیعت آنها و چگونگی استفاده از آنها در عمل اشکال رملی، که با عنوان «فائده» تدوین شده و شاید از کتابی جدا شده باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۲۹/۴

آغاز: فائده در بیان خواص حروف ... بدانکه طبیعت عناصر و روح و کواکب تسبیح ملائکه؛ **انجام:** حروف آن شکل را و حروف شکلی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۲۳پ-۱۳۳پ)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۱۹۹]

● **خواص الحروف** = **مقبول الملوک** = **سؤال الملوک** / عرفان و تصوف / فارسی

xavas-ol horūf = maqbūl-ol molūk = so’āl-ol molūk

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری

torke esfahānī, ʻalī-ye-bn-e mohammad (- 1433)

اهدا به: معزالدوله و الدنیا و الدین امیرزاده بایسنقر
تاریخ تألیف: ۷ رجب ۸۲۹ق
در شناختن خواص حروف از جنبه عملی و نظری از رهگذر عرفان، در یک «مقدمه» دو «وصل» و یک «خاتمه»: مقدمه: در معنی حرف و اثبات خواص و حقایق آن؛ وصل ۱. خواص حروف چگونگی انتفاع از جواهر کریمه آن، دارای سه باب؛ وصل ۲. قسم نظری علم حروف، دارای سه سخن؛ خاتمه: در آنکه حقایق اشیا چگونه از حروف بیرون می‌آید. جز رساله «حروف» اوست. این رساله در الذریعة با عنوان «خواص الحروف» و در فهرست منزوی با عنوان «سؤال الملوک» و در نسخه ۳۰۳۵ با عنوان «مقبول الملوک» آمده است.
آغاز: حمد بی نهایت حضرت بارئی را که عین بصیرت آدمی ... یافتن کمال خاتمی منور روشن گردانید و صلاة بی غایت ... خاک پاک آن برگزیده که نامش محمد عربیست
انجام: هر دم از این باغ بری می‌رسد ×× تازه‌تر از تازه‌تری می‌رسد
[الذریعة ۲۷۲/۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۰۱۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۹۸/۷-۲۹۹ و ۴۹۹/۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۹۸/۵ و ۶۲۹/۲؛ مشترک پاکستان ۱۵۶۷/۳؛ دنا ۱۰۳۹/۴ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۶/۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بحرم محمد و آله الطیبین و صلی الله علیه و علی آله اجمعین و سلم تسلیما.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸-۸۴۱ق؛ تملک: محمد حسین حسینی در تبریز در ۱۰۱۶ق؛ مهر: «عبده علی نوری ۱۱۹۶» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۱۷۲-۱۷۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۲۴۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۳۲
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۱۲گ (۲۲۸پ-۲۳۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۳۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۳/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر کسی بقرائن عقل استدلال کند بداند که از ابتداء قران ۸ که در آمده روز بروز از چمن سعادة و بختیاری غنجه تازه می‌شکفد و از روضه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد مؤمن ولد ملا اسحاق هرندی در رمضان ۱۱۷۳ق؛ کاغذ: شرقی، ۲۸گ (۱۴۴پ-۱۷۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۴۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۶۳/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۲۳۲پ-۲۴۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۵۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۳۵/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۷جمادی الثانی۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳گ (۴۸پ-۷۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** که الحلال بین و الحرام بین و بینهما امور مشتبهات
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۳۳۴ [رایانه]

● خواص حروف = اسرار الحروف / علوم غریبه / فارسی
xavas-e horūf = asrār-ol horūf

امیران حسینی، علی بن علی، ق۹ قمری
amīrān hoseynī, ‘alī ebn-e ‘alī (- 15c)

تاریخ تألیف: ۸۸۰ق
رساله‌ای کوتاه در بیان اسرار حروف و در شرح مرموزات کلام ارسطو که «التنوین فی الحساب مبرم و فی الکتاب محکم و فی الاسم مجسم ...»، در یک «فاتحه» در ۲۸ «حرف» (فصل) و «خاتمه».
آغاز: سلطان ناطقه انسان که علت غایی ایجاد کون و مکان است در مهد چارتایش طبایع ارکان از ادیب سرلوح حروف ابجد فرقانی را که قوالب از رواج معانی است ...

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۳/۳
کا: علی نقی بن یوسف بن محمد درویش حسن آبادی، تا: ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۵۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** نون اگر کسی را درد معده یا خفقان دل پنجاه ... حروف در مطالب برآر باب تجارت و اطهاب طهارت و صدق ... اللهم وفقنا الاطلاع علی الاسرار بالنبی و آله الاطهار.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای شکلاتی، ۷گ (۱۲پ-۱۸ر)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۳۶۴]

۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۷۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** حرف نون اگر کسی را درد معده باشد یا خفقان دل پنجاه نون بنویسد و بر موضع الم بیاویزد تسکین الم شود فانهم ایها الطالب وفق الله تعالی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۵گ، اندازه: ۱۰×۲۵سم [ف مخ]

● خواص حروف / کلام و اعتقادات / عربی
xavas-e horūf

حافظ برسی، رجب بن محمد، ق۹ قمری
hāfez-e barsī, rajab ebn-e mohammad (- 15c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۷۶
آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله الذی المنفرد بالاولی؛ **انجام:** افقرمنی فی علم السماء ... فیتعلق بعنق.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق [رایانه]

● خواص الحروف (منتخب) / علوم غریبه / فارسی
xavas-ol horūf (mn.)
دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۵۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ ۶ص (۲۲۷-۲۳۲) [مختصر ف: - ۳۹۳]

● خواص حروف / علوم غریبه / فارسی
xavas-e horūf
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
رساله منظوم در خواص حروف.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۰۵/۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۱ق [ف: ۶ - ۴۶۱]

● خواص حروف / علوم غریبه / عربی
xavas-e horūf
غزالی، ابومحمد
qazzālī, abū-mohammad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۷/۱۰
آغاز: قال الشیخ الامام العلامه ابا محمد الغزالی قد او دعت فی کتابی هذا جواهر الحروف لینتفع به کل طالب و مطلوب
خط: نستعلیق تحریری، کا: داود بن محمدشفیع یزدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ از برگ ۳۷-۳۴ در هیئت؛ ۳ص (۳۷-۳۹) [ف: ۵- ۱۷۰۳]

● خواص حروف / متفرقه / فارسی
xavas-e horūf
سکاکی، حسن
sokkākī, hasan
خواص حروف از حرف الف تا یا به‌طور بسیار مختصر به نقل از سکاکی گزارش شده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این رساله ایست در خواص حروف ... الف هر که بامداد پیش از آنکه سخن گوید
انجام: و در سفر از دزد و راه زن ایمن باشد و باید که شک نیاورد

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۳۲-۳۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۸۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۶/۱۹
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰ص (۱۱۵-۱۲۴)، سطور چلیپایی (۹×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۴- ۳۶۹۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی بن محمد مهریجردی، تا: ۱۲۳۷ق؛ ۱۸گ (۱۴پ-۳۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۶ - ۳۰۸]

● خواص حروف / علوم غریبه / فارسی
xavas-e horūf
کاکبی، حسن
kākebī, hasan
رساله‌ای کوتاه در اسرار و خواص و آثار حروف تهجی که در ۲۶ قسمت به تعداد حروف الفبایی تنظیم شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... خواص حروفات از قول شیخ حسن کالبی علیه الرحمة، الف: هر که بامداد پیش از آنکه سخن گوید هزار الف گوید او را امان و نعمت چندان شود که.؛ **انجام:** ... واز هیجکس آزار باو نرسد که در آن خانه این حروف باشد از جمیع مصیبتها ایمن باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۶]

● خواص الحروف (رسالة فی) / علوم غریبه / عربی
xawāṣṣ-ul ḥurūf (r.-un fī)
تنکلو شاه کبیر تبریزی
tanaklū šāh kabīr-e tabrīzī

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۳/۴
کا: علی نقی بن یوسف بن محمد درویش حسن آبادی، تا: ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

● خواص الحروف = میزان الحروف / علوم غریبه / عربی
xawāṣṣ-ul ḥurūf = mīzān-ul ḥurūf

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲/۳۱-ف

نسخه اصل: سلیمانیه ش ۱۲۰۸؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۸۳۹ق؛ ۷گ (۳۴۷پ-۳۵۳پ)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۲]

● خواص الحروف / علوم غریبه / عربی

xawāṣṣ-ul ḥurūf

غیر همانند:

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۲

آغاز: بسمله. قال علی کرم الله وجهه علم الحروف من العلم المخزون لا یعرفه الا العلماء الربانیون قال ابن عطا رضی الله عنه خلق الله الاحرف و جعل لها سراً فلما خلق آدم علیه السلام؛ **انجام:** و فیه ترغیب لجریان اللسان و قوة الجنان و هو آیة ابراهیم و موسی علیهم السلام. تمت

در سه جوهر؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ (۱۵ر-۲۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۱۴]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۴/۸

آغاز: الذین بعد هما و هما الثالث والرابع و تضع العدد الذی انتهینا الیه فی البیت منقوط منهما و هو الصف ...

خط: نستعلیق، بی کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۴۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۶/۲

آغاز: بسمله، لتذکر الان نبذا مما قالت الحکماء فی هذا الفن فاول ذلک حرف الیاء؛ **انجام:** توکلوا بالعمل به لیلة الاربعاء و الحمدلله وحده.

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱۱ر-۱۹پ)، ۲۲سطر (۸×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۰۰]

● خواص حروف / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۳۴/۷

گزیده‌ای از تحفه روحانی دوانی؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ ۳گ (۳۹۶ر-۳۹۷ر) [ف: ۵ - ۳۱۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۴/۶-عکسی

آغاز: بسمله. بدانکه این مختصری ست در خواص حروف تهجی ملفوظی که از رسول (ص) فرمودند که بر هر پیغمبری کتابی منزل شده؛ **انجام:** و قایل را به دعای خیر یاد دارند و الصلاة علی محمد و آله. تم.

بخش‌بندی نشده، به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: ۹۹۹ق؛ ۴ص (۱۶۸-۱۷۱) [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۲ض

از روی خط میرزا محمد طبیب کتابت شده؛ بی کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ جلد:چرم سرخ، ۳ص (۲۷۴- ۲۷۶)، اندازه:۱۲×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۷۴۹، Pers. D. 100؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۰]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴/۸

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین اما بعد فهذه الرسالة فی خواص الحروف العربیة و ... اول مخترعست از حروف؛ **انجام:** و هر امتزاج صحیح است و در ترتیب اثر تمام دارد باذن الله تعالی

در ۳۱ فصل از مجربات مشایخ العارفین؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ در برگ ۱۸۷و ۱۷۹ مطالبی مربوط به موضوع مجموعه دیده می‌شود؛کاغذ:فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ (۱۵۰پ-۱۸۰پ)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۷۹]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۶۳/۱

آغاز: بدانکه حروف اشنخح هر حرفی را خاصیتی هست در محبت.؛

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۴گ (۱-۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۶]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۶۳/۲

آغاز: الحمد لملهم الصوت و الصلاة علی اولی الحکمة و فصل الخطاب، اما بعد، بدان وفقک الله تعالی که حقائق حروف ثابت است نزد حکماء

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰۴

آغاز: اما بعد بدانکه حروف تهجی را خواص؛ **انجام:** یا سلام یا دائم و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق خفی، بی کا، تا: ۱۱۶۷ق [رایانه]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۵

آغاز: بسمله، حمدله بدان اسعدک الله فی الدارین که این رساله‌ای است منقول از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام؛ **انجام:** و بدان که ملائکه را بحروف دعوی ندا باید کرد اگر در حروف.

فصل: حق تعالی بر کواکب سیاره ملائکه موکل گردانیده. به عنوان مثال اسائیل، موکل زحل، بخدادائیل، موکل مشتری، اسکائیل، موکل عطارد، تقوئیل موکل قمر و ...، فصل: بر هر برجی ملائکه موکل است. رحمائیل موکل ثور، سرائیل جوزا، بهقائیل سرطان، سرطائیل قوس و ...، فصل: در حروف بیست و هشتگانه حروف تهجی نیز ملائکه موکل است، اسرافیل موکل ا، جبرائیل موکل ب، عزرائیل ت، میکائیل ث و ...، فصل: حروف

بیست و هشت‌گانه به حسب ترکیب بر بروج دوازده‌گانه تقسیم شده است، فصل: محققان حروف مفرده ۲۸ گانه را قسمت دیگر کرده‌اند، فصل: حروف مفرده را قسمت دیگر کرده اند به حسب کواکب سبعه، مشتری ورزد، مریخ یکشخ و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شوال ۱۱۸۱ و ۱۱۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۴۵۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۷/۵

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله‌ای است در بیان خواص حروف مشتمل بر چند باب. اول در بیان الف؛ **انجام:** صورت نهد که موم ساخته یا پاره پیه خوك دفن کند در پایین کاه آستانه چنان شود که خواهد و آله اعلم تمام شهر رساله بالله التوفیق

رساله ی مختصری است در باب مربعات و طلسمات و نیز نجات و در بیان خواص حروف هشتگانه مشتمل بر چند باب؛ خط: نستعلیق، کا: احمد تنکابنی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۶گ (۹۱-۹۶)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۵/۲

آغاز: تا ظ و از برای مرتبه الوف غ که مجموع بیست و هشت حرف باشد؛ **انجام:** و آخر خواهد آمد و بالجمله حقیقت جامعه انسانی.

در خواص حروف است و می‌گوید که هر حرف واجد چه خاصیت و چه اثر فلسفی می‌باشد و بر آن چه آثاری حمل می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۰ص (۸۵-۱۶۴)، ۱۵سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۹۷]

۱۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۴/۶

آغاز: این طایفه آنکه چون کسی بوضع معین و عدد معلوم و زمان خاص فلان ...

مؤلف در این رساله مطالب زیادی را از کتاب شمس المعارف و لمعه نورانیه و الواح المذهب و تیسیر المطالب و المدخل فی علم الحروف و ... نقل می‌کند؛ خط: عبارات عربی نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۳۹ر-۴۶پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۶/۴

آغاز: بدانکه حروف را خواص بسیار است. باب در بیان خواص «ها» عربی، حکیم گوید که این خاصیت عجیب دارد؛ **انجام:** به آب باران و آب جوی روان به طرف منزل آنچه بدو لاحق باشد خواص او زایل شود.

ابواب کوتاهی است در بیان خواص جفری حروف تهجی با رسم الواحی از اشکال انسان و حیوان‌ها؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم خوانساری، تا: رمضان ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۲۵پ-۳۹ر)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۱۰۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۳۵

آغاز: بسمله. در خواص حروف. در بیان آنکه هر حرفی چه خاصیت دارد؛ **انجام:** آن خواص می‌آید. و در وقت نوشتن این دو اسم را بخواند «یا سلام یا دائم».

خواص حروف تهجی بترتیب آمده؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد، تا: ۱۶ رجب ۱۲۸۹ق؛ ۲گ (۱۳۶ر-۱۳۷پ)، ۲۴ سطر (۱۳×۱۸) [ف: ۴ - ۹۷۰]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۰۹/۱-۱۲/۱۹۹

آغاز: بدانکه این مختصری است در خاصیت حروف که بزرگان دین ... برای سلطان محمود غزنوی ترتیب داده‌اند کسی که الف را هزار بار بگوید؛ **انجام:** زین للناس حب الشهوات من النساء و البنین ...

رساله کوتاه در خواص حروف ابجد، که بزرگان برای سلطان محمود غزنوی، ترتیب داده‌اند؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۷۷۷]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۵

فائده ای از شیخ شهاب الدین در کتاب خواص حروف خود آورده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۲۴۰]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۲/۲

آغاز: بگیر عدد طالب و مادر او را و ضرب کن در جاذب؛ **انجام:** د ح ل ع الظلمانیه، خ غ فالدال حرف عظیم الشان

پراکنده‌هایی در علوم غریبه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۰۶ر-۱۰۷ر)، اندازه: ۲۰×۳۴سم[ف:۹-۳۸۲]

● خواص حروف = تحقیقات حروف = سر الاکرم فی حروف المعجم / علوم غریبه / فارسی

xavas-ol horūf = tahqīqāt-e horūf = serr-ol akram fī horūf-el mo'jam

شاید به نام «سرالاکرم فی حروف المعجم» نامیده شده باشد، برای هر حرف ۱ «باب»: باب الالف. اول مخترع است از حروف، باب الباء اول حرف وحی است بر رسول.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۳/۷-عکسی

آغاز: حمدله. صلات. عاقبت. اما بعد، سرالاکرم فی حروف المعجم و از اسرار خدای تعالی ست جل ذکره. بدانکه این رساله‌ای ست در تحقیقات حروف و خواص حروف که ثبت کرده می‌شود ... باب الالف. اول مخترع است؛ **انجام:** و اگر در شرح یکی شروع کنیم سخن به تطویل انجامد. و الله اعلم و احلم و الحمدلله رب العالمین. تمت الکتاب.

خط:تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۲۲ص(۷۴-۹۵)[عکسی ف: ۱ - ۱۶۴]

● **خواص حروف اسماء الله و الادعیة** / علوم غریبه، دعا، اسماء الله / عربی

xawāṣṣ-u ḥurūf-i asmā’-il lāh wa-l ad‘īya

با عنوان «دعاء الساعة الرابعة» و مانند آن.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۰۵/۲

آغاز: ... خ م س هـ ا ح د م ا ی ت ی ن ۲۷ عرفاً حروف اللیل ا ح ر ث؛ **انجام:** من تقدیرک متصرفاً بذلك فی ذلك فما فیه یأخذ فیه الالف و س و اللام بان تقول محرم ربیع الاول

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه، ۴۶گ (۵۰ر-۹۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۷۵]

● **خواص حروف به طریق جفر رومی** / جفر / فارسی

xavas-e horūf be tarīq-e jafr-e rūmī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۲۷/۱

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چنین گفته اند که طینت آدم (ع) در چهل روز مخمر گردانید در سلك احسن التقویم در آورد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۵ص (۱-۵)، ۱۵سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۸۱۲]

● **خواص حروف بیست‌گانه منقول از کتاب جفر جامع** / جفر / فارسی

xavas-e horūf-e bīst-gāne-ye manqūl az k.-e jafr-e jāme‘

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۴

آغاز: هر کس هزار و یك الف بنویسد در شب جمعه با خود دارد ...

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۴ص، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

● **خواص حروف تهجی (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf-e tahajjī (r. dar)

بعلبکی، ابراهیم بن اسباط

ba‘labakī, ebrāhīm ebn-e asbāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۱

آغاز: ... در شرح حروف تهجی، چنین گوید ابراهیم بن اسباط بعلبکی که پیش گرفتم تجارت را و می‌رفتم بسوی شهرهای عراق و مجتمع شدم بقوم مسافران؛ **انجام:** و باید از خدای تعالی بترسد و در حق هیچ مسلمانی این نکند که بر خود او روا ندارد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای،۵گ (۲ر-۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۲۸۵]

● **خواص حروف تهجی** / علوم غریبه/ فارسی

xavas-e horūf-e tahajjī

کازرونی، امام الدین

kāzerūnī, emām-od-dīn

ترجمه‌ای است به فارسی از امام الدین کازرونی از رساله شیخ عباس بونی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۷/۱۱

آغاز: بسمله. حمد له ... چنین گوید ... امام الدین کازرونی؛ **انجام:** از همه مضرتها ایمن باشد بقدرة الله تعالی و الله سبحانه.

خط: نسخ، کا: محمود بن جمال الدین بن علی بن ابی القاسم بن حسن بن حسین بن ابی القاسم خوانساری، تا: ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷گ (۵۴۶-۵۵۲)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۴۶]

● **خواص حروف تهجی** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf-e tahajjī

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد، این رساله ایست در خواص حوف تهجی الف هر که هزار نوب بگوید او را چندان مال و نعمت جمع شود؛ **انجام:** و نقلی آنست که از گردش افلاك پیدا شده اند و الله أعلم و أحکم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۷۰-۱۷۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۶ - ۲۹۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۱۹

آغاز: خواص حروف تهجی. آ. هر کس که بامداد پیش آن که با کسی سخن گوید هزار مرتبه الف گوید او را مال بسیار جمع گردد و اگر بنویسد و با خود دارد همین عمل کند. ب. چون کسی را محبوس کرده باشند؛ **انجام:** و اگر به همین عدد بر چیزی نویسد و با خود دارد عقد اللسان دشمنان شود و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی با مهر صحاف به نقش: «الهی بحق نبی و ولی / نظر کن سوی محمد علی ۱۱۷۱»، ۵ص (۱۶۷-۱۷۱)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۲

آغاز: ... شرح دیگر حروف تهجی، الف را مزاج گرم و خشک

است و حرف محبت است، اگر ... کسی راد حبوبی باشد؛ **انجام:** اولیاء، هر خاصیت که در همه حروف است در حرف ی هست، و الله اعلم

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۶پ-۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۲۸۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۴

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد بدانک که این کتاب را در بیان خواص حروف اسکندر رومی از حکمای عصر خود طلب کرده به جهت او انشاء کردند و حکم ارسطاطالیس به غایت پسندیده؛ **انجام:** و فکر و رأی صواب اشتغال نماید تا کار به آسانی برآید و تا تواند عداوت نکند، و الله الموفق

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۱۰ر-۱۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۲۸۵]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹۹/۵

آغاز: باب اول در بیان بسائط حروف و تقسیمات از قدماء حکماء که علوم ایشان؛ **انجام:** از آنچه نقل شده که آنچه از قرار مجموعه نوشته بود از سقمی خالی نبود. و الله اعلم

خواص حروف تهجی از قول حکماء ما تقدم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن فتحعلی بن حاج محمد باقر ارغندی ترشیزی، تا: ۱۳۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶گ (۱۶۲پ-۱۶۷ر)، ۱۷سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: - ۱۵۴]

← خواص حروف تهجی ملفوظ ⟵ مخزن الاسرار

● خواص حروف تهجی و آیات و ادعیه / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf-e tahajjī va āyāt va ad‘īye

اشرف زاده، محسن بن ابی القاسم، ق۱۴ شمسی

ašraf-zāde, mohsen ebn-e abe-l-qāsem (- 20c)

مشتمل است بر پنج «باب»: ۱. خواص حروف تهجی؛ ۲. خواص آیات مبارکه سوره یس؛ ۳. آیات شفا و حرز حسنین و اوقات ادعیه و زیارات؛ ۴. ادعیه وارده جهت درد اعضاء و دفع جانوران موذی؛ ۵. ادعیه تیغ بند و گریخته و دزد و دفع موذیان و چیزهای دیگر.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۵۵

آغاز: بسمله، این مختصری است در خواص حروفات تهجی و آیات قرآنی و خواص ادعیه و اوقات دعاها بید اقل العبد المذنب محسن؛ **انجام:** لا اله الا هو الرحمن الرحیم.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: حدود ۱۳۵۱ق؛ مذیل است به خواص برخی از جانوران، طلسمات، و خواص اشیاء که به طور پراکنده و نامنظم نگاشته شده؛ واقف: محسن اشرف زاده، ۱۳۵۱؛ کاغذ: خطدار مشقی، جلد: مقوا، ۶۳گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۶۳۰]

● خواص الحروف در علم میزان / علوم غریبه / فارسی

xavas-ol horūf dar ‘elm-e mīzān

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۵/۳

آغاز: بسمله، بدانکه غرض فلاسفه در میزان طبیعی آنست که دانسته شود؛ **انجام:** و رسیدی بمنتهای آرزوی خود و کلام حکما و آنچه پنهان کرده بودند بد رازی روزگار و الله تعالی اعلم و احکم. تمام شد کتاب میزان جابر بن حیان.

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: محرم ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی الوان و ابری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [نشریه: ۶ - ۷۴]

● خواص الحروف العربیه و الهندیه / علوم غریبه / فارسی

xavas-ol horūf-ol ‘arabīyye va-l hendīyeh

نخجوانی، محمد بن سعد، ق۸ قمری

naxjavānī, mohammad ebn-e sa‘d (- 14c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۹۳

آغاز: بسمله، بر ارباب حقیق و طریقت؛ **انجام:** جمع میشود نام این دو ا ... است

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● خواص حروف قرآن / علوم غریبه / عربی

xavas-e horūf-e qor’ān

ایجی، نورالدین

Ījī, nor-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۳۱ر) [مختصر ف: - ۳۳۸]

● خواص حروف مقطعه / علوم قرآن / فارسی

xavas-e horūf-e moqatta‘e

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰/۶

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین بعد بدانکه حروف مقطعه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فستقی؛ جلد: مقوا عطف

میشن، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۹]

● **خواص حروف نورانی و ظلمانی** / علوم غریبه / فارسی
xavas-e horūf-e nūrānī va zolmānī
مؤلف در آغاز حروف نورانی و ظلمانی را بیان می‌کند آنگاه به خواص آنها می‌پردازد.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۳/۱
آغاز: بسمله در خواص چند آیه مبارکه که استادان و اکابران جمیع حروفات آن را بموجب حساب نورانی و ظلمانی خواص قرار داده‌اند باید که عامل آن؛ **انجام:** مهمات هر کس که یازده حرف نورانی که این آیه از آن مرکب است بنویسد.
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید منجم، تا: ۱۳۰۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۷۳]

● **خواص الحروف و الاسماء** / جفر / عربی
xawāṣṣ-ul ḥurūf wa-l asmā'

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۲
آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان ... اما بعد انها الفایض فی بحر الکلام اعلم ان الکلام مرکب من حروف و هی مرکبة من النقط؛ **انجام: ...** ثم علفنها الحامل لم یسقط منه الحمل و لایضره السحر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۰۹۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۸گ (۲۸ر-۴۵پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۴۰۶]

● **خواص حروف و اسماء حسنی و آیات** / علوم غریبه / فارسی
xavas-e horūf va asmā'-e hasanī va āyāt
رساله‌ای است در حروف و اسماء متبرکه؛ هر «باب» در چند «فصل»: فصل ۴- ترک سجع و تکلف، ۵- حفظ عدد و اتمام آن، ۶- نفس و آن دمیدن نفس است به کیفیتی خاص، ۷- تقسیم کتابت به رسمی و وفقی، ۸- ملاحظه قلم جدید و الوان مداد، ۹- رعایت اوراق، ۱۰- توجه تام به صورت خطی و امعان نظر بر آن، ۱۱- اشتغال قوت خیالی به امر کتابت، ۱۲- ضبط و حفظ مکتوب، باب ۳. شرایط خاصه که تعلق باعمال حروف دارد مشتمل بر دوازده فصل؛ مقاله ۲. خواص حروف مشتمل بر سه باب و هر باب در دوازده فصل؛ مقاله ۳. خواص اسماء حسنی مشتمل بر سه «باب»: ۱) دوازده فصل و هر فصلی محتوی بر خواص چهار اسم بزرگوار، ۲) خواص اسماء ثنائیات در دوازده فصل، ۳) خواص اسماء ثلاثیات و مافوق آن در دوازده فصل؛ مقاله ۴. خواص آیات و سور قرآنی مشتمل بر سه «باب»: ۱) قبول نظر سلاطین و حکام و اطفاء غضب جباران و خلاصی محبوسان در دوازده باب، ۲) تحصیل ظفر بر اعدا و دفع موذیات و ابطال سحر در دوازده فصل، ۳) توسیع رزق و دفع فقر و ایمنی در سفر در دوازده فصل.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۲
آغاز: بصلواتک و لاتخافت بها. بعضی مفسران صلوات را اینجا بمعنی دعا نوشته اند. یعنی دعای خود را ... فصل چهار: در ترک سجع و تکلف؛ **انجام:** و موذی را بر وی دست نباشد. والسلام علی من اتبع الهدی. تمت الرسالة علی ید ... محمد حسن بن مولا علی بک جاجرمی بتاریخ ۱۰ صفر ۱۲۹۶
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن ملاعلی بیک، تا: ۱۰ صفر ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن پازهری، ۳۸گ (۹ر-۴۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۸۹]

● **خواص حروف و اعداد** / جفر / فارسی
xavas-e horūf va a'dād
سهل تستری، ۲۰۰؟ - ۲۸۳ ؟ قمری
sahl tostarī (816 - 897)

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۸مجموعه بدون شماره
آغاز: الحمد لولی الحمد منتهی الاعداد ... و بعد این رساله ایست منسوب بعارف کل ملل و محقق و اصل سهل یمن
بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۹]

● **خواص حروف و اعداد** / علوم غریبه / عربی
xavas-e horūf va a'dād

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۷۲/۲
آغاز: نحمدک و نستعین بک یا حی علی معرفة کل شیء ... و بعد، فان الباری تعالی ابداع الموجودات و اودع فیها علی اختلاف طبایعها
مؤلف در آخر کتاب رساله «لوح الذهب» را که فارسی بوده به عربی ترجمه کرده و به کتابش اضافه کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۳ق؛ ۳۱گ (۷۸پ-۱۰۸)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۱۳]

● **خواص الحروف و الاعداد** / جفر / عربی
xawāṣṣ-ul ḥurūf wa-l a'dād
شاید از «ابن الحسن محمد الخلیلی» (ص ۵۹). در دو «باب» و «فصل»ها: باب ۱. ذکر خواص الحروف، در چند «فصل»؛ باب ۲. الاعداد التسعة.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۴/۳-عکسی

آغاز: حمدله. الملهم اسراره، المطلع علی شموس علم الدنی ... اما بعد، فانی اذکر فی هذه الاوراق العقد المنظوم و ما یحتوی علیه الحروف من الخواص و العلوم و هو عدة فصول؛ **انجام:** فهذا ما خرج من اعداد حروف العرس

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۹۹۹ق؛ ۵ص (۶۶-۷۰) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۴]

● خواص حروف و اعداد و اسماء / جفر / فارسی

xavas-e horūf va a‘dād va asmā’

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۳

آغاز: بسمله، مدخل کبیر بحسب دوائر اربعه مشهوره که ابجدی و ابتثی و اهطمی و ایقغی است اخذ درجات حروف است در بسط ترکیب و درجات حروف؛ **انجام:** و تکسیر کنی لازم که از تکسیر آن حروف که دلیل خیر یا شر باشد، ظاهر شود، و الله اعلم

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد ابن حاج اسمعیل ابن حاج علی اکینی معروف به حاج بکتاش زاده، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۱۸۴ق؛ کاغذ: مغز پسته‌ای، جلد: مغزی میشن قرمز، ۲۰گ (۶۱پ-۸۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۴۰]

● خواص حروف و دعا / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf va do‘ā

تمیمی، احمد

tamīmī, ahmad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۰/۶-ف

نسخه اصل: الهیات مشهد ش ۶۷۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۷]

● خواص الحروف و سر الطبیعة / کیمیا / عربی

xawāṣṣ-ul ḥurūf wa sirr-uṭ ṭabī‘a

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

رساله کوتاهی است درعلم حروف وکیمیا.

آغاز: کتاب فیه خواص الحروف و سر الطبیعه لجابر بن حیان رحمة الله و هو الأیة العظمی و المعجزة الکبری و العجب الباهر الذی یکاد یصدق به ...

[الذریعة ۲۷۲/۷؛ دنا ۱۰۴۱/۴]

شرح و حواشی:

۱- خواص الحروف و سر الطبیعة (ترجمه)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کانت الحرارة اغلب کانت الیبوسه اغلب لانها منها و الله اعلم بالصواب.

کا: محمد نعیم محمد آبادی، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۲۳۲-۲۳۳)، ۲۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۸۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کل منها صمانیة و الأرض أربعه و النار سبة عشر و علی هذا کترکیب یعتدل المیزان و الله أعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۲۳-۲۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۱۸۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۰/۱-۳/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مثل الجمیع قدتم تکمل الاول ذهباً و الله یهدی من یشاء و هو بصیر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۷۷۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۵/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** کانت الحرارة غلب کانت الیبوسة معها اغلب لانها منها و الله اعلم بالصواب.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۸ر-۷۰پ) [ف: ۳۶- ۳۴]

● خواص الحروف و سر الطبیعة (ترجمه) / کیمیا / فارسی

xawāṣṣ-ul ḥurūf wa sirr-uṭ ṭabī‘a (t.)

وابسته به: خواص الحروف و سر الطبیعة؛ جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸)

ترجمه فارسی رساله کوتاهی در علم حروف و کیمیا از جابر بن حیان کوفی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:/۴ -۳۰/۱۷۴

آغاز: بسمله، بدانکه غرض فلاسفه در میزان طبیعی آنست که دانسته شود که حجر حکما در کدام یک از متولدات اند در حیوان یا نبات یا معدن؛ **انجام:** و جمع نما و عقد کن عقدی که هرگز زایل نمی‌شود و رسیدی به منتهای آرزوی خود و کلام حکما و آنچه پنهان کرده بودند به درازی روزگار والله تعالی اعلم و احکم

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: محمدباقر بن محمد مصطفی، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۷۰]

● خواص حروف و کلمات (فائده در) / علوم غریبه / فارسی

xavas-e horūf va kalamāt (fā’ede dar)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۴

آغاز: بدان که در این وضع متعارف و راه مزبور که عامه مردم

بدان راه از حروف بمعانی میروند راهی دیگر هست؛ **انجام:** راه جز آن که محمد صلی الله علیه و آله و سلم و پیروان او آشکارا کرده اند نیست ...
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۶ق؛ ۱گ (۷ر – ۷پ) [ف: ۴۷/۱ – ۲۰]

● خواص حروف هجا / دعا / فارسی

xavas-e horūf-e hejā

دهدار عیانی، محمود بن محمد، ق ۱۰ قمری
dehdār-e ‘ayānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 16c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵۱

آغاز: بسمله، فصل در بیان خواص حروف هجا و بعضی از اعمال متفرقه از قرآت و غیره از قول زبدة؛ **انجام:** و نقل ازرق بخور کند و نوشته را در قبرستان یهودان دفن کنند و دائره اینست که باید کشیده شود و السلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه ش ۲۷۶۴۸ [رایانه]

● خواص حزب البحر / دعا / عربی

xawāṣṣ-u ḥizb-il baḥr

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ – ۶۵۶ قمری
šāzelī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (1196 - 1259)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۸۶/۵

به نقل از شیخ علی بن کلا از بهاءالدین مصری؛ بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا [ف: ۱۵ – ۴۲۶]

● خواص الحیات / چند دانشی / فارسی

xavas-ol hayāt

رساله‌ای است مشتمل بر ده «باب» در دانش پزشکی، فلسفه و طبیعیات که به صورت دایرة المعارف تنظیم شده است. در مقدمه آن آمده که، این کتاب از اصل هندی به عربی و از عربی به فارسی برگردانده شده؛ فهرست ابواب کتاب: ۱. معرفت عالم صغری؛ ۲. تأثیرات عالم صغیر؛ ۳. معرفت دل و حقیقت آن؛ ۴. معرفت ریاضت و کیفیت آن؛ ۵. معرفت دم و احوال آن؛ ۶. معرفت محافظت منی؛ ۷. معرفت فهم و ادراک؛ ۸. معرفت مرگ و دفع آن؛ ۹. معرفت مسخرات؛ ۱۰. معرفت حکایات علم اشیا.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۲/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین بدانکه حمد بی حد و ثنای بی عدد مر خدای را که وحده لا شریک له؛ **انجام:** و فی عشر الثانی نصف سیر شکر و لیموین و نصف و بعد ذلک کل لیلة ربع سیر شکر مع لیمونه واحد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: ساغری مشکی، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ – ۱۸۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۳

آغاز: بسمله. حمدله. صلاة ... حمد بیحد و ثنای بیحد مر خدایی را که وحده لا شریک له صفت کمال اوست ... بیت: ذات الله آیت توحید است؛ **انجام:** که یکی در، یکی باشد. بدین اشارت معلوم شد که او هست من عکس اویم.
خط: نستعلیق تحریری و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ (۱۴۹ر–۱۵۷پ) [ف: ۳ – ۱۲۵]

← خواص الحیوان ⟩ حیاة الحیوان (ترجمه)
← خواص الحیوان ⟩ صفات الحیوان

● خواص الحیوان = رساله صیدیه / فقه، حیوان شناسی / فارسی

xavas-ol hayvān = r.-ye seydīye

حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ – ۱۱۸۰ قمری
hazīn, mohammad ‘alī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)

رساله‌ای است مختصر و فتوایی در احکام صید و ذباحه در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»: مقدمه در دو «فصل»: ۱) احکام صید، ۲) ذباحه؛ باب ۱. بیان برخی از جانوران بری و بحری و خواص آنها، که در این باب اسامی حیوانات، پرندگان و چرندگان را بر اساس حروف الفبا مرتب کرده و بعضی از حیوانات را با نام عربی و برخی را با نام فارسی آنها آورده است و بعد خواص طبیعی و پزشکی هر یک را بیان نموده و سپس حکم شرعی حلال و یا حرام بودن آنها را از دیدگاه مذهب جعفری، حنفی، شافعی، مالکی و حنبلی بیان کرده است؛ باب ۲. کیفیت حصول حیوان و حقیقت آن؛ باب ۳. ذکر قوای حیوانیه، که این دو باب بسیار مختصر است و تفصیل آن را به کتاب دیگر خود «جام جم» ارجاع داده است؛ خاتمه: جایز بودن صید در صورت نیاز. در این رساله از سه اثر دیگر خود به نام‌های «فرسنامه» مسمی به «حلبات»، «بازنامچه» و «جام جم» یاد کرده است. نثر رساله ساده و روان و به دور از تصنع است.
آغاز: سپاس بی قیاس که مدارک اوهام از استقصای اصولش قاصر و مسالک افهام از استیعاب فروعش حایر آید شایسته جنابی است جلت آلائه که زبان خامه و بیان در تحریر مختصری از نعمای بی منتهای او الکن ... امل بعد لوحه طراز این نامه همایون خامه مستمد فیض ازلی ابن ابی طالب الزاهدی الجیلانی محمد المشتهر به علی اعلی الله مقامه سطری چمد در ذکر بعض انواع حیوان و خواص آن می‌نگارد و مشتمل بر مقدمه و سه باب و خاتمه ...
انجام: جمله حیوان را پی انسان بکش×× باز انسان را بکش از

بهر هش. و الله الموفق للخیر و الصواب و الیه المرجع و المآب و الصلوة علی خاتم الرسالة و آله الاطهار و اصحابه الاخیار لله الحمد و المنة

چاپ: مجموعه رسائل خطی، مشهد، بنیاد پژوهشهای استانقدس رضوی، ۱۳۷۸ش، به کوشش ابراهیم عرب پور، صص ۱۴۲-۲۰۱ چاپ شده است.

[الذریعه ۱۰۶/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴۵/۵؛ دنا ۱۰۴۲/۴ (۱ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۴۸] و [ف: ۲۰-۳۳۴]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۵۸

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «الصید و الذبایح و خواص الحیوانات»؛ خط: نستعلیق هندی، کا: عبدالله نجفی، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۲۱۷ق، به امر آقا لطف الله حاجب؛ نام کتاب و مؤلف به خط «محمد خوانساری» در سال ۱۳۳۴ مکتوب است؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الاول ۱۲۵۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۴۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23562 (ریو ۴۸۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۷۲۴

در فهرست بدون نام مؤلف و با عنوان «انواع و خواص حیوان»؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۷۴]

● خواص الحیوان / حیوان شناسی / فارسی

xavas-ol hayvān

کامی، ملاعلی بن عبدالواسع، ق۱۴ قمری

kāmī, mollā-ʻalī ebn-e ʻabd-ol-vāseʻ (- 20c)

اهدا به: میرزا عبدالله خان قزوینی

تاریخ تألیف: ۱۰۳۳ق

از ملا علی کامی پسر ملا عبدالواسع منشی و چنانکه در دیباچه می‌نویسد از کتاب‌های چندی بهره برده است. شعرهای او هم در این کتاب هست.

آغاز: سپاس مؤید اساس خالقی را که از قدرت کامل چندین غرایب ... اما بعد بر طالبان ادراک اسرار آفاقی ...

[دنا ۱۰۴۲/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴۶/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸۷/۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷۸ص (۱-۲۷۸)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۹ - ۹۷۵]

● خواص الحیوان / حیوان شناسی / فارسی

xavas-ol hayvān

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۰

آغاز: بسمله، قدیری را پرستنده و ستایش گریم که از امتزاج و ازدواج هفت اب و چهار مام ترکیب بدن هر نوع جانور ساخت؛ **انجام:** روز کوتاه بنه ساعت میرسد و شب کوتاه هم همچنین است روز کوتاه اینجا هم نه ساعت و شب کوتاه هم نه ساعت است.

در این رساله از خواص طبی حیوانات بحث شده و در آن از اجزاء مختلف بدن حیوان سخن رفته و نشان داده شده است که هر عضو آن برای چه نوع بیماری مفید و مؤثر است. در پایان آن از کوتاه و بلندی روزهای سال رد شهرهای مختلف معروف یاد شده و تعیین گردیده که این ایام در آن مناطق به چه حد و مرتبه می‌رسند؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۴۲/۶-۳۵/۲۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید احقر عبادالله که این رساله مختصری است از کتاب خواص الحیوان و موجزی از صفات و فواید آنها ... گنجشک و آن چهار چیز است؛ **انجام:** باب دفع مورچه که خواهد مورچه را از خانه بیرون کند بنویسد بر لوح پاکیزه بر آب بشوید و در خانه مورچگان بیفشاند

مختصر و منتخبی است از کتاب «خواص الحیوان» در بیان صفات و فواید جانوران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۸- ۴۵۹۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۶/۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد صلی الله علیه و آله اجمعین. اما بعد چنین گوید احقر عبادالله که این رساله مختصریست؛ **انجام:** و لو ان قرانا سیرت به الجبال او قطعت به الارض او کلم به الموتی بل الله امر جمیعاً

در این رساله ابتداء از خواص حیوانات و سپس از خواص دارویی بعضی از آنها سخن رفته است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محتملاً

مرتضی حسینی، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۳ص (۱۷۴-۱۹۶)، ۲۱ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۲ - ۵۱۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۱۳-۸۳/۵۵

آغاز: پاسخ پر هدهد از طرف راست در شیب بر کسی نهند که در خواب باشد از خواب بیدار نشود مادام که او در زیر سر وی باشد.. آدمی آبی مثابه آدمی است در صورت، اما وی را زیادتی دم است به تاریخ سنه اثنین و تستعین آدمی آبی خشک کرده بشیراز آورده بودند قد وی از دو زرع کمتر بود

از «آدمی آبی» تا «یربوع». رساله مفصلی است در خواص جانداران، مؤلف در آن اسامی جانداران را به ترتیب حروف تهجی ذکر کرده و پس از هر اسم نام فارسی، ترکی و هندی آن را، بعد حکایتی درباره آن بعد تعبیر آن، را اگر کسی در خواب بیند و در آخر خواص آن را ذکر می‌کند. گویا این کتاب ترجمه و تلخیص از حیاة الحیوان دمیری است و غیر از خواص الحیوان صدرالدین محمد تبریزی که به چاپ رسیده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا الویری، تا: جمعه ۱۵ محرم ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۷۷۵]

● خواص حیوانات / حیوان شناسی / فارسی

xavas-e heyvānāt

به نظر می‌رسد گزیده‌هایی از کتابی در طب باشد. با مقایسه‌ای که صورت گرفت از کتاب خواص الحیوان اقتباس نشده است. بخش بندی و ابتدا صفات پرندگان را بر می‌شمرد و سپس به دیگر حیوانات می‌پردازد: صفت عقاب، صفت باز، صفت کرکس، صفت کلنک، صفت بوم، صفت زغن، صفت کلاغ سیاه، صفت کلاغ پیر، صفت حقحق، صفت هدهد، صفت کبوتر، صفت کبک، صفت تیهو، صفت قمری، صفت خروس ماکیان، صفت فاخته، صفت بط، صفت موسچه، صفت تذرو، صفت کبود، صفت عراص، صفت سار، صفت حطاف، صفت همای، صفت لکلک، صفت عندلیب، صفت گنجشک، صفت شقراق، صفت طوطی، صفت ماهی، صفت نهنگ، صفت سغنصور، صفت خرچنگ، صفت غوک، صفت سوسمار، صفت ضام ابرص، صفت عطابه، صفت کژدم، صفت عنکبوت، صفت مگس، صفت مورچه، صفت پشه، صفت کیک، صفت شپش، صفت خنفسا، صفت حماد، صفت خراطین، صفت دور العلیه، صفت ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۳

آغاز: بسمله. صفت عقاب: چنین گویند که همه مرغان رعیت اند و عقاب پادشاه. چنانچه شیر سلطان دوابست، عقاب پادشاه مرغانست؛ **انجام:** اگر پیه او را به جای دندان کودک نهند زود بر آید. اگر خایه او را در شوید گیرند و زن با خود داشته باشد آبستن نشود، ان شاء الله.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: اوایل دوران پهلوی؛ نسخه دفترچه‌ای است خط دار که پس از نگاشته شدن به زیبایی صحافی شده و تصویری از یک دختر بچه به صورت چاپی روی جلد دفتر مزبور دیده می‌شود. پشت جلد هم نام عبدالله رضوی صاحب انتشاراتی که دفتر خط دار مزبور را چاپ کرده دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی با روکش ابر و باد، ۵۴ص، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۲]

● خواص حیوانات / حیوان شناسی / فارسی

xavas-e heyvānāt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۵۵

آغاز: بسمله.. و السلام علی رسوله؛ **انجام:** خلق الله الزباب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۲۳۱]

● خواص الحیوانات و الأحجار و الأشجار / طبیعیات / عربی

xawāṣṣ-ul ḥaywānāt wa-l aḥjār wa-l ašjār

کتابی است در بیان خواص پزشکی برخی حیوانات، سنگ‌های قیمتی، درختان، میوه‌ها و حبوبات که غالباً از شیخ الرئیس ابن سینا و صاحب الفلاحة و پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) نقل قول کرده است. این رساله با حیوانات (انسان، بلبل، بقره، ثعلب، جراد و ...) شروع می‌شود و با حبوبات (حنطه، خباز) خاتمه می‌یابد و خوص هر شیئی به ترتیب حروف معجم است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۰۳۴

آغاز: نبذة فی خواص الحیوانات الانسان اذا صعدت ما شعر الانسان و تسقی به الحدید عمل بالحجارة؛ **انجام:** الخربق قال صاحب الفلاحة اذ عزرت فی البساتین ... و ان دخنت البیت بالخربق تهرب منه

خط: نسخ تحریری، کا: سلمان بن شیخ جلیل (خلیفه سید عزالدین بن سید شعبان)، تا: ۱۲۲۰ق؛ مصدر است به شش صفحه در بیان حکایت فضل بن یحیی برمکی با اعرابی به روایت اصمعی و نیز ذکر قصه ملك النوبة با محمد بن هارون در مجلس مهدی عباسی و نیز حکایت بربری‌ها، آغاز ضمیمه: «بسمله. روی الاصعی انه قال رکب الفضل بن یحیی بن خالد البرمکی یوما»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۶۶]

● خواص حیوانات و فلزات / طبیعیات / فارسی

xavas-e heyvānāt va felezzāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۳/۲

از صفت پرندگان شروع و به مرجان ختم می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ص[ف: ۷ - ۳۳۶]

● **خواص حیوانات و میوه‌ها** / طب / فارسی
xavas-e heyvānāt va mīve-hā
خاصیت هر یک از حیوانات آنان را به نقل از جالینوس و جاماسب و لقمان آورده، و در پایان خواص هر یک از میوه‌ها و برخی از گیاهان و مباحثی در قیافه‌شناسی را متذکر شده است.

کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۵۱
آغاز: بدان که این کتاب از جالینوس و جاماسب و لقمان نقل کرده اند در صفت جانور و میوه نظر به کتاب حکمت دارد؛ **انجام:** و هر که را بینی دراز بود ... دوست دارد و هر که از بینی پهن بود دزد و پلید همت بود و هر که را بینی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۷۰گ، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: - ۴۸]

● **خواص الحیوان و الانسان** / طب / فارسی
xavas-ol hayvān va-l ensān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۳۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴گ [ف: ۷ - ۳۹۹]

● **خواص الحیوان و النبات** / طبیعیات / فارسی
xavas-ol hayvān va-n nabāt
[برای شناخت کتاب‌هایی در این موضوع بنگرید به: فهرستواره منزوی ۳۸۴۶-۵/۳۸۴۵]

غیر همانند:
۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۵۱/۱خ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۷۲ق؛ آشفته؛ جلد: مقوایی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۲]
۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴/۲
آغاز: کردن این و استغاثه نمودیم به خدای عزوجل تا توفیق دهد در تمام این؛ **انجام:** و طبع او گرم و خشک و بلغم را ببرد و صفرا انگزید و تشنگی آورد و شکم را ... کند و آب پشت بیفزاید.
در خواص پزشکی حیوانات و گیاهان و آثاری که بر هر یک از آنان مترتب است؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۳گ (۱۵ر-۷۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۳۶]
۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷/۱
آغاز: در خواص است بدانکه از جانوران ذوات الاربع هیچ جانور به کشی و خرمی اسب نیست
در فوائد پزشکی حیوانات و اندامهای آنها و برخی از نباتات، به ترتیب حروف الفبا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۰گ (۱پ-۵۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۴۸۶]

● **خواص خاتم النبی (ص)** / متفرقه / عربی
xavas-e xātam-on nabī
در وصف خاتم شریف نبوی (ص) و نقوش و خواص آن است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۵/۱۱
آغاز: الحمد لخالق نفوس ارواح الروحانیة و مفصلها فی هیاکل محسوس اشباح الجثمانیة و مصرفها بنون الامر و کاف الکینونیة ... اما بعد اعلم ایها الواقف علی هذا الکتاب ... ان الباری عزو جل لم یخاطب بالسماء الخفیة و الاسرار الربانیة الا عقلاء الزمان ... و انی قد نظرت فی کتب السلف و مشایخ العلم قاحببت ان اضع فی کتابی هذا شیء ینتفع به للمبتدی و یستفید منه المنتهی باسانید صحیحة من علیم الریاضات والدعوات السیمیاء و الکاغذیات و الخواتیم المفیدات. قاول ما نبده و بالله التوفیق بذکر خاتم شریف کثیر امنافع صحیح الاسانید؛ **انجام:** و البسوا الکف و اسحبوهالی مکان الجنیة و الدفین من ذهب اوفضة بحرمة هذه الأیاة الشریفة
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی مقیم سمنانی، تا: سه‌شنبه رجب ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۲۴۶ر-۲۴۸ر)، ۳۲ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲/۳×۳۶/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۱۴]

● **خواص خطبه حضرت آدم** / شرح دعا / عربی - فارسی
xavas-e xotbe-ye hazrat-e ādam
مختصری است در ذکر خواص خطبه حضرت آدم.

محتملاً همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۹۸
خط: نسخ و نستعلیق، کا: نظام الدین احمد غفاری مازندرانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۳۷ق؛ ۲ص (۴۱۴ — ۴۱۵) [مختصر ف: - ۳۳۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۵/۹
آغاز: خطبه آدم: الحمد ثنائی هو الله الذی لا اله الا هو الوهیتک و وحدانیتک. نسخه: دوستی تمام بیند ... این خطبه را به مشک و زعفران نویس؛ **انجام:** و حسن التجاوز برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۷۲-۷۵)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۱۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۸/۱
آغاز: هذا شرح خطبه آدم آورده اند که شرح این خطبه بزرگوار بسیار است لکن بدین مختصر اکتفا شده تا خواننده را ملال نگیرد بالله التوفیق، اگر بخواهی کسی را که غائب است حاضر سازی باید دو رکعت نماز؛ **انجام:** همه وقت باید با طهارت و جامه پاک

باشد تا خواصه‌های کلی بیند شرحش بسیار است ولی مختصر کردیم تا خواننده را ملال نگیرد و بالله التوفیق. خطبه: و الجلال و الجمال ثنائی و الخلق کلهم عبیدی و امائی و الانبیاء و الرسل ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور لاجوردی، ۳ص (۱۷-۱۹) [ف: ۳۶ - ۹۰]

● خواص داروئی گیاهان / طب / فارسی

xavas-e dārū'ī-ye gīyāhān

در این رساله خواص دارویی پاره‌ای از گیاهان و نیز اسامی بعضی از امراض آمده است که ظاهراً نسخه دارویی برای پاره‌ای از امراض می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۴

آغاز: هوالله تعالی شانه، در ذکر خواص ادویه که در امراض جسمانی بری الساعة است؛ **انجام:** و آن صورت را بهر غذائی معذب سازند البته آن شخص بهمان غذا معذب خواهد شد.
خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد علی، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۶/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۳۰۶]

● خواص داروئی و امراض بدن / طب / فارسی

xavas-e dārū'ī va amrāz-e badan

انواع گیاهان و ترکیبات دارویی، خواص آنها، امراض بدن انسان و طریقه معالجات آنها در این دفتر ترتیبی خاص گردآوری شده است.

میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: عود، بهترین او سیاه، صلب، براق، خوشبوی، در آخر ۳ گرم در ۳ خشک، قاطع اقسام بلغم
بعضی از مباحث ناقص مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۹گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [مخطوطات و اسناد میبد: - ۳۰]

● خواص دعای جوشن کبیر / اسماء الله / فارسی

xavas-e do'ā-ye jowšan kabīr

طبیب، محمد حسین

tabīb, mohammad hoseyn

رساله‌ای است در بیان خواص خواندن بندهای مختلف دعای جوشن کبیر که شامل هزار اسم از اسامی خداوند متعال است. هر بندی را در یک فصل قرار داده و در ابتدا کیفیت و خواص خواندن آن را آورده و سپس متن دعا و بعد از آن لوح آن که اعداد و حروفی است به رمز.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۴۶/۱-۳۹/۲۲۶

آغاز: بسمله، ثم الحمدلله والصلوة علی انبیاء الله و امنائه ... اما بعد بر ضمیر منیر برادران دینی و اخلاء روحانی مخفی و پوشیده مباد که این داعی عباد ... محمد حسین الطبیب چندی بود؛ **انجام:** و هر روز سه مرتبه این اسماء را بخواند الی هفت یوم ان شاء الله از جمیع آفات محفوظ باشد
از آغاز تا فصل شصت و هفتم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۷۷۸]

● خواص دعای جوشن کبیر / دعا / فارسی و عربی

xavas-e do'ā-ye jowšan kabīr

غیر همانند:

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۸۱/۱

آغاز: اسناد هزار ویک نام پروردگار جل جلاله، روایتست از حضرت امیر المؤمنین علی بن ابیطالب رضی الله عنه که روزی پیغمبر صلی الله علیه وسلم درمسجد شریف مدینه نشسته بود که ناگاه جناب مهتر جبرئیل صلوات الله؛ **انجام:** آنگاه حاجت خود را بجناب حضرت بی نیاز عرض دارد و هیچ شک نیارد انشاء الله هیچ شک نیارد که حاجت بحصول انجامد.
رساله‌ای کوتاه در بیان خواص، آثار و نتایج اسماء حسنی مندرج در جوشن کبیر که در آن فقراتی از دعا جدا و برای آن خواص و آثاری برشمرده شده است مثلاً: برای بستن کمر، بجهت دفع درد چشم، برای دفع درد قبضه راست و ...؛خط:نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۵۳

آغاز: دعای جوشن کبیر منقول است از سید الشهدا خامس آل عبا نور دیده رسول ثقلین حضرت امام حسین علیه السلم که آن حضرت گفت پدرم فرمود که؛ **انجام:** انت الغوث الغوث خلصنا من النار یا رب تمت.
در این اثر خواص هر یک از صد بند دعای جوشن کبیر به طور مختصر و همراه با همان بند ذکر گردیده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ص (۳۲۱-۳۳۴)، ۱۵سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۳سم [رایانه]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۸۱/۱

آغاز: اسناد هزار ویک نام پروردگار جل جلاله، روایتست از حضرت امیر المؤمنین علی بن ابیطالب رضی الله عنه که روزی پیغمبر صلی الله علیه وسلم درمسجد شریف مدینه نشسته بود که ناگاه جناب مهتر جبرئیل صلوات الله؛ **انجام:** آنگاه حاجت خود را بجناب حضرت بی نیاز عرض دارد و هیچ شک نیارد انشاء الله هیچ شک نیارد که حاجت بحصول انجامد.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه:

۱۲×۱۵سم [ف مخ: ۲ – ۸۵۷]

↩ خواص رباعیات ابوسعید ⟵ شرح رباعیات ابوسعید ابی الخیر

● **خواص رباعیات ابو سعید ابو الخیر** / متفرقه / فارسی
xavas-e robā'īyyāt-e abū-sa'īd-e abo-l-xeyr
از برای رباعیات شیخ أبو الخیر، که بنا به گفته برخی دارای اسم اعظم است، خواصی ردیف کرده و شرایطی برای خواندن آنها آورده است. تمامی نسخه‌ها یکی نیستند.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۱۶
آغاز: بعد از نماز صبح شصت و شش بار بخواند از برای برآمدن حاجات ... الله به فریاد من بیکس رس ×× لطف و کرمت یار من بی کس بس؛ **انجام:** تا دست به گردن تو اندر نارم ×× آغشته به خون چو دانه اندر نارم
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲ص (۱۴۳–۱۴۴)، اندازه: ۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۶۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۷/۱۲
آغاز: بدان ایدک الله فی الدارین که رباعیات شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس الله سره که در وصول به سعادت و حصول مدعیات و طلب روزی و تشحیر قلوب ... و سایر امورات زیر که ... حق اندیشان درین رباعیات اسماء اعظم الهی کرد؛ **انجام:** ... اینجاست که کوه را به کاهی بخشند. تمام شد ربیع الثانی ۱۲۶۰
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۷ – ۴۴۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۰/۳
آغاز: بدان ایدک الله تعالی که این رباعیات سلطان السالکین ... که کور و احمر است و بسیار عزیز؛ **انجام:** جز یاد تو هر چه هست از دل ببرم
خط: نستعلیق خوش، کا: صدر الشعراء، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۹۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۵۴ر–۷۶پ)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۲۷ – ۲۰۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۹۴/۲
آغاز: بدان ایدک الله تعالی که این رباعیات سلطان السالکین ... که کور و احمر است و بسیار عزیز؛ **انجام:** جز یاد تو هر چه هست از دل ببرم
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۷ر–۹ر)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹۳]

۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۵/۲ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹ص (۹۴–۱۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: – ۱۸۹]

● **خواص زرین گیاه** / کیمیا / فارسی
xavas-e zarrīn gīyāh
منظور، ابوالقاسم
manzūr, ab-ol-qāsem
هفتاد و هفت خاصیت در هفتاد و هفت باب آورده و در آغاز رساله جاهایی‌که این گیاه یافت می‌شود ذکر نموده است. این باب‌ها از قول صاحب «منهاج» نقل می‌شوند.
آغاز: حمد و ثنای ایزد کردم زبان گویا ×× بعد از زبان نمودم صنع اله یکتا / آن خالقی که خلقت کرده تمام عالم×× مصنوع چند نموده از بهر خلق دنیا
[دنا ۱۰۴۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۹۵۶/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و دست هر نا اهلی ندهند که این نسخه از اول تا آخر از اسرار الهی است، الهی هرکس که قابل این نسخه است بر حلال باد بحق النون و الصاد.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۱۲پ–۱۲۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴–۱۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۱/۶
آغاز: بابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲–۴۶۵]

● **خواص الساعات و الاسماء** / علوم غریبه / عربی
xawāṣṣ-us sā'āt wa-l asmā'
بسطامی، عبدالرحمن بن محمد، – ۸۵۸ قمری
bastāmī, 'abd-or-rahmān ebn-e mohammad (- 1454)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۳/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین اللهم صل علی سیدالخلق محمد و آله قال الشیخ الامام العالم العلامة قطب العارفین اوحد المحققین شرف الدین ابوالعباس احمد بن علی القرشی البونی قدس الله روحه و نور ضریحه احمدالله علی حسن توفیقه و اسئله هدایة لطریقه و الهام الحق بتحقیقه و قلبا موقنا بتصدیقه و عقلا نورانیا بعنایة تسبیقه؛ **انجام:** نور قلوبنا بنور معرفتک و هب لنا دوام ملک محبتک بحق محمد خیر بریتک و صل اللهم علیه و علی سایر الانبیاء و المرسلین و الصحابة و التابعین و الحمدلله أولاً و آخراً و به نستعین.
این قسمت،فصل اول «شمس الاوفاق» قرار گرفته و در آن خواص ساعات روز و اسماء الهی بیان شده و در مقدمه آن مؤلف، احمد بن علی بونی ذکر گردیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱پ–۱۶پ)، ۲۷ سطر [ف: ۳۶ – ۲۲]

● **خواص سنای مکی** / طب / فارسی

xavas-e senā-ye makkī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص، ۲۱ سطر (۲۱/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۲]

← خواص السور ≻ خواص الآیات

● **خواص سور (رساله در)** / علوم قرآن / عربی - فارسی

xavas-e sovar (r. dar)

تبریزی، محمد حسین، ق ۱۰ قمری

tabrīzī, mohammad hoseyn (- 16c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۲/۱۶

خط: نسخ، کا: محمد اسمعیل بن عبدالنبی نصیری، تا: قرن ۱۲؛ محشی عربی و فارسی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۲۰۶پ-۲۱۵ر)، قطع: خشتی [نشریه: ۲ - ۱۲۶]

● **خواص السور = خواص قرآن** / علوم قرآن، شعر / فارسی

xavas-os sovar = xavas-e qor'ān

عادل خراسانی، عادل بن علی، ق ۱۰ قمری

'ādel-e xorāsānī, 'ādel ebn-e 'alī (- 16c)

رساله‌ای است منظوم در خواص و فواید سوره‌ها از ابتدای قرآن تا انتهای آن و خواص هر سوره را در چند بیت بیان نموده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۹/۸

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۷گ (۲۱۱پ-۲۳۷ر) [مختصر ف: - ۳۳۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳۰

آغاز: بسمله حمد حق گویم از عقیده پاک ×× که عطا کرد دانش و ادراک / عقل و دین داد و حس و سمع و بصر ×× جان و ایمان علم و فضل و هنر/ زانکه واجب بود بر اهل شناس×× شکر از بندگان خاص الخلاص؛ **انجام:** و انکه این سوره ورد خود سازد ×× شود از بندگان خاص الخلاص. سپس با خط مغایر به ختم سوره فلق سه بار جهت خلاصی از دیوان ختم سوره ناس سه بار بجهت شر دیوان و ظالمان و حاسدان ختم هزار بار به وقت خفتن بجهت خلاص یافتن از جن اشاره شده است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۸۵] و [ف: ۲۲-۲۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۲/۲

آغاز: عزت و جاه اگر همی خواهی ×× بشنو این رمز ای پسر ز پدر / هفت نوبت برای عزت و جاه ××از سر اعتقاد خوان تو زمر؛ **انجام:** نظم کردم خواص قرآنی ×× بهر اهل رشاد و فضل و تقی / که گناهان عادل بیدل ×× محو گردان بمحض لطف و عطا/ حاجت جمله را به خیر بر آر ×× بحق و حرمت شفیع دجا

از خواص سوره زمر تا آخرین سوره قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۱۲ق؛ در نسخه حاضر این منظومه در اثنای تفسیر مواهب علیه گنجانده شده و اشعار مربوط به هر سوره در ابتدای آن تحریر شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۰]

● **خواص السور** / گوناگون / فارسی

xavas-os sovar

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۰۰

آغاز: بسمله، در کیفیت ختم قرآن است بسند معتبر منقول است؛ **انجام:** میرزا علی صاحب بتاریخ ۲۲ شعبان المعظم ۲۶۲۱۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق [رایانه]

● **خواص السور** / علوم قرآن / فارسی

xavas-os sovar

غیر همانند:

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۴۳

آغاز: اما مقدمه بدانکه از طریق موافق و مخالف مروی است؛ **انجام:** اما الخاتمة دعایی که بعد از سوره مبارکه یس باید خواند در خواص سور؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۵گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف:۲-۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۹/۴

آغاز: بسمله، و به نستعین. بدانکه هر یک از صفات ایزد را باید دانست که صفت کمال است؛ **انجام:** سه بار بخواند هر شب جمعه که ایمن از عذاب باشد.

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۹ص (۳۹۳-۴۰۱)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۴۴]

● **خواص السور فی الآیات الملک العلام** / علوم قرآن / فارسی

xavas-os sovar fe-l āyāt-el malek-el 'allām

مؤلف آثار و خواص سور و آیات تمام قرآن را از ابتدا تا انتها از طریق روایات و تجارب بیان کرده است و درآن تمام ثواب‌ها و فوائد و آثار دنیوی و اخروی قرائت سوره‌ها را ذکر نموده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۶۸/۲

آغاز: الحمد لله الذی انزل الفرقان ... اما بعد از استبعاد بتوفیق حمد و صلوة نموده می‌شود که مقرر است و محقق بقول صادق مصدق دانای؛ **انجام:** وانی لا اقسم علیکم برین النار و النیران و الکعبة و المیزان و الحجر الاسود و اقسم علیکم بالذی تجلی ربه للجبل و خر موسی صعقا یا عبدالله بحق قل اوحی الی آخره

بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ تملک: ولد میرزا محمود شریف واعظ با تاریخ ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج سیاه [ف: ۱ - ۳۶۳]

● خواص سور القرآن / علوم قرآن، آداب و سنن / عربی

xawāṣṣ-u suwar-il qur'ān

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۷۳

آغاز: هذه فضیلة سورة القرآن. عن النبی صلی الله علیه و سلم ان القوم یبعث الله علیهم العذاب حتی فیقرء صبیا من صبیانهم

به نقل از تفسیر قاضی و خواص القرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۲پ-۱۲۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۱/۳

آغاز: منافع القرآن الکریم و الخواص من ط الائمة علیهم السلام سورة الفاتحة: من قرأها فی کفه اذا عطس و مسح بها وجهه أمن الرمد و الصداع و البیاض فی العین؛ **انجام:** سورة المعارج، من ادمن تلاوتها لیلاً و نهاراً لم یمت حنتی یتثین مقعده من الجنة و اذا تلت عند حاجة بإذن الله تعالی، سورة نوح، تهرب الجان من الموضع الذی یکون ...

رساله کوتاهی است در بیان خواص قرائت سوره‌های قرآن کریم که از روایات ائمه طاهرین علیهم السلام بهره برده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۳ر-۶۵پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۹ - ۶۰۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۹/۱۰ط

در آغاز نسخه آمده: «فی بعض خواص سور القرآن نقلاً من مجموع الرایق»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: یار محمد علیابادی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۳۰۰-۳۰۴)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۲۱]

● خواص سور قرآن / علوم قرآن / فارسی

xavas-e sovar-e qor'ān

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹/۱

آغاز: منقولست که هر که سوره ابراهیم و حجر در دورکعت نماز جمعه بخواند هرگز به او فقر و دیوانگی و بلیه عضمی به او نرسد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱ر-۲۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۷

آغاز: بخوانی و نبات را برو دهی که بخورد مطیع گردد ... اسناد سوره یونس. هر کس این سوره را بر ماهی تازه صد و سی نوبت بخواند و ماهی را در آب اندازد به نام هر کس که خوانده باشد آن کس روز به روز ضعیف گردد و هلاک شود. [برای نمونه اسناد سوره هود: «اگر این سوره را بر حجر الیهود خواند هیفده نوبت و بسوزاند به نام هر که باشد تا هیفده روز آن کس را درد چشم پیدا شود و اگر هیفده روز دیگر مضاعف کند آن کس کور گردد»]؛ **انجام:** اسناد سوره عم. هر که این سوره عمه را بعد از نماز عصر یک بار بخواند چشمش روشنایی به هم رساند و از نابینایی دنیا و آخرت در امان باشد و ضعف دل را

دو برگ آن به شماره ۱۰۹۵۸/۳ ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز، میان برگ‌های ۸ و ۹ افتادگی دارد (بین سوره های احزاب و طور)؛ فاقد جلد ۱۷گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۳۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۸/۳

آغاز: عزیز باشی و هر جا روی به مراد خود رسی و مقبول القول گردی ... اسناد سوره فاطر السموات. هر که این سوره را جهت محبت زن و شوهر؛ **انجام:** اسناد سوره ص، روایتی است از حضرت رسول صل الله علیه و آله که فرمود هر که سوره ص را از برای محبت زن و شوهر

این دو برگ از نسخه ش ۱۰۹۴۷ جدا شده اند. شامل سوره‌های فاطر و یس و صافات و ص؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲گ (۱۷ر-۱۸پ)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۵۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۷/۳

فایده‌ای است در بیان خواص سور قرآنی به نقل از یکی از تألیفات علامه ملا محمد باقر مجلسی ره؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۲پ- ۱۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۴۷]

● خواص السور القرآنیة / علوم قرآن / عربی

xawāṣṣ-us suwar-il qurānīya

حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، -۱۳۷۸قمری

hā'erī sonqorī, mohammad 'alī ebn-e hasan 'alī (-1959)

خواص سور قرآنی است که به ترتیب قرآن، برای هر سوره‌ای با ذکر حدیث منقول از تفسیر البرهان، خواص سوره‌ها را بیان کرده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۰/۱

آغاز: البسمله عن جامع الاخبار من اراد ان ینجیه الله من الزبانیة التسعة عشر فلیقرء بسم الله الرحمن الرحیم فانها تسعة عشر حرفا لیجعل الله کل حرف منها عن واحد منهم، الحمد عن الامالی؛ **انجام:** من قرأها فی منزله کل لیلة امن من الجن والوسواس ومن کتبها و علقها علی الاطفال الصغار حفظوا من الجان

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ]

← خواص سور و آیات ≻ خواص الآیات

● **خواص سور و آیات (رساله در)** / علوم قرآن / فارسی

xavas-e sovar va āyāt (r. dar)

حسین بن محمد، ۹۷۶ - ۱۰۰۸ قمری

hoseyn ebn-e mohammad (1569 - 1600)

تاریخ تألیف: ۹۲۶ق

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۸۱

آغاز: الحمد لله الذی زین السماء شرف السیادة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳۸گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۱]

● **خواص سور و ادعیه** / دعا / فارسی و عربی

xavas-e sovar va ad'īye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۱۱

آغاز: فی الخواتم للسور و الادعیه علی مارایته فی بعض الکتب؛

انجام: و صلی الله علی محمد و آله اجمعین

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● **خواص سور و اذکار** / علوم قرآن، دعا / فارسی

xavas-e sovar va azkār

کتابی است در بیان فضیلت تلاوت و قرآن و فضایل سور و آیات قرآنی و نیز اذکار و اوراد.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۷۷/۲

آغاز: در بیان فضیلت تلاوت قرآن و نگاهداشتن قرآن است، از حضرت؛ **انجام:** دیگر نمازها و دعاها و اعمال بسیار است و از کتب مبسوط علما طلب می‌باید نمود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۲۲پ-۷۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [مؤید: ۳ - ۲۲۹]

← خواص سوره القرآن ≻ خواص الآیات

● **خواص سوره تبارک به نام یازده احمد** / علوم قرآن

xavas-e sūre-ye tabārak be nām-e yāzdah ahmad

بخاری، حافظ الدین محمد بن محمد، ق۸ قمری

boxārī, hāfez-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (-14c)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۰/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۲۲۹]

● **خواص سورة الفاتحة = شرح الفاتحة** / عرفان و تصوف / عربی

xawāṣṣ-u sūrat-il fātiḥa = š.-ul fātiḥa

با نقل‌قول‌ها از بونی، ابوالعباس احمد بن ابوالحسن علی (-۶۲۲ق) آغاز می‌شود به‌گونه‌ای که می‌تواند یکی از کارهای او و یا گرفته از کارهایش باشد. بخش‌بندی نشده با سربندهای در خور. در پایان به نام «شرح الفاتحه» خوانده شده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۰/۱-عکسی

آغاز: الحمدلله العلیم الحکیم الهادی الی صراط مستقیم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه ... اما بعد، اعلم ان الکلام علی فضایل اسماء الله تعالی لاتحصر و فوایدها کالبحور المنزخو (؟) فبعض عبادالله؛ **انجام:** یا بدیع السماوات و الارض یا مالک الملک یا ذاالجلال و الاکرام. آمین یا رب العالمین.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ ۱۳ص (۶-۱۸) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۵]

● **خواص سوره فاتحه** / علوم قرآن / فارسی

xavas-e sūre-ye fātehe

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۵-طباطبائی

آغاز: اگر کسی از پادشاه یا ظالم بترسد بخواند و بر خود دمد یا بنویسند و با خود دارند ... بر سیب یا انار بخواند

خواص غریب نوشتن، خواندن و شیوه های مختلف به کار گرفتن، سوره مبارک فاتحه الکتاب در طلسمات و عزائم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ [ف: ۲۳ - ۷۱۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۹۴/۱-۳۹/۲۷۴

آغاز: بسمله، بدان و آگاه باش که الحمد زاده نام است فاتحة الکتاب سبع المثانی و ام الکتاب و ام القرآن و سورة الثانیه و سورة الکافیه؛ **انجام:** پیغمبر ایمان آورده و ایشان را دریافته و فرمانهای ایشان را بجای آورده باشد و السلام

رساله کوتاهی است در بیان اسامی سوره توحید و تعداد حروف هر یک از آیات آن و خواص خواندن هر آیه ای به عدد حروف

آن آیه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم معلم همدانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۳- ۱۷۷۹]

● **خواص سوره فتح** / علوم قرآن / فارسی و عربی
xavas-e sūre-ye fath
رساله‌ای است در طریقه ختم و خواص سوره فتح جهت برآوردن حاجات.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۶
آغاز: از مشایخ اجاره ی خود شنیده است که کسی که اراده نماید در روز شنبه ابتدا کند؛ **انجام:** و یا خیر الناصرین برحمتك یا ارحم الراحمین و بحق سید المرسلین محمد و اله الطاهرین تمت الکتاب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۵۶-۶۹پ)، ۸ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [رایانه]

● **خواص سوره مزمل** / تفسیر / عربی
xavas-e sūre-ye mozzammel
نویسنده که متأسفانه نام او به دست نیامد می‌گوید: «در روز بیستم ماه مبارك رمضان دولت پای بوسی حاصل شده تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام پیش بود سخن در فضیلت سوره کریمه یا ایها المزمل رفت». پس بر آن شدم که به تفصیل درباره این سوره و علت نزول آن سخن گویم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۶
آغاز: خواص سوره مبارکه یا ایها المزمل؛ **انجام:** ارخا ارخیم الخیمون.
کامل نیست؛ کاتب: عبدالجلیل بن واثقی بیلندی، تا: ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، رویه تیماج تریاکی، ۱۳ص (۴۲۱-۴۳۳)، ۱۸ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۹ - ۳۹۳]

● **خواص سوره و آیات = در النظیم** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e sūre va āyāt = dorr-on nazīm
تستری، عبد الله بن مسعود
tostarī, ʻabd-o-llāh ebn-e masʻūd
به ترتیب شامل خواص آیات و سوره‌های حمد، بقره، آل عمران، نساء، مائده، انعام، اعراف، انفال، براه، یونس، هود، رعد، ابراهیم، حجر، نحل و کهف.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۲/۲
آغاز: بسمله الحمدلله الذی زین قلوب عباد المؤمنین بجواهر القرآن و نور عیون الصالحین بمصابیح آیاته ... و بعد چنین گوید: احقر عباد عبدالله بن مسعود تستری که جمعی از برادران دینی خواهش نمودند که این ذره بیمقدار خواص سوره و آیات را بسمت تحریر در آورده باشم معهذا تتبع کتب صحیحه نموده آنچیز که مطابق اسانید صریحه و اخباری که از مشایخ کبار استماع نموده ثبت افتاد و شروع در مقصود نمودیم و علی الله نتوکل و به نستعین اول در خواص سوره مبارکه حمد در حدیث صحیح از ابوذر روایت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸ص، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۴]

← خواص سوره‌ها ≻ خواص الآیات

● **خواص سوره‌ها و آیات** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e sūre-hā va āyāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۶۶
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۳۴ق [د.ث. مجلس]

● **خواص سوره‌ها و آیات قرآن** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e sūre-hā va āyāt-e qor'ān
خاتون آبادی، محمد حسین بن صالح، - ۱۱۵۱ قمری
xātūn ābādī, mohammad hoseyn ebn-e sāleh (- 1739)
خواص بعضی از سوره ها وآیات قرآنی را آورده است

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۶۹/۶
آغاز: در بیان وجه تسمیه سور قرآنی باسمهای آنها و فضایل و خواص هر یك از آن ها وفضایل وخواص بعضی از آیات سورها سوره حمد این سوره را سوره حمد می‌نامند؛ **انجام:** سیم باعث اثر چشم بد می‌شود چنانچه از حضرت صادق علیه السلام منقول است که چشم زدن حق است پس هرگاه بترسی از چشم بد پس بگو ما شاءالله لاقوة الا بالله العلی العظیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۷]

● **خواص سوره‌های کلام الله** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e sūre-hā-ye kalām-ol lāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۸/۸
آغاز: فاتحة الکتاب. شفای رنجها را و کلف را که بر روی افتاده باشد چهل و یك بار بخواند شفا یابد؛ **انجام:** الکهف چون در روز جمعه برخواند تا جمعه دیگر در امان خدای تعالی باشد
رساله‌ای کوتاه و ناقص است. از سوره فاتحه تا کهف؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۱۹پ-۲۰پ)، ۱۵ سطر

(۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۵۲]

● **خواص سوره یس** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e sūre-ye yāsīn

عرفان، محمد محسن
'erfān, mohammad mohsen

رساله‌ای است در بیان کیفیت ختم سوره مبارکه یس که مؤلف بعد از استخاره و استجازه از ارواح ائمه معصومین نگاشته است. مشتمل بر «مقدمه» و دو «فصل» و «خاتمه»: مقدمه: در بیان بعضی از فضایل و خواص این سوره؛ فصل ۱. دعاهایی که قبل از شروع در ختم باید خواند؛ فصل ۲. ذکر بعضی از فواید غریبه؛ خاتمه: در رساله حاضر افتاده است. مؤلف به کتاب دیگر خود به نام « تحفة الاحباء» که در همین موضوع پرداخته ارجاع داده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۵۱/۱

آغاز: الحمد لله الذی فتح دعوته بتلاوة یاسین و ختم نبوته برسالة یاسین و تمم نعمته بولایة آل یاسین ... بدان ایدک الله تعالی که این رساله ایست در بیان ختم سوره مبارکه یاسین و بعضی از خواص آن ...

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷ص (۱-۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۸۶]

● **خواص سوره یس** / علوم قرآن / فارسی و عربی
xavas-e sūre-ye yāsīn

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۰/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۲۸

آغاز: بسمله. فضیلت سوره یس. هر که سوره یس را در شب و روز هفتاد و یک بار بخواند چنان بود که هفت بار ختم قرآن کرده باشد؛ **انجام:** اسناد سوره یس بسیار است در اینجا اندک آورده شد تا نویسنده را مشقت نیفتد

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۹

به روایت امام صادق؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن حافظ علی، تا: حدود ۱۰۳۹ق؛ ۳ص (۳۷-۳۹) [مختصر ف: - ۳۳۹]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۴۰/۶

آغاز: خواص سوره یاسین. روز یک‌شنبه و دوشنبه و سه‌شنبه بیاورد ساپوث مسلم سبز؛ **انجام:** قولاً من رب الرحیم. هو الله المستعان.

ویژگی‌ها برای برآوردن نیازهای این جهانی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶گ (۱۷۹پ-۱۸۴ر) [ف: ۲ - ۹۷]

۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۳

آغاز: فضیلت سوره یس، هر که سوره یس را در شب و روز هفتاد و یکبار بخواند چنان بود که؛ **انجام:** اسناد سوره یس بسیار است. در اینجا اندک آورده شد تا نویسنده را مشقت نیفتد

رساله‌ای است در فضیلت سوره یس و بعضی خواص آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۱۰پ-۲۱۹ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [مؤید: ۳ - ۲۹۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۶/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۷۷پ) [ف: ۳۶ - ۱۹۱]

● **خواص سوره یوسف** / علوم قرآن / فارسی
xavas-e sūre-ye yūsof

هجده خاصیت برای سوره حضرت یوسف همراه خود سوره در این رساله نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۳/۳

آغاز: خاصیت سوره یوسف علیه السلام هژده (۱۸) است. اول برآمدن مهمات دوم رسیدن غایب؛ **انجام:** و لکن تصدیق الذی بین یدیه و تفصیل کل شیء و هدیً و رحمة لقوم یؤمنون.

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: تاج الدین احمد فرزند مسیح، تا: ۱۳۲۸ق؛ محشی؛ در انجام در برگ‌های ۵۰-۷۹ قطعه‌هایی از رساله‌های گوناگون با عنوان و موضوع تکسیر از جذری، اختیار، عمل سیف أولیاء الصالحین و طریق ترفع و تنزل آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸گ (۳۲-۴۹)، ۷- ۸ سطر، اندازه: ۲۱×۱۳/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۶۸]

● **خواص سیارات** / هیأت / فارسی
xavas-e sayyārāt

مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:۱۰۷/۲

آغاز: بسمله. الرجل بافراط سرد و خشک است و نحس اکبر ات ... المشتری به اعتدال گرم است و تر است؛ **انجام:** انجام در خواص و کیفیت عطارد: و از صورتها صورت آن کس که گرد روی باشد و مروارید رنگ و پیوسته ابرو و گشاده دندان و در سری او گرهی باشد و مویش زیبا

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسدالله بن زین العابدین امجرودی، تا: ۱۲۸۱ق؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۳۱]

● **خواص شراب (رساله)** / طب / عربی

xavas-e šarāb (r.)

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

رساله‌ای است در بیان خواص شراب و مخصوصاً شرح تأثیرات ویژه آن که در هیچ نوشابه دیگری یافت نمی‌شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۸

آغاز: (پس از بسم الله): سألنی بعض الناس هل یوجد شراب ینوب عن الشراب المسکر فی افعاله یفعل فی البدن افاعیل الشراب المسکر فاعلمته ان ذلک غیر موجود و ان الشراب المسکر قد نضج غایة النضج و انعشت عنه الابخرة و اطابت و رسب فیه؛ **انجام:** فاما ما یحدثه اعنی الشراب المسکر فی النفس من الانشراح و السرور و السخاءو الشخاعه ... الی ... لایوجد الی هذه الغایة شییء یقوم مقامه فی هذه الافاعیل البته و انکان قد وجدت اشیاء یسکر بعض الاسکار کما ان النار جیل ... الی ... عواقب سوء قد تعدیها الشراب المسکر فهذه جملة بحث اجبته و لواهب العقل الحمد بلا نهایة.

خط: نسخ ریز، کا: محمد بن قطب طبیب، تا با تاریخ ۸۳۳ و ۸۸۴ و ۸۳۵ق؛ به ضمیمه ۳۲ رساله دیگر که همه در طب و طبیعیات‌اند، قسمتی از یک فهرست منظم اسامی عربی و فارسی داروها و صدر آن نوشته که این فهرست تألیف عمر بن ولید مؤلف کتاب اختیارات است؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲۱ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ – ۲۳۸]

● **الخواص الصغیر** / کیمیا / عربی

al-xawāṣ-uṣ ṣaġīr

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

هفت مقاله است در خواص کیمیا به رمز و اشاره، و در آغاز کتاب اشاره می‌کند به تألیف کتاب دیگرش «الخواص الکبیر»، و اینکه آنچه در این کتاب آمده جز آن است که در آن کتاب ذکر شده، و اینکه این کتاب پس از تألیف یکصد و دوازده کتاب دیگر تألیف شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۳۴

آغاز: ذلک و لم أذکر فی کتابی هذا الا ما عاینته و رأیته و امتحنته و امتحن سیدی علیه السلام؛ **انجام:** و لایحتاج الی عمل الحیلة و أقامت هذه الفضة عندی شهوراً لم یتغیر علی الزمان و هو أشبه شیء بالفضة المعدنیة الحرقا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ شوال ۱۱۰۷ق؛ مصحح، مجدول، پنج صفحه اول در حاشیه به فارسی ترجمه شده؛ جلد: مقوایی، ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۳۴]

● **خواص طاس و منافع اشیاء و احادیث مشکله** / علوم غریبه / فارسی

xavas-e tās va manāfe‘-e ašyā’ va ahādīs-e moškele

کشنوی، محمد حسن بن علی، – ۱۲۹۷ قمری

kasnavī, mohammad hasan ebn-e ‘alī (- 1880)

با عنوان‌های «فایده» و «باب»، در سحر است و جادو و منافع برخی از چیزها و شرح برخی از حدیث‌های دشوار و حل برخی از مسئله‌های دشوار فقهی و حسابی هم در آن هست و جنگ مانند است.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۰۹/۲

آغاز: بسمله، حمد له، و بعد این رساله ایست ... و در آن چند فایده است: فایده در خاصیت طاس بجهت مصروع چون خواهند کامل؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۲۴۲ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۴۷–۷۸)، ۱۶سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ – ۱۳۲۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱۹/۲–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۸۰] و [نشریه: ۴ – ۴۱۰]

● **خواص طالع و احکام سال** / هیأت / فارسی

xavas-e tāle‘ va ahkām sāl

غیر همانند:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۶۸/۶

آغاز: حمل طالع، هر آن سال که حمل باشد دلیل کند که آن سال تعلق به اهل سلاح دارد

خط: نسخ، کا: معصوم بن ملامحمد سرچاهی قائنی، تا: ۱۱۹۳ق، جا: مشهد رضوی؛ ۹گ (۹۴–۱۰۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۴۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۱۰

آغاز: این رساله‌ای است در خواص طالع و احکام سال مشتمل بر دوازده برج حمل دلیل کند که آن سال تعلیق به اهل سلاح دارد؛ **انجام:** آیا هیچ تشویش نباشد. والله اعلم بالصواب

خواص طالع دوازده برج در این رساله بحث شده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۶گ (۱۵۷ر–۱۶۲ر)، ۲۲ و۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۳۹۹]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۴/۵

آغاز: اما بعد بدان که این رساله است در خواص طالع و احکام مشتمل است بر دوازده برج طالع سال؛ **انجام:** زندگانی در رفعت و منزلت گذراند وزنی بلند قدر کند

رساله‌ای در خواص طالع و احکام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با چهار رساله و مطالب متفرقه ناقص در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶گ، ۲۷ سطر [ف: ۲ – ۷۳۹]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۵۶/۵-۳۳/۱۰۶

آغاز: بسمله حمدله و الصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین بعد بدانکه این رساله ایست در خواص طالع و احکام سال مشتمل بر دوازده برج حمل هر آن سال که حمل باشد دلیل کند که انسان تعلق باهل سلاح دارد ترکان و سپاهیان و لشکریان؛ **انجام:** روز شنبه نوروز اگر درین روز بود آن سال بسیار میوه فراوان بود و در میان مردمان خصومت نباشد و الله اعلم بالصواب.

رساله‌ای نجومی است در بیان خواص طالع و احکام سال مشتمل بر دوازده برج حمل تا حوت و پس از آن جدول احکام نجومی و اختیارات ایام هفته و اختیارات سنه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۷۷۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۲۱/۲-۱۳/۱۰۱

آغاز: الحمدلله ... بعد بدانکه این رساله ایست درخواص طالع واحکام سال مشتمل است بر دوازده برج حمل و آن سالی که حمل باشد دلیل کند؛ **انجام:** اهل قلم جمعی قوت یابند وجمعی عزل شوند وسادات از جانب پادشاه عزت یابند حبوبات متوسط بود ... و جاسوسان خبرهای اراجیف بیاورند اما هیچ تشویشی نباشد

رساله مختصری است دراحکام وخواص طالع واحکام سال وبعداز اتمام رساله جداولی به تفصیل در اختیارات ایام رسم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۵۳]

● خواص طبی و سحری اشیاء / طب / فارسی

xavas-e tebbī va sehrī-ye ašyā’

فردی، محمد

fardī, mohammad

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۳/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج تریاکی، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۳۹۱]

● خواص العدد / علوم غریبه / عربی

xawāṣṣ-ul ‘adad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۳۶

آغاز: اعلم بأن العدد کله آحاده و عشراته و مآته و الوفه و مازاد بالغاً ما بلغ فاصلها کلها من واحد الی اربعة

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۸۹پ-۲۹۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۲۳]

● خواص عدد حروف اسم مبارک حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و اله / علوم غریبه / فارسی

xavas-e ‘adad-e horūf-e esm-e mobārak-e hazrat-e xatmī martabat sall-al lāh-u ‘alay-he va āl-e-h

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۵/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با قلم‌خوردگی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۸ص (۶۳-۷۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۳۷۰]

● خواص عرق گوگرد / حدیث / فارسی

xavas-e ‘araq-e gūgerd

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ‘alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

مستفاد از حدیثی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷۸/۲

آغاز: الحمدلله الذی خلق المعرفة و الحکمة من النور. اما بعد در شرح و بیان این کلمت که فاضلترین کلمات؛ **انجام:** درون و بیرون آدمی است پاک کند و بغایت ماثور و محرب است.

خط: نستعلیق، کا: محمد خان، تا: ۱۰۷۴ق، جا: قندهار؛ کاغذ: سمرقندی نباتی، جلد: تیماج یشمی، ۵ص (۱۹۲-۱۹۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۶۳]

● خواص عرق گوگرد / طب / فارسی

xavas-e ‘araq-e gūgerd

رساله مختصری است در بیان خواص و منفعت عرق گوگرد که «ماء مبارک» گویند و طریق ساختن آن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۵/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق الحکمة من نور معرفة ... اما بعد این مختصریست در بیان خواص و منفعت عرق کردن گوگرد؛ **انجام:** ... چون مکرر کند نافع بود اگر کسی را دانهای بواسیر در مقعد باشد دانها ازین روغن بمالد به شود، تمام شد.

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴ص (۴-۱۷)، ۱۳-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۲سم [ف: ۴۵ - ۲۴]

● خواص العقاقیر / طب / عربی

xawāṣṣ-ul ‘aqāqīr

کرمانی، حسن بن علی اکبر

kermānī, hasan ebn-e ‘alī akbar

در یک «مقدمه» و چند «باب» و «خاتمه».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۵۹
آغاز: بسمله، الحمد الله الذی الف بین الکیفیات المتضادات؛
انجام: عسر الهضم خصوصا طریه.
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲و۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۳گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۲۲۹]

● خواص علف حی المر / کیمیا، طب / فارسی

xavas-e ‘alaf-e hayy-ol morr

در خواص چندین علف طبی و کیمیایی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۲
آغاز: هو الموفق بسیار جلیل القدر است؛ **انجام:** هزارل طرح شود بابا رشر و السلام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۶۴۱]

● خواص علم صرف / عرفان و تصوف / فارسی

xavas-e ‘elm-e sarf

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری
torke esfahānī, ‘alī-ye-bn-e mohammad (- 1433)

رساله‌ای درباره آیه «و ان من شیء الا یسبح بحمده» و خواص علم صرف که اولین گام است در بازار صرافان علم ادب، و همچنین ترغیب به پیروی از دستورات دینی به روش عرفانی.
چاپ: در چهارده رساله فارسی چاپ شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۶/۱۶
آغاز: بسمله از فحوای فرموده ان من شیء الا یسبح بحمده فهم می‌شود دیده وران شاهراه هوشمندی؛ **انجام:** اللهم صل علیه و علی آله کلما ذکره الذاکرون ... تسلیما کثیرا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸-۸۴۱ق؛ تملک: محمد حسین حسینی در تبریز در۱۰۱۶ق؛مهر: «عبده علی نوری ۱۱۹۶ ه» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی،۱۲۹ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۲۳۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۴/۹
آغاز: بسمله و به استعین، حمد بی نهایت حضرت باری را که عین بصیرت آدمی جهت دریافتن؛ **انجام:** هر دم از این باغ بری می‌رسد ... بحرمة محمد ... تسلیما
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۳ و ۹۰۴ق، جا: مسعودیه یزد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱ص (۱۷۳-۲۰۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۴/۱۵
آغاز: ب س م ... از فحوای فرموده ان من شئ الا یسبح بحمده فهم می‌شود؛ **انجام:** راه جز آنکه محمد و پی روان او آشکاره کرده اند ... تسلیما کثیرا تم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۳ و ۹۰۴ق، جا: مسعودیه یزد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۶۶-۲۶۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۵]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۳۵/۵
آغاز: از فحوای فرموده و ان من شیء الا یسبح بحمده فهم میشود دیده و زان شاهراه هوشمندی را؛ **انجام:** اللهم صل علیه و علی آله کلما ذکره الذاکرون و سهی عنه الغافلون و الناقصون و سلم تسلیماً کثیراً
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۴۱پ-۴۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۲۹]

● خواص عناصر و حال انسان و حیوان / طبیعیات /فارسی

xavas-e ‘anāsor va hāl-e ensān va heyvān

کیاء گیلانی، احمد بن محمد، ق۱۰ قمری
kīyā’ gīlānī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۱۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۰ق؛ ۵گ (۶۲پ - ۶۶ر) [ف: ۵ - ۲۳۸]

● خواص غذاها / طب / فارسی

xavas-e qazā-hā

کتابی در خواص غذاها.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۸سم [رایانه]

● خواص غلات / کشاورزی / فارسی

xavas-e qallāt

رساله‌ای است در ده «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۶۴
آغاز: خواص غلات و آن ده بابست: باب۱ صف گندم طبع او معتدل است
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۳ محرم ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۶۵۷)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۳]

● خواص الفواکه = طب الائمة علیهم السلام / طب، حدیث / عربی

xawāṣṣ-ul fawākih = ṭibb-ul a’imma ‘alay-him-us-salām

مؤلف احادیثی را که از پیامبر اکرم و ائمه معصومین (ع) در

خواص بعضی از گیاهان و میوه‌ها روایت شده بدون ترتیب خاصی گردآوری نموده است.
آغاز: الحمد الله الذی جعل الاشیاء خصایص یوجب حکمه و بعث الانبیاء شرایع تقتضی رافته و الصلاة علی خیر الانام ... و بعد فهذه احادیث نقلت فی خواص الفواکه ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال انطلقوا و الله لا یقدر علیکم لص بعد هذا الکلام
خط: نسخ، کا: فضل الله، تا: ۸۸۲ق؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۷۶ر-۸۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۱۴۱]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۵۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا اویت الی فراشک مثله و هو سید الادویة تمت الاحادیث فی الفواکه ... قال النبی ع من اکل کد یده مر علی الله.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۹۸۳ق، جا: مشهد رضوی؛ ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۲۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۵/۵
بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۱ص (۱۷۶پ)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۰-۲۶۱]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** والله لایقدر علیکم لص بعد هذا الکلام، تم الحرز، صدق رسول الله صلی علیه و آله و سلم تسلیما کثیرا کثیرا
خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: ۱۰۷۱ق؛ مصحح؛ جلد: چرم قرمز، ۱۵گ (۴۸پ-۶۲ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۹۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یؤخذ مع الزبیب الأحمر ... مثله و هو سید الأدویة
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی نخودی، ۲ص (۴۳-۴۴)، ۲۵ سطر (۵×۱۶)، اندازه: ۸/۵×۲۱سم [رایانه]

← خواص القرآن ⋟ خواص الآیات
← خواص القرآن ⋟ خواص السور
← خواص القرآن ⋟ جواهر القرآن
← خواص القرآن ⋟ الدر النظیم فی خواص سور القرآن الکریم

● خواص القرآن / علوم قرآن / فارسی
xavas-ol qor'ān

هزارجریبی، محمدکاظم بن محمدشفیع، -۱۲۳۴؟قمری
hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafī'
(- 1819)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۲۰ق؛ محل تألیف: کربلا

ابواب متعددی است در بیان فضایل سوره‌های قرآن برگرفته از کلمات معصومین (ع)، در آغاز چند باب در فضیلت قرائت قرآن و کیفیت تلاوت آن دارد و در برخی موارد توضیحی با عنوان «مؤلف گوید» می‌آورد. و در پایان بابی در تفسیر متشابهات و معنی مقطعات است.
آغاز: بسمله حمدله و صلی الله علی خیر خلقه ... اما بعد ... محمد کاظم بن محمد شفیع هزار جریبی ... که این رساله ایست در فضایل و خواص قرآن مجید بدانکه قرآن خوان نعمتی است که حق سبحانه و تعالی آنرا از برای بندگان خود ...
[دنا ۱۰۴۶/۴؛ الذریعة ۲۷۳/۷]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۲۱
آغاز: و در هر سفره هزار کاسه است و در هر کاسه صد هزار ... باب فضل خواندن قرآن در مصحف و ثواب نظرکردن بسوی آن و فواید آنست در عدة الداعی از اسحاق بن عمار؛ **انجام:** یعنی اگر نه این بود که ما تو را بحق ثابت داشتیم هر آینه تو قدری میل می‌کردی بسخن مشرکان ومراد ازین آیه غیر آنحضرت است
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ نسخه وقف براولاد ملا کاظم هزار جریبی شده؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۰۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** وآن آیات را در جلد فضایل آن حضرت ایراد نموده ام تمام شده است فواید التنزیل بدست مؤلف ذلیل در روز چهارشنبه ... ومصلیا علی رسوله واهل بیته علیهم السلام.
خط: نسخ، کا: ابن شیخ محمد ارومیه‌ای کربلایی، تا: شعبان ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● خواص القرآن / علوم قرآن / عربی
xawāṣṣ-ul āyāt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۴۶(آ)-۴۶۳/۴۶(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. در هامش؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۱ق؛ ۴گ (۱پ-۴ر هامش) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۲]

← خواص القرآن العظیم ⋟ جامع خواص اسرار القرآن

● خواص القرآن (فوائد فی) / علوم قرآن / عربی
xawāṣṣ-ul qur'ān (fawā'id-un fī)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۱
با عنوانهای: الفایدة السادسة فی سورة الواقعة، الفایدة السابعة فی سورة الاخلاص، الفایدة الثامنة فیما یقال عند النوم ... الفایدة

السابعة و التسعون فی سورة الانسان، الفایدة الثامنة و التسعون ذکر فی کتاب الادعیة المستجابة الشیخ ابوالفتح المقدسی، الفایدة التاسعة و التسعون فی الاوفاق السبعة التی الکواکب السبعة. دانش‌پژوه نسخه دیگری مانند این دیده در نود و نه فایده که نخستین فایده آن «فی فصل البسمله» بوده و نود و نهمین مانند همین یکی با چنین آغاز و چنین انجام «فافهم ذلک و هذه صورته» (به نسخ قرن ۱۱)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: ابراهیم در ۲۵ جمادی الاول ۱۳۴۵؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۳۰۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۱ – ۳۴۵]

● **خواص القران و ادعیة شهر رمضان** / علوم قرآن، دعا / عربی

xawāṣṣ-ul qur'ān wa ad'īyat-u šahr-i ramaḍān

شریف حسینی، محمد عقیل بن عبدالهادی، ق۱۲ قمری

šarīf hoseynī, mohammad 'aqīl ebn-e 'abd-ol-hādī (-18c)

رساله‌ای است در خواص سوره های قرآن و ثواب قرائت آنها، و برخی از ادعیه ماه مبارک رمضان، و ذکر مختصر وقایعی که در ایام ماه‌های عربی اتفاق افتاده است.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۴/۱

آغاز: ۱۲ سوره یونس و جاوز نابنبی اسرائیل ۱۳ سوره هود فان لم ستجیبوا؛ **انجام:** و یا غایتی فی رغبتی انت الساتر عورتی و الآمن روعتی و المقیل عثرتی فاغفرلی خطئیتی با ارحم الراحمین

کاتب الفاظ قرآنی این رساله را از مصحفی که سید مرتضی بن سید حیدر مراغی در رجب ۱۱۰۰ تحریر نموده بود، نوشته است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۳۶گ (۱ر–۳۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۹۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۹۴]

● **خواص قصیده برده** / دعا / فارسی

xavas-e qasīde-ye borde

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۹۳/۳

بندی است در یک برگ شامل دعای بعد از ختم قصیده برده و فوائد آن؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۰۹]

← خواص کاسنی ← الهندباء

● **الخواص الکبیر** / کیمیا / عربی

al-xawāṣ-ul kabīr

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

در هفتاد و یک «مقاله» است.

آغاز: الحمد لله کما هو اهله ... من کان حافظا لقاعدة کتبنا هذه و ترتیبها و ما علیه موضوعها فسیعلم علما یقینا انا وعدنا ان نذکر فی جملة کتبنا شیئا مفردا فی علم الخواص ...

[بروکلمن ۲۴۱/۱ و ذیل ۴۰۸؛ الذریعة ۲۷۳/۸؛ معجم المؤلفین ۱۰۵/۳؛ معجم المطبوعات ۶۶۴؛ دنا ۱۰۴۷/۴؛ کشف الظنون ۱۴۱۶/۲؛ هدیة العارفین ۲۴۹/۱؛ الاعلام زرکلی ۱۰۴/۲]

شرح و حواشی:

۱– الخواص الکبیر

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذ قد اتینا علی ما ضمنا فی هذه العلوم فلیکن الآن آخر هذه المقالة و آخر هذا الکتاب و السلام ... اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۹۹۴ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۶/۱

بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ مصحح؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی – پاکستان ۱۹۹۸۸؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ محرم ۱۳۴۶ق؛ ۳۵۲ص [عکسی ف: ۶ – ۷۱]

● **الخواص الکبیر** / طب / عربی

al-xawāṣ-ul kabīr

وابسته به: الخواص الکبیر؛ جابر بن حیان (۱۲۰–۱۹۸)

متفرقاتی منتخب از کتاب الخواص الکبیر جابر بن حیان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۷/۱۳

آغاز: ذکر بعض الفلاسفة الذین معنا فی الزمان ان عصارة الاترج و الماء الذی یطبخ به اذا سقی منه النساء اذا هاجب بهن الشهوة الغالبة و جاوزت القدر سکن ذلک وهدا؛ **انجام:** و هو اغرب من سقوطه و الله و حق سیدی فاعمل به تری ما تحب و اذ قد اتینا علی ما وعدناک و زیادة عمله فلیکن الآن آخر هذه المقالة ان شاءالله تعالی وحده العزیز.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد باقر طبیب، تا: ۱۰۷۵ق؛

کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۲۵۶پ-۲۵۹پ)، ۲۳ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۵۹۷]

● **الخواص الکبیر (ترجمه)** / کیمیا / فارسی
al-xawāṣ-ul kabīr (t.)
وابسته به: الخواص الکبیر؛ جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۸۲/۳
آغاز: و آن همچنان است از یک جهت، امانیست کار چنان، از آنجهت که سیم نیفزاید در جزو آن؛ **انجام:** اصل آنکه در آن سخن است و چون بامر خلقها رسیدیم در این ...
نسخه از میانه مقاله هفتادم تا نزدیک به پایان مقاله هفتاد و یکم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، قطع: بیاض رقعی [ف: ۹ - ۷۲]

● **خواص کیمیایی** / کیمیا / فارسی
xavas-e kīmīyāyī
ابوابی است کوتاه در اعمال کیمیاگری و خواص چیزهای مختلف.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۳/۶
آغاز: بعضی از خواص هر چیزی در این کتاب ذکر خواهد شد ... باب بگیرد عقرب زرد را و تشمیع کند بآب نوشادر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۰گ (۴۹پ-۷۸پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۸۱]

● **خواص گیاهان و جانوران** / چند دانشی / فارسی
xavas-e gīyāhān va jānevarān
شناخته نشده است. از «کبل، آلو بخارا، آلوچه، آلوبالو ... باشه، بارتنگ، بادیان، بومادران» آغاز می‌شود و به ترتیب تهجی است و پاره‌ای از عنوان‌ها پس از این سفید مانده و عنوان این دو فصل در آن دیده می‌شود «فصل در منافع و امزجه و خواص گوشتها، فصل در ادویه منفرده مشهوره مستعمله».

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ در ص ع آمده: «کتاب میرزا معز»؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۵۴۶]

● **خواص لا اله الا الله** / عرفان و تصوف / عربی
xawāṣṣ-u lā ilāh-a illa-l lāh
نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری
nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ʻalī (- 17c)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۹ شوال ۱۰۵۵ق
چند خاصیت عرفانی است به‌جهت کلمه «لا اله الا الله» که مؤلف مدعی است هنگام گفتن این ذکر در شب جمعه ۱۹ شوال ۱۰۵۵ به وی الهام شده است. مؤلف در این رساله از استادش بهاء الدین عاملی مطالبی نقل می‌کند.
آغاز: الحمدلله و لا اله الا الله الذی وفقنی و الهمنی بدرک کیفیة ترکیب هذه الکلمة الطیبة و خصنی بها
انجام: فهکذا هذا اللفظ فی کل مقام نائب مناب اسم ذلک المقام و قائم مقامه کما نقل صاحب الفتوحات فیهما

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۵۲/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن حسینی خویی زنوزی، تا: غره شوال ۱۲۰۶ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۸۴ر-۸۵پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۳۲۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۴۱پ-۴۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۰۲]

● **خواص لفظ الجلالة = تفسیر لفظ الجلالة** / تفسیر / عربی
xawāṣṣ-u lafẓ-il jalāla = tafsīr-u lafẓ-il jalāla
حسینی، عزیز الله بن اسدالله، ق۱۴
hoseynī, ʻazīz-ol-lāh ebn-e asadollāh (- 14c)
درباره پاره‌ای از اسرار لفظ جلاله «الله» و «هو» و ۳۷ آیه از آیات شریفه قرآن که در آنها «لا اله الا هو» یاد شده و مشتمل بر اسم اعظم است (کاتب جای آیات را سفید رها کرده). در پایان فائده‌ای است با عنوان «فائدة کشفیه فی ذکر استحسان مرتبة عدد السبعین و فضلها و شرفها ...» که از کشفیات مؤلف است. مؤلف از کتاب مشارق الانوار و نیز از عبد المجید مؤلف کتاب «الذکر الاعلی فی الاسماء الحسنی» و نیز از یکی از بزرگان معاصر خویش که به این گونه نام او را می‌آورد «و هو عبد صالح فقیر الی الله الغنی و غنی عن کل غنی» یاد می‌کند. در آغاز رساله برای کلمه جلاله ده وجه اشتقاق یاد می‌کند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۲/۷-طباطبائی
آغاز: بسمله الحمدلله المبدء المعید. المبدع المجید ... الذی ظل اسمه الاعظم الاشهر مد علی صفائح البینات و الزبر ... الذی لاه قبل افادة عنایته بالفیض المقدس جمیع ما یمکن ایجاده و هو الذی تاله العقول عن کنه عظمته ... و بعد فانا الاقل الجانی عزیز الله الحسینی بن المرحوم ... الحاج السید اسدالله الساوجبلاغی ... اقول یا اخی الروحانی فیما سئلنی عنه ... مما وجدت فی کتب اهل

الدعوات قد اختلف فی اشتقاق الاسم المقدس؛ **انجام:** لان السلسلة التی کانت سبعین ذراعا هی من ظهورات مراتب بطش القهار و غضب الجبار فلا یتحقق البطش الا بتاثیر الید. من العبد الجانی اقل السادات عزیز الله الحسینی ابن المرحوم ... السید اسدالله الحسینی ... مع محمد و آله الطاهرین.
بی‌کا، تا: ۱۳۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه شله قرمز، ۱۰گ (۵۵ر-۶۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۶]

● خواص الماء / طبیعیات / عربی

xawāṣṣ-ul mā’

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۵/۶-ف
نسخه اصل: شماره ۳۵۵۹ دانشگاه پرینستن که در ص ع آمده است: «فیها خط الطوسی» و در راهنمای کتاب (۶۴۹/۱۶-۶۵۷) شناسانده شده ... با عنوانهای الماء الاختیار، الطبع، الخواص، الزینة ... السموم؛ بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۳ص (۱۲۵-۱۲۷) [فیلمها ف: ۳ - ۴۸]

● خواص مربعات / علوم غریبه / فارسی

xavas-e morabba‘āt

شامل ده «فصل»: ۱. محبت؛ ۲. اربعین؛ ۳. عقد النوم؛ ۴. عقل الرجل؛ ۵. عقد النظر؛ ۶. عقد الطریق؛ ۷. فتح الرجل؛ ۸. گشایش کاربسته؛ ۹. دفع خصمان؛ ۱۰. محبت افکندن میان ازواج.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۳/۴
آغاز: بسمله بدانکه چند فصل در خواص این مربعات اسناد ذکر شده بغایت مجرب است؛ **انجام:** و هر گاه بفرموده اوستاد عمل کند اولی و خوب است تمام شد این نسخه
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید منجم، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱ - ۴۷۵]

● خواص مصحف قمر حکماء / هیئت / فارسی

xavas-e moshaf-e qamar-e hokamā’

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۲۱/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۴ص (۱۶۵-۱۶۸هامش)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۶]

● خواص معادن کانی / طبیعیات / فارسی

xavas-e ma‘āden-e kānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۶۲
آغاز: اگر از زرمیلی سازند و در چشم مصروع کشنده فایده دهد.؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۳ محرم ۷۲۳ق، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۶۵۶)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۳]

● خواص معطرات / طبیعیات / فارسی

xavas-e mo‘attarāt

خواص پزشکی داروهای خوشبو است. گویا مانند چند اثر پیش از این، از کتابی اخذ شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۶۳
آغاز: عنبر گرم و ترست مغز را سود دارد و شنوایی بیفزاید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۳ محرم ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۶۵۶)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۳]

● خواص منازل قمر / هیئت / فارسی

xavas-e manāzel-e qamar

آغاز: الحمدلله حق حمده ... اما بعد این رساله‌ای است در خواص منازل قمر شرطین از اول حمل تا دوازده درجه ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۵/۳
آغاز: الحمدلله حق حمده ... اما بعد این رساله‌ای است در خواص منازل قمر شرطین از اول حمل تا دوازده درجه
بی‌کا، تا: دوشنبه از رجب ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج شکلاتی، ۲گ (۴۱پ-۴۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۷۵]

● خواص منازل قمر / هیأت / فارسی

xavas-e manāzel-e qamar

رساله مختصری است در بیان خواص منازل قمر با استفاده از نظرات حکمای یونان، بابل، هندوستان و مغربیان، از جمله هرمس حکیم.
آغاز: بسمله، الحمدلله ... اما بعد این رساله مختصری است در خواص منازل قمر بدان ای عزیز که حکما یونان و بابل
انجام: و گریختن کسی که هرگز در جای خود نیاید اندر روز عطارد کند

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد تنکابنی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۱۰۷پ-۱۰۹پ)، ۱۷-۱۸ سطر (۹/۵×۱۵/۵-۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۷/۵
آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۱ص (۹۸-۱۰۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۳۹۹]

← خواص المنافع المجموعات ◄ نوادر الادوار لخزانة نور الانوار

● **الخواص المنتخبة** / طب / عربی

al-xawāṣ-ul muntaxaba

ابن زهر، عبدالملک بن زهر، ۴۶۴؟ - ۵۵۷ قمری

ebn-e zohar, ‘abd-ol-malek ebn-e zohar (1072 - 1163)

کسی کتاب او را به دست آورده و نسخه‌ای برای خود نوشته و آن را در سی باب گذارده است.

[لغت نامه دهخدا ابن زهر]

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۰/۲

آغاز: منتخب ابن زهر. مختار الکتاب. و الله الملك المعین. بسمله. الحمدلله الموجد للموجود من العدم ... و بعد فانه کان وقع الی نسخة من الخواص المنتخبة الصحیحة المجربة مما عنی بمعها و تألیفها الوزیر الحکیم ابوالعلاء ابن زهر رحمه الله علی [ما] اختار الحکماء المتقدمون و السابقون ... و جعلتها ابوابا عدتها ثلثون باب من الکتاب؛ **انجام:** اذا وضع شحم الارنب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۴۵]

● **الخواص المنظوم** / شعر / عربی

al-xawāṣ-ul manẕūm

احمد بن منتصر

ahmad ebn-e montaser

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۲/۶-عکس

بی‌کا، تا: صفر ۱۱۶۱ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۹]

● **الخواص الموازينية** / کیمیا / عربی

al-xawāṣ-ul mawāzīnīya

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۵۲/۱

آغاز: و فی هذه الکتب مما یحتاج ان یضاف الی علم المیزان احد و عشرون کتابی علی ترتیب الذی سنقوله، و الباقی منها فی علم الحکمة؛ **انجام:** هذه العلوم. فلیکن آخر هذه المقالة، و آخر هذا الکتاب و السلام. تمت الرسالة و بتمامها، تم الکتاب، والحمدلله رب العالمین

این نسخه هفتاد و یک مقاله دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ چند مقاله را نسخه ما دارد و برخی از مقالات به نام بالا و در برخی به نام «الخواص الکبیر» یاد شده؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، قطع: بیاض رقعی [ف: ۹ - ۷۲]

● **خواص مومیایی** / طب / فارسی

xavas-e mūmīyāyī

؟عمادالدین شیرازی، محمود بن مسعود، -۹۸۴؟ قمری

‘emād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (- 1577)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۶۵/۹

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۷۹)، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۶-۶۳۰]

● **خواص مومیایی** / طب / فارسی

xavas-e mūmīyāyī

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ‘alī (- 17c)

در چگونگی یافتن مومیائی و خواص پزشکی و کیفیت استفاده از آن.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه در ایام افریدون جمعی متوجه شکار شدند در قریه ای از مضافات شیراز که آن قریه دارابجرد است؛ **انجام:** و علی الخصوص که باشیره تخم کاسنی بخورند.

خط: نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۷۸پ-۸۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳-۲۰۵]

● **خواص میوه ها و سبزیها و معدنیات** / طب / فارسی

xavas-e mīve-hā va sabzī-hā va ma‘danīyyāt

در خواص میوه‌ها و سبزی‌ها است و خواص هر یک بر حسب قول ائمه دینی بیان می‌شود. میوه‌های مشروح در آن عبارتند از: فالوذج، رمان، سفرجل، تفاح، عنب، کمثری (گلابی = امرود)، اجاص (آلو)، عناب، غبیراء، دبا (کدو)، کراث، بادزوج، فرفخ، جرجیر، کرفس، سداب، سلق (چغندر)، شلجم، فجل، بصل، خس، بادمجان، جرز، بطیخ، غثاء، شونین (سیاه دانه)، تمر، حرمل، ماش، حلبه، نانخواه، حمص، عدس، سنا - برز القطونا، ملح، خل، مری، زیت، سعتر، سعد، اشنان، سویق، لحم، جبن، طلع.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۹/۱

آغاز: لاحب الرجل التمری عن الحسین.؛ **انجام:** ینفعان من کل

شیء و لایضران من شیء و السکر و الرمان.
کا: محمد صالح بسطامی، تا: ۱۰۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵ گ(۱-۱۵)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: - ۱۷۵]

● **خواص ناد علی** / دعا
xavas-e nād ‘alī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۶۲/۱
بی‌کا، تا: اوایل قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۶ص (۱-۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۰۱۴]

← خواص ناد علیاً ‹ شرح ناد علیاً مظهر العجائب

● **خواص نجومی ماههای رجب و جمادی الآخر** / - فارسی
xavas-e nojūmī-ye māh-hā-ye rajab va jamādī-yol āxar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۷/۷
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نام ناصرالدین شاه بالای هر دو طرف صفحه داخل نیم ترنج به زر، مجدول؛ ۱گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۹۵]

● **خواص نقطه** / علوم غریبه / فارسی
xavas-e noqte

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۴۲/۶
آغاز: الحمد لمن جعل خصایص النقطة بقدرته آیة دالة علی حقایق الاحدیة الغیبیة؛ **انجام:** قیامت کبری گفته اند و نامیده اند ... یوم تبلی السرائر این غایت طیران سایرین است و نهایت درجات کاملین عارفین محققین.
خط: نستعلیق، کا: احمد بن مهدی یزدی، تا: ۱۲۰۵ق؛ ۱۱گ (۱۵۲ر-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۱]

● **خواص نود و نه نام حضرت باری تعالی** / علوم غریبه، اسماء الله / فارسی
xavas-e navad va noh nām-e hazrat-e bārī ta‘ālā

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶۸۶
آغاز: بسمله اهل تحقیق گویند هر که را توفیق رفیق گردد و هر روز هزار بار بگوید؛ **انجام:** و تکبیر این است داس ع ع و س ا ه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۱گ، ۱۷ سطر (۶×۱۴) [ف: ۵۴۲]

● **خواص نود و نه نام حضرت حق تعالی** / اسماء الله / فارسی
xavas-e navad va noh nām-e hazrat-e haq ta‘ālā

اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱/۳۲
خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۱۲گ (۱۲۹-۱۴۰ر)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ - ۱۳۴]

● **خواص و آثار قمر** / هیأت / فارسی
xavas va āsār-e qamar
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری
e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۵۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ - ۱۹۷]

← خواص الواجب ‹ توحید الواجب
← خواص و اسرار بسم الله ‹ تحفة الاحباب و منیة الانجاب فی اسرار بسم الله

● **خواص و اسرار ناد علی** / عرفان و تصوف / فارسی
xavas va asrār-e nād ‘alī

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۴۳/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد جعفر طبیب، تا: ۱۲۳۶ق [نشریه: ۲ - ۱۲۲]

● **خواص و ثواب سور قرآن** / علوم قرآن / فارسی
xavas va savāb-e sovar-e qor’ān

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۳۳
آغاز: و در حدیث دیگر از آنحضرت منقولست که از تفصیل ترتیل پرسیدند فرمودند که حروف را خوب ظاهر گردان؛ **انجام:** در وقت خواب معوذتین و آیة الکرسی بخواند
خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی علی بناء، تا: صفر ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای، ۵۶گ، ۱۱ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۵۲]

● **خواص و طبایع ادویه= قرابادین** / طب / فارسی
xavas va tabāye‘ advīye = qarābādīn
کتابی است در طبایع و خواص درمانی ادویه ظاهراً مشتمل بر دو

باب: ۱. ادویه مفرده به ترتیب حروف معجم؛ ۲. ادویه مرکبه نیز به ترتیب حروف معجم. مؤلف در موارد متعدد معادل فارسی، هندی و عربی ادویه را ذکر نموده که از این حیث فرهنگ طبی غنی به شمار می‌آید.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۹۰

آغاز: اول بر بدن خود مالد جانوران درنده همه از او بگریزند ... اشنه به پارسی الك ورد الك و هندی چلهره (؟) گویند؛ **انجام:** انجام: نوعدیگر گوارش عود ضعف دل را نفع رساند و دماغ را و معده را قوت دهد ... انجام: (با احتساب جابجایی ۳ برگ آخر نسخه): «حب شبیار سدر و دوار را نفع دهد و صرع و صداع را دفع کند ... سه درم پوست هلیله رز»

از اوایل باب اول (حرف الف: اشنه) تا اواسط باب دوم (حرف حاء: حب شبیار) است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۶۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۲سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۶۹]

● **الخواص و طبائع الحروف و الاعداد** / علوم غریبه/ عربی

al-xawāṣ wa-ṭ ṭabā'i'-il ḥurūf wa-l a'dād

در سطور پایان رساله که درباره بخور و عدم ضرورت آن در این گونه اعمال است، می‌گوید از سابور هندی روایت دارد. عبارت رساله چنین است: «اما التبخیر فی وقت الاعمال فان الاصل انه لاحاجة الی البخور و ما ارویه انا عن سابور الهندی فانه قاله و یستحب البخور اوقات الاعمال فاما اعمال الخیر فیستحب لها الفراغ الطیبه و ... اعمال الشر یستحب لها الفراغ المنتنه مثل الحنظل ... و اظفار الموتی و ماشا کل ذلك فافهم ترشد و الحمدلله رب العالمین. انتهی.»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۰/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... قال الله ... و علم ادم الاسماء کلها و کانت الاشارة الی الحروف

این رساله را با رساله ۶۹۰/۳ کتابخانه مجلس از نظر مسائل و مباحث همانندی بسیار دارد [الاعداد المتحابة]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۳۹-۴۲)، ۲۵و ۲۰سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۱۱]

● **خواص و طرز کاشت سیب زمینی** / متفرقه / فارسی

xavas va tarz-e kāšt-e sīb zamīnī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۸۵

آغاز: بسمله، کتابچه سیب زمینی که محض اطلاع اهالی ایران از؛ **انجام:** یا رب مطابق با محمد علی است اسم اعظم او رب است ایضا ... اسم الله است مطابق با اوست.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۳۴۸ق [رایانه]

● **الخواص و الفوائد** / طبیعیات / عربی

al-xawāṣ wa-l fawā'id

خواص و فوائد حجر است با عنوان‌های «و من خواصه».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۳۸

آغاز: اعلم یا اخی ان خواص الحجر یتصور فی العوالم الخمسة الموالید الثلثة و رابعها عالم الانسان؛ **انجام:** و یخلون به علی تلامذتهم و اولادهم و لایتکلمون علیه فی الکتب و السلام. تمت الخواص و الفوائد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۱۶۰پ-۱۸۴پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹-۴۲۴]

● **خواص و فوائد اسماء الله** / علوم غریبه / فارسی

xavas va favā'ed-e asmā'-ol lāh

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۶۹

آغاز: و محو ساخته آنرا بیاشامد قوت حافظ؛ **انجام:** برای صبر و سکون و وقار است

خط: شکسته نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **خواص و متن دعای قرشیا** / دعا / فارسی

xavas va matn-e do'ā-ye qorašīyā

دعاء قرشیا از دعاهایی است که سند معتبر ندارد و مشتمل بر کلمات منتر مانند است. در این بخش نسخه سی و یک خاصیت برای دعای قرشیا و پس از آن متن دعا را نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۷/۳-طباطبائی

آغاز: خاصیت اول هر که این دعا را بنویسد بر پوشت آهو بمشك و زعفران و با خود آرد بچشم همه کس عزیز باشد. آغاز دعا: بشیم ایل و احوم و حنون قرشیا و جلاء و ملاء دثوبا؛ **انجام:** سی و یکم ... در هر خانه که دعای قرشیا باشد مار و کژدم در آنخانه گزندی نرساند. انجام دعا: اقض حاجتی و صلی الله علی محمد و آله اجمعین ...

کا: محمد حسن طهرانی، بی‌تا؛ پس از دعا اندکی از کتاب تحفة الملوك نقل شده است (ص ۶۹-۷۱)؛ کاغذ: فرنگی سفید و شکری، جلد: تیماج کبود، ۷گ (۲۹-۳۵)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۱۳۷]

● **الخواص و المزایا (رسالة فی تحقیق)** / بلاغت / عربی

xawāṣ wa-l mazāyā (r. fī taḥqīq)

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری
ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)
آغاز: الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه. و بعد فهذه رسالة رتبناها فی الخواص و المزایا و بیان الفرق بینهما. فانه قد اشتبه علی الناظرین فی کتب البلاغة حتی زعم بعض من حسن الظن بشأنهم انهما مترادفان ...
انجام: و ان الاستعارة من فروعه و اما المنافات الظاهریة بین موجب هذا الدرج و مقتضی ذلک الاخراج فوجد اندفاعها مذکور فیما علقناه علی المفتاح من الحواشی و الله اعلم .
[کوپریلی، ج۲، ص ۲۱۳ و ۳۲۲؛ سلیمانیه، ج ۳، ص ۳۳۸؛ توپقاپو سرای، ج ۴، ص ۵۴۰؛ بروکلمان، ج۱۳-۱۴، ص ۴۳۴؛ قونیه، ش ۲۲۴/۷؛ قیصری راشد، ش ۶۷۴/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای،۳گ(۱۰۷-پ۱۰۹ر)،اندازه:۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱-۳۷۱]

← خواص و منافع ≻ نوادر الادوار لخزانة نور الانوار

● **خواص و منافع اسماء الله** / اسماء الله / فارسی
xavas va manāfe‘-e asmā’-ol lāh
امام تبریزی، احمد بن محمد بن عبدالملک
emām-e tabrīzī, ahmad ebn-e mohammad ebn-e ‘abd-ol-malek
ترجمه گرد آوردنده این مجموعه محمد شفیع.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۹-ف
نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۲]

● **خواص و منافع اشیاء = تذکره خواص اشیاء = رساله در منافع و خواص اشیاء** / طب / فارسی
xavas va manāfe‘-e ašyā’ = tazkere-ye xavas-e ašyā’ = r. dar manāfe‘ va xavas-e ašyā’
استاجلو، شاهقلی بن حمزه سلطان، ق۱۰ قمری
ostājlū, šāhqolī-ye-bn-e hamze soltān (- 16c)
رساله مختصری است در بیان معانی و خواص و منافع و طبیعت اشیا از نبات و حیوان و غیره که از کتاب‌های حکماء گزیده است. نگارنده همان کسی است که عماد الدین محمود «سته ضروریه» را برای او نگاشته است.
آغاز: بسمله حمدله اما بعد بدان که در علم حکمت کتب بسیار است و مطالعه آن استوار (کذا) و منافع آن بی شمار

انجام: و چشمش روشن و نورانی گرد و هر کثافتی که در آن چشم بوده باشد بیرون آید.
[دنا ۱۰۴۹/۴؛ نسخه‌های منزوی: ۴۱۸/۱؛ الذریعة: ۲۷۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۵/۳۸۴۷؛ پزشکی ایران ۱۵۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۶۷/۱
آغاز: طلا و نقره در آن حل کرده او را چندان لت زند که معجون شد؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ذیحجه ۱۰۹۵ق؛ محشی، رکابه‌دار، دعایی منقول از شیخ بهاء الدین عاملی به خط محمد حسین بن آقا محمد علی ناصر اصفهانی به سال ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۶۳گ (۱-۶۳)، ۱۰ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۱۸۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر کسی تخم کرفس را بجوشاند و بر اماس شکم بندد بدید (کذا) شود.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: زین العابدین خادم اصفهانی، رجب ۱۱۶۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۵۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۵۶۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۳/۴
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۵۰ پ- ۶۷پ) [مختصر ف: - ۳۳۸]

● **خواص و منافع انواع مداد و فایده ای درباره «سنون» (فصل در بیان)** / متفرقه / فارسی
xavas va manāfe‘-e anvā‘-e medād va fāyede-ī darbāre-ye «sanūn» (fasl dar bayān-e)

نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۰۵/۷
خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین محلاتی، تا: ۵ رجب ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ (۸۹پ-۱۱۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۱۶۰]

● **خواص و منافع بسم الله و سوره فاتحه** / علوم قرآن، اسطرلاب / فارسی
xavas va manāfe‘-e besm-el-lāh va sūre-ye fātehe

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۱۰
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسینی قاینی، تا: ۱۰۹۶ق [ف: ۵ - ۴۲۶]

← خواص و منافع چوب چینی و قهوه و چای خطائی ≻ چوب چینی

● **خواص هفت سنگ** / طبیعیات / فارسی

xavas-e haft sang

رساله کوتاهی است در خواص هفت سنگ سفید، سیاه، کبود، آسمان گون، زرد، سرخ و سبز که خواص عجیب آنها بستگی به رنگ آبی است که هنگام ساییدن از آن خارج می‌شود و در آغاز رساله چنین آمده: این سنگها را ارسطوی حکیم برگزیده و با جد و جهد حاصل نمی‌شود و هر کس خدای او را روزی کند به این سنگها دست می‌یابد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۲/۴

آغاز: در خواص هفت سنگ و صفت ایشان ارسطو حکیم که وزیر اسکندر رومی بود این هفت سنگ را برگزیده است و این سنگها به جد و جهد حاصل نمی‌آید؛ **انجام:** و اگر آب سبز بیرون آید دارنده این سنگ را بهیچ سلاح بر تن او کار نکند و نبرد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۵۴پ-۱۵۵ر)، ۳۳ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۵۳۳]

● **خواص هلیله** = **رسالة فی شرح خواص الاهلیلج** / طب / عربی

xavas-e halīle = r.-un fī š.-i xawāṣṣ-il ihlīlaj

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ʻalī (- 17c)

رساله مختصری است در خواص این گیاه که در هندوستان بسیار رواج دارد و مؤلف خواص آن را در هند یافته یا به تجربه حاصل کرده و کیفیت استفاده از آن، با نقل بعضی حکایات و مخصوصاً نظرات جوکیان هند درباره این نوع هلیله.

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی وفقنا بادراک خواص الاشیاء و الصلاة ... اما بعد فیقول الفقیر الی رحمة الله الغنی نظام الدین احمد الملقب بحکیم الجیلانی لما کان اجمل السعادات للانسان کسب العلوم و جمع الفنون

انجام: هذا ما کتبنا فی خواص الهلیلج و اخوانه علی ما عرفناخ بالتجربة و الله اعلم بحقایق الاشیاء و خواصها حق المعرفة و الحمد لله حق حمده و الصلاة علی رسوله محمد و آله اجمعین کتب العبد الاقل نظام الدین احمد عفی عنه

[دنا ۱۰۴۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴۳/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۸۷

آغاز و انجام: برابر

کا: نظام الدین احمد حکیم الملک، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۱۶) [ف: ۱۵ - ۱۷۱]

● **خواص هلیله** / طب / فارسی

xavas-e halīle

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ʻalī (- 17c)

محل تألیف: هندوستان

آغاز: سپاس و ستایش بیقیاس مر صانعی را که پیکر بدیع الاساس انسان را بزیور عقل بیاراست.

[دنا ۱۰۴۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴۳/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۳/۲

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی آراسته، ۵گ (۱۴-۱۸)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۵۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون غرض بیان بعضی خواص بود که به راقم حروف ظاهر شده همان اقتصار نمود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۷۶پ-۲۸۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۲۳۹]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۴۵

کا: علی بن احمد رشتی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: یزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ - ۱۸۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذکر تکریر که در مواضع بقلم آمده برای مبالغه و تأکید است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷گ (۴۶پ-۷۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۰۴]

● **الخواطر (رسالة فی)** / اخلاق / عربی

xawāṭir (r.-un fī-l)

ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ - ۵۹۷ قمری

ebn-e jawzī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ʻalī (1115 - 1201)

رساله مختصر اخلاقی است در ارائه راه‌های مقابله با خواطر و وساوس شیطانی که با الهام از «تلبیس ابلیس» خود تألیف کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۶۳

آغاز: بسمله. و لذا ذکر علمائنا ابواباً فی الخواطر و قد صنفنا کتاباً سمنیاه تبلیس ابلیس؛ **انجام:** فانها من العلوم المطیفة و الاسرار الشریفه فی هذا الباب و الله موفق بفضله و منه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۷۷]

● **الخواطر الشیطانیة** / اخلاق / عربی

al-xawāṭir-uš šayṭānīya

جرمی، قوام الدین بن فخرالدین

jarmī, qavām-od-dīn ebn-e faxr-od-dīn

در وساوس شیطانی و چگونگی راه پیدا کردن شیطان به افکار انسان، با ذکر آیات و احادیثی در آغاز رساله و نقل اقوال بعضی از عرفا و صوفیه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۰۴/۷

آغاز: اللهم سلطت علینا عدوا بصیرا بعیونا یرانا هو و قبیله من حیث لا نراهم، اللهم فایسه منا کما آیسته من رحمتک؛ **انجام:** فان الله تعالی قد أثنی علی الذین یسارعون فی الخیرات و هم لها سابقون، و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن سید حسن کربلائی، تا: ۸۸۸ق، جا: کشمیر خانقاه امیریه؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۹۰پ-۹۶پ) [ف: ۲۳ - ۲۵۱]

● **الخواطر و احکامها** / عرفان و تصوف / عربی

al-xawāṭir wa aḥkām-u-hā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۳/۲

بی‌کا، تا: با تاریخ ۶۶۲ق؛ ۲گ (۷۳ر-۷۴ر)، ۱۹ سطر [ف: ۷-۳۰۷]

● **خواطریه** / عرفان و تصوف / فارسی

xavāterīye

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʿalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

رساله‌ای است در دوری از شیطان و تقرب به خداوند با استشهاد به آیات و روایات، و سپس خواطر را به چهار دسته (خاطر ربانی، خاطر ملکی، خاطر نفسانی و خاطر شیطانی) تقسیم و در مورد آخر (خاطر شیطانی) مفصل به بحث پرداخته اند است.

[دنا ۱۰۴۹/۴؛ احوال میر سید علی همدانی ص ۲۰۲-۲۰۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۵/۳-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 16840؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۳۴

آغاز: قال الله تعالی الم اعهد إلیکم یا بنی آدم ان لا نعبد الشیطان انه لکم عدو مبین و ان اعبدونی هذا صراط مستقیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۵۸۱-۵۸۹) [عکسی ف: ۳ - ۲۰۳]

● **خوان اخوان** / فلسفه / فارسی

xān-e exvān

ناصر خسرو، ۳۹۴ - ۴۸۱ قمری

nāser xosrow (1005 - 1089)

در صد «صف»: ۱. سخن اندر راه پذیرفتن علم؛ ۱۰. سخن اندر عقل کلی؛ ۲۰. سخن اندر نفس؛ ۳۰. اندر آنکه نفس به ذات خویش مرکب است؛ ۴۰. سخن اندر عالم جسمانی؛ ۵۰. اندر آنکه نفس را فنا نیست؛ ۶۰. سخن اندر هستی‌ها؛ ۷۰. سخن اندر علت بقای عالم؛ ۱۰۰. سخن اندر عقل که او مبدع است و مبدع نیست.

آغاز: سپاس مر پدید آورنده چیز را نه از جبر پیش از مکان و زمان و آفریننده از آن چیز.

آغاز متن: ای خداوندان گوشهای شنوا داد شنوایی که شما را داده اند بدهید ...

چاپ: قاهره، دکتر یحیی الخشاب، ۱۳۵۹ق، ۲۶۰ص؛ تهران، به کوشش علی قویم، ۱۳۳۸ش، ۲۹۴ص.

[دنا ۱۰۴۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۴۱/۶]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۶/۴بخش۲

کا: محمد بن ابی طالب بن ابی القاسم حسینی، تا: چهارشنبه ۲۷ صفر ۶۷۴ق [ف: - ۶۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲-عکسی

نسخه اصل: ایاصوفیه شماره ۱۷۷۸؛ بی‌کا، تا: ۸۶۲ق[نشریه:۲-۲۷۳]

● **خوان پر نعمت** / گوناگون / فارسی

xān-e por-neʿmat

غزنی، زین بدر، ق۸ قمری

qazanī, zayn badr (- 14c)

آنچه را مؤلف از سخنان شاه شرف الدین احمد بن یحیی منیری شنیده بود در کتابی به نام «معدن المعانی» گردآورده و شنیده‌های خود را از ۱۵ شعبان ۷۴۹ق تا آخر شوال ۷۵۱ق در کتاب حاضر آورده است. بیشتر مباحث این کتاب اخلاقی و عرفانی و کلامی و بعضاً فقهی است که در طی مجالسی آمده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶۸

آغاز: الحمد لله حمد الشاکرین ... آنچه از لفظ گوهر نثار و نطق شکر بار مخدوم روز گار شرف الحق و الحقیقة و الدین متع الله المسلمین بطول بقائه

نسخه اصل:کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان ۶۵۶۹۱. جلد دوم کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ شوال ۱۲۶۲ق؛ در برگ پایانی مناجاتی از شرف الدین منیری آمده؛ ۲۱۵ص [عکسی ف: ۶ - ۸۸]

● **خوان خلیل = دیباجه خوان خلیل** / ادبیات / فارسی

xān-e xalīl = dībāje-ye xān-e xalīl

ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد، - ۱۰۲۶ ؟ قمری
zohūrī toršīzī, nūr-od-dīn mohammad (- 1617)
سومین دیباچه اوست، که روزگاری از کتاب‌های درسی هند بوده و دو دیباچه دیگر او به نام‌های «گلزار ابراهیم» و «نورس خیال» است. این دیباچه در ستایش عادلشاه دوم بیجابوری (۱۰۳۷ق) است به نثر و نظم شیوا. ظهوری در این دیباچه به ترتیب از ابراهیم عادلشاه ملك الكلام قمی، شاه خلیل الله، مولا فرخ حسین، مولانا حیدر ذهنی و خویشتن را ششمین شمرده است. در پایان خوان خلیل نیز از سهیم و انباز بودن خود با ملك قمی سخن گفته است. «چون قبل از این در پیرایش گلزار ابراهیم و اکنون در گستردن خوان خلیل سهیم و عدیل ملك الکلامی که بی نظیر و انباز است ... بنابراین مقدمه لازم آمد که از ذوق این نسبت در پوست نگنجم».
آغاز: ای از تو براهل تخت اکلیل سبیل ×× گر ذکر جمیل است و گر قدر جلیل / نطق از تو به مهمانی ارباب خرد ×× انداخته خوان از سخن خوان خلیل. شکر موهبت جلیل که حضرت ابراهیم خلیل یکی از پیشکاران خوان خلت اوست ...
انجام: و تمام عمر اگر کسی از اینها گوید، همیشه در ابتدا پوید. اولی اختتام نماید بدین بیت ختم گردید: تا در این مهمان سرا خوان خلیل آمد بیاد ×× میزبان خلق ابراهیم عادل شاه باد
چاپ: هند، کانپور، ۱۹۲۴ میلادی، سنگی، وزیری، ۳۰ص، (سه نثر ظهوری: صص۴۱-۸۰)؛ هند، کانپور، مطبع نظامی، ۱۲۷۵ قمری، سنگی، وزیری بزرگ، به سعی و اهتمام محمد عبدالرحمن بن حاجی محمد روشن خان، (سه نثر ظهوری صص۶۱-۹۲)

[نسخه‌های منزوی ۳۵۵۸/۵؛ ریحانة الادب ۷۲/۴؛ مشترك پاکستان ۶۹/۵-۷۳؛ الذریعة ۲۷۵/۷ و ۶۵۷/۹ و ۲۸۸/۸؛ دنا ۱۰۵۰/۴-۱۰۵۱ (۵۵ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- شرح خوان خلیل؛ سورتی، عبدالرزاق بن محمد اسحاق (-۱۳)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۳۳۳پ-۳۴۱پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۱/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رشید کارشتی، تا: ۱۰۵۷ق؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۱۹گ (۶۸پ-۸۶پ) [ف: ۳ - ۱۳۹]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۵۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** غیرت گلزار ابراهیم باد ×× زین دعاها بر اجابت منت بسیار باد
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۸گ (۱۸۲پ-۱۸۹ر)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۹ - ۴۰۲]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰/۲۳
بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۵گ (۱۳۹پ-۱۴۳پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۸]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۹۷ق، جا: بندر مبارکه؛ اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۸۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۹/۲۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدحکیم هندی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۸۸) [ف: ۳۸ - ۳۱۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۲۷-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوب،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۲۱۲-۲۲۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۲۱۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۵۲
آغاز: خرمن من سخن طراوت حمد بهار پیرایی است
بخشی از آغاز کتاب؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۳۸پ-۱۴۴ر) [ف: ۳۷ - ۵۲۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۶
خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۱۴۰پ-۱۴۷ر)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸ - ۱۰۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۲گ (۵۹ر-۷۰پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۶۰۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی درون زمینه مشکی، ۸ص (۱-۸)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** نور منم لبی حشك ... بر آب به طوفان ... خوان بیان من هم.
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (نیمی از برگ آخر کتاب پاره شده)؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۱۲پ-۱۱۷پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ دارای سرلوح مرصع زیبا،

دارای گل و بوته‌های مذهب، برگها مجدول مذهب، مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۷گ (۱۴پ–۴۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۵/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱ر–۱۴ر)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۲۵۹]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۱/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۶ سطر [ف: ۹ - ۶۷]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۱/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قرمز، ۷گ (۲۶پ–۳۲پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳/۱×۳۷/۷سم [ف: ۷ - ۲۲۵]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۱۷۵ر–۱۸۳ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۶]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ تحریر چلیپا؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه‌ای، ۱۱گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۳۶]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ظلال افضال و اقبال واجلال لایزال و الدعاء.

خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ کاغذ: آبی، جلد: چرمی روغنی، ۲۶ص (۱–۲۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷ - ۷۹۹]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه رنگارنگ نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۷ر–۱۳ر)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۳۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: ساغری سیاه، ۸گ (۱۲پ–۱۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۴۴]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۴۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۷ص (۱۱۰–۱۲۶حاشیه)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۱۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲ص (۱۲۰–۱۳۱حاشیه)، سطور چلیپایی (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۶]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، دستخط مرحوم میرزا محمد جعفر معروف به علامه فیضی در سال ۱۲۳۰ق همراه مهر «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ مهر: محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)؛ تملک: عبدالباقی بن صدرالدین محمد فیضی، محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی در سال ۱۳۲۷ش؛ کاغذ: فرنگی، ۲۲گ (۱–۲۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۹سم [ف: ۳۴ - ۹۳]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۹۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: مقوای چینی، ۳۷ص (۳۴–۷۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۱۸]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۲۴۶۵/۷

بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج روغنی، ۲۴ص (۶۰–۸۳)،۲۹سطر(۹/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۲سم [ف: ۹–۱۲۱۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۵۳

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۹۳پ–۱۹۸پ) [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۹]

۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق، جا: بندر سورت؛ ۹گ (۱۰۲ر–۱۱۰ر) [ف: ۲ - ۱۰۵]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۸/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۱۹۲–۲۱۷)، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۳ - ۳۰۹۹]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۳۳–ف و ۱۳۳۸/۳۳–ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۴]

۳۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۱]

۳۲. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲–۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا سنگ عشق عربده ساز اوست.

بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ جلد: مقوایی با روکش پلاستیکی قهوه‌ای، ۱۵۶ص، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: - ۱۴۸]

۳۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۲۵-عکسی

نسخه اصل: ملک، ش ۴۳۴۱/۳۲ [با عنوان سه نثر ظهوری که شامل هر سه دیباجه است]؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ سه بار در مجموعه آورده شده است (گ۱۳۷پ-۱۴۵پ و ۱۴۶پ-۱۵۳پ و ۱۵۳پ-۱۵۹پ) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۱]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۷۵/۶

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۷۴۱۹؛ خط: نستعلیق هندی، کا: منکت رای سهارنپوری، تا: ۷ ذیحجه ۶۳۹ ق؛ محشی، مجدول؛ ۴۷ص (۳۶۳-۴۰۹) [عکسی ف: ۶ - ۱۰۱]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۸/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: غلام حسین، تا: ۱۲۵۷ق [سنا: ف: ۲ - ۵۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۵/۳

همان نسخه بالا خط [نشریه: ۷-۲۵۱]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۳۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۴۸ص (۴۸-۹۵)،۱۱سطر،اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰-۱۴۹۵]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۷/۴

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۲۴ربیع الاول۱۲۸۱ق؛ محشی؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۰، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۷ - ۳۰]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۱/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام عمر اگر کسی از اینها گوید همیشه در ابتدا پوید اولی اختتام من نهایه

خط: نستعلیق، کا: محمد مسیح بن اسماعیل فسوی شیرازی، تا: قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲؛ دو مقامه کوتاه از مقامات حریری و مطالب گوناگون دیگر در پایان نسخه؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۲۱-۱۲۴)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۴۵۴]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۶]

۴۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۱۶]

۴۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۹]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۷۴/۲-۲۲/۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** به من ده که از صدمه گیر و دار ×× نهم باج بر گردن روزگار / سرت گردم ای ساقی سرگران ×× بتابان زمی کوره امتحان

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ادامه این رساله بخشی از ساقی نامه ظهوری در ۵ برگ تحریر شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۷۹]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۳۹/۳-ف

نسخه اصل: سنا ۶۸۳؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۸۵]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۰، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۷ - ۳۰]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هوا پرستی عیبست و اینجا هنر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۱۹ص (۱۱۸-۱۳۶)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف:۵-۷۴]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه مشن آلبالویی، ۶گ (۱۸ر-۲۳پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۱۹۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: الوان، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۵۹]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۱/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری مشکی مذهب، ۸گ (۱پ-۸ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۶۳]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵/۳۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۳ر-۶۶پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۷۹]

۵۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با روی پارچه‌ای، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۳۷۴]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم به آهنگ ثنایش نغمه قانون دهر ×× هم به وفق مدعایش رسم و قانون زمان ×× زین دعاها بر اجابت منت بسیار باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۱۷گ (۱پ-۱۷ر)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۴۲۳]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۶۵/۴

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:تیماج آبی،۱۲ص(۲۶-۳۷)،۲۷ سطر (۱۲×۲۵) [ف: ۱۷ - ۱۴۱]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرد، ۱۰ص (۷۱–۸۰)، ابعاد متن: ۱۸×۲۰، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲–۲۸۴]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۸/۱۱

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آبی، ۳۵ص (۳۳۴–۳۶۸)، ۱۴ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۴ – ۳۵۶۵]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۰/۳

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۱۵ – ۴۰۹۵]

● خوان خلیل ؟ = منشآت / نامه‌نگاری / فارسی

xān-e xalīl = monša'āt

از چندتن: از ظهوری ترشیزی، یکی از سه دیباچه او که آغاز آن افتاده، گویا «خوان خلیل» باشد؛ نامه به یکی از اکابر به نظم و نثر و نامه او به خواجه حسین ثنائی؛ رقعه آصف خان به حکیم ابوالفتح و پاسخ آن؛ نامه خان خانان به آصف خان و پاسخ آن؛ دیگری از همین خان خانان به عرفی در هنگام بیماری و پاسخ از عرفی؛ نامه حکیم ابوالفتح به میرزا عزیز؛ نامه شاه سلیم به نواب همایون اعلی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ شعرها در چهارستون؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷–۸۵]

● خوان نعمت / ادبیات / فارسی

xān-e ne'mat

عالی شیرازی، محمد، – ۱۱۲۱ قمری

'ālī šīrāzī, mohammad (- 1710)

تاریخ تألیف: ۱۱۰۴ق

مجموعه نظم و نثر. این رساله در دستور پخت انواع غذاهایی است که از آشپزخانه مخصوص امیر عظام نواب «قاسم علیخان بهادر قیام جنگ» انتخاب شده و مشتمل بر پخت خوراکی‌هایی چون یخنی پلاو، پلاو ساده، کهچری بریان، قورمه ساده، پختن سالن، کباب خطایی، کباب پرسنده، کباب ساده، کباب مرغ و هر پرنده، کباب ماهی بر سیخ، لوز بادام، اچار لیمون، نسخه چٹنی، باقرخانی و ... است. این رساله به حکیم حامد علی نیز منسوب است. رساله حاضر غیر از رساله دیگر نعمت خان موسوم به «الوان نعمت» است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۲۹

آغاز: بسمله. بر ذایقه گیران طعام پر لذت و نمک چشان مانده خوان نعمت مبرهن و هویدا باد که این ترکیب چند اقسام در صنعت پختن طعام از مطبخ؛ **انجام:** و پاچه گوسفند شیار سازد و بکار برد فقط تمام شد نسخه عنوان نعمت

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه حاضر مذیل است به ۳ صفحه نسخه‌های عجیبه متفرقه از مجربات منشی عبدالعلی صاحب؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۵۱۴]

۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶۹/۲

آغاز: بسمله. عیار افزای سخن اکسیریست که چون بر فلزات معدن لفظ طرح شود زر خالص از سبیکه غیرت رنگ باخته بر آیدد؛ **انجام:** و خطایی که از جانب پادشاه جهان عطا آمد نعمت خان است از لطایف غیبی تاریخ خطاب چنین یافتم شکر نعمت واجب واجب. (۱۱۰۴)

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۱۵گ (۶۲پ–۷۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۵۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹۰/۱

آغاز: بسمله. عیار افزای سخن اکسیریست که چون بر فلزات معدن لفظ طرح شود زر خالص از سبیکه غیرت رنگ باخته بر آیدد؛ **انجام:** و خطایی که از جانب پادشاه جهان عطا آمد نعمت خان است از لطایف غیبی تاریخ خطاب چنین یافتم شکر نعمت واجب واجب. (۱۱۰۴)

نسخه ما دیباچه مجموعه نظم و نثر یا خوان نعمت نعمت خان محمد عالی است که در ۱۱۰۴ ساخته شده و در آن از او ستایش شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت تاریخ شکست یافتن سرباز مراغه در جمادی الثانی ۱۲۲۵ و شعری مورخ ۱۲۶۶؛ مهر: احمد بن حسین حسینی مورخ ۱۰۳۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ (۱–۲۲)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۳ – ۳۲۵۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۴۵

آغاز: عیار قزی سخن اکسیریست که چون بر فلزات معدن لفظ؛ **انجام:** و خطابی که از جناب پادشاه جهان عطا آمد نعمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش سیاه، ۱۰گ (۳۲پ–۴۱ر)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳/۶×۲۰سم [رایانه]

● خوان نعمت / متفرقه / فارسی

xān-e ne'mat

صاحب، غلامحسین

sāheb, qolām-hoseyn

نسخه اقسام طعامات از نواب غلامحسین خان صاحب، در چند قسم، خوان نعمت دیگران.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۶۱–ف و ۱۳۳۸/۶۱–ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: ۱۲

جمادی الثانی ۱۱۹۷ق، جا: مرشدآباد؛ [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۸]

● **خوان یغما = اسرار الصلاة** / فلسفه احکام،عرفان و تصوف / فارسی

xān-e yaqmā = asrār-os salāt

کرمانی، محمد رحیم بن محمد کریم، ۱۲۴۸ - ۱۳۰۷ قمری

kermānī, mohammad rahīm ebn-e mohammad karīm (1833 - 1890)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۸ق

میرزا ابو الحسن یغما از پدر مؤلف در خواست کرد که حقایق بندگی و نماز دقایق عبودیت و نیاز را برایش بنگارد و به‌مناسبت تخلص وی آن را به نامی که گفته شد بنامد، ولی چون فرصت این کار را نداشت به فرزندش دستور داد که این کتاب را تألیف کند. این کتاب درباره اسرار عرفانی نماز با عناوین «مائده، مائده» و استفاده از آیات و احادیث بحث شده و افعال آن را به روش صوفیان تفسیر می‌کند. (احمد اشکوری)

آغاز: یگانه خداوند بی مانندی را بنده ایم ... بسمله بدانکه بنص کتاب و سنت و برهان عقل و حکمت نخستین جلوه که خداوند فرمود حقیقت نور محمد و آل محمد صلواة الله علیهم بود و چون آن نور ساطع الظهور آیت یگانگی پروردگار و جلوه احدیت کردگار است لهذا در ابتدای صدور و ظهور نوری بود یگانه

انجام: و سلام از تسلیم است و رحمت و فیض خداوند و عطای الهی است چنانکه گذشت و برکت زیادی و فزایش در جان و مال و قدر و مقام و ملك و احتشام است و چون سخن بایجا رسید سفری پیش آمد و مجال تفصیل نیافت لهذا اواخر این رساله در نهایت اجمال است و بهمین جا ختم شد والسلام علی من اتبع الهدی

[فهرستواره منزوی ۸۸/۹ (۱ نسخه با عنوان «اسرار الصلات») و در ۶۷/۷ (۲ نسخه با عنوان «اسرار الصلاة» و با همین سرآغاز و ناشناس)، ۳۴۱/۷ به نام محمد رحیم شریف خاکسار ؛ دنا ۱۰۵۱/۴-۱۰۵۲ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید حسین حسنی اصفهانی، تا: ۱۲۹۲ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی سفید و شکری، جلد: میشن ارغوانی، ۱۸۱ص (۱-۱۸۱)، ۱۱ سطر [ف: ۹ - ۲۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۲

آغاز: بدان که بنص کتاب و سنت و برهان عقل و حکمت نخستین جلوه ای که خدا فرموده حقیقت نور محمد و آل محمد صلوات الله علیهم بود؛ **انجام:** برابر

در فهرست با عنوان «اسرار الصلاة» و از حاج کریم خان دانسته؛ خط: نستعلیق، کا: سید عبدالحسین، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۹۲ق؛ ۵۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۳۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۹۷/۲

آغاز: صورت و حرکات و سکنات و گفتار و کردار آرند منتهی در این هیئت و متصور در این صورت؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن علی اکبر خوئی، تا: ۱۲۹۳ق، جا: کربلا خانه مرحوم سید (ظاهراً مراد سید کاظم رشتی باشد)؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۵۴گ (۴۸ر-۱۰۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۹۷]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۸۷/۲-۱۸/۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

در فهرست کتاب به محمد کریم بن ابراهیم کرمانی نسبت داده شده؛ کا: محمد علی بن حاج محمد شریف، تا: دوشنبه ۲۷ محرم ۱۲۹۴ق، جا: عتبات عالیات؛ جلد: پارچه قرمز، ۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۶]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «عرفان» و از خواجوی اصفهانی دانسته که احتمالاً کاتب است نه مؤلف؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: عبدالحسین بن مرحوم مغفور میرزا محمد حسن خواجوی اصفهانی مدعو به کتاب فروش، تا: چهارشنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۹۵ق؛ ۱۳۲ص، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۸۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۱

آغاز: صورت و حرکات و سکنات و گفتار و کردار آرند منتهی در این هیئت و متصور در این صورت؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ رمضان ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۶ - ۹۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۹۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن حسینعلی، تا: ۲۹ صفر ۱۲۹۷ق؛ توسط کاتب مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۳۷پ-۹۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۵۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۰/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه اغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جواد بن آقا رضا گلپایگانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۹گ (۱۱۴ر-۱۴۲ر)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۶۳۱]

۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۲۴

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تغییر یافت. در فهرست به کوثر همدانی نسبت داده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ محشی از محمد جواد دانش اصفهانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ]

۱۰. گلپایگان؛ مسجد جامع گلپایگان؛ شماره نسخه:۲۴/۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست کتاب به محمد کریم بن ابراهیم کرمانی نسبت داده شده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد علی گلپایگانی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۰۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۶۲ر–۱۳۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: ۲۰۴]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی ای؛ ۱۶ و ۱۷ سطر (۹/۲×۱۲)، اندازه: ۱۱/۲×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۲]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۱۰]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۴۷/۱-۱۸/۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید عبدالحسین، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۷۸۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۲]

● **خوبان نامه** / متفرقه / ترکی

xūbān-nāme

فاضل اندرونی بن طاهر پاشا، - ۱۲۲۵

fāzel andarūnī ebn-e tāher pāšā (- 1225)

با این عنوان‌ها: صفت ادعیه شاه جهان (سلطان سلیم)؛ در بیان سبب منظومه؛ ذکر فرماندهان جانان؛ در بیان کهه روی زمین؛ در بیان درج هفت اقلیم؛ ذکر صفت ناحیه هندوستان؛ ذکر خوبان نواحی عجم ؛ ذکر خوبان نواحی عراق؛ ذکر محبوبی ام دنیا؛ تعریف غلامان سیاه؛ خوبان نواحی حبش؛ خوبان یمن؛ خوبان بلاد مغرب؛ خوبان جزایر تونس؛ نواحی حجاز؛ نواحی دمشق؛ بلاد شهبا؛ خوبان بلاد اناطولی؛ صفت بحر سفید؛ صفت ملت روم؛ صفت قوم یهود؛ صفت جنگانه؛ خوبان بلاد روم ایلی؛ صفت ارنئود؛ گرجیان ؛ خوبان گروه چرکس؛ بشناق؛ تاتار؛ خاتمه در ستایش جناب عالی ؛ حالت زن فلمنگ؛ زن دنیای جدید؛ صد غائله امر نکاح؛ قصه حمام نسا؛ حمله اهل محله و امام؛ در بیان ضرر فرط جماع؛ صد و فزلکه (؟) منظومه.

[دنا ۱۰۵۲/۴؛ قرطای ۹۹۹/۱۰-۲۶۰۱؛ فهرست ترکی بلوشه؛ فلوگل ۴۲۳/۱ و ۴۲۴؛ رسی ۵۰ واتیکان]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۴/۳

آغاز: منت اول خالق حکمت کاره ×× زن دنیا ایدن مسکاره / بس که بوفاضل مستانه عشق ×× رند و ساغر کس میخانه عشق. آغاز: خوبان نامه فاضل: حمدا و مولای عظیم الشانه ×× حسن و جانسوزی ویرن انسانه

خط: تعلیق عثمانی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، ۱۷ سطر [ف: ۹ - ۲۹۱]

● **خوبی نامه** / ادیان و مذاهب / فارسی

xūbī-nāme

خوبی تمامی دین زردشت دستور از خدا بار و موبدان ایرانی.

چاپ: سنگی، بمبئی، ۱۲۶۷

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۴/۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی [سنا: ف: ۲ - ۳۰۱]

← خودآموز خوشنویسی ⟵ مرقع

● **خودآموز زبان فرانسه** / زبان فرانسه / فارسی

xod-āmūz-e zabān-e farānse

لغات فرانسوی را همراه تلفظ آن آورده و ذیل بعضی کلمات معنای ترکی آن را نوشته است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۵۶

آغاز: آدم ... دهن ... دندان ... لب؛ **انجام:** حروف لاتین

بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۰ق، مجدول؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۶۸گ، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۵۹]

● **خودآموز کردی به فارسی و عربی** / لغت / عربی، فارسی، کردی

xod-āmūz-e kordī be fārsī va ʻarabī

این فرهنگ که به صورت خودآموز در سه ستون تنظیم شده، در ستون اول لغات کردی به صورت نامنظم، در ستون دوم معانی فارسی و در ستون سوم معانی عربی واژه‌ها ذکر شده است. در آغاز کتاب مقدمه کوتاهی ذکر شده که در ضمن آن محمد رضا پهلوی مدح شده است و هم چنین مؤلف متذکر شده که این کتاب توسط انتشارات سیدیانی در مهاباد به چاپ خواهد رسید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۳۰

آغاز: سه ره تا – نه ته وه ی آده می‌زاده، که له سه ر ئه م زه ویه پان ... به نام خووا بنام خدا بسم الله ده من ئه که م به مه شروع

می‌کنم باین ابتدیء بهذا الکتاب خووا - خودا- خودی خدا یزدان الله پیغه م به ر- پیغامبر رسول - نبی؛ **انجام:** عربانه چی درشکه چی حوذی که شتی و ان ناخدا ربان.

بی‌کا، بی‌تا؛ کلمات کردی و عربی به نسخ و کلمات فارسی به نستعلیق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی سبز، ۵۰گ، ۱۱ سطر سه ستونی، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۴۱]

← خودآموز کفایه ⟵ شرح کفایة الاصول

● **خود آموز کفایة الاصول = شرح کفایة الاصول** / اصول فقه / فارسی

xod āmūz-e kefāyat-ol osūl = š.e kefāyat-ol osūl

قزوینی، نعیم، ق۱۴ قمری

qazvīnī, na'īm (- 20c)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹ق)

شرح فارسی متوسطی است بر «کفایة الأصول» آخوند خراسانی از آغاز تا بخشی از مقصر چهارم، از مباحث الفاظ.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۸/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون متعارف است که در اول هر علمی موضوع و حد و فایده آن علم بیان میشود که استات زیادتی بصیرت برای متعلم باشد،لهذا خواست؛ **انجام:** بخلاف الکلیة و الجزئیة فأنهما و إن کانتا من حالات المعنی إلا أنهما لا یفهمان من اللفظ کما لا یحفی.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم خرمدره‌ای، تا: قرن ۱۴؛ به خط شاگرد مؤلف بر اساس یکی از حواشی در حدود سال ۱۳۶۴ قمری نگارش یافته است؛ کاغذ: فرنگی خط دار، ۹۸گ (۱-۹۸)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۳۶ - ۱۱۵]

← خود شناسی ⟵ حواس

● **خودشناسی** / کلام و اعتقادات- فارسی

xod-šenāsī

جزائری، کاظم

jazā'erī, kāzem

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۴

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** کند در حق درویشان دعائی

از سید کاظم جزائری؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۸ق، جا: تهران [الفبائی: ۲۴۲]

● **خوراکیهای ایرانی = آشپزی** / آشپزی / فارسی

xorākī-hā-ye īrānī = āšpazī

نادر میرزا قاجار، ۱۲۴۲ - ۱۳۰۵ ؟ قمری

nāder mīrzā qājār (1827 - 1888)

کتابی است در دستور پخت غذاهای ایرانی که در نگارش آن خود را ملزم کرده تا از واژگان عربی جز در محل ضرورت (مثلا نام غذاها یا نقل اقوال و احادیث عربی) استفاده نکند. ولی نثر کتاب با وجود سره‌نویسی، متکلف نیست و تقلیدی نسبتاً موفق از نثر بیهقی و صاحب قابوس‌نامه است. از کسانی که این کتاب را دیده‌اند یکی اعتماد السلطنه است در «المآثر و الآثار» که آن را شاهد فضل و کمال نادر میرزا دانسته و نوشته است: «... کتابی است که در انواع اطعمه و الوان اغذیه ایرانی و کیفیت طبخ و ترکیب و ترتیب هر یک از آش‌ها و خورشها و هر گونه پختنی‌های مردم این مملکت از اهالی حضاره و ایلات رحاله فراهم نموده و به فارسی خالص برنگاشته و زمینه مطلب را از روی فرزانگی «رومانی» قرار داده ...». همچنین مرحوم بامداد در رجال خود این اثر را «کتابی به فارسی سره در آشپزی و انواع و اقسام غذاها» معرفی کرده است. نادر میرزا در نثر جزو نویسندگانی است که بر خلاف جریان نثرنویسی عربی‌گرای دوره قاجار حرکت کرده و به تقلید از تاریخ بیهقی (تاریخ و جغرافیای تبریز خود را به سبک بیهقی نوشته) و قابوس‌نامه آثارش را نگاشته است. کتاب آشپزی نادر میرزا نامی ندارد و عنوان «خوراک‌های ایرانی» را استاد عبدالحسین حائری برای کتاب ساخته است. از این اثر آقا بزرگ در الذریعة به عنوان «رومان فارسی» و ایرج افشار در مقدمه آشپزی صفوی به عنوان «کارنامه» (بر اساس جمله مؤلف که گفته: «نیک آمد که کارنامه تازه نویسم ×× بدان گونه که کس ننوشته باشد») یاد کرده است. (جواد بشری)

در دیباچه می‌افزاید: شبی «بانوی» من گفت بیا تا چامه گوییم که شب دراز است. گفتم نخست تو گو، گفتم چه نویسم که کار، کار زنان است. تو گوی و این دست من ترا نگارنده باشم. بانو همی گفت و من همی نوشتم تا این نامه به انجام آمد. بدین‌گونه کتاب را با سربندهای «بانو گفت»، «خاتون گفت» و «کدبانو گفت» و «خداوند خانه گفت» نگارش خود را پی می‌گیرد. با سربندهای در خور در «بخش»ها: داروی خورش‌ها که تازیان توابل گویند؛ بخش نخست سخن‌های دیگر گویم: هر چه را خدای آفرید به ناچار خوردن باید که پرموده‌اند زیستن با سه چیز است (خورش، پوشش و سیوزش) دستور خوردن، بخش نخست در گونه آش‌های ... آش آلوچه، آش ماش، آش بلغور، آش رشته، آش ماهیچه، آش شیر ...؛ بخش دوم در شناختن بالاها و دیگر چیزها [که] پزند: کته چلو / ترچلو، ماکیان پلو، کباب پلو، پلو بره ...؛ بخش سوم در گونه خورش ها: فسنجان، آبدار فسنجان، سبزی قورمه، طاس کباب ... گفتار دیگر در

مسمن‌ها، مسمن جوجه، مسمن مرغ ...؛ بخش چهارم از گونه بریان‌ها، کباب‌ها از ماهی و دیگر پرندگان، بریان ساج ماهی، بریان مولاوریج (که یک گونه خوراک ماهی مازندرانی است) ... گفتار در بریان‌های پرندگان، دل و قلوه، کوبیده‌ها، کوفته نخود، کوکوی سبزی، کوکوی ترشی، کوکوی ماهی، کوکوی اشبل ... گفتار در یاد کردن خورش‌ها که در خوان برای مزیدن پلوها و خورش نهند که برخی به تنهایی خورش نان است و یا خورش هردوان. آب گوشت‌ها، آب گوشت سیب، پاچه که به پارسی کیپا گویند، آب گوشت بادنگان، آبگوشت کشک. ضمن هر یک از سربندهای پیشگفته، با نقل «بانو، خاتون ... گفت» خوراک تعریف می‌شود، و جابجا با گواهی از سروده‌های دیگر از متقدمان، نظر پزشکان را نیز یاد می‌کند. و چه بسیار واژه فارسی به کار برده است (هردوان، هردو) (احمد منزوی)

آغاز: بسمله ستودن مر ایزدی را که نتوانم گفت او کیست و کجاست ... همی گوید بنده خاکسار ... نادر پور بدیع الزمان قاجار صاحب اختیار سالی چنان افتاد که به آذرابادگان بروستا ها در تابستان بسر میبردم ... مرا خوی بود بنگاه کردن در نامهای تازی و پارسی و آن فراهم نبود زیرا که یکتنه به لشگرگاه آمده بودم که شهنشاه زاده جانشین تاجدار به او جان پرده سرای زده سپس نبشته آمداز تبریز که بچگان نالانند ... شبی بانوی من گفت بیا تا چامه گوییم که شب دراز است و افسون خواب جامه است گفتم نخست تو گوی و من نیز داستانی آرم و دیگر شب گویم سرود که خورشهای ایران چند گونه است گفتم چه دانم خوردنی و پختنی زنان سازند ... بانو همی گفت و من همی نوشتم شبها تا این نامه به پایان آمد بس نیکو و نغز و مرا این درست است که چنونامه تا کنون ننوشته اند ...

چاپ: خوراک های ایرانی، نگارش: نادر پور بدیع الزمان قاجار ملقب به صاحب اختیار، پژوهش: احمد مجاهد، دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.

[سرگذشت او در مجله ادبیات تبریز ۱۱/۴۰۹ -۴۲۰؛ دنا ۱۰۵۲/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۴۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام**: و او را بنزد ایزد بیهمتا دستگاهی و جاهی است که هر چه خواهد دهد. چون این گفتار بشنودم نخست خدای را نماز کردم و سپاس گفتم و به تیره خاک غلطیدم و کدبانو را بستودم بپاک دامنی و پاکیزه روئی و او را زندگانی بس وراء [مشکوک (؟)] خواستم از خداوند فریشته گر فریشته ور، و روی بماه که [کذا] کردم و زمین بوسیدم که فرمان ایزد چنین است و خامه از دست بیفکندم و لب فرو بستم چه از خوردنی باتمام رسید.

خط: نسخ (با عناصری از ثلث)، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ رکابه‌دار، مصحح؛ در حاشیه برگ ۱۴۴ر یادداشت بسیار مهمی است که آن را فرزند مؤلف بدین شرح نگاشته: «شب بیست و یکم شهر صفر المظفر مطابق ۱۳۱۰ هجری از دهشت مرض وبا از شهر تبریز گریخته در قریه ... [مانند «ترنج» ولی بدون نقطه] آباد که ملک پسر عم اکرم نواب علیقلی میرزاست در چادر با اهل عیال نشسته بخواندن این کتاب مشغول بودم. خداوند عالم بر باب بزرگوارم رحمت کند که هر چه پختنی می‌خواهم از این روی یاد گرفته می‌پزم»، روی برگ نخست قسمتی هست با عنوان «نسب المؤلف» که دکتر مجاهد در آغاز خوراک های ایرانی آن را نقل و ترجمه کرده، فهرست بخش‌ها نیز روی همین برگ نوشته شده؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ (۱۱۸پ-۱۹۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۵سم [ف: ۲۷/۱-۲۶۹]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام**: این خورش توان کرد. مگر آنکه این دو مرغ بهتر است. پس و شم و پلو ... ؟

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت گویا از «فخرالدین نصیری» که حواشی به خط مصنف است؛ مهر: «فخرالدین نصیری»؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا تیماج مشکی پوشانده، ۲۲۹گ، ۱۲ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام**: این خورش توان پخت مگر اینکه این دو مرغ بهتر است.

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، تا اوائل قرن ۱۴؛ محشی گویا از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۲۷۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۷۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۸سم [رایانه]

● خوردن چوب چینی / طب / فارسی

xordan-e čūb-e čīnī

از رساله‌ای در پزشکی فارسی که در آن عنوان دستورالعمل خوردن چوب چینی هست.

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره۴/

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۲۷۸ رو پ) [نشریه: ۷ - ۵۵۱]

● خورشید امامت و ولایت / حدیث / فارسی

xoršīd-e emāmat va velāyat

کامران، مهدی

kāmrān, mahdī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳۷

آغاز: قسمت اول بحثی کوتاهع در اثبات وجود مقدس امام عصر (عج)؛ **انجام:** انت کریم یا صاحب الامر طردم مفرما چون بی پناهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۹۷ق [رایانه]

● **خورشید خاور** / شعر، داستان / فارسی

xoršīd-e xāvar

منظومه مفصلی است در داستان دختر پادشاه که خورشید خاور نام داشت و شکار رفتن و عاشق شدنش به بهروز شاهزاده خاقان چین.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۶۹/۱-۲۷/۲۳۹

آغاز: بسمله یا اله حمد ذات جهان آفرین ×× بو اچون تعریف شای خاور زمین / شنفتم نسر نیز دانای هنرور×× پری شاهی بی نهنگ ناور؛ **انجام:** واتش به خاقان شهنشاه چین ×× صاحب تاج و تخت دار نگین / هور گندم نه فیل نجم کمند ×× کیشام او خاک سیا ارجمند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا سفید، ۳۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۷۸۱]

● **خورشید خاور** / شعر، داستان / فارسی

xoršīd-e xāvar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۹

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← خورشید نامه ⟵ بوستان خیال

● **خورشید و پروانه** / شعر، داستان / فارسی

xoršīd va parvāne

داستانی است منظوم مورخ **۱۲۵۴** از سالم که نامش در میانه (ص۳۳) و پایان هست و کسان این داستان شمع است و پروانه و بهرامشاه و ماه و خورشید و شهزاده و کنیزک و خواجه و خاقان چین و وزیرش و شاه فیروز.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۴

آغاز: بسمله: حمد پاک ازدلی چو آینه صاف ×× بخداوند منبع الالطاف / حمد شایسته آنچه می‌شاید ×× شکر نعمت چنانکه می‌باید؛ **انجام:** هان زهجرت نمود گذار ×× یکهزار و دویست و پنجه و چار/ بود در عهد خسرو عادل ×× خسرو ابر دست دریا دل ... تاج بخش شهان محمد شاه ×× نور بخش جهان و ظل الله / سالم این نامه را گرفته بکف ×× ختم کردش بنام شه ز شرف / تا که در دهر سالها ماند ×× آفرین گوید آنکه بر خواند / نطق بستیم و خامه بشکستیم ×× لب ز گفت و شنود بر بستیم. بعون الله تعالی تمام شد در سنه ۱۲۵۴
خط: نستعلیق، کا: ناظم، تا: ۱۲۵۴ق؛ پنج مجلس تصویر در هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه ترمه، ۱۱۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۳]

● **خورشید و مهپاره** = **گل رعنا** = **سعید و حکیم** / شعر / فارسی

xoršīd va mahpāre = gol-e ra‘nā = sa‘īd va hakīm

حکیم قمی، سعید بن محمد باقر، ق۱۱ قمری

hakīm-e qomī, sa‘īd ebn-e mohammad bāqer (- 17c)

به دستور: شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۸ق)
تاریخ تألیف: ۱۰۵۲ق

مثنوی بزمی و عرفانی است از شاعری که خود را قمی و «حکیم» تخلص نموده و دارای حدود ۳۶۸۰ بیت است. سراینده مثنوی گویا «میرزا محمد سعید بن حکیم محمد باقر قمی» طبیب و فیلسوف که با برادرش «محمد حسینی» پزشک شاه عباس دوم بوده‌اند و تا سال ۱۰۸۳ق در قید حیات بوده و در قم در گذشته‌اند، در فهرست کتابخانه مجلس (۳۸۶/۳) سراینده میر محمد محسن طبیب دانسته شده که بر خلاف نظر صاحب الذریعة است. چنین است عنوان‌های آن: کتاب خورشید و مه پاره؛ با معشوق حقیقی عشق بازی کردن؛ در مقام خطاب ایستادگی کردن؛ در شبستان حضور با شمع هویت پروانگی کردن گلدسته نعمت چمن پیرای بهارستان آفرینش بستن؛ سلم بیان برافراشتن و قدم بر ذروه معراج سخن گذاشتن در شبستان حضور هویت پروانگی کردن؛ در منقبت ساقی کوثر جرعه توفیق نوشیدن؛ با ساقی کوثر درد دل کردن؛ در مدح صاحب قران ثانی علم کیانی بر افراشتن تیغ جرئت از نیام آوردن و تعریف شمیشر صاحب قرآن ثانی کردن؛ تیر مراد بر هدف مقصود زدن و تعریف اندازی کردن؛ از سهام حوادث سپرداری خویش کردن؛ گوی سخن در میدان افکندن؛ بر آستان قرب استادن و زبان به دعای شاه گشادن؛ تعریف نظم این فسانه رنگین و سبب عقد این جواهر بستن؛ آغاز این فسانه شور انگیز و زبانه آتش بیز؛ بی‌طاقت شدن گلسرخ در عشق شهریار و نامه نوشتن؛ عاشق شدن شهریار به گلرخ و خواسته‌گاری کردن او را و طلوع خورشید؛ سواد این ارقام عنبرین فام را که شب امید عاشقان بی آرام است و حکایت مهپاره روشنی دادن؛ بزبان عشق مهپاره هنگامه سخن را گرم کردن؛ غزل گفتن مهپاره؛ بی‌طاقت شدن مهپاره از عشق خورشید و پرده از آتش دل بر افکندن؛ غزل گفتن مه پاره؛ عاشق شدن خورشید پیش مهپاره؛ خار خار بی طاقتی در پیراهن طاقت خورشید افتادن و اظهار ناشکیبی کردن؛ غزل گفتن خورشید؛ آگاه شدن پدر از حال خورشید و نصیحت کردن؛ بیمار شدن خورشید از هجران و عجز طبیبان از

معالجه آن و طرح عمارت افکندن؛ شعله فشانی زبانه نال و گرم کردن هنگامه وصال؛ پیوستن خورشید بمه پاره مرتبه دیگر و گسستن عقد این گوهر؛ غزل خواندن خورشید؛ افتادن خورشید در زوال؛ بر تخت نشستن مه پاره بجای پدر و دربند کردن مرزبان را؛ افتاده مه پاره از اوج کمال به حضیض وصال؛ سردادن مرزبان صبا را بدریا و رسیدن او به خورشید؛ خلاصی یافتن خورشید از جزیره زنگیان به معاونت سعد فرزند خوانده اشمر زنگی و افتادن بجزیره دیگر که دلشاد دختر پادشاه کابل در آنجا بود؛ عاشق شدن سعد بدلشاد و جدایی ایشان؛ صحبت داشتن وزیر با خورشید و شناختن سعد را که فرزند اوست؛ حکایت کردن وزیر شاه بهرام سر گذشت خود را؛ جنگ کردن خورشید با عین بلا به مرزبان و کشتن ایشان را؛ پیدا کردن خورشید مه پاره را و بر تخت نشاندن او را؛ گلدسته عقد محبت بستن و مشاطگی عروس سخن کردن؛ توجه نمودن خورشید بجانب ایران و نشستن بر تخت؛ در گلشن دعای صاحب قران ثانی گل افشانی کردن و خاتمه این بهار را شگفتگی بخشیدن. در آن آمده که من از شهر قمم و استاد طبیعی و الهی و آشنای به منطق و شفا و قانون خوانده و پزشکم و کارم شاعری نیست و در دهه سوم «این دسته گل» را که یکی از «پنج دسته» است ساختم و اگر عمرم به دهه پنج برسد «گلدسته ز پنج گل ببندم» و گوهر من هم سلك بگوهر نظامی است و «من دانم و شه ... کاین عقد طراز هفت گنج است»

آغاز: ای قبله نمای عشق بازی ×× معشوق حقیقی و مجازی / یاد تو بهشت آتش افروز ×× سودای تو شمع انجمن سوز ...

انجام: تا هست بعالم از طرب نام×× تا هست نشان شیشه و جام / هم باد زمانه بر مدادش×× هم ساغر عیش و نوش بادش

[الذریعة ۴۵۱/۹ و ۱۷۳/۱۹؛ دنا ۱۰۵۳/۴ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ رجب ۱۲۲۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۹سم [ف: ۲ – ۲۳۸]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ رمضان ۱۲۵۳ق؛ مهر: «رئیس الکتاب ۱۲۸۳» مورخ صفر ۱۲۹۵؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: رویه میشن قرمز، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۲۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد جعفر آشتیانی، تا: صفر ۱۲۵۴ق؛ مجدول به نقره‌ای و مشکی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۳ – ۶۲۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: آقا میرزا عبدالله پسر حاجی میرزا حسن وزیر پسر میرزا خلیل وزیر پسر میرزا جعفر وزیر پسر میرزا محمد علی وزیر الکای مراغه، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۵۵ق، به گواهی عبدالرحیم پسر میرزا مصطفی شیخ الاسلام در ۲۷ ربیع الثانی ۱۳۴۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۱۳۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ صفحات دو ستونی، مجدول، دارای کمند؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۳]

۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۳۹۷

آغاز: شکر تو حلاوت شکرها ×× یاد تو سفیده سحرها ... لطف کس بیکسان شیداست ×× بیچاره حکیم سخت تنهاست؛ **انجام:** هستم بهنر چنانکه خواهی استاد طبیعت ... این شاهد نازنین شمایل ×× باغی است شکفته ز آتش دل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه مقوا کاغذ ابری، ۱۶۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۰/۸سم [ف: ۲ – ۲۳۸]

← خوشنویسان ◄ آشنایی با احوال و آثار خوشنویسان و خطاطان اردستان

● خوشنویسی = سیاه مشق / خط / فارسی

xošnevīsī = sīyāh mašq

کلهر، محمد رضا بن محمد رحیم، ۱۲۴۵–۱۳۱۰ قمری

kalhor, mohammad rezā ben mohammad rahīm (1830 - 1893)

دفتری است در تمرین خوشنویسی که در آن، بعضی اسناد تاریخی و سیاسی عصر مشروطیت که مربوط به سپهدار اعظم، آصف الدوله، اتابك اعظم، صدراعظم ودیگران بوده به صورت سیاه مشق با خط نستعلیق و شکسته مکرراً آمده که گویا مربوط به خاندان غفاری کاشانی می‌باشد.

[دنا ۱۰۵۳/۴؛احوال و آثار خوشنویسان ۷۳۱/۳–۷۳۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۴۲

آغاز: جناب اشرف اتابك اعظم چون پاس خدمات هر یك از چاکران دولتخواه که در پیشگاه همایونی؛ **انجام:** اصل سی و سیم تشکیل مجلس شورای ملی. (و أمرهم شوری بینهم).

خط: نستعلیق و نستعلیق شکسته ممتاز، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۹ق؛ در پشت برگ آغاز چنین آمده: «این دفتر مربوط به

یکی از بزرگان خاندان غفاری مقیم کاشان است»؛ کاغذ: فرنگی متنوع، جلد: کاغذی ابری با مقوا بنفش، ۷۱گ، ۳۴ سطر(۸/۵×۲۷/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۳۰سم [ف: ۳۰ - ۲۳۶]

← خوف و رجاء ← اصول دین

● **خوف و رجاء** / شعر / فارسی

xawf va rajā'

همدانی، محمد بن صالح

hamadānī, mohammad-e bn-e sāleh

منظومه‌ای است در اخلاق و نصایح که در آغاز به عنوان «خوف الرجا من کلام ملامصطفی رحمه الله» معرفی شده ولی در ابیات پایانی می‌گوید: بود حاجی محمد صالحش باب ×× ز اهل همدان باهوش دریاب / نهادش این چمن خوف رجانام / خلایق یابند از گلچیدنش کام.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱۴

آغاز: بنام آنکه نامش حرز جانست ×× ثنایش جوهر تیغ زبانست / زنور دل چراغ دل فروزان×× دل جانرا اساس عقل گردان؛ **انجام:** هزاران رحمت از حی جهانبان ×× بروح مصطفی و شاه مردان

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد کرمانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۳۰ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۶]

● **الخوف و الرجا** / عرفان و تصوف / عربی

al-xawf wa-r rajā

رساله‌ای است عرفانی.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۰۸/۸

آغاز: بسمله. الحمدلله المرجو لطفه وثوابه المخوف مکره وعقابه..؛ **انجام:** بل بضاء القلوب وکمال المعرفة. نجانا الله وایاکم من نومة الغافلین.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۹۸پ-۱۱۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴-۳۹۹]

● **خوکنامه = گهرنامه** / شعر / فارسی

xūk-nāme = gohar-nāme

دارابی، تقی

dārābī, taqī

مثنوی فکاهی است به وزن موش و گربه زاکانی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۷/۱

آغاز: خوشتر از حمد نیست عنوانا ×× لب گشایم بحمد یزدانا ... اول داستان گهرنامه ×× آخرش خوکنامه بپایانا؛ **انجام:** تقی این نظم را بپایان برد×× ختم کن بر دعای خاقانا ... روزی دوست وصل مرام×× قسمت دشمن تو حرمانا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح آراسته به رنگ‌ها، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸ص (۱-۱۸)، ۸ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۴۲]

← خون ← گردش خون

● **خویشتاب = گرزن دانش** / عرفان و تصوف / فارسی

xīštāb = garzan-e dāneš

موبد هوش

mūbad hūš

ترجمه‌ای است از متن پهلوی به دستور کیخسرو و اسفندیار آذر کیوان. خویشتاب نام آتشکده‌ای است که بی‌توجه فروزنده و هیمه دایم آتش آن در استقلال است (دیباچه)؛ با عنوان‌های: و خشوران و خشور مه آباد فرماید؛ صاحب شریعت نامدار آباد دوم فرماید؛ رسول ایزد متعال آباد سیوم فرماید؛ پیامبر حق آباد چهارم فرماید؛ حضرت پیغمبر نامدار آباد پنجم فرماید؛ رسول رب الارباب آباد ششم فرماید؛ از موبد هوش ترجمه کتاب حکیم پیشتاب در دلایل اثبات ذات واجب الوجود.

آغاز: بنام ایزد بخشای گر مهربان بعد از تحمید و تمجید علت اولی و موجد حقیقی ... چنین گوید ... موبد هوش که خلیفه شیخ الانبیاء و امام رسل مطهر موعود کیخسرو اسفتدیار ... بدین بنده ... فرمود ...

[دنا ۱۰۵۳/۴ ؛ فهرستواره منزوی ۳۴۲/۷]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۰۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای تو تجلیات حق تو که ابادی.

خط: نستعلیق خوش، کا: عباد، تا: ۱۲۷۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۱-۱۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۳) [ف: ۴ - ۱۴۳۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بطرف حق به قدم نفس مقدم راه بی جهت ای تو تجلیات حق تو که آبادی (شاید ناتمام) برخی از واژه‌ها در هامش گزارش شده است

بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بخرام به طرف حق ... ای تو تجلیات حق تو که آبادی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ ۲۳گ (۱-۲۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۶۰۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو تجلیات جق ۱۷ ... ربیع الاول ۱۳۱۵
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۱۵ق [رایانه]

← خیابان گلستان > شرح گلستان

● **خیابان معانی** / ادبیات / فارسی

xīyābān-e ma'ānī

عسگری، محمد

'asgarī, mohammad

به نثر فارسی

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۳/۵

خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه مقوایی، ۹ سطر راسته و چلیپا (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۹]

● **خیار** / فقه / فارسی

xīyār

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

Šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۱۹

شرح عبارت قواعد باید باشد؛ خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲گ (۶۷پ-۶۸ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۷]

● **الخیار** / فقه / عربی

al-xīyār

عرب خوانساری، محمود، ق۱۳ قمری

'arab xānsārī, mahmūd (- 19c)

تقریرات درس سید محمد حجت است در باب خیار و انواع آن و غیره که مؤلف آنها را به رشته تحریر در آورده است

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۳۵

آغاز: کتاب الخیار القول فی تعریفه اصطلاحا وقد ذکر الشیخ(قده) فی بیانه تعریفین
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در صفحه اول یادداشتی از مرحوم سید حسن حجت درباره کتاب چنین آمده است که تقریرات بحث سید الاساتید آیة الله العظمی السید محمد الحجة الکوهکمری مما کتبه المرحوم المغفور الاقا میرزا محمود العراقی [ف: - ۳۷]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

کرمانشاهی، محمد بن عاشور، ق۱۲ قمری

kermānšāhī, mohammad ebn-e 'āšūr (- 18c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶ق)

شرح مزجی استدلالی مفصلی است بر بخش خیارات از کتاب البیع «شرائع الاسلام» محقق حلی. در این شرح رد و ایراد و تفصیل بسیار داده شده و سند اجتهاد مؤلف بوده و ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الفصل الثالث فی الخیارات، اقول لما فرغ المصنف من الکلام فی الفصل الثانی؛ **انجام:** و رجوع الامر الی العبد أو الجاریة لکونهما ملکه و نحو ذلک ...
خط: نسخ، کا: علی محمد توسرکانی نجفی، بی‌تا؛ روی برگ اول اجازه اجتهاد و تقریضی است برای مؤلف که شیخ راضی بن شیخ محمد نجفی نوشته است؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۳۳]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴ - ۱۲۱۶ قمری

āqā-mohammad 'alī kermānšāhī (1732 - 1802)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۱۳/۱

آغاز: احمدک اللهم علی نعمائک و اشکرک علی آلائک ... و بعده فهذه رسالة کافیة فی خیارات ثلاثة المجلس و الشرط و الحیوان قد احتوت علی ابحاث شریفة؛
خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ (۱پ-۱۵۸پ)، ۲۹ سطر [ف: ۲۵ - ۳۰۱]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

حسینی، حسین بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

hoseynī, hoseyn ebn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)

نویسنده می‌گوید به دست من رساله‌ای منسوب به شهید ثانی رسید که در نهایت درجه تحقیق بود و چون آن کتاب را خواندم بر آن شدم تا مطالبی چند در توضیح آن بنویسم و از آن پنج مقام فراهم آورم بدین شرح: ۱. جوار بیع بشرط خیار بعد از رد ثمن در مدت معین؛ ۲. نماآت در مدت مضروبه از مال مشتری است و به عقد صحیح شرعی نقل می‌شود؛ ۳. عدم سقوط این خیار، تصرف غیر مخل لعین به خلاف بعض

خیارات؛ ۴. عدم انفساخ عقد بدون رد عوض؛ ۵. معنی تصرف مانع از جواز رد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۴۵/۲

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله الذی اخل؛ **انجام:** تم و نعمائه عم و علی الله التوکل فی کل الامور.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱ص (۵۷-۶۷)، ۲۴ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۲۴]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

رساله استدلالی است در مسائل خیارات. گویا این رساله بخشی از کتاب «ودایع النبوة» مؤلف است.

آغاز: الخیار اسم من الاختیار و هو افتعال من الخیر فهو قبول الخیر فقولنا له الخیار معناه انه متمکن من سلوک ما هو خیر له
انجام: و ان للمتعاقدین فسخ العقد بالخیار و اعادة الحق بعد سقوطه فکیف و هو لم یسقط فی المفروض لفساد الحق یکون ... العوض حرا او مستحقا فافهم.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۴۱ ض

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [د.ث. مجلس]

۲. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۸/۱

کا: حسین بن علی نقی، بی‌تا؛ ۷۱گ (۱ر-۷۱پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۲۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۷۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای و زیتونی، ۸۰گ (۹۷ر-۱۷۶پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۵۱۰]

● **الخیارات (رسالة فی)** / فقه / عربی

al-xiyārāt (r.-un fī)

شریعت اصفهانی، فتح الله بن محمد جواد، ۱۲۶۶ - ۱۳۳۹ قمری

šarī'at-e esfahānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad javād (1850 - 1921)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۷/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... القول فی الخیارات و مفرده الخیار؛ **انجام:** لان الوصف ح لیس بمال ... و بدونه فتامل

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۸گ (۶۶پ-۱۰۳پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۵۰۲]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

گزی برخواری، عبدالکریم بن مهدی، ۱۲۶۰-۱۳۳۹ قمری

gazī borxārī, 'abd-ol-karīm ebn-e mahdī (1844 - 1921)

رساله کوتاهی است در بحث خیارات بیع که مؤلف به اقسام احکام فقهی آن پرداخته است.

[الذریعه ۴۴/۴؛ رجال اصفهان، کتابی: ۱۸۱-۱۸۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۹/۲

آغاز: بسمله، فی الخیارات و اقسامها و احکامها، الخیار الذی هو اسم مصدر من الاختیار المتبادر منه عند الاطلاق فی کلمات المتاخرین ملک فسخ العقد و قدیعرف؛ **انجام:** فیثبت الخیار ایضا الا انه ناسب علی هذا ان یبین سائر اسباب الخیار، فیقول مثلا بعد الرضا و عدم الضرر و غیرهما..

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۴۰ر-۱۴۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۵۸۱]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

حسینی، مظفر بن محمد علی، ق۱۴ قمری

hoseynī, mozaffar ebn-e mohammad 'alī (- 20c)

حاشیه‌ای است استدلالی با عنوان «قوله، قوله» بر کتابی فقهی که خصوص خیارات آن را حاشیه کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶/۳

آغاز: الحمدلله الدال علی وجوده بخلقه و بمحدث خلقه علی أزلیته و قدمه دل علی ذاته بذاته و تنزه عن مجانسة مخلوقاته؛
انجام: مع المنع من انحصار أدلة الخیار فی خبر الضرر و الضرار و الحمدلله أولا و آخراً و ظاهراً و باطناً

خط: رقعی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶گ (۱۰۵پ-۱۳۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۵]

● **الخیارات** / فقه / عربی

al-xiyārāt

خیار یا اختیار فسخ معامله یکی از بخش‌های مهم حقوقی فقه

است، که شرایط و اقسامی دارد، جای گفتگو در مجموعه‌ای است که به خامه کسی است که شیخ مرتضی انصاری را «شیخنا» می‌خواند و پیدا است که شیخ با واسطه نیست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۶۱/۷
آغاز: مجلس العقد لیجتمع مع العاقد الاخر ان طال الزمان؛ **انجام:** استرجاع العین
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا رویه تیماج مشکی، ۴گ (۷۲ر-۷۵ر)، ۲۴ سطر (۹/۶×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۹۹]

● الخیارات / فقه / عربی

al-xiyārāt

بحث مفصل استدلالی و تحقیقی است از مؤلفی نامعلوم در اقسام پنج‌گانه خیار مجلس، خیار شرط، خیار حیوان، خیار غبن و خیار عیب. این کتاب از تقریرات یکی از علمای برجسته قرن سیزدهم است که توسط یکی از شاگردان وی نگاشته شده و در موارد متعدد از او به عنوان «استاد الاساتید قدس سره» یاد می‌نماید.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۸
آغاز: القول فی الخیارات والمحقق فی الشرایع بعد ما ذکر فصل فیما یکتسب به و فصل فی الفقه قال الفصل الثالث فی الخیار و النظر فی اقسامه و احکامه انتهی؛ **انجام:** و کیف کان فحکم هذا القسم موکول علی القواعد و لا وجه للجمع فیه اصلاً.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حسین کی استوان؛ آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۵۵گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۷۹]

● الخیارات = رساله در خیارات / فقه / عربی

al-xiyārāt = r. dar xīyārāt

۱. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۲۵۸
رساله کوچکی است در خیاراتی که باعث فسخ عقد در معاملات میشود مثل خیار مجلس، و خیار غبن، و خیار رؤیت، و خیار بروز عیب و خیار سه روز در بیع و شرای چهار پایان چون اول رساله افتاده مؤلف معلوم نشد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق [ف: - ۴۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۱۳/۲
آغاز: بسمله. رب وفقنی. الحمدلله رب العالمین ... القول فی الخیار و اقسامه و احکامه
در این رساله از خیارات و اقسام و احکامش سخن رفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳؛ آخر نسخه: «فیلتزم ذلک کون النسخ لغواً کما تقدم فی اوفوا بالعقود ثم اجاب عنه بقوله و فیه ...» و دنباله بحث را در برگ ۱۱۵پ-۱۱۸ کرده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۵گ (۱۹پ-۶۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۲۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۲
آغاز: بسمله، حمدله، ثم قال الشیخ العلامة بعد مسئلة خیار المجلس، مسئلة، ان العاقد لو اشتری؛ **انجام:** فیقال ان اقرب الاحتمالات الاحتمال الرابع لانه القدر المتیقن فهم من الاخبار
بعض اقسام الخیارات (رسالة فی)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۷گ (۵۷ر-۱۰۳ر) [ف: ۶ - ۱۵۳]

۴. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۴۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ رساله به پیش نویس مؤلف می‌ماند [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۵]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۷/۴-۶۲۲۸
تقریرات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۳۱۴ق، جا: نجف اشرف؛ اصل خط خورده، با حاشیه «فتدبر منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۸۱گ، ۱۸ سطر، قطع: خشتی [آستانه قم: - ۹۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۹۷/۶
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... قول الشیخ المرتضی فی المکاسب فی خیار الشروط الامر السابع اذا اطلق
رسالة متعلقة ببعض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۱۸گ (۴۶ر-۶۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۳/۸سم [ف: ۹ - ۴۳]

۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۵/۱
آغاز: بسمله الخیار اسم من الاختیار وهو الافتعال من الخیر فهو قبول الخیر فقولنا له الخیار معناه؛ **انجام:** و اعادة الحق بعد سقوطه و هو لم یسقط فی المفروض لفساد الحق بکون العوض ... او مسحقا فافهم تمت.
رساله‌ای مفصل در فقه استدلالی که در آن بحث «خیار» و تقسیم بندی و ابواب خاص آن به تفصیل بررسی شده و مؤلف در آن آراء و نظرات عده را رد و برخی دیگر را در راستای تائید نظر فقهی خود قبول نموده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۳۵]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۲۴
آغاز: الخیار اسم من الاختیار و هو افتعال من الخیر فهو قبول الخیر فیقول له الخیار معناه انه متمکن من سلوک ما هو خیر له؛ **انجام:** فی الجملة ذاتیة لمطلق الشروط یحتمل عدم ... لجعلها لما فیه من الاستقلال و الحمدلله
ظاهراً تقریرات درس یکی از اساتید مؤلف است با در نظر گرفتن اقوال علماء و رد و ایراد در آنها خصوصاً مرحوم شیخ مرتضی انصاری، مؤلف یکی از شاگردان وی بوده و در بسیاری از موارد با عبارت «سمعنا فی مجلس درسه» تعبیر نموده است. احتمال می‌رود که کتاب شرحی بر بخش خیارات کتاب المکاسب شیخ انصاری باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۰گ، اندازه:

۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۳ – ۱۱۲۵]

۹. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۳۱/۴

آغاز: بسمله، المطلب الرابع فی الخیارات و هی امور: احدها الخیار، و هو حقیقته شرعیة؛ **انجام:** و یرجع فی غیر موردها للقواعد و الضوابط. کتاب الرهن.

و ضمان و کفالت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، ۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: – ۱۷۸۲]

۱۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۲۶/۴

آغاز: المطلب الرابع فی الخیارات و هی امور احدها الخیار و هو حقیقة شرعیة او متشرعه؛ **انجام:** لال ما علم تنقیح المناط فیه و یرجع فی غر موردها للقواعد و الضوابط.

خط: نسخ مختلف، کا: محمد کاتب، بی‌تا؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۴۳۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۵۹

آغاز: بسمله. اللهم اهدنا ... اختلف فیه من الحق؛ **انجام:** عنان البراعة حامدین لله مصلین علی محمد و آله الطاهرین و الحمد لله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۲۵۷ [رایانه]

● **خیار البیع = الخیار الموقت** / فقه / عربی

xīyār-ul bay‘ = al-xīyār-ul muwaqqat

رساله کوتاهی است در این که آیا اختیار فسخ فروشنده چنانچه مشروط و موقت به زمانی باشد، در چه شرایطی ساقط می‌شود. در این رساله به «بعض القاصرین» اشاره شده که فتوای آنها هیچ مستند و پشتوانه علمی ندارد که در این باره سخنان پریشان گفته‌اند. رساله‌ای با این آغاز، در «الذریعة» به نام «وجوب الإجتهاد ...» به «محقق کرکی» نسبت داده شده و با تفاوت‌هایی در آغاز به نام «تخفیف العباد فی بیان احوال الاجتهاد» از شهید ثانی دانسته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۸/۸

آغاز: اللهم ارنا الحق حقاً و اجعلنا من أهله و رجاله و أردنا الباطل باطلاً و اعصمنا ... إعلم أنه لما وقع النزاع بین الطلبة ... فعند ذلک افتی بعش القاصرین؛ **انجام:** قبل القبض فإن التصرف تسقط خیار الشرط کما تسقط خیتر الثلاثة

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۲۳-۱۲۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۳۶ – ۳۵۸]

← خیار الرؤیة ← المسائل المتعلقة بخیار الرؤیة (رسالة فی)

● **خیار الشرط** / اصول فقه / عربی

xīyār-uš šarṭ

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، – ۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ‘abbās (-1959)

رساله‌ای است در خیار شرط در چند مقام با استفاده از دروس استادانش و دیگر کتب اصول و رد و ایراد بسیار.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۱/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... فی خیار الشرط ای شرط فی العقد و الکلام فیه یقع فی مقامات المقام الاول فی نقوذ هذا الشرط فی الجملة

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۱۵ق؛ ۴۵ص (۳۵-۷۹) [عکسی ف: ۳ – ۲۶۲]

● **خیار العقول و معیار المنقول** / متفرقه / عربی

xīyār-ul ‘uqūl wa mi‘yār-ul manqūl

موره وی، فرخ بن عبدالمحسن، – ۱۰۰۰ قمری

mūre vī, farrox ebn-e ‘abd-ol-mohsen (- 1592)

کتاب مهمی است در تعریف علم و موضوعات علوم عقلی و نقلی در یک «مقدمه» و دو «مقصد» و به نام محسن بن حسین بن حسن بن أبی نمی بن برکات نگاشته شده است: المقدمة: فی تعریف العلم و العقل و تقسیما؛ مقصد ۱. بیان ما قیل من تفصیل العلم علی العقل و بیان تزییغه؛ مقصد ۲. تفصیلا لعقل السلیم الفطری علیا لعلوم المکتسبة.

آغاز: اللهم لک الحمد یا واهب العقل و النور و مفیض العلم علیه نوراً علی نور ... اما بعد ... مرکوز فی عقل کل ذیفهم مصیب، و ذهن کلادبیب لبیب، لایجدون لرده مقالا و لا لا رتکاب جحده مجالا.

انجام: و من انعم الله تعالی علیه بالعقلالسلیم و الطبع المستقیم بجد فی نفسه بوتا بعیداً، بینهما کما بین الشمس و السراج و من لم یجعل الله له نوراً فما له من نور.

[دنا ۱۰۵۴/۴؛ معجم المؤلفین: ۶۰/۸؛هدیة العارفین: ۸۱۷/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نقشبندی حنفی، تا: دوشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۰۰۰ق، جا: مکه مکرمه؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید مهدی بن شهاب حسینی، محمد مهدی بن اسد الله قادرسی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج سورمه‌ای، ۶۱گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۳ – ۲۷۹]

● **خیار العیب** / فقه / عربی

xīyār-ul ʻayb

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۹/۲

آغاز: الحمد لله لربنا کما هو اهله و الشکر لخالقنا کما هو مستحقه و الصلاه علی نبینا محمد (ص) کما یقضیه جلاله و السلام علی ولینا؛ **انجام:** کونه زیاده من جهه نقصان اخری فیشمله غیره محمد بن مسلم و اما فی غیرها من الحیوانات فلا یکون عیبا عند اهل العرف.تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه اصل مؤلف تحریر شده؛ جلد: تیماج سبز، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۳۷]

● **خیار العیب** / اصول فقه / عربی

xīyār-ul ʻayb

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، - ۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ʻabbās (- 1959)

رساله‌ای است در خیار عیب و اینکه مراد از خیار همان ملک حل عقد و مراد از عیب چیزی است که مقابل صحت باشد. در چند «مقام» آن را تنظیم نموده است

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۱/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین القول فی خیار العیب المراد بالخیار هو ملک حل العقد و المراد بالعیب ما یقابل الصحة

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۱۵ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱ص (۲۴-۳۴) [عکسی ف: ۳ - ۲۶۲]

← خیار الغبن ≻ المسائل المتعلقة بخیار الغبن (رسالة فی)

● **خیار الغبن** / فقه / عربی

xīyār-ul ġabn

حجت کوه کمری، محمد بن علی، ۱۳۱۰-۱۳۷۲ قمری

hojjat-e kūh-kamarī, mohammad ebn-e ʻalī (1893-1953)

تقریرات درس مرحوم نائینی.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۲/۵

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح [ف: - ۵۲]

● **خیار الغبن** / اصول فقه / عربی

xīyār-ul ġabn

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، - ۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ʻabbās (- 1959)

تاریخ تألیف: دهه دوم جمادی الثانی ۱۳۱۰ق؛ محل تألیف: اصفهان

رساله‌ای است در خیار غبن که با استفاده از دروس اساتیدش و نقل اقوال آنان در هر مسأله و رد و ایراد آن.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۹/۱

آغاز: فی خیار الغبن و الکلام فیه یقع فی مقامات المقام الاول فی معناه اللغوی و الاصطلاحی و ما یشترط فی تحقق موضوعه

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰-۱۳۱۲ق؛ ۹۶ص (۱-۹۶) [عکسی ف: ۳ - ۱۷۲]

● **خیار الغبن** / فقه / عربی

xīyār-ul ġabn

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴۳/۹

آغاز: مسألة استقرب الشهید رحمه الله فی الدروس دخول خیار الغبن فی الصلح حیث قال و لو ظهر غبن فاحش مع جهالة المغبون فالأقرب الخیار کالبیع؛ **انجام:** و حیث اتضح حق هذه المسألة فلیکن هذا آخر الکلام، و الحمدلله رب العالمین ...

اگر در صلح معلوم شود که یکی از دو طرف معامله مغبون شده است، آیا می‌توانند معامله را فسخ کنند، مؤلف در این رساله استدلالی مختصر ضمن دو مقام صلح بر اقرار را تردد دارد و صلح بر انکار را درست می‌داند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۴۰ر-۱۴۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۷۶]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۰۷/۹

آغاز: و الغبن فی اللغة الخدیعة و فی الاصطلاح هو المعاوضة؛ **انجام:** و منها اسقاطه بعد العقد و الظاهر ایضا انه یوجب السقوط سوا کان الاسقاط.

گویا از شاگردان شریف العلماء باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۸۹-۹۷)، قطع: خشتی[رشت و همدان: ف:۱۵۲۹]

● **الخیار فی البیع** / فقه / عربی

al-xīyār fī-l bay'

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ʻalī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

مؤلف در این رساله مختصر استدلالی بیع به شرط خیار را به سه

نوع (خیار برای بایع، خیار برای مشتری و خیار برای هر دو) تقسیم و حکم هر یک از آنها را بیان نموده است. به عقده مؤلف پس از معامله مزبور مشتری حق تصرف (فروش، هبه و اجاره) در مبیع را ندارد مگر این که قبلاً اجازه تصرف از سوی بایع داشته باشد یا بعداً از او اذن بگیرد. این رساله را صاحب الذریعه احتمال قوی داده‌اند از کرکی باشد زیرا نسخه‌ای از آن را که به خط درویش محمد بن درویش فضل الله سمنانی در تاریخ ۹۵۸ق نوشته شده در ضمن مجموعه‌ای از رساله‌های کرکی دیده‌اند.

آغاز: بسمله، اللهم اهدنا لما اختلف فیه من الحق باذنک قد تقرر ان البیع بشرط الخیار علی ثلاثة انواع ...

انجام: و ای غلط افحش من هذا لولا قلة التأمل المقاصد هذا الفن و عدم التصلع من اصوله و لا حول و لا قوة و ههنا نحبس عنان اليراعة ...

[حیاة المحقق الکرکی و آثاره ۴۵۷/۲-۴۵۹ و ۸۵/۵-۱۱۳؛ دنا ۱۰۵۵/۴ (۱۱ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح الخیار فی البیع؛ قزوینی، حسین بن محمد ابراهیم (۱۱۲۶-۱۲۰۸)

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۱۶/۲

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳۳/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالرحیم رستمداری، تا: ۹۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۱۸ر-۱۳۳ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۳۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۸۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: (گویا) حسین بن شمس الدین حلی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۴گ (۲۳-۵۶)، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۲۶۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیسقط خیاره قوله و وقوع العتق و البیع بعد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۷۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با کمند اندازی؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو باع و شرط الخیار للبایع بعد خیاره فی المبیع الاول بناء علی جواز استراط الخیار

نام مؤلف با توجه به آغاز معلوم گردید؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضای حسینی، تا: ۱۳۳۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۷۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۳۳/۶

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عبدالغفار بن زین العابدین؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۷ص (۱۶۹-۱۹۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۱۳۰]

۹. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۸۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۴۰پ-۴۹پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۶۶]

← الخیار الموقت ⟵ خیار البیع

● خیاطی / عرفان و تصوف / فارسی

xayyātī

در آداب خیاطی و نقل روایتی متضمن اینکه این فن را جبرئیل به حضرت ادریس علیه السلام بیاموخت، با پندهایی صوفیانه.

چاپ: به تصحیح مهران افشاری، تهران، ایران، ۱۳۹۱ش، در مجموعه سی فتوت نامه دیگر

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۶/۱۰

آغاز: اما بعد در خبر است از امام جعفر بن صادق علیه السلام که در زمانی که ادریس بن شیث از جانب حقتعالی؛ **انجام:** و به آخر به ادریس نبی ختم شد و دست بدست آمد تا حال و این رساله مختصر شد از برای طالبان، و الله اعلم.

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی بن نور الله (مشهدی)، تا: ۱۲ شعبان ۱۰۸۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۷۵ر-۷۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۷۷]

● خیاطی / علوم غریبه / فارسی

xayyātī

رساله‌ای است در یکی از شعبات علوم غریبه (خیاطی) که به صورت سؤال و جواب (اگر ترا پرسند ... جواب ...) تنظیم شده

است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۲/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۶ر-۳۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۲۵]

● **خیالات جنرال جوزولیوف** / - فارسی

xīyālāt-e jenerāl jozolīyof

با عنوان‌های: «فصل فصل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۳۲/۳

آغاز: خلاصه ترجمه طرح ریزی جنرال جوزولیوف که با جنرال پروفسکی بسیاحت ترکستان رفته بود. و به نواب قسطنطین برادر امپراطور روس می‌نویسد. در ماه فوریه سنه ۱۸۵۸ سفر پروفسکی بترکستان و چین ۱۸ سال است از؛ **انجام:** ولی بجهت لنگر گاه قرار دادن صعوبت زیاد وارد همچنین طرف جنوبی آن صعوبت دارد و السلام خیر ختام

خط: نستعلیق، کا: میرزا مؤمن خان کاشانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مجدول؛ ۱۲ص (۹۷-۱۰۸)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۱۱ - ۳۷]

← خیالات العشاق ≻ شرح حدیث «کنت کنزا مخفیا»

● **خیالات مقرب الخاقان** / حکومت و سیاست / فارسی

xīyālāt-e moqarrab-ol xāqān

وکیل، میرزا کاظم

vakīl, mīrzā kāzem

کلمات چندی است از خیالات مقرب الخاقان؛ فصل و بابی ندارد. مطالبی در فواید استبداد و محسنات سلطنت مطلقه.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۶

آغاز: ... کلمات چندی است ... مرا با یکی از ارباب مناصب دیوانی که خود را جهان دیده و پولتیک دان و تربیت یافته (سویلزاسیون) و بهمه زبان آشنا می‌دانست باقتضای الفت صحبت افتاد؛ **انجام:** قانون بیست و ششم در تقسیم ممالک ایران فقره اول: کل ممالک ایران بسه قطعه تقسیم خواهد شد. فقره دوم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در خاتمه مقداری از قوانین موضوعه را بدون رعایت ترتیب نقل می‌کند؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳-۱۱۰۴]

● **خیالات و احتیاجات و رقابت روس و انگلیس در افغانستان** / تاریخ / فرانسوی

xīyālāt va ehtīyājāt va reqābat-e rūs va engelīs dar afqānestān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۳/۱۲

۱۸۸۵م؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۰ص (۲۵۹۵-۲۶۵۴) [مختصر ف: - ۶۴۴]

● **خیال بوستان** / شعر / فارسی

xīyāl-e būstān

فخری هروی، محمد بن امیر، ۹۰۳؟-ق ۱۰ قمری

faxrī heravī, mohammad ebn-e amīr (1498 - 16c)

بایستی از فخری هروی، سلطان محمد بن امیری، زاده حدود ۹۰۳ق باشد، که «تحفه حبیب» (مشترک ۶۵۵/۷) را به سال ۹۳۹ق ساخته است. مجموعه غزل‌هایی است به ترتیب الفبایی که نام سرایندگان آنها بر فراز و تخلص آنان در پایان غزل آمده است. از آن میان چند جا سربند «فخری گوید، فخری فرماید» دارد و چند جا سربند «لجامعه» و تخلص «فخری»: «کیست «فخری» که زند لاف غلامی به درت ×× مگر دعای تو فخری دگر چه خواهد کرد / گدای کوی تو گشتم دگر دعا چه کند ... چون گشایی دفتر شادی و عیش بندگان». نسخه دیباچه را ندارد و در پایان به نام «خیال بوستان» نامیده شده است. گفته شده «تذکرة گونه» است ولی در هیچیک از نسخه‌های در دست زندگینامه سراینده نیامده است.

[فهرستواره منزوی ۱۸۵۶/۳ «بوستان خیال؛ خیال بوستان»، ۳۴۲۸ فخری هروی (نمایه)؛ مشترک پاکستان ۶۵۷/۷ (۳ نسخه) و ۲۰۵۶/۱۲ برای منابع و نسخه‌های بیشتر؛ تاریخ تذکره‌ها ۴۱۷/۱-۴۳۲؛ الذریعه (۳) ۸۱۴/۹ «دیوان فخری» و «بوستان خیال» او؛ اعلام ۱۷۶۰/۲ فخر هرات، ۱۷۶۱ فخری هروی]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۷-عکسی

آغاز: بطرف باغ بر امروز جام عیش که هست ×× ترانه های عجیب بلبلان شیدا را (از جامی)

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۸۹۸ (مشترک ۷/۶۵۷) گنج (۳) ۴۲۳۴/۱۵۵۲؛ خط: نستعلیق خوش، کا: ملا محب علی تتوی، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹۱گ [عکسی ف: ۲ - ۱۱۵]

● **خیال نیک** / - فارسی

xīyāl-e nīk

ظهیرا، ظهیرالدین بن مراد، ق۱۲ قمری

zahīrā, zahīr-od-dīn ebn-e morād (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۶۶ ض

نسخه نادر؛ بی‌کا، تا: ۱۱۰۵ق [د.ث. مجلس]

● **الخیال و الصدر و القلب** / کلام و اعتقادات / عربی

al-xayāl wa-ṣ ṣadr wa-l qalb

؟ احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

گویا از احسائی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۱/۷

خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد موسوی سرابی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۲۷-۳۰)، ۲۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۶۱]

← خیالیه ⟩ منامیه

● خیانة الآصفیة / تاریخ ایران / فارسی

xīyānat-ol āsefīya

حسینی یزدی، حسین بن اسماعیل، ق۱۴ قمری

hoseynī yazdī, hoseyn ebn-e esmā'īl (- 20c)

تاریخ تألیف: غره رجب ۱۳۱۸ق

در شرف فقرا و نکوهش از مالداران که به ملت تعدی می‌کنند، و فضیلت امر به معروف و نهی از منکر و اهمیت حفظ کشور از ویرانی و خرابی، و بیان خیانت‌های آصف الدوله و اجحاف‌هایی که به ملت ایران کرده است. این رساله دارای دو «مقدمه» و پنج «فصل» که هر کدام دارای ده «باب» است و یک «خاتمه»: مقدمه اول: در تعریف امانت و عهد؛ مقدمه دوم: در حافظین و خائنین بامانات؛ فصل ۱. شرف و فضل فقرا بر عموم اغنیا؛ ۲. برتری فقرای اصناف بر اغنیای آنان؛ ۳. در اینکه آبادی ممالك بر حفظ اصناف است؛ ۴. در اینکه خرابی ملك به‌جهت اهانت به این اصناف است؛ ۵. فوائد امر به معروف و نهی از منکر؛ خاتمه: در خیانات فاحشه آصف الدوله شاه سونیه.

آغاز: حمد مطلق و مطلق ثنا را واجب الوجودی مستحق است که به قدرت کامله و رحمت شامله ممکنات را از نیستی

انجام: امیدوارم اجر محسنین را، ان رحمة الله قریب من المحسنین، حمد لله که از انجام این آمال فارغ شدم ...

[دنا ۱۰۵۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۲۶۳/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد:تیماج سبز،۱۰۶گ،۱۳سطر،اندازه:۱۳×۲۰/۵سم[ف:۱۰ - ۶۲]

● خیبر نامه / شعر، تاریخ اسلام / فارسی

xeybar-nāme

منظومه‌ای است حماسی و دینی، در شرح غزوه خیبر در بحر تقارب از ناظمی با تخلص جامی، که در ساقی‌نامه‌های بین منظومه، نامش آمده و برای شخصی به نام «زین العباد» سروده شده است: «نشاید ز جامی نمودن حرام ×× سخن پخته گفتم تو را و سلام / مغنی سرودی ز اشعار من ×× بخوان نظمی از طبع سرشار من ... ز خیبر یکی داستان آورم ×× ز گفتار راوی میان آورم ... بود در جهان تا عباد بلاد ×× خدیو جهان باد زین العباد».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۶۳

آغاز: که ای ره نماینده راه راست ×× که لطف تو بر گمرهان ره نماست؛ **انجام:** ابو حفض از کار او شد ز هوش ×× که ناگاه این صوتش آمد بگوش

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، ۳۰گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۳۹]

● خیر (بندی درباره) / فلسفه / فارسی

xayr (bandī darbāre-ye)

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

بندی است درباره خیر و اقسام آن.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۱۰ حکمت

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۱۳۶ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۵]

● خیرآباد / شعر / ترکی

xeyr-ābād

اهداء به: پادشاه خان احمد بن محمد خان

در این مثنوی که حدود یک هزار بیت می‌باشد، پند و اندرزهایی سروده شده برای همان ابوالخیر که پدرش او را به دانش آموزی تشویق نموده و در مثنوی داستان خرم شاه جرجان را با محبوبه‌اش جاوید و شاعرش فخر به نظم کشیده و دلبستگی فخر و جاوید و افسانه های عشقی جاوید گزارش می‌دهد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۶۱/۲

آغاز: حمدا که حمد اکا سزادر ×× حمدك دخی حمدینه روادر؛

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج علی، تا: رمضان ۱۱۳۲ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: مقوایی، ۷۹گ (۶۸پ-۱۴۶پ)، اندازه:۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۱۹]

● خیرات / - فارسی

xayrāt

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۶۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

● **خیرات الکوثریة من فضائل الحیدریة فی شرح قصیدة الحمیریة = رساله غدیریه** / ادبیات / فارسی
xayrāt-ul kawsarīyya men fazā'el-el heydarīya fī š.-e qasīdat-el hemyarīyya = r.-ye qadīrīye
کرمانی، ابوالفضل بن عبدالله، ق۱۳ قمری
kermānī, ab-ol-fazl ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 19c)
وابسته به: القصیدة العینیة الحمیریة؛ سید حمیری، اسماعیل بن محمد (۱۰۵-۱۷۳)
تاریخ تألیف: ۱۲۲۶ق
شرح قصیده عینیه سید اسماعیل بن محمد بن زید بن ربیعه حمیری شاعر شیعی است در منقبت حضرت علی (ع)، اصل قصیده پنجاه و اند بیت است و وعده بهشت به کسی که آن را حفظ کند داده شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۴
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی تجلی لعباده فسغلهم عن الشهوات و اطهر لهم و بعض نوره؛ **انجام:** و از غرایب امور اینست که این روایت منقوله از جمهور اهل سنت است تمت الرساله الغدیریه.
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد حسین میرزا آقاسی اصفهانی، تا: ۱۱ شوال ۱۲۶۸ق، جا: همدان؛ این نسخه مذیل است به رساله‌ای در چهار برگ، سؤال و جواب، در مورد تقسیم ۱۷ شتر به نسبت ۱/۹ و ۱/۳ و ۱/۲ به وسیله حضرت علی (ع) آیا از روی عدل بوده است؟ که محمد باقر بن محمد جعفر پاسخ می‌گوید؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: آبی، جلد: میشن خرمایی، ۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۱سم
[ف: ۱۷ - ۱۴۰]

● **خیراتیه در ابطال طریقه صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
xeyrātīye dar ebtāl-e tarīqe-ye sūfīye
آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴ - ۱۲۱۶ قمری
āqā-mohammad ʻalī kermānšāhī (1732 - 1802)
تاریخ تألیف: ۱۲۱۱ (= خیرات)، ۱۲۱۴ق
در رد صوفیان و تخطئه عقاید ایشان است؛ پاسخ نامه‌ای است به آصف الدوله که درباره معصوم علی شاه نوشته و از عقاید وی سؤال کرده بود. این کتاب مفصل است و به احادیث بسیار استشهاد شده و گفتار بزرگان صوفیه را آورده است. فهرست اجمالی آن: مقدمه و سبب تألیف برگ مکتوب مؤلف به یکی از رجال دولت در مذمت صوفیات و عقاید آنان، استشهاد مؤلف از فضلا و اکابر معاصر، سید بحر العلوم، صاحب ریاض، میرزا محمد مهدی موسوی شهرستانی، ملا عبدالصمد همدانی، میرزا محمد رضا اصفهانی و پاسخ ایشان؛ مکتوب بعضی از صوفیه به بعضی از مشایخ خود؛ انشاء بعضی از ظرفای معاصرین؛ جواب نامه مؤلف؛ جواب مراسله؛ مکتوب شیخ جعفر کاشف الغطاأء؛ صورت مکتوب؛ منقولات از تبصرة العوام؛ منقولات از ریاض الشعراء؛ منقولات از نفحات الانس جامی؛ تذکره: در بعضی از ترهات مولوی و غیره؛ تذکره: در وحدت وجود؛ تذکره: عقیده ملای رومی به کفرابوطالب؛ تذکره: حرام دانستن دعا؛ تذکره: عقیده به جبر؛ تذکره: تطبیق حدیث سفینه بر صحابه؛ تذکره: در معنای وحدت وجود؛ تذکره: در عقیده ی بعضی از صوفیه به حلول و اتحاد؛ تذکره: در اینکه عبادات نزد صوفیه اعتباری است؛ تذکره: در بعضی از دعاوی مبتدعه صوفیان؛ تذکره: از جمله بدع محرمه صوفیان تعشق به امردان؛ تذکره: در اعتذار از اینکه شیخ بهائی مثنوی را تعریف کرده است؛ سؤال ملا مقیم مشهدی از ملا محسن فیض درباره ی بعضی از آداب و اذکار صوفیه و پاسخ ایشان؛ ارجاع به کتاب «السهام المعارقة من اغراض الزفادقة» تألیف شیخ علی نواده شهید ثانی؛ تذکره: در دف زدن و چرخیدن و غنای صوفیان؛ تذکره: در ذکر مختصر کتاب «ثقوب الشهاب فی رجم المرتاب» تألیف یکی از شاگردان میر داماد ؛تذکره: در بی اعتنایی صوفیه به احکام و مسائل نماز؛ تذکره: در ذکر بعضی از اعتراضات خود صوفیه به خودشان؛ تذکره: در مذمت کسانیکه گفتار صوقیه را تأویل می‌کنند؛ تذکره: در مذمت فلسفه؛ تذکره: در قبایح جمعی از مشایخ صوفیه؛ تذکره: در بعضی از مزخرفات شبلی؛ تذکره: در بعضی از مزخرفات شیخ عبدالقادر گیلانی؛ تذکره: در مذمت و طعن حکمای متفلسفین؛ تذکره: در مذمت تجرد نفس و اخبار طینت؛ تذکره: درباره غنا مشتمل بر شش «نور» و یک «خاتمه»: نور اول: در نقل اقوال فقها، نور دوم: در ذکر آیات، نور سوم: در ذکر اخبار، نور چهارم: در ذکر ادله مطلق غنایا بعضی از اقسام آن، نور پنجم و ششم: در تحدید و تعریف غنا، خاتمه: در نقل فتوای بعضی از فقها در مذمت صوفیه به استعمال غنا و رقص؛ تذکره: در رد بر ملا صدرا در گفتار راجع به عشق؛ تذکره: در ذکر آیات و روایات متشابهات که صوفیه ذکر کرده و به آن استدلال کرده‌اند؛ تذکره: در دفاع از عده ای از علمای بزرگ که متهم به تصوف شده‌اند؛ تذکره: در ذکر مختصری از کتاب حدیقة الشیعه در یک مقدمه و ۱۳ تنبیه؛ ختام: در مکاتبه مؤلف با فتحعلی شاه و جواب او؛ قصیده میرزا تقی کرمانی مظفر علیشاه در مدح مؤلف.
[الذریعة۲۸۶/۷ و ۲۸۶/۶؛ دنا ۱۰۵۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۳/۷]
شرح و حواشی:
۱- خیراتیه (منتخب)؛ حسنی بهبهانی، محمد علی بن محمد مؤمن (- ۱۲)

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای،

۲۰ سطر (۹-۱۵×۱۴/۵-۲۱/۵) [ف: - ۷۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۴ ط

آغاز: بسمله احمده علی نواله مصلیاً علی احمده (ص) و آله، صورت مکتوب قاصر محمد علی بن محمد باقر اصفهانی شهیر ببهبانی ببعضی از اعاظم اخلاء ایمانی و اناخم سادات امراء اصدقاء روحانی باضافه بعضی از فقرات ملحقات و منضمات؛ **انجام:** احتمال آنکه خوارق مانند خارقی باشد که از فرعون و دجال و بلعم و جوکی و خارجی و غالی ظاهر شده و می‌شود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تعلیقاتی به امضای محمد صادق در هامش برخی صفحات که همان تعلیقات آخوند ملاصادق بروجردی است؛ یادداشتی به قلم محمد طباطبایی مورخ ۹ ذیحجه ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۲۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۹-۳۰/۱۷۹

آغاز: و طعامها به مسجد درون آورد و همه را بخورد ... شیخ جمال الدین لور شیخ نجیب الدین گفته که من وقتی کسی گفت لوری غریب بدین شهر آمده است نام وی جمال الدین؛ **انجام:** قد نکو خواه تو بادا الف ×× قامت بدخواه تو مانند دال. تمت و بالخیر عمت والحمدلله علی التمام والصلوة علی محمد وآله الکرام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۷۸۱]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰۳

آغاز: الی الإن نشده که این شخص کیست و طریقه و عقیده‌اش چیست و بعض از مریدین این مردود امرا را ملتبس و مشتبه نموده اند؛ **انجام:** مانند خارقی باشد که از فرعون و رجال و بلعم و جوکی و خارجی و غالی ظاهر شده و می‌شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۱ و ۴۲۸۳-ف

آغاز: محمد علی بن محمد باقر اصفهانی مشهور به بهبهانی؛ **انجام:** قامت بدخواه تو مانند دال

خط: نستعلیق، کا: سید حسین شیرازی، تا: شنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۲۸ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۱۸۹۴] و [فیلمها ف: ۳ - ۴۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۵۱/۱

آغاز: احمده علی نواله ف نفیس ترین گوهری که فقط دیباچه کتاب آمده؛ خط: نسخ، کا: عبدالغفار بن ملا عبد الشکور، تا: جمعه ۱۰ ذیحجه ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی،۷گ (۱پ-۷ر)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۰ - ۱۲۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۱۸

آغاز: نحمده علی نواله مصلیاً علی أحمده و آله، صورت مکتوب قاصر محمد علی بن محمد باقر اصفهانی الشهیر ببهبهانی؛ **انجام:** اگر بیاید بیاریم گفت باید بروید و بیاوریدش ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۴۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۱۴ - ۱۰۵]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۵۵

آغاز: احمده علی نواله مصلیا علی احمده و صحبه و آله التابعین لفعاله و قاله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۳گ، ۲ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۴/۱سم [ف: ۲ - ۵۳]

● **خیراتیه (منتخب)** / عرفان و تصوف / فارسی

xeyrātīye (mn.)

حسنی بهبهانی، محمدعلی بن محمد مؤمن، ق۱۲ قمری

hasanī behbahānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad mo’men (- 18c)

وابسته به: خیراتیه در ابطال طریقه صوفیه؛ آقامحمد علی کرمانشاهی (۱۱۴۴-۱۲۱۶)

گزیده‌ای است از آن در خرده گیری از صوفیان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یکشنبه ۱۴ محرم ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۱۷۸پ-۱۹۸پ)، ۳۰ سطر (۱۷×۲۸)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۳۲۱]

● **خیر الامور** / اخلاق / فارسی

xayr-ol omūr

زنجانی، احمد بن عنایت الله، ۱۳۰۸ - ۱۳۹۳ قمری

zanjānī, ahmad ebn-e ‘enāyat-ol-lāh (1891 - 1973)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۴ق

در این رساله از برخی افراط و تفریط‌هایی که از جانب برخی کوته‌فکران از یک سو و گروی فرنگی‌مآب از سوی دیگر در آن دوره نسبت به حقایق اسلامی انجام می‌گرفته است انتقاد شده و راه راست عاقلانه که راهی میانه و از این هر دو آفت بر کنار و به دور است پیشنهاد گردیده است. از این رساله به درستی برمی‌آید که مؤلف بیدار دل با شرایط و مقتضیات دنیای نو آشنا بوده و اوضاع محیط را با نظری دوراندیش‌تر می‌نگریسته است.

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد چون غالب مسلمین بین قدیمی مفرط و جدیدی مفرط شاهراه اعتدال را گم کرده، از حقیقت اسلام دور افتاده‌اند که روح اسلام و مقنن اسلام از هر دو اینها الیم و مکدر است. بهر چه از دوست دور افتی چه کفر آن حرف چه ایمان ×× بهر چه از راه وامانی چه زشت آن نقش چه زیبا. نظرا الی ان الدعوة الی خیر الامور خیر الامور این بنده ناچیز با قلت ادراک و تمییز رساله‌ای مبنی بر ارائه اوسط طرق ترتیب

داد که در خط اعتدال جهت اصلاحی بین دو فرقه از برادران که غالبا خالی از تطارد و مباغضت نمی شوند بشود ...
انجام: خداوند ما را در صراط مستقیم حسنه بین سیئتین مستقیم بدارد. در خاتمه مزاحمت خود را با این مصراع: بهر گوشی می‌زنی دف گوش کو، خاتمه داده اوراق خود را بر چیدم.
چاپ: در میراث اسلامی ایران، دفتر ششم، به کوشش رسول جعفریان

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۲۷
آغاز: برابر
این رساله که همان نسخه اصل و نخستین است در یک‌شنبه ۱۵ شعبان ۱۳۴۴ پایان گرفته (ش ۱۲۷ نسخه‌ها) و در چند بخش است: ۱. پیرامون فلسفه احکام (گ ۱–۳۰)، ۲. پیرامون روایات مذهبی و درستی و نادرستی آنها (۳۱–۴۵)، ۳. پیرامون مدارس جدید و علوم جدید (۴۶–۶۳) با بحثی درباره اعتدال و میانه روی در پایان کتاب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۱۵ شعبان ۱۳۴۴ق؛ ۶۶گ، ۱۳ سطر، قطع: خشتی [چند نسخه–ف: – ۲۴۳]

● **الخير الباقی فی جواز الوضوء من الفساقی** / فقه / عربی
al-xayr-ul bāqī fī jawāz-il wuḍū' min-al fasāqī
ابن نجیم، زین الدین بن ابراهیم، – ۹۷۰ قمری
ebn-o nojaym, zeyn-od-dīn ebn-e ebrāhīm (- 1563)
تاریخ تألیف: اواسط ربیع الاول ۹۵۱ق؛ محل تألیف: خانقاه شیخانیة
رساله‌ای است به مذهب حنفی در جواز وضو گرفتن از حوض‌های کوچک که در مدارس ساخته شده، این رساله از جمله «الرسائل الزینیة فی المسائل الحنفیة» ابن نجیم می‌باشد.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی انزل من السماء ماء طهورا بفضله و جعله مزیلا ... و بعد فقد قال العبد الضعیف ... لما کثر الکلام فی مسئلة الوضوء من الفساقی الصغار الموصوعة بالمدارس بین الحنفیة فی عصرنا ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۵/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۱۶ق؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۳۸ر–۴۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۲]
۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۹/۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ حنایی و فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰–۳۳ سطر (۶×۱۷)،اندازه:۹×۱۹/۵سم[ف:۲– ۳۸۶]

← خیر البیان ﴿ تذکره خیر البیان

● **خيرة الافعال** / اخلاق / فارسی
xīyarat-ol af'āl
ابن مقری، اسماعیل بن ابی بکر، ۷۵۵ – ۸۳۷ قمری
ebn-e moqrī, esmā'īl ebn-e abī bakr (1355 - 1434)
رساله‌ای است در اخلاق و اعمال حسنه‌ای که لازم است مؤمن متصف به آنها باشد، برگرفته از آیات شریفه و احادیث وارده که از اهل بیت علیهم السلام در سه «باب» و هر باب شامل دوازده «فصل» است.
آغاز: بسمله شکر زاید از وهم و قیاس مر خدای را که منفرد است به عفوف کبریا و موحد است به دوام بقاء ... و این کتاب را مسمی نمودیم بخیرة الافعال و در سه باب سنجیده و بهربابی دوازده فصل برگزیده
[فهرستواره منزوی ۴۴۰/۶ بدون نام مؤلف]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳/۱–۱۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و برادر او را طلب نموده و مهم مزبور را بدو تفویض نموده بعد از قبول قاضی را وکیل خود نموده و مهمات زن خود را به او سپرده
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۲۱–۲۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۳ – ۱۷۸۲]

● **خيرة البلدان** = **خيرة الملوك** / استخاره / فارسی
xīyarat-ol boldān = xīyarat-ol molūk
حسینی مرعشی، محمد جعفر، ق۱۴ قمری
hoseynī-ye mar'ašī, mohammad ja'far (- 20c)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۸ ذیقعده ۱۳۱۹ق؛ محل تألیف: مشهد
وی نحوه استخاره را بدین شرح بیان می‌نماید: مطلب خود را از دوائر پنج‌گانه و هشت‌گانه پیدا کند، سپس نیت کند و اذکار استخاره را بگوید، آنگاه چشم بر هم نهد و انگشت را روی جدول مربع قرعه قرار دهد و عدد مورد نظر را در ذهن بسپارد، عدد به دست آمده را در دایره بزرگ از طرف راست شروع به شمارش کند تا به شهر به دست آمده برسد، آنگاه شهر به دست آمده را در صفحات پیدا کند و به اندازه عدد قرعه از سطور جداول آن شهر را بشمارد تا جواب را پیدا کند. در دو بخش است. هر بخش را با خطبه مشابه آغاز کرده است.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین ... و بعد چنین گوید بنده فانی محمد جعفر الحسینی المرعشی شهرستانی غفر عنه که این مختصریست در کیفیت استخاره چون ...

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من تألیف هذا الکتاب المسمی بخیرة البلدان ... محمد جعفر الحسینی المرعشی الشهرستانی عفی

عنه.
خط: نستعلیق،کا:محسن اشرف زاده،تا:۱۳۳۶ق؛کاغذ: فرنگی خط دار، جلد:مقوا،۵۵گ،۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۱۰]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۸۸

آغاز: برابر

خط:شکسته، نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۴۳ق، کاغذ کاهی؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۲۰ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۸۳۶]

۳. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۵۸۵]

● خیرة البلدان = خیرة الملوک / استخاره / فارسی

xīyarat-ol boldān = xīyarat-ol molūk

حسینی مرعشی، محمد کاظم بن محمد جعفر، ق۱۴ قمری

hoseynī-ye mar‘ašī, mohammad kāzem ebn-e mohammad ja‘far (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۵ ذیقعده ۱۳۳۵ق

در بیان یک نوع استخاره یا فال‌گیری که نخست در جدولی پر از شماره‌ها نگاه کنند و شماره‌ای برگزینند و آن را با ترتیب خاص از جدول دیگر بیرون آرند سپس از دائره دیگری جستجو کرده و در پایان پاسخ را از میان یک عده جواب‌هایی که پیشتر تهیه شده و مناسب با پرسش‌های احتمالی می‌باشد می‌جویند. نگارنده در سر آغاز کتاب می‌گوید: چون راه و روش استخاره توقیفی نیست من این نوع را اختراع کردم. نگارنده آن سید محمد کاظم بن محمد جعفر بن محمد حسین حسینی مرعشی شهرستانی است و در سرآغاز نام خود و نام کتاب را یاد کرده و در خاتمه نیز آن را تکرار کرده و تاریخ نگارش را ۲۵ ذیقعده ۱۳۳۵ معین کرده. ولیکن این ادعا (که این نوع فالگیری اختراع این مرد باشد درست نیست) چه آن را سابقه تاریخی بیشتری است و مانند آن در سالنامه پارس (سال ۱۳۱۵) از مدارک قدیم‌تر چاپ شده. (علینقی منزوی)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین ... و بعد چنین گوید: بنده فانی محمد کاظم؛ **انجام:** پس از پایان جدول بندها: - هو الله تعالی شانه العزیز الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ خوب، کا: محدحسینی مرعشی شهرستانی، تا: ۱۳۳۸ق؛ پس از انجام نسخه یک جدول برای تعیین وقت استخاره در هفته موجود است و پیش از نسخه دو صفحه با عنوان جفر جامع جدول‌بندی شده، همه کتاب عبارت است از جدول‌های گوناگون برای بیرون آوردن پاسخ پرسش‌ها با روش مخصوص همراه این کتاب یک صفحه پارچه که روی آن جدول‌های استخاره نقش شده به نام جدول مجمع الحروف به درازی ۸۴ سانتیمتر و پهنای ۵۰ سانتیمتر موجود است؛ کاغذ: جدید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۲۰ سطر (۹/۲×۱۶/۱)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

● خیر التجارب / طب / فارسی

xayr-ot tajārob

تبریزی، محمد کاظم، ق۱۲ قمری

tabrīzī, mohammad kāzem (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۲۳ق

در پزشکی در بیست و چهار (ابواب در نسخه‌ها یکسان نیست) «باب» هر یک در چند فصل به نام خیر اندیش خان. در آن آمده است: «این نسخه را مسمی به خیر التجارب ساخته ... بر آوردن عدد «رنج و الم» که سیصد و سی باشد استخراج تاریخ از نامش نمودم و بر سال وصال آن رحمت ذو الافضال این فقره دال است. پس تاریخ آن (رنج و الم) ۳۳۰-۱۴۴۷ (خیر التجارب) است (= ۱۱۱۷). در فهرست ایوانف (۷۲۸/۱ ش ۷۰-۱۵۶۹) این رساله گزیده محمد اکبر ارزانی از طب اکبر خودش ساخته ۱۱۱۲ دانسته شده است. فونان در فهرست خود (ص۲۶) آن را گمنام پنداشته است. همچنین در فهرست دیوان هند (۲۳۴۱ و ۲/۲۳۴۵) از مؤلف آن نامی برده نشده است. در فهرست تاشکند (۱/۲۷۲ ش ۶۱۰) از محمد کاظم دانسته شده و ساخته در ۱۱۱۷، در فهرست نسخه‌های خطی فارسی (ص۵۳۲) هم از محمد کاظم گویا تبریزی و ساخته ۱۱۲۳. فهرست بابهای آن در فهرست دیوان هند و فهرست فونان آمده و با نسخه ما یکی است. گفتنی است محمد خان خیراندیش‌خان (قرن ۱۲ ق) نیز کتابی به نام «خیر التجارب» دارد در سه مقاله که مقاله دوم آن در همه اعضای بدن شامل ۲۳ باب دارای فصول است و با کتاب حاضر شباهت دارد و گویا محمد کاظم تبریزی تحریری نو از کتاب خیر اندیش‌خان ساخته باشد؟

آغاز: بسمله. خیرالتجارب و احسن المآرب، حمد حکیم و رحیم و شکر شافی هر علیل و سقیم است که به ازای هر نعمت موجب مزید آن نعمت است ... بعد حمد خدا و نعمت نبی خیرالوری معروض میدارد ... محمد کاظم ...

[نسخه‌های منزوی ۵۳۲؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۲/۵-۳۴۴۳؛ مشترک پاکستان ۵۶۰/۱؛ الذریعه ۲۸۱/۷؛ دانشنامه ادب فارسی ۱۱۰۷/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۶۴۴

آغاز: بسمله. باب اول در امراض سر و این مشتمل بر بیست [و پنج باب]؛ **انجام:** یکی بعد از دیگری در دهن اندازند و لعاب آهسته آهسته فرو برند

فاقد مقدمه است؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ معین الدین پیرزاده، تا:

شب ۴ ربیع الثانی ۱۱۲۵ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۰]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۰۷خ

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ مجدول؛ گویا آشفته و پس و پیش شده؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۸۹/۶

آغاز: برابر **انجام:** در ظرف چینی و یا طلا نگاه دارد. شربت نیم مثقال.

خط: نستعلیق، کا: محمد اکبر متوطن سواد هرات، تا: سه‌شنبه ۱۱ ربیع‌الاول ۱۱۸۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۷۱گ (۱۴۲پ-۲۱۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۱سم [ف: ۷ - ۳۳۴]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۶/۱

آغاز: معطر ترین کلامی که مشام عقل و دانش از شمایم آن قوت بی اندازه حاصل آید و معتبرترین مرامی که

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان. نسخه حاضر مشتمل بر مقاله دوم و سوم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: لاله تلو کنچند کابیته، بی‌تا؛ ۲۱۰ص (۶-۲۱۵) [عکسی ف: ۶ - ۵۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۹۶

آغاز: بسمله. باب اول در امراض سر و آن مشتمل است بر بیست و پنج فصل، فصل اول در صداع یعنی دردسر؛ **انجام:** و عسل بر سه برابر ادویه بدستور متعارف بر شند شربت دو درم.

فاقد مقدمه؛ خط: نستعلیق، کا: رام، تا: جمادی الاول سنه ۳۷ شاه هالم پادشاه غازی؛ در انجامه آمده است: «تمام شد نسخه متبرکه خیر التجارب تصنیف خیر اندیشخان مرحوم که محمدکاظم حکیم ملتانی این نسخه را رواج داده و مکرر به عمل آورده»؛ رکابه‌دار، کلمه «یا کبیکج» در اول نسخه درج شده؛ ۲۷۴ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵ - ۴۰۸]

← خیرة الطیر > المقارعة

● خیرة الکاتب / ادبیات / فارسی

xīyarat-ol kāteb

تاریخ تألیف: خیر الکتاب = ۱۲۶۴ق

در رد ابن تیمیه دشمن فلسفه و عرفان. در آن حدیث‌ها و سخنان فرزانگان و صوفیان بزرگ را آورده، به ترتیب الفبائی است. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله، الحمدلله الاول بلابدایة و الاخر بلانهایه و الصلوة و السلام ... اما بعد همت جمیع بزرگان در عصر معروف بوده آنست.

[فهرستواره منزوی ۱۴۲/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بق بشه و بشها بقیاق و بقاق مرد پر گوی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱ص (۲۴۴-۲۵۴)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۸×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۶۹]

← خیرة الملوک > خیرة البلدان

● خیر جاری شرح صحیح بخاری / شرح حدیث / عربی

xayr-e jārī š.-e sahīh-e boxārī

وابسته به: الجامع الصحیح = صحیح البخاری = صحیح بخاری بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۹۴-۲۵۶)

شرح نسبتاً مختصر و تحقیقی با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الجامع الصحیح» محمد بن اسماعیل بخاری (- ۲۵۶ق) است. توضیح اجمالی متن و توجه کامل به نکات ادبی و تلفظ صحیح و ترجمه اجمالی راویان از اهداف مهم این کتاب می‌باشد. به عنوان مثال: «باب علامة الایمان حب الانصار الانصار جمع قلة لکن قلة العد و هو ما تحت العشرة الی العشرة او کثرته و هو ما فوق العشره انما یکون فی نکرات الجموع ... ؛ باب کیف یقبض العلم عمر بن عبدالعزیز الخلیفة المشهور الملقب بخامس الخلفاء الراشدین و ابوبکر بن حزم بالمهلة و الزای هو ابوبکر محمد بن عبدالعزیز ابن اخ.»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۲۷

آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی خصوصا علی سیدنا المصطفی و آله و اصحابه اهل الفضل و التقی قوله باب کیف کان بدو الوحی؛ **انجام:** بل هو شرب العسل و مص التمر و شرب الریق المکیف

از ابتدای کتاب تا «باب صب الماء علی البول فی المسجد» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۳۰۳]

● خیر الجلیس و المصاحب الانیس / گوناگون / عربی

xayr-ul jalīs wa al-muṣāḥib-ul anīs

غطاوی، محمد مسیح بن خلف، ق۱۲ قمری

qatāvī, mohammad masīh ebn-e xalaf (- 18c)

اهدا به: حسین بن عبدالله بن شیخ ابدال نجفی مالکی اشتری

مؤلف برای آشنایی محصلین و دانش اندوزان با اصطلاحات رایجه بین علمای هر رشته علمی، کتاب حاضر را نگاشته است و در آن حکم و قصص و مواعظ زیادی در هر مورد نقل نموده و کتاب را در یک« مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه» قرار داده است: مقدمه: هذا الکتاب مشتملة علی بعض احادیث الانبیاء؛

باب ۱. الکرم و حسن الاخلاق و الشیم و فیه عشرة اخبار؛ ۲. الادب و العفو و الحلم و فیه عشر حکایات؛ ۳. الشجاعة و البراعة و فیه عشرة اخبار؛ ۴. الفصحاحة و الخطاب و الرد فی الجواب و فیه عشر حکایات؛ ۵. التلطف و السؤال و التلصص و الاحتیال و فیه عشرة اخبار؛ ۶. حکایات الشعراء و الامراء و الوزراء و فیه عشر حکایات؛ ۷. حکایات العشاق و کل صیت مشتاق و فیه عشرة اخبار؛ ۸ اخبار النساء و فیه فنون شتی و فیه عشر حکایات؛ ۹. اخبار منشورة و حکایات مأثورة و فیه عشرة اخبار؛ ۱۰. فنون من الخطب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۴۰

آغاز: الحمدلله الذی لیس لما هیته حد ... اما بعد ... انی لما وقفت علی مزیة العلوم الواضحة؛ **انجام:** اننی هایم و رب البرایا ×× بک ما منیتی و ودی مقیما / لیت روحی و العالمین رقود ×× نحوجتی تسعی لتلقی نعیما

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۸ رجب ۱۱۱۶ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۵۱]

← خیر الرجال > فهرست رجال من لا یحضره الفقیر

● **خیر الرجال فی بیان احوال الرجال** / رجال / عربی

xayr-ur rijāl fī bayān-i aḥwāl-ir rijāl

لاهیجی، بهاء الدین محمد بن علی، ق۱۱ قمری

lāhījī, bahā'-od dīn mohammad-e bn-e 'alī (- 17c)

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۵ق

در بیان احوال رجالی است که در اسانید روایات کتاب «من لایحضره الفقیه» شیخ صدوق ذکر شده‌اند. مؤلف، کتاب را به ترتیب ابواب من لا یحضر، تدوین نموده و قبل از شروع چند فصل به عنوان مقدمه درباره اصلاحات متأخرین در اقسام حدیث و مؤلفین کتب رجال و تواریخ ائمة اطهار تا حضرت ولی عصر علیهم السلام آورده است، کتاب در نوع خود ارزشمند و مشتمل بر تحقیقات و اطلاعات گرانقدری است.

[الذریعه ۲۸۲/۷؛ دنا ۱۰۵۷/۴ (۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- فهرست أعلام خیر الرجال؛ مامقانی، محیی الدین (۱۹۲۲-)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۹۰

آغاز: تسعة رجال ثلثة منها قد سیق یعنی زید الشحام فی باب ترک الوضوء او بعضه؛ **انجام:** و اقامته مقام نفسه مات رض فی شعبان سنة ست و عشرین و ثلاثمائة.

نسخه در فهرست ۱۴۲/۲۷ نیز آمده است. ثلث اول کتاب است. از «باب العلة التی من اجلها وجب الغسل من الجنابة» تا «باب قضاء صلوة اللیل» بنابر برگ‌شماری نسخه ۸۱ برگ از اول آن افتاده است. در ابتدا برگهای آن را ۶۶۳ ورق نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به امضای «منه غفرالله له»؛ تملک: فخر الدین احمد خان با مهر: «فخر الدین احمد خان ۱۱۸۸» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور مشکی، ۱۷۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۶عکسی

آغاز: الا حوال لکنی اجد عزم اهل الزمان؛ **انجام:** و قال السمعانی فی بیان نسبة الاسلمی: انه بفتح الهمزة و سکون المهملة و فتح اللام، نسبة الی اسلم بن اقصی بن حارثه بن عمرو

نسخه اصل: کتابخانه ایة الله حکیم - نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ مصحح، محشی اکثراً از خود مؤلف؛ در صفحه ۱۰۲ حاشیه‌ای به امضاء «محمد حسین کتابدار» و در صفحه ۲۰۰ حاشیه‌ای به خط «محمد خلف الشیخ محمد طه نجف» مؤلف «اتقان المقال»؛ ۲۵۰گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ - ۱۷۸]

← خیر الرسائل > شرح گلشن راز

● **خیر الزاد = ترجمه مبدء و معاد** / کلام و اعتقادات / فارسی

xayr-oz zād = t.-ye mabda' va ma'ād

رودباری، فخرالدین بن احمد، ق۱۳ قمری

rūdbārī, faxr-od-dīn ebn-e ahmad (- 19c)

وابسته به: المبدأ و المعاد = مبدأ و معاد؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۷

آغاز: آنچه در این رساله به تحریر رسیده است ... تذکره ایست جهت برخی از ارباب اسرار؛ **انجام:** از انکار دوری نماید ... حق است ... السبیل.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۳۵۷-۳۸۲)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۲۵۲]

● **خیر الزاد در مبدأ و معاد** / کلام و اعتقادات / فارسی

xayr-oz zād dar mabda' va ma'ād

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱/۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: الوان، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۳]

● **خیر الزاد فی المبدأ و المعاد** / کلام و اعتقادات / فارسی
xayr-oz zād fe-l mabda' va-l ma'ād
داعی شیرازی، نظام الدین محمود، ۸۱۰ - ۸۷۰ قمری
dā'ī šīrāzī, nezām-od-dīn mahmūd (1408 - 1466)
کتابی است در اثبات معاد به روش صوفیه در یک «مقدمه» و چند «فصل» که برای بعضی از محرمان اسرار نگاشته است. نام کتاب در دیباچه آمده است. از این گفتار دو تحریر در دست است: فارسی و عربی. در دیباچه عربی آن آمده که نخست آن را به فارسی نگاشته بود و پس از سفر حجاز به خواهش برخی سادات آن را به عربی در آورد.
آغاز: منه نبتدأ و الیه نعود. سپاس بی قیاس آفریدگار عالم راست ... اما بعد از جهت تذکر بعضی از محرمان اسرار ...
انجام: و این جمله را اسباب رد و انکارند اند. و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
[الذریعة ۲۸۴/۷ شماره ۱۳۹۳؛ نسخه‌های منزوی ۱۱۴۲/۲؛ دنا ۱۰۵۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۴۱/۶ و ۳۴۴/۷]

۱. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۹۷/۳**
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۹؛ خط: نسخ، کا: درویش عارفی معنیسوی، تا: ۹۹۷ق؛ ۳۸گ (۲۶۷-۳۰۴) [عکسی ف: ۲ - ۳۳۴]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۱۷**
آغاز و انجام: برابر؛ (رساله مبدأ و معاد شاه داعی شیرازی ... ۱۰۵۵)
خط: نسخ، کا: طهماسب قلی، تا: ۱۰۵۵ق، جا: سورت هندوستان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: یتماج قهوه‌ای، ۷ص (۱۵۳-۱۵۹)، ۲۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۱۳۵]
۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۲۶**
آغاز: بسم الله منه نبتدأ و الیه نعود الحمدلله الجواد الذی زین خلقه بالمبدأ و المعاد و عین مراتب العالم من الدانی و البازخ و قرر لها الاوساط؛ **انجام:** و لم یکن مذاقها لم ینکر علیها و ردها علی علم الله تعالی و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل.
به نظر می‌رسد تحریر عربی او باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۲۲ص (۳۲۳-۳۴۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۴]

● **خیر الزاد لیوم المعاد** / کلام و اعتقادات / فارسی
xayr-oz zād le-yawm-el ma'ād
عمری جوفاموی، محمد، ق۱۳ قمری
'omarī jofāmavī, mohammad (- 19c)
پاسخ به گفته‌های مولوی اسماعیل دهلوی در کتاب «تقویة الایمان» است که در آن انکار شفاعت و بعضی مراتب حضرت ختمی مرتبت (ص) را کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۷۷
آغاز: الحمدلله العزیز الملک الکریم الوهاب ... اما بعد چون در این زمان فاسد و اوان کاسد؛ **انجام:** و همچنین شیخ علی القاری در شرح منسک متوسط نوشته است..
خط: نستعلیق، کا: جمادی الدین احمد، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۱۱-۱۸۶]

● **خیر السبطین فی سر شهادة الحسین (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی
xayr-os sebtayn fī serr-e šahādat-el hoseyn
وارثی، محمود علی، ق۱۳ قمری
vāresī ،mahmūd 'alī (- 19c)
اهداء به: میر سید عثمان علیخان آصف هفتم
مؤلف در این رساله شرح حال امام حسین (ع) را از کتاب طبقات کبرای شعرانی و کتاب مرآة العارفین فی ملتمس زین العابدین به عربی نقل و به فارسی ترجمه نموده است. کتاب، فاقد فصول و ابواب است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۸
آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان فی احسن تقویمه ثم رددناه اسفل السافلین ... بدان ای عزیز ثبت الله قدمک علی صراط مستقیم که شهادت سبطین؛ **انجام:** پس اهل بیت رسالت را که مرتبه داند، اینست نبذی از سر شهادت آن رضی الله عنهما / یا اهل بیت رسول الله حبکم ×× فرض من الله فی القرآن انزله / کفاکم من عظیم القدر انکم ×× من لم یصل علیکم لا صلوة له
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان کتاب نامه‌ای به اردو که مؤلف به علیخان آصف نگاشته؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۵۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۶ - ۳۲۲]

● **خیر العمل** / فقه / اردو
xayr-el 'amal
امروهوی، محمد بن اصغر حسین، ق۱۴ قمری
amrohavī, mohammad ebn-e asqar hoseyn (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۱۲ق
این رساله در پاسخ اعتراض سید ثاقب حسین نوشته شده که پس از نوشتن رساله «باب جنان» به امروهوی اعتراض شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۹۱/۳
آغاز: أشهد أن لا اله الا الله وحده لاشریک له و بعد حمد خداوند و نعت اشرف انبیا و منقبت علی مرتضی؛ **انجام:** حضرات اهل سنت کی هی جو کیطرح او نکوجایز اوررروا نهین هی، و هذا

آخرما اوردنا فی آخر هذا التقریر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور لاجورد، ۱۷گ (۴۱ر-۵۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۶۷]

● **خیر القبول فهو نهایة المأمول و غایة المسؤول** /
کلام و اعتقادات / فارسی
xayr-ul qabūl fa-hova nahāyat-ol ma'mūl va qāyat-ol mas'ūl
علامه میرزا حبیب الله، ق۱۱ قمری
'allāme mīrzā habīb-ol-lāh (- 17c)
اهدا به: امام قلی خان (ظاهراً همان امام قلی خان بن الله وردی خان (درگذشته ۱۰۴۲ق) سردار شاه عباس اول صفوی باشد)
رساله‌ای است کوتاه، در بیان ارواح انسانی و کیفیت بقای روح و فنای جسد و حقیقت مرگ با استفاده از آیات و روایات و اشعاری از همو با عناوین «تمهید»، «تبصرة»، «تحقیق» و «نصیحت». در برگ ۱۱۶ این کتاب به حادثه ناگوار رحلت یکی از بزرگان به سال ۱۰۲۲ق اشاره شده است. آیة الله مرعشی نجفی ره، از مؤلف، با عنوان علامه میرزا حبیب الله یاد کرده و امام قلی را از وزرای دولت صفوی دانسته‌اند. نامی از این رساله و مؤلف آن، در منابع موجود یافت نگردید. نام این رساله، در یادداشت‌های آغاز نسخه، با عنوان «خیر القبول» آمده و ممکن است برگرفته از جمله پایانی دیباچه آن باشد: «ان وقعت فی خیر القبول فهو نهایة المأمول و غایة المسؤل».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۵/۳
آغاز: ای ذکر تو در دل و زبانها ×× افتاده چو روح در روانها. سپاس بیقیاس و ستایش بی آلایش پادشاهی را سزاوارست ... اما بعد، این رساله ایست مشتمل بر ابحاث شریفه؛ **انجام:** و ایزد تعالی ابد الدهر ذات مقدس را از مکاره و نوایب حوادث و مصایب را در حفظ امان خویشتن نگاه داراد بمنه وجوده
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یا رب» (مستطیل)، «الله محمد علی» (بیضی)، «صل علی محمد، صل علی محمد، صل علی محمد، موسی، جعفر، علی، محمد بن محمود» (دایره)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۲گ (۱۰۱-۱۲۲)، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۷۸]

● **خیر القلائد شرح جواهر العقائد = شرح القصیدة النونیة فی العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی
xayr-ul qalā'id š.-u jawāhir-il 'aqā'id = š.-ul qaṣīdat-in nūnīya fi-l 'aqā'id
عریانی، عثمان بن عبدالله، - ۱۱۶۸ قمری
'oryānī, 'osmān ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1755)
وابسته به: القصیدة النونیة فی العقائد؛ رومی، خضر بن جلال الدین (-۸۶۳ق)
چاپ: آستانه (استانبول)، ۱۳۰۱ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸ کر
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی نور قلوبنا بعقائد أهل العرفان و صرف صدورنا عن عقائد أهل الزیغ و الضلال و الطغیان ... و بعد فالاخلاق بین أولی الالباب ... إن أشرف العلوم من جمیع الجهات هو علم التوحید ... قال فی المشهور من الأخبار أن بنی اسرائیل تفرقت علی اثنتین و سبعین ملة و تفرق أمتی علی ثلاث و سبعین ملة کلهم فی النار إلا واحدة ... لاتجتمع علی الضلالة علی ما ورد فی الحدیث و قد صنف العلماء من السلف و الخلف فی هذا العلم کتباً و رسائل ... و من جملتها ما نظم نظام جواهر المعانی ... افاضل بلاد الروم ... مولانا خضر بیک ابن الجلال ... مع صغر حجمه ... و قدر شرح الفاضل المحقق ... المولی الخیالی ... و قدشرح هذا النظم شارح آخر و اعترض علی الخیالی ... فهدانی إلی هذا إلی شرح لا طویل ممل و لاقصیر مخل ... ثم اعلم أن هذه القصیدة اللطیفة؛ **انجام:** و هو قول المولی الخیالی و لو کانت من کلام الناظم المحقق لشرحتها و هذا آخر ما قصدناه و تتمة ما أردناه من شرح هذه القصیدة الفاخرة ... و الحمدلله اولاً و آخراً ... إلی یوم الدین؛ تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب
خط: نسخ و نستعلیق، کا: مصطفی وهبی بن محمد افندی مدرس زاده یانیوی، تا: ۱۲۱۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ تملک: حسن بن حاج صالح؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوایی با روکش کاغذ ابر و باد سبز، ۱۳۹گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۰۶]

← خیر الکتاب ⟵ خیرة الکاتب

● **خیر الکلام فی تحقیق وجوب عصمة الامام** / کلام و اعتقادات / عربی
xayr-ul kalām fī taḥqīq-i wujūb-i 'iṣmat-il imām
حویزی، خلف بن عبدالمطلب، - ۱۰۷۴ قمری
hovayzī, xalaf ebn-e 'abd-ol-motalleb (- 1664)
رساله بسیار مفصل عقلی و نقلی است در موضوعات مختلف اعتقادی و مخصوصاً آنچه راجع به امامت است، در اول بحث‌هایی می‌آورد در توحید و نبوت، پس از آن در امامت چهار رکن را تفصیل می‌دهد: ۱. نص بر امام؛ ۲. افضلیت امام بر تمام رعیت؛ ۳. وجوب عصمت امام؛ ۴. معجزات که تصدیق امام را می‌کنند. در قسمت امامت آنچه که راجع به امامان است از حضرت امیرالمؤمنین تا حضرت حجت علیهم السلام به ترتیب ذکر می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۰

آغاز: فهناک یحصل الادراک فلو جاز ذلک لامکن و لا یختص بوقت لارتفاع الموانع؛ **انجام:** منهم الصالحیة فانهم و ان الطلق علیهم أنهم من الزیدیة ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: پارچه؛ ۴۰۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۲]

● **خیر المجالس** / گوناگون / فارسی
xayr-ol majāles
اودهی، نصیرالدین محمود، - ۷۵۷ قمری
Awdehī, nasīroddīn mahmūd (- 1357)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۶۳ق [مختصر ف: ۳۳۹]

● **خیر المفاتیح فی کمیة التراویح** / فقه / عربی
xayr-ul mafātīḥ fī kammīyat-it tarāwīḥ
حامد بن یوسف، ق۱۲ قمری
hāmed ebn-e yūsof (- 18c)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴۷/۱۰A
بی‌کا، تا: ۱۱۶۹ق [نشریه: ۱۱ - ۴۹۴]

● **خیر المقال فی فضائل النبی و الآل** / فضایل و مناقب / عربی
xayr-ul maqāl fī faḍā'il-in nabī wa-l āl
حویزی، علی بن خلف، -۱۰۸۸ قمری
hovayzī, 'alī ebn-e xalaf (- 1674)
تاریخ تألیف: ۱۰۸۳ق
شرح قصیده مفصلی است در مدح نبی و آل که مؤلف در ۱۰۵۹ سروده و در ۱۰۸۳ خود به شرح آن پرداخته و مشتمل است بر دو مجلد در چهار جزء.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۱
آغاز: بسمله، خیر المقال حمد الکبیر المتعال ذی الکبریاء و الجلال؛ **انجام:** و نسأل الله حسن التوفیق و الهدایة الی اوضح الطریق.
جزء اول و ثانی؛ خط: نسخ، کا: عبدالمهدی بن صالح، تا: ۱۰۸۵ق؛ از روی نسخه اصل نوشته شده، مجدول، با یک سرلوح ؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی معرق، ۳۹۱گ، ۲۳ سطر (۱۰/۲×۲۰/۲)، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۷ - ۳۳۷]

● **خیر المنهج فی المسائل الحج** / فقه / عربی
xayr-ul manhaj fi-l masā'il-il ḥajj
رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر
ra'īs-ol-'olamā', jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۳۱۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۲]
۲. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۳۱۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

● **خیر الوصیة** / شعر / عربی
xayr-ul waṣīyya
ابن فیروز، محمد بن عبدالله، ۱۱۴۲ - ۱۲۱۶ قمری
ebn-e fīrūz, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (1730 - 1802)
قصیده نونیه اخلاقی در ذم دنیا و زهد در آن و توصیه به اداء واجبات ... و ترک ... از شیخ محمد بن عبدالله بن رمضان (بحرانی) که در آن به پسرش عبدالله و برادرانش و سایر مؤمنین وصیت کرده است.
[الذریعه ج ۷-۲۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵/۸
آغاز: خیر الوصیة، بسمله، و مما قاله الشیخ محمد بن عبدالله بن رمضان الاحسائی فی ذم الدنیا و الزهد فیها و الوصیة باداء الواجبات و المندوبات؛ **انجام:** بخیر الوصیة سمیتها ×× فطوبی لعبدبها یعمل / و صلی الا له علی المصطفی ×× و عترته ما استقامت سما
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شده، جلد: پارچه‌ای سبز، ۱۶ص (۴۴-۵۹)، قطع: رقعی [ف: ۹ - ۴۵۱]

↩ خیریه ← خیری نامه

● **خیریة الوجود = جواب مسألة فی خیریة الوجود = جواب اسئلة بهاء الدین المیاوی** / فلسفه / عربی
xayrīyyat-ul wujūd = jawāb-u mas'alat-in fī xayrīyyat-il wujūd = jawāb-u as'alat-i bahā'-id-dīn al-mayāwī
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)
خواجه نصیرالدین طوسی در پاسخ سؤالی که از او شده [و سائل فردی به نام بهاء الدین المیاوی است که ناشناس است و در نسخه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران به نام او تصریح شده با این عبارت «هذا ما کتب بهاء الدین المیاوی الی المولی الاعظم المحقق نصیرالدین ملتمسا جوابه»] درباره این قاعده مسلم فلسفی که «وجود خیر محض است و شرور اعدام اند» و اینکه با ثبوت

این قاعده چگونه و تحت تأثیر کدام عامل، انسان‌ها گاه آرزوی مرگ و نبودن می‌کند. متن سؤال در آغاز رساله نقل شده و خواجه در پاسخ، از وجود مراتب و کمال و نقصان در خیر (خیر اضافی نه خیر حقیقی که در وجود واجب منحصر است) و نیز از مراتب شر سخن گفته و در پایان جواب، شکایات معموله در زبان عوام الناس را نیز توجه کرده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: بسمله. لو شرفنا مولانا المعظم لا زال معظما بابانة الحال فی هذا و فصل القول فیه فذلک ما عودنا. الحکماء اعطونا ان الوجود خیریه و کمال الوجود خیریة الوجود الشر لا ذات له بل هو عدم جوهر او عدم صلاح ... ثم ربما یقول الانسان لیتنی لم اوجد حتی ان افضل الانبیاء علیه السلام یؤثر عنه انه قال لیت ربه محمد لم یخلق محمداً و ایة قوه للانسان یحمل علی هذا التمنی اما العقل فقد فهل انه لایبعث علی ما یعنی ... الجواب عنه اقول ان ما نقله عن الحکماء فهو کما قاله و ینبغی ان یفهم منه ان الخیر کان منقسما کالوجود الی ما هو خیر لذاته ...

آغاز جواب خواجه نصیر: وقفت علی ما ذکر الولد العالم الفطن النحریر بهاء الدین، اکیس الاقران، قدوة الافاضل و العلماء، ادام الله فضله و طول عمره و التمس ان أودی له ما عندی فیه، فاقول و بالله التوفیق. ان ما نقله عن الحکماء فهو کما قاله . ینبغی ان یفهم منه ان الخیر لما فسر بالوجود مؤخوذا مع اعتبار تمامیة او صلاحیة

انجام: انجام سؤال: فکیف یحکم بدیهة العقل بان ما لیس بموجود له شیئ هو خیر له و هو کونه غیر موجود؟ و لو شرفنا مولانا تبیان الحال فی هذا

انجام جواب خواجه نصیر: فان عقله ایضا یحکم بان وجود الخیر الکثیر مع وجود الشر القلیل خیر من عدم الخیر الکثیر مع عدم الشر القلیل اذ لولا ذلک لما اقتضت الحکمة الالهیة وجوده کذالک فهذا ماحضر فی هذه المسئله و الله تعالی ولی التوفیق.

چاپ: در ضمن اجوبة مسائل النصیریة، به اهتمام عبدالله نورانی، ۱۳۸۳ش

[ریحانة الادب ۱۸۲/۲؛ دنا ۱۰۵۸/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۸۸/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در پایان، بخش دیگری از تعلیقات فارابی و کلماتی از «یحیی بن معاذ رازی» آمده؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۲گ (۲۰۰-۲۰۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴× ۱۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۳۱۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۵گ (۱۹۴پ-۱۹۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۴/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۲۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۱۴۴-۱۴۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۵۹]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۴۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۳گ (۲۲۲پ-۲۲۴)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۷۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۵۱۰۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الی ما هو خیر لا لذاته و الخیر لذاته هو الاحد الحق الذی هو وجود قایم بذاته تام بنفسه و ماعداه.

خط: نستعلیق، کا: علامه محمد باقر بن محمد تقی مجلسی اصفهانی، تا: ۱۰۵۷ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ بر اساس فهرست اصلاح شده؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۱ص (۶۷ ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: -]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۴گ (۱۷۱ر-۱۷۴ر) [ف: ۳ - ۱۸۶]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۹ حکمت

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۰گ (۱۳۶ر-۱۶۵ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۵]

● خیری نامه = خیریه / مواعظ / ترکی

xayrī-nāme = xayrīye

نابی رهاوی، یوسف بن عبدالله، - ۱۱۲۴ قمری

nābī rahāvī, yūsof ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1712)

اهدا به: ابوالخیر محمد چلبی

تاریخ تألیف: ۱۱۲۴ق؛ محل تألیف: حلب

مثنوی است در حدود هزار و هفتصد بیت به نظم ترکی در پند و اندرز؛ در حلب برای فرزند هشت ساله خود ابوالخیر محمد در پنجاه و دو سالگی خویش پس از سی سال کار دیوانی با خطاب «ای ابوالخیر محمد چلبی» نصیحت نامه اخلاقی او است، از شروط اسلام تا مبحث لازمه حکمت طب، به وزن مثنوی. نام مؤلف در فهارس گوناگون ثبت شده است.

آغاز: حمد اول الله عظیم الشانه ×× مبدع دائره امکانه / که ایدوب خامه صنعی تدبیر ×× نسخه عالمی ایتدی تحریر

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۶۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون ابوالخیر قنلدی نامک ×× خیر ایده حضرت حق انجامک

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج علی، تا: رمضان ۱۱۳۲ق؛ دارای

سرلوح رنگین؛ جلد: مقوایی، ۶۴گ (۴پ-۶۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۱۸]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۸۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لله الحمد تمام اولادی سخن ×× آچه لم داعیه خیده دهن / حضرت حق سنی معمور اتیدن ×× غصه دن خاطر یکی دورایتسون

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: احمد اسماعیل آغازاده سال ۱۱۶۹ با مهر «احمد» (کروی)، عنایت الله بن اسماعیل آغازاده با مهر «عنایت الله» (مکعبی)؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: - ۳۰۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر شبک قدر اوله هر روزک عید ×× سوره یسن دولتله عمر سعید / چون ابوالخیر قونلدی نامک ×× خیر ایده حضرت حق انجامک

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح و مجدول زرین؛ تملک: میر عبدالعزیز دیلمقانی در ۱۲۷۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۲۵/۷سم [ف: ۱ - ۶۰۶]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول، با پیشانی زرین؛ قطع: ربعی؛ [نشریه: ۷ - ۱۵۱]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۱۴۷/۱-۸۳۲۶

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج رویه مشما، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۰۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵

خط: نسخ چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ چلیپا ترکی، مجدول، با پیشانی زر؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۲سطر(۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۴۷]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر شبک قدر اوله هر روزک عید ×× سوره سن دولتله عمر مدید / چون ابوالخیر قونلدی نامک ×× خیر ایده حضرت حق انجامک

کا: عبدالله عابد کرکوکی، تا: قرن ۱۳؛ فهرست دقیقی از موضوعات دیوان به فارسی در ابتدای نسخه آمده، در هامش صفحات به موضوعات اشعار اشاره شده است؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۰گ، ۱۱ و۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۲-۸۵۹]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵/۵-۱۵/۱۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بوتازه اثر له ینه نابی ×× مجموعه روزکاره طولسوره / یازسون ورق سپهره خورشید ×× تاریخن اثر مبارک اولسون.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۱۴ق، جلد: گالینگور مشکی، ۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۷۸۲]

● **الخیل** / حیوان شناسی / عربی و فارسی

al-xayl

این رساله در شش قول است و در نسخه ما ترجمه فارسی هم دارد، و گویا از متأخران باشد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۰۸/۲

آغاز: الحمدلله اللطیف بخلقه المتکفل لهم قبل السؤال بسابغ رزقه؛ **انجام:** ولان الانثی اقل صهیلا. هذا ما وجدناه مسطور والحمدلله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۵۶گ (۶۹پ-۱۲۴پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۰۰]

← خیل نامه ≻ فرسنامه

← خیل نامه ≻ فرس نامه انوشیروانی

● **خیل نامه = فرس نامه** / حیوان شناسی / فارسی

xayl-nāme = faras-nāme

متطبب ابزری، علی بن محمد، - ۸۱۵ قمری

motatabbeb-e abzarī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1413)

اهداء به: قطب الدین تهمتن شاه

تاریخ تألیف: یکم رمضان ۸۱۲ق

در دو کتاب است اولی در چهل باب و دومی در شصت باب. در دیباچه نسخه تاجیکستان، نگارنده خود را علی بن محمد المطیب (المتطبب؟) یاد کرده، که در دربار «پادشاه بزرگی» کار می‌کرده است. فهرست‌نگار تاجیکستان می‌افزاید: گویا نگارنده در دربار شاهرخ، هرات (۸۰۷-۸۵۰ق) کار می‌کرده است و تاریخ انجام را رمضان ۸۱۲ق گرفته است. نسخه دائرة المعارف، دیباچه و بخشی از متن تا میانه باب ۱۱ از «کتاب اول» را ندارد. سپس: باب ۱۲. در معرفت اسباب نیک، آنچه دلیل می‌کند بر نیکی اسب شش چیز است؛ ۱۳. معرفت اسبهای دونده؛ ۱۴. انواع اسبان که کدام چه کار را شاید؛ ۱۵. (نسخه: بانجدهم) معرفت اسبان داغی (که می‌گوید داغی به زبان لری یعنی کوهی)؛ ۱۶. تربیت اسبان پادشاهان؛ ۱۷. معرفت اسبان رونده؛ ۱۸. تربیت کرده اسب؛ ۱۹. در زین کردن؛ ۲۰. ؟؛ ۲۱. فرق میان مادیان و نر؛ ۲۲. فحل دادن اسبان؛ ۲۳. معرفت فحل؛ ۲۴. خصی کردن اسب‌ها؛ ۲۵. تربیت اسبی که به کرگی کار نفرموده باشند؛ ۲۶. جو دادن و به کار آوردن اسب؛ ۲۷. سبق کردن و آداب آن؛ ۲۸. معرفت اسبان سرکش و تدبیر آن؛ ۲۹. تدبیر اسب بدرکاب؛ ۳۰. تدبیر اسب مانع النزول (اسبی که مانع از فرود آمدن سوار می‌شود)؛ ۳۱. تدبیر اسبان نازل لگام؛ ۳۲. تدبیر اسب حرون؛ ۳۳. تدبیر اسبان بد نعل؛ ۳۴. آداب نعل بستن؛ ۳۵. آب و علف به اسب دادن؛ ۳۶. تیمار داشت در زمستان و تابستان ...؛ ۴۰. مسابقه

شرعی. کتاب دوم: باب ۱. معالجه علتی که در سر باشد؛ ۲. معالجه اسبی که در سربلیدی دارد؛ ۳. معالجه سرزدگی اسب؛ ۴. علاج سپیدگی که در چشم اسب افتد؛ ۵. معالجه اسبی که او را در چشم ریش و آب سیاه بود؛ ۱۰. تدبیر اسبی که بی‌علت علف نخورد؛ ۱۵. معالجه اسبی که او را ؟ بود؛ ۲۰. معالجه اسبی که او را باد تقطیع بود؛ ۲۵. معالجه خشکی اسب؛ ۳۰. اسبی که او را خارش پدید آمده باشد؛ ۳۵. جراحت از تیغ و نیزه؛ ۴۰. معالجه ریش شش؛ ۴۵. معالجه حضد؛ ۵۰. اسبی که او را کشن غلبه کرده باشد؛ ۵۵. تدبیر شکافته شدن سم؛ ۶۰. تدبیر ضعیف شدن اسب. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله. حمد بیحد و مدح بیعد حضرت حکیم علی الاطلاقی را که کل (گل: غنچه) دل خواص به نسیم لطف بی قیاس بشکفاند [بشکفانید: بشکافید] و روایح عرفان ... السلطان بن السلطان سلطان شاه اسماعیل بهادرخان ظل الله فی الارضین قطب الحق و الدنیا و الدین بهمن شاه خلد الله ... فرمود که کمترین غلامان علی بن مطلب (کذا) ... کتابی نویسد در خیل نامه ... باب اول در آفرینش اسبان و اختلاف کرده اند اما آنچه در کتب متقدمان ...

[دنا ۱۰۵۹/۴ (۱ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۱۸و ۴۴۲؛ فهرستواره منزوی ۳۸۵۰/۵]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲۲/۴-عکسی

آغاز: گوشت و پی هم قوی؛ **انجام:** نیز همین سبیل آماس.

پایان کتاب ۱ و آغاز ۲: نقل است که حضرت رسول (ص) و عایشه (رض) با همدیگر دویدند. و بدین سخن کتاب به آخر رسید ... تمام شد کتاب اول از خیل نامه به یاری حضرت باری تعالی ... و شروع می‌رود در کتاب دوم امید که آن هم به مبارکی تمام شود. و السلام علی من اتبع الهدی. فهرست ابواب شصت گانه. باب اول ...

خط: ثلث، بی‌کا، تا: حدود محرم ۹۴۸ق؛ آغاز در باب ۱۱ از کتاب یکم و انجام در باب ۴۳ از کتاب دوم، افتادگی دارد [عکسی ف: ۱ - ۱۶۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۳۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر اسبی دشوار زاید این آیت را که در قرآن مجید است هفت نوبت بخوانند به آسانی زاید و آیه اینست و أو لم یر الذین کفروا أن السموات و الارض الی آخر [... للبث فی بطنه الی یوم یبعثون] و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین

خط: نستعلیق، کا: علی بن سید ابراهیم حسینی مکی استرآبادی، تا: ۲۸ شعبان ۱۰۶۸ق؛ مهر: کاتب «کعبه درگاه قطب به (کذا) دیهیم زمانه ابن ابراهیم الحسینی (با علی بن ابراهیم) ۱۰۶۵» (هشت ضلعی)؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: مقوا، ۱۶۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۱۸/۷سم

[اهدائی رهبر: ۹ - ۴۶۷]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۶/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ (۴۵پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین (تمت رساله فرس نامه بعون الله).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۲۴ص (۱-۲۲۴)، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۳۶۱]

● **خیل نامه** / حیوان شناسی، شعر / فارسی

xayl-nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲۲/۱-عکسی

آغاز: (در سبب نظم کتاب گوید): الا ای زبده نه طاق و شش در ×× که هستی کامل و فرخنده اختر / ز من بشنو بگوش هوش ای دوست ×× بیانی نغز همچون مغز در پوست. دیباچه افتاده: رسولی کو سر پیغمبران است ×× حبیب خالق کون و مکان است؛ **انجام:** برین شد ختم و کردم قصه کوتاه ×× ز هر گفت و شنید استغفرالله / حسینی [...] اندوهت سرآید ×× امید آنکه امیدت برآید / الهی چونکه بخشیدی روانم ×× به ذکر خویش گویا کن زبانم / به نور معرفت بفروز جانم ×× ز دد نفس و شیطان وارهانم ... انجام: زدد نفس و شیطانم رهانم، تمام شد کتبا خیل نا [مه] من کلام سید حسنی [چنین] بعون الله و توفیقه فی محرم الحرام ۹۴۸ق لصاحب السعادةو الظفر [...] الشمس و القمر.

از سید حسینی (حسنی؟) به آنچنانکه در انجامه آمده است. از دیباچه آن که آغازش افتاده، برمی‌آید شیعی بوده: «ز شیعه مذهبان دین درستم». (ص۲) و خود را مردی سپاهی می‌شناسد: «بگفتا چون تویی مرد سپاهی ×× شناسی اسبت را دانی کماهی. و جای دیگر: به فن رایضی دستی رسانم ×× خدایم داده و آن را نیک دانم (ص۵). روزگارش به دست نیامد جز آنکه نسخه نوشته محرم ۹۴۸ق است. اسب نامه منظومی ست در قالب مثنوی. نخست مسایل را بگونه «سؤال» و «جواب» گزارش می‌کند، سپس: صفت چالغ، اوغتو، کهرگیر، رمنده، بدلجام، کندرو، کج دو ...؛

خط: ثلث، بی‌کا، تا: ۹۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۶ص (۱-۴۶) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۵]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۹

آغاز: اول در خیل نامه و آن مشتمل است بر صد باب، چهل باب در معرفت اسب و شصت باب در امراض و معالجه آن، باب اول در آفرینش اسب

مشتمل بر دو کتاب: کتاب اول در چهل باب وکتاب دوم در شصت باب. محتملاً همان کار متطبب ابزری و یا فرسنامه محمد بن محمد واسعی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۳۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۲]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷/۲

تنها صد و چهل باب نخستین است و شصت باب دوم را ندارد. در ۱۴۰ باب در معرفت اسبان و ۶۰ باب در معالجات؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۴۷]

● **خیل نامه** = **فرس نامه** / حیوان شناسی / فارسی

xayl-nāme = faras-nāme

این کتاب در آیین اسب داری و معالجه اسب یعنی بیطاری است و به دو قسمت تقسیم می‌شود: ۱. معرفت اسب، حاوی چهل باب که همه ابواب بحث در شناسایی اسب و دندان‌های مختلف آن حیوان می‌کند؛ ۲. معرفت امراض اسب، حاوی شصت باب است و در این ابواب علاوه بر مرض از معالجه امراض اسب بحث می‌شود. صفحه اول این نسخه افتاده و نام نویسنده و تاریخ تحریرش به دست نیامد. در کتاب خانه آستان قدس رضوی نیز یک نسخه از این کتاب وجود دارد در آن هم صفحه اول افتاده است.

انجام: برانجاز باز بندند که نافع باشد انشاء الله تمام شد کتاب دویم در خیل نامه بتوفیق الله تعالی

[نسخه‌های منزوی، ۱: ۴۱۸]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۴

آغاز: دل یا پس محل حلول خطاب ادع الی سبیل ربک؛ **انجام:** برانجاز باز بندند که نافع باشد انشاء الله تمام شد کتاب دویم در خیل نامه بتوفیق الله تعالی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۸گ، ۱۲سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۵۲۷]

● **خیل نامه** / حیوان شناسی / فارسی

xayl-nāme

این کتاب در شناخت اسبان و امراض و معالجه آنان در چهل باب است که عناوین ابواب در ابتدای نسخه مندرج است.

آغاز: افضل جزایل نعما و اجزل فواضل الآء که از حضرت عزة جل و علا ...

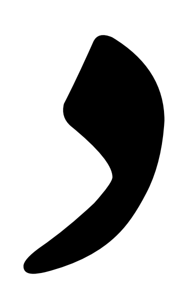
انجام: و عایشه صدیقه رضی الله عنها با یکدیگر دویده آمده و باین سخن کتاب بآخر رسید تبرکا و تیمناً و باسمهما ... و السلم تسلیماً کثیراً کثیر.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۶۵/۲

آغاز: افضل جزایل نعما و اجزل فواضل الآء که از حضرت عزة جل و علا؛ **انجام:** و عایشه صدیقه رضی الله عنها با یکدیگر دویده آمده و باین سخن کتاب بآخر رسید تبرکا و تیمناً و باسمهما ... و السلم تسلیماً کثیراً کثیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۰۹ق؛ از اواسط صفحه ۱۷۴ دعایی از حضرت امیر (ع) درباره اسبان است که خود آن حضرت آن دعا را به گردن دلدل بسته بود و دعا به پایان نیامده نسخه پایان پذیرفته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵ص (۶۹–۱۷۴)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه:۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰۷]

← الخیوط ≻ علم الخیوط
← الخیوط (ترجمه) ≻ علم الخیوط (ترجمه)

← الداء الخفی > ابنه (رساله)

● **دأب الارشاد** /

da'b-ul iršād

فاروقی، صفی الله، ق۱۱

fārūqī, safī-ol-lāh (- 11c)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۶ق

در یازده فصل

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۲۴/۳

خط: نستعلیق ترک، کا: محمود شافعی شیرازی، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰ص (۱۸۸-۲۲۷)، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۷۹]

● **دائر الوصول الی علم الاصول** / اصول فقه / عربی

dā'ir-ul wuṣūl ilā 'ilm-il usūl

میرک بخاری، محمد بن مبارکشاه، - ۷۴۰ قمری

mīrak-e boxārī, mohammad ebn-e mobārak-šāh (-1340)

وابسته به: مدار الفحول؛ میرک بخاری، محمد بن مبارکشاه، (-۷۴۰ ق)

مختصری است از شرح خودش بر «منار الانوار» حافظ الدین عبدالله بن احمد نسفی به نام «مدار الفحول».

آغاز: بسمله، رب یسر و تمم بالخیر،الحمد لله الذی سقی لاصول المستنبطین من کوثر غرایب الفهوم ماء ... اما بعد فان کتابی مدار الفحول فی شرح منار الاصول مع وجازة لفظه و غموض لحظه لما ... لخصت منه هذا المختصر محتویا علی رموز نکاته و منطویا علی کنوز خبایا اشاراته مع زیادة فوائد و قیود

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۷۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان صبر فی هذین القسمین ای الاخیرین حتی قتل صار شهیداً لانه بذل نفسه لاقامة حق محترم. الحمدلله تعالی علی جمیع نعمائه لا اله الا الله محمد رسول الله. انجامه: تمت هذه النسخة المیمونة المبارکة از دست کاتب ملا قدر دین اخوند در ده کوددو لزی از تپه امازی و بتمام رسید بوقت سحر از روز شنبه بتاریخ ... در سلطنت ایوب شاه پسر تیمور شاه و نبیره احمد شاه بود.

با حواشی غلام احمد؛ خط: نسخ، کا: ملا قدر دین، تا: شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۲۳۵ق؛ محشی با رمز«داور»؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۴۵گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۳۱سم [ف:۵۱-۱۴۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← الدایرة > الدائرة

● **دائره** / فلسفه / فارسی

dā'ere

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله‌ای است در فلسفه باطنی مشتمل بر هفت «فصل»: ۱. پیداکردن هستی آفریدگار؛ ۲. شناخت بهترین اشکال که شکل دایره است؛ ۳. جمادات؛ ۴. عقل فعال و صفات او؛ ۵. شناخت نفس؛ ۶. حقیقت عقل؛ ۷. مقولات عشر.

آغاز: فصل در پیداکردن هستی آفریدگار جل جلاله اول بدان که هر عاقلی که هست و بود جمله مقرند که عالم و ما را صانعی هست

انجام: پاک ز آنچه غافلان گفتند

[نسخه‌های منزوی ۷۸۵/۲؛ دنا ۱۰۶۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۴۴/۶]

۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۲۰۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا قد شقی فلان و الا قد سعد فلان اللهم اجعلنا من الذین انعمت علیهم و لاتجعلنا من المغضوب علیهم

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۸۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول زرین و مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۳۰۳-۳۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۷۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۸/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۴۶-۵۱)، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ - ۱۴۸۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۰/۷

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه بروجردی-کرمانشاه ۱۱۹؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجنی، تا: با تاریخ ۱۲۹۵ق؛ ۹ص (۲۰۸-۲۱۶) [عکسی ف: ۵ - ۲۴۰]

● **دائرة** / ریاضیات / عربی

dā’ira

خیام، عمر بن ابراهیم، - ۵۱۷ ؟ قمری

xayyām, ‘omar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

بحث‌های هندسی مؤلف در شکل دایره است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۵۴/۱

آغاز: نرید ان نقسم ربع دائرة ا ب من دائرة ا ب ح ر علی نقطه مثل ر و نخرج عود رح علی قطر ب ح؛ **انجام:** کان یستعمل الفاظ الجبریین فادی التحلیل الی مکعب و اموال یعدل اعداد فاستخرجه بالقطوع و هذا الرجل لعمری کان من متعالی الطبقة فی الریاضیات.

خط: نسخ، کا: میرزا عباس یزدی محصل دارالفنون، تا: یک‌شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۳۳۷ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۸گ (۲۱پ-۲۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۹۹۳]

● **دائره** / عرفان و تصوف / عربی و فارسی

dā’ere

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

در توحید در پنج «باب»: الوجود من حیث الاحدیة، مرتبة الاحدیة، الواحدیة الجمعیة، علم الارواح، الشهادة المطلقة. در دیباچه «کشف الاسرار» و در عنوان «رساله دایره» خوانده شده است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۸

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹گ (۱۸۴ر-۱۹۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴ص (۸۲۳-۸۲۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۶

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۱گ (۱۱۳پ-۱۲۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۶۹]

● **الدائرة** / ریاضیات / عربی

ad-dā’ira

گیلانی، توفیق بن حسین، ق۱۳ قمری

gīlānī, towfīq ebn-e hoseyn (- 19c)

او رساله بلیانی را پس از دائره و مقدمه‌ای آورده است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۱/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۵۱پ-۵۴پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۳۵۹]

● **الدائرة** / ریاضیات / عربی

ad-dā’ira

از شمس العلماء الکنانی (؟) (نک سرآغاز نسخه که نام خوانا نیست) و در القاب او «بهاء الملة و الحق و الدین، شمس الانام، الناظم فی احکام الشریعة، و القضایات المنطقیة» به‌کار رفته است. در یک «مقدمه» و چهار «باب»: مقدمه فی تعریف الدایره و ما ینسب الیه؛ باب ۱. کمیة محیطها؛ ۲. استخراج محیطها مجذورا؛ ۳. استخراج قطرها مجذورا؛ ۴. استخراج تکسیرها منطقا.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۶-عکسی

آغاز: الحمدلله الاولی بلا عدد و ا لآخر بلا امد. صاحب القدرة القاهرة و الحکمة الباهرة، مبدع الاحاد ... و بعد، فان سیدنا و مولانا الامام ... بهاء الملة و الحق و الدین شمس الانام و المسلمین الواثق برب الناس مولانا ... الناظم فی الاحکام الشریعة و القضایا المنطقیة؛ **انجام:** المملوک فلان احسن الله بدا ذکره و ختامه انه ...

و الحمدلله رب العالمين.
اصل نسخه: ترکیه ؟؛ خط: تحریری کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ [عکسی ف: ۲ - ۱۱۷]

● **دائره** / کلام و اعتقادات / فارسی
dā’ere

دائره تحقیق لاجبر و لاتفویض بل امر بین الامرین.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۵۲۱]

● **دایره اقطاب و اوتاد** / عرفان و تصوف / فارسی
dāyere-ye aqtāb va awtād

دایره اقطاب و اوتاد و دستور استفاده از آن. منقول از شیخ محیی الدین اعرابی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۶۷/۲۰
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نباتی و نخودی، جلد: گالینکور سبز، ۱گ (۳۸ر-۳۸پ)، اندازه: ۱۲/۴×۱۸/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۷۶]

● **دائره جام جهان نما** / عرفان و تصوف / فارسی
dā’ere-ye jām-e jahān-namā

رستمداری، شمس الدین بن عزالدین، ق ۱۰ قمری
rostamdārī, šams-od-dīn ebn-e ‘ezz-od-dīn (- 16c)

تاریخ تألیف: ۱۵ رجب ۹۱۶ق

تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۳۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۹۱۶ق؛ جلد: تیماج تریاکی [نشریه: ۲ - ۲۱۶]

● **دائره خواجه نصیر** / علوم غریبه / فارسی
dā’ere-ye xāje nasīr

این کتاب که بحث از دایره‌ای می‌کند که منسوب به خواجه نصیر می‌باشد بنابر قول نویسنده آن این دایره به‌وسیله حضرت الامر در عالم رویا به‌خواجه تعلیم داده شد و غرض از آن این است که چون خواهند ضمیری استخراج کنند چگونه این حروف را باید ترکیب کرد و چه قواعدی در آن به‌کار برد تا مورد خواست مستخرج شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۳۰
آغاز: بسمله، بدانکه این دایره منسوب بخواجه نصیرالدین طوسی است که حضرت صاحب الامر در عالم رویا تعلیم ایشان نموده اند؛ **انجام:** آخر جدولی است که اعداد ۶۹، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۷۳، ۸، ۷، ۶، در آن مندرج است.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۱-۱۶)، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۹]

● **دائره رمل** / رمل / فارسی
dā’ere-ye raml

محمد صالح بن محمود، ق ۱۱ قمری
mohammad sāleh ebn-e mahmūd (- 17c)

دایره صغیره در رمل

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۹
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دائره رمل** / رمل / فارسی
dā’ere-ye raml

غیر همانند:

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۳۱/۷
دائره‌ای است برای نشان دادن اسعار منسوب به کواکب و شرح دائره در کنار آن نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: مقوای زرد، ۲۱۹ص، قطع: رقعی [ف: ۱۰ - ۲۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۳۹/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۹۵ر)، ۱۷سطر (۹×۱۵) [ف: ۱۷ - ۲۳۳]

● **دائره سمتهای قبله** / هیئت / فارسی
dā’ere-ye samt-hā-ye qeble

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۸۹) [مختصر ف: - ۳۴۱]

● **دائره شش آوازه اصل تمام** / فارسی
dā’ere-ye šeš āvāze-ye asl-e tamām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۳۶/۱۲
شکل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۱ق [ف: ۶ - ۴۷۸]

● **دائرة عالم الوجود** / عرفان و تصوف / عربی
dā’irat-u ‘ālam-il wujūd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۷/۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۷۰-۱۷۱)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۲]

● **دائرة العقل و الجهل** / عرفان و تصوف / عربی

dā'irat-ul 'aql wa-l jahl

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

شرح و تصویر دائره عقل و دائره جهل و قوس اقبل و ادبر. این بخشی از رساله توبلیه شیخ احمد احسایی است در پاسخ ملا علی توبلی و لوامع الرسائل و جوامع المسائل نام دارد.

آغاز: السادس ان نصف لنا وضع دائرة العقل و ما قابلها منه الاسماء و الحروف ... اقول اما معنی دائرة العقل ... اقول اما معنی دائرة العقل و مقابلتها بدائرة الجهل ...

انجام: وما لم یذکره هذا آلة آمرة فلاخیر فی ماقلناه سابقا فتدبر و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین

چاپ: این رساله در جوامع الکلم به چاپ رسیده و بخش جای سخن پرسش و پاسخ ششم است از آن رساله.

[دنا ۱۰۶۴/۴؛ فهرست کتب شیخ ۳۱۹؛ جوامع الکلم ۳۵-۳۶؛ نشریه ۹۴/۵]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۸۸/۴-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

کا: علی بن محمد، تا: رجب ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۳۶پ-۱۳۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲-۲۸۷]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۹۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۳/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا بابا سواد کوهی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه و پسته‌ای، جلد: میشن مشکی، ۲گ (۸۰پ-۸۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۴سم [ف: ۵ - ۱۲۱]

● **دائره عقل و جهل (رساله)** / فلسفه / عربی

dā'ere-ye 'aql va jahl (r.)

احسائی، علی نقی بن احمد، - ۱۲۴۶ قمری

ahsā'ī, 'alī naqī ebn-e ahmad (- 1831)

این رساله شامل دو دایره می‌باشد که مختصات و مشترکات عقل و جهل را به تصویر کشیده و بیان کرده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۷۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۷پ-۴۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۹۴]

● **دائرة العقل و الجهل** / متفرقه / عربی

dā'irat-ul 'aql wa-l jahl

سید قطب الدین محمد

seyyed qotb-od-dīn mohammad

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۱۰

کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱ص (۱۴۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۹]

● **دائرة العقل و الجهل** / متفرقه / عربی

dā'irat-ul 'aql wa-l jahl

شیخ نجیب الدین

šeyx najīb-od-dīn

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۹

با دایره‌ای از عقل و جهل؛ کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱ص (۱۴۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۸]

● **دائرة العقل و الجهل** / متفرقه / عربی

dā'irat-ul 'aql wa-l jahl

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۸

با دایره‌هایی که مراتب عقل و جهل را می‌رساند؛ کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۸]

● **دائره عوالم وجود** / ریاضیات / فارسی

dā'ere-ye 'avālem-e vojūd

در بالای صفحه (خارج از دائره) و در داخل دائره حروف ابجد تقطیع شده و در اطراف دائره نام عوالم یاد گردیده.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۴]

← دایره قمریه ← تقویم

● **دائرة الکبری علی الشجرة النعمانیة** / هیئت / عربی

dā'irat-ul kubrā 'ala-š šajarat-in nu'mānīya

افندی، مصطفی بن سهراب، ق۱۱ قمری
afandī, mostafā ebn-e sohrāb (- 17c)
رساله کوتاهی است در احکام اخترشناسی به‌گونه‌ای که از مقدمه مؤلف برمی‌آید، وی بعد از دیدن کتاب «الشجرة النعمانية فی دولة العثمانية» تألیف محیی الدین ابن عربی این رساله را با اشارات حرفیه و حرکات فلکیه ترتیب داده است که از احکام سال ۱۰۷۴ق آغاز و به سال ۱۱۹۶ق پایان می‌پذیرد.
آغاز: الحمد لله العليم القدير القادر المصور الحيم العدل اللطيف الخبير القاهر ... و بعد فانی قد وضعت هذه الدائرة الجفرية بعد اطلاعی علی الشجرة النعمانية فی الدولة العثمانية ... و رتبتها علی اشارات حرفية و حركات فلكية و فهی من اجل ما وضع فی هذا الشان ...
انجام: اظهر یا امین و صل بصاحب التمکین لیقتل الحال و یستریح الحال فیملاء الارض عدلاً کما ملئت جوراً و ظلماً ابشروا یا عبادالله فقد جاء امر الله م د انتهی ما وصل الیه البیان فی الدائرة الکبری، میم الختم.
[معجم المؤلفین: ۲۵۵/۱۲]
شرح و حواشی:
۱- دائرة الکبری (مختصر)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۹۰پ–۹۲ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۷۹۵]

● **دائرة الکبری (مختصر)** / هیئت / عربی
dā'irat-ul kubrā (mx.)
وابسته به: دائرة الکبری علی الشجرة النعمانية؛ افندی، مصطفی بن سهراب (-۱۱)
این رساله گزیده رساله اخترشناسی دایرة الکبری می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۶/۴
آغاز: الحمد لله رب العالمين و صلى الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم و بعد فهذا تلخيص لطيف علی دايرة الفاضل ... حذفنا منه الماضی و إخذ المستقبل الفائدة المستقبل عن الماضی و الله الهادی؛ **انجام:** یا امین وصل بصاحب التمکین لیقتل الحیال و یستریح البال و یملاء الارض عدلاً کما ملئت جوراً و ظلماً ابشروا یا عباد الله فقد جاء أمر الله، م د انتهی ما أوردناه الی ظهور میم الختم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۸۸پ–۸۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۹۴]

← دائرة المعارف ⪢ دانشنامه

● **دائرة المعارف** / دائرة المعارف / فارسی
dā'erat-ol ma'āref
فیروز کوهی بحری، حسن ابوبکر، ق۷ قمری
fīrūz-kūhī bahrī, hasan ābū-bakr (- 13c)
دایرة المعارف کهن و مهمی است شامل علوم مختلف، در چهارده «مقاله» و هر مقاله در چند «باب» تنظیم شده است: مقاله ۱. پنج «باب»: ۱) علم‌های شمس، ۲) علم‌های قمر، ۳) علم‌های زهره، ۴) علم‌های عطارد، ۵) شبه و نحاس و حدید؛ مقاله ۲. پنج «باب»: ۱) ، ۲) علم‌های الماس و نیلی و لعل و زمرد، ۳) علم‌های زنگار ترسایی و سبیده و زنگ‌های فرنگ، ۴) علم‌های شنگرف رومی، ۴) دهنیات؛ مقاله ۳. پنج «باب»: ۱) علم‌های مشک و زباد و لادن و عود و کافور و زیره و زعفران شاخ و زعفران معجون، ۲) علم‌های انکوزه و بیرزد و مقل و متواتر، ۳) خزمیان و محمود و طبا شیر و سیلادن و افیون، ۴) کتان بسرخجه و نرمه اصفهانی، ۵) شهد و شکر و شیر خرمای تر؛ مقاله ۴. پنج «باب»: ۱) احضار و نمودن کرامات، ۲) تسخیر جنیان، ۳) تسخیر اختر، ۴) خمیر، ۵) نقل؛ مقاله ۵. پنج «باب»: ۱) علم‌هایی که بر روی آب قادر باشد خواهد بنشیند خواهد خسبد خواهد برود چنانکه بر روی زمین برود، ۲) علم‌هایی که در زیر آب قادر باشد خواهد بر یک جایگه بودن خواهد زیر آب بودن او را کسی نبیند، ۳) علم‌هایی که از نظر خلق محجوب گردد، ۴) علم‌هایی که به آتش قادر باشد چنانکه تاک خواهد انگشت افروخته بخورد و در روغن دست، ۵) عجایب‌های گوناگون که در نظر مردان نمایند و آن به خواص انبیا تعلق دارد؛ مقاله ۶. اندر محاول و معقود کل اشیاء از معادن و نبات و حیوان، دو باب: ۱) حل، ۲) عقد؛ مقاله ۷. تصعید و تنکیس، دو باب: ۱) تصعید، ۲) تنکیسات؛ مقاله ۸ سه «باب»: ۱) تنقیه، ۲) تسقیه، ۳) تغسله و تصفوه؛ مقاله ۹. معرفة طبایع و مزاج کل اشیاء مختلف؛ مقاله ۱۰. معنی حملان؛ مقاله ۱۱. مزید تلوینات و معرفة و شم هر شی، سه «باب»: ۱) تلوین، ۲) ذوق معمول، ۳) شم اشیا؛ مقاله ۱۱. چهار «باب»: ۱) القا، ۲) طلی، ۳) ذوب، ۴) بهت؛ مقاله ۱۳. تقطیرات هر اشیا؛ مقاله ۱۴. ثبات کردن اشیا به جهت تلوین در دو «باب»: ۱) ثابت کردن عقاقیر، ۲) دانستن طعمه به‌جهت تصفره و تبیضه. مؤلف در پایان کتاب در تصعید سیمات گوید که این مطلب را از کتب شیخ المحقق و استاد المدقق سیف الدین ذوفنون اسفرنگی نقل کرده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۶۴/۱-۵۹/۱۸۴
آغاز: باب اول در علمها مشک و زباد و لادن و عود و کافور و زیره و زعفران شاح و معجون باب دوم در علمهاء انکوزه؛
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز(مختصری از اول فهرست)؛ ۶۳گ (۱-۶۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴-۱۷۸۸]

● **دائرة المعارف** / چند دانشی / فارسی

dā'erat-ol ma'āref

لاری، میر فتح الله، ق۱۲ قمری

lārī, mīr fath-ol-lāh (- 18c)

دایرة المعارفی است که به صورت مسوده و ناتمام باقی مانده و مؤلف مجال تنظیم و تکمیل آن را نیافته است. طبق اظهار مؤلف او در سال ۱۱۰۰ مشغول تألیف این کتاب بوده و در آن مطالبی را که سی و دو سال قبل از این تاریخ در سال ۱۰۶۸ق تهیه نموده درج کرده است. نثر کتاب با تکلف و تصنع زیاد برگزار شده و کتاب ناتمام و نامرتب است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۳۵۸

آغاز: المقدمة فی حدوث الحروف و ظهور الکلام و اختلاف ... بر محرمان اسرار عیان که انسان به فطرت اصلی از بدو حال تا منتهای مرور ایام رضاع؛ **انجام:** ای جاده ترا نه طول پیدا و نه عرض ×× بر خلق ... ز آمده فرض / خواهم که نگردد کف زارت هرگز ×× مانند من غریب محتاج بقرض

این بخش‌ها در نسخه موجود است: المقدمة: فی حدوث الحروف و ظهور الکلام (۱ر-۲ر)، تذییل: فی تقسیم العلوم علی وجه الاختصار و الاستبصار (۲ر-۲پ)، علم منطق: مؤلف در این بخش مسائل علم منطق را از کتاب اساس الاقتباس خواجه نصیرطوسی استخراج و در فصول به ترتیب حروف معجم تنظیم نموده است (۳ر-۳۴ر)، خطابه (۳۴ر-۴۷ر)، صناعة الشعر (۴۸ر-۶۵ر)، او در این قسم صناعات عروض و قوافی را به طور مفصل بیان نموده است، مصراع شمالی: معانی و بیان (۶۵پ-۷۶پ)، شرح اسماء الهی (۷۷ر-۷۸پ) در این بخش مؤلف نود و نه اسم الهی را ذکر نموده و خواص هر یک را ابتدا با یک رباعی آورده و پس از آن به نثر بیان نموده است، فالنامه (۷۹ر-۸۳پ) در این بخش مؤلف بعد از ذکر مطالبی درباره فال گیری، فال‌نامه منظوم شیخ بهایی را با جدول‌هایش درج نموده است، التلویح الثالث: فی المحسنات اللفظیة (۸۳پ-۹۰ر)، اوراق نسخه در صحافی جابجا شده؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:عصر مؤلف؛محشی با امضاء «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج یشمی، ۹۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۶ - ۳۰۵]

● **دائرة المعارف** / چند دانشی / فارسی

dā'erat-ol ma'āref

سهیلی خوانساری، احمد، ۱۲۹۱؟ - ۱۳۷۳ شمسی

soheylī xānsārī, ahmad (1912 - 1994)

دائرة المعارفی است بسیار مفصل مشتمل بر اصطلاحات، اعلام و امکنه، نامهای ایرانی و عربی و اروپایی که نسخه حاضر فقط مشتمل بر حرف «آ» می‌باشد و از «آ» نام چند رودخانه شروع شده و به «آلبریک» نام یکی از طوایف ختم می‌شود. با مقدمه‌ای در توضیح انسکلوپیدی (دائرة المعارف) و انواع دائرة المعارف از قدیم تا عصرمؤلف. جلد اول از آبان ۱۳۱۴ شروع شده و تا تیر ماه ۱۳۱۶ فراهم شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۶۳۷

آغاز: انسکوپیدی کلمه ای است یونانی و معنی آن دائره تعلیم می‌باشد؛ **انجام:** که بعد از مراجعت اهالی هنگری در تاریخ ۹۲۵ رومی ها او را گرفته مقتول ساختند.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای افزودگی‌ها ظاهراً به خط مؤلف، روی صفحه عنوان امضای نام «احمد سهیلی خوانساری» و سال ۱۳۱۶ مکتوب است؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴۳۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۶×۳۷/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۳۶]

● **دائرة المعارف** / چند دانشی / عربی

dā'irat-ul ma'ārif

مؤلف در این رساله که گویا بخش اندکی از اصل کتاب است شرح حال تعدادی از دانشمندان و اعلام جغرافیایی را به ترتیب الفبایی و مختصر ذکر کرده است. تاریخ‌های استفاده شده در این رساله اغلب میلادی است. اعلامی که درباره آنها توضیحاتی در این رساله داده شده عبارتند از: الفرارس راهب قبطی، فدک، فتوح البلدان، البرموتی الراهب برنابا در آن آمده: «برنابا انجلیل من المنحولة النسخة الایطالیة تألیف کاتب عاش بین القرن ۱۳ و ۱۶ برنابا رسالة مؤلف له کاتبه مجهول القرن ۱۲ یحتوی علی نصایح اخلاقیة برن عاصمة سوتسرا الفدراته برهان الدین قاضی احمد ۱۳۴۵-۱۳۹۸. برهان الدین قطب عالم ۱۲۸۸-۱۴۵۳. بایزید الفاری ۱۲۵۲-۱۵۷۳ صوفی هندی بای سنقر غیاث الدین بن شاهرخ. البترا لمدینه، بتراکه ۱۳۰۴-۱۳۷۴ شاعرا یطالی. البیروت، تبشوا، البتونی محمد لبیب ۱۹۲۸، بیجکم ت ۳۳۰ ق/۹۴۱ق البرموشی الراهب ت ۱۹۴۰م، برن عاصمة، بنهابا القدس یهودی برنابا (مکرر)، برنادوت الکونت، دقماق ابراهیم صارم الدین حنفی، الدسوقی محمد بن عرفه، دعبل، دمبای، العوارل مدینة فی جنوب بشیر یوطان یوالم، برنی مورخ هندی، برهوت، آجیا صونیا و ...»

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۹۲-۵۹/۱۲

آغاز: الفرارس انظر الاولی مدینه فی الشمال اشرقی الطالیا

خط:نسخ عربی،بی‌کا،بی‌تا؛۴۱گ،اندازه:۲۰×۲۸سم[ف:۴ - ۱۷۸۸]

● **دائرة المعارف** / دائرة المعارف / فارسی

dā'erat-ol ma'āref

لغوی- اعتقادی- فلسفی، مؤلف مسلم از علمای امامیه قرن ۵ و ۶ ماوراء النهر است که البته معتقد به حفظ احترام صحابه رسول الله بوده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۶
بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹ [د.ث. مجلس]

● **دائرة المعارف اسلامی (ترجمه)** / چند دانشی / فارسی
dā’erat-ol ma‘āref-e eslāmī (t.)
اقبال آشتیانی، عباس، ۱۲۷۶ – ۱۳۳۴ شمسی
eqbāl-e āštīyānī, ‘abbās (1897 - 1955)
از اخبار مجموعه تا الحمراء و از الخندق تا بالی.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۲۸
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۵۰۳گ، ۱۴ سطر (۲۰×۲۷)، اندازه: ۲۲×۲۹سم [ف: ۱۶ – ۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۲۹
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۱۳گ، ۲۳ سطر (۲۲×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۷]

● **دائرة المعارف پزشکی** / طب / فارسی
dā’erat-ol ma‘āref-e pezeškī
کتاب تألیف قرن ۱۳ (۱۲۶۲) طریقه معالجات و مداوای بیماری‌ها که هر یک را در جدولی قرارداده مشتمل بر چند «باب» در معالجات برص ... (؟)، کلف، غش و نیکویی رخسار، در معالجات اقسام بواسیر، مسهلات، ملینات، رفع دردندان و ...

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۹۹/۲
آغاز: بسمله ... خجسته کتابی که هر که دید رخش به هیچ وجه بدل نگذارند یاد بهشت؛ **انجام:** زایل کند و آب دهان ... هم چنین
خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی حنایی و مایل به حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج آجری، ۳۷گ (۵۴پ–۹۰پ)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴/۵سم [ف: – ۱۸۱]

● **دائرة المعارف در علم لغات قرآن** / لغت، علوم قرآن / عربی
dā’erat-ol ma‘āref dar ‘elm-e loqāt-e qor’ān
شاه چراغی، طاهر بن حسن، – ۱۳۹۷ قمری
šāh-čerāqī, tāher ebn-e hasan (- 1977)
در بیان معانی لغات و کلمات و الفاظ قرآن مجید با استفاده از کتب لغت و به ترتیب حروف.

۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۵۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بعد چنین گوید بنده فانی گرفتار آمال و امانی ... بتأیید پروردگار منان؛ **انجام:** ترجیفاً شدیداً و الادید الجلبة و اذا قیل من الودأ و من أدت الناقة .
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ در دو برگ اول تقریظ و اجازه روایی استاد مؤلف «محمدکاظم دامغانی» در ۲۵ محرم ۱۳۸۴ در مدرسه حاج فتحعلی بیگ دامغان، یادداشتی از «محمدباقر طاهری محمودی شاهرودی» در سفری که به دامغان در ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۸۳ داشته، وصیت‌نامه مؤلف در ۱۵ ذیقعده ۱۳۸۴؛ جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف مخ: ۸۴]

۲. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۵۸
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بعد چنین گوید بنده فانی گرفتار آمال و امانی ... بتأیید پروردگار منان؛ **انجام:** ترجیفاً شدیداً و الادید الجلبة و اذا قیل من الودأ و من أدت الناقة.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: جلد مقوایی، ۱۰۰گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۸۵]

● **دائرة المعارف علوم فلسفی** / فلسفه، دائرة المعارف
dā’erat-ol ma‘āref-e ‘olūm-e falsafī
ملتانی، عبدالعزیز بن احمد، ق۱۳ قمری
moltānī, ‘abd-ol-‘azīz ben ahmad (- 19c)
شامل تعریف و اجمال مسائل هر علم و نیز تاریخ فلاسفه.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۸۵۳
کاتب = مؤلف، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دائرة المعدل** / هیئت / عربی
dā’irat-ul mua‘ddil
رساله‌ای است مختصر و مجهول المؤلف مشتمل بر سیزده نوع: ۱. تسمیة رسومها؛ ۲. اقعار الآلة علی الافق؛ ۳. وضع الآلة علی الجهات؛ ۴. معرفة سمت مکه؛ ۵. معرفة فضل و الدائر؛ ۶. معرفة اخذ الارتفاع؛ ۷. معرفة غایة الارتفاع؛ ۸. معرفة ارض البلد؛ ۹. معرفة الارتفاع؛ ۱۰. معرفة سعة المشرق؛ ۱۱. نصف الفضله و نصف قوس النهار؛ ۱۲. معرفة السمت؛ ۱۳. معرفة المیل.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۰۱
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد هذه رسالة علی الآلة المسما بدائرة المعدل؛ **انجام:** و لایخفی بقیة العمل اذا جعلتها مقام خیط المسائرة، و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۵گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۳سم [ف: ۸ – ۱۵۰]

● **دائره موسیقی و شرح آن** / موسیقی / فارسی

dā’ere-ye mūsīqī va š.-e ān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۴۸/۵
خط: نستعلیق، کا: حبیب آبادی برای زفره‌ای، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ [ف: ۱۷ - ۱۱۶]

● **دائرة المیل** / هیئت / عربی
dā’irat-ul mayl

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۹۱/۳
یک صفحه در باب دائرة المیل با علامت خف رحمه الله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۹۶]

● **دائرة النجم** / ادبیات / عربی
dā’irat-un najm
سبط ماردینی، محمد بن محمد، ۸۲۶ - ۹۰۷ قمری
sebt-e mārdīnī, mohammad ebn-e mohammad (1423 - 1502)
مقاله‌ای است ادبی مشحون از کلمات موزون و صنایع شعری و نثری.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۳/۳
آغاز: الحمد لله الذی ارسل الریاح بشرا بین یدی رحمته و اظهر من خزاین عظمته بدایع صنعته
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۴۷۶؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۲ص (۹۱-۱۰۲) [عکسی ف: ۴ - ۴۲۵]

● **دائرة النجم** / ادبیات / عربی
dā’irat-un najm
در دمشق ساخته شده و مسجع و بسیار شیوا و در آن نخست از این شهر ستایش وصف شده و سپس گله‌ای است از روزگار و «دایرة النجم» که قصیده‌ای است در ستایش شیخ الاسلامی گویا به نام نجم الدین و در دایره‌ای شگفت و مرموز با حل آن و یک موشح و قصیده‌ای به نام «سلسلة الرمل» در ستایش مخدوم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۷۸/۳
آغاز: و نامی بدان داده نشده: و حلم علی العقل بالاقرار بالتوحید لما قامت آیاته البینات ... و بعد فلما انخت بدمشق الرکاب و القیت العصاء و الجراب؛ **انجام:** و الحمد الله علی بلوغ المرام و الصلوة علی اشرف الخلق مولانا و سیدنا محمد علی و آله و صحبه و السلام.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۷۰ر-۸۱ر)، ابعاد متن: ۱۱×۱۵، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۰۵۹]

● **دائره و جدول در نجوم** / هیئت / فارسی
dā’ere va jadval dar nojūm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۴۵/۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۵ق [ف: ۶ - ۲۴۵]

← دائرة الوجود ← عینیة الوجود

● **دائرة وسط السماء** / هیئت / عربی
dā’irat-u wasaṭ-is samā’

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۹۱/۲
دائرة وسط السماء للرویة (؟) و مسئلة امتحانیة بهذا البحث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۹۶]

● **دائرة الوصول الی علم الاصول** / اصول فقه / عربی
dā’irat-ul wuṣūl ilā ‘ilm-il uṣūl
نسفی، عبدالله بن احمد، - ۷۱۰ قمری
nasafī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ahmad (- 1311)
[کشف الظنون ج۲-۱۸۲۳؛ خزانة مفتی ۹۳/۵]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۲
آغاز: بعد بسمله. الحمدلله الذی یسقی الاصولیین المستنبطین من کوثر غرایب الفهوم ... و سمیته بدائرة الوصول الی علم الاصول؛ **انجام:** و لهذا ای و لبقاء الحرمة اذا خیر فی هذین القسمتین ای الاخرین حتی قتل صار شهیداً لانه ... لاقامة حق محترم تم و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، کا: حسن بن رکن بن حسین بن ضیاء بن محمد بن سالار در قصبه سیماب، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۸۵۸ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۹۱گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [سنا: ف: ۲ - ۱۸۶]

● **دائره هندی** / هیئت / فارسی
dā’ere-ye hendī

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۰/۶
آغاز: و ضابطه دایره هندی آنست که زمین را هموار کنند که پست و بلند نداشته باشد و آن به شمشمه بنایان و شاقول ایشان

دانسته میشود؛ **انجام:** البته آفتاب خود را مینماید و فی الحقیقة امر نسبت بابر است که در مقابل آفتاب دور شود.
رساله‌ای مختصر در شناختن جهت قبله به طریق دایره هندی است، بسیاری از شهرها و اختلاف قبله آنها در این رساله توضیح داده شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در انجام ۷ برگ افزودگی‌هایی از جمله از کتاب منتهی المطلب بحثی درباره «افعال عباد» و اندکی در تفسیر آیه «و علم آدم الأسماء» آمده است؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۷۷-۷۹)، سطور چلیپایی، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۰ - ۴۵۳]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۶۹/۸
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۴ق؛ اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۳]

← الدائرة الهندیة ≻ سمت القبلة
← الدائرة الهندیة ≻ کیفیة عمل الدائرة الهندیة
← دائرة الهندیة ≻ شرح الوقایة

● **دائرة الهندیة** / هیئت / عربی

dā’irat-ul hindīyya

کتابی است در تعیین اوقات از روی سایه آفتاب. در مقدمه نوشته شده است که بنا به اصرار بعضی از دوستان مسئله دائره هندیه را که در کتاب شرح لوقایه علامه صدر الشریعه بوده شرح داده است ولی شرح آن معلوم نیست.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۱۶۷/۳
آغاز: بسمله و منک القوه یا کریم - الحمد لمن لایحاط بمحیط الفهم کنه عظمته و جلاله؛ **انجام:** هذا آخرما اوردناه فی هذه الرساله - قد انتقل من السواد الی البیاض ... فی یدا احمد بن خلیل بن حمزه بن یوسف ... فی سنه ۱۰۸۰
خط: نسخ، کا: احمد بن خلیل بن حمزه، تا: ۱۰۸۰ق؛ محشی؛ ۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۵×۱۲سم [ف: ۱ - ۲۴۸]

● **دائره هندیه** / ریاضیات / عربی

dā’ere-ye hendīye

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۷۰/۴
آغاز: ثم عددنا من محیط الدائرة المسماة بالهندیة بقدر فصل مابین الطولین الی المغرب من نقطة الجنوب و من نقطة الشمال مثله و تصل مابین النهایتین بخط آخر مستقیم و کذا بعد؛ **انجام:** انما هو جوف الکعبة المعظمة والله اعلم بحقیقة الحال و تحقیق المقال والسلام علی النبی والآل. تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۷۳-۷۴)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۳۱]

● **دائره هندیه و آلات ساعت** / ریاضیات / فارسی

dā’ere-ye hendīye va ālāt-e sā‘at

مؤلف این رساله از چهار قسم ساعت نجومی و چهار قسم ساعت طلوعی سخن می‌گوید و شیوه ساختن آنها را به شرح بیان می‌دارد. در مقدمه خط نصف النهار و خط مشرق و مغرب را از روی دائره هندیه تحقیق می‌کند. در چند جای رساله از اصفهان یاد شده است.
آغاز: بسمله. حمدله. و بعد این رساله مختصریست در معرفت علم دائره هندی و اقسام آلات دانستن ساعت. باید دانست که آلات بر دو قسم است نجومی و طلوعی ...
انجام: تا انصاف ساعات و ارباع آنها معلوم و قامت مقیاس.

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۶۰/۳-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر؛ (سپس شکل دائره‌ای است با خطوط متقاطعه و ۸ صفحه جداول پر نشده).
خط: نسخ، کا: سید حسین ساوجی، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۷گ (۹۱پ-۹۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۲۲ - ۱۲۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۵۸/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: حنایی، ۱۷گ (۹۳-۱۰۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۴ - ۴۰۱]

● **داتیستان دینیک** / ادبیات / پهلوی

dātīyestān dīnīk

چاپ: چاپ بمبئی

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۰-ف
بی‌کا، بی‌تا؛ متن پهلوی چاپ بمبئی [فیلمها ف: ۳ - ۷۷]

● **داخر الشیطان** / کلام و اعتقادات / فارسی

dāxer-oš šaytān

شریف رازی، عباسقلی بن قنبر علی، ۱۲۹۱-۱۳۷۴قمری
šarīf-e rāzī, ‘abbās-qolī ebn-e qanbar ‘alī (1874 - 1955)
تاریخ تألیف: ۹ شوال ۱۳۴۰ق
رساله مختصری است در رد کتاب «ینابیع الاسلام».
[دنا ۱۰۶۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۴/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۷۵
آغاز: انا زینا السماء الدنیا برینته الکواکب؛ **انجام:** که آخرین صفحات آنست.
خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: عباسقلی شریف رازی، آبان ۱۳۲۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش

پارچه، ۱۱گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۳۰]

● **دادار نامه** / شعر / فارسی

dādār-nāme

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ق۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafī‘ (- 19c)

اهداء به: منوچهر خان معتمد

تاریخ تألیف: ۶ شعبان ۱۲۶۰ق

سروده بسیار مفصلی است به تقلید از «شاهنامه» فردوسی، در مدح و منقبت و حالات و کرامات حضرت پیامبر اکرم (ص). بنای ناظم بر آن بوده که برای تمام ۱۴ معصوم این سروده ادامه داشته باشد و نمی‌دانیم که این کار انجام گرفته است یا نه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۴۴

آغاز: خیال وصالش گزیدند به پیش ×× بغیر وصالش نخواندند خویش؛ **انجام:** قلم ایست بر جازبان کرد صامت ×× بیان مان تو مهل که گشتیم ساکت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ نسخه را ناظم خوانده و تصحیح کرده چنانچه در صفحه آخر به تاریخ بیستم ربیع الاول ۱۲۶۱ می‌نویسد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۳۲]

● **دادخواهی ضعفا = استغاثه ضعفا** / حکومت و سیاست / فارسی

dādxāhī-ye zo‘afā = esteqāse-ye zo‘afā

گفتار کوتاهی است در شکوائیه از اوضاع نابسامان ایران در عهد مشروطه و گلایه از گرانی اجناس از زبان چهار برادر که هر یک شغلی دارند: صانع و زارع و بایع و ... در ابتدای نسخه تاریخ محرم ۱۳۲۹ق درج شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۳

آغاز: بسمله. اغثنا یا غیاث المستضعفین و ملجأ المضطرین. ما چهار برادریم یکی صبح که میشود اره و تیشه خود را برداشته میرود دکان پی نجاری

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۲۹ق؛ با خط خوردگی‌ها و اضافات از مؤلف؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۸۳]

● **دادستان دینی** / فلسفه / پهلوی

dādsetān-e dīnī

منوچهر بن گشن جم زادسپرا

manūčehr ebn-e gošan jam zādsīrā

دادستان دینی، مجموعه‌ای است دربرگیرنده ۹۲ پرسش که آنها را منوچهر خورشید پسر آذرماه و بهدینان دیگر از او کرده‌اند. همراه مقدمه‌ای با نثری پیچیده، که از آن برمی‌آید منوچهر هنگام نوشتن پاسخ‌ها در شیراز می‌زیسته است. دربرگیرنده آیین‌های دینی، قوانین حقوقی، آفرینش موجودات مابعدالطبیعه، بهشت و دوزخ و رستاخیز، کارهای نیک، گناهان و اندازه‌ها (برای شناسایی ن.ک.: تفضلی، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام ۱۵۰-۱۵۳).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷۴/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ به خط پهلوی، در مجموعه، روایتهای پهلوی، دادستان دینی. نامه‌های منوچهر. نسخه در مجموعه گانکا در بمبئی بوده است. [ف: ۳ - ۱۲۷]

● **داد سخن** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی

dād-e soxan

آرزو، سراج الدین علی بن حسام الدین، ۱۱۰۱ - ۱۱۶۹ قمری

ārezū, serāj-od-dīn ‘alī ebn-e hosām-od-dīn (1690 - 1756)

پاسخ به ملاشید و محقر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۱-ف

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۹ق، به ارشاد میرخان بهادر در روزگار محمد اکبر پادشاه؛ ۴۰گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۲-۲۵۲]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۷۲بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: - ۱۲۱]

● **دادگاه** / متفرقه / فارسی

dādgāh

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ش

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۲۷-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **داراب نامه** / داستان / فارسی

dārāb-nāme

طرطوسی، ابوطاهر بن حسن، ق۶ قمری

tartūsī, abū-tāher ben hasan (- 12c)

بایستی پیش از ۷۴۴ق «ابومسلم نامه» را نگاشته باشد. داستان «داراب» (داریوش) و «اسکندر» است با تحریرهایی. برخی از نام کسانی که در تحریرها دیده می‌شود: «طمروسیه» دختری که به

داراب دل بسته، «رندگیسا» همسر داراب، «فیروزشاه» پسر داراب، و: فرخزاد، قیدار، هما، روشنک و فیلوس و جز آن.
(احمد منزوی)
آغاز: حمد له صلات. راویان اخبار و ناقلان آثار ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶-ف
نسخه اصل: روان کوشکو ش ۱۵۱۷؛ بی‌کا، تا: ۷ ذیحجه ۸۸۷ق، جا: تبریز [فیلمها ف: ۱ – ۸۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۴-ف
نسخه اصل: دیوان هند ش ۴۴۴ اته ۷۸۷؛ خط: نستعلیق، کا: کیقباد بن مهیار پارسی به دستور نوشروان پسر بهمن شاه پارسی، تا: ۸۹۵ق [فیلمها ف: ۱ – ۸۱]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۴-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 837؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن اسماعیل موسوی، تا: ۶ ربیع الاول ۹۹۲ق، جا: فتح پور اگره؛ ۳۹۵گ، [فیلمها ف: ۱ – ۸۱]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۱۷ و ۲۶۴۹-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کامل شده و نونویس آقای نفیسی در آغاز و انجام در سه‌شنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۳۳۷ش در علی گره از روی نسخه ش ۴۱۴/۱۰ مجموعه عبدالسلام در کتابخانه علی گره با تاریخ ۲۳ رجب ۱۲۹۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۱۵گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۶-۲۶] و [فیلمها ف: ۱ – ۸۱]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۱-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2781 (ذیل ریو ش ۳۸۴ ص ۲۴۰)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۱]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۵-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 838؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۴۲گ، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۸۱]

← الدارات ⋗ دارات العرب

● دارات العرب / جغرافیا / عربی

dārāt-ul ʻarab

اصمعی، عبدالملک بن قریب، ۱۲۲ – ۲۱۶ ؟ قمری

asmaʻī, ʻabd-ol-malek ebn-e qarīb (741 - 832)

در این رساله ۱۶ دراة (بیابانی که میانه کوهها قرار گرفته) بیان شده با شواهدی از شعر جاهلی عرب، و ابو حاتم سهل بن محمد سجستانی آن را از اصمعی نقل می‌کند. دارات به ترتیب: دارات شحی؛ دارت جلجل؛ دارت رفرف؛ دارت قططط؛ دارت خنزر؛ دارت الذیب؛ دارت المجد؛ دارت صلصل؛ دارت الخرج؛ دارت ماسل؛ دارت رهبی؛ دارت الجاب؛ دارت القلتین؛ دارت یمعون.
آغاز: قال ابو حاتم سهل بن محمد ... دارات العرب المعروفة فی بلدانهم و اشعارهم ست عشرة ...
انجام: لها السرندی بابن جون و قبلها ×× قدیما ابانا من غنی بیمعون
چاپ: بیروت، ۱۶ص، ۱۸۹۸م.
[دنا ۱۰۶۷/۴؛ مجمع علمی عراقی ۲۷۸/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ از روی نسخه یا نسخه‌هایی که در کتابخانه حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در صحن نجف اشرف بوده؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۲گ (۱۱۲پ-۱۱۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۴۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۹۳/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد، شویکی بحرانی، تا: حدود ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۳۸-۲۳۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۸۲]

← دار الایمان قم ⋗ کتابچه تفصیل حالات دار الایمان قم

● دارالسلام / فارسی

dār-os-salām

عراقی، محمود بن جعفر، ۱۲۴۰ – ۱۳۰۸ قمری

ʻerāqī, mahmūd ebn-e jaʻfar (1825 - 1891)

تاریخ تألیف: عصر جمعه ۱۱ شعبان ۱۳۰۱ق
مشتمل است بر «مقدمه» و پنج «باب» و «خاتمه».

اراک؛ کتابخانه مدرسه سپهدار؛ شماره نسخه:۱۴۸/۱۷
آغاز: بسمله، حمد بیحد و ثنای بیعد یکتا خداوندی را جلت عظمه باید و سزد ... و بعد ذره بی مقدار بلکه ناچیز تباهکار؛
انجام: پیاده پامشرف بریات آن مشهد شدم هذا آخر اردناه تمام شد کتاب بدست مؤلف او در عصر جمعه ۱۱ شعبان المعظم فی شهور سنه ۱۳۰۱
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، رکابه‌دار، در میانه نسخه مطلبی به قلم سید عزیزالله فیجانی مورخ ۲۳ ذیحجه ۱۳۵۷ نگاشته شده؛ مهر: «محمد حسین ...» (بیضی)، «کتابخانه مدرسه الامام المهدی عج تاسیس ۱۳۶۰» (چهارگوش)؛ واقف: آخوند ملاعلیرضا، ذیقعده ۱۳۴۱، بر اهل علم قریه سنجان، فیجان و کرهرود؛ کاغذ: متفاوت، جلد: گالینگور آبی، ۲۲۹گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۳/۴سم [دو کتابخانه اراک: – ۱۷۷]

● دارالسلام و مدار الاسلام = اربعین حدیث / حدیث / عربی

dār-us-salām va madār-ul islām = arba‘īn hadīs

چهل حدیث نبوی عرفانی در این رساله آمده است. حدیث ۱ تا ۶ از کیاشیرویه پسر شهردار پسر شیرویه دیلمی روایت شده است.

آغاز: الحمدلله کفاء انعامه وافضاله حمداً یمتری اخلاف الطافه ... وبعد فقد ساعد تنی السعادة ... حین جمعت اربعین حدیثا ... و سمیته دارالسلام و مدارالاسلام ...

انجام: و اغفرلنا کل زلة واعف عنا کل جریمة فانک انت الولی الغافر الکریم الساتر. و الحمدلله

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۹۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: تاریخ ۶۷۰ق در رساله‌های این دفتر دیده می‌شود؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ (۳پ-۱۵ر)، ابعاد متن: ۱۲/۵×۱۸، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۰۱]

● دارالشفاء فی الساعة / طب / فارسی

dār-oš-šefā’ fe-s sā‘at

گویا ترجمه الساعة ابوبکر محمد بن زکریای رازی است در ۴۳ «باب».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۷/۱

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد چنین گوید مؤلف این رساله محمد بن زکریا الرازی که بعضی از مرضها باشد که ساعة شفا یابد ... این رساله را دارالشفاء فی الساعة نام نهاده شد؛ **انجام:** و سرگین گاودود کند تا بهتر باشد انشاءالله تعالی و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۱ر-۲۴ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱۴]

● دارالشفا للمرضی / طب / فارسی

dār-oš-šefā le-l-marzā

داروئی، ابوالفتح

dārū’ī, abo-l-fath

مؤلف در مقدمه رساله می‌گوید که پیش از این کتاب مرآت الطب را تألیف نموده بود ولی چون بعضی تجربیات ناقص درآن ذکر شده بود. لذا درکتاب حاضر و لذا به فکرش رسید که کتاب حاضر را در بیان نسخه‌های طبی تألیف نماید. کتاب فاقد ابواب و فصول است و مؤلف مطالب آن را از کتاب‌های این فن نقل نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۳۵/۳-۱۴/۸۵

آغاز: حکیمی را حمد زیباست که دارالشفای ایمان را به گرمی مزاج و آن بتی که باعث تکوین افلاک و ترکیب عناصر وجود مبارکش بود سپرد؛ **انجام:** و السکنجبین مع الماء الحار ... اعلم ان جالینوس (ع) یفترق بین الدو ... والسدر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۷۸۳]

← داروسازی > قرابادین
← داروسازی > قلیایات نباتی

● دارو سازی / طب / فارسی

dārū-sāzī

رکنی یزدی، محمد مهدی، ۱۳۰۹ شمسی

roknī yazdī, mohammad mahdī (1930 -)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۷۵

آغاز: بسمله حمد له و بعد دوا سازی علمی است که گفتگو می‌کند در آن از طرز ساختن جوهر یات محض استعمال؛ **انجام:** بابر ملایم باش و آب مارچوبه تقریبا ۴ تا ۵ صد یک عصاره می‌دهد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق [رایانه]

● داروسازی / طب / فارسی

dārū-sāzī

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۸/۶

داروهای مرکب و ترکیب آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۴۶ق؛ ۲ص [ف: ۷ - ۲۸۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۱۰۹

دو دستورالعمل داروسازی؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۶پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۷]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۴۹/۳

آغاز: صفت داروها را که موی را باطل کند و از برآمدن باز دارد. اگر خواهند که موی باطل شود موی را بکنند و به عصار بنج که به فارسی بنگ گویند؛ **انجام:** بر سه پاره سفال آب ندیده بنویسید و در زیر پای حامله بنهند بعنایت الله تعالی آسان گردد:د ح س ط م ا ن ف و

جدا شده از کتابی و احتمالاً در ادامه رساله پیشین است. درباره انواع داروها و خواص دارویی سبزیجات و علاج چندین مرض متداول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای منقش، ۵گ (۷۰ر-۷۴پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۹×۱۹سم [ف: ۲/۲۹ - ۶۷۱]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۳۶

پزشکی جدید و ترجمه از فرانسه است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۱۹ – ۱۲۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۱۶

آغاز: بسمله. داروسازی [دواسازی] علمیست که گفتگو می‌کند از طرز ساختن جوهریات مختص استعمال در امراض در فرنگستان؛ **انجام:** در سالی چهل پنجاه ذرع حرکت کنند ریگ و شن و اجزای صلبه مجاور خود را نیز حرکت دهند

مؤلف از مترجمان عصر ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق) است که آن را برای دارالفنون نگاشته. ترجمه‌ای است از زبان فرانسه در ترکیبات شیمیایی دارویی و طریقه ساختن داروها و شراب‌ها به روش اروپایی و نیز علائم و تشخیص بیماری‌ها و علاج آن در دو فصل و سه کتاب: فصل ۱. اعمال مخصوصه دواسازی، فصل ۲. اعمالی که پیش باید کرد، کتاب ۱. علم دواسازی (پنج مقاله)، کتاب ۲. ادویه (سه مقاله). نسخه حاضر ناتمام رها شده و فاقد کتاب سوم است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج فرنگی یشمی، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۳سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۲۷۱]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۷۱/۵

آغاز: دواسازی علمی است که گفتگو میکند از طرز ساختن جوهریات محض استعمال در امراض. در فرنگستان مانند مشرق زمین دوا سازی علم متخصص نبوده و شغل عطاران بوده؛ **انجام:** شربیت لیکرهای خمردار از قبیل شربت پوست گنه گنه و شربت زعفران و از تعفن آنها ساخته میشود.

نوشته یکی از مترجمان عصر ناصری برای دارالفنون. در ترکیبات شیمیایی دارویی و ساختن داروها و شراب‌ها که شامل سه کتاب است و هر کتاب دارای مقالات و ابوابی چند؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۸۵ص (۲۱۸–۴۰۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۱۲۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۹۹

آغاز: بسمله. داروسازی [دواسازی] علمیست که گفتگو می‌کند از طرز ساختن جوهریات مختص استعمال در امراض در فرنگستان؛ **انجام:** در فصل زمستان زالوها را در شن نمناک که بطور کرد نرم باشد محفوظ دارند ...

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی صنعتی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۷سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۲۷۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۳۰

آغاز: فصل چهارم در ادویه ارسنیکی، تاریخ – استعمال ادویه ارسینکی در امراض در زمان بسیار قدیم بوده و در زمان؛ **انجام:** قرصهای یک گرمی می‌سازند و در هر یک از آنها تخمینا یک گندم نطرون است مقدار شربت تخمینا ۵ تا ۱۰ قرص قبل از غذا

تنها شامل فصل‌های چهارم تا هفتم این اثر است: فصل ۴. ادویه ارسینکی، ۵. فسفر، ۶. ازتات و نیتراتها، ۷. قلیائیات. کتابی است در داروشناسی و داروسازی که ظاهراً ترجمه کتابی از زبان فرانسه می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۸۷–۱۳۱)، ۱۸سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۴

آغاز: زیادتی است بعد از لفظ اسید ذکر کنند؛ **انجام:** بدینگونه ترتیب وهند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۲۴۳]

۱۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۴۴/۱

آغاز: صبح و شام بامیل به چشم کشیده صفت باسلیقون به جهت حافظه و صحت عین و حکّه و غشا ... صفت کحل حرزم جهت صحت و قطع دمعه و امراضی که از رمد بهم رسیده و در سایر علامات نافع است؛ **انجام:** بیست و نهم ماه پای چپ، سی ام ماه تحت شکم تمام شد

یادداشت‌هایی است در طب و داروشناسی و بیان خواص داروهای مختلف و بررسی آثار آنها، برخی از مباحث موجود: شرح داروها (شیاف‌ها – داروهای چشم، طوطیا، ...)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: پارچه کرم، ۳۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۲۰۶]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۷/۶

داروی بیماری‌ها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (هامش ۵۹پ) [ف: ۵ – ۱۸۸]

← داروسازی جدید و قدیم ← دستور نسخه نویسی
← داروشناسی ← مفردات طبی

● داروشناسی / طب / فارسی

dārū-šenāsī

غیر همانند:

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۴۹

آغاز: دارچین، تخم زردک، تخم تر تیزک، تخم نرگس اسارون از هر یک سه بشقاب اجزا را کوفته و پخته؛ **انجام:** مار از دارنده زمرد و عقرب از دود کردن گوگرد می‌گریزد بدانکه آنچه از معالجات در این اوراق پریشان نگارش یافته اکثر آنها موافق دستور متاخرین است و از دستورات قدما و آنچه در کتب طبیه مذکور (است) حذراً عن الاطناب سکوت ورزید تقریباً للافهام قناعت یسیری از کثیر نمود و الله اعلم بحقایق الامور.

نسخه‌های پزشکی قدیم را جهت مداوای امراض گوناگون بدون ترتیب خاصی جمع‌آوری نموده است؛ جابجا شده و نامرتب صحافی شده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۹×۱۵سم

[ف: ۲ - ۲۸۴]

۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۷/۱**

آغاز: بسمله، گفته است براکلیوس در کتابش که مشتمل است بر؛ **انجام:** در قرع عمیا نموده با سر که تند دو سیر آن قد ... دهند که تلخ دهن شود.

رساله‌ای است در داروشناسی که در آن از خواص داروهای مفرد و مرکب (البته در داروشناسی قدیم) بحث می‌کند و ظاهراً می‌نماید این رساله ایست که به وسیله طبیبی نوشته شده تا در کلینیک خود به کار برد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۶ص (۱-۱۰۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۶ - ۳۷۶]

۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۹۸**

آغاز: پس از فهرست بسمله، آب متداول خالص نیست؛ **انجام:** روی حبه قندی چکانده باشند نافع است

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۲۴۳]

۴. **یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۴۱/۱**

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۴ - ۳۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۷/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۶]

● **داروشناسی و واحد اندازه** / طب / فارسی

dārū-šenāsī va vāhed-e andāze

در این رساله از یک سلسله نباتات دارویی و خواص آنها سخن رفته و در آخر نیز از اوزان اسلامی و اندازه هر وزن و کیل بحث شده. در قسمت دارویی اسامی نباتات به ترتیب حروف الفبایی از حرف «عین تا یاء» منظم گردیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹/۱۳

آغاز: خل بفارسی سر که نامند و از خرما و مویز و شکر و عسل و انجیر و امثال آن؛ **انجام:** شیاف نبات سفید را بقدر بند انگشت باشد تراشیده استعمال نماید.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، توضیح: در صفحه ۳۴۹ و ۳۵۰ دو دایره ترسیم شده که محمد حسین نامی در نجف اشرف به سال ۱۱۶۶ق ترسیم کرده. بنا بر قول او سید قطب شیرازی گفته این دوائر مطابق آن دوائری است که از روی «خط مبارک امیر المؤمنین نوشته بودند» و ضمناً از منظومه‌هایی نیز سخن می‌رود که سید قطب آنها را مطالب منظومه‌های به خط مبارک امیر المؤمنین می‌داند. شاید غرض از این منظومه‌ها همان اشعاری باشد که در صفحات ۳۴۲ و ۳۴۳ و ۳۴۴ و ۳۴۵ همین مجموعه است که با عنوان جنگ آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۲۳ص (۳۴۸-۳۷۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳ - ۶۶]

● **دارو نامه** / طب / فارسی

dārū-nāme

تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۴۲/۶

آغاز: بسم ... قیلان قلیان از جهت کوفت و آتشک و جرپ و الکه مجرب بگیرند برگ مورد؛ **انجام:** در یک شبانه روز تاثیر دارد اگر چه در بعضی امزجه بیشتر تاثیر دارد والسلام

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ در گ۱۱۷ دارویی آورده‌اند که از برای باد مفاسیل(ظ:مفاصل)نافع می‌باشد؛ کاغذ: زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۷پ-۱۱۰پ)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۳۸]

● **دارو و طب** / طب / فارسی

dārū va teb

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۱۵گ، اندازه: ۱۲/۱×۲۰/۵سم [رایانه]

● **دارو و علاج** / طب / فارسی

dārū va ʻalāj

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۷۲گ، اندازه: ۹/۸×۱۹/۵سم [رایانه]

● **داروها** / طب / فارسی

dārū-hā

متطبب ساوجی، حسین بن نظام

motatabbeb-e sāvajī, hoseyn ebn-e nezām

در باب داروهای ساده و معجون‌هاست. و یک خاتمه دارد در طبیعت مردان در جماع و نزدیکی. در دیباچه نام مؤلف هست.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۱/۴۶

آغاز: بسمله. حمد و ثنای متعاقب کتعاقب اللیالی و الایام، پادشاهی را؛ **انجام:** در شراب داخل گرداند و استعمال کند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق، جا: اجمیر؛ درمتن و هامش؛ سپس پراکنده‌ها در پزشکی و جادو و دعا و جز اینها؛ تملک: محمد حسین موسوی در ۱۲۴۰ق در سپاهان، اعتضاد در ۱۲۹۷ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۱۹۹-۲۰۰)، ۳۷ سطر با حاشیه، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۴ - ۴۰۲]

● **داروهای آمیخته** / طب / فارسی

dārū-hā-ye āmīxte

حسینی، فضل الله، ق۱۲ قمری
hoseynī, fazl-ol-lāh (- 18c)

اهدا به: عبدالنبی هاشمی
تاریخ تألیف: ۱۱۱۵ق
گفتاری است درباره داروهای آمیخته که از قانون و گزارش سدیدی و جز اینها گرفته شده و در آن از تریاق درع الصحه که سید داماد به هندوستان فرستاده است یاد می‌شود.
آغاز: بسمله. افتتاح کلام بنام حکیمی است که در خلق انسان دقائق حکمت نامتناهیه ابداع نموده ... پوشیده نماند که چون علم طب علمی است شریف ... بنابر این چند کلمه از متعلقات آن که پاره ای از تراکیب و غیرها از کتب معتبره مستنبطه نقل شده
[دنا ۱۰۶۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۲۷۳/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ککی که ترک افیون کند از برای او خوب است. کتبت و انتخبت تذکرة للسید ... عبدالنبی هاشمی ... و انا ... فضل الله الحسینی فی سنة مائة و خمس عشر بعد الف.
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۵؛ در جدول زرین از همان فضل الله حسینی در همان تاریخ؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۵۵پ-۱۶۰پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴ - ۷۵۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۴/۴
آغاز: بسمله. تریاقی که شیخ در قانون ذکر کرده و منسوب بخود ساخته دل را قوت دهد؛ **انجام:** عصاره لحیة التیس ده مثقال اشق باقوت (کم دارد).
خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ چلیپا، در کنار آن هم دستور قرص‌ها و شیاف‌ها و حب‌هایی دیده می‌شود؛ ۲گ (۱۶۳پ-۱۶۴پ)، ۲۵ سطر (۸×۱۸) [ف: ۴ - ۷۵۰]

● **داروهای چشم** / طب / عربی
dārū-hā-ye češm
رساله‌ای است شامل دستور ساختن و روش صحیح استعمال داروهای چشم. مؤلف در نسخه نامبرده نشده و دور نیست که از تألیفات ابی بکر رازی باشد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۳۸
آغاز: هذه رسالة فی تدبیر الادویه المستعمله فی العین الشادنج و التوقیا و المرقشیشا و حجر الکحل هذه الادویة الاربعه و اصلاحها و تدبیرها؛ **انجام:** اذا کان الوجع شدیدا و الضربان مفرطا لایقرب المیل و الذرور و لا الدوأ الحاد الیها لکن یقطر دواء ملین مسکن و لواهب العقل الحمد بلانهایة.
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۲۷۳]

● **داروهای مفرد و بسیط** / طب / فارسی
dārū-hā-ye mofrad va basīt
یادداشت‌های نامرتب و مختلفی است که از کتب داروشناسی انتخاب شده و به ترتیب حروف الفبا آورده و لیکن آنچه ذکر شده است از حروف: ص، ط، ع، غ و ف می‌باشد.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۴/۲
آغاز: طلائی که حکه و جرب یابس نافع بود صفت آن مغز استخوان ... زیبق از هر یک دو درم؛ **انجام:** باب الصاد، صبیغی که بهق ابیض را به رنگ آورد ... گل شقایق، زرنیخ زرده فوه مساوی کوفته.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ص (۸-۳۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۷۷]

← داروی پوزش ← پوزش نامه

● **داروی چشم** / طب / فارسی
dārū-ye češm

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷/۵
بندی در داروی چشم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، در هشت سطر در پشت برگ ۲۹، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

● **داروی سنکک** / طب / فارسی
dārū-ye sankak
دستور العمل مرموز و پیچیده‌ای است با آثار غریب و به‌گونه خلاصه تدبیری است برای زندگی یافتن نطفه انسان در خارج از رحم زن.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۵/۱۱-طباطبائی
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری و سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۹۳]

● **دارویی برای وبا** / طب / فارسی
dārūyī barāye vabā
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری
e'tezād-os-saltane, 'alī-qolī ebn-e fath-'alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۹ - ۱۹۶]

● **داستان** / داستان / ترکی

dāstān

این رساله که نام آن معلوم نیست به زبان ترکی می‌باشد و از ترجمه مقداری از مقدمه کتاب که در آن نوشته شده چنین استنباط می‌شود که داستانی است مربوط به یکی از پادشاهان و وزیر اعظم او که در سال ۱۱۲۵ واقع شده است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۷۰/۲

آغاز: راویان شیرینکلام اویله روایات ایدرلر که مرحوم مغفور اسلام پادشاه؛ **انجام:** احسان ایدوب دیارینه کوندردی رحمت بو کتابک کاتبنه و السلام تمت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴ص، ۱۳ سطر [ف: ۱ - ۶۴]

● **داستان** / داستان / عربی

dāstān

رساله‌ای است که ابتدای آن داستان آمدن جوانی از بلاد دوم است در عهد ابوبکر و سؤالاتی می‌کند که خلیفه نمی‌تواند جواب آن را بدهد و حضرت امیر جواب کافی به آنها می‌دهد و در پایان همین رساله فصلی است فی فضائل علی علیه السلام.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۱۸/۳

آغاز: و روی انه و فد و فد من بلاد الروم الی المدینة علی عهد ابی بکر؛ **انجام:** و اما فی العقبی ظل فی القیمة و سهولة الحساب و رجحان المیزان و جواز علی الصراط و درجة الاعلی - تمت.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۵۴ص، ۱۲سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۷]

● **داستان** / داستان / فارسی

dāstān

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۰-ف

نسخه اصل: بادلیان ۴۵۹، اوزلی Add. 1. چهار بخش است: نخستین پیلتن و پیلکن دومی فیروز شاه سومی اشک خسروانی چهارمی دختر سعلوک پادشاه زنگبار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ شعبان ۹۷۲ق؛ ۱۷۱گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۱]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۲۶

آغاز: کنون تیغ رانم بگفتار نغز ×× ز گفتار آن موبد پاک مغز داستان پرسیدن گشتاسب از حکیم جاماسب از دانای حکیم و پاسخ جاماسب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی، ۵گ (۱۶۴پ-۱۶۸پ)، ۱۸سطر [ف: ۳۷ - ۴۰۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۴۸/۲

از کتابی داستان مانند که ظاهرا مربوط به حوادث ایام تیموریان و شهر هرات است و در آن از سلطان شاه و سلطان احمد و یوسف بخشی نام رفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۶-۴۸۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۱۴

داستانی است از آغاز افتاده. در آن از شاهزاده ایرانی سخن می‌راند که خواستگار دختر ستمگر فغفور بود و پرسش‌های آزمایشی دختر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۶۱]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۳۰/۲

ازکلام فارع داستان سایل و فروختن جناب علی را؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح در آغاز، مجدول، با کمند مشکی؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی در زمینه گل بهی،۱۰ص (۳۰۸-۳۱۷)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۲۵]

۶. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: که سرش بدو افتاد القرض هفتاد نفر از سپاه هند بر خاک انداخت دیگر کسی بمیدان شیرویه نرفت دفعه دیگر جولان کرد و خود را بر قلب سپاه زد؛ **انجام:** و امیر هیکل و زعفر و صعلب و عبدالرحمن و نصرالله بری و ... نوشت و بایشان داد و ایشانرا مرخص نمود و ایشان زمین ادب بوسه دادند و رفتند تمت الکتاب کتابی است در نقل افسانه‌های شاهان و شرح جنگ‌های آنان مشتمل بر مثل‌ها و اشعار فراوان. عنوان برخی ابواب آن چنین است: گفتار در آمدن قهقهه دیو به جنگ شاهزاده بهروز و طلب کردن بهروز مرغان را به یاری خود و شکست دادن قهقهه را، گفتار در گرفتار شدن دلفروز به دست قزل لؤلؤ پادشاه سکسار، گفتار در رفتن شاهزاده بهروز و امیر خان و بهرام و شیرویه به شهر کشمیر و در خانه مهر اورنگ وزیر فرود آمدن، گرفتار شدن امیر خان به دست دوال پایان، مرتبه ثانی به قاف به جنگ قهقهه دیو و گرفتار شدن گوهر خاتون و آوردن عبدالرحمن گوهر خاتون را به نزد شاهزاده بهروز و شبیخون بردن شاه بهروز به سد هفتم قاف و کشتن قهقهه را و تصرف سد هفتم و رفتن به طلسمات به طلب دلفروز؛ خط: تحریری، کا: ابوتراب بن میر مرتضی بیک زنگویی، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور با روکش پارچه‌ای راه راه، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۴۱

دو داستان عرفانی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ - ۱۸۵]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۲

در سیزده مجلد بدین‌گونه: ۱. به دنیا آمدن هما و نابود شدن بهمن (نوشته تقی هروی در شعبان ۱۳۱۰) در ۱۲۰گ، ۲. حکیم بابا نوفل و شاهزاده سلطان فیروز (نوشته عباس قلی ساوجی در ۲۰ ذیقعده ۱۳۱۴ در میان) در ۸۴گ ۳۴ سطر، ۳. زبرجد نگار «جزوی از اسکندرنامه» (نوشته عباس قلی ساوجی در چهارشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۱۴) در ۵۷گ ۲۷ سطر، ۴. الماسیه بزرگ. در ۴۲گ ۳۵ سطر، ۵. نقل احوال نمرودیه از اهل شداد، در ۶۶گ ۲۳ سطر، ۶. دنبال داستان قمریه و آمدن نقابداران، در ۷۶گ ۳۴

سطر، ۷. رفتن اسکندر ذوالقرنین به سمت پلنگ کوه (نوشته میرزا سید علی حسینی خراسانی در ۱ جمادی الثانی ۱۳۲۳)، در ۱۱۶گ ۳۲ سطر، ۸. بدریه (نوشته نصرالله خان عطار در ۱۳۱۴)، در ۱۳۲گ ۳۸ سطر، ۹. ظلمات و مشرق (نوشته سید تقی پسر سید حسن هروی در ۲۲ جمادی الاول ۱۳۱۲)، در ۷۶گ ۲۵ سطر، ۱۰. حمایت امیر از بانوشاه (نوشته ۱۳۱۲) در ۱۱۴گ ۲۵ سطر، ۱۱. حرکت امیر به جابلستان به همراهی ارقام و صبا (نوشته ۱۳۱۲) در ۷۰گ ۳۰ سطر، ۱۲. نسیم و صبا و نعمان (نوشته ۱۲) در ۷۰گ ۳۱ سطر، ۱۳. آمدن مهتر سلاسل به اردوی نسیم (نوشته نصرالله عطار در شعبان ۱۳۱۳) در ۷۰گ ۳۰ سطر؛ خط: نستعلیق شکسته ریزنویس، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی و سبز و قهوه‌ای [سنا: ف: ۲ – ۲۵۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۰۵/۳

آغاز: این نامه دلنشین خجسته آئین صد شکر که به زیور حمد و نیایش خالق جان آفرین زیب وارایش گرفت، و این نسخه گزین نیکو تزئین ... گویا رشک باغ جنان است که شش جدول در او روان است سوادش محسود گیسوی دلبرانست و بیاضش چهره خوبان ... مشتمل بر شش چمن؛ **انجام:** نیاز بر آورده بعده معلمی را.

داستانی است که بعض کلمات آن به شنگرف نوشته شده و از آن کلمات شعر و داستان دیگری استفاده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی حنائی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۱۶ سطر (۱۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۲۸۲]

۱۰. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴۳

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۲۲۶ر–۲۵۱پ)، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۵۵۳]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۱

مجموعه‌ای از داستانهای عامیانه مذهبی اهل سنت؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۸۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهدی میرزایی [رایانه]

۱۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۸م

آغاز: با مطلع: سه مقام است کوی اهل نیاز ×× هوس است و حقیقت است و مجاز؛ **انجام:** تمت نسب نامه میرزا قلی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۸گ (۱۴۲–۱۴۹)، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۲۰۱]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۱–ف

نسخه اصل: دیوان هند ۱۴۲۱ (۸۰۳ اته). سه داستان: فیروزه شاه بدخشانی و حسن آرای و مدهو مالت؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۰۴]

← داستان ابراهیم ادهم ≻ مناقب ابراهیم ادهم

● **داستان ابراهیم علیه السلام** / تاریخ پیامبران / عربی
dāstān-e ebrāhīm ‘alay-he-s-salām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۵/۷

روایتی از کعب بن زهیر از این داستان؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۲ق؛ ۲گ (۱۵۴پ – ۱۵۵ر) [ف: ۶ – ۱۵۶]

● **داستان ابراهیم علیه السلام** / تاریخ پیامبران / فارسی
dāstān-e ebrāhīm ‘alay-he-s-salām

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۲۰/۳

آغاز: این حدیث را این فقیر بی بضاعت درکتاب قصص الانبیاء نوشته چون بعضی حدیث از کتاب به فهم خویش؛ **انجام:** از قدرت او چرا ترا فرزندی نمی‌دهد اسحاق نام از پشت او پیغمبری پدید می‌آید.

داستان زندگانی حضرت ابراهیم علیه السلام را به نقل از قصص انبیاء در این بخش آورده است؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر میشاوندانی، تا: ذیحجه ۱۲۱۵ق، جهت برادرش آقارحیم؛ ۲۰گ (۹۷پ–۱۱۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱۴–فیروز

روایت است که روزی ابراهیم در بتخانه کافران رفت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۳۱۹–۳۲۰)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۷۵]

● **داستان احمد درخشان – حاجی رمضان** / داستان / فارسی
dāstān-e ahmad-e deraxšān - hājī ramazān

محمد محیی، ق۱۴ قمری
mohammad mohyī (- 20c)

مؤلف می‌گوید داستان و سرگذشت حقیقی وایرانی است که در ۱۳۱۰ش در شهر دامغان رخ داده است. با سربندهای «فصل»: ۱. استخدام؛ ۲. مأموریت دامغان؛ ۳. حاجی رمضان. داستان از ۱۳۰۸ش، روزگار سرلشکر عزیز الله ضرغامی رئیس تشکیلات ژاندارمری آغاز می‌شود. وی بازیگر اصلی را برای پاکنویسی نامه‌های اداری (به‌جای ماشین‌نویسی) در آنجا استخدام می‌کند. داستان نام بسیاری کسان واقعی را نیز در بردارد.

آغاز: مقدمه. بنام خدا ... خواننده عزیز، سرگذشت یا داستانی که در این کتاب از نظر شما می‌گذرد ...

انجام: پست مربوطه اعزام گردید. پایان.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری جوهر آبی، کا: شاید نگارنده، تا: پیش از انقلاب؛ ۷۵ص، ۱۵ سطر(۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۹۸]

● **داستان اخلاقی** / داستان / فارسی
dāstān-e axlāqī
داستان اخلاقی بوذرجمهر و سؤال و جوابی از یحیی بن اکثم در این رساله آمده تا دستور العمل باشد برای خواننده آن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۰۶
آغاز: آورده اند که پادشاهی بود وزیری داشت که خدمت او را بواجبی نمودی و با عقل بودی
خط: نستعلیق خوش، کا: رضا قلی ادیب، تا: ۱۳۱۴ق، برای بیکلر بیکی مملکت فارس؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۵۸]

● **داستان اخی قصاب و زن نابکار او = ولایت نامه** / داستان / فارسی
dāstān-e axī qassāb va zan-e nābekār-e oū = velāyat nāme
از ناشناس. داستان عامیانه و نقالی است، آمیخته به نظم، آغاز می‌شود با: از جابر انصاری روایت شد که حضرت علی (ع) در بصره به منبر رفته بود، که مردم پرسیدند در شهر ما سگ‌ها بسیارند، آنها را بکشیم یا از شهر برانیم. حضرت مخالفت کرد و به «قنبر» دستور داد بر بالای تلی برود، که آنجا سگ سیاه چهار چشمی آید و از من به وی بگو تا سگان شهر بصره را از شهر بیرون برد. چنان کرد و چنان کرد و چنان شد. (ناپخته داستان را برمی‌گرداند به): در آن شهر قصابی بود که او را «خواجه اخی قصاب» می‌خواندند، زنی داشت به غایت زیبا «اخی قصاب» شب در خواب رؤیای پریشانی دید. خوابگزار بدو گفت: از شهر بیرون مرو. از شهر بیرون رفت و با گله‌داری آشنا شد، گله را بخرید. قصاب او را به خانه خود و غذا دعوت کرد. گله‌دار دل به همسر قصاب باخت. به همسر او اظهار عشق کرد. زن پس از امتناع به چشمداشت دارایی گله‌دار تسلیم می‌شود. با توطئه‌ای همسر خود را می‌کشد. با فاسق خود به مدینه می‌گریزد. پسر به خونخواهی پدر به دنبال مادر به مدینه می‌رود. (چکیده ۱۶ صفحه آغاز). داستان به بخشیده شدن مادر و گله‌دار از سوی پسر می‌انجامد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۷
آغاز: قصه اخی قصاب ... اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند، از جابر بن عبدالله انصاری که او گفته بود؛
انجام: و چون به بصره رسید، پدر را از زیر (زمین) بیرون آورد و دفن نمود. این «ولایتنامه» ی شاهمردان در عالم شهرت یافت. الهی حاضران این مجلس را همه به مراد دنیا و آخرت شاد و خرم بوده باشند. آمین ...
خط: تحریری، بی کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۸گ (۸۷پ-۱۰۴پ) [ف: ۳ - ۱۲۷]

● **داستان اردشیر بابکان** / داستان / فارسی
dāstān-e ardešīr-e bābakān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۹-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 24413؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۰]

● **داستان از بلاهت مکتب داران** / داستان / فارسی
dāstān az belāhat-e maktab-dārān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱۳-طباطبائی
آغاز: آورده اند کسی کتابی تألیف کرده بود در حماقت مکتب داران
کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۳۴-۳۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۳۴۶]

● **داستان ازدواج پیامبر با خدیجه** / داستان / فارسی
dāstān-e ezdevāj-e payāmbar bā xadīje

؟ ناگوری، محمد بن محمود، - ۶۴۳ ؟ قمری
nagūrī, mohammad ebn-e mahmūd (- 1246)
داستان ازدواج پیامبر با خدیجه است آمیخته با افسانه و خرافات. دو تن صوفی چشتی با نام حمید الدین ناگوری می‌شناسیم که به درستی معلوم نیست این داستان از آن کدام یک از آنان است: یکی قاضی حمید الدین محمد بن عطا ناگوری خلیفه شهاب الدین سهروردی (۶۰۵ یا ۶۴۳ ق) و دیگری شیخ حمید الدین ابواحمد سعیدی ناگوری خلیفه خواجه معین الدین سجزی (۶۷۳ق). آغاز کتاب پیچیدگی دارد و چندان منظور نویسنده از آن مشخص نمی‌شود که مصباح العاشقین نام کتاب است یا خیر. [دانشنامه ادب فارسی ۱۰۱۳/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۹۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله. بنده فقیر قاضی حمید الدین ناگوری پرداخت از قصه حضرت رسول محمد مصطفی و تولد رسول خدا ... (یک کلمه خوانده نشد) رسید و

ملاقی شدن بی بی خدیجه (ص) که نام مصباح العاشقین از تفسیر و الضحی و اللیل اذا سجی قسم است یعنی سوگند یاد کردن حق تعالی؛ **انجام:** و سوال تو رد نگردانیم اگر این فقیر از تو چهار سؤال کرد تو در خشم شدی. از این سخن محمد را بند شد. و الله عالم بالصواب.

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین بلگرامی، تا: جمعه ۲۵ شوال ۲۴ (؟)ق، جا: موضع رجپوره پرکنه شاه آباد سرکار سرهند؛ اهدایی رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۸ر-۷۷ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۹۲]

● **داستان استیلای والی محبت** / داستان / فارسی

dāstān-e estīlā-ye vālī-ye mohabbat

ذکر استیلاء والی محبت بر شهرستان فرمانده ملاحت و امتناع نمودن صدیق امین داستان یوسف و زلیخا.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یشمی، ۱ص (۸۷پ)، اندازه: ۱۵/۹×۲۹/۵سم [ف: ۷ – ۲۱۷]

← داستان اسکنده بهگوت پورانه ← بهگوت پوران

● **داستان اشرف خان حاکم عربستان** / داستان / فارسی

dāstān-e ašraf xān hākem-e ʻarabestān

معیرالممالک، دوست محمد بن دوستعلی، ۱۲۷۳ – ۱۳۳۱ قمری

moʻayyer-ol-mamālek, dūst mohammad ebn-e dūstʻalī (1857 - 1913)

نمایشنامه‌ای است در چهار مجلس، که مؤلف در آن شرح حالات اشرف خان حاکم را تصویر کشیده است. اشرف خان مدت سه سال حاکم عربستان بوده و در سال ۱۲۳۲ق برای مفاصا حساب به دارالسلطنه تهران احضار شده و بعد از حسابرسی سختی که از وی به عمل آمده او توانسته با زحمات زیاد مجدداً خلعت حکومت پوشیده و به مقر حکومت خود (عربستان) مراجعت نماید. در کتاب حاضر جزئیات وقایع مذکور به صورت نمایش‌نامه‌ای از زبان اشخاص بیان شده است. اشخاصی که نامشان در این نمایش‌نامه آمده و صاحب نقش هستند عبارتند از: اشرف خان حاکم، کریم آقا خواهر زاده اشرف خان، قربان بیک ناظر، حسن بیک فراش خلوت، آقا شخص اول دولت، میرزا طراز خان مستوفی، الله داد بیک فراش خلوت آقا، میرزا عبدالرحیم محرر، فراشان شاهی و نایب کدخدا. مؤلف میرزا دوست محمد معیرالممالک (۱۲۷۳-۱۳۳۱)، پسر دوست علی خان معیر الممالک (۱۲۳۶-۱۲۹۹)، است که او برای زن خود عصمة الملوک دختر ناصرالدین شاه ساخته و در نوروز باو پیشکش کرده است. چنین کتابی را از ملکم هم دانسته‌اند ...

آغاز: سرگذشت اشرف خان حاکم عربستان در ایام توقف او در طهران که در ۱۲۳۲ق به پایتخت احضار میشود و حساب سه ساله ولایت را پرداخته مفاصا می‌گردد و بعد از زحمات زیاد دوباره خلعت ... ای نام تو بهترین سرآغاز ×× بی نام تو نامه کی کنم باز / ای کارگشای هر چه هستند ×× نام تو کلید هر چه بستند. مجلس اول اشرف خان روز اول ورود به پای تخت چکمه بپا به حضور مبارک شرفیاب شده از آنجا بلافاصله به خدمت شخص اول رسیده ...

[فهرستواره فارسی ۳۳۵/۱؛ نسخه‌های منزوی ۳۶۸۷/۵؛ دنا ۱۰۶۹/۴]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرکس پرسید بگوئید نقل ومکان می‌کنیم به امامزاده حسن وچهار روز آنجا هستیم وبعد خواهیم رفت به همین تدبیر اشرفخان سوار شد و از طهران جانی پدر برد تمام شد حکایت اول.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۰۹۷]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۸۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر دیر کردید من روزی یک منزل خواهم رفت اگر تنها هم باشم هر که ازین ولایت دور است از هفتاد هزار قضا و بلا دور است اشرف خان بیچاره بعد از لخت شدن از پای تخت برجست امضاء ابوالقاسم بن میرزا تقی خان.

در نسخه حاضر کتاب به میرزا ملکم خان ناظم الدوله [ملکم خان بن یعقوب جلفائی اصفهانی ملقب به ناظم الدوله (۱۳۲۶ق)] نسبت داده شده است. ولی در نسخه‌های منزوی، کاتب نسخه، مؤلف معرفی شده است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن دوستعلی خان معیر الممالک، تا: ۱۰ رجب ۱۳۰۷ق، برای خانم عصمت الملوک که در نوروز ۱۳۰۷ تقدیم به وی شده؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۳۱۴]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۰ رجب ۱۳۰۷ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۱۷۸]

۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱د

آغاز: برابر؛ **انجام:** نمقه الکتاب المبارک الاشرفخان فی دار الخلافة الطهران علی ید الاقل المذنب ابو سعید القاجار مورخه غره شعبان المعظم سنه ۱۳۰۱ حسب الفرموده نواب مستطاب اشرف امجد ارفع افخم اعظم و الا شاه زاده محمد علی میرزا دام الجلاله العالی.

خط: شکسته نستعلیق درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۳۲]

● **داستان اشرف خان عادل و میر درویش** / داستان / فارسی

dāstān-e ašraf-xān-e ʻādel va mīr darvīš

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۲

آغاز: بسمله حمد له اما بعد بر ضمیر منیر سامعان آورده اند که در روزگار مقدم در شهر خراسان پادشاهی بود بسیار عادل و کامل و فاضل و خدم و حشم و لشگر بنهایت داشت و نام او اشرف خان عادل

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۱-۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۴]

● **داستان اشرف خان و سرگذشت سه درویش** / داستان / فارسی

dāstān-e ašraf-xān va sargozašt-e se darvīš

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۴/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۴۷۵ اوزلی ۳۸۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

● **داستان اشکموس و فتاح** / داستان / فارسی

dāstān-e aškemūs va fattāh

از ناشناسی که در پایان از خود به «مداح اهل بیت» یاد می‌کند و شیوه تبلیغات روزگار صفوی را ماند. داستان حماسی دینی عامیانه است. جنگ «اشکموس» و «فتاح» و پسر فتاح به نام «افضل». اشکموس پسر عموی خود فتاح را با صد هزار سوار به سوی مدینه به جنگ حضرت علی (ع) می‌فرستد، که در صورت پیروزی دختر خود را به او بدهد، فتاح با پسر خود «افضل» از حبشه به سوی مدینه راه می‌افتد. در نخلستان‌های مدینه به حضرت برمی‌خورند. پس از گفتگو میان آن دو، جنگ تن به تن رخ می‌دهد. فتاح شکست خورده با سپاه خود به اسلام می‌گروند. افضل پسر فتاح دختر دلخواهش به حبشه برمی‌گردد با اشکموس به جنگ کشیده می‌شود، افضل شمشیر معجزآفرین خود را که از حضرت گرفته بود، بر سنگی می‌کوبد، از سنگ دو چشمه می‌جوشد، یکی زهر آگین، که به سپاه کافران خورده هلاک می‌شوند، و یکی گوارا، که سپاه افضل از آن نوشیدند. در جنگ تن به تن، افضل سر اشکموس را از تن جدا می‌سازد و جهودان حبشه به اسلام می‌گروند (چکیده ۱۴ صفحه).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱

آغاز: ... اما راویان اخبار و ناقلان آثار، چنین روایت می‌کنند از جابر بن عبدالله انصاری، که بود مملکتی از دیار مصر عظیم [تر]، که آن را حبشه نام کرده‌اند؛ **انجام:** مداح اهل بیت بود این در دفتر نوشت ... حاضران در دنیا و آخرت شاد و خرم باشند. آمین یا رب العالمین.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۷گ (۱پ-۷پ) [ف: ۳ - ۱۲۸]

● **داستان اصحاب کهف** / شعر، داستان / فارسی

dāstān-e ashāb-e kahf

سید عزت

seyyed ʻezzat

گویا بخشی از یک مثنوی است. این بخش بیان کوتاهی است از داستان قصه اصحاب کهف.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۳/۲

آغاز: بشنو اکنون قصه اصحاب کهف ×× تاکه چون بد قصه و احوال ضعف / مانده بودند از حقایق بی خبر ×× سیصدو نه سال در غاز بشر؛ **انجام:** بر همین معنی کنم ختم سخن ×× تا نگردد تازه این درد کهن / سید عزت درین معنی بدان ×× موی بشکافید در شرح و بیان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۶پ-۹۷پ)، ۱۸سطر [ف: ۳۷ - ۳۷۴]

● **داستان امیرالمؤمنین و چاه بئر العلم** / تاریخ معصومین / فارسی

dāstān-e amīr-al-mo'menīn va čāh-e be'r-ol ʻelm

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۹۵۱/۴

آغاز: بنام خداوند یزدان پاک ×× نگارنده صورت از آب و خاک

خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۹ر-۴۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۴۷]

● **داستان امیر حمزه** / داستان / فارسی

dāstān-e amīr hamze

داستانی است که نویسنده آن با بهره‌گیری از نام «حمزة بن عبدالمطلب» عموی پیامبر گرامی اسلام و برخی از اصحاب ایشان و نیز اسامی پادشان و وزیران ایرانی به صورت حماسی مهیج نگاشته و بارها به چاپ رسیده است. تحریرهای گوناگون از این داستان در دست است که نسخه حاضر گرچه از لحاظ محتوا با نسخه‌های چاپی همخوانی دارد، لیکن از لحاظ عبارت همسویی ندارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۱۹

آغاز: حمشت فریدون منوچهر رسید فرامز جنگ را موقوف کرده

روز دیگر سوار شده بار کاه سلیمان آمد امیر او را در جای لایق نشانید
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جا: هند؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۷۱گ، ۲۱ سطر(۱۵/۵×۲۷/۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۳۳ – ۵۵۵]

● **داستان امیر منصور الدین و شیرین دخت** / داستان / فارسی

dāstān-e amīr mansūr-od-dīn va šīrīn-doxt

داستانی است که آغاز آن حکایات کلیله و دمنه را تداعی می‌کند و ماجرای زندگی فردی به نام امیر منصورالدین است که با پشتکار بر مشکلات فائق می‌آید و به معشوق خود شیرین‌دخت می‌رسد. داستان با استعانت از اشعار مولوی و دیگران جذاب‌تر می‌گردد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۳

آغاز: رای هند گفت برهمن را شنیدم داستان یاران منافق که چگونه بر اثر فقدان عشق از یکدیگر جدا شده؛ **انجام:** چنانکه رسم روزگار است دعوت حق لبیک گفته و بسرای دیگر شتافتند و من الله توفیق تمام شد داستان امیر منصورالدین و شیرین دخت.
خط:نستعلیق کتابتی،بی‌کا،تا:۱۰شعبان۱۳۸۲ق؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۷– ۱۴۱]

● **داستان اوباش حلب با سلطان مصر** / داستان / فارسی

dāstān-e owbāš-e halab bā soltān-e mesr

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱۳–فیروز

آغاز: در اخبار آمده که در شهر حلب رنود و اوباش بسیار شدند
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۳۱۸–۳۱۹)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۷۵]

● **داستان ایوانهو** / داستان / فارسی

dāstān-e āyvānho

ترجمه‌ای است از انگلیسی به فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۳۷/۲

بی‌کا، تا: ۱۳۲۲؛ با جوهر و مداد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۶گ (۳۱پ–۵۶پ)، ۱۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۲۹۶]

● **داستان ایوب پیغمبر علیه السلام** / داستان، تاریخ پیامبران / فارسی

dāstān-e ayyūb-e peyqambar ʻalay-he-s-salām

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۸

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱–۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۶۵]

● **داستان بحیرای راهب از آثار نبوت محمد (ص)** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) – فارسی

dāstān-e bohayrā-ye rāheb az āsār-e nabovvat-e mohammad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۱/۱۱

آغاز: چنین آورده‌اند از ابن عباس ×× روایت کرده‌اند از ابن عباس (؟) / که از عباس میکرد او روایت ××که او کردی ز بوطالب حکایت
حدود ۲۴۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی خان، تا: قرن ۱۲، جا: هندوستان؛ کاغذ: ترمه، جلد: بیاضی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۸ – ۴۴۰]

← داستان بدرشاه و اناردانه ← ترجمة العجایب

● **داستان بدیع الجمال و معراج شاه** / داستان / فارسی

dāstān-e badīʻ-ol jamāl va meʻrāj šāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴۷–ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 99؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۸گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۸۱]

● **داستان برزگر پسر و پادشاه زاده** / داستان / فارسی

dāstān-e barzegar pesar va pādešāh-zāde

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۳

آغاز: ناقلان آثار و ... داستان صادق از جامع الحکایات آورده اند که در مملکت یونان پادشاهی بود
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۱–۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۶۵]

● **داستان برزو** / داستان / فارسی

dāstān-e borzū

داستان برزو است که بنا به روایاتی پسر سهراب و نوه رستم بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۴۱

آغاز: تا فرزند خود را دریابد کفتند به دست رستم گرفتار شد مادر از فراق فرزند بسیار گریه کرد ولیکن قافله به جانب ایران می‌آمد؛ **انجام:** بر زوی را با خود به حمام برد و سرو تن او را شست لباس ملوکانه پوشانیده و آنچه مصلحت دیده بود بدان وانمود لیکن بر زوی دلاور ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، دارای یک تابلوی نقاشی رنگی در موضوع گرفتار شدن برزوی شیرکار به دست مرجان جادو؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۳۴پ–۵۸)، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

● **داستان برصیصا** / داستان

dāstān-e barsīsā

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۶بخش۳

از تاج التراجم فی تفسیر القرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ [ف: - ۹۵]

● **داستان بزرگی در بغداد** / داستان / فارسی

dāstān-e bozorgī dar baqdād

از ناشناس. منثور داستان شبلی در بغداد است. در هر دو تحریر (منظوم و منثور) میان عاشق بیمار بستری در بیمارستان و دلدار ترسا، رباعی‌هایی رد و بدل می‌شود که پیامد پیام‌ها مرگ هر دو دلباخته است. این رباعی‌ها در هر دو تحریر به سرخی مشخص شده است؛ نخستین پیام دلباخته: در عشق توام طاقت تنهایی نیست ×× و از هجر توام تاب شکیبایی نیست / تا وسع و توان بود تحمل کردم ×× دیگر چه کنم وسع و توانایی نیست . پاسخ دختر: در عشق کسی را که شکیبایی نیست ×× و ز هجر تحمل و توانایی نیست / مرگ است علاج وی و بیرون از مرگ ×× هر مصلحت دگر که فرمایی نیست.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۱۴/۵

آغاز: نقل است از بزرگی که گفت: روزی به بیمارستان بغداد می‌گذشتم. جوانی دیدم مروحه در دست و زنجیر در پای بر حصیر کهنه نشسته و به زیور کلفت آراسته شده و به زینت کدورت پیراسته؛ **انجام:** حاصل آید تا اراده نفسانی به درجه روحانی مبدل شود

خط: نستعلیق تحریری، کا: عونعلی، تا: قرن ۱۳، به دستور رونقعلی شاه، برای مجذوبعلی شاه؛ ۸گ (۵۶پ–۶۳ر) [ف: ۱ - ۱۰۱]

● **داستان بشر (منظومه)** / شعر، داستان / فارسی

dāstān-e bašar (mnz.)

شاکر دزفولی، نصر الله بن ملا لطفعلی، - ۱۳۱۱ قمری

šāker-e dezfūlī, nasr-ol-lāh ebn-e mollā lotf-ʻalī (-1894)

اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۸۹]

● **داستان بلند اختر = رساله بلند اختر** / شعر / فارسی

dāstān-e boland axtar = r.-ye boland axtar

از سراینده‌ای با تخلص «سراج، سراجا ...» که «گلشن اسرار» را در برابر «سبحة الابرار» جامی سروده است بایستی از قرن ۱۱ یا آغاز قرن ۱۲ باشد و از توصیفی که در آغاز این مثنوی از شهر هرات کرده است، می‌تواند از مردم خراسان باشد که به هرات آمده آنجا جای گزیده، و در آنجا به سرودن این مثنوی پرداخته است: «ز خاک آستان خسرو دین ×× چو کردم سرمه سا، چشم جهان بین / چو سودای وصال یار دلبر ×× مرا شوق هرات افتاد در سر / پس از طی مسافت، چشم امید ×× ز دیدار هری مقصود خود دید ...»

مثنوی است در داستان «بلند اختر»، سوداگر زاده شیرازی، با دختر شاه بیجاپور و دلباختن «اختر آبی» (پری دریایی) به بلند اختر، در بحر «مخزن الاسرار» نظامی: نظم این قصه سپهر وقار ×× هست در بحر «مخزن الاسرار». در حدود ۱۶۲۰ بیت. آغاز می‌شود: با سربندهای: حکایت پادشاه حسین با درویش زاده و نشستن درویش بر جای او، به شکار رفتن پادشاه چین و ماهر و رسیدن به منزل درویش به تقدیر الهی، در وصف قلعه هرات، مدح نواب مستطاب معلی القاب (آصفجاهی دستور خراسان، که نام او را نمی‌آورد). در بیان سبب نظم (که در شهر هرات، داستان بلند اختر را از پیری می‌شنود و ازو خواسته می‌شود که آن داستان را به نظم در آورد). تاجر زاده نیکو سیر که بعد از این از وی تعبیر به بلند اختر می‌شود، رسیدن بلند اختر در سفر دریای عمان و شکستن سفینه او، رهایی و رسیند بلند اختر به شهری که مردم آن از ترس اژدها جلای وطن کرده بودند، رفع آن به پرورش رایی در عالم رؤیا، نغمه سنجی (سرایی) بلندد اختر در کنار آب و گرفتار شدن دختر آبی (پری دریایی) به او، آنگاه می‌پردازد به دلباختگی آن دو، گمان مرگ دختر آبی، ناگزیر شدن بلند اختر به خفتن در کنار همسر در گور و سفید شدن موی او، درمان دختر آبی، رسیدن به ساحل و دیدار بلند اختر و دردانه آب و شاهزاده ماه لقا پایان داستان. در منابع در دسترس نشانی از این مثنوی به دست نیامد و از سرایندگان این روزگار سراج، سراجای اصفهانی (ذریعه ۴۳۶/۹) و سراج یزدی (همانجا ۴۳۸/۹) می‌باشد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۶۶/۲

آغاز: معتکفی بود در اقصای شام ×× شاهد توفیق بدو گشته رام / بحر معانی به دلش موج زن ×× جز به دعا می‌نگشودن دهن؛

انجام: ز ختم نامه بر حمد خدا کوش ×× چو گل شو، گوش و همچون لاله خاموش.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۷ شعبان ۱۱۱۰ق، جا: اصفهان؛ اهدایی: علی نقی منزوی؛ ۴۷گ (۳۶پ-۸۲پ چهارستونی) [ف: ۲ - ۹۸]

● داستان بلوقیا و عفان / داستان / فارسی

dāstān-e balūqīyā va ʻaffān

بلوقیا و عفان اولین کسانی بودند که پس از مرگ سلیمان نبی به او رسیدند.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۷

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱-۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۵]

← داستان بهدینان > بهدینان سنجان فارسی

● داستان بهروز و بهرام / داستان / فارسی

dāstān-e behrūz va bahrām

قاری، حسن

qārī, hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۴/۶

آغاز: من تألیفات مولانا حسن قاری سلمه الله مخفی نیست که مشرب مسرت دنیا از شوائب مضرت صافی نیست؛ **انجام:** و عاقبة الامر همان نهج صورت بست والسلام علی من اتبع الهدی و التحیة علی خیر البرایا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۰گ (۸۹-۹۸)،۱۶سطر(۷/۵×۱۵)،اندازه:۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰-۱۹۷۵]

● داستان بهلول و ابی حنیفه / داستان / فارسی

dāstān-e bohlūl va abī-hanīfe

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۵۶

بندی از زهر الربیع؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۵]

● داستان بهلول و رشید / داستان / عربی

dāstān-e bohlūl va rašīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۶۳-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. درهامش؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۳]

← داستان بهمن پسر اسفندیار و کتایون ولولو > بهمن نامه

● داستان بی بی هیبت / داستان / فارسی

dāstān-e bī bī heybat

از ناشناس، داستان نقالی عامیانه است با سربندهای «القصه». آغاز می‌شود با: امام موسی کاظم را دختری بود صاحب جمال، به نام «بی بی هیبت» امام او را به همسری «منصور حلاج» داد. پس از مدتی «هارون الرشید» امام را به زندان بیفکند و شهید ساخت و به معجزه خداوند، چثه امام در صندوقی بر آب فرات به دست مردم رسید و به خاک سپرده شد. «بی بی هیبت» یکسال در خانه «منصور» بود که همسرش از وی خواست که اجازه دهد به حج رود و «بی بی هیبت» نزد برادر بماند. چندی بعد برادر «منصور» بدخواهانه به «بی بی هیبت» گفت: برادرم درگذشته است، که ده سال است به حج رفته و هیچ پیامی نداده، اکنون مرا به شوهری بپذیر. «بی بی» گریست و به برادر شوهر خود پرخاش کرد. آن نامرد «بی بی» را تهدید به مرگ کرد و سه تن از «خوارج» را به خانه خود دعوت کرد و نامردانه به همسر برادر خود تهمت زد. کار به قاضی کشید، و «بی بی» به سنگسار محکوم گشت و خانه‌اش را تاراج کردند. تصادفاً «فتح عرب» با شتر خود از آنجا می‌گذرد و شتر نعره می‌کشد. «فتح عرب» «بی بی» نیمه جان را نجات می‌دهد و او را به خانه خود می‌رساند. درهای نعمت بر روی «فتح عرب» گشوده می‌گردد. «فتح» را غلامی بود «بشیر» نام، که دل به «بی بی» می‌بازد (چکیده ۱۴ صفحه آغاز). داستان به این می‌انجامد که «منصور» از حج بر می‌گردد و به همسر خود می‌رسد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۳

آغاز: قصه بی بی هیبت. اما راویان و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند، که امام موسی کاظم را دختری بود صاحب جمال، نام او بی بی هیبت، به خوبی چون ماه شب چهارده؛ **انجام:** و نگهبان قلزم و عمان است. و این حکایت از ایشان به یادگار بماند، که الهی صد هزار رحمت خدا بر خواننده و شنونده. آمین.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۸گ (۱۶۷ر-۱۸۴پ) [ف: ۳ - ۱۲۸]

● داستان پادشاه چین / شعر / فارسی

dāstān-e pādešāh-e čīn

این رساله شامل داستانی است که به شعر فارسی و به شکل مخمس سروده شده است. مضمون داستان این است که پادشاه چین زنی را در خواب می‌بیند و سپس برای یافتن معشوقه به مسافرت می‌پردازد تا او را یافته و با وی ازدواج کند. در آخر نام

شاعر «حسن» ذکر شده است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳-ج/۳/۵۳۰
آغاز: جواهر سنج عمان عنایت ×× کهن مشاطه بزم ولایت / فروزان مشعل نور هدایت ×× بساط ارای دیوان حکایت - نشاط افزای بستان روایت؛ **انجام:** «حسن» هم چاکر سلطان دین است ×× سگ کوی امیر المومنین است / دلش قایم از این حبل المتین است ×× بهر کارش شه دینش معین است - خوشا آن کس که کار او چنین است. این چند کلمه در بیستم شهر ربیع الثانی قلمی گردید ۱۲۲۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۱۳ سطر(۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

● داستان پادشاه چین / داستان / فارسی

dāstān-e pādešāh-e čīn

داستان پادشاه چین و وزیر رعیت پرور او و جهانگردی آن دو و برخورد با دختر زیبای باغبان.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۱۶
آغاز: حضرت حکیم علی الاطلاق جلت کلمته که وظایف لطایف حمد و ثنای او به حکم ... جوهریان راسته بازار معانی و صرافان ... که در شهر چین پادشاهی بود که صیت دولت و کامکاری او در اطراف و جوانب عالم؛ **انجام:** ز آسیب کوش و شمس کاه تک نشان بر رخ ماه و پشت سمک
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ داستان ناتمام مانده؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن آلبالوئی، ۴گ (۳۹پ-۴۲ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۲۰۰]

● داستان پادشاه چین و علی (ع) / شعر، داستان / فارسی

dāstān-e pādešāh-e čīn va ʻalī

شجاعی

šojaʻī

داستان پادشاه چین و علی (ع) از شجاعی به نظم فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۶۸/۱۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۵گ (۵۸ر-۶۲پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱۷ - ۲۸۶]

● داستان پادشاه زاده شهر حمات / داستان / فارسی

dāstān-e pādešāh-zāde-ye šahr-e hamāt

زنگی بخاری، محمد بن محمود، ق۸ قمری

zangī boxārī, mohammad ebn-e mahmūd (- 14c)

جمعی از دوستان مؤلف از وی درخواست داستانی نمودند، خصوصاً یکی از رفقای وی بسیار در این امر اصرار ورزیده و اینکه در آن از لطایف اشعار شیخ سعدی و نوادر اشعار دیگر نیز آورده، و رفیق دیگر وی نیز که به نور عقل مشهور بوده از وی درخواست داستانی در باب سخاوت نموده، مؤلف چون این صفت را مقبول همه ادیان دانسته شروع به نگارش این داستان نموده است.
آغاز: حمد و ثنا خدایی را جل جلاله که در بستان موجودات عندلیب عشق ر ابنواء لطف گویا کرده و گلستان کائنات را به گل صد برگ چنین مزید جمال داد؛

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵۱/۲بخش۲
نسخه اصل: توبینگن مجموعه Quart Or. 1675؛ کاتب = مؤلف، تا: نزدیک به پایان رمضان ۷۱۳ق، جا: بغداد مدرسه مغیثیه؛ ۲۶گ (۱۲۰پ-۱۴۵ر) [ف: - ۷۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۳/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۲۹۲]

● داستان پرسش‌های دینی / شعر / فارسی

dāstān-e porseš-hā-ye dīnī

داستان پرسش‌های دینی از تسک جد دیو داد از روایت بهمن پونجیه.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۱/۱۸
آغاز: بنام جهاندار آن رهنما ×× که در دو جهان او بود پادشا/ کریمست و داننده راز ما ×× بباشد نگهدار هر بنده ما؛ **انجام:** ر هر گونه گون گل و سبزه زار ×× بر آید ابر دشت و بر کوهسار / همه اور در آن نیز خیزد از ان ×× که ریزد همه تخم تشتر چنان
خط: نسخ، کا: فریدون بن مرزبان، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۰۶۸ق؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، ۴گ (۳۴۶پ-۳۴۹پ) [ف: ۳۷ - ۲۷۳]

● داستان پسر کنت دومنت کریسطو / داستان / فارسی

dāstān-e pesar-e kont-e do-mont kerīsto

مترجم: ثقفی، خلیل بن عبدالباقی، ۱۲۷۶-۱۳۴۶ قمری

اصل کتاب از «ژول لومینا» نویسنده فرانسوی است که آن را در شش جلد و گویا در ادامه رمان «کنت مونت کریستو» الکساندر دوما نوشته است.
[مشار، فارسی ۶۱۰/۱]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۷۸
آغاز: سی سال قبل ازاین بودکه ... در دهکده کاتالانها که در پشت تپه خشک عریانی واقع و در محل وزش باد سیاه است در یکی از خانه‌های آن که آفتاب سوزان به دیوارهای آن رنگ؛

انجام: فانفار گفت پس بنابراین اینک سرگذشت خودمان را گفته و جناب کنت خواهند دانست که از روی واقع به سلامتی اشخاص معقول و با دیانت نوش کرده‌اند اسپرانس استراحت نموده و فانفار شروع به حکایت خود کرد ولی چون سرگذشت فانفار مفصل است در جلد علیحده‌ای

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۷ صفر ۱۳۲۰ق؛ جلد: مقوا، ۲۳۰گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۱ – ۴۰۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶

آغاز: کتاب دویم از داستان پسر کنت دومنت کریسطو ترجمه دکتر خلیل خان فصل اول بیداد گری دشمن مست یا هشت نه سال بعد از وقایع مسطوره یعنی در سالهای هزار و هشتصد و چهل و هفت و چهل و هشت میلادی؛ **انجام:** و آهسته اسمی بزبان آورد که هیده آن اسم را بلبخند ملایمی ادا و تکرار نمود ... مرسده. پایان نسخه: تمام شد ترجمه و تحریر جلد دویم از کتاب پسر کنت دومونت کریسطو در عشر اول ذیحجه ۱۳۱۵ ... بدست این عبد دکتر خلیل خان.

جلد دوم؛ درین نسخه مطلب از «بیدادگریهای دشمن مست» شروع شده و تا فصل پانزدهم که «آواز کوس جنگ از هر نقطه شد بلند» می‌آید؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: دکتر خلیل خان، تا: دهه اول ذیحجه ۱۳۱۵ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی مشکی، ۹۱گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف:۳–۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵

آغاز: جلد چهارم در پژول خیلی جلو افتاد از خطر رسته بودند – بیچاره بی شل نیکور کار؛ **انجام:** تمام شد ترجمه کتاب چهارم از داستان پسر کنت دومنت کریسطو ترجمه دکتر خلیل خاندر ماه شعبان المعظم بدست این اقل خلیل در طهران.

جلد چهارم، این جلد از سرگذشت فانفار شروع می‌شود و تا فصل یازدهم که: «بیچاره شبی شل سیه روز» است خاتمه می‌یابد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً دکتر خلیل خان مترجم، تا: شعبان ۱۳۲۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج قرمز، ۱۴۴گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳–۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۴۲

آغاز: کتاب پنجم از داستان پسر کنت دومنت کریسطو ترجمه دکتر خلیل خان، شجاعان پر همت راستی، فصل اول: یک هزار و هشتصد و بیست و چهار. وقایع ذیل در پاریس تقریباً چند ماه از تفصیلاتی که در کتاب؛ **انجام:** و عنقریب معلوم خواهد شد که این دوستانداران بعهد خود وفا نموده و در قول خود ایستادگی کردند. پایان نسخه: تمام شد جلد پنجم از سرگذشت پسر کنت دومنت کریسطو در بیستم محرم هزار و سیصد و بیست و یک بقلم مترجم آن دکتر خلیل در طهران.

جلد پنجم؛ این جلد از «داستان شجاعان پر همت راستی» شروع می‌شود و فصل اول آن وقایع یکهزار و هشتصد و بیست و چهار پاریس است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: شاید دکتر خلیل خان (مترجم)، تا: ۲۰ محرم ۱۳۲۱ق، جا: تهران؛ جلد: ابره مقوایی، ۱۱۱گ، ۲۲ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۴۹]

● داستان پیامبر اسلام / داستان، تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

dāstān-e payāmbar-e eslām

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۶۵/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [نشریه: ۷ – ۲۲۵]

● داستان پیامبران / داستان، تاریخ پیامبران / فارسی

dāstān-e payāmbarān

چند داستان از زندگی لوط و داود به نقل از اخبار شیعه.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۰۱/۱۲

آغاز: بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر (ع) ... که قوم لوط بهترین قومی؛ **انجام:** و در آن روز بر من بیشتر رحم خواهی کرد که نزد خداوند ایستاده باشیم پوشیده نیست.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲ص (۱۲۱–۱۲۲)، اندازه: ۳۰×۴۱سم [ف: ۱۰ – ۷۸۳]

● داستان پیدا شدن جزیره / داستان / فارسی

dāstān-e peydā šodan-e jazīre

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۴۵

آغاز: آنچه از اهالی فرنگ استماع شده و قریب بتواتر رسیده این است که در تاریخ نهصد و هشتاد هجری از طوایف فرنگ گروهی که ایشان را؛ **انجام:** که ارباع ثلثه غیر ربع مسکون نیز در آب معمور نیست بلکه آب در همه ارباع در مواضع منحفظه غایره هست و مواضع

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۳۵۵–۳۵۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹ – ۴۳۷]

● داستان پی کردن حمزه ناقه حضرت زهرا را و فرمایش رسول الله (ص) در باره آن / حدیث / عربی

dāstān-e pey kardan-e hamze nāqe-ye hazrat-e zahrā rā va farmāyeš-e rasūl-ol lāh darbāre-ye ān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۷۳

به نقل از شیخ بهاء الدین محمد عاملی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۵۹) [مختصر ف: – ۳۴۱]

● داستان تال مغربی / داستان / فارسی

dāstān-e tāl-e maqrebī

داستان نقالی از حماسه‌های دینی است. داستان «تال مغربی» را

به تحریری دیگر در اسلام آباد (مشترک، ۱۱۹۵/۶ «هفده غزا») دیده‌ام. نسخه در دست آغاز می‌شود با: پیامبر در مسجد مدینه نشسته بود، که ناگاه غوغایی شنید. گروهی بودند و «پیری» که دست‌هایش از پشت بسته و سر بریده‌ای در گردن او آویخته بودند. پسر را نزد ایشان بردند و گفت: من وزیر «تال مغربی» ام، که همراه پسرانم مسلمان شدیم. «تال» مرا نزد خود خواست. چون از آیین خود برنگشتیم، پسرم را کشت و چنین نزد شما فرستاد. پیامبر داوطلب خواست، «سلمان فارسی» داوطلب شد که نامه ایشان را در دعوت «تال» به اسلام و اعزام خانواده‌اش به وی برساند. «سلمان» به همراه غلامش «بشیر» به راه افتاد. پس از پیمودن ۲۱ روز راه به «دریای مغرب» به شهر ویران شده سپاهیان «تال مغربی» رسیدند. به کمک «پیری» از آن دریا گذشته به «قلعه تال» رسیدند. سلمان اجازت خواسته به درونش رفته، نامه را به «تال» دادند. نگهبانان مجلس بر «سلمان» تاختند. «سلمان» یکصد تن را بکشت و جنگ‌کنان و زخمی کاخ را رها کرد. جبرائیل به پیامبر خبر رساند و «مولای متقیان» و «دلدل» و «قنبر» به سوی مغرب راه افتادند و به یک چشم به هم زدن به دریای مغرب رسیدند (چکیده ۱۰ صفحه آغاز داستان). در پایان «تال مغربی» به دست حضرت کشته و «دختر تال» به غلام داده می‌شود.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۰

آغاز: قصه تال مغربی ... اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند، که روزی سید کاینات و خلاصه موجودات؛ **انجام:** مشرکان غمگین شدند و مؤمنان و دوستان همه شاد شده و خرم شدند، که الهی حاضران این مجلس را و شنوندگان از دور و نزدیک همه شاد و خرم به مراد دل برسند و نویسنده ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۸گ (۱۲۸ر–۱۳۵پ) [ف: ۳ – ۱۲۸]

● داستان ترک طاماس / داستان / فارسی

dāstān-e tork-e tāmās

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۸۵/۲

داستان ترک طاماس خجندی پسر عادل شاه؛ خط: نستعلیق هندی، کا: میرزا نظام الدین مزاری، تا: شنبه ۲ ربیع الاول ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۶۷گ (۱۳۷پ–۲۰۳ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۹۱]

● داستان تل علی / داستان / فارسی

dāstān-e tall-e ʻalī

در ده خیران بلخ که امیر مؤمنان در آنجا به خاک سپرده شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۶۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹ص (۱–۲۹ هامش)، ۱۴ سطر (۴×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۷۵۲]

● داستان تمیم انصاری / دائرة المعارف / فارسی

dāstān-e tamīm-e ansārī

از این داستان تحریرهای چندی به دست است (ن.ک.: مشترک پاکستان ۱۰۸۱/۶، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۵۲). زنی نزد «عمر بن خطاب» آمده که به همسر «تمیم انصاری» هستم و ۷ سال است شوهرم مرا رها کرده و من و فرزندانم در تنگنای هستیم، فرمان ده که شوهر کنم. عمر گفت عده بگذار. زن برفت، عده تمام شد باز آمد. عمر او را به همسری جوانی درآورد. همان شب یکم همسر پیشین او «تمیم انصاری» برگشته داستان غیبت خود را بازگو می‌کند و از همسرش می‌خواهد به زندگی پیشین برگردد. آن دو با توافق یکدیگر داوری خلیفه را می‌پذیرند. روز دیگر نزد خلیفه می‌روند، مرد می‌گوید من «تمیم انصاری بن حبیب انصاری» هستم و داستان ربودن جنیان او و را و شگفتی‌های دیگر را یاد می‌کند. داستان می‌انجامد به این که حضرت علی «تمیم» را به گرمابه و سپس به خانه و نزد فرزندان خود می‌فرستند.

[فهرستواره منزوی ۳۰۳/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۳۷

آغاز: آوردند که روزی عمر خطاب به عهد خلافت نماز بامداد گذارده بود و یاران نشسته بودند و با وعظ می‌گفت؛ **انجام:** آن قفل به نام الله تعالی باز شد و درون رفت.

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین بلگرامی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۲گ (۷۷پ–۸۸پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۹۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۱

آغاز: قصه تمیم انصاری ... اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین فرموده اند، علی بن علقمه ... که از محمد بن عبدالرحمان شنیدم؛ **انجام:** و این حکایت تمیم انصاری یادگاری خواهد ماند. و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۶گ (۱۳۵پ–۱۵۰پ) [ف: ۳ – ۱۲۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۴/۱۱

آغاز: مخبر صادق روایت می‌کند که در عهد خلافت امیرالمؤنین عمر خطاب؛ **انجام:** و آن جوان را از آن علاحده نمودند و حقیقت رژفتن و آمدن تمیم انصاری این بود در تحریر آیند ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، ۱۸گ (۶۶۴–۶۸۱)، ۱۵ سطر،

اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۵۸]

● **داستان تولد سهراب** / داستان / فارسی
dāstān-e tavallod-e sohrāb

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد جعفر قد بیگی [رایانه]

● **داستان جامی و میرزا همدم = قصه مولوی جامی و میرزا همدم** / داستان / فارسی
dāstān-e jāmī va mīrzā hamdam = qesse-ye mowlavī jāmī va mīrzā hamdam

داستانی خیالی راجع به زیبایی میرزا همدم جوان سمرقندی پسر سلطان حسین میرزای بایقرا و آمدن مولانان جامی برای دیدن او به سمرقند و ملاقاتش با وی بر خلاف خواهش سلطان حسین میرزا.

[نشریه ۹: ۵ و ۷۰؛ انستیتوی تاجیکستان ۱: ۳۵۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۳۳/۳

آغاز: هو. حمد و ثنای بی حد و شکر و سپاس بی عدد حضرت پادشاه علی الاطلاق را سزد؛ **انجام:** و گفته اند شناخت امروز

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۳گ (۱۵۴-۱۶۶پ)، ۱۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۳۹۴]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰/۱۴ فرخ

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ قطعه‌ای از سعدی و چند صفحه نانویس، قطعه‌ای از بوستان سعدی در یک صفحه، غزلی از تکلو در یک صفحه، مسمط وحشی بافقی در چهار برگ؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا روغنی، ۱۲ص (۱-۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰۷]

● **داستان جان گرفتن شیر بر پرده** / شعر، داستان / فارسی
dāstān-e jān gereftan-e šīr bar parde

از ناشناسی که نامش در آغاز قصیده نیامده است. داستان مجلس مأمون عباسی و حضور حضرت رضا (ع) و اهانت یکی از بدخواهان به ایشان و دستور حضرت و جان گرفتن نقش شیر بر پرده و دریدن آن بداندیش است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۱۶/۲

آغاز: به نام خداوند فرد قدیم ×× جهان آفریننده حی حکیم / سلام و تحیات بی حد و حصر ×× با احمد، محمد، حبیب کریم؛

انجام: به پیش ابوجهل در چاه ویل ×× خرامید با آن رفیق قدیم.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۲۶ق؛ افتادگی: انجام؛ به دنبال «ضامن آهو» از «شوقی» خراسانی، که گویا این یکی نیز از همو‌ست؛ ۳گ (۵پ-۷پ) [ف: ۳ - ۱۲۹]

● **داستان جمشید** / داستان / فارسی
dāstān-e jamšīd

بیست و پنج داستان است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۸۵/۱

خط: نستعلیق هندی، کا: میرزا نظام الدین مزاری، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۳۰۴ق، برای مطبع حیدری؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱۳۶گ (۱پ-۱۳۶پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۹۱]

● **داستان جنگ علی (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی
dāstān-e jong-e ʻalī

داستانی است منظوم به بحر تقارب از جنگ‌های حضرت امیر علیه السلام با سلسل نامی که سلطان و یا رئیس قبیله‌ای بوده است. از اصحاب حضرت علی علیه السلام ابوالمحجن، مالک اشتر، سعد، عمرو، ثمامه و ... نام برده شده که در مقابل سلسل صف‌آرایی نموده‌اند.کتاب به صورت داستان‌پردازی شاهنامه‌ها و همچون کتاب امیرارسلان آرایش یافته و شهرها و رباط‌های متعدد با نام‌های مختلف ارائه نموده که به دست علی علیه السلام فتح می‌شود بعید نیست نام کتاب حمله حیدری باشد که تاکنون به این نام چندین تألیف به وجود آمده و برخی نیز چاپ شده‌اند کاتب نسخه در فن کتابت کم توان بوده گاهی سلسل را صلصل و ابوالمحجن را ابوالمهجن و یا ابوالمعجن می‌نویسد. شاعر در کار خود پرتوان بوده ولی کاتب نسخه حرفه‌ای نبوده و نسخه را تاحدی از حیز انتفاع انداخته است. دوب یت زیر از جمله ابیات این کتاب است: «خبر شد علی را که سلسال شاه ×× جهان کرد از انبوه لشکر سیاه / به قنبر علی گفت دلدل کجاست ×× بیارای که امروز روز بلاست»

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۲۰

آغاز: بفرمود تا ده ره برداشتند ×× وز آن خانه ها بهره برداشتند؛

انجام: رباطی بدو گفت که ای شهریار ×× پدر بر پدر شاه فرمان گذار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۴]

● **داستان جنگ قلعه ابونقع** / داستان / فارسی
dāstān-e jong-e qalʻe-ye abūnaqaʼ

داستان نقالی و از حماسه‌های دینی عامیانه است. بسیاری از کسان این داستان، در یکی از داستان‌های «هفده غزا» (مشترک، ۱۱۹۵/۶) که در پاکستان دیده‌ام آمده است. آغاز می‌شود: پیامبر

(ص) در مسجد پشت به محراب نشسته، از اصحاب می‌خواهند، هر کدام در جوانی عجایبی دیده است بازگو کند «عمر و معدی کرب» (این نام در چند داستان دیگر آمده است، از آن میان «حمزه نامه» ن.ک.: مشترک ۱۲۶۶/۶) گفت در ۲۵ سالگی در شکارگاهی، به نوجوان ۱۴ ساله‌ای برخورد، با آهویی شکار شده و بازی و سلاح شاهانه. بانگ بر وی زدم چرا در شکارگاه من صید کنی؟ پاسخ داد سهو کردم و این آهو را به تو وا می‌گذارم. من اسب و سلاح او را نیز خواستم. نوجوان گفت: پس بهتر است به مردی از من بستانی. به جنگ پرداختیم. شکست خوردم. بر سینه‌ام نشسته آنگاه گفت ترا بخشیدم. چون بر اسب خود سوار شدم باز طمع مرا بدان واداشت که حمله کنم و او را زنده نگذارم. این باز نیز بر زمین خورده خنجر بر من کشید. من خود را به او معرفی کردم، او نیز گفت من فرزند «مروة بن ابی قیس» هستم که در «قلعه ابونقع» (مشترک ۱۱۹۵/۶ - «هفده غزا») جای دارد. «عمر تعب ...» افزود، آن روز ۱۴ ساله بود، اکنون چگونه باشد؟ «مالک ازدی انصاری» و دیگران سخنانی گفتند. شاه مردان، از پیامبر (ص) رخصت خواست به آن قلعه و «مروة بن ابی قیس» بتازد. اجازت یافت. همراه گروهی راه آن قلعه پیش گرفت، «مروة و «مالک» نیز همراه بودند. روز سوم «میلی» دیدند مردی بر آن نشسته طبلی می‌کوبد و می‌گوید: هفت سال است هر که از این راه گذشته برنگشته است. حضرت، دلدل را به سوی او جهانید (چکیده ۵ صفحه آغاز). نام چند تن از دیگر کسان: ابوذر غفاری، ابوالمعجن (ابوالمعجن ثقفی)، عمار یاسر، عنقای فارسی، فیروز شاه پسر جمهور شاه و نامهای اسطوره‌ای: دیو، پری، اژدها، نیز در داستان آمده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۲

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده‌اند، که روزی سید عالم، ولد آدم و آن ماه مکه و حرم، و شاه یعرب عرب و عجم، یعنی حضرت رسالت پناه؛ **انجام:** پیغمبر خدا (ص) و علی (ع) جانب مدینه روان شدند و همگی شاد و خرم شدند. الهی حاضران همه شاد و خرم باشند و به مراد دو جهانی برسند ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۲۷گ (۷پ-۳۳ر) [ف: ۳ - ۱۲۹]

● **داستان جوان تنباکوفروش** / داستان / فارسی

dāstān-e javān-e tanbākū-forūš

تبریزی، محمد کاظم، ق۱۲ قمری

tabrīzī, mohammad kāzem (- 18c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲ص (۱۱۹-۱۲۰)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۴۶]

● **داستان جواهرپوش** / شعر / کردی

dāstān-e javāher-pūš

درباره داستان رستم ایرانی و افراسیاب تورانی است؛ چنین است عنوان‌های مطالب آن: ۱. آمدن یاقوت پوش و لعل پوش و رزم نمودن با سپاه؛ ۲. رزم یاقوت پوش باقلاد و کشتن یاقوت پوش او را؛ ۳. رزم کردن قرنطوس با ایرانیان و گرفتن تمامی پهلوانان ایران را؛ ۴. رزم رستم باقر نطوس و کشتن او را در رزم؛ ۵. مناجات کردن سمن ناز بدرگاه قاضی الحاجات؛ ۶. یورش بردن بر زو بر سرشاه افراسیاب از دور قلعه سفید حصار؛ ۷. آمدن فهرست شاه مغربی بامداد افراسیاب شاه؛ ۸. آمدن تبارا و گرفتن جهانبخش و بردن او به نزد فهرست شاه مغربی؛ ۹. آمدن تبارا به میدان جهانبخش و کشتن او را به دست جهانبخش؛ ۱۰. رفتن جهانبخش و گستهم به هفت خوان ترکستان رسیدن به خوان اول؛ ۱۱. رسیدن جهانبخش و گستهم به خوان دوم؛ ۱۲. رسیدن جهانبخش دلیر به خوان سیم به جنگ شیر و زنگی؛ ۱۳. رسیدن جهانبخش و گستهم به خوان چهارم؛ ۱۴. رسیدن جهانبخش و گستهم به خوان پنجم و جهانبخش را به دریا انداختن؛ ۱۵. افتادن جهانبخش به ده سده سلیمانی و شکستن او را در خوان ششم؛ ۱۶. رسیدن جهانبخش به خوان هفتم و آوردن رخش و رسیدن پیای میل و آگاهی یافتن تورانیان؛ ۱۷. سره راه گرفتن رستم یکدست به جهانبخش و آگاه یافتن ایرانیان از آمدن جهانبخش و امداد فرستادن از برای او؛ ۱۸. آمدن طیمور به میدان رستم و آشکار شدن طیمور در میدان کارزار؛ ۱۹. آمدن هژبر بلا به میدان رستم و کشته شدن هژبر به دست رستم؛ ۲۰. آمدن شیردم به میدان رستم و کشته شدن او به دست رستم؛ ۲۱. آمدن یاقوت پوش به میدان رستم و آشکار شدن یاقوت پوش.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۱

آغاز: بسمله. هذا کتاب جواهرپوش. بسم الله الرحمن الرحیم ×× صانع بی چون رحمن الرحیم / کن کار فیکون پادشاه قدیم ×× واقف کار آن پادشاهی کریم؛ **انجام:** آورده نم گنج ضحاک بی دین ×× چندجه کنیزان غلامان چین / خروار بخروار گنج کس ندار ×× یک سرو پیش کس شی با ایران و یار
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف:۱۲-۲۵۶۰]

← داستان حاتم طائی ≻ حاتم نامه

● **داستان حاتم طائی** / اخلاق / فارسی

dāstān-e hātam-e tā'ī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۳

آغاز: حاتم طائی که سخا پیشه داشت ×× بذل و عطا روز و شب

اندیشه داشت؛ **انجام:** گفت که در عهد این حی منم ×× وارث اعیان بنی طی منم
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۱۰ص (۱۹–۲۸)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۳]

● **داستان حاتم طائی** / داستان / فارسی
dāstān-e hātam-e tā'ī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴۹-ف
نسخه اصل: بادلیان ۱۹۴ اوزلی؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ عنایت الله، تا: در زمان محمد شاه غازی در نیمه روز چهارشنبه ۲۶ صفر سال ۱۳ جلوس شاهی، جا: مرشد آباد، برای خان احمد خان در صوبه داری شجاع الدین خان بهادر فیروز جنگ؛ ۲۷۰گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۱]

● **داستان حاج مصطفی بازرگان** / داستان / ترکی
dāstān-e hāj mostafā bāzargān
حکایت حاج مصطفی بازرگان، خواجه نامدار و تاجر بزرگ شهر حلب است که دارای چند فرزند بوده، از جمله یک پسر به نام حسن شاه و یک دختر به نام عفیفه که در غایت جمال بود. حاج مصطفی شخص بسیار خیری بود و برای تجارت به کشورها و شهرهای مختلف سفر می‌کرد، تا اینکه همسرش را از دست داد و پس از فوت همسر، تصمیم گرفت که برای تجارت به شهر اصفهان برود و برای اینکه دخترش در خانه تنها نماند، او را به امام افندی در شهر حلب می‌سپارد و عازم اصفهان می‌شود. افندی که فریفته روی زیبای عفیفه می‌گردد به فکر خیانت به امانت می‌افتد؛ تا آخر داستان. کتابت نسخه حاضر در قرن یازدهم هجری است، ولی عصر تألیف کتاب دانسته نیست و مؤلف و داستان‌پرداز نیز ناشناس است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴عکسی
آغاز: راویان اخبار و محدیثان روزگار شویله (؟) روایت بویو زدن حکایت ایدرکم زمانی و روزگار قد یمده شهر حلب صفهان ده خواجه نامدار و بر بازرگان کامکار؛ **انجام:** بوحکایة لردن یادگار قالدی، تمت.
نسخه اصل: در یکی از کتابخانه‌های استانبول در ترکیه؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ق؛ متن خط خوردگی دارد، در حاشیه برخی صفحات تصاویری کشیده شده؛ ۲۱۲ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۵۴]

● **داستان حاکم بغداد** / شعر / فارسی
dāstān-e hākem-e baqdād

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۶/۲
به نظم فارسی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ ۴ گ [نشریه: ۷ - ۲۵۳]

● **داستان حبیب عجمی** / شعر / فارسی
dāstān-e habīb-e 'ajamī
در ۷۱ بیت، داستان حبیب عجمی است که به دیری گذار کرده، به مغبچه‌ای دل می‌بازد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۸
آغاز: شیخ حبیب عجمی، شیخ دین ×× چشم و چراغ همه اهل یقین / پیش خرام صف مردان عشق ×× بدرقه راه نوردان عشق؛ **انجام:** هر که بود مرد ره عشق پاک ×× عاشق ترسا بچه باشد چه باک
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۲گ (۲۱۲ر–۲۱۳ر) [ف: ۱ - ۱۰۱]

● **داستان حجاج** / داستان / فارسی

dāstān-e hajjāj

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱۶/۲
آغاز: بسمله ابوحفض کوفی روایت کند بنزد خلیفه حکایت کند که حجاج بن یوسف در آن روزگار بدی بر جهان بر سری شهریار بنا گذره گنجی به بیداد داد که چون او نه چشم دید و نه کی قباد؛ **انجام:** و در قصه ابومسلم مرویست قصه اینها گفته خواهد شد آمرزیده که چون قصه بدینجا رسید بر مصنف این کتاب و نویسنده و جهت حضار مجلس سوره فاتحه الکتاب مع اخلاص بخواند و قربت کند و پنج نوبت صلوات بر محمد و آل محمد فرستد
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن ملا احمد، تا: ۳ ربیع الاول ۱۰۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۰گ (۶۴پ–۱۲۳ر)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ - ۸۹۲]

● **داستان حجاج و مجرم** / داستان / فارسی
dāstān-e hajjāj va mojrem

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۶۹
آغاز: در تواریخ مذکور است که در ایام سلطنت حجاج روزی جماعتی را بتهمت گناهی گرفته و نزد او آوردند و او حکم بقتل ایشان فرمود تا یکتن از آن جماعت باقی ماند؛ **انجام:** نخواستم که آنروز غیر از خدا کسی رامستخلص خود دانسته شکر او را بجای آورم ... قدرک مرفوعا و استعینک
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۲۴) [ف: ۱۵ - ۱۶۳]

● **داستان حسن و سمیه** / داستان / فارسی
dāstān-e hasan va somayye

داستانی تاریخی و عاشقانه در ماجرای به هم رسیدن حسن نامی و سمیه بنت عرفجه که پس ازحوادث زیاد که مقارن با حکومت خالد بن یزید اموی و جنگ‌های مختار بن یوسف و عبدالله بن زبیر بود، به هم رسیده و زندگی به خوشی گذراندند. داستان بسیار شیرین است و در ۸۶ فصل تنظیم شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۲۵

آغاز: اما بعد چنین گوید اعثم کوفی از وقایع حالات مختار بن ابوعبیده ثقفی رحمه الله بعد از شهادت حضرت امام حسین (ع) به تفصیلی که در کتب تواریخ ذکر شده است خلاصی او و از زندان پسر زیاد؛ **انجام:** پس از فراغت عروسی عبدالله با نامه حسن به دمشق نزد خالد بن یزید رفته شرح ماجرا را با او بگفت و پاسخ عبدالله زبیر را باو در میان گذاشت و خالد رمله را تزویج نموده با او همبستر گردیده همچنانکه درتواریخ نقل است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۰]

● **داستان حسین کرد** / داستان / فارسی
dāstān-e hoseyn-e kord

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۷

نقل از نقالان زمان صفویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به فرموده ادیب السالکین مرشد ادیب طریقت درویش محمد حسن [تهرانی]؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۱۷سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۹۴]

← داستان حضرت خضر (ع) و حضرت امیرالمومنین علی (ع)
> قصه خضر و امیرالمؤمنین (ع)

● **داستان حضرت سلیمان علیه السلام** / داستان / فارسی
dāstān-e hazrat-e soleymān ‘alay-he-s-salām

غیر همانند:

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۲/۱

آغاز: حمد و سپاس بیقیاس مر خدای را که ذات او بی شمار است و مملکت او بی انتقال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲، جلد: گالینگور سبز، ۷ و ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۶سم [ف: ۴۳ - ۵۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۳/۶

آغاز: آورده‌اند که در زمان خلافت عمر روزی در مجلس اصحاب حضرت رسول باد پادشاهان و عظمت و سطوت ایشان می‌گذشت کعب الاحبار حاضر بود عمر از کعب پرسید که یا کعب چه گویی از سلیمان بن داود؛ **انجام:** چون حضرت سلیمان این سخنان را بشنید بغایت ترسید و بکلی دست از دنیای بیمدار برداشته ... بحق محمد و آله الطاهرین.

داستان زندگانی و پادشاهی حضرت سلیمان بن داود است که به نقل از کعب الاحبار آمده، ممکن است بخشی از کتابی بزرگ بوده باشد که متأسفانه شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ مطالب گوناگون در حواشی اعم از روایت و شعر به خط شکسته نستعلیق «میرزا عبدالله بن حسن» به سال ۱۳۱۷ق آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۰۹پ-۱۱۴ر)، ۲۱۶ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۸۷]

● **داستان حضرت یوسف علیه السلام** / داستان / فارسی
dāstān-e hazrat-e yūsof ‘alay-he-s-salām

غیر همانند:

۱. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: بلی یا رسول الله حضرت رسول از جفای امت بسیار گریان شد جبرئیل از برای تسلی خاطر آن حضرت پیغام الهی به حضرت رسالت پناهی رسانید؛ **انجام:** به روایتی صد و چهل سال عمر داشتند و به روایتی دیگر صد و پنجاه سال مدت پیغمبری حضرت یعقوب بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ صفر ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰۶]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۸۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۲]

● **داستان حکومت زمانخان بروجردی** / داستان / فارسی
dāstān-e hokūmat-e zamān-xān-e borūjerdī

منشی باشی، میرزا آقا بن محمد مهدی، ق۱۳ قمری
monšī-bāšī, mīrzā āqā ebn-e mohammad mahdī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۶ق

تئاتر و نمایشنامه مختصری درباره روش حکومتداری زمان خان حاکم بروجرد که به طنز و هجو نگاشته شده و در چهار مجلس تنظیم شده است.

[دنا ۱۰۷۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۹/۱]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۲

آغاز: طریقه حکومت زمان خان بروجردی و سرگذشت آن ایام در ضمن چهار مجلس تمام میشود بعون الله تعالی فهرست اسامی اعضای مجلس: زمان خان حاکم، فرخ بیک فراشباشی او، میرزا جهانگیرخان ندیم و له له او؛ **انجام:** فراشباشی چای میخورد و پیشکش‌ها را بر می‌دارد و خرامان خرامان از حجره حاجی رجب

بیچاره خداحافظی می‌کند میرود، تمام شد جنده بازی حاجی رجب تاجر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۰۹۷]

← داستان حیدر بیگ وسمن بر ← حیدر بیگ نامه

● **داستان حیوانات** / داستان / فارسی

dāstān-e heyvānāt

مسائل اخلاقی را به سبک «کلیله و دمنه» و «انوار سهیلی» از زبان حیوانات بازگو می‌کند ظاهراً در دو باب است. باب اول در چهارده فصل و باب دوم در نه فصل: باب اول: فصل ۲) جمع آمدن حیوانات و مشورت کردن با یکدیگر، ۳) سخن گفتن حیوانات با یکدیگر و خبر یافتن ملک جنیان، ۴) تدبیر کردن حیوانات و رسول فرستادن به حضرت ملک جنیان، ۵) مشورت کردن ملک جنیان با ارکان دولت، ۶) رسول فرستادن [...]، ۷) جمع آمدن مردم با حیوانات، ۸) مناظره شتر با حکیم حجاز، ۹) مناظره کردن مور با حکیم شام، ۱۰) مناظره روباه با حکیم ترک، ۱۱) مناظره عنکبوت با حکیم روم، ۱۲) مناظره کشف (؟) با حکیم عراق، ۱۳) مناظره طاوس با حکیم هند، ۱۴) مناظره همان با حکیم خراسان ...

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۸۳

آغاز: جای گرفت و خوف و خطر و صلابت هر یک در باطن این جماعت راه یافت رسم عمارت و آئین زراعت در جهان شایع گشت و بسیار قصبه و قلعه؛ **انجام:** و حکمت قاعده نبوت بر وفق ارادت ازلی استحکام پذیرفت و جمله علما و مشایخ را نیز از این قدح جرعه نصیبی داده‌اند بلکه عامه اهل اسلام را نیز به قدر حوصله خود از این صفت حظی است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۵۲گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۱]

● **داستان خسرو زرین کمر و طلوع الشجر زنگی = داستان طلوع الشجر** / داستان / فارسی

dāstān-e xosrow zarrīn kamar va tolū'-oš šajar-e zangī = dāstān-e tolū'-oš šajar

به نثر آمیخته به نظم. حماسه دینی است و در آن داستان از دختری زیبا که خواستگاران خود را پس از یک آزمایش می‌کشد آمده است. مانند داستان دختر پادشاه روم که دانشمند بود و خواستگاران را سؤال پیچ می‌کرد (مشترک، ۱۴۵۳/۶) آغاز می‌شود با: حضرت پیامبر از غزا بازگشته بود، در یک منزلی در مدینه، در خیمه‌ای قرار گرفته بودند، که سگی تیر خورده خود را به خیمه رسانده است. حضرت دانست که صاحب سگ را آسیبی رسیده، پس «عباس قوشچی» برای دریافت چگونگی از خیمه بیرون می‌رود. چون از وی خبری نشد «عمرو معدکرب» به دنبال وی می‌رود. از این یکی نیز خبری نشد و سگ تنها برگشت. پس شاه مردان و «قنبر» و «دلدل» و «مالک اژدر» (اشتر) و سگ در پیشاپیش ایشان به آن سو می‌روند. تا به قتلگاه چهل تن می‌رسند، از آن میان «قوشچی» و «عمرو» سگ جایی را نشان می‌دهد. چون خاک را کنار می‌زنند. به سنگی بر می‌خوردند به بزرگی چهل گز و زیر آن به چاه و تابوت جوانی رسیدند. «شاهمردان» با آب دهان خود جوان را شفا بخشید نام او را پرسید پاسخ داد نام من «خسرو زرین کمر» پسر «پادشاه زرین کمر» هستم. ما ۳ برادر بودیم. دو برادر یکایک به خواستگاری دختر عم خود رفتند و کشته شدند و من از پدر رخصت خواستم که به خواستگاری او بروم. پدر گفت این دختر سیصد جوان و دو برادر تو را کشته است. من از پدر گریخته به قلعه عم خود رسیدم و دخترش را خواستگاری کردم. گفت این دختر شیر سگ خورده است. سیصد تن را در آزمایش کشته است. من اصرار کردم. روزی دیگر، خلق عالم حاضر شدند. دختر با چهل کنیز به میدان آمد. آزمایش‌ها آغاز شد و در همه پیروز شدم با دختر به سوی قلعه پدر به راه افتادیم که در راه با سپاه «طلوع الشجر» برخوردیم ... (چکیده ۸ صفحه آغاز).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۶

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار، چنین روایت کرده اند که حضرت سید کاینات محمد (ص) از غزای مطلق (؟) بازگشته بود و ...؛ **انجام:** روی به مدینه نهادند. این بود قضایای طلوع الشجر زنگی که الهی حاضران این مجلس همیشه به مراد دل شاه و خرم باشند. آمین ...
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۲گ (۷۶ر–۸۷پ)[ف:۳–۱۳۰]

● **داستان خسرو و شیرین و شکر اصفهانی** / داستان / فارسی

dāstān-e xosro va šīrīn va šekar-e esfahānī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۰/۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۲۳۲]

● **داستان خواجه اشرف و درویش بچه و گل چهره دختر خجند وزیر** / شعر / کردی

dāstān-e xāje ašraf va darvīš bačče va gol-čehre doxtar-e xojand vazīr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۲-ف

نسخه اصل: دانش سرای عالی، ش ۱۵۹. مثنوی کردی است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۸۵]

● داستان خواجه جوهری و زنش / داستان / فارسی

dāstān-e xāje jowharī va zanaš

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۶۸/۲

آغاز: چند جهت پادشاه؛ **انجام:** از آن یادگار مانده است

تا «ذکر کشتن وزیر ناجوانمرد و تربیت کردن خواهرزاده اش» در آن از کیخسرو و کیقباد یاد شده و داستان آنها آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با تصحیح گویا از دهخدا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۵]

● داستان خواجه خضر با علی علیه السلام / شعر / فارسی

dāstān-e xāje xezr bā ʻalī ʻalay-he-s-salām

شجاعی

šojaʻī

داستان خواجه خضر با علی (ع) از شجاعی به نظم فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۶۸/۱۷

بی‌کا، تا: محرم ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۶گ (۵۳پ-۵۸ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱۷ - ۲۸۶]

● داستان خوارزم رفتن رازی / داستان / فارسی

dāstān-e xārazm raftan-e rāzī

واعظ سروری، حسن

vāʻez sorūrī, hasan

حسن واعظ سروری در این جا داستان به خوارزم رفتن امام رازی و رسیدن او به نزد خوارزمشاه و گفتگوی او با شیخ نجم الدین کبری درباره دلیل‌های اثبات خدا را گزارش می‌دهد. داستان: رازی به خوارزم که رفت خوارزمشاه علاء الدین او را گرامی بداشت و خانه‌ای بدو داد و دانشمندان نزدش می‌آمده از دانشش بهره می‌بردند. او در همه هنرها از معقول و منقول و ریاضیات و فلسفه سخن می‌گفت. توده مردم هم خواستند که امام به آنها بپردازد یا به پرسش‌های آنان پاسخ گوید یا انجمنی سازند و رازی در آن مردم را پند و اندرز دهد. او پاسخ پرسش‌ها را به عهده فقیهان گذارد و پذیرفت که برای آنها سخن گوید. روز نخست که درباریان و گرانمایگان در آن انجمن بودند گفت بایستی خدای را به دلیل شناخت و بیشتر نادانان به پیروی کورکورانه بس کردند و من هزار دلیل دارم و در آن جا نزدیک صد دلیل به بیانی شیوا آورد و برخی از شاگردان قطب الاقطاب نجم الدین ابوالجناب الکبری در آنجا بودند و این سخنان را به شیخ رساندند. وی فرمود کاشکی ما نیز بودیم و از آن گفتارها بهره می‌بردیم. داستان را رازی بشنید خود نزد شیخ آمد. شیخ بدو گفت ما را چندان سر قیل و قال و پروای بحث و جدال نیست اگر یکی از آن هزار را که برتر باشد و روشن‌تر بیاوری مایه سپاسگزاری ما می‌باشد. رازی یکی را گفت شیخ از آن خرده‌گیری نمود و گفتگوی آن دو به جایی نرسید. رازی چون دید بر او چیره نگشت نژنده شد شیخ بدو گفت اکنون که دلیل را از دست داده‌ای مدلول نیز از دست برفت و دلیلی را باید جست که هیچگاه از میان نرود. رازی را خشم بگرفت پرسید تو خدا را از چه راه شناخته‌ای شیخ گفت به آنچه را که به اندرون دلم در رسید و به آنچه به چشم خرد دیده‌ام رازی گفت اینها راهنمای من نخواهند بود. شیخ گفت چه شد که زبان خود ندانی از من پرسیدی از چه راه شناخته و نگفته‌ای به چه راه مرا می‌شناسانی. رازی بسیار آزرده گشت و پرسید مرا چگونه آشنای خدا می‌گردانی؟ پاسخ داد بدین‌گونه هر چه توانی بکوشی و خود را از هستی بپیرایی و دیدار نیز از خود برگیری. باری رازی پیرو شیخ گشت و از او می‌آموخت و پرورش می‌گرفت و شیخ همان نگران او بود و گاهی رازی به یاد دانسته‌های پیشین خویش می‌افتاد و شیخ او را آگاه می‌ساخت که ره چنین نیست و می‌گفت: «هرگز نتوان یافت هدایت بهدایه ×× کان نکته که اصل است به گفتار نشد حل / کی کشف میسر شود از گفتن کشاف ×× در بحث مقامات مقامات محصل». (دانش پژوه)

آغاز: هومن تصانیف حسن واعظ سروری - نقلست که چون امام ائمه اسلامی ممهد قواعد شرایع و احکام ... امام فخرالدین الرازی ... دیار خوارزم ... را بقدوم شریف مشرف ساخت.

[دنا ۱۰۷۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکثر مقالات متقدمه درین کلمات مدرج است. و العاقل یکفیه الاشارة

خط: نستعلیق چلیپا، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی دیباجی، تا: ۱۰۹۹ق، جا: کرمان؛ در ص ۲۲۴ گفته‌های شیخ اقسرائی و دیگران است درباره نشانه‌های آبستنی و سترونی، در ص ۲۳۲ چند بیتی است از ابن سینا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۲۲-۲۲۳)، سطور چلیپایی (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۹۶]

● داستان خیبر / تاریخ / فارسی

dāstān-e xeybar

از جوهری. که در پایان گوید: دگر جوهری را، که از جرم خویش ×× فکنده است، چون مجرمان، سربه پیش/ گدایی است، چشمش به دست شه است ×× که عمری است مداح این درگه است. شاید سراینده «جوهری هروی» قزوینی الاصل (-

۱۲۵۳ق) سراینده «طوفان البکاء» و جز آن باشد، که نام کوچک او میرزا ابراهیم بن محمدباقر و محمدباقر یاد شده است (الذریعه ۲۱۱/۹؛ مشترک ۱۲۴۸/۸؛ مدرس، ریحانه ۴۳۸/۱). حماسه دینی است، در گشودن دژ خیبر در حدود ۲۱۹۰ بیت. سراینده چند بار داستان را به رویداد کربلا می‌کشاند و به داستان خود باز برمی‌گردد و این شیوه کار اوست: «و گز بزم گویم، و گز رزم هم ×× نگردد فراموشم از آن ستم».
در «حماسه‌های دینی» گلچین معانی (آستان قدس ۳۰۹/۷–۳۲۵) که پنجاه و چند منظومه در این زمینه یاد شده، نیز در «فهرستواره» بخش منظومه‌ها، از این منظومه نشانی نیامده، نسخه منحصر است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۸۱

آغاز: وقایع نگار حقیقت طراز ×× چنین داده از پرده آواز، باز / که چون اشرف انبیای کبار ×× قدم زد سحرگه به ایوان یار؛ **انجام:** گدایی است چشمش به دست شه است ××که عمری است مداح این درگه است
خط: تحریری، کا: حسن علی، تا: چهارشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۶۳ق؛ ۵۰گ، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۹۹]

● داستان دختر برهمن و پسر برهمن / شعر / فارسی

dāstān-e doxtar-e berahman va pesar-e berahman

از مولانا نواب میرزا هادی خان. مثنوی حدود ۲۲۰ بیت داستان عاشق شدن برادر و خواهر یکدیگر را، و در آب انداختن خود.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۵/۲۷

آغاز: شنیدم ز رندی باده نوشی ×× ز سر در فتنه خمخانه جوشی / چه رندی مونس جان شمع محفل ×× سرور افزا چو ساغر همدم دل؛ **انجام:** بسوزان ز آتش دل نفس سرکش ×× برآ همچو طلا از کوره بیغش / رسان یا رب تو نادم را بیاران ×× بحق حرمت شام غریبان
خط: نستعلیق، کا: محمد اسحاق بن محمد حسینی ژاوهی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قرمز، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۴۴۶]

● داستان دختر پادشاه یمن / داستان / فارسی

dāstān-e doxtar-e pādešāh-e yaman

حکایت نسبتاً مفصلی است درباره زندگی دختر پادشاه یمن و حوادث و وقایعی که برای او رخ داده است. به جهت افتادگی طرفین نسخه نام کتاب و مؤلف به دست نیامد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۵۴-۳۷/۱۴۴

آغاز: امروز بشکار می‌روم باید که مدار مملکت براه برده داد مظلوم از ظالم ستانی تا ما مراجعت نماییم پس هر دو برخواسته بر مرکبان صرصرنشان نشسته اطعمه و اشربه آنچه در کار بود برداشتند؛ **انجام:** البته امشب عروسی تمام خواهد شد و باغچه پادشاهرا دید که یکپارچه آتشی گرفته لشکریان را گفت که شما در اینجا باشید تا من بشهر روم و از احوال خبرداری حاصل نمایم پس شاهزاده هرمز و ملک محمد و دیوانه سرمست رو بشهر بدروازه رسیدند و دیدند که ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۷۸۴]

← داستان دختر شاه یمن ⟵ داستان دختر مالک بن اصلح و ملک ناصر

● داستان دختر قیصر روم / داستان / فارسی

dāstān-e doxtar-e qeysar-e rūm

داستان قیصر روم و داستان هارون و برمکیان و دو قصیده و شعرهایی به فارسی در ستایش محمدشاه قاجار در این نسخه دیده می‌شود.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۵۲/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: سرخ حنایی، ۶گ (۶۲ر–۶۷پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۴۰۵]

● داستان دخترکی از کردستان / داستان / فارسی

dāstān-e doxtarakī az kordestān

مترجم: محلاتی، اسماعیل، ق۱۳ قمری

در این کتاب سرگذشت دختری از سرشناسان کردستان آمده و در آن نشان داده شده چگونه این دختر برومند گردید و عمر گذرانید. اصل داستان به انگلیسی است و از آن زبان به فارسی برگردانده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۰

آغاز: بر حسب امر اقدس اعلی چاکر آستان مبارک اسماعیل محلاتی از زبان انگلیسی ترجمه نمود. بسلمه، فصل اول از جلد دوم: من دختر یکی از متشخصین کردستانم؛ **انجام:** چند قدمی که رفت گفت تو خسته ای برو آسوده شو و السلام.
ترجمه جلد دوم اصل داستان می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۶گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۲۲]

● داستان دختر مالک بن اصلح و ملک ناصر = داستان دختر شاه یمن / داستان / فارسی

dāstān-e doxtar-e mālek ebn-e aslah va malek nāser = dāstān-e doxtar-e šāh-e yaman

داستان دختر شاه یمن مالک بن اصلح و ملک ناصر و عشق او، کسانی که در آن یاد شده اند عبارتند از: سعد، صباح، مهراب، کیوان؛ و دو داستان هم در میانه آن دیده می‌شود: ۱. داستان رای هند و طوطی؛ ۲. داستان تاجر دیار مغرب (۳۳۲–۲۸۷ آغاز و انجام افتاده است). آیات و اخبار و ابیات در آن گواه آمده و یاد شده در آن از چند شاعر با شعر آنها: اصعمی بصری، مختاری، حسن، سعدی، سلطان احمد، عماد، مؤلف قصه (ص۳۴۷)، همام، معزی، عبدالواسع، اوحدی، مجیربیلقانی، نزاری، خاقانی، نجم الدین دایه، سراج الدین قمری، ظهیر، سلمان.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۵۶ص (۳۳۲–۳۸۷)، ۱۴ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [سنا: ف: ۱ – ۳۴۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۹/۳–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۵۵]

● **داستان دختر ملک روم و سؤالهای او** / داستان / فارسی

dāstān-e doxtar-e malek-e rūm va so'āl-hā-ye ū

داستان کوتاه درباره سؤالاتی که دختر ملک روم پس از مرگ پدر و به تخت نشستن مطرح. نموده و به پاسخ دهنده آن وعده ازدواج خود را داده بود. در این میان جوانی به نام عبدالعظیم از ترکستان پاسخ‌های وی را داده و پس از آن به وطن خود مراجعه نموده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۷۵/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما راویان اخبار و ناقلان و طوطیان شکرشیرین گفتار چنین روایت کرده‌اند که چون پادشاه روم فوت شد وی را پسری نبود و دختری داشت عاقل و بالغ بود بر تخت پدر نشست؛ **انجام:** مرد باید نکند میل طمع ×× تا همه عمر وجودش بسلامت باشد / زن نکند رو ندهد ×× ... اگر وعده قیامت باشد.

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۱]

● **داستان دخمه انوشیروان** / داستان / فارسی

dāstān-e daxme-ye anūšīravān

ابن یمین، محمود بن یمین الدین، ۶۸۵؟ – ۷۶۹ ؟ قمری

ebn-e yamīn, mahmūd ebn-e yamīn-od-dīn (1287-1368)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۷–ف

نسخه اصل: قونیه ش ۲۵۴۶؛ خط: نستعلیق، کا: بهاءالدین بن سعید تاج الدین حاجی حسن بن بهاء الدین بن حسن بن عبدالملک (علی) حافظ حکایت قمی خطیب، بی‌تا؛ ۶گ (۹۳–۹۸)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۳]

● **داستان دخمه انوشیروان** / داستان / فارسی

dāstān-e daxme-ye anūšīravān

داستانی کهن با تحریرهای گوناگون. در ترجمه جاویدان خرد محمد حسین (چاپ ۱۲۹۴ق)، در راحة الصدور، قابوس نامه، نصیحت الملوک، روضة الاولی الالباب، ... و عجایب المخلوقات از آن نقل شده است. گزارش ملاقات مأمون با بازمانده دخمه‌بان انوشیروان است و به راهنمایی او، به دخمه انوشیروان می‌رود و شگفتی‌هایی را که در آن دخمه دیده است، گزارش می‌کند. این داستان در عجائب المخلوقات چنین است: چون مأمون به خلافت بنشست علما را حاضر کردی و قصه‌ها و شگفتی‌های علم پرسیدی دانای گفت که نوشروان عادل طاقی کرده بود به مدائن کس آن بیران نتواند که کردن و او آنجا آمد تا بیند چیزی شکفت دیده، مردی پیر را پرسید که این ایوان که ساخت؟ گفت: نوشروان و من گور وی دانم که کجاست وی را برد به راهی دشخوار تختی زرین و نوشروان را بر آن جایگه خوابانید و تاخ بر سر و یاره‌ای در دست و اندامها آلوده به داروها تباه نشود. چو مأمون وی را بدید بگریست، و موی بناگوش سپید دید، عصا به یی زرین بفت بر پیشانی وی بسته، و بران نوشته که: دنیا به کس نماند، و گیتی یزدان کرد نه من به کوشش، یک ره که عمر نیست من چه خواهش، که گیتی نه جاوید من چه رامش. پس انگشتری که دید بر آن نوشته: انگار که گیتی همه تو را شد، چو گاه رفتن آمد همه نیست شد پس از وفات من ملکی اینجا آید و ناقصی با وی باشد که درین قبه خیانت کند. مأمون بیرون آمده و تفحص(کرد) خادمی انگشتری برگرفته بود بر آن نوشته: هر که را مال نه کامرانی نه، هر کرا زن نه کدخدایی نه، هر کرا فرزند نه شادمانی نه، هر کرا این سه نه هیچ غم نه. نسخه‌ها همگی یک تحریر نیست.

[دنا ۱۰۷۴/۴؛ مشترک پاکستان ۱۴۰۱/۶: چند تحریر که برخی از آنها همین داستان است؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۰۴/۲: نشانی ۷ نسخه از همین داستان و ۳۷۱۳/۵: نشانی ۴ نسخه؛ ریو ۵۱/۱؛ فهرستواره منزوی ۴۴۱/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۱۸

آغاز: خداوند اخبار چنین گوید که انوشیروان پیش از مرگ خود دخمه ای ساخته بود اندر کوهی که وی را جبال ذوالرواسی خوانند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۷ق؛ کاغذ: ترمه، ۶گ (۲۵ر–۳۰ر)، ۴۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۵۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۷
آغاز: حکایت دخمه انوشیروان عادل آنست که خلیفه مأمون الرشید بعد از
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷ص (۹–۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰–۱۴۲۰]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۲
خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بیک ولد محمد باقر بیک، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۴ص (۴۲–۴۵) [مختصر ف: – ۳۴۳]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۸
آغاز: گویند مأمون خلیفه خواست که بنای مداین و آن قصرها و کاخهای انوشیروان را ببیند. حسن بن سهل کاتب را؛ **انجام:** و در سنه سبع و عشر و مأتین مأمون به مصر رفت و عبدوس را بکشت. و الله اعلم. تمت
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۴گ (۹۹ر–۱۰۲پ) [ف: ۱ – ۱۰۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۵/۲۲–ف
نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: رحلی [فیلمها ف: ۲ – ۱۶۲]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۲–طباطبائی
آغاز: هر بامداد که برخواستی آن تاج را طلب کردی و آن ... بر سرنهادی ... و در دیوان نشستی بر کنگره اول نوشته بود که نیک خواهان را از گنج ما خشنود کنید. کارها را به کاردان دهید ... بر کنگره دوم نوشته بود ... هر که را خوی بد باشد بر او ببخشایید گران ترین بارها خوی بد را دانید ... چون بر سفره مردمان باشید شکم را نگاه دارید و چون در طاعت حق تعالی و تقدس باشید دل را نگاه دارید. توفیق رفیق همگنان باد
گویا روایتی دیگر است از داستان دخمه نوشیروان؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: آقا نور ابن حاج نقد علی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۲گ (۱–۲) [ف: ۲۳ – ۶۴۵]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲/۱ ـ د
آغاز: در نسخه ۲د که روایت دیگریست: مروی است که روزی یکی از خلفای بنی عباس با جماعتی از ارکان خود نشسته بودند؛ **انجام:** و موبد یزدان پرست را مال بسیار داده روزانه کرد. سزای حسن عمل بین که روز گار هنوز ××خواب می‌نکند بار گاه کسری را (با نسخه چاپی یکی نیست)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به جز ۱۶ برگ دو شماره در دفتر چند برگی است که در آنها به خط تازه شعرهای فارسی و نثر عربی نوشته‌اند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۲۳۱]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۴۵/۲
آغاز: بسمله راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند که در شهر بغداد خلیفه بود ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۱۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: کاغذ لیمویی، ۱۹گ (۴۴–۶۲)، اندازه: ۱۴/۵×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۲۹۶]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۲/۲
آغاز: اما راویان اخبار چنین روایت کرده اند که خلیفه بغداد با جماعتی از علماء و فضلا نشسته بودند و از هر نوع سخن می‌گذشت، خلیفه فرمود که از پادشاهان ماضی یاد آورید که از کدام نیکی مانده ... از جمله یاران یکی گفت ... هیچ حکایتی به حکایت دخمه نوشیروان نمی‌رسد؛ **انجام:** و این حکایت از آنها یادگار در روزگار بماند تا خلایق فایده یابند. والله اعلم
این داستان در جاویدان خرد فارسی ص ۱۷۵–۱۸۵ در سال ۳–۱۲۹۴ ق با اختلاف عبارت به چاپ رسیده است و مانند داستان «دیر انطیوخرس» است. ولی در داستان ما کتابی در آن دخمه یافت نشده بلکه در آنجا جسد انوشیروان یافت شده و خلیفه آن را بزرگ داشته و بوسیده، ولی آن جسد خاک شده و فرو ریخته است. در عجائب نامه طوسی از این داستان یاد شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا ۱۲۶۸ق [ف: ۴ – ۴۰۶]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق، برای حسام السلطنه؛ کاغذ: کاغذ فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۳سم [ف: ۲ – ۲۴۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۴
آغاز: حکایت کنند که خلفه مامون الرشید تجسس بسیار کرد و مرد شیخی که بسیار سال داشت؛ **انجام:** که توانگری مامون ملعون خلیفه از گنجهای انوشیروان عادل بود و السلام علی من اتبع الهدی. در زیر همین برگ نقش نگین انوشیروان آمده است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با جدول زرین و مشکی و لاجورد؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۷ص (۳۸–۴۴)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ – ۷۳]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳/۲ ـ د
آغاز: دخنه شاهنشاه دادگر نوشیروان روزی درپیش امیرالمؤمنین ابوجعفر که خلیفه بود او را مأمون خلیفه خواندندی (مانند چاپی)؛ **انجام:** کردار شاه نوشیروان دادگر (مانند چاپی)
این داستان نزدیک است به داستان انطیوخوس که در دیباچه ذخیره اسکندر دیده می‌شود (دانش ص ۹۷۰). چنانکه آقای مینوی در یادداشت‌های خود نوشته‌اند از این داستان در راحة الصدور (ص۷۲) و قابوسنامه (۳۴) و نصیحة الملوک (ص۷۲) و روضة اولی الالباب (گ۷۱ و ۷۲ نسخه ایشان) و حکایات قلیوبی (چاپ کلکته حکایت ۱۴۴) و روایات داراب هرمزد (۲۴۰/۲) به نام داستان مرغوزن نوشیروان عادل و اخلاق محسنی (ص۶ باب ۱۵) یاد شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۲۸ر–۳۵ر) [ف: ۱ – ۲۳۳]

● داستان درویش و زن ریسمان ریس به نقل از فضیل عیاض / داستان / فارسی

dāstān-e darvīš va zan-e rīsmān-rīs be naql az fozayl-e ʻayāz

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۷۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۷۵) [مختصر ف: - ۳۴۱]

● **داستان درویش و محشر** / داستان / فارسی
dāstān-e darvīš va mahšar

از سراینده‌ای با تخلص «محرم»: که ای «محرم» عارف نکته سنج ×× بدریای معنی ضمیر تو گنج؛ با یادداشتی در هامش که وی محرم تهرانی است. پس وی می‌تواند آقا ضیاءالدین علی محمد «محرم» شیرازی زنده ۱۲۶۵ق (الذریعه ۹۷۳/۹) و یا میرزا عبدالوهاب «محرم» یزدی باشد که «فرهنگ خدا پرستی» را در ۱۲۷۷ق ساخته است (ذریعه ۱۹۹/۱۶). هر دو تن در تهران زیسته‌اند. مثنوی است در ۴۴ بیت در داستانی از روز رستاخیز، پذیرفته نشدن کسی جز به جدول اعمال و گواهی اندام‌ها، که شاهد اعمالش یکی (خداوند) بوده و نیاز به دو گواه است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۶/۸
آغاز: شنیدم که درویش آزاده‌ای ×× به فقر و فنا، دل ز کف داده‌ای / در اقلیم ایجاد فرزانه‌ای ×× دلی عاشق و مست و دیوانه‌ای؛ **انجام:** که داری رهی این چنین مستقیم ×× حرام است بر تو عذاب الیم
تذکر: در فهرست مجلس سروده‌ای با این آغاز به بابا قاسم (خادم) نسبت داده شده؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴-۱۲۳۷ق؛ ۲گ (۴۰پ-۴۱ر) [ف: ۲ - ۹۹]

● **داستان دزد و قاضی** / داستان / فارسی
dāstān-e dozd va qāzī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۹۱
آغاز: بسمله، اما راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکر کشن شیرین گفتار چنین حکایت کرده اند که در زمان؛ **انجام:** این حکایت فضیحی است عاقلان پند گیرند و بی وقت از خانه بیرون نیاشید
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **داستان دقیانوس** / داستان / فارسی
dāstān-e daqyānūs

قصه اصحاب کهف است.
[فهرستواره فارسی ۳۵۵/۱؛ مشترک پاکستان ۱۱۲۲/۶؛ نسخه‌های منزوی ۳۶۸۳/۵]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۵۱/۳
آغاز: آورده‌اند روزی درکوه گوسفند بسوراخی فرو رفت دقیانوس بیامد وگوسفند بیرون کشید در زیر آن گوسفند تخته دید چهار سطر روشن برآن نوشته بود؛ **انجام:** و اصحاب کهف درآن غار بعبادت پروردگار سر بدرگاه بی نیاز دانا تا خواست حق تعالی است، تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ محرم ۱۰۵۳ق؛ ۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۱]

● **داستان دقیانوس و قسمتی از تاریخ قوم موسی** / تاریخ / فارسی
dāstān-e daqyānūs va qesmatī az tārīx-e qowm-e mūsā

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۲۳/۲
آغاز: قال الله سبحانه و تعالی:ام حسبت ان اصحاب الکهف و الرقیم کانوا من آیاتنا عجبا آورده که در بنی اسرائیل مردی بود دقیانوس
خط: نستعلیق، کا: امیر بیک بن ملک محمد قهبایجی، تا: ۱۰۵۴ق؛ اهدایی: علی آقا ارباب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با کاغذ قرمز، ۳۷گ (۱۹۶-۲۳۲)، ۱۹ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۱۴]

← داستان دل و تاج الملوک ← گلزار نسیم

● **داستان دو زن** / داستان / عربی
dāstān-e do zan

در داستان دو زن که یکی عاشق پیرمردی و دیگری عاشق جوانی شد با داستان‌ها و لطائف دیگر.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۱۰
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۶۸ر-۷۱ر) [ف: ۶ - ۳۸]

● **داستان دوستان** / داستان / ترکی
dāstān-e dūstān

کتابی است ظاهراً به نام «داستان دوستان» به زبان ترکی در مسائل عرفانی به شکل داستان که عقل نام سلطان کل بدن قهرمان داستان می‌باشد.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۰/۴
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱ - ۳۷۲]

● **داستان رام و استیا (رامایَن)** / شعر / فارسی
dāstān-e rām va ostīyā (rāmāyn)

مسیحا پانی پتی، سعدالله، ق۱۱ قمری

masīhā pānī patī, sa‘d-ol-lāh (- 17c)
از سعدالله متخلص به مسیحا پانی پتی. مثنوی از داستان‌های هندی گرفته شده است.
[الذریعة ۱۰۴۱/۹؛ دنا ۱۰۷۵/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۱/۷
آغاز: مسیحا تخلص پانی پتی مسمی بسعدالله، که قصه رام و استیا را از هندی بزبان فارسی نظم کرده و خالی از مزه نیست، از تذکره مستوفی نواب امین الدولة عزیزالملک علی ابراهیم خان بهادر که بر سبیل انتخاب قلمی فرموده اند راقم محمد علی خان در این بیاض نقل گرفته و هیچ کم و زیاد ننموده ام. بنام نکته گیر نکته دانان ×× زبان دان زبان بی زبانان؛ **انجام:** ره و رسم قدیم روزگار است ×× غروب خور طلوع شام تار است
خط: نستعلیق، کا: محمد علی خان، تا: قرن ۱۲، جا: هندوستان؛ کاغذ: ترمه، جلد: بیاضی، ۶گ (۱۲۱ر–۱۲۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۸ - ۴۴۰]

● **داستان رزمی حماسی = مثنوی حماسه ملی = هفت لشکر** / شعر، داستان / فارسی
dāstān-e razmī hemāsī = masnavī hemāse-ye mellī = haft laškar
داستانی است حماسی و کمتر بزم و عشق، به پیروی «شاهنامه» حکیم فردوسی، گویا سراینده، از مردم شبه قاره هند بوده است. با سربندهای تازه نوشته: کشتی گرفتن برزو و فولادوند در برابر دو لشکر و کشتن برزو فولادوند را، نامه نوشتن شاه کیخسرو و فرستادن گیو را به طلب رستم، رسیدن رهام با شکسته لشکر به خدمت کیخسرو، عتاب شدن رهام، بازگشت لشکر به خدمت کیخسرو، عتاب شدن افراسیاب، شبیخون زدن هومان بر سپاه فغفور، رزم نمودن تیمور با هومان و گرفتاری هومان، به میدان آمدن پیران ... و گفتگو او با [...]، صلح نمودن افراسیاب با فغفور چین، آمدن فغفور تیمور به خدمت افراسییاب، به فرموده افراسیاب لشکر آرایی کردن پیران، پیش جنگ شدن تیمور، به میدان آمدن گرازه و آن طرف آمدن تیمور، رزم گرازه با تیمور و گرفتار شدن کرازه، رسیدن شکسته لشگر گرازه به خدمت شاه کیخسرو و احوالات را عرض کردن، گرفتار شدن قراخان پسر افراسیاب، رسیدن کوهکش با لشکر بی کران به دشت ترسا، مسخر نمودن فرامرز ولایات «هند و سند» خواستن دختر پادشاه هند، رفتن جهانبخش و خراجات گرفتن ...، نامه نوشتن جهانبخش به کیخسرو. برای نشانی: مسخر نمودن فرامرز ولایات هند و سند، خواستن دختر پادشاه هند. چنین خواند این دختر باستان ×× ز گفتار فرزانه راستسان / که چون شد فرامرز میل سوی هند ×× مسخر شد، از جمله هند و سند / شه هند را بود، پدر دلیر ×× که چندین بدش نام او شیر گیر/ کجا مشکل گوید او را پسر ×× یکی خواهش بود با زیب و فر / فرامرز را داد خواهرش را ×× به گردون برآورد افسرش را.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۵
آغاز: نظر کرد بر لشکری سربه سر ×× بگفت ای دلیران پرخاس خور / یکی مرد خواهم خواهم ×× برآرد به مردی ز برزو دمار؛ **انجام:** سوی خوان هفتم نهادند روی ×× دو سردار فرخنده رزمجوی
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا تیماج مشکی پوشانیده، ۵۶۶ص، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۰]

● **داستان رستم** / داستان / فارسی
dāstān-e rostam
داستان‌های افسانه‌ای از رستم و افراسیاب و سهراب و دیگر اسطوره‌های ایرانی است که به شیوه نقالان نوشته شده است.
قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۰۶
آغاز: بعد ازکشتن سهراب رستم سرا پرده اسباب آتش زد خبر به افراسیاب رسید بی هوش شد؛ **انجام:** سهراب وصیت کرده است کسی را اذیت نکنیم ازآن جانب سورسات را جلو گرفته بانو مراجعت کرد با سپاه آمد به طرف زابل کاووس تا چند منزل مشایعت کرد رفت به تخت گاه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اوراق غیر منظم؛ جلد: مقوا، ۵۳گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۲]

● **داستان رستم و اسفندیار** / شعر، داستان / فارسی
dāstān-e rostam va esfandīyār
در این اثر داستان رستم و اسفندیار در قالب مثنوی و به وزن و سبک شاهنامه فردوسی به نظم در آمده ولی از بیان ضعیف آن پیداست که از شاهنامه نیست و به علت افتادگی آغاز و انجام آن معلوم نشد که سراینده آن کیست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۴۱
آغاز: نژاد از که داری ترا کیست نام به من نام خود را بگو در مقام؛ **انجام:** حکایت چنین است گفتم به تو همان چوب کنده چاره درد تو ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه بسیار کهن، دارای دو تابلو نقاشی رنگی در مورد داستان رستم و اسفندیار؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲پ–۸)، ۱۵سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

← داستان رستم و سلیمان ⟵ نریمان نامه

● **داستان رستم و سهراب** / داستان / فارسی
dāstān-e rostam va sohrāb

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۱۷/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۲۶۲]

● **داستان رفتن تیمورشاه در اردبیل** / داستان / فارسی
dāstān-e raftan-e teymūr-šāh dar ardabīl
داستان رفتن تیمورشاه فرزند جهانگیر در اردبیل و پسر شیخ صدرالدین موسی بن صفی الدین اسحاق بن سید جبرئیل اردبیل.

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۶]

● **داستان رفتن شیرین** / شعر، داستان / فارسی
dāstān-e raftan-e šīrīn
نظامی، الیاس بن یوسف، ۵۳۰؟ - ۶۱۴ ؟ قمری
nezāmī, elyās ebn-e yūsof (1136 - 1218)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۰/۴۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۳۲]

● **داستان رفتن ناصرالدین شاه به عتبات** / سفرنامه/فارسی
dāstān-e raftan-e nāser-od-dīn šāh be ʻatabāt
مازندرانی، ناصرالاسلام
māzandarānī, nāser-ol-eslām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۹۳/۲
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد نوری دنائی مازندرانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۳ ر)، ۱۸ - ۱۹ سطر [ف: ۶ - ۱۸۲]

● **داستان رفیق شفیق و بت طلای کلیسای روم** / داستان / فارسی
dāstān-e rafīq-e šafīq va bot-e talā-ye kelīsā-ye rūm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۱/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی نظر علی همدانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۲۹ص (۱-۲۹)، ۸ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۶۱۲]

● **داستان زنبیل باف** / داستان / فارسی
dāstān-e zanbīl-bāf

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۴
داستان مذهبی است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۱-۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۵]

● **داستان زنبیل باف** / شعر، داستان / فارسی
dāstān-e zanbīl-bāf
از ناشناسی که نام خود را در منظومه نیاورده است. مثنوی است در ۱۱۸ بیت، داستان جوان زیبای زنبیل‌باف تنگدستی، که با از دست دادن سرمایه خود، از دام زن هوسباز می‌گریزد و دست تهی به خانه برمی‌گردد و در برابر زاری فرزندان، خداوند نان فرزندانش را از «تنور» بدون خمیر تأمین می‌کند.
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۱۱/۲
آغاز: بشنو ای صاحبدل پرهیزکار ×× داستان و سرگذشت روزگار / داستانی بشنو ای صاحب یقین ×× کز شنیدن تازه گردد عقل و دین
خط: نستعلیق تحریری، کا: ملک احمد علی اشرف، تا: ۱۳۰۳ق، جا: قریه آهنگر کلای کلارستاق؛ به دنبال «ارشاد العوام» عبدالواحد، که می‌تواند سراینده این یکی نیز باشد؛ اهدایی: عنایت الله مجیدی؛ ۵گ (۳۸ر-۴۲ر) [ف: ۳ - ۱۳۱]

● **داستان زن پارسا و افتراء مردمان در حق او** / شعر / فارسی
dāstān-e zan-e pārsā va efterā'-e mardomān dar haqq-e ū

به وزن مثنوی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱۱/۲
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن کربلایی محمد تقی سیستانی، تا: ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳ص، ۱۳ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۲۸۱]

● **داستان زنی شیعی و شوهرش اخی بکر فارسی سنی** / داستان / فارسی
dāstān-e zanī šīʻī va šowharaš axī bakr-e fārsī-ye sonnī
داستان زنی شیعی و شوهرش ابی بکر فارسی سنی که سید علی بن عبدالحمید از شمس الدین محمد بن قارون در ۷۸۸ روایت کرده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۴/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹ص، ۱۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۴۱۷]

● **داستان زنی که عازم حج بود** / تاریخ اسلام / فارسی
dāstān-e zanī ke ʻāzem-e haj būd
حکایتی است از قول ابوالقاسم قشیری منقول از بحار الانوار مجلسی درباره زنی که در راه خانه خدا گم شده بود و پرسش‌ها را تنها با آیات قرآن پاسخ می‌داد.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۱۵/۳
آغاز: در کتاب بحارالانوار از ابوالقاسم قشیری روایت شده که گفت شنیدم از مردی؛ **انجام:** آن عارف می‌گوید که ایشان را وداع کردم و رفتم.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج مشکی [ف: ۵ – ۲۴]

● **داستان زید نساج** / شعر، داستان / فارسی
dāstān-e zayd-e nassāj
طباطبائی بیدگلی، عبدالباقی بن محمدتقی، ق۱۳ قمری
tabātabā'ī bīdgolī, ʻabd-ol-bāqī ebn-e mohammad taqī (- 19c)
مثنویی حدود ۲۸۲ بیت. داستان زید نساج است که بدین سان وصف شده: پارسا و عابد و شب زنده دار ×× منعزل از خلق در لیل و نهار. وی پس از گنه کاری توبه کرده، به رستگاری می‌رسد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۹۵/۲
آغاز: بسمله. باز کلکم در مدیح شاه دین ×× گوهر افشان است ای اهل یقین / بلبل طبعم به گلزار سخن ×× گشته اندر مدح حیدر نغمه زن؛ **انجام:** روز حشرم با همه جرم و گناه ×× بخشیم اندر پناه خود پناه
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲۱ صفر ۱۲۸۸ق؛ ۹ص (۲۵۸–۲۶۶) [ف: ۱ – ۱۰۱]

● **داستان ژان والژان = بینوایان** / داستان / فارسی
dāstān-e žān vālžān = bīnavāyān
هوگو، ویکتور ماری، ۱۸۰۲–۱۸۸۵ میلادی
hūgo, vīctor mārī (1802-1885)
چندین ترجمه از بینوایان در فهرست کتابهای چاپی فارسی مشار (ج ۱، ص ۸۷۸–۸۷۹) معرفی شده است اما مشخص نشد ترجمه حاضر از کیست.
از اواسط فصل ششم کتاب دوم تا فصل دوم کتاب ششم در این نسخه موجود است. از انجام ناتمام رها شده و از آغاز هم افتادگی دارد. برگ شماری نسخه از ص ۱۵۲ تا ۳۳۶ است که نشان می‌دهد ۱۵۱ برگ اول آن افتاده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۲
آغاز: بدان تفسیر که بگوید من در شهر فاورل شزاب بودم و بعد با بغض گلو دست راست خود را بالا برده هفت مرتبه منظماً مرتبه به مرتبه او را پایین می‌آورد». آغاز کتاب سیم:«کتاب سیم سل ۱۸۱۷. فصل اول سنه ۱۸۱۷. سال ۱۸۱۷ سالی است که لوئی هجدهم با اطوار شاهانه که خالی از نخوت و غرور نبود آن سال بیست و دویم سلطنت خود می‌خواند یعنی بلافاصله بعد از لوئی هفدهم؛ **انجام:** تلفظات محلی ژان را بدل به شان و شان ماسیو، شان ماتیو استعمال شد و بدین اسم مشهور گردید
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ نسخه مسوده اصلی است با خط خوردگی و اضافات در متن؛ اهدایی: مسعود فرید، آبان ۱۳۷۱؛ جلد: مقوایی، ۱۸۴گ، ۱۴–۱۷ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۴۲]

● **داستان ژرژ انگلیسی عاشق** / داستان / فارسی
dāstān-e žorž engelīsī-ye ʻāšeq
فروغی، محمد حسین بن محمد مهدی، ۱۲۵۵ – ۱۳۳۵ قمری
forūqī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad mahdī (1839 - 1917)
به دستور: اعتماد التولیه
داستانی است که مادموازل مارتی پاریسی تألیف کرده و مرحوم محمد حسین خان فروغی (ذکاء الملک) آن را به فارسی ترجمه نموده است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳–د/۵۱۳
آغاز: بسمله. بعد از حمد و ثنا و درود و نعمت بی انتها چنین گوید: بنده جانی محمد حسین ادیب اصفهانی ملقب به ذکاء الملک و متخلص به ذکاء الملک و متخلص بفروغی مستوفی اول دیوان اعلی و رئیس مترجمین دار الترجمه همایونی؛ **انجام:** بکوری چشم بخیل و خسیس و کری گوش ابلیس پر تلبیس – تم الکتاب بعون الملک الوهاب.
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین مستوفی ابن عماد دفتر، تا: ۱۵ رجب ۱۳۲۴ق، جا: شیراز (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۳۴گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۰۷]

● **داستان ژرژ و رومان** / داستان / فارسی
dāstān-e žorž va romān

ترجمه‌ای ست از فرنگی از روزگار آغازین ترجمه. داستان دو دوست که یکی (ژرژ) رئیس و دیگری [رومان] معاون اداره کارخانه بوده‌اند. داستان از ۱۷ مارس ۱۹۱۳م آغاز می‌شود که رئیس برای خرید کارخانه‌ای از فرانسه به لندن می‌رود. در برگشت ...

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۵۱

آغاز: روزی از روزها در کوچه سن واقع در شمال فرانسه دو خانواده، یکی به نام ژرژ و دیگری به نام رومان همسایه یکدیگر بودند؛ **انجام:** این بود سرگذشت دو خانواده چه خوش و چه بدی آنها.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ سپس داستان دیگری (گ ۹ر-۱۵ر)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ، ۲۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۳۱]

● **داستان سبزی فروش** / شعر، داستان / ترکی

dāstān-e sabzī forūš

مثنوی است عرفانی - اخلاقی. داستان سبزی فروشی که پس از مرگ به دست حضرت عیسی زنده می‌شود.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۲۵/۳

آغاز: کیم که استر را حتی دارالسرور ×× دنیا لذتندن او زدنک اهله؛ **انجام:** عشقیله و درد بله ایه و نک صلاة.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ ۲گ (۴۳ر-۴۴ر) [ف: ۳ - ۱۳۱]

● **داستان سدیف و بنی امیه** / داستان

dāstān-e sodayf va banī-omayye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۲۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۰گ (۱-۲۰)، ۱۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۶۰۸]

● **داستان سرافراز شدن حنیفه به تزویج حضرت امیر (ع)** / شعر / فارسی

dāstān-e sarafrāz šodan-e hanīfe be tazvīj-e hazrat-e amīr

منظومه است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۹/۲

آغاز: بنام خدائی که از او وجود ×× بود بود و هم هر چه نابود بود؛ **انجام:** هزاران دیگر، هزاران هزار ×× بر آن ... لعنت بیشمار

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن کبود، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۶سم [ف: ۷ - ۴۳۷]

● **داستان سعد و شمعون** / تاریخ / فارسی

dāstān-e sa‘d va šam‘ūn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۷۶

آغاز: بسمله اما راویان اخبار و ناقدون آثار چنین روایت کرده اند که در سابق در ولایت؛ **انجام:** و این از ایشان یادگاری ماند هر که خواش ... راند اللهم اغفر کاتبه تمام شد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق [رایانه]

← داستان سلطان ابراهیم > مناقب ابراهیم ادهم
← داستان سلطان با جمجمه > داستان عیسی (ع) با جمجمه
← داستان سلطان محمود غزنوی > کیفیت قصه سلطان محمود غزنوی

● **داستان سلطان محمود غزنوی** / داستان / فارسی

dāstān-e soltān mahmūd-e qaznavī

داستانی از شهرگردی‌های سلطان محمود غزنوی است.

[فهرستواره منزوی ۳۶۳/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۴۱

آغاز: قصه سلطان محمود غزنوی رحمة الله علیه پادشاه عادل بود. یک روز در خاطر سلطان فرخ گذشت که در شهر خود تماشا ببینم؛ **انجام:**کوتوال او را گرفته روان شد. مادر و همشیره او گریه و زاری کردن گرفت.

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین بلگرامی، تا: ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: کشمیری حنایی، جلد: تیماج فرنگی، ۶گ (۱۰۴ر-۱۰۹پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۹۳]

● **داستان سلیمان** / داستان / فارسی

dāstān-e soleymān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۲۳

انجام: پس سلیمان گفت پسر از آن تست منصرف شو که او درین دعوی کاذب است و الله اعلم. شکر که این نامه به عنوان رسید ×× پیشتر از عمر به پایان رسید. انجامه: «در هنگامی که ... اقبال و با تمیزی روزگار در آستانه مقدسه معصومین بود به تحرر این کلمات پرداخته تحررا فی غره شهر شعبان المعظم سنه ۱۱۱۲. حسب الفرموده عالی حضرت مستوفی هرات در دولتخانه ایشان به اتمام رسید».

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: غره شعبان ۱۱۱۲ق؛

کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۱ص (۱۹۳)، اندازه: ۲۷/۸×۱۵/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۵]

● **داستان سلیمان عباسی و عکرمه** / داستان
dāstān-e soleymān-e ʻabbāsī va ʻakrame

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵۳/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۱]

● **داستان سلیمان علیه السلام** / تاریخ پیامبران، شعر / اردو
dāstān-e soleymān ʻalay-he-s-salām

منظومه‌ای است در تاریخ حیات حضرت سلیمان.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۹

آغاز: سر اهوسدا اوس سلیمان کو ×× و یا جان جوجان و انسان کو؛ **انجام:** بمنظوم پا ناهی اب اختتام ×× بنام محمد علیه السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: چرمی سرخ، ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۲ - ۴۷۹]

● **داستان سلیمان نبی** / تاریخ پیامبران / فارسی
dāstān-e soleymān-e nabī

بخش‌هایی از داستان سلیمان نبی(ع). به نقل از تفسیر حسینی در سوره نمل و ابراهیم.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۸۰

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۱۱۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۵۰۱)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۰]

● **داستان سن پیدرو** / داستان / فارسی
dāstān-e san pīyedro

چاپ: چاپ ۱۶۳۹ (۱۰۴۹)
[نشریه ۳:۲۴۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۷-ف

نسخه اصل: چاپ ۱۶۳۹ (۱۰۴۹)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰]

● **داستان سوداگر و کنیزک و هارون الرشید = حسنیه** / داستان / فارسی
dāstān-e sovdāgar va kanīzak va hārūn-or rašīd = hosnīye

تحریری است عامیانه و نقالی از داستان «حسنیه» در این ویرایش نقالی. نامی از نگارنده متن (گرکین یا ابوالفتوح رازی) و شاه تهماسب (۹۳۰-۹۸۴ق) که «حسنیه» به نام او ساخته شده، نیامده است و بایستی ساخته تبلیغات روزگار صفوی باشد. نسخه آغاز می‌شود با: بازرگانی بود به روزگار «هارون الرشید» که دارایی خود را از دست داده بود. جز کنیزکی به نام «جنیه» (که بایستی تحریف «حسنیه» باشد) که او را از خردی به آموزگاران سپرده هنرها آموخته بود. چنانکه در ۱۴ سالگی در دانش‌های گوناگون به کمال رسیده بود. روزی ارباب، دست‌تنگی خود را با دخترک در میان نهاد. کنیزک گفت مرا نزد «هارون» ببر و به صد هزار دینار عرضه کن اگر پرسید، بگو این دختر می‌تواند با همه دانشمندان کشورت مباحثه کند و بر همه پیروز شود. دختر به‌وسیله «یحیی بن خالد» [برمکی] خدمت «هارون» می‌رسد و شعری مناسب او می‌خواند. هارون را خوش آمد و با این شرط که همه دانشمندان را پاسخگو باشد به صد هزار دینار خرید. از همه شهرها دانشمندان را بخواستند. ششصد تن گرد آمدند. از آن میان «ابراهیم نظام» بصری که از همگی اعلم بود برگزیده شد، که ۳۰۰ تصنیف داشت. ابراهیم به بغداد رفت و بر کرسی زرین نشانیده شد. کنیزک را بیاوردند و در بحث شدند. هشتاد پرسش ابراهیم را پاسخ بگفت. همه اهل مجلس کنیزک را آفرین گفتند (چکیده ۵ صفحه). به آنجا می‌انجامد: صد هزار دینار و کنیز را به بازرگان دادند و بار دیگر خواجه بازرگان توانگر شد. در منابع در دسترس به نسخه‌ای دیگر از تحریر نقالی این داستان برنخورده‌ام.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۳

آغاز: حکایت خواجه سوداگر با کنیزک در خلافت هارون. آورده اند که در روزگار خلافت هارون الرشید، مردی بود بازرگان، در شهر بغداد و مال بسیار داشت؛ **انجام:** صد هزار دینار و بازرگان دادند و کنیزک به وی دادند. بار دیگر خواجه بازرگان توانگر شد، به برکت علم (و) دوستی نبی و علی و اولاد ایشان ص.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۴۹گ (۱۶پ-۱۶۴پ) [ف: ۳ - ۱۳۱]

● **داستان سوسن رامشگر** / داستان / فارسی
dāstān-e sūsan-e rāmešgar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۸/۲-ف

نسخه: ملی پاریس S. P. 497 ؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۰]

● **داستان سه درویش** / داستان / ترکی
dāstān-e se darvīš

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۳۲/۴

آغاز: هذا قصه سه درویش. بسمله. اما راویان اخبار و ناقلان آثار طوطیان شکر شکن شیرین گفتار؛ **انجام:** ابلدی بوایدی درویشو سه قصه ... و الله اعلم بالصواب.

با خطبه ای بفارسی؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد حسین بن اسماعیل دولت آبادی، تا: با تاریخ ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: عطف میشن قرمز رویه سیاه، ۱۰گ (۲۰۲ر-۲۱۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۸ - ۱۷۲]

● داستان سه درویش / داستان / فارسی

dāstān-e se darvīš

از سراینده ای با تخلص «سراج، سراجا» که بایستی از قرن ۱۱ و یا آغاز قرن ۱۲ باشد، که در «کلیات» سراینده دارای ۴ مثنوی است. مثنوی است در حدود ۷۱۰ بیت و در آغاز می‌گوید: «سراجا روز محشر بس همینت ×× که در دل هست حب شاه دینت»؛ با سربندهای: مناجات، سپس سبب نظم. در اینجا می‌گوید: شبی در خواب گلستانی را دیدم، با گلها و هر گلی را بلبلی، جز آنکه سه غنچه ناشکفته بود، سروش درونی بدو می‌گوید این سه غنچه از آن تست که شکوفا سازی، آنها داستان «سه درویش» اند: «بود این غنچه‌های ناشکفته ×× در این گلشن ز بهر تو نهفته ... / بود آن داستانی از «سه درویش» ×× تو باید نظم آن را آوری پیش». سپس مجلس سلطان محمود و حکایت کردن درویش اول از احوال خود: درویشی بنام خلیل الله فرزند فخرالدین، که مرغی او را ربوده بر فراز کاخی در میان باغی می‌نشاند و شگفتیها و دلباختن به دختر شاه پریان ... حکایت کردن درویش دوم، که فرزند شاه یونان بود، درویش سوم و بیان احوال خود و زن مکاره. در منابع در دسترس نشانی از این مثنوی به دست نیامد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۶۶/۳

آغاز: الهی شیوه شکرم در آموز ×× زبانم را به جز حمدت میاموز / بیانم با طبرزد (؟) همنشین کن ×× عروس فکرتم را نازنین کن؛ **انجام:** سراجا را بجز ذات تو کس نیست ×× که غیر از تو کس را، فریاد درس نیست.

خط: نستعلیق خوش، کا: حق و یردی بن ایقاض غلام شاه دین، تا: ۱۱۱۰ق، جا: اصفهان؛ در «کلیات» او، با یک سرلوح زرین و لاجوردی؛ اهدایی: علی نقی منزوی؛ ۲۴گ (۸۴پ-۱۰۷پ، چهار ستونی) [ف: ۲ - ۹۹]

● داستان سیمرغ و سلیمان / داستان / فارسی

dāstān-e sīmorq va soleymān

از داستان‌های نقالی عامیانه؛ سلیمان در میان یاران و وحوش نشسته بود. مسأله قضا و قدر به میان آمد، سیمرغ گفت: مرا به قضا و قدر اعتقادی نیست. سلیمان گفت: این مگو! جبرائیل در رسید و گفت یا رسول الله تو چرا سیمرغ را شرمسار کردی؟ دوش پادشاه مشرق را پسری و پادشاه مغرب را دختری آمده است. این دختر و پسر جفت شوند و اگر تمام جمع شوند، نتوانند که این قضا دگر کنند. سلیمان موضوع را به سیمرغ گفت. سیمرغ گفت خداوند را باور دارم، اما مرا به قضا و قدر اعتقادی نیست. بروم و دگرگون کنم. القصه سیمرغ چهار ضامن (زاغ، موش، گنجشك و عکه) سپرد و ۱۵ سال مهلت خواست و به جانب مغرب رفت و دختر گهواره بسته را از میان دایگان، به منقار برداشته ببرد و بر کوهی در سر اندیب، در پس هفت دریا بر درختی گشن فرو گذاشت. دختر اندك اندك بزرگ شد و سیمرغ را مادر خود پنداشت. سپس داستان‌سرا به شهزاده مشرق می‌پردازد که در کنار خانواده بزرگ می‌شود. از قضا روزی، همراه غلامان بر کشتی نشسته صید می‌کند. طوفان کشتی را در هم می‌شکند. شهزاده خود را با تخته چوبی به جزیره‌ای می‌رساند ... سرانجام داستان این است که سیمرغ پوستی را در برابر سلیمان بر زمین می‌نهد و می‌گوید: قضا و قدر را بگردانیدم. چون پوست را می‌گشایند، ۳ کس در آن می‌یابند: دختر پادشاه مغرب و پسر شاه مشرق و طفلی شیر خوار از آن دو.

[دنا ۱۰۷۶/۴؛ نسخه‌های منزوی ۳۶۶۶/۵؛ مشترك پاکستان، ۱۱۲۹/۶و ۱۳۷۰]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵/۴

آغاز: بسمله. اما راویان اخبار و ناقلان آثار و محدثان شیرین گفتار، از قضا و قدر روزگار چنین آورده اند که روزی سلیمان پیغمبر (ع) و جمیع صحابه کبار از دیو و پری و وحش؛ **انجام:** شاه مغرب را نیز خبر شد. با زینت تمام پیش دختر آمدند یکدیگر را دریافتند. همه ایشان به مراد خود رسیدند. الهی خداوندا همه را به مراد دل خود برسان ...

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۷گ (۱۲۶ر-۱۴۲ر) [ف: ۱ - ۱۰۱]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۱۰/۴

آغاز: بسمله، اما راویان اخبار و ناقلان آثار ... که روزی سلیمان (ع) بر تخت پادشاهی قرار و آرام گرفته بود؛ **انجام:** از آن دختر فرزندان بسیار بوجود آمدند و این حکایت از ایشان به یادگار بماند ... صلوات.

جامع نامعلوم به نثر عامیانه توأم با نظم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، ۲۲گ (۱۳۱ -۱۵۲)، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۶۶۸]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۸۶/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص است؛ ۲۱گ (۱۰۷پ-۱۲۷ر) [ف: ۵ - ۱۲۸]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱۲-فیروز

آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار روایت می‌کنند از شیخ الکبیر و سلطان المحققین ... شیخ حسن بن ابی الحسین البصری ... که از

معتبران صحابه شنیده که ایشان از سرور عالمیان شنیده اند که فرمود که من که محمدم رسول خدا بر بالشی تکیه کرده بودم ... جبریل (ع) بیامد و مهری آورد. گفت ای جبرئیل قضای خدا بمهر بازگردد و جبرئیل گفت ... قضا دو گونه است ... بیایم و حکایت قضا و قدر پیش تو بازگویم ... به روزگار سلیمان ... روز یک شنبه بود که جمله خلائق از دیو و پری. در خدمتش صف زده بودند ... مرغکی که او را اسار گویند از او حرکتی در وجود آمد بی ادبانه سلیمان فرمود که آن مرغک را ادب کنند. آن مرغک گفت این حرکت از من نبود بل که از قضای خدا بود ... سیمرغ حاضر بود گفت ... مرا به قضاء و قدر هیچ اعتقاد نیست روایت این داستان از حسن در (نسخه ما: حسن بن ابی الحسن) بصری است و در نسخه کتابخانه مشهد رضوی، راوی از حسن، ابو شمایل است و محمود ابوالفوارس از ابوشمائل شنیده است. اختلافات دیگر نیز در مقدمه داستان و صدر نسخه مشهد با نسخه جای سخن دیده می‌شود. مضمون داستان بحث در قضاء و قدر است نخست بین پیغمبر ما (ص) و جبرئیل و بعد بین سلیمان و سیمرغ و مرغکی اسارنام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ص (۳۰۵–۳۱۸)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۷۴]

● داستان شاه بطال غازی / داستان / فارسی

dāstān-e šāh battāl-e qāzī

داستان غیرمستند از حکومت جعفر بن حسین غازی (سید بطال) از اولاد زید پسر امام محمد باقر.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۴

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● داستان شاه بهرام / داستان / اردو

dāstān-e šāh bahrām

داستان شاه بهرام و حسن بانو و دیو سفید و سرمه سلیمانی است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۶/۱–عکسی

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۳۱۲۱؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با مجلس‌هایی؛ ۶۵گ (۱–۶۵) [عکسی ف: ۲ – ۱۱۶]

● داستان شاه جمشید با دیوان / داستان / فارسی

dāstān-e šāh jamšīd bā dīvan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴/۳–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۷]

● داستان شاه خاور و سهیل و گلرخ / داستان / فارسی

dāstān-e šāh xāvar va soheyl va golrox

راوی، مرزبان

rāvī, marzbān

داستان است با اندرز و سخنان سودمند نزدیک ۱۴۲۵ بیت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۶ص (۳۰۳–۳۹۸)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۱۳۷۹]

● داستان شاهزاده آزادبخت / داستان / فارسی

dāstān-e šāhzāde āzādbaxt

حکایتی داستان‌وار از زندگی پرفراز و نشیب یک شاهزاده است که پس از مبارزه با حریفان و دشمنان به مراد خود رسیده و پس از دست یافتن به محبوب خود به حکومت نیز دست می‌یابد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۶

آغاز: ... القصه پادشاه دختر وزیر را بعقد خود در آورد واز قضای الهی نطفه بسته شد؛ **انجام:** و نزدیک ظهر بدیوانخانه آمد و تاج بر سر نهاده و بپادشاهی مشغول شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سیاه، ۴۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۱سم [ف: ۲/۳۳ – ۸۶]

● داستان شاهزاده پروهش و بهروز بانو / داستان / فارسی

dāstān-e šāhzāde parūhaš va behrūz bānū

ترجمه فارسی است از داستان مفصل هندی که اصل آن به سانسکریت نگاشته شده است. موضوع داستان شاهزاده‌ای است «پروهش»نام از شاهزادگان چین یا هند که عاشق دختری به نام «بهروربانو» از دختران پادشاه عرب می‌شود. پدر شاهزاده چون از عشق وی آگاه می‌شود، مشاوران را طلبیده و از آنان چهاره جویی می‌خواهد و مشاوران نیز برای منصرف کردن پسر از عشق آن دختر، داستان‌هایی (هفت داستان) طولانی در مکر و خدعه و خیانت زنان بازگو می‌کنند، ولی این داستان‌ها تأثیری در عشق پسر نکرده و او عاقبت برای رسیدن به مقصود نام و مقام شاهزادگی را کنار نهاده و در لباس فقیران، پای طلب در میان نهاده، رهسپار دیار معشوق خود می‌شود و هنگام حرکت با خود طوطی و شارک را نیز همراه می‌سازد. شاهزاده در میان راه به سیل بنیان کن دچار می‌گردد که عبور از آن ممکن نبوده، لذا به پیشنهاد طوطی، آن را از قفس رها می‌سازد و طوطی به دنبال جستن راه نجات، کلبه درویشی را می‌یابد و شاهزاده را به خدمت درویش می‌برد. ادامه داستان نیز به صورت ادبی با نقل داستان‌های زیاد ادامه می‌یابد. در ادامه داستان از اشخاص مختلف بیان می‌شود، از جمله: فرخ فال پور، فرمان روای

سراندیب، بهرام، کامکار پور بهرام حاکم هند برهمن ساده لوح. مؤلف در اثنای داستان‌ها، اشعار فارسی در موارد متعدد ذکر می‌کند که اغلب آنها از غزلیات حافظ شیرازی، گزین شده است. این کتاب غیر از طوطی نامه ضیاء الدین نخشبی (چاپ تهران، انتشار است منوچهری، قطع وزیری، سال ۱۳۷۲، ۴۹۲ ص) و جواهر الاسمار عماد بن محمد التعری (چاپ تهران، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران زمین، سال ۱۳۵۲، قطع وزیری ۷۲۰ ص) است. داستان بهرور بانو و جهاندار شاه که نسخه‌هایی از آن در فهرست نسخه‌های خطی گنج بخش، احمد منزوی (۱: ۱۳۲۴) معرفی شده، گویا با نسخه حاضر یکی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۳۳-۵۹/۵۳

آغاز: لیکن ستم عمده اینست که این دو نابکار سیه کار از دست من نجات یافته به کام دل خود بپیوستند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۹۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۷۸۵]

● **داستان شاهزاده پسر یزدگرد با عمر خطاب** / داستان / فارسی

dāstān-e šāhzāde pesar-e yazdgerd bā ‘omar-e xattāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴/۱-ف

نسخه اصل: پاریس P. S. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۷]

● **داستان شاهزاده رامهر و خاورشاه** / داستان / فارسی

dāstān-e šāhzāde rāmehr va xāvar-šāh

همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۴۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۳۷۹]

● **داستان شاه زنان** / داستان / ترکی

dāstān-e šāh zanān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۶۳۸/۱

آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار و محدثانی روزگار ایله روایت قیلور لاکه؛ **انجام:** بو حرکتین قراو شلروه قیاس ایدوب بلدی کی بو احوالی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۱ر-۲۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۱۷۶]

● **داستان شاه و پسرش** / داستان / فارسی

dāstān-e šāh va pesaraš

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵-ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۷۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۲]

● **داستان شبلی در بغداد = بیمار و طبیب** / عرفان و تصوف، شعر، داستان / فارسی

dāstān-e šeblī dar baqdād = bīmār va tabīb

سامی

sāmī

مثنوی در ۷۰ یا ۷۴ یا ۹۵ بیت، داستان برخورد شبلی با جوانی بیمار و در شیفته چون مجنون که جویای حالش می‌شود، جوان نشانی خانه دلدار ترسایش را می‌دهد، شیخ بدانجا می‌رود. وضع جوان را به دختر بیان می‌کند، دختر پاسخی می‌فرستد. با شنیدن پاسخ جوان شیفته جان می‌دهد و همان لحظه، دلدارش نیز در سرای خود جان به جان آفرین می‌سپارد و آن دو را یکجا به خاک می‌سپارند. این مثنوی در بیشتر نسخه‌ها نام سراینده را ندارد، اما در نسخه‌ای که در فهرست گنجینه آذر دانشگاه لاهور معرفی شده است تخلص سراینده «سامی» یاد شده است. (احمد منزوی)

آغاز: شبلی آن پیر طریق ارشاد ×× بود روزی ز قضا در بغداد / با مریدان بسخن همدستان ×× بود شوقش سوی بیمارستان / دید افتاده جوانی چون ماه ×× با تن لاغر و رخساره چه کاه / عشق در خرمنش افکنده شرار ×× برده از جان و دلش صبر و قرار

انجام: چون از این وادی هائل رستند ×× در ته خاک بهم پیوستند

[دنا ۱۰۷۷/۴ (۳ نسخه)]

۱. **تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری با گل و بوته، ۲گ (۱۶۵پ-۱۶۶پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۶]

۲. **تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۱۹/۳ کر**

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: تقی الدین فتحعلی بن محمد تقی، تا: ۱۲۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۲گ (۵۶ر-۵۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۵/۵سم [ف: ۲/۴۰ - ۷۳]

۳. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۶/۷**

آغاز: برابر؛ **انجام:** دارد از فضل تو امید نجات ×× خالقی انت ولی الحسنات

ار سراینده‌ای با تخلص «سامی» که در پایان آن آمده: «خاصه این غرق گنه «سامی» را ×× شمع کاشانه بدنامی را»، در ۹۵ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته،بی‌کا،تا:۱۲۳۷ق؛۳گ(۳۸پ-۴۰پ)[ف: ۲ - ۱۰۰]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۴/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما همه طفل دبستان توایم ×× مگسان شکرستان توایم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ در فراز نسخه به نام بیمار و طبیب نامیده شده؛ ۳گ (۱۰۴پ-۱۰۶ر) [ف: ۱ - ۱۰۲]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۱۴
نام سراینده را ندارد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ در فراز نسخه به نام عاشق و معشوق نامیده شده؛ ۲گ (۲۳۷پ-۲۳۸پ متن سپس هامش) [ف: ۱ - ۱۰۲]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۶۸
کا: ابن محمد علی عبدالعلی، تا: ۱۲۹۳ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۲سم [رایانه]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲
آغاز و انجام: برابر
این قسمت که درنسخه ما «بیمار و طبیب» نام دارد، از مثنوی مشهور همنام آن که ذیل مدخل ۱۶۰ می‌آید متفاوت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۸-۱۱ و ۵۷۶-۵۷۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۱/۲۷ - ۳۱۸]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۹/۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۲۲ شوال ۱۳۱۵ق؛ ۴ص (۵۳-۵۶ جنگ) [ف: ۳ - ۱۳۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸ص (۳۵-۴۲)، ۱۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۹۱۰]

● داستان شمس الدین و نور الدین پسران وزیر پادشاه مصر / داستان / فارسی

dāstān-e šams-od-dīn va nūr-od-dīn pesarān-e vazīr-e pādešāh-e mesr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۱/۳
آغاز: بسمله، آورده‌اند در مصر ملکی بود خداوند دهش وداد. وزیری داشت دانشمند و او را دو پسر که مهین را شمس الدین و کهین را نورالدین گفتندی؛ **انجام:** سلطان را عجب آمد. فرمود این حکایت بنویسید و در خزانه نگاه دارید
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۶۴پ-۷۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۹ - ۳۸۱]

● داستان شوالیه دومزون روژ / داستان / فارسی

dāstān-e šovālīye domezon rož

دوما، آلکساندر، ۱۸۰۲ - ۱۸۷۰ میلادی

dūmā, aleksānder (1802 - 1870)

ترجمه داستانی تاریخی است که از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده و در دو جلد تنظیم شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۲۰
آغاز: فصل بیست و هفتم: دو ساعت بعد از وقایع مذکوره (لورن) در منزل (موریس) آمده او را در اطاق خود نیافت ولی (آژزیلا) فوکر او را دید که دراطاق کفش کن نشسته؛ **انجام:** پس می‌گویم سلامت باد (سیمون) کفاش که بغض او ما سه نفر رفیق را باتحاد ابدی انداخت پس ازختم این کلام سرلورن نیز درپهلوی سر ژنویو موریس افتاده بود.
نسخه حاضر جلد دوم بوده و از فصل ۲۷ تا آخر را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲ صفر ۱۳۱۳ق؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۲۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۳]

● داستان شهر جاپلسا = داستان شمعون / داستان / فارسی

dāstān-e šahr-e jāpolsā = dāstān-e šam'ūn

از ناشناس، نثر آمیخته به نظم. آغاز می‌شود با: روزی پیامبر (ص) در مسجد مدینه پشت به محراب نشسته بودند که درویشی دلریش از در درآمد گفت: ای پیامبر هزار دینار وام دارم. کسی وام می‌دهد که بعداً ادا خواهم کرد. حضرت علی گفت بنشین و اندوهگین مباش من تو را دهم. حضرت آن مرد را از مسجد ببرد. قنبر برای ایشان سفره گسترد و نان جوین و سرکه بخوردند. سپس به کوچه جهودان رفته در خانه «شمعون» را کوبیدند. «شمعون» خود را پنهان می‌داشت. شاهمردان نعره برد که بیرون آی! یهودی بیرون آمد و حضرت از وی وام بخواست. و سه گروی پیشنهاد کرد: دلدل، ذوالفقار، قنبر. یهودی هر یکی را به دلیلی رد کرد. حضرت به خانه رفت حسن و حسین را آورد. یهودی این گرویها را پذیرفت. آزارها که داد و معجزه‌ها که از آن دو پدید ... رفتن حضرت علی به بقیع و دیدن مرغی، به وسیله آن مرغ به شهر «چاپلسا» رفتن و شگفتی‌های آن شهر (چکیده ۱۲ صفحه آغاز داستان). این جز «داستان شمعون پیامبر» (مشترک پاکستان ۱۱۳۷/۶) است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۴
آغاز: قصه شهر جاپلسا و ولایت نمودن حضرت علی (ع). اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده‌اند، که روزی سید عالم و الماء (؟) مکه و حرم و شاه؛ **انجام:** منافقان و شکاکان همه منفعل و شرمسار گردیدند. که الهی حاضران این مجلس نیز همه به مراد دل برسند. آمین.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۵گ (۵۰ر-۶۴ر) [ف: ۳-۱۳۲]

← داستان شه زاده ملک محمود شمسه بانو ≻ شعله و آه

● **داستان شیادی سید هندی کیمیاگر و دارای سرمه خفا** / داستان / فارسی
dāstān-e šayyādī-ye seyyed-e hendī-ye kīmīyāgar va dārā-ye sorme-ye xafā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۹/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا؛ ۱۱ص (۶۷-۷۷)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۷۷]

● **داستان شیخ عبدالله مروزی** / داستان / فارسی
dāstān-e šeyx ʻabd-ol-lāh-e marvazī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۲۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۸]

● **داستان شیر دره** / داستان / فارسی
dāstān-e šīr-darre
داستان شیر دره و توجه موکب همایون اسکندرویچی فرستادن به آن صوب. شیردره شهری است در میان چهارکوه افتاده. این داستان افسانه‌های توده مردم با عنوان‌های «بشنو از فیروز بشنو از بهردم، بشنو از شیر شاه، بشنو از بابا». مانند داستان‌های شاه اسماعیل و تهماسب و شاه عباس و قهوه‌خانه‌ای است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۵
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۲۶گ، ۲۱سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۲- ۵۴]
تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۸
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۵۱]

● **داستان صاحبقران** / داستان / فارسی
dāstān-e sāhebqerān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۰۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **داستان ضریر خزاعی** / اخلاق / فارسی
dāstān-e zarīr-e xazāʻī
گزیده‌ای از آن داستان است. داستان به کیفر رساندن کشندگان حسین بن علی (ع) است و به نام شاه سلطان حسین سروده است. نسخه ما گزیده‌ای است از آن و از اشخاص داستان پیداست که ساختگی است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۳ ـ ج
آغاز: بنام خداوند فرد کریم ××که او هست جبارحی قدیم / خداوند روزی ده بندگان ×× برازنده کار درمندگان؛ **انجام:** هزاران درود و هزاران تحف ××زما بر پادشاه نجف
خط: نستعلیق، کا: نورالله بن حبیب الله مافی با یروند، تا: ۷ ذیقعده ۱۳۰۳ق، جا: قزوین؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶۵گ، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

← داستان طرماح بن عدی ◁ وقعة الجمل
← داستان طرماح بن عدی ◁ نامه معاویه به حضرت علی (ع) و جواب آن حضرت توسط طرماح

● **داستان طرماح بن عدی** / تاریخ اسلام / فارسی
dāstān-e teremmāh ebn-e ʻadī
آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین، - ۱۱۲۵ قمری
āqā jamāl-e xānsārī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1713)
حکایت و روایت مراسله و سفارت طرماح بن عدی حاتم طائی از جانب حضرت امیر کل امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) نزد معاویه بن ابی سفیان، که فصاحت و بلاغت شعاری جمالا محمدای قاضی زاده خوانساری از عربی به فارسی نقل نموده و این دیباجه نفیسه بر وی نوشته. گرچه این رساله با انتساب به آقا جمال خوانساری چاپ شده ولی باید بررسی شود که آیا مقصود از «جمالا محمدای قاضی زاده خوانساری» آقا جمال است یا جز اوست.
آغاز: غنچه سر بسته سخن که در گلشن دل لب تشته شکفتن و در حدیقه خاطر جگر سوخته خندیدنست، مشتاق نسیم حمدیست که ...
انجام: در مهاد امن و امان مرفه الحال باشند بمنه و کرمه. و السلام علی من اتبع الهدی و الدعاء
چاپ: ضمن الرسائل، با تحقیق علی اکبر زمانی نژاد، در سال ۱۳۷۸ش، از طرف کنگره بزرگداشت آقا حسین خوانساری

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ ۸ص (۷۵۷- ۷۶۴) [ف: ۷ - ۵۹۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۱/۱۱
آغاز: بسمله، حمد بیشمار که محاسب روز کار بمرور ادوار و اعصار از شمار عشری از اعشار؛ **انجام:** بتحقیق دنیا متمادی بر من تنگ و تاریک شده است و السلام».
خط: نستعلیق خوش، کا: خلیفه صادق، تا: جمادی الثانی ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ص (۵۱-۶۳)، ۱۱ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۰۴]

● **داستان طرماح بن عدی** / داستان / عربی
dāstān-e teremmāh ebn-e ‘adī

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۷۴–طباطبائی
طرماح بن عدی حاتم طایی که خود از فصحاء عرب بود پس از جنگ جمل از جانب امیرالمؤمنین علی علیه السلام پاسخ نامه معاویه را به او میرساند. متن نامه‌ها و گفتگوهای طرماح و یاران معاویه در این گفتار آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۶۴ ر) [ف: ۲۳ – ۷۳۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۱/۲
آغاز: قال الشیخ الادیب ابوبکر بن عبدالله ... ان امیرالمومنین و قاتل المشرکین لیث بنی غالب علی بن ابی طالب لما رجع من وقعه الجمل کتب الیه معاویه بن ابی سفیان
نسخه اصلی: کتابخانه چهل ستون مسجد جامع تهران ـ ۳۲. راوی: ابوبکر بن عبدالله عزیز نسی. پس از جنگ جمل معاویه (علیه اللعنه) نامه‌ای به امام علی (ع) نگاشته و امام نیز جواب او را به واسطه طرماح بن عدی بن حاتم طائی برای معاویه فرستاد، در این مختصر متن این دو مکتوب و قضایای طرماح و سخنان او آمده است. تذکر: نام کتاب در فهرست «جواب مکتوب معاویه ...» است که به دلیل یکسان‌سازی تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: فتحعلی بن علیقلی بیگ بیگدلی شاملو، تا: ۱۲۲۶ق، ۸ص (۱۶۹–۱۷۶) [عکسی ف: ۳ – ۱۲۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۷/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۷گ (۱۱۵پ–۲۲۱ر) [ف: ۶ – ۲۹۹]

● **داستان طرماح بن عدی** / داستان / فارسی
dāstān-e teremmāh ebn-e ‘adī

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۹ض
آغاز: طرماح بن عدی ارقم از مقبولانست و او مردی جسیم و طویل و فصیح بود و در تاریخ ابن هلال که به نام شاه شجاع نوشته مذکور است که چون حضرت امیرالمومنین از حرب جمل مراجعت نمود معاویه نامه‌ای برای حضرت نوشت به این مضمون
ترجمه فارسی حدیث طرماح بن عدی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۲پ–۴ر)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۲۶۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۱۸ط
آغاز: بسمله. بعد از حمد ایزد دادار و نعت سید ابرار ... که این رساله‌ای است محتوی بر مجملی در احوال طرماح بن عدی بن حاتم و رسالت او از قبل امیر المؤمنین علی؛ **انجام:** که واقعه از آن مشکلتر و حادثه ای از آن هایلتر نبودی و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱ص (۱۷۳–۱۸۳)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۳/۲۴ – ۷۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۵
آغاز: در تاریخ ابن هلال که بنام شاه شجاع مبارزی نوشته؛ **انجام:** که این سخن تو بر من دشوار تر است از سخن اعرابی
نویسنده از تایخ ابن هلال که بنام شاه شجاع مبارزی نوشته نامه امیرالمومنین و داستان مکالمه او را با معاویه آورده و ترجمه کرده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۴ص (۴۵–۴۸)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ – ۷۴]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۱/۸–فیروز
آغاز: بسمله. بعد از حمد ایزد دادار و نعت سید ابرار و منقبت حیدر کرار ... بر لوح خیال اهل کمال می‌نگارد که این رساله‌ای است محتوی بر مجملی از احوال طرماح بن عدی بن حاتم و رسالت او از قبل امیر المومنین علی بن ابی طالب (ع) نزد معاویه بد فرجام که ائمه اسلام نقل فرموده اند و بنابر التماس بعضی از برادران دینی ... ترجمه کرده شد. ابن داود در کتاب خود آورد که طرماح از جمله مقبولان و شیعه خاص امیر مومنان است
نامه مولی علی (ع) به معاویه و پاسخ معاویه بر دست طرماح بن عدی و حدیث او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۱۵۵–۱۶۱)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۷۳]

● **داستان طلحه** / داستان / فارسی
dāstān-e talhe
داستانی است منثور، و مجهول المؤلف، ظاهراً ترجمه‌ای است از زبان عربی در قرن سیزدهم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۹
آغاز: ملک کرب را اولاد هود بود، و پادشاه یمن بود؛ **انجام:** سالار گفت تو ایلچی هستی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ – ۱۲۳]

● **داستان طوفان** / داستان / فارسی
dāstān-e tūfān
حکمت، علی اصغر، ۱۲۷۱ – ۱۳۵۹ شمسی
hekmat, ‘alī asqar (1892 - 1980)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۸۵/۰۶
آغاز: هنگامیکه دست روزگار ... حکایت کنند که در اقصای بحار جزیره منزه و دلکش بود؛ **انجام:** بر همه دشمن مظفر شد پایان

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۸ش، جا: برن [رایانه]

● **داستان عامیانه** / داستان / فارسی

dāstān-e ʻāmīyāne

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۶

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← داستان عبدالله بن سلام ﴿ هزار مسأله

● **داستان عبدالمؤمن خان** / داستان / فارسی

dāstān-e ʻabd-ol-mo'men xān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۵۱

آغاز: بسمه، حمد له، ... اما بعد راویان اخبار و ناقلان آثار و مهندسان داستان سخن پروری بدینگونه روایت کرده اند؛ **انجام:** تهمتن به استراحت مشغول گردید.

به خامه یکی از مریدان مرشد کامل شاه عباس؛ خط: نستعلیق، کا: رضای تبریزی مشهدی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۳۱گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۵۹]

● **داستان عجلی و بغلی و مخلخل = ولایت نامه** / داستان / فارسی

dāstān-e ʻejlī va beqlī va moxalxal = velāyat nāme

از ناشناس، به نثر آمیخته به نظم. حماسه دینی است از جنگ‌های حضرت علی با بت‌پرستان. از گونه تبلیغات روزگار صفویان. در پایان می‌گوید: این «ولایت‌نامه» را حسان بن ثابت (در نسخه: سابط) بنوشت تا مداحان در معرکه‌ها بخوانند. آغاز می‌شود با: پیامبر با یاران در مسجد نشسته بودند که حضرت حسن و حسین درآمده اجازت خواستند که با محمد حنفیه به شکار روند و خواستند تا «عقاب» و «ذوالجناح» را به ایشان سپارند. حضرت فرمود از شهر دور نشوید، که خواب پریشان دیده‌ام. شهزادگان دو فرسنگ دور افتادند که به سایبانی رسیدند با ۱۰ علم، با لشکری با ۱۰ هزار سپاهی، دو برادر «بغلی» و «عجلی» و وزیر آنان «مخلخل» که به جنگ حضرت علی آمده بودند، شهزادگان را به اسارت درآوردند و به ساربانی سپردند که از دسترس حضرت علی به دور سازند. روز چهارم به قلعه شهر «بند مادیان» رسیدند و ایشان را به کاخ «مخلخل» بردند. «خواجه نجم» و هیچ جلادی حاضر به کشتن دو شهزاده نشد. جبرائیل جریان را به پیامبر (ص) می‌رساند. خواجه نجم نیز گریخته گزارش احوال را به شاهمردان بداد. شاهمردان ذوالفقار را از نیام برکشاند و به جانب «قلعه پاریان» راند (چکیده ۱۶ صفحه آغاز).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۵

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند، که یک روز حضرت سید کاینات محمد (ص) در مسجد مدینه نشسته بود، با اصحاب، از مهاجر و انصار، از یمین و یسار با وی نشسته بودند؛ **انجام:** پس حسان بن سابط که مداح مصطفی و مرتضی بود این «ولایتنامه» را در دفتر خود بنوشت، تا مداحان در معرکه ها بخوانند. که الهی حاضران این مجلس را رحمت باد.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۳گ (۶۴ر-۷۶ر) [ف: ۳-۱۳۲]

● **داستان عدالت شاه عباس و خارکش** / داستان / فارسی

dāstān-e ʻedālat-e šāh ʻabbās va xārkeš

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۶/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰]

● **داستان عربی در شام = مثنوی عربی در شام = منظومه عربی در شام** / شعر / فارسی

dāstān-e ʻarabī dar šām = masnavī ʻarabī dar šām = mnz. ʻarabī dar šām

لوائی قمی، بابا سلطان، ق ۱۰ قمری

lavā'ī qomī, bābā soltān (- 16c)

حکایتی است منظوم از برخورد عربی در بیابان با خادم گرسنه خود و دو گزاره متضاد خادم از احوال اهل و عیال وی به جهت بخل مرد عرب. در نسخه موجود مثنوی ۳۵ بیت دارد و در نسخه کتابخانه گنج بخش در پاکستان ۳۷ بیت ذکر گردیده است.

[الذریعة ۹۴۷/۹؛ ریحانة الادب ۱۳۷/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۰۴؛ فهرست مشترک پاکستان ۱۴۱۴/۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۹/۱

آغاز: عربی در میان مکه و شام ×× کسب اسباب می‌نمود مدام / بهر تحصیل مال و کسب هنر ×× از حضر رخت ببست سوی سفر؛ **انجام:** چون عرب قصه فراغ شنید ×× خاک بر سر فشاند جامه درید/ بعد از آن راه خیل [خویش] گرفت ×× بدوی نان گوشت [پیش] گرفت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱ر-۲ر)، ۱۵ سطر [ف: ۳۵ - ۵۴۲]

● **داستان عروس و داماد = تمثیل عروس و داماد = مضمون بهار** / داستان / فارسی

dāstān-e ʻarūs va dāmād = tamsīl-e ʻarūs va dāmād =

mazmūn-e bahār

قراچه داغی، محمد جعفر بن محمد باقر، – ۱۳۱۰ قمری
qarāče dāqī, mohammad ja'far ebn-e mohammad bāqer (- 1893)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۳۰۸ق
به دستور: ناصرالدین شاه
این نمایشنامه که اصل یونانی دارد از فرانسه به فارسی برگردانده شده است. ظاهراً این اثر از نخستین ترجمه‌هایی است که در این زمینه به زبان فارسی برگردیده است.
آغاز: دیباچه سبب ترجمه در این سنوات ترقی آیات که برای تعلیم و تعلم و هر گونه فنون و هنر و تحصیل حصول ...
انجام: هر چه بسرآدم بیاید نتیجه خیالات و افعال و آمال خودش است آه من الموت قبل حصول المراد.
[دنا ۱۰۷۸/۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق، جا: تهران؛ گویا اصل؛ کاغذ: فرنگی، فلفل نمکی، جلد: تیماج قرمز، ۹۷گ، ۱۱ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۸–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۸۲]

← داستان عزیز شاه و مسعود شاه ≻ مسعود نامه

● داستان عشق سلطان سنجر بن ملکشاه الب ارسلان / شعر / فارسی

dāstān-e 'ešq-e soltān sanjar ebn-e malek-šāh alb arsalān

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۵/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ خط و مهر محمد مهدی تفنگدار محلاتی متخلص به فدائی مورخه ۱۳۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۴۹۴]

● داستان عشق میرزا ابوطالب قیری خادم / داستان / فارسی

dāstān-e 'ešq-e mīrzā abū-tāleb qīrī-ye xādem
به نثر فارسی که در آن از شاه و محمد تقی میرزا ستایش شده است.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۲۴
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جدول زر و لاجورد شنگرف

[نشریه: ۷ – ۲۷۳]

● داستان عشقی / شعر / فارسی

dāstān-e 'ešqī
منظومه‌ای است در داستان عاشق شدن پسر پادشاه چین به دختری و حوادث پیش آمده در بین و در نهایت درخواست از امیرالمؤمنین (ع) برای رفع مشکل.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۳/۲
آغاز: بساط آرای ایوان حکایت ×× نشاط افزای بستان روایت / عروس نطق را زینت گری کرد ×× زهی زینت که سحر سامری کرد؛ **انجام:** حسن هم چاکر سلطان دین است ×× سگ کوی امیرالمؤمنین است / دلش قائم از آن حبل المتین است ×× بهر اری شه دینش معین است ×× خوشا آنکس که کار او همین است
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوای، ۱۹گ (۷پ–۲۵پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴ – ۴۹]

● داستان علی اسود / داستان

dāstān-e 'alī asvad

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۳۰/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با کمند مشکی؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی در زمینه گل بهی، ۱۳۶ص (۳۲۹-۴۶۴)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۲۵]

● داستان علی (ع) و همام / داستان، حدیث / عربی

dāstān-e 'alī va hammām

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۴–ف
نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۱]

● داستان عنبر و زرافشان / شعر / فارسی

dāstān-e 'anbar va zar-afšān
به نظم که در آن آمده: یکی شیرین حدیث از زنگبارش ×× که در گیتی ز سنقر یادگارش.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۶
آغاز: به نام آن خداوند یگانه ××که پنهان در صدف کرده است دانه؛ **انجام:** تو معنی باز جوی و پند بردار
کا: میرزا حسین، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری فرنگی [ف: ۵ – ۲۹۶]

● **داستان عیسی (ع) با جمجمه** / داستان / فارسی
dāstān-e ʻīsā bā jomjome

منظومه‌ای است که در آن گفتگوی حضرت عیسی با کله‌ای که متعلق به سلطان جمجمه بوده و در کنار رود دجله افتاده بود، به نظم کشیده شده است.

آغاز: بسمله ناگهان روزی به تقدیر خدا ×× کارساز و صانع ارض و سما / می‌گذشت عیسی کنار دجله‌ای ×× دید در صحرا فتاده کله‌ای

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۷

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم تبریزی، تا: ۱۲۷۰ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۹

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱-۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۹۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس بیامرزی تو این عطار را ×× کوبه نظم آورد این اشعار را

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۲۹۱]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۶۵/۳-۲۳/۱۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** منکر آنکه با نکیرش گفت هان ×× چون شدی مؤمن پرآسا در جهان / حقت تعالی جای اوجنت نهاد ×× صد هزارش نعمت جنت بداد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای آبی، ۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸ - ۴۶۴۱]

● **داستان غم** / تاریخ معصومین / فارسی

dāstān-e qam

نوازخان، صبغة الله بن محمد غوث، - ۱۲۸۰ قمری
navāz-xān, sebqat-ol-lāh ebn-e mohammad qaws (-1864)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۰ق

در حالات حضرت سید الشهدا علیه السلام به‌مناسبت روزهای عاشورا، در یک «مقدمه» دارای احادیثی در فضایل اهل بیت و ده «مجلس» به‌مناسبت دهه اول محرم و یک «خاتمه» دارای چند فائده.

چاپ: ۱۲۵۹ق، سنگی، رقعی، ۲۵۲ص؛ هند، مدرس، مطبع انوری حاکم، ۱۲۹۸ق، سنگی، وزیری بزرگ، ۲۱۶+۱ص، با تقریظ محمد حسین متخلص به راقم و مولوی شاه میران محی الدین واقف (صص۲۱۵-۲۱۶) به سعی و اهتمام محمد عبدالله بن سالار الملک

[دنا ۱۰۷۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴۲/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۱۶

آغاز: پیرایه حمد و ثنا نذر جناب شاهدی که جان نثاران ساحت عشق ازلی را به آب شمشیر خون چکان شربت حیات ابدی چشانید؛ **انجام:** و آن منافی نیست که حسن لغیره نباشد و حسن لغیره محتج به است، و الحمدلله علی الختام

خط: نستعلیق، کا: سید رحمت الله، تا: ۱۲۵۸ق؛ در آخر نسخه دو تقریض بر کتاب دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، ۱۸۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۱۰]

● **داستان فرعون** / داستان / فارسی

dāstān-e ferʻawn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۷۰/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۵ق [ف: ۵ - ۳۹۵]

● **داستان فریدون و گرشاسب و زراتشت** / شعر / فارسی
dāstān-e fereydūn va garšāsb va zarātošt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۲/۱

آغاز: تن اندر هلاک آمد و پس روان ×× بیفتاد در دست اهریمنان / کنون ای زراتشت پاک واشو ×× نصیحت که میگویمت آن شنو؛ **انجام:** ز جمشید و طهمورث نیک نام ×× نوشتم من این قصها را تمام / نخستین به مینو خرد تاختم ×× ز وصف زراتشت پرداختم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، ۱گ (۱۷ر-۱۷پ)، ۲۱سطر [ف: ۳۷ - ۲۷۷]

● **داستان فیروز شاه** / داستان / فارسی

dāstān-e fīrūz šāh

پسر ملک داراب پسر بهمن پسر اسفندیار
pesar-e malek dārāb pesar-e bahman pesar-e esfandīyār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۱۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه اوپسالا ش ۵۵۵. مجلد سوم؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۸۲]

● **داستان قحطبه و شرح آن** / تاریخ / فارسی
dāstān-e qahtabe va š.-e ān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۳۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با کمند مشکی؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی در زمینه گل بهی، ۱۳ص (۳۱۷-۳۲۹)، ۱۷

سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۲۵]

● **داستان قرآن حبشی** / داستان / فارسی
dāstān-e qor'ān-e habašī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۰۰-ف
نسخه اصل: آلمان fol. Or. 3180 (فهرست تازه ج ۱ ش ۹۳ ص۸۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۷گ [فیلمها ف: ۳ – ۱۰۷]

● **داستان قضا و قدر** / داستان / فارسی
dāstān-e qazā va qadar
داستان و حکایتی در عصر سلیمان نبی (ع) درباره اعتقاد مرغان تحت امر آن حضرت به قضا و قدر الهی که توسط جبرئیل به پیامبر گفته شده است.

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۴/۳
به روایت از حسن بصری که داستان سیمرغ و سلیمان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۲۵۹]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۲۱/۲
آغاز: روایت کند ازحسن بصری رحمة الله علیه و او روایت می‌کند از پیغمبر ص که حضرت رسالت ص از جبرئیل (ع) که یکروز پشت خود را به بالش رسالت داده بودم و آنروز از طرف منافقان و یهود؛ **انجام:** و ایشان به معجزات سلیمان ع اقرار آوردند و این حکایت نزد خواجه کاینات گفته اند، صد هزار رحمت رب العالمی برمردم نیک اعتقاد باد آمین یا رب العالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۴]

● **داستان قلعه خیبر = داستان گرفتن قلعه خیبر = قلعه خیبر** / داستان / فارسی
dāstān-e qal'e-ye xeybar = dāstān-e gereftan-e qal'e-ye xeybar = qal'e-ye xeybar
از ناشناس. داستان عامیانه، نقالی، از حماسه‌های دینی. آغاز می‌شود با: چون پیامبر (ص) از جنگ کافران قریش آسایش یافت، از «قلعه خیبر» پرسید، که از هفت قلعه تشکیل می‌شد، با سپاهیان و پهلوانانی چون «مرحب» که بر پنج هزار تن حمله می‌کرد و دیگری «علقمه» و «حسام». یهودان مسمانان را ناسزا و چپاول کرده می‌کشتند. جبرائیل فرمان جنگ بیاورد، «بلال حبشی» صلای غزو بداد، ۳۵ هزار سپاهی گرد آمد. «امیرالمؤمنین» در آن هنگام چشم درد داشت و در مدینه بماند. پیامبر (ص) «عمرو معدکرب» را سرداری داد. یهودان عله به درون قلعه ببردند و از آن قلعه بیرون می‌آمده به جنگ می‌پرداختند مسلمانان ۳ هزار سوار و ۳ علم داشتند. «مرحب» با هفت گز قامت بیرون آمد و گفتگو و مجادله با حضرت آغاز کرد. سپاهیان تیغ‌ها برکشیدند. لشکر ابوبکر، عمر و روز سوم خالد کشته‌ها بدادند. لشکر اسلام دلتنگ و دست تنگ شده گوشت اسب‌ها را می‌خوردند. «مالک اژدر» (اشتر) با پسرش «ابراهیم» که ۱۴ ساله بود به میدان رفتند و قلعه اول را بگرفتند، قلعه دوم و سوم نیز به دست همان دو، همان روز گشوده گشت. در قلعه چهارم از آهن بود و صندوقی داشت چهل گز پهنا و درازا. پیامبر ۳ بار گفت یا علی، حضرت راه چهل روزه را در یک دم رسید ... (چکیده ۱۰ صفحه از آغاز داستان).
[نشریه ۶۹۵/۵ «داستان قلعه جهودان»؛ مشترک پاکستان ۱۱۶۱/۶ «سیر النبی» داستان ۴ «قلعه خیبر»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۲
آغاز: قصه ولایت نمودن شاهمردان و گرفتن قلعه خیبر را ... اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند، که چون حضرت محمد (ص) از غزای کافران قریش فارغ گشت و دین محمدی قوی شد؛ **انجام:** به مدینه مبارکه آمدند و دوستان همه شاد و خرم شدند، که الهی حاضران این مجلس همه به مراد دل شاد و خرم باشند آمین ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۰گ (۱۵۱ر-۱۶۰پ) [ف: ۳ – ۱۳۲]

● **داستان قمار زبیده با هارون** / داستان / فارسی
dāstān-e qomār-e zobeyde bā hārūn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۴۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: پسته‌ای [ف: ۶ – ۱۳۴]

● **داستان قمر الزمان** / داستان / فارسی
dāstān-e qamar-oz-zamān
داستان و افسانه پسر پادشاهی است سالخورده به نام ملک شهرمان که فرزندی نداشت تا خداوند قمرالزمان را از او به دنیا آورد. گویا از داستان‌های هزار و یکشب باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۱/۲
آغاز: و از جمله حکایتها که در زمان گذشته پادشاهی بود ملک شهرمان نام که سپاه بیکران داشت ولی سالخورده و رنجور بود؛ **انجام:** و این طرفه حکایت بود. شهرزاد گفت ای ملک این حکایت خوشتر از حکایت علاء الدین نیست.
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲گ (۳۱ر-۶۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۹ – ۳۸۱]

● **داستان قمر شاه** / داستان / فارسی
dāstān-e qamar šāh

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۴۴
آغاز: در آندم شمس بگشوده لب از هم
خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ قسمتی از داستان فولاد شاه ناقص در پایان (۳برگ) ضمیمه است؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۳۳گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۷۴]

● **داستان قمریه** / داستان / فارسی
dāstān-e qamarīye
داستان عامیانه‌ای است به شیوه حکایات هندی درباره سرگذشت قنبر که پسر پادشاه حبشه بوده است و سهیل مغربی که مسلمان شده‌اند و غلامی حضرت علی را انتخاب کرده‌اند.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۰۴
آغاز: بسمله، بعد از تسخیر اسفاریه و تمشیت شهر ایران سلطان سلیمان احوال پرسید که یکصد و پنجاه نفر اسیران من کجا هستند؛ **انجام:** گفت مسلمان شو. زنجیر پاره کرد بلند شقه اشکرد. (؟) [ظاهراً ناتمام است]
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۲سم [ف: ۲ - ۲۴۱]

● **داستان قنبر وفادار** / داستان / فارسی
dāstān-e qambar-e vafādār

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۳
آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکرشکن ... که در ولایت زنگبار پادشاهی بود بسیار عاقل؛ **انجام:** و بهره مند گرداناد بحق محمد و علی المرتضی و ائمه معصومین و سلام علیک.
خط: نستعلیق، کا: محمدرسول بن آقا محمد علی جدید الاسلام، تا: سه‌شنبه ۸ ذیحجه ۱۲۵۰ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۲۹-۴۵)، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲۵]

● **داستان کامروپ و کاملتا = دستور همت** / داستان / فارسی
dāstān-e kāmrūp va kāmeltā = dastūr-e hemmat
فایز نظر، هرج بلهته
fāyez nazar, harj bolhate
تحریری است از کتاب کامروپ و کاملتا، اصل این داستان منظومه فارسی است که میر محمد مراد لایق جونپوری در سال ۱۰۹۶ق به نام اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ق) سروده است.
[نسخه‌های منزوی ۳۰۵۳/۴، منزوی ۳۷۳۶/۵؛ گنج بخش ۱۶۱۹/۳]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۶
آغاز: شرح حمد محمود حقیقی و شکر اهتدا و اعتنای مرشد کامل از مقدور خامه و میسور زبان بیرون دانسته عاصی کبرا معاصی؛ **انجام:** نوشته نماند سیه بر سفید ×× نویسنده رانسیت فردا امید / نوشتم من درین دیوانه خانه ×× که باشد از من مسکین نشانه
در نسخه حاضر گزیده‌ای از ابیات این منظومه نقل و به فارسی شرح و توضیح داده شده است چند تحریر دیگر از این داستان در دست است؛ خط: نستعلیق، کا: رای سیوک رام دورای هیکداخ ابن رای صین رای، تا: پنج‌شنبه ۱۲ محرم ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۵۵۴]

● **داستان کربلا** / تاریخ معصومین / فارسی
dāstān-e karbalā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۷۳۷
آغاز: الحمد لله رب العالمين و العاقبة للمتقين و الصلوة و السلام على رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعين ان هذه القصة فى قتل حسين بن على رضى الله عنهما انه لما مرض معاوية؛ **انجام:** رأيت رجلاً يجيء منه ريح القطران ... قال اسقوه قطرانا فسقونى شربة ... قال رأيت يقول فى الطواف اللهم اغفر لى و ما اراك فاعلاً قلت يا عبدالله اتق الله و لاتياس من رحمة الله.
منقول از اهل سنت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ، ۱۱ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۲۵]

● **داستان کشته شدن هشام به دست شاهمردان = داستان آهوی سفید شاخ زرین** / داستان / فارسی
dāstān-e kešte šodan-e hešām be dast-e šāhemardān = dāstān-e āhū-ye sefīd-e šāx-e zarrīn
از ناشناس، داستان حماسی - دینی است، از گونه ساخته‌های روزگار صفویان. آغاز می‌شود با: پس از فتح «قلعه خیبر» در یک منزلی در مدینه، پیامبر (ص) در خیمه‌ای نشسته بود، که آهوی سفیدی با شاخ‌های زرین، از آن وادی رسید که نامه‌ای بر شاخ‌های طلایی خود داشت. «قنبر» رخصت گرفت و به دنبال آهو شتافت. هفت بار کمند بینداخت و آهو گریخت. «قنبر» دانست که آن «دیو جادو» است بایست آن را با تیر کشت. این شیوه نیز کارگر نشد تا قنبر با سواری روبه‌رو شد همچون کوه، از سر تا قدم فولاد پوشانیده، زره و جوشن همه زرافشان، و گفت نام من «هشام» است. جنگ از دو سو آغاز می‌شود. «قنبر» زخمی و اسبش سقط می‌شود. از آن سو حضرت علی (ع) با

الهام قلبی، با «دلدار» (دلدل) خود به سوی «قنبر» راه می‌افتد تا به «قنبر» و خیمه دشمن و هفتاد هزار سپاهی می‌رسد. در خیمه شهزاده، دختری است زیبا با کنیزکان ماه پیکر. شهدخت «دلدار» را خوش آمد، می‌کوشد آن را به جنگ آورد. در این میان آن «آهوی شاخ زرین» در می‌رسد. با دو نامه در میان دو شاخ او. حضرت نامه‌ها را به دست می‌آورد (چکیده ۱۳ صفحه آغاز داستان). داستان می‌انجامد به جنگ شاهمردان با «غشام» (هشام) و کشته شدن هشام، و از کسان داستان «علقمه» و «دختر ذوالخمار» است (ن.ک.: مشترک ۱۱۰۴/۶ «داستان آهو و پیامبر». همانجا ۱۱۹۵/۶ «هفده غزا» غزای سیزدهم، نشریه ۱۱– ۵۴۳/۱۲ «داستان آهو معجز رسول» نسخه لس آنجلس ش (۷) B140).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۸

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار و قصه پردازان پیشین روزگار، چنین روایت کرده اند، که روزی بعد از فتح قلعه خیبر؛ **انجام:** حسان بن مالک که مداح محمد و علی (ع) بود این قصه را در دفتر بنوشت و دوستان و موالیان بدیدند. همه شاه شدند. الهی حاضران این مجلس همه شاد و خرم باشند. دور و نزدیک به مراد دل برسدن. آمین ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۹گ (۱۰۲پ–۱۲۰ر) [ف: ۳ – ۱۳۳]

● داستان کنیز حجاج / داستان / عربی

dāstān-e kanīz-e hajjāj

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۸

داستان فکاهی است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴گ (۶۴ر – ۶۷ر) [ف: ۶ – ۳۷]

● داستان کودکی رستم و کشتن ببر بیان / شعر / کردی

dāstān-e kūdakī-ye rostam va koštan-e babr-e bayān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۷۷۳

آغاز: بسمله. کتاب کودکی تهمتن و داوطلب شدن برای کشتن ببر بیان و جنگ کردن سپاه با ایران و گرفتن گلیم گوش را. بنام داور بنای بی مثال ×× پادشاهی قدیم برو بلند بال؛ **انجام:** و حق او کی اسمش حیدرن ×× دلدل سوارن تیغش دو سرن / و حق حاجات کل ملاشکانت ×× و عرش کرسی روی آسمانست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: حشمت الله کیانی؛ یادداشتی در تاریخ ۱۳۴۷/۱/۱؛ جلد: مقوا، ۳۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ – ۸۵]

● داستان کیسیاه بانوی زابلستان / داستان / فارسی

dāstān-e keysīyāh bānū-ye zābolestān

کسان داستان: دو ساحر بنام سوسن جادو و مرجان جادو، خطاییان، فرامرز، اسکندر، محمد (ص)، حضرت صاحب. شهرهای داستان: بغداد، نجف، مشهد، حلب، خطا.

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز: اما روایت این غراو کهن تاریخ این روایت دلگشا را چنین بسکه رسانیده اند که چون بانوی ذابل (؟) از ارسطو و سالاران دعا گرفته متوجه بجانب غار شد چون باده مرگ را در دشت تاخته ناگاه شعله آتش در برابر نمایان شد؛ **انجام:** و منتظر شربت کل نفس ذائقة الموت و کل علیها من فان میباشم متوجه غار شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۷۷ق؛ در متن و حاشیه چلیپا؛ ۳۰گ، ۱۱ سطر، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۳۹۵]

● داستان گاو قرض دار / داستان / فارسی

dāstān-e gāv-e qarz-dār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۷/۸

در ۶۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۴۶۵–۴۶۹)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۱۳۷۹]

● داستان گدای باخرزی / شعر / فارسی

dāstān-e gedā-ye bāxarzī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۱۱

آغاز: سخن خاص است و فیضش زان عمیم است ×× که بسم الله الرحمن الرحیم است؛ **انجام:** شود گر هستیم هشیار سازد ×× فسانه گوید و بیدار سازد

مثنوی است از روشن ضمیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۱۴۰ق، جا: دولت خانه میرزا عیسی خان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۴۷۷پ–۴۸۱پ)، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۹ – ۱۴۹۰]

● داستان گفتگوی جناب شیخ و میرزا خلیل / داستان / فارسی

dāstān-e goftogū-ye jenāb-e šeyx va mīrzā xalīl

به ساخت نمایشنامه و انتقاد اجتماعی خوبی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۴/۲

آغاز: میرزا خلیل: مولانا عرضی است که بیان آن فرض است ... شیخ: شما در هر باب و مورد ماذون و مختارید؛ **انجام:** میرزا

خلیل ترتیب سانی که بیان فرمودید بسیار صحیح و خوش آیند و یصح السکوت ... شیخ: بسیار خوب ... فلنشرع فی المقصود.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۹گ (۷۱ر-۱۰۹پ)، ۱۴سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۸۹۷]

● **داستان لارن مارگون** / داستان / فارسی
dāstān-e lāren mārgūn

دوما، آلکساندر، ۱۸۰۲ - ۱۸۷۰ میلادی
dūmā, aleksānder (1802 - 1870)

مترجم: محمد طاهر قاجار، ۱۲۵۰ - ۱۳۱۷ قمری
تاریخ ترجمه: ۱۳۰۳ق
اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار
این داستان یکی از کارهای الکساندر دوماست که از طریق محمد طاهر میرزای قاجار به فارسی برگردانده شده و نام «لارن مارغو» گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۷
آغاز: بسمله، لاطین مسیود کیز: دوشنبه هیجدهم ماه او (=اوت) از سال هزار و پانصد و هفتاد و دو؛ **انجام:** و دو سه بار بخاک فرود برد تا خونش پاک شود
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: تقی، تا: ۱۳۱۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۲۲۹گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [ف: ۴ - ۲۵۱]

● **داستان لیلی و مجنون** / داستان / عربی
dāstān-e leylī va majnūn

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۴۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی نبیه محمد و آله اجمعین. حدث ابوبکر الوالبی قال حدثنی اوجعونة الذهلی عن ابی العالیة عن رجل عن ابی عجل و احدیث رجع الی ابی بکر الوالبی لانه هو الذی رجع الی حدثه و شعره فی ایامیه قال کان حدیث مجنون بنی عامر و لیلی العامریة آنها کانت ابنة عمه و کان مجنون یسمی قیس ابن الملوح؛ **انجام:** کففت نفسک عن المعاصی و زجرت من القذع و الامور القطیعة حتی یدوم لک صفاء المودة
با نظم و نثر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شب عید غدیر خم ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۵۸۱-۶۰۱)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۹]

● **داستان مالک اژدر (اشتر) و مسلمان شدن او** / داستان / فارسی
dāstān-e mālek-e aždar (aštar) va mosalmān šodan-e oū
از ناشناس. داستان عامیانه نقالی - حماسه دینی است. آغاز می‌شود با: در مغرب قلعه‌ای بود «یخج؟» نام و پادشاه آن «حارث» که او را ۳ پسر بود. روزی به کاروان «حیدر کرار» زده ۲ پسر او کشته شدند. خبر به «حارث» رسید. او پسر سوم خود «مالک اژدر» (اشتر، نخعی) را با ۱۰ هزار سپاهی به خونخواهی به مدینه فرستاد. حسن و حسین که به گردش رفته بودند، ۱۰ علم از ۱۰ هزار سپاهی را دیده، به اسارت آنان درمی‌آیند. به طور اتفاق، کاروان «زید انصاری» به شهزادگان برمی‌خورد و به لشکر «مالک» می‌تازد. «زید» سخت زخمی می‌شود. طوفان به کمک او می‌آید و به مدینه می‌رسد. گزارش اسارت را می‌دهد. «شاهمردان» و «دلدل» او و «قنبر» به سوی لشکر «مالک» بتاختند و به سپاه آنان رسیدند. ضمن گفتگو «مالک» می‌پرسد شنیده‌ام که تیغ تو هفت گز می‌باشد و چون بر دشمن حمله کنی هفتاد گز می‌شود. حضرت می‌گوید بلی. به جنگ تن به تن پرداخته «مالک» را بر زمین می‌کوبد (چکیده ۱۲ صفحه آغاز) و در پایان «مالک اژدر» به اسلام می‌پیوندد و در جنگ، پدرش «حارث» را هلاک می‌کند.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۹
آغاز: قصه مالک اشتر و مسلمان شدن او و کشتن پدر خود حارث را، اما راویان اخبار و ناقلان آثار و قصه پردازان سلف روزگار چنین روایت کرده‌اند که در دیار مغرب قلعه‌ای است که او را نخج می‌گویند؛ **انجام:** تا مال حارث را جمع آورند و آنگه پیغمبر خدا به صحابه قسمت کرد و دوستان شاد شدند و دشمنان مقهور. الهی دوستان که در این مجلس گوش داشتند همه شاد و خرم باشند. الهی آمین ... یا رب العالمین.
خط:تحریری،بی‌کا،تا:۱۲۵۵ق؛ ۹گ (۱۲۰پ-۱۲۸ر) [ف: ۳-۱۳۴]

● **داستان مانندی** / داستان / فارسی
dāstān-e mānandī
داستان مانندی که پس از تحمید چنین آغاز شود: «و بعد این حکایتی است که به قلم شکسته به طریق نصیحت و پند در سلک تحریر کشیده شده» (از عصر قاجار).

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۴۸
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۶۸۸]

● **داستان متظلم و خبیر** / داستان / فارسی
dāstān-e motazallem va xabīr
مجموعه سرگذشت‌های شخصی کسی است به زبان خود او که در ضمن به بیان و نقد اوضاع اجتماعی - فرهنگی و باورهای

جامعه ایرانی در عهد قاجار می‌پردازد. این نسخه بخش دوم از کتاب است. در خود متن تصریحی به نام کتاب نشده است جز اینکه بر پشت نسخه جای سخن، نام کتاب به قلم مرحوم سید محمد سنگلجی متظلم و خبیر آمده است و این عنوان برگرفته از یکی از وقایعی است که برای نویسنده پیش آمده و «متظلم» در داستان، خود نویسنده است که ضمن آن دستگاه قضایی آن روزگار را شدیداً نقد می‌کند.

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۶-طباطبائی

آغاز: شاهزاده پریان امر کرد همان پری که شاهزاده را از شهر آمده شاهزاده را بدوش گرفته؛ **انجام:** اطاقی هم مقابل این در بود محل آدمم، و قهوه خانه مقرر کردم آب انبار و حوضی هم داشت.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت سید محمد طباطبایی، متضمن نام کتاب و مورخ ۱۳۳۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روکش ابر و باد، ۹۹گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۱۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۶ ط

آغاز: بسمله پدر من از متمولین یکی از شهرهای بزرگ دور از طهران بد، املاک زیادی داشت، تجارت هم می‌کرد؛ **انجام:** عابد شاهزاده را به شاهزاده پریان سپرده در حق او آنچه لازم بود سفارش نمود شاهزاده پریان امر کرد همان.

مجلد اول کتاب است و جلد دویم آن پیش از این ذکر شد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: سید محمد طباطبائی سنگلجی، تا: قرن ۱۳؛ دو صفحه آخر نسخه مشتمل بر عریضه‌ای از زبان محصلان مدرسه اسلام، مؤسسه مرحوم سید محمد طباطبایی، خطاب به بزرگان دولت عصر. چون این عریضه حکم یک سند تاریخی را داشت تمام آن نقل شد: «بسم الله الرحمن الرحیم. ما کودکانه که نونهال بوستان قدرت و ودایع حضرت عزت و ناموس ملت و دولتیم، سال ها در وادی جهالت و بیدای غوایت عمر به غفلت گذرانده از حلیه علم و هنر عاری، و شغلی جز بیکاری نداشته، امثال ما از ما به زحمت، و بزرگان از ما، در کربت، ننگ ملت و دولت بودیم؛ تا اینکه قائد هدایت، راه نما؛ و دست غیب مشکل گشا شده ما را به دار الامن علم و تربیت دلالت نمودند. یک سال است به توجهات کامله امام عصر، عجل الله فرجه، و عنایت اعلیحضرت و علماء اعلام و رجال دولت علیه و غیرت غیرتمندان در مدرسه مبارکه اسلام که پدر روحانی ما سید محمد مفتوح نموده، و رؤساء این مبارک مدرسه از مدیر و ناظم و معلم با نهایت گرمی و شوق مواظبت فرموده، مشغول تحصیل در انواع علوم صرف و نحو و لغت و ترجمه کلام مجید و ریاضی و ژؤگرافی و غیره، بیش از آنچه مأمول بود ترقی نموده امیدواریم در سایه عنایت امام عصر و توجه خاصه اعلیحضرت و علماء اعلام و غیرت اعیان ملت عن قریب در اغلب علوم مفیده و صنایع ضروریه به مقامات عالیه رسیده موجب فخر دولت و اسباب آسایش ملت شد تا از زیر بار احتیاج بیرون و از طعن مؤالف و مخالف مصون مانند. امید این غیرتمندان ملت بر بقاء این دالتربیه و دوام این دارالعلم همت گمارند، بلکه مکاتب و مدارس تأسیس فرموده، امثال و اقران ما را که فعلاً از دائره تحصیل خارجند به تحصیل وا دارند؛ تا موجب افتخار ملت و دولت شوند. بر این نعمت عظمی شاکر، و ازدیاد عمر و شوکت اعلیحضرت، و عزت علماء اعلام و توفیق اعیان ملت را از حضرت احدیت ملتمسیم»؛ جلد: مقوایی، با روکش کاغذی ابر و باد، ۹۵گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲/۲۴ – ۱۲۵]

● داستان مجلس دختر سلطان حسین میرزا بایقرا /

داستان / فارسی

dāstān-e majles-e doxtar-e soltān hoseyn mīrzā bāyqarā

محمد امین

mohammad amīn

محمد امین که می‌گوید از من خواسته شد داستان آن مجلس را بنگارم. داستانی است ادبی، و با حکم تحریم «می» که از سوی سلطان حسین میرزا بایقرا صادر شده بود، آغاز می‌گردد.

[مشترک پاکستان ۱۳۳۷/۶: چند داستان از سلطان حسین میرزا بایقرا که این جز آنهاست]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۶

آغاز: بسمله. حمد بی حد سزاوار احدی است که مکونات علوی و سفلی از هستی وحدانیتش ... اما بعد، روزی با جمعی از اهل فصاحت و گروهی از ارباب بلاغت در گوشه باغی؛ **انجام:** نادم و پشیمان گشته زبان به ثنای آن آفت جان گشاد و از در باغ دور گشته، از افشای این راز، مهر خاموشی بر لب نهاد. و الله اعلم

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۶گ (۶۷پ-۷۲پ) [ف: ۱ – ۱۰۲]

● داستان محب و محبوب / داستان / فارسی

dāstān-e moheb va mahbūb

داستان دو دوست است به نظم شیوا، در ده نامه، و به نام شهنشاه جهانگیر شجاع سروده شده، در آغاز ن یاد شده از: ده نامه، شهنامه، خورشید و جمشید، گلستان شیخ، رامین و ویس، نوروز و گل، در شاهوار، و از نظامی و عطار و سعدی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۶۸

آغاز: به نام خداوند کون و مکان ×× که داتش مبراست از جسم و جان / خداوند بی شبه و مثل و نظیر××که هم رهنما یست و هم دستگیر

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن ـ برلین Oct. Or. 3723؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و گلدار، صفحه اول دارای ترنج و سر

ترنج، و بر فراز آن نام کتاب «حب المحبوب» نامیده شده، دارای سرلوح زیبا؛ ۳۵۳ص، سطور راسته و چلیپا [عکسی ف: ۳ - ۴۵۲]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۵۰بخش۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: - ۷۶]

● **داستان محمد حنفیه = زیغنون نامه** / شعر، داستان/فارسی
dāstān-e mohammad-e hanafīye = zīqonūn-nāme
عاشقی، مسکین محمد بن ابوالخیر، ق۸ قمری
'āšeqī, meskīn mohammad ebn-e abūlxayr (- 14c)
تاریخ تألیف: ۷۸۰ق
منظومه حماسی داستانی است. موضوع داستان ابن‌حنفیه ابوالقاسم محمد بن علی بن ابی طالب (ع) (۲۱-۸۱ق) است و این منظومه داستان افسانه‌ای است در مورد وی. در آن از عشق خیالی بین ابن‌حنفیه و زنی به نام زیغنون (در مصادر نام وی مختلف ضبط شده است. در منظومه حاضر «زیغون» ذکر شده و در لغت‌نامه دهخدا «زیغنون» و «زیفنون»، در فهرست نسخه‌های خطی گنج بخش پاکستان، منزوی ۳: ۱۳۹۰ «زیفنون» ذکر شده است. درباره سرگذشت وی نیز نقل‌ها تفاوت اساسی با هم دارند. در برخی منابع، او معشوقه محمد حنفیه ذکر شده که محمد بعد از کشتن شوهر وی به نام غضنفر، او را به همسری خود درآورد [منزوی ۲۸۰۶.۵]) سخن رفته و داستان عشقی آنها در قالب اشعار بیان شده است. در فهرست گنج بخش (۳: ۱۳۸۹، ش ۱۹۹۰) جنگ‌نامه محمد حنفیه به نثر معرفی شده که از جهت محتوایی با منظومه حاضر برابر است. داستان محمد حنفیه توسط داستان‌سرایان در رساله‌های منظوم و منثور تحریر شده است (رساله‌های منظوم: منزوی ۴: ۲۸۰۶ که در آن سه منظومه در این زمینه معرفی شده است، دانشگاه ۱۴: ۳۸۱۵؛ رساله‌های نثر: منزوی ۵: ۳۶۶۸؛ گنج بخش، منزوی ۳: ۱۳۸۹-۱۳۹۰). در منظومه حاضر بعد از هر قطعه در عنوان قطعه بعدی عبارت «**لا اله الا الله محمد رسول الله**» آمده و بعد از پایان هر قطعه از داستان، یک رباعی آمده، که آغاز مصرع اول همه آن ها چنین است:« درین شب متبرک ...». رباعی بعد از قطعه اول چنین است: درین شب متبرک پس از ثنای خدا ×× به روح پاک محمد بگو هزار ثنا / به خاندان نبوت که جمله اند جواد ×× زدیم دست به دامن هر آنچه بادا باد. شاعر در پایان داستان، نام خود را آورده و در تاریخ نظم آن گوید: نمی‌خواهد ز حد صبح تا شام ×× ز حق مسکین محمد عاشقی نام ... چو شد قصه ز نشر این نظم بنیاد ×× ز هجرت سال هفصد بود و هشتاد (۷۸۰). هم چنین شاعر بعد از ختم داستان قطعه‌ای دارد در شرح حال عرفانی خود و ذکر نام اساتید عرفانیش از جمله حبیب الله بن شیخ جمال و گوید: حبیب الله بن شیخ جمال است ××که جدش خادم سید جلال است / بزرگ شیخ عبدالله نام است ×× نکو کاری که او مشهور عام است. و شیخ زین العابدین حسینی بخاری که گوید: چه خواهم شیخ زین العابدین را ×× بگویم مدح آن قطب زمین را ... دگر بشنو ز من ای مرد ساده ×× صفات حضرت مخدوم زاده / که نامش شیخ صدرالدین بخوانند ×× که او را اوسیان شیخ دانند/ جوانی خوش لقای روی انور ×× ز خورشید و مه رویش منور.
آغاز: سیر این نامه کنم نام خدای ×× که نتوان گفتنش چون و چرای / خداوند و کریم و خالق پاک ×× که در ذاتش کسی را نیست ادراک / منزه ذاتش از ادراک مردم ×× در این حیرت ملایک گشته سر گم / کجا در عقل می‌گنجد خداوند ×× که هست او خالق عقل خردمند
[فهرستواره منزوی ۷۱۲/۱۰]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه: ۱۴۱۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** به تصحیح اش رسان این نغز نامه ×× چو گل خشبو ز عنبر کرد خامه / از آن طبع زکی روشن چو مصباح ×× ز بی اصلاحی او رد اسلاح
خط: نستعلیق، کا: محمد افضل ولد محمد عادل، تا: ماه صفر سنه ۳ جلوس فرخ سیر؛ مهر: «فرحت الله ۱۲۲۰» (مربع)، «جان محمد» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۱۵۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۲۱۵]

● **داستان محمد حنفیه = زیغنون نامه (شرح حالات حنفیه)** / داستان / فارسی
dāstān-e mohammad-e hanafīye = zīqonūn-nāme (š.-e hālāt-e hanafīye)
منظومه‌ای است در شرح داستان ابن حنفیه ابوالقاسم محمد بن علی بن ابی طالب علیه السلام (۲۱-۸۱ ق). در آن از عشق خیالی بین ابن حنیفه و زنی به نام زیغنون سخن رفته و داستان عشقی آنها در قالب اشعار بیان شده است.
[فهرست گنج بخش ۱۳۸۹/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۸۰۶/۴؛ دنا ۱۰۸۱/۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۴۳/۱-۵۲/۸۳
آغاز: سخن گویم اول به نام خدای ×× کزو جویم از هر شرف روی رای / خداوند روز خداوند شب ×× کزو هست گواهی اندر دو لب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۶گ، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۲۸۴]

● **داستان محمد حنفیه** / شعر، تاریخ اسلام / ترکی
dāstān-e mohammad-e hanafīye
شامل مدح حضرت رسول (ص). آمدن نساء الغیب. بردن خولی بن یزید سر مبارک امام حسین (ع)، دفن اجسام شهدا ... خبردار شدن محمد حنفیه از قتل امام حسین (ع) نامه نوشتن محمد

حنفیه به مسیّب خزاعی ... هجوم آوردن لشگر بر محمد حنفیه ... حرب نمودن ترک طقان با لشگر یزید.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۵

آغاز: بسمله. مبده نامه بنام ذوالجلال ×× لاشریک و لاشبیه و لامثال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج سرخ، ۵۹گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۶۴]

● **داستان محمد حنفیه** / شعر، داستان / فارسی

dāstān-e mohammad-e hanafīye

ناهمانند

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۴

آغاز: چه بهتر ز دانش بود در جهان ×× ز دانش بتو شاد ماند روان؛ **انجام:** چنین است آن قصه نامدار ×× که گفتیم وصفش کنون کوشدار

مثنوی نسبتاً طولانی در ۳۶۰ بیت از ناظمی ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۲۰ص (۱۲۴–۱۴۳)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف:۱۷–۴۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۶۸/۲

آغاز: خداوند رزاق روزی رسان ×× عطابخش غفار بر بندگان؛ **انجام:** ز آمرزش والدین شما ×× بخوانید یک فاتحه با صفا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۱۳گ (۹ر–۲۱پ)، ۱۷سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱۷ – ۲۸۵]

● **داستان محمد حنفیه** / داستان / فارسی

dāstān-e mohammad-e hanafīye

از داستان‌های حماسی دینی است با چند تحریر.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۷ فیاض

آغاز: بسمله بدانکه این قصیه ایست از غرایب لطیف و شریف ترین قصه ها در بیان جنگ حضرت امیرالمؤمنین محمد حنفیه و بی بی داران

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در پایان این قصه فصلی دارد در خاصیت بیست و نه حرف (حروف تهجی) پس از ان داستان محمد حنفیه به شعر آمده که برگ اخر آن کسر است؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: – ۴۴]

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۳۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۶۹۶]

● **داستان محمد حنفیه و زین العرب** / شعر / فارسی

dāstān-e mohammad-e hanafīye va zayn-ol-‘arab

داستان شکار رفتن سه برادر حسن و حسین و محمد حنفیه است و دختری زین العرب نام و املاق به نظم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۲

آغاز: هذا کتاب زین العرب. بسمله. اول کارها دلا از جان ×× به ثنای خدا گشای زبان / تا تو را در سخن دهد توفیق ×× بر تو دشوارها شود آسان / نظم سازم قضائی همچون در ×× گوش کن ای محب با ایمان / هر قضائی ز مؤمن نقل است ×× راوی این قضا بود سلمان / آنگهی سالی این چنین گوید ×× از محمد حنفیه میر زمان؛ **انجام:** یا علی تو بلطف خویش بده ×× جمله خلق راز لطف امان / هر که خواند دعا طمع دارم ×× زانکه من بنده گنه کارم / بیادگار نوشتم خطی کرا ... ×× بدین بهانه عزیزان کنند از ما یاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱۲ص (۲۰–۳۱)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۸۱۵]

● **داستان محمد حنفیه و شعری** / داستان / فارسی

dāstān-e mohammad-e hanafīye va še‘rī

سرگذشت محمد حنفیه و مادر اوست و دختری شعری نام.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۳

آغاز: هذا کتاب محمد حنیفه و شعری. بسمله.بنام خداوند ما ذوالجلال ×× که گرداند او حالها ابحال / بنام خداوند هفت آسمان ×× خداوند گار زمین و زمان؛ **انجام:** بدو گفت:

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱۰گ (۳۲ر–۴۱پ)،۱۶سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۸۱۵]

● **داستان محمود غزنوی** / داستان / فارسی

dāstān-e mahmūd-e qaznavī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴/۲–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۷]

● **داستان مختار و مسیب** / داستان / فارسی

dāstān-e moxtār va mosayyab

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۰۰

آغاز: زید گفت دروغ می‌گویی مرا رها کن که بروم و مالی که دارم همه از آن تو و من می‌روم و توبه می‌کنم؛ **انجام:** امام زین العابدین را با تمام عوراتان (کذا) و اسیران از بند بیرون آوردند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ آبی، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۱۵]

↩ داستان مرزبان شاه ⋟ سمک عیار

● **داستان مرغوزن** / ادبیات / فارسی

dāstān-e marqūzan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 24413؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۲۲۵ق (۱۵ خرداد ۱۱۷۹ش) [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۰]

● **داستان مرغو زن نوشیروان عادل** / داستان / فارسی

dāstān-e marqū zan-e nūšīrvān-e ʻādel

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۱۸

آغاز: چنین گویند که روزی در پیش امیرالمؤمنین ابوجعفر که خلیفه بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی، ۳گ (۱۳۳پ-۱۳۵ر)، ۱۸ سطر [ف: ۳۷ - ۴۰۵]

● **داستان مزدک و شاه نوشیروان عادل** / شعر / فارسی

dāstān-e mazdak va šāh nūšīrvān-e ʻādel

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۱۶

آغاز: سخن گویم از پاک نام خدای ××که او هست بر بندگان رهنمای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی، ۱۰گ (۱۱۸ر-۱۲۷پ)، ۱۸ سطر [ف: ۳۷ - ۴۰۵]

● **داستان مسعود و قاضی** / داستان / فارسی

dāstān-e masʻūd va qāzī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۸۲/۸

آغاز: بسمله روایت کرده‌اند که در مملکت فارسی مردی بود خشت مال و زنی داشت صاحب جمال و خدای تعالی او را پسرس داده بود و او را مسعود نام کرده چون پسر؛ **انجام:** آدمی اساس خانه عمر استوار نیست دار فنا محل ثبات و قرار نیست. تمام شد.

خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامرضا بن محمد حسین اصفهانی، تا: ۱۲۲۷ق، جا: خانه آقا محمد علی سنگ تراش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۳۳]

↩ داستان مسیح ⋟ مرآت القدس

● **داستان مصطفی بیگ** / داستان / عربی

dāstān-e mostafā beyg

این کتاب شامل هفت داستان مربوط به مصطفی بیگ است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶-الف/۵۰۳/۲/۲

آغاز: بسمله و به نستعین، انه انتشی فی المدنیة المذکوره غلام حسن القوام ملیح الزری و الاندام یسمی مصطفی بیک؛ **انجام:** هذا ما انتها الینا من هذه الحکایة علی الوفا و التمام و نستغفر الله من الزیادة و النقصان انه کریم کریم منان و الحمد لله ...

خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کلفت شکری، جلد: مقوا با تیماج زرد، ۹۵گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۰]

↩ داستان معراج ⋟ معراج نامه

● **داستان معراج** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

dāstān-e meʻrāj

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۲۳

آغاز: از ابن عباس رضی الله عنه مرویست که پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرمود شب دوشنبه بعداز نماز خفتن به منزل خدیجه رضی الله عنها رفتم و در جامه خواب شدم؛ **انجام:** بعد از آن جبرئیل نازل شد و این آیه را آورد. سبحان الذی ... هو السمیع العلیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۲۴۰پ-۲۴۵پ)، مختلف السطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۰]

● **داستان معراج** / داستان / فارسی

dāstān-e meʻrāj

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۶۵/۷

با انشائی شیوا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۷۱-۷۶)، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۳۰]

● **داستان مقامرت هارون الرشید با زبیده** / داستان / فارسی

dāstān-e moqāmerat-e hārūn-or rašīd bā zobeyde

در این رساله داستان قماربازی هارون الرشید با زبیده خاتون (زوجه هارون) آمده است. داستان چنین است: هارون با زبیده شرط می‌بندد که هر کس بازنده شود دستور دیگری را بدون چون و چرا اجراء کند سرانجام هارون می‌بازد و زبیده دستور می‌دهد که خلیفه با فایزه حبشی جمع آید هر چه هارون امتناع می‌ورزد پذیرفته نمی‌شود. هارون به ناچار با فایزه جمع می‌آید و بر اثر این مقاربت نطفه مأمون منعقد می‌گردد که بعدها حکومت را از دست امین پسر زبیده می‌گیرد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۵

آغاز: هوالله تعالی شأنه. مشهور است که هرون الرشید روزی با ملکه مملکت و عقیله دولت خود زبیده بملاعبت شطرنج دفع ملالی و تطیب حالی می‌کرد؛ **انجام:** و حسرت و ضجرت از عقب نوازل قضا و قدر مثل لمع السراب للصادی بیفایده و رنج.
خط: نستعلیق خوش، کا: غلامحسین قاجار ملقب به صدرالشعراء، تا: شعبان ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سیاه، ۵گ، ۷ سطر(۱۳×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۵۹]

← داستان ملاقات جامی و میرزا همدم ﴿ داستان جامی و میرزا همدم

● **داستان ملک جمشید و شکستن طلسم حمام بلور** / داستان / فارسی

dāstān-e malek jamšīd va šekastan-e telesm-e hammām-e bolūr

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۰۲۶

آغاز: آغاز داستان ملک جمشید و شکستن طلسم حمام بلور و طلسم آصف. بسمله و به نستعین نستعین الله فی کل الامور ×× زاد فی قلبی بذکرالله سرور / مطلع دیباچه حی قدیم ×× هست بسم الله الرحمن الرحیم / بوجه آی ای دل بجوش این زمان ×× که باز آمدم بر سر داستان ... بعد از حمد و ثنای خالق لم یزل ... برشته عرض در می‌آورم که راویان اخبار و ناقلان آثار بدینگونه روایت کرده اند که در ولایت سند باد هندوستان پادشاهی بود که نام او ملک همایون شاه می‌گفتند؛ **انجام:** من دو صد جان دارم از بهر خدا ××وان دو صد را می‌کنم یکدم فدا / گر بگویم تا قیامت این کلام ×× صد قیامت بگذرد و این ناتمام و تمت داستان طلسم آصف و طلسم حمام بلور
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق، جا: شیراز؛ کاتب در پایان گوید نسخه مغلوط بود و من به حسب مقتضی مقام اشعار مناسب بر آن افزودم و به اکراه سمت تحریر یافت. ای دریغا خلق عالم بیشتر طفل اند طفل ×× کز برای خنده می‌خواهند شیرین قصه ای / هم مگر (قا آنیا) صاحبدلی پیدا شود ×× تا که در هر قصه یابد از نصیحت خصه ای؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۷۰گ،۱۵سطر(۸×۱۴)،اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱۱ – ۳۰]

● **داستان ملک خسرو** / داستان / فارسی

dāstān-e malek xosro

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۱ فیاض

یکی از قصه‌های عامیانه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۶۰]

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۸۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۶۹۷]

● **داستان ملک سرفراز و عابد** / داستان / فارسی

dāstān-e malek sarfarāz va ‘ābed

در آن هفت نصیحت است (نسخه ما) و در هر یک یکی یا چند داستان: نصیحت ۱. قواعد عدل؛ ۲. آداب عفو و حلم؛ ۳. تحصیل ملازم وفادار و چاکر اخلاص آثار؛ ۴. بیان فوائد صبر و بردباری؛ ۵. بیان تعریف همت و عطا؛ ۶. تدبیر و مشورت؛ ۷. نسق سیاست.
آغاز: رب یسر. تمم بالخیر. بسمله. حمدنا محدود و شکر نامعدود سزاوار صانعی است که بیک امر کن نسخه دو کون پرداخت ... چنین گوید مؤلف این اوراق که بی ذکر سلاطین و احوا خواقین هیچ مقاله‌ای از مقالات نمودی ندارد لهذا بذکر این حکایت پرداخت.
[دنا ۱۰۸۲/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۰/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در محاورت آورده اند که روزی سگی در پی آهویی می‌دوید آهو روی گردانیده با وی گفت که ای سگ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۲۵پ-۴۴پ)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۳۰۲۹]

● **داستان ملک شاه آلپ ارسلان با پیرزن** / داستان / فارسی

dāstān-e malek šāh ālp arsalān bā pīrezan

داستان شاه نامبرده است با پیرزنی که از وی دادخواهی می‌کرد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۲

آغاز: کرد ملک شاه آلپ ارسلان ×× عزم شکار از طرف اصفهان؛ **انجام:** دید زن پیر کمان کش که هست ×× ناوک احسان وی افزون زشصت

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۴ص (۱۵-۱۸)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۳]

● **داستان ملک محمد و پادشاه کشمیر** / داستان / فارسی
dāstān-e malek mohammad va pādešāh-e kešmīr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۱۵۰ الیوت ۴۸۳ اته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ رجب؛ ۸۴گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۲]

● **داستان ملک محمد و ملکه فخر النساء** / داستان / فارسی
dāstān-e malek mohammad va malake faxr-on-nesā’

بلغاری، سلیمان بن محمد
bolqārī, soleymān ebn-e mohammad

حکایت شاهزاده ملک محمد و ملکه فخر النسا است به نثر، مؤلف در اثنای کتاب اشعاری از خود در زبان حال شاه زاده و ملکه می‌آورد. در نسخه‌های منزوی، کتابی با عنوان «حکایات و لطیفه‌ها» از محمد فرزند سلطان سلیمان فرزند محمد بلغاری معرفی شده گویا فرزند مؤلف است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۵/۱

آغاز: گوشه ای رو و خود برفت شاهزاده می‌گریست و این غزل می‌خواند: غزل: ای دل و جان عاشقان شیفته جمال تو ×× سرمه چشم روشنان خاک در سرای تو؛ **انجام:** چرا که دنیای فانی بیوفاست و در بیوفایان کسی صرف نبیند

فقط بخشی از داستان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه غره جمادی الثانی ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۳۵گ (۱ر-۳۵پ) [ف: ۳۷ - ۳۷۶]

● **داستان ملک نعمان** / داستان / فارسی
dāstān-e malek no‘mān

افسانه‌ای است درباره فرزنده پادشاه چین که ملک نعمان نام داشت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۱/۱

آغاز: بسمله. راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند که در شهر چین پادشاهی بود که او را ملک اعظم شاه چین میگفتند و پسری داشت؛ **انجام:** و در عیش بودند تا اینکه هادم لذات بر ایشان تاخت. چه خوش باشد که بعد از انتظاری ×× بامیدی رسد امیدواری

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۹گ (۲ر-۳۰ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۹ - ۳۸۱]

● **داستان منظوم** / شعر / کردی
dāstān-e manzūm

منثوی است به زبان کردی. داستان خواجه اشرف و درویش بچه و گل چهره دختر خجند وزیر و سرهنگ شامی و قهرمان و خون خوار جنگی و طغیان جادو و سیمین عذار و شهزاده جهانگیر خلف شاه شیرویه ملقب به سهمناک شاه و عصفور دین بن زنون و شاه شجاع کلباوی و سرافراز شاه پری و نازینان و رضوان پسر علاوه و سندروس و شارخ شاه قاف و نور لحن جادو وارچه و صارح. در آن یاد می‌شود از مصر و باغ لاله زار و یمن.

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۵۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۵]

● **داستان منظوم گرگ و روباه** / شعر / فارسی
dāstān-e manzūm-e gorg va rūbāh

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۴۰/۶

آغاز: میکنم یک حکایتی اظهار ×× سرگذشتی زروبه عیار؛ **انجام:** هرکه بینی زاهل دور انست ×× [ ] برای احسانست

بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶ص، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۷ - ۷۸۷]

● **داستان موبد موبدان** / داستان، ادیان و مذاهب / فارسی
dāstān-e mūbad-e mūbadān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۲/۴

آغاز: از دفتر مانی پارسی و پهلوی یکی دفتر ست که وی را راسته خوانند و دادارین داد؛ **انجام:** شخصی را نگزد و پاداش دهد از نیکویی‌های خویش و دیگر هر که بادی

خط: نسخ، کا: بهرام کشتاسب اندر فرخی بام سورک، تا: ذیقعده ۱۰۴۳ق؛ مجدول شنگرف؛ جلد: تیماج آبی، ۲۳گ (۶۶پ-۸۸ر)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۳]

● **داستان مور و بلبل در باغ** / داستان / فارسی
dāstān-e mūr va bolbol dar bāq

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۲/۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا نوشته شده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۸]

● **داستان موسی علیه السلام** / داستان / فارسی

dāstān-e mūsā ʻalay-he-s-salām

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۷/۲

خط: نستعلیق، کا: میر جلال الدین مازندرانی، تا: جمعه نزدیک به پایان جمادی الاول ۹۹۳ق، جا: مکه مکرمه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۲۹-۴۱)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۱۲۸]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۶۵/۳

داستان موسی به فارسی که می‌رسد به داستان عزیر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل تفرشی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ شعبان ۱۲۵۴ق [نشریه: ۷ - ۲۲۵]

● **داستان مؤمن فقاعی** / داستان / فارسی

dāstān-e mo'men-e foqāʻī

زنگی بخاری، محمد بن محمود، ق۸ قمری

zangī boxārī, mohammad ebn-e mahmūd (- 14c)

راوی افسانه می‌گوید که: در شهر بغداد که باغ داد و معدن حصول انواع مراد است ولکن از شربت مویزاب و فقاع عجمیان خالی است تا آنکه خداوند مؤمن فقاعی از شهر تبریز که دارالملک ایران بوده بدین جانب فرستاده و شهر بغداد به یمن او رونقی دیگر یافته، و چون مؤمن مردی محبوب بوده بر سر درب حبیب دکانی اختیار کرده و کوزه‌های فقاع مرصص را به‌گونه‌ای زیبا زینت داده است ... و در حقیقت مناظره‌ای است بین مویزاب و فقاع که در قالب داستان آن را پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۳/۴

آغاز: حمد و ثنا مر خدایی را که د ره نیمه ماه کاس قمر را از طاس زرین آفتاب پر می‌سازد و تشنگان نبات را بدست ساقی سحاب از گردش این دولاب افلاک سیراب می گرداند

نسخه اصلی: کتابخانه توبینگن ـآلمان ۱۶۷۵؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۷۱۳ق؛ ۸ص (۳۱۳-۳۲۰) [عکسی ف: ۳- ۲۹۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵۱/۴بخش۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: - ۷۷]

● **داستان مهر خاورشاه و ماه** / داستان / فارسی

dāstān-e mehr-e xāvar-šāh va māh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱-ف و ۱۳۳۸/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

● **داستان مهر خاوری یا مشرقی** / داستان / فارسی

dāstān-e mehr-e xāvarī yā mašreqī

اینها هستند کسان و جای‌های این داستان: خاورشاه، پادشاه، وزیر، ایوب پیامبر، عابد، روز افروز دختر پادشاه پریان، شاهزاده مهر، دختر ماهان، دختر هامون، ماه مغربی،پادشاه یمن، پادشاه مداین، نیک اختر، نسیم عیار، ابر فرنگی، زهره دختر وزیر، مهر پادشاه، صحاب فرنگی، دختر بوقلمون؛ قلعه جادویان، گنبد نرگس، سرچشمه، جزیره دیوساران جزیره هلمان جزیره دادن بیت اله بیت المقدس ... شهر مغرب، باغ غولان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰۴

آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار روایت کرده اند که در شهر مشرق پادشاهی بود که او را خاورشاه میگفتند؛ **انجام:** این داستان بیادگار از ایشان ماند.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۵سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹۲]

● **داستان مهر و وفا** / شعر / فارسی

dāstān-e mehr va vafā

فایض اردبیلی، حیدر بن مسیح، - ۱۰۸۱ قمری

fāyez-e ardabīlī, heydar ebn-e masīh (- 1671)

تاریخ تألیف: ۱۰۴۳ق

داستانی است منظوم و عشقی که در آن بعد از حمد خدا و نعت رسول سراینده وارد مطلب شده و داستان را به شعر کشیده است.

آغاز: شکر که دیباچه مهر و وفا ×× گشت مشرف به سپاس خدا

انجام: مونس من باد محبت تمام××کار دلم باد وفا و السلام

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸ص، ۲۳ سطر(۷×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۵۴]

← داستان میرزا جامی و میرزا همدم ⟵ داستان جامی و میرزا همدم

← داستان ناصر خسرو ⟵ حکایت ناصر خسرو

● **داستان ناصر خسرو = حکایت ناصر خسرو** / داستان / فارسی

dāstān-e nāser xosro = hekāyat-e nāser xosro

ناشناخته، داستانی است از ناصرخسرو قبادیانی (- ۴۸۱ق) با دید اسماعیلی که در آن آمده:که گفته بود مرا یقین بود، که امام به حق مستنصر بالله است. اما خواستم از داعیان ایشان بشنوم، از بلخ به مصر رفتم، شش ماه آنجا بودم و مستنصر را نتوانستم دید. گفتند هفته‌ای یکبار از قلعه بیرون آید. اما به علت بسیاری کسان

نتوان او را دیدن، جز هر سال رو نوروز ...

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸/۹-عکسی

آغاز: حکایت سید ناصر خسرو (رح). حضرت سیدنا قدس الله سره، با رفیقان فرموده که ... به من حکایتی گفته با شما رفیقان باز گویم که فرمود سید ناصرخسرو گفت؛ **انجام:** و رضاجو برادران ارزانی دار آمین یا رب العالمین و السلام.

اصل نسخه: زنده یاد استاد مدرس رضوی؛ خط: نستعلیق پخته، کا: شاهمراد بن محمد حسین، بی‌تا؛ ۹ص (۱۷۲-۱۸۰) [عکسی ف: ۲ - ۱۱۶]

تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۲۸۳۵/۹-ف

همان نسخه بالا [فیلمها- ف: ۱-۷۳۵]

● داستان ناهوشتا و راچل = مصائب مسیحیان اولیه / داستان / فارسی

dāstān-e nāhūštā va rāčel = masā’eb-e masīhīyān-e avvalīye

تحریر اولیه ترجمه داستانی است که در عهد رومیان اتفاق افتاده و ظلم و مصائبی که مسیحیان اولیه از یهودی ها متحمل شده‌اند، در شش فصل، مترجم آن ناشناخته ماند؛ مقدمه داستان بدین گونه آغاز می‌شود: «شصت نفر مسیحی زن و بچه بی مصرف را که کسی نمی‌خرید می‌بایستی بیاورند در تماشاخانه و سی شیر و حیوات درنده دیگر که گرسنگی کشیده و از بوی خون هار گشته بودند. می‌بایستی در آنجا رها کنند و در میان این عده، راچل فرزند یگانه نبونی یکی از نجبا و تجار متمول تیر (صور) و کنیز عرب او ناهوشتا است که به وسیله پدرش خریده شده بود و اسمش را بخاطر رنگ صورتش ناهوشتا که به زبان عبری یعنی مس است گذاشته بودند». آنها از این مهلکه جان سالم به در می‌برند. ولی در طی داستان راچل می‌میرد و دختری به نام مریم از او باقی می‌ماند که پرستاریش را ناهوشتا به عهده می‌گیرد و در پایان مریم ملکه اسنیان می‌گردد».

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۵۴

آغاز: داستان: با وجود اینکه دو ساعت از نصف شب گذشته بود؛ **انجام:** قسمت اول: پیش از سفیده صبح ناگهان بادی در گرفت و کشتی را کج کرد.

قسمت اول داستان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاتب احتمالا مترجم (چون متن خط خوردگی و جرح و تعدیل انجام شده)، مذیل به لغاتی با معادل انگلیسی آن؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریورماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: آبی، ۴۳گ، اندازه: ۱۰/۴×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۴۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۹۵

آغاز: قسمت دوم: سکاندار فریاد برآورد و گفت باد شمال، باد هولناک شمال؛ **انجام:** اما او بعضی عقاید و عادت مداخله دائمی آنها را بدل گرفته بود.

قسمت دوم داستان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کا: مترجم؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: مشقی خط دار، ۲۲گ، اندازه: ۲۰/۷×۲۶/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۴۴]

● داستان نجم بن قهرمان = داستان قلعه عقیل / داستان / فارسی

dāstān-e najm-e bn-e qahramān = dāstān-e qal‘e-ye ‘aqīl

ناشناخته، داستان نقالی، حماسه دینی عامیانه است. آغاز می‌شود به اینکه چون پیامبر (ص) و شاهمردان از «استلخ» (استخر) برگشته، کنار بیشه «ارتیام» منزل گزیدند. هنگام نماز، سر از تن جوانی با شمشیر به گونه مرموزی جدا می‌گردد. «جابر» در پاسخ پیامبر می‌گوید کسی را ندیدم جز شمشیر شعله مانندی، که سر از تن جوان جدا ساخت. این جریان در نماز عصر و شام نیز تکرار می‌شود. «ابوالمحجن» (ابومحجن ثقفی، د ۳۰ق) داوطلب می‌شود با هزار سوار تا پگاه پاسداری کند، همان شب سربازان وی به همان سرنوشت دچار می‌شوند. عمر خطاب با دو هزار به طلا به بیرون می‌رود و ناکام بر می‌گردد. نوبت به شاهمردان و «دلدل» و «قنبر» می‌رسد. شاهمردان بر سجاده نشسته به آسمان برخاست و بیشه را نظاره کرد. سواری دید هفتاد گز قد بر یک «کرگدن» سوار و شمشیر در دست. آن کافر نعره زد و شاهمردان را پیش خواند و خود را «کعب جادو» معرفی کرد که با پسران «نجم بن جادوی قهرمان» و برادرش «رکامه جادو» که در «قلعه عقیل» است، و پدرم «پادشاه هفت اقلیم» همراه است. بت پرستان به او از پیامبر شکایت برده‌اند. حضرت «کعب جادو» را با یک طرفة العین به اردوی مسلمانان می‌برد. جنگ تن به تن در می‌گیرد «مالک اژدر» (مالک اشتر) و «عمرو معدی کرب» سر می‌رسند (چکیده ۱۰ صفحه آغاز داستان). نام چند تن دیگر داستان: سلمان فارسی، ابوذر غفاری، عمار یاسر، طلحه و زبیر، عمر (که گفت لو لا علی لهلک عمر).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۳

آغاز: قصه نجم بن قهرمان ... اما راویان اخبار و ناقلان، چنین روایت کرده اند از حسا بن (؟) که چون پیغمبر خدا حضرت محمد مصطفی (ص) و حضرت علی (ع) با اصحاب از استلخ؛ **انجام:** و پادشاهی آن قلعه را به ابوذر مسلمان دادند و از اینجا رو به مدینه نهادند ... الهی حاضران این مجلس از دور به نزدیک که گوش داشتند همه به مراد دل برسند. آمین یا رب العالمین.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۸گ (۳۳ر-۵۰ر) [ف: ۳-۱۳۴]

● داستان نشستن نوشیروان عادل / داستان / فارسی

dāstān-e nešastan-e nūšīrvān-e ʻādel

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۱۷
آغاز: چنین آورده اند که گفت بر زمین پارسی صفتی شنیدم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی، ۶گ (۱۲۸ر–۱۳۳پ)، ۱۸سطر [ف: ۳۷ – ۴۰۵]

● **داستان نعمان بن منذر و انوشیروان** / داستان / عربی

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۲۵/۱۳
آغاز: روی القطامی الکلبی قال قدم النعمان بن المنذر علی کسری انوشروان و عنده و قود الروم و الهند و الصین فذکروا من ملوکهم و بلادهم؛ **انجام:** قال قیل ایها الملک ما انا فیما اخفر من متی احق بالزام العار قتل
خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبایی طبیب یزدی، تا: با تاریخ ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشین قهوه‌ای، ۱گ (۶۱ر–۶۱پ)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۸]

● **داستان نفط فروش میلانی** / داستان / فارسی
dāstān-e naft-forūš-e mīlānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۱/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی نظر علی همدانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۹ص (۲۹–۳۷)، ۸ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۶۱۲]

● **داستان نقالی** / داستان / فارسی
dāstān-e naqqālī
داستان عامیانه است به شیوه نقالی در مورد جنگ‌های سید جلال الدین اشرف برادر کوچکتر امام رضا (ع) که هم اکنون در ۳۵ کیلومتری شرق شهرستان رشت در شهرستانی که قبلاً به نام کوچان خوانده می‌شد و اکنون به نام وی آستانه اشرفیه نامیده می‌شود مدفون است. گفته می‌شود این منطقه قبلاً زمین بی خیر و برکتی بوده است تا اینکه آقا سید جلال الدین اشرف از فرماندهان سادات علوی که پس از شهادت هشتمین امام همام به ایران و سپس به گیلان آمده بودند، به دست کفار به شهادت رسید. بر مزار آقا سید جلال الدین اشرف بقعه‌ای زیبا ساخته شده است و این شهرستان چهارمین شهر مذهبی ایران به شمار می‌آید. مطالب این کتاب از قول افرادی چون شیخ شیخ سلیمان مازندرانی و شیخ ابوسعید خوارزمی نقل شده و در لابه‌لای متن منثور گاهی ابیاتی نیز هموزن شاهنامه گنجانده شده است. عناوین این داستان عبارت است از: بر سر تخت نشستن سید جلال الدین اشرف در شهر قم؛ ابتدای جنگ حضرت با باباملحد در کنار رودخانه در ملک زنجان؛ آمدن شهزاده هاشم و شهزاده قاسم به مدد حضرت؛ نامه نوشتن باباملحد در نزد برادر کتل شاه و مدد خواستن؛ آمدن عبدالله ابن عمر همدانی با ملک شهمیران به امداد حضرت؛ جنگ دویم حضرت با کتل شاه در صحرای طارم و گرفتار شدن؛ رفتن حضرت در شهر رشت و جنگ کردن با پاسکیا و جعفر کجکار و کشته شدن آن ملعون؛ کشته شدن پاسکیا و جعفر کجکار ملعون؛ آمدن نعمان مردود در ملک گیلان و جنگ کردن و شکست نعمان؛ جنگ دویم حضرت با نعمام ملعون و شکست خوردن؛ و جنگ حضرت با نعمان در کنار سفید رود و شکست خوردن؛ به قزوین رفتن حضرت با لشکر گران و جنگ کردن با نعمان؛ گریختن نعمان از دست حضرت و پناه به منصور دوانیقی بردن؛ به زیارت امام رضا رفتن حضرت با جمیع لشکرش و در سر راه کافری را کشتن.
همان که به عنوان «جنگ نامه سید جلال الدین اشرف» معرفی شد و چاپ شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۶
آغاز: بسمله. بنام خداوند فکر [و] خرد ×× نیارد کسی کنه او پی برد؛ **انجام:** آن مرد گفت راست می‌گویی بدان ما هم شنیده ایم اما کسی بامیر طلحه ابن عامر بر نمی‌آید. حسنبیک چون این سخن بشنید ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یادداشت‌هایی با مداد توسط حسن فرحمند فرزند استاد محمد جان نوشته شده که تاریخ ۱۳۰۵ را دارد، یادداشت‌های مکتب خانه‌داری که تاریخ به مکتب آمدن شاگردانش را درج نموده؛ تملک: احتمالا حسن فرحمند فرزند استاد محمد جان؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۵۵ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱/۴۷ – ۸۱]

● **داستان نوبهار شاه** / داستان / فارسی
dāstān-e nobahār šāh
داستان میرزا جامی و میرزا همدم سمرقندی پسر سلطان حسین میرزای بای قرا. در قصه ملک نوبهار شاه پسر ملک نوروز شاه هرات و پسر برزیگر و احوالات ایشان.
[فهرستواره منزوی ۴۰۰/۱]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۷۹
آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار و مهندسان روزگار در جامع الحکایات چنین روایت کرده‌اند که شهر هرات پادشاهی بود که او را ملک نوروز می‌گفتند؛ **انجام:** ساعتی بی هوش افتاد و بعد به هوش آمد و از بالای قصر سرازیر شد در دم به ملازمان امر نمود

که بروید کشتی آن پسر ایرانی را برگردانید
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۴]

● **داستان نوش مهر و مهر زین** / داستان / فارسی
dāstān-e nūš mehr va mehr zayn
داستان عاشقانه منظومی است که بخش کوتاهی از آن در این نسخه موجود است. از مؤلف چیزی نمی‌دانیم جز ابیاتی که ابتدای کتاب درباره خود سروده است: خوشی مر مرا بوده تأدیب باب ×× همه حظ من بوده خط و کتاب / پدر مرا دارد از شعر باز ×× که جاهش فزون باد و عمرش دراز / ز شعرم کنون شاعری مقصد است ×× که نزدیک دانش پژوهان بد است / و گرنه به فهم سخن نظم و نثر ×× خود او هست امروز یکتای عصر / پس از وی منم مر ورا یادگار ×× که شعرم پیاده است سیصد هزار / ز ابیات تازی و از پارسی ×× بدانم بخوانمت از بر بسی / ز خط نیز چندان که باشد ضرور ×× فزون ترش باشد فسوس و غرور / اگر چند این هر دو فن را کنون ×× نباشد چو من هیچ کس رهنمون / ولی گر فزونی نجویم نکوست ×× که منع پدر هر دو را عذر جوست ... بدین رتبه با آن که سالم زبیست ×× فزون تر نرفته است و کم نیز نیست ... ز شیبانی آن نکته سنج کهن ×× کنونم به یاد آمد این خوش سخن / کسی کش خرد باشد آموزگار ×× نگردد غمی از بد روزگار. عناوینی که در نسخه مانده: در فراق یار و تغزل و سبب نظم کتاب؛ آغاز داستان نوش مهر و مهر زین . به پیشین زمان بود شاهی بزرگ ×× ورا زیر فرمان همه روم و ترک / به فر و به نیرو چو پور پشنگ ×× بسی گردنان کرده در پالهنگ؛ در شکایت از سپهر کج رفتار و مفارقت یار؛ زاری نمودن مهر نوش در فراق مهر زین؛ آغاز جنگ چینیان و ایرانیان؛ آغاز جنگ ایران و چین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۸/۵
آغاز: اگر مهر و گر قهر فرمان ازوست ×× به گیتی همه درد و درمان ازوست. در فراق یار و تغزل و سبب نظم کتاب: دگر ره مرا گردش روزگار ×× در افکند در بند عشق نگار / ز پر پیچ و خم زلف آن خوش صنم ×× کمندی بیفکند بر گردنم؛ **انجام:** سوی درگه شاه شد در زمان ×× چنین گفت کای شاه گیتی ستان / فرستی مرا گر سوی رزمگاه ×× به پیش شه آرم سر کینه خواه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۵۰۷]

● **داستان نویسی جمال زاده** / ادبیات / فارسی
dāstān-nevīsī-ye jamāl-zāde
بهاء آلب ترک، ق۱۴ قمری
bahā’ ālb tork (- 20c)
پایان نامه دکتری است در ۱۳۵۱.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۷-ف
نسخه اصل: از روی اصل؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۱]

● **داستان نیزیدا (ترجمه)** / داستان / فارسی
dāstān-e nīzīdā (t.)
خواجه نوریان، ابوتراب، ۱۲۳۷ - ۱۳۰۶ شمسی
xāje nūrīān, abū-torāb (1858 - 1927)
ترجمه روانی است از یک رمان خارجی به عنوان «نیزیدا».

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۲۳
آغاز: آنگاه خود را در مقابل صورت حضرت مریم که شبها محرم راز او بود به زانو انداخته و بنا کرد درد دل خود را به او گفتن؛ **انجام:** این است که او نیز اعم از اینکه خوشبخت شده یا بدبخت زن شاه شده باشد یا گدا به جوانی مرده باشد یا پیری بالاخره بر پدر و مادر و برادر خود اتصال یافت او رفت و ما هم می‌رویم
خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا: ربیع الاول ۱۳۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۱-۴۱۲]

● **داستان وزیر ابوالمظفر عون الدین یحیی بن هبیره شیبانی** / داستان / فارسی
dāstān-e vazīr ab-ol-mozaffar ‘awn-od-dīn yahyā ebn-e hobayre-ye šeybānī
داستان شیبانی (۴۹۹-۵۶۰) به روایت حافظ سعد الدین رضی بغدادی از خطیر الدین حمزة بن حرث بن معصفرة در بغداد در ۱۸ شعبان ۵۴۴ از ابوالقاسم عبدالباقی دمشقی در ۵۴۳ از کمال الدین محمد بن یحیی انباری در بغداد در شب ۱۰ رمضان همین سال.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷ص، ۱۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۷]

● **داستان وفات حضرت سلمان** / حدیث / عربی
dāstān-e vafāt-e hazrat-e salmān

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۲/۱۶
آغاز: باسناد الامام شیخ الانام ابوالحسن علی بن الحسین الهمدانی باسناده الی آخره عن الاصبغ بن نباته قال کنت مع سلمان الفارسی رضی؛ **انجام:** قد حضر صلوات الله علیه و صلی بالناس و هذا ما کان من الحدیث علی التمام.

خط: نستعلیق، کا: سید بشیر موسوی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ در سه صفحه آخر نسخه قطعه‌ای از مولانا بدرالدین شاشی در اسم احد، بندی در خصوص مواضع رجال الغیب، صورت یک استفتاء و پاسخ آن و بحثی فقهی؛ کاغذ: فرنگی صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰–۲۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۶۲]

● داستان وی تیخس / داستان / فارسی

dāstān-e vey tīxas

ترجمه داستان بلند و رمان دنباله‌داری است که به فارسی ترجمه شده و در چند جلد و هر کدام در چند فصل تنظیم شده است.

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۶۸

آغاز: چون شاه دوباره بجای خود قرار گرفت، آن عروس وداماد جدید هم مجاز به نشستن سر میز پادشاهی گردیدند، کنت (توریس هوسن) از پله‌های مرمر کناره ساحل؛ **انجام:** بادبانش را کشیده وحاضر حرکت کرده بودند رسانیده باشم، تمام کارها با کمال دقت فکر وجودش جور شده بود

از فصل ۱۸ تا آخر ۳۳ را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مشمای سیاه، ۸۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۵]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۱۲

آغاز: فصل هجدهم: صبح روز آن شب گذشته پیش از خواندن خروسها یک زن سر و رو پیچیده سواره از اردوی گوتمار؛ **انجام:** تابه آن دشتسان دره ماهور داری که امروزه ویلای «بورکه زه» درآن مکان برپاست وتابه «آکوا – آسه توزا» تعاقب نمود.

فصل ۱۸ از جلد چهارم و هفت فصل از جلد پنجم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مشمای سیاه، ۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۴]

● داستانها / داستان / فارسی و عربی

dāstān-hā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۱۵

کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ – ۱۳۷]

● داستان‌ها از دانشمندان شیعه = الحکایات و الفکاهیات / داستان / فارسی

dāstān-hā az dānešmandān-e šī‘e = al-hekāyāt va-l fokāhīyāt

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

مشتمل بر هفت «فصل».

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۳۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چون این حقیر در رساله که ترجمه و احوال خویش

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اهدایی: عباس بن محمد طواری یزدی؛ کاغذ: خطی جدید، جلد: مقوایی روکش کاغذ قرمز، ۵۸گ، ۱۷سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ – ۱۸۵۳]

● داستان هارون الرشید و ابوالقاسم بصری / داستان / فارسی

dāstān-e hārūn-or rašīd va ab-ol-qāsem-e basrī

داستان واگذاری هارون ولایت بصره را به ابوالقاسم بصری و رشک بردن حاکم بصره، فرمان یافتن ابوالقاسم و زندانی شدن وی در بصره و خوشگذرانی‌اش با دختر حاکم تا رسیدن به هارون و بازگویی داستان، در فهارس مختلف به نام‌های گوناگون آمده است.

[فهرستواره فارسی ۴۰۲/۱؛ مشترک پاکستان ۱۰۸۳/۶ و۱۱۰۶؛ نسخه‌های منزوی ۳۶۶۶/۵ و ۳۶۸۳ و ۳۷۱۱]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۵۲/۲

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان اثار چنین روایت می‌کنند که در شهر بغداد پادشاهی بود هارون الرشید نام و او را وزیر دانائی بود نامش فضل ربیع از قضا روزی هارون شاه را در؛ **انجام:** او را برتخت حکومت نشانیدند و از ایشان فرزند چند ماند و حکایت از ایشان یادگاری ماند تا خواننده و نویسنده حاضران مجلس خدای عزوجل به مراد برساند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۵]

● داستان هارون و بهلول / داستان / عربی

dāstān-e hārūn va bohlūl

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۰۷

کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ – ۱۳۷]

● داستان هارون و حکیم هندی و موسی بن جعفر / داستان / عربی

dāstān-e hārūn va hakīm-e hendī va mūsā ebn-e ja‘far

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۵۶]

● داستانها و تمثیلات تاریخی / ادبیات / فارسی

dāstān-hā va tamsīlāt-e tārīxī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۷۲/۲

آغاز: روزی ... در بیرون خر گاه نشسته فوجی از کلنگان در هوا طیران می‌نمودند الخ؛ **انجام:** زحسن یوسف مصری نبود نام و نشان ×× که داشت دست زلیخا جراحت ناسور

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، اهدایی: علی مدرس یزدی؛ کاغذ: حنایی زرد اصفهانی، جلد: مقوایی ابری، ۲۷گ (۱۵۷–۱۸۳)، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲ – ۵۷۷]

● **داستانها و حکایات** / داستان / فارسی

dāstān-hā va hekāyāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۲۰۰ر–۲۲۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۱]

● **داستانها و حکایات تاریخی** / داستان / فارسی

dāstān-hā va hekāyāt-e tārīxī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۲۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● **داستانهای انبیاء** / تاریخ پیامبران / فارسی

dāstān-hā-ye anbīyā'

داستان‌هایی است بر اساس موضوع قصص انبیاء در قرآن در بسیاری موارد با برداشتی آزاد و بسیط و تفصیلی ساختگی و تحریف حقایق و داستان سرایی و افزودن اضافاتی با رنگ و لعاب داستان‌های عامیانه؛ در بعضی حکایت‌ها به آیات قرآن استناد شده و روایاتی مجعول از پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) به نقل از ابن عباس آمده است. قصه‌های کتاب از این قرار است: داستان‌های ابراهیم؛ دقیانوس و عیسی؛ اصحاب کهف و ذوالقرنین؛ یوسف؛ اسکندر ذوالقرنین؛ صالح؛ موسی؛ خضر و طالوت و جالوت؛ ایوب؛ داستان سلیمان و سیمرغ یا حکایت قضا و قدر به نقل از ابن عباس به حکایت جبرئیل برای پیامبر (ص)، این داستان با عناوین و روایات گوناگونی نقل شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۰۵۶

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار لشکر شیرین گفتار چنین روایت کرده اند چون فرزندان سام بن نوح (ع) از عرب و عجم خالی؟ مانده بودند و بعضی را هلاک کردند؛ **انجام:** و چون جبرئیل در نزد محمد المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم این حکایت را از اول تا آخر بازگفت و بعد از آن حضرت با جمله اصحاب و اولاد باز گفت تمام شد حکایت قضا و قدر

کا: بدل ابن رجب، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۵سطر(۱۰/۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۳سم [رایانه]

● **داستانهای انبیا و اهل بیت** / تاریخ معصومین / فارسی

dāstān-hā-ye anbīyā va ahl-e beyt

حکایات به شیوه عامیانه از آن جمله این بیت رباعی از مصنف: الله و محمد وعلی گر دانی ×× هرگز نکشی بلای سرگردانی / درمان مطلب به غیر ایشان ای دل ×× هرجا که اسیر و مبتلا درمانی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۹/۱۳

بی‌کا،بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۴۷گ(۱۹۴ر–۲۴۰ر)[ف:۳۷- ۲۹۶]

● **داستان‌های پراکنده** / داستان / فارسی

dāstān-e hā-ye parākande

با نثری شیوا داستان‌هایی را با اسامی مستعار شاهزاده و شاهزاده اقبال، شهر آشوب، پریناز، شاه پرتقال، ففغورچین و غیره و همچنین مساله به طلسم افتادن بعضی از آنان را ترتیب داده و در خلال این داستان‌ها پند و نصیحت نیز بسیار می‌نماید.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۴۲

آغاز: وزرا هر یک در جای خود قرار و آرام گرفتند؛ **انجام:** این حکایت از ایشان یادگار ماند امید به جناب احدیت که شیعیان را به کام

کا: سلطانقلی، تا: ۱۲۵۴ق، جا: کاشان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۲۳]

● **داستانهای رستم** / داستان / فارسی

dāstān-hā-ye rostam

از داستانهای عامیانه است با قهرمان هایی به نام آذر یزدی، سلمان بربری.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوای، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ – ۴۱۹]

● **داستانهای شاهنامه = قصص شاهنامه** / داستان / فارسی

dāstān-hā-ye šāhnāme = qesas-e šāhnāme

طرطوسی، ابوطاهر بن حسن، ق۶ قمری

tartūsī, abū-tāher ben hasan (- 12c)

وابسته به: شاهنامه فردوسی، ابوالقاسم (۳۲۹–۴۱۶)

به نثر و مصور، برگرفته از «شاهنامه» فردوسی. در استوری از

تاریخ اسکندری طاهر بن حسن بن علی بن موسی طوسی یاد شده است.
آغاز: حمد له عاقبة، صلات. از راویان اخبار و ناقلان آثار و خوانندگان قصص ... ابوطاهر ... چنین روایت می کند ...
[فهرستواره منزوی ۴۲۹/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۳-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 4014؛ بی کا، بی تا[فیلمها ف:۱-۱۵۵]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۶-ف و ۲۵۷۳-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 4615؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مهر: «سلطان عالم»؛ ۱۲۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۳]

● **داستانهای شاهنامه = تاریخ رستم** / داستان / فارسی
dāstān-hā-ye šāhnāme = tārīx-e rostam
حاوی داستان‌های رستم، افراسیاب، لهراسب، اسفندیار، همای و دیگران به نظم نثر.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۲۸
آغاز: بسمله، اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده است؛ **انجام:** که دو جوان بر سر همین چشمه بودند از اسب فرود نیامدند تاخته بدر رفتند.
خط:نستعلیق خوش،بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۷سم [ف: ۵ - ۷۵۳]

● **داستانهای شاهنامه** / داستان، ادبیات / فارسی
dāstān-hā-ye šāhnāme
اوراق بی سروته و آشفته از یک کتاب است که گویا از آن نقالی شاهنامه خوان بوده است که حکایات شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی طوسی (- ۴۱۰ق) را به نثر در این دفتر نگاشته است.

ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۸
آغاز: از هجیر (نام پسر گودرز که به دست سهرات گرفتار شد) پرسید، یک یک را نشان سهراب می‌داد. از هجیر سوال کرد خیمه ی رستم را نگفت؛ **انجام:** از عین الطاف از سر تقیصرات ما در گذشتی و ما را به عنایت شاهانه سرافراز گردانیدی، حال این همه شاهان و سرداران و پهلوانان که برخاسته اند گناه غلام.
خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ این نسخه توسط آقای حسن افشار، از مرکز تربیت معلم ساری به این کتاب خانه اهدا شده است که آن را از داخل تپه‌های قبرستان فولاد محله ساری بیرون آورده؛ ۱۶۸گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۱۰]

● **داستانهای شنیدنی** / داستان / فارسی
dāstān-hā-ye šenīdanī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۹/۲-ف
نسخه اصل: نسخه آقای ثقفی اعزاز؛ بی کا، تا: ۱۳۱۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۴]

● **داستانهای شیرین** / داستان / فارسی
dāstān-hā-ye šīrīn

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۱۸
آغاز: احمد بی مادر از رنج بی مادری گله داشت پدرش هم وفات کرد، احساساتش [] صاحب برد تا آن که روزی شیرین را دید وپشت درمنزل عمه اش با اوآشنا شد؛ **انجام:** پس قلعه خوب جایی است، شما اگر آنجا نرفته اید پس کجا را دیده اید ؟ بروید واین بهشت زمینی را تماشا کنید..
مجموعه چند داستان است؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: شعبان ۱۳۵۸ ق؛ با مداد نوشته شده است و بر روی جلد شیرین تاریخ مهر ۱۳۱۸ نوشته شده، اکثر صفحات خط خوردگی دارد و به قلم خود مؤلف می‌باشد؛ جلد: مقوا، ۷۵گ، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۵]

● **داستانهای عشقی** / داستان / عربی
dāstān-hā-ye ʻešqī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۶۶/۲
خط: نسخ، کا: مهدی بن علی نقی تبریزی، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۲۱ر-۴۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۲۵ - ۳۵۲]

● **داستانهای کوتاه** / داستان / فارسی
dāstān-hā-ye kūtāh
ناشناخته، داستان‌های کوتاهی است برای سرگرمی، بی دیباچه، با سربندهای «نادره، مضحکه، مطایبه، حکایت». داستان‌ها بیشتر از زبان «حجا» (و گاهی هجا) نقل می‌شود.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۰۴
آغاز: مضحکه. وقتی از او (حجا) پرسیدند که هرگز احمق تر از خود دیده ای گفت: بلی. وقتی جهت اطاق خود، خواستم دری ترتیب دهم، مرد نجار آوردم، که اندازه در اطاق را بگیرد؛ **انجام:** مرد ابله پنجاه دینار کف دلاک ...
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲۳گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲

- ۱۰۰]

● **داستانهای کوتاه** / داستان / فارسی

dāstān-hā-ye kūtāh

داستان‌های کوتاه و مطایبت‌های اخلاقی، بخش‌بندی نشده.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۹

آغاز: در مطایبه حضرت رسالت پناه (ص) با وصی خود (ع). از بعضی قضلا استماع افتاد

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ حدود ۱۰۶۹ق؛ در «جنگ مرتضی قلیخان شاملو»؛ ۴۱ص (۳۲-۷۲) [ف: ۳ - ۱۳۴]

● **داستان‌های مذهبی** / داستان / فارسی

dāstān-hā-ye mazhabī

غیر همانند:

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۷/۱

آغاز: گفت شاهدی داری گفت دارم قارون اشاره بدان زن کرد؛ **انجام:** و گورش تنگ و تاریک گردانید و همیشه در عذاب بوده باشند تا روز قیامت و الله اعلم بالصواب.

داستان‌های پیامبران (ع) است که با عنوان «حکایت آورده‌اند» شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: شجاع بن علی ساکن لزور (؟) از محال فیروزکوه، تا: قرن ۱۲، حسب فرموده ملک یعقوب علی آبادی؛ مهر: «عبده میرزا نور» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز «عمل عبدالقادر صحاف»، ۹۰گ، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۶۴]

۲. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده‌اند که در خلافت عثمان شخصی در مسجد رسول خدا در آمد؛ **انجام:** چون پیغمبر این سخن بگفت عبدالله ابن سلام جواب سؤال بشنید گفت صدقت

کتاب شامل حکایات و روایات گوناگون در مورد پیامبر اکرم، عثمان، داستان گرفتن قلعه سلاسل و خیبر دعوت یهودیان خیبر به اسلام از جانب رسول اکرم و نامه فرستادن پیامبر به عبدالله بن سلام مهتر ایشان؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: نیرالدین رشتی دار خلف کربلا محمد صادق صواف خمیرانی، تا: یک‌شنبه ۱۷ شعبان ... ۱۲۶ و پنج‌شنبه بیست و ... ذیقعده ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جاافتادگی است؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: مقوایی، ۲۱۱ص، ۱۲سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۲۴]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۲۲

شامل: ۲. داستان حضرت جرجیس پیغمبر علیه السلام (۱۵-۱۴)، ۳. داستان حضرت خضر علیه السلام (۱۶-۱۵)، ۴. رحلت نمودن حضرت موسی علیه السلام (۱۷-۱۶)، ۵. داستان عروسی رفتن حضرت فاطمه زهرا (ع) (۲۳-۱۸) آغاز: «بسمله و به نستعین باز بطرف چمن در اثر نو بهار ×× آنچه بدل غنچه داشت کرد همه آشکار»، ۶. جنگ اشعار (۱۵۷-۲۵)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸، ۱۲۶۶ و ۱۲۶۹ق؛ دفتر دوم مشتمل است بر پنج تصویر رنگین، عمل میرزا جان وطواط؛ اهدایی: احمد شیشه بری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۰گ، ۱۳ سطر (۸-۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۴۰]

۴. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: مشقت خود را بوطن رسانیدند پس چنین است سلوک اهل دنیا؛ **انجام:** خدایتعالی فرمود که احمد بدرستی که عیب اهل دنیا نسخه به علت افتادگی در ابتدا و انتها فاقد عنوان و نام مؤلف می‌باشد و مطالب کتاب شامل داستانهای اخلاقی و مذهبی و فقهی مبتنی بر سخنان ائمه اطهار است؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «الهی ربی بحق نبی» ۱۳۰؛ کاغذ: اصفهانی مایل به حنایی، جلد: مقوایی، روکش کاغذ الوان، ۱۳۰گ، ۱۶سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۱۴/۵سم [ف: - ۴۸]

● **داستانهایی از بهرام نامه** / داستان / فارسی

dāstān-hā-yī az bahrām-nāme

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۶/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰]

● **داستانهایی از بهلول و شرح کوتاهی درباره او** / داستان / فارسی

dāstān-hā-yī az bohlūl va š.-e kūtāhī darbāre-ye ū

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۶

آغاز: الشیخ الکامل الواصل بهلول بن عمرو العاقل و او ابو وهب بن عمرو است که از عقلای مجانین بوده؛ **انجام:** و زوجه را خانه خراب و باقی را نصیب غصه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۵ص (۵۰-۵۴)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۴]

● **داستانهایی از تفسیر کبیر** / داستان -

dāstān-hā-yī az tafsīr-e kabīr

داستان‌های ستمدیده‌ای که نزد سلطان مسعود آمده بود و دو کنیزک هارون یکی مسروره و دیگری حبشی و سیاهی که هر گاه به گرمابه می‌رفت می‌گفت چیزی از او دزدیده‌اند و مهذب بن ابی صفره و اصمعی و بازار بغداد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۸/۵

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۱–۲۲)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۶۴۷]

● **داستان هزار گیسو و آزاد بخت** / داستان / فارسی
dāstān-e hezār-gīsū va āzād-baxt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۷۳
آغاز: حکایت هزار گیسو آزاد بخت، اما راویان اخبار و نقلان آثار کاملان شیرین گفتار؛ **انجام:** یک ولایتی بشاهزاده داد و در آن سرزمین بودند باقی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق [رایانه]

● **داستان هیلار پادشاه** / داستان / فارسی
dāstān-e hīlār-e pādešāh

داستان هیلار پادشاه و دو پسرش سهیل یمنی و ماه ختنی و مادرشاه ایران بخت با عبارت «من الانوار» از انوار سهیلی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۵/۱۹–ف
نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: رحلی [فیلمها ف: ۲ – ۱۶۲]

● **داستانی از ابراهیم خواص** / داستان / فارسی
dāstānī az ebrāhīm-e xavvas

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۰۸
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۱۹۱پ) [ف: ۷ – ۱۹۲]

● **داستانی از ابوحنیفه و حجامی که سر او را می‌تراشید** / داستان / عربی
dāstānī az abū-hanīfe va hajjāmī ke sar-e ū rā mī-tarāšīd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۸۱
خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۳۱۹)[ف: ۵ – ۱۱۰]

● **داستانی از ارسطو** / داستان / فارسی
dāstānī az arastū

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۱۲
خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، تا: ۱۲۹۸ق [ف: ۶ – ۴۲]

● **داستانی از جمیله دختر عبدالله** / داستان / عربی
dāstānī az jamīle doxtar-e ʻabd-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۱۶
که همسر ثابت بن قیس بن شماس بود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۶ – ۳۸]

● **داستانی از خواجه ابوعلی فایقی** / عرفان و تصوف، داستان / فارسی
dāstānī az xāje abū-ʻalī fāyeqī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۵۶
وقتی با درویشی مصاحب شد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۱۸۷]

← داستانی از دریانوردی ایران ≻ دریانوردی ایران

● **داستانی از سلطان محمود** / داستان
dāstānī az soltān mahmūd

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۵
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول و مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور، سرخ، ۱ص (۵۱)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ – ۳۷۸]

● **داستانی از طفیل** / داستان / عربی
dāstānī az tofayl

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۷۳/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۱۵۶پ–۱۵۸پ) [مختصر ف: – ۳۴۲]

● **داستانی از عیسای نبی** / تاریخ پیامبران / فارسی
dāstānī az ʻīsā-ye nabī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۴۵
خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ – ۱۳۴]

● **داستانی از فرزندنامه محمد غزالی** / اخلاق / فارسی
dāstānī az farzand-nāme-ye mohammad-e qazzālī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۳۴–ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۲گ (۲۸۷–۲۸۸)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۳]

● **داستانی از موسی** / داستان / فارسی
dāstānī az mūsā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۶۷
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ بدون نام سراینده، یکی از آنها برای یادگاری از آن عبداللطیف مدری نور در ۲۳ رجب ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: الوان، ۱ص (۱۲۹پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲/۲۹ - ۷۳۶]

● **داستانی از هارون الرشید** / داستان / عربی
dāstānī az hārūn-or rašīd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۵۲
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۱۳۵]

● **داستانی به نقل از نگارستان جوینی** / داستان / فارسی
dāstānī be naql az negārestān-e joveynī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۴۰
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر اراسنجی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۵) [مختصر ف: - ۳۴۲]

● **داستانی راجع به ورود شیخ مفید در مجلس قاضی القضاة** / داستان / عربی
dāstānī rāje‘ be vorūd-e šeyx-e mofīd dar majles-e qāzī-yol-qozāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۰۸/۲۵
خط:شکسته نستعلیق، کا: علی اشرف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۱۵]

● **داستانی که سخنان تازی در آن نیست** / داستان / فارسی
dāstānī ke soxanān-e tāzī dar ān nīst

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۵۲ق
از فرهاد

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۱۳
آغاز: بسمله ستایش مر خدائی را سزا که از آب و خاک جان پاک آفریده ... چون در کشور کرمان از آشوب ناکسان ویران گردید مردان را نه آسایش و زنان را نه آرامش بود
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ از برگ ۱۳ تا ۳۵ اشعار و قصاید در مدح حضرت امیر (ع) و وصف معشوق و دلدار و تا برگ ۳۸ سه حکایت که اولی حرف الف و دومی حرف با و سومی حرف تا اصلاً در آن یافت نمی‌شود و تا برگ ۴۲ غزل و قصیده‌های متفرقه؛ مهر: «محمد صادق بن محمد مومن الرضوی»؛ اهدایی: محمد یک کلامی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۴۲گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۲۰۴]

← داستان یوسف ⟵ احسن القصص

● **داستان یوسف** / داستان، تاریخ پیامبران / فارسی
dāstān-e yūsof

غیر همانند:
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۶۰
آغاز: کردند. یهوذا و روئیل گفتند ما او به عهده و وفا آرند ... بستانیدیم و سوگند خوردیم که او را به تو باز رسانیم و چند بار او را غمگین کرده ایم اول به یوسف دوم به شمعون؛ **انجام:** بر راه نشانده بود تا ایشان چون بیایید خبر آرند چون نزدیک آمدند یوسف از.
بدون بخش‌بندی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ به چندین خط؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه‌ای، ۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۹/۲سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۹۴]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۸۷/۲
آغاز: بسمله، حمد له، بدانکه این کتابیست در بیان احوالات یوسف پیغمبر (ع) که از اول تا آخر چگونه بوده است؛ **انجام:** یعقوب گفت ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵۴گ (۱۰-۶۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۳۵۵]

← داغستان ⟵ گلستان ارم

● **دافع البلیات** / طب / فارسی
dāfe‘-ol balīyyāt

حکیم بهاءالدین، ق۱۲ قمری
hakīm bahā-od-dīn (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۷۸ق
۲۷۳ نسخه طبی در آن گذارده است.
[دنا ۱۰۸۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۶/۵]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹ص (۱-۳۹)، ۱۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۸۰]

● **دافع البلیة فی ترجمة سورة الحمد و البقرة** / تفسیر / عربی

dāfi‘-ul balīyya fī t.-i sūrat-il ḥamd wa-l baqara

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ۱۲۱۵- قرن ۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafī‘ (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ جلد سوم در ۱۲۹۰ق؛ محل تألیف: قزوین

تفسیر بسیار مفصل مزجی است مستند بر احادیث و روایات ائمه طاهرین علیهم السلام، با اشاره به مباحث ادبی و لغوی و عرفانی و نقل گفته‌های شیخ طبرسی از «مجمع البیان». این تفسیر در ۲۴ جلد نگاشته شده و جلد نخست که تا پایان آیه ۲۳ سوره بقره را دارد. وی در آغاز این تفسیر، تألیفات خود را تا ۷۰۷ و در پایان آن تا ۷۰۹ جلد رسانده و پیش‌بینی نموده به هزار جلد بالغ گردد. بسیاری از تألیفات این مؤلف که بیشتر آن به خط اوست در کتابخانه مرعشی موجود می‌باشد، شرح حال وی نیز در کتاب تذکرة القبور آمده است. او جلد سوم این تفسیر را در سال ۱۲۹۰ق نوشته است و بنا به گفته مؤلف در پایان همین جلد، ۲۱ جلد از این تفسیر تدوین شده است و پاکنویس خواهد شد.

[الذریعة ۹۰/۲۵ و ۱۰۷/۸؛ تذکرة القبور ۳۴۱؛ معجم التراث الکلامی ۲۱۶/۲؛ دنا ۱۰۸۷/۴؛ مجله بینات، س۷، ش ۲۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد، فیقول العبد الآثم العاصی ... انی بعد ما فرغت بعون الله و حسن توفیقه من تألیف سبعمائة و سبع مجلد و کتب و رسائل فی فنون العلوم الشرعیة حکمیة و کلامیة؛ **انجام:** کسایر الکتب منی مقاربة لالف مجلدة فصارت تسعة و سبعمائة مجلدة ملفقة مدففة و انا العبد الاحقر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۸ق، جا: قزوین؛ ترقیمه: «و قد وقع ذلک یعنی تقسیطی هذا و انقسامی لها فی یوم الخمیس الخامس عشر من شهر جمیدی الثانیة سنة ۱۲۷۸ المقارب لسنین عمری ثلث و ستون من مراحل حیاتی العاریة اسبوع وفات ولدی الذکور محمد رفیع المنحصر ذکران اولادی فی عمری به ولله الشکر و المنة فی بلدة القزوین المسکن منی بالهجرة من بلدة اصفهان الیها کسکونی فی الدنیا الفانیة و عطفته علی سایر مجلدات کتب تألیفاتی الموقوفة منی کسایر الکتب منی مقاربة لالف مجلدة فصارت تسعة و سبعمائة مجلدة ملفقة مدففة و انا العبد الاحقر ... ابن المرحوم الحاج شیخ محمد رفیع الرشتی رحمه الله محمد محسن الاصفهانی عفی الله عنهما بمننه السبحانی ...»؛ این نسخه مبیضه است،مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۴۳گ، ۱۳سطر(۹×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۴ - ۷۶۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۷۳

آغاز: الحمدلله حمداً دائماً سرمداً للمواقف علی الاسرار و الاعلان و من کرمه و فضله انزاله بجامع کلمة القرآن

جلد سوم و از آیه «و لقد علمتم الذین اعتدوا منکم فی السبب» تا آیه «و لتجدنهم أحرص الناس علی حیاة» [سورة البقرة: ۶۵-۹۶] دارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۹۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۹ - ۵۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۷

جلد ۱، تا آیه ۲۳ سوره بقره؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۰۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۸

جلد۲،از آیه ۲۳ تا آیه ۶۵ سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد:تیماج نیلی،۳۲۳گ،۱۳سطر،اندازه:۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۰۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۹

جلد ۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۰۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۳

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نستعلیق اصل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کبود، ۲۸۷گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۱۹]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۸

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد ... انی بعد ما فرغت بعون الله و حسن توفیقه من تألیف سبعمائة مجلد کتب و رسائل فی فنون العلوم الشرعیه، حکمیه، کلامیه ... بکتاب الله واردت ان افسر ما یقدرنی من اوله الی ما قدر لی؛ **انجام:** و من جعل الدنیا معبوده و محبوبه فهو الوقوف و الخلود فی البعد عن الرحمة الکبری و الحرمان من النعمة العظمی.

مؤلف پس از چند مقدمه با عناوین «هدایه» در بحث جواز و عدم جواز تغنی به قرآن و اعجاز قرآن، بیان بیت المعمور و ... شروع می‌کند به تفسیر قرآن از سوره حمد و تا آیه «ولن یتمنوه ابدا بما قدمت ایدیهم والله علیم بالظالمین» آیه هفتم سوره جمعه ادامه یافته است. به گفته عبدالحسین شهیدی مؤلف در ۱۲۷۸ق این تفسیر را شروع کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۱۵]

● **دافع الغرور = سفرنامه** / سفرنامه / فارسی

dāfe‘-ol qorūr = safar-nāme

ادیب مراغه‌ای، عبدالعلی بن علیخان، ۱۲۴۳؟ - ۱۳۰۲ قمری

adīb-e marāqe-ī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e ‘alī-xān (1828 - 1885)

درباره مأموریت آذربایجان در ۴-۱۲۷۳.

چاپ: به کوشش ایرج افشار

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱۰ و ۳۲۹۳-ف
آغاز: مفرده هر دفتر و طورما به نام نامی آفریدگاریست؛ **انجام:** حوبه ظل همیشه همراه بود.
خط: نستعلیق، کا: اسدالله ساوجی، تا: ذیحجه ۱۲۷۳ق؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۰گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۸۰] و [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۶]

← دافع الملحدین ← قالع الملحدین

● **دافعة الشقاق فی بحث الاشتقاق** / نحو / عربی
dāfiʻat-uš šiqāq fī baḥṯ-il ištiqāq
شوشتری، نورالله بن شرف الدین، ۹۵۶ - ۱۰۱۹ قمری
šūštarī, nūr-ol-lāh ebn-e šaraf-od-dīn (1550 - 1611)
محل تألیف: کشمیر
رساله‌ای است در باب اشتقاق کلمات.
آغاز: بسمله - الحمدلله لمبدء تفرد بالبقاء و الدوام و للجامد و المشتق بذاته القیام ...
انجام: فی ظاهر بلدة کشمیر صانها الله تعالی عن الفتور و التشویر و انا العبد المعیوب الذی یرده المشتری، نورالله بن شریف الحسینی الشوشتری احسن الله عاقبتها و الحمدلله رب العالمین.

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ روشن، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جا: کشمیر؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۱۵ص، ۲۱ سطر ۱۰×۳۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۱۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۲۸۸-۲۹۷ر)، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: - ۱۲۶]

● **دافعة العطب فی حکم آنیة الفضة و الذهب** / فقه / عربی
dāfiʻat-ul ʻaṭab fī ḥukm-i ānīyat-il fiḍḍa wa-ḏ ḏahab
موسوی زنجانی، محمد بن ابی القاسم، ۱۲۵۷؟ - ۱۳۲۹ قمری
mūsavī zanjānī, mohammad ebn-e abe-l-qāsem (1841 - 1911)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۵۹/۱
بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ قطع: رقعی [ف: - ۳۱۷]

● **الدالة** / فقه / عربی
ad-dālla
خوانساری، عبدالحسین بن محمد مهدی، ق۱۱ قمری
xānsārī, ʻabd-ol-hoseyn ebn-e mohammad mahdī (- 17c)
رساله متین و مبسوطی است در موضوع عدالت از دیدگاه اصول وفقه و بحث در انواع گناهان که مسقط عدالت هستند. نام رساله و مؤلف آن، در منابع موجود یافت نگردید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۳۵/۱
آغاز: الحمدلله علی نعمائه وآلائه المتظاثرة و الصلوة علی خیر من اصطفی من عباده؛ **انجام:** فإن الإنسان یساوق السهو و النسیان و الله الموفق والمعین المتعضل علی عباده فی کل حال و أوان
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن عبدالله، تا: ۱۲۹۷ق؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶گ (۱-۲۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۳]

● **دامپزشکی** / طب / عربی
dām-pezeškī

کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۰ص [نشریه: ۷ - ۷۵۴]

● **دامغ الاوهام فی شرح ریاضة الافهام فی لطیف الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی
dāmiġ-ul awhām fī š.-i rīyāḍat-il afhām fī laṭīf-il kalām
یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ - ۸۴۰ قمری
yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)
وابسته به: ریاضة الأفهام فی لطیف الکلام؛ یمنی، احمد بن یحیی (۷۷۵-۸۴۰)
تاریخ تألیف: جمعه ۸ رجب ۸۲۸ق
شرح و بسطی بر کتاب «ریاضة الأفهام فی لطف الکلام» مؤلف است که متعرض عقاید سایر متکلمان ملل و نحل گردیده است. «ریاضة الأفهام» بخشی از مجموعه کتاب بزرگ البحر الزخار مؤلف است که در علوم مختلف و متداول عصر خود نگاشته است.
آغاز: کتاب ریاضة الأفهام فی لطیف الکلام و ینبغی أن نتکلم فی فصلین، أحدهما فی تحقیق هذه التسمیة لهذا العلم و مجازیتها ...
[مؤلفات الزیدیه ۴۴۷/۱- ۴۴۸؛ فهرست کتب عربی واتیکان ۱۰۹/۱- ۱۱۰؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۱۳۴-۱۳۹؛ ایضاح المکنون ۴۴۲/۱؛ الذریعة ۴۰/۳ و ۴۳/۸و ۳۴۰/۱۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیقال هذا عقد باطل اذا لم یقع علی الوجه المشروع تشبیهاً به أیضاً أی بالمعدوم لکونه لم یوجب حقاً ثابتاً فصارکأنه لم یقع رأساً و بهذه الجملة تم شرح ریاضة الأفهام فی لطیف الکلام.
خط: نسخ کهن، کا: عبدالله فرزند حمزه فرزند علی، محمد نمری، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الاول ۸۸۷؛ مصحح، مقابله شده در ۸۸۷ق، محشی، در آغاز ۲ سماع و قرائت با عبارت: «ابتداء الشروع فی قراءة هذا السفر ... علی والدنا السید العلامة المجتهد محمد بن عزالدین ... حفظه الله تعالی یوم السبت سادس شهر رمضان المعظم من شهور سنة أربع و أربعین و ألف سنة المحروس صنعاء بالجامع المبارک النبوی صلوات الله علی مشرفه ... صلاح بن أحمد بن المهدی محمد بن علی بن عزالدین ... حامداً لله و مصلیاً علی رسوله و مسلماً ... علی تمامه» و «کان ابتداء الشروع فیه سماعاً الفقیر الی الله، الحسن بن محمد بن علی فی یوم الأحد ... ۷ شهر ذی القعدة الحرام من شهور سنة ۱۰۴۳ علی القاضی العلامة ... الدین أحمد ...» و نیز یک سماع در انجام با عبارت: «من الله تعالی لفراغ سماع هذا السفر یوم الأربعاء ۹ شهر شوال أحد شهور سنة ۱۰۴۴ علی شیخنا و والدنا العلامة محمد بن عزالدین فی مقدار سبعین مجلساً بمسجد الجامع من صنعاء المحروسة ... صلاح بن أحمد بن لطف الله» آمده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج حنایی، ۳۱۹گ، ۲۶ سطر (۱۵/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۳۰- ۱۹۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۱۳
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۹۸۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۴ ذیحجه ۱۰۶۴ق، به رسم شرف الدین حسین بن یحیی؛ در آغاز و انجام نسخه مطالب و رساله‌های مختصر دیگری نیز موجود است که اهم آنها عبارتند از: الف – اجوبة مسائل السید جمال الدین هادی بن الحسین المرتضی (۶-۷)، این مسائل را در ماه ذیقعده ۱۱۰۶ به حجاز فرستاده و علی بن صالح بن جابر بن هادی حسن وائلی به آنها پاسخ گفته است، ب – مسائل اجاب عنها عماد الدین یحیی بن ابراهیم جحاف (۵۷۵-۵۸۶)، ج – حل معضلة فقهیة (۵۸۷-۵۹۵)، د – القصیدة المفیدة (۵۹۵-۵۹۷)، در صفحه ۳۳ تقریظی منظوم درباره کتاب دامغ الاوهام مکتوب است؛ ۵۹۹ص [عکسی ف: ۴ - ۱۳۴]

● **دامغ الباطل و حتف المناضل** / کلام و اعتقادات / عربی
dāmiġ-ul bāṭil wa ḥatf-ul munāḍil

عبشمی قرشی، علی بن محمد، - ۶۱۲ قمری
'abšamī-ye qorašī, 'alī-ye-bn-e mohammad (- 1216)

وابسته به: فضائح الباطنیة = المستظهری؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵)

در اثبات عقائد باطنیه (اسماعیلیه) و رد شبهات ابوحامد غزالی در کتابش «المستظهری» (فضائح الباطنیة) که در آن عقائد اسماعیلیه را رد کرده و کتاب را به مستظهر عباسی تقدیم می‌نماید. مؤلف در سرآغاز خود می‌گوید: ابوحامد حق و باطل را با یکدیگر آمیخته و نسبت‌های دروغ و ناروا به باطنیه داده، ما گفته او را در هر فصل نقل می‌کنیم و پاسخ می‌گوئیم و با دلیل و برهان حق را از باطل جدا می‌سازیم. دارای دوازده «باب» و هر باب مشتمل بر چند «فصل» است: باب ۱. شرح حال الغزالی و بیان الحاده؛ ۲. رد مقاله فی خطبة کتابه؛ ۳. رد الباب الاول من الکتاب؛ ۴. الرد علی الباب الثانی منه؛ ۵. الرد علی الباب الثالث منه؛ ۶. الرد علی الباب الرابع منه؛ ۷. الرد علی الباب الخامس منه؛ ۸. الرد علی الباب السادس منه؛ ۹. الرد علی الباب السابع منه؛ ۱۰. الرد علی الباب الثامن منه؛ ۱۱. الرد علی الباب التاسع منه؛ ۱۲. الرد علی الباب العاشر و فصول جامعة للرد علی أمثال هذا المارق من المعترضین علی أهل الحق.
آغاز: الحمدلله مظهر دین الحق علی الدین کله و لو کره المشرکون و مؤیده ببراهین الصدق ...
[فهرست مجدوع ص ۹۳ و ۲۹۳؛ ایوانف ش ۲۳۴؛ فهرست مجموعه فیضی ش ۹۷ و ۹۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۱۵
آغاز: برابر
جلد اول کتاب و مشتمل بر هشت باب از آن؛ خط: نسخ، کا: نوغلام شمس بن محمد بن فیر بن ملک شاه، تا: یک‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۵۶ق، جا: سور محله بیغم پوراه (هند)، به عصر سیدنا محمد بدرالدین؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۳۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵-ف
نسخه اصل: نسخه هندی؛ خط: نسخ، کا: غالب علی حسین محسن جبلی، تا: یک‌شنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۳۵۱ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۴]

● **دامغة الدامغة** / شعر / عربی
dāmiġat-ud dāmiġa

اسلمی، علی بن سلیمان
aslamī, 'alī ebn-e soleymān

قصیده‌ای است نونیه در ۱۳۸ بیت که در حقیقت ردی است بر «قصیده نزاریه» که در آن فخر فروشی است بین عدنانیه و نزاریه.
[مؤلفات الزیدیة ۲۱/۲]

شرح و حواشی:
۱- الشیعة الدامغة لدامغة الدامغة؛ وزیر، هادی بن ابراهیم (۷۵۸-۸۲۲)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۲۱/۲
آغاز: فخارنا بسیوف الهند یکفینا ×× عن فخرکم آل عدنان و یغنینا

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۱۳۱؛ کا: عبدالمغیث بن عزالدین بن هادی مسوری حمیری ملقب به توهمی، تا: با تاریخ ۱۰۲۲ق؛ ۸گ (۱۳۵-۱۴۲) [عکسی ف: ۲ - ۳۸۴]

● **دامغة المبتدعين و ناصرة المهتدين** / کلام و اعتقادات / عربی

dāmiġat-ul mubtadi'īn wa nāṣirat-ul muhtadīn

صغناقی، حسین بن علی، - ۷۱۱ قمری

saqnāqī, hoseyn ebn-e 'alī (- 1312)

در آن از قشری و سهروردی یاد شده. در پایان نسخه به کتاب نام داده شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۴/۶

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله ... و بعد فانی لما رایت طائفة من المتسمین بالعلماء؛ **انجام:** وهب لنا من لدنک رحمة، أنک انت الوهاب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۲۵گ (۲۴۲پ-۲۶۶ر)، ۱۹و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۰۲]

● **دامغة المنكرين** / عرفان و تصوف / عربی

dāmiġat-ul munkirīn

شاید از قطب الدین محمد حسینی نیریزی شیرازی، معروف به قطب ذهبی (- ۱۱۷۳ق) که نسخه همراه است با نور الولایه او. در دیباچه خود را از تباری روحانی و صوفی می‌خواند. رساله‌ای است در پاسخ رساله‌ای فارسی که در رد صوفیان بوده است. وی می‌گوید نگارنده آن رساله را نشناختم، جز آنکه از نوشته‌هایش بوی نادانی و تعصب استشمام می‌شد. نامبوب، به نثر و نظم.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۰/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... فقد سألنی بعض اخوانی المؤمنین عن مسائل رآها و ارانی فی رسالة فارسیة؛ **انجام:** لدی املاء

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱۱گ (۱پ-۱۱۱ر) [ف: ۱ - ۱۰۲]

← دانای بذات (درباره) ≻ دانایی ذات

← دانائی خدا ≻ علم الهی

● **دانایی ذات = تقسیم اجسام زنده = دانای بذات (درباره)** / فلسفه / فارسی

dānāyī-ye zāt = taqsīm-e ajsām-e zende = dānā-ye be-zāt (darbāre-ye)

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

در اینکه زنده ذاتی، جسم نیست و بازگشت همه چیزها به آن است که بخود دانا است. در پایان بیشتر نسخه‌های این گفتار یک رباعی است.

آغاز: بدانکه اجسام زنده از دو بیرون نباشد یا حیات در ایشان اصلی و ذاتی باشد یا غریب و عارض ...

انجام: انتهای همه اوست و بازگشت همه موجودات بدوست، و الله اعلم. آن کیست که آگاه ز حس و خرد است ×× بیرون ز کفر و دین و از نیک و بدست / کارش نه چو عقل و نفس و دادوستد است ×× آگاه بدو عقل و خود آگه بخود است

چاپ: مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۱۸)

[نسخه‌های منزوی ۷۸۵؛ دنا ۱۰۸۸/۴ (۹ نسخه)؛ مصنفات بابا افضل ۶۱۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۹/۷-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۱ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۵/۲۰ حکمت

شماره ۴ چاپ شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰، جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۳]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۱ص (۲۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴- ۱۷۶]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۸۲/۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهان شکری، جلد: تیماج قرمز،۲ص(۳۳۰-۳۳۱)،۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰-۲۱۴۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۱۹/۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: توس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۱/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۱ص (۱۶۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷ - ۲۴۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ ۱گ (۴ر) [ف: ۳ - ۳۳۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۱

بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ ۱گ (۱۳۸ر و پ) [ف: ۳ - ۳۳۲]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۳۱/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۳–۴۴)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف:۱۴–۳۴۲]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۳۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲ص (۷–۸)، ۱۸سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۳۳۸]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام**: بهتر از عقل در ملکوت نیست ... لانبی بعدی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۳۲۳–۳۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۲۲۶]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۷/۶/۸

شماره ۴ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، در هامش جایی بین ۱پ–۶ر؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹ – ۹۱۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۷/۶/۱۵

مکرر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، در هامش جایی بین ۱۱پ–۱۴ر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹ – ۹۱۸]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۸۰۵/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵۰گ، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۳ – ۲۱۰]

● دانستن احوال مصروع = رساله در احوال مصروع = نشره دادن / متفرقه / فارسی

dānestan-e ahvāl-e masrū‘ = r. dar ahvāl-e masrū‘ = nošre dādan

رساله‌ای است، در تشخیص اینکه آیا بیماری صرع فلان بیمار، بر اساس جن زدگی است، یا سوء مزاج؛ چنانکه بر اثر سوء مزاج باشد، باید دانست که کلمه «نشره دادن» به معنی تعویذ است. نام و نشانی از مؤلف و خود این رساله، در منابع موجود، به دست نیامد، گمان می‌رود که بخشی از کتابی که باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۵/۵

آغاز: فصل: در دانستن احوال مصروع، چون خواهند که معلوم و واضح شود که مرض یا صرع از سوء المزاج است یا از قبیل جن، باند که این حروفرا؛ **انجام:** السمیع البصیر القیوم القایم العزیز النور اللطیف الودود النصر الباسط الوهاب

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۳۸–۴۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۳×۱۳/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۷۰]

● دانستن اخلاق مولود از طالع / طالع بینی / فارسی

dānestan-e axlāq-e mowlūd az tāle‘

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۸۶/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین غلام بن شمس الدین علی افینی قاینی شاگرد ابی جعفر کافی بن امیر کریم الدین محتشم قاینی، تا: ۱۰۳۱ق [نشریه: ۲ – ۱۱۹]

● دانستن بروج / هیئت / فارسی

dānestan-e borūj

چند بیت از ابیات این بخش به خواجه نصیر طوسی منسوب است اما در این نسخه از گوینده آنها یاد نشده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۷۰/۳۸-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی سفید شده، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۶۰–۱۶۱–حاشیه)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۷۰]

● دانستن بیمار / شعر / فارسی

dānestan-e bīmār

باب در دانستن بیمار و باب در دانستن بیمار به حساب ابجد. شامل ۲۷ بیت.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۱۲/۷

آغاز: رو سه طرح بگذاری ×× تا بپرسی که چند ماند بجای

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳ص (۲۱–۲۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۷۹]

● دانستن تخم لیمون / متفرقه / فارسی

dānestan-e toxm-e līmūn

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۵۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن زیتونی، ۱ص (۱۲۲ حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۱۷]

● دانستن سبعه سیاره / هیئت / فارسی

dānestan-e sab‘e sayyāre

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۸۷/۴

به پیش خواص و عوام معلوم است که شمس هر برجی را ماهی قطع کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۲۳۶]

● **دانستن ضمیر** / علوم غریبه / عربی و فارسی
dānestan-e zamīr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۶/۹
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵گ (۱۳۵پ-۱۴۹ر) [ف: ۶ - ۲۵۸]

● **دانستن طبع بروج** / هیئت / فارسی
dānestan-e tab'-e borūj

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۵۷/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطعه ایست در ۱۱ سطر؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۴۷]

● **دانستن طول بلاد** / جغرافیا / عربی
dānestan-e tūl-e belād

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۳/۴
بندی در دانستن طول بلاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۹۴]

● **دانستن معجزات و کرامات** / عرفان و تصوف / فارسی
dānestan-e mo'jezāt va kerāmāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۶۵
آغاز: فصل چهارم در دانستن کیفیت معجزات و کرامات. چون قوتهای نفس قدس نبوی در قسم نظری و قسم عملی و به دانستن و به شناختن که قبول نفس انسانی و صورت معقولات را
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ باید فصل سوم و چهارم کتابی در عرفان باشد؛ ۱گ (۱۸۴ر-۱۸۴پ) [ف: ۱۶ - ۱۹۸]

● **دانستن مغیبات و خواب و کهانت (فصل سوم از کتابی در)** / فلسفه / فارسی
dānestan-e moqayyabāt va xāb va kahānat (fasl-e sevvom az ketābī dar)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۴۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۱۵۸ر-۱۵۹ر)، ۲۴سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۲۰۲]

● **دانستنیها (نشره بهائیان)** / تاریخ / فارسی
dānestanī-hā (nošre-ye bahā'īyān)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۸۹
آغاز: خلاصخ مطالب توقیعات مبارکه ... تلگراف مبارک راجع به انتخاب محافل روحانیه؛ **انجام:** در قاره آفریقا نامش مخلد و جاودان است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دانستنیها و آموختنی ها** / متفرقه / فارسی
dānestanī-hā va āmūxtanī-hā
کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890 - 1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۲ش

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۲۸-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **دانش فصد کردن (مختصر)** / طب / فارسی
dāneš-e fasd kardan (mx.)
از مؤلفی شیعه در چند «باب»: ۱. اندر نشان سلامتی تن بود؛ ۲. اندر شناختن عرق نیک و بد؛ ۳. در صفت معجون‌ها و حب‌ها و غیره؛ ۴. در بیرون آوردن خار و پیکان، فصل در فساد، فصل در علاج سوختگی، فصل درجراحات، فصل در دمامیل، فصل در داخس؛ باب در امراض چشم مشتمل بر پانزده فصل: ۱) رمد، ۲) در نقطه‌ای باشد سرخ که به چشم ظاهر شود.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۲
آغاز: بسمله. وبه نستعین. الحمد لله حمد الشاکرین. والصلوة ... اجمعین. اما بعد بدانکه این مختصریست در دانش فصد کردن از اختیارات حکیمان روم و هند و عرب و فارس و آنچه مردمان بدان محتاج باشند و بدانستن آسانتر بود؛ **انجام:** فصل سیم در غشاوت آنستکه بر بطریه ملتحمه متولد شود
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۴۳ص (۱۰۹-۱۵۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۳۵۹]

← دانشکده ﴿ تذکره اسحاق بیک

● **دانشکده منظوم = دیوان شعاع اصفهانی** / شعر / فارسی
dāneškade-ye manzūm = d.-e šo'ā'-e esfahānī
شعاع الملة، غلامعلی
šo'ā'-ol-mella, qolām 'alī
او کتاب دیگری نیز دارد با عنوان «ندای عالم اسلام». غزلیات به ترتیب حروف قافیه، غیر از چند برگ پایانی که غزل‌هایی با قوافی دیگر و یکی دو مثنوی به نسخه اضافه شده است. در میان غزل‌ها یک غزل عربی دیده می‌شود.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۶۸

آغاز: بسمله. برصفحه هستی زده بس نقش لارا ×× چون ساحت خلد است تبارک و تعالی؛ **انجام:** فتاد عکس رخ یار بر دل خونین همیشه دل هوس لاله زار ما دارد.

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوایل پهلوی؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۱۷ص، ۱۶ سطر (۱۸×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱/۴۷ – ۹۲]

● **دانشمندان گمنام خوی و سلماس** / تراجم / فارسی

dānešmandān-e gomnām-e xoy va salmās

امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، –۱۳۶۷؟ قمری

emām jom‘e xū’ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)

زندگی‌نامه تعدادی از علمای شهر خوی و سلماس است که در مقدمه آن تاریخ اجمالی خوی آورده شده سپس به معرفی اشخاص پرداخته شده. در این نسخه تعداد ۳۱ تن معرفی شده به مرحوم امام جمعه آقا حسین خوئی ختم شده و ناتمام مانده است. در نسخه دیگر این رساله به خط مؤلف که از سوی محقق ارجمند آقای علی رفیعی تحقیق و از سوی این کتابخانه مرعشی چاپ و منتشر شده، تعداد افراد معرفی شده بالغ بر ۴۲ تن می‌باشد.

[گنجینه شهاب، «دفتر سوم»: ۲۷–۱۲۹؛ فنخا ۶: ۶۴۲ «تاریخ دانشمندان گمنام» که همین کتاب است]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۳/۳

آغاز: یک شبی در دربند شمیران که هوا در نهایت صافی و اعتدال بوده و قرص عالم آرای قمر نور پر ابتهاج و ذرات اشعه مهیجه خود را بی پرده ابرهای تاریک از عالم بالا؛ **انجام:** و بالجمله مترجم معظم فوق العاده طرف توجه و ارادت مرحوم ایران مدار بالنتیجه طرف توجه سلطان عصر محمد شاه غازی بوده است ...

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: دفتری خط دار، ۱۳گ (۲۲پ–۳۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳۳ – ۵۷۱]

● **دانشمندان ونیزی** / تراجم

dānešmandān-e venīzī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۷۱–ف

تحقیق و بررسی یاکوپرمورلی درباره برخی از دانشمندان ونیزی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۴]

● **دانشمندان یزد** / تاریخ / فارسی

dānešmandān-e yazd

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۱۶

بی‌کا، تا: ۱۴۱۸ق [نشریه: ۱۳ – ۳۸۶]

● **دانشنامه** / اخلاق / فارسی

dāneš-nāme

ناشناخته در اخلاق و در ده «فصل»: (مانند تحفة الملوک، نشریه ۲۱۵/۱): ۱. خرد و تجربیت؛ ۲. منفعت و مضرت سخن؛ ۳. مثل و حکمت؛ ۴. پند و نصیحت؛ ۵. دوستی و صحبت؛ ۶. خشم و شهوت؛ ۷. بخل و سخاوت؛ ۸. بیداری و عبرت؛ ۹. خواب پدید کردن؛ ۱۰. کیفیت و صلاح.

آغاز: هزاران سپاس و ستایش و ثنا و آفرین از زبان هر مؤمن و مؤمنه بعد دستاره‌های آسمان و قطرات باران سر آفریدگار عالم و عالمیان را.

[دنا ۱۰۸۹/۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۰۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۴۱/۶]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۰۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر که جماع بسیار کند ... دماغ را خشکد و چشمها را تاریک کند. والله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: علی بن حسن تنکابنی، تا: ۱۴ ربیع الاول ۹۸۲ق، جا: قزوین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی پارچه قهوه‌ای، ۲۶گ (۳۸–۶۳)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۶۷۸]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۴۱/۵

همان نسخه بالا. از میانه افتاده و بابهای ۶ تا ۱۰ را ندارد پس صفحه آخر و انجام روشن نیست که از همین دانشنامه باشد [نشریه: ۴ – ۳۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۷/۵–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۹۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و با کهتران و درویشان بحرمت (تمت المنتخب من رسالة دانشنامه فی شهر ذق سنة ۱۰۷۴)

در ده فصل. منتخب؛ بی‌کا، تا: ۱۰۷۴ق؛ ۱۵ص (۳۹۳–۴۰۷) [ف: ۵ – ۶۶۰]

۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

آغاز: بدان که حکما اتفاق کرده اند که مرد را در اول عقل و تجربه باید تا نفع و ضرر سخن داند؛ **انجام:** راستگو باش تا از بد در اخلاق و نصایح، ۱۰ فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۵۴ص [نشریه: ۷ – ۷۵۴]

● **دانشنامه = دائرة المعارف** / دائرة المعارف – فارسی

dāneš-nāme = dā’erat-ol-ma‘āref

دانش‌نامه‌ای است مفصل، در موضوعات گوناگون که بیشتر از

منابع خارجی ترجمه شده؛ عناوین موضوعات: جغرافیای کشورهای جهان، اطلاعات عمومی، جمعیت کره زمین، شهرها و عمر انسان‌ها، محصولات معدنی و سنتی کشورهای جهان، مصارف دول مختلف برای قشون و جنگ، نام حکام کشورهای جهان، تاریخ اختراعات و وقایع عظیم عالم، اختلاف ساعات مناطق مختلف جهان، بزرگترین شهرهای جهان، مرتفع ترین کوههای جهان، بزرگترین جزایر جهان، بزرگترین دریاچه‌های روی زمین، مسکوکات طلا و نقره جهان، دارایی‌های کشورهای جهان، طوایف روی زمین و زبان‌های متداول در دنیا، روزنامه‌ها و دارالفنون‌های جهان، قیافه شناسی، چگونگی صرف عمر انسان و مدت حمل حیوانات علف‌خوار و ...، تعبیر خواب، فالنامه، تقسیمات کشوری ایران، نصایح بوذر جمهر حکیم، نصایح لقمان، ظرایف و لطایف.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۹

آغاز: بقیه ذیحجة الحرام ۱۳۱۹، ۲۲ مارس ماه فرانسه، ۹ مارت ماه روسی، عید نوروز سلطانی ابتدای بهار و مدت او نود و دو روز و بیست ساعت مملکت محروسه ایران، دارای بیست و پنج کرورجمعیت، مذهب اهالی اسلام، پای تخت تهران که جمعیت آن؛ **انجام:** گیروانکه مساویست با ۸۸ مثقال، پوط روس ۴۰ گیروانکه، پنج من و نیم تبریز.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق؛ تقویم روزانه به سه تاریخ هجری قمری، میلادی و روسی که از یازدهم ذیحجه ۱۳۱۹هـ آغاز و در بیست و دوم ذیحجه ۱۳۲۰ به پایان رسیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی سرمه‌ای، ۱۸۶گ، مختلف السطر (۱۴/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۶۰]

● **دانشنامه جهان** / فلسفه، طبیعیات، طب / فارسی

dāneš-nāme-ye jahān

امیران حسینی، علی بن علی، ق۹ قمری

amīrān hoseynī, ʻalī ebn-e ʻalī (- 15c)

اهدا به: سلطان محمود بهادرخان

تاریخ تألیف: ۸۷۱ق؛ محل تألیف: بدخشان

در حکمت طبیعی آفرینش پاره‌ای از آثار علوی و اندکی از مباحث عامه و طب و تشریح، مشتمل بر ده «فصل» و بیست «اصل» و چهار «نتیجه» و یک «خاتمه»: فصل ۱. بیان پدید آمدن عقل کل و نفس کل به سبیل اجمال؛ ۲. بیان پدید آمدن افلاک و ترتیب ایشان؛ ۳. بیان گردش افلاک و مدت دور هر یک؛ ۴. بیان پیدا شدن عناصر و مکان هر یک؛ ۵. بیان تقسیم عناصر؛ ۶. کیفیاتی که لازم عناصرند؛ ۷. بیان طبقات عناصر؛ ۸. بیان شکل افلاک و عناصر و چگونگی ایستادن زمین؛ ۹. بیان معنی و حقیقت جسم؛ ۱۰. تقسیم جسم بسیط و مرکب؛ اصل ۱. استحالت عناصر؛ ۲. سبب پیدا شدن بخار و دخان؛ ۳. بیان پیدا شدن باد؛ ۴. بیان پیدا شدن ابر؛ ۵. بیان تولد مادران؛ ۶. بیان پدید شدن برف؛ ۷. پیدا شدن تگرگ؛ ۸ حدوث نژم (شبنم)؛ ۹. پیدا شدن رعد؛ ۱۰. پیدا شدن برف؛ ۱۱. پیدا شدن صاعقه؛ ۱۲. پیدا شدن کواکب منقصه و شهب و شهاب ثاقب؛ ۱۳. بیان علامات حمره؛ ۱۴. پیدا شدن شمسیات؛ ۱۵. حدوث نیازک؛ ۱۶. پیدا شدن قوس و قزح؛ ۱۷. پدید آمدن هاله؛ ۱۸. پیدا شدن زلزله؛ ۱۹. بیان برآمدن آواز از زمین؛ ۲۰. پیدا شدن آب چشمه و کاریز و چاه؛ نتیجه ۱. پیدا شدن معادن که اقسام آن حجریات است؛ ۲. پیدا شدن نباتات و نفس و قوای آن؛ ۳. پیدا شدن حیوانات؛ ۴. پیدا شدن انسان و بسیاری از نکات؛ خاتمه: در تشریح اعضاء انسان مشتمل بر یک تبصره و سی و دو وصله. در خاتمه تشریح قانون بوعلی را به اختصار ترجمه کرده است. مسائل فلسفی و مباحث مربوط به امور عامه و نفس را مؤلف بدون اینکه نام برد از شرح اشارات خواجه و گاه از متن اشارات ترجمه‌ای به اختصار و نارسا کرده است. وصله ششم نیز در «اثبات کردن وجود عقل ...» و دنباله آن تا آخر مسائلی که مربوط به قوای نفس انسانی و اسباب حدوث کرامات و خوارق عادات و فصول خواب و رؤیا همه ترجمه‌ای است سخت به اختصار و بدون ذکر نام از شرح اشارات خواجه و با تطبیق دقیق روشن می‌گردد. جالب آن است که در پایان نتیجه چهارم و پیش از خاتمه در ذیل یک «تنبیه» می‌گوید: «در ذکر وصیتی که حضرت شیخ ابوعلی در آخر اشارات آورده‌اند ...». سپس سخن خواجه را در شرح وصیت شیخ الرئیس عیناً با کمی اختصار ترجمه کرده است.

آغاز: سزاوار ستایش و سپاس مبدعی است که به اقتضای ذات او که در لسان صاحب نوامیس الهی بأمر کن معبر گشته

چاپ: هند، ۱۸۸۰م؛ بمبئی، سنگی، ۱۲۹۱، وزیری، ۳۶۷ ص

[نسخه‌های منزوی ۴۲۲/۱؛ الذریعة ۴۶/۸؛ فهرست کتب فارسی دیوان هند ش ۲۱۷۳-۲۱۷۴؛ فارسی برلین از ویلهلم فیتچ ش ۳۵۳ ص ۳۷۲-۳۷۴؛ ریو ۴۳۶/۲-۴۴۰؛ بادلیان ش ۱۴۵۶؛ فهرستواره منزوی ۳۸۵۱/۵؛ دنا ۱۰۸۹/۴-۱۰۹۰ (۳۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰۴

خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛خاتمه را ندارد[نشریه: ۲ - ۷۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاتمه کتاب دانش نامه جهان مشتمل بر آن امید که ناظرانرا کمال فایده حاصل گردد بحق محمد و آله اجمعین.

پایان نسخه: تمت فی التاریخ ۴ شهر رمضان سنه ۱۰۱۵.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۳۵۷ص (۱-۳۵۷)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قبل از کتاب برگی است دارای شرح حال بوعلی سینا؛ جلد: مقوایی، ۱۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۹۸]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۶/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** به جهت اشتیاقی که دارد به اختکاف و ربودن منی مردان بی جهت باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در دیباچه آن از کسی یاد نشده که رساله به نام او ساخته شده باشد؛ کاغذ: نخودی سپاهانی، جلد: تیماج سرخ،(۹۴–۲۱۱)،۱۹سطر،اندازه:۱۸/۵×۲۹/۵سم[ف:۴- ۴۰۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این سبب آن می‌گردد که آن موضع زمین روشن گردد و قبول شعاع آفتاب

تا وصل دوم از نتیجه چهارم در پیدایش انسان (فصل در سبب امتزاج عناصر) است. نتیجه اول (در معادن) با عنوان اصل ۲۰ ضبط شده و جای عناوین بعدی آن خالی است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک یادداشت به تاریخ ۹ صفر ۱۰۹۴ و یک یادداشت خریداری به تاریخ ۸ ربیع الاول ۱۰۹۵ و یادداشت ابتیاع در حیدرآباد به سال ۱۱۵۶ق؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۷سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۴۷۲]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۴۱/۱

خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین، تا: جمادی الاول ۱۰۳۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ (۱پ–۱۰۱پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۲۹]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۶۶

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن عبدالرزاق رشتی، تا: رمضان ۱۰۴۶ق [نشریه: ۷ – ۱۵۱]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۳۸

آغاز: و رطوبت سبب قبول هیئت و اشکال کتب پیوست سبب حفظ؛ **انجام:** تمام شد تشریحات تمام اعضای ظاهری و باطنی آدمی که خاتمه دانش نامه جهان مشتمل بود بر آن ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا خان بن علی و غیاث الدین محمد سبزواری، تا: ۱۰۵۳ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ اشکال هندسی؛ جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۱۳۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳ – ۹۳۳]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۵۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تشریحات تما اعضای ظاهری و باطنی آدمی ... قد فرغ من تسوید النسخة الشریفة فی شهر ربیع الاول سنة ۱۰۷۹ کتبه العبد عبدالرحیم محمد بهبهانی عفی عنها.

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم محمد بهبهانی، تا: ۵ ربیع الاول ۱۰۷۹ق؛ تملک: محمد قاسم بن محمد ابراهیم قمشه‌ای؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱۲ – ۲۵۵]

۱۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۱۸]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۲۰

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول ؛ کاغذ: ترمه، ۸۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۴سم [ف: ۲ – ۲۴۱]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام شد تشریحات تمام اعضای ظاهری و باطنی آدمی که خاتمه کتابت امید که ناظرانرا کمال فایده حاصل گردد بحق محمد و آله و صحبه اجمعین

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف پسر غلامعلی فومنی، تا: ۱۰ محرم ۱۱۱۰ق، جا: حوالی دکن؛ دارای رسوم و شکل‌های هندسی، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۴۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۱گ (۱۱۹پ–۱۵۹ر)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶– ۷۰۴]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: ریحان الله موسوی به تاریخ ربیع الاول ۱۳۱۶ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی روغنی، ۱۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۰۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۹۳گ، ۱۹ سطر (۲/۵×۱۱)، اندازه: ۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۳۱]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۶۶۶

خط: نستعلیق، کا: مشهدی کاظم شیرازی، تا: جمعه ۲۶ ذیقعده ۱۲۲۳ق، جا: بمبئی هند؛ مصحح، محشی برخی با رمز «م. ب ۱۳۰۹» «محمد تقی بهار»، یادداشتی درباره سلطان محمود بن ابوسعید بن میرزا محمد بن میرانشاه بن امیر تیمور به خط محمد تقی بهار، یادداشتی که نام کتاب را مناسب با مطالب آن ندیده و آن را به نام «جواهر العقول» تغییر نام داده، یادداشتی از شکرالله درجزینی به سال ۱۲۹۷ درباره کتاب و مؤلف و کاتب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۴۲گ،۱۵سطر،اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲۰–۱۹۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۶/۲

خط: نسخ، کا: قاسم علی، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۲۰ر–۷۳)، اندازه: ۲۳×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۶۶]

۱۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عقل بالملکه هست عبارتست از قوتی که نفس انسانی بدان قادر گردد عقل مستفاد عقل بالفعل

خط: نسخ، کا: محمد بن میرزا رضا خان افشار، تا: پنج‌شنبه ۱۰

شعبان ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ (۱ر-۶۱ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۴]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مجموعه: بر مهرهای (کذ) صلب و باید دانست.

خط: نستعلیق مخلوط بشکسته و نسخ، کا: طالب خان نصیری، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۳۸ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۳۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۲۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از عروق صغاری که نابتند از غصون رحم تمام شد تشریحات تمام اعضای ظاهری و باطنی آدمی که خاتمه کتاب دانشنامه جهان مشتمل بود بر آن امید که ... فایده حاصل گردد

خط: نستعلیق، کا: روسابهائی بن سهراب جی فارسی مشهور به منشی، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۲۳۸ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۷۰]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۲۴۲ق؛ جلد: مقوایی، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۸۲]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** از عروق صغاری که نابتند از غصون رحم تمام شد تشریحات تمام اعضای ظاهری و باطنی آدمی که خاتمه کتاب دانشنامه جهان مشتمل بود بر آن امید که ... فایده حاصل گردد

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد مؤمن بن محمد حسین مشهور به میرزا آقای حکیم آشتیانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۴گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۷۲]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۸/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی اصفهانی، تا: رجب ۱۲۷۶ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج خرمائی، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۱۱]

۲۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۲

خط: نسخ، کا: مسیح کمره‌ای، تا: ۱۲۹۴ق [نشریه: ۲ - ۱۰۰]

۲۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از عروق صغاری که نایتند از غصون رحمن تمام شد تشریحات اعضای آدمی که خاتمه کتاب دانشنامه بود

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن محمد حسین حکیم آشتیانی، تا: پنج‌شنبه رجب ۱۳۶۵ق؛ در این کتاب نقشه هایی کشیده شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۳گ (۶۸پ-۱۷۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۷۸]

۲۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۸۱/۶

آغاز: که کلیات آن معادن است و نبات و حیوان به ظهور آورد هر یک از این مراتب را بنفسی مخصوص گردانید؛ **انجام:** یعنی حشرات در منی پیدا می‌شود و منی از خون وجود می‌گیرد و خون از غذاها حاصل می‌شود و هر چیزی ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالمطلب بن غیاث الیدن محمد علائی، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵گ (۸۸ر-۹۲ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۴۵]

۲۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن حاجی بابای یزدی، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۱۸]

۲۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام شد تشریحات تمام اعضاء ظاهری و باطنی آدمی که خاتمه کتاب دانشنامه جهان مشتمل بود بر آن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۶ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۱۲۸]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد علی صفری دائم؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [رایانه]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۶-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۶۶ فریزر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۸۳]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۶/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 16829 (ریو ۴۳۹)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۹]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۵

آغاز: علوی خوانده اند که آن؛ **انجام:** و هشتم در تشریح.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حسین کی استوان؛ ۱۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۱۳۱]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** از عروق صغاری که نابتند از غصون رحم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۱۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۹۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۸-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۱۶]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** او از باد پر میشود و شرائین او از روح

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی؛ ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۹۹]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** به جهت اشتیاقی که دارد به اختکاف و ربودن منی مردان بی جهت باشد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «کتابخانه مجدالدین» (مستطیل)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۶]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۱۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (نسخه از اول پیش از فصل در بیان مدت پیدا دشن اعتدال چهارم افتاده است)؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۲سم [ف: ۷-۴۱۶]

۳۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: کیفیت حرارت و برودت را قوت فعل بخشید، و رطوبت و یبوست را قوت انفعال رسید؛ **انجام:** و آن پرده ها منتج می‌باشند از عروق صغاری که پیدا اند از غصون رحم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ رجب ۱۳۷؟؛ جلد: مقوا، ۱۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۵۵]

← دانش نامه شاهی ⪢ دانشنامه شاهی
← دانش نامه شاهی ⪢ ادعیه

● **دانشنامه شاهی** / چند دانشی / فارسی

dāneš-nāme-ye šāhī

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری
estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

اهدا به: محمد قطب شاه هندی (۱۰۲۰-۱۰۳۵ق)
تاریخ تألیف: ۱۰۳۵ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه

این کتاب دارای چهل «فائده» است در مسایل کلامی، فلسفی، منطقی، اصول فقه و عبادات؛ در دیباچه این کتاب می‌گوید: «چون این رساله در طریقه خاصه به منزله کتاب اربعین فخر رازی است در طریقه عامه مرتب بر چهل فائده شد». در فائده اول دانشمندان را به ۶ فرقه تقسیم کرده: اشراقیان، صوفیان متشرع، مشائیان، کلامیان، پیروان معصومین و تنها فرقه آخر را بر صواب دانسته. در ذیل این فائده تاریخچه آغاز رواج علم اصول فقه و روش فلسفی و نظری را در اصول عقاید پس از کلینی، و تحولات آن را تا زمان علامه حلی و پس از علامه تا زمان استاد خود میرزا محمد استرآبادی (البته بر اساس معتقدات خود) شرح داده و علامه را پایه‌گذار و مروج طریقه مرکبه (خلط بین طریقه عقلی و نقلی در کلام و در اصول فقه) می‌شناسد و روشی را که او در باب تقسیم احادیث به ۴ قسم و شیوه‌ای را که در تصحیح و جرح و تعدیل اخبار و اجماعات اتخاذ کرده و بعدها مورد پسند شهید ثانی و شیخ علی کرکی و دیگران قرار گرفته، به غفلت منسوب می‌دارد و در بیان آغاز پیکار خود با مجتهدان می‌گوید: «پس ایشان (یعنی میرزا محمد استرآبادی) بعد از آنکه جمیع فنون احادیث را به فقیر تعلیم کردند به فقیر اشاره کردند که – احیاء طریقه اخباریان بکن و شبهات که معارضه با آن طریقه دارد، رفع آن شبهات کن مرا این معنی بر خاطر می‌گذشت لیکن رب العزة تقدیر کرده بود که این معنی بر قلم تو جاری شود – پس فقیر بعد از آنکه جمیع علوم متعارفه را از اعظم علماء آن فنون اخذ کرده بودم در مدینه منوره سر به گریبان فکر فرو می‌بردم ... تا آنکه به توفیق رب العزه ... به اشاره لازم الاطاعه امتثال نمودم و به تألیف فوائد مدینه موفق شدم- و به به مطالله شریف ایشان رسید». استرآبادی در این کتاب از قطب رازی قوشچی و گرگانی به خوبی یاد کرده و بر دوانی و صدر دشتکی تاخته و هرجا مناسبتی پیش آمده از تعرض و طعن بر دوانی و صدرالدین شیرازی دریغ نداشته و به تکرار آن دو را مخرب دانش ها متظاهر و مرائی و افکار آنان را نادرست و واهی و خیالات فاسد خوانده است. وی در یکجا می‌گوید: «منطق و حکمت و کلام ... به برکت افکار صحیحه سلطان المحققین نصیرالملة و الدین و انظار مستقیمه قطب المله و الدین و در نتیجه تنقیح سید المحققین ... جرجانی و مولانا علی قوشجی تنقیح تمام یافته بود و چون نوبت ... به این دو مشکک مستعجل متخاصم حریص در تخریب کلام قوم به قصد تحصیل جاه و شهرت در میانه عوام رسید، طرفی از منطق و اکثر حکمت و کلام را حرکت قهقرایی به خلاف صواب دادند و فاضل دوانی می‌خواست بوسیله رد کلام محققین رئیس محققین شود و در واقع همگی افکار او واهیست چنانکه در این رساله و در فوائد مدنیه بیان کرده‌ایم» در دنباله سخنان بالا، عقیده‌ای که درباره چند کتاب اظهار داشته جالب است: «چند چیز که نزد اهل تحقیق، تحصیل آن شبیه است به اینکه شخص تفحص کند کاه دانی به قصد آنکه سوزن گم شده یابد، یکی از آن فن معمی، دیگری کافیه ابن حاجب در نحو دیگری شرح جامی، دیگر حواشی دنیه دوانیه بر شرح جدید تجرید و بر حواشی مطالع و تهذیب منطق و فقیر به قصد هدایت خلق اظهار این معنی کرد». در ذیل فائده شانزدهم سخن دیگر مانند این سخن دارد که جالب است: «دو کتاب است که در بلاد عجم تعلیم و تعلم آن شایع شده یکی شرح جامی بر کافیه ابن حاجب و یکی حواشی دوانی بر شرح تجرید و با آنکه اکثر فضلای عجم ادراکات عالیه دارند عایق ایشان از تحصیل حق، این دو کتاب است». پس از این برنامه خاصی برای تحصیل علوم پیشنهاد کرده است در فائده ۲۴، حدیث معروف منقول از حضرت سجاد را که (سوره توحید نازل شد برای مردم آخر زمان که افکار عمیق دارند) چنین معنی کرده است: مردم آخر زمان در اثبات توحید به دلیل نقل مانند سوره توحید اکتفا خواهند کرد. در فائده سیم در باب صفات ذات و صفات فعل سخن گفته و اراده و علم و کلام را از صفات فعل دانسته. در فائده ۳۸ تمام دعاء کمیل را نقل کرده (به مناسبت سخن درباره خلود کفار) و فائده ۴۰ نیز در ادعیه و عبادات است. استرآبادی در دانشنامه از فوائد مدنیه و حواشی خود بر کافی به تکرار یاد کرده. (مهدی

ولایی)
کتاب به روش «الاربعین» فخر رازی تنظیم شده، و چون پادشاه به فارسی بیشتر مأنوس بود کتاب بدین لغت تألیف شده و نام آن از نام وی گرفته شده است. آنچه در الذریعه (۶:۱۶) به نام «فوائد دقایق العلوم العربیة و حقایقها الخفیة» به نقل از «الفوائد المدنیة» او آمده است شاید جز این یکی باشد ولی آنچه در آشنایی با چند نسخه خطی (دفتر یکم ص ۱۱۴) به نام «فوائد الدقایق» آمده است همین دانش نامه است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی عرفنا نفسه بعنوان أنه خالق السماوات والارضین و ما فیهن ... اما بعد پس می‌گوید فقیر کثیر القصور مؤلف این رساله شریفه که چون به توفیق.

انجام: الهی تو این شاه درویش دوست ×× که آسایش خلق درظل اوست / بسی بر سر خلق پاینده دار ×× به توفیق طاعت دلش زنده دار. اللهم خلد ملکه وسلطانه ودام علی العالمین بره واحسانه وانصره ... والسلام فی الملک العلام.

[الذریعة ۴۶/۸؛ نسخه‌های منزوی ۹۴۱/۲-۶۶۴/۱؛ کشف الحجب ۲۱۰ ؛ فهرستواره منزوی ۲۸۵/۹؛ دنا ۱۰۹۱-۱۰۹۰/۴ (۳۶ نسخه)]

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۱۵/۱۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۳گ (۲۵۴پ-۲۹۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۶۸]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۳۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الملک العلام. فرغنا من تسوید هذه الرسالة ... مبتدء فی بلدة مروشاه جهان و مختتما فی بلدة لاهور حین ما کنت متوجها من احمدآباد الی لاهور فی الطریق، کل یوم فائدة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۴۰گ (۷۳پ-۱۱۲ر) [ف: ۴ - ۴۰۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۸/۱۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶ص (۴۶۴-۶۳۹)، ۱۹ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱۸]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سیاه، ۹۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱/۳۳ - ۱۳۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ممن یستکبر عن عبادته و لا یسئل ما عنده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۷۲/۱

آغاز: علامة علماء الزمان نادرة العصر و الاوان نواب معلی القاب سلطان السادات ... الصدر الاعظم ... سمی خیر اجداده ... کرات و مرات تصریح باین معنی واقع شده بود که نواب کامیاب پادشاه دین پناه ... السلطان بن السلطان قطب الحق و الدین ... در حداثت سن و عنفوان شباب ... حاوی معظم کمالات شده اند در خاطر فاتر گذشت که انموذجی از غوامض مسائل حکمیه و کلامیه و منطقیه و اصولیه و عربیه جمع کند و ختم آنرا بر طرفی از ادعیه ماثوره ... نماید و آنرا هدیه مجلس شریف ... کند؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ محشی با نشان «ح ل سلمه الله»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸ص (۱-۱۱۸)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۶۲۱]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق، کا: بابا، تا: ذیحجه ۱۰۶۶ق؛ مجدول زر؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۹سم [ف: ۳۳/۱-۱۲۱]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۸۰/۲-۵۸/۳۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن ذوالفقار فرح آبادی، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۰۷۵ق، جا: بندر مخا از بنادر یمن، برای آخوند مولانا ابوالحسن؛ یادداشتی از ابوالحسن نامی بدین مضمون که در سال ۱۰۹۹ عده‌ای از فضلای شیرازی به بندر مخا که از بنادر یمن است وارد شدند و در آن محفل حدیث لولاک لما خلقت الافلاک پیش آمده و نظر شیخ بهایی در مورد آن مطرح گردید؛ ۱۰۱گ (۱۶۶-۲۶۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۷۸۷]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۴/۷

در پایان کم دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابری، ۲۵ سطر [ف: ۵ - ۲۲۴]

۱۰. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۸۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یسأل و یطلب ما عنده و ما أحد أبغض الی الله ممن یستکبر عن عبادته و لا یسأل ما عنده.

خط: نسخ، کا: عبدالله مقری، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۰۷۸ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۵۵گ، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف مخ: ۸۵]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اهدنی سبیلک الاقوم وقنی حر جهنم و احفظ من المغرم والمأثم و اجعلنی من خیار العالم.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر بن حسن (بابا حسن بیک) اراسنجی قزوینی، تا: ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ (۴۹پ-۸۴ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۷/۵سم [ف: ۴۳ - ۵۱]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۴۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الملک العلام. فرغنا من تسوید هذه الرسالة ... مبتدء فی بلدة مروشاه جهان ومختتما فی بلدة لاهور حین ما کنت متوجها من احمدآباد الی لاهور فی الطریق، کل یوم فائدة

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه جمادی الثانی ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا، ۷۴گ (۲۳پ-۹۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۰۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امام ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی قدس سره آورده الطیار قال قال لی ابوعبدالله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ (۱پ-۷۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۰۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن علی نقی بن محمد نقی بن ثانی، تا: ۱۰۹۱ق؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲؛ ۲۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۴ - ۹۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۱۷]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اهدنی سبیلک الاقوم و قنی حرجهنم و احطط عنی المغرم و الماثم و اجعلنی من خیار العالم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۵۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۱۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: حنایی، ۳۳گ (۱پ-۳۳ر)، ۲ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱۷ - ۲۲۶]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

انجام: و فریاد بر آورده که اینست علی بیعت کرد و بعد از آن حضرت امیر المؤمنین را ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ وقف‌نامه کتاب با مهر بیضوی شیخ محمد تمامی امامی؛ مهر «الله الصمد» (دایره)؛ جلد: مقوایی، ۱۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳-۴۰۵]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۰/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۸سم [ف: ۷ - ۱۶۰]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: شروع در بلده مرو شاهجهان و اختتام در لاهور؛ مصحح، در نیمه اول کتاب «هداية الجاحدين» چاپ سنگی ضمیمه شده؛ تملک: محمد حسین بن محمد محسن شهرستانی، ابوالحسن بن محمد ابراهیم حسنی حسینی اصفهانی شهشهانی به سال ۱۲۶۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الملك العلام. فرغنا من تسوید هذه الرسالة ... مبتدء فی بلدة مروشاه جهان ومختتما فی بلدة لاهور حین ما کنت متوجها من احمدآباد الی لاهور فی الطریق، کل یوم فائدة

بخشی از این کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: کرمان؛ تملک: اعتضادالسلطنه ۱۲۸۳؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۵۸۳-۵۹۷ر)، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۴ - ۴۰۴]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقیر را سه برهان قطعی به خاطر رسیده از برای آن که در موجبه سالبه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲۳گ، ۲۱ سطر [ف: ۲ - ۴۰۴]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** واجعلنی من خیار الامم الهی توای ... و الصلوة و السلام من الملك العلام

خط: نستعلیق ریز، کا: محمدرضا بن محمد حسین طالقانی، تا: قرن ۱۲، جا: قزوین؛ تملک: محمد بن احمد موسوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵ص (۷۵-۱۰۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۳۱]

۲۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸/۲ - د

آغاز: برابر؛ **انجام:** ممن یستکبر عن عبادته و لا یسئل ما عنده تا اندکی از فائده چهلم را دارد نام شاه نیز در آن برده نشده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۱۰۱ق؛ ۷۶گ (۱۹پ-۹۴) [ف: - ۱۰۲]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الملك العلام. فرغنا من تسوید هذه الرسالة ... مبتدء فی بلدة مروشاه جهان و مختتما فی بلدة لاهور حین ما کنت متوجها من احمدآباد الی لاهور فی الطریق، کل یوم فائدة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه دوم محرم ۱۱۰۱ق، جا: کرمان؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۰۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۱۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۳۲]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۳۵/۱-۹/۸۵

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه مصححی در مدرسه شاه پوریه اصفهان مقابله شده، در روز شنبه ۱۶ صفر ۱۱۱۸ توسط معین الدین محمدبن عبدالرحیم با مهر مربعی (مؤلف الزبز و البینات)، بخشی از میانه رساله (فایده ۴ تا ۱۸) به قبل از شروع رساله منتقل شده؛ جلد: تیماج طوسی، ۴۸گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۷۸۶]

۲۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۶۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه غره ربیع الاول ۱۱۲۴ق؛ ۷۲گ (۱۳-۸۴ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۲]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰۱/۱

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۲۸]

۲۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۳۰/۱

آغاز: اما بعد در خاطر فاتر گذشت که انموزجی از غوامض مسائل حکمیة و کلامیه و منطقیه و اصولیه و عربیه جمع کند

کا: حاج سید علی محمد علاقبند یزدی، تا: قرن ۱۴، اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با گالینگور سبز، ۵۷ص (۱–۵۷)، ۱۶سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۱۵۴۳]

۲۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۲/۲

خط: نسخ، کا: علی بن ملا عباس علی شاهرخی هراتی خراسانی، تا: ۱۳۱۹ق، جا: کربلا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۶ص (۱۴۷–۲۵۲)، ۲۳ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [سنا: ف: ۱– ۳۱]

۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴۹۳/۳ عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: دانشگاه تهران: ۱۷۷۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵۵گ (۷۹–۱۳۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۳۴]

۳۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ – ۱۰۷]

۳۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۰۷د

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۱۳۹ص، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۱۸]

۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۱۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فائده چهلم در ذکر ادعیه وجیزه منقوله از اصحاب عصمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۴۸گ (۱–۴۸)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۸۹]

۳۴. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۳۴]

۳۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و احطط عنی المغرم و الماثم و اجعلنی من خیار العالم ... و علی آبائه الطاهرین افضل الصلوة و السلام من الملک العلام تحت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۶/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم – ۷۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۹۲]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** واجعلنی من اخیار العلم

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸گ (۱۳۰ر–۱۶۷پ)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ – ۱۳۸]

● **دانشنامه علائی = حکمت علائی** / چند دانشی / فارسی

dāneš-nāme-ye ʻalā'ī = hekmat-e ʻalā'ī

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

به دستور: علاء الدوله ابوجعفر محمد بن دشمنز یار معروف به ابن کاکویه صاحب اصفهان (– ۴۳۳)

کتابی در منطق و طبیعی و حکمت الهی و هیئت و هندسه و حساب و موسیقی. در دیباچه چنین مذکور است: «فرمان بزرگ خداوند ما ملک عدل مؤید منصور عضد الدین علاء الدولة و فخر الملة و تاج الائمة ابوجعفر محمد بن دشمنیر از مولی امیر المؤمنین ... آمد به من بنده و خادم درگاه وی که یافته‌ام اندر خدمت وی همه کامهای خویش از ایمنی و بزرگی و شکوه و کفایت و برداختن به علم و نزدیک داشتن مر خادمان مجلس وی را کتابی تصنیف کنم به پارسی دری». شهمردان صاحب نزهت نامه علائی می‌گوید: «و شنیدم که خداوند ماضی علاء الدولة قدس الله روحه و بقاء دولت خداوند به او جاودانه پاینده و باقی باد خواجه رئیس بوعلی سینا را گفت اگر علوم اوایل به عبارت پارسی بودی من توانستمی دانستن و بدین سبب به حکم فرمان دانشنامه علائی ساخت و چون بپرداخت و عرضه کرد از آن هیچ در نتوانست یافتن». بعضی گفته‌اند هنگامیکه روزگار ابن سینا سپری گشت سه قسمت منطق و حکمت الهی و طبیعی بجای مانده و باقی دستخوش حوادث ایام شده بود، عبدالواحد بن محمد فقیه جوزجانی از خواص اصحاب و شاگردان شیخ مباحث حساب و هیئت و ریاضی و موسیقی آن را از الشفاء و رسائل دیگر شیخ الرئیس به پارسی ترجمه کرده و این کتاب را به پایان رسانیده است. (یوسف اعتصامی)

کتاب دانش‌نامه یگانه تصنیف فارسی شیخ است که در انتساب آن به شیخ تردید نشده و در جمیع نسخ قدیمی فهرست آثار شیخ با قید اینکه فارسی است نام برده شده و نخستین کتاب جامعی است که به فارسی در جمیع علوم نظری متداول آن زمان نوشته شده و تا امروز باقی است.

آغاز: سپاس و ستایش مر خداوند آفریدگار بخشاینده خرد را و درود بر پیامبر گزیده وی محمد مصطفی و بر اهل بیت و یاران وی ... آغاز بخش حکمت: حمد له. صلات. آغاز علم برین نخستین فصل اندر چندی علم‌های حکمت هر علمی را چیزی هست که اندر آن علم از حال وی آگاهی جویند ...

انجام: تا اینجا بس بود سخن گفتن اندر علم طبیعی و بیانرا جایگاهی دیگر است.

چاپ: تهران، انجمن آثار ملی: ۱۳۳۱، به تصحیح محمد معین، محمد مشکوة و مجتبی مینوی؛ حیدرآباد دکن، سنگی، ۱۳۰۹، وزیری کوچک، ۴+۱۳۷صص

[الذریعة ۴۷/۸؛ دکتر مهدوی ص ۱۰۱–۱۱۳؛ قنواتی ص ۱۰۰–۱۱۰؛ دنا ۱۰۹۱/۴–۱۰۹۲ (۲۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– شرح دانشنامه علائی

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اقامت بر یک نمط اندر هر که جنس نیکوست و تبدیل کردن مختلفها و بضدها نیکوتر بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۲۸ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج زرد، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۷۰]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ از روی نوشته در رجب ۷۲۸ (با این توضیح: در فهرست انوار پنداشته شده که ۷۲۸ تاریخ نوشتن نسخه است) [فهرستواره مینوی: - ۱۷۱]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۲۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۶]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بدان قوس زیادت دیگر بار از حضیض باوج شود پس بدینجا که ... ؟

شامل: منطق (ص۱-۶۶)، ؛ علم برین (الهیات) (۶۹-۱۸۵)، علم زیرین (طبیعیات) (۱۸۵-۲۵۲)، علم ریاضی (۲۵۳-۳۰۷). توضیح: رساله مجسطی آن از آخر افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق کهن، کا: رفیع بن علی بن عبدالله ملقب به علم الهدی، تا: محتملاً قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح؛ تملک: محمد صالح طبیب اردبیلی، عباس اقبال؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۹ص، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: - ۱۲۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۰]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲/۴

به ترتیب از منطق و طبیعیات و الهیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ وقف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۹ص (۳۴۵-۴۸۳)، ۲۱سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۱۷-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۲گ (۶۱پ-۸۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۲]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، کا: امین الدین بن نصر الدین محمد حفرکی، تا: ۱۰۳۳ق؛ با سرلوح متوسطی از طلا و لاجورد و شنگرف، مجدول مذهب؛ کاغذ: امیری شکری، جلد: میشن سیاه، ۱۶۰ص، ۲۴-۲۵سطر، اندازه: ۷/۵×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۸۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸۹-ف

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف گلپایگانی، تا: ۱۰۳۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۸۳]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر نقطه را.

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ شعبان ۱۰۵۳ق؛کاغذ: امیری شکری، جلد: کاغذ ابری قهوه‌ای، ۲۹۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۸۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۵۹ق، جا: حیدرآباد هند؛ افتادگی: انجام (یکی دو ورق)؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، اندازه: ۱۲/۶×۱۹سم [ف: ۷ - ۴۴۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: محمد قاضی، ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۱۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۶/۱

آغاز: حمدله ... آغاز علم زیرین و علم طبیعی چون دانسته آمد که هستی به جوهر و عرض منقسم شود؛ **انجام:** تمام شد فن حکمت طبیعی ازین کتاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۲/۹×۱۸/۷سم [ف: ۷ - ۴۴۸]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح و چند پیشانی و مجدول، از آخر در قسمت موسیقی افتاده است؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۲۵۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۱/۲سم [ف: ۲ - ۲۴۱]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۲۶

نسخه از منطق تا آخر طبیعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۲سم [ف: ۲ - ۲۴۱]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۲۲ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ بر پشت برگ اضافی آغاز چند سطری است از خود متن دانشنامه علائی که گویا کاتب از ادامه آن منصرف شده؛ تملک: محمد حسین بن محمد تبریزی با مهر «عبده الراجی محمد حسین» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۵ سطر، قطع: رقعی [ف: ۲۴/۲ - ۲۰۹]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۷

آغاز و انجام: برابر

این نسخه منطق، علم برین = الهیات و علم زیرین = طبیعی است و موسیقی و ریاضی ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «ط» که گویا از مرحوم تنکابنی است؛ کاغذ: شکری و ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۲۵۶]

۱۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۷

آغاز: پوشیدگی و پیدائی چنانکه کسی گوید که سیاهی آن گونه است که چند سفید است و این قول اولی نیست از آنکه سفید آن گونه است که چند سیاهی است؛ **انجام:** و به نخیل در بیداری به حال عالم غیب رسد و وحی ... بود میان فرشتگان و میان جان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۶گ،

۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ – ۴۵]

۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۰/۱۲

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۷ق؛ در آخر آن آمده «کتبه ملا محمد رفیع مشهدی»؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۶گ، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۰۲]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰

از قسمت منطق تا طبیعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۲/۳سم [ف: ۲ – ۲۴۱]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۸۷

آغاز: بسمله: الصلوة علی نبیه محمد و آله الطاهرین فرمان بزرگ آمد از خداوند امیر جلیل؛ **انجام:** برابر

شامل منطق و طبیعیات است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: عباسعلی، تا: ۱۱ جمعه شوال ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۰ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۳۳]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۵

از منطق تا الهی؛ خط: نسخ، کا: محمد علی عبرت مصاحبی نایینی، تا: جمادی الاول ۱۳۴۶ق، برای فروزان فر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۹۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۱۷۴]

۲۰. تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۲۵

نسخه اصل: موزه بریتانیا (موسیقی) Add. 16659, 16830, Or. 2361؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۶]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۵

همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: – ۱۷۱]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۰

آغاز و انجام: برابر

حاوی منطق و حکمت الهی و طبیعی است؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۱۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۹۶]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای هفت سر صفحه؛ ۱۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ – ۶۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۲۴۸]

← دانشنامه علائی ⩾ تبصره

● **دانشنامه قدرخان** / ادبیات / فارسی

dāneš-nāme qadr-xān

فاروقی قادری نوشاهی، محمد اشرف

fārūqī qāderī nowšāhī, mohammad ašraf

اهداء به: قدرخان پسر ده وزخان

تاریخ تألیف: ۲۱ ذیحجه ۸۰۷ق

فرهنگ فارسی است به فارسی. نخست نام ماه‌ها و روزهای ماه به فارسی سپس واژه‌های فارسی به ترتیب حرف بازپسین آنها با شواهد و گواه‌های شعری روی هم رفته ۷۵ بیت از فردوسی و رودکی و تاج دین نظامی و عنصری و دقیقی و مطهر و خاقانی و ابوعلا اسری و سوزنی و ابوشکور و ابونصر و مرغزی و سدید عوفی و فرخی و ابوالعباس و ناصر خسرو و عسجدی و منجکی وطیان و شهیدی و شاکر بخاری و علوی اختیاری و خسروی و اسدی طوسی و لبیبی و مسعود سلیمان یا سلیمانی و اغاجانی و فاخری و بهرامی و ابوالمؤید یلخی و تاج دبیر و ابوالقاسم و سپهسالار و عماره و شاکر بخاری و کسایی و معروفی و ابوسعید و بهرامی و خسروانی. آقای حسین زاده ر. هاشم در «شرق سرخ» (مجموعه استالین آباد چاپ ۱۹۵۸ ش) مقاله‌ای دارد به نام «دانش‌نامه قدرخان و اهمیت آن در آموختن میراث ادبی و آثار رودکی». همچنین خانم منظره ممدوا (محمد زاده) در مجله بنیاد نسخه‌های خطی جمهوری (ج۱ چاپ ۱۹۶۱ ص ۱۰۹) مقاله‌ای دارد درباره دستور و فرهنگ زبان فارسی و عکس صفحه اول و آخر آن در این مجله آمده است.

[نشریه: ۹: ۲۲۱-۲۲۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۳۸-ف

آغاز: بسمله، حمد بی حد و ثناء بی عد مر پدیدآورنده گاه و سپهر و دارنده ماه و مهر و بیرون از مقدار و افزون از شمار و درود و آفرین و ستودگی برین مر مهتر پیام آوران و مهر پیغامبران صد هزاران بار با یاران و یاوران پی از پی و دم در دم باد. چنین گوید بنده بندگان شریعت نبوی و مبین قصه مصطفوی اشرف بن شرف المذکر الفاروقی الساکن بالمصر المعروفه بجندیری ... که همه وقت بر آن راغب شدی تا لغات پهلوی و جز آن که شعراء فصیح زبان چنانکه خواجه فردوسی در شاه نامه و شیخ نظامی در سکندرنامه و شعراء دیگر ... و اسامی ادویه که حکماء در طبیات اختیار کرده اند آنج از لغات مذکور در فرهنگ نامه و محلهای مختلف بی ترتیب و ضابطه می‌باید تا ترتیب و ضابطه حرف آخر مرتب کند؛ **انجام:** کرنای بوق را گویند. شاهی دهد صدمه کرنای فتوحش، گرش گریبلان فلک را شنوایی

نسخه اصل: بنیاد نسخه‌های خطی فرهنگستان باکو، M 291؛ خط: ثلث، کا: اسحاق بن ابراهیم بخاری، تا: چهارشنبه ۲۹ ذیقعده ۸۱۱ق؛ ۲۲۵گ، قطع: ربعی بیاضی [فیلمها ف: ۳ – ۸۳]

← دانش و آگاهی ⩾ داننده و دانسته

● **داننده و دانسته = عاقل و معقول = دانش و آگاهی** / فلسفه / فارسی

dānande va dāneste = ʻāqel va maʻqūl = dāneš va āgāhī

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، – ۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

گفتاری کوتاه در بحث عاقل و معقول.

آغاز: داننده و آگه از عالم چنانکه هست متحرك و ساکنش و جنبده و جنباننده اش و اصل و فرعش جز از هستی عالم و از هستی خود که آگه است

انجام: اثر دارای و مالك عقل تمامی عقل، اثر عقل شوق و خواهش نفس، اثر نفس زندگی طبیعت، اثر طبع زنده جنبش جسم. و الله اعلم بالصواب، و الیه مرجع و المآب

چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۴۰–۶۴۱)

[مصنفات بابا افضل (ص ۶۴۰)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۹/۶-ف

آغاز: برابر

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۱ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۶۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱ص (۸۲) [ف: ۵ – ۴۶۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۱/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۱۶۳پ–۱۶۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷ – ۲۴۶]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۲۴

آغاز: در چهارم از سخن در احاطه داننده بخود بدانسته و کرده و کننده احاطتی ذاتی حقیقتی

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۰ر) [ف: ۱۶ – ۱۸۷]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و طبع بمرتبه نفس و نفس بمرتبه عقل وجود جسمانی پوشیده برخیزد و بوجود روحانی روشن پیوندد و پیدا شود رزقنا الله

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان این رساله چند بیت از مولوی به خط شکسته نستعلیق چلیپا در هامش صفحه نگاشته شده است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۱ص (۲۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۱۷۶]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۸۲/۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهان شکری، جلد: تیماج قرمز،۲ص(۳۲۱–۳۲۲)،۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰–۲۱۴۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹/۲۴۰۱/۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: توس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۱۰۱۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ ۱گ (۵ر و پ) [ف: ۳ – ۳۳۰]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰/۹۰/۶-طباطبائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۱۵۸ر–۱۵۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۸]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۴۵

بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱ص (۱۴۴ر) [ف: ۵ – ۴۶۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۰

بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تهران؛ ۲گ (۱۴۰پ–۱۴۱ر) [ف: ۳ – ۳۳۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۱

آغاز: موجود یا آگه بود یا نه آگه بود و آنچه نه آگه بود پایه جسمست و مرتبه طبع؛ **انجام:** برابر

تذکر: در فهرست با عنوان «آگه و نا آگاه» آمده؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق، در شماره ۱۱ گ ۱۳۹ب میباشد. [ف: ۳ – ۳۳۲]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۳۱/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۴۱)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۳۴۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶/۲۲۶۷/۱۲

شماره ۱۶ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (هامش ۱۱پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹ – ۹۱۸]

● دانیال دختر شاه یمن / داستان / فارسی

dānīyāl doxtar-e šāh-e yaman

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۳بخش۳

بی‌کا، بی‌تا [ف: – ۱۰۸]

● داودیه = وصیت نامه / عرفان و تصوف / فارسی

dāvūdīye = vasīyyat-nāme

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ – ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

رساله‌ای است مختصر با عنوان «ای عزیز» در اوصاف اولیاء الله و خالصین از اهل صفا که مؤلف به درخواست شخصی به نام داود آن را نگاشته و در پایان آن نام استادش شرف الدین محمود بن عبد الله مزدقانی و دیگر مشایخ سلسله تصوفی خود را برده است. این نامه با عنوان «وصیت نامه» سید علی نیز شهرت یافته است، چون در آن می گوید: «سطوری چند برای وصیت و نصیحت آن

عزیز ارقام می‌یابد ــ وصیت کرده شده آن عزیز را به تقوی ...».
آغاز: بسمله. اذا انت اعددت المرایا تعدد الحمد الله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد چون خلاصه اهل عالم بعد از انبیاء (ع) اعیان اولیاء اند که ریاض دلهای ایشان مظهر انوار الهی و فضای صدور ایشان ...
انجام: بشرط محافظت آداب ارباب طریقت و رعایت تفاصیل وصیت مذکور و الحمد لله وحده والسلام علی من اتبع الهدی.
چاپ: به کوشش محمد ریاض، در مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، سال ۲۱، شماره ۱، تیر ۱۳۵۳، ۵۷–۶۰

[نسخه‌های منزوی ۱۱۴۳/۲؛ احوال میر سید علی همدانی ص ۱۲۷–۱۲۸؛ فهرستواره منزوی ۳۴۶/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۸گ (۳۹۲ر–۳۹۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ - ۳۰۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سرخ، ۲گ (۶۱–۶۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۲۴/۱۹
آغاز و انجام: برابر
کا: مهدی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۲۶ر–۲۲۷ر)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۱۱۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۸/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بشرط محافظت آداب ارباب قلوب. تم هذه الوصیة
نام کتاب به قرینه اغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۶۷ر–۶۹ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۱۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۴/۱۰-ف
نسخه اصل: پاریس P. 39 (بلوشه ۱۵۶). نام رساله در فهرست به صورت «داودیه (اصطلاحات صوفیه)» ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۱۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۴۴۵–۴۴۸) [عکسی ف: ۳- ۱۹۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۸۷۳. در فهرست با عنوان: رساله وصیت به ملک شرف الدین خضرشاه؛ نسخه اصل: خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۳۷۳–۳۷۷)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۴]

● **داوری** / - فارسی

dāvarī

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ش

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۲۹-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **داوری میان پرسش و پاسخ کرمانیان و شیرازیان** / کلام و اعتقادات / فارسی

dāvarī mīyān-e porseš va pāsox-e kermānīyān va šīrāzīyān

در این گفتار میان پرسش کرمانیان و پاسخ شیرازیان درباره ایمان داوری شده است. سخنان حسین شاه و محیی الدین محمدعلی در این باره درآن آمده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۹/۸
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۲۱پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۴ - ۴۰۴]

← دایره > دائره

● **دبستان** / مواعظ / فارسی

dabestān

فنای زنوزی، عبدالرسول بن محمد حسن، - ۱۲۶۳ ؟ قمری

fanā-ye zonūzī, ‘abd-or-rasūl ebn-e mohammad hasan (- 1847)

این کتاب مجموعه‌ای است، در مواعظ که به صورت آیات کریمه، احادیث، حکم و اشعار، بیان گردیده و مؤلف، آن را بنا به اشاره و تلویح خودش، به شیوه گلستان نوشته است.
آغاز: المنة لله که بنای ارکان ایجاد و به طاعت عباد نهاد و چه قابل را اگر قبول انفعال فیکون نبود
انجام: که بسی گلهای شکفته در این چمن به باد رفته که نه از صفایشان اثری و نه از حالشان خبری هست

[فهرستواره منزوی ۴۴۱/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۳/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از متن به حاشیه، چلیپا

رفته؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۲۳۶-۲۳۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۱۸سم [ف: ۲۸ - ۱۳]

● **دبستان سخن** / بلاغت / فارسی

dabestān-e soxan

جناب، محمد قاسم بن احمد، ق۱۳ قمری

jenāb, mohammad qāsem ebn-e ahmad (- 19c)

در علم معانی و بیان و بدیع و عروض و قافیه و معما و تألیف جلد سوم کتاب در سال ۱۲۸۹ به اتمام رسیده است و دیباچه این جلد از حسینعلی بن مصطفی قلی خان دیوان بیگی کلهر کرمانشاهی متخلص به سلطانی است که به نثر و نظم در ستایش از مؤلف و کتاب در آغاز گذارده. جمعاً در شش «فن»: ۱. علم بیان در یک مقدمه و چهار اصل؛ ۲. علم بدیع در یک مقدمه و دو باب؛ ۳. سرقات شعری در یک مقدمه و دو اصل و یک خاتمه؛ ۴. علم عروض در یک مقدمه و شش باب و یک خاتمه؛ ۵. علم قافیه در یک مقدمه و پنج فصل؛ ۶. علم معما در یک مقدمه و چهار اصل و یک خاتمه؛ سپس یک خاتمه است در بیان لغز.

[نسخه‌های منزوی ۲۱۳۷/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۳

خط: نستعلیق، کا: یعقوب فراهانی، تا: صفر ۱۲۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع سیاه، ۱۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳۶ - ج

آغاز: دیباچه: بسمله. بهترین بیانی که آموزگاران دبستان سخن بدان زبان گشایند ...؛ جلد سوم: بسمله. پس از ستایش یزدان و درود بر پیغمبر آخر الزمان ... چنین گوید ... محمد قاسم بن احمد ... که این جلد سوم از کتاب دبستان سخن مشتمل بر شش فن؛

انجام: فیما صنف و افاد و الحمدلله اولا و آخرا. ملازم الخمس لا وقاتها ×× معتکف فی خدمة الباری. باتمام رسید کتاب دبستان سخن بتاریخ سنه ۱۲۸۹ هزار و دویست و هشتاد و نه هجری شش ماه بعد از تصنیف آن اللهم متع به المسلمین بمحمد و آله الطاهرین

جلد سوم است دیباچه‌ای به نثر و نظم در ستایش از مؤلف و کتاب در آغاز گذارده است، این دیباچه ساخته حسینقلی بن مصطفی دیوان بیگی کلهر کرمانشاهی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم الفت، تا: یک‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۹۹ق، به دستور مهدیقلی خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۲۷گ، ۱۴سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: - ۱۰۳]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۷۶

آغاز: بسمله. بهترین بیانی که آموزگاران دبستان سخن ... پس در ستایش یزدان و درود بر پیغمبر آخر الزمان و فرزندان و یاران او، چنین گوید بنده خدای احد محمد قاسم بن احمد عفی الله عنهما که این جلد سیم است از کتاب دبستان سخن؛ **انجام:** وما علام راکع ساجد ×× اخو نحول دمعه جاری / ملازم الخمس لاوقاتها ×× معتکف فی خدمة الباریً

جلد سوم کتاب؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۲- ۸۶۶]

● **دبستان شعرا** / عروض و قافیه / فارسی

dabestān-e šo'arā

رجاء زفره ای، محمد علی، ۱۲۴۳ - ۱۳۲۰ شمسی

rajā'-e zefre'ī, mohammad 'alī (1864 - 1941)

در یک «مقدمه» و سه «علم» و یک «خاتمه»، در نقد علم عروض آقا سید محمد بن حسن حسینی خراسانی.

[نسخه‌های منزوی ۲۱۵۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، (۲-۶۲)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۵۲۵]

● **دبستان شعرا** / عروض و قافیه / فارسی

dabestān-e šo'arā

حسینی خراسانی، محمد بن حسن، - ۱۳۲۲ قمری

hoseynī xorāsānī, mohammad ebn-e hasan (- 1904)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۳ق

رساله‌ای است مختصر در عروض و بدیع.

چاپ: ایران، مشهد، ۱۳۱۷ ق، سنگی، جیبی

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۱۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سید انبیائه محمد و آله الطاهرین، اما بعد پس میگوید بنده ذلیل خاطی جانی؛

انجام: گر توانی ای صبا بگذر شبی در کوی آن ×× ور دلت خواهد ببر از ما سلامی سوی آن

خط: نستعلیق ناخوش، کاتب = مؤلف، تا: آخر رجب ۱۲۹۳ق، جا: کرمان؛ با قلم خوردگی‌های زیاد؛ کاغذ: کاهی فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۶گ، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۳۳۷]

● **دبستان شعرا** / عروض و قافیه / فارسی

dabestān-e šo'arā

این کتاب مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «علم» و یک «خاتمه» می‌باشد و مقدمه آن دارای سه فصل است، در علوم شعری عروض و بلاغت، قافیه و غیر آن، نام مؤلف در این رساله نیامده

است، لیکن در صفحه سوم از کتاب دیگر خود به نام بحر صافی نام می‌برد و آن تألیف محمد بن حسن حسینی هروی است که وی نیز آثار مشابهی دارد لهذا احتمالاً مؤلف این رساله همان محمد هروی هندی باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۳/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این مختصریست در علوم متعلقه بشعر فارسی؛ **انجام:** بیست و سیم تنسیق الصفات هر یک چیز را بصفات متواتره ذکر کند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴گ (۲۰-۴۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۲۸ - ۴۰۸]

● **دبستان المذاهب** / ادیان و مذاهب / فارسی

dabestān-ol mazāheb

شیروانی، زین العابدین، ق۹ قمری

Šīrvānī, zayn-ol-'ābedīn (- 15c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۴-فیروز

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ مجدول، با کمند؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی مشجر، ۳۱۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲۱ - ۷۵]

● **دبستان المذاهب** / ادیان و مذاهب / فارسی

dabestān-ol mazāheb

فانی کشمیری، محسن بن حسن، - ۱۰۸۱ قمری

fānī kešmīrī, mohsen ebn-e hasan (- 1671)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۳ق؛ محل تألیف: هند

کتابی مفصل و معروف در ملل و نحل که در دوازده تعلیم نگاشته شده است: ۱. پارسیان؛ ۲. هندوان؛ ۳. قرابتیتان؛ ۴. یهود؛ ۵. نصاری؛ ۶. مسلمین؛ ۷. صادقیه؛ ۸. وحدانیه؛ ۹. روشنیان؛ ۱۰. الهیه؛ ۱۱. حکماء؛ ۱۲. صوفیه. درباره مؤلف کتاب اختلاف است و سه نفر به عنوان مؤلف این کتاب ذکر شده‌اند: ۱. شیخ محسن کشمیری (-۱۰۸۱ق)؛ ۲. ملا مؤبد شاه مهتدی که برای اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) نگاشته (ایضاح المکنون ۴۴۲/۱)؛ ۳. ذوالفقار علی هوشیاری حسینی. داوید شی (David Shea) و آنتونی تروایه (Anthony troyer) آن را به انگلیسی درآوردند و در ۱۸۴۳م با دیباچه‌ای در سرگذشت مؤلف و با حواشی به چاپ رساندند و مشکلات لغوی و تاریخی این کتاب در این ترجمه حل می‌گردد.

آغاز: ای نام تو سردفتر اطفال دبستان ×× نام تو ببالغ نظران شمع شبستان ... درود نامحدود بر والا موجود حضرت وجود خورشید سوار شپهر شهود کیوان ...

انجام: غرض نقشیی است کز ما بازماند ×× که هستی را نمی‌بینم بقائی.

چاپ: مشار فارسی ۲۰۳۳/۲ (۱۵ چاپ)؛ مؤلفین کتب چاپی فارسی ۵، ۲۳۹-۲۴۰؛ بمبئی ۱۲۲۴ق و ۱۲۶۲ق؛ تهران، ۱۳۶۲ش در دو جلد که جلد دوم به تحقیق در این کتاب و مؤلف آن اختصاص یافته است.

[الذریعة ۴۸/۸؛ مشار ۶۴۷/۱ و ۲۱۶۹؛ گفتار دکتر معین درباه آذر کیوان درس ۴ ش۳ مجله دانشکده ادبیات؛ دیباجه فرهنگ نظام و مقدمه زردشت نامه بهرام پژد و چاپ طهوری تهران؛ کشف الظنون ۴۴۲/۱ ؛ نسخه‌های منزوی ۱۷۲۶/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۴۷/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۱۳۱/۳]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: - ۵۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ علی قلی میرزا نوشته است که کتاب تألیف سید ذوالفقار است؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۰۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح عالی، مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۲۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۴۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۲۶ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۲۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در تاریخ شوال ۱۲۴۷ در کلکته خریداری شده، و در تهران در ۱۲۸۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۶. تهران؛ ملي؛ شماره نسخه:۲۲۷۸/۱

آغاز و انجام: برابر

در آخر نسخه (از ۳۶۹ تا ۳۸۱) لغات فارسی و عربی و هندی که در این کتاب آمده به ترتیب حروف اول آنها دوباره نقل شده؛

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۱گ، ۲۰۰ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۹۷]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دل را به سیاحت مطالعه اقالیم مذاهب متفرقه واگذاشت.

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بابی، تا: جمعه ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۲۲ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: فستقی، جلد:

مقوا، ۱۷۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۵ - ۵۴۴]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب الپی، تا: ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱ سطر [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۱۱۳]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۵۲

آغاز: فهرست کتاب دبستان مذاهب. تعلیم نخست از کتاب دبستان در معرفت عقاید پارسیان مشتمل بر پانزده نظر؛ **انجام:** قد حصل الفراغ بعون الملك الواهب من طبع هذه النسخه ... المسماة بدبستان المذاهب ... فی شهر ذی قعدة الحرام سنه اربعه و عشرون وماءتان و الف من الهجرة النبی محمد علیه و علی آله و صحبه افضل الصلوة و الاکرام و الحمدلله علی نعمائه بالاختتام و الاتمام سنه ۱۲۲۴

مشتمل است بر معرفت عقاید پارسیان، هندوان، یهود، ترسا، مسلمان و شعب مختلفه این ادیان و غیره؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۴ق؛ مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار «شاه شاهان ناصرالدین»؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۶۴۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۷]

۱۰. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۰۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۴ق (= دسامبر ۱۸۰۹م)؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۱۱. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۶۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نامه نگار را ازین گذار جز منصب ترجمانی نیست و اگر متامل را در مطلبی اشتباهی افتد محرر اوراق را ضامن جواب نشمارد ... در حق درویشان دعایی.تم

خط: نستعلیق، کا: اللهویردی، تا: ۱۲۲۷ق، جا: تهران، برای حاجی محمد جعفر؛ جلد: تیماج سرخ با نقش شمسه، ۸۰گ (۱-۸۰)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۱]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن آقا علی (ناظر کریم خان) شیرازی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ مجدول، تصاویر نقاشی در لابه‌لای صفحات اولیه؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۷]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹/۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری مشکی، ۲۳۹ص (۱۷۳-۴۱۲)، ۲۸ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۶ - ۳۹]

۱۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۸۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا بن عبدالکریم، تا: ذیحجه ۱۲۴۱ق؛ مصحح؛ تملك: رضا قلی قراگوزلوئی در ۱۳۲۴؛ مهر: «محمدرضا بن محمد دیده» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۶۱]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۲۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و پس از آن صحت نامه اغلاط و بعد از آن خطبه را ثبت نمود تا متجسسان این رموز و محصلان این مرموز بآسانیش فرا گیرند. منه التوفیق بالحق و الرشاد و الهدایه الی الصواب و السداد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ در پایان فهرست از معانی لغات بترتیب حروف الفبا، و نیز فهرست صحت نامه اغلاط آورده شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۱ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه:۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۰]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن حسین مشهور به آقاسی، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۵۷ق، جا: تبریز، به فرمایش محمد اسماعیل خان پسر فتح علی خان نوری؛ با فرهنگ این کتاب مورخ روز پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۵۷؛ مجدول؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۵۱]

۱۷. همدان؛ دامغانی (آقای)؛ شماره نسخه:۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الاول ۱۲۵۸ق [نشریه: ۵ - ۳۸۳]

۱۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۱ - ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۵۸ق؛ در پایان آن فرهنگ هندی به فارسی است در ۵ برگ و درباره اصطلاحات همین کتاب باید باشد و این «لغات خاتمه» به خط محمود خان بن ملك الشعرا است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴۱گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: - ۱۰۴]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۵-۴/۱۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۷۸۹]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف باتوجه به آغاز نسخه تغییر یافت. در فهرست از محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم کاشانی دانسته و زمان تألیف را ۱۲۶۱ آورده که احتمالاً این فرد کاتب بوده نه مؤلف و تاریخ هم تاریخ کتابت است نه تألیف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل بن محمد ابراهیم، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج بنفش، ۳۰۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۵]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مگر صاحبدلی روزی ز رحمت ×× کند در حق درویشان دعائی

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۲ق؛ تملک: فرهاد میرزا ابن عباس میرزا ابن فتحعلی شاه قاجار همراه با مهر «نائب الایاله ۱۲۵۶» (بیضی)؛ دستخط عبدالوهاب نظام الملک بن میرزا آقا خان صدر اعظم نوری همراه با مهر «نظام الملک» (بیضی)؛ نفیس و هنری، دارای سرلوحی ظریف و زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم ساغری مشکی، ۱۲۱گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳۱ - ۶۰۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: فضل الله حسینی شریفی شیرازی متخلص به «خاوری»، تا: صفر ۱۲۶۴ق؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن نیلی، ۱۹۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۳۱]

۲۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۸

آغاز: بسمله. قال افلاطون ان الفلسفة معناها التشبیه بالله بقدر الامکان عنی بقوله التشبیه بالله باقناء نوعی الحکمة اللذین..؛

بندی از دبستان المذاهب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۹ص (۱۱۷-۱۲۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۱]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۹/۴

آغاز: عرض آنچه در دبستان المذاهب در عقیده حکماء و بعضی از عقائد ایشان مینویسد اینست فرزانگان یونان تا افلاطون اشراقی بوده اند؛ **انجام:** در شناخت حق بمتابعت فرمان نبی کامل صاحب ناموس اکبر عقل است ...

نسخه حاضر بخش الحکما از دبستان مذاهب را دارا می‌باشد. این نسخه بخش اندکی از کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در انجام ۱۰ برگ افزودگی‌هایی در فضایل حضرت موسی و در پایان آن برخی مطالب ادبی آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۵۳گ (۵۷-۱۰۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۳۳۹]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۲-ف

نسخه اصل: بادلیان P. 70 اته ۱۷۹۱. گویا موبد شاه ساخته اندکی پس از ۱۰۶۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸۴گ، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۳]

۲۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پنجم پریتاها، ششم دهارنا، هفتم دهیانم، هشتم سمادهانم تمت الکتاب اربعة المخلفة فی یوم یک‌شنبه، یازدهم شهر صفر المظفر بعون الملک الوهاب و السلام خیر ختام

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: چرمی، ۱۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۸۰]

۲۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳۸۹/۷

بخش عقاید حکما و صوفیه این کتاب است و حقیقت محمدیان و اهل اسلام؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد تقی لاری، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۷ص (۵۱-۱۳۳ و ۲۷۷-۲۹۰)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۳۵۳]

۲۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۵/۳

قسمت منقول از دبستان مذاهب در عقاید اهل اسلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۲]

● دبستان المذاهب (منتخب) = نخبه کتاب دبستان المذاهب / ادیان و مذاهب / فارسی

dabestān-ol mazāheb (mn.) = noxbe-ye k.-e dabestān-ol mazāheb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۰۰

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۶۷ر-۱۷۲ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۱۹۱]

● دبستان معرفت / - فارسی

dabestān-e ma‘refat

شباب کرمانشاهی، محمد جواد بن محمد صالح، ۱۲۷۰ - ۱۳۵۲ قمری

šabāb kermānšāhī, mohammad javād ebn-e mohammad sāleh (1854 - 1934)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۳/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۱]

● دبستان واعظین و گلستان ناظرین / تاریخ پیامبران / فارسی

dabestān-e vā‘ezīn va golestān-e nāzerīn

آرانی کاشانی، احمد بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

ārānī-e kāšānī, ahmad ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۰ق

نویسنده می‌گوید در زمان شروع به تحریر این کتاب قریب چهل سال داشتم و در این مدت بیشتر وقتم به کار حدیث صرف می‌شد و از آنجا که بهترین باقیات صالحات را نشر حدیث و داستان‌های مذهبی می‌دانم لذا این کتاب را در این باب در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه» پرداختم بدین شرح: مقدمه: در ثواب فضیلت تلاوت قرآن و عدد آیات و سوره و کلمات و حروف آن؛ باب ۱. نزول سوره یوسف؛ ۲. جهت آنکه چرا خداوند عالم حکایت یوسف را در این سوره احسن القصص نامیده؛ ۳. ابتلای حضرت یعقوب به فراق یوسف؛ ۴. حسد بردن برادران یوسف؛ ۵. ابتدای قصه یعقوب و یوسف او؛

۶. چگونگی احوال یوسف؛ ۷. بیرون آوردن یوسف از چاه؛ ۸. ورود به شهر مصر تا زمانی که عزیز مصر یوسف را خرید؛ ۹. بیان سلوک زلیخا با یوسف؛ ۱۰. کیفیت مکث یوسف در زندان و سلوک آن حضرت؛ ۱۱. کیفیت رسیدن یوسف به پادشاهی؛ ۱۲. خواستن یوسف یعقوب را به شهر مصر؛ خاتمه: در کیفیت حالات زلیخا.
آغاز: ستایش و سپاس حضرت حسن آفرین را سزا است که یوسف نفس قدسی صفات ملکوتی ملکات را از یعقوب عالم کلیت و تجرد دو رو از کنعان وحدت و تفرد مهجور ساخت ...

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** انا لله و انا الیه راجعون
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳۵۵گ، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۲۶)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۵ – ۳۴۴]

۲. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نتیجه ناتمام مانده است؛ جلد: چرمی مشکی، اندازه: ۲۱×۳۲سم [نشریه: ۷ – ۷۲۹]

← دیباچه حدیقة الحقیقة ⩾ لطایف الحدایق من نفایس الدقایق
← دبیری و ترسل ⩾ ترسل

● **دجال = ظهور دجال** / کلام و اعتقادات / فارسی
dajjāl = zohūr-e dajjāl

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۴/۹
آغاز: پادشاهی کند و عاقبت عامی شود اوازه (او) در عالم افکند که علی و فاطمه زنده شده اند کسانی که اهل صلاح بودند عزم زیادت کنند از «مکه»؛ **انجام:** ای استخوانها پوسیده و ای گوشتهای دریده و مویهای پراکنده حاضر ای که بفرمان خدای عز و علا.
رساله‌ای است مشتمل بر مباحثی درباره ظهور دجال و حضرت مهدی و عیسی (ع)؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن حسن استرآبادی، تا: ۸۴۵ق، جا: لامبلنگی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج سدری، ۸گ (۱۶۳–۱۷۰پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۴ – ۱۶۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۳/۵
آغاز: بدانکه یکی از فتنهای آخر الزمان دجال است که قبل از ظهور حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه خروج خواهد کرد چنانچه در احادیث عامه وارد شده است او در زمان حضرت رسول (ص) متولد شده؛ **انجام:** و بدانکه از احادیث معتبره ظاهر می‌شود که دابة الارض حضرت امیر المومنین (ع) است و بعد از انقضای ملک حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه ظاهر خواهد شد و متصل به قیام خواهد بود ...
رساله کوتاهی است در خروج دجال و معرفی آن با استفاده از احادیث گوناگون از اهل سنت و شیعه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قلی صفوی موسوی حسینی، تا: محرم ۱۰۹۱ق، جا: اردبیل؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۴۲۸ر–۴۲۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۴۵۵]

● **دجال نامه** / گوناگون / فارسی
dajjāl-nāme

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۸۹۷ ض
بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۷۲۶ ض
بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق [د.ث. مجلس]

● **دجالیه** / حکومت و سیاست / فارسی
dajjālīye

نویسنده در این مقاله یا رساله ضمن یک مقدمه و شش باب به انتقاد از اوضاع روز می‌پردازد و ضمن داستان‌هایی که قهرمانان آن رجال روزند بحث‌های انتقادی می‌کند که برای پویندگان در این گونه مسائل بسیار نیکو است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸/۵
آغاز: فساد در ملک شقا قلوس در بدن را ماند؛ **انجام:** هم چنان هیچ نگفتم که صد چندین است.
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن منشی تفرشی ملقب به کمال الدوله، تا: ۱۳۱۸ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۱۵ص (۲۴۰–۲۵۴)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۸۷]

● **دخانیه** / فقه / عربی
doxānīye

رومی، احمد بن محمد، – ۱۰۴۳ ؟ قمری
rūmī ،ahmad-e bn-e mohammad (- 1634)
در مدارک کتابشناسی نامی از نویسنده و تألیفش نیامده است.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۶۴
آغاز: ... الحمدلله و الصلوة و السلام علی رسول الله و علی آل رسول الله و بعد فقد ظهر فی هذا الزمان من قبل الکفرة العدوة لأهل الایمان ورق نبت یقال له الدخان؛ **انجام:** و لیس لاحدأن یقول قد انقرض اهل التخریج ایضا لکونهم فی الطبقة الرابعة علی

ما رتبها بعض الفضلاء فی رسالة له اذ یقال له هذا دعوی بلا دلیل فان الفیاض الحق لم یسد عباده باب الأفاضة و هو الموفق و المعین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۷ق؛ جلد: مقوا، ۶گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۲۲]

● **دخانیه** / تاریخ / فارسی

doxānīye

هیدجی، محمد علی، ق۱۴ قمری

hīdajī, mohammad ʻalī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۰ق
چاپ: به کوشش دکتر علی اکبر ولایتی به وسیله مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه در تهران، ۱۳۸۱ش

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸

آغاز: بسمله. ربنا اکشف عنا العذاب انا مرمنون و لقد نجیت بنی اسرائیل من العذاب ... اما بعد چون در باب تخصیص دخانیات به کمپانی انگلیس میان حضرت متطاب حجة الاسلام آقا میرزا محمد حسن شیرازی اطال الله بقاءه؛ **انجام:** القادر علی ما تشاء و صل علی نبیک و آله و کل من اتبع الهدا.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۱۲ق؛ رکابه‌دار، یادداشت محمد اسماعیل صائنی در ۱۳۳۵ ش که نسخه را از محمد جعفر زاهدی هدیه گرفته در زنجان؛ ۸۰ص، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۵ - ۴۱۰]

● **دخانیه = تاریخ دخانیه = تحریم تنباکو** / تاریخ ایران / فارسی

doxānīye = tārīx-e doxānīye = tahrīm-e tanbākū

تاریخ تألیف: ۱۳۱۰ق
مفاوضات و تلگرافاتی است که بین علمایی چون میرزا محمد حسن شیرازی و میرزا حسن آشتیانی با ناصرالدین شاه درباره امتیاز دخانیات صورت گرفته است. با توضیح درباره هر یک از نامه توسط مؤلف. در پایان مؤلف چند بیت فارسی درباره این رساله سروده است.
[الذریعة ۲۵۲/۳؛ منزوی ۴۳۲۸/۶ و ۴۲۳۸ و ۴۲۳۹ و ۴۲۸۷]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۲۶-۳۸/۴۶

آغاز: بسمله ربنا اکشف منا العذاب انا مومنون ولقد ... اما بعد چون در باب تخصیص دخانیات به کمپانی انگلیس میان حضرت مستطاب حجة الاسلام آقا میرزا محمد حسن شیرازی اطال الله بقاه ... و سلطان عجم ناصر الدین شاه؛ **انجام:** چو من در گذشتم از این کهنه دیر ×× سز دگر نمایند یا دم به خیر. اللهم عافنا من الفتن وهب لنا روح الیقین
از اول تا آخر. خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ مصحح؛ ۳۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۰۵۹]

● **دخانیه** / تاریخ ایران / فارسی

doxānīye

در آن اجازه کمپانی و تلگرافات سال ۱۳۰۸ حاج میرزا محمد حسن شیرازی گردآوری شده است.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۹

آغاز: یا مبتدا با النعم قبل استحقاقها ... مرا به این عجز و قصور همان باید که پیوسته روی نیازمندی بر درگاه کرمت آرم چشم امیدواری به ساحت رحمت گذارم باشد که بدین حال تباه ... و بعد چنانچه بر خاطر ارباب دانش پوشیده نیست همانا این معنی از خصائص مسلمه دین اسلام است که ... و بر عهده مسلمانان راس هر ماة تکلیفی لازم است که شرح نصرت و ظفری را که برای اسلام در سرماةاز نوروی داده در متون تواریخ ایام ثبت ضبط دارند ... اکنون نوبت کار با مردمان این ماة چهاردهمین است که باید بر حسب تکلیفی که در مقام حفظ شرف و شان اسلام در عهده داریم ... لهذا ادای این خدمت بزرگ را کمر همت بر میان جان بسته با کمال ضبط و اتقان می‌نگاریم که واقعه فتنه خیز بزرگی در عشر اولین این ماة چهاردهمین است و تجدید نصرت و ظفری که ... به یمن برکت ... حاج میرزا محمد حسن ... به ظهور رسید؛ **انجام:** لاتجد قوما یومنون بالله و الیوم الاخر ... خلاصه ترجمه آیه کریمه خطاب به پیغمبر اکرم خود می‌فرماید نخواهی یافت ... ولی نظر به آن مقصد عالی مقدسه که ما را در آغاز نگارش این رساله منظور افتاده بود مناسب دانستیم که انجام رساله را نیز به نقل یک چند آیت و روایتی مسکی الختام گردانیم و الحمد لله تعالی اولا و آخرا و صلی الله علی خاتم النبیین ...
خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۵۰]

● **دختر برهمن** / شعر / فارسی

doxtar-e berahman

الله وردیخان، عالیجاه

al-lāh-verdī-xān, ʻālī-jāh

مثنوی است حدود ۴۱۰ بیت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۵/۲۶

آغاز: بنام آتشین ساز رخ گل ×× جگر در خون گداز اشک بلبل؛ **انجام:** بدان این خاکدان را مأمن خویش ×× بیفشان چون غبار از دامن خویش / بسوی کعبه مقصود رو کن ×× حیات جاودانی آرزو کن
خط: نستعلیق، کا: محمد اسحاق بن محمد حسین ژاوهی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۸گ، قطع: بیاض رقعی،

سطور چهار ستونی و چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۴۴۶]

● **دختر پادشاه و شاهزاده خداداد** / شعر / فارسی
doxtar-e pādešāh va šāhzāde xodādād

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۴/۷

آغاز: نقل دختر پادشاه با شاهزاده خداداد و شاه و خواب دیدن درخت انار. یک شبی بود از شهان کبار ×× در محل دیار دریا بار؛ **انجام:** کرد چون راه آخرت را طی ×× ماند این نقل یادگار از وی (مسأله ای فقهی بفارسی مورخ رجب ۱۲۵۱ پس ازین هست).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز قهوه‌ای، ۲۷ص (۲۰-۴۶)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷۰]

● **دخترک ادریخ** / داستان / فارسی
doxtarak-e adrīx

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۹۸

آغاز: فصل هشتم. روز بعد سپاه بی حساب گوتمار درجلو شهر ابدی ارم را نظر به بی نهایت کهنگی اش شهر ابدی می‌نمایند. مترجم خود را نمایانده؛ **انجام:** طوطیلا گوشه بالا پوش شاه را کشید وگفت: بیا به منزل مراجعت کنیم. مشاهده این منظر خوش مشاهده ای نیست.

فصلی ازیک رمان است که بقیه آن در شماره‌های دیگر این کتابخانه موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در انتهای کتاب آمده: «به جهت تصحیح با سلام صمیمانه خدمت جناب مستطاب اجل آقای آقا میرزا ابراهیم خان، این کتابچه را فرستاد» و امضایی به نام «اکبری»؛ جلد: گالینگور، ۳۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۷]

● **دخل و خرج** / اسناد / فارسی
daxl va xarj

غیر همانند:

۱. **قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۱۷**

نسخه حاضر جمع و خرج دولتی مملکت فارسی طی سال‌های ۱۳۱۴-۱۳۱۶ می‌باشد که جهت ارائه به دربار تهران تهیه شده است؛ خط: سیاق، کا: حاجی میرزا مهدی عظیم السلطنه، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «یا علی الاعلی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور آبی، ۹۷گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱- ۵۲۶]

۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۶**

آغاز: دستور العمل هذه السنه یونت ئیل و تحویل کرمانشاهان؛ **انجام:** خرج ... گمرک ...

این دفترچه که صورت آمد و خرجهایی است از املاک یکی از مالکین بزرگ، در ضمن بیان مداخل املاک، نام افرادی چون وکیل الدوله و آقا اسد الدوله مجتهد و مهدیقلی خان و نیز نام قرائی از دهها ی اطراف کرمانشاه در آن آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲گ، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۸۶۵]

۳. **تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۵۳**

آغاز: هو الله تعالی شانه. کتابچه دستور العمل هذه السنة، یونت ئیل ۱۲۹۹ خیریت دلیل ملایر تویسرکان ابواب جمعی مقرب الخاقان میرزا حسن مستوفی

صورت درآمد و هزنیه سال ۱۲۹۹ تویسرکان ابواب جمعی میرزا حسن مستوفی است؛ خط: شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ مهر: «ابن یوسف حسن»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۸۰]

۴. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۹۴**

آغاز: برج قوسی ۱۳۳۶ مراجعت از عراق در تهران

در برگیرنده دخل و خرج از ماه «قوس» که بایستی سال قمری باشد. پس از مراجعت از عراق به تهران. از نرخ‌های مندرج در آن: ۵ من پنبه، ۲۵ تومان، مواجب نایب عباس ۶۰ تومان، مواجب نبی الله ۶۰ تومان، علیق ۴ اسب در برج قوس، ۳۹۳ تومان، کاه، ۴ خروار و ۱۲ من، ۳۳۰ تومان، پابند اسب ۲ عدد ۱۸ تومان. مخارج مسافرت به استانبول. در پایان هزینه‌های «قوس» ۱۳۳۷ آمده است. جمع کل مخارج ۴۱۵/۳۶ تومان، مانده ۲۲۶/۱۳ تومان، رفته ۳۲۳۱۹۰ تومان. هزینه ۳۲۳۱۹ تومان مخارج رفته تقسیم شده بر ۱۲ ماه، ماهی ۱۹۳ تومان و ۲ قران؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ صورت حسابها به سیاق؛ ۳۲گ، مختلف السطر (۲/۵×۱۱)، اندازه: ۱۳×۳۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۴]

● **دخل و خرج (رساله)** = **بیاض** / تاریخ / فارسی
daxl va xarj (r.) = bayāz

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۰۹

آغاز: تاریخ ... یوم پنج‌شنبه پنجم جمادی الثانی؛ **انجام:** تا غره شوال سنه ۱۲۸۵ ... روغن چراق. (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق [رایانه]

← دخل و خرج پادشاهان ≻ رسم و آئین پادشاهان قدیم

● **دخل و خرج پادشاهان** = **رسم و آئین پادشاهان قدیم** / تاریخ ایران / فارسی

daxl va xarj-e pādešāhān = rasm va āyīn-e pādešāhān-e qadīm

در باب وصول مالیات و خراج و مصارف آن از خواجه طوسی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۳۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۹سم [ف: ۷ - ۵۵]

● **دخل و خرج روزانه** / متفرقه / فارسی

daxl va xarj-e rūzāne

مجموعه حساب روزانه و دفتر دخل و خرج یک نفر معلم است که ظاهراً با حقوق حق التدریس زندگی می‌کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۵ق، جلد: تیماج سبز، ۸۵گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۲]

← دخمه انوشیروان ≻ داستان دخمه انوشیروان

● **دخمه ساختن** / متفرقه / فارسی

daxme sāxtan

در این بخش دستور ساختن دخمه به نقل از زرتشت به فارسی و پهلوی نقل شده و نقشه‌ای رسم گردیده و در آن چگونگی دخمه و سمت جنوب و شمال و مشرق و مغرب آن معین شده است. هم چنین بعد از آن احکام مردگان و چگونگی دفن مرده در دخمه و سایر مسائل مربوط به دخمه، مردگان، نسا، کفن کردن و ... سؤال و جواب‌هایی ذکر شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۲/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، ۲۸گ (۷۱پ-۹۸ر)، ۲۱ سطر [ف: ۳۷ - ۲۷۸]

● **دخمه نوشیروان و رفتن هارون به آنجا** / تاریخ / فارسی

daxme-ye nūšīrvān va raftan-e hārūn be ānjā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۶-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 24413؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۰]

← دده جنگی ≻ حاشیة شرح التصریف العزی

● **در آغوش طبیعت** / ادبیات / فارسی

dar āqūš-e tabī'at

ناظم الاسلام کرمانی، محمد بن علی، ۱۲۸۰-۱۳۳۷ قمری

nāzem-ol-eslām-e kermānī, mohammad ebn-e 'alī (1864 - 1919)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹۴

آغاز: آغاز چهرما شاد و لبها متبسم گردید؛ **انجام:** محو و نابودش می‌ساختند پایان جلد اول.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴]رایانه]

← در احکام خمس ≻ الخمسية

● **در احکام کسوف و خسوف** / هیأت / فارسی

dar ahkām-e kosūf va xosūf

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۹/۸

آغاز: قطب راوندی علیه رحمه در کتاب قصص الانبیاء از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است؛ **انجام:** پادشاهی کند و دعوی آن باطل گردد، و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۲۷۲-۲۷۶)، ۱۵ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۰]

● **در احکام نوروز** / هیأت / فارسی

dar ahkām-e nowrūz

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۹/۱۰

آغاز: در احادیث در فضیلت این روز بسیار است و بسیار وارد شده است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۲۸۱-۲۸۶)، ۱۵و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۱]

● **در احکام نوروز ترکان که به دوازده سال دوره ایشان تمام شود** / تقویم / فارسی

dar ahkām-e nowrūz-e torkān ke be davāzdah sāl-e dowre-ye īšān tamām šavad

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۹/۹

آغاز: موش سال موش در اول سال خوش بگذرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۲۷۶-۲۸۱)، ۱۵ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۱]

● **در اختلاف صوفیان** / عرفان و تصوف / فارسی

dar extelāf-e sūfīyān

یخشی از باب سی و نهم عوارف المعارف سهروردی است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۸۶

آغاز: باب سی و نهم در اختلاف صوفیان. روز (روزه) داشتن و گشادن. جمعی از مشایخ صوفیان بودند دایم که روزه داشتند در سفر و حذر (کذا)

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: ۲۹ رجب ۱۱۰۶ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲ص (۵۰۵–۵۰۶)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۰۰]

● **در الاخلاق** / اخلاق / فارسی

dorr-ol axlāq

در صد فصل.

[فهرستواره منزوی ۴۴۲/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵۷-ف

نسخه اصل: بلگراد؛ کا: حسن بن امام شیخ بن امام شمس الدین حافظ ملقب به تاج سمرقندی، تا: ۱۷ رجب ۸۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ نامی از کتاب نیست [فیلمها ف: ۱ – ۸۳]

● **الدراری المضیئة فی تنقلات الاشکال الرملیة** / رمل / عربی

ad-darāri-l muḍī'a fī tanaqqulāt-il aškal-ir ramlīya

حارثی، احمد بن عبدالله، ق۱۱ قمری

hāresī, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۵ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰۲/۱

آغاز: بسمله، حمد له، صلاة بحمدک اللهم یا من اطلع بیاض الفجر بعد انتکاس اللیل ضاحکافی حمرة الشفق؛ **انجام:** فاکتبنا مع الشاهدین و سلام علی المرسلین و الحمد الله رب العالمین و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالواسع بن عبدالسلام الغلفی، تا: پنجشنبه ۱۹ ذیقعده ۱۰۹۹ق، به نام احمد بن الهادی بن عثمان الغلفی القرشی؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۵۳]

● **الدراری فی انباء السراری** / - عربی

ad-darārī fī anbā'-is sarārī

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲۶/۳

آغاز: الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی. هذا جزء سمیته الدراری فی انباء السراری؛ **انجام:** ذکره ابوالنجار فی تاریخ بغداد. هذا آخر الکتاب و الله الموفق للصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳گ (۱۱ر–۱۳ر)، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۶سم [ف: ۹ – ۳۳۸]

● **دراسات فی الحج** / فقه / عربی

dirāsāt-un fī-l ḥajj

تقریر بحث‌های آیة الله العظمی سید شهاب الدین مرعشی است در مسائل حج با بعضی توضیحات یا مطالب اضافی از مؤلف با نشانی «ن». از این کتاب فقط چند برگ اول نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۳۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد انما یسطره قلمی الوضیع و یحلله فهمی البطیء هو من بحث أستاذنا المبجل

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۲۵]

● **الدر الاغلی بشرح الدور الاعلی** / دعا، عرفان و تصوف / عربی

ad-durr-ul aġlā bi-š.-id dawr-il a'lā

نافیلاتی، محمد بن محمد، –۱۰۹۱ قمری

nāfīlātī, mohammad ebn-e mohammad

وابسته به: الدور الاعلی؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰–۶۳۸)

سال تألیف: ۱۱۸۲ق؛ محل تألیف: قسطنطنیه

شرح متوسطی است بر رساله «الدور الاعلی» ابن عربی با توضیح الفاظ و بیان مقصود مؤلف به نحو مزجی

آغاز: الحمدلله العلی الاعلی الفتاح الذی وهب احبابه الدور الاعلی و الصلوة علی نبیه المنزل علیه سبح اسم ربک الاعلی

انجام: ماتهللت النفوس المرضیة الراضیة بتلاوة الدور الاعلی الذی اسرار غیر متناهیه تم.

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عمر بن حاج محمد، تا: با تاریخ ۱۱۹۱ق؛ مصحح، با کتیبه مذهب، مجدول؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه و سرشمسه مذهب، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۳۱سم [ف: – ۲۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۰/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۵

آغاز: ... به أهل الله سبع مسائل من عرفها لم یقبض علیه شی من علم لحقائق معرفة أسماء الله و معرفة خطاب الحق عباده بلسان

الشرع؛ **انجام:** و لنمسک عنان اليراع فی ميدان البيان و فيما قصدناه من العقود كفاية لذوی العرفان و هاهنا البحور الزواخر، و الغيوب المواطر، و القصد التعبيه على القواعد الإجمالية و تفاصيلها يحوج لتطويل تكل منه أذن واعية و الحمدلله ...
خط: نسخ، کا: طیب، تا: ۱۲۳۶ق، جا: جا: مسجد الکلالی از محل بالکان؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با نشان «بلغ» در حاشیه مقابله گردیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۹گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۵۹۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۰
[میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۵]

● **درام = تئاتر «از ماست که بر ماست»** / هنر / فارسی
derām = te’ātr-e «az māst ke bar māst»
تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۳۹۲ق؛ محل تألیف: رشت
از حسن محمد علی که درام است در چهارده سن یا صحنه و پرده و اشخاص آن شاه و وزیر و دختر است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۲۱
خط:نستعلیق،بی کا،تا:قرن۱۴؛ کاغذ: سفید خط دار، جلد: مقوایی، ۳۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲ - ۱۷۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۰۱]

● **دراهم الکبیر = آداب کفن و دفن** / آداب و سنن / عربی
darāhim-ul kabīr = ādāb-e kafan va dafn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۳۹
بی کا، بی تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

● **درایه = توالد و تناسل** / طب / فارسی
derāye = tavālod va tanāsol
عرب دمشقی، اسماعیل بن شهاب الدین
‘arab damešqī, esmā‘īl ebn-e šahāb-od-dīn
رساله مختصری است در توالد و تناسل به نام «درایه» از اسماعیل بن شهاب الدین عرب دمشقی برای کتاب‌خانه امیر تیمور.
آغاز: سپاس فراوان مقدری را که قبه خضرا بی طناب عمود بر پا کرد

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حاجی ترخان و چرکس و اقلیم
در فهرست بدون نام مؤلف، نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب سیزدهم
در ۱۱ فصل سپس باب ۵ تا باب ۱۳ در نسخه و نانوشته مانده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۱۲۷پ)، ۱۸ سطر (۹×۱۶) [ف: ۱۷-۲۴۴]

● **الدراية** / درایه / عربی
ad-dirāya
نوری، محمد علی، ق۱۳ قمری
nūrī, mohammad ‘alī (- 19c)
منقول از محمد علی نوری وسیله محمد صادق بن محمد خلیل تویسرکانی در ۱۲۵۶ق.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۴۳/۱۴
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد خلیل تویسرکانی، تا: ربیع الاول ۱۲۵۶ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۲۶۸-۲۷۵)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۵۱]

● **الدراية = نظم مقدمة ابن الصلاح** / درایه / عربی
ad-dirāya = naẓm-u muqaddamat-i ibn-iṣ ṣalāḥ
اثری، عبدالرحیم بن حسین
asarī, ‘abd-or-rahīm ebn-e hoseyn
وابسته به: معرفة انواع علم الحدیث = مقدمه ابن صلاح؛ ابن صلاح، عثمان بن عبدالرحمن (۵۷۷-۶۴۳ق)
تلخیص و نظم مقدمه ابن الصلاح عثمان بن عبدالرحمن شهرزوری است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱۰
آغاز: بسمله. يقول راجی ربه المقتدر ×× عبدالرحيم بن الحسين الاثری؛ **انجام:** قيل ابوبكر و قيل بل علی ×× و مدعی اجماعه لم يقبل و قيل
خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق، جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۸۹ر - ۹۷پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲/۲۷ - ۳۸]

← دراية الحديث ≻ اختصار علوم الحديث
← دراية الحديث ≻ الهداية الى علوم الدراية
← دراية الحديث ≻ علم الرجال
← دراية الحديث ≻ خلاصة الخلاصة

● **دراية الحديث** / درایه، حدیث / عربی
dirāyat-ul ḥadīṯ
اصیل الدین واعظ، عبدالله بن عبدالرحمن، - ۸۸۳ ؟ قمری

asīl-od-dīn vā‘ez, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘abd-or-rahmān (-1479)

هنگامی که به کرمان و به خدمت «قاضی القضات نعمان الثانی» و ملازمت ایشان رسیده بود. با یک مقدمه در معنی حدیث و اصول و اصطلاح‌های اهل حدیث، نام نگارنده در دیباچه و نام کتاب در ص. ع. «دراية الحديث» و در دفتر کتابخانه «التحفة» (؟) آمده است. (احمد منزوی)

[دنا ۱۱۱۱/۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۶/۲-عکسی

آغاز: ان اولى ما يفتح به صدرالدفاتر و يستنجح به حصول المفاخر ... اما بعد، فيقول الفقير ... الحافظ عبدالله بن عبدالرحمان بن عبداللطيف المشهور بالاصيل الواعظ ... فبينا انا عند هذه الاحوال اذ ساقنى التقدير و اوصلنى الى بلدة كرمان حماه الله عن الحدثان و شرفت بملازمة العتبة الرفيعة ... قاضى القضات الاسلاميه نعمان الثانى نحر الحقايق و المعانى، ملجاء الضعفا

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ همراه با «خطبه» که نگاشته ۹۷۷ و نوشته صفر ۹۹۰ق است؛ مهر: «داود بن ابراهیم» (دایره) الوصالی ۹۱۰ (؟)؛ (ص۱) در این صفحه «الدرة الفاخرة و وسيلة النجاة و الفوز فى الاخرة» و «کتاب دراية الحديث» آمده؛ تملک: محسن بن محمد ۲؛ ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۶۷]

● **دراية الحديث** / درایه / عربی

dirāyat-ul ḥadīṯ

عاملی، حسين بن عبدالصمد، ۹۱۸ - ۹۸۴ قمری

‘āmelī, hoseyn ebn-e ‘abd-os-samad (1513 - 1577)

اهداء به: شاه تهماسب صفوی

تاریخ تألیف: اوایل ربیع الاول ۹۶۰ق

در این کتاب به فضیلت راوی و محدث و بیان انواع حدیث (صحیح، حسن، موثق، ضعیف، مسلسل، مضمر، مجهول، مرفوع، موقوف، مقطوع، منقطع، معضل، شاذ و نادر و منکر، غریب و عزیز، معلل، مضطرب، مقلوب، مدلس، مدرج، موضوع، آداب محدثان و دانشمندان، آداب دانش آموز و حدیث) پرداخته است.

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۰، جیبی، ۲۰۰ص

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۹۸۸۹

آغاز: بسمله، الحمدلله فاتح الاغلاق، مانح الاعلاق، مسبغ العطاء ... و بعد فيقول فقير رحمة ربه الغنى حسين بن عبدالصمد الحارثى الهمدانى؛ **انجام:** و امثال ذلك مما هو مقرر فى فن الخط الحمدلله اولا و آخر و ظاهرا و باطنا و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطيبين الطاهرين.

خط: نسخ، کا: محمد بن فتح الله بسطامی، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۰۱۰ق؛ مصدر به پنج برگ در رجال و حدیث، محشی به لفظ «منه رحمه الله»، مصحح، مقابله شده؛ واقف: عباسقلی واعظ چرندابی، اسفند ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۷ - ۲۹۶]

● **دراية الحديث = علم الدراية و معرفة الرجال = مقدمة جامع الاحكام = مختصر فى علم الدراية = الكليات الرجالية** / درایه / عربی

derāyat-ul ḥadīṯ = ‘allam-ad dirāya wa ma‘rifat-ur rijāl = muqaddama-tu jāmi‘-ul aḥkām = muxtaṣar-un fī ‘allam-ud dirāya = al-kullīyāt-ur rijālīya

شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ - ۱۲۴۲ قمری

šobbar, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774 - 1827)

تاریخ تألیف: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۳۳ق

به درخواست برخی از دانشمندان و فاضلان، در معرفت درایت رجال، به‌گونه مقدمه‌ای برای کتاب بزرگ خود «جامع المعارف و الاحکام» خود. در دو «مقصد» و «باب» ها و «فصل» نگاشته است. المقصد الاول. فيما هو من قبيل الكليات و المقدمات.

آغاز: بسمله الحمدلله الذى جعلنا فى مسلك الرواة عن النبى و الآل ... اما بعد فيقول المذنب ... عبدالله بن محمد رضا الحسينى ختم الله لهما بالحسنى ... تأليف مختصر نافع فى علم الدراية و معرفة رجال الرواية يكون كالمقدمة لكتابنا الكبير ... الجامع للاحكام فى معرفة الحلال و الحرام ... المقصد الاول فيها هو من قبيل الكليات

انجام: هذا ما اقتضى ايراده فى هذه الرسالة على العجالة من الكلمات المتعلقة بالرجال، و الحمدلله على كل حال ... و نسئل الله تعالى ان يوفقنا لتمام الكلام فى مفردات الرجال على افضل حال يقرب الى ذى الجلال انه الكريم المتعال المتفضل المفاضل.

[الذريعه ۱۲۹/۱۸با عنون «الكليات الرجالية»؛ مصفى المقال ۲۳۸: که در آنجا از «كليات الرجالية» او نام برده شده؛ دنا ۱۱۱۲/۴]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۱۳

جلد ۳، کتاب الزكوة و الخمس و الصوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا [نشریه: ۲ - ۱۴۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۴/۲

آغاز و انجام: برابر

شامل ۲ مقصد می‌باشد و با ملخص المقال او نیز همخوانی ندارد؛ خط: نسخ، کا: احمد بن قاسم خلیفه کاظمی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ رمضان ۱۲۳۶ق؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم زرشکی، ۹۶گ (۱۳۰-۲۲۵)، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۴۰ - ۳۴۴]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۰۲/۲-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله علی ... لتمام الکلام فی مفردات الرجال علی افضل حال ... ختم فی اللیلة الخامسة و العشرین من شهر جمادی الاول ۱۲۳۲ق، علی ید مؤلفه المذنب ... عبدالله بن السید محمد رضا الحسینی ...

خط: نسخ خوش، کا: حسن بن آغا محمد تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق، جا: کاظمین؛ از روی نسخه نگارنده، ۱۲۳۲ق؛ به دنبال «جامع الاحکام» او؛ ۱۳۷ص (۴۹۸-۶۳۴)، ۳۱سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن یعقوب ارداتی (نسبت به محله‌ای در قزوین)، تا: ۲۷ شعبان۱۲۴۴ق؛ تاریخ وقف: شوال ۱۲۴۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۷۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷۱-۳۱/۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوذر بن ملاعبدالصمد انصاری ابراهیم آبادی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرد، ۱۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۷۹۶]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۴گ (۶۲پ-۲۸۵پ)، ۱۵سطر [ف: ۳۷ - ۴۱۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۶ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش کاغذ سرمه‌ای، ۵۹گ، ۳۵ سطر(۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۳۴۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ شوال ۱۲۶۶ق؛ یادداشتی از ابو الحسن حسینی تنکابنی به تاریخ اواخر ذیقعده ۱۲۶۶؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۸۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول و قد اوضحنا الکلام فیه مبسوطا فی مقدمة شرح المفاتیح و الکلینی قایل به و الاخبار الکثیرة واردة فیه و وجه بانه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۲۹۶]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۶۸-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ وقف کتابخانه شیخیان و تولیت محمدخان؛ مهر: «وقف کتابخانه مرحوم آقای حاج عبدالرضا خان ابراهیمی اعلی الله مقامه»؛ تاریخ وقف: ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ ۱۵۰ص، ۳۰ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [عکسی ف: ۱ - ۳۴۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۵۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۳]

● درایة الحدیث / درایه / عربی

dirāyat-ul ḥadīṯ

حسن بن محمد شریف، ق۱۳ قمری

hasan ebn-e mohammad šarīf (- 19c)

ابوابی است در کلیات علم رجال و درایه حدیث و تمییز مشترکات و جز اینها که مؤلف به عنوان مقدمه کتاب خود «انوار البصائر» نوشته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۱۴/۲-۱۸/۱۳۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه زبدة من الرجال الراوین لاخبار الإل أذکرهم فی هذه الرسالة لاعتمادی علیهم؛ **انجام:** وان الانسان اذا بلغ الکمال لایقال له مات بل رفع الی الملکوت وادعوا معاینة أمواتهم کل بکرة وعشیة

شامل باب اول کتاب می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۷۹۶]

● درایة الحدیث / درایه / فارسی

dirāyat-ul ḥadīṯ

مدیر شانه چی، کاظم، ۱۳۰۶ - ۱۳۸۱ شمسی

modīr šāne-čī, kāzem (1927 - 2002)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۳

آغاز: به نام خداوند بخشاینده مهربان علم درایه یا مصطلح الحدیث: مصطلح الحدیث یکی از رشته‌های علم الحدیث است؛ **انجام:** در صورتی که قسمتی از کتب مطبوعه یا نسخه‌های دستنویس خالی از اشتباه و تحریف نیست.

این نسخه مسوده کتاب چاپ شده «درایة الحدیث» ایشان و نامرتب است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: کاظم، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: خط دار شکری مشقی، جلد: مقوا رویه مشمع، ۱۰۶گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷۲

آغاز: بسمله، علم الحدیث علمی است که به آن اقوال احوال و افعال پیغمبر و امام شناخته می‌شود؛ **انجام:** برای اخذ آن له مسافرت می‌پرداختند ۷۰ علوم دکتر صبحی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۴۰۹]

● **درایة الحدیث** / درایه / عربی
dirāyat-ul ḥadīṯ

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸/۲

آغاز: الحمدلله القائم بذاته الدائم بجمیع صفاته ... و بعد فقد استدعانی من تخصص بمجامع المحامد و المقاصر و المناقب و المآثر؛ **انجام:** و الله جل ذکره نرجو فی العاقبة و السابقة و نؤمل فضله و لطفه فی جمیع الامور اللاحقة و ایاه نسأل العصمة ...

انواع روایت‌ها را از جهت سند و اصطلاحاتی که اهل حدیث به‌کار می‌بندند، بر پایه‌های اهل تسنن تطور متوسط نگاشته است. اصطلاحات مشروح در این کتاب بیست و پنج اصطلاح است بدین ترتیب: الصحیح، السقیم، العالی، النازل، المسند، الموقوف، المرسل، المعضل، المنقطع، المدرج، المسلسل، المشهور، الحسن، القریب، الفرد، المعلول، الشاذ، المدنس، الموضوع، المنکر، الاثر، المنسوخ، الناسخ، الجرح، التعدیل؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن بولغار، تا: ۷۷۶ق؛ جلد: مقوایی، **۳۳گ** (۱۰۴پ-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۲۳]

۲. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۳۵/۱

آغاز: هذا مختصر جامع لمعرفة الحدیث مرکب علی مقدمة و مقاصد المقدمة فی بیان اصوله و اصطلاحاته. المتن هو الفاظ الحدیث ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۲گ (۲پ-۱۳پ)، ۱۵ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۳۷]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۹۱/۵

آغاز: افادة جلیلة، ان ما نطق به قوله علیه السلام فی هذا الحدیث الحسن الطریق بل الحقیق بان تعد صحیحا لجلالة قدر ابراهیم هاشم من تفسیر نعمة الباطن بالامام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ (۱۸-۲۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۸]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۰۷۰/۱

آغاز: المقدمه الرابعة. فی البحث عن احوال سند الخبر و کیفیته تحمله و آداب نقله. اعلم ان الخبر اذا اطلق المراد منه خبر المعصوم حقیقه و اطلاقه عن غیره مجاز و یردفه الاثر و الدال علی معنی الحدیث منته و طریق الرواة الی المعصوم سنده و ان کان المخبرون فی کل طبقة جماعة یمتنع تواطئهم علی الکذب فمتواتر و هو قطعی و الافاحاد و هی ظنی و خبر الاحاد ان نقله فی کل طبقة ازید منه ثلثه رواة؛ **انجام:** و هی ان المشترکین ان کان متخالفی العصر و یعلم من حال الراوی عن احدهما انه لم یکن فی زمن الآخر بان یکون مقدما علیه او متاخرا عنه، فمنه یتعین التمیز عما به الاشتراک و هذا الوجه ربما ... اکثر اصحابنا رحمهم الله

مقدمه چهارم از کتابی در علم درایة الحدیث است به روش شیعی با عناوین «اعلم» و «ثم اعلم» که شناخته نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی سیر، ۴گ (۱پ-۴ر)، اندازه: ۱۴/۱×۲۴/۸سم [ف: ۱/۲۷ - ۱۲۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۴/۳

آغاز: قوله عطر الله مرقده و شکر سعیه: ان الاخبار علی ضربین: ینبغی لنا بیان القرآن و الحدیث و الخبر الروایة (گ۹۰ر) ... شیخنا العلامة فی القوانین المحکمة حیث قال (گ۹۱ر) ... فائدة: قد قسم المتأخرون الحدیث الی الصحیح و الحسن و الموثق و الضعیف و الصحیح علی ما فی الذکری (گ۹۳ر) ... و نقل کلام والده، الی قوله: خصوصاً الاول المشهور (گ۹۳ر) ... اقول: و ایراده علی والده اعلی الله مقامه (گ۹۴ر) ... فی حق جماعة اجمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم (گ۹۴پ) ... و قد یسر الله و له الحمد تألیف ما سألت و ارجو ان یکون (گ۹۶ر حاشیه) ... و اوردت دلایله فی الکتاب الکبیر (گ۹۶پ) ... و الحسن ما رواه الممدوح من غیر نص (گ۹۷ر) ... و الموثق ما رواه من نص علی توثیقه (گ۹۷ر) ... و الضعیف ما لیس بصحیح و لا حسن و لاموثق (گ۹۷پ) ... تنبیه: قال شیخنا الشهید الثانی ره الثانی بعد الاحتجاج لمن یعمل بالخبر الضعیف (گ۹۸پ) ... قال السید ابن طاوس فی البهجة لثمرة المهجة أخبرنی جدی ورام ... ان الحمصی حدثه أنه لم یبق للامامیة مفتی علی التحقیق ... و قال السید عقیب ذلک ... و قد کشفت لک بذلک ... اقول من الله ارجوان یکون عن درایة لاعن تقلید ... ان هذا المقال فی حق الجماعة المتقدمین ... اجتراء علیهم، لعل الله یعذره (گ۹۹ر) ... تذنیب قد ذکر ارباب علم درایة الحدیث اقسام اخرمنها: المسند ... و منها المتصل ... و منها المرفوع ... در اینجا اصطلاحهای زیر را تعریف می‌نماید:مسند، متصل، مرفوع، معنعن، معلق، مشهور، شاذ، مقبول، مصحف، موقوف، مقطوع، مرسل، معضل، معلل، ممدوح و المذموم

تعلیقاتی است بر یک کتاب و مطالبی پراکنده درباره حدیث و انواع آن است که با جمله «قوله عطر الله مرقده» آغاز شده و آن را به صورت حاشیه در آورده است، لیکن پس از آن به صورت رساله‌ای مستقل است که در آن از شیخنا العلامة «فی القوانین المحکمة» (محقق قمی ۱۱۵۱-۱۲۳۱) نقل می‌کند (گ۹۱ و ۱۰۷ر) و ایرادی را که صاحب کتاب حاشیه شده بر علیه پدر او گرفته است نقل می‌نماید (گ۹۳ر) و آن را رد کرده از پدر اعلی الله مقامه دفاع می‌نماید (گ۹۴ر) و در چند جا به کتاب کبیر خود حوالت می‌دهد (گ۹۵پ و ۹۶پ). حاشیه‌های «منه دام ظله» دارد (گ۹۳ر و ۹۸ر) و سپس نامه پرسشی که برای صاحب قوانین فرستاد و پاسخی را که دریافت یاد می‌کند (گ۱۰۷ر) سپس فرق «اصل» در چهار صد اصل با «تصنیف» را یاد می‌کند (گ۱۰۹) و در گ۱۱۳ از غلاة و مفوضة و کافر بودن ایشان گفتگو دارد. بعد از چهار صفحه که سفید مانده چنین آمده است: «قوله: و هو کل یقترن الیه قرینة یوجب العلم» (گ۱۱۵پ) و در گ ۱۱۷پ ناقص مطلب مانده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ از یکی از شاگردان صاحب

قوانین است؛ کاغذ: نخودی، فرنگی، ۲۸گ (۹۰ر–۱۱۷پ)، ۲۳ سطر [ف: ۱۱ – ۷۱۳]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵۲/۳–طباطبائی

آغاز: بسمله المراتب الاول (کذا) فی بیان بعض مصطلحات اهل الرجال فی التوثیق و التوهین و غیرهما و قد رتبت المقدمات علی مقدمه و ثلث فصول و خاتمه سائلا من الله ... مقدمه اصطلح المتاخرون للخبر باعتبار السند اقساما خمسه؛ **انجام:** و قد حکی بعض الفحول عن جماعة من المحققین انه اذا قال النجاشی ثقة و لم یتعرض.

قسمتی است از رساله‌ای مفصل در درایه که تا اندکی از فصل اول مقدمات کتاب را دارد و دنباله آن از دفتر افتاده و یا نوشته نشده است. مؤلف از فوائد رجالیه بهبهانی یاد می‌کند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۴۰ر–۴۵ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ – ۲۵۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳۶/۱

از طیبی. در چند باب و ۱۸ نوع و یک تتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶ گ، ۱۲ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۶ – ۳۲۲]

● درایة الحدیث / درایه / فارسی

derāyat-ol hadīs

مختصری است در اصطلاحات اصحاب حدیث و انواع خبر برگرفته و گزین شده از شرح مشارق الأنوار صغانی تألیف خواجه خنجی فضل بن روزبهان بن فضل الله خنجی اصفهانی معروف به خواجه مولانا از علمای قرن نهم، انتخاب کننده اشاره به نام خود نکرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴

آغاز: بسمله، بعد حمدالله الذی جعل حدیث من لم ینطق عن الهوی صحیحا مقولا علیه؛ **انجام:** این است انواع حدیث بعضی که صحیح و حسن و ضعیف درو مشترک اند و بعضی که مخصوص است به ضعیف که درین مقام یاد کردیم. و الحمدلله علی کرمه العیمم و علی نبیه محمد افضل الصلاة و التسلیم و علی آله و اصحابه الی یوم القیام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «عبده الراجی فضل الله»، «عبده الراجی الرضوی ۱۱۴۴»، «وقف سرکار فیض آثار حضرت ثامن الأئمة سلام الله علیه»، «العبد محمد رحیم ۱۲۰۶»؛ واقف: اسدالله بن شیخ محمد مؤمن مشهور به ابن خاتون عاملی، در ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج زرشکی، ۸گ، ۱۵سطر سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۷ – ۲۹۷]

● الدرایة فی الوقوف و الآیة / قرائت / عربی

ad-dirāya fi-l wuqūf wa-l āya

حافظ تونی، حسین بن شجاع، – ۸۷۹ ؟ قمری

hāfez-e tūnī, hoseyn ebn-e šojāʻ (- 1475)

رساله‌ای درباره وقف و وصل و عدد آیات بنا به رأی ابن طیفور و آنچه نزد علمای امصار متفق علیه بود و از دو استاد خود فراگرفته، با رموزی مخصوص و به ترتیب قرآن کریم از سوره فاتحه تا سوره الناس.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۶/۷

آغاز: الحمدلله الذی أنزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجاً و الصلاة علی نبیه الذی نصب لا علاء الدین؛ **انجام:** و الحمدلله علی اتمامه و الصلاة و السلام علی محمد و آله خیر صلاته و سلامه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیقعده ۸۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ (۱۲۶پ–۲۲۱پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ – ۲۷]

● الدرایة فی شرح النهایة / فقه / عربی

ad-dirāya fī š.-in nihāya

رکن واعظ، محمد بن محمد

rokn vāʻez, mohammad ebn-e mohammad

در شرح نهایة الاختصار فی الغایة محیی الدین ابو زکریا یحیی بن شرف نووی (۶۳۱–۶۷۷) از کتاب الطهارة تا کتاب العتق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۴

آغاز: الحمدلله رافع رتب العالمین و موفی اجور العاملین؛ **انجام:** هذا آخر ما وعده ... محمد بن محمد بن ابی بکر الملقب برکن الواعظ من شرح شرح النهایة المسمی بالدرایة و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک محمد؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۱۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۸سم [ف: ۱–۲۰۹]

● الدرایة لأحکام الرعایة / اخلاق / عربی

ad-dirāya li-aḥkām-ir riʻāya

ابن بارزی، هبة الله بن عبدالرحیم، ۶۴۵ – ۷۳۸ قمری

ebn-e bārezī, hebat-ol-lāh ebn-e ʻabd-or-rahīm (1248 - 1338)

رساله‌ای در زهد و اخلاق، مختصر «الرعایة لحقوق الله» حارث بن اسد محاسبی (–۲۴۳ق) است که نسخه‌ای کهن در دارالکتب ظاهریه دارد، مورخه جمعه ۲۲ صفر ۷۳۳ در حیات مؤلف (فهرست ظاهریه، تصوف، ۵۲۳/۱–۵۲۴). حاجی خلیفه در ذیل رعایه محاسبی از این کتاب نامی نبرده، اما در ذیل «الرعایة فی فروع الحنبلیة» از احمد بن حمدان حرانی، الدرایة لأحکام الرعایة ابن بارزی را از شروح آن شمرده است. (حافظیان)

[فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة، التصوف ۵۲۳/۱–۵۲۴؛ کشف الظنون ۷۳۰/۱ و ۹۰۸؛ هدیة العارفین ۵۰۷/۲؛ دنا ۱۱۱۳/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۱

آغاز: بسمله. و به نستعین الحمدلله العالم بالجلیات و الخفیات الذی لاترضیه الصفات الدنیات و لایقبل من الأعمال العلیات الا ما صحت فیه النیات ... فان علم الاخلاص و محاسبة النفوس و تطهیرها من الریا و العجب و الکبر و الحسد و الغرور و الخواطر الردیات من أهم العلوم الدینیات و تعلمه من الفروض العینیات و قد لخصت فیه مقاصد الرعایة للامام المحاسبی رحمة الله علیه و هو من أجل الکتب المرضیات و سمیته الدرایة لأحکام الرعایة؛
انجام: العاشرة أن لایری نفسه خیراً من غیره ... العاشرة لیشتغل بنفسه عن استصغار غیره ... فهذه الخصال من جانبهن عطب و من اعتادهن سعد و الحمدلله ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۸۶؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بن علی بن ابی جعفر معری، تا: نیمه جمادی الاول ۷۷۳ق؛ ۲۹ص (۳-۳۱) [عکسی ف: ۳ - ۳۶۴]

↤ الدرایة لمعرفة الراوی و الروایة ⟵ جامع المقال فیما یتعلق باحوال الحدیث و الرجال

● **درایت نثار فتح الله به اعین الاعتبار** / عرفان و تصوف / فارسی

derāyat nesār-e fath-ol-lāh be a'yon-el e'tebār

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ - ۱۱۱۵ قمری
'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630 - 1704)

تاریخ تألیف: صفر ۱۱۰۷ق؛ محل تألیف: قمصر کاشان

کتاب دارای شش «گفتار» است و هر گفتار دارای چند «فصل» در رد صوفیه و «خاتمه»؛ و بنا به درخواست شخص بزرگی از مقربان حضرت خاقان کشورگشای کامکار تألیف شده است. ابیات آن حدود ۴۰۰۰ بیت می‌باشد. در این رساله غالباً از صوفیه به عنوان خنیاگران یعنی آوازه‌خوانان و اهل طرب نام برده شده است. عناوین گفتارها چنین است: ۱. وجوب تمسک و اعتصام به حبل اطاعت ائمه انام علیهم السلام؛ ۲. لعن معاندان ائمه انام و تغییردهندگان شعایر اسلام؛ ۳. نکوهش سکوت و آرام به هنگام ظهور بدعت در شرایع اسلام؛ ۴. ستایش ذکر پروردگار و اشعار به اختلاف اصناف اذکار؛ ۵. نکوهش حرکات ناهنجار در مقام یادآوری داور بردبار؛ ۶. تثریب صوفیان خیره‌سر به تقریب اقوال حیله‌گر و اعمال فتنه‌گستر؛ خاتمه در تحذیر احباب از پندار ناصواب.

آغاز: سپاس حق شناس و ستایش نیایش اساس نیازمند قبول خداوند بی مانندست که بنعمت بعثت خاتم پیغمبران ابواب مرحمت و احسان بر رخسار بندگان گشود ... بعداز حمد پروردگار و درود خانواده ابشار و انذار
انجام: قالوا بلی و لکن حقت کلمة العذاب علی الکافرین ...

[دنا ۱۱۱۳/۴؛ الذریعة ۵۶/۸؛ ریحانة الادب ۱۹۰/۴؛ معادن الحکمة، چاپ جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ۸۰/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶/۹]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۰۷ق، جا: قمصر کاشان؛ این نسخه را مؤلف خود خوانده و در حواشی برخی از صحایف به خط خویش افتادگی‌های آن را نوشته و در پایان نسخه، علامت مقابله گذاشته، در پشت صحفه ۲۲۴ مهر خود را زده که در موقع متن و حاشیه کردن قسمتی از آن را بریده‌اند و عبارت «بمحمد علم الهدی» از آن باقیمانده است؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: تیماج کبود، ۲۲۴ص، ۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قالوا بلی و لکن حقت کلمة العذاب علی الکافرین و اتفق تألیف معظها لشهر صفر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۰۸ق، جا: قمصر کاشان، به دستور علم الهدی؛ مهر: فرزند علم الهدی نصیرالدین سلیمان «انه من سلیمان» (مستطیل)، فرزند دیگرش محمد محسن «الراجی محمد محسن الفیضی» (بیضی)، «یا محسن اغفرلی بمحمد علم الهدی ۱۱۱۷» (مستطیل)، محمد هاشم روضاتی موسوی «محمد هاشم بن جلال الدین الموسوی ۱۳۳۲» (بیضی)، «محمد علی بن محمد هاشم روضاتی ...» (بیضی)، نصیرالدین سلیمان، محمد محسن فیضی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی کرمی، ۹۳گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۳۲۴]

● **الدرایة و الرجال (الفوائد فی)** / درایه / عربی

ad-dirāya wa-r rijāl (al-fawā'id fī)

شامل دو فائده درائی و یک فائده رجالی است که عبارتند از: تعریف «المتفق و المفترق» و «المؤتلف» و تعیین موارد آنها و معرفی اصحاب اجماع.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۱/۴-۶/۷۱

آغاز: بسمله فائده. الرواة ان اتفقت اسماؤهم و اسماء ابائهم فصاعداً او اختلف؛ **انجام:** و افقه هولاء یونس بن عبد الرحمن و صفوان بن یحیی تمت الفائدة و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۱۳۴]

● **درباره سید جمال و رساله او** / تراجم، حکومت و سیاست / فارسی

darbāre-ye seyyed jamāl va r.-ye ū

مقدمه‌ای است درباره سید جمال اسدآبادی و رساله وی با عنوان «سلطنت و استیلای خوف و وحشت در ایران». این مقدمه

در آغاز نسخه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی نیز هست.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۱۷۴/۱۰

آغاز: شخصی معروف پلتیک دان که مدرس و خطیب بزرگ است و استعداد این دارد که اصلاح و وضع بمیان آورد مطلبی بعنوان (سلطنت و استیلای خوف و وحشت در ایران) نوشته است و آن را بنا بخواهش جناب فضایل مآب (هانری حاویس) بزبان فرانسه بدربار اعلیحضرت انگلیس این اواخر تقدیم نمودند. منصب آن بیکی از طوایف افاغنه تعلق دارد؛ **انجام:** هانری حاویس همان کسی است که بنا بخواهش او مطالب ذیل که بتوسط سید جمال الدین نوشته شده است. تفصیل ذیل مطلبی است که سید جمال الدین نوشته و آخر آن را امضا کرده است در باب سلطنت آمده است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: خط دار جدید، جلد: مقوایی با روکش مخمل، ۳گ (۹۵پ-۹۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۶سم [ف: ۱/۲۷ - ۳۹۷]

● درباره عباسی / جغرافیا / فارسی

darbāre-ye ʻabbāsī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۸۸/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵ص، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۳۶۱]

● درباره غنیة النزوع و مؤلف آن / متفرقه / عربی

darbāre-ye qonyat-on nozūʻ va moʼallef-e ān

دو فائده کوتاه است با امضای «منه ره» و «منه رحمه الله تعالی» از میرداماد

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۷۵

آغاز: قال مولانا السید العماد امیر محمدباقر الداماد فی رسالته الکبیرة فی الرضاع فی حواشیه علیه هکذا؛ صاحب غنیة النزوع فی الاصول و الفروع هو السید الامام عزالدن ابوالمکارم حمزه بن علی

کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: نخودی، ۱ص (۳۴۶ر)، ۱۸-۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۳۴]

● در بحر الحیاة = در بحر محیط / کلام و اعتقادات / فارسی

dorr-e bahr-ol hayāt = dorr-e bahr-e mohīt

بافقی، محمد حکیم بن عبدالله، ق۱۱ قمری

bāfqī, mohammad hakīm ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 17c)

محل تألیف: حرم حضرت رضا

در اثبات صانع به روشی فلسفی عقلی، به نثری مشکل آمیخته به اشعاری گویا از خود مؤلف، و شاید «در بحر محیط» نام داشته باشد. سرآغاز نسخه‌ها یکسان نیست. در شش «برهان»: ۱. برهان اثبات رب معبود؛ ۲. برهان وحید فی التوحید؛ ۳. برهان عدل؛ ۴. برهان ثبوت؛ ۵. برهان امامت؛ ۶. برهان معاد.

[مرعشی ۳۴۹/۱۰ نیز دیده شود با عنوان «در بحر حیاة»؛ دنا ۱۱۱۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۶۵/۶ «اثبات واجب»]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۴

آغاز: در بحر علم اعلای علیم ... ثنای نامحدود مر خدای یکتائی را بود در بود که کنه و ذات وجود را؛ **انجام:** و الصلاة علی محمد و آله الکرام و السلام

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۸۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۲۷ر-۳۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۴۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۵/۳

آغاز: در بحر اعلای علیم گنج عدل حکم اقوای حکیم ... اما بعد از حضرت معبود بنده را امیدوار باید بود و در خدمت مسجود زنده را سعی بسیار؛ **انجام:** سرچشمه قوام انام است این مقام و الحمد لله خالق کل شیئ و ملهم الانام ... و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق؛ در پایان آورده: «هذه صورة خط المصنف مد الله ظلال افادته علی رؤس الانام»؛ ۱۳ص (۱۱۷ - ۱۲۹)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۵۹]

۳. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۶۸/۲

آغاز: الحمدلله الواحد الأحد الصمد ... اما بعد بدرستیکه از امور کلیه علیا آنچه بر بنده کم بها

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میرزا محمد، تا: شعبان ۱۰۸۹ق؛ ۶گ (۱۲پ-۱۷ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: - ۵۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۱

آغاز: در دریای محیط مستدیم ... الحمدلله الواحد الاحد الصمد ... اما بعد بدرستی که از امور کلیه علیا؛ **انجام:** و هر یکی از افراد صنفین که بکار صنف دیگر می‌آید داخل در آن صنف می‌شود در خیر و شر عملها

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۴۸]

● در بحر المناقب فی تفضیل علی بن ابیطالب (ع) / کلام و اعتقادات، تاریخ معصومین / فارسی

dorr-o bahr-el manāqeb fī tafzīl-e ʻalī ebn-e abī-tāleb

درویش برهان، علی بن ابراهیم، ق۱۰ قمری

darvīš borhān, ʻalī ebn-e ebrāhīm (- 16c)

مؤلف ابتدا کتابی مفصل به عربی نگاشته در فضایل امیر مؤمنان علی علیه السلام به نام «بحر المناقب» و پس از تکمیل، آن را به‌طور خلاصه در یک «مقدمه» و دوازده «فصل» به فارسی برگردانده است با عناوین «ای ولی مؤمن». در الذریعة تاریخ

تألیف را بین سال‌های ۹۱۱ و ۹۷۱ دانسته است ولی نسخه‌ای با تاریخ ۹۰۸ دارد البته اگر فهرست‌نگار خطا نرفته باشد. عناوین چنین است: مقدمه: در شرف و کرامت بنی هاشم و اهل بیت و آل عبا؛ باب ۱. ذکر افضلیت مرتضی بنص احادیث؛ ۲. ثبوت افضلیت مرتضی بجهت شرف محل ولادت؛ ۳. ثبوت افضلیت مرتضی بجهت سبق اسلام؛ ۴. ثبوت افضلیت مرتضی بسبب افتراض محبت؛ ۵. ثبوت افضلیت مرتضی به سبب تلقیب به خلیفه و وصی؛ ۶. ثبوت افضلیت مرتضی به‌واسطه تلقیب به صدیق؛ ۷. ثبوت افضلیت مرتضی به سبب نعت به امیرالمؤمنین؛ ۸. ثبوت افضلیت مرتضی به حکم اخوت با پیامبر (ص)؛ ۹. ثبوت افضلیت مرتضی به مفهوم بودن با حق؛ ۱۰. ثبوت افضلیت مرتضی به نص آیات؛ ۱۱. ثبوت افضلیت مرتضی بسبب کفویت با فاطمه؛ ۱۲. احادیث متفرقه دارای چهار حرف.

آغاز: سپاس بی قیاس و ثنای بی منتهی حضرت مبدع حکیمی راجلت ارادته و قدرته ... اما بعد چنین گوید فقیر حقیر علی بن ابراهیم و فقه الله لاحسن القول و عصمه من التعصب و الجدل ...

انجام: بلکه آیتی که به عتاب و توبیخ تعلق داشته باشد هرگز درشأن وی نیامده است چنانک در صدر باب دهم از ابن عباس روایت رفت فهذا ما اردنا ایراده اللهم صل علی سیدنا ... انک انت المنان بالجزیل و الیك المنتهی.

چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۱۳ق، وزیری

[الذریعة ۶۲/۸ و۸۴۸/۳ فهرستواره منزوی ۱۶۴۳/۳ و ۳۴۷/۷؛ نسخه‌های منزوی ۴۴۶۲/۶؛ مشار: ۶۶ و ۲۰۵۸/۲؛ معجم الآثار المصطوطة حول الامام علی بن ابی طالب ۱۳۲–۱۳۳؛ دنا ۱۱۱۳/۴–۱۱۱۵ (۴۷ نسخه)؛ معجم التراث الکلامی ۲۴۵/۳–۲۴۶]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۸

آغاز: ... صلی الله علی سیدنا محمد صاحب المقام المحمود و علی سیدنا علی حامل لواء الحمد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ صفر ۹۰۸ق (باید تحقیق شود)؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت قوام الدین المعتمد الشریعة (کذا) درباره نام کتاب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۵سم [ف: ۴۳ – ۹۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن علی حمید استرآبای، تا: ۹۳۳– ۹۳۴ق، جا: عراق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۱۷۶ص (۳۴–۲۰۹)، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ – ۷۸۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۱

آغاز: ... بعد: چنین گوید فقیر حقیر علی بن ابراهیم الملقب ببرهان و فقه الله لاحسن القول و العمل و عصمه من التعصب و الجدل؛ **انجام:** برابر

کا: فرید الکاتب، تا: ۹۶۱ق؛ افتادگی: آغاز (برگ نخست)؛ مجدول؛ یادداشتی از ... باقر در غره رجب ۱۲۷۴ق؛ مهر: «افوض امری الی الله حسین» (بیضی)، «لا اله الا الله الملك الحق المبین محمدعلی ۱۲۵۶» (مربع)، «لا اله الا الله الحق المبین عبده رستم» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹ص، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ – ۴۰۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ (۱پ–۱۶۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۸۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۵ جمادی الثانی ۹۸۱ق؛ مصحح؛ تملك: ابوالقاسم بن حاجی علی محمد تبریزی به تاریخ ۵ محرم ۱۱۸۳، محمد مؤمن بن شمس الدین محمد اصفهانی، محمد باقر به تاریخ اول ربیع الثانی ۱۰۵۱؛ مهر: «یا امام محمد باقر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۳۱۳]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسفعلی بن شاهقلی، تا: ۹۸۴ق؛ مجدول، مذهب؛ جلد: چرمی، ۱۹۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲– ۴۸۸]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: میر عماد حسنی قزوینی، تا: ۹۸۴ق؛ بعضی این نسخه را خط میر عماد حسنی قزوینی دانسته‌اند؛ دارای یک سرلوح،مجدول؛۱۶۵گ،۱۲سطر،اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲–۳۲۰]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۹۹۳ق؛ ظاهراً بین صفحه پانزده و صفحه شانزده چند صفحه افتاده است؛کاغذ:ترمه اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۴گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۴۰۷]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۵–بهار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۶۱]

۱۰. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملك: محمد بن قاسم حسینی عریضی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای ولی مؤمن: بخاری در ابواب شرب آورده است که ولی الله صلی الله علیه و آله در خانه انس مالك بود ... و بخاری نزدیک قول خدای تعالی در سوره حجرات ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح، محشی؛ تملک: حاج فرهاد میرزا معتمدالدوله قاجار به سال ۱۳۰۴ق؛ مهر: «العبد غیاث الدین منصور الحسینی ۱۰۷۱» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده [محمد مهدی]» (بیضی)، «محمد مهدی» (بیضی)، «محمد مهدی بن مهد هادی الحسینی ۱۲۲۴» (مستطیل)، «قربانی کعبه وفا اسمعیل» (مستطیل)، «عبده محمد اسمعیل ۱۲۳۱» (بیضی) با تاریخ ۱۲۳۹ق، «ابن محمد مهدی محمدرضا الحسینی» (بیضی)، «محمد هادی» (مستطیل)، «محمد مهدی بن محمدهادی الحسینی ۱۲۲۴» (مستطیل)، «افوض امری الی الله عبده محمد هادی الحسنی ۱۱۱۵» (مستطیل)، «محمد هادی» (مستطیل)، «محمد هادی بن ابوعلی الحسینی» (بیضی)، «عبده محمد اسعمیل» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴۰ – ۶۵]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷/۴

آغاز: برابر **انجام:** ان الذین ینادونک من وراء الحجرات اکثرهم لا یعقلون بدرستی که آنان که می‌خوانند ترا

خط: نستعلیق خوش، کا: حکیم، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ از هامش صفحه ۳۲ تا هامش صفحه ۱۶۱ است و پس از آن از صفحه ۱۶۲ دنباله مطالب در متن و هامش می‌آید تا صفحه ۱۷۰؛ ۴۳۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۵ – ۸۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۰۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالعلی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ – ۱۸۶]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی من وعلی یک نور بودیم پیش خدای تعالی پیش از خلقت آدم بچهارده هزار سال الوهیة و ... الله تعالی آدم را آفرید آن نور را درپشت وی درآورد پس همین حق تعالی آن نور را از پشتی به

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا با روکش پارچه سیاه، ۱۵۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۸]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۹۱-۲۳/۲۱۱

آغاز: نظر تو است ۲۳ ایمان آمیخته است با گوشت و خون تو همچنانکه آمیخته شده است با گوشت و خون من ۲۴ دشمنان تو به حوض کوثر نیایند و دوستان تو از؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ – ۵۹۸]

۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۲۰۸]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین، با سرلوح مذهب و مرصع؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۶۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۸۶]

۱۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ساغری [نشریه: ۲ – ۶۴]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۱

آغاز: ابوسعید خدری مروی است که فاطمه زهرا در مرض رسول؛ **انجام:** پس ابوبکر در جواب گفت که من از رسول الله شنیدم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [مختصر ف: ۶۴۸]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۳۲

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین محمد بن محمد زمان بروجردی، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ – ۱۵۱]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۵۹

آغاز: و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۵گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۴۰۸]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: معین الدین محمد بن اسدالله، تا: ۱۰۲۲ق؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی، روکش کاغذی، ۶۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۸]

۲۴. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۴۱

آغاز: عایشه گفت که چون رسول الله ایشان را به پوشانند و برای ایشان دعا کرد و من رفتم تا سرخود زیر عبا کنم آنحضرت مرا منع کرد گفتم یا رسول الله آیا نیستم من از اهل بیت تو؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۰۲۴ق، جا: برهانپور؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف مخ]

۲۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۳۱

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن حاجی یعقوب کربلائی، تا: ۱۰۴۶ق، جا: هندوستان شهر «مصطفی بکر» از توابع حیدرآباد؛

کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۱۶گ، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ – ۵۶]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۲۰ حاشیه

خط:نستعلیق،کا:ابوالحسن بهاری، تا: ۱۰۴۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۲۷۵ر–۳۰۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۸ – ۱۹۴]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** حضرت شاه ولایت امیر متقیان صاحب حوض کوثر أولا و آخراً و ظاهراً و باطناً.

خط: نسخ، کا: علی بن ملا قادر، تا: پنج‌شنبه شوال ۱۰۵۷ق؛ یادگاری ملا محمد بن کربلائی علی محمد به تاریخ ۱۲۴۶؛ ۱۰۳گ (۸۲پ–۱۸۴پ)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۲۴]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مرادعلی بن فتاح همدانی، تا: شنبه ۲۵ محرم ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۱۳سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۴۰۸]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۹۱/۲

انجام: یعنی جابر گوید که نزدیک رسول اکرم بودیم پس اصحاب ...

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد، تا: ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ (۹۰پ–۲۰۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۲۱ – ۱۶۷]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۶۹/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن شیخ حسین فتونی، تا: ۱۰۷۶ق، جا: عباس آباد اصفهان؛ جلد: مقوایی، ۱۴۵گ (۱پ–۱۴۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۶۴]

۳۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن اهل الله الویزی، تا: ۱۰۸۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۹ص (۱–۹۹)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۸۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۱/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۱۴]

۳۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آله طه و یس و حجة رب العالمین

خط: نسخ جلی، کا: میرمحمد زمان حسینی، تا: صفر۱۰۹۶ق؛ مهر: کاتب «الواثق بعفوه الغنی سید محمد زمان الحسینی» (بادامی)؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا روغنی زمینه مشکی، ۲۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: – ۴۲]

۳۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۵۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** جزء اول کتاب سیاست و امامت مسلم بن قتیبه دینوری آورده است که ابوبکر چون فاطمه را منع کرد و از فدک روزی دیگر با عمر ... گفت که قم بنا الی فاطمة فاناقد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۴۷۰]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ صفر ۱۱۰۴ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده عبدالباقی الحسینی» (بیضی)، «محمد مهدی بن حسین سید احمد الحسینی» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ذیحجه ۱۱۴۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۸]

۳۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۵ شوال ۱۱۰۶ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۶۴ص (۴۳۴–۴۹۷)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱–۹۹]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱۹

با هفت مجلس؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی خوشنویس، تا: با تاریخ ۱۱۱۴ق؛ مجدول، با تاریخ ۱۱۱۴ و ۱۱۴۶؛ تملک: محمد علی در رشت؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد بن موسی» مورخ ۱۱۵۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۶۹گ، ۱۲سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۹ – ۱۰۶۲]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۴۰۸]

۳۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد جوانشیر، تا: ۱۱۹۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی اصفهانی، جلد: مقوایی ابری، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۵۲۷]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از ابن عباس روایت رفت ... با الحمد کند یاد.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [رایانه]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال رسول الله انما انت منذر و او ما بیده الی صدره

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مذیل است به شش برگ از «ثلاثون مسئله» شیخ طوسی؛ اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۳۰۴]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹ ذیحجه ۱۲۳۲ق؛ ۵۴گ (۶۷پ-۱۲۰پ متن سپس هامش) [ف: ۲ - ۱۰۰]

۴۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۹/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: غلامعلی بن کربلائی حسن مازندرانی، تا: ذیحجه ۱۲۴۱ق، جا: گیلان؛ جلد: مقوا، ۶۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۸]

۴۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۷۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ شوال (؟)؛ مجدول؛ تملک: ریحان الله موسوی با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)، محمد حسین خراسانی؛ مهر: «کاظم بن ایوب» (مربع)، سید محمد باقر بروجردی؛ نوشته‌ای به خط محمد حسین خراسانی و تاریخ وفاتی در ۱۲۸۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۱۲]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱۳
انجام: تا شود مقبول طبع خاص و عام للنبی منا تحیت و السلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ شوال ۱۲۹۸ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۳۰۴]

۴۵. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۴]

۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۷۸
آغاز: عبدالله محمد بن یوسف الگنجی الشافعی از دارقطنی روایت کرده ... وآن را بحر المناقب فی فضل علی بن ابیطالب علیه السلام در تسمیه او مناسب نمود؛ **انجام:** یعرفون کلا بسیماهم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی رهبری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری مشکی، ۱۱۹گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف:۴-۱۴۲۴]

۴۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۳
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح کار قدیم، مجدول؛ ۲۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۰]

۴۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سر لوح، مجدول؛ ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۱]

۴۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان لم یثبت ما ذکرناه اکثر من انه نقض للعادة فی هذا الزمان و ذلک ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۴۹]

۵۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۲
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر(۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۷۸]

۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: عبدالحسین کاشی؛ جلد: تیماج زرد، ۱۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۴۷]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۴
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مجدول، دارای سرلوح رنگین زیبا؛ تملک: علی محمد صفا لواسانی، و خرید محمد مهدی بن محسن شیرازی کتاب را در بلده جنابد از توابع خراسان و بخشیدن آن را به حاج ابی علی شیرازی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

● در بحر المناقب فی فضائل علی بن ابیطالب (ع) /
فضایل و مناقب / فارسی
dorr-o bahr-el manāqeb fī fazā’el-e ‘alī ebn-e abī-tāleb

بغدادی، علی

baqdādī, ‘alī

شرح و حواشی:
۱- در بحر المناقب (ترجمه منظوم و تلخیص) = ترجمه اربعین حدیث منظوم؛ یزدی، حسین بن علی حسین (-۱۳)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۵
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح؛ این نسخه در کتابخانه غیاث الدین منصور دشتکی و سپس در کتابخانه فرهاد میرزا عموی ناصرالدین شاه مؤلف کتاب‌های بسیار از جمله زنبیل و قمقام بوده [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۶]

● در بحر المناقب (ترجمه منظوم و تلخیص) = ترجمه اربعین حدیث منظوم / حدیث / فارسی
dorr-e bahr-ol manāqeb (t.-ye manzūm va tlx.) = t.-ye arba‘īn hadīs-e manzūm

یزدی، حسین بن علی حسین، ق۱۳ قمری
yazdī, hoseyn ebn-e ‘alī hoseyn (- 19c)

وابسته به: در بحر المناقب فی فضائل علی بن ابیطالب (ع)؛ بغدادی، علی
اهداء به: شاه اسماعیل صفوی
ترجمه منظومی است از در بحر المناقب برهان الدین بغدادی به نام شاه اسماعیل صفوی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۴۵/۱
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد ربیع، تا: ۹ رمضان ۱۳۰۰ق؛ ۲۸ص (۱-۲۸) [مختصر ف: ۱۷۰]

← در بحر محیط ⩺ در بحر الحیاة

● **در بست نشستن** / فقه / فارسی

dar bast nešastan

در گذشته افراد مجرم و مفسد و رذل به علت اعمال مجرمانه خود که مجازات نشوند و گرفتار قانون نشوند در یکی از اماکن مقدسه حرم مطهر وارد می‌شدند و تا مورد عفو واقع نمی‌گشتند از آن جا خارج نمی‌شدند و کسی هم متعرض آنها نمی‌گردید و این موجب ازدیاد اراذل و اوباش شد و فساد و ناامنی روزافزون گردید بدین جهت علما و فقهای وقت اخراج و مجازات آنها را از اماکن مزبور واجب دانستند از جمله حاجی میرزا نصرالله مجتهد، میرزا احمد رضوی، میرزا بابای سبزواری مجتهد، ملا کاظم همدانی، میرزا صادق رضوی، سلطان العلماء و دیگران.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۶۰

آغاز: بسمله، یا من قرب نصره من المظلومین و بعد عونه عن الظالمین ... و بعد چون موجبات طبایع و افعال مختلف است؛ **انجام:** دو نفر دربان معقول تن او را ضمانت کند که اگر ملکات.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: رویه گالینگور، ۳۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ – ۷۰۸]

● **دربندنامه** / تاریخ / ترکی

dar-band-nāme

تاریخ داغستان است. دربند شهری است در داغستان کنار دریای مازندران. جبرئیل بن اسرافیل دربندی متخلص به سپهری، ملحقی بر این رساله نگاشته است. کتابی به زبان فارسی موسوم به «دربندنامه جدید» اثر میرزا حیدر وزیراف به وسیله نشر میراث مکتوب در سال ۱۳۸۶ ش به چاپ رسیده است.

[فهرست نسخه‌های خطی آکادمی علوم آذربایجان ۵۶/۱؛ فهرستواره منزوی ۹۶۳/۲]

شروح و حواشی:

۱– ملحقات دربندنامه؛ دربندی، جبرئیل بن اسرافیل (قرن ۱۴)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴عکسی

آغاز: رساله در بندنامه. راویان اخبار و ناقلان آثار کتب سلفدن؛ **انجام:** مستور دور و الله اعلم بالصواب. تمت رساله در بندنامه.

نسخه اصل: آکادمی علوم آذربایجان، باکو، ش 11674- 37 - M؛ خط: نستعلیق، کا: ملا تقی، تا: شنبه شوال ۱۲۵۰ق، حسب الامر عباسقلی آقا؛ ۳۱ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۴ – ۵۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۶/۱عکسی

نسخه اصل: آکادمی علوم آذربایجان، باکو، ش 14138 - 333 -6؛ خط: نستعلیق، کا: گویا به خط میرزا جبرئیل بن اسرافیل دربندی متخلص به سپهری، بی‌تا؛ رکابه‌دار، مصحح؛ ۴۲ص (۱–۴۲)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ – ۵۳۸]

● **در البیان** / معانی بیان، بلاغت / عربی

durr-ul bayān

رساله‌ای است مختصر در بیان فرق بین مفرد و مقید و مرکب و معدود و بیان ارکان تشبیه و تحقیق در مراتب مجاز و استعارات. مؤلف این رساله از منبع الاسرار یاد کرده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۰/۲

آغاز: سمله، حین فقاع لفردوس الیعم، الحمد لله المنزه عن التشبیه و الصلوة علی محمد نبیه الوجیه و ولیه الاشبیه و علی الله و اصحابه و الملوك فی ممالك التبیه، اما بعد فلنعلم ان کثیرا ما فی قوانین التشبیه یشتبه الشبیه بالشبیه فینغی الاتیان بالتنبیه علی الفرق بین المفرد و المقید ... علی الوجه الوجیه؛ **انجام:** الثلة فی الثلة فی الخمسه اعنی المعانی الخمسه تمت رسالة در البیان بعنایة الملك المنان کاتب العبد محمد شریف محمد الطالقانی ...

کا:محمد شریف بن محمد طالقانی،تا:۱۰۸۹ق؛کاغذ:شکری،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص(۴۴–۵۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ – ۴۱۱]

● **در بیان اشیایی که مخفی داشته صاحب مکتسب** / علوم غریبه / فارسی

dar bayān-e ašyāyī ke maxfī dāšte sāheb-e moktaseb

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۱۴/۱

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۲۶ محرم ۱۲۷۶ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۳ر–۱۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۲۱]

● **در بیان انوار** / عرفان و تصوف / فارسی

dar bayān-e anvār

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۶/۵ حکمت

آغاز: ای عزیز بانکه نور چیزیست که تو خود را بیند؛ **انجام:** به عین صادق رساند بحق خاتم النبوة ... و اولیائه

از یکی از بزرگان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج تریاکی، قطع: جیبی [ف: ۲ – ۶۱]

● **در بیان بعضی از معجزات امیرالمؤمنین** / فضایل و مناقب / فارسی

dar bayān-e ba‘zī az mo‘jezāt-e amīr-al-mo’menīn

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۸/۳

آغاز: در روایت آمده که شخصی از علمای یهود نزد ابوبکر آمده گفت در تورية خوانده ام که جانشین پیغمبر باید عالم تر و داناتر از جمیع امت پیغمبر باشد؛ **انجام:** سپس حضرت پیغمبر فرمود از برای زنی که نافرمانی کند شوهر خود را ... لحال زنی که راضی و خوشنود باشد از او شوهر.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۹ - ۶۸]

● در بیان ده دایره مشهور / رمل / فارسی

dar bayān-e dah dāyere-ye mašhūr

شامل اشکال: دایره ابدح مسما به طول، دایره عرض، دایره مثلثه، دایره نرذح، دایره ابجد، دایره تسکین، دایره عمق، دایره معاد، دایره عکس، دایره مزاج.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۴پ)، ۱۵-۲۱ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۶]

● در بیان صورت جسمیه / فلسفه / عربی

dar bayān-e sūrat-e jesmīye

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۸/۱۰
خط: نستعلیق، کا: سید صدر الدین عربی استر آبادی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۳۳ر)، ۱۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: - ۲۰]

● در بیان ظالمان / اخلاق / فارسی

dar bayān-e zālemān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۲۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین. اما بعد این فصل است در بیان ظالمان. خدای تعالی غافل از عمل ظالمان نیست؛ **انجام:** و بدنامی تمام بود بعد از مرگ و هرگز کسی به اولاد او نیکی نکند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱گ (۵۷ر-۵۷پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۴]

● در بیان معاد بنحو اختصار / کلام و اعتقادات / فارسی

dar bayān-e ma'ād benhv-e extesār

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۹/۱
آغاز: بدانکه حکیم کار لغو نمی‌کند و این خلقرا از جهة مطلبی آفریده؛ **انجام:** و آخر کسی که می‌میرد اسرافیل است که لسان الله ناطق این مقام عقل کل است التفاتش از روح.
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵۱ - ۱۸۷]

● در بیان معنی وحی و الهام و کشف و فراست و معجزه و کرامت / عرفان و تصوف / فارسی

dar bayān-e ma'nīye vahy va elhām va kašf va farāsat va mo'jeze va karāmat

اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲۰
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: نخودی، ۱ص (۳۱۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۴۷]

● در البیضا / دعا / فارسی

dorr-ol bayzā

شیرازی، وحید، ق۱۱ قمری

Šīrāzī, vahīd (- 17c)

رساله مختصری است در شرح نادعلی (ع) که مؤلف برای شاه صفی صفوی تألیف نموده است. او می گوید که در محفل قاسم بیک بن عباس علی بوام که مولانا قاضی اسد نوربخشی که درباره نادعلی سخن رفت و او تصمیم گرفت رساله حاضر را در شرح نادعلی بنگارد او این کلمه را بر حسب زبر و بینات ابجدی شرح نموده است. در آن از مولانا حیدر خوانساری و کتاب او به نام مضی الاعیان و زبده یاد می کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۷۷/۲-۲۵/۱۶۷
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین حمد میگویم خالقی را که خلق گردانید آدم را بخوبترین صورتی که لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ... اما بعد این رساله‌ای است مسمی به در البیضاء؛ **انجام:** اسرار همه رموز کردم انشا ×× تاریخ رساله از خرد با اسمش. چون پرسیدم گفت که در البیضا الحمدلله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۴ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۴ - ۱۷۹۵]

● الدرة / تجوید / عربی

ad-durra

خلیل

xalīl

در تجوید و قرائت است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۹
آغاز: بسمله، و الحمدلله ... اما بعد فهذه رسالة متعلقة بتجوید القرآن اخرجتها من کتابی المسمی بالجوهره المیمونة للانسان و

سمیتها الدرة؛ **انجام:** جمل من لا عیب فیه و علا.
خط: نسخ، کا: عثمان بن محمد علی افندی پسر حاج اسماعیل، تا: ۲۶ شعبان ۱۱۶۹ق؛ کاغذ: فستقی استانبولی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۱/۷سم [ف: ۱ – ۱۲۳]

● **درة** / علوم غریبه / عربی

durra

در خواص حروف و اسرار آن در حال ترکیب و افراد، با مقدمه‌ای در بیان کسانی که به این علم دست یافته‌اند در چندین فصل.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۷۶۹/۱

آغاز: الحمدلله الذی جعل قلوب العارفین معادن اسراره الزاهرة و زینهم بطوالع مطالع انواره الباهرة و ابرز من خدر الغیب شموس معانی عباراته الظاهرة؛ **انجام:** کاشف الغم عالم الغیب معین الضعفاء ظهیر غفار متفضل عظیم العفو خیر الرازقین.
نام کتاب در بریدگی برگ اول از بین رفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج شکلاتی، ۳۰گ (۱پ–۳۰ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۸ – ۲۵۰]

● **درة الأحلام = تفسیر المنامات** / خوابگزاری / عربی

durrat-ul aḥlām = tafsīr-ul manāmāt

نمیری، ابراهیم بن یحیی، – ۶۹۳ ؟ قمری

nomayrī, ebrāhīm ebn-e yahyā (- 1294)

منظومه روان و لطیفی است در خواب گزاری، دارای پنجاه و پنج «باب» که پنج باب آغاز و پنج باب انجام، چنین است: ۱. إیضاح ما یحدث فی النوم؛ ۲. أدب المعبر؛ ۳. أدب النائم؛ ۴. کیفیة الرؤیا؛ ۵. أقسام الرؤیا ... ؛ ۵۱. منها فی الطیر؛ ۵۲. الحشرات؛ ۵۳. الصناعات؛ ۵۴. بنات الماء؛ ۵۵. النوادر. نام این منظومه را بر اساس نسخه کتابخانه «گوته در آلمان» به شماره «۱۳۱۱» و نسخه دیگر در کتابخانه موزه برلین در آلمان به شماره «۴۲۴۶» که با این نسخه همخوانی دارد، گزیده‌ایم، همچنین تصریح صاحب «الوافی بالوفیات» به نام «درة الأحکام» که ناظم آن «ابن غنام» و تصریح صاحب «کشف الظنون» بدون اشاره به منظوم بودن آن و بدون ذکر آغاز نسخه، این گزینه را استوارتر می‌کند. ناظم، در دیباچه کتاب، منبع خود را کتابی یاد می‌کند که مؤلف آن «القتیبی» است: «الف للراغب فی الأحکام ×× مختصراً کالدر فی النظام / منضداً عن نثر خیر فاضل ×× و هو «القتیبی» فخذ یا سائلی». وی در خاتمه منظومه می‌گوید: «و قد أضأت (کذا) درة الأحکام ×× یسلك ما قد جا عن «الإمام»». کاتب نسخه، همان‌گونه که نام منظومه را «تفسیر المنامات لابن سیرین» نهاده، گویا ناظم را نیز «ابن سیرین» می‌دانسته که در پایان چنین آمده: «قال بن سیرین نوی الأثمار ×× لم رأی هابته الأسفار». آنگاه در بالای کلمه «ابن سیرین» کلمه دیگری نگاشته شده؛ سپس آن کلمه محو گردیده و در کنار آن کلمه «ما ورد» که گویا مقصود «ماوردی» صاحب «الألفیة فی التعبیر» باشد، آمده است.

آغاز: الحمدلله القدیم الأزلی ×× سبحانه من ملك لم یزل / جل عن الأمثال و الأنداد ×× من رفع السبع بلا عماد

انجام: و عدها ألف یلیها أربعة ×× من المئین فی الحساب مودعة / ثم ثمانون تمام العدد ×× و خمسة صدرها المنضد

[ایصاح المکنون ۱۳/۱؛ تاریخ الاسلام (۶۷۱–۶۸۰)، ص ۱۴۸؛ شذرات الذهب ۴۷۳/۶؛ فهرست نسخه‌های خطی عربی کتابخانه گوته ۴۸۲/۲، شماره «۱۱۳۱»، فهرست نسخه‌های خطی عربی موزه برلین آلمان ۵۷۶/۳، شماره «۴۲۶۷»؛ معجم المؤلفین ۱۲۶/۱؛ الوافی بالوفیات ۱۶۸/۶؛دنا ۱۱۱۵/۴ (نسخه آستانقدس آن جز این است)]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۴/۵

آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۹؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج یشمی، ۵۲گ (۲۶–۷۷)، ۱۶ سطر (۸×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۳۱–۴۱۶]

● **در تاریخ حضرت سید المرسلین و ائمه معصومین** /
تاریخ / فارسی

dar tārīx-e hazrat-e seyyed-ol morsalīn va a’emme-ye ma‘sūmīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴۵/۱

آغاز: شکر و سپاس مر خدای را که سلاطین جهان بر آستانه عظمتش؛ **انجام:** در ماه صفر بیمار شدند و به دوازدهم ربیع الاول
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **درة الاسرار و تحفة الابرار** / تراجم / عربی

durrat-ul asrār wa tuḥfat-ul abrār

حمیری، محمد بن ابی القاسم، – ۹۸۸ قمری

hemyarī, mohammad ebn-e abe-l qāsem (- 1581)

کتابی است در مناقب شیخ قطب ابوالحسن علی معروف به شاذلی و بیان دعوات، اذکار، کرامات و خوارق او، که مؤلف آن را از مصادر متعددی جمع آوری کرده است از جمله از ابوسلطان ماضی و فرزندش ابی عبدالله محمد مدعو به شرف الدین و همچنین اطلاعاتی که از مریدان طریقت وی و اتباعش از اهل مشرق و مغرب جمع‌آوری کرده است. وی این کتاب را در پنج «فصل» قرار داده است: ۱. نسبه و منشأه و رحلته من المغرب الی افریقیا ثم المشرق؛ ۲. مکاتباته لاصحابه بافریقیا؛ ۳. دعواته و توجهاته و اذکاره؛ ۴. مراثیه و کلامه فی التصوف و الوصایا لاصحابه؛ ۵. وفاته و استخلافه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۳عکسی

آغاز: بسمله. قال العبد الفقیر الی الله ... الحمد لله الذی لم یزل بکلامه القدیم محموداً؛ **انجام:** حدثنا الشیخ الصالح الفاضل ابو عبدالله الشاطبی.

کا: عبدالسلام بن عبدالسلام بن محمد، تا: ۱۲۶۶-۱۲۶۸ق؛ ۱۸ص (۱۰۶-۱۲۳)، ۱۹- ۲۶ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۷۲]

● **درة الاسلاک فی حکم دخان التنباک** / فقه / عربی

durrat-ul aslāk fī ḥukm-i duxān-it tanbāk

امام الحرمین همدانی، محمد بن عبدالوهاب، - ۱۳۰۳ ؟ قمری

emām-ol-harameyn-e hamedānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (- 1886)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۱/۲

بی کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۴]

● **درة الاسلاک فی دولة الاتراک** / تراجم / عربی

durrat-ul aslāk fī dawlat-il atrāk

ابن حبیب، حسن بن عمر، ۷۱۰ - ۷۷۹ ؟ قمری

ebn-e habīb, hasan ebn-e ʻomar (1311 - 1378)

تاریخ دولت اتراک را از سال ۶۴۸ تا ۷۷۷ آورده و فرزندش ابن حبیب (۷۴۰؟-۸۰۸) کار پدر را دنبال کرده و ذیلی بر آن نوشته و حوادث سال ۷۷۸ تا ۸۰۲ را بر آن افزوده است و به گفته الیاس سرکیس هم اصل و هم تکمله‌اش در سال‌های ۱۸۴۰ تا ۱۸۴۶ در آمستردام چاپ شده است. این اثر در فهرست مرعشی ناشناخته و با عنوان «تاریخ الوفیات» آمده ولی با تحقیقی که جناب رضا مختاری نموده و در پایان دفتر اول میراث اسلامی ایران به چاپ رسانده، آن را شناسایی نموده است.

چاپ: قاهره، مطبعة یولاق، ۱۲۸۹ق.

[میراث اسلامی ایران، دفتر اول، ص ۶۷۲- ۶۷۶، رضا مختاری]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۸۰

آغاز: و فیها توفی السلطان الملک المنصور صلاح الدین ابو المجد محمد بن السلطان الملک المظفر

در فهرست «تاریخ الوفیات» و ناشناس آمده. از حوادث سال ۷۶۵ (و چهار برگ قبل از این سال که ظاهراً حوادث ۷۶۳ و ۷۶۴ است) تا دو برگ از حوادث سال ۸۰۱ را دارد. مطالب مربوط به حوادث ۷۶۵ و قبل از آن تا پایان سال ۷۷۷ تألیف حسن بن حبیب و از آغاز سال ۷۷۸ به بعد تألیف پسر اوست که در هامش بدان تصریح شده است. ذیل ابن حبیب بلافاصله پس از تمام شده اصل در همان صفحه به خط کاتب اصل شروع شده است، نه اینکه دو دفتر جداگانه یکجا تجلید شده باشد و چون تکمله تا حوادث سال ۸۰۲ را داراست بنابراین از آخر این نسخه، یکی دو ورق یا اندکی بیشتر نیفتاده است. ولی از آغاز نسخه حوادث سال‌های ۷۴۸ تا ۷۶۵ (مگر چهار برگ) یعنی حوادث حدود ۱۷ سال افتاده است و این نسخه تنها مشتمل بر حوادث حدود ۱۳ سال است. بنابر این شاید حدود نیمی از آن از این نسخه افتاده باشد. (رضا مختاری)؛ خط: نسخ معرب، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ گویا نسخه پیش‌نویس مؤلف است؛ جلد: مقوایی، ۲۵۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۲۵۳]

← الدرة الالفیة ← الالفیة

● **الدرة الألفیة فی علم العربیة = الفیة ابن معطی** / نحو - عربی

ad-durrat-il alfīya fī ʻilm-il ʻarabīyya = alfīyat-u ibn-i muʻṭī

ابن معطی، یحیی بن عبدالمعطی، ۵۶۴ - ۶۲۸ قمری

ebn-e moʻtī, yahyā ebn-e ʻabdolmoʻtī (1169 - 1231)

تاریخ تألیف: ۵۹۵ق

هزار بیت شعر است در بیان قواعد نحوی و ابن مالک در آغاز الفیه از این کتاب یاد کرده است: «فأئقة ألفیة بن معطِ»، حق کلام همان است؛ لکن باز به گفته دیگر ابن مالک: «و هو بسبق حائز تفضیلا». این ألفیه در مقایسه با ألفیه ابن مالک نسبت بهً حجم خود، استیعاب ألفیه ابن مالک را ندارد، مثلاً: ابن معط در تعریف کلام می‌گوید: «اللفظ ان یفد هو الکلام ×× نحو مضی القوم و هم کرام» و ابن مالک برای بیان همان مطلب، یک مصراع به کار می‌برد و مصراع دیگر را برای تعریف کلمه اختصاص می‌دهد: «کلامنا لفظ مفید کاستقم ×× و اسم و فعل ثم حرفِ الکلم». امتیاز دیگر این ارجوزه بر ألفیه ابن مالک این است که در این ارجوزه، عناوین با شعر بیان گردیده است: «بالله ربی فی الأمور اعتصم ×× القول فی حل الکلام و الکلم». (محمود مرعشی)

آغاز: یقول راجی ربه الغفور ×× یحیی بن معط بن عبدالنور / الحمدلله الذی هدانا ×× باحمد دینا له ارتضانا ...

چاپ: لیبسیک، ۷۰و۸و۱۸ص، ۱۳۱۷ق

[کشف الظنون ۱۵۵/۱؛ معجم المطبوعات ۲۴۶؛ دنا ۱۱۱۵/۴]

شرح و حواشی:

۱- الصفوة الصفیة فی شرح الدرة الانسیة المشهورة بالفیه ابن معطی؛ قونوی، ابراهیم

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم علی نبیه اسلم فرغ من نسخها ... علی سیدنا محمد النبی و آله و سلم

خط: نسخ، کا: الواسطی، احمد بن ابراهیم، تا: ۶۷۷ق [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۸/۱

آغاز: أرجوزة وجیزة فی النحو ×× عدتها ألف خلت من حشو / لعلمهم بأن حفظ النظم ×× وفق الذکی و البعید الفهم؛ **انجام:** وفق مراد المبتدی و النشاة ×× فی الخمس و التسعین و الخمس مئه / و الحمدلله به اعتصم ×× ثم علی نبیه أسلم

خط: نسخ کهن، کا: حسن فرزند محدث، تا: ۷۰۹ق؛ تملک: علی فرزند محمد فرزند علی شافعی؛ کاغذ: خانبالغ، ۴۷گ (۲-۴۸)، ۱۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۲۹ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۴۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن ابی المعالی علوی موسوی، تا: دوشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۷۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۳۰گ (۱ر-۳۰پ)، ۱۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۱۳/۳

خط: نسخ، کا: سلطان محمد کتونی، تا: رمضان ۱۰۳۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی سیر، ۱۴ سطر [ف: ۵ - ۳۰۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۳۶-۲۵/۱۲۶

آغاز: لعلهم بان حفظ التفهمی ×× وفق الذکی والبعید الفهمی / لاسیما مسطور بحر الرجز ×× اذا بنی علی ازدواج موجز؛ **انجام:** وقد یترک الحسناء من باب معرنا بها مستها ما لیس یمکنه المهر. تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۸۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۹۱

آغاز: یقول راجی ربه الغفور یحیی بن معطه؛ **انجام:** الحمدلله به اعتصم ثم علی نبیه السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق [رایانه]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۷۶/۵-۱۹/۲۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفق مراد المنتهی و النشأة ×× فی الخمس و التسعین و الخمس للمائة / والحمد لله به اعتصم ×× ثم علی نبه اسلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق، جلد: مقوایی، ۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۸۳]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۸۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** والحقوا بذلک عن تشبیه ×× به کمثل حسبی الوجوه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۱۹گ (۲۹پ-۴۷پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۱۷۸]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۸۰/۱

خط: نسخ، کا: احمد بن معصوم بن علی اشرف انصاری، تا: سه‌شنبه۸ صفر ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۸۷ص (۱-۸۷)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۱-۲۷۹]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۲۶۱-۱۶۶/۴/۲

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۲۳]

● الدرة الالفیة فی فروض الصلاة العینیة / فقه / عربی

ad-durrat-ul alfīya fī furūḍ-iṣ ṣalāt-il ʻaynīya

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

شرح و حواشی:

۱- الجواهر المضیئة فی شرح الدرة الالفیة (۳ عنوان)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۳۷/۱

خط: نسخ، کا: جواد علی، تا: ۱۳۹۲ق؛ تملک: حیدر قلی کابلی؛ ۳۷گ (۱پ-۳۷ر)، ۷ سطر (×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲۸۱]

← الدرة الباهرة ＜ الدرر الباهرة فی تصویر المعرفة الممکنة فی حق الله سبحانه

● الدرة الباهرة من الاصداف الطاهرة / حدیث / عربی

ad-durrat-il bāhira min-al aṣdāf-iṭ ṭāhira

؟ شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

رساله مختصری است در کلمات قصار مروی از حضرت پیغمبر اکرم (ص) و از هر یک از ائمه هدی علیهم السلام. این رساله به شهرت تألیفات دیگر شهید نیست. کاتب در صدر نسخه، مؤلف رساله را مردد میان قطب الدین کیدری و شهید ضبط کرده و در آخر نسخه صریحاً رساله را نسبت به کیدری داده است، لیک علامه مجلسی (در بحار الانوار ۱: ۶ و ۱۲ و ج ۱۷: ۱۲۶ چاپ کمپانی) این رساله را از شهید دانسته و نسخه‌ای که داشته منقول از نسخه اصلی بوده است. ملاحظه خطبه رساله که پس از ذکر ائمه اثنا عشر «رضوان الله علیهم» گفته و نیز تعبیراتی که در پایان رساله شده، نسبت آن را به شهید به‌غایت دور می‌سازد. در هر حال از پایان رساله پیداست که مؤلف این رساله را برای بزرگی از خاندان پیغمبر نوشته و به او اهداء کرده. پس از پایان سخنان منقول از امام دوازدهم می‌گوید: «فهذا درة من جبل الرحمة و قطرة بحر الحکمه جمعتها لک و اتحفتها الی عالی مجلسک لترتع فی ریاض فوائدها و تحن الی لذاتها ... و خصصت باتحا فها الی عالی حضرتک لانک الدرة الیتیمه من ذلک الصدف.»

آغاز: بسمله، الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین الدرة الباهرة من الاصداف الطاهرة من کلام النبی ... و الائمة الاثنا عشر رضوان الله علیهم اجمعین قال النبی (ص) العلم ودیعة الله فی ارضه ...

انجام: و الحمدلله الازلی و الابدی و الصلوة علی محمد و عترته

من الهادی الی المهدی تمت الدرة الباهرة.
چاپ: نجف، مطبعه حیدریه، ۱۳۸۸ق، تصحیح محمد هادی امینی؛ مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۶۵ش، تحقیق داود میرصابری، وزیری، ۵۰ص؛ قم، انتشارات زائر، ۱۳۷۹ش، تحقیق و ترجمه عبدالهادی مسعودی، وزیری، ۵۸ص.
[دنا ۱۱۱۶/۴ (۴ نسخه)؛ الذریعه ۹۰/۸؛ بحار الانوار ۱: مقدمه]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۱/۱۰
آغاز: قال علیه السلام العلم ودیعة الله فی ارضه و العلماء امناء علیه؛ **انجام:** و یجعل عتبتک الشریفة قبلة حاجات الانام عتبتک الشریفة قبلة حاجات الانام مدة بقاء الایام و الاعوام.
بی‌کا، تا: ۷۴۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۱۴۵پ-۱۴۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۵۲
خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۹ص (۲۴۷-۲۵۵) [ف: ۵ - ۱۰۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۶۳
آغاز: پس از تسمیه و نام رساله: قال النبی صلی الله علیه و آله العلم و دیعة الله فی ارضه و العلماء امناءه علیه فمن عمل بعلمه ادا (کذا) امانته؛ **انجام:** کما ان النجوم امان لاهل السماء
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ واقف: نادرشاه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۹گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۵ - ۱۴۰]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۶
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری شده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۷۲-۸۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۵۹۹]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۸۵/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** والمنظور ان یکون عندک مشکور.
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۷گ (۱۱۳-۱۱۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴- ۱۳۵۳]

● درة البحث / کلام و اعتقادات / عربی

durrat-ul baḥṯ

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۶۸ ط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱ [مختصر ف: ۳۴۶]

● درة البحث / فضایل و مناقب / فارسی

dorrat-ol bahs

از مؤلفی است نامعلوم و شیعی مذهب. موضوع کتاب بیان مناقب و فضایل امیرالمؤمنین علی علیه السلام است و سیره آن حضرت. کتاب را در پنج بخش مرتب کرده‌اند که دو بخش اول تحت عنوان «فصل» است و سه بخش دیگر عنوان «قسم» دارد: فصل ۱. اثبات اولویت علی علیه السلام با استناد به آیات و روایات؛ قسم ۲. مناظره مأمون الرشید با جماعت اصحاب الحدیث از فقهای مرو؛ قسم ۳. رد حلول مشکل قضا با حکم امیرالمؤمنین علیه السلام؛ قسم ۴. بیان بعضی حکمیات و ترجمه صد کلمه‌ای که حضرت فرموده است و جمع کرده‌اند؛ قسم ۵. بیان ولادت او علیه السلام در کعبه و شرف و نسب و زمان خلافت و سبب وفات و مبلغ سال مبارک او علیه السلام. تاریخ تألیف روشن نیست. شیوه نثر کتاب کهنه می‌نماید. برای نمونه چند استعمال از شیوه مذکور: الف: استعمال رونا به جای برنا: پیغمبر فرمود دل خوش دار که همه را ورنا (=برنا) برانگیزند؛ ب: بکار بردن که به جای چه: «سؤال از حذیفه یمانی که معنی دارد؟ از من که تقصیر صادر شده؟ و جایی که پیغمبر ترا مقدم داشته باشد تواند که ترا باز دارد؟»

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۶۸-طباطبائی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ دارای سرلوح و کتیبه‌ای است مذهب و مرصع، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۱۸۹]

← الدرة البهیة ≻ شرح الأرجوزة البطیخیة
← الدرة البهیة ≻ الدرر البهیة

● الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة = الدرة الغالیة فی مسائل العالیة / فقه، شعر / عربی

ad-durrat-ul bahīyya = ad-durrat-un najafīyya = ad-durrat-ul manẕūma = ad-durrat-ul ġālīya fī masā'il-il 'ālīya

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-'olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۵ق
این منظومه در انسجام و استواری الفاظ سرآمد سایر منظومه‌هایی است که فحول فقها سروده‌اند. متأسفانه ناظم موفق به اتمام آن نشده و از نماز طواف تجاوز نکرده به دلیل اهمیت این منظومه شروح و تتمیمات زیادی بر آن نوشته شده که صاحب الذریعه تعداد آنها را به بیش از ۳۰ عنوان رسانده است. شیخ فقیه شیخ محمد علی اعسم نجفی [- ۱۲۳۳، از شاگردان بحرالعلوم.] در توصیف آن فرموده: «درة علم هی مابین الدرر فاتحة الکتاب مابین السور». اثر طبعش از باب طهارت تا آخر صلوة طواف است.
آغاز: بسمله، افتتح المقاله بعد البسمله ×× بحمد خیر منعم و

الشکر له / مصلیا علی نبی الرحمة ×× و اله الاطهار اهل العصمة
انجام: و ادع عقیب الفرض بالماثور ×× من الدعاء الموجز المشهور
چاپ: مشار عربی، ص۳۶۰؛ ایران، تهران، ۱۲۸۸ قمری، سنگی، رحلی؛ ایران، ۱۳۴۷ق، با تصحیح و مقابله محمد علی بن آخوند مولی صادق تبریزی، سنگی، جیبی، ۱۵۹ص، (صص۱-۱۵۹)؛ ایران، تبریز، ۱۳۰۷ق، سنگی، جیبی، ۱۵۹ص؛ ایران، ۱۲۶۹ق، سنگی، جیبی؛ ایران، تهران، ۱۳۷۵ق، سنگی، رحلی، ۷۱۵ص؛ ایران، ۱۲۶۹ق، سنگی، ربعی؛ ایران، تهران، ۱۲۸۰ق، سنگی، رحلی، ۵۰۱+۱ص (در هامش)
[الذریعة ۱۰۹/۸ و ۱۷۲/۱۸رقم ۴۰۸ و ۱۰۸/۸ و ۲۳۵/۱۳؛ مشار عربی ۳۶۰ و ۳۶۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۳/۲؛ کشف الحجب ۲۱۰ و ۲۱۱؛ دنا ۱۱۱۶/۴-۱۱۲۱ (۱۶۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- مشکاة المصابیح فی شرح الدرة؛ کاشف الغطاء، جعفر بن خضر (۱۱۵۴-۱۲۲۸)
۲- الفیروزجة الطوسیة فی شرح الدرة النجفیة = شرح دره غرویه؛ طوسی مشهدی، محمد بن حسن (-۱۲۵۷)
۳- النتائج الرضویة فی شرح الخلاصة النجفیة؛ آرانی کاشانی، غلامرضا بن محمد علی (۱۱۹۲-۱۲۶۵)
۴- خزائن الاحکام = الخزائن الحائریة فی شرح الدرة الغرویة؛ دربندی، آقا بن عابد (-۱۲۸۵)
۵- شرح الدرة النجفیة؛ گلپایگانی، زین العابدین (۱۲۱۸-۱۲۸۹)
۶- الغرة الحنفیه فی شرح الدرة النجفیة؛ شهشهانی، ابوالحسن بن محمد ابراهیم (-۱۳)
۷- الدرة النجفیة (ترجمه)؛ خلخالی، زکی بن عبدالباقی (-۱۳)
۸- القرة فی شرح الدرة؛ اردکانی، محمد علی بن محمد حسن (-۱۳)
۹- شرح الدرة النجفیة = شرح الدرة الغرویة؛ حسینی مرعشی، محمد بن عبدالمهدی (-۱۳)
۱۰- شرح الدرة البهیة = الجوهرة النجفیة = البهجة المرتضویة فی شرح الدرة البهیة؛ یزدی، محمد صادق بن محمد (-۱۳)
۱۱- شرح الدرة البهیة؛ شیخ محمد حسین بن محمد باقر (-۱۳)
۱۲- شرح الدرة النجفیة؛ موسوی، جمال الدین بن علی (-۱۳)
۱۳- المواهب السنیة فی شرح الدرة الغرویة؛ طباطبائی بروجردی، محمود بن علینقی (-۱۳۰۰)
۱۴- شرح الدرة البهیة؛ کرمانشاهی، عبدالرحیم بن عبدالرحمن (۱۲۲۳-۱۳۰۵)
۱۵- کشف الاسرار؛ کرمانشاهی، عبدالرحیم بن عبدالرحمن (۱۲۲۳-۱۳۰۵)
۱۶- الکوکب الدری فی شرح درة الغری؛ شریف نائینی، محمد بن محمد هادی (-۱۳۰۵)
۱۷- فصوص (نصوص) فیروزجات خفیة خاتم نکات شرح الدرة النجفیة؛ استرآبادی، علی بن محمد جعفر (۱۲۴۲-۱۳۱۵)
۱۸- تتمة الدرة النجفیة؛ کاشف الغطاء، صالح بن مهدی (-۱۳۱۷)
۱۹- شرح الدرة النجفیة؛ کاشف الغطاء، عباس بن حسن (-۱۳۲۳)
۲۰- شرح الدرة النجفیة؛ مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر (۱۲۵۲-۱۳۳۴)
۲۱- شرح الدرة النجفیة؛ خوئی، علی بن علیرضا (۱۲۹۲-۱۳۵۰)
۲۲- اللمعة السنیة فی تلخیص شرح الدرة الغرویة؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)
۲۳- شرح الدرة النجفیة؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)
۲۴- العنایة الالهیة فی شرح الدرة الغرویة؛ طبرسی، عنایت الله بن ملک محمد (-۱۴)
۲۵- شرح الدرة النجفیة؛ آرانی کاشانی، محمد حسین بن محمد باقر (-۱۴)
۲۶- فیض الزهراء فی شرح الدرة البیضاء؛ زنجانی، زلفعلی بن محمد کریم (-۱۴)
۲۷- تتمة الدرة المنظومة؛ حجت طباطبائی، محمد باقر (۱۸۵۶-۱۹۱۳)
۲۸- شمس الضحی؛ علی بن ملاحسین
۲۹- شرح الدرة
۳۰- شرح الدرة = شرح الدرة النجفیة (۴عنوان)
۳۱- الغرة الدریة فی شرح الدرة الغرویة (۴عنوان)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** من الدعاء و الموجز المسهور ... بمحمد و آله
خط: نسخ، کا: خوانساری، علی بابا بن صابر، تا: ۱۰۹۲ق [این تاریخ نادرست است]؛ ۸۹گ، ۱۰ سطر [رایانه]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۶۸۷/۱
خط:نسخ،کا:محمد تقی بن محمد عامری،تا: ۱۲۱۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ (۱پ-۶۸پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۸ - ۲۰۹]

۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۲۴/۱
خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ خطوط راسته یا چلیپا یا دو ستونی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

۴. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** والشک قد یبطلها ویاتی ×× ان مد فضل الله فیما یوتی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۴۲]

۵. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۵۱/۲
خط: نسخ، کا: محمدعلی بن محمدنصیر هزار جریبی، تا: ۱۲۱۴ق؛۳۲گ(۶۹پ-۱۰۰ر)،۱۵سطر،اندازه:۱۰×۱۵سم[ف:-۱۰۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۰۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لم اجد لکسر و الاجهار ×× قضا بها فات بالخیار
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ رمضان ۱۲۱۶ق؛ کاغذ:

گوناگون فستقی، جلد: میشن سیاه، ۸۸گ (۱پ-۸۸پ)، ۱۳و۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۸سم [ف: ۸ - ۲۴۵]

۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۱۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: پارچه‌ای زرشکی، ۷۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۸۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن سعید خوانساری شیخ الاسلام خوانسار، تا: ۱۲۱۷ق؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۰]

۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الشک قد يبطلها و باتى ×× ان مد فضل الله فى ما برتى

خط: نسخ، کا: اسدالله موسوی، تا: ۱۲۱۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: - ۵۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۷۸۰

انجام: من ذاک ان يضيف تفضيلاً و من ×× ذلک ان يقرنه بلفظ من

از ابتدای کتاب تا اواسط مبحث افتتاح و تکبیرة الاحرام است؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد باقر، تا: محرم ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۵۶گ، ۱۱-۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ پس از این ضمن ۴۶ صفحه اشعار متفرقه عربی از سید حمیری و مهیار دیلمی است، مصحح، بخش طهارت مقابله شده؛ کاغذ: نخودی روشن، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۹۴گ، ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵ - ۴۸۰]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد بن دولت محمد کابلی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۰ق، جا: مشهد رضوی؛ ۱۸۶گ (۵۵-۲۴۰ در حاشیه)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۷]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان تقارن آية نورية ×× كانا على التخيير بالسوية

خط: نسخ، کا: حسین بن حاج ملا باقر، تا: ۱۲۲۲ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۰۵]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۶۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید علی بن ابی القاسم موسوی، تا: جمعه ۱۶ شوال۱۲۲۲ق؛مصحح،محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ (۴۸پ-۱۲۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۹]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۸۲-۵۸/۱۳۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ شوال ۱۲۲۵ق؛ ۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۷۹۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۰]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۱۶

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۱]

۱۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه محرم ۱۲۲۸ق؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۱۰۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۵۵]

۱۹. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۲۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۲۶]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۲ق؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [مؤید: ۲ - ۲۷۰]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۲ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۹

آغاز: تزهو على قلائد العقيان ×× على نحور الخرد الحسان؛ **انجام:** من الدعا و آخر المشهورى ... اذمن بالفراغ و الاتمام ... صلى الله على من لانبى بعده

خط: نسخ، کا: یوسف بن حسین بن احمد بن ابراهیم، تا: ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۹]

۲۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۱

آغاز: والاجود اشتراط قدرالکر ×× فيه من المنبع حيث يجرى؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۹۹ص (۲-۱۰۰)، ۱۵-۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۷۰]

۲۴. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷/۱
خط: نسخ، کا: رفیع بن محمد رضا گلپایگانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ (۱پ-۹۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۵۳]

۲۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳۶/۲
خط: نستعلیق، کا: ابن جلال مهرجردی یزدی، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۵۵گ (۶۶پ-۱۲۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۰]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۳۶
خط: نسخ معرب، کا: میر ابوطالب بن عبدالله حسینی، تا: ۱۲۳۶ق؛ محشی؛ تملك: علی بن فخرالدین موسوی دزفولی به تاریخ ۷۰/۹/۳ش در تهران؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۲۹]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۶۲/۱
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن ابوالقاسم فسوی، تا: پنجشنبه جمادی الثانی ۱۲۳۶ق؛ ۷۹گ (۱پ-۷۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۹]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۳۲
خط: نسخ، کا: سید هاشم، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۳۵۰]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۶۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید باقر بن علی موسوی، تا: جمعه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۴۰ق؛ محشی؛ واقف: دکتر محمد زهرائی، تیر ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۶]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۶۲/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست تاریخ ولادت مؤلف ۱۱۱۵ ثبت شده که غلط است و تاریخ کتابت ۱۱۴۱ که آن هم غلط است چون این منظومه در ۲۰۵ سروده شده و احتمالا ۱۲۴۱ درست باشد که با همین احتمال تصحیح شد؛ خط: نسخ، کا: موسی ابن جعفر، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ (۱پ-۹۸)، ۱۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۳۶]

۳۱. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۲۴۲ق، جا: اصفهان [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۳۳]

۳۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی به تاریخ ۱۲۴۲ق[دلیل المخطوطات:۱-۱۰۷]

۳۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۹/۳ معزی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی بن شرف الدین، تا: سه‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۴۲ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹گ (۸۲پ-۱۶۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۹۰]

۳۴. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۲۶/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۴۳ق؛ فاقد جلد، ۸۴گ (۱۸پ-۱۰۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۲۰۱]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فالشک قد یبطلها و یأتی ×× ان مد فضل الله فیما یؤتی
از ابتدای مقدمه تا انتهای «مبطلات الصلاة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ صفر ۱۲۴۴ق؛ واقف: سید فخرالدین صدر عاملی، خرداد ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱/۵×۱۷/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۰]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۹۲/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ در نسخه حاضر «الدرة الغالیة فی المسائل العالیة» نامیده شده، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی،۷۱گ(۱۰۱پ-۱۷۱ر)،اندازه:۱۲×۱۹سم[ف:۷-۳۵۸]

۳۷. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۲۲/۱
خط: نسخ نازیبا، کا: حاج حسنعلی بن حاج محمدرضا، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۷ق؛ ۶۴گ (۲پ-۶۵پ) [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۲۷]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۹۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق [رایانه]

۳۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۶/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، کا: ابوالقاسم بن میرزا حسین، تا: ۱۲۵۰ق، برای آقا محمد طاهر؛ ۸۱گ (۱۰۶پ-۱۸۶ر) [ف: ۱ - ۱۰۳]

۴۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۹۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲۵۲ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۴]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۴۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۲۵۳ق؛ مصحح؛ تملك: محمد قدیر بن عباس سبحانی به سال ۱۲۸۵ق؛ ۹۱گ (۱پ-۹۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۹]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۳-۱۰/۱۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** والشک قد یبطلها ویأتی ×× ان مد فضل الله فیما یاتی
از اول تا آخر کتاب الصلاة؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد حسین، تا: ۱ صفر ۱۲۵۳ق، جا: تهران؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۹۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۷۹۸]

۴۳. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۵۷/۲
خط: نسخ زیبا، کا: محمد حسن بن محمد علی، تا: ۱۲۵۴ق؛ جلد:

تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ (۱۴پ-۹۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم[ف:۱۱۹]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۲/۳-۱۰۲-۶/۱۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رحیم، تا: جمعه ۱۵ ذیقعده ۱۲۵۵ق؛ مصحح؛ ۱۰۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۷۹۸]

۴۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن ابی طالب همدانی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مهر: کاتب «الیس الله بکاف عبده محمد باقر»؛ به سال ۱۲۵۷ق قمری به سید علینقی حسن طباطبائی شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۸۲]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۸

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: وسط؛ نویسانده در شهر ساری چنانکه در یادداشت مورخ صفر ۱۲۵۹ در این نسخه آمده، انجام در مبطلات نماز ناتمام: «والشك قد يطلبها و ياتي ×× ان مد فضل الله فيما ياتي»؛ مهر: «هو. وزیر تألیفات سپهر»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۹۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابن معصوم، تا: ۱۲۵۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج سبز، ۱۰۰گ (۷۹پ-۱۷۸ر)، ۱۲ سطر (۷/۲×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۲۲]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۸۵

خط: نسخ، کا: حسین بن علینقی بفروئی یزدی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۵ - ۵۴]

۴۹. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۱۱

خط: نسخ، کا: محمد مهدی رشتی، تا: ۲۳ محرم ۱۲۵۷ق؛ محشی؛ جلد: گالینگور مشکی، ۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

۵۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۳۱/۵

انجام: و قيل بل تكفى صلوة واحدة ×× فاقفى بذاك فالنصوص شاهدة ...

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷گ (۷۴پ-۱۲۰پ) [ف: ۲ - ۱۰۱]

۵۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و يخبر الحاكم بعد ما قطع ×× بان هذا الشخص منها قد رفع / وان حكى قرآئن الاحوال ×× ردت بلاريب و لا اشكال

خط: نسخ، کا: حسن بن جعفر موسوی، تا: جمعه ۲۵ محرم ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۰]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۱۶-۲۰/۱۳۶

آغاز: اعددتها ذخيرة للإخرة ×× ارجوبها تخفيف وزر الوازره / واسئل الله الكريم ذالمنن ×× ان يقرن النفع بها مدى الزمن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن علی رضا، تا: سه‌شنبه ۴ ربیع الاول ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۰۰]

۵۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۷۶۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱ محرم ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵ص (۹-۸۳)، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۱۶۵]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: رمضان ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۷۴گ (۴-۷۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۳۲۱]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۹۰

خط: نسخ، کا: میر غنی بن میر اسدالله اهری، تا: ۲ جمادی الاول ۱۲۶۲ق، اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۷۵گ، ۱۴- ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۱]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۷/۴

کا: محمد سعید بن محمد شریف، تا: ۱۲۶۲ق؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۲]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر بن ابراهیم، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۷۹گ (۳۶پ-۱۱۴ر)، ۱۲ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۹سم [ف: ۸ - ۲۴۵]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۷۲گ (۱پ-۷۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۲۳۸]

۵۹. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۰۹

خط: نسخ، کا: سلیمان بن قاسم شیروانی، تا: دوشنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۶۴ق، جا: تهران مدرسه صدر؛ ۱۱۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: - ۸۱]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: محمدجعفر بن میرزا محمد مبارکه، تا: شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ مصحح، محشی با نشان «۲۲۲»، «ع۵» و ...؛ کاغذ: فرنگی، ۵۷گ (۱۰۵ر-۱۶۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم

[ف: ۳۵ – ۱۳۵]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۶/۱

آغاز و انجام: برابر

قبل از شروع منظومه در نسخه، قصیده در مدح و توصیف منظومه «الدرة» که توسط حاج ملا محمد مشهدی در ۱۴ بیت سروده شده به‌صورت اشکال هندسی (به شکل سرو) به سال ۱۱۹۵ نوشته شده؛بی کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج حنایی، ۶۷گ (۳پ–۶۹)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۹۹]

۶۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۹۹/۷-عکسی

آغاز: ابداء بالحمد و الصلاة ×× علی النبی و آله الهداة؛ **انجام:** و ما بجمعه عنیت قد نظم ×× فیه مهمات الاصول منتظم – فاختم القول بحمدالله ×× مصلیا علی ... الله – و آله السادة فی الدارین ×× لافرق الله بینهم و بینی.

دوبیتی‌هایی ست در اصول فقه. در امر و نهی، مجمل و متین، اجماع، اخبار و جز آنها. شاید بخشی از «درة المنظومه» او باشد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد بن علی کوهپایه‌ای کرمان، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز [عکسی ف: ۱ – ۱۶۸]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۱۲-۲۱/۱۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن میرزا ابوالقاسم حسینی خوزانی، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق، جلد: مقوای آبی، ۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۷۹۸]

۶۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۳

خط: نستعلیق پخته، کا: یوسف بن حاج علی شیرازی، تا: با تاریخ ۱۲۶۹ق؛ با تاریخ ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۷۹ در پایان و تاریخ ۱۲۶۹ق در آغاز (برگ ۲پ)، که بایستی تاریخ نسخه پیشین باشد؛ یادداشت میرزا محمد بن شیخ رفیع جیلانی ۱۲۶۹ق در معرفی نسخه؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۰سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۱۰۳]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد علی محلاتی، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ سبز، ۱۰۷گ (۱پ-۱۰۷ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۲۳۷]

۶۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۳۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن میرزا محمد حسین، تا: جمعه ۲۰ شعبان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۷۸گ (۱–۷۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۶۵]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۳۷/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۹۴]

۶۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۰۹۲

خط: نسخ، بی کا، تا: جمعه ۲۸ صفر ۱۲۷۲ق؛ مهر: «محمد مهدی الطباطبایی» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرد، ۱۰۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴۴ – ۲۴۶]

۶۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۶۰/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن خوانساری، تا: ۱۲۷۳ق، به دستور آقا سید علی طباطبائی؛ ۷۱گ (۱پ–۷۱ر)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۲۹۰]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۳۰

آغاز: برابر **انجام:** و الشک قدیبطلها ×× و یاتی ان مد فضل الله فیما یوتی

از ابتدا تا مبطلات صلوة؛ خط: نسخ خوش، کا: سید عبدالله بن سید تقی رضوی، تا: جمعه ۱۱ شعبان ۱۲۷۵ق، جا: لکهنو؛ تقریظ شیخ محمد علی بن الاعسم النجفی بر منظومه؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۸۱]

۷۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۳۶

خط: نسخ، کا: سید احمد بن محسن حسینی مشهدی، تا: ۱۲۷۶ق؛ ۹۹گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۱۰۷]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۲۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محسن گیلانی، تا: چهارشنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۳گ (۱پ–۱۰۳پ)، ۱۲سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۸ – ۲۰۹]

۷۲. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۳۲

خط: نسخ، کا: محمود بن حاجی محمدرضا بیدگلی، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۷۸ق؛ ۱۴۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: – ۵۱]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۵۴/۲-۱۲/۱۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وان تقارن اية فورية ×× کانا علی التخییر بالسوية / وان تعاقبا فالاولوية ×× لکل ما اختص بالاولوية

خط: ثلث، بی کا، تا: غره صفر ۱۲۷۸ق؛ درپایان رساله ابیاتی از شیخ محمد علی که از شاگردان بحرالعلوم بوده در مدح این منظومه آمده به خط محمد حسن بن حاجی اسماعیل اهری در ۱۴ رجب ۱۳۳۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۴–۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۷۹۸]

۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا محمد علی محمد صالح، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۳ق؛ محشی؛ اهدایی: محمد جواد ریحانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۳ – ۸۷۳]

۷۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: ابو تراب موسوی، تا: ۲۰ ربیع الاول

۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج نیلی، ۸۵گ (۱پ-۸۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۵]

۷۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۶ - ۵۷۶]

۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۲

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن حسین محلاتی، تا: ۱۲۸۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ (۵۰پ-۱۵۸ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۸۷]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالله محلاتی، تا: ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۸]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۴۷

آغاز: صل علی المیت فرضا ان مضی ×× من سنه ست سنین اذ قضی؛ **انجام:** برابر

از «صلاة المیت» تا پایان نماز طواف؛ خط: نسخ، کا: مصطفی حسینی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ وقف‌نامه برادران سید مصطفی و سید محمد، فرزندان حاجی میرزا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۷]

۸۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالله بن غلامعلی بن شرف الدین دزفولی، تا: یک‌شنبه ۴ ذیقعده ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۸گ (۱۱۲پ-۲۱۹پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۱۰]

۸۱. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۹۱

خط: نسخ، کا: محمد علی تبریزی، تا: ۱۸ رجب ۱۲۹۰ق؛ قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۲۳۰]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم مرندی، تا: ۱۲۹۴ق، تملک: محمد علی بن کاظم [رایانه]

۸۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق، جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۵پ-۲۹پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۳۶]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۶/۱

خط: نسخ خوش، کا: محمد حسن جنابذی الجومندی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۹۸ق؛ مصحح؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۸]

۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۸/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الشک قد یبطلها و یاتی ×× ان مد فضل الله فیه یوت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، با عبارت «بلغ» مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۴۳گ (۸۹پ-۱۳۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۶۳۰]

۸۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۳]

۸۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۹۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا، برای میرزا محسن؛ ۱۱۱گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۹]

۸۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۹۶/۱

فقط مقدمات اصول فقه آن را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، ۱۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۹۲]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۹/۷

آغاز: بسمله، ابدأ بالحمد و بالصلوة ×× علی النبی و اله الهداة / فی نظم تلک الدرر الفقهیه ×× نظائر الحکم بها محویه؛ **انجام:** و الاجتهاد فی ضروریاتنا ×× و غیر توفیقی موضوعاتنا

خط: شکسته نستعلیق و نسخ بد، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۸۳- ۸۶)، ۱۸ - ۱۹ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۹۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۲۶]

۹۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸۷/۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۴۴]

۹۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الشک قد یبطلها و یاتی ×× ان مد فضل الله فیما یوتی

خط: نسخ، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: - ۱۱۰]

۹۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۴۷/۱

فقط کتاب طهارت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۵ - ۹۶]

۹۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۰۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۱۳۸پ-۱۷۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۲]

۹۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۵۱گ (۱۵۱پ-۲۰۱ر)، ۲۰ سطر راسته چلیپا، اندازه:

۱۰/۴×۲۱/۶سم [ف: ۹ – ۸۳]

۹۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۴۹/۳

آغاز: والاعتبار بالوجود حيث حل ×× لابخصوص الحال فی وقت العمل؛ **انجام:** والريح لاتزيل شيئاً من قذر ×× الا مع الشمس و للشمس الاثر

خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی و شکری، جلد: سرخ، ۶گ (۹–۱۵)، ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۴۳۵]

۹۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۴۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ (۷۷ر–۱۴۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۴۲۳]

۹۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۵۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ويرفع المسجد حتی يضعا ×× جبهته علی الذی قد رفعا

از آغاز تا السجود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۱ – ۲۰۸]

۹۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: يحيی حسينی در ۱۲۶۱؛ جلد: گالینگور، ۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۲۰۸]

۱۰۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۶۸–۱۶/۱۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** صلاة الطواف: فريضة الطواف ركعتان ... و جاز فی الندب جميع المسجد ×× حتی الذی زيدبه فی الاجود

از اول تا صلوة طواف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ – ۱۷۹۹]

۱۰۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۳۸–۱۶/۱۴۸

آغاز: يغنی عن الواجب فيما يجب ×× من غاية فيها الطهور يطلب. اسباب الوضوء: بالبول والغائط والريح وجب ×× والنوم مثل النوم ما لعقل غلب؛ **انجام:** و ينبغی التاخير للمدافع ×× للاخبثين بل لكل مانع / ان لم يفت فرض و الاوجبا ×× وكل مامر فمما ندبا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۶گ، ۸–۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۸۰۰]

۱۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۸۰–۱۷/۱۶۰

آغاز: قد نجمت من الغری ذی الشرف ... كتاب الطهارة القول فی المياه: الماء ماسمی ماء مطلقا ×× فضلا علی الناس طهور اخلقا؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۷×۱۰سم [ف: ۴–۱۸۰۰]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۶۷/۱–۱۷/۴۷

آغاز: الثانی: ثم هل التوشيح فيه كاف ×× مشتهر والخلف للاسكافی / قد شرط الضم وان يحاطا ×× ومشكل فكن هنا محتاطا؛ **انجام:** و ذاك محجوج بنص الاية ×× وهكذا تواتر الرواية / واعتبر المحل بالمقام ××الان لا سوابق الايام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۸۰۱]

۱۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۱۷/۱–۳۸/۱۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پس از منظومه چند بیت فارسی از شاعری با تخلص محمود در ماده تاریخ بنای ساختمانی که مطابق با کلمه صحن جناب الخلود است به خط ابوالقاسم در ۱۲۹۵؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۶۹گ،۱۵سطر،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف:۴– ۱۷۹۸]

۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۳۵–۱۵/۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وكلما جاز تيمم وصح ×× لم تعد الصلوة منه فی الاصح / فی سفر كان ذا او فی حضر ×× قد بقی الوقت ام ...

از آغاز تا بحث تیمم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا آبی، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۷۹۹]

۱۰۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۴/۴

آغاز انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ با نسخه اصل مقابله شده، محشی با نشان «سید محسن» و غیر آن، مصحح؛ مهر: «الراجی غفران ربه احمد بن ابوالقاسم» (بیضی)، «عبده محمد حسن بن محمد ابراهيم الرضوی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳۲گ (۷۰–۲۰۱)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ – ۴۰۲]

۱۰۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۶۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۶۶گ (۱پ–۶۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۹]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ادع عقيب الفرض بالماثور ×× من الدعاء الموجز المشهور

نسخه کامل و مذیل است به منظومه فقهی از سید جواد عاملی صاحب مفتاح الكرامه. این منظومه ناقص و مشتمل است بر: زکات، خمس، رضاع، ارث، دیات، عده زنان، اطعمه و اشربه. ناظم اغلب مباحث را با حمد و ثنا آغاز کرده، آغاز: «اد زكاة المال للفقير ×× تنج من الشجاع و السعير»، انجام: «هذا و صلی الله ذوالجلال ×× علی النبی المصطفی و الآل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۳؛واقف: عضدالملک، ۱۲۷۶؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا، رویه پارچه اخرا،۱۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱/۲۱ – ۵۸۷]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: عبدالباقی آية اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۲۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳/۷سم [ف: ۱/۲۱ – ۵۹۱]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۷۳

آغاز: و مبعث الطهر و یوم المولد ×× و یوم نیروز لفرس اسعد؛
انجام: و کل بغیره تنجسا ×× منجس و حکمه قد اکتسی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از میر سید علیا، از کتب بازیافته؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱/۲۱ - ۵۹۱]

۱۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۶۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، در برگ آخر اشعار بحرالعلوم در اصحاب اجماع آمده است؛ تملک: محمد محسن بن عبدالعظیم به سال ۱۲۸۸ با مهر «عبده محمد محسن الشریف» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۱گ (۱پ-۸۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۰]

۱۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** والقول بالکسوف بالاسرار ×× یضعف بالاجماع و الاخبار ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مقابله شده با نشان «بلغ»، مصحح، محشی، مجدول؛ مهر: «علی اصغرالموسوی» (بیضی)؛ اهدایی: دکتر عبدالحسین علی احمد محمد از استادان دانشگاه قطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۱۶ سطر (۱۵×۴/۵)، اندازه: ۸×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۱۱]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل الذی یظهر بالسعال ×× و نحوه من صیت الأفعال
از ابتدا شروع و به ششمین بیت از مقارنات صلات ختم شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: نباتی آهاری، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۸۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۲سم [ف: ۱/۲۱ - ۵۸۹]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۳۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۰۰گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۲]

۱۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۴/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حده بعد أن یکن لم یمنع ×× من الصلنة قدر عشر أذرع
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۵۹گ (۱۶۴-۲۲۲)، ۱۰ سطر، اندازه: ۶×۱۰سم [ف: ۳۶ - ۱۶۵]

۱۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۳/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۹۹گ (۳۳-۱۳۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۹۵]

۱۱۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۷۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با قلم دیگر چنین نوشته: «قابلتها من الابتداء الی الانتهاء بامر من لایسوغ لمخالفته دام ظله العالی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲ص، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۱۰ - ۱۷۱۹]

۱۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۹/۱
آغاز: بنوره من بعد شمس المعرفة ×× معالم الدین غدت منکشفه؛
انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن ابی طالب، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ (۲ر-۱۱۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۹۶]

۱۱۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۵۵/۴-۶۲۱۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بخشیده وحید خورکامی رشتی به آستانه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۹گ، ۵ سطر، قطع: بغلی [آستانه قم: - ۱۱۸]

۱۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «... علینقی ... الرضا ... سلطان ... » (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ (۱۴-۸۱)، ۱۷ سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۴ - ۷۹۴]

۱۲۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲-۶۳۷۷
آغاز: ان الصلاة هی افضل القرب ×× و اکمل الطاعات طرا و احب
در فهرست با عنوان «منظومة فی الصلاة» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ گویا ناتمام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۲۲۹]

۱۲۲. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: سید محمد بن زین العابدین موسوی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵۸ص (۲-۱۵۹) [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۳۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۲۱۲]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: قاسم بن احمد فحام حسینی، تا: ۹ رجب ۱۳۰۰ق؛ مجدول، مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج عنابی [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۵]

۱۲۴. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۶۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: از اوایل قرن ۱۴؛ ۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: - ۵۴]

۱۲۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۳۷/۱
آغاز: بسمله ان الصلوة هی افضل القرب ×× و اکمل الطاعات طراً و احب؛ **انجام:** برابر
از اول مبحث صلوة تا آخر نماز طواف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۰۹۳]

۱۲۶. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولم یزل فی فضله محسوداً ×× وظله علی الوری ممدوداً / وفی غطیش سنة الاتمام ×× فکان فی شهر ونصف عام

طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۹]

۱۲۷. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن حاجی ملا میرزا محمد، تا: دهه اول محرم ۱۳۰۰ق؛ به سعی و اهتمام آقا میر سید حسن تصحیح شده، محشی؛ تملک: میر حسن بن آقا میر؛ یادداشتی از علی بن محمد بن زکی حسینی با مهر «محمد بن زکی الحسینی» (بیضی)؛ ۸۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۸۰]

۱۲۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۴۴/۴-۶۰۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای پارچه‌ای، ۸۴گ، ۱۴ سطر، قطع: بغلی [آستانه قم: ۱۱۸]

۱۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۶۱

آغاز: احمده شکراً علی نواله ×× مصلیاً علی النبی و آله / بعد فهذی درر بهیة ×× اصول فقهنا بها محویه

تذکر: آغاز نسخه با الدرر البهیة محمد محسن کرمانشاهی منطبق است؛ خط: نسخ، کا: میرزا محمد علی بن آقا بزرگ زرقانی، تا: دوشنبه ۲۷ رمضان ۱۳۰۹ق، جا: شیراز مدرسه منصوریه؛ در این نسخه مقدمه اصولی این منظومه که در هشتاد و پنج بیت می‌باشد نیز آمده، پس از بخش اصولی تقریظی در هجده بیت از شیخ محمد علی اعسم دیده می‌شود؛ مهر: کاتب «الواثق بالله الغنی الراجی میرزا محمد علی» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۶۲]

۱۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۳

خط: نسخ، کا: سعید بن علی حسینی تنکابنی، تا: اواخر ربیع الثانی ۱۳۱۰ق؛ محشی، تقریض شیخ محمد علی اعسم و پس از منظومه بخش اصولی «الدرر البهیة» و ابیات مربوط به اصحاب اجماع و منظومه رمانیه بحر العلوم و ابیات منزوحات بئر از شیخ محمد بن حسن حر عاملی، نیز آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۷۹]

۱۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۵/۲

آغاز: ان الصلوة هی افضل القرب ×× واکمل الطاعات طراو احب / عمود هذا الدین والعنوان ×× لسایر الاعمال و المیزان؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۰]

۱۳۲. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا آقای دامغانی، تا: شنبه ۱۳ رجب ۱۳۱۴ق؛ جلد: مقوایی، ۹۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۸۶]

۱۳۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۵۴/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن ابیطالب زنجانی، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۲۱ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ (۳۲-۸۷)، ۱۷ و ۲۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۸۸۵]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۴/۲

همان نسخه بالا، فقه [نشریه: ۵ - ۶۰۷]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۴/۳

همان نسخه بالا، اصول [نشریه: ۵ - ۶۰۷]

۱۳۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی زاهدی نائینی، تا: ۱۳۸۵ق، جا: یزد مسجد جامع؛ ۱۱۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۵]

۱۳۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۰۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۵]

۱۳۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۶۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۳۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۶/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۰گ (۶۷پ-۱۶۶ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [مؤید: ۲ - ۹۲]

۱۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۵۵/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۳گ (۲پ-۲۴پ)، سطور چلیپایی (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۴۹۵]

۱۳۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵/۳ خوئی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۳ص (۹۰-۱۷۲) [ف: ۷ - ۱۱۹]

۱۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۵۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جاز للنوم و للجنایز ×× تیمما لقادر کالعاجز

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ (۲۲پ-۸۳پ)، ۸ سطر (۵×۸/۵)، اندازه: ۱۰/۷×۱۶سم [ف: ۱۸ - ۳۲۷]

۱۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در برگ ۸۵ سه قطعه شعر از حضرت علی (ع): یکی در بیان اختیارات ایام اسبوع (۸ بیت)، دوم در طلسم دافع صداع (۶ بیت) و سوم در معما به نام مبارک حضرت محمد (ص) (۳ بیت) نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ (۱پ-۸۴پ)، ۱۴ و ۱۵ سطر (۷×۱۱-۱۲/۵)، اندازه:۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۲۷۲]

۱۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۸۸/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴ سطر [ف: ۵ - ۲۹۹]

۱۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۷۳گ، ۱۷ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۲۰۳]

۱۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ (۱-۱۰۱)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۹۲۴]

۱۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۰۰

آغاز: بسمله ان الصلوة هی افضل الله و اکمل الطاعات طراً و احب؛ **انجام:** لانها خارجة عن العمل ×× وحدها القلة ان تکثر بطل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اوراق درهم؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۳۲گ، ۱۳سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۰۷]

۱۴۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۲۲/۵

آغاز: او ما علی غبار ارض اشتمل ×× من غیر هاثم الی الوحل انتقل..؛ **انجام:** و فی الطریق و بطون الادویة ×× حذا و ما یاوی بها و الارحیة

از کیفیت تیمم تا مکان صلوة؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۸۲]

۱۴۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۴۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱۲- ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۵۹]

۱۴۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۷۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۹۱گ (۱پ-۹۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۵۶]

۱۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۱۵/۱-۲۶/۱۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری مشکی، ۷۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۰۰]

۱۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۰۶/۱۶

آغاز: اد زکوة المال للفقیر ×× تنج من الشجاع والسعیر / قد جائت الصلوة و الزکوة ×× هذا اقیموها وهذلی انوا؛ **انجام:** وحده الان لکیما تهتدی ×× بتسع اوراق بوزن المشهد / والفضل فی التمر ویجزیک الثمن ×× ورای عثمان سخیف ممتهن

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۰]

۱۵۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۹۲

آغاز: و لیس یجزی ذوالجهات والشعب ×× عن عدد مقرر فیه وجب / والشرط فی الماء ذهاب الاثر ×× من بعد عین بخلاف الحجر؛ **انجام:** وحکم حل فی اناء معتصب ×× کحکم ما فی فضة او فی ذهب / والجلد شرط الحل فی التذکیه ×× یقضی علی انواعه بالتسویة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۲۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۱]

۱۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۴۴/۴-۳۱/۱۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انها للمحسنات المذهبة ×× للسیئات و المعاصی الموجبة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۷۹۹]

۱۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۳-۲۰/۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی غیر مالاقته من ذاك المحل ×× بعینه وان یکن قد اتصل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۷۹۹]

۱۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۷۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** والحد فی الغسل هو النقاء ×× واختلفت فی غیره الإراء / والقول بالاکثر فی ذاك ومن ×× ثلثة سنت به قول قمن

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۶گ (۵۹پ-۶۵پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۱]

۱۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۵۶/۱

خط: نسخ، کا: ملا محمد پسر یوسف علی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود و سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷۰گ (۳پ-۷۲پ)، ۱۲و۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۴۲۳]

۱۵۶. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۵۲

آغاز: فی نبذة من الالفاظ: اللفظ و المعنی مع اتحاد ×× ان مع الشرکة باطراد. بیان الجزئی و الکلی: فهو یسمی عندهم جزئیا ×× ان لم یکن فسمه کلیا؛ **انجام:** الرابعة ... نذرا خلا ×× من قبل نذر بعد نذر قد تلا. الخامسة: ... نذراً تلا ×× حجابه او عند عن اصل تلا

از فی نبذة من الالفاظ تا آخر لواحق کتاب النذر و العهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۴۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف مخ]

۱۵۷. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و زید فرض مثل نقصه و فی ×× زیادة المندوب وجه الصطفی / و الشک قد یبطلها و یاتی ×× ان مد فصل الله فیما یؤتیه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: ورثه نجفی؛ جلد: مقوای، ۷۹گ، ۱۲و۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف مخ]

۱۵۸. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۵۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سؤن الزوجة ما منها یجب ×× فرض علی الزوج و مازاد حسب / من ثلثها کفیرها و البذل ×× لعادم الجهاز فیه الفضل

از بحث طهارت تا کفن و دفن میت آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

۱۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۲۲-۱۴۲/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و زید فرض مثله نقصه وفی ×× زیادة المندوب وجه اصطفی / و الشک قد یبطلها ویأتی ×× ران مد فضل الله فیما یوتی

طهارت و صلاة؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر نسخه قصیده‌ای در مدح امام علی (ع) از آقا حسین رشتی متخلص به وحدت با سرآغاز: «اصل ایمان عین عرفان مظهر اسماعیلست ×× بوستان آفرینش را چمن پیراعلیست»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۷۹۹]

۱۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۲۷-۱۴۷/۵۹

آغاز: برابر

از اول تا «القول فی الاوانی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۴۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۰۰]

۱۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۹۲/۲-۳۲/۶۰

آغاز: ان نجسا لاقی عدا ماقد علا ×× علی الملاقی باتفاق من خلا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۵۵گ (۳-۵۷)، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۰۱]

۱۶۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۵۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: محمد حسین رضوی؛ ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۱]

۱۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۱۱-۱۶۱/۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تقریظی به نظم از شیخ محمدعلی اعسم نجفی در مدح کتاب و مؤلف آن در ۱۸ بیت و اشعاری از شیخ محسن و محمد بن ابی بکر و ۸ بیت از سید صدرالدین نجفی در ماده تاریخ آقا سید علی (صاحب ریاض)؛ ۹۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۷۹۹]

۱۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۳۶/۳-۱۸۶/۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۰۰]

۱۶۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۴۹/۶-۱۹۹/۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاغیرها قولا وفعلا مطلقا ×× ادرک فیه المقتدا لو سبقا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۳گ (۱۰۴-۱۷۶)، ۱۵-۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۰۰]

۱۶۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید علی نقی بن اسماعیل بن حسن بن حسین بن میرابوالقاسم بن حسن بن قاسم، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۶۹]

۱۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالقصد للمطلق لاالخصوص ... بین العلماء.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۶۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۵۳

آغاز انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۱۰۵]

۱۶۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۸۹۰

آغاز انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابن محمد بن الناظم (نوه بحرالعلوم)، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۳۷۰]

۱۷۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۲۵۵/۱

آغاز انجام: برابر

دیباچه سپس از «طهارت» تا «صلات طواف» است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ پس از پایان «دره» ارجوزه «رمانیه» از همو در ۴۳ بیت در (۷۲پ-۷۳ر) آغاز: «یا طالباً فضائل الرمان ...» و انجام: «و ان وصف العیش نصف العیش»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشکی، ۷۲گ (۱پ-۷۲ر)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۷۰]

۱۷۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶/۲ خوئی

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶ص (۳۲۲-۴۶۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۱۲۰]

۱۷۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۱۹۶

آغاز انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج یشمی، ۱۹۵ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۷۷۶]

● **الدرة البهية = ارجوزة فی اصول الفقه** / اصول فقه / عربی

ad-durrat-ul bahīyya = urjūzat-un fī usūl-il fiqh

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ - ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۲ق (= عدد ابیات)

منظومه‌ای است شامل ۱۲۴۲ بیت و شامل دوره جامع اصول فقه شیعه بی‌ذکر دلیل. تفصیل استدلال را به کتاب‌های دیگرش موسوم به «مقاصد» و «مناهل الشوارد» احاله نموده، چنان‌که در دیباچه گفته: «و بعد هذی درة بهیة ×× للطالبین بهجة مرضیة / حوت مهمات من الاصول ×× خلت من التعقید و الفضول / اوردت مختاری بلادلیل ×× فی اکثر الابواب للتسهیل / والضبط موکول الی المقاصد ×× ثم الی مناهل الشوارد». از شیخ بهائی (-

۱۰۳۱ق)، محمد بن حسن حر عاملی (- ۱۱۰۴ق) و ظاهراً دره سید مهدی بحرالعلوم (- ۱۲۱۲ق) یاد کرده است: «و فی الجمیع غلط بالغاية كما عن الدرة و النهاية»، چنانکه از دره بحر العلوم یاد کرده باشد مشکل بتوان گفت که ناظم این ارجوزه علی بن حسین بن محیی الدین عاملی حارثی نجفی (- پس از ۱۱۲۹ق) باشد، زیرا دره بحرالعلوم حدود سال ۱۲۰۵ق به نظم کشیده شده است.

آغاز: بسمله یقول راجی الرب ذی الاحسان ×× علی بن الحسن الارانی / الحمدلله الكبير المحسن ×× و الشكر للمفضل المهيمن

[الذریعة ۴۵۹/۱ و ۹۱/۸ و ۲۱:۱۵۱-۱۵۲؛ اعیان الشیعة ۲۰۱/۸؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۴/۲؛ دنا ۱۱۲۱/۴ (۱۴ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۵۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عدد البيات للتاريخ قد ×× وافق و النسيان و السهو فقد

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۲۴۲ق، جا: گلپایگان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۶گ (۲ر-۲۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۱/۵

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی-تهران؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۷ق؛ ۱۴۹گ (۱۱۴-۲۶۲) [عکسی ف: ۲ - ۲۴۲]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۱۴/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و احمد الله على الكمال ×× مصليا على النبي الخالي ... فانه الطهره عن الارجاس ×× و آله هداة كل للناس ... على الناصر للدين الاتم ×× دين الذي به الرساله اختتم

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد کاظم حسینی رودباری قصرانی، تا: ۱۲۲۹ق، جا: نراق کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۱پ-۹پ- متن و حاشیه)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۲۲۴]

۴. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷/۲

خط: نسخ، کا: رفیع بن محمد رضا گلپایگانی، تا: ۹ رمضان ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۹۲پ-۱۱۵پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۵۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۸۹/۳

دو جزء اول و دوم کتاب الدره البهیه در هزار و دویست و چهل و دو بیت که موافق تاریخ تألیف آن نیز می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: نصر الله بن مرتضی زنجانی، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۲۱پ-۳۳ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۶۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶/۲-۷/۱۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وعدد الابيات للتاريخ قد ×× وافق و النسيان و السهو فقد

خط: نسخ معرب، کا: محمدبن محمد علی کالوسجردی ساوجی، تا: دوشنبه ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۶۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۷۹۷]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۲-۱۰/۱۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** على الناصر للدين الاتم ×× دين الذى به الرسالة اختتم

خط: نسخ معرب، کا: محمد حسین کاشانی، تا: ۱۲۵۲ق؛ جلد: مقوا، ۲۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۷۹۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۶۴/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عدد الابيات للتاريخ قد ×× وافق و النسيان و السهو فقد

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن ابی محمد میامی، تا: ۱۲۹۳ق، جا: مشهد رضوی مدرسه سمیعیه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۰گ (۱۳۲-۱۸۱)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۷۳]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فى الف بيت ماتان جامعة ×× و اربعون اثنان ايضا جامعة / و عدد الابيات للتاريخ قد ×× وافق و النسيان و السهو فقد

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی سجستانی، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۹گ (۱-۳۹)، ابعاد متن: ۶/۵×۱۳، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۱۳۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۹۷

آغاز: لا يسما مطلوب كل طالب زوج البتول صاحب المناقب و بعد هدى درة البهية؛ **انجام:** و افق و نسيان و سهو فقد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۳گ، ۱۴ سطر [رایانه]

۱۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۷۰

خط: نسخ نزدیک به ثلث، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ ۱۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۴/۶

آغاز: علم الاصول بعضهم قد حدده ×× بالعلم بالقواعد الممهدة؛ **انجام:** و القول بالوقف ارتضاه المرتضى ×× و وسط الاقوال عندى المرتضى

مؤلف با توجه به تطبیق آغاز آن با فهرست مجلس ۲۲۴/۲۳ شناسایی شد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن صدرالدین محمد ثانی، فیضی کاشانی، تا: ۲۳ شعبان ۱۳۰۱ق؛ به خط یکی از نوادگان فیض کاشانی، مصحح، مطلبی منقول از خلاصة الحساب شیخ بهائی، بخشی از مناجات خمسة عشرة امام سجاد، بخشهایی از منظومه فقهی، چند بیتی از آغاز قصیده برده همراه با ترجمه فارسی آن؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۳۸-۴۳)، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۳۱۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عدد الابيات ×× للتاريخ قد ... على النبى و

آله الطاهرين
خط: نسخ، کا: صدرالمتالهین لاهیجانی، محمد بن محمد، تا: ۱۳۵۲ق [رایانه]

۱۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۹۰**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لا سیما الضارب بالسفین فی ×× نصرة الدین المصطفی الهادی الوفی / علی الناصر للدین الاتم ×× دین الذی به الرسالة ختم
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با روکش پارچه [رایانه]

۱۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۸۶**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عدد الابیات فی التاریخ ×× قد وافق و النسیان و السهو فقد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این یک صفحه منظومه‌ای است فارسی شامل ۲۲ بیت در ترتیب ابواب (لمعه دمشقیه) بیت اول: «ترتیب کتاب لمعه‌ای دل ×× آسان کنم ارتو را است مشکل» و نیز ضمن دو صفحه مقاله‌ای است در شرح حدیث: «من عرف نفسه فقد عرف ربه»؛ واقف: فهرستی؛ ۷۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۹]

۱۶. **کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه: ۳۰/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی غیره ما استعمل المجاز ×× وذا عن الاول قدیمتان / لصحة السلب و بالتصریح ×× وسبق غیره علی الصحیح
تنها یک برگ از کتاب را در بردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ]

۱۷. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۰/۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی الناصر للدین الاتم ×× دین الذی به الرسالة اختتم
خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی کرهرودی کزازی، بی تا؛ در حواشی صفحه ها نوشته شده؛ جلد: تیماج سبز، ۴۳گ (۲۷پ-۶۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۴]

● **الدرة البهية** / علوم غریبه، طب / عربی
ad-durrat-ul bahīyya

محمد افندی
mohammad afandī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۵۴۳۸
از محمد افندی عبداللطیف صیدلانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [الفبائی: ۶۴۲]

● **الدرة البهية** / شعر، اصول فقه / عربی
ad-durrat-ul bahīyya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۳۰/۸
منظومة فی الاصول؛ کا: محمد تقی بن علی بن موسی ابن جعفر بن محمد بن علی استرآبادی، تا: ۱۳۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرکوب، ۷گ (۳۶۳-۳۶۹)، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۸۶]

● **الدرة البهية فی شرح الالفية** / نحو / عربی
ad-durrat-ul bahīyya fī š.-il alfīya
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه آخر ربیع الاول ۱۲۶۸ق
شرح مزجی متوسطی است بر ارجوزه «ألفیه» استاد شارح ملاعلی حسن ابن عبدالله صفی طارمی نوکیانی (از دانشمندان سده سیزدهم) که در آن رساله «الفوائد الصمدية» شیخ بهاء الدین عاملی را به نظم در آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۶
آغاز: آغاز الفیه: قال سمی المرتضی فالمجتبی ×× معتصماً بالادبا و النجبا / والدی الامة و البتول ×× و سبطی الرحمة و الرسول. آغاز شرح: أحمدک اللهم علی ترادف نعمائک و اشکرک اللهم علی تحالف آلائک و اصلی علی سید انبیائک؛ **انجام:** و أعتصم مما یصم و استر شدالی ما یرشد انه اهل التقوی و اهل المغفرة و ولی الخیرات فی الدنیا و الاخرة
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف دارد و شاید به خط خودش باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۰۸]

● **درة البهية فی شرح زبدة البهائية** / اصول فقه / عربی
durrat-ul bahīyya fī š.-i zubdat-il bahā'īya
وابسته به: زبدة الاصول؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۷۸
آغاز: بسمله، الحمد لمن خلق الانسان و علمه البیان؛ **انجام:** محمد بن یعقوب الکلینی ... ابن ابی العلی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **الدرة البهية فی نظم الاجرومية** / شعر، نحو / عربی
ad-durrat-ul bahīyya fī naẓm-il ājrūmīyya
مقدسی، ابراهیم بن والی، - ۹۶۰ قمری
moqaddasī, ebrāhīm-e bn-e vālī (- 1553)
وابسته به: الآجرومية = مقدمة الآجرومية؛ ابن آجروم، محمد بن محمد (۶۷۲-۷۲۳ق)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۸۲/۷
آغاز: الحمدلله الذی قدوفقنا لعلم خیر خلقه و للتقی؛ **انجام:**

محمد و صحبه و الآل ×× اهلی التقی و العلم الکمال.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ابعاد متن: ۶×۱۳، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۸۶]

← الدرة البیضاء ⇐ البداء

● **الدرة البیضاء** / کیمیا / عربی

ad-durrat-ul bayḍā'

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

گویا از شیخ محمد قمری (مجلس ۴۶۵/۲) یا جلدکی (الذریعه ۱۹/۱۸) در صناعت یاقوت، با عنوان‌های «لایحة قدسیه» و هر یک در چند فایده و در آن آمده: «و قد ثبت تفاصیل الاوزان فی کتابها المسمی «کشف الاسرار فی هتك الاستارذ».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۴۶/۴

آغاز: بسمله، و به ثقتی و یاقوت الحمراء و للمصنف الجدید. الحمدلله الذی خلق العلم من الدرة البیضاء و جعل اللوح المحفوظ من الیاقوت الحمراء و کان عرشه ... و بعد فانه هذه الرسالة المسماة بدرة البیضاء فی صناعة الیاقوت الحمراء و مرتبة علی اللوایح القدسیة و الفواید الحکمیة؛ **انجام:** فی عیون المشایخ العظام بحق نور محمد (ص) رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای آبی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۲سم [ف: ۶ - ۳۲۹]

● **الدرة البیضاء** / دعا / فارسی

ad-durrat-ul bayḍā'

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

[الذریعة ۹۲/۸]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مشکی مغزی، ۳۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۷سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد داعی دولة ... محمد باقر الداماد الحسینی؛ **انجام:** قد تم و ختم هذا الکتاب المستطاب مسمی به درة البیضاء.

خط: نسخ، کا: محمد طاهر دیلمقانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۸سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

● **الدرة البیضاء** / حدیث / عربی

ad-durrat-ul bayḍā'

حسینی یزدی، ابوالحسن بن حیدر، ق۱۳ قمری

hoseynī yazdī, ab-ol-hasan ebn-e heydar (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۲ق

در ده «باب» نگاشته شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی توحد بالوحدانیة ... اما بعد ... چنین ... ابوالحسن بن حیدر الحسینی الیزدی الاصل الساکن فی قریة محمودآباد البرخوار، من بلوکات تسعة اصفهان ...

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای منقلب ینقلبون

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۳۴۰گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم[ف:۴-۴۱۸]

● **الدرة البیضاء** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-durrat-ul bayḍā'

ندیم خلخالی، عبدالرحیم بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

nadīm-e xalxālī, ‘abd-or-rahīm ebn-e mohammad rezā (- 19c)

اهدا به: محمد شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۲۶۲ق؛ محل تألیف: ری

مناقب معصومین (ع) است به سبک مناقب محی الدین ابن عربی ولی مفصل‌تر و به اضافه قسمتی در بیان توحید (این قسمت در پایان کتاب، ذیل مناقب امام ۱۲ قرار دارد). به‌طوری‌که خود در دیباچه نگاشته است این کتاب را پس از ۶ سال اقامت در تهران تألیف کرده است و به‌طوری‌که از مطاوی کتاب استفاده می‌شود وی از شاگردان شیخ احمد احسائی و پیروان سرسخت وی بوده و این کتاب را بر اصول روش وی نگاشته است. از شیخ حافظ رجب برسی (کتاب مشارق الانوار) نیز نقل بسیار کرده است. در چهارده «نور» با مقدمه‌ای بدین شرح: نور ۱. نور محمدی؛ ۲. مصباح الهدایه و زجاجه ولایه؛ ۳. قطب دائره العصمه و العفه؛ ۴. مظهر الاشرف و الجمال و مظهر الفخر و الجلال؛ ۵. عوامل الکبریاء و العظمه و اهل الجود و الجبروت؛ ۶. نقطه دائره العباده و قطب مرکز الهدایه؛ ۷. مصداق نور علی نور یهدی الله النوره؛ ۸. مفاد الله نور السموات و الارض،؛ ۹. مجد الله الذی تکلم به علی عبده؛ ۱۰. مبداء الایجاد و منتهی الوجود و حقیقه الاشیاء؛ ۱۱. سر المبدء و المعاد و نور و لکل قوم هاد؛ ۱۲. عین الله الناظره و حکمته القاهره؛ ۱۳. مظهر الجبروت و البقاء و مظهر العظمه و الکبریاء؛ ۱۴. هو الحی القیوم لا تاخذه ...

آغاز: الحمدلله الفرد القادر الواحد الصمد، الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفواً احد

انجام: و الحمدلله الملك المنان علی ما اورد و الهم فی قلب هذا

العبد الجاهل العام لکشف هذه الدرة البیضاء من اسرار توحیده و فضائل امنائه و مناقب اولیائه البررة الکرام علیهم افضل التهیة و السلام
[دنا ۱۱۲۲/۴ (۷ نسخه)]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۴۸۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی (الوان)، جلد: تیماج سبز، ۵۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۷۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق، جا: تهران؛ با سر لوح مذهب، مجدول؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۶گ، ۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۵۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۸۳
آغاز: البشر الاحمد المحمود ابی القاسم محمد المصطفی و آله خیر البریه و محل المشیه و انوار الالوهیه ... اما بعد التحمید و التکریم و الصلواه و التسلیم قال ... لما اردت ارض الری و سکنت فیها؛ **انجام:** سبحان الله تعالی علوا کبیرا عن الجبر و التفویض. الحمدلله الملک العلام علی ما اورد و الهم فی قلب هذا العبد الجاهل ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، دارای کمند اندازی به سیاه؛ مهر: مؤلف «افوض امری الی الله عبدالرحیم، ۱۲۶۰» (خشتی) و «المتوکل علی الله الغنی عبدالرحیم، ۱۲۵۴» (بیضی)، «صح منشی باشی، ۱۲۶۰» (اشکی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش گالینگور سیاه، ۹۱گ، ۹ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۳۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج حنایی،۷۳گ،۹سطر(۸×۱۴)،اندازه:۱۴×۲۱سم[ف:۱۴- ۲۹۶]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۶۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ منشی دیوان خانه ظل الله برای آقا تقی خوبی؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۲]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۴۱۴]

● **الدرة البیضاء = شرح دعای صباح** / شرح دعا / عربی
ad-durrat-ul bayḍā' = š.-e do'ā-ye sabāh

عراقی، نورالدین بن شفیع، - ۱۳۴۱ قمری
'erāqī, nūr-od-dīn ebn-e šafī' (- 1923)

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
شرحی بر دعای صباح منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) که هر صبح باید خوانده شود.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۴
آغاز: بسمله اعلم انه علی مذهب الامامیة یلزم ان یکون النبی و الامام معصومین من الذنوب بل من السهو و النسیان ایضاً ... فی غیر محله و براهین العقلیه قد دلت علی ما ذکر ...
شرح: بسمله، یا من دلع لسان الصباح ینطق تبلجه؛ **انجام:** فی قصد ما یکون مناسب مقامه ... فی قاضی کوی من اسلامبول فی سنة الف ثلث ماه و ست ثلثین و انا العاصی ... نورالدین ابن السید شفیع الحسینی من سلطان آباد بلده عراق ... و استنسخت منه لسیدی و مولای الاعز السید محمد کاظم ابن السید الجلیل السید آقا الکوکدی ... الشیخ محمد تقی ابن محمد اسماعیل المحدث المدرس الملبوئی ؟ قد اشتغلت بالفعل فی شرح بیاناته قدس الله ارواحه ... قد فرغت من تسوید فی یوم الاثنین من جمادی الآخر فی بلده قم المعصومه اخت الرضا علیه الاف التحیه و الثنا ۱۳۵۰
خط: تحریری نازیبا، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۳۱]

● **الدرة البیضاء** / فقه / عربی
ad-durrat-ul bayḍā'

عرب باغی، حسین بن نصرالله، ۱۲۹۴ - ۱۳۶۹ قمری
'arab bāqī, hoseyn (1877 - 1950)

مجموعه‌ای از چهل حدیث است، بر اساس استجاب حفظ و اشاعه چهل حدیث. مؤلف، موضوع احادیث را درباره احکام میاه و طهارت انتخاب نموده و ترتیب آنها را بر پایه کتب فقهی نهاده و در مفاد احادیث وارده، بحث و مناقشه فقهی شده که دارای فواید و لطایف بسیاری می‌باشد. مؤلف در دوره‌های بعدی زندگانی خود، اندکی تغییر جهت داده و به اخباری‌گری روی آورد که آثار چاپی فراوان وی، گواه این ادعاست. در کتاب «نقباء البشر» تألیف «آقا بزرگ تهرانی» در شرح حال او آمده است: «... إلا أن أهل السلیقة و المعرفة من العلماء، لم یرتضوا طریقته، للشذوذ الذی تغلب علیه و لبعض الآراء الفاسدة و النظریات، غیر الموافقة لطریقة الإمامیة ...».
چاپ: [تبریز]، سنگی، ۱۳۳۵-۱۳۳۶، رحلی، ۴+۸۵ص(صص۱-۸۵)؛ همراه با کتاب «اثنی عشریه» تألیف دیگری از مؤلف، در یک جلد رحلی، بدون تاریخ، سنگی

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۲

آغاز: الحمدلله رب العابمین ... و بعد فهذه أربعون حدیثاً فی أحکام الماء جمعتها علی طریق الإقتصاد و أرجو أن یکون ذخراً لیوم الجزاء. کما أخبر به سید الأنبیاء؛ **انجام:** هذا آخر ما أردنا یکون ذخراً لیم الجزاء، کما أخبر به سید الأنبیاء

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق؛ با سه تقریط از عالمان معاصر خود که یکی از آنها به خط و امضای «میرزا محمد علی نخجوانی» و یکی دیگر به خط «حاج سید علی تبریزی» آمده؛کاغذ:فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ چاپی، ۱۳۳گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۴۸]

● الدرة البیضاء / فقه / عربی

ad-durrat-ul bayḍā’

از حسن بن محسن ظاهراً از فقهای (قرن ۱۴). ارجوزه‌ای است از طهارت تا دیات در ۲۲۹۰ بیت.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۳

آغاز: بسمله، الحمد للمهیمن السلام ×× فی الأمن و الإیمان و الاسلام / مصلیا لسید الأنام ×× و آله الأئمة الکرام؛ **انجام:** و فی ازدیاد وزعت بالحصص ×× و لیس فی الحاضر من تحصیص / احمدک اللهم للاتمام ×× مصلیا لسید الانام / و آله الأئمة الکرام ×× علیهم الطیب من السلام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: سید احمد احمدی واعظ، مرداد ۱۳۶۹؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، ۱۰۵گ، ۱۱و۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۲]

● درة البیضاء فی ترجمة حدیث الکساء / شرح حدیث / فارسی

dorrat-ol bayzā’ fī tarjomat-e hadīs-ol kasā’

قائمی، محمد رضا بن محمد اسماعیل، ق۱۴ قمری

qā’emī, mohammad rezā ben mohammad esmā‘īl (-20c)

وابسته به: حدیث الکساء؛ فاطمه زهراء (س) (-۱۱ق)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۱ق

مشتمل بر ۲۷ «لؤلؤ» در فضایل و مناقب پنج تن آل عبا و ترجمه و شرح حدیث کساء و ذکر برخی از ادعیه از جمله توسل و نیز در پایان حدیث کساء را مستقل نگاشته و درباره علت کتابت آن چنین می‌نویسد: «در یوم چهارده ماه ربیع الثانی ۱۳۴۶ در ارض اقدس وارد بر حضرت مستطاب ثقة الاسلام ملاذ الانام آقای حاجی آقا سید رضا قوچانی دامت برکاته شدم و حدیث شریف کساء را باین ترتیب معنعنا در خدمت ایشان دیدم لازم دانستم عین او را بنویسم و هذا لفظه حدیث شریف کساء صحیحاً از دوازده کتاب معتبر که شش کتاب از کتب معتبره شیعه و شش کتاب از کتب معتبره عامه به اختلاف نسخ مرسلاً و معنعناً نقل شده ...».

آغاز: بسمله، الحمدلله الواجب الوجود الملک العادل الودود الحاکم بالقسط.

انجام: و کذلک شیعتنا فازوا و سعدوا فی الدنیا و الاخرة.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۹۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الواجب الوجود الملک العادل الودود الحاکم بالقسط؛ **انجام:** و کذلک شیعتنا فازوا و سعدوا فی الدنیا و الاخرة.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با کمند، مجدول؛ محشی؛ واقف: قائمی، محمد رضا بن محمد اسماعیل، اردیبهشت ۱۳۴۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۴۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۵۷]

● الدرة البیضاء فی شرح خطبة الزهراء / شرح حدیث / عربی

ad-durrat-ul bayḍā’ fī š.-i xuṭbat-ez zahrā’

رضوی قمی، محمد تقی بن اسحاق، - ۱۳۴۴ قمری

razavī qomī, mohammad taqī ebn-e eshāq (- 1926)

وابسته به: خطبة الزهرا = خطبة اللمة؛ فاطمه زهرا (س) (-۱۱ق)

تاریخ تألیف: ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۲۷ق

شرح مزجی مختصری است بر خطبه حضرت زهرا علیها السلام که در مسجد حضرت پیامبر اکرم (ص) ایراد فرموده است. در این شرح بیشتر جنبه‌های لغوی و ادبی توضیح داده شده و در این نسخه بر فراز صفحه‌ها ترجمه به فارسی نیز شده است. شرح خطبه صغرای حضرت زهرا نیز به کتاب الحاق شده و روز هفدهم جمادی الثانی همان سال پایان یافته است.

آغاز: الحمدلله الذی خص أولیاءه بغطاء الرزیة و خبأهم دار ثوابه عوضاً عن الدنیا الدنیة.

چاپ: مشار عربی، ص۳۵۸؛ ایران، تهران، مطبعه علمی، ۱۳۵۴ق، با تصحیح و مقابله حسین بن اسحق رضوی قمی (صهر مؤلف) و سید محمدباقر بن سید تقی رضوی قمی (فرزند مؤلف)، سنگی، خشتی، ۶+۱۹۰+۱+۶ص

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۷۴

آغاز: الحمدلله الذی خص أولیاءه بغطاء الرزیة و خبأهم دار ثوابه عوضاً عن الدنیا الدنیة؛ **انجام:** و ما منعهم الا ما ذکرته صلوات الله علیها بقولها و ما نقموا و الله منه الا نکیر سیفه - الخ.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۵۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۷۳]

● الدرة البیضاء فی صناعة الیاقوتة الحمراء / کیمیا /

عربی
ad-durrat-ul bayḍā’ fī ṣinā‘at-il yāqūtat-il ḥamrā’

ازنیقی، علی بن خسرو، - ۱۰۱۸ قمری

eznīqī, ‘alī-ye-bn-e xosro (- 1610)

فوائدی در اسرار کیمیاست با عنوان‌های «لایحة قدسیة، فائدة جلیلة، فائدة لطیفة، فائدة عجیبة، فائدة غریبة، فائده مهمة»، که مؤلف مدعی است که برخی از این فوائد در کتاب‌های دیگر یافت نمی‌شود. این رساله در کتاب تاریخ التراث العربی و برخی دیگر از منابع به محمد قمری صوفی مصری و در هدیة العارفین، ایضاح المکنون و برخی از منابع موجود به علی چلبی بن خسرو و ازنیقی نسبت داده شده، و نیز در تاریخ التراث العربی با عنوان «الذرة الیضاء» آمده و ظاهراً اشتباه چاپی باشد زیرا در میان نسخه‌های این کتاب به چنین نامی برنخوردیم. در برگ ۷۰ نسخه ۲۷۸۹/۲ مرعشی مطلبی از ایدمر بن علی جلدکی (درگذشته سال ۷۵۰ یا ۷۶۲ق) نقل کرده و طبق این سند نسبت دادن این کتاب به محمد قمری (درگذشته پس از سال ۴۵۰ق) نادرست است. (صارخانی و علی بیگ رومی جدید نیز ظاهراً همان ازنیقی هستند و در کشف الظنون به صورت گوناگون آمده است). (محمود مرعشی).

آغاز: الحمدلله الذی خلق العالم من درة البیضاء و جعل اللوح المحفوظ من الیاقوت الحمراء و کان عرشه علی الماء ... و علی آله الکرام و اصحابه العظام ... و بعد فان هذه الرسالة المسماة بالدرة

انجام: نرجو من الله تعالی ان یجعلها بین الانام کالملح فی الطعام و یصیرها کحل الجلاء فی عیون المشایخ العظام بحق نور محمدعلیه افضل الصلوة واتم السلام وعلی آله واصحابه الکرام

[تاریخ التراث العربی ۴۴۶/۴؛ کشف الظنون ۷۴۵/۱ و ۶۱۲ و ۷۵۳ -۱۴۸۷/۲؛ هدیة العارفین ۷۵۳/۱؛ ایضاح المکنون ۴۵۶/۱؛ دنا ۱۱۲۲/۴ (۱۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الدرة البیضاء فی صناعة یاقوتة الحمراء (مختصر)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۰۹۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [رایانه]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۱۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۹گ (۱۲پ-۲۰پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۵سم [ف:۶-۳۷۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۲/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰ص (۱-۱۰)، ۱۵سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۶ - ۵۷۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۲۸/۳

خط: نسخ، کا: آقا هادی بن حاج مهدی جراح اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۴ محرم ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج سبز،۶گ (۵۳ر-۵۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۲۴]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۸/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۴۳ و ۱۲۴۴ق؛ ۴ص (۲۲۵-۲۲۸)، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۱ - ۱۶۷]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۷۲/۵

آغاز: برابر

کا: محمد موسوی مازندرانی ابن میر مصطفی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۶۶پ-۷۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۷ - ۳۵۲]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالحسن اخوی، تا: رجب ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۵۵ر-۵۸ر)، ۱۶ سطر محشی، اندازه: ۱۶/۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۳۵۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۴۸

خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق [الفبائی: ۲۴۶]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۴۱/۵-۲۳/۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۰۱]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد اشاروا الیها بمراتب ذو الاجساد، لایحة قدسیة ان الحجر جوهر مرکب من الذکر والانثی ...

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۸۶-۸۷)، ۶۰ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۹۳]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰/۳۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۱۷۲- ۱۷۶)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۵۵۵]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ صفر ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۶پ-۷۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۷۰]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۶/۱۶

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل الله بن آخوند ملازین العابدین بروجردی مشهور به شمس العلماء، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، ۵گ (۹۳پ-۹۷ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۹ - ۲۴۹]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۲/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۷سم [ف:۲-۴۶۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا الاقرب نهاية الحكمة و مراتب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۹۸ر-۱۰۸پ)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۷۴۳]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۵گ (۴۷پ-۵۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۹۶]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● الدرة البيضاء فی صناعة یاقوتة الحمراء (مختصر) / کیمیا / عربی

ad-durrat-ul bayḍā' fī ṣinā'at-i yāqūtat-il ḥamrā' (mx.)
وابسته به: الدرة البيضاء فی صناعة الیاقوتة الحمراء؛ ازنیقی، علی بن خسرو (-۱۰۱۸)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱۸/۳
خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ [ف: ۱ - ۳۸۲]

● درة البيضاء (فی مناقب سیده النساء) / حدیث / اردو

durrat-ul bayḍā' (fī manāqib-i siyida-tin nisā')
هندی، علی اکبر بن علی
hendī, 'alī akbar ebn-e 'alī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۶۸
آغاز: بسمله، روی الصدوق عن المفضل بن عمر؛ **انجام:** فرما کر حضرت غمگین و مکدر دولترامین تشریف لیکن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● الدرة البيضاء فی نبذ من احوال اصحاب الكساء / فضایل و مناقب / عربی

ad-durrat-ul bayḍā' fī nubaḏ-in min aḥwāl-i aṣḥāb-il kasā'
بیرجندی، محمد باقر بن محمد حسن، ۱۲۷۶ - ۱۳۵۲ قمری
bīrjandī, mohammad bāqer ebn-e mohammad hasan (1860 - 1934)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۰ق؛ محل تألیف: سامراء
در احوال و فضایل و مناقب پنج تن آل عبا حضرت رسول اکرم و امیرمؤمنان و زهرای اطهر و امام حسن و حسین علیهم السلام، با انتخاباتی از گفتار و پندها و اندرزهای آنان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۱۴/۵
آغاز: الحمدلله الذی خص أولیائه بالشاهدة لیفوزوا بالسعادة و ابتلاهم بالمصیبات الفجیعة لیوصلهم بالكرامات المنیعة؛ **انجام:** فحان الان أن نختم الكلام حامدين لله على التوفيق للمرام و مصلين على سيد الانام و آله مصابيح الظلام و مفاتيح دار السلام
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد حسن بیرجندی قائنی، تا: ۱۳۰۰ق، جا: سامراء؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ (۱۱۸پ-۱۶۰پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۹۸]

● الدرة البيضاء هدیة لرواة حدیث الكساء / حدیث / فارسی

ad-dorrat-ol bayzā' hedyat-on le-rovāt-e hadīs-el kasā'
حسینی تبریزی، محسن بن غفار، - ۱۳۹۲ قمری
hoseynī tabrīzī, mohsen ebn-e qaffār (- 1973)
وابسته به: حدیث الكساء؛ فاطمه زهرا (س) (-۱۱ق)
تاریخ تألیف: ۱۳۵۸ش
رساله‌ای است در بررسی احوال روات حدیث کساء که ظاهراً تاریخ تألیف و کتابت به دست مؤلف، در سال ۱۳۱۸ ش بوده است.
آغاز: الحمد لله الذی اشرق الكون بانوار الهدی ومصابيح الدجی و الصلاة و السلام علی نبیه محمد و آله اصحاب الكساء و التقی

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** که ان شاء اگر موفق به طبع شدیم ثانیاً به طبع داده که از برای آن سید معظم - دام عزه- و بانی اسباب اجر و فیض بوده، یاد نمایند
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۸ق؛ دارای خط خوردگی، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲گ، ۱۱ سطر(۶×۸/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲۸ - ۶۵]

← درة التاج ← ازهار گلشن

● دره تاج / ادبیات / فارسی

dorre-ye tāj

بافقی، محمد حکیم بن عبدالله، ق۱۱ قمری

bāfqī, mohammad hakīm ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 17c)

به نظم و نثر و بیشتر در مدح شاه سلیمان صفوی و دو مثنوی در انتهای رساله. مؤلف در آن نام چند اثر خود را یاد کرده از جمله بحر الحیاة، گوهر یگانه، عین البیضاء، جام شاهنامه و ...

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۵/۴

آغاز: بسمله دره تاج سر عرش عظیم / نور سراج ره عقل حکیم؛

انجام: کسی کو بیشتر دارد عبادت / ز قرب آن بیشتر باشد بطاعت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق، ۴۷ص (۱۳۱-۱۷۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۵۹]

● **درة التاج** / عرفان و تصوف / فارسی

dorrat-ot tāj

همدانی، ابراهیم، ق۱۲ قمری

hamadānī, ebrāhīm (- 18c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۷۴

آغاز: بنام آنکه از انوار هستی در عالم را بلندی داد و پستی؛

انجام: چه میگویم غرض چه بود در این راه زهر میل و غرض استغفرالله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **درة التاج = سراج الیقین** / کلام و اعتقادات,حدیث / فارسی

dorrat-ot tāj = serāj-ol yaqīn

گیلانی، نظر علی بن محسن، - ۱۲۱۷ قمری

gīlānī, nazar ‘alī-ye-bn-e mohsen (- 1803)

دارای «مقدمه» و دو «باب» و «خاتمه»: باب اول شامل ۵۲۸ حدیث؛ باب دوم شامل ۵۳ حدیث. مؤلف تفسیری هم داشته که در پایان باب اول به آن ارجاع می‌دهد.

آغاز: درة التاج آفرینش و سراج وهاج اهل دانش و بینش

[دنا ۱۱۲۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۷/۹]

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۲۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق، واقف: محمد حسین خان مروی، ۱۲۲۸؛ ۱۰۰گ، قطع: رحلی [ف: - ۱۳۲]

● **درة التاج = دیوان تاج الواعظین** / شعر / فارسی

dorra-tot tāj = d.-e tāj-ol vā‘ezīn

تاج الواعظین، محسن

tāj-ol vā‘ezīn, mohsen

دیوان سروده‌های اوست پر از نقد و فرهنگ عامه، نسخه چاپی آن آغاز می‌شود با زندگی نامه او و نیمه دوم «وله فی الحکایات» به نثر، و در پایان نمایه ای از کتاب.

چاپ: گرجستان، تفلیس، ۱۳۴۴ قمری

[الذریعه ۹۵/۸ «درة التاج و مرقاة المعراج» که می‌گوید در مواعظ است و در تفلیس چاپ شده؛ مشار فارسی ۲۱۰۹/۲ «درة التاج ... » در مواعظ و مقتل ۲چ (باکو، ۱۳۲۴ق)]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۶/۳

گزیده‌هایی ست از آن. پراکنده هایی است از او (ص ۱۸۲-۱۹۶) در تکذیب شبیه‌خوانی (ماه محرم آمد. هنگام عیش و عشرت - ای شیعیان خالص یک ذره مروت). حکایت ذاکرین و مستمعین، عزاداری نمودن شهرها و دهاتها، حال خدام خراسان با زوار، اوصاف سقاخانه‌های تهران، مدیحه افیونیه، عبدالضحی از حج و قربانی کردن حضرت عیسی (ع)، زایش حضرت حسین، شرافت روز غدیر؛خط:نستعلیق شکسته،بی‌کا،تا:شعبان ۱۳۵۰ق[ف:۳- ۱۳۵]

● **درة التاج** / عربی

dorrat-ot tāj

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۶×۳۱/۵سم [رایانه]

● **درة التاج (الف)** / شعر / فارسی

dorrat-ot tāj

در صفات خداوند نزد صوفیان بوزن مثنوی. مشتمل بر اشعاری در توحید و مدح پیامبر (ص) و سپس مدح شاه سلطان حسین و مقداری اخلاقیات.

آغاز: بسمله. لله الحمد قبل کل کلام ×× بصفات الجلال و الاکرام / حمد او تاج تارک سخن است ×× صدر هر نامه نو و کهن است

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یار خودر ابد و ششان نگذاشت ×× خار خود را ز راهشان برداشت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۵۰گ (۱۳ر-۶۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۱۵۰]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۴/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وسط آمد محل عز و شرف ×× بوسط روی نه ز هر دو طرف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در برگ ۲۶۴ر تا

۲۶۸پ اشعار ترکی در یک صفحه و اشعار فارسی از طالب آملی و یک رباعی و اشعار فارسی از حاذق و هادی و سه بیت شعر عربی و اشعار فارسی از شاعری گمنام و میرک خواجه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۴گ (۲۲۶پ-۲۵۹پ)، ۱۱و ۱۳ سطر (۶/۵- ۷×۱۳/۵- ۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۳۱۰]

● **درة التاج فی اعراب مشکل المنهاج** / نحو / عربی

durrat-ut tāj fī i‘rāb-i muškil-il minhāj

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتین = منهاج الطالبین فی مختصر المحرر؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)

تاریخ تألیف: ۸۶۷ق

الفاظ و جمله‌هایی که از جنبه نحوی و ادبی در کتاب «منهاج الطالبین» ابی زکریا نووی، مشکل بود با عناوین «قوله، قوله» در این رساله گزارش شده است.

آغاز: الحمد لله الذی شرف اللسان العربی و وصف به أعظم کتاب و اکرم نبی و الصلاة و السلام علی محمد أفصح الفصحاء

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۴۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن بطرق عن سوادة بن الحمد عن ابی جعفر قال من فقه الرجل عرفانه اللحن.

خط: نسخ زیبا بسیار مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱۶گ (۲۵پ-۴۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۱۹]

● **درة التاج لغرة الدباج** / فلسفه / فارسی

dorrat-ot tāj le-qorrat-ed dabbāj

قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴ - ۷۱۰ قمری

qotb-od-dīn šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (1237 - 1311)

اهداء به: دباج بن فیلشاه بن سیف الدین رستم بن دباج از ملوک مازندران

این دانشمند علوم متداول زمان خویش را در این کتاب در یک «فاتحه» پنج «جمله» و «خاتمه» گرد آورده: فاتحه مقدمه‌ای درباره علم و تقاسیم آن در سه فصل و فهرست کتاب و در آخر رؤوس ثمانیه علم منطق؛ جمله ۱. منطق: یک فن مشتمل بر هفت مقال است؛ جمله ۲. فلسفه اولی مشتمل بر دو فن؛ جمله ۳. علم اسفل دارای دو فن؛ جمله ۴. علم اوسط (ریاضی)، مشتمل بر چهار «فن»: ۱) هندسه، ۲) مجسطی، ۳) حساب، ۴) موسیقی؛ جمله ۵. علم اعلی - الهی اخص - دارای دو فن؛ خاتمه دارای چهار «قطب»: ۱) اصول دین مشتمل بر چهل مسئله، ۱) فروع دو قاعده و شامل چهار رکن، ۳) حکمت عملی شامل چهار قاعده، ۴) سیر و سلوک شامل دو باب. (عبدالحسین حائری)

تاریخ «۲۴ ربیع الاول ۶۷۴ در شیراز» که در انجامه برخی نسخه‌های تکرار شده است به احتمال قوی تاریخ تألیف است، هرچند آقای مشکاة در دیباچه چاپ ۱۳۱۷ش تاریخ تألیف کتاب را میان ۶۹۳ و ۷۰۵ دانسته است و در نسخه‌ای تاریخ ۷۰۵ق دیده می‌شده است.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین رب الغمت فرد اگر چه بر ضمیر ارباب کیاست و خاطر اصحاب فراست پوشیده نماند که نعت جلال ربوبیت و وصف کمال الوهیت و شکر مواهب نعم بینهایت ذکر لطایف کرم بیغایت مبدعی که بدایع صنایع نامحصور او خلعت قرب دیار و جوار احدیت و حلیت زیب شعار و دثار اولیب بر دوش عقول انداخت که اول ما خلق الله العقل ... پس بموجب حکم مثال مطاع و فرمان معلا کسر این اوراق اتفاق افتاد و بنام صاحب دولت صایب فکرت کیوان همت ... آنرا درة التاج لغزة الدباج نام نهاد ... و وضع و اساس این کتاب بر فاتحه مشتمل بر بیان سوابق و خاتمه مشتمل بر بیان لواحق و پنج جمله بیان مقاصد لایق افتاد ...

انجام: و حق شناسی ارباب فضیلت را از گذشتگان و معاصران بی غوائل حسد او مدافعت متکفل و شکرگذاری نعمت حکمت را باداء آنچه اقتباس کرده باشند بدیگر ابناء نوع بحب استعداد بی شوایب بخل و منافست و تبطل و مضایت متسم و از کسالت و بطالت و تعطیل عمر و تصنیع روزگار مجتنب و در ملازمت دین قویم و صراط مستقیم ثابت قدم تا نهایت مقاصد ایشان جز حلول در جوار حضرت احدیت و وصول بجناب عزت سرمدیت نباشد و ذلک فضل الله یوتیه من یشاء.

چاپ: نیمی از این کتاب در دو جلد چاپ شده، جلد اول شامل مقدمه، منطق، فلسفه (علم الهی (جمله ۵) بر خلاف ترتیب اصل کتاب در جلد اول و بلافاصله پس از فلسفه اولی (جمله ۳) چاپ شده، با تصحیح آقای مشکوة و جلد دوم شامل جمله چهارم = ریاضیات به استثناء قسمتی از هندسه به‌وسیله سید حسن طبسی از ۱۳۱۷-۱۳۲۴ طبع شده. و خاتمه کتاب که یک دوره حکمت عملی و احکام فرعی است به‌کلی چاپ نشده.

[کشف الظنون ۷۳۸/۱؛ الذریعه ۸۸۴/۹ «دیوان قطب شیرازی او شعره»؛ مشترک ۸۱۸/۱ «درة التاج ...»؛ دنا ۱۱۲۳/۴-۱۱۲۵ (۴۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- حاشیه درة التاج؛ عرب، علی بن محمد معصوم (-۱۳)

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: «تمام شد کتاب درة التاج لعزة الدیباج یوم السابع ۲۴ شهر ربیع الاول سنه اربع و سبعین و ستمائه در دارالملک شیراز حفظها الله تعالی عن الاحداث و البلیات بحق سید الابرار»

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۶۷۴ق [احتمال اینکه صرفاً تاریخ تألیف باشد وجود دارد]، جا: شیراز (دارالملک)؛ محشی، یازده سرلوح مزدوج مذهب مرصع منقش خوش نقش و پرکار و بسیار زیبا، مجدول مضاعف، باکمنداندازی؛ مهر: ناصرالدین شاه، عبدالوهاب موسوی، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة؛ کاغذ: ختائی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۱۶۹ص، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۷ - ۳۵۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۵۸

حاوی نیمه اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ در صفحه عنوان عبارتی هست که به‌گواهی عبدالعلی میرزا احتشام الدوله و فرهاد میرزا خط مؤلف است و در آن می‌گوید که این نسخه را برای شرف الدین حسین ماستری در ۷۰۶ نویسانیده است، مجدول، با پیشانی مذهب؛ تملک: فرهاد میرزا معتمد الدوله در ۱۲۹۵ در شیراز، احتشام السلطنه در ۱۳۰۵، محمد بن روح الله العباسی مختاری در ۹۱۳؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه ابری مغزی میشن سیاه، ۲۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳/۴×۳۲/۶سم [ف: ۲-۲۴۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷-ف

نسخه اصل: کوپرولو محمد ش ۸۶۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ذیحجه ۷۰۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۸۴]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۷۲۰

آغاز و انجام: برابر

در یک فاتحه، مشتمل بر سه فصل و هر فصلی در چند اصل، آن‌گاه پنج جمله و هر یک در چندین فن و مقاله؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود شیرازی معروف به کرده، تا: اواخر ذیحجه ۷۰۵ق؛ فهرست تمام کتاب در ۲۴ صفحه به خط عبرت در آغاز هست، یادداشت محمد پور مهدی ۱۱۰۱؛ تملک: غلامحسین بن علی الشهقی؛ کاغذ: سمرقندی، ۶۱۹گ، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۰۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴-ف

نسخه اصل: داماد ابراهیم پاشا ش ۸۱۶؛ بی‌کا، تا: ۷۰۶ق؛ ۲۰۴گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** به دعائی یه کلام عجمی متین ختم کنیم ... و عزته الطیبین الطاهرین و سلم تسلیما

خط: نسخ، کا: فرخ، تا: ۷۲۰ق [الفبائی: ۲۴۶]

۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز: هر قوتی آن است کی چون درو حاصل شود نفس را از آن لذتی حاصل آید و این از محسوسات طبیعی حاصل شود

جمله چهارم؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، دارای اشکال هندسی و جدول‌های بسیار دقیق، مجدول؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای،۴۷گ،۲۷سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۵

آغاز: بسمله، جمله چهارم از درة التاج لعزة الدباج در علم اوسط؛
انجام: و مقاله را برین شکل ختم کنیم و شروع در فن ثانی کنیم از جمله رابع که در علم ریاضی است بحول الله و حسن توفیقه وآن فن مجسطی است فی تاریخ سنه ثمان وستین و ثمانمائه، کتبه علی القوشجی

فن اول از جمله چهارم آن کتاب که در علم اوسط یعنی ریاضی است مشتمل بر چهار فن و مطالب آن فی الواقع ترجمه متن اصول اقلیدس است؛ خط: نستعلیق، کا: ملاعلی قوشچی، تا: ۸۶۸ق؛ در پایان نسخه لاحقه‌ای است به خط متن در یک ورق به زبان فارسی در اختراع شکلی هندسی و برهان آن از طاهر بن محمود اصفهانی. آغاز لاحقه: «اخترع هذه الشکل و البرهانی (کذا) طاهر بن محمود اصفهانی، خواستیم که بر خط مفروض خطی دیگر اخراج کنیم. انجام: «که آن موازی ا ب باشد و الله اعلم بالصواب هذه صورت»؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۵۱]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۹؛ شانزده سرلوح مذهب مزدوج، مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه، عبدالوهاب موسوی، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة»؛ جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، ۱۰۳۴ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۴۳

از آغاز تا مبحث سماع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ مجدول مذهب، دارای پیشانی؛ کاغذ: ترمه بخارایی، جلد: ساغری مشکی، ۳۳۲گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۷سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن محمد بن سلیمان، تا: پایان شعبان ۹۰۰ق؛ پیشانی مذهب؛ تملک: محمد یوسف بن حاج بیک محمد خویشکی، عبدالرحیم بن محمد پیر که در ۱۰۱۹ق از نورالدین محمد جعفر خریده که او در ربیع الثانی ۹۹۲ خریداری نموده بوده؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۵۳۳گ، ۳۰ سطر (۱۶×۲۸)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [سنا: ف: ۲ - ۲۸]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۳

بخشی از جمله چهارم آن کتاب در کیفیت استدلال از احوال عناصر و مرکبات. بر هستی آفریدگار حکیم و آن انواعست؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۲۷-۳۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۸۵]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۶۱

خط: نستعلیق ریز، کا: عبدالرزاق بن ابراهیم، تا: جمادی الثانی ۹۹۸ق، برای خان احمد خان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی،

۳۵۶گ (هر برگ ۱۴۰ بیت)، ۳۵ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱۹۳]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۳

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: «بفرخی تمام شد کتاب «درة التاج لغرة الدباج» یوم الثلاثاء ۲۴ شهر ربیع الاول سنة اربع و سبعین و ستماة در دارالملک شیراز حفظهما الله عن الافات و البلیات بحق سید الابرار و آله الاخیار»

تنها موسیقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۸گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۲۰]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۶-عکسی

آغاز: فن دوم از جمله جهارم که در علم ریاضی است از مجسطی. یعنی ترتیب بطلمیوس؛ **انجام:** اعتقاد عجایز است که علیکم بدین العجایب و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل. این آخر فن دوم است از جمله چهارم در علم ریاضی. و الحمدلله رب العالمین و سلی تسلیما کثیراً

تنها بخشی از جمله چهارم است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با شکل‌های بسیار زیبا؛ وقف‌نامه برای گروه شیخیان کرمان نوشته ۱۲۸۹ق؛ ۳۴۴ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۶۷]

۱۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷

بخش موسیقی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: متن و حاشیه سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۷۰]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۰

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: «بفرخی تمام شد کتاب «درة التاج لغرة الدباج» یوم الثلاثاء ۲۴ شهر ربیع الاول سنة اربع و سبعین و ستماة در دارالملک شیراز حفظهما الله عن الافات و البلیات بحق سیدالابرار و آله الاخیار»

نسخه کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق مصحح پسر حاج محمد حافظ، تا: پایان جمادی الاول ۱۰۴۲ق، جا: مشهد رضوی؛ تملک: اعتضادالسلطنه در ۱۲۷۴ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۶گ، ۲۷ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۴ - ۴۱۹]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۲

خطبه درة التاج لغرة الدباج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۷۷ق؛ از بیاض ضیاء درویش یوسف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲ص (۲۱۹-۲۴۰) [سنا: ف: ۲ - ۱۴۰]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸

آغاز: حرکت در فکر و عدم آن در حدس و مردم در شان هر دو مختلف اند بحسب قلت آن و کثرت آن؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر الاولین و الاخرین محمد و اله الطیبین الطاهرین.

از «مقاله پنجم از فن دوم از جمله سیم در منافات و وحی و الهام و معجزات و آثار غریب که از نفس صادر میشود» تا «مقاله هفتم از فن دوم از جمله پنجم که در علم الهی است» و در این فاصله علوم ریاضی نیز مندرج است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی:آغاز؛دارای جداول و اشکال؛کاغذ:فرنگی،جلد: مقوایی، ۱۸۱گ، ۳۵ سطر (۱۷×۲۴/۵)، اندازه:۲۲×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۳۲۴]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۳۳

آغاز: السلطان ظل الله فی الارض ... بدانکه سلطان را از بهر آن بسایه مانند کرده اند؛ **انجام:** گفت خاموش که هر کس که جمالی دارد ×× هر کجا پای نهد دست ندارندش پیش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۷۱پ) [ف: ۱۵ - ۱۴۶]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو یهدی السبیل ... و الحمدلله وحده تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [الفبائی: ۲۴۶]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۱

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: «بفرخی تمام شد کتاب «درة التاج لغرة الدباج» یوم الثلاثاء ۲۴ شهر ربیع الاول سنة اربع و سبعین و ستماة در دارالملک شیراز حفظهما الله عن الافات و البلیات بحق سیدالابرار و آله الاخیار.»

خواص اعداد (ارثماطیقی) و موسیقی و علم الهدی و کلام و خاتمه هست که در فروع دین و حکمت عملی، اخلاق و سیاست و تدبیر منزل می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۴ - ۴۲۰]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۹

نسخه نیمی از کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۹۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۹سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، دنباله همان نسخه سابق (۱۴۸۹) است؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ (ظاهراً)؛ مجدول، یک سرلوح مزدوج مذهب، یازده سرلوح مزدوج مذهب مرصع منقش خوش نقش و پرکار؛مهر:ناصرالدین شاه قاجار،عن الراجی خسرو، مشیر السلطنه»؛کاغذ:بخارایی، جلد: مقوای روکش چرم سورمه‌ای مذهب، ۱۰۱۷ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۷ - ۳۵۵]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۸۷/۲

آغاز: در علم موسیقی یعنی علم الحان و آن مشتمل است بر مقدمه و پنج مقالت. اکنون بیش از شروع در مباحثی اجزاء

صناعت موسیقی است این مقدمه توطئه آن ابحاث را تقدیم افتاد ... مقالت اول در معنی صوت و لو احق در ده فصل، مقالت پنجم از فن چهارم از جمله چهارم که در علم ریاض است در ابقاع و ادوار آن و کیفیت سوق الحان، در هفت فصل و خاتمه؛ **انجام:** و خاتمه را بدین لحن ختم کردیم و شروع در جمله خامس کنیم.
بخش موسیقی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با اشکال و دوایر موسیقی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۲۴/۷سم [ف: ۷ - ۳۳۲]

۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۸

آغاز: اگر چه بر ضمیر ارباب کیاست و خاطر اصحاب فراست ... آغاز منطق (رئوس ثمانیه): و چون از فهرست کتاب فارغ شدیم گاه آن آمد که شروع در مقصود کنیم و منطق را بجهت آنکه آلت تحصیل دیگر علوم است ... تعرض باموری رساند که قدما رؤس ثمانیه خوانند ... (ج: ۱۷۲) و چون این معلوم شد ... گوئیم (بسمله) جمله اول در منطق و این جمله یک فن است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در پایان آخرین برگ که آخرین برگ خاتمه و نونویس است نوشته شده: «بفرخی و پیروزی تمام شد کتاب درة التاج لغرة الدباج در روز جمعه دوازدهم شهر رجب سال بر هفتصد و پنج از هجرت نبوی مصطفوی صلی الله علیه و علی آله و اصحابه الطاهرین. سنه ۷۰۵»، مسلم است که تاریخ مذکور تاریخ این نسخه نیست ولی احتمال میرود قطب الدین در همین تاریخ رجب ۷۰۵ از تألیف این کتاب فراغت یافته و در هر صورت تاریخ کتابت نسخه اصل این نسخه (باواسطه یا بی‌واسطه) اقدم از نسخه قوی است که در ذیحجه ۷۰۵ تحریر یافته و آقای مشکوة آن را اساس چاپ درة التاج قرار داده‌اند. نکته‌ای که این احتمال را تقویت می‌کند آن است که صدر این جمله آخرین، در پایان بخش‌های مختلف کتاب دیده می‌شود و مؤلف جمله «بفرخی و پیروزی تمام شد» را در خاتمه بسیاری از بخش‌ها آورده است؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹۹ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۵ - ۲۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۰۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۲]

۲۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:ذیقعده۱۱۹۳ق؛کاغذ:فرنگی[نشریه:۱۱-۹۸۷]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۶/۲

فصل اخلاق؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ ۵گ، [ف: ۷ - ۴۴۳]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه فرخ بن عبدالله در نیمه شعبان ۷۲۰؛ دارای سه سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴۰۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۶سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۶/۱

همان بخش موسیقی درست مانند چاپ ۱۳۲۴ش تهران؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد باقر حسینی قاینی، تا: جمادی الثانی ۱۲۰۴ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۹۳۲]

۳۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با یازده سرلوح مزدوج مذهب مرصع منقش خوش نقش و پرکار، مجدول مضاعف، در سال‌های ۱۲۳۲ و ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ق از عرض کتابخانه شاهنشاهی گذشته؛ مهر: ناصرالدین شاه، عبدالوهاب موسوی، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۱۳۴۸ص، ۱۰- ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۷ - ۳۵۰]

۳۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳/۱ سرود

بخش موسیقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق [نشریه: ۱۳- ۴۳۲]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۲

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: «بفرخی تمام شد کتاب «درة التاج لغرة الدباج» یوم الثلاثاء ۲۴ شهر ربیع الاول سنة اربع وسبعین وستماة در دارالملک شیراز حفظهما الله عن الافات والبلیات بحق سیدالابرار وآله الاخیار»

تنها هندسه است؛ خط: نستعلیق، کا: مسیح نوری، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: سرخ مقوایی ساده، ۱۸۷گ، ۱۵سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۲۰]

۳۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز: برابر

مشتمل بر فاتحه در بیان سوابق و خاتمه در بیان لواحق و پنج جمله، جمله اول در منطق، جمله دوم در فلسفه اولی، جمله سوم در طبیعی، جمله چهارم ریاضی جمله پنجم الهیات؛ خط: نستعلیق، کا: هاشم بن اسماعیل سروقدی منجم باشی و معلم ریاضی مشهدی، تا: ۱۳۰۶ق، جا: مشهد؛ به مدت شش سال تحریر یافته از روی نسخه آستان قدس رضوی که نسخه اصل بوده و در جمعه ۱۲ رجب ۷۰۵ هجری نگاشته شده بود استنساخ گردیده، مجدول، با اشکال قرمز؛ واقف: سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۹۲گ، ۲۹ سطر (۱۴×۲۶/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱ - ۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۴]

۳۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نستعلیق، کا: احمد بن معصوم بن اشرف انصاری، تا: ۲۰ محرم ۱۳۰۶ق؛ با ترجمه لغات در میان سطرها؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

۳۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۲۳ - ج

نسخه جمله پنجم است در علم اعلی یا الهی در دو فن؛ خط: نستعلیق، کا: فخرالدین شریف، تا: در ۲ ذیقعده ۱۳۰۸ق؛ از هدیه دکتر مصدق خریده شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ،

۵۸گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: - ۱۰۵]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۸

آغاز: بسمله، فن سیم از جمله چهارم که در علم ریاضی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۰۸ق [الفبائی: ۲۴۶]

۳۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۹۹۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایزد سبحانه و تعالی دولت و رفعت این خاندان مجد و کرم در تزاید داراد و جاه و حشمت این دودمان حسن و شیم در تصاعد انه المجیب اللطیف

دیباچه؛ خط: نسخ، کا: محمد علی عبرت مصاحبی نائینی، تا: چهارشنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۳۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۱۱پ-۲۱ر)، ۱۷سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۲۹۰]

۴۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۰۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی؛ ۱۵۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۸]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۱۹

بخشی از درة التاج؛ بی کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۲×۲۲سم [رایانه]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۰

شامل دو مقالت از آن کتاب که بخش ریاضی آنست می‌باشد، مقاله اول دراقسات علم هندسه از کتاب اقلیدس ومقاله دوم در تلخیص مجسطی بطلیموس؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج خرمائی، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۷]

۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶/۱۷۷-۸۳۲۷/۴

آغاز: بسمله، فن سیم از جمله چهارم از کتاب درة التاج که در علم ریاضی است در ارثماطیقی یعنی خواص اعداد و آن چهار مقاله است؛

از اول تا آخر فن سیم از جمله چهارم در ارثماطیقی (ریاضیات) و منطق (مقاله ششم از فن اول)؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ ۴۴گ (۴۵-۸۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۰۲]

۴۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۶۰۴/۳

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ با اشکال هندس، مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: روغنی گل و بوته، ۵۲گ (۱۶۹پ-۲۲۰ر)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲۰ - ۱۴۹]

● درة التاج لغرة الدباج (مختصر) / فلسفه / فارسی

dorrat-ot tāj le-qorrat-ed dabbāj (mx.)

وابسته به: درة التاج لغرة الدباج؛ قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود (۶۳۴-۷۱۰ق)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۱۷

خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۸۸ص (۱۵۴-۲۴۱)، ۱۸ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۲۹]

● درة التاج ناصری / ادبیات / فارسی

dorrat-ot tāj-e nāserī

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

به نثر و نظم ادبی، و در آن آمده که «ایدون که سال هجرت بر یکهزار و سیصد و هفت هجری است هیجده ساله‌ام» و شاید نام نگارنده احمد باشد که در پایان آمده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۱۲۴

آغاز: بسمله. حق جل و علا بسعت رحمت کامله و مزید کرامت شامله جهة رفاه ضمایر و آسایش خواطر بندگان گنه کار تبه روزگار ... فصول چهارگانه قرار داده؛ **انجام:** احمد حدیث عشقت افسانه ای نماید ×× وین عشق پای بر جای افسانه ایست آری / پیروز ناصرالدین کام تو باز جوید ×× کایزد بدو سپرده منشور کامکاری

خط: نستعلیق زیبا، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ با سرلوح بسیار زیبای زرین، مجدول؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: مخمل حاشیه تیماج، ۳۴گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۲۱]

● درة التألیف فی علم التصریف / صرف، شعر / عربی

durrat-ut ta'līf fī 'ilm-it taṣrīf

موسوی کشفی، ابوتراب بن محمد صالح، ق۱۴ قمری

mūsavī kašfī, abū-torāb ebn-e mohammad sāleh (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۵۳ق

ارجوزه‌ای در هزار بیت در قواعد صرف، که مؤلف آن را بعد از منظومه «حدائق الاعراب» خود در پنجاه سالگی، به نظم کشیده است.

اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان ×× و اتعیذ باسمه الرحمن / افتتح الکلام بالثناء ×× و الحمد لله علی النعماء؛ **انجام:** انا الموالی لابی تراب ×× تراب نعلیه ابو تراب / بلغت من عمر لخمسین سنه ×× و احسرتی فی نومة و فی سنه

کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۳۵۸ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۴۶]

● درة التأویل فی متشابه التنزیل / محکم و متشابه / عربی

durrat-ut ta'wīl fī mutišāb-i-hi-t tanzīl

راغب اصفهانی، حسین بن محمد، - ۵۰۲ قمری

rāqeb-e esfahānī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1109)

مؤلف آیات متشابه قرآن مجید را در این کتاب گردآورده و با عناوین «والجواب، فالجواب» به آنها پاسخ می‌دهد. نام مؤلف در ابتدای نسخه «قال الامام ...» آورده شده است.
[کشف الظنون ۷۳۹/۱]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۲۱

آغاز: بسمله ... اعلموا حملة الکتاب الحکیم و حفظة القرآن الکریم وفقکم لحق علمه بعد حق تلاوته و اذاقکم من تأویله ما یشعفکم بحلاوته انه مذ خصنی الله باکرامه و شرفنی؛ **انجام:** الایة الثالث منها قوله تعالی ان ارادبکم ضراً اوراد بکم نفعاً [] الله بما تعملون خبیراً وقال بعده وهو الذی کف

بقره تا فتح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۹۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۸۶۹]

● **درة التحقیق فی نصرة الصدیق** / – عربی

durrat-ut taḥqīq fī nuṣrat-it ṣiddīq

فاخر هندی، محمد

fāxer-e hendī, mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۹۵

آغاز: بسمله، احمدالله الذی هدانا السبل الاحکم و ارانا الطریق الاتم و خصنا باتباع السواد العظم و خلصنا بسراج؛ **انجام:** اخر ما اردت تحریره بتقریب کلام السوستری و الحمدلله علی ذلکح حمدا کثیرا طیبا مبارکا تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: علامه حامد حسین؛ قطع: وزیری [رایانه]

● **درة التنزیل و غرة التأویل** / تفسیر / عربی

durrat-ul tanzīl wa ġurrat-ut ta’wīl

خطیب اسکافی، محمد بن عبدالله، – ۴۲۰ قمری

xatīb-e eskāfī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1030)

کتاب درباره آیاتی است که در قرآن یکسان یا با اختلافی چند بار آمده و بهانه‌ای برای ملحدان در خورده‌گیری از آن می‌باشد.
چاپ: مطبوعات السعاده، ۳۹۸و۲۴ص، ۱۳۲۶ق؛ بیروت، دار الآفاق الجدیدة، ۵۵۴ص، ۱۳۹۳ق.

[بروکلمان ۵۰۶/۱ و ۲۸۳/۲ و ۴۹۱/۱ و ۹۲۲/۸؛ قاهره ۱۷۳/۱؛ فهرست خزانه تیموریه ۲۰۱/۱ و ۱۵/۳؛ چلبی؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۳/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۳۴/۱

آغاز: آغاز افتاده از دیباچه: فی حالة توزع الرای فیها مذاهب و اقتسم الهمم لها ... فاول ذلک قوله تعالی و قلنا یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة ... فعطف کلا علی قوله اسکن (ص ۳ چاپی، در نسخه ما در دیباچه چند سطری است که در چاپی دیده نمی‌شود)؛ **انجام:** و قال فی سورة المحادله تجری من تحتها الانهار ... و لم یذکر ابدا کما ذکره فی (ص ۸۶)

از دیباچه است تا آیه ۷ سوره المائدة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۶۴گ (۱ر–۶۴پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳–۳۳۹۴]

● **درة التنزیل و غرة التأویل فی التفسیر و التأویل** /
علوم قرآن / عربی

durrat-ut tanzīl wa ġurrat-ut ta’wīl fī-t tafsīr wa-t ta’wīl

حسینی تبریزی، محمد بن مهدی، – ۱۲۶۴ قمری

hoseynī tabrīzī, mohammad ebn-e mahdī (- 1848)

اهداء به: محمدشاه قاجار

مطالبی درباره علوم قرآن ومسائل تجوید دریک «مقدمه» و چهارده «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة فی فهرست ابواب هذا الکتاب؛ باب ۱. جمع القرآن و ترتیبه؛ ۲. فواتح السور و خواتمه؛ ۳. اسامی القراء العشرة و احوالهم؛ ۴. معرفة المکی و المدنی، ۵. الافراد و الجمع و اطلاقات العرب؛ ۶. معرفة مقدمه و مؤخره؛ ۷. معرفة غرایبه؛ ۸. معرفة الوجوه؛ ۹. کیفیات القرائة؛ ۱۰. الادغا و الاظهار؛ ۱۱. الفتح و الامالة و المد و القصر؛ ۱۲. الوقف و الابتداء؛ ۱۳. فیما وقع فی القرآن من الاسماء و الکنی و الالقاب؛ ۱۴. بیان قرائة الائمة المعصومین علیهم السلام؛ الخاتمة فی معرفة الادوات التی یحتاج الیها المفسر.
آغاز: احمد من انزل الفرقان علی احمد لیکون للعالمین نذیرا و علم البرهان و القرآن علی محمد فجعله سراجا و قمرا منیرا فلک الحمد یا ملهم الحمد ... و بعد فان کتاب العزیز الذی لایأتیه الباطل من بین یدیه و لا من خلفه ...
انجام: و هی اکثرا حرف النداء استعمالا وتمت کلمه ربک صدقا و عدلا لا مبدل لکلماته و هو السمیع العلیم.
[الذریعة ۹۵/۸؛ دنا ۱۱۲۵/۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۶

آغاز: بسمله، هذا کتاب دره التنزل و غره التاویل للسید الادیب السید محمد الحسینی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۰ق، جا: تهران (شاید)؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۱۴۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغت من تألیف هذا الکتاب فی یوم الاثنین من شهر ذیالحجه الحرام فی سنه خمسین و ماتین بهد الالف من الهجره النبوه حامدا لله ... مسلما علی الله.

خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۸۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۷–۱۱۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن زین العابدین، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۳۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۸]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** لانهم اهل العقل والتميز او لما امر بالاستعاذة من شرهم ... الاستعاذة وقعت من شر الوسواس الى الناس بربهم ... الههم و معبودهم و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۶۹]

● **درة التنظيم** / دعا / فارسی

dorrat-ot tanzīm

دعاهای متفرقه‌ای است به نقل از دعانویسان معروف مانند بونی و اخلاطی و مانند اینان، بدون ترتیب و تنظیم مخصوص. بیشتر این فوائد به‌مناسبت اسماء اعظم الهی گرد آورده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۵۳
آغاز: هو الله الذی لا اله الا هو هو اهل تحقیق اسم اعظم گفته جهت آنکه اسمی است دو حرف و نقطه دارد؛ **انجام:** پس در عبادت تقصیر نباید کرد که در حق یکدیگر دعا کردن عبادت است.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی اصغر سمنانی، تا: یک‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۷۲ق، به‌دستور سرکار الله یارخان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۶۷]

● **درة التوحيد و لؤلؤ التفريد** / کلام و اعتقادات / عربی و فارسی

durrat-ut tawḥīd wa lu'lu'-ut tafrīd

خراسانی، محمد باقر خلف محمد کاظم قاینی، ق۱۳ قمری

xorāsānī, mohammad bāqer xalaf mohammad kāzem qāyenī (- 19c)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۷۵ق؛ محل تألیف: تهران

از محمد باقر الخراسانی خلف محمد کاظم قاینی متخلص به ممکن الفانی، کتاب به نظم و نثر فارسی و عربی است مشتمل بر معارف الهیه و مدایح و مراثی و معجزات و قصاید و مثنویات و حکایات و غزلیات و رباعیات و تفیسر بعضی از احادیث و آیات در یک «مقدمه» و سه «دفتر» و «خاتمه».

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۸۷
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با شعرهای مؤلف؛ مهر: شعاع؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۹گ، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۱۶۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۴۶
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۵۲]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۶ فرخ
آغاز: کتابم شد مرتب بر سه دفتر ×× حکایات و سلوک و مدح حیدر / بسمله ما را نه حد حمد و ثنای تو بود ×× هم حد و ثنای تو سزای تو بود
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر خراسانی، تا: پنج‌شنبه سلخ ذیحجه ۱۲۸۱ق، جا: شیراز؛ با اضافاتی نگاشته، در آخر نسخه اشعار توبه‌نامه‌ای است در یک صفحه از همین مؤلف که انجامش این بیت است: بحق جمله انوار ممکن را تو آگه کن ×× شؤونات مبانی را رموزات معانی را؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۹گ، ۲۰ و ۲۳ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶۰]

← درة الثمين ← الدر الثمين و تحفة الامين

● **الدرة الثمينة** / صرف / عربی

ad-durrat-uṯ ṯamīna

مدنی، علی خان بن احمد، ۱۰۵۲ - ۱۱۱۸ ؟ قمری

madanī, 'alī xān ebn-e ahmad (1643 - 1707)

وابسته به: الشافية فی الصرف؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

در نظم «الشافية» ابن الحاجب با استفاده از بعضی فوائد نظام در شرح همان کتاب و مجموع ابیات آن حدود هزار بیت است.
آغاز: قال علی خان الفقير الجانی ×× احمد رباً واهب الامانی / ذا الطول و الفضل علی الدوام ×× لا تعتريه سنة الانام
انجام: و ان يكن ما قبلها قد انفتح ×× فقلبها الفاً لدى الوقف اتضح

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۸۳ق؛ جلد: مقوایی، ۳۱گ (۵۶پ-۸۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۸]

● **الدرة الثمينة** / صرف، شعر / عربی

ad-durrat-uṯ ṯamīna

اواری، نور محمد بن قاضی مقصود، ق۱۳ قمری

avārī, nūr mohammad ebn-e qāzī maqsūd (- 19c)

منظومه ای در آداب البحث در یک «مقدمه»، سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقاله ۱. تعریف، دارای چهار فصل؛ ۲. تقسیم، دارای دو فصل؛ ۳. تصدیق، دارای دو باب: ۱) وظائف سائل، دارای سه فصل، ۲) وظائف معلل، دارای سه فصل؛ خاتمه: دارای دو فصل.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۸۱۵/۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× بک العون یا فیاض النعیم / یقول راج لطف رب الباری ×× نور محمد ولد الاواری؛ **انجام:** ثم الذی نرجوه من اخوان ×× ان یخلصوا الدعاء بالاحسان / الحمدلله لها تمام ×× ختامها الصلاة و السلام

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حاج محمد علوی صفوی نحوی، تا: ۱۲۸۴–۱۲۸۵ق؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۱۶گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۵۱ – ۱۵۸]

● **الدرة الثمینة = شرح نصاب** / لغت / فارسی

ad-dorrat-os samīna = š.-e nesāb

حسنی یزدی، علی اکبر بن محمد جعفر، ق۱۴ قمری

hasanī-ye yazdī, ‘alī akbar ebn-e mohammad ja‘far (- 20c)

وابسته به: نصاب الصبیان؛ ابونصر فراهی، مسعود بن ابی بکر (– ۶۴۰)

تاریخ تألیف: ۲۰ ذیحجه ۱۲۹۲ق

شرح جامع و دقیقی بر «نصاب الصبیان» ابونصر فراهی است که بەدرخواست عدەای از علاقمندان به نگارش درآورده است. وی نخست تلفظ صحیح واژەهای مشکل ابیات نصاب الصبیان ابونصر فراهی را بیان نموده و سپس به ترجمه آنها پرداخته است.

آغاز: حمد بیحد وثنای بیعد مرقادری را سزد که رتبه بنی نوع انسان را از سایر حیوانات برفزود و ایشان را ناطق و عالم بلغات نمود و صلوات زاکیات بلانهایات بر مربی و معلمی که خلق را

انجام: ناس انس و اناس و آدمیان پدر و مادر آدم و حوا، اناس بضم حوا بمد باد اندر جوار رحمت حق پدر مادر و معلم ما جوار مثلثه.

چاپ: ایران، ۱۳۰۳ق، سنگی، جیبی، رجب ۱۳۰۳

[الذریعة ۹۶/۸؛ دنا ۱۱۲۶/۴ (۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن علی اکبر نعیم آبادی، تا: ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۹۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ – ۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نسینا اخلتنا آمین یا رب العالمین.

خط: نسخ، کا: رمضان علی بن حاجی علی ابن ملا ابراهیم اصفهانی، تا: ۱ شعبان ۱۲۹۹ق؛ مقابله شده با نسخه مقابله شده با اصل؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۷۸گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۱۴]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۳۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد حسینی نائینی، تا: ۷ رجب ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۸۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۸۷۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۰۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد بن ابوالحسن بن عبدالمهدی، تا: شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۳۰۵ق؛ با نسخه مصنف مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوەای، ۸۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۷ – ۷۴]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۲۷/۱

آغاز: قسم است و تد مقرون و آن کلمه سه حرفیست که دو حرف اولش متحرک و سیمش ساکن باشد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد حسین بیرجندی، تا: ۲ رجب ۱۳۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، ۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ – ۶۸۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لله الحمد فی البدایات و النهایات و لرسوله محمد صلوا افضل الصلوات ... بید اقل الطلبة فضل الله

خط: نسخ، کا: سر چاهی، فضل الله بن محمد باقر، تا: ۱۳۱۸ق [رایانه]

۷. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۳۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۷۷۰]

● **الدرة الثمینة الظاهرة للفظة المستقیمة الطاهرة** / لغت / عربی

ad-durrat-uṯ ṯamīnat-iẓ ẓāhira li-l-lafẓat-il mustaqīmat-iṭ ṭāhira

عبدالله بن حیدر علی

‘abd-ol-lāh ebn-e heydar ‘alī

بحثی است درباره دو کلمه «طل» و «صقیع» که دو نوع باران و شب نم می‌باشند. برای دستور طاهر تألیف کرده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۷۲/۱

آغاز: الحمد لمن من بالبریا للامتنان بالماء المنزل من السماء؛ **انجام:** لکونه ممدوحاً عندالناس و الجنة. و الحمدلله ... و باطناً

خط: نستعلیق، کا: محمد نعیم پسر محمد صفی، تا: ۱۰۹۶ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوەای، ۳گ (۲پ–۴ر)، ۲۶ سطر (۶/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۷/۵سم [ف: ۴ – ۴۲۱]

● **الدرة الثمينة فی اثبات الواجب** / کلام و اعتقادات / عربی
ad-durrat-ul ṯamīna fī iṯbāt-il wājib
سیالکوتی، عبدالحکیم بن شمس الدین، - ۱۰۶۷ قمری
sīyālakūtī, 'abd-ol-hakīm ebn-e šams-od-dīn (- 1657)
اهدا به: شهاب الدین محمد شاه جهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۵۷ق
در کلام عامه است.
[ریحانة الادب ۲۴۷/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۲۱/۲
خط: نسخ، کا: احمد، تا: یک‌شنبه ۱۰ رجب ۱۳۱۰ق، به فرموده ملا محمد حسین خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۷۳گ، ۱۸ سطر (۸×۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۷۴۱]

● **الدرة الثمینة فی حرمة التعبیة** / فقه / عربی
ad-durrat-uṯ ṯamīna fī ḥurmat-it ta'bīya
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۵ محرم ۱۲۶۲ق
رساله کوتاهی است در اثبات حرمت تعبیه و تشبیه (تعزیه‌گردانی و شبیه‌گردانی)، مؤلف در مقدمه می‌گوید که بعضی معتقدند که شبیه اختراع یزید است و برخی گویند اختراع شیخ بهایی است، بعد از آن دوازده دلیل از مجوزین تشبیه ذکر و همه را رد می‌کند.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعلنا من امة خیر الانبیاء ... اما بعد فیقول ... محمد بن سلیمان الطبیب التنکابنی هذه رسالة موسومة بالدرة الثمینة فی حرمة التعبیة، و افضل الاصفیاء و جعل افئدتنا حب خاتم الاوصیاء و محبة ذوی القربی ... هذه رسالة موسومة
انجام: و هذا ما اراه فی النظر القاصر و الفکر الفاتر اعاذنا الله و ایاکم عن سوء المخاطر و ما صدرمنا من الزلل و الخطا فمن الله استغفر

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن داوود تنکابنی، تا: ۱۲۹۴ق؛ از روی نسخه مصنف تحریر شده؛ جلد: تیماج سیاه، ۵ص (۱۴-۱۸) [ف: ۳۳/۲ - ۷۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی، تا: ۱۳۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۴۷ر-۵۰پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۶۸]

● **درة الجمان** / نحو، شعر
durrat-ul jumān
کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۰ قمری
kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e 'alī madad (1846 - 1922)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۹۱۰ ض
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [د.ث. مجلس]

● **الدرة الحائرية** / فقه / عربی
ad-durrat-ul ḥā'irīyya
حائری، علی نقی بن حسن، - ۱۲۸۹ قمری
hā'erī, 'alī naqī-ye-bn-e hasan (- 1872)
مباحث استدلالی متفرقه‌ای است از نوشته‌های طباطبائی که فرزندش سید جعفر طباطبائی حائری، در این مجموعه گرد آورده با عناوین «درة، درة». شامل مباحث اصولی مبحث استصحاب و اجماع و عام و خاص و تسامح در ادله سنن و تجری، و از مباحث فقهی مباحثی از طهارت و صلاة و عقود و ایقاعات و بیع و جز اینها و قطعه‌ای از شرح مزجی مختصر زیارت جامعه کبیره، آمده است. پاره‌ای از این بحث‌ها تکراری و به تحریرهای گوناگون و بعضی از آنها ناتمام است.
[احسن الودیعه ۶۴/۱؛ الذریعه ۹۷/۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۸۲
آغاز: حمداً لمن شرع الاسلام و نهل و بعث خیر الانبیاء و فضل و جعل شریعته أتم الشرائع و أکمل
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ روی برگ اول معرفی مجموعه به خط سید جعفر فرزند مؤلف به تاریخ ۱۲۹۱؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی بن عبدالکریم» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۴۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۶۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۳۰۲
آغاز: الخ احدهما علیه السلام قال مسئلة عن الاحکام؛ **انجام:** و ان لم یکن من افراده بالمعنی الاعم و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً. تم. الحمدلله علی الاتمام و الصلاة علی محمد و آله خیر الانام
تتمه کتاب قضاء است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در اولین برگ کتاب توضیحی به خط جعفر بن علی نقی طباطبائی حائری فرزند مؤلف است، همان که شرح احوالش در احسن الودیعه آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۱۵]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۳۷۱
جلد اول؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **الدرة الحمراء فی شرح کیفیة زیارة العاشوراء** /
شرح دعا / عربی

ad-durrat-ul ḥamrā’ fī š.-i kayfīyyat-i zīyārat-il ‘āšūrā’

شهدادی، محمد بن ابی الحسن، – ۱۲۷۸ قمری

Šahdādī, mohammad ebn-e ab-el-hasan (- 1862)

وابسته به: زیارت عاشورا؛ محمد بن علی (ع)، امام پنجم (۵۷–۱۱۴)

تاریخ تألیف: ۱۶ محرم ۱۲۶۹ق

مؤلف در ابتدا دو سند این زیارت (سند شیخ طوسی در مصباح المتهجد و سند ابن قولویه در کامل الزیارات) را مورد بررسی قرار داده و سپس ده فرع را مطرح می‌کند. مؤلف بعد از این اثر و در مدتی کمتر از ۹ ماه دو اثر دیگر خود یعنی رساله هلالیه و رساله اللؤلؤ المکنون را به پایان برده است. مؤلف توجهی خاص به آراء سید محمد باقر شفتی که معاصر بوده‌اند دارد و از او با تعابیر «سید المجتهدین» و «عمدة المحققین» نام می‌برد. در رساله یادآور شده که تحقیق خود را بر یکی از علمای بزرگ زمان خود ارائه کرده و مورد پذیرش واقع شده که محتمل است مرادش مرحوم حاج محمد آباده‌ای باشد. رساله دارای نکات تازه‌ای درباره زیارت عاشوراست.

آغاز: الحمد لله الذی شرفنا بدین الاسلام ...

چاپ: ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر بیستم، قم، مؤسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۸۸ش، با تصحیح مهدی باقری سیانی

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یفیده حذراً عن الاطالة.

خط: نسخ، کا: حسینی خوانساری، احمد بن محمد رضا، تا: ۱۳۴۸ق؛ محشی با لفظ «منه»؛ اهدایی رهبری، خرداد۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۶۱]

● **درة الخاقان در تفسیر قرآن** / تفسیر / فارسی

dorrat-ol xāqān dar tafsīr-e qor’ān

سلطان العلما اصفهانی، میرزا حسن

soltān-al-‘olamā esfahānī, mīrzā hasan

تفسیر مزجی مفصلی است در سه جلد بزرگ، با استفاده از احادیث و روایات اهل بیت علیهم السلام.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۲۸

جلد دوم، از سوره یونس تا سوره یس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ تملک: بهمن میرزا فرزند فتحعلی شاه قاجار به تاریخ ۱۲۷۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۴ – ۱۹۶]

● **درة الدرة الغرویة** / اصول فقه / عربی

durrat-ud durrat-il ġarawīyya

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵–۱۲۱۲قمری

bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۲۷

آغاز: یبلغ اشبارا ثلثه بلا (کذا)؛ **انجام:** سبعة انصاف علی المختار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۴۳

آغاز: بسمله، افتتح النقال بعد البسمله بحمد بخیر منعم و الشکر له؛

انجام: وادع عقبی الفرض بالما نور منالدعاء الموجز المشهور

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **درة الدرر و تحفة الغرر** / کیمیا / عربی

durrat-ud durar wa tuḥfat-ul ġurar

نویسنده می‌گوید من این رساله کوچك را پرداختم و در آن مسائل بس عجیب و غریب آوردم که حاجت به تعمق دارد ابتداء از حجر می‌کنم و تدبیر آن. او معتقد است که حجر را تا خدا نخواهد هیچکس نخواهد شناخت بعد او به حجر و تدبیر آن می‌پردازد و سپس می‌گوید مولدات به چهار قسم منقسم می‌شوند بدین شرح: الحجر، شبیه الحجر، بدیل الحجر، و بدیل الشبیه پس از این تقسیم او شروع به شرح آنها می‌نماید و بعد به ماده اولی و ماده ثانیه و ماده ثالثه می‌پردازد و کتاب خود را با قصیده مراکشی بپایان می‌برد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲/۷

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی استخلص من خلاصة الطن بشرا؛

انجام: یصیرها قمرا صعیدا طیبا فافهم ما وصل الیك من هذه الاسرار و تکن بها بخیلا و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن ممد علی سوادکوهی رامکوهی، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۸ص (۸۹– ۹۶)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۹۴]

● **الدرة الدریة فی شرح المسألة النصیریة** / فقه / عربی

ad-durrat-ud durrīyya fī š.-il mas’alat-in naṣīrīya

سبعی، احمد بن محمد، ق۹ قمری

sab‘ī, ahmad ebn-e mohammad (- 15c)

وابسته به: الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷–۶۷۲)

تاریخ تألیف: جمعه ۲۵ رجب ۸۵۴ق

شرحی است با تحقیقات عمیق و دقیق بر بخشی از «الفرائض

النصیریه» خواجه نصیرالدین طوسی. در این شرح کم نظیر درباره مسأله غامض ارث دادن به اولاد اولاد عموها و دائی‌ها بحث کرده و آن را با ذکر مثال به بهترین وجه ترسیم نموده است. به عنوان مثال: «رجل مات و خلف ابن ابن عم له من قبل ابی ابیه هو ابن ابن خال له من قبل ام امه هو ابن بنت عمة له من قبل ام ابیه هو ابن خالة له من قبل ابی امه و اخوان و اختهما هم بنی عمة له من قبل ام ابیه و هم بنی خالة له من قبل ابی امه و ثلاثة اخوة هم بنی ابن عم له من قبل ابن ابیه و ثلاث اخوات هن بنات عمة له من قبل ابی ابیه اقول هنا مباحث الأول فی تصویرها و ذلک ان رجلا تزوج بامرأتین فاولد من احدیهما بنتا و من الاخری بنتین ثم فارقهما بطلاق او موت فتزوجهما غیره و له من غیرهما ابن و بنت فاولد من کل واحدة منهما فولده و بنته من غیرهما هما اخوة لهذین الابنین من ابیهما ...».

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی نضد دررا الفرایض بعد ما اخرجها من مکنون علمه الغامض

انجام: و عند کل واحدة من العمتین بحسبهما ایضا احد عشر و هذا ما تیسرلی من الإملاء فی هذه الرسالة ...

[الذریعه ۹۸/۸ و ۱۰۴؛ دنا ۴/ ۱۱۲۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۶/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۴۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن برقع طریحی، تا: یک‌شنبه ۱۵ محرم ۹۸۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۵ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۸۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۵/۵

آغاز و انجام: برابر؛ فرغ من تسویدها ... احمد بن محمد السبعی عصر الجمعه لخمس بقین من رجب الحرام احد شهور سنه اربع و خمسین و ثمانمائه هجریة علی مشرفها افضل الصلوة و السلام.

کا: مجدالدین بن شرف الدین اصفهانی، تا: ۵ شوال ۹۸۴ق، جا: اصفهان (احتمالاً)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳ص، ۱۷ سطر(۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۲۴]

۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۳/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد حسین بن سید محمد بن حسین تبریزی، تا: ۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۲۱۰]

● درة الدرین فی رضاع النجدین / فقه / عربی

durrat-ud dārayn fī riḍā‘-in najdayn

سبزواری، زین العابدین بن محمد علی، ق۱۳ قمری

sabzevārī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۷ رجب ۱۳۱۲ق

قواعد رضاع را به صورت تشجیر در آورده و اصل قواعد را در حاشیه با عناوین «عین، عین» در یک «مقدمه» و چند «فصل» و یک «خاتمه» می‌آورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۰۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل طینتنا من الرواع و السیاع ثم أودعنا بالوقاع الی أشرف الرباع؛ **انجام:** الا من دخل فی أولاد العمومة و الخؤولة و علی النساء رجال القرابة الا من دخل فی أولادهما.

خط: نسخ زیبا، کا: ملا علی بن ملا تقی اصفهانی، تا: ۱۶ محرم ۱۳۱۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۷۹پ-۹۳ر)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۷ – ۶]

● الدرة الرضویة فی شرح زیارة الجوادیة / زیارات / فارسی

ad-dorrat-or razavīyya fī š.-e zīyārat-el javādīya

اصفهانی، عبدالرحیم بن کرمعلی، ق۱۴ قمری

esfahānī, ‘abd-or-rahīm ebn-e karam-‘alī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۸ رمضان ۱۲۹۳ق

شرح مفصلی است بر زیارت حضرت امام رضا که مرحوم مجلسی در بحارالانوار از بعضی تألیفات قدمای اصحاب نقل نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۸۵-۲۲/۱۰۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمدوآله هم الذین رضی الله عنهم ورضوا عنه ... اما بعد چنین گوید عبدالرحیم ... که مجلسی مرحوم نورالله مرقده درکتاب بحار؛ **انجام:** بدانکه از برای هر انسان مؤمنی چهار پدر ومادر می‌باشد دو پدر و مادر روحانی عقلانی که محمدوعلی ... و دو پدر ومادر جسمانی دارند که آنها را تولد نموده اند وصلی الله علی محمدوآله الطاهرین تم ... وشافعاً عنی فی العقبی ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۸ رمضان ۱۲۹۳ق؛ واقف: فرزند مؤلف (محمود)، ۵ رجب ۱۳۰۰ق در اصفهان؛ جلد: مقوا کرم، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۸۰۳]

● درة السلطانی = شرح حدیث حقیقت / کلام و اعتقادات / فارسی

dorrat-os soltānī = š.-e hadīs-e haqīqat

گیلانی، محمد بن محمد نصیر، – ۱۲۵۰ قمری

gīlānī, mohammad ebn-e mohammad nasīr (- 1835)

وابسته به: حدیث الحقیقة؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (–۴۰)

رساله‌ای است مشتمل بر اصول عقاید دینیه و محتوی مسائل اسلامیه و ترجمه شرح حدیث کمیل بن زیاد نخعی در یک

«مقدمه» که شامل بیان تحقیق ادله ثلثه اصطلاحات علمای ذوی الاحترام و اصطلاحات ائمه اطهار (ع) می‌باشد.
آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم ثنای معهود و ذکر غیر محدود سزاوار معبودی است که عرصات افهام از ادراک ذات کامل الصفات او تنگ حمد غیر معدود و مقصودیرا رواست که هائمات اوهام از اعلان مراتب تجلیات مطاهر لنگ ... ای تو مخفی در ظهور خویشتن ×× وی رخت پنهان بنور خویشتن ... اما بعد چنین گوید حقیر معترف بقصور و تقصير محمد ابن محمد نصیر جیلانی رحمة الله عليه که در سال ۱۲۵۰ هجری ... شروع در ترجمه شرح حدیث کمیل رحمة الله عليه و على من يقرب اليه نمود ... بدانکه معرفة الله بنا بر قول فطريه مستلزم جبر چنانکه بر کسبیه مستلزم تفویض است پس واجب الوجود در حینتحصیل عباد بحسب قبول و استعداد ایجاد معرفت مینماید و اما در حین تعطیل که عبارت از عدم توجه قلب است دائماً عباد بظلمات شبهات و شکوک نیات مستجن بوده ابدالدهر در جهل رکب یا بسیط باقی خواهند بود ...
انجام: اعتباریات محال و ممتنع است جناب هدایت مآب بمعرض جواب بر آمده فرمود اطفی السراج و قد طلع الصبح یعنی خاموش کن جمیع آلات ادراکیه را یعنی در حین ادراک بلاحین و نظر التفات به هیچیک از آن آلات ظلمانیه و جهات قهقرانیه نباید نمود چه هر یک مانع از ادراک حقایق و خود حاجب خودند بعد از اینکه امر چنین شد و اطفاء جمیع سرج نمود و معلوم است که ظهور اطفا بغیر نور اقوی از سراج مذکوره سبعه غیر مقدور بل معذور است پس در حین ظهور آن نور اعظم فوائد سرج سبعه مذکوره در عدم چه ظهور نور قوی مقتضی اضمحلال و ابطال انوار ضعیفه است و بهمین مطلب جناب ولایت مآب صلوات الله و سلامه عليه و على اولاده الطيبين اجمعين اشاره فرمودند. اطفی السراج فقد طلع الصبح در این کلمات معجزایات اشاره بسر مکتوم که کتمان بجهت عدم اذن و بیان لابد و ناچار است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب منقش، یک کتیبه دو طرف مذهب وسط طلا؛ کاغذ: ترمه بخور رنگ، جلد: مقوای روکش ترمه لاکی، ۷۹ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ – ۳۶۱]

← الدرة السنية ⟵ الدرر السنية على شرح الالفية

● **الدرة السنية فی العقول البشرية = العقل** / فلسفه / عربی
ad-durrat-us sanīyya fī-l ‘uqūl-il bašarīyya = al-‘aql
رساله‌ای در باب عقل در شش «مسئله»: ۱. ثبوته؛ ۲. حده؛ ۳. تفاوت الاشخاص فيه؛ ۴. شرفه؛ ۵. محله؛ ۶. الفرق بينه و بين النفس.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۳/۳
آغاز: الحمدلله الذى تا هت فى بيداء الوهيته عقول العقلاء؛ **انجام:** و هذا القدر كاف فى العقل و الله اعلم بحقيقته جعلنا الله من اتصف به و عمل بموجبه و الحمدلله وحده.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۱۱۳پ–۱۱۶پ) [ف: ۱۷ – ۳۱۲]

● **الدرة السنية فی جوابات المسائل الدشتستانية** / فقه / عربی
ad-durrat-us sanīyya fī jawābāt-il masā’il-id daštistānīya
سماهیجی، عبدالله بن صالح، ۱۰۷۶؟ – ۱۱۳۵ قمری
samāhījī, ‘abd-ol-lāh ebn-e sāleh (1666 - 1723)
تاریخ تألیف: روز نوروز چهارشنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۱۳۲ق؛ محل تألیف: بهبهان منزل حاج شمسا بهبهانی
مسائلی درباره نماز را شیخ محمد بن حسن بن هلال بوری از دشتستان برای مؤلف به بهبهان فرستاده و مؤلف در این مختصر بدانها پاسخ می‌گوید. بیشتر این پاسخ‌ها مختصر و از تحقیقات مؤلف در کتاب خود «نفحة الهداية و رشحة النهاية» در شرح «رسالة الصلاة» استادش شیخ سلیمان بن عبدالله ماحوزی (۱۱۲۱)، بهره گرفته است. نسخه‌ای نیز در مدرسه آیة الله برجردی نجف معرفی شده.
آغاز: الحمدلله الهادى الى الرشاد و الداعى الى السداد و الصلاة على صفوة العباد محمد و آله الامجاد؛
[الذریعه ۱۰۰/۸]

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۰۹/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: = مؤلف، بی تا؛ جلد: تیماج صورتی، ۱۱گ (۴–۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۶۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۱۷/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۱۰]

● **الدرة السنية فی مولد خير البرية** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی
ad-durrat-us sanīyya fī mulid-i xayr-il barīyya
علائی، خلیل بن کیکلدی، ۶۹۴ – ۷۶۱ قمری
‘alā’ī, xalīl ebn-e keykaldī (1295 - 1360)
اخبار و بشارات قبل از ولادت حضرت پیامبر (ص) و کیفیت ولادت و اتفاقاتی که در آن هنگام رخ داد را نقل نموده، در

پایان اشاره‌ای به وفات آن جناب نموده است.
آغاز: بسمله. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه ... الحمد لله المالک الذی لم یتخذ فی ملکه وزیرا العالم الذی لم یجعل فیما دبر مشیراً ... و اختار محمدا ... حبیبا قبل ان یخلق خلقا و شهد لاصطفائه

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۵۸۵/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** علیک صلاة الله ما لاح بارق ×× و ما سح غیث من غمام تهطلا . تمت کتابة کتاب درة السنیة فی مولد خیر البریة ... تألیف ... الحافظ صلاح الدین خلیل بن کبکلدی علائی شافعی.
قسمتی از اوصاف و سرگذشت پیامبر اکرم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۷۹۵ق؛ محشی به نشانی: ن وفا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۸گ (۸۹پ-۹۶ر)، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۳]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۵
آغاز: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه مجلس ش ۴۵۸۵/۵ ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از موقوفات رمضانیه مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه، ۱۱ص (۳۳-۴۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۳۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۷۳]

● در تشریح تخم چشم / طب / فارسی

dar tašrīh-e toxm-e češm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۵۸/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (هامش ۱پ)، ۲۶ سطر (۱۴/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۴۰۵]

← دره صافیه و حکمت شافیه ≻ الدرر الصافیة و الحکمة الشافیة

● درة الصفا فی تفسیر آل بیت المصطفی فی تفسیر ائمة الهدی (ع) / تفسیر / عربی

durrat-ul ṣafā fī tafsīr-i āl-i bayt-il muṣṭafā fī tafsīr-i a’immat-il hudā

موسوی نجفی، صبغة الله بن جعفر، ق۱۲ قمری

mūsavī najafī, sebqat-ol-lāh ebn-e ja‘far (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۶۰ق؛ محل تألیف: توس
رساله‌ای است روایی بر مذاق شیعه اثنا عشری.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی علم بالقلم، علم الانسان مالم یعلم، الذی نزل الفرقان علی عبده ... و بعد فیقول عبدالله الراجی صفة الله المهتدی لزیارة مولاه الرضا ثامن ائمة الموسوی نسبا و النجفی سکنا قد کنت کثیر الشوق ...

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۱
آغاز: برابر
جزء اول ار آغاز قرآن تا آخر سوره انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶)،اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۷]

← درة الصفا فی تفسیر ائمة الهدی ≻ بصائر الایمان فی تفسیر القرآن

● الدرة الصفیة فی نظم الالفیة / فقه، شعر / عربی

ad-durrat-uṣ ṣafīyya fī naẓm-il alfīya

جباعی، علی بن عبدالصمد، ق۱۰ قمری

jobā‘ī, ‘alī-ye-bn-e ‘abd-os-samad (- 16c)

وابسته به: الالفیة فی فقه الصلاة الیومیة = الفیه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)
تاریخ تألیف: ۹۵۴ق
الفیه شهید را به نظم در آورده. نام کتاب و مؤلف در ص ع هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۶/۲
آغاز: بسمله. بحمدک اللهم مفروض الصلوة تقبلا ×× لک الحمد یا ذاالجود و المجد و العلی ... و بعد فذا نظم بدیع نظامه ×× متی جاءه الظمآن صادف منهلا / لالفیة الشیخ الشهید قد احتوی ×× و بالدر و الیاقوت منهل تکلا / رواها علی بن الجباعی قراءة ×× علی شیخنا زین الوری قدوة الملا / و کان رواها عن فقیه زمانه ×× علی بن عبدالعال و هو لها تلا / مؤلفها شمس الانام محمد ×× شهید علی فی جنة الخلد منزلا؛ **انجام:** لدی ختمها خمسون مع تسعمائة ×× و اربعة قد کان من هجره خلا
خط: نسخ، کا: محمد بن علی تبنینی، تا: قرن ۱۱؛ مقابله شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۳گ (۹-۳۱)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۹]

● الدرة الصقیلة فی شرح ابیات العقیلة / ادبیات / عربی

ad-durrat-uṣ ṣaqīla fī š.-i abyāt-il ‘aqīla

لبیب مغربی، ابوبکر ابویحیی، ق۷ قمری

labīb-e maqrebī, ābūbakr abū-yahyā (- 13c)

وابسته به: عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد = شاطبیة رائیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸-۵۹۰ق)

شرحی است تحقیقی و مفصل بر قصیده مشهور «عقیله اتراب القصاید» اثر طبع ابو محمد شاطبی و آن را مصدر نموده به مقدمه‌ای در بیان علل نگارش شرح قصیده و ذکر کتب و منابع مختلف در تجوید، لغت، تاریخ و اصول که جهت شرح مطالعه کرده چنان‌که بعد از تسمیه آورده است: «فصل اعلم ایها القاری لهذا الشرح انی ما شرحت هذه القصیده الا لاحد امرین احد هما ان هذه العقیله لم نتعرض اشرحها الا علم الدین السخاوی خاصة و لم شرحها غیره فاردت ام اکون شریکه فی لاجر ان شاء ا ... تعالی و اعلم ان شرحین احسن من شرح واحد ... و الثانی انی شیخ کبیر فاردت ان اترک بعدی ما یترحم علی به لابد مناسخ او مورب او طالب یقف علیه فیقول هذا شرح فلان رحمه الله و اعلم انی طالعت علی هذا الشرح ثلاثین تألیفا منها فی الرسم عشرة المقنع و المحکم و التعبیر لابی عنرو الدانی ...». روش شارح چنان است که نخست یک بیت قصیده را نقل سپس معنا و مقصود ناظم را به وضوح تبیین و آن گاه لغات و کلمات مشکله بیت را با عناوین «قوله» توضیح کافی، به دست می‌دهد.
چاپ: این شرح به عنوان پایان‌نامه دکتری توسط «عبدالعلی آیت زعبول» با اشراف دکتر تهامی راجی هاشمی در رباط (۱۹۹۲م) تحقیق و (احتمالاً) چاپ شده؛ دو نسخه خطی دیگر در الازهر و نسخه‌ای در خزانه احمد عونیات در یوسفیه رباط است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۳۷

آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام العالم المقری ابویحیی ابوبکر المعروف باللبیب المغربی رحمه الله و رضی عنه الحمدلله العظیم السلطان العمیم الاحسان ... الحمدلله موصولا کما امرا ... مبارکا طیبا یستنزل الدررا قوله الحمدالله معناه الثناء علی الله و الشکر بانعیه علی عباده؛ **انجام:** و البکرا جمع بکره و هی العذاره فاعلمه و بالله التوفیق کمل الشرح بحمدالله تعالی و تائیده و نصره و صلی الله علی سیدنامحمد و اله و صحبه و سلم تسلیما کثیرا دایما ابدا الی یوم الدین
خط: نسخ خوش، کا: مصطفی بن حسن بن شیخ عثمان، تا: چهارشنبه ۶ محرم ۸۷۳ق؛ اهدایی رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی بغدادی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۳۲۸] و [ف: ۲۳–۹۶]

● **دره علویه** / کلام و اعتقادات / فارسی
dorre-ye ʻalavīya
ساوجی، صالح بن محمد محسن، ق۱۲ قمری
sāvajī, sāleh ebn-e mohammad mohsen (- 18c)
اهداء به: سلطان حسین صفوی
تاریخ تألیف: شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۱۲۱ق؛ محل تألیف: بلده شماخی از اعمال شیروان
در اثبات مذهب حقه اثناعشریه و بیان آیاتی که دلالت بر ثبوت عصمت و لزوم مودت و اطاعت اهل بیت علیهم السلام و فضایل و مناقب امیر مؤمنان علی علیه السلام و مثالب دیگر خلفا، تألیف شده در یک مقدمه و سه باب و خاتمه با این عناوین: مقدمه: در بیان طریق خلاصی از حیرت اختلاف امت و سلوک سبیل احتیاط و نجات از ضلالت؛ باب ۱. بیان نمونه‌ای از اوصاف ذمیمه و افعال قبیحه و اعمال شیعه خلفای ثلاثه بالاشتراک و الانفراد؛ ۲. بیان بعضی از آیات که دلالت بر عصمت و لزوم مودت و اطاعت و علو قدر و منزلت اهل بیت علیهم السلام و اختصاص امام علی علیه السلام به منصب خلافت دارند؛ ۳. بیان برخی از احادیث نبوی که دلالت بر وجوب و لزوم تمسک و متابعت امام علی علیه السلام به منصب خلافت دارد؛ خاتمه: در بیان اینکه امامت کبری و خلافت عظمی به جمعیت و اختیار امت و اتفاق رعیت نمی‌تواند شد.
[دنا ۱۱۶۹/۴؛ الذریعة ۱۰۱/۸ شماره ۳۷۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۲

آغاز: الحمدلله علی اکمال الدین و اتمام النعمة و الزام الحجة و ازاحة العلة لئلا یکون للناس علی الله حجة؛ **انجام:** برای شما آنچه حکم کنید شما و قل الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی الله خیر اما یشرکون سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین ... فرغت من جمعه و تألیفه ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای سرلوح زرین، مجدول، مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۸۰]

● **الدرة العلویة السنیة فی العترة الفاطمیة** / فضایل و مناقب / عربی
ad-durrat-ul ʻalawīyyat-is sanīyya fi-l ʻitrat-il fāṭimīyya
حسینی یزدی، عبدالرحیم بن ابراهیم، - ۱۳۱۵ ؟ قمری
hoseynī yazdī, ʻabd-or-rahīm ebn-e ebrāhīm (- 1898)
در مباحث مربوط به امامت و ویژگی‌ها و خصایص اهل بیت (ع) در سه جزء مشتمل بر مقدمه، سه «مقصد» و خاتمه.
[دنا ۱۱۲۷/۴؛ الذریعه ۱۰۱/۸]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۵۲/۱

آغاز: بسمله الحمد لله لا مدرک له و لاسمائه الاعلام؛ **انجام:** و ان یجمعنا و ایاهم فی مجلس انسه و ... الطاهرین المعصومین
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۲۹گ (۱پ–۲۲۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۳۰]

← الدرة الغالیة فی مسائل العالیة ⟨ الدرة البهیة

● **الدرة الغراء فی وفاة الزهراء (ع)** / تاریخ معصومین / عربی
ad-durrat-ul ġarrā’ fī wafāt-iz zahrā’

آل عصفور، حسین بن محمد، - ۱۲۱۶ قمری
āl-e ‘osfūr, hoseyn ebn-e mohammad (- 1802)

رساله‌ای است در تاریخ زندگانی حضرت فاطمه زهرا علیها السلام تا وفات آن حضرت، مؤلف با استفاده از منابع شیعی چون ربیع الشیعة، تاج الموالید، أزهار الریاض و بحار الانوار به بیان موضوعات گوناگون چون: تاریخ تولد، ازدواج، وفات پدر بزگوار ایشان حضرت رسول اکرم (ص) وصیت‌های آن حضرت و بیان شهادت آن بزرگوار پرداخته است. شیخ ابوالحسن بکری استاد شهید دوم و نگارنده الانوار فی مولد النبی و مقتل امیرالمؤمنین نیز «وفاة فاطمة الزهراء» دارد و همچنین سید هاشم بن سلیمان بن اسمعیل حسینی بحرانی توبلی کتکانی (- ۱۱۰۷) «وفاة الزهراء» نوشته است (روضات ص ۲۸۹ و ۷۳۶؛ کشف الحجب ۴۶۴ - بحار ۱:۱۰).

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی إبتلی أولیائه فی هذه الدار بأجل المصائب و الأخطار ... و بعد، فیقول ... انی مورد فی هذه الصحیفة الشریفة و الکلمات اللطیفة ما وصل الی من الآثار و ما طرت نظری من الأخبار المرویة عن الائمة الأطهار الموجودة فی الکتب المعتمدة ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین سنه ۱۲۴۴ فی معانیک یا رسم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۳۶/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد معصوم بن محمد حسن قزوینی حائری شیرازی بوشهری، تا: ۱۲۶۱ق، جا: بوشهر؛ ۲۳گ (۹۴-۱۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا بد من موت و لابد من بلا ×× و ان بقائی بعد کم لقلیل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ نسخه بسیار ناقص و اندک است؛واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، ۱۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۲سم [ف: ۱۴-۲۵۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۵۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان قبرها کان فی بیتها فوسعت الروضة، فصار فیها و الیه یرشد بعض الأخبار کما نقله محمدباقر فی کتاب البحار و هذا آخر ما وجدناه مسطوراً من وفات البتول العذراء فاطمة الزهراء علی التمام و الکمال ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۴گ (۱۷۱ر-۲۱۴پ)، ۱۳ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۹ - ۷۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما نقله محمد باقر فی کتاب البحار. و هذا آخر ما وجدنا مسطورا من وفاة الزهراء و نستغفر الله من الزیادة و النقصان و السهو و الغط و النسیان و المأمول من الاخوان الدعاء لمؤلفها و جامعها خصوصا من قارئها و سامعها بالمغفرة و الرضوان له و لوالدیه و لجمیع المؤمنین و المؤمنات المسلمین و المسلمات و الصابرین و الصابرات و صلی الله علی محمد و آله و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پشت کتاب دارد: وفاة الزهراء گویا از سید هاشم بحرانی نویسنده تفسیر البرهان و مدینة المعاجیز و معالم الزلفی (لؤلؤتی البحرین ص ۵۴)؛ در گ ۱۹ر-۲۰پ از کشف الغمة و کتاب النبوة مجلسی درباره زهراء ع آمده؛ تملک: ضیاء الدین نوری، شیخ احمد شکر، نزد جواد الکتبی عاریه بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱پ-۱۹ر)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۴۱]

● **الدرة الغرویة و التحفة الحسینیة** / تاریخ معصومین / عربی
ad-durrat-ul ġarawīyya wa-t tuḥfat-ul ḥusaynīyya

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1861 - 1915)

تاریخ تألیف:۳ ذیحجه ۱۳۰۱ق (جلد اول)؛ محل تألیف: نجف اشرف

کتابی است مفصل در حالات حضرت سید الشهداء، امام حسین از آغاز تا شهادت آن حضرت با استفاده از روایات. این کتاب در دو جلد تألیف شده: ۱. از آغاز خلقت تا زمان امامت حضرت امام حسین علیه السلام؛ ۲. از آغاز امامت تا هنگام سکونت آن حضرت در بهشت، و تفصیل ابواب چنین است:جلد ۱. ابواب ما یتعلق به من بدو خلقه الی زمان حمله؛ ابواب ما یتعلق به من زمان ولادته الی خلافة امیرالمومنین فی الظاهر؛ ابواب ما یتعلق به من مان خلافته الی زمان شهادته؛ ابواب ما یتعلق به من زمان شهادته الی زمان امامته. جلد ۲. ابواب ما یتعلق به بعد امامته فی ذات نفسه؛ ابواب ما یتعلق به الی شهر شهادته؛ ابواب ما یتعلق به من شهر الشهادة الی یوم العاشر؛ ابواب ما یتعلق به بالیوم العاشر؛ ابواب ما یتعلق به بعد عاشورا؛ ابواب ما یتعلق به ذات نفسه الی یوم القیامة؛ ابواب ما یتعلق بقتلته؛ ابواب ما یتعلق به من شیعته الی القیامة او ظهور الفرج؛ ابواب ما یتعلق به یوم القیامة.

آغاز: الحمدلله الذی خلق الارض و السماوات العلی و من علیها ثم لم یترکهم سدی فبعث رسلاً

[معجم المؤلفین ۹۲/۲؛ الذریعة۱۰۴/۸؛ دنا ۱۱۲۸/۴ (۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما شجاعته بعد ذلک الوقت فیعرف تفصیلها مما نتلو علیک فجر المجلد الثانی انشا[ءالله] و لیکن ذلک آخر ما نورده فی هذا المجلد
جلد نخست؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۳ ذیحجه ۱۳۰۱ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، محشی با عناوین «منه» بدان افزوده، با قلم خوردگی‌های فراوان؛ در انجام مؤلف، بخشی از اجازات خود را نگاشته است؛ کاغذ: فرنگی با مهر «اثر جدید عهد همایون»، جلد: تیماج آجری، ۲۱۸گ، ۱۸-۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۱۵۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما شجاعته بعذ ذلک الوقت فیعرف تفصیلها مما نتلو علیک فی المجلد الثانی انشاء الله تعالی
جلد نخست؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۷ شعبان ۱۳۰۲ق، جا: نجف اشرف؛ محشی با نشان «منه»، مصحح؛ یادداشت محمد حسین بهاری فرزند مؤلف به سال ۱۳۹۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۰۴گ، ۱۸-۲۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۱۸۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۲
آغاز: الحمدلله الذی لا یحویه مکان و لا یصفه لسان و لا یعزب عنه عدد قطر الماء و لانجوم السماء؛ **انجام:** و لیکن هذا اخر الجزء الاول عن المجلد الثانی من الدرة الغرویة و التحفة الحسینیة
بخش نخست از جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۳۰۴ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۸۴گ،۱۹سطر(۹/۵×۱۵)،اندازه:۱۶×۲۲سم[ف: ۳۱ - ۱۷۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۸۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین. ابواب ما یتعلق به فی ذات نفسه علیه السلام من بعد شهادته الی یوم القیامة؛ **انجام:** ما ادخرالله لهم فیما فی الأبواب السابقة و ذکرها یوجب الشکر فلاحظ ... الحمدلله اولاً ... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۴ق؛ تاریخ نقل نسخه از مسوده به مبیضه می‌باشد؛ مصحح توسط مؤلف، با نسخه دیگری نیز مقابله شده، با نشان بلاغ «بلغ»، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۱۹ سطر(۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۳۳]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۶ و ۲۴۰۲ عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن شیخنا المفید المولی السدید فی زیارة اول رجب ثم امض الی ضریح علی بن الحسین وقف علیه و قل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۳۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۰۲] و [عکسی ف: ۷ - ۶]

● **درة الغواص** / علوم غریبه / عربی

durrat-ul ġawwāṣ

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

رساله‌ای در علم اکسیر.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۸/۱۰
آغاز: اما الاکاسیر الکائنة من الاشیاء البرانیة کالزیبق و الزرنیخ و الکبریت؛ **انجام:** و ما وصلت الیه الا بقرائة سورة الانعام بالشرائط و الاهتمام و علیکم بتلاوة هذه السورة الربوبی فی الغدو و الاصال
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۷گ (۹۱پ-۹۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۹۸]

● **درة الغواص فی اوهام الخواص** / ادبیات / عربی

durrat-ul ġawwāṣ fī awhām-il xawāṣ

حریری، قاسم بن علی، ۴۴۶ - ۵۱۶ قمری

harīrī, qāsem ebn-e ʻalī (1055 - 1123)

کتابی است که اغلاط مستعمله در عبارات و کلمات و ابیات دانشمندان در آن جمع‌آوری شده و مؤلف ادله خود را در غلط بودن آن الفاظ ذکر و پس از آن صحیح آن را نیز با ذکر ادله از اشعار بزرگان نقل نموده و تقریباً مشتمل بر تصحیح دویست و پنجاه کلمه از کلمات غیرصحیحه در استعمال و کتابت می‌باشد و در حدود ۴۲۰۰ بیت کتابت دارد و از کتب بسیار خوب ادب است. نظام الدین حکیم الملک گیلانی این کتاب را مختصر نموده به این معنی که شواهد را انداخته و اقتصار بر کلمات مستعمله و صحیح آنها کرده و در مقدمه آن می‌گوید که در کمتر از چهار ساعت این انتخاب را انجام داده و نیز اغلاط مستعمله دیگری که حریری به ذکر آنها نپرداخته به آخر آن افزوده است.

آغاز: بسمله، قال الشیخ الرئیس ابو محمد القاسم بن علی بن محمد بن عثمان الحریری البصری رضی الله عنه اما بعد حمد الله الذی عم عباده بوظایف العوارف و خص من شاء منهم بلطائف

انجام: و ان اکتفی افراط ینطق عن الهوی و یجهل ان لکل امری مانوی، و من الله اسئلهم التوفیق للمقال المتعلق بالاصابة و الفعال المجتلب حسن الانابة انه بکرمه ولی الاجابة.

چاپ: ایران، تهران، ۱۲۷۲ق، سنگی، ایران، جیبی، ۱۵۴ص؛ مصر، ۱۲۷۳ق، سنگی، ۱۸۱ص؛ ۱۲۸۷ قمری، لیبسیک، ۵۳-۲۲۸ص، ۱۸۷۱م

[کشف الظنون ۷۴۱/۱ و ۱-۴۸۴؛ معجم المطبوعات - ۷۴۸؛ مشار عربی ۳۵۹؛ لغت‌نامه دهخدا ۵۴/۳؛ الاوقاف العامة موصل ۲۲۷/۲ و ۱۱۷/۴؛ دنا ۱۱۲۸/۴-۱۱۲۹ (۵۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- درة الغواص فی اوهام الخواص (منتخب)

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۳
خط:نسخ،بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۶ جمادی الاول ۹۸۱ق [ف: ۳ - ۸۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۰۷
خط: نسخ معرب، کا: کاظم بن یاسین بن ابراهیم مشهور به صواف، تا: ۱۷ رجب ۹۹۷ق، جا: مکه مکرمه؛ محشی به نشان «قاموس وس»، در پایان بندی است ادبی از شیخ زین الدین عاملی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج حنایی، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۶۵۲]
۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۹/۲۵
خط: نستعلیق، کا: یوسف علی بن ملاعبدالله سپاهانی، تا: ۲۸ صفر ۱۰۳۴ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۲۸ص (۱۸۱-۲۰۸)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۴ - ۴۲۲]
۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** وافق الفراغ من هذه النسخة المبارکة یوم السبت ثالث عشر من جمادی الاول من سنة خمس و ثلاثین و الف من الهجرة ... بقلم الحقی الفقیر احمد بن علی المکی الشیرازی عفی عنهما و المومنین اجمعین و کان ذلک ببلدة حیدرآباد الشهیرة بکلکنده
خط:نسخ، کا: احمد بن علی المکی شیرازی، تا: ۱۳ جمادی الاول ۱۰۳۵ق، جا: حیدرآباد؛ محشی؛ ۲۰گ (از ۳۱۷) [ف: ۱۵-۱۷۲]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۰۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما لا ینقطع بانقطاع الشهور و الاعوام
خط: نستعلیق، کا: روح الله بن خواجه مازندرانی، تا: ۱۰۴۶ق، جا: فتح پور هندوستان؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج سرخ مذهب، ۸۰ص (۱۷۵-۲۵۴)، ۲۶ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۰]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۸۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حاج بن منصور احسائی، تا: ۱۰۵۰ق؛ پس از اتمام کتاب منظومه جزری در درایه که مسمی به «الهدایه» می‌باشد تحریر و چون منظومه به پایان می‌رسد شرحی در طریق وصول به حق از شیخ نجم الدین کبری نگاشته یافته و بعد از آن مطالب متفرقه‌ای نیز همین کاتب نگاشته ولی قسمت‌هایی از ضمائم و چند سطری از صفحات اخیر کتاب پاره شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹۷ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۰]
۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۹۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد زمان حسینی سبزواری، تا: دهه دوم شوال ۱۰۵۰ق، جا: بندر سورت؛ مصحح، محشی؛ ۱۲۵گ (۷۴پ-۱۹۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم[محدث ارموی مخ:۲-۶۷۰]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: رمضان ۱۰۶۴ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴گ (۲۵پ-۳۸پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۸]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۶۶]
۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان شعبان ۱۰۷۱ق؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۵۴]
۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیما کثیرا الی یوم الدین ... سلم کثیرا کثیرا.
خط: نسخ، کا: جابر بن حسین، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۲ص (۱-۲۱۲)، ۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۲۸۱]
۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۵-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** یستمر بمر اللیالی و الایام و سلاما لاینقطع بانقطا الشهور و الاعوام.
خط: نسخ خوش، کا: محمد رضا استرآبادی، تا: دوشنبه ۴ ذیقعده ۱۰۸۹ق؛ با یادداشت «در اصفهان از ورثه مرحوم ملامهدی هراتی ابتیاع شد»؛ تملک: میرزا محمد ساروی؛ یادداشت از «از بلده ساری از خیر الحاج حاجی مشهدی صادق بما رسید ۱۲۵۴»، و خرید به بهای پانزده هزار در تهران از حاجی سید ابراهیم لاریجانی؛ مهر: «وقف کتابخانه مرحوم آقای ... اعلی الله مقامه» (پنج‌گوش)؛ ۲۷۶ص، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۶۸]
۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۵/۱۴
آغاز: الحدیث اذا شربتم فأسروا ای ابقوا فی الاناء بقیة ماء لان المراد به ان تشرب الاقل و تبقی الاکثر و انما ندب الی التأدب بذلک؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی جزایری صیمری، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ (۲۲۰ر-۲۸۰ر)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۲۵۶]
۱۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۳۴
خط: نسخ، کا: محمدرضا بن درویش محمد شهمرزادی، تا: دوشنبه ۱۲ صفر ۱۰۹۲ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۸]
۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۷۱۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق بد، کا: ملاعبدالرحیم کشمیری، تا: ۱۰۹۶ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۳ص (۱-۴۳)، ۲۴سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲ سم [ف: ۱۳ - ۹۸]
۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷۵گ، ۲۵ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۵۲۳]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۱۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی وفق العباد بتاسیس؛ **انجام:** الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا دائما بسارکا و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۱/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ (۱۶۸پ-۲۲۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۳۰۰]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۵/۲-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبد علی بن محمد، تا: قرن ۱۱؛ بر پشت برگ نخست علاوه بر نام صحیح کتاب با خط دیگر نوشته «هذا کتاب ما تلحن فیه العامه لابن الجوالیقی»؛ کاغذ: بغدادی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۵۲گ (۲۷۱-۳۲۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۲۲ - ۵۱]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۹۲

انجام: اقول یااللهم یا اللهما، فجع بین یاء الفنداء و المیم المشددة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ چند یادداشت از فرهاد به تاریخ سوم ربیع الثانی ۱۲۶۳ با مهر «نایب الایاله» (بیضی) و بعضی حاشیه‌های کتاب از وی می‌باشد؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۴۲گ،۱۵سطر،اندازه:۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۸۰]

۲۰. اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه:۶۳

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۶۶گ، ۱۲سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۹۸]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۸۸

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد تقی بن شاه محمد، تا: ۱۱۰۰ق؛ محشی، پس از اتمام نسخه شرح قصیده برده تألیف مهلب بن حسین بن برکات؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۲۷ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۱]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۱۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۱/۹سم [ف: ۱ - ۲۱۴]

۲۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۰۰/۱۵

بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ مصحح در ۱۱۰۴؛ قطع: خشتی [ف: - ۳۰۹]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۵۲۹

خط:نستعلیق،کا:محمد بن سعید،تا:دوشنبه۷رمضان ۱۱۱۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۳۱]

۲۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ رجب ۱۱۱۴ق؛ مصحح، محشی به نشانی «ق»؛ تملک: علی رضا حسینی، محمد سید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۷]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۵

آغاز: التی هی عند الخلیل بدل من یاء المناداة، و یقولون فی تصغیر عقرب عقیربه

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن ثابت حسینی کربلائی اصلا اصفهانی مسکناً، تا: دوشنبه ۱۴ صفر ۱۱۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۸۰]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۶۹گ (۲۵۹پ-۳۲۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۹۱]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۵ محرم ۱۱۲۸ق؛ ۵۳گ (۴۱پ-۹۳ر) [ف: ۴ - ۴۲۲]

۲۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۸۹/۱

آغاز: الحمدلله الذی نور قلوب العارفین؛ **انجام:** و انقضی وضع الاقلام. کاتب سپس گوید «قیل ان هذه النسخه التی نسخت منها هذه النسخه نسخت من نسخة الاصل و علی کل حال فهی سقیمة و کان الفراغ یوم الاربعاء ... سنه ۱۱۸۰».

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۰ق؛ کاغذ: ترکی سفید و ضخیم، جلد: تیماج یشمی، ۳۵۱ص (۲-۳۵۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۴۱]

۳۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۸]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲۹/۲-عکسی

آغاز: بسمله. حاصل کتاب درة الغواص تألیف ابی محمد القاسم بن علی بن محمد بن عثمان الحریری البصری. یقولون قد سایر الحجاج بمعنی الجمیع؛ **انجام:** یستمر بمر اللیالی و الایام و سلاما لاینقطع بانقطا الشهور و الاعوام.

گزیده است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به دنبال «سر الادب» ثعالبی نوشته ۱۲۴۶ق؛ ۶ص (۲۰۰-۲۰۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۸]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۶۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۶۸گ (۱۵۹پ-۲۲۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۰]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۱/۴سم [ف: ۱ - ۲۱۳]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۹/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: نور محمد بن کربلائی اسدالله النجفی تبریزی، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: پارچه‌ای، ۶۶ص (۱-۶۶)، ۲۵-۲۷ سطر (۱۱/۷×۲۶/۸)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۲۱]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۲۹/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه سوم شوال ۱۲۳۹ق، جا: تهران؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن یشمی، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۲۶۰]

۳۶. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۹
خط: نسخ، کا: آقا بابا بن ملا محمد شهمیرزادی، تا: ۱۲۴۷ق؛ محشی؛ مهر: «عبدالله» (بیضی)، «قال انی عبدالله» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۲]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لوقوع الاف خامسة و قصره مقیس لانه اسم مفعول من معتل اللام زاید اعلی الثلاثه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۸۵ص (۱-۸۵)، ۳۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۸ - ۱۹۴]

۳۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد الجاوجانی، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق، جا: تبریز؛ جلد: چرم مشکی، ۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۹]

۳۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۶۵ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۲۳]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۰/۱۳
بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: ترمه بخارایی، جلد: ساغری سیاه، ۶۳گ (۱۶۷پ-۲۲۹ر)، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۰]

۴۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۶۸ق؛ در پایان نسخه عباسقلیخان تاریخ انتقال این نسخه را از دیگر ورثه مرحوم میرزا محمد تقی لسان الملک به تملک خود در چهارشنبه چهارم شوال ۱۳۰۳ یادداشت نموده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نارنجی، ۲۷۴ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۸۰]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۵ربیع الثانی۱۲۶۹ق؛ واقف: رضا نایینی؛ کاغذ: فستقی، جلد: چرمی مشکی، ۱۱۱گ، ۱۸ سطر (۶/۲×۱۴)، اندازه:۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰]

۴۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۸۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۸۱]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق [رایانه]

۴۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۰۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۹ رمضان ۱۲۷۲ق؛ ۱۱۱گ (۶پ-۱۱۶پ)، ۱۷سطر (۹/۵×۳۰)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: - ۱۲۹]

۴۶. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: ابوطالب حسینی، تا: ۲۵ شوال ۱۲۹۶ق؛ محشی [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۱۶]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** هو مجهول علی الاستحباب و الله اعلم بالصواب ... فی یوم القیام۱۳۰۳
خط: نستعلیق، کا: صفائی خوانساری، احمد بن محمد رضا، تا: ۱۳۰۳ق؛ مصحح، اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۴۰ص (۱۵۹-۱۹۸)، ۲۲ سطر [رایانه]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۶۸عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۹۷]

۴۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۲/۱۱-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** یستمر بمر اللیالی و الایام و سلاما لاینقطع بانقطا الشهور و الاعوام.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۳۱۷ق؛ ۱۹۱ص (۱۸۵-۳۷۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۸]

۴۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰-د/۵۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید حفی حریری، بی تا؛ کاغذ: نخودی نازک فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۰گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۶]

۵۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۱۲۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق، تا: چهارشنبه صفر؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ (۴۸پ-۱۰۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۳۵]

۵۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۸]

● درة الغواص فی اوهام الخواص (منتخب) / ادبیات / عربی

durrat-ul ġawwāṣ fī awhām-il xawāṣ (mn.)

وابسته به: درة الغواص فی اوهام الخواص؛ حریری، قاسم بن علی (۴۴۶–۵۱۶)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۰/۳

خط: نستعلیق، کا: عبدعلی بن رضی الدین بن علی عاملی، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۴۰]

● درة الغواص (منتخب) / ادبیات / عربی

durrat-ul ġawwāṣ (mn.)

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ʻalī (- 17c)

در چهار ساعت ساخته و لغات را آورده و خطای آنها را روشن نموده است با افزوده‌های خود او.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۳/۷

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی آراسته، ۱۲گ (۶۹–۸۰)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ – ۲۱۸۴]

● درة الغواص و کنز الاختصاص فی معرفة علم الخواص / علوم غریبه / عربی

durrat-ul ġawwāṣ wa kanz-ul ixtiṣāṣ fī maʻrifat-i ʻilm-il xawāṣ

خلیلی، علی

xalīlī, ʻalī

تألیف ابوالحسن علی خلیلی، در طلسمات و عزایم جفر است در دوازده باب و دو قسم.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۱۳

آغاز: بسمله، الحمدلله نور قلوب اولیائه بذه کر المصون و اخلعهم علی خبابا سره المکنون؛ **انجام:** بحمدالله و عونه و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ محرم ۱۱۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۱۹۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۴×۲۹/۶سم [ف: ۱ – ۲۱۴]

← دره فاخره ⊳ الدرة الفاخرة

● الدرة الفاخرة = اثبات الواجب = دره فاخره / عرفان و تصوف / عربی

ad-durrat-ul fāxira = iṯbāt-ul wājib = dorre-ye fāxere

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ – ۸۹۸ قمری

jāmī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

رساله در اثبات واجب الوجود به روش فلاسفه، متکلمین و صوفیه و اختلاف میان آنها؛ و در آن به بحث صفات الهیه، علم وارده، قدرة و کیفیة صدور وحدة از کثرت پرداخته است. در آن از فتوحات مکیه محیی الدین اندلسی (–۶۳۸ق) و از خواجه طوسی (–۶۷۲ق) و قونوی (–۶۷۳ق) و قطب رازی (–۷۷۶ق) یاد می‌شود و بسیار رسا نوشته شده. در فهرست دانشگاه یکجا به نام «اثبات الواجب» و یکجا به همین نام «دره فاخره» خوانده شده است. بر این رساله تعلیقه‌ای به وسیله میرزا ابوالحسن جلوه نگاشته شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی تجلی بذاته فی باطن علمه مجالی ذاته و صفاته ثم انعکست آثاره ... اما بعد، فهذه رسالة فی تحقیق مذهب الصوفیة و المتکلمین و الحکماء المتقدمین و تقریر قولهم فی وجود الواجب لذاته و حقایقه و اسمائه و صفاته و کیفیة صدور الکثرة عن وحدته.

انجام: فیمکن ان یکون الصادر اولا بالوجود العینی اکثر من واحد کما ذهب الیه الصوفیة الموحدة

چاپ: مصر، ۱۳۲۸ق؛ به کوشش نیکولاهیر و علی موسوی بهبهانی؛ تهران، موسسه مطالعات اسلامی: ۱۳۵۸؛ مصر، ۱۳۲۸ق؛ نیویورک ۱۹۷۹

[کشف الظنون ۷۴۲/۱؛ معجم المطبوعات ۶۷۱/۱؛ الذریعه ج ۱۰۶:۸؛ الاوقاف العامة موصل ۲۵۸/۲ و ۱۴۶/۳؛ دنا ۱۱۳۰/۴–۱۱۳۲ (۷۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– فرائد غفوریه = حاشیة الدرة الفاخرة؛ لاری، رضی الدین عبدالغفور (–۹۱۲)

۲– معیار الدره؛ شاه بیک، شاه علی بن بنده علی (–۱۱)

۳– القدسیة الظاهریة شرح الدرة الفاخرة؛ کردی، ابراهیم بن حیدر (–۱۱۵۱)

۴– حاشیة علی الدرة الفاخرة = تعلیقة علی الدرة الفاخرة؛ جلوه، ابوالحسن بن محمد (۱۲۳۸–۱۳۱۴)

۵– شرح الدره الفاخره (۲عنوان)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۹۵/۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۵ق؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۳۴۷پ–۳۵۳ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۵/۲×۳۴سم [ف: ۸ – ۹۵]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۴/۲۱

خط: نستعلیق، کا: ظهوری، تا: ۹۰۲ق؛ کاغذ: بخارایی شکری، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، اندازه: ۲۶×۳۶سم [ف: ۳ – ۲۴۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: صفی الدین محمد بن غیاث علی بن ابراهیم زواری، تا: رمضان ۹۴۵ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ:

سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ص (۴۴-۷۰)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ - ۵۴۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: الممکن فیلزم ان لایوجد شئ اصلاً فان الممکن وان کان متعدداً؛ **انجام:** و امتناع التخلف بقدرة یخلقها الله تعالی فی العبد اذا قارنت حصول الشرائط و ارتفاع الموانع.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: رمضان ۹۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۳۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

۵. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۴/۳

خط: نسخ، کا: صفی الدین بن محمد کرمانی، تا: رجب ۹۴۹ق، جا: اصفهان (سپاهان)؛ مقابله شده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۱۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۵/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۷۹/۱

آغاز: و وجودات الاشیاء هی هذه الحصص ... اذا عرفت هذا فنقول کما انه یجوز ان یکون هذا المفهوم زاید علی الوجود الخارجی؛ **انجام:** برابر

نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ جمادی الاول ۹۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ (۱ر-۱۴پ)، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۵۱۲]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۱۸/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: صفی الدین محمد کرمانی، تا: ۹۵۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۲۴-۴۳)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۱۱۲

بی‌کا، تا: ۹۷۲ق، جا: لاهیجان [الفبائی: ۲۴۶]

۹. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین محمود بن محمد باقر، تا: صفر ۹۸۳ق؛ تملک: حسین خدیوجم در ۱۳۵۵؛ کاغذ: زرد، جلد: مقوایی،۱۳گ، ۲۰سطر(۷/۵×۱۲/۵)،اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۱۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عرب بخاری، تا: ذیحجه ۹۹۱ق؛ محشی از عبدالغفور لاری؛ واقف: نائینی؛ ۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۸/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۹۷/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷ سطر [ف: ۳ - ۶۳۵]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۸ص (۱۹۴-۲۲۱)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۵]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۶/۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: بخارایی شکری، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۵]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۴۴/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۵۰۳پ-۵۱۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۲۹۹]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۸/۳

خط: نستعلیق تحریری، کا: یوسف، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰گ (۳ر-۱۲پ) [ف: ۳ - ۱۳۵]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرساله علی ید اضعف عبادالله محمد بن علی ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به لفظ «منه قدس سره»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۴۳۲]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به لفظ «منه»، مصحح؛ ۳۱گ (۱-۳۱ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۰]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۲-ف

نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۷/۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی به لفظ «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج گلی، ۲۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۵]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۱۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی به لفظ «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۵۳ر-۵۵پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۶۹]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امتناع التخلف بقدرة یخلقها الله فی العبد اذا

قارن حصول الشرایط و ارتفاع الموانع.
بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق، جا: هرات (بقعه مرقد شیخ عبدالله انصاری)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: ساغری، تریاکی، ۱۹ص (۴-۲۲)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۴ - ۷۹]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۵/۶

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن اسدالله بروجردی، تا: رمضان ۱۰۳۱ق؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ و ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۹۳]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدسعید بن قاسم طباطبایی، تا: ۱۰۳۵ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، از روی نسخه منقول از خط مؤلف؛ کاغذ: شرقی، ۱۳گ (۸۶پ-۹۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۳۵ - ۶۲۰]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۳۱

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالحسین حسینی نجفی نخعی جزائری، تا: ۱۰۴۵ق؛ مصحح؛ تملک: حسین طریحی نجفی به تاریخ ۱۳۱۸؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۳۶]

۲۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قارنت حصول الشرائط و ارتفاع الموانع.
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۱۳۳-۱۵۴)، ۲۳ سطر، قطع: وزیری [ف: ۴ - ۱۴۸]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۰۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۰۴۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۵۷پ-۶۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۷۶]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۲۵/۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی رضا بن زین الدین سلیمی، تا: ۱۰۵۰ق؛ جلد: پارچه، ۲۷گ (۱پ-۲۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۶۱]

۲۹. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی رضا بن شیخ زین الدین سلیمی، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۰ق؛ محشی با نشان منه رحمه الله؛ ۲۵گ (۱-۲۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [صد و شصت نسخه: - ۶۲]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۳پ-۳۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۳۰۷]

۳۱. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۱۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تخلقها الله فی العبد اذا قارنت حصول الرابط و ارتفاع الموانع والله اعلم تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۰۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۳۰-۴۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۸۷]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۴۵

بی‌کا، تا: رجب ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ (۱۸۹پ-۱۹۹ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۱]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹۷/۲

خط: نسخ، کا: عبد الکریم بن قرابیک، تا: ۱۰۸۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۴گ (۱۱۰پ-۱۳۳پ)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۷۱]

۳۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۵۹/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال الحکماء و هی واقعه علی سبیل الوجوب و امتناع التخلف بقدرة یخلفها الله فی العبد اذا قارنت حصول الشرایط و ارتفاع. قد تمت ... بالدرة الفاخرة ... ابن المرحوم محمد شفیع محمد علی الحسنی السبزواری الشیرازی نسبا و موطنا و مسکنا ... فی ثانی عشر شهر شعبان العظم ۱۰۸۹.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد شفیع حسنی سبزواری شیرازی،تا: ۱۲ شعبان ۱۰۸۹ق؛ کاغذ: سفید و زرد، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۵۰-۷۱)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۰-۱۹۵]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۷/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال الحکماء افعال العباد واقعة علی سبیل الوجوب ... اذا قارنت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ تملک: میرزا محمد حسین رئیس الکتاب؛ (۹۷ر و ۱۳۰ر) [ف: ۳ - ۲۶۲]

۳۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵۲/۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۲۷۰پ-۲۷۸پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: - ۱۹۱]

۳۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا افاتت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع. تمت.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا آغاز قرن ۱۲ق؛ ۱۲گ (۸۸پ-۹۹پ) [ف: ۲ - ۱۰۱]

۳۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۵/۷

آغاز: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: خلیل شیروانی، تا: ۱۱۲۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۶۱]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۷

آغاز و انجام: برابر
گرچه فهرست نگار محترم تاریخ تألیف رساله را ۱۱۰۱ و بدون مؤلف ذکر کرده ولی آغاز و انجام رساله با اثبات الواجب جامی منطبق است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: نعمت اله مشهور به آصف الحسینی، تا: ۱۱۴۷ و ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ماشی، ۸ص، ۴۰ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۳۹]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۹۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امتناع التخلف بقدرة یخلقها الله تعالی فی العبد اذا قارنت حصول الشرائط و ارتفاع الموانع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ(۱۸۷ر-۱۹۸ر)،اندازه:۱۱×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۷۱]

۴۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۲۰/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا قارنت حصول الشرائط و ارتفاع الموانع

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد رحیم بن محمد بن محمد علی طالقانی، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مؤلف، عبدالنبی و قزوینی و فقرانی منقول از اسفار؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱ص (۱-۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۳۰۰]

۴۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۳۳/۱

خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: شب ۱۶ شعبان ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱ر-۱۲پ)، ۲۰ سطر [ف: ۱۶ - ۲۴۱]

۴۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا قارنت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع. تمت الرسالة الشریفة المسماة بالرسالة فی اثبات الواجب مع الصفات من تألیف ... ملا جامی قدس سره العزیز علی ید ...

خط: نسخ تحریری، کا: یوسف بن ملاقنبر، تا: ۱۲۳۱-۱۲۴۱ق؛ ۹گ (۳ر-۱۱پ) [ف: ۲ - ۷]

۴۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۴مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۱]

۴۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۸/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد جسیم، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی الوان، (۲۳۸-۲۷۵)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۲۱]

۴۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۵/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی واقعة علی سبیل الوجوب و امتناع التخلیق بقدرة یخلقه الله تعالی فی العبد اذا قارنت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع، تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق، جا: تهران؛ جلد: مقوا، ۲۶ص (۲۴۷-۲۷۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۷۲]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۰/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امتناع التخلف بقدرة یخلقها الله تعالی فی العبد اذا قارنت حصول الشرائط و ارتفاع الموانع.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱۵۳ر-۱۶۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۷۱]

۴۸. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۳۷/۴

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبد الله بن محمد بهبهانی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۴گ (۱۳۶-۱۳۹)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

۴۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۰۲/۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی:انجام؛کاغذ:فرنگی سفید،جلد:تیماج حنایی،۲۱گ(۲پ-۲۲پ)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۲۲]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال الحکماء هی واقعة علی سبیل الوجوب ... و ارتفاع الموانع.

تذکر: در فهرست مؤلف ناشناخته مانده است؛ خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۵]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۹

خط: نسخ، کا: محمد در جزینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۳گ (۲۰۳- ۲۲۵)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۲۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: سیاه، ۹گ (۸۲ر-۹۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۵۲]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۹/۲

کاتب: محمد موسوی زنجانی، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، ۱۳گ (۹پ-۲۱پ)، ۱۶-۱۴ سطر (۸×۱۶-۱۷)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۷سم [ف: ۱۴ - ۲۱۹]

۵۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بقدرة یخلقها الله تعالی فی العبد اذا قارنت حصول الشرائط و ارتفاع الموانع، تمت الرسالة.

خط: نستعلیق، کا: حسین حسینی نعمت اللهی، تا: سه‌شنبه ۲۲ رجب ۱۳۱۱ق؛ مجدول، محشی به لفظ: «منه قده»؛ جلد: مقوا، ۳۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۵۵]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الشیخ قدس سره فی الفتوحات المکیة: معنی الکسب تعلق ارادة ... قال الحکماء: افعال العباد واقعة علی سبیل الوجوب و امتناع التخلف لقدرة یخلقه الله فی العبد اذا قارانت حصول الشرط و ارتفاع الموانع.

در فهرست مؤلف ملا صدرا معرفی شده است که به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۶ محرم ۱۳۱۱ق، جا: شمیران امام زاده قاسم؛ کاغذ: نخودی، فرنگی، جلد:تیماج حنایی،۸گ(۴-۱۱ر)،اندازه:۱۸×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۷۲۶]

۵۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۰۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال الحکماء افعال العباد واقعة علی سبیل الوجوب و امتناع التخلف بقدرة یخلقها الله فی العبد اذا قابلت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع

خط: نستعلیق، کا: سید یعقوب لاسمی لاریجانی مازندرانی، تا: رجب ۱۳۱۴ق؛ ۱۹گ (۲۲پ–۴۰پ)، مختلف السطر (۱۳×۲۰) [ف: ۲ – ۳۴۵]

۵۷. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۸/۳

خط: نسخ، کا: معصوم بن رضی بن جحی بن معصوم بن ناصر حسینی قائنی خراسانی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۳۴۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۳۲پ–۴۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: – ۱۱۸]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۶/۱۸–ف

نسخه اصل: نسخه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ کا: زنجانی، تا: ۱۳۵۰ق؛ محشی؛ ۲۱گ (۱۶۲ر–۱۸۲) [فیلمها ف: ۱ – ۷۵۱]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۹/۲–ف

نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۳۱ تا ۳۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۶۴۴]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا قارنت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع.

خط: نستعلیق متوسط، کا: علی اکبر بن جمال الدین، بی‌تا؛ محشی مطالب مختلف از جمله اشعار، احادیث، موعظه، مناجات و اخلاق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۲گ (۱۲۷پ–۱۳۸پ)، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد لله علی الاتمام و الصلاة و السلام علی خیر الانام محمد و آله و صحبه أجمعین

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۱۸۶پ–۲۱۰ر) [ف: ۱۳ – ۲۸۱]

۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۰)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ – ۱۰۱]

۶۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۷/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۷ص (۲۰۰–۲۳۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۹۲]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حصول الشرایط و ارتفاع الموانع

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۰۰]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا بدان یکون علی تلک النسبة فیمکن ان یکون الصادر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۰۰]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاغیر فحصل المراد و ذلک ما اوزدنا بیانه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، ۱۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۱/۳–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۳۸]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** المؤمن المهیمن العزیز الجبار المتکبر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۰۰]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنائی و شکری، جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۱ – ۳۳۴]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۰

آغاز: الحمدلله الذی تجلی بذاته لذاته؛ **انجام:** اکثر من واحد کما ذهب الیه الصوفیة.

خط: شکسته نستعلیق، کا: ... البردواتی، بی‌تا؛ معلق به حواشی عبدالغفور لاری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روپوش پارچه، ۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۱۳۴]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالواقع واجب و ما عداه مستحیل الوجود فان قلت.

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنائی، جلد: مقوا با روکش پارچه،۱۶گ،۱۷سطر،اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۱۳۵]

۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۱۳پ–۲۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۲۷]

۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹–۷/۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقال الحکماء هی واقعة علی سبیل الوجوب و امتناع التخلف بقدرة خلق الله تعالی فی العبد اذا قارنت حصول الشرایط و ارتفاع الموانع

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۸۰۳]

۷۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۸/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۵گ (۱۰۹ر–۱۱۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۳۳۴]

۷۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه [ف: ۵ – ۲۲۵]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۸۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳گ (۲۸–۴۰)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۱۵۲]

۷۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۰/۱۱–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۲۰۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ

(۸۵۰-۸۶۰)، ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۲]

● **دره فاخره** / عرفان و تصوف / فارسی

dorre-ye fāxere

شوشتری، عبدالرشید بن نورالدین، ق۱۱ قمری

šūštarī, ʻabd-or-rašīd ebn-e nūr-od-dīn (- 17c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۳۸۶/۱

آغاز: (بسمله بعد از حمد و صلاة) این رساله‌ای است مختصر و مفید نام نهاده شده بدره فاخره جلی در کشف القتباس اسم صوفیه و صوفی و ذکر جلی و خفی؛ **انجام:** از پیروی چارسه دین گشت درست ×× و زچار کتاب غیر حق هیچ نرست / از چار یکی بود ترا رهبر حق ×× از حق مگذر تا شود ایمانت درست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ رجب ۱۰۵۸ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور، ۱۰گ (۱-۱۰)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۹۲]

● **الدرة الفاخرة فی زیارات العترة الطاهرة** / زیارات / عربی

ad-durrat-ul fāxira fī zīyyārāt-il ʻitrat-iṭ ṭāhira

برادکاهی لنکرانی، محمد صادق بن محمد، - ۱۲۸۵ قمری

barādkāhī lankarānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad (- 1869)

چون مؤلف برای بار دوم به زیارت عتبات عالیات مشرف شده، زیاراتی که برای مشاهد مشرفه ازائمه علیهم السلام نقل شده در این کتاب جمع‌آوری کرده و آن را در هفت «باب» تنظیم نموده است: ۱. زیارة مولانا امیرالمؤمنین علیه السلام، در دو فصل؛ ۲. زیارة سید الشهداء علیه السلام، در دو فصل؛ ۳. زیارة الامامین المعصومین موسی بن جعفر و محمد بن علی الجواد فی مقابر قریش ببغداد؛ ۴. زیارة الامام علی بن موسی الرضا علیه السلام؛ ۵. زیارة الامامین الهمامین ابی الحسن علی بن محمد وابی محمد الحسن بن علی بسر من رأی؛ ۶. زیارة الصاحب صلوات الله علیه؛ ۷. فی الزیارات الجامعة.

[الذریعة ۱۰۶/۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۷

آغاز: الحمدلله الذی شرفنا بولایة محمد و آله و کرمنا بمحبتهم و مودتهم و جعل زیارة قبورهم لنا وسیلة للفوز بالسعادة الابدیة؛ **انجام:** و لاتکلنی إلی نفسی فأحل عقدة الحیرة و اتخلف عن حضور المشاهد المقدسة

خط: نسخ، کا: به خط مؤلف ظاهراً، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، باخط خوردگی و افزودگی بسیار، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۲]

● **الدرة الفاخرة فی کشف علوم الآخرة** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-durrat-ul fāxira fī kašf-i ʻulūm-il āxira

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

در حالات مرگ و آنچه مؤمن و کافر در آن حال می‌بینند و چگونگی عالم برزخ و حشر و نشر و حساب و جز اینها، گرفته شده از آیات و احادیث و پاره‌ای از گفته‌های عارفان بزرگ، در چند «فصل».

آغاز: الحمدلله الذی خص نفسه بالدوام و حکم علی من سواه بالانصرام و جعل الموت مآل اهل الکفر و الاسلام ...

انجام: و لایلتفت الی البدع الطاریة علی الشریعة ... فنسأل الله العصمة و التوفیق و هو حسبنا و نعم الوکیل ... و الحمدلله وحده و صلواته علی خیر خلقه محمد النبی الامی و علی آله و اصحابه و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً برحمتک یا ارحم الراحمین.

چاپ: مصر، ۱۳۰۳ق؛ پاریس، ۱۸۷۸م؛ بیروت، دار الکتاب العلمیة، نشر ضمن: مجموعة رسائل الامام الغزالی، ۱۹۸۹م.

[کشف الظنون ۷۴۲/۱؛ بدوی۶۶؛ دنا ۱۱۳۲/۴ (۵ نسخه)؛ الاوقاف العامة موصل ۲۷۵/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۵۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۷ رمضان ۸۰۶ق؛ مصحح، با نشان مقابله ولی الدین محمد المفتی و اینکه کسی دیگر نیز کتاب را مقابله کرده و هفدهم شوال ۹۲۸ این کار را پایان داده؛ تملک: محمد بن عمر عرضی شافعی، عبدالوهاب عرضی شافعی قادری، عبدالواحد بن عبدالرحمن ارتجاوی شافعی، ابوالوفا عرضی شافعی، عبدالرحمن عرضی سلمی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۲پ-۴۶ر)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۷۸ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۹۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۰۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ احمد بن حسین، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۰۷۰ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۱۶گ (۲۲پ-۳۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۲۲پ-۵۱پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۸]

۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** أن لا اله الا الله و نها عن الاكثار بها عليهم لما يجدونه من الهول ...

خط: نسخ، کا: ملا محمد بن عبدالحظر، بی‌تا؛ ۲گ (۱۳۴ر-۱۳۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۶۳]

● درة الفريدة / دعا / فارسی

dorrat-ol farīda

گرمرودی، محمد شفیع بن اسدالله، ق۱۴ قمری

garmrūdī, mohammad šafī‘ ebn-e asad-ol-lāh (- 20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۳۰۷ق

مؤلف این کتاب را به التماس بعضی دوستان نوشته است، در مقدمه آمده است: «مدتی در فکر و خیال این داشتم که بعضی از ادعیه و اوراد و مناجات و تعقیبات که مخصوص بعد از نماز صبح و وارد بر صبح که در انوقت روزیهای بندگان مقسوم ... و در کتب علما سلف رضوان الله علیهم بنظر حقیر رسیده است تألیف و مختصری نموده». کتاب مرتب بر یک مقدمه «در فضیلت تعقیب» و سه باب: ۱. بیان تعقیبات که مخصوص نماز صبح است؛ ... ۳. بیان دعاهایی که در کتب علما منتخب ...؛ خاتمه در بیان بعض سور و دعاها که خواننده را اجر جزیل و فضایل و منافع بسیار می‌رسد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۰۱

آغاز: پس از خطبه مختصر: «مقصود از خلقت مخلوق عبادت واجب الوجود بالذات است»؛ **انجام:** احدی ما ذون نیست که اگر خواهد این کتاب را بنویسد بر ادعیه اش تغییر و تبدیل ندهد و کم و زیاد ننویسد.

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۳۰۷ق؛ واقف: گرمرودی، محمد شفیع بن اسدالله، فروردین در ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۲]

● الدرة الفريدة فی شرح القصيدة / تجوید / عربی

ad-durrat-ul farīda fī š.-il qaṣīda

همدانی، حسین بن ابی العز، - ۶۴۳ قمری

hamadānī, hoseyn ebn-e ab-el-‘ezz (- 1246)

وابسته به: حرز الامانی و وجه التهانی = قصیدة الشاطبیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸-۵۹۰)

[دنا ۱۱۳۲/۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۶/۱]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸

خط: نسخ، کا: محمد بن صارم بن اسحاق ارزنجانی، تا: ۲۰ ذیقعده ۶۸۸ق، جا: ارزنجان؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۵۲گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۹]

● درة الفريد فی ... / - عربی

durrat-ul farīd fī ...

بهادرخان، عبدالله

bahādorxān, ‘abd-ol-lāh

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۳

کا: محمد علی بن المرحوم، تا: ۱۲۲۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [رایانه]

● درة الفريد فی التجويد / تجوید / فارسی

dorrat-ol farīd fe-t tajvīd

قاری بخاری، حافظ کلان بن بدرالدین، ق۱۱ قمری

qārī boxārī ،hāfez kalān ben badr-od-dīn (- 17c)

اهدا به: ابی الغازی عبیدالله بهادرخان

رساله قابل اعتنایی است. بدون عناوین فصل و باب ... تنها در آخر در ذکر ارباع و دیگر بیان آداب قرائت را دارد.

آغاز: بسمله بعد از حمد حضرت حق جل و علا و درود مخصوص به نطق و ماینطق عن الهوی علیه الصلوة و السلام أفقر عباد الله الملک الدیان المعروف بحافظ کلان بعز عرض می‌رساند

انجام: و بشر بن حارث رحمه الله گفته که هلکت القراء فی هاتین الخصلتین الغیبت و العجب

[الذریعة ۱۰۶/۸؛ نسخه‌های منزوی ۸۷/۱؛ تاشکند ۶۱۹/۱۰؛ دنا ۱۱۳۲/۴ (۴ نسخه)]

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۲/۲

خط: نسخ، کا: میر سید هادی بن مولانا ابوبکر حسنی پزودی صدیق شرفی، تا: ۱ ذیقعده ۱۰۸۷ق، جا: بخارا؛ ۱۹۲گ (۸۲پ-۲۷۳پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۵۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۱-۵/۴۱

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۸۰۴]

۳. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۶۹/۱

آغاز: گفته‌اند و آن چه اهم قرائت در باب تجوید و ادای حروف و حفظ وقوف مقرر کرده‌اند بر هر یک از مسلمانان؛ **انجام:** صد رمز و اشارت در هر حرفی قرآن نه همین خواندن با آواز است تمت بالخیر.

خط: نستعلیق شیرین، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۲۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، ۱۸۷گ، ۱۴ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۱۳۲]

۴. مشهد؛ مدرسه عباسقلی خان؛ شماره نسخه:۳۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۷۶۸]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۳گ (۵۲پ-۱۸۴پ)، ۱۱ و ۱۳ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۴ – ۱۰۴]

● **درة الفوائد** / علوم غریبه / فارسی

dorrat-ol favā'ed

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۸۸

آغاز: الحمدلله حق حمده؛ **انجام:** ربط الدم الدم ربط الدم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **الدرة فی المنطق = ترجمة صغری فی المنطق = الغرة الغراء = الغرة فی المنطق** / منطق / عربی

ad-durra fi-l manṭiq = t.-u ṣuġrā fi-l manṭiq = al-ġurrat-ul ġarrā' = al-ġurra fi-l manṭiq

جرجانی، محمد بن علی، – ۸۳۸ قمری

jorjānī, mohammad ebn-e 'alī (- 1435)

وابسته به: کبری در منطق = الرسالة الکبری فی المنطق؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

میر سید شریف گرگانی رساله موجزی در منطق به فارسی نگاشته است به نام «کبری» که پسرش سید شمس الدین محمد به دستور پدرش در اوایل عمر به عربی ترجمه نموده است، در یک «مقدمه» و دو «مقصد» در تصور و تصدیق و یک «خاتمه»: المقدمة: فی تعریف المنطق؛ مقصد ۱. مباحث المعرف؛ مقصد ۲. مباحث الدلیل؛ الخاتمه: فی قواعد المناظرة.

آغاز: بسمله، أحق منطق نطق به البیان او سبق الیه العقول و الأذهان حمد من وجب وجوده و عم إفضاله و جوده و امتنع تصور ذاته و إن امکن التصدیق بصفاته ... اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی ... قد عمل لاجلی فیما سلف والدی و شیخی الشریف ...

انجام: فی الطلب توضیحها من المعلل و المعرف. و الله اعلم بالصواب و الحمد لله اولا و آخرا و الله اعلم بالصواب.

چاپ: گنجینه بهارستان، بخش حکمت، با تصحیح علی اوجبی، صص ۱۹– ۲۵، کتابخانه مجلس، تابستان ۱۳۷۹ش.

[الذریعة ۸۹/۸؛ کشف الظنون ۸۷۰/۱؛ اعلام زرکلی ۲۸۸/۶]

شرح و حواشی:

۱- شرح الدرة (۲عنوان)

۲- جامع الدقایق؛ رازی، خضر بن محمد (–۸۵۰)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۸۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۹؛ مصحح، محشی با نشانه «منه»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۵گ (۱۲پ-۱۶پ)، ۱۹ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۴۲۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۰۹

آغاز: منطق کل منطیق بنشر محامده خلیق و ذکر ممادحه حقیق و بسط موائده یلیق تصور ذاته محال؛ **انجام:** کان الحال علی عکس ذلک لجواز اجتماعهما صدقاً و علیک تصفح الامثلة

خط: نسخ معرب زیبا، کا: خزام بن ابراهیم بن محمد بن ابی الخیر اوالی، تا: دوشنبه ۱۱ جمادی الاول ۹۶۳ق؛ با علامت بلاغ، محشی، با انهائی که علی بن سلیمان حسینی به تاریخ دهم شعبان ۹۷۵ برای کاتب نوشته؛ تملک: علی بن حرز بن احمد بن یحیی ماحوزی، منصور بن ناصر ابن منصور المأدوم؛ جلد: مقوایی، ۲۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۰۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۵/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من الجواب علی المناظرین أن یتکلما فی کل علم بما هو حده وحقیقته فلا یتکلما فی الیقین بوظائف الظنی و بالعکس ... و الحمد لله رب العالمین.

خط: شکسته نستعلیق، کا: لطف الله بن انوشروان، تا: ۹۷۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲» دارد، افزودگی‌هایی بعد از انجام آمده است؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۷۳ر-۷۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ – ۴۰۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱۲-۱۸)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۰سم [ف: ۳۱ – ۴۱۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۳

آغاز: بسمله الحمدلله الذی لایتم منطق الفصیح دون شکره و حمده و لا یبلغ مدح البلوغ کنه عظمته و مجده؛ **انجام:** لکنه لیس لاشجر فلاحجر او لکنه لیس لاحجر فلا شجر و لکن هذا آخر الکلام فی هذا الرسالة الشریفة

در کتاب رایانه بنام «کبری» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ – ۱۷۷]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۰/۲

آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن شریف الحسینی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۱۱ص (۱۱ — ۲۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۲ – ۱۲۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۴۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهذا ما أردنا حصره فی هذه المقالة جعلها الله نافعة یوم القیامة و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شاید قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱پ–۷ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۲۵]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۷۵/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ظاهریه به عنوان الرسالة السمیة فی الاصول المنطقیة معرفی شده؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ذیقعده ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۲۴ر–۳۰پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ – ۴۸]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳/۱۳

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله الذی لا یتم منطق الفصیح دون شکره؛ **انجام:** لیس لا حجرا فلا شجرا فلیکن هذا آخر الکلام فی هذه الرساله الشریفه تمت الرساله الولدیه فی المنطق.

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ابره کاغذی، ۱۶ص (۲۹۴–۳۱۰)، ۱۹ سطر(۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۲۷۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۳۷۰۳

آغاز: بسمله الحمدلله الذی لا یتم منطق الفصیح دون شکره وحمده و لا یبلغ مدح البلوغ کنه عظمته و مجده؛ **انجام:** لکنه لیس لاشجر فلاحجر او لکنه لیس لاحجر فلا شجر و لکن هذا آخر الکلام فی هذا الرسالة الشریفیة

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عمر بن یسیر، تا: اولین جمعه از شعبان ۱۱۷۶ق؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۷۸]

۱۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۸۶/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: – ۲۹۵]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۵

آغاز و انجام: برابر

توضیح: در فهرست ترجمه کبری ذکر شده؛ خط: نسخ تحریری، کا:عیسی(بن عبدالله)،تا:۱۲۱۷ق،جا: مدرسه شیخ عبدالله در سنجق از محال شهرزور؛ محشی؛ ۳گ (۱۰۳ر–۱۰۵پ) [ف: ۳–۱۳۵]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۲۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد حسین کرهرودی، تا: ۱۲۲۸ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۷۶پ–۸۱)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۰/۳)، اندازه: ۱۰/۴×۱۵/۳سم [رایانه]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۸۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۹–۲۲)، ۱۶–۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۱۳۰]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۲۰/۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۵۸پ–۱۶۴ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۵ – ۲۰۷]

۱۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۳۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق، جلد: پارچه توسی، ۴گ (۵۳ر–۵۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۶۰]

۱۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۹۰۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۴گ (۱۲۳ر–۱۲۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۶ – ۳۸۱]

۱۸. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۶

کا:جمال الدین حسین بن مرتضی حسینی،بی‌تا[تراثنا:س۲ش۴ -۶۱]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱-۱۱۲/۵۶

آغاز: بسمله احق منطق نطق به اللسان و سبق الیه العقول و الاذهان حمد من وجب وجوده

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: ملا صالح، بی‌تا؛ ۵گ (۲–۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۷۹۷]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۱۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۲گ (۷۸–۷۹پ)، ۲۱–۲۸ سطر (۹/۵×۱۴–۱۵)، اندازه: ۱۳/۳×۱۸سم [ف: ۱۸ – ۱۹]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۱

آغاز: منطق کل منطیق بنشر محامده خلیق و ذکر ممادحه حقیق و بسط موایده یلیق تصور ذاته محال و ان کان للتصدیق؛ **انجام:** وان کانت مانعة الجمع کان الحال عکس ذلک لجواز اجتماعهما صدقا وعلیک (تصفح) به الامثلة

خط: نستعلیق، کا: محمد کمال بن محمد انصاری اشهلی، تا: چهارشنبه صفر؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ – ۴۵۷]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۴۹-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی فرهنگ ش ۸۶۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۳۴۲]

● درة القاری فی الفرق بین الضاد و الظاء = الظائیة النونیة / شعر، تجوید، عربی

durrat-ul qārī fi-l farq bayn-aḍ ḍād wa-ẓ ẓā' = aẓ-ẓā'īyat-un nūnīya

رسعنی، عبدالرزاق بن رزق الله، ۵۸۹ – ۶۶۱ ؟ قمری

ras'anī, 'abd-or-razzāq ebn-e rezq-o-llāh (1194 - 1263)

منظومه ای است کوتاه در ۳۱ بیت در بیان انواع «ظآت» که در

قرآن کریم وارد شده است و جدایی آن ضاد. نام آن در برخی از مآخذ «الظائیه» است، اما گوینده خود آن را «درة القاری» نام داده است.
آغاز: حفظت لفظاً عظیم لوعظ یوقظ من ×× ظما لظی و شواظ الخطر و الوسن / من یکظم الغیظ یظفر باظلال و من ×× یظعن عن الظلم یظلل راکب السفن / لاتنظر الظن و الفظ الغلیظ و لا ×× تظهره ظهر ظهور ترم بالاحسن / انظر تظاهر فن لم ینتظر خلبت ×× عظامه ظفر الظلماء بالمحن / فهذه اربع یا صاح قد حصرت ×× ما فی القرآن من الظاآت فاستحسن / لکنها سبع ظاآت قد اجتمعت ×× بالضاد فی الذکر فاحذر قول مفتتن.
انجام: سمیتها درة القاری و نسبتها ×× بحر البسیط فقسها و اختبرتین / شعاع انوارها یحکی ذکاء ×× و یجلی ما علی القلب من دحن
[قاهره، فؤاد سید ۳۱۱/۱؛ معجم مصنفات القرآن کریم ۷۰/۴؛ هدیة العارفین ۵۶۶/۵؛ الفهرس الشامل للمخطوطات العربی الاسلامی ۲۵۶/۱؛ دنا ۱۱۳۳/۴ (۲ نسخه)]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن سالم بن محمد بن سالم بن سعید بن عمر العذری العوسجی بلداً و الشافعی مذهبا، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۰۶-۱۰۷)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۱۶۷]
۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد ظهیر سرخه‌ای، تا: جمادی الاول ۱۰۸۵ق؛ ۲گ (۱۱-۱۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۰]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲/۳عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۹۶۱؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده و بلاغ سماع و قرائت دارد؛ ۲ص (۱۱۷-۱۱۸)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۶۷]

● درة القلائد و غرة الأصول و العقائد / کلام و اعتقادات / عربی

durrat-ul qalā’id wa ġurrat-ul ’uṣūl wa-l ‘aqā’id
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۵ رجب ۹۹۳ق
مؤلف از اهل تسنن و از محبین اهل بیت علیهم السلام بوده و در آخر کتاب بعد از نام سه خلیفه آمده: ثم علی الوصی حیدره ×× ثم الحسن ثم باقی العشرة.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۴۶/۶
آغاز: الحمدلله العلی الصمد ×× الواحد الفرد القدیر الأحد / مقدر الأرزاق و الآجال ×× مدبر الأکوان و الأحوال
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۸۲-۹۱) [ف: ۳ - ۱۰۳]

● درة لامعة / -

durrat-un lāmi‘a

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۳۷
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۶سم [رایانه]

● الدرة اللؤلؤية علی رسالة الخانية / منطق / عربی

ad-durrat-ul lu’lu’īya ‘alā r.-il xānīya

خانی، قاسم

xānī, qāsem
رساله مختصری است در قواعد علم منطق در چهار «باب» کوتاه: ۱. الکلی و الجزئی؛ ۲. المعرف؛ ۳. بیان القضية و تقسیمها؛ ۴. القیاس و أقسامها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۵۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه رسالة فی علم المنطق مشتملة علی اکثلر مقاصده؛ **انجام:** و المطلوب من هذه الاقیسة الخمسة هو البرهان فقط و حسبنا الله و نعم الوکیل ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از کتاب قصیده‌ای درباره قرآن و قصیده‌ای در اسماء نوشته شده؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۳۰۶]

● الدرة اللطيفة فی رد الاعتراضات الضعيفة = حاشية حاشية الفية شهيد اول / فقه / عربی

ad-durrat-ul laṭīfa fī radd-il i‘tirāḍāt-iḍ ḍa‘īfa = ḥāšīyat-u ḥāšīyat-i alfīyat-i šahīd-i awwal
وابسته به: الالفية فی فقه الصلاة الیومیة = الفیه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶ق)
حاشیه‌ای است بر یکی از حاشیه‌های الفیه شهید اول با عنوان «قال المصنف، قال المحشی، قال المعترض، اقول»؛ مؤلف از شاگردان علی بن حسین بن عبدالعالی بوده و می‌گوید که استاد مذکوره (شیخ علی) بر الفیه حاشیه‌ای نوشته بود و در آن به بعضی از نظرات ابن ابی جمهور احسائی که در شرح خود بر الفیه اظهار نموده، اعتراض کرده است. پس از آن برخی از شاگردان احسائی در دفاع از احسائی حاشیه‌ای نوشته و شدیداً از کرکی و نظراتش انتقاد می‌کند. مؤلف رساله حاضر نیز در دفاع از شیخ علی کرکی حاشیه حاضر را تألیف می‌کند. مؤلف می‌گوید که حاشیه شاگرد احسائی بر حواشی نسخه الفیه وی

تحریر شده بود و محشی آن را بدون اجازه وی بر حواشی آن نوشته است.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۶/۴

آغاز: الحمدلله الذی لایخشی من عباده الا العلماء و جعل الراد علیهم کالراد علی التفرد بالجبروت و الکبریاء ... و بعد فانی لاذمت جماعة من العلماء و جماً غفیراً من الفلا الذین قرأت علیهم فی المعقول و المنقول ... الی ان تجاوزت الاربعین و ذخلت فی عشر الخمسین ... و کان اول من کنت مشغولاً فی ملازمته ... علی بن المرحوم المبرور و السعید المحبور الورع النحریر حسین بن عبدالعالی رفعه الله فی الدارین ... ثم لما حکم الله تعالی بینا و بینه بلافراق و اشرقت شمسته فی غرا رجاء العراق ... و کان مما افاده الشیخ الطایفه المحقه المشار الیه حاشیة علی الدرة الالفیة قد کتبها الفقیر الجانی علی حده فی کتاب له و کان فی بعض المسائل قد تعرض بالرد علی المرحوم المبرور شمس الدین محمد بن جمهور الاحساوی - قدس الله روحه - الشارح لهذه الرساله. فاعتنی بعض الطلبة القاباً للاعراض و الرد علیه انتصاراً للشارح المذکور و نال منه و تهجم علیه بتشنیعات فضیحة و تعرضه بکلمات شنیعة و کان ذلک بخط یده علی کتاب الفقیر، کتبه بغیر اذن صدر من مالکه الحقیر. فتصدیت لکرد اعتراضاتة غیر مقابل له بتشنیعاته ... و سمیتها الذرة اللطیفة فی رد الاعتراضات الضعیفة ... قال» (المصنف للجنب و ذات الدم) قال المعترض هذا النقل نفی الخلاف من العجایب، فان الخلاف مشهور مذکور ... اقول: لهذا المحشی تغلط و یدعی عدم الخلاف؛ **انجام:** و نهایة الاستدلال علی ذلک و ما ورد من نص علی وجود الاعادة، محمول علی خارج الوقت عند من یعدل به و مذهب - المحشی دام ظله - عدم وجوب الاعادة فیه ایضاً و دلیله ظاهر. والله الموفق

خط: نسخ، کا: شهاب الدین نجفی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۷۶ر-۸۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم -۷۷۲]

● **در التمام فی تاریخ خروج المهدی علیه السلام** / تاریخ / عربی

durr-ut tamām fī tārīx-i xurūj-il mahdī ʻalay-he-s-salām

ساوه ای، محمد بن پاینده، ق۱۰ قمری

sāve'ī, mohammad ebn-e pāyande (- 16c)

مشتمل بر چند سؤال و جواب درباره تاریخ ظهور حضرت مهدی علیه السلام می‌باشد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۳۶/۴

آغاز: الحمدلله نحمد و نستعینه علی سایر الامور الصعبه و نتوکل علیه فی کل وقعة و شدة و الحمدلله الذی نور ابصار العارفین برؤیة قدرته و ان کان عقولهم؛ **انجام:** الجواب حتی تتم الالف لقوله صلی الله علیه و آله و سلم کما ابتداء الف السابع بی ینتهی بی و الجواب الاخر حتی یظهر الفتن و القتال و الفساد فی اهل الجبال و انقحط بالعراق و ناحیة الشمال و خروج الرجال و الله اعلم بالاحوال

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۱۴ رجب ۹۷۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۲]

● **درة المصائب** / تاریخ معصومین / فارسی

durrat-ul maṣā'ib

حسینی، محمد مهدی بن مرتضی، ق۱۳ قمری

hoseynī, mohammad mahdī ebn-e morteżā (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۷ق

تاریخ مفصل زندگانی حضرت امام حسین علیه السلام و کیفیت نهضت آن حضرت و وقایعی که پس از شهادت رخ داده گرد آورده، و در یک «مقدمه» و چهارده «دره» و یک «خاتمه» تنظیم شده است. در مقدمه کتاب تصریح شده کتاب صحیحی در مقتل حضرت سید الشهداء نبود جز بحار الانوار جد مادری مؤلف که آن هم به عربی است و او این کتاب را به رشته تحریر درآورده تا مردم گفته‌های دروغ را نخوانند.

[دنا ۱۱۳۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴

آغاز: الحمدلله الذی أنزل أولیاءه فی میادین الکرب و البلاء فی یوم الاربعین و أحل أحباءه فی عرصة المحنة و الابتلاء لعزاء سید شهداء الدنیا و الدین؛ **انجام:** و زیان برد از آنکه در آن زمان پیوند خود را از سلسله امام زمان و سایر شهدای جنت مکان گسست.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: تیماج سبز، ۳۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۲۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۹۳۱

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **درة المصطفی فی بیان سر المرتضی** / فضایل و مناقب / فارسی

dorrat-ol mostafā fī bayān-e serr-el mortazā

مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟ - ۱۳۳۱؟ قمری

majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831 - 1913)

[فهرستواره منزوی ۳۴۷/۷]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۰۴/۶

بی کا، بی تا؛ ۹۲ص (۱۰۱-۱۹۲) [ف: ۵ - ۴۹۸]

● **الدرة المضیئة** / قرائت / عربی

ad-durrat-ul muḍī'a

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ - ۸۳۳ ؟ قمری
ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351 - 1430)

تاریخ تألیف: ۸۲۳ق
ابن جزری پیش‌تر «ارجوزه طیبة النشر فی القراءات العشر» را سروده بود و منظومه حاضر را در تتمیم قراءات عشر سروده است.
آغاز: قل الحمدلله الذی وحده علا ×× و مجده و اسئل عونه و توسلا / و بعد فخذ نظمی حروف ثلاثه ×× یتم بها العشر القراآت و انقلا؛
انجام: و من مجمع الشمل و اغفر ذنوبنا ×× و صلی علی خیر الانام و من تلا
چاپ: قاهره، چاپ سنگی، ۱۳۰۸ق.
[دنا ۱۱۳۴/۴ (۴ نسخه)؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۲۳۱/۳-۲۳۴؛ کشاف الفهارس ۳۰۹/۱-۳۱۱]
شرح و حواشی:
۱- شرح الدرة المضیئة فی قرائة الثلاثة المرضیة (۲عنوان)
۲- عقد اللآلی فی شرح نظم الدرة المضیئة؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۳/۱
آغاز: قل الحمدلله الذی وحده علا ×× و مجده و اسئل عونه و توسلا / و بعد فخذ نظمی حروف ثلاثه ×× یتم بها العشر القراآت و انقلا؛ **انجام:** کما القدر شق افتح تشاقون نونه ×× اتل یدعون حفظ مفرطون اشدد العلا
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود نصیر طوسی، تا: ۷۷۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۶سم [ف: ۵ - ۱۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۹/۱
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش۳۴۸۶؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۱ق؛ ۱۱ص (۱-۱۱)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۷۲]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۸۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: ثلث، کا: علی بن حبیب الشریف، تا: ۱۸ رجب ۹۸۵ق؛ ۴۰گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۶۳]
۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۳۸۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میر رضا ابن میر قانعی حسینی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۱۰۰ق؛ ۱۵گ (۱-۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [نشریه: ۱۳-۳۹۴]

● **الدرة المضیئة فی شرح الالفیة = شرح الفیة ابن مالک = شرح ابن ناظم = شرح ابن المصنف = شرح الخلاصة الالفیة** / نحو / عربی
ad-durrat-ul muḍī’a fī š.-il alfīya = š.-u alfīyat-i ibn-i mālik = š.-u ibn-i nāẓim

ابن مالک، محمد بن محمد، - ۶۸۶ ؟ قمری
ebn-e mālek, mohammad ebn-e mohammad (- 1288)
وابسته به: الخلاصة فی النحو = الفیة ابن مالک = الالفیة فی النحو؛ ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰-۶۷۲)
تاریخ تألیف: محرم ۶۷۶ق
ابن مالک نحوی، ارجوزه‌ای در نحو سروده است به نام «الخلاصه» که چون در هزار بیت می‌باشد به «الفیه» معروف گردیده است و بر این ارجوزه، شروحی نگاشته شده است از جمله پسر ابن مالک مشهور به «ابن ناظم» آن را شرح نموده است که همین کتاب موجود می‌باشد، که در چند مورد به خطای مصنف اشاره کرده است. این شرح از شروح ممتاز و متداول در تدریس است که به آیات قرآن استشهاد می‌کند.
آغاز: بسمله. قال الشیخ الامام العالم ... اما بعد حمدالله سبحانه بما له من المحامد، علی ما أسبع من نعمه البوادی و العوائد..
انجام: فاعلم انه انتهی غرضه من هذا النظم، و انه اشتمل علی اعظم المهمات من علم العربیه.
چاپ: تهران، سنگی، ۱۲۷۶ق، وزیری
[کشف الظنون، حاجی خلیفه ۱۵۱/۱؛ ریحانة الادب ۱۷۹/۶؛ الذریعه ۱۱۲/۶و ۱۰۵/۱۳؛ مکتبة امیر المومنین ۱۴۱/۱؛ دنا ۴۴۸/۶ — ۴۵۳ (۱۶۵ نسخه) با عنوان شرح الفیة ابن مالک]
شرح و حواشی:
۱- شرح شواهد شرح الفیة ابن مالک (۲عنوان)
۲- الدرر السنیة علی شرح الالفیة = الدرة السنیة؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)
۳- شرح شواهد ابن الناظم = شرح شواهد شرح الفیه؛ موسوی عاملی، محمد بن علی بن محیی (-۱۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۶۵۸
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الثانی ۷۱۹ق، جا: حماه؛ مصحح، محشی، مقابله شده با دو نسخه که یک نسخه از آنها نزد مؤلف خوانده شده؛ تملک: لطف الله بن محمد مؤمن به تاریخ ۱۰۷۲، مسیب مسیبی قائنی در مدینه؛ مهر: «بلطف الله وثوقی» (مربع)؛ وقف‌نامه کتاب با مهر «العبد الواثق بلطف الله لطف الله» (مربع) و «وقف لطف الله» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۹۹گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۵۹]
۲. یزد؛ سعیدی، سید ابوالفضل؛ شماره نسخه: ۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۱۹ق، جا: شیراز مدرسه شریفیه؛ با تاریخ «فی الجزء الرابع من الاجزاء الستین من الثالث للحادی من العشر السادس بعد العشر من هجرة سید المرسلین» در پایان و تاریخ «تسع عشر و سبعمائة» در هامش؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ -۴۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ ۲۲۸گ [فیلمها ف: ۱- ۳۴۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۲
آغاز: الکوفیین ان حذف حرف النداء من اسم الجنس و المشار الیه قیاس مطرد؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ جلی، کا: محمد بن عبدالمحسن بن حسن بن سلیمان، تا: ۷۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۲۵ سطر (۱۳/۲×۱۹/۴)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۲۰]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۴۱ ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن رسلان بن ابراهیم معروف به ابن سکری شافعی، تا: یک‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۷۵۶ق؛ مصحح، محشی، با گواهی بلاغ؛ تملک: یحیی الجمالی، احمد بن عمر، ابوالمراحم بن ابی الفضل بن وفا مورخ ۹۰۳ق، عبدالحی مصطفی الحسینی، ابوالفتح بن المعصوم، احمد بن محمد فقیه اصبهانی ابن محمدعلی الهرندی با مهر «عبده الراجی احمد بن محمد» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرمه ای، ۲۰۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۵۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی هذا النوع الفک کذلک التزم فی هلم الادغام .
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه، ۲۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۱۱۹]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۱۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۶ صفر ۸۲۰ق؛ مصحح، محشی، دارای بلاغ مقابله، یادداشت مطالعه از رضی الدین بن بیلو شافعی: «الحمدلله و بعد فقد طالع هذا الکتاب من اوله الی اخره الفقیر الحقیر رضی الدین ابن البیلوی الشافعی» و قرائت نسخه بر استادی که نامش خوانده نمی‌شود، با عبارت «یا کبیکج احفظ من ...»؛ تملک: عبیدالغنی مشهور به هبراوی در ۱۱۱۶ق، سید نعمت الله بن سید عطاءالله افندی صادقی در ۱۱۲۱ق با مهر «و ما توفیقی الا بالله عبده نعمة الله» (بیضی)، سید ... بن سید محمد عبدالله قضیب البان در غره شوال ۱۰۹۶ق که نسخه از پدرش به او رسیده بود با مهر «عبده عبدالله» (بیضی)؛ مهر: «عبده عبدالجلیل بن وهاب ...» (بیضی)؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی و گل بهی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۸سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۶۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۸۲
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۸۳۹ق؛ تملک: عبد الرحمن حلبی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۳۱۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یحیح اربدی، تا: ۸۹۴ق؛ مصحح، محشی با نشان هـ؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۷۵۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸
آغاز: ألحق بجمع المذکر السالم المطرد اسماء جموع؛ **انجام:** و یحسن فی اعمال الصفة المشبهة باسم الفاعل فاعرفه، التعجب.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۹۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم و نفیس، تاریخ ۸۹۶ در پایان نسخه آمده ولی نونویس؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۳۳]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۷۱۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ق ۸ یا ۹؛ مصحح، محشی به نقل از شرح شیخ خالد، یادداشتی در مکان هایی که جایز است ادغام و فک آمده به نقل از شیخ خالد و یادداشتی در نحو به فارسی؛ جلد: مقوایی، ۱۳۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۲۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۰۳
خط: نسخ، کا: احمد بن سلیمان بن محمد دمیاطی، تا: قرن ۹، با تاریخ ساختگی ۸۴۶؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۸سم [ف: ۱ - ۲۹۱]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۸
خط: نسخ، کا: هدایت بن فضل الله، تا: ۴ ربیع الاول ۹۶۲ق؛ ۱۱۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ - ۳۸۷]

۱۳. همدان؛ دبیرستان امیر کبیر؛ شماره نسخه:۷
کا: اسعد بن معین الدین شافعی، تا: یک‌شنبه ۲۳ رمضان ۹۷۳ق [نشریه: ۵ - ۳۴۷]

۱۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۱
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «شرح شواهد، خ، خالد، تصریح، سیوطی، شرح متوسط»؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر(۶×۱۲/۵) [ف: - ۷۷۸]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۲۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۶/۸سم [ف:۱-۲۹۱]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۹۷/۲
آغاز: برابر **انجام:** و فی نحو امفتاك (؟) بالوجد المدید جید.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ باید مربوط به قبل از قرن ۱۰ باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶ص (۱۶-۹۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴۵ - ۱۴۱]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۴۳-۱۲/۳۳
آغاز: برابر **انجام:** احصی من الکافیة الخلاصة ×× کما اقتضی عنا بلا حصاصة / وآله الغر الکرام البررة ×× وصحبه المنتجبین الخیرة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۹گ، ۱۶–۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۵ – ۲۴۶۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق کم نقطه، کا: حسن بن جمعة بن علی نجفی، تا: سه‌شنبه ۲۴ رمضان ۱۰۱۰ق؛ محشی؛ واقف: حاج محمد ایرانی فرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۰۱گ، ۳۱ و ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۱۱۶]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، کا: ابراهیم، تا: جمعه ۱۱ ذیقعده ۱۰۲۶ق؛ محشی؛ ارسالی رایزنی فرهنگی ایران در دمشق؛ تاریخ وقف: دی ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، ۱۱۱گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۲ – ۴۹۴]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۷۳

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عبدالله بن حسن بن علی احمد، تا: یک‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۰۲۹ق؛ محشی [نشریه: ۷ – ۱۸۳]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حونی بن پنهان بن عامر خفاجی، تا: احتمالاً ۱۰۴۳ق؛ مصحح، محشی از کتبی همچون شرح رضی، مکودی، شرح کبیر، شرح لباب، الفیه ابن معطی، سید شریف، شواهد، شرح ابن عقیل و شرح هندی حاشیه نویسی دارد و با امضای بلغ سماعا، بلغ قرائة و بلغ مقابلة و قرائة؛ تملک: شرف الدین طریح، بهاءالدین طریح، محمود بن عزالدین محمد، شرف الدین بن محمد حسین نجفی، حسن بن محمد حسنی مازندرانی؛ مهر: «عبده ابن طریح، ۱۰۵۷»، «عبده شرف الدین النجفی»، «عبده محمد اسماعیل، ۱۰۸۴»، «بالله حسن ظنی» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۲۱۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۲۹۱]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۰۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن علی بن محمد، تا: دهه اول رجب ۱۰۴۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۷۰]

۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۱۸

آغاز: قال محمد هو بن مالك ... النحو فی اللغة القصد

خط: نسخ، کا: أحمد بن الحسن العاملی، تا: صفر ۱۰۵۷ق، به امر شیخ احمد بن شیخ محمد علی نباطی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ صورت هبه به حسینقلی خان در شعبان ۱۲۷۳؛ تملک: احمد بن محمد علی بن علی نباطی، حسن بن عباس بلاغی کربلائی؛ جلد: چرم قرمز، ۴۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [مؤید: ۱ – ۳۴۰]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فحقه ان لا تحذف کما لم تحذف الاداة و اسم الاشارة فی معنی اسم الجنس فجرا مجراه و عندالکوفیین.

از آغاز کتاب تا اواخر شرح این بیت از الفیه «و غیر مندوب و مضمر و ما الخ»؛ خط: نسخ جلی، کا: کریم بن امین اصفهانی، تا: ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: انجام؛ نسخه‌ای است کهن و فوق العاده نفیس و ممتاز، ولی ندانستم کی و به چه علت قسمتی از آن را (۴۸ ورق) بدون این که از عنوان به‌خصوصی شروع بکند جدا نموده‌اند و بعد بدون توجه به این‌که قسمت مذکور فی الواقع دنباله همین نسخه ما نحن فیه است و غیر از آن نیست آن را نسخه دیگری از شرح الفیه توهم نموده و ثبت نموده‌اند؛ محشی کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۹۹گ، ۲۵ سطر (۱۳/۲×۱۹/۴)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ – ۱۱۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اصفهانی کریم بن امین، تا: شنبه ۴ صفر ۱۰۵۸ق؛ محشی؛ واقف: مرتضی قلی خان؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج، ۲۰۴گ، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۱۱۸]

۲۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نسخ، کا: محمد معصوم الشریف، تا: ۱۰۵۹ق، جا: مشهد رضوی [ف: – ۶۲]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن بستی موسوی حویزی خلف آبادی ساکن شیراز، تا: یک‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۰۶۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: سیدفضل الله حسنی علوی موسوی، ابوالحسن بن خمیس ...، ناصر بن حسین ...؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۸۵۸]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۷۲

آغاز: التجاوید فانه لما لم یعقل فحقه ان لا یصح (از «اعراب غیر المنصرف» در متن)؛ **انجام:** لم یعقبه لن من قوله و ما یجمعه عنیت قد کمل ... الخیرة ههنا وقف قلم الصنف و الشارح و الحمد الله رب العالمین صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن شیخ محمد علی طریح نجفی، تا: ۱۲ رجب ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: کتابخانه «دولت خداداد افغانستان ۱۳۱۰»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۷۲ق؛ محشی؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۱۱۸]

۳۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۳۷۰

آغاز و انجام: برابر
کاتب: محمد زمان بن جعفر علی تیدجانی، تا: دوشنبه ۲۴ شعبان ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ – ۷۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۴۰
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن اسماعیل بن حاجی خلیفه نجفی، تا:۲۶محرم۱۰۷۶ق،جا:اصفهان؛کاغذ:سپاهانی،جلد:تیماج تریاکی، ۳۳۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۷–۳۵۱]

۳۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمدصادق بن محمد، تا: ۲۳ شعبان ۱۰۷۶ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ واقف: محمد صادق اسحاق آبادی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۵گ، ۲۲ سطر (۶×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: – ۱۰۴]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۵
آغاز: ربی الله خیر مالك مصلیا علی الرسول المصطفی و آله
خط: نسخ، کا: محمد تقی ابن محمد زمان زشکی، تا: رمضان ۱۰۷۷ق، جا: مشهد رضوی مدرسه پائین پا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۱۱۷]

۳۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۴۸
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن صفی الدین محمد حسینی قمی، تا: ۱۰۷۹ق؛ ترکیب خالد در حاشیه با خط نسخ ریز در سه‌شنبه اواسط شوال ۱۱۰۴ به خط محمدعلی بن میرزا علی دشتستانی؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۵۵]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله العز الکرام البررة
خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد مهدی بن محمد رضی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۰۸۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملك: کلبعلی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ سبز، ۱۹۰گ، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [ف: ۳۶ – ۲۵]

۳۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۱۸
خط: نسخ، کا: الله ویردی بن بابا خان، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۵۸۸]

۳۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن یونس جوازری، تا: شنبه ۲ ربیع الثانی ۱۰۸۴ق؛ محشی از «ترکیب» و «زکریا» و «شواهد» و «توضیح»؛ تملك: ابراهیم بن یونس جوازری؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ جلد: تیماج مصنوعی قهوه‌ای، ۲۴۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۱۲]

۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: پنج‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۰۸۴ق؛ محشی [ف: ۳ – ۹۲]

۳۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: بهاء الدین محمد بن علی حسینی، تا: ۱۰۸۴ق، جا: اصفهان مدرسه فیضیه؛ محشی؛ تملك: محمد علی بن محمد تقی اصفهانی مورخ ۱۲۰۵ق با مهر «محمد علی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر (۵/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف: ۴ – ۱۹۱۰]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۳
آغاز: علی جملة فوایدها مستمدا من الله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: میرزا علی ابن استاد حسین قاینی، تا: پنج‌شنبه منتصف شعبان ۱۰۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۳سم [ف: ۱۲ – ۱۲۱]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد امین بن شیخ مرتضی، تا: ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج زرد، ۲۲۳گ، ۲۱ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۷ – ۲۹۴]

۴۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن محمد باقر، تا: ۱۰۸۶ق؛ محشی عن ترکیب خالد؛ جلد: چرم قرمز، ۲۴۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۷۶]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۲۳
خط: نسخ، بی کا، تا: جمعه ۸ محرم ۱۰۸۸ق؛ محشی؛ تملك: علی محمد بن محمد حسین شریف اژه‌ای اصفهانی به تاریخ جمادی الاول ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۶۲]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۰۲
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن اسمعیل رازی، تا: دوشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۰۸۸ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج خاکستری، ۲۴۷گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۸ – ۱۹۸]

۴۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۶۶
خط: نسخ، کا: محمد حیدر قزوینی، تا: ۱۰۸۸ق، جا: مشهد رضوی مدرسه چهار باغ؛ ۱۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۳۸]

۴۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۲۶
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ذیحجه ۱۰۹۴ق، جا: شیراز مدرسه صالحیه؛ محشی؛ ۲۴۲گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۷۶]

۴۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۷۳

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد صابر شیرازی، تا: رجب ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی؛ اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳ - ۵۵]

۴۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۷۳۴

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن حاج اسماعیل، تا: سلخ صفر ۱۰۹۷ق، برای عبدالقیوم؛ مجدول مذهب محرر، صفحه اول کتیبه مذهب مرصع، محشی به امضاء «زکریا»؛ تملک: فرهاد میرزا به تاریخ ۱۲۹۸، حسن بن محمد باقر تمامی امی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۲۵]

۴۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: محمد تقی کازرونی، تا: جمعه ۲۸ جمادی الاول ۱۰۹۸ق، جا: ارسنجان؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۶

آغاز: البذل بوعد منجز؛ **انجام:** شرع فی بیان حکم افعل فی التعجب و انه مفکوک ابدا بخلاف غیره من امثلة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام (اندکی نقص دارد و شروع آن از عجز مصراع ثانی چهارمین بیت الفیه و ختم آن به اوائل شرح پنج بیت مانده به آخر آن است)؛ محشی؛ ارسالی رایزنی فرهنگی ایران در دمشق؛ تاریخ وقف: دی ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، ۲۱۷گ، ۱۷–۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۹۴]

۵۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۲۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اندازه: ۱۴×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۵]

۵۲. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۴

خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن غلام علی جزایری، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۶۹۷]

۵۳. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۶۹۷]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۱۰

انجام: و کذلک نجی المؤمنین فی قراءة عاصم أصله ننجی المؤمنین و لذلک سکن آخره ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۲۷۱]

۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد جعفر سبزواری قزوینی، محسن بن محمد طاهر با مهر «یا محسن قد اتاک المسیء» (بیضی)؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد» (مربع)، «بود نور چشم محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۶- ۳۲۴]

۵۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۹۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۵۵]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۷۸/۱

آغاز: (قال محمد هو ابن مالک ... لی وله فی درجات الاخرة) محمد اسم الناظم و هو جمال الدین ابوعبدالله محمد ... الاندلسی الاقلیم الجیانی المنشاء الدمشقی الدار؛ **انجام:** ارتوی ای مادام الماء ریان.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ گویا اصل خط شارح است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۹گ (۷۱پ–۱۴۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۸ - ۷۰۳]

۵۸. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۷۱/۱

آغاز: علیها اخرج الکلمة و بعض الکلم و هو ما ترکب من ثلاث کلمات و لم یحسن السکوت علیه؛ **انجام:** ش اذا نسب الی جمع باق علی جمعیة جیء بواحدة و نسب الیه کقولک ...

بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام؛جلد:تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ (۱ر–۱۴۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۴۸]

۵۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۲۰۸گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۵۵]

۶۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ تملک: ابو تراب بن محمد امین لاری؛ ۲۵۶گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۵۵]

۶۱. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [چند نسخه-ف: ۳۲۵]

۶۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، محشی با نشان «رض، زکریا، ح م»؛ تملک: فاضل تونی؛ مهر: محمد هاشم، محمد مهدی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۵گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: - ۵۷۶]

۶۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۳۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: طالب بن محمد صالح با مهر «یاعلی بن ابی طالب ادرکنی» (بیضی)، خرید نسخه در ربیع الاول ۱۱۵۶ق در قلعه مرو منسوب به شاهی خان توسط محمد حسین بن ابوالمفاخر تونی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۷۵گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۷۹]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ش لما فرغ من الکلام علی المجزوم و الامر شرع فی بیان حکم افعل فی التعجب فانه مفکوک ابداً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج محمد حسین، ۱۱۲۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۱۱۷]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۶۰
انجام: ظلت و ظلت فی ظلت استعملا ×× و قرن فی اقرون و قرن نقلا ش: کل فعل مضاعف علی فعل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تاریخ وقف: شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۹×۲۴/۶سم [ف: ۱۲ – ۴۹۵]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله الغر الکرام البررة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی اغلب منقول از شرح شواهد؛ واقف: موسوی گرمارودی، مرداد ۱۳۶۵؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۴سم [ف: ۱۲ – ۱۲۱]

۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۶×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۴-۱۹۱۵]

۶۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۲/۱
انجام: و هما مثالا اصبع و ابکم من أم، و اماما تبدل ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم مشکی، ۲۳۳ص (۲-۲۳۴)، ۳۳ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۸سم [ف: ۴۱ – ۲۳۰]

۶۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۶۱
آغاز: الاعراب استصحب لانه الاصل فی الاسم و ذلک نحو ای فی الاستفهام نحو ایهم رأیت و فی الشرط نحو ایهم تضرب اضرب؛ **انجام:** و الی هذا الاشارة بقوله و النقل ان یعدم نظیر ممتنع و ذلک فی المهموز لیس یمتنع و اعلم ان فی النطق بالهمزة الساکنة تمییز و لذلک اجمعت.
از مبحث معرب و مبنی تا «باب الوقف»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ محشی از خالد و دیگران؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف:۵-۲۶۴]

۷۰. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۵۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: – ۵۱]

۷۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۸گ، ۲۳ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: – ۵۷۶]

۷۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۳۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۷۶]

۷۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کامل شده در روز پنج‌شنبه ۲ ربیع الاول ۱۲۷۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۲۲ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۵۵]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۰
آغاز: و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی منقول از زکریا انصاری در شرح خود موسوم به درة السنیه بر شرح ابن ناظم و عبدالقادر انصاری مالکی در شرح خود به نام رفع الستور و الارائک عن مخبئات اوضح المسالک؛ واقف: مرتضی قلی خان، ۱۳۴۰ شمسی؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه، ۲۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۱۱۴]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۴
آغاز: والکلم اسم جنس واحدة کلمة و هی اسم و اما فعل و اما حرف؛ **انجام:** و فی جلیلة جلیلی و کذلک ایضا ما کان علی فعیلة و کان مضاعفا فنقول.
از ذیل نیز تا اواسط باب النسب را بیشتر ندارد یعنی تا ابتدای شرح این بیت از مبحث مذکور: و تمموا ما کان کالطویلة ×× و هکذا ما کان کالجلیلة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه، ۸۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۲ – ۱۲۰]

۷۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۹۶۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۴۸ص (۱۱۶–۱۶۳)، ۷–۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم[ف:۱۷-۳۵۲]

۷۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، صفحه آخر به خط حسین بن جعفر طباطبایی در سال ۱۳۰۴ق تحریر شده؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: – ۱۵۲]

۷۸. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** یحیی فان حرکة ثانی المثلین منه عارضه بعد و ان تزول
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۳۵]

۷۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۶۴
آغاز: بسمله قال الشیخ الامام العلامة ترجمان الادب؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوکیل و الحمدلله رب العالمین اولا و آخرا قد فرغت ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: جلد تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ – ۲۳۳]

۸۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۹۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، با امضای بلاغ، محشی، در ذیقعده ۱۲۹۱ به خط محمود بن محمد کاظم بازنویسی شده؛ مهر:

«عبدالوهاب بن محمد مهدی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۱گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۷۶]

۸۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۵۹۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ چاپ سنگی، نسخ علی اکبر خوانساری در ۱۲۷۶؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۰گ، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۱۳۲]

۸۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۴گ، ۲۲سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۲]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۵۳-۲۵/۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** المضاف الی یاء المتکلم نحو واانقطاع ظهریاه فلا تحذف منه الیاء لان المضاف الیها غیر منادی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۴۶۲]

۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۴۹۶]

۸۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۳۹

آغاز: مذنب فاضاف الجمع الی مثال ما یطرد فیه و ذلك ان جمع المذکر السالم ... ص و نون مجموع و ما به التحق ×× فافتح و قل من بکسره نطق؛ **انجام:** مکسورة نحو قوله تعالی ترمی بشرر قوله عز و جل غیر اولی الضرر و ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۵گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۴ - ۱۴۵]

۸۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۸۱

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ ۲۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ - ۳۷۶]

۸۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن سلیمان بن محمد بن علی عاملی، تا: شنبه ۴ شعبان ۱۱۰۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۴۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۱۷]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسینی نجفی، قاسم بن محمد، تا: ۱۱۰۲ق [رایانه]

۸۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۰۵ق؛ تملک: محمد حسن بن محمد علی هروی شعبان ۱۱۷۲، محمد بن حسن طبرسی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۵ - ۳۶۵]

۹۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۳۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن نصرالله کازرونی، تا: شنبه ۱۷ محرم ۱۱۰۵ق؛ مجدول محرر مذهب مرصع؛ ۲۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۲]

۹۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۳۷-۱۶/۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین محمد بن شیخ عبدالله رشتی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۱۰۹ق، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۴۶۲]

۹۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۷۵

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن ثابت حسینی کربلایی، تا: دوشنبه ۲۰ ذیحجه ۱۱۱۴ق؛ مصحح، محشی، متفرقات و اشعاری از وحید و آقا رضی قزوینی و میرزا حسن صاحب رقم؛ مهر: «عبده احمد بن حسین الموسوی» (بیضی)؛ تملک: سید ابوالقاسم موسوی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۸۵۹]

۹۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ محشی؛ تاریخ وقف: ۱۱۷۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: - ۱۵۰]

۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وانفساه و وایلاه و احزناه

خط: نستعلیق، کا: رمضان بن جمشید، تا: ۱۱۲۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: رویه تیماج تریاکی، ۱۹۵گ، ۲۰ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۹ - ۳۵۴]

۹۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۳۱

خط: نسخ، کا: محمدزمان بن محمدصالح بهبهانی، تا: یک‌شنبه ۷ شوال ۱۱۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: احمد حوری بحرانی در ۱۱۹۱؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۷۶]

۹۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۹۲-۵۶/۱۴۲

آغاز: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد لویزانی در سال ۱۱۳۶؛ ۱۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۴۶۲]

۹۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۳۹ - ج

خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: جمعه ۲۹ شوال ۱۱۳۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ سید محمود بن سید صباح عبدالله حلبی خالی ۱۱۶۲

در آن نگریسته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۷گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: - ۳۷۲]

۹۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۴۰۱/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۴۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۷۳]

۱۰۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالرحمن بن شیخ حسین عدسانی، تا: ۹ محرم ۱۱۵۸ق؛ محشی با نشان «مرادی رحمه الله»، مقابله شده؛ تملک: صالح بن علی موسوی بحرانی، مفید بن محمد نبی شیرازی با تاریخ ذیحجه ۱۳۱۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۳گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۵۷۵]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، کا: مهدی بن کربلائی محمد، تا: ۱۱۶۲ق؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۷/۵×۱۳/۵ [رایانه]

۱۰۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۵۲

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن، تا: جمعه ربیع الاول ۱۱۹۳ق؛ تملک: محمد باقر؛ اهدایی: محمد صادق مرعشی؛ جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۳۴۹گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۴۴]

۱۰۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۵۹

آغاز: فهو اسم لامتناع ان یکون فعلا او حرفا لاستعماله مسندا الیه فی المعنی؛ **انجام:** و لذلك صحبته من فی نحو اول من امس و جمع مونثه علی اول ککبری و کبر فاولی فعلی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۷]

۱۰۴. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۷۹

آغاز: ان الکوفیون یجوزون بعد القسم علی جعله مفعولاً باسقاط الجار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۷۶گ، ۲۳ سطر [ف: - ۶۲]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المنقوص هو الاسم المعرب الذی آخره یاء لازمه تلی کسره کالقاضی و الداعی و المرتقی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲گ (۲۱۱پ-۲۳۲پ)، ۱۴سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۷]

۱۰۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعطف العدم علی الضمیر فی سواء مع ذلك فهو قلیل فی الکلام ضعیف فی القیاس لما فیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی از دیگر شروح الفیه همچون تصریح؛ واقف: اسماعیل طاهری، ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۲]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۱۰

آغاز: و اعتبار اللفظ فیفرد و قد اجتمع الاعتبار ان فی قوله؛ **انجام:** مصدر حوی اذا اسود الاصل فیهما حیی لقولهم.

این نسخه به قدر ده ورق از صدر ناقص است و از ذیل نیز تا اوایل شرح این بیت: «و ان لحرفین ذاالاعلال استحق ×× صحح اول و عکس قد یحق»، که بیت سی و یکم از انتهای کتاب است بیشتر ندارد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۳۶گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۱۱۶]

۱۰۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پایان نونویس قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۲۰۳]

۱۰۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ ۲۴۱گ، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۸۱]

۱۱۰. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۵۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [ف: - ۱۳]

۱۱۱. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۱۹]

۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۵۳گ،۲۱سطر(۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۸-۸۵]

۱۱۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۸

آغاز: بأبه اقتدی عدی فی الکرم ... ای اب و اخ و عم بأن یکون آخره بالالف مطلقا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۴۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: - ۱۲]

۱۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۰۶/۲-۲۱/۱۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکل منها علی ستة تقادیر وهی کون السببی اما معرفا بالالف واللام واما مضافا الی المعرف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۴۶۲]

۱۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۳۲-۲۸/۵۲

آغاز: به والمفعول به لایکون الا اسماً لانه مخبرعنه فی المعنی واما الالف و اللام ... فقال ص بتا فعلت واتت ویا افعلی ×× ونون اقبلن فعل ینجلی؛ **انجام:** واجعله ان مم تنو محذوفاً کما ×× لوکان بالاخر وصفاً تمماً ×× فقل علی الاول فی ثمودیا ×× ثمودیا ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا،

۱۰۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۴۶۲]
۱۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۴۴/۲ کر
آغاز: ... القصد و فی [الـ] اصطلاح عبارة عن العلم بأحکام مستنبطة من استقراء کلام العرب أعنی أحکام الکلم فی ذواتها و فیما یعرض لها بالترکیب لتأدیة أصل المعنی من الکیفیة ... تقرب الاقصی بلفظ موجز ×× و تبسط البذل بوحد منجز؛ **انجام:** و فی سوی ذلک بالکسر ابتغا ×× باللام مفتوحاً حاکیاً للمرتضی ... و مثال الثانی کثیر و فیما تقدم فیه کفایة و ... المستثنات من اللام و الألف کقول القائل ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده الراجی حسین بن محمد ۱۲۴۰» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نازک نخودی و سفید، ۱۳۷گ (۴ر-۱۴۰پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲/۴۰ - ۱۷۴]
۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالحسین ابن محمد رضا، تا: ۱۷ رجب ۱۲۰۴ق؛ محشی منقول از زکریا و شرح سید (= نقره کار)؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۸۰گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵۳×۲۵/۵۳)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۲ - ۱۱۷]
۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۸
آغاز و انجام: برابر
از آغاز تا پایان مبحث ادغام؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عبدالله بن حسن بن علی، تا: ۱۲۰۹ق؛ محشی به نام «علی نقی، ه، و ص، ملخص ن، هـ ۵» و غیره؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۱گ، ۲۶ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۵۳]
۱۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۲۸-۶۰/۱۸
آغاز: بسمله، قال محمد هو ابن مالک ×× احمد ربی الله خیر مالک
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۱۱ق؛ ۷۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۴۶۳]
۱۲۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۱۰
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۱۶ق؛ تملک: طالب حسینی موسوی نجل سید محمد دراج نقیب قصبه کربلاء المشرفة در رجب ۱۲۱۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۸۶]
۱۲۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۳۱
خط: نسخ، کا: حاجی ملا بکر الدوری بن ملا حاج حامد افندی، تا: ۱۲۱۹ق؛ ۲۰۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۸]
۱۲۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۹۹۲
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۲۱ق؛قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۳۴]
۱۲۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۷
بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۱۵۲]
۱۲۴. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۵۰
خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن احمد بحرانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۲۳ق؛ ۲۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۳۵]
۱۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۵۲-۱۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمدباقر جهرامی، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۲۳ق؛ جلد: مقوا، ۲۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۵ - ۲۴۶۱]
۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی منقول از زکریا انصاری و رضی؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۱۱۹]
۱۲۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۳۶
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد مومن، تا: پنج‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۲۹ق؛ ۲۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۶]
۱۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۹
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن ابراهیم بن علی موسوی، تا: غره شوال ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۷ - ۱۷۴]
۱۲۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۴۲۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۳۰ق؛ ۳۱۵ص، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۵۳]
۱۳۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۶۵
خط: نسخ، کا: اسد الله بن محمد علی دزفولی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رمضان ۱۲۳۰ق، برای اسدالله بن میر شمس الله قاضی؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۳۴]
۱۳۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۹۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۳۲ق؛ تملک: محمود یامچی ۱۱ ذیحجه ۱۲۷۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: - ۳۱۴]
۱۳۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵
خط: نسخ، کا: یوسف بن یوسف عاملی، تا: ۳ شعبان ۱۲۳۴ق، جا: کاظمین؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۷۶]
۱۳۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن خلف موسوی، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۲۰×۲۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۹۵]
۱۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** الادغام ... یدغم اول المثلین تحرکاً فی اول

کلمة واحدة و لم یصدرا و لم یکن ما هما
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه بسیار قدیم و نفیس؛ مصحح؛ تملک: محمد جواد بن احمد النراقی، حاج محمد رضا بن حاج محمد رسول تبریزی به تاریخ ۱۲۳۶، سید حسن، احمد بن مهدی بن ابی ذر النراقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵]

۱۳۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

از اول کتاب تا عطف النسق؛ کا: محمد کاظم کرمانشاهی، تا: دوشنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۳۷ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۵]

۱۳۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۷۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۱۵۲]

۱۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۶۱-۵۲/۱۰۱

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۶۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۴۶۲]

۱۳۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق [ف: - ۶۲]

۱۳۹. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۳۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی حسین چیت ساز بروجردی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ ۲۷۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۸سم [ف: - ۶۹]

۱۴۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۱

خط: نسخ، کا: نظر علی بن محمد تقی، تا: جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۴۲ق؛ ۳۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۶۵]

۱۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۰

آغاز: خلافا للمکووی، آلاف الثناء ولتحیه سنه ۱۲۴۳؛ **انجام:** ثمت الکتاب فی سنه ۱۲۴۳
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، جا: تبریز [رایانه]

۱۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۸۵/۱

آغاز: لاغیر و المتصل الصالح للنصب ضربان صالح للرفع و غیر صالح له ... للرفع و النصب و جر فاصلح ×× کاعرف بنا فاء نتانلنا المنح؛ **انجام:** برابر
فاقد شرح ۵۸ بیت آغاز نسخه است؛ خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن محمد حسین موسوی، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با امضای زک، علامه، زکریا و ...؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: گالینگور با روکشی از چرم مصنوعی، ۱۸۳گ (۱-۱۸۳پ)، ۲۱ سطر (۸-۹×۱۸/۵-۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۶۶]

۱۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۱۷-۱۰/۱۲۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: غلامعلی بن محمد علی بروجردی، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۴۳ق؛ مصحح، محشی به نقل از شواهد عینی، در اول نسخه فایده‌ای به نقل از حاشیه سید نعمت الله و در آخر نسخه فایده‌ای در تحقیق ظرف در حاشیة اللمعة؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۴۶۱]

۱۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۲۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** (یقول بناء اسم الفاعل من الفعل الثلاثی علی وزن فاعل فمثل ذلک ما کان علی فعل و فعل او فعلا)
خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: علی اکبر، تا: با تاریخ ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی از علی اکبر و زیر یکی ازآنها سال ۱۲۴۷ معین شده و تاریخ تولد پسری به سال ۱۲۴۵، پشت صفحه اول به نام «کتاب ابن مصنف» داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه و به همین نام که مرادف با ابن ناظم می‌باشد بر این کتابخانه وقف گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۳۶]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۷۸

آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه، ۲۸۲گ، ۲۰ و ۲۱ سطر (۶/۲×۱۶/۳)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۱۱۸]

۱۴۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۲۱

خط: نسخ، کا: علی بن حاجی صالح، تا: شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۵۰ق، جا: کاشان؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد بن محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۸۵۹]

۱۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ شوال ۱۲۵۶ق؛ تملک: میرزا علی خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۹گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۹۸]

۱۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۰۳

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن حاجی ملامحمد، تا: سه‌شنبه ۱۲۶۲؛ محشی از «دمامینی اغنا، کاشف المطالب»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۹۸]

۱۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالله بن غلامعلی بن شرف الدین دزفولی، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۱۵]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم یقل هلم و هذا آخر ما اتضحته هذه الارجوزه من احکام علم النحو و لذلک لما انتهی الیه لم یغنیه بقوله.
از ابتدای شرح تا مبحث افعل التعجب؛ خط: نسخ، کا: ابن درویش دجیلی، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تملک: ابراهیم بن علی

به سال ۱۲۹۹ با مهر «الواثق بالولی ابراهیم ...» (بیضی)؛ عاریه علی بن لطفعلی موسوی از رمضانعلی بن حاجی آغاسی طهرانی؛ یادداشت تدریس کتاب به سال ۱۲۹۹ توسط سید ابراهیم و سید احمد و حسین بن محمد صالح؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۵گ، ۲۲ و ۳۰ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۵۶]

۱۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۹۵

خط: نستعلیق، کا: حیدر بن محمد، تا: سه‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۵گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۰]

۱۵۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۱

آغاز: اختصاصها بالاسماء و قد تعمل استصحابا بالحکم الاصل فیها قال سیبویه رحمه الله و حدثنا من یوثق به انه سمع من یقول ان عمروا لمنطلق

در فهرست ناشناس آمده ولی در فهرست مختصر از آن ابن مالک و آن را از قرن هفتم دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲۴سم [ف: ۳۴ - ۳۱]

۱۵۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۴۶

[**انجام:** و فعلل بضم الاول و الثالث کدباع و فعل بکسر الاول و فتح الثانی کعطحل قیل هو اسم ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی و آبی، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۲۰۴گ، ۱۶ سطر(۱۱/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۳۹]

۱۵۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۴-ش/۴۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج، ۲۰۲ص، ۲۰ سطر(۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۴۰]

۱۵۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو حللت ما حللته و فی ×× جزم و شبه الجزم تخییر قفی. اذا سکن آخر الفعل ... وجب الفک نحو حللت و حللنا و الهندات حللن.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی به نقل از «شواهد»؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۶۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۴۰۹]

۱۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۲۰

خط: نسخ، کا: کمال الدین بن کاوس بن علی مازندرانی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۱۹۵گ، ۲۲ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۸۰۹]

۱۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر الف او یاء التشدید فیها قد الف ...

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۲ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [رایانه]

۱۵۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴-س/۳۶۰

آغاز: الخمرة و التقبة و العمة و القمصه بکسر الفاء من اختمرت و انتقبت او تخمرة؛ **انجام:** یقال ادغمته ادغاما و ادغمته ادغاما بالتشدید فهو مدغم او مدغم و اصطلاحا ادخال حرف ساکن.

این قسمت دوم کتاب است (یا جلد دوم)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۲۳ سطر(۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۱-۳۴۰]

۱۵۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۵۵۱

آغاز: مقاصدها و الحصول علی فهم جملة فوایدها مستمدا من الله تعالی احسن التأئید؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول محرر مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۶]

۱۶۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴-الف/۲۳۱

آغاز: و شرح الجزولیه و شرح التسهیل ... و صدق اللهجه و کثره النوافل؛ **انجام:** کما سیق و الی ذلک اشار بقول و شذفیه هیئه کالخمره و منه قولهم

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

۱۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۱۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مجید کریمی علویجه [رایانه]

۱۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تألهی معین الدین [رایانه]

۱۶۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»، «صراط علی حق نمسکه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۴ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۸۰]

۱۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۸۳-۵۷/۵۳

آغاز: فحسبی من ذو عندهم ما کفاینا و اعلی ما بان الفم ما دامت میمه باقیة یعرب بالحرکات

از شرح «بالالف ارفع المثنی و کلا ×× اذا بمضمر مضافا وصلا» تا شرح «و فک افعل فی التعجب التزم ×× و التزم الادغام ایضا فی هلم»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با علامت مقابله؛ ۲۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۴۶۳]

۱۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۱۷

آغاز: بسمله، قال الشيخ الامام ... اما بعد حمدالله تعالی بماله من المحامد علی ما اسبغ من نعمه البوادی و العواید؛ **انجام:** فاعلم انه قد انتهی غرضه فی هذا النظم و انه قد اشتمل علی اعظم المهمات من علم العربية. تم الکتاب ...
خط: نسخ، کا: سید حسن بن سید مهدی حسینی، بی تا؛ مصحح، محشی با امضای زکریا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۱۸-۱۶۷]

۱۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای شواهد، سید محمد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نخودی، ۱۵۴گ، ۱۹-۲۶ سطر (۱۲-۱۳×۲۰-۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۳سم [ف: ۱۸ - ۱۵۷]

۱۶۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۱۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۸۴]

۱۷۰. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با علامت بلاغ [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۵]

۱۷۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۳۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

۱۷۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۸۷
بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۶۲]

۱۷۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۴۵
آغاز: و اول مبتدأ و الثانی؛ **انجام:** مثال صبح من ام و الثانی نحو ابن
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: زارع مهریزی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی، ۱۹۳گ، ۲۲سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۱]

۱۷۴. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ ۱۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۷]

۱۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۶۲-۱۴۲/۳۵
آغاز: وسمی بذلک لانها تقی الفعل عن الکسر ... ص اسم یعین المسمی مطلقاً ×× علمه کجعفر وخرقنا ... ش العلم هو الاسم الذی یعین مسماه مطلقاً؛ **انجام:** ص والنقل ان یعدم تطیر ممتنع ×× وذاک فی المهموز لیس یمتنع. ش یعنی انه متی ادی النقل الی ان ... فی کلامهم ویجوز هذا الردء
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵-۲۴۶۲]

۱۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۰۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو مقیس فی اسم علی فعل او فعیل صحیح العین نحو ظهر و ظهران و بطن و بطنان و ... وقل فی فاعل کراکب وسکیان وفی افعل کاسود وسودان واعمی وعمیان وفی فعال
از ابتدا تا اواسط جمع التکسیر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۱۵۲]

۱۷۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تحرکا فی اول کلمة واحدة و لم یصدرا و لم یکن ما هما ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با علامت «استاد دام ظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۱۹۲]

● الدرة المضيئة فی شرح الخلاصة الالفية / نحو / عربی
ad-durrat-ul muḍī'a fī š.-il xulāṣat-il alfīya

ابناسی، ابراهیم بن موسی، ۷۲۵ - ۸۰۲ قمری
abnāsī, ebrāhīm ebn-e mūsā (1326 - 1400)

وابسته به: الخلاصة فی النحو = الفية ابن مالک = الالفية فی النحو ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰-۶۷۲)
تاریخ تألیف: ۱۷ شوال ۷۶۵ق

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۳
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن یوسف، تا: آدینه ۲۵ محرم ۸۸۲ق، جا: شیراز مدرسه خان؛ از روی نسخه منقول از خط شارح؛ تملک: فرهاد میرزا و مقبل بن حسن در ۱۲۹۳؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سبز، ۱۶۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۸سم [ف: ۱ - ۲۱۴]

● الدرة المضيئة فی شرح السيرة النبوية / تاریخ معصومین / عربی
ad-durrat-ul muḍī'a fī š.-is sīrat-in nabawīyya

یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ - ۸۴۰ قمری
yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)

شرح سیرت نبوی است با عنوان «مسئله».

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۴-طباطبائی
آغاز: فلما فرغنا فی کتاب ذکر الاحجاد ... اخذنا فی کتاب الدرة المضیئه فی شرح السیرة النبویه فقلنا مسئله؛ **انجام:** و قراء علی سوره البرائه ثم بعد تسع سنین واحد عشر یوما او عشرة ایام حج حجة الوداع ثم بعد عشر سنین و شهرین توفی صلی الله علیه
کا: شیخ صلاح بن احمد بن محمد الحسین حولانی، تا: ۱۰۳۲ق؛ ۶۶گ (۳۰پ-۹۵پ) [ف: ۲۳ - ۵۳۵]

● الدرة المضيئة فی مدحة ائمة العترة المرضية / فضایل

و مناقب، شعر / عربی
ad-durrat-ul muḍī'a fī midḥat-i a'immat-il 'itrat-il marḍīyya

یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ - ۸۴۰ قمری
yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)
قصیده قافیه‌ای است در بیان اسامی ائمه زیدیه، همراه با توضیحاتی به نثر در ترجمه ائمه مذکور.
آغاز: او میض برق لاح للمشتاق ×× ارسلت و بل سحایب الاحداق / و حشدت من ارق جیوشا ازعجت ×× حجبت تسلیة عن الاشراق
انجام: اعظم من الابطال آل محمد ×× و عن التمادی فیه و الابطاق

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه شاید ۲۱ محرم ۱۰۷۸ق؛ دوشنبه شاید ۱۹ جمادی الآخر ۱۰۷۸ با نسخه اصل مقابله شده و نامی از قاضی جمال الدین سعید بن ناصر ساوری در امضای مقابله آمده؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، ۷گ (۳ر-۹پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۸سم [ف: ۴۳ - ۳۳]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۰۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن صالح بن زین الدین احسائی، تا: دوشنبه ۱۳ شوال ۱۲۳۸ق، جلد: تیماج فرنگی آبی، ۱۲گ (۱۸۱ر-۱۹۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۸۱]

● الدرة المضیئة فی مناقب الدولة العادلیة / تاریخ / عربی
ad-durrat-ul muḍī'a fī manāqib-id dawlat-il 'ādilīyya

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۳/۲
آغاز: الحمدلله الذی جعل الحمد مستحقا له و اهله ... و بعد فان هذه الرسالة المسماة بالدرة المضیئة فی مناقب الدولة العادلیة ... باسم من کتب بحضرتة الشریفة و هی مشتمله علی خمسة ابواب: ۱- فی المدایح ۲- فی عمارة هذه البلدة و احیائها وماحصل فیها من الزیادة فی ایام دولته ۳- فی محبة لاهل العلم ۴- فی ذکر شیء من اخبار المتقدمین ۵- فی مدح من فوضت الیهم امور الدولة ملکها و وزرائها؛ **انجام:** خاتمته الکلام من النشر و النظام و الدر ... و نصر جنده و اعوانه ... نصرة دائمة الی یوم الدین و الحمدلله ... کثیرا
خط: نسخ، کا: عبدالمومن بن سریجا، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۸۲۳ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۲گ (۸۸پ-۹۹ر)، اندازه: ۱۳/۷×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۵۵]

● الدرة المضیئة و العروس المرضیة / انساب / عربی
ad-durrat-ul muḍī'a wa-l 'arūs-ul marḍīyya

حنبلی، یوسف بن حسن، - ۸۸۰ ؟ قمری
hanbalī, yūsof ebn-e hasan (- 1476)
تاریخ تألیف: ۲ ذیقعده ۸۸۱ق
شخصی نسب نامه پیامبر گرامی اسلام (ص) را نزد مؤلف آورده و وی آن را بسیار ناقص دیده و خود پنج صفحه بدین عناوین بدان افزوده است: الاولی: تحتوی علی خدامه و عبیده؛ الثانیة: تحتوی علی امرائه و جنوده؛ الثالثة: تحتوی علی سلاحه و عدده؛ الرابعة: تحتوی علی خیله و مراکبه و آثاره و مدده؛ الخامسة: تحتوی علی جدول و سیم من السیرة الشریفة.

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۵/۶
آغاز: الحمدلله الذی استخرج من جواهر خلقه درته المکنونة و نور الوجود بابراز کنز انواره المصونة و اختار من جمیع خلقه معدن اسراره المأمونة؛ **انجام:** خلافة عمر بن عبدالعزیز ... سنة تسع و تسعین و توفی سنة احد و مائة مدته سنتین و خمسة أشهر»
خط: نسخ زیبا، کا: ابراهیم بن عبدالرحمن ناسخ طرابلسی حنفی نزیل صالحیه دمشق، تا: ۱۲ ربیع الاول ۸۸۳ق، جا: صالحیه دمشق؛ ۱۰گ (۸۲پ-۹۱پ)،اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۷]

یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه:۳۰/۶
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۵۶]

← الدرة المضیئه ≻ تجوید

● درة المعالی فی ترجمة اللئالی / شعر / فارسی
dorrat-ol ma'ālī fī tarjomat-el la'ālī

نخجوانی، محمد بن سعد، ق۸ قمری
naxjavānī, mohammad ebn-e sa'd (- 14c)
وابسته به: نثر اللآلی = الدر المکنون؛ طبرسی، فضل بن حسن (۴۶۸-۵۴۸)
اهداء به: صاحب اعظم شرف الدین علی
تاریخ تألیف: ۵ ربیع الثانی ۷۲۹ق؛ محل تألیف: اصفهان
«نثر اللئالی» مجموعه‌ای شامل حدود سیصد کلمه منسوب به امیرالمؤمنین علی (ع) و در ابوابی به حسب حروف تهجی که گفته‌اند آن را شیخ طبرسی گردآورده است. این ساوجی آن را که به نظر ۲۶۳ کلمه است به شعر ترجمه کرده است. او هر کلمه را در یک بیت ترجمه کرده و با مقدمه‌ای در توحید و مدح پیامبر و سبب ترجمه این کتاب و نیز دو بیتی در تاریخ ترجمه کتاب آن را سامان داده است.
آغاز: سپاس بی قیاس و حمد بی حد ×× خدائی را که ذاتش نیست در عد / اله ذاته فرد قدیم ×× ملیک صنعه بر جسیم / خداوندی که او معطی جان است ×× ز روی عقل معبود جهان

است

انجام: یسعد الرجل بمصاحبة السعید. کسی کو نیکو بختی یار یابد ×× به کوی نیک بختان بار یابد

چاپ: ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر شانزدهم، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۸۶ش، با تصحیح محمد مهدی حیدری

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۲/۱-ف

نسخه اصل: چستربیتی ش ۳۰۸ (۷۲/۳)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۵ ربیع الثانی ۷۲۹ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۴۱]

● **درة المعانی فی تفسیر سورة الاخلاص و السبع المثانی** / تفسیر / عربی

durrat-ul maʻānī fī tafsīr-i sūrat-il ixlāṣ wa-s sab‘-il maṯānī

شاعری

šā‘erī

اهداء به: سید عبدالمطلب

تاریخ تألیف: جمعه ۱۴ رمضان ۹۹۲ق

رساله مختصری است در تفسیر سوره حمد و توحید. مؤلف پیش از این رساله مفصلی در تفسیر سوره فاتحه موسوم به «التجارة الرابحة فی تفسیر سورة الفاتحة» نگاشته بود و چون آن رساله مفصل و طولانی بود، رساله حاضر را به اقتصار در تفسیر سوره فاتحه و اخلاص نگاشت و هر دو رساله را به سید عبدالمطلب که از پادشاهان بود، تقدیم نمود. این رساله را از عبدالله شاه آبادی دانسته‌اند، قرینه‌ای بر این انتساب به دست نیامد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۶۲۷۷-۳۱/۱۵۷

آغاز: بسمله وبه نستعین علی القوم الظالمین اما بعد فلما وفق الله لاتمام الرسالة المشهورة بالتجارة الرابحة فی تفسیر السورة الفاتحة کانت مطولة مبسوطة ... فاقتصرنا ما یجزی للفاتحة والسورة ... و سمیتها درة المعانی فی تفسیر سورة الاخلاص و السبع المثانی؛ **انجام:** ومن اراد الوقوف علی بعض نکاة اسرار هذه السورة فلیطالع التجارة الرابحة فی تفسیر السورة الفاتحة وکنت ارید لهذا السید السند الذی دل فعله علی انه من اولاد محمد المصطفی ... انه اکرم المسئولین وارحم الراحمین.

خط: نسخ، کا: بدربن محمدعاقل بن نصر الله بن مبرد، تا: ۹۹۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۰۴]

● **الدرة المکللة فی فتح مکة المشرفة المبجلة** / تاریخ / عربی

ad-durrat-ul mukallala fī fatḥ-i makkat-il mušarrafat-il mubajjala

بکری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ – ۹۵۲ قمری

bakrī seddīqī, mohammad ben mohammad (1493 - 1546)

کتاب تاریخی کوتاهی است در خصوص تاریخ فتح مکه که با استفاده از روایات اهل سنت به گزارش این واقعه پرداخته شده است.

چاپ: مصر، ۱۰۴ص، ۱۲۸۲ و ۱۲۸۷ق؛ المطبوعات الشرفیه، ۱۳۰۰ق؛ المیمنیه، ۸۴ص، ۱۳۰۰ و ۱۳۰۸ق.

[ایضاح المکنون:۴۶۰/۲؛ الدرة المکللة فی فتح مکة المشرفة، محمد بن محمد بکری، قاهره، ۱۴۰۷ هـ]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۵۷/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد:فیقول الامام العالم ... انه لما ذکر و شاع خبر الرسول فی سائر البقاع و الاقطار فشا أمره فی سائر البلدان و ارتفعت الکمته؛ **انجام:** و الله یشهد بذلک و ملائکته و حملة العرش أجمعون و من حضر من الانصار و المهاجرین ثم قرأ الامام علی علی النبی و اصحابه یسمعون ذلک ثم أخده و ختم بخاتمه المبارک ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قلم خوردگی دارد؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای لاجوردی، ۵گ (۳۰ر-۳۴پ)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳۳ – ۱۱۵]

● **الدرة المکنونة** / هیئت / عربی

ad-durrat-ul maknūna

ورنوسفادرانی، محمد محسن بن عین علی، ق۱۲ قمری

varnūsfāderānī, mohammad mohsen ebn-e ‘ayn ‘alī (-18c)

وابسته به: صور الکواکب الثمانیة و الاربعین؛ صوفی، عبدالرحمن بن عمر (۲۹۱-۳۷۶ق)

مؤلف در این رساله «صور الکواکب» عبدالرحمن صوفی را به همان ترتیب به نظم کشیده است. تعداد ابیات این منظومه ۶۰ بیت است که مؤلف در مدت یک ساعت سروده است.

آغاز: الحمد للخلاق واهب الصور ×× والشکر للرازق یجزی من شکر / قد سمک السماء للمآرب ×× زینها بزینة الکواکب

انجام: نظمتها بمحدث الخلان ×× فی ساعة او ازید بآن / فاحفظها وعلیه کن مواکظاً ×× تنعفک و الله خیر حافظاً

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۷۶۵۳-۵۱/۱۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۱ق، جا: اصفهان؛ ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۰۵]

● **الدرة المنتخبة فی الادویة المجربة** / طب / عربی
ad-durrat-ul muntaxaba fī adwīyat-il mujarraba
در دوازده «باب» در ذکر ادویه و خواص آن و ذکر مرض‌های سر و صورت و معده و تناسل و مفاصل و سمیات و طلسمات و صناعات.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۳۳
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فان ملک هذه الامة ... و وضعتها علی نهج کتاب الطب فی الامراض؛ **انجام:** فخذ لکل فیها قیراطاً و کلما کثر المسک کا احسن ... تم الکتاب بعون الملک الوهاب ضحوه نهار الخمیس ثانی عشرین شهر شعبان المبارک من شهور ۱۱۸۳.
بی‌کا، تا: ۱۱۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۴۶گ (۳۸۵ر-۴۳۰پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۹۰]

● **الدرة المنتخبة فی الادویة المجربة** / طب / عربی
ad-durrat-ul muntaxaba fī adwīyat-il mujarraba

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶۱/۳
در طلسمات و اسماء و اوفاق ... و المعادن و خواص الحیوان علی نهج کتب الطب. از سه کتاب بدین نام از ... و ابن عربی و نصر بن نصر یاد شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۵۹]

● **الدرة المنثور** / شعر / فارسی
ad-durrat-ul manṯūra
نظر پاک، میرزا یدالله، - ۱۳۲۳ شمسی
nazar-pāk, mīrzā yad-ol-lāh (- 1944)
وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴-۶۷۲ق)
۳۳۰۰ بیت از دفترهای شش‌گانه «مثنوی معنوی» مولانا جلال الدین بلخی را گزیده، به این نام خوانده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۲۷
آغاز: بسمله. بر ناقدان حقایق عرفانی و بینایان دقایق ایمانی واضح ... و به اسم «الدر المنثور» در عده اوراقی ... بشنو از نی چون حکایت می‌کند؛ **انجام:** حسبی الله، ما عنان اختیار ×× با تو دادیم، ای قدیم روزگار.
خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۲ ذیحجه ۱۳۵۶ق؛ مهر: «یدالله، ۱۳۲۶» (بیضی)؛ در ص ۱ شمار بیت‌ها ۳۳۰۰ آمده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵ص، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۳۵]

● **الدرة المنثورة فی الطریق المأثورة = الدرر المنثورة فی طرق المأثورة** / کیمیا / عربی
ad-durrat-ul manṯūra fi-ṭ ṭarīq-il ma'ṯūra = ad-durar-ul manṯūra fī ṭuruq-il ma'ṯūra
تاریخ تألیف: ۱۰۸۸ق
نویسنده می‌گوید در این رساله بر آن شدم که یک دوره صنعت کیمیا از ابتدای عمل تا انتهای آن بنویسم که هم جامع جمیع ما یحتاج الیه باشد هم بر طریق صاحبان نظر و روش مؤلفان گذشته نرود؛ باری دست به این کار زدم معرفه حجر و تدبیر اول مکتوم و اوسط تدبیر و نهایات میزان و مقادیر و اختیارات آلات برای هر عمل و جمیع متعلقات به عمل را آوردم بدون آنکه حاوی نقص و زیادتی یا تخلیط آن به چیزی از اکاذیب باشد. ممکن است معترضی اعتراض کند و بگوید که آن غیر مرتب و صعب الادراک است در جواب گوئیم اگر بستانی واجد همه میوه‌ها بود و میوه چین توانست از همه آنها بهره برد دیگر اشکالی نیست که فلان درخت پهلوی درخت دیگر نباشد. پس از این مقدمه او از تعریف اکسیر آغاز می‌کند و با تفسیم آن به معظم و اعظم بیان انواع مطالب خود را توضیح می‌دهد.
آغاز: بسمله، هذه رسالة یسمی بالدرة المنثورة فی الطریق المأثورة انها لم تکن متسعة علی طریق المأثور المعهود من ابتداء العمل ...
انجام: یکلس الاجساد و یدیها. الحمدلله رب العالمین ...

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی، در هامش برگ ۲۳ آمده: «بلغت ملاحظه من اولها الی آخرها علی حسب الجهد و الطاقة علی نظر اقل الخلائق علیخان الکاظمی الجوهری»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۲۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۵۰۶]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۴۱/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله شیخ الحرم مسجد شاه پسر محمد حسین فریدنی طهرانی، تا: ۱۶ شعبان ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قرمز، ۷۶گ (۱۲۰پ-۱۹۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۱/۴سم [ف: ۶ - ۳۷۹]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۸]

● **الدرة المنجیة علی الفرائض القزلجیة** / فقه / عربی
ad-durrat-ul munjīya 'ala-l farā'iḍ-il qiziljīya
مردوخی، عمر بن محمد امین، ۱۳۰۲ - ۱۳۵۵ قمری
mardūxī, 'omar ebn-e mohammad amīn (1885 - 1936)

چون منظومه مولی علی قزلجی در علم فرائض (سهام ارث) محققانه بوده و شرح درخور نداشته قره داغی به این شرح مزجی متوسط اقدام نموده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۵/۱

آغاز: الحمدلله الذی قدر الفرائض بحکمته المتین و الصلاة و السلام علی شمس فلک الیقین ... لما کان فرائض المولی القزلجی مشتملاً علی فوائد؛ **انجام:** و قسم علی عدد الفروض المقدرة فی القرآن خرج عدد الوارثین اجمالاً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق، جلد: تیماج زرشکی، ۱۵گ (۷ر – ۲۱ر)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ – ۲۴۱]

● **درة المنضیة** / دعا / عربی

durrat-ul munḍīya

قاری هروی، علی بن سلطان محمد، – ۱۰۱۴ قمری

qārī heravī, ʻalī ebn-e soltān mohammad (- 1606)

رساله در بیان فضیلت و آداب زیارت قبر پیامبر اکرم (ص) و بیان مساجد موجود در مدینه است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۹

آغاز: بسمله.حمدله.صلوة ... اعلم أن زیارته صلی الله علیه و سلم من اعظم القربات؛ **انجام:** فقبل الله منا بمنه و کرمه واسبغ علین سوابغ فضله و نعمه ... الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۱۵۱ق؛ دارای بلاغ؛ اهدایی رهبری، دی ۱۳۶۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۴سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۶۲]

● **الدرة المنظمة = ارجوزة فی اصول الفقه** / اصول فقه / عربی

ad-durrat-ul munaẓẓama = urjūzat-un fī usūl-il fiqh

شراره عاملی، موسی بن امین، – ۱۳۰۴ قمری

šarāre ʻāmelī, mūsā ben amīn (- 1887)

منظومه مفصلی است در مباحث اصول فقه.

[الذریعة ۴۶۱/۱]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۸۸۴/۲

آغاز: القول بسم الله خیر مفتتح ×× و الحمدلله علی ما قد منح / نحمدک اللهم باری النسم ×× و منشأ الاشیاء من بعد العدم؛ **انجام:** بک کل ما اعتباره شرفا علم ×× و لو تعبدا به النقض لزم / و من هنا ترتفع الاصول ×× جمیعها ان وجد الدلیل

کا: سید علی رضا بن سید علی حائری، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۳۳۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰ص (۱۲۴–۲۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۳۵۹]

← الدرة المنظومة ≻ الدرة البهیة
← دره منظومه ≻ درة النظمیة

● **الدرة المنظومة (ترجمه)** / فقه / فارسی

ad-durrat-ul manẓūma (t.)

وابسته به: الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵–۱۲۱۲ق)

ترجمه منظوم دره بحرالعلوم نجفی است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۹

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۲۶ر–۲۸ر) [مختصر ف: ۱۶۱]

● **الدرة المنیفة** / کیمیا / عربی

ad-durrat-ul munīfa

حسینی، حسن بن احمد، ق۱۳ قمری

Hoseynī, hasan ebn-e ahmad (- 19c)

مشتمل بر «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه»: المقدمة: فی تعریف ماهیة الکیمیا و ذکر آراء الناس فیها و مذاهبهم و اصطلاحات الحکماء؛ باب ۱. تعریف ماهیة الحجر و اماراته و الاستشهاد من مقالالتهم؛ ۲. تعریف ماهیة الاوانی و اماراتها؛ ۳. تعریف ماهیة الحجر وحدة التدبیر و امارات ذلک و الاستشهاد علیه من اقوالهم؛ ۴. معرفة العمل المکتوم و معرفة الامارات و معرفة الاوزان و مقادیر اینیران و اماراتها؛ ۵. معرفة ترکیب المعدن و معرفة الاوزان و مقادیر النیران؛ ۶. معرفة ترکیب النبات و کمیة التعفین و کیفیه التقطیر و ذکر المده و مقادیر النیران و الامارات؛ ۷. معرفة طهارة الارض بالتصعید بالنار؛ ۸. معرفة تشبیب الماء الالهی و الزبیق الغربی؛ ۹. معرفة اکسیر البیاض و کیفیة مزج الروح بالنفس و الجسد؛ ۱۰. معرفة اکسیر الحمرة و عدد التسافی و کمیة اوزانها و کیفیة العمل و التدبیر و مقادیر النیران؛ الخاتمة: فی معرفة طرح الاکسیر علی المعادن فی نار السبک.

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی رفع ببدیع صنعته السماوات العظمی و وضع بصنیع حکمته الارضین السفلی ...

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الخاتمة فی معرفة طراح الاکسیر نقلت من الطب الکیمیاوی.

خط: نسخ خوش، کا: غلام حسین بن اسماعیل بن علی عسکر بن محمد رحیم شیرازی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ محشی؛ واقف: هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۹]

● **دره نادره = دره نادری** / تاریخ ایران / فارسی

dorre-ye nādere = dorre-ye nāderī

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ ؟ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

تاریخ خاندان افشار است تا کشته شدن نادرشاه و تا یک سال پس از آن، یعنی ۱۱۶۲ق، در ۱ «مقدمه» و ۴۰ «فقره» و ۱ «خاتمه». با نثری دشوار به‌گونه «تاریخ وصاف». آغاز می‌شود با اختلال ممالک ایران، استیلای افاغنه بر اصفهان، جلوس شاه تهماسب، ترقی کار نادر ... و می‌انجامد به قتل نادرشاه، کلمات وعظ اساس، سلطنت علیشاه، تاجگذاری شاهرخ، و ابراهیم خان در تبریز. (احمد منزوی)

آغاز: دیباج دیباجه کتاب کتاب فصاحت قرین مخطط و مدبج از مدیح و آفرین جهان آفرینی است که غواص اراده اش دره عقلیه عقل اول را از مغاص عاقول حکمت.

انجام: اذا قدمت خاتمة الرزایا ×× فقد عرضت سوقک للکساد

چاپ: مشار فارسی، ج۲، ص۲۱۱۱؛ ایران، تبریز، ۱۲۷۴ق، سنگی، وزیری بزرگ، ۳۰۳+۱ص؛ ایران، تبریز، ۱۲۸۸ق، سنگی، وزیری بزرگ، ۲۱۹ص؛ ایران، تبریز، کارخانه حاجی ابراهیم، ۱۲۹۳ق، سنگی، وزیری، ۳۸۳ص؛ در ۱۳۴۱ش نیز با تعلیقات دکتر جعفر شهیدی

[فهرستواره منزوی ۹۶۴/۲؛ دنا ۱۱۶۹/۴-۱۱۷۰ (۹۰ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۲۴ شوال ۱۱۲۱ق؛ مصحح، محشی، مجدول به رنگ قرمز؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: تیماج زرشکی، ۱۹۱گ، ۱۲ سطر(۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۳۲سم [ف: ۳۰ - ۲۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۲ق؛ با دست خوردگی به نام محمد، دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۷سم [ف: ۲ - ۲۴۴]

۳. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:و-۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالجبار نحوی، تا: ۱۱۷۱ق، جا: تبریز؛ محشی؛ مهر: کاتب «المتوکل علی الله عبدالجبار؛ اهدایی: محمد یزدانیان؛ کاغذ: کاهی صیقلی، جلد: مقوای ابری، ۲۶۰ص، ۱۷ سطر(۱۱/۵×۱۸/۵)،اندازه: ۲۰×۳۰سم [فرهنگ و هنر مشهد- ف: ۸۳]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: از اخگر شوقش [کانون] کان در گرفت، الماس آتشی پدید کرد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی رضوی، تا: ۱۱۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۱۱۲گ، ۱۷سطر (۱۴/۵×۲۷)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ - ۱۲۷]

۵. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۴ق؛ کاغذ: ضخیم آبی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۳۸۱ص، ۱۲ سطر (۲۱×۳۲) [نشریه: ۶ - ۶۱۸]

۶. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۶۹۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وام وادی ما لا عین رات و لا اذن سمعت ذلک از ساد و رزمه رزمه متاع سای

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح رنگین کتیبه دار، مجدول به لاجورد و سرخی، دارای تحریر و کمند؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج دارچینی، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۹ - ۵۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: چرمی دارچینی، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۸۷]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۵۲]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۶۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ [نشریه: ۷ - ۱۵۲]

۱۱. همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن قهوه‌ای، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۶۷۵]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ وحید دستگردی یادداشتی در معرفی این نسخه نوشته که عیناً نقل می‌شود: «بشهادت خط و کاغذ و کهنگی این کتاب در عصر میرزا مهدی خان یا فاصله کمی بعد از او تحریر شده و از حیث خوانا بودن خط و کم غلطی بر نسخ چاپی رجحان دارد»؛ مهر: سپهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده عباسقلی»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج زرد، ۱۰سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۱۰ - ۴۶۸]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۵-فیروز

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای یک سر لوح مذهب، با سه تصویر که یکی از آنها شبیه نادر است، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: روغنی بر زمینه آب طلائی و نقاشی دو تصویر از نادر الصاق، ۴۸۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۲۱ - ۷۵]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۲

آغاز: برابر **انجام:** منصور
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه یکم قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن زرد، ۴۳ص (۲-۴۴ هامش)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۴/۶سم [ف: ۷ - ۳۴۰]

۱۵. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق؛ از روی نسخه‌ای اکه به سال ۱۱۸۰ق تحریر شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۱۶ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۳۴۷]

۱۶. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۴۷**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴- ۱۸۷۳]

۱۷. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت خریداری میرزا حسن از میرزا هدایت الله در ۱۳۲۱ق؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده حسن بن محمد» (چهارگوش)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف:۴-۱۸۷۶]

۱۸. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۹۲-۲۷/۶۲**
آغاز: و اوست که بندی گرفته است بده بدست او دده بیک سری فرود آورده پالهنگ را پوسیده بدست خان داد شهریار کامکار فرمودند؛ **انجام:** احوال خبر طغیان جماعت بختیاری ومقتول شدن احمد خان حاکم ایشان معروض سده سپهر نموده و
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۲۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۱۴]

۱۹. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۷۹/۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: شاید مهر علی، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: مسجد مرحوم حاجی کاظم بیک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸ص (۱-۱۵۸)، ۲۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵ - ۶۵۳]

۲۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر یک از فتنه جویان را بگو شمال ... فتنتکم هذا ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۱**
آغاز: و از صولت زهه گدازش شیر غران در عرین خموش خاموش و در زمان دولتش عنکبوت از بیکاری مگس می‌راند؛ **انجام:** لا طلاوة فیه و لا حلاوة و انا منه فالج بن خلاوه بر خواند و دهر چون در خواب غفلتش
خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: جعفر خوانساری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۹۴گ، ۱۰ سطر (۱۲/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۵۷]

۲۲. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴**
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۳۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۱]

۲۳. **تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۵۴**
خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲ق؛ ۱۲۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲ - ۱۴۱]

۲۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰۵-ف**
نسخه اصل:نسخه حافظ فرمانفرما؛کا: محمد مومن بن میرزا محمد شفیع اصفهانی بغدادی، تا: ۲۴ شوال ۱۲۰۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۸۴]

۲۵. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۲۵۹**
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق مازندرانی، تا: ۱۲۰۵ق؛ نسخه مطابق با چاپی است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف:۴-۴۲۴]

۲۶. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۸۴**
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله بن عبدالفیاض، تا: جمعه ۱۲ شعبان ۱۲۰۷ق؛ محشی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۲سم [ف: ۲ - ۲۴۴]

۲۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: نصیر بن محمد صادق خوافی، تا: جمادی الثانی ۱۲۰۹ق، حسب الامر محمد اسحق خان؛ کاغذ: فرنگی فستقی، ۲۰۴ص (۱۰۷-۳۱۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۹]

۲۸. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۰-۳۵/۳۰**
آغاز: وطبع مهر آسایش ... سیجعل الله بعد یسر عسراً و به فحوای: تاپریشان نرسد کار به سامان نرسد حکمت بالغه داور داد؛ **انجام:** وعبرةً للناظرین گوید: هر کس که چنان کند چنین آیدش ... درهر ولایت روی داده در مجلد ثانی نگاشته کلک بیان واقع خواهد شد
خط: نستعلیق، کا: محمدجعفر بن رضا علی گرگانی قمی، تا: جمعه ۲۸ محرم ۱۲۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۴ - ۱۸۱۳]

۲۹. **تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۷۷**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق، جا: اصفهان؛ مهر: «عبده رمضان علی»؛ جلد: چرمی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۸۴]

۳۰. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۴۳**
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه کرم بن شریف الاشتی دراز کلایی بابل کناری، تا: شنبه ۲ محرم ۱۲۱۶ق؛ تملک: علیقلی میرزا در

۱۲۶۱ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: آبی کبود و فرنگی، جلد: تیماج مقوایی، ۱۷۶گ، ۱۴ سطر (۱۳/۵×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ - ۴۲۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد عرضت سوقک ... فراموش نکند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق [رایانه]

۳۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نباتی رنگ، جلد: مقوای روغنی بوم زرک، ۳۸۲ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۱۲]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم[ف:۱۷-۱۲۵]

۳۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد بن یعقوب، تا: ۹ شوال ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج تریاکی معرق، ۳۰۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۴۵ - ۱۵]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۲

آغاز: بسمله. بر دانایان امور آگاهی و دقیقه شناسان؛ **انجام:** از عقب برادران روان شد ... چهارشنبه سنه ۱۲۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق [الفبائی: ۲۴۶]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۱۸

آغاز: برابر

در تطبیق با نسخه شماره ۵-۳۶۷۴ (۳۶۷۴/ف)، نسخه حاضر فاقد نیمه دوم این اثر بوده و تا سطر دوم از برگ ۱۴۵پ نسخه فوق را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «محمد حسن ۱۲۲۱» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۸×۲۵/۴سم [رایانه]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۲۳ق؛ محشی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۲۳۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۲۹/۸سم [ف: ۲ - ۲۴۴]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۱۶-۳۶/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۲۳ق؛ تملک: احمد بن جمال الدین مراغی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۸۱۳]

۳۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱

خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابی الحسن کاشانی، تا: چهارشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۲۴ق، جا: شیراز؛ مصحح، محشی، با امضای مقابله و تصحیحی از کاتب در پنج‌شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۲۲۴ در شیراز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱- ۲۰۹]

۴۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۱

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن محمد رودبستی مازندرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی آبی، ۱۸۲گ، ۱۳ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: - ۵۴]

۴۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۲۷ق؛ با کتیبه و سرلوح بسیار زیبا، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: - ۵۵]

۴۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق جلی، کا: محمد جعفر منشی تفرشی، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۲۸ق؛ تاریخ کتابت به نظم از نظر علی خان فرزند غلامعلی خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق جلی، کا: احمد، تا: پنج‌شنبه ۱۲۳۰ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۰۷]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۰۴/۱-۲۸/۲۴

آغاز: این خدیو جهاندار بدو دست روز و شب وسیله انگیز وپای سعی آسمان در وادی حاجت ... توضیح این مقال آنکه از قدیم الایام جماعت قاجاریه مرو در اصل؛ **انجام:** علی شاه نیز درروز ورود به قصاص خون شاهزادگان با دیده نابینا به سر در زیر پا دیده پی روان از عقب برادر روان شد تمت الکتاب.

بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۳۰ق، جا: کرمان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۴ - ۱۸۱۳]

۴۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۲۳۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۱۱سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [مؤید: ۳ - ۳۳۱]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغت من استنساخ هذه الدرة الثمینة ... سنه ۱۲۳۱

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق [رایانه]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق [رایانه]

۴۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۲۳۲ق، به‌خواهش فرزند وی میرزا آقا؛ با «قطعه تاریخ دره؛ آصف عهد و ارسطوی زمان مهدیخان ... طبع غواص اسیری پی تاریخ نوشت – دره نادره بحر معانی باشد ۱۱۶۳»؛ کاغذ: فستقی مغز پسته‌ای، جلد: مقوا تیماج قهوه‌ای پوشانیده، ۲۰۳گ، ۱۱ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۱]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالوهاب و احمد بن میرزا عبدالوهاب، تا: ۱۲۳۳ق [رایانه]

۵۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۱۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۵سم [ف: ۲ – ۵۶]

۵۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن محمد علی آشتیانی قمی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۱۷ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: – ۵۳]

۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۸۵/۱

خط: نسخ پخته، کا: علی اکبر بن سلطان لورجانی، تا: ۲۲ شوال ۱۲۳۶ق؛ ۱۲۰گ (۱پ–۱۲۰پ) [ف: ۳ – ۱۳۶]

۵۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۳۰

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۳۶ق؛ مصحح؛ ۱۶۹گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۱ – ۴۳]

۵۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله بن رمضانعلی همدانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ ۱۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۵۵۳]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۹۶

آغاز: من العسل و الضرب و مطارب جدالش ابهی من مجادل الطرب کیومرث شالی که جهت عدل؛ **انجام:** یوم الجمعه ... بعد الالف من الهجره النبویه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق [الفبائی: ۶۴۲]

۵۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۱/۳

منتخب، بخشی از کتاب از وقایع سال ۱۱۴۱ق به بعد موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: روغنی مشکی مذهب، ۱۵ص (۳۴۵–۳۵۹)، ۱۶سطر[ف: ۳۷ – ۳۴۹]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۳

آغاز: بسمله، بر دانایان امور آگاهی و دقیقه شناسان؛ **انجام:** تحریر خواهد نمود ... رمضان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق [الفبائی: ۲۴۶]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷

آغاز و انجام: برابر ؛ این کتاب دره من متملکات اقل خلق الله (چند کلمه پاک شده) قزوین بتاریخ شهر ربیع المولود قلمی نموده سنه ۱۲۴۰.

خط: نسخ و نستعلیق خوش و استادانه، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق، جا: قزوین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم قهوه‌ای با شکل حیوانات روی آن نقاشی شده، ۲۴۶گ، ۱۱ سطر (۱۲×۱۴)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ – ۱۳۷]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین آشتیانی، تا: سه‌شنبه ۲۵ رمضان ۱۲۴۱ق، جا: ارومی؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۱گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۹۲۹]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۳۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۲۴۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۹ – ۹۵۵]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** در خانه اگر کس است یک حرف بس است فقل للدهر انت اصبت ... عملک دوننا ثوبی حداد

خط: نسخ خفی، کا: علی بن رحیم بن کریم، تا: ۱۲۴۲ق [رایانه]

۶۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۳سم [ف: ۲ – ۵۶]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ واقف: علامه حائری؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۰۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۹ – ۳۳]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۴۵

آغاز: بر دانایان رموز آگاهی؛ **انجام:** بیرونست تحریر خواهد نمود ... رمضان المبارک سنه ۱۲۴۹ق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق [الفبائی: ۶۴۲]

۶۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۷

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن کربلائی علی حسین نوری، تا: ۱۴ رجب ۱۲۵۳ق؛ مصحح، محشی؛ تاریخ وقف: ۱۳۷۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۱ – ۲۰]

۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد باقر بن محمد جعفر آشتیانی قمی، تا: چهارشنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۵۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: زرد، جلد: مقوا تیماج قهوه‌ای پوشانیده، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۱]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تقی بهبهانی، تا: ۱۲۵۳ق، جا: زنجان [الفبائی: ۲۴۶]

۶۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۸
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲ – ۵۶]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلامرضا حیران یزدی، تا: ۱۵ شوال ۱۲۵۴ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۷گ، ۱۲ سطر (۱۱/۳×۲۱)، اندازه: ۲۰/۴×۳۲سم [ف: ۷ – ۸۶]

۷۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۷ – ب
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۲۴)، اندازه: ۲۱×۲۴سم[ف:۱۰۵]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید علی بن سید احمد، تا: ۱۲۵۸ق؛ با شرح لغات در فواصل سطور؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی مشکی، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۷ – ۸۶]

۷۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۴
آغاز: دیباج دیباچه کتاب کتاب فصاحت قرین مخطط و مدبج از مدیح و آفرین جهان آفرینست که غواص ارادهاش؛ **انجام:** إذا قدمت خاتمة الرزايا فقد عرضت سوقك للكساد.
خط: نسخ خوش، کا: میر عبدالصمد فرزند میر عبدالجلیل فرزند عبدالصمد فرزند محمد فرزند میر عسکر فرزند سید حسن فرزند سید علی اکبر صغیر فرزند سید یونس فرزند سید عیسی فرزند سید معصوم، تا: روز پنج‌شنبه ۲۷ محرم ۱۲۵۸ق؛ مصحح، محشی، بین سطور، توضیحات لغات نوشته شده؛ مهر: «صدرالعلماء» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۴ سطر(۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۲۹ – ۸۹]

۷۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد علی طبرستانی متخلص به مجنون، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۵۸ق، جا: طبرستان؛ مجدول به ارغوانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۸۱]

۷۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بابا، تا: جمعه ۱۹جمادی الثانی ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ – ۳۲۹]

۷۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳ سرود
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رحلی [نشریه: ۱۳ – ۴۴۵]

۷۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۲
خط: نستعلیق، کا: میرجعفر پسر حاج میرمحمد فراهانی تبریزی، تا: سه‌شنبه ۱۰ شوال ۱۲۷۱ق؛ مجدول، دارای هشت مجلس تصویر، محشی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۴]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۷]

۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد باقر تفرشی، تا: ۱۲۷۳ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج ماشی، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۳ – ۳۹۸]

۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۷
خط:نسخ و نستعلیق،کا: سید محمد کاظم حسنی لنکرانی فراهانی، تا: جمعه ۱۸ ذیقعده ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۹گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۷)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱۵– ۴۰۹۶]

۷۹. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد جواد، تا: غره محرم ۱۲۷۶ق [مخطوطات دزفول: – ۱۴]

۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی کا،تا:۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۶ – ۸۶]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۶۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۵گ، ۱۲ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۱۰۱]

۸۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۲
خط: نستعلیق، کا: فرج الله بن میرزا محمد صادق بن میرزا الله وردی، تا: پنج‌شنبه ۷ رمضان ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۷۵گ،۱۲سطر(۱۳×۲۶)،اندازه:۲۲×۲۵/۵سم[ف:۸– ۱۷۵]

۸۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر **انجام:** در تفسیر آیات و تبیین عبارات غامضه الماخوذة من نسخه صحیحها و فسرها مقبول الدولة السلطانية منظور الحضرت الخاقانية جامع المناقب الزكية و المراتب السنية المعتمد الدولة ميرزا عبدالوهاب.
خط: شکسته نستعلیق، کا: عالی محمد بن علی، تا: ۱۳۱۹ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی فیروزه‌ای کمرنگ، جلد: چرمی قرمز، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [نشریه: ۷ – ۷۳۰]

۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۰۱-۳۵/۸۱

آغاز: بسمله دیباج دیباچه کتاب کتاب فصاحت قرین مخطط و مدبج از مدیح و آفرین جهان آفرینی است که غواص اراده اش

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن حاجی علی بارفروش، تا: ۲ ذیقعده ۱۳۱۹ق؛ مقابله و تصحیح شده توسط کاتب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۸۱۳]

۸۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۰۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت: هیهات مرا ژولیدگی از تو پیش است وروز مجنون من درلیله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۰]

۸۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۳۱/۱

[**انجام:** فمثله کمثل صفوان علیه تراب فاصابه وابل فترکه صلداً حضرت شاه طهماسب که در آن اوان شاهرود و بسطام را.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۹گ، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۰]

۸۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فستذکرون ما اقول لکم، مصرع، درخانه اگر کس است یکحرف بس است. فقل الدهر انت فاصبت فالبس بزعمک

از اول کتاب تا قسمتی از خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۰]

۸۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ ترمه؛ تملک: علی اکبر حسینی مورخ ۱۳۲۷؛ جلد: تیماج ضربی دار، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: – ۶۱]

۸۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۷/۲

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ (۲۳۶–۴۰۲)، ۱۱ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲ – ۶۹]

۹۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید سعید؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۱ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱ – ۷]

۹۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۹۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا ابراهیم توری سولدهی، بی‌تا؛ مهر: «یا الله محمود»، «محمد تقی بن قاسم»؛ اهدایی: علی شریعتی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۱۲ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ – ۱۸۳۶]

۹۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۶۷

خط: نسخ زیبا و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: روغنی، ۲۶۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: – ۴۰]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** نهال و مال کا را بنگر که العیش یحلو و ... الدنیا ... دست

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۰

آغاز: بسمله، بر دانایان رموز آگاهی و دقیقه شناسان؛ **انجام:** آن ساحت دلپذیر تقصیر نکرده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۲۴۶]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۹/۸×۳۰/۹سم [رایانه]

۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۷×۳۲/۴سم [رایانه]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۴×۲۸/۴سم [رایانه]

۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۴۳گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۷سم [رایانه]

۱۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان‌های «قاموس، قاطع، مجمع الامثال و منه»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ (۱۶۴پ–۲۸۸)، ۱۸ سطر (۹/۷×۱۶/۳)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۰۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۲۲

در آخر نسخه سه صفحه راجع به مقدمات معراج نبی اکرم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۳۱]

↩ دره نادری ≻ دره نادره
↩ دره نادری ≻ مجالس
↩ دره ناصری ≻ در مکنون

● **دره نجفی** / عروض و قافیه / فارسی

dorre-ye najafī

معزی، نجفقلی، ۱۲۶۱ – ۱۳۵۹ شمسی

mo'ezzī, najafqolī (1882 - 1980)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۰ق

نجفقلی خان حسام الدوله ابن میرزا ابراهیم خان ابن بهرام میرزا ابن عباس میرزا ابن فتح علی شاه قاجار معروف به آقا سردار، این کتاب را نوشته است که شامل ۱۰۵ درس است.

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۹۱۵/۱۳۳۳م، رقعی، ۲۲۴ص

ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: بسمله بعد الحمد و الصلاة گوید بنده اثیم نجفقلی؛ **انجام:** چنان که بازی می کند گربه به موش.

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۱۱۳ص، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۰۸]

← الدرة النجفية ≻ الدرة البهية

● الدرة النجفية (ترجمه) / فقه، شعر / فارسی

ad-durrat-un najafīyya (t.)

خلخالی، زکی بن عبدالباقی، ق۱۳ قمری

xalxālī, zakī ebn-e 'abd-ol-bāqī (- 19c)

وابسته به: الدرة البهية = الدرة النجفية = الدرة المنظومة = الدرة الغالية في مسائل العالية؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

منظومه «الدره النجفیه» سید محمد مهدی بحرالعلوم را به درخواست یکی از دوستان دربند به فارسی منظوم ترجمه کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۰۹

آغاز: کرور ستایش وثنا وکنوز نیایش وسنا تحفه بارگاه جلال وجان وجهان آفرین باد که جهان جهان آفرین سزاوار سزاست؛ **انجام:** أوبين جنبيه وقد تعمدا وما عدا ذلک ليس مفسدا يا زراه عمد بين الجنبتين برگشته باز ×× ما عدا اینها که گفتم نیست مفسد درنماز

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳، درحیات مؤلف؛ مصحح، محشی با عناوین «منه عفی عنه»، بعضی عبارات خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۴۰]

● دره نجفیه در اصول دینیه / کلام و اعتقادات / فارسی

dorre-ye najafīye dar osūl-e dīnīye

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹ - ۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824 - 1902)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ذیقعده ۱۲۹۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

کتابی است در اصول دین؛ از محمدباقر [دیباچه]. نگارنده یکی از گروه شیخیان است که در الذریعه (۱۱۳/۸) وی را با نگارنده «اجتناب» (الذریعه ۲۶۹/۱) در رد «تریاق فاروق» میرزا محمد حسین شهرستانی (الذریعه ۱۷۱/۴) که به سال ۱۳۰۷ق نگاشته شده، یکی دانسته است. ما دست کم ۳ تن بدین نام، از یک روزگار، و از گروه شیخیان می‌شناسیم: ۱. حاج میرزا محمد باقر بن محمد جعفر بن محمدصادق قهی همدانی (۱۲۳۹-۱۳۱۹ق)، ۲. شیخ محمدباقر بن محمد جعفر بن محمد کافی بهاری همدانی (۱۲۷۷-۱۳۳۲ق)، ۳. میرزا محمد باقر بن محمد سلیم قراچه‌داغی تبریزی نگارنده «کشف المراد لهدایة العباد» در ۱۲۹۲ق، که از هر یک از این سه تن آثاری چاپ شده است، که در برخی موارد، در انتساب آنها در منابع آشفتگی رخ داده است. نام نگارنده در دیباچه تنها محمد باقر آمده است، و نام کتاب «دره نجفیه». نخست هفت «فصل» است، سپس «خاتمه»ای. این خاتمه پیرامون سه چهارم کتاب را دربردارد، با سربندهای «برهان». عناوین فصول: ۱. بدانکه نهایت بی‌شعوری انسان در حال طفولیت است؛ ۲. پس چون بعضی از مردم از مرتبه اول تجاوز کنند؛ ۳. بدانکه بعضی از مردم شعورشان از جماعتی که در طبقه ۱ و ۲ بودند زیادتر شود؛ ۴. احوال طبقه چهارم؛ ۵. طبقه پنجم از مردم؛ ۶. طبقه ششم از مردم؛ ۷. طبقه هفتم که آن را اسفل السافلین گویند؛ خاتمه در رفع شکوک و شبهات با سربندهای «برهان». (احمد منزوی)

آغاز: حمد خدای را که راه او واضح ترین راههاست اگر رو به او برویم ... چنین گوید این بنده خاکسار ... محمد باقر ... که چون بعضی از شبهات.

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۰۱ق، وزیری؛ ۷۱۸ص؛ تهران، در دو جلد، ۱۳۰۰ق

[نسخه‌های منزوی ۹۴۲/۲: نشانی ۱ نسخه؛ طبقات ۲۰۰/۱۴؛ مشار، فارسی ۲۱۱۲/۲ که وی را محمدباقر بن محمد جعفر بن محمد کافی بهاری همدانی دانسته، در ۲ جلد: مشار، مؤلفین ۴۵/۲ به نادرست «اجتناب» و «دره نجفیه» را از دو تن دانسته است؛ الذریعه: ۱۱۳/۸ رقم ۴۱۴؛ دنا ۱۱۷۲/۴(۵ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۹۶

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۸۷گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۵۴۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۰/۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ذیقعده ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۶گ (۳پ-۱۱۸ر)، ۱۷سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۲۹۹]

۳. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۹۷/۱

تنها جلد نخست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بیاض رقعی [چند نسخه‌ـف: - ۲۳۲]

۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** امام عصر خود را عجل الله تعالی فرجه شناخته اند غیبت او را ... همین قدر اکتفا کردم در این جزو، انشاء الله تمام مطلب را در جزء دویم از رساله دره به عون خداوندی خواهم نوشت اگر خداوند عالم جل شأنه به واسطه آیات خود خواسته باشد.

شامل: جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: براتعلی بن گداعلی همدانی، تا: نیمه اول: سه‌شنبه ۲۶ محرم ۱۲۹۳ق، به جهت سید محمد بن هاشم حسینی، نیمه دوم به خط دیگر در تاریخ پنج‌شنبه ذیقعده ۱۲۹۴؛مصحح؛۱۸۳گ،۱۶سطر،اندازه:۱۰/۵×۱۷/۵سم[ف:۱- ۲۵۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس به همین قدرها اکتفا کردم ... سنه ۱۲۹۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی عصر یوم الخمیس من شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۲۹۵

خط: نستعلیق، کا: علی، تا: ۱۲۹۵ق [رایانه]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۲۲

انجام: و در اطراف دیگر جهات چهارگانه

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا ابری مشکی و سبز، ۵۹گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳) سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۷۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** به طور وضوح به کافر برساند، و حجت خود را بر او تمام کند، و کافر را ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: آقا شیخ علی بن ابراهیم ۱۳۴۵ق؛ مهر: «بنده آل محمد علی» (اشکی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۲

همراه با سؤال و جواب‌هایی در پایان؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← الدرة النجفية على ابطال المذهب الاصولية < الدرر النجفية من الملتقطات اليوسفية

● الدرة النجفية فی الرد علی الاشعرية / کلام و اعتقادات / عربی

ad-durrat-ul najafīyya fi-r radd ‘ala-l aš‘arīyya

تبریزی نجفی، حسین بن نجف، - ۱۲۵۱ قمری

tabrīzī najafī, hoseyn ebn-e najaf (- 1836)

تاریخ تألیف: ۱۵ ربیع الاول ۱۱۹۲ق

درباره اختلاف معتزلیان و اشاعره درباره مسأله حسن و قبح، در هشت «باب»: ۱. معانی لفظی الحسن و القبح و ما یتعلق بذلک؛ ۲. خصوص المعنی الذی فیه النزاع؛ ۳. فی ان الحاکم بالحسن و القبح هل هو العقل ام الشرع؛ ۴. فی ان جهة الحسن و القبح هل هی نفس الاشیاء فی ذاتها ام غیرها من صفاتها اللازمة او غیرها من الوجوه و الاعتبارات او غیرها من القول بعدم انحصار الامر فی واحد من هذه الامور بعینه؛ ۵. الملازمة بین حکم العقل و حکم الشرع مطلقاً تحسیناً و تقبیحاً او خطاباً و تکلیفاً؛ ۶. استقلال العقل بایجاب شکر المنعم؛ ۷. بیان حکم الافعال قبل الشرع؛ ۸. بیان حکمها بعده.

آغاز: الحمد لله الذی بدا بخلق العقول و جعل استقلالها حجة فی الفروع و الاصول و حمی بها حوزة الدین ...

[الذریعه ۱۱۳/۸؛ دنا ۱۱۳۵/۴ (۳ نسخه)]

۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: محمد علی بن الشیخ محمد الجزائری (قبیلة) الاسدی (اصلا) النجفی (مسکنا)، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۱۹۲ق؛ تملک: محمد بن غانم النجفی در سال ۱۲۲۷؛ جلد: تیماج، ۱۱۲ص (۱-۱۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۵۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۶/۷

آغاز: و القبح هل هو العقل ام الشرع. الباب الرابع فی ان جهة الحسن و القبح هل هی نفس الاشیاء فی ذاتها ام غیرها من صفاتها اللازمة؛ **انجام:** طابقت الواقع ام لا و لغیر المشهور تفاصیل فی المقام فلتطلب من مضانها. هذا آخر ما اردنا تحریره فی هذه الرسالة و خلاصة ما تمکنت من تناوله الید القاصرة و قد وقع الفراغ فی یوم الخامس من العشر الثانی من الشهر الثالث من السنة الثانية من العشر العاشر من المائة الثانیة من الالف الثانی و الحمد لله رب العالمین والصلوة علی محمد خاتم النبیین و اله الطاهرین.

خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بن عبدان شروقی شرطی نجفی، تا: یک‌شنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۲۳ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: آغاز (مقدمه کتاب)؛ محشی با امضای «منه عفی الله عنه»، نوشته شده: «رساله حقیقه مجاز». پایان یافته در ۱۵ ربیع الاول ۱۱۹۲ق؛ مهر: کاتب «محمد ۱۲۲۳» (هشت گوش)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ (۱۴۵ر-۱۹۴پ)، ۲۳-۲۱ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۹۴]

● الدرة النجفية فی المطالب الأصولية / اصول فقه / عربی

ad-durrat-un najafīyya fī-l maṭālib-il uṣūlīya

اهداء به: ناصرالدین شاه و وزیرش سپه سالار

مسائل اصول فقه را با رد و ایراد در یک «مقدمه» و چند «باب» و یک «خاتمه» گزارش کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۸

آغاز: الحمدلله علی آلائه و احمده علی عظیم احسانه حمداً یکون لحقه قضاء و الی ثوابه مقرباً و أشکره علی جمیع افضاله؛ **انجام:** ناتمام: و انما التوقف فی صورة التشاغل بأحدها من طرف الوارد لا من الطرفین ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرد، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۱۷سم [ف: ۲۶ - ۱۵۰]

● الدرة النجفية فی شرح نهج البلاغة الحيدرية / شرح حدیث / عربی

ad-durrat-un najafīyya fī š.-i nahj-il balāġat-il ḥaydarīyya

دنبلی خوئی، ابراهیم بن حسین، ۱۲۴۷ - ۱۳۲۵ قمری

dombalī xū'ī, ebrāhīm ebn-e hoseyn (1832 - 1907)

وابسته به: نهج البلاغة؛ شریف الرضی، محمد بن حسین (۳۵۹-۴۰۶)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۱ق

شرح نسبتاً مختصری است بر نهج البلاغة با تحقیقاتی ممتاز و فوایدی چند و نقل گفته‌های ابن ابی الحدید و ابن میثم و سایر شارحین. مؤلف در مقدمه هشت «فصل» آورده پس از آن اول مقدمه سید رضی را شرح بعد از آن به ترتیب خطب، نامه‌ها و کلمات قصار را شرح کرده است. ابتدا قسمتی از متن را ذکر، بعداً اول لغت، بعد سایر مطالب مربوط به آن را بیان می‌کند. فهرست فصول مقدمه چنین است: ۱. فی قوله (ع) و مدة عمده؛ ۲. نسبه الشریف؛ ۳. فیما جاء فی کنیته؛ ۴. القابه؛ ۵. فیما جاء فی صفته؛ ۶. نبذ من کراماته؛ ۷. بیان انه (ع) کان مستجمعا للفضائل الانسانیه؛ ۸ حقیقة الخطابة و بیان نسب سید رضی. مصنف در نسخه دستخط وی سه خطبه برای کتابش به‌طور جداگانه آورده است و در نسخ چاپ شده این خطبه‌ها را در هم ادغام کرده است. نیمه اول کتاب در دهه دوم صفر ۱۲۷۳ پایان یافته است.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لمناهج السداد وساقنا الی مدارج الرشاد و سلک بنا سبیل محجة البیضاء.

چاپ: مشار عربی، صص۳۶۰-۳۶۱؛ تبریز، سنگی، ۱۲۹۲ق، ۳۹۴ص؛ ۱۳۲۵ق، ایران، سنگی، رحلی، ۴+۳۹۶ص

[الذریعه ۱۱۲/۸؛ التراث العربی ۲۳/۳؛ دلیل المخطوطات ۲۳۱/۱]

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۹۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دهه دوم صفر ۱۲۷۳ق، واقف: دنبلی خوئی، ابراهیم بن حسین، جلد: تیماج مشکی، ۸۲۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: - ۱۴۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۱۹

نیمه دوم کتاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ مهر: «الراجی محمد اسماعیل» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۲۶گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۱۸]

۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

الجزء الاول؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ صفر ۱۲۸۰ق، به امر نواب میرزا نصر الله [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: برابر **انجام:** و کفی بالله شهیدا و الارتکاس الانتکاس و ... و بالله التوفیق.

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۲۵ سطر (۱۷/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۷ - ۳۷۹]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۹۵

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، تقریظی به نظم و نثر از محمد بن محمد ابراهیم رازی که در روز ترویه سال ۱۲۸۱، در مدح مؤلف و وصف کتاب به دستخط خودش با مهر «وآمنو بما نزل علی محمد» (بیضی) مرقوم کرده، غزلی از وی در ۱۰ بیت در آخر نسخه در تاریخ تألیف این جلد؛ واقف: دنبلی خوئی، ابراهیم بن حسین؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: - ۱۴۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۹۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۸۶]

۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۹۶

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در مقدمه این نسخه مدح و توصیف ناصرالدین شاه قاجار و اهداء کتاب به وی در ۲۷ سطر وجود دارد که در نسخه خطی دستخط مؤلف و در یک نسخه خطی دیگر ونسخ چاپی وجود ندارد؛ واقف: دنبلی خوئی، ابراهیم بن حسین؛ جلد: تیماج، ۵۳۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: - ۱۴۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۹۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۸۶]

● الدرة النضيدة فی شرح الابحاث المفيدة / کلام و اعتقادات / عربی

ad-durrat-un naḍīda fī š.-il abḥās-il mufīda

عاملی، ناصر بن ابراهیم، - ۸۵۳ قمری

'āmelī, nāser ebn-e ebrāhīm (- 1450)

وابسته به: الابحاث المفیدة فی تحصیل العقیدة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)
محل تألیف: حله
متن از تألیفات علامه حلی است و شرح آن از شیخ ناصر بن ابراهیم احسائی عاملی. این رساله شرح «قال اقول» است که آن را از ۱۸ شعبان تا ۱۴ رمضان ساخته است.
آغاز: بسمله، رب یسروا عن الحمدلله القادر القاهر العزیز الجبار المتکبر ... فقد سألنی بعض اصحابی املاء شرح علی المباحث المفدة فی تحصیل العقیدة من تصانیف شیخنا ... ابی منصور الحسن المطهر ... موسوم بالدرة النبضیدة فی شرح المفیدة ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** هو الضرر المستحق المتعارف الاهانه و الاستخفاف ... المقصود.
خط: نستعلیق تحریری بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: وسط و انجام؛ احتمالاً به خط شارح؛ واقف: ابن شیخ محمد مؤمن اسدالله الخاتونی، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن دارچینی، ۴۹گ، اغلب ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۳۲]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فباطلة لما من اثبات الجزء الذی لا یتجزی
خط:نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ از روی نسخه مشهد؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۲سم [ف: ۶ – ۷۸]

● **دره نظمیه = موجز منظومه = دره منظومه** / تجوید / فارسی
dorre-ye nazmīye = mūjaz-e manzūme = dorre-ye manzūme

تبریزی، محمد زمان بن محمد طاهر، ق۱۳ قمری
tabrīzī, mohammad zamān ebn-e mohammad tāher (-19c)

اهداء به: فتحعلی شاه قاجار
تاریخ تألیف: جمعه ۸ ذیحجه ۱۲۱۴ق (= دره نجفیه)
منظومه‌ای است که قواعد تجوید را با بهترین وجه در ۱۵۳ بیت بیان کرده و ناظم ظاهراً «رجائی» تخلص می‌کرده. اما قابل ذکر آنکه در صدر برگ اول نسخه آستان قدس به قلم کاتب آمده: «موجز منظومه تجوید حاجی محمد زمان قاری قزوینی رحمة الله»، هر چند نام محمد زمان قاری قزوینی در کتب ترجمه همانند «الکرام البرره» ذکر نشده لکن با توجه به همزمانی کاتب با ناظم، باید منظومه اثر طبع همان باشد که قبل از سنه تحریر نسخه – شوال ۱۲۴۷ – به رحمت حق پیوسته است بنابراین تاریخ نظم مذکور در فهرست دانشگاه (= ذیحجه ۱۲۵۰) خلاف واقع خواهد بود. به هر حال، نسخه ارجوزه‌ای است در صد و پنجاه و سه بیت در عمده مباحث تجوید مانند «مخارج حروف، صفات حروف، استعاذه، بسمله، در هاء ضمیر قصر و اشباع، در شرط مد، اسباب همزه، احکام مد، ادغام صغیر و کبیر، احکام نون و تنوین».
آغاز: بسمله، ای نام نامیت شده مفتاح هر کلام ×× وای از کلامت این همه عالم در انتظام / حمد و ثنات چون بکند این زبان لال ×× بر عجز متعرف ز ثنایت رسول آل
انجام: عقد نظم نام ناظم وقتها:کز لولو عقد ابیاتش بود مقری بخوان ×× یادگیر بارده هر کس بود مشتاق آن / یوم جمعه ثامن ذیحجه در عید ضحی ×× کرد اتمامش رجایی ملتمس دارد دعا
شرح و حواشی:
۱– مفتاح خزائن الکلام = شرح درة النظمیة؛ تبریزی، محمد زمان بن محمد طاهر (–۱۳)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ رمضان ۱۲۲۸ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۳۲۹]
۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۹۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ناد علی بن ابراهیم اشتهاردی، تا: ۱۲۲۸ق، جا: المدرسة الالتفاتیة؛ جلد: چرم زرد، ۶گ (۱۷۱پ–۱۷۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [مؤید: ۲ – ۳۲۱]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۴۶/۱-۱۴/۱۹۶
آغاز: گشت این موجز به نام نامیش زینت کزین ×× اعطه اللهم فی الدارین مایر جاه زین / دره نظیمه گفتا نام تاریخش خرد ×× چونکه مضمونش بود از بهر قراها سند؛ **انجام:** برابر
در فهرست از شاعری دانسته؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: محمد علی بن محمد شریف اموئی قمی نجفی، تا: رجب ۱۲۳۳ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۸۰۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، کا: محمد علی بن محمد حسن آرانی، تا: ۵ شوال ۱۲۴۷ق؛ نسخه ضمیمه ریاض اللطایف به شماره ۲۷۴۲۴ کتابخانه است؛ کاغذ: نخودی فرنگی ضخیم، ۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲۳ – ۹۸]
۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن مرتضی حسینی برغانی، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۲۸۱ق؛ ۱۹ص (۸۰–۹۸)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۹۴]
۶. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۹۱/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ملاعلی اکبر بن کربلایی رمضان

بادشتی، تا: سه‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: مدرسه جدید؛ ۲۵گ (۱ر-۲۵پ)، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۵۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۶۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رحیم خرازی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹گ (۱-۲۹)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۵۰۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق [رایانه]

۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۵گ (۱پ-۱۵ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۰۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱گ (۱۴۰-۱۵۰)،۱۷سطر(۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۰۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۳

آغاز و انجام: برابر؛ به از عقد گهر درعلم تجوید ×× رجا را دره منظومه باشد / تو گوئی نافه آهوی چین است ×× که از مشک ختن مختومه باشد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پرغلط؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ،۱۷سطر(۷×۱۵/۳)،اندازه: ۱۵/۲×۲۰سم [ف: ۲-۷۰۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۰/۳

آغاز: در زمان فتحعلی شاه قجر ظل اله ×× حامی دین ما حی ظلم و رعیت را پناه؛ **انجام:** و ربود مکسور با اشمام رومش شد رقیق ×× و رنه مفتوح است جز اسکان نمی‌باشد طریق

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۶۵پ-۶۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۴۳]

● الدرة النقية فی علم الصناعة المضیئة / کیمیا / عربی

ad-durrat-un naqīyya fī ʻilm-iṣ ṣanāʻat-il muḍīʼa

تمیمی، محمد بن امیل، - ۱۷۰ قمری

tamīmī, mohammad ebn-e amyal (- 787)

در نه «باب» (سزگین ۲۸۷/۴): باب ۱. بیان الحجر الاول؛ ۲. حرق الحجر؛ ۳. ملح البیاض؛ ۴. بناء التنور ...

آغاز: الحمدلله الذی تفرد فی ملکه عن خلقه و اوجدهم من عدم ... و بعد فاقول و بالله المستعان بعدان اقسم بالله العظیم علی من وقف علی هذه الرسالة المسماة بالسیرة النقیة فی علم الکیمیاء الفیلسوفیة ...

[نسخه‌های منزوی ۲۸۷/۴؛ دنا ۱۱۳۶/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم تقطع رطوبتهم و تصدهم من الوقت الی مثله یصعد قرص واجد علی عشره زهرة مطهرة و الاضافة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن سرخ، ۱۷گ (۱۷۹پ-۱۹۵ر)، اندازه: ۱۶/۷×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۳۰۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالنبی شافعی و عزیز الله قادری، تا: ۱۱۵۲ق، جا: بصره؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۱۲ص (۴-۱۵)، ۲۸ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۹/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۴۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۷۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مکتفیا بمالک ... و صلی الله علی سیدنا محمد الذی لولاه ما خلق شمس و لاقمر و علی آله و صحبه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن سبز، ۱۷گ (۸۱پ-۹۷ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۶۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۹۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یهتدی سواها فیقوه بالفلوات و تذهب نفسه حسرات فقد انقطع الکلام (کذا)

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب، تا: ۱۲۸۳ق [الفبائی: ۲۴۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مفید ... اشهر. تمة الرسالة فی ۲۲ شعبان سنه ۱۲۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق [الفبائی: ۲۴۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۸/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهذه سبعة عن العمادلها کل الفلاسفة فیها سرهم بطناً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ (۱۱۵ر-۱۴۴ر)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۷۴۴]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۱۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۵۷]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعلم ان للاکسیر خواص تسعة و هی الذوب و الجری و الغوص و الانبساط و الصبر و الصبغ و الممارضة و التتمیم.

خط: نستعلیق، کا: رضاقلی مافی، تا: رجب ۱۳۰۲ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲ص (۱-۳۲)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۸۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۶/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو فاسد فلاتقع فیه تم این کانون محکم علی راسه طنجیر مغربی، او برام لایخرج منه لهویة النار (شاید ناتمام باشد)

خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل الله بن آخوند ملازین العابدین

بروجردی ملقب به شمس العلماء، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، ۳گ (۱۳۴پ-۱۳۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۹ - ۲۵۰]

● **درة النوء فی شرح خطبة الضوء** / نحو / عربی

durrat-un naw' fī š.-i xuṭbat-iḍ ḍaw'

برهانی خوارزمی، رضی الدین

borhānī xārazmī, razī-od-dīn

وابسته به: ضوء المصباح = شرح المصباح؛ تاج الدین اسفراینی، محمد بن محمد (-۶۸۴)

کتاب المصباح فی النحو، تألیف ناصر بن عبدالسید مطرزی نحوی (-۶۱۰ق) از کتاب‌های مهم در علم نحو است، افراد گوناگونی به شرح آن پرداخته‌اند از جمله «تاج الدین محمد اسفراینی» که شرح خود را المفتاح نامیده؛ سپس آن را گزیده ساخته و نامش را «الضوء» نهاده است، خطبه الضوء را رضی الدین خوارزمی گزارش کرده است.

[کشف الظنون: ۱۷۰۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸۶/۳

آغاز: قال الشیخ الامام ... سالتمونی ادام الله عزتکم و زاد الی اکتساب المعالی هزتکم، دن الخص لکم خطبة ضوء المصباح و احل عقدها؛ **انجام:** قوله، من ملامح نظره جمع ملمح مفعل لمحته ببصری، اختلست النظر الیه و الله اعلم.

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن اسحاق بن عیسی، تا: قرن ۸؛ محشی با نشان «هـ»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۸۸ر-۹۰ر)، ۳۵ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۵۵]

● **الدرة النیرة من الریاض النضرة فی مناقب العشرة** / تاریخ / عربی

ad-durrat-un nayyira min-ar rīyāḍ-in naḍira fī manāqib-il 'ašara

بلبیسی، محمد بن ابراهیم، - ۹۳۷ قمری

belbīsī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 1531)

وابسته به: الریاض النضرة فی فضائل العشرة المبشرة؛ طبری، احمد بن عبدالله (۶۱۵-۶۹۴ق)

متن کتاب درباره سیره اصحاب عشره به نام «الریاض النضرة فی مناقب العشرة» مبشره بالجنه است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۵/۳

آغاز: بسمله ... لا اله الا الله عقدة للقایه ... الحمدلله الذی شهدت الدلالات بتوحیده لماظهر جماله فی الوجود و اتضح نصب العقول اعلاما علی سبیل معرفته؛ **انجام:** قرب الحق عزوجل و الحمدلله وحده و صلی الله علی من لانبی بعده

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۰۰؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بلبیسی مقدسی وفایی شافعی خطیب، تا: با تاریخ ۹۰۷ق؛ ۴۷ص (۱۲۵-۱۷۱)، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۴۴]

← الدرة الیتیمة ⩽ القواعد

← الدرة الیتیمة ⩽ الدر الیتیم

● **الدرة الیتیمة** / گوناگون / عربی

ad-durrat-ul yatīma

ابن مقفع، عبدالله بن دادویه، ۱۰۶؟ - ۱۴۵ ؟ قمری

ebn-o moqaffa', 'abd-ol-lāh ebn-e dādvay (725 - 763)

چاپ: قاهره، اداره جریدة الزراعة، ۴۹ص،۱۹۱۰م؛ بیروت، ۴۶ص، ۱۸۹۷م.

[دنا ۱۱۳۶/۴؛ مجمع علمی ۳۱۲/۳؛ الاوقاف العامة موصل ۲۳۹/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۳۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... قال عبدالله بن مقفع؛ **انجام:** من الحاق الحکمه باهلها و الحمدلله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۸/۴-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3733 (ریو ص ۶۳۲ ش ۱۰۰۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۹گ (۸۰-۱۰۸)[فیلمها ف:۱-۵۲۶]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷۳/۲بخش۲ و ۲۶۹/۲بخش۳

نسخه اصل: احمد ثالث ۲۴۱۷ (یادشده در فهرست طوپقپوسرای ۸۲۱۹ (ع۲۶۹))؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۸۲ و ۱۳۴]

● **الدرة الیتیمة** / شعر / عربی

ad-durrat-ul yatīma

ابوالفتح بستی، علی بن محمد، ۳۶۰؟ - ۴۰۱ قمری

ab-ol-fath bastī, 'alī ebn-e mohammad (972 - 1011)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۸/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۴گ (۱۴۶پ-۱۴۹ر)، ۱۱ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ - ۲۶۹۳]

● **الدرة الیتیمة** / اخلاق / عربی

ad-durrat-ul yatīma

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

رساله‌ای کوتاه است در تهذیب نفس و اجتناب از تشکیک از آنچه که توسط شرع مقدس وارد شده و نیز تکیه به عقل در امور دینی که با استفاده از آیات وروایات. هنگام سفر به خبیص

از دهات کرمان به سال ۱۲۰ ؟ نوشته است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذه درة یتمیة و تحفة کریمة اهدیتها الی طلاب العلم و الیقین بالشرع المبین ... فاعلم ایها الناظر فی رسالتی هذه ان کل نفس یجب سلامته من آفات الدنیا و الاخرة و نجاته من الهلاک ...
انجام: فهذه عجالة خطرت ببالی فی اثناء السفر الی خبیص من قری کرمان فاردت تقیدها تحفة لاخوانی المومنین نفهوم الله بها، خذها الیک نعمة هنیئة مرئیة سابغة واحمدالله علی الملة السمحة السهلة
[دنا ۱۱۳۶/۴؛ ریحانة الادب ۵۱/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۰/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۲۹۰-۲۹۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۵۴۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۱/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن حسن موسوی خونساری، تا: سه‌شنبه ۲۹ شوال ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۸۳پ-۹۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۸۷]
۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۰۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدجعفر اصفهانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۲ق؛ ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۱]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۵۶]
۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۵۸/۶
خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی مشهور به مؤذن، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۱۳ص (۱۵۴-۱۶۶)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۲۳]

● **دره یتیمه** / عرفان و تصوف / فارسی

dorre-ye yatīme

وابسته به: فصوص الحکم؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸)
رساله عرفانی است در شرح فصوص محیی الدین بن عربی با پاسخ پرسش‌ها درباره ایمان به انبیاء و تصدیق به اولیاء و جز اینها.
[فهرستواره منزوی ۳۵۱/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۱۹
آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی خصوصاً ... هذه درة یتیمة فی الاسئلة و الاجوبة الاطمینان القلوب ... شمه ای از معارف و حقایق خاتم ولایت محمدی محی الدین محمد بن عربی و اسئوله و اجوبه در آن گفته شد للسمع و الطاعة و ان کنت قلیل البضاعة و عدیم الاستطاعة، شیخ رضی الله در فص آدم علیه السلام فرمود که انسان بمنزله؛ **انجام:** و بعضی چنانکه اسماعیلیه می‌گویند و مراجعه ابواب فتوحات مکیه و مصنفات غزالیه و مؤلفات رازیه باید ذکر کرد، فانها نعم الاخوان
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: سیاه، ۱۹گ (۵۹پ-۷۷ر هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۵۲]

● **الدرة الیتیمة فی الصنعة الکریمة** / کیمیا / عربی

ad-durrat-ul yatīma fi-ṣ ṣan‘at-il karīma

دمنهوری، احمد بن عبدالمنعم، ۱۱۱۱؟ - ۱۱۹۲ قمری
Damanhūrī, ahmad ebn-e ‘abd-ol-mona‘em (1700 - 1778)

در چگونگی کیمیاسازی و تبدیل اجسام، با رمز و اشاره در یک «مقدمه» و هفده «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فیما یحتاج الیه الطالب من الاجساد و غیره؛ باب ۱. طبائع الاجساد؛ ۲. تکلیس الذهب؛ ۳. تکلیس الفضة؛ ۴. تکلیس الزهرة؛ ۵. تکلیس المریخ؛ ۶. تکلیس الاسرب؛ ۷. تکلیس القصدیر؛ ۸. تکلیس الزیبق؛ ۹. تطهیر الاجساد؛ ۱۰. اقامة بعض الاجساد؛ ۱۱. الموازین و ما یتعلق بها؛ ۱۲. أعمال العقرب؛ ۱۳. العلم و هو الزرنیخ؛ ۱۴. العید من تصعید و عقد؛ ۱۵. المفاتیح و حل جمیع الاملاح؛ ۱۶. ذکر الاستقطارات؛ ۱۷. ذکر الصنائع و ما یحتاج الیها؛ الخاتمة: فی فوائد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۴۷/۱
آغاز: الحمدلله الذی رفع السماء و زینها بالکواکب و خص کل سماء منها بکوکب نیر و ثاقب؛ **انجام:** و فی هذا القدر کفایة لمن کان له أدنی درایة و الحمدلله علی کل حال.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۶گ (۱پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۵]

● **الدرة الیتیمة فی بعض فضائل السیدة العظیمة** / فضایل و مناقب / عربی

ad-durrat-ul yatīma fī ba‘ḍ-i faḍā’il-is sayyidat-il ‘aẓīma

میر غنی حسینی، عبدالله بن ابراهیم، - ۱۲۰۷ قمری
mīr qanī-ye hoseynī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ebrāhīm (-1793)

تاریخ تألیف: ۱ ذیقعده ۱۱۶۴ق
رساله مختصری است درباره بعضی از فضایل و مناقب و احوال

سیدة النساء العالمین صدیقه کبری، فاطمه زهراء سلام الله علیها. در سه «باب» و یک «خاتمه»: ۱. فضائلها؛ ۲. المیلاد و الزواج و الوفاة و توابعها؛ ۳. اولادها؛ الخاتمه: فی وجوب محبتهم.
آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً له به عنه علیه و الشکر لله مولی العالمین شکراً یلیق به منه الیه و الصلاة و السلام علی خیر کل مصل و امام ... و بعد فهذه نبذة تتعلق بنبذ من مناقب سیدة نساء العالمین.
انجام: و نسألک اللهم بجاههم علیک ... یا ارحم الراحمین بفضل سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین تم ...
[بروکلمان، ذیل ۵۲۳/۲؛ دنا ۱۱۳۷/۴؛ زرکلی ۶۴/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹عکسی
آغاز: حمدله. حمدآ له بمنه علیه و الشکر لله مولی العالمین. شکرآ یلیق ؛ **انجام:** واجعل ثارنا علی من ظلمنا و انصرنا علی من عادنا و لا تجعل مصیتنا فی دیننا و لا تجعل الدنیا اکبر همتنا و لا مبلغ علمنا و لا تسلط علینا من لا یرحمنا برحمتک ...
نسخه اصل: ظاهریه، ضمن مجموعه شماره ۴۱۳۴عام (عش، فهرس التاریخ و ملحقاته/۷۵)؛ خط: نسخ، کا: علوی بن عبدالله میرماه میر غنی، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۱۷۹ق، جا: مدینه منوره؛ مصحح؛ ۷ص (۵۰–۵۶)، ۱۵سطر [عکسی ف: ۲ – ۱۳۹]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۲/۱–عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۱۷]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۱۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً له به عنه علیه و الشکر لله مولی العالمین شکراً یلیق به منه الیه و الصلاة و السلام علی خیر کل مصل و امام
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء – نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: علوی بن عبدالله میر ماه میر غنی، تا: یک‌شنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۱۷۹ق، جا: مدینه منوره؛ مصحح، مجدول؛ ۱۶ص [عکسی ف: ۷ – ۱۰۷]

← الدرة الیتیمیة ⟵ خطبة الیتیمیة

● **الدرة الیمانیة** / قرائت / عربی
ad-durrat-ul yamānīyya
مقری، احمد بن محمد، ۹۹۲ – ۱۰۴۱ قمری
maqarrī, ahmad ebn-e mohammad (1584 - 1632)
وابسته به: حرز الامانی و وجه التهانی = قصیدة الشاطبیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸–۵۹۰ق)
او قصیده شاطبیه را که دارای تمام قراآت ده‌گانه نبوده با مرکب سیاه آورده و در خلال آن با مرکب سرخ تکمله آن ابیات را از خود آورده است با دیباچه‌ای به نثر.

[چلبی در حرز الامانی؛ بروکلمان ۹۸۰/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۹۱/۱
آغاز: ... بسمله. الحمدلله القدیم کلامه، العظیم انعامه، و الصلاة و التسلیم علی ... اما بعد فلما کانت القصیدة الشاطبیة؛ **انجام:** و تبدی علی اصحابه نفحاتها بغیر تناه ... تعلا. تمت الشاطبیة الموسومه بحرز الامانی ... فی کل حال آمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: ابری فرنگی، ۴۳گ (۱پ–۴۳پ)، ۱۶ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۲سم [ف: ۸ – ۲۴۰]

← الدر الثمین ⟵ الجوهر الثمین

● **الدر الثمین** / شرح دعا / عربی
ad-durr-uṯ ṯamīn
بغدادی، عمر بن عبدالجلیل، ۱۱۵۵ – ۱۱۹۴
baqdādī, ‘omar ebn-e ‘abd-ol-jalīl (1155 - 1194)
وابسته به: دوازده امام = مناقب = صلواتیه = التحیة الاثنی عشریة = درود = الصلوات و التحیات؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰–۶۳۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۲۸/۱
آغاز: بسمله. حمداً لمن اخرج الحروف العالیات من نون الجمع الذاتی بالفیض الاقدس؛ **انجام:** و غض عن ذکره العاقلون و الحمدلله تعالی رب العالمین.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۸گ (۱پ–۴۸ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۱۱]

● **در ثمین = احادیث فصل الخطاب** / حدیث / عربی
durr-un ṯamīn = ahādīṯ-u faṣl-il xiṭāb
حسینی کلباسی، محمد شریف، ق۱۳ قمری
hoseynī-ye kalbāsī, mohammad šarīf (- 19c)
وابسته به: فصل الخطاب الهادی الی طریق الصواب؛ کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم (۱۲۲۵–۱۲۸۸ق)
تاریخ تألیف: جمعه ۷ شعبان ۱۲۶۸ق
احادیث کتاب فصل الخطاب حاج محمد کریم خان بن ابراهیم بن کرمانی قاجار (– ۱۲۸۸ق) را به ترتیب حروف تهجی ساخته است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی انشأ الشجرة الوجود و ما یتفرع علیها من اصل العدم ... و بعد یقول الضعیف الفانی محمد الحسینی الشریف ... و سمیتها بالدر الثمین

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۰۳

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ رمضان ۱۲۸۶ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نارنجی، ۳۲گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۸۹]

● **الدر الثمین = الهام ربانی و مثنوی ثانی** / شعر، شرح حدیث / فارسی
ad-dorr-os samīn = elhām-e rabbānī va masnavī-ye sānī
شیرازی، حاج علی اکبر
Šīrāzī, hāj ʻalī akbar
در تفسیر سور اربعین تورات به نظم فارسی.

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۳۴۹ق؛ ۱ص (۱۸۲) [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

● **در ثمین در ترجمه کشف الیقین** / کلام و اعتقادات / فارسی
dorr-e samīn dar t.-ye kašf-ol yaqīn
موسوی شهرستانی، محمد باقر بن ابوالفتوح، ق۱۱ قمری
mūsavī šahrestānī, mohammad bāqer ebn-e ab-ol-fotūh (- 17c)
وابسته به: کشف الیقین فی فضائل امیرالمؤمنین؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
اهدا به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)
ترجمه نیکوی ادبی است از کتاب معروف «کشف الیقین فی مناقب امیر المؤمنین و اولاده المعصومین» علامه حلی بدون هیچ‌گونه تصرف و اضافه‌ای.
آغاز: سررشته محامد جناب کبریا که شکر هر نعمتی از نعماگل از گلزار همیشه بهار رنگارنگ آلای بی انتهای اوست.
انجام: زیرا که مناقب آنحضرت علیه الصلوة و السلام شمرده نمیتواند شد بسبب بسیاری آن و صلی الله علی محمد و آله أجمعین؛ تم.
[دنا ۱۱۳۷/۴؛ الذریعة ۴۰۳/۱؛ ریحانة الأدب ۴۶۰/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۸۸/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین، مصحح، محشی؛ تاریخ وقف: ربیع الاول ۱۰۹۹؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۷۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با رمز «۵»، نسخه بسیار نفیس و هنری، دارای سرلوح صفوی مجدول مذهب، دارای نام شاه سلیمان صفوی که نسخه و اصل ترجمه به نام وی انجام گرفته؛ کاغذ: شرقی، جلد: روغنی گل و برگ با زمینه طلایی، ۲۲۵گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۰ - ۴۶۴]

● **در ثمین در خواص بعض از آیات قرآن مبین** / علوم غریبه / فارسی
dorr-e samīn dar xavas-e baʻz-e az āyāt-e qor'ān-e mobīn
مقدسی، احمد بن علی، - ۱۳۹۶ ؟ قمری
moqaddasī, ahmad ebn-e ʻalī (- 1976)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۱/۳
آغاز: بسمله. دو آیه شریفه در دو سوره مبارکه که حامل حروفات بیست و هشت گانه می‌باشند در نزد علماء فن از روی تحقیق ثابت شده که اسم اعظم در قرآن مجید
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۹ق، جا: نجف اشرف؛ ۵۴ص (۵۷-۱۱۰)، ۱۸ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۱۳]

● **الدر الثمین فی انتباه العارفین** / اخلاق / فارسی
ad-dorr-os samīn fī entebāh-el ʻārefīn
برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری
baraqānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad (- 1856)
تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۳۹ق
مواعظ و پند و اندرزهایی است گرفته شده از آیات و احادیث و داستان‌های تاریخی با اشاره به واقعه طف و شهادت امام حسین علیه السلام، در یک «مقدمه» و بیست «مجلس» و یک «خاتمه» و گویا برای اهل منبر و واعظان ترتیب داده شده است: مقدمه در بیان احتیاج خلق به وعظ و لزوم وعظ؛ مجلس ۱. بیان مذمت دنیا و انجام عمل صالح؛ ۲. ذکر اوصاف مومن و قصه نزول مائده عیسوی؛ ۳. بیان مذمت دنیای دنی و ذکر باقیات صالحات؛ ۴. نصایح اموات؛ ۵. بیان طلب نمودن اموات رجوع به دنیا؛ ۶. مدایح ذکر الموت؛ ۷. ذکر اسباب وصول به نعیم آخرت؛ ۸. مدایح تقدیم خیرات؛ ۹. بیان مدایح صوم؛ ۱۰. بیان مذمت مال و اولاد و مدح زهد؛ ۱۱. مواعظ و نصایح احبار موت؛ ۱۲. بیان شرک خفی؛ ۱۳. ذم شهوات و ذکر حدیث سد ابواب؛ ۱۴. بیان مدایح زهد؛ ۱۵. بیان مدایح تقوی؛ ۱۶. بیان مهلکات؛ ۱۷. مدایح اطاعت نبی و صفة اولیاء الله؛ ۱۸. بیان حادثه نزول و حال محتضر؛ ۱۹. بیان سیمای شیعه و مدح سخاوت؛ ۲۰. شعار اولیاء الله؛ خاتمه در بیان اختیار عالم خدا پرستی.
آغاز: الحمد لمنزل البرکات و محدث الآیات المنزه عن أن

یدرک بتحدید الصفات ... چون برهه ای از زمان عمر عزیز را در مصارف آن صرف نمودیم ...

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** اعنی المحور للامکان مولینا جناب صاحب الزمان ع قد جف القلم من تألیف هذه النسخة الشریف الموسومة بدر الثمین فی انتباه العارفین.
خط:نستعلیق،کا:مختار بن احمد،تا:۱۲۴۰ق،جا:ابراهیم آباد قزوین؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر [ف: ۱–۱۱۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارحمنا بهم یا ارحم الراحمین و یا اکرم الاکرمین.
خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن معصوم، تا: سلخ ذیحجه ۱۲۵۲ق؛ پس از کتاب چند خطبه از منشئات مؤلف برای واعظان افزوده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ – ۳۲۸]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱/۵۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما اردت تألیفه اللهم تقبل منی بحقک علی محمد و آله الطاهرین و بحقهم علیک اللهم صل علی محمد و آل محمد
خط: نسخ خوب، کا: جعفر بن حاج حسین خوانساری، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ (۱پ–۱۰۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۷۸]

۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۲/۷۷
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۷گ (۲۵پ–۱۴۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: – ۶۴]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۸۵۸
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● الدر الثمین فی انساب الطالبین / انساب / عربی
ad-durr-uṯ ṯamīn fī ansāb-iṭ ṭālibīn

علوی حسینی، احمد بن محمد، ق۹ قمری
'alavī hoseynī, ahmad ebn-e mohammad (- 15c)

کتابی است در انساب، در مقدمه می‌گوید: «و قد اختصرت هذا المبسوط فی نسب الطالبین مشتملا علی ضبط انسابهم کما سمعتها و وجدتها فی المبسوطات و المشجرات الذی اجتمعت علیها علماء النسب و لم اقصد فیها علم الله طعنا علی طایفة منهم و لاوضعا من قوم بل قصدت فیه قول الحق و بیان الصدق و الدلالة علی موضع الخلاف و الخطا من النسیان و الغفلة من المصنفین.»

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۸۳
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی شرف نسبنا بالنبی الرسول و فتح لنا باب الرحمة فحسن به الدخول ... و بعد لما کانت صلة الرحم مامور بها و لاطریق الی وصولها الا بعد معرفة الانساب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۶۳]

● الدر الثمین فی التعلیقة علی القوانین / اصول فقه / عربی
ad-durr-uṯ ṯamīn fī-t ta'līqa 'ala-l qawānīn

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۶
مؤلف ناشناخته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۱۹]

● الدر الثمین فی جملة من المصنفات و المصنفین / درایه / عربی
ad-durr-uṯ ṯamīn fī jumlat-in min-al muṣannafāt wa-l muṣannefīn

کلباسی، ابوالهدی، – ۱۳۵۶ ؟ قمری
kalbāsī, ab-ol-hodā (- 1937)

بخشی از کتاب «الدر الثمین فی جملة من المصنفات و المصنفین» مؤلف است. مؤلف در آن کتاب درباره تفسیر امام حسن عسکری (ع)، فقه الرضا (ع)، دعائم الاسلام و قرب الاسناد بحث نموده است. نسخه حاضر بخش قرب الاسناد را شامل است.
[الذریعة ۶۳/۸]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۶۹/۲-۲۴/۱۶۹
آغاز: فی صاحب کتاب قرب الاسناد و الکلام فی المقام یتاتی تارة فی تحقیق شخص المؤلف و اخری؛ **انجام:** وفی ترجمة مسعدة بن الفرج له کتاب اخبرنا جماعة عن محمد بن علی بن الحسین عن محمد بن الحسن عن عبد الله بن جعفر الحمیری.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج سرخ، ۱۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۲۰۲۲]

● الدر الثمین فی ذکر خمسمائة آیة نزلت فی فضائل امیر المؤمنین (ع) / تفسیر / عربی
ad-durr-uṯ ṯamīn fī ḏikr-i xamsa-mi'a āyat-in nazalat fī faḍā'il-i amīr-il mu'minīn

حافظ برسی، رجب بن محمد، ق۹ قمری
hāfez-e barsī, rajab ebn-e mohammad (- 15c)

وی در این کتاب به ذکر پانصد آیه که در قرآن کریم درباره مولا علی علیه السلام نازل شده پرداخته و گفته است نزول این آیات در شأن آن حضرت مورد اتفاق اکثر مفسران است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۷

آغاز: بسمله، حمدله اما بعد فلنشرع الآن فی کتابه خمسمائة آیة نزلت فی فضل علی علیه السلام باجماع اکثر المفسرین من اهل الدین و کیف لا یکون ذلک کذلک و الله تعالی قد وصف انبیائه باوصاف و وصفه بمثلها فقال فی نوح انه عبدا شکورا و قال فی علی و کان سعیکم مشکورا؛ **انجام:** و اطیب من صام و صلی الذی دعاه رسول الله (ص) فلبا و سیفه علی العدو ما نبا و جواد جوده ما کبا و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد شفیع حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۱۱۷ق؛ مصحح؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۴]

● الدر الثمین فی فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام /

فضایل و مناقب / فارسی

ad-dorr-os samīn fī fazā'el-e amīr-al-mo'menīn 'alay-he-s-salām

کاشانی، عبدالرزاق بن داوود، ق۱۳ قمری

kāšānī, 'abd-or-razzāq ebn-e dāvūd (- 19c)

در فضایل و مناقب امیرمؤمنان علیه السلام با استشهاد به آیات و روایات و اشعار و شرح برخی از خطبه‌های آن حضرت. مؤلف این کتاب را جهت اهدا به فتحعلی شاه قاجار نگاشته بود که با فوت وی مواجه شده و خطبه آن را به نام محمدشاه قاجار تغییر داده است.

آغاز: بسمله ابتدأت باسمک العلی الاعلی الاعظم اعلم العالمین ... السلام ای عرش را بر درگهت روبر زمین ...

انجام: و جعلهم شفعائی یوم الدین ختمنا الکلام ... ذریته الطاهرة آلاف ثناء و تحیة

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۰۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۲۶/۱

آغاز: «برابر

نسخه اصل: کتابخانه شریعتی - قم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷۳ص (۲-۷۴) [عکسی ف: ۷ - ۳۱۹]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۷۶/۴

بخشی از در الثمین ملا عبدالرزاق کاشی؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابی الحسن بن محمد حسین بن شمس الدین بن محمد کاظم بن محمد امین حسینی تنکاتنی، تا: ۱۲۶۹ و ۱۲۶۸ق، جا: کاشان مدرسه شاه؛ ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۱]

● در الثمین فی فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام /

فضایل و مناقب / عربی

durr-uṯ ṯamīn fī faḍā'il-i amīr-il-mu'minīn 'alay-hi-s-salām

این کتاب را مؤلف در فضایل و مناقب حضرت مولی امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب و اهل بیت علیهم السلام از اخبار مندرجه در کتب معتبره اهل سنت تألیف نموده و پس از ختم این مبحث رساله یوحنا بنی اسرائیلی که در بیان بطلان مذاهب اربعه عامه و اثبات مذهب امامیه از روی کتب اخبار و فقه ایشان است خود مؤلف به نام خاتمه ذکر کرده‌اند. مؤلف از خود و سال تألیف نامی نبرده، در کتب سیر و فهرست‌ها نامی از این کتاب پیدا نکردیم فقط از این که خطبه و دیباچه کتاب را به نام ابراهیم خان حاکم یا پادشاه کرمان نوشته معلوم می‌شود که در قرون اخیره پس از مغول تألیف گردیده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۵۱

آغاز: بسمله اللهم اهدنا للعمل بالکتاب وسنة محمد صلی الله علیه وآله النبی الاواب

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه فارسی چهار صفحه اول کتاب در ذیل سطور؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

● الدر الثمین فی مولد الامین / تاریخ معصومین / عربی

ad-durr-uṯ ṯamīn fī mulid-il amīn

جبعی، عمر بن محمد، ق۹ قمری

jab'ī, 'omar ebn-e mohammad (- 15c)

مطالبی است مسجع در چگونگی خلقت نوری حضرت پیامبر اکرم (ص) تا خلقت صوری آن حضرت، با ذکر اشعاری مناسب در فضیلت و منقبت وی.

آغاز: الحمدلله الذی قدر و دبر و صور و یسر و افقر و اغنی و شید و سدد و اشفی و اسعد و ابعد و ادنی ...

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ از موقوفات رمضانیه مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه، ۱۰ص (۱-۱۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۳۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۷۱]

● الدر الثمین من اشعار القاضی احمد بن سعدالدین / شعر / عربی

ad-durr-uṯ ṯamīn min aš'ār-il qāḍī aḥmad ibn-i sa'd-id-

dīn

ضبوی، احمد بن محمد، – ۱۱۱۵ قمری
zabavī, ahmad ebn-e mohammad (- 1704)

دیوان شعر قاضی احمد بن سعدالدین یحیی مسوری (–۱۰۷۹ق) می‌باشد که ضبوی بدون ترتیبی خاص آنها را جمع‌آوری کرده، مشتمل بر قصایدی در مدح ائمه خصوصا امام علی (ع) و پیامبر اکرم (ص)، اسماء سور قرآن و فضیلت قرآن، مناجات با خداوند، اشعاری در حج، مدح بعضی از ائمه زیدیه، جواب بعضی از اشخاص و موضوعات دیگر.
[مؤلفات الزیدیة ۴۴۹/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۴۰
آغاز: ما قاله الیوم ابو هاشم بدع ×× بسم الله الکافی الرب الجلیل / و بعد صلوا علی مرقد شرع ×× لنا الشرایع و هو نعم الدلیل
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۰۶۲؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: سال‌های ۱۳۵۴ و ۱۳۷۲؛ ۱۶۲ص [عکسی ف: ۲ – ۴۱۲]

● **الدر الثمین و تحفة الامین** / پاسخ پرسش‌ها / فارسی
ad-dorr-os samīn va tohfat-ol amīn

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: دهه یکم ذیحجه ۱۲۲۶ق؛ محل تألیف: کاظمین
رساله‌ای در پاسخ دوازده پرسش محمد امین خان پسر مصطفی قلیخان از همدان. با این پرسش‌ها: ۱. وحی جبرئیل به پیامبر تعین جدائی بود یا جنبه‌ای از جنبه‌های نفسانی او که هنگام وحی به آن جنبه درمی‌آمد؛ ۲. عزرائیل هستی جدائی است یا جنبه‌ای از انسان؛ ۳. جبرئیل و میکائیل و اسرائیل و عزرائیل کدام یک از جنبه‌ها است؛ ۴. هر کسی به پیامبری و شیطانی خاص بخود دارد که در خارج باشد؛ ۵. مهدی یک فرد معین محمد بن حسن است یا به طور تبادل و نامعین (از فتوحات آورده شده و فهرست کتب شیعه و سنی درباره مهدی یاد شد)؛ ۶. همین بدن در قیامت حشر می‌شود (الفاظ هندی برهمنان درباره قیامت و بهشت و دوزخ یاد شد)؛ ۷. بدان و ملعونان چگونه می‌شود که آفریده خدا باشند؛ ۸. پیامبران و پاکان که با شهادت به حق می‌رسند و شاد می‌شوند پس چرا باید از شهادت آنها متألم شد؛ ۹. خلود کفار با فناء جهنم نمی‌سازد؛ ۱۰. معراج جسمانی چگونه بود؛ ۱۱. لذات و عذاب‌های جسمانی معاد همانند این عالم است یا از عالم دیگر؛ ۱۲. آیا می‌شود که وقتی تکلیف از انسان برداشته شود.

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد این چند کلمه ایست در جواب اجمالی از مسائل دوازده گانه فرزند دلبند اعزاز دل و جان عالیجاه محمد امین خان.

انجام: و در مقام تفهم اگر میسر شود از جانب قدسی مأب الحاج الاجل الاکبر الحاج محمد جعفر که با شما قریب النسب و المسکن اند شرح مشکلاترا بخواهند و من الله التوفیق. و ما اردت الا الاصلاح ما استطعت و ما توفیقی الا الا بالله علیه
[دنا ۱۰۹۷/۴ (۹ نسخه)؛ الذریعه ۶۷/۸؛ فهرستواره منزوی ۲۸۷/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۲/۶
آغاز و انجام: برابر؛ و کان الفراغ بمقابر القریش فی العشر الاول من الشهر الآخر من السنة السادسة من العشر الثالث من المائة الثالثة من الالف الثانی من هجرة المختار حامدا مصلیا مستغفرا منیبا علی ید المجیب الجانی محمد بن عبدالنبی عفی عنه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۱گ (۱۱۳پ–۱۳۳)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۱۶۸۶]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالنبی، تا: دهه یکم ذیحجه ۱۲۲۶ق، جا: مقابر قریش؛ در برگ‌های ۱۶، ۱۷، ۲۱ معنی صراط المستقیم و بیانی در تجوید و طلسمات دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۳ر–۱۶پ)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۲۱۹]

۳. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [نشریه: ۷ – ۵۱۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۷۷/۲۵
در این نسخه آغاز آن نیست؛ کا: سید علی اصغر پسر محمد قاسم طباطبائی زواره ای، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۶۵ق، در ۱۲۵ر–۱۲۶پ خبرهای شیعی است از بحار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱۱۱پ–۱۱۳ر و ۱۱۴ر تا ۱۲۵ر)، ۳۵ سطر (۱۴×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۹سم [ف: ۱۷ – ۴۱۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، کا: رحیم بن غفار همدانی، تا: رجب ۱۲۷۲ق؛ ضمیمه: ۱۶ صفحه مطالب متفرقه از گفتاری فارسی در سلوک (احتمالاً از مؤلف) و قطعه از شرح دیوان علوی و گفتارهای کوتاه منظوم و منثور از مؤلف در مسئله: «موجودیة الوجود یخالف الموجودیة بالوجود» و دستور العمل صنعت کیمیاگری ضمیمه است؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: نخودی، جلد:تیماج خرمایی، ۴۰گ،۱۱سطر،اندازه:۱۰×۱۷سم[ف:۱۱– ۱۳۲]

۶. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۲/۴
قسمتی از آن است؛ کا: عبدالغفار حسینی تویسرکانی (–۱۳۱۹ق)، تا: ۱۲۷۷ق [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷ – ۱۳۲]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵/۱
بی‌کا، بی‌تا [ف: – ۶۹۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳۲

خط: نستعلیق، عبارات عربی نسخ، کا: حسنعلی همدانی، تا: ۱۳۳۹؛ از کتابخانه مؤید الممالک همدانی در همدان استنساخ شده؛ تملک: میرزا محمد امین خوئی؛ جلد: مقوایی، ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۱۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۵۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱پ-۱۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۲۹۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹گ (۱۷۵ر-۱۹۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۸۸۱]

● درجات / طالع بینی / فارسی

darajāt

تاریخ تألیف: ۹۶۵ق

این کتاب حاوی درجاتی از بروج دوازده‌گانه است و در آن خواص یکایک این درجات بحث و علاوه بر آن نشان داده می‌شود که به دنیا آمدن فردی در این درجه با چه سرنوشتی در آتیه او همراه است. مثلاً تولد فردی در درجه اول برج حمل موجب نیک شدن و پارسا گردیدن او می‌شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۳

آغاز: بسمله، و سلام علی رسوله محمد و اله الطاهرین درجه اول از برج حمل؛ **انجام:** مال بسیار جمع کند پس بمیرد و مال او وارثان ببرند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۶۱]

● درجات ادویه / طب / فارسی

darajāt-e advīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۸۹

آغاز: بسمله ذکر ادویه که یکدرجه یا دو درجه یا سه درجه یا چهار درجه باشد از حرارت و برودت و رطوبت و یبوست؛ **انجام:** مثل تخم حنظل و سقمونیا و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۸ق؛ واقف: ابن خاتون؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۷گ، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۸۵]

● درجات الادویة / طب / عربی

darajāt-ul adwīya

عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ - ۶۲۹ قمری

‘abd-ol-latīf-e baqdādī, ‘abd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)

اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۴/۳

کاتب: حیدر حسینی ملاوجانی، تا: ۱۰۷۲ق؛ ۶۷ ص، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: - ۲۹]

● درجات الاصحاب / تراجم - فارسی

darajāt-ol ashāb

یزدی، احمد بن حسن، - ۱۳۱۰ ؟ قمری

yazdī, ahmad ebn-e hasan (- 1893)

در یک «مقدمه» و بیست و هشت «درجه» و یک «خاتمه». در احوال بعضی از بنی هاشم، ام السلمه، احوال اباذر، عمار یاسر، مقداد، جابر انصاری، میثم تمار، رشید هجری، اویس قرنی ... هریک از آنها تحت عنوان چند منزل است.

آغاز: بسمله الحمدلله الکائن قبل الکون بلاکیان ... چنین گوید عبد عاصی و غریق بحر معاصی ...

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۷۱/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر تملک: «عبده سلیمان»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۶گ (۳۳-۶۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۰۱۷]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۶۱/۲

آغاز: برابر **انجام:** آنحضرت با علی مشغول راز گفتن شد و من جدائی ایشان را.

از آغاز تا احوال ام السلمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۱]

● درجات البروج / هیئت / فارسی

darajāt-ol borūj

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۸۷/۵

مجدول؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۲ق [ف: ۷ - ۴]

● درجات چهارگانه عقل از نگاه فلاسفه / فلسفه / فارسی

darajāt-e čāhār-gāne-ye ‘aql az negāh-e falāsefe

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۳۹

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۳۶۹ و ۳۷۲)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۶]

● **الدرجات الرفیعة من طبقات الامامیة من الشیعة /**
تراجم / عربی
ad-darajāt-ur rafī'a min ṭabaqāt-il imāmīya min-aš šī'a
مدنی، علی خان بن احمد، ۱۰۵۲ – ۱۱۱۸ ؟ قمری
madanī, 'alī xān ebn-e ahmad (1643 - 1707)
در شرح حال بزرگان مذهب امامیه است مشتمل بر دوازده طبقه با این عناوین: ۱. الصحابه؛ ۲. التابعین؛ ۳. المحدثین الذین رووا عن الائمة الطاهرین؛ ۴. علماء الدین ۵. الحکماء و المتکلمین؛ ۶. علماء العربیة؛ ۷. السادة الصوفیة؛ ۸. الملوک و السلاطین؛ ۹. الامراء؛ ۱۰. النوادر؛ ۱۱. الشعراء؛ ۱۲. النساء. او کتاب مجالس المؤمنین، قاضی نورالله شوشتری را که به فارسی نگاشته شده با دلائلی که در مقدمه ذکر می‌کند پسندیده و آن را با همان شیوه به عربی نگاشته تا مورد استفاده همگان باشد و هم نقایص را از آن بزداید.
چاپ: نجف اشرف، ۱۳۸۲ق
[الذریعة ۶۰/۸؛ دنا ۱۱۳۷/۴–۱۱۳۸]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۳
آغاز: بسمله، ما ترنمت مطربات عنادل الاقدم؛ **انجام:** هذه زینب بنت مغیقیب الانصاریة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با یک سرلوح کم؛ کاغذ: زرد، جلد: چرمی، ۲۰۰گ، ۲۹ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۷ – ۸۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵۳–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۲۵]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۷/۲–طباطبائی
آغاز: بسمله، حمدله و بعد فیقول ... علی صدرالدین المدنی بن احمد نظام الدین الحسینی الحسنی ... انی منذار تضعف درالفضل؛ **انجام:** تضمحل عنده مراعاة الادب من المعترف بالتقصیر.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳۹ص (۹۹–۱۳۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۳ – ۴]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۳۹/۲–طباطبائی
آغاز: بسمله: الحمد لله الذی جعل لعباده المومنین لسان صدق فی الاخرین ... فیقول الفقیر الی ربه الغنی علی صدرالدین المدنی بن احمد نظام الدین الحسینی؛ **انجام:** لانه منی بمنزلة الاخ الشفیق الرحمی و الرفیق فی کل مطلب علمی، لکن جانبا الطاعة یستر مزجاة البضاعة و اجابة مطلوب الفاضل الکبیر، تضمحل عنده مراعات الادب من المعترف با التقصیر.
خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی زرد و آبی، جلد: تیماج سبز،۱۰۸گ(۷۹–۱۸۶)،اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۱۴]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۳۷
آغاز: بسمله، ما ترنمت مطربات عنادل الاقلام علی عذبات انامل الاعلام و لاتفتحت کمائم ازهار الکلام فی نواضر حدائق الارقام؛ **انجام:** فلما انصرفت قال رجل من القوم هذه زینب بنت معیقب الانصاریة و لله الحمد اولا و آخرا ... من ذریة الحسین علیهم افضل الصلاة و السلام.
خط: نسخ، کا: علی بن شیخ غلام علی بهبهانی، تا: یک‌شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۳۳۶ق؛ مصدر به فهرست رجال؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۷ – ۱۴۳]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۰۱
آغاز: شرعت فی سائر العلماء من المحدثین و المفسرین و الفقهاء و هی تشتمل علی بابین الباب الاول؛ **انجام:** قال فلما انصرفت قال رجل من القوم هذه زینب بنت مغیقب الانصاری.
کاتب: ناصر بن حسب بن علی بن محمد بن حسن بن هرموش عبیاوی از عشایر سواعد مدیر کتابخانه شیخ محمد کاشف الغطاء، تا: ۲۶ شوال ۱۳۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ یادداشتی از سیدمحمد مشکوة در امانت کتاب از مدرس چهاردهی نزد وی؛ جلد: مقوایی، ۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۷۳]

● **درجات طول و عرض بلدان (جداول)** / جغرافیا / فارسی
darajāt-e tūl va 'arz-e boldān (jadāvel)
عنوان هر یک از این جداول چنین است: جدول معرفت اطوال بلدان از جزائر خالدات و عروض از خط استوا.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۶۷/۳۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۴۴۴–۴۵۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ – ۴۴۹]

● **الدرجات العلیة فی طبقات العلماء الحنفیة** / تراجم / عربی
ad-darajāt-ul 'illīya fī ṭabaqāt-il 'ulamā'-il ḥanafīyya
ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ – ۸۳۳ ؟ قمری
ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351 - 1430)
اهداء به: الغ بیک بن شاهرخ بن تیمور گورکانی (– ۸۵۳ق)
جمعی از دانشمندان اهل سنت درباره طبقات حنفیه تألیفاتی از خود به جای گذاشتند و به گفته کشف الظنون نخستین کسی که در این باره کتاب نوشته، عبدالقادر بن محمد قرشی (–۷۷۵ق) است، صاحب کتاب الجواهر المضیة فی طبقات الحنفیه. نسخه‌ای از کتاب مذکور در کتابخانه احمد ثالث ترکیه موجود است. ابن جزری به مسوده طبقات حنفیه قرشی ــ که به خط

مؤلف بوده ـ دست یافته و علیرغم امتیازات موجود در آن، نقایصی در کتاب دیده و تصمیم به تکمیل و ترتیب آن گرفت. چنان‌که در مقدمه آورده است: «انی وقفت علی مسودة بخط مؤلفها شیخنا الامام ... رأیته لم یسبق الیه و لا وقع خاطر أحد علیه و مع أنها یعسر النقل منها لایسع أحداً الاعراض عنها، غیر أنه ذکر جماعة من الفقهاء و الصوفیة لیسوا علی ما شرطه من جماعة الحنفیة ... و ترک جماعة من الحنفیین من المتقدمین و المتأخرین، فاستخرت الله تعالی فی تحریر هذه المسودة و تهذیبها و اضافة ما أهمله و ترتیبها؛ فانه رحمه الله خرج عن الترتیب فی أسماء علی ما التزمه و الطریق الواضح الذی وضعه و رسمه و ذلک انی رتبت الأسماء علی الحروف و کذلک أسماء الآباء و الأجداد علی الوجه المألوف لیسهل کشفه و ... کذلک فعلت فی الأنساب و فی المشهورین فی الأبناء و الألقاب و کتبت أسماء من وجدته فی السماء من وجدته فی المسودة بالحمرة و أسماء من زدته و أسماء آبائهم کذلک لیعلم الزاید علی الأصل بأقرب الطرق و أحسن المسالک». ابن جزری کتاب خود را «الدرجات العلیة فی طبقات الحنفیة» نامیده و از آوردن اسامی علمای معاصرش که در زمان تألیف کتاب، در قید حیات بودند اجتناب کرده است. نام مؤلف در ابتدای کتاب شمس الدین ابوالخیر محمد بن محمد بن محمد بن الجزری العربی السلفی ثبت شده است، ابن جزری معروف که صاحب تألیفات بسیار است شمس الدین ابوالخیر محمد بن محمد بن علی بن یوسف ابن الجزری (- ۸۳۳ق) است که شرح حال وی در منابع متعدد آمده است، از جمله: اعلام، زرکلی ۴۵/۷؛ البدر الطالع: ۷۷۵-۷۷۶؛ معجم المؤلفین: ۲۹۱/۱۱-۲۹۲؛ هدیة العارفین: ۱۸۲/۲. در منابعی که شرح حال ابن جزری مذکور درج شده، نامی از الدرجات العلیة به میان نیامده است. (حافظیان)

[فهرس المخطوطات المصورة (معهد المخطوطات العربیة)، الجزء الثانی (التاریخ): ۱۳۰/۱-۱۳۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳ و ۱۴۹۲عکسی و ۱۵۰۰عکسی

آغاز: قال شیخنا و سیدنا شیخ الاسلام مقتدی الأئمة الأعلام خاتمة مجتهدی الأنام [ ] الدقایق بحر الحقایق شمس الحق و الشریعة و الدین أبوالخیر محمد بن محمد بن محمد بن الجزری العربی السلفی أبدالله تعالی ظلال افادته و اجتهاده، الحمدلله الذی جعل الخلق طبقات و رفع بعضهم فوق بعض درجات؛ **انجام:** أحمد أبوعبدالله الزعفرانی الذی رتب مسائل الجامع الصغیر.

نسخه اصل: کتابخانه احمد ثالث، ترکیه، ش ۲۸۳۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا از عصر مؤلف؛ دو صفحه اول مجدول، دارای کتیبه، نام کتاب و مؤلف با دعای «أید الله تعالی ظلال افادته و اجتهاده» و نام الغ بیک با دعای «خلد الله ملکه و سلطانه»، این نسخه ناقص است؛ مصحح؛ ۱۰۱ص، ۲۴سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۷۲ و ۴ - ۳۷۶ و ۴۰۰]

● الدرجات العلی فیما اعده الله للصابرین علی المحن و الابتلاء = الاربعون حدیثا / حدیث / عربی

ad-darajāt-ul ʻulā fīmā aʻadda-hu-l lāh li-ṣ-ṣābirīn ʻala-l miḥan wa-l ibtilā' = al-arbaʻūn-a ḥadīṯā

مشحم، محمد بن احمد، - ۱۱۸۱ قمری

mošahhem, mohammad ebn-e ahmad (- 1768)

مشتمل است بر ۴۰ حدیث در بیان جایگاهی که خداوند در قبال صبر در بلا و سختی‌ها به صابران عطا می‌فرماید. با تتبع زیاد نشانی از رساله حاضر به دست نیامد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۲۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خص بابتلائه من عباده الاماثل و رفع لهم بما نالهم من المحن الدرجات؛ **انجام:** فاحمدک و أجوع یوماً فاشکرک و بهذه الحدیث ... و اصبر و اصبرهم لتصلوا الی حیث و صلوا

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین سبعی انصاری، تا: ۱۲۹۳ق؛ اهدایی رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: تیماج فرنگی، ۸گ، ۲۰سطر، اندازه: ۳۱×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۳۰۶]

● درجة العلیا (... فی تفسیر الرؤیا) / علوم غریبه / عربی

darajat-ul ʻulyā (... fī tafsīr-ir ru'yā)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۰

خط: نسخ، کا: شرف صفار، تا: ۱۰۰۰ق [الفبائی: ۲۴۴]

● درج الجواهر و برج الزواهر / ریاضیات / فارسی

dorj-ol javāher va borj-oz zavāher

از ناشناسی گویا از نیمه دوم قرن ۶ در یک مقدمه و سه قسم و هر قسم دار چند قاعده و چند فصل در اندازه‌گیری سطوح و اجسام، اندازه‌گیری زمین، آب رودخانه و جز آن، برای فخر الدوله و الدین حسام الاسلام پهلوان جهان: مقدمه در سه قسم و هر قسم در چهار قاعده و چند فصل: در ذکر اسامی و الفاظی چند مصطلح اهل صناعت: قسم ۱. مساحت بسیط‌های مسطح؛ ۲. مساحت مجسمات؛ ۳. مساحت زمین‌ها و کوه‌ها و چاه‌ها و عمارت‌ها. (احمد منزوی)

آغاز: رساله درج الجواهر در علم مساحت بسمله و به نستعین، سپاس و ستایش خدایرا جل جلاله که وجود جهان از آثار وجود اوست

[فهرستواره منزوی ۲۶۸۱/۴؛ دنا ۱۱۳۸/۴]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۷۹/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** نیمه قطر را یعنی ده و نیم در نیمه قوس یعنی

بیست و نه
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۶۳ر-۷۹ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۲۸۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵/۷-ف و ۹۱۶/۷-ف

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۲۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۸ و ۵۴۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹۶/۱-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۱۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** با یکدیگر جمع کنیم صد گز باشد یعنی مساحت و مع معروض.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۲۲پ-۳۳پ)، ۱۸-۲۹ سطر (۹×۱۸ و ۱۸/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [رایانه]

● درج درر / شعر / فارسی

dorj-e dorar

محرم یزدی، عبدالوهاب بن محمد علی، -۱۲۷۷؟ قمری

moharram-e yazdī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad ʻalī (- 1861)

پس از عزل اعتماد الدوله میرزا آقا خان صدر اعظم نوری مورخ ۲۰ رمضان ۱۲۷۵ در مجلس درباری این قصیده مسمط را در ستایش ناصرالدین شاه و درباریان در همین سال سروده است.
[مکتبة امیرالمؤمنین ۲۵۰/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۶۹گ، ۷ سطر (۱۱×۵)، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۹۷]

← درج الدرر فی احوال میلاد خیر البشر ⟵ درج الدرر و درج الغرر فی بیان میلاد خیر البشر

● درج الدرر و درج الغرر فی بیان میلاد خیر البشر / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

dorj-od dorar va darj-ol qorar fī bayān-e mīlād-e xayr-el bašar

اصیل الدین واعظ، عبدالله بن عبدالرحمن، -۸۸۳؟قمری

asīl-od-dīn vāʻez, ʻabd-ol-lāh ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 1479)

اهدا به: شاد ملك بیگم دختر محمد سلطان بن جهانگیر بن امیر تیمور گورکان

تاریخ تألیف: ۸۵۸ق؛ محل تألیف: هرات

مشتمل است بر دوازده «مجلس» در ذکر سیر خیرالبشر و هر مجلسی را خطبه‌ای است مفصل. این کتاب خلاصه‌ای است از کتاب مفصل‌تری از تألیفات خود او به نام «المجتبی فی سیرة المصطفی» مشتمل بر بیست و هشت مجلس که در شیراز تألیف کرده بود.

آغاز: بسمله، اللهم صلی علی شجرة اصلها اصیل و فرعها نبیل و غارسها جبرئیل ... الحمدلله الذی جعل نور حبیبه و رسوله محمد اصل اصول الکائنات

انجام: چون دعا میکنم بدولت تو ×× در فلک میکند ملک آمین.

[الذریعه ۵۸/۸؛ دنا ۱۱۳۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴۵/۳؛ کشف الظنون ۷۴۵/۱؛ هدیة العارفین ۴۶۹/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد محسنی، تا: ۹۸۰ق، جا: مصر، برای احمدخان؛ تاریخ اتمام آن را در یک رباعی چنین گفته است: این نسخه که از بهر تو نیکو سیرست ×× هر مجلسی در جی پر ز در و گهرست (کذا) / چون کرده تمام محسنی تاریخش ×× گفتا «سیر نبی و درج الدرر» است؛ دارای دوازده سرلوح ظریف، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: چرمی مشکی، ۴۸۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۲سم [ف: ۷ – ۸۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۲

آغاز: مجتبی در دوازده مجلس معروض ... توان ساخت یقین که مرغوب انظار طالبان و محبوب افکار راغبان ... بر طبق این بدعی فقیره چند مناسب هر مجلس؛ **انجام:** محمد سید السادات من خضعت ×× له البهائم حتی الفیل والاسد / هو النبی فمن والاه فی ذمت ×× هو الصفی فمن عاداه فی سند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مرصع، با چند کتیبه مذهب مرصع؛ مهر: «علی منی و انا من علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۳۷ – ۳۷۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۴ – ۲۵۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۷۴

آغاز: اللهم صل علی اکرم والد و اشرف مولد نقطة دائرة الوجود ... الحمد لله الذی جعل شهر ربیع الاول بمیامن ولادة نبیه و صفیه محمد؛ **انجام:** به کام خویش بمان بالغدو و الآصال بجاه سید المرسلین و خاتم النبیین و الحمد لله رب العالمین.

از ابتدا تا مجلس نهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای دو سرلوح مذهب مزدوج مرصع؛ اهدایی رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۲۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** خرمن شور و شر تمام بشر را ×× نیم شر بس زبرق آه محمد. لیس کلامی یفی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مجدول، دارای سر لوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۳۳/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۳۳]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۵۸۵/۴

آغاز: و در سال سی و پنجم از ولادت آن حضرت قریش به بنای کعبه قیام نمودند؛ **انجام:** و بعوث و سرابا به پنجاه و شش رسیده. کتاب درج الدرر و برج الغرر فی میلاد سید البشر صلوات الله و سلامه علیه و آله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲گ (۸۷پ-۸۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۲]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۰

آغاز: المشتهر بین کل لافظ باصیل الواعظ انطق الله لسانه بافصح الکلام و شرح صدوره بمتابعة سید الانام به مساعدت توفیق الهی و میامن فیض فضل نامتناهی؛ **انجام:** آنگاه آن نور منقسم گشت بده جزو از جزو اول عرش و از دوم کرسی و از سیم قلم ... بعد از آن بحار در موج آمدند از حرکات امواج دریاها.

از آغاز تا نیمه مجلس دوازدهم و از آغاز خطبه مؤلف دارد؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام؛بی‌کا،بی‌تا؛مصحح؛جلد: مقوایی آبی، ۲۷۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۸ - ۲۰۰]

● **درج گهر** / شعر / فارسی

dorj-e gohar

نامی اصفهانی، محمد صادق، - ۱۲۰۴ قمری

nāmī esfahānī, mohammad sādeq (- 1790)

میرزا محمد صادق نامی کتابی دارد مسمی به «نامه نامی» که این «درج گهر» یکی از قسمت‌های آن است و حاوی مطالبی درباره خداوند و کیفیت صنع عالم و امثال آن به شعر در بحر تقارب می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۷/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× مینهم از تازه بنائی عظیم؛ **انجام:** نامه نامی که بود نامدار ×× باد ز نامی به جهان یادگار

در آخر آن نیز ساقی‌نامه‌ای نیز وجود دارد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: فتح الله فراهانی، تا: ظاهراً ۱۱۹۸ق، برای علیقلی آقا در اصفهان ؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سیاه، ۴۰ص (۱۹۴-۲۳۳)، ۱۷ سطر(۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۰۹]

● **درج گهر = جنگ رباعیات فارسی** / شعر / فارسی

dorj-e gohar = jong-e robā'īyyāt-e fārsī

میرزا علی نقی، ق۱۳ قمری

mīrzā 'alī naqī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۲ق

جنگی است شامل رباعیات شاعران. مؤلف ماده تاریخ تنظیم جنگ را در پایان آن بیان نموده که مطابق آن جمع‌آوری اشعار در سال ۱۲۹۲ق به پایان رسیده است. شاعرانی که رباعیاتی از آنها در این جنگ آمده عبارتند از: سلطان ابو سعید، آذر شاملو، ابوالفرج، اثیرالدین، مهستی گنجه ای، عبدالواسع جبلی، افضل کاشانی، خیام، مقصود، وصاف، مشتاق اصفهانی، سعدی، هلالی جغتایی، صهبائی، راهب، وجهی اصفهانی، عین القضاة، طبری اصفهانی، نجم الدین، سید محمد، سنایی، قراری، صباحی، مشرب، محمودی، الهی، ظهیر فاریابی، کمال خجندی، حافظ، سعدالدین، کمال اسماعیل، شمس الدین، میر رکن الدین، میر مغیث، حاتم، قطران، عبید زاکانی، محمد حسین، فردوسی، جامی، میرزا حیدر، صهبا، بیانی، انوری، اثیر اومانی، لطف علی، زین العابدین، وحشی، شاه سنجان، مجد همگر، ابن یمین، فغانی، آذر شاملو، میرزا نصیرا، عذری شاملو، ازرق هروی، یغما، شهوری، نوایی، سلمان، ملا غضنفر، قاآنی، شاه شجاع، شیخ ابواسحاق، خاتون پادشاه، میر مهدی، مطربه سمرقندی، شیخ احمد، جدا علی عطاملک جوینی، ملکشاه، علاءالدین حسین، عطاء الله محمود، امیر معزی، شیخ فیض، امامی هروی، منوچهری، سالک، خالد هروی، فریدالدین کاتب، طغرل تکین، رشید وطواط، شمس الدوله، ملک ضیاءالدین، صاحب کاشی، صاحب دیوان، امیر زاده علینقی میرزا، نظامی، اثیرالدین، قاضی، شاه نعمة الله، میرزا نصیر، میرزا نقی، اسدی، اوحدی، شرف الدین، خاقانی، سمرقندی، عسجدی سمرقندی، ابوالحسن رودکی، سلمان ساوجی، امیر خسرو دهلوی، سوزنی، روحانی سمرقندی، مطربه کاشغری، طلحه هروی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۹

آغاز: ای عشق تو کشته عارف و عامی را ×× سودای تو گم کرده نکو نامی را / شوق لب میگون تو آورده برون ×× از صومعه بایزید بسطامی را؛ **انجام:** امیرزاده علینقی میرزا: این جنگ که درجیست پر از لؤلؤ تر ×× بحریست که موج او بود در و گهر / جویا شدم از عقل ز تاریخش گفت ×× این نکته بجو ز لفظ سال و اختر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد همدانی، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۲۹۲ق، برای میرزا علینقی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۱۲۷]

● **درج المراد** / تجوید، عربی

durj-ul murād

شریفی حائری، علی، ق ۱۰ قمری

šarīfī hā'erī, 'alī (- 16c)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۱ق

مؤلف از فضلای امامیه است. ترجمه‌اش دیده نشد. الذریعه (ج۳ ص ۳۷۰) کتابی به نام «تجوید القرآن» از مؤلف این کتاب ضبط کرده، ولی از مشخصات کتاب چیزی یاد نکرده است. تنها آورده است که تاریخ تحریرش رجب ۱۰۰۱ است. از این رو مؤلف این کتاب از مردمان قرن دهم به ماقبل خواهد بود. در دیباچه اسلوب کتاب چنین ذکر شده: «اما بعد فیذکر العبد المذنب المحتاج الی الله الغنی» تا آنجا که گفته: «اصول قرائة عاصم و فروعها و ما یناسبها من روایتی بکر و حفص فی ضمن مقدمة و مقاصد و خاتمة علی زعم اتباع نهج حرز الشیخ الشاطبی». کتاب مرتب است بر مقدمه و سه مقصد و خاتمه: المقدمة ففیها مباحث (پنج مبحث در فضیلت قرآن، وجوب نقل قرآئت از قرآء، اسامی قراء و تنبیه آداب سه‌گانه قرائت با تلاوت، استعاذه، بسمله)؛ مقصد ۱. بیان مخارج الحروف و صفاتها و ما یناسبها و فیه فصول (پنج فصل)؛ ۲. بیان الاصول و ما یناسبها (چهارده فصل)؛ ۳. بیان الفروش؛ الخاتمه فی بیان التکبیر و ما یناسبه و فیها مباحث (هفت مبحث). (مهدی ولائی)

آغاز: الحمدلله عاصم الانسان من العدل و الطغیان بنزول الفرقان، و معلم آدم ببیان البیان و التبیان طرق تلاوة القرآن ... اما بعد فیذکر العبد المذنب المحتاج الی الله الغنی ... سیف الدین علی الشریفی الحایری موطناً و الترشیزی مولداً اصول قرائة عاصم و فروشها و ما یناسبها ... فی ضمن مقدمة و مقاصد و خاتمة، علی زعم اتباع نهج الشاطبی. و سمی بدرج المراد. اما المقدمة ففیها مباحث الاول فی فضیلة القرآن ...

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** روی ابن طاوس ان امیر المؤمنین (ع) قرأ بعد ختم القرآن بهذا الدعاء ... تم الکلام و حصل المرام ... من الله الملک العلیم العلام. و قد فرغت من تألیفه بکربلا فی شهر (گ۳۶پ) رجب المرجب فی سنة ستة و ستین و تسعماءة ... بالعصمة و الکرامة و الاکرام. تم هذا الکتاب و ۲۳ شعبان ... علی ید الضعیف الحقیر المحتاج ... حافظ الغازانی سنة ۹۷۳ (گ۳۷ر).

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حافظ غازانی، تا: ۹۷۳ق، جا: کربلا؛ محشی فارسی نستعلیق؛ کاغذ: سمرقندی، نخودی، جلد: مقوایی رویه کاغذ نخودی، ۳۷ص (۱–۳۷)، ۱۳ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۸سم [ف: ۱۱ – ۷۳۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان ما قبل الهجره

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه: ضمن ۱۰ برگ آخر نسخه اوراق آخر «اسرار الصلوة» شهید ثانی به خط نستعلیق محمد مقیم حسینی تویسرکانی محرر شنبه ۱۱ شوال ۱۰۰۴ق الحاق گردیده؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۳ – ۹۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۸۸

آغاز: و النقصان الذین لم یکحل عین الزمان فی شبههم و بمثلهم لم یظفر الدوران؛ **انجام:** فانه لاحول و لاقوة الابک تم الکلام و حصل المرام بمحمد و آله الانام (کذ) علیه و علیهم افضل الصلوة طول الایام من الله الملک العلیم.

خط: نسخ، کا: عبدالحسین کرهرودی، تا: سه‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۰۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۹گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۶۲]

← درج المضامین ≻ درج مضامین

● **درج مضامین = لؤلؤ درج مضامین** / شعر، تجوید / فارسی

dorj-e mazāmīn = lo'lo'-e dorj-e mazāmīn

اعمی اصفهانی، مختار، ق ۱۰ قمری

a'mā-ye esfahānī, moxtār (- 16c)

تاریخ تألیف: ۱۰ صفر ۹۴۹ق

منظومه‌ای است در عمده مباحث تجوید از قبیل: اسامی دندان‌ها، مخارج و صفات حروف و حروف مد در هفتاد و دو بیت. در الذریعه (۵۹/۸) چهارشرح بر آن یاد شده است.

آغاز: ای کلام از اعظم نام تو زیور یافته ×× و ز صفات و ز سپاست زیب دیگر یافته / بر روان مصطفی و آل او باد سلام ×× گر نبودی ذاتشان نگرفتی افلاک انتظام ...

انجام: قاریا زین نظم موجز بهره چون یابی نما ×× در حق مختار اعمای صفاهانی دعا.

چاپ: به چاپ رسیده است؛ مشار، فارسی ۷۹۲/۱

[الذریعة ۵۸/۸ و ۵۹/۸؛ نسخه‌های منزوی ۸۷/۱ و ۸۷/۱–۸۸؛ دنا ۱۱۳۹/۴–۱۱۴۰ (۴۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– شرح درج المضامین

۲– شرح درج المضامین = شرح تجوید ملامختار؛ اعمی محمد محسن بن سلیمان (–۱۳)

۳– تجوید (منظوم)؛ استرآبادی، علی بن محمد جعفر (۱۲۴۲–۱۳۱۵)

۴– در نثار در شرح تجوید؛ ملا مختار استرآبادی، علی بن محمد جعفر (۱۲۴۲–۱۳۱۵)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۲۶۶ر–۲۷۳پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۹ – ۳۶۹]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۴/۳

آغاز و انجام: برابر
کاتب: محمد حکاک، تا: ۱۲۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶گ (۲۴پ-۲۹پ)، ۱۶ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۴ - ۴۱۰]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** از رسول آمد چنین نقل که ده جا وقف کن ×× ضامنت باشم قیامت بر بهشت جاودان
خط: نسخ، بی کا، تا: شوال ۱۲۱۳ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵گ (۴۶پ-۵۰ر)، ۱۲-۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۸۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۳۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۰۸/۵
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۱۷]

۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۱۴گ (۲۲پ-۳۵پ)، [ف: ۱۱]

۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۳۱/۵
خط: نسخ، کا: نعیم، تا: ۱۲۲۴ق؛ اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۳۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد نبی ابن مشهدی ربیع الاصل، تا: ۷ رجب ۱۲۲۵ق، جا: اشتهارد قزوین؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی نبی محمد مورخ ۱۲۲۵ق» (بیضی)؛ خریداری از خانم خامنوی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، روکش کاغذی نخودی، ۴گ (۱۷پ-۲۰)، ۱۴سطر (۹/۵×۱۴/۲)، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۷سم [رایانه]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۶۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ سپس ۱۷ بیت در وقوف؛ ۵گ (۵پ-۹پ) [ف: ۲ - ۲۱۵]

۹. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۳۵/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۳۴-۱۲۳۵ق، جا: بارفروش مدرسه حاجی ابراهیم؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۵پ-۱۰پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۹]

۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۵؛ ۳گ (۱۴ر-۱۶ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۱۸]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۲/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید محمد بن محمد باقر بن قوام الدین محمد بن مفید موسوی استرآبادی، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فستقی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱-۵)، ۱۵ و ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۷۹]

۱۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۳/۲
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۳۹ق [ف: - ۱۲۱]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی اشرف مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۸۴پ-۸۷پ)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۵ - ۴۰۹۵]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۸۷/۳-۱۲/۱۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رضا بن کربلائی محمد دامغانی، تا: دوشنبه ۱۲۴۸ق، جا: مدرسه مادرشاه؛ ۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۰۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۴/۶
آغاز: زیر بالا چهار دندان را ثنایا دان ز پیش ×× چهار طرفیش رباعیات بعدش چهار نیش؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد ابراهیم نجم آبادی، تا: ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز (چند بیت ابتدایی منظومه)؛ پس از اتمام کتاب اشعاری کوتاه از صباحی بیدگلی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور سیاه، ۶گ (۸۰-۸۵پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۷۰]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۸۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۱۲۵۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۲ر-۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۶۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۸۳
خط:نسخ خوش،کا:محمد اشکوری،تا:۱۲رمضان ۱۲۵۴ق؛ اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۳۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۸۷/۳
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۴۰]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید تقی بن محمد علی حسینی اصفهانی، تا: رمضان ۱۲۶۰ق؛ جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۳گ (۱-۳)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۵۶]

۱۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن مشهدی ابوالقاسم تبریزی، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج سوخت قهوه‌ای، ۶گ (۱پ-۶پ)، ۱۵-۱۷ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۴]

۲۰. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۹۱/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی اکبر بن کربلایی رمضان بادشتی، تا: دوشنبه ۶ رمضان ۱۲۶۶ق؛ ۴گ (۲۳ر–۲۶ر)، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: – ۵۸]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۶۳/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۲۴ رمضان ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵گ (۳۶–۵۰)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۵۰۲]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، کا: شکر الله، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۲سم [ف: ۲۳ – ۹۲]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۳/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید علی نواب شهرستانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۱]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۶/۳
بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ شوال ۱۲۸۷ق؛ از روی نوشته پسین روز چهارشنبه۷شوال۱۱۸۷؛کاغذ:فرنگی،جلد: میشن سورمه‌ای، ۱۶گ (۹۷پ–۱۱۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۲سم [ف: ۶ – ۱۵۷]

۲۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۳۳/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: علی محمد کرمانشاهی، تا: شوال ۱۲۸۸ق، جا: زنجان؛ جلد: مقوا، ۷گ (۱پ–۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۲۰۰]

۲۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسینعلی بن محمد کاظم خلخالی، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی تریاکی، ۴۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۸۶۳]

۲۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۹۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** عشر اثنین از صفر عاشر شمر ابیات آن ×× لؤلؤ روح المضامین نام سالشرا بدان
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۴ شوال ۱۲۹۵ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۷۴]

۲۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۳۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ضم و فتح را و اسکانش زبعد این دو تا ×× شرط تفخیم است ایضا کسره مر ترقیق را
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۴۲پ – ۴۶پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۵]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۳۶
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی آسیب دیده، جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۳۳۱]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، ۳گ (۵۱–۵۳)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۹ – ۱۸۱]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۸/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** زلزلت با قارعة از عصر تا کوثر لهب ×× عوذتین الحمدلله شد تمام این منتخب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۲–۱۱۸)، ۱۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳۰ – ۵۸۷]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲گ (۱۰۴ر–۱۰۶ر)، اندازه: ۲۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ – ۳۸۴]

۳۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۲۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ (۱۵۶پ–۱۶۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۷۴]

۳۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۸۷/۳
آغاز: ای کلام ازاعظم نام تو زیور یافته ×× و ز صفات و از سپاست زیب دیگر یافته / بر روان مصطفی و آل او بادا سلام ×× گر نبودی ذاتشان نگرفتی افلاک انتظام؛ **انجام:** زلزلت با قارعه از عصر تا کوثر، لهب عوذتین الحمد لله شد تمام این منتخب ...
قاریا زین نظم موجز بهره چون یابی نما ×× در حق مختار اعمی اصفهانی دعا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ – ۲۵۲]

۳۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۹۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ – ۴۵۴]

۳۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۴۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ز صفر عاشر شمر ابیات آن ×× لؤلؤ درج المضامین نام سالش را بدان
خط: نستعلیق، کا: محمد بن قربانعلی نجار نیجکر ستاقی، تا: قرن ۱۳، جا: مدرسه دینا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۸۷۲]

۳۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۳۵
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۷۸]

۳۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:یحیی بن باقر بن عبدالوهاب، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۹ص (۱-۱۹)، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۵۰۲]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۷۴۷

خط: نسخ خوش، کا: محمد بن مراد علی اشکوری، تا: یک‌شنبه ۴ شوال ۱۳۰۴ق؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: چوبی با روکش تیماج خرمایی، ۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۳۱]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶۳

انجام: عوذتین الحمدلله شد تمام این منتخب قاریا ×× زین نظم موجز بهره چون یابی نما

خط: نسخ مخلوط به شکسته، کا: محمد بن مراد علی اشکوری، تا: یک‌شنبه ۴ شوال ۱۳۰۴ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: چوبی با روکش تیماج خرمایی، ۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۹۳]

۴۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یوسف، تا: شنبه جمادی الثانی ۱۳۰۶ق؛ فاقد جلد، ۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۹]

۴۲. شیراز؛ عینی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۴/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۷۵]

۴۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۳۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** واستجب دعوتنا و اغفرلنا ×× واهدنا امین رب العاشقین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی، ۲گ (۱۱۸پ-۱۱۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [مؤید: ۲ - ۳۸]

۴۴. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، مختلف السطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۷۶]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۱/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسخه: بیان مد کهیعص و حمعسق و الم الله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۲۷۵-۲۷۸)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۱۰]

۴۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۲۳۰]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۸۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسله چون شد بطن سفلای ثنایا را قرین. فرجه مشروطه اش دان جای زاء و صاد و سین.

مشتمل بر چهارده بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۰-۳۱)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۵۳]

۴۹. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسخه: نظم العبد قوام فیهم الدر الثمینا ×× طیب الله الروح بحب الطیبنیا

در فهرست با عنوان «راهنمای قرائت و روخوانی قرآن»؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۸۳ر-۹۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۵۴]

← الدرج المنیفة فی الآباء الشریفة فی والدی المصطفی ← التعظیم و المنة فی ان ابوی النبی فی الجنة

● درج النفائس / تاریخ / فارسی

dorj-on nafā’es

چشتی، عبدالشکور بن عبدالجلیل

čaštī, ‘abd-oš-šakūr ebn-e ‘abd-ol-jalīl

وابسته به: تاریخ اکبری = محمدت نامه ایزدی = اکبرنامه؛ علامی، ابوالفضل بن مبارک (۹۵۸-۱۰۱۱ق)

مؤلف، کتاب اکبرنامه شیخ ابوالفضل را بسیار مشروح دیده و به تلخیص آن پرداخته است و از تاریخ عصر حضرت نوح (ع) آغاز می‌کند.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۸۸عکسی

کا: پیر محمد، تا: ۱۰۶۵ق؛ ۸۶۰ص [جنگ: ۱ - ۴۵۸]

● در جواب مسئلة العلی و دعوه العظیم / کلام و اعتقادات / فارسی

dar javāb-e mas’alat-ol ‘alī va da‘ū-hu-l ‘azīm

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶۳

آغاز: بسم الله العلی الا علی الاعظم؛ **انجام:** در هر صورت اخلالی باصل مطلب نمایند العبد محمد صادق

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۴۱ق [رایانه]

● درجه طالع = دوازده خانه در طالع بینی / طالع بینی / فارسی

daraje-ye tāle‘ = davāzdah xāne dar tāle‘-bīnī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۴۵/۵

آغاز: درجه طالع آن جزوی بود که از فلك البروج در وقت معین بر افق مشرق باشد؛ **انجام:** مثلا اگر رأس در قوس باشد ذنب در جوزاست
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۲گ (۱۷۹پ–۱۸۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶ – ۲۴۵]

● در الحباء فی احوال الرضاع / فقه / عربی

durr-ul ḥibā’ fī aḥwāl-ir riḍā‘

کلارستاقی، علی اکبر بن محمد، – ۱۳۶۲ قمری

kalārostāqī, ‘alī akbar ebn-e mohammad (- 1943)

متن مختصری در رضاع است که به دنبال آن جدول بزرگی در رضاع تنظیم شده است. در پشت طومار تقریظ مرحوم آخوند ملامحمد کاظم خراسانی خطاب به صاحب این رساله وجیزه آمده است که در ذیل ذکر شده است. این جدول که ۱۳ خانه در ۲۶ خانه است، موارد مختلف و گوناگون و انواع موردهای رضاع محرم و غیر محرم را به دقت بیان کرده است.

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۵۹

آغاز: الحمد و بعد فیقول العبد المذنب علی اکبر بن محمد الطبری الکلارستاقی عاملهما الله بلطفه الخفی ان هذه ورقة مشتملة علی مسائل الرضاع المرسومة فیها الجداول لضبط المواضع علی حسب نظری القاصر تسهیلاً للاحبة؛ **انجام:** و طریق معرفة کل حکم من المرتضع و اصوله و فروعه او رضاعه و من حاشیة نسبه او رضاعه مع کل من المرضعة و الفحل و اصولهما و فروعهما و من فی حاشیة نسبتهما او رضاعهما یتضح برسم هذه الشکول و الصور
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با تقریظی از مرحوم آخوند خراسانی بدین شرح: «و بعد نظرت فی هذه الورقة المشتملةعلی ابهامات مسائل الرضاع المرسومة فیها الجداول لبیان ضبط مواضع نشرها الحرمة فیها علی وجه اوفی و طرز موجز تقرب اقصی التی الفها جناب العالم العالم و الفاضل الکامل نخبة الافاضل و فخر الاماثل و قرة عین الفحول الاوائل الولد الروحانی الشیخ علی اکبر کلارستانی المازندرانی و فقه الله تعالی لما یحبه و یرضیه و جعل مستقبل امره خیراً من ماضیه، حرره الاحقر محمد کاظم الخراسانی»؛ ۱گ، اندازه: ۳۷×۴۸سم [ف: – ۸۱]

● درخت خرما و طریق غرس / کشاورزی / فارسی

deraxt-e xormā va tarīq-e qars

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۳۸۲) [مختصر ف: ۱۴۴]

← درخواست > تقاضای کمک
← درخواست نامه > سلسلة الترتیب

● در خواص اعداد / ریاضیات / فارسی

dar xavas-e a‘dād

شامل خاصیت اعداد و چند عمل ریاضی، بدون بخش‌بندی. با عناوین «اگر سؤال کنند». ظاهراً بخشی از کتابی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۷/۲

آغاز: بدان که از خواص عدد که متعلق است به ضرب یکی آن که اگر اعداد به نظم طبیعی از اول عد کنند مثلاً یکی و دو و سه چهار پنج اول را اضافه کن و در نصف آخر ضرب کن که جواب باشد؛ **انجام:** و آن مال زید است پس مال عمرو نیز ستة و ثلثان باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با فایده‌ای از کشکول شیخ بهایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۴۶ر–۶۳پ)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۷۶]

● در خوشاب / شعر / فارسی

dorr-e xūšāb

نیر ممقانی، محمد تقی بن محمد، ۱۲۴۷ – ۱۳۱۲ قمری

nayyer-e mamaqānī, mohammad taqī ebn-e mohammad (1832 - 1895)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۷ق
منظومه‌ای است در مبارزه و مناظره با امام جمعه خویی و پاسخ مثنوی «قار دوشاب» در حدود ۹۰۰ بیت. ناظم در این مثنوی به «عمید» تخلص کرده است. به پیروی از «مثنوی معنوی» در ۷ «سفر» و در «سفر ششم» ماده تاریخ انجام کار ۱۳۰۷ق آمده است. آغاز می‌شود با: رفتن خویی به عراق برای تحصیل، برگشت خویی و مثنوی گفتن او، نقل حدود ۵۵ بیت از مثنوی او در وحدت وجود و دیگر اندیشه‌های عرفانی به شوخی آنگاه «سفر دویم از کتاب مثنوی»: شه حمام الدین که بحر قلزم است ×× طالب آغاز سفر دوم است / ای جناب شه حمام الدین راد ×× در سخن سنجی نخستین اوستاد / گر نبودی عقل هاگرد و دبنگ ×× ور نبودی پیزی افهام تنگ / در مدیح تو قیامت کردمی ×× هر که شک آرد حجامت کردمی.
آغاز: بسمله. مشنو از نی در کتاب مولوی ×× بشنو از تنبور قمصور خویی / ین چه سان دستان سرایی میکند ×× ناله از درد جدایی میکند ...
انجام: ای «عمیدا» ترک قال و قیل کن ×× ختم دفتر با همین تمثیل کن / ختم کن این دفتر «درخوشاب» ×× کاب شد نک مثنوی قاردوشاب
چاپ: [تبریز]، سنگی، ۱۳۰۷، جیبی

[الذریعة ۱۲۴۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۸۰۸/۴ «در خوشاب»؛ دنا ۱۱۴۰/۴ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا: خلیل بن هادی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۲۴۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۲/۱۲

خط: نستعلیق، کا: حاج سید احمد لاهیجانی، تا: سه‌شنبه ۲۷ صفر ۱۳۱۲ق، جا: همدان؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود و نخودی، جلد: تیماج کرمی، ۲۷گ (۹۳پ-۱۱۹پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۳۲۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۹۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی آقا بن علی اکبر شعار تبریزی مشهور به مسگراوف، تا: ذیحجه ۱۳۲۱ق، جلد: مقوایی، ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۱۳]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۵۵ق؛ ۵۰ص (۲۶-۷۵)، ۲۰ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰-۹/۱۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سیدکاظم به نژاد، تا: یک‌شنبه ۲۱ شهریور ۱۳۲۷ش؛ مجدول؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۱۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ ۶۸گ، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۸سم [رایانه]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۳]

● درد دست / شعر / فارسی

dard-e dast

واهب اصفهانی، میرزا حسن

vāheb-e esfahānī, mīrzā hasan

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق، از میرزا حسین؛ ۳گ (۲۳-۲۵پ) [ف: ۳۷ - ۱۳۵]

← درد دل عشاق ≻ شکایت نامه

● درد گوش / طب / فارسی

dard-e gūš

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۲]

● درر الأحادیث النبویة بالأسانید الیحیویة = الاسانید الیحیویة فی الاحادیث النبویة / حدیث / عربی

durar-ul aḥādīṯ-in nabawīyya bi-l-asānīd-il yaḥyawīyya

صعدی، عبدالله بن محمد، - ۶۴۷ قمری

sa‘dī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1250)

صعدی در این کتاب احادیث نبوی که امام هادی الی الحق یحیی بن حسین بن قاسم بن ابراهیم رسی (- ۲۹۸ق) در کتاب الاحکام نقل کرده و پاره‌ای از فتاوای او در ابواب مختلف را گردآورده است. صعدی در ابتدا احادیث اخلاقی را آورده و پس از آن ابواب فقهی و در خاتمه به گوشه‌ای از شرح حال امام هادی یحیی بن حسین اشاره کرده است. فهرست ابواب بیست‌گانه کتاب: ۱. الزهد و مکارم الأخلاق و الحث علی طاعة الخلاق و الاستخارة؛ ۲. فی مثل ذلک؛ ۳. فضل النبی صلی الله علیه و سلم و أهل بیته؛ ۴. الطهارات؛ ۵. الصلاة؛ ۶. الزکاة؛ ۷. الصیام؛ ۸. الحج؛ ۹. الجنائز؛ ۱۰. النکاح؛ ۱۱. الطلاق؛ ۱۲. فضل التجارة و الجهاد؛ ۱۳. التجارة؛ ۱۴. ذم الخمر و السکر؛ ۱۵. ذکر القبائح؛ ۱۶. الطعام و الشراب؛ ۱۷. ذکر القضایا و القضاة؛ ۱۸. ذکر ذلک؛ ۱۹. ذکر الوصایا؛ ۲۰. السیر.

آغاز: بسمله الحمدلله فاطر السموات و الأرض جاعل الملائکة رسلاً اولی أجنحة مثنی و ثلاث و رباع ... أما بعد فأنه لما کثرت الأخبار و تواترت الآثار عن النبی المختار صلی الله علیه و علی آله الأطهار فی فضل من ألف بین کلمتین أوروی من کلام الحکمة خبراً أو خبرین تطاولت العلماء الی اکتساب هذه الفضیلة

چاپ: تحقیق یحیی عبدالکریم الفضیل، به همت مؤسسة الأعلمی للمطبوعات در بیروت، ۱۳۹۹ق، ۲۱۶ صفحه

[أعلام المؤلفین الزیدیة، ص ۶۱۴-۶۱۵؛ الفهرس الشامل، الحدیث النبوی و علومه، ۷۷۵/۲ -۷۷۶؛ فهرس مخطوطات بعض المکتبات الخاصة فی الیمن، ص ۲۲۸؛ فهرس مخطوطات مکتبة الجامع الکبیر بصنعاء، ۳۵۴/۱؛ مؤلفات الزیدیة، ۴۶۲/۱؛ مصادر التراث، ۲۸۱/۱، ۳۰۹، ۴۴۱، ۵۲۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله أولا و آخراً و باطناً و ظاهراً و حسبنا الله لا إلا إلا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم و لاحول و لاقوة إلا بالله العلی العظیم ...

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن علی شامی، تا: جمادی الاول ۱۳۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ (۳۴پ-۶۴پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۹ - ۷۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یستغفرون له الی یوم یقوم الساعة و الحمدلله علی نعمه الحسام و أیادیه القوام و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و أصحابه الکرام ...

خط: نسخ، کا: احمد، تا: ربیع الاول ۱۳۴۴ق، مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۳۲ سطر (۱۵×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۹ - ۱۰۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۸عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد ختمت کتابی هذا بفضل أهل البیت علیهم السلام اقتداء بیحیی بن الحسین فانه روی أن بفضلهم یفتح و یختم ... و الحمدلله أولاً و آخراً ... و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم. نسخه: «قال فی الأم المنقول علیها هذه النسخة: فرغ من تحصیل هذه النسخة المبارکة فی یوم السبت لخمس بقین من شهر [ذی] الحجة الحرام عام سبع و ثمانین و ألف، انتهی. و الحمدلله ... و کان الفراغ من انتقال ...»

خط: نسخ، کا: قاسم بن احمد بن مهدی بن محمد بن القاسم، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۳۸۹ق؛ از روی نسخه‌ای که در ۱۰۸۷ق کتابت شده، کاتب در انجامه نسب خود را تا امام علی (ع) ذکر کرده، مصحح، شروع به کتابت در ابتدای نسخه صبح روز جمعه ۱۶ ذیقعده ۱۳۸۹ در منزل شیخ مجد الدینبن محمد ثبت شده، پیش از شروع کتاب فواید پراکنده‌ای، از جمله: تعارض حجج، نقلی از تحفة الابرار من اخبار العترة الاطهار، ابیات عربی از شاعران مختلف و ابیاتی در ذم حسد، سند شیخ مجدالدین بن محمد مؤیدی به صحیفة الرضا، اشعار منسوب به امیرالمؤمنین (ع) خطاب به حارث همدانی؛ ۱۱۱ص، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۳۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸عکسی

خط: نسخ، کا: احسن بن یحیی بن حسین سهیل صعدی یمنی زیدی، تا: دوشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۳۹۵ق؛ انجامه کاتب: «قال فی الام المنقول علیها هذه النسخة: فرغ من تحصیل هذه النسخة المبارکة فی یوم السبت لخمس بقین من شهر [ذی] الحجة الحرام عام سبع و ثمانین و ألف انتهی والحمد لله الذی ینعمته تتم الصالحات و کان الفراغ من نقل هذه علی الام صباح یوم الاثنین الموافق ...»؛ ۶۱ص، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۵۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹عکسی

بی‌کا، بی‌تا [عکسی ف: ۳ - ۵۸۱]

● الدرر الاحسان فی آداب القرآن / علوم قرآن / عربی

ad-durar-ul iḥsān fī ādāb-il qur'ān

محمد بن صلاح بن مهدی، ق۹ قمری

mohammad ebn-e salāh ebn-e mahdī (- 15c)

مؤلف ابتدا چهل حدیث نبوی در فضیلت قرآن با ذکر سند آنها نقل کرده و سپس در ابواب متعدد و مختصر به ذکر قواعد و مطالب علم تجوید و قرائت پرداخته و برخی از الفاظ که در علوم قرآنی کاربرد دارند توضیح داده و سپس مطالبی درباره ختم قرآن نگاشته است و گاه از کتاب «النشر فی القراءات العشر» جزری (-۸۳۳ق) نیز نقل‌هایی دارد.

آغاز: الحمد لله رب العالمین حمدا طیبا مبارکا ... و بعد فان القرآن العظیم افضل کلام و اشرف خطاب و اول علم صنف فیه کتاب

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۵۳/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین حمدا طیبا مبارکا ... و بعد فان القرآن العظیم افضل کلام و اشرف خطاب و اول علم صنف فیه کتاب

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی - رم ۳۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ ذیحجه ۹۶۱ق، جهت یحیی بن عبدالله بن محمد بن عطیه نوشته شده؛ محشی؛ ۱۰۹ص (۱۳۱-۲۳۹) [عکسی ف: ۲ - ۴۸]

● درر الاحکام / فقه / عربی

durar-ul aḥkām

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۶۲

بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۰۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

● درر الاخبار / گوناگون / عربی

durar-ul axbār

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۶

آغاز: طلحه و زبیر و ام المومنین عایشه؛ **انجام:** یکفیه مونه جهله و ... یکفیه مخافه الفقر یا هشام.(کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● درر الاخبار و جواهر الآثار / حدیث / فارسی

dorar-ol axbār va javāher-ol āsār

هزار جریبی، محمد کاظم بن محمد شفیع، - ۱۲۳۴ ؟ قمری

hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafī' (- 1819)

مؤلف در این رساله روایت‌های اخلاقی را از امامان شیعه (ع) بدون ذکر سند و منبع جمع‌آوری و به فارسی ترجمه نموده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید بنده خاطی محمد کاظم بن محمد شفیع هزار جریبی عفی الله عن جرائمهما

که این رساله‌ای است مشتمل بر جمله ای از اخبار نافعه متفرقه ...
انجام: و یضعه فی الاخرة. المراءة شر کلها و شر منها انه لابد منها. قد تم الکتاب بعون الملک الوهاب.
[الذریعه ۱۱۷/۸؛ دنا ۱۱۴۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۲/۶]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۵۲۷/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ محمد ارومی الاصل ساکن کربلا، تا: رجب ۱۲۳۵ق؛ مهر: محمد کاظم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ (۱۹۹-۲۷۱)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** سوء الظن بالمعبود الزهدان الاتطلب المفقود حتی یعدم ...
خط: نستعلیق جلی ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۶۲
آغاز: بسمله، از ترجمه بحار الانوار که مرحوم ملا محمد کاظم؛
انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۶۲ق، جا: نجف اشرف و کربلا [الفبائی]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۱/۵
آغاز: دیگر بسند معتبر از ابان بن عثمان روایت کرده است که گفت مردی به خدمت امام جعفر صادق(ع)آمد و عرض کرد ... حضرت فرمودند که هر گاه خدایتعالی ضامن روزی شده است پس اهتمام تو ازبرای چه چیزی است؛ **انجام:** هیبت مرد از برای زن خود باعث زیادتی عفت آن زن می‌گردد و طاعتی نیست از برای مخلوقین در معصیت خالق
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۳۶گ (۱۳۱پ-۱۶۶ر)، ۱۶-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۸۴]

● **درر الاسرار فی تعداد فرق أمة النبی المختار** / کلام و اعتقادات / عربی

durar-ul asrār fī ti‘dād-i firaq-i ummat-in nabī-yil muxtār

قمی، عباس بن حیدر، ق۱۱ قمری

qomī, ‘abbās ebn-e heydar (- 17c)

تاریخ تألیف: ۲۶ شوال ۱۰۶۹ق
مؤلف در این کتاب می‌خواهد اثبات کند که فرقه ناجیه از هفتاد و سه فرقه اسلامی همان فرقه اثنا عشریه می‌باشد و ضمناً به اشکالات بسیاری از فلاسفه و صوفیه و اصحاب تناسخ پاسخ می‌گوید. کتاب دارای یک «مقدمه» و چهار «فصل» و یک «خاتمه» است: مقدمه علت ایجاد عالم و پاسخ به گفته‌های ابلیس؛ فصل ۱. بحث در حدیث «ستفترق امتی»؛ ۲. در اختلافی که موجب فرقه علیحده بودن می‌باشد؛ ۳. تعداد هفتاد و سه فرقه؛ ۴. محاکمه بین گفته‌های نصیرالدین طوسی و علامه حلی و دوانی؛ خاتمه در حدیث «مثل اهل بیتی».
آغاز: الحمدلله الذی جعل علماءه طلیعة طائفة من کتابه المنزل الی حبیبه المختار بعد غیبوبة أوصیائه الحق الهادین.
انجام: فیکون هم راکبین السفینة دون غیرهم، هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة و الحمدلله الذی وفقنی لاتمامها

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ شوال ۱۰۶۹ق؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر بن عبدالرحیم کتابفروش، ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ ربیع الاول ۱۳۲۱ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۸۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۵]

● **درر الاصداف فی فضل السادة الاشراف** / فضایل و مناقب / عربی

durar-ul aṣdāf fī faḍl-is sādat-il ašrāf

شریفی مصری، عبدالجواد بن شیخ خضر، ق۹ قمری

šarīfī-e mesrī, ‘abd-ol-javād ebn-e šeyx xezr (- 15c)

به خواهش: سید قاسم حلبی (از اولاد حلبی نقیب السادات دمیاط)
وی این کتاب را در سرگذشت و مناقب و کرامات امامان (ع) و جمعی از سادات و دانشمندان سلسله خاندان علوی نوشته است و در دیباچه می‌گوید: «اذکر ما تیسر من فضائل الائمه الاثنی عشر (ع) و الائمة الاربعه اصحاب الاساتید و السیده نفیسه و غیرها و سیدی ابی الحسن الشاذلی و سیدی عبدالرحیم القنائی اذهم من اعیان البیت الشریف». وی نخست از سرگذشت و شرح مقامات امیرالمؤمنین علی (ع) و فاطمه زهرا (ع) آغاز کرده و سپس به‌ترتیب، ائمه اثنی عشر (ع) و به‌دنبال آنان دیگر کسان را یاد می‌کند.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۹۱۳
آغاز: الحمدلله الذی اصطفی محمدا صلی الله علیه و سلم علی سایر المخلوقات، و جعله خلاصة الموجودات، فهو سید اهل الدنیا و الاخرة؛ **انجام:** و انا اسأل فضل کل واقف علی هذا المجموع الذی هو ببرکة آل البیت الشریف مرفوع عشیر غیر موضوع ... و نسأل الله تعالی حسن الحله و الوقاز علی ملة الاسلام و شفاعه سید

الانام علیه افضل الصلوة و السلام. قال مؤلفه رحمه الله تعالی، و وافق الفراغ من ترقیمه و تسطیره ... و تحریره ختام ذی الحجة الحرام اختتام سنه ثمانیه و عشرین و ثمانمائه بعد الالف حسبنا ... و نعم الوکیل و لاحول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.
خط:نسخ،کا: محمد خلیفی ابن علی، تا: سه‌شنبه ۹ شعبان ۱۱۸۴ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۰۱]

● درر الاقوال فی فقه سیدنا محمد و آله الاطهار المفضال / فقه / عربی

durar-ul aqwāl fī fiqh-i sayyid-i-nā muḥammad wa āl-i-hi-l aṭhār-il mifḍāl

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ق۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafī‘ (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)
تاریخ تألیف: شب سه‌شنبه ۲۲ رمضان ۱۲۸۰ق (جلد یازدهم)
شرح توضیحی مختصری است بر ارجوزه‌ای که مؤلف در آن «الروضة البهیه» شهید ثانی را به نظم کشیده است. مؤلف در آغاز نسخه چنین آورده:«ان هذه ایضاً ارجوزة منا فی شرح فقه ...» و ما اثری از ارجوزه و شعر در این کتاب نیافتیم. جلد دوم این کتاب، فتاوای مؤلف است و ظاهراً شرح الروضة البهیة نیست و جلد سوم از کتاب زکات و خمس و صوم تا حج، شرح کتاب جنة المأوی سید محمد بن عبدالصمد شهشهانی اصفهانی است. نامی از این کتاب در الذریعة نیامده است.
[دنا ۱۱۴۱/۴؛ تذکرة القبور ۳۴۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۰۷
آغاز: الحمدلله الحمید الحامد المحمود و الصلاة و السلام علی محمد و آله الذین بهم بدأ ما أوجد و ختم الموجود؛ **انجام:** هذا و قد وقع الفراغ أیضاً من هذا الکتاب وجف القلم منه بعون الله الملک العلام ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: آخر جمادی الثانی ۱۲۷۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۸ – ۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۵۷۹
نکاح؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۹ق [د.ث. مجلس]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۶
آغاز: احمدالله بکم محامد حمده و اصلی و اسلم بکوایف تصلیته علی احمده (ص) ... ان هذه ایضاً ارجوزة منا فی فقه السید الرسل؛ **انجام:** متعلق بالمساقاة و المغارسة معترضة بینه و بین ما قبله و الله اعلم بحقایق احکامه ...
جلد ۸ از کتاب متاجر تا پایان مساقات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ محشی با نشان «ح»، مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸گ، ۱۹–۲۱ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۴ – ۷۶۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۸
آغاز: الحمدلله الذی قهر بعزته الاعزاء و الشکرلله الذی تواضع لعظمته العظماء ... و بعد، فیقول العبد الجانی ... ان هذه ایضاً ارجوزة منا فی فقه الرسول (ص) فی شرح الشرح علی اللمعة؛ **انجام:** و ان کان احوط و بعده فالاحواط القول الاول (فتأمل) قد فرغ من تألیفه
جلد ۹ کتاب، از کتاب عتق تا پایان لقطه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ترقیمه: «قد فرغ من تألیفه الفقیر الفانی ابن المرحوم الحاج شیخ محمد رفیع الرشتی محمد محسن الاصفهانی فی ضحی یوم التاسع و العشر من شهر شوال المکرم من سنة ۱۲۷۹ و سیتلوه المجلد العاشر من کتاب احیاء الاموات الی ما شاء الله و ایدنی من التوفیقات انشاءالله»؛ مصحح، محشی با نشان «ح»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر(۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۴ – ۷۶۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۲
جلد نهم، از احیاء موات تا احکام ارث؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۱۹۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۴
جلد یازدهم، مشتمل بر احکام قصاص و دیات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۰۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد، فیقول العبد الاثیر الفانی ... ان هذه ارجوزة منا عن کرم الله المتعال فی فقه سید الرسل و آله المفضال؛ **انجام:** للنهی عن المحمول علی الکراهة جمعاً و قد تقدم و قیل بحرمته و لعله الاولی
جلد دوم، شامل کتاب الصلاة در ۱۱ فصل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی قزوینی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و غیر آن؛ واقف: محسن بن محمد رفیع رشتی اصفهانی، ۱۲۷۸، با مهر «ابن محمد رفیع، محسن» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۳۴ – ۷۶۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۵
آغاز: الحمدلله علی آلائه و الشکر له علی نعمائه ... و بعد، فیقول العبد الاحقر الجانی ... ان هذه ایضاً ارجوزة منا فی شرح فقه سیدنا؛ **انجام:** و نرجوا منه ان ینفعنی به و سایر اهل الایمان اناء الدهر و اطراف الزمان و قد فرغت
جلد نهم، از کتاب احیاء موات تا پایان کتاب ارث؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی قزوینی، تا: دوشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۷۰ق؛ ۱۰

روز پس از تألیف، کتابت شده، محشی با نشان «منه، منه عفی الله عنه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ – ۷۶۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۶

کتاب نکاح و طلاق می‌باشد و روز یک‌شنبه غره ماه محرم ۱۲۷۹ به پایان رسیده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی قزوینی، تا: ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۰۱]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۵

جلد یازدهم؛خط:نسخ،کا:محمد بن علی قزوینی،تا:۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۵۹گ،۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۰۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۱

جلد هشتم کتاب و از متاجر تا آخر مساقاة؛ خط: نسخ، کا: محمد علی قزوینی، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۱۹۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۹۳

از کتاب عتق تا لقطه و جلد نهم دانسته شده؛ خط: نسخ، کا: محمد علی قزوینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۱۹۹]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۷۴

کتاب الوصیة است که به تاریخ بیستم ماه شعبان ۱۲۷۷ پایان یافته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۱۱۳]

● الدرر الانفس فی بعض طرق المخمس / متفرقه / عربی

ad-durar-ul anfus fī ba'ḍ-i ṭuruq-il muxammas

ابشیهی، ابراهیم

abšīhī, ebrāhīm

از علامه ابراهیم مخلصی ابشیهی است و درباره وضع وفق مخمس است در علم حروف.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۷۴/۵

آغاز: بسمله. اللهم لک الحمد حمداً لاحد له دون مشیتک ... اما بعد فهذه مقدمة شریفة و ارجوزة مفیدة فی کیفیة وضع الوفق المخمس خالی القطب ... و هو الشکل المنسوب للفلک الثالث ... عدطبیعته اسم دیان خمسة و ستون؛ **انجام:** و حاکم من المساحة نجح الامر فافهم ذلک

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱۴۰پ-۱۵۴پ)، ۱۷ و۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۴۰۷]

↩ درر انوار الاحجار ≻ درر الانوار و اسرار الاحجار

● درر انوار الاحجار / کیمیا / عربی

durar-u anwār-il aḥjār

از شاگرد سید جرجانی، در یک «مقدمه» و چند «باب».

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۵/۱

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ – ۱۱۲]

● درر الانوار فی اسرار الاحجار = درر انوار الاحجار / کیمیا / عربی

durar-ul anwār fī asrār-il aḥjār = durar-u anwār-il aḥjār

ازنیقی، علی بن خسرو، – ۱۰۱۸ قمری

eznīqī, 'alī-ye-bn-e xosro (- 1610)

در یک «مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه». مقدمه در ده «اصل»: ۱) السر العظیم و العلم الهی علم الصناعة ...، ۵) ان الله تعالی خلق من الدرر الهی ...، ۱۰) ان الحکما اطلقوا علی العالم السفلی اسم الموجودات؛ باب ۱. تحقیق ماهیة الحجر المکرم؛ ۲. تحقیق اجزاء الحجر المکرم؛ ۳. تحقیق عمل المکتوم؛ ۴. بیان العلم المکتوم؛ ۵. الاوزان؛ ۶. فیما کتموه الحکماء الی الآن؛ ۷. من اسرار رموز الحکما؛ ۸. تحقیق العمل الاول من الحجر المکرم؛ ۹. تحقیق العمل الثانی من الاکسیر الاعظم؛ ۱۰. بیان علم المیزان و طرح الاکسیر؛ در پایان «خاتمه» ای است، در چند «اصل» و «فایده» سپس نگارنده بی‌آنکه نام خود را برد (و از قراین قمری ست) از نگاشته‌های خود نام می‌برد: ۱. درة الغواص فی اسرار الخواص، ۲. کشف الاسرار فی سلک الاستار، ۳. ترویج الارواح فی اسرار المفتاح، ۴. مفاتیح الکنوز فی حل الرموز، ۵. انواع التراکیب، ۶. هیاکل الانوار، ۷. المنتخب فی صناعة الذهب، ۸ اللوایح فی اسرار حروف الفواتح. ولی در ضمن آن سخن از کار جلدکی (–۷۶۲ق) است که نسبت آن به قمری را دچار تردید جدی می‌کند. صاروخانی و علی بیگ رومی جدید نیز ظاهراً همان ازنیقی هستند و در کشف الظنون به‌صورت گوناگون آمده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الکائنات من نور الانوار و جعل السماوات خزائن الاسرار ... و بعد، فانی قد تحیرت فی واد غیر ذی زرع ...

انجام: لاتغفلوا من البرانیات المدونة فی کتب جابر و الطبیب الرازی و الحرانی و غیرهم من الفضلاء فانها طلسمات الرموز تحتها کنوز الحکما علی التفصیل و الاجمال و لاتغفلوا عن کتب الفاضل الجلدکی فانها مفاتیح رموز القوم و تفاسیرها بالکشف و الایضاح و لاتغفلوا بعد کتب السلف الصالحین عن کتب هذا العبد الحقیر فان کتابنا المسمی بدرة الغواص فی اسرار الخواص احسن الفواید من کنز الاختصاص و کتابنا المسمی بکشف الاسرار فی هتک الاستار احسن فی الفواید و الترتیب من البرهان و کتابنا الموسوم بترویج الارواح فی اسرار المفتاح احسن فی الکشف و الایضاح من المصباح و کتابنا الموسوم بمفاتیح الکنوز

فی حل الرموز غایة اللطافة من اسرار التکلان و کتابنا الموسوم بانواع التراکیب احسن من التقریب فی هذه الفواید و التراکیب و کتابنا الموسوم بهیاکل الانوار احسن فی الدقایق من کتاب السبعة فی الترکیب لبلیناس و کتابنا الموسوم بمنتخب فی الصناعة الذهب احسن فی الحکمة من المکتسب و کتابنا الموسوم باللوایح فی اسرار الفواتح سر من اسرار القرآن و لیس له نظیر فی کتب الفضلا و قد نسبت فیه حسبی و نسبی و الله حسبی و نعم الوکیل ... سبحان ربک ذی الجلال و الاکرام رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.

[کشف الظنون ۷۴۵/۱؛ معجم المؤلفین، کحاله ۴۱۶/۲؛ تاریخ التراث العربی ۳۸۷/۴ و ۴۴۶؛ کشف الظنون ۷۴۵/۱-۷۵۸ و ۶۱۲، ۱۴۸۷/۲؛ دنا ۱۱۴۱/۴-۱۱۴۲ (۲۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- درر الانوار فی اسرار الاحجار (ترجمه) (۳عنوان)

۲- الاصول العشرة من درر الانوار

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و التوجه و الافتقار، و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ذیقعده ۱۰۸۳ق، جلد: میشن سرخ، ۳گ (۱۴۱پ-۱۴۳پ)، اندازه: ۱۶/۷×۲۹/۶سم [ف:۸-۳۰۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مهر: محمد تقی بن محمد باقر یزدی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۸گ، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۴]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۹۲/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۴۲پ-۶۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [رایانه]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن میرزا رضا، تا: محرم ۱۲۴۰ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۵۲گ (۱۷-۶۸)، ۱۳-۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۶۴۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۲۸/۱

خط: نسخ، کا: آقا هادی بن حاج مهدی جراح اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۴ محرم ۱۲۴۰ق؛ مهر: کاتب «المتوکل علی الله عبده محمد هادی» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸گ (۲پ-۲۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۲۴]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۴۷/۱

آغاز: بسمله. هذا بیان عن کتاب در الانوار فی اسرار الاحجار، من قوله حیث قال فیه؛ **انجام:** من هذا العلم الی درجة رفیعة.

بخشی از آن است؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ برخی سربندها نانویس؛ ۴۴گ (۱پ-۴۴پ) [ف: ۲ - ۱۰۱]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۸/۶-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۳ق؛ ۱۹ص (۲۳۸-۲۵۶)، ۲۹سطر (۱۴×۲۲) [عکسی ف: ۱ - ۱۶۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۰۰/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع قراکوزلو، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۹۵پ-۱۶۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۶۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۶۹پ-۱۹۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۲۰۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** انی لم اخل مع التجارب فی هذه المدة

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر کرمانی، تا: ۱۲۶۷ق، جا: تهران [الفبائی: ۲۴۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۴۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالحسن اخوی، تا: ۱۲۸۰ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۸گ (۲۷پ-۵۴پ)، ۱۶ سطر محشی، اندازه: ۱۶/۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۳۴۹]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۸۴/۱-۶/۱۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد رضوی، تا: پنج‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۹۲ق، حسب الامر آخوند ملازین العابدین؛ ۵۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۰۶]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۳۳/۵

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی طبیب نوری، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: میشن زرد، ۴۸گ (۱۸۹ر-۲۳۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۲سم [ف: ۹ - ۲۸۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن غلامرضای بلوجردی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ (۲۸پ-۷۳پ)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۷۴۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۱۶/۲۷
آغاز: إعلم أسعدک الله ان العلم الالهی منقسم إلی علم الاکسیر و الی علم المیزان و أما علم الاکسیر فینقسم إلی أربعة أبواب؛ **انجام:** و بهذا السر ان الاکسیر من الیسیر إلی الکثیر لا بالعکس فانه امر عسیر و الله تعالی اعلم و احکم، تمت منتخب الکتاب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۶۰ر-۶۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۴۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۴۲
آغاز: اعلم اسعدک الله ان العلم الالهی منقسم الی علم الاکسیر و الی علم المیزان؛ **انجام:** و کتابنا مسمی بکشف الاسرار و ترویح الارواح و انواع التراکیب و مفاتیح الکنوز و هیاکل الانوار و المنتخب فی صناعة الذهب و اللوایح.
از باب ۱۰ تا پایان کتاب؛ خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی کاظمی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۷۸-۸۱)، ۶۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۹۱]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۷/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۵گ (۲۵۳پ-۳۳۷ر) [ف: ۱ - ۱۰۳]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰/۲۹
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰ص (۱۴۲-۱۷۱)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۵۵۵]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیرا دائما ابدا
نام مؤلف با توجه به آغاز تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [الفبائی: ۲۴۷]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۳/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: رضاقلی مافی، تا: رجب ۱۳۰۲ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷ص (۲۲۲-۲۸۸)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۸۵]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بتلاوة هذا السورة الشریفة فی الغدو و الاصال بالتعظیم و الجلال بسمله، و بعد فهذه احرف قد وضعت تذکاراً لما وقع فی الدین
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسن حسنی، تا: ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۸گ (۳پ-۵۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۷۰]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۹۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۷]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۰۷/۱-۱۵/۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۹گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۰۶]

۲۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴ص (۲۱-۸۴)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۹۹]

۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۱پ-۵۷پ)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۷۴]

۲۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۰/۲
آغاز: ثم یوضع فی آلة صابرة علی النار مع الزیت الخالص مقدارا؛ **انجام:** و لیس له نظیر فی کتب الفضلاء الزمان تمت بحمده الله.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با رویه پارچه مشکی، ۴گ (۷ر-۱۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

● درر الانوار فی اسرار الاحجار (ترجمه) / کیمیا / فارسی
durar-ul anwār fī asrār-il aḥjār (t.)

وابسته به: درر الانوار فی اسرار الاحجار = درر انوار الاحجار؛ ازنیقی، علی بن خسرو (-۱۰۱۸)

غیر همانند:

۱. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۷۵/۶
آغاز: بسمله. حمد سزاوار خداوند آنچنانی است که خلق نمود کاینات را از نور انوار و گردانید آسمان دنیا را ... و بعد بدان بدرستی که من متحیر بودم در وادی غیر ذی ذرع حکمت؛ **انجام:** به تلاوت سوره انعام بشرایط و اهتمام و بر شما باد به تلاوت این سوره شریفه در شب و روز به تعظیم و اجلال، سبحان ربک ذی الجلال و الاکرام، و السلام.
خط: نسخ، کا: احتمالاً مصطفی بن هاشم حسینی، تا: قرن ۱۳؛ ۳۸گ (۶۷ر-۱۰۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۲۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۹/۲
آغاز: بسمله. حمد ثابت است از برای خدائی که خلق کرد آسمانها را از درر انوار؛ **انجام:** و صاحب جلال و اکرام است و حمد مختص است به خداوند و پروردگار عالمین و السلام خیر ختام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۱۶/۲۸
آغاز: بدان سعادت بدهد ترا خدا، بدرستی که علم الهی منقسم می‌شود بسوی علم اکسیر و بسوی علم میزان، و اما علم الکسیر منقسم می‌شود بسوی چهار باب؛ **انجام:** و همچنین ممکن نیست طرح زیبق که انداخته شده بر او اکسیر طلایی یا اکسیر قمری، پس بدرستیکه، این زیبق منعقد شده به جوهر نه به عکس، بدرستیکه این امر مشکل است، تمام شد.

ترجمه تحت اللفظی باب دهم رساله درر الانوار است که در زیر هر سطر ترجمه آن آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۶۰ر-۶۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۴۶]

● **در راه سفر** / داستان / فارسی

dar rāh-e safar

سپهری، منوچهر

sepehrī, manūčehr

داستان «سلیم» و «سوسن» است. با سربندهای «فصل»: ۱. سوسن؛ ۲. پیدا شدن یک عشق؛ ۳. نوکر خیانت‌کار؛ ۴. عروسی؛ ۵. بازگشت (چنین).

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۵۶

آغاز: فصل اول سوسن، در یکی از دهکده‌های اطراف لبنان در یک باغ باصفا و قشنگی؛ **انجام:** آنوقت برای همیشه در شهر و باغ آبادی خود به سر بردند.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا رویه ابری آبی - سفید، ۲۳۳ص، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۵]

● **درر الایتام فی انموذج تفسیر آیات الاحکام** / علوم قرآن / عربی

durar-ul ītām fī unmūḏaj-i tafsīr-i āyāt-il aḥkām

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری

Estarābādī, ʻalī-ye-bn-e mohammad jaʻfar (1827 - 1898)

تاریخ تألیف: ۸ شعبان ۱۲۶۸ق

آیات احکام را به ترتیب کتاب‌های فقهی گرد آورده و پس از هر آیه‌ای با عناوین «در یتیم» آن را تفسیر کرده و به اسباب نزول و ناسخ و منسوخ آنها نظر بیشتری دارد. این کتاب فهرست‌مانندی است برای کتاب «الدر المنثور».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷۷

آغاز: الحمدلله الذی أنزل الفرقان مجمع بیان البحرین کشافاً لاسرار التنزیل فجعله منهج الصادقین؛ **انجام:** ناتمام: و توهم صیرورة القبیح بالذات حسناً بالعرض غیر وجیه لعدم تصور الحسن العرضی فی هذا المقام

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ تاریخ وقف: جمادی الثانی ۱۳۳۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۶۳]

● **الدرر الباهرة** / فقه / عربی

ad-durar-ul bāhira

حسینی رضوی، جواد بن علی رضا، - ۱۳۰۳ قمری

hoseynī-ye razavī, javād ebn-e ʻalī rezā (- 1886)

مباحث فقهی را با استدلال فراوان و ذکر اقوال دیگران را با عناوین «الذخیرة الذخیرة» ذکر کرده.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۱۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... و بعد یقول اقل العباد علما وعملا واکثرهم جرما و زللا جواد بن علی رضا

از بحث صلوة تا آخر مبحث ضمان؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با یادداشتی از فرزند مؤلف به این عبارت «من جملة مصنفات العالم الاعلم ... والدنا الاعظم الحاج سید جواد قمی» و یادداشتی از زین العابدین ... حسینی در شعبان ۱۳۲۵ در نجف [ف: - ۲۶]

● **الدرر الباهرة فی تصویر المعرفة الممکنة فی حق الله سبحانه = الدرة الباهرة** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-durar-ul bāhira fī tasvīr-il maʻrifat-il mumkina fī ḥaqq-il lāh subḥān-a-h = ad-durrat-ul bāhira

حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب، ۱۲۳۰؟ - ۱۲۹۳ ؟ قمری

hoseynī qā'enī, abū-tāleb ebn-e abī-torāb (1815 - 1876)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۲۷۷ق

رساله‌ای متوسط در باب توحید و صفات الهی و امامت و مقامات و فضائل معنوی ائمه معصومین (ع) که با مشرب خاص و عرفانی نگاشته و در فقرات متعدد با عناوین «دره، دره» تنظیم شده است.

آغاز: الحمدلله الذی تجلی لعباده باسمائه الحسنی و تبیین لهم بامثاله العلیا ... و بعد، فیقول المتوسل الی الحضرة الاحدیة ... ان هذه درر باهرة فیما یمکن من تصویر معرفته سبحانه التی امر بها العقل و الاجماع و الکتاب و السنة جعلتها لنفسی تبصرة و للطالبین تذکرة و الله ولی التوفیق و الهدایة ...

انجام: فلما ولد الحسین ارتفع ذلک و دلالته ظاهرة ولیکن هذا آخر ما اردنا تحریره فی هذه الرسالة و سمیتها بالدرة الباهرة فی تصویر المعرفة الممکنة فی حق الله سبحانه و قد وقع الفراغ منه ...

[الذریعة ۹۰/۸؛ دنا ۱۱۴۳/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴۲ ذیقعده ۱۲۷۷ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج زیتونی، ۷۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۱۳۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرزاق کزازی، تا: دوشنبه ۱۴ رمضان ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۶گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۶۹]

۳. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۱۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد علی ذاکر، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۱۰۶]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرضا بن عبدالحسین هردنگی، تا: ۱۲۹۱ق؛ محشی از مؤلف به خط خود با امضای «منه عفی عنه»؛ مهر: «عبدالرضا» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۳]

● درر البحار / حدیث / عربی
durar-ul biḥār

خوئی، محمد تقی بن محمد، ق۱۳ قمری
xū'ī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 19c)
وابسته به: بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۲ق
گزیده‌ای است از «بحار الانوار» مجلسی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۴۵
آغاز: بسمله، حمدله ... فیقول الحقیر الفقیر ... ابن محمد محمد تقی الخوئی لمات رایت ابناء الزمان و الجاهلین الذاکرین یروون احادیث مالک یکن فی الکتاب؛ **انجام:** و هو یقول: من اراد زیارة الحسین فله الامانة طول الازمان و قد وفقت باتمام هذا الانتخاب من بحار الانوار حین توقفی فی قریة نصرت آباد من قراء ... قم، عمر هذه القریة ... میرزا نصر الله ... صدر الممالک ... سنة الثانی و سبعین و مائتین بعد الالف ... و صلی الله
خط: نسخ، کا: میرزا نصر الله، تا: ۱۲۷۲ق، جا: نصرت آباد قم؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۱گ، ۱۸سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۱۴]

● درر البحار المصطفی من بحار الأنوار / حدیث / عربی
durar-ul biḥār-il muṣṭafā min biḥār-il anwār

کاشانی، محمد بن مرتضی، - ۱۱۱۵ ؟ قمری
kāšānī, mohammad ebn-e morteza (- 1704)
وابسته به: بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)
مؤلف در این گزیده اسانید و مکررات بحار الانوار را حذف کرده و اخبار صحیح و مورد اعتماد را در این کتاب در سه بخش گنجانیده است. نخستین بخش از کتاب عقل و جهل تا پایان مبدء و معاد است که مؤلف در ۱۱۰۰ق از تألیف آن فارغ شده است. حاجی نوری نسخه‌ای از این بخش را که به خط زیبای مؤلف نوشته شده دیده است و از آن در فیض قدسی یاد می‌کند. دومین بخش کتاب در بیان مناقب اصحاب کساء تا پایان باب رجعت است (در پایان برخی نسخه ها نوشته: بخش دوم در نبوت و شاید این عنوان بهتر از عنوان مذکور در الذریعه است که برای بخش دوم آورده است). سومین بخش در بیان امامت است.
آغاز: الحمدلله الذی فجر من قلوب اولیائه ینابیع الاسرار ثم صیرها بحارا امن الانوار ... اما بعد یقول ... محمد بن مرتضی الشهیر بنورالدین ... هذا منتخب من کتاب بحار الانوار ...
چاپ: یک جلد آن چاپ شده؛ (ج۳): مشار عربی، صص۳۴۵-۳۴۶؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۱ق.، رحلی، ۴۵۳ص
[الذریعة ۱۱۹/۸؛ فیض قدسی از حاج میرزا حسین نوری و ذیل دوم بروکلمن ۵۷۳؛ دنا ۱۱۴۳/۴ (۴ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۷۷
آغاز: الحمد و الثناء لله رب العالمین ... اما بعد هذا هو المجلد الثالث ... أبواب معرفة الامام و خصایصه و مناقبه باب الاضطرار الی حجة تکون من الله وان الأرض لاتخلو منها؛ **انجام:** اناو الله ذلک الرجل ثم قام فصلی علیه و دفناه و مضیا من حیث اقبلا.
جلد سوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات ازمؤلف؛ مهر: «عزمن قنع و ذل من طع عبده محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۲۱
کتاب النبوة است در ۹۶ باب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱،گویا اصل؛محشی با نشان «منه»؛کاغذ:سپاهانی،جلد:تیماج مشکی،۲۹۳گ،۲۱سطر(۱۱×۱۶)،اندازه:۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۴۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۷۴
آغاز: الحمد والثناء الله رب العالمین ... اما بعد هذا هو کتاب النبوة و هو الثانی من اجزاء کتاب درر البحار المصطفی من بحار الانوار؛ **انجام:** من نوره اشارة الی آیة النور و احیة فی کتابه اشارة الی قوله قل لا أسألکم علیه اجرا الا المودة فی القربی
تاریخ انبیاء و کتاب النبوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۶۷۳]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۱۰۴
آغاز: الحمدلله الذی فجر من قلوب اولیائه ینابیع الاسرار ثم صیرها بحارا امن الانوار ... اما بعد یقول ... محمد بن مرتضی الشهیر بنورالدین ... هذا منتخب من کتاب بحار الانوار؛ **انجام:** بیان یفهم

من سیاق الروایتین ان الله تعالی خلقا اخر لکن الامام (ع) لم یصرح به تقیه و خوفا من التشنیع تم کتاب المبدء و المعاد من اجزاء کتاب درر البحار المصطفی من بحار الانوار و یتلوه انشاءالله کتاب النبوة.. فرغ منه مؤلفه فی عام مأیه و الف ... و تحیة.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه (صفحه ۴۰۰) فهرست ابواب کتابت که ۱۱۰ باب است نوشته شده، محشی با نشان «منه»، مصحح؛ مهر: عباسقلیخان سپهر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۲ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۶۶۱]

● **درر البحار فی مولد المختار** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

durar-ul biḥār fī mulid-il muxtār

ابن مکیه، احمد بن عبدالرحمن، – ۹۰۷ قمری

ebn-e makkīye, ahmad ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 1502)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۳ ربیع الاول ۸۷۶ق

رساله مختصر و جالبی است درباره مولد نبی اکرم (ص) به نظم و نثر، با استفاده از روایات و اقوال سیره نویسان. فصلی از این رساله به رضاع آن حضرت اختصاص دارد.

[الأعلام، زرکلی ۱۴۷/۱؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، السیرة و المدائح النبویة ۳۰۱/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۸/۴

آغاز: بسمله. رب تمم بالخیر، الحمدله الذی أبرز من عزة عروس الحضرة صبحاً مسنا (کذا) و أطلع فی أفلاک الکمال من بروج الجمال شمساً و قمراً منیراً؛ **انجام:** لنقطع العمر بتقوی و ان ×× یختم بالخیر لنا آخره. آخر درر البحار فی مولد المختار صلی الله علیه و سلم و شرف و کرم و کان الفراغ منه علی ید مؤلفه ... و صلی الله علی من لا نبی بعده محمده و علی آله و صحبه و سلم و حسبنا الله فنعم الوکیل.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۵۹؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۲۳ ربیع الاول ۸۷۶ق؛ ۲۷ص (۱۰۰–۱۲۶)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۳ – ۲۲۶]

● **درر بحر المناقب** / گوناگون / فارسی

dorar-o bahr-el manāqeb

درویش برهان، علی بن ابراهیم، ق ۱۰ قمری

darvīš borhān, ‘alī-ye-bn-e ebrāhīm (- 16c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۶۰

آغاز: بسمله، حمد و سپاس بیقیاس و ثنای بی عد؛ **انجام:** آوردند تا بر جانب دست چپ ابوبکر نشست و نشسته.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق [رایانه]

● **درر البحور و قلائد النحور فی امتداح الملک المنصور = درر البحور فی مدایح الملک المنصور** / شعر / عربی

durar-ul buḥūr wa qalā’id-un nuḥūr fī imtidāḥ-il malik-il manṣūr = durar-ul buḥūr fī madāyiḥ-il malik-il manṣūr

صفی الدین حلی، عبدالعزیز بن سرایا، ۶۷۷ – ۷۵۰ قمری

safī-yod-dīn-e hellī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e sarāyā (1279 - 1350)

منظومه‌ای مشتمل بر ۲۹ قصیده به تعداد حروف تهجی و به لحاظ آن‌که ابیات هر قصیده با یکی از حروف تهجی شروع و به همان حرف ختم می‌شود. جمیع قافیه‌ها در کتاب موجود است. قصائد کتاب در مدح سلطان ناصر الدین ابو الفتح ارتق (– ۶۳۶ق) بوده که پس از قتل وزیر خود به سال ۶۰۱ ملقب به منصور گردید و جد اعلی ایشان سلطان ارتق از امرای سلطان ملکشاه سلجوقی بوده است. به گفته الذریعه (۱۲۰/۸) قصائد کتاب در ۹۰ روز سروده شده.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اطلع نجوم المعانی المضیة فی آفاق ... ابت الوصال مخافة الرقباء ×× و اتتک تحت مدارع الظلماء / اصفتک من بعد الصدود ممده ×× و کذا الدواء یکون بعد الداء
انجام: یا نع العود صاحب الجود ×× حتف العدو فتح الولی
چاپ: نخستین بار در ۱۲۸۳ق در چاپخانه مصطفی افندی چاپ شده و حداقل چهار چاپ دارد

[الذریعة ۱۲۰/۸؛ معجم سرکیس ۷۸۹/۱؛ مشار عربی ۳۵۳: نشانی ۴ چ؛ ریحانة الادب ۴۶۲/۳؛ شذرات الذهب ۱۷۴/۶؛ الدرر الکامنة ۱۲۹/۳؛ کشف الظنون، حاجی خلیفه ۷۴۶/۱؛ لغت نامه دهخدا ۴۱/۳؛ دنا ۱۱۴۳/۴ (۲۰ نسخه)]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۱۸۷/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** حق شار الکرام سابقهم ×× فی جریهم للیلی اذا نقلا ... [وصالی] الوافدون فامتلآت ×× منه یداهم و صدق الاملاء ... یدیه الی ×× رکن شدید لعبهم حملا ...
در عنوان این قسمت کتاب را «روضه» نامیده‌اند؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۸ (پس از ۷۵۲ق که سال درگذشت صفی الدین حلی است و دعای مردگان برایش به کار رفته)؛ افتادگی: انجام (یکی دو برگ)؛ زیر دال‌ها و «طا» یک نقطه در اغلب موارد گذاشته شده که ویژگی کمیابی است در کتابت دستنویس‌های کهن، دارای رکابه کهن، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۳۳گ (۲۵۴ر–۲۸۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۳سم [ف: ۱/۲۷ – ۴۵۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [الفبائی: – ۲۴۷]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۵۳۳

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد علی، تا: سه‌شنبه ۱۱ محرم ۱۰۰۱ق؛ تملک: مرتضی بن احمد حسینی با مهر «المتوکل علی الله المرتضی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الشعریلبس لارتدینا.

خط: نسخ، کا: بصری، خضربن حسن، تا: ۱۰۲۵ق [الفبائی: ۲۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ عربی، کا: محمد بن احمد قاضی، تا: شنبه ۱۳ محرم ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ (۲۳ر–۴۴پ) [ف: ۱۰ – ۱۷۰۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن مصطفی نبهانی، تا: چهارشنبه ۲۴ صفر ۱۰۵۲ق؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۸۲ر– ۹۹پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۶۱۸]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۸۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۱]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لذیذات المقاطع راتقات ×× لوان الشعر یلبس لارتدینا. فنصرالله السلطان المؤید ... المنصور ... و تشاجرت ورق الاطیار. تمت ...

خط: نسخ پخته، کا: حسین بن بکتاش، تا: ۹ رجب ۱۰۹۶ق؛ مهر: «الله یهدی عزیز بن سعدی ۱۱۱۸» (هشت گوش)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۱۰۳]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کهن، کا: نورالدین علی بن حسین بن ابی الحسن، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱ص (۱۰۱– ۱۵۱)، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۷ – ۱۰۰]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵/۱-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۱ص (۱–۴۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ – ۶۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان شقیت فذنبی موجب النقم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۷ – ۳۳۸]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۴

آغاز و انجام: برابر

قسمتی از آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: عماد فهرستی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۷گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۷ – ۳۳۸]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۷۲/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ... یم جود جادت علی الناس کفاه ×× فاغنت عن الحیا وسمی / یمنه یمنها عمیم ویسری ×× یسرها مسعد لکل سقی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۸۷۴]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: عبارات عربی نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۷۳ص (۲–۲۷۴)، ۶ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۴۵ – ۱۵۴]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۴۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کالمرء و السم فی هذا الحیات و فی ×× هذا المحمات غلا و زد رخصا

قسمتی از دیوان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴ص (۲–۷۵)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۳سم [ف: ۴۵ – ۱۰۹]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۶۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کم هد هدهد و اشینا بنا وفا ×× غداة عنعن عن اعدائنا الکلما

خط: نسخ، کا: مهدی بن علی نقی تبریزی، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۳پ–۲۱ر)، ۲۵ سطر [ف: ۲۵ – ۳۵۱]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۲

خط: نسخ، کا: میرزا محمد حسین، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: آغاز (فاقد خطبه کتاب)؛ تملک: شرر تیمور تاش به سال ۱۳۳۳ش؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۴۶گ، ۱۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۲۶۰]

۱۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۲۴گ (۲۱ر– ۴۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۴۸]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۵۴/۲-۱۱/۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: حسن بن محمد تقی طباطبائی، تا: ذیقعده ۱۳۰۸ق؛ جلد:تیماج سرخ،۴۹گ،۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۰۷]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی به همراه مطلب کوتاهی در توصیف کتاب توسط ایشان؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۵۱۵]

۲۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۱۸۵/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نیلی، ۲۳گ (۱ر–۲۳پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۸سم [ف: ۲۹/۲ – ۸۴۷]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹/۱-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شامی، جلد: مقوای چیتی، ۲۱گ (۱–۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۹]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یهنیک اللیل نورها ببروق أذکرتنا برق الحمی الأرتقی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ سورمه‌ای، ۹گ (۱۶۹–۱۷۷)، ۲۴–۲۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۱ – ۵۰۷]

۲۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۳

آغاز: ان جئت سلعاً فسل عن جیرة العلم ×× و اقری السلام علی عرب بذی سلم؛ **انجام:** یؤتر الوهم فی تورید و جنته ×× لکنما مابدا قسی من الحجر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۹گ، ۲۰ سطر، اندازه:۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۸۵]

← درر البهية ⋗ صراط الجنة
← دررالبهية ⋗ الفقهية المستطرفه

● **الدرر البهية = الدرة البهية** / اصول فقه / عربی

ad-durar-ul bahīyya = ad-durrat-ul bahīyya

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ – ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تاریخ تألیف: ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق

منظومه‌ای است به بحر رجز در هزار بیت مشتمل بر یک دوره کامل اصول فقه.

آغاز: احمدک اللهم یا من ارتضی ×× رسوله الامر حب المرتضی / و أدرج الاحکام فی القرآن ×× أنزله علیه للفرقان ...

چاپ: ایران، سنگی، جیبی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و العن علی اعدائهم فی الازمنة ×× هیا لهم ما کان شر الامکنه

کاتب: محمد علی بن حاجی محمد بن حاجی مراد گلیانی، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۲۷۳ق، جا: مشهد رضوی مدرسه سمیعیه؛ متن و حاشیه و چلیپا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه مشکی، ۳۲گ، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۱۲]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۲/۳

آغاز: احمده شکراً علی نواله ×× مصلیاً علی النبی و آله؛ **انجام:** انجام اصول فقه: و اولو المرجوع کی لا یصرح ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا. انجام ناقص فقه: و اعز المعروف علی الموضوع له ×× و الاصل فیه حکمه و اتبعه

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی لاریجانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۱۴۲پ–۱۵۱ر)، ۱۲ سطر (۴/۵–۷×۹– ۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: – ۲۸۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان ذامن لیلة الثامن عشر ×× من رابع الاشهر بعد الصفر / فی سنة التسعة و الخمسین ×× من بعد الف و کذا المائین

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن حسین محلاتی، تا: ۱۲۸۷ق، جا: اصفهان؛جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۲پ–۴۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۸۷]

● **الدرر البهية** / منطق / عربی

ad-durar-ul bahīyya

اصطخری، محمد بن ابی تراب، ق۱۴ قمری

estaxrī, mohammad ebn-e abī-torāb (- 20c)

رساله کوتاهی است در اختیارات ایام و ماه‌ها به نقل از کتاب‌های گوناگون در این باب، همچون: مصباح المتهجد، البلد الأمین، جنة الأمان و ...، مؤلف با استفاده ازدیدگاه‌های برخی بزرگان چون: شیخ بهاء الدین عاملی «شیخ بهائی»، بررسی پیرامون این موضوع پرداخته است.

چاپ: در ایران چاپ شده

[دنا ۱۱۴۴/۴؛ الذریعة: ۱۲۷/۲۵؛ ریحانة الأدب: ۳۰۴/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۴/۲

آغاز: یا من هو المبدأ فی الکلام ×× و غایة المراد و المرام / انت لنا معرف دلیل ×× منک الی جنابک السبیل؛ **انجام:** قد ختمت هذا العقود الفاخرة ×× بالیمن فی شهر جمادی الاخرة / قل بعد رفع الرأس ان یسئل سال ×× تاریخه نظم العقود سلسال

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، با قلم خوردگی، چند برگ آغاز نسخه اصل به خط مؤلف و بقیه در حیات مؤلف کتابت شده، افزودگی‌هایی به نقل از برخی کتاب‌های مؤلف بعد از انجام آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳گ (۱پ–۳۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۳ – ۲۴۴]

● **الدرر البهية** / شعر / عربی

ad-durar-ul bahīyya

اديب آذربايجانی، محمد

adīb āzarbāyejānī, mohammad

قصیده‌ای است که در تهنیت عید غدیر و مجلس عقد دختر مظفرالدین شاه قاجار سروده است.

آغاز: بشری لصب ذاق بعد صدود ×× عذب الوصال من الحسان الرزد؛

انجام: فصداقها اغلی لان جمالها ×× و جلالها و کمالها بمزید.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۶/۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۳۳۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، واقف: نائینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۳۴۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ با سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فلفل نمکی، جلد: پارچه‌ای، ۵گ، ۱۰سطر (۸×۱۴/۲)، اندازه: ۱۴×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۳۳۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۳۵۷ق؛ واقف: نایینی.؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵/۳×۲۲/۲سم [ف: ۷ - ۳۳۹]

● **الدرر البهية فی النظائر الفقهية** / اصول فقه / عربی

ad-durar-ul bahīyya fī-n naẓā’ir-il fiqhīya

کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع، - ۱۲۲۳ قمری

kermānšāhī, mohammad mohsen ebn-e mohammad samī‘ (- 1808)

در الذریعه (۱۲۱/۸) دو کتاب به نام «الدرر البهية» ذکر کرده است، یکی منسوب به سید محسن اعرجی و دیگری منسوب به ملا محسن کرمانشاهی، و بعضی ابیات مقدمه در دو کتاب با یکدیگر شبیه‌اند و ظاهراً نسبتش به اعرجی اشتباه باشد. این منظومه در اصول فقه است. در الذریعه سه منظومه از او در اصول فقه یاد شده به نام‌های ارجوزه فی الاصول و خلاصة الاصول و الدرر البهیه فی النظائر الفقهیه اما از قرائن چنین به دست می‌آید که هر سه نام یک منظومه اصولیه است که در مقدمه کتاب منظوم الدرر البهیه فی النظائر الفقهیه آورده است.

آغاز: سبحانه من لا یزال محسنا ×× حمدی الیه الملک المهیمنا/ احمده شکراً علی نواله ×× مصلیاً علی النبی و آله / و بعد هذا درر بهية ×× نظائر الفقه بها محوية / مع المهمات من الاصول ×× والله ارجو غاية الامول

چاپ: ایران، سنگی [۱۲۶۹]، جیبی

[دنا ۱۱۴/۴-۱۱۴۵ (۳۴ نسخه)؛ الذریعة ۲۱۳/۷ و ۱۲۱/۸ و ۴۵۹/۱ و ۸۴/۲۳؛ اعیان الشیعة ۴۷/۱۰؛ مرآة الاحوال ۱۹۱/۱]

شرح و حواشی:

۱- شرح الدرر البهية؛ کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع (- ۱۲۲۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اولوالمر جرح کیلی یطرح ×× و الجمع للشاهد ایضاً صرحوا

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۳؛ در آغاز نسخه چنین آمده: «مقدمه منظومة فقهية لمحررها محسن عفی الله» و این عبارت حاکی از آن است که نسخه به خط مؤلف می‌باشد. این نسخه، ۶ بیت اضافه دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج شبه روغنی قهوه‌ای، ۲۲گ (۲-۲۳)، ۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۴ - ۲۰۳]

۲. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بعد آن قصاید فارسی و عربی مؤلف و فیض کاشانی [تراثنا: س۲ش۴ - ۳۱]

۳. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

کاتب = مؤلف، بی تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۸]

۴. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

کاتب = مؤلف، بی تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۳۰

آغاز: بسمله. الفقه علم بفروع الدین ×× عن اجتهاد کامل متین؛

انجام: لمسها بشهوة شاة و فی ×× تقبیلها کذا جزؤ و اصطفی

این آغاز و انجام با الدرر البهية کرمانشاهی نمی‌خواند و با این آغاز و انجام به نام الفقه (ارجوزة) بدون مؤلف آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۲]

۶. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۶۵

خط: نسخ معرب، کا: محمد حسن بن محمد سمیع مدرس کرمانشاهی، تا: جمعه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۴۱ق؛ ۸۳گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: - ۵۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یحرم التقلید ممن اجتهد ×× و فی اصول الدین من کل احد. بحث و جره الترجیح

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد جعفر مراغی، تا: رجب ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۱۹۱]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۳-طباطبائی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۴ق؛ در پایان نسخه ۶ بیت است که در نسخه ۵۳۲/۴ معرفی شده در ج ۲۲ فهرست کتابهای خطی مجموعه اهدائی طباطبایی وجود ندارد. آخرین بیت موجود در نسخه دیگر، بیت زیر است: «و لا تقلد میتا فقد نقل ×× عدة اجماع علی ان لایحل». در نسخه حاضر پس از بیت بالا این ابیات دیده می‌شود: «و لا اجتهاد فی ضروریاتنا ×× و غیر توقیفی موضوعاتنا / و یحرم التقلید ممن اجتهد ×× و فی اصول الدین من کل احد / مرجحات النص فی الاخبار ×× تعارضت عند اولی الابصار / و اولوا المرجح کیلا یظهر ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۸۳ر-۸۶پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۹۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تقلد میتا فقد نقل ×× عدة اجماع علی ان لایحل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ مصحح جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱پ-۳پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۱۴۲]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۵۳/۲

خط: نسخ زیبا، کا: محمد بن علی اصغر سمنانی، تا: ۱۲۴۵ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه‌ای ترمه، اندرون و دور و عطف تیماج زرشکی، ۱۰گ (۷۷پ-۸۶پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۵۲]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یحرم التقلید ممن اجتهد ×× و فی اصول الدین من کل احد

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۴۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۲۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۷/۲

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۲۶۰ق؛ واقف: خانم بیگم عقیلی، خرداد ۱۳۷۱؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: میشن خرمایی، ۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۵۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاتقلد میتاً فقد نقل ×× عدة اجماع علی ان لایحل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۲ق؛ تملک: ابوالقاسم بن علیرضا همراه مهر «عبده ابوالقاسم بن علی رضا» (بیضی) (احتمالاً همان میرزا ابوالقاسم باشد که این نسخه به دستور وی کتابت شده و در پایان مجموعه سوم به آن اشاره گردیده)، عبدالله همراه مهر «عبدالله ...» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱-۴)، ۱۲-۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۳۲۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۱/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد حسین سرخدای، تا: سه‌شنبه ۹ شوال ۱۲۶۴ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۲۰پ-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۰۱]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اولوا المراجوح کیلا یطرح ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد علی محلاتی، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ سبز، ۱۳گ (۱۰۷ر-۱۱۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۸]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أولوا الورجوح کیلا یطرح ×× و الجمع بالشهد ایضاً صرحوا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۶ق، جا: همدان محله مختاران؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۲۶-۳۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۹۳]

۱۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۲/۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن خوانساری امامی، تا: ۱۲۷۶ و ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۱۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خرق اجماع مرکب کشف ×× عما مضی امنع ثم اجماع السلف / نقلا الینا خبرا عالی السند ×× و لو طوینا عنه باب العلم سد

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ خوب، کا: ابوتراب موسوی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج نیلی، ۴گ (۸۶ر-۸۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد رضا بن محمد علی حسینی قزوینی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ (۱پ-۵۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۴۰]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۳

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن حسین محلاتی، تا: ۱۲۸۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۵۸پ-۱۶۲پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۸۷]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فأختم القول بحمد الله ×× مصلیاً علی رسول الله / و آله السادات فی الدارین ×× لافرق الله بینهم و بینی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ در برگ اول نام ناظم

ملامحسن کاشفی آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۸۳ر-۸۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۴]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اولوا المرجوع کیلا یطرح ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۸۷پ-۸۸پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۳۸]

۲۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۶۹/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵گ (۷۷پ-۱۱۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۳]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۵/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی البوع المنهیة ... کذلک النسیة لو تساویا ... و الصرف و فی قبضته تراخیا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۲۸]

۲۵. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷/۱۵

کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۹ر-۱۷۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۱۱]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۲۵/۴-/۱۴۵/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرجحوا ایان ما یرجح ×× لمن عقل او نقل و ذا متضح / واولوا المرجوح کیلا یطرح ×× والجمع للشاهد ایضاً مرحوا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ناظم منظومه در این نسخه سید بحر العلوم دانسته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۰۸]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فسلم الله و صلی دائما ×× علیهم ما الدهر کان قائما

خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: دوشنبه ۲۷ رمضان ۱۳۰۱ق؛ جلد: مقوایی، ۳۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۸۸]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۱۱-۳۸/۲۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرجحوا ابان ما یرجح ×× من عقل او نقل ذا متنع / واولوا المرجوح کیلا یطوح ×× والجمع الشاهد ایضاً صرحوا

کا: روح الله بن ابوالحسن حسینی محلاتی، تا: شعبان ۱۳۱۵ق؛ در نسخه به سید بحرالعلوم نسبت داده شده و شرح سید بحر العلوم در آخر نسخه آمده است به تاریخ ۱۳۱۵ به قلم حسن بن حسین حسینی محلاتی؛ جلد: گالینگور سبز، ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۰۸]

۲۹. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: سبحانه من محسن بالنعم ×× قبل وجوبها بفضل الکرم

خط: نسخ، کا: ملا لطف الله مشهور به ملا بالاجان فرزند کربلائی ملک اردبیلی، تا: جمعه ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۱۸ق، جا: اردبیل؛ با این نسخه چاپ سنگی «الدرة النجفیة» سید بحر العلوم صحافی شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۱۰۲]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۸۷/۴-۳۵/۱۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرجحوا ایان ما یرجح ×× لمن عقل او نقل وذا متضح / واولوا المرجوح کیلا یطوح ×× والجمع المشاهد ایضاً مرحوا

خط:نسخ،کا:عبدالله بن حاجی ملاحسین،تا:جمادی الثانی ۱۳۴۲ق؛ جلد: مقوایی، ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۰۷]

۳۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی شرائط الاجتهاد: و اشترطوا فیه علوم الادب ×× اذ ورد الشرع بلفظ العرب/ کذا اصول الفقه و الرجال ×× و ما به یعرف الاستدلال ... و اولو المرجوح کیلا یطرحوا ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا / کتبته للفاضل الوحید ×× فی العلم و الکمال و التوحید

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۵۰۵]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فأختم القول بحمدالله ×× مصلیاً علی رسول الله / و آله السادة فی الدارین ×× لا فرق الله بینهم و بینی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۷۷پ-۸۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ - ۴۰]

۳۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۴۳/۲

آغاز: برابر

تنها مقدمات اصول؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی ای، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۸۳-۸۶)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۴۷]

۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۶۶/۲

آغاز: ابدا بالحمد و بالصلواة ×× علی النبی و آله الهداة / فی نظم تلک الدرر الفقهیه ×× نظائر الحکم بها محویه؛ **انجام:** فرجحوا بایما یرجح ×× من عقل او نقل و ذا متضح / و اولوا المرجوح کیلا یطرحوا ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۷۲پ-۷۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: -]

۳۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۲/۴-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تقلد میتا فقد نقل ×× عدة اجماع علی ان لایحل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه میان سطور؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج چرمی مشکی، ۳گ (۳۱پ-۳۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۴۲]

۳۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۷۶۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاحتیاط لازم اذعدما ×× و اعلم المفتین فقها قدما / و لا تقلد میتا و قد نقل ×× عدة اجماع علی ان یحل

در: امر و نهی، عموم و خصوص، مقید و مطلق، اجماع القول،

قیاس، اجتهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱–۴)، اندازه:۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۱۶۴]

۳۷. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۰]

۳۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** واولوا المرجوع کیلا یطرح ×× والجمع للشاهد ایضا طرحوا

نام نویسنده با توجه به آغاز و انجام به دست آمد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۶۸پ–۱۷۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [مؤید: ۲ - ۹۲]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا قوم مالکم و بذا کیف تحکمون، علم کتاب را چه کفایت کند نقوش

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● درر البیان عند من له الایمان / - فارسی

dorar-ol bayān ‘enda man la-ho-l īmān

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۴

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۳۹۷ق؛ نسخه بسیار نفیس و اصل، مصحح، دارای قلم خوردگی؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۳]

● درر البیان فی امتیاز الانسان / اخلاق / فارسی

dorar-ol bayān fī emtīyāz-el ensān

تاریخ تألیف: شب دوم رجب ۱۳۴۲ق

چهل «بیان» است در امتیازات انسان از دید فردی و اجتماعی و اخلاق نیکو و اوصاف پسندیده‌ای که انسان باید بدانها متصف شود. در هر یک از بیان‌ها آیه‌ای عنوان شده و درباره آن با استفاده از فلسفه و عرفان و تاریخ و جز آن گفتگو می‌نماید.

آغاز: بیان اول، الحمدلله رب العالمین ... و لقد کرمنا بنی آدم ... این آیه مبارکه که درسوره بنی اسرائیل

انجام: و همی بآن حال اظهار خوشوقتی داشت و می‌گفت رضی بقضائک و تسلیماً بأمرک لا معبود سواک یا غیاث المستغیثین

[دنا ۱۱۴۵/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۲/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قبل از کتاب فهرست بیان‌ها و پس از کتاب پندنامه‌ای گویا از مؤلف افزوده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۰۹]

● الدرر الثمین / کلام و اعتقادات / عربی

ad-durar-ut ṯamīn

در این کتاب آیات امامت از آغاز تا پایان قرآن، سوره فاتحه تا سوره شمس گرد آمده و تفسیر شده است و در پایان فصلی درباره صفات و خواص امامان از باقر تا امام دوازدهم قائم دارد. و شاید «الدر الثمین فی اسرار الانزع البطین» تألیف رجب برسی و یا تقی الدین عبدالله حلبی باشد که در الذریعة (۶۴/۸–۶۵) یاد شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۶۲/۲

آغاز: بسمله. کتاب علی الموصوف و ایده بالکتاب المنیر و السیف المبیر، و نصره علی اعدائه، و انزل للامة عند الظلمة نورین، و جعل اللهدی علمین کتاب الله و عترته؛ **انجام:** فعوفی باذن الله تعالی، ان الله قادرعلی ما یشاء

خط: نسخ، کا: محمد سالم عبیاوی، تا: یک‌شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ در کنار صفحه تاریخ جلوس شاه صفی در جمادی الاول ۱۰۷۷ق نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۰۸گ (۱۱۹پ–۲۲۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۴۰۹]

● الدرر الثواقب فی توضیح مشکلات المکاسب / فقه / عربی

ad-durar-ut ṯawāqib fī tawḍīḥ-i muškilāt-il makāsib

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ‘alī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

حاشیه ایست با عناوین «قوله» بر کتاب البیع از «مکاسب» شیخ مرتضی انصاری (–۱۲۸۱ق) این حاشیه، پس از درگذشت شیخ انصاری نگاشته شده است. مؤلف از استاد خویش به عنوان «قال الاستاد دام ظله العالی» یاد کرده و در مواردی از «سید مشایخنا دام ظله العالی» نام برده است. از شیخ طوسی، علامه حلی، کاشف الغطاء، صاحب جواهر، محقق ثانی، میرزای قمی و دیگران نیز نقل نموده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی سید المرسلین و آله الطاهرین ... اما بعد، فیقول المسیء الاحقر الافقر الی عفو ربه الغنی الذی هو الحظ الاوفر علی اکبر ابن محمد باقر سلیمان الزنجانی االصل قزوینی المسکن، هذه نبذة مما علقنا علی الکتاب المکاسب ...

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۰۱/۲

آغاز: بسمله و الحمد لله و بعد یقول المسی ء الافقر الی عفو ربه الغنی الذی هو الحظ؛ **انجام:** و الکلام علیه من ان الشیء بعد وجوده باق علی حاله لاتنقلب الی ضده

مباحث بیع؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح،

محشی؛ ۱۲۵ص (۲۵۵-۳۷۹) [ف: ۲ - ۱۶۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان استصحاب الملک معارض باستصحاب بقاء علقة المالک الاول و لو بملاحظة خیار المجلس فی خصوص البیع و هذا الاستصحاب حاکم علی استصحاب الملک المقتضی للزوم لوضوح ان الشک ... »

خط: نستعلیق، کا: عبادالله، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در آغاز نسخه: «من تألیفات الاستاد حفظه الله تعلای فی الدارین حرره ع ب ا د ال ل ه»، محشی با نشان «منه»، نسخه به خط یکی از شاگردان مؤلف می‌باشد و در حیات وی آن را کتابت نموده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۸گ، ۲۵-۳۰ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۵۷۶]

● درر الجمانية / گوناگون / عربی

durar-ul jumānīya

آل عصفور، شیخ عبد علی بن خلف، - ۱۳۰۳ قمری

āl-e ʻosfūr, šeyx ʻabde ʻalī ebn-e xalaf (- 1886)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹۶

آغاز: و کلما ادی الیه ظنی فهو حکم؛ **انجام:** بعضا و تم بحمد لله و حسن توفیقه ... سنه ۱۲۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● الدرر الجوهرية فی شرح الحكم العطائية / اخلاق / عربی

ad-durar-ul jawharīyya fī š.-il ḥikam-il ʻaṭā'īya

مناوی، محمد عبدالرؤف بن علی، ۹۵۲ - ۱۰۳۱ قمری

manāvī, mohammad ʻabd-or-ra'ūf ebn-e ʻalī (1546-1622)

وابسته به: الحكم العطائية = الفوائد ابن عطاءالله، احمد بن محمد (-۷۰۹)

این کتاب در مواعظ و اندرزها تدوین شده است (حکمت عملی).

شرح و حواشی:

۱- الدرر الجوهرية فی شرح الحكم العطائية (ترجمه)؛ افندی نقشبندی، حافظ محمد امین

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶۱۲

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی اطلع من سماء الذات القدسیة شمس اسرار ... و بعد فهذه درر جوهریة فی شرح الحکم العطائية الهمت تدوینها؛ **انجام:** و الله الموفق للعمل بما فیه و به استعین فی جمیع اموری.

خط: نستعلیق، کا: ینیچریان درگاه عالی سابقاً، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد حقی بن کامل احمد وزیر کاتب ینیچریان درگاه عالی سابقاً مورخ ۱۱۲۰، محمد محیی الدین حقی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مقوایی، ۲۳۴گ، ۳۱ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۴]

● درر الحسنيه فی كشف حقايق صمديه / نحو / فارسی

dorar-ol hasanīye fī kašf-e haqāyeq-e samadīye

غفاری، غلامحسین، ۱۲۷۶- قمری

qaffārī, qolām-hoseyn

وابسته به: الفوائد الصمدية = صمدیه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

کتابی است در بیان ترکیب و صیغ و معانی فوائد الصمدیه شیخ بهائی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۳۲

آغاز: بسمله بهتر کلامی که گوش هوش قدوسیان ملأ اعلی را زیب و زینت گوشوار است؛ **انجام:** و همزه بر سر لم در می‌آید مثل الم نشرح [لک] صدرک تمام شد کتاب دررالحسنیه روز یک‌شنبه پانزدهم شهر ربیع الاول ۱۲۷۷. [اما این تاریخ با تاریخ تولد مؤلف که در ورق آخر نسخه و به خط خود میرزا غلامحسین است ابداً مطابقت نمی‌کند و عین عبارات یادداشت چنین است «هوالله تعالی شانه العزیز خواستم محض یادبود خودم چیزی در پشت همین کتاب مسما بدر الحسنیه (کذا یعنی نه درر الحسنیه) بنویسم نه قلم یاریمرا (یعنی یاری مرا) کرد نه مرکب باری این چند کلمه را تحریر نمودم فی یوم پنج‌شنبه ۱۳ شهر ربیع المولود ۱۲۹۱، تاریخ تولدم ۱۲۷۶، غلامحسین غفاری» بنابراین احتمال میرود صحیح ۱۲۸۷ باشد بجای ۱۲۷۷ مذکور در متن، و تازه هنوز مطلب روشن نیست.]

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق، واقف: میرزا رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷۳گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۲ - ۹۶]

● الدرر الحسينية فی قواعد المنطقية / منطق / عربی

ad-durar-ul ḥusaynīyya fī qawāʻid-il manṭiqīya

طباطبائی بروجردی، محمد حسن بن عبدالرحمن، ق۱۴ قمری

tabātabā'ī borūjerdī, mohammad hasan ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 20c)

وابسته به: تهذیب المنطق؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

شرحی است بر تهذیب المنطق تفتازانی.

[اعلام الشیعة قرن ۱۴:۴۰۶؛ هدیة الرازی: ۸؛ شجره نامه خاندان آیة الله بروجردی]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۵۶

آغاز: الحمد لله الذی انطق کل شیء بحکمته و هدانا الی تصور آیاته؛ **انجام:** فاوصیک بقرائة هذا المؤلف و درسه و مطالعته غفر الله ذنوبنا ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ ۱۰۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۰۸]

● درر الحکام فی شرح غرر الاحکام = درر ملا خسرو

/ فقه / عربی

durar-ul ḥukkām fī š.-i ġurar-il aḥkām = dorar-e mollā xosro

ملا خسرو، محمد بن فرامرز، – ۸۸۵ قمری

mollā xosrow, mohammad ebn-e farāmarz (- 1481)

تاریخ تألیف: شنبه ۲ جمادی الثانی ۸۸۳ق

شرح مزجی نسبتاً مفصلی است بر کتاب «غرر الاحکام» خود مؤلف در فقه حنفی. به گفته مؤلف، این شرح مشتمل بر مسائل مهمی است که در دیگر کتب مشهور فقهی وارد نشده؛ و در آن، اقوال علما و ائمه مذهب حنفی مورد تنقیح و تهذیب و توضیح قرار گرفته است. این متن و شرح در فقه حنفی شهرت بسزایی دارند و حواشی و شروح فراوانی بر آنها نگاشته شده است.

آغاز: الحمدلله الذی احکم احکام الشرع القویم بمحکم کتابه و اعلی اعلام الدین المستقیم بمعظم خطابه ... اما بعد، فان من المقدمات المقررة عند اولی الابصار و المسلمات المحررة لدی ذوی الاستبصار ...

انجام: فلا یلزم الوصی. هذا آخر ما من الله تعالی علی من شرح غرر الاحکام ... و اعاننا علیه و ما کنا نقدر علیه لو لا ان اعاننا الله

چاپ: طبع، انظر المعجم ص/۱۷۹۰؛ استانبول، مطبعة عامرة، ۸۳ص، ۱۲۹۱ق؛ مطبعة منده، ۱۳۱۹ق؛ قاهره، مطبعة احمد کامل، ۱۳۲۹ق؛ مطبعة الشرفیة، ۱۳۴۰ق

[اعلام زرکلی ۲۱۹/۷؛ کشف الظنون ۱۱۹۹/۲؛ معجم المطبوعات العربیة ۱۷۹۰/۲؛ قرطای ۴۰۴۹–ماخ ۱۱۱۹–جبوری ۴۳۶؛ ص ۳۷ ؛ الاوقاف العامة موصل ۱۶۵/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۳۷/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۷۴/۴ و ۳۸/۵؛ دنا ۱۱۴۶/۴ (۱۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– حاشیة درر الحکام فی شرح غرر الاحکام؛ عزمی زاده، مصطفی بن محمد (۹۷۷–۱۰۴۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۲

آغاز: جاز البیع و الشراء لما لم یریاه ای البائع و المشتری، یعنی یجوز ان یبیع رجل شیئا ملکه و لم یره ... انک قد غبنت فقال لی الخیار لانی اشتریت ما لم اره؛ **انجام:** برابر

جلد دوم، و از باب خیار رؤیت تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده با نشان «بلغ»، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم سبز با لبه برگردان، ۱۶۵گ، ۲۷ سطر(۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۴۰ – ۴۴۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۹۳

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، محشی از عرفی زاده با امضای او، در پایان آمده که حاشیه ها از شیخ الاسلام جوری زاده و سید علی زاده مشارح الشرعة و زکر یا افندی مفتی دارالسلطنه و مولی و ان قولی و غوری افندی و دیگران است؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶۴گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۴۵۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن احمد بن ابراهیم، تا: ۹۲۴ق؛ محشی توسط عثمان بن رجب؛ تملک: عثمان بن رجب بسال ۱۲۳۲ در شهر بولدوری با مهر «بنده خدا عثمان، ۱۲۴۸» (گرد)، محمد هاشم بن یوسف با مهر «غلام خاندان محمد سید محمد» (چندپهلو)؛کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۹گ، ۳۱ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۳–۱۲۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتاب البیوع، هوای البیع الذی دل علیه البیوع ... و ان لم یلزم ینعقد الانعقاد تعلق کلام احد العاقدین بالاخر

مباحث پایانی کتاب در نسخه – از کتاب البیوع تا آخر آن – افتادگی دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی توسط «محمد وانی»، مقابله شده؛ تملک: ملا محمد بن ملا محمد بن ملا خلیل رهادی به سال ۱۱۵۵، محمد بن ابوبکر عرب زاده به سال ۱۱۶۵؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۸گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۳ – ۳۰۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: حافظ حسن بن محسن؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۲۸۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۵۱

خط: نسخ، کا: مصطفی بن علی متوفی، تا: جمعه ۲۳ ذیحجه ۱۰۲۶ق؛ جدول زر و لاجورد؛ تملک: محمد بن عبدالحافظ واعظ جامع کبیر؛ واقف: عثمان بن سلیمان بن صالح بن عمر؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹۸گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۴۴۴]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

خط: نستعلیق، کا: یونس بن حاج ولی القروی آق حصاری صاروخانی قاضی کوردک، تا: ۳ رجب ۱۰۴۱ق؛ افتادگی: انجام؛ با تاریخ ۱ شوال ۱۰۴۱؛ مجدول، با سرلوح زرین، محشی از قاضی زاده و خواجه زاده؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۳۱۰گ،

۲۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۲۰۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۸۶

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۰۴۷ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ تملک: سید محمد صادق مولیخلافه با مهر «محمد صادق» (دایره)، عبداللطیف خالدی با مهر «عبداللطیف» (مقرنص)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۶۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۲۵

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حاجی بکر زاده معروف به بتکچی زاده، تا: اواسط شوال ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۹۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۳۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن عبدالفتاح، تا: نزدیک به پایان ربیع الثانی ۱۱۰۲ق؛ مهر: «عبده رحمن الله غافر شاکر عثمان ۱۲۰۷»؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴۸گ، ۲۵ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۳۲۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۱۴

خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابراهیم بن عبد السلام بن یعقوب بن محمود بن علی اکرکنوی، تا: ۱۲ ربیع الاول۱۱۱۴ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۴۴]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا العبد الفقیر الی الله الغنی مع مطارحته معهم فی تصانیفهم فیما انتسب الیه و معارضته ایاهم ... بل الامتثال بما یفهم من قوله تعالی و اما بنعمة ربک فحدث.

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛محشی به امضاء «وانی»، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۸

آغاز: برابر **انجام:** لما روی أن عثمان رضی الله عنه باع أرضاً بالبصرة من طلحة بن عبید الله رضی الله عنه فقیل لطلحة انک

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۳۴۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۱۰

آغاز: و العتق ای اذهبی حیث شئت؛ **انجام:** و ما کنا نقدر لو لا ان اعاننا الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما بنعمته ربک فحدث الایة ... و علی آله العظام و صحبة الکرام(کذا)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● درر الحکام فی شرح غرر الاحکام / فقه / عربی

durar-ul ḥukkām fī š.-i ġurar-il aḥkām

وانقولی، محمد بن مصطفی، - ۱۰۰۰ قمری

vānqūlī, mohammad ebn-e mostafā (- 1592)

تاریخ تألیف: ۱ محرم ۹۹۵ق

شرحی است بر کتاب غرر الاحکام در فقه حنفی تألیف ملاخسرو محمد بن فرامرز رومی (- ۸۸۵ق). او پس از اینکه پسرش پیر محمد نزدش این شرح را خوانده است این حاشیه را نگاشته ولی وی مرده و آن را ندیده است. (دیباچه)

[دنا ۱۱۴۶/۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۶۵/۱]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۶۰

آغاز: مشتملین علیها یقع ثنتان فعلی هذا یکون نزاع الطرفین شبیهاً بالنزاع اللفظ؛ **انجام:** هذا آخر ما یسره الله تعالی بلطفه الربانی علی ید اضعف عبیده محمد الوانی من التعلیقات المتعلقة بدرر الحکام فی شرح غرر الاحکام فی ... سنة خمس و تسعین و تسعمائة ... سنة احدی و ستین و الف علی ید ... یوسف ابن محمد ... عاملی.

خط: نسخ، کا: یوسف ابن محمد عاملی، تا: ۱۰۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۶۸گ، ۲۳سطر(۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۳]

● درر الحکم و درر اللوامع / ادبیات / عربی، فارسی

durar-ul ḥikam wa durar-ul lawāmiʻ

ارونقی، محمد حسین بن سلطان محمد، ق۱۳ قمری

arūnaqī, mohammad hoseyn ebn-e soltān mohammad (- 19c)

مجموعه‌ای است در مدح سلطان محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق) که از حروف بدون نقطه تشکیل شده است. با این بخش‌ها: دو بخش منثور به عربی و فارسی، سپس بخشی به نظم فارسی و در آخر خاتمه (این خاتمه نقطه دارد است). در شش عنوان که کلاً بدون نقطه تصنیف و مرقوم شده است: عنوان ۱. مدح محمد شاه قاجار؛ ۲. رساله درر الحکم در کلمات جامعه و نصیحة الملوک؛ ۳. قصیده عربی در مدح محمد شاه و اوصاف او به تفصیل به نام درر اللوامع؛ ۴. شرح قصیده درر اللوامع؛ ۵. قصیده فارسی در مدح شاه؛ ۶. خاتمه عریضه.

آغاز: بسمله. المدح المسمی درر الحکم. الحمدلله الملک العلام الواحد السلام المالک الودود و الاله المحمود ... درر الحکم کلام الملوک ملوک الکلام و ملوک الدهر رؤساء العام و هم حراس العالم لما صلحوا صلح العالم و الدعاء للملک العادل حاو لحصول کل مراد وصول لکل سداد و لکل هاد و دوام الملک لدوام العدل و امداد عساکر الاسلام ... مدح الملک الاعدل و هو درر اللوامع. شعر: لولا هواک حصول کل الکل العدم ×× و ما سواک ملوم الاصل و الامم / صداع صدک داء لادواله ×× وداء ودک دواء مطرد الالم / دردسر طرح الودود الودود ×× و درد

مهر دوا آلام آمده/ درد معدوم الدوا ...

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هو الله الملک الاعلا. آواره آوار دهر مکار معلوم حراس درگاه عدل مدار داور کامکار کسرا اطوار مؤسس اساس عدل و داد مؤسس رسوم صلاح و داد ... و مأمور مهم اهم و محصول عمل که در سرحد مکارم اعلا و مراحم و الاکار آرد ادام الله الملک و اعلا ملکه الاعلا. صدره و حرره دعاگوی دوام ملک محمد حسین خوئی الصدر.

خط: نسخ و ثلث، کا: محمد حسین خوئی ملقب به صدر، تا: ۱۲۶۴ق؛ مجدول، کمندکشی، با سه سرلوح و یک کتیبه مذهب مرصع منقش بسیار خوب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی الوان زرافشان، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی، ۱۰۰ص، ۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۷ – ۳۴۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۷۰/۷

آغاز: برابر؛ آغاز خاتمه: نظم و نثریست که در شرح حال و گذارش (کذا) احوال نگارش یافته. در شبی از شبها که مصداق واللیل اذا یغشی و منطوق هذا اللیلی الیل و من یوم البعث اطول بور؛ **انجام:** انجام بخش بی نقطه: حسود ملک او همواره گردد ×× اصم و اصلم و مصدور و اعمی / دل و کام حسود ملک اورا ×× رسد همواره هم وسم و الوا؛ انجام: «که احلی کم العصاید و الرطب است زبور انجام و صورت اتمام یافت. اللهم ابد دولته و خلد سلطنته و اطول عمره و ادم ملکه مادام الشمس والنهار لا یفترقان و الظلمة و الضوء لا یحتمعان».

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد امین بن محمد سعید، تا: ۱۲۷۱ق؛ خریداری از احمد عبداللهی در تیر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۴۹پ–۶۳پ)، ۱۹–۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۹۱]

● در رد اعتراضات کافیه / صرف / عربی

dar rad-e e‘terāzāt-e kāfīya

صفاری، سعد بن محمد

saffārī, sa‘d ebn-e mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۰۵

آغاز: بسمله. الحمدلله ... ان یقول العلم النحو غیر محتاج؛ **انجام:** فهذا ما اردنا ایراده ... و انا الاثم محمد علی عفی عنه

خط: نستعلیق، کا: کشمیری، محمد علی بن محمد صادق، تا: ۱۲۷۷ق [رایانه]

● درر الدعوات / دعا / عربی

durar-ud da‘awāt

نخست سوره یس است و چند سوره دیگر سپس دعای سمات و چندین دعای دیگر و در پایان حدیثی است نبوی درباره دیدن روی علی (ع).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۵

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد شفیع محمد قلی تبریزی نخجوانی، تا: شوال ۱۳۲۸ق، برای حاجی سید عبدالحسین آقا پسر حاجی سید علی آقای کاظمینی؛ مجدول، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی مشکی، ۲۴۲گ، ۸ سطر (۴×۶)، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۱۴ – ۳۶۷۲]

● درر الدقائق و درر الحقائق / بدیع / عربی

durar-ul daqā’iq wa durar-ul ḥaqā’iq

خاصی، موفق بن محمد، ۵۷۹ – ۶۴۳ قمری

xāsī, movafaq ebn-e mohammad (1184 - 1246)

اهداء به: ناصرالدین داود بن عیسی بن ابی بکر بن ایوب از ملوک شام (– ۶۵۶ق)

رساله مختصری است در یک‌صد و هشتاد نوع از انواع بدیع که مؤلف از محضر دو استادش برهان الدین مطرزی و سراج الدین السکاکی استفاده نموده است.

آغاز: بسمله. یقول العبد الضعیف العاصی الموفوس المجد الخاص ... الحمدلله علی ان نظمنی فی سلک طالبی فضیلة الفضل ... فهذا ظرف الظرف و طرف الطرف ... سمیته درر الدقائق و درر الحقائق و خدمت به ... المولوی ... الملکی الناصری ... و هو یشتمل علی انواع بدایع اللسان و لباب علمی المعانی و البیان علی ما لخصناها فی خدمة مولانا العلامة الاستاد برهان الدین المطرزی و تلقفناها من ... سراج الدین السکاکی ...

انجام: و یسمی هذه الحرکات التوجیه. و الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی و آله ... الله مولاه فی کل الامور و من والاه عن ثقة فالله والاه

[معجم المؤلفین ۵۲/۱۳؛ دنا ۱۱۴۶/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۹۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ (۱پ–۴۶ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۴۰]

۲. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

شاید همان نسخه بالا؛ بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۹۶۰ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ – ۲۱۷]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۲۷

آغاز و انجام: برابر؛ و اتفق الفراغ من نسخه. یوم الاثنین ۲۹ جمادی الثانی ۶۸۴ق و اعتذر بهذه القطعة عن قلة الهدیة ... و عبد المتخلص الخاصی مشتهر ×× بالعلم والبحث والفنون وتقواه / و

من یخاصمه فالدهر خاصمه ×× ومن یعادیه فالرحمان عاداه. و تمت و الحمدلله وحده و کفی. انتهی مسطور النسخة المنقول منها.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۹۶۱ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۶گ، ۱۲ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۴۱۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۷۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: عبدالله بن مبارک بن احسائی خطی در ۱۲۲۰، علی بن الملا عبادی بن الملا احمد الزیلی الخطیب در جامع قلعة المقلاد، عبدالله بن ترکی در ۱۲۴۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرمه‌ای، ۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۳سم [ف: ۱ - ۳۸۴]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخطابات داود اناجعلناه خلیفة الارض
خط: نستعلیق ریز، کا: سلطانمحمد، تا: ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ فرنگی، ۶۴ص (۵۲-۱۱۵)، ۱۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۲۶/۵سم [ف: ۶ - ۶۹۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یحیی بن احمد بن محمد العریف، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۰۱۰ق؛ پس از آن قصیده‌ای است از همو در مدح سلطان مزبور و به دنبال آن ابیاتی است در عدد بحور شعر و بدین بیت پایان می‌پذیرد: «حرکات المحدث تنتقل ×× فعلن فعلن فعلن فعلن»؛ واقف: عماد فهرستی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۷۵گ، ۱۵سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۳۴۰]

۷. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل، تا: ۱۱۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، ۲۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [نشریه:۷-۷۹۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عنهم العذاب و لاهم ینصرون.
خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: سید محمد گلستانه، تا: ۱۱۹۰ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۴ سطر (۸/۳×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم[ف:۷-۳۴۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۴۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تفضل بجبر القلب لی بقبوله ×× ففی جبر قلب الاولیاء ثواب
خط: نستعلیق، کا: مهرعلی تبریزی، تا: شعبان ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱۲۳پ-۱۵۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۳۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بین مردفا ... غیر مردف هذا و الحمدلله اولا و آخرا.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۷]

● **درر السالکین** / عرفان و تصوف / فارسی

dorar-os sālekīn

تاریخ تألیف: ۱۲۷۵ق
مؤلف از شاگردان میر سید جلال الدین بخاری بود و این رساله ترجمه رساله قطب الدین دمشقی است که به زبان عربی بوده که وی به اصرار طالبان به فارسی برگردانده است، در عهد سید امیر نصرالله محمد بهادر سلطان، در یک «مقدمه» و سه «مقصد»: مقصد ۱. ذکر آبا و اجداد حضرت ایشان (پیر خود)؛ ۲. ذکر حضرت ایشان؛ ۳. ذکر وظایف و اوراد حضرت ایشان

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۹

آغاز: بسمله، حمد مبدعی را که دلهای سالکان مسالک الی الله را بنور توبه و انابت منور و مزین گردانید؛ **انجام:** سوره یونس بعد از آن همت سوره که از سوره یونس تا سوره بنی اسرائیل بعد از آن نه که از سوره ...
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، یادداشت «مطالعه شد حقیر مرتضی رشیدی بن احمد کرمانشاهی سنه ۱۳۴۴»، جدول سلسله‌های تصوف در هند با نام صاحب سلسله و جای مزار و سال و وفات او و کلیه سلسله ها از قادریه و چشتیه و نقشبندیه منشعب دانسته شده و نیز این عبارت در توضیح فرق بین سلسله‌ها: «ذکر سلسله نقشبندیه با دل است، چشتیه با زبان، قادریه با پاس انفاس، سهروردیه با گوش و کباریه با چشم»؛ جلد: مقوایی کرم، ۱۱۲ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۲۰]

● **الدرر السبخیه** / اخلاق / فارسی

ad-dorar-os sabaxīyya

کلمات حکمی است که مؤلف از آثار بزرگان به همان لفظ در سال ۱۲۸۰ق که دچار غربت و مشکلات روحی بوده برای تسکین آلام جمع‌آوری و در این کتاب درج نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۸۵/۸-۱۲/۱۷۵

آغاز: الحمدلله القادر العلیم الصانع الحکیم العلی العظیم العزیز الکریم الغفور الرحیم العفو الحلیم الذی جعل الحکمة سبیل النجاة ... الهی از حقیقت حالم آگاهی که جز تو نخواهم و مدد از تو خواهم؛ **انجام:** ولم اعلم کیف ازکیها ابکی لجزعی من اذی خلقک علی و انت اردت تحملها و الصبر علیها او لفزعی من نفور بریتک عنی ... و الادبار عنها ابکی لشقوة نفسی و غلبة هوای
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۰۸]

● **درر السحابة فی معرفة من اجتمعت علی تصحیح ما یصح عنهم العصابة** / رجال / عربی

durar-us saḥāba fī ma‘rifat-i man ijtama‘at ‘alā taṣḥīḥ-i

mā yaṣiḥḥu ‘an-hum-ul ‘iṣāba

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹ – ۱۳۵۰ قمری

āl-e ‘osfūr, mohammad ‘alī ebn-e mohammad naqī (1872 - 1932)

تاریخ تألیف: ۱۵ ربیع الاول ۱۳۲۱ق

رساله مختصری است با عناوین «درة فاخرة» در شرح حال رجالی که دانشمندان شیعه در نوشته‌های خود از آنان به نیکی و وثاقت یاد کرده اند پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی نصب سرادقات الدرایة علی مخیم اهل الروایة ... و بعد فیقول الراجی عفو ربه الغفور محمد علی ... ان الله عزوجل قد اوجب علی عباده النفر لتحصیل الاحکام و بلوغ المرام و الغایة بعد ان جعل لحملها رجالاً کما هو صریح الآیة و الروایة ثم من الرجال من کان صادقا فی الأفعال و الاقوال؛ **انجام:** بل المفهوم من کلام القدماء ان مرادهم بالثقة هو المتصف بالعدالة الخلی عن الطعن و الجهالة و هذا آخر ما اردنا جمعه فی هذه الرسالة و الصلاة و السلام علی محمد و آله ... الف سلام و تحیة.

خط: نسخ جلی، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۱ق؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۷ – ۱۴۴]

● **درر السمط فی خبر السبط (منتخب)** / فضایل و مناقب / عربی

durar-u simṭ fī xabar-us sibṭ (mn.)

ابن ابار، محمد بن عبدالله، ۵۹۵ – ۶۵۸ قمری

ebn-e abbār, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (1199 - 1261)

با عناوین «فصل–فصل».

[اهل البیت فی المکتبة العربیة، ص۱۶۵-۱۶۶]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۳

آغاز: بسمله. فی هذا مجاز من درر السمط فی خبر السبط انشا الشیخ الامام الفقیه الکاتب الحافظ ابی عبدالله محمد بن عبدالله بن ابی بکر القضاعی عرف بابن الابار رحمة الله و برکاته علیکم اهل البیت فروع النبوة و الرسالة وینابیع السماحة ... فصل حیها اوجها علی الصفح غرا؛ **انجام:** لاترد تحیة سوی ارج من طیب رمسک یا رح. انتهی الجزء و الحمد لله وحده اولا و اخرا و صلی الله علی سیدنا محمد نبیه المختار واله الائمة الابرار باطنا و ظاهرا و سم تسلیما.

خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: ذیقعده ۸۵۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۱۲ص (۲۵–۳۶)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۸۲]

● **درر السمط فی خبر السبط (منتخب)** / فضایل و مناقب / عربی

durar-u simṭ fī xabar-us sibṭ (mn.)

ابراهیم بازوری، ابن ابراهیم، ق۱۱ قمری

ebrāhīm-e bāzūrī ‹ebn-e ebrāhīm (- 17c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۷۲ ض

خط: نسخ، کا: سید حسین بن حیدر بن قمر کرکی عاملی، تا: قرن ۱۱ [ف: ۴ – ۴۰۰]

● **درر السمطین فی فضائل المصطفی و المرتضی و السبطین** / تاریخ معصومین / عربی

durar-us simṭayn fī faḍā’il-il muṣṭafā wa-l murtaḍā wa-s sibṭayn

زرندی، محمد بن یوسف، ۶۹۳ – ۷۵۰ ؟ قمری

zarandī, mohammad ebn-e yūsof (1294 - 1350)

چاپ: نجف، محقق: محمد هادی الامینی، مطبعة القضاء، ۲۴۸ص، ۱۹۵۸م.

شرح و حواشی:

۱– نظم درر السمطین فی فضائل المصطفی و المرتضی و البتول و السبطین

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۴۶

منتخباتی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۵۱۴–۵۱۶) [مختصر ف: ۸۰۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۶۱۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد جعفر بن محمد علی» (بیضی)، «عبده جواد بن محمدرضا» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ (۱۱۴پ–۱۸۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۸ – ۱۶۰]

● **الدرر السنی الرفیع فی شرح قصیدة الصفی** / ادبیات / عربی

ad-durar-us sina-r rafī‘ fī š.-i qaṣīdat-iṣ ṣafī

وابسته به: الکافیة البدیعیة؛ صفی الدین حلی، عبدالعزیز بن سرایا (۶۷۷–۷۵۰ق)

شرحی است بر قصیده «الکافیة البدیعیة» صفی الدین عبدالعزیز بن سرایا حلی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۵/۶

آغاز: من ممد الکون استمد العون و صلی الله علی سیدنا محمد و

آله و صحبه ... و بعد ... و سميته الدرر السنى الرفيع فى شرح القصيدة الصفى فى البديع
فقط صفحه اول این شرح؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱ص (۸۳پ) [ف: ۳۶ - ۲۲۲]

● الدرر السنية / ادبیات / عربی

ad-durar-us sanīyya

کنتوری، حامد حسین بن محمدقلی،۱۲۴۶-۱۳۰۶قمری
kantūrī, hāmed hoseyn ebn-e mohammad qolī (1831 - 1889)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذى بنعمتة تتم الصالحات و افضل الصلوات و التسليمات على خير البريات و آله الكرام المخصوصين..

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم اهم المرام و غاية المهام التماس الدعاء فى مظان الاجابة و محال الاستجابة و الاختتام على السلام.
خط: نسخ، کا: سید علی حسن، تا: ۱۲۶۹ق؛ ۱۰۴گ، ۱۳ سطر [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۷۹
آغاز: بسمله الحمدلله على سوابغ الائمه الموفقه لما هو ات المتواتره المتلاحقه المتداركة لمافات؛ **انجام:** و هم اگر توقع یافتم از این جهت صاحب خواهم جست کرامت حسین عفى عنه. ربيع الثانى سنه ۱۲۹۳
خط: نستعلیق، کا: سید محمد کابلی حایری، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲۳گ [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۰۰
آغاز: طلع سبيل اليمن بالعين و الاجلال و اشرق شارق الود من مشرق السعادة و الاقبال؛ **انجام:** او بعضى اسم الفاعل كالسواء بمعنى المستوى ...
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۵گ [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** لايحسن الضنته فى ارسال هذه الاسفار المطلوبة للبعد الكثير العصيان و الله الموفق و هو المستعان.
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۰گ، ۱۵ سطر [رایانه]

● الدرر السنية على شرح الالفية = الدرة السنية / نحو / عربی

ad-durar-us sanīyya ʻalā š.-il alfīya = ad-durrat-us sanīyya

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری
ansārī, zakaryīā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: الدرة المضيئة فى شرح الالفية = شرح الفية ابن مالك = شرح ابن ناظم = شرح ابن المصنف = شرح الخلاصة الالفية؛ ابن مالک، محمد بن محمد (-۶۸۶)
تاریخ تألیف: ۸۹۵ق
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله» بر شرح الفیه ابن مالک که فرزندش بدر الدین محمد معروف به «ابن ناظم» آن شرح را تألیف نموده است.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذى منحنا علم اللسان و عمرنا بما به من نعم و احسان و الصلاة و السلام على اشرف الخلق سيدنا محمد سيد ولد عدنان و على آله ...
انجام: احصى النظم من الكافية بخلاصتها اى اخلط بها قال الله تع احصى كل شى عددا بلاخصاصه الخصاصة الفقر و سوء الحال و الحمدلله رب العالمين.
[کشف الظنون ۱۵۲/۱ و ۱۴۰/۱؛ دنا ۱۱۴۷/۴ (۱۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ تملک: سید علی خان مدنی، علی اکبر حسینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۷گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۲۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۱-۴/۱۴۱
آغاز: بسمله قال سيدنا ومولانا قاضى القضاة شيخ الاسلام ملك العلماء الاعلام عمدة المحققين ... وبعد فهذه حاشية وضعتها على شرح الخلاصه نظم العلامة ابى عبدالله محمد جمال الدين؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۸۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۲۱- ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم[ف:۴-۱۸۰۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن هلال مزرعاوی، تا: ۱۰۸۹ق؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج جگری، ۲۲۱گ، ۲۱ سطر (۷/۳×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۳سم [ف: ۱۲- ۹۷]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۲۶
آغاز: او تخصيصا و كلامهما لايكون الا فى الاسم ... قوله فى النظم: [وكل حرف مستحق للبنا ...] قيل لايلزم من الاستحقاق الوجود. و اجيب بان الواضع حكيم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: عبد محمد بن شیخ مساعد، تا: محرم ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «علی» و «علامه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۷ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بن ناصر بن علی بن سیف، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ تملک: محمد صادق بن حاجی مسعود بهبهانی به

تاریخ ۱۶ ربیع الاول ۱۳۰۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۸۹]

۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۳۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد علی حاجی رب شولستانی فهلیانی، تا: ۱۱۰۵ق؛ ۲۳۸گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۶]

۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۴-ح/۴۳۸

[**انجام:** و الحمدلله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و اله اجمعین و صحبه و سلم تسلیماً کثیرا تمت الکتاب ...

خط: نسخ، کا: عبدالکریم ابن حسین اصطهباناتی، تا: ذیحجه ۱۱۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی، ۲۰۹ص، ۲۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۳]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۳؛ قطع:، ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳۱

آغاز: التقدیر و التوفیق خلق قدرة الطاعة فی العبد ضد الخذلان و هو خلق قدرة المعصیة فیه و التسدید التوفیق؛ **انجام:** فی اقصی سقف الحلق و یجمع ایضا علی لهوات و لهیات.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (یک ورق) و انجام (بین بیست و هفت تا سی ورق)؛کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۵۲سم [ف: ۱۲ - ۹۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۰

آغاز: برابر **انجام:** و الندی مجلس القوم ... و مناصله قائم و الشاهد فی فینطق قال المرادی.

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۹۸]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۱ صفر ۱۲۳۱ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، کا: حسن بن محمد مؤمن، تا: دوشنبه ۵ رمضان ۱۲۴۵ق؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۹۹]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۲-۴/۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملحماً مفعول ثان لغادر وهو بضم المیم وفتح مهملة اسم مفعول من الحم الرجل او استحلهم اذا ثبت فی الحرب فلم یجدله مخلصاً وغیر زمیل.

خط: نسخ، کا: خواجه احمد استکتاب از محمد امین موسوی، تا: ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۰۹]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۲۰-۳۰/۹۰

آغاز: حذوت النعل بالنعل حذوا ... قوله من الفوائد من بیان لما والفوائد جمع فائدة وهی اسم للغایة وحیث حصولها من الفعل؛ **انجام:** قوله مررت به ای بفلان فاذا له صوت صوت حمار اشار به الی ان شرط ذلک ... وفی نحو فاذا فی الدار صوت صوت حمار و فی نحو فاذا علیه نوح نوح الحمام لعدم

تا مفعول مطلق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۰۹]

۱۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷-ح/۲۵۷

آغاز: بسمله و به نستعین الحمد اسم جامع لمعانی المحامد فلذا اضیف الی اسم جامع لمعانی المحمود؛ **انجام:** ما اذا ضیف لیس نحو ضربه قوله و اما قول ... یا رب یوم لی لاضلله اوخص من غث واضح

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۷]

۱۶. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۶۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابری، ۲۲۹گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۰۱]

● الدرر السنیة فیما علا من الاسانید الشنوانیة / درایه / عربی

ad-durar-us sanīyya fīmā ʻalā min-al asānīd-iš šanawānīya

شنوانی، محمد بن علی، - ۱۲۳۳ قمری

Šanavānī, mohammad ebn-e ʻalī (- 1818)

وی به خواهش جمعی از شاگردان خود این کتاب را در درایة الحدیث و طرق نقل حدیث و اجازات خود از مشایخ، تألیف و به تمامی کتب و اسامی آنان نیز اشاره نموده است. او در تمامی علوم متداول زمان به خصوص فقه و حدیث و نحو ید طولایی داشت. حاشیة علی شر اللقانی علی الجوهرة، حاشیة علی مختصر البخاری، حاشیة علی شرح العضدیة، حاشیة علی شرح السمرقندیة، الجواهر السنیة فی مولد خیر البریة، حاشیه علی شرح زکریا الانصاری لجوهرة التوحید و شرح اسماء الله الحسینی از دیگر تألیفات شنوانی است و در منابع نام «الدرر السنیة» مذکور نیست، ولی در این نسخه مؤلف خود، به آن تصریح نموده است. [هدیة العارفین ۳۵۹/۲؛ الاعلام ۲۹۷/۶؛ معجم المؤلفین ۶۳/۱۱؛ فهرس

الفهارس و الاثبات ۴۱۶/۱؛۱۰۷۸/۲؛ الفهرس الشامل للتراث العربی المخطوط، الحدیث النبوی و علومه ۷۷۷/۲ (۱ نسخه)؛ دنا ۱۱۴۸/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۶۷

آغاز: بسمله، یا واصل المنقطع الیک اذا اسند اموره لک و اتکل علیک فسلست عوایدک الحسین له بامتثاله لدیک ... و ذلک بالتماس بعض التلامذة النجباء ... الدرر السنیة فیما علا من الاسانید الشنوانیة؛ **انجام:** عن سید شباب اهل الجنة فی الجنة الحسن بن الامام علی و ابن فاطمة الزهرا رضی الله عنهم اجمعین و هو عن جده نبینا و حبیبنا سیدنا محمد (کذا) صلی الله علیه و سلم و شرف و عظم و کرم آمین و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کا: عومن بن احمد الخیراوی، تا: یک‌شنبه۹ ذیقعده ۱۲۹۵ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوا با رویه کاغذی ابر و باد، ۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۵۱۱] و [ف: ۲۷-۲۹۹]

← الدرر السنیة فی نظم السیرة الزکیة ⪢ الالفیة فی سیرة النبی
← درر شاهوار ⪢ اثبات رجعت
← الدرر الصافیة فی ترجمة بعض الکلمات القصار لأمیرالمؤمنین ⪢ الدرر الصافیة و الحکمة الشافیة

● الدرر الصافیة و الحکمة الشافیة = دره صافیه و حکمت شافیه = الدرر الصافیة فی ترجمة بعض الکلمات القصار لأمیرالمؤمنین / حدیث / فارسی

ad-dorar-os sāfīya va hekmat-oš šāfīya = dorre-ye sāfīye va hekmat-e šāfīye

هزارجریبی، محمدکاظم بن محمدشفیع، -۱۲۳۴؟قمری

hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafī‘ (- 1819)

تاریخ تألیف: (کد غریب =) ۱۲۲۶ق

این کتاب، ترجمه‌ای است از بعضی کلمات قصار مولی امیرالمؤمنین (ع) در مواعظ و حکم.

آغاز: بسمله الحمدلله ... و صلی الله علی خیر خلقه ... اما بعد چنین گوید عبد خاطی ابن محمد شفیع محمد کاظم هزار جریبی ... که این رساله‌ای است در ترجمه بعضی از کلمات شریفه تمام آن کلمات برداشته شده است از خطبهای حضرت امیر المؤمنین

[الذریعة ۱۲۷/۸ ؛ دنا ۱۱۴۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۵/۶]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۶۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** با علم خود عمل نکردند بخیل ترین مردمان کسیست که بخل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۵۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پاکیزه ترین زندگی قناعت کردن است، نزدیک ترین چیزها بآدمی مرگ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملا رمضانعلی قاری اصفهانی، ۳ ذیقعده ۱۲۴۶، در کربلا؛ جلد: مقوا، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۶]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۳۹/۱

آغاز: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۳۷ق؛ ۷۲گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۲]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۳۸/۱

آغاز: و اعضا و جوارح آنها را عمل نمایند الحق که اکسیر نافعی از برای نجات و توفیقی برای درک سعاداة ... و مسمی گردانیدم آنرا بدرة صافیه و حکمت شافیه و از ناظران توقع دارم ... حضرت امیرالمؤمنین (ع) فرمود؛ **انجام:** مسجدهای ایشان در آنوقت آبادانست از بنا خالی از هدایت. تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۲گ (۱-۱۴۲)، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۸۷۰]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۸۳-۵۱/۴۳

آغاز: بسمله، حمد له؛ ابواب الصلوة باب الصلوة و حدودها قال الرضا صلوات الله علیه: الصلوة لها اربعة آلاف باب

از اول کتاب الصلاه تا نیمه اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف:۵-۲۷۵۱]

● درر العرفان فی بحار معانی الایمان / اخلاق / عربی

durar-ul ‘irfān fī biḥār-i ma‘āni-l īmān

مازندرانی، محمد صالح بن عبدالعظیم، قرن ۱۳ قمری

māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (19c)

کتابی است استدلالی و تحقیقی در بیان تزکیه نفس که با استناد به آیات و روایات معتبر و اقوال علمای امامیه به تحقیق معانی ایمان پرداخته و طبق ترقیمه نسخه ۱۳۴۷۱ آستان قدس تألیف (و تحریر؟) آن را در ذیحجه ۱۲۳۳ق به انجام رسانیده است. مؤلف در صدر کتاب فهرست مصادر و منابع را در دو بخش مجزا ذکر کرده است: ۱. کتب مأخوذ از بحارالانوار شامل ۷۳ کتاب با ذکر اسم و رمز؛ ۲. کتب مأخوذ از غیر بحار الانوار شامل ۶۶ کتاب پس از ذکر مصادر، شرح حال چند تن از فحول علمای امامیه و تألیفات آنان از زمان علی بن حسین بن بابویه قمی و توقیع امام زمان (عج) برای وی تا زمان محمد باقر مجلسی (-۱۱۱۱ق) به نقل از لؤلؤة البحرین شیخ یوسف بحرانی و ابن شهر آشوب و شهید اول نوشته است.

آغاز: مما اخذت من غیر البحار و من سائر کتب کافی ... مما

اخذت من بحارالانوار مرموزة ... اقول هذه الوريقه مما استنسخته من كتاب المسمی باللؤلؤ من اجازات ... بسمله، الحمدلله المتفرد با الالوهیه و التدبیر المتوحد بالربوبیة و التقدیر الواحد الذی لاثانی له فی القدم ...
انجام: و بالجملة بطل لالنظام بالکلیة فیضها من تدبیر الحکیم ما لا یحصیه اللسان و لا یحیط به البیان هذه من مقولة ... جده ... هذا مما تیسر لی من تتبع الاخبار و الآیات علی قلة البضاعة و تراکم المصادمات ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۳ق [الفبائی ف: – ۲۴۷]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن احمدبن محمد صالح واعظ مازندرانی آملی چلاوی (نوه مؤلف)، تا: ذیقعده ۱۳۰۶ق؛ محشی؛ اهدایی رهبری، خرداد۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۷۷]

● درر الغرر / عربی

durar-ul ġurar

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۸۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از زهرا ملکی [رایانه]

● الدرر الغروية / اصول فقه / عربی

ad-durar-ul ġarawīyya

پس از اینکه مؤلف حاشیه فرائد الاصول شیخ مرتضی انصاری را به پایان رسانید، این کتاب را در مباحث الفاظ در یک «مقدمه» و چند «باب» با عناوین «درة غروية» به رشته تحریر در آورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و لما فرغنا من التعلیقة علی نحو الحاشیة علی رسائل غرة عین العلماء الشیخ مرتضی الانصاری؛ **انجام:** نحو تضرب المشترک بین المغائبة و المخاطب و غیره من الصیغ المشترکة.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۳۱]

● الدرر الغروية فی رثاء العترة المصطفوية / شعر / عربی

ad-durar-ul ġarawīyya fī riṯā'-il 'itrat-il muṣṭafawīya

قزوینی نجفی، صالح بن محمد مهدی، ۱۲۰۸ – ۱۳۰۶ قمری

qazvīnī najafī, sāleh ebn-e mohammad mahdī (1794 - 1889)

این دیوان که آن را «الدرر الغرویه فی العترة المصطفویه» نامیده شامل چهارده قصیده در مدح و مناقب و رثاء حضرت محمد بن عبدالله (ص) و حضرت فاطمه زهرا (ع) و حضرت امیرالمؤمنین علی و یازده فرزندش علیهم صلوات الله در ۳۰۰۰ بیت می‌باشد و مقدمه‌ای مرکب از نثر و نظم برآن نگاشته است.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۳۹
خط: نسخ خوب، کا: ناجی بن محمد قفطانی، تا: ۱۲۶۸ق؛ قصیده دیگری (۴۹ بیت) که ناظم این کتاب در هنگام مسافرت شیخ مشکور به آستان حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام به سال ۱۲۶۹ انشاء نموده بر دو صفحه‌ای که پیش از دیوان ننوشته بوده نیز همین نویسنده نوشته، با ۱۵ سرلوح زیبا، مجدول مذهب، یادداشت اعتضاد السلطنه به سال ۱۲۹۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۲۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۵۲۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۲۶
آغاز: بسمله حمدله و بعد فیقول الفقیه لرحمة ربه الاسیر بوصمة ذنبه راضی بخل المحروس السید صالح الحسینی نسبا؛ **انجام:** لکم السلام مخلدا ما نالت الاشیاع فی دارالاسلام خلودا.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حامد حسین [رایانه]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۹۷/۱
آغاز: بسمله. نحمدک اللهم حمداً لا یوازنه اضعاف ما خلقت عدداً ... اما بعد فیقول ... صالح بن مهدی بن رضا الحسینی القزوینی؛ **انجام:** و علیکم صلی المهیمن کلما ... النقالا ملودا ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: قرمز، ۱۰۳گ (۱پ–۱۰۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۸ – ۲۴۳]

● درر غروية منثورات فی المقامات النجفية / اصول فقه / عربی

durar-un ġarawīya manṯūrāt-un fi-l maqāmāt-in najafīyya

رساله‌ای در چهار «مقامه»: ۱. بیان اصول الفقة و بعض اصطلاحاتها؛ ۲. بیان الاصول العلمیة و هی مشتملة علی اربعة ارکان؛ ۳. بیان الاصول الظنیة وهی مشتملة علی ثلاثة ارکان؛ ۴. بیان الاصول العلمیة وهی مشتملة علی اربعة ارکان. از اساتید خود به «شیخنا الاستاد» «جناب لاستاد» یاد کرده و بعضی مواقع تعبیر «بعض مشایخنا المسنة» دارد.
[الذریعة ۱۲۸/۸؛ دنا ۱۱۴۸/۴]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۵۸
آغاز: فاعلم ان مدارک الفقه احد عشر اصلاً اربعة منهما علمیة

واربعة منها عملية وثلاثة منها ظنيه فالعلمية منها كما قرر فی محله الکتاب والسنة و العقل و الاجماع؛ **انجام:** واما اذا ادی ثوبه الطاهر بید الغاسل لینظفها و یزول عنها الوسخ و لما اتی بها یشک هل ینجسها فی وقت الجفاف ام کان باقیا علی الطهارة فلا اشکال فی طهارتها للاستصحاب و قوله علیه السلام لا تنقض الیقین بالشک
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۴]

● **الدرر الغرية فی المسائل الأصولية** / اصول فقه / عربی
ad-durar-ul ġurrīya fī-l masā'il-il uṣūlīya
بهبهانی، احمد بن محمد علی، ۱۱۹۱ - ۱۲۳۵ ؟ قمری
behbahānī, ahmad ebn-e mohammad 'alī (1777 - 1820)
بحث‌های استدلالی مفصلی است در چند جلد در قواعد اصول فقه، با نقل گفته‌های علماء فن و رد و ایراد در آنها.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۹۹
بخش دوم از جلد اول کتاب است در ادله شرعیه و روز شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۱۲ در نجف اشرف پایان یافته و شروع در تألیف آن ماه رمضان ۱۲۱۱ بوده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۰۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۶]

● **الدرر الغيبية** / کلام و اعتقادات / عربی
ad-durar-ul ġiybīyya
بارفروشی مازندرانی، محمد بن مقیم، ۱۱۹۶ - ۱۲۸۱ قمری
bārforūšī māzandarānī, mohammad ebn-e moqīm (1782 - 1865)
تاریخ تألیف: ۱۲۶۰ق
رساله‌ای در غیبت حضرت صاحب الزمان علیه السلام و علامت‌های قیامت و نفخ صور و بعضی از اسرار آن حضرت استفاده شده از آیات کریمه و احادیث شریفه. کتاب دارای سی «در» است که هر کدام از آنها به آیتی از قرآن شروع شده و ضمن تفسیر آن آیه مطالب مربوط را می‌آورد. این کتاب به سال ۱۲۶۰ق تألیف شده است ولی ضمن ذکر تاریخ عمر حضرت حجت سال ۱۲۶۴ق یاد شده و گویا پس از تألیف مطالبی بر آن افزوده شده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین کثیرا علی کل حال ... و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد ... اقتضت استعدادات المسترشدین تحریرها فی وریقات فاقول وعلی الله التوکل وبه الاعتصام در محیط ...
انجام: ولکل وجهة عند الموحد و الان زمان الغیلولة لغظة الناس بالمسجد بعد الجماعة ثم الاستنکاف الهلال وان انتفت الحاجة لتما الثلثین و ثبوت الغرة یوم الشروع فی الرسالة.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۳۷/۲
آغاز: و ان الذات لا بشرط لا ولا بشرط شیء و لا لا بشرط و لا الموصوف لها أو المعروض لها و لا نحو ذلک؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق نازیبا، کا: یعقوب بن مقیم بارفروشی مازندرانی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۴۷ر-۸۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹ - ۲۲۳]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نجم الدین بن محمد جواد واعظ عراقی، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۶ق، برای آقا سید احمد فرزند حاج آقا محسن عراقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۵]

● **الدرر الفخرية** / شرح دعا / عربی
ad-durar-ul faxrīyya
رشتی، محمد، ق۱۳ قمری
raštī, mohammad (- 19c)
اهدا به: محمد حسین خان
مؤلف چند حدیث را از مجامع روایی شیعه نقل کرده و شرح و توضیح داده است و آن را برای فخرالدوله حاجی محمد حسین خان پرداخته و در آن از شیخ احمد نقل قول کرده است

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۴۳۳
آغاز: الحمد للوحید الذی ارشد الخواص الی معرفة الدقایق و الشکر للفرید الذی خلق الانسان العارف بالحقایق؛ **انجام:** فیا قومنا اعجبوا عجباً هو یستقیلها فی بحبوحة حیوته اذا عقدها لآخر بعد بین تقارن حیوته و وفاته قد تمت الرسالة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج زیتونی، ۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۲۵ - ۴۱۳]

● **درر الفرائد** / کلام و اعتقادات / فارسی
dorar-ol farā'ed
قمی زیوانی، حبیب الله بن زین العابدین، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۹ قمری
qomī zīvānī, habīb-ol-lāh ebn-e zayn-ol-'ābedīn (1872 - 1940)
وابسته به: کشف الفوائد فی شرح قواعد العقائد = کشف الفوائد علی ایضاح ما اشتملت علیه الرسالة الموسومة بقواعد العقائد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
تاریخ تألیف: ۳ رمضان ۱۳۵۷ق؛ محل تألیف: دیه زیوان
این کتاب ترجمه و توضیح کتاب «کشف الفوائد» علامه حلی است.
آغاز: الحمدلله الذی خلق الخلائق اجمعین و هدیهم الی معرفة

اصول الدین ...
انجام: استکمال میکنند تا اینکه مجرد شوند این بود کلام آنها.
[دنا ۱۱۴۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۸/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۷ق؛ پس از این گفتاری است از وی در خلاصه اعتقادات ایمانی؛ واقف: حاج محمد حسن ساوه آهن فروش، تیر ۱۳۲۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۱۳۵]

● **درر الفرائد** / شعر، اصول فقه / عربی
durar-ul farā'id
قزوینی خوئینی، ملاعلی، ق۱۴ قمری
qazvīnī xū'īnī, mollā-'alī (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۲ق
ارجوزه‌ای است در بیش از ده هزار بیت در قواعد اصول فقه با اشاره به ادله هر یک از مسائل و نقل گفته‌های بعضی از دانشمندان این فن.
آغاز: أبدأ باسم الله فی المقال ×× و حمده و الشکر بالافضال / مقتدیاً بالقول من مولاه ما ×× قر الثری کلا و لا قامت سما
انجام: و اسأل الله بأن یعینا ×× طالبها حتی له استبینا

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:محمود بن حسن موسوی حائری یزدی،تا: ۱۲ رجب ۱۳۱۵ق؛مهر:«محمد بن عبدالکریم الموسوی»(بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۲۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۳۰۶]

● **الدرر الفرائد فی شرح کتاب القواعد** / فقه / عربی
ad-durar-ul farā'id fī š.-i k.-il qawā'id
مظفر، محمد بن عبدالله، ۱۲۵۶ – ۱۳۲۲ قمری
Mozaffar, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (1840 - 1904)
وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
شرح مزجی مفصلی است بر «قواعد الاحکام» علامه حلی که بنا بر تقسیم مؤلف مشتمل بر ۲۱ کتاب می‌باشد. صاحب الذریعه تا زمان معرفی این کتاب، چهار جلد آن را دیده و دعا کرده که مؤلف بقیه مجلدات آن را به پایان برساند. مباحث مجلدات بدین قرار است: جلد ۱. طهارت تا آخر تیمم که تألیف آن عصر پنج‌شنبه ۹ شعبان ۱۳۵۴ پایان یافته است؛ جلد ۲. نماز تا مقصد دوم (باقی الصلوات)؛ جلد ۳. از اول نماز جمعه تا پایان کتاب الصلاة؛ جلد ۴. زکات و خمس.

[دنا ۱۱۴۹/۴؛ الذریعه ۱۳۱/۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۸۱
آغاز: الحمدلله الذی فضل الشریعة الاحمدیة و رفع قواعدها الی اسمی مقام و کشف بایضاح قوائدها السنیة عن وجوه المسائل
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء–نجف اشرف. جلد اول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی به تاریخ شب یک‌شنبه ۹ شعبان ۱۳۷۱؛ ۶۵۷ص [عکسی ف: ۵ – ۳۴۲]

● **الدرر الفرجیة** / شعر / عربی
ad-durar-ul farajīyya
شیرازی، میرزا فرج الله، ق۱۳ قمری
Šīrāzī, mīrzā faraj-ol-lāh (- 19c)
تاریخ تألیف: حدود ۱۲۷۰ق
قصاید اسماعیل بن عباد و فرزدق و دیگران را در مدح معصومین (ع) گردآورده. این کتاب را به امر کسی (گویا همان حاج میرزا مهدی که در حاشیه از او یاد شده) نوشته و کاتب به امر او در دیباچه نسخه حاضر، القاب فراوان برای مؤلف یاد کرده، مؤلف در آن دست برده و سپس در حاشیه از این که برخلاف امر او تصرفی کرده و چند کلمه آخر القاب را تغییر داده پوزش خواسته (اثر تصرف در نسخه موجود است).

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۵۸
آغاز: الحمدلله الذی من علینا الجنة بمودة علی امیرالمؤمنین ... و بعد فهذه قصاید و ابیات فی مدح مولانا امیرالمؤمنین ... مزجت دمعا جری من مقلة بدم؛ **انجام:** انی لمن والی الوصی موالی ×× و لمن توالی غیره لمحارب
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ در حواشی صفحات اول و ص آخر مطالبی به خط شکسته فرج الله (مؤلف) و مهر بیضی او، در دو سطر از دیباچه اثر پاک کردن و دوباره نوشتن دیده می‌شود و در حاشیه مؤلف دلیل آن را خود توضیح داده. در حاشیه صفحه ۲ نوشته از مؤلف است یکی مورخ ۱۳۰۰ و دیگری به تاریخ خرداد سی سال پیش از نوشته دیگر؛کاغذ:فرنگی شکری،جلد: گالینگور نارنجی، ۵۸ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۱۷ – ۱۱۳]

← درر الفرید ⪢ در الفرید فی معرفة مراتب التوحید

● **درر الفرید در فضائل توحید** / کلام و اعتقادات / فارسی
dorar-ol farīd dar fazā'el-e towhīd
واعظ اصفهانی، محمد بن ابی القاسم، ق۱۱ قمری
vā'ez-e esfahānī, mohammad ebn-e ab-el-qāsem (- 17c)
اهداء به: شاه تهماسب

در سه «مجلس»: ۱. فضیلت ذکر؛ ۲. فضل و ثواب لا اله الا الله گفتن؛ ۳. ثواب یوم الجمعة و لیلتها؛ فصل یا خاتمه در بیان تحقیق فرستادن صلوات بر نبی و آل.گویا برای توحید خانه ساخته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۷۲/۱

آغاز: حمد بی حد علی علیمی را جل جلاله که علام علماء محققین را به جهت هدایت و ارشاد طریق صواب بر افراشت؛ **انجام:** و درین مقام سخن بسیار است و درین تنگ مجال تفاصیل آن گنجایش ندارد و الله اعلم.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ (۱پ-۶۴ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۳) [ف:۱۷-۱۴۴]

● **درر الفضائل** / کلام و اعتقادات / فارسی

dorar-ol fazā'el

معین دفتر آشتیانی، محمد حسین بن ابوالقاسم، ق۱۴ قمری

mo'īn daftar āštīyānī, mohammad hoseyn ebn-e ab-ol-qāsem (- 20c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار و ولیعهد وی مظفرالدین میرزا ابواب و فصولی است در مناقب و اثبات امامت ائمه معصومین علیهم السلام.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الصراط المستقیم و حدانا السراط القویم و أنعم علینا احسن النعیم؛ **انجام:** پس بطریقه علی سلوک نما که شک در علی کفر است بخدا اللهم اجعلنا من عددهم و مددهم و انصارهم علی الحق ...

گمان می‌رود نسخه حاضر قطعه‌ای از کتاب باشد و مشتمل بر مقدمه‌ای است در فضل ائمه و باب اول در دوستی ائمه و باب دوم در آیاتی که درباره ائمه نازل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۴]

● **الدرر الفقهیة** / فقه، شعر / عربی

ad-durar-ul fiqhīya

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۶/۷

بنظم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۱]

● **الدرر الفقهیة** / فقه / عربی

ad-durar-ul fiqhīya

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۸/۱۲

آغاز: ابدء بالحمد و بالصلاة ×× علی النبی و آله الهداة / فی نظم تلک الدرر الفقهیة ×× نظائر الحکم بمامحویة؛ **انجام:** و اولوا المرجوح کی لا یطرحوا ×× و الجمع للشاهد ایضا صرحوا

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۵۸]

● **درر الفوائد** / اخلاق / عربی

durar-ul fawā'id

حسینی مرندی، اسماعیل بن نجف، - ۱۳۱۸ قمری

hoseynī marandī, esmā'īl ebn-e najaf (- 1901)

در پند و اندرزهای اخلاقی و بیان اصول اعتقادی و بعضی از آداب اسلامی برای مبتدئین، مشتمل بر یک «مقدمه» و هفت «فصل» دارای ابواب، و در این نسخه مشوش فقط مقدمه و دو فصل اول آمده و همین مقدار در ماه شعبان ۱۲۵۶ نگاشته شده است. عناوین موجود در نسخه: المقدمة: فی الوصایا، دارای پنج باب؛ فصل ۱. آداب السفر، دارای ده باب؛ فصل ۲. اصول الدین، دارای پنج باب.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۳۳/۱

آغاز: الحمدلله الذی أجری بقدرته السفن فی البحر و احیی بعزته الأرض بعد موتها و أظهر وجوب وجوده بما فی العالم السفلی و العلوی؛ **انجام:** و وفقهما لمراضیه و جعل مستقبل حالهما خیراً من ماضیه بحق محمد و آله

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۲۵]

● **درر الفوائد = حاشیة رسائل = حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

durar-ul fawā'id = ḥāšīyat-u rasā'il = ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ - ۱۳۲۹ قمری

āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

مؤلف بر «فرائد الاصول» دو حاشیه دارد، نخست «حاشیه قدیمه یا حاشیة الفرائد» و دیگر «حاشیه جدیده» که حاشیه‌ای است تحقیقی و به نام «درر الفرائد» معروف است که همین کتاب است. حاشیه قدیمه دارای مباحث قطع و ظن و تعادل و تراجح است. ولی حاشیه جدیده شامل أصاله البرائه و استصحاب نیز می‌گردد. این حاشیه شامل سه جزء است: ۱. باب اجتهاد و تقلید و انسداد و حجیت ظن جزء؛ ۲. حواشی بر رساله اصالة البرائه از

همان رسائل شیخ که این را در جمعه دهه اول جمادی الثانی ۱۲۹۵ق در نجف اشرف ساخته است؛ ۳. تعلیقاتی از مرحوم آخوند بر رساله استصحاب از رسائل شیخ که این حاشیه را در ششم محرم ۱۲۹۴ق پدید آورده است.
آغاز: قطع: بسمله حمدله و بعد فیقول العبد الآثم المفتقر الی عفو ربه العاصم محمد کاظم بن الحسین الطوسی انی بینا اراجع تلک الغرر السنیه و هذه الدرر البهیة التی صنفها ... قوله اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی آه اقول الظاهر ان المراد منه لیس خصوص من بلغ درجة الاجتهاد
ظن: قوله قده المقصد الثانی فی الظن و الکلام فیه یقع فی مقامین احدهما فی امکان التعبد به عقلا الخ و لیعلم اولا قبل التکلم فی المقامین ان الظن هل هو ...
اصالة البرائة: الحمد لله رب العالمین و الصلاة و السلام علی اشرف الانبیاء ... اما بعد فهذه وجیزة لطیفة مشتملة علی نکات شریفة من شتات فوائد استفدتها من الاساتید و متفرقات عوائد اخذتها من افواه
استصحاب: الحمد لله رب العالمین ... قوله قده و هو اخذ الشئی مصباحا الخ الظاهر انه بحسب اللغة اوسع دائرة مما یوهمه ظاهر ذلک لوضوح عدم صدق المصاحبة عرفا
تعادل و تراجیح: الحمد لله ... قوله قده فی التعادل و التراجیح الخ عقدها و ان کان لبیان حال الدلیلین المتعارضین و معرفة خصوص احکامهما کما لا یخفی و لذا جعل التعارض بنفسه موضوعا فیها فی غیر الکتاب ...
انجام: قطع: و نما ما ذکره الشیخ قده من مسئلة فرض الوارث ... یجوزون ذلک. الحمد لله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا لما وفقنی لاتمام هذه الرسالة الشریفة ... وکان ذلک فی یوم العشرین من شهر جمادی الاول سنه ۱۳۱۵
ظن: و تفصیل الکلام ازید من ذلک لا یسعه المقام و علی الله التوکل و به الاعتصام قد وقع الفراغ لمؤلفه الاثم محمد کاظم فی سادس شهر شوال المکرم فی سنة اثنین بعد الالف و ثلثماة من الهجرة النبویة
اصالة البرائة: ثم النقض و الابرام فی الفروع المذکورة فی المقام یحتاج الی بسط الکلام و زیادة تتبع فی کلمات الاعلام لا یسعه المجال ... قد وقع الفراغ لمؤلفه الاثم فی یوم الجمعه من العشر الاول من جمادی الثانی من سنة خمس و تسعین بعد الالف و الماتین (۱۲۹۵) من الهجرة النبویة ...
استصحاب: لیس الا من باب التطبیق علی سائر نا استنبطه المجتهد عن الدلیل من الاحکام الشرعیة الکلیة الاصولیة او الفقهیة و الحمد لله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا و الصلوة و السلام علی محمد و آله
تعادل و تراجیح: قوله لکن فیه تامل الخ و ذلک اذ لیس بالبعید ان یکون التخییر فی الاخبار من باب التسلیم و الانقیاد لهم ع بقبول خصوص کل ما ینسب الیهم و یحکی عنهم لا التسلیم لکل ما یحتمل ان یکون حکما واقعیا فتامل هذا آخر ما اوردنا ایراده و الحمد لله اولا و اخرا و باطنا و ظاهر کما هو اهله و مستحقه و قد وقع الفراغ لمؤلفه الاثم محمد کاظم الطوسی ابن حسین الهروی فی النجف الاشرف سنة ۱۲۹۱.
چاپ: مکرر چاپ شده است؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۹، وزیری، ۲۸۹ص (صص۱-۲۸۹)؛ وزارت ارشاد، در ۱۴۱۰ق این حاشیه را همراه حاشیه فرائد، به تحقیق سید مهدی شمس الدین چاپ نموده
[الذریعة ۱۶۰/۶ رقم ۸۷۹ و ۱۳۲/۸رقم ۴۸۵؛ دنا ۱۱۴۹/۴-۱۱۵۱(۳۵ نسخه)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۲۷
آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** وقد وقع الفراغ منه لمؤلفه الاثم محمد کاظم الطوسی بن الحسین الهروی فی النجف یوم الجمعة فی ذی الحجة ۱۲۹۲
کاتب = مؤلف، تا: جمعه ذیحجه ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۵۷گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۴۴]
۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹
آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** برابر تعادل و تراجیح
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ جلد: چرم قرمز، ۲۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [مؤید: ۱ - ۷۹]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۷/۳
آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** برابر تعادل و تراجیح
شامل بحث قطع در برگ‌های ۸۰ تا ۱۱۴ و بحث تعادل و تراجیح در برگ‌های ۱۱۷ تا ۱۳۳ می‌باشد؛ خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، کا: مهر علی فرزند محمد تویسرکانی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۹۲ق؛ مصحح؛ در انجام افزودگی‌هایی در منجزات المریض آمده. پس از پایان بحث قطع، افزودگی‌هایی در ۳ برگ، بحث تعارض آمده؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۴گ (۸۰-۱۳۳)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۴۷]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۴۹
آغاز: برابر برائه؛ **انجام:** و الاصل لو لم یخالف الواقع عند التکلم فی تأسیس الاصل فی العمل بالظن فلانعید الکلام فی المقام وعلیک بالمراجعة.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: موسی (پایان بحث مطلق و مقید)، محمد بن ناصرکرمانی سیرجانی (پایان تعادل و ترجیح و قطع)، تا: پنج‌شنبه ۲۸ شوال ۱۲۹۳ق (پایان بحث مطلق ومقید)، دهه آخر ربیع الاول ۱۲۹۴ (پایان تعادل و ترجیح و قطع)؛ مصحح، از برگ «۴۴ر-۷۸پ» مقداری از کتاب اصولی با عناوین «هدایة-هدایة» در بحث عموم و خصوص مطلق و مقید آمده، در چند برگ آخر «۱۳۴پ-۱۴۴پ» حاشیه بر بحث خلل در نماز شرایع الاسلام ناقصاً آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم

[محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۵]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۸۵/۶

آغاز: بسمله حمدله قوله ره المکلف الملتف الخ اقول الظاهر ان المراد بالمکلف هنا؛ **انجام:** برابر برائه

خط: شکسته، کا: شیخ حسنعلی تهرانی نخودکی، تا: ۱۲۹۵ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی، جلد: گالینگور سرخ، ۳۴گ (۸۹-۱۲۲)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲- ۸۹۶]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۹۴

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** لا فی ایجاب النقض بالیقین و لا فی تحریمه بالشک فافهم. هذا آخر ما اردنا ایراده و فی هذه التعلیقه و لله الحمد ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید ابوالقاسم موسوی زنجانی، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۲۹۶ق، جا: نجف اشرف؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ (۳۱+۳۲+۳۷)، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۰۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۸۴]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** برابر تعادل و تراجیح

شامل قطع وظن، برائت، استصحاب و تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، کا: سید عبدالحسین حسینی همدانی، تا: محرم ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۷۳۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۳۱۳

خط: نسخ، کا: مهدی بن حسن حسینی یزدی، تا: ۱۲۹۶ق [الفبائی ف: - ۶۳۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۷/۸

آغاز: برابر برائه؛ **انجام:** قوله: و اما الصورة الرابعة ... اقول: لایق انه لا مجال ایضا بناء علی ما ذکره ... و لا فی تحریمه بالشک فافهم، هذا آخر ما اردنا ایراده، فی هذه التعلیقة و الحمدلله ...

تا پایان استصحاب می‌باشد، اندکی با نسخه چاپی در انجام همخوانی ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: ۲۵ رمضان ۱۲۹۶ق، جا: نجف اشرف؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، ۸۵گ (۳۲۴ر-۴۰۸پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۷۶]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۸/۱-طباطبائی

اصالة البرائة؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد تقی اصفهانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۴۳ص (۱-۴۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۵]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۸/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد الاثم الی ربه العاصم ... هذه تعلیقة لاتدخل فی الحساب علقتها بالتماس جمله من الاصحاب ... علی رساله الاستصحاب من رسائل شیخنا ... عند قرائتها علی جمع من افاضل الطلاب ... قوله اسدها و اخصرها ابقاء ما کان اقول و لعل المناسبه بینه و بین المعنی اللغوی ... کانه اخذ المستصحب مصاحبا حیث ظن باقیا ثم لا رای و جهالا سدیته؛ **انجام:** و لا فی تحریمه بالشک فافهم هذا آخر ما اردنا ایراده ... و اسئله التوفیق علی التعلیق علی مسئله اصل البرائه من هذا الکتاب ...

بخش استصحاب [حاشیه قدیمه اوست که می‌بایست در جای خود در فنخا (ج ۱۲: ۱۵۹) می‌آمد و جا مانده است]؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد تقی اصفهانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ خطبه و دیباچه‌ای نیز دارد، بالای همه صفحات نسخه، رمزی به این گونه «ف م ع ح ح دیده» می‌شود؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳۶ص (۴۳-۷۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۵]

۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۳

اصالة البراءة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۸؛ جلد: مقوایی، ۱۰۰گ (۱۲۳ر-۲۲۲پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۳۹]

۱۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۶

استصحاب و تعادل و ترجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۸؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۵۸گ (۲۵۱ر-۳۰۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۴۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷۳

بخش استصحاب آن در نسخه ما نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ آن‌چنان‌که آقای مشکوة در گ ۱ر نوشته‌اند نسخه دست آخوند خراسانی می‌باشد که برائت را در روز آدینه دهه یکم جمادی الثانی ۱۲۹۵ در نجف و همه آن را در روز آدینه دهه سوم ذیحجه ۱۲۹۸ به انجام رساند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۲/۵×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۱۶]

۱۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۱۷

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حسین موسوی و علی بن عبدالکریم ایروانی، تا: ۱۲۹۸ و ۱۲۹۹ق، بخشی نیز شاید به خط مؤلف [ف: - ۵۰]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۳/۴-۳۰/۱۶۳

آغاز: بسمله حمدله صلاة ... اما بعد فیقول العبد الإثم المفتقر الی ربه العاصم محمدکاظم طوسی ابن الحسین الهروی ... هذه تعلیقة لاتدخل فی الحساب علقتها ... علی رسالة الاستصحاب من رسائل شیخنا الامام المرتضی؛ **انجام:** قوله قده واما الصورة الرابعة الخ اقول ... فلایکون ملحوضا اصلا فی الخطاب لافی ایجاب النقض بالیقین ولافی تحریمه بالشک فافهم هذا آخرما اردنا ایراده فی هذه التعلیقة ولله الحمد

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن علی نقی تربتی خراسانی، تا: ۱۷ شوال ۱۲۹۹ق؛ محشی با نشان «منه مدظله»، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۱۶-۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۱۰]

۱۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۷۳

آغاز: قوله قدس سره اعلم ان المكلف اذا التفت الى حكم شرعى اخ مراده بالمكلف من وضع عليه القلم من البالغ العاقل لاخصوص من تنجز عليه التكليف؛ **انجام:** حركة واحدة واجباً و حراماً هذا آخر ما أردنا ايراده فى هذه المسألة و الحمد لله أولاً و آخراً ... قد تمت على يد مؤلفه الآثم محمد كاظم الخراسانى.

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشى به لفظ «منه دام ظله العالى»؛مهر كتابخانه مدرسه علميه برهان شهر رى؛ جلد: تيماج سرخ مجدول گرهى.، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

۱۹. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۲۵۴۳۸

آغاز: بسمله، قوله خاتمة فى التعادل و التراجيح؛ **انجام:** و التعبد باحدهما معينا

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ كاغذ: نباتى، جلد: تيماج [رايانه]

۲۰. قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه:۲۸۰/۱-۲/۱۰۰

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** بل المرجع هو اطلاقات التخيير كما لايخفى. و تفصيل الكلام أزيد من ذلك لايسعه المقام وعلى الله التوكل وبه الاعتصام.

خط: نسخ، بی‌كا، تا: جمعه ۱۸ شوال۱۳۰۲ق؛ مصحح، داراى بلاغ، محشى با امضاى «منه» و «منه دام ظله» و «منه عفى عنه»؛ ۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۰۹]

۲۱. شيراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۶

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** قسمت سوم - الاحكام الشرعيه الكليه الدهريه ... و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً ... قد وقع الفراغ من نسخة عن نسخة مغلوطة غاية الغلط ... ربيع الاول سنه ۱۳۱۱ هـ.ق.

خط: نسخ، كاتب = مؤلف ؟، تا: قسمت آخر ربيع الاول ۱۳۱۱ق؛ تاريخ تحرير قسمت دوم شوال ۱۳۰۲ - تاريخ تحرير قسمت آخر ربيع الاول ۱۳۱۱، نام كاتب احتمال داده مى‌شود مؤلف باشد [با توجه به تاريخ نمى‌تواند خط مؤلف باشد]؛ كاغذ: نخودى، جلد: مقوا با تيماج سرخ، ۱۱۲گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۴]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۶/۵-طباطبائى

آغاز: برابر استصحاب؛ **انجام:** برابر استصحاب

استصحاب؛ خط: نسخ، كا: محمد على بن ميرزا خليل، تا: ۱۳۰۵ق؛ ۷۲گ (۱۵۳-۲۲۴) [ف: ۲۳ - ۷۰۶]

۲۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۶/۱-طباطبائى

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** برابر ظن

قطع و ظن؛ خط: نسخ، كا: محمد على بن ميرزا خليل، تا: ۱۳۰۵ق، ۹۰گ (۱۰-۹۰) [ف: ۲۳ - ۷۰۴]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۶/۴-طباطبائى

اصالة البرائة؛ خط: نسخ، كا: محمد على بن ميرزا خليل، تا: ۱۳۰۵ق؛ ۴۷گ (۱۰۵-۱۵۱) [ف: ۲۳ - ۷۰۶]

۲۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۶/۶-طباطبائى

تعادل و تراجيح؛ خط: نسخ، كا: محمد على بن ميرزا خليل، تا: ۱۳۰۵ق؛ اين نسخه با نسخه چاپى همانندى كامل دارد؛ ۱۸گ (۲۲۵-۲۴۲) [ف: ۲۳ - ۷۰۶]

۲۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۶/۲

آغاز: برابر استصحاب؛ **انجام:** برابر استصحاب

استصحاب؛ خط: نسخ، كا: ابراهيم بن محمد امين، تا: ذيحجه ۱۳۰۶ق؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۶۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۵]

۲۷. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۹۷۴۸

خط:نستعليق،بی‌كا،تا:۲۵ذيقعده۱۳۰۶ق (پايان بحث برائت)؛ جلد: تيماج قرمز، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۵ - ۹۷]

۲۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۴۸

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ايراده فى هذه التعليقة و لله الحمد اولا و آخرا و باطنا و ظاهرا و اسئله التوفيق على مسئلة البرائة فى هذا الكتاب ... فى يوم السادس من المحرم من شهور سنه ۱۲۹۴.

خط: شكسته نستعليق و نسخ، كا: اسدالله بن صدر الدين حسينى تنكابنى، تا: ۱۶ رمضان ۱۳۰۷ق؛ واقف: هاشم قزوينى، ۱۳۸۰؛ كاغذ: شكرى فرنگى، جلد: مقوا، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۳۱]

۲۹. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۰

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** و يميز به المدعى عن المنكر فيقول اما

اين نسخه فاقد خطبه و شامل قطع، ظن و ادله احكام است. تاريخ تأليف به ضبط انتهاى مبحث ظن: ۶ شوال ۱۳۰۲؛ خط: نسخ تحريرى، بی‌كا، تا: ۴ شوال ۱۳۱۱ق؛ واقف: محمد تقى اديب نيشابورى(ثانى)،مهرماه ۱۳۲۰؛ كاغذ: فرنگى نخودى، جلد: تيماج دارچينى، ۱۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۵۹]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۷

آغاز: برابر قطع

خط: نسخ، كا: ميرزا حسين گازرانى، تا: رجب ۱۳۱۰ق تا محرم ۱۳۱۱ق، جا: نجف اشرف؛ مهر: حاج سيد سعيد؛ كاغذ: اصفهانى، جلد: تيماج قهوه‌اى، ۱۹۳گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۶۷]

۳۱. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۲۰۰۷۶

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** برابر تعادل و تراجيح

حاشيه مبسوط و شامل قطع، ظن، برائت، استصحاب، تعادل و تراجيح و در آخر، فوائدى در مباحث نقد و بعضى معضلات اصول مانند: صيغه امر و نهى، اتحاد طلب و اراده، صلح حق رجوع، استعمال لفظ فى اكثر من معنى، فى تقدم الشرط على المشروط، فى المشتق، فى الشبهة المحصوره، فى معنى المتعارضين، فى معنى المتزاحمين ... فى اجتماع الامر و النهى، آغاز فوائد: «بسمله، الحمدلله رب العالمين ... الظ ان الصيغة الامر و

النهی و الاستفهام و التمنی»، انجام فوائد: «فی کون حرکة واحدة واجبا و حراما هذا اخرما ارد ایراده فی هذه المسئله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۳۱۲ق، جا: نجف اشرف؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۳۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۵۸]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۵

آغاز: بسمله حمدله ... فائده الظاهر ان صیغه الامر؛ **انجام:** فی کون حرکة واحده واجبا و حراما ... سنه ۱۳۱۲

خط: نسخ، کا: اصفهانی علی اکبر بن محمد حسین، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۳۳. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۲۱۹

مبحث حجیت قطع و حجیت ظن؛ کا: محمد مهدی ابن علی اکبر زرقانی شیرازی، تا: ۱۳۱۴ق، جا: نجف اشرف [ف: – ۳۷]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۸۱/۸

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن عبدالحسین بن محمد صادق، تا: ۱۳۱۳–۱۳۱۴؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۸۲گ (۶۶پ–۱۴۷ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۸۳]

۳۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۶

آغاز: برابر قطع

خط: نسخ، کا: سید محمد حسینی علوی فاطمی، تا: شوال ۱۳۱۴ تا ربیع الثانی ۱۳۱۵ق، جا: نجف اشرف؛ محشی از مرحوم آخوند؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۰۶]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۹۷

آغاز: بسمله، حمدله ... و بعد فهذه وجیزة لطیفه مشتملة علی نکات؛ **انجام:** و ارجوه العفد عن الزلل فی المقال ... سنه ۱۳۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶۳

نسخه اصل: کتابخانه مسجد جامع چالوس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ ۳۴۶ص [عکسی ف: ۶ – ۴۶۲]

۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۰/۱

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** ومن قامت عنده الامارات علی وفاقه وعلی خلافه بل حکمه تعالی یتبع الاراء او کان متعدداً حسبما یعلم تبارک وتعالی من عدد الاراء وکما یکون بالاجماع بل الضرورة من المذهب فی کل واقعة حکم یشترک فیه الامة

قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۸۷۵]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۰–۳/۹۰

آغاز: برابر قطع؛ **انجام:** برابر ظن

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ مصحح، با علامت بلاغ مقابله، محشی به امضاء «منه دام ظله العالی»؛ جلد: تیماج زیتونی، ۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف:۴–۱۸۱۰]

● درر الفوائد / اصول فقه / عربی

durar-ul fawā'id

حائری، عبدالکریم، ۱۲۷۲؟ – ۱۳۵۵ قمری

hā'erī, 'abd-ol-karīm (1856 - 1936)

کتابی است در اصول فقه مشتمل بر اکثر مسائل این علم و فقط مبحث اجتهاد و تقلید را ندارد و در حقیقت این کتاب تقریرات بحث استادش سید محمد فشارکی (–۱۳۱۶ق) می باشد. مباحث الفاظ را بدون تعرض زائد اقوال علمای این فن در چندین «مقدمه» و چند «مقصد» گرد آوده و در آن از شیخ انصاری با عنوان «شیخنا المرتضی» و از پدرش به عنوان «والدی المصنف» و از آخوند خراسانی با عنوان «قال شیخنا الاستاد فی الکفایة» و از میرزای شیرازی با عنوان «سید اساتیدنا المیرزا الشیرازی» یاد می‌کند. این عناوین در کتاب دیده می‌شود: مقصد ۱. فیما یتعلق بالاوامر؛ مقصد ۲. مقدمة الواجب؛ مقصد ۳. هل الامر بالشیء یقتضی النهی عن ضده الخاص أم لا؟؛ مقصد ۴. جواز اجتماع الامر و النهی؛ مقصد ۵. هل النهی عن الشیء یقتضی فساده أم لا. **آغاز:** بسمله، حمدله اما بعد فاعلم ان علم الاصول هو العلم بالقواعد الممهدة لکشف حال الاحکام الواقعیة المتعلقیة ...

[دنا ۱۱۵۱/۴؛ الذریعه ۱۱۸/۸؛ مشار عربی ۳۵۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** اشتمال کل منها علی مزیة خاصة موجبة للترجیح هذا و الحمد لله علی ما تیسرلی منا تحریر هذه المسائل واصلی و اسلم الدائمة علی اعدائهم ... ما تنافرت الاضداد ... الیزدی

خط: نسخ خفی، کا: مصطفی، یزدی، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۴۵/۱

از ابتدای کتاب تا اول بحث دلالة النهی علی الفساد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با حواشی مختصر [ف: – ۴۵]

۳. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ ۷۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۸۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳۰

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در عراق. جلد اول کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۳۲۹ق (شاید تاریخ همان تاریخ تألیف باشد)، جا: کربلا؛ ۱۵۱ص [عکسی ف: ۶ – ۲۸۴]

۵. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۴۷

آغاز: برابر

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ از آغاز کتاب تا بحث اجتماع امر و نهی ؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین (بن محمد) القرملی، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۳۳۱ق؛ ۴۱گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: – ۵۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله علی ما تیسر لی من تحریر هذه المسائل، و أصلی و أسلم علی محمد و آله أشرف الأواخر و الأوائل

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی تبریزی، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۶ق، جا: نجف اشرف، به دستور میرزا محمد امین صدرالاسلام خوئی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۵۹]

● الدرر فی الترجمان / علوم قرآن / فارسی

ad-dorar fe-t tarjomān

مروزی، محمد بن منصور

marvzī, mohammad ebn-e mansūr

مانند ترجمان‌های دیگر است مگر اینکه به ترتیب سوره‌ها است، نخست فاتحه سپس ناس تا می‌رسد به بقره و لغت‌ها و ترتیب ورود در سوره‌ها با بیان محل نزول سوره‌ها تا سوره حج و اینکه در آن ناسخ و منسوخ هست یا نه.

آغاز: بسمله و به نستعین و الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة علی رسوله محمد و آله و علی من تمسک بالسنة و الدین بدانکه علم قرآن بحریست که هیچ غواصی به قعر آن نرسید و طریقی است که هیچ رونده به تمامی مسلک آن نتواند سپرد، و در قرآن کریم بیان کرد و ما اوتیتم من العلم الاقلیلا، خواجه امام جمال الدین شیخ الاسلام شمس العارفین محمد بن منصور المتحمد (یا المنجد؟) المروزی انار الله برهانه گفت بسیار تفکر و تأمل کردم اندر کتابی که مشایخ رحمهم الله اندر معانی قرآن جمع کرده بودند تا پس نیز از بهر فرزند عزیز خود خواجه امام منصور این کتاب جمع کردم و چون نجابت وی در شش سالگی ظاهر شد. و نیز شرف نظر و اجازت استادان وی که بودند بیافت خواجه امام شیخ الاسلام محمود صوصی و شمس القضاء عبدالرشید محمود و امام الدین ابوبکر جوهری و جز ایشان چند کس این معانی قرآن جمع کردم به پارسی از برای فرزند و امثال او بر وجه اختصار زیرا که کسی که اندر حال صغر صغار کتب را نداند در حال کبر کبار کتب را هم نداند، این کتاب الدرر فی الترجمان نام کردم و علی الله اتمام فاتحه بعضی گفته اند یکیست و بعضی گفته اند دوبار فرود آمده است یکبار به مکه و یکبار به مدینه، هفت آیت است و بیست کلمه است، صد و چهل و نه حرف است، محکم است: بسم الله بنام خدای عزوجل، الرحمان: بسیار بخشایش الرحیم: بسیار بخشنده، الحمد: سپاس و ستایش و ستودن. بعد لله مرخدای را، رب العالمین: پروردگار جهان و جهانیان است، العالم یکی است، الملک و المالک و الملیک: پادشاه، الیوم: روز، الایام جماعة، الدین: پاداش شمار و کیش.

[دنا ۱۱۵۱/۴]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۹/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحرام: ناشایست، الایلاء: سوگند خوردن.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ رمضان ۹۷۸ق؛ یادداشت مورخ ۲۸ رجب ۹۸۴ که حاجب اکبر آمد، در زمان ابراهیم قطب شاه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۸۰ص (۲۴۲-۳۲۱)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۳۲۸]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۷۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: - ۱۷۲]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۷۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۶]

● الدرر فی شرح الایجاز / نحو / عربی

ad-durar fī š.-il ījāz

قاشی، محمود بن حسین، ق۷ قمری

qāšī, mahmūd ebn-e hoseyn (- 13c)

تاریخ تألیف: ۶۶۳ق

کتاب الایجاز فی مختصر الایضاح از ابواسحق ابراهیم بن محمد زجاجی است و حاوی یک دوره صرف و نحو است این کتاب از آنجا که بسیار خوب تدوین شده مورد استقبال قرار گرفته و بر آن شرح‌ها نوشته شده است. این نسخه شرح الایجاز است ابتداء پس از حمد خدا به تقسیم کلمات می‌پردازد و بعد باب مرفوعات را پیش می‌کشد و سپس منصوبات را ذکر می‌کند و در منصوبات هم منصوبات به‌واسطه فعل و منصوب به‌واسطه غیر را می‌آورد و سپس به‌مجرورات می‌رود و حروف جاره را شرح می‌دهد پس از آن از توابع سخن می‌گوید و مبنیات و افعال را می‌گشاید و در آخر هم مباحث نحوی چندی را متذکر می‌گردد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۲۷/۱

آغاز: فهو فی تألیف هذا الکتاب کمن یستخرج اللباب من الالباب؛ **انجام:** تم شرح الایجاز یوم اثنین غره شهر شعبان عظم الله من شهور سنه ثلاث و ستین و ستمائه علی ید العبد الضعیف الراجی الی رحمة ربه اللطیف محمود بن الحسین القاشی ... حامد الله العلی و مصلیاً علی النبی العزیز ... اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، نخودی، جلد: مقوایی، ۱۲۶ص (۱-۱۲۶)، ۱۹-۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۲۶]

● درر القرآن / علوم قرآن / عربی

durar-ul qur'ān

اهداء به: اسکندر شاه بن الیاس شاه

مؤلف در این کتاب آیات کریم را به ترتیب موضوعات در دویست و شصت باب موضوع‌بندی و بدون هیچ شرح و

توضیحی تنظیم و مرتب نموده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۶

آغاز: ... و محجته و اصحه منه الی مرامه ... سلطان بن سلطان سکندر شاه بن الیاس شاه ... و سمیته بدرر القرآن و بوبته علی مأتین و ستین باباً ... الباب الاول فی التوحید و من یرغب عن ملة ابراهیم الا من سفه نفسه و لقد اصطفیناه فی الدنیا و الآخرة؛ **انجام:** یستهزی بم و یمدهم فی طغیانهم یعمهون اولئك الذین اشتروا.

از اول کتاب تا باب ۱۷۱ را شامل است و فهرست تمامی ابواب کتاب در اول نسخه ذکر شده در برگ الحاقی در اول نسخه چند سطر درباره الیاس و سکندرشاه (از حاکمان بنگاله هند) به نقل از تاریخ فرشته نوشته شده و نویسنده آن عرضه کننده نسخه به کتابخانه بوده است؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۵۱گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۱۷۶]

● الدرر الکامنة فی اعیان المائة الثامنة / تراجم / عربی

ad-durar-ul kāmina fī a‘yān-il mi’a-ti ṯāmina

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، ۷۳۳ - ۸۵۲ قمری

ebn-e hajar-e ‘asqalānī, ahmad ebn-e ‘alī (1333 - 1449)

تاریخ تألیف: ۸۳۰ق

مؤلف از علمای بزرگ شافعی در فقه و حدیث و تاریخ و شعر است او غالباً در مصر و قاهره اقامت داشت و شیخ الاسلام و قاضی القضاة آن نواحی بوده است. تألیفات او بسیار از جمله کتاب «الدر الکامنة» است که در مقدمه آن می‌گوید: در این کتاب ترجمه احوال اعیان، ملوك، امرا، نویسندگان، وزرا، ادبا، شعرا و روات حدیث نبوی را در قرن هشتم به ترتیب حروف هجا گرد آورده است و در آن از اعیان العصر و اعوان النصر صفدی و مجانی العصر ابوحیان محمد بن یوسف اندلسی و ذهبیة العصر شهاب الدین بن فضل الله العمری و دیگران استفاده کرده است. آنچه از متن کتاب و تراجم برمی‌آید کتاب به طور کامل از سواد به بیاض درنیامده و سخاوی برخی از نواقص آن را تکمیل کرده است. اصل کتاب شامل ۴۵۰۰ ترجمه می‌باشد و سخاوی نیز ۹۰۰ ترجمه بر آن افزوده است. چاپی که در مصر با مقدمه حمد سید جاد الحق منتشر شده، در پنج جلد و شامل ۵۲۰۴ ترجمه است.

چاپ: حیدرآباد دکن، ۱۹۴۵-۱۹۵۰م، ۴ جلد؛ قاهره، دارالکتب الحدیثیه، تحقیق محمد سید جاد الحق ۱۳۸۵ ق، ۵ جلد.

[ریحانة الادب ۳۰۶/۵؛ مشار ۳۵۲؛ دنا ۱۱۵۱/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴۳

آغاز: الحمد لله الذی یحیی و یمیت و له اختلاف اللیل و النهار و بیده؛ **انجام:** تنکر نایب الشام یکنی ابا سعید ... اعرض عن محاسن تنکر لیس بصحیح فانه ذکر بها الکثیر الا انه بالغ فی سرد معایبه

ربع اول کتاب. از ابتدا تا اواسط حرف «تاء»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، صفحه عنوان کتیبه و شمسه زرین و مرصع، به همراه ۵ شمسه مرصع مذهب کوچکتر در اطراف و شمسه‌ای بزرگتر در اطراف و در حاشیه کتیبه؛ تملك: سعدالله بن عیسی بن احسان در جمادی الاول ۱۱۶۴ق؛ اهدایی رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: احتمالا دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا، رویه مشمع سبز، ۱۳۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۱۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴۲

آغاز: معایبه و الله المستعان و فی ولایته امره الناصر بعمارة قلعة جعبر فاجتهد فی ذلك حتی عمرت فی اسرع مدة ... حرف الثاء المثلیة. ثابت بن احمد بن ثابت ابورزین الموصلی السلامی؛ **انجام:** و مات فی ذی الحجة سنة ۷۱۴ و قد اناف علی الثمانین آخر المجلد الاول یتلوه اول المجلد الثانی علی بن ابراهیم بن راشد و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.

از اواخر «حرف التاء» تا پایان «حرف العین» (آخر جلد اول). ادامه نسخه ۲۲۲۴۳ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ اهدایی رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: احتمالاً دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۲۶۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۱۴] و [ف: ۲۷-۱۴۵]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۶۰۰

جلد دوم؛ از علی بن ابراهیم مصری تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ذیحجه ۹۷۷ق؛ نسخه را کمال الدین محمد بن ابراهیم بن عمر بن ابراهیم بن مفلح نیلی به روایت از کمال الدین محمد بن حمزة سیثی (۸۵۰-۹۳۳) از مؤلف خوانده بود و کمال الدین هم از مؤلف در ۸۵۱ اجازه گرفته بود و اجازه خود او به اکمل الدین مورخ ۱۳ شعبان ۹۳۲ است، یحیی بن مظهر انصاری قاهری دمشقی در دهه سوم ذیقعده ۹۹۰ هم آن را خوانده است با تاریخ تملك ۱۰۹۶؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۲۵۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۹]

● الدرر الکریمة / گوناگون / عربی

ad-durar-ul karīma

موسوی شیشی، محمد بن ابراهیم، ق۱۴ قمری

mūsavī šīšī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 20c)

از جمله فواید و تحقیقاتی است در علوم مختلف مشتمل بر «مقدمه» و ۱۱۰ «دره».

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۱/۲ط

آغاز: بسمله. الحمد لله و سلام علی عباده ... و بعد هذه فوائد جلیلة و تحقیقات رشیقه فی علوم شتی من الحکمه؛ **انجام:** خلصنا الله و ایاهم من مضلات الجهل ... فی جمیع امور الدنیا و الدین بحق

محمد ... اجمعین.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۹ص (۱۳۳-۲۶۱)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۷]

● **درر الکلام** / چند دانشی / عربی

durar-ul kalām

به درخواست: عبدالخالق بن هاشم بن محمد
بی‌نقطه، در طب و کلام و ادب، در چند مسلک ساخته شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۵۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲ص (۲۶-۷۷)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۵]

● **درر الکلام** / اخلاق / عربی

durar-ul kalām

خطبه‌ها و سخنرانی‌هایی است که مؤلف طول چند سال آنها را روی بیش از چهل منبر در شهرهای مختلف، خوانده و مردم را در ایام متبرکه بدانها ارشاد و موعظه کرده است. این خطبه‌ها مسجع و به ترتیب حروف سجع در این کتاب گردآورده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۵۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین قبل کل مقال و بعده حمد من یوالی علی کل حال حمده و الصلاة و السلام علی سیدنا و مولانا محمد اکرم الخلیقة؛ **انجام:** و کن اللهم ولیه و ناصره فلاولی من دونک و لاواق.
فقط تا حرف قاف آمده؛ خط: مغربی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۶۳]

● **درر الکلام و یواقیت النظام** / بلاغت / عربی

durar-ul kalām wa yawāqīt-un niẓām

حسینی حلاوی، حسین بن کمال الدین، ق۱۱ قمری

hoseynī hellāvī, hoseyn ebn-e kamāl-od-dīn (- 17c)

مؤلف برای دیدن یکی از بزرگان ــ که به نام وی اشاره نکرده ــ رفته و رساله حاضر را جهت پیشکش به وی به روش کتاب الحقائق و الدقائق تألیف نموده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۸۲۳/۱

آغاز: الحمدلله الذی اظهر حکمته ببیان بدایع خلقته و افاض علی البریة سوابغ نعمته و اختص الانسان بفضله و خلق کل شیء لاجله؛ **انجام:** و خطاب الواحد بخطاب الاثنین او الجماعة الی غیر ذلک وعد هذا من العیوب ایضا فیه نظر لان اغلب ما ذکر فیه ورد فی القرآن
خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، یادداشتی در اسامی کتاب‌هایی که نزد شیخ سعد امانت بوده؛ تملک: سید محمود؛ جلد: تیماج عنابی، ۵۴گ (۱پ-۵۴پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۲۸۶]

● **درر کنز الحکما** / طب / عربی

durar-u kanz-il ḥukamā

طبیب، مسعود بن حسین، ق۱۰ قمری

tabīb, mas‘ūd ebn-e hoseyn (- 16c)

کتابی است در بیان ادویه مفرده و مرکبه‌ای که تمامی امراض با آن معالجه گردد. مؤلف، گزیده‌ای از کتاب «کنز الحکما» استخراج شده از «تذکرة السویدی» ابن طرحان ابراهیم بن محمد (- ۶۲۰ق) را انتخاب کرده و آن را به همراه مطالبی استنباط شده از دیگر کتب طبی در دو «مقدمه» و سی «باب» نگاشته است: مقدمه اول- در بیان برخی از اوصاف ضروری اطبا؛ مقدمه دوم- در بیان برخی از اموری که دانستن آن در تشخیص امراض ضروری باشد؛ ابواب: ۱. امراض الرأس؛ ۲. امراض العین؛ ۳. امراض الاذن؛ ۴. امراض الانف؛ ۵. امراض الشفه و الفم؛ ۶. امراض اللثة و الاسنان؛ ۷. امراض اللسان؛ ۸. امراض الحلق؛ ۹. امراض الریة و الصدر؛ ۱۰. امراض القلب؛ ۱۱. امراض الثدی؛ ۱۲. امراض المری و المعده؛ ۱۳. امراض الکبد و الطحال؛ ۱۴. امراض الامعاء و انواع الاسهال؛ ۱۵. امراض الکلیة؛ ۱۶. امراض المثانة؛ ۱۷. امراض المقعد؛ ۱۸. امراض الانثیین و القضیب؛ ۱۹. امراض الرحم؛ ۲۰. امراض ظاهرة و طرفیة الاعضاء؛ ۲۱. الاورام؛ ۲۲. الامراض العارضة فی سطح الوجه؛ ۲۳. امراض الاظفار؛ ۲۴. احوال الشعر؛ ۲۵. الجراحات؛ ۲۶. الحمیات؛ ۲۷. القطه و الفریه و الکسر و الخلع؛ ۲۸. السموم و نهش الحیوانات؛ ۲۹. بعض الخواص و الفوائد المتفرقة؛ ۳۰. مقادیر الشربات من الادویة المفردة و مضارها و ابدالها.
آغاز: نحمدک یا ذاالجلال و الکمال و الکرم و الاکرام و نستعین ببدایع حکمتک ... و بعد یقول العبد الفقیر ... هذه اوراق مشتملة علی ذکر ادویة مفردة و مرکبة یعالج بهما الامراض من الرأس الی القدم ...
انجام: حرف الغین غاریقون ... غبیر ابدلها سویق النبق و سویق الرغرور. و الله اعلم بالصواب

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶۹گ، ۱۳-۱۷ سطر (۵/۵-۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۶۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: نظام الدین احمد بن نورالدین محمد، تا: ۱۰۹۲ق، جا: قمصر؛ قطع: رقعی [رایانه]

● **درر اللآلی = تخمیس القصیدة الازریة** / شعر / عربی
durar-ul la'ālī = taxmīs-ul qaṣīdat-il uzurīyya
کاظمی، جابر بن عبدالحسین، ۱۲۲۲ - ۱۳۱۳ ؟ قمری
kāzemī, jāber ebn-e 'abd-ol-hoseyn (1807 - 1896)
وابسته به: القصیدة الهائیة = القصیدة الازریة = قرآن الشعر الاکبر و فرقان الفصل الازهر = الفیة = الشمسیة؛ ازری، کاظم بن محمد (۱۱۴۳-۱۲۱۲)
تخمیس «قصیده هائیه» ازری است در مدح اهل بیت علیهم السلام با این مطلع: «لمن الشمس فی قباب قباها ×× شف جسم الدجی بروح ضیاها / ولمن هذه المطایا تهادا ×× حی احیاها وحی سراها»
آغاز: شمس حسن کالشمس راد ضحاها ×× کم اماطت عن اللیالی دجاها / قلت اذلاح للعیون سناها ×× لمن الشمس فی قباب قباها ×× شفت جسم الدجی بروح ضیاها ...
انجام: بحر فیض اغنی افتتار عفات ×× للوجودات منه فی رشفات / وهوان فی نداه احی رفات ×× کم له من مواهب مردفات ×× هی کالشمس لایحول سناها
چاپ: مشارعربی، ص۳۵۲؛ ایران، کارخانه آقا میرزا عباس (مطبعه خاصه مدرسه مبارکه دارالفنون)، ۱۳۰۲ق، سنگی، رقعی، ۱۲۱+۱ص؛ عراق، نجف اشرف، ۱۳۴۱ق، سنگی، جیبی، ۱۴۳+۱ص؛ هند، بمبئی، ۱۳۱۸ق، سنگی، جیبی، ۹۸ص، به سعی و اهتمام حاج شیخ علی محلاتی حایری (صص۱-۹۸)
[الذریعة ۱۳۲/۸ و۱۳/۴؛ دنا ۱۱۵۱/۴ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۷۵/۱-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد احاطت بها الخطوب و حاقت ×× و علیها الارض البسیطة ضاقت / و لرعب مر المنیة ذاقت ×× نظرت نظرةً الیه فلاقت ×× قدرة الله لایرد فضاها
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۶۱ص (۱-۶۱)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۵۵]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با ترجمه فارسی برخی لغات در هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۲۱۰]
۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۸۴ق؛ ۵۹گ (۳پ-۶۱ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۶]
۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۰۷
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، در اول نسخه اشعاری از شریف رضی آورده شده که افتتاح آن چنین است: کربلا لازلت کرباً وبلا ×× مالقی عندک ال المصطفی؛ جلد: مقوا، ۵۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۷]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ صفر ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۷۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۲۲۲]
۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۲۷/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۱ص (۱-۱۱۱) [ف: ۱۰ - ۸۱۶]

● **درر اللآلی** / - فارسی
dorar-ol la'ālī
بدر لاهیجانی، احمد بن مرتضی، ق۱۴ قمری
badr-e lāhījānī, ahmad ebn-e morteza (- 20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آن را برای شاه سلیمان صفوی تألیف کرده؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۴ش۲ - ۹۲]

● **درر اللآلی العمادیة فی الاحادیث الفقهیة** / فقه / عربی
durar-ul la'ālī-yil 'imādīya fī-l aḥādīṯ-il fiqhīya
ابن ابی جمهور، محمد بن علی، ۸۳۸؟ - ۹۰۶ ؟ قمری
ebn-e abī-jomhūr, mohammad ebn-e 'alī (1435 - 1501)
تاریخ تألیف: ۹۰۱ق؛ محل تألیف: وستان استرآباد
کتاب بر نهج کتب فقهیه تألیف شده است. پس از ذکر احادیث به نقل اقوال فقها و شرح و توضیح و ترجیح پرداخته است. احادیث مندرجه در این کتاب، احادیث معتبره مرویه و منقوله (غالباً از کتاب «مختلف الشیعة» و «تحریر الاحکام الشرعیة») تألیفی علامه حلی است. کتاب، مرتب بر «مقدمه» در اخبار ترغیب بر عبادات و سه «قسم» در ابواب فقه و «خاتمه» در دو قطب در اصول دین و اخلاق است. عناوین أقسام و ابواب: نوع ۲. فیما یتعلق بالایقاعات و هی الاحکام المحتاجة الی لفظ یکفی فیه الواحد غالباً، در پنج «باب»: ۱) الفراق (در پنج فصول)، ۲) العتق و توابعه (در سه فصل)، ۳) الایمان و توابعها (در سه فصل)، ۴) القضاء و ما یتبعه و هی الشهادات (در دو فصل)، ۵) الاقرار و الشفعة؛ نوع ۳. فیما یتعلق بالاحکام و هی ما لا یحتاج الی لفظ، دارای پنج «باب»: ۱) فیما یتعلق بالغصب و احیاء الموات، ۲) فیما یتعلق بالصید و الذبایع و ما یتبعهما من احکام المطاعم و المشارب (در سه فصل)، ۳) فیما یتعلق بالمواریث، ۴) فیما یتعلق بالحدود (در سه فصل)، ۵) فیما یتعلق بالقصاص و الدیات (در

دو فصل)؛ القسم الثالث فی ذکر احادیث تتعلق بابواب الفقه زیادة علی [ما] تقدم (حاوی بیست فصل)؛ خاتمه احادیث وارده در باب عقاید و اخلاق و بیان طرق اسناد روایتی و مشایخ مؤلف است. نخستین تسوید او در ۲۸ شعبان ۸۹۹ بوده و دومین آن در وستان استرآباد در روز پنج‌شنبه ۷ شعبان ۹۰۱ در ملازمت سلطان فخرالدین احمد گورکی به نام سید میر عمادالدین به انجام رسانده است.

آغاز: الحمدلله الذی أقام قواعد القوانین الفقهیة بتقویم الفقهاء و أسس أساس المبانی الدینیة ...

[ریحانة الادب ۲۱۱/۵؛ الذریعة ۱۳۳/۸؛ دنا ۱۱۵۲/۴ (۱۰ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹

آغاز: قل لازوجنک ان کنتن تردن الحیاة الدنیا و زینتها؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا اثباته وزبره فی هذا المجموع علی حسب ما قصدنا ... تولیت هذا المجموع بذکر اسناد احادیثه ... وحیث انتهینا الی هذا المقام [فلنختم الکلام اذ عند وقف سر الاقلام ... و سلم تسلیماً کثیراً و تم]

از نیمه مبحث طلاق است و می‌رسد به «القسم الثالث فی ذکر احادیث متعلق بابواب الفقه زیادة علی تقدیم» که چند فصل دارد سپس خاتمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ شعبان ۹۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ نسخ اصل ۷ شعبان یا از روی آن، با بلاغ مقابله؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۴سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۴ شوال ۱۰۶۳ق، جا: کلپان و سرو کلاته از دهات استرآباد؛ با نسخه مؤلف مقابله شده و این کار را باقر بن طاوس حسینی نجفی انجام داده چنانچه در پایان جزء اول به تاریخ یک‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۰۶۳ نوشته؛ جلد: مقوایی، ۶۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۴ - ۲۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۳

آغاز: بعد الحمد لمالک الحمد و الصلوة علی تاج ذروة المجد محمد و آله و صحبه الاخیار نشرع فی المجلد الثانی من کتاب درر اللالی العمادیه فی الاحادیث الفقهیه و اوله النوع الثانی فیما یتعلق بالایقاعات؛ **انجام:** و یجعله نافعالمن بعدنا من الاخوان و الفضلاء الاعوام انه بفضله یسمع و یجیب

جلد دوم و حاوی قسم دوم و سوم و خاتمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الاول ۱۰۶۳ق؛ واقف: نائینی؛ مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۴۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۵۱

آغاز: قال العلامه ولاباس هذا القول؛ **انجام:** احمد الکورکی دوام الله ... برحمتک یا ارحم الرحیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۱۲

آغاز: الحاجات و دفع الظلامات فاذا لم تصل الوعیة الی فمتی اقضی حاجته و اکشف ظلامته؛ **انجام:** و لم یرسل الرسل هزلاً و لم ... عبثاً و لم یخلق السموات و الارض و ما بینهما ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک «آقا میرزا»؛ جلد: مقوایی، ۱۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه الروایة تدل علی وجوب القسمة و انها حق للزوجة المطالبة به، و جعل ذلک من المشهور.

جزء اول، از اول کتاب تا آخر کتاب نکاح، و به نقل از خط مؤلف در شب یک‌شنبه ۹ ربیع الثانی ۹۰۱ این جزء به پایان رسیده، و در اواخر شوال ۹۰۹ تمام کتاب پایان یافته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه مؤلف، تاریخ ۱۰۶۳ در صفحه آخر دیده میشود ولی تاریخ نوشتن نسخه نیست؛ مصحح، محشی با نشان «منه مدظله»، روی برگ اول تاریخ آمدن شخصی به منزل آقا سید حسین پنج‌شنبه ۲۶ رجب ۱۲۶۹؛ مهر: «شفیع یحیی فی الاخرة محمد و آله الطاهرة» (بیضی)، «الله محمد علی شفیع یحیی المتوکل» (بیضی)، «عبده محمد مهدی بن عبدالله الحسینی» (مربع) با تاریخ ۱۲۱۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۹۸]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: برابر

جلد اول، دو جلد درر اللئالی جامع ۵۲۳۶ حدیث است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح؛ ۳۱۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱۸/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۳]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»، با سرلوح مذهب؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۹]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶۱۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و روی السکونی عن جعفر عن ابیه عن علی علیه السلام انه کان یقول اذا دخل الرجل المسجد و قد صلی اهله فلا یودنن و لایقیمنو لایتطوع.

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سپاهانی،جلد:تیماج قهوه‌ای، ۷۰ص (۱-۷۰)، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۳ - ۹]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶۱۸/۲

آغاز: بسمله. احادیث یتعلق بصلاة الجماعة روی محمد بن مسلم فی الصحیح عن احدهما علیه السلام؛ **انجام:** فانه یآخذه بحکم من لایجوز حکمه نعم و لو تعذر علیه اخذ حقه بدون الرفع الیهم جاز و لوصبر و ترک الرفع الیهم کان افضل و اولی.

از صلاة جماعت تا امر به معروف. جمع احادیث رساله ۳۷۱۳

حدیث است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶ص (۱-۶۶)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی یده شیء یتصرف فیه بلا دافع و لا منازع

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **الدرر اللامعة فی شرح الزیارة الجامعة** / شرح دعا / عربی

ad-durar-ul lāmi‘a fī š.-iz zīyārat-il jāmi‘a

موسوی خسروشاهی، محمد باقر بن هاشم، ق۱۴ قمری

mūsavī xosrošāhī, mohammad bāqer ebn-e hāšem (- 20c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۲۸۰

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **درر اللغات** / لغت، شعر / فارسی

dorar-ol loqāt

زنجانی، محمد علی بن علی قلی، ق۱۳ قمری

zanjānī, mohammad ‘alī ebn-e ‘alī qolī (- 19c)

اهداء به: محمد شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق

فرهنگ منظوم عربی به فارسی است در ۲۵ قطعه در یک مقدمه منظوم و یک مقدمه منثور ساخته است. او در دیباچه می‌گوید که از مهذب و صحاح و کنز و برهان و قاموس و مجمع البحرین بهره بردم، و نام مجمع الامثال و مستقصی و مغرب و اختری و مجمل را نیز برده است. در آغاز قطعه‌ها تقطیع آنها را به تقلید نصاب آورده است.

آغاز: آغاز نظم: نخستین سخن حمد پروردگار ×× کزوهست نظم سخن برقرار/ برون آورد دانه را از زمین ×× گهر آورد قطره را از بحار ...؛ آغاز دیباچه نثر: چنین گوید محتاج مغفرت ... نظر علی بن علی قلی الزنجانی ... مسمی بدرراللغات نمود

[الذریعة ۱۳۴/۸؛ فرهنگنامه‌های عربی به فارسی ص۱۱۶؛ دنا ۱۱۵۲/۴]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۸/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۹۰ر-۱۴۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۱۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۲۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که و الفجر دید در ذیحج ×× گشت آسوده از غم هجران

خط: نستعلیق، کا: هاشم بن میر حسین، تا: جمعه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۰۴ق؛ لغات و واژه‌ها در حاشیه توضیح داده شده است؛ جلد: تیماج سبز،۳۷گ(۶۸پ-۱۰۴ر)،اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [ف: ۱۶-۲۰]

● **الدرر اللوامع** / تجوید، شعر / عربی

ad-durar-ul lawāmi‘

ابن بری، علی بن محمد، ۶۶۰ - ۷۳۰ قمری

ebn-e barrī, ‘alī ebn-e mohammad (1262 - 1330)

تاریخ تألیف: ۶۹۷ق

منظومه‌ای در علم تجوید و قرائت و بیان اصول و قواعد آن.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۷/۳

آغاز: الحمدلله الذی اورتنا ×× کتابه و علمه علمنا / حمدا یدوم بدوام الابد ×× تم صلاته علی محمد؛ **انجام:** الحمدلله علی ما انعما ×× علی من احماله و الهما / تم صلاة الله کل حین ×× علی النبی المصطفی المکین

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد، تا: ۱۱ شعبان ۸۳۳ق؛ جلد: گالینگور سیاه، ۱۳ص (۱۴۴-۱۵۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۱۵]

● **الدرر اللوامع بتحریر جمع الجوامع** / اصول فقه / عربی

ad-durar-ul lawāmi‘ bi-taḥrīr-i jam‘-il jawāmi‘

مقدسی، محمد بن محمد، ۸۲۲ - ۹۰۵ ؟ قمری

moqaddasī, mohammad ebn-e mohammad (1420-1500)

وابسته به: شرح جمع الجوامع؛ محلی، محمد بن احمد (۷۹۱-۸۶۴)

تاج الدین عبدالوهاب بن علی بن سبکی شافعی (-۷۷۱ق) کتاب مختصر و جامعی در اصول فقه نگاشته است به نام «جمع الجوامع فی اصول الفقه» که این کتاب را جلال الدین محمد بن احمد شافعی به نام «شرح علی جمع الجوامع» شرح نموده است و سپس کمال الدین محمد بن امیر ناصرالدین محمد بن ابی شریف مقدسی شافعی آن شرح را حاشیه زده است و به نام «الدرر اللوامع بتحریر جمع الجوامع» موسوم داشته است که نسخه حاضر باشد. متن و شرح و حاشیه هر سه جداگانه چاپ شده اند.

آغاز: بسمله ... احمدالله علی ما منح من الاهتداء بانوار اصول الشریعة و فتح من اجتلاء ...

[مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی ۱۸۷/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۳۶/۵]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۶/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ نخودی؛ جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۸]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من قصد الترک للمنهی عنه امتثالا و الذی حکاه الزرکشی شیخ البرماوی عن المسودة قول یوافق الاصح فی الشرح و عبارة

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۹گ (۲۴پ–۵۲ر)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

● **درر اللوامع فی نظم جمع الجوامع** / شعر، اصول فقه / عربی

durar-ul lawāmi‘ fī naẓm-i jam‘-il jawāmi‘

غزی، محمد بن ابی البرکات، ۸۶۲ – ۹۳۵ قمری

qazzī, mohammad ebn-e ab-el-barakāt (1458 - 1529)

وابسته به: جمع الجوامع فی اصول الفقه؛ سبکی، عبدالوهاب بن علی (۷۲۷–۷۷۱)

«جمع الجوامع» از متون مختصر و بسیار مهم در اصول فقه شافعی است که شروح و حواشی و نظم‌های بسیاری دارد. کتاب حاضر نظمی از «جمع الجوامع» است که ناظم مباحثی از اصول عقائد وتصوف را بدان افزوده است.

[دنا ۱۱۵۲/۴؛کشف الظنون ۵۹۶/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۸۶-۳۳/۱۳۶

آغاز: بسمله نحمدک اللهم یا ذاالنعم ×× حمداً یکافیً ازدیاد الکرم / ثم علی الهادی الرسول للانام ×× محمد ازکی الصلاة والسلام؛ **انجام:** وتم نظم الدرر اللوامع ×× فی سمط عقدِ للاصول جامع / مما حوی جمع الجوامع وما ×× زدت علیه جوهراً منظماً ... ونسأل الله الکریم المنعما ×× بالخیر والحسنی لنا ان یختما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ عدد ابیات کتاب در آخر نسخه ۱۳۸۴ بیت شمرده شده؛ تملک: محمد عامری؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۸۱۰]

● **الدرر المختوم** / کیمیا / عربی

ad-durar-ul maxtūm

عراقی، محمد بن احمد، – ۵۸۰ ؟ قمری

‘erāqī, mohammad ebn-e ahmad (- 1185)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۲۱۲

آغاز: بسمله. قال المؤلف رحمه الله تعالی رایت اهل هذا العصر؛ **انجام:** تم الفضل الثانی من کتاب کنز العلوم و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی: ۲۴۸]

● **درر المسامع = اعتقادات مجلسی (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

dorar-ol masāme‘ = e‘teqādāt-e majlesī (t.)

کرمانشاهی، محمد محسن بن محمد سمیع، – ۱۲۲۳ قمری

kermānšāhī, mohammad mohsen ebn-e mohammad samī‘ (- 1808)

وابسته به: الاعتقادات = صراط النجات؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷–۱۱۱۰ق)

کتابی است مفصل در اصول و فروع دین به صورت پرسش و پاسخ، در یکی از سؤال و جواب‌ها فردی به نام حاج اسماعیل از مؤلف خواسته است تا رساله اصول المذهب یا الاعتقادات علامه مجلسی را به فارسی ترجمه نماید و ایشان اجابت نموده و این رساله را ترجمه کرده و در همین کتاب درر المسامع گنجانده است. در الذریعة (۱۳۴/۸) از کتابی به نام «درر المسامع فی النحو» از همین مؤلف نام برده است. ممکن است تمامی این نسخه، کتاب درر المسامع باشد لیکن چون یقین نداشتیم برخی از رساله‌های آن را تفکیک نمودیم.

[کتابشناسی مجلسی / ۲۶۷؛ الذریعة ۷۳/۱۷؛ نسخه‌های منزوی ۹۱۴/۲؛ اعیان الشیعة ۴۷/۱۰؛ مرآة الاحوال ۱۹۱/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد، این چند کلمه ایست در بیان مجملی از اصول دین و فروع دین که حسب الخواهش بعضی از دوستان؛ **انجام:** آیا آنرا بعد از نماز صبح می‌تواند کرد یا نه ؟ احوط مراعات ترتیبست

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه، منه عفی عنه، ۵»، مصحح؛ مهر: «ضیاءالدین بن محمد مهدی» (بیضی)؛ واقف: محمد حسین بن محمد محسن (ظاهراً فرزند مؤلف)، ۱۲۴۸ق، با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد حسین» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۷۱گ (۲–۷۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۴ – ۴۷۸]

● **الدرر المستور فی شرح دیوان الشذور** / کیمیا / عربی

ad-durar-ul mastūr fī š.-i d.-iš šuḏūr

جلدکی، علی بن ایدمر، – ۷۶۲ قمری

jeldakī, ‘alī ebn-e aydamor (- 1361)

وابسته به: شذور الذهب؛ انصاری مغربی، علی بن موسی (۵۱۵–۵۹۳ق)

شارح در آغاز رساله می‌گوید که من بر دیوان شذور قبل از این شرح، دو شرح دیگر به نام‌های «مطالع البدور فی شرح صدر دیوان الشذور» و «کشف الستور فی شرح صدر دیوان الشذور» نگاشته بودم ولی چون آنها را کافی برای معرفی دیوان نیافتم اکنون بدین شرح جدید اقدام کردم.

[دنا ۱۱۵۲/۴؛ خزانة مفتی ۱۷۴/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۷

آغاز: بسمله، یقول العبد الفقیر ... محمد بن علی جلدکی ... و بعد فان ... فی هذا الکتاب ان اشرح صدر دیوان الشذور ... للعلماء دون المتفلسفین؛ **انجام:** و لقد رأیت جهالا ... جابراً کونه صعب علیهم الامر و حجب الصناعة عنهم و اطال کلامه ... الاستاد لا قدرما وضع و بالله العظیم.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۲۲گ (۱۰۰ر-۱۲۱ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۸۵]

● درر المقتبس فی اوصاف الفرس (مختصر) /

حیوان‌شناسی / فارسی

dorar-ol moqtabes fī owsāf-el fors (mx.)

اصل کتاب از احمد بن حسن احنف است که به عربی بوده و طاهر بن محمد بحری در تاریخ ۵۲۰ق آن را به فارسی ترجمه کرده است.

اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۸۳/۲

کا: ابن میر حیدر غلام حسینی کاشانی کاتب، تا: ربیع الاول ۱۱۱۲ق؛ ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: - ۵۸]

● الدرر المکنون و التکلان فی معالجة الابدان / طب / فارسی

ad-dorar-ol maknūn va-t takalān fī mo‘ālejat-el abdān

قمی، محمد مهدی بن عنایت الله، ق۱۱ قمری

Qomī, mohammad mahdī-ye-bn-e ‘enāyat-o-llāh (-17c)

مؤلف این رساله را به نحو اجمال در پنج فن تعریف، امراض، حفظ صحت، وجوه معالجات وانواع تبها نگاشته است.

آغاز: جواهر حمد ولالی شکر سزاوار حضرت حکیمی است که انسان شریف را به سبب اعدادات نطفه کثیفه به حکم آیه «ثم خلقنا النطفة ...

انجام: و تحقیق معانی آن کند مصیب بود درمعالجه وسزاوار بود که روزی او گردد تأیید الهی.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن کمال الدین حسینی خاکفرجی، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۸]

← درر ملا خسرو ≻ درر الحکام فی شرح غرر الاحکام

← الدرر الملتقطة ≻ حاشیة فرائد الاصول

● درر من الاحادیث النبویة التی رویت و حررت فی صحیح البخاری / حدیث / عربی

durar-un min-al aḥādīṯ-in nabawīyyat-il latī ruwīyat wa ḥurrirat fī ṣaḥīḥ-il buxārī

رودباری، عصام الدین بن مصطفی، ق۱۳ قمری

rūdbārī, ‘esām-od-dīn ebn-e mostafā (- 19c)

اهدا به: امان الله خان والی کردستان

تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نسخ، کا: رودباری، بی‌تا؛ کاغذ: رنگی فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۳گ [نشریه: ۷ - ۱۵۱]

● الدرر المناضد فی شرح القصائد / ادبیات / فارسی

dorar-ol manāzed fī š.-el qasā’ed

بخشایشی تبریزی، حسین بن محمد، ق۱۴ قمری

baxšāyešī tabrīzī, hoseyn ebn-e mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۶۱ق

شرحی است نیکو به زبان فارسی بر ۶۶ بیتی که مرحوم والد مؤلف مولی محمد بخشایشی در توسل به امام عصر حضرت مهدی (عج) و تنصیص بر آن بزرگوار سروده بود، و مؤلف ما چهار بیت بر آن افزوده به یمن عدد ۷۰ تا هفتاد بیت گردد. شارح نقل می‌کند که سال ۱۳۶۰ پس از زیارت امام رضا (ع) به تبریز بر می‌گردد و اوضاع مدرسه طالبیه را در هم می‌بیند. طلاب هر یک به سویی گریخته‌اند و حجره او نیز غارت شده است. به‌ناچار به روستایش رفته ماه رمضان را به وعظ و تبلیغ می‌پردازد. درباره تشویش احوال از عمویش میرزا علی واعظ راه‌حلی می‌طلبد و او پیشنهاد می‌کند که شرح ابیات پدرت را بنویس. لذا با مراجعه به منابعی که در مقدمه نام برده شرح نیکویی بر قصیده می‌نگارد و آن را در سال ۱۳۶۱ق موافق با نام کتاب (الدرر المناضد) پایان می‌برد. مؤلف شرح حال پدرش را نیز در خاتمه افزوده. پدرش مولی محمد مولدش تبریز، بوده با پدر و مادر به قریه بخشایش کوچ داده شده و آنجا توطن نموده سپس به قصبه اهر کوچ می‌کند و هنگامی که شارح ما نه ساله بوده شب ۲۲ ربیع الاول ۱۳۴۱ پدر فوت می‌کند و جنازه‌اش به قم منتقل می‌شود. شاعر اهری متخلص به طوطی ماده تاریخ وفاتش را سروده: بسال وفاتش چنین گفت طوطی ×× ریاض نعم بوده کام محمد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۵۹۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فیقول ... لما رجعت عن

تقبیل عتة ثامن الائمة ... و وردت بلدة التبریز و رأیت الهلاه کأنهم اجساد بلا ارواح و رأیت المدرسة الطالبیة کأنها حجرات طواخر بلا میاه ... آغاز قصیده: هبت نسیم الصبا الصبح من حرم ×× کانت محل رحال الجود و الکرم؛ **انجام:** در اینجا فراغت حاصل شد امیدوارم که ناظرین محترم از دعای خیر مضایقه نخواهند فرمود.
خط: نسخ ممتاز، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۶۱ق؛ در آغاز نسخه یادداشتی است جالب درباره اسامی سال‌های مکیه و مدینه پس از بعثت (۲۳ سال)؛ مهر: «حسین بن محمد البخشایشی» (بیضی)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱سم [ف: ۴۳ – ۱۷۷]

● **الدرر المنتخب** / حدیث / عربی

ad-durar-ul mn.

وابسته به: بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷–۱۱۱۰ق)
منتخبی است از کتاب بحار الانوار علامه مجلسی درباره حالات و زندگی نامه ائمه معصومین (ع) این منتخب با همان الفاظ بحارالانوار بدون شرح و توضیحی ذکر شده است. انتخاب بحار الانوار مجلسی با نام «درر البحار المنتخب من بحارالانوار» از دو تن از علما می‌شناسیم: ۱. از نورالدین اخباری برادرزاده فیض (الذریعه ۱۱۹/۸)؛ ۲. از محمد تقی بن محمد خوئی (فهرست مجلس ۲۱۴/۱۵). نسخه حاضر گویا یکی از این دو کتاب است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۰/۴

آغاز: الحمد لله الذی اذا سأله [عبد] اعطاه و اذا امل ما عنده بلغه مناه ... اما عبد فهذا المجلد الثانی من کتاب درر المنتخب باب ماجاء فی تاریخ ولادة امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) و کرامة میلاده و سبقه الی الاسلام و اشتقاق اسمه من اسم الله تعلی و کثرة اسمائه و کناه و بعض فضائله وکراماته و مناقبه و شجاعته و بأسه و کرمه و سخائه و محبة النبی له و جمل احاله علیه الصلوة و السلام و ذکر بعض احوال ابی طالب (ع) و اشعاره فی مدح الرسول و دعاء الرسول له و انه (ع) اعان رسول الله (ص) بنفسه؛ **انجام:** انجام نسخه:فان موسی بن عمران (ع) سأل الله أن یأذن له فی زیارة قبر الحسین بن علی فاذن مهبط من اسماء ... وصلیت الصبح و اقبلت مسرعاً مخافة اهل الشام.
جلد دوم از باب ماجاء فی تاریخ ولادة امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) تا آخر فضایل بارگاه امام حسین (ع) را شامل بوده؛
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۸۱گ (۶۶پ–۳۴۶ر) [ف: ۳۷ – ۲۹۸]

● **الدرر المنتخبة فی الادویة المجربة** / طب / عربی

ad-durar-ul muntaxaba fi-l adwīyat-il mujarraba

اهداء به: الملک المؤید هزبرالدین داود بن یوسف بن عمر (–۷۲۱) از ملوک سلسله رسولی یمن [ترجمه احوالش در النجوم الزاهرة (۲۵۳:۹)، الدرر الکامنة (۹۹:۲)، فوات الوفیات (۱۵۸:۱) و مرآة الجنان (۲۶۶:۴) مسطور است]
کتابی است در بیان منافع نباتات و معادن و حیوانات و ذکر خواص و مجربات طلسمات و اسماء اوفاق به‌جهت معالجه امراض مختلف (از سر تا پا) و دفع سموم گزندگان و طرد آنها که در دوازده «باب» مرتب شده. ناگفته نماند که شمس الدین محمد بن احمد قوصونی را کتابی است موسوم به «الدرة المنتخبة فیما صح من الاغذیة المجربة» که قطعاً این کتاب ما نحن فیه نیست و نباید آن را با این کتاب اشتباه نمود. فهرست ابواب کتاب: ۱. ادویة الصداع و الشقیقة و ما یتصل به من الایات و الاسما و الاوفاق و الطلسمات و من خواص الحیوان و النبات؛ ۲. امراض الحلق و الصدر و الریة و القلب و مما تقدم من الادویة؛ ۳. ادویة امراض المعدة و الکبد و الطحال و الکلی و المثانة (من الاسماء من النبات)؛ ۴. ادویة امراض المعدة و الامعا و ما یلتحق بها (من الآیات، من النبات و الخواص)؛ ۵. ادویة امراض الرحم و التناسل و ما یلحق بها بما تقدم من الادویة (من الاسماء و الطلسم و النبات و الحیوان)؛ ۶. ادویة امراض المفاصل و ما یتصل بها و ادویة الخلع و الکسر من الاسماء النافعة لوجع الرکبتین؛ ۷. ادویة الجراح و القروح و الاورام (من الاسماء و النبات و الخواص)؛ ۸. ادویة الزینة ما تقدم من الادویة؛ ۹. ادویة انواع الحمیات و الوبا (من الاسماء و الایات و النبات و الخواص)؛ ۱۰. فیما یخلص من السموم من الحیوان و النبات و المعادن (من الاسما)؛ ۱۱. فنون شتی من الطلسمات و سواها؛ ۱۲. عمل شیء من الصناعات المستحسنة.
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین الذی فضل نوع الانسان بنطق اللسان و ایده بمفهوم المقصلی و جعله طلسما ظاهرا تاثیره فی هذا العالم ... اما بعد فان ملک هذه الامه و مجلی کل غمة و الموصل الی کل فضیلة و همة سیدنا و مولانا و مالکنا السلطان الاعظم سیف الله المصلت المجرد مولانا السلطان الموید عزیز الدنیا و الدین نصرة الاسلام و المسلمین مولانا السلطان الملک المظفر بن مولانا الملک المنصور

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یعجن بما الورد عجنا جیدا و یوخذ من المسک لکل مثقال
نسخه ناقص است و از اواسط یا اواخر باب یازده به بعد را ندارد؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ واقف: زین العابدین خادم اصفهانی، رجب ۱۱۶۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۰۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۸۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۲۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کلما اکثر المسک کان احسن و یحبب بقدر الفلفل و یجفف فی اصخر اینی ... الفضة فی الظل و ترفع فی البرانی فانه یأتی جیداً و الله تعالی اعلم.

به نام ملک مظفر بن ملک منصور در دوازده باب تنظیم ساخته؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم
[ف مخ: ۲ - ۸۷۶]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷۶۷/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و توضع فی البرانی فانه یاتی جیدا و الله تعالی اعلم و قد تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب شهر رمضان سنه ۱۲۳۷ تم

به نام ملک مظفر بن ملک منصور نوشته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۳۴ص (۱۹۰-۲۲۳)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۹ - ۱۸۱]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵

آغاز: برابر

در زمان حکومت ملک مظفر بن ملک منصور تألیف و مرتب بر دوازده باب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۹]

● **درر منتظم = خلاصه شعر العجم** / تراجم / اردو

dorar-e montazam = xolāse-ye še‘r-ol ‘ajam

صدرالافاضل، مرتضی حسین، ق۱۵ قمری

sadr-ol-afāzel, morteza hoseyn (- 21c)

خلاصه‌ای است از کتاب «شعر العجم» شبلی نعمانی اعظم گری (- ۱۳۳۲ق).

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۸

آغاز: ایران شاعری کا آخری دور، سلطان حسین میرزا جو تیموری خاندان کی آخری فرمانروا تهی اتکی آخری دورمین سلطنت صفویه کی ابتدا هوئی

نسخه اصل: کتابخانه سید حسین مرتضی فرزند مؤلف - پاکستان. نسخه مشتمل بر حصه سوم کتاب می‌باشد که در آن شرح حال و آثار فغانی شیرازی، فیضی، عرفی شیرازی، نظیری نیشابوری، طالب آملی، صائب تبریزی، و ابوطالب کلیم آمده است و در شب قدر ۲۲ رمضان ۱۳۶۳ به پایان رسیده؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح توسط مؤلف؛ ۱۳۳ص [عکسی ف: ۷ - ۳۵۲]

● **الدرر المنتظمات فی اختیارات البروج و المنازل و الایام و الساعات** / هیئت / عربی

ad-durar-ul muntaẓamāt fī ixtīyārāt-il burūj wa-l manāzil wa-l ayyām wa-s sā‘āt

معتوق، صالح فاضل

ma‘tūq, sāleh fāzel

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۶۳/۲

آغاز: بعد بسمله ... هذه اختیارات ایام الشهور العربیة و ما یصلح فیها من الاعمال و النحسیة منها و ما یجتنب فیها و الیوم الاول یوم الاحد؛ **انجام:** سنة الف و تسعمائة و عشرین و صلی الله علی سیدنا محمد و علی اله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۶ صفر ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۹ص (۱۰۱-۱۱۹) [سنا: ف: ۲ - ۱۹۶]

● **الدرر المنتظمة = ناصریه** / نحو، شعر / عربی

ad-durar-ul muntaẓama = nāserīyye

لنجانی اصفهانی، محمود بن محمد حسین، ق۱۴ قمری

lenjānī esfahānī, mahmūd ebn-e mohammad hoseyn (-20c)

ارجوزه‌ای است به روش ارجوزه ابن مالک در نحو گویا نزدیک دو هزار بیت نظم شده به نام پادشاه عصر (شاید ناصر الدین شاه قاجار باشد). ناظم می‌گوید که قواعد را آورده و به مثال اکتفا نمی‌کند چنانچه ابن مالک اکتفا کرده است. نام ارجوزه را «الدرر المنتظمة» از بیت پنجم گرفتیم بدون تصریح ناظم بدین نام و روی برگ اول (در نسخه مرکز احیاء) در یادداشت مرحوم سید مصلح الدین مهدوی «ناصریه» نامیده شده و گویا این نام را به مناسبت تقدیم به ناصر الدین شاه برگزیده است.

آغاز: الحمد لله صلاته علی ×× محمد و آله ذوی العلی / لا سیما ابن عمه الطهر الولی ×× وصیه من بعده و هو علی ...

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حذفه من علم بابن وصف ×× ان تلا الابن علم حتما عرف

تا احکام تنوین آمده و ارجوزه ناتمام است؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۷۰گ (۱پ-۷۰ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۱۵]

● **درر منتظمة** / نحو / عربی

durar-un muntaẓama

ارجوزه‌ای است در نحو، اثر طبع سید محمود، از فضلای عهد ناصرالدین شاه قاجار و به فرمان وی صنیع الدوله این کتاب را انتشار داده، شامل حدود ۱۳۰۰ بیت است. احتمالاً همان اثر بالاست.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶۶/۱

آغاز: الحمدلله مربی ×× معلم الانسان مالم یعلم / و بعد حمد الملک المعبود ×× فالسید المد بالمحمود / یقول هذی درر منتظمه ×× نغنی عن النحو بابهی کلمه؛ **انجام:** ذا ناصرالدین شاه من قاجار ×× علی جمیع الخلق ظل الباری / معمر المساجد المندرسه ×× و

زائر المشاهد المقدسه / المیرزین العابدین الحسینی ×× مع الحسینی المجلل السنی / امام جمعة سلیل العلماء ×× و نخبة من علماء کرماء / قد صار ذالکتاب مقبولاله ×× الجی بنشره صنیع الدولة / واننی لقائل امینا ×× موافقا للناس اجمیعنا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۸گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۹۷]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۶۶/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۶]

● **درر منثوره** / علوم قرآن / فارسی

dorar-e mansūre

قمی، محمد شریف بن محمد مقیم، ق۱۱ قمری

qomī, mohammad šarīf ebn-e mohammad moqīm (-17c)

به‌دستور: میرزا محمد ابراهیم بن میرزا محمد حسین شریف طبیب

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۰۷۹ق؛ محل تألیف: قم

فرهنگ واژه‌های قرآنی است. به ترتیب حروف آغاز واژه‌ها، برای هر حرف یک باب.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی علم آدم الاسماء و انطق بقدرته من فی الارض ... و بعد همی گوید راقم این نمیقه شریفه که در ترجمه لغات قرآن بعضی از فحول علماء متقدمین کتابی تصنیف نموده‌اند که حاوی همه آن الفاظ نبود، و مبوب و مرتب نبود، و تفسیر هر کلمه را در مقام خود چنان که حق مقام است به جای نیاورد؛ **انجام:** و دوم به صورت و شکل اسبی ساخته شده. فرغت بتوفیق ... ظاهرا و باطنا

خط:نستعلیق،کاتب = مؤلف، تا: ۲۹ صفر ۱۰۰۹ق؛ در پایان مؤلف مقابله و تصحیح را به تاریخ ۹ ربیع الاول ۱۰۹۰ یاد کرده؛ کاغذ: سپاهانی،۳۳گ(۷۸پ-۱۱۰ر)،۲۱سطر،قطع: بیاضی [ف: ۱۶ - ۱۰۱]

● **الدرر المنثورة** / تفسیر / عربی

ad-durar-ul manṯūra

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری

estarābādī, ‘alī ebn-e mohammad ja‘far (1827 - 1898)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۶۳ق

شامل دوازده مجلس که در هر مجلس آیاتی از قرآن مجید را طرح نموده و به تفسیر آن پرداخته است: ۱. بسمله؛ ۲. قل هو الله احد؛ ۳. انا انزلناه فی لیلة القدر؛ ۴. و ما ادریک ما لیلة القدر ...؛ ۵. آیه آخر سوره کهف قل انما انا بشر مثلکم ...؛ ۶ و ۷ و ۸ و ۹. در نسخه نیست؛ ۱۰. ویل لکل همزة لمزة؛ ۱۱. آیات آخر سوره احزاب: «یا ایها الذین امنوا اتقوا الله و قولوا قولاً سدیداً»؛ ۱۲. انا عرضنا الامانة علی السموات و الارض ...

[الذریعة ۱۴۹/۱۸ «کنز التفاسیر» از همین مؤلف معرفی شده است]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: بسمله حمدله و الصلوة ... اما بعد فیقول العاصی العاری و العادی بالمعاصی المتمادی سیف الدین علی بن محمد جعفر الاسترآبادی ... درر منثوره فی تفسیر الایات المعنونة ... فی مجالس الاول قال الله تعالی بسم الله الرحمن الرحیم الباء فیه؛

انجام: و اجعل اللهم عواقب امورنا خیراً بالنبی وآله الامجاد قدتم بالخیر و السعادة ...

خط: نسخ، کا: «ابن المصنف ره» عبدالنبی بن علی استرآبادی، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۳۱۷ق؛ با علامت بلاغ، محشی با نشان «منه»؛ ۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۷]

● **الدرر المنثورة** / حدیث / عربی

ad-durar-ul manṯūra

کلمات قصار حضرت علی به ترتیب معجم.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۴

خط:نسخ،کا:آقا محمد هاشم اصفهانی،تا:قرن۱۳[مختصر ف: ۳۴۵]

● **درر منثوره** / گوناگون / فارسی

dorar-e mansūre

کشکولی است جامع مطالب متفرقه در پنج «باب» و یک «خاتمه» و این نسخه پیش‌نویس مؤلف است که در هر بابی یادداشت‌ها و احادیثی نامرتب ثبت کرده تا ماده کتابی باشد و بخش‌نامه‌های آن حایز اهمیت است؛ پاره‌ای از نقل‌ها و روایات و اشعار در این جنگ به عربی است و منشئات آن مربوط به قرن سیزدهم می‌باشد. عناوین اجمالی کتاب: ۱. ادعیه و احراز مجربه؛ ۲. معالجه مجربه از کتاب‌های طبی؛ ۳. حکایات و احادیث و قصص و نصایح؛ ۴. انشائات و مراسله‌جات و نوشته‌جات؛ ۵. نوشته‌های مربوط به اسناد مختلف؛ خاتمه: دارای فصول و ابواب و ملحقات.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۱

آغاز: یا نسیانی بظهور رسد در حقیقت معذور هم بوده‌ام زیرا که علاوه بفراق و هجران دوست با وفائی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶۶گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۶۰]

● **الدرر المنثورة فی الأحکام المأثورة** / فقه / عربی

ad-durar-ul manṯūra fī-l ’aḥkām-il ma’ṯūra

جزائری، عبدالکریم بن محمد جواد، - ۱۲۱۵ قمری

jazā'erī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad javād (-1801)

مؤلف پس از تألیف شرحی مبسوط بر مقدمه بدایة الهدایة موسوم به «نهایة الكفایة»، تألیف كتابی مشتمل بر احكام خمسه را شروع كرده و آن را «الدرر المنثورة» نام نهاده است. در یک «مقدمه» و سی و پنج «كتاب» به ترتیب دیگر كتاب‌های فقه شیعی: مقدمه در دو «اصل» در اصول دین و اصول فقه. در شش «فصل».

آغاز: الحمدلله الواحد القدیم القادر الحكیم السمیع العلیم البصیر ... اما بعد، فیقول العبد المذنب الاثیم بن محمد جواد بن عبدالله بن نورالدین بن نعمت الله الموسوی، عبدالكریم ...

[الذریعه ۱۳۶/۸ «الدرة المنثوره ...»؛ دنا ۱۱۵۴/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۲۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الخامس من تبرأ من ضمان جریرة قرابته لم یضمن ما یضمنه العاقلة.

خط:نسخ و نستعلیق، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی،۱۵۳گ(۱۳پ-۱۶۵پ)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۱

آغاز: الكتاب التاسع عشر فی النكاح و فیه مقدمة و عشرة أبواب؛ المقدمة فی مقدماته و ما یلحق بذلك و هو مستحب مؤكد؛ **انجام:** الثانی لو ترک لزوجته نفقة ثم مات رجع الباقی فی المیراث

مختصر بخش نكاح است (الكتاب التاسع عشر) و در حدود ۸۴۰ بیت می‌باشد و نسبت به نسخه شماره ۶۱۲۶/۶ مرعشی ۱۴۰ بیت كاستی دارد و در مواردی در سلك عبارات، اختلاف و تقدیم و تأخیر وجود دارد؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ در پشت برگ آغاز نسخه سواد مؤلف اصل، دیده می‌شود كه نوشته است: «وقتی كه خداوند مرا موفق ساخت به شرح مقدمه بدایة الهدایة، به نظر رسید كه كتابی در احكام خمسه بنویسم و سزاوار است نام آن را درر المنثورة فی الأحكام الماثورة بگذارم»؛ كاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای آبی، ۷۷گ، ۸ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲۹ - ۱۹۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۶-عكسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** المقالة السادسة فی اقسام العاقلة. و احكامها و اقسامها خمسه (۷ سطر بعد) ضمان جریرة قرابته لم یضمن ما یضمنه العاقلة.

از آغاز است تا قصاص و ناتمام می‌ماند؛ خط: تحریری، بی‌كا، بی‌تا؛ وقف‌نامه برای گروه شیخیان كرمان نوشته ربیع الاول ۱۲۸۹؛ ۲۲۳ص،۱۸سطر(۱۱/۵×۲۳)،اندازه:۲۱×۳۰سم[عكسی ف: ۱ - ۱۶۹]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۵/۲ معزی

آغاز: اما بعد فیقول العبد المذنب الاثیم ابن نعمت الله الموسوی ... ان اسمیه الدر المنثورة فی الاحكام المأثورة و رتبة علی مقدمه و خمسة و ثلاثین كتابا كتاب التاسع عشر فی النكاح ... الدرماء اللعب الولو (و ان لم تكن حسناء: كه گوشتین باشد ساق پای او زاینده باشد هر چند نیكوروی نباشد)؛ **انجام:** الثانی لو ترک لزوجته نفقه ثم مات رجع الباقی فی المیراث: اگر گذاشت برای زن نفقه بعد از آن مرد بر می‌گردد آنچه مانده در میراث. كتاب النكاح فی دار المنثورة فی الاحكام المأثوره لسید عبدالكریم.

بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با روكش كاغذی ابر و باد [ف: ۳۹ - ۶۶]

● درر المنثورة فی شرح العوامل المنظومة / نحو/ فارسی

dorar-ol mansūra fī š.-el 'avāmel-el manzūma

مخصوص، علی، ۱۲۵۷ - ۱۳۳۹ قمری

maxsūs, 'alī (1841 - 1921)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۳۷۱ق (= آذر ۱۳۳۰ش)

شرح متوسط بر عوامل منظوم كه برای استفاده طلاب مبتدی نگاشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۰۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بنده شرمنده علی مخصوص المتحصص بالنسیان ... پس از یكعمر زحمت و ریاضت درفنون خطی كه بدرجه كمالش رساندم وخدماتی شایان نمودم؛ **انجام:** و عامل دیگر معنوی است كه عبارتند از عامل در فعل مضارع و مبتدا و خبر مثل یضرب یضربان یضربون و «زید قائم»، در ذیل بیت دوم واضحتر بیانی شده علیكم بالرجوع

خط: نستعلیق، كاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۱ ق / ۱۳۳۰ ش؛ نسخه برای چاپ آماده و كتابت شده؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۶]

↤ الدرر المنثورة فی طرق المأثورة ⊱ الدرة المنثورة فی الطریق المأثورة

↤ الدرر المنثورة و الجواهر المبرورة ⊱ الدرر المنثورة و الجواهر المكنونة

● الدرر المنثورة و الجواهر المكنونة = الدرر المنثورة و الجواهر المبرورة / چند دانشی / عربی

ad-durar-ul manṯūra wa-l jawāhir-ul maknūna = ad-durar-ul manṯūra wa-l jawāhir-ul mabrūra

آرانی كاشانی، غلامرضا بن محمد علی، ۱۱۹۲ - ۱۲۶۵ قمری

ārānī-e kāšānī, qolām rezā ebn-e mohammad 'alī (1778 - 1849)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۵۹ق

مجموعه ۳۵ «دره» در مباحث مختلف فقهی و اصولی كه مؤلف

ابتدا آنها را در طول چند سال به‌طور جداگانه نگاشته و بعدها به‌جهت خوف از اضاعه آن جمع‌آوری نموده است.
آغاز: نحمد حمداً فائقاً على كل حمد لرب يعجز عن دركك كنه ذاته كل احد و نشكره شكراً فاضلا على كل شكر عن معترف بالعجز عن ادناه لحى قيوم دائم حمد ونصلى صلوة ...
انجام: و يحتمل ان يكون المراد منه السهام التى لها رياس بقرنية التقليب فتدبر جعلنا الله من المتدبرين فى عواقب امورنا و الصلوة و السلام على محمد رسولنا و على اله المعصومين شفعاء ذنوبنا اشاءالله تعالى

آران كاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تيماج سبز، ۹۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۶۲]
قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۶۲۸/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عكسى ف: ۲ - ۲۵۴]

← الدرر المنثورة و الحكمة المأثورة ⋗ الاربعون حديثاً نبوياً
← الدرر المنثورة و الحكمة المأثورة ⋗ الدر المنثور
← درر المنظومة ⋗ الدرر المنظومة

● **الدرر المنظومة** / فقه / عربى
ad-durar-ul manẓūma
تنكابنى، محمد بن محمد طاهر، ق۱۳ قمرى
tonekābonī, mohammad ebn-e mohammad tāher (-19c)
وابسته به: ارشاد الاذهان الى احكام الايمان؛ علامه حلى، حسن بن يوسف (۶۴۸-۷۲۶)
شيخ محمد تقى نورى شرحى مبسوط بر ارشاد علامه دارد كه به نوشته الذريعه (به نقل از حاجى نورى در دارالسلام) كتاب‌هاى طهارت و صلوة و زكوة تا حج آن از تأليف خارج شده و از شاگرد خود (مؤلف كتاب حاضر) خواسته است انظار و آراء او را در جميع احكام مياه، مطهرات، نجاسات، طريق تطهير نجات، احكام ظروف اصل اولى در اشياء و ديگر احكام و مسائل كتاب طهارة كه در كتاب استاد پراكنده بوده در اين رساله گرد آورد. تنكابنى مى‌گويد: «اين آراء و فتاوى كه در اين رساله گرد آمده در ۷۰ هزار بيت از كتاب استاد متفرق بود، و من آنها را گرد آورده‌ام». مؤلف در ديباچه مفصل اين رساله از استاد خود با تكريم و تجليل فراوان ياد و سبب تأليف اين رساله و نام آن را بيان داشته است. در الذريعه و كشف الحجب از اين رساله (نه به نام «الدرر المنثوره» و نه به نام «شرح ارشاد») ياد نشده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۱۵/۸
آغاز: بسمله، و به نستعين. الحمد لمن جعل الشمس ضياء و برهانا و قدرها تقديراً و صير القمر نورا و حسبانا و سخرها تسخيرا و رفع السماء بقدرته و صيرها ذات ابواب و بسط الارض برافته و جعل فيها الانتقال و الانقلاب و دحيها ... اما بعد فيقول العبد المفتقر ... محمد بن محمد طاهر المازندرانى ...
شرح: النظر الخامس فيما يحصل به الطهارة ... الظاهر ان غرضه من الطهارة هو الطهارة؛ **انجام:** و الخمر و الفاره و الميتة و مامات فيه الوزغ و العقرب قدمر تفصيل ذلكك فى بحث الاسآر فلا نعيد الكلام و ان شئت الاطلاع فارجع. النظر السادس يتبع الطهارة النجاسات.
خط: نسخ شكسته ونستعليق، كا: زين العابدين تاكرى نورى، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فرنگى متوسط، جلد: تيماج قرمز، ۵۸ص (۵۵۲-۶۰۹)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۵۷۱]

● **الدرر المنظومة** / اخلاق / عربى
ad-durar-ul manẓūma
گرمرودى، محمد رفيع، ق۱۳ قمرى
garmrūdī, mohammad rafī' (- 19c)
تاريخ تأليف: ۲۳ رجب ۱۲۹۴ق
مؤلف احاديثى كه از طريق اهل بيت عصمت و طهارت (ع) در اخلاق و آداب فردى و اجتماعى وارد شده را گردآورى نموده است.

مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۳۷۴۷۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الذى هدانا بانوار هدايته؛ **انجام:** و من لعنهما حين يمسى لم يكتب عليه ذنب حتى يصبح قد انقطع الكلام و حصل المرام ...
خط: نسخ، كا: ابوالفضل بن جواد اردبيلى، تا: شنبه ۲۲ جمادى الثانى ۱۲۹۸ق؛ اهدايى رهبرى، مهر ۱۳۸۶؛ كاغذ: نخودى، جلد: ميشن عنابى، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائى رهبر: ۲ اخبار۱ - ۳۰۷]
مشهد؛ شيخ على حيدر؛ شماره نسخه:۵۲۸/۱
همان نسخه بالا [مؤيد: ۲ - ۳۰]

● **الدرر المنظومة = درر المنظومة** / نحو، شعر / عربى
ad-durar-ul manẓūma = durar-ul manẓūma
بصرى، حافظ خليل
basrī, hāfez xalīl
منظومه كوتاهى است در نحو در بيان معانى حروف در علم نحو.

قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه:۸۲۵۱/۲-۵۶/۱۰۱
آغاز: بسمله، قال الخليل الحافظ البصيرى معترفا بالعجز و التقصير از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بى كا، بى تا؛ ۱۳گ (۴۷-۵۹)، ۱۴ سطر،

اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۱۱]

← الدرر المنظومة المأثورة فی جمع لآلی الادعیة السجادیة المشهورة ← الصحیفة السجادیة الثالثة

● **الدرر المنظومة فی الصلاة المحتومة** / فقه / عربی
ad-durar-ul manẓūma fī-ṣ ṣalāt-il maḥtūma
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ʻabd-ol-lāh (1665 - 1710)
به درخواست: شیخ علی بن عبدالحسن احسائی
تاریخ تألیف: شنبه ۱۸ رجب ۱۱۰۸ق
چند «فصل» در آنچه باید هر مکلف بداند از احکام نماز، فتوایی و در آغاز آن پاره‌ای از احکام طهارت نیز آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۱۸/۳
آغاز: اما بعد حمد الله علی نعمه الوافرة و الصلاة علی محمد و عترته الطاهرة، فانی مجیب الی ما سألت ایها الاخ الصالح؛ **انجام:** سائین ان یجعل هذه المهلة القلیلة مقصورة علی کسب الیقین و اصلاح الحال فی الدین
خط: نسخ، کا: زین الدین بن محمد بن یوسف بن محمد بن مودع، بی‌تا؛ مصحح، محشی، با نشانی بلاغ، با اجازه‌ای که ماحوزی برای شیخ عبدالله بن ... نوشته؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۶۱پ-۹۶ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۶]

● **درر المنظوم و اسرار المکتوم** / کیمیا / عربی
durar-ul manẕūm wa asrār-ul maktūm

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۵۰
بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۴۸]

← الدرر المنیفة فی الاباء الشریفة ← التعظیم و المنة فی ان ابوی النبی فی الجنة

● **الدرر النثیرة** / متفرقه / عربی
ad-durar-un naṯīra
سردار کابلی، حیدر قلی، ۱۲۹۳ - ۱۳۶۸ قمری
sardār kābolī, heydar qolī (1876 - 1949)
متفرقاتی است از علوم مختلف و تفسیر آیات و شرح احادیث چندی و بعضی از نکات و فوائد و آداب و اشعار و الغاز و حکایات و نوادر، که در حالات مختلف گرد آورده و پاره‌ای از مطالب علمی عمیق را ضمن آنها گنجانده است. روز دوشنبه سوم ربیع الثانی ۱۳۱۳ به این جنگ شروع شده و آخرین تاریخ یادداشت‌ها چهارشنبه ۱۹ صفر ۱۳۳۶ می‌باشد، و این جلد گویا یکی از سه جلد کتاب باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۸۰
آغاز: الحمدلله الذی أحاط بالاشیاء علمه و نفذ بالمقادیر امره و حکمه أتقن صنع الأشیاء بحسن حکمته
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۸]

● **الدرر النجفیة** / فقه / عربی
ad-durar-un najafīyya
فاضل قائنی، محمد بن عبدالکریم، - ۱۴۰۵ قمری
fāzel-e qā'enī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-karīm (- 1985)
فی الفقه الاستدلالی، خرج منه کتب: الطهارة، الصلاة، الحج، التجارة فی مجلدین، القضاء، النکاح، الارث، الوصیة، القرض، و الرهن.
چاپ: طبع منه الخمس و الزکاة فی النجف الأشرف سنة ۱۳۵۴.

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۳۰
کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۲۶]

● **الدرر النجفیة فی رد الاخباریة** / اصول فقه / عربی
ad-durar-un najafīyya fī radd-il axbārīya
[الذریعة ۱۳۹/۸]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۵۹]

● **الدرر النجفیة من الملتقطات الیوسفیة = الدرة النجفیة علی ابطال المذهب الاصولیة** / فقه / عربی
ad-durar-ul najafīyya min-al multaqaṭāt-il yūsufīyya = ad-durrat-un najafīyya ʻalā ibṭāl-il maḏhab-il uṣūlīya
بحرانی، یوسف بن احمد، ۱۱۰۷ - ۱۱۸۶ قمری
bahrānī, yūsof ebn-e ahmad (1696 - 1773)
تاریخ تألیف: ۲۰ ذیقعده ۱۱۷۷ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
شصت و دو «دره» است با عناوین «درة نجفیه» در مسائل مشکل فقه و حدیث و بعضی از مسائل دیگر، با بحث‌های مفصل و بسیار سودمند؛ و چون این مباحث استفاده شده از حوزه علمیه نجف اشرف بوده و منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام می‌باشد، به نامی که گفته شد نامیده شده است. تاریخ اتمام تألیف در الذریعه (۸۳/۷) «۲۶ ذی الحجه ۱۰۸۱» و در فهرست کتاب خطی کتابخانه حضرت آیة‌الله نجفی مرعشی شماره ۷۹۸

«پنجم ماه رجب ۱۰۷۹» و در نسخه دیگر «۲۵ شعبان ۱۰۷۳» ذکر شده است. شمار «دره»ها ۶۲ و ۷۰ گزارش شده است. در کناره نسخه ۱۶۱۷ کرمان آمده: «الدرة السبعون».

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی هدی ابصار بصائرنا بانوار الولایة الحیدریة و فتح مسامع قلوبنا بأخبار الصفوة المصطفوة ...

چاپ: ایران، ۱۳۰۷ق؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۴، رحلی، ۳۱۸+۲ص [الذریعة ۱۴۰/۸ و ۱۱۴/۸ رقم ۵۲۹؛ مشار ۳۶۱؛ دنا ۱۱۵۵/۴–۱۱۵۶ (۲۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۶۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۵/۴سم [ف: ۱ – ۲۱۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸

آغاز: روی الصدوق عطر الله مرقده فی کتاب عیون الاخبار؛ **انجام:** قوة مذهب القائلین بالتحریم حتی تعرف التوبه من الحدائق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۴۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۱۹

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن عبدالله حسینی موسوی سلماذی بحرانی، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۱۷۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۰۵گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۱/۳سم [ف: ۱ – ۲۱۱]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فوفقنی الله تعالی لا تمامه و الله اسئل ان یجعله ذخر الی عنده لیوم الجزاء.

خط: نسخ، کا: ابن ملا ابوالقاسم بن ملا علی، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: غلامحسین صالح زاده؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۲۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۶۴]

۵. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ روی برگ اول مطالبی از محمد شفیع موسوی که ادعای اجتهاد نموده به تاریخ شب پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق با مهر «الواثق بالله القوی محمد شفیع الموسوی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی کوچک [اوراق عتیق: ۱ – ۲۷۱]

۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایاکم من القول لما یحب و یرضی و جنبنا و ایاکم المعاصی عنه ... و نعم الوکیل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۲۶۲]

۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاجاب و کتب بیمناه الداثرة اعطاه الله تعالی کتابه بها فی الآخرة فقیر ربه الکریم.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کاظمین؛ محشی از فتاح الله بن ابراهیم شریف حسین خوئی نوشته شده در تبریز سال ۱۲۳۹؛ مهر: «عبده الراجی محمدصادق» (بیضی)؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۹ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: – ۲۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۰۵/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۸]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۸۲۰/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن معلی بیک، تا: ذیحجه ۱۲۰۸ق؛ مقابله شده در ربیع الثانی ۱۲۴۷ق، فهرست کتاب در دو صفحه اول به خط احمد بن ملا علی اکبر بیلندی گنابادی در ۲۴ ربیع الاول ۱۲۴۷ق؛ مهر: «العبد المذنب مسیح بن احمد الرضوی» مورخ ۱۳۱۳ق، «العبد الراجی سید محمد الرضوی»؛ کاغذ فرنگی، جلد: گالینگور،۲۸سطر(۱۳/۵×۲۳)،اندازه:۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳ – ۹۴۲]

۹. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنا الله و ایاکم من القول و العمل لما یحب و یرضی وجنبنا و ایاکم المعاصی بمنه و فضله.

در این نسخه ۱۰ دره از «الدرر النجفیة من الملتقطات الیوسفیة» آمده که دره دهم شرح رساله حضرت هادی علیه السلام در جبر و تفویض است؛ خط: نسخ، کا: عبدالجبار بن محمد بن عبدالجبار خطی بحرانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۶۱گ (۳۸پ–۹۸پ)، ۲۱سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۹۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۶۲

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی میر ابوالهادی حسینی بیرجندی قاینی، تا: سه‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۱۶ق، برای حاجی محمد هادی بن محمد طاهر اصفهانی؛ مهر: اسدالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۸گ، ۲۶ سطر (۵×۸)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۸۴]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۲۶

خط: نسخ، کا: محمد بن میرزا علی، تا: یک‌شنبه ۲۷ رجب ۱۲۱۸ق، جا: شیراز مدرسه هاشمیه؛ حاشیه‌هایی به خط مجذوب علی شاه کبوتر آهنگی با امضاء «هـ لمحرره» در این کتاب وجود دارد؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۴]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقوله سبحانه کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لکی اعرف و الجمع بینهما و بین قوله عز من قائل و لا یزالون مختلفین الا من رحم ربک و لذلک.

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن زین العابدین شیرازی، تا: ۱۲۱۹ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده سد الله ۱۳۰۵» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ – ۸۷۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** انه الکریم الوهاب بل اکرم من سئل فأجاب.

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن علی نیری، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۲۱ق؛ واقف: عبدالباقی آیة اللهی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۹۵]

۱۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما تشابه منه ابتغاء الفتنة فابتغاء تاویله و ما یعلم تاویله الایة و قال فبشر عباده الذین یستمعون القول احسنه ای احکمه و اشرحه ... و الحمدلله کثیرا هو اهله وصلی الله علی محمد و آله الطاهرین حسبنا و نعم الوکیل.

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن صفر الفخار، تا: ۱۲۳۳ق، جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ، ۳۶ سطر [ف: ۱ – ۳۸۴]

۱۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بهذا الحدیث الشریف نختم درر هذا الکتاب ... أصلح الله تعالی أحواله الدارین و أذاقه حلاوة النشأتین بتاریخ یوم العشرین من شهر ذی القعدة الحرام من السنة السابعة و السبعین بعد المائة و الالف ...

خط: نسخ، کا: علی بن کاظم، تا: چهارشنبه محرم ۱۲۳۹ق، جا: اصطهبانات؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱ – ۲۵۴]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل اکرم من سئل فأجاب و کتب بیمناه الداثره أعطاه الله تعالی کتابه بها فی الاخرة فقیر ربه الکریم ...

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن حسن حسینی، تا: شنبه ۱۶ محرم ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۲۰۹]

۱۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۰۳ – ج

فهرست مطالب در آغاز هست؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد نجف آبادی سپاهانی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۴۶ق؛ در پایان تاریخ تألیف آمده ولی در چاپی نیامده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۱۲گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف:۳۳۷]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۹۷

خط: نستعلیق، کا: فتحعلی زند از نوادگان محمد کریم خان زند، تا: شنبه ۷ صفر ۱۲۵۰ق، جا: شیراز؛ برای فرزندش عبدالحسین؛ اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۹]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۶۷/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اختلف کلمة اصحابنا فی العمل بالبرائة الاصلیة فی الاحکام الشرعیة؛ **انجام:** و المعلوم ثبوته فی الزمان الاول لاالثانی و ظاهر انه غیر باق فی الوقت الثانی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ در برگ اول آغاز منظومه الدرة النجفیه بحرالعلوم آمده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱۰۷پ–۱۳۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۷۷]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۱۳/۳

خط: نسخ، کا: علی اکبر ورامینی بن ملا حسین، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ (۱۱۷پ–۲۹۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۱۵]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یحقی عن نسبة الیه مع جملة الآباء و الابناء انه کریم الوهاب بل اکرم من سئل فاجاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ شوال ۱۳۰۷ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی رهبری،اردیبهشت۱۳۸۶؛کاغذ:نخودی فرنگی،جلد: تیماج عنابی، ۲۲۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۲۸۲]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۸۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنا الله و ایاکم من القول و العمل لما یحب و یرضی و جنبنا و ایاکم المعاصی بمنه و فضله و الحمدلله

خط: نسخ، کا: محمد باقر رضوی، تا: جمعه ۸ رمضان ۱۳۰۸ق؛ مصحح، محشی بعضاً با عنوان «محمد عفی عنه»؛ جلد: مقوایی ابر و باد، ۵۶گ (۴۱ر–۹۶ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۷۷]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۱۷–عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** للتوطن فی جوار سیدی و سندی امام السعداء و الشهداء صلوات علیه و علی آبائه و من یعز لدیه. فوفقنی الله لاتمامه و الله اسئل ان یجعله ذخراً لی عنده لیوم الجزاء و ان یلحقنی عن تشبه الیه ...

شمار «دره»ها به خامه نویسنده در کناره‌ها آمده که به هفتاد می‌رسد؛ خط: نسخ پخته، کا: حسن بن عبدالله کرمانی، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۳۱۳ق؛ مهر: «هو الواقف. وقف کتابخانه مرحوم آقا حاج محمدخان اعلی الله مقامه» (دایره‌ای تاجدار)؛ ۳۷۹ص، ۳۱ سطر (۱۱/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۷۰]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل اکرم من سئل فاجاب و کتب بیمناه الداثرة اعطاه الله تعالی کتابه بها فی الاخرة فقیر ربه الکریم ...

بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ نسخه چاپ سنگی چاپخانه سید مرتضی در سال ۱۳۱۴؛ با اجازه‌ای که شیخ باقر بن ابراهیم شیرازی برای سید عبد الحسین لاری نجفی به سال ۱۳۲۷ نوشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۰گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۴ – ۹۶]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۰/۸

آغاز: درة نجفیة اعلم أیدک الله تعالی بتأییده أنه قد کثرت الاسئلة من الطلبة عن الفرق بین المجتهدین و الاخباریین؛ **انجام:** فانه لا یوجب طعناً علی طریقة أهل الاخبار کما وقع للصدوق فی غیر موضع من الاحکام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰گ (۲۲۹ر–۲۳۸پ)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۲۲]

۲۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۴۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** للتعسف و الاعتساف من صحة ما ذکرناه من ان مرادهم هم الائمة من ولده.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج شمسه، ۱۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۴۴۴]
۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۴/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف [د.ث. مجلس]

● **درر نحور الحور العين بسيرة الامام المنصور و اعلام دولته الميامين** / تاریخ / عربی
durar-u nuḥūr-il ḥūr-il ʻayn bi-sīrat-il imām-il manṣūr wa iʻlām-i dawlat-i-h-il mayāmīn
جحاف، لطف الله بن احمد، ۱۱۸۹ – ۱۲۴۳ قمری
jahhāf, lotf-ol-lāh ebn-e ahmad (1775 - 1828)
مؤلف، کتاب را در سیره المنصور بالله و بزرگان دولت و معاصرین وی، از آغاز دعوت المنصور بالله در سال ۱۱۸۹ق شروع و تا حوادث سال ۱۲۲۴ق یعنی سال درگذشت المنصور بالله، ادامه داده است. کتاب همچنین متضمن شرح احوال بعضی از بزرگان اقطار دیگر مانند تهامه و حجاز و عراق و مصر و شام و دیگر بلاد می‌باشد. مؤلف، ظاهراً کتاب را در دو جزء تألیف نموده، جزء اول تا حوادث سال ۱۲۱۴ق و جزء دوم از آن به بعد.
[دنا ۱۱۵۶/۴؛ معجم المؤلفین ۱۵۳/۸؛ زباره، نیل الوتر ۱۴۱/۲؛ مؤلفات زیدیه ۴۶۷/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷عکسی و ۸۳۸عکسی
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... اما بعد: فهذا مختصر لطیف و مؤلف تحیف لم یسألنی احد ان اضعه و لا عول علی فردان اجمعه، فمقصور علی دولة الامام المنصور؛ **انجام:** و دخلت سنة اربع عشرة و مأتین و الف، فیها عقد الامام مترجلاً تقدمه عشرون.
نسخه اصل: کتابخانه‌ای شخصی در یمن. روی برگ عنوان این نسخه «المجلد الاول» ثبت شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ به دو خط، مصحح؛ تملک: شرف الاسلام حسین بن علی العمری؛ ۱۶۷گ [عکسی ف: ۲ – ۳۱۳ و ۳۱۵]

● **الدرر النظم = الدرر النظیم** / فقه / عربی
ad-durar-un naẓm = ad-durar-un naẓīm
نوری، فضل الله بن عباس، ۱۲۵۹ – ۱۳۲۷ قمری
nūrī, fazl-ol-lāh ebn-e ʻabbās (1843 - 1909)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۰ق؛ محل تألیف: تهران
منظومه‌ای است درباره بیست و پنج قاعده فقهی است، شیخ در این تاریخ حدوداً بیست سال سن داشته است. فهرست مطالب کتاب، در ابتدای نسخه چنین آمده: اصل ۱. فی أن أسباب الشرع معرفات، لا علل حقیقیة؛ ۲. فی أن الأصل عدم تداخل الأسباب؛ قاعده؛ ۳. بیان لا ضرار، من معناه و سائر متعلقاته؛ ۴. بیان قاعدة العقد ینحل الی العقود؛ ۵. بیان أن القاعدة العقلیة لایخصص؛ ۶. فی أن دلالة الألفاظ وضعیة لا ذاتیة؛ ۷. فی أن الأصل عدم جواز التوکیل؛ ۸ بیان أصالة الطهارة فی الشبهة الحدثیة و الخبثیة؛ ۹. فی أن الأصل فی الدماء النجاسة؛ ۱۰. فی أن قاعدة الامکان فی الحیض، قد خرجت عن قاعدة الطهارة؛ القول فی أسباب الضمان: ۱۱. من جملة أسباب الضمان فی الشرع الید؛ ۱۲. من جملة ما جعل فی الشرع سبباً للضمان الاتلاف؛ ۱۳. من جملة أسباب الضمان، الأخذ بالعقد الفاسد؛ ۱۴. من جملة ما جعل فی الشرع سبباً للضمان الغرور؛ ۱۵. من جملة ما جعل فی الشرع سبباً للضمان التعدی و التفریط؛ القول فی مسقطاته: ۱۶. من جملة المسقطات فی الشرع الاحسان؛ ۱۷. من جملة المسقطات فی الشرع الاقدام؟؛ ۱۸. من جملة المسقطات الاستیمان؛ ۱۹. من جملة المسقطات فی الشرع الاذن من ذی السلطان؛ ۲۰. فی بیان القرعة و تشخیص موادها علی التفصیل؛ ۲۱. فی بیان أن الاصل وجوب القضاء فیما وجب فیه الاعادة؛ ۲۲. فی بیان قاعدة من ملک شیئاً ملک الاقرار به؛ ۲۳. فی بیان حرمة الاسراف و مدرکها؛ ۲۴. فیعدم حجیة عدم القول بالفصل، اذا کان الأصل مثبتاً بالأصل؛ ۲۵. فی اشتراط العربیة فی العقود. نام کتاب در متن منظومه و در صفحه عنوان نسخه مرعشی «الدرر التنظیم» آمده است، ولی در فهرست دانشگاه تهران «الدرر النظم» و در کتاب‌شناسی شیخ فضل الله نوری «الدرر التنظیم» ثبت شده است. (حافظیان)
چاپ: این منظومه ضمن مجموعه رسائل شیخ شهید (جلد اول، صفحات ۴۴۳–۵۰۴) به چاپ رسیده است.
آغاز: ابدأ بالشکر علی ما بذله ×× من فضله الشامل بعد البسملة / مسلماً بأفضل السلام ×× علی النبی المصطفی الهمام
انجام: أسئل أن ینفع بها الرحمن ×× لطالبیه ما بقی الأزمان / و التمس الدعاء یا اخوان ×× بأن یحط ذنبی المنان

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۰۷ و ۶۱۴۰–ف
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ مهر: کتابخانه شیخ فضل الله نوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۹گ، ۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲–۲۶۱۲] و [فیلمها ف: ۳–۲۰۱]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۲۱۵]

← الدرر النظیم ≻ الدرر النظم

● **الدرر النفایس** / شرح حدیث / عربی
ad-durar-un nafāyis
قراجه داغی، فتح الله بن اسدالله، ق۱۳ قمری

qarāje dāqī, fath-ol-lāh ebn-e asad-ol-lāh (- 19c)
اهداء به: محمد شاه قاجار
تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق
نویسنده در این کتاب احادیث مشکله و غامضه را ذکر و شرح کرده است و نشان داده که معنی «محبة الله» چیست. او می‌گوید: محبه الله کلمه‌ای است در معنی حقیقی خود استعمال شده و عبارت از مواظبت در طاعات نیست یعنی کنایه نمی‌باشد چنان‌که پاره‌ای از علما نشان داده‌اند. این کتاب حاوی دو باب است: ۱. بیان احادیث مشکله و قدسیه و در آن ده نفیسه است؛ ۲. بیان محبة الله این باب نیز حاوی یک مقدمه و یک خاتمه می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۸

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوه علی نبیه حبیب الله فی السموات و الاضین و علی آله؛ **انجام:** و لیکن هذا آخر ما اردناه فی هذه الرساله الموسومه بالدرر النفائس و الله الموفق و المعین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ مجدول؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مذهب، ۴۷گ، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲/۴×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۱۳]

● درر النقاد فی شرح الارشاد = شرح ارشاد الاذهان / فقه / عربی

durar-un naqqād fī š.-il iršād = š.-u iršād-il aḏhān

عتایقی، عبدالرحمن بن محمد، ۶۹۹ - ۷۹۰ ؟ قمری

ʻatāyeqī, ʻabd-or-rahmān ebn-e mohammad (1300 - 1389)

وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
شرح استدلالی توضیحی است با عنوان «قال، أقول» بر کتاب «ارشاد الأذهان» علامه حلی (-۷۲۶ق) با نقل بسیاری از گفته‌های شیخ طوسی از کتاب‌های فقهی وی و نقل بعضی از آراء فقهای بزرگ.
[دنا ۱۱۵۶/۴؛ الذریعه ۵۱/۱ و ۱۴۰/۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در گ۱۸۷ر-۱۹۵پ پاره‌ای است از شرح مختصر عضدی برابر با س ۲۶ ص ۲۹۸- س۵ ص ۳۱۰ و س ۸ ص ۳۱۴ -۴ ص ۳۱۶ چاپ ۱۳۱۶ مصر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۵گ، ۲۷ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۷ - ۲۷۱۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۰۹

جلد اول و دوم کتاب و تا احکام نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه محمد امین خوئی نجفی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۴]

● الدرر و الغرر (مختصر) / حدیث / عربی

ad-durar wa-l ġurar (mx.)

حائری، محمد بن احمد بن حسین

hā’erī, mohammad ebn-e ahmad ebn-e hoseyn

وابسته به: غرر الفرائد (الفوائد) و دررالقلائد = امالی سید مرتضی = الغرر و الدرر؛ علم الهدی، علی بن حسین (۳۵۵-۴۳۶)
گویا از او. تلخیصی است از الدرر و الغرر سید مرتضی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۵/۳

خط: نستعلیق، کا: قباد بن شهقباد مهرانی، تا: ۹۴۸ق؛ ۳گ (۲۰۳پ – ۲۰۵پ) [مختصر ف: ۲۰۳]

● الدرر و الغرر (منتخب) / ادبیات / عربی

ad-durar wa-l ġurar (mn.)

گزیده‌ای است ادبی در اشعار و حکایات؛ با نقل اقوالی از مقامات حریری، فخرالدین بن مکانس در سال ۷۶۱ق، برهان الدین ابراهیم بن عبدالله قیراطی (-۷۸۱ق)، قاضی ابوالحسن علی بن عبدالمحسن تنوخی، ابوالفرج اصفهانی، واقدی، کتاب اعلام قرطبی، استاد ابوعلی، شهاب محمود، بدیع الزمان همدانی، ابوالعباس احمد بن حجر عسقلانی، ابوحیان توحیدی و غیر آنان. در برگ ۷۳ این نسخه چنین آمده: «قلت ذکرت بهذه الرحلة ایضاً رحلتی من الدیار المصریة الی دمشق المحروسة سنة ۷۹۱ و الملك الناصر قد خرج من الکرك ...». اگر این نقل از مؤلف باشد، زمان تقریبی آن مشخص می‌شود. در آغاز و لبه‌های نسخه با خطوطی غیراصلی با عنوان منتخب درر و غرر ثبت شده و مشخص نیست آیا منظور درر و غرر شریف مرتضی موسوی یا الدرر و الغرر فی شعراء الاندلس رشید الدین وطواط (- ۸۱۸ق) و یا درر و غرر دیگری است. ظاهراً این کتاب با کتاب دیگری که در این نسخه آمده با یکدیگر ارتباط داشته باشند، در آن کتاب، مؤلف حکایتی را از خود به سال ۸۴۱ق در جامع نوری نقل نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۸/۱

آغاز: ... اضاعونی وای فتی اضاعوا لیوم کریهة و سداد ثغر، ما قیل انه کان لابی حنیفة رضی الله عنه جار اسکاف بالکوفة یعمل نهاره اجمع؛ **انجام:** و الله تعالی یمتع الابصار و الاسماع بمشاهدة امثلته و طیب اخباره و (بفکها) من بین اوراقها بشهی ثماره، انتهی ما دنت قطوفه من ثمرات الاوراق و حلا فی الاذواق السلیمة وراق و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه الی یوم التلاق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، مقابله شده با نشان «بلغ قبالاً و تصحیحاً»، مجدول؛ کاغذ: شرقی،

۸۹گ (۱-۸۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۸۱۸]

← الدرر و الفوائد فی حاشیة الفرائد ⪢ حاشیة فرائد الاصول

● **الدرر الیتیمة فی المسائل العظیمة** / -
ad-durar-ul yatīma fi-l masā'il-il 'aẓīma
رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر
ra'īs-ol-'olamā', jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۳۲۰
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

← درزی ⪢ رسائل الدروز

● **درس ادبیات برای مدارس عالی** / ادبیات / فارسی
dars-e adabīyāt barāye madāres-e 'ālī
مؤلف این اثر باید یکی از مدرسان و اساتید مدرسه دارالفنون یا مدارس علمیه باشد، که در صفحه ۲۹ چنین تصریح می‌کند: «ما انشاء الله تعالی به مساعدت توفیق به اندازه وقت مدرسه از این فنون ذکری خواهیم نمود». شاهد مثال این اثر بیشتر از شاهنامه فردوسی است، اما از دیگر شعرا چون منوچهری، انوری، و ناصر خسرو شواهد شعری در آن دیده می‌شود.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۲
آغاز: بسمله، منت خدای را که به اظهار دانش دل‌های ما را گلشن نموده و به انوار بینش چشم‌های ما را روشن فرموده و تهیه ریخت، و درود بر مدینه علم و مهین باب آن، سفینه نجات [و] به اصحاب و اطیاب آن. پس از تقدیم آدای بندگی، معرض می‌دارد غرضی که ما را در نظر است مذاکره علم ادب و بیان خصوصیات زبان عرب است؛ **انجام:** تو بر بخور زجوانی و پادشاهی خویش ×× که من بدولت تو زهر چون شکر بخورم.
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خودنویس یا قلم فلزی و نیز قلم نی نوشته شده، احتمالاً کاتب نسخه خود مؤلف باشد چراکه متن پس از نگارش مورد مداقه قرار گرفته و با مداد و خودنویس موارد متعددی در آن اصلاح گردیده است؛ کاغذ: کاهی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۱۴ص، ۱۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱/۴۷ - ۴۷]

● **درسهای اخلاق** / اخلاق / فارسی
dars-hā-ye axlāq
مجموعه ۹۸ درس اخلاق برای مدارس دخترانه سال چهارم و پنجم است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۹۱
آغاز: درس اول، ۱- تأدیب البنات از واجبات است. ۲- تأدیب البنات یعنی ادب آموختن به دختران آداب زنان یا ادب را؛ **انجام:** درس ۹۸ - آرزوی زنانه ... ۱۲. ای کاش دولت این حکم خدا را که فرموده مسجد زن خانه زن است به موقع اجرا می‌گذاشت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۷]

● **درسهای بهائیت** / بهائیت / فارسی
dars-hā-ye bahā'īyat
مجموعه درس‌های کوتاه آموزشی و برنامه‌های تدریس مفاهیم بهائیت که در چند درس به صورت تایپ (ماشین تحریر) تنظیم شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۸
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۳/۲ - ۵۹]

● **درسهای شیخی** / عرفان و تصوف / فارسی و عربی
dars-hā-ye šayxī
شیرازی، محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری
Šīrāzī, mohammad ebrāhīm (- 19c)
اهدا به: نصرالله خان
درس‌هایی است که «سرکار» آقا محمد ابراهیم شیرازی در ۱۲۹۸ در بازگشت از تهران و ری و قم در همدان برای نصرالله خان نوشته و مورخ است از شنبه ۴ شعبان ۱۲۹۸ تا چهارشنبه ۲۲ شعبان ۱۲۹۸ به عربی و فارسی به روش عرفانی شیخی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۰
خط: نستعلیق، کا: جعفر، تا: گویا در ۱۲۹۸ق یا اندکی پس از آن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۱۱]

● **در شاهوار** / طب / فارسی
dorr-e šāhvār
حکیم یزدی، عبدالوهاب الشریف
hakīm yazdī, 'abd-ol-vahhāb al-šarīf
به دستور: محمد ولی میرزا
در معالجات دندان، مشتمل بر هفت «باب» و «خاتمه».

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۸۵/۱
آغاز: جل من حکیم صح بحکمته نظام الاشیاء؛ **انجام:** خواب وزغ گویند و آنچه پشت او.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی،

جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۶گ (۱-۱۶)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۳۵۳]

● **در شناخت رجال الغیب** / شعر / فارسی

dar šenāxt-e rejāl-ol qeyb

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۹/۲۶

آغاز: اگر قیام نمایی بقول اهل کمال ×× برین قیاس شناسی جوانب ابدال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، رکابه دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بادامک در وسط با عبارت صلوات و بادامک کوچک با نقش «یا رزاق»، ۱ص (۲۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۹۳]

← در شاهوار ≻ اثبات رجعت

● **در شهوار** / لغت / فارسی

dorr-e šahvār

تاریخ تألیف: ۱۲۵۶ق

به تقلید از ابونصر فراهی، رساله‌ای منظوم در بحر هزج در لغت فراهم آورده و چنان که خود در آخر رساله می‌گوید آن را در ۲۵۹ بیت به پایان برده است. مثال‌ها و شواهدی از شعرای مختلف در حواشی با ذکر نام گویندگان. برای لغات مختلف ثبت شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۵/۱

آغاز: ثنای بیحد و بیعد خدا را ×× که موجود از عدم کرده است ما را؛ **انجام:** شده تعداد ابیاتش دریم ×× ز طالع گوش کن نه بیش نه کم

خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید بن یوسف بن مجید آهی، تا: دوشنبه محرم ۱۲۶۰ق؛ در ابتدای نسخه یادداشت‌های متنوعی ثبت شده از جمله: نسخه برش شیخ الاسلام در تاریخ شعبان ۱۲۸۱ق، تفصیل کتاب‌هایی که کاتب در ۸ شوال ۱۲۷۵ق در خانه موجود داشته، دعای مجرب جهت آبستنی و نسخه حب سرفه؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۳۸ص (۵-۴۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۵ - ۱۵۰]

● **در صفت شعر و شعراء** / شعر / فارسی

dar sefat-e še‘r va šo‘arā’

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۴/۲

فایده ای است در بیان اقسام شعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۴-۲۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۴]

● **در ضرب و تقسیم** / ریاضیات / فارسی

dar zarb va taqsīm

در ضرب و قسمت دیگر در تخمین یخ یخبندان و ربع گرفتن غله و خرمن غله و گزمر خیمه و خرگاه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۵/۴-ف

نسخه اصل: مجلس از نسخ آقای مشکات؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۲۷ق [فیلمها ف: ۱ - ۷۴۰]

● **در طالع مولود = کواکب در بروج و وجوهات آنها** / هیأت / فارسی

dar tāle‘-e mowlūd = kavākeb der borūj va vojūhāt-e ānhā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۹/۱

آغاز: بسمله، حمل زحل در اول عمر مال بسیار باید بیرنج و محنت حالش نیکو بود؛ **انجام:** بمنزلی گریزد و عاقبت آن در خیر نبوده باشد و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵ص (۳-۳۷)، ۱۵ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۰]

● **در عالم هیچ چیز تازه نیست** / فلسفه / فارسی

dar ‘ālam hīč čīz tāze nīst

سلماسی، حکمت، ق۱۴ قمری

salmāsī, hekmat (- 20c)

مؤلف در این اثر عبارت «در عالم هیچ چیز تازه نیست برو خودت را بشناس» که سقراط حکیم در یکی از معابد یونان دیده و تمامی تهذیب و استشعار معانی حکیمه از مصداق همین مجمل نموده و بر تکمیل خود و تأسیس فلسفه جدید فائق آمد، را به درخواست یکی از دوستانش به نام «رحیم شریف پور» در یک مقدمه، یک فصل و یک نتیجه به شرح ذیل به طور مشروح بیان داشته است: مقدمه در بیان زمان و مکان و احکام لاحقه؛ یک فصل در بیان حقیقت وجود (ذات حق یا غیب مطلق) و ظل وجود (خلق یا مشیت الله) و ظل و ظل وجود (مخلوق یا مراتب وجود)؛ نتیجه در بیان معرفت کمال نفس انسانی و اتصاف آن با وصاف حق و معنی دین و فلسفه آن و تعیین سعادت بشری در توحید ادیان تجدید اوضاع معارف و رژیم زندگانی به حسب هر عنصر. با جستجو در منابع موجود نشانی از این اثر و مؤلف به دست نیامد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۳۷

آغاز: بسم من هوفی ملکه مقیم چنین گوید نگارنده همین صحیفه حکمت سلماسی که روزی در کتابخانه خود نشسته و سر به مطالعه کتب علمی فرو برده بودم؛ **انجام:** هر که را مستی حکمت آرزوست گو که ما مستقیم او هوشیار باد لایؤمن احدکم حتی یحب لاخیه ما یحب انفسه و یکره لهم ما یککره لها قد تمت بحول الله و توفیقه. انجامه: «قد تمت بحول الله و توفیقه بتاریخ دوم ربیع الاول ۱۳۵۵ هجری بیدالاقل میر جلال میر قاسمی باطلاع و اجازه آقای میرزا نجفقلی آقا حکمت بدری مؤلف همین صحیفه زید اجلاله العالی» [که با توجه به اینکه مؤلف در آغاز کتاب خود را با عنوان» حکمت سلماسی «نامیده، احتمال دارد که» میرزا نجفقلی آقا حکمت بدری» نام کامل وی باشد.]
خط: نستعلیق تحریری، کا: میر جلال میر قاسمی، تا: ۲ ربیع الاول ۱۳۵۵ق؛ مصحح، اندکی خط خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۶گ، ۱۷-۱۰ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۶سم [رایانه]

● **در العجائب** / اخلاق / فارسی

dorr-ol ‘ajā’eb

شاه محکم دین سید محمد مقیم

šāh-e mohkam dīn seyyed mohammad moqīm

در حکایات اخلاقی و دینی آمیخته با تصوف و عرفان و آداب مرید و مراد می‌باشد با عناوین «حکایت، روایت، آورده‌اند و ...». از دیباچه کتاب چنین برمی‌آید که حضرت شاه محکم دین آن را مسوده کرده و شیخ فرید بایزید نقل از اصل کرده است و از نظر شاه میر گذرانده است.

[دنا ۱۰۹۷/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۲/۶؛ فهرست گنج بخش ۱۷۶/۱-۱۷۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۶

آغاز: بعد از تمهید خدای کریم رب رحیم اکرم الاکرمین و پس از نعت حضرت رسول الله (ص) و علی آله الطیبین الطاهرین
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۲۷۳؛ خط: نستعلیق، کا: محمود، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه‌ای به خط عیسی امید، در برگ پایانی سندی در معامله یک دهنه چاه در شاهد ره به سال ۱۹۵۰ میلادی به امضای قادر و عیسی؛ ۱۹۴ص [عکسی ف:۶-۶۹]

● **در العجائب** / حدیث / ترکی

dorr-ol ‘ajā’eb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۱۹

آغاز: بسمله، حمدله، ای بنده نیک بخت بوکتاب جمیع حدیث لاروین معبه لارنینگ روایت لاری برلان جمع؛ **انجام:** خدای تعالی نینک هر نمرسه برکانیکه راضی ورو روالله اعلم بالصواب تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق [رایانه]

● **در العجائب** / آداب و سنن / فارسی

dorr-ol ‘ajā’eb

مجموعه‌ای از احادیث اهل سنت، در سنن و آداب می‌باشد که به ۶۷ «باب» تقسیم شده و هر بابی به موضوعی اختصاص یافته است. نسخه‌های بسیاری از این کتاب یا همنام با این کتاب، در کتابخانه‌های کشورهای آسیای میانه موجود است که مؤلف برخی از آنها، شناخته نشده است؛ لیکن به علت اینکه فهرست نسخ یاد شده، به صورت لیست انبار تهیه شده و فاقد مشخصات کتابشناسی و نسخه‌شناسی است. اطلاع بیشتری درباره مؤلف و کتاب، بدست نیاوردیم.

[نسخه‌های خطی آکادمی شرق شناسی معروف به بیرونی «تاشکند»: ۳۹۷/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۴/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، بدانید که ای بنده نیک بخت که این کتاب هست از احادیث صحیحه، متقدمان ماضی برگزیده‌اند و روایت صحابیها جمع کرده‌اند؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من تسوید هذه النسخة الشریفة المیمونة المسمی بدر العجائب فی سنة محرم تحریر یافت تمت.
خط: نستعلیق ترکستانی خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، ۸۵گ (۳۹۵-۴۷۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۵۵]

● **الدرع الحصین للشیعة الموالین** / دعا / عربی

ad-dar‘-ul ḥaṣīn li-š-šī‘at-il mawālīn

کفعمی، ابراهیم بن علی، ۸۴۰ - ۹۰۵ قمری

kaf‘amī, ebrāhīm ebn-e ‘alī (1437 - 1500)

لعلی امیر المومنین و اولاده الغر المیامین الراغبین فی الدعاء لله رب العالمین: از کفعمی مؤلف «جنة الامان الواقیة و جنة الایمان الباقیة» نگارش ۸۹۵ و «البلد الامین و الدرع الحصین» نگارش ۸۶۸ و «الجنة الواقیة و الجنة الباقیة» که گزیده دفتر نخستین است. در این کتاب در میانه ارجوزة الصوم المستحبة او است و در پایان خاتمة فی ذکر الکتب المجموعة که فهرست مآخذ اوست مانند آنچه در پایان آن یکی دیده می‌شود. از کتاب المتهجد تا کتاب العروة، کتاب التتمة روی هم ۲۲۶ کتاب.

[الذریعه ۱۵۶:۵ و ۱۴۳:۳ و ۱۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۹

خط: نسخ معرب، کا: مهدی بن احمد، تا: پنج‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد جواد حسینی یمانی؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰۸گ، ۱۴سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۵۲۵]

● **درع الصحة** / طب / فارسی

dar'-os sehha

طبیب تهرانی، محمد هاشم بن محمد طاهر، ق۱۱ قمری

tabīb-e tehrānī, mohammad hāšem ebn-e mohammad tāher (- 17c)

اهدا به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵)

تاریخ تألیف: بهار و نوروز ۲۲ ربیع الاول ۱۰۹۴ق

در دستور و احکام فصد و بیان «آنچه به‌کار آید از شروط و موانع و مواضع و مواقع و مضار و منافع هر یک از فصد و حجامت و زلو و علامات فساد و زیادتی خون و طریق جذب و اماله و تکرار فصد و عدد اورده و شرایین مفصوده». در دیباچه از خون گرفتن‌های نابجا که در بین مردم متداول و گاه نیز به‌دستور پزشکان انجام می‌گردد یاد می‌کند و در وجه تسمیه رساله می‌گوید: «درع که به فارسی زره را گویند حفظ و حراست تمام بدن ... شود از معرفت این رساله نیز در دفع خون ضروری تأخیری نمی‌شود و تاخیر ضروری واقع نمی‌گردد». این رساله دارای یک «مقدمه» و چهار «مقاله» و «خاتمه» است: مقدمه در آنچه دانستن آن ... ضروری است در سه باب (باب سوم دارای پنج فصل)؛ مقاله ۱. فصد دارای بیست باب؛ ۲. انواع حجامت در سه باب؛ ۳. زلو [انداختن] دارای سه باب؛ ۴. اقوال منجمان در باب فصد و حجامت در چهار باب؛ خاتمه در احادیث و آداب و ادعیه انواع خون گرفتن، در هفت باب.

آغاز: اجناس سپاس خالقی را سزاست که به اقتضاء حکمت ظاهره و کامله و قدرت زاهره شامله صحیفه امتزاج موالیده ارکان را در دائره شهود و رقم وجود ارزانی فرموده ... محمدهاشم بن محمد طاهر طهرانی که شاه کبر و لقمان در مقاله بالطیب که باعث بر تألیف این رساله آن بود که چون منافع و مضار خون در بدن

[دنا ۱۱۵۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۸/۵]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی روز بیست و دوم ربیع الاول سنه اربع و تستعین بعد الالف ... راجیا لولایتهم لاجئاً ... و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در اواخر مقاله ۴ (گ ۱۴۰پ-۱۴۱ر) دو جدول هست برای منسوبات بروج و کواکب؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۱۶۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیده الخیر و الرجعی و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۹۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۷۲/۴-۳۶/۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** منع زیادتی حرارت پس ظاهر شد که غرض از انبساط تبرید نیست اما غرض از انقباض دوچیز است یکی آنکه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۸۱۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بنیه الطاهرة خلفائه راجیاً بولایتهم لا جئا بشفاعتهم متوکلا ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: مؤلف با مهر «افوض امری الله عبده عنایت الله» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۱۴]

● در الغواص فی الحجر علی قانون الجفر و الحروف (منتخب) / علوم غریبه، جفر / عربی

durr-ul ġawwāṣ fi-l ḥajar ʻalā qānūn-il jafr wa-l ḥurūf (mn.)

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۱۱/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۴۴ر-۶۰پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۷۶]

● الدر الغوال فی معالجة امراض الاطفال / طب / عربی

ad-durr-ul ġawwāl fī muʻālijat-i amrāz-il aṭfāl

تونسی، محمد بن سلیمان

tūnesī, mohammad ebn-e soleymān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۱/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق [د.ث. مجلس]

● الدر الغوال فی معالجة امراض الاطفال / طب / عربی

ad-durr-ul ġawwāl fī muʻālijat-i amrāz-il aṭfāl

کلوت بک

kalūt bak

مترجم: شافعی طبیب، محمد بیک، ق۱۳ قمری

کتابی طبی است درباره بیماری‌های کودکان شامل «مقدمه» و سه «قسم» دارای فصول: قسم ۱. قانون الصحة؛ ۲. الامراض التی تعتری الاطفال؛ ۳. الادویة اللازمة لذلک؛ اصل این کتاب به زبان فرانسوی بوده و محمد شافعی افندی که طبیب در مدرسه طب بوده، آن را به عربی ترجمه نموده است.

چاپ: بولاق، ۱۳۲ص، ۱۲۶۰ق.

[معجم المطبوعات، سرکیس ۱۰۹۳/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۷۸/۳-۳۵/۱۵۸

آغاز: بسمله یامن خلق الانسان من سلالة من طین ثم جعله نطفة فی قرار مکین ثم خلق النطفة علقة ... وبعد فیقول محرر کتب الطب البشری ... محمد التونسی ابن سلیمان لما کان العلم افضل؛ **انجام:** تنبیه یستعمل من احد هذه المراهم فی کل مرة درهم صفة معجون نافع فی زوال السعال الخنافی یؤخذ من شراب الخطمی ... ویجهز کما تقتضیه الصناعةو یستعمل تنبیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا با روکش پارچه قرمز، ۶۰گ، ۱۷سطر، اندازه:۱۱×۱۷سم[ف:۴- ۱۷۹۰]

● **الدر الفائق فی علم الطریقة و الاشارات الی الحقائق** / عرفان و تصوف / عربی

ad-durr-ul fā'iq fī 'ilm-iṭ ṭarīqa wa-l išārāt ila-l ḥaqā'iq

شابی، محمد بن مسعود، ق۱۱ قمری

šābī, mohammad ebn-e mas'ūd (- 17c)

رساله‌ای در آداب طریقت شابی که از طرق صوفیه مغرب است، در آغاز بابی است در آداب تعلیم و تعلم و اصول اعتقادات اسلامی، پس از آن باب دیگری است در چگونگی ورود و آداب طریقت مذکور، و هر کدام از این دو باب دارای چند فصل می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹/۱

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد الذی لم یتخذ صاحبة و لا ولداً و لم یکن له کفواً أحد؛ **انجام:** و ان تصغر اللقام و تکثر المضغ و ان تصدر بالحمد

خط: مغربی، کا: محمد بن قاسم شابی، تا: آخر محرم ۱۱۱۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۱گ (۱پ-۱۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۷۷]

← در فاخر ← اصول الدین (منظوم)

● **در فاخر مستخرج از بحر زاخر** / فقه / فارسی

dorr-e fāxer mostaxraj az bahr-e zāxer

محلاتی، محمد باقر بن محمد مهدی، ق۱۳ قمری

Mahallātī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mahdī (- 19c)

وابسته به: تحفة الابرار الملتقط من آثار الائمة الاطهار؛ شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی (۱۱۷۵-۱۲۶۰)

مختصری است از کتاب «تحفة الأبرار» سید محمد باقر حجة الاسلام شفتی در احکام نماز، بدون استدلال و مشتمل بر جمیع مسائل فتوایی آن، در یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه».

یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۹۷/۱

آغاز: الحمدلله الذی جعل الصلاة معراجاً للمؤمنین و صیرها سبباً لقبول اعمال المطیعین؛ **انجام:** لازم است نماز را اعاده نماید پس اکتفا به اتیان تسلیم نمی‌توان نمود

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۷۷]

● **الدر الفرید فیما روی عن السبط الشهید** / - عربی

ad-durr-ul farīd fīmā rawā 'an-is sabṭ-iš šahīd

احتمالاً از میرزا علی بن محمد حسین حسینی شهرستانی مرعشی حائری متوفی ۱۱ رجب ۱۳۳۴ق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۴

خط: نسخ خوش، کا: تفرشی الطادی (؟)، بی‌تا؛ قطع: رقعی کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۳]

● **الدر الفرید فی معرفة التجوید** / تجوید / فارسی

ad-dorr-ol farīd fī ma'refat-et tajvīd

حافظ اصفهانی، محمد طاهر بن عرب، ۷۸۶ - ۸۷۵ ؟ قمری

hāfez-e esfahānī, mohammad tāher ebn-e 'arab (1385 - 1471)

تاریخ تألیف: سلخ جمادی الثانی ۸۵۰ق؛ محل تألیف: اصفهان مؤلف از مقربان امامیه و از شاگردان شمس الدین محمد جزری است. کتاب قواعد و ضوابطی در تجوید و تصحیح قرآن عظیم است که آن را به خواهش یکی از دوستانش تألیف و در هشت «باب» و یک «خاتمه» مرتب نموده: باب الاستعاذه؛ باب البسمله؛ باب المد و القصر؛ باب الادغام؛ باب النون الساکنه و التنوین؛ باب الراآت؛ باب الوقف؛ باب در ذکر مخارج و صفات آن؛ خاتمه در بیان وقف و اقسام آن. کتاب را در دیباچه چنین توصیف نموده: «که این مختصری است مشتمل بر قاعده و ضابطه چند در تجوید و تصحیح قرآن عظیم که جمع کرده شد بالتماس یکی از دوستان عزیز امید به حق تعالی چنان است که هر که این را مطالعه کند و در رقعه فهم آورد و کاربندد آن از جمله مجودان پسندیده باشد». در فهارس با عناوین دیگری همچون «رساله در تجوید» و «تجوید القرآن» نیز معرفی شده است و بعضاً «التجرید فی التجوید» محمد طاهر بن محمد مؤمن قزوینی (قرن ۱۱ و ۱۲) دانسته شده که محتملاً ناشی از اشتباه الذریعه است و شباهت نام این دو مؤلف و یا با «عین الترتیل» محمد بن محمود سمرقندی (-۷۸۰ق) خلط شده است گر چه آن را از شعری اصفهانی، طاهر بن زین الدین (۱۲۱۴-۱۲۷۴ق) دانسته‌اند که معلوم نشد چنین تألیفی از کجا به او منسوب شده است و «عین الترتیل» سمرقندی، هم گزارش متن آن و هم

سرآغاز آن به کلی با این رساله متفاوت است. ولی نام صحیح آن «الدر الفرید فی معرفة التجوید» است و آغاز و متن و نسخه‌های موجود نشان می‌دهد (چندین نسخه از آن در قرن ۹ و ۱۰ و ۱۱ موجود است) که باید از حافظ اصفهانی باشد. همین اشتباه به «دنا» نیز سرایت کرده که در سه جا و با نام سه نفر و با سه نام کتاب معرفی شده که باید اصلاح شود.

آغاز: الحمدلله ... اما بعد چنین گوید فقیر جانی طاهر حافظ اصفهانی عفی الله که این مختصر مشتمل است بر قاعده وضابطه چند در تجوید

انجام: هر کسی که اینها را کما هو حقها بداند غیر مذکورات را قیاس تواند کرد و بر وی اشکال باقی نماند

چاپ: مجموعه رسائل فارسی، دفتر نهم، مشهد، بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، ۱۳۸۸ش، به کوشش سید محمد رضا رضا پور و زکیه دهشت

[الذریعة ۶۸/۸؛ نسخه‌های منزوی ۸۸/۱؛ هدیة العارفین ۴۳/۱؛ کشف الظنون ۱۳۴۱/۲ و ۱۹۶۱؛ الذریعه ۳۶۸/۳؛ مرعشی ۴۱۶/۸ «التجرید فی التجوید» محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی (قرن ۱۲)؛ کتابخانه وزیری ۱۵۹۲/۵ «التجرید فی التجوید» محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی (قرن ۱۲)؛ دانشگاه ۳۰۹۱/۲ «التجرید فی التجوید» محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی (قرن ۱۲)؛ مجلس شورا ۱۳۰۹/۱۰ و ۵۸۵/۳۸ «التجرید فی التجوید» محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی (قرن ۱۲)؛ در دنا ۸۳۱/۲ با عنوان «تجوید و تصحیح قرآن = عین الترتیل» و از شعری اصفهانی، طاهر بن زین الدین (۱۲۱۴- ۱۲۷۴؟ق) ۲ نسخه، در ۷۹۸/۲ با عنوان «التجرید فی التجوید= تجوید حافظ» از اصفهانی، محمد طاهر بن محمد مؤمن (ق ۱۲ق) ۸ نسخه و ۱۰۹۸/۴ با عنوان «الدر الفرید ... » ۲۶ نسخه که همگی را باید الدر الفرید دانست و از حافظ اصفهانی]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۷/۱

در نسخه تاریخ تألیف سلخ جمادی الثانی ۸۵۰ در اصفهان آمده؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ جمادی الثانی ۸۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ (۴پ–۶۵ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۱۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۳۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، کا: محمد بن افضل سراکوهی بحر آبادی، تا: جمعه صفر ۸۷۲ق، جا: سبزوار؛ کاغذ: نخودی ضخیم، ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ – ۹۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذی، ۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۱سم [ف: ۲ – ۲۴۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶۸/۲

خط: نستعلیق، کا: حسن شهابی نور بخشی، تا: ۲۲ شعبان ۹۶۴ق؛ مقابله شده با اصل؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲گ (۲۰۶پ–۲۲۷پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۶) [ف: ۱۷ – ۲۱۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۸۰

آغاز: و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ واقف: خواجه شیر احمد، ۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۱۶۴]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۹/۹

در چند باب و خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: قنبربن عبدالحسین قرشی، تا: یک‌شنبه ۱۳رمضان ۹۸۵ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۳۸ص (۱۸۸–۲۲۵)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ – ۳۲۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۴۳

آغاز: این قواعد نداند ممتاز باشد و بالله التوفیق باب الاستعاذه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۶۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ – ۹۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مانند وقف براولئک هم المفلحون و ابتدا به ان الذین کفروا و مانند وقف ...
خط: نسخ، کا: محمد کاظم کاشانی فیجانی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ (۸۷–۱۴۱)، ۱۲ سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ – ۱۰۶]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۹۱

آغاز: الاستعاذة. اعوذ بالله گفتن در اول تلاوت قرآن پیش از شروع سنت است؛ **انجام:** و کدأب آل فرعون مراقبة است و هم چنین و ما یعلم تأویله الا الله و الراسخون.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۱۰۸]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۵/۲

آغاز: بعد بسمله و التحمید: چنین گوید فقیر حقیر جانی طاهر حافظ اصفهانی عفاالله عنه؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: سلطانمحمد، تا: ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ فرنگی، ۳۹ص (۱۳–۵۱)، ۱۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۲۶/۵سم [ف: ۶ – ۶۹۴]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۴۲

آغاز: بسمله، از مصنفات مولانا و سیدنا ... الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق خوانا، کا: کمال الدین حسین بن محمد شاه، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۰۱۸ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ – ۹۴]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۲۶/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا قلی درمنی فراهانی، تا: ۱۰۴۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۲پ-۸ر)، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳-۳۳۸۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۰۴
آغاز: و حینئذ آنرا فرعی گویند و وقتی زیاده متصور شود که سببی پیدا شود؛ **انجام:** برابر
از اواسط باب سوم (باب المد و القصر) تا آخر رساله؛ خط: نستعلیق کم اعجام، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ارسالی از کتابخانه آیة الله بروجردی در فروردین ۱۳۷۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۹۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۹۰/۱
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم تبریزی، تا: ۱ ذیحجه ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ کهنه، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۰۰]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۸۹
آغاز: باشد و صیغه وی اعوذ بالله ... باب البسمله بسم الله گفتن در ابتدا هر سورتی؛
شامل باب دوم تا آخر؛ خط: نستعلیق خوانا، کا: زمان بن جعفر علی، تا: ۱۰۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۱۸گ، ۹ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۹۵]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۵۱/۵
آغاز و انجام: برابر
در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی دانسته؛ خط: نسخ، کا: میر غیاث بن مولانا میر مختار طباطبائی، تا: ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: اصفهانی نباتی، جلد: مشکی، ۵۱ص (۷۲-۱۲۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۳۰۹]

۱۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۵۳/۱
خط: نسخ، کا: محمد صادق، تا: ۷ ذیحجه ۱۰۸۳ق؛ ۵۱گ (۱-۵۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۸]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۹۶
خط: نستعلیق خوش، کا: صلاح الدین مسعود بن عمادالدین محمود لطیفی، تا: ۱۰۹۰ق؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۳ - ۹۵]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۹۶/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۰؛ به شیوه چلیپایی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن تریاکی، ۳۱ص (۸۷-۱۱۷)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۹ - ۲۶۹]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر از فتحه حرفی که متصل است بایشان و همچنین رسلهم و رسلکم و این چهار
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۲۷]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست عین الترتیل شعری اصفهانی دانسته شده که آغاز و انجام جز این را می‌رساند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالخالق خراسانی، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ (۹پ-۵۷پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳۷]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۷/۵
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد مؤمن اصفهانی، تا: دهه آخر صفر ۱۱۰۰ق، ضمیمه: ضمن ۲ برگ: اسامی قراء ستعه و راویان آنان از طریف شاطبیه؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۱۵۳]

۲۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۷۹/۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: علی اصفهانی ابن حیدر علی منده، تا: ۱۱۰۱ق؛ ۲۷گ (۶۹پ-۹۵ر)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۵]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** از جهت قرب و تذل من تشاء و بعضی وقف بر تذل کرده اند. و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک محمد رضا بن محمدصادق بن مجلسی؛ تاریخ وقف: صفر ۱۱۴۰؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۳]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** در حالت إخفا و إدغام با غنه و الله أعلم بالصواب.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲۹ - ۵۵۳]

۲۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۶/۱
آغاز: برابر **انجام:** و الآت در سوره ص و اللآت در سوره و النجم و ذات بهجة در سوره نمل همه بتاآت مرسومند و عاصم بتا وقف کند والسلام.
در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ شوال ۱۲۱۳ق؛ محشی به امضاء «السمرقندی»؛ جلد: گالینگور مشکی، ۴۴گ (۱ر-۴۴ر)، ۱۲-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۰سم [ف: ۳۸ - ۵۸۵]

۲۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۶۵/۲
انجام: مثل ثلهث ذلک و لبثم و لبثت و همچنین هر جا
در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن

اصفهانی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ رنگین، ۲۱ص (۱۸-۳۸)، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۱۵۹۲]

۲۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر؛ قد فرغت من تسوید هذه الرسالة وقت الصبح فی یوم سادس و العشرون من شهور شوال المکرم من سنة الف سبعین مأتین من هجره ... تحریر یافت این تسوید و ریقات از برای قرآت کلام مجید ربانی تا فهم شود بنابر خواهش مرشد زمان ... حقیر فقیر کثیر التقصیر قنبر را زیور زمانست ...

در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ شوال ۱۲۷۰ق؛ جلد: کاغذ ابری آبی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۹۱۴]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی دانسته؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر شریف کاشانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: مقوایی، ۲۴گ (۸۶پ-۱۰۹ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۱۶]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۶۱/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۶۲ ص(۲۶۹-۳۳۰)، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۵۵۴]

۳۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۹]

۳۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۵۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و همچنین وقف بر من النار و من أجل ذاک و من شعب ازین مذکورات بسیار است و این نموداریست امید که هر که نظر کند و مطالعه نماید از

در فهرست عین الترتیل شعری اصفهانی دانسته شده ولی این سرآغاز می‌رساند الدر الفرید است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ (۲۸ر-۵۴پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۷]

۳۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱

در یک قاعده و ضابطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۸]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۰۲/۴-۵۹/۱۲۲

آغاز: چیزی چند که عارض او میشود ترقیقش کرده اند و اگر اصل؛

خط: نستعلیق، کا: سیدعلی حسنی مشتهر به قاری، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۶گ (۷۸-۱۱۳)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۷۹۰]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۸۳/۲-۶۰/۲۳

آغاز: برابر

در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی دانسته؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶گ (۱۱-۵۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۷۲۰]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۱۳/۵-۱۵/۱۳۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست التجرید فی التجوید و از محمد طاهر بن محمد مؤمن اصفهانی دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۲۰]

۳۷. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۱

آغاز: برابر

تذکر: در فهرست به آقامیر جنیدی قاری نسبت داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی مورخ ۹ رجب ۱۳۰۴ و چند بیت از قطب الدین عبدالحی حسینی با عنوان «لراقمه قطب الدین»؛ ۱۰گ (۱-۱۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم[صد و شصت نسخه:۵۶]

● در الفرید فی معرفة مراتب التوحید = درر الفرید /

عرفان و تصوف / فارسی

dorr-ol farīd fī ma‘refat-e marāteb-et towhīd = dorar-ol farīd

شمس مغربی، محمد شیرین، ۷۵۰؟ - ۸۰۹ قمری

šams-e maqrebī, mohammad šīrīn (1350 - 1407)

اهداء به: قطب الدین محمد

رساله‌ای عرفانی در توحید با استناد به آیات و اخبار، هنگامی که از گیلان به تبریز هجرت کرده به نام قطب الدین محمد با توریه در نام وی. در سه «اصل» و یک «وصل»: اصل ۱. توحید افعال؛ اصل ۲. توحید صفات؛ اصل ۳. توحید ذات؛ وصل: در وصیت و نصیحت.

آغاز: سبحان ربک رب العزة عما یصفون ... اما بعدچنن گوید راقم این مرقوم و ناظم منثور و منظوم ...

انجام: و از سر صدق بگو رب زدنی علماً، و هذا آخر المقال والحمدلله الکبیر المتعال و صلی الله علی محمد و آله.

[دنا ۱۰۹۹/۴ (۶ نسخه)؛ الذریعة: ۱۰۷۹/۹؛ ریحانة الادب: ۳۵۳/۵؛ فهرستواره ۳۴۸/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰۴

آغاز: و آن مشتمل است بر سه اصل و یک وصل اول در توحید افعال، اصل دوم در توحید صفات، اصل سوم در توحید ذات؛

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، رکابه‌دار؛ غزلی از مؤلف در آغاز؛ مهر: «عبده ابو الحسن بن محمد علی الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی سبز، ۱۵گ، ۱۲ سطر(۸×۱۱)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۹۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۸ق؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ (۱پ-۱۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۵ - ۷۶]

۳. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:/۱۷ب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ - ۶۸۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۶۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه از آن رو ظاهر است آخر است و کثرتی که ظاهر است قادح وحدت نیست.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۵۹ر-۷۱پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۰]

● **الدر الفريد و بيت القصيد** / ادبیات / عربی
ad-durr-ul farīd wa bayt-ul qaṣīd
آیدمر، محمد بن سیف الدین، ق۷ قمری
āydmar, mohammad ebn-e seyf-od-dīn (- 13c)
تاریخ تألیف: ذیحجه ۶۹۴ق
در سه جزو بزرگ است و گزیده‌ای از اشعار عرب در آن آمده است.
[دنا ۱۰۹۹/۴؛ ذیل چلبی ۴۴۷/۱؛ هدیة العارفین ۱۳۸/۲؛ فهرس المخطوطات المصورة ص ۴۴۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱-ف و ۶۶۲-ف
نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۶۱. القسم من الجزء الاول؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱ ربیع الاول ۶۹۳ق، ۳۵۹گ، [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۴-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۸۶۴. ج ۲؛ کاتب = مؤلف، تا: ۶۹۴ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۵]

● **در فقه حنفيه** / فقه / فارسی
dar feqh-e hanafīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۸۰
آغاز: تقصلت قیمت به رغبت مردمان باشد و آن را در همه سال نگاه نتوان داشت؛ **انجام:** پس بگویم اگر زن بار و چون بار بنهد از عدت بیرون آید ... (کذا)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **الدركات في شرح الورقات** / اصول فقه / عربی
ad-darakāt fī š.-il waraqāt
فزاری، ابراهیم بن عبدالرحمن، ۶۶۰ - ۷۲۹ قمری
fazārī, ebrāhīm ebn-e ʻabd-or-rahmān (1262 - 1329)
وابسته به: الورقات = الوریقات؛ امام الحرمین، عبدالملک بن عبدالله (۴۱۹-۴۷۸)

گزارشی است بر «الورقات» امام الحرمین ضیاء الدین ابوالمعالی بن ابی محمد عبدالله بن یوسف جوینی.
[بروکلمان ۳۸۸/۱ و ذیل ۶۷۱/۱؛ معجم المؤلفین ۴۳/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۸-ف
کتابخانه توبینگن Ma VI 110؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد عاقل، تا: پنجشنبه ۲۴ ربیع الاول ۸۸۵ق [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۰]

● **درك كل معلوم كنهه (رسالة في)** / فلسفه / عربی
dark-u kull-i maʻlūm kunh-a-h (r.-un fī)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۹/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص، قطع: رحلی [ف: - ۲۷۱]

● **درکیه** / طنز / فارسی
darkīye
هزلیات و مطایبات وکیل لشکر است به نثر. پس از این قصاید و قطعات و ترجیعات کبکیه و پشمیه آنگاه نثر است با هزل و گفتگوی خانم و شیخ و کربلایی ننه به نظم و دو صفحه جفر و یک صفحه سیاق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۴/۱
آغاز: در شهر استراباد در هنگامی که از کجروی آسمان کج نهاد دلی مرده داشتم و حالتی افسرده نامه رسان قاصدی درآمدم؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۹گ (۲پ-۷۰پ)، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۸۹۶]

← در گونه گون مردم ⟵ اوصاف مردم و اصناف مردم
← در اللآلی ⟵ نظم اللآلی

● **در اللآلي** / حدیث / عربی
durr-ul laʻālī
احادیث اصول کافی را با حذف سند آورده است.
شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۷
نام کتاب بر روی برگ اول آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ ۳۶۹گ، اندازه: ۱۳×۲۳سم [نسخه‌پژوهی:۲-۱۵۹]

● **الدر اللامع في النبات و ما فيه من الخواص و المنافع** / طبیعیات / عربی
ad-durr-ul lāmiʻ fi-n nabāt wa mā fī-hi min-al xawāṣ wa-l manāfiʻ
تونسی، محمد بن عمر، ۱۲۰۴ - ۱۲۷۴ قمری

tūnesī ،mohammad-e bn ʻomar (1790 - 1858)

تاریخ تألیف: اوایل ذیحجه ۱۲۵۶ق

مؤلف هنگامی که در خدمت وزیر محمد علی پاشا بوده و در مدرسه طب به تصحیح کتب می‌پرداخته، به درخواست او کتاب حاضر را که از تألیفات معلم آنطون بوده به مساعدت سید حسین (حسن) غانم ترجمه و مقابله نموده است. در یک «مقدمه» و چهار «قسم»: مقدمة: فی تقسیم الموجودات؛ قسم ۱. التشریح، در هفت فصل؛ ۲. وظائف اعضاء النبات علی الصحیح در هفت فصل؛ ۳. تقسیم النبات بحسب اعضاء التناسل الی رتب در سه فصل؛ ۴. شرح الفصائل الطبیعیة در چهار فصل.

چاپ: بولاق، ۲۹۸ص، ۱۲۵۷ق.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۶۰۴/۲

آغاز: ان ابهی روض ابتسمت ازهاره باطیب الاریج و ازهی دوح اینعت ثماره بکل زوج بهیج حمد من غرس فی قلوب اهل مودته التصدیق و الایمان و وعدهم علی طاعته بحبة فیها من کل فاکهة زوجان؛ **انجام:** تنبیه ینبغی ان یعلم ان الکناشة لا تکون مختصة بالنباتات الطبیة بل تکون جامعة للطبیة و غیرها مما یحتاج الیه فی الحرف و الصنایع و غیر ذلک فمتی کانت جامعة لذلک کانت اعظم فائدة و اکثر عائدة و الله الموفق للصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق (پایان قسم دوم)؛ مصحح، محشی؛ جلد: روغنی گل و بوته و در ترنج وسط نقش انسان و حیوان، ۸۱گ (۸۸پ-۱۶۸پ)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲۰ - ۱۴۹]

● **درمان آزار پدر و مادر** / علوم قرآن / فارسی

darmān-e āzār-e pedar va mādar

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۲/۳

درمان آزار پدر و مادر و جز آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۰ق [ف: ۵ - ۲۰۳]

● **درمان اسب** / حیوان‌شناسی / فارسی

darmān-e asb

اهداء به: سلطان سنجر

در این نامه از درمان بیماری‌های اسب گفتگو شده است. در آن افسون و تعویذ هم هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹/۲

آغاز: بسمله رب یسر و یختم بالخیر الحمدلله رب العالمین ... این نسخه ایست در باب معالجات اسب و این نسخه را بجهت مطالعه سلطان اعظم سلطان سعید سلطان سنجر ابن ملکشاه انارالله برهانه تصنیف کرده بوده‌اند که پیوسته بر لفظ مبارک آن حضرت چنین رفتی که اسب نیک باریست مرد را در همه وقت و در همه جا بکار آید؛ **انجام:** علاجش اینست که سنک مقناطیس بر سر زخم بندند تا بیکان را بیرون آرد (تمام شد نسخه معالجات اسب و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ۱ر دارد: «لله حسبی من کتب ابی بکر بن رستم بن احمد الشروانی»؛ ۵گ (۲۷۳پ-۲۷۷پ) [ف: ۶ - ۲۲۲۱]

● **درمان امراض بوسیله ادعیه منقوله** / طب، حدیث / عربی

darmān-e amrāz be-vasīle-ye adʻīye-e manqūle

روایات مختلفی که از ائمه معصومین علیهم السلام و بعضی از بزرگان در مداوای بعض امراض منقول می‌باشد در این رساله گرد آمده است.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۳گ (۲۶ر-۴۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۸]

● **درمان بواسیر** / طب / فارسی

darmān-e bavāsīr

؟ نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e ʻalī (- 17c)

در این گفتار از درمان بواسیر یاد می‌گردد و گویا از نظام الدین احمد گیلانی نگارنده «اسرار الاطباء» باشد چه سبک هر دو یکی است و این یکی پس از این نسخه آمده است. پاره‌ای از درمان‌هایی که در اینجا آمده پایه علمی ندارد.

[دنا ۱۱۵۷/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۳۱۷/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۳۲

آغاز: فصل در علاج بواسیر. صاحب این مرض را لازم است که چیزی که خون فاسد از آن حاصل میشود نخورد؛ **انجام:** و پیاله شاخ گرگ آب خوردن و زهگیر آن در دست کردن و زهگیر و انگشتر کهربا داشتن و پیاله آن آب خوردن و بر پوست شیر نشستن هر کدام دفع بواسیر مینماید. و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پس از این کلمات قصار است روی حروف تهجی و به نسخ ص ۲۰۶-۲۲۷ و حدیث ص ۲۲۸-۲۳۹ به خط نستعلیق [ف: ۴ - ۷۵۱]

● **درمان بواسیر** / طب / فارسی

darmān-e bavāsīr

کوی طبیب، عبدالقادر، ق۱۳ قمری

kūy-e tabīb, ʻabd-ol-qāder (- 19c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵۶. بندی از احیاءعلوم الدین غزالی (۸۶پ)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۸۶ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۹]

● **درمان بیماریها** / طب / فارسی

darmān-e bīmārī-hā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲

آغاز: صداع بلغمی یعنی دردسر کداز بلغم بوده باشد؛ **انجام:** طریق اختیار کردنش ... دو درم روغن.

پس از هر مطلبی یک رباعی در آن آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی علی بن محمد شفیع شیروانی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۲پ-۲۱ر)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۸۲]

● **درمان بیماریها** / طب / فارسی

darmān-e bīmārī-hā

نگارنده و فراهم‌کننده این نامه می‌گوید که این دستورها را ارسطو یکسری داده و بدو بسپرد که آنها را در خانه خویش نگاهدارد و به کسی ندهد. نامه در ۱۸ «باب» است: سرسام، بیماری‌های چشم، گوش، بینی، دهان و زبان، زکام و نزله، بیماری دل، معده، اسهال صفراوی، قولنج، بیماری‌های نشیمنگاه، جگر، سپرز، یرقان، استسقا، بیماری‌های گرده و مثانه، بیماری‌های زنان، دردهای بندها و داءالفیل؛ و دو «مقاله»: تب و آبله و حصبه، آماس‌ها و ریش‌ها؛ در پایان در فصل‌هایی از شهوت و باه سخن گفته. پس از شناساندن هر بیماری نشانه‌ها و درمان و داروی آنها یاد گردیده است. سخنانی از ابقراطس و محمد زکریا و جالینوس و هارون در آن دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۰/۲

آغاز: پس از ستایش و درود - اما بعد بدانکه این رساله‌ای است که پادشاه کسری اسناد گرفته از حکیم ارسطو درباره آدابی که بزرگان را بدان احتیاج باشد هر که این رساله داشته باشد و بدان عمل نماید هرگز او را بهیچ طبیب احتیاج نباشد و باید هر که عاقل و بالغ و دانا باشد این رساله را یاد گیرد و کتاب آنرا بدست ناکسان ندهد که قیمت و قدر آن ندانند؛ **انجام:** و اگر زبان زاغ خشک کند و بساید و بآب باران بازخورده و بهر کس که بدهد دوست وی گردد.

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا نصرالله پسر میرزا محمد شفیع خوشنویس، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۱ق، جا: دیه اشنویه؛ ۲۸گ (گ۲۷پ-۵۴پ) [ف: ۴ - ۷۵۱]

● **درمان بیماریهای کودکان** / طب / فارسی

darmān-e bīmārī-hā-ye kūdakān

حسینی گنابادی، عزیز الله

hoseynī gonābādī, ʻazīz-ol-lāh

مؤلف این رساله را در اثر درد گوش دختر خود ساخته است.

آغاز: چنین گوید اقل خلق عزیز الله الحسینی الطبیب الجنابدی که ... جمع می‌کنم جهت صبیه خود آنچه او را ... طاری می‌شود از امراض اطفال و درین وقت درد گوش داشت. بسمله. الحمد الله الذی رفعنا من حضیض الصبوية الی ذروة الكمال ... در گوش اطفال.

انجام: با سرگین گوسفند داغ کنند.

[فهرستواره منزوی ۳۳۲۵/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۳۷/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۲۷ هامش)، ۲۷ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۳۲۵]

● **درمان درد چشم** / طب / فارسی

darmān-e dard-e češm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۲۶

درمان درد چشم و جز آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۸۹ پ) [ف: ۶ - ۴۰۹]

● **درمان سرخی چشم و چشم درد** / طب / عربی

darmān-e sorxī-ye češm va češm dard

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۳

کا: عبدالقادر کوی، تا: ۱۲۶۲ق، جا: سقز؛ در حکومت مصطفی خان بن محمد سلطان؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۲۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۴]

● **درمان مطبقه** / طب / فارسی

darmān-e motbeqe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۴۸/۴

آغاز: دستورالعمل مطبقه. نسخه منضج که در مطبقه داده میشود؛ **انجام:** اضمده و اطلیه و غیره ۱۲ (بخط کمترین شفیع در سنه ۱۲۹۵).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۹پ-۵۰ر هامش)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۹۲]

● **درمان نفخ شکم** / طب / فارسی

darmān-e nafx-e šekam

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۶۶

خط: نسخ، کا: عبدالقادر کوی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۱۰۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۱]

● **درمان و دارو** / طب / فارسی

darmān va dārū

رساله مختصری است در بیان درمان و دارو، دارای پنج بخش و هر بخش در چند باب و فصل: ۱. پیش‌گفتار، درباره پزشکی، دارای چند فصل و یک خاتمه؛ ۲. درمان بیماری‌ها از سر تا پا، دارای سه باب؛ ۳. درمان تب و حصبه، دارای دو باب؛ ۴. آماس‌ها و ریشه‌ها و جراحت‌ها، دارای دوازده باب؛ ۵. زهرها، دارای سه باب. در پایان رساله سه خاتمه آورده که هر یک دارای چند فصل می‌باشد.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۴/۴

آغاز: بدانکه علم طب دانستن دو چیز است: اول نگاهداشتن تندرستی به طریق تندرستان ... و گرسنگی خود را معلوم می‌کند؛

انجام: و دارچینی و زیره ... از گوشت آهو.

بی‌کا، تا: دوشنبه ۱ رجب ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶ص (۳۳-۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۷۸]

● **درمانهای جادوگرانه** / کیمیا،طب / فارسی

darmān-hā-ye jādūgarāne

سخنانی است درباره پاره‌ای از درمان‌های جادوگرانه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۸/۲

آغاز: هر که زعفران را بساید در چشم کشد سفیدی کهنه را ببرد؛

انجام: هر که پیه مرغ سیاه با پیاز بیامیزد و بر آتش نهد تا آب برآرد بعد از آن (کم دارد).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، ۸۷گ، ۱۹سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۷۵۲]

● **در المجالس** / اخلاق / فارسی

dorr-ol majāles

نوبهاری، ظفر بن برهان، ق۷ قمری

nowbahārī, zafar ebn-e borhān (- 13c)

رساله متوسطی است با نثری روان و منسجم و دور از تصنع در مسائل دینی و عرفانی و تاریخ تصوف و احوال بزرگان و پیشوایان دینی و در پند و اندرز و موعظه که مؤلف از مجالس بزرگان دین و خداوندان یقین در سی و سه «باب» جمع‌آوری و تنظیم شده: ۱. فضیلت آفرینش حضرت آدم؛ ۲. فضیلت حضرت ابراهیم؛ ۳. فضیلت حضرت شعیب؛ ۴. فضیلت حضرت موسی؛ ۵. فضیلت مهر سلیمان؛ ۶. فضیلت حضرت عیسی؛ ۷. فضیلت حضرت محمد مصطفی (ص)؛ ۸. فضیلت نیکویی کردن در حق پدر و مادر؛ ۹. مجروح شدن دندان مبارک پیغمبر؛ ۱۰. بیان التماس پیغمبر؛ ۱۱. حکایت امیر المؤمنین علی با خاتون فاطمه زهرا؛ ۱۲. حکایت ماریه قبطیه؛ ۱۳. فضیلت جوانان یوسف صفتان؛ ۱۴. فضیلت خالد بن ولید؛ ۱۵. فضیلت بلال؛ ۱۶. نصیحت لقمان پسر خود را؛ ۱۷. ایمان آوردن بت‌پرستی با پسر خود؛ ۱۸. حکایت ابراهیم ادهم؛ ۱۹. حکایت مرد سخی و زن بخیل؛ ۲۰. حکایت آزر پدر ابراهیم خلیل؛ ۲۱. حکایت طوطی خوش الحان؛ ۲۲. حکایت خواجه حسن بصری؛ ۲۳. حکایت شیطان مردود؛ ۲۴. حکایت پادشاه نیشابور؛ ۲۵. حکایت خواجه ربیع؛ ۲۶. حکایت خواجه سفیان ثوری؛ ۲۷. حکایت خواجه حسن نوری؛ ۲۸. حکایت شیخ برصیصا؛ ۲۹. فضیلت ماه مبارک رمضان؛ ۳۰. فضیلت خانه کعبه؛ ۳۱. مقتل امیر المومنین و امام حسن و حسین؛ ۳۲. حکایت سلطان ابوسعید ابوالخیر؛ ۳۳. حکایت اهل بهشت.

آغاز: حمدی که از عنایت الهی بر زبان عارفان درود ثنائی که از تواتر الهامات خدای در سینه محققان گردد مرمعطی را که از ... ازل وجود انسان را به تاج خلافت.

چاپ: در سالهای ۱۲۹۳ و ۱۳۲۱ ق و ۱۹۰۰م در لاهور چاپ شده؛ مشار فارسی ۲۱۰۰/۲

[نسخه‌های منزوی ۲۳۲۱/۴؛ دنا ۱۰۹۹/۴ (۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۴۳/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عرض دارند [الهی در] دنیا چنان رازق ما بودی اگر گناه کردیم از شرمت

موجودی آن تا اواخر باب سی و سوم است. نام مؤلف نیز در مقدمه این نسخه (که نونویسی شده) «سیف الدین ظفر نوبهاری» ضبط شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی رهبری، دی۱۳۸۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۸۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۰

آغاز:برابر؛ **انجام:** و چون به هوش آیند گویند الهی دیدار خود ما را سیری نمای فرمان شود که ای بندگان دیدار ما و جمال ما را سیری نباشد و منتهای ندارد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مجدول؛ تملک: غلام نبی؛ کاغذ: شرقی، جلد: پارچه سورمه‌ای، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۴۰۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دریغا جمالش را سیری ندیدم ×× که من مست و مدهوش دانه (و دیوانه) بودم / نبودم لائق دیدار لیکن ×× بکردار لطف خود شادان دیدم
نسخه حاضر کامل اما دارای ۳۳ باب است و نام مؤلف در مقدمه «یوسف ظفر ابوطاهر» ضبط شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمدبن محمدرحیم بن سلطان مسعود بن محمدرحیم، تا: ۱۱ رمضان ۱۱۲۸ق؛ اهدایی رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: نخوری، جلد: مقوا، ۱۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۸۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشرف دیدار یگانگی خود مشرف گردان و جمله سختی دین و دنیای وی آسان گردانی بمنة و کمال کرمه و الله اعلم بالصواب تمت. انجامه: تمام شد کار من نظام شد ... من نوشتم صرف کردم روزگار / من نمانم این بماند یادگار کاتب الحروف (محو شدگی کلمات) ساکن لاهور (محو شدگی کلمات) می‌باشد.
بی‌کا، تا: ۱۱۸۴ق، جا: لاهور؛ ۱۵۱گ، ۱۵ سطر (۱۴/۳×۷/۷)، اندازه: ۱۲×۲۰/۸سم [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۰۶

آغاز: بسمله. حمدله اما بعد یا ابراهیم روی سوی ما کن و قفل از دلهای ما باز شده است اکنون زود کلمه بگو؛ **انجام:** آورده‌اند پدر خالد رضی الله عنها ولید بود پیغمبر علیه السلام را سخت رنجانید
موجودی آن (با مغایرت خطبه آغاز) از باب دوم تا ابتدای باب ۱۴ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج فرنگی عنابی، ۷۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۳۰۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۴۷

خط: نستعلیق، کا: خواجه شاه محمد بن خواجه محمد طاهر لیلاکی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشت رجب ۱۲۸ (=۱۲۰۸)؛ تملک: عبدالقادر که غلام رسول خان صاحب به او بخشیده بود به خط او مورخ ۲ ج ۱۲۴۶ با مهر او مورخ ۱۲۰۴؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** همه دریاها بجوش آمده خشک شود و تمام روی زمین بسوزد بعد از آن جبرائیل مرا از آن مقام گذرانید بمقام خود باز آمدم
خط: نستعلیق هندی، کا: میرزا محمد دهبدی، تا: ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۲۷ – ۱۳۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** گویند که بار خدایا از دیدار هرگز سیر نمی‌شوم فرمان شود ای بندگان باز گردید ... که من مست و مدهوش و دیوانه بودم الهی لطفهای تو قدیم است من بیچاره را با جمله مؤمنان دیدار خود روزی گردان بحرمة النبی و آله اجمعین تمت تمام شد کتاب در مجالس تحریراً فی ... ۱۲۶۲ هجری روز جمعه [باب سی و چهارم در علامات قیامت] اگر همه بگویم کتاب دراز گردد فاما علامت قیامت چندان بگویم تا بدانند که چنداند یکی آنکه عالمیان بسیار باشند ... (بعد از ۱۸ برگ) فرمان ذوالجلال جل و علا در رسد که یا محمد این بنده گناهکاران از بهر تو بخشیدم آمین یا رب العالمین تمت تمام شد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۶۲ق؛ اهدایی رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: نباتی فرنگی، ۱۳۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۷۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۸۴

خط: نستعلیق، کا: شیر محمد آخوند زاده، تا: ۱۳۰۵ق، جا: شمله، به نام جنرال امیر احمدخان سفیر افغانستان [الفبائی: ۲۴۵]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ملک بهشت نقصان نکنم و هر روز مزید گردانم چون مؤمنان این بشارت بشنوند ابد الآباد در بهشت خوش باشند بفضل الله تعالی تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۴۷گ (۱ر–۱۴۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۳۵۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۵–ف

نسخه اصل: مونیخ ۱۸۷. ۳۳ فصل؛ خط: نستعلیق، کا: حسن محمد بن یادگار محمد رباط خواجگی، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۵]

● الدر المختار فی شرح تنویر الأبصار / فقه / عربی

ad-durr-ul muxtār fī š.-i tanwīr-il abṣār

حصکفی، محمد بن علی، ۱۰۲۵؟ – ۱۰۸۸ قمری

haskafī, mohammad ebn-e ʻalī (1616 - 1678)

وابسته به: تنویر الابصار علی الاشباه و النظائر؛ غزی، شرف الدین بن عبدالقادر (–۱۱۳۲)
گزیده شرح «تنویر الابصار» مؤلف با نام «خزائن الاسرار و بدایع الافکار» است که چون بر ده جلد بالغ می‌شده، پس از نگارش جلد اول به فکر تلخیص آن افتاده و در آن نظرات شیخ الاسلام محمد بن عبدالله تمرتاشی حنفی مصری را مد نظر داشته است. مشتمل بر: کتاب الطهارة، کتاب الصلاة، کتاب الزکاة، کتاب الحج، کتاب النکاح، کتاب الطلاق، باب الایلاء، باب الظهار، باب الکفارة، باب اللعان، باب العنین، باب الحضانة، باب النفقة، کتاب العتق، کتاب الایمان، کتاب الحدود، کتاب السرقة، کتاب الجهاد، کتاب اللقیط، کتاب اللقطة، کتاب الابق، کتاب المفقود، کتاب الشرکة، کتاب الوقف.
آغاز: حمدا لک یا من شرحت صدورنا بانواع الهدایة سابقا و نورت بصائرنا بتنویر الابصار لاحقا ...
چاپ: طبع انظر المعجم ص/۸۸۹؛ هند، چاپ سنگی،۱۲۲۳ق؛

بمبئی، ۸۴۶ص، ۱۳۰۹ق.

[الاوقاف العامة بغداد ۴۳۰/۱-۴۳۴؛ دنا ۱۰۹۹/۴]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة الدر المختار فی شرح تنویر الابصار؛ طحطاوی، احمد بن محمد (-۱۲۳۱)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لأنه مستحق بالعقد و هو قائم بهما فاستویا کالزوجة فاغتنم هذا المقام فانه من جواهر هذا الکتاب و الله سبحانه و تعالی اعلم ... تمت جلد الأول من در المختار.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۸۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۵۲۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمن رکع رفضه و سجد لها و من رکع و سجد سجدة اجرته [در بحث سجود التلاوة]

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: ملا محمد رجب بن الله قلی؛ جلد: تیماج یشمی رقم صحاف«خدام اهل علمم نامم منور است»،۷۷گ (۲۳۰ر-۳۰۶پ)،۲۵و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۴۳-۱۳۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نقیده بکونه من اهل العلم و الصلاح فعدها من الزواید و منها لو ان العبد خرج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۷۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۱

آغاز: بسمله. کتاب البیوع لمافرغ من حقوق الله؛ **انجام:** لم یکن فیه ثم ذکذ نحو ما تحررفتد بر ... الف و ماتین و اثنی عشر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق [الفبائی: ۲۴۴]

← در مخزون ⊲ الدر المخزون

● الدر المخزون = در مخزون / کلام و اعتقادات / فارسی

ad-dorr-ol maxzūn = dorr-e maxzūn

آشتیانی، هدایت الله بن محمد حسین، - ۱۳۱۰ قمری

āštīyānī, hedāyat-ol-lāh ebn-e mohammad hoseyn (-1893)

مؤلف پس از نگارش رساله «کشف و اشراق»، این رساله را درباره نبوت و پیامبر خاتم (ص) با دیدی ذوقی و عرفانی نگاشت. خود او آن را در دیباچه چنین نامیده و رساله سوم او است و نخستین آن عقاید خمسه و چهارم سر مکتوم و پنجم حل معما است چنانکه خود در صفحه عنوان نوشته است.

آغاز: الحمدلله الباعث الوارث الها واحداً نحن له مسلمون اما بعد بارها گفته ام بار دیگر می‌گویم ... چون از رساله ثانی موسوم به کشف و اشراق فراغت یافتم بعضی مطالب غامضه از مطلع خاطر طلوع کرد.

انجام: چون قلم اینجا رسید ای خوش خطاب ×× ختم کن و الله اعلم بالصواب. و تمت کلمة ربک صدقاً و عدلا لامبدل لکلماته و الله سمیع علیم و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین المعصومین

[دنا ۱۰۹۹/۴؛ اعیان الشیعة ۵۳/۵۱؛ الذریعة ۷۰/۸؛ فهرستواره منزوی ۲۸۹/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۴سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی، ۹۲گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۱۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶/۱ سرود

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رقعی بزرگ [نشریه: ۱۳ - ۴۲۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۷۲/۳

خط: نسخ، کا: میرزا کوچک ساوجی، تا: ۵ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۶۳گ (۱۷۸پ-۲۴۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: آقا میرزا ابراهیم رشتی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۷۰گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۰۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۸۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۷]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۹۰-۳۱/۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج، ۹۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۱۲]

● الدر المسلوک فی احوال الانبیاء و الاوصیاء و الخلفاء و الملوک / تاریخ / عربی

ad-durr-ul maslūk fī aḥwāl-il anbīyā' wa-l awṣīyā' wa-l xulafā' wa-l mulūk

حر عاملی، احمد بن حسن، ق۱۲ قمری

horre'āmelī, ahmad ebn-e hasan (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۰۹۴ق

نگارنده این کتاب پس از بررسی تاریخ‌های بزرگ اسلام خواسته است تاریخی با رنگ مذهب شیعی بسازد، از این روی نخست کتاب «روض الناظرین فی علم الاولین و الآخرین» را به پیروی از محمد بن شحنه حلبی در «روض المناظر فی علم الاوایل و الاواخر» بنگاشت. سپس اندک اندک آن را گسترش داد و نسخه‌های گوناگون بعدی را «الدر المسلوک» نام داد. این نسخه‌ها برخی چهار رکن و برخی پنج و برخی شش و هشت رکن دارد. غیر از تغییرهایی که خود در این کتاب می‌داد، به شاگردانش نیز اجازه می‌داد که در آن دست برند و تصحیح کنند. (علینقی منزوی)

نسخه پنج رکنی آن شامل یک «مقدمه» و پنج «رکن» و «خاتمه» است: مقدمه در آغاز آفرینش آسمان‌ها و زمین و عجائب مخلوقات؛ رکن ۱. احوال پیامبران و مرسلین؛ ۲. احوال امامان شیعه و کسانی که عمر طولانی داشته‌اند؛ ۳. احوال شاهان پیشین و ملتهای قدیم؛ ۴. احوال خلفای مسلمین و سلاطین؛ ۵. وفات صحابه و تابعین؛ خاتمه حوادث آخر الزمان و فصلی در احوال قیامت و حساب. به توضیح دانش پژوه در ذیل نسخه ۱۷۹ دانشگاه تهران مراجعه شود.

[الذریعة ۷۰/۸؛ امل الامل ش ۱۴؛ اعیان الشیعة ۴۸۴/۷ و ۳۵/۸؛ دنا ۱۰۹۹/۴–۱۱۰۰ (۱۱ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۳۲

آغاز: و کرة الارض و جبالها و بحارها؛ **انجام:** ما لاح بدروجا ظلام.

مجلد اول و ظاهراً به خط مؤلف است، از اواخر آن هم اوراقی افتاده بوده در سال ۱۳۳۸ از روی نسخه دیگر نوشته‌اند؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج جگری، ۳۶۲گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۸سم [ف: ۷ – ۸۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲

نیمه نخستین است و در سی کراسه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۱۹/۹سم [ف: ۱ – ۲۰۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۶۴

از رکن چهارم تا آخر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: عبدالحسین طباطبائی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۲۹۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۷سم [ف: ۱ – ۲۰۶]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۵

آغاز: الحمدلله منشی اصناف الفطر و محیی الارض بوابل المطر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ ۲۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۳۲۱]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۳۹

آغاز: بسمله الحمدلله الذی احسن کل شیء خلقه و بدأ خلق الانسان من طین ... و بعد فهذا کتاب الدر المسلوک؛ **انجام:** فنسأل الله خیرها و نعوذ به من شهرها و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله و من علی منواله. تم النصف الاول من کتاب ...

جلد اول آن است از آغاز تا آخر رکن سوم؛ خط: نسخ، کا: جمال الدین بن محمد قاسم بن یوسف عاملی، تا: جمعه ۱۲ صفر ۱۱۰۶ق، در زمان حیات مؤلف؛ با تقریظ سید رضی بحرانی و قصیده‌ای که در مدح مؤلف سروده؛ مهر: حاج سید سعید؛ واقف: سید جعفر پیشنماز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۱۴×۷/۵) [ف: ۳ – ۱۲۹۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی احسن کل شیء خلقه؛ **انجام:** و حملة العرش فیامرهم الله تعالی ان یسیروا الی رضوان خازن الجنان و یامروه ... من حلل الجنة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، شکری، جلد: تیماج سورمه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ – ۳۱۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مقابله شده با نسخه کهن درستی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۲۴۴گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۲۲۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹

جلد یکم کتاب را در بر دارد که سه رکن از پنج رکنی است؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین پسر محمد امین، تا: محرم ۱۲۴۰ق؛ از روی نسخه خط ابراهیم بن سلیمان موسوی حسینی که به روزگار نگارنده نوشته شده بود نویسانده شده و در تاریخ دهم شعبان همین سال (۱۲۴۰) مقابله و تصحیح شده است، مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ قبالا»؛ اینک نسخه‌ها: الف. نسخه‌های چهار رکنی: ۱. نسخه (مجلس) این نسخه فقط هفت برگ آغاز کتاب را در بر دارد. و در دیباچه آن کتاب را «در المسلوک» نامیده و آن را به یک پیش‌گفتار در آغاز خلقت و چهار رکن ۱) پیغمبران، ۲) پادشاهان باستانی، ۳) خلیفه‌های اسلام، ۴) پادشاهان اسلام، و خاتمه در آخر الزمان، بخش کرده و نیز می‌گوید: در این کتاب تاریخ را از آغاز پیدایش تا سال ۸۰۶ آورده‌ام [گویا پایان سال ۸۰۶ برای رکن چهارم باشد] این نسخه هفت برگی در آغاز نسخه هشت رکنی مجلس نهاده شده و هر دو تاریخ (۱۰۹۱ق) نوشته شده و به شماره ۵۴۵ در فهرست [اعتصامی در فهرست (ج۲ص۳۲۱) این دو نسخه چهار رکنی و هشت رکنی را یکی پنداشته و دچار اشتباه‌ها شده، مانند اینکه ۸۰۶ را تاریخ نگارش پنداشته، و صاحب اعیان الشیعه نیز به این اشتباه دچار و آن را غلط پنداشته است] یادداشت شده است؛ ۲. نسخه حاج عماد فهرسی که اکنون در کتابخانه رضوی است و صاحب ذریعه آن را جلد یکم در المسلوک شمرده و به سال ۸۰۶ پایان یافته نیز گویا چهار رکنی باشد. ب. نسخه‌های پنج رکنی: ۱. نسخه دو

جلدی کتابخانه صدر به بغداد؛ ۲. نسخه ۱۷۹ دانشگاه که فقط جلد یکم را در بر دارد. در این دو نسخه نگارنده فقط یک رکن بر چهار رکن پیشین افزوده است. فهرست بخش‌های این کتاب در نسخه ۱۷۹ دانشگاه چنین است: پیش گفتار در آغاز پیدایش خلقت، رکن ۱) پیغمبران، ۲) امامان و عمرهای دراز افسانه‌ای، ۳) پادشاهان باستانی، ایران، یونان، روم، مصر، یمن، سبأ، شام، حیره، کنده، حجاز، وقایع عرب، ملتها، ۴) خلیفه‌ها و پادشاهان اسلام، ۵) زندگی یاران پیغمبر و تابعان و رویدادهای جهان، پایان نامه در پیشگوئی‌های مذهبی و آخرین بخش در رستاخیز است. در پایان نسخه دانشگاه (گ۱۸۷ب) مردی به نام ابراهیم پسر سلیمان موسوی حسینی که گویا شاگرد نگارنده بوده است مدرک‌های کار او را یاد کرده و می‌گوید چون در این کتاب نادرستی‌ها دیدم آن را با اجازه نگارنده درست کردم. آغاز جلد یکم: «الحمدلله الذی احسن کل شیء خلقه و بدأ خلق الانسان من طین، فتبارک الله احسن ... و بعد فهذا کتاب ...»، انجام جلد یکم: «ما مضی فات، و الموصل غیب، و لک الساعة التی انت فیها فقال الله خیرها و نعوذ به من شرها، و الحمدلله وحده و صلی الله ... تم النصف الاول من کتاب ...»، آغاز جلد دوم: «الرکن الرابع فی ایام الخلفاء من المسلمین و الحکام و السلاطین». انجام جلد دوم: «وهاهنا منتهی ما اردناه و آخر ما قصدناه»؛ ج. نسخه شش رکنی: از نسخه‌هایی که صاحب ذریعه می‌شناساند فقط نسخه کتابخانه شیخ حسن مظفر در نجف است که شش رکن دارد و رکن ششم آن در تاریخ همه جهان از آدم تا روزگار نگارش است (الذریعه ۸: ۷۱)؛ د. نسخه هشت رکنی: کوچکترین نسخه‌های این کتاب این نسخه است که هشت رکن و ۸۵۰۰ بیت نوشته در یک جلد است. در دیباچه آن نام کتاب و نام نگارنده هست. این نسخه به شماره ۵۴۵ در کتابخانه (مجلس) ثبت شده است و پیش از آن هفت برگ از نسخه در المسلوک چهار رکنی دیده می‌شود و اعتصامی فهرست نگار مجلس بررسی ناکرده در جلد دوم فهرست (ص۳۲۱) این دو کتاب را یکی شمرده است. فهرست هشت رکن این نسخه چنین است: پیش گفتار، رکن ۱) آغاز پیدایش، ۲) پادشاهان باستانی، ۳) خلفاء، ۴) امامان، ۵) دراز عمرها، ۶) یاران و تابعان، ۷) پادشاهان اسلام، ۸) رویدادهای جهان، خاتمه آخر الزمان، آخرین فصل در رستاخیز. آغاز این نسخه مانند آغاز نسخه پنج رکنی است نه مانند آغاز چهار رکنی. نسخه‌های دیگر: نسخه‌ای از این کتاب به خامه نگارنده نزد شیخ عبدالحسین در خراسان هست (اعیان الشیعه ج۸ ص۴۸۴) و نسخه‌ای نیز نزد خود سید محسن عاملی صاحب اعیان الشیعه هست که به سال ۱۰۹۴ق پایان یافته است (الذریعه ۸: ۷۱)؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۸۷گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۵۶۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۹عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۳۵]

۹. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه:۱۰

خط: نسخ، کا: حسین بن علی اکبر بافقی، تا: ۱۴۱۴ق؛ قطع: رحلی [نشریه: ۴ - ۴۵۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۶۵

آغاز: و أسجدلک ملائکته و أسکنک جنته اشفع لنا الی ربنا فیقول لهم آدم لا شفاعة الی الیوم؛ **انجام:** یقول الله تعالی یا ملک الموت من بقی من خلقی و هو أعلم بذلک و علام الغیوب فیقول ملک ...

جلد دوم کتاب و مشتمل بر رکن چهارم تا خاتمه می‌باشد؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ تملک: صفائی خونساری به تاریخ ذیقعده ۱۲۷۳؛ مهر: «مصطفی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۱۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۳۴۷]

● الدر المصان فیما یحدث فی ایام دولة آل عثمان / پیشگویی / عربی

ad-durr-ul muṣān fīmā yaḥdiṯu fī ayyām-i dawlat-i āl-i ʻuṯmān

حسین بن جمال، ق۱۱ قمری

hoseyn ebn-e jamāl (- 17c)

کتابی است به رمز و با استفاده از علوم غریبه حوادثی را که در سال ۱۰۸۵ق رخ خواهد داد به درخواست محمد نگاشته است، محمد در ۱۰۸۴ق از مؤلف درباره حوادث سال ۱۰۸۵ پرسیده و از آنچه بر سر مصر خواهد آمد، جویا شده بود، مؤلف از دولت عثمانی تجلیل می‌کند و در آغاز اطلاع بر علم ربانی صمدانی را مخصوص آل محمد (ص) می‌داند و قطعاتی از خطبة البیان منسوب به امام علی (ع) را نقل می‌نماید.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۰۷/۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اطلع من اجتباه من عباده الاخیار علی کنوز الاسرار و علم من اجتباه من اصفیائه الابرار من علم الغیوب و قضایا الاقدار؛ **انجام:** فیصل شرها الی اراضی الاعراف ولابد من دخول دسار و ما قدرتم اخذما قد بقی الامر إلی فساد بدخول اهل الفتن والحساد

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۸]

● الدر المصون فی علم الکتاب المکنون / علوم قرآن / عربی

ad-durr-ul maṣūn fī ʻilm-il kitāb-il maknūn

ابن سمین حلبی، احمد بن یوسف، - ۷۵۶ قمری

ebn-e samīn-e halabī, ahmad ebn-e yūsof (- 1356)

تاریخ تألیف: رجب ۷۳۱ ق

این کتاب از برجسته‌ترین کتاب‌هایی است که در اعراب قرآن

نگاشته شده؛ چنان که در کشف الظنون آمده: «و الدر المصون اجل ما صنف فی هذا الباب» و به گفته مؤلفش: «فانه لب کلام اهل هذه العلوم» از این کتاب به نام‌های متفاوت یاد شده است؛ از جمله در کشف الظنون (۱: ۱۲۲) و هدیة العارفین (۱: ۱۱۱) «الدر المصون فی علم الکتاب المکنون» ثبت گشته و در اعلام زرکلی (۱: ۲۷۴) و الدرر الکامنة (۱: ۳۶۰) با عنوان «الدر المصون» درج شده و در طبقات المفسرین (۱: ۱۰۰) «اعراب القرآن» نامیده شده و در بسیاری از منابع از جمله در مقدمه خود مؤلف «الدر المصون فی علوم الکتاب المکنون» خوانده شده و به همین نام به چاپ رسیده است. این کتاب: ۱. جامع نظرات علمای گوناگون در اعراب آیات است مؤلف آراء قوی و ضعیف را با ادله آنها آورده است؛ ۲. سرشار از بحث‌های نحوی است و در مناسبت‌های گوناگون به طور مفصل به بحث‌های نحوی و نظرات علمای نحو اشاره کرده است؛ ۳. مشحون از مباحث لغوی است و به اصل و اشتقاق مفردات لغات و کلمات قرآن اشاره کرده و از این حیث در حد مفردات القرآن راغب، دارای اهمیت است؛ ۴. قراءات قرآنی، اعم از شاذ و متواتر، و اصحاب قرائات را معرفی نموده است؛ ۵. مؤلف از منابع متعددی بهره برده و از این رو، نصوصی در کتاب درج شده که اصل آن ها از بین رفته و فقط آنچه سمین در این کتاب از آنها نقل نموده، باقی مانده است؛ ۶. کتاب مشحون از شواهد عربی است. مؤلف در جای‌های گوناگون به شواهد شعری استشهاد کرده و به لحاظ وسعت اطلاعی که داشته، در برخی موارد شواهد نادری آورده که در منابع دیگر یافت نمی‌شوند. علاوه بر این به شواهد قرآنی و احادیث نبوی نیز استشهاد کرده است؛ ۷. به مباحث بلاغی نیز در موارد بسیار اشاره نموده است؛ ۸. در خلال بیان اعراب آیات، به جنبه‌ای از تفسیر آیات و اقوال مفسرین نیز التفات کرده است. نسخه‌های خطی بسیاری از این کتاب در کتابخانه‌های عالم یافت می‌شوند؛ از جمله نسخه‌ای به خط مؤلف در کتابخانه «شهید علی پاشا» در ترکیه، ش ۱۱۶ تا ۱۱۹ نگهداری می‌شود. در الفهرس الشامل للتراث، بیش از یکصد نسخه خطی از الدر المصون معرفی شده‌اند.

عبدالرحمن بن عمر تواتی (زنده در ۱۱۷۲ق) مختصر الدر المصون نگاشته و نسخه‌ای از آن در کتابخانه «ملی پاریس» ش ۵۳۹۶ نگهداری می‌شود. (حافظیان)

چاپ: بیروت، محقق: احمد محمد الخراط، دارالقلم للطباعة و النشر و التوزیع، ۶جلد، ۱۴۰۶ق؛ بیروت، دارالکتب العلمیة، ۱۴۱۴ق، تحقیق و تعلیق علی محمد معوض، عادل احمد عبدالموجود، دکتر جاد مخلوف جاد و دکتر زکریا عبدالمجید نوتی و با مقدمه و تقریض دکتر احمد محمد صیرة در هفت جلد، به قطع وزیری بزرگ

[معجم المؤلفین، ۲: ۲۱۱؛ کشف الظنون، ۱: ۱۲۲؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط (علوم القرآن، مخطوطات التفسیر و علومه)، ۱: ص ۴۱۱ -۴۱۶؛ فهرس المخطوطات العربیة المحفوظة فی مکتبة الاسد الوطنیة، ۵: ص ۱۱۶-۱۲۲؛ فهرس مخطوطات دارلکتب الظاهریة (علوم قرآن)، ۲: ص ۱۲۵-۱۳۰؛ دنا ۴/۱۱۰۰؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۰۳/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۳عکسی

آغاز: بسمله قوله تعالی تلک آیات الله مبتدأ و خبر و نتلوها فیه قولان احدهما ان تکون حالاً و العامل فیها معنی الاشارة و الثانی ان تکون مستأنفة فلا محل لها من الاعراب و یجوز غیر ذلک؛
انجام: قوله و ان تلووا قرأ ابن عامر و حمزة تلوا بلام مضمومة و واو ساکنة و الباقون بلام ساکنة و اوین بعدها أولاهما مضمومة ... و هو ان لام الکلمة قد حذفت أولاً کما قررته فصار وزنه تفعوا بحذف اللام ثم حذفت العین ثانیاً فصار وزنه

نسخه اصل: کتابخانه «چستربیتی»، ش ۳۷۰۱ (آربری، قائمة المخطوطات العربیة فی مکتبة تشتربیتی، ج۳، ص ۸۹ همو، فهرس المخطوطات العربیة فی مکتبة تشستربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید، ج۱، ص ۴۲۴). از آیه ۲۵۳ سوره مبارکه «بقره» تا آیه ۱۳۵ سوره مبارکه «نساء»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مهر: حسین بن مظفر علی حسینی؛ در صفحه عنوان آمده: «الثانی من الدر الثمین»؛ ۵۲۰ص، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۸]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۳۶

از کلمه «لایعلمها» آیه ۵۹ سوره انعام «و عنده مفاتح الغیب» تا کلمه «بان لهم» از آیه ۱۱۱ سورة توبه «ان الله اشتری من المؤمنین» است؛ خط: نسخ، کا: عبدالغنی مدنی شافعی، تا: پایان محرم ۸۳۹ق؛ تملک: لطف علی بن محمد کاظم در صفر ۱۳۲۵، محمد جواد بن علی صدرالدین مدنی حسنی حسینی؛ مهر: مشیر افخم عباس سپهر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۲گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [سنا: ف: ۱ – ۲۵۷]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت. فایدة من منتهی السمع. حمل – ثور – سرطان – جوزا – اسد – سنبله – عقرب – میزان – قوس – جدی – حوت – دالی – ناریه – هوائیه – ماسه – نزابیه. فاذا اردت معرفة حال النیل فی ای سنة شیت فاعتبر القمر عند نزول الشمس اکمل فی ای برج هوفان کان فی الناریه فهو محترق و ان کان فی الهوائیه فهو متوسطه و ان کان فی الماهیه فانه یحئبی استجاره و فی الترابیه یکون یشرا و الله تعالی اعلم ... فائده من ایضا صفة اخذالقال من الختمة الشریفه – دعا لتفریح الکرب و خلاص المسجونین منه ایضاً دعا علی بن الحسین رضی الله عنها منه ایضاً ضابطه هذه الابیات؛ **انجام:** قال المعافا بن عمران جا الاستاد بشر الحافی الی دارابی سلیمان الدارانی مسلما علیه فطرق الباب و کان شیخ ابوسلیمان رضی الله عنه غایباً لسمعت ابنته قرع الباب ... و کان الفراغ من نسخه یوم الخمیس المبارک حادی عشر شهر الله المحرم الحرام سنه تسع و ستین و ثمانی مائه احسن الله عاقبتها اللهم صل علی سیدنا محمد و آله و صحبه و

سلم و حسبنا الله و نعم الوکیل.
نسخه مجموعه‌ای است از اشعار شعرای متقدم عرب زبان و حکایات و مطالب ادبی و احادیث و ادعیه و اقوال در بیان اسماء الله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ محرم ۸۶۹ق؛ تملک: احمد القاضی در دمشق شام، سید زین العابدین شهیر به امیر افندی زاده، ارسلان زاده؛ مهر: «من مستملکات الحاج مصطفی صدقی غفرله»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش چرم گل ماشی، ۴۸۰ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۷ - ۳۴۷]

● **الدر المفید للمسترشد العرید** / مواعظ / عربی
ad-durr-ul mufīd li-l-mustaršid-il u'rīd
در آن از الوزراء محمد بن عبدوس و الفردوس ابن شیرویه دیلمی و العقدابی عمر و از شهاب الدین محمد و وزیر ابوالحسن ابن احمد نقل شده است کتاب در اخلاق و سیاست است در دوازده «باب»: ۱. فضلیة العلم و الحکمة؛ ۲. ما یتعلق بسیاسة الملوک و الوزراء و اصحاب المناصب؛ ۳. نفع المشورة و ضرر الاستبداد؛ ۴. مدح العفة و ذم الشره؛ ۵. مدح حسن الخلق و ذم سوء الخلق؛ ۶. شرف الکرم و دناءة الخلق؛ ۷. ما استخرج لدفع الهمم و ما یعینک علی سقوط الغم؛ ۸. الزهد و المواعظ للطالب الراغب؛ ۹. معرفة من تعاشرة من الاخوان؛ ۱۰. فوائد کثیرة و علوم غزیرة من کلام الحکماء و استخراجات الفضلاء؛ ۱۱. معرفة الطباع الرذلة؛ ۱۲. خاتمة الکتاب من الکلام المنثور ما ورد عن امیرالمؤمنین و الائمه من اولاده.
[الذریعه ۷۲/۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸۵
خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ با بلاغ سماع از مؤلف، مصحح، با خط خوردگی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸ - ۳۳۷]

← الدر المکنون > نثر اللآلی

● **در مکنون (مکتوب فارسی)** / ادبیات / فارسی
dorr-e maknūn (maktūb-e fārsī)
کاشف شیرازی، محمد شریف بن محمد، ۱۰۰۱ - ۱۰۶۰ ؟ قمری
kāšef-e šīrāzī, mohammad šarīf ebn-e mohammad (1593 - 1650)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۵/۳ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۹]

● **در مکنون** / عرفان و تصوف / فارسی
dorr-e maknūn
عسکری احمد آبادی، عبدالفتاح
'askarī ahmad-ābādī, 'abd-ol-fattāh
وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴-۶۷۲ق)
اهداء به: ابوالظفر محیی الدین محمد اورنگ زیب عالم گیر
گزیده و شرحی است به نثر و برخی جاها به نظم بر مثنوی.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی صراط المستقیم، الذی هو مرصاد المحققین ... بعد نموده می‌نماید که ... عبدالفتاح الحسینی العسکری ...
انجام: قصه کوته کن که رفتم در حجاب ×× هن خمش والله اعلم بالصواب
[نسخه‌های منزوی ۱۱۴۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۴۹/۷]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق هندی، کا: مظفر لکهنوی، تا: یک‌شنبه ۲۷ صفر ۱۰۹۵ق، جا: باغ شاهرخ میرزا؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۴۱۴]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۱۱۱گ (۱۱۴پ-۲۲۴)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۳]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۷۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی کبود،جلد:تیماج حنایی،۱۹گ (۲۰۶ر-۲۲۴)، ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴-۴۱۵]

● **در مکنون** / - ترکی
dorr-e maknūn
برکوی افندی
barkūy afandī
در ۱۸ «باب»

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۶
خط: نسخ ترکی، کا: محمد بن احمد، تا: ۷ شعبان ۱۱۱۳ق [نشریه: ۲ - ۷۵]

● **در مکنون = جواب الاعتراض = تقیه علی (ع) و خروج امام حسین (رساله در)** / کلام و اعتقادات / فارسی
dorr-e maknūn = javāb-ol e'terāz = taqīyye-ye 'alī va xorūj-e emām hoseyn (r. dar)

لاهیجی، حسن بن عبدالرزاق، ۱۰۴۵ – ۱۱۲۱ قمری
lāhījī, hasan ebn-e ‘abd-or-razzāq (1636 - 1710)
جواب اعتراض به اقدام سید الشهدا (ع) است بر شهادت وی با وجود نداشتن همراهان و تقیه نکردن در به دست آوردن حق که مانند پدرش عمل کند که به علت نداشتن همراهان تقیه کرد. درباره اعتراض بعضی از سنیان بر شیعه که شما می‌گویید تقاعد حضرت امیر المؤمنین از حرب خلفای ثلاثه برای تقیه بود سبب آن‌که انصار نداشت اگر تقیه واجب بود پس حضرت امام حسین علیه السلام می‌دانست و نکرد یا نمی‌دانست و کرد.
آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد یکی از برادران جانی و دوستان روحانی ... التماس نمود که اعتراض بعضی از سنیان بر شیعه که شما می‌گویید تقاعد ... امیر المومنین. از حرب خلفای ثلثه برای تقیه بود بسبب آنکه انصار نداشت اگر تقیه واجب بود پس ... حسین ... می‌دانست و نکرد یا نمی‌دانست و کرد و بهر تقدیر منافی امامت و عصمت است که شما مدعی اید. جوابش را آنچه بخاطر فاتر بنده ... حسن بن عبدالرزاق ... رسد نویسد ... این رساله که موسوم است بدر مکنون.
انجام: سوای فهم ایشان فهم هیچکس دیگر بآن نرسد و الحمد الله حق حمده (بلغ حمده)
[دنا ۱۱۰۰/۴ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۲۶/۹ و ۲۸۹/۹]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۳۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۹گ (۷۲-۸۰)، ۱۵ سطر (۴×۱۱/۵)، اندازه: ۸×۱۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۹۱] و [نشریه: ۴ – ۴۰۳]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۹/۳
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد صادق قاری قمی، تا: قرن ۱۲؛ تملک: ابوطالب پسر عبدالکریم؛ مهر: محمد بن خلیل، باقر، محمد هاشم بن محمد باقر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۹گ (۴۳ر-۵۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۵ – ۳۵۳]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۱۲-۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ – ۳۲۲۰]
۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۱۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد نصیر هزار جریبی، تا: ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۵۱ر-۵۲پ)، ۲۷ – ۳۶ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: - ۱۰۸]
۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۴۱/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی حنایی و نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۱۲۹پ-۱۳۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: - ۱۲۹]

● **در مکنون** / تاریخ معصومین / فارسی
dorr-e maknūn
فقیر دهلوی، میرشمس الدین، ۱۱۱۵ – ۱۱۸۳ قمری
faqīr-e dehlavī, mīr-šams-od-dīn (1704 - 1770)
تاریخ تألیف: ۱۱۶۹ق
حماسه دینی است، مثنوی در داستان «ملیکه» دختر «قیصر روم» که بعدها «نرجس خاتون» خوانده شده، با امام حسن (ع) و زایش حضرت مهدی، که حدود ۱۱۰۰ بیت است: «به تارخش اگر میل شماراست ×× بگویم مثنوی مشکبار است». «قیصر روم» می‌خواست دخترش ملیکه را به همسری پسر عموی دختر در آورد، ولی به علت تندباد سختی به جای آوردن مراسم به هم خورد. همان شب ملیکه امام حسن عسکری را در خواب می‌بیند و دل به وی می‌بندد. شبی دیگر حضرت فاطمه را در خواب دیده اسلام می‌پذیرد. امام در خواب به وی مژده می‌دهد که می‌تواند در جنگی که در آینده نزدیک میان سپاه پدرش قیصر و مسلمانان رخ می‌دهد خود را، در میان اسیران به سپاه مسلمانان برساند و چنین می‌گردد و ملیکه خود را با اسیران به بغداد می‌رساند و امام نقی با نامه‌ای که به زبان رومی نوشته بود «بشیر بن سلیمان» را برای خرید نرجس خاتون به بغداد فرستاده، نرجس را به سامره آورده به همسری فرزندش امام عسکری درآورده و از آنان حضرت مهدی (ع) و غیبت آفریده می‌گردد. برای نشانی و نمونه، در وصف زیبایی ملیکه: «فروزان چهره چون قندیل ترسا ×× مسلسل زلف بر شکل چلیپا / بنا گوشش چو صبح نوبهاران ×× خم زلفش چو شام روزه داران». و در توصیف جنگ: «بهم خورد آن دو بحر پر تلاطم ×× کنار عافیت شد در میان گم / شفق گون گشت از خون، خاک میدان ×× زمین شد پر هلاک از سم اسبان». (احمد منزوی)
آغاز: خداوندا ره تقدیر بنما ×× بروی من در توحید بگشا / از آن راهم بری تا کوی مقصود ×× وزین در جلوه گرکن روی مقصود
انجام: بده این نظم را یارب قبولی××که رد نتواندش کردن فضولی / چو نظم من زمهدی می‌دهد یاد ×× به راه دین هدایت را سبب باد
آغاز:
[الذریعة ۷۳/۸ و۱۷۶/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۸۰۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴۶/۳؛ دنا ۱۱۰۱/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۱/۱۴
آغاز: تو پیدایی به هر چیزی که پیداست ×× تو بینایی به هر چشمی که بیناست

با یک دیباچه به نثر از کاتب. مثنوی عرفانی حدود ۳۰۳۳ بیت که در دوازده جمادی الاول پایان یافته؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی خان، تا: قرن ۱۲، جا: هندوستان؛ کاغذ: ترمه، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۸ - ۴۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دلیل این شقاوت بشنو از من که کرد و چشم ایمان تو روشن ...

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۱۸-۲۹/۵۸

آغاز: ای غم عشق توشوری به جهان انداخته ×× طشت عاشق را زبام آسمان انداخته / عشق را نور جمالت برده آن سوی یقین ×× عقل را کنه کمالت درکمان انداخته؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق شکسته،کا:کریم،تا:۱۱۷۱ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور نارنجی، ۱۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴-۱۷۹۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۵۰-۱/۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق؛ شامل ۳۳۲۶ بیت مطابق شمارش کنار صفحات نسخه؛ ۱۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۷۹۵]

● **در مکنون** / عرفان و تصوف / فارسی

dorr-e maknūn

داعی دزفولی، عبدالله بن محمد باقر، ۱۱۵۸ - ۱۲۵۶ ؟ قمری

dā‘ī dezfūlī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (1745 - 1840)

تاریخ تألیف: یکم ربیع الثانی ۱۲۴۶ق

به روش عرفانی در پاسخ به خردگیری‌های پیشینیان. نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الموجودات والکاینات من العلویات و السفلیات قبل ظهور کاف و النون ... اما بعد بر ضمیر منیر محققان خبیر ... مخفی نخواهد بود که غرض از تألیف این رساله مختصره و تحریر این وجیزه ...

[دنا ۱۱۰۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۴۴/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** خلافت و امامت حقیقی بغضب امامت لغوی قناعت نموده بعضی مساجد را صاحب و بامامت او قیام و اقدام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۳۰۶ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲گ (۳۷ر-۵۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ - ۲۶۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۶/۳-ف

نسخه اصل: دانشگاه لوس آنجلس M1182؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۳]

● **در مکنون** / شعر / فارسی

dorr-e maknūn

کاشف دزفولی، صدرالدین بن محمد باقر، ۱۱۷۴ - ۱۲۵۸ قمری

kāšef-e dezfūlī, sadr-od-dīn ebn-e mohammad bāqer (1761 - 1842)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۱۸۹ق

مثنوی عرفانی حدود ۱۶۰۰ بیت.

[الذریعة ۶۰۲/۹؛ منزوی ۲۸۰۹؛ اعلام الشیعه ۷۷۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷۰/۱

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم و به اتوکل و استعین. ای ذات تو همچو در مکنون ×× برتر ز خیال و از چه و چون / ای ذات تو برتر از خیالات ×× پیش تو خیال محض طامات؛ **انجام:** از باده عشق مست سازم ×× از عشق بآتشش گدازم / این خامه بسر رسید یکبار ××کوتاه بکن زبان گفتار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ربیع الاول ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، ۱۷ سطر [ف: ۸ - ۳۱۶]

● **در مکنون = دره ناصری** / طب / فارسی

dorr-r maknūn = dorre-ye nāserī

حکیم قبلی، محمد بن عبدالصبور، ق۱۳ قمری

hakīm-e qobbolī, mohammad ebn-e ‘abd-os-sabūr (-19c)

اهدا به: محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴)

درباره امراض،آمیخته‌ای است از روش قدیم و جدید از پزشکی که به دستور میرزا آقاسی تألیف شده است. این کتاب پس از مقدمه‌ای در معنی طب و بیان اعضای انسانی شامل شش «جزء» می‌باشد: ۱. قانون صحت؛ ۲. تدابیر نفسا (زنی که تازه زاییده است)؛ ۳. شرح امراض رئیسه باطنیه و علاج آنها؛ ۴. شرح امراض ظاهریه؛ ۵. تدابیر مسمومین و مختنقین؛ ۶. معرفت مرکبات دوایی.

آغاز: سپاس بیقیاس حکیم علی الاطلاق را که مبدع جهان هستی و امکان است و مخترع دارالملک کون و مکان.

انجام: در شش وقیه آب و الله الشافی لارب غیره و لا خیر الاخیره.

[دنا ۱۱۰۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۹/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: اواسط قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛

کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۵۰گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۲۶۶]

۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۷۰۲د

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: چرمی، ۵۰۶ص، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۱۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۲۴۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۲سم [ف: ۲ - ۲۴۴]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۱۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، کا: آقا بزرگ، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۳۹۵ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۳۸]

● **در مکنون** / شعر / فارسی

dorr-e maknūn

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ - ۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, ‘alī asqar ebn-e ‘alī akbar (1816 - 1883)

تاریخ تألیف: گویا ۱۲۵۲ق

مثنوی است عرفانی با تخلص اصغر آمیخته با حکایات که با دیباچه‌ای به نثر ساخته است؛ نام سراینده و کتاب در آغاز و پایان هست.

[دنا ۱۱۰۱/۴؛ الذریعة ۷۳/۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۴

آغاز: هذا کتاب در مکنون. بسمله. الحمد الله الذی خلقنا فی احسن تقویم ... بشنو از دل چون حکایت می‌کند ×× قصه مجنون روایت می‌کند؛ **انجام:** تا که باز انشاء سازم دفتری ×× زو نمایم عالمی را رهبری

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ شعبان ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۴۱]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۴۹

آغاز: مقدمه: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمد الله الذی تجلی للعباد بنور جماله و انشکر له علی وفور نواله و صلی الله علی اشرف الموجودات محمد صلی الله علیه و آله و بعد. در اوانی که از انجلا و ظهور نور بیضا ضیاء جمال بی همال معدلت گستر اشرف والا ... ملک ملوک عالم مفخر اولاد آدم السلطان بن السلطان بن السلطان و الخاقان بن الخاقان بن الخاقان قهرمان الماء و الطین محمد شاه قاجار ... مثنوی: یا ضیاء النور ای جان جهان ×× ای سرسر دفتر سر نهان / ای فروغ مهر تو نور دلم ×× مهر تو بسرشته در آب و گلم؛ **انجام:** طوطیا بگریز زین کافر دلان ×× حق بود بیزار از این مردمان

منتخبی است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۳ق؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای، ۱۱۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۳/۱سم [ف: ۴ - ۸۱۲]

۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: - ۱۳۲]

● **در مکنون** / علوم غریبه / فارسی

dorr-e maknūn

حسینی تویسرکانی، محمد بن جواد

hoseynī toyserkānī, mohammad ebn-e javād

کتابی است در علوم غریبه و شامل مطالب گوناگونی در جفر، احکام طالع ادعیه و طلسمات، ختم سور و غیر از آن است که در آغاز نسخه با عنوان «در مکنون» معرفی شده و نام محمد تویسرکانی در بالای صفحه اول درج شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۰۲-۳۴/۱۷۲

آغاز: هذا الکتاب در مکنون مشقه محمد آقا ابن جواد الحسینی تویسرکانی بسمله سئوال نمودن ازجفر وجواب گرفتن ازاین دستور می‌باشد مثال باسم محمد صادق سئوال م ح م د ص ا د ق د ره؛ **انجام:** وماهو الا ذکر للعالمین فالله خیر حافظاً وهو ارحم الراحمین

خط: تحریری، بی‌کا، تا: نسخه جدید است؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۷۹۴]

● **الدر المکنون** / ادبیات / عربی

ad-durr-ul maknūn

در بیست «باب» است مشتمل بر گفتارهای حکمت‌آمیز و منتخباتی از کلمات حضرت پیامبر اکرم (ص) و بعضی از روایت‌های کوتاه و ادعیه و احراز و اشعار نغز، منتخب از کتاب «الدر المکنون فی غرائب الفنون» ناصر الدین ابی بکر بن عبد المحسن الفوی. عناوین ابواب: ۱. الشکر؛ ۲. التعوذ و الأدعیة؛ ۳. اجوبة الکتب؛ ۴. الهدیة؛ ۵. التهانی؛ ۶. التعازی؛ ۷. فیما یکتب للمریض؛ ۸. القناعة؛ ۹. التحریص علی الأسباب؛ ۱۰. الجود و السخاء؛ ۱۱. البخل و الشح؛ ۱۲. الحلم؛ ۱۳. التواضع و حسن

الخلق؛ ۱۴. ذم الکبر؛ ۱۵. فضل الصدق؛ ۱۶. الوعد و التقاضی؛ ۱۷. الغیبة و النمیمة؛ ۱۸. الحسد و البغی؛ ۱۹. المشاورة؛ ۲۰. الأدعیة و العوذ و المنافع.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۴۸/۱

آغاز: الحمد لله ذی النعمة و العظمة و الجلال و القوة و القدرة و الکمال و صلاته علی محمد النبی الهادی من الضلال؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقک و حبیبک محمد و آله الطیبین الطاهرین و اصحابه الراشدین و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: صالح بن سلیمان عاملی، تا: ۱۰۹۲ق، جا: مدینه منوره؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۶پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۲۱۱]

● الدر المکنون / حدیث / عربی

ad-durr-ul maknūn

این رساله حاوی کلمات حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام است. در جمع‌آوری و تبویب این کلمات حرف اول آن قول ملحوظ گردیده و نیز در پاره‌ای از اوقات مخاطبان هم قول هم موجب تقسیم شده است. مثلاً گاهی کلمات از آنجا که مورد خطابش جمع است نه فرد معین باعث گردیده که سرفصل خاصی به آن نسبت داده شود. علاوه بر این در ابتدای اقوال نیز غرض از هر قول آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴

آغاز: انی و ان لم اکن عمرت عمر من کان قبلی فقد؛ **انجام:** من افات الدنیا و الاخره و من القران و من یتوکل علی الله فهو حسبه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۳گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۹-۱۵۹]

● الدر المکنون فی شرح دیوان المجنون / ادبیات / عربی

ad-durr-ul maknūn fī š.-i d.-il majnūn

کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۰ قمری

kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e ʻalī madad (1846 - 1922)

وابسته به: دیوان مجنون عامری = اخبار المجنون و اشعاره؛ مجنون، قیس بن الملوح (-۶۸ق)

شرحی است نسبتاً مبسوط با عناوینی «ص، ش» (اصل، شرح) بر دیوان معروف مجنون عامری (لیلی و مجنون) نگاشته شده در پاسخ شخصی که از عشق و حقیقت آن و مهمترین دیوان عاشقان پرسیده و مؤلف به درخواست وی این دیوان را انتخاب و شرح کرده است. این شرح را کاشانی در پانزده سالگی و با نداشتن هیچ شرحی برای دیوان نوشته، و در آغاز اشاره اجمالی شده است به عشق و حال عاشقان راستین از دید عرفان پس از آن به شرح می‌پردازد و بیشتر به مفردات لغوی و مطالب ادبی ابیات اشاره دارد و گاهی ابیاتی فارسی مناسب گفته‌ها می‌آورد. شارح در مقدمه می‌گوید: «قد سألنی بعض من الأصدقاء عن حقیقة العشق فأجبته بأنه هی الحالة ... ثم سألنی عن دواوین العاشقین أی دیوان منها أدخل فی ذلک؟ فقلت دیوان قیس بن الملوح العامری المعروف بالمجنون المفتون بلیلی العامریة، فانه قد اشتهر بعشقها فی النواحی و الأقطار و البقاع و الأمصار و قد تحمل فیالعشق شدائد المحن ... و قد قلت نسخته فی النسخ ولا تخلو عن غلط کتابة بل عن اشکال فی بعض أبیاتها و صعوبة، فمن علینا بشرح علیه ینتفع منه المبتدی و یستفید منه المنتهی، فأجبت سؤله و حتمت علی نفسی أن اشرحه شرحاً متوسطاً حاویاً للفرائد و خالیاً عن الحشو و الزواید و أنا حین الشروع ابن خمس عشر سنة و لم یحضرنی شرح من شروح هذا الدیوان و لا من یساعدنی علیه من الاخوان ... و سمیته بالدر المکنون فی شرح دیوان المجنون و رسمت أصله بالصاد و الشرح بالشین».

آغاز: بسمله، و به ثقتی حمداً لسبوح مهیمن احترقت بشعلة من شعلات نیران مودته قلوب مجانین أحبائه العاشقین و حمداً لمحمود قدیم غرقت فی قطرة من قطرات بحار محبته أفئدة أودائه المستاقین ...

انجام: ان الشعراء قد کنوا عن مطلق العاشق بالمجنون و عن مطلب المعشوق بلیلی اذ لم یتعرض لذکر حالهما فی کتاب معتبر و تاریخ معتمد علیه و انما اشتهرت حکایتهما فی ألسنة العوام و لا یخفی ان هذا القول بعید عن الأفهام فالحمد لله علی الاتمام و علی محمد و آله الصلوة و السلام.

[دنا ۱۱۰۲/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷عکسی

آغاز: و انجام: برابر

نسخه اصل: نزد احفاد مؤلف در کاشان نگهداری می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ مصحح، با خط خوردگی بسیار؛ تملک: عزیز الله حسینی امامت؛ ۳۴۵ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۵۵۹]

۲. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد جعفر کاشانی، تا: ۲۰ رجب ۱۳۰۰ق؛ در حاشیه بعضی صفحه‌ها اضافاتی است گویا از مؤلف و شاید به خط وی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۳۴]

● الدر المکنون فی شرح قصیدة ذی النون / کیمیا / عربی

ad-durr-ul maknūn fī š.-i qaṣīdat-i d̠i-n-nūn

جلدکی، علی بن ایدمر، - ۷۶۲ قمری

jeldakī, ʻalī ebn-e aydamor (- 1361)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۷۴۳ق؛ محل تألیف: قاهره
شرحی است بر قصیده ذوالنون مصری اخمیمی در کیمیای صنعتی، در آغاز اشاره مختصری به موافقین و مخالفین این علم نموده است.
[دنا ۱۱۰۲/۴؛کشف الظنون ۱۳۳۸/۲؛هدیة العارفین ۷۲۴/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۱۹

آغاز: یقول العبد الفقیر ... التعظیم و التمجید و التسبیح و التقدیس منا لخالقنا و بارئنا و واهب حیاتنا و مخرجنا من العدم الی الوجود
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان ۱۹۹۸۱؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: یک‌شنبه ۱۶ محرم ۱۳۴۰ق؛ ۵۵ص [عکسی ف: ۶ - ۳۶]

● **الدر المکنون و الجوهر المحزون** / فقه / عربی
ad-durr-ul maknūn wa-l jawhar-ul maḥzūn
علوی سبزواری، اسماعیل بن عبدالکریم، ۱۲۷۱ - ۱۳۳۷ قمری
'alavī sabzevārī, esmā'īl ebn-e 'abd-ol-karīm (1855 - 1919)

کتابی استدلالی تحقیقی مبسوطی است با عناوین «مسألة، مسألة» از طهارت تا اواخر ابواب فقه را شامل می‌باشد. مؤلف در هر مورد اقوال فقها را تحت عنوان مسأله ذکر و پس از جرح و تعدیل نظر خود را بیان می‌نماید؛ به عنوان مثال: «قال الشیخ: الصوم لغة هو الامساک و فی الشرع امساک مخصوص علی وجه مخصوص فی زمان مخصوص ممن هو علی صفة مخصوصة ... ، و قال المفید: الصیام هو الکف عن تناول اشیاء ورد الآیه من الله تعالی بالکف عنها فی ازمنة مخصوصة ...؛ و قال السید المرتضی: الصوم توطین النفس علی الکف عن تعهد تناول ما یفسد الصوم من کل اکل و شرب و جماع و ما اشبهه؛ و قال ابوالصلاح: الصوم فی الملة العزم علی کراهیة امور مخصوصة فی زمان مخصوص لیکون ذلک مصلحة مخلصاً به لمکلفه سبحانه؛ علامه (ره) فرموده است: والاقرب من هذه الحدود قول المفید ره فان تعریف الشیخ ردی من حیث هو تعریف بامور خفیة و مع ذلک فحکمه بصحة صوم النائم و المغمی علیه مشکل و سیأتی. و قول السید جید الا انه لا یخلو عن دور ...؛ و جعل ابوالصلاح الصوم عزما و فیه ردائة. و التحقیق ان تعریف الشیخ احسن التعاریف چه حقیقة صوم چون امساک است امر خفی است چه از افعال قلب است و تعریف صوم به آن موجب ردائة تعریف نمی‌شود ...»
این کتاب جز موارد بسیار نادر تماماً به زبان عربی می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** قد تم القسم الاول من کتاب ... اسماعیل بن عبدالکریم العلوی السبزواری.
ج۱، از کتاب صوم تا انتهای امر به معروف و نهی از منکر حاوی: کتاب الصوم: دارای هفت فصل، کتاب الحج: حاوی چهار مقصد، کتاب الجهاد: شامل هشت فصل؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: علی اصغر احمدئی، آبان ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۰]

● **الدر المکنون و الجوهر المصون** / علوم غریبه / عربی
ad-durr-ul maknūn wa-l jawhar-ul maṣūn
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)
قواعد مفصلی است برای استخراج اسرار حروف و اعداد و اشاره به بعضی از خواص آنها و بیان جایگاه هر یک از آنها در علم جفر، دارای جدولها و دوایر بیانی مناسب فرازهای کتاب.
آغاز: الحمدلله الذی أودع السر المکتوم فی طی الحرف المرقوم و أظهر من خفایان العلوم ببدایع الرسوم
انجام: فکان الملفوظ ی ک و ن ل ه ش ا ن ف ی ا خ ر ا م ر ه

۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۳۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۸گ (۹۹ر-۱۳۶ر)، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۱ - ۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مهدی بن میرزا علی قاضی طباطبائی تبریز، تا: ۱۳۴۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۱۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مهدی طباطبائی، تا: ۱۳۴۸ق، جا: نجف اشرف [الفبائی: ۲۴۴]

● **الدر الملتقط** / تفسیر / عربی
ad-durr-ul multaqiṭ
گیسودراز، محمد بن یوسف، ۷۲۱ - ۸۲۶ ؟ قمری
gīsūderāz, mohammad ebn-e yūsof (1322 - 1423)
تفسیری عرفانی با عناوین «الملتقط» است. مؤلف در این تفسیر تأویلات فراوانی آورده و از مأثورات بهره‌ای نبرده یا بهره آن اندک بوده است، چنانچه در آیات قرآنی از برخی اصناف حیوانات اسمی به میان آمده باشد خواص و طبع غالب آن را بیان کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۴۵

آغاز: فقال أرنی فأری فی الغیر و تعجب عزیز من القدرة»؛ **انجام:** «لا نهایة لها لمعلومات الحق سبحانه و مقدوراته

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش، ۱۱۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۸۸]

● الدر المنتخب من التقریب و شرح المكتسب / کیمیا / عربی

ad-durr-ul mn. min-at taqrīb wa š.-il muktasib

جلدکی، علی بن ایدمر، - ۷۶۲ قمری

jeldakī, ʻalī ebn-e aydamor (- 1361)

وابسته به: المكتسب فی ذراعة الذهب؛ عراقی، محمد بن احمد (-۵۸۰)

«المكتسب فی صناعة الذهب» دفتری است کیمیایی که جلدکی در «غایة السرور» و دیگر نوشته‌های خود آن را بسیار ستوده است و گویا از ابوالقاسم عراقی باشد، مانا همان حکیم ابوالقاسم احمد بن محمد معروف به خروشاه عراقی سیماوی نگارنده «عیون الحقائق و ایضاح الطرائق» (چلبی ۳۱۸:۱ و ۱۴۴:۲ و ۵۱۱؛ سیگل ص ۳۰). جلدکی آن را به نام «نهایة الطلب فی شرح المكتسب» گزارش نموده و این را چلبی گویا دیده ولی با گزارش دیگر او بر این کتاب که همین نسخه ما باشد یکی پنداشته با اینکه در نهایت نوشته که او دارای سه سفر هر یکی دارای مقدمه و مقالات و خاتمه است و این کتاب دارای «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه» است. او در آغاز همین گزارش می‌نویسد که نگارنده مكتسب نام خود را نهفته داشت و دانسته نشد که او کیست. چلبی نیز می‌گوید که من هم سرگذشت او را جائی ندیده‌ام و در پشت نسخه‌ای خوانده‌ام که از شیخ علامه ابوالقاسم عراقی است. جلدکی این «الدر المنتخب» را از «التقریب فی اسرار الترکیب» خود و از شرح مكتسب نهم مانا از خود او (همان نهایة الطلب) گزین نموده است و روی همین بود که چلبی آن دو را از هم باز نشناخته است. جلدکی در این گزارش بندهای متن را پس از «قال الشیخ» و سخنان خود را پس از «الشرح» می‌آورد. جلدکی در باب دوم پس از یاد کردن سخن عراقی در متن که شش فلز یک گوهرند و تمام و نقص دارند و در کیف با هم ناسازگارند نه در گوهر، می‌گوید که ابن‌سینا هر یکی از آنها را گوهری جداگانه پنداشته که نمی‌توانند به یکدیگر برگردند، آنگاه می‌نویسد که شهید نورالدین طغرائی در «حقائق الاستشهاد» بدان پاسخ گفته و نوشته که به‌گواهی شفا ابن سینا در این باره و درباره کان‌ها و پایداری جان پس از تن سرگشته است مانند جالینوس درباره جان و روان. بیشتر فیلسوفان این‌گونه انقلاب فلزات را نپذیرفتند و حنین بن اسحق هم همان سخن ابن سینا را دارد و ابومحمد بن حزم آن را جادو و پندار دانسته و نادرست. ابن تیمیه گفته که می‌شود فلزی به رنگ فلز دیگر درآید ولی پس از هفتاد سال برمی‌گردد. جلدکی در اینجا سخن آنهایی را که انقلاب را نمی‌پذیرند رد می‌کند تا اینکه می‌نویسد که من کتابی از ابن سینا درباره همین هنر دیدم که در آن راست را دروغ و نادرست را درست پنداشته است و برهان هم نیاورده و انقلاب را نپذیرفته است. سپس او به سخنان ابن سینا و حنین بن اسحاق در یکی از رساله‌های خود و ابن حزم و ابن تیمیه در همینجا پاسخ گفته است.

از سخن ابن خلدون در مقدمه (فصل ۲۳ و ۲۶ باب ۶) برمی‌آید که فارابی چون تهیدست بود کیمیا را درست می‌پنداشت ولی ابن سینا که وزیر بوده است و توانگر آن را دروغ می‌دانست. خود ابن خلدون هم این هنر را کردار روانی نیکان و برگزیدگان و یا جادو و چشم‌بندی بدکاران می‌داند نه هنری طبعی بلکه می‌نویسد که فرجام خواندن نوشته‌های کیمیاگران جز نومیدی نخواهد بود. او از خرده‌گیری طغرائی از سخن ابن سینا هم یاد می‌کند. ابن سینا گرچه در «رسالة فی مستور علم الصنعة» و «الصنعة الی الامام ابی عبدالله البرقی» آن را پذیرفت ولی در «رساله ابطال احکام النجوم» و فصل ۵ فن ۵ طبیعی شفا آن را تباه دانست. ابوریحان بیرونی در الجماهر (ص ۸۰) در آنجا که از یاقوت یاد می‌کند سخن طبیعیان را در اینکه یاقوت به تدریج از رنگی به رنگی دیگر می‌رسد و زر هم نخست حیوة و کبریت بوده سپس ارزیز و مس و سرب و سیم شده تا اینکه به رنگ زرین درآمده است مانند مردمی که از سگی و خرسی و بوزینگی درآمده و ساخت خود گرفته است یاد نموده است. (دانش پژوه)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۴

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله تعالی عن العلل و المعلولات و تقدس عن لوازم الاجساد و المتحیزات و تنزه ان تحیط به العقول و الادراکات ... و بعد فانه بتوفیق من الله تعالی لما اطلعت علی کلام المتقدمین و فهمت عبارات المتأخرین و تفرجت فی بساتین کتب الاساطین و نظرت فی شرح شذور الذهب و اعجبنی شرح المكتسب فاردت اختصاره لتسهیل مراجعته لحکیم و یقرب من فهم من اراد التلعیم ... و رتبه علی مقدمة و اثنی عشر باباً و خاتمة ... و سمیته بالدر المنتخب من التقریب و شرح المكتسب ... قال (الحکیم المحقق و التحریر المدقق الامام) ایدمر بن علی بن ایدمر الجلدکی (تغمده الله برحمته و اسکنه فسیح جنته) اعلم ان من المفترض علینا فی عقولنا کتمان هذا العلم و تحریم اذا عته لغیر المستحق من بنی نوعنا و ان لایکتمه عن اهله؛ **انجام:** قال الامام و الرصاصمان ینفعان العین القشفة و یقویان الناظر و هو صحیح ... فهذه هی القوی التی اشار الیها الشیخ انها تقوی الناظر یعنی انها تناسب العین و توجب فیها قوة و زیادة منفعة. و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «محمد نصیر»، در پایان دارد: «تم فی شهر ربیع الثانی ۱۸۸ (۱۰۸۸) تم تم تم»؛ ۶۰گ (۱۳۶پ–۱۹۶پ)؛ ۶۱گ (۱۳۶پ–۱۹۶پ) [ف: ۶ – ۲۲۱۳]

● **الدر المنتظم بالشعر الملتزم** / شعر / عربی

ad-durr-ul muntaẕam bi-š-ši'r-il multazam

ادکاوی، عبدالله بن عبدالله، ۱۶۹۲ – ۱۷۷۰ میلادی

edkāvī, 'abd-ol-lāh bn 'abd-ol-lāh (1692 - 1770)

۲۹ قصیده است به ترتیب حروف هجاء – که در هر حرف مقید بوده قصیده‌اش خالی از آن حرف باشد – در مدایح نبوی (ص) به پیروی از عبدالرحمن بن جوزی در اثرش عجب الخطب.

[دنا ۱۱۰۲/۴؛ الاعلام زرکلی ۱۰۰/۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۱۹

آغاز: الحمدلله الذی أخرج من مجار افکار اولی الألباب جواهر زواهر الآداب و أشرق فی قلوبهم أشعة شموس البلاغة

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۱۱۶۰ق، مجدول؛ تملک: کاتب صالح بن علی؛ ۳۷ص [عکسی ف: ۷ – ۱۱۲]

● **الدر المنتظم فی السیر المنتظم** / علوم غریبه / عربی

ad-durr-ul muntaẕam fi-s sayr-il muntaẕam

تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۱۲

در علم اعداد؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۴ – ۳۲۶]

● **الدر المنثور = مائة کلمة علی (ع)** / حدیث/فارسی، عربی

ad-durr-ul manṯūr = mi'at-u kalimat-i 'alī

رشید وطواط، محمد بن محمد، – ۵۷۳ قمری

rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۲/۲–ف

نسخه اصل: چستربیتی ش ۳۰۸ (۷۲/۳)؛ خط: نسخ، کا: ابن الساوجی، تا: یک‌شنبه اواخر رمضان ۷۲۹ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۴۱]

● **الدر المنثور = الدرر المنثورة و الحکمة المأثورة** / حدیث / عربی

ad-durr-ul manṯūr = ad-durar-ul manṯūra wa-l ḥikmat-ul ma'ṯūra

ابن میثم، میثم بن علی، ۶۳۶ – ۶۸۹ قمری

ebn-e meysam, meysam ebn-e 'alī (1239 - 1291)

مختصری است از کلمات، مواعظ و حکمت‌های امیر مؤمنان علی (ع) به حذف اسانید آنها، در چند «باب» به ترتیب الفبایی، در این ترتیب الف و لام تعریف در باب الف گنجانده شده است.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا بتوفیقه الی جادة طریقه و فضلنا بتوحیده علی کافة عبیده ... فهذه کلمات محذوفة الاسانید مرتبة علی حروف المعجم مرویة عن ... ابی الحسن علی بن ابی طالب کرم الله وجهه حرف الالف الدین یعصم الدنیا تسلم ...

انجام: ینبغی لمن رضی بقضاء الله ان یتوکل علیه.

[دنا ۱۱۰۲/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۴۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۰/۶سم [ف: ۱ – ۲۱۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۱/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۸۷]

● **در منثور** / اصول فقه / عربی

dorr-e mansūr

مدرسی یزدی، محمد علی بن محمد باقر، ۱۲۰۰ – ۱۲۶۲ ؟ قمری

modarresī yazdī, mohammad 'alī ebn-e mohammad bāqer (1786 - 1846)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)

حواشی است بر قوانین میرزای قمی که مؤلف در حاشیه کتاب خود نگاشته و فرزندش سید محمد مدرس آن را در این مجموعه جمع‌آوری نموده و در شب پنج‌شنبه عید فطر ۱۲۸۳ق از گردآوری آن فارغ شده است.

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

آغاز: بسم الله ... الحمدلله ... و بعد یا بشری هذا در منثور و سر مستور؛ **انجام:** محمد و آله الدین هو اولوالالباب.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۵گ (۱–۷۵)، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۴۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵۳

آغاز: الحمدلله الذی شرع لنا بهدایة معالم اصول الشریعة الغراء و وضع بکفایة قوانین فروع الملة البیضاء و الصلاة و السلام

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ خط: نسخ، کا: فرزند مؤلف، بی‌تا؛ تملک: سید احمد بن محمد مدرس به روز یک‌شنبه ۱۳ جمادی الاول ۱۳۳۱ با مهر «عبده الراجی احمد الطباطبائی» (بیضی)، سید محمد حسین بن محمد مدرسی در جمادی الثانی ۱۴۲۰؛ ۱۷۰ص [عکسی ف: ۵ – ۲۰۷]

● **در منثور** / مواعظ / فارسی

dorr-e mansūr

مجالسی است ترتیب داده شده برای اهل منبر و واعظان که به آیه‌ای شروع و به ذکر مصیبت امام حسین علیه السلام ختم می‌گردد و ضمن تفسیر آیات مطالبی مفید و علمی آورده شده و بحث‌هایی که متعرض شده نسبتاً عالمانه است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۱

آغاز: و عباد الرحمن - الخ یعنی بندگان خدای بسیار رحمت کننده اضافه برای تخصیص و تفضیل

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۳۸]

● **الدر المنثور** / حدیث / عربی

ad-durr-ul manṯūr

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۱/۱۱

منتخب؛ خط: نسخ خوش و نستعلیق کتابتی، کا: عبدالسلیم بن محمد مهدی بن محمد هادی واعظ دهخوارقانی، تا: ۱۱۵۹ق؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۱۴۶-۱۵۹)، اندازه: ۱۱/۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۳]

● **در المنثورة فی الطریق المأثورة** / کیمیا / عربی

durr-ul manṯūra fi-ṭ ṭarīq-il ma'ṯūra

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۹/۱۰

آغاز: بسمله. هذه رسالة تسمی بالدر المنثوره فی الطریق المأثوره لانها لم تکن؛ **انجام:** بما بقی من ذلک الجسد الغلیظ سمینا اللطیف ... و ذلک هو النثی تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۲۳×۳۵سم [رایانه]

● **در منثور در شرح دعای شبور** / دعا / فارسی

dorr-e mansūr dar š.-e do'ā-ye šabūr

عبدالجلیل بن نصرالله، ق۱۳ قمری

'abd-ol-jalīl ebn-e nasr-ol-lāh (- 19c)

اهداء به: نجفقلی خان رئیس قبیله افشار

تاریخ تألیف: یکشنبه ۴ شعبان ۱۲۴۷ق

دعای شبور همان دعای معروف به سمات است که مؤلف آن را در این کتاب در یک مقدمه و فایده و فصل ساخته است: مقدمه آن در وجه تسمیه دعا؛ فایده در آداب داعی؛ فصل در شرح دعا. قطعه‌ای از دعا را آورده و آن را ترجمه نموده پس از آن شرح می‌کند و در شرح مباحث مهم با شواهدی از آیات و احادیث می‌آورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۹۵

آغاز: الحمدلله الذی وعد الاجابة للانام بالاستدعاء بقوله تعالی ادعونی استجب لکم و جعل التضرع و الدعاء وسیلة للتقرب و الزلفی؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا و نبینا محمد و آله الطاهرین، تمام شد شرح دعای سمات بقلم مؤلف آن

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: پارچه، ۷۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۷۶]

● **الدر المنثور فی انساب المعارف و الصدور** / انساب / عربی

ad-durr-ul manṯūr fī ansāb-il ma'ārif wa-ṣ ṣudūr

حسینی اعرجی، جعفر بن محمد، - ۱۳۳۲ قمری

hoseynī-ye a'rajī ،ja'far ebn-e mohammad (- 1914)

در انساب برخی از بزرگان در سه «باب»: ۱. بیان انساب بعض الاوائل من العرب العاربة و المستعربة و بعض العجم و الترک و الفرس علی سبیل الایجاز؛ ۲. انساب القحطانیین؛ ۳. انساب العبرانیین. مؤلف در این کتاب به برخی از تألیفات دیگر خود در نسب نیز اشاره دارد بدین عناوین: ریاض الاقحوان فی انساب قحطان، الفلک الدائر فی انساب البطون و العشائر، مسارح الانظار فی انسا المهاجرین و الانصار، الطود الشامخ فی طبقات المشایخ، الجوهرة فی شرح التبصرة، الدر المنتظم فی انساب العرب و العجم، الاساس فی انساب الناس. همچنین در شرح حال سالار الدوله ابوالفتح میرزا آورده که: او با دختر صارم الدولة ازدواج کرده و مؤلف وکیل زن، و ملا نوروز علی بن نورالدین خرم آبادی وکیل مرد در اجرای عقد نکاح به سال ۱۳۲۰ بوده‌اند.

[دنا ۱۱۰۳/۴؛ الذریعه ۷۵/۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۵۰

آغاز: الباب الاول فی بیان انساب بعض الاوائل ... و نسرده من ابی البشر آدم فنقول و الله الموفق اعلم ان آدم ابوالبشر و هو اول من خلقه الله

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح، با اضافات در حاشیه؛ ۱۹۳ص [عکسی ف: ۷ - ۱۴۷]

● **الدر المنثور فی تفسیر المأثور** / تفسیر / عربی

ad-durr-ul manṯūr fī tafsīr-il ma'ṯūr

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تفسیری روایی است و آیات را با اخبار و روایاتی که از طریق عامه وارد شده تفسیر نموده است. «الدر المنثور» در تفاسیر اهل

تسنن از نظر گردآوری احادیث مربوطه در ذیل آیات کریمه نظیر تفسیر برهان در شیعه است. مؤلف قبل از نگارش این تفسیر کتاب مفصل دیگری تحت عنوان «ترجمان القرآن» تألیف کرد که در تفسیر آیات از احادیث مسند فراوان استفاده کرد که موجب تطویل و برای خوانند ملال‌آور شد بدین جهت «ترجمان» را مختصر و سندها را حذف کرد چنانکه خود می‌گوید: «و کان ما اوردته فیه من الآثار بأسانید الکتب ... رأیت قصور اکثر الهمم عن تحصیله و رغبتها فی الاقتصار علی متون الاحادیث دون الاسانید و تطویله فلخصت منه هذا المختصر». بنابراین «الدر المنثور» کاملاً روایی است و مؤلف پس از ذکر روایت هیچ اظهار نظری در صحت و سقم آن نمی‌کند.
چاپ: قاهره، مطبعة المیمنیه، ۶ج، ۱۳۱۴ق؛ تهران، مکتبة الاسلامیة، ۱۳۷۷ق.
[دنا ۱۱۰۳/۴؛ ظاهریه علوم القرآن ۲۴۳؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۰۴/۱-۱۰۶؛ المعجم ص ۱۰۷۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳۱
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی احیا بمن شاء مآثر الآثر بعد الدثور؛ صدر: بسمله ذکر وفیات الأئمة المخرج من کتبهم فی هذا التفسیر؛ **انجام:** و لاتقربوهن حتی یطهرن یعنی الاطهار فاذا تطهرن بالاغتسال فأتوهن.
ابن عساکر له التاریخ و غیره مات سنة ۵۷۱ انتهی و الله سبحانه اعلم بالصواب ...
از ابتدای کتاب تا آیه ۲۲۲، از سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصدر است به دو صفحه در تاریخ وفیات ائمه حدیث اهل سنت که از فوت مالک بن انس در ۱۷۹ق شروع و به ابن عساکر در ۵۷۱ق ختم می‌شود، در این فوت نامه به برخی آثار آنان نیز اشاره کرده؛ کاغذ: نخودی سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۶۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۸۹] و [ف: ۲۲-۲۷۵]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۵/۲-۶۴۲۵
از آغاز تا آیت «فلمانسوا ما ذکروا به» با فهرست منابع در آغاز؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: غلام رضا در ۱۳۶۵؛ خریداری سید محمود طباطبائی بروجردی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سیاه، ۶۷۶گ، ۲۱ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۱۸]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۶۶/۱۱
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی احیا بمن شاء مآثر الآثر بعد الدثور صدر: بسمله ذکر وفیات الأئمة المخرج من کتبهم فی هذا التفسیر؛ **انجام:** موجود و لاتقربوهن حتی یطهرن یعنی الاطهار فاذا تطهرن بالاغتسال فأتوهن.
ابن عساکر له التاریخ و غیره مات سنة ۵۷۱ انتهی و الله سبحانه اعلم بالصواب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۰۶ر-۱۱۱پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۱]

← الدر المنثور فی شرح ثلاثة ابیات الشذور ⟵ الدر المنثور فی شرح صدر الشذور

● **الدر المنثور فی شرح صدر الشذور = الدر المنثور فی شرح ثلاثة ابیات الشذور** / کیمیا / عربی
ad-durr-ul manṯūr fī š.-i ṣadar-iš šuḏūr = ad-durr-ul manṯūr fī š.-i ṯalāṯat-i abyāt-iš šuḏūr
جلدکی، علی بن ایدمر، - ۷۶۲ قمری
jeldakī, ʻalī ebn-e aydamor (- 1361)
وابسته به: شذور الذهب = الشذور فی الصنعة = دیوان الشذور؛ انصاری مغربی، علی بن موسی (۵۱۵-۵۹۳)
شرح مختصری است با عناوین «قال، قوله» بر رساله «دیوان الشذور» در علم کیمیا و صنعت.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فانی نظرت فی دیوان الشیخ الامام العلامة برهان الدین ابی الحسن علی بن موسی الانصاری الاندلسی ... قدوضع فی صدر کتابه المعروف بشذور الذهب ... قوله اذا ثلث المریخ بالزهرة امرء اعلم هدانا الله تعالی وایاک ان معنی التثلیث ...

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۲
آغاز: بسمله و صلی الله علی محمد و اله و صحبه و سلم یقول العبد الفقیر الی الله أیدمر بن علی بن ایدمر الجلدکی؛ **انجام:** و قد آن لنا ان نقطع الکلام بعد احمد لله و المنه لواهب و مفیض الرحمة و حسبنا الله و نعم الوکیل و صلی الله علی محمد و علی آله و صحبه.
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۹۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳ص (۵-۳۷)، ۲۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۵۱۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۷۸/۳-۳۹/۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فله الحمد جل وعلا والشکر علی ما الهم وانعم اخر المقطوعة ... وادع اصباغ النجوم عطارد لقوم اقاموا اللبیون لواء تمت الدایرة الموسومة بالدر المنثور فی شرح صدر ثلاثة ابیات الشذور والله الحمد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۷۹۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷/۱۴
آغاز: الدر المنثور فی شرح صدر ابیات الشذور. اذا ثلث المریخ بالزهرة امرء. اعلم ان التثلیث ان یکون؛ **انجام:** من سواق جاریات و جوار ساقیات. تمت
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ ۴گ (۱۰۳پ-۱۰۶پ) [ف: ۱

- ۱۰۴]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۳۰/۳-۱۹/۶۰

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... قال المصنف اعلم أن الحجر ینقسم عندالقوم الی قسمین قسم جوهر حاریابس؛ **انجام:** انه استشهاد أو تکملة أو تفصیل ما أجمله، والله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۵ - ۲۶۱۵]

● **الدر المنثور فی العمل بریع الدستور** / هیئت / عربی

ad-durr-ul manṯūr fī-l ‘amal bi-ray‘-id dustūr

سبط ماردینی، محمد بن محمد، ۸۲۶ - ۹۰۷ قمری

sebt-e mārdīnī, mohammad ebn-e mohammad (1423 - 1502)

دارای یک «مقدمه» و شصت «باب» در علم مواقیت و اختلاف ساعات شهرها.

[الفلک و التجیم ۷۰؛ کشف الظنون ۷۳۳/۱؛ بروکلمان ۱۶۹/۲؛ فهرس المصورة ۳۳/۳۳]

شرح و حواشی:

۱- ارشاد السائل الی اصول المسائل؛ ابن مجدی، احمد بن رجب (۷۶۷-۸۵۰)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم. الحمدلله الذی خلق السموات و رفعها بغیر عمد و لا علایق؛ **انجام:** و کذالک کل مسئلة ترجع الی الاعداد المتناسبة من غیر احتیاج الی ما ذکره المتقدمون من تنزیل السایل فی هذه الآلة فنسال الله العظیم الوهاب الغفور التواب ان یوفقنا فی القول و العمل و یعصمنا من الزیغ و الزلل انه کریم جواد بالخیرات عواد و صلواته علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه و سلم و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا؛ رمضان ۸۷۲ق؛ علی بن محمد بن احمد بن ... این کتاب مطالعه و تاریخ خاتمه مطالعه یادداشت کرده؛ مهر: «نمسکه علی ص را ط حق» ؛ جلد: چرمی کهنه، ۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۳/۵سم [ف: ۲ - ۴۸۳]

● **الدر المنثور من الخبر المأثور و غیر المأثور** /

گوناگون / عربی

ad-durr-ul manṯūr min-al xabar-il ma’ṯūr wa ġayr-il ma’ṯūr

عاملی، علی بن محمد، ۱۰۱۳؟ - ۱۱۰۴ قمری

‘āmelī, ‘alī-ye-bn-e mohammad (1605 - 1693)

کتاب در شرح احادیث و مسائل فقهی متفرقه و غیرهما است که آنها را در تمامی ایام نوشته و جمع در تدوین نموده و بدین نام موسوم داشته است. این کتاب را پس از شرح اصول کافی که موسوم به «در المنظوم من کلام المعصوم» است، تألیف نموده است. کتاب در سه جزء است و نخستین را در ۱۰ صفر ۱۰۷۳ و دومی را در ۲۲ ذیقعده ۱۰۹۲ به پایان برده است و سوم آن تاریخ ندارد. مؤلف در دیباچه، سلسله اسانیدش را به شیخ کلینی و شیخ صدوق و شیخ طوسی ذکر نموده است. در آن بسیاری از حدیث‌های مبهم و دشوار روشن گشته و پاسخ‌های پاره‌ای از پرسش‌ها که گرد آورده بود در آن آورده است. در این کتاب بررسی‌های علمی پراکنده‌ای دیده می‌شود مانند: حدیث اسلام ابی طالب به جمل و شرح آن؛ رد بر صوفیان و نکوهش سخت از تصوف؛ درباره حرمت غنا؛ رساله رد مفید یا مرتضی بر صدوق درباره فراموشی پیامبر؛ رساله مفید در رد بر صدوق درباره شماره روزهای رمضان؛ رساله امام هادی در رد بر جبریان و تفویضیان و عبارت‌هایی به نظم و نثر که قبلاً گرد آورده بود.

آغاز: الحمدلله ملهم الصواب و مذلل الصعاب و مفیض فیضه و احسانه علی من یشاء بغیر حساب ... و بعد فیقول ... انه کان یسألنی بعض الاخوان فی الدین عن حل احادیث وردت عن الائمه ...

چاپ: قم، انتشارات کتابخانه مرعشی نجفی، ۱۳۹۸ق

[الذریعة ۷۶/۸ و ۶۷/۸-۶۸؛ ریحانة الادب ۱۶۰/۲؛ فهرستگان حدیث، ج ۴، ص ۵۱-۵۳؛ دنا، ج ۴، ص ۱۱۰۳-۱۱۰۴ (۳۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تتمة الدر المنثور؛ عاملی، علی بن محمد (۱۰۱۳-۱۱۰۴)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۲۷

خط: نسخ، کا: شیخ حر عاملی، تا: نزدیک به پایان ذیقعده ۱۰۷۲ق، برای خودش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۰گ، ۱۷سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۱۰۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله میزالحق و اهله و میز الباطل فرعه واصله؛ **انجام:** ان الباعث علی کتابتها نصرة الدین و اهله لا غیر ذلک ... هو حسبنا و نعم الوکیل تمت.

خط: نسخ، کا: ابوطالب حسینی، تا: ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵ص (۱-۱۰۵)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۳۷۵]

۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۶۴

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالعالی میسی عاملی، تا: چهارشنبه ۲۷ صفر ۱۰۷۳ق (نسخه از اواخر سده سیزدهم است و تاریخ یاد شده گویا در نسخه اصل بوده که در عصر مؤلف نوشته و این نسخه از آن استنساخ شده)؛ ۲۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۶

آغاز: برابر
جزء اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ صفر ۱۰۷۳ق؛ مصحح، نسخه را مؤلف دو مرتبه تصحیح نموده و این جهت را در آخر جزء اول نوشته است، با آثار بلاغ؛ تملک: محمد قاسم بن احمد طبرستانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۶۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۹۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الثانی۱۰۸۰ق؛ توسط مؤلف تصحیح و اضافه شده و این کار در ۲۵ جمادی الاول ۱۰۸۰ پایان یافته و در آخر چند صفحه الحاقی به خط مؤلف می‌باشد؛ تاریخ وقف: ۱۲۵۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۹۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۹۵
جزء اول و دوم؛ خط: نسخ، کا: احمد مشهور به مدنی بن حسن مشهور به ابن سلیمان عاملی، تا: ۷ صفر ۱۰۸۲ق، برای حاج ابراهیم عبایچی؛ از روی نسخه مؤلف؛ نشانی ابتیاع از ملا محمد شریف با مهر «لا اله الا الله الملك الحق المبین محمد باقر بن محمد تقی» (بیضی)، محمد امین خوئی نجفی به تاریخ ذیحجه ۱۳۵۳؛ مهر: «عبده علی اکبر الموسوی» (بیضی)؛ جلد: ترمه، ۲۲۶گ، ۵۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۴ - ۱۷۴]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۶۰
خط:نسخ،کا: رمضان علی بن محمد علی اصفهانی، تا: شنبه ۸ ربیع الثانی۱۰۸۲ق؛ ۲۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲-۴۰۴]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کانه لایستبعد ان یکون من نذر صوم یوم الجمعة دایماً ینعقد نذره و یصوم بدله و ان کان غریباً و الله تعالی اعلم تم.
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاجی احمد فیروزآبادی، تا: ۱۵ شوال ۱۰۸۳ق؛ تملک: محمد علی اوردبادی، محمد مکی بن محمد بن شمس الدین بن الحسن بن زین الدین با تاریخ ۱۱۶۷ و هبه کتاب به فرزندش محمد بهاءالدین ابی المعالی به تاریخ ۱۱۷۰، یحیی بن محمد شفیع الشریف ۱۰ صفر ۱۳۱۴، محمد بن الشیخ طاهر شهیر به سماوی جمادی الثانی ۱۳۳۵؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۵۷]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۰۸-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** مع انه یجب علی کل مکلف الفرار من مثل هذا القضایا بالهرب و الدفع عن النفس و نحوه فلا اشکال فیه و الله اعلم
مجلد اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ گواهی بلوغ و مقابله با نسخه اصل با امضای عبدالمجید طباطبایی؛ تملک: محمد شریف؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۴۳۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۳۳/۳
جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ از روی نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ (۳۶پ-۲۰۳پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تاریخ وقف: غره ذیقعده ۱۲۴۳؛ جلد: مقوایی، ۱۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۰۱]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۱۷۵
آغاز: بسمله. و من ذلك ما قیل انه ورد فی الخبر لا تسبوا الدهر فان الدهر هو الله. اقول علی تقدیر صحة الخبر معناه یحتاج فهمه الی تفصیل و هو انه قد تقرر؛ **انجام:** و الاصرار علیه و هو تقدیم الرکعتین علی دعاء الزیارة کما تری و الله تعالی اعلم. آخر الجزء الثانی من کتاب الدر المنثور من المأثور و غیر المأثور تألیف الفقیر الی عفو الله و رحمته علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین العاملی سامحه الله تعالی و کان الفراغ منه الثامن و العشرین من ذی القعدة سنة ۱۰۹۲ اثنین و تسعین بعد الالف.
خط: نسخ، کا: محمد سعید بن شمس الدین نائینی، تا: قرن ۱۱، (در زمان زندگی مؤلف)؛ مصحح، با این بلاغ:« بلغ من اوله الی اخره من نسخة مصنفه - ادام الله بقائه - علی ید الغریق فی بحل المعاصی عبدالمجید الطباطبایی»، محشی از علامه محمد باقر مجلسی به خط خودش با امضای: «م ق ر عفی عنه»، حاشیه برگ‌های ۱۸۲پ۱۸۹پ فوایدی از کتاب دانش‌نامه شاهی تصنیف ملا محمد امین استرآبادی، حاشیه برگ ۲۲۵ر بخش کوتاهی از شرح اشارات درباره مقامات عارفین، حاشیه برگ ۲۲۶پ-۲۲۷ر شرح رباعی ابوسعید ابوالخیر به نقل از کتاب مفتاح الاسرار از شیخ آذری؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی.، جلد: میشن مشکی، ۲۲۷گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۳۷]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی انه قد کان یعرف قدرهم ×× و شانهم من کان اعظم شانا / عسی فرج یاتی به الله عاجلا ×× فکم ذا اقاسی ذلة و هوانا
خط: نسخ، کا: عبدالمهدی بن شیخ صالح، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با بلاغ مقابله، محشی از مؤلف با نشان «منه» و در چند مورد این یادداشت‌ها با دعای «سلمه الله» و «عفی الله عنه»، با قصیده‌ای از حسن بن زین الدین عاملی ابن الشهید به نام النفحة القدسیة با مطلع: «تحققت ما الدنیا علیك تحاوله ×× فخذ حذر من یدری بمن هو قاتله» و توضیحی از ناظم قصیده درباره آن، و قصیده دیگری از او با مطلع: «الا فض فاك الله یا من رسایله ×× تحقق منها للمحققین باطله»، منقولاتی از میثم بحرانی در کتاب النجاة و صدوق در فقیه درباره امامت و ولایت، با یادداشت: «نقل من خط ید المصنف من المسوده»، مشکات هم به این مطلب در نوشته‌اش

اشاره کرده: «هذه هی المبیضة الاولی التی نقلت من المسودة الی البیاض کما صرح به الکاتب فی آخر الجزء الاول»، دو یادداشت: «بلغ مقابلة من اوله الی آخره علی التمام بحسب ما اقتضا المقام ... (پارگی) و الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلم علی محمد و عترته» و «قد وجدت زیادة علی ذلک فی الکلام فی الاخباریة و غیره بخط المصنف طاب ثراه»؛ تملک: اسد الله؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۲۷۱گ، ۲۲ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۱×۲۶/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۹۷]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۰۸ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۳۴۴]

۱۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۷۹/۱

قطعه ای از جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۶گ (۱پ–۳۶ر)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۱۲۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۰

آغاز: برابر **انجام:** و هذا ینافی ما نقل غایته ان نسبة الغلط الی الجوهری مع انه ناقل غیر متعارفة و جوابه ان معناه هذا القول المنقول غلط لما ذکر، تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، با نشان «بلغ» مقابله شده، محشی با نشان «ع ل مد ظله، منه»؛ تملک: محمد علی بن عباس بلاغی جد مرحوم آیت الله شیخ محمد جواد بلاغی، سید محسن اعرجی صاحب المحصول، محمد باقر بن محمد حسین حائری مازندرانی، میرزا محمد همدانی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۴۷۳]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم استطع من ارضهم طیراناً، و فی قصص و انتزعن لطیفة ...

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی بن موسی عاملی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه، منه عفی عنه»؛ تملک: «محمد مؤمن سمنانی به سال ۱۱۲۵ق با مهر «المؤمن حی فی الدارین» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۰گ، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۳۳ – ۴۶۴]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۶۹

آغاز: برابر **انجام:** مهاجری لهم قد و صلوا ... هذا و حزنی علیهم لا انفصام له حتی اراهم عمیاناً حیثماً نزلوا هذا آخر ما و جد من التاریخ المذکور و نرجو من الله تعالی الظفر بالتتمه فان الساقط منه کثیر بمقتضی الفصول المتقدمه.

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۴ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۴۲۹]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۵-۳۰/۱۷۵

آغاز: برابر **انجام:** اقول معناه انه کان من قدرالله ... مع انه یجب علی کل مکلف الفرار من مثل هذا القضا بالمهرب والدفع عن النفس ونحوه فلا اشکال فیه والله اعلم

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۷۹۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۰۴

آغاز: بسمله، و من ذلک کلمات منثورة نثر او نظما کنت قد جمعتها لاجعلها کتابا من هذا القبیل و لم یتفق اتمامها و هی هذه قد یشد الانسان فی اصبعه اویده خیطا و نحوه لیتذکر به و تسمی الرتیمة فهل فی جسدک عرق؛ **انجام:** و من ذلک تبیان ما احسنها احبیب نقلها ... (پس از ده سطر): و شانهم من کان اعظم شانا ×× عسی فرج یاتی به الله عاجل / فکم ذا اقاسی ذلة و هو انا ×× و فی قصصین و انتزعن لطیفه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۸سم [ف: ۱ – ۲۰۷]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی الرفع یکون اسم مصدر خبره شر و خیر و الله اعلم

جلد ۱، کاتب در آخر نسخه کتاب را به نام «منتخب در المنثور» ضبط کرده است. حاوی شرح ۹۳ حدیث و بیان ۲۱ مسأله فقهی است؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمد تقی سبزواری، تا: ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۷۳گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ – ۱۴۲]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶ معزی

آغاز: بسمله. حمدله. و صلوته علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و بعد فهذا الجزء الثانی من کتاب الدر المنثور؛ **انجام:** ان مولده کان فی الثالث عشر شهر شوال سنة ۹۱۱ و ان ابتداء امره فی الاجتهاد کان سنة ۹۴۴ و ان ظهور اجتهاده و انتشاره کان فی سنة.

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد جواد، تا: یک‌شنبه دهه آخر صفر ۱۲۸۰ق؛ در پایان نسخه مسوده بعضی باب‌های کتاب المشارع فی شرح الشرائع و رساله‌ای در اصول فقه از تألیفات محمد طاهر معزی (ظ) قرار دارد؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ – ۸۱]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۸۵/۱

جزء اول کتاب است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عبد الوهاب اصفهانی لنجانی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۹گ (۱پ–۱۶۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم[ف:۱۶–۱۸۵]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۷۴

جزو دوم؛ کا: احمد بن عبدالوهاب اصفهانی لنجانی برای شیخ محمد اصفهانی، تا: ۱۲۸۴/۵/۲۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۳گ، ۱۸سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۴۱۵]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهذا تصریح بتحریم حلق اللحیة للرجل بطریق

اولی لانه اذا حرم مع احتمال الرجولیة کان ذلک اولی مع تحققها
جلد اول؛خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۴]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهذا تصریح بتحریم حلق اللحیة للرجل بطریق اولی لانه اذا حرم مع احتمال الرجولیة کان ذلک اولی مع تحققها
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ ۹۲ ورق آخر این نسخه در شرح حال و ترجمه حضرت شهید ثانی ره جد مؤلف این کتاب و تألیف محمد بن علی حسن جوری جزینی است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۴]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۹۱ق؛ محشی با نشان «منه»؛ تملک: جعفر بن محمد، جعفر بن سلطان العلماء؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آبی، ۲۸۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۵/۳سم [ف: ۱ – ۲۰۸]

۲۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۹۹

جزء اول. کامل؛ خط: نسخ، کا: ابو القاسم بن محمد بن محمد علی جان، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۲۳۹]

۲۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵۹ ط

خط: نسخ تحریری، کا: عباس بن محمد طباطبائی حائری کربلائی، تا: ۱۲۹۵ق [مختصر ف: ۳۴۴]

۳۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵۹-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان جنایتها فی حقوق الناس علی سیدها و الاظهر بین الاصحاب خلاف ذلک و لنقطع الکلام حامداً لله ... ان ینیلنا شفاعته عند اضطراب الاقدام ... و الحمدلله وحده
خط: نسخ تحریری، کا: عباس بن محمد طباطبایی حائری کربلائی، تا: ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۳۰۵گ، ۲۱سطر، قطع: وزیری [ف: ۲۴ – ۳۵۷]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم؛ تملک: احمد بن صالح ابن سالم بن طوق، عبد علی بن احمد بن عبد الجبار به تاریخ ۱۷ ربیع الاول ۱۲۴۵؛ مهر: «عبده جلال الدین» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرد، ۲۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۳۱۵]

۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** والله تعالی اعلم بمقاصد اولیائه والمسئول من عفوه وکرمه العام حسن الخاتمه والختام
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۸۷۸]

۳۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۸۲۰/۲

آغاز: برابر

بخشی از جلد اول آن است که از آغاز تا شرح آن حدیثی که در کافی آمده در خصوص جبر و تفویض؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۳۲ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳ – ۹۴۲]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۵

آغاز: بسمله (هذا کتال الدر المنثور تألیف الشیخ علی بن الشیخ محمد بن الشیخ حسن ابن الشهید الثانی) قال ره بعد الخطبة فی روایة هذا الکتاب فطریقی اجازة الی الثقة الجلیل محمد بن یعقوب الکلینی ... و عن الشیخ نجیب الدین عن الشیخ بهاءالدین بطریقه فمن ذلک فی باب بر الوالدین من الکافی عن عدة من اصحابنا ... اقول هذا الحدیث ظاهره مشکل لفظا و معنی و الذی یخطر بالبال ان فیه تقدیما و تأخیرا؛ **انجام:** و من ذلک مسئلة فی باب الکفالة سئلنی بعض الاخوان و کتب ما صورته ... و نحو ذلک مما یذهب الحق بسببه کالدین و نحوه و مثل ما ذکر لایصلح لخلو الکفالة عن فائدة و الله اعلم (تم بقلم المفتقر الی الرؤف المنان حبیب المرجان رحم الله الداعی له بالغفران هذا آخر ما وجدناه من هذه النسخة و الله اعلم).
در آغاز نسخه ما که نشانی از جزء سوم کتاب در آن نیست و خطبه را هم ندارد طریق روایت او کافی را نوشته شده است؛ خط: نسخ، کا: حبیب مرجان حسینی (کاتب بخش‌های تازه نسخه)، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه» و «منه ره» و «منه عفا الله عنه»؛ مهر: «حبیب الحسینی»؛ تملک: اسمعیل بن لطفعلی بن احمد بن لطفعلی بن صادق تبریزی در ۱۲۶۹؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۱۳۰۲]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۴/۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابری، ۲۵ سطر [ف: ۵ – ۲۲۴]

۳۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۷۲

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۳]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۹

جلد اول و چند برگ آغاز جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: محمد شفیع بن بهاء الدین محمد حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ – ۸۶]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ مصحح، محشی به خطی جز خط اصل؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۴۸]

● **در المنثور من المأثور و غیر المأثور** / حدیث / عربی
durr-ul manṯūr min-al ma’ṯūr wa ġayr-il ma’ṯūr

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۶۱

آغاز: من غیر الحدیث و کنت انت بعض؛ **انجام:** وافتراء منه علی ولد احمد و لما نقل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● الدر المنضد و شذور عقود العسجد / فضایل و مناقب / عربی

ad-durr-ul munaḏḏad wa šuḏūr-u ʻuqūd-il ʻasjad

عبدالله بن مفضل

ʻabd-ol-lāh ebn-e mofazzal

نویسنده پس از حمد خدا و مدح پیغمبر اسلام می‌گوید بر آن شدم که قصیده عقود العسجد پدرم را که در حسب حال و تعداد ائمه آل محمد صلوات الله علیه است به شرح کشم و از شذور و نوادر موجود در این قصیده رفع حجاب نمایم. پس حاصل کارم این شرح شد. در این شرح نویسنده برای بیان «شواهد» از اقوال و ابیات بزرگان زبان عرب استفاده می‌کند و آنها را می‌آورد. متأسفانه کتاب پایان نیافته نسخه خاتمه می‌پذیرد.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۱/۲

آغاز: بسمله و به نستعین و نستمد و به و تسبین و نصلی علی محمد الامین؛ **انجام:** فقال علی ان لا احارب و لا اباشر قتالا ... ماوجد.

خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: ۱۱۶۲ق، جا: صنعاء؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج مشکی، (۳۷۶-۴۰۶)، ۴۳ سطر (۱۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: - ۲۴۰]

● الدر المنضود فی الصلاة و السلام علی صاحب المقام المحمود / دعا / عربی

ad-durr-ul manḍūd fi-ṣ ṣalāt wa-s salām ʻalā ṣāḥib-il maqām-il maḥmūd

ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ - ۹۷۳ ؟ قمری

ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)

تاریخ تألیف: ۸ ربیع الاول ۹۵۱ق

کتابی است مختصر درباره صلوات و سلام بر پیامبر اکرم (ص). مؤلف، در مقدمه در این موضوع، استدلالی بحث نموده و در فصول چندگانه کتاب، مسائل مربوط به صلوات را بررسی کرده و احادیث رسیده را ذکر می‌کند وی کتاب را در یک «مقدمه» و شش «فصل» و یک «خاتمه» مرتب نموده است.

چاپ: السعودیة، دار المنهاج، تحقیق بوجمعه مکری و محمد عربش، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق

[ایضاح المکنون ۴۵۰/۱؛ هدیة العارفین ۱۴۶/۱؛ دنا ۱۱۰۴/۴؛ بروکلمان ۳۸۸۲ و ذیل ۲۵۸/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۳۰/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴/۱عکسی

آغاز: قال شیخنا و سیدنا الامام ... شهاب الدین احمد بن حجر الهیتمی الانصاری نزیل مکه المشرفه؛ **انجام:** و اخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمین، سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه احمدیه - حلب؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محمد ادریس ابنابی مصری، تا: محرم ۹۶۹ق؛ از نسخه خط مصنف؛ تملک: محمد حسن بن شیخ عبد الله بن شیخ محمد بخشی الخلونی واقف نسخه؛ مؤلف به خط خود اجازه‌ای برای مالک کتاب شیخ محمود سلونی به تاریخ دوم محرم ۹۷۰ نوشته است؛ ۵۴گ (۲-۵۵) [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۶۸/۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۴۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۸۸/۱

خط: نسخ، کا: طه بن شیخ یس زرد یا بادی، تا: ۲۸ شوال ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه کاغذ، ۲۱ سطر [ف: ۵ - ۲۶۲]

● الدر المنضود فی معرفة صیغ النیات و الایقاعات و العقود / فقه / عربی

ad-durr-ul manḍūd fī maʻrifat-i ṣīyaġ-in nīyyāt wa-l īqāʻāt wa-l ʻuqūd

ابن طی، علی بن علی، - ۸۵۵ ؟ قمری

ebn-e tayy, ʻalī ebn-e ʻalī (- 1452)

تاریخ تألیف: شب جمعه ۷ محرم ۸۵۴ق

رساله دوره جامع مختصر فقه امامیه است که نخست هر بابی را عنوان و تعریف داشته و بیان مقدمات و شرایط و اقسام آن را نموده و سپس به ذکر و بیان کیفیت نیت در عبادات و صیغ عقود و ایقاعات پرداخته و عمده مقصود تألیف جهت اخیر بوده. در دیباچه چنین آورده: «فاشار الی من اشارته لازمة و طاعته علی واجبة ان اجمع له رسالة فی علم الشریعة متضمنة لاحکام النیات و صیغتها و صیغ العقود و الایقاعات و کل عبادة یحتاج الیها فی الشرعیان فاجبت». آن را به خواهش دوستی که امتثال امرش واجب بوده نگاشته است.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا بلطفه الی سبیل الصواب و جعل النیة و العمل الصالح سبیلا الی تحصیل الثواب ...

چاپ: با تحقیق محمد برکت، از سوی کتابخانه مدرسه علمیه امام عصر (عج) شیراز، ۱۳۷۶ش

[الذریعه ۱۱۰/۱۵؛ الضیاء اللامع فی القرن التاسع ص ۹۳؛ دنا ۱۱۰۵/۴]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۲

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن حسن بن ربیعه، تا: یکشنبه ۲۵ رمضان ۸۶۲ق؛ برگ ما قبل آخر افتاده؛ محشی از محمد بن علی بن طی فرزند مؤلف به خط خودش، انهاء محمد بن علی بن

طی برای کاتب در پنج‌شنبه ۲ شوال ۸۶۳؛ ۹۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۵۹] و [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۲۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السارق یجب علیه ایصال المال لا الاقرار بالسرقة کذا ذکره الشهید فی قواعده

خط: نسخ، کا: ابن علی بن محمود بن حاج محمد المطلق اصفهانی، تا: ثلث از شب شنبه نیمه ربیع الثانی ۹۶۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۵ – ۴۸۱]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: خواجه بیک بن محمود ساوجی، تا: ۴ ربیع الاول ۹۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۱۳]

۴. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۴۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: شکر الله بن حسین بن محمد بن علی استرآبادی، تا: ۱۲ محرم ۹۷۷ق؛ ۶۵گ (۱۶۸–۲۳۲)، اندازه: ۱۸/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۴۲]

● **الدر المنضود فی معرفة الصیغ و العقود** / فقه / فارسی

ad-dorr-ol manzūd fī ma‘refat-es sīyaq va-l ‘oqūd

کربلائی، علی بن حسین، – ۱۱۳۵ قمری

karbalā’ī, ‘alī ebn-e hoseyn (- 1723)

در رساله حاضر صیغه‌های عقود و ایقاعات را همراه با فواید فقهی متعلق به معاملات و مورد لزوم برای ارباب معاملات را به وضوح در «مقدمه» و دو «باب» و هر باب در چند «مطلب» و «خاتمه» بیان نموده است: مقدمه: در تعریف صیغه عقد و ایقاع و تقسیم عقد لازم و عقد جایز و بیان آن؛ باب ۱. بیان صیغ العقود و در آن چند «مطلب» است: ۱) بیان عقودی که لازم می‌شود از طرفین، به مجرد ایجاب و قبول، ۲) بیان عقودی که لازم می‌شوند از طرفین به ایجاب و قبول و قبض و اقباض و اذن، ۳) بیان عقودی که لازم می‌شود از یک طرف به مجرد ایجاب قبول، ۴) بیان عقود جایز؛ باب ۲. بیان صیغ ایقاعات، در سه «مطلب»: ۱) بیان ایقاعات که لازم می‌شوند و فسخ و رجوع از آن جایز نباشد، ۲) بیان ایقاعات که لازم نباشد و رجوع از آن جایز باشد، ۳) بیان ایقاعاتی که لازم نباشد و رجوع از آنها جایز نباشد؛ خاتمه: در معاطات. گویا به خواهش خواجه ابوالحسن پسر خواجه کلب علی پسر حاجی مقصود علی، انجام یافته در ۱۲۶ گویا ۱۲۰۶ یا ۱۲۶۰، نام کتاب در دیباچه هست.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی افضل المرسلین محمد و عترته الطاهرین، اما بعد چنین گوید اقل العباد عملا و اکثر هم خطا ... که افعال مشروعه مکلفان منقسم می‌شود به عبادات و معاملات و عبادات اگر چه فی الحقیقه معامله است با حق تعالی

انجام: که در آن وقت حکم آن معاملات معاطات باشد.

[طبقات اعلام الشیعه قرن ۱۲ص۵۴۷؛ تلامذة العلامة المجلسی ۴۲؛ الذریعه ۲۹۳/۱۱؛ الکواکب المنتشرة فی القرن الثانی بعد العشرة ۵۴۷؛ دنا ۱۱۰۴/۴–۱۱۰۵ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۴۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۵ق؛ مصحح، در ۳ برگ پایانی روایتی به نقل از شهید ثانی از رسول خدا (ص) در فضیلت جبل اروند به سال ۱۲۹۱؛ تملک: رضا موسوی زنجانی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۵گ (۹۶پ–۱۴۰)، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷ – ۳۶۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هرگاه بعد از انقضاء مدت چهار ماه، نه طلاق را اختیار کند و نه رجوع را، حاک شرع او را حبس می‌نماید و تنگ کنند بر او طعام و شراب را تا قبول کند یکی را و اگر اهمال نماید تا مدت ایلاء بگذرد کفاره ایلاء ساقط گردد و حکم ایلاء برطرف شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۱ر–۲۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ – ۵۹۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۵۵

آغاز و انجام: برابر؛ بحسب الخواهش صاحبی ام خواجه ابوالحسن ابن خواجه کلب علی ابن حاجی الحرمین الشریفین کهف الحاج و المعتمرین حاجی مقصود علی تمام شد سنه ۱۲۶(–۱۲۰۶).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳گ، ۱۶سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۷۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۲۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش کتاب «صیغ العقود و الایقاعات» و «تحریر القواعد المنطقیة» کتابت شده؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ (۵–۳۵)، [ف: ۳۸ – ۶۴۹]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۳۰/۹

کا: حاج سید علی محمد علاقبند یزدی، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با گالینگور سبز، ۳۲ص (۱۵۱–۱۸۲)، ۱۶ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم[ف:۵–۱۵۴۳]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۵۵/۱۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا روکش پارچه‌ای، ۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۵۷]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۵/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۵۰پ-۹۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۴۲]

۸. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** در مدت معینی یا مطلق بشرط آنکه امتناع از آنچیز یا بقای عین آن ممکن باشد مانند جامه
خط: شکسته نستعلیق و نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۸۴]

● الدر المنظم فی الاسم الاعظم / اسماء الله / عربی

ad-durr-ul munaẓẓam fi-l ism-il a‘ẓam

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

آغاز: بسمله. و به نستعین فهو نعم المعین الحمد الله الذی له الاسماء الحسنی و بعد فطال ما سئلت عن الاسم الاعظم و ماورد فیه فاردت ان اتتبع ماوردفیه من الاحادیث و الآثار و الافوال
انجام: والله اعلم وهذا آخر الدر المنظم فی الاسم الاعظم تم و کمل علی التمام و الکمال و حسبنا الله ... وسلم تسلیما کثیراکثیرا
چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۴ص، ۱۳۵۳ق، در جزء اول کتاب الحاوی للفتاوی چاپ شده.
[الاوقاف العامة موصل ۲۲۳/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ عربی، کا: محمد بن احمد قاضی، تا: یک‌شنبه ۴ ربیع الاول ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۲۷۱ر-۲۷۴پ) [ف: ۱۰ - ۱۷۱۰]

● الدر المنظم فی السر الاعظم = مفتاح الجفر / جفر / عربی

ad-durr-ul munaẓẓam fi-s sirr-il a‘ẓam = miftāḥ-ul jafr

نصیبی، محمد بن طلحه، ۵۸۲ - ۶۵۲ قمری

nasībī, mohammad ebn-e talhe (1187 - 1255)

در این رساله کوتاه، مؤلف لوحی را که مدعی شده از طرف حضرت علی به وی عطا شده، شرح داده و خواص آن را بیان نموده است. در مورد مؤلف این کتاب اختلاف وجود دارد. مؤلف در دیباچه آن را به نام «الدر المنظم فی السر الاعظم» نامیده است.
آغاز: بسمله، قال الشیخ کمال الدین ابو سالم محمد بن طلحه، الراجی عفو ربه و رضاه رضی الله عنه و ارضاه: الحمدلله الذی اطلع من اجتباه من عباده الابرار علی خبایا الاسرار و اسمع من ارتضاه من اصفیائه الاخیار ...
انجام: فالحمدلله الذی ملکنی مفتاح الغیوب و مصباح القلوب و الصلوة علی الاغر الاصبح و الابر الافلح ماهی غیب ... و یتلوه بعد قوله بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی اطلع من شاء من ارباب القلوب ... و تمامه فی اول القول الی آخره فی آخر الکراسی فتأمله تجده انشاء الله
[دنا ۱۱۰۵/۴ (۱۲ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۰۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن احمد بسطامی، تا: ۸۲۲ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۹گ (۱پ-۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۲/۲سم [ف: ۶ - ۲۱۵]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۶۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ تملک: سلیم بن عبدالله مدنی؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲- ۲۲۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰/۱عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۴۲۱۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۰۳ق؛ مجدول، دارای جداول و تصاویر است؛ ۹۴ص (۲-۹۵)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۵۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۲۷
آغاز: عرش الحروف بسمله قال الشیخ الامام کمال الدین؛ **انجام:** عن حسود لا اسلم و منتقد متکلم والحمدلله الوهاب علی تمام الکتاب ... شهر شعبان سنه اربع عشره و در المکنون و الجوهر المخزون
خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۰۱۴ق، به نام سید شمس الدین [الفبائی: ۲۴۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۷۴
آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام کمال الدین؛ **انجام:** و ذلک فعل الله رب البریة. تم الکتاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق [الفبائی: ۲۴۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فمن منح الجهال علما اضاعه ×× و من منع المستوجبین فقد ظلم. سنة سبع سبع سبع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ مغزی میشن، ۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۴سم [ف: ۱-۲۰۷]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۴
خط: نسخ، کا: محب علی بوشهری، تا: پنج‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۲۴ق [ف: ۳ - ۸۷]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تخرب موصل و بلاد بکر ×× و مدن السند بالریح الشمال / و قال معلم السبطین حقا ×× یکون بحکم ربی ذوالجلال ... سیدنا محمد و آله خیر آل. قد تم الکتاب المسمی

بالدر المنظم فی الاسم الاعظم، و یسمی ایضا بالجفر الصغیر، و یسمی بمفتاح جفر امیر المومنین علی ... للعلامة ... محمد بن طلحة البسطامی و کانت النسخة من الکتب خانه الخدیویة المقربة الکائنة بسرایة مصطفی پاشا بد رب الجمامین. و این نسخه شریفه از روی نسخه ایکه شرح او ذکر شد بید احقر عبادالله ... شیخ احمد بن ... آخوند ملا عبدالکریم ... در شب دو شنبه ۱۲۹۸ ئیلان ئیل.
خط: نسخ، کا: شیخ احمد بن ملا عبدالکریم، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۸۱گ (۱-۸۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۷۰]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۹۳-۱۱/۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعدها ستة ستة ویحسب الحروف فالمراد یظهر و لایکون یغفل علی حرف الذی ابتدء منه و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب (جدول حروف آمده).
خط: نسخ، کا: نصر الله تفرشی، تا: ۱۳۳۵ق (۱۲۹۵ش)؛ جلد: مقوا با روکش پارچه سفید و بنفش، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۷۹۲]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نظمته فی سلک طالبی الهدایة و المعرفة عساه یظفر بهما و کان الله علی ذلک قدیراً فافهم ذلک و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور طوسی، ۱۳ص (۲-۱۴)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۸۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۲۱-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۱۱۰پ-۱۲۳ر) [فیلمها ف: ۱-۵۱۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فافهم ذلک و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل و الحمدلله ولی الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به شنگرف؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱پ-۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۷ - ۱۴۴]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۶/۴
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۲۷پ-۷۳پ)، ۲۲ سطر (۸×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۰۰]

● الدر المنظم فی السر الاعظم / جفر / عربی
ad-durr-ul munaẓẓam fi-s sirr-il a‘ẓam

بسطامی، عبدالرحمن بن محمد، - ۸۵۸ قمری
bastāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e mohammad (- 1454)

در عنوان نسخه زیر چنین آمده: «الدرالمنظم فی السر الاعظم. شرح مفتاح الجفر الکبیر تألیف سیدنا الشیخ الامام العالم العلامة جمال الدین البسطامی قدس الله روحه». لیکن در خود کتاب اثری از متن و شرح دیده نمی‌شود. بیشتر بندها و فصلها با بسمله آغاز می گردد.

شرح و حواشی:
۱- ترجمة الدر المنظم فی سر الاسم الاعظم یا مفتاح الجفر الجامع و مصباح النور اللامع؛ شریف بن محمد بن برهان (-۱۱)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۹
آغاز: قال الشیخ الامام کمال الدین ابوسالم محمد بن طلحه ... الحمدلله الذی اطلع من احب من عباده الابرار علی خبایا الاسرار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۹۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴ - ۴۱۶]

● الدر المنظم فی شرح الاسم الاعظم / علوم غریبه / عربی
ad-durr-ul munaẓẓam fī š.-il ism-il a‘ẓam

رساله‌ای است در جفر و رمل و طریق استخراج آن و در آن به نام امام جعفر صادق (ع) اشاره شده که این غیر از «زایرجه رملیه» منسوب به امام صادق (ع) و نیز «الدر المنظم فی السر الاعظم» کمال الدین محمد بن طلحه عدوی (-۲۵۲ق) در علوم غریبه است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۲۰/۲
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... الفصل فی استراد دائرة الاحاطة؛ **انجام:** و عشرون باباً و علی هذا فقس فی البروج الاثنی عشر و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن عبدالله، تا: سه‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۳۲ق؛ با چند یادداشت تاریخی از جمله ورود خسروخان به کردستان در سال ۱۲۶۳ و حمله طایفه بابیه در سال ۱۲۶۸ و نیز شهادت طلاق در سال ۱۳۷۱ق؛ جلد: چرم زرشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۱۵۵]

● الدر المنظم فی مولد النبی المعظم / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی
ad-durr-ul munaẓẓam fū mulid-in nabī-yil mu‘aẓẓam

مولوی دمشقی، محمد بن عثمان، - ۸۶۷ قمری
mowlavī damešqī, mohammad ebn-e ‘osmān (- 1463)

نویسنده در این کتاب با استفاده از نقل قول راویان بزرگ به شرح حال پیغمبر و بیشتر در تولد آن حضرت به بحث می‌پردازد. او نشان می‌دهد که پس از تولد آن حضرت چه آثاری به وقوع پیوست و تولد چگونه حصول یافت و در این اقوال چه آرائی از بزرگان را به استشهاد دارد.
آغاز: الحمدلله الذی اطلع فی شهر ربیع الاول الی الوجود قمر الجود والوفاء و توجه بتاج الکمال و آتاه من الانعام و الافضال غرأ و شرفأ.
[دنا ۱۱۰۵/۴؛ کشف الظنون ۷۳۵/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۱۰
آغاز: نصف جسر ممایلی راسه نار و النصف الاخر ثلج و ما منهما؛ **انجام:** حفظکم الله قبلکم الله رفعکم الله نفعکم الله سلمکم.
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۱گ، ۲۱سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۰۵]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۷
آغاز: برابر
فقط دو صفحه اول کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از موقوفات رمضانیه مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه، ۳گ (۱۱۶-۱۱۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۳۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳/۷
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۷۳]

● در المنظوم (رسالة) / عرفان و تصوف / عربی
durr-ul manẕūm (r.)
شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ - ۶۵۶ قمری
šāzelī, ʻalī ebn-e ʻabd-ol-lāh (1196 - 1259)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷۵
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی فتح لاولیائه اسرار العیون؛ **انجام:** هو الفقیر الی الله تعالی و واضح فان هو
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● در منظوم در اشرف علوم / طب، شعر / فارسی
dorr-e manzūm dar ašraf-e ʻolūm
جرجانی، محمد بن حسن، ق ۱۰ قمری
jorjānī, mohammad ebn-e hasan (- 16c)
منظومه‌ای است در طب. اما بعد بدان که این کتابی است منظوم در بیان اشرف علوم که علم طب است. در دو قسم عملی مشتمل بر سه «جمله»: ۱. حفظ الصحة؛ ۲. وصایا در معالجه مرضی؛ ۳. بیان مرکبات ...
[دنا ۱۱۰۶/۴؛ الذریعة ۱۷۷/۱۹؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۹/۵]

۱. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۲/۴
آغاز: بسم ... من انشاء الفقیر الی الفضل الرحمانی شمس الدین محمد بن حسن الجرجانی در سپاس و ستایش ... بعد حمدالله گوید شمس جرجانی ضعیف ×× در بیان طب کتابی در منظوم لطیف؛ **انجام:** لجمیع اوجاع الاسنان / عاقری قرحا و فلفل مارزد شیر تیوع ×× جمله یکسان عجن کن در میعه ای صاحب خشوع
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۳۲ق؛ ۲۴گ (۲۸-۵۱ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [نشریه: ۵ - ۱۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۷
آغاز: حمد بی پایان مر آن قدوس را کو بر کمال ×× خاص گردانید حکمت را بذات ذوالجلال؛ **انجام:** صد درم زیره سی زافیتون ×× ده ز فلفل دوده زبوره نان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۸ - ۱۴۹]

● الدر المنظومة و الاسرار المکتومة / کیمیا / عربی
ad-durr-ul manẕūma wa-l asrār-ul maktūma
قمری، محمد، ق ۵ قمری
qomrī, mohammad (- 11c)
در یک «مقدمه» و دو «فصل» و «خاتمه».

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۱/۴
آغاز: بسمله، الحمدلله مکون الاکوان و خلق الانسان علمه البیان ... و بعد فانی لما نظرت فی هذا العلم الشریف و ما یتعلق به من الشروط و الطرقات مع ما یحتاج؛ **انجام:** و عطارد و المشتری و ماء الحیوة و یسمی ایضاً ماء الارواح، تم و کمل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۳گ (۱۱۳پ-۱۱۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۸۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۹
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی یکون الاکوان و خلق الانسان؛ **انجام:** فزوجه من اخذ البیضاء اللینیة البشرة فولدهم الحکمة فی غیر زمان
در فهرست ناشناس، نام مؤلف به استناد تطبیق آغاز با نسخه ملک ۳۱۹۱ تعیین شد؛ موجودی نسخه حاضر فقط مقدمه است و آن نیز ناتمام مانده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی:انجام؛مصدر است به سه برگ نسخه‌های کیمیای و مذیل به ۱۹۰ برگ گفتار و فوائد و اعمال کیمیایی به فارسی از قول کیمیاگران؛واقف:محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [الفبائی: ۲۴۵]

● الدر المنظومة و الاسرار المکتومة (ترجمه) / کیمیا / فارسی
ad-durr-ul manẕūma wa-l asrār-ul maktūma (t.)
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی کون الاکوان و خلق الانسان علمه البیان ... بدانکه چون من نظر کردم در این علم شریف ... پس من واضح کردم آنها را درین رساله و نامیدم آنرا بدر منظومه و اسرار مکتومه و مرتب کردم بر مقدمه و فصلین و خاتمه

همانند
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بآن تزویج نما تا ملاحظة نتیجه را ... از برای

جوهر احمر. فاقهم ترشد. و کمل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دراین نسخه تصویر دایره‌ای است در آن سر آدمی و جانور و اژدها و خورشید و جز اینها است و به زر و شنگرف و لاجورد آراسته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲گ (۲۳ر-۳۴ر)، ۱۷ سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۲/۵×۲۸سم [ف: ۸ - ۶۸۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ماء ثقیل و روج رطب و عطارد و مشتری و ماء الحیوة و ماء الارواح (تمت الرسالة بعون الله تعالی).
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۲۱پ-۲۳پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۲۲۶۶]

● الدر المنظوم فی الإجازة = الإجازة الوجیزة للدرة العزیزة / اجازات / عربی

ad-durr-ul manẓūm fi-l ijāzat = al-ijāzat-ul wajīza li-d-durrat-il ʻazīza

اجازه روایتی است از مرحوم شیخ محمد باقر بن محمد حسن بیرجندی برای ایشان که در برخی منابع به اشتباه از خود بیرجندی دانسته شده.
[الذریعه ۱۵۸/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۱/۱

آغاز: بسملة، الحمدلله ذی القدرة القاهرة القاهرة الأزلیة و العزة الباهرة الأبدیة مبدع الکیونات بغیر رویة ... و بعد، لما أراد لما أراد الله سبحانه و تعالی حفظ الشریعة و أحکامها وصون الملة و أحکامها عن الزیع و الحیف و الضیع و التلف؛ **انجام:** و منهم علی ابراهیم المتقدم هذا ما سنخ الآن بالخاطر الفاتر ... و بیان حالهم و ایام ولادتهم و وفاتهم و مصنفاتهم علی ترتیب مطلوب وضع مستحسن و أرجوک أن لاتنسانی من الدعاء فی الحیوة ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از حاج شیخ محمد باقر بیرجندی به خط شریف وی، به نظر می‌رسد همان رساله‌ای است که صاحب الذریعة بدان اشاره کرده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴گ (۱پ-۱۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۶ - ۵۹۹]

● الدر المنظوم فی تراجم الثلاثة النجوم / تراجم / عربی

ad-durr-ul manẓūm fī tarājim-iṯ ṯalāṯat-in nujūm

جغمان، اسماعیل بن حسین، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۶ قمری

jaqmān, esmāʻīl ebn-e hoseyn (1798 - 1840)

مؤلف در این رساله مختصر، شرح حال سه تن از علمای معاصرش را آورده و به مدح آنها پرداخته است: ۱. التوکل علی الله اسماعیل بن احمد (۱۲۵۰ق)؛ ۲. احمد بن علی سراجی (۱۲۵۰ق)؛ ۳. حسین بن عبدالله (۱۲۵۱ق).

چاپ: با تحقیق زید بن علی الوزیر به چاپ رسیده است.
[أعلام المؤلفین الزیدیة ۲۳۱-۲۳۳؛ مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی ۱۲۲؛ مصادر الفکر الاسلامی فی الیمن ۵۳۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۲

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی خیر النبیین و آله الطاهرین امین امین و بعد فهذه نبذة المسماة بالدر المنظوم فی تراجم الثلاثة النجوم و قیامهم فی هذه المدة القریبة و ماقاسوه من الشداید التعبیه، هذی (کذا) نسب السید السند الکریم و العلامة المفخم العظیم؛ **انجام:** ان یغیث العباد و البلاد بقیام امام الحق و یملأ بعدله السهول و الانجاد و ان لا اماتنا فی هذه الفترة المذمومة و العیشة الضنکة المشومة امین امین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۶ق؛ ۱۷ص (۱۰-۲۶) [عکسی ف: ۳ - ۵۷۷]

● الدر المنظوم فی علم الافلاک و النجوم / هیئت / عربی

ad-durr-ul manẓūm fī ʻilm-il aflāk wa-n nujūm

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۵۳/۱۱

آغاز: بسمله تبارک الذی جعل فی السماء بروجا؛ **انجام:** ان عاش فی الشهر - التاسع یتولاها المریخ
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش تیماج زرد، ۱۳ص (۹۷-۱۰۹)، ۴۱ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۸۳]

● الدر المنظوم فی علم الافلاک و النجوم (ترجمه) / هیئت / فارسی

ad-durr-ul manẓūm fī ʻilm-il aflāk wa-n nujūm (t.)

در ایضاح المکنون نام مؤلف نیامده و در معجم المطبوعات العربیة در ضمن کتاب‌های مجهول المؤلف آمده است. در فهرست متحف العراقی نام مؤلف علی بن دهان حسینی آمده لیکن منبعی برای آن ارائه نشده و احتمال می‌رود در مقدمه نسخه بدان اشاره شده باشد. ترجمه رساله‌ای است در علم نجوم به صورت سوال و جواب مشتمل بر دوازده فن که مترجم آن شناخته نشد: فن ۱. حرکت اجرام آسمانی؛ ۲. آفتاب؛ ۳. عطارد؛ ۴. زهره؛ ۵. زمین؛ ۶. ماه؛ ۷. مریخ؛ ۸. مشتری؛ ۹. زحل؛ ۱۰. هرشل؛ ۱۱. کیرس و بلاص و یونووقیستا؛ ۱۲. حرکت ستارگان و سیارات.

چاپ: اصل این رساله به سال ۱۸۳۳م در مالت به چاپ رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۰

آغاز: خدای تعالی در سفر افرینش فرماید باید انواری در روی آسمان باشد و تا اینکه جدا کند میان روز و شب ... حمد خدایرا که آسمانها را آفرید و بگشاد و آرایش داد بفرقدان بدون معاضد؛
انجام: سوال، جیست مسبب این، جواب سبب آن تنگی دریاست در کوه طارود ... منحصر است در بحر ابیض و از این جهت باطل می‌شود مد و جزر او و الله اعلم.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق، جا: جزیره مالت؛ ترقیمه: «به تحقیق تمم شد نقش کردن استرونومیه به یاری پادشاه آفریدگار خلایق در سال یکهزار و هشتصد و سی و سه عیسوی در جزیره مالط محافظت کند خدای آفریننده او را از هر مشقت و بلایی»؛ مصحح، در آغاز نسخه تصویر خسوف، کسوف، جزر و مد و گردش ماهانه قمر به گو نه ای زیبا ترسیم شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸ص، ۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۹۷]

← الدر المنظوم فی معرفة الحی القیوم ≻ مصباح العلوم فی معرفة الحی القیوم

● **الدر المنظوم من کلام المعصوم** / شرح حدیث / عربی
ad-durr-ul manẓūm min kalām-il ma‘ṣūm
عاملی، علی بن محمد، ۱۰۱۳؟ - ۱۱۰۴ قمری
‘āmelī, ‘alī ebn-e mohammad (1605 - 1693)
وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)
تاریخ تألیف: آخر ذیحجه ۱۰۶۱ق
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر «اصول کافی» که فقط کتاب عقل و کتاب علم آن تألیف شده؛ و با اینکه در پایان به جلد دوم در حاشیه کتاب توحید حواله می‌دهد ولیکن ظاهراً نوشته نشده است.
آغاز: بسمله. و به الاستعانة و منه التوفیق. اصح الاخبار سندا و اعلاها و احسن الآثار متنا و اغلاها و اوثق الاحادیث معنی و اقواها حمد من تواترت اصول نعمه و فروعها و تظافرت دلائل توحیده معقولها و مسموعها ... و بعد فیقول ... علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین ... هذه حواشی یسیرة و تعلیقات حقیرة کنت قد کتبتها متفرقة فعن لی ان اجعلها متسقة مع اضافة ما تیسر و عدم التعرض لما اشکل و تعسر ... علی اصول الکافی و المنهل العذب الصافی ... معرضا عن التعرض لاحوال الرجال
انجام: و السوال عن الاشیاء التی ان تبدلهم تسوهم لاشک فی انه بسببه یکثر السوال فالنهی عن العقل و القال و فساد المال و کثر السوال تدل علیه الایات المذکورة و الآیة الاولی تتضمن و النهی فی الآیتین ظاهر و الله اعلم.
[الذریعة ۷۹/۸ رقم ۲۸۳؛ دنا ۱۱۰۶/۴ (۱۲ نسخه)؛ کشف الحجب ۲۱۲]

۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۷۳

آغاز: جعفر الاسدی قوله علیه السلام أرأیت ان کان القول قولکم الخ الحاصل انه علیه السلام قال لهذا الرجل ان انکار کم ...
در فهرست با عنوان «حاشیة الکافی» آمده. علی باب التوحید من قسم الاصول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، یادداشتی از شیخ آقا بزرگ طهرانی آمده که تصریح کرده به اینکه نسخه به خط محشی می‌باشد؛ مهر: «جزو کتابخانه ضیاء الدین النوری» (بیضی)؛ تملک: حسین بن علی آل شیخ صادق بحرانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۷۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۶۵]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۶۳
آغاز و انجام: برابر
از ابتدا تا کتاب «الرد الی السند» ادامه دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با امضای منه سلمه الله (مؤلف)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۰ سطر [ف: ۱ - ۱۱۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۷۵۱
آغاز: رأیته فی هذا المعنی و الله اعلم. قوله القائم قبل الاشیاء ای الموجودات الثابت الوجود علی اکمل وجه و اتمه؛ **انجام:** قوله ع فیه و انما الامور الثالثة امر بین رشده ... امور بمعنی آنها ترجع الی هذه الثلاثة الثالثة ...
گزارشی است بر اصول «کافی» نسخه ما نیز از همین دو کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۸گ، ۲۵ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۱۳۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله ع فی حدیث السکونی: «السنة سنتان سنة فی فریضة الاخذ بها هدی و ترکها ضلالة و سنة فی غیر فریضة الاخذ بها فضیلة و ترکها الی غیر خطیئة» یحتمل ان یکون المراد و الله اعلم بالسنة المنقسمة الی السنتین ما کان مناط السنة ... و معنی سنة فی فریضة و سنة فی غیر فریضة ان السنة الاولی محلها الفرض الواجب و الثانیة محلها غیره تم بعون الله تعالی و توفیقه مع تشویش الفکر و البدن الجزء الاول من الکتاب الموسوم بالدر المنظوم من کلام المعصوم علی ید مؤلفه اقل العباد علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین العاملی ... آخر شهر ذی الحجة الحرام من شهور سنة احدی و ستین بعد الالف من الهجرة و یتلوه بعون الله تعالی و توفیقه و مشیته فی اول الجزء الثانی کتاب التوحید و الصفح ممن ظهرت له عثرة اوزلة مأمول و الدعا ممن نظر فیه مسئول و الحمدلله وحده و صلواته علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین (بلغ قراءة من اوله الی آخره بعون الله تعالی الولد الاعز الشیخ علی ولد الاخ الشیخ زین الدین قدس الله روحه و قد اجزت له وفقه الله روایته و روایة اصله الشریف بطریقی الی مصنفه قدس الله نفسه و طهرر مسه و کتبه الفقیر الی الله تعالی

علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین مؤلف هذا الکتاب عفا الله عنهم فی ثامن عشر شهر ربیع الاول ۱۰۸۵).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه» دارد به خط شارح، با نشان: «بلغ قراءة وفقه الله تعالی»، اجازه او به برادرزاده خود «شیخ علی صغیر بن زین الدین» که دانشمندی ادیب و شاعر بوده و در سپاهان می‌زیسته است (امل الآمل ص ۴۳۳) در پایان به خط او به تاریخ ۱۸ ربیع الاول ۱۰۸۵؛ ۹۲گ (۱پ–۹۲پ) [ف: ۵ – ۱۳۰۵]

۵. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتلوه بعون الله تعالی ... کتاب التوحید و الصفح ممن ظهرت له عثرة أو زلة مأمول ...
جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: شاه مراد ورمنی فراهانی، تا: ۱۰۷۰ق، ۱۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: – ۵۹]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۳۸ و ۲۱۹۳ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** والثانیه محلها غیره والله تعالی اعلم بمقاصد اولیائه والمسئول من عفوه وکرمه العام
گزارشی است بر اصول «کافی»؛ خط: نسخ، کا: محمود بن فیاض حسینی کربلائی، تا: شنبه از جمادی الاول ۱۰۷۱ق؛ مصحح، با علامت بلاغ به خط مؤلف، محشی به خط مؤلف؛ تملک: جمال موسوی به سال ۱۳۲۱؛ مهر: «محمد کاظم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۷] و [عکسی ف: ۶ – ۲۴۳]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۸۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه ره»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ – ۴۱۶]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، دارای دو حاشیه با عنوان «ابوعلی عفی عنه»؛ مهر: «یا محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲–۶۶۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۷۴

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مجدول، کمال الدین بن حیدر بن نور الدین حسینی عاملی نسخه را به‌جهت زبدة الوزراء میرزا حاتم بیک پنج‌شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۰۹۵ مقابله کرده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم[ف:۹–۳۶۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمن ظهرت له عثرة اوزلة مأمول و الدعاء ممن نظر فیه مسوول و الحمدلله وحده و صلواته علی خیر خلقه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف و بعضی از حاشیه‌ها به خط وی، در صفحه آخر مؤلف می‌نویسد که نسخه را شخص معتمدی مقابله کرده؛ تملک: میرزا محمد همدانی به تاریخ ۱۳۰۲؛ جلد: مقوایی، ۱۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵ – ۴۶]

● الدر المنقود فی شرح المقصود / صرف / عربی

ad-durr-ul manqūd fī š.-il maqṣūd

سرماری، حسن بن اسماعیل، – ۱۰۴۰ قمری

aarmārī, hasan ebn-e esmā‘īl (- 1631)

وابسته به: المقصود فی الصرف؛ ابوحنیفه، نعمان بن ثابت (۸۰–۱۵۰)
اهداء به: وزیر سیف الدین علی بن خلیل جندری
چون مؤلف کتاب «المقصود» در علم صرف را بسیار مختصر و پرفائده و دارای مسائل دقیقی در این فن دیده و علما شرحی در بیان مشکلات آن نوشته بودند بر آن شد که شرحی در بیان الفاظ مشکله و بیان دقایق آن بنگارد.
[کشف الظنون ۱۸۰۷/۲]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۰۲/۱

آغاز: الحمد لله الذی اختار نوع الانسان علی سایر الحیوانات و آثر منهم الانبیاء بآیاته المفضلات واجتبی من بینهم محمداً المجتبی بأعز الکتب و اشرف المعجزات ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۵۰ق؛ تملک: سید محمد حسین، غره شعبان ۱۲۷۸؛ جلد: تیماج روغنی، ۹۵ص (۳–۹۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: – ۲۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۴/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۳۳]

● الدر الناجی علی متن ایساغوجی / منطق / عربی

ad-durr-un nājī ‘alā matn-i īsāġūjī

فیضی، عمر بن صالح، – ۱۲۶۵ قمری

feyzī, ‘omar ebn-e sāleh (- 1849)

وابسته به: ایساغوجی = الکلیات الخمس = المدخل الی علم المنطق = الرسالة الاثیریة فی المنطق؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (–۶۶۰)
تاریخ تألیف: ۱۲۱۰ق
شرحی است دقیق و مفید بر رساله «ایساغوجی» اثیرالدین فضل بن عمر ابهری که هنگام تدریس بر فرزندش عثمان نگاشته است. به گفته او «فاردت ان اشرحه شرحاً تظهر دقایق معضلاته و تبسط حقایق مشکلاته و ترفع نفایس لطائف الحجاب و تکشف عن عرائس حقایقه النقاب».
چاپ: ایتانه، ۱۶۸ص، ۱۲۷۲ق و۱۲۸۹ق.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۵۸

آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه المنطق و المیزان و الصلاة و السلام علی محمد الذی هو حجة و برهان؛ **انجام:** و لکن هذا هدیة منی الی المبتدئین الکرام ارشدهم الملک العلام الی فهم الکلام هذا ما تسیر لی فی هذا الحل مستظهر بالملک

الوهاب الی سبیل الصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی اغلب به لفظ «منه»؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور مشکی، ۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم[ف:۲۴-۱۷۶]

● **در نثار در شرح تجوید ملا مختار** / تجوید / فارسی
dorr-e nesār dar š.-e tajvīd-e mollā moxtār
استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری
Estarābādī, ʻalī-ye-bn-e mohammad jaʻfar (1827 - 1898)
وابسته به: درج مضامین = لؤلؤ درج مضامین؛ اعمی اصفهانی، مختار (-۱۰)
شرح مزجی متوسطی است بر منظومه درج مضامین، ظاهراً گرفته شده از کتاب «تجوید التنزیل» مؤلف.
چاپ: ایران، سنگی، ۱۲۸۸، خشتی

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۸۹/۲
آغاز: الحمدلله علی بذل نعمته و الصلاة و السلام علی محمد و عترته اما بعد پس چون علم تجوید را رتبه ای است؛ **انجام:** و بعضی در یا اولی الالباب گفته اند یسخرون من الذین آمنوا م
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ (۴ر-۱۴۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۸ - ۳۱۳]

● **الدر النثیر (ترجمه)** / ادبیات / فارسی
ad-durr-un naṯīr (t.)
عنوان نگار، تقی بن محمد، ق۱۴ قمری
ʻonvān-negār, taqī ebn-e mohammad (- 20c)
اهداء به: امین الملک
کتاب ادبی و به صورت حکایات است. در مقدمه اطلاعاتی از زندگی مصنف دارد.
تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۷
آغاز: الحمدلله منطق البلغاء بالحکم ... فقیر بن الحقیر تقی بن محمد منشی ساوجبلاغی به ارث و اکتساب به مراحم بی کرانه همایون اعلیحضرت ... افتخار داشته؛ **انجام:** من از آن حلوای او اندر تبم.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۴۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۸سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

● **الدر النثیر فی تلخیص نهایة ابن الأثیر** / لغت / عربی
ad-durr-un naṯīr fī talxīṣ-i nihāyat-i ibn-i aṯīr
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
وابسته به: النهایة فی غریب الحدیث و الاثر؛ ابن اثیر، مبارک بن محمد (۵۴۴-۶۰۶)
تاریخ تألیف: ۱ شوال ۹۰۷ق
ملخص و متمم کتاب «نهایة» ابن الاثیر جزری است به اضافه مقداری از لغاتی که از آن کتاب فوت شده و در عوض بیشتر آثار و اخباری را که ابن اثیر به منظور مثال و نظیر آورده است اسقاط کرده و بدین طریق در اختصار آن کوشیده است.
آغاز: الحمدلله علی ما أنعم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم هذا مؤلف لخصت فیه کتاب النهایة فی غریب الحدیث لابن أثیر
چاپ: درحاشیه النهایة فی غریب الحدیث والاثر لابی السعادات بن الاثیر چاپ شده.
[دنا ۱۱۰۷/۴؛ ریحانة الادب ۱۴۸/۳؛ کشف الظنون ۱۹۸۹/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۳۲/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و إلیهما الفلاة التی لا یهتدی لطرقها و لا ما بها و لا علم یعث بفتح الیاء الأولی و ضم العین المهملة صقع
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسین بن عبد الغفور در سال ۱۲۹۴ق؛ مهر: «الواثق بالله الغنی سید محمد الرضوی ۱۱۴۳» (مستطیل)، «المتوکل علی الله الغفور عبدالله» (بیضی)، «عرقانی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۲۷۷گ (۱-۲۷۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۵۱۸]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ازواجه امهات المؤمنین و ذریته و حسبنا الله و نعم الوکیل و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۹۸۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۸ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۴ - ۲۹۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سرخ، ۳۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** یعث بفتح الیاء الاولی و ضم العین المهملة صقع
خط: نسخ، کا: علی بن محمد یافعی مکی، تا: سه‌شنبه ۲۴ شعبان ۱۰۵۲ق؛ مذیل به ذیل خود سیوطی بر همان کتاب نهایه که پس از فراغ از تلخیص مذکور تألیف نموده و به التذییل و التذنیب علی نهایة الغریب موسوم کرده است، آغاز: «بسمله، الحمدلله الذی لیس لمعلوماته نهایة»، انجام: «فالظاهر ان المراد انه کان منهم مخادعة باظهار الاسلام و باطنهم بخلافه والله تعالی اعلم»؛ واقف: حسین کی‌استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۹۸ص(۱۷+۲۸۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۳سم [ف: ۱۳-۱۵۲]

● **در نجف** / شعر / فارسی

dorr-e najaf

ندیم مشهدی، زکی، – ۱۱۶۳ قمری

nadīm-e mašhadī, zakī (- 1750)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در ضمن کلیات؛ ۴۳ص (۸۵–۱۲۷) [ف: ۲۳ – ۳۲]

● **در النجف** / تاریخ معصومین / فارسی

dorr-on najaf

هاشمی دزفولی، قاضی مجدالدین بن محمد شفیع

hāšemī dezfūlī, qāzī majd-od-dīn ebn-e mohammad šafī‘

مطالب کتاب در مورد حضرت علی (ع) می‌باشد در ۵۹ «باب» در ذکر احوال ولادت آباء و امهات علوی، نسب و احوال والدین آن حضرت، در بیان اموری که متضمن جامع فضایل قرب درگاه رب العالمین امیرالمؤمنین (ع) است، در احادیث وارده بر امامت امام بر حق و وصی مطلق (ع)، در ذکر احادیث وصایت ایشان، در ذکر احادیث دال بر اینکه همه جا حق با علی است و ...

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۶۴

آغاز: هر باب در خیر نفس بازپسین زنده دلان از وعده حضورش در احتضار لذت بخش؛ **انجام:** بار ثانی از آن بلندتر و بار سیم فریادی عظیم برآید و جمل ناله بلند نمود و افتاد

خط: شکسته و نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج، ۳۹۷گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف:۱۴۹]

← در النضید ⩾ جواهر التجوید

● **الدر النضید فی الذکر و کلمة التوحید** / عرفان و تصوف / عربی

ad-durr-un naḏīd fī-ḏ ḏikr wa kalimat-it tawḥīd

مصری، ابوعبدالله محمد، ق۹ قمری

mesrī, abū-‘abd-ol-lāh mohammad (- 15c)

از شمس الدین ابو عبدالله محد مصری حنفی که معاصر با شیخ شهاب الدین (احمد بن ابی بکر) حنبلی معروف به ابن الرسام (–۸۴۰) همزمان بوده و از او چنانکه از زنده‌ای یاد کنند یاد کرده است. نام مؤلف در این نوشته شمس الدین محمد شافعی مصری قید شده اما از دیباچه کتاب فهمیده می‌شود مؤلف حنفی بوده و بغدادی و عمر رضا کحاله از یک شمس الدین محمد حنفی صوفی شاذلی یاد کرده‌اند که در قرن ۹ بوده و به سال ۸۴۴ درگذشته و یکی از آثارش «الروض الانیق فی علم الطریق» است. علاوه بر شهاب الدین ابن رسام حنبلی (همان‌گونه که خود در دیباچه گوید)، از کتاب‌های بسیار و از جمعی از رجال تصوف و وعظ و مؤلفین کتاب‌های معروف و غیرمعروف یاد کرده از آن جمله از: نزهة القلوب (در تصوف)، درجات التائبین ابومحمد اسماعیل هروی، مواعظ ابراهیم رقی، معدن الجواهر ابن رسام، شرح بخاری از ابن ابی جمره، سلوک الطریق، ابوسلیمان دارانی کتاب القوت ابوطالب مکی، سراج الملوک ابوبکر طرطوسی فرقد شیخی، حیوة القلوب، نصرآبادی، کتابی از امام ابوبکر محمد بن یحیی بن ابی زکریا رازی، ابوعمران جونی، کتاب البحر ابوحیان روضة الحقائق، النصائح ابن ظفر مکی قاضی ابوبکر بن العربی، انس المنقطعین، مطالع، کتاب الافراد بخاری، الدعوات بیهقی، الترغیب و الترهیب حافظ تمیمی اطباق الذهب شفروه (شفرویه)، هدایه ابوبکر تفسیر البحر المحیط از ابن اثر ابوحیان، رساله قشیری، عوارف سهروردی، کرامات الاولیاء ابوالقاسم هبة الله طبری، الاربعون الصحاح فی اکذاب المبتدعین القباتح از ابراهیم بن مظفر جرمی، شیخ عمر بزاز (مرید عبدالقادر گیلانی)، تنبیه الغافلین و نیز بستان العارفین ابواللیث سمرقندی، سیاسة النفوس ترمذی حکیم، رابعه عدویه نخشبی، مواعظ احمد زرعی، نفحات التلطیف، علاء بن زیاد، تفسیر فاتحه رازی و از محمد بن علی الباقر (ع)، ریاض الوعاظ ابوسعد مطوعی، احکام القرآن ابوبکر بن العربی زهر الکمام فی قصة یوسف علیه السلام، رونق الاحادیث از ابوحفص عمر بن ابی الحسن سمرقندی، جعفر الصادق (ع)، شهر بن حوشب، المجالس فی الفضائل، کشف علوم الاخرة غزالی، طهارة القلوب عبدالعزیز دیرینی، مشارق الانوار، شفار الصدور ابوالربیع سبتی، سمط الصدور ابوبکر موصلی، منازل السائرین هروی، شرح اسماء الله الحسنی از امام فخر رازی و کتاب دیگر او التذکار بافضل الاذکار، شرح الاسماء از ابوالعباس بونی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۷۲۶/۱

آغاز: الحمد لله الذی الهمنا ذکره و ذلک من سوابق نعمه ... و بعد فان اهم ما اعتنی به انسان ... ذکر ن ابدانا نالاحسان ... قصدت ان اجمع فیذلک کتاباً یکون ... تذکرة لی و للاخوان ... فاذکر اولا بعض الآیات الواردة فی الذکر و تفسیرها مرتباً علی سبیل البیان ثم الاحادیث الصادره عن سید الاکوان و اقوال العلماء الذین شیدوا الدین الحنفی ... و کلام السادةالصوفیه ... و کلام السلف ... و ما یناسب ذلک من الوعظیات و الرقائق و حکایات الصالحین و الاشعار الحسان ... و قد سمیته الدر النضید فی فضل الذکر و کلمة التوحید؛ **انجام:** و ختم بالصالحات عمله و لما یسر الله بتمام هذا الکتاب المبارک ... قصدت ختمه بما ختم به البخاری کتابه الجامع الصحیح قال البخاری ... سبحان الله و بحمده سبحان الله العظیم. رقم کاتب در ذیل نسخه چنین است: تم کتاب الدر

النضید فی فضل الذکرو کلمة التوحید بتاریخ رابع شهر جمادی الاولی من شهور سنه عشرو تسعمایه ... تم الکتاب تکاملت عم السرور لصاحبه ×× و عفی الاله بفضله و بجوده عن کاتبه بخط العبد الفقیر ... ابراهیم ... بن بلیل ... لوالدیه و لجمیع المسلمین.
خط: نسخ بشیوه ترکی، کا: ابراهیم بن ابراهیم بن بلبل، تا: ۹۱۰ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰۴ص (۲-۱۶۰۵)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۷سم [ف: ۱۰ - ۱۷۰۴]

● **الدر النضید فی سر التوحید** / کلام و اعتقادات / عربی
ad-durr-un naḍīd fī sirr-it tawḥīd

طبری، حسن بن علی، ق۷ قمری
tabarī, hasan ebn-e ʻalī (- 13c)

اهداء به: ملک حمزه میرزای حشمة الدوله
مؤلف کتاب حاضر را در باب توحید با توجه به روایت علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی و احادیث منقوله از جانب ائمه اطهار علیه السلام تنظیم و به نام «النضید فی سر التوحید» نامیده و مطالب کتاب به زبان عربی می‌باشد و مؤلف برای اثبات گفته‌های خود به اشعار فارسی مخصوصاً به اشعار مثنوی تمثل و تمسک جسته است.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی کشف عن قلوب العارفین غطاء الشرک فتجلی لهم بسر التوحید و التحقیق ...

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنا لتألیف هذه النسخة الشریفة المحتوی لاسرار التوحید المسماة بالدر النضید ... و آله الطیبین الطاهرین.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه ساغری، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۲سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر حسب امر قدر قدر ... مظفر الدنیا و الدین السلطان گردون مهد دولت علیه ایران ... بسعی بنده اثم جانی محمد علی خوشنویس ابن میرزا طبیب اصفهانی سمت ترقیم یافت ... قد تم الکتاب الموسوم بدار النضید فی سر التوحید من تصنیفات ... الشیخ محمد حسن الطبرستانی تحریرا فی شهر جمادی الثانی سنه ۱۲۹۰
خط:نسخ خوش،کا:محمد علی خوشنویس ابن میرزا محمد طبیب اصفهانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۰ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، با سرلوح مذهب مرصع عالی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج یشمی؛ ۲۲۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۲۳]

← در النظیم ≻ خواص سوره و آیات

● **در نظیم = خواص آیات قرآن** / علوم قرآن / فارسی
dorr-e nazīm = xavas-e āyāt-e qor'ān

حسینی، محمد باقر بن مرتضی
hoseynī, mohammad bāqer ebn-e morteză

وابسته به: الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه) = جواهر القرآن = خواص الآیات و السور = خواص القرآن = ترجمه کتاب در النظیم؛ بیرجندی، عبدالعلی بن محمد (-۹۳۴)
از اول قرآن تا آخر قرآن خواص برخی آیات و تمام سوره‌ها را بیان می‌دارد. نویسنده در دیباچه می‌گوید: «... در وصول مآرب و حصول مطالب مستمسک شدن به آثار ادعیه و عزائم سور فرقانی از اهم مهمات و اتم سعادات است و در تاریخ ست و عشرین و تسعمایه عبدالعلی بن محمد بن حسین (بیرجندی)، وقاه الله شر الدارین برخی از فوائد سور فرقانی و نبذی از خواص آیات قرآنی به زبان فارسی در سلک تقریر و سمط تحریر درآورده بود و فقیر المحتاج الی رحمة ربه الغنی محمد باقر بن سید مرتضی الحسینی چون به مطالعه او موفق شدم، یافتم رساله او را که مشتمل است بر اشیاء کثیره خارج از مدعا و مع هذا بعضی از آنچه او ذکر کرده موافق احادیث و اقوال اکابری که بر آن اعتماد توان کرد نبود، لهذا او را ملخص نموده آنچه اعتماد را شایسته بود از خواص آیات و سور ذکر و باقی را ترک نمودم.»

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۶/۳
آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله الذی انزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیرا ... و بعد نموده می‌شود که مقرر است
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۹۳گ (۱۲۴-۲۱۶)، ۱۶ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱۴]

● **الدر النظیم** / - عربی
ad-durr-un naẓīm

للشیخ عبدالله

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۵
بخشی از در النظیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ - ۴۱]

← در النظیم خاقانی ≻ الدر النظیم فی تفسیر القرآن العظیم

● **الدر النظیم فی تسهیل التقویم** / هیئت / عربی
ad-durr-un naẓīm fī tashīl-it taqwīm

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق۱۰ قمری
fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

زیج مختصری را با استفاده از زیج الغ بیگ در دو بخش متن و جدول‌ها گرد آورده است که در بخش اول چندین باب مختصر

در تقویم و مسائل مربوط به آن را آورده و سپس به بیان جدول‌های این فن پرداخته است. در جدول‌ها از گفتار عبدالرحمن صالحی و زین الدین صالحی وافق دمشق بسیار استفاده شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۴۳/۱

آغاز: الحمدلله واهب المنن من فضله العمیم خالق الانسان فی احسن تقویم ... و بعد فلما رایت علو الهمم عن ادراک معانی حقایق الفلکیة قد قصرت و الافهام فی میادین مبانی اصول تلک المعانی العلیة قد انحصرت؛ **انجام:** و ینفع به کل اخ صادق انک انت البر الرحیم المنان الکریم من هو بالاجابة جدیر و هو علی کل شیء قدیر تمت الرسالة و الرسائل یتلوها الجداول

کا: حسن بن عمر بن محمد بن لحیه بن عبدالعاده ابن الطحان، بی‌تا؛ مصحح، محشی از محمد کریم و محمد کردی؛ یادداشت مطالعه عبدالوهاب به سال ۱۰۵۹ق؛ تملک: محمد کردی به سال ۱۱۱۴؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰۰گ (۱پ–۱۰۰ر)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۰ – ۲۳۰]

● **الدر النظیم فی تفسیر القرآن العظیم = در النظیم خاقانی** / تفسیر / فارسی

ad-dorr-on nazīm fī tafsīr-el qor'ān-el 'azīm = dorr-on nazīm-e xāqānī

کوثر همدانی، محمد رضا بن محمد امین، –۱۲۴۷قمری

kowsar-e hamadānī, mohammad rezā ebn-e mohammad amīn (- 1832)

به دستور: فتحعلی شاه

تفسیر موضوعی مفصلی است مبنای این تفسیر چنین بوده که آیات قرآن از حیث موضوع تبویب شود و شتات آیات نازله در هر بابی (از اصول و احکام و قصص و مواعظ و غیرها) افراد در جمع و ترتیب گردد و پس از آن هر بابی تفسیر شود. مأثور خامه مفسر تنها آیات نازله در باب توحید است که به عبارتی روان و روشن در یک مقدمه و دوازده تمهید و پنج اصل و خاتمه تحریر و مرتب گشته و در دو جلد صورت گرفته.

آغاز: جامع ترتین کلامی که از رشحات اقلام اعلام عوالم قدس الواح ارواح مفسران آیات معضلات معالم انس نقش پذیر تحریر تواند شد کلمه جامعه حمد دانای جهان آرائی است که

چاپ: مشار فارسی، ج۲، ص۲۱۰۳؛ تهران، سنگی، ۱۲۷۹ق، رحلی، ۴+۳۶۶+۹۵+۱صص

[دنا ۱۱۰۷/۴؛ نسخه‌های منزوی ۳۷/۱ و ۱۰۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نعوذ بالله من العقاید الفاسده و الاراء الباطله

جلد ۱؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد محسن بن محمد کاظم اشرفی مازندرانی، تا: ذیقعده ۱۲۲۳ق؛ دارای یک سرلوح مذهب نفیس و زیبا، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴ – ۴۳۹]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۶

آغاز: برابر

کا: عباسعلی مازندرانی، تا: ۱۲۲۴ق؛ قطع: رحلی [ف: – ۱۳۳]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۸۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن صفر علی همدانی، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: ترمه [نشریه: ۲ – ۷۵]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۱۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن حالت به این حالت قدر این نعمت عظمی را بدانند و شکر آن را به قدر قوه و مقدار استطاعت بعمل آورند.

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن احمد ارومیه‌ای، تا: ۲۷ شعبان ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳۵ – ۱۸۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** عسی الا اکون بدعاء ربی شقیا شاید انکه نباشم به.

جلد ۱، این جلد تفسیر آیات نازله در توحید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن خرمایی، ۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ – ۶۲۹]

● **الدر النظیم فی التوسل بالقرآن العظیم** / شعر / عربی

ad-durr-un naẓīm fi-t tawassul bi-l-qurān-il 'aẓīm

عزالدین محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

'ezz-od-dīn mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

منظومه‌ای است لامیه در ۱۴۷ بیت در توسل جستن به قرآن کریم که در هر بیت متذکر اسامی سور قرآنی نیز شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۰۳/۵

آغاز: بفاتحة الذکر الحکیم توسلی ×× لکل مهم فی الزمان و معضل

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان –رم ۱۱۳۰؛ خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن محمد بن احمد بن علی بن یحیی بن محمد، تا: شعبان ۱۰۶۵ق (شاید تاریخ تألیف باشد)؛ ۸ص (۵۶۷–۵۷۴) [عکسی ف: ۵ – ۱۱]

← الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم ⇐ الدر النظیم فی فضایل القرآن العظیم

● **الدر النظیم فی خواص سور القرآن الکریم** / علوم

قرآن / عربی
ad-durr-un naẓīm fī xawāṣṣ-i suwar-il qur'ān-il karīm
ابن خشاب یمنی، محمد بن احمد، - ۶۵۰ ؟ قمری
ebn-e xaššāb-e yamanī, mohammad ebn-e ahmad (-1253)

در خاصیت خواندن هر یک از آیه‌های قرآن و فضایل آن و تفسیر معنی هر یک از پیشاوندها (فواتح) سوره‌ها و جز آن. نگارنده در دیباچه می‌گوید: این کتاب را برای جمع میان مطالب دو کتاب «البرق اللامع» ابوبکر غسانی ادیاشی و «خواص الآیات و الفواتح» ابوحامد غزالی (م-۵۰۵) نگاشتم و آن را «الدرالنظیم» نامیدم. چلبی می‌گوید: نگارنده این کتاب ابوعبدالله محمد بن احمد بن عبدالله بن سهیل خزرجی معروف به ابن الخشاب یمنی [تاریخ وفات او در هدیة العارفین و برخی منابع دیگر ۵۶۷ ضبط شده که ظاهراً اشتباه ناشی از اختلاط با وفات ابن خشاب، عبدالله بن احمد است] است و آن را مختصری است منسوب به یافعی و این مختصر به اندازه نیم اصل می‌باشد. لیکن صاحب ذریعه در عنوان «الدر النظیم» فارسی می‌گوید: عربی آن را ابومحمد عبدالله بن سعد بن علی بن سلیم بن فلاح یمنی یافعی شافعی نگاشته. می‌توان گفت که فکر خاصیت داشتن حروف بعد از غزالی تکامل یافته تا در قرن نهم به صورت مذهب مستقل حروفیه در آمده و بنابراین ابن خشاب سخنان غزالی را تکمیل کرده و یافعی نیز چیزهایی بر آن افزوده و سیاستمداران دوره صفویه برای استفاده از نام یافعی شافعی کتاب او را گرفته، چیزهایی مانند نقل از ائمه شیعه و ستایش ایشان بر آن افزوده و به نام وی به فارسی گردانیده‌اند. چندین بار و به دست چند نفر ترجمه و شرح شده است و از نظر رواج و محبوبیت این‌گونه مطالب میان عامه مردم یکی از متأخران این کتاب را به فارسی گردانیده و چیزهایی بر آن افزوده و بدون اینکه از نگارندگان اصلی نامی برد آن را به خود نسبت داده است. (علینقی منزوی) در یک مقدمه مشتمل بر چند فصل فی فضائل القرآن و تلاوته؛ فصل: فی الدعاء عند ختم القرآن؛ فصل: فی فضل البسملة؛ فصل: فی آداب القرائة. پس از آن خواص سوره‌ها را به ترتیب از اول قرآن تا آخر ذکر می‌کند: سورة الفاتحة: و هی السبع المثانی و ام القرآن والاجماع علی انها مکیة سورة البقرة مدنیة و یسمی بالفسطاط للاجتماع کثیرمن الآیات والعجائب و الاحکام و القصص فیها.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اطلع من آفاق کتابه العزیز نیران اوضاع الغرر وصفه بآثار الکرامات ... وبعد فان الله سبحانه وتعالی جعله کتابه ...

انجام: حفظوا من الجن و ام الصبیان و الانس و الهوام و من قرأها عند الدخول علی السلطان یأمن شره بقدرة الله تعالی و حسبنا الله و نعم الوکیل و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین حمداً یوافی و یکافی مزیده.

چاپ: الدر النظیم عربی به سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۱۵ و بعد از آن نیز چاپ شده

[دنا ۱۱۰۹/۴؛ الذریعه ج ۷ -ص۲۷۰ و ج ۸-ص ۸۳-۸۵؛ کشف الظنون ۴۸۱/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۰۶/۱؛ معجم المطبوعات العربیة ۱۹۵۲/۲؛ الذریعة ۸۳/۸؛ هدیة العارفین ۹۷/۲؛ برای نسخه‌های بیشتر بنگرید به اثر بعدی]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۸۳

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن احمد بن ابوطالب، تا: ۲۹ ذیقعده ۸۷۷ق؛ مصحح؛ تملک محمد حسین بن عبدالغنی بن محمد در شعبان ۱۱۵۷؛ ۹۷گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۲۲ و ۲ -۱۶۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسن بن حسن حسینی مشهور به میرکی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۹۳۶ق؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول مذهب، در صفحه آخر فوائدی منقول از خط امیر شمس محمد که او هم از خط المحمدیة الصفویة نقل کرده؛ جلد: تیماج مشکی مذهب مرصع، ۱۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۱۵۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعلیک بحسن النیة و ترک الشک و حسبنا الله و نعم الوکیل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۰۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱-۳/۱۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ مهر: «لطف الهی منتظر مولا ۱۱۰۹»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۷۹۳]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۱۳-۹/۱۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایضاً یکون له حسن ظن بالانفاع بها نقل من شفاء الإلام ینسب الی امیرالمؤمنین علیه السلام تعوذ بالمعوذتین تسلم و لازم سورة الاخلاص تغنم و ثلث فی الصباح و حین تمسی قراءة کلها ترزق و تعظم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: محمدتقی حسینی قمی در ۱۰۳۱ق، ابوالحسن بن محمد یوسف قمی با مهر وی در ۱۰۹۷؛ جلد: مقوا با روکش پارچه قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۷۹۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۱۳

آغاز: طریقا یطلب فیه وجه الله تعالی یسر سهل (کذا) الله تعالی له الی الجنة؛ **انجام:** من قرأها و هو جایع شبع او عطشان روی ... من قرأها و هو مدیون قضاه الله دینه و هی نهایة.

از فصل یک مقدمه تا خواص سوره عادیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرد آخرا، ۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۵/۳سم [اهدایی رهبری ف: ۱علوم قرآن – ۱۹۰] و [ف: ۲۲–۲۷۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۷/۱

چند برگ از آغاز کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ محرم ۱۰۳۴ق؛ جلد: پارچه نیلی، ۷گ (۱پ–۷پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۷ – ۳۰۷]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۸۳/۲–۱۵/۱۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان الاعمال بالنیات فعلیک بحبس النیة و ترک الشک و حسبنا الله و نعم الوکیل و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۷۹۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: صفر علی بن علی غزانچاهی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ محرم ۱۲۴۶ق؛ واقف: حاج عماد، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۷۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۲ – ۲۷۶]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۵ – ۱۰۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۶

آغاز: سورة الحجرات اذا کتبت الی جدار البیت لم یقربه الشیطان؛ **انجام:** و هذه صفة الدائرة کما أخبرنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتاده دارد و در صحافی برگ‌ها پس و پیش شده؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۵۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ خط و کاغذ نزدیک به قرن دهم و پس از آن می‌باشد؛ مصحح؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۳۴گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ – ۱۰۸]

● **الدر النظیم فی فضایل القرآن العظیم** / علوم قرآن / عربی

ad-durr-un naẓīm fī faḍāyil-il qur'ān-il 'aẓīm

یافعی، عبدالله بن اسعد، ۶۹۸ – ۷۶۸ قمری

yāfe'ī, 'abd-ol-lāh ebn-e as'ad (1299 - 1367)

در بیان فضایل و خواص آیات و سور قرآن شریف و به‌طوری‌که مصنف خود در دیباچه تصریح کرده مطالب این کتاب از کتاب الدامع و الغیث الهامع تألیف قاضی ابی بکر غسانی و کتاب «خواص آیات من القرآن و فواتح السور» تألیف حجة الاسلام محمد غزالی تشکیل یافته است. مؤلف در آغاز کتاب، یک فصل درباره کلیات فضایل و خواص قرآن نوشته و سپس به شرح و بیان خواص و آثار یکایک آیات و سور قرآن شریف به ضمیمه برخی جداول و ختوم مجربیکه از آیات تشکیل شده و بیان قسمتی از معانی آیات مانند معنی قرب بحق و استجابت دعاء و غیره پرداخته است. این کتاب در هدیة العارفین (۴۶۵/۱) معرفی شده است، ولی در کشف الظنون (۷۳۶/۱) کتاب را با همین خصائص به شیخ ابوعبدالله محمد بن احمد بن عبدالله بن سهیل خزرجی مشهور به ابن الخشاب یمنی (–۵۶۷ق) نسبت داده است و مختصر آن را به عفیف الدین یافعی نسبت می‌دهد ولی صاحب ذریعه اصل متن را از یافعی می‌داند. [همان اثر پیشین است که در مورد مؤلف آن اختلاف نظر وجود دارد.]

آغاز: بسمله: الحمدلله الذی اطلع من آفاق کتابه العزیز منیرات اوضاع الغرر ... و بعد فان الله سبحانه و تعالی جعل کتابه العزیز للادواء شفاء و لصلی القلوب جلاء فهو النور الذی لایشبهه نور و البرهان الذی تشفی به النفوس و تشرح به الصدور فرأیت ان اجمع فی هذا الکتاب بین الکتاب البرق اللامع و الغیث الهامع تألیف القاضی ابی بکر اللسانی و بین کتاب فیه خواص الایات من القرآن و فواتح السور لامام ابی حامد حجة الاسلام الغزالی و سمیته بالدر النظیم فی فضایل القرآن العظیم والآیات و الذکر الحکیم ...

چاپ: مصر، چاپ سنگی، ۲۴ص، ۱۲۸۲ق و۱۳۱۵ق؛ نطبعة نصطفی البابی الحلبی، ۱۱۲ص، ۱۳۴۹ق و ۱۳۹ص، ۱۹۵۸م.

[الذریعة ۸۳/۸–۸۵ و ۲۴۵/۱۳ و ۳۵۲/۱؛ طبقات اعلام الشیعة قرن ۱۰ ص ۱۲۵؛ الأعلام ۳۰/۴؛ هدیة العارفین ۵۸۶/۱؛ نسخه‌های منزوی ۱۱۴/۱و ۱۱۵/۱؛ کشف الظنون ۴۸۱–۴۸۲ ؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۰۶/۱؛ دنا ۱۱۱۰/۴]

شرح و حواشی:

۱– الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه) = جواهر القرآن = خواص الآیات و السور = خواص القرآن = ترجمه کتاب در النظیم؛ بیرجندی، عبدالعلی بن محمد (–۹۳۴)

۲– الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه) = اسرار التنزیل = خواص القرآن؛ سکاکی، احمد بن محمد (–۱۰)

۳– الدر النظیم (مختصر)؛ مدایح نگار تفرشی، ابراهیم بن مهدی (–۱۳)

۴– در نظیم = خواص آیات قرآن؛ حسینی، محمد باقر بن مرتضی

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۴۱/۱

خط: نسخ، کا: احمد یمنی شعری، تا: دوشنبه ۱ ذیقعده ۸۰۸ق؛ محشی با نشانه‌های «تمیمی، س، کعبه الاسرار الزاهرة، محبوب الکبری سعدالدین حموینی، اتفاق، شمس المعارف، رسالة

السیوطی» و از الترغیب فی الدعاء عبدالحق اشبیلی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۹گ (۲پ-۵۰پ)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۱۷]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۴۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی رقیة لکل و جمع اذا تلیت علیه و اذا مرض احد فعوذه بالمعوذتین فاذا کان مرض الموت لنفث علیه و النفث النفخ دون ریق ... و یا من من شره ... ابداً. تم کتاب در النظیم فی فضایل القرآن العظیم للشیخ الامام الربانی عفیف الدین عبدالله بن اسعد الیافعی رحمه ... تعالی و رضی عنه فی ذی قعدة عام تسعمایه.

بی‌کا، تا: ۹۰۰ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج زرد، ۲۴۲ص (۱-۲۴۲)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۳۰۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من قرأهما عند الدخول علی السلطان یأمن من شره بقدرة الله تعالی تم الکتاب المبارک

خط: نسخ، کا: احمد بن علی بن سلامة، تا: چهارشنبه ۸ شوال ۹۱۱ق؛ مصحح؛ واقف: فتح الله بن بنی احمد؛ ۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۶۴]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا من من شره بقدرة الله فهذه نبذة من اسرار القرآن من دعا بها ورعاها حق رعایتها ظهر له العجائب و الغرائب ... الی ... فعلیک بحسن النیه و ترک الشک و حسبنا الله و نعم الوکیل.

خط: نسخ، کا: ولی محمد، تا: ۹۹۳ق، جا: برهانپور هند؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۴۱۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵۴/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۳۳ص (۱۳۷-۱۶۹)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم[ف:۱۶-۵۷۶]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۷]

● الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه) = جواهر القرآن = خواص الآیات و السور = خواص القرآن = ترجمه کتاب در النظیم / علوم قرآن / فارسی

ad-dorr-on nazīm fī xavas-el qor'ān-el 'azīm (t.) = javāher-ol qor'ān

بیرجندی، عبدالعلی بن محمد، - ۹۳۴ قمری

bīrjandī, 'abd-ol-'alī ebn-e mohammad (- 1528)

وابسته به: الدر النظیم فی فضایل القرآن العظیم؛ یافعی، عبدالله بن اسعد (۶۹۸-۷۶۸)

تاریخ تألیف: ۹۰۱ق

متن از عفیف الدین ابومحمد عبدالله بن اسعد یمنی شافعی است، درباره مترجم اختلاف است، عده‌ای آن را از عبدالعلی بیرجندی دانسته، عده‌ای از احمد بن حاجی محمد سکاکی طبسی و برخی ترجمه مشترک این دو می‌دانند و عده‌ای برآنند که هر کدام ترجمه‌ای جدا نگاشته‌اند، بین ترجمه‌ها دگرگونی‌های بسیاری هست. در خواص سوره‌ها و آیات را به ترتیب قرآن کریم گردآورده و گاهی خواص حروفی آنها را نیز ذکر می‌کند. این کتاب دارای چهار «مقدمه» است: ۱. فضیلت تلاوت قرآن، ۲. شرایط تلاوت، ۳. معرفت مقدار قرآن، ۴. مباحث استعاذه و بسمله. پس از آن خواص سوره‌ها را به ترتیب از اول قرآن تا آخر آن ذکر می‌کند. در دیباچه تصریح کرده مطالب این کتاب از کتاب «الدامع و الغیث الهامع» تألیف قاضی ابی بکر غسانی و کتاب «خواص آیات من القرآن و فواتح السور» تألیف حجة الاسلام محمد غزالی تشکیل یافته است.

فهرست‌نگار کتابخانه مرعشی درباره متن اصلی و ترجمه آن افاداتی دارد بدین شرح: حاج خلیفه اصل الدر النظیم را تألیف ابوعبدالله ابن الخشاب می‌داند و مختصر آن را به عفیف الدین یافعی نسبت می‌دهد ولی صاحب ذریعه اصل متن را از یافعی می‌داند. درباره مؤلف متن اصلی این کتاب، «در النظیم» و ترجمه‌های آن، اختلاف نظر بسیار وجود دارد که ذیلاً اشاره می‌شود، نخست درباره اصل عربی: صاحب «کشف الظنون» این کتاب را به «ابن الخشاب یمنی» (- ۵۶۷ق) نسبت داده؛ سپس می‌گوید: «نسخه مختصری از این کتاب که به مقدار نصف اصل است، منسوب به یافعی است». نسخه‌های موجود در این کتابخانه بزرگ به شماره‌های «۶۴۶» و «۸۷۵» و «۱۰۸۸۷/۱» که گاه به «ابن خشاب» و گاهی به «یافعی»، نسبت داده شده‌اند، همگی یکسان و همه با توصیف «کشف الظنون» از حیث آغاز نسخه و محتوای دیباچه، همخوانی دارند، لیکن به دلیل نقل‌های بسیار در این نسخه‌ها، از عالمان و عارفان سده هفتم هجری چون «ابولحسن شاذلی» و حتی از فرزند وی «شیح شهاب الدین» و نیز از فرزند «شهاب الدین»، «شیخ تقی» آن نیز با واسطه، نسبت این کتاب را به «ابن خشاب» در گذشته به سال «۵۶۷ق» به طور قطع، منتفی می‌سازد. بنابراین، بسیار دور می‌نماید که «یافعی» کتاب «ابن خشاب» را با همان دیباچه اصلی و منابع یاد شده در آن، گزیده ساخته؛ سپس این همه نقل قول از عارفان و ارباب ادعیه و هوذات، بیفزاید و نامی از مؤلف اصلی به میان نیاورد. پس بر این اساس، این نتیجه حاصل می‌شود: که ما در این کتابخانه، در میان آثار فهرست شده، بجای خود کتاب «در النظیم» که اثر «ابن خشاب» باشد، نداشته‌ایم. نکته دیگر این که نام «ابن خشاب» یاد شده در «کشف الظنون» در منابع موجود یافت نمی‌شود و گمان می‌رود میان او «عبد الله بن احمد بن احمد بن عبدالله» به دلیل

اشتراک در شهرت به «ابن خشاب» و تاریخ درگذشت «۵۶۷ هجری» و مشارکت در نام نیاکان، اشتباهی به وجود آمده که نظیر آن، در کتب تراجم، بسیار اتفاق می‌افتد.
و اما درباره نمونه‌های فارسی این کتاب، به نامهای «در النظم» و «ترجمه در النظم» و «شرح در النظم» غالباً به «عبد العلی بن محمد بن حسین» نسبت داده شده است و برخی از نسخه‌ها نیز به «ملا احمد بن حاج محمد سکاکی طبسی» نسبت داده شده و همه آنها در سال «۹۲۶» هجری تألیف یافته‌اند.
مرحوم اقا بزرگ تهرانی، نسخه‌ای از این کتاب را که «ملا احمد طبسی» مترجم آن بوده، دیده و می گوید: در خاتمه آن نوشته شده بود که «ملا عبدالعلی بیرجندی» نیز این کتاب را در سال «۹۰۱ هجری» شرح نموده است. [الذریعة: ۴/۱۰۱] همچنین نسخه «۸۴۰» کتابخانه اهدائی آیت الله مشکاة که در جلد نخست فهرست آن کتابخانه آمده [۳۷/۱] این نکته را تأیید می کند، با این تفاوت که تاریخ تألیف «بیرجندی» در نسخه مشکاة، به جای «۹۰۱»، «۹۲۱» هجری می‌باشد. بنابراین «شرح بیرجندی» با توجه به مذهب وی که شافعی بوده و با توجه به محتوای کتاب موجود، که کاملاً موافق با مذهب امامیه است، بجز این کتاب است و علت خلط بین نسخه‌ها، می‌تواند اشتباه یک ناسخ باشد که بقیه نسخه‌ها از روی آن نگاشته شده باشند. (سید محمود مرعشی)

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل القرآن علی عبده لیکون للعالمین نذیرا ... و بعد از استیفاز به توفیق حمد و صلاة نموده میشود که مقرر است به قول صادق مصدق دانای علم الاولین و الآخرین ...

انجام: و از امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که چون ختم کردی این دعا را بخوان: اللهم اغفرلی بالقرآن اللهم ارحمنی بالقرآن اللهم اهدنی بالقرآن اللهم اجرنی بالقرآن اللهم ارزقنی بالقرآن و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین.

[الذریعة ۸۳/۸-۸۵ و ۲۴۵/۱۳ و ۳۵۲/۱؛ طبقات اعلام الشیعة قرن ۱۰ ص ۱۲۵؛ الأعلام ۳۰/۴؛ هدیة العارفین ۵۸۶/۱؛ نسخه‌های منزوی ۱۱۴/۱و ۱۱۵/۱؛ کشف الظنون ۴۸۱-۴۸۲ دنا ۱۱۰۷/۴-۱۱۰۹ (۴۴ نسخه)؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۰۶/۱]

شرح و حواشی:

۱- در نظیم = خواص آیات قرآن؛ حسینی، محمد باقر بن مرتضی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۸۸

آغاز: ... علی محمد الذی أرسل الی الخلق بالحق بشیراً و شاهداً الی الله بإذنه و سراجاً منیراً ... و بعد از استسعاد به توفیق حمد و صلاة نموده می‌شود که مقرر است و محقق به قول صادق بصدق؛ **انجام:** و از بعضی تابعین منقول است که بعد از ختم قرآن این دعا بخواندی: اللهم ربنا لک الحمد أنت الموحد المتوحد بالقدرة و السلطان القوی المتین ربنا لک الحمد أنت المتعال ... و المحتاج الیک کل علیم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح مجدول مذهب؛ با دستخط آیت الله سید مهدی لاجوردی به تاریخ ۱۳۹۰ق که این نسخه را از مرحوم آیت الله حاج سید حسین قاضی به عنوان هدیه دریافت کرده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۹ - ۵۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۸/۱

آغاز: ... از اهم مهمات و اتم سعادات تواند بود و الکابر دین و ارباب یقین؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق و نسخ تحریری، کا: معزالدین محمد طباطبائی، تا: ۱۰۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبد تقی الدین محمد طباطبائی» (دایره)؛ کاغذ: شرقی، ۱۴۵گ (۱-۱۴۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۲۹۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انفعنا بالآیات و الذکر الحکیم؛ ربنا تقبل منا إنک أنت السمیع العلیم بفضل بسم الله الرحمن الرحیم.

خط: نسخ، کا: محمد فرزند محمود، قزوینی، تا: ۱۰۱۶ق؛ مصحح؛ با دو بیت شعر توسط محمد فرزند احمد به تاریخ ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۸ سطر(۷/۵×۱۳)، اندازه:۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ - ۱۴۷]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۶۴ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۵۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ شعبان ۱۰۶۸ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: مشمع لاجوردی، ۴۲گ (۴۳-۸۴)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۱۳]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۷۵

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن حیدر، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۲۶۶گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱/۵) [ف: ۳ - ۱۰۸۱]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۹۷ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم ارزقنی بالقران و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و الحمدلله رب العالمین آمین یا رب العالمین

خط: نسخ، کا: خداداد بن حسین، تا: ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ابیاتی از حاجی محمد طاهر بیک به قلم ابوالقاسم مورخ ۱۱۴۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ - ۲۶]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ متوسط، کا: محمد کاظم بن حاجی محمد صادق، تا: ۳ جمادی الاول ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۳۸۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۶ – ۵]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** وانفعنا بالایات والذکر الحکیم ربنا تقبل منا انک انت السمیع العلیم بفضل بسم الله الرحمن الرحیم یا رحیم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۶۴۳]

۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۳۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب عید غدیر ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ – ۱۳۳]

۱۱. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: – ۱۴۰]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۷-۴/۱۳۷

آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در آخر نسخه نام کتاب «جامع الدعاء» ثبت شده؛ جلد: مقوا، ۲۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۳۳۸]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۰۶

[**انجام:** اللهم هب لنا حسن تلاوته و حفظ آیاته و حفظ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد بن محمد علی نوری به تاریخ رمضان ۱۳۰۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ – ۲۵۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۶۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: عبدالرحیم کریمی، مهر ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۲ – ۸۱]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۳

آغاز: از برای نجاست نبود و در حمام به آواز بلند خواندن قرآن مکروهست و پست خواندن مکروه نیست؛ **انجام:** و از دیوو پری ... محفوظ ماند و شیخ ابوالحسن فرموده است که اگر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: آیة الله میرزا ابوالحسن آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۳سم [ف: ۲۲ – ۸۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هرگاه مواظبت داشته باشد به آن محفوظ باشد از بلاها تا روزی که وفات کند.

کامل؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۲ – ۸۳]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶/۱۱۳

آغاز: کشته در کتب نوشته اند تا بمکرمت الشفقة علی خلق الله موصوف کردند و محفوظ از معرفت شر الناس من اکل وحده مصون مانند؛ **انجام:** و از بعضی تابعین منقولست که بعد از ختم قرآن این دعا خواندی که اللهم ربنا لک الحمد ... ربنا لک الحمد علی ما علمتنا قبل رغبتنا فی تعلمه و اختصصنا به قبل علمنا بنفعه اللهم قد کان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۸۵۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۲۶

آغاز: از اهم مهمات و اتم سعادات تواند بود اکابر دین و ارباب یقین آنچه ایشان را از خواص آیات و منافع سور بینات؛ **انجام:** و عمی علی اله معصیتک و نوراً لأهل طاعتک
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۷۸]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۳۰

خط:نسخ،کا:محمد تقی بن ابوالحسن،تا:قرن۱۲؛مصحح، در برگ آخر چند دعاء برای موارد متفرقه آمده است؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۳]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۳۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ رمضان ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۶۴۳]

۲۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن حاجی سلطان محمد سبزواری، تا: چهارشنبه ۱۱ صفر ۱۱۶۹ق؛ افتادگی: وسط؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ – ۱۶۵]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۴۷-۱۳/۱۲۷

آغاز: کردند محفوظ از معرفت و محفوظ شر الناس من اکل وحده مصون مانند و ظهور خواص آنها را کتابت منوط و بتعلیق بر مطالب مربوطه داشته‌اند؛ **انجام:** شیخ ابوالعباس شاذلی گفت که اگر می‌خواهی که رزق به توبه آسانی رسد یاری ده نفس خود را در خواندن قل اعوذ برب الفلق.
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۹-۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۸۵۵]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که چون کتاب در النظیم که الحق دریست یتیم که حقایق ابکارش در حجاب خفا مختفی مانده و افکار.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (یک

صفحه)؛مجدول؛ کاغذ: فرنگی و دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۲گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۳۵]

۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۹۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهت خاک خوردن اطفال بر سه قرص نان بنویسند و بدهند تا بخورد؛ و لاتقر به هذه الشجرة ... و لاقوة الا بالله العلی العظیم.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶۵گ (۱پ–۱۶۵پ)، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۳ – ۸۵]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا اله الا الله کذب العادلون وضلوا اضلالاً بعیداً

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه نیمه ربیع الاول ۱۲۰۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۶۲]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۲/۲

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد باقر بن محمد حسین حسینی، تا: ۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ (۵۷پ–۱۶۰ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۷ – ۱۴۹]

۲۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم کتاب فواید آیات کلام الله

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۴۴]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: ملا محمد بن ملا زمان ماضی ده راشکور، تا: ۱۲۴۲ق، به‌جهت حاج حسن علی بن حاج رحیم قزوینی در مدرسه مولی وردی خان؛ مجدول، با سرلوح رنگین؛ ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۵۷]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عافنا به عن خزی الدنیا و عذاب الاخره و فضیحتها انک علی کل شیء قدیر و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد حسینی، تا: ربیع الاول ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۶/۸سم [ف: ۲ – ۱۹۵]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۴۶-۵۲/۸۶

آغاز: برابر

جلد اول از آغاز کتاب تا خواص آیه «و اما ینزغنک من الشیطان نزغ»؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن انصاری، تا: محرم ۱۳۰۵ق، ۱۳۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۸۵۵]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۶۰-۵۵/۳۰

آغاز: بسمله، سورة الانفال. رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که هر که سوره انفال و سوره برائت بخواند من او را شفاعت می‌کنم روز قیامت

جلد دوم (از اول سوره انفال تا آخر قرآن کریم)؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن انصاری، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۵ق؛ ۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲ – ۸۵۵]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۳۱-۱۹/۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مایفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها وما یمسک ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: سید محمد جعفر کرمانی به تاریخ شوال ۱۳۲۶؛ مهر: «عبده محمد جعفر بن محمد مهدی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۱۷۷۶]

۳۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۵

آغاز: برابر

همان نسخه بالا [نشریه: ۵–۲۶]

۳۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۷۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۷]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰/۴

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ (۲۴۷پ–۲۹۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۱ – ۳۴۵]

۳۶. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۸۱

آغاز: بزرگوارترین چیز نزد حضرت حق عز شأنه دعا و طلب است از مسبب الاسباب و وقاء از مستوجب غضب و مقتضی عقاب؛ **انجام:** که چون کتاب درالنظیم که الحق دریست یتیم که حقایق ابکارش در حجاب خفا مختفی مانده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: – ۳۶]

۳۷. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا اله الا هو الحی القیوم الی و هو العلی العظیم بخواند.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: ابراهیم محقق طباطبائی؛ ۱۳۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: – ۶۸]

۳۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون از کسی چیزی دزدیده باشند بگیرد چند قرص نان بعدد جمعی که.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۵ – ۲۷]

۳۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۱۵

آغاز: بر آورده گردد انشاءالله تعالی او کالذی مر علی قریة ... هر کس که این آیه بر پوست آهو نویسد در ساعت پنجم از روز یک‌شنبه به سیاهی دواتی که دیگر از آن دوات کتابت؛ **انجام:** در خواندن این اسم مداومت نماید او را بسیار مال و فرزندان شود و اگر کسی را دردی باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن، قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۷]

۴۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یزید فی الخلق ما یشاء ان الله علی کل شیء قدیر ما یفتح الله للناس.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحه آخر نسخه این اشعار درباره واقعه به توپ بستن حرم مطهر امام رضا علیه السلام بر دست سپاه روس درج شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۵]

۴۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۹

آغاز: و آثار آن و ذکر دعواتی که شامل اسم اعظم است بقول بعضی از اهل تحقیق مقاله رابعه در خواص آیات قرآنی مشتمل بر پنج باب؛ **انجام:** و مادامیکه عددین مساوی است سید بر عام و عالم بر جاهل غالب است الله اعلم.

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۲۳۲]

۴۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۲

آغاز: زیادت از مرتبه قرآن نیست نه مرتبه پیغمبران و نه مرتبه فرشتگان و نه مرتبه غیر ایشان و فرمود که قرآن خوانان خاصه حق تعالی اند؛ **انجام:** آنچه در خواص سوره و آیات بینات فرقانی مذکور شد از تفاسیر و کتب معتبره ... بمجرد بغض و عداوت کار نفرماید بلکه از آن ضرر باهل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸-۵۳۹]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ عناوین و خواص هر آیه در حاشیه نوشته شده است؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده صفی قلی ۱۲۴۰» (چهارگوش)، «عبده صفی قلی» (چهارگوش) و در چهارگوش آن «الله، وکیل، علی، حکیم»، «عبده مرتضی قلی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ (۳۱پ-۱۲۸)، ۱۷سطر(۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رایانه]

● الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه) = اسرار التنزیل = خواص القرآن / علوم قرآن / فارسی

ad-dorr-on nazīm fī xavas-el qor'ān-el 'azīm (t.) = asrār-ot tanzīl = xavas-ol qor'ān

سکاکی، احمد بن محمد، ق۱۰ قمری

sakkākī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)

وابسته به: الدر النظیم فی فضایل القرآن العظیم؛ یافعی، عبدالله بن اسعد (۶۹۸-۷۶۸)

تاریخ تألیف: ۹۲۶ق

به ترتیب سوره‌های قرآن مرتب شده، دارای پنج «مقدمه»: ۱. فضیلت قرائت؛ ۲. آداب تلاوت؛ ۳. طریقه ختم آن؛ ۴. استعاذه و بسمله؛ ۵. فضیلت و منافع بسمله؛ سپس خواص سوره‌ها آمده و در پایان دارای خاتمه‌ای است که از عبدالعلی [بن محمد بن حسین بیرجندی (درگذشته ۹۳۴)] که پیش از او به سال ۹۰۱ این کتاب را ترجمه کرده یاد می‌کند و پس از تصریح به نام خود می‌گوید: «به سال ۹۰۱ عبدالعلی که اعلم علماء آن عصر و جامع علوم معقول و منقول بوده به ترجمه و شرح الدر النظیم پرداخته ولی چون آن شرح و ترجمه بسیار علمی نوشته شده و عامه از استفاده آن محروم بوده وی نیز مأمور گشته که آن را ترجمه نماید و نصائحی به خوانندگان کتاب نموده که از نشان دادن این فوائد قرآنی استفاده‌های نامشروع و بد ننمایند». نسخه شماره ۲۰۰۶ مجلس هم باید همین ترجمه باشد نه ترجمه بیرجندی مانند شماره ۷۹۹ همین کتابخانه.

آغاز: الحمد الله الذی انزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیرا و یهدی للتی هی اقوم و یبشر الصالحین بان لهم اجرا کبیرا

[الذریعة ۱۰۱/۴ و ۱۰۱/۳ و ۸۳۰/۸؛ نسخه‌های منزوی ۱۰۵/۱؛ دنا ۱۱۰۹/۴ (۲۳ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۸۶

خط: نسخ و نستعلیق، کا: قزوینی، تا: ربیع الثانی ۱۰۱۰ق؛ با فهرست خواص آیات با مخمس فتح الله؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۸گ، ۱۶ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۹۸]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفته‌اند که سوره «قل اعوذ برب الناس» افسون همه دردها است چون آن را بر آن درد خوانند حضرت حق تعالی شفاء عاجل کرامت فرماید تمت.

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد بن میر حسین اردبیلی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۰۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۰۳]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۵

آغاز: ... رضی الله عنه فرمود که قرآن خوان باید که آهسته و نرم باشد و جفا کننده و ستیزنده و بانگ کننده و دشنام دهنده نباشد؛ **انجام:** اللهم ارزقنی بالقرآن برحمتك یا ارحم الراحمین. بتاریخ عاشر شهر شوال سنه احدی و سبعین بعد الف ۱۰۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۳۹گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه:

۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۵۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۶

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم نراقی، تا: ۳ ذیقعده ۱۰۹۰ق، برای یادگار محمد سدیدا؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۸سم [ف: ۲ - ۱۳۴]

۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۷خ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: با گل و بوته، ۱۰۹ص، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۱۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۵۴

آغاز: بکتابت منوط و بتعلیق مطالب مربوط داشته اند؛ **انجام:** و تیم نعمته علیک و یهدیک.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً حدود قرن ۱۱؛ نسخه ناقص است؛ واقف: حاج سید علی اصغر اصغرزاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: حنایی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۵۵۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۸۶/۴

بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۲۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۲۰/۶سم [ف: ۲ - ۱۳۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۸۳

نسخه پیش از مقدمه سوم در معرفت مقدار قرآن است سپس مقدمه چهارم در مباحثات در استفاده خواص بسم الله سپس سورة الفاتحة تا می‌رسد به معوذتین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۱۲ سطر(۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۸۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۶۱گ، ۵ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۹۹]

۱۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۰۶

آغاز: من اکل و حلو مصون مانند؛ **انجام:** این سوره را بر آن موضع که درد می‌کند بخوانند

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۵۴]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۸

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن محمد قلی شاطر، تا: ربیع الاول ۱۱۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۱گ، ۱۸ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۱- ۲۰۸۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۶۶

آغاز: هر چیزی را سنامی است یعنی چیزی را که ارفع و اعلی از انست و سنام قران سوره البقره است؛ **انجام:** آثار اللیل و اطراف النهار و اجعله لی حجة و لاتجله علی رب العالمین یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۳۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انت ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۳۶]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۷۲-۲۹/۲۱۲

آغاز: روشنی آفتاب در خانه‌های دنیا و حضرت امیرالمومنین علی علیه الصلاة و السلام فرمود که سه چیز است که قوت حافظه را زیاده می‌کند ... مقدمه دوم باید که قرآن خواننده بر وضو باشد؛ **انجام:** چون قمر در سنبله باشد قل اعوذ برب الفلق در رقعه بنویسد ... و وسواس از او زایل شود و اگر او را سحر و یا چشم زخم رسیده

خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج عنابی، ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۷۷۷]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۹۹

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ محرم ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۵]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۰

آغاز: بسمله، لک الحمد یا ذاالجود و المجد و العلی تبارکت تعطی من تشاء و تمنع؛ **انجام:** در خاصیت بعض آیات الفت و محبت واقع شده تا دانسته باشید و الله اعلم بالصواب و صلی الله علی محمد و آله الاطیاب

خط: نسخ خوش، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۷۴ق، جا: تهران (شاید)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۳۷]

۱۹. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۴

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا پسر رضا قلی افشار، تا: یک‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۲۷۷ق، برای نجف قلی خان [نشریه: ۵ - ۳۷۲]

۲۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستجاب خواهد شد

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا پسر رضاقلی افشار، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور آبی، ۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه:

۱۴/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۲۰۰]

۲۱. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عباس بن علی الطباطبائی، علی بن الشیخ لک؛ تاریخ خاتمه ۱۳۰۷ [تراثنا: س۱۳ش۱ - ۱۴۷]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اسباب معیشت برو تنگ گردد ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۱۲۹گ، ۱۸سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۳۸]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون قرآن ختم کردی روی بقبله بر پای ایستادی و دستها برابر روی برداشته این دعا بخواند: الحمد لله رب العالمین ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا ته پارچه، ۳۶گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱- ۳۷]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ تذکر: در دفتر ثبت محمد طبسی آورده [د.ث. مجلس]

● **الدر النظیم (مختصر)** / علوم قرآن / فارسی

ad-durr-un naẓīm (mx.)

مدایح نگار تفرشی، ابراهیم بن مهدی، ق۱۳ قمری

madāyeh-negār-e tafrešī, ebrāhīm ebn-e mahdī (- 19c)

وابسته به: الدر النظیم فی فضایل القرآن العظیم؛ یافعی، عبدالله بن اسعد (۶۹۸-۷۶۸)

تلخیصی است از کتاب «الدر النظیم» که درآن آیات مناسب هر مطلبی در مقام خود آمده و سند و تفریق و تخریب و ثواب اخرویه از آن حذف شده، شامل دو «باب» دارای فصول و یک «خاتمه»: ۱. آیات شریفه مفیده به جهت امر معاش؛ ۲. امراض و اوجاع؛ خاتمه به جهت فقرات مختلفه.

آغاز: بسمله چون این بنده خاطی الحسینی محمد ابراهیم بن محمد مهدی تفرشی عفی الله عن جرائمهما مد تهامیل باطلاع خواص آیات هدایت بینات کلام الله ... سنه اثنی و ستین و مأتین بعد الالف ... بمطالعه کتاب درالنظیم

انجام: از سوره یس را درجامه خواب بخوانند از دزد ومفسده محفوظ مانند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۸/۲-۳۶/۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: معتاد، بی‌کا، بی‌تا؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج سبز، ۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۷۶۲]

● **الدر النظیم فی معرفة التقویم** / تقویم / فارسی

ad-dorr-on nazīm fī ma‘refat-et taqvīm

موسوی، محمد باقر بن محمد

mūsavī, mohammad bāqer ebn-e mohammad

مؤلف در جوانی رساله مختصری در تقویم نگاشته بود که به درخواست برخی از دوستان کتاب حاضر را در مباحث مفصل این علم نگاشته و آن را در چندین فصل ترتیب داده است.

آغاز: بسمله، حمدله، صلات، چنین گوید ... محمد باقر بن سید محمد الموسوی ... که در عنفوان جوانی، حسب الخواهش [چنین] بعضی از اخوان دینی رساله‌ای در حل تقویم به زبان فارسی به حیز تحریر آورده ...

انجام: از جمله شرایط گرفته اند. و همچنین بودن کف الخضیب را در وسط السماء که باعث استجابت دعاست، از جمله شرایط عمده شمرده اند. و الله اعلم بالصواب

[دنا ۱۱۱۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۹۲۰/۴]

۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۲۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۵ صفر ۱۲۶۹ق؛ ۷۰گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۵۹]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۱گ (۱پ-۸۱ر) [ف: ۱ - ۱۰۴]

● **الدر النظیم فی مناقب الائمة اللهامیم** / فضایل و مناقب / عربی

ad-durr-un naẓīm fī manāqib-il a’immat-il lahāmīm

شامی، یوسف بن حاتم، ق۷ قمری

Šāmī, yūsof ebn-e hātam (- 13c)

فضایل و مناقب معصومین علیهم السلام را با نقل احادیث و وقایع تاریخی به رشته قلم کشیده است. نقل روایاتی از «مدینة العلم» و «النبوة» که هر دو تألیف شیخ صدوق (-۳۸۱) بوده و فعلاً در دست نیستند بر اهمیت کتاب می‌افزاید. در بیان احوال پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) و ذکر فضایل و مناقب آنان با استناد به اخبار وارده از طریق شیعه و سنی. کتاب در دو جزء است و مجموع دو جزء مشتمل است بر پانزده «باب» و هر باب دارای چند «فصل» می‌باشد بدین ترتیب: ۱. ذکر رسول الله صلی الله علیها و آله و سلم؛ ۲. ذکر امیر المومنین علی بن ابی طالب علیه السلام؛ ۳. ذکر سیدة نساء العالمین علیها السلام؛ ۴. ذکر مولانا الحسن بن علی علیهما السلام؛ ۵. ذکر الحسین بن علی بن ابی طالب علیهما السلام؛ ۶. ذکر ابی محمد علی بن الحسین زین العابدین علیهما السلام؛ ۷. ذکر ابی جعفر محمد بن علی الباقر علیهما السلام؛ ۸. ذکر مولانا الصادق جعفر بن محمد علیهما

السلام؛ ۹. ذکر مولانا موسی بن جعفر علیهما السلام؛ ۱۰. ذکر مولانا علی بن موسی الرضا علیه السلام؛ ۱۱. ذکر سیدنا ابی جعفر محمد بن علی الجواد علیهما السلام؛ ۱۲. ذکر الامام ابی الحسن علی بن محمد الهادی علهما السلام؛ ۱۳. ذکر الامام ابی محمد الحسین بن علی العسکری علیهما السلام؛ ۱۴. ذکر الحجة صاحب الزمان صلوات الله علیه؛ ۱۵. عدة فصول (چند فصل آن مربوط به اهل بیت علیهم السلام و چند فصل در ذکر بنی عبد المطلب و بنی هاشم).

آغاز: الحمدلله الذی جعل مشاهد انبیائه قبلة للعارفین و مراقد أولیائه کعبة للطائفین ...

چاپ: قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۴۲۰ق – ۱۳۸۰ ش

[الذریعه ۸۶/۸؛ دنا ۱۱۱۰/۴؛ ریاض العلماء ۳۹۰/۵؛ کشف الحجب / ۲۱۳]

شرح و حواشی:

۱– الدر النظیم (مختصر)؛ حائری، محمد بن احمد بن حسین

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۰۰

نسخه اصل: کتابخانه محمد شریف عسکری تهران – سامراء؛ جزء اول، برخی از اوراق جزء دوم افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۳۴ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ واقف: میرزا محمد شریف تهرانی عسکری؛ ۵۰۶ص [عکسی ف: ۷ – ۹۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸عکسی

آغاز: بادرت امرا حال ربی دونه و الله یدفع عن خراب المسجد؛ **انجام:** فجعلوا کلما قام رجل من حاشیة عمر و قعد مکانه رجل من حاشیة معویه حتی خرج اصحاب معویه و قام الذی و کله ...

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا. جزء اول و مقداری از اول ناقص، و سه صفحه اواخر آن در اول جزء دوم قرار دارد؛ ۱۲۵گ، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۱ – ۴۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹عکسی

آغاز: معویه بغلق الباب، فاغلقه فقال معاویه لعمرو: و الله بینی و بینک امران؛ **انجام:** ثم یبعث الله قوما فی آخر الزمان من اطراف الارض فیبایعون رجلا منی فتملا الله به الارض عدلا کما ملئت جورا و کان هاشم ... علی دین المسیح علیه السلام و کانوا یدعونه حواری لها ...

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا. جزء دوم کتاب، و سه صفحه اول آن مربوط به جزء اول است؛ ۱۲۵گ، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۱ – ۴۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۶

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه سید علی عدنانی-خرمشهر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۳۴۸ص، [عکسی ف: ۱ – ۴۰۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نور رسول الله (ص) لا یخرج منه الی بطن آمنة حتی أذن الله عز و جل فی ذلک تم و الحمدلله ... علیهم اجمعین

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا حسینی خوانساری، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۳۳۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: مشقی نباتی، جلد: مقوا، ۱۲گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۳۰۴]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۵۳

آغاز: لعبد الرحمن عوف الا ابرک بشبارة هی خیر لک من التجارة؛ **انجام:** ثم یامر الله تعالی بی الی الجنة فهی تاویل الایه و هی فی المذنبین من من شیعتنا خاصه تم الجزء الثالث من کتاب الدر النظیم فی مناقب الائمه اللهامیم و الحمد ...

تا پایان جزو سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۳]

● الدر النظیم (مختصر) / علوم قرآن / عربی

ad-durr-un naẓīm (mx.)

حائری، محمد بن احمد بن حسین

hā'erī, mohammad ebn-e ahmad ebn-e hoseyn

وابسته به: الدر النظیم فی مناقب الائمة اللهامیم؛ شامی، یوسف بن حاتم (–۷)

گویا از او. تلخیصی است از «الدر النظیم» جمال الدین یوسف بن حاتم شامی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۵/۱۴

خط: نستعلیق، کا: قباد بن شهقباد مهرانی، تا: ۹۴۸ق؛ ۴گ (۲۶۴پ–۲۶۷پ) [مختصر ف: ۲۰۳]

● در نفیس / طب / فارسی

dorr-e nafīs

رساله مختصری است در شناخت بدن و خصایص اعضای انسان و دردها و درمان‌هایی که برای آنها لازم است، در دو فصل و در فصل دوم پس از عضا و جوارح انسان و قوای نهفته در وی رساله «الدر النفیس» منسوب به ابن سینا را که دارای چند باب است ترجمه نموده. عناوین دو فصل چنین است: ۱. ذکر انسان مکمل الصوره و المعنی؛ ۲. ترکیب خلقت صورت و اعضا و اجزای انسان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۹۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه چون موضوع علم طب بدن انسانست از حیثیت صحت و مرض؛ **انجام:** و آبش بسیار و مکشوف و منبعش دور و وزنش سبک باشد و طریق دانستن بستگی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ سطرها چلیپا؛

جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۵۱۱ر-۵۲۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲۱ - ۱۷۰]

● **الدر النفیس من رسالة ابلیس** / کلام و اعتقادات / عربی
ad-durr-un nafīs min r.-i iblīs

عتایقی، عبدالرحمن بن محمد، ۶۹۹ - ۷۹۰ ؟ قمری
'atāyeqī, 'abd-or-rahmān ebn-e mohammad (1300 - 1389)

وابسته به: رسالة ابلیس الی اخوانه من المجبرة و المشبهة فی الشکایة عن المعتزلة؛ ابن کرامه، محسن بن محمد (۴۱۳-۴۹۴ق)
مختصری است از کتاب معروف «رسالة ابلیس الی اخوانه المناحیس» حاکم جشمی محسن بن محمد بیهقی (-۴۹۴ق) که در رد اهل حدیث و اشاعره و کرامیه با طنز و مسخره نگاشته شده بود. در این مختصر طنزها و عبارت‌های زاید انداخته شده و مطالب را به ترتیب اصل در همان ابواب آورده است.

شرح و حواشی:

۱- الروض الانیس شرح الدر النفیس فی العبادات؛ علی بن عبدالرزاق (-۱۳)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۸/۱

آغاز: قال ابلیس بعد کلام طویل مررت بقاص من الجن یتکلم فی قوله تعالی و جاهدوا فی الله حق جهاده؛ **انجام:** فعلی یزید لعنة و علی أبیه ثمانیة، قیل لأعرابی أتحب معاویة ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۱۵]

● **دروازه برج** / هیئت / فارسی
darvāze-ye borj

منجم، ماشاء الله
monajjem, māšā'-al-lāh

ترجمه فارسی کتابی است در طالع‌بینی مشتمل بر صد و چهل و سه «باب» و در هر باب آن ۱۲ «سطر» که سطر اول با قرمز و بقیه سطور با مشکی کتابت شده و طالب می‌باید که باب مورد نظر خود را بیابد و سپس چندین خط با چشمان بسته بکشد و بعد آنها را دوازده دوازده طرح کند تا مقصود خویش از باقی مانده و سطرهای باب مورد نظر حاصل کند. در مقدمه چنین آمده روزی هارون الرشید را اندیشه‌ای در سر افتاد و نمی‌خواست دیگران از آن باخبر گردند پس دستور داد که حکما و دانشمندان را جمع کنند چون گرد آمدند گفت می‌خواهم کتابی تألیف کنید که از اندیشه خود بدون اینکه به دیگران چیزی بگویم باخبر شوم. پس ماشاءالله منجم این کتاب را از کتاب بطلمیوس حکیم بیرون آورد و تقدیم هارون نمود. عناوین آن چنین است: باب ۱. این فرزند بود نیست بزید یا نه؛ ۲. این خواسته بیاید یا نیاید؛ ۳. این خواهران و برادران چگونه باشد؛ ۱۰. این سلطان بود یا نبود؛ ۲۰. این را مرگ در سفر بود یا نه؛ ۵۰. از این کار خواسته یابم یا نه؛ ۱۰۰. این کس فاضل است یا نه، ۱۴۰. به این حصار و این شهر کامکار باشم یا نه؛ ۱۴۱. امسال باران به اول سال آید یا به آخر؛ ۱۴۲. این کس را نصیحت کنم پذیرد یا نه؛ ۱۴۳. این چیز ارزان شود یا نه. در این ترجمه اشاره‌ای به نام مترجم نشده است.

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... بدانکه این کتاب شایسته و بایسته مر هر عاقلی را و خداوند حاجتی خاصه در این شهر و روزگار که به مردمان اندیشه‌های بسیار شده و هر کسی را عقل و علم کامل نیست که بداند چه می‌باید کرد ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** این کس از این بیماری بهتر اما طول کشد، خواسته و مورد توجه وی قرار گرفته است، دارای ۱۴۳ باب و هر باب دوازده سطر می‌باش.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛محشی؛ فهرست ابواب پس از مقدمه آمده، باب «۲۰۳» نانوشته مانده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** با بصدو چهل وسیم این چیز گران شود پس از این تا بدانی ... این کار که می‌کنی مزد آن جهان یابی آن کسان که بخانه مانده اند بمرادند و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی؛ نوع جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف:۳۵-۵۹۱]

● **الدر و اللآلی فی خلاصة الامالی** / حدیث / عربی
ad-durr wa-l la'ālī fī xulāṣat-il amālī

حسینی عریضی، علی بن قاسم، ق ۱۰ قمری
hoseynī 'arīzī, 'alī ebn-e qāsem (- 16c)

تاریخ تألیف: صفر ۹۷۷ق؛ محل تألیف: قزوین
دویست حدیث از امالی صدوق را با انداختن سندهای آنها در آن گرد آورده است.
[دنا ۱۱۵۸/۴؛ الذریعه ۱۴۱/۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن قاسم حسینی عریضی یزدی، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۱گ (۳پ-۳۳پ)، ۱۳سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۸ - ۳۹۰]

● **الدر و المرجان فی تفسیر الایمان** / کلام و اعتقادات / فارسی
ad-durr wa-l marjān fī tafsīr-il īmān

حسینی دلیجانی، عبدالهادی بن حسین، ق ۱۱ قمری
hoseynī delījānī, ‘abd-ol-hādī ebn-e hoseyn (- 17c)
اهداء به: شمس السادة امیر زکیا رضوی بن جلالا منصور رضوی در هشت باب.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۸۸/۱

آغاز: الحمد لله الذی خلقنا خلقا فیه غرائب و عجائب الامور

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۱ ذیقعده ۱۰۴۸ق؛ ۳۸گ (۱-۳۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۶۰]

● **الدر و المرجان فی علمی المعانی و البیان** / معانی بیان / عربی

ad-durr wa-l marjān fī ‘ilmay-il ma‘ānī wa-l bayān

شهرستانی، هبة الدین، ۱۳۰۱ - ۱۳۸۶ قمری
šahrestānī, hebat-od-dīn (1884 - 1966)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۱ق

منظومه‌ای است در علم معانی و بیان دارای سیصد بیت که ناظم آن را جزء کتاب «متون الفنون» قرار داده است. در الذریعه به استناد دو بیت اخیر ارجوزه، نام کتاب را «الدر و المرجان فی نظم البیان» دانسته است، ولی نامی که درج کردیم در نسخه به خط مؤلف سپهسالار و همچنین در آخر نسخه عکسی مرکز احیاء به نقل از خط مؤلف مذکور می‌باشد.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۰۸۷/۸

آغاز: بسمله حمداً لمن علمنا البیانا ×× و اوضح المجاز اذ دعانا؛

انجام: لهبة الدین الحسینی علی ×× ارخته مسک الختام فاح لی

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی ۱۳۲۳ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ (۴۵پ-۷۱پ)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷

خط: نسخ، کا: محمد رضا حسینی ابن محسن جلالی، تا: ۳ شعبان ۱۳۸۵ق؛ به نقل از خط شیخ محمد بن مرتضی شهرستانی به نقل از مؤلف در سال ۱۳۷۴؛ ۱۷ص [عکسی ف: ۱ - ۱۷۸]

← درود ⪢ مواعظ (منتخب)
← درود ⪢ ملتقطات من رسالة التوحید لسید حیدر الآملی
← درود ⪢ دوازده امام

● **درود حاضری** / دعا / عربی

dorūd-e hāzerī

یک رشته تحیات و صلوات و توسلی است به پیغمبر اکرم (ص) به مشرب اهل سنت و جماعت. دانسته نشد که انشاء کیست.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۳

آغاز: الحمدلله الذی انعم علینا و هدینا الی الاسلام؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ کشمیری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح کوچک؛ واقف: نائینی؛ ۱۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۳۲]

← درود کبیر ⪢ الصلوات و التحیات
← الدروز ⪢ رسائل الدروز

● **الدروس** / فقه / عربی

ad-durūs

حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب، ۱۲۳۰؟ - ۱۲۹۳ ؟ قمری
hoseynī qā’enī, abū-tāleb ebn-e abī-torāb (1815 - 1876)

تاریخ تألیف: حدود ۱۲۹۲ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

مؤلف هنگام قرائت فقه امامیه نزد اساتیدش در نجف اشرف، و تفکر در مسائل آن و تدریسشان، این کتاب را با عناوین «درس، درس» در دو بحث (کتاب التجارة و احیاء الموات) تألیف کرده؛ با افزودگی از خود مؤلف پس از اعمال فکر و تدریس و ملاحظه و تدقیق. بنا به گفته الذریعة به نقل از «بغیة الطالب» این کتاب از تقریرات درس استادش شیخ محسن خنفر نجفی می‌باشد.

[الذریعة ۱۴۴/۸رقم ۵۵۵؛ دنا ۱۱۵۸/۴ (۷ نسخه)]

۱. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۹۶

آغاز: درس الحج بالفتح کما فی القرآن الحج أشهر معلومات الإیه و بکسر أیضاً کما فی قوله تعالی ولله علی الناس حج بیت

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه دهه اول صفر ۱۲۷۷ق، جا: بیرجند؛ مصحح، با خط خوردگی؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۰۸گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۸۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۶۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰

آغاز: الحمدلله الذی جعل معایش فی المکاسب و احیی قلوباً للمآرب و الصلاة علی المطهر من المعایب و آله الاطائب؛ **انجام:** و لا فرق فیما ذکرنا بین کون العامل نفسه أو غیره بأجرة أو تبرع و الوجه ظاهر ...

کتاب تجارت و احیاء موات؛ خط: نسخ، کا: اسدالله بن علی اکبر، تا: جمعه دهه اول ذیحجه ۱۲۸۴ق؛ مصحح؛ مهر: «ریحان الله بن جعفر الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۲۲]

۳. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۷۰

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد رفیع هردنکی، تا: ۱۲۸۷ق، جا: بیرجند؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: - ۵۸]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۷۸

آغاز: الحمدلله الذی جعل المعایش فی المکاسب و أحیی قلوباً للمآرب و الصلاة علی المطهر من المعایب و آله الاطیاب؛ **انجام:** کون العامل نفسه أو غیره بأجرة أو تبرع والوجه ظاهر هذا تمام الکلام فی هذا الکتاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۷۷]

۵. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: کتاب التجارة: «الحمدلله الذی جعل المعایش فی المکاسب وأحیی قلوباً للمآرب»؛ کتاب احیاء الموات: «درس یجوز احیائها بل یستحب اجماعاً تحقیقاً ونقلاً ویدل علی أصل الجواز»

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ملا محمد ابراهیم بن حاجی ملا حسین بیهودی قائنی خراسانی، تا: سال۱۲۹۲ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، علامت مقابله‌ای از نسخه مؤلف در حال حیات وی به سال ۱۲۹۲، در چند برگ آخر، مسائلی فقهی با عناوین: ما تعارف بین اولیاء المرأة من أخذ شی ء للمسامحة فی تزویجها و یقال له فی عرف العجم فی هذه الازمان شیربها هل یجوز أخذه أم لا؟ و هل یجوز استرداده و لو مع التلف أم لا؟ و هل یجوز تصرف المالک فی ملکه مع علمه بتضرر الغیر به او مع الظن، و علی فرض الجواز هل یجوز أکثر من قدر الحاجة أم لا؟ و جواب این مسائل که مفصلاً ذکر شده به کتابت محمد خراسانی در روز دوشنبه غره رمضان ۱۲۹۴؛ واقف: حاجی آخوند ملا محمد بن آخوند ملا اسماعیل، ۲۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۶۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۴۳]

● **دروس** / کلام و اعتقادات / فارسی

dorūs

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

تاریخ تألیف: ذیحجه تا صفر ۱۲۹۵ق؛ محل تألیف: کرمان

بخشی از سخنرانی‌ها و درس‌های کرمانی است بیشتر در توضیح و دفاع از گفته‌های پدرش حاج کریم خان کرمانی که بیشتر در فضایل و خصایص خاندان پیامبر اکرم (ص) می‌باشد.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۴۵

آغاز: و لا حول و لاقوة الا بالله ... یکی از جمله مقامات محمد و آل محمد صلوات الله علیهم اجمعین مقام با بیت ایشان است؛ **انجام:** و اما معانی دون درجه این است و بیان اینکه دیگر چطور است تفصیلش را عرض می‌کنم و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۴ رجب ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۸]

● **الدروس** / اصول فقه / عربی

ad-durūs

همدانی، حسین بن محمد حسن، ق۱۴ قمری

hamadānī, hoseyn ebn-e mohammad hasan (- 20c)

قواعد چندی است در اصول فقه و تطبیق آنها با بعضی از مسائل فقهی و فوائدی که مؤلف در آنها به تفصیل سخن گفته و می‌گوید در کتاب‌های اصولی خود از آنها گفتگو کرده‌ام، با عناوین «تبصرة، فائدة، تنبیه، تذنیب» و رد و ایراد بسیار بر گفته‌های شیخ انصاری در کتاب «فرائد الاصول». عناوین مهم این نسخه چنین است: درس: الشک فی مهیة العبادات أو المعاملات؛ درس: أصالة عدم الاکثر عند الشک بینه و بین الاقل؛ درس: أصل البراءة لا یجری فی العبادة المرکبة اذا شک فی أجزائها؛ درس: فی التفاسیر الواردة عن المعصومین «ع»؛ درس: فی الافاعیل الصادرة عن المعصومین «ع»؛ درس: فی الاجتهاد و التقلید؛ درس: فی الفرق بین مذهب الاخباری و المجتهد؛ درس: فی نقض فتوی المجتهد؛ درس: فی وجوب تقلید الاعلم و عدمه؛ درس: فی جواز تقلید المیت و عدمه؛ درس: فی مسألة البقاء علی التقلید؛ درس: فی العامی التارک لتقلید المجتهد؛ درس: فی الظن النوعی و الشخصی؛ درس: فی افاعیل الاضطرار؛ فائدة: فی الملازمة بین حکم العقل و الشرع و عدمها؛ درس: فی أن الاشیاء علی الاباحة أو الحظر؛ قاعدة: فی الفرق بین الاحکام السبعة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۴۲

آغاز: الحمدلله الذی بعث الینا رسولا یتلو علینا آیاته و یزکینا و یعلمنا الکتاب و الحکمة و الا لکنا فی ضلال مبین؛ **انجام:** و بالجملة اللوازم العادیة لا یترتب علی الامور الشرعیة کما حققناه فی أصل المطلب

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۳۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۲۶]

● **دروس** / کلام و اعتقادات / فارسی

dorūs

همدانی، میرزا محمد باقر

hamadānī, mīrzā mohammad bāqer

دارای ۲۸ مجلس درس است که از دوشنبه ۴ ربیع الثانی ۱۹۵ آغاز می‌شود.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۲۷
خط: نستعلیق، کا: کریم بن محمد حسین کرمانی، تا: چهارشنبه پایان ذیحجه ۱۲۹۵ق؛ تملک: حاجی محمد علی حسینی نائینی بوده که به میرزا سید علی خان بخشیده در ذیحجه ۱۳۳۵؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۴۵گ، ابعاد متن: ۵×۱۴، اندازه: ۱۰×۱۸سم [سنا: ف: ۲ – ۱۷۲]

● دروس / فلسفه / فارسی

dorūs

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۴۵
آغاز: بسمله، و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین و لا حول و لا قوة الا بالله؛ **انجام:** پس این دنیا تمامش برای آخرت است خودش چیست لدو للموت و ابنو اللخراب و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.
خط: نستعلیق خفی، کا: طباطبائی، محمد علی، تا: ۱۳۱۸ق [رایانه]

● دروس الاصول / اصول فقه / عربی

durūs-ul usūl

اصفهانی، محمد حسین بن علی اکبر، ق۱۳ قمری

Esfahānī, mohammad hoseyn ebn-e ʻalī akbar (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۶ ذیحجه ۱۲۴۰ق؛ محل تألیف: اصفهان
مباحث مفصل و استدلالی اصول فقه است که مؤلف در اصفهان ۱۶ ذیحجه ۱۲۴۰ از تألیف آن فارغ شده است. در چند «منهج»: ۱. مباحث الوضع و الدلالة؛ ۲. الاوامر و النواهی در دو مقصد و در هر مقصد دروسی آمده است. تألیف جلد دوم کتاب احتمالاً در ۱۲ ذیقعده ۱۲۵۱ق پایان یافته است.
[الذریعة ۱۴۴/۸]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۸–۲/۱۳۸
آغاز: بسمله، الحمدلله العدل الذی لایعدل عن الفتیل و القطمیر ... وبعد لما وصل البحث فی الجزء الرابع من الدروس التی رتبتها فی الاصول إلی اشتراط حجیة الروایة بالعدالة؛ **انجام:** وهل تثبت بحکم الحاکم مالم یعلم خلافه ام لا وجهان أوجههما نعم لعموم الادله و تفصیل الکلام فیه لیس فی محله.
خط: نسخ، کا: مهر علی، تا: ۱۲۵۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۱۴]

۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۸۹
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا فهرست ما فی المجلد الاول من دروس الاصول مقدمة فی بیان رسمه و موضوعه و رتبته وثمرته
مجلد اول کتاب که در الذریعه (۱۴۴/۸) تاریخ تألیف آن ۱۶ ذیحجه ۱۲۴۸ آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه سوم جمادی الثانی۱۲۵۹ق، جا: بروجرد، به امر مؤلف؛ برخی اوراق به خط مؤلف، نام مؤلف در برگ آخر محمد بن حسن حسینی بوده که خط خورده و نام فوق جای آن نوشته شده و مکان تألیف نیز در دارالسرور بروجرد بوده که مکان آن اصهفان را نگاشته‌اند؛ تملک: محمد حسن هردنگی به سال ۱۲۸۰ در قائن آمده که کتاب را در بیرجند خریده، محمد باقر بیناباجی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: – ۷۱]

● دروس الاصول / اصول فقه / عربی

durūs-ul usūl

تنکابنی، علینقی بن محمد، ق۱۴ قمری

tonekābonī, ʻalī-naqī-ye-bn-e mohammad (- 20c)

حاشیه استدلالی بسیار مختصری است بر «فرائد الأصول» شیخ مرتضی انصاری. به بحث تعادل و ترجیح آن ماه ذیحجه ۱۳۱۶ شروع شده است. بعضی بحث‌ها ناتمام مانده است و بحث مجمل و مبین در ماه صفر ۱۳۲۵ق پایان یافته است. عناوین «درس، درس» در کتاب دیده می‌شود و گویا کتاب نام خاصی ندارد.
[الذریعة ۲۲۴/۴ دنا ۱۱۵۹/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۲۶
آغاز: قوله المکلف، اعلم اولا انه یخرج بهذا غیر المکلف کالصغیر و المجنون، و اما المکلف علی قسمین الاول هو الملتفت
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در آغاز قطعه‌ای از حاشیه‌ای است بر یکی از کتاب‌های اخباریان که در آن صاحب کتاب رد می‌شود و احتمالا رد «الفوائد المدنیة» باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰برگ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۱۵۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۲۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فقال الکلام فی مقدمة الأصول و لاریب ان البحث فی المقدمة کان فی التعریف و الفائدة و الموضوع
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در آغاز چند برگی از «قاعدة لاضرر» استاد وی نوشته و در پایان مقداری از کتاب صلح و وصیت نیز آمده و همه ناتمام مانده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۷۶گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۵۴]

● دروس جواد / نحو / فارسی

dorūs-e javād

هزار جریبی، علی اکبر

hezār-jarībī, ʻalī akbar

اهداء به: شیخ محمد جواد
تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق
نویسنده برای شیخ محمد جواد یک دوره علم نحو زبان عربی

به فارسی نگاشته است. سبک کار و ابواب و فصل‌بندی کتاب او شبیه کتاب انموذج می‌باشد و چون اساس تدوین کتاب به روی درس‌هایی بوده که نویسنده می‌داده لذا این کتاب نام «دروس جواد» را گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷۵

آغاز: بسمله و نستعین، الحمدلله علی نواله و الصلوة علی رسوله و اله. اما بعد می‌گوید اما بعد پس می‌گوید خاک نعال؛ **انجام:** ویافت نشدن بلکه در کلام غیر فصیح موجودند

خط: نسخ، کا: آخوند ملا محمد علی هزار جریبی، تا: ۱۲۵۹ق، جا: تهران مدرسه عبدالله خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۴۹۵]

● دروس حکمت و منطق / منطق، فلسفه / فارسی

dorūs-e hekmat va manteq

عصار، محمد کاظم، ۱۳۰۵ - ۱۳۹۵ قمری

'assār, mohammad kāzem (1888 - 1975)

یک رشته مطالب در حکمت و منطق است و می‌نماید اوراق درسی است. پنداشته می‌شود که اثر خامه شادروان سید کاظم عصار است که در دانشگاه تهران تدریس نموده است.

آغاز حکمت: بسم الله تعالی مقدمه: افراد انسان از نقطه نظر حکیم فلسفی بر دو شعبه ولی به تعبیرات مختلفه مانند عالم و جاهل حی و میت نائم و مستیقظ چه هر گاه از محسوس و عالم ماده قدم به سمت عالم معنی بر نداشته و در مادیات و لوازم ماده فرو مانده و در محسوسات جزئیه منغمر گشته نائمش دانند و مست عقلش خوانند ...؛ انجام: مشروط بر اینکه از انضمام آنها به یکدیگر عرض خاصی به وجود آید.

پس از آن رساله‌ای در هفت برگ در مبحث قیاس و اقسام آن است. آغاز: بسم الله العزیز، قیاس هیئت مخصوصی است مرکب از چند قضیه معلوم بر وجهی که یک نتیجه فکری غیر معلومی را روشن سازد مثلا هیئت ترکیبی منطق علم است و هر علم نافع قیاسی است که از مقدمه بدیهی ترکیب یافته و نتیجه فکری منطق نافع است از آن حاصل آید ...؛ انجام: جزو مبادی و مقدمات مستقیم برهان بشمار نروند و تنها اعتماد کلی به اولیات است.

پس از آن در قواعد منطق و اصطلاحات آن است که در هر مورد مفصل بحث شده است.آغاز: بسم الله العزیز درس قبل از اینکه ارسطو به تدوین منطق ملهم شود ناچار بشر طرقی جهت استدلال و احتجاج داشته اند و نمی‌توان گفت منطق علمی است که ابتدا آن حکیم مخترعش بوده و قبل از او چنین علمی وجود نداشته ...؛ انجام: زیرا دوام فعل معلول بقاء نفس است نه بقاء معلول دوام فعل

پس از آن نیز مباحث فلسفی است. آغاز: تبصره از تأمل در بیان ربط حادث قدیم ...؛ انجام: برای اوضاع فلکی نه موصوف بالذات.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: نیمه دوم قرن ۱۴ (نسخه از مؤلفات معمول که دارای آغاز و انجام باشد نیست.)؛ واقف: سید کاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ کاغذ: خط دار؛ جلد: مقوا رویه پارچه طوسی، ۹۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۷۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سید کاظم عصار؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۹۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۳۶]

● دروس دانشپایه تکمیلی خط و ساختمان / متفرقه / فارسی

dorūs-e dāneš-pāye-ye takmīlī-ye xat va sāxtemān

محمدلو، منوچهر، ق۱۴ قمری

mohammadlū, manūčehr (- 20c)

مجموعه‌ای است از دروس مربوط به خط آهن و کیفیت ساختمان آن در مناطق.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۵۶

آغاز: نقشه برداری عبارت از عملیات ذیل می‌باشد یعنی محل نقاط درروی زمین و یا نقاطی که نزدیک به زمین می‌باشد، یعنی فواصل نقاط، اندازه گرفتن زوایای واقعه بین خطوط؛ **انجام:** غدد مقوای میتومی: غدد و مقوا را نیز با میتوم مخلوط نموده وازهمین قبیل عایق ها تهیه می‌کنند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶۲-۱۳۶۱؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۲۲۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۳۷]

● الدروس الشرعیة فی فقه الامامیة / فقه / عربی

ad-durūs-uš šar'īyya fī fiqh-il imāmīya

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۲ ربیع الثانی ۷۸۴ق؛

فقه امامیه که با عناوین «الدرس، الدرس» تنظیم و در آن ذکر فروع و اقوال و اشاره به دلیل نموده است. مؤلف این کتاب را پس از کتاب‌های «ذکری» و «بیان» به‌جهت دو فرزندش «ابوطالب محمد و ابوالقاسم علی» تألیف فرموده است. مأثور خامه‌اش از کتاب طهارت تا آخر کتاب رهن است. بقیه ابواب: «ضمان، عاریة، مضاربة، اجاره، وکالت، سبق و رمایه، نکاح،

طلاق، خلع، مبارات، ایلاء، ظهار، عهد، حدود، قصاص و دیات» را سید جعفر بن احمد حسنی الملحوس به رسم تکمله و تتمیم، تألیف و ملحق به کتاب نموده است. حاجی نوری در مستدرک (ص ۴۳۹/۳) مرقوم فرموده‌اند که با تتبع زیاد از حالات این عالم جلیل چیزی به دست نیامد ولی از ملاحظه این قسمت از دروس ایشان علو فهم و تبحر و استقامت رأی مؤلف معلوم می‌شود. ناگفته نماند که همچنان‌که از ذیل برخی نسخه‌ها استفاده می‌شود دروس آخرین تألیفات وی بوده و پس از اتمام آن به قتل رسیده است.

آغاز: بسمله وبه ثقفی الحمدلله الذی انطق السنتنا بحمده و الهم قلوبنا شکر رفده و اطلق جوارحنا للقیام بورده و الصلوة علی محمد نبیه و عبده

انجام: و لو اختلفا فی تقدم العیب حلف الراهن الامع قرینة الحال بتقدم فلایمین علیه او مع قرینة الحال بتأخیره فیحکم به من غیر یمین وهذان الفرعان مع اشتراط الرهن فی البیع هذا آخرما وصل الینا ...

چاپ: مشار عربی، ص۳۵۵؛ایران، تهران، ۱۲۶۹ قمری، سنگی، وزیری بزرگ

[الذریعة ۱۴۵/۸و ۲۴۲/۱۳؛ ریحانة الادب ۳۶۵/۲- مستدرک ۳: ۴۳۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۹/۲؛ الشهید الاول حیاته و آثاره ص ۱۶۶-۱۷۳؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه ص ۱۳۶-۱۳۷؛ دنا ۱۱۵۹/۴-۱۱۶۵(۱۹۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تکملة الدروس الشرعیة؛ ملحوس، جعفر بن احمد (-۹)
۲- شرح الدروس الشرعیة فی فقه الامامیة؛ فاضل جواد، جواد بن سعید (-۱۰۶۵)
۳- حواشی مشارق الشموس فی شرح الدروس؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)
۴- مشارق الشموس فی شرح الدروس؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)
۵- حاشیة بحث الاقرار من الدروس؛ تونی، محمد نبی بن محمد حسین (-۱۱)
۶- شرح الدروس الشرعیة فی فقه الامامیة؛ خوانساری، رضی الدین محمد بن حسین (-۱۱۱۳)
۷- انارة الطروس فی عبارة الدروس؛ حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر (۱۰۸۰-۱۱۴۰)
۸- مشکاة الانوار الحسینیة فی شرح الدروس الشرعیة؛ حائری قزوینی، ابراهیم بن علی (-۱۳)
۹- شرح الدروس الشرعیة فی فقه الامامیة طباطبائی؛ کربلائی، علی بن محمد علی (۱۱۶۱-۱۲۳۱)
۱۰- حواشی دروس
۱۱- آداب الاکل
۱۲- شرح الدروس الشرعیة فی فقه الامامیة (۴عنوان)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۰۷

جلد ۱، از طهارت تا پایان اقرار، جلد ۲ از مکاسب تا رهن و مقداری از طلاق و ارث؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسن بن علی، تا: سه‌شنبه رمضان ۷۸۵ق، جا: جزین شام، جزو دوم به نسخ دیگر در محرم ۹۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ دو جزو در یک مجلد، در پایان هشت برگ است از مبحث ارث همین کتاب به نسخ دیگر قرن ۹؛ تملک: علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین، امانت محمد یوسف ناظر؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۲۴۵گ، ۲۷-۲۴ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [سنا: ف: ۲ - ۶۴]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۵۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۳

از طهارت تا رهن؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن حسن جویانی عاملی، تا: ۱۱ ذیحجه ۷۹۸ق، جا: سامراء مدرسه حله مجاور حرم محمد بن الحسن صاحب الزمان، برای عزالدین حسن بن الجویانی از روی نسخه پسرش محمد؛ محشی با نشان «زح، ذکری، من املائه دام ظله، نهایه، لمعه، ح، ع ل، منه ره، تذکره، شرح نهج البلاغة، تحریر، فخرالدین»، مقابله شده، مصحح؛ تملک: محمود طباطبائی، سید عبدالله؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۲۹ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۵۵۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ محشی؛ تملک: شیخ علی فراهی در ۱۱۹۶، علی بن صالح نجفی، مرتضی بن احمد حسینی رشتی، محمد مهدی بن رضی الدین محمد هروی، علی بن نقی بن محمد مهدی، محمد حسینی قزوینی؛ در ص ع آمده «قرا علی الشیخ الامام العالم العامل الفاضل الکامل شیخ الاسلام و المسلمین البعض من کتاب الدروس الامامیة فی الاحکام شرعیة و ما فیه سماعا و سال فی اثناء قرائته و سماعه بما حضره من الفوائد الجلیة فاجبته بما انتهت الیه فطنتی و احاط به علمی فی تلک الحال و اجزت له نقل ما تحقق منی و روایته عنی لما علمته من قبله و رواه و علیه ان یروی ذلک و ینقله لمن شاء واجب حیاط منی و له ذلک و اجزت له نقل جمیع ما قواه الشهید رحمه الله فی هذا الکتاب و غیره و ترجیحاته عنی عن والدی رحمه الله عن مصنفه و اجزت له ایضا روایة المهذب للشیخ جمال الدین احمد بن محمد بن فهد الحلی و اجزت له الشرایع و المختصر و نکت النهایة من مصنفات الامام الاعظیم السعید ابی القسم ابن سعید الحلی عنی عن شیخی الامام العالم الکامل الزاهد نظام الدین النیلی علی بن عبدالحمید عن شیخه الامام العلامة فخر المحققین محمد عن والده الامام الاعظیم مفنی الفرق ابی منصور الحسن عن والده سدید الدین یوسف بن مطهر عن المصنف قدس الله ارواحهم الذکیة و افاض علی تربتهم المراحم الربانیة و اجزت له ایضا ان له یروی عنی جمیع مصنفات ابی القسم ابن سعید بالسند المذکور و

کتب الحسن بن اسماعیل بن علی الهی مرای (؟) و ذلک فی آخر نهار السبت لخامس ربیع الاول سنة احمد و خمسین و ثمانمائة و الحمد الله وحده»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۲۹ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۳۰۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۳

آغاز: الجنید و الجعفی ظاهرهما الاسراع و الشیخ نقل فی کراهیته الاجماع ... و یجب الصلوة علی کل مسلم و من بحکمه فمن بلغ ست سنین ... (پیش از) درس. یجب فیها الاستقبال و ستر العورة (در نماز بر مرده)؛ **انجام:** درس. لو کان المغصوب عبدا او امة و جنی علیه الغاصب ... فالظاهر التداخل و لو طاوعته عالمة قیل بسقوط (کتاب الغصب).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «و کتب محمد بن المطهر» و «فخرالدین» که گویا خط همو باشد و «و کتب الشیخ حسین التابلی (البابلی) رحمه الله» و «ظ منه» و «ابن فهد رحمه الله» و «تمت بخطه» و «منه» و حاشیه‌های دیگر، در ۹۳ر دارد «هی مارواه العیص فی اول (درس یجب ذبح الهدی) هذا باربعة عشر ورقه»؛ با نشانی «بلغ قابلا عرضا» و «بلغت قابلا ثانیا» و «بلغ قابلا»، محشی با نشان «ن ج، ن، ۵» که گویا از شهید باشد و به‌خط او و حاشیه‌ای با نشان «ح س ن الموسوی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۷۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۲۹

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ ربیع الاول ۸۱۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ روی برگ اول جزء دوم نوشته شده که خلاف‌ها (اختلاف فتواها) از حاج علی بن الشحوری از سید علی بن یوسف از فقیه یوسف بن الحاوی از حاج احمد بن البیضانی با نشان «ظ» گرفته شده؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۵گ، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۲ - ۱۹۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملجا و مفرا و مقرا بمحمد و اله الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعین و اله الطیبین.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۸۱۸ق؛ ظاهراً این نسخه از روی نسخه‌ای تحریر یافته که آن به احتمال در ۸۱۸ق نوشته شده؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۷۸گ، ۲۱ سطر(۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۸۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۶۷

خط: نسخ، کا: ثابت بن ابراهیم اوالی احسائی، تا: دوشنبه ۲۸ ربیع الاول ۸۲۰ق، جا: حله مدرسه شریفه؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ تملک: حیدر بن محمد بن حیدر زین عاملی به تاریخ ۱۲۰۸ و مهر «عبده حیدر الحسینی» (بیضی) و یوسف خاتون از وی به عاریت گرفته، علی بن محمود بن شمال المشغری به تاریخ ۱۰۲۹، امیر زین الدین حرب بن امیر اسد بن عبدالقادر، عبدالغفار ابن نظام الدین سابق استرآبادی؛ مهر: «عبده الراجی محمد بن عبدالجواد» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۰ - ۳۵۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰

خط: نسخ نازیبا، کا: محمد بن علی بن ابراهیم بن علی اکساقی، تا: پنج‌شنبه آخر ذیقعده ۸۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ ابیاتی از علی بن حسین بن خاتون و یادداشتی از علی بن حسن بن علم الاکساقی به تاریخ ذیقعده ۸۳۹؛ تملک: حسین بن حسن نورالدین حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۵۸]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۳۳/۱

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: فرغ من تجهیزه آخر نهار الاثنین سادس عشر رمضان المعظم من شهور سنة احدی و عشرین و ثمان مایه بقلم العبد الضعیف الراجی ربه الخایف ذنبه علی بن محمد بن داوود سعد من بنی اسماعیل من مشغرا عانه الله تعالی علی طاعته و حتم له و لجمیع المومنین و المومنات بالخیر و الحمدلله رب العالمین.(پایان جزء اول، برگ ۲۱۱ر) «هذا آخر کلامه قدس الله سره و رفع فی علیین قدره و جعل الشهادة المختوم بها عمله من اعظم الاسبابا المغفور بها ذلله کان الله انا و له آمناً و ملجا و ملاذا و جنحا بمحمد و اله الطاهرین صلوات الله علیه و علینا اجمعین وافق فراغه عصر السبت ثامن عشر العقدة (کذا) من شهور سنة احدی و عشرین ثمان مایة بقلم العبد الفقیر الی رحمة ربه علی بن محمد ین داوود ین سعد المشغری نشی بالجرمق و ناهل بعرمثا هما من عمل ناحیة ارنوک غفر الله له و لوالریه و للمومنین»(پایان کتاب برگ ۲۶۴پ).

کامل؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد داود بن سعد المشغری، تا: دوشنبه ۱۶ رمضان ۸۲۱ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی به امضاهای «منه ادام الله ایامه» و «در» و «ذکری»، در پایان نسخه یادداشت‌هایی چون: رقعه الجیب من الصحیفه عن سید العباد علی بن الحسین (ع) به خط تاریخ ولادتها، روایات طبی از امیرالمومنین (ع)، معجون الفلاسفة، دستورهای پطشکی و طبیعی، فی معرفة الغالب و المغلوب، اشعار از بنت الحارث بن عبدالمطلب بن عبدمناف، حکایات عالمی از علمای عامه بغداد که قصد مناظره با شیعیان داشت و ابیاتی که در خواب برای او خوانده شد، مسایل من فنون شتی و استخراجها بالجبر، چند مسئله درباره محاسبه خرز صداع و هر بیماری سد و پوست، آیات الشفا و مانند آنها، تاریخ ولادت چند تن از خاندان مشغری در قرن ۹؛ تملک: عبدالحسین بن اعسن، نظام الدوله، عبدالرحمن موصوف به طمع بن حسان (؟)؛ مهر:کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛کاغذ: نخودی و گل بهی،۲۵ سطر (۲/۵۷×۱۸)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۹/۲- ۶۴۷]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۱

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: عباس بن علی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۸۲۲ق؛ محشی؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی،

جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۵]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳

خط: نسخ، کا: سعید بن علی بن ابراهیم بن حسین قطیفی، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۸۲۳ق؛ تملک: حاجی سلیمان بن حاجی ربیع که در ۱۰۹۷ خریده، محمد مسیح کاشانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: - ۵۴۹]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۷۲

خط: نسخ، کا: سعید بن علی بن ابراهیم بن حسین المعلم الاوالی معروف به مدیر القطیف، تا: چهارشنبه ۷ شعبان ۸۲۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۳۱۷]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۷۲

خط: نسخ نازیبا، کا: محمد بن سلیمان بن اسماعیل بن ابی مضر، تا: جمعه ۲۸ ربیع الاول ۸۲۶ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ تملک: محمد مؤمن؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۶ - ۱۷۴]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۹۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۸/۲سم [ف: ۱ - ۲۱۱]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۵

انجام: و لو مات احدهما انتقلت الرهینة دونهما الامع الشرط و اشتراط وضعه ...

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن نقیع، تا: یک‌شنبه ۱۶ شوال ۸۳۸ق، جا: حله سیفیه؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با نشانی بلاغ، انهائی که شیخ احمد بن محمد بن فهد حلی (گویا برای کاتب) به تاریخ سه‌شنبه ۱۸ شوال ۸۳۸ نوشته؛ تاریخ وقف: ۱۸ شعبان ۱۱۲۹؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۶گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۵]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۱۹

آغاز: و تولیه الاحلاف الا مع العذر و شرط الحالف البلوغ فلو ادعی الصبی الاحتلام صدق من غیر یمین

جزء دوم؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محمد بن حسین بن عامله، تا: ۱۰ رجب ۸۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: علم الهدی؛ جلد: مقوایی، ۱۴۲گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۲۸ - ۲۶]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۲۶-۱۸/۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حاج مقبل، تا: دوشنبه ۱۲ رمضان ۸۴۶ق؛ مصحح، محشی، اجازه‌ای از علی بن حسین بن محمد استرآبادی به جهت شهاب الدین احمد بن علاءالدین عرفة بن احمد بن محمد عمادی نیلی به تاریخ ۱۴ ربیع الثانی ۸۳۶ق، در آخر نسخه زین الدین بن محمد می‌نویسد که کتاب را در طهران به تاریخ پنج‌شنبه ۳ شعبان ۱۱۳۶ خوانده؛ تملک: محمد صالح بن علی طالقانی؛ مهر: «عبده عبدالله» (مربع)، «الواثق برحمة ربه الواثق فقیر کرمه زین الدین بن محمد» (دایره)، «محمد باقر بن محمد حسین التبریزی»، «محمد حسین بن شاه محمد»، «ابوالقاسم بن نصرالله الشریف»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۶گ، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۸۱۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۰

آغاز: ... و علها الخمس و لایرفع التیمم الحدث، فلو تیمم المجنب ثم وجد ما یکفیه للوضوء فلا وضوء، خلافاً للمرتضی و یعید التیمم بدلاً من الغسل و عنده بدلاً من الوضوء؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: ابراهیم بن علی کفعمی، تا: ۸۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، صورت قرائتی با امضاء محمد مساعد بن حسن حسینی با تاریخ ۹۱۰ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۱سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳۶- ۲۶۰]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹۹

طهارت است تا رهن؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی کفعمی، تا: ۵ رجب ۸۵۶ق؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف:۸-۳۷۲]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۷۴

خط: نسخ، کا: احمد بن علی جزائری، تا: دوشنبه ۶ رجب ۸۵۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: سلطانمحمد بن علیشاه اصفهانی با گواهی خرید جمال الدین حسین بن علیشاه، تملک عبد النبی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۷]

۲۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۶۸

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: پیش از ۲۵ جمادی الاول ۸۶۲ق؛ محشی با نشان «منه»، من فاضل مقداد، من ابن فهد، شیخ حسن بن حسام دام فضله»، با دو اجازه: ۱. اجازه روایتی احمد بن خاتون به شمس الدین محمد بن حسین بن محمد ابریاسی در آدینه اول ذی الحجه ۹۴۳، ۲. اجازه روایت دروس و دیگر نگارشهای شهید و چند کتاب دیگر از حسین بن علی بن حسام عینائی به ملا علی بن عبد العزیز گرگانی ۲۵ جمادی الثانی ۸۶۲ و از آن بر می‌آید که این گرگانی همه دروس را نزد عینائی خوانده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۷ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۴]

۲۲. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۶

خط: نسخ، کا: حسین بن علی بن حسن بن عیسی حسینی سبزواری، تا: ۲۳ رجب ۸۷۱ق؛ ۲۲۰گ، ۲۵ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۹۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف بن احمد بن ثابت خطی، تا: ذیحجه ۸۷۵ق؛ مصحح، با نشان «بلغت قرائة دیده الله»، محشی با نشان «منه رحمه الله،کنی، ذکری و ...»؛ تملک: جلال الدین

القاضی با مهر «لا إله إلا الله» (دایره)، محمد شریف بن نور الدین با مهر «محمد شریف» (مربع)؛ مهر: «ماشاء الله لاقوة ذلا بالله إن ترن أنا اقل منک مالاً و ولداً، عبده عبدالمؤمن» (دایره)؛ کاغذ: شرقی، ۲۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۳ - ۷۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ با نشانی عاریه ابوالقاسم و آقا مهدی ولد احمد از آخوند ملا محمد سعید ترک؛ جلد: قهوه‌ای، ۳۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۳۴۶]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۲

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲، نسخه کامل ولی از ابتدای آن تا اواخر کتاب صلاة و همچنین از کتاب اقرار تا پایان، نونویسی شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشی، مقابله شده، دارای بلاغ؛ واقف: محمد زمان، ۱۰۲۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن ماشی، ۴۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۸]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۳۳

آغاز: بسمله، کتاب المکاسب قال الله تعالی لیس علیکم جناح ان تبتغوا فضلاً من ربکم؛ **انجام:** برابر

ج۲، از کتاب المکاسب تا انتهای رهن؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۹؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۱۰]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ رشید الدین محمد بن صفی الدین محمد سپهری زواره‌ای آن را مقابله کرده، در باب وجوب قضاء الدین در پایان به خط حسن علی اصفهانی صوفی موحد در ۹۸۵ از سرائر ابن ادریس نقل شده، اجازه ای از شیخ بهائی به مجدالدین محمدا در قم در ۱۰۱۵، در آغاز عبارت‌هایی است از سید مرتضی و امام فخر رازی و شعرهایی از زمخشری و دیگران، سپس فهرست کتاب دروس و «صورة مسلسلة مشایخنا» که بندی است به عربی در یک صفحه به خط همان حسن علی اصفهانی صوفی موحد که از روی خط یکی از شاگردان شهید اول نقل کرده؛ تملک: ابوالقاسم اصفهانی، صفی الدین اصفهانی، محمد بن علی عیثان در ۱۱۹۸؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۶/۱سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۲۸. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۳۴]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۹۶

آغاز در نماز جمعه و انجام در جعاله افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۲۷گ، ابعاد متن: ۱۰×۱۳، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۵۲۲]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام (در دیات)؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۲۹گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۴۷]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ به چند خط، پایان کتاب را محمد بن حاج مقبل در روز دوشنبه دوازدهم رمضان ۸۴۶ق تکمیل نموده، مصحح، با نشانه قرائت و بلاغ، با اجازه‌ای که علی بن حسن بن محمد استرابادی در روز چهاردهم ربیع الثانی ۸۳۰ق برای شهاب الدین احمد بن (علاء الدین السعید المغفور عرفه؟) بن احمد بن محمد العماری النیلی نوشته؛ یادداشت مالک نسخه دال بر اینکه کتاب را در تهران از اول تا به آخر دیده و تصحیح نموده به تاریخ شعبان ۱۱۳۶ق و مهر وی «الواثق بالواحد الاحد فقیر کرمه زین الدین بن محمد» (دایره)؛ ۳۵۷گ، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۲ - ۳۳۰]

۳۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ محشی، مقابله شده؛ تملک: عبدالهادی الحسینی با مهر «الواثق بالله الولی عبده الهادی» (دایره)، محمد مومن بن عبدالرحیم طبیب کاشانی، قاضی میر بن محمد الشریف موسوی؛ مهر: «الراجی لعفو ربه الغنی عبده عبدالهادی الحسینی» (هشت ضعلی)، «یوم الصادقین صدقهم» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۹۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۳۳/۲ - ۷۷]

۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۹۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با این یادداشت بر برگ نخست: «یوم السبت من شهر شعبان المبارک سنة الثالثة و الخمسین شرعنا فی الدرس عند سیدنا الاجل سید نور الدین ابن ابی الحسن ... العاملی فی کتاب الدروس و ذلک فی مکة المشرفة و صلی الله علی محمد و آله الاقل حسین بن عیسی عفی الله عنهما بمنه»؛ تملک: حسین رضوی تقوی قمی جمادی الاول ۱۳۰۴؛ ۲۳۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۰۸]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۴/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف بن احمد بن بابت الخطی، تا: قرن ۹، نسخه نفیس و کهن [میراث شهاب: س۹ش ۲ - ۳۱]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ مصحح؛ تملک: مهدی بن شهاب حسینی عطار حکیم کربلایی در ۱۱۶۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز تیره، ۲۸گ، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۶]

۳۶. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۲/۲

از طهارت تا صید و ذباحه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ به دو قلم [چند نسخه-ف: - ۱۸۹]

۳۷. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۵

خط: نسخ، کا: علی بن منصور بن سلام بن ناصر شویعری، تا: قرن ۱۰؛ ۱۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: - ۱۹]

۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ [ف: ۳ - ۸۸]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۲۰-۲۱/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوای زرد، ۲۰۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۱۵]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی بعضاً با عنوان «احمد الحسینی»؛ تملک: احمد امین الحسینی در ۲۰ شعبان ۱۲۶۰؛ مهر: «عبده ابوالقاسم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۵گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۸]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۰

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: سید نعمت الله جزایری؛ واقف: سید محمد شوشتری، ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: نخودی، ۲۲۸گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۵]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۹

آغاز: بسمله، کتاب المکاسب قال الله تعالی لیس علیکم جناح ان تبتغوا فضلاً من ربکم؛ **انجام:** و الجوع الشدید او تضییق وقت الصلاة.

جلد ۲، از ابتدای مکاسب تا اواخر رهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (یک برگ)؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: میشن مشکی، ۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۱/۱-۶۰۹]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۰

آغاز: و غسل یدی المیت الی نصف الزراع ثلاثاً؛ **انجام:** رفع فی علت قدره و حول

ج ۱-۲، از «احکام المیت» تا پایان رهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۰ و نیمه اول قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی عبدالوهاب بن عبدالعظیم الحسنی ۹۸۸» (دایره)؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۴سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۱]

۴۴. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۹۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۴۱۲ص، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۴۴]

۴۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳

خط: نسخ، کا: کمال الدین بن شمس الدین نصرکانی، تا: غره ذیحجه ۹۰۱ق؛ مصحح، با حواشی «منه»؛ تملک: خلیل بن محمد برهان قزوینی؛ ۲۸۰گ، اندازه: ۱۸×۲۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۰]

۴۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۱/۱

خط: نسخ، کا: اسحق بن ناصح بن علی طبیب استرآبادی، تا: چهارشنبه ۱۲ شعبان ۹۰۹ق؛ محشی با نشان «منه سلمه الله، بیان، نهایه، تذکره، ذکری، مهدی، ف، ط، رمع، تنقیح»، در برگ ۲۶۸ علت و خصوصیات و تاریخ شهادت شهید اول منقول از خط فاضل مقداد سیوری و در برگ ۲۶۹ مطلبی در منطق با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ (۳پ-۲۶۸پ)، ۲۵سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: - ۱۳۴]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی من ظلمه و قتله و اعقد علیه.

از طهارة تا شفعه و رهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۴گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۴]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۲

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن مرتضی حسینی استرآبادی، تا: ۹۲۱ق؛ محشی با نشان «ع، ل شیخ زین الدین، ذکری»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۸۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۲۹]

۴۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد شرف الدین حسین عاملی، تا: ۱۵ شوال ۹۴۹ق، برای ملا صفی الدین؛ محشی از کتب مهم فقه و لغت معروف و غیر معروف مانند: الفصول الموسویه، جوهر الجمهره، فاتحة العلوم و جز اینها؛ یادداشت ابوالفتوح محمد بن محمد در کنار رقم کاتب، به قلم قاضی صفی الدین محمد (قاضی صفیا) است، یادداشتی به نقل از خط زین الدین شهید ثانی، بدین مضمون که وی نسخه‌ای از کتاب ذکری به خط مؤلف آن (شهید اول) دیده است که تاریخ تولد و شهادت مؤلف به خط رضی الدین ابوطالب محمد فرزند مؤلف شهید بر پشت آن نسخه نوشته بوده؛ تملک: عباس کزازی، عباس بن محمد طباطبایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۰گ، ۲۳ سطر، قطع: خشتی [ف: ۲۴ - ۴۸]

۵۰. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۹۵۰ق؛ مصحح؛ تملک: محمد مشهور به ضیاء الدین مکنی به ابوالفضل بن محمد علی در سال ۱۱۴۸، محمد سعید بن محمد هادی؛ ۳۱۳گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۲]

۵۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۵۸

از کتاب الدعوی و توابعها تا پایان کتاب الرهن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ جمادی الاول ۹۵۱ق؛ ۲۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۵۲]

۵۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۳

خط: نسخ، کا: اسدالله بن نصرالله، تا: پنج‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۹۵۳ق؛ واقف: والده محمد بن زین العابدین بفروئی، ۱۱۹۶؛

۳۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۴۷]

۵۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۲۱

خط: نسخ، کا: مقصود بن علی همدانی، تا: جمعه رمضان ۹۵۶ق، جا: توس؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۶گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۴ – ۴۱۸]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ رمضان ۹۵۷ق؛ مصحح، با نشان بلاغ، عبارت مقابله در انجام: «قوبل مع نسخة مصححة اثنتان منها قرأتا علی الفقهاء رحمهم الله تعالی یوم الوسع و الطاقة فصح إلا ما زاغ عنه البصر، و کان ابتداء مقابلة سادس شوال و خاتمتها یوم الترویة من شهور اثنی عشر و ألف، و کتب هذه الأحرف الفقیر الحقیر محمد باقر بن الدین أحمد الحسنی الحسینی الموسوی الأسترآبادی عفی عنهما»، محشی به نقل از کتاب کافی، کفایة الطالبین و ... و نیز از شیخ مشکور، حاجی محمد ابراهیم کلباسی، فخرالدین و نیز امضایی با عبارت «کتبه العبد الجانی»، مصحح؛ تملک: سید موسوی بن أبی جعفر، محمد باقر بن فخرالدین أحمد حسنی حسینی موسوی استرآبادی، محمد مهدوی ساکن محله باغشاه استرآباد گرگان؛کاغذ:شرقی،جلد:تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۳۱–۶۴۰]

۵۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۸۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ محشی؛ در پایان عکسی نقاشی و دایره‌ای در معرفت قبله به نقل از زیج خواجه رسم شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۶۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۳۸]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۷

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱–۲، کامل و مذیل به دو اجازه: یکی از حسین بن محمد بن احمد بن ابراهیم بحرانی به محمد بن اسماعیل بن ناصر بن عبدالسلام بحرانی در هفتم شوال ۱۲۱۰، و دیگری از محمد مهدی موسوی به شیخ محمد بحرانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن بن علی احسایی، تا: پنج‌شنبه آخر رمضان ۹۶۰ق؛ پشت ورق اول اصطلاحات مؤلف درباره اسامی علما و فقهاء که توسط فرزند ایشان (مؤلف) تهیه شده؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور،۱۴۶گ،۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۲سم [ف: ۲۱/۱ – ۶۰۲]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۷

آغاز و انجام: برابر

ج ۱–۲، کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الاول ۹۶۰ق؛ در ذیل آخرین برگ رفیع الدین محمد بن محمد می‌نویسد: «این کتاب در سال سبع و الف قمری نوشته شده اما کاتب مرد عرب درویش بود و از نسخ نقل کرده این تاریخ را ...» به نظر نگارنده این نوشته از چند جهت قابل نقض است: اولاً در تمام نسخه چنین نوشته‌ای وجود ندارد که حاکی از سنه ۱۰۰۷ باشد، ثانیاً قدمت کتابت نشان صحت تاریخ مذکور است، ثالثاً چه داعی داریم اجتهاد در مقابل نص کرده و هر چه را به دیده سوء ظن بنگریم؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸۳گ، ۲۳–۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۲۶/۸سم [ف: ۲۱/۱ – ۶۱۲]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۴۰

خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن اسعد حاسبی(پایان جزء اول)، تا: ۹۶۲ق، باقی کتاب به خط محب الله بن عطاء الله، پنج‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۰۲۳ق در قم؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۳۱۵گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۳۸]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۷

آغاز و انجام: برابر

ج۱–۲؛ خط: نسخ، کا: داوود بن عین بن داوود بن احمد بن حسن بحرانی،تا: دوشنبه ۱۰ صفر ۹۶۴ق؛ تملک: احمد بن عمیدالملک؛ واقف: خواجه شیر احمد؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۱/۱–۶۰۴]

۶۰. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۲۵

آغاز: و ان زادت عن اجرة المثل مالم یجحف ولو تعذرت الاجرة قضی مع الامکان

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن هارون بن یحیی بن صائم مظاهری اسدی جزائری، تا: ۹۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ واقف: شاه میرزا بن زین العابدین بیرجندی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: – ۹۶]

۶۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد لراسترآبادی، تا: ۹۶۶ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ برقی زرد، ۱۹۸گ، ۲۹ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه:۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۵۲]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لعن ظالمه و قاتله و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سرخ،۳۹۶گ، ۱۹ سطر(۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۷ – ۴۰۰]

۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی بن محمد حسینی، تا: ۹۶۸ق؛ محشی به نشان‌های «ع –لام»؛ تملک: محمد نصیر؛ اهدایی: نواب میرزا محمد حسین یزدی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج مشکی،۲۴۱گ،۲۵سطر(۱۱/۵×۱۸)،اندازه:۱۹×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۰]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۵۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۸۲]

۶۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۰

آغاز: علی القیام لخایف العدو أو زیادة المرض أو المشقة الشدیدة

و کذا یجوز لقصر السقف
نسخه اصل: کتابخانه شیخ محمد یزدی -قم؛ خط: نسخ، کا: مطهر بن اسلام محمد، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شعبان ۹۶۹ق، جا: جودفان اسفراین؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: زین العابدین حسینی به سال ۱۰۴۲ در دار السلطنه قزوین؛ مهر: «عبده علی بن محمد الحسینی» (مستطیل)، «العبد العاصی محمد اسماعیل» (بیضی)؛ ۴۶۴ص [عکسی ف: ۵ - ۳۷۴]

۶۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۰۳
خط: نسخ، کا: شیخ اسامة بن عباس، تا: دوشنبه ۱۴ ذیحجه ۹۷۰ق؛ ۱۹۴گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۷۰]

۶۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۴۴
خط: نسخ، کا: کمال الدین حسین بن محمد حسینی استرابادی، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۹۷۲ق، جا: کولکنده، در ایام پادشاهی ابوالغازی ابراهیم قطبشاه؛ ۴۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم[ف:۱۱۳]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۱۰
آغاز: ثلاث مسحات بجسم طاهر مزیل للعین لا الاثر
خط: نسخ، کا: فضل الله بن محمد الشریف، تا: ۱۲ جمادی الاول ۹۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۹۰]

۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۶
خط: نسخ، کا: مرتضی بن محمد (پدر فیض کاشانی)، تا: ۳ جمادی الثانی ۹۷۴ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن ممحد تقی قمی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۷ - ۱۷۲]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۹۰
آغاز: و قتل الوزغ و یقضی غسل لیالی الافراد الثلاث؛ **انجام:** برابر
ج۱-۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه جمادی (کذا) ۹۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۳سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۱۲]

۷۰. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۴۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ رمضان ۹۷۶ق؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ ۲۴۳گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۲]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ذیحجه ۹۷۷ق؛ مصحح، محشی از مؤلف و عبارات منقوله از کتب مختلفه فقهی، مقابله شده با تاریخ ختم مقابله: ۲۳ ذیحجه ۹۷۷؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵ - ۴۸۲]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۸
آغاز و انجام: برابر
ج۱-۲؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حسن بن علی بن محفوظ حسینی مشهور به سادات آل ابی جبلی، تا: ۲ ذیحجه ۹۷۷ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۷]

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۴۰
همان نسخه بالا؛ واقف: میرزا بابا سبزواری، رمضان ۱۲۹۳ق [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۱۸]

۷۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن مراد علی بن یادگار رازی، تا: پنج‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۹۷۸ق، جا: سالیان شروان؛ مصحح، رکابه دار، محشی به نشانی «منه ره» و «کر» و «معتبر» و «تنقیح» و «ز ی رحمه الله» و «ع ل رحمه الله»؛ تملک: محمود بن محسن در شوال ۱۲۶۳ق و فرزندش ابوالحسن؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۱۵]

۷۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۱۳
کا: موسی حسینی طالقانی، تا: ۹۸۰ق؛ تملک: عبدالحسین بن عنایة الله نجفی؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۳۳]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۰۱
آغاز و انجام: برابر
ج ۱-۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن راشد بن علی المغسل، تا: رجب ۹۸۰ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۵]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابن شمس الدین نامور، تا: ۴ شوال ۹۸۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۵ - ۴۸۳]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فینزل هنا الاقرار منزلة الاقرار المبتدا و الله الموفق و هو حسبی و نعم الوکیل ... و یتلوه ان شاء الله تعالی الجزء الثانی کتاب المکاسب.
ج۱، از ابتدای مقدمه تا پایان اقرار و آغاز کتاب مکاسب؛ خط: نسخ، کا: عبدالمهدی بن عبدالله بن راشد، تا: دوشنبه ۱۷ ذیحجه ۹۸۳ق؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۹]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۵۷
آغاز: بسمله، رب یسر و لا تعسر ... اما بعد فان علم؛ **انجام:** العفو و المغفره و الله اعلم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۳ق [رایانه]

۷۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۰۰
آغاز: کتاب القضاء و هو ولایة شرعیة علی الحکم و المصالح العامة من قبل الامام؛ **انجام:** برابر

کتاب القضاء تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: عبدالمهدی بن عبدالله بن راشد، تا: چهارشنبه ۱۸ محرم ۹۸۴ (پایان کتاب)؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۷۹]

۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نعمت الله بن میر محمود، تا: شعبان ۹۸۴ق؛ مصحح، با عبارت «بلغ قرائة، بلغت مقابلة بقدر الامکان سنة ۹۹۲» مقابله شده، محشی؛ تملک: علی بن شحادة ابن الرکین المارونی العاملی، عاصی بن محمد عاملی، محمد علی بن قاضی حسن، محمد رضا تبریزی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۲۴گ، ۳۲ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۳/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۴۲۲]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۴۲

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛خط:نسخ،کا: حسین بن سلمان بن محمد بن محمد جبعی، تا: آخر جمادی الثانی۹۸۴ق،جا:قزوین؛ محشی از کتاب «مدارک الاحکام»؛ تملک: محمد رضا خادم کشمیری؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد بن ابراهیم»؛ واقف: توسط سید رضا امیر شهیدی، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۴/۳سم [ف: ۲۱/۱-۶۰۳]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۴

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: علی بن نصرالله بن محمد فتال حسینی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۹۸۵ق؛ صورت خط محمد فرزند ارشد مصنف که از روی خط پدر در سال ۷۰۰ نوشته و کاتب مزبور، نسخه را از آن استنساخ نموده؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۳]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۸۸-۸/۹۸

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الاول ۹۸۶ق؛ مجدول، مصحح، با علامت بلاغ، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۴گ، ۲۲-۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۱۵]

۸۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نسخ، کا: زکریا بن علی بن ابراهیم خطی قطیفی جزایری نجفی حایری، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۹۸۹ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ مهر: «محمد بن قاسم الحسینی» (بیضی) با تاریخ ۱۲۴۰ق، «عبده محمد جعفر بن غلام علی» (بیضی)؛ تملک: سلمان بن حبیب الله سعدی به سال ۱۰۲۸ق (یا ۱۲۰۸)، محمود حسینی به سال ۱۳۲۵ق؛ وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۲گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۵۶]

۸۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۳۷

کا: احمد بن شیخ عبدالله بن علی بن سیف صیمری جزائری، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۹۹۴ق، جا: کولکنده؛ مصحح، جمال بن شاه محمد فسوی از اول تا آخر نسخه را در غره ذیحجه ۱۰۶۱ مقابله و سپس وقف کرده؛ اندازه: ۱۶×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶]

۸۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۵۸

کا: سید علی حسینی، تا: ۹۹۶ق؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۳۳]

۸۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۲/۲

آغاز: الی المصلوب و قتل الوزغ و ما للزمان فیه فان فات امکن استحباب القضا مطلقا؛ **انجام:** و قراءة و نظرا و تفکرا انه جوادکریم ...

خط: نسخ، کا: محمد بن محزوم، تا: رجب ۹۹۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی کلفت، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۲۱۱گ، ۲۵ سطر(۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۶۹]

۸۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۳۹۸

از کتاب طهارة تا کتاب رهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: عبدالراجی محمد بن محمد جعفر؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۰۲]

۸۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۷۰۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی [د.ث. مجلس]

۹۰. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۱۸]

۹۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷۱گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۹۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۹۴

آغاز: و یملک بعد التعریف و ان وافق وقت التملیک ... لان المعتبر وقت حصول الکسب ... کتاب الجعاله و هی لغة مال یجعل علی عمل؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: - ۱۸۴]

۹۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۲۴/۳۳

گزیده‌هایی است از دروس؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در ذیل این منتخبات فقراتی است منقول از تفسیر ابوالفتح، شرح کافی از صدرا، سخنی از قاضی زاده کرهرودی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۳ص (۲۳۶-۲۵۸)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۳۴]

۹۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۲۴/۳۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۶ص (۳۰۶-۳۹۱)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۳۵]

۹۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۲۴/۱۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰ص (۸۶-۹۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۲۹]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۷

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: میرزا محمد حسین رضوی، ۱۲۴۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن، ۱۷۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۸]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۴۶

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: موسوی العصمی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۸]

۹۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابن علی بن محمود بن حاج محمد معلم اصفهانی (پایان جزء اول)، محمد بن محمد بن علی بن حاجی بابا دشتی اصفهانی (پایان کتاب)، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ تملک: محمد باقر بن محمد قمی ربانی به سال ۱۳۷۴؛ جلد: گالینگور قرمز، ۳۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۷۹]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۶۲

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: محمد علی آل عصفور، تا: قرن ۱۱؛ اوراق اول و آخر توسط محمد علی آل عصفور در رجب ۱۳۱۳ نونویسی شده؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۹۳گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۷]

۱۰۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۴۴

انجام: درس فی الاحکام لایشترط الاجل فی دین الرهنه ولا فی الارتهان فان شرطه لزم فاذا کان حالاً أوحل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از محمد باقر بن محمد قمی ربانی به سال ۱۳۷۴؛ تملک: شرف الدین محمد مکی بن محمد ضیاءالدین بن شمس الدین بن الحسن بن زین الدین من ذریة الشهید الخزرجی العاملی الجزینی با مهر «من ولد الشریف ابی عبدالله محمد بن مکی العاملی الشهید» (مربع) به سال ۱۱۶۳؛ جلد: مقوایی قرمز، ۲۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۷۹]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ق، برگ‌های اول و آخر به تاریخ رجب ۱۲۴۵؛ میرزا محمد ارباب قمی تا کتاب کفارات را مقابله کرده؛ تملک: آخوند ملا محمد حسین بن ملا قاسم کاشانی به خط عبداللطیف خراسانی به تاریخ صفر ۱۲۰۹ در مدرسه سلطانیه؛ جلد: روغنی ضربی، ۲۴۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۸۲]

۱۰۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک با مهر: «عبدالراجی محمد علی الموسوی» (چهارگوش) مورخ ۱۲۵۵ق؛ جلد: لاجوردی، ۱۹ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۷۹]

۱۰۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج کرمی، ۲۶۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲/۵سم [ف مخ: ۶۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۳۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۶]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۳

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۲]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه اسبق المتعلقین و لو أقر المتعاقدان بالقبض و أنکره العدل.

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (حدود ۱۰ سطر)؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۴]

۱۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۵۰

خط: میان نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط (در مبحث وضوء)؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: میشن سیاه، ۳۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۹×۲۶/۹سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۱۰۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محتشم بن هادی بن محتشم بن عمیدالملک بن نظام الدین شهنشاه الحممی (؟) الدرخشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیر، ۲۶۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۴/۳سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۵۲

آغاز: برابر **انجام:** هذا آخر کلام المصنف رحمة ا ... علیه و لفی ظالمه و قاتله و الحمدلله رب العالمین و صلی ا ... علی نبینا محمد و آله و ... یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** المعفور بهاز لله و کان الله لنا و له اسنا و ملحاد مفراد متجا

خط: نستعلیق جلی ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۱۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی خوش، کا: سید احمد بن شکرالله، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۱۱۱]

۱۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۵

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اجازه‌ای از سید میرزا مهدی شهرستانی بتاریخ ۱۲۱۲ برای شیخ ابوطالب تبریزی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۳۲۶]

۱۱۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما التولية فهى البيع راس المال ... و لواتى بلفظ ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی از ذکری، تذکره العابدین؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج عنابی، ۳۳۱گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: – ۲۷۶]

۱۱۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۹۵
آغاز و انجام: برابر
تکمله ضمیمه این نسخه نیست؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن شیخ جان اردبیلی، تا: ۱۰۰۱ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید کلفت، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۱۶گ، مختلف السطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۵۰]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۵
آغاز: کتاب الحج و هو لغة القصد المتكرر و شرعاً القصد الى مكة و مشاعرها؛ **انجام:** و قد ثبتنا منه بحمدالله فى هذا المختصر ما لم يجتمع فى غيره من المطولات و الحمدلله على جميع الحالات.
ج ۱، از ابتدای حج تا اول مزار؛ خط: نسخ، کا: کمال الدین حسین جرجانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۰۰۲ق، جا: نجف اشرف؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، مرداد ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۶۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ – ۶۱۰]

۱۱۵. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق [نشریه: ۷ – ۵۱۵]

۱۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۲۲
خط: نستعلیق، کا: نظام الدین محمد بن حسین بن نظام قرشی (از شاگردان شیخ بهائی)، تا: جمعه ۱۳ صفر ۱۰۱۴ق، جا: قم؛ مصحح، محشی به نقل از کتاب‌های فقهی و مؤلف و برخی از کاتب به عنوان «نظام عفی عنه»، خط مجدالدین نصیری با مهر کتابخانه وی، یادداشت‌های مفصلی در رجال به خط کاتب با مهر «ثقتی بالله عبده نظام الدین محمد ...» (دایره)؛ مهر: «محمد باقر بن زین العابدین الموسوی» (بیضی) (صاحب روضات) با تاریخ ۱۲۷۲ق، «عبده الراجی اسدالله بن محمد باقر الموسوی» (بیضی) (فرزند حجة الاسلام شفتی) با تاریخ ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۲۸ – ۳۳]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۹
آغاز و انجام: برابر
ج ۱–۲؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جلال، تا: دوشنبه جمادی الاول ۱۰۱۷ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ وقف‌نامه میرزا ابوصالح رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۸سم [ف: ۲۱/۱ – ۵۹۵]

۱۱۸. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد حسین بن حافظ حسن زنجانی، تا: پنج‌شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۰۱۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [مخطوطات دزفول: – ۱۴]

۱۱۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۳۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: امین محمد بن روزبهان شریف سلمانی، تا: ۵ شوال ۱۰۱۹ق؛ مصحح، جلد: تیماج سبز، ۳۴۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۷/۲ – ۸۹]

۱۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۴۶۸
نسخه پاکیزه؛ بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق [د.ث. مجلس]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن سلطان محمد تبریزی، تا: ۱۰۲۴ق؛ محشی با استفاده از صحاح و نهایه و کنز اللغة و با استفاده از کتب ذکری و بیان و موجز و تذکره و قواعد و لمعه و شرح ارشاد و با امضای «منه رحمه الله» و «ح» نوشته شده؛ تملک: عیسی بن اویس دزوری، کمال الدین طالقانی، لطفعلی به‌سال ۱۳۱۱؛ مهر: «عبده ... الی الله محمد هادی»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۱گ، ۱۵– ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۵۴۳]

۱۲۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۳ – ج
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۲۹ق؛ محشی؛ در پایان به خط نسخ ریزتری دارد: «هذا آخر كلامه ... فى هذا الكتاب ثم استشهد. قبل اتمامه ... و انا ... ابن شمس الدين محمد القارى عبدالكريم عفى عنهما انشاء الله» در زیر آن به خط شکسته نستعلیق دارد: «هو. وفقنى الله باتمام استكتاب هذا الكتاب الشريف و انا ... ابن تقى الدين محمد الحسنى الحسينى محمد يوسف الانجوئى عفى عنهما و تجاوز لهما» (با مهر: تقی الدین الحسینی)، ابوالفضل بن غیاث الدین منصور بن محمد یوسف حسنی حسینی انجویی مالک نسخه بوده (خط و مهر او)، نیز دارد: «صورة النسخة المنقول منها: آخر ما وجدته من هذا الكتاب بخط مصنفه والدى عليه منى السلام و انتظم اندر اجه ثالث مرة تعليقا لنفسه فى سلك التحرير بعون الملك القدير بالقاعة الميدانية تحريرا يوم الاثنين ... و الشهر العربى المحرم كادان ينطوى سره موافقا شهر الروم كانون الثانى كادان يطفى ذكره و عام ... مع احد و ثمانين عشرة ... اطرافه و نوع اصنافه العبد المحتاج ... ولده الاكبر محمد سهل الله مآربه و حصل مطالبه بمحمد و آله المنتجبين للشريعة و الدين و صحابته الموفين بعهده الاكرمين صلوات الله عليه و عليهم اجمعين آمين آمين رب العالمين و الحمدلله و المنة و الكرم و الجود» (آنچه نقطه گذاری شده روی پاره شدن کاغذ است)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی،۳۶۳گ،۲۱سطر(۸×۱۷)،اندازه:۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: – ۳۳۷]

۱۲۳. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷
خط: نسخ، کا: محمد جیلانی، تا: رمضان ۱۰۳۲ق؛ ۴۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۳۹]

۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۰
خط: نسخ، کا: محمد بن منصور بن ناصر بن علی ناصر، تا: دوشنبه ۲۵ رجب ۱۰۳۶ق؛ از روی نسخه‌ای که محمد بزرگ پسر شهید سومین بار در «قاعة میدانیه» در روز دوشنبه پایان محرم (ماهی رومی) سال ۷۸۱ نوشته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۵گ، ۲۴ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۲۰۳]

۱۲۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن حاجی حسن شهمیرزادی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۴۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «م ح ق» و «ص»؛ تملک: ابن ملاعبدالرحیم با مهر «أفوض أمری إلی الله عبده محمد شریف» (بیضی)، محمدرضا طبسی حائری؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۴۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۹]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۲۴
آغاز: کتاب المکاسب قال الله تعالی لیس علیکم جناح ان تبتغوا فضلاً من ربکم؛ **انجام:** فینزل هذا الاقرار منزلة الاقرار المبتداء
ج۱-۲، از مبحث حیض تا اواسط کتاب رهن است جزء دوم یعنی کتاب مکاسب تا رهن در اول نسخه آن قرار دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با رموز «ص»، «منه رحمه الله» و زین الدین شهید، «م ن سلمه الله» و دیگران؛ واقف: عباس فخیمی، آذر ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۸سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۱۱]

۱۲۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۲۳
خط: نسخ، کا: عبدالله بن حق وردی ارجش لوا آذربایجانی، تا: غره رجب ۱۰۴۵ق، جا: مشهد رضوی؛ ۴۰۷گ، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۸۸]

۱۲۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۷۷
خط: نسخ، کا: محمد بن کجیمیر تبریزی، تا: آخر محرم ۱۰۴۷ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی از کتب فقهی و نیز با عبارت «لمحرره یوسف»؛ تملک: محمد علی بن محمد رضا حسینی با مهر «محمد و علی کلاهما املی» (بیضی)؛ مهر: «محمد بن عبدالله اعینی» (بیضی)، «محمد الرضوی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۳۰]

۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۱۷
آغاز و انجام: برابر
ج۱-۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۱۰۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: حجة الاسلام محمدی گلپایگانی، مهر ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵/۳سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۳]

۱۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۲۱
خط: نسخ خوش، کا: محمد کشمیری، تا: شنبه ۷ شعبان ۱۰۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۵ - ۱۲۵]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۸
آغاز و انجام: برابر
ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: سلیمان جزایری، تا: ۲۶ شوال ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: میشن عنابی، ۲۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۴]

۱۳۲. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶
خط: نسخ، کا: محمد علی بن درویش علی، تا: دوشنبه ۱۰ رجب ۱۰۵۴ق؛ قطع: وزیری. [نشریه: ۷ - ۳۴]

۱۳۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۶۳
خط: نسخ، کا: قنبر علی بن سلیمان قاری رستمداری نائینی، تا: جمعه ۱۸ محرم ۱۰۵۵ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: مسیح بن احمد رضوی در ۱۳۱۶ق با مهر «العبد المذنب مسیح بن احمد الرضوی»؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۵۷گ، ۱۹-۲۵ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۸۱۸]

۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۲۰
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن میر حبیب الله بندرآبادی، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۲۰ سطر (۱×۱۴)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۲۵۹]

۱۳۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۱
آغاز: ... علیه و الاقرب عدم الضمان المفتی ایضاولو ... السادس عشر قتل هوام الجسد کالقمل؛ **انجام:** و الشهر الحرام کاد ان ینطوی نشره موافقا للشهر الرومی فالثانی کاد
خط: نسخ، کا: محمد سهل الله، تا: ۱۰۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: احمد شریعت عقدائی؛ جلد: مقوایی، ۲۵۲گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۵سم [ف: ۱ - ۶۹]

۱۳۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۲
خط: نسخ، کا: محمد زمان بن جعفر شولستانی، تا: ۱۰۶۳ق؛ ۲۰۶گ (۱۹۲-۳۹۷)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۱]

۱۳۷. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۰
آغاز: بسم ... قال الله تعالی لیس علیکم جناح ان تبتغو افضلا من؛ **انجام:** آخر جزء الاول من کتاب الدروس ... و حکم فیه یحکم اجرا تم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ شوال۱۰۷۳ق؛ در جمادی الاول ۱۲۹۱ق محمد الموسوی فهرستی در ابتدای کتاب افزوده؛ جلد: تیماج نرم، ۲۰۱گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: - ۸]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۳۴۰
آغاز و انجام: برابر
ج۲-۱؛ خط: نسخ، کا: ابن محمد افضل بن حاجی محمد بن نورالدین محمد بن ابوالقاسم کاتب دشت بیاضی قاینی، تا: رجب

۱۰۷۳ق؛ اهدایی رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: ساغری، ۲۸۴گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳-۲۸۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: ... و هی وضوء و غسل و تیمم و کل منها واجب و ندب همان نسخه بالا؛ افتادگی: آغاز [مؤید: ۱ - ۱۲۵]

۱۳۹. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۱۳۹

جزء اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۳ق؛ مقابله شده در ۱۰۷۳ق، محشی با نشان «فخرالدین»، حواش منقول از التذکرة و شرح اللمعة؛ واقف: میرزا محمد حسین رضوی، ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: ترمه، ۲۷ سطر (۱۰×۲۰)، قطع: رحلی [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۱۸]

۱۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۲

کامل؛ خط: نسخ خوش، کا: حسن بن حسین بن محمد بن احمد بن علی بن حسین سعید بحرانی الجد حاجی اصلاً و مسکناً و منشئاً، تا: ۳ شوال ۱۰۷۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، رویه تیماج حنایی، ۲۳۸گ، ۲۴ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۷۰۸]

۱۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۴۴

آغاز: القرآن علیها و توقف صوم الجنب و الحایض و النفساء و المستحاضة الکثیرة الدم علی الغسل

خط: نسخ، کا: رمضان بن حسین الخطی، تا: یک‌شنبه غره محرم ۱۰۷۴ق، به‌دستور سکینه خاتون دختر شیخ فارس بن محمد؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: مالك بن سمسم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۷]

۱۴۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر؛ **انجام:** من باب تشبیه الثمرة الی بلد مع المشاهدة ... [افتاده] لاف خلقته و عدم.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: انجام؛ با چند مهر و امضا به تاریخ ۱۰۷۹ به نام ابن حاجی نورالدین و ۱۱۱۹ق؛ وقف بر طلاب علوم دینی یزد است؛ جلد: مقوایی، ۲۵۸گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۳۸]

۱۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۷

آغاز: برابر **انجام:** هذا آخر کلامه القدس الله تعالی روحه و رفع فی غرفات الجنات قدره.

خط: نسخ، کا: محسن بن محمد حسین، تا: ۱۰۸۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۹گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۷۱]

۱۴۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، کا: عین علی قوهجی ابن ملا محمد زمان، تا: ۱۰۸۵ق؛محشی از شیخ علی و شهید ثانی و همچنین از کتب فقهیه؛جلد:تیماج نارنجی،۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۳سم [ف: ۴ - ۷۲]

۱۴۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: سلخ رمضان ۱۰۸۵ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمد تقی موسوی مورخ ۱۰۹۸ق با مهر «عبده محمد تقی الموسوی» (بادامی شکل)؛ واقف: محمد امین موسوی، رمضان ۱۱۱۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۹۶گ، ۲۰ سطر(۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۲۷۷]

۱۴۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۳۵

آغاز: برابر

از ابتداء طهارت تا قسمتی از کتاب قضاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۹۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۰۶]

۱۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۴

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه اول صفر ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: محمد رضا مازندرانی؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۳۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۸]

۱۴۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۹۹

خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن فرهاد کمره‌ای، تا: سه‌شنبه غره ذیحجه ۱۰۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، یادداشت مقابله و تصحیحی از محمد حسینی حسنی، محشی؛ جلد: مقوایی، ۴۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۶۷۱]

۱۴۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق [ف: - ۵۷]

۱۵۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۲ مشیر

از آغاز تا رهن و پایان افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد آل ابراهیم در ۱۲۳۹ق؛ واقف: مشیرالسلطنه، ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، ۳۵۵گ، ۱۹س (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۱۷/۵سم [سپهسالار: ف: ۴ - ۴۱۷]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** والو جهان حکا هما الشیخ ساکنا علیهما فان جوزناه فلا شیء

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (هشت سطر از آخر نسخه)؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۳۳۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۸]

۱۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۸۶-۵۷/۱۵۶

آغاز: فی فعل او فی النیة وهو بحاله اتی به ولوجف البلل استانف ولو انتقل عن محله؛

از ما قبل «درس، الجنابة تحصل للرجل والمراة بانزال المنی مطلقا» تا «درس، یجتمع الفداوالقیمة علی المحرم فی الحرم و قال

المرتضی ... »؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۱۵]

۱۵۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۷۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (بخشی از کتاب الاقرار تا پایان کتاب از نسخه افتاده)؛ محشی به نقل از فصول موسویه، معتبر، بیان مختلف و نظائر آنها و پایان نشان «ع ل»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای چیتی، ۵۲۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۳۵]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۶۷

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ از سه کاتب نامعلوم؛ نسخه در سال ۱۱۴۳ توسط حسین بن محمد تصحیح و مقابله شده؛ واقف: سید ابوالحسن ملکی، محرم ۱۴۱۵؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۱گ، ۲۰-۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۹]

۱۵۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۸۷۶

آغاز و انجام: برابر؛ در پایان ستایشی از این نسخه که در کتابخانه تقوی بوده بقلم محمد رضا غروی ایروانی آمده است

خط: نسخ، کا: عبدالخالق بن محمد شریف، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ مهر: «نصرالله تقوی» (بیضی)؛ واقف: حاجی میرزا مسیح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۵گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۱۸]

۱۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۸۱

خط: نسخ نزدیک به تعلیق، کا: رفیع بن احمد بن محمد امین، تا: ۱۱۰۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۷سم [ف: ۱ - ۲۱۱]

۱۵۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۶/۱

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن جعفر بن ابوالبقاء محمد، تا: پنج‌شنبه ۲۸ رمضان ۱۱۰۶ق؛ ۲۷۳گ (۱پ-۲۷۳ر)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۸۲]

۱۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۸۰۹

کا: علی بن میر احمد خلخالی، تا: چهارشنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۱۰۷ق؛ محشی؛ مهر: «محب شاه دین مرادخان»، «العبد المذنب مسیح بن احمد رضوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۷گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳ - ۹۳۵]

۱۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷۳

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد علی استرآبادی، تا: دوشنبه ۲۳ محرم ۱۱۰۹ق؛ مذیل است به سه صورت اجازه روایت به شرح: ۱- اجازه عبدالعالی بن علی بن عبدالعالی به سید محمد باقر بن محمد استرآبادی، ۲- اجازه حسین بن عبدالصمد به محمد باقر مزبور در رجب۹۸۳، ۳- اجازه محمد محسن بن علی اکبر حسینی رضوی؛ دستخط علامه حائری محمد صالح بن فضل الله مازندرانی درباره اجازات و خط محمد امین بن محمد علی استرآبادی؛ تملک: محمد باقر بن عبدالله نوری در شانزدهم رجب ۱۲۶۵ با مهر «المتوکل علی الله القادر ابن عبدالله محمد باقر» (بیضی)؛ مهر: «العبد المذنب نصرالله» (مربع)؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۳۸۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۸سم [ف: ۲۱/۱-۶۰۰]

۱۶۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن امیر حسین خوراسکانی جی، تا: ۱۱ شوال ۱۱۰۹ق، جا: اصفهان؛ محشی از میرداماد با نشان «م.ح.ق. دام ظله» اگر چه از حواشی میرداماد بر دروس در جایی ذکری نرفته، لیکن در اینکه این حواشی از محقق داماد می‌باشد تردیدی نیست زیرا که به همان سبک رسایل فقهی او نوشته شده و علاوه بر این در یکی از همین حواشی که مربوط به مسئله نواقض وضوء می‌باشد چنین گفته است: «و ربما تسمی نواقض باعتبار طروها علی الطهارة غالباً و الاول اعم مطلقاً من الاخیرین و بینهما عموم من وجه قال جدی القمقام اعلی الله مقامه فی شرح القواعد ان السبب فی عرف الاصولیین هو الوصف الوجودی» و ما می‌دانیم که جد وی محقق کرکی هم حاشیه بر قواعد الاحکام علامه دارد (الذریعه، ج ۶:۱۷۱) و هم شرح مبسوط و جامعی به نام جامع المقاصد (الذریعه، ج ۵:۷۲)، طرق اجازه شهید تا شیخ طوسی در پایان آن آمده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷۲ص، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۰۵]

۱۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۹۰

طهارت تا سکنی؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد مهدی، تا: چهارشنبه ۷ رمضان ۱۱۱۲ق؛ وقف شهر یزد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۵۱گ، ۲۵ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]

۱۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۶۰

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ رمضان ۱۱۲۰ق؛ مذیل است به سؤال و جواب از مؤلفی نامعلوم در مباحث مختلف که نخستین سؤال مربوط است به حکم قاضیی که جامع شرایط نباشد حکم او نافذ و قابل اجرا نخواهد بود پس تکلیف مسلمانان در معاملات چیست بعد از آن نسب نامه نبی اکرم (ص) و سپس مبحثی است از علی بن عبدالعالی در معنی و مفهوم شیاع در چهار صفحه و نیز ۱۷ سطر از کتاب تذکره درباره استحباب تشییع جنازه، آغاز رساله: «بسمله، نحمدک اللهم علی جمیع آلائک و نسألک اللهم مزید عطائک»؛ انجام: «و صح به النقل عند اهل المعرفة من الآثار»؛ تملک: عبدالرزاق بن جعفر بن رضا بن سعد بن رضا گیلانی در سال ۱۲۶۰ق؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،

۳۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۰۰]

۱۶۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۵۱

خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن نصیر الدین، تا: چهارشنبه ۲۸ شوال ۱۱۳۹ق؛ مصحح، یادداشت بلاغی ظاهراً به خط کاتب؛ جلد: تیماج جگری، ۱۵۵گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۸۰]

۱۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۳۴۰

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالعظیم خوانساری، تا: یک‌شنبه ۸ رجب ۱۱۸۴ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله» و رمز «م ح ف دام ظله»، مصحح؛ تملک: میرزا ابوطالب مجتهد داماد محقق قمی در شوال ۱۳۲۴، میرزا ابوالقاسم بن حسن قمی معروف به صاحب قوانین، محمد باقر بن محمد مهدی هرندی در ۱۱۶۲ (کذا)؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۴]

۱۶۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹د

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۱۹]

۱۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۱۸

آغاز: ثم و لم تبطن و لو کان بعد الفراغ فلا اثم یجب التغسیل ثم التکفین ثم الصلوة ثم الدفن؛ **انجام:** و لو علل بان الاستحقاق لم یستقرا لا بالحول فی الجنابة ...

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن موسی بن محمد دوباشی (نونویس)، تا: ۱۲۱۰ق، تاریخ تحریر نسخه قرن ۱۲ است؛ محشی؛ تملک: ابراهیم بن حسین بلاغی؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳سطر [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۴]

۱۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۵۵-۲۴/۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد تقی (بخش نونویس)، تا: قرن ۱۲، بخش نونویس در پنج‌شنبه از صفر ۱۲۱۵ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: گالینگور آبی، ۲۶۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۸۱۵]

۱۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۱۸

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد سعید، تا: یک‌شنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ مختلف الخط؛ اهدایی رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۵]

۱۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ رمضان ۱۲۵۹ق؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزو کتابخانه احقر محسن الحسینی است» (مربع)؛ جلد: گالینگور سبز مذهب، ۲۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۹]

۱۷۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن صفر علی، تا: رجب ۱۲۶۶ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۹گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۲]

۱۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۵

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، کا: احمد بن ابوالقاسم قمی، تا: یک‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۹۹]

۱۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق [رایانه]

۱۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۹۶

آغاز: برابر **انجام:** الرهن امانة فی ید المرتهن لایضمنه الابتعد ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** زید بن اسامه و بعضی دیگر از صحابه رضی الله عنهم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فرزندان عبدالحسین عالم زاده، فروردین ۷۷ [رایانه]

۱۷۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو لم یأذن البالغ اقتص

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مقابله شده، محشی؛ اهدایی: سامع طباطبائی یزدی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۲۱ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۸۴۷]

۱۷۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قبل الحلق علی الاصح

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۴۵۱]

۱۷۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۰۸]

۱۷۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «برج هاشم را درخشان کوکبم»؛

جلد: تیماج سبز، ۲۰ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲-۲۲۹]

۱۸۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۵

شامل کتاب حج تا برگی از کتاب جهاد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضای شیخ بهاء الدین رحمة الله، منه رحمة الله؛ ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۵]

۱۸۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۰۳

آغاز: برگ ۴ر: ... لتحله النساء و طواف و صلوة ولاهذه علی المفرد و بسیاق الهدی یتمیز عنه القاری فی المشهور ... درس: لایجوز ادخال الحج علی العمرة الا فی من تعذر علیه اتمام العمرة؛

انجام: فروع لو دخلت دار الاسلام و معها ولد فاستحلقه مسلم او ذمی مقیم بدار الاسلام لحق به ... د- ان یکون المقر أباً فلو اقرالام ... والاقرار بالوالدین اقرار بزوجیة.

از کتاب الحج تاکتاب الاقرار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف مخ]

۱۸۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۳۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۴]

۱۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده، مصحح؛ واقف: نائینی؛ مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشنی عنابی، ۳۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ - ۴۸۴]

۱۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو علمه المبریء خاصمه لم تبرأ الا بما یعتقده المبریء

تا آخر کتاب هبه؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیم و نفیس؛ محشی؛ تملک: موسی بن محمد لاهیجی، عزیز الله بن اسد الله حسینی اعرجی سمنانی؛ مهر: «و ینصرک نصراً عزیزاً و فتحاً قریباً» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۰۴]

۱۸۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۱۸

آغاز: روح صلاح الطفل و ان قم؛ **انجام:** مادام من الحق شیئا و ان شرط.

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سرخ، ۵۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱-۲۰۶]

۱۸۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۶

آغاز: فطهره باختلاط الکثیر به اذا صار مائعاً و لو قدر تخلله أمکن الطهارة؛ **انجام:** خلافاً للمبسوط حیث ابطل الشرط و لو شرط فی الرهن انتفاع المرتهن.

خط: نسخ معرب، کا: عیسی بن سلیمان بن عیسی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم و نفیس، مصحح؛ تملک: محمد بن محمد و احمد بن محمد؛ ۲۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۶۵]

۱۸۷. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۰۲

در اول کتاب جزوه کوچکی است در شش صفحه در علم کلام که اصل آن فارسی بوده از مرحوم شیخ طوسی رحمه الله و بعربی ترجمه شده است به نام «الفصول فی الاصول»؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: -]

۱۸۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۹

آغاز: بالبطن و الدعاء عند الغسل و المسح و بعد الفراغ و فتح العین عند الوضوء؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۹۱گ، ۲۳ سطر (۶×۱۶)، اندازه:۱۳×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۱]

۱۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۳۲گ، اندازه: ۱۷/۷×۲۳/۸سم [رایانه]

۱۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی میرزاده [رایانه]

۱۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

● دروس شرعیه / کلام و اعتقادات / عربی

dorūs-e šar'īye

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۰۹

بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

● دروس شیخیه / کلام و اعتقادات / فارسی

dorūs-e šeyxīye

درس‌های گروه شیخی است که در لنگر در سال ۱۲۹۹ املا شده است درس نخستین مورخ روز شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۹۹ و بازپسین آنها مورخ روز شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۹۹ است و روی هم بیست و دو درس و مورخ و مربوط به عرفان شیعی شیخی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید و سرخ، جلد: مقوای پارچه‌ای، ۲۲۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۰۸]

● دروس العارفین المقتبسة من اشراق انوار الیقین / کلام و اعتقادات / عربی

durūs-ul ʻārifīn al-muqtabisa min išrāq-i anwār-il yaqīn

شاهرودی خراسانی، محمد علی بن محمد کاظم، - ۱۲۹۳ قمری

šāhrūdī xorāsānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad kāzem (- 1876)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۲۷۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

مؤلف، پس از اینکه کتاب «روضات الجنان» را در علم اخلاق و تهذیب نفس تألیف کرد، بر آن شد که کتابی در توحید و خداشناسی به‌طریق صحیح نه به‌روش اهل قیل و قال بپردازد، بنابراین کتاب حاضر را با استفاده از آیات کریمه و احادیث اهل بیت علیهم السلام در فصولی مشتمل بر «درس، درس» با تفصیل و استدلال نگاشت. در چند «فصل» و هر فصل در چند «درس»: ۱. بیان وجوب معرفة الله؛ ۲. قال [الله] تعالی من شکر فانما یشکر لنفسه و من کفر ...؛ ۳. قال تعالی و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون؛ ۴. قال تعالی و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون؛ ۴. قال تعالی او لم یر الذین کفروا أن السماوات و الارض ...

آغاز: الحمدلله رب العالمین فیقول العبد ... ابن محمد کاظم محمد علی الشاهرودی الخراسانی انی لما وجدت نفسی مع الناس من العوام و الخواص مشغولین بالدنیا و نتائجها و مغرقین فی بحور خدائعها ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۰۳/۱

جلد اول و دارای این فصول: فصل فی وجوب معرفة الله، فصل فی اثبات الصانع الحکیم، فصل فی اثبات التوحید، فصل فی جملة من افعال الله، فصل فی بیان جملة من مفعولاته تعالی، فصل فی بیان حدوث العالم و اول ما خلق الله، تذییل: فیه فوائد ثمان؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین شرارة، تا: جمعه ۱۷ محرم ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۲گ (۱پ-۲۰۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۹۰

آغاز: برابر

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: حسن بن حسین بن نقی رشتی گیلانی، تا: دهه آخر جمادی الثانی ۱۲۷۹ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۱۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذکر فان الذکری تنفع المؤمنین. اللهم صلی علی محمد و آله الطیبین الی یوم الدین و اجعلنا من محبیهم و تابعیهم ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۱گ، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۳۶]

● **دروس عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی و عربی

dorūs-e ʻerfān

تقوی بهبهانی، ضیاء الدین، ۱۳۲۰ - ۱۳۸۸ قمری

taqavī behbahānī, zīyā’-od-dīn (1902 - 1968)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۴۱

آغاز: (قوله فی الفصل الثانی فی ان العالم هو صوره ...) بدانکه مطلب ما در این فصل؛ **انجام:** در ضمن مطالب بیان کنیم و الله الهادی ... قوله فی الفصل الثانی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

← دروس فلکیه ≻ الدروس الفلکیة

● **الدروس الفلکیة** / هیئت / فارسی

ad-dorūs-ol falakīyya

کاشف یزدی، قاضی بن کاشف الدین محمد، - ۱۰۷۵ قمری

kāšef-e yazdī, qāzī ebn-e kāšef-od-dīn mohammad (- 1665)

وابسته به: فارسی هیئت = هیئت قوشچی = فتحیه؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)

ستاره‌شناسی گسترده‌ای است، با دیباچه‌ای به زبان عربی، در این دیباچه نام مؤلف و عنوان کتاب آمده و این اثر، شرح‌گونه‌ای بر رساله هیأت فارسی قوشجی یاد شده است. بسیاری از سربندها و شکل‌های فلکی آن برای سرخی‌نویسی سفید مانده است. شرحی است حامل متن، اما بسیار گسترده که به صورت یک اثر مستقل در آمده است. پیش از آغاز به کار «تقدمه»ای در بیان موضوع هیأت و تکمله ای در ذکر مسائل و مبادی دارد.

آغاز: بسمله. الا الا اله الا الله الحکیم. حمدله، صلات. و بعد، فیقول ... قاضی بن کاشف الدین محمد الیزدی اعانه بلطفه ...

انجام: تحت الارض باشد، سمت انحطاط آن نقطه گویند

[فهرستواره منزوی ۴/ ۲۹۲۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد تقی بن محمد رضا رازی (شاگرد مؤلف)، تا: رجب ۱۰۳۲ق؛ از روی خط مؤلف؛ ۲۱۵گ (۶۸پ-۲۸۲پ) [ف: ۱ - ۱۰۴]

● **الدروس المنطقیة** / منطق / عربی

ad-durūs-ul manṭiqīya

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۰ قمری

āl-e ʻosfūr, mohammad ʻalī ebn-e mohammad naqī (1872 - 1932)

در این رساله مهمات و قواعد منطق با عناوین«درس، درس» به‌طور اختصار بیان شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۲۹

آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه المنطق و البیان و شرفه علی سایر حیوان؛ **انجام:** فان کان ضروریا فی وقت من الاوقات صدقت المشروطة بالمعنیین

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، ۱۷گ، اندازه: ۲۰/۶×۳۴سم [ف: ۲۴ - ۱۷۹]

● **دروس مدرسه حقوق** / اقتصاد / فرانسوی

dorūs-e madrese-ye hoqūq

حیران، عباسقلی بن محتشم الدوله، ق۱۴ قمری

heyrān, ‘abbās-qolī ebn-e mohtašam-od-dowle (- 20c)

مجموعه درس‌های اقتصاد سیاسی و سیاست ... یکساله مدرسه حقوق می‌باشد که عباسقلی حیران آن را در سال ۱۳۳۸-۱۳۳۹ قمری یادداشت نموده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۹۴

آغاز: Economic politique la classificatcation de Ies؛ **انجام:** leconomie politique dons les seience comlentions contieiment on qouesal desdamen seqatitoises selatuies awn comi ons

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۹ق (=۱۲۹۹ش)؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۷۹]

● **دروس مدرسه علوم سیاسی** / چند دانشی / فارسی

dorūs-e madrese-ye ‘olūm-e sīyāsī

افشار، محمود، ۱۲۷۲ - ۱۳۶۲ شمسی

afšār, mahmūd (1893 - 1983)

تقریر درس‌های مدرسه علوم سیاسی تهران است که آقای دکتر محمود افشار در سال ۱۳۳۱ گرد آورده و شامل است: جغرافیای آسیا دو جزوه، علم صرف، تاریخ عرب، تاریخ یونان، جغرافیای عمومی عالم، جغرافیای ایران، معانی، جغرافیا آسیا.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۹۲ - ج

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۴ شوال ۱۳۳۱ق؛ واقف: ایرج افشار، ۱۳۳۴/۲۹/۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲۷۶گ، ۱۶ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: - ۱۸۳]

● **الدروس النحویة** / نحو / عربی

ad-durūs-un naḥwīyya

کازرونی، محمدتقی بن محمدشفیع،۱۳۰۵ق-۱۴ قمری

Kāzerūnī, mohammad taqī ebn-e mohammad šafī‘ (1888 - 20c)

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۳۷

آغاز: الکلام علی الفعل تفسیم الفعل الی ماضی و مضارع و امر؛ **انجام:** و تبلغ فعل مضارع مجزوم لفظا لکونه معطوفا علیه تمت.

دفتر سوم از کتاب است که شامل مباحث تقسیم افعال تا حرف را شامل می‌شود و در ۲۱ رمضان سال ۱۳۲۰ به اتمام رسیده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ رمضان ۱۳۲۰ق؛ فاقد جلد، ۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۵]

● **دروس و مواعظ** / مواعظ / عربی

dorūs va mavā‘ez

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم (- ۱۲۸۸ق)

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm

مجموعه دروس سید کاظم رشتی و حاج محمد کریم خان قاجار کرمانی است. با یادداشتی گویا از کتابدار و دارنده نسخه که «این مجموعه به‌وسیله مرحوم آقا محمد شریف اناری نقل و خلاصه شده» است. برخی از مجلس‌ها تاریخ دارد. یکجا دارد: «استفتاء فی بلدة کاظمین» (ص ۲۲۴). نامه‌ای به «ولدنا ابوالکریم» با امضای «حسن الخراسانی» و نشان مهر دایره‌ای «الحسن الموسوی الخراسان» (ص ۵۰۰). مجموعه‌ای بدخط ولی ارزشمندی برای تاریخ روزگارش و بررسی اندیشه‌های شیخیان.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۲۰-عکسی

بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴ق؛ چند دست، راسته و چلیپا؛ ۶۶۵ص، ۲۱×۳۰ سطر [عکسی ف: ۱ - ۱۷۰]

● **دروس و مواعظ** / مواعظ / عربی

dorūs va mavā‘ez

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

گرد آورنده یکی از شاگردان او و در اوقات و اماکن مختلف از تقریرات او.

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۱۳

آغاز: بسمله، حمد له و صلی الله علی سیدنا و مولینا محمد و آله الطیبین ... و لعنة الله علی اعدائهم؛ **انجام:** حتی ظهر ان لا اله انت و حروف لا اله الا الله فی الرقوم المسطرات.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، نیمه آخر این جنگ به خط سید حسین بن جعفر موسوی مؤلف کتاب امهات الائمة است در اواسط نسخه تاریخ‌های پنج‌شنبه ۱۱ صفر و روز جمعه ۲۶ صفر و ۲ ربیع الاول و دهم ربیع الاول همان سال مشهود است؛ خط خوردگی‌های بطلان در اواسط که به نسخ است دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۱۸گ، ۲۰ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۰۶]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۶۷/۴

موعظه نوزدهم ماه رمضان ۱۲۹۱ در شرح کلمه اعبدوا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای، ۱۴گ (۶۴-۷۷)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۴ - ۱۴۵۵]

● **دروس و مواعظ** / مواعظ / فارسی

dorūs va mavā‘ez

کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶-۱۳۶۰ قمری

kermānī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)

مجالسی در مواعظ که در ماه‌های سال ۱۳۲۵ق در محلات مختلف برگزار نموده است. تاریخ برخی از مجالس در اول آنها درج شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۳۴-۳۵/۱۱۴

آغاز: بسمله سخن دربیان رضا بود ازخواص نفس کلیه الهیه فرمایش فرمودند از برای آن دو خاصیت است یکی رضا و یکی تسلیم؛ **انجام:** وبردست بدایشان بروز کرده و همه این خلق عاجز از اتیان به مثل آنها هستند وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۱۶]

● **در وصف اعضاء از سر تا ساق** / ادبیات / فارسی

dar vasf-e a‘zā’ az sar tā sāq

به نظم و نثر برای عضد الملک، جز انیس العشاق رامی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۷

آغاز: و سرداران مملکت سخن دانی که سخن سربسته ایشان در سیر سرسری نیست، در سرگذشت چنین گویند که سر صومعه حواس است ... صفت پیشانی صحیفه ایست وافی و آیینه ایست صافی محل اسرار و مقر انوار؛ **انجام:** بالواد المقدس ... بپایان رسید بر غزل ردیف پای: تا کشیدی دو زلف را در پای ×× هر طرف فتنه ای بود بر پای ... از سرپای [تمت] لانتخاب بعون الله الوهاب فی سنة ثلاث و ثمانین و ثمانمائة بدار السلام بغداد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۷۳ق، جا: بغداد؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۱ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۷۴]

● **الدروع الواقية من الاخطار فيما يعمل مثله فی ايام كل شهر علی التكرار** / دعا / عربی

ad-durū‘-ul wāqīyya min-al ixṭār fīmā ya‘mal miṯl-u-hū fī ayyām-i kull-i šahr ‘ala-t tikrār

ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ - ۶۶۴ قمری

ebn-e tāvūs, ‘alī ebn-e mūsā (1194 - 1266)

تاریخ تألیف: ۶۴۱ق

این پنجمین کتاب دعای سید بن طاوس است و خود در سر آغاز کتاب این معنی را گوشزد کرده است. پیش از شروع به حمد له کتاب، جمله‌هایی چند هست که با عنوان «بقول السید الامام ...» آغاز می‌شود و در آن از سید نگارنده ستایش بسیار کرده است. از این دیباچه چند جمله‌ای در آغاز کتاب «مهج الدعوات» و «المجتنی» نیز آمده است. گوینده آن بایستی یکی از شاگردان سید بن طاوس باشد. نگارنده خود در آغاز این کتاب می‌گوید: چون چهار جلد از مجلدات «مهمات فی صلاح المتعبد و تتمات مصباح المتهجد» را بدین ترتیب: اول و دوم به نام «فلاح السائل و نجاح المسائل» در اعمال شبانه روز در دو مجلد، سوم «زهرة الربیع» در دعاهای هفتگی، چهارم «جمال الاسبوع بکمال العمل المشروع» نگاشتم اکنون به این جلد پنجم پرداخته آن را «الدروع الواقية» نامیدم. سپس فهرست باب‌های بیست و چهار گانه آن را یاد نموده. تاریخ نگارش این کتاب چنانکه از پایان آن پیداست ۶۴۱ می‌باشد و چون نخستین جلد این دوره یعنی «فلاح السائل» ر ا در ۶۳۵ نگاشته پس دانسته می‌شود در این شش سال سید بن طاوس مشغول نگارش این پنج جلد بوده. سید در سرآغاز «فلاح السائل» می‌گوید: دوره «تتمات» را در ده مجلد خواهم نوشت و در «کشف المحجة» چاپ نجف (۱۹۵۰) (ص۱۳۷) می‌گوید: «آن را در بیست جلد خواهم نوشت و اکنون یازده جلد آن را تهیه کرده ام ...». لیکن صاحب الذریعه (ج۸-۱۷۸) مجلدات «تتمات المصباح» را هفده جلد شمرده یعنی غیر پنج جلد مذکور در بالا دوازده جلد دیگر از نگاشته‌های دعائی ابن طاوس را در مجلدات تتمه مصباح به حساب آورده، بدین ترتیب: «اقبال» در سه مجلد، «اسرار الصلاة»، «الاسرار المودعة فی لساعات»، «مسالك المحتاج»، «مصباح الزائر کبیر»، «مصباح صغیر»، «الامان من الاخطار»، «مهج الدعوات»، «لمجتنی» و «فتح الابواب». لیکن باید دانست که «اسرار الصلاة» کتابی است که بعدها به سید بن طاوس نسبت داده شده و در دیباچه آن بر خلاف آنچه در «فلاح السائل» (ن-۶۳۵) و «الدروع» (ن-۶۴۱) گفته است، می‌گوید: «من تتمات را در پنج جلد نگاشتم: ۱. فلاح السائل، ۲. زهرة الربیع، ۳. الدروع الواقية، ۴. الاقبال، ۵. اسرار الصلاة و این جلد اخیر را تا زنده

هستم آشکار نخواهم ساخت». گویا کسی که خواسته این کتاب را به سید نسبت دهد از ترتیب مجلدات «تتمات» اطلاع درست نداشته و شاید «الدروع الواقیة» را ندیده بوده که در اول آن اشکارا می‌گوید: «این جلد پنجم تتمات است». بایدگفت سید در وقتی که «فلاح السائل» را آغاز کرده خیال نکرده است که می‌تواند تتمات را به بیش از ده جلد برساند از این روی نقشه ده جلد کشیده و فهرست آن را داده لیکن چنانکه دیدیم شماره آنها از ده جلد بالا رفته، و از جلد پنجم به بالا دیگر چندمین جلد بودن آن را یادآوری ننموده است. (علینقی منزوی)

این کتاب دارای بیست و دو «فصل» است: ۱. صلاة بسورة الانعام فی اول لیلة من الشهر؛ ۲. فیما یؤکل اول الشهر لئلا ترد له حاجة فیه؛ ۳. فیما یعمل اول کل شهر من صلاة و دعاء و صدقة؛ ۴. فیما یذکر من صوم داود علیه السلام؛ ۵. فیما یذکر من صوم جماعة من الانبیاء علیهم السلام؛ ۶. فیما یذکر من صیام اول خمیس من کل شهر؛ ۷. فیما یذکر فی أدب الصائم؛ ۸. فیما یذکر فی سبب الصوم هذه الایام؛ ۹. فیما یذکر فی الروایة فی هذه الایام؛ ۱۰. تعیین اول خمیس من الشهر؛ ۱۱. فیما اذا صام خمیسان؛ ۱۲. فیما یعمله الانسان اذا ضعف عن الصیام؛ ۱۳. فی أنه یجزی مد من الطعام عن الیوم؛ ۱۴. صیام أیام البیض من الشهر؛ ۱۵. فضل قراءة سورة الاعراف فی کل شهر؛ ۱۶. فضل قراءة سورة الانفال فی کل شهر؛ ۱۷. فضل قراءة سورة النحل فی کل شهر؛ ۱۸. فضل من یزور الحسین «ع» فی کل شهر؛ ۱۹. أدعیة ثلاثین فصلاً لکل یوم من الشهر؛ ۲۰. روایة أخری مثل تلک؛ ۲۱. تعیین ایام الشهور؛ ۲۲. الیوم الذی یرفع الأعمال فیه کل شهر

آغاز: احمد الله جل جلاله بما وهب لی من القدرة علی حمده و أثنی علیه بلسان الاعتراف علی توفیقی لتقدیس مجده ...

انجام: اقول ثم قال فی معناه یا من اذا وقف الوقود ببانه اقول الهمی شریدهم عن الاوطانی ... جرت الملوك ومن یؤمل رفده ×× و وقفت معیث اری الندی و یرانی

[الذریعة ۱۴۶/۸؛ دنا، ج ۴، ص۱۱۶۶-۱۱۶۷]

شرح و حواشی:

۱- ادعیه ایام ماه (با ترجمه)؛ یزدی مشهدی، محمد معصوم بن محمد

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۳۷

آغاز: من الدروع الواقیة للسید العالم العامل رضی الدین بن طاوس قدس الله روحه. روی عن النبی صلی الله علیه و آله انه کان اذا کان رای الهلال؛ **انجام:** برابر

منتخب الدروع الواقیة؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمدبن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۴ص (۹۳-۹۶)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱-۳۸۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷

خط: نسخ، کا: ابونصر بن ابی سعید شریف، تا: ۳ صفر ۹۵۷ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۴۱۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۷۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ (۲۷پ-۸۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۷

آغاز: بیان مقال النعل رجاء لتمام رحمة و حمله عن عبده؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی بن قاسم حسینی عریضی، تا: جمادی الثانی ۹۷۷ق، جا: قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ ضمیمه: ضمن دو برگ ادعیه علاجیه مروی از ائمه اطهار علیهم السلام. آغاز: «اذا کانت بك علة فامسح موضع سجودك»، انجام: «لوجع الرجلین عن الباقر علیه السلام قال تقر [کذ] اول الفتح الی قوله تع عزیزا حکیماً»؛ مصحح، محشی از صدرالدین الموسوی، مقابله شده؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: نورالدین علی قمی، تا: ۹۸۲ق؛ مصحح؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۱۹۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۲۸

آغاز: بیان مقال النعل رجآء لتمام رحمة و حمله عن عبده؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ مصحح؛ اهدایی رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۰۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۱۹۱]

۷. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۸۱۳/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۷۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۳/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۰]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۱۳۱پ-۱۳۶ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: - ۲۶۲]

۹. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۸۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن ماجد نجفی، تا: ۱۰۳۳ق، جا: حیدرآباد؛ ۶۶گ (۱۲۳-۱۹۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۷۷]

۱۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹/۳

آغاز: برابر

خط: ثلث جلی، کا: ابو مسلم بن محمد علی جشوقانی، تا:

۱۰۴۰ق؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰ق؛ تملک واقف به این عبارت «اشتراه ابراهیم بن فتح الله خوئی فی اصفهان سنه ۱۱۹۹» با مهر «یا علی یا ابراهیم» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: - ۲۴]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۹۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۱سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۸۱/۲

بخشی از کتاب که شامل اعمال سی روز ماه است؛ خط: نسخ زیبا، کا: حافظ نورالدین محمد ولد ملاجیون ابن شیخ محمد، تا: رمضان ۱۰۵۶ق؛ ۵۶گ (۱۲-۶۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۳]

۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱/۲

درباره سی روز ماه؛ خط: نسخ، کا: راشد بن محمد بن شاه ولی، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۰۸۱ق؛ مهر: «عبده میرزا محمد الحسینی»؛ جلد: تیماج زرد، ۵۹گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱/۸)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۲۳ و ۲۱۶۶عکسی

آغاز: مالک الکرم و الجود فعمر بها من شرف بها منزل الاستیطان و بسط لها ما یخص بها من فراش التعظیم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: سدید بن قطب الدین، تا: ۱۰۸۴ق، استکتاب علم الهدی محمد بن محمد بن مرتضی؛ از روی نسخه کتابت سال ۷۴۹ ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۰] و [عکسی ف: ۶ - ۲۰۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: خضربن زیاره فرج آل حسینی الجزایری اصفهانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ ۹۵گ، ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶-۲۳۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۹۳

آغاز: یقول السید لامام العالم العامل؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۲ق؛ مجدول مذهب؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۲۵۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۳۲]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: محمد شفیع، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۳ق؛ با نسخه اصل مقابله شده، توسط سلمان بن محمد صفی حسنی حسینی عبدالوهابی تصحیح شده؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۳۹۲]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ تملک: یحیی بن محمد شفیع اصفهانی در جمادی الاول ۱۳۰۸ق، یادداشت دیگری هم مورخ ۵ رجب ۱۳۲۰ از او در آن هست که این نسخه از روی نسخه کفعمی نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ۱۷۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۳]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۶۸-۱۷/۱۴۸

آغاز: لتقدیس مجده واطوف بلسان حال العقل حول حمی ... واشهد ان لا اله الا هو شهادة تلقاه العقل من مولی رحیم کامل القدرة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: ابن علینقی علیخان، تا: دهه آخر جمادی الاول ۱۱۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۱۷]

۲۲. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: غیاث الدین محمد بن عبدالمطلب العلائی، تا: دوشنبه ۵ صفر ۱۱۰۸ق [تراثنا: س۵ش۳ - ۹۹]

۲۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۵

آغاز: بسمله. و قل رب زدنی علماً احمد الله جل جلاله و بما وهب لی من القدرة علی حمده و اثنی علیه بلسان الاعتراف؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ معرب، کا: محمد کاظم بن ملا محمد، تا: شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۱۲۰ق؛ مصحح؛ تملک: عبدالله بن احمد بحرانی، عبدالنبی بن احمد بحرانی؛ جلد: تیماج زیتونی، ۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۳۶]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسنی، تا: یکشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۰۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ (۱پ-۱۰۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۲۵ - ۳۲۵]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۸۶۸

آغاز: و انت حی قیوم لا تاخذه سنه ... و اهل بیته الطیبین الطاهرین المصطفین الاخبار و سلم تسلیماً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد بن موسی لکهنوی، تا: ۱۲۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۳]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۴۲/۲

خط: نسخ، کا: عیسی بن علی دزفولی، تا: یکشنبه ۴ رجب ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوای سفید، ۹۷گ (۶۵پ-۱۶۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۱۸]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۸۱۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: حسن بن محمد باقر حائری اصفهانی، تا: ۱۱ رمضان ۱۳۰۷ق؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۵۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۴]

۲۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۹۰/۱
خط: نسخ، کا: ابوتراب بن عبدالله، تا: ۱۳۴۰ق؛ اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۵]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۹۳-۳۴/۱۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملکی به تاریخ ۱۲۵۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴-۱۸۱۶]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی جبعی کفعمی، بی‌تا؛ کاتب دعائی در فصل بیست و یکم افزوده است با تصریح به نام خود؛ مهر: «شفیع یحیی فی الآخرة محمد و العترة الطاهرة» (بیضی)، «المتوکل علی الله یحیی بن محمد شفیع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۹۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما عملت فی الجواب من التهوین و العصیان هناک ...
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [مؤید: ۲ - ۳۱۵]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۶۶
خط: نستعلیق، کا: حاج میرزا یحیی بن محمد شفیع بیدآبادی اصفهانی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۳۲]

۳۴. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۷
خط: نسخ خوب، کا: عبدالرزاق، بی تا [ف: - ۱۰]

● الدر الوهاج فی شرح دقایق ألفاظ المنهاج / فقه / عربی

ad-durr-un wahhāj fī š.-i daqāyiq-i alfāẓ-il minhāj

نووی، یحیی بن شرف، ۶۳۱ - ۶۷۶ قمری

navavī, yahyā ebn-e šaraf (1234 - 1278)

وابسته به: دقائق الفاظ المنهاج؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)

شرحی است مزجی و کوتاه با عناوین «قوله» و «قول المنهاج» و «قول المحرر» بر «دقایق الفاظ کتاب منهاج الطالبین» تألیف همین مؤلف و فرق بین الفاظ آن و الفاظ کتاب «المحرر فی الفقه الشافعی» تألیف عبدالکریم بن محمد رافعی قزوینی (- ۶۲۳ق). در کشف الظنون (۱۸۷۳/۲) نامی از این شرح نیامده است. دو نسخه از این کتاب در فهرست مخطوطات مکتبة جامعة الإمارات العربیة المتحدة (۸۵) سراغ داریم که از زکریا بن محمد انصاری (۸۲۴ - ۹۲۶) دانسته شده است.

آغاز: قال الشیخ الإمام ... الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فهذا کتاب فیه شرح دقایق ألفاظ المنهاج و الفرق بین ألفاظه و ألفاظ المحرر للرافعی رحمه الله، قوله سبحانک منصوب علی أنه اسم واقع ...

انجام: قول المنهاج و الأصح بطلان الفاسدة بجنون السید و إغمائه زیادة له و الله تعالی أعلم بالصواب و إلیه المرجع و المآب

[دنا ۱۱۱۱/۴؛ کشف الظنون ۱۸۷۳/۲؛ هدیة العارفین ۵۲۴/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۲۳۷/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۵۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن خلیل بن احمد مقری بطلانی، تا: پنج‌شنبه ۳ ذیقعده ۸۳۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱گ (۲۴۶پ-۲۶۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۴ - ۶۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد قرطبی، تا: چهارشنبه ۲۱ رمضان ۸۵۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۲۴۲-۲۶۵)، ۱۵ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۳۱ - ۳۸۶]

● درویش بچه / داستان / فارسی

darvīš bačče

اسماعیل کرد، ق۱۳ قمری

esmāʻīl kord (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۵ق
درباره داستان هوشنگشاه است و دو وزیرش آصف و فرزانه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴۶
آغاز: کتاب درویش بچه. بسمله. یکتای لم یزل، کریم کارساز یکتای لم یزل. لاشریک له دنای بی بدل ×× پادشای بی باک بی غل غلل / بدری توفیق حی بهتا ×× بواچون تعریف نما هوشنگشا / بلفظ شیرین کردن صفاتش ×× پادشاهی هوشنگشا بی نامش؛
انجام: بتاریخ وقت شه ناصرالدین ×× هزار و دویست هفتاد پنج بین / بهفتاد و پنج سنه تاریخش ×× و اتنم کتاب زانام صریحش / تمام بی کتاب فرد هوشنگشا ×× ارچه و شیرویه هر دو بدلخواه / تمام بی کتاب او درویش بچه ×× بصد مشقت هم چین ارچه / اسمعیل کلام تحصیل تمامه ×× کاری نکردی پری قیامه /

خاصیت بواچه ائمه بد کلام ×× هر چه موچی نمودی تمام / کاری نکردی ائمه بی وفا ×× خیر و احسانی پری مصطفی / هزاران درود و هزاران سلام ×× زما بر محمد علیه السلام. تمام شد وقت اذان ظهر فی یوم دوشنبه ۱۳ شهر شوال سنه ۱۳۶ (۱۳۰۶) آه صد آه آه من الموت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم[ف:۱۳-۳۴۹۱]

⟵ درویش پاشا ⟩ گزارش درویش پاشا

⟵ درویش نامه ⟩ فقرنامه

⟵ درویش نامه ⟩ درویشیه

● **درویش نامه** / ادبیات / فارسی

darvīš-nāme

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹۰

آغاز: شد به گوش و دلم ز غیب ندا؛ **انجام:** این مرغ گشته رام تو یا مرتضی علی تمام شد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

⟵ درویشی ⟩ آداب درویشی

● **درویشی** / عرفان و تصوف / فارسی

darvīšī

در چهار «فصل» است: ۱. مقراض؛ ۲. پیر توبه؛ ۳. پیر کسوت؛ ۴. فصل حقیقت صورت و کما هی احوال باب در بیان فرض «سنت و پرجم»؛ ۴. پیر و مرتبت یعنی پیر مفردی که میان بندد. باب در بیان میان بستن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳۵/۳

آغاز: من کلام شیخ المحققین و استاد المؤلفین شیخ الشیوخ و المتبرکین فرموده است که پیران و شیخان را بسیار خاصیت می‌باید تا شیخی و مریدی و مرشدی را شاید؛ **انجام:** چون سر مفتول در حلقه در آورد و بگوید: رسد از ره و استقم امره.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۵۵پ-۸۹پ)، ۱۱سطر [ف: ۱۷ - ۱۸۴]

● **درویشی** / عرفان و تصوف / فارسی

darvīšī

دارای عنوان‌های: ۱. آداب و ارکان فقر؛ ۲. ارکان مرشد؛ ۳. اثبات کل؛ ۴. شجره‌نامه؛ ۵. تکبیر جمال؛ ۶. در خصوص کسوت؛ ۷. وصله‌نامه یا سوال و جواب چهل تن؛ ۸ اثبات حکمت نامه، در کیمیا و علوم غریبه به نظم از ابن عمویه و ابن ولد و ابن اصیل و شمس تبریزی و بدیعی؛ ۹. چهل و چهار مقام؛ ۱۰. رساله منظومه هیجده دود فقرای حقانی؛ ۱۱. اثبات خاک نامه؛ ۱۲. اثبات پنج منزل؛ ۱۳. اثبات لنگ نامه؛ ۱۴. اثبات تاج نامه؛ ۱۵. ثبوت پوست تخت فقراء به نظم و نثر؛ ۱۶. ثبوت پوست؛ ۱۷. اثبات سنگ در یک بند؛ ۱۸. خرقه نامه؛ ۱۹. اثبات نفیر؛ ۲۰. اثبات چهار قاپی؛۲۱. سؤال و جواب در مشکلات فقر و سابقه پیشه‌ها و صنعت‌ها؛ ۲۲. ده خصلت درویشی؛ ۲۳. اثبات کشکول به نثر؛ ۲۴. آداب چهار غسل شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت؛ ۲۵. هفده کمر بسته شاه مردان؛ ۲۶. مثلاث خلیفه‌ای و پیری.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۶۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۳۰]

● **درویشی** / عرفان و تصوف / فارسی

darvīšī

در درویشی و آداب و اصطلاحات آن با عنوان «باب»، بسیار سودمند است.

یزد؛ مدرسی یزدی، جواد؛ شماره نسخه:۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ - ۴۶۸]

● **درویشی** / عرفان و تصوف / فارسی

darvīšī

بدین گونه: ۱. اکر پرسند که تاج چیست و استوای تاج چیست و قبه تاج و کله تاج و نماز تاج و غسل تاج و فرض تاج و سنت تاج و جان تاج و اصل تاج و فرع تاج چیست؟ بگو که: استوای تاج از سفلی به علوی رفتن است.؛ ۲. بدانکه کمال خرفه راستی است و آستین خرقه حاصل درویشی است، بیرون خرقه راز است؛ ۳. غرض ازین نسخه آن است که در باب طریق صاحب طریقان بدانند که نگاه و عهد و شد برادری و حلوای جفنه که از ملکی به ملکی می‌برند؛ ۴. ده خصلت صاحب فتوت به روایت از علی (ع)؛ ۵. کمر بستن علی در غدیر خم سلمان را؛ ۶. رساله درویشی؛ ۷. تاج نامه پسران؛ ۸. شعرهایی درباره درویشی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۱۵-ف و ۷۱۰۴-عکس

آغاز: اگر پرسند که تاج چیست و استوای تاج چیست؛ **انجام:** چهارم ارشاد

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه فرانکفورت؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۶۷ و ۲۷۷]

● **درویشی و پیری و قلندری** = **آداب درویشی** / عرفان

و تصوف / فارسی

darvīšī va pīrī va qalandarī = ādāb-e darvīšī

ساخته در آغاز کار صفویان گویا از بابا شوریده ابدال و گویا متخلص به نقشی که از رهگذر تاریخ تصوف در زمان صفویان و چگونگی سخنوری در انجمن‌های درویشان و قلندران آن زمان و آداب و اصطلاحات آنها بسیار سودمند است؛ و اینک فهرست مطالب آن یاد می‌گردد: التوحید الاولی، توحید دوم بنام شاه سلیمان حیدر حسینی بهادر خان خلدالله ملکه و سلطانه، دعای تکبیر به نام شاه حیدر حسینی بهادر خان، نوعی دیگر به نام میر حیدر، توحید به نام شاه سلیمان، نیز به نام شاه عباس حیدر حسینی بهادر خان خلد الله ملکه و سلطانه، نیز به نام شاه سلیمان حیدر حسینی بهادر خان خلد الله ملکه و سلطانه، نیز به نام شاه سلیمان حیدر حسینی بهادر خان خلدالله ملکه و سلطانه، نعت حضرت خواجه کاینات و توحید به نام ابوالفتح ابوالمنصور سلیمان حیدر حسینی بهادر خان، صلوات بر چهارده معصوم به عربی درست مانند صلوات منسوب به طوسی، در بیان هفده کسوت به نظم فارسی از نقشی و در آن یاد شده از پیران طریقت به ترتیب از: ابراهیم ادهم، سید جمال، قطب الدین حیدر، احمد جام، قاسم انوار، میرشه غیاث، بکتاش رومی ابدال، شاه رکن الدین، شه مرتضی دامغانی، شاه عبدالله، شاه نعمة الله، سید بابا، حیدر تونی، شیخ حیدر، شاه اسماعیل، مثنوی دیگری مانند آن یکی که در آن از برخی از همین پیران باشاه یحیا یاد شده است، رساله مانندی است جز همین کتاب به روش پرسش و پاسخ درباره درویشی و تصوف و قلندری و ایمان و اسلام و شریعت و طریقت و تسلیم و شد و بیعت و وصیت و پیر، باب در دانستن خرقه به روش پرسش و پاسخ، باب از مشایخ بلخ درباره هزار و یک منزل راه فقر، باب اندر بیان خرقه، باب در بیان خرقه اصلی، باب در بیان پوست تخته امام جعفر صادق و در آن اصطلاحات مربوط به پوست تخته درویشی فراوان است، باب در دانستن توبه و تلقین و ارادت و تراش و هیان بستن و اهل شرط و محبت، باب در بهترین خرقه که پشم بره بوده است، آداب و شرایط فتوت و شد و میان بستن و توبه و بیعت برای مفرد و مودب و عاشق مقرب، باب در مواخات و برادر گیری، باب در پنج شرط میان بستن: شد الفی، شد محرابی، شد سلیمانی، شد یوسفی، شد خفیه، باب در توبه دادن پیر مرید را، باب در چهار پیر طریقت: پیر توبه، پیر مقراض، پیر خرقه، پیری که میان مفردی بندد، بنای طریقت و احکام آن و مقام فقر، باب در فضایل و شمایل خرقه و فتوت داران و خرقه پوشان شاه، باب در اصل ایمان، باب در میان بستن اهل شد، رساله‌ای در عهد و شد و برادر گیری طالبان و صاحبان طریقت، باب در بیان سنگ و استره، باب در فتوت نامه امیر المومنین، بابت در آیت وصله برای درویش، باب در چهار برج پوست، در اینجا هم اصطلاحاتی درباره پوست هست، باب در آداب خرقه پوشیدن، باب هفت قسم شیعه: زیدی، کیسانی، ناوسی، افطحی، اسماعیلی، واقفی، اثنا عشری، باب در ده ابجد طریقت و ده مقام فقر، رساله‌ای در ابواب قلندری و تنوره بستن و لنگونه و سجاده و سترپوش، فصل در سه بند جریده و سی و یک دست بودن آن و پای علم و فوطه لنگ بستن، رساله‌ای در بیان شریعت و طریقت و حقیقت و احکام و ارکان واجبات و شرط و عهد و بیعت و سوگند و سنگ و تیغ و چهار پیر و چهار تکبین و چهار قبضه و چهار برگ و چهار ترک و سی و دو معرفت و هفتاد و دو کلبه فتوت نامه شاه ولایت، در اینجا بنام تکبیرهای بنا و فناه و بقاء و صفا و بنام زنگ و فوطه و لنگ و طاس پارسه و زنبیل و گلبانگ و سفره و چراغ و صلوات و سوره توبه و تلقین و بیعت و مرید و تراش و مقراض و رساندن چهار ضرب و چهار برگ و چهار ترک بر می‌خوریم، باب در بیان چنده و ایمان و نمازان، رساله‌ای در سنگ و تیغ، باب در سنگ و تیغ، باب در سلسله صوفی گری و ارکان طریقت اولیا و سیر و سلوک راه محمد و علی، باب در جبرئیل و تاج آوردن او، باب در تاج سید کاینات، باب در ذاکری قلم و نقیبی میکائیل و پیری اسرافیل و ترجمان و سجده جبرئیل، نسب نامه شاه نعمه الله و سید جلال الدین حیدر و شاه عالم پناه شاه عباس همه اینها به نظم فارسی، رساله بابا شوریده ابدال در مسافر و مجاور، تحفه لسان از گفتار اهلی کمال، آستان بوس، ترجمان: سلام، در امید سلام، سجود، سادات سجده، عشق، تسبیح، سفره درامد، آستان بوس، بارگاه، وصال، تعریف، دعا طلب، کردن، احوال، محب عبد سیب، تحفه دعا، مبتدی، کمر بستن، جوز، سید دیدار سهو گنه، صادرات، توبه، زیارت، نامه، حضرت (همه این ترجمان‌ها بندهایی است به نظم فارسی و بسیار است و درویشانه)، فصل در قواعد مسافر و مجاور، فصل در اینکه طریق و رسم چهارده معصوم (از امام زاده‌ها نه امامان) را باید دانست از کسوت و صورت و سفره و چراغ و طوق و شد روا باشد و پیر بودن و سجاده نشستن درست باشد، فصل در عمر چهارده معصوم (پیامبر و علی و فاطمه و دوازده امام)، فصل در مادر ائمه، فصل در بیان آباء حضرت رسول.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۸ و ۲۰۷۹-ف و ۶۱۰۲-ف

آغاز: لی و انا اجزی به را و غازیان ... را و ریاضت کشان ... و صفا یافتگان ... را و ابدالان بالله وفانیان ... را و مجذوبان ... را مجذوب راستان را و مجذوب سالک و سالک مجذوب را ... قطب الاقطاب را سر پنج فرق کرده و ده گیسو و دوازده امام و چهارده معصوم پاک و هفده کمر بسته شاه مردان امیرالمؤمنین را؛

انجام: شیث بن آدم صلواة و سلامه علیه و علیهم اجمعین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۳] و [فیلمها ف: ۱ - ۳ و ۳ - ۱۹۸]

● **درویشیه** = **درویش نامه** = **سیر و سلوک** / عرفان و تصوف / فارسی

darvīšīye = darvīš-nāme = seyr va solūk

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

نگارش لطیفی است در معرفی صوفیان با صفا. آیه شریفه «یا ایها الناس قد جاء تکم موعظة من ربکم» را عنوان قرار داده و درویشان بی بند و بار را نکوهیده و شهریاران و وزیران را که به دفع این صوفی‌نمایان نپرداخته‌اند ملامت کرده و شرط درویشی را در اتباع شریعت و مخالف هوا و هوس دانسته ... درباره پویندگان حقیقت چنین گفته: «همت راغبان آخرت جستجو و همت طالبان راه رفت و روی «کذ» و همت سالکان شست و شوی». در الذریعة، درویش‌نامه آمده است. به نثر آمیخته به نظم. مباحث چهارگانه معرفت: معرفت خود، معرفت خدا، معرفت دنیا و معرفت آخرت، که در «کیمیای سعادت» غزالی آمده است، در این رساله به اختصار آورده شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله حق حمده و الصلاة علی خیر خلقه اما بعد قال الله تعالی یا ایها الناس قد جائتکم موعظة ... و نزل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للمومنین حضرت صمدیت عز شانه می‌فرماید که ما ... احکام آیات قرآن مجید را به شفای علتهای مومنان فرستادیم.

انجام: و ریاض قلوب طالبان مطالب بارگاه آخرت را به اسرار تجلیات الطاف ربانی مزین گرداناد بیمنه و کرمه انه قریب مجیب و الحمد الله و السلام علی من التبع الهدی.

چاپ: شیراز، ۱۳۳۸ق، سربی؛ به کوشش محمد ریاض، در احوال و آثار و اشعار میر سید علی همدانی با شش رساله وی (پاکستان، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان: بی تا)

[الذریعة ۱۴۷/۸؛ مجالس المؤمنین ۱۳۰۱؛ احوال میر سید علی همدانی ص ۱۵۶؛ مشار فارسی ۲۱۰۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۴۹/۷؛ نسخه‌ها ۱۱۴۴/۲(۱۲نسخه)؛ دنا ۱۱۶۸/۴(۲۵ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۱۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج ۶۴۹/۲)؛ خط: نستعلیق خوش،بی‌کا، تا: ۸۵۱ق؛ ۲۸گ (۳۱۹-۳۴۶) [عکسی ف: ۲ - ۱۱۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن فخرالدین بن علی حسینی سبزواری خراسانی، تا: اواسط ذیقعده ۸۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۹گ (۸۵پ-۹۳پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۱۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله السبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۸گ (۳۴۸ر-۳۵۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ - ۲۹۹]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۶۶/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: رجب۹۸۱ق، جا: ابرقوه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۴ص (۵۱-۶۴)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۱۹۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۷/۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرمود رب حسنه یعلمها الرجل لایکون له سیئة اضر علیه منها بدین معنی است یعنی بسا طاعات که مضرت آن در حق ...

تنها یک صفحه از آن باقیمانده است بحث از استشفاء آیات قرآنی و شناخت شقی و سبب شقاوت می‌کند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً محمد بن شیخ علی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۴۰۴)، ۱۷ سطر(۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۵۰]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۷/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۱۵۱- ۱۶۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۴۶]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن سعدی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۸گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵۱ - ۹۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۲۱

آغاز: و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سرخ، ۵گ (۱۱۴ر-۱۱۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در مناجات پیر هری است که خدایا اگر وفاداران بتو امیدوارند جفاکاران بغیر از تو پناهی ندارند

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: مقصود علی بن اغرلو ایروانی، تا: ۳ ذیقعده ۱۰۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۴۴پ-۱۴۷ر)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۲۶۶]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۶گ (۴۳۹-۴۴۴) [ف: ۱۵ - ۳۴۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد یوسف همدانی، تا: ۱۰۷۳ق، به نام میرزا آقا بیک؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶ - ۴۱۵]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۴/۴

آغاز: ... و قبول نصحیت و تأیید عنایت حضرت صمدیت اعمال صالحه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد فرزند عبدالحسین، آل حسینی نجفی نخعی، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۳۱–۳۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۲۹ – ۳۳۵]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۲/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان احکام آیات شفا آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل روضه‌ای، تا: ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۷۵پ–۷۹ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۷۲۸]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۴۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۵گ (۱۲ر–۵۶پ) [ف: ۵ – ۱۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۹۹/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰گ (۱– ۲۰)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۵۹۳]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰/۱۰-عکسی

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۵۴۱۷ (گنج ۶۶۰/۲)؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛۲۳ص(۲۹۲–۳۱۴) [عکسی ف: ۲ – ۱۱۸]

۱۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۳۰۶

آغاز: بسمله، بدانکه اقوال در کیفیت توجه بر انواع است در بعضی از کتب قوم دیده شده و از بعضی از اکابر شنیده شده مجموع درین قطعه مذکور است تا یادگاری باشد مر سالکانرا و بعضی برآنند؛ **انجام:** مراقب باشد که نه بیک لحظه کم آیند پس متوجه شوی بلکه فکر در آن کنی که در آنی کاتب افزوده و الحمدلله وحده لا شریک له ... کتبه احمد غلام عمله خزانه سنه ۱۱۳۷

کا: احمد غلام، تا: ۱۱۳۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۴۴۹)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ – ۱۳۸۳]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۶/۸ حکمت

آغاز: برابر؛ **انجام:** رسی در عالمی کانجا نباشد این ملالتها

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: جیبی [ف: ۲ – ۶۱]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا آقا سلماسی، تا: ۱۲۹۸ق؛ واقف: شمس الدین پرویزی، مرداد ۱۳۳۲؛ ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۶ – ۴۱۵]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴[رایانه]

۲۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۵۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا ویشلقی، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص، ۱۷ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه:۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۳۵]

۲۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۲۰ر– ۱۲۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۵۲]

۲۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۸

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۸ص، مختلف السطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۱۲]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۵۹/۹-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۳۳۶–۳۴۶) [ف: ۲۳ – ۶۳۵]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۰/۱-ف

نسخه اصل: رامپور کتابخانه رضا ش ۷۸۷ (۱ و ۲) و ۸۶۶ (۳ تا ۱۰)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۰]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۸۷۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۳۹۸–۴۰۵)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۴]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۵۶

آغاز و انجام: برابر

در رایانه با عنوان «اخلاق» آمده و از نور الله حسینی (شیروانی)؟ دانسته ولی آغاز و انجام با درویشیه همدانی برابر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مشمع، اندازه: ۱۴×۲۴سم [رایانه]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اصحابه الاخیار (کذ) پس ازین دو برگ قطعه از عبارت «ذخیرة الملوک» او است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این بندی است از ذخیرة الملوک؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ – ۴۱۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۴۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۸۳]

۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۲۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ص (۴۹۵–۵۰۵)[عکسی ف:۳–۱۹۸]

← دره ≻ درة

● **درهم الکیس = منتخب رسالة تجهیز الجنائز** / فقه / عربی
dirham-ul kays = mn.-u r.-i tajhīz-il janā'iz
الویکا، حامد بن کمال الدین، ق۱۲ قمری
elvīkā, hāmed ebn-e kamāl-od-dīn (- 18c)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۹ ذیقعده ۱۰۹۹ق
در احکام مرض و موت و مستحبات آن و آداب تشییع جنازه و دفن میت. رساله حاضر منتخب کتاب مفصلی است که مؤلف از اقوال فقهاء اهل سنت در «تجهیز الجنائز» جمع‌آوری نموده است. در یک «مقدمه» و چند «فصل»: مقدمه فی عیادة المریض، فی المحتضر، فی غسل المیت، فی التکفین، فی الصلاة علی المیت،فی القبر و الدفن، فی مسائل شتی، فی المرثیة و التعزیة، و البکاء و ارسال الطعام الی اهل المیت، فی زیارة القبور و ما یکره فیها، فی الشهید، فی احوال الموت و المیت و الروح و سؤال القبر و مکان اطفال المشرکین، سپس خاتمه‌ای در رؤیة النبی و بعض الاموات فی المنام.
آغاز: الحمدلله الذی خلق الموت و الحیاة لیبلوکم ایکم احسن عملنا و علمنا تدفیننا بارشاد الطیر و تکفیننا بهدایة الملائکة غسلا ... فلما کانت رسالتی التی من مصنفات الفقهاء ابرزتها فی تنظیم فواید مسائل الجنازات و ترصیع جواهر الکفنات اجوزتها مشتملة علی حسن بسط ... و اسمه المنقولات ... انتخبت منها تحیة بحذف المسندات..
[دنا ۱۱۶۹/۴]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۴۴۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** من قرأها لیلة من اللیالی الف مرة و نام علی عقبه مع الطهارة یری النبی علیه الصلاة و السلام و اللاة علم و اسلم فی المنام و ذلک مجرب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بسیار مغلوط؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۲۵]
۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱-۶۳۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغ من تنظیمها و ترصیعها «حامدین کمال الدین الویکا» فی ضحوة الاربعة التاسعة عشر من ذی القعدة سنة التاسعة و تسعین بعد الف انتخبها من الرسالة المسماة بتجهیز الجنازة لفوز السعادة برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۲۲۸]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اجعل عاقبتنا خیرا من الدنیا و اسکنا بشفاعته فی العلیین آمین قد فرغ من تنظیمها و ترصیعها حامد بن کمال الدین ابوالبکاء فی ... برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، کا: مسکین سمندر، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۱۸گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۴۶]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴۴/۹
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه امام هادی علیه السلام - مشهد ۱۱۳؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق،۷۲ص (۱۹۴-۲۶۵) [عکسی ف: ۷ - ۵۸]

● **الدرهم بحسب الوزن الجدید** / فقه / عربی
ad-dirham bi-ḥasab-il wazn-il jadīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۶/۴
موازلست {موازی ست} و ستین دینارا ... فی جمیع مراتب الشجاج و الله یعلم م ق ر دام ظله. بلغ قبالا؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد اسماعیل اصفهانی، تا: ۱۱۰۷ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۸۳ر)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۷۴]

● **دریانوردی ایران** / فنون نظامی / انگلیسی
daryānavardī-ye īrān
حسن، هادی، ۱۸۹۴ - ۱۹۶۳ میلادی
hasan, hādī (1894 - 1963)
تاریخچه دریانوردی ایران.
چاپ:
Hadi Hasan, A History of Persian Navigation. London Methuen [1928] xiv, 175p. Microfilm. Tehran, Majlis Library (No. 7647) 1 reel. 35mm.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۵-ف
بی‌کا، بی‌تا؛ عکس نسخه چاپی [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۸]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۷۱بخش۳
همان نسخه بالا [ف: - ۱۵۴]

← دریای ابرار ← بحر الابرار

● **دریای ابرار = دریای سخن** / شعر / فارسی
daryā-ye abrār = daryā-ye soxan
عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ - ۶۲۷ ؟ قمری
'attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)
در ۱۴۸ بیت از عطار است. شعرای بسیار این قصیده را استقبال کرده‌اند که تعدادی از آنها عبارتند از: الف: امیر خسرو دهلوی به نام دریای ابرار؛ ب: عبدالرحمن جامی به نام لجة الاسرار؛ ج: امیر علی شیر نوایی به نام تحفة الافکار؛ د: علی چلبی حنایی زاده به نام بحرالاسرار؛ ه: مولانا مسلمی به نام دوحة الانوار و بهجة الازهار.

[دنا ۱۱۷۲/۴؛ نسخه‌های منزوی۴/۲۸۱۰]

شرح و حواشی:

۱– بحر الابرار؛ امیر خسرو، خسرو بن محمود (۶۵۱–۷۲۵)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۲۷–ف

نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹. در ۱۴۸ بیت از عطار است؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۴گ (۱۴۵–۱۴۸) [فیلمها ف: ۱ – ۴۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۶ص (۸۰۰–۸۰۵)، ۲۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×سم [ف:۱۶–۱۹۲]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۹

آغاز: چرخ مردم خوار اگر روزی دو مردم پرورست ×× نیست از شفقت که پرواری او بس لاغر است؛ **انجام:** این قصیده هست ای عطار دریای سخن ×× لفظ او بی چون صدف معنیش در و گوهر است

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا، ۳گ (۱۶پ–۱۸پ) [ف: ۳۷ – ۴۶۶]

← دریای سخن ≻ دریای ابرار

● **دریای سخن** / متفرقه / فارسی

daryā-ye soxan

سقازاده واعظ تبریزی، محمدرضا، ق۱۴ قمری

saqqā-zāde vā‘ez-e tabrīzī, mohammad-rezā (- 20c)

مطالب متنوعی است در موضوعات گوناگون اخلاقی، تاریخی و ... که از منابع مختلف جمع‌آوری شده است. کتاب به صورت مجالس کوتاه تنظیم گردیده و در پایان هر کدام یادی از مصائب ائمه خصوصاً سالار شهیدان شده است. جلد اول آن توسط انتشارات مصطفوی در ۲۲۴ به چاپ رسیده است. این نسخه که به خط مؤلف می‌باشد مؤلف آن را برای چاپ به چاپخانه مذکور فرستاده و در پشت جلد چنین نوشته «اقای مصطفوی این یادداشت‌ها را فرستادم هر کدام که دیدید خوب است چاپ کنید».

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۸۲

آغاز: مخصوص فرمود و دختر خود فاطمه را بمن تزویج نمود؛ **انجام:** دیدم سر نازنین عزیز زهراء امام حسین است موهای تنم راست شد.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ در صفحه ۲۷ دستخطی از میرزا حسین صلواتی خراسانی که چند بیت شعر را در ۱۹ ذیحجه ۱۳۲۷ نوشته؛ ۴۶۰ص، مختلف السطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۲۲]

● **دریای فراخکرت و ...** / جغرافیا / فارسی

daryā-ye farāxkart va ...

پورداود، ابراهیم، ۱۲۶۴ – ۱۳۴۷ شمسی

pūrdāvūd, ebrāhīm dāvod (1885 - 1968)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۹۸

کا: ابراهیم پورداوود، بی‌تا؛ ۸گ، اندازه: ۲۱×۳۳/۳سم [رایانه]

● **دریای معارف** / عرفان و تصوف / فارسی

daryā-ye ma‘āref

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ – ۸۹۸ قمری

jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۱۶–ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۱]

● **دریای نور** / کلام و اعتقادات / فارسی

daryā-ye nūr

شریف حسینی، محمد بن حسین، ق۱۳ قمری

šarīf hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۶ صفر ۱۲۹۴ق؛ محل تألیف: تهران

به خواهش یکی از برادران در یک «مقدمه» و چند «مطلب» و یک «خاتمه» در امامت است. نام کتاب و مؤلف در دیباچه آمده است.

آغاز: بسمله. حمد له ... و بعد؛ چنین گوید ... چون یکی از برادران

انجام: محمد بن حسین اصفهانی ... بدستم جزای عمل بدهد.

[دنا ۱۱۷۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۹۰/۹]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ صفر ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا، ۱۹۵گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ – ۴۲۶]

● **الدر الیتیم** / تجوید / عربی

ad-durr-ul yatīm

برکلی، محمد بن پیرعلی، ۹۲۹ – ۹۸۱ قمری

berkelī, mohammad ebn-e pīr-‘alī (1523 - 1574)

تاریخ تألیف: آغاز جمادی الاول ۹۷۴ق

گفتار کوتاهی است در مخارج حروف به قواعد تجوید با مقدمه‌ای در تعریف تجوید.

آغاز: بسمله. لله الحمد فی الاولی والإخرة ولحبیبه الصلوة و

السلام و آله الطاهرة و بعد فهذه رسالة فی للتجوید لکل تالی قرآن مجید ... التجوید ملکة یقتدربها علی اعطاء کل حرف حقها
انجام: واعطاء حکم الوقف بدون قطع الصوت من التسکین و قلب تاء التأنیث هاء و التنوین الفاء ونحو ذلک.
[کشف الظنون ۷۳۷/۱؛ کشاف الفهارس ۳۱۲/۱؛ دنا ۱۱۱۱/۴]

شرح و حواشی:
۱- شرح الدر الیتیم (ترجمه)
۲- الدر الیتیم (ترجمه)؛ ابن اطوی، مصطفی بن حمزه

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۳/۱۰-ف و ۳۷۷۴/۱۰-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1769 (بلوشه ۱۰۶/۴ ش ۲۱۴۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۰/۱-۲/۱۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و۱۲؛ در این نسخه مؤلف «الدر الیتیم» محمدچلبی معرفی شده؛ تملک: عارف حاج محمد عامر با تاریخ ۱۰۲۳، محمد شکری بن حسن؛ ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۷۹۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن مصطفی بن داود، تا: رجب ۱۱۲۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۵ر-۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۶۶۸]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۷۱/۳
خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن عباس تبریزی، تا: ذیحجه ۱۳۲۲ق؛ فاقد جلد، ۴گ (۱۴ر-۱۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۲۴۸]

● **الدر الیتیم (ترجمه)** / تجوید / ترکی
ad-durr-ul yatīm (t.)

ابن اطوی، مصطفی بن حمزه
ebn-e atūy, mostafā ebn-e hamze

وابسته به: الدر الیتیم؛ برکلی، محمد بن پیرعلی (۹۲۹-۹۸۱)
ترجمه ای است از کتاب «الدر الیتیم» محمد بن پیر علی برکوی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۲-۱۱/۹۴
آغاز: الحمد لله علی من انشأنا من ظلمات العدم و البسنا انواع الفضائل و انواع النعم ... و بعد فهذه فتح من الله الفتاح الکریم؛
انجام: و تنوینی الفه قلب اتیمدن احتراز لازمدر. هذا آخر ما اخرجه الفقیر ... وانا الفقیر ابن اطوی عفا عنهما ربهما العلی بطفه الجلی الحمد لله اولا وآخراً
خط: نسخ، کا: خالد بن یوسف قارصی، تا: ۸ شوال ۱۲۹۹؛ جلد: مقوای سفید، ۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۸۵۶]

● **در یتیم** / عرفان و تصوف / فارسی
dorr-e yatīm

فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ - ۱۰۱۶ قمری
fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

رساله‌ای کوتاه و عارفانه در خویشتن‌شناسی و مراتب نفس انسانی و اثبات اینکه انسان عالم کبیر است که مقدمه خداشناسی و توحید محسوب می‌شود.
آغاز: بسمله. حمد و سپاس ازلی الاساس مر آفریدگاری را که شأن الوهیتش ... اما بعد، بر ضمیر اذکیا ... مخفی نماند ... خواب آلوده بستر کردار محمد بن محمود الملقب به دهدار ...
انجام: از شر نفس و شیاطین الانس و الجن محفوظ. و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل، و صلی الله علی ...
چاپ: در مجموعه رسائل دهدار، به کوشش محمد حسین اکبری ساوی چاپ شده
[دنا ۱۱۷۳/۴ (۲۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۱۴۵/۲: نشانی ۹ نسخه؛ مشترک پاکستان ۱۴۴۹/۳: نشانی ۱ نسخه دیگر؛ الذریعة ۱۷۸/۱۸؛ فهرستواره منزوی ۳۵۲/۷]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۳/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۹۶۵ق؛ با نشان بلاغ؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۱۲گ (۸۳پ-۹۴پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۰۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۰۵۵ق، جا: کشمیر؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۶۸-۷۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۴۰ - ۳۳۶]

۳. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۷۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بتاریخ یوم الخمیس ۲۹ شهر ذی قعده سنه ۱۰۶۵ هجری در راجمحل من اعمال بنگاله باتمام رسید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۳۴پ-۶۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: - ۹۷]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۴۷/۱۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الثانی۱۰۶۷ق، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۵۱۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۴۵/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ص (۱۷-۳۹)، ۲۶ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۴-۳۷۰۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۹-ف

نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر (ش ۱۲۹۸)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم[ف:۶-۴۳۴]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲/۹

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد مهدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۱۷۱پ-۱۸۸پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۲۵۸]

۹. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۵/۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ (۷۱ر-۸۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۸۱]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۱/۱ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص (۱-۲۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۲]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۵گ (۷۶ر-۹۰ر) [ف: ۱ - ۱۰۴]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۲۵۵-۲۷۵)، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم[ف:۶-۲۸۹]

۱۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با علامت بلاغ؛ ۱۰گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۸۸۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۵۸

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۹۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵۱۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۹/۷

خط: نستعلیق خوانا، کا: مهدی بن جعفر، تا: ۲۸ شوال ۱۲۸۹ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

۱۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و کرمی، جلد: تیماج نارنجی، ۲۴ص (۱۵۳-۱۷۶)، اندازه: ۱۷/۵×۳۲سم [ف: ۱۰ - ۱۰۸۴]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۱۰۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری متوسط، کا: محمد حسین بن عبدالمجید تفرشی فقیر نعمة اللهی، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: رقعه‌ای فرنگی سفید، جلد: میشن خرمایی، ۲۸ص (۲۰۰-۲۲۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۶۵۹]

۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۱۰/۶

آغاز و انجام: برابر

کا: حاج سید علی محمد علاقبند یزدی، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۱۷گ (۴۲-۵۸)، ۱۶سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۴۳۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۷۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۵۵ر-۶۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۱]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۱۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۰۱]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۷۲/۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۶۷ر-۸۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۴۰]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۱گ (۱۹۳پ-۲۰۳)، ۲۹ سطر حمایلی (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۲۴. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۰/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۶۸]

● **در یتیم** / کلام و اعتقادات / فارسی

dorr-e yatīm

کبودرآهنگی، محمد رضا بن علی رضا

kabūdar-āhangī, mohammad rezā ebn-e ʻalī rezā

در اثبات نبوت خاصه و فضایل پیامبر (ص) مرتب بر پنج «لؤلؤ»: ۱. ادله عقلی نبوت مطلقه؛ ۲. ادله عقلی نبوت خاصه؛ ۳. دلایل نبوت حضرت محمد (ص) به زبان دیگر؛ ۴. استدلال نبوت خاصه به معجزات و بحث درباره مسئله عصمت (دارای شش بحث)، در لولو چهارم نخست پنج بحث بوده و سپس مؤلف خود بحث شش را (در کیفیت معراج و خصائص پیامبر) بر آن افزوده؛ ۵. فیما نقل عن مفتاح النبوه (مشتمل بر سه باب).

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۲/۱-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد لله وحده العلی العظیم الذی منه التایید و النصره للغلبه ... اما بعد چنین گوید: احقر وافقر عباد الله محمد رضا الشریف الحائری المسکن و المدفن انشاء الله ابن مرحوم حاج علی رضا حائری همدانی کبودر آهنگی واصلا والحائری مدفنا که این کتاب مسمی به در یتیم در عهد و اوانی بر قلم این عاصی جاری که خداوند عزیز ... زمام اختیارخلایق ... را به ید اقتدار حضرت ... ناصر الدین شاه ... گذاشته بود و این کتاب در اثبات نبوت خاصه است به دلیل عقل ... مشتمل بر پنج لولو؛ **انجام:** لکن قرار داد طریقه اسلام بر این است که باید ظاهر و باطن آدمی همگی مصروف عبادت ... باشد ... و بلاشبهه این طریقه اشرف طرق ... و موافق دلیل است و اتباعش واجب است. الحمد لله اولا و آخر و ظاهرا و باطنا.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۶ق؛ نام این رساله در صدر صفحه اول و در دیباچه، نخست «درة الصدف» بوده و سپس کسی (گویا مؤلف) بر آن خط کشیده و آن را سیاه کرده‌اند و نام کتاب را «در یتیم» نوشته‌اند. در ذیل نام کتاب (قبل از آغاز خطبه) بیت زیر با همان خط نسخه نوشته شده است: فرزند آدمی و ولی به ز آدمی ×× شک نیست اندر آن که بود در به از صدف؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۳۳گ (۱پ-۳۳پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۵۰۹]

● الدر الیتیم فی صناعة التقویم / هیئت / عربی

ad-durr-un yatīm fī ṣinā‘at-it taqwīm

ابن مجدی، احمد بن رجب، ۷۶۷؟ - ۸۵۰ قمری

ebn-e majdī, ahmad ebn-e rajab (1366 - 1447)

تقویمی است مجدول که مطالب را با علامات اختصاری آورده و گویا ناسخ نسخه جدول‌هایی بر آن افزوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف بن حسن لیثی خلوتی شافعی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ شوال ۱۲۷۵ق؛ جلد: مقوایی، ۹۴گ، اندازه: ۲۰×۲۷/۵سم [ف: ۴ - ۹۱]

● در الیتیم فی المتائیم / ریاضیات / فارسی

dorr-ol yatīm fe-l matā’īm

گرگانی، محمد حسین، ق۱۴ قمری

gorgānī, mohammad hoseyn (- 20c)

کلماتی را گرد آورده که با کلمات دیگری مناسبت دارند در معنی و موافقند در عدد به حساب ابجد، چون «ایمان ۱۵۲ حب محمد ۱۵۲» و «رسول ۲۹۶ رهنما ۲۹۶» و مانند آن. این رساله برای آنان که بخواهند در حساب ابجد و یافتن کلمات مناسب تمرین کنند بسیار مفید است. این رساله دارای شش «فصل» کوتاه است: ۱. العقائد و الاعمال الشرعیة و ما یناسبها؛ ۲. ما یناسب السلطنة القاهرة؛ ۳. حسن العقائد و الاحوال؛ ۴. الذوقیات؛ ۵. المطایبات و الهزل؛ ۶. المتفرقات.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد این کلماتی چند است در عدد ابجدی مطابق و در معانی متناسب یا متوافق

انجام: عراق عجم ۴۸۴ آفتاب ۴۸۴

[دنا ۱۱۱۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۶۸۲/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۲۰/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد این کلماتی چند است در عدد ابجدی مطابق و در معانی متناسب یا متوافق؛ **انجام:** عراق عجم ۴۸۴ آفتاب ۴۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سال‌های ۱۳۱۷-۱۳۱۹؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲۵پ-۲۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۵۰]

● الدر الیتیم فی مولد النبی الکریم / فضایل و مناقب / عربی

ad-durr-ul yatīm fī mulid-in nabī-yil karīm

در این رساله بیشتر به ذکر فضائل نبی اسلام (ص) پرداخته تا ولادت آن جناب، و در آغاز قصیده‌ای از مؤلف نقل شده بدین مطلع: الا قف بدار الظالمین و قل لهم ×× الا این ارباب الصوارم و القنا/ الا قف بدار المسرفین و قل لهم ×× الا این ارباب الفواحش و الخنا.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۱۰

آغاز: الحمدلله الذی تصدق علینا بجزیل المواهب و کرمنا بفضله و ارانا من الطافه العجائب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از موقوفات رمضانیه مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه، ۸ص (۷۰-۷۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۳۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۷۴]

● دریچه اخلاق / اخلاق / فارسی

darīče-ye axlāq

مخصوص، علی بن حسین خان، ۱۲۹۸ - ۱۳۷۳ قمری

maxsūs, ‘alī ebn-e hoseyn xān (1881 - 1954)

[الذریعة ۱۴۸/۸؛ مشارفارسی ۲۱۱۷/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۹۱/۱

آغاز: الحمدلله علی نعمه وآلائه و ... بنده شرمنده علی مخصوص کاتب الخاقان ... پنجاه سال از عمر خود را بخدمات فرهنگی بسر برده واینک که پایان عمر است؛ **انجام:** سمند بادپا ازتک فروماند

×× شتربان همچنان آهسته می‌راند. ختمت مقالة الاولی بعون الله تبارک وتعالی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۵ق؛ جلد: مقوا، ۳۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۱]

● **دزدان لامافیا** / جغرافیا / فارسی

dozdān-e lāmāfīyā

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۴

آغاز: شهر (نول ارلان) یکی از شهرهای معروف ینگی دنیای شمالی است این شهر حاکم نشین بلکه پایتخت ولایت (لوئیزان است)؛ **انجام:** بلی عاشق صادق کسی است که بجز خیال معشوقه خود از هر عالمی بیخبر باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با روکش تیماج عنابی، ۴۴۸ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: – ۸۴]

● **دزد بگیر** / کلام و اعتقادات / فارسی

dozd begīr

ابیوردی، علی، ۱۲۴۴ – ۱۳۱۷ شمسی

abīvardī, ʻalī (1865 - 1938)

رساله‌ای است کوتاه در رد طایفه بابیه با عناوین «دزدی» و ثابت می‌کند احادیثی را که بابیه به آن استشهاد کرده‌اند تحریف نموده‌اند و بیشتر در رد کتاب اتقان تألیف میرزا حسینعلی بهاء الله (–۱۳۰۹ق) و کتاب فرائد تألیف ابو الفضل گلپایگانی است.
چاپ: تهران، ۱۳۴۵ق
[دنا ۱۱۷۳/۴؛ الذریعة ۱۴۸/۸؛ فهرست کتابهای چاپی فارسی: ۲۱۱۹/۲؛ دانشمندان و سخن سرایان فارس: ۲۲۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲۷

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید ... که گاگاه در گوشه و کنار می‌دیدم بعض از متمایلین به طریقت بهاء برای اثبات مدعای خویش و حقیقت آن کیش؛ **انجام:** ما هم حساب کرده ایم کلمه دروغگوی بابی هزار و دویست و شصت و یک است.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۶ق؛ مصحح، این نسخه از روی همان نسخه چاپ ۱۳۴۵ق استنساخ گردیده؛ ترقیمه: «فی شهر رجب ۱۳۴۵ در مطبعه سعادت به زیور طبع آراسته گردید به دستیاری آقا میرزا اسد الله بن مرحوم ملا محمد علی کتابفروش خوانساری غفرله، حرره الاقل جمال الدین بن محمد حسین النائینی بتاریخ ویم دوشنبه ۷ هفتم شهر رجب المرجب مطابق سنه ۱۳۴۶»؛ کاغذ: دفتری، جلد: مقوای سورمه‌ای، ۱۶گ، ۲۷–۲۸ سطر(۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۳۵۹]

● **دزد و قاضی** / داستان / فارسی

dozd va qāzī

از داستان‌های عامیانه، با تحریرهای جداگانه که نه تنها در کسان و جای‌ها که در سیر داستان نیز اختلاف دارند: چنین آورده‌اند که در شهر بغداد (برخی نسخه‌ها در شهر بصره) به روزگار هارون الرشید (برخی نسخه‌ها: به روزگار حجاج بن یوسف) قاضیی به انواع علم آراسته و با زهد و تقوا، به نام بشیر (برخی نسخه‌ها: محمد) در حین مطالعه کتاب به حدیثی برخورد که نماز گزاردن در باغ (برخی نسخه‌ها در گورستان) ثواب‌ها دارد. برای انجام دادن این سنت از شهر بیرون رفت و دزدی بر او زد و گفت و گویی بین آن دو درگرفت.
چاپ: چند مرتبه چاپ شده
[مشار ۶۷۳؛ الذریعه ۱۴۸:۸]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۱۶/۱۷

در هامش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴۲ص (۶۶۲–۷۰۳)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۲ – ۱۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱۶–ف و ۱۳۳۸/۱۶–ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: ۲۹ ربیع الاول ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۴/۹

به نثر فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴ص (۷۵–۷۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۳۵۳۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۶۸/۱۱

به نثر فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۳گ (۳۲پ–۳۴پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱۷ – ۲۸۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۱۵/۱۲

کاتب: امان الله بن آخوند ملا رحمة اله، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۷گ (۱۵۸ر–۱۶۴پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۱/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷ – ۴۳۶]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۶۷۲/۴

آغاز: بدانکه راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکر شکن؛ **انجام:** و آنچه از قاضی گرفته بود بازداد و ملزم شد.
به نثر؛ خط: نسخ کتابتی، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم قهوه‌ای، ۱۴گ (۳۴۴–۳۵۷)، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ – ۴۳۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۴/۱۴

آغاز: بسمله. حکایت دزد و قاضی راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکر خواب چنین روایت کرده اند که قاضیی بود در شهر بغداد ... نام او قاضی محمد؛ **انجام:** صحبت نیکو بداشتند

الهی ... که دوستان و برادران در کم و بیش این حکایت بر ما نگیرند و السلام.
به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز قهوه‌ای، ۲۵ص (۸۲-۱۰۶)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷۲]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۰/۲

آغاز: بسمله حمدله اما بعد آورده‌اند که در زمان هارون الرشید مردی بوده بسیار مؤمن و پرهیزگار نام او بشیر بود و در شهر بغداد امر قضاوت؛ **انجام:** چنین گفت شاه جهان کی قبا ×× ه نفرین به ... نیک باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۵ص (۹۲-۱۸۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۶۷]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۲۶/۲-۱۳/۲۰۶

آغاز: بسمله اما روایان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکرشکن شیرین گفتار چنین روایت کرده‌اند که در زمان هارون الرشید در شهر بغداد مردی بود بسیار مؤمن؛ **انجام:** از این جهت شر او را زودتر دور کردم این حکایت نصیحتی بود تا عاقلان پند گیرند وبی وقت ازخانه بیرون نروند.

به نثر؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۶۳ق، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۱۷]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۴/۲

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. اما بعد، آورده اند که در زمان هارون الرشید مردی بود بسیار مؤمن و پرهیزگار نام او بشیر؛ **انجام:** از آن واقعه ... هر زنی را که می‌دید، رو ازو می گردانید و این شعر را می‌خواند: چنین گفت شاه جهان کیقباد ×× که نفرین بد بر زن نیک باد

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا حسن بن رجبعلی ناظر مرحوم میرزا منصور خان، تا: ۱۲۷۱ق،۵۰گ (۳۴پ-۸۳پ) [ف: ۱ - ۱۰۴]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۶۸۲/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ شعبان ۱۲۷۳ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۸۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۰/۲

آغاز: بسمله، اما روایان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکر شکن شیرین گفتار چنین روایت کرده‌اند که در زمان هارون الرشید در شهر بغداد مردی بود؛ **انجام:** این حکایت ... است تا عاقلان پند گیرند و بی وقت از خانه بیرون نیایند.

به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تاریخ وقف: اسفند ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۴۶۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۶۰

آغاز: بسمله. بعهد دولت خسرو بدور حشمت دارا ×× که خار گلبن سوری و خاک عنبر سارا ... هو السلطان الاعظم؛ **انجام:** بریده شده و چند کلمه ای از هر یکی از چهار سطر آخر مانده: چه مقصود است.

با دیباچه‌ای به نظم و نثر و به نام شاه و قوام احمد نظام و منوچهر خان در نسخه ما؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۴۱۶]

۱۴. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۲۹

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار و محدثان روزگار چنین روایت کرده که در شهر بغداد قاضی بود بانواع علم آراسته

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۶۶]

۱۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۷ فرخ

آغاز: بسمله حمدله اما بعد آورده اند که در زمان هارون الرشید مردی بود

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم شاملو، تا: محرم ۱۳۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی شطرنجی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ، ۱۴ سطر (۴/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: - ۶۱]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۱۲

آغاز: در زمان هارون الرشید در بغداد قاضی بود؛ **انجام:** که روزی نگردد شب تیره را ×× ازین قصه قاضی بدیع الزمان

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵۰گ، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ - ۴۲۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۱۰۳ فریزر. ۴۹ اته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۳گ، ۱۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۲]

۱۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۴۸۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۵]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، روکش کاغذ یشمی، ۱۰ص (۷۲-۸۱)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

● دزد و قاضی (ترجمه) / داستان / ترکی

dozd va qāzī (t.)

ترجمه ترکی داستان دزد و بشیر قاضی است که در بغداد دوره هارون الرشید روی داده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۴۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلاة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین اما بعد کتوبلارد اوار که هارون الرشیدون زماننده بیر شخص واردی چوخ مؤمن و پرهیزکار آدی بشر لقبی بیشتر بغداد شهرینده؛ **انجام:** لباسون کیوب عمامنی باشیة قویوب بیرکتاب قولتوعنه و یروب دیر قاضینی ایسترم اونیلمن ایشیم واردور

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۴۱۲]

← دزدی و طراری ⟵ گزارش چند دزدی و طراری

● **دساتیر** / آیین زرتشت / فارسی

dasātīr

فیروز بن کاووس، ق ۱۰ قمری

fīrūz ebn-e kāvūs (- 16c)

شانزده نامه مقدس باستانی است که از نامه‌های موبدان و هیربدان گرد آورده شده‌اند. در نسخه‌های منزوی (۱۹۴۴/۳) می‌گوید: دساتیر را ملا کاوس از پارسیان هند به سال ۱۱۹۲ق در اصفهان یافت و با خود به هند برد و او سپس پسرش ملا فیروز را بر آن کار کرد و پسرش آن را در بمبئی ۱۲۳۴ چاپ کرده است، و همین ملا فیروز به دستیاری ویلیام ارسکین آن را به انگلیسی ترجمه کرده در دو جلد چاپ کرده است، جلد یکم متن و تفسیر و دوم ترجمه آن به انگلیسی است. این کتاب ساختگی ساخته ملا فیروز نیست و باید ساخته روزگار اکبر شاه هندی (۹۶۳–۱۰۱۴ق) باشد. درباره این کتاب رجوع شود به فرهنگ ایران باستان، ابراهیم پور داود، ج ۱ ص ۱۷–۵۱ و ۳۲۹–۳۳۵؛ مقدمه برهان، با تصحیح و تعلیقات دکتر محمد معین ج ۱، ص پنجاه و دو تا پنجاه و نه.

۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ لغات در حاشیه گزارش داده شده و پس از کتاب گفتار فیروز بن ملا کاوس و قصیده وی آمده؛ تملک: محمد صادق بن محمد حسن؛ جلد: تیماج سبز، ۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: – ۱۴۳]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۶/۳

آغاز: بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان. بعد از تمهید تحمید مبدع و خالق جزو و کل و توطید تمجید انبیا و رسل علیهم السلام که هادیان طرق و سبلند بر عارفان بصیر و واقفان خبیر کشور صورت و ملک معنی مستور نماند که کتاب مستطاب دساتیر یعنی کلام ربانی و صحیفه آسمانی؛ **انجام:** که اهون من بیت العنکبوت از این صامت کالحوت در تاریخ ختم ترجمه و فرهنگ است اختتام ساخت. هست ایجاز سخن حسن کلام ×× باد بر خواننده از ناظم علام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قالنقور، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۳۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۷

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: مقوایی، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۲سم [ف: ۲ – ۲۴۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶۳

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۰۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۴۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۷۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ – ۲۳۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸۳

آغاز: بسمله. مهین داداری را در آغاز هر نامه؛ **انجام:** نیلرام بکسر اول نام فرشته پرونده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۱

آغاز: پناهم به یزدان از منش و خوی بدوزشت گمراه کننده؛ **انجام:** دریای خردستان و خرد رایوجه دیدم در دریای گوهر یزدانی.

در این دساتیر یک سلسله دستورهای مذهبی زردشتی است که برای پیروان آن دین جمع آوری شده و اسامی نویسندگان همگی آمده است. لغات مندرج درین دساتیر به زعم نویسندگان آن فارس قدیم است ولی بر اثر تحقیقاتی که اخیراً شده غالب مطالب دساتیر جعلی است حتی لغات آن. تعداد آن پانزده صحیفه است نازل بر پانزده پیغمبر که نخستین آنها مه آباد و حضرت شت زرد شت پیغمبر سیزدهم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد کریم الالیانی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: قمشه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۱ص، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۵۰۳]

۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷۰/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد مسیح موسوی، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۳۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۳۰

آغاز: مهین داوری را در آغاز هر نامه باید بردن که آغاز هستی گوهر جهان و جهانیان از اوست؛ **انجام:** و انسان را یوجه دیدم در دریای خورستان و خرد یوجه دیدم در دریای گوهر یزدانی.

خط: نستعلیق خوش، کا: رضا قلی هدایت، تا: ۱۲۷۲ق؛ پس از کتاب تحقیقی است درباره مؤلف کتاب «دبستان المذاهب» و اینکه کیخسرو اسفندیار بن حکیم آذر کیوان ملقب بذوی العلوم می‌باشد و این تحقیق بقلم کیخسر بن کاوس پارسی است، پس از این نسخه چاپی دبستان المذاهب که بسال ۱۲۶۷ چاپ شده آمده است؛ دارای سرلوح رنگین زیبا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲۱ – ۱۹۲]

۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶۰

در آغاز کتاب ص ۱–۲۱ فرهنگ لغات دساتیر است که به دست ملافیروز پسر ملاکاووس تهیه شده و در پایان پس از نامه ساسان پنجم مقدمه ملافیروز است بر کتاب دساتیر که به احترام کتاب آسمانی، در پایان گذارده. کتابی مجعول است دارای پانزده صحیفه که آن را آسمانی پنداشته اند و ترجمه شده به وسیله

ساسان پنجم (که صحیفه پانزدهم به نام اوست و در زمان خسرو پرویز می‌زیسته؟). خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابی الحسن، تا: ۱۲۷۵ق، جا: شیراز؛ در پایان دساتیر جداول رقومی شناخت اوقات در چهار صفحه، نیز نوشته‌ای است به سیاق نامه‌های دساتیری و دارای پاره‌ای از آن واژه‌ها در دو صفحه با قلم دیگر افزوده شد. در آغاز این نامه نوشته که مأخوذ از دساتیر است و نویسنده آن را درجایی دیده است، بر پشت برگ اول فرهنگ دساتیر ثبت احمد بن ابی الحسن بن آقا غلام حسین ... بن حاج مومن شیرازی (شاید همان کاتب نسخه)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۴/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۴۵]

۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۱

خط: نستعلیق زیبا، کا: صفای کبرشی، تا: ۱۲۷۷ق؛ مصحح، برخی از برگ‌ها زرافشان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۲

خط: نستعلیق، کا: درویش صفای کبرشی، تا: ۱۲۷۷ق [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۰۴

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ ساغری سیاه، ۱۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۲۴۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۲

خط: نستعلیق، کا: نصرالله تفرشی، تا: ۵ محرم ۱۲۸۹ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۲۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۴۵]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۳

آغاز: هو زامیم فه مزه دان هزهزماس و زماس هر شیور هر دیور پنامیم یزدان از منش و خوی بد و زشت گمراه کننده؛ **انجام:** دیدند در دریای خردستان و خردزار را یوجه دیدم در دریای گوهر یزدانی ... و بذیل عفو و اغماض پوشیده از عیب جوئی و بدگویی کرانه نمایند و الله ولی التوفیق و منه الهدایة الی سواء الطریق؛ قدتم.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۲۹۲ق؛ محشی با نشان «برهان» و «۱۲»، طبق یادداشت، «علی احمد» می‌باشد، که به دستور «حاجی الله یارخان» حکمران نهاوند نگاشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سورمه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۲ سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۱۱۰]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱/۲۱۰-طباطبائی

نامه بر ساخته مشهور است با خاتمه ملا فیروز پسر ملا کاووس و قصیده‌ای که او در تاریخ ختم کتاب ساخته است در ۲۹ بیت و در بیت پایان تاریخ ۱۱۸۵ دارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۷گ (۱-۱۱۷)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲۲ - ۷۸]

۱۷. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۱-۸

کتابی است شامل دستورهای دینی و شرح آنها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی قهوه‌ای، ۶۹گ، اندازه: ۱۲×۱۴/۵سم [ف: - ۲۱۷]

← دساتیر آسمانی ⪢ گرامی نامه یزدان پاک

● دستان ماتم / تاریخ معصومین / فارسی

dastān-e mātam

بیدل کرمانشاهی، محمد بن علیمحمد، - ۱۲۸۹ قمری

bīdel-e-kermānšāhī, mohammad ebn-e ʻalī-mohammad (- 1872)

کتاب در دو مجلد، تنظیم گردیده و مشتمل بر ۶ دستان و ۳ دستگاه در بیان فضائل و مناقب و معجزات و مصائب پنج تن آل عبا به‌ویژه امام حسین (ع) و یاران آن بزرگوار است به این شرح: دستان ۱تا ۳ متعلق به نبی اکرم (ص)، دستان ۴تا ۶ درباره دخت گرامی آن سرور، دستگاه اول در دو نغمه مربوط به حضرت علی (ع)، دستگاه دوم در دو آهنگ در مصائب امام مجتبی (ع)، دستگاه سوم حاوی ۶ گوشه در تاریخ امام حسین (ع) است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۵۱

آغاز: بسمله، خجسته دستانی که دستان زنان انجمن پردرد ماتم؛
انجام: که هست منزل او در جوار من بجنان.

ج۱؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳؛ نسخه حاضر تاپایان نغمه چهار می‌باشد و سایر مطالب متعلق به ج۲ است؛ کاغذ: نخودی، ۱۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۴ - ۲۵۶]

● دستخط شاهانه / اسناد / فارسی

dastxat-e šāhāne

خطاب به صدر اعظم که معدن ذغال سنگ و لواسان لار که پیشها به میرزا اسماعیل نقاش داده شده بود از آن دختر محمد رضاخان پازکی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۱۰

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۵۰۴]

● دستخط مجدالاشراف به پیروز خان معین الفقراء / نامه‌نگاری / فارسی

dastxat-e majd-ol-ašrāf be pīrūz-xān mo'īn-ol-foqarā'

مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟-۱۳۳۱؟ قمری

majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831 -

1913)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۲۷/۵
خط: نستعلیق، کا: موسی طباطبایی اصفهانی ذهبی، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۶۰پ–۶۲ر)، ۱۵سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: – ۲۹۷]

● **دستخط ناصرالدین شاه** / اسناد / فارسی
dastxat-e nāser-ed-dīn šāh

غیر همانند:
۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳
برای معتمدالملک احتشام الدوله؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۶]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶
آغاز: هو، نایب السلطنة عریضه از استراباد بتوسط پست رسیده بود ساعد الدوله در رکاب بود؛ **انجام:** دیگر هیچ طرف ... نکند شهر ذی حجه ۱۳۱۱.
زمان فراهم آمدن: قرن سیزدهم. در این نسخه تعدادی از نامه‌های ناصرالدین شاه به شخصیت‌های مختلف کشور و پاره‌ای از جواب‌های او جمع‌آوری شده که شامل فرمان‌های و احکام کشوری است. نامه‌های آمده به صورت قطعاتی به صفحات این نسخه ملحق شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۱گ، سطور حمایلی، اندازه:۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۳ – ۳۷۹]

● **دستخط ولی عهد** / اسناد / فارسی
dastxat-e valī-ʻahd

مورخ صفر ۱۳۰۶ در اظهار عنایت و مرحمت.
تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۶]

● **دستگاه دیوان** / حکومت و سیاست / فارسی
dastgāh-e dīvan

ملکم، ۱۲۴۹ – ۱۳۲۶ قمری
malkam (1834 - 1908)

تاریخ تألیف: بین سال‌های ۱۲۷۸ تا ۱۲۷۹ق
رساله انتقادی از دستگاه دیوانی عهد ناصری که ملکم با نگارش آن خواسته شاه را به انجام اصلاحات برانگیزد. تاریخ نگارش آن باید بین سالهای ۱۲۷۸ تا ۱۲۷۹ق باشد.
آغاز: ایران نظم ندارد. بتو چه؟ ترا از کجا باین شدت ناظم ایران قرار داده اند؟ پارسال دولت نمسه در وقت جنگ هفتصد هزار سرباز داشت ...
انجام: بالله ممکن نیست. یا باید در همین دو سه سال خود را ازین عالم پست به بلندی فرنگستان برسانیم یااز حالا خود را غرق و مدفون سیل فرنگ بدانیم. [رقم:] و السلام بتاریخ روز دوشنبه ۱۲ شهر شوال المکرم در جنرال قونسولگری تفلیس تحریر شد. ۱۲۸۹
چاپ: تهران، به کوشش استاد محیط طباطبائی، ضمن کلیات، صص ۷۴–۹۵، ۱۳۲۷ش؛ ایران، تهران، نشر نی، ۱۳۸۱، حجت الله اصیل، ۱
[دنا ۱۱۷۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۵/۶]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۰۸۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۱۲۸۹ق، جا: تفلیس؛ جلد: مقوایی محکم با روکش تیماج عنابی، ۱۶گ (۷۱ر–۸۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۴۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۷/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد علی تفرشی، تا: ۱۳ربیع الاول ۱۲۹۷ق، جا: مشهد رضوی، برای شاهزاده رکن الدوله والی خراسان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۷گ (۱۳۳–۱۵۹)، ۱۳ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۱۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۱۰
در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۵ – ۲۸۶]
۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۳۰/۵
خط:نستعلیق،کا:میرزا هادی خان،تا:قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۲گ (۸۵–۹۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۲۰]
۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۴/۵
آغاز: سؤال ایران نظم ندارد به تو چه ترا از کجا به این شهرت ناظم ایران قرار داده اند
خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۳۰ رمضان ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۸۶پ–۹۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۱۹]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [ف: ۶ – ۱۹]
۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۹۷۹/۳
آغاز: برابر
خط: تحریری، کا: محمد حسین تفرشی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۳۴۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۴ص (۱۰۵–۱۰۸)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۲۶ – ۴۶۵]

● **دستنبو** / شعر / فارسی
dastanbū

منیر لاهوری، منیر بن عبدالمجید، ۱۰۱۹ – ۱۰۵۴ قمری
monīr-e lāhūrī, monīr ebn-e ʻabd-ol-majīd (1611-1645)

تاریخ تألیف: ۱۷ محرم ۱۰۵۴ق
گزیده سروده‌های اوست که دیباچه‌ای به نثر بر آن نوشته است.
دارای: قصیده، قطعه، رباعی، مخمس و مسدس می‌باشد.
آغاز: این منتخب از بس که فتاده نیکو ×× گردیده طرب بخش دل معنی جو / بر دست ظریفان بودش چار ابرو ×× نامش شده از فیض سخن «دستنبو ...
[دنا ۱۱۷۶/۴؛ مشترک پاکستان ۸۴۱/۷ (۲نسخه)؛ شعرای کشمیر ۱۴۶۴/۳؛ الذریعه (۳) ۱۱۱۵/۹ «دیوان منیر»]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۳/۶ عکسی
آغاز: برابر
در «کلیات» او اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۱۲۳ (گنج ۱۵۵۲/۳)؛ خط: نستعلیق، کا: قاضی صدرالدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ ۵۱گ (۹۴ – ۱۴۴)، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۲ – ۲۲۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۳/۶-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتند که می‌شود شهید لب دوست ×× پان آمد بی ره را به دعوی برداشت.
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۴۷۹ (گنج ۱۶۱۸/۳)؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵۱گ (۹۴-۱۴۴) [عکسی ف: ۲ – ۱۱۸]

● دستنبو / ادبیات / فارسی

dastanbū

غالب دهلوی، اسدالله بن عبدالله، ۱۲۱۲ – ۱۲۸۶ قمری
qāleb-e dehlavī, asad-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1798 - 1870)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۵ق
تعیین موضوع این رساله، حتی برای فهرست‌نگار بزرگی چون منزوی نیز مشکل بوده است و در بخش‌های مختلف آثارش از آن با موضوعات ادبیات منثور، سیر و تاریخ شبه قاره یاد کرده است. اما چنان‌که خود وی در فهرستواره آورده زندگی‌نامه خود غالب است و تاریخ روزگارش که به جنگ با انگریزیان / فرنگیان، آغاز شده به سال ۱۲۷۳ق/۱۸۵۷م اشاره می‌کند البته با جانبداری از آنان و مخالفت با شورشیان جنگ آزادی. وی به سال ۱۲۷۴ق آغاز به تألیف کرده و در سال بعد ۱۲۷۵ق آن را به انجام رسانده است. به نثری ادبی و فارسی سره، مملو از واژه‌های دساتیری آمیخته به نظم. (جواد بشری)
آغاز: بنام خداوند پیروزگر ×× مه و مهر ساز و شب و روزگر. توانا داور نه سپهر فراز هفت اختر فروز و دانا خدای روان با تن آمیز دانش و دادآموز که این هفت و نه را پیمانه [= آلة (در حاشیه معنی شده)] و افزار فراز آورد ...
انجام: زین سان که همیشه در روانی مائیم ×× سرچشمه راز آسمانی مائیم / لختی ز دساتیر بود نامه ما ×× ساسان ششم بکاردانی مائیم

چاپ: چند مرتبه چاپ و چندین بار به اردو ترجمه شده است.
[دنا ۱۱۷۷/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۲۶۳/۲]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۰۱۶
آغاز و انجام: برابر؛ تمت رساله هذا بموجب فرمایش خان صاحب والا شأن رفعت مکان، جناب ملا زمان، عبدالباسط خان بهادر فراست جنگ دام اقباله بتاریخ غره جمادی الاولی سنه ۱۲۸۰ هجری [کذا] در بلده حیدرآباد فرخنده بنیاد تحریر یافت م م م م م (تاریخ اتمام تألیف است)
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴ (تاریخ ذکر شده از مؤلف است و نه کاتب. همچنین درست آن ۱۲۷۵ق است و نه ۱۲۸۰، این را باید سهو کاتب ناشناس نسخه محسوب کرد)؛ لغات دشوار، علامت خورده و در حاشیه با مرکب قرمز معنی و شرح شده است، پس از یادداشت پایانی مؤلف، دو ماده تاریخ از معاصرین وی هست در بیان تاریخ تألیف به این ترتیب: «قطعه تاریخ آغاز کتاب از میرزا حاتم علی بیک تخلص مهر سلمه الله تعالی: اسد الله خان غالب ما حبذا زد رقم چه [=چو] دستنبو ×× نامه خود سال خویش داد نشان / ید بیضا ستم چه [=چو]دستنبو ×× ۱۸۵۸ع [=عیسوی]». قطعه تاریخ انجام از میرزا تفته سلمه الله تعالی: کتابی زد رقم غالب که آن را ×× بجان و دل جهانی گشت طالب / نوشتم تفته سال اختتامش ×× بیا بنگر چه [=چو] دسنبوی غالب؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج زرشکی، ۶۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۳سم [ف: ۱/۲۷ – ۴۱]

● دست نوشته / متفرقه / فارسی

dast-nevešte

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ ۱گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [رایانه]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۹
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ ۱گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [رایانه]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۱۵
از ملا حسین. دست خط شیخ عبدالله بن محمد رانکوئی شامل الف: تفسیر بیت «منم معلول بی علت ... » (۱۴۲پ). شرح کوتاه فلسفی است بر این بیت: منم معلوم بی علت که علت گشته پیوندم ×× ازل فرزند من آمد ابد فرزند فرزندم. آغاز: «سراپرده خزاین صمدیت که عارفی بعد از استکشاف لطایف اسرار محتجبه به استار مودعه در صحایف قدرت ...»، ب: دعای مروی از امام حسن عسکری (ع) «اصبحت اللهم معتصماً بذمامک» (۱۴۳ر). ج: معمیات منظوم ملا عنایت فکری (حاشیه ۱۴۲پ-۱۴۳ر)؛ کا: شیخ عبدالله بن محمد رانکوئی،تا:قرن۱۲؛۱ص (۱۴۲پ) [ف: ۳۸ – ۲۶۰]

● **دستنویسی از بخشی از یشتها** / آیین زرتشت
dast-nevīsī az baxšī az yašt-hā

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۷۳
به خط اوستایی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۱]

● **دستور** / گوناگون / عربی، فارسی
dastūr

نسخه‌ای است گرانبها و در آن نزدیک به صد دانشمند و شاعر به خط خود عباراتی نوشته‌اند و ۴۵ رساله در آن آمده است و به چند نام خوانده شده است که از میان آنها نام «دستور» را که پیشینیان بر نسخه اصل مؤلفان اطلاق می‌کرده‌اند برگزیده شده است. این دفتر در ص ۴۶ و ۶۹۱ «مجموعه» خوانده شده و در ص ۹۲ و ۱۰۳ و ۱۱۰ و ۲۶۱ و ۳۱۲ و ۳۲۵ و ۳۳۰ و ۳۳۵ و ۳۷۴ و ۴۷۵ و ۵۱۸ و ۵۶۴ و ۵۶۸ و ۵۸۶ و ۶۲۵ و ۶۳۱ و ۶۵۸ و ۷۰۳ «کتاب» نامیده شده و در ص ۴۳۸ و ۴۵۶ «بیاض» نامیده شده و در ص ۴۴۱ «سفینه» خوانده شده و در ص ۵۲۴ «دستور» خوانده شده است. این دفتر نخست از آن تاج الدین حسین صاعد بن شمس الدین طوسی واعظ فقیه استاد سید حسین بن حیدر کرکی بوده است. او شاگرد روایت شیخ منصور راستگوی شیرازی شارح تهذیب و شاگرد مولی عبدالله بن محمود شوشتری شهید ثالث (کشته در ۹۷۷ق) و شاگرد مجاز نصر البیان (ص۱۰۱ ش ۲۱۴۳؛ روضات ۵۳۲؛ الذریعه ۵۰/۷) بوده است. سید داماد در ص ۲۲۱ این نسخه درباره او چنین نوشته است: «حرر ما تضمنته الاوراق اقل الخلائق خلالا و خصالا محمد باقر بن محمد الحسینی المشتهر بداماد فی شهرشوال ... عام ۹۹۲ امتثالا لامر الصاحب الاعلم الاکرم و المخدوم المعظم الاعظم شمس سماء الفضل و الکمال تدویر کوکب الاقبال و الاجلال صاعد مدارج الکمالات النفسانیة مجدد جهات الفضائل الانسانیة صاحب المنزلتین سمی ثانی السبطین لازال کاسمه تاجا للحکمة و الملة و الدنیا و الدین و کنفسه اماما قمقاما لعظماء المؤمنین ...». فهرست نام‌های دانشمندان و شاعران و عارفانی که در این دفتر و دستور به‌خط خود نوشته‌اند: ۱. ابن عنایة الله محمد علی که گویا همان ابومحمد علی بن عنایت الله بسطامی (ش۲۵) باشد و او در ۱۲ جمادی الثانی ۹۸۹ در تبریز به نام مولی حسین (صاعد) تفسیر آیه تبلیغ الولایة (ش۱) را به عربی نوشته است (ص۱-۶ به خط شکسته نستعلیق)؛ ۲. همین صاعد که مسائل آملیات فخر المحققین (ص۷-۹) را آورده و مسائل مدنیات را (ص۹-۱۰) نوشته است؛ ۳. سلام الله بن شاهمیرزای حسینی سلامی که حدیثی نوشته است (۱۳-۱۵)؛ در ص ۱۹-۲۰ از تحریر حلی، در ۲۱-۳۵ از طرایف، در ص ۳۷ حدیثی است، در ص ۳۸-۴۴ شرح چند بیتی است از قصیده برده از شرح سید موسوی کاظمی به نام نتایج الافکار؛ ۴. کلب علی که به دستور «صاحب المجموعة» درباره «ابطال الغیر المتناهی» عبارتی نوشته است مورخ ۹۹۶ (۴۵-۴۶)؛ ۵. احمد بن علی بن مرشد بن شرف الدین علی شیفکی که برای همین تاجا رساله عرفانی شرف الدین علی شیفکی را که چند بار از روی خط مصنف نوشته بود در اینجا آورده است (ش۷) مورخ ۹۸۸ (ص۴۷-۶۳)؛ ۶. شهاب الدین بن حسن حسینی طباطبایی شولستانی که برای میرزا تاج الدین حسین دو رساله اردبیلی (ش۸ و ۹) را نوشته و مقابله کرده است (ص۶۴-۷۲)، در ص ۷۳-۷۵ بندی است از مجمع البیان طبرسی؛ ۷. ابوالقاسم انصاری که پاره‌ای از شرح تهذیب (ش۱۰) خود را نوشته است (۷۷-۷۸)؛ ۸ همان شولستانی (ش۶) که درباره نکاح دائم و متعه بندی به عربی نوشته و گویا از محقق کرکی است و بلاغ مقابله دارد (ص۷۹-۸۰)، در ص ۸۱-۸۶ فوائد و سننی است درباره مسافر از «افضل المتاخرین علی بن عبدالعالی» به همین خط و بلاغ مقابله دارد؛ ۹. ابوالبرکات شریف واعظ که در ۹۹۰ بندی از تفسیر امام (ع) و در دنبال آن حدیث و شعر مثنوی و شعر ملا وحشی را آورده است (ص۸۷-۹۰)؛ ۱۰. عبدالمؤمن کهپایی (قهپائی) که در ۹۹۶ نامه علی بن مؤید به شهید یکم را (شهداء الفضیلة ص ۸۰) به دستور «صاحب الکتاب» آورده است (۹۱-۹۲)؛ ۱۱. نعمت الله حایری در پایین صفحه ۹۲ عبارتی نوشته است. در ص ۹۶ هم او به عربی از امامان ستوده است؛ ۱۲. خلیل الله شریفی (ص۲۴۵ رجال حبیب السیر) که در باغچه نجیب الدین در شیراز در ۹۸۹ شعری به فارسی نوشته است (ص۹۳-۹۵)، در ص ۹۵ شعر عربی است و در ص ۹۷-۹۸ حدیث است از مجمع البیان و مهج الدعوات؛ ۱۳. شیر علی رازی کربلایی که حدیثی آورده است (۱۰۱-۱۰۲)؛ ۱۴. ملا محمد یزدی به دستور «صاحب الکتاب» حدیثی نوشته است (ص۱۰۳)؛ ۱۵. محمد جعفر بن محمد سعید رضوی که دعایی نوشته است (ص۱۰۴)؛ ۱۶. زین العابدین حسینی که تاریخ و حدیث آورده است (۱۰۵-۱۰۷)؛ ۱۷. عبدالحسین بن ساعد طوفان حسینی حایری که حدیثی از ذکری به خط نسخ آورده است (ص۱۰۹-۱۱۰ و ۱۱۱-۱۱۴)؛ ۱۸. جلال الدین محمد بن احمد دادایی که درباره اشکال مولانا شیخ حسین بر مسئله دلالت لفظ موضوع برای مجموع لازم و ملزوم و پاسخ آن عبارتی آورد (ص۱۱۷-۱۱۹)؛ در ص ۱۱۹-۱۲۲ از شهنشاهنامه میرزا قاسم جلوت ابادی است در ستایش از آصفجاهی امیر شمس الدین محمد پورکمال به شعر فارسی. در ص ۱۲۳ گفتاری است گویا از دوانی درباره وجه تأمل در سخنان خود او؛ ۱۹. قاسمی شاعر که در شعبان ۹۹۵ در شیراز شعرهای فارسی از خود نوشته است (ص۱۲۳-۱۲۵)؛ ۲۰. افضل ترکه نویسنده رساله ش ۱۱ (ص۱۲۵-۱۲۶)؛ ۲۱. میرداماد نویسنده گفتار ش۲ (ص۱۲۶) در ص ۱۲۷-۱۴۸ از شرح گلشن راز لاهیجی است؛ ۲۲. محمود شریف تهرانی که در ۹۸۱ تفسیر ش ۱۳ را نوشته است (ص۱۴۹-۱۵۷)؛ ۲۳. احمد بن عبادالله که در ۳

ربیع الاول ۹۹۴ق حدیثی به عربی نوشته است (ص۱۵۷-۱۵۸)؛ ۲۴. تاج الدین حسین صاعد که رساله قدر معین الدین (ش۱۴) را در ۹۸۶ق نوشته است (ص۱۵۹-۱۷۶)؛ ۲۵. ابومحمد علی بن عنایت الله بسطامی (ش۱) که در طوس در ذیحجه ۹۷۹ق حدیث‌هایی آورده است (ص۱۷۸-۱۸۴)، یکی از آنها از روی خط «مولانا عبدالله شوشتری مدظله العالی» است در عرضه نواب کامیاب صاحب قرانی؛ ۲۶. صاعد که در روز شنبه ۶ صفر ۹۸۱ق در طوس حدیثی نوشته است (ص۱۸۵-۱۸۶)؛ در ص ۱۸۷-۱۸۸ هم حدیث است به همین خط و در دنبال آن حدیثی است در کیمیا به نقل از علی (ع) از کتاب راحة الارواح از روی خط ابی نصر فارابی به خط دیگر، در ص ۱۸۹ هم حدیث است؛ ۲۷. شیخ بهایی که در مشهد در پایان ربیع الثانی ۹۸۰ به دستور «صاحب الکتاب» حدیثی نوشته است (ص۱۹۰)؛ ۲۸. فضل الله بن حبیب الله حسینی تفرشی که حدیثی نوشته است (ص۱۹۱)؛ ۲۹. قاضی قوام شیرازی که در رجب ۹۸۸ در هفتاد سالگی درباره غالب و مغلوب به فارسی نوشته است (ص۱۹۲-۱۹۴)، او میگوید که من جنگهای شاه اسمعیل و شاه تهماسب را با رومیان و اوزبکان با این حساب موافق دیده‌ام؛ ۳۰. عطی الله بن احمد (نصرالله) (درست خوانده نمی‌شود) که حدیث و دعایی نوشته است (ص۲۰۷-۲۱۱)؛ ۳۱. سید داماد استرآبادی که برای تاجا حسین در شوال ۹۹۲ق پنج بند نوشته: ۱) رد بر مسئله نهم انموذج دوانی، ۲) استدلال بر وجود ذهنی، ۳) برهان اسد و اخصر فارابی، ۴) کیفیت علم باری، ۵) دلالت وضعی از شرح مختصر عضدی (۲۱۳-۲۲۱)، سپس شعرهایی است به فارسی از همو به همین خط در همین تاریخ: ۱) چند بیتی که در ستایش از خودش سروده به پیروی از نظامی، ۲) قصیده‌ای از او، ۳) مناجات او از مشرق الانوار او که در آن از مخزن الاسرار نظامی پیروی کرده است (ص۲۲۱-۲۲۸)، در ص ۲۲۹-۲۳۹ از اخلاق محسنی است به خط نستعلیق؛ ۳۲. محب الله که برای همان تاجا درباره اجماع به مذهب امامیه نوشته است (۲۳۹-۲۴۲)؛ ۳۳. محیی الدین بن ابراهیم خاطر خازن حایری اسدی که به خط نسخ خبر «حایر» بودن قبر حسین (ع) و آب بستن متوکل بر آنجا را نوشته است (ص۲۴۲-۲۴۶)؛ ۳۴. شمس الدین محمد بن محمد بن علی شاه که رباعی صوفیانه عربی «لو لا لمعات برق نور القدم ×× من نحو حمی الجود وحی الکرم / من یخرجنا من ظلمات العدم ×× او یعصمنا من هفوات القدم» را به عربی شرح نموده و سپس دو رباعی فارسی خود و یک رباعی از فضولی بغدادی را آورده (۲۴۷-۲۴۹)؛ ۳۵. ابوالحسن کفرانی که برای «صاحب الکتاب» در ۱۵ رجب ۹۸۷ق دعایی از علی (ع) به خط نسخ با ترجمه فارسی به خط نستعلیق نوشته است (۲۵۱-۲۶۱)، در ص ۲۶۲ تفسیر قرآن است، در ص ۲۶۳پ-۲۷۲ تفسیر فاتحه و بقره است به عربی به خط نستعلیق؛ ۳۶. «ابن محمد محمود دهدار» که رساله مانند و شعرهایی از خود با تخلص «عیانی» آورده است (ص۲۷۲-۲۷۶)؛ ۳۷. حسن بن محمد داود نویسنده بندی از تفسیر «الباقیات الصالحات» شهید (۲۷۷)، در ص ۲۷۸-۲۷۹ از شرح نهج البلاغة ابن ابی الحدید است و از الریاض الزاهرة از روی خط منقول از خط شیخ علی بن عبدالعالی به خط همو برای تاجا؛ ۳۸. ابوالخیر مرتضی بن علی که برای همان تاجا هنگامی که او به حج می‌رفته است در روز شنبه ۹ رمضان ۹۸۸ حدیثی درباه قصیده حمیری و خود آن را آورده است (ص۲۸۱-۲۸۴)، در ص ۲۸۵-۲۹۰ قصیده دعبل است مورخ ۹۹۱؛ ۳۹. حاجی محمد شریف که به دستور مخدوم چند حدیث عربی نوشته است (ص۲۹۳)؛ ۴۰. حسن علی سپاهانی که شعر فارسی و حدیثی آورده است (ص۲۹۵)؛ ۴۱. محمد باقر بن محمد تقی قمی که حدیثی به روایت از عسکری (ع) نوشته است (ص۲۹۶)؛ در ص ۲۹۷-۳۰۵ رساله سیوطی است (ش۲۰)؛ ۴۲. معین الدین معری که شعرهای فارسی سعدی و وحشی بافقی و شیخ روزبهان (ص۳۰۶) و دعایی از جمال القراء و کمال الاقراء علم الدین ابی الحسن علی سخاوی و دعای دیگر (ص۳۰۷-۳۰۹) نوشته است؛ ۴۳. صفی الدین محمد احمد فارسی که سخنان پیران و مشایخ تصوف را از نفحات گرفته و برای «صاحب کتاب» در ۱۷ ذیحجه ۹۹۱ق نوشته است (۳۱۱-۳۱۲)؛ ۴۴. صفی الدین محمد بن علی که برای «تذکره مولا»ی خود در نیمه رمضان ۹۸۷ق عبارتی نوشته است (ص۳۱۵)؛ ۴۵. کمال الدین حسین حسینی با عنوان «تذکره» برای «صاعد» به نام «صاحب الکتاب» حدیث‌هایی نوشته است (۳۱۶-۳۲۵)؛ ۴۶. «علی اسدالله حسینی» که بندی از شرح مصباح المجتهد زین الدین علی بن عبدالحمید حسینی نجفی را نوشته است (۳۲۶-۳۲۷)؛ ۴۷. نورالله شریف حسینی شوشتری مرعشی که برای «حسین تاجا صاعد» تفسیر و حدیث نوشته است (۳۲۹-۳۳۰)؛ ۴۸. محسن بن شریف حسینی شوشتری که زیارتی به عربی نوشته است (ص۳۳۱)؛ ۴۹. یوسف که حدیثی به خط نسخ نوشته است (۳۳۲-۳۳۳)؛ ۵۰. محمد شفیع بن سید محمد موسوی حسینی نوری شوشتری که به‌دستور حاجی عبدالغفور حدیثی در هفته دوم دهه دوم ماه دوم سال ۱۲۶۵ نوشته است (۳۳۳-۳۳۴)؛ ۵۱. محمد رسمتداری که حاشیه‌ای بر مبحث وجودی ذهنی شرح تجرید قوشچی نوشته است (ش۲۱)؛ در ص ۳۴۷ حدیث و شعر فارسی است؛ ۵۲. چلبی سلمانی فارسی که شرح بیت دهلوی (ش۲۳) و شرح بیت مولوی (ش۲۴) را نوشته و نام او در دومی یاد شده است و هر دو به یک خط است؛ ۵۳. عنایت بن حسین شیرازی که شرح بیت مولوی (ش۲۵) و شرح بیت دیگر (ش۲۶) را در ۹۸۸ق نوشته و این تاریخ و نامش در دومی برده شده و هر دو به یک خط است؛ در ص ۳۷۰-۳۷۲ شعر فارسی است؛ ۵۴. محمد بن احمد کاشانی که برای تاجا «صاحب الکتابه» حدیثی نوشته است (ص۳۷۳-۳۷۴)؛ ۵۵. سعدالدین محمد غفاری کاشانی که بندی به عربی درباره حکمت تکرار

در سوره الکافرون و الرحمن در کربلا در رجب ۹۹۳ق نوشته است (ص۳۷۵-۳۷۶)؛ در ص۳۷۷-۳۸۴ شعر اوحدالدین کرمانی است و قرآن و خبر و شعرهایی به فارسی و عربی و حدیث و بندهایی به عربی و فارسی از عرفا است؛ در ص ۴۱۳-۴۱۴ شعر است از فارابی به فارسی و بندهایی در اخلاق به عربی و شعر عربی و شعر خواجه شامل و سعدی و دیگران؛ در ص ۴۲۵-۴۳۰ شعر عماد فقیه کرمانی و نظامی و شعری درباره دال ذال نه از طوسی و شعر حسینی و خواجو و علایی و سعدی و جامی است؛ ۵۶. عبدالعلی خادم پسر محمود خادم جاپلقی (ف۲۰۸۹) که حدیثی در ۲۷ رجب ۹۸۵ق نوشته است (ص۴۳۱) در ص ۴۳۲ نثر عرفانی و ریاضی و شعر عربی و فارسی است؛ ۵۷. مرتضی بن غیاث الدین محمد طباطبایی که حدیثی به فارسی در ۹۸۷ق نوشته است (ص۴۳۳)؛ در ص ۴۳۴ بندی است در فقه به عربی و شعرهایی به فارسی؛ ۵۸. ابوالشرف شریف بن صفی الدین محمد که بندی از مفاتیح الغیب رازی و شعری به فارسی نوشته است (ص۴۳۵-۴۳۶)؛ ۵۹. افضل که حدیثی و شعری به عربی نوشته و در پایان گفته «لقد شوش هذا البیاض لما امر به صاحبه» (ص۴۳۷-۴۳۸)؛ ۶۰. فضل الله حسینی محشی شرح تجرید (ش۳۲)؛ ۶۱. حسن بن علی بن طی که «صورة الیمین المغلظة» را به عربی از روی خط علی بن عبدالعالی کرکی نوشته (ص۴۴۳-۴۴۴) (ریحانة الادب ۳۳۳/۱)؛ ۶۲. حسن بن حسن بن طی که از کتاب ورام آورده است (ص۴۴۵-۴۴۷)؛ ۶۳. نجم الدین بن محمد که حدیث و ضابطه خط هندی به شعر فارسی و شعر مولانا لطف الله نیشابوری را نوشته است (ص۴۴۸)؛ ۶۴. معین الدین طبیب که حدیثی نوشته است (ص۴۵۵)؛ ۶۵. عبدالواحد بن علی شوشتری استاد قاضی نورالله شوشتری (ص صب دیباچه الصوارم المهرقة) که تفسیر و فقه به عربی نوشته است (۴۵۶-۴۶۰) و در آن (ص۴۵۶) چنین نوشته «سود هدا البیاض تذکرة للاخ ... میر تاج الدین حسین»؛ در ص ۴۶۱ بندی از ذخائر العقبی فی مناقب ذوی القربی تألیف احمد بن عبدالله طبرسی از روی خط سید فضل استرابادی آمده است؛ در ص ۴۶۲-۴۶۸ حدیثی از در منثور سیوطی و مناقب ابن شهر آشوب و احسن الکبار فی معرفة الائمة الاطهارو خرائج و جرایح راوندی و از فصوص الحکم و لباب النصوص فی شرح الفصوص و شعری عرفانی به عربی و شرح برخی از الفاظ عرفانی و کتیبه قیر محیی الدین در صالحیه دمشق دیده می‌شود؛ ۶۶. عبدالکریم بن ابراهیم میسی عاملی پدر شیخ لطف الله که مسجد سپاهان به نام او است بندی از طب الائمة آورده است (ص۴۶۹-۴۷۱) پس از این پندی عرفانی است؛ ۶۷. وطان بن سید ادریس بن سید سلطان نقیب کربلا شعری را که حسین بن علی کرکی در ستایش جعفریه کرکی سروده است آورد (ص۴۷۲) تصدی ابن عبدالعال للعاس رحمة ×× بنسخة فقه یا لها خیر نسخة / یقول جمیع الناس لله دره ×× بالفاظ در مالها قط قیمة / سما قد سمت للمؤمنین کرامة ×× لها الفخر فی الاسماء بالجعفریة؛ ۶۸. سید علی بن سید عقیل کربلایی که بیتی از ابی الطیب نوشته است(۴۷۲)؛ ۶۹. مرشد بن ابراهیم مکی «خادم صاحب الکتاب» که بندی از الرضویات و المناقب و کشف الغمة و مفاتیح الغیب همه اینها به عربی آورده است (ص۴۷۳-۴۷۵)؛ ۷۰. محمد بن مسعود مشهدی که حدیثی به فارسی در شوال ۹۹۳ نوشته است (ص۴۷۵)؛ در ص ۴۷۶-۴۸۳ حدیث است و سرگذشت رضی و مرتضی به نقل از ابی اسحاق ابراهیم بن هلال صابی و این‌که رضی پارسا بود و مرتضی دنیا دوست و داستان این دو برادر نزد محمد مهدی وزیر و خلافت دوستی رضی؛ ۷۱. علی اصغر موسوی که حدیثی از خالصة الحقائق ابی القاسم فاریابی درباره استغفار و عشق نوشته است (ص۴۸۴-۴۸۵)؛ ۷۲. علی طبسی که تفسیر و خبر نبوی و شعر علوی هر دو درباره مهدی موعود نوشته است و شعر ترجمه فارسی هم دارد (ص۴۸۶)؛ ۷۳. محمد جباعی که گویا نویسنده رساله ش ۳۴ تألیف خودش است (ص۴۸۷-۴۹۲)؛ در ص ۴۹۳ خطبه مناجات است به عربی؛ در ص ۴۹۴ بندی است درباره تریاق فاروق که در مصر ازافعی می‌گیرند از عزیزی حاکم (؟) مصر به فارسی؛ ۷۴. محمود بن مسعود بن محمود طبیب که حدیثی به عربی نوشته است (ص۴۹۵)؛ در ص ۴۹۵-۴۹۶ تاریخ مرگ مولانا ضمیری در روز سه‌شنبه ۲۸ شعبان ۹۸۷ درسپاهان به خط صاعد هست و دو رباعی به فارسی که می‌گوید ۲۷ سال پیش شبی در معرکه از شاطری در کوی دروازه کازرون شیراز یکی از اینها را شنیده و فراموش کرده‌ام تا اینکه در روز چهارشنبه ۲۹ شعبان ۹۸۷ که از نقش جهان برمی‌گشتم در صفه هزار هرون ولایت از معرکه‌گیری در میدان باز آن را شنیدم؛ ۷۵. محمد مؤمن بن علی حسینی که برای صاحب این نسخه هنگامی که او به مکه می‌رفته است در پایان ذیحجه ۹۷۸ بندی از التحفة الناجیة شیخ مقداد به عربی نوشته است (ص۴۹۷-۴۹۸) در دنبال این نثر عربی و شعر فارسی و در ص ۴۹۹ حدیث است به عربی؛ ۷۶. کریم الدین صنع الله که حدیثی به عربی نوشته است (ص۵۰۰)، در ص ۵۰۱ پزشکی است به فارسی و عربی و شعر فارسی و در ص ۵۰۲ حدیث است به عربی؛ ۷۷. کلبعلی که شعری فارسی نوشته است (۵۰۳-۵۰۵) ص ۵۰۴-۵۱۱ پس از ۵۱۹ است در ص ۵۰۴-۵۰۹ شعر و نثر عرفانی عربی و فارسی است؛ ۷۸. محمد باقر بن محمد تقی قمی نواده مجلسی که حدیثی نوشته است (۵۱۰-۵۱۲)؛ در ص ۵۱۵-۵۱۶ نظم و نثر فارسی است؛ در ص ۵۱۶ مهر «صاعد» دیده می‌شود؛ در ص ۵۱۷ تفسیر است به عربی؛ ۷۹. سلمان بن حسن حسنی عاملی که حدیثی به عربی در روز یک‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۹۸۱ نوشته و در آن آمده است «کتبه تذکرة لصاحب الکتاب» (ص۵۱۸)؛ ۸۰. محمود ساوجی که حدیثی به عربی نوشته است (ص۵۱۹)؛ در ص ۵۲۰ حدیث است و لغت؛ ۸۱. عبدالله که حدیثی از روی خط شهید از روی خط طوسی آورده

است (ص۵۲۱-۵۲۲)؛ ۸۲. حسام الدین بن عزالدین بن عداقه که حدیث‌هایی به عربی از روی خط شیخ تقی الدین کفعمی از «رسالة ابن بابویه الی ولده» و از مسائل میافارقیة و آداب العالم و المتعلم شهید ثانی و عدة الداعی در پایان ماه شوال سال ۹۸۳ در مشهد رضوی به امر «مالک الدستور» نوشته است (۵۲۳-۵۲۴)، ص ۵۲۵-۵۲۸ تفسیر عسکری و در ص ۵۲۹ حدیث عربی است؛ ۸۳. حسین بن عبدالصمد پدر شیخ بهایی که در آغاز رجب ۹۸۳ در مشهد رضوی شعری به عربی نوشته است (ص۵۳۰)؛ در ص ۵۳۱ از درج الدرر و درج الغرر فی تعیین میلاد خیر البشر از سید اصیل الدین عبدالله حسینی مکی مدنی شیرازی هروی است به فارسی و سپس شعری از امیر خسرو؛ ۸۴. امیر عبدالغنی گیلانی که بندی از تفسیر فارسی ابوالفتوح رازی نوشته است (ص۵۳۳-۵۳۴)؛ در ص ۵۳۵-۵۳۸ عبارتی است درباره معمرین به عربی و در آغاز دارد «تتمة ما فی الورقة الرابعة قبل هذا» ولی چنین مطلبی پیش از این نیست، بلکه پس از این (ص۶۲۱-۶۲۲) می‌آید. در دنبال آمده «باب فی الجوابات الحاضرة المستحسنة التی یسمیها قوم المسکتة»؛ ۸۵. حیدرعلی سپاهانی که از باب نوادر کتاب معیشت کافی بندی نوشته است (۵۳۹-۵۴۰)؛ ۸۶. کمال بن محمد مشهدی که در ۹۹۰ در مسجد اعظم سپاهان برای «صاحب کتاب» بندی به عربی درباره تعلق حقیقت به مجاز و انواع علاقات نوشته و مقابله کرده است (ص۵۴۴-۵۴۶)؛ در ص ۵۴۷-۵۴۸ داستانی است درباره کیفر سوگند دروغ به عربی، در ۵۵۴-۵۵۶ بندی است به عربی و در آغاز آمده که دنباله برگ‌های پیش است؛ در ص ۵۵۵ شعرهای فارسی است گویا «از مولانا محمد رضا مخدوم زاده آخند مولانا عبدالله شوشتری مدظلهما» و در دنبال دو بند است به عربی و فارسی؛ در ص ۵۵۷ دعا است؛ در ص ۵۵۸-۵۶۴ سخنان علی است از نهج البلاغة و ترجمه فارسی هم با آنها دیده می‌شود؛ در ص ۵۶۵ شعر و حدیث است به عربی؛ ۸۷. هدایة الله دست غیب (ش۳۷) (ص۵۶۶)؛ ۸۸. محمد صالح موسوی که سخنان کوتاه علی را آورده است (ص۵۶۷-۵۶۸)؛ ۸۹. زین الدین خادم که برای «مولانا حسینا» حدیث و ادب و فقه به عربی نوشته است (ص۵۶۹-۵۷۳)؛ ۹۰. عیسی مرتضی که در ۹۸۱ حدیثی برای حسین صاعد آورده است (ص۵۷۴)؛ ۹۱. رضی الدین محمد بن ابی القاسم که حدیثی نوشته است (ص۵۷۵)؛ ۹۲. محمد توفیق که در ۱۵ رمضان ۹۸۸ حدیثی نوشته است (ص۵۷۶)؛ در ص ۵۷۷-۵۷۸ شعر علی و سعدی است؛ در ص ۵۷۹ شعرهایی است به خط سراینده آن به فارسی؛ در ص ۵۸۰-۵۸۱ شعر است از سعدی و عطار؛ در ص ۵۸۲-۵۸۵ دعا و حدیث است ناقص؛ ۹۳. عبدالله بن فتح الله بسطامی که در ۹۸۲ حدیثی برای «صاحب کتاب» آورده است (ص۵۸۶)؛ در ص۵۸۷-۵۸۸ از تفسیر آیات الاحکام قطب راوندی است با حاشیه ای از خود صاعد به خط خود او؛ در ص ۵۸۹-۵۹۰ قرائت و تجوید و حدیث است؛ در ص ۵۹۱-۶۲۰ سخنان علی و حدیث و تفسیر و تاریخ است و بندی از احیاء العلوم و از ریاضة النفس و شعر و ادب و از کتاب منهاج الرابح فی آداب الناکح و کتاب‌های دیگر است؛ در ص ۶۲۱-۶۲۲ بندی است از غرر الفراید و درر القلائد مرتضی در پایان دارد «و البقیة فی الورقة الرابعة بعد هذا» که در ص ۵۳۵-۵۳۸ دیده می‌شود در پایان معمرین پس نسخه آشفتگی دارد و پس و پیش است؛ ۹۴. محمد قاسم بن حاج محمد مشهدی که در تاریخ ۹۷۹ حدیثی برای «صاحب کتاب» نوشته است (۶۲۳-۶۲۵)؛ ۹۵. محمود بن عبدالله ساوجی که بندی از احتجاج طبرسی آورده است (ص۶۲۶)؛ در ص ۶۲۷-۶۳۰ حدیث است؛ ۹۶. ابوتراب نورالدین علی که سه حدیث برای «صاحب کتاب» آورده است (ص۶۳۱-۶۳۹)؛ در ص ۶۴۰ حدیث و شعر است به عربی؛ در ص ۶۴۵-۶۴۸ چند بندی است فقهی از محقق کرکی از روی خط مولانا محمود خادم از روی خط خود کرکی؛ در ص ۶۴۸ شعر است و بندی در اثبات واجب بی‌توسل به دور و تسلسل از زاد المسافرین شیخ محمد جمهور؛ در ص ۶۴۹-۶۵۰ حدیث و شعر است؛ در ص ۶۵۰ صیغه عقد منقطع است از کرکی؛ در ص ۶۵۶ لغت است؛ ۹۷. سلطان محمود کرمانی که برای «صاحب کتاب» حدیث نوشته است ص ۶۵۷-۶۵۸؛ در ص ۶۶۳-۶۶۵ ادب عربی است؛ ۹۸. ابوالفتح فتح الله حسینی مؤلف و کاتب رساله بی‌نقطه (ش۴۲)؛ در ص ۶۷۳-۶۷۴ شعر فارسی است از عطار و نزاری قهستانی و عبدی گونابادی و سعدی و امیرخسرو و فردوسی و ابوسعید و احمد ساوجی به خط او و از زهدی به خط صاعدی؛ در ص ۶۷۵-۶۷۶ پراکنده‌های نثر عربی است؛ در ص ۶۷۷ حدیث است از سبیکة الذهب و سخن مرد پیری که در مجلس وعظ «آخند مولانا عبدالله شوشتری» در مسجد جامع مشهد در روز آدینه ۱۹ صفر ۹۸۴ به فارسی گفته است؛ در ص ۶۷۹-۶۸۲ شعر فارسی است؛ در ص ۶۸۳-۶۸۶ بندهایی است از شرح قانون علامه؛ در ص ۶۸۷ حدیث است؛ در ص ۶۸۹ شعر فارسی است؛ ۹۹. هدایت الله حسنی حسینی که می‌نویسد من این «مجموعه» را خواندم و این چند سطر از سخنان «عقل حادی عشر» استاد و عم خودم ابوعلی منصور بن محمد حسنی حسینی را برای «صاحب مجموعه» نوشته‌ام (ص۶۹۰-۶۹۱)؛ ۱۰۰. مسعود بن یحیی بن منصور حسنی حسینی (۶۹۱-۶۹۲)؛ در ص ۶۹۳-۶۹۴ حدیث است و «صورة بیت الله»؛ ۱۰۱. ابوتراب محمد حسنی حسینی انجوی که حدیث نبوی و علوی و تاریخ برای «صاحب کتاب» نوشته است (۶۹۵-۷۰۳)؛ ۱۰۲. رحمة حسینی نجفی که حدیثی آورده است (۷۰۵-۷۰۶)؛ در ص ۷۰۷-۷۰۹ حدیث علوی است در صفات مؤمن از التمحیص با شرح لغوی به فارسی و عربی؛ در ص ۷۱۰-۷۱۷ بندی است از مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز؛ ۱۰۳. شرف الدین حسین بن حسن حسینی مؤلف فوائد (ش۴۵) که در ۱۲ شعبان ۹۸۱ اجازه به صاعد داده است

(ص۷۲۰)؛ در ص ۷۲۳-۷۲۴ صورت اعتقادی است از کتاب طرائف نوشته صاعد در سپاهان در روز شنبه ۶ شوال ۹۸۶ نهمین روزی که او به سپاهان رسیده بوده و در مدرسه شیخ علی سهل به سر می‌برده است.

فهرست رساله‌هایی که در این دستور آمده است: ۱. تفسیر آیة تبلیغ الولایة؛ بسطامی، ابو محمد بایزید، علی بن عنایت الله؛ ۲. المسائل الآملیات؛ فخر المحققین، محمد بن حسن؛ ۳. المسائل المدنیات؛ فخر المحققین، محمد بن حسن؛ ۴. حواشی دعای سمات؛ ۵. اثبات الواجب؛ قطب شیرازی؛ ۶. اثبات الواجب؛ تبریزی، امین الدین؛ ۷. رساله عرفانی؛ شیفکی، علی بن عبدالله؛ ۸ رسالة فی الاجتهاد و التقلید؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد؛ ۹. رسالة فی ان الامر مستلزم للنهی عن ضده؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد؛ ۱۰. شرح التهذیب؛ کازرونی، ابوالقاسم بن ابی حامد؛ ۱۱. اثبات الواجب؛ ترکه طوسی، افضل الدین محمد؛ ۱۲. رد اثبات الواجب؛ میرداماد؛ محمد باقر بن محمد؛ ۱۳. تفسیر آیة الکرسی؛ حسینی، عطاء الله بن محمود؛ ۱۴. القدر=رسالة فی القدر؛ حسنی حسینی، معین الدین بن صفی الدین؛ ۱۵. ذیل نظام التواریخ بیضاوی؛ ۱۶. رد الانموذج؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد ؛ ۱۷. تفسیر فاتحه و بقره؛ ۱۸. رساله عرفانی فارسی؛ ۱۹. تفسیر سبحان الله و الحمدلله؛ شهید اول، محمد بن مکی؛ ۲۰. رسالة فی تفسیر حدیث «النبی لایمکث فی قبره الف سنة»؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر؛ ۲۱. حاشیة شرح التجرید؛ مشکک رستمداری، محمد بن علی؛ ۲۲. نامه عربی عرفانی؛ عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن جلال الدین؛ ۲۳. شرح فارسی بیت دهلوی؛ لاهیجی، محمد بن یحیی؛ ۲۴. شرح فارسی بیت مثنوی؛ لاهیجی، محمد بن یحیی؛ ۲۵. شرح بیت مولوی؛ لاهیجی، محمد بن یحیی؛ ۲۶. شرح بیت؛ لاهیجی، محمد بن یحیی؛ ۲۷. المقدمة فی علم الاصول؛ استرآبادی، محمد بن مدک؛ ۲۸. المختصر الکافی فی الکلام؛ بیهقی، محمد بن محسن؛ ۲۹. مقالة فی استحالة اتحاد الباری مع المخلوقات؛ حمصی، علی بن محمود؛ ۳۰. الشوارد و الشواهد؛ ۳۱. رسالة الطیر؛ غزالی، محمد بن محمد؛ ۳۲. حاشیه بر شرح تجرید قوشچی؛ حسینی، فضل الله بن محمد؛ ۳۳. رساله عرفانی؛ عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن جلال الدین؛ ۳۴. رساله عربی؛ جبائی، محمد بن علی؛ ۳۵. فائدة فی ابتداء السلام ورده و ما یتعلق بهذا؛ ابن متوج، احمد بن عبدالله؛ ۳۶. غایة الایجاز لخائف الاعواز؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد؛ ۳۷. نامه جالینوس بمسیح و پاسخ او؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد؛ ۳۸. الاعتقادات؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد؛ ۳۹. رسالة فی العدالة؛ محقق کرکی، علی بن حسین؛ ۴۰. رسالة فی العلم الاجمالی بالنجاسة ؛ محقق کرکی، علی بن حسین؛ ۴۱. الاوزان و المقادیر؛ ۴۲. الرسالة الغیر المنقوطة؛ ۴۳. المسائل الفقهیة؛ محقق کرکی، علی بن حسین؛ ۴۴. نامه غیاث الدین جمشید کاشی بمردم؛ غیاث الدین، جمشید بن مسعود؛ ۴۵. الفوائد یا رسالة فی الاناء؛ حسینی جعفری، حسین بن حسن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴ و ۴۸۲۶-ف

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تصویر ص ۳۳۰ (خط قاضی نورالله شوشتری) در ریحانة الادب (۲۴۹/۶) چاپ شده، ۳۶۳ برگشمار و ۷۲۴ صفحه شمار دارد؛ مهر: محمد باقر بن محمد تقی ۱۱۵۷؛ کاغذ: کاغذ متن و حاشیه سپاهانی و فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری، ۳۶۳گ، مختلف السطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۰۴] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۱۰]

● **دستور** / اسناد / فارسی

dastūr

در آن راجع به فرمان همایونی سخن گفته شده و دستور اکید صادر شده که انجام این فرمان را منتظریم.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۶۸

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۹۵]

← دستور آشامیدن شیر الاغ ← شیر الاغ

● **دستور ابتدائی** / ادبیات / فارسی

dastūr-e ebtedā'ī

مختصری است در آداب خواندن و نوشتن و فراگرفتن قرآن و ریاضیات و دینی که نونهالان نوآموز را به کار آید و در سال ۱۳۴۱ برای مدارس ابتدائی نوشته شده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۸۷/۳

آغاز: یکنقطه دو نقطه سه نقطه، معلم باید خواندن و رسم نمودن نقطه را به نوآموزان تعلیم فرماید ا ب پ ت ث ج؛ **انجام:** دعای دیگر، رب اغفر لی و لوالدی و ارحمهما کما ربیانی صغیرا، و اجزهما بالاحسان احسانا و بالسیئات غفرانا، برحمتك یا ارحم الراحمین.

جلد اول؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۱ق؛ جلد: شمیز مشکی، ۲۹گ (۵۱پ-۷۹پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

● **دستورات** / دعا / فارسی

dastūrāt

بهمن، جواد، ق۱۴ قمری

bahman, javād (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۵۳ق

اذکار و چند دعا و دستورهایی است برای طلب حاجات و دفع ملمات و رفع گرفتاری‌ها که پاره‌ای از آنها را گرد آورنده

مدعی است خود تجربه کرده. این مجموعه در دو دفتر گرد آورده شده و بیشتر دعاها به فارسی ترجمه شده است.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۶۷

آغاز: استغفرالله من جمیع الذنوب و الآثام و اتوب الیه، طلب آمرزش می‌کنم از خدا از همه گناهان و بازگشت می‌کنم به سوی آن خدا

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه فارسی زیرنویس سطرها زیر، به خط گرد آورنده؛ جلد: مقوایی، ۵۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۴۴]

● **دستورات** / اخلاق / فارسی

dastūrāt

۶۷ دستور کوتاه است به نظم و نثر در اخلاق و آداب معاشرت و داستان‌هایی در این زمینه این دستورات فاقد عنوان هستند و مؤلف بعد از دستور شصت و هفتم مطالبی به نظم با عنوان متفرقات آورده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۵۶/۲-۵۹/۱۷۶

آغاز: دستور اول الهی سلطنت مختص ذات اقدس تو می‌باشد ما را بجز عبودیت و فرمان برداری چیز دیگر شایسته نیاید

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸گ (۱۹-۶۶)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۲۵]

● **دستورات بهداشتی** / طب / فارسی

dastūrāt-e behdāštī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۷۱۰

دستورات بهداشتی و خواص برخی از گیاهان و خوراکی‌ها؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دستورات سلطنتی** / حکومت و سیاست / فارسی

dastūrāt-e saltanatī

دستورالعملی است از یکی از شاهان صفویه که به والی عراق نوشته و در آن دستوراتی را درباره نحوه برخورد با رعیت و اهتمام در حفظ سرحدات صادر نموده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۴/۳

آغاز: این منشور الادب الهی و دستورالعمل کارآگاهی از منبع عاطفت؛ **انجام:** مستحسن خاطر انصاف گزین افتاد و الحق مشارالیه بواسطه خورد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ عنوان رساله در نسخه «دستورالعمل شاهنشاهی به عمال ممالک محروسه و متصدیان مهمات» ذکر شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۵۸ر-۶۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۴۶۵]

● **دستورات طبی** / طب / فارسی

dastūrāt-e tebbī

شیرازی، صدرالدین، ق۱۴ قمری

Šīrāzī, sadr-od-dīn (- 20c)

دستورات پزشکی و بعضی داروهای درمانی (جدید)، گردآورده شده به درخواست مظفرالدوله با زبانی ساده و بدون به کار بردن اصطلاحات علمی فن طب تا شخصاً بدون مراجعه به دکتر بتواند از آنها بهره برد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳۲ و ۲۲۸۳ عکسی

آغاز: چون جناب جلالتمآب اجل اکرم افخم امیر الامراء العظام بندگان آقای مظفرالدوله دام ظله العالی

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۷گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۲] و [عکسی ف: ۶ - ۳۲۳]

● **دستورات طبی** / طب / فارسی

dastūrāt-e tebbī

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۶/۲

آغاز: الباب الأول فی المفرحات، مفرح یاقوتی خفقان وسواس را سودمند است و دل را قوت دهد؛ **انجام:** مؤلف گوید که هیچ شربت از شراب ریبا پختن مشکل تر نیست

شش باب کوتاه است در خواص بعضی از نسخه‌های پزشکی و چگونگی ترکیب آنها و بیشتر آنها مربوط به قوت باه و شادابی مزاج می‌باشد، با این عناوین: باب ۱. المفرحات، ۲. المعاجین، ۳. الجوارشک، ۴. الاطرافیلات، ۵. المربیات، ۶. اشربه و ربوب شیرین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۲۱ر-۴۹ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۶ - ۳۱۵]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: بسمله - در معرفت عدم فرزند که از جانب مرد باشد یا از جانب زن؛ **انجام:** پایان - آنچه موجود است: غیر المغضوب علیهم و لاالضالین.

شامل معالجات و معجونات است که بوسیله دارو و گاهی با دعا سفارش شده است. این جزوه مختصر که آخر آن افتاده، شامل معالجات و معجونات است که بوسیله دارو و گاهی با دعا سفارش شده است. نویسنده آن معلوم نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۰گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۱۷]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۸۹/۴

آغاز: که تحفه مجلس سامی و هدیه مسند گرامی نواب عالی حضرت؛ **انجام:** و نمک سوخته و سفال و خاکستر صدف.
این رساله‌ای است که اول و آخر آن افتاده و لذا نام رساله و اسم مؤلف آن معلوم نشد. مؤلف آن را به نام «شاه قلی سلطان» تألیف کرده و شامل دستورهایی برای یک زندگانی خوب است از حیث خور و خواب و خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها و خواص اشیاء و مشتمل است بر سه مقاله و چند باب بدینسان: مقاله ۱. دانستن اسباب سته ضروریه و مشتمل است بر شش باب، ۲. منفعت و مضرات ادویه مفرده و آن مشتمل است بر نه «باب»، ۳. منفعت و مضرات و ترتیب مرکبات و آن مشتمل است بر چهار باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ لاکی، ۷۰ص، ۱۵سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۹۸]

● **دستورات کیمیایی** / کیمیا / فارسی
dastūrāt-e kīmīyāyī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۶۱۹/۳
آغاز: بسمله بیارد سم الفار ۱۶ مثقال و صابون ۱۶ مثقال و سیر شش مثقال این ها را کوبیده در قرع مطین نموده و تصعید کند؛ **انجام:** چنین مسموع شده که هر کس شب چهارشنبه نه مرتبه یا یازده مرتبه سوره جن را دارد.
در این بخش از سید السادات آقا سید محمد علی موسوی و محمد صادق و محمد حسن یاد شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ (۱۹ر-۴۰پ)، ۱۶ سطر [ف: ۳۶ - ۱۷۸]

● **دستورات میرزا محمود خان** / اسناد / فارسی
dastūrāt-e mīrzā mahmūd xān
دستور العمل میرزا محمود خان آجودان وزارت امور خارجه در باب غلام و کنیز شاه در زمان ناصر الدین شاه توسط صدر اعظم در تاریخ.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۳ص (۱۹-۲۱) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● **دستورات میرزا یوسف خان** / اسناد / فارسی
dastūrāt-e mīrzā yūsof xān
دستور العمل میرزا یوسف خان کارگزار امور خارجه آذربایجان در طهران مورخ ۱۲۸۹ در ۲۷ ماده.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۳۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۱۵ص (۱۳۳-۱۴۷) [ف: ۷ - ۱۱۷]

← دستور استخراج تقویم ≻ استخراج تقویم

● **دستور الاخوان** / لغت / فارسی-عربی
dastūr-ol exvān
قاضی خان بدر محمد دهار، ق۹ قمری
qāzī xān badr mohammad dahhār (- 15c)
فرهنگ عربی به فارسی است.
[فرهنگنامه‌ها ص ۱۶۹؛ مقدمه لغت نامه ص ۱۸۰؛ ریو ص ۱۲۰ ص ۱۶۹؛ دیباچه مدار الافاضل چاپ لاهور در ۱۳۳۷ خ جلد ۱: ص د فرهنگ نویسی در هند ص ۲۸۲؛ لغت نامه دهخدا ۱۸/۳؛ دنا ۱۱۷۷/۴]

۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۱
خط: نسخ، کا: موسی بن نصیرالدین بن شمس الدین، تا: جمعه ۲۹ ربیع الاول ۸۲۷ق؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: وزیری [نشریه:۳-۱۸]
۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۷
بی‌کا، بی‌تا؛ موزه بریتانیا Or. 3273 (ذیل ریو ص ۱۲۰ ش ۱۷۲) (ع۱۷۵) [فهرستواره مینوی: - ۱۷۲]
تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۲۷
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۶]

● **دستور الادویة** / طب / فارسی
dastūr-ol advīye
رساله مختصر مفیدی است مرتب بر حروف تهجی در بیان ادویه مفرده و خصوصیات و صفات آنها و مبدلات مبتنی بر اقوال ابن ماسویه و ابن سرافیون و ابن سینا در قانون و علی بن عباس مجوسی در کامل الصناعه و ابوالفرج بن هندو در مفتاح الطب [هو الاستاذ ابوالفرج علی بن الحسین بن هندو، ترجمه احوال و مبلغی از اشعار او در این مآخذ موجود است. یتیمة الدهر (۳۹۴:۳ ببعد) و ذیل آن موسوم به تتمة الیتیمة (۱۳۴:۱-۱۴۴) هر دو از ثعالبی نیشابوری، و تتمه صوان الحکمة (۸۵-۸۸) تألیف علی بن زید البیهقی معروف به ابن فندق که از مفتاح او نام برده و حکایتی نیز از آنجا نقل کرده است] و سید اسمعیل جرجانی (با جمله دعائیه رحمه الله) در ذخیره از مؤلفی که علی العجاله اطلاعی از احوال او به دست نیامد. در وریقه ای که ملصق به نسخه است (شناسنامه، اتیکت) لابد به‌تبع از کاتب نسخه کتاب را از تألیفات ابن جزله دانسته‌اند، ولی ناگفته پیداست که این مطلب به هیچ وجه مقرون به صواب نیست و قطعیت ندارد و با ملاحظه این مطلب که فوت ابن جزله به طبق قول ابن خلکان (۲۶۱:۲) و ابن ابی اصیبعه (۲۵۵:۱) در سنه ۴۹۳ و مطابق با روایت مختصر الدول (ص ۳۳۹) و اخبار الحکما (ص ۲۳۹) در سنه ۴۷۳ و از آن طرف فوت سید اسمعیل در سنه ۵۳۱

بوده معلوم می‌شود که وفات ابن جزله بنا به قول دو مورخ مذکور ۳۸ و به موجب این دو مأخذ اخیر ۵۸ سال مقدم بر وفات جرجانی بوده است، بنابراین ابن جزله چگونه می‌تواند از جرجانی با جمله دعائیه رحمه الله یاد کند؟ پس بطلان این مطلب بدیهی است. [مخصوصاً که ابن جزله (یحیی بن عیسی) فارسی نمی‌دانسته است] و مؤلف کتاب شخص دیگری است که به‌موجب اقوال خود او در مواضیع مختلف آن (مثلاً ذیل الفاظ «کما» و «نلك» و «اذناب الخیل» و «جناطایانا» و «رازیانه» و «علیق» که در این اخیر می‌گوید: «و این خارها بزبان شروان یاد کرده شد» و نیز ذیل «تودری» که بالصراحه می‌گوید: «و آنچه در زمین شروان ما دیدیم برین صفت بود») بنا به اظهر وجوه و با قرب احتمالات از مردم شروان و بعد از آن یعنی به احتمال ضعیف‌تر از مردم باکویه (ذیل جزو العصافیر) یا شماخی (ذیل قثاء الحمار) و به هر حال علی الظاهر از مردم صفحات همان نواحی بوده است. [شاید مؤلف کتاب حبیش تفلیسی باشد ولی این مطلب فعلا فقط حدس است.]

آغاز: بسمله حمد له اما بعد باید دانست که چون ایزد تعالی عالم را بقدرت بیافرید بمیزان عقل و حکمت آفریده

[فهرستواره منزوی ۳۴۵۰/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ینبوب ثمره خرنوب نبطی است بدل او در قبض بلوط است و کزمازو و گلنار و غیر آن از قوابض.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ شوال ۱۰۸۲ق؛ مستنسخ است از نسخه مورخه ۲۳ شوال ۸۰۳ [در فهرست الفبائی این سال را سهوا تاریخ تألیف کتاب دانسته اند] به مقام استراباد)؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۴۴گ، ۲۲ سطر (۱۷/۸×۷/۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۱۸۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۵۸/۱-۲۳/۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ینبوب ثمره خرنوب نبطی است بلال او در قبض بلوطست وکز ما زو وکلنار وغیر آن از قوابص والله اعلم بالصواب تم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۱۷]

● **دستور الاشتیاق** / شعر / فارسی

dastūr-ol eštīyāq

نوبر، علی، ق۱۴ قمری

nowbar, ʻalī (- 20c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۹

سروده علی متخلص به نوبر، نسخه نادر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [د.ث. مجلس]

● **دستور الاشعار = قواعد منتخب در علم عروض** /

ادبیات / فارسی

dastūr-ol ašʻār = qavāʻed-e montaxab dar ʻelm-e ʻarūz

شکر، محمود میرزا بن حسن میرزا

šekar, mahmūd mīrzā ben hasan mīrzā

اهداء به: میر تهیت علیخان افضل الدوله بهادر برای احمد میرزا متخلص به میرزا

رساله مختصری است در عروض که مؤلف از عروض جامی و شمس الدین محمد فیضی جمع‌آوری و تألیف نموده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۷

آغاز: صدر آرای بزم کلام نظم حمد سخن آفرینی است که عروض بیت افلاك بی فواصل و اوتاد قدرت کامله اوست و ابتداء سر رشته سخن نثر سپاس ناظمی است که ظهور شعر شعرا بی حشور و زواید صنعت بالغه او جلوه رباعی عناصر در صفحات عالم ازوست؛ **انجام:** یعنی حاجب آن لفظ را گویند که د رمیان دو قافیه در آید چنانکه لفظ داری در این بیت: ای شاه جهان بر آسمان داری تخت ×× سست است عدو تو تا کمانداری سخت. قوله مکرر قافیه، یعنی قافیه مکرر آن را گویند که شاعران آن را تکرار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: حیدرآباد؛ افتادگی: انجام؛ مجدول لاجوردی؛ جلد: مقوایی، ۵۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۵۵۵]

← دستور الاطباء ◄ اختیارات قاسمی

● **دستور الاطباء** / طب / عربی

dastūr-ul aṭibbā’

طبیب، محمود بن محمد حسین

tabīb, mahmūd ebn-e mohammad hoseyn

کتابی است در طب که مؤلف آن عماد الدین محمود طبیب فرزند محمد حسین فرزند محمد باقر است. اجداد مؤلف همگی از پزشکان بوده‌اند و مؤلف نیز به این شغل روی آورده و از خدمت پدرش استفاده نموده و آنچه از وی فرا گرفته در کتاب حاضر گرد آورده است. این کتاب شامل ده «باب» است و هر بابی شامل دو «نمط» و هر نمط دارای چند «فصل» است: باب ۱. امراض سر؛ ۲. بیان اعصاب؛ ۳. معالجات امراض چشم؛ ۴. معالجات امراض گوش؛ ۵. معالجات امراض بینی؛ ۶. معالجات امراض دهان؛ ۷. معالجات امراض دهان و حلق؛ ۸. امراض سینه؛ ۹. معالجات امراض قلب و پستان‌ها؛ ۱۰. معالجات مری و معده.

آغاز: الحمدلله المبدی المعید الفعال لما یرید الهادی عباده الی معرفة کل داء شدید ... اما بعد ... انی لما کنت من اهل بیت مشهورین بهذه الصناعة و کانت لهم فی هذا الفن مراتب رفیعة و

مهارة عظیمة و ممارسة کثیرة بل کانوا متفردین بها من قدیم الی هذا الاوان ...
[دنا ۱۱۷۸/۴]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۶۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یبالغ برفق فی استیصال السوداء و یقوی فم المعدة ببعض الجوارشنات العطرة مثل جوارشن العنبر و العود.
جزء اول کتاب؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: عبدالله بن شمس الدین محمد حسینی، تا: ۱۱۳۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۱۶۱]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵-د/۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الجزو الاول من اکتاب دستور الاطباء بعون الله و حسن توفیقه علی یداقل عبادالله ... فی المسجد الزاهدان فی ۱۷ ربیع الاولی در روز جمعه سنه ۱۲۳۱
جزو اول؛ خط: نسخ شکسته ونستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۳۱ق، جا: زاهدان؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۵۸گ، ۱۹ و ۲۰ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۰]

● **دستور الاطباء** / طب / فارسی

dastūr-ul aṭibbā'

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۹
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دستور الاطباء** / طب / فارسی و عربی

dastūr-ul aṭibbā'

چنانکه از نسخه ما برمی‌آید این کتاب از ابزری است و او گویا پیش از قرن ۱۰ و ۱۱ می‌زیسته است و ابن کتاب باید به عربی باشد (ره آورد ۱۹۸) اگر چه کتابی به فارسی به همین نام هم نشان داده شده است (الذریعه ۱۵۰/۸؛ مشار ۶۷۵) [متطبب ابزری، علی بن محمد (-۸۱۵ق) دارای آثاری به فارسی و عربی در طب است و چند دستور طبی از او معرفی شده که برخی عربی و برخی عربی و فارسی است که می‌بایست مراد او باشد]. این نسخه ما گزیده‌ای است از کتابی بدین نام به فارسی و اندکی به عربی. بدین‌گونه: در ص ۱-۳ پراکنده‌های پزشکی است به فارسی؛ در ص ۵-۲۲ امراض دماغی است از صداع و مالیخولیا و صرع و سکته و مانند آن؛ در ص ۲۳-۴۵ احوال چشم و درمان بیماری‌های آن؛ در ص ۴۸-۷۹ درمان بیماری‌های گوناگون؛ در ۸۰-۹۲ لذات و باه و حبل است؛ در ۹۳-۹۸ از عرق النسا به عربی بحث شده و دارد «نقلت من نسخه بخط المصنف و هو دستور الاطبا للابزری طاب ثراه» (۹۸)؛ در ص ۱۹-۱۷۲ درمان بیماری‌های گوناگون است به فارسی؛ در ص ۱۷۳-۱۸۳ از حمیات گفتگو شده؛ در ص ۱۸۳-۲۰۷ بیماری‌های گوناگون است و کیمیا و قرابادین؛ در ص ۲۰۷ آمده «معرفة الاوزان من خلاصة التجارب»؛ در ص ۲۰۸-۲۴۰ آمده باب در بیان تدبیر اطفال و حمیات اطفال و کودکان؛ در ص ۲۴۰-۲۴۹ پراکنده‌ها است به فارسی در پزشکی؛ در ص ۲۵۰-۲۵۳ آمده «تقدمة المعرفة من دستور الاطباء للابزاری نقلت من خطه الشریف» و به عربی است؛ در ص ۷۴ آمده «من ایضاح ابزری بخطه»؛ در ص ۱۰۲ آمده «دستور الاطباء ابزری بخطه الشریف، دستور ابزری بخطه»؛ در ص ۱۰۳ هم آمده «دستور ابزری بخطه»؛ در ص ۱۱۰ آمده «عصر جمعه ۸ شهر جمیدی الاول در سر دشت نوشته شد ۱۰۷۱»؛ در ص ۲۴۰ آمده «نسخه ... مرحوم میرزا تقی جهت ... میرزا محمد حسین ... برادر بزرگ خود از هندوستان فرستاده بودند و همان نسخه نزد حقیر مضبوط است»؛ در ص ۱۸ از امیر شیخ یاد شده است؛ در ص ۱۴۵ آمده «و یک نوع دیگر (بثور) ارمنی دانه است که اندر فرنگ پیدا شد و از آنجا بروم و عربستان رسید و در سنه اربع و تسعمائه اندر آذربایجان پیدا شد و بعد از آن در عراق و فارس و غیره منتشر گردید و اکثر مردم درین ممالک و غیرها برآورند و برمی‌آورند».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۲۷گ، ۲۶ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۱- ۲۲۳۷]

● **دستور الاطباء فی دفع الطاعون و الوبا** / طب / فارسی

dastūr-ol atebbā' fī daf'-et tā'ūn va-l vabā

ساوجی، موسی بن علیرضا، ق۱۳ قمری

sāvajī, mūsā ebn-e 'alī rezā (- 19c)

اهدا به: حسینعلی خان معیر الممالک و ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

کتابی مفصل است در درمان بیماری‌های وبا و طاعون، دارای مقدمه، ۳ «باب» و «خاتمه». مؤلف می‌گوید در زمان محمد شاه قاجار و به سال ۱۲۶۲ق وبای سختی در تهران آمد و بر اثر آن هر یک به گوشه‌ای فرا رفتند. من مصلحت ندیدم که دست از خلق بردارم و به گوشه‌ای روم لذا در تهران ماندم و به معالجه مرضی پرداختم پس از آن معیرالممالک از من خواست که رساله‌ای در این باب بپردازم لذا این رساله را که از مرض وبا و طاعون و اوجاع مفاصل است با بعضی از مطالب استطرادی نوشتم. ضمناً در مقدمه نسخه چاپی و نسخه ۸۹۶۱ به عنوان دستور الاطباء نیامده و حال آنکه در مقدمه نسخه ۱۵۱۳۴ به این نام اشاره شده. وی رساله دیگری دارد به نام «حفظ الصحه» که در سال ۱۲۶۸ق تألیف کرده است.

آغاز: بسمله، شکر و سپاس حکیمی را سزاست که بقدرت کامله

بدو حرف کن انحراف مزاج عالم امکان را از اسقام و امراض اعدام پاک نمود ... اما بعد، چون در سنه هزار و دویست و شصفت و دو هجری وبا در میان خلق انتشار یافت ... و این رساله مشتمل است بر سه باب» ...

انجام: که آن حروف معجمه که در دور دایره نوشته شد باتمام دایره بمشک و زعفران باید نوشته شود.

چاپ: کتاب در سال ۱۲۶۹ق چاپ شده

[دنا ۱۱۷۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۵۲/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نویسنده، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: نقاشی، بوم زیتونی، متن، ۱۴۸گ، ۱۶ سطر (۱۵/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زیرا که مردان منزله درختند و اطفال بمنزله ثمر آن ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، یادداشتی از محمد جعفر فاضل [استرآبادی] به سال ۱۳۵۱ در و یادداشت‌هایی از فرزندان و نوادگان مؤلف در برخی از برگ‌ها و قصیده‌ای که گویا حکیم قاآنی در مدح مؤلف کتاب سروده در برگ ۷۵ تا ۷۷ آمده؛ مهر: «لاتخف یا موسی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۱گ (۱-۱۱۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۰۱]

● دستور الاطباء فی علاج الوباء / طب / فارسی

dastūr-ol atebbā’ fī ‘alāj-el vabā’

ساوجی، موسی بن علیرضا، ق۱۳ قمری

sāvajī, mūsā ben ‘alī rezā (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

رساله‌ای در پیش‌گیری از امراض وبا و کیفیت علاج بیماران این مرض نگاشته شده، به نام ناصرالدین شاه قاجار با تجلیل فراوان از صدر اعظم وی و امیر اسدالله خان در دیباچه کتاب. این کتاب پس از رساله‌ای از مؤلف در همین موضوع که چاپ شده، به دستور امیر تألیف شده و مشتمل بر یازده «فصل» است: ۱. تحقیق هوای وبائی؛ ۲. حقیقت و ماهیت و تعریف حمای وبائی؛ ۳. اسباب حدوث هوای وبائی؛ ۴. کسانی که مستعد مرض وبا هستند؛ ۵. علامات حدوث وبا؛ ۶. علامات حدوث وبا؛ ۷. تدبیر حرکت و سکون؛ ۸. تدبیر ابدان حرکت و سکون؛ ۹. تدبیر صحت نوم و یقظه؛ ۱۰. تدبیر استفراغ و احتباس؛ ۱۱. تدابیر حافظ صحه.

آغاز: افتتاح کتاب آفرینش و اختتام دانش و بینش سپاس و ستایش خداوندی است یکتا جل شانه.

چاپ: ایران، تهران، ۱۲۶۹ق، سنگی، جیبی

[دنا ۱۱۷۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۵۲/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۶۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه چند فایده پزشکی افزوده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۱۳۰]

● دستور الاطباء من معالجات المرضی / طب / عربی

dastūr-ul aṭibbā’ min mu‘ālijāt-il marḍā

نسخه جلد دوم است و در ده «باب»: ۱. امراض الکبد؛ ۲. امراض الطحال؛ ۳. باقی امراض الطحال؛ ۴. ذکر معالجات انواع اسهالات؛ ۵. اکثر معالجات سایر امراض الامعاء؛ ۶. امراض المقعده؛ ۷. امراض الکلیه و المثانه؛ ۸. علاج امراض اعضاء التناسل المخصوصة بالذکور؛ ۹. امراض الرحم؛ ۱۰. امراض الصفاق.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: بسمله. و به صحة کل سقیم. اما بعد فهذا هو المجلد الثانی من کتاب دستور الاطباء من معالجات المرضی و فیه ابواب: الباب الاول فی امراض الکبد؛ **انجام:** برأ او وقف و لا یزید

خط: تحریری، کا: محمد هادی بن محمد حسین (یا مهدی) طبیب، تا: دوشنبه ۱ ذیحجه ۱۱۲۶ق؛ ۵۴۰ص، ۱۷-۲۴ سطر (۸×۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۷۱]

● دستور الاعقاب / تاریخ ایران / فارسی

dastūr-ol a‘qāb

لاهوتی تفرشی، مهدی بن مصطفی، ۱۲۴۱-۱۳۲۰؟ شمسی

lāhūtī tafrešī, mahdī ebn-e mostafā (1862 - 1941)

گویا از میرزا محمد مهدی خان نواب بدایع نگار صراف تهرانی رازی. این کتاب در منابع به چند تن نسبت داده شده است در آن سرگذشت برخی سران روزگار قاجار آمده، از میرزا آقاسی (-۱۲۶۵ق) و دربار قاجار نکوهش شده. در پایان نسخه حقوق آمده: «تحریر این رساله در ۱۲۶۰ق که سال دهم پادشاهی محمد شاه است و مرا زندگی به پنجاه رسیده ... یکی از اخوان بفرموده که این کتاب را اسمی باید ... بگفتا ... دستور الاعقاب را لایق است». در الذریعه (۱۵۱/۸) آمده: میرزا علی اکبر قائم مقام فراهانی (۱۲۶۹-۱۳۲۹ق) در پایان «جان جهان» خود از «دستور الاعقاب» خود یاد کرده است، پس باید گفت که فراهانی نیز گفتاری بدین نام نگاشته است، ولی این‌که در فهرست دانشگاه (۱۴۷۲/۹) این کتاب را از همان فراهانی دانسته

درست نیست چه این کتاب ۵ سال پیش از زایش او نگاشته شده است.

آغاز: دستور الاعقاب، شرذمه ای از حالات مرحوم حاجی میرزا آقاسی و بعضی از رجال دولت پادشاه خلد جایگاه محمد شاه و برخی از وقایع متفرقه و مواعظ وافیه و نصایح شافیه در اخلاق. بسمله. پیران سخن بتجربه گویند گفتمت ×× هان ای پسر که پیر شوی پند گوش کن. بر سبیل تحقیق و از روی تجربت غایت مقصود و کمال مطلوب درین نشأه من حیث الدنیا مال است

[دنا ۱۱۷۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۹۶۵/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خطایای این ضعیف تفضل آید و علی المحمد و عترته صلوات الرحمن و تحیاته و قد جعل الفراغ من تسوید هذه النسخة فی شهر صفر المظفر من سنة ۱۲۹۱ فی دارالخلافة

خط: نستعلیق، بی کا، تا: صفر ۱۲۹۱ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸ص (۱-۲۰۸)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۷/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۸۸]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳۶ - ب

آغاز: برابر؛ **انجام:** تحریر این رساله در سال هزار و دویست و شصت که سال ده از پادشاهی پادشاه مؤید منصور محمد شاه قاجار است و مرا زندگی به پنجاه رسیده شد ... یکی از اخوان الصفا و اصحاب الوفا بفرمود که این کتاب را که محتوی است بر بدایع عبارات و ودایع استعارات اسمی باید که ذکری از و شاید گفتمش که این مزخرف را بالئالی منثور و دراری منظوم مؤلفان و مصنفان سلف و خلف نه لایق اسم و قابل رسم است. چون بشنید این مصرع جامی که «نملة جائت برجل من جراد» بخواند و کمیت مبالغت براند.گفتمش: تو سلیمانی کن ای عالی نهاد، بگفتا: چو مقصود و منظور تنبیه و تنبه اولاد و احفاد است «دستور الاعقاب» را لایق است. امتثال جستم و اختیار آوردم امید که مطالعان را اصلاح بر زلل و خطایای این ضعیف تفضل آید و علی المحمد و عترته صلواة الرحمن و تحیاته فی شهر محرم الحرام سنة ۱۲۶۰»؛ سپس دارد: «بسمله کنونکه از تسوید این کتاب و تنمیق این ابواب سال سه گذشته حاصل مفاسد مخذول هادم الانجاب بر مجاری و مفاصل ملک ظاهر آمد شوریدگی و پریشانی بر اعضا وعروق مملکت حادث گشت». در این ذیل باز مانند خود رساله از حاجی میرزا آقاسی نکوهش شده و او باز «هادم الانجام» خوانده شده است و در آن از جعفر قلیخان کرد شادلو و از سال ۱۲۶۴ یاد شده است. چنین است انجام این ذیل: و زبان باطن ما را بکلمه حق گویا فرماید بمنه وجوده و السلام

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: - ۱۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۴۵-ف

نسخه اصل:همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۹۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۱۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از کوزه همان برون تراود که دروست

این کتاب در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ - ۸۳]

● دستور الانام فی اختیارات ساعات اللیالی و الایام /

علوم غریبه / فارسی

dastūr-ol anām fī extīyārāt-e sā‘āt-el layālī va-l ayyām

اندلیس، محمد بن احمد

andlīs, mohammad ebn-e ahmad

کتابی است در اختیارات ساعات و شرایط در هفت باب: ۱. ساعت‌های روز؛ ۲. ساعت‌های شب؛ ۳. در آنکه چه باید کردن؛ ۴. کیفیت عمل و کمیت آن؛ ۵. جوازات کواکب سبعه؛ ۶. ... کواکب سبعه؛ ۷. طلسمات کواکب سبعه.

آغاز: بسمله. مؤلف این رساله و معتبر این مقاله ابوجعفر محمد بن الاحمد الاندلیس تجاوز الله عنه که جماعت از محبان و دوستان مصادق از بنده التماس کردند رساله اختیارات ساعات و شرایط ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نام مادرش بموم کار نفرموده گیرد و مانند شمع برافروز که آنکس از عشق سوزان گردد

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۵۸]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا مقلب القلوب و الابصار و اتوب الیه اسئله التوبة آمین یا رب العالمین

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «... زین العابدین» (مربع)؛ در آخر نسخه نوشته‌ای به تاریخ ۱۱۳۸هست؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [مؤید: ۳ - ۲۷۹]

● دستور الانشاء / انشاء / فارسی

dastūr-ol enšā’

عبدالرزاق سمرقندی، عبدالرزاق بن اسحاق، ۸۱۶ - ۸۸۶ قمری

‘abd-or-razzāq-e samarqandī, ‘abd-or-razzāq ebn-e

eshāq (1414 - 1482)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۷۴
آغاز: فسح صحایف انشاء ابداع و شرح لطایف املاء و اختراع؛ **انجام:** سایه مبارکش مخلد مبسوط باد بمحمد و آله الامجاد تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج، ۲۱ سطر(۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: -]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۴۴
آغاز: و هرگاه که مکتوب را بقاصدی دهد باید که پیش بر زمین غلطاند؛ **انجام:** فزود اصلاح. هدانا الله تعالی سبیل النجاة ... ایاکم اجمعین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱ ص (۵۷۰-۶۰۰)، سطور چلیپایی (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۸]

● **دستور الانشاء** / ادبیات / فارسی

dastūr-ol enšā'

محمد پوری، غلامحسین، ق۱۳ قمری
mohammad pūrī, qolām-hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۲ق
مؤلف که خود را غلامحسین ساکن محمد پور عزف ارکات معرفی می‌کند، درباره غرض از تألیف این کتاب، در مقدمه می‌نویسد: «مدتی در سلک نوکری سرکار مستر جوزف کارد صاحب دام دولته و مد عمره بعهده منشی گری و تعلیم فارسی انتظام یافت، روزی خداوند نعمت از راه اشفاق عمیم که بر این احقر الناس می‌داشتند فرموده که برای ادراک خدمات درگاه پادشاهان و اصطلاحات اهل اسلام تمنای وافر بخاطر دارم اگر نسخه مختصر و موجز مشعر بر نامهای خدمات اعلی و ادنی و سائر قوانین سلاطین اسلامیه و غیره تألیف و تصنیف کنی که غایت مسرت و بهجت خاطر اینجانب و موجب استفاده مبتدیان و انگریزان خواهد بود، و از آنجا که این اضعف الخلایق وابسته دامن دولت و معتصم ذیل عنایت آن کرم مناقب است از حلقه اطاعت و فرمان برداری بیرون نتوانست رفت، لهذا این نسخه موجز و اختصار را در سنه ۱۲۰۲ هجری در عهد جلوس فیض نأنوس شاه عالم غازی ــ خلدالله ملکه ــ که سن احقر سال بود، مشتمل بر ۶ «باب» تألیف نموده، موسومش به دستور مقرر گردانید». عناوین باب‌های شش‌گانه: ۱. بیان شهنشاه و پادشاه و وزراء و اعیان و خدمات ادنی و اعلی که به ریاست لازم و واجب است؛ ۲. بیان فرامین و پروانجات و کواغذ معاملات شرعی و غیره ملزوم بارگاه پادشاه؛ ۳. بیان روش و آئیت سلاطین روزگار اسلامیه و جمیع مسلمانان؛ ۴. بیان صداقت آشنایان صادق که خود را در سایه راه محبت نثار کرده اند؛ ۵. بیان حرص و آز پیران که در جمع کردن مال و منال دنیا که وفا را نشاید سعی کردند و آخر از نامرادی حیران و پریشان شدند؛ ۶. بیان کریمان و جوان مردان که اخلاق حمیده داشتند و در احیای مراتب تواضع و مدارار با خلق خدا، هیچ قصور و دریغ نمی‌کردند. در باب سوم این کتاب اطلاعات سودمندی درباره آداب و رسوم مسلمانان سنی هند مطرح شده است.
[فهرست پاکستان ۳۳۹/۵؛ ریو ۱۰۳۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳
آغاز: سپاس بی قیاس مر پادشاهی را سزد که ممالک کون و مکان ... خدایا چهان پادشاهی را تراست ×× زما خدمت آید خدائی تراست؛ **انجام:** مصرع: یکی همین رود و دیگری همین آید. و تمت، تمام شد نسخه قوانین ...
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۲۳ (ردیف ۱۷۱). در این نسخه سه باب اول کتاب موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۹۴ص، ۱۱ سطر [عکسی ف: ۵ - ۱۱۸]

● **دستور انشاء** / انشاء / فارسی

dastūr-e enšā'

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۵/۳
یک صفحه از رساله‌ای در دستور انشاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۸۶پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۱]

← دستور ترسل ≻ منشآت

● **دستور تلگراف مارس** / صنعت / فارسی

dastūr-e telegrāf-e mārs

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ ۱ص (۱۹۳) [مختصر ف: ۳۴۷]

● **دستور جامع** / هیئت / فارسی

dastūr-e jāme'

میرزا بابا آشتیانی، محمد مؤمن بن حسین، ق۱۴ قمری
mīrzā bābā āštīyānī, mohammad mo'men ebn-e hoseyn (- 20c)

کتابی است مفصل در طالع موالید و ظاهراً استخراج طالع زاد روز مستوفی الممالک میرزا محمد حسنا آشتیانی وزیر محمد شاه قاجار (۱۲۵۰ -۱۲۶۴ق) با جداولی دقیق و زیبا و به دستور همان مستوفی الممالک در یک «مقدمه» و چند «مقاله» (در آغاز نسخه به دو مقاله تصریح شده ولی این نسخه مقاله اول و چهارم را

دارد).
[احوال و آثار خوشویسان: ۸۳/۱-۱۲۵۷/۴؛ دانشنامه ایران و جهان اسلام: ۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۶۰
آغاز: سپاس بیقیاس خداوندی را سزاست ه به قدرت بی نهایت و حکمت بی غایت کواکب را در اقالیم سبعه ... اما بعد بر باریافتگان محافل دانش و واقفان مراحل بینش مخفی نماناد؛
انجام: جدول مطالع البروج بخط استوی، بقیه جدول مطالع البروج بخط استوی.
مقاله اول و چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۴۳۱]

● **دستور جامع = تحفة المؤمنین** / کیمیا / فارسی
dastūr-e jāme‘ = tohfat-ol mo’menīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۶۷
آغاز: بسمله. قسم اول از دستورات جامع مسمی به تحقة المؤمنین؛
انجام: کوفته به آلات حدیدی هر گاه بمالند دیگر زنگ نمی گیرد. تم بعون الله
خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۲۴۹]

← دستور جلالی ⟨ دستور الجلالی

● **دستور الجلالی = جلالیة** / طب / عربی
dastūr-ul jalālī = jalālīya

طبیب، جلال الدین محمد، ق۱۱ قمری
tabīb, jalāl-od-dīn mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: نیمه ربیع الاول ۱۰۸۷ق
کتابی است مشتمل بر دستور مداوای بیماری‌ها همراه با ذکر اقوال متقدمین و متأخرین از حکما و طبیبان در بیان انواع بیماری‌ها و درمان‌ها و داروهای مناسب آن. مؤلف نام خود را در دیباچه آورده است و می‌گوید به خواهش برخی از برادران آن را ساختم.
آغاز: الحمدلله الذی حفظ ایمان الصالحین بطب الفلاح و شفی اسقام طلاح الطالحین علی قانون السداد و الصلاح ... اما بعد فان احوج خلق الله ... جلال الدین محمد الطبیب الاصفهانی یقول لما کان جزاء النعم ...
انجام: و الفودنج فی غصنه انفرد بجذب سمیته أولا ثم یضمد برماد و خل و بصل و عسل و یسکن و رمه بمرداسنج
[دنا ۱۱۷۹/۴ (۱۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۵۳۵؛ فهرستواره منزوی ۳۴۵۲/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ صفر ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳۹گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۹ق؛ مصحح؛ تملک: محمد امین بن محمد محسن طبیب به تاریخ ۱۱۵۴؛ مهر: «عباس ابن عبدالباقی الحسینی» (بیضی)، «عبده عباس الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۷۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر؛ قد فرغت من تسوید هذه الرسالة الموسومة بالجلالیة فی شهر جمیدی الاخری من شهور سنة ۱۱۸۰ ثمانین و مائة بعد الالف ... علی ید اقل السادات محمد هادی الحسینی.
خط: نسخ خوش، کا: محمد هادی حسینی، تا: قرن ۱۲؛ میان رویه ۲ و ۳ کمی افتادگی هست؛ با سرلوح زیبا، مجدول؛ ۴۹۴ص، ۲۴سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۰۲]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۴۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱۱
آغاز و انجام: برابر
حدود دو سوم از مباحث کتاب ـ از ابتدای آن تا بخشی از مبحث امراض کلیه و مثانه - را در بردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ محشی؛کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن ساق چناری، ۱۵۴گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۰]

۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۴۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغة هذه الرسالة الموسومة بالجلالیة
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۳۹ص (۱-۴۳۹)، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [نشریه: ۳ - ۳۳۶]

۷. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۷۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق، کا: ملامحمود، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۳ق، جا: مازندران مسجد جامع؛ محشی؛ مهر: «حسین بن همایون»؛ یادداشت اهداء «سید حسین» مدیر روزنامه «زندگی»، به کتابخانه آرامگاه به تاریخ ۳۱/۸/۲۹ هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۲۰ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [نشریه: ۵ - ۳۲۸]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۲۹
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی طبیب پسر حاجی معصوم، تا: ۶ جمادی الاول ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۲۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** تواتر استحمامه فاذا استنقافی آبزن سکن

وجعه.
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: عبدالحسین خان اصفهانی و میرزا زین العابدین خوشنویس کاشانی، تا: ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه را فرزند میرزا عبدالحسین خان (که بیشتر نسخه به خط اوست) به کتابخانه فرهاد میرزا هدیه کرده و خود بر پشت برگ اول (زیر یادداشت فرهاد میرزا) چنین نوشته: «این کتاب دستور جلالی را مرحوم خان والد ... نوشته‌اند و بعضی از اوراق اواخر آن که نستعلیق صرف است خط مرحوم میرزا زین العابدین خوش نویس کاشانی است ... برسم ارمغان پیشکش شد ... و انا العبد محمد باقر بن عبدالحسین خان سنه ۱۲۸۶»، در حاشیه گ ۱۷۴ سرگذشت تیاذوق پزشک قرن اول هجری نوشته شده، در برخی از حواشی دیگر نیز نوشته‌هایی به نقل از «استاد» و از کتاب سدیدی و بغدادی به خط کاتب نسخه نقل گردیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۴۹۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۲۵۲]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۵۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله بن ابی الحسن نوری، تا: دوشنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۲۷۳ق؛ مهر: «شمس الاطباء ۱۳۰۱» (بیضی)؛ مجدول؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۳/۳سم [ف: ۴۳ - ۱۳۸]

۱۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خاتمه کتاب الشریف علی ید الاحقر محمد حسن بن مرحوم محمد رضای نائینی فی دوشنبه ۴ شهر رجب المرجب ۱۲۷۵

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد رضای نائینی، تا: دوشنبه ۴ رجب ۱۲۷۵ق؛ ۵۲۱ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۷۱]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۵۹۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد طباطبائی طبیب یزدی، تا: دهه اول جمادی الاول ۱۲۸۳ق، جا: تهران؛ تملک: علاء الحکماء به سال ۱۳۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۱۴۴]

۱۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علاجها بعد المص الشدید ... واذا خرج ... (ننوشته مانده استدر لسع) الرتیلا و العنکبوت

شماره بیت‌های کتاب سیزده هزار است؛ خط: تحریری، کا: احمد بن محمد حسین بن احمد شریف حکیم تنکابنی، تا: ۱۲۹۶ق، جا: همدان و تهران؛ احمد بن محمد حسین بن احمد شریف حکیم تنکابنی می‌نویسد که من در کتاب‌های نیایم خوانده بودم که دستور جلالی کتابی است معتبر در معالجات و عمم در همدان نسخه صحیحی از آن داشته بود که از نیای من بدو رسیده بود و نیای من آن را در هنگام طالب علمی در اصفهان نزد مؤلف تصحیح کرده بود. من نسخه را از او گرفتم و خواندم و در سال ۱۲۹۰ در همدان اندکی از روی آن برای خودم نوشتم و در همین سال به تهران رفتم و نسخه را از او خواستم و او آن را در ۱۲۹۲ برای من فرستاده بود. من از همین سال تا سال ۱۲۹۵ از روی آن نسخه برداشتم و در روز پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۲۹۶ به پایان رساندم و حواشی که نیای من به خط خود نوشته بود در این نسخه آوردم و او آنها را از استاد خود و دیگران فرا گرفته بود؛ ۳۰۱ص (۱۷۴-۴۷۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۳۴۱]

۱۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۶۳/۴م

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۱ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۳۶]

● دستور الحبیب / طب / فارسی

dastūr-ol habīb

به دستور عزیزی ساخته شده، از روی دستور العلاج و مجربات اطباء: مقدمه در بیان سلوک طبیب و خلق و طور و کیفیت سؤال از بیمار و تشخیص احوال سابق و طریق معالجه اکابر و قانون معالجات متفرقه. در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه در بیان سلوک طبیب با مریض؛ باب ۱. معرفت ادویه؛ ۲. معالجات امراض دماغی؛ ۳. امراض عین؛ ۴. امراض اعضاء وجه و ما تحت آن؛ ۵. اعضاء تنفس و آلات هضم غذاء؛ ۶. آلات غذاء امراض معده؛ ۷. آلات نفص و امراض کلیه و مثانه؛ ۸. امراض اعضاء تناسل و نقصان باه؛ ۹. امراض اعضاء اطراف؛ ۱۰. امراض جلد و آنچه تعلق به زینت دارد؛ ۱۱. اورام و بثور؛ ۱۲. حمیات؛ خاتمه در دستور چوب چینی و جلاب آن و عشبه و آنچه مخصوص متاخرین است.

[فهرستواره منزوی ۵/۳۴۵۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۶۹

آغاز: شکر بی حد و قیاس حکیمی را سزد جلت عظمته که زمام حل و عقد کاینات در قبضه قدرت اوست؛ **انجام:** هر یوم یک دانه میل نمایند.

خط: نسخ، کا: سید قدیر حسینی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۱۴۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدان که این مختصریست ... مقدمه در بیان سلوک طبیب (در نسخه ما: ملوک طب!) و کیفیت سؤال از بیمار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قبل و بعد از دستور الحبیب فوائد و معالجات طبی فراوانی نقل شده، و در واقع نسخه حاضر بیاض طبی است، در برگ دوم طریق ختم دعای قاموس ذکر شده، در برگ اول یادداشت بدهی در سال ۱۲۶۰ و یادداشتی مورخ سال ۱۲۶۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۱۳-۱۶ سطر،

اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۴۱ - ۱۳۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۷۷

آغاز: ... باب اول در معرفت ... و طریق ساختن معاجین و اقراص و طتبیخ ... باب دوم در معالجات امراض دمائیه که اسباب و علامات آن در کتب مدون است؛ **انجام:** و فقیر به البان و اقراص ادهان معاجه کرده و این معالجه قبل از مداوای سید مذکور بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی با روکش پارچه، ۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۲]

← دستور الحساب جلالی ⩤ قوام الحساب

● **دستور ختم برای اطلاع بر مغیبات** / علوم غریبه / فارسی

dastūr-e xatm barāye ettelā‘ bar moqayyabāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۷-طباطبائی

آغاز: بسمله باب اول در کشف قلوب و قبور و صفای باطن و اظهار مغیبات و امثال آن چون کسی خواهد بر این علوم مطلع گردد در مدت یکصد و بیست روز ختم این آیات

گویا به خط برغانی است و باب اول از رساله‌ای؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۴گ (۱۴۰-۱۴۳) [ف: ۲۳ - ۶۲۹]

← دستور خط و تاریخ خوشنویسان ⩤ قلمیه

● **دستور الخواقین و سلوک السلاطین** / حکومت و سیاست / فارسی

dastūr-ol xavāqīn va solūk-os salātīn

محزون، محمد معصوم بن علیقلی، ق۱۳ قمری

mahzūn, mohammad ma‘sūm ebn-e ‘alīqolī (- 19c)

از میرزا بزرگ محمد معصوم محزون قزوینی پسر علیقلی و نواده دختری میرزا محمد طاهر قزوینی. در آن آمده است: «مؤلف حروف مرحمت و غفران پناه جنت و رضوان آرامگاه میرزا محمد طاهر جد مادری حقیر محمد معصوم (زیر سطر) به حیز تحریر درآورد». دستور کشورداری است و سازمان‌های اداری، بدون فصل بندی خاص.

آغاز: بدان که بر هر عاقلی ظاهر و ثابت است که «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیته» بر همه کس لازم است که به قدر منزلت خود بدین علم وقوف یابند تا وجوه معاملات و معاشرات از جور خالی ماند.

انجام: توپچی باشی: توپخانه، زنبورک خانه، نقاره خانه.

چاپ: متن کامل رساله در فهرست ملک (جلد ۸ صص ۳۵۷-۳۶۷) به کوشش استاد دانش پژوه چاپ شده است.

[نسخه‌های منزوی ۶۰۶؛ فهرستواره منزوی ۴۴۶/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۲/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۵۶]

● **دستور خواندن دعاء سیفی** / دعا / فارسی

dastūr-e xāndan-e do‘ā’-e seyfī

دعاء سیفی یا حرز یمانی از ادعیه معروف مروی از امیر مؤمنان حضرت علی علیه السلام است. خواندن آن دارای آدابی مخصوص و داشتن اجازه از مشایخ با اعتصام و اختتام خاص.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۶

آغاز: بعد از بسمله اللهم انت الملک الحق؛ **انجام:** فضلا کثیرا و الحمدلله رب العالمین

کا: تبریزی، احمد، تا: ذیحجه ۱۱۳۳ق؛ در صدر این نسخه (نفیس ممتاز) مولانا محمد جعفر بن محمد صادق که از مردمان قرن ۱۲ است دستور خواندن این دعا و خواص آن را در ماه ربیع الثانی ۱۱۳۴ برای محتشمی به نام میرزا ابوالحسن به خط شکسته نستعلیق خوش در هشت صفحه کاغذ زرد لیمویی نگاشته، در حاشیه اجازه علامه «مولی محمد تقی مجلسی اول» به امیر محمد هاشم نامی، صفحه یازدهم آغاز دعای سیفی با ترجمه فارسی، دارای سرلوح مزدوج مذهب منقش ممتاز، محشی، مجدول؛ واقف: مرتضی قلیخان طباطبائی، ۱۳۳۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا روغنی در زمینه مشکی، ۶۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۹۳]

● **دستور خواندن سوره محمد** / متفرقه / فارسی

dastūr-e xāndan-e sūre-ye mohammad

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۵۳

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صالح الرضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۱ص (۳۰۲)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۱/۲۹ - ۲۲۱]

← دستور خوشنویسی ⩤ قلمیه

● **دستور دبیری** / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e dabīrī

میهنی، محمد بن عبدالخالق، ق۶ قمری

meyhanī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-xāleq (- 12c)

آن را به خواهش دوستی، در دو «قسم» نوشته: قسم ۱. مراسم و آداب و مقدمات صناعت دبیری، چند نکته در شرایط کتابت،

چند نکته در ترتیب نام‌ها (نامه‌ها) و آداب مخاطبات، «فصل» در بیان سیاقت سخن در نام‌ها (نامه‌ها)؛ قسم ۲. نام‌ها، دو «فصل» نخستین در مبادی و مقاطع‌نام‌ها (نامه‌ها)، در شش مرتبت در سه طبقه، فصل دوم در بیان تشبیب و تخلص و کیفیت آن (طبقه اول، طبقه دوم و طبقه سوم)، گفتار در نکت‌نام‌ها (نامه‌ها) و چند مثال ژف اخوانیات، رقاع (رقعه‌ها) در هر معنی، سلطانیات (منشورها و مثال‌ها)، محاضر، جماعت‌نامه، اتفاق‌نامه، گواهی‌ها.
آغاز: همه سپاس و ستایش مر خدای را تعالی که خداوند و بخشنده هستی ... فراهم آرنده این سخنها خواجه امام اجل افضل معین الدین کمال الاسلام سدید الائمه محمد بن عبدالخالق المیهنی می گوید ... که هر چند دبیری صناعت بلند است، و از آن براست که مترسلان گمان برده اند ...
نجام: در مایحتاج آورند. و من به حصه خویش راضی گشتم. کتبه فلان. تم بحمدالله و منه و صلواته علی نبیه محمد و آله اجمعین ...
چاپ: آنکارا، ۱۹۶۲م، عدنان صادق ارزی آن را از روی نسخه ش ۴۰۷۹ فاتح مورخ ۵۸۵ به چاپ رسانده است.
[دنا ۱۱۷۹/۴]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹/۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
اصل نسخه: ترکیه، فاتح، ش ۴۰۷۴؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیقعده ۵۷۵ق؛ ۵۱گ (۵۱ر-۱۰۱ر) [عکسی ف: ۲ - ۱۱۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۶-ع و ۱۴۱/۲-ف و ۴۲۴۸-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۴ و ۴۱۷ و ۳-۲۳۱]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸-عکسی
از روی چاپ ارزی ۱۹۶۲ق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ ۱۰گ (۱پ-۱۰پ) [عکسی ف: ۲ - ۱۱۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۳۲/۲
خط: نستعلیق، کا: اقبال آشتیانی، عباس، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ابعاد متن: ۹×۲۲، اندازه: ۲۳×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۷]

● دستور دبیری = آیین نگارش و ترسل و نمونه نگاری / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e dabīrī = āyīn-e negāreš va tarassol va nemūne-negārī

درباره علما و ملوک و خواتین و سادات و مشایخ و نمونه‌های دیگر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۳۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با ترجمه لغات عربی به فارسی زیر سطور؛ کاغذ: بخارایی، جلد: گالینگور، ۹۶گ، ۱۲ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۴۴۲]

← دستور دبیری و نامه نگاری ≻ ترسل

● دستور دبیری و نامه نگاری / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e dabīrī va nāme-negārī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۶/۸-طباطبائی
آغاز: اما دبیر می باید که سر قلم دراز تراشد و قطع محرف زند ... و کارد تیز و مداد سیاه نگاه دارد
در این بخش نخست چند نکته درباره قلم تراشیدن و دستور نوشتن و سپس نمونه نامه دوستانه‌ای است که ناتمام است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۲۴ پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۶]

← دستور دمشق ≻ نظام ناصری

● دستور ذکر ایام هفته / عرفان و تصوف / فارسی

dastūr-e zekr-e ayyām-e hafte

سالار بیهقی، حبیب بن علی

sālār-e beyhaqī, habīb ebn-e ʿalī

ابتدا قواعد هشت‌گانه عرفان جنید ذکر شده است و پس از آن مؤلف با سلسله استاد خود روایتی از پیامبر (ص) در ذکر ایام هفته نقل می‌کند چه معتقد است که قواعد جنید با ذکر دوام می‌یابد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۴۳
آغاز: الحمدلله الذی خلق الاشیاء لاجل الانسان و خلق الانسان لاجل المعرفة و العبودیة و التوحید و المشاهدة و صلی الله علی محمد و آله اجمعین. اما بعد بدان ای عزیز که طریق اکتساب ولایت بعد از مسلمانی تمام قواعد سید الطائفه ابوالقاسم جنید بغدادی است قدس الله سره العزیز و طریق او هشت قاعده است. اول دوام وضو ... بنابرین ربط این فقیر حبیب بن علی سالار بیهقی آداب را از مولانا حسن هارون و مراقبه است و او از مولانا نور الدین جعفر و او از سید علی الهمدانی و او از شیخ المحمود الخردکانی و او از شیخ علاءالدوله سمنانی و او از شیخ نورالدین عبدالرحمن اسفرانی و او از شیخ احمد الجوزفانی و او از شیخ رضی الدین علی لالا؛ **انجام:** هر روز هر وردی را صد بار بخواند مقصود البته حاصل شود وقتی که از روی صدق و اخلاص باشد. تم بعون الله الکریم
خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۱۰۷ق، جا: قندهار (چهار دیواری)؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۳۰۱)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۳]

● **دستور رؤیت اهله** / هیئت / فارسی
dastūr-e ro'yat-e ahelle
طهرانی، جلال الدین، ۱۲۷۲ شمسی
tehrānī, jalāl-od-dīn (1893 -)
تاریخ تألیف: ۱۳۵۲ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۱
آغاز: دستور ... استخراج مشخصات ماه برای غروب روز شنبه بیست و نهم؛ **انجام:** غره ذیحجه شمال دو شعبه خواهد بود برای سال ۱۳۱۳ش؛ خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۲ق، جا: تهران [الفبائی: – ۲۴۹]

● **دستور الزائرین** / زیارات / فارسی
dastūr-oz zā'erīn
این کتاب جامع زیارت‌های بعضی از معصومین خصوصاً حضرت امیرالمومنین و امام حسین علیهم السلام با مقدمات زیارت است، گویا این کتاب فصلی از کتابی دیگر باشد که جداگانه نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶
آغاز: بدان هداک الله طریق الصواب که مطلق زیارت ائمه را علیهم السلام شرایط چند هست از آنجمله با غسل زیارت کردن؛ **انجام:** یوحنا با دیر نصرانیت مدتی می‌آمد و حضرت امام حسین را زیارت می‌کرد و بعد از آن مسلمان شد.
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۱۴۸]

● **دستور زبان** / دستور زبان / فارسی
dastūr-e zabān
عنوان نگار، تقی بن محمد، ق۱۴ قمری
'onvān-negār, taqī ebn-e mohammad (- 20c)
دستوراتی است برای فراگیری زبان‌های فارسی و عربی و ترکی و فرانسوی شبیه نسخه شماره **۳۳۱** مرکز احیاء میراث اسلامی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۰۱
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای، ۶۶گ، اندازه:۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۲۱]

● **دستور زبان** / ادبیات / آلمانی
dastūr-e zabān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷۴-ف
نسخه اصل: از روی چاپ شده. به آلمانی؛ بی‌کا، بی‌تا، ۳۱۷ص [فیلمها ف: ۲ – ۹]

● **دستور زبان** / شعر / اردو
dastūr-e zabān
منظومه از سراینده‌ای با تخلص چیشی (الذریعه ۹) با عنوان‌های: سبب نظم این رساله، نعت پیامبر ضمیر، تعریف اسم تقسیم اسم، تعریف مصدر تقسیم مصدر، علامت مصدر حاصل مصدر، اسم مشتق اسم مفعول، اسم تفضیل تقسیم اسم جامد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۹۶/۱
آغاز: حمد بین اس کی کهو لتاهون زبان ×× جسم بیجان کو جسنی بخشی جان؛ **انجام:** یا کهی اسکتین کو ما را کیون ×× دامکر را گر تو چاهی یون
؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: هندی، جلد: میشن سرخ، ۵۳گ (۱پ–۵۳پ) [ف: ۹ – ۴۳۱]

← دستور زبان اردو ← صرف و نحو زبان ریخته هندی

● **دستور زبان اوستا** / دستور زبان / فارسی
dastūr-e zabān-e avestā
جزوه درسی است به زبان و خط اوستا و ترجمه آن به فارسی.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۹۸
خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: خط دار معمولی، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۶]

● **دستور زبان ترکی = تصریف زبان ترکی** / دستور زبان / فارسی
dastūr-e zabān-e torkī = tasrīf-e zabān-e torkī
تبریزی، علی بن نصرالله، ق۱۳ قمری
tabrīzī, 'alī ebn-e nasr-ol-lāh (- 19c)
می‌گوید «چون سرکار نواب اجل آقازاده اعظم آقایی آقا محمد خان اطال الله بقاه» مشغول تحصیل علوم رسمیه از قبیل نحو و صرف بودند و خواستند که از زبان ترکی هم اطلاع داشته باشند، بنده را امر فرمودند که چند برگی در صرف و نحو زبان ترکی بنویسیم که از زبان ترکی هم بی‌بهره نباشند، به امتثال امر ایشان این را در دو «مقصد» نگاشتم: ۱. علم صرف، در دو «باب» و «فصل»ها؛ مقصد ۲. نحو، در چند «باب» و «فصل»ها.
[مشترک پاکستان ۲۹۶۰/۱۳: چند «دستور زبان ترکی»؛ الذریعه ۳۲۹/۱۵ «رساله فی علیة الائمة»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۰/۴-عکسی
آغاز: سپاس و ستایش بی کران خداوند بی مانندی را سزاست،

که آفریننده جهان و پرورنده جهانیان است ... چنین گوید بنده احقر و افقر علی بن نصرالله التبریزی؛ **انجام:** یعنی صیدگاه و صیدگاه ها و خوابگاه و خوابگاه ها، و این است مختصری از تصریف زبان ترکی که حسب الفرمایش به عمل آمد، والسلام
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۸۲ق؛ ۴۱ص (۱۹۰-۲۳۰) [عکسی ف: ۱ - ۱۷۰]

● **دستور زبان ترکی** / دستور زبان / فارسی
dastūr-e zabān-e torkī

خلخالی، عبدالعلی بن میرزا فضلعلی، ق۱۳ قمری
xalxālī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e mīrzā fazl-‘alī (- 19c)

به خواهش: میرزا رضا پیشکار (وزیر در خانه مبارک ولیعهد) مؤلف که در دوران ولایت عهد مظفرالدین شاه در تبریز و از نزدیکان او بوده این کتاب را در قواعد زبان ترکی نوشته و در دیباچه جداگانه رساله، از مظفرالدین شاه و میرزا رضا به تفصیل یاد می‌کند. دستور مختصر و سودمندی است برای فرا گرفتن قواعد ترکی و مؤلف آن را (به عذرهایی که در آخر رساله آورده) با شتاب فراوان پایان داده. در اوایل رساله وعده داده است که کتابی منظم و «بقرار سایر کتب لغت» بنویسد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۹۴
آغاز: آغاز دیباچه: بسمله شکر و ستایشی تحفه درگاه کریمی است که مراد همه قیود و مواد ... رشحه قطره ایست. آغاز رساله: بسمله بعد از حد احد و مدح احمد ... عرض میشود که کلمات لغت ترک چون کلمات لغت عرب بر سه گونه است اسم و فعل و حرف اصول افعال زبان ترک بر چهار قسم است ... و اسم بر دو قسم مصدر و غیر مصدر ... مصدر ترکی مصدر آنست که در آخرش لفظ مک یا ماق یا ماخ باشد بنا به اصطلاح تبریزیان که آنها ... بعوض کاف و قاف همه جا به خاء تلفظ میکنند؛ **انجام:** چونکه این کتاب محقر را چنانکه در دیباچه محرز گردیده تحفه حضور فیض گنجور ... خواهم کرد و لهذا باید در این عبارت ختم کنم ... اگر چه حقیر وعده کردم که از حروف مرکبه هم فصلی بنویسم لیکن از این طرف غربت و پریشانی و از یکطرف ماه رمضان ... ننوشتن را صلاح ... دانسته ... اتمامشان در آتی از زمان مسئلت دارم ... تمت هذا المحرر المبدد فی لیلة عید الفطر المسدد ... سنة تسع و ثمانین و ماتین بعد الالف.
خط: نستعلیق، کا: محمد علی منشی، تا: ۱۲۸۹ق؛ مجدول، با کمند قرمز؛ کاغذ: فرنگی شکری ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۰]

● **دستور زبان ترکی** / دستور زبان / ترکی و عربی
dastūr-e zabān-e torkī

حسینی، احمد بن محمد
hoseynī, ahmad ebn-e mohammad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۷۸/۲
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۱]

● **دستور زبان ترکی** / دستور زبان / عربی
dastūr-e zabān-e torkī

کتابی است در آموزش دستور زبان و لغت ترکی، که به زبان عربی تألیف شده و معنای کلمات عربی را به ترکی می‌آورد شامل رکن‌ها و بابهای متعددی است نسخه حاضر افتادگی بسیاری دارد. مباحث موجود: رکن اول در مصادر و مشتقات آن، باب دوم در بیان امر در ترکی، باب سوم در نهی ترکی، باب چهارم در ماضی ترکی، باب پنجم مضارع ترکی، باب ششم اسم فاعل در ترکی، باب هفتم نفی در ترکی، باب هشتم علامت جمع، رکن دوم در بیان اسماء مشتمل بر شذور و قطع، شذره‌ای در بیان اعضاء انسان، قطعه‌ای در میامن و میاسر، شذره‌ای در بیان آسمان‌ها و زمین، شذره‌ای در کلمه تضاد و تقابل و تخالف، شذره‌ای در الوان، قطعه‌ای در اثاث البیت و ... رکن سوم در بیان ضمایر و اشارات، رکن چهارم در بیان کلمات مشترکه بین عربی و ترک.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۶۴-۳۶/۱۶۴
آغاز: الخیاطه دکمک الخنق بوغمق، السعال اوکرمک، العطاس اقرمق؛ **انجام:** الرکن الرابع فی بیان الکلمات المشترکة بین العربیة والترکیة فی الاستعمالات وجعل هذا الرکن المترجم علی حروف المعجم حرف الالف الله ایه انشا ادراک اطلس ... واشهد ان محمداً رسول الله
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۲۰]

● **دستور زبان عربی** / دستور زبان / فارسی
dastūr-e zabān-e ‘arabī

نویسنده می‌گوید اگر کسی بخواهد از فارسی به زبان عربی ترجمه کند باید سه چیز بداند: ۱. رابطه زبان فارسی با عربی؛ ۲. اعراب عربی؛ ۳. گفت زبان عربی. او در ذیل این قول مسائلی چند از صرف و اعراب عربی بیان می‌کند و با وجود آنکه مقصودش فن ترجمه است ولی مطالب و گفتارش بیشتر به روی صرف زبان عربی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۲/۱
آغاز: بسمله، بدانکه هرگاه کسی بخواهد که عربی را فارسی و فارسی را عربی کند؛ **انجام:** و هرگاه جزم نکند مثل ان ضربت نضرب و ان ضربت اخاف

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: محمد حسن ولد ملاعلی اصغر، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: پارچه آبی، ۱۱ص (۱-۱۱)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۹]

● **دستور زبان عربی به فارسی** / صرف / فارسی
dastūr-e zabān-e ʻarabī be fārsī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۰۴
آغاز: مصدر در اصطلاح کلمه ای را میگویند؛ **انجام:** متل عم یتسائلون
در صرف؛ خط: نسخ، کا: جلیل بشرویی، تا: ۴ شوال ۱۳۳۶ق؛ تملک: فروزانفر؛ کاغذ: فرنگی، ۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۲۴]

● **دستور زبان فارسی** / ادبیات / فارسی
dastūr-e zabān-e fārsī
کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)
قواعدی برای دستور زبان و املای خط به خیال خود اختراع کرده گوید کسی تا کنون این کار نکرده و باید ادامه یابد. عناوین نامرتب است و تنها «تنبیه، تنبیه» دیده می‌شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۷۸/۲
آغاز: بسمله ستایش خداوندی را سزا است که پرورنده ... و بعد چنین گوید کریم بن ابراهیم این مختصری است در علم املای فارسی که بجهت نور چشم محمد رحیم نوشته ام (برگ ۹۹پ)؛ **انجام:** کفایت و بلاغ است پس کتاب را به همین جا ختم می‌کنم. تمام شد رساله شریفه به دست اقل عباد محمد حسین بن اللهیار خان فی دهم صفر ۱۲۹۴ (برگ ۱۱۸ر)
خط: نسخ تحریری، کا: محمد حسین بن اللهیار ضرابی، تا: ۱۲۹۴ق، جا: تبریز؛ پشت برگ ۱۱۸ ب وارونه چنین نوشته شده: «اتفق الفراغ من مشقه صحوه یوم الاثنین ۳ عشر ثالث ماه دوم سال پنجم ده دهم سده دهم (= ۲۳ صفر ۹۹۵)» لیکن کاغذ و قلم در قرن سیزدهم است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۰گ (۹۹پ-۱۱۸ر)، ۱۵-۱۷ سطر (۹/۵×۱۶ و ۱۰/۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۷۰]

● **دستور زبان فارسی** / ادبیات / فارسی
dastūr-e zabān-e fārsī
ایروانی، عبدالکریم بن ابی القاسم، ۱۲۲۰ - ۱۲۹۴ قمری
īravānī, ʻabd-ol-karīm ebn-e abe-l-qāsem (1806 - 1877)
اهداء به: محمد شاه غازی و برادرش شاهزاده بهمن میرزا فرمانروای آذربایجان
در دوازده «باب».
آغاز: بسمله، سپاس و ستایش خداوندی را سزاست که نوع انسان را پایه سخندانی بخشوده است و زبان را گنجور گوهرهای معانی نموده ... اما بعد چون زبان پارسی بجهة جزالت تلفیق ...
چاپ: در ۱۲۶۲ چاپ شده است؛ ایران، سنگی، بی ناشر، ۱۲۶۲ق.، رقعی، ۵۸ص
[الذریعة ۱۵۸/۸؛ دنا ۱۱۸۱/۴ (۴ نسخه)]

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۸**
آغاز: برابر؛ **انجام:** که در حقیقت عذر ایشان خواسته است و رونق بازار ... سنه ۱۲۶۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مهر: «تقی الحسنی» (چهارگوش)، «عبده الراجی علی اکبر» (بیضی)، «عبده تقی الحسینی ۱۲۶۲» (چهارگوش)؛ این کتاب چاپ سنگی است و در مجموعه خطی صحافی شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ (۱۵۵پ-۲۱۱پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]
۲. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۲۰**
آغاز: برابر؛ **انجام:** شبانه که در اصل شب بوده، و الصلاة و السلام علی ...
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ در ابتدا قصائد میرزا ابراهیم خان صحاف باشی درویش چاپ تهران مورخ صفر ۱۳۲۲ ضمیمه است؛ کاغذ: قورخانه‌ای، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۰/۹سم [ف: ۲ - ۲۴۶]
۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۵۶**
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن حاجی محمد صادق تاجر اردبیلی الاصل و تبریزی المسکن، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: کاغذ سفید و آبی، جلد: سبز، ۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۶]
۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۸۷**
آغاز: برابر؛ **انجام:** که در حقیقت عذر ایشان خواسته است و رونق بازار فهم از انکار ایشان ناکاسته.
خط: نستعلیق، کا: معصوم بن محمد، تا: ۲۸ رجب ۱۳۰۳ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۴۳گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹-۱۸۹]

● **دستور زبان فارسی** / دستور زبان / فارسی
dastūr-e zabān-e fārsī
امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی،۱۲۵۵-۱۳۴۴شمسی
amīr-xīzī, esmāʻīl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۸۲۵

مولف به صورت فیش نویسی برای هر یک از حالات کلمه در دستور زبان فارسی، صفحه ای را قرار داده و در آن شاهد مثالهایی از اشعار فارسی آورده است. این نسخه پیش نویس مولف بوده و بسیاری از صفحات آن سفید مانده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۰۲گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۰۴]

● **دستور زبان فارسی** / ادبیات / اردو

dastūr-e zabān-e fārsī

حاجی گل، محمد عارف بن غلام سرور

hājī gol, mohammad ʻāref ebn-e qolām sarvar

رساله مختصری است در دستور زبان فارسی که به زبان هندی نوشته شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۸۹

خط: نستعلیق متوسط، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با یادداشت تملیکی با عبارت «در ملک حاجی عبدالمجید»، خریداری از بهزاد زارع، ۱۳۸۳؛ کاغذ: کاغذ دفتری خط دار، جلد: مقوایی، با روکشی از کاغذ کادو نقشدار الوان، ۴گ (۳۷-۴۰پ)، ۳۴-۱۵سطر (۱۲/۵×۲۶/۵ و ۱۶×۳۱)، اندازه: ۲۱×۳۴/۳سم [رایانه]

● **دستور زبان فارسی** / دستور زبان / عربی، فارسی

dastūr-e zabān-e fārsī

از ناشناسی پیش از ۹۸۲ق که تاریخ مجموعه است به همین خامه، که به خواهش یکی از دوستانش که از او نام نمی‌برد، رساله‌ای در «ضبط المضارع من لسان العجم» از او خواسته بود. بخش‌بندی نشده، با سربندهای در خور: اعلم ان المصادر باعتبار ما قبل الآخر علی قسمین: القسم الاول یتنوع علی خمسة انواع، القسم الثانی یتنوع علی اربعة انواع، المصدر: اعلم ان علامة المصور فی الفارسیة کون آخره نوران ساکنه ما قبلها دالا اؤ تاء مفتوحین، الماضی: اعلم ان علامة الماضی ان یکون اخرها دالا أو تاء ساکنتین، المضارع: اعلم ان علامة المستقبل کون اخرها ...، فصل. اما المصادر الثانی فلا نجل ما قبلها من اربعة اصرف، المستقبل، امر الغایب، نهی الحاضر، اسم الفاعل، اسم المفعول، اسم، اسم الزمان، اسم الآلت و بناء المرة و بناء النوع، الامثلة المفردة للماضی «کرد»، الجحد المطلق تکرد .

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۳/۱

آغاز: الحمدلله الذی زین بنی آدم بالنطق و البیان، و الصلاة ... و بعد، فقد سألنی من خلانی المکرم، لضبط المضارع من لسان العجم. قاعدة فابعة لغوز بالمرام، من اللغات و کتب المشایخ الکرام ... «اعلم المصادر باعتبار ما قبل الآخر علی قسمین: لان آخر نون ساکنه و ما قبلها؛ **انجام:** نهی الحاضر «مکن». نهی حاضر مفرد و مذکر مخاطب یا مخاطبه معنای ابلمسه بکنند للتثبیة و الجمع معنات. تلک. ثم.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ در ص. ع. به نام کتاب اساس الاسامی فارسیه آمده، محشی، به فارسی (ص ۲-۶۸) سپس «عروض جامی»؛ اهدایی: دکتر صادق کیا [ف: ۳ - ۲۴۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۹/۱

خط:نستعلیق تحریری،کا:مصطفی دده زاده،تا: ۱۰۹۰ق؛ محشی در یک جا از این «حاشیه» پس از نشانی «منه»آمده: «لمحرره شخ مصطفی افندی المعروف فعلی دده زاده، رحمه الله»؛ سپس «عروض»؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۱۵گ (۱پ-۱۵پ) [ف: ۳ - ۲۴۶]

● **دستور زبان فارسی** / دستور زبان / فارسی

dastūr-e zabān-e fārsī

غیر همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۳/۵

آغاز: شکر و سپاس بی قیاس مر آن قادری را که به یک نظر رحمت خلق را از کتم عدم ... بدانکه اسعدک الله فی الدارین، این الفاظ چند است که در زبان فارسی برای طلبه جمع کردم، لغتیکه در افواه خلق متداول است. هر کسی که زبان پارسی را بجوید آموختن این را باید؛ **انجام:** المضمومة یشترم، یوهه، ویهه، یوغ، یوز، یوز دای، یوبه، تم. فی اوایل ربیع الاول سنة ۹۸۴.

از ناشناسی پیش از ربیع الاول ۸۹۴ق که تاریخ نسخه است. نسخه همراه است با «فعل مضارغ، دستور زبان فارسی». گویا از نگاشته‌های روزگار عثمانی بوده و در آنجا نگاشته شده است که بسیاری واژه‌ها به ترکی ترجمه شده است. آغاز می‌شود با: و این کتاب بر چهارگونه است: ۱. مصادر فارسی، هر حرف در یک باب (جز هشت حرف ثا. حا، ذال، صاد، ظا، عین و قاف)، ۲. در قواعد امثله پارس، ۳. در انواع امثله، ۴. در اسمها «بر مشتق مصادر» که از این نیز چهار حرف نیامده است: ثا، ذال، صاد و ظا. سپس هر حرف از مصادر در سه «باب»: مفتوح الاول، مکسور الاول، مضموم الاول، بخش‌بندی شده است. برای مثال: باب الاول فی الالف المفتوحة من المصادر [: آختن / قلج چکمک و چالمق]، باب الف المکسور [: اسراکیدن (پیچانیدن، سر به سر گذاشتن) طلشمق] تا «الیاء المضمومه» (ص ۱۷۷-۲۴۸). «الباب الثانی فی قواعد الامثله فارسیه» که در واقع دستور صرف مصادر فارسی است. «افعال سته: ماضی، مضارع، فاعل، مفعول، امر، نهی» در ۸ «قاعده» (ص ۲۴۸-۲۶۸) الباب الثالث فی الامثله [: بدانکه ایدک الله، مصادر پارسی دو گونه باشد: لازم و متعدی، و این هر دو را جمع و مفرد باشد، و آن همه را نفی و مثبت باشد] (ص ۲۶۸-۲۸۲)، الباب الرابع فی الاسماء المفتوحه [آب، واو، آبدان، آبدار، آبله ...]، اسماء المکسوره، المضمومة هر یک در یک

«باب» بی شماره و می‌رسد به «یاء» المفتوحه [: یاری، یای، یاور، یاران ...] یاء المکسوره، یاء المضمومه [: یشترم، یوهه ...] (ص ۲۸۲-۴۸۴)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اوایل ربیع الاول ۹۸۴ق؛ اهدایی: دکتر صادق کیا [ف: ۳ - ۱۳۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰/۶-فیروز

آغاز: بسمله - بعد از حمد ایزد سبحان صنایع پرداز ایجاد و تکوین و لغت حضرت گلشن طراز دین متین چند کلمه فواید خواندن فارسی که مبتدیان را بکار آید در حیز قلم آورده تاکاسبان دبستان نو آموزی بر این مطلع شده حروف یاد کارش بیاد دارند و در زمره متوقعان نفایس فاتحه پنداشته یاد آرند ... بدانکه آخر هر کلمه فارسی ساکن می‌باشد مگر دو جا کسر یکی مضاف دوم موصوف. اضافت یعنی نسبت به شیئی پشیئی که میان آن معنی از آن درست شود؛ **انجام:** یا رب احسان کن بفضلت دولت عقبی که او×× رسم احسان کرد در دنیا به دولت آشکار نمود. تمام شد حسب الگفته شاهزاده حسین ... روز جمعه صورت ارقام نمود.

رساله‌ای است مشتمل بر پاره‌ای از قواعد دستوری که به فهرست آن اشارت می‌رود گر چه در برخی موارد خالی از تحقیق است: ۱. مسئله اضافه، ۲. قطع اضافه، ۳. انواع هفتگانه (یا)، ۴. انواع ششگانه «ها»، ۵. مفرد و جمع و علائم آن، ۶. پانزده قسم کاف (ک که)، ۷. الف و نون، ۸. الف زائد، ۹. پساوند ها از قبیل زار - لاخ - ناک - کده، ۱۰. استعاره، ۱۱. تشبیه و هفت قسم آن، ۱۲. مبالغه و سه قسم آن (معقول و متعارف و اغراق = غلو)، ۱۳. حشو و اقسام سه گانه آن (قبیح و متوسط و ملیح)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی زرد، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ص (۳۱۹-۳۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۴۶]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۷۱/۱

آغاز: بسمله، فصل اول در اسم، اسم کلمه ایست که بیان میکند وجودیرا یا شیئی را خواه وجود خارجی باشد مثل خانه؛ **انجام:** متعلق به جوانانند مگر دست تمام اینها در جمیع دو گیرند.

از برنامه دروس مدرسه دارالفنون است که بعضی جملات آن را نیز به فرانسوی نوشته‌اند و ترجمه آنها را به فارسی آورده‌اند؛ خط: نستعلیق شکسته،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۰ص (۲-۱۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۲۲]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۳۷-۳۸/۱۵۷

آغاز: بسمله مدخل زبان فارسی عموماً زبانی است که اکنون در دیار ایران با آن سخن می‌رانند و بنا بر مشهور چهار نوع است اول پارسی باستانی که آنرا فرس قدیم گویند؛ **انجام:** یاره: گردن بند، طوق یازیدن: افراختن. دراز گردن. یاسا: قانون آیین

کتابی است در دستور زبان فارسی ازیکی از نویسندگان قرن ۱۳ و ۱۴ هجری شامل فصول در بیان حرکات و علامات، کلمه و کلام، اسم و فعل و ضمیر و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴- ۱۸۲۱]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۵۹۰/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که این نسخه چشم چراغ برای فائده تلمیذان تصنیف کرده شده مشتمل بر بیست و هشت باب است؛ **انجام:** یاوه گفت یاوه گفته است یاوه می‌گوید یاوه خواهد گفت یاوه گفته بود.

جهت تعلیم فارسی خوانان، پنج صورت از افعال فارسی (ماضی ساده، ماضی نقلی، حال، آینده و ماضی بعید) را صرف کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۳۲ر-۴۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۹۰]

● **دستور زبان فارسی** / ادبیات / لاتین

dastūr-e zabān-e fārsī

رساله‌ای است مختصر در صرف افعال فارسی به زبان لاتین. در تصریف افعال فارسی صیغه‌های جدید و شنیده نشده هم یافت می‌شود که می‌تواند برای محققان و زبان‌شناسان جالب باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۳ق، جا: مصر؛ تملک: «سلطان سلیم بن سلمان خان» مورخ ۹۷۳ مصر؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: کاغذ پوستی نخودی، ۲۴۷گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۲۹۶]

● **دستور زبان فارسی به عربی** / ادبیات / عربی

dastūr-e zabān-e fārsī be ʻarabī

برکلی، محمد بن پیرعلی، ۹۲۹ - ۹۸۱ قمری

berkelī, mohammad ebn-e pīr-ʻalī (1523 - 1574)

با ترجمه لاتینی «جیوانی ماتیستارایموند» در ۱۵۱۴، متن همان الصحاح العجمیة از تقی الدین محمد بن پیرگلی با پیرعلی برکوی است.

[نسخه‌های منزوی ۱۹۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۷۴/۲-ف

بی‌کا، تا: ۱۵۱۴ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۵]

● **دستور زبان فارسی منظوم** / دستور زبان / فارسی

dastūr-e zabān-e fārsī-ye manzūm

منظومه‌ای است ۷۴ بیت در میان معانی حروف مقطعه مانند الف و باء و ثاء و جز اینها و انواع یاء از معدوله و مکتوبه و مجهوله و کاف هم چنین هاء مختفی و آشکار و اقسام پساوندها و چهار قسم اضافه در زبان فارسی. اشعار غالبا از نظر وزن خالی از وهن و سستی نیست.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰/۵-فیروز

آغاز: الف کثرت فاعل و مصدر قسم ×× اتصال و عطف و تحسین کلم / زاید و متکلم و ندبه ندا ×× هم دعا را و بدل با دال و یاء؛ **انجام:** ساز و زار و بار و وندودان ستان ×× هر یکی معنی جادان بی گمان / هم اضافات چهار تشبیه و بیان ×× پس حقیقی و مجازی شد عیان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: هندی زرد، جلد: تیماج عنابی، ۶ص (۳۱۳-۳۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۴۶]

● **دستور زبان فارسی میانه** / ادبیات / فارسی

dastūr-e zabān-e fārsī-ye mīyāne

شادمان، ولی الله

Šādmān, valī-ol-llāh

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۲

کاتب = مؤلف، بی‌تا [فهرستواره مینوی: - ۱۷۲]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:۱۰۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۶]

● **دستور ساخت قند و شکر** / صنعت / فارسی

dastūr-e sāxt-e qand va šekar

ریشارخان، یوسف، ۱۸۶۸ - ۱۹۳۵ میلادی

rīšārxān, yūsof (1868 - 1935)

قاعده ساختن و سفید نمودن قند و شکر؛ با یک تصویر.

آغاز: در مملکت فرنگستان قانون است که از چند چیز شکر می‌سازند، از نی شکر و چغندر و از صیفی خربزه و هندوانه و کدو و از شاهبلوت نیز می‌سازند

انجام: بجای لکه چای لک ترش می‌شود و شهد را ضایع می‌نماید، تمت.

۱. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱۳

آغاز و انجام: برابر

کا: مصطفی بن هاشم حسینی، تا: ۱۳۰۶ق؛ ۵گ (۹۰ر-۹۴ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۷۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۹گ (۵۷پ-۶۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۷۴]

● **دستور سخن** / دستور زبان / فارسی

dastūr-e soxan

حبیب اصفهانی، - ۱۳۱۵ قمری

habīb-e esfahānī (- 1898)

اهداء به: حسنعلی خان وزیر مختار ایران در ترکیه

در دستور زبان فارسی و قواعد و اصولی که باید برای به‌کار بردن این زبان منظور داشت با شواهدی از اشعار فارسی‌سرایان معروف و بیان تصرفات صحیح در کلمات عربی که در گفتار و نگارش فارسی آید، در دو جزء اول دارای قواعد لازمه و دوم دارای مطالبی چند که منشیان و مترسلان را به کار آید، و در پایان فصلی است مشتمل بر اصطلاحات صرف و نحو عربی. این کتاب را مؤلف هنگامی که از وطن به اسلامبول رفته و به تعلیم زبان عربی و فارسی اشتغال داشته، نگاشته است. (سید احمد اشکوری)

آغاز: بسمله بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین ... اما بعد ... در اوقاتی که ... من بنده مستمند حبیب اصفهانی ... به آستانه علیه استانبول ... چندی به معلمی زبان عربی و فارسی مشغول شدم ... دیدم پارسی را ... راغب بی شمار است ... دریغ آمدم زبانی بدین قدیمی و شیرینی ... بی ترتیب و بی تهذیب بماند ... کتابچه ای ترتیب دادم که نه تنها دارای قواعد پارسی ... که طریق استعمال کلمات تازی ...

انجام: همزه وصل همزه ای که در درج کلمات ساقط شود و همزه قطع ضد آنست. وقف ساکن خواندن اواخر کلمات است که از اعراب آن صرف نظر نمایند

[دنا ۱۱۸۱/۴؛ الذریعه ۱۶۰:۸ و ۴۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: مسیح بن محمد باقر کمره ای فیروز آبادی، تا: ذیقعده ۱۲۹۸ق؛ از روی نسخه چاپی ۱۲۸۹؛ جلد: تیماج سبز، ۸۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۹۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۳۵/۷-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر؛ قد فرغ من تسوید هذه الرساله الشریفه فی لیلة الجمعه حین طلوع الفجر فی سبع عشره شهر ربیع المولود سنه ۱۳۱۴

خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: ماه ربیع ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۸۶ص (۱۲۵-۲۱۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۲۳ - ۱۲۴]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۶

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دستور الشعراء** / ادبیات / فارسی

dastūr-oš šo‘arā’

مازندرانی، محمد، - ۱۰۶۱ قمری

māzandarānī, mohammad (- 1651)

اهدا به: شمس الدین میرزا محمد تقی وزیر

رساله‌ای است در عروض و قافیه و صنایع و بدایع و سرقات شعریه مشتمل بر «مقدمه» و سه «مقاله» و «خاتمه»: مقدمه در

تعریف شعر و بیان شاعر؛ مقاله ۱. بیان علم عروض؛ ۲. علم قوافی؛ ۳. بیان صنایع و بدایع شعری؛ خاتمه در بیان سرقات شعریه.

آغاز: ستایش وافر کاملی را که بارگاه سپهر نیلی چهر را بی هوا داری چوب و طناب صدر و عروض و ابتدا و ضرب در صحرای طویل و مدید امکان برافراشت.

انجام: و اقتباس وعقد و حل و تلمیح از جمله صنایع شعرند و از جمله سرقات نیستند والله العالم.

[الذریعة ۱۶۰/۸و ۱۶۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۳۸/۳؛ دنا ۱۱۸۲/۴ (۲۰ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق [الفبائی: – ۲۴۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پیداست که به دستور نگارنده برای پیش‌کش به محمد تقی که کتاب را برای وی نگاشته نوشته شده و بنابراین در نیمه سده یازدهم نوشته شده؛ افتادگی: آغاز؛ آغاز آنچه هست: خاطر قریب و غریب مضارع و مشاکل آسمان ... اما بعد چنین گوید فقیر حقیر جانی محمد مازندرانی المتخلص بامانی که در زمانی که این کمینه بتحصیل علوم ...؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۵گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۸۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح؛ کاغذ: کاغذ فستقی اسلامبولی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۴۷]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۹۳-۱۸/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمدعلی، تا: اواخر شوال ۱۱۸۹ق؛ جلد: شومیز، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۱۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۹۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۴۰۰]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲یا ۱۳؛ ۱۰۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۰۶]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ – ۲۸]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۷۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۱۵]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲ رمضان قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۲گ (۳پ- ۸۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۲سم [ف: ۴۳ – ۲۱۷]

۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۵۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۲۴۱ق؛ مهر: «رضا قلی» (بیضی) با تاریخ ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۱]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۷۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ (۱-۷۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [نشریه: ۱۳ – ۱۵۷]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵

خط: نسخ، کا: غلامحسین طبیب خراسانی، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن یشمی، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۸سم [ف: ۲ – ۲۴۷]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بنا بن محمدحسین معمار کرمانی، تا: ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۲]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۸ سرود

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد، تا: ۱۲۷۹ق، جا: قوچان؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، قطع: نیم خشتی [نشریه: ۱۳-۴۲۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۹۵

آغاز: مضارع و ومشاکل همان خجسته بنیان کرد و علم اوزان را از برای میزان اشعار بطبیعت مستقیم موهبت فرمود؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: «مینا» (مربع)، «الواثق بالله الغنی عبده سلطانعلی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۱۲۶]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه سلخ ذیحجه ۱۲۹۲ق؛ مصحح؛ ۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۸۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۳/۱

خط: نستعلیق، کا: سید علی، تا: ۱۷ رمضان ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ (۱پ-۵۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف:

۲۶ - ۳۴۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۵

آغاز: بسمله، الحخمدلله رب العالمین؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسن خوسفی، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۷ق؛ احتمال داده‌اند نسخه اصل باشد و چنین نیست، ولی یک صفحه خطبه و براعت استهلال که دران نسخه هست در این یک نیست. برای میرزا علینقی مجتهد نوشته، و مجتهد مزبور چهار صفحه در آغاز و سی و چهار صفحه در پایان نسخه به‌خط شکسته نستعلیق خوش و به‌طرز چلیپا اشعاری از شعرای دوره قاجار و بیشتر از قاآنی در مناقب اهل بیت درج کرده و در ذیل نخستین قصیده قاآنی می‌نویسد: «اغلبها من ابکار افکار الحیب قاآنی الحکیم الذی کان شریکی فی مباحثة الاسفار و المبداء و المعادفی دارالخلافة طهران فی سنة ۱۲۶۵ من الهجرة»؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۴گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۸/۵×۱۱/۵سم [ف: ۷ - ۳۴۱]

۱۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷۲

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد تقی متطبب اصفهانی گل سرخی، تا: ربیع الاول ۱۳۰۹ق [نشریه: ۵ - ۶۲۵]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۲۰

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد تقی جلال الاطباء، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۶ق، برای معتمد السلطان میرزا مهدی خان؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم [ف: ۲ - ۲۴۷]

● **دستور شفائی** / طب / فارسی

dastūr-e šafā’ī

عقیلی شیرازی، محمد حسین بن محمد هادی، ق۱۲ قمری

‘aqīlī šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad hādī (- 18c)

کتابی است در مسائل پزشکی، مشتمل بر بیست و یک «باب»: ۱. امراض سر و دماغ؛ ۲. امراض چشم؛ ۳. بیماری گوش؛ ۴. امراض بینی؛ ۵. امراض زبان و دهن و لب؛ ۶. امراض لثه و درد دندان؛ ۷. امراض حلق؛ ۸. امراض سینه و شش و آلات تنفس؛ ۹. امراض قلب و عفقان؛ ۱۰. امراض ثدی؛ ۱۱. امراض معده؛ ۱۲. امراض جگر؛ ۱۳. امراض مرار طحال و یرقان؛ ۱۴. امراض امعاء و مقعده و غیره؛ ۱۵. امراض گرده و مثانه؛ ۱۶. امراض رحم؛ ۱۷. امراض انثیین و قضیب؛ ۱۸. امراض صفاق و پشت؛ ۱۹. حمیات و این بحران؛ ۲۰. اورام و بثور؛ ۲۱. حرق النار و الماء و الذهب و غیر ذلک. یک نسخه از این کتاب در فهرست «مخطوطات الطب و الصیدلة و البیطرة فی مکتبة المتحف العراقی، ص۱۰۴» آمده است.

آغاز: الحمدلله و کفی و سلام علی عبادة الذین اصطفی اما بعد این دستور العمل ...

[الطب الصیدلیه ص۱۱۸؛ الذریعة ۸-۱۶۱، ۲۰-۲۲۱؛ فهرستواره منزوی ۳۴۵۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۵۳۴/۱؛ دائرة المعارف تشیع ۳۴۲/۱۱؛ الکواکب المنتشره [المنتشرة] ۲۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۶/۲

آغاز: الحمدالله و الصلوة علی رسوله. باب اوب در امراض سر و دماغ از آن جمله صداع است که آن را درد سر گویند و سبب آن تغیر یافتن مزاج بود بتغیر خلطی از اخلاط؛ **انجام:** و علاج اقسام دیگر در کتب مسطور است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۶۷گ (۷۹-۱۴۵)، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۲۴]

● **دستور شگرف** / ادبیات / فارسی

dastūr-e šegerf

بیغم، بهوپت رای، - ۱۱۳۲ قمری

bīqam, behūpat ray (- 1720)

در بلاغت با مثال، به فارسی در دو شعبه: خطب، رسائل.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۰۵

آغاز: بسمله. ای از تو اهل صنعت آمد توفیق اگر مغنی روشن است و رهست دقیق؛ **انجام:** رقم تالیف دست تصنیف پذیرفته عیب و هنری که از من ریزه چین سخن سنجان زمن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کتابت شده به نام: پ [رایانه]

● **دستور الصبیان** / لغت / فارسی

dastūr-os sebyān

نونده رای

navande ray

چاپ: مشار فارسی، ج۲، صص۲۱۴۳-۲۱۴۴؛ گانپور، سنگی، ۱۸۸۲م.، وزیری، ۲۴ص

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۳ ض

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

● **دستور صید** = **بازنامه** / حیوان شناسی / فارسی

dastūr-e seyd = bāz-nāme

شاهجهان آبادی، محمد رضا بن محمد یوسف، ق۱۱ قمری
šāh-jahān-ābādī, mohammad rezā ebn-e mohammad yūsof (- 17c)

اهداء به: سلطان اورنگ زیب (۱۰۶۹–۱۱۱۸ق.)
تاریخ تألیف: ۱۰۸۳ق
وی پس از ۳۲ سال شکار انواع جانوران و مطالعه کتب صیدیه و بازنامه، در سال ۱۰۸۳ق در زمان «حسن علی خان بهادر عالمگیر»، به درخواست بعضی از دوستان کتابی مشتمل بر ۷۷ «باب» در شناخت جانوران، نگهداری و درمان آنها نوشته است، سپس در سال ۱۰۹۹ق و به درخواست برخورداران اسدالله و حسام الله و عتیق الله و استعانت الله در آن کتاب دست برده و ضمن تقدیم و تأخیر برخی ابواب، ۲۲ باب دیگر نیز برآن افزوده و در ۹۹ «باب» (و هر یک در چند فصل و قسم) مرتب کرده است: باب ۱. مسائل فقه به نقل از کتب صیدیه (دوازده فصل)؛ ۲. اول کسی که جانوران شکاری را گرفته و آموخته؛ ۳. معرفت جانوران کلان چشم و سیاه چشم؛ ۴. پوشیدن بهله جهت نگاه داشتن جانوران؛ ۵. پوشانیدن طماغه بر سر جانوران؛ ۱۰. طیار کردن جانوران کلان چشم و سیاه چشم؛ ۲۰. درست کردن جانوران بدخوی؛ ۳۰. یافتن تخمه و اکلی و علاجش؛ ۴۰. دانستن انداختن آب از دهن هندیان کلی گویند و علاجش؛ ۵۰. یافتن و برآمدن چاربند و علاج آن؛ ۶۰. شناخت کنج سوخ و علاج آن؛ ۷۰. شناختن و سست گرفتن پای و علاج آن؛ ۸۰. نگاه داشتن جوش یوز و سیاه گوش؛ ۹۰. طیار کردن آهو؛ ۹۸. تفصیل حلال و حرام و خواص به نقل از کتب صیدیه مشتمل بر پنج فصل (جانوران پرنده، چرنده، درنده، گزنده و جانوران آبی) که در هر فصل اسامی جانوران به زبان عربی و ترتیب الفبایی نوشته شده و پس از ضبط لغوی و ترجمه فارسی و هندوی آن، احکام شرعی (طبق مذاهب اهل سنت) و خواص پزشکی آن نیز آمده است. این باب از بقیه ابواب مفصل‌تر است؛ ۹۹. فرهنگ اسماء ادویه و لغت و اصطلاح به زبان حکماء (اسامی ادویه به یونانی، عربی، ترکی، فارسی و هندو و نیز حرارت، یبوست، برودن، رطوبت و اعتدال آنها که با علامات اختصاری بیان شده).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۵۲

آغاز: بسمله. حمد بیحد و سپاس بیعد از ازل تا ابد مر پادشاهی را سزد که شاه باز بلند پرواز معرفتش ... اما بعد اضعف العباد ... ابن خواجه محمد یوسف محمد رضا متوطن غزدوان؛ **انجام:** فصل الهاء هلیله به فتح اول و کسر ثانی ... بوته است ح ی ۳ فصل الیاء یاسمن یا لکنکنی تمت هذا الکتاب بازنامه ...

خط: نستعلیق، کا: حافظ محبوبعلی، تا: ۲۸ محرم ۱۲۵۹ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۴۷۳]

● **دستور الطبی** / طب / عربی
dustūr-uṭ ṭibbī

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله‌ای است مختصر در تشخیص بیماری‌ها و درمان آنها در شش و یا هفت فصل. مؤلف در آن می‌گوید که پزشک نخست باید بیماری را از روی قیاس بشناسد و از آزمایش هم کمک بگیرد سپس داروی آن را بقیاس و آزمایش دریابد. آنگاه شیخ درمان تب غب را یاد می‌کند.

آغاز: بسمله و بعد حمدالله تعالی و الصلوة علی الانبیا و آلهم الطاهرین فاول ما یجب علی الطبیب ان یبدا هو بمعرفة العلة
انجام: و ان خالفته ترک و رجع الی التدبیر الاصوب و الله اعلم بالصواب

[دنا ۱۱۸۲/۴ (۱۶ نسخه)؛ مجمع علمی عراقی ۲۴۸/۳ و ۲۵۷/۳؛ مهدوی، فهرست مصنفات ۱۱۳؛ فهرستواره منزوی ۵ /۳۴۵۳ «دستور طبی» از همو]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۱/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۴سم [ف: ۷ – ۴۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸/۱۲-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۵۳؛ بی‌کا، تا: شاید اوایل قرن ۷؛ ۵گ (۹۳–۹۷) [فیلمها ف: ۱ – ۴۷۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۰۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعزیز الحکیم، تا: ۷ رمضان ۶۸۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن، ۲گ (۲۱–۲۲)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۷سم [ف: ۱۹ – ۵۰۱]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳۰-عکسی
آغاز و انجام: برابر
اصل نسخه:ایاصوفیه،ش۴۸۴۹؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: با تاریخ ۶۹۷؛ مقابله شده ۶۹۷ق؛ ۳گ (۱۴۱–۱۴۳) [عکسی ف: ۲ – ۱۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۳۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲۰ ذیقعده ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۱گ (۲۳۹ر و پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ – ۲۴۱۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲ص، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۲۳۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۸۸/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن عنابی، ۳گ (۶۴ر–۶۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۹ – ۲۲۷]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۵۴۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۷ر–۲۹ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۲۲۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۹۴/۵–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۷۲۹]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۸/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن شیخ عزالدین محمد انصاری استرآبادی، تا: ۹ ربیع الاول ۱۰۲۴ق؛ ۶ص، ۱۲ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۲۸۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً ۱۰۶۱ق؛ ۴گ (۱۳۸پ–۱۴۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۷۵۴]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹/۶

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد نصیر، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۱۲۶–۱۳۲)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۷ – ۱۲]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۰/۲۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ در آخر آن آمده «کتبه آخوند صدرا»؛ جلد: تیماج خرمایی، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۰۴]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۵/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: علامحسین طبیب، تا: ۱۲۷۷ق، جا: مشهد رضوی مدرسه صالحیه [ف: ۷ – ۴۴۸]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۱۴۲تا ۱۴۴پ دستورات دیگری از ابن سینا، مطالب متفرقه و حدیثی از حضرت علی (ع) درباره نفوس انسانی نوشته شده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۱گ (۱۴۰پ–۱۴۰)، ۲۰سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۵۱/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸ص (۷۲۵–۷۳۲)، ۱۴ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۷ – ۱۷]

← دستور عشاق ← حسن و دل

● دستور العشاق / عرفان و تصوف / فارسی

dastūr-ol ‘oššāq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۱/۵–ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۲۰ (۱۶۲۱)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی شیرازی، تا: ۱۰۰۹ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۵۸]

● دستور عشق / شعر / فارسی

dastūr-e ‘ešq

قصه سسی و نپون به نظم.

[نسخه‌های منزوی ۲۸۱۱؛ دنا ۱۱۸۲/۴]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۶۹

آغاز: بنام آنکه حسن آیینه اوست ×× تعشق خازن گنجینه اوست؛

انجام: به دور آخرینم کن سیه مست ×× ز پا منشین مده این فرصت از دست. لاله صاحب فیاض فیض زبان اناس لاله چوب پر کاس ...

خط: نستعلیق، کا: میر محمد اسلم، تا: محرم ۱۱۵۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۱۴]

● دستور العقلاء (رساله) / فلسفه / فارسی

dastūr-ol ‘oqalā’ (r.)

حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ – ۱۱۸۰ قمری

hazīn, mohammad ‘alī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۱۳۵ق؛ محل تالیف: دهلی

رساله مختصری است در آداب پادشاهان و فرمانروایان و آنچه که لازمه سلطنت می‌باشد از جمله: تحصیل کمال، نظر در بی‌اعتباری دنیا، ادب و سعه صدر، آداب سخن، عدالت، همت و غیره.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۶۳

آغاز: بسمله، یا واهب التوفیق و یامعطی التحقیق ... بعد در حینی که نفس؛ **انجام:** اقرا رضیت عنی لرام عشیرتی ... بیمنه و فضله و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۵۳ق؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخوری و فستقی، جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۲سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۸۲]

← دستور العلاج ≻ دستور الطبی

● **دستور العلاج** / طب / فارسی

dastūr-ol ʻalāj

طبیب گنابادی، سلطان علی، ق ۱۰ قمری

tabīb-e gonābādī, soltān ʻalī (- 16c)

اهدا به: ابوالغازی سلطان ابوسعید بهادرخان پسر منصور کوچ کانچی خان

تاریخ تألیف: ۹۳۳ق

آن را پس از چهل سال بحث و فحص و مطالعه علوم پزشکی نگاشته است چنان که می‌گوید: «سبب تألیف این کتاب آن است که چون از زمان هجرت نبی (ص) نهصد و سی سال گذشته و مدت چهل سال که بحث علوم شریف طب و علاج در خراسان و ماوراءالنهر به تخصیص در بلده سمرقند اشتغال می‌نمود و ملازمت اعلاخاقانی الخاقان بن الخاقان حضرت ابوالمنصور لوجکونحی (کذا) [به ظن قوی بل به نحو قطع و یقین مقصود از این شخص ابومنصور کوچکونجی (کوچونجی، کوچکونجو) خان بن ابی الخیر بن دولت شیخ اغلان نوه دختری میرزا الغ بیگ گورکان است از اعقاب جوجی و از امرای بنی شیبان در ماوراءالنهر (متوفی در ۹۳۶ و مذکور در جهان آرای قاضی احمد غفاری و حبیب السیر و سایر کتب تواریخ این عصر)] خان میسر گردیده بود و اکثر سلاطین عظام و امراء کرام و خواص و عوام جهت علاج رجوع به این بنده داشتند تا آنکه حضرت ابوالمظفر محمود سلطان را مرض کلی واقع شده بود این فقیر سلطان علی الطبیب الخراسانی الجنابدی را طلب نمودند و بعد از صحت مزاج شریف اشارت فرموده‌اند که اگر کتاب (کذا) تصنیف کنید که خواص و عوام ازو فایده یابند مناسب می‌نماید.» (انتهی باختصار) (غلامعلی عرفانیان)

در یک «مقدمه» و دو «مقاله»: مقدمه در حفظ صحت و بیان حد طب و تندرستی و بیماری و نبض و جز آنها، در شانزده «باب» و هر یک در «فصل»هایی: باب ۱) حفظ صحت، شانزده فصل، ۲) حد طب، نوزده فصل، ۳) شناختن اندام‌های بسیط، هفت فصل، ۴) اندامهای مرکب، هفده فصل، ۵) تشریح قوت‌ها، پنج فصل، ۶) شناخت تندرستی و بیماری، پنج فصل، ۷) احوال نبض، بیست فصل، ۸) منفعت دم زدن، ۹) شناخت پیشاب، بیست فصل، ۱۰) شناخت بیماری از ثقل عذا، هفت فصل، ۱۱) عرق بیمار، پنج فصل، ۱۲) تفت، پنج فصل، ۱۳) شناخت احوال تن، شانزده فصل، ۱۴) احوال زادن و مردن، شش فصل، ۱۵) شناختن احوال از نفخ، یازده فصل، ۱۶) بحران، هشت فصل؛ مقاله ۱. بیماری‌های مختص به عضوی، در بیست و پنج «باب»: ۱) بیماری‌های سر، هجده فصل، ... ۲۵) ریاح، درد پشت و مفاصل و نقرس و عرق النساء و داء الفیل، چند فصل؛ مقاله ۲. بیماری‌های غیر مختص به عضوی، در هشت «باب» و هر باب در چند فصل و هر فصل در چند نوع. مقدمه کتاب جلد اول، و دو مقاله دیگر، جلد دوم کتاب محسوب می‌شود.

آغاز: دیباچه جلد اول: جواهر حمد و ثنا خدای را عز وجل که حکیم حاذق است و ستایش بی قیاس رحیمی را که شفا بخش خلایق است و مفرح شکری که ترکیب آن نوش داروی دلهای رنجوران است تحفه بارگاهی که مسجود هر عزیز و ذلیل و معبود هر صحیح و علیل است که از دارالشفاء او دردمندان دوا یافته‌اند ... به رسم تحفه نذر کتابخانه اعلی حضرت ... سلطان ابوسعید بهادر خان ... و این کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله مقدمه در بیان حفظ صحت ...

دیباچه مقاله یکم: سپاس و ستایش حضرت علیمی را که نسخه بی سقم: «الذی انزل الداء انزل الدواء» از کلیات حکمت بالغه او موجزیست ... و بعد سبب تألیف این کتاب آنست که چون تمامی آدمیان باحکام طبیه و قواعد علاجیه محتاج بودن روشن و معلوم است.

انجام: مقدمه: پس درهمه احوال اعتماد برقوت باید کرد و علامت بحران برخلاف بحران نیک پدید آید از بهر آنکه سبب حرکت از بحران بسیاری و تری ماده است و بی طاعتی و عجز طبیعت تمت المقدمة.

فایده دارد و سرکه نو گزیدگی او را طلا سازند کفایت بود و الله اعلم. تمت تمام شد ...

چاپ: لکهنو، ۱۹۱۴م، سنگی؛ لکهنو، ۱۸۹۶م، سنگی، ۳۳۴ص؛ دهلی، ۱۸۶۵م، سنگی، وزیری، ۳۳۰ص

[مخطوطات الطب فی المتحف العراقی ص ۱۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۵۳۵/۱؛ الذریعة ۱۶۲/۸؛ مشترک پاکستان، ۵۶۴/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۵۲/۱؛ الطب الصیدلیه ص ۱۱۹؛ فهرستواره منزوی ۳۴۵۴/۵؛ دنا ۱۱۸۳/۴ (۲۱ نسخه) «دستور العلاج» دنا ۱۱۶۷/۹ «مقدمه دستور العلاج» (۵ نسخه)]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵-۱/۲۵

آغاز: برابر دیباچه مقاله یکم؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ شوال ۹۳۳ق، جا: اکبر آباد؛ در آغاز نسخه مطالب پزشکی متفرقه‌ای آمده از جمله: ترکیب ارسطو حکیم که برای اسکندر پادشاه ساخته به نظم فارسی درچند بیت: درد بینی و درد گوش و زبان، درد پستان و معده و دندان ... و معجون جهت قوه باه و معجون جهت قوه دل و دماغ و قطور بجهة ثقل سامعه و معجون اسرار الاطباء و نسخه مفرح القلوب که حافظه را قوی کند و دوایی به جهت یرقان؛ مهر: «افوض امری الی الله ...» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۱۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۰

آغاز: آن قبه چتر آسمان رفعت او است ... سلطان ابوسعید بهادرخان؛ **انجام:** بی طاقتی و عجز طبیعت (از فصل ۸ در علامتهای بحران از باب ۱۶ در بحران از مقدمه).

خط: نسخ، کا: حاجی اشرف، تا: ۲۹ رمضان ۹۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۵ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۱]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۳۲

انجام: و سری دیگر را بدهن و بدم بکشند با آب پیش بسته شده بیاید و در آبی که در او بابونه و بنفشه و اکلیل الملك و بودینه و شح و ...

مقدمه دستور العلاج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: داود بن عنایت الله محمد، ۱۰۶۹؛ جلد: مقوایی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۳ - ۶۲۰]

۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: برابر دیباچه مقاله یکم؛ **انجام:** اختیار نماید و تریاق اربعه و معجون (چند کلمه وصالی شده است)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۲۹۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [نشریه: ۳ - ۳۱۲]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۷

آغاز: برابر دیباچه مقاله یکم؛ **انجام:** خون بسیار رفته باشد والا در کلان ساختن جراحت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (انجام در فصل ۳ باب هشتم (که ۳ فصل بیشتر نباید داشته باشد) در تدبیر دورکردن حشرات، که از گزیدن گفتگو می‌شود)؛ ۲۵۴گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۲۸]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۶

آغاز: ... باب اول در علتها که در سر حادث شود درین باب بیست [و] یك فصل است، فصل اول در صداع یعنی درد سر باشد، فصل دوم در شقیقه

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸برگ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴۴ - ۱۵۶]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۲۸۳

بدون مقدمه مفصل ۱۶ بابی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۲ق، جا: لاهور؛ مهر: محمد «خادم الفقراء محمد مقیم»؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۶۳]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۲۶/۱

آغاز: آداب تشفی امزجه بیماران امت طبیب شرع مطهر اوست؛

انجام: و سایر آنچه در ضماد و مذکور شده فایده دارد

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین حسین طبیب مازندرانی، تا: ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۶ص(۱-۲۷۶)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۸۱۱]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۹

آغاز: برابر دیباچه مقاله یکم؛ **انجام:** نگردد هلاك و شفا یابد او×× ز جا ماست این نکته بشنو نکو

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۱۴×۳۵سم [ف: ۶- ۱۹۸]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: بسمله. [فهرست] ... جواهر حمد و ثنا خدای را عزوجل که حکیم حاذق است ... عرض می‌دارد فقیر سلطانعلی؛ **انجام:** و از جهت باد شمالی و غیره پیدا شود (در فصل ۷ از باب ۹ افتاده)

خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ آغاز بدون فهرست؛ کاغذ: رنگارنگ: حنایی، نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۲۴-۲۵ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

۱۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۵۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۲۹/۴سم [ف: ۲ - ۲۴۷]

۱۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۶۲

آغاز: برابر دیباچه جلد اول؛ **انجام:** برابر مقدمه

مقدمه در ۱۶ باب و هرباب در چند فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج مذهب با گلهای الوان؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۰]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۵۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ تملك: خورشید بن منوچهر به سال ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۶گ (۱پ-۲۷۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۲۳۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۵۷

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ عزت الله عباسی، تا: دوشنبه ۱۷ ربیع ... ۱۱۰۶ق، جا: دارالسلطنه لاهور؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه مشمع، ۳۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۸سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۳]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۲۹

آغاز: برابر دیباچه جلد اول؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق،کا:شیخ عزت الله عباسی،تا: دوشنبه ۱۷ ربیع ۱۱۰۶ق، جا: لاهور؛ ۳۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۴۱]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد محسن، تا: ۱۱ محرم ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۱۸۹]

۱۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۵۱۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ محرم ۱۱۵۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: روی

کاغذ کهنه، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۸سم [ف: ۷ - ۴۱۶]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۱۵/۱

آغاز: برابر دیباچه جلد اول؛ **انجام:** و بی طاقتی و عجز طبیعت، تم المقدمة بحمد الله تعالی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ کهنه، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۸سم [ف: ۷ - ۴۱۵]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۷/۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ ۳۱۰گ (۴ر-۳۱۳ر) [: ف: ۱ - ۱۰۵]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۴۴

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید الوری محمد و عترته ائمة الهدی سبب تالیف این کتاب آنکه چون احتیاج تمام آدمیان باحکام طبییه و قواعد علاجیه روشن و معلوم است؛ **انجام:** و اگر در پس این دواها پیچش در مثانه یابند طبیخ عدس با روغن بادام و سکه و روغن.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پشت برگ اول آمده: «هو العزیز بسیار نسخه معتبر مبارکی است بنظر رسید در حقیقت جواهریست در علم طب از برای هر مبتدی»؛ مهر: «افوض امری الی الله عبدالله بن نصر الله ۱۲۴۰» (چهارگوش)؛ ۲۲۸گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵۱ - ۸۳]

۲۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۵۵

آغاز: برابر دیباچه جلد اول؛ **انجام:** ماده صفر اوی نیز رعاف است و علامت صفرا خیالبافی زرد بود و آنچه علامت رعاف باشد.

همان مقدمه ۱۶ بابی است که خود کتابی جداگانه است و شاید مقصود مؤلف از تألیف دوباره، افزودن همین مقدمه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (اندکی از فصل ۸ (آخرین فصل) باب ۱۶ از نسخه ساقط است)؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: گالینگور آبی، ۲۱۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۱۴۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۷

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن قاضی محمد حاتم، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۰۵ق، جا: قلعه بهگیر، برای میرزا سهراب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵۲گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۲]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۱۰

آغاز: برابر دیباچه مقاله یکم؛ **انجام:** نهصد و سی سال گذشته بود و مدت چهل سال بود کهبه بحث علوم شریفه طب و علاج در خراسان.. و نشانه وی آن است که همه احوال او بگردد و چیزی کم خورد و تشیه شود و آب نخورد و از آب ترسد ... و آواز او مثل کسی که گلو گرفته بود و سگان از او می‌گریزند و گاهی غیر او از حیوانات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۱گ، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۳۶ - ۵۰۴]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۹

آغاز: برابر دیباچه مقاله یکم؛ **انجام:** برابر؛ تاریخ تمامی تصنیف: سلطان علی آن طبیب فاضل - ترتیب نمود این کتاب را - دستور علاج نام کرده - اتمام بنام خان عادل - گفتم بخرد که چیست تاریخ - گفتا طلب از طبیب فاضل (۹۳۴).

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن عوض محمد بلخی، تا: ۱۲۴۱ق، برای استاد مولی حاجی محمد کاتب؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۲۴۶گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۴ - ۷۵۳]

۲۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۰۵

آغاز: برابر دیباچه جلد اول

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۸۲گ، ۲۲ سطر(۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۱۹]

۲۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۱

آغاز: ... سبب تالیف این کتاب انکه چون احتیاج تمام آدمیان باحکام طبیه و قواعد علاجیه روشن و معلوم است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۹۴]

۲۷. کرمان؛ اسلام پناه، مهندس محمد حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۲]

۲۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۳/۱ فرخ

آغاز: برابر دیباچه جلد اول

خط: نستعلیق، کا: محمد بن میرزا ابوطالب گرایلی، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳ص (۱-۸۳)، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: - ۱۸۷]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۶۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... سبب تألیف این کتاب آنکه چون احتیاج آدمیان بأحکام طبیه و فوائد علاجیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای فوائد طبی مختلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹ - ۴۹]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۵۲-۳۵/۱۳۲

آغاز: برابر دیباچه جلد اول؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۱۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۶۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۴]

● دستور العلاج / طب / فارسی

dastūr-ol ʻalāj

حکیم باشی، عبدالکریم بن اسماعیل، ق۱۴ قمری

hakīm bāšī, ʻabd-ol-karīm ebn-e esmāʻīl (- 20c)

در این چند برگ که در نسخه حاضر آمده است بعضی از

بیماری‌های پوست و درمان‌های آنها را آورده و به تفصیل موضوع این کتاب معلوم نیست.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۲/۳

آغاز: غلیظ بود مدتی باقی ماند، علاج آن تنقیه کامل نموده چنانچه کراراً مذکور شد؛ **انجام:** داخل کنند و بهم زنند تا خوب مخلوط شده نگاه دارند

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین طبیب گیلانی رشتی، تا: ۱۳۰۳ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۶گ (۱۵۲ر-۱۵۷ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۹۹]

← دستور العلم فی تصحیح الجدول ⪢ شرح زیج الغ بیک
← دستور العمل ⪢ ریاض الفوائد
← دستور العمل ⪢ قواعد زبان فارسی
← دستورالعمل ⪢ رساله عملیه

● **دستورالعمل** / قانون / فارسی

dastūr-ol-‘amal

اعتماد السلطنه، محمدحسن بن علی،۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری

e‘temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e ‘alī (1843 - 1896)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۹۵

خط: نسخ، کا: سید مرتضی کاتب اصفهانی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۳ص (۵۱۲-۵۱۴) [مختصر ف: ۶۴۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۰۶

دستورالعمل مجلس تدقیقات امتیازات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حیدر علی منشی،تا:قرن۱۳-۱۴؛۲ص(۵۷۶-۵۷۷)[مختصر ف:۳۴۹]

● **دستورالعمل** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal

ناصرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۳ قمری

nāser-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1832 - 1896)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۶۶

خط: نستعلیق، کا: غلامحسین افضل الملک، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۲ص (۴۱۷ - ۴۱۸) [مختصر ف: ۳۴۹]

● **دستورالعمل** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal

نجم الدوله، عبدالغفار بن علی، ۱۲۵۹ - ۱۳۲۶ قمری

najm-od-dowle, ‘abd-ol-qaffār ebn-e ‘alī (1843 - 1908)

دستور العمل مأموریت نجم الملک به عربستان و تحقیق سد اهواز.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۷۹/۱

خط: نسخ، کا: عبرت نائینی برای سید عبدالرحیم خلخالی، تا: ۲۲ رجب ۱۳۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۷سم [ف: ۷ - ۳۶]

● **دستورالعمل** / فارسی

dastūr-ol-‘amal

جعفر بیک زتلی

ja‘far beyk zetlī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۷/۵

آغاز: هر سرکه باشد سر بن آن سر مگو بردار به ×× هر دل که باشد مهر بن آن دل نشد بیمار به

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم مشکی، ۳ص (۱۵۴-۱۵۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۱۴۶]

● **دستورالعمل** / گوناگون / فارسی

dastūr-ol-‘amal

غیر همانند:

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۴

دستورالعمل سواران جدید شقاقی ابواب جمعی جوادخان مورخ ۱۲۶۷؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق [نشریه: ۷ - ۳۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۵۸

در مجلسی به نام ترتیبات ملکیه با ریاست اعتضاد السلطنه در ۱۵ باب هر یک چند فصل نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۸۴]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۳

دستورالعمل آقا محمود بیک پنجاه باشی غلامان پادشاهی در خراسان با سعید انصاری؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۵]

۴. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱۱

دستورالعمل منضج عالی حضرت مد ظله السامی؛ بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۵۸پ) [نشریه: ۷ - ۵۵۱]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۹) [مختصر ف: ۳۴۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۱۴

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد این دستور العملیست که جهت بعضی از برادران دینی و اخلاء روحانی دو حالتی که؛ **انجام:** این چند کلمه در تضیق وقت در وقتیکه عازم صفر هرات بودیم در طریق قلمی شده بتاریخ ۱۷ شهریور ربیع الاولی سنه ۱۱۵۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۷ق [رایانه]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۲

آغاز: کتابچه جمع و خرج دستور العمل سیچقان ئیل آذربایجان ابواب جمعی مظفرالدین میرزا ولیعهد آذربایجان (نقدی) ششصد و هشتاد و ششهزار و به تومان و سه هزار هشتصد و پنجدینار (به سیاق) جنسی: پنجاه و سه هزار و چهار و بیست و سه خروار و پنجاه و شش من تبریز و غیره (به سیاق)، مهر «یوسف ابن محمد حسین» است. در صفحه ۹۹ آمده: موضوعی سنه ماضیه دوازده تومان و پنجریال ... اهالی مسکین: نقدی هشتصد و هشتاد و نه تومان و یکهزار و پانصد دینار، جنسی پنجاه و پنج خروار.در صفحه ۱۹۱ آمده: مظفر مراغه ای ابوابجمعی آقاخان سرتیب..؛ در برگ یکم آمده: این کتابچه دستورالعمل آذربایجان است که بمهر مرحوم میرزا یوسف مستوفی الممالک صدر اعظم و بخط ناصرالدین شاه مزین شده است. در صفحه آخر بخط ناصر الدین شاه آمده: هزار من (به سیاق) از بیست و دو هزار و سیصد و شصت و نه خروار (به سیاق) بولیعهد بدهد یعنی قیمتش بولیعهد بفرستد برای مخارج - سپس نوشته شده: صحیح است - با مهر (یوسف بن محمد حسین) مستوفی الممالک صدراعظم - و جزو صورت خرج: از قرار دستخط مبارک در حق نواب و الاولیعهد هزار من (به سیاق)؛ **انجام:** در ص ۲۷۹: هفتصد تومان (به سیاق) به دو نفر پسرهای بیکم خانم خاله داده شود، انیس الدوله دو هزار تومان، تاج الدوله هزار تومان، الباقی نوزده تومان و نه قران و سیصد و یازده دنیار، صحیح است (مهر مستوفی الممالک).

خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۴۲گ، اندازه: ۲۰/۵×۲۳سم [ف: ۸ - ۱]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۱۵/۲

دستور العملی است که جهت مأمور سیستان در باب قشون بردن به گرمسیرات در ۱۰ دستور فرستاده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴گ (۱۰پ-۱۳ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۲]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۸

و خارج قسط محلات و سایر بلوک در سال ۱۳۰۷، ابواب جمعی میرزا عبدالله خان. اعداد به سیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: عبدالله الانصاری؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۱۰گ، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۹۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۵

آغاز: کتابچه دستورالعمل هذه السنه توشقان ئیل ۱۳۰۸ خیریت دلیل فزوین ابوابجمعی جناب معتمد السلطان سعد السلطنه نقد نود و سه هزار و هفتصد و پنجاه و هفت تومان و هشتصد و هفتاد دینار (به سیاق) از باب مالیات و فروعات و منافع حکومتی شصت و ششهزار ... از بابت تفاوت عمل و منافع حکومتی قریه رحیم آباد که بملکیت سعد السلطنه مرحمت شده در حشو جمع موضوع میشود نهصد و شانزده تومان و چهار هزار (سیاق)؛ **انجام:** در برگ ۴۴ر: انعام نواب اسحق میرزا بموجب یکطغرابرات و نوشته حضرت مستطاب اشرف اکرم وزیر اعظم مقرر شد بخرج قزوین نوشته شود یکصد تومان (به سیاق)

ذیل صفحه نوشته شده: مهر جناب مستطاب اجل مستوفی الممالک

خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۱۰

دستورالعمل مجلس تدقیقات امتیازات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ ۴ص (۱۴۸۴-۱۴۸۷) [مختصر ف: ۳۴۹]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۰۰

آغاز: بعد حمد رب العالمین و نعت خاتم المرسلین که تبیین آن امکان هیچ حروف آفرین نیست، بر ضمیر صیرفان و جوهر شناسان؛ **انجام:** و حرفهای دیگر هم مناسب این مقام بگوش او خواهند رسانید، رقعه ...

مجموعه نامه‌ها و فرمانهایی است که محمد اورنگ زیب برای شاهزادگان و امرای دولت صادر کرده، برای آموختن نامه‌نگاری در این کتاب بدون تنظیم و ترتیب مخصوص به سال ۱۱۵۶ گرد آورده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۴۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۶۱]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۷۵

دستورالعمل بعضی امور لازمه مهمه نظام السلطنه حاکم عربستان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۳۰۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: مخمل سرمه‌ای، ۱۴گ، ۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۶/۹سم [سنا: ف: ۲ - ۲۸۰]

۱۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۳/۴ فرخ

خط: نستعلیق، کا: محمد بن میرزا ابوطالب گرایلی، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۸۵-۸۷)، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: - ۱۸۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲۹-ف

نسخه اصل: نسخه محمود فرهاد معتمد. ۱۲۸۹ عساکر بابت مواجب و سیورسات؛ خط: نستعلیق و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۲گ، [فیلمها ف: ۱ - ۸۴]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۰۰-ف

نسخه اصل: نسخه کی استخوان. میرزا آقا خان سرتیب کارگذار خارجه لرستان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا[فیلمها ف: ۱ - ۸۴]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۵۰/۲-ف

با تاریخ ۱۲۷۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۴۴]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۲۱

در این دستور العمل طرح تنظیم کارمندان چراغخانه و شمع‌خانه آستان قدس رضوی داده شده و عدد کارمندان این بخش و حقوقی که باید بدانها پرداخت شود، بیان شده است. این

دستورالعمل به تاریخ دهم جمادی الاول ۱۳۰۶ نگاشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بر فراز صفحه اول تصدیق قرار داد و مهر «رکن الدوله» (مربع) و در پایان تصدیق این طرح و قرارداد آن با مهر «عبدالحسین الرضوی» (بیضی) و مهر «العبد فتح الله الرضوی» (مربع) دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ – ۱۱۸]

● **دستورالعمل آگهی** / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e āgahī

راجه ایامل، ق۱۲ قمری

rāje īyāmel (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۷۶گ، ۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۴۸۵]

● **دستور العمل ارسطو** / علوم غریبه / عربی

dastūr-ol ʻamal-e arastū

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۵/۹

آغاز: قال رستو طاس الحکیم اعلموا وفقکم الله اننی رایت جملة کتب و علاجات فما رایت فی جمیع ما وصل الی اشرف مما انا ذاکره لک من هذا العلاج و لا اشد بأسا و لا اقوی قوة علی جمیع الجان و للاستخدام و الاستجلاب و القهر علیهم باحسن من هذه الاشکال و الدعوات فالفتها و جعلتها فصول و اصول. فاما اصولها فانها و مقسومة علی السبعة ایام بسبع دعوات. و فصولها ان لها عفارتة لوسلط واحدا منهم علی عفارتة الحادث؛ **انجام:** شرعیون وهو عفریت قوی تصرفه فی جمیع افعالک وقوته فی ساعة المریخ من یوم الجمعه و لیلة الجمعة فاعلم ذلک

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی مقیم سمنانی، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۹گ (۱۳۹ر–۲۳۷ر)، ۳۲ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲/۴×۳۶/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۱۴]

● **دستورالعمل پزشکی** / طب / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e pezeškī

شامل چند دستورالعمل پزشکی از خط حضرت جالینوس الزمانی میرزا محمد حسین طبیب و حکیم محمدمؤمن.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۳۸

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا:با تاریخ۱۰۹۶ق؛کاغذ:الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۱ص (۱۹۸حاشیه)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱–۲۱۹]

● **دستور العمل پزشکی و حب برای آتشک و قروحات** / طب / عربی

dastūr-ol ʻamal-e pezeškī va hab barāye ātašak va qorūhāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۴۲ر)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۶۶]

● **دستور العمل پزشکی و شیمیایی و ساخت حبات** / گوناگون / فارسی

dastūr-ol ʻamal-e pezeškī va šīmīyāī va sāxt-e habāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۲۴

خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: رجب ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۱۰۱پ–۱۰۴ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۳۲]

● **دستورالعمل تذکره مرور** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e tazkere-ye morūr

دستورالعملی است برای مسافرینی که به دولت‌های هم جوار مسافرت می‌کنند و جهت استحکام انضباط برای صادرات و واردات در ضمن ۲۶ فصل از روی عهدنامه‌های دوستی و تجاری بین ممالک هم جوار تنظیم شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۲۳

آغاز: چون بری دولت لازم است که رعایا و تبعه خود را که به عنوان تجارت و زیارت و سیاحت و مقاصد مهمه به ممالک دول هم جوار و هم عهد مسافرت می‌نمایند؛ **انجام:** که میان این دفترخانه بزرگ با دفترخانه‌های اطراف خواهد شد حالت تعطیل و انتظاری برای هیچ یک از کسبه و اهل معامله باقی نخواهد ماند.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ مهر: «وزارت جلیله امور خارجه دولت علیه ایران» (مربع) به سال ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۸۳]

● **دستورالعمل جمع و خرج** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e jamʻ va xarj

کتابچه دستوالعمل جمع و خرج ملایر و تویسرکان سال ۱۲۹۲ ابواب جمعی نائب السلطنه امیر کبیر.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۲۴

آغاز: کتابچه دستورالعمل هذه السنة ئیکورئیل خیریت تحویل ملایر و تویسرکان

خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ مهر: «یوسف بن محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۱۱]

● **دستورالعمل جمع و خرج آذربایجان در ۱۳۲۰هـ** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e āzarbāyjān dar 1320h

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۰۷

خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ ۷۵گ [ف: ۳۴ - ۸۴]

● **دستورالعمل جمع و خرج آذربایجان سال ۱۳۲۸** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e āzarbāyjān sāl-e 1328

در این کتابچه دستورالعمل جمع و خرج وزارت دربار، وزارت خارجه، وزارت جنگ، وزارت علوم، وزارت مالیه و مواجب متوفیات سنواتی، آذربایجان در سال ۱۳۲۸ ذکر شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۵

خط: سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۳۸ - ۳۷۶]

● **دستورالعمل جمع و خرج آذربایجان سنه قوی ئیل** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e āzarbāyjān sane-ye qovī ’īl

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۳۷۶

خط:شکسته و سیاق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳-۱۴؛ مهر: «عبدالراجی محمد کاظم»؛ جلد: تیماج، ۲۱۴گ، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲/۲۷ - ۸۵]

● **دستورالعمل جمع و خرج مراغه** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e marāqe

کتابچه جمع و خرج ولایت مراغه و توابع آن در سال ۱۳۰۱ق است که به خط سیاق نوشته شده.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۸

خط: سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳۷ - ۵۰۹]

● **دستورالعمل جمع و خرج مملکت آذربایجان** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e mamlekat-e āzarbāyjān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۳

خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کلاسور، ۱۰۰گ [ف: ۳۴ - ۷۷]

● **دستورالعمل جمع و خرج مملکت آذربایجان در ۱۳۰۲هـ** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e mamlekat-e āzarbāyjān dar 1302h

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۰۸

خط:سیاق،بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱۸گ [ف: ۳۴- ۸۴]

● **دستورالعمل جمع و خرج مملکت خراسان** / متفرقه / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e jam‘ va xarj-e mamlekat-e xorāsān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۷۳

آغاز: دستور العمل جمع و خرج ... مملکت خراسان؛ **انجام:** خرج سفره دفتر خراسان

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق [رایانه]

● **دستورالعمل خوردن چوب چینی** / طبیعیات / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e xordan-e čūb-e čīnī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۱

آغاز: دستور العمل خوردن مطبوخ چوب چینی و مواقع استعمال و ضرر شربت آن به طرز طب ایرانی. دستور خوردن مطبوخ چوب چینی به ده قسم معمول است یکی به طریق قهوه که روزی چهار مثقال چوب چینی بسیار خوب را رنده کرده با نیم من تبریز آب بجوشانند تا نصف شود؛ **انجام:** و در توالد و تناسل قوی الاثر و مانع از بروز دادن حصبه و رفع سمیت خلط آن و اختلاط ذهن و در علاج مأیوسین باه مکرر تجربه شده است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۶گ، ۱۶-۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۸۷]

● **دستورالعمل دخل و خرج آذربایجان** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-‘amal-e daxl va xarj-e āzarbāyjān

غیر همانند:

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۴

دستور العمل سال لوی ئیل آذربایجان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، اندازه:

۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۲۸ - ۶۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «مشیرالدوله میرز حسین خان صدر اعظم دولت علیه ایران» (بیضی)؛ در برگ پایانی یادداشتی جهت ملاحظه صدراعظم در نسخه حاضر با مهر «عبده الراجی هدایت الله» (بیضی) و یادداشت ملاحظه شد از صدراعظم ظاهراً و چند یادداشت از مستوفیان با مهر «عبده نصرالله» (مربع) و مهر «عبدالرحمن» (بیضی) دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۸گ، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲۸ - ۶۰]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۶

دستورالعمل سال پارس ئیل ابواب جمعی ولیعهد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یوسف بن محمد حسن» (بیضی)، «حسین بن هدایت الله» (بیضی)، «الراجی محمد ولی» (بیضی)، «عبده ابراهیم بن محمد» (بیضی)، «الراجی محمد علی الحسینی» (بیضی)، «سید محمد الحسینی» (بیضی)، «محمدرضا الحسینی» (بیضی)، «معاون الملک» (بیضی)، «یا شفیع المذنبین» (بیضی)، «محمد حسن» (بیضی)، «علی بن محمد ربیع» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده ...» (بیضی)، «الراجی علی الحسینی» (بیضی)، «محمدعلی بن عباس» (بیضی)، «عبده نصرالله» (مربع)، «باقر بن محمد» (مربع)؛ یادداشتی از ۱۲۹۳ق در دستور العمل مستوفیان و حاکمان زیردست خود از ولیعهد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲۸ - ۶۰]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۷

دستور العمل سال ئیلان ئیل آذربایجان ابواب جمعی مظفرالدین میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یوسف بن محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۶۱]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۸

دستور العمل سال ئیچی ئیل آذربایجان ابواب جمعی مظفرالدین میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در برگ پایانی یادداشتی از حاجی میرزا نصرالله مستوفی به سال ۱۲۹۳ق با مهر مربع «عبده نصرالله» (مربع)؛ مهر: «حسین بن هدایت الله» (بیضی)، «علی اکبر بن حسین الحسینی» (بیضی)، «الراجی محمد ولی بن احمد»(بیضی)، «عبدالوهاب» (بیضی)، «یا شفیع المذنبین» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲۸ - ۶۱]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۶۱

ابواب جمعی مظفرالدین میرزا ولیعهد مربوط به ایام حکومت مظفرالدین میرزا بر آذربایجان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ارقام سیاقی؛ مهر: «وزیر دفتر» (بیضی)؛ در برگ ۲۵۴ یادداشتی در صحیح بودن مندرجات کتاب با مهر «اتابک اعظم» (بیضی)؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای شکلاتی، ۲۵۶گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲۸ - ۱۲۳]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۹

دستور العمل سال ایت ئیل مظفرالدین میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با مهرهای مستوفیان؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶۶گ، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۸ - ۶۱]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۷۳

دستور العمل سال تنکوزئیل آذربایجان است ابواب جمعی مظفرالدین میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ مهر: «یوسف بن محمد حسن» (بیضی)، «افوض امری الی الله عبده اسدالله» (بیضی)، «عبده الراجی محمد زکی» (بیضی)، «عبده ابراهیم بن محمد» (بیضی)، «سید محمد الحسینی ۱۲۷۲» (بیضی)، «المتوکل علی الله عبده محمود» (بیضی)، «محمدرضا» (بیضی)، «علی بن محمد ربیع» (بیضی)، «معاون الملک ۱۲۸۹» (بیضی)، «ابوالقاسم ۱۲۷۴» (بیضی)، «الراجی علی الحسینی ۱۲۷۵» (بیضی)، «محمد حسن بن محمد زکی» (بیضی)، «عبده نصرالله» (مربع)، «باقر بن محمد» (مربع)، «الراجی کاظم الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۸ - ۵۹]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۱۶۱

آغاز: کتابچه دستورالعمل هذه السنه المسعوده اود ئیل خیرت دلیل مملکت آذربایجان ابواب جمعی کارگزاران نواب مستطاب اشرف واقع مجدالدوله مظفرالدین میرزا، ولیعهد دولت جاوید مهد

کتابچه‌ای است حاوی اطلاعات محاسباتی دخل و خرج و ابواب جمعی کارگزاران مظفرالدین میرزا، ولیعهد ایران در آذربایجان. از این سری، چندین نسخه دیگر در مجلس وجود دارد که مربوط به سالیان دیگر ولایتعهدی مظفری است و در فهرست جلد ۲۸ معرفی شده است. در عنوان این کتابچه، آن را مربوط به «اودئیل» (سال گاو) معرفی کرده‌اند. این سری اسناد معمولا نسخه اصل است؛ خط: سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴ (نسخه اصل)؛ پایین تمام صفحات مهر مهر: «یوسف بن محمد حسن» (بیضی) به خط نستعلیق و دارای خطوط اسلیمی و نقش گل و بوته با تاریخ ۱۲۵۶ دیده می‌شود. این شخص شاید همان میرزا یوسف فرزند میرزا حسن آشتیانی، مستوفی الممالک عهد ناصری و دارای مناصب دیگر و در گذشته ۱۳۰۳ق باشد که منابع عهد ناصری درباره وی به تفصیل سخن گفته‌اند. پس از اتمام کتابچه، چند سطری هم به خط سیاق گویا به خط امین السلطان نوشته و امضا شده؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳۵گ، اندازه: ۱۹/۸×۳۱/۵سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۹۱]

● دستورالعمل دخل و خرج فارس (دفتر دخل و خرج) / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e daxl va xarj-e fārs (daftar-e daxl va xarj)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۸۰

دستور العمل سال لوت ئیل ابواب جمعی علاء الدوله؛ خط:

شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ارقام سیاقی؛ در تمامی صفحات مهر «ناصرالملک وزیر مالیه» (بیضی)؛ در برگ پایانی یادداشت صحت آنچه در کتاب آمده به سال ۱۳۲۴ق با مهر «... سلطان المجید» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۸ - ۶۲]

● **دستور عمل زیارت تحبیب = دیدار دوستانه** / اخلاق / فارسی

dastūr-e ʻamal-e zīyārat-e tahbīb = dīdār-e dūstāne

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۱۵/۱۱

آغاز: دستور العمل زیارت تحبیب هر اوقاتی که بخواهند مشغول به این عمل شوند میباید که اقدام از تاریخ اول ماه بکنند؛ **انجام:** ... صبح این تلسم (=طلسم) است از زعفران بنویسند و در کلاه بگذارند و بروند در پیش آن کس این است دستور العمل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۲۸۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۴۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۱۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۶۱]

● **دستورالعمل ساخت مفرح** / طب / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e sāxt-e mofarrah

دستورالعمل ساخت مفرح مبهی مقوی دل و دملغ و جگر و کمر و باه و پشت و گرده و سایر منافع بدنی که حضرت استاذی حکیم عمادالدین محمد جهت نواب اسکندر خان ساخته بودند.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۱۰۳

خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۹۸پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۴۰]

● **دستورالعمل سرکاری در سال اودئیل ۱۳۱۸** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e sarkārī dar sāl-e ūd'īl 1318

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۸

خط: سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی، ۲۸گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۷۷]

← دستور العمل سیر اصفهان ≻ وصف اصفهان

● **دستورالعمل سیورسات** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e sīyūrsāt

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۲

دستورالعمل سیورسات افواج افشار ابواب جمعی یوسف خان سرتیب در خراسان زیر نظر حشمة الدوله مورخ ۲۷۵؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۵]

● **دستورالعمل شرفیابی** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e šarafyābī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۱۲

دستور العمل شرفیابی حضور و نظم بزم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

● **دستورالعمل شهربانی** / حکومت و سیاست / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e šahrbānī

اهداء به: ناصرالدین شاه

این جزوه که حاوی عمل شهربانی و دستورهای لازم برای نظافت شهر و برقراری روابط بین مردم و جلوگیری از فساد عمومی است در هیجده فصل ترتیب یافته و ظاهراً از قواعد مجری در شهربانی‌های کشورهای خارج ترجمه شده است. نویسنده که به قرار معلوم رئیس نظمیه وقت و به احتمال کنت دومنت فرت می‌باشد جزوه را تقدیم ناصرالدین شاه می‌کند. از صفحه ۱۶ به بعد شرح کتابچه «حفظ الصحت دارالخلافه است» و در آن دستورهای طبی لازم برای پاکی شهر و صحت اهالی داده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۸۵

آغاز: بسمه تعالی شأنه العزیز: برای انتظام امور اداره جلیله نظمیه خانه زاد دولت آبد قاهره؛ **انجام:** پس از زمانی همه صورت پذیر خواهد بود امر امر اولیای دولت علیه است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی (فلفل نمکی)، جلد: مخمل آبی، ۱۴گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۳۸]

● **دستورالعمل فی شرح اصل الاصول و اسماء العلل** / طب / فارسی

dastūr-ol-ʻamal fī š.-e asl-ol osūl va asmā'-ol ʻelal

یوسف خان، عبدالرحیم، قرن ۱۲ قمری

yūsof-xān, ʻabd-or-rahīm (18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۸۷ق

مؤلف پس از آنکه سالیانی را به طبابت مشغول بوده مختصری از این علم را در ۱۳۲ بیت به نظم کشیده است و آن را به نام «اصل الاصول» و جزئیات آن را در ۸۵ بیت به نام «اسماء العلل» موزون نموده است تا آن‌که به سال ۱۱۸۷ق به شرح این دو منظومه

پرداخته و کتاب حاضر را ترتیب داده است. در نسخه‌های منزوی (۶۹۹/۱) و فهرستواره (۳۶۵۵/۵) این کتاب به نام «کفایه منصوری منظوم» یا «کفایه منظوم» نامیده شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۸۹۱/۲

آغاز: ثنا و محمدت اتم به آن قادری که طوطی نفس ناطقه را در قفس بدن انسان به ذکر معرفت جسم؛ **انجام:** بیخ درخت ذوالقرنین و بیخ نمک ... فارسی و ... بهوم کنس هندی ط ب ... س نیم در هم ل بزر البنج.

خط: نستعلیق هندی، کا: عباس، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ (۵پ–۱۶۷پ)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۳۲۴]

● **دستورالعمل مأمورین تذکره** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e maʼmūrīn-e tazkere

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳ص، ۱۰ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۳۶۱]

● **دستورالعمل ملایر و تویسرکان** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e malāyer va tūyserkān

کتابچه دستورالعمل ملایر و تویسرکان در سال ۱۳۳۳ق (ایت ئیل) ابواب جمعی امیرکبیر و وزیر جنگ.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۲۵

خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ در پایین همه صفحات مهر «مستوفی الممالک ۱۳۰۳» (بیضی) و در آغاز نسخه عبارت: ملاحضه شد صحیح است» با مهر «قوام الدوله ۱۳۰۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۵۱۱]

● **دستورالعمل منظوم ختم قرآن در یک هفته** / متفرقه / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e manzūm-e xatm-e qorʼān dar yek hafte

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۷۳

آغاز: روز جمعه ز اول قرآن ×× تا به اخر مائده بر خوان؛ **انجام:** تا به پایان سوره الرحمن ×× پنج‌شنبه تتمه قرآن / این چنین ختم اگر تمام شود×× همه کار تو با نظام شود

در ۸ بیت؛ بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۶۳پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۶]

● **دستورالعمل مواجب و مقرری قاجاریه صاحب منصبان و درباریان** / اسناد / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e mavājeb va moqarrarī-ye qājārīye-ye sāheb-mansabān va darbārīyān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۸۸۴

خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵۳گ، [ف: ۳۴ - ۸۱]

● **دستورالعمل مهمانداری** / متفرقه / فارسی

dastūr-ol-ʻamal-e mehmāndārī

دستورالعمل مهمانداری که از طرف دولت ایران مأمور به آوردن ایلچیان دول کاملة الوداد خواهند شد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۱

آغاز: در اول ملاقات مهماندار برسم دولتی بجناب ایلچی تقریر می‌نماید؛ **انجام:** که حاکم در فرستادن بره و بز و از این قبیل مضایقه ننماید. و السلام.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۲گ (۲پ–۳ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۵]

● **دستور العمل نواب سعادت علی خان** / حکومت و سیاست / فارسی

dastūr-ol ʻamal-e navvāb saʻādat ʻalī xān

کتابی است مشتمل بر قوانین (قواعد) مصوب نواب «سعادت علی خان بهادر مبارز جنگ» حاکم اوده و یکی از مهاراجه‌های هند. این قوانین که مربوط به شوال ۱۲۲۹ق /۱۸۱۴م بوده و می‌باید در کشور وی اجرا می‌شده در نه «باب» و با عناوین «دفعه» [ماده] مرتب شده است: باب ۱. قواعد تقرر ناظمان اضلاع و اجرای کار آنها؛ ۲. قواعد تشخیص و آنچه متعلق به آن است؛ ۳. فواعد تحصیل؛ ۴. قواعد تجویز و تحقیق جرائم مجرمان (سی و هفت دفعه)؛ ۷. قواعد تجویز دعاوی حدود متنازعه و تدابیر عدم وقوع هنگامه و فساد بر سر حدود (بیست و هشت دفعه)؛ ۸. قواعد فرق و نیلام (نبلام) املاک و اجناس غیرمنقوله باقیداران (پنجاه و سه دفعه)؛ ۹. قواعد نیلام املاک غیر منقوله (بیست و دو دفعه). این کتاب ظاهراً چاپ نشده و نسخه‌های خطی آن کمیاب است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۸۰۲

آغاز: بسمله. باب چهارم دستورالعمل سنه ۱۲۲۹ هجری مشتمل بر قواعد کار متعلقه محافظان دفتر مصدوره تاریخ چهاردهم شهر شوال سنه ۱۲۲۹؛ **انجام:** ناظم را باید که بیعنامه نیلامی بموجب

ضابطه بمهر و دستخط خود مرتب نموده به خریدار دهد فقط تمام شد
موجودی آن از اول باب چهارم تا آخر کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا، ۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۴سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۵۱۵]

● **دستورالعمل و ...** / اسناد / فارسی
dastūr-ol-‘amal va ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۵
بی‌کا، بی‌تا، خریداری از بیژن پاینده؛ اندازه: ۱۰/۹×۱۷سم [رایانه]

● **دستورالعمل و تصحیح الجدول** / هیئت / فارسی
dastūr-ol-‘amal va tashīh-ol jadāvel
قاضی زاده رومی، محمود بن محمد، - ۹۳۱ قمری
qāzī-zāde-ye rūmī, mahmūd ebn-e mohammad (- 1525)
وابسته به: زیج الغ بیک = زیج گورکانی = زیج جدید سلطانی = زیج سلطانی گورکانی؛ الغ بیک، محمد بن شاهرخ (۷۹۶-۸۵۳)
اهدا به: سلطان بایزید بن محمد خان (۸۸۶-۹۱۸ق)
تاریخ تألیف: شنبه ۱۲ رجب ۹۰۴ق
شرحی است به فارسی بر «زیج الغ بیک» مؤلف، از مشاهیر علمای عثمانی و معلم ریاضیات سلطان بایزید دوم هشتمین سلطان عثمانی (۸۸۶-۹۱۸ق) بوده و این شرح را به دستور وی نوشته و در روز شنبه دوازدهم رجب ۹۰۴ق از آن فراغت یافته است. در دیباچه آن از شرح قوشچی یاد شده است.
آغاز: تبارک الذی له ملک السموات و الارض و عنده علم الساعة ... حکیمی واجب العطیه که به مقتضای تقدیرات باهره
انجام: پس بر مقتضای قضیه ختامه مسک خاتمه این کتاب را نیز بدعای دولت روز افزون پادشاه اسلام ختم میکنم ... آمین یارب العالمین.
[دنا ۱۱۸۶/۴؛ ریحانة الأدب ۷۸/۶؛ کشف الظنون ۹۶۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۵/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۰عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: حسن حسنی (سلیمانیه) استانبول، ش ۱۲۸۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه غره رجب ۹۵۶ق؛ از روی نسخه خط مصنف، مصحح؛ ۱۸۶گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۶۷]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۴۱-ف و ۲۳۴۶-ف
نسخه اصل: حمیدیه ش ۸۴۸؛ خط: نسخ، کا: میر، بی‌تا، نویسانده سلیمان دری موقت جامع ابوالفتح سلطان محمد خان؛ ۱۳۳گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۵]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۴۲-ف
نسخه اصل: جارالله ش ۳۴۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۳گ [فیلمها ف: ۱-۸۵]

● **دستورالعمل ولایت صایین قلعه فشار** / اسناد / فارسی
dastūr-ol-‘amal-e velāyat-e sāyīn-e qal‘e fešār

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۲
در سال «بارس ئیل» ۱۳۲۰، ابواب جمعی سعدالسلطنه (فارسی) اعداد به سیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ فهرست‌های مالیاتی و مواجب و مستمری و مقرری در سال «توشقان ئیل» ۱۳۰۸ (فارسی) اعداد به سیاق است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷گ، ابعاد متن: ۱۱×۱۳ و ۶×۹، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۲۲۰]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر امیرنظام در ۱۳۲۰، مشیر نظام وزیر مالیه در ربیع الثانی ۱۳۲۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴گ، ابعاد متن: ۷×۱۶، اندازه: ۵×۲۲سم[سنا: ف:۲-۲۲۰]

● **دستور الغرائب** / -
dastūr-ol qarā’eb

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۲۲
بی‌کا، بی‌تا، خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

← دستور فایض النور < آداب لباس سید البشر

● **دستور الفرائض** / فقه / فارسی
dastūr-ol farā’ez
در سی «باب». مؤلف کتابی در فرائض قبلاً به عربی نوشته بود ولی این کتاب را برای استفاده عموم به فارسی نگارش داده است. به روش حنفی و شافعی است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۶
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لا عدوان علی الظالمین . ... اما بعد بدان اسعدک الله فی الدارین که چون صانع قدیم و مبدع حکیم مشکوة این دل ضعیف را از مصباح علوم؛ **انجام:** پس اگر این حمل پسر باشد نه مادر میراث برد نه پسر و اگر دختر باشد هم مادر میراث برد و هم دختر، و الله اعلم بالصواب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۱۱۱گ (۱۲۳پ-۲۳۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۱۴۷]

● **دستور الفصحا** / لغت / فارسی

dastūr-ol fosahā

محمد بن سعد بن کمال

mohammad ebn-e sa‘d ebn-e kamāl

مؤلف درباره این کتاب چنین می‌نویسد: «شامل انواع لغات پارسی و تازی و اصناف معنی الفاظ ترکی و تازی و اصطلاحات غریب و مرکبات عجیب و سخنان پهلوی و دری و کلمات یونانی و رومی و ماوراء النهری که در زبان فارسی» متداول است؛ نمونه عنوان‌های آن این است: «باب الالف فصل الالف». کتاب پانزده هزار بیت است در هر صفحه‌ای از آن نزدیک بسی لغات یاد گردیده است

آغاز: دیباچه فصیح اضعف عبادالله المتعال محمد بن سعدالله بن کمال . ... که مدتی است که سودای اجتماع لغات غریب در سویدای دل متمکن بود . ... نام این مجموعه دستور الفصحا کرده

انجام: بیدار بیش یک کس. ببروش یک بلست

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷ ـ ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه شوال ۱۰۴۲ق؛ یادداشت مورخ ۱۲۶۵ فرهاد میرزا دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۶۱گ، ۲۱سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

● **دستور الفصد** / طب / فارسی

dastūr-ol fasd

بلخی، محمد بیک

balxī, mohammad beyk

آغاز: بسمله. سپاس بیکران و ستایش بی پایان مر حکیم مطلق را سزد؛

انجام: اگر از روغن کنجد گرده هم چرب دارند خالی از منفعت نخواهد بود

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۲۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۵]

● **دستور الفضلاء** / ادبیات / عربی

dustūr-ul fuḍalā’

شرح منظومه در عروض مربوط به قرن ۱۱.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۴

آغاز: بسمله، احمدلله الذی تجلی لعیاده فی کلامه؛ **انجام:** والتعریف فن العهد ابلغ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [الفبائی: - ۲۴۹]

← دستور قافیه ← مختصر الوافی فی علم القوافی

● **دستور القضاة** / فقه / عربی

dustūr-ul quḍāt

خواجه عصمت الله، صدر بن رشید، ق۸

xāje ‘esmat-ol-lāh, sadr ebn-e rašīd (- 8c)

تاریخ تألیف: ۷۷۲ق

کتابی مشتمل بر ۲۲ «باب» در فروع فقه حنفی است که مؤلف مسائل این ابواب را از کتب معتبر حنفیه مثل الجامع الصغیر، الفتاوی الکبری، اقوال ابوحنیفه و ابویوسف در مدت شش ماه استخراج نموده است. چندین نسخه از آن در عراق معرفی شده. [خزانه مفتی ۱۷/۵و ۵۷/۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۱۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اعلنی (کذ) (خبر داد) علی جمیع هذه المسائل و الصلوة علی رسوله محمدن العربی (کذ)؛ **انجام:** تم تألیف هذه الروایات بعد سته اشهر متوالیات ابتداؤه فی الغزة من ربیع الاول و انتهاؤه فی السلخ من شعبان سنته (کذ) اثنین و سبعین و سبع مائه کاتبه کلیم الدین شاهپوری

خط: نستعلیق، کا: کلیم الدین شاهپوری، تا: چهارشنبه ۹ محرم ۱۱۱۴ق؛ برگ ضمیمه در نقل برخی مسائل از کتب اهل سنت مثل فتاوی صوفیه در حلیت یا حرمت ماهی‌های کوچک، معرفة القبلة و . ... ذیلاً آمده؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سبز، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۵]

● **دستور الکاتب فی تعیین المراتب** / انشاء / فارسی

dastūr-ol kāteb fī ta‘yīn-el marāteb

شمس منشی، محمد بن هندوشاه، ق۸ قمری

šams-e monšī, mohammad ebn-e hendū-šāh (- 14c)

اهداء به: سلطان اویس جلایری (۷۵۷-۷۷۵)

تاریخ تألیف: ۲۴ رجب ۷۶۷ق

نویسنده در دیباچه می‌گوید: «و چون در این عصر میمون و روزگار همایون، اکابر وقت بر تتبع فن انشا اقبال نموده‌اند و از مجموع منشآت منشیان معاصر تراکیب این ضعیف و هو الفقیر الی الله الغنی المغنی محمد بن هندوشاه المشتهر بشمس

النخجوانی غفر الله له و لوالدیه و احسن الیهما و الیه بنابر حسن ظنی که در حق او دارند و الظن یخطی و یصیب ملحوظ نظر گردانیده اند و به استدعاء مسودات عربی و پارسی او رغبت نموده و تسمع بالمعیدی خیر من ان تراه و تمسک این معنی را ساخته که ضابطه تراکیب بر حسب هر عصر و زمان مختلف و متفاوت می‌شود و تراکیب منشیان سابق و افاضل وجود و استادان جهان، رشیدالدین وطواط و بهاء الدین محمد بغدادی و نورالدین منشی و رضی الدین خشاب سقی الله ثراهم و جعل فرادیس القدس مثواهم با وجود تفوق در مراتب فصاحت و رجحان در معارج براعت و بلاغت مصطلح ابناء روزگار در لواحق اعصار نیست البته آن قاعده مهمل و آن ضابطه غیر مستعمل می‌نماید الخ.». همچنین در دیباچه است که در ایام سلطنت سلطان ابوسعید صاحب سعید شهید خواجه غیاث الدین محمد رشیدی و دیگر ارکان دولت و اعیان حضرت حکم یرلیغ به تصنیف چنین کتابی رسانیدند به‌واسطه کثرت اشتغال و تعاقب موانع میسر نشد و تقدیر ازلی این بود که این کتاب به القاب همایون پادشاه اسلام (مراد شاه اویس است) مطرز و موشح شود. در یک «مقدمه» و دو «قسم» و «خاتمه» مرتب گردیده: مقدمه: در کیفیت این کتاب و شرط شروع متامل در آن؛ قسم ۱. در مکاتبات سلاطین که به یکدیگر نویسند و القاب و ادعیه ایشان و خوانین سلاطین و اولاد ایشان و ذکر پادشاه یعنی آنکه مکتوب از قبل او نویسند و احوال که بدان متعلق خواهد شد و این مرتبه مشتمل است بر دو «ضرب» (ضرب اول به سه صورت، و ضرب دوم به بیست فصل تقسیم گردیده)؛ مرتبه ۲. در مکاتبات امراء الوس و وزراء و خوانین و اولاد ایشان و نقیب السادات و مشایخ و مریدان و قاضی القضاة و دیگر قضاة و ابناء ایشان و نوایب دیوان سلطنة و دیوان وزارت و امراء اولکا و تومانات و ایناقان و اتابکان و وکیل حضرت سلطنت و اصحاب دیوان بزرگ و دیگر ارکان مملکت مشتمل بر دو «ضرب» (ضرب اول در بیست و شش فصل، ضرب دوم در شانزده فصل است)؛ مرتبه ۳. در مکاتبات اشراف الناس و علما و حکما و مدرسان و مفتیان و مفسران و مفیدان و محدثان و ائمه و خطبا و وعاظ و اطبا و فقها و حفاظ و صلحا و ارباب فنون و منقطعان و گوشه‌نشینان و محتسبان و منجمان و شعرا و استادان و جد و پدر و جده و مادر و عم و خال و عمه و خاله و برادران بزرگ و کوچک و خواهران و پسران کثرهم الله تعالی و دختران و خواجه سرایان و دوستان و ندما و تجار و ابطال و شجعان و اسفهسالاران و کوتوالان قلاع و مقدمان طوائف و مهندسان و معماران و صدور و اعیان و القاب و ادعیه ایشان و اوساط الناس و غیرهم و این مرتبه مشتمل است بر دو «صنف» و مضمونات که بعد از القاب و خطاب بدین دو صنف نویسد (صنف اول مشتمل بر سی و هشت فصل، صنف دوم مشتمل بر دوازده فصل است)؛ مرتبه ۴. در مکاتبات مقربان سلاطین و امراء و وزراء و خوانین و خدم ارکان دولت و ملوک ولایات و سادات و مشایخ و قضاة و غیرهم و مضمونات آن و عرضه داشت رعایا به سلاطین و جواب آن و محاضر و اجوبه و شرط نامه که نواب و عمال به سلاطین دهند و جواب و تذکره که به امرا و وزرا و اعاظم مملکت نویسند و اجوبه آن (این مرتبه مشتمل بر بیست فصل و هر فصلی بر دو صورت مکتوب و جواب و هر صورتی مشتمل بر سه نوع است)؛ قسم ۲. در احکام دیوانی و تفویض اعمال به امراء مغول و وزراء و نواب و ابواب سلطنت و استیفاء ممالک و الغ تبیگچی و نظارت و اشراف و حکمی و انشاء و نیابت وزارت و دفتر داری و حکومت و متصرفی ولایات و قانون یاسامیشی و تعدیلی و خرز و تخمین و احصاء مواشی و اسفهسالاری و امارت عسس و ملک التجاری و حکومت دارالضرب و معیری و صاحب جمعی اموال و مناصب قلمی ولایت و عمارت به ایران و کاروان سالاری و ریاست و تولیت قضایاء شرعی از قاضی القضاتی ممالک و قضایاء ولایات و نقیب النقبائی و حکومت اوقاف سادات و اوقاف ممالک و امارت محمل و وفد حجاج و تدریس و خطابت و احتساب و اعادت و فقاهت و شیخی خانقاه و اثبات صوفی در خانقاه و ساغوری بیمارستان و کتابت دارالقضا و امین آنجا و مورخین حجج و قبالات و عامل زکوات و حکومت بیت المال و متصرفی جزیه و تفویض امامت و اذان و احسان و رعایت مصلحین و تهدید و سیاست مجرمان و لوازم و لواحق آن، این قسم دوم مشتمل بر دو «باب»: باب اول آن در سه ضرب و مجموعاً در پنجاه و شش فصل، باب دوم در دو ضرب در بیست و دو فصل. مطالب فوق چون مشتمل بر بیان مندرجات و طرز کتاب بود عیناً نقل گردید تا مطالعه‌کنندگان به خوبی دریابند که در این کتاب چه مباحثی هست و برای دانستن و پی بردن به کیفیت انشاء و القاب و اطلاع بر تشکیلات آن عصر و حتی حدود و ثغور دولت شیخ اویس از کتب خوب و نفیس می‌باشد و مؤلف در طی منشآت به اشعار عربی و فارسی بسیار تمثل جسته و در خاتمه کتاب قصیده‌ای در مدح شاه اویس از انشاء خویش ضبط نموده و این کتاب تقریباً در حدود ۲۳۰۰۰ بیت کتابت دارد. آن را در ۷۳ سالگی ساخته و در ۲ رجب ۷۶۱ تسوید و در ۷۶۷ در تبریز تصحیح و در ۲۴ رجب، ۷۶۷ به بیاض بردن آن را به انجام رسانده است. (ابن یوسف شیرازی)

[الذریعة: ۱۶۵/۸؛ کشف الظنون: ۷۵۴/۱؛ هدیة العارفین: ۱۶۱/۲؛ فهرست کتابخانه موزه بریتانیا در لندن (ضمیمه)؛ دنا ۱۱۸۶/۴ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۷۳

آغاز: بسمله تحمیدی که سیار فهم دوربین به مراحل و منازل آن راه نیابد الخ؛ **انجام:** بدخواه تست همچو خزان ای بهار ملک×× وز باد سرد خویش چو برگست در خزان

خط: نستعلیق بد خط، کا: ملامحسن فیض، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ اوراق بدون ترتیب صحافی گردیده و چنانکه در آن

مطالعه شد پاره ای از اوراق هم افتاده، پشت صفحه اول از حسن بن محمد مدعو به حکمی که از نویسندگان دستگاه سلطنتی بوده یادداشتی به تاریخ سال ۱۰۱۲ نوشته شده و قسمت اولیه آن محو گردیده و فقط نام نگارنده و سال تحریر خوانده می‌شود و نیز در ذیل آن یادداشتی است که قسمتی از آن را دست روزگار محو نموده و عبارات خوانای آن این است: «مما اعاره الدهر علی افقر عبادالله . ... المدعو بمحسن احسن الله تعالی ...» و چنین به نظر می‌رسد که نویسنده آن مرحوم ملامحسن فیض ره بوده و آخرین سطر نسخه این بیت از قصیده‌ای است که مؤلف در مدح پادشاه در خاتمه گذارده است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۲۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲ - ۲۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰-ف

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: شنبه ۱۷ ربیع الاول ۸۰۱ق، برای شیخ اویس بهادرخان؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۴گ، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱-ف

نسخه اصل: کوپرولو ش ۱۲۴۱؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۸۹۸ق؛ افتادگی: انجام؛ از روی نسخه نوشته شده از روی اصل؛ ۲۳۴ برگ. [فیلمها ف: ۱ - ۸۵]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۱

بخشی از جلد اول؛ بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰ [د.ث. مجلس]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 463؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۵]

● دستور کتابت اسناد مالی / اسناد / فارسی

dastūr-e ketābat-e asnād-e mālī

تدوین‌کننده به مسائل شرعی مربوط به موضوع مکاتیب بیشتر از نکات ادبی و انشائی توجه داشته و نثر این کتاب به شیوه نثرهای متوسط زمان قاجار است. تاریخ‌های یاد شده در نمونه مکتوبات (عقدنامه‌ها و وقف‌نامه‌ها) در حدود ۱۲۷۰ و ۱۲۸۰ و اسامی بلاد: گلپایگان، خوانسار و اصفهان است. از جمله نکات و شرایط یاد شده در وقف‌نامه‌ها که جلب نظر می‌کند محرومیت طلاب فلسفه و حکمت است از سکونت و استفاده از وقف. تدوین‌کننده این رساله در چند مورد مسائل شرعی مربوط به میراث، نکاح و طلاق و غیره را با عنوان «مسائل» آورده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۵/۱۳-طباطبائی

آغاز: بسمله تیمنا و تبرکا بذکر من جری بامره القلم واخرج المخلوقات من العدم و علم الانسان ما لا یعلم و الصلوة و السلام علی محمد اشرف اولاد آدم . ... خطبه مهر نامجه بسمله الحمد لله المنزه عن الازدواج المقدس عن المخالطه و الامتزاج. اما بعد مشاطه عنبرین شمامه نو عروس سخن را در نظر صدرنشینان انجمن معنی بدین سان جلوه می‌دهد که در اسعد ازمنه . ... علی الصداق ماة تومان کل تومان منه مثقال منه عشرة آلاف دینار تبریزی فضی عجمی و کل الف دینار منه خمس عباسی و کل عباسی منه مثقال صیر فی من الفضه المسکو که. و الثلث الشایع من الدار الواقعة فی محلة فلان . ... و النصف من الروضة فی محله فلان من محلات فلان؛ **انجام:** اللهم الف و آنس بینهما کما الفت و آنست بین آدم و حوا و اعط لهما اولادی (کذا) صالحین ذکور (کذا)بمحمد و آله الطاهرین و کان ذلک . ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری و سفید شده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۷۴پ-۱۱۸ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۹۴]

● دستور اللغة = الخلاص / لغت / عربی و فارسی

dustūr-ul luġa = al-xalāṣ

ادیب نطنزی، حسین بن ابراهیم، - ۴۹۹ ؟ قمری

adīb-e natanzī, hoseyn ebn-e ebrāhīm (- 1106)

اهداء به: خواجه نظام الملک (گویا)

تاریخ تألیف: ۴۶۸ق

لغات وارده و مستعمله در قرآن و احادیث و مصنفات ادباء و مراسلات و امثال و دواوین شعراء محدثین در این کتاب به‌طریق تسهیل تعلیم و تعلم مذکور گردیده، دستور اللغة مبتنی بر بیست و هشت کتاب و ترجمه فارسی بعض لغات عربی را شامل است چنان‌که خود می‌گوید: «قسمتها علی ثمانیة و عشرین کتاباً بعدد الحروف المناسبة لمنازل القمر و اوردت فی کل کتاب اثنی عشر بابا بعدد شهور السنة و عدد البروج الاثنی عشر و عریت الاسماء من حرف التعریف . ... و اوردت کل باب علی ترتیب حروف المعجم و فسرت بعضها بالعربیة السائرة و بعضها بالمجمیة الظاهرة». دستور اللغة به نام «کتاب الخلاص» نیز موسوم است و مؤلف در پایان دیباجه پیش از شروع به «کتاب الالف من الاسماء» می‌گوید: «و سمیته بکتاب الخلاص». ولی مؤلف عملاً پای‌بند تقسیم هر کتاب به دوازده باب نشده است بلکه هر کتاب را تلویحاً مقصور به سه «باب» کرده و در ذیل باب اول اسمائی را که به فتح اول و در باب دوم اسمائی را که به ضم آن و در باب سوم آن عده از اسامی را که به کسر اول است ذکر نموده و پس از فراغ از قسمت اسامی بلافاصله افعال ثلاثی مجرد را در شش باب شرح داده است: ۱) فعل یفعل (به فتح عین در هر دو صیغه)، مانند: بعث یبعث، ۲) فعل یفعل (به فتح عین در ماضی و به ضم آن در مضارع)، مانند: برز یبرز؛ ۳) فعل یفعل (عین الفعل در ماضی مفتوح و در مضارع مکسور)، مانند: بسم یبسم، ۴) فعل یفعل (عین الفعل در ماضی مکسور و در مضارع مفتوح) مانند: بلغ یبلغ، ۵) فعل یفعل (به ضم عین در هر دو صیغه) مانند: بصر یبصر، ۶) فعل یفعل (به صیغه مجهول)، مانند: بهت یبهت، (این باب را به جای بابی آورده که عین الفعل در ماضی و مضارع مکسور است)، سپس به شرح افعال ثلاثی مزید و رباعی مجرد و

مزید پرداخته است و چنان ترتیب داده که در هر کدام صحیح بر مهموز و مهموز بر مثال بر اجوف و اجوف بر لفیف و لفیف بر منقوص و منقوص بر مضاعف مقدم باشد و پس از اتمام کتاب آخر این مطالب را هم اضافه کرده: ۱. باب ما کان الصواب فی ایرادها مفردا، ۲. فصل (در بروج و منازل قمر)، ۳. فصل (در لیالی شهر)، ۴. اسماء ایام الشهور بالفارسیة، ۵. اسماء الشهور بالعربیة، ۶. اسماء الشهور بالفارسیة، ۷. باب فی الحساب، ۸. باب فی الشرکة، ۹. فصل، هو طرف السکة، طرة الثوب، ۱۰. باب فی فنون متفرقة، ۱۱. باب الجمع و التصغیر، ۱۲. بسم الله الرحمن الرحیم، کتاب الحروف التی علیها مدارالعربیة، باب الادوات التی ترفع بعدها الاسماء و الاخبار، ۱۳. باب الحروف التی تنصب الاسماء و ترفع الاخبار، ۱۴. باب الحروف التی ترفع الاسماء و تنصب الاخبار، ۱۵. باب حروف الشرط و الجزا، ۱۶. باب نواصب الافعال المضارعة، ۱۷. باب الجوازم، ۱۸. باب الجر، ۱۹. باب حروف العطف، ۲۰. باب حروف الندا، ۲۱. باب الاستثناء، ۲۲. باب المرفوعات، ۲۳. باب المنصوبات، ۲۴. باب المجرورات، ۲۵. باب المجزومات، ۲۶. باب اعراب فعل المضارع، ۲۷. باب الاسماء المبهمة، ۲۸. ضمیر المرفوع المنفصل، ۲۹. ضمیر المنصوب المنفصل، ۳۰. باب الافعال، ۳۱. باب فی العدد، ۳۲. باب مراتب الحروف. (غلامعلی عرفانیان)

کتابی به نام «مرقاة» نیز به این مؤلف نسبت داده‌اند.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی ابدع العالم بقدرته وخص بنی آدم بکرامته . ... اما بعد فهذا دستوراللغة العربیة المستعملة المعتمدة المأثورة الواردة فی کتاب الله و اخبار الرسول صلی الله علیه و سلم و مصنفات الادباء . ...

چاپ: تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۰ش، با مقدمه و تصحیح رضا هادیزاده، ۱۱۴+ ۶۷۵ص

[کشف الظنون ۷۵۴/۱؛ فرهنگ‌نامه‌ها ۱۹–۲۳؛ دارالکتب مصر ۱۳۲/۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۸۳/۳: نشانی ۲۹ نسخه؛ دنا ۱۱۸۷/۴– ۱۱۸۸ (۶۲ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی ابدع العالم بقدرته و خص بنی آدم بکرامته؛ **انجام:** اجوف استصوب صواب وانت.

از «الف» تا «صاد» است معانی فارسی لغات نیز در مقابل آنها می‌باشد؛ خط: نسخ کهن، کا: عبدالواحد بن ابراهیم حلبی، تا: ۴۷۵ق، جا: اردبیل؛ با سرلوح با خط کوفی، در پشت صفحه اول روی تاریخ، کاغذی چسبانده شده و آنچه از آن باقی مانده دو کلمه سبع و سبعین است با کلمه «مأئه» و از زیر کاغذ چسبانده شده «الفی» نمایان است که باید حرف نخست کلمه مضاف «مائه» باشد و این نمی‌تواند با این ترتیب جز «اربع» کلمه دیگر باشد و بالنتیجه تاریخ ۴۷۷ می‌شود؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه مخملی پشت گلی، ۶۰گ، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۹ – ۱۳۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه دهه سوم جمادی الثانی ۵۴۹ق؛ مهر: توفیق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵ص (۱–۲۳۵)، ۲۱سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۱۳]

۳. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۵۵۷ق، جا: مدرسه سعدیه؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰ص، اندازه: ۱۳/۸×۲۰سم [نشریه: ۲ – ۲۰۵]

۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۲

خط: نسخ، کا: حسین بن یوسف بن علی قراداشی خوارزمی، تا: دوشنبه ۲۴ شعبان ۵۹۲ق، جا: حلب؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱ ذیحجه ۱۲۶۳؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۴۳]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: – ۱۷۲]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۲۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و التی لاتدخل العربیة ستة . ... پ چ ژ ک ف . ... والحروف کلها. جزی الله ذا . ... قایلا بطوع . ...

خط: نسخ کهن و مشکول، کا: محمد بن علی بن محمد اصفهانی، تا: جمعه ۲۰ ربیع الاول ۵۹۴ق؛ تملک: مولانا فریدالعصر ناصرالدین محمد بن احمد بن محمود الکاتبی در ۶۹۴ق؛ واقف: سیدجلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی بغدادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۳ – ۱۵۲]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶۴

در باب «مراتب الحروف» ناقص مانده و دیباجه نیز ناتمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: انجام؛ نسخه قدیمی که طرز تحریر آن به کتب خطی قرن ششم هجری شباهت دارد، مجدول؛ ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۱

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن عبدالرشید بن عبدالکریم بن عبدالعزیز، تا: ۲۲ رجب ۶۴۳ق؛ افتادگی: آغاز، و پیش از «باب ماجاء علی فعله یفعله»: «عزل عزلة جدا شد و عزلا جدا کرد»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن مشکی، ۲۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۱۹/۴سم [ف: ۱ – ۲۱۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۲۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۶۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام، و می‌رسد به عنوان «باب بسم یبسم»؛ یادداشت تاریخ مرگ شیخ زاهد ابراهیم در سال

۷۰۰ و اندی و ویران ساختن هلاکو شماخی را در ۶۶۰ و ویران ساختن تاتار آنجا را در ۶۱۸ و زاده شدن فرحزاد پسر اجستان در ۶۵۲ و یادداشت مورخ ۷۲۷ در تبریز در مدرسه بهرامیه که رباعی در آن نوشته شده، یادداشتی به نام ابوسعید، مسعود بن سنجر نامدار به پهلو شاه و تاریخ ۸۵۷؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۲)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹- ۱۰۶۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۴۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تفعل تیمم قصد و تیمم کرد، تیمن خجسته داشت اتمام بخیر رسید تهذیب بحسب الفرمود میان صاحب انارالله برهانه دعاگوی عبدالعزیز

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ دو برگ آغاز نونویس است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۲۱ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۸ – ۲۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 8322؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی بکر بن احمد بن عثمان بن محمد معروف به خدکس سمنائی، تا: دوشنبه ذیحجه ۷۱۵ق، جا: صومعه صفا و زاویه وفا [فیلمها ف: ۱ – ۸۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۰

خط: نسخ، کا: حسین بن محمود بن مسعود بن اسماعیل بن علی غندجانی، تا: شنبه ۹ ذیحجه ۷۷۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۱گ، ۲۲ سطر (۲×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم[ف:۱۷-۱۵۹]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۵۷۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیت بجمع الحروف – جزی الله ذا لفظ یعاضد قایلا ×× بطوع اغث شخص المتین برحمتک

خط: نسخ، کا: احمد بن خواجه علی، تا: ۱۹ ذیقعده ۷۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی و بقیه اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، اندازه: ۱۹×۲۴/۶سم [ف: ۱۰ – ۱۴۳۹]

۱۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تقول هذه خمسة ابواب فان دخلت الالف . ... فاجوبتها مجری النعت.

خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد کاظم؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: – ۲۳۲]

۱۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۶۲

آغاز: باب، فرس اسب، افراس ج – خیل البان، خیول ج، . ... باب فعل یفعل هنأه الطعام یهنئه و یهنؤه و یهنأه . ... بگوارايد بر وی طعام، می‌گواردش؛ **انجام:** الج الیه یحاجته . ... اجده و اجد فی العمل نوکرد او را و بکوشید در کار، اجد السکین تیز کرد کارد را و اجدت المراة علی زوجها سوگ داشت زن بر شوهرش . ...

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: حدود قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۸۱]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۶۹/۱

آغاز: فمن طلب کلمة من العربیة فلیطلبها فی الباب المشتمل علیها فی الحروف المخصوص بها فان لم لیجدها فلیطلبها فی الادوات و الابواب؛ **انجام:** جزی الله ذا لفظ یعاضد قائلاً ×× یطوع أغث شخص الحسین برحمتک

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن یاراحمد بن یار احمد جمال الدین، تا: ذیحجه ۸۶۱ق؛ مصحح، محشی با نشان «من صحاح الجوهری»، تقریظ «أبی المظفر المشطب بن محمد بن أسامة و أبی بکر محمد بن ثابت الخجندی» در خصوص دستور اللغة، همراه فوائدی در برگ ۱۳۰ آمده؛ کاغذ: شرقی، ۱۲۵گ (۵ر-۱۲۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۳ – ۱۲۹]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۲

خط: نستعلیق، کا: عبیدالله بن احمد بن محمد واعظ، تا: دوشنبه سلخ محرم ۸۸۰ق،جا:تبریز؛مصحح،رکابه‌دار؛تملک:عبیدالله ملقب به شهاب در ۸۸۰ق، صدرالافاضل لطفعلی تبریزی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۴۴ – ۱۶۵]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۰

آغاز: یقال فیه فعل یفعل الاستة احرف؛ **انجام:** ایان یأتی کی آمد، الی متی تاکی.

خط: نستعلیق خفی و مشکول، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۱۶۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶سم [ف: ۱۳ – ۱۵۶]

۱۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور جیبی [نشریه: ۳ – ۱۸]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ رمضان ۹۲۸ق؛ محشی با نشان «مصادر»، «ع ح»، در برگ ۳۵۷ر حرز امیر المؤمنین مشتمل بر کلماتی عبری و عربی و فارسی، در گ ۲۵۹ر عقد اجاره دادن کسی خویشتن را به خواجه محمود بن احمد گیلانی به مدت چهل روز، در گ ۳۵۹پ شعری فارسی در رثای خواجه یونس به تاریخ ۹۴۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۵گ (۱۳۲پ-۳۵۶پ) [ف: ۱۱-۶۱۶]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما بکسر اوله للشک و الاختیار ینبغی و یجب و الوجه باید که قط هرگز للماضی مشددة.

خط: نسخ مشکول، کا: سلام الله بن میر شیخ الحسینی، تا: رمضان ۹۶۰ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۷۴گ، ۱۵ سطر (۱۲/۳×۱۶/۲)، اندازه: ۱۸/۹×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ – ۲۹]

۲۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۸۱

خط: نستعلیق معرب، کا: محمد بن ولی، تا: اواسط ربیع الثانی ۹۶۵ق، جا: بکی بازار؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد خوانساری به خط پدرش «محمد علی خوانساری» با مهر «محمد علی» (بیضی)، عبدالرحیم بن محمد قاضی، عبدالرحیم؛ مهر: «یا محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه:

۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۳۲]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** دعاء الوالد لولدهکد عاء النبی لامته

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۱ق [رایانه]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۷۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۷۳ق؛ قبل از کتاب قطعه‌ای از مثلثات قطرب نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ – ۲۲۹]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۰

آغاز: لئلا یشتبهن باخواتهن و اوردت مضمون کل باب علی ترتیب حروف المعجم و فسرت بعضها بالعجمیة الظاهرة و بعضها بالعربیة السائرة لیکون انشط للمفید؛ **انجام:** و الحروف التی لاتدخل الفارسیة ثمانیة بجمعها ضع حظ ثط قص و الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا نبیه محمد سید الانبیاء و وصیه سید الاوصیاء و ابنته فاطمة سیدة النساء و سبطیة الحسن سید الاولیاء و الحسین سید الشهداء و اولادهم البررة الاتقیاء صلی الله علیهم ما سبح ملک فی الارض و السماء و سلم تسلیما کثیرا و حسبنا اله و نعم الوکیل و نعم المولی و نعم النصیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ در آخر نسخه آمده که اوراق ساقط شده از روی نسخه‌ای که در ذیقعده سال ۶۶۹ کتابت شده نوشته شده؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۴۲۵]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۶

آغاز: فهو مصل صلیا یصلیان فهما مصلیان صلوا بفتح اللام؛ **انجام:** نسخه:آنکس که این بخواند او را دعا کند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۸ – ۴۵۹]

۲۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۶۰]

۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۷۰–طباطبائی

دو باب از دستور اللغه نطنزی است با این عنوان‌ها: باب الاسماء الخالیه من علامات التانیث و الاسماء التی اشترک فیها عین باب الابنیه التی استوی فیها اللزوم و التعدی و هی سبعون کلمه ونیف؛

خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۸۶پ–۱۸۷ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ – ۸۴۴]

۲۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۹ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: احمد بن علی تبریزی، رضا بن محمد حسینی طباطبایی، محمد مهدی بن علی حسینی طباطبایی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳۷گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۳۵]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** منقوص اللحی ریش درآورد مضاعف . ...

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا تیماج مشکی پوشانیده، ۱۰۱گ، ۲۴سطر(۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۲ – ۱۰۲]

۳۰. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ تملک: فرهاد میرزا در شنبه ۱ محرم ۱۲۹۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ – ۱۷۷]

۳۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۱۸]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** گرچه زخاک دست نطنزی شود تباه ×× یک چند یادگار بود زو خط سیاه / آنکس که این بخواند او را دعا کند ×× یا رب عفو کنش بقیامت همه گناه

خط: نسخ نزدیک به نستعلیق، کا: شخم پسر ملا خواجه خواص، تا: ۲۳ شعبان ۱۰۰۲ق؛ محشی با امضای «مشهدی» و «برهان» و «مهذب» و «صحاح» و «ورق» و «کنز» و «مصباح المنیر» و «قاموس»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۶گ، ۱۸ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۸۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما بکسر اوله للشک و الاختیار ینبغی و یجب و الوجه باید که قط هرگز للماضی مشدده.

خط: نسخ خوش، کا: علیشیر بن خواجه علی طبسی، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۰۳۸ق؛ واقف: رضا ناینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۸گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۴/۷)، اندازه: ۱۷/۴×۲۵/۹سم [ف: ۱۳ – ۳۰]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۴

خط: نسخ، کا: محمد تقی، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۸۸ق؛ تملک: عبدالمطلب بن اسماعیل قلی به تاریخ رمضان ۱۱۶۸ با مهر «افوض امری الی الله عبده عبدالمطلب» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۹۳]

۳۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۲۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحروف التی لا تدخل الفارسیة ثمانیة بجمعها ضع حظ ثط قص و الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا نبیه محمد سید الانبیاء و وصیه سید الاوصیاء و ابنته فاطمة سیدة النساء و سبطیة الحسن سید الاولیاء و الحسین سید الشهداء و اولادهم البررة الاتقیاء صلی الله علیهم ما سبح ملک فی الارض و السماء و سلم تسلیما کثیرا و حسبنا اله و نعم الوکیل و نعم المولی و نعم النصیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۲۵ – ۲۳۵]

۳۶. قم؛ علامة طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

شامل نیمه دوم کتاب؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق [تراثنا: س۲ش۳ - ۱۵۳]

۳۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۷۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تفعل تیمم تیمم کرد. تیمن خجسته داشت.

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد سلیم، تا: ۱۰۹۵ق؛ با دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۳۹۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۷]

۳۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۰ - ج

آغاز: افردت الاسماء التی لا یدخلها الحرفان (دیباچه)؛ **انجام:** علی حدة تنها اذا قبل (باب اعراب الفعل)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خریداری از هدیه آقای دکتر مصدق است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۴۴گ، ۱۷سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۳۳۳]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** جزی الله ذا لفظ یعاضد قائلاً ×× بطوع اغث شخص الحسین برحمتک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: عبدالرشید بن نظر علی، علی بن حسین موسوی شوشتری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۶۳]

۴۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۲۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ملک امره استیسره یسره . ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی آبی، ۱۷۳گ (۱-۱۷۳)، ۱۶سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۶۷]

۴۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۲۲

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد حسین کاتب، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۰]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المنفتحة التی تنفتح بها اللسان و لا ینطبق علی الحنک و هی اربعة و عشرون نوشته نیست

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد الموسوی الجزایری»؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوا با روکش کاغذ آبی، ۲۱۵گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۸۲]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۲۱

آغاز: . ... و بعضها بالعربیة الساهرة لیکون انشط للمفید و اروح للمستفید و نظرت فی کل فعل؛ **انجام:** و استیده الخصم اذا غلب و ملک امره، استیسر یسر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲» و غیر آن، حدیثی از کتاب کشف الغموض ملا محمد امین (بن محمد شریف) استرآبادی اخباری (- ۱۰۳۸ق) در پایان نسخه، نام عزی نوری در آغاز آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۸]

۴۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۱

خط: نسخ معرب، کا: غلام حسین بن کامران بزانی ابهری از قرای اصفهان، تا: صفر ۱۱۰۳ق؛ ۳۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۷۴]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۲۹/۱

خط: نسخ ترکی، کا: ظهیرالدین بن مولانا اولیا بن عبیدالله، تا: با تاریخ ۱۱۵۳ق؛ تملک: احمد بن امیر احمد بن جنید بن محمود، سید عمر بن سید احمد شهیر به حبیب افندی در ذیحجه ۱۱۵۳ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۱۱۵گ (۳پ-۱۱۷ر)، ۳۰ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۳۴۶]

۴۶. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۹۱ق؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم[ف:۸۷]

۴۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۵۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالعزیز، تا: قرن ۱۳، به دستور میان صاحب؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۷۱]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۴۶-۳۳/۹۶

آغاز: برابر **انجام:** والتی لاتدخل العربیة ستة وهی پ چ ژ ث ک خو بیت یجمع للحروف کلها فی الدعا. جزی الله ذا لفظ یعاضد قائلاً ×× بطوع اغث شخص الحسین برحمتک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۱۸۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۲۰]

۴۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** جزی الله ذالفظ تعاضد قائلا بطوع اغث شخص الحسین برحمتک تمت الکتاب المسمی بدستور اللغة

خط: نسخ، کا: علی بن علی اکبر، تا: ۱۲۵۸ق؛ مجدول؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده علی»، «الواثق بالله الغنی عبده علی بن علی اکبر»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۹۱]

۵۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۴۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** جزی الله ذالفظ یعاضد قائلاً -تطوع اغث شخص الحسین برحمتک، تمت والحمدلله الخ.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ قسمتی از آخر کتاب ناقص بوده، نویسنده بدخطی به سال ۱۲۷۱ آن را نوشته؛ واقف: درخشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۸۰]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** شخص الحسنین برحمتک . ...

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن میرزا بابا خوانساری، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، فستقی، جلد: تیماج حنایی، ۹۰گ، ۲۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۶]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶۰
خط: نسخ، کا: احمد طهرانی (ملا باشی)، تا: یک‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ از روی نسخه‌ای که مراد بن موسی بن یوسف بن حسین به سال ۸۷۹ نوشته بود با تصحیح اغلاط آن؛ مصحح، محشی؛ تملک: فرهاد میرزا به تاریخ ربیع الاول ۱۲۸۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ – ۳۰۲]

۵۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۹۱/۱
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد خلخالی، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۱۱۰گ (۱–۱۱۰)، ۱۷سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۱۵سم [ف: ۴ – ۱۳۵۶]

۵۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دیباجه کتاب ناقص مانده و متعاقب آن یک ورق سفید گذرانده‌اند؛ ۱۶۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲ – ۲۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹۵–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۴۳]

۵۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: غلامحسین میرصدرای بن محمدرضا محمدآبادی کاشانی مورخ ۱۱۵۹؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۵۷گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۱۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۷]

۵۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** جز الله ذالفظ یعاضد قائلا بطوع اغث شخص الحسین برحمتک
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با دو نوع خط و در دو نوع کاغذ؛ جلد: مقوا با ته چرمی، ۲۱۷گ، ۱۷–۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۴۹۲]

۵۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷–د/۲۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** جزی الله ذولفظ یعاضد قائلا ×× تطوع اغث شخص الحسین برحمتک تم الکتاب . ...
خط: نسخ نزدیک به کوفی، بی‌کا، بی‌تا؛ با مشاهده خط و کاغذ به نظر می‌رسد که خیلی قدیمی است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۹۴گ، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۴]

۵۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب حرف الشرط و الجزاء و هی ان و مهما و اذما و حیثما و این
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (به قدر پنج برگ نسخه ۲۵۶۳ ناقص)؛ در حاشیه نسخه حاضر نوشته‌اند: برای مجلس «نظامی»؛ به علت افتادگی آخر کتاب تاریخ تحریر معلوم نیست ولی نسخه کهن و نفیسی است؛ جلد: چرمی، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۲ – ۴۹۰]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۱–ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 447 (بلوشه ۴/۳۳۴ش ۲۴۱۷)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۱]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۷۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۰۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الکسائی ما فعلت الاحد عشراً لالف الدرهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف مخ: – ۸۷]

● دستور المؤمنین / حدیث، اخلاق / فارسی
dastūr-ol mo’menīn

حسینی، غضنفرالدین
hoseynī, qazanfar-od-dīn

نیر التولیه در اخلاق مذهبی برای راهنمایی مردم ایران، احادیث است با ترجمه آنها، به فارسی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۷۷
آغاز: بسمله: الحمدلله الذی اوضح بکلامه سبیل الهدایة؛ **انجام:** وای به حال آنها که شفیع . ... شمشیر نمایند
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۹۳]

● دستور المبتدی / فقه / فارسی
dastūr-ol mobtadī

صدیقی، محمد بن محمد حسین، ق۱۱ قمری
sadīqī, mohammad ebn-e mohammad hoseyn (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۵ق
مؤلف به سال ۱۰۶۵ق در شهر بنارس (هنگام گذر) عده‌ای از مسلمانان قصبه نادر باری را ملاقات و نیاز آنان را به مسائل طهارت و نماز احساس می‌کند، چند مسئله ضروری از کتب معتبره به طور مختصر در این رساله گرد می‌آورد.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۰۱/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلواة علی رسوله محمد وآله و اصحابه اجمعین، اما بعد چنین گوید؛ **انجام:** و اگر از این نیز عاجز باشد شصت مسکین را دو وقت طعام دهد شکم سیر و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب.

خط: نستعلیق، کا: محمد امیر الدین بن محمد عزیزالدین(+قاضی قصبه نظام آباد و رسوم)، تا: چهارشنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۶۳ق؛ پس از این کتاب اسامی و عدد روزهای برجها و سیاق و ریاضیات و غیره آمده؛ ۱۹گ (۱۱۷ر-۱۳۵پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۳]

● **دستور المبتدی** / صرف / فارسی

dastūr-ol mobtadī

معلم دهلوی، صفی الدین بن نصیرالدین

moʻallem-e dehlavī, safī-yed-dīn ebn-e nasīr-od-dīn

رساله مختصری است در صرف افعال عربی. مؤلف پس از آنکه فرزندش شیخ اسماعیل پنج گنج را در صرف فرا گرفت، خواست کتابی دیگر در صرف به وی تعلیم کند و چون کتاب فارسی دیگر در صرف نیافت، رساله حاضر را نگاشت و برای ترغیب طالبان، قوانین صرف را به صورت سؤال و جواب در آورد.

آغاز: الحمد لله الذی یصرف الاحوال و یخفف الاثقال و یکشف العلل . ... بدانکه زادک الله تعالی علما نافعا و فهما کاملا جمله اسما و افعال

[دنا ۱۱۸۹/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۷/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، ۲۴گ (۱۸پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۴۷۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اول و اوائل و خیر و خیائر که در اصل او اول و خیائر بود بدانکه قوانین هر جنسی . ... مبتدیان را باید که خوب یاد کنید

خط: نستعلیق، کا: سید احمد ولد سید قطب الدین، تا: ذیقعده ۱۲۳۵ق؛ جلد: مقوایی سبز، ۱۴۶گ (۳۵پ-۱۸۰ر)، ۱۲ سطر [ف: ۳۷ - ۵۵۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بدانکه قوانین جهتی از اجناس مذکور بسیار است اما مختصر کرده شده زیاد از این نتوان نوشت.

خط: نستعلیق، کا: غلام معین الحق انصاری چشتی قدوسی، بی‌تا؛ محشی، رکابه‌دار؛ جلد: مقوا رویه کاغذ، ۳۰گ (۳۸پ-۶۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۲]

● **دستور مسعودی** / انشاء / فارسی

dastūr-e masʻūdī

تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

در انشاء و مراسلات؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۵]

● **دستور مسیحی** / طب / فارسی

dastūr-e masīhī

طبرسی، محمد مسیح بن محمد صادق، ق۱۰ قمری

tabarsī, mohammad masīh ebn-e mohammad sādeq (-16c)

مؤلف محمد مسیح ابن محمد صادق طبرسی رازی از شاگردان حکیم محمد مؤمن تنکابنی معاصر شاه سلیمان صفوی است مرتب بر چهار «مقاله» هر مقاله در چند «باب» و هر باب در چند «فصل» و مبتنی است بر کتب بقراط و رازی و ابن ابی صادق و یوحنا بن سرابیون و سید اسماعیل جرجانی و غیره.

آغاز: حمدی که معتکفان صوامع ملکوت بزبان تقدیس ادا نمایند و سپاسی که متعبدان جوامع جبروت بلسان تعظیم انشا فرمایند . ...

انجام: و اگر بی پرهیزی و بی تدبیری نماید و خود را بیمار نماید برو عیب بود و معذور نباشد.

[دنا ۱۱۸۹/۴ (۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۴۵۹/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۰۳

آغاز: او شفاعت گستری که بمدلول و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین وجود ما جودش (کذا) رحمت عالمیانست؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۴۱گ،۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۹ - ۱۹۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۴/۱

آغاز: برابر

قطعه ای از آغاز کتاب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد جمال کاشانی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۲پ-۲۳پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۴/۱ ـ ب

آغاز و انجام: برابر

فهرست در آغاز نسخه هست؛ خط: نسخ، کا: میر محمد حسین بن میر محمد رضای کاشانی پشت مشهدی، تا: پایان محرم ۱۲۷۵ق؛ محشی از حکیم پولاک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۴گ، ۳۱ سطر (۱۳/۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ - ۲۳۶]

● **دستور معالم الحکم و مأثور مکارم الشیم من کلام علی بن ابی طالب = کلمات علی علیه السلام** / حدیث / عربی

dustūr-u maʻālim-il ḥikam wa maʼṯūr-u makārim-iš šīyam min kalām-e ʻalī ibn-i abī-ṭālib = kalamāt-u ʻalī

قضاعی، محمد بن سلامه، - ۴۵۴ قمری

qozā‘ī, mohammad ebn-e salāme (- 1063)

پس از آنکه قاضی قضاعی تألیف کتاب «الشهاب» را به پایان برد، بعضی از اخوان از وی خواستند که انتخابی از گفتار حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مانند همان کتاب تألیف کند این کتاب مشتمل بر هزار و دویست گفتار کوتاه است در آداب و مواعظ و دعا و بعضی از اشعار آن حضرت در نه «باب»: ۱. فیما روی عنه من فوائد حکمه؛ ۲. فیما روی عنه فی ذمه الدنیا و تزهیده فیها؛ ۳. فیما روی عنه من المواعظ؛ ۴. فیما روی عنه من وصایاه و نواهیه؛ ۵. فیما رو ی عنه من اجوبته و سؤالاته؛ ۸. فی المروی عنه من ادعیته و مناجاته؛ ۹. فیما انتهی الیه من شعره.

آغاز: اخبرنا القاضی . ... قال: قال القاضی الأجل ابو عبدالله محمد بن سلامة ابن جعفر بن علی القضاعی رحمه الله: الحمدلله الذی وسع کل شیء عمله و نفذ فی کل مصنوع قضاءه و حکمه . ...

انجام: تم الدستور بحمد الله و حسن عونه، فله الحمد دائماً علی نعمة التی لا تحصی، و صلی الله علی سیدنا محمد نبیه و اله الطاهرین و سلم تسلیما و حسبنا الله و نعم الوکیل.

چاپ: سال ۱۳۳۲ هـ درمصر، مطبعة السعادة، وزیری، با حواشی محمد سعید الرافعی.

[دنا ۱۱۸۹/۴ (۵ نسخه)؛ بروکلمان، ذیل ۵۸۵/۱؛ معجم المطبوعات /۱۵۱۵؛ سرکیس ۱۵۱۵/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۳عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۰۲۶ (اربری، فهرست خطی عربی ۱۰/۱)؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد بن منصور بن خلیفة بن منهال، تا: ۶۱۱ق، برای فرزندش منهال؛ مصحح، اجازه‌ای برای کاتب و فرزندش به تاریخ ۶۱۱ق، همچنین بعد از کتاب صورت سماعی است به تاریخ ۵۵۸ق دال بر اینکه کتاب را قاضی ابوعبدالله محمد بن حسن بن محمد عامری، بر قاضی خطیب فخرالدولة ابو الفتوح ناصر بن حسن بن اسماعیل حسینی زیدی خوانده؛ ۱۲۷گ، ۱۱ سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۶۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۶۳۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** عظمتک التی وسعت کل شئ السماء و الارض و ملأت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با چند نشانه بلاغ، مصحح، محشی؛ مهر: کتابخانه مجد الدین نصیری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۱۳۱پ-۱۶۱پ)، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴۳ - ۲۰۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقال لجلجا للقمه فی فیه اذا ادارها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۵۷گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۳]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** انا اخو المصطفی لاشک فی نسبی ×× معه ربیت و سبطاه هما ولدی / جدی و جد رسول الله منفرد ×× و فاطم زوجتی لا قول ذی فند . ... فقال له (ص) صدقت یا علی تم الدستور بحمدالله و حسن توفیقه.

خط: نسخ زیبا، کا: ابوالقاسم بن ملا علی الریزی از بلوک آشتیان، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی با کتیبه «باقر بن محمد صادق»، ۳۹گ (۱۶پ-۵۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۶۳۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۰۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله شکرا لا شریک له ×× البار بالعبد و الباقی بلا أمد. فقال صلی الله علیه و آله: صدقت یا علی

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: ریحان الله موسوی به تاریخ دهه آخر جمادی الاول ۱۳۲۰؛ جلد: تیماج تیماج قرمز، ۲۴گ (۲۷۷پ-۳۰۰پ)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ - ۵]

← دستور معما ≻ معمای منظوم
← دستور معما ≻ معمیات
← دستور معما ≻ مفردات
← دستور معما ≻ معما

● دستور معما / معما / فارسی

dastūr-e mo‘ammā

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری

jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۴/۶

آغاز: نموده میشود این مقدمه ایست از برای تسهیل و ترغیب مبتدیان در بیان اعداد اعمال معمائی بیان امثله و تعریف هر یک از آن اعمال معمایی؛ **انجام:** دل ما را شده منزلگه تیرش طرفی ×× طرفی منزل اندوه غم جاناست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۲۳ق، به نظر می‌رسد به خطی دیگر و کهن‌تر باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۱۶۰-۱۶۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۱۲۴]

● دستور معما / معما / فارسی

dastūr-e mo‘ammā

شرف بن یوسف

šaraf ebn-e yūsof

دارای یک «مقدمه» و بیست و چهار «اصل» و «خاتمه».

آغاز: رب یسر و لا تعسر و زدنی علما و ارزقنی فهما. بدانک ترتیب کرده شد این در بیان حساب جمل . ...

انجام: خاتمه: بدانک لطافت و ظرافت در معما آنست که در آنجا معنی بیتی هم معنی معما باشد و دیگر معنی بیتی باید

مناسب صاحب آن نام برد معمای یونس تا پسندیده باشد

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۳/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۶۳-۱۶۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۴۰ - ۱۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسینی زین العابدین، تا: ۱۱۹۳ق [رایانه]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۸۱/۱۰

آغاز: بدانکه ترتیب کرده این رساله بر ز؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یکشنبه ۹ ذیقعده ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن یشمی، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۹۶]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۹/۲

آغاز: بسمله. بدانکه ترتیب کرده شد این رساله بر یک مقدمه و بیست و چهار اصل و خاتمه. مقدمه در بیان ارقام هندسه؛ **انجام:** و دیگر آنک معنی هر نظمی باید که مناسب صاحب آن بود تا پسندیده باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۸۶۵ق، جا: سیواس؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۷پ-۳۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۵۷]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۸۱۸/۵

آغاز: بسمله. بدانکه ترتیب کرده شد این رساله بر یک مقدمه و بیست و چهار اصل و خاتمه. مقدمه در بیان ارقام هندسه؛ **انجام:** اصل بیست و چهارم . ... خاتمه بدانکه لطافت و ظرافت و زینت . ... معنی هر نظمی باید که مناسب صاحب آن

از شرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱۲۵پ-۱۴۰پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۱۰۲]

● **دستور معما** / معما / فارسی

dastūr-e mo‘ammā

در فن معما در یک مقدمه و ۱۲ اصل و یک خاتمه.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۷۹۳/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین . ... اما بعد بدانکه این مختصری است در فن معما مشتمل بر مقدمه و خاتمه اما مقدمه بدانکه معما آن است که شعری گفته شود فصیح؛ **انجام:** و از حیف لب گزید صورت طلعت خیاط چو تاب اندازد نفی سوزن که فولاد بود بگدازد.

خط: نستعلیق، کا: صنیع الله، تا: ۱۰۶۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۸۷ر-۹۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۲۶۹]

● **دستور المکتوبات** / انشاء / فارسی

dastūr-ol maktūbāt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۵۸/۲-ف

چاپ سنگی مطبع نولکشور کان پور؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۴]

← دستور الملوک ﴿ زبان آموز پارسی

● **دستور الملوک** / اخلاق / فارسی

dastūr-ol molūk

مستوفی الممالک، محمد رفیع، ق۱۲ قمری

mostaofī-ol-mamālek, mohammad rafī‘ (- 18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵ق)

رساله‌ای است در باب قواعد و ضوابط هر یک از درباریان، مشتمل بر پانزده «باب» و یک «خاتمه»: باب ۱. بیان شغل ملاباشی و متولیان آستانه‌های متبرکه و علمای شرع دارالسلطنه اصفهان، مشتمل بر ده فصل: ۱) ملاباشی، ۲) صدارت خاصه و عامه، ۳) متولی روضه رضویه، ۴) متولی آستانه معصومیه، ۵) آستانه عبدالعظیم، ۶) متولیان آستانجات اردبیل، ۸) شیخ الاسلام اصفهان، ۹) قاضی اصفهان، ۱۰) قاضی عسکر؛ باب ۲. بیان منصب هر یک از امراء عظام، در یک مقدمه و پانزده فصل؛ ۳. بیان شغل هر یک از مقربان بساط که لفظ مقرب الخاقان و عالیجاه مختص ایشان است، در سه مقاله؛ ۴. بیان شغل جمعی از عمال و وزراء و کلانتران و غیرهم، در شانزده فصل؛ ۵. بیان شغل و خدمت مقربانی که لقب مقرب الحضرة مختص ایشان بود، در شش مقاله؛ ۶. ذکر شغل اصحاب دفتر خانه همایونی و غیره، در چهار مقاله. بقیه ابواب در کتاب حاضر افتاده است. این گفتار هر چند در مطلب با «تذکرة الملوک» میرزا سمیعا یکی است ولی جدا هستند.

آغاز: حمد و ستایش و سپاس بیرون از حیطه حصر و قیاس مر مالك الملکی را روا و سزاست که سر رشته انتظام مهام ممالك محروسه هستی . ...

چاپ: تهران، مجله ادبیات،شماره ۱۶، به کوشش محمد تقی دانش پژوه.

[دنا ۱۱۸۹/۴؛ چاپ دانش پژوه در مجله ادبیات تهران؛ نشریه ۴۲۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۹۶۶/۲ و ۴۴۹/۶]

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** سیم معمار باشی خدمت او این بود که پادشاه هر گونه عمارتی که می‌خواست احداث کند به عهده اهتمام او . ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۸۱گ، ۱۶ سطر،

اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۱–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۶۰]

● **دستور المنجمین** / هیئت / فارسی
dastūr-ol monajjemīn

حسینی زیدی، حسین بن محمد، ق۹ قمری
hoseynī zeydī, hoseyn ebn-e mohammad (- 15c)

اهدا به: ابوالفتح سنغر شاه بن نورشاه از پادشاهان هرمز (پیرامون ۸۴۰–۹۲۷ق) و قاضی صفی الدین عیسی
تاریخ تألیف: ۱۲ رجب ۸۹۱ق
در حساب و نجوم در یک «مقدمه» در چهار باب و دو «مقاله» و «خاتمه» از روی زیج ایلخانی نه زیج سمرقندی. مقدمه در چهار باب و مقاله در پانزده باب و فهرست آنها در دیباچه آمده.
آغاز: بسمله، زواهر جواهر حمد و سپاس بی حد و قیاس که به مقیاس حواس نفس حساس احساس آن نتواند کرد . ... اما بعد مراد از ترکیب این کلمات و تحریر این مقدمات آنکه چون دانستن علم نجوم . ...
[الذریعة ۱۶۸/۸؛ دنا ۱۱۸۹/۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۹۱؛ فهرستواره منزوی ۲۹۲۰/۴]

۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۹۸**
آغاز: برابر؛ **انجام:** ذیحجة الحرام، رجب المرجب. والله اعلم. تمت بالخیر . ... فی تاریخ ثانی عشر شهر ذیقعدة ۸۹۱
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲ ذیقعده ۸۹۱ق؛ مجدول، با چهار پیشانی زرین و لاجوردی؛ کاغذ: ختایی، جلد: رویه میشن، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۷/۶سم [ف: ۲ – ۲۴۸]
۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۴**
آغاز: برابر؛ **انجام:** توفیق و تیسیر تقدیر عطائی کبری پاینده آمین یا رب العالمین . ... و آله اجمعین.
خط: نستعلیق، کا: ملک علی بن یاردم علی اسکندری، تا: ۱۰۷۱؛ تملک: محمد کاظم؛ مهر: محمد تقی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۲۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۹۴]
۳. **تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۴۴۹**
خط: نستعلیق، کا: محمد علی رجاء زفره‌ای ملقب به نجم الشعراء، بی‌تا؛ یادداشت تقدیم کتاب به کتابخانه مجلس از محمد حسن رجائی زفره و تذکر اینکه نسخه به خط پدرش می‌باشد به تاریخ ۴۶/۱۰/۸؛ جلد: مقوایی، ۵۶گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۰– ۳۰]

● **دستور المنجمین** / هیئت / عربی
dustūr-ul munajjimīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۶–ف
نسخه اصل: پاریس A. 5968؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۳۵۲گ، ۲۸ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۲۵]

● **دستور مورخ ۱۲ شوال** / اسناد / فارسی
dastūr-e movarrex-e 12 šavvāl

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷۱
بی‌کا، تا: ۱۲ شوال ۱۳۳۶ق [نشریه: ۷ – ۳۳۴]

● **دستورنامه** / شعر / فارسی
dastūr-nāme

نزاری قهستانی، سعدالدین بن شمس الدین، ۶۴۵ – ۷۲۰ قمری
nazārī qohestānī, sa‘d-od-dīn ebn-e šams-od-dīn (1248 - 1321)

تاریخ تألیف: ۷۱۰ق
دارای دو باب و چند فصل. در بحر متقارب در پانصد بیت.
آغاز: قل الحمدلله نزاری فقل ×× خداوند جزو خداوند کل . ...
انجام: ندارم دگر جز تو کس و السلام ×× امیدم همین است و بس و السلام
چاپ: در Orientalia در لنینگراد سال ۱۹۲۶ ص ۴۷–۷۴ با ترجمه روسی (آتشکده ۱۰۴؛ تذکره دولتشاه ۲۵۸؛ مجالس النفایس ۳۵۵).
[دنا ۱۱۹۰/۴]

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲۵–ف**
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، کا: احمد هروی، تا: آغاز جمادی الاول ۸۴۶ق، جا: خانقاه؛ ۹گ (۲۳۳–۲۴۱)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۳]
۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱۷–ف**
نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۰]
۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۳۳/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴گ (۱۱۴پ–۱۳۷پ هامش)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۵۵۳]
۴. **تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۳**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، با اشعار ظهیر فاریابی در یک مجلد؛ جلد: چرمی، ۲۰گ، ۱۴ سطر، اندازه:۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۴۹۲]
۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸/۲–ف**

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۲۱ فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۲۶–۴۸)، ۱۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۴۱]

● **دستورنامه** / شعر / فارسی

dastūr-nāme

وزیر فواید عامه صدرالسلطنه که در روز جمعه ۱۸ شعبان به نظم فارسی به وزن مثنوی برای فرزند خود میرزا نصرالله صدرالصدور شهیر به میرزا آقا خان نوری ساخته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۶

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان چند سطری به فرانسه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۷گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۴]

↩ دستور نامه نگاری ≻ ترسل
↩ دستور نامه نگاری ≻ منشآت
↩ دستور نامه نگاری ≻ منشآت بیدل دهلوی
↩ دستور نامه نگاری ≻ نامه ها
↩ دستور نامه نگاری ≻ نزهة المنشآت

● **دستور نامه نگاری** / انشاء / فارسی

dastūr-e nāme-negārī

شرف الدین علی یزدی، – ۸۵۸ قمری

šaraf-od-dīn ʻalī-ye yazdī (- 1454)

روش نامه‌نگاری را در دو «باب» برگزار کرده که باب اول دارای دو «مقصد» و چند «فصل» می‌باشد.
[نسخه‌های منزوی ۲۱۰۲/۳]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۲۰/۱

آغاز: بعد از سپاس و ستایش دانایی توانا تبارک و تعالی که فرستادن رسولان با کتابهای مشتمل بر احوال و اوضاع این جهان و آن جهان از برای سعادت و سلامت دنیوی و اخروی بندگان؛ **انجام:** مجاوران حرم حرمت و عزت یعنی فائزان به سعادت خدمت سله سنیه اعلی موقف مرتضوی اعظمی اعلمی اکملی اکرمی افضلی لازال بالحق نظاما للحق و الحقیقة و الدنیا و الدین احمد من احیی مراسم آبائه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با کتیبه‌ای زرین و لاجوردی مزین به گل و بته، مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۴]

● **دستور نامه نگاری** / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e nāme-negārī

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۲۸–۹/۷۸

آغاز: در شدت مفارقت نویسند منزوی زاویه وطن و معتکف گوشه نشین بیت به عرض می‌رساند که درهنگامی که دیده رمد کشیده . ... بسم الله الرحمن الرحیم مقدمه ای است در بیان علم انشاء بباید دانست؛ **انجام:** و به رسم تملیک و تسلیم زوجه محترمه خود نماید و عوض مطالبه ننماید و جرت الصیغة الشرعیه بالعربیه و الفارسیة . ... و هو المؤلف بین قلوب الإماء و العباد فی شهر فلان فی سنة فلان.

از «در شدت مفارقت نویسند» تا آخر کتاب. کتابی است شامل کیفیت نامه‌نگاری به طبقات و افراد مختلف و در مناسبت‌های مختلف، مانند: در شدت مفارقت نویسند، مقدمه در بیان علم انشا، طبقه، اعلی سلاطین به طبقه اعلی سلاطین نویسند، سلاطین در جواب سلاطین نویسند و نامه‌های اولاد سلاطین و ملوک و امراء و صدور و دیوانیان و اهل قلم و نامه‌هایی که سایرین به آنها می‌نویسند و نامه به سادات و علما و احباب و نامه‌هایی که در سفر نویسند در تهنیت و تعزیت و عیادت مریض و خلاص از حبس و جواب هر یک از آنها و نامه‌های دیگر از این است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه جمادی الاول ۱۲۵۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴–۱۸۲۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۱۹

آغاز: بعد از حمد و ثنای مر حضرت ایزد متعال ذوالجلال و الافضال، آنکه بنده شکسته دلخسته؛ **انجام:** زفر و زدی چونکه مشتی مه آزادی بهشت آید.

دستور نامه‌نگاری است که پس از مدتی که مؤلف در خدمت اعتبار خان منشی بوده به درخواست بعضی از دوستان در هفت «باب» نگاشته است: ۱. مکتوبات که به سلاطین نویسند، ۲. اصدار فرامین، ۳. شرح پروانه‌جات، ۴. نوشتن عرایض، ۵. مکتوبات ابنای روزگار به یکدیگر، ۶. خطوط و قباله جات شرعی، ۷. نوشتن دستک و سرنامه‌ها؛ خط: نستعلیق، کا: دریاخان، تا: رمضان ۱۲۶۱ق؛ جلد: مقوایی، ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۳ – ۱۴]

● **دستور نامه‌نگاری به علماء اسلام** / نامه‌نگاری / عربی،لاتین

dastūr-e nāme-negārī be ʻolamā'-e eslām

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۹ض

آغاز: مکتوب به اسم مشایخ کرم الله امثالهم اظهار اخلاص در حضرت قدسی منزلت و جناب شرع مرتبت سلطان مشائخ اسلام . ... مبین کلمة الحق المبین فلان الملة و الدین ابقاه الله میامن ایامه بین الانام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۵ر–۱۶پ)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۲۶۱]

● **دستور نامه‌نگاری ترسل** / ادبیات / فارسی

dastūr-e nāme-negārī-ye tarassol

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷۱

آغاز: و تضاعف . ... و اقبال آن سلطنت؛ **انجام:** بر این جمله اعتماد نماید والسلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **دستور نامه‌نگاری مجدول** / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e nāme-negārī-ye mojadval

دستور نامه‌نگاری و القاب و اوصافی که در نامه‌ها به کار برده می‌شود و عبارت‌های فارسی یا عربی و بعضی از ابیات مناسب با احوال اصحاب نامه‌ها، در این کتاب به صورت جدول‌هایی پرداخته شده. این کتاب در چند سطر و هر کدام دارای چند کلمه مشتمل بر حروف تنظیم شده و اول طبقه ملوک و اشراف را آورده پس از آن افتتاح‌های مقبول و اوصاف اشراف و بزرگان و القاب طبقات مختلف و عبارات شوقیه و عناوین خاصه و ارسال تحف و هدایا را می‌نگارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۹۵]

← دستورنامه نگاری و ترسل ≻ منشآت

● **دستور نامه‌نگاری و قباله‌نویسی** / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e nāme-negārī va qabāle-nevīsī

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹

آغاز: چون (؟) بسیار ممتد گشته و از حد اعتدال در گذشته بود لازم بود بعرض (؟) دلیری و از کیفیت حال . ... (پس از جای عنوان که سفید مانده): الهی همواره بیت الشرف دولت و شوکت اقبال (؟) ذات با برکات بیهمال نواب مستطاب سامی پر نو ز قلم؛ **انجام:** مکتوب محذوف الصاد: در شوق روی جانان هر روز خال ×× ارغنون دل نویسد عنوان نامه من

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵۴]

● **دستور نسخه‌نویسی = داروسازی جدید و قدیم** / طب / فارسی

dastūr-e nosxe-nevīsī = dārū-sāzī-ye jadīd va qadīm

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۵۸/۱

آغاز: در نسخه‌نویسی دستورالعملهایی که طبیب به مریض می‌دهد در باب پرهیز یا معالجه است ولی کلا بهتر است تمام دستورالعمل ها را بنویسد خصوصا وقتی که مرض خطیر باشد اقوام و پرستاران مریض را بواسطه حالت مریض مضطر می‌باشند فقط تدابیر علاجیه را باید زمانی گفت از مواردی که بدون نفع و ضرر باشند در ایران تا به حال تجویز نمی‌کردند مطبوخ بنفشه و سایر نباتات و میوه جات که در خانه مریض درست می‌کردند . ... برای این کار در طب فرنگی شعبه مخصوصی است از موارد طبی که موسوم است به علم نسخه‌نویسی؛ **انجام:** هر دو ساعت یک قاشق میل کنند.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۴۳]

● **دستور نظم** / ادبیات / فارسی

dastūr-e nazm

واله عجمی، محمد بن محمد باقر، ق۱۲ قمری

vāle ʻajamī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (-18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۴۰ق

آن را به خاطر جمعی از دوستانش نگاشته، در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»: مقدمه در صفت سخنوری و بیان طریقه اکتساب این صفت؛ باب ۱. بیان ضوابط اوزان و بحار و قواعد ردیف و قوافی اشعار؛ باب ۲. بیان کیفیت بحار و اوزان و گزارش اشعار؛ باب ۳. بیان بحر رباعی؛ خاتمه در بیان اسامی اقسام اشعار.

[دنا ۴/۱۱۹۰؛ دیوان هند ۲۱۱۹ و ۲۹۴۴؛ ریو ص ۸۵۹ ش ۲۶۱۷۳/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۵۸؛ نشریه ۲۷/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱۷/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار مالک خان بهادر، تا: سه‌شنبه ۱۸ رجب قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۸]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۴

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۲۶۷ق، جا: سکندر آباد متصل به حیدرآباد هند؛ جلد: مقوا، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱/۱۶۸-۶۲۸۸/۲

آغاز: روی عصیان شفا عتش غازه نمود ×× غیر از ذاتش که باعث ایجاد است . ... اما بعد عرض می‌نماید بنده . ... سید محمد موسوی واله که در این ایام کدورت فرجام؛ **انجام:** ورابع هر دو مقصور واجتماع دودزن دریک رباعی چنین است لمؤلفه از دولت عشق خوش بسامان کشتیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۲۵]

● **دستور نگارش** / نامه‌نگاری / فارسی

dastūr-e negāreš

دستور نگارش دعوت‌نامه و تسلیت‌نامه از آن جمله تبریک و دعوت‌نامه است برای شرکت در جشن عروسی که در صدر آن نوشته: «مبارک نامچه عروسی».

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵۳/۳-طباطبائی

آغاز: بعد از گلدسته بندی گلهای مودت . ... مشهود برای بیضا ضیایی . ... اخوی گرامی ام دام عزه میدارد.تسلیت نامه: بعد از تتبع بلاغت دعا و ترسیل رساله و الا مشهود رای مهر آنجلا می‌دارد

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۱۱۳)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۵۸]

● **دستور نماز جنازه گزاردن** / فقه / فارسی

dastūr-e namāz-e jenāzeh gozārdan

تاریخ تألیف: ۲۹ رجب ۱۱۰۶ق؛ محل تألیف: صفاهان
از ترغیب الصلاة.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۸۷

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: ۲۹ رجب ۱۱۰۶ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۱ص (۵۰۶)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۰]

● **دستور الوزارة فی قوانین الوزارة** / حکومت و سیاست / فارسی

dastūr-ol vezāra fī qavānīn-el vezāra

اصفهانی، محمود بن محمد، ۵۴۲؟ - ۶۱۲ قمری

esfahānī, mahmūd ebn-e mohammad (1148 - 1216)

در ۱۰ «باب»

[دنا ۱۱۸۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۵۲/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶-عکسی

نسخه اصل: ایاصوفیه ش ۳۴۹۱؛ بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ ۱۰۴گ، ۱۵ سطر [نشریه: ۲ - ۲۷۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۵]

● **دستور الوزاره** = **نصایح نظام الملک** = **پند نامه** = **وصیت نامه** / اخلاق / فارسی

dastūr-ol vezāre = nasāyeh-e nezām-ol-molk = pand-nāme = vasīyyat-nāme

نظام الملک، حسن بن علی، ۴۰۸ - ۴۸۵ قمری

nezām-ol-molk, hasan ebn-e ʻalī (1018 - 1093)

اهدا به: فخر الدین حسن بن تاج الدین بن امیر علی بن امیر معشر صاحب دیوان طغا تیمورخان

این گفتار منسوب به خواجه نظام الملک مؤلف «سیاست‌نامه» است در یک «مقدمه» و دو «فصل»: مقدمه در سرگذشت خواجه نظام الملک؛ فصل ۱. تحریص فرزندک بر ترک وزارت و مخاطرات آن؛ ۲. آداب و شرایط در وقت اشتغال بدان. خواندمیر در «دستور الوزرا» و دولتشاه در «تذکرة الشعرا» آن را از خواجه نظام الملک دانسته‌اند. همان که برخی از عبدالوهاب امامی می‌داند و محتمل است که اصل آن از نظام الملک باشد که این فرد در قرن ۸ یا ۹ آن را گردآورده است. قاضی احمد غفاری این کتاب را یکی از مآخذ «نگارستان» قرار داده. سپس در قرن یازدهم فاضل مجدی در «زینة المجالس فصل ۳ از ج ۴» بر این کتاب با اعتماد و از آن نقل مطلب کرده است. در نسخه‌های این کتابخانه نام مؤلف ذکر نشده است. در دیباچه آورده است که پدرانش با دودمان خواجه نظام الملک نسبت داشته‌اند.

آغاز: شرایف تحمیدات پادشاهی را که انتساب فخر دین بنظام ملک از حکمت کامله اوست.

انجام: همچو آباء نامدار و اجداد بزرگوار نام نیکو بر صحایف روزگار مثبت و مخلد دارد.

چاپ: به کوشش ملک الکتاب شیرازی چاپ شده؛ بمبئی، ۱۳۰۵ق، سنگی، ۸۰ ص.

[نسخه‌های منزوی ۱۶۰۷/۲؛ مشار فارسی ۲۱۵۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۵۰/۶؛ دنا ج۴، ص ۱۱۹۱-۱۱۹۲(۴۳ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶/۴-ف

خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن۶؛ ۸گ (۱۳۹ر-۱۴۶ر) [فیلمها ف: ۱-۵۰۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۳/۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۲۵۱ فرازر (۱۴۳۵ و ۱۴۵۷ و ۱۴۲۶)؛ کا: پیر محمد بن مولانا محمد، تا: ۵ محرم ۹۴۹ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۸۴

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست نیامده است که به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۲ ذیقعده ۹۷۰ق؛ تملک: حسین بن عبد الله؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵گ (۱پ-۳۵ر)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۸)،

اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۷۳۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶۹ص (۵۶۹-۵۸۹ و ۵۹۰-۶۳۷)، سطور چلیپایی (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۳]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۲۱۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جهات مخصوصا اوقات بگذرانم، تا بر کسی جفائی نباشد همه گفتند سمعنا و اطعنا، و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: محمد نظام بن علیخان ساوه یی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷ص (۴۹۹-۵۸۵)، ۱۹ سطر (۹×۱۸)،اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۳]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۴۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست نیامده که به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج پارچه‌ای سبز، ۲۴۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۸۲۰]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مانند نسخه ۱۴۹/۱ دانشگاه؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** همه گفتند سمعنا و اطعنا و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق، کا: مندنی بن نورالدین بن کمال الدین بن خضرشاه دزفولی مقیم شوشتر، تا: ۱۰۰۳ق، جا: شوشتر؛ در این نسخه نام کتاب: «دستور الوزراء خواجه نظام الملک» ضبط شده؛ مجدول، دارای یک سرلوح کوچک مرصع زمینه طلا؛ واقف: نائینی، ۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۶ - ۴۸۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: معزالدین شوشتر، تا: ۱۰۱۱ق [الفبائی: - ۶۰۳]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۴ق، جا: احمدآباد گجرات؛ تکاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۳۰۲پ-۳۲۸ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۰/۳

خط: نستعلیق تحریری خوش، کا: محمد سعید بن محمد تقی کاتب خاتون آبادی، تا: ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۷ - ۱۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۰۸۳ق؛ واقف: نائینی؛ ۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۴۸۴]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۸/۱

آغاز: تحف محمدت حضرت مالک الملکی را که در اعلی سریر سلطنت اشعه انوار . ... اما بعد براهین عقلیه و ادله نقلیه ثابت گشته که اصل کاینات کمال انسانی؛ **انجام:** هر کس را از ایشان که آثار داود وحسن اعتقاد بر احوال ظاهر باشد به جلایل مهمات نیک مخصوص باید داشت اما به صورتی که تمام از پس این کس نماید و این مرضابطه است

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۰۹۱ق؛ آغاز و انجام نسخه حاضر با نسخه‌های معرفی شده در این مصادر تفاوت دارد؛ جلد: روغنی، ۳۸گ (۱پ-۳۸پ)، ۱۷سطر [ف: ۳۷ - ۲۴۵]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۹۲۷/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۶۱ص (۱-۶۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۱۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: معزالدین شوشتری، تا: جمادی الاول ۱۱۰۱ق؛ پس از این سه برگ نامه شکوائیه است به ابوالغالب بهادرخان این نامه با انشاء متکلف و به خط کاتب کتاب است. پنداشته می‌شود که شکایت خیالی و مقصود ابراز قدرت انشائی بوده. سطر اول آن: «عرضه داشت عجزه و مساکین دارالمتحیرین خیال بوالا پایه خلافت»؛ واقف: تاج ماه بیگم؛ ۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۶ - ۴۸۲]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۰

آغاز: حمدی از قطرات باران افزون و سلامی از حیز قیاس بیرون سزاوار بارگاه پادشاهی است از تربیت سحاب مرحمتش؛ **انجام:** اکنون ارادہ نموده ام که من بعد ضرر بهیچ آفریده نرسد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۷]

۱۸. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۶۶

آغاز: حمدی از قطرات باران افزون و سپاسی از حیز قیاس بیرون سزاوار بارگاه پادشاهی است؛ **انجام:** از کردن بیرون کرده بر بالای جامه نهاد و چند قطعه لعل در آن حمایل بود و . ...

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نازک سفید، جلد: کاغذی، ۴۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۷]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی گل و بوته، ۶۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۶/۳سم [ف: ۲ - ۷۰]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۱]

۲۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۶۵/۲
آغاز: حکایت خواجه نظام الملک می‌گوید رابطه ارادت من با شیخ ابواسحاق فیروزآبادی آن بود که همیشه خایف بودم تا در معاملات حکمی ازمن مخالف احکام ایزد تعالی واقع نرود؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: علی بن ملاعبدالله طبسی گیلکی، تا: ۲۲ رجب ۱۲۱۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۱]

۲۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** مراد از این سخن آنکه وزراء عادل آثار عواطف و لوازم اشفاق همیشه برعایا و برایا رسانیده اند . ... در دارالخلافه طهران حفت بالامن و الامان سمت نگارش پذیرفت .
... بسی میوزد مشگبو بادها ×× که ما رفته باشیم از یادها
خط: نستعلیق پخته، کا: حسنعلی بن حمزه، تا: ۱۲۵۲ق؛ مجدول، کاتب به‌صراحت می‌گوید که به فرمان حسنعلی خان امیر نظام به تحریر نسخه اقدام نموده؛ جلد: مقوا، ۶۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۳۹۹]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۷۶گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۳۱]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم ارحمنا و تجاوز عن سیئاتنا برحمتک الواسعة یا غافر الذنوب.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ با سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۶۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۷]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۲
کا: محمد حسین شیرازی، تا: ۱۲۷۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۰۶گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۳سم [رایانه]

۲۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله المیسی طبری، تا: چهارشنبه ۲۷ محرم ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۱۶۳]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** یا غافر الذنوب تمام شد مواعظ و نصایح خواجه نظام الملک
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سفید تیره نازک، جلد: تیماج سرخ، ۷۰ص (۹۸-۱۶۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۴۲]

۲۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳۳۹
آغاز: اما مقدمه در بیان احوال خواجه نظام الملک اجمالا. ناصحی در دستور العمل وزار گوید
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ رکابه‌دار؛ تملک: معتضدالدوله در ۱۳۳۳ق؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرائی،؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف:۳۰-۸۰]

۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۹۹
آغاز: حمدی از قطرات باران افزون و سلامی از حیز قیاس بیرون سزاوار بارگاه پادشاهی است از تربیت سحاب مرحمتش؛ **انجام:** اکنون اراده نموده ام که من بعد ضرر بهیچ آمده نرسد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ مجدول، دارای سرلوح زرین؛ تملک: حسین خان بن رضا قلیخان صنیع الدوله؛ جلد: گالینگور قرمز و قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۶۰]

۳۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۳ ـ ج
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید حسین فراهانی، تا: یک‌شنبه ۴ رمضان ۱۳۰۶ق، برای آقا میرزا سلیمان وزیر؛ نسخه را قزوینی خوانده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۱۹]

۳۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۴۶
خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا یوسف شیرازی ابن میرزا محمد تقی منشی، تا: شنبه غره جمادی الثانی ۱۳۰۹ق؛ ۷۰گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۳۶]

۳۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۹۲
خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن محمد حسین طباطبائی نایینی، تا: محرم ۱۳۱۸ق، برای ظل السلطان مسعود میرزا به دستور آقا میرزا محمد باقر خان محمدی علوی فاطمی طباطبائی؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۰۷]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۰۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا آقاخان بن میرزا عبدالکریم خان توحیدی ناصر دفتر، تا: چهارشنبه ۳ شعبان ۱۳۵۷ق؛ از روی نسخه‌ای به خط محمد ابراهیم کتابت شعبان ۱۲۹۷؛ مصحح؛ ۳۵گ (۴۱پ-۷۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۶۰۹]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۸۹/۲-۳۸/۹
آغاز: بسمله حمدی از قطرات باران افزون و سپاسی از خیر . ... اما بعد چنین گوید راقم حروف آمنه الله من الحوادث و الخوف که

چون در کاینات . ... و این نصایح مع لوازمها در یک مقدمه و دو فصل ممهد می‌گردد در مقدمه در بیان احوال او اجمالاً فصل اول در تحریص فرزند بر ترک وزارت و مخاطرت آن فصل دوم در آداب و شرایط در وقت اشتغال؛ **انجام:** اگر در ملک ضروری واقع شود تلافی آن وافی باشد اکنون ارادت نموده ام که من بعد ضربه هیچ آفریده‌ای نرسد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۴ – ۱۸۲۶]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۳
[**انجام:** مخلد داراد بمنه و کرمه.
خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی، ۵۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۴۸۴]

۳۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۹/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۲ – ۳۷۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۲/۳–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۱]

۳۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۲۱/۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف:۲–۳۸۱]

۳۸. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۷۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۶۸۹]

۳۹. تهران؛ شهشهانی، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۶]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹/۱
آغاز: و مخاطرات این منصب است. پس بباید دانست که اگرچه وزارت ثانی سلطنت مینماید . ... لیکن کار کثیر الخطر است و ذکر هر یک مخاطره آن منفرد بتطویل می‌انجامد بلکه قابل تقریر نیست و لیکن از مخاطرات کلیه که هر کلی آن بر جزئیات متکثر و مشتمل است بیک چند بیان کرده شود ... مخاطره اول: بدانکه وزیر را هر روز از هر باب بر هر کس چندین حکم مختلف می‌باید کرد؛ **انجام:** باری سبحانه و تعالی حسن توفیق رفیق شفیق این مسند نشین باستحقاق گرداناد تا همچو آباء دولت نامدار و اجداد بزرگوار نام نیکو بر صحایف روزگار مثبت و مخلد دارد و الله یرحم عبدا قال آمینا. مقرر هذه النصایح جامعها المعتصم بالله الغنی عبدالوهاب الامامی (تمت هذه النصایح بتاریخ خامس و عشرین شهر ربیع الاول من شهور سنه ۱۰۶۳ ثلاث و ستین بعد الاف هجری نبوی مصطفوی صلعم فی قربةالخاتوناباد قریة من قرای اصفهان صانها الله عن الحدثان. تم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۴گ (۱ر–۶۴ر) [ف: ۶ – ۲۳۷۳]

۴۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۲۹گ، متن و حاشیه ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۸]

۴۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷۹بخش۲
نسخه اصل: موزه آثار اسلامی ۱۹۱۰؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ [ف: – ۸۳]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** همچون آباء نامدار و اجداد بزرگوار نام نیکو بر صحایف ... تمت الکتاب دستور الوزراء فی شهر جمادی الاول.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، قطع: وزیری [رایانه]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۸۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** کادان یسقط عن السریر و السلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۰
آغاز: بحد و جهد خود شمردند؛ **انجام:** صاحبش از قید غم آزا د باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● دستور الوزراء / حکومت و سیاست / فارسی

dastūr-ol vozarā’

حسینی هروی، حسین بن غیاث الدین، – ۹۲۸ قمری
hoseynī heravī, hoseyn ebn-e qīyās-od-dīn (- 1522)

اهدا به: ظهیرالدین بابر پادشاه (۹۳۲–۹۳۷ق) و بار دیگر به نام میرزا شاه حسین و سلطان سلیم خان یکم عثمانی
تاریخ تألیف: ۷ محرم ۹۲۶ق

از اختیار بن غیاث حسینی که یک بار اخلاق همایون به نام سلطان ظهیر الدین محمد بابر (م۹۷۳) نوشته و دوم بار همین را به نام «دستور الوزراء» به نام میرزا شاه حسین و سلطان سلیم خان یکم ساخته و در ۷ محرم ۹۲۶ آن را به انجام رسانده است (پاریس ۷۶۷ و ۷۶۸). نام مؤلف و کتاب و شعر او در آن آمده است. در آن از قانون السیاسة عبارتی آمده و از منابعی چون: کتاب الطهارة ابی علی مسکویه و اخلاق ناصری و قانون السیاسه و میزان الحکم و قسطاس و اساس، یاد شده و آمده که این رساله «مشتمل است: بر قوانین سلطنت و ریاست و تهذیب اخلاق» به اسلوبی خاص. کتاب پس از دیباچه یک فصل است در تعریف خلق و سه «قانون»: ۱. تهذیب اخلاق و فرهنگ در دو قاعده؛ ۲. علم کتخدایی و تدبیر اموال در دو قاعده؛ ۳. علم مملکت‌داری و سیاست مدن و تقویم رعایا در دو قاعده.

آغاز: بسمله طغرای سعادت خسروان علای شان دراد الملک سخن طرازی و منشور کرامت شهسواران میدان بلاغت پردازی جولان دادن سمند خوش خرام خامه نیز کامست در میدان محامد پادشاهی که عسا کرفیروزی مآثر اعیان ممکنات از سد حمد اقلیم عدم بشهر ستان وجود فرستاد

انجام: و از اتفاقات حسنه این ایام فرخنده فرجام است که روز و

ماه تاریخ اتمام بلسان عدد مفصح است بنشان دادن سال اختتام چنانچه مضمون این ابیات دلپذیر به بیان واضح البرهان مشیر است ... شد مرتب نسخه ای اندر جهان معلوم نیست ×× کاتفاق افتاده باشد هیچکس را زین سیاق / روز و ماه و سال اتمامش ز تاریخ عرب ×× «سابع شهر محرم» (۹۲۶) شد بحسن اتفاق
[دنا ۱۱۹۲/۴ (۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۵۱/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عباسعلی بن مشهدی زین العابدین صدقیانی، تا: شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ (۱–۱۶۹)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۱۷۳۷]

● **دستور الوزراء** / تراجم / فارسی

dastūr-ol vozarā’

خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین، ۸۸۰–۹۴۲قمری
xānd mīr, qīyās-od-dīn ebn-e hammām-od-dīn (1476 - 1536)

اهدا به: خواجه محمود (وزیر سلطان حسین بایقرا)

تاریخ تألیف: ۹۱۶ق

این کتاب دو تحریر دارد، تحریر نخستین را در روزگار وزارت امیر علیشیر نوایی ساخته و شرح حال وزرای اسلام را تا همان دوران آورده است. در تحریر دوم که در روزگار چیرگی شیبانیان به خراسان نگاشته شده، از محمد خان شیبانی در سه جا به عنوان «امام الزمان و خلیفة الرحمان» یاد کرده است و آخرین تاریخی که خواند میر آورده سال ۹۱۴ق است. پیداست که تحریر دوم را پیش از کشته شده شیبانی (۹۱۶ق) به پایان برده است. تحریر اول را به نام خواجه محمود (وزیر سلطان حسین بایقرا) ساخته و در تحریر دوم نیز نام او را همچنان باقی گذاشته است.

آغاز: ای نام تو سر دفتر اسرار وجود ×× وز جود تو خلق هر دو عالم موجود / از حمکت شاملت ز رای وزرا ×× شد عاقبت کار سلاطین محمود. فهرست روزنامه نامداری و ابواب مجموعه کامکاری موشح و مزین به حمد و ثنای کریمی تواند بود.

انجام: که این خواجه عادل پاک دین ×× همیشه به اقبال بادا و دین / بدینا بماناد بسیار سال ×× نگهبان او حضرت ذوالجلال

چاپ: به اهتمام مرحوم سعید نفیسی، تهران، ۱۳۱۷

[الذریعة ۱۷۰/۸؛ فهرستواره فارسی ۹۶۶/۲ و ۲۱۳۴/۳؛ مشار فارسی ۲۱۵۳/۲؛ ملی ۱۵/۵؛ دنا ۱۱۹۲/۴ (۱۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– دستور الوزراء (مختصر)؛ حکیم یزدی، محمد مظفر بن محمد (– ۱۱)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام در خاتمه افتاده: «معز السلطنه ... ابوالفتح سلطان حسین بهادرخان ... زمام عظایم اعمال خلافت را در کف کفایت و قبضه درایت آصفی نهاده ... تمشیت نگیرد»؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۲سم [ف: ۲–۲۴۸]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱ ـ د

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۳۶]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: ابوالحسن بن شادی محمد غورمانی، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۰۲۲ق؛ مجدول، با سر لوح زرین؛ تملک: محمود فیض عمادی از خواجگان دیوان همایون و از خلفای طریقت قادری، محمد امین حنفی، در سال ۱۰۸۷؛ جلد: مقوایی روغنی، ۲۲۷گ، اندازه: ۱۷×۲۴سم [میراث اسلامی: دفتر دهم – ۷۷۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۸۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۱۸

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین حسین بن محمود، تا: دوشنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۰۲۴ق؛ مهر: محمد حسین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۰گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۷۲۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ – ۱۵]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: فخرالدین شریف حسینی رازی، تا: غره شعبان ۱۳۰۹ق، جا: تهران (دارالخلافه)، (تاریخ نونویسی جمعه ۱۴ شوال ۱۳۵۲ ق)؛ حدود ۱۰ برگ از انتها سفید مانده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۵]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوحی زیبا؛ جلد: چرمی، ۱۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۲– ۴۹۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۹–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۷۶]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز اخلاق نیکش بود اندکی ×× کسی ار درین حرف نبود شکی / مناسب باطوار خود هر کسی ×× ز الطاف او بهره برده بسی
خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر، با سرلوح مزدوج مرصع؛ مهر: «محمد الموسوی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷-۵۴۷]

● **دستور الوزراء (مختصر)** / تاریخ ایران / فارسی
dastūr-ol vozarā' (mx.)
حکیم یزدی، محمد مظفر بن محمد، ق۱۱ قمری
hakīm-e yazdī, mohammad mozaffar ben mohammad (- 17c)
وابسته به: دستور الوزراء؛ خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین (۸۸۰-۹۴۲)
تاریخ تألیف: جمعه ۲۰ جمادی الاول ۱۰۸۸ق؛ محل تألیف: اصفهان
سرگذشت چند وزیر ایرانی را از روی دستور الوزراء خواند میر در این کتاب آورده و تا خواجه افضل الدین محمد کرمانی را یاد نموده. آخرین تاریخی که در آن دیده می‌شود سال ۹۰۱ است.
آغاز: سپاس عبودیت اساس پادشاه پادشاهان را که بی نیاز از وزیر و مشیر است ... اما بعد معروض میگردد که درین اوان در دارالسلطنه اصفهان انتساخ مختصری از تاریخ ابنیای کرام و سلاطین عظام از مؤلفات بعضی از متتبعین تواریخ اتفاق افتاد و چون آن مختصر از ذکر وزرای صائب رای خالی بود بخاطر فاتر رسید که خلاصه ای از کتاب دستور الوزرا که تألیف خواند امیر مورخست التقاط ... نماید
انجام: فرشته ای به دو دست دعانگه دارد.
[دنا ۱۱۹۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۹۶۰/۲ و ۲۱۳۵/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۸۸ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۴سم [ف: ۷ - ۱۱۰]
۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۹۶ - ج
آغاز: برابر؛ **انجام:** باتمام و اختتام رسید این کلمات پریشان که بهمت ... ابن محمد حکیم محمد مظفر یزدی در ... اصفهان بتاریخ یوم جمعه بیستم شهر جمادی الاول سنه ۱۰۸۸ ... از کتاب دستور الوزرا که تألیف ... خواند میر مؤلف خلاصة الاخبار و کتاب حبیب السیر است انتخاب نمود و اراده بل امید آنست که خاتمه این مؤلف بذکر وزرای ... صفویه ... مزین گردد ... و در عیب جویی که از اخلاق ناپسندیده است نکوشند (سنه ۳۰۱ هجری باتمام رسید)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۰۱ق؛ از کتب اعتماد السلطنه بوده و مخبر السلطنه آن را در ۱۳۱۸ از میرزا محمود کتابفروش خریده بود؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۸۰گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰۱]

● **دستور الوزراء** / حکومت و سیاست / فارسی
dastūr-ol vozarā'
واعظ استرآبادی، سلطان حسین بن سلطان محمد، ۹۸۷؟ - ۱۰۸۲ قمری
vā'ez-e estarābādī, soltān hoseyn ebn-e soltān mohammad (1580 - 1672)
اهدا به: شاه عباس اول (۹۹۵-۱۰۳۷ق)
در فن وزارت و امارت
آغاز: حمد و سپاس مالک ملک و ملک را ...
[دنا ۱۱۹۲/۴؛ فهرستواره منزوی ۹۶۶/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا ان اولیا الله لا خوف علیهم و لا هم یحزنون
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ ۴۲گ، ۱۳ سطر [الفبائی: - ۲۵۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۶]

● **دستور الوزراء** / تاریخ / فارسی
dastūr-ol vozarā'
در سرگذشت برمکیان

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با گل و بوته رنگارنگ در زمینه مشکی، ۶ص (۱۸۰-۱۸۵)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۶]

● **دستور الوزراء** / حکومت و سیاست / فارسی
dastūr-ol vozarā'
اهدا به: ابراهیم پاشا
تاریخ تألیف: شعبان ۹۴۰ق
از شیخ عالم، در چهار «باب»: ۱. معاشرت سلاطین با امراء و زراء و آداب این طبقه نسبت به سلاطین؛ ۲. معاشرت وزراء با سایر خلق؛ ۳. صفت کرم و سخاوت و مذمت بخل؛ ۴. مؤانست با احیار و اجتناب از صحبت اشرار. (احمد منزوی)
آغاز: سبحانک یا ذا الجود و الکرم و یا واهب الآلاء و النعم لک الحمد بعدد انفاس کل موجود و لک الشکر علی عطایا و الجود

[فهرستواره منزوی ۴۵۲/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ش Sal 41 (۱۴۶۴)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۳]

● **دستور الوزراء** / حکومت و سیاست / فارسی

dastūr-ol vozarā’

بخشی از کتابی به فارسی در قوانین دفترداری کشوری و دستور الوزراء است. در اواسط آن عنوان «قانون الوزاره» دیده می‌شود. در قوانین دفترداری و دستور وزراء.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۱۵۹

آغاز: تا منهیان صنایع بدایع ازلی شاهراه فطرت گشاده اند و مدبران عواطف عوارف لم یزلی اساس خلقت بنیاد کرده و مسببان قضا قضایاء جهانداری بامضا رسانیده اند و کارسازان قدر بامضای قبض و بسط شهریاری رضاداده ... بنابراین مقدمات محقق گردد که بنیاد ضبط دفاتر در مصالح ممالک بر دو قائمه تیغ و قلم موضوع است؛ **انجام:** حسن التوصل، دقیق اللطف، عارف باخبار المتقدمین و سیر المضامین و الذین جاهدوا فینالنهدینهم سبلنا و ان الله لمع المحسنین.

بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۱۳۸-۱۴۳)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۵۰]

● **دستور و شروط** / فقه و اصول / فارسی

dastūr va šorūt

قوام شیرازی، ق۱۱ قمری

qavām-e šīrāzī (- 17c)

از قوام شیرازی که در خاتمه از جلال الدین دوانی (- ۹۰۸ق) به متأخر و «قدس سره» یاد می‌کند. مؤلف بایستی میان این تاریخ و تاریخ کتابت نسخه (۱۰۵۰ق) زیسته باشد. شاید وی قوامی شیرازی، مشهور به عبدی و متخلص به نویدی (- ۹۸۸ق) (ن.ک.: الذریعه، ۱۲۳۶/۹) باشد که صریح الملک (موزه، شم ۱۶۵۶) را برای شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ق) تألیف کرده است. در دیباچه آمده است: «بعضی از اجله سادات و قضات ... تشویق و ترغیب بنده قلیل البضاعة قوام شیرازی نمودند ... دستوری که آن را شروط گویند ... املا نماید، تا در وقایع شرعیه مختلفه و قضایای دینیه متنوعه، مبتدی غیر ممارس آن دستور را منظور دارد». در یک «مقدمه» و بیست «فصل» و «خاتمه»ای: مقدمه، در بیان بعضی از صور مواریث که در اکثر معاملات بدان رجوع می‌شود و در مقدمات وثایق و حجات. برخی از سربندها: ... ۲. مؤاجرات و مساقات و مزارعات؛ ۳. اقاریر شرعیه و رهانات؛ ۴. هبه؛ ۵. وقف؛ ۶. عمری، سکنی و رقبی؛ ۷. صلح؛ ۸. وصیت؛ ۹. ضمان، حواله و کفالت؛ ۱۰. شرکت؛ ۱۱. قسمت؛ ۱۲. جعاله؛ ۱۳. وکالت؛ ۱۴. احیاء موات؛ ۱۵. مناکحات ...؛ ۲۰. دعاوی و بینات. خاتمه، در دو باب: ۱) بیان آنکه چه قسم عبارت مناسب است که در سجلات هر یک از وثایق نویسند، ۲) شطری از مناقب حضرات سلف و خلف که در فارس قاضی القضات بوده‌اند.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل الصکوک و القبالات ذریعة لحفظ اموال المسلمین ... چون ظواهر بعضی از آیات بینات فرقانی؛ **انجام:** در مرتبه قضات سلف می‌داشتند و می‌دانند. و الله اعلم بحقائق الامور ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی) که می‌تواند از کاتب باشد؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور یشمی، ۷۵گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

● **دستور وصیت** / فقه / عربی

dastūr-e vasīyyat

ابن فهد حلی، احمد بن محمد، ۷۵۷؟ - ۸۴۱ قمری

ebn-e fahad-e hellī, ahmad ebn-e mohammad (1357 - 1438)

رساله‌ای است در تشویق به وصیت و تعجیل در تفریغ ذمه. گفتاری است کوتاه در سه صفحه که مؤلف تمام طبقات مردم را توصیه می کند به این امر.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۷۳/۳

آغاز: بسمله ان اولی ما سنح به الخاطر و صدرت به الکتب والد فاتر حمد من لا اول له؛ **انجام:** و علیکم ان تبلغوها من لا یسمعها و تحتاطوا علی ادیانکم تقبل الله منا و منکم و وفقنا و ایاکم لمرضاته و امتثال اوامره و نواهیه انه علی کل شیء قدیر و بالاجابة جدیر و الحمدلله اولا و آخرا ... کتبه اخوهم احمد بن محمد بن فهد مستعینا بالله و مستغفراً.

خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۲۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۱۱-۲۲ سطر (۹×۱۴/۵) [ف: ۲۳۴]

← دستورهای او و در هر نامه ای > یادداشتهای ناصرالدین شاه

● **دستور الهنود = ترجمه مدن هنود** / طب / فارسی

dastūr-ol honūd = t.ye modon-e honūd

حسینی، امان الله خان بن مهابت خان، - ۱۰۴۶ قمری

hoseynī, amān-ol-lāh xān ebn-e mehābet xān (- 1637)

اهداء به: شهاب الدین محمد شاهجهان پادشاه هند (۱۰۳۷-

۱۰۶۹ق)
رساله مختصری است نافع در تحقیق ادویه، اغذیه و اشربه در یک «مقدمه» و دو «باب» و «خاتمه»: مقدمه در بیان بعضی از جزئیات علمی و تدابیر اسباب ضروری (نه فایده)؛ باب ۱. بیان ادویه و اغذیه مفرده به ترتیب حروف تهجی؛ باب ۲. بیان اطعمه مطبوخه؛ خاتمه در بیان تراکیب مفیده در سه فصل. نام برخی از ادویه به زبان عربی، فارسی و یونانی و هندی نیز بیان شده که از این حیث در حکم یک «فرهنگ لغت طبی» است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۲۲

آغاز: بسمله. ستایش حکیمی که در نیایش او خموش زبانان نبات شاداب و تر زبانند و گران جانان؛ **انجام:** فائده نهم ... و خواب صبح هرگاه که آفتاب در برج سنبله تحویل کند

شامل مقدمه است؛ خط: نستعلیق، کا: سید غلامرضا بن غالب علی، تا: ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ نسخه مذیل است به چهار برگ مطالب متفرقه پزشکی با عناوین «ذکر بعضی کلیات، بقولات، روغنها، ... کیفیت شستن حجریات، ادویه علاج چشم، طریق غسل نوره، طریق تصفیه گل ارمنی، طریق غسل صبر، طریق شستن لک و موم و روغن زیت و زفت و سرطان و سادنج و اقاقیا، طریق طبیخ معاجین، ساختن لبوب، پختن شرابها، طریقه ساختن سکنجبین و اقراص و حبوب و شیاف و بنادق و سنون، طریق ساختن کحل و زرد و برود و شیاف، طریق نقوعات و نطولات و اطلیه و ضمادات»، آغاز: «ذکر بعضی کلیه بدانکه خاصیت هر مغز مثمر موافق او باشد»، انجام: «و قسم ضماد مرضی علامت ترکیب است و لام علامت مثقال و میم علامت درهم و التوفیق من الله»؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن فرنگی قهوه‌ای، ۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۶]

← دستور همت ⩾ داستان کامروپ و کاملتا

● **دستوری نامه فیروزی علامه** / ادبیات / فارسی و عربی
dastūrī-nāme-ye fīrūzī ʻallāme

آصف هروی، محمد هاشم، ۱۱۸۰- قرن۱۳ قمری
āsef-e heravī, mohammad hāšem (- 19c)

در آن نخست شعرهای فارسی خود اوست (۱پ-۶۱ر) سپس نثر فارسی او (۶۲ر-۱۴۲پ) آنگاه باز شعر فارسی و عربی و رباعی او (۱۴۳ر-۱۴۶پ). درباره این رساله در شماره نخستین نشریه گروه آموزشی تاریخ مقالتی هست و از آن استنتاج تاریخی شده است.
اینک پاره‌ای از اشارتها و نکته‌های آن: ۱. او در ۱۱۹۹ در اصفهان نوزده ساله بوده است (۴۰ر)؛ ۲. او در ۱۲۴۱ در تهران می‌زیسته است (۶۲ر)؛ ۳. او می‌نویسد که اگر گر بنده دولت خواه در ۱۲۴۲ در پایتخت اعلی بوده‌ام کار ایران چنین نمی‌شده و این زیان به شاه نمی‌رسیده است؛ ۴. در ربیع الثانی ۱۲۴۳ در اصفهان خبر رسید که خان‌های زند شته شدند (۵۵پ)؛ ۵. در ۱۲۴۴ او در تهران بوده که میان ایران و روس جنگ شده بود و او در میانه ماه رمضان خوابی دیده و داستان پرسش و پاسخ حکیمانه خود را در آن به نثر فارسی می‌آورد که به شاه خطاب می‌کند و مطالبی از حکمت سیاسی یاد می‌کند و می‌خواهد که میان ایران و روس به آشتی بیانجامد. این تاریخ یک سال پس از جنگ ترکمان‌چای است و اندکی پس از کشته شدن گریبایدف؛ ۶. در آن آمده است که «اکنون در فکر و تدبیر سال هزار و دویست و پنجاه باش» (۱۱۶پ)؛ ۷. او می‌گوید که امام زمان در ۱۲۶۲ «بشارت نامه فیروزی علامه» خواهد آمد؛ ۸ او در ۱۲۶۴ هم در تهران بوده است (۷۲پ)؛ ۹. از تاریخهای ۱۲۰۵ و ۱۲۵۰ و ۱۲۶۲ و ۱۲۶۴ باز در آن یاد شده است (۳۵پ)؛ ۱۰. در برگ ۱۴۲ر آمده است. قدرت کردگار می‌بینم ×× حالت روزگار می‌بینم؛ با دنباله آن که درویشان خانه بدوش بیابانی در روستاها و شهرها در خانه‌ها می‌خوانده و آنها را پیش‌بینی شاه نعمه الله ولی کرمانی برای آینده می‌دانستند و چاپ هم شده است. چنین شعری هم اسماعیلیان بدخشان دارند که در گفتار برتلس دانشمند شوروی درباره ناصر خسرو (جاویدان خرد ۱ص ۳۱) می‌بینیم (مجله تاریخ دانشکده ادبیات (ش۲).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۷

آغاز: بسمه تعالی من کلام رستم الحکماء، فتاح قوه افتتاح است ازین، بر نام مبارکت به وجهی احسن ... دستوری نامه فیروزی علامه رستم الحکماء و شمس الوزراء اینست که مبارک باد. بسمله. گر گنجه و تفلیس را بخشد به من شاه جهان روسیه را بیرون کنم از خاک آذربایجان؛ **انجام:** در نزد جهول آتش و آب یکیست ×× جلد سگ و خوک و خز و سنجاب یکیست / افسوس که از برای این خرمنشان ×× سرگین و شتر دانه و عناب یکیست. مبارک باد مبارک باد

خط: نستعلیق، کا: = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سبز، ۱۴۶گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۳۴۵]

● **دشتستان** / جغرافیا / فارسی

daštestān

دفتری است که قصد داشتند در آن دوباره دشتستان از توابع استان فارس مطالبی بنویسند ولی فقط این دو سطر در آن نوشته شده: «استان فارس در روزگار قدیم چند ولایت داشت که یکی از آنها دشتستان نامیده می‌شد. اکنون دشتستان شهرستانی است تقریباً سی ساله (اکنون یعنی ۱۳۶۵ هجری شمسی) جزء استان بوشهر واقع در». بدون امضاء

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۶۵ق؛ انتقالی از دانشکده پزشکی دانشگاه تهران در آبان ۱۳۷۱؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۳۷گ، اندازه: ۲۲×۲۸سم [ف: ۲۰ – ۳۴۹]

← دعا ⩾ مجموعة الدعوات
← دعا ⩾ خلاصة الاذكار
← دعا ⩾ مجیب الدعوات
← دعا ⩾ احکام و شرایط دعا
← دعا ⩾ ادعیه
← الدعا ⩾ آداب الدعاء
← دعا ⩾ مجمع الدعوات
← الدعاء ⩾ ادب الدعاء
← دعاء ⩾ تعقیبات
← الدعاء ⩾ رسالة الدعا
← دعاء (کتاب) ⩾ تعقیبات

● **الدعاء** / حدیث / عربی

ad-du‘ā’

کوفی، محمد بن فضیل، – ۱۹۵ قمری

kūfī, mohammad ebn-e fazīl (- 812)

مؤلف در این رساله احادیثی به نقل از شیوخ خود نظیر ابوالحسن علی بن محمد بن هارون ابن زیاد حمیری از ابی کریب محمد بن علاء همدانی و غیره در ادعیه منقوله از پیامبر اکرم (ص) به مناسبت‌های مختلف جمع‌آوری نموده که ابوالحسن علی بن منذر اودی کوفی معروف به طریقی (–۲۵۶ق) آن را به روایت از مؤلف نقل نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۲/۲

آغاز: أخبرنا الشریف الامام أبوالبرکات عمر بن ابراهیم بن محمد بن محمد بن احمد بن علی بن الحسین بن علی بن حمزة بن یحیی بن الحسین بن زید

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)، دمشق ۳۷۷۱؛ بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۶ و ۷؛ در برگ اول رساله آمده که رساله به خط «حافظ ابن عساکر» می‌باشد؛ ۴۴گ (۸۴–۱۲۷) [عکسی ف: ۲ – ۲۲۰]

● **الدعاء** / دعا / عربی

ad-du‘ā’

کفعمی، ابراهیم بن علی، ۸۴۰ – ۹۰۵ قمری

kaf‘amī, ebrāhīm ebn-e ‘alī (1437 - 1500)

ساخته پس از مهج ابن طاوس با عنوان‌های «فصل ۴۵ فیما تعمل فی شهر رمضان اذا رایت هلاله فعل ما روی عن النبی» و «فصل ۵ فیما یقال عقیب کل فریضة»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۲۱۹]

● **الدعاء** / دعا / عربی و فارسی

ad-du‘ā’

منشار، علی بن احمد، – ۹۸۴ قمری

menšār, ‘alī ebn-e ahmad (- 1577)

کتاب مهمی است که مؤلف آن را در قرن دهم تنظیم نموده و در آن از محقق کرکی با دعای «سلمه الله» یاد می‌کند. او از چند کتاب مفقود شیعه مانند خصایص نطنزی و نزهة العابدین و کتاب دعای حسین بن سعید مطالبی نقل می‌کند که حائز اهمیت است. همچنین او از خود مطالبی در آداب و سنن به فارسی در لابه‌لای نسخه می‌آورد که نشانه تبحر وی در احادیث است. او در اثنای کتاب به مناسبت از پدرش محمد هلال یاد می‌کند که به دست اهل ضلال شهید شده است. عنوان برخی مطالب آن عبارتند از: در خواص حروف منقول از خط مولینا یحیی سلمه الله؛ من کتاب نزهة العابدین؛ مندوبات روز جمعه به نقل از مکارم الاخلاق و نفلیه شهید اول؛ اعمال ماه رمضان، دعای عدیله، توسلات بحضرات ائمه اثنی عشر؛ زیارت امام حسین (ع) دعای افتتاح لفتح الغیب؛ مما وقع لوالدی السعید الشهید قتیل اهل الضلال محمد هلال رحمة الله تعالی [گویا همان محمد الهرملی بن علی بن هلال عاملی که در سال ۲۰ رجب ۹۸۱ مالک را تحریر نموده است طبقات ۲۳۶/۱۰]؛ الدعا یزیل لمرض الخنازیر رویناه فی کتاب الدعاء للحسین بن سعید من المجتبی لابن طاوسی العلوی؛ دعای سفر مروی است از خاتم المجتهدین؛ درکتاب امان الاخطار من تصنیف شیخ جعفر طوسی؛ دعای فاضل بزرگوار؛ مناجات منظوم حضرت علی (ع)، در آداب خوردن؛ الخصایل الحمیده هشت صفت مومن به فارسی، در تعریف تعقیب نمازها؛ هذه اسماء امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب فی القرآن، خواص ناد علی، حافظ ابوعبدالله نطنزی محدث آورده در کتاب خصائص، حرز ائمه (ع) مناجات منظوم علی (ع) غیر از مناجات مشهور، دعای ایام هفته، دعای عهد دوازده امام خواجه نصیر، دعای توبه‌نامه.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۰۵-۲۹/۱۴۵

آغاز: الذی بمکة یعنی قسم به خانه خدا که نه از قدیم است بل بشارت دهم ترا از وقایع و وقایع این روز یا معلی ... الست بربکم قالوا بلی و ایمان برسول و ائمه آورند؛ **انجام:** و دعای تب این است بسم الله الرحمن الرحیم اللهم انی اسألک بحق اسمائک

العظیم ... و ان تصرف قلوبهم عن شر ما یصدون الاخیر تملکه غیرک و لا اله الا انت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۲۸۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۳۰۰]

● **الدعاء** / دعا / فارسی و عربی

ad-du'ā'

قرشی، ابوالعباس احمد بن علی، ق۱۰ قمری
qorašī, ab-ol-'abbās ahmad ebn-e 'alī (- 16c)
تاریخ تألیف: ۹۰۰ق
مؤلف ادعیه ای را در ارتباط با ساعات و روزهای مختلف جهت سرعت اجابت دعوات و حاجات جمع آوری نموده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۰/۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین چنین گفت شیخ فقیه؛ **انجام:** و ایاکم ثواب الدنیا و الاخرة و صلی الله علی محمد ...
بی‌کا، تا: ۹۰۰ق؛کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۱-۳۸پ)، اندازه:۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۷]

● **دعا** / دعا / فارسی

do'ā

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)
عنوان دعای شب بیست و پنجم تا نماز شب بیستم و بیست و یکم ... چهارم در آن دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۳۷
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ مهر: عبدالحسین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۴۳۵]

● **الدعاء** / دعا / فارسی و عربی

ad-du'ā'

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)
اعمال سه ماهه.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۶۷
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۲ق؛ اهدایی: محمد حسین قریشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۹۶گ، ۱۶سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۴۸۹]

● **دعاء = بحر الدعاء** / دعا / عربی - فارسی

du'ā' = baḥr-ud du'ā'

افندی، عبدالله بن عیسی بیگ، ۱۰۶۶ - ۱۱۳۰ ؟ قمری
afandī, 'abd-ol-lāh ebn-e 'īsā beyg (1656 - 1718)
مجموعه دعاهایی است که از منابع گوناگون گردآوری شده و بدون ترتیب خاص نگاشته شده است، از مؤلف کتابی به نام: لسان الواعظین و جنان المعظین یاد شده که در چند مجلد بوده است، بخشی از آن شامل ادعیه بوده و احتمال می‌رود نسخه موجود باشد.
[الذریعة: ۳۱۲/۱۸؛ ریحانة الأدب:۱۶۱/۱-۱۶۲؛ طبقات اعلام الشیعة، قرن ۱۲، ۴۴۹-۴۵۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۹
آغاز: الباب الثالث فی ادعیة الآلام و الحمی و علل الاعضاء و غیر ... الاول: لدفع الامراض و العلل، لرفع کلعلة و مرض؛ **انجام:** فی کتاب مکارم الاخلاق عن أمیر المؤمنین و هو اللهم یا من لاتراه العیون و لا یخالطه الظنون یا من لا یصفه ...
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۳۵۷]

● **دعا** / دعا / فارسی

do'ā

قزوینی، عبدالکریم بن محمد یحیی، ق۱۲ قمری
qazvīnī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad yahyā (- 18c)
اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی
دعاهایی که از طرق اهل بیت علیهم السلام برای دفع دشمنان دین و حفظ حدود و ثغور ممالک مسلمین وارد شده و سرداران و لشگریان را به‌کار آید، ضمن مقدمه‌ای در شرایط استجابت دعا و سه باب مشتمل بر دعاها و حرزهای معتبر و یک خاتمه در آدابی که دعاکننده باید پس از انجام مراسم دعا به‌جای آورد و مراعات نماید، گرد آورده و مرتب گردانیده است. مؤلف نامی به کتاب خود نداده، از این روی ما آن را با عنوان عموی «کتاب دعا» شناساندیم، چنانکه در الذریعه (۲۰۳:۸) نیز به نقل از یادداشت‌های نگارنده این فهرست آن را «الدعوات و الأحراز» نامیده‌اند. تاریخ نگارش کتاب تحقیقاً معلوم نیست، جز این که در پایان نسخه تاریخ «سنه ۱۱۲۴» به خط کاتب نسخه قید شده که ممکن است تاریخ تألیف یا استنساخ یا هر دو باشد. مؤلف در باب اول به فرمایش حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام «لله سبحانه سطوات و نقمات، فإذا انزلت بکم فادفعوها بادعاء، فإنه لایدفع البلاء إلا الدعاء» استناد کرده و از جمله دعاهای طولانی

و مشهوری که در کتاب آورده و فضیلت و خواص آنها را بیان نموده اینهاست: دعای مجیر، دعای مشلول، دعای کمیل. حرزها و عوذه‌هایی نیز از جمله «حرز أبودجانه» با ذکر مآخذ یا خواص نقل کرده است. فهرست: مقدمه، در شروط استجابت دعا، ضمن چهار فصل: ۱) در زمان و مکانی که در آنها دعا متسجاب می‌شود، ۲) در حالاتی که در آن حالات مظان استجابت دعاست، ۳) در بیان جمعی که دعای ایشان مستجاب نمی‌شود، ۴) در آدابی که قبل از دعا و در أثنای دعا رعایت باید نمود؛ باب ۱. بیان تأثیر بعض آیات بینات و دعوات صالحاتی که در أخبار و آثار وارد شده که مشتمل بر اسم اعظم است؛ باب ۲. دفع ضرر أعادی و خصوم و خوف‌های عظیمه و خلاصی از محاصره دشمنان و غیر آن؛ باب ۳. عوذه چند که در رفع جمیع شرور و بلایای دنیویه باید بخوانند و با خود دارند؛ خاتمه در بیان آدابی چند که داعی را بعد از دعا رعایت آنها موافق أخبار و آثار أئمه هدی علیهم ــ سلام الله مادام الأرض و السماء ــ مستحسن و در کار است. (محمد علی روضاتی)

اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: بسم ... درة التاج زیب و زیور کتاب دعا،و واسطة العقد جواهر گرانبهای استجابت دعوات بیریا؛ سپاس و ستایش قاضی الحاجاتست که بندای إجابت إنتمای «ادعوا ربکم تضرعاً و خیفة» قلوب عباد را بأنواع تضرع و إستکانت آشنا گردانیده، و بوسیله پرتو مصباح «ادعونی أستجب لکم» گم شدگان بوادی حیرت را از ظلمت جهالت بسر منزل هدایت دلالت فرموده ... و بعد خوشه‌چین خرمی دینی، و معتکف زاویه خلوت‌گزینی: عبدالکریم ابن محمد یحیی القزوینی، بعرض شیعیان دینی و مؤمنان یقینی میرساند که: نیر جهان افروز اینمعنی از مشرق عیان بر صفحات هفت طبقه زمین و آسمان پرتو شیوع و ظهور افکنده که انتشار أعلام ایمان و اسلام، و اشتهار آثار ائمه هدی - علیهم الصلوة و السلام - و ارتفاع لوای مذهب حق در معظم بلدان و أمصار، و اجتماع شمل شیعه اثنی عشریه در أکناف و أقطار، و إنمحاء سنن مبتدعه أصحاب خلاف و شقاق، و إندراس رسوم محدثه أرباب کفر و نفاق؛ بمساعی کامله إخلاص و أیقان، و دواعی جلیله اظهار و إعلان ملت حقانیت اساس ... در بدو ظهور دولت این سلسله جلیله علیه عالیه سامیه صفیه صفویه ... بمرتبه شده که شعشه دین مبین؛ آفاق جهانرا چون دلهای اهل ایمان روشن ساخته ... پس بنابر اینمقدمات ظاهرة الدلالات؛ بر ذمت همت مؤمنان،دعاء بإخلاص پادشان سلف ... و فرمان فرمایان خلف ... واجب و لازم است. سیما درین أوان میمنت اقتران، که فرمان فرمایی عرصه وسیع الفضای ایران جنت نشان، بفر وجود یگانه دوران، پشتو پناه اهل ایمان، بهین ثمر شجره طیبه ولایت ... ابوالمظفر، ابوالمنصور، شاه سلطان حسین حسینی موسوی صفوی، بهارخان ... مزین و محلی است. پس مقدمات مذکوره مقتضی آنست که هر أحدی از آحاد مؤمنان ... بشکر گزاری این نعمت عظیم للشان، بلسان و جنان و أرکان، بقدر وسع و إمکان، قیام و اقدام ... نمایند ... لاجرم، چون همگی دواعی اخلاص صمیمی فطری کمترین داعیان دوام دولت ابد مدت، در باطن و ظاهر بر تحصیل دعای خیر بجهت ذات اقدس ارفع همایون ... مقصور است ... بخاطر فاتر رسید که بعضی از ادعیه مأثوره، که بجهت دفع أعادی دین مبین، و محافظت ثغور مسلمین، و مداومت بر آنها اعاظم ارکان دولت قاهره متین، و أفاخم سرداران فیروزی قرین، و سایر جنود و عساکر منصوره را - انشاءالله تعالی بکار تواند آمد، درین رساله ثبت و ترقیم نموده، پیش کش سده والا و درگاه معلی نماید ... و این رساله مرتب است بر قدمه و سه باب و خاتمه. أما مقدمه؛ **انجام:** و کسی که توکل نماید بر او کفایت میکند کارهای او را ... منتظر اجابت دعا و فرج از بلاد و ابتلاییکه مطلوب اوست بوده، با حسن اعتقاد بإجابت، زیرا که در خبر وارد شده که «أفضل العبادة انتظار الفرج. سنه ۱۱۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۴ق؛ دارای سرلوح تذهیبی، مجدول مذهب؛ نام کاتب ندارد و تاریخ «۱۱۲۴» که در پایان نسخه به خط کاتب دیده می‌شود چنانکه گفتیم ممکن است تاریخ تألیف یا کتابت یا هر دو باشد؛ کاغذ: فستقی، ۸۲گ، ۱۰ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [فهرست روضاتی: - ۲۸۴]

● دعا / دعا / فارسی

do‘ā

هزار جریبی، محمد ابراهیم بن نورمحمد، ق۱۲ قمری

hezār-jarībī, mohammad ebrāhīm ebn-e nūr-mohammad (- 18c)

دعاهای پراکنده نامرتب و زیارات حضرات معصومین علیهم السلام بدون تنظیم مخصوص، در متن و حاشیه این کتاب نوشته شده با قصیده برده و مناجات‌های منظوم مترجم به فارسی زیرنویس سطرها.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۹۸

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۱۱۷ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۰۰گ، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۲۱]

● الدعاء / دعا / عربی

ad-du‘ā’

مجلسی، محمد کریم بن محمد صادق، ق۱۲ قمری

majlesī, mohammad karīm ebn-e mohammad sādeq (-18c)

دعاهای مختلف را بدون ترتیب و تنظیم از مصادر متفرقه با دستور خواندن و ثواب آنها به عربی و گاهی به فارسی گردآورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۸۱
آغاز: قال رسول الله صلی الله علیه وآله جاءنی جبرئیل علیه السلام و قال یا محمد ربک یقرئک السلام و یقول؛ **انجام:** و خاتم محمد سید المرسلین صلی الله علیه وآله و علیهم اجمعین
خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۵۳]

● **دعاء (به شیوه و روش بهائیان)** / بهائیت / عربی
do‘ā’ (be šīve va raveš-e bahā’īyān)
باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری
bāb, ‘alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۹۷
آغاز: النقطه علم ماکان و مایکون انا کنا مستویا؛ **انجام:** پنج‌شنبه یوم الاستجلال جمعه یوم الاستقلال
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **الدعاء (ترجمه)** / دعا / فارسی
ad-du‘ā’ (t.)
حسینی، محمد بن محمد امین، ق۱۳ قمری
hoseynī, mohammad ebn-e mohammad amīn (- 19c)
اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی
ترجمه زیرنویس نیکویی است از دعای صباح و دعاهای روزهای هفته منسوب به حضرت امیر المؤمنین علیه السلام.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۶۶
آغاز: جمد بی قیاس و ثنای با اساس کریمی را سزاوار است که حقیقت ذات قدیمش خارج از خیطه اوهام
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سر لوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲۴-۵۹]

● **الدعاء** / دعا / عربی
ad-du‘ā’
محمد شفیع بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
mohammad šafī‘ ebn-e mohammad bāqer (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق
آداب دعا، ادعیه ساعات و ایام، زیارت‌های مخصوص ایام و ماه‌ها و زیارت‌های اهل بیت علیهم السلام را به نقل از کتب مختلف در این موضوع، گردآوری کرده است. مطالب کتاب شباهت زیادی به «عدة الداعی»، «زاد المعاد» و «مفاتیح الجنان» دارد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۸۷
آغاز: ... فیما یتعلق بأمر الخلاء و الوضوء و الغسل و المسجد و الصلاة اما الخلاء فیقدم رجله الیسری عند دخوله
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ بعضی از ادعیه با ترجمه فارسی زیر نویس؛ ۴۹۰ص [عکسی ف: ۵ - ۳۴۷]

● **دعاء (منظوم)** / شعر،دعا / عربی - فارسی
do‘ā’ (manzūm)

تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۴۳/۳
آغاز: تجدنی فی سجود اللیل عبدی ×× قریبا منک فاطلبنی تجدنی / اگر کسی؛ **انجام:** انا الفرد المدبر فوق [..] ×× بلا تکلیف فاطلبنی تجدنی / والسلام علی کاتبه والسلام والاکرام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۶۰پ-۵۸ر)، ۱۲ سطر (۴/۷×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۷]

● **دعای آغاز سال** / دعا / عربی
do‘ā-ye āqāz-e sāl

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۳۱
از پیامبر اکرم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۰۳ ر) [ف: ۶ - ۴۱۰]

● **دعای ابطال سحر** / دعا / فارسی
do‘ā-ye ebtāl-e sehr
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
از شیخ بهایی برای شاه عباس صفوی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۲۷
آغاز: منقولست از خط شیخ بهائی
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۰ ص [ف: ۹ - ۱۳۶]

● **دعاء ابوحمزه ثمالی** / دعا / عربی و فارسی
du‘ā’-u abū-ḥamza ṯumālī
دعای بسیار معروفی است به روایت ابوحمزه ثمالی از حضرت سجاد علیه السلام که در سحر شب‌های ماه مبارک رمضان خوانده می‌شود.
آغاز: الهی لاتؤدبنی بعقوبتک و لاتمکر بی فی حیلتک
[الذریعه ۸/۸۶ ۱۳/۲۴۶]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۶
آغاز: بسمله، رب من ذاالذی دعاک فلم تجبه ام من ذا الذی سئلک فلم تعطیه ام من ذا الذی رجاک فخیبته ام من ذاالذی تقرب؛ **انجام:** لی ما سالتک یا قدیر و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم حسبنا الله و نعم الوکیل و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز سیر، ۱۳ص (۶۵-۷۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ – ۶۳۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱۱
آغاز: ترجمه فارسی در این نسخه: خداوندا تأدیب مکن مرا بعقوبت خود، یعنی ادب کردن مرا مگذار بروز قیامت
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ زیر نویس فارسی، مجدول، روی برگ اول دستور نماز هفت آیه، در پایان دعای کمیل با ترجمه فارسی بین سطرها افزوده شده؛ تملک: لطفعلی جهانشاهی؛ مهر: «المتوکل علی الله عبدالعلی» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی لطفعلی الحسینی» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۳۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۵ – ۱۱۷]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** حسبنا الله و نعم الوکیل نبد. من الدعوات المستجابات و طرف من المجربات المبارکات جعلت تحفة للعالی الجاه امیر الامراء العظام و النبلاء الکرام
نسخه حاضر از دو قسمت تشکیل شده، قسمت اول دعای معروف به ابوحمزه ثمالی است با ترجمه تحت اللفظی فارسی که کاتب آن احمد شاملو حسب الامر محمد ولی میرزای قاجار کتابت و به وی تقدیم کرده. قسمت دوم نسخه دعای معروف به دعای سحر است که کاتب آن عبدالعلی در سال ۱۲۳۷ق کتابت نموده بنا به امر محمد ولی میرزای قاجار که به خط نسخ بسیار خوش است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد شاملو، تا: محرم ۱۲۳۲ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی با تزیینات بسیار، ۸۰ص، ۷ سطر دعا و به‌خط نسخ و ۷ سطر ترجمه به‌خط نستعلیق کتاب، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱– ۳۳۲]

۴. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۱۵/۴
خط: نسخ، کا: محمد علی بن احمد، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۹۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و رضی من العیش بما قسمت لی یا ارحم الراحمین
عربی با ترجمه فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ ضمیمه:ضمن۱۲ برگ مختصرترین دعاء سحر و مناجات حضرت علی (ع) در ماه شعبان آمده است. انجام: «و سلم تسلیما کثیره و ابن از مناجاتهای جلیل القدر است و بر مضامین عالیه مشتمل است و در همه اوقات که حضور قلب باشد خواندن مناسب است»؛ واقف: عباس فخیمی، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مشمع، ۶۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۱۹۶]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳
آغاز: برابر
خط: نسخ معرب، کا: محمد علی اصفهانی، تا: شعبان ۱۳۱۴ق، به‌دستور شاهزاده شعاع السلطنه؛ مجدول، دارای سرلوح دقیق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۴۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۴۴۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** یا ارحم الراحمین(کذا)
خط: نسخ، کا: اراکی، محمد علی (نصرت)، تا: ۱۳۹۰ق [رایانه]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۹/۸
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ – ۳۱۹]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۲۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۵۶]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین، تبارک الله احسن الخالقین، لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم بسم الله الرحمن الرحیم. اللهم انی اسالک برحمتک التی وسعت کل شیئی؛ **انجام:** اولها صلاحاً و آخرها فلاحاً یا ارحم الراحمین
فصل و بابی ندارد، دعایی است منسوب به ابوحمزه ثابت بن ابی صفیه دینار ثمالی کوفی و زمان چهار امام از ائمه اطهار (حضرت امام سجاد، امام محمد باقر امام جعفر الصادق، امام موسی الکاظم علیهم السلام) را درک کرده است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی تبریزی، بی‌تا؛ با دعای کمیل در یک مجلد، نسخه نفیس و زیبائی است متن با نسخ به خط زیبای محمد علی تبریزی با مرکب سیاه و زیرنویس فارسی با شنگرف به نستعلیق شکسته خیلی زیبا به خط شیوای علی اصغر همدانی، مجدول و مذهب دارای دو سرلوح زیبا؛ جلد: چرمی نرم، ۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۴۹۵]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۶
آغاز: برابر، ترجمه: خداوندا تادیب مکن مرا به عقوبت خود، و مکر مکن با من در حیله خود؛ **انجام:** ترجمه: و راضی کن مرا از عیش به آنچه قسمت کرده ای از برای من ای رحم کننده ترین رحم کنندگان.
ترجمه تحت اللفظی است از دعای مشهور ابوحمزه ثمالی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد الحسینی» (بیضی)، «عبده سید محمد الحسینی بن عبدالمجید» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۳۰۴]

● **دعاء ابی ذر غفاری** / دعا / عربی
du‘ā’-u abī-ḏar ġifārī

ابوذر غفاری، جندب بن جناده، - ۳۲ قمری
abūzar-e qefārī, jondab ebn-e jonāde (- 654)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۳۹

آغاز: اللهم انی اسئلک الایمان؛

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۰۵۶ق؛ ۲گ (۱۳۰پ-۱۳۱ر متن) [ف: ۷ - ۳۷۶]

● **دعاء احتجاب** / دعا / عربی و فارسی

du'ā'-i iḥtijāb

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - احتجبت بنور وجه الله القدیم الکامل و تحصنت و بحصین الله القوی الشامل

۱. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالله خیر حافظا و هو ارحم الراحمین

خط:نسخ جلی،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛مجدول طلایی و الوان؛جلد: میشن سرخ، ۱۶گ، ۶ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۹۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰/۲

دعای احتجاب و صبح و شام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۹ سطر، اندازه: ۸/۸×۱۴سم [ف: ۵ - ۲]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۲۹

آغاز: برابر

جزوه حاضر علاوه بر دعای احتجاب تعقیبات نماز یومیه را هم دارد؛ خط: نسخ خوش، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۱۸ق، جا: اصفهان؛ تملک: فرهاد در تهران در ۱۲۶۲ق؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی»؛ مجدول، کمندکشی زرین، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: قطعه شکری، جلد: مقوای روکش تیماج سرمه‌ای، ۱۴ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۳۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله اکبر ... العبد الاقل الائیم ... (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۶۴۵

خط: نسخ، کا: محمد اصفهانی، تا: ۱۲۳۸ق [نشریه: ۲ - ۱۵۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵۱

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از علی جدی در تاریخ ۸۵/۳/۲۰ [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۸۹

آغاز: دعاء احتجاب نقل شد خط علامه مجلسی (کذ) طاب ثراه و این صورت خطش رحمه الله و کتبته تذکرة لقرة عینی؛ **انجام:** یا عفو یا غفور.

این دعاء همان دعائی است که در بحارالانوار (ج ۱۹ ص ۱۷۵ چاپ کمپانی) مندرج است با اضافاتی. میرزا احمد نیریزی این نسخه را از نسخه که مجلسی دوم به خط خود برای فرزندش میرزا محمدرضا نوشته بوده (و با اضافاتی از نسخه دیگر) استنساخ نموده. پس از آن دعاء دفع بلیات: «اودعت نفسی و اهلی و مالی و ولدی فی ارض» الخ و هم دعائی برای قضاء حوائج را نوشته است؛ خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، بی‌تا؛ تملک: علی منظوری حقیقی؛ بعضی از صفحات به طور چلیپا نوشته، مجدول مذهب؛ واقف: عباس منظوری، آبان ۱۳۳۳؛ ۸گ، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۳۲]

● **دعاء احزاب** / دعا / عربی

du'ā'-i aḥzāb

نسخه حاضر دعای دفع شر و مکر و حیله است که نقل از رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن محمد بن طاوس الحسنی الحسینی الفاطمی می‌باشد که در کتاب مال السبوع به سندهای خود از حضرت امام جعفر صادق نقل کرده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳

آغاز: شرح دعای مسمی بدعای احزاب. بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی جعل الدعاء حرزا للسلامة فی الدارین؛ **انجام:** صل علی محمد و آل محمد خیر الوری سجیه واغفرلنا یا ذاالعلی فی هذه العشیة

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین؛ مجدول، کمندکشی، در نسخه حاضر از ختم دعای احزاب چند دعا مربوط به شب جمعه را نوشته اند که ناقص و ناتمام است؛ کاغذ: خانبالغ شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۱]

← دعاء ادریس(ع) ⟩ خواص اسماء البونی
← دعاء ادریس(ع) ⟩ اسماء البونی

● **دعای اذن نامه** / دعا / عربی

do'ā-ye ezn-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۰/۵-عکس

نسخه اصل: علی امیری A. Amirie ش ۸۱۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۳]

● **دعاء الاسبوع** / دعا / عربی

du'ā'-ul usbū'

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۱۲

خط: نسخ، کا: قاسم عبدالله، تا: با تاریخ ۹۱۷ق [ف: ۷ - ۷]

● **دعاء الاستخارة** / دعا، استخاره / عربی
du‘ā’-ul istixāra

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۷
آغاز: علمنی هذا الدعاء و هو من جنس دعاء الفلاسفة هل هو و تلک و احد؛ **انجام:** و یرزقک الله ذلک قریبا انشاء الله تعالی
در آغاز آداب آن و سپس خود دعا آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۵پ-۲۶پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹ - ۴۱۸]

● **دعاء الاستغاثة من صاحب الزمان** / دعا / عربی
du‘ā’-ul istiġāṯa min ṣāḥib-iz zamān

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۹۰/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به زر آراسته، با پنج پیشانی و یک سرلوح [نشریه: ۷ - ۲۳۲]

● **دعای استغفار** / دعا / عربی، فارسی
do‘ā-ye esteqfār
اسناد و متن دعای استغفار رسول الله (ص) است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۳
آغاز: لا اله الا الله الحکیم الکریم. لا اله الا الله العلی العظیم. سبحان الله رب السموات السبع و رب العرش العظیم. الحمدلله رب العالمین سبحانک لا اعلم (کذا) لنا الا ما علمتنا ... حدثنی الامام الهمام صفوة ذخایر الانام حامی الاساطین المویدین ماحی اساطیر ... ابوالفتح محمد بن محمد بن محمود الشرعی البخاری الجعفری الطیاری قدس الله سره ... عن الشیخ الامام ... ابی طاهر محمد بن محمود الشرعی البخاری الجعفری الطیاری قدس الله سره ... عن الشیخ الامام ... ابی طاهر محمد بن محمد حسن بن علی الطاهری الخالدی الاوشی عن ابیه ... قال الاستغفار ان قال اللهم انت ربی لا اله انت خلقتنی و انا عبدک؛ **انجام:** و موعود اسار و ارواح را مشغول دار. مواد غفلت از تقاء سینه اهل توحید دور دار.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: با تاریخ ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲ص (۹۸-۹۹)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۸۶]

← دعاء استفتاح ⩾ اعمال نیمه ماه رجب و دعاء ام داود

● **دعاء استفتاح** / دعا / عربی
du‘ā’-i istiftāḥ

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۶۱/۵
آغاز: یستحب یوم النصف من الرجب ان یدعوا بدعاء الاستفتاح ... صدق الله العظیم الذی لا اله الا هو الی القیوم؛ **انجام:** بائس مستکین بک مستجیر اللهم و اسئلک ...
متن دعاء استفتاح متعلق به نیمه رجب (عمل ام داود). شرح مختصری از فضیلت این دعا در کنار نخستین صفحه آن نوشته شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن محمد حویزی، تا: ۱۰۵۹ق؛ ناقص است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۶-۱۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۶۷۲]
۲. تهران؛ شهشهانی، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۳]

● **دعای اسماء الحسنی** / دعا / عربی
do‘ā-ye asmā’-ol hosnā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۲ض
بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم سرخ، ۲ص (۲۵۴-۲۵۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱/۴۷ - ۱۴۰]

● **دعای اسم اعظم** / دعا / ترکی
do‘ā-ye esm-e a‘zam

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵/۱۳
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ بسیار نفیس، تاکنون چاپ نشده است؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

● **دعاء اسم اعظم جلاله** / دعا / عربی
do‘ā’-e esm-e a‘zam-e jalāle

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۴/۳
خط: ثلث زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج سوخت، ۳ص (۳۵-۳۷)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۴۰۸]

← دعای اعتصام ⩾ اسناد دعای صیفی و دعای اعتصام

● **دعاء اعتصام** / دعا / عربی
du‘ā’-i i‘tiṣām

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸۳
بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ طومار؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]

● **دعاء اعتصام** / دعا / عربی و فارسی

du‘ā’-i i‘tiṣām

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۲/۵

آغاز: که در روزگار معتصم ... مدت دوازده سال ریاضت کشیدم و نسخه ای از انواع علوم تصنیف کرده برسم تحفه نزد خلیفه بردم ... در آب انداخت؛ **انجام:** از دعاء فی المدة القلیله والمعصومه.
انجام: دیباچه که در هر نوبت اعتصام - دوازده امام - و اختتام بخواند والله المستعان.
منقول از خواجه طوسی، با دیباچه ای به فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۴۱]

● دعاء الاعتصام / دعا / عربی

du‘ā’-ul i‘tiṣām

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۹

خط: نسخ، کا: میرزا احمد نیریزی، تا: ۱۲۸۸ق، «به گواهی و یادداشت سید محمد بقا در ۱۲۸۸» برای آقا میرزا مهدی درب امامی؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ، ۸ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۹۵]

● دعاء الاعتقاد / دعا / عربی، فارسی

du‘ā’-ul i‘tiqād

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۶۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الهی ان ذنوبی و کثرتها قد غبرت وجهی عندک
این رساله شامل دعاء الاعتقاد، مناجات حضرت سید الساجدین امام زین العابدین علیه السلام با ترجمه فارسی؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۱۰ق، جا: اصفهان؛ با یک سرلوح مذهب مرصع، مجدول، کمندکشی زرین؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی چهره‌ای، جلد: چرم آلبالویی، ۷۰ص، ۶ سطر کتابت دعا و ۶ سطر ترجمه فارسی دارد، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۳۳۰]

● دعاء الافتتاح / دعا / عربی

du‘ā’-ul iftitāḥ

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶/۱۲

دعاء افتتاح ماه رمضان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۳]

● دعای امام زین العابدین (ع) در روز عرفه به نقل از مصباح المتهجد / دعا / عربی

do‘ā-ye emām zayn-ol-‘ābedīn dar rūz-e ‘arafa be naql az mesbāh-ol motahajjed

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵/۷

آغاز: بسمله. اللهم انت الله رب العالمین و انت الله الرحمن الرحیم و انت الله؛ **انجام:** و رب الارضین السبع و ما فیهن و ما بینهن و رب العرش العظیم و الحمدلله رب العالمین.
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان، رم، ایتالیا، ش ۱۷۶۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۷ص (۷۵-۸۱)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۴۱]

● دعاء الامان / دعا / عربی

du‘ā’-ul amān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷۹۳/۳

آغاز: الهی الامان الامان یوم لایستأخرون ساعة؛ **انجام:** الهی الامان الامان بحق محمد ... و آله اجمعین کتبه ... محمد جعفر بن محمدقلی ... غفرالله لهما.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر پسر محمد قلی، تا: ۱۱۲۸ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۴۹۲-۴۹۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۵۰]

● دعاء ام الصبیان / دعا / عربی

du‘ā’-u umm-iṣ ṣibyān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۲

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از محمد هادی معرفت [رایانه]

● دعای ام الصبیان و شرح آن / دعا / فارسی و عربی

do‘ā-ye omm-os sebyān va š.e ān

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۴/۳

خط: نستعلیق، کا: سید ابوالقاسم بن ابراهیم موسوی شیرازی الاصل، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۴۲ق، جا: قاسم آباد رامجرد؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳ص (۱۴۵-۱۴۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۱۷۶]

● دعاء الانجیلیة / دعا / عربی

du‘ā’-ul injīlīya

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۹/۵

کا: محمد باقر بن حاجی عباس، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق، حسب استدعاء امیر محمد طاهر صاحب مجموعه؛ به صورت بیاض

نوشته شده؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

● **دعای انس بن مالک که از پیامبر آموخته بود** / دعا / عربی

do‘ā-ye anas-e bn-e mālek ke az payāmbar āmūxteh būd

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۱۳

آغاز: دعا انس بن مالک روی انه اخذه عن النبی صلی الله علیه و اله و انه قال و الذی بعثنی بالحق نبیاً ما من احد دعا بهذا الدعا فی کل صباح

خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۲گ (۴۹-۵۰)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۳]

● **دعاء اهل بیت المعمور** / دعا / فارسی و عربی

du‘ā’-u ahl-i bayt-il ma‘mūr

[الذریعه ۲۳۵:۱۶]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۵۹/۵

آغاز: یا من اظهر الجمیل و ستر القبیح؛ **انجام:** ان لاتشوه خلقی بالنار.

در صدر آن نوشته: «دعاء اهل بیت المعمور الذی نزل به جبرئیل علی رسول الله صلی الله علیه و آله»؛ خط: نسخ، کا: محمد کریم بن اسماعیل قاضی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: میشن زرشکی، ۲ص (۳۷-۳۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۰۷]

● **دعای ایام هفته** / دعا / عربی

do‘ā-ye ayyām-e hafte

مجموعه‌ای است از ادعیه ایام هفته که از ائمه اطهار علیهم السلام روایت شده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - الله اکبر اهل الکبریاء و العظمه و منتهی الجبروت و العزة؛ **انجام:** تمت ادعیه الاسبوع بحمدالله تعالی کتبها عبدالله الیزدی

خط: نسخ خوش، کا: عبدالله یزدی، بی‌تا؛ یک سرلوح مذهب مرصع خوب، مجدول؛ مهر: حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: فرنگی سرمه‌ای، جلد: مقوای روکش چرم گل ماشی، ۱۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۵۳]

● **دعای ایام هفته** / دعا / فارسی

do‘ā-ye ayyām-e hafte

نصرالله خوشنویس، ق۱۳ قمری

nasr-ol-lāh-e xošnevīs (- 19c)

جامع و کاتب: نصرالله خادم روضه منوره رضوی علیه السلام خوشنویس نیمه دوم قرن ۱۳ که جهت میرزا مصطفی خان نایب التولیه کتابت نموده و مشتمل بر: ادعیه ایام هفته و تعقیبات یومیه است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۹۰

آغاز: الحمدلله الذی اطیع فشکر و عصی فغفر؛ **انجام:** و سی مرتبه سبحان الله و الحمدلله و لا اله الا الله و الله اکبر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق؛ مجدول، با کمند طلایی و سیاهی، دارای سرلوح مزدوج مرصع منقش؛ واقف: میرزا مصطفی خان، رمضان ۱۲۹۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن زرین، ۲۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۴]

● **دعاء ایمان** / دعا / ترکی و عربی

du‘ā’-i īmān

رساله‌ای مشتمل بر چند اوراد و اذکار و دعا تسبیح که به زبان عربی و ترکی نگارش یافته است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۰/۹ کر

آغاز: هذا دعاء ایمان تفصیلاً آمنت بالله یعنی آندم که حقتعالی واردر و بردر ذاتنده و صفاتتده شریکی و نظری یوقدور؛ **انجام:** اللهم اعطنا خیر الدارین و احفظ من شر کل دابة یا أرحم الراحمین ... و لاحول و لاقوة إلابالله العلی العظیم برحمتک یا أرحم الراحمین و الحمدلله رب العالمین

خط:نسخ،کا:بکر بن عیسی،تا:۱۰۹۰ق،جا:قیصری؛ مصحح، اسامی شهاب الدین مصطفی و دوه لو حاجی بابا زاده دیده می‌شود که باید مالکان نسخه بوده باشند؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۲گ (۴۵ر-۴۶پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۳۱۸]

● **دعای باران** / دعا - ترکی و عربی

do‘ā-ye bārān

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷/۷

آغاز: بسمله اما بو آیت دهقانی خاصیت لاری اول

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۹گ (۸۴-۹۲)، ۱۱ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۸]

● **دعاء باطل السحر** / علوم غریبه / فارسی

do‘ā’-e bātel-os sehr

افسونی است که دعانویسان و افسونگران برای تباه ساختن جادو

می‌خوانند.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۲/۳
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین قل قل سرجهان قل قل میان جهان قل قل همه جهان قل قل؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیرا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۵۶ر-۵۹پ)، سطور چلیپایی (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۸۰۱]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳-ج/۲/۵۳۰
آغاز: بسمله. قل قل سر جهان – قل قل میان جهان – قل قل همه جهان – قل قل بحق هفت قل؛ **انجام:** باطل کردم بحق «انه من سلیمان و انه بسم الله الرحمن الرحیم» الله تعلو علی و اخوتی مسلمین و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین برحمتک یا الرحم الراحمین – هذا دعای باطل السحر تمام شد – یوم الاربعاء یازدهم شهر ربیع الثانی – کمترین ابراهیم سنه ۱۲۲۷
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، مختلف السطر(۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۲۴]

● الدعاء بالأسماء الحسنی / دعا / عربی
ad-du‘ā’ bi-l-’asmā’-il ḥusnā

صدیقی، زین العابدین
sadīqī, zayn-ol-‘ābedīn

در این دعا به آیاتی که متضمن اسماء الهی است، شروع شده پس از آن خدا را به حق اسماء حسنی پرودگار متعال می‌خواند و در آن خیر دنیا و آخرت طلب می‌نماید.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۹
آغاز: یا الله یا الله ... لا اله الا هو الحی القیوم لا تأخذه سنة و لا نوم؛ **انجام:** اجعلنی من عبیدک المنصورین علی کل باغ و طاغ و عدو ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۹۹پ-۱۰۳ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۹۴]

● دعا برای ادای دین / دعا / عربی، فارسی
do‘ā barāye adāye deīn

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۲۱
خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۴ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۱]

● دعا برای دفع اعداء / دعا / فارسی
do‘ā barāye daf‘-e a‘dā‘

به نقل از گفته شیخ علی نقی کمره‌ای در رساله فارسی‌اش برای فرزندش شیخ بهاءالدین.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۸۱/۵
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوطالب کشمیری نجفی، تا: نیمه اول قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۷۳ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۲۶]

● دعا برای یافتن شی سرقت شده / دعا / عربی
do‘ā barāye yāftan-e šey-e serqat šode

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۷۶
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: ۱۲ رمضان ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۱۹۴)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۸۹]

● دعاء بزرگوار / دعا / عربی
do‘ā’-e bozorgvār

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۹۰/۶
آغاز: اللهم بتتالق نوربهاء عرشک بین اعدایی استطرت و بسطوات الجبروت من عز عزتک
بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۱۵۷ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۴/۶×۲۳/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۴۶]

● دعاء تسخیر جن / علوم غریبه، دعا / عربی
do‘ā’-e tasxīr-e jen

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۳۹/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ – ۴۱۹]

● دعای تعقیبات = تعقیبات نماز / دعا / عربی
do‘ā-ye ta‘qībāt = ta‘qībāt-e namāz

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷۳
آغاز: بسمله. المبتدء رب للاخرة و؛ **انجام:** و من خیار ... واحد یا احد یا صمد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

← دعاء التقدیس ≻ الخطبة الخمریة

● **دعای تلقین میت و دعای قنوت نماز عید** / دعا / عربی

do‘ā-ye talqīn-e meyyet va do‘ā-ye qonūt-e namāz-e ‘eyd

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۴۶/۵ط

آغاز: قد نقل دعاء المیت لتلقینه بعد دفنه بواسطتین و الواسطة الاولی العالم الفاضل و العامل الکامل مولانا عزالدین حسن الآملی ... و الواسطة الثانیة مترجم الرسالة النجمیة بالفارسیه من خط الشیخ المرحوم ... الشیخ علی بن الشیخ عبدالعالی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۸ق، جا: نوشاباد کاشان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۹۷–۱۹۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۴/۳ – ۲۳]

● **دعای توحید = رساله سلوک** / بهائیت / عربی

do‘ā-ye towhīd = r.-ye solūk

نویسنده پس از آنکه شرح مشبعی در حمد و نعت خداوندی می‌پردازد: خطاب بابوطالب (که برادر آقا سید جواد است؟) دستوراتی برای توحید و خداشناسی می‌دهد و در این دستورات او را روشن می‌کند که خداشناسی را چگونه باید آغاز کرد و به چه ترتیب باید عمل نمود تا راه صواب پیمود. این کتاب می‌رساند که نویسنده آن جز التقاطاتی از مطالب اسلامی اخذ و اقتباس و تضمین کلمات چیزی دیگر عرضه نمی‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵/۲۰

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی تعالی بذاعیة و ذاته؛ **انجام:** و سبحان الله رب العرش عما یصفون.

بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۰ص (۲۹۸–۳۰۸)، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۸۷سم [ف: ۱۰ – ۵۵]

● **دعاء توسل** / دعا / عربی

du‘ā’-i tawassul

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۹۵/۲

آغاز: یا حی قبل کل حی یا حی بعد کل حی یا حی مع کل حی یا حی حین لاحی یا حی تبقی ویفنی کل حی یا حی لااله الاانت یا حی یا کریم یا محیی الموتی یا قائم علی نفس بما کسبت؛ **انجام:** و اوصیاءه و احبائه و انصاره و خلفاءه المؤمنین و حججک البالغین من اهل بیت الرحمة المطهرین الزاهدین اجمعین صل علی محمد و ال محمد و افعل بی ما انت اهله یا ارحم الراحمین

دعایی کوتاه که در آن به نام مبارک ائمه هدی تمسک و توسل شده و این غیر از دعای توسل مرسوم کنونی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ – ۸۸۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۰/۲

خط: نسخ، کا: عبدالعلی اشرف الکتاب یزدی، تا: ۱۳۳۵ق، برای عبدالحسین میرزا فرمانفرما؛ کاغذ: ترمه، ۷ سطر، اندازه: ۵/۱×۸سم [ف: ۵ – ۳]

۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۳۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۱۱

آغاز: بسمله. اللهم انت الاول فلیس قبلک شیء و انت الاخر فلیس بعدک شیء یا کائنا قبل کل؛ **انجام:** و استشفعنا و توسلنا بک الی الله و قدمناک بین یدی حاجاتنا ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **دعای تهلیلات** / دعا / عربی

do‘ā-ye tahlīlāt

غیر همانند:

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۴

آغاز: فسلسلة التلقین فی طریقنا هذا الذی انتقل من الله الجلیل الی جبرئیل و منه الی رسول الله صلعم ثم منه الی علی کرم الله وجهه بسمله لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم؛ **انجام:** یا سید المرسلین و اعف عنا و اغفرلنا یا کریم یا رحیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۱۳ق؛ افتادگی: انجام؛ قرن ۱۱ و ۱۲؛ اغلب دعاهای تهلیلات دارای ترجمه زیرنویس؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: میشن مشکی [ف: ۵ – ۶۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۰۸

آغاز: بسمله، لا اله الا الله محمد رسول الله؛ **انجام:** یا سید المرسلین واعف عنا ... و الغنی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **دعاء جلیل** / دعا / عربی

du‘ā’-i jalīl

این رساله شامل دعایی است که آن را جلیل معرفی کرده‌اند و نوشته‌اند که از کتاب «عمل سال» تألیف شیخ سلال نقل کرده‌اند.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۴۸/۱۰

آغاز: بسمله – اللهم ان العاقبه و الشکر علیها احب الی من البلاء؛ **انجام:** بالمحن و المصائب لاطهر هم من الذنوب و المعایب

بی‌کا، بی‌تا، ۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۲۵]

● **دعاء جوشن = الجوشن الصغیر** / دعا / عربی

du‘ā’-i jawšan = al-jawšan-uṣ ṣaġīr

دعایی است منسوب به حضرت امام موسی بن جعفر علیه السلام که در کتاب‌های مهج الدعوات ابن طاوس و بلدالامین کفعمی آمده و محدث قمی به نقل از بلد الامین آن را در کتاب مفاتیح الجنان آورده است.
[الذریعة ۲۸۷/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۷/۳

آغاز: الهی کم من عدو انتضی علی سیف عداوته و شحذلی ظبة مدیته و ارهف لی شباحده و ذاف لی؛ **انجام:** و اجعلنی لنعمائک من الشاکرین و لآلائک من الذاکرین و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، کا: زین الدین علی بن فضل بن هیکل حلی، تا: قرن ۹؛ در انجام نسخه دعای فرج و عوذات مختلف دیده می‌شود، تاریخ ولادت فرزند کاتب تاج الدین حسینی بن زین‌الدین علی بن فضل به تاریخ ۸ شوال ۸۳۶ق مطابق با ۲۰ ایار ۱۷۴۴ اسکندری و ۲ مهر ماه ۸۰۲ یزدجردی آمده است؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۱۴پ–۱۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۵ – ۶۶۵]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۶/۱

بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۱۶۳ق؛ کاغذ الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۲۵سم [ف: ۱ – ۴۸۶]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۰/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۵۱–۶۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۲ – ۲۱۱]

● دعاء الجوشن الصغیر / دعا / عربی و فارسی

do‘ā’-u jawšan-iṣ ṣaġīr

روایت شده از: موسی بن جعفر (ع)، امام هفتم. این دعا را مجلسی در بحار الانوار (۳۲۷/۹۱–۳۱۷) به نقل از مهج الدعوات ابن طاوس(ص۲۸۱–۲۶۸) ضبط و به‌طور مستقل نیز آن را به فارسی ترجمه کرده است. نسخه حاضر فقط مشتمل بر مقدمه فارسی مجلسی و متن عربی دعا است. بنابر آنچه در مقدمه بیان شده است، موسی بن مهدی خلیفه عباسی قصد کشتن امام موسی کاظم را کرد که علی بن یقطین (شیعه خاص حضرت که به اذن ایشان وزیر دربار موسی بن مهدی شد) این خبر را ضمن نامه‌ای به امام (ع) رسانده و در همان شب امام (ع)، پیامبر (ص) را در خواب دیدند که خبر هلاکت خلیفه عباسی را به وی داده است و از امام موسی خواستند که خدا را شکر کند، آن حضرت نیز این دعا زا به شکرانه نعمت الهی خواندند.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۱۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل الدعاء ذریعة الی کشف الغماء و وسیلة الی دفع البلاء ... به سند معتبر از عبدالله بن زید منقول است که در هنگامی که حسین بن علی بن الحسن از سادات حسنی ...

این دعای جلیل الشأن به جهت دفع دشمنان مجرب است بسمله.الهی کم من عدو انتضی علی سیف عداوته و شحذ لی؛ **انجام:** و اجعلنی لنعمائک من الشاکرین و لالائک من الذاکرین و ارحمنی برحمتک یا ارحم الراحمین –سجد وجهی البالی الفانی لوجهک ... فاکفنیه بما کفیت به انبیاءک و اولیائک وصالحی عبادک من فرا عنة خلقک وطغاة عبادک یارحمن

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۶۴]

● دعاء جوشن صغیر (ترجمه) / دعا / فارسی و عربی

do‘ā’-e jowšan saqīr (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷–۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

ترجمه‌ای است فارسی و روان بر دعای جوشن صغیر منسوب به حضرت امام موسی بن جعفر.
[الذریعة: ۱۰۱/۳–۲۸۷/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۷

آغاز: الحمد لله الذی جعل الدعاء ذریعة الی کشف الغماء ... و بعد به سند معتبر از عبد الله بن زید منقول است ... الهی کم من عدو انتضی علی سیف عداوته؛ **انجام:** و لآلائک من الذاکرین و ارحمنی برحمتک یا ارحم الراحمین ... و از یاد کنندگان احسانهای خود و رحم کن مرا به رحمت خود ای رحم ترین رحم کنندگان.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، از روی نسخه تصحیح شده مؤلف نگاشته شده و صورت خط علامه مجلسی نیز بدین صورت در انجام آمده است: «بلغ قبالاً فصح بحسب الجهد و الطاقة الا ما زاغ عنه البصر و الحمد لله ... و کتب بیمناه الجانیة ... محمد باقر بن محمد تقی عفی عنهما فی سلخ شهر ذی الحجة الحرام لسنة ثلاث و ثمانین بعد الالف من الهجرة المقدسة»؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۴۲–۵۱)، ۲۶ سطر مورب، اندازه: ۷×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۱۹۷]

● دعاء جوشن کبیر / دعا / عربی

du‘ā’-i jawšan kabīr

از ادعیه حضرت مولی امیرالمؤمنین علی علیه السلام است و دارای یکصد قسمت می‌باشد که هر قسمتی مشتمل بر مطالب و معانی مهمه می‌باشد و حاجی ملاهادی سبزواری آن را شرح نموده و به طبع رسیده است. در کتاب‌های معتبر چون «بلد الامین» و «مصباح» و «مفاتیح الجنان» و غیره نقل شده. سید بحرالعلوم در منظومه دره خود درباره آن چنین گفته است: و

سن ان یکتب بالاکفان / شهادة الاسلام و الایمان / و هکذا کتابة القرآن / و الجوشن المنعوت بالایمان.
آغاز: بسمله. اللهم انی اسئلک باسمک یا الله یا رحمن یا رحیم ...
انجام: سبحانک یا لا اله الا انت الغوث الغوث خلصنا من النار یا رب

۱. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۲۲/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۶۸۶]
۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۶۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳-۱۱۲]
۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۲
آغاز: بسمله، اللهم انی اسئلک باسمک یا الله یا رحمن؛ **انجام:** آمین برحمتک یا ارحم الراحمین و یا مجیب السائلین.
سی و دو بند اول بازنویسی و به آغاز دعا الحاق شده و سپس صحاف، بندهای ۳۳ تا ۳۶ و ۹۴ تا پایان دعا را پس از آن قرار داده و سپس با بی‌دقتی تمام، سایر بندهای دعا را با دعای «چهل اسم» در هم آمیخته و صحافی کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۱۳ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: میشن مشکی [ف: ۵ - ۶۴]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج فرنگی، ۶۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۵]
۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۵۶
انجام: الحمدلله و المنة و که جوش کبیر و ایضاً مسمی به هزار و یک نام به تارخ ۱۶ شانزدهم رمضان المبارک روز پنچشنبه سنه ۱۱۰۷ هزار و یکهزار و یک نام به تاریخ ۱۶ شانزدهم رمضان المبارک روز پنج‌شنبه سنه۸ ۱۱۰۷ هزار و یکصد و هفت من الهجریة و علی صاحبها افضل الصلوات و التحیات در چهار دیواری قندهار و چار دیواری جائی است آبادان از بیرون قلعه قندهار و منقول عنه نصف از بهادر قراول بن سندر و نصف از مراد رشید و اؤزئی هر دو ملازمان پادشاهی منجمله بهادر جهازی پادشاه است. کاتبه جمال الدین محمد اکبر شاهی
نسخه ما از بند دهم دعا آغاز می‌شود، به همراه خواص آن؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۱۰۷ق، جا: قندهار؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱۴ص (۳۱۵-۳۲۸)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۵]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۶۰
خط: نسخ خوب، کا: آقا میرزا احمد نیریزی، تا: ۱۱۱۳ق؛ ترجمه تمام فقرات به خط نستعلیق ایشان نوشته شده؛ مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۵۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۲]
۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۶/۸
بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۱۶۳ق؛ کاغذ الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۸۶]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ انتقالی از کتابخانه حسینیه ارشاد؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۲۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۳سم [ف: ۱۵ - ۱۹۴]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صبحه و سلم تسلیماً
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: گالینگور با، ۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۶]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی بنفش، جلد: گالینگور، ۶۷گ، اندازه: ۶/۵×۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۴]
۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۹۲-۲۳/۲۱۲
آغاز و انجام: برابر
این دعا درلابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۳۱]
۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶/۸
با شان نزول و ترجمه آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ زیر سطرها به نقل از بلد الامین؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۳]
۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** امین برحمتک یا ارحم الراحمین و یا مجیب السائلین م.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]
۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۰۱
آغاز: بسمله. یا نعم الحبیب و یا نعم الطبیب؛ **انجام:** برابر
منقول از مصباح کفعمی؛ خط: نسخ، کا: حسینی خوانساری، محمد بن محمد، تا: ۱۲۲۵ق [رایانه]
۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قدتم هذه الدعا الشریف علی یداقل محمد العباد حسین کتبه العبد الضعیف الذلیل فی لیالی شهر رمضان من شهور سنه ۱۲۷۰ حسب الفرمایش جناب جلالتماب ... نظام

الملک آقائی میرزا محمد کاظم خان ادام الله ایام اقباله و اجلاله بحرمة محمد و آله تحریر شد ۱۲۷۰
خط: نسخ ممتاز، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۷۰ق، بنا به فرمایش نظام الملک میرزا محمد کاظم خان؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ مهر: مشیرالسطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۷سم [ف: ۱ - ۲۸۰]

۱۶. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ تملک: فرهاد میرزا که در چهارشنبه ۱ شعبان ۱۲۷۱ خریده و به مهرماه سلطان بخشیده؛ جلد: مخمل آبی، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۶/۵×۱۴سم [نشریه: ۳ - ۱۷۸]

۱۷. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۸۳

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۷۴ق؛ مقابله شده، مجدول، برای هر یک از صد بند منفعتی از حیث رفع بلا و یا رفع درد ذکر کرده؛ ۲۷گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۳]

۱۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا رب یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، کا: محمد حسن مستوفی اصفهانی، تا: ۱۲۹۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ایرانی آبی، جلد: تیماج سرخ، ۵۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۵

خط: نسخ معرب، کا: محمد حسین طباطبایی نائینی، تا: شعبان ۱۳۱۵ق، حسب الفرمایش آقا میرزا محمد حسن منشی باشی؛ با سرلوح ساده، مجدول؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۰گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۲۸۴]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۲۶

مشتمل بر هزار نام از نامهای الهی در یک صد هر کدام دارای ده نام و در این نسخه هر بند آن با عناوین فصل آمده است؛ خط: نسخ معرب، کا: حسین بن محمد حسینی خوانساری، تا: ۱۳۱۹ق، برای مصطفی آقا؛ دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۳۵]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۷

در ۱۰۸ فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول؛ با یادداشت ۱۳۰۰ و ۱۳۰۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶۳گ، ۶ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۵۳۱]

۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ (۶۲پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۶۷]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۵/۳سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۹۷/۲

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز دعا مقدمه کوتاهی در خواص و آثار آن اضافه شده؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۰سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۴۴۲]

۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۲۶

خط: نسخ، کا: اشرف الکتاب، بی‌تا، برای معتمد السلطان جنرال آجودان مخصوص آقا رضا رئیس کل مستحفظین توپخانه و قورخانه مبارکه؛ ۳۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۹/۲

با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۹×۲۰)، قطع: بیاض [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۷۷

آغاز: که هزار ویک نام بزرگوار خود را نزد توفرستادم که پیش از این به هیچ پیغمبری نفرستادم ... اللهم انی اسئلک باسمک یا الله القدیم، یا رحمن الکریم، یا رؤف الرحیم، یا من هو بکل شیء علیم؛ **انجام:** یا اله الاولین والاخرین، یا قاضی حوائج السائلین،یا رب یا رب یا رب، یا الله وصلی الله علی خیر خلقه محمد واله اجمعین وسلم تسلیماً کثیراً کثیراً کثیرا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مختصری با جوشن کبیر معروف متفاوت است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۸۸]

۲۸. سمنان؛ میراث فرهنگی سمنان؛ شماره نسخه:۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یامن لایخفی علیه ذرة فی العالمین سبحانک.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف مخ]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۱۳/۲-۵۸/۱۶۳

آغاز: بسمله، سبحانک یا لا اله الا انت الغوث الغوث خلصنا من النار یا رب. اللهم انی اسألك باسمک یا الله
در نسخه حاضر دعای جوشن کبیر به قطعه‌های ده تایی تقسیم شده که جمعا صد بخش گردیده، در آغاز هر بخش خواصی بر آن ذکر شده. همچنین اسماء الهی در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۱۰۷گ (۶۹-۱۷۵)، ۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۳۰]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۹-ف

نسخه اصل: دانشگاه تهران ۴۳۲/۳۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه ۴۷×۵۷ [فیلمها ف: ۳ - ۹۰]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۵۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، در پیشانی صفحه اول دو کتیبه مذهب؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرم عنابی، ۷۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۷سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۳۲. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۱۹
بی‌کا، بی‌تا، مجدول و مطلا [نشریه: ۷ - ۷۶۹]
۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۶۶
بی‌کا، بی‌تا؛ طومار جوشن کبیر، خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]
۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد هادی معرفت [رایانه]
۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]
۳۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۱۶/۲-۵۹۸۲
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن حاجی محمد معلم شهمیرزادی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۸۹]
۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۵۸-۳۶/۱۵۸
آغاز: بسمله اللهم انی اسئلک باسمائک الحسنی یا الله یا رحمن یا رحیم یا کریم یامقیم یاعظیم ابتدا می‌کنم بنام خدای بخشاینده مهربان خداوندا بدرستی که من سؤال می‌کنم ترا بنام تو بهترین نامها؛ **انجام:** یا غنیاً لایفتقر یا کبیراً لایصغر یا حافظاً لایغفل
درلابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ خط: نسخ معرب زیبا و نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۳۸ق، به دستور میرزا عبدالوهاب؛ مجدول محرر مذهب، صفحه اول سرلوح مزدوج مذهب؛ ترجمه زیرنویس، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج با روکش پارچه ترمه، ۴۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۳۰]
۳۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۰۳/۱
خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷گ (۱پ-۲۷پ)، ۸-۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۲]
۳۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۱۴
آغاز و انجام: برابر
هر کدام از فرازهای این دعای مبارکه را با خواص مربوط به خود ذکر کرده؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا، ۳۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۸۸]
۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۰۷
آغاز: در مصباح کفعمی ازحضرت امام زین العابدین صلوات الله علیه روایت شده که او از پدرش و او از علی بن ابی طالب علیه السلام؛ **انجام:** خلصنا من النار یارب ومرا خلاص کن ازآتش جهنم ای پروردگار من.
ترجمه تحت اللفظی است از دعاء جوشن کبیر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۵۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۳سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۶۶]

● دعای چهل اسم / دعا / عربی

do‘ā-ye čehel esm

آغاز: اسماء اربعین بعد از جمیع پیغمبران به حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه و آله رسید ... دعای چهل اسم اینست رهطبان اورا رعدِ ذو حل بحق سبحانک لا اله الا انت

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۱۳ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: میشن مشکی [ف: ۵ - ۶۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** دون کل شی قربه ۴۱ کرم الله وجهه هذه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● دعاء الحجاب / دعا / عربی

du‘ā’-ul ḥijāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۱۸-ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۱۸]

● دعاء الحروف / بهائیت / عربی

du‘ā’-ul ḥurūf

بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳-۱۳۰۹ قمری
bahā’-ol-lāh, hoseyn-‘alī ebn-e mīrzā bozorg (1818 - 1892)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱۷
آغاز: سبحانک اللهم یا الهی اسئلک باسمک الباقی؛ **انجام:** انت العزیز الا علی و رب الاخره و الاولی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۳
آغاز: بسمله. الابدعو الابهی یا قلم الاعلی؛ **انجام:** لا اله الا انت الفرد الواحدالعلیم الحکیم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق [رایانه]

● دعاء حزب البحر / دعا / عربی

du‘ā’-u ḥizb-il baḥr

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۵۴/۶
با دیباچه‌ای به فارسی با روایت این حرز از ابوالحسن حسینی شاذلی مغربی؛ کا: نورالدین محمد شریف پسر عزیز الله، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۱۳۳پ-۱۳۴پ)، ۱۷

سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۳۴۱۲]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۵

آغاز: هذا دعاء حزب البحر الشريف ... بسمله يا الله يا على يا عظيم؛ **انجام:** و لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم.

خط: نسخ، کا: مصطفى بن خداقلى، تا: رجب ۱۰۱۳ق؛ واقف: سيد سعيد طباطبائى، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنايى و نخودى، جلد: میشن مشکی [ف: ۵ - ۶۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۰۹

آغاز: هذا دعاء حزب البحر الشريف يافارى الورد؛ **انجام:** تمت بعون الله تعالى فى يوم الجمعه ... اللهم اغفر ذنبه تم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● دعاء الحسين (ع) فى يوم عرفه / دعا / عربی

du'ā'-ul ḥusayn fī yawm-i 'arafa

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵/۶

آغاز: بسمله. الحمدلله الذى ليس لقضائه دافع و لالعطائه مانع؛ **انجام:** انت الرقيب الحاضر انک على کل شئ قدير و الحمدلله وحده.

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان، رم، ایتالیا، ش ۱۷۶۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ص (۶۳-۷۴)، ۱۷ سطر[عکسی ف: ۳ - ۶۴۰]

● دعاء حضرت صاحب الزمان (ع) / دعا / عربی

du'ā'-u ḥaḍrat-i ṣāḥib-iz zamān

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۸/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۱ - ۵۰۹]

● دعاء ختم القصيدة السريانية = قصيدة انا الموجود فاطلبنى تجدنى = القصيدة اليائية / مناجات، شعر / عربی

du'ā'-u xatm-il qaṣīdat-is suryānīya = qaṣīdat-u ina-l mawjūd fa-ṭlubanī tajidanī = al-qaṣīdat-ul yā'īya

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۳۶/۳

آغاز: اللهم إنى اتوسل اليک بهذه القصيدة المبارکة و بحرمة من صنف فيه؛ **انجام:** يا حى و يا قيوم يا ذالجلال و الاکرام يا حنان يا منان يا الله يا رحمن يا رحيم برحمتک يا ارحم الراحمين.

بی‌کا، بی‌تا؛ در نسخه حاضر بعد از پایان قصیده دعای ختم آن در دو صفحه ذکر شده؛ جلد: تیماج، سرخ، ۹ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۳۵ - ۲۹۶]

● دعاء ختم قرآن / دعا / عربی

do'ā'-e xatm-e qor'ān

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۱۰۱

منقول از شهید اول که او آن را از قرآنی در کاظمین نقل کرده؛ خط: نسخ، کا: شمس الدين محمد بن على بن حسن جباعى، تا: قرن ۹؛ ۴ص (۳۷۶-۳۷۹) [ف: ۵ - ۱۱۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۵

آغاز: اللهم انک اعتنتى؛ **انجام:** و يعمل العمل المذکور

وهم طریقه استخاره بقرآن مجید بدستور ابن طاوس؛ خط: نسخ، کا: علاء الدين بن شمس الدين محمد قارى تبريزى، تا: ۹۷۹ق، بدو شیوه نگاشته؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح زمینه طلا؛ واقف: نائینی، ۱۴ و ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۳۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۸/۴-ف

خط: نسخ، کا: سیدحافظ محمد ذهنی، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲]

← دعاء خضر ← دعاء کمیل

● دعاء خضر (ع) / دعا / عربی

do'ā'-e xezr

دعاء عظیم الدرجات منقول از کتاب «ادب الدين و الدنيا» تأليف: ابوالحسن على بن محمد ماوردى (۳۶۴-۴۵۰ق) و منسوب به حضرت سيد الساجدين على بن الحسين عليهما السلام؛ مرحوم عماد فهرستی در فهرست کتابخانه استان قدس (۲۵۸/۲) آورده است: «در کتاب ادب الدين ماوردى اثرى از این خیر و دعا نیست و چون در دعا ذکر اسامی شریفه ائمه اثنی عشر است بعید است که ماوردی شافعی نقل کند و محتمل است که در طبع کتاب ماوردی در مصر سقط شده باشد و نگارنده فهرست از جناب شیخ حسنعلی اصفهانی (۱۲۷۹-۱۳۶۱ق) که وحید عصر خود در علم و تجرد و تدرب می‌باشد شنیدم که این دعا مشهور است و هر کس نقل کرده از کتاب مذکور آورده مثل مرحوم آخوند ملا عبدالله یزدی شهابادی»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۸

آغاز: فى كتاب ادب الدنيا و الدين للماوردى عن مولانا زين العابدين على بن الحسين عليه الصلوة و السلام قال كنت يوما من الايام سايرا فى بلد الحجاز فنزلت الى قعرواد فى طلب المآء فسمعت صوتا شجيا اسمعه و لا ارى قايله يدعو بهذا الدعآء يا جواد ما قصر عن جود ... افضل ما صليت على ملک مقرب و بنى مرسل و ارحم سلمان الفارسى؛ **انجام:** دعاء: اللهم منهم و لا ناکث و لا قاسط برحمتک يا ارحم الراحمين.

نسخه: و کان من شيعتکم و السلام عليک و رحمت الله و برکاته.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مجدول؛ واقف: سلطانم صفویه؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۷سم [ف: ۱۵ - ۱۹۵]

● **دعاء در وقت افطار** / بهائیت / عربی
do‘ā’ dar vaqt-e eftār
بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳ - ۱۳۰۹ قمری
bahā’-ol-lāh, hoseyn-‘alī ebn-e mīrzā bozorg (1818 - 1892)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۰۲
آغاز: هذا دعاء قد نزل جین الافطار من لدی اله العزیز المختار؛
انجام: انک انت المقتدر المتعالی المهیمن الغفور الرحیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دعاء ذی شأن** / دعا / عربی
du‘ā’-u d̲ī ša’n

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. اللهم انی اسئلك باسمک بسم الله الرحمن الرحیم؛ **انجام:** بر حسب خواهش عالیجناب ... علام فهام سمی سادس ائمه اثنی عشر میرزا محمد جعفر سلمه الله تعالی سمت اختتام پذیرفت. سید هاشم
خط: نسخ عالی، کا: سید هاشم، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۸ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۰]

← دعاء رؤیة الهلال ⩤ طومار (دعاء رؤیة الهلال)

● **دعای روز آدینه** / دعا / عربی
do‘ā-ye rūz-e ādīne

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۵۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵. سفارش شیخ عزالدین طوسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق، ۹گ (۴۴۵-۴۵۴)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۵]

● **دعاء روز عاشورا** / دعا / فارسی
do‘ā’-e rūz-e ‘āšūrā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱-طباطبائی
کا: سی محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱-۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۳۴۴]

● **دعاء سحر** / دعا / عربی
do‘ā’-e sehr

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۵۹/۳
با چند فایده به عربی در حواشی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۲۲۳]

← دعای سحر ⩤ تفسیر و سر اشارات اسماء و فقرات دعای سحر ماه رمضان

● **دعای سحر** / دعا / عربی - فارسی
do‘ā-ye sahar
دعای معروف سحر است که شیخ طوسی و دیگران از ابوحمزه ثمالی روایت کرده‌اند که امام علی بن الحسین علیه السلام در سحر شب‌های ماه رمضان می‌خواندند. این دعا مترجم به ترجمه تحت اللفظی می‌باشد. مذیل است به دعای جوشن صغیر مترجم به فارسی و مصدر است به دعای وارث و غیره.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۹۰
آغاز: دعای سحر از جمله ادعیه مشهوره سحر دعائیست که شیخ طوسی ... الهی لا تؤدبنی بعقوبتک خدای من ادب مکن مرا به عقوبت خود. آغاز ذیل: بسمله، ابتدا می‌کنم بنام خداوندی که مستجمع جمیع صفات و کمالات است آمرزنده و مهربان الهی کم من عدو انتضی علی سیف عداوته ای خدای من و چه بسیار دشمن که کشید بر من شمشیر دشمنیش را؛ **انجام:** بما قسمت لی یا ارحم الراحمین بآنچه قسمت کرده (کذا) مرا ای بخشاینده مهربان.انجام ذیل: سبحان الله العظیم و بحمده منزه می‌شمارم خداوند عظیم را و مشغولم به حمد او ... یا ارحم الراحمین ۱۲۸۶ ای رحم کننده رحم کنندگان سنه ۱۲۸۶.
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: سیدهاشم، تا: ۱۲۸۶ق؛ واقف: محمد علی ممکن، ۱۳۷۱ش؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن مشکی، ۵۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۷۲۶]

← دعای سریانی ⩤ اسناد دعای سریانی
← دعاء السمات ⩤ اسناد دعاء السمات
← دعاء السمات ⩤ اللمعات فی شرح دعاء السمات

● **دعاء السمات** / دعا / عربی
du‘ā’-us samāt
از دعاهای مشهوری است که از ائمه معصومین (ع) نقل شده و در اغلب کتب ادعیه مانند مصباح شیخ طوسی و کتب کفعمی ذکر گردیده و در بحار با شرح آن آمده است. سید علی بن

موسی بن طاوس (-۶۶۴ق) در پایان «جمال الاسبوع» این دعا را یاد کرده، و زنجیره سند آن را تا امام حسن عسکری (-۲۶۰ق) آورده و خود برخی واژه‌های سنگین آن را تفسیر نموده و پس از او این دعا مورد توجه و شرح‌های بسیار گردیده و صاحب الذریعه (ج۸: ص۱۹۰) آنها را بیش از بیست شماره دانسته است.

شرح و حواشی:

۱- صفوة الصفات فی شرح دعاء السمات؛ کفعمی، ابراهیم بن علی (۸۴۰-۹۰۵)

۲- شرح دعاء السمات؛ شاه طاهر انجدانی دکنی (-۹۵۲)

۳- دعاء السمات (ترجمه و شرح)؛ روغنی قزوینی، محمد صالح بن محمد باقر (-۱۰۷۵)

۴- شرح دعاء السمات؛ بحرانی بلادی، محمد بن عبدالله (-۱۱)

۵- شرح دعاء السمات؛ عاملی، محمد (-۱۱)

۶- شرح دعاء الصباح و السمات؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)

۷- دعاء السمات (ترجمه)؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)

۸- وسیلة النجاة فی شرح دعاء السمات؛ تونی، عبدالواسع بن علامی (-۱۲)

۹- شرح دعاء السمات؛ دماوندی، عبدالرحیم بن محمد یونس (-۱۲)

۱۰- شرح دعاء السمات؛ حسینی، محمد بن محمد باقر (-۱۲)

۱۱- شرح دعاء السمات؛ سمنانی، محمد تقی بن محمد مقیم (-۱۲)

۱۲- شرح دعاء السمات؛ محمد مؤمن بن علی نقی (-۱۲)

۱۳- کشف الحجاب عن الدعاء المستجاب = شرح دعاء السمات؛ شبر، عبدالله بن محمد رضا (۱۱۸۸-۱۲۴۲)

۱۴- شرح دعاء السمات؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹)

۱۵- مفتاح النجاة فی شرح دعاء السمات؛ بهبهانی، محمود بن محمد علی (۱۲۰۰-۱۲۷۱)

۱۶- سراج اللحد فی شرح دعاء السمات؛ رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع (-۱۳)

۱۷- دعاء السمات (ترجمه و شرح)؛ مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر (۱۲۵۲-۱۳۳۴)

۱۸- اللمعات فی شرح دعاء السمات؛ دهکردی، ابوالقاسم بن محمد باقر (۱۲۷۲-۱۳۵۳)

۱۹- شرح دعاء السمات؛ خوانساری، یوسف بن محمد مهدی (-۱۴)

۲۰- اسناد دعاء السمات (۶عنوان)

۲۱- شرح دعاء السمات = ترجمه دعای سمات

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۹

بی‌کا، تا: قرن ۹؛ این دعا با نسخه‌ای به خط شیخ الدین علی بن حسین بن حسان بن باقی قرشی و بار دوم با نسخه‌ای به خط شهید اول مقابله شده؛ ۷ص (۲۵-۳۱) [ف: ۵ - ۱۰۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۵/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زرد، ۱۲ص (۵۰-۶۱)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۴ - ۳۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۷/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ - ۲۸۲]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۳۲-۳۶/۱۳۲-۷۱۳۲

آغاز: سبحانک لا اله الا انت یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذالجلال والاکرام؛ **انجام:** یارب العالمین الله محمد علی فاطمه حسن حسین علی محمد جعفر موسی علی محمد علی حسن محمد

خط: نسخ زیبا معرب جلی، کا: محمد رفیع سالیانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ مجدول محرر مذهب، قبل از شروع دعای سمات و بعد از پایان آن جملاتی در دعا نوشته شده؛ جلد: مقوایی، ۲۶گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۳۶

با مقدمه فارسی و حواشی لغوی. ترجمه رساله (= مقاله) فی احکام النظر فی کتف الشاة. در پایان رساله صورت (کتف گوسفند) نقش و داخل آن نوشته شده. نام مترجم در نسخه حاضر نیامده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۶گ، ۱۶سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۳۰۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۳۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۴۰۵۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۲۳/۲

آغاز: بسمله، و یستحب ان یدعی بد عاء السمات آخر ساعه من نهار الجمعه؛ **انجام:** فی عترته و ذریته علیهم السلام و امته اللهم و کما غبنا عن ذلک و لم نشهده ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی احتمالی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۷۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۳۸]

● دعاء السمات (ترجمه و شرح) / شرح دعا / فارسی

du‘ā’-us samāt (t. wa š.)

روغنی قزوینی، محمد صالح بن محمد باقر، - ۱۰۷۵ قمری

rūqanī qazvīnī, mohammad sāleh ebn-e mohammad bāqer (- 1665)

ترجمه تحت اللفظی با شرح بسیار مختصری است بر دعای سمات که به درخواست بعضی از برادران دینی انجام گرفته است.

آغاز: اما بعد فقیر حقیر حسب التماس بعضی برادران بترجمه دعاء سمات که از دعاهای عظیم الشأن است

انجام: آنچه می‌خواهی بی مانعی و معارضی و تو بر هر چیز قادر و توانایی؛ تمت الرسالة الشریفة.

[مفاتیح الجنان:نشر پیدایش، ص ۱۱۶؛ ریحانة الادب: ۳۴۳/۲؛ ریاض العلماء: ۱۱۰/۵؛ الذریعة: ۲۵۰/۱۳؛ دنا ۱۱۹۸/۴؛ فهرستواره ۴۵۸/۷]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ ۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۰]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۴۹۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این سه پیغمبر را منسوب به آن سه پیغمبر سابق که ابراهیم و اسحاق و یعقوب باشند و برکت و کرامت آنها
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی از علی اصغر بن سنجر قاجار تویسرکانی، مصحح، در بخش الف برگ ۱۵۷ از سوی علی اصغر قاجار در سال ۱۳۶۱ق (البته فقط اصل دعا) تکمیل گردید، در مورد علی اصغر سنجری قاجار، مطالبی در این جلد فهرست آمده؛ کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۱۴۸-۱۵۹)، ۲۶ سطر مورب، اندازه: ۷×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۱۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ محشی با رمز «ق ر ر ه» و «محمد باقر رحمه الله»، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۳۱-۴۴)، ۲۰ سطر (۱۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۰ - ۴۱۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۶/۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۴ق؛ افتادگی: انجام؛ در مجموعه‌ای است که برخی از آن به خط عبدالعلی بن حسن در ۱۰۹۲ و ملا محمد مهدی اردوباری در ۱۱۰۴ می‌باشد لیکن خط این رساله مانند خط هیچ کدام از آن دو نمی‌باشد؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۳۸-۴۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جدید الاسم إبن حسین خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۱۳۶-۱۴۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۲۹۹]

۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۲۳/۱
خط: نستعلیق، کا: حاج شیخ علی اکبر نهاوندی، تا: ۱۳۳۱ق [ف: ۱۱۲]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۰۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بسوی خداوند عالم در جیع حالات و همه حرکات و سکنات ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱۳۲پ-۱۵۴پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۸۹]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۷۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** انک علی ما تشاه قدیر وبکل شیء علیم آمین یارب العالمین و صلی الله علی محمد و آله و سلم.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «ورفعناه مکاناً علیاً» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱۹۰پ-۱۹۸پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۸۹۲]

● دعاء السمات (ترجمه) / دعا / فارسی

du‘ā’-us samāt (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۰۸/۸-۲۹/۲۴۸
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد سیدالمرسلین و اهل بیته الطاهرین اما بعد بدانکه دعای سمات از ادعیه مشهوره است و اکثر علمای سلف بر این دعا مواظبت می‌نموده‌اند؛ **انجام:** و این دعا را دعای شبور می‌نامند برای آنکه بنی اسرائیل در میان بوق خواندند و شبور در لغت به معنی بوق است و قدفرغ من ترجمة ... و الحمدلله اولا وآخرا و الصلوة علی سید المرسلین محمد و عترته الاقدسین الاکرمین
با سند روایت آن از ابوعبدالله احمد بن عیاش جوهری (۲۷۵-۲۸۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ترجمه در لابه‌لای سطور؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۳۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۲
آغاز: اللهم انی أسألک باسمک العظیم الأعظم الاعز الاجل الاکرم، الذی اذا دعیت به علی مغالق ابواب السماء (گ۲۰پ) ... و بمشیتک التی دان لها العالمون. و بکلمتک التی خلقت بها السماوات (گ۲۱)
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، اصفهانی، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۵گ (۲۰-۲۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم[ف:۱۱-۵۴۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۱۲
با سند روایت آن از ابوعبدالله احمد بن عیاش جوهری (۲۷۵-۲۸۵)؛بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۲۷۵-۲۸۵)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹-۱۴۷۱]

● دعاء السمات (ترجمه و شرح) / دعا / فارسی

du‘ā’-us samāt (t. wa š.)

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ – ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

تاریخ تألیف: اول رجب ۱۳۲۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

ترجمه و شرح مختصری است از این دعا که به‌درخواست بعضی از برادران دینی انجام شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بعضی از برادران دینی و اخلاء روحانی التماس نمودند که ترجمه دعای سمات نمایم.

[دنا ۱۱۹۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۵۴۸/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک علی ما شاء قدیر و بکل شی علیم امین رب العالمین.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا، واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی، فروردین ۱۳۴۴؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۵۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۵ – ۱۵۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قرین سوء و سلطان سوء انک علی کل شیء قدیر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ – ۸۸]

← دعای سیفی ⪢ آداب و آثار دعای سیفی
← دعای سیفی ⪢ حرز یمانی
← دعای سیفی ⪢ شرایط خواندن دعای سیفی

● دعاء السیفی = اعتصام السیفی = الحرز الیمانی / دعا / عربی

duʻā'-us sayfī = iʻtiṣām-us sayfī = al-ḥirz-ul yamānī

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، – ۴۰ قمری

(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

دعای سیفی یا حرز یمانی از ادعیه معروف مروی از امام علی (ع) است خواندن آن دارای آداب مخصوص می‌باشد. سید اجل ابن طاوس آن را در مهج الدعوات نقل نموده. ارباب و مشایخ دعاء را به آن اهتمامی است و برای آن خواص و آداب و اعتصامات و اختتاماتی ذکر نموده‌اند. نسخه‌های آن مختلف است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و طوبی للفائزین ... اللهم انت الملک الحی الذی لا اله الا انت و انا عبدک ظلمت نفسی فاغفرلی ذنوبی انک انت الغفور الرحیم اللهم انی حمدک و انت للحمد اهل علی ما خصصتنی به من مواهب الرغایب.

انجام: و صل علی محمد و آله اجمعین و سلم تسلیما کثیرا.

[دنا ۱۱۹۹/۴(۲۸ نسخه)؛ الذریعة: ۳۹۴/۶]

شرح و حواشی:

۱- شرایط خواندن دعای سیفی
۲- شرح دعاء السیفی (۱۳عنوان)
۳- شرح دعاء سیفی؛ حسینی خوارزمی، محمد بن احمد
۴- شرح الدعاء السیفی = الحرز محمد بن فضل الله

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۶۱۳ق، جا: طابران طوس؛ این نسخه فاقد اعتصام و اختتام است و با نسخه‌های دیگر اندکی اختلاف دارد، ضمیمه: ضمن یک برگ ذیل نسخه دعاء رفع ظلم ظالم به خط مغایر کتابت شده؛ کاغذ: حنایی، ۲۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۱۵ – ۱۹۶]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶۵ موزه

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: ۷۵۶ق؛ مجدول مذهب، با عبارت‌های زیر در ص ع: «مرحوم قاضی زاده افند نیگ وردی شریفیدر هر صباح قراعت ایدرلردی»، «از بابت اموال صفی قلی حاکم سابق ایروان به تاریخ غره شهر رجب ۱۱۰۸ تخاقوی ئیل داخل عرض شد.»، «صد کلمه حضرت امیرالمؤمنین (ص) از بابت اموال صفی قلی حاکم سابق ایروان که به تاریخ غره شهر جمادی الاول سنه ۱۰۸۶ در کتابخانه جمع شد» با مهر نجف قلی، با عرض‌های: ۱ جمادی الاول ۱۱۱۵ با مهر «الواثق بالله المعبود محمود» که داخل عرض شد؛ ۱۲ جمادی الاول ۱۱۲۸ با مهر «نبرد التجابه غیر علی رجب علی» که داخل عرض شده؛ ۲۰ محرم ۱۱۷۲ بارس ئیل با «مهر محمد خلیل بن محمد مهدی حسینی» که داخل عرض شد؛ کاغذ: متن عادل شاهی، حاشیه سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۲گ، ۷سطر (۲۴×۳۰ و ۱۴×۲۰) [آستانه قم: – ۱۱۱]

۳. همدان؛ دامغانی (آقای)؛ شماره نسخه:۵

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: بهلول بن عاقل ادهمی کاتب، تا: قرن ۸؛ با ترجمه فارسی به خط نستعلیق [نشریه: ۵ – ۳۸۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۲عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۱۷۲ (اربری، فهرست خطی عربی ۵۶/۵)؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملک محمد بن ابراهیم بک دفتر دار به تاریخ ظاهراً شعبان ۹۹۱ ق؛ ۱۰گ، ۹ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۶۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۴/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم فرج همی واکشف حزنی و غمی واحفظ بدنی و اهلک عدوی و اقض حوائجی کلها برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ در پایان بعد از دعای سیفی، شرائط قرائت آن دریک برگ آمده؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۴۹پ–

۵۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۶۶۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۴/۳

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۴۲۴۵؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ ۲۹ص (۳۹-۶۷)، ۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۱۳

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۸۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۴ق؛ ۳ص (۱۲۷-۱۲۹) [عکسی ف: ۳ - ۳۶۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲/۲

آغاز: هذا اعتصام سیفی و نود و نه نام باری تعالی بخواند، بسم الله الرحمن الرحیم هو الله الذی لا اله الا هو الرحمن الرحیم الملک القدوس السلم المؤمن المهیمن العزیز الجبار؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین المعصومین و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ زیبا، کا: به احتمال بسیار: محمد بن ابی الحسن مدعو به تقی، تا: اواخر قرن ۱۱؛کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲-۹)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۳]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۲۷۱پ-۲۸۵پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۱۷]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۴۶

به ضمیمه فضیلت برخی از لیالی و ایام در سه صفحه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ فرنگی و فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۲]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۸۴

آغاز: اعتصام دعاء سیفی بسمله، اعتصمت بالله الذی لا اله الا هو الرحمن الرحیم الاحد الاصمد الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا احد؛ **انجام:** تمام شد دعای سیفی با اعتصام و اختتام و خواص دعاء بزرگوار سیفی بعون الله تعالی ...

در این اثر دعای سیفی با اعتصام، اختتام و خواص آن نوشته شده و بعضی از صفحات آن همراه با ترجمه فارسی و شرح مختصری می‌باشد که بین السطور نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۶۷گ، ۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۲سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۹۷/۴

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۹۸-۱۰۳)، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۴۴۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۵/۲۵

با خواص آن در دیباجه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰گ (۱۶۷ر - ۱۷۶پ) [ف: ۶ - ۱۱۸]

۱۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۶/۲

بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۱۶۳ق؛ کاغذ الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۸۶]

۱۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۴۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۴۵]

۱۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۵۳

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ ۴۳گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۸۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۳۷/۲

آغاز: هذا شرح دعاء السیفی، قال النبی صلی الله علیه، من قرأ هذا الشیاطین، و روی عن امیرالمؤمنین علی علیه السلام، من کان علیه دین فلیقرا هذا الدعاء ... اللهم انت الملک الحق الذی لا اله الا انت ربی و أنا عبدک، عملت سوءا و ظلمت نفسی و اعترفت بذنبی فاغفرلی ذنوبی؛ **انجام:** فسبحان الذی بیده کل شیء و الیه ترجعون و صلی الله علی محمد و آله اجمعین و سلم تسلیما دائما ابدا فضلا کثیرا و الحمدلله رب العالمین

در آغاز نسخه موجود، چند کلمه شرح، آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۵گ (۵۶-۶۰)، ۱۶ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴۰ - ۵۸۷]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا، ۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۵۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مصدر به اعتصام مختصری است؛ واقف: فهرستی؛ ۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۳۳]

۲۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۰۸

آغاز: اللهم صل و سلم علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم فصل فی ذکر شرح دعا السیفی و فضایله نفعنا الله به امین و هو هذا و له خواص و منافع کثیرة؛ **انجام:** نفسی طرفة عین و لا اقل من ذلک و لا اکثر برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، کا: عمر بن سعد الله بن عمر، تا: ۱۲ رجب ۱۲۷۲ق؛ ۳۳گ، ۱۰ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۴۹]

۲۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۵/۱

شرایط دعای شریف سیفی و اذکاری که در دعوت هر روز ایام هفته باید خواند(ص ۲-۳). اعتصام و افتتاح دعای شریف سیفی (ص ۵-۶)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی ابن عبدالله خان، تا: ۱۲۷۴-۱۲۷۸ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱/۴۷ - ۱۰۶]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۵/۵

انجام: انجامه: تمام شد این دعای عظیم الشأن سیفی در خور یوم شنبه دهم شهر ربیع الاخر سنه ۱۲۷۴. کتبه العبد الحقیر الفقیر العاصی محمد مهدی ابن عبدالله خان. اللهم بحق محمد و آله الطاهرین و لعنه الله علی اعدائهم و مخالفیهم و مبغضیهم و ناصبیهم الی یوم القیامه. اتمام پذیرفت بسعی و اهتمام سرکار خداوندگاری ولی النعمی قیله، و امیدگاهی محمد حسن خان روحی فداه، ابن مرحوم عبدالله خان، ظاهرا آقا و سرور و حقیقتا برادر کرام. اللهم احفظ هو المزبور.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی ابن عبدالله خان، تا: ۱۲۷۴–۱۲۷۸ق؛ ادعیه مختلف (ص ۳۳–۹۵)، در ذیل آخرین ادعیه تأکید شده که از کتاب علاج الارواح نسخه‌برداری گردیده؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۳ص (۲۰– ۳۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱/۴۷ – ۱۰۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۲۹

آغاز: بعد الحمد و الصلوة نموده می‌شود؛ **انجام:** فساد المسلمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۵۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ – ۲۳۳]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۱۳

شامل دستور خواندن این دعا با اسانید معتبر و متن آن با چند روایت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۰۱–۱۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۵]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۳

آغاز: بسمله اللهم انت الله الملک الحق المبین؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیر اکثیرا ... آقا حسن اراکی دام ظله العالی ۱۳۷۵ قمری این نسخه اعتصام و اختتام و شرح فارسی فضائل دعاء را فاقد است؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل واحدی خراسانی، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۳۷۵ق، به دستور آقا حسن اراکی؛ واقف به تاریخ ۸ محرم ۱۳۷۶ در منزل حاج شیخ فضل الله بجنوردی در مشهد رضوی (ع) به قلم نستعلیق، دعاء احتجاب و مناجات دیگر را با جوهر آبی نگاشته؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۵ – ۱۹۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۱

آغاز: اللهم انت الملک الحق المبین؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه خالی از اعتصامات و آداب است؛ ۱۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ – ۲۲۳]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۵/۱–۵/۶۵

آغاز: بسمله و سلم یقرء الفاتحة و آیة الکرسی و بعدهما هو الله الذی لا إله إلا هو الرحمان الرحیم الملک؛ **انجام:** و بفلان فلان بغیر نام برادران مؤمن ببرد ما أنت أهله ولاتفعل بنا ما نحن أهله فانک أهل التقوی وأهل المغفرة. تمت

دعای سیفی است با اعتصام و اختتام‌های آن، و پس از آن ادعیه دیگر که از اهل بیت (ع) نقل شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۸۲۹]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۹۶–۳۸/۲۱۶

آغاز: بسمله منقول است از حضرت امیر المؤمنین علیه الصلوة و السلام که پیش از خواندن دعای سیفی باید غسل کند و دو رکعت نماز بگذارد؛ **انجام:** منتهی کل رغبة فلک الحمد کثیراً ولک المن فاضلاً تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از اتمام دعای سیفی چند حدیث و طریق ختم سوره فاتحه و دعای تعقیب نماز در نسخه درج شده؛ جلد: مقوایی آبی، ۱۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳–۱۶۱۹]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۳۹/۳–۲۶/۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

دراین نسخه دعای سیفی یمانی تحریر و برای هر فقره آن در حواشی،خواصی ذکر شده؛خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۲۹]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۴/۱–ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۸۷]

۳۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۲۰

آغاز: الدعاء السیفی– من قرأ هذا الدعا علی مصروع زال صرعه و انتفع به و من قرأ هذا الدعاء؛ **انجام:** و ترزقنی بها سعادة من عندک و تحلنی بهادارک التی نسکنها خیرتک من خلقک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

شامل ادعیه و اورادی مانند دعای سیفی و غیره است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی کلفت براق، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۳گ، ۱۷سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۲۰]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۶۰

آغاز: و انجام: برابر

کا: ادهمی، بهلول بن حسن، بی‌تا [رایانه]

۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲–۵۸۱۱

با شرح شأن نزول و خواص؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن گل احمد، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۲۳]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۸

آغاز: بسمله. اللهم منزل الکتاب و هازم الاحزاب و سریع الحساب اللهم شئت شمل اعدائی (کذا)؛ **انجام:** هر جا که خواهد که کسی او را نبیند و اسماء ... و این اسرف ابواب ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۴۲

آغاز: بسمله، و از جمله دعاهای مظیمة جلیلة القدر؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دعاء سوره یاسین / دعا / عربی

do‘ā’-e sūre-ye yāsīn

دعای سوره یاسین که به شکل خاصی تحریر شده و خواصی برای آن بیان گردیده است و چند دعای دیگر برای شفای مریض.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای، ۴گ (۷۶ر-۷۹ر)، اندازه: ۲۶/۵×۳۹سم [ف: ۳۸ - ۶۰۷]

● **دعاء سهیم اللیل** / دعا / عربی

du‘ā’-u sahīm-il layl

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۶۴/۲

آغاز: بسمله، اللهم انی اسئلک بعزیز تعزیز اعتزاز عزتک؛ **انجام:** و افعل بی کذا و کذا ولا تفعل بی کذا و کذا تم.

خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، ۳۱ سطر [ف: ۵ - ۷۸]

● **دعاء صاحب الزمان** / دعا / عربی

du‘ā’-u ṣāḥib-iz zamān

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۴۸/۹

آغاز: اللهم رب النور العظیم و رب الکرسی الرفیع ورب البحر المسجور و منزل التوریة و الانجیل؛ **انجام:** و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً. اللهم ارزقنی طلعته البهیجة برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، کا: محمود بن جعفر حسینی واعظ، تا: ۲۳ جمادی الاول ۹۵۲ق؛کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲گ (۲۴۲پ-۲۴۳پ)،۱۷سطر(۷/۵×۱۲)،اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۲-۶۶۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۹/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۳۱۹]

← دعای صباح ≻ دعاء الصباح

● **دعاء الصباح = دعای صباح** / دعا / عربی

du‘ā’-us ṣabāḥ = do‘ā-ye sabāh

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ‘alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

دعاء جلیل القدر و معروف مروی از حضرت امیر مؤمنان علی بن ابیطالب (ع) و از جمله تعقیبات فریضه صبح است و مشتمل بر دقائق عامی و عرفانی است. این دعا را علامه مجلسی در کتاب بحار الانوار از اختیارات المصباح نقل کرده است. بر این دعا شروح بسیاری نگاشته شده است.

آغاز: یا من دلع لسان الصباح بنطق تبلجه و سرح قطع اللیل المظلم بغیاهب تلجلجه

چاپ: این دعاء مستقلاً و با شروح آن مکررا چاپ شده است؛ ایران، تهران، ۱۳۱۷ق، سنگی، رقعی، ۲+۷۲ص؛ ایران، تهران، ۱۳۰۵ق، سنگی، وزیری کوچک؛ ایران، شیراز، ۱۳۴۵ق، سنگی، وزیری، ۸ص (صص۱-۸)؛ ایران، ۱۳۲۱ قمری، سنگی، رقعی، ۳۸ص

[الذریعه ۲۵۲/۱۳؛ دنا ۱۲۰۰/۴-۱۲۰۲ (۶۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح دعاء صباح؛ امینی، ابراهیم بن قاسم (-۹۴۱)

۲- شرح دعاء صباح = ترجمه دعاء صباح؛ میرکی، قاسم (-۱۰)

۳- شرح دعاء صباح؛ سالک دهی، حیدر بن عبدالجلیل (-۱۰۰۶)

۴- شرح دعاء صباح؛ شوشتری، نورالله بن شرف الدین (۹۵۶-۱۰۱۹)

۵- شرح دعاء الصباح؛ امیر سید، نورالدین محمد شریف (-۱۱)

۶- شرح دعاء صباح؛ قمی، محمد شریف بن محمد مقیم (-۱۱)

۷- شرح دعاء صباح؛ حسینی جامی، محمود بن ابی نصر (-۱۱)

۸- مفتاح الفتوح و النجاح = شرح دعای صباح؛ قاضی زاده (-۱۱)

۹- ادعیه و شرح دعاء صباح؛ حسینی علوی، محمد بن احمد (-۱۱)

۱۰- شرح دعاء الصباح و السمات؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)

۱۱- شرح دعاء الصباح؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)

۱۲- شرح دعای صباح و مسای صحیفه؛ حویزی، جعفر بن عبدالله (-۱۱۱۵)

۱۳- شرح دعاء صباح؛ مازندرانی، محمد هادی بن محمد صالح (-۱۱۲۰)

۱۴- جناح النجاح فی شرح دعاء الصباح؛ قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر (-۱۱۲۹)

۱۵- شرح دعاء صباح؛ حسنی طباطبائی، صدرالدین محمد (-۱۱۵۴)

۱۶- مفتاح الفتوح و رموز الکنوز؛ نیریزی، قطب الدین محمد (۱۱۰۰-۱۱۷۳)

۱۷- شرح دعاء صباح؛ نیریزی، قطب الدین محمد (۱۱۰۰-۱۱۷۳)

۱۸- مفتاح الفلاح و مصباح النجاح فی شرح دعاء الصباح = شرح دعاء الصباح = شرح مفتاح الفلاح و مصباح النجاح؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳)

۱۹- شرح دعاء صباح؛ شیرازی، محمد جعفر (-۱۲)

۲۰- شرح دعاء صباح؛ ملک، حیدر بن محمد (-۱۲)

۲۱- شرح دعاء صباح؛ شوشتری، رضی الدین محمد (-۱۲)

۲۲- شرح دعاء المصباح = شرح دعاء الصباح؛ کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم (۱۲۲۵-۱۲۸۸)

۲۳- شرح دعاء الصباح = شرح مفتاح الفلاح و مصباح النجاة؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

۲۴- شرح «یا من دل علی ذاته»؛ طالقانی، علی بن میرزا جان (-۱۳)

۲۵- مفتاح النجاح فی شرح دعاء الصباح؛ موسوی استرآبادی، محمد

هادی بن احمد (-۱۳)
۲۶- شرح دعاء صباح؛ خوئی، مصطفی بن محمد (-۱۳)
۲۷- شرح دعاء صباح؛ یزدی، احمد بن حسن (-۱۳۱۰)
۲۸- شرح دعاء صباح؛ بنان الشریعه، جواد (-۱۳۳۹)
۲۹- دعای صباح (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای صباح؛ مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر (۱۲۵۲-۱۳۳۴)
۳۰- الدرة البیضاء = شرح دعای صباح؛ عراقی، نورالدین بن شفیع (-۱۳۴۱)
۳۱- شرح دعاء الصباح؛ عراقی، نورالدین بن شفیع (-۱۳۴۱)
۳۲- شرح دعاء الصباح؛ خوئی، علی بن علیرضا (۱۲۹۲-۱۳۵۰)
۳۳- فوائد الأرواح فی شرح دعاء الصباح؛ سردرودی تبریزی، محمد حسن بن محمد حسین (۱۳۰۶-۱۳۷۱)
۳۴- ضوء المصباح فی شرح دعاء الصباح؛ سردرودی تبریزی، محمد حسن بن محمد حسین (۱۳۰۶-۱۳۷۱)
۳۵- شرح دعاء صباح؛ کرمانی، علیرضا بن محمد باقر (-۱۴)
۳۶- مصاریع النجاح = شرح دعای صباح؛ گیلانی، محمد مهدی بن اسدالله (-۱۴)
۳۷- دعاء الصباح (ترجمه)؛ خوشنویس، زین العابدین بن محمد علی (-۱۴)
۳۸- مفتاح الفلاح فی شرح دعاء الصباح = شرح دعاء الصباح (مختصر)؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)
۳۹- شرح دعاء صباح؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)
۴۰- مفتاح النجاح در شرح دعاء صباح؛ لاهیجانی، محمد مفید بن محمد سعید
۴۱- دعاء الصباح (ترجمه)؛ شارحی، محمد بن ابی نصر
۴۲- شرح دعاء صباح؛ استرآبادی، سیف الدین احمد
۴۳- شرح دعاء صباح؛ مشهدی، معین الدین محمد
۴۴- دعاء الصباح (ترجمه)؛ محمد بن حجة الاسلام
۴۵- دعاء الصباح (ترجمه و شرح)
۴۶- دعاء الصباح (ترجمه)
۴۷- دعای صباح (ترجمه منظوم)
۴۸- دعای صباح (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای صباح (۳عنوان)
۴۹- شرح دعاء الصباح (۱۹عنوان)
۵۰- عرفان الحق = شرح دعاء صباح
۵۱- مرقع (۳ عنوان)
۵۲- مفتاح النجاح فی شرح دعاء الصباح

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۱۰
بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۵ص (۳۱-۳۵) [ف: ۵ - ۱۰۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** والد و اولاده و عترته و امجاده الطیبین الطاهرین المعصومین
کا: علاءالدین بن شمس الدین محمد تبریزی مشهور به علاء بیگ (خوشنویس نامی قرن دهم)، تا: ۲۰ جمادی الاول ۹۸۱ق؛ اوراق با کمند، مجدول، دارای سرلوح مرصع؛ واقف: اسدالله علم، خرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۱۹۸]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۵
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۹۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۶۲-۶۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۶۳۸]
۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۳۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [مختصر ف: ۳۵۱]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** من دعی لکشف الضر و المأمول لکل عسرو یسر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «و رفعناه مکاناً علیاً» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی کرم، ۳گ (۲۱۲-۲۱۴)، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۱ - ۳۸۲]
۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۶۹
خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: محمد صالح مشهدی، تا: اوایل ذیقعده ۱۰۷۵ق، جا: مکه مکرمه؛ محشی توضیحی؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۳۵پ-۳۹پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۴]
۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مواهبك یا کریم یا کریم یا ارحم الراحمین، صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین.
خط: نسخ، کا: محمد رضا تبریزی، تا: قرن ۱۲، جا: تبریز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۸ص (۱-۸)، ۱۱ سطر (۵/۵×۹)، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۷ - ۲]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵۲
خط: نسخ، کا: میرزا احمد نیریزی، تا: ۱۱۲۰ق، جا: اصفهان (سپاهان)؛ با سرلوح زرین و آراسته به گل و بوته شنگرف و لاجورد، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی متن و حاشیه، جلد: روغنی زمینه حنایی، ۹گ، ۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۹۷]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۳/۵
خط: نسخ، کا: سید محمد بن فاضل حسینی، بی‌تا؛ از روی خط قوام الدین محمد (مورخ ۱۱۲۳ در اصفهان) از خط علی (ع) در قزوین در ۱۵ صفر ۱۱۲۴، مقابله شده روز پنج‌شنبه ۱۶ صفر ۱۱۲۴ از همو، با سند این دعا در ص ع از خط قوام الدین محمد (دام ظله) منقول از مجلسی از روی نسخه کمال الدین درویش محمد اصفهانی نیای مادری پدرش که نزد کرکی آن را خوانده و اجازه

گرفته در ۹۳۹ و از روی نسخه‌ای با سند منسوب به شریف یحیی بن قاسم علوی که در سفینه درازی به خط کوفی علی (ع) و مورخ روز پنج‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۲۵ در آخرش در ۲۷ ذیقعده ۷۳۴ یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۳۳ر-۳۶ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۲۹]

۱۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۹۸

کا: عبدالغفور، تا: ۱۵ شعبان ۱۱۲۸ق؛ ۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۵۵]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۸۶

آغاز: برابر

خط: نسخ ممتاز، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۲۹ق؛ مجدول مذهب؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ واقف: سلیمان بن محمد خان قاجار، رمضان ۱۲۱۹ با مهر «انه من سلیمان»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی، ۱۸ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۴۱۵]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۷/۵

با ترجمه فارسی آن؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جلال الدین محمد مازندرانی، تا: شعبان ۱۱۳۲ق؛ مهر: «احمد بن علی محمد»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۱]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۵۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدلله الذی خلق اللیل و النهار بقوته و میز بینهما بقدرته

شامل دعای صباح و دعای مساء است با ترجمه فارسی؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۳۷ق؛ مجدول، بند یک سرلوح سر کنگره؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم لاکی رنگ، ۲۲ص، ۷ سطر کتابت دعا و ۷ سطر ترجمه فارسی، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۸سم [ف: ۱ - ۴۲۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۴۷۷

خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۴۱ق [الفبائی: - ۲۵۰]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۲۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۴۳ق؛ نوشته شده «از کتب مرحومه مهدعلیا طاب ثراه است که در بازدید ملاحظه و ضبط موزه شد ۱۲۹۳» عبدالله مستوفی، در پیشانی صفحه اول سه کتیبه تزئینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرم مشکی، ۲۰ص، ۷ سطر کتابت دعا و ۷ سطر ترجمه فارسی، اندازه: ۱۳/۲×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۲۰]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۳۶

با ترجمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵ص (۳۲۲-۳۲۶) [مختصر ف: ۱۶۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۴۴

خط: نسخ ریز و درشت، کا: عبدالله یزدی خوشنویس، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج عنابی، قطع: بغلی [ف: ۱۶ - ۶۱۹]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۴۷-۱۱/۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وان اسلمتنی اناتک لقائد الامل والمنی. تمت.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۹گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۸۲۸]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ با پیشانی، نخستین برگ زرین با حواشی چهارخانه‌ای با دعا، دو جدولی، صفحات جدول‌بندی شده برای ترجمه؛ اهدایی: مصطفی کهبه؛ ۱۰ مهر ۱۳۳۲ش؛ کاغذ: متن فستقی نارنجی حاشیه فستقی مغز پسته‌ای، جلد: میشن زرد، ۱۱گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۸سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۹

آغاز: بابر؛ **انجام:** والد و اولاده و عترته و امجاده الطیبین الطاهرین المعصومین

خط: نستعلیق جلی و خفی، کا: حبیب الله، تا: اوایل قرن ۱۳؛ دارای ترجمه منثور و منظوم دعاء و همچنین صدر نسخه ضمن یک برگ تعقیبات فرایض یومیه؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: الوان فرنگی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۱۱گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۰۱]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۸۰/۲

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۷۷]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفضلك یوم الدین یأخذ بالنواصی ۱۲۳۱

خط: نسخ، کا: موسوی خراسانی، جمال الدین، تا: ۱۲۳۱ق [رایانه]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نسخ، کا: آقا محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: پارچه ترمه، ۱۱گ، ۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۸]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱

آغاز: برابر

دعای صباح - دعای رویت هلال؛ خط: نسخ ممتاز و جلی، کا: محمد حسن حسینی تبریزی، تا: ۱۲۳۶ق؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج روکش لاکی، ۱۵ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۰۸]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲

آغاز: برابر

خط: نسخ و ثلث زیبا، کا: ام سلمه، تا: شعبان ۱۲۳۸ق؛ نسخه از

لحاظ خط و تذهیب قابل ملاحظه و تحسین است؛ مجدول، با کمنداندازی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع به طرح گنبد دور کنگره، حواشی تمامی صفحات مزین است به شاخه و برگ و پیچک‌های زرین زوج تحریر مشکی با گل‌های مختلف زرین؛ مهر: مشیرالسلطنه، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج روکش شال ترمه، ۱۴ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۱۰]

۲۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷

آغاز: برابر

خط: نسخ ممتاز و جلی، کا: محمد حسنی حسینی، تا: ۱۲۴۰ق؛ مجدول مذهب، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز، یک کتیبه دو طرف مذهب مرصع ممتاز؛ انتقالی از قصر بلور و مهر کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۱۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۰۶]

۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۵۸۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: رضاقلی بن احمد شاملو، تا: ۱۲۵۲ق، که از خط استاد خود احمد تبریزی استنساخ کرده؛ نسخه به شیوه مرقع است؛ کاغذ: رنگی ضخیم سرمه‌ای، جلد: تیماج سرخ، ۳۴ص، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۵۲]

۲۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۰

کا: وصال شیرازی، تا: ۱۲۵۵ق؛ دارای یک سرلوح زیبا، مجدول [د.ث. مجلس]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸

خط: نسخ، کا: ام سلمه، تا: شعبان ۱۲۵۵ق، برای معتمدالدوله؛ با پیشانی زرین؛ مهر: «برجای محمد نسزد جز مهدی ۱۲۷۷»، کاغذ: فرنگی، جلد: رویه ترمه، ۱۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

۳۰. تهران؛ شهشهانی، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۸]

۳۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲

کا: میرزا خانلر شکسته نویس، تا: ۱۲۶۱ق؛ دارای سرلوح، محشی؛ کاغذ: الوان، ۹گ، ۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۲ - ۷]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۴/۲

دعا و مفتاح النجاة من کلام سیدنا علی یا دعاء الصباح؛ خط: نسخ، کا: خاکی محمد طه قادری، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: گالینگور، ۱۰گ (۵پ-۱۴ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۹]

۳۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۳۶

آغاز: برابر

خط: نسخ ممتاز، کا: محمد علی بن محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۲۶۴ق،برای ناصرالدین شاه؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی»؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم نیلی، ۲۶ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [ف: ۱-۴۲۲]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۴۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم طباطبائی، تا: ۱۲۶۵ق؛ ترجمه فارسی به رنگ زرد و سبز؛ کاغذ: فستقی، ۸گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۳۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۷

خط: نسخ، کا: احمد شاملو رضاقلی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی قهوه‌ای، اندازه: ۸/۵×۱۹/۶سم [ف: ۱۸۱]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا ارحم الراحمین و صلی الله علی سید نا محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد حسین حسینی کاشانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹ص (۵۵-۷۳)، ۷ سطر (۴/۵×۸)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۷ - ۵]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۲۱

خط: کوفی، کا: کاتب العرفاء محمد خراسانی، تا: ۲۵ شعبان ۱۲۶۶ق،برای عباس میرزای ولی عهد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سرخ، ۱۵گ، ۷ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۵۵۶]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۹۶

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه آن با سرخی به خط نستعلیق بسیار خوب نوشته شده؛ در سنه ۱۲۷۰ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده و ایشان پشت صفحه اول نوشته‌اند که جمعی از فضلاء خط شناس درکتابخانه حاضر و تشخیص داده‌اند که این دعاء به خط یکی از شاگردان میرزا شفیع است؛ دارای سرلوح، مجدول به طلا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۹ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۶]

۳۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا کریم یا کریم یا کریم برحمتک یا ارحم الراحمین و آله الطاهرین فی سنه ۱۲۷۵ هجری قمری

خط: نسخ ممتاز و جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ مجدول مذهب، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز، اطراف سرلوح چهار حاشیه تزئینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۳

کا: احمد بن محمد تبریزی، تا: ۱۲۷۶ق؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [رایانه]

۴۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۱۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کاتب نوشته: از حضرتت ار حاجت خواهم نه ادب باشد ×× محروم توان کردن پرورده نعما را

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سلطان یوسف بن منوچهر میرزا، تا: رجب ۱۲۷۶ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول، دارای کمند؛

کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: روغنی، ۱۷ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۵۹]

۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۰

خط: نسخ معرب، کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۲۷۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱ - ۴۴۶]

۴۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۹۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بنام خداوند بخشاینده مهربان

خط: نستعلیق ممتاز، کا: ابراهیم بن احمد، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۷۷ق؛ با ترجمه فارسی که کاتب به خطی شیوا کتابت نموده؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح و یک کتیبه بازوبندی مذهب؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی، ۴۲ص، ۸ سطر کتابت دعای صباح و ۸ سطر هم ترجمه فارسی، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ - ۴۱۸]

۴۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** دافع البلیات حافظ الارضین و السموات و الصلوة ... بجهت حفظ وجود مبارک ... والا ولیعهد کیوان مهد روحنا فداه ...

خط: نسخ و نستعلیق عالی، کا: محمد بن جلال حسینی، تا: ۱۲۹۳ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، یک سرلوح و کتیبه مذهب مرصع ممتاز؛ مهر مشیرالسلطنه؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج روکش لاکی، ۲۳ص، ۶ سطر ترجمه فارسی دعا، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۰۲]

۴۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰]

۴۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد علی محلاتی، تا: ۱۳۰۵ق، جا: تهران؛ این نسخه را سید جلیل مدرس طارمی به دستور امین السلطنه و با اجازه ناصرالدین شاه قاجار با نسخه‌ای که به قلم مبارک امیرمؤمنان علیه السلام است و به گفته او «هم اکنون در خزانه عامره نگهداری می‌شود» تصحیح و مقابله نموده و سپس به چاپ رسانده؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۴۸]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالرد الی اوطانهم سالمین و غانمین برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، کا: محمد رضا نیریزی [کذا]، تا: شعبان ۱۳۰۹ق؛ با ذکر تعقیبات و اختتام دعاء؛ واقف: اسمعیل مصنع رضوی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۰۰]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحق القرآن العظیم و النبی الکریم و آله الطاهرین ... سنه ۱۳۱۳

خط: نسخ، کا: کرمانی، یوسف بن علی اکبر، تا: ۱۳۱۳ق [رایانه]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۱۱

آغاز: برابر **انجام:** یا حلیم یا کریم اقض حاجتی بحق القرآن العظیم و النبی الکریم و صلی الله علی محمد و اله اجمعین الطاهرین

در حاشیه برگ (۱پ-۲پ) در خواص و فضایل این دعا شرح شده و از برگ (۲پ-۱۱ر) دعای روزهای ماه مبارک رمضان آمده؛ خط: نسخ جلی، کا: حاجی محمد رضا، تا: ۱۳۱۵ق؛ مهر: کتابخانه دادسرای عمومی تهران؛ اهدایی: اسفندیاری، ۸۱/۱/۲۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی حنایی، ۱۴گ، ۶ سطر (۵/۶×۱۰/۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۷سم [رایانه]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ رمضان ۱۳۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۰گ، ۸ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۷۰۰]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** والد و اولاده و عترته و امجاده الطیبین الطاهرین المعصومین

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم لشکرنویس لواسانی، تا: ۱۳۲۰ق؛ با کمند مشکی، مجدول؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا با روکش مخمل، ۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم[ف:۱۵-۲۰۰]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** والد و اولاده و عترته و امجاده الطیبین الطاهرین المعصومین

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، بی‌تا، برای فتحعلیشاه قاجار؛ نام کاتب به‌ضبط واقف در برگ آخر نسخه: «این کتاب ادعیه خط مرحوم میرزا محمد علی خوانساری خوشنویس که برای خاقان جنت مکان نوشته است»، دارای سرلوح مزدوج زرپوش مرصع؛ واقف: محمد بن عبدالله نوری معروف به صدیق الملک، به تاریخ ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۱۹۸]

۵۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۸۵

خط: نستعلیق، کا: محمد فهیم (فهیم الممالک سابق)، تا: ۱۳۶۲ق مطابق با ۱۳۲۲ش؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۱]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۹۳

آغاز: روز شنبه هر که سی نوبت این آیه بخواند در نزد سلاطین گرامی باشد ... ان ربک یبسط الرزق لمن یشاء؛ **انجام:** والد و اولاده و عترته و امجاده الطیبین الطاهرین المعصومین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ آغاز ترجمه منظوم: «ای اسم تو حادث شده از ذات قدیم ×× مذکور در ابتدای قرآن کریم»، انجام ترجمه منظوم: «هر دم بادا هزار صلوات و سلم - بر احمد و ال او بصدق و اخلاص»، همچنین در حواشی آیات مخصوص برای قضاء حوائج در ایام هفته نگاشته شده، دارای سرلوح مزدوج زرپوش منقش؛ واقف: محمد صادق سفینه فرزند محمد باقر یزدی، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا روغنی زمینه افشان عمل مذهب آستان قدس رضوی هاشم ظریف تبریزیان، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۵ - ۱۹۹]

۵۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۳۱/۳

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۶ص (۱۰-۱۵)، اندازه: ۹×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۵]

۵۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۴۷

خط: نسخ زرین، بی‌کا، بی‌تا؛ در زمینه مشکی و کاغذ کبود [نشریه: ۲ - ۱۵۱]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۵۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۷۶/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه فارسی لغات در زیر متن؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۳۵۰-۳۵۲)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۸۱]

۵۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱۰/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۳۰ر-۳۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۶]

۶۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴

آغاز: برابر

خط: نسخ متوسط، کا: محمد رضا تبریزی، بی‌تا؛ مجدول، کمند اندازی زرین، یک سرلوح مذهب و یک کتیبه با تذهیب مختصر؛ مهر: مظفرالدین میرزا ولیعهد، مشیرالسلطنه؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۲۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۳/۸سم [ف: ۱ - ۴۰۴]

۶۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. هذا دعا الصباح من مولانا امیرالمومنین علی بن ابیطالب علیه السلام و سید منیرین؛ **انجام:** رحم الله مرءا عرف قدره و تیعد طوره

خط: نسخ و نستعلیق و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روغنی بوم زعفرانی رنگ، ۳۳ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۹۸]

۶۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم شرح دعای صباح جناب مولانا امیرالمومنین علیه الصلوة و لسلم؛ **انجام:** کتبه علی بن ابی طالب فی اخر نهار الخمیس حادی عشر شهر ذی الحجه سنه خمس و عشرین من الهجره

خط: کوفی و نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پنج‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۲۵ از هجرت حضرت علی امیرالمومنین علیه السلام این دعا را نقل فرموده‌اند، قبل از شروع دعای صباح اسناد و خواص قرائت این دعا را ذکر و سپس اصل دعا را به خط کوفی و رنگ مشکی با ترجمه فارسی به خط نستعلیق و نسخ نگاشته‌اند. مجدول نقره افشان، کمندکشی زرین؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای با تزیینات بسیار، ۳۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۵×۳۴سم [ف: ۱ - ۴۰۰]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله اجمعین الطاهرین.

خط: نسخ و نستعلیق و کوفی، بی‌کا، بی‌تا؛ با دو سطر کوفی یک سطر نسخ و سه سطر نستعلیق و ۲۲ صفحه دیگر هر صفحه دارای دو سطر نسخ و دو سطر کوفی و بقیه اوراق هر صفحه دارای ۶ سطر و به خط نسخ؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۲۲گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۳۳]

۶۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۵۹/۷

آغاز: روایتست از سلطان الاولیاء ... علی بن موسی الرضا (ع) ... بر شما باد که در مصباح این دعا را ورد سازید ... اللهم یا من دلع لسان الصباح؛ **انجام:** من سنی مواهبک خائبا یا کریم ... و آله اجمعین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید و زرد، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۳۶-۴۱)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۸۷]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد هادی معرفت [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد هادی معرفت [رایانه]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۴۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● دعاء الصباح (ترجمه) / دعا / فارسی

du‘ā’-uṣ ṣabāḥ (t.)

قزوینی، نصیر بن حسین، ق۱۱ قمری

qazvīnī, nasīr ebn-e hoseyn (17c)

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

مترجم می‌گوید چون این دعا به زبان عربی بود از آن زبان به فارسی برگرداندم که تا فارسی‌زبانان را نیز به کار آید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷/۱

آغاز: بسمله، بعد الحمد و الثناء بر ضمایر ارباب بصائر؛ **انجام:** بسوی او از برای رفع ضرر و طلب ... که امید دانسته شود بعرض برسد

خط: نستعلیق خوش، کا: حکیم، تا: قرن ۱۱؛ از صفحه ۱۹ تا ۲۲

جدولی است حاوی تاریخ تولد و وفات و اسماء چهارده معصوم به اضافه نام اجداد و اعمام شاه عباس اول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ص، ۱۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۵ - ۸۵]

● **دعای صباح (ترجمه)** / دعا / فارسی

do'ā-ye sabāh (t.)

اصفهانی، محمد صادق بن محمد رضا، ق۱۲ قمری

esfahānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad rezā (-18c)

رساله‌ای کوتاه است در ترجمه دعای صباح حضرت علی بن ابیطالب (ع). مترجم، این دعا را در رمضان ۱۱۲۵ق برای تنی چند از طلاب علوم دینی و علاقمندان شرح کرده بوده، سپس بنا بر اصرار جمعی از مؤمنین این دعا را به فارسی نیز ترجمه نموده است. نامی از مؤلف و کتابش در منابع موجود یافت نشد. وی رساله‌ای دیگر دارد که برگ نخست آن در پایان همین ترجمه دعای صباح آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۳/۱

آغاز: بعد از حمد ملک (عالی) مقام و صلوة و سلام بر ... و آل او که ائمه طاهرین وحجج معصومینند ... چنین گوید اقل العباد ... محمد صادق ... که چون بعضی از اوقات طیبه ماه مبارک رمضان سنه ۱۱۲۵ جمعی از طالب علمان عظام و صلحاء کرام که ایشان را رغبتی عظیم بود بتحقیق مطالب؛ **انجام:** یا شدید العقاب یا غفور یا رحیم یا رحیم، ای سخت گیر به عقوبت ای آمرزنده ای مهربان ای مهربان.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه عفی عنه، منه» و غیر آن، مصحح، اسناد دعای صباح نیز در حاشیه برگ نخست و دوم آمده؛ عبارت: «قد وهبته لولدی الصغیر محمد علی اللهم وفقه» همراه مهر «المهدی من هدیت (هدیته)» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۱-۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۸ - ۱۰۷]

● **دعای صباح (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای صباح** / شرح دعا / فارسی

t. va š.-e do'ā-ye sabāh

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ - ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad 'alī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۵ ذیقعده ۱۳۲۴ق؛ محل تألیف: کربلا

کتاب ترجمه و شرح مختصر دعای شریف صباح علوی علیه السلام است، مترجم پس از اتمام ترجمه ادعیه کمیل و سمات در ۱۵ شعبان ۱۳۲۴ در کربلای معلی این ترجمه را شروع و در دوشنبه ۱۵ ذیقعده همان سال آن را ختم نموده است.

آغاز: بسمله. حمد لایق کسی هست که وجود تمام موجودات از فیض وجود اوست ... فبعد چنین عرض می‌نماید بنده مستغرق در بحار عصیان محمد علی بن محمد نصیر ...

[فهرستواره منزوی ۵۴۹/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم و هفت نوبت بگوید و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی، فروردین ۱۳۴۴؛ کاغذ: نخودی و مشقی، جلد: مقوا، ۲۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۱۵۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۲۹۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هفت مرتبه بگوید: الحمدلله رب العالمین. تمت النسخة الشریفة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۹گ (۵۴پ-۷۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۱ - ۳۰۶]

● **دعاء الصباح (ترجمه)** / دعا / عربی، فارسی

du'ā'-uṣ ṣabāḥ (t.)

خوشنویس، زین العابدین بن محمد علی، ق۱۴ قمری

xošnevīs, zeyn-ol-'ābedīn ebn-e mohammad 'alī (-20c)

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ترجمه‌کننده میرزا زین العابدین خوش‌نویس معروف، فرزند ملا محمد علی محلاتی و برادر شیخ اسماعیل محلاتی نگارنده «انوار المعرفة» است. وی هر جمله از دعا را یک بار به نثر و بار دیگر با نظم دو بیتی ترجمه نموده و با خط زیبای خود نوشته و سید جلیل طارمی مدرس طهرانی آن را به دستور امین السلطنه با نسخه‌ای که به خط کوفی در خزانه ناصرالدین شاه بوده و در آخر آن این جمله نوشته شده «کتبه علی بن ابیطالب فی آخر نهار الخمیس حادیعشر ذی الحجة سنة خمس و عشرین من الهجرة» برابر و اصلاح نموده و آن را به سال ۱۳۰۵ چاپ کرده است.

آغاز: ای اسم تو حادث و تو از ذات قدیم ×× مذکور در ابتدای قرآن کریم / خود را به نشان تو نمائیم نشان ×× ای آنکه تو الهی و رحمن و رحیم

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۰۵، وزیری کوچک

۱. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۸۹/۲

آغاز: برابر
عنوان در فهرست «نظم دعاء الصباح» آمده و از قطب الدین دانسته که در ضمن کتاب‌شناسی آن را قطب الدین محمد نیریزی شیرازی به احتمال آورده در صورتی که نسخه‌ای از آن در دانشگاه است که منزوی کامل توضیح داده؛ کا: علی نقی بن محمد علی بسطامی، تا: دوشنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۷۷ق، جا: شاهرود مدرسه بیدآباد [ف: ۱۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶
آغاز: برابر
خط: نسخ و شکسته، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۸ق؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح متوسط، گویا این نسخه از روی چاپ ۱۳۰۵ نوشته شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ، ۱۵ سطر (۹/۲×۱۷/۲)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۸]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۴۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای ارحم راحمان از آن رحمت خاص ×× بفرست سوی سید سادات خواص / هر دم بادا هزار صلوات و سلام ×× بر احمد و آل او بصدق و اخلاص
خط: نسخ و نستعلیق و رقاع بسیار ممتاز، بی‌کا، بی‌تا؛ در پیشانی هر دو صفحه دو سرلوح مذهب مرصع ممتاز، در ذیل هر دو سرلوح دو کتیبه بازوبندی دو طرف مذهب مرصع ممتاز، مجدول، کمندکشی زرین، انتقالی از انبار زیر شمس العماره؛ کاغذ: خاکستری، جلد: مقوای روغنی یشمی، ۲۰ص، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱ - ۹۱۵]

● **دعاء الصباح (ترجمه)** / دعا / عربی، فارسی
du'ā'-uṣ ṣabāḥ (t.)

شارحی، محمد بن ابی نصر
Šārehī, mohammad ebn-e abī nasr

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۲/۳
آغاز: سپاس بی قیاس حضرت واجب الوجودی را سزاست که زبان صبح نورانی
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ ۵گ (۴۱-۴۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۸]

● **دعاء الصباح (ترجمه)** / شرح دعا / فارسی
du'ā'-uṣ ṣabāḥ (t.)

؟ محمد بن حجة الاسلام
mohammad ebn-e hojjat-ol-eslām

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵۴/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲ص (۳۷-۳۸)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۱۶ - ۵۷۶]

● **دعاء الصباح (ترجمه)** / دعا / عربی، فارسی
du'ā'-uṣ ṣabāḥ (t.)

قاسم قادری، ق۱۳ قمری
qāsem qāderī (19c)

مترجم می‌گوید این دعا را حضرت علی علیه السلام «مفتاح الفتوح و رموز الکنوز» می‌داند و هر صبح آن را می‌خوانده است. در این نسخه ترجمه آن آمده و این ترجمه نیز به‌جهت اهداء به پادشاهی است (متأسفانه نام آن پادشاه از متن به‌دست نیامد). ترجمه ابتداء برای دعا «عنوانی» آمده و آن حاوی فضایل این دعا می‌باشد بعد «اصلی» و آن حاوی خود دعا و ترجمه آن می‌باشد و سپس «ذیلی» که محبت از اوقات خواندن و روش خواندن دعاست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲
آغاز: نحمدک یا من خلق صبح اصابة الثناء؛ **انجام:** اقض حاجاتی بحق قرآن العظیم صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج ماشی، ۲۵گ، ۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۵۲۸]

● **دعاء الصباح (ترجمه و شرح)** / شرح دعا / فارسی
du'ā'-uš ṣabāḥ (t. wa š.)

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۱
آغاز: و ازموت فجأه ایمن باشد و روزی او را از جائی برسد که گمان نداشته باشد و در وقت مردن باایمان باشد؛ **انجام:** یاغفور یارحیم اقض حاجتی بحق القرآن العظیم والنبی الکریم و صلی الله علی محمد و آله اجمعین تمام شد شرح دعاء مفتاح الفتوح ...
ترجمه و شرح مختصری است بر دعای مشهور صباح که پس از آوردن قطعه‌ای از دعا به ترجمه مفردات آن پرداخته و سپس آن قطعه را ترجمه و شرح نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمود واعظ طبسی، تا: ذیحجه ۱۰۵۲ق، جهت شاه سلیمان میرزا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۵ر-۱۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۷۸]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۱۷ط
آغاز: بسمله احمدک باعانتک یا ولی الانعام حمدا یوافی نعمک

... و بعد این دعای صباح که مفتاح ظفر و نجاح و گشاینده ابواب خیر و فلاح است؛ **انجام:** چون نثر لالی ز کلام شه دین ×× مفتاح نجاح را تو میخوان بصباح

ترجمه و شرح مختصری است از دعای صباح حضرت امیر (ع)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۶ص (۱۶۵-۱۷۰)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۷۷]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۰۸/۶-۲۹/۲۴۸

آغاز: اللهم یا من دلع لسان الصباح بنطق تبلجه ای اخرج تبلج روشن شدی است یعنی ای آن کسی که بیرون آورد زبان صباح را به گفتن روشن شدن او. وبا درکلمه بنطق از برای مصاحبت

شرح وترجمه کوتاهی است از دعای صباح امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق، جلد: تیماج عنابی، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۳۲]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۵۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۶ص (۱۷۱-۲۷۶)، ابعاد متن: ۹×۱۶، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۳۵۰]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. یا من دلع لسان الصباح بنطق بتلجه؛ **انجام:** کتبه العبد الجانی غلامعلی بن محمد النائینی فی سادس شهر ربیع الاول من شهور سنه ۱۳۱۴ ثلثمائه و اربع عشر بعد الالف

خط: نسخ ممتاز، کا: غلامعلی بن محمد نائینی، تا: ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ مجدول، کمند کشی زرین، در درون جداول ترجمه تحت اللفظی؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص، ۵ سطر اصل دعا و ۵ سطر ترجمه آن، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۴۱۳]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۶۳/۲

آغاز: بسمله یا من دلع لسان الصباح بنطق تبلجه، ای اخرج و تبلج روشن شدن است یعنی بیرون آورد زبان صباح را

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۴-۷۳)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۴۵۴]

● دعای صباح (ترجمه منظوم) / دعا / عربی، فارسی

t.ye manzūm-e do‘ā’-e sabāh

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷۲

آغاز: بسمله ... یا من دلع لسان الصباح؛ **انجام:** محشورش به مصطفی و آلش ... سنه ۱۳۲۷

خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۱۳۲۷ق [رایانه]

● دعاء الصباح / دعا / عربی

du‘ā’-uṣ ṣabāḥ

رساله بسیار کوتاهی است در دعای صباح، و این دعا غیر از دعای صباح معروف حضرت امیر المؤمنین علی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۶۱/۲

آغاز: لا اله الا الله وحده انجز وعده و نصر عبده واعز جنده و هزم الاحزاب وحده فله الحمد رب العالمین اصبحت فی حمی الله الذی لا یستباح؛ **انجام:** انا فی کنفک لیلی و نهاری و وطنی و اسفاری ذکرک شعاری و الثناء علیك دثاری.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶۱-۶۲)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۶۹]

← دعاء صباح (ترجمه منظوم) ≻ شرح دعاء صباح

● دعاء الصبح / دعا / عربی

du‘ā’-uṣ ṣubḥ

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۶

آغاز: اللهم اجعل صباحنا صباح الأبرار؛ **انجام:** بحرمة سید العرب و العجم آمین برحمتك یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۱۳ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: میشن مشکی [ف: ۵ - ۶۵]

← دعاء صنمی ≻ اسناد دعاء صنمی قریش

● دعاء صنمی قریش = دعاء الصنمین / دعا / عربی

du‘ā’-i ṣanamī qurayš = du‘ā’-uṣ ṣanamayn

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ‘alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

دعای منسوب به امام علی علیه السلام موسوم به صنمی قریش، این دعا را مرحوم کفعمی در کتاب البلد الامین، در فصلی که شامل قنوت‌های ائمه علیه السلام است و در کتاب جنة الامان الواقیة در اعمال ماه شعبان آورده و مرحوم مجلسی، به نقل از دو کتاب مذکور، در بحار الأنوار در کتاب الصلاة «باب فی القنوتات الطویلة» گنجانده است. شروح متعددی بر این دعا نگاشته شده که از قدیمترین آنها رشح الولاء از اسعد بن طاهر شفروه اصفهانی (قرن ۷) است.

[الذریعة: ۱۹۲/۸]

شرح و حواشی:

۱- رشح الولاء فی شرح الدعاء؛ اصفهانی، اسعد بن عبدالقاهر (-۶۳۵)

۲- شرح دعاء صنمی قریش؛ نصیری طوسی، یوسف بن حسین (-۸)

۳- دعاء صنمی قریش (ترجمه)؛ استرآبادی، امیر محمد بن ابی طالب (-۱۰)
۴- ذخر العالمین فی شرح دعاء الصنمین؛ قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر (-۱۱۲۹)
۵- شرح دعاء صنمی قریش؛ مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر (۱۲۵۲-۱۳۳۴)
۶- مرقع
۷- اسناد دعاء صنمی قریش
۸- شرح دعاء صنمی قریش (۸ عنوان)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۴/۳

آغاز: عن ابن عباس انه قال دخلت مسجد رسول الله لیلة من اللیالی لا صلی وردی من اللیل فوجدت مولانا امیر المؤمنین علی بن ابی طالب؛ **انجام:** یا ابن عباس ان القانت علیهم بهذا القنوت هو کمن کان حاضراً فی بدر واحد و تبوك و کمن صام الف شهر صلوات الله علی قایلها و داعیها و رحم کاتبها و حافظها آمین رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۳۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۶۶۱]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۷۷/۱

آغاز: اللهم صل علی محمد وآل محمد اللهم العن صنمی قریش و جبتیهما و طاغوتیهما الذین خالفا امرک ... بار خدایا درود فرست بر محمد و آل محمد بار خدایا لعن کن بر دوبت قریش و دو بت که ایشان را بود؛ **انجام:** یستغیث منه اهل النار آمین رب العالمین بحق محمد و عترته الطاهرین یقول هذا الکلمات ... که بفریاد آیند از عذاب ایشان اهل دوزخ بارخدایا قبول کن ای پروردگار عالم و آدم بحق محمد و عترت او که پاکند

خط: نسخ و ترجمه نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ترجمه لابه‌لای سطور، محشی؛ ۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲-۸۸۹]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۸۹/۵

و شرح ثواب آن به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۶۱]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۸۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: حنایی، ۵ص (۵۵-۵۹)، ۱۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۴۶

با شرح خواص آن؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۲۶۲ق؛ مذهب؛ کاغذ: فرنگی مرقع مانند، جلد: مقوا، ۷گ، ۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۷۴۷]

● دعاء صنمی قریش (ترجمه) / دعا / فارسی

do‘ā’-e sanamī qorayš (t.)

استرآبادی، امیر محمد بن ابی طالب، ق۱۰ قمری

estarābādī, amīr mohammad ebn-e abī tāleb (- 16c)

وابسته به: دعاء صنمی قریش = دعاء الصنمین؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ترجمه و شرحی است بر دعای منسوب به امام علی علیه السلام موسوم به صنمی قریش.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵۲/۱

آغاز: تقریر و تمهید مقدمه که مکلف را معرفت آن واجب و لازم است و هر متأهل؛ **انجام:** و بر جمیع ظالمان و غاصبان آل محمد و بر خارجیان و بی دینان و ملحدان اولین و آخرین و ظاهرین و باطنین باو بیش باد بیش باد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۴ محرم ۱۰۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه مغلوط کتابت شده؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۷۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

● دعاء صنمی قریش (ترجمه) / دعا / فارسی

do‘ā’-e sanamī qorayš (t.)

وابسته به: دعاء صنمی قریش = دعاء الصنمین؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ترجمه و شرح مختصری بر دعای صنمی معروف به صنمی قریش است که از حضرت علی(ع) روایت شده. متن این دعا که بیش از ده شرح دارد در «جنة الامان الواقیة» شیخ ابراهیم کفعمی مضبوط می‌باشد، پس ممکن است این رساله از یکی از ترجمه‌های «جنة الامان یا جنة الواقیة» گزیده شده باشد.

آغاز: بسمله.ترجمه دعای صنمی قریش اللهم صل علی محمد و آل محمد و العن صنمی قریش و جبتیها و طاغوتیها و إکفیها جبت و طاغوت و افک که کفار آنها را می‌پرستیدند

انجام: و معنی چنین باشد که لعن کن ایشان را که برابر حجتهای آنها مثل خر آواز می‌کنند ... ثم قل اربع مرة اللهم عذبهم عذاباً یستغیث منه اهل النار آمین رب العالمین

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ذیحجه ۱۱۵۸ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۶-۲۶۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۲۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محسن علی، تا: دوشنبه ۲ جمادی الاول ۱۲۵۸ق، جا: دارالسلطنه لکهنو؛ ضمیمه: مصدر است به ۵ برگ دعای عدیله و ۴ برگ دعای گورستان منقول از امام صادق (ع) و قنوت عیدین و فصل نهم از جامع الاخبار (فی الفناء و سماعها و فی الطنبور)؛ اهدایی: رهبری، فروردین۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۸]

↩ دعاء الصنمین ⪢ دعاء صنمی قریش
↩ دعای الصنمین ⪢ دعاء صنمی قریش
↩ دعای صنمین (شرح) ⪢ ذخر العالمین فی شرح دعاء الصنمین
↩ دعای صیفی ⪢ اسناد دعای صیفی و دعای اعتصام

● **دعاء طایر رومی** / دعا / عربی

do'ā'-e tā'er-e rūmī

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۹۴

به نقل از المجتنی و المجتبی ابن طاووس و مصباح کفعمی؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: مقیم کاشانی، تا: اواخر رجب ۱۰۷۲ق، جا: برهانپور؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۰پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۳۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۵۲۹) [ف: ۶ - ۱۳۴]

● **دعای طلب علم** / دعا / فارسی و عربی

do'ā-ye talab-e 'elm

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱گ (۴۱پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۳]

● **دعاء طمطام** / دعا / فارسی

do'ā'-e tamtām

ابن الشریفین، زین العابدین

ebn-oš-šarīfīn, zeyn-ol-'ābedīn

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۰۰/۴

آغاز: بسمله بعد از تشریف مطلع کلام بنام نامی و حمد و سلام خاکبوس عرضه راز ابن الشریفین بر صفحه نیاز عرضه می‌دارد؛ **انجام:** از مرحمت خویش تو بازم گردان

آمیخته با کلمات فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۴۱-۴۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۰]

● **دعاء طمطام** / دعا / فارسی

do'ā'-e tamtām

قزوینی، زین العابدین بن محمد علی

qazvīnī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e mohammad 'alī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۰۰/۲

آغاز: بسمله یا نور یا قدوس صل علی محمد و الائمه؛ **انجام:** و بپوشان مرا خلعتهای بزرگواری و پسند.

آمیخته با کلمات فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۷-۲۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۰]

● **دعاء طمطام** / دعا / عربی

do'ā-ye tamtām

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۵/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی ابن عبدالله خان، تا: ۱۲۷۴-۱۲۷۸ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴ص (۶-۹)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۰۶]

● **دعاء طول عمر** / دعا / عربی

do'ā'-e tūl-e 'omr

از امام جعفر صادق که پس از نماز فریضه بخوانند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱۲/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۶پ-۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۹ - ۸۸۹]

● **دعاء عاشورا** / دعا / عربی

do'ā'-e 'āšūrā

مشتمل بر زیارت و نمازهای روز عاشورا است که بجا آوردن آن مستحب است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۰۰

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: ترمه، اندازه: ۷/۱×۹/۱سم [ف: ۱ - ۴۳۸]

● **دعاء العبرات** / دعا / عربی

du'ā'-ul 'abarāt

دعایی است که سید ابن طاوس در کتاب «مهج الدعوات» نقل کرده و گوید هنگام پیش آمد مهم و مشکلات خوانده می‌شود.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۴۵

آغاز: السید الأجل الأفضل العلامة ... اللهم انی اسألك یا راحم العبرات و یا کاشف الکربات انت الذی تقشع سحاب المحن

خط: نسخ معرب زیبا، کا: محمد بدیع، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج سفید،۱۷گ،۱۰سطر،اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۹۰]

۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۷۶/۴

اول این دعا آمده: هذا الدعاء معروف بدعاء العبرات و هو مروی عن الصادق جعفر بن محمد علیهما السلام و له من جهة السید السعید رضی الدین محمد بن محمد الحسینی الاوی قدس اله روحه حکایة معروفة؛ خط: نستعلیق معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ ورقهایی از آن ضایع شده؛ ۳گ (۱۶۰–۱۶۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۸۶]

● **دعاء العبرات (ترجمه)** / دعا / فارسی

du'ā'-ul 'abarāt (t.)

حسینی، محمد بن محمد صالح، ق۱۲ قمری

hoseynī, mohammad ebn-e mohammad sāleh (- 18c)

مؤلف در این رساله دعای مشهور به «عبرات» را که ابن طاووس نقل نموده کتابت و ترجمه تحت اللفظی نموده است.

[دنا ۱۲۰۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۵۵۱/۷]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۸۳/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی الدعاة الی الله الملک الحق المبین و عترته الطاهرین و بعد چون فرمان لازم الاذعان اشرف اقدس ارفع اعلی عز صدور یافت؛ **انجام:** و انت خیر الفاتحین و الطف بی یا رب و بجمیع المؤمنین و المؤمنات برحمتک یا ارحم الراحمین.

کا: محمد حسن هروی، تا: ۱۲۶۴ق، جا: مشهد رضوی؛ از روی خط میرزای نیریز در ایام سالار جعفر قلیخان نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۱۹–۴۰)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۴۳۸]

↩ دعاء عجائب الاستغفار ⟵ توصیف دعاء عجائب الاستغفار

● **دعاء عجائب الاستغفار** / دعا / عربی

du'ā'-u 'ajā'ib-il istiġfār

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۳۷۱) [مختصر ف: ۳۵۱]

↩ دعای عدیله ⟵ توشه قبر

● **دعاء العدیلة** / دعا / عربی

du'ā'-ul 'adīla

دعای عدیله از دعاهای مأثور و منقول در کتب احادیث و اخبار نمی‌باشد و از امامی و معصومی وارد نشده است و گویا از منشئات بعضی از علما می‌باشد. میرداماد در کتاب دعای خود این دعا را آورده و مولی هاشم خراسانی در کتاب «وسیلة الامان» و حاجی شیخ عباس قمی در «مفاتیح الجنان» نیز آن را نقل کرده اند. عدیله یعنی عدول کردن و نیز نام شیطانی است که به هنگام نزع روح به بالین انسان حاضر می‌شود و در عقاید او وسوسه می‌کند لذا این دعا را بر بالین محتضر می‌خوانند.

آغاز: بسمله. شهدالله انه لا اله الا هو والملائکة و اولوا العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزیز الحکیم ...

شرح و حواشی:

۱- شرح دعاء العدیلة؛ ملک، حیدر بن محمد (-۱۲)

۲- شرح دعاء العدیلة؛ تبریزی، علی بن خداوردی (-۱۳)

۳- ترویة الغلیلة فی شرح دعاء العدیلة؛ حسینی بنائی، اسماعیل بن نجف

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ ۳ص (۱–۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۸۹]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتبه العبد الاثم الوضیع الشحی ابن محمد علی محمد شفیع التبریزی ۱۲۳۵

خط: نسخ ممتاز، کا: محمد شفیع بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول زرین؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تافته راه راه، ۱۸ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۳۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۲۴۸ق؛ مهر: «محمد هادی»؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه پارچه مغزی میشن مشکی، ۱۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد تشرفت هذا الدعوات الشریفه بید العبد الاقل الجانی محمد باقر

شامل دعای عدیله – سوره توحید است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک کتیبه بازوبندی دو طرف مذهب مختصر؛ جلد: مقوای روکش چرم زیتونی، ۴۸ص [ف: ۱ - ۴۴۰]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه بسیار زیبائی است و نوشتهایش میان جدولهای زرین قرار دارد؛ این نسخه را آقای حسن کباری در ۱۳۳۵ نیاز خانقاه نعمت اللهی تهران نموده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: مقوایی با مخمل سبز، ۲۸ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم[ف:۱-۱۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۰/۸

آغاز: بانتظام العالم و لو لا الوحدة لفسد نظام الوجود، و بقوله تعالی قل هو الله احد و علی غناءه عن غیره فی ذاته و صفاته (گ۱۷۵). عدیله کبیره: بسمله، شهد الله انه لا العالاً هو و الملائکة (گ۱۷۶)؛ **انجام:** هذا اعتقادی و دینی علیه احیی و اموت و علیه ابعث انشاء الله تعالی تمت العدیلة قال مصنفه و معتقده محمد بن

مکی اشهد ان المعتقدله و العامل به فعلا و ترکاً ناج من عذاب النار فایز برضی الجبار اذ هو واف ... و اول یوم من ایام الاخرة و الحمدلله (گ۱۷۶). قبل وجود القدرة و القوة و کان علیها قبل ... و العلة لم یزل ... (گ۱۷۶پ) [یک برگ سفید است] فرده علی وقت حضور موتی برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین (گ۱۷۹)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵ص (۱۷۵-۱۷۹)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم[ف:۱۱-۵۰۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** انت خیر مستودع و قد امرتنا بحفظ الودائع فاحفظه و رده علی وقت حضور موتی برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه گ ۶۱پ عبارتی اینچنین دیده می‌شود: «این دعا را مفتاح الفلاح می‌نامند و الله اعلم بالصواب»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۶۱پ-۶۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۰۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** منکر و نکیر بمحمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دعاء عرفه / دعا / عربی

do‘ā’-e ‘arafe

حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ قمری

hoseyn ebn-e ‘alī, emām-e sevvom (626 - 682)

دعایی است که نویسنده مدعی است که امام حسین (ع) در روز عرفه رو به خانه خدا ایستاده و دستش را بلند کرده و آن را خوانده است.

شرح و حواشی:

۱- مظهر الغرائب و مظهر العجایب = شرح دعای عرفه؛ حسینی موسوی، عبدالمطلب

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۵/۴

آغاز: الحمدلله الذی لیس لقضائه دافع و لا لعطائه مانع و لا کصنعه صنیع صانع؛ **انجام:** ام کیف تغیب و انت الرقیب الحاضر انک علی کل شیء قدیر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸گ (۱۹۱پ-۲۰۸پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۸۹]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۱۸/۵

آغاز: بسمله - اذا زالت الشمس یوم عرفه فابرز تحت السماء وصل الظهرین؛ **انجام:** انک علی کل شیئی قدیر و الحمدلله رب العالمین - تمت.

بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۵۲ص، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه:۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

← دعای عشرات ← اسناد دعای عشرات

● دعاء العشرات / دعا / عربی

du‘ā’-ul ‘ašarāt

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۶۸/۱

خط: نسخ، کا: ممد علی بن محمد شریف کوبنانی، تا: قرن ۱۲؛ ۷گ (۱-۷)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۲]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ (۱-۱۲)[نسخه‌پژوهی:۳-۱۵۰]

● دعاء العشرات / دعا / فارسی و عربی

du‘ā’-ul ‘ašarāt

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶-د/۸۸

آغاز: سید بن طاوس و دیگران بسندهای معتبر از حضرت امام محمد باقر (ع)؛ **انجام:** و ارزاقی بهم مبسوطه اللهم صل علی محمد و آل محمد ثلثا - تمت

جزوه‌ای است که در آن دعای عشرات که منقول از حضرت امام حسین (ع) است نوشته شده و در مقدمه آن که چهار صفحه است خواص و فوائد آن را ذکر کرده‌اند. نام نویسنده ذکر نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا با کاغذ، ۱۳گ، ۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۷۸]

● دعاء عکاشه / دعا / عربی

do‘ā’-e ‘okāše

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۷۷۹-۴/۷۸/۴

با دعاء بزرگوار قدسی با شأن نزول؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم:۲۱۱]

● دعاء العلوی المصری / دعا / عربی

du‘ā’-ul ‘alawī-yil miṣrī

حسینی علوی، عبدالله بن حسن

hoseynī ‘alavī, ‘abd-ol-lāh ebn-e hasan

این دعاء از ادعیه منتسبه به حضرت مولی امیرالمؤمنین علی (ع) است و در صحیفه علویه ذکر شده. این دعای عظیم الشأن مخصوص شب جمعه و مروی از حضرت صاحب الزمان و العصر (عج) است. به نقل «مهج الدعوات»، حضرت آن را به محمد بن علوی الحسینی مصری جهت رفع شداید و اندوه وی تعلیم فرمودند. روایتی است از سید جلیل ابن طاووس از کتاب منهج الدعوات در مورد شخصی به نام محمد علی بن علوی مصری که مورد تعقیب حکومت مصر بوده به ناچار از مملکت

خود مهاجرت و پس از مسافرت به عراق در ضریح حضرت سیدالشهداء ملهم به این دعا شد.
آغاز: رب من ذا الذی دعاک فلم تجبه و من ذا الذی سألک فلم تعطه ...
شرح و حواشی:
۱- دعای علوی مصری (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای علوی مصری؛ حسینی، صدرالدین محمد بن محمد صادق (-۱۱)
۲- شرح دعاء علوی مصری (۲عنوان)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۵۲
آغاز: در کتاب منهج الدعوات مذکور است؛ **انجام:** و صلی علی محمد و آله الطاهرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق [رایانه]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۲۹/۱
با شان نزول آن به فارسی؛بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی،۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۱۲]
۳. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱۰]
۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - معطی المسئلات و دافع البلیات و الصلوة و السلام علی محمد واله الهداة مفاتیح النجات
خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۴۵ق؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، محمد ابراهیم الحجتی»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی متن مشکی، ۴۹ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۴۲]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم قل اللهم انک اذنت الی اخره
خط: نسخ خوش، کا: محمد حسین متخلص به محیط کرمانی، تا: ۱۲۴۵ق، جهت آقا میر محمد مهدی امام جمعه؛ کاتب از شاگردان و پیروان سید کاظم رشتی و پس از در گذشت سید در سال ۱۲۵۹ هجری قمری او هم مدعی نیابت و جانشینی سید گردید، وی کتبی چند در طریقه شیخیه تألیف نموده است، علی قلی میرزا اعتضاد السلطنه در حاشیه کتاب المتنبئین تألیف خود تحت عنوان سید علی محمد باب راجع به وی می‌گوید: «محیط که نامش میرزا محمد حسین کرمانی است خود او را در کربلا دیده‌ام خط شکسته را مانند عبدالمجید درویش می‌نوشت چنانکه قرانی به‌خط امام حسن در نزد خود بنده است و خواص گویند آن به‌خط میرزا محیط است خود به‌شخصه مدعی نیابت سید بوده ولی تربیت دو پسر سید را که یکی آقا سید حسن و دیگر آقا سید احمد بودند به‌عهده خود گرفته و به خدمات ایشان اشتغال داشت»، مجدول، دارای سرلوح مزدوج؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف:۱۵-۲۰۱]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو علیك هین یسیر فافعل بی ما سئلتك یا قدیر و لا حول و لا قوة إلا بالله العلی العظیم و حسبنا الله و نعم الوكیل ... برحمتک یا أرحم الراحمین
خط: نسخ زیبا، کا: نجف علی انجدانی، تا: نیمه قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول، رکابه‌دار؛ مهر: کاتب «الواثق بالله الغنی عبده نجف علی۱۲۵۶» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۱۴۵-۱۵۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۴۸۴]
۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۲۴
آغاز: ... محمد ابن حسن صاحب الزمان علیه السلام در پای مبارکش افتادم؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد النبی و آله الطیبین الطاهرین.
شامل شرح و متن دعای علوی مصری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۶گ، ۱۰ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۲۳]
۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۶
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم روایت کند راوی صحیح القول که علوی مصری را از جانب یکی از حکام خوفی عظیم واقع شده بود و آن شخص را اراده آن بود که او را به قتل رساند؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب، یک کتیبه بازوبندی مذهب؛ مهر: «شاه شاهان ناصرالدین»، مشیرالسلطنه حسین بن هدایت، رضا الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی متن آلبالویی، ۵۸ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۴۴]
۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۸۵
خط: نسخ خوب، کا: استاد آقا ابراهیم، بی‌تا؛ آقا محمد علی در مقابل صفحه اول نوشته‌اند که: «خط استاد آقا ابراهیم است»، دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ تملک: اعتضاد السلطنه که از ورثه داودخان وزیر لشکر در ۱۲۹۶ خریده؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۱۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۶]
۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۶/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۳۰۴]
۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۸/۲
آغاز: شرح دعای علوی مصری، در کتاب مهج الدعوات مذکور است آنچه معنیش بر این راجع است که روایت کرد حسن ابن علی حماد البصری؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوكیل و صلی الله علی محمد و اله اجمعین الطیبین الطاهرین برحمتک یا ارحم الراحمین.

دعای علوی مصری و توضیح مختصری به فارسی در مورد آن به نقل از کتاب مهج الدعوات آورده شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، بعد از این دعا، در برگ ۱۶۱پ تا ۱۶۶پ، دعای تعقیبات نمازهای واجب به روایت ائمه اطهار (ع)، خطبه حضرت آدم (ع)، دو حرز از حضرت علی (ع) و نماز جعفر طیار نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۸گ (۱۴۳پ-۱۶۰)، ۱۲-۱۸ سطر (۹/۵×۱۵/۵و ۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۸ - ۲۹۵]

● **دعای علوی مصری (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای علوی مصری** / شرح دعا / فارسی

do‘ā-ye ‘alavī mesrī (t. va š.) = t. va š.-e do‘ā-ye ‘alavī mesrī

حسینی، صدرالدین محمد بن محمد صادق، ق۱۱ قمری

hoseynī, sadr-od-dīn mohammad ebn-e mohammad sādeq (- 17c)

وابسته به: دعاء العلوی المصری؛ حسینی علوی، عبدالله بن حسن
ترجمه و شرحی است بر دعای علوی مصری که ابن طاووس در مهج الدعوات نقل نموده است. مؤلف از اعاظم فضلای عصر مجلسی بوده و احتمالاً همان است که در طبقات اعلام الشیعه (الکواکب المنتشرة فی القرن الثانی بعد العشرة)، ص ۳۷۷ ذکر شده است. شرح با عنوان «اصل، شرح» است و شارح سؤالات اعتقادی بسیاری را طرح و به صورت سؤال و جواب به آن پاسخ داده است.

آغاز: بعد از نگارش حمد حضرت معبود و گزارش هدیه منقبت و درود بعرض روشن ضمیران می‌رساند.

انجام: خوب یاری دهنده ای است سپاس خدایی را که مالک عالمیان است و رحمت کناد خدا بر سیدنا محمد و آل او که پاکانند.

۱. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

کا: ابوطالب بن زین العابدین حسینی مرعشی طبیب شاگرد مؤلف، تا: سه‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۰۸۸ق [ف: ۳۳]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد صادق، تا: شعبان ۱۱۳۴ق؛ مجدول محرر مذهب مرصع؛ جلد: تیماج سوخت، ۲۳ص (۴۳۰-۴۵۲)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۵ - ۳۷۵]

● **دعاء العهد** / دعا / عربی

du‘ā’-ul ‘ahd

جباعی حارثی، محمد بن علی، - ۸۸۶ قمری

jobā‘ī hāresī, mohammad ebn-e ‘alī (- 1482)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۹۳

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: آخر صفر ۸۵۷ق؛ مقابله شده با نسخه منقول از حسن بن علی بن صدوق بن صالح؛ ۵ص (۳۴۹-۳۵۳) [ف: ۵ - ۱۱۱]

● **دعاء غالب و مغلوب و اسم اعظم** / دعا / عربی - فارسی

do‘ā’-e qāleb va maqlūb va esm-e a‘zam

دعایی است به عربی و فارسی برای پیروز شدن بر دشمن

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵/۳

آغاز: الظلمات بنوره خاصیه الکلمه الثانیه و الثلاثین انه اذا اراد المغلوب؛ **انجام:** فانک اهل التقوی و المغرفه یا ارحم الراحمین

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق؛ در زیر آن مطلبی راجع به اسم اعظم به فارسی است، سپس در برگ ۱۶۱ر، ب باب الخامس و العشرین من (مجموع الرائق) فی منافع القرآن نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، ۱۱۰گ (۵۲ر-۱۶۱پ)، ۱۶ سطر (۹×۱۴/۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۷۳]

● **دعاء غیبت حضرت قائم** / دعا / عربی

do‘ā’-e qeybat-e hazrat-e qā’em

دعایی که در غیبت حضرت قائم می‌شود خواند به روایت ابومحمد حسن بن احمد مکتب از ابوعلی بن همام از شیخ عمری.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۷۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۶ - ۱۴۹]

● **دعاء الفرج** / دعا / عربی

do‘ā’-ul faraj

کیفیت دعای فرج بر اساس حدیث ابن ابی البغل به نقل از مزار بحار الانوار مجلسی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۲-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در گ ۱۶پ یادداشتی است درباره ایصال دو ریال از جانب حاج شیخ اسد الله روضة خان به صغار حاجی غفار؛ ۱۴گ [ف: ۲۳ - ۵۷۵]

● **دعای فرج** / دعا / فارسی و عربی

do‘ā-ye faraj

در خواص دعاهای مروی از حضرت امیرالمومنین(ع) است که

به اویس قرنی از زهاد ثمانیه تعلیم فرموده‌اند. این دعا مشتمل است بر خواص آمرزش گناهان، گشایش رفع هم و غم، آداب نماز حاجت از کتاب کنوز النجاح ابوعلی فضل بن حسن طبرسی، طریقه ختم سوره فتح، دعای عدیله و دعای مجیر.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۶۶

آغاز: بسمله، دعا لمولانا امیر المومنین علیه السلام لاویس القرنی حدث ابی عبدالله الدبیلی یرفع الحدیث الی اویس القرنی عن امیرالمؤمنین (ع)؛ **انجام:** و صلی الله علی خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین المعصومین برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه: مذیل است به ۳ برگ خطبه نکاحیه به زبان فارسی، ختم احزاب و فوائد دیگر؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا با روکش گالینگور عنابی، ۷گ، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۶۹]

● **دعاء قاموس** / دعا / عربی

do‘ā’-e qāmūs

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۵/۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مهدی ابن عبدالله خان، تا: ۱۲۷۴–۱۲۷۸ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴ص (۹– ۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۰۶]

● **دعای قضای حاجات** / دعا / فارسی

do‘ā-ye qazā-ye hājāt

مشتمل است بر تضرع و مناجات با ترجمه فارسی در ۲۴ بند.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۲۶

آغاز: یا سامع الدعاء و یا رافع السماء و یا دائم البقاء و یا واسع العطاء لدی الفاقة العدیم می‌فرماید ای شنونده دعا و ای برافرازنده آسمان و ای همیشه بقا و ای فراخ عطا مر خداوند درویشی ناپاینده را؛ **انجام:** الی المفرش الوطی الی الملبس البهی الی المطعم الشهی الی المشرب الهنی من السلسل الختیم می‌فرماید به بستر نرم بجامه دیبا به طعام خواسته به آشامیده گوارا از آب روان در کلو (کذا) مهر کرده شده ... یابم بهشت هرچه خواهد دل من.

خط: نسخ خوش، کا: معز الدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، متن ۲۴ و حاشیه اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ – ۵۶۰]

● **دعاء کمیل** / دعا / عربی

du‘ā’-i kumayl

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، – ۴۰ قمری

(mansūb be) ‘alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

این دعا از ادعیه مأثوره از حضرت مولی امیرالمؤمنین علی علیه السلام است و از ایشان نقل شده که این دعاء حضرت خضر پیغمبر است و به نام «دعاء خضر» نیز موسوم است و چون به کمیل ابن زیاد ــ که یکی از اصحاب خوب و دارای مراتب معرفت بوده ــ آن را یاد داده‌اند معروف به دعاء کمیل شده است و مشتمل بر مضامین عالیه و مطالب مهمه می‌باشد. کمیل از خواص اصحاب و یاران آن حضرت است و در عهد خلافت آن بزرگوار به حکومت شهرستان «هیت» (از شهرستانهای عراق واقع در اطراف رود فرات (معجم البلدان ج ۸ ص ۴۸۶)) منصوب بود. او مردی بود متین و با وقار و شریف و شجاع و مطاع. در جنگ صفین در خدمت آن حضرت بود. جلالت قدرش نزد امامیه از مسلمات است (مجالس المؤمنین. طرائق الحقائق ج ۲ ص ۳۹؛ تنقیح المقال ج – ۲). دانایان از اهل سنت و جماعت چون کاتب واقدی (در طبقات الکبیر ج ۶ ص ۱۲۴) و ابن حجر عسقلانی (در الاصابة فی تمییز الصحابة ج ۵ ص ۳۲۵) و خزرجی (در خلاصه تذهیب الکمال ص ۲۷۵) او را ستوده‌اند و از مشاهیر طبقه تأبعین و ثقاة رواتش دانسته‌اند. سلسله عارفان کمیلیه نسبت خرقه خود را به او می‌رسانند. به سال ۸۳ق [به روایت طبری و ابن اثیر] یا ۸۲ [به روایت یافعی در مرآة الجنان ج ۱] به امر حجاج بن یوسف ثقفی والی عراق در سن نود سالگی به جرم تشیع در کوفه کشته شد. قبرش میان شهرستان نجف و کوفه معروف و مزار است. باری علو مضمون این دعاء و شهرت راوی آن بی‌نیاز از تفصیل بیشتری می‌دارد و ضمن مجامیع ادعیه چاپ شده و خواندن آن در شب‌های جمعه و شب نیمه شعبان نزد مؤمنین و اخیار معمول است.

آغاز: بسمله. اللهم أنی أسئلك برحمتك التی وسعت کل شیء و بقدرتك التی قهرت بها کل شیء ...

انجام: صل علی محمد و آل محمد و افعل بی ما أنت أهله و صلی الله علی رسوله و الأئمة المیامین من آله و سلم تسلیماً کثیراً.

شرح و حواشی:

۱- شرح دعاء کمیل؛ نطنزی، محمود بن علی (–۷۳۵)

۲- دعاء کمیل (ترجمه)؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷–۱۱۱۰)

۳- شرح دعاء کمیل؛ اشرفی، صفرعلی (–۱۲۵۷)

۴- مفتاح المراد فی شرح دعاء کمیل بن زیاد؛ خوانساری، جمال الدین بن علی (–۱۳)

۵- دعاء کمیل (ترجمه)؛ قائنی خراسانی، محمد علی بن زین العابدین (–۱۳)

۶- دعای کمیل (ترجمه نظم و نثر) = ترجمه نظم و نثر دعای کمیل؛ هراتی، محمد حسن (–۱۳)

۷- دعاء کمیل (ترجمه)؛ وفا، حسینقلی بن علی اصغر (–۱۳۲۲)

۸- دعای کمیل (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای کمیل؛ مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر (۱۲۵۲-۱۳۳۴)
۹- جذبة الحقیقة = شرح دعای کمیل؛ کاشانی، حبیب الله بن علی مدد (۱۲۶۲-۱۳۴۰)
۱۰- کاشف الاسرار = شرح دعای کمیل؛ اصطهباناتی، ابوالحسن بن اسماعیل (۱۲۵۰-۱۳۳۸)
۱۱- دعای کمیل و ترجمه آن؛ فشارکی، محمد حسین بن محمد جعفر (۱۲۶۶-۱۳۵۳)
۱۲- شرح دعاء کمیل؛ قاضی سبزواری، عبدالاعلی بن محمد (-۱۴)
۱۳- انیس اللیل در شرح دعاء کمیل؛ کلباسی، محمد رضا بن عبدالرحیم (-۱۴)
۱۴- شرح دعاء کمیل؛ طواری یزدی، عباس بن محمد (-۱۵)
۱۵- سراج اللیل فی شرح دعاء کمیل
۱۶- شرح دعاء کمیل؛ ساروی، محمد بن محمد محسن
۱۷- دعاء کمیل (ترجمه) (۲ عنوان)
۱۸- شرح دعاء کمیل (۵ عنوان)

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶/۷۸/۴-۵۷۷۹

با ترجمه فارسی؛ بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲، با ترجمه زیرنویس، مصحح در دوم محرم ۱۳۱۲ توسط رضا علی، دارای کتیبه و سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ اهدایی: رهبری، دی۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۶۹]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۹۳-۳۳/۱۴۳

آغاز: متن: کل شیء وبأسمائك التی ملات أرکان کل شیء وبعلمك ... هر چیز و به نامهای تو که پر کرده اند اجزا و ارکانً هر چیز را و به دانایی تو؛ **انجام:** و الائمة المیامین من آله و سلم تسلیماً و پیشوایان صاحب میمنت که آل اویند و سلام فرستاد سلام فراوان.

ترجمه فارسی دعا به صورت زیرنویس؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ پس از اتمام دعا حکایتی از عبدالله مبارك درج شده؛ جلد: کاغذی، ۱۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۳۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۸۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ترجمه زیرنویس، مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن۱۳۸۴؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: میشن فرنگی عنابی، ۲۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۲/۱

آغاز انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا احمد نیریزی، تا: حدود قرن ۱۲؛ مصحح، افزودگی‌هایی از صحیفه سجادیه و برخی دعاهای دیگر، در برگ پایانی مجموعه این عبارت آمده: «هو الله تعالی، این کتاب دعا خط مرحوم میرزا احمد نیریزی را پیشکش حضور مبارك حضرت اشرف ارفع والا، امیر کبیر نایب السلطنة ... وزیر جنگ و حکمران دارالخلافه گیلان تا مازندران و استرآباد و ملایر و تویسرکان و قم و کاشان روحی فداه کردم ...»؛ مهر: «حسام السلطنة» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱ر-۴ر)، سطور مورب، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۳ - ۳۴۶]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتبه المفتقر الی رحمة ربه الغنی احمد النیریزی السلطانی باصفهان صانها الله ... سنه سبع و مائه بعد الالف من الهجرة النبویه المصطفویه

خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۰۷ق؛ یك سرلوح مذهب، مجدول، با ترجمه فارسی در جداول کوچك‌تر به خط نستعلیق؛ مهر: مشیرالسلطنه، رضا الحسینی، حسین بن هدایت الله، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۵۰ص، ۶ سطر کتابت و ۶ سطر ترجمه فارسی، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۴۶۳]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۸۷

خط: نسخ خوب، کا: محمد محسن، تا: ۱۱۳۲ق؛ این نسخه ترجمه آن هم با خط نستعلیق به سرخی نوشته شده، دو صفحه اول که متضمن شرح دعاء است میانه سطرهای آن را تذهیب کرده‌اند؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۲۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۷]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۹۵

خط: نسخ خوب، کا: میرزا احمد نیریزی، تا: ۱۱۳۹ق، جا: اصفهان، برای آقا میرزا محمد علی که از علماء آن عصر بوده‌اند؛ قبل از شروع به دعاء مقدمه‌ای که مرحوم مجلسی در زاد المعاد بر آن نوشته اند تحریر شده؛ دارای یك سرلوح خوب، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۲۲ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۷

خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۴۱ق [الفبائی: - ۲۵۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ زیرنویس شده به ترجمه منظوم فارسی از محمد حسن هراتی [ناظم ترجمه دعاء کمیل بایستی محمد حسن هراتی باشد که در مشهد رضوی مقیم بوده است همچنانکه در پایان ترجمه سروده است: «مرا مسقط الراس بوده هرات - ز لطف خودت داده من را نجات؛ شدم آستان بوس

هشتم امام - مرا گشت مقصود حاصل تمام»]، همراه با ترجمه منثور مندرج در حاشیه است؛ ضمیمه: ضمن ۴ برگ ذیل نسخه: الف: مثنوی به بحر تقارب در چهل بیت سروده محمد حسن هراتی ملقب به خلیفه در تاریخ شعبان ۱۲۷۶ در تهران جهت شیخ عبدالمحسن کرمانی هنگام عزیمت به مکه مکرمه کتابت نموده است، آغاز: «که عمرم شد هشتاد و نامد خبر ×× ز یاران که رفتند اندر سفر»، انجام: «شما راست زیبنده این قصر و حور ×× بپاکیزگی تا بیوم النشور»، ب: مناجات و دعاء قنوت: «الهی لا تشمت بی عدوی»، انجام نسخه: «و اغفرلی ما لا یضرك یا ارحم الراحمین»، مجدول؛ واقف: محمد علی ممکن، خرداد ۱۳۶۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۰۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۲۸-۲۹/۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** الهی و مولای اجریت علی حکما

بیاضی است که در آغاز آن دعای کمیل به صورت ناتمام بدون هیچ توضیحی تحریر شده و باقی اوراق آن سفید مانده؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ، ۳ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۴ - ۱۸۳۳]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۵۵-۲۹/۱۹۵

آغاز: اللهم انی اسألك برحمتك التی وسعت کل شیء خداوندا به درستی که سؤال می‌کنم از رحمت تو از چنان رحمتی که فروگرفته است هر چیز را؛ **انجام:** و صلی الله علی رسوله و الائمة المیامین من آله و سلم تسلیما و درود فرستاد خدا بر پیغمبر خود و پیشوایان پاکانی که صاحب میمنتند و سلام فرست سلام فرستادن بسیار فراوان

دعای کمیل بدون هیچ توضیحی تحریر و در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای سفید، ۱۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۳۴]

۱۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶/۱۱

با ترجمه آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۳]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴

آغاز: برابر

با ترجمه فارسی که جهت سلطان وقت (فتحعلیشاه قاجار) کتابت شده با تذهیب بسیار ممتاز؛ خط: نسخ و نستعلیق ممتاز، کا: عبدالعلی بن محمد محسن خراسانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ مذهب، مجدول، کمندکشی زرین، حواشی تمامی صفحات بسیار هنرمندانه تذهیب ممتاز دارد؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۸ص، ۶ سطر دعا و ۶ سطر هم ترجمه فارسی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۴۶]

۱۶. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد جعفر، تا: ۱۲۲۷ق؛ مذهب و مجدول [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۳

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق، به جهت یادگاری آقا محمد صادق الغ حاجی جعفر؛ مجدول، دارای سر لوح؛ ۲۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۱]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۹۱ ط

خط:نسخ ممتاز،کا:احمد شاملو مشهدی،تا:۱۲۴۹ق؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۴/۲-۹۹]

۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** حرره بیمناه الفانیه اقل چاکران ناصریه. یوسف بن مرحوم منوچهر میرزا سنه ۱۲۷۱

خط: نسخ ممتاز و جلی، کا: یوسف بن مرحوم منوچهر میرزا، تا: ۱۲۷۱ق، جهت ناصرالدین شاه قاجار؛ یک سرلوح به طرح نیم تاج سر کنگره ای، مجدول زرین؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرم زمینه مشکی، ۲۷ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۲سم [ف: ۱ - ۴۵۷]

۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجهت بندگان ذیشوکت و شان عظمت نشان جلالت ارکان ... میرزا فتحعلیخان صاحب دیوان ادام الله ایام شوکته و اقباله تحریر شد.

خط: نسخ و نستعلیق شکسته زیبا، کا: محمد حسین بن محمد یزدی، تا: رجب ۱۲۷۵ق؛ یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم آلبالویی، ۴۸ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۶۱]

۲۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و اله الطاهرین

خط: نسخ خوش و معرب، کا: ابوالقاسم بن محمد تقی، تا: ۱۲۷۶ق، جهت شاهزاده معین الدوله؛ مجدول؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲گ، ۱۰ سطر [ف: ۱۱۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد اسمعیل پسر وصال متخلص به توحید، تا: ۱۲۷۸ق، برای مشیرالملك حاج میرزا ابوالحسنخان شیرازی (فرزند مشیرالملك میرزا محمد علی الحسینی)؛ مجدول مذهب؛ دارای سرلوح مرصع بسیار زیبا؛ واقف: نائینی؛ ۲۴گ، ۶ سطر،

اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۲۳۴]

۲۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰

آغاز: برابر

مشتمل است بر دعای معروف کمیل دعای صبح و شام - دعای دفع کیدا عدا؛ خط: نسخ ممتاز، کا: احمد شیرازی متخلص به وقار ابن مرحوم وصال، تا: ۱۲۸۱ق، جا: تهران؛ مهر: مشیرالسلطنه، کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ کاغذ: فرنگی صورتی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۶۷]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸۲

طومار؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]

۲۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۶۴۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: اطلس سبز [نشریه: ۲ - ۱۵۱]

۲۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۵

خط: نستعلیق معرب، کا: محمود مدیر الدوله، تا: جمادی الاول ۱۳۱۳ق، به جهت یادگار فرزندی میرزا اسدالله خان ناظم لشگر؛ ترجمه فارسی دعا در لابه‌لای سطور، مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع زیبا؛ جلد: روغنی قهوه‌ای مذهب، ۳۳گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۸۸]

۲۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ ۱۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۳]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: قائنی، محمد بن محمد اسماعیل، تا: ۲۳ رمضان ۱۳۳۷ق؛ حسب الالتماس آقا ذبیح الله توسط محمد بن محمد اسماعیل قاینی؛ ترجمه زیرنویس؛ واقف: اسدالله علم، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن خرمایی، ۲۳گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم [ف: ۱۵ - ۲۰۳]

۲۹. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: جواد حسینی نجومی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۳۷۸ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۲]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۳۵

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه فارسی، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۳۱]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با رقم احمد نیریزی در ۱۱۲۶ که نوشته و چسبانده‌اند و نسخه خط او نیست، با مجدول؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: چرمی سرخ، ۱۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف]

۳۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** نمقت بنت شه ام سلمه فی سنه ۱۲۵۰

خط: نسخ و نستعلیق شکسته ممتاز، کا: ام سلمه، بی‌تا؛ با یک سرلوح سرکنگره مذهب، مجدول، ترجمه فارسی به خط شکسته؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: چرم سرمه‌ای، ۳۲ص، ۷ سطر کتابت دعا و ۷ سطر ترجمه فارسی، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۵۹]

۳۳. همدان؛ جلالی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه زیر سطور نستعلیق [نشریه: ۵ - ۳۸۲]

۳۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۴۹/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۳گ (۱۱۴پ-۱۴۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۴۳]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۸۶

خط: نسخ خوب، کا: محمد باقر، بی‌تا؛ با ترجمه فارسی آن، پس از آن دعاء دیگری که اول آن این است: «اللهم انی اعوذبک من ملمات نوازل البلاء»، دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ساغری، ۳۷ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۷]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۷۹

خط: نسخ خوش معرب، کا: سید علی، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ ۱۹گ، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۳]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۴۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** وصلی الله علی خیر خلقه محمد و آله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۲۵۰]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۹

[**انجام:** و علی جعفر الصادق.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه فارسی تحت اللفظی، دارای سرلوح کوچک، که مجدول مذهب؛ ۴۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۶ - ۲۳۵]

۳۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۵۴

آغاز: درکتاب اقبال روایت کرده است که کمیل ابن زیاد گفت روزی با مولای خود امیرالمؤمنین علیه السلام درمسجد بصره نشسته بودم شب نیمه شعبان مذکور شد حضرت فرمود که هر بنده که؛ **انجام:** یا من اسمه دواء و ذکره شفاء و طاعته غنی ارحم من راس ماله الرجاء و صلاحه البکاء یا سابغ النعم یا دافع النقم یا نور المستوحشین فی الظلم یا عالما لایعلم صل علی محمد و ال محمد و افعل بی ما انت اهله وصلی الله علی رسوله والائمة المیامین من آله وسلم تسلیما کثیرا

روایتی در فضیلت دعای کمیل آمده سپس در حاشیه آن، اشعاری به مناسبت عبارات ذکر شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۰]

● **دعاء کمیل (ترجمه)** / دعا / فارسی
do'ā'-e komayl (t.)
مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)
وابسته به: دعاء کمیل؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
ترجمه‌ای است فارسی و روان بر دعای کمیل است.
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... و بعد گوید فقیر خاطی ... که چون دعای مشهور به دعای کمیل از سار مناجاتها به وفور فصاحت ...
انجام: و صلی الله علی رسوله و الائمط المیامین من آله و سلم تسلیماً و درود فرستاد خدا بر رسول خود و پیشوایان و صاحب میمنت که آل اویند سلام فرستاد سلام فراوان.
[الذریعة: ۱۰۲/۴؛ کتاب‌شناسی مجلسی، ص ۱۸۷ (۲ نسخه): مجله نور علم، ش ۱۶، ص ۱۰۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه ره»، مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۳۶-۴۲)، ۲۶ سطر مورب، اندازه: ۱۹×۷سم [ف: ۳۲ - ۱۹۶]

۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۷۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۰
آغاز: بسمله اللهم انی اسئلك برحمتك التی وسعت کل شییء؛
انجام: بی ما انت اهله و صلی الله علی رسوله و الائمه المیامین من الله و سلم تسلیماً
در فهرست با عنوان «دعا و ترجمه آن» و بدون مؤلف؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۶گ، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴/۵، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۴۰۱]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۸۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ درحاشیه نسخه؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۶گ (۱۵۹پ-۱۷۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۱
آغاز: آورد در میان طبقات جهنم به جرم او و خیانت او و حال آن که خروش کند به سوی تو خروش کسی که امیدوار رحمت تو باشد و ندا کند تو را به زبان یگانه پرستان؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ معرب ترجمه نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۷گ، ۷ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۷/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱۴]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۳۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ترجمه زیرسطرها؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۲ر-۱۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۴۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۷۸
آغاز و انجام: برابر
منتخبی از ادعیه و مناجات و زیارات است در میان آن دعای کمیل با ترجمه زیر سطور از علامه مجلسی؛ خط: نسخ خوش و شکسته نستعلیق، کا: ملاحسین، تا: ۱۱۰۱ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه مدظله»؛ مجدول؛ کاغذ: حنایی، ۱۷گ (۶۳پ-۷۹پ)، ۱۱ سطر (۵×۸/۵)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [رایانه]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۰۸/۵-۲۹/۲۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۳۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۸۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: محمد مؤمن بن آقا طالب اصفهانی، تا: ۱۱۰۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۰]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: احمد نیریزی، بی‌تا: ۱۱۵۲ق، جا: نجف اشرف؛ یک سرلوح مذهب مرصع اعلا، مجدول؛ تملك: فرهاد میرزا در شعبان ۱۲۸۱ق؛ مهر: معتمدالدوله؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج روکش ترمه زمینه سفید، ۴۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۵۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۶/۲۰
با متن آن و با دیباچه‌ای به عربی درباره سند آن؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۲۲-۲۲۵ متن و هامش)، ۳۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۴۶]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۱۶
بی‌کا،تا:۱۲۸۸ق؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹ص (۳۵۲-۳۸۰)، ۱۹سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۴۷۲]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۱
آغاز و انجام: برابر

خط: متن نسخ، ترجمه نستعلیق، کا: کمال علی راقم، تا: ۱۳۰۶ق؛ مجدول؛ ۱۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۱۳]

● **دعاء کمیل (ترجمه)** / دعا / فارسی

do'ā'-e komayl (t.)

قائنی خراسانی، محمدعلی بن زین العابدین، ۱۲۴۲- ق۱۳ قمری

qā'enī xorāsānī, mohammad 'alī ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 19c)

وابسته به: دعاء کمیل؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۶ق

ترجمه و شرح مختصر مزجی است بر دعای کمیل و در آغاز یک مقدمه و در پایان خاتمه‌ای در برخی نصایح آورده و در خاتمه تصریح کرده که به سال ۱۲۷۶ در حالی که سی و چهار سال داشته این کتاب را نگاشته است.

زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲

آغاز: حمد و ثنای به حد قیومی را سزاست که صور غرایب مکونات بر صفحه وجود رشحه ای از خامه ایجاد و ابداع اوست؛ **انجام:** به خیر و شر مردمان رجوعی ندارم اگر کسی خواهشی از من کرده در قضاء حوائج اخوان بقدر امکان خود را معاف نداشته

خط: نسخ، کا: یوسف بن محمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ (۶۶پ-۱۹۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۹۲]

● **دعای کمیل (ترجمه نظم و نثر) = ترجمه نظم و نثر دعای کمیل** / دعا / فارسی

do'ā-ye komayl (t.-ye nazm va nasr) = t.-ye nazm va nasr-e do'ā-ye komayl

هراتی، محمد حسن، ق۱۳ قمری

harātī, mohammad hasan (- 19c)

وابسته به: دعاء کمیل؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ترجمه فارسی منظوم و منثور دعای کمیل. محمد حسن خلیفه هراتی به‌شکرانه هجرت از هرات به مشهد مقدس این ترجمه دعای کمیل را به نظم و نثر ترتیب داده است. چنان که در مؤخره‌ای طولانی بر نسخه‌ای نوشته و داستان ترجمه و کتابت این نسخه را کامل آورده که مجملش چنین است: «العبد که اقل خلیقة الملقب بالخلیفة محمد حسن هراتی می‌باشم ... از دارالسلطنه هرات، که اغلب اوقات مقر افاغنه و مسکن ترکمانیه بوده، بالاختیار انفرار و چون ارض مشهد مقدس علی رکنها الف التحیة و الثناء از خراسان است ... به قصد توطن به این زمین فیض قرین حلقه عبودیت در گوش هوش کشیده، استقامت نمودم و بعد به شکرانه این نعمت عظمی از برای دعای کمیل که از ادعیه مشهوره سلسله جلیله اثنا عشریه است و عروس مضامین دلکش مرغوب مطلوبش بالنسبه به فهم عوام الناس فارسی زبان در پس پرده اختفا مستور و ترجمه مختصه نسبت به قلت فهم خود ساختم یکی نظم و یکی نثر ...». وی ویژگی ترجمه‌اش را در این می‌داند که: «بر سبیل اختصار دو ترجمه نظماً و نثراً به جهت مناجات خالی و عاری از محسنات شعریه و کنایات و استعارات و دقایق معنویه و رموزات نوشتم». از مؤلف مثنوی می‌شناسم که در ۱۲۷۶ق برای شیخ عبدالمحسن کرمانی سروده و در آن از هشتاد سالگی خود خبر داده است.

آغاز: آغاز ترجمه منظوم: بنام خدائی که روزی ده است ×× گنه بخش هر کهتر و مهتر است / الها ترا سائلم رحمتی ×× که باشد در آن رحمتت وسعتی ... آغاز ترجمه نثر: ابتدا می‌کنم بنام خداوند جهان، که بخشاینده روزیست و مهربان، الهی سؤال کننده ام از نعمتت، و آن نیز بواسطه رحمتت».

[الذریعه ۲۱۲/۲۴ با عنوان «نظم دعای کمیل»؛ فهرستواره منزوی ج۷، ص ۵۵۱ (با معرفی یک نسخه از کتابخانه مجلس، و تکرار اشتباه آن جا)]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳۳۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما چکنم که رسم موران باشد ×× پای ملخی نزد سلیمان بردن

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: محمد حسن هروی، تا: شعبان ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ - ۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام ترجمه منظوم: درود خدا بر رسول کبار ×× و آن پیش وایان خویش و تبار / سلامی که باشد کثیران سلام ×× بر او باد و اولاد او بالتمام / انجام ترجمه منثور:«و بکن با من به آن چه تویی سزاوار. و رحمت خدا بر رسول او و ائمه اطهار که هستند اولاد امجاد او بزرگوار»

خط: نسخ و نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۳۴گ، ۵ سطر (با ترجمه ۱۰ سطر) (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۴

با ترجمه فارسی منظوم و منثور. تذکر: نام مؤلف به استناد فهرست دانشگاه تهران (ج ۲۰: ۲۱) ذکر شد؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول؛ تملک: حسن بن حاج علی اصغر تهرانیان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۶ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۸سم [ف: ۵۵]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام ترجمه نظم: درود خدا بر رسول کبار ×× و آن پیشوایان خویش و تبار / سلامی که باشد کثیر آن سلام ×× بر او باد و اولاد او بالتمام

انجام ترجمه نثر: «و رحمت خدا بر رسول او ائمه اطهار، هستند اولاد امجاد او بزرگوار، سلام بفرست سلام فراوان و بسیار،کریما رحیما خداوند من ×× مرا بندگان تو خوانند حسن / مرا مسقط الرأس بوده هرات ×× ز لطف خودت داده من را نجات / شدم آستان بوس هشتم امام ×× مرا گشت مقصود حاصل تمام
نام مؤلف در فهرست محمد حسن بن محمد تق ادیب خراسانی آمده که به استناد فهرست دانشگاه (۲۰: ۲۱) تصحیح شد؛ خط: ثلث معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر مذهب مرصع؛ جلد: مقوا زرد، ۲۸ص (۱-۲۸)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۳۶]

● **دعاء کمیل (ترجمه)** / دعا / فارسی
do‘ā’-e komayl (t.)
وفا، حسینقلی بن علی اصغر، - ۱۳۲۲ قمری
vafā, hoseyn-qolī ebn-e ‘alī asqar (- 1904)
وابسته به: دعاء کمیل؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
ترجمه روان و شیوائی است از دعای کمیل.
[دنا ۱۲۰۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۵۵۱/۷]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۸۴/۱
آغاز: خداوندا بدرستی که سؤال می‌کنم تو را به حق رحمت تو آن رحمتی که فرا گرفته است؛ **انجام:** از اولاد او و سلام فرستد سلام فراوان.
خط: نستعلیق، کا: حسینقلی نوری، تا: چهارشنبه ۱۴ جمادی الاول ۱۲۹۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱پ-۱۳ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۷۹]

● **دعای کمیل (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دعای کمیل** / شرح دعا / فارسی
do‘ā-ye komayl (t. va š.) = t. va š.-e do‘ā-ye komayl
مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ - ۱۳۳۴ قمری
modarres-e čahārdehī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)
وابسته به: دعاء کمیل؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۳۲۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
ترجمه و شرح مختصر دعای معروف تعلیمی حضرت امیرمؤمنان علی علیه السلام به کمیل بن زیاد نخعی است.
آغاز: بسمله، بسمله. الحمدلله الذی هدانا الی الدعاء الی جنابه ... چنین عرض می‌نماید بنده جانی فانی عاصی از خدای بصیر محمد علی بن نصیر منسوب به بلده ای که نیست در او ...
[فهرستواره منزوی ۵۵۱/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** وسلم تسلیما کثیرا سلام نما بر او سلام نمودن بسیار یعنی رحمت بر او زیاد بفرست و نازل نما.
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی، فروردین ۱۳۴۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۷۳گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۱۵۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۲۹۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیماً کثیراً. یعنی سلام نما بر او و سلام نمودن بسیار یعنی رحمت بر او زیاد بفرست و نازل کن. قد تمت ...
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی خوانساری، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۱گ (۱پ-۵۱ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۱ - ۳۰۵]

۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹۸ش
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس از آن عرض نمودند بعد ازین با ذو الجلال و الاکرام الخ و از قلم نساخ افتاده.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک شنبه ۱۱ رجب ۱۳۳۰ق؛ ۱۶۹ص، قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: - ۱۱۳۸]

● **دعاء کنز العرش = گنج العرش** / دعا / عربی - فارسی
do‘ā’-e kanz-ol ‘arš = ganj-ol ‘arš

۱. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۲۶/۱۴
خط: نستعلیق تحریری، کا: محسن بن حبیب الله بن آقا جان مشیری الاصل بارفروش المسکن، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۶گ (۱۳۵ر-۱۴۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۵]

۲. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۲۰
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۷۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از آزیتا عالی [رایانه]

● **دعای گنج النجاح = ادعیه** / دعا / عربی
do‘ā-ye ganj-on najāh = ad‘īye
مجموعه‌ای است از دعاها و حرزها بدین ترتیب، دعای گنج النجاح، آیات دفع بلیات، ادعیه صبح، دعای سلمان فارسی، حرز حضرت امیرالمومنین علیه السلام، دعای میرداماد، دعای منسوب به شیخ بهایی، حرز امام جعفر صادق علیه السلام، دعای جلیل القدر، دعای اویس قرنی، دعای مشمول، دعای معراج رسول صلی الله علیه و آله، دعای سر قدسیه جهت سعه رزق که در حاشیه اندکی راجع به آن دعا نوشته شده و در حاشیه حرز امام جعفر صادق علیه السلام آمده «منقول از خط مرحوم مغفور علامه محمدباقر مجلسی ...».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۳
آغاز: شهدالله انه لا اله الا هو و الملائکة و اولو العلم قائماً بالقسط لا اله الا هو العزیز الحکیم؛ **انجام:** و لم یکن له شریک فی الملک و لم یکن له ولی من الذل و کبره تکبیراً.
خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای یک سرلوح زیبای مرصع، مجدول، دارای کمند، محشی با نشان «۱۲»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ص، ۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۶۰۳]

← دعای مار گزیدگی ≻ رقیة الحیة

● **دعائم الاسلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
da‘ā’em-ol eslām
هزارجریبی، محمدکاظم بن محمدشفیع، -۱۲۳۴؟قمری
hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafī‘ (- 1819)
رساله مختصری است با استفاده از روایات در بیان معنی اسلام و ایمان و شرک و کفر و نفاق.
آغاز: بسمله الحمدلله ... وصلی الله ... اما بعد چنین گوید عبد جانی محمد کاظم بن محمد شفیع هزار جریبی ... که خداوند عالم بفضل خود ایمان واسلام را سبب سلامتی دنیا وعقبی قرار داد
انجام: حضرت فرمود که اقتراف حسنه محبت ما اهل بیت است والله العالم بالحق والصواب
[الذریعة ۱۹۷/۸]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۰۰/۴
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۲]
۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۰۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** درآیه محکم کتابش به پیغمبرش قل لااسئلکم علیه اجراً ... حضرت فرمود که اقتراف حسنه محبت ما اهل بیت است
خط: نسخ، کا: ابن شیخ محمد، تا: ربیع الاول ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ:۱-۲۱۲]

● **دعائم الاسلام و ذکر الحلال و الحرام و القضایا و الاحکام عن اهل بیت رسول الله علیه و علیهم افضل السلام = دعائم الاسلام و شرائط الایمان** / حدیث / عربی
da‘ā’im-ul islām wa ḏikr-ul ḥalāl wa-l ḥarām wa-l qaḍāyā wa ...
ابن حیون، نعمان بن محمد، - ۳۶۳ قمری
ebn-e hayyūn, no‘mān ebn-e mohammad (- 974)
به دستور: المعزلدین الله (خلیفه فاطمی)
احادیثی است فقهی مروی از ائمه طاهرین علیهم السلام بدون ذکر سند و رجال حدیث. مؤلف در مقدمه اش می‌گوید که چون بدعت‌ها فراوان شد و هر فرقه‌ای از اهل ضلال برای خود رئیسی انتخاب نمودند، بر آن شدم که کتاب مختصر جامعی در احکام اسلام از روایت‌های صحیح ثابت گرد آورم.
در اول کتاب چند فصل در امور اعتقادی خصوصاً راجع به ائمه علیهم السلام آورده، پس از آن از کتاب صلاة شروع نموده به کتاب ادب القضاء و القضاة ختم می‌نماید. وی این کتاب را به دستور و راهنمایی خلیفه فاطمی المعزلدین الله در فقه اسماعیلی به ضمیمه مقدمه‌ای در اثبات تشیع و تحریض بر علم نگاشت. علامه مجلسی درباره مؤلف و این کتاب آورده: «و کتاب دعائم الاسلام قد کان اکثر اهل عصرنا یتوهمون انه تألیف الصدوق «ره» و قد ظهر لنا انه تألیف ابی حنیفة النعمان بن محمد بن منصور قاضی مصر فی ایام الدولة الاسماعیلیة و کان مالکیا ثم اهتدی و صار امامیا و اخبار هذا الکتاب اکثرها موافقة لما فی الکتب المشهورة لکن لم یروعن الائمة بعد الصادق (ع) خوفا من الاسماعیلیة و تحت التقیه اظهر الحق لمن نظر فیه متعمقا و اخباره تصلح للتأیید و التاکید». محدث نوری در مستدرک الوسائل (۳: ۳۱۲-۳۲۱)، تمام آراء و اقوال و عقاید وارده در شأن مؤلف و تألیفاتش را نقل نموده و مفصلاً به دفع شبهات پرداخته و مواردی را که مؤلف به اخبار ائمه بعد از امام صادق (ع) تمسک جسته، تعیین نموده و این کتاب را معتبر دانسته و چنین ستوده: «کتاب الدعائم کله فی فقه الامامیة و فروعها و احکامها مستدلا علیها باخبار اهل البیت علیهم السلام علی احسن نظم و ترتیب بل لیس فی ایدینا من علماء تلک الاعصار ما یشبهه فی الوضع و التنقیح مفتتحا بمسائل فی الامامة و شروطها و فضائل الائمة علیهم السلام و وصایا هم و شرح عدم جواز اخذ الاحکام الدینیه عن غیرهم کسایر کتب اصحابنا فی هذالباب». شیخ جلیل علامه کراجکی، این کتاب را تلخیص و اختصار نموده و آن را به نام «مختصر کتاب الدعائم» موسوم داشته است.
آغاز: بسمله الحمدلله استفتاحاً لحمده و صلی اله علی رسوله ... أما بعد، فانه لما کثرت الدعاوی و الآراء و اختلف المذاهب و الأهواء و إخترعت الأقاویل إختراعاً ...
انجام: و عن أبی عبدالله انه قال الامام العادل لا ترد له دعوة و المظلوم لا ترد له دعوة و من قواصم الظهر سلطان جائر یعصی الله و أنت تطیعه.
چاپ: مصر، ۱۳۷۰-۱۳۷۹ق، در دو جلد
[بحار الانوار ۱۴/۱؛ کشف الظنون ۴۹۲/۲ (این کتاب را ضبط نموده لیکن نام مؤلف و موضوع کتاب را ذکر نکرده و این داستان را درباره این کتاب آورده: «و فی سنة ست عشرة و اربعمائة امر الظاهر فاخرج من بمصر من الفقهاء المالکین و امر الدعاة الوعاظ ان یعظوا من کتاب دعائم الاسلام و جعل

لمن حفظه مالاً»)؛ مستدرک الوسائل ۴۹۷/۳؛ الذریعه ۱۹۵/۸؛ دنا ۱۲۰۹/۴ (۱۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۰
آغاز: ... عن رسول الله صلی الله علیه و علی آله انه قال اذا ظهرت البدع فی امتی فلیظهر العالم علمه فان لم یفعل فعلیه لعنة الله؛
انجام: و الا قتل الرجال و حبست النساء حتی یسلمن او یمیتن
جلد نخست کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:۲۵ ربیع الثانی ۹۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد مکی شرف الدین از احفاد شهید اول با تاریخ ۱۱۷۲، آیة الله حاج میرزا محمود طباطبایی بروجردی با مهر «محمود الطباطبائی ...» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۷گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۳۴ - ۶۸۸]

۲. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۲۷ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۰-طباطبائی
آغاز: ... الذین هم (ناخوانا) و ان آل محمد منکرون لما ادعاه المدعون ... باحد امرین اما باجماع من اهل بیت محمد؛ **انجام:** فزعمت المرأة انها ابتها قال ابوجعفر علیه السلام قد مضی فی هذا امیر المومنین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۵۹۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲۴ - ۳۹۱]

۴. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۹۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۷۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۳
آغاز: بسمله. یا ایها الذین آمنوا اذا نودی للصلوة؛ **انجام:** و انت تطیعه. تم کتاب آداب القضاة ... و نعم المولی نعم النصیر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق [الفبائی: - ۲۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ ۱۹۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۲/۹
آغاز: من کتاب دعائم الاسلام و هو کتاب جلیل کبیر کثره فی احادیث الباقر و الصادق (ع) رایته فی قریة علی نصف مرحلة من صنعاء الیمن یسمی حلیبة. بسمله. حدث الحسین بن علی الرازی قال حدثنی ابوعمر الزبیری عن جعفر الصادق بن محمد الباقر ... قال قلت ایها العالم اخبرنی ای الاعمال افضل عندالله قال مالا یقبل الله عملا شیئا الابه؛ **انجام:** العلی العظیم. تم کتاب شرایط الایمان و الحمدلله کثیراً و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلام
کا: محمد مؤمن جرفادقانی (گلپایگانی)، تا: ۱۰۶۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۵گ (۶۱پ-۶۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸- ۷۰۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶۱
آغاز: بسمله. و به ثقتی الحمدلله و حمد الشاکرین و الصلوه علی؛
انجام: من اهل بیت النبی علیهم الصلوه و السلام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۹۴گ، ۱۹ سطر [رایانه]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۲۵۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ - ۶۶۲]

۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن ابیعبدالله علیه السلام انه قال الامام العادل لا تردله دعوة ... کتاب دعائم الاسلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق؛ مهر: «حسن الطباطبائی»؛ جلد: چرمی، ۱۳۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۹۴]

۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۸۹
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد رفیعی طالقانی، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۷۳ق؛ ۲۹۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۸]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲
آغاز: قال الله عز و جل ان الله و ملائکته؛ **انجام:** ما اساروا او تدیر
جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷۴گ [الفبائی: ۲۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۴
آغاز: و رسوله عام الفتح فمن ای اصنان شآ ان یکون هذا القائل فلیکن و روینا عن ابی ذر؛ **انجام:** قال داوود «کذا» یا رب فاطلعنی علی قضایا الاخرة فاوحی الله الیه
از ۱۳ سطر از ماقبل باب «ذکر وجوب الصلوة علی آل محمد صلی الله علیه و آله» تا هشت سطر از «کتاب الدعوی و البینات» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش ابری، ۵۱۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۵ - ۱۴۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «محمد باقر بن محمد مهدی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۸-ف
نسخه اصل: مکتبة الاوقاف بغداد ش ۳۵۵۷ (فهرست اسعد طلس

ص ۳۶ ش ۱۷۳۳). تجارت است و حجر و تفلیس از ج ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۱گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۵]

← دعائم الاسلام و شرائط الایمان > دعائم الاسلام و ذکر الحلال و الحرام و القضایا و الاحکام عن اهل بیت رسول الله علیه و علیهم افضل السلام

● دعاء مباهله (ترجمه) / دعا / فارسی

do‘ā’-e mobāhele (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

ترجمه‌ای است فارسی و روان بر دعای مباهله با مقدمه‌ای نسبتاً طولانی. شیخ طوسی در کتاب مصباح المتهجد این دعا را به نقل از محمد بن سلیمان دیلمی از حسین بن خالد از حضرت امام جعفر صادق روایت کرده است.

آغاز: سیدجلیل علی بن طاوس قدس الله روحه بسند معتبر ازامام همام و هادی انام امام به حق ناطق جعفر بن محمد صادق علیه الصلاة و السلام روایت کرده است.

انجام: نمی‌خواهیم از شما نه جزا و پاداشی را و نه شکری را و ما می‌ترسیم از روز قیامت که در نهایت شدت و هول است و الحمدلله اولاً و آخراً.

[الذریعه ۱۰۲/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۱۱

آغاز: برابر **انجام:** و بعضی بیست و پنجم و بعضی بیست و یکم و بعضی بیست و هفتم ماه مزبور نیز گفته اند.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۸۴-۸۹)، ۲۵ سطر مورب، اندازه: ۷×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۰۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۳۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، ترجمه زیرسطرها؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۹ر-۲۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۵۴]

● دعاء مجرب فی المخاوف / دعا / عربی

du‘ā’-un mujarrab fi-l maxāwif

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زرد، ۵ص (۴۶-۵۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۴ - ۳۳]

● دعاء المجیر / دعا / فارسی

du‘ā’-ul mujīr

قم؛ شریعتی، محمد حسین (کتابخانه)؛ شماره نسخه:۱۳/۲

به روایت کفعمی؛ خط: نسخ زیبا، کا: محمد قاسم بن علی محمد، تا: شنبه ربیع الثانی ۱۲۲۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۲۹۲-۲۹۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۷]

● دعائم الدین فی اتقان اصول الفقه المتین / اصول فقه / عربی

da‘ā’im-ud dīn fī itqān-i usūl-il fiqh-il matīn

مختار گلپایگانی، احمد بن علی، ق۱۳ قمری

moxtār-e golpāygānī, ahmad ebn-e ‘alī (- 19c)

مهمات مسائل اصول فقه را با استدلال و عناوین «دعامة، دعامة» نگاشته و در مقدمه می‌گوید که دارای تحقیقات بکری می‌باشد که در کتاب‌های دیگر یافت نمی‌شود.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذا کتاب دعائم الدین ... ذکرت فیه ما سمحت به قریحتی القریحة ...

انجام: ان کل شیء فیه الحلال و الحرام فهو الحلال حتی یعرف الحرام منه بعینه لو فرض شمولها لما نحن فیه. فتدبر فیه جیداً.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۱۷۴گ (۱پ-۱۷۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۸۶

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «دعائم الدین فی اتفاق اصول الفقه المتین» آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق حسین گلپایگانی، تا: ربیع الثانی ۱۳۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۲۸۴]

● دعائم الدین و کشف الریبة فی اثبات الکرة و الرجعة / کلام و اعتقادات / عربی

da‘ā’im-ud dīn wa kašf-ur rība fī iṯbāt-il kura wa-r raj‘a

مشهدی، محمد محسن بن عنایت الله، ق۱۲ قمری

mašhadī, mohammad mohsen ebn-e ‘enāyat-ol-lāh (- 18c)

مؤلف آنچه را که درباره رجعت در کتب مختلف روایی و تفسیری و غیره دیده، در این کتاب به دستور پدرش جمع‌آوری نموده، و آن را در دوازده «باب» تنظیم نموده: ۱. التوحید و نفی التشبیه و الشریک عنه و حدوث العالم و ...، در پنج فصل؛ ۲.

نفی المکان و الزمان و الکیف و الاین و السکون و الحرکة ...، در پنج فصل؛ ۴. الاضطرار الی الحجة من عندالله تعالی، در پنج فصل؛ ۵. فی ان الائمة هم الإیات و العلامات التی ذکرها الله فی کتابه، در پنج فصل؛ ۶. فیما نص الله علی الائمة و فیما نص السابق فی اللاحق من الائمه علیهم السلام، در چهارده فصل؛ ۷. فی ان الائمة عندهم جمیع الکتب التی نزلت من عندالله ...، در چهارده فصل؛ ۹. اثبات غیبة الحجة علیه السلام، در دوازده فصل؛ ۱۰. کراهیة التوقیت و بعض علامات الظهور، در پنج فصل؛ ۱۱. المقدمات و الاستدلال بوقوع الرجعة، در دوازده فصل؛ ۱۲. فیما ورد من النصوص الصریحه من کلام الرسول و الائمة علی الکرة و الرجعة، در دوازده فصل.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۹۴

آغاز: من المقرین بالکرة و الرجعة بعد خروج الروح من الابدان قبل یوم الحشر و النشر و الحساب و المیزان؛ **انجام:** کتاب التهذیب للشیخ ابی جعفر الطوسی کتاب من لایحضره الفقیه للشیخ ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ، تملک: محمد هادی با مهر «یا هادی المضلین» (بیضی)، محمد باقر بن محمد هادی خادم؛ مهر: «ابوتراب بن محمد تقی الحسینی» (مربع)، «مرتضی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۷/۲

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی حبب الینا الایمان و زینه فی قلوبنا و کره الینا الکفر و الفسوق؛ **انجام:** قوله جل شانه فی سوره الحج ایضا الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه و امروا بالمعروف.

کا: عبد الله بن لطف الله قائنی، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۶ص (۴۱۷-۶۶۳)، ۲۲ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۳۹]

● الدعاء المستجاب / دعا / عربی

ad-du‘ā’-ul mustajāb

هادی المستجیبین، حمزة بن علی، - ۴۳۳ قمری

hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e ‘alī (- 1042)

دعایی است کوتاه بر عقیده دروز، و چنانچه از نام آن برمی‌آید این دعا جهت رفع حوایج مفید بوده و مستجاب است.

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۱۶

آغاز: الدعاء المستجاب سبحانك یا مبدع الاشیاء لامن شی کان و لا من ماده و لاآة و لا بمعنی و لا بمثال صورة معلومه عنده بل بوجوده و عمله وارادته؛ **انجام:** تعالیت عما یقولون ...: الجاهلون المقصرة التائهون من نف الوهیك عند الاثبات المحض اللائق بعظمتك و جلالك علواً کبیرا تم الدعاء و الحمدلمولانا وحده.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛کاغذ:ضخیم فرنگی،جلد:تیماج مشکی، ۵ص (۹۶-۱۰۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۵۰سم [ف: ۱۰-۲۲۰۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۹۴/۱۴

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـرم ۱۳۳۲؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۱ص(۱۲۶) [عکسی ف: ۳ - ۳۷۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۶/۱۴

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۳۴۸؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰گ (۱۷۵-۱۸۴) [عکسی ف: ۲ - ۴۵۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۵/۱۴

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـرم ۹۳۳؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶ص (۱۰۶-۱۱۱) [عکسی ف: ۳ - ۲۱۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۸۴/۱۴

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۰؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: شنبه دهه پایانی ربیع الثانی ۱۱۰۹ق؛ ۸گ (۱۲۵-۱۳۲) [عکسی ف: ۲ - ۴۷۱]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۶/۱۴

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـرم۱۳۳۷؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۳؛ ۷ص (۱۲۸-۱۳۴) [عکسی ف: ۳ - ۲۹۷]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۵۰/۱۲

آغاز: سبحانك یا مبدع الاشیاء لا من شیء کان و لا من مادة و لا بآلة و لا بمعین

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۷۲۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳ یاقرن ۱۴؛ ۴گ (۷۵-۷۸) [عکسی ف: ۲ - ۴۲۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۳/۱۶-ف

نسخه اصل: کتابخانه اباعبدالله زنجانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۵۲ق؛ از روی نسخه انستاس کرملی؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۸]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۲/۸

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۳۳۸؛ خط: نسخ معرب درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ص (۲۱۳-۲۲۵) [عکسی ف: ۴ - ۲۸۹]

← دعاء مشلول ⟵ دعاء المشلول

● دعاء المشلول / دعا / عربی

du‘ā’-ul mašlūl

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ‘alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

دعای مشهوری است که کفعمی در کتاب‌هایش و ابن طاووس در مهج الدعوات نقل نموده و آن دعایی است که حضرت علی (ع) به جوانی که به‌واسطه گناه و ستم در حق پدر و مادر شل شده بود، یاد داده و جوان شفا یافته است لذا این دعا به «مشلول»

یا «دعاء الشاب الماخوذ بذنبه» مشهور شده است.
آغاز: اللهم انی اسئلك باسمك بسم الله الرحمن الرحیم یا ذا الجلال والاکرام یاحی، یا قیوم یاحی لااله الا انت یا هو یا من هو لایعلم ماهو ولاکیف ...

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۲۶-۱۳/۱۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** کما امرتنی وافعل بی ما انت اهله یا کریم والحمدلله رب العالمین وصلی الله علی سیدنا محمد وآله اجمعین.
خط: ثلث معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۳۴
خط: نسخ، کا: حسن علی قزوینی، تا: ۱۱۲۹ق؛ به نقل از مهج الدعوات ابن طاووس؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۶۱پ-۶۴پ)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۹۰]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** کتبه و تحفة هدیة لحضرت السلطان الکامل ... فی سبیل الله السلطان بن السلطان بن السلطان و الخاقان ابن الخاقان بن الخاقان السلطان خلدالله ملکه ... و انا العبد الداعی الدوام الدولة القاهرة محمد الاصفهانی ۱۲۴۱ هجری قمری
خط: نسخ جلی، کا: محمد اصفهانی، تا: ۱۲۴۱ق، جهت هدیه و تحفه برای سلطان وقت (فتحعلیشاه قاجار)؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک کتیبه و یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، مهر کتابخانه دولت علیه ایران؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی بوم زرد با تزیینات، ۳۶ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۷۳]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸
و دعاء توسل؛ کا: محمد موسوی شهیر بهندی، تا: ۱۳۰۱ق؛ مجدول، کاغذ متن نباتی؛ کاغذ: نباتی، ۱۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۹]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۱
کا: سید محمد ملقب به شرف المعالی (متخلص به بقا)، تا: ۱۳۲۳ق؛ دارای سرلوح زیبا [د.ث. مجلس]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۲۶-۱۳/۱۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** کما امرتنی وافعل بی ما انت اهله یا کریم والحمدلله رب العالمین وصلی الله علی سیدنا محمد وآله اجمعین.
خط: ثلث معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۳۵]

۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بجهت حرز وجود مسعود ... ولیعهد دولت ابد مدت روحی فداه قلمی گردید. کتبه اقل السادات محمد بن جلال الحسینی التبریزی فی سنه ۱۳۰۵ هجری قمری
بی‌کا، بی‌تا، کاتب جهت حرز وجود مظفرالدین میرزای ولیعهد در تبریز تحریر و تقدیم نموده؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع عالی؛ جلد: تیماج لاکی، ۴۱ص، ۶ سطر [ف: ۱ - ۴۷۵]

● دعاء المشلول (ترجمه) / دعا / فارسی و عربی

du‘ā’-ul mašlūl (t.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

ترجمه‌ای است فارسی و روان با مقدمه‌ای طولانی بر دعای مشلول. این ترجمه نیز به قرینه سایر ترجمه‌هایی که قبل و بعد از این رساله از علامه مجلسی آمده. می‌بایست از علامه مجلسی باشد، همچنین حواشی «منه عفی عنه» که در سایر ترجمه وجود دارد، در این نسخه نیز آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۷/۵
آغاز: سید بن طاووس ره در مه بسند معتبر از حضرت امام حسین صلوات الله علیه روایت کرده که فرمود بودم با علی ابی طالب صلوات الله علیه در طواف ... اللهم انی اسألک باسمک؛ **انجام:** پس بیدار شدم عافیت یافته چنانچه می‌بینی جزا دهد خدای تعالی او را جزا خیری.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»، مصحح، ترجمه دعای تضرع منقول از کتاب مهج الدعوات احتمالاً ترجمه علامه مجلسی در ۳ برگ در انجام آمده؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۲۷-۳۴)، ۲۶ سطر مورب، اندازه: ۷×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۹۶]

● دعاء معظم تمخیثا / شرح حدیث / عربی - فارسی

do‘ā’-e mo‘azzam-e tamxīsā

دعای معظم تمخیثا و شرح آن.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۷۹/۴
آغاز: و لقمان حکیم رحمة الله چندین ذکر کرده است که در حال چهل هزار عظیم است (کذا)؛ **انجام:** پایان: مثل ما اوتی ارسله اله و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ مشکی، ۶ص، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

● الدعاء المنظوم = الصلوات المنظومة = دوازده امام / دعا / عربی

ad-du‘ā’-ul manẓūm = aṣ-ṣalawāt-ul manẓūma = davāzdah emām

حامدی
hāmedī

منظومه‌ای است زیبا، در ۱۲ بیت به عدد ائمه معصومین علیهم السلام، در دعا، مناجات، صلوات و ثنای پیامبر و ائمه معصومین علیهم السلام. در نسخه کتابخانه ملک از حامدی دانسته شده است.
آغاز: باسمک الابتداء یا وهاب ×× و علیک الاناب یا اواب
انجام: واعف عن سیئاتنا یا رب ×× واقض حاجاتنا بغیر حساب

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۶/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۱گ (۱۲۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ – ۶۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۰/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در حاشیه تخمیس دوازده بند محتشم آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۰۷–۱۰۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۳×۱۰سم [ف: ۳۴ – ۸۳]

● **دعا نامه** / دعا / ترکی
do‘ā-nāme
ابوالسعود، محمد بن محمد، ۸۹۳؟ – ۹۸۲ قمری
abūsso‘ūd, mohammad ebn-e mohammad (1488 - 1575)

به درخواست: علی پاشا صدراعظم
در دعاهای مجرب که به روایت‌های صحیح روایت شده، در یک «مقدمه» و هفت «باب»: مقدمه: در تعریف دعا و فضیلت آن؛ باب ۱. اسم اعظم و ادعیه مستجابه؛ ۲. دعاهای سفر و حضر و حالات مختلف؛ ۳. دعاهای صبح و شام؛ ۴. آداب لباس و حمام و مانند اینها؛ ۵. دعاهای حفظ نفس و مال و اهل و عیال؛ ۶. دعاهای روزهای متبرکه؛ ۷. صلوات مخصوصه و دعوات منصوصه.
آغاز: حمد و سپاس و ستایش بیقیاس اول سامع الاصوات و مجیب الدعوات حضرتنه اولسون ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹۵/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اللیل اذا یغشی سورسین اوقیمن کرک و الله أعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۲۰گ (۱۶۳–۱۸۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۶ – ۴۸۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۵۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اول کمسه بابا سنک و انا سنک حقلرین اوده مش و عهد لرندن قورتلمش اولور
نام مؤلف به استناد ج ۳۶ ص۴۸۸ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: اوایل ذیحجه ۱۰۶۲ق، جا: بغداد، به دستور محمد افندی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۱پ–۳۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ – ۵۲]

● **دعا نامه** / دعا / ترکی
do‘ā-nāme
مختصری است در ادعیه و آداب آن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۲/۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد بلکل و اکاه او لغل که دنیوی و اخروی؛ **انجام:** اللهم عافنی فی أعوذ بکلمات الله التامات کلها من شر ما خلق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۳۳–۴۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۶ – ۳۴۶]

● **دعاء النجلیة** / دعا / فارسی و عربی
du‘ā’-ul najlīya
علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ – ۹۴ قمری
‘alī ebn-e hoseyn, emām-e čahārom (659 - 714)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۷
آغاز: بسمله. مقدمه در سال هر رو سیصد و سی و شش ... بسمله. سبحانک یا الهی؛ **انجام:** انک روف رحیم زیرا که تودارای رافت و مهربانی میباشی
خط: نستعلیق، کا: فنودی فرد، علی، تا: ۱۳۸۸ق [رایانه]

● **دعاء الندبة** / دعا / عربی
du‘ā’-un nudba

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۵/۲
خط: نسخ، کا: یحیی بن حاجی درویش محمد، تا: ربیع الاول ۱۰۷۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۰۷]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۸۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج عنابی، ۶گ (۲۲۳–۲۲۸)، ۱۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴ – ۱۳۱۱]

● **دعاء الندبة المهدویة** / دعا / عربی
du‘ā’-un nudbat-il mahdawīya

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۶/۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در هامش خط علم الهدی؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:

۶ - ۶۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۶/۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۶گ (۱۱۸پ-۱۲۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۶۶]

● دعاء و استجابت آن / دعا / فارسی

do‘ā’ va estejābat-e ān

رساله کوتاهی است درباره دعا و استجابت آن با بحثی درباره اینکه اخبار مرویه از اهل بیت علیهم السلام به‌منزله اخبار از امام واحد است بدون اختلاف و ادعیه ماثوره از ائمه (ع) مانند قول امام زمان (عج) است و کلمات معصومین (ع) مختص به زبان خاصی نیست، سپس با دعای طلب فرزند رساله را به پایان می‌برد و در حاشیه رساله نیز احادیثی در طلب فرزند نوشته شده است.

آغاز: بسمله. حمدله وصلات. اما بعد چون معرفت به بعضی امور مدخلیت دارد در استجابت دعا لهذا ایراد آن قبل خوض در مدعا مرغوب است. اول بباید دانست اخبار مرویه

انجام: لهذا خوب است عمل به آن شود چه به مقتضای اخبار مهما امکن زوجین خواهند عمل نمود. تمام کردم آنچه را که خواستم ایراد نمایم نمودم. والسلام

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵/۲-۱/۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با نوشته‌ای از آقا سید عبدالوهاب دامغانی ۱۳۲۵؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۰۸۹]

● دعاء و اعمال عبادی / دعا / فارسی

do‘ā’ va a‘māl-e ‘ebādī

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۷۰/۱

آغاز: ارکان کل شیء و بعلمک الذی احاط بکل شیء الخ؛

انجام: این بود آنچه ذکر آن در این رساله موعود بود الحمد لله ... تمت بعون الله تعالی تمام.

خط: نسخ، کا: محمد احسن، تا: ۱۱۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۹۹ص (۱-۹۹)، ۱۲سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۷۵]

● دعاء الوباء / دعا / عربی

du‘ā’-ul wabā’

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۱

نقل من خط ... شمس الدین محمد الحدیثی و نقله من خط ... الشیخ محمود الداعی ... در خبر است که روزی در نزد حضرت رسالت محمد ... می‌گفتند که در زمان عیسی ... و با واقع شد

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ، قطع: رحلی کوچک [نشریه: ۷ - ۲۷۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۰/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱-۳)، ۲۵ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۶۸]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۰/۱

نقل از خط شمس الملة و الدین محمد جوینی از خط شیخ محمود الداعی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱-۳)، ۲۵ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [سنا: ف:۲-۶۸]

← الدعاء و سورة الفاتحة ⟵ دعوة الفاتحة الشریفة الکبری

← الدعاء و الصلوات علی الرسول و الائمة ⟵ الصلوات علی النبی و الائمة

● دعاها و احراز و تعویذ و افسون برای درمان دردها و بیماریها / دعا / عربی و فارسی

do‘āhā va ahrāze va ta‘vīz va afsūn barāye darmān-e dardhā va bīmārī-hā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۱۷

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا:با تاریخ۱۰۹۶ق؛ کاغذ:الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۶ص (۶۸-۷۳حاشیه)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۷]

● دعاهای میر عبدالحسیب / دعا / عربی

do‘ā-hā-ye mīr ‘abd-ol-hasīb

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

hoseynī ‘alavī, mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۴/۳-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۹]

● دعاء هفت هیکل / دعا / عربی و فارسی

do‘ā’-e haft heykal

هفت دعاست با عنوان «هفت هیکل» با مقدمه‌ای به فارسی که این دعارا دعای انبیاء معرفی می‌کند.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۶۹/۵

آغاز: بسمله در خبر است که رسول صلعم را هفت هیکل بود که

پیوسته با خود داشتی و از خود جدا نکردی و گویند ... و هفت هیکل این است و السلام و الاکرام بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی لاینسی من ذکره؛ **انجام:** و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و صلی الله علی محمد و آله اجمعین تمت الهیاکل السبعة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ، اندازه: ۹×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۴]

● **دعاء هیاکل سبعه** / دعا / عربی

do'ā'-e hayākel-e sab'e

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴-۲۵۳۴-۱۳/۲۱۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لاعدوان الاعلی الظالمین الحمدلله الذی لاینسی من ذکره و لایخیب من دعاه؛ **انجام:** والحمدلله رب العالمین و بفضلك و کرمك یا ارحم الراحمین ویا اکرم الاکرمین و یا اعدل العادلین

در این نسخه دعای هیاکل سبعه بدون هیچ توضیحی تحریر شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ - ۴۸۸۷]

● **دعای یادگیری مطالب** / دعا / عربی و فارسی

do'ā-ye yādgīrī-ye matāleb

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۳۹

خط:نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۱؛کاغذ:فرنگی نخودی، جلد: میشن زیتونی،۱ص(۲۵۰)،اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۶]

● **دعایی از پیامبر(ص) که بر جبرئیل نوشته شده بود** / دعا / عربی

do'ā-yī az peyāmbar(s) ke bar jebre'īl nevešte šode būd

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۴۸/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: باتاریخ ۹۳۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱گ (۲۳۹ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۶۹]

● **دعای «یا من اظهر الجمیل»** / دعا / فارسی

do'ā-ye «yā man azhar-al jamīl»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۵/۶

برای برآوردن حاجات به خط محمد حسن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹۱پ-۱۹۳پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۰ - ۲۱۹]

● **دعای «یا من تحل به عقد المکاره» از صحیفه سجادیه** / دعا / عربی

do'ā-ye «yā man tahell-o be-hī 'aqd-ol makāreh» az sahīfe-ye sajjādīye

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زرد، ۴ص (۶۱-۶۴)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۴ - ۳۴]

● **دعایی برای دستیابی به حاجات و اسرار غیبی** / دعا / عربی

do'ā-yī barāye dastyābī be hājāt va asrār-e qaybī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۳۵

آغاز: بسمله. فصل. اعلم انک اذا شئت ان یظهر لک سر من الاسرار فاذا صلیت الصبح فاقعد علی قدمیک فأقرا سورة یس و طه ... فاذا فرغت فادع بهذا الدعاء فانه مستجاب و هو الاسم الاعظم و القسم الاتم ... بسم الله المتعالی فی دنوه؛ **انجام:** و یا من یدبر الامر و یفصل الآیات یا من تقدس فغفر و علم بالجرائم فستر. تمت

خط: نسخ، کا: زین العابدین طالقانی، تا: ۱۱۲۹ق، جا: قزوین (دارالسلطنه)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۶۵ر-۶۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۹۰]

● **دعای یس مغربی** / دعا / عربی، فارسی

do'ā-ye yāsīn-e maqrebī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۹/۴

آغاز: و اگر کسی باعتقاد درست بخواند و بگوید فلان کس را نزد من حاضر گردان در زمان حاضر گردد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ذیحجه ۱۲۷۶ق؛ در پایان نسخه یاسین مغربی که در آن اوراد خاصی بر قضای حاجات بیان شده چنین نوشته: «یس کلام الهی ما را کافی است مغربی احمق کیست که یس داشته باشد، گویا پیغمبر زنها بی‌شعور بوده است لعنت بر دروغگو و تابع او، زنهاز گول مخورید»، در برگ‌های ۸۴پ-۹۵ر چند مطلب ادبی و مضحکه و معما و اشعاری متفرقه نقل شده با تصریح به نام شاعران مانند امیر خسرو، یغما، امیر طهرانی، مجلسی اول، شیخ ابوالحسن شهید، تأبط شرا، وصال، آذر، نجیب الدین؛ تملك: لطفعلی بن محمد کاظم (صدر الافاضل)؛ جلد: تیماج سبز پسته‌ای، ۱۶گ (۶۸پ-۸۳ر)، ۲۰ و ۱۱ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۲سم [ف: ۴۳ - ۱۵۳]

● **دعاء یوحنا** / دعا / فارسی و عربی

do‘ā’-e yūhannā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۴۱-ف
نسخه اصل:بادلیان Hebe. 163۲۸۴۰؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۸۶]

● **دعای یوسف** / دعا / عربی

do‘ā-ye yūsof

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۶۸
آغاز: دعاء یوسف علیه السلام فی الجب علی ما روی یا صانع کل مصنوع و یا جابر کل
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: ۱۲ رمضان ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۱۳۶)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۸]

● **دعاء یوسف پیامبر** / دعا / عربی

do‘ā’-e yūsof-e payāmbar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۲/۷-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۹۱۰؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۰]

● **دعاء یوم السبت** / دعا / عربی

du‘ā’-u yawm-is sabt

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۵۴
بی‌کا، بی‌تا، خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

← دعاء یوم العرفة ﴾ خطبة یوم العرفة

● **دعاوی اقلیدس (مختصر)** / هیئت / عربی

da‘āvī-ye oqlīdes (mx.)

سالار، علی بن فضل الله، ق۶ قمری

Sālār, ‘alī ebn-e fazl-ol-lāh (- 12c)

مؤلف مذکور نیست و محتمل است از حسام الدین علی بن فضل الله سالار باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۱۲/۶
آغاز: بسمله، اختصار دعاوی المقالة الاولی من کتاب اوقلیدس، آ اضافة المثلث المتساوی الاضلاع الی خط مستقیم مفروض؛ **انجام:** عمل المربع المساوی لشکل مستقیم الاضلاع
اختصار دعاوی المقالة الاولی من کتاب اوقلیدس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۶۷۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: چرمی مشکی، ۶ص (۵۱-۵۶)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶سم [ف: ۸ - ۴۲۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳۶/۲-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۹]

● **الدعاوی التنبیهیة** / فلسفه / عربی

ad-da‘āwi-t tanbīhīya

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

Fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۰/۶ و ۶۹۲۷/۱-عکس
عنوان رساله در این نسخه چنین است: «الدعاوی التنبیهیة المنسوبة الی ارسطاطالیس الحکیم محررة عن الحجج لابی نصر الفارابی»؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۴ق؛ ده پند از افلاطون و سه پند از سقراط و ۲ پند ارسطو در دنبال دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶گ (۶۷پ-۷۲ر)، ۱۸ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۶۲] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۵]

← دعوات ﴾ منتخب الدعوات
← الدعوات ﴾ مجمع الدعوات
← دعوات ﴾ الدعوة
← دعوات ﴾ سلوة الحزین

● **الدعوات = المناجات = دوازده امام** / دعا / عربی

ad-da‘awāt = al-munājāt = davāzdah emām

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rezā (- 17c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۲۰
آغاز: احمدک یا مجیب دعوة السائلین واصلی علی نبیک افضل المرسلین ... هذه دعوات کالمناجات مشتملة علی انوار حجج قاض الحاجات کل تحفة منها اثنی عشر حرفاً تیمناً و تبرکاً و شرفاً بالعدد الشریف و القدر المنیف الذی فیه نظام الدنیا الدنیة و قوام العقبی العلیة. اولها. بسمله. اللهم یا رب یا لا اله الا الله بلا اله الا الله اجدر المجیبین؛ **انجام:** انه من الاثمین وارحمه یا رحیم. برحمتک یا کریم. سیما یوم الدین و صلی علی المختار و عترته الاطهار اهدی المهتدین و الحمدلله وحده.
خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:نخودی و حنایی،جلد: میشن مشکی، ۲گ (۲۹۹پ-۳۰۰ر)، ۲۵ سطر (۱۱/۷×۲۲/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۴۸]

● **دعوات** / دعا / عربی، فارسی

da‘avāt

تبریزی، ابراهیم بن عبدالجلیل، ق۱۳ قمری

tabrīzī, ebrāhīm ebn-e ‘abd-ol-jalīl (- 19c)

شامل تعدادی از ادعیه است که در تعقیب نماز خوانده می‌شود و نیز حاوی دعواتی دیگر است که به شرح زیر مبوب شده: مقدمه: در ذکر دوازده امام؛ ابواب: ۱. تعقیبات مخصوص نماز صبح؛ ۲. تعقیبات نماز ظهر؛ ۳. تعقیبات نماز عصر؛ ۴. تعقیبات نماز مغرب؛ ۵. تعقیبات نماز عشاء. خاتمه: در ذکر اوراد و اذکار و حرزهای مجرب.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹

آغاز: بسمله، فاتحه اوراق ثنا و فائحه او راد دعا؛ **انجام:** ان ربی لغفور رحیم اللهم بارک لنا فی مرکبنا واحسن مسیرنا ... فی بحرنا.
خط: نسخ خوش، کا: محتملاً جمع آوری کننده، تا: قرن ۱۳، جا: آذربایجان؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۵۷گ، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۴۸۸]

● **الدعوات** / دعا / فارسی و عربی

ad-da‘awāt

قزوینی، عبدالعظیم بن عبدالحمید، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ‘abd-ol-‘azīm ebn-e ‘abd-ol-hamīd (- 19c)

ادعیه وضو و نماز و تعقیبات آن، دعاهای شبانه روز، مناجات، حرزها، قنوت‌ها، تعویذها، حجاب‌ها، صلوات‌ها و ادعیه مختلف دیگری از کتاب‌های عبادت و دعا جمع‌آوری و در کتاب حاضر نگاشته شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و جعل له شرعا و منهجا ... اما بعد فهذا مجموعة مشتملة علی ادعیة الوضوء و اثناء الصلوة ... و رتبها علی مقدمة و ابواب و خاتمة؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. بتوفیق خدا و یاری ائمه هدی صلوات الله علیهم فارغ گردید از جمع و تألیف این دعوات ... انه بالاجابة جدیر و علی کل شی قدیر.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ مهر: مؤلف «عبده عبدالعظیم» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج حنایی، ۳۱۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ – ۱۷۶]

● **الدعوات** / دعا / فارسی و عربی

ad-da‘awāt

مازندرانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

māzandarānī, mohammad hoseyn (- 19c)

دعاها و خواتیم برای قضات حاجات و کفایت مهمات و خواص سور و بعضی آیات، و آیات وارده در تحمیدات و تسبیحات به ترتیب سوره‌های قرآن ...

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۲

آغاز: اعتصام دعاء سیفی است، بسمله، اعتصمت بالله و افر الی الله و توکلت علی الله؛ **انجام:** یا کاشف الغم فرج همی و اکشف غمی ... یا ارحم الراحمین، تمت
خط:نسخ زیبا،کاتب = مؤلف، تا: ۹ محرم ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱–۴۴۷]

● **دعوات** / دعا / فارسی و عربی

da‘avāt

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲۱

آغاز: دفع سرخ باد و رنجها ... هذا حواشی کبیر و تقول؛ **انجام:** و این لوح لوح که درختی نوشته میشده است
خط: نسخ، بی کا، بی تا [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۷۵

آغاز: بسمله. از مولانا محمد تقی منقول است که هر که در یک مجلس این دعا را هزار و یک بار بخواند مستغنی گردد؛ **انجام:** لیس بضارهم شیئاً لا أن یؤذن الله و علی الله فلیتوکل المؤمنون
مشتمل است بر برخی ادعیه سر، دعای کمیل، ادعیه مختص ماه‌های رجب، شعبان و رمضان و ادعیه مأثور دیگر و همچنین تعقیبات مختصه و مشترکه نمازهای یومیه، زیارت امام حسین(ع) در روز عاشورا و زیارت دیگر؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته خوش، کا: لطف الله بن محمد باقر، تا: رمضان ۱۲۴۰ق؛ با ترجمه؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۱]

● **دعوات الاسماء (دعوات صغیر) = الاوراد = شرح اسماء الله = اسماء الادریسیة** / اسماء الله / عربی

da‘awāt-ul asmā’ (da‘awāt-i ṣaġīr) = al-awrād = š.-u asmā’-il lāh = asmā’-ul idrīsīya

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ – ۵۸۷ ؟ قمری

sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

مختصری است از کتاب «دعوات الاسماء» شهاب الدین سهرودی که در آن خواص چهل اسم از اسماء الهی شرح داده شده است. به درخواست دو شاگردش جمال الدین حسین سمنانی و فخرالدین ابی المکارم ساخته است. این اسماء منقول از حضرت علی (ع) است که از صحف حضرت ادریس که به زبان سریانی بوده استخراج گردیده و حضرت علی (ع) به عربی آن را بیان فرموده است. این رساله توسط فخرالدین ابوالمکارم ساخته شده که به‌هنگام اقامتش در بغداد خدمت شیخ شهاب الدین سهروردی رسیده و او بیان کرده است و فخرالدین ابوالمکارم به فارسی برگردانده است. مؤلف در مقدمه کتاب به

نقل از شیخ عماد شهاب الدین مقتول می‌گوید که: «چهل اسم است که هیچکس را نمی‌توان یافت که بدان احتیاج نداشته باشد و تمام جن و ملائکه و آنچه در زمین و آسمانند فرمانبردار این اسمائند». مؤلف بعد از ذکر هر یک از اسماء آنها را شرح بسیار مختصر می‌کند. نسبت تألیف این رساله به سهروردی مورد تردید است. نسخه‌های باقی مانده از متن و ترجمه با هم تفاوت‌هایی دارند و در برخی از فهرست‌نامه‌ها و نسخه‌های خطی، تألیف متن را به شهاب الدین یحیی بن حبیش سهروردی (مقتول در ۵۸۷ق) و یا شهاب الدین ابوجعفر احمد سهروردی نیز نسبت داده‌اند. شیخ تقی الدین کفعمی متن دعوات الاسماء سهروردی را در البلد الامین آورده است. به گفته حاجی خلیفه در کشف الظنون محمود بن داوود خوارزمی ترجمه فارسی ابوالمکارم را دوباره به عربی ترجمه کرده است.

آغاز: فائدة مختصر من شرح الی الفتوح شهاب الدین ... المسمی بکتاب دعوات الاسماء وهی اربعون اسماً نفعنا الله بها وجمیع المؤمنین انه قریب مجیب اعلم ان هذه الاسماء رفیعة الشأن ... الاول ان یعتقد ان الخواص المذکورة لهذه الاسماء حق ... الاسم الاول سبحانک لا اله الا انت

انجام: الاربعون یا مجیب فلا تنطق الالسن بکل آلاءه وثنائه من واظب علی قرائه ... والله لایهدی القوم الفاسقین ان المنافقین هم الفاسقون. انتهی

[گنج بخش ۲۳۷۷/۴ و ۵۶۵/۱-۵۶۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۱۴۶/۲، ۲۳۷۷/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۸۹/۷؛ دنا ۱۲۱۰/۴؛ فهرستگان حدیث ۱۳۵/۷-۱۳۷]

شرح و حواشی:

۱- شرح اسماء الحسنی (شرح کبیر) = شرح دعوات الاسماء = شرح الاسماء الاربعین = شرح چهل اسم ادریس؛ بغدادی، فخرالدین ابوالمکارم (-۷)

۲- شرح دعوات الاسماء (ترجمه شرح صغیر) = شرح دعوات؛ سهروردی نخجوانی، محمد بن سعد (-۸)

۳- کنز العباد فی شرح الاوراد؛ غوری، علی بن احمد (-۹)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۴۰۹/۵

کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۹۸]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۹/۱

آغاز: بسمله. و من علماء الاسلام الشیخ الامام شهاب الدین ابوالفتوح احمد السهروردی الشهیر بالمقتول رضی الله عنه و بلغه الی منازل الوصول و قد صنع من عاصر المذکور؛ **انجام:** و کتابته یوم الخمیس و لیلة الاثنین و بخوره لبان جاولی و هذا وفقه و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ (۲پ-۱۵ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۱۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۵گ (۴۳۶-۴۴۰پ)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۴ - ۱۴۳]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۴۷۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: بهاء الدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مقابله شده با نسخه صحیح مقر و در سوم ذیقعده ۱۰۰۲؛ ۵گ (۵۵۶ر-۵۶۱ر)، ۱۹ سطر [ف: ۱۲ - ۱۵۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جلال الدین انجو، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق، به‌دستور سلطان محمد کاتب سپاهانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۱-۵) [ف: ۱۰ - ۱۵۸۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۳۱

آغاز: بسمله، العاشر ان یکون ما یریده مناسبا؛ **انجام:** و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲، دارای ضمایم ذیل است: ۱. دعای ناد علیا، ۲. حرز یمانی، ۳. شرح دعای مصری، ۴. رساله در عمل قرطاس، ۵. شکریه، ۶. کنوز المعزمین، ۷. جنگ، ۸. دعای فرج [رایانه]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ محرم ۱۱۰۳ق؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: روغنی با نقش گل و بوته مرصع مذهب، ۵ص (۴۳۱-۴۳۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۳۱]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۷۲/۱

آغاز: بسمله، شرح الاسماء الاربعین علی التمام و الکل منقول من قطب الاولیاء و زبدة الانقیاء و الاصفیاء شیخ الاسلام ... و کان یواظب علی قراءتها و هی اربعین اسما و لها شرح عظیم ... الاسم الاول اذا اردت ان یحصل لک القبول و العز و الجاه عند الملوک و السلاطین فانه یقرء هذا الاسم سبعة عشر مرة؛ **انجام:** غیرک اللهم عذا الدعاء منک الاجابة و هذا الجهد منی و علیک التکلان و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم. تمت الاسماء الاربعین بعون الملک المعین.

خط: نسخ، کا: درویش محمد بن حاج ولی بن حاج رسول طرسوسی برازی حنفی قادری ملقب به قوپرانی از گروه پیجان، تا: شنبه ۲۵ صفر ۱۱۲۴ق؛ نسخه‌پردازی عثمانی، مصحح، محشی، مجدول، رکابه دار؛ تملک: محمد بن مقداد با مهر «الهی برآور مراد محمد ۱۲۴۱» (هشت گوش نامنتظم)، فرهاد بن ولیعهد در غره شعبان ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن زیتونی، ۶گ (۱ر-۶پ)، ۱۲-۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲/۳×۱۵/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۹۸]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۱۰/۲

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن رمضان، تا: رجب ۱۱۲۷ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ رنگین، (۴-۱) در حاشیه، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۱۹]

۱۰. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره
در آغاز کتاب آمده: «مختصر من شرح أبی الفتوح شهاب الدین السهرودی المقتول بحلب رحمه الله المسمی بکتاب دعوات الأسماء - و هی أربعون اسماً ...» در آغاز شرایط اجابت این ادعیه را ذکر کرده و سپس دعا را آورده و موارد قرائت آنها را ذکر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۱ رجب ۱۱۸۷ق؛ ۶گ (۱۰-۱۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۴۸]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۲۵/۳
با عنوان «شرح الاسماء العظیمة»؛ کا: مصطفی بن مرتضی، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۹]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸/۲۰-۱۳۱۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: فتحعلی خان زند، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: مقوای زرد، ۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۳۶]

۱۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۸/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** لم یاکله الهوام و لا یبلی و انجاه الله من عذاب القبر التاسع و الثلاثون.
خط: نستعلیق، کا: سید صدرالدین عربی استرآبادی، تا: ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۵-۲۹)، ۱۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق [رایانه]

۱۵. همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۲۷/۱
اربعون اسما من اسماء الله؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، قطع: رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۶۸۲]

● دعوات الاسماء (دعوات کبیر) / اسماء الله / عربی

da‘awāt-ul asmā’ (da‘awāt-i kabīr)

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری
sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۱۸
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - سبحانک لا اله الا الله انت یا رب کل شیئی و وارثه؛ **انجام:** کتبه العبد الاقل الداعی لابود الدولة الغالبه القاهره ... و انا العبد احمد الوقار ابن المرحوم الوصال الشیرازی تعمدة الله بغفرانه فیسنه ۱۲۷۴
خط: نسخ، کا: احمد وقار ابن مرحوم وصال شیرازی، تا: ۱۲۷۴ق؛ یک سرلوح مذهب مرصع اعلا، مجدول، کمند کشی زرین؛ مهر: مشیرالسلطنه حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج سرخ، ۴۵ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۶۶۲]

● دعوات الاسماء (مختصر) / اسماء الله / عربی

da‘awāt-ul asmā’ (mx.)

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۱ق
رساله‌ای است در شرح خواص چهل اسم خدا و طریقه دعوت به آنها منتخب از کتاب دعوات الاسماء شیخ اشراق شهاب الدین سهروردی و مؤلف این منتخب اندکی از دستور العمل‌های آن کتاب را در مورد قسمتی از اسماء نقل کرده و به اختصار کوشیده است. وی پس از مرگ یکی از دوستان عزیز خویش که گرفتار غم و اندوه فراوان گردیده بوده است به منظور سرگرمی و اشتغال این مجموعه را تألیف و کتب و رسائل و قطعات و مطالب متفرقه‌ای را که قسمتی از آنها از آثار خود و قسمتی نیز از تألیفات گرانبها و نادر دیگران و از آن‌جمله همین کتاب منتخب است در آن گرد آوری کرده و به نام تسلیة القلوب الحزینه به صورت یک کتاب در ۵ جزء درآورده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۱
آغاز: مختصر من شرح ابی الفتوح شهاب الدین السهروردی المقتول بحلب؛ **انجام:** فلا یتکلم فی حقه الا بخیر و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
بی‌کا، بی‌تا، این نسخه با ۱۶ رساله دیگر در یک مجموعه به نام تسلیة القلوب الحزینه است به علاوه مطالب متفرقه و رسائل فارسی که در آن بسیار است. بعضی از صفحات نسخه مشجر و مانند حاشیه نوشته شده و می‌توان حدس زد که به خط مصنف است (این نسخه جزء ۵ را فاقد است)؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۹۰ص، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۴]

● دعوات الاسماء (ترجمه) = چهل اسم خداوند / اسماء الله / فارسی

t.-ye da‘avāt-ol asmā’ = čehel esm-e xodāvand

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۳۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۵۹ق، جا: حره؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۶ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۱]

۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۸/۱۳
آغاز: بدانکه این چهل اسم چهارده است و هشت و پنج است هر پنج را یک روز بخوانند

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سید عبدالوهاب بن سید خان، تا: ۱۰۶۶ق؛ ۵گ (۷۸پ-۸۲ر)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۱۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۸۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۳

آغاز: بسمله. این است چهل اسم مبارك ادیسی که هرگاه کسی به قانون درست عمل نماید آنچه بخواهد در دنیا؛ **انجام:** النفع در این باب و آن این است که نموده می‌شود.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۳۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۰

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از محمد هادی معرفت [رایانه]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۸۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹×۱۸/۵سم [رایانه]

● دعوات اسماء الهی / اسماء الله / عربی

da‘avāt-e asmā’-e elāhī

این بخش ـ که قسمتی است از کتابی جداگانه در دعوت اسماء ـ دارای چند فصل است و هر فصل به نام یکی از انبیاء است و نام‌های الهی مخصوص به آن پیامبر در آن فصل یاد شده است؛ عناوین رساله چنین است: فصل آخر نذکر فیه اسماء النبی ایوب ... قال صاحب الحدیث من ارادان یدعو بهذا الدعاء و الاسماء اذا وقع فی یصم یومه ذلک ... و یدعو بهذه الدعاء فی اخر صلتوته یقول اللهم کما اذهبت الضر عن عبدک ایوب الذی صبر علی البلاء اذا دعا باسمک الاکد و هو شیلوم، شالوم، شیشالوم، ... اکشف ضری واعن قوتی ... قال فان الله تعالی یکشف عنه ما نزل به من ضر؛ فصل اذکرفیه اسماء جلیله (ده نوع اجراء برای دعوت این نام الهی یاد شده است)؛ فصل نذکر فیه اسماء النبی اسحاق ... کان یتلوها عند الذبح؛ فصل نذکر فیه اسماء النبی یعقوب التی دعا فجمع بینه و بین ولده یوسف ... و هی هذه الاسماء المبارکه: ادغیث، ادغیثا، مادی، مادونای ...؛ فصل نذکر فیه اسماء النبی یوسف الذی کان یرددها فی غیابة الجب ... و قد الهمه الله ان یردد هذه الاسماء المبارکه ... فلما دخل یوسف علی العزیز ... تکلم بهذه الاسماء؛ فصل قال الخوارزمی اذا اردت ان تتوسل الی الله فی حاجة فصم و صل اثنی عشر رکعه؛ فصل اول کذا مایجب علینا نبتدی بذکر الاسماء الاب الناطق الاول المختص بالکرامه و سجود الملائکه ... حدثنا اسد بن موسی عن المبارک عن الحسن علیه السلام؛ باب شرح الخمسه و ثلاثون اسم ... حدثنا علی بن احمد الکوفی عن مقاتل بن سلیمان؛ فصل اول ما یجب علینا ان نبتدی بذکر الاسماء الاب الناطق ...

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۲۰-طباطبائی

آغاز: یا صمصحائیل و یامدعائیل هاهیا و یاسمسائیل تمت اسماء السریانیه ... فصل آخر نذکر فیه اسماء النبی ایوب ... قال صاحب الحدیث من ارادان یدعو بهذا الدعاء و الاسماء؛ **انجام:** اقسمت علیک بحق العلیم الودود العدل الولی الحمید ... الحی ان تعیینی بالقاء محبتی فی قلب ... تمت
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ در ذیل این بخش، خطبة البیان منسوب به حضرت علی علیه السلام نقل شده است که اول آن افتاده؛ ۹گ (۱۵۶-۱۶۵) [ف: ۲۳ - ۶۹۸]

● دعوات ایام السبعة / دعا / عربی

da‘awāt-u ayyām-is sab‘a

از دعاهای موظف ایام هفته و وظایف سالکان و متعبدان است به روایت از حضرت مولی امیر المؤمنین علی علیه السلام.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۴

آغاز: دعا یوم الجمعة الله أکبر اهل الکبریاء و العظمة و منتهی الجبروت و العزة و ولی الغیث و الرحمة؛ **انجام:** و الباقی بعد خلقك سبحانك و تعالیت علواً کثیراً.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۵ ذیقعده ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۹۸ص، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۷۲]

● دعوات ایام هفته / دعا / عربی

da‘avāt-e ayyām-e hafte

غیر همانند:

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۰۸۶

آغاز: صلوات الله و صلوات ملئکه و انبیائه و رسله وجمیع خلقه علی محمد و آل محمد علیه و علیهم السلم؛ **انجام:** کتبه العبد افقر افقر المهاجرین محمد رفیع السالیانی فی سنه ۱۲۵۱
مجموعه‌ای است از هشت دعای مختصر ایام هفته؛ کا: محمد رفیع السالیانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ یک سرلوح مذهب مرصع عالی، هفت کتیبه بازوبندی دو طرف مذهب مرصع عالی وسط طلاپوش نانویس دارد که در آغاز ادعیه طرح و نقش شده؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی متن و حاشیه شده الوان، جلد: مقوای روکش کاغذ صورتی، ۲۴ص، ۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۳]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۹۰

آغاز: بسمله الحمدلله الذی لامن شیئی کان ولامن شیئی کون ماقد کان مستشهد بحدوث الاشیاء علی ازلیته و بما وسمها به من الفجر علی قدرته؛ **انجام:** تمت الدعیه الاسبوع و الصباح لمولانا امیرالمومنین علیه السلم و بحمدالله تعالی و تقدس
ادعیه ایام هفته است؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته دیگری

است که سلیمان بن محمد خان قاجار این ادعیه را وقف اولاد ذکور نسلا بعد نسل نموده در تاریخ شهر رمضان ۱۲۱۹ و دو سجع مهر سلیمان؛ مجدول، کمندکشی زرین، با پیچک‌های زرین؛ مهر: مشیرالسطنه، رضا الحسینی، حسین بن هدایت الله، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۱۳/۷سم [ف: ۱ - ۵۱۵]

● دعوات تعقیبات نماز / دعا / عربی

da‘avāt-e ta‘qībāt-e namāz

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۴۵

آغاز: بسمله لا اله الا الله العظیم الحلیم؛ **انجام:** کتبه العبدا الوضیع ابن محمد علی محمد شفیع غریب الوطن تبریزی المولد و المسکن ۱۲۵۰

ادعیه تعقیبات نمازهای پنج‌گانه می‌باشد که به قلم شیوا و محکم محمد شفیع کتابت شده؛ خط: نسخ ممتاز، کا: محمد شفیع بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۲۵۰ق؛ مجدول زرین، با کمند طلائی؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا حسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش پارچه، ۱۴ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۱۳/۳سم [ف: ۱ - ۵۱۷]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸

آغاز: بسمله لا اله الا الله العظیم الحلیم. لا اله الا الله رب العرش الکریم؛ **انجام:** الهی بحق الحسین وجده و ابیه و امه و اخیه و ذریته و نبیه و شعیة و موالیه بخنا من الهم الذی نحن فیه - سنه ۱۲۵۸

ادعیه مربوط به تعقیبات نماز تعویذات ایام هفته - عند المکاره - مناجات؛ خط: نسخ و ثلث ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز، مذهب؛ مهر: مشیرالسلطنه؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش ترمه زمینه مشکی، ۱۳ص، ۷ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۹]

● دعوات روز نوروز / دعا / فارسی

da‘avāt-e rūz-e nowrūz

قاجار، چنگیز میرزا، ق۱۳ قمری

qājār, čangīz mīrzā (- 19c)

در این رساله از ادعیه نوروز و تشریفات مذهبی این روز به‌طور مفصل سخن رفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل الدعا سلمایر تقی بها الی اعلی مراتب الکلام؛ **انجام:** اعوذ برب السهی و السهیه من العقرب و السارق و الحیه.

پایان: بنده درگاه جهان پناه و چاکرجان نثار صداقت آثار چنگیز قاجار.

خط: نستعلیق خوش، کا: چنگیز قاجار، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالاً)؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ، ۹ سطر (۱۴×۷)، اندازه: ۲۰×۱۳سم [ف: ۲ - ۳۴۸]

● دعوات الصالحین و نجاة الطالحین / دعا / فارسی

da‘avāt-os sālehīn va nejāt-ot tālehīn

لطیفی، مسعود بن محمود، ق۱۱ قمری

Latīfī, mas‘ūd ebn-e mahmūd (- 17c)

تاریخ تألیف: ۷ جمادی الثانی ۱۰۹۳ق؛ محل تألیف: عباس آباد گنجه

خواص آیات و سور و تعقیب نمازها و دعاهای متفرقه را به‌درخواست جمعی از مومنین و رخصت استاد عالی مقام نصیر الملة و الدین محمد نصیر بروجردی گنجه‌ای، در یک «مقدمه» و هشت «باب» و یک «خاتمه» و «تتمیم»، گردآورده است. عناوین کتاب: مقدمه: شروط دعا؛ باب ۱. خواص سوره‌ها و آیه‌ها؛ ۲. تعقیبات نماز صبح؛ ۳. تعقیب نماز ظهر؛ ۴. تعقیب نماز عصر؛ ۵. تعقیب نماز مغرب؛ ۶. تعقیب نماز عشاء؛ ۷. دعاهای ایام هفته و بعضی از ایام دیگر؛ ۸. دعاهای متفرقه؛ خاتمه: نود و نه نام الهی؛ تتمیم: آداب وصیت و میت.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۲۹

آغاز: جواهر حمد و زواهر شکر که از معادن قلوب عباد عباد و از رشحات سحاب و هبوب روایح افواه زهاد ازهاد؛ **انجام:** و غازیان دین مبین و بجمع و ترتیب این دعوات مشغول بود و تاریخ اتمام مقارن افتاد ...

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی، دارای سرلوح رنگین؛ پس از کتاب دستور نماز جعفر طیار در سه صفحه به درخواست آقا محمد طاهر به تاریخ رجب ۱۲۶۸ نوشته شده؛ جلد: مقوایی، ۲۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۳۲]

● الدعوات فی الاوقات / دعا / فارسی

ad-da‘avāt fe-l owqāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۵۴

آغاز: دعا الدین شب آدینه غسل کند و دو رکعت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ذیحجه ۷۲۲ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۲۴۶)، ۴۱ سطر، اندازه: ۳۲×۱۹سم [ف: ۴۱ - ۸۲]

● دعوات گلپایگانی = کتاب دعوات / دعا / فارسی و عربی

da‘avāt-e golpāygānī = k.-e da‘avāt

گلپایگانی، ابوالقاسم بن علی اصغر، ق۱۴ قمری

golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘alī asqar (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۰ق
مجموعه‌ای است از دعاها زیارات و توسلات در سه جلد.
[موسوعة مؤلفی الامامیة: ۴۵۵/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۱

آغاز: در بیان احراز وارده از طریق معصومین علیهم صلوات الله رب العالمین در کتاب بحار روایت کرده از آمنه مادر پیغمبر؛ **انجام:** بعضه کان بجسده الشریف و بعضه کان بروحه فی المنام و بهذا یرفع النزاع اذا لم اقف علی احد یدعی کون معراج النبی (ص) کان بالجسم ازید من مرة واحدة و الحمدلله کتبه الاحقر الفانی ابوالقاسم الجرفادقانی ۱۳۳۰.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در حیات مؤلف کتابت شده و دستخط وی در چند برگ در پایان نسخه آمده، محشی با نشان «منه عفی عنه»، مصحح، در پایان مطلبی در یک برگ راجع به «و عرجت بروحه الی السماء» در دعای ندبه دعای قاف و فهرست آثار مؤلف به خط وی دیده؛ همچنین در آغاز نسخه دعایی جهت درد چشم و دعای بعد از عطسه آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۱۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعدچنین گوید احقر فانی ... که یکی از عبادات مهمه بلکه افضل آنها رو آوردن بدرگاه قاضی الحاجات و تضرع و زاری نمودن بحضرت باری؛ **انجام:** هفتم از شر شیطان و بلاهای ناگهان او را نگاهدارم ... و بگو و نحن له صابرون لا اله الا الله محمد رسول الله علی محمد و آله اجمعین.

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۵گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۱۹۹]

● دعوات مأثوره / دعا / عربی

da‘avāt-e ma’sūre

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲

آغاز: بسمله. اجتحب بنور وجه الله القدیم الکامل؛ **انجام:** وانا العبد الاقل احمد النیریزی غفرالله له ولوالدیه فی سنه ۱۱۴۹ من الهجرة المقدسه

مجموعه‌ای متشکل از دعای احتجاب، دعای حجب، زیارت جامعه کبیر و صغیر، زیارت عاشورا، دعای سمات که حسب الخواهش عالیقدر ... شاه وردی بیکا سمت تحریر یافت؛ خط: نسخ ممتاز، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۴۹ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح کتیبه‌ای؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۱۱۸ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۱]

● الدعوات المأثورة المستجابة المجربة / دعا / فارسی

ad-da‘avāt-ul ma’sūrat-il mostajābat-il mojarraba

سبزواری، محمد مؤمن بن شاه قاسم، - ۱۰۷۷ ؟ قمری

sabzevārī, mohammad mo’men ebn-e šāh qāsem (-1667)

در برخی از دعاهایی که از طریق اهل البیت علیهم السلام روایت شده و مؤلف خود آنان راتجربه کرده است.
[الذریعه ۱۸۴/۱۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این مختصری است در تحریر بعضی از ادعیه شریفه مأثوره مستجابه که اقل خلق الله.؛ **انجام:** و أنت یامولای کریم من اولاد الکرام و مأمور بالاجارة فأضفنی و أجرنی صلوات الله علیک وعلی أهل بیتک الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، ما بین رساله اول و دوم چندین دعای متفرقه و نصیحت امام غزالی به یکی ازمریدانش و شرح حدیث من عرف نفسه از ناشناس و ذکریه شاه نعمت الله ولی و تهلیلیه همو ناقصاً و مجلس ششم از کتابی در برخی از خصائص پیامبر اکرم (ص) و صلوات دوازده امام مختصری به خط محمدهاشم حافظ مشهدی به سال ۱۰۶۵ آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۳۳ر-۴۰پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۳]

● دعوات مجربه / دعا / فارسی

da‘avāt-e mojarrabe

در این مجموعه دعاهای تجربه و امتحان شده، در دو باب و یک خاتمه مشتمل بر فصول گردآورده شده است. پاره‌ای از این اذکار و دعاها از احادیث اهل بیت علیهم السلام بدون ذکر مأخذ آنها گرفته شده و بعضی از آنها منقول از خط علما می‌باشد. عناوین اجمالی کتاب چنین است: باب ۱. طلب حاجات، دارای ده فصل؛ باب ۲. دفع امراض و اعراض، دارای سی و چهار فصل؛ خاتمه: در دفع آفات گوناگون، دارای بیست فصل.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۱۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این رساله مشتمل است بر دعوات مجربه و ادعیه ممتحنه که مداومت به آن موجب خیر دنیا و آخرت است؛ **انجام:** و هفت شب متواتر این نماز را بجا آورد غنی گردد انشاء الله تعالی.

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کاتب = مؤلف (شاید)، تا: جمعه ۱۴ جمادی الثانی۱۲۸۲ق، برای آمیرزا سید علی فرزند میرزا تقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۰]

● **دعوات منتخبه و احراز منتجبه** / دعا / فارسی
da‘avāt-e montaxabe va ahrāz-e montajabe
طبسی، محمود بن غلام علی، ق۱۲ قمری
tabasī, mahmūd ebn-e qolām ‘alī (- 18c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۳
آغاز: آغاز درد نامعدود پادشاهی راسزاست که دعا را؛ **انجام:** شاید این وسیله در نظر دوستان قدری حاصل کند
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۹ [رایانه]

● **دعوات منتخبه و احراز منتخبه** / دعا / فارسی
da‘avāt-e montaxabe va ahrāze montajabe
مشتمل بر احراز و ادعیه رفع ملمات و حصول مرادات به ترتیب مروی از پیامبر اکرم (ص) تا حضرت ولی عصر (عج) می‌باشد، مطالب رساله از کتب ادعیه مانند مصباح کفعمی و مجموع الرائق و غیره نقل گردیده است، جامع در مقدمه می‌نگارد: «این مختصری است در دعوات منتخبه و احراز منتجبه جهت دفع بلیات و کفایت مهمات که کلبی از کلاب استانه مقدسه ثامن الائمة المعصومین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین تحفه مجلس بهشت آیین نواب نایب جناب علیه عالیه موسویه صفویه مظهر الطاف الهی و جوهر دریای پادشاهی خلد الله ظلالها و ابد رفعتها و جلالها گردانیده».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۳
آغاز: تنزیل من رب العالمین درود نامعدود پادشاهی را سزاست که دعا را باعث حصول مدعیات گردانیده؛ **انجام:** ختم این رساله بر سوره قدر شد شاید باین وسیله در نظری دوستان قدری حاصل کند.
خط: نسخ، کا: سلطانمحمد طبسی، تا: حدود قرن ۱۱؛ اوراق با کمند لاجورد، مجدول، دارای پیشانی منقش با زر و الوان، محشی؛ واقف: یوسف صبحروان، خرداد ۱۳۶۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۲سم [ف: ۱۵ - ۲۰۳]

● **الدعوات الموظفات = الباقیات الصالحات** / دعا / عربی
ad-da‘awāt-ul muwaẕẕafāt = al-bāqīyāt-uṣ ṣāliḥāt
خوانساری، محمد هاشم بن زین العابدین، ۱۲۳۵ - ۱۳۱۸ قمری
xānsārī, mohammad hāšem ebn-e zeyn-ol-‘ābedīn (1820 - 1901)
نام خود و نام کتاب را در مقدمه آورده.
[الذریعه: ۲۰۳/۸]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: الحمدلله فاطر السماوات و الارض و جامع الظلمات و النور؛ و بعد فیقول ...
بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه اصل در جنگی به قطع بیاضی، نزد نواده‌اش سید محمد علی روضاتی در اصفهان موجود است [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۶]

● **الدعوات المهذبات** / دعا / عربی
ad-da‘awāt-ul muhaḏḏabāt

همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۳۶
دعای توسل؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن علوی رضوی، تا: یک‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۹۱ق؛ محشی؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۹۵؛ جلد: مقوایی میشن قهوه‌ای، قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۶۷۵]

● **دعوات و افسونها** / دعا / فارسی
da‘avāt va afsūn-hā
افسونها و دعاهایی است برای مقاصد ویژه مانند افسون تب، افسون زنی که دشوار زاید.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۵۵
آغاز: اگر کسی را چیزی گم شده باشد این دعا بخواند باز یابد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۷۲۲ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۲۴۶)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۸۲]

● **الدعوات و الزیارات** / دعا / عربی
ad-da‘awāt wa-z zīyārāt
جلال الدین تبریزی، - ۱۰۰۷ قمری
jalāl-od-dīn-e tabrīzī (- 1599)
تاریخ تألیف: ۹۶۸ق
مجموعه‌ای که جلال الدین تبریزی در سال ۹۶۸ ــ همان‌گونه که از اواسط آن برمی‌آید ــ نگاشته است و از آن جا باز قصیده‌ای در رثاء مؤلف نگاشته، و تاریخ وفات او ۱۰۰۷ است.
[الذریعه: ۲۰۴/۸]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: هزار حیف که ملا جلال نیک از هر دهر ×× برفت و از چمن عمر او گلی نشگفت ... تا آن جا که در پایان می‌گوید:چو نیک گوش کشیدم برای تاریخش ×× «موافقت به حسین علی نمودم» گفت
بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه آن در اصفهان نزد سید علی روضاتی یافت می‌شود [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۷]

● **دعوات و السور القرآنية** / دعا / فارسی و عربی
ad-da'awāt wa-s suwar-il qurānīya

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۱۶
آغاز: من بین ایدیهم سدا و من خلفهم سدا؛ **انجام:** تمت الدعوات بعون الله الکافی المهمات.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی اصغر، تا: ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **دعوات و غیره** / دعا / عربی
da'avāt va qeyre

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۱
آغاز: تعقیبات صلواة یومیه این است؛ **انجام:** و انا العبد الاقل الداعی لابود الدله القاهره احمد النیریزی غفرالله له و لوالدیه فی سنه ۱۱۴۴
تعقیبات نمازهای روزانه - و ادعیه متفرقه از قبیل دعای دفع امراض - استشفای بیمار و غیره است که احمد نیریزی بنا به درخواست میرزا محمد مهدی گردآوری کرده است؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۴۴ق؛ مهر: مشیرالسطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه؛ مجدول، کمندکشی زرین؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی مذهب، ۱۹۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۳]

● **الدعوات و الفوائد** / متفرقه / عربی
ad-da'awāt wa-l fawā'id

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری
mohaqqeq-e karakī, 'alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)
شامل ادعیه و فوائد متفرقه‌ای است که بعضی به خط محقق کرکی و بعضی منقول از خط وی می‌باشد بدین شرح: دعاء بعد از نمازهای فریضه؛ ادعیه در خلاصی از امراض و شدائد؛ طریقه استخاره به رقاع و دعاء ارکان و اجنحه و حدیثی از پیغمبر (ص) و استخاریه به عدد؛ بیان لغات خارقه قرآنیه اثباتا و حذفا و نماز ماه رجب، مناجات امام سجاد علیه السلام؛ دعاء فراش؛ دعاء احتجاب امیر المؤنین علیه السلام؛ دعاء عظیم القدر؛ دعاء کمیل؛ دعاء حفظ و فهم؛ مناجات امیر المؤمنین علیه السلام؛ دعاء غسل جنابت به نقل از مصباح صغیر؛ دعاء هنگام غروب شمس و دعاء قنوت وتر؛ صورت خطبه عقد نکاح؛ زیارت مصانقه؛ ادعیه‌ای به نقل از مصباح المتهجد؛ عمل یوم استفتاح؛ دعاء روز نوروز؛ دعائی منقول از کافی؛ دعایی منقول از صدوق در شب جمعه به خط خلیفه سلطان در سال ۱۰۴۰؛ قواعدی در تجوید؛ دعاء عدیله؛ ادعیه‌ای منقول از مهج الدعوات و مصباح کفعمی؛ حرز دافعه؛ دعایی برای رفع تب و اسامی اولاد ذکور حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله؛ دعایی در صلوات بر پیامبر و ائمه معصومین صلوات الله علیهم؛ چند روایت از پیغمبر اکر م صلی اله علیه و آله؛ معمیات سیفی؛ زیارت وارث.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۹۶۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۳ص (۱-۲۷۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۰۶]

● **الدعوة = دعوات** / فقه / عربی
ad-da'wa = da'awāt

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۴/۲-عکسی
آغاز: بسمله. اعلم ایها الواقف علی کتابی هذا، ان هذه «الدعوة» قد طلبتها فی عشرین سنه، و انا اسأل عنها و ارغب فیها، فوجدتها عند رحل من اهل العراق ببغداد، و کان یعمل بها خوارق العادات؛ **انجام:** الخاتم الکبیر. (جدول) الشکور الله.
از ناشناس، که نام خود را در دیباچه کوتاه آن نیاورده است، و نام کتاب نیز پوشیده آورده است. در ۲۰ «دعوت» عزایم و جادو و کیمیا است: ۱. استنزال النفس، ۲. جلب الاخبار، ۳. تفضیض الکاغذ، ۴. انقلاب الکاغذ و الجلد، ۵. انقلاب الاحجار؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱ص (۲۶۴-۲۷۴) [عکسی ف: ۱ - ۱۷۱]

● **دعوة الاسماء** / علوم غریبه / عربی
da'wat-ul asmā'
رساله‌ای در کیفیت ختم و دعوت اسماء باری تعالی و سایر مطالب علوم غریبه می‌باشد. مؤلف از دراویش اهل تسنن بوده و در مقدمه تصریح می‌کند که توسط استادش سلطان الموحدین ظهور حاجی حضور راهنمایی شده است؛ بدین عناوین: فصل ۱. دعوة حروف التهجی و بیان موکلاتها و استخراج موکلات الاسماء؛ ۲. دعوة الحروف المقطعات؛ ۳. بیان الدعوة الحرفیة؛ ۴. بیان الدعوة اللفظیة؛ ۵. بیان دعوة الکلیات و الجزئیات؛ ۶. بیان دعوة سفیر آدم؛ ۷. بیان دعوة الصراط المستقیم؛ ۸. بیان دعوة الحقیقة؛ ۹. بیان الدعوة الاویسیة؛ ۱۰. بیان الدعوة المجموعیة و الخمسیة؛ ۱۱. بیان الدعوة الکبیرة؛ ۱۲. بیان الدعوة الصغیرة؛ ۱۳. بیان دعوة السیفی و العزرائیلی و دعاء الکبیرة و یشمخ و قرثیة و العزایم و الاسماء الحسنی؛ ۱۴. بیان الدعوة و السحر؛ ۱۵. بیان الاربعین و طریقه.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۱۷
آغاز: الجوهر الثالث فی عمل دعوة الاسماء العظام و شرایطه و ان کان کل داع مجاب؛ **انجام:** فی ورقة و جعلها تحت فص الخاتم و

لبسه علی طهارة و ادخل علی سلطان بتودة صد عنه و کفی شره.
فقط جوهر ثالث است؛ خط: نسخ، کا: یعقوب بن یوسف بن علی بن محمد احسائی، تا: ۱۴ رجب ۱۱۱۹ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۲۱۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۴۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۲۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۱۷۷]

● دعوة الاسماء / شرح دعا / فارسی

da'wat-ul asmā'

شرح لاربعین دعوة تتضمن اسماء الله تعالی یدعی بها لطلب انواع الحوائج الدنیویة و الاخرویة، و الفوائد منقولة عن الشیخ شهاب الدین السهروردی.

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: و ذریات و متابعان اولاد، نقل است از قطب الاقطاب مرشد الاصحاب سراج الاتقیاء شمس الاولیاء

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول [دلیل المخطوطات: ۱ – ۱۰۷]

● دعوة الافلاک و ما لها من المنافع و الخواص (فصل فی) / علوم غریبه / عربی

da'wat-ul aflāk wa mā lahā min-al manāfī'-i wa-l xawāṣ(faṣl-un fī)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۴۵/۸

آغاز: فصل فی دعوة الافلاک و ما لها من المنافع و الخواص و هی تتصرف فی امور کثیرة مثل الجلب و التسلیط و التمریض و الاستنزال و غیر ذلک. فاذا اردت ان تمرض احداً؛ **انجام:** و آمنوا به یغفر لکم من ذنوبکم و یجرکم من عذاب الیم

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی مقیم سمنانی، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۳۵پ–۲۳۶ر)، ۳۲ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲/۴×۳۶/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۱۴]

● الدعوة الحسینیة الی مواهب الله السنیة / کلام و اعتقادات / عربی

ad-da'wat-ul ḥusaynīyya ilā mawāhib-il lāh-is sanīyya

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ – ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

تاریخ تألیف: جمعه ۱۲ صفر ۱۳۱۱ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

کتابی است در اثبات استحباب گریه بر امام حسین بر طبق روایات اهل سنت، دارای «مقدمه» و ده «مقام» است: مقدمه: در نفی کلام ابن حجر در کتاب «الصواعق المحرقة»؛ مقام ۱. جواز گریه کردن بر مرده؛ ۲. گریه بر امام حسین؛ ۳. کسی که وقت حادثه گریه کند؛ ۴. کسی که بعد از حادثه گریه کند؛ ۵. فرق بین حال وقوع حادثه و بعد از آن نیست؛ ۶. انگیزه‌های گریه؛ ۷. امر دین به گریه بر امام حسین؛ ۸. اشاره به اینکه در گریه فرقی بین امام حسین و ائمه و سایر مظلومین نیست؛ ۹. ندبه؛ ۱۰. اندوه بر امام حسین.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول العبد الفاتر ... انی لما رأیت اخواننا اهل السنة قد غفلوا ...

چاپ: قم، ۱۳۹۸ق

[الذریعة ۵۰/۱۰ سطر آخر؛ الدعوة الحسینیة: قم، ۱۳۹۸ه؛ الذریعة ۲۰۷/۸]

شرح و حواشی:

۱– تکملة الدعوة الحسینیة الی مواهب الله السنیة = ذیل کتاب الدعوة الحسینیة؛ بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر (۱۲۷۷–۱۳۳۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان لا یکون شرع محمد الورود (کذا) لهم فیه ما شبیه ذلک کما لا یخفی، فلیکن هذا آخر ما نورده فی الرسالة و کان ختامها

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۳ صفر ۱۳۱۱ق؛ این نسخه مبیضه است و ۱۱ روز پس از تألیف کتاب از روی نسخه اصل توسط مؤلف کتابت شده، مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۸گ (۱–۴۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۱ – ۱۹۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان لا یکون شرع محمد الورود لهم فیه ما شبیه ذلک کما لا یخفی

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱۲ صفر ۱۳۱۱ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۰گ (۱–۴۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۱ – ۲۰۰]

● دعوة الحق / فقه القرآن / عربی

da'wat-ul ḥaqq

خوسفی بیرجندی، علی اصغر بن محمد حسن، – ۱۲۹۳ قمری

xūsefī bīrjandī, 'alī asqar ebn-e mohammad hasan (-1876)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۲۵

آغاز: بسمله. الحمدلله هادی الخلایق اجمعین و الصلوة و السلام علی مؤسس قواعد الدین؛ **انجام:** و الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لقد جائت رسل ربنا بالحق رسل ربنا بالحق و الحمدلله وحده.

ج۳؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۱ق [رایانه]

● **دعوة الرشاد فی مدرک افعال العباد** / کلام و اعتقادات / عربی

da‘wat-ur rašād fī mudrik-i af‘āl-il ‘ibād

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ – ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1861 - 1915)

تاریخ تألیف: صفر ۱۳۳۱ق

رساله‌ای است مختصر در افعال و اعمال عباد از نظر جبر و اختیار و ردی است بر اشاعره؛ دارای «مقدمه» و ۱۱ «مقاله» است.

[الذریعة ۲۰۸/۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳۸/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول الاحقر ... هذه دعوة الرشاد ... قررتها ذخیرة للمعاد؛ **انجام:** مع انه لا یخلو عن غموض و شبهات و الله ولی الحسنات نجز ما املیناه اختصاراً فی هذه الرسالة

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۳۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۱۱۶–۱۲۸)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۱ – ۲۲۶]

● **دعوت سوره مبارکه فاتحه کبیر مغربی** / علوم غریبه / عربی

da‘vat-e sūre-ye mobārake-ye fātehe-ye kabīr-e maqrebī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۳/۱

آغاز: بسمله. اللهم صل غلی سیدنا محمد حبیبک و نبیک و آله و اولاده؛ **انجام:** و وضعت هذا الالواح جمعیا اصولا شافیة مبرهنة و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دعوة العاشقین** / شعر / فارسی

da‘vat-ol ‘āšeqīn

تأثیر تبریزی، محسن، ۱۰۶۰ – ۱۱۲۹ قمری

ta’sīr-e tabrīzī, mohsen (1650 - 1717)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۷/۵

بی‌کا، تا: بین ۱۱۲۴ تا ۱۱۲۹ق؛ ۲۴ص (۲۱۱–۲۳۴) [ف: ۳ – ۲۰۰]

● **دعوة الفاتحة الشریفة الکبری = الدعاء و سورة الفاتحة** / دعا / عربی

da‘wat-ul fātiḥat-iš šarīfat-il kubrā = ad-du‘ā’ wa sūrat-il fātiḥa

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

دعاهایی است که یک بار بعد از خواندن سوره فاتحة الکتاب و یک بار نیز شبانگاه خوانده می‌شود و به محیی الدین بن عربی نسبت داده شده ولی در فهرست آثار او یافت نگردید.

[ریحانة الادب ۲۵۵/۵؛ دنا ۱۲۱۲/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۷/۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً یفوق حمد الحامدین مدبر الخلائق أجمعین حمداً یکون لی رضاً و فرجاً ... الرحمن الرحیم الذی دحا الأقالیم و أخذ من موسی کلیم؛ **انجام:** إنک سمیع قریب مجیب الدعوات و لا حول و لا قوة إلا بالله العلی العظیم سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، یازده بیت در فضل سوره فاتحه در انجام ثبت شده؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۷۳–۸۱)، ابعاد متن: ۱۱×۱۵، اندازه: ۱۵×۱۷سم [ف: ۳۱ – ۴۷۸]

● **دعوة الفاتحة الشریفة المعروفة بالسببیة** / علوم قرآن / عربی

da‘wat-ul fātiḥat-iš šarīfat-il ma‘rūfa bi-s-sababīyya

حسینی بحرینی، عبدالصمد بن علی، ق۱۳ قمری

hoseynī bahreynī, ‘abd-os-samad ebn-e ‘alī (- 19c)

رساله در خواص و فوائد فاتحه مشتمل بر چندین فصل: فصل فی خواص الفاتحه تتلوها بعد قراءة الفاتحه مائة مره، فصل فی خدیم هذة الدعوة المبارکة اذا عزمت علی خدمتها فصم الله خمسة ایام، ... الغسل و الثیاب النظیفه و المکان الخالی و الاکل و الشرب من الوجه الحلال.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۰/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین قیوم السموات و الارض؛ **انجام:** انت الذی لایطاق انتقامه لم یقول اللهم اکفنی مکر و شر و قهر.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ احتمالاً نسخه مسوده اصلی است؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن عنابی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۴۱۲]

● **دعوت و عزیمت و سحر** / علوم غریبه /

da‘vat va ‘azīmat va sehr

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ش ۲۴۰/۱۵ [نشریه: ۴ – ۳۹۲]

● **الدعوی (مسائل فی)** / فقه / عربی
ad-da'wī (masā'il-un fī)

محقق رودسری، ابراهیم بن احمد، ق۱۴ قمری
mohaqqeq-e rūdsarī, ebrāhīm ebn-e ahmad (- 20c)

مسائلی است در باب قضاوت که مؤلف با استفاده از دروس اساتیدش آنها را نگاشته.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۱۷

آغاز: مسأله اذا نکل المنکر عن الیمین و الرد معا و اصر علیه ففی عدم القضاء الا بعد رد الحکام الیمین علی المدعی او القضاء؛ **انجام:** بان کان المراد بالعلم المدعی به هو مجرد الاعتقاد لا الاعتقاد الجازم المطابق للواقع غیر مسموع ظاهر لانها..

نسخه اصلی: کتابخانه مؤلف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸ص [عکسی ف: ۳ - ۱۷]

● **دعوی الاملاک** / فقه / عربی
da'wī-yul amlāk

صور گوناگون مدعیان املاک را در چند مقام با تفصیل و استدلال بررسی کرده و ضمناً در پاره‌ای از مسائل و قضا را نیز تحقیق کرده است. این رساله به درخواست بعضی از شاگردان مؤلف نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۵۰

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی شرائع الاسلام و ابرزلنا غوامض قوائد الاحکام و شرح صدورنا بایضاح مسائل الحلال و الحرام؛ **انجام:** و فی جانب الاخری ترجیحا من حیث الید فکما ان الشیء ینعدم علی الید فکذلک

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با اجازه‌ای اجتهادی که محمد بن محمد مهدی برای مؤلف به تاریخ دهه آخر ذیحجه ۱۲۸۰ نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۳]

● **دعوی الطلاق من الزوج** / فقه / عربی
da'wī-yuṭ ṭalāq min-az zawj

رساله‌ای است بدون خطبه و خاتمه در ۸ برگ که در آن به اثبات لزوم قبول اقرار زوج به طلاق پرداخته با استدلال و در آن از صاحب کشف اللثام، صاحب جامع الفواید، شهیدثانی، فاضل سیوری و دیگران یاد شده است.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۲۶/۲

آغاز: قال و الاصح عند ما جعله اقرب عنده و به حکم العلامه فی الارشاد؛ **انجام:** و قد اتضح بما ذکر ان مبنی فتوی الشیخ ... علی لزوم قبول اقرار الزوج بالطلاق و تصدیقه فیه کما هو المختار.

خط: نسخ مختلف، کا: محمد کاتب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۳۴]

● **الدغدغة** / طب / عربی
ad-daġdaġa

حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری
honayn ebn-e eshāq (811 - 875)

رساله‌ای است مختصر شامل بحث درباره راز پیدایش و علل عروض دغدغه (قلقلک) در قسمتی از عضلات بدن انسان در اثر اصطکاک و مالش.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۰۰

آغاز: قال حنین بن اسحق فی السبب الذی اذا امررت الید علی مواضع من البدن عرض فیذلک الموضع دغدغة یکون معها ضحک و بکاء معا قال ان جالینوس یقول ان القوة الحیوانیه من النفس اذا تحرکت فان حرکتها یکون، اما الی خارج فقط و اما الی داخل فقط و اما مرة الی داخل و مرة الی خارج فانکانت؛ **انجام:** کیما یحس افضل حس بکیفیات ما یطأ فیتجنب ما ینکاسا و لذلک لما کان هذا الموضع من القدم کثیر الحس و کان مع ذلک لیناً کان یعرض له الدغدغه اذا امرت الید علیه.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۲۵۲]

● **دفاتر الحسنات** / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف / عربی
dafātir-ul ḥasanāt

قریمی، محمد بن حسین
qoraymī, mohammad ebn-e hoseyn

مؤلف در مقدمه از طلاب معمول زمان خود یاد می‌کند و از این‌که آنها اکتفا به متون و رؤوس مسائل ننموده و به قرائت شروح معمول زمان خود یاد می‌کند و از اینکه آنها مشغول می‌شوند در عین حال به قول خود در همان «ضرب زید عمرواً» باقی می‌مانند، اظهار تأسف می‌کند و از آنان درخواست می‌نماید بعد از خواندن متون و رؤوس مسائل علمی به علومی که نافع و طلب آن واجب است روی آورند که آن سه چیز است: «علم الإیمان»، «علم الطاعات»، «علم الأخلاق». آن‌گاه مؤلف به نحو اختصار شروع در این مباحث می‌کند و از ابومعین نسفی (- ۵۰۸ق) و عبدالرزاق کاشانی (- ۷۳۰ق) نیز مطالبی نقل می‌کند. بیشتر مباحث کتاب درباره علم کلامی و اندکی نیز مباحث عرفانی منقول از جنید بغدادی می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۶/۴

آغاز: الحمدلله حمد[اً] کثیراً بعدد مقدوراته علی أن خلق الثقلین لعبادته و معرفته؛ **انجام:** و تمحضوا فی الإشراک فورد لهم المثل

السائر فتغیر من ورطة فتقع فی اخری.
خط: رقعی، کا: سید احمد فرزند حسین، قنوی مشهور به «طاش قبولی زاده»، تا: ۱۳۱۴ق؛ محشی به زبان‌های عربی و اندکی ترکی منقول از کتب مختلف همچون: کنز الأخبار، جامع الصغیر و ... و برخی مربوط به شخص مؤلف با عناوین «الفقیر شیخ محمد» و «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۷گ (۵۳-۵۹)، ۱۱ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۹ - ۴۳۶]

● **دفاتر الغموم = دنانیر الغموم** / تاریخ معصومین / فارسی
dafāter-ol qomūm = danānīr-ol qomūm

حسینی برغانی، عباس بن جبرئیل، ق۱۳ قمری
hoseynī baraqānī, ‘abbās ebn-e jebre’īl (- 19c)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)
تاریخ تألیف: آغاز ۱۲۹۰ و انجام ۱۲۹۹ق
کتاب مبسوطی است در ترجمه احوال و زندگانی حضرت امام حسین علیه السلام و فضایل و مناقب و مصائب آن حضرت که از برای اهل منبر تنظیم شده، در یک «مقدمه» و یکصد و بیست و پنج «دفتر» و یک «خاتمه». آن را پس از «دفاتر الهموم» که در ۱۲۸۲ ق تألیف کرده نوشته است.
آغاز: الحمدلله الذی من علینا بارسال السفراء المقربین ... اما بعد بر محبان حقیقت و معنویت آل محمد و اولیاء ائمه اثنا عشریة.
انجام: که مسلمانان را تعلیم مسائل و راه فقه و فرائض کرده اند.
[مجلة تراثنا: ۷۱-۲۷۲/۷۲-۲۷۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۵۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۴۷۲/۱؛ دنا ۲۱۳/۹ با عنوان «مختاریه» (۴ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۷
خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۴ق [الفبائی: ۲۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷ - ۱۵۹]

۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۱۴
آغاز: شورش می‌کنند و دوستان علی بن ابی طالب از اطراف بر ما خروج خواهند کرد من آنها را مرخص می‌کنم؛
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۵۳گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۵۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ربیع الثانی ۱۳۰۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳۲گ، ۲۷ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۲۰/۵×۳۵سم [ف: ۱۶ - ۵۱۸]

● **دفاتر الهموم** / تاریخ معصومین / فارسی
dafāter-ol homūm

حسینی برغانی، عباس بن جبرئیل، ق۱۳ قمری
hoseynī baraqānī, ‘abbās ebn-e jebre’īl (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۲۸۲ق
کتاب مبسوطی است در خصوص بیان فضایل مناقب و مصیبت‌های حضرت سید الشهدا، امام حسین که در بین آن مطالب به موضوعات اعتقادی، اخلاقی و تاریخی نیز پرداخته شده است. این کتاب به منظور استفاده در مجالس وعظ و خطابه نگاشته شده و از یک «مقدمه»، صد «دفتر» و یک «خاتمه» تشکیل یافته است. مؤلف بعد از این کتاب، کتابی دیگر به عنوان «دفاتر الغموم» در سال ۱۲۹۹ق نگاشته و در همان دفاتر الغموم وعده داده: کتاب سومی نیز به عنوان «دفاتر العموم» خواهد نمود که مشخص نیست موفق به انجام آن شده یا نه. مطالب «دفاتر الهموم» بدین شرح است: مقدمه، که از دو باب تشکیل یافته: ۱) معرفت نبی و ولی، ۲) قواعد تعزیه و آداب ماتم داری؛ دفتر ۱. آیات و اخباری که وارد شده است در گریه از خوف خداوند و فضیلت گریه بر امام حسین و ثواب زیارت آنجناب؛ دفتر ۱۰۰. ذکر تعریف سلاطین چندی که در یاری دین و شریعت سید المرسلین قدم زدند و بعد اشاره به احوالات امیر تیمور و خراب نمودن شهر شام؛ خاتمه: در دو بخش: ۱) احوالات رسول اکرم تا امام عصر «عج الله تعالی فرجه الشریف»، ۲) احوالات صاحب الزمان و علامات ظهور و رجعت.
آغاز: الحمد لله الذی خلق البلاء للولاء و جعل الولاء للبلاء و کشف عن اسرار المحبة و الکرب و البلاء فی ارض کربلاء، اما بعد، بر دفاتر خواطر اولی الابصار و اوراق قلوب و صدور اصحاب اعتبار.
انجام: و آنچنان اراده نمیداند آنرا غیر از او کسی بعد قیامت خواهد بود و آنچه خدا وصف کرده است، در کتاب خود و الحمد لله رب العالمین، قد فرغت.
[دنا ۱۲۱۳/۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۵۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۴۷۲/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۸
ج۲؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ این جلد نسخه اصل و تمام آن به خط مؤلف است؛ متأسفانه جلد سوم این کتاب به دست نیامد. تاکنون چاپ نشده؛ ۹۰۰ص، قطع: رحلی بزرگ [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۷۷
آغاز: بسمله (پس از فهرست) الحمدلله الذی خلق الاشیاء و من العدم؛ **انجام:** الحب و البغض تو ارثان ... فی یوم القرار
خط: شبیه به تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۴ق [الفبائی: ۲۵۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۷
شامل یک مجموعه از مطالب مختلف تاریخی و غیر آن؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاج عبدالرزاق ساوجی، تا: ۱۲۸۸ق؛ در حیات مؤلف از روی نسخه اصل کتابت شده، مصحح، محشی، فهرست بیش از صد و بیست مأخذ و مطالب کتاب قبل از آغاز در دو برگ آمده؛ کاغذ: فرنگی شده، جلد: تیماج خردلی، ۴۲۶گ، ۳۵ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۳۳ – ۱۹۷]

● **دفاع از اخباریها** / کلام و اعتقادات / فارسی
defā‘ az axbārī-hā

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)
رساله‌ای است در پاسخ به یکی از انتقادکنندگان از اخباری‌ها، جملات منتقد را با عنوان «فرموده‌اند» و پاسخ خود را با عنوان «عرض می‌شود» می‌آورد. گفته‌های منتقد ناظربه آراء نویسنده رساله حاضر است که باید محمد بن عبدالنبی اخباری نیشابوری باشد، که در جایی از کاشف الغطاء با دعای «سلمه الله» یاد می‌کند و در پایان رساله آورده است: «در این وقت یکی از طلبه خراسان ساکن بلده طیبه طبس بر مباینت احکام اجتهادیه با احکام شرعیه اسلامیه اقامه نموده، از بعض فضلای زمان جواب آن را خواسته و کمترین که اخلاص کیش سلسله محدثین است ...»
[معجم مؤلفی الشیعة ص ۴۲۸]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹/۲۵۸–۷۸۷۸/۳
آغاز: جاهلیت و بالله التوفیق آنچه بعد از تمهید مقدمات مسلمه چند فرموده‌اند که پس لابد و لاعلاج باید که یکی از دو کار کند یا خود سعی بلیغ نمایند تا آنکه او را علم حاصل شود ... عرض میشود که مقصود از جناب قبله گاهی از؛ **انجام:** مظنه این بود که خواهند رجوعی بآن فرموده باشند لهذا تعلیقه را سواد نمود اصل آنرا ارسال خدمت نمود و سواد را خود ضبط نمود و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۸۳۶]

● **دفاع از اندیشه** / کلام و اعتقادات / عربی
defā‘ az andīše

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۴۰/۷
در دفاع از اندیشه‌ها و عقاید خودش؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ – ۲۵۷]

● **دفاع از شیخیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
defā‘ az šeyxīye

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲ صفر ۱۲۸۸ق؛ محل تألیف: همدان
دفاع از عقاید شیخیه و رد گفتار منکرین آنهاست. این کتاب در رد یکی از علمای همدان نگاشته شده که در نقد و رد شیخیه کتابی نگاشته بود، چنانکه کاتب در اختتام نسخه می‌نویسد: «... فی حقاق الحق والبطال الباطل در درد مصنف همدانی ...»، گفتنی است که محمد باقر شیخی همدانی ردی بر ملا رضا دارد که نسخه‌ای ازآن در کتابخانه آیة الله گلپایگانی در قم به شماره ۲–۱۸۸ فهرست شده و در فهرست الفبایی آستان قدس رضوی (ص ۱۷۳) جواب شبهات از همین محمد باقر همدانی معرفی شده و در فهرست مذکور (صفحه ۱۸۱) کتاب چهار فصل در رد ذریعة الوری محمد باقر همدانی نیز معرفی شده است. همچنین نگاه کنید به فهرست کتابخانه آیة الله گلپایگانی تألیف آقای عرب زاده صفحات ۲۲۵ و ۴۰۳ جواب اعتراضات میر محمد علی و سؤال و جواب از محمد باقر همدانی.
آغاز: حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطیبین ... و جوابی در تفریق میان ان الفاظ نوشته شده بود که تفریق بین مؤمنین ... و آن نوشته این است و بباید دانست که معرفت اصول خمسه معرفت اجمالی کافی است.
انجام: و سلب اختیار را از آنها نخواهد فرمود یهلك من هلك عن بینة ... و آخر تابع علی ذلك تمام شد این مختصر در روز یک‌شنبه دویم ماه صفر المظفر از شهور سنه ۱۲۸۸ حامداً مصلیاً مستغفراً.
[فهرستواره منزوی ۳۹۶/۹]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن عبدالله آشتیانی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۷]

● **دفاع الشبهة القوية** / کلام و اعتقادات / فارسی
defā‘-oš šobhat-el qavīyya

حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب، ۱۲۳۰؟ – ۱۲۹۳ ؟ قمری
hoseynī qā’enī, abū-tāleb ebn-e abī-torāb (1815 - 1876)
مؤلف به ضبط نسخه: ابوطالب بن ابوتراب، عالم امامیه قرن ۱۳. دور نیست وی همان سید ابوطالب بن ابی تراب بن قریش حسینی خراسانی قاینی (– ۱۲۹۳ق) باشد که به نقل «فردوس التواریخ» مناظرات کلامی با ملا شمس خان مفتی هرات

(صاحب کتاب «شمس الهدایه» در رد امامیه) داشته و کتاب «ماحی الضلالة و الغوایه» را در رد وی نگاشته است. به هر حال نسخه رساله مختصری است در رد و نقد شبهه وارده بر حدیث طینت.

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۳۳

آغاز: المیامین و لعنة الله علی اعدائهم و مخالفیهم الی یوم الدین بعد منهی راه هوشمندان سالک طریقت میدارد؛ **انجام:** خط المؤلف و قد فرغ الفراق من اتمام هذه الرساله الموسومه بدفاع الشبهة القویه الموردة ... یوم الاحد الثامن و العشرون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۲سم [ف: ۱۱۲]

● **الدفاع عن الشیخ الاحسائی (رسالة فی)** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-difāʻ ʻan-iš šayx-il aḥsāʼī (r.-un fī)

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

رساله‌ای در رد ادعایی که در خصوص شیخ احسائی شده است مبنی بر اینکه بعضی از کلماتش با ظاهر شرع سازگار نیست.

آغاز: اعلم أیدک الله بالتسدید و وفقک لصنوف التأیید أن ما ذکر هؤلاء لیس قدحاً ...

انجام: فالله الحکم بیننا و بینه بالحق و هو خیر الحاکمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۰۴/۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن حاج عدارم، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۳گ (۱۲۳پ-۱۲۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۹]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۷۷/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۵۶ر-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید:۱-۳۸۵]

● **الدفاع عن الشیخیة** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-difāʻ ʻan-iš šayxīyya

در رد گفتار میرزا معصوم

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۳/۶

آغاز: بسمله. مولانا و مقتدانا حلیما و رؤفا؛ **انجام:** واله و التسلیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۷۷-۲۸۴)، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۸]

● **دفتر** / متفرقه / فارسی، عربی و انگلیسی

daftar

این دفتر دارای یادداشت‌هایی است که به زبان‌های مختلف فارسی، عربی، انگلیسی، اردو و غیره کتابت شده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۳۷۷

خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ بیشتر صفحات این دفتر سفید مانده و فقط ۱۶ برگ اول آن نوشته شده؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۸۴؛ کاغذ: صنعتی خط‌دار جدید، جلد: مقوا، رویه مشمع مشکی، ۱۶گ، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۰۷]

● **دفتر** / متفرقه / فارسی

daftar

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۴۱

در ۳۱ گ بهم چسبیده طوماروار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: چوبی، جلد: چوبی، ۳۱گ، قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۴۹۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۴۲

بی‌کا، بی‌تا، با نقاشی و تصویر در سه جا؛ کاغذ: چوبی، جلد: چوبی،۳۵گ،۱۷سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۴۹۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۴۳

بی‌کا، بی‌تا؛ در قوطی چوبی؛ کاغذ: چوبی، ۱۳گ، ۲۰ سطر (۵×۵/۵)، اندازه: ۶×۷سم [ف: ۱۷ - ۴۹۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: چوبی، فاقد جلد، ۳۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۲/۵×۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۹۴]

● **دفتر آمار قورخانه تبریز** / اسناد / فارسی

daftar-e āmār-e qūr-xāne-ye tabrīz

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۰۶

آغاز: صورت بازدید قورخانه مبارکه و باروط (باروت) کوبخانه؛ **انجام:** صورت توپ و خمپاره ... موجودی آذربایجان ...

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی و نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷ص، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۸۷]

● **دفتر اخبار سیاسی و ریاضی و جغرافیایی** / گوناگون / فارسی

daftar-e axbār-e sīyāsī va rīyāzī va joqrāfīyāyī

جنگ مانند است دارای: ترجمه اخبار روز نامه‌های روسی و جز آن، مطالب سیاسی، با شش برگ سفید پس از برگ ۴ر، بندی در حساب و جغرافیا، نامه سیاسی به فرانسه؛ با عنوان «ثبت نوشتجاتی که به جناب صدیق المالک از اشخاص مختلفه رسیده

از قبیل رقعجات مهمانی و نوشتجات ایشیک آقاسی باشی و غیره و غیره، نامه جناب کار چلوف وزیر دول خارجه دولت بهیه روسیه به جناب صدیق الملک و به شام خوری دعوت کرده است، کاغذ کار چکوف به صدیق الملک که مهمان طلبیده، دو کاغذ ایلچی کبیر دولت استانبول به صدیق الملک برای مهمانی، کاغذ پرنس و پرنسیز پوسوبوف به صدیق الملک به دعوت سواره، کاغذ کلوپ انگلیس به او برای شام، کاغذ کار چاکوف به او برای سواره، کاغذ سفیر استریا با زنش به شب‌نشینی، دو کاغذ ایشیک آقاسی باشی برای فوت پادشاه پورتقال و برادر پادشاه پورتقال.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ راسته و چلیپا؛ سه صفحه به فرانسه سپس ۱۶ برگ سفید است، چهار برگ در جغرافیا و نجوم که از پایان به جلو می‌آید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا خشتی، ۱۰۱گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۵۳۰]

● دفتر استخدام سرباز / اسناد / فارسی

daftar-e estexdām-e sarbāz

دفتر استخدام سربازان سال ۱۳۰۶ق است که در بالای صفحات عناوین «تومان، فوج، دسته، تاریخ» آمده و با ۲۵ جدول عمودی با عناوین «اسم، منصب، پدر، برادر، تأهل، اولاد، قد، چهره، رنگ مو، قطر، علامت مخصوص، محال، ده، مالک، همپا، اجیر رعیت، قوه، سن، ابتدای ورود به نظام، مدت نوکری، چند سفر کرده، اخراجی، عقب مانده، فراری، ملاحظات» آمده که تمامی مطالب با نام افراد و دیگر خصوصیات ثبت شده است. این دفتر مربوط به فوج شقاقی دسته سوم است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۴۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: مخملی آبی، ۸۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۶۲]

● دفتر اسناد / اسناد / فارسی

daftar-e asnād

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸۷

دفتر اسناد دفترخانه یکی از علما است که صو رت اسناد ازدواج و طلاق و املاک با مهرهای صاحبان اسناد در آن ثبت شده است به تاریخهای جمعه ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۳۰ تا جمادی الاول ۱۳۳۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۱۲گ، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۷۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۸

اصل اسناد به نام و نشان مهر و تاریخ، ۲۱ شوال ۱۳۲۵ق-۱۱ رجب ۱۳۲۹ق.مستمسک‌ها درباره مصالحه،صلح، سند دین (وام)، اجاره، رهن، طلاق، وکالت، از آن میان اجازه یک دستگاه کارخانه لیموناد سازی، و جز آنها؛ خط: شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۶۱ص،اندازه:۲۰/۵×۳۴/۵سم[ف: ۲-۱۰۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۹

به مانند دفتر پیشین (۵۷۸) باتاریخ‌هایی از ذیقعده ۱۳۳۰ ق تا ذیحجه ۱۳۴۶ق؛ خط: شکسته تحریری، بی‌کا، تا: همان روزگاران؛ شمارها به عدد و سیاق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ (۷۵+۳۵)، مختلف السطر دوستونی (۱۷×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۶۰

به مانند شماره‌های پیشین، با تاریخ‌هایی از ۱۲ رجب ۱۳۲۹ق تا ۲۶ صفر ۱۳۳۰ق؛ خط: شکسته تحریری، بی‌کا، تا: همان روزگاران، شماره‌ها به عدد و سیاق؛ جلد: مقوا روکش کاغذ ابری، ۱۰۸گ، مختلف السطر دو ستونی (۱۶/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۸

آغاز: مقرکربلائی حاجی آقا ولد مرحوم کربلائی عباس مقربه پانصد و بیست تومان؛ **انجام:** نقل شد به دفتر ثانی و مراحل صفحه نمره ۱۸۸۶

دفتر اسناد شرعی عادی؛خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: مشقی، اندازه: ۲۰×۳۳سم [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۷

آغاز: حسین ولد قربان مشتری عباس؛ **انجام:** احمد ولد کربلائی اسلام معانی ساکن تبریز

دفتر اسناد عادی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، اندازه: ۲۱×۳۵سم [رایانه]

● دفتر اشتراک مجله آینده / اسناد / فارسی

daftar-e ešterāk-e majalle-ye āyande

نشر دکتر محمود افشار برای دو سال نخستین آن، از رهگذر القاب و نام کسانی که با مجله سروکاری داشته‌اند و از رهگذر نام خیابان‌ها و کوچه‌های پشین تهران ارزنده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۴۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دو مجلد کلفت ربعی با سفیدی در بسیاری از جاها [ف: ۱۷ - ۵۰۸]

● دفتر امانت / اسناد / فارسی

daftar-e amānat

این دفتر که دفتر امانات حاجی علی تبریزی ولد حاجی محمد تقی شعار کوچه باغی است حاوی نام امانات و نام امانت

گیرنده‌هایی است که از حاجی علی تبریزی از سال ۱۳۱۸ق به بعد امانت گرفته‌اند. اعداد مندرج در آن اعداد سیاقی و اوزان نیز اوزان قبل از سیستم متریک است یعنی «من» و «خروار» و «سیر» و «مثقال» می‌باشد. این دفتر تا سال ۱۳۳۴ق در جریان بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴

آغاز: دفتر امانت بسم الله الرحمن الرحیم خداوند عالم برکت؛ **انجام:** پایان: باید بدهم از قرار ذیل داده شود.

خط: نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در زیر هر خط امانت و مقدار آن با سیاق آمده؛کاغذ:فرنگی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۷۲گ، ۲۸ سطر (۱۶×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۸۶۴]

● **دفتر اول مثنوی (ترجمه)** / عرفان و تصوف / ترکی

daftar-e avval-e masnavī (t.)

حلیمی، لطف الله بن یوسف، - ۹۰۰ قمری

halīmī, lotf-ol-lāh ebn-e yūsof (- 1495)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۳ق؛ نسخه نفیس و چاپ نشده؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۹]

● **دفتر باختر = ایرج نامه** / تاریخ / فارسی

daftar-e bāxtar = īraj-nāme

کتابی است تاریخی، بر سیاقی اساطیر، مربوط به حوادث سال‌های پایانی دولت ساسانی و محاربه مجوسان با لشکر اسلام؛ این کتاب استناد تاریخی ندارد و بیشتر شبیه داستان‌های تخیلی است. آن‌گونه که این کتاب در هند کتابت شده، احتمال قوی وجود دارد که تألیف آن نیز، در هند صورت گرفته باشد. در پایان از این کتاب با عنوان ایرج نامه یاد شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲۷

آغاز: اما راویان اخبار چنین روایت کرده اند که چون امیر، ترکستان را فتح کرد و صلصال؛ **انجام:** و امیر مقامات فرمودند و هر کاره ها را تعیین فرمودند که خبر بیارند لقا کجا رفته است و خود در چلوئی داخل شدند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی مشکی، ۷۲گ، ۲۱ سطر (۱۴/۵×۲۶)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۲۹ - ۳۶]

● **دفتر بهره پول به سیاق** / اسناد / فارسی

daftar-e bahre-ye pūl be sīyāq

جدول حساب بهره پول است و در آغاز نسخه نام کسانی به رمز دیده می‌شود که بدهکارانند و شاید در دفتر دیگری نام آنها کامل نوشته شده بود؛ همچنین فواصل ماه‌ها پس از آن می‌آید و می‌رساند که حساب بازرگانی صراف یا رباخواری بوده و جدول بهره پول را در آن به سیاق نوشته است بدین‌گونه که بهره هزار تومان در پنجاه ماه هزار تومان است و بهره صد و ده و یک تومان در پنجاه ماه همان صد و ده و یک تومان می‌شود و از روی این دستور بهره پول هر چند که باشد در یک روز و دو روز تا برسد به ماه تا پنجاه ماه در این دفتر به ترتیب حساب شده و برای مراجعه آماده است و مبلغ بدهکاری هر کسی در هر روز در آن روشن است. این دفتر اگر به رقم هند برگردد مانند دفترهای حساب بانکی در خواهد آمد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۰-ف

نسخه اصل: آقای حاج باقر رقت؛ خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۵۱]

● **دفتر تاریخ** / تاریخ جهان / فارسی

daftar-e tārīx

قزوینی، محمد، ۱۲۵۶ - ۱۳۲۸ شمسی

qazvīnī, mohammad (1877 - 1949)

از یادداشت‌های محمد خان قزوینی مربوط به جنگ جهانی نخستین با پراکنده‌های دیگر (یادداشت‌های قزوینی ۳:۲۰ و ۲۶:۴ دیباچه).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۲۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد خان قزوینی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵۱گ، ۱۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۶۲]

● **دفتر تجارتی و بازرگانی** / متفرقه / فارسی

daftar-e tejāratī va bāzargānī

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۵۶

کپید برداری با فهرست نامها، آنها از ۱۴ آذر ۱۳۱۰ تا ۱۹ اسفند ۱۳۱۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از چپ به راست می‌رود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۰۱گ، ۱۶ سطر (۱۷×۲۳)، اندازه: ۲۳×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۴۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۵۷

کپید برداری با فهرست نامها، از ۲۹ ذیحجه ۱۳۵۱ تا ۱۳ ربیع الاول ۱۳۵۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تا ۴۸۴- سفید است، از چپ به راست می‌رود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸۷ص، ۲۰سطر (۱۸×۲۱)، اندازه: ۲۲×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۴۹۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۵۸

کپید برداری با فهرست نام‌ها، از ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۴۱ تا ۱ رمضان ۱۳۴۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از چپ به راست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۵۴گ، ۱۹سطر (۱۸×۲۴)، اندازه: ۲۴×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۴۹۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۵۹

کپید برداری با فهرست نام‌ها، از ۱۱ ذیقعده ۱۳۲۶ تا ۲۲ ذیحجه ۱۳۳۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از چپ به راست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۰۰گ، ۱۷ سطر (۲۰×۲۴)، اندازه: ۲۳×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۴۹۶]

● **دفتر تشریفات** / اسناد / فارسی

daftar-e tašrīfāt

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۰۱

بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۹ق [نشریه: ۷ - ۱۵۳]

● **دفتر تشریفات وزارت امور خارجه** / اسناد / فارسی

daftar-e tašrīfāt-e vezārat-e omūr-e xāreje

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۱۹

آغاز: تشریفات روز ورود وزیر مقیم اتازونی، رئیس مستقبلین و یک نفر سرتیپ با شصت نفر سواره قزاق با سواره پلیس از جانب سنی الجوانب همایون ارواحنا فداه؛ **انجام:** بر حسب دعوت آن جناب روز دوشنبه ۱۹ که موقع عید مسعود مبارک اعلی حضرت ... در ساعت معین از درک فیوضات آن مجلس محترم قرین شاد کامی و وجد و نشاط خواهم شد.

خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۶۵گ، ۱۱-۱۸ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۴۳]

● **دفتر تعلیمات حرب** / فنون نظامی / فارسی

daftar-e ta'līmāt-e harb

اشراقی، حجت

ešrāqī, hojjat

دفتر تعلیمات نظامی مؤلف است که به طرز بدیع و جالبی در جدول‌های مختلف نگاشته است. مؤلف در موارد مقتضی تعلیمات خود را با تصاویر مناسب آراسته است.

فردوس؛ قائم؛ شماره نسخه:۱۶

آغاز: تمرین عملیات صحرائی شماره ۱ تاریخ ۱۸ مهرماه ۱۳۱۶ - افسر مربی فرمانده محترم سرکار ستوان یکم فجر. محل عملیات: شرق آسیاب فرمانفرما. موضوع عملیات: طریقه جهت یابی؛ **انجام:** و بالنتیجه یک حرکت غلطی را اگر در موقع محاربه چنین پیش آمدی شود بکلی موجب نیستی قسمت می‌شود

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دفتر خط دار، مجدول؛ جلد: شمیز، ۳۷گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف]

● **دفتر تلگرافات رمز صادره به وزارت امور خارجه** /

اسناد / فارسی

daftar-e telegrāfāt-e ramz sādere be vezārat-e omūr-e xāreje

این دفتر از تاریخ ۱۳۰۳ق آغاز و به ۱۳۰۶ق خاتمه می‌یابد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳۳ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از ص ۵۴ تا ۷۸ نانوشته است؛ جلد: مقوایی ابر و باد سرخ، ۱۳۸ص، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۲۳]

← دفتر تنظیمات ﴿ پنج غزل در مدح فرخ خان حاکم کاشان
← دفتر تنظیمات ﴿ کتابچه غیبی

● **دفتر ثبت** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۲۵

روزنگار وقایع از فردی ناشناخته؛ بی‌کا، تا: ۱۳۴۵ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

● **دفتر ثبت ازدواج و طلاق** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e ezdevāj va talāq

بیاض مفصلی است که در آن عقدهای ازدواج ثبت شده است. این ازدواج‌ها و طلاق‌ها از غره ربیع الاول ۱۲۲۷ شروع و به آخر ذیحجه ۱۲۲۵ ختم می‌شود. در آن در مورد هر عقد نام زوج نام زوجه یا وکلیش، مهریه و تاریخ عقد ذکر شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۸۹-۵۸/۱۳۹

آغاز: المناکح محمدامین بن علی قلی المنکوحة ماه خانم آقا بنت علی رضا

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۶گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۳۷]

● **دفتر ثبت ازدواج و معاملات** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e ezdevāj va mo'āmelāt

بیاضی است که در آن عقدهایی که نزد کاتب واقع گردید، و همچنین معاملات اجاره، صلح، خرید و فروش که اتفاق افتاده ثبت گردیده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۰۶-۱۶/۲۱۶

آغاز: به مصالحه شرعیه منتقل نمود علی اکبر ولد حاج حسن وکالت از قبل زوجه وزوجه حاج؛ **انجام:** ودرضمن عقد مقرر شد که اگر در همین سال از سرکار او رفت ماهی یک تومان آنچه کارگرها گرفته باشد تحریرا فی شهر صفر المظفر ۱۳۱۰

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۳۷]

● **دفتر ثبت اسامی و نمرات شاگردان مدرسه نظام کل قشون** / متفرقه / فارسی

daftar-e sabt-e asāmī va nomarāt-e šāgerdān-e madrese-ye nezām-e koll-e qošūn

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۰]

● **دفتر ثبت اسناد** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e asnād

موسوی کازرونی، محمد مهدی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری

mūsavī kāzerūnī, mohammad mahdī ebn-e mohammad šafī' (- 20c)

دفتر ثبت معاملات و مصالحات و عقود و نکاح و طلاق و موقوفات است که به ترتیب تاریخی با ذکر نام طرفین عقد و خصوصیات موارد عقد در این دفتر ثبت شده است. این دفتر در سه بخش تنظیم شده بدین ترتیب: بخش اول (۱۵۴ صفحه): شامل معاملات و عقود از اول ماه رجب ۱۴۱۹ تا ۸ صفر ۱۳۲۲ ق؛ بخش دوم (۲۶۸ صفحه که چهار صفحه اول افتاده است): شامل معاملات و عقود از غره محرم ۱۳۲۳ تا ۷ جمادی الاول ۱۳۲۸ق؛ بخش سوم (۱۳۰ صفحه): شامل معاملات و عقود از ذیحجه ۱۳۴۶ تا شعبان ۱۳۵۲ق؛ این معاملات در بوشهر واقع شده و مجری عقود سید محمد شفیع بن محمد تقی بن محمد جعفر بن محمد حسین موسوی کازرونی ساکن بوشهر بوده و به وسیله فرزند وی محمد مهدی در این دفتر ثبت شده است. اغلب این معاملات توسط کازرونی‌های ساکن بوشهر انجام گرفته است و درموارد اندک نیز مورد معامله در کازرون واقع بوده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۲۶

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴۷گ، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

● **دفتر ثبت اسناد شرعی** / متفرقه / فارسی

daftar-e sabt-e asnād-e šar'ī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۶

آغاز: بایستی تیمورخان کرد رشو انلو ولد خل حسین؛ **انجام:** ضیاء الاسلام حضرت آقا مزین نفرمودند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دفتر ثبت اسناد محضر (۱)** / اسناد / فارسی و عربی

daftar-e sabt-e asnād-e mahzar

حسنی حسینی، علی، ق۱۴ قمری

hasanī hoseynī, 'alī (- 20c)

صورت اسناد و عقود ثبت شده در محضر علی حسنی حسینی در کازرون و شیراز است که حدود سال‌های ۱۳۲۲-۱۳۳۴ق واقع شده است. این اسناد شخصی بیش‌تر شامل صورت اسناد معاملات مصالحه‌های شرعی، وقف‌نامه‌ها، عمری، اجاره، ازدواج و سایر احوال شخصی مردم شیراز و کازرون بوده است این اسناد از نقطه نظر جامعه‌شناختی کازرون و شیراز حائز اهمیت می‌باشد. در این مجموعه همچنین صورت اسنادی وجود دارد که از روی دستخط بزرگانی چون آخوند ملا محمد کاظم خراسانی نقل گردیده که به نظر می‌رسد استفتایی بوده باشد و ایشان حکمی صادر نموده‌اند (برگ ۲۵ر)، این اسناد به نفاست این مجموعه افزوده است از جمله اسناد معرفی شده در این اثر صورت وقف‌نامه مدرسه منصوریه در شیراز است که در ضمن برگ‌های آغازین این مجموعه نفیس آمده است. نکته پایانی اینکه فقط حدود سال‌های ۱۳۳۱-۱۳۳۴ق در این مجموعه (برگ‌های ۳۶ر-۲۸۴پ) بر اساس شماره ردیف آنها صورت ۲۶۲ سند درج گردیده و به نظر می‌رسد در مجموع حدود ۳۰۰۰ سند معرفی شده باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۷

آغاز: ... مرسوم است ... صیغه عمری بالعربیة و الفارسیة ... فکان وقوع ذلک فی هجدهم شهر جمادی الأولی من شهور سنه ۱۳۲۸ ثمان و عشرین و ثلثمائة بعد الألف من الهجرة النبوة صلی الله علیه و آله و سلم بسم الله الرحمن الرحیم قد وقعت المقاسمة الصحیحة الشرعیة بین الأخوین؛ **انجام:** مال المصالحة ... نهصد تومان بموجب دین که عبارتست از هر سالی چهارصد ... برابر شروط به اینکه هر سال دو ثلث از مال ...

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود نیمه قرن ۱۴، جا: شیراز و کازرون؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۲۸۴ص، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۵۹]

● **دفتر ثبت اسناد محضر (۲)** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e asnād-e mahzar

حسنی حسینی، علی، ق۱۴ قمری

hasanī hoseynī, ʻalī (- 20c)

جلد دیگری از صورت اسناد ثبت شده (حدود ۲۵۰ سند) در محضر علی حسنی حسینی و دیگران است که مجلدی از آن در شماره پیشین نسخه ۱۳۸۰۷ گزارش گردید. تاریخ وقایع و اسناد ثبت شده در این مجموعه بیش‌تر بین سالهای ۱۳۴۴-۱۳۴۷ق است. اسناد نخستین این مجموعه همچون اسناد نسخه پیشین از سوی علی حسنی حسینی نگاشته شده لیکن در ادامه نام کسان دیگری چون محمد صادق بن محمد هاشم شیرازی، یوسف بن شیخ ابوالحسن کازرونی و جمال الدین شریف بن محمد ابراهیم محلاتی نیز آمده است. بررسی دقیق در محتوای یکایک این اسناد برای تاریخ اجتماعی استان فارس خصوصاً شهرهای استان فارس همچون شیراز و کازرون و انتشار متن آنها می‌تواند زمینه‌ساز بسیاری از پژوهش‌های تاریخی دیگر برای آن مناطق گردد. ناگفته نماند به جهت تغییر در تاریخ رسمی کشور از سال ۱۳۰۴ش به جای استفاده از تاریخ قمری تاریخ شمسی قید گردیده است نکته حائز اهمیت در این نسخه وجود اسنادی مربوط به بقعه مبارکه احمدیه حضرت شاه چراغ (ع) در شیراز است که در برگ‌های ۱۶۷ر-۱۷۳ر و و جز آن آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۸

آغاز: بسم الله خیر الأسماء، ثبت اسنادی که بعد از فوت مرحوم حضرت آیت الله - طالب نژاد - واقع و نوشته شده ... شراکت نامه کربلایی محمد رحیم علاف و مشهدی غلامرضا شیرازی ... شراکت شرعیه فیما بین؛ **انجام:** دارای ورقه ... ثبت نمره ۲۱۶ دفتر شیراز ولد مرحوم مهدی ... افتاده.

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: تا قرن ۱۴ق، جا: فارس؛ موضوع برخی از اسناد در حاشیه نگاشته شده، با قلم‌خوردگی‌هایی نیز گاه در متن، بر فراز برگ‌ها عبارت «یا علی ادرکنی» آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵ص، ۱۳ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۰]

● **دفتر ثبت اموال آستان قدس** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e amvāl-e āstān-e qods

عضدالملک، علی رضا بن موسی، ۱۲۳۸-۱۳۲۸ قمری

ʻazod-ol-molk, ʻalī rezā ben mūsā (1823 - 1910)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۷۸

آغاز: الحمدلله الذی فضل الاسلام؛ **انجام:** حافظ پیشروی مبارک است

خط: سیاق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۲ق [الفبائی: ۲۵۱]

● **دفتر ثبت تلگراف وزارت امور خارجه** / نامه‌نگاری / فارسی

daftar-e sabt-e telegrāf-e vezārat-e omūr-e xāreje

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۱

آغاز: به تاریخ شنبه بیست و هشتم رجب۱۳۰۱. نمره ۲. اصفهان. به فرمایش جناب امین السلطان صورت به میرزا زین العابدین داده شد؛ **انجام:** به سمت کار گذاری میرزا عباس نامور و روانه شد و شما به دارالخلافه احضار شوید البته به زودی حرکت کنید

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ تا ۱۳۰۷ق؛ واقف: مسعود فرید، آبان ۱۳۷۱؛ جلد: مقوا، روکش پارچه مشکی، ۱۴۱گ، مختلف السطر (۱۴/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۱]

● **دفتر ثبت شهادات** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e šahādāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۹۳۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۳۵۲]

● **دفتر ثبت کتابخانه آستانه حضرت عبدالعظیم (ع)** / فهرست / فارسی

daftar-e sabt-e ketabxāne-ye āstāne-ye hazrat-e ʻabd-ol-ʻazīm

مؤذنی، محمد جواد بن رضا، - ۱۳۷۱ شمسی

mo’azzenī, mohammad javād ebn-e rezā (- 1992)

دفتر بزرگی است که در آن نام کتاب‌ها به ضمیمه برخی از مشخصات آنها به ترتیب زمان ورود به کتابخانه ثبت شده است. تنظیم این دفتر از خدمات مرحوم مغفور آقای محمد جواد مؤذنی مدیر سابق کتابخانه است که در آن از تاریخ ۱۳۲۴/۸/۲۴ تا ۱۳۷۱/۱۰/۲۶ تعداد ۹۶۳۶ جلد کتاب و نشریه چاپی و خطی را به ثبت رسانده و علاوه بر نام کتاب و مؤلف، به موضوع، ناشر، تاریخ طبع، تعداد صفحات، تعداد تصاویر و محل تهیه و قیمت خرید کتاب اشاره نموده است. پس از ایشان ورود کتاب‌های بعدی از آن تاریخ تا مورخه ۱۳۸۰/۲/۵ و تا شماره ۱۱۰۰۰ توسط جناب آقای حسین مؤذنی مدیر فعلی کتابخانه به ثبت رسیده. کتاب‌های بعدی در برنامه کامپیوتری کتابخانه به ثبت می‌رسد.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۸۸

آغاز: ۱-۲۴/۸/۲۴ اصول علم حساب ل ۱۷-۱۹ موسی مفتاح الملک، ریاضی، مرتضی نجم آبادی، طهران، چاپی، ۳۰۹ ندارد، ۱ جلد، خریداری آستانه ۵ ریال؛ **انجام:** ۸۰/۲/۱۱ ادعیه و زیارات

امام (ع)، عزیز الله ادعیه، عطارد، ۱۳۷۹، ۱۷۹ ص، ۱ جلد، اهدایی مؤلف.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: از ۱۳۲۴/۸/۲۴ تا ۱۳۸۰/۲/۵؛ دارای جداول ۱۶ ستونی است؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۷۸گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۳۵/۵×۴۳/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۸]

● **دفتر ثبت کتابهای انگلیسی کتابخانه ملک تهران** / فهرست / انگلیسی
daftar-e sabt-e k.-hā-ye engelīsī-ye ketabxāne-ye malek-e tehrān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۰۸
از شماره ثبت ۱ تا ۸۲۴؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **دفتر ثبت کتابهای فرانسه کتابخانه ملک تهران** / فهرست / فرانسوی
daftar-e sabt-e k.-hā-ye farānse-ye ketabxāne-ye malek-e tehrān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۰۹
از شماره ثبت ۱ تا ۲۵۶۷؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **دفتر ثبت کتابهای متفرقه خارجی کتابخانه ملک تهران** / فهرست / فرانسوی
daftar-e sabt-e k.-hā-ye motefarreqe-ye xārejī-ye ketabxāne-ye malek-e tehrān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۰۷
از شماره ثبت ۱ تا ۱۹۷؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **دفتر ثبت لوایح دوره ۲۳ مجلس شورای ملی** / اسناد / فارسی
daftar-e sabt-e lavāyeh-e dowre-ye 23 majles-e šowrā-ye mellī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۶
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج زیتونی، ۶۱گ، ۱۵ سطر (۱۸×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۳۴ – ۲۷]

● **دفتر ثبت معاملات** / اسناد / فارسی
daftar-e sabt-e mo‘āmelāt

لواسانی، عیسی بن شکرالله، ۱۲۷۷ – ۱۳۶۴ قمری
lavāsānī, ‘īsā ben šokr-ol-lāh (1861 - 1945)

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱۴
آغاز: نمره ۱: بسم الله تعالی قد وقعت الاستدانه المرقومة حسبما زبر فی الورقه لدی فی غرة شهر جمادی الاولی الاحقر عیسی لواسانی ۱۳۲۸ محل مهر المتوکل علی الله عیسی
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۸ تا ۱۳۳۴ق؛ جلد: مقوایی، ۱۹۲گ، ۱۷ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف:۲–۲۲]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱۵
این دفتر، دفتر سوم می‌باشد که اسناد از شوال ۱۳۳۷ تا رمضان ۱۳۴۱ در آن ثبت شده‌اند؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۱ق؛ جلد: مقوایی، ۱۸۰گ، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۳]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۸
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ؟۱۳۳۷ق [مختصر ف: ۳۵۲]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۰۳
نسخه حاضر دفتر پنجم و از معامله «نمره ۲۹۹۶ رجب ۱۳۴۴» تا «نمره ۴۰۰۰ رجب ۱۳۴۷» را شامل است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جلد: مقوایی، ۲۸۳ص، مختلف السطر (۱۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۳۴]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۳۸
نسخه حاضر دفتر چهارم و از شوال ۱۳۴۱ق معامله نمره ۱۹۵۰ تا رجب ۱۳۴۴ق معالمه نمره ۲۲۹۴ را شامل است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۲۸۲ص، ۲۰ سطر (۱۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۱]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۱
شماره ششم، از تاریخ اول شعبان۱۳۴۷ قمری مطابق با ۱۳۰۷ هجری خورشید تا اول ربیع الثانی ۱۳۶۱ است، یادداشت‌ها و ثبت اسناد دفترخانه نامبرده است که در تهران بوده، سند املاک مصالحه، ازدواج، طلاق، قرض، وصیت، وکالت، شراکت و جز اینها، با مهرهای صاحبان اسناد در آن ثبت شده است؛ خط: نستعلیق، کا: عیسی لواسانی، بی‌تا؛ رئیس دفتر مهری داشته «المتوکل علی الله عیسی» که در بسیاری از جاها دیده می‌شود؛ جلد: مقوا، ۸۳گ، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱ – ۵۱]

● **دفتر ثبت معاملات** / اسناد / فارسی
daftar-e sabt-e mo‘āmelāt

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۳۰–۳۸/۵۰
آغاز: بسمله ابتداء درغره محرم سنه ۱۳۱۵ من الهجرة النبوية از باب مقاطعه کارهای دور؛ **انجام:** غرب دفتر آقامیرزا غلامحسین برادر میرزا مهدی است
دفتر ثبت معاملات، عقدهای نکاح، صلح‌نامه‌ها و بیع‌نامه و مانند آن است که بین سال‌های ۱۳۱۶ تا ۱۳۳۶ در نزد نویسنده دفتر

انجام شده و در این دفتر ثبت شده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۳۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۶۴-۳۷/۱۵۴

آغاز: یکشنبه ۱۷رمضان ۱۳۱۱؛ **انجام:** سیاق است

دفتر ثبت معاملاتی است که در سالهای ۱۳۱۱ و ۱۳۱۲ نویسنده دفتر انجام داده و به خط سیاق دراین نسخه یادداشت کرده است اسامی افرادی چون سید ارفع و غفار مکرراً درنسخه آمده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۴گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۸۳۸]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق [مختصر ف: ۳۵۲]

۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۶۲مکرر

دفتر ثبت معاملات است که در یکی از محضرهای طهران در حدود سال ۱۳۰۰ق نوشته شده و از جهاتی جالب و مفید است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۱۳۵]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷۸-۳۱/۵۹

آغاز: عرض حواله حضرت اشرف امجد والا روحی فدا، صاحب مواجب؛ **انجام:** سیاق است

صورت معاملات، حوالجات ومحاسبات وقبوضات و مربوط به سال‌های ۱۲۹۱ تا ۱۲۹۳ق است و ظاهراً مربوط به معاملات اعضای دربار شاه است و از اطراف معامله با القاب و احترام یاد می‌شود وحساب ها به خط سیاق است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: مقوایی، ۳۹۱گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۳۹]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۸۰-۳۱/۶۰

آغاز: ... قبض خزانه مواجب مقرب الخاقان، مقرری صبیه؛ **انجام:** سیاق است.

دفتر ثبت معاملات وحوالجات وابستگان حکومت است در سال‌های ۱۲۹۳ و ۱۲۹۴ق به خط سیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: مقوا، ۲۶۷گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۳۸]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷۸-۳۱/۵۸

آغاز: مقرری حضرت والا به تاریخ شهر جمادی الثانی اصرار اقساط؛ **انجام:** سیاق است

دفتر ثبت معاملات و حوالجات وابستگان حکومت است در سال‌های ۱۲۹۳ و ۱۲۹۴ق به خط سیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق، جلد: مقوایی، ۳۶۲گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۳۸]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷۷-۳۱/۵۷

آغاز: عرض حواله حضرت اشرف امجد والا روحی فداه ... تخفیف عالیجناب؛ **انجام:** سیاق است

دفتر ثبت معاملات و حوالجات وابستگان حکومت است در سال‌های ۱۲۹۳ و ۱۲۹۴ق به خط سیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق، جلد: مقوایی، ۳۱۵گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۳۸]

● **دفتر ثبت نامه** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۶۸/۱-ف

نسخه اصل: از اندریا برنیکو بازرگان ونیز در شهر حلب از ۱۸اکتبر ۱۵۵۵. (ش ۷۹)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۴]

● **دفتر ثبت نکاح = دفتر مهرنامه** / اسناد / فارسی

daftar-e sabt-e nekāh = daftar-e mehr-nāme

دفتر ثبت نکاح است که ازدواجهای واقعه از سال ۱۳۶۵ق تا سال ۱۳۷۱ق در آن ثبت شده است و در آخر مطالبی در فضیلت نماز شب و طریقه آن و نماز اول ماه و نماز حضرت حجت علیه السلام نماز برای گشایش امور و دعایی در توسل به حضرات معصومین و یک صلواتیه آورده شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۰-۳/۱۱۰

آغاز: دفتر مهرنامه فی شهر ربیع الثانی من شهور سنه ۱۳۶۶، الزوج فاضل فرزند مرحوم عیدی از طائفه شیخ منکره؛ **انجام:** مولانا و مولی الثقلین الامام بالحق المؤتمن محمدبن الحسن صلوات الله علیه و علی آبائه و اولاده المکرمین الانجبین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۱ق؛ جلد: تیماج،مشکی، ۶۰گ، ۱۶–۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۳۹]

● **دفتر جمع خرج** / اسناد / فارسی

daftar-e jam‘-e xarj

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۲

صورت مخارج و درآمدهای بعضی از رجال دربار قاجاری می‌باشد که از صورت«ابواب جمعی ابوالحسنخان» آغاز می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق و سیاق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم مشکی، ۵۹گ، مختلف السطر (۱۷×۳۱)، اندازه: ۱۷/۵×۳۲سم [ف: ۳۶ – ۶۷]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۱۰

آغاز: کتابچه مواجب محلی.؛ **انجام:** مبلغ پنجهزار و سیصد تومان و هشتهزار و یکصد و پنجاه دینار.

خط: شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ و اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی و نباتی رنگ، جلد: مخمل بنفش، ۱۳۳ص، اندازه:۱۳× ۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۷۸۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۳

دفتر جمع و خرج میرزا عبدالغفور خان است که در ربیع الاول ۱۲۶۷ق تأیید شده است. در پایان مهر و یادداشت حشمت الدوله مندرج است و تصریح کرده که در تاریخ ۲۲ رجب ۱۲۶۷ق

حساب میرزا غفور نوشته و توسط میرزا عبدالکریم ضبط شده، مهر عبدالکریم در آغاز نسخه نیز به ثبت رسیده است؛ خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ بر فراز عبارت آغازین که دفترچه تأیید شده مهر «گوهر دریای دری ... حشمت الدوله» (مستطیل) به چشم می‌خورد؛ کاغذ: حنایی پر رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰ص، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۲۶۸]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۰۹

آغاز: کتابچه اسامی صاحبمنصبان و سوارهای اوصانلو و قراچورلو.؛ **انجام:** بهمین اسم و با همین اسبها و ملبوس ... باید از عهده برآییم فی شهر ذی حجة الحرام ۱۲۹۸.

خط: نستعلیق شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی نباتی، ۷۴ص، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۷۸۹]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۵۸-فیروز

دفتر جمع و خرج کل ممالک محروسه ایران به سال ۱۳۰۳؛ خط: شکسته و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۰ص، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۷۹]

● **دفتر جمع و خرج آذربایجان** / اسناد / فارسی

daftar-e jam‘ va xarj-e āzarbāyjān

دفتر جمع و خرج آذربایجان در زمان ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار است که شامل مخارج مصارف دیوانی، مخارج مخدرات و سایر سرکارات، مخارج اولاد و عیال ولیعهد مبروز (عباس میرزا نایب السلطنة)، ملتزمین رکاب، امرا و خوانین، ارباب قلم، اطبا و منجمین، عمله خلوت و خدمت، تفنگداران، متوقفین آذربایجان، مستوفیان، دسته فوج طهماسب قلی خان، پیشکاران، اهل نظام، جماعت قرجه‌داغی، فوج شقاقی، فوج مرندی، توپچیان، فوج مخبران مقدم، فوج خمسه، فوج اقبال تبریزی و غیره است که به شیوه سیاق و بسیار خوش‌نما و زیبا رقم رفته است. این دفتر مخارج سال تنکوزئیل را شامل است بدون ذکر تاریخ دقیق (اواخر قرن سیزدهم هجری قمری).

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۵۴

آغاز: هو الله تعالی مملکت آذربایجان صانها الله عن الحدثان. دستور العمل جمع و خرج هذه السنه میمونه تنکوزئیل سعادت تحویل مملکت آذربایجان ابواب جمعی نواب مستطاب اشرف والا ولیعهد دولت بیزوال شاهزاده مظفرالدین میرزا صاحب اختیار مملکت آذربایجان؛ **انجام:** مواجب غلام پیشخدمتان ولایتی بعد از دادن سان و حکم مجدد هر چه مشخص شد بخرج این باقی می‌آید ... در بابت استصوابی حاجی میرزا محمدخان وزیر وظایف از قرار دستخط مبارک (۶۰۰ تومان). ابوابجمع امین خلوت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، اسامی توابع و بلوکات آذربایجان؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۹ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف: ۵ - ۶۰۴]

● **دفتر جمع و خرج مشکین شهر و قراچه داغ** / اسناد / فارسی

daftar-e jam‘ va xarj-e meškīn-šahr va qarāče-dāq

جمع و خرج سال ئیچی ئیل ۱۲۵۳ق مشکین شهر و قراچه داغ میرزا محمد رحیم خان.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۲۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۳ق؛ با حکمی جهت میرزا محمد رحیم خان با مهر «ملک شد قهرمان، قهرمان دارای جهان» (مربع) در ۱۲۵۳ق و امضای مستوفیان با مهرهای «الواثق بالله الغنی عبده الراجی محمد» (مربع) و «محمد بن فضل الله الحسنی و الحسینی» (مربع) و «الیس الله بکاف عبده محمدعلی» (مربع) و «محمد تقی» (مربع) و «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده یوسف» (مربع) و «افوض امری الی الله عبده محمد سلیم» (مربع) و «افوض امری الی الله محمدعلی» (مربع) و «افوض امری الی الله عبده احمد» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۸۴]

● **دفترچه** / گوناگون / فارسی

daftarče

متفرقاتی است بدین ترتیب: ۱. مثنوی تاجر و غلام؛ ۲. رساله طول عمر؛ ۳. مسابقه ادبی؛ ۴. قصیده ای جناب.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۵

آغاز: دفتر بیاضی که سواد دایره ارباب؛ **انجام:** ملک و ملت و دین برگردد.

کا: ذوالریاستین، تا: ۱۳۱۴ق؛ ۶۰ صفحه از نسخه نوشته شده و صفحه‌های دیگر سفید است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

● **دفترچه ای در دخل و خرج ولایت اردبیل** / متفرقه / فارسی

daftarče-ī dar daxl va xarj-e velāyat-e ardabīl

سیاهه هزینه اردبیل ابواب جمعی جنرال آجودان حضور همایون به حساب سیاق.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۹۲

آغاز: هو الله تعالی صورت حساب جمع و خرج هذه السنه تخاقوی ئیل ولایت اردبیل و ایلات شاهسون ابو ابجمعی عمدة الامراء العظام حسنعلی خان جنرال آجودان مخصوص؛ **انجام:** خراجات مغان در وجه معتمد الخاقان جنرال آجودان حضور

همایون
خط: نستعلیق و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵ [ف: ۲ – ۴۹۷]

● **دفترچه دستورالعمل راجع به اختلاف سرحد ایران و عثمانی** / اسناد / فارسی

daftarče-ye dastūr-ol-ʻamal rāje' be extelāf-e sarhad-e īrān va ʻosmānī

جهت استحضار امیر نظام والی کرمانشاه و کردستان و صاین قلعه و گروس نوشته شده و دارای مطالب تاریخی و اسناد سیاسی و جغرافیای طبیعی سرحدی و ترجمه بعضی مدارک عثمانی از ترکی به فارسی و گزارش درویش پاشا در ص ۲۹ می‌باشد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۴۷

آغاز: بسمله تبارک و تعالی. سواد مطالب سرحدیه ذیل برای آگاهی و اطلاع جناب ... امیرنظام ... و رعایت ملزومات اطلاعات مزبوره در ایام حکمرانی ایالات کرمانشاهان و کردستان و صاین قلعه و گروس؛ **انجام:** و بدانند که اگر اهمالی در شرایط مواظبت و درستکاری خود کنند مورد مجازات سخت خواهند بود تا بدین واسطه پیوسته به خواست خدا امنیت کامله برای قوافل و زوار پایدار و برقرار بماند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ، ۱۵–۱۲سطر(۶×۱۴)، اندازه: ۲۲×۱۴سم [سنا: ف: ۲ – ۱۳۷]

● **دفترچه محمد علی رجاء** / ادبیات / عربی، فارسی

daftarče-ye mohammad ʻalī rajā'

رجاء زفره ای، محمد علی، ۱۲۴۳ – ۱۳۲۰ شمسی

rajā'-e zefre'ī, mohammad ʻalī (1864 - 1941)

در ادبیات توده مردم زفره دارای شعرهای عربی مجلس ترحیم به عربی و خطبه عربی فاتحه سلامی یا خطبه عروسی زفره‌ای‌ها، دستور خواندن عقد به فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۴۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی؛ ۳۸گ، قطع: بغلی [ف: ۱۷ – ۱۱۶]

● **دفترچه موقوفات میبد** / اسناد / فارسی

daftarče-ye mowqūfāt-e meybod

دفترچه موقوفات محلی میبد در سده اخیر است. بعضی از این موقوفات عیناً در این دفترچه ثبت شده و بعضی دیگر حاوی گزارش موقوفات است با مهر دارای سجع «محمد الحسینی» یا «سلام علی ابراهیم» (مربوط به آیت الله اعرافی قدس سره)، علاوه بر نام واقف یا واقفان، رقبه، مصارف موقوفات، خصوصیات موقوفه و ناظر نیز درج شده است. عده‌ای از وصیت‌نامه‌ها و صلح‌نامه‌ها نیز که مربوط به امور خیرات و مبرات است نیز در این دفتر گرد آوری شده است.

میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۲۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:۳۰]

● **دفترچه ها** / اسناد / فارسی

daftarče-hā

تعداد یکصد دفترچه است به نام و شرح: ۱. تقسیم روزنامه فرهنگ در سیچقان ئیل ۱۳۰۵، در ۱۶گ؛ ۲. تشخیص قسط عراق و گلپایگان و کمره و در جزین در پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۴۹گ؛ ۳. تشخیص قسط گلپایگان و خوانسار و فریدن اصفهان توشقان ئیل ۱۲۹۶، در ۸گ ابواب جعی سراج الملک؛ ۴. جمع و خرج انبار خالصجات ذخیره و شیشه‌گرخانه و انبار بیگدلی سیچقان ئیل ۱۳۰۶، در ۱۱گ ابواب جمعی میرزا رضی تحویلدار و مباشر؛ ۵. جمع و خرج انبار خالصجات ذخیره شیشه‌گرخانه و انبار بیگدلی سیقچان ئیل ۱۳۰۶ در ۱۱گ ابواب جمعی میرزا رضی تحویلدار و مباشر؛ ۶. جمع و خرج اتفاقیه گلپایگان و خوانسار ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۶ گ؛ ۷. ملزومات و تدارکات توپهای موجود در فارس ایت ئیل ۱۳۰۰، در ۹گ ابواب جمعی حضرت قلی بیک؛ ۸ اسامی فوج در جزین، در ۲۹گ؛ ۹. اسامی فوج گلپایگان، در ۳۲گ؛ ۱۰. مفاصا حساب سمیرم و نجف آباد و غیره ئیلان ئیل ۱۲۹۹، در ۸گ، ابواب جمعی مصطفی قلی خان فراشباشی؛ ۱. جمع و خرج جنس خالصه‌جات واردی انبار ذخیره اورئیل ۱۲۰۷، ۱۰گ، ابواب جمعی میرزا رضی تحویلدار؛ ۱۲. جمع و خرج و مفاصا حساب انبار تنگوزئیل ۱۳۰۵، در ۲۰گ، ابواب جمعی میرزا اسدالله خان مستوفی؛ ۱۳. جمع و خرج مخارج اتفاقیه کرمانشاهان ایت ئیل ۱۳۰۳، دره گ ابواب جمعی حسام الملک؛ ۱۴. جمع و خرج مخارج اتفاقیه به انضمام منافع مزروعات ولایات ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۳۶گ؛ ۱۵. جمع و خرج دهاقان ئیلان ئیل ۱۲۹۹، در ۲گ؛ ۱۶. تشخیص جمع و خرج مطالبات کارگذاران حضرت اشرف قوی ئیل وایت ئیل ۱۲۹۹–۱۳۰۰ در ۱۷گ؛ ۱۷. مواجب و سیورسات اطباء و جراحات افواج قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۶گ؛ ۱۸. مواجب و سیورسات صاحبمنصبان و توپچیان جدید قوی ئیل ۱۳۰۲، در ۱۴گ؛ ۱۹. جمع و خرج مخارج اتفاقیه بروجرد و لرستان ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۴گ؛ ۲۰. جمع و خرج محال اردستان ئیلان ئیل ۱۲۹۷، در ۶گ ابواب جمعی میرزا تقی خان حکیم باشی؛ ۲۱. جمع و حرج قریه اسفرجان ئیلان ئیل ۱۲۹۸،

در ۴گ ابواب جمعی میرزا عبدالعلی پیشخدمت؛ ۲۲. جمع و خرج مخارج اتفاقیه عراق ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۱۰گ؛ ۲۳. تشخیص جمع و خرج مطالبات حضرت اشرف قویل ئیل ۱۳۰۰، در ۱۲گ؛ ۲۴. جمع و خرج مطالبات سرکاری بعد از وضع مخارج استمراری هر ولایت ایت ئیل ۱۳۰۲، در ۱۰گ؛ ۲۵. تشخیص دنباله مطالبات و بعضی بروات فوجی و غیره قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۸گ؛ ۲۶. جمع و خرج مخارج اتفاقیه اصفهان ایت ئیل ۱۳۰۲، در ۱۲گ؛ ۲۷. براورد بنائی پل‌های اصفهان پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۸گ؛ ۲۸. جمع و تشخیص و حوالجات دیوانی و قشون و مقرری و مستمری قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۳گ؛ ۲۹. جمع و خرج انبار ذخیره و مفاصا حساب داد و ستد بارس ئیل ۱۳۰۸، در ۶گ ابواب جمعی میرزا رضی؛ ۳۰. جمع و خرج جنس خالصجات واردی انبار ذخیره اودئیل ۱۳۰۷، در ۱۰گ، ابواب جمعی میرزا رضی؛ ۳۱. مواجب و سیورسات افواج ولایت در اداره ظل السلطان قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۷گ؛ ۳۲. جمع و خرج کاه پنجساله اصفهان از قوی ئیل تا پیچی ئیل ۱۳۰۰، در ۱۰گ؛ ۳۳. جمع و خرج و منافع مزروعی ایت ئیل ۱۳۰۲، در ۱۰گ؛ ۳۴. جمع و خرج مخارج اتفاقیه کردستان ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۶گ؛ ۳۵. جمع و خرج تفاوت معامله و مخارج اتفاقیه اصفهان سیچقان ئیل ۱۳۰۵، در ۴گ؛ ۳۶. اسامی یکصد و بیست و پنجنفر صاحب‌منصبان توپخانه اصفهان سیچقان ئیل ۱۳۰۶، در ۶گ؛ ۳۷. جمع و خرج انبار ذخیره و داد و ستد تنگوزئیل ۱۳۰۵، در ۱۶گ، ابواب جمعی میرزا رضی؛ ۳۸. جمع و خرج مخارج اتفاقیه یزد به انضمام در جزین - ایت ئیل ۳۰۳، در ۴گ، ابواب جمعی بنان الملک؛ ۳۹. مواجب و سیورسات سالیانه سوار جدید، تنگوزئیل ۱۳۰۵، در ۱۶گ، ابواب جمعی هادی خان قولاآقاسی باشی؛ ۴۰. دستورالعمل برای میرزا محمد حسن نایب محلات در تخاقوی ئیل رجب ۱۳۰۲، در ۳گ؛ ۴۱. دستورالعمل قسط و خارج قسط عراق و محلات و گلپایگان و کمره و در جزین قوی ئیل /۱۳۰۰ در ۱۰گ، ابواب جمعی میرزا علی خان؛ ۴۲. جمع و خرج و محاسبه از بابت قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۱۰۳گ، ابواب جمعی حاجی میرزا عبدالحسین؛ ۴۳. جمع و خرج انبار، اودئیل ۱۳۰۷، در ۱۹گ، ابواب جمعی آقا میرزا اسدالله خان مستوفی؛ ۴۴. مواجب و سیورسات عمله‌جات و سایر مخارجات جلال الدوله در پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۶گ؛ ۴۵. مواجب و سیورسات قشون اصفهان پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۶گ؛ ۴۶. جمع و خرج مخارج اتفاقیه کمره ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۴گ؛ ۴۷. جمع و خرج و مالیات و فروعات قریه امره خلجستان عراق قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۲۹گ، ابواب جمعی میرزا حسینعلی آبدار؛ ۴۸. تشخیص قرارداد قسط یزد قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۱۲گ، ابواب جمعی ابراهیم خلیل الله خان نایب الحکومه؛ ۴۹. جمع و خرج مخارج اتفاقیه عربستان ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۴گ؛ ۵۰. جزو جمع و سرخط محلات و سایر بلوک تخاقوی ئیل ۱۳۰۲، در ۱۰گ، ابواب جمعی میرزا علی مستوفی؛ ۵۱. مواجب و سیورسات افواج و دستورالعمل‌های سالیانه و ششماهه پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۵گ؛ ۵۲. مواجب و سیورسات سالیانه صاحب‌منصبان و موزیکانچیان فوج جلالی پیچی ئیل ۱۳۰۲، در ۴گ؛ ۵۳. جمع و خرج جنس انبار ذخیره در بارس ئیل ۱۳۰۷، در ۵گ، ابواب‌جمعی میرزا رضی؛ ۵۴. مخارج تعمیرات چهل و سه عراده توپ‌های فارس یونت ئیل ۱۳۰۶، در ۱۲گ؛ ۵۵. مواجب و سیورسات صاحب‌منصبان و توپچیان جدید تخاقوی ئیل ۱۳۰۲، در ۱۵گ؛ ۵۶. تقسیم روزنامه فرهنگ پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۶گ؛ ۵۷. قرار داد و مواجب و سیورسات سواران فتحیه سیچقان ئیل ۱۳۰۵، در ۸گ؛ ۵۸. جمع و خرج حساب کردستان قوی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۳گ؛ ۵۹. جمع و خرج و مخارج اتفاقیه محلات ایت ئیل ۱۳۰۳، در ۶گ؛ ۶۰. مواجب و سیورسات صاحب‌منصبان و سربازان فوج کمره، در ۳۵گ؛ ۶۱. جمع و خرج محاسبه کل مخصوص پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۲گ؛ ۶۲. دستورالعمل مقرری و مستمری اهالی اصفهان سیچقان ئیل ۱۳۰۶، در ۵۲گ؛ ۶۳. مواجب و سیورسات سالیانه سواران جدید فتحیه تنگوزئیل ۱۳۰۵، در ۱۷گ، ابواب‌جمعی نجفقلی خان سرهنگ؛ ۶۴. جمع و خرج مخارج اتفاقیه فارس ایت ئیل ۱۳۰۲، در ۸؛ ۶۵. تعهدات میرزا اسمعیل خان از بابت عمل در اردستان سیچقان ئیل، در ۴گ؛ ۶۶. تعهدات میرزا علی محمد خان نائینی از بابت عمل در سمیرم سیچقان ئیل ۱۳۰۵، در ۴گ؛ ۶۷. تعهدات محمد باقرخان از بابت عمل دهاقان سیچقان ئیل ۱۳۰۶، در ۴گ؛ ۶۸. دستورالعمل قسط اردستان و سمیرم یونت ئیل، در ۴گ ابواب‌جمعی میرزا ابراهیم خان مستوفی؛ ۶۹. دستورالعمل لرستان سیچقان ئیل ۱۳۰۵، در ۱۵گ، ابواب‌جمعی حشمة الدوله؛ ۷۰. جمع و خرج قصبه قمشه، ئیلان ئیل ۱۲۹۸، در ۶گ، ابواب‌جمعی میرزا حسینعلی خان منشی؛ ۷۱. تشخیص جمع و خرج مطالبات پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۵گ؛ ۷۲. نصایح به نواب احتشام السلطنه، در ۱۵گ؛ ۷۳. اسامی آحاد و افراد صاحب‌منصبان و توپچیان، در ۱۱گ؛ ۷۴. جمع و خرج انبار، ادوئیل ۱۳۰۷، در ۲۱گ، ابواب‌جمعی میرزا اسدالله خان مستوفی؛ ۷۵. مواجب و سیورسات سوار و قراسواران ظل السلطان قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۶گ؛ ۷۶. دستورالعمل قسط و خرج قسط کردستان تخافوی ئیل ۱۳۰۲، در ۸گ، ابواب‌جمعی احتشام السلطنه؛ ۷۷. تعهد و التزام میرزا حسین خان درباره ولایت قمشه سیچقان ئیل ۱۳۰۵، در ۴گ؛ ۷۸. مستمریات دارالسلطنه و بلوکات یونت ئیل ۱۲۹۹، در ۴۶گ؛ ۷۹. قرار اقساط ولایات اداره ظل السلطان قوی ئیل ۱۳۰۰، در ۸گ؛ ۸۰. قرار قسط یزد و مضافات تخافوی ئیل ۱۳۰۲، در ۲۹گ ابواب‌جمعی میرزا رضاخان بنان الملک؛ ۸۱. جمع و خرج ملبوس و چادر و افواج و غیره پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۱۴گ؛ ۸۲. جمع و خرج سمت رهق کردن ئیلان ئیل ۱۲۹۹، در ۴گ

ابواب‌جمعی میرزا مهدیخان ناظر؛ ۸۳ برآورد بنائی و قنوات لنجان تخاقوی ئیل ۱۳۰۲، در ۶گ؛ ۸۴ جزو جمع کمره یونت ئیل در ۱۶گ؛ ۸۵ برآورد تعمیرات پل‌های خواجو و الله وردیخان و چوبی و پارنامان پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۶گ؛ ۸۶ جمع و خرج محال ابرقو و جرقویه ئیلان ئیل ۱۲۹۸، در ۴گ؛ ۸۷ تعهد و تقبلی قریه نجف آباد از مصطفی قلی خان قاجار سیچقان ئیل رمضان ۱۳۰۵، در ۶گ؛ ۸۸ جمع و خرج نیکاباد و مزارع موضوعی از جرقویه و مهاباد اردستان ئیلان ئیل ۱۲۹۸، در ۴گ، ابواب‌جمعی جواد آقا؛ ۸۹ تشخیص تفاوت معامله گلپایگان و خوانسار سوای وجوه گمرک بارس ئیل ۱۲۹۵، در ۷گ؛ ۹۰. تعهدات بلوک رهق ابراهیم خلیل خان سیچقان ئیل، در ۴گ؛ ۹۱. جمع و خرج قراء انتقالی موضوعی از قمشه ئیلان ئیل ۱۲۹۸، در ۴گ، ابواب‌جمعی جلال الدین میرزا؛ ۹۲. دستورالعمل انتظامات و معاملات کردستان تخاقوی ئیل ۱۳۰۲، در ۶گ ابواب‌جمعی احتشام السلطنه؛ ۹۳. اسامی فوج کمره در ۳۴گ؛ ۹۴. جمع و خرج قریه رمان و جوراشکان ئیلان ئیل ۱۲۹۸، در ۴گ ابواب‌جمعی محمد رفیع خان؛ ۹۵. مواجب و سیورسات و تدارک سالیانه فوج کزازی پیچی ئیل ۱۳۰۲، در ۴۱گ؛ ۹۶. جمع و خرج جنس انبار ذخیره خالصه جات اصفهان تخاقوی ئیل ۱۳۰۲، در ۱۳گ ابواب‌جمعی میرزا رضی؛ ۹۷. مواجب و سیورسات و تدارک سالیانه فوج سربندی عراق پیچی ئیل ۱۳۰۲، در ۳۲گ؛ ۹۸. جمع و خرج سمیرم اودئیل ۱۳۰۶، در ۸گ ابواب‌جمعی مهدی قلی میرزا؛ ۹۹. تشخیص باقی جمع و خرج و مطالبات ظل السلطان پیچی ئیل ۱۳۰۱، در ۲۳گ، رحلی؛ ۱۰۰. اسناد خرج و مستمریات اصفهان سیچقان ئیل، در ۵۱گ.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۵۵

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با یادداشت‌ها و مهرهای مستوفیان و کار گذاران، ارقام و اعداد به سیاق، ۱۰۰ص (۱۷۳۵۷–۱۷۴۵۶)؛ کاغذ: آبی و سفید، جلد: گالینگور، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ – ۱۴۴]

● دفترچه یادبود / متفرقه / فارسی

daftarče-ye yādbūd

دفترچه یادبودی است از یک دانشجو به نام خانم انصاری که چندین یادداشت وداع به خط دوستان در آن ضبط شده است. در قسمتی از یکی از یادبودها آمده است: «... دوره جوانی را با پاکدامنی بگذرانید و آتش احساسات را با آب حلم فرو نشانید تا در زمان پیری از گذشته روشن خویش خرسند ... باشید» با امضای منصوره حسینی.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۰۸

آغاز: دفتر خاطرات پر شدی ×× صفحه دفتر جهان باشد / خوشدل آن رومی که درعالم ×× نیکویی زدی نشان باشد؛ **انجام:** کر دل که بود کز ان چون آرزوی تو ×× آه اشک بیاردت همی رو به روی تو.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آخرین تاریخ دفتر ۳/۹/۲۱ می‌باشد، بعضی از یادداشت‌ها به خط لاتین است؛ جلد: مقوا، ۲۹گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۸۹۰]

● دفترچه یادداشت روزانه / نامه‌نگاری / فارسی

daftarče-ye yāddāšt-e rūzāne

تعداد چهار مجلد دفترچه بغلی امور روزانه میرزا جعفر مربوط به سال‌های ۱۳۲۷–۱۳۱۷ می‌باشد. نامبرده مدت مدیدی در استیقای اذربایجان (گرمرود، سراب) به مستوفی‌گری اشتغال داشت و دفاتر موجود حاوی امور روزانه دوران بازنشستگی اوست که در روستای آهو سکونت می‌کرد. این یادداشت‌های مختصر بیشتر در حول وحوش مسائلی از قبیل: دید و بازدید از اقوام و آشنایان، دیدار با مهمانان، بهداشت فردی مسائل خانوادگی و روستایی در دهکده آهو و شرح مسافرت شهرهای اهواز، اراک، قم و آشتیان می‌گذرد و در آن هیچ اشاره‌ای به وضعیت و رخدادهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نشده است.

آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۶۵ بخش یکم

آغاز: نام: جعفر، نام خانوادگی شاهنده، متولد ۱۲۶۲ فرزند شکرالله شماره شناسنامه ۳۷۱۰۵ صادره از ناحیه چهار سنگلج تهران

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا جعفر شاهنده، تا: ۲۷–۱۳۱۷ق؛ اهدا کننده: خانم ذبیحه شاهنده؛ کاغذ: شیری، جلد: مقوای نازک با روکش پارچه‌ای، پلاستیک، اندازه: ۷×۱۰سم [ف: ۱۳۹]

● دفتر حساب / اسناد / فارسی

daftar-e hesāb

دفتری است مشتمل بر توضیحاتی درباره مزرعه علی‌آباد و طاچونه واقع در حومه سراجه قم، از موقوفات آستانه مقدسع حضرت معصومه علیها السلام، و حساب دخل و خرج آن به‌صوت سیاق، در صفحه ۲۸ گواهی وقف بودن این مزرعه به‌قلم حاج سید اسماعیل مجتهد قمی و در صفحه ۲۹ گواهی و امضاء دیگر علماء وقت ذکر شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۵عکسی

آغاز: غرض اصلی از تحریر این حساب؛ **انجام:** صیغه جاری شد بتاریخ یکهزار و دویست و پنجاه و نه محل مهر افوض امری الی الله عبده محمد کاظم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ ۱۵گ [عکسی ف: ۱–۱۷۷]

● **دفتر حساب و مخارج** / متفرقه / فارسی

daftar-e hesāb va maxārej

صورت حقوق پیشخدمت‌های کارپرداز ایران در بغداد در سال ۱۲۹۶ق می‌باشد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۴۰

آغاز: علیخان بیک پیش خدمت به تاریخ غره شهر جمادی الثانیه ۹۶ به قرار ماهی؛ **انجام:** به توسط کل مشترکان سرکار شوکت مدار مقرب الخاقان معین الوزارة دام اقباله العالی از بابت مواجب بنده درگاه میرزا آقا

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ مهر: «میرزا آقا» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۱]

← دفتر خاطرات > سفرنامه فرنگ

● **دفتر خاطرات** / متفرقه / فارسی

daftar-e xāterāt

ضیاء، محمد بن محمود، ۱۲۹۳ قمری

zīyā’, mohammad ebn-e mahmūd (1876 -)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۴

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ از برگ ۱۱۰ تا ۳۹۴ سفید است، همه برگ‌ها مرتب قرار نگرفته‌اند و شماره‌گذاریهای صفحات هم که از خود مؤلف است یک‌دست نیست و مشوش صحافی شده. ابتدای نسخه فهرست مطالب ۴۰ برگ آغاز خاطرات، یادداشتهای پایان نسخه: صفحه ۳۹۵ نوشته‌ای به خط محمود فرخ در ۲۳ مهر ۱۳۲۸، صفحه ۳۹۶ تا ۴۰۰ فهرست اجناس مختلف، صفحه ۴۰۱ تا ۴۱۰ فهرست کتاب‌های وی در تاریخهای ۳۰ فروردین ۱۳۱۹ و ۱۴ اردیبهشت ۱۳۱۸ و ۲۰ اردیبهشت ۱۳۲۰ و ۲۳ اردیبهشت ۱۳۲۲ش؛ اهدایی: مسعود فرید، آبان ۱۳۷۱؛ جلد: گالینگور، ۴۱۳گ، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۴۳]

● **دفتر خاطرات** / متفرقه / فارسی

daftar-e xāterāt

این یادداشت‌ها که در تقویم جیبی «سالنمای یومیه اقبالی» سال ۱۳۲۶ش نوشته شده، شامل خاطرات و کارهایی است که نویسنده در هر روز انجام داده است و امور مربوط به هر روز را در ذیل تاریخ همان روز به طور خلاصه و مختصر حداکثر در پنج سطر گزارش نموده است، او خود داخل دولتیان بوده و گاه گاه در ضمن ملاقات‌ها و خوردن‌ها و گشتن‌ها به کارهای دولتی خود نیز اشاره می‌کند. این گزارشات که از اول فروردین سال ۱۳۲۶ شروع و به آخر همان سال ختم می‌شود شامل شرح مهمانی‌ها، سیر و سیاحت، غذاخوری‌ها و خرید و فروش‌های نویسنده می‌باشد و اطلاعات عمومی و مفید بندرت در آن یافت می‌شود.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۶۹

خط: تحریری ناخوانا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۶ق؛ جلد: گالینگور، ۱۴۵ص، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲ - ۳۰۳]

● **دفتر خاطرات (ترجمه)** / - فارسی

daftar-e xāterāt (t.)

دفتر خاطرات مادموازل مونت پانسیه دختر دوک گاستن دورلئان. نسخه از کتابفروشی خریداری شده است متن از گفته‌های دختری است فرانسوی عضو دربار پادشاه فرانسه لویی چهاردهم و وقایع ۱۶۶۱ به بعد در آن آمده است (لاروس بزرگ؛ فهرست کتابهای چاپی ملی پاریس ۷۰۷:۱۱۸)، گویا معتمد الدوله سوم عبدالعلی میرزای متخلص به عبدی نعمة اللهی زنده در ۱۲۱۲ فرزند شاهزاده فرهاد میرزا معتمدالدوله آن را ترجمه کرده است، او فرمانروای کردستان هم شده (دو یادگار ادب از ایرج افشار در یغماس ۹ص ۴۱۷) و بادب و ریاضی و عرفان و فلسفه آشنایی داشته و نزد میراز محمد رضای قمشه‌ای و میرزا محمد علی قاینی درس خوانده بود و احتشام الدوله هم خوانده میشده است (المآثر و الاثار ص ۱۹۱).

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با اصلاحات؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۸ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [نشریه: ۳ - ۱۶۰]

● **دفتر خرج** / اسناد / فارسی

daftar-e xarj

امام جمعه خوئی، یحیی بن اسدالله، ۱۲۷۶ - ۱۳۶۴ قمری

emām jom‘e xūīī, yahyā ben asad-ol-lāh (1860 - 1945)

دارای چند دفتر مخارج شخصی و غیر شخصی (گویا از مرحوم امام جمعه خویی و برخی به خط اوست) از سال ۱۳۱۶ تا ۱۳۲۳. و از سال ۱۳۳۱ تا ۱۳۴۲ و مربوط به حدود ۱۳۳۲ و ۱۳۳۳ است.

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۵ خوئی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ نویسنده در پشت صفحه اول موجودی خود را در بانک ملی به تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۱۹، با حساب سیاق ثبت کرده در آغاز هر صفحه پهلوی تاریخ، چند جمله دعائیه و یا حمد و ثنای پروردگار آمده. بر کنار صفحات، اعتبار ها و وام‌هایی که از بانک‌های مختلف گرفته شده یاد گردیده. ۱۰ گ آخر سفید است روی بیشتر صفحات یادداشت و

امضاء مرحوم امام جمعه خویی موجود است. در ص ۸۱ این یادداشت دیده می‌شود:» بسم الله تعالی و هو الرزاق بموجب شرح دو صفحه قبل این دفتر، مبلغ ۴۰ هزار ریال از بانک رهنی ایران قرض کرده بودم و حالا هم که ۱۹ اسفند ماه ۱۳۲۳ است ۱۳ هزاران قرض کرده ام و امروز که ۱۹ اسفند ماه ۱۳۲۳ مبلغ ۵۳ تومان مقروض هستم و عمارات اندرونی و بیرونی خود را رهن التقرض قرار دادم خداوند قادر جل و علاکمک نماید، در زمان حیات خود بهر وسیله باشد این قرض را ادا و پرداخت ۱۹ اسفند ۱۳۲۳ یحیی الخویی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای شکری، ۱۵۲ص [ف: ۷ – ۱۲۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۶ خوئی

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ حساب آن به سیاق است؛ جلد: مقوای شکری، ۲۴۹ص، اندازه: ۲۱/۵×۷۱سم [ف: ۷ – ۱۲۳]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۷ خوئی

بی‌کا، بی‌تا، صفحات اول و آخر دفتر نوشته شده و برگ‌های وسط ۱۹–۱۱۱ سفید است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای ضخیم نخودی، ۲۷۸ص، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۱۲۳]

← دفترداری ≻ اصول استیفا و دبیری

● دفترداری عمومی / متفرقه / فارسی

daftardārī-ye ʻomūmī

سنجیده، رضا، ق۱۵ قمری

sanjīde, rezā (- 21c)

مؤلف که کارمند حسابداری است مطالب عمومی حساب داری و دفترداری را با تعریف اصطلاحات و نمایش انواع جداول مربوطه بیان کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۰۸/۲

آغاز: فصل اول – درتجارت وتاجر – مقصد اول – اقسام مختلف تجارت. تعریف تجارت – تجارت عبارت است از معاوضه وتغییر وتبدیل وحمل ونقل محصولات؛ **انجام:** مجبور است با رعایت نکات لازم حساب را روشن نموده از دفاتر مربوطه که شرح آن ها به تغییر گفته شده است صورتی از دارائی وبدهی از دفاتر مربوطه خارج

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۶۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۸۹۱]

● دفتر دخل و خرج / اسناد / فارسی

daftar-e daxl va xarj

غیر همانند:

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۵۸

مداخل و مخارج سال ۱۳۲۱ق است که در دفتر خانه مبارکه به ثبت رسیده و به تأیید اتابک اعظم رسیده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اعداد سیاقی، در برگ پایانی تأییدیه ای به سال ۱۳۲۱هـ با مهر «اتابک اعظم ۱۳۱۸» (بیضی)، مهر: «وزیر دفتر ۱۳۱۰» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲۸ – ۱۲۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۳۶

آغاز: جمع و خرج مالاب و موجهات و لوالی ... مملکت فارس؛ نگاشته ۱۳۲۳ق. دفتر دخل و خرج مملکت فارس است؛ خط: سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: «معتمد دیوان» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم سرخ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۳۷]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۳۰

آغاز: جمع و خرج ابوالجمعی جناب ... حاجی میرزا علی اکبر؛ **انجام:** جمع و خرج حساب سه ساله ... و جناب حاجی تحرره فی ۲۵ شهر جمادی الآخر مطابق ۱۳۰۶

دفتر دخل و خرج حاجی میرزا علی اکبر است به تاریخ ۱۳۰۶ق؛ خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ مهر: «فضلعلی» (بیضی)، «عبده فضلعلی ابن محمد مهدی» (چهارگوش)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی، ۴ص، ابعاد متن: (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۳۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۳۵

[**انجام:** مالیات ماضیه یوئی ... فارس که جای ...

خط: سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «ملک ...» (چهارگوش)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی سرخ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۳۷]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۳۱

خط: سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ابعاد متن (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۷]

● دفتر دخل و خرج تبریز / اسناد / فارسی

daftar-e daxl va xarj-e tabrīz

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۰۹

دفتر دخل و خرج تبریز به سال ۱۳۲۲ق را داراست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاقی؛ مهر: «مؤید دفتر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲۸ – ۷۹]

● دفتر دخل و خرج مالیاتی / متفرقه / فارسی

daftar-e daxl va xarj-e mālīyātī

کتابچه‌ای است به سیاق درباره مالیاتی جزو جمعی تعدیلی و تفاوت عملی ولایتی دارالعباده یزد و مضافات مطابق معامله معمولی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۲۹

خط: نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه کرم، ۴۱۸ص، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۰ - ۳۳۶]

● **دفتر درویش نوروز سورانی** / شعر / کردی

daftar-e darvīš nowrūz-e sūrānī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۴

اشعار متفرقه کردی؛ خط: نستعلیق، کا: روح الله اتابکی، تا: ۱۳۴۵/۱۲/۹ش؛ عکس [مختصر ف: ۳۵۲]

● **دفتر دستورالعمل مالیه سراب** / نامه‌نگاری / فارسی

daftar-e dastūr-ol-‘amal-e mālīye-ye sarāb

رونوشت و سواد مراسلات و مکاتبات مالیه سراب از تاریخ ۲۰ جمادی الثانی برابر ۱۶ جوزا، سال ۱۳۳۰ تا سه دلو همان سال است که میرزا جعفر مدیر آنجا بوده؛ این دفتر حاوی ابلاغ‌نامه‌ها، دستورات مدیر یا کفیل مالیه آذربایجان، نحوه وصول نقد و جنس، تظلم و شکایات، انتظام امور نانوایی‌های سراب، و بیش از چهل نامه با مضمون مختلف از سوی: شجاع الدوله، رانسکن (کفیل خزانه داری آذربایجان)، وثوق الملک، محمد ولی خان تنکابنی، حاج وثوق و اشخاص معنون دیگر در آن دوره می‌باشد، مضمون و عنوان چند نامه برای نمونه ذکر می‌گردد: ۱. سواد نامه میرزا علی آقا پسر حاجی میرزا یوسف در مورد چهارده پارچه آبادی ملکی ... در سراب؛ ۲. نامه رانسکن به مدیر مالیه سراب؛ ۳. نامه مستطاب حاج وثوق الملک حکمران شقاقی؛ ۴. نامه عموم مباشرین مالیه در مورد اغتشاشات و حوادث و حرکت ایلات «محرمانه».

آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۶۴ بخش یکم

انجام: سواد عرض حال خرده مالکین قریه اشتن با نمره ۳۰۲۴

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا جعفر شاهنده «نخعی»، تا: ۱۳۳۰ق؛ اهدا کننده: خانم ذبیحه شاهنده؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۵۴گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۳۸]

● **دفتر روزانه** / اسناد / فارسی

daftar-e rūzāne

دفتر حساب روزانه یک حجره بازرگانی است. از تاریخ ربیع الثانی ۱۳۲۴ق تا رجب ۱۳۲۹ق.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۶۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۹ق؛ شماره به سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، مختلف السطر دو ستونی، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۳]

● **دفتر روزنامه** / تاریخ / فارسی

daftar-e rūznāme

دفتر کارهای روزانه کسی که سرگذشت و سوانح زندگی خویش را تا سال ۱۳۱۱ق در آن یادداشت نموده و از نمازهای استیجاری و حج و روزه و هر عمل عبادی که با اجرت و مزد انجام می‌داده است، و همچنین از دارایی و کتاب‌هایی که امانت داده و عاریه کرده است در آن یاد کرده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۰گ، ۱۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۵۲]

● **دفتر سجلات** / اسناد / فارسی

daftar-e sejellāt

حسینی طباطبائی، محمد بن صادق، ق۱۴ قمری

hoseynī tabātabā’ī, mohammad ebn-e sādeq (- 20c)

داری صورت عقود و ایقاعات مورخ ۱۹ ربیع الاول ۱۳۲۵ تا یک‌شنبه ۱۲ صفر ۱۳۲۶؛ در آن وضع اجتماعی زمان مانند انواع داد و ستدها و بهای زمین‌ها و باغ‌ها و خانه‌ها و ده‌ها و دکان‌ها و کابین زنان و انساب و القاب بزرگان عصر از مسلمان و ارمنی و دیگران نمودار است. چنین است نام برخی از کسانی که در این دفتر دیده می‌شود: مختار خان احتساب الدوله پسر مختار السلطنه، اسدالله سرتیپ امیر پنجه قزاق خانه پسر ابوالفتح خان، نورالله اشجع السلطنه، ظفر السلطنه سردار امیر تومان، شمس العلماء عراقی، عضد السلطان، حسام الدین میرزای حسام همایون پسر حاج شیخ الرئیس، شاه زنان خانم دختر اعتماد الدوله، میرزا عبدالحسین خان موید الصنایع، مرتضی قلی خان امیر الامراء موید الممالک پسر حاج محمد خان، مهدی قلی خان موید دیوان، عبدالرضا خان رکن الممالک، شاهزاده علی قلی میرزا منصور الدوله پسر معتضد السلطنه، امان اله خان عز الممالک پسر فخر الممالک، میرزا علی زنجانی فراش خلوت پسر حاج عوض بیک، میرزا سید کاظم خان مستوفی اشراق السلطنه، احمد خان امیر تومان سیف الممالک، شهاب السلطان پسر صاحب اختیار، عضد الملک، امیر خان سردار، جعفر قلیخان پسر علی نقی قاجار کرمانی، میرزا محسن اقتدار الدوله، محمد کاظم میرزا رفیع السلطان پسر عالم شاه میرزا، میرزا اسماعیل خان پسر بشیر الدوله آجودان باشی، میرزا علی اصغر خان امیر الامراء پسر حاج محمد خان، عبدالحسین میرزا فرمان فرما وزیر عدلیه، حاج حسین خان معز الممالک، مهدی قلی خان اعتضاد المالک پسر رکن المالک، حاج محمد تقی خان سیف نظام مرندی، بابا خان یاور خلج پسر دوست محمد خان خلج، محمد حسین خان چارجی باشی پسر محمد قاسم خان، میرزا تقی خان وثیق السلطنه، میرزا شمس الدین بهاء دفتر، حاج میرزا احمد خان دبیر خاقان، غلام

علی خان امین همایون، حاج زین العابدین اعتماد همایونی پسر غلام علی خان، حاج محمد علی خان امین السلطنه، حاج میرزا عبدالکریم خان وثوق حضور، میرزا مصطفی خان وکیل لشکر پسر حاج دبیر الدوله، نگارزاده خانم دختر فرمان فرما، محمد باقر خان معاضد الممالک، حاج نبیل الممالک، زین العابدین خان شیرازی لله باشی، حاج معتضد حضور پسر حاج جهان دار میرزا، مصدق السلطنه، محمد خان حسام السلطنه پسر محمد علی خان، علی خان امیر تومان پسر حاج مصطفی خان، فرج الله خان اسلحه دار باشی پسر عبدالعظیم خان باغبان باشی، میرزا سید زین العابدین خان مستعان الممالک، محمد حسن خان معین اصطبل.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۸۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۸گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۸۸]

● **دفتر سرانجام** / شعر / فارسی به کردی

daftar-e sar'anjām

کاکائی سیر درویش کریم توث سامی

kākā'ī seyr darvīš karīm tūs sāmī

نخست دیباچه فارسی سپس شعرهای کردی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۱-ف

خط: نستعلیق، کا: سید کاظم نیک نژاد، تا: ۸ شهریور ۱۳۳۷ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۳]

● **دفتر سیاق** / ریاضیات

daftar-e sīyāq

نیمه نخستین در علم سیاق است و نیمه دوم در بیان «ممیزی و براورد» و «بنیچه بندی» و «محصصی» و «رسم الحساب» و «استصوابیات» و «صادریات» و «عوارض» و «مخارج» میان محل و امثال است.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۰۷

آغاز: سر رشته هر مقال حمد داور بی همان است ... چون در عنوان شباب و ایام بصارت عمر بدست علم تشوق سیاق است ... حل مسأئل سیاق است در این اوراق ... می‌نگارد چون هر مساله از آن را به لفظ قاعده مصدر ساخت مسمی به قاعده بسیاق می‌نویسند در زیر هر دفعه چهار بابت و هر بابتی دو دفعه می‌نویسند؛ **انجام:** چنانچه سر هر دو با من برابر باشد

خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۱۲۹۵ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۳]

● **دفتر شخصی مظفرالدین شاه** / اسناد / فارسی

daftar-e šaxsī-ye mozaffar-ed-dīn šāh

مظفرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ قمری

mozaffar-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1853 - 1906)

مربوط به پیشکش‌های دوران سلطنت او از آغاز تا آخر.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۳۴۳ ض

قسمت‌هایی به‌خط خود مظفرالدین شاه است؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دفتر شرعیات** / اسناد / فارسی

daftar-e šar'īyyāt

قباله‌ها و بنچاق‌های معاملات و ازدواج از دفترخانه و محضر امام جمعه حاج میرزا یحیی خویی (۱۲۷۶-۱۳۶۴، ۱۲۳۹-۱۱۳۴خ). در ده مجلد که روی هم در آنها ۹۹۶۴ شماره سند به ثبت رسیده است و از رهگذر شناسایی نام و نشان بسیاری از بزرگان سیاسی و اجتماعی ایران کنونی بسیار ارزنده است گذشته از فوائدی که از رهگذر تاریخ سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و خانوادگی از آن می‌توان به دست آورد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الاول تا ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۳۳ق؛ جلد: مقوا، ۱۴۰گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۳۳ تا ۲۳ ذیقعده ۱۳۳۵ق؛ جلد: مقوا، ۱۸۷گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ذیقعده ۱۳۳۵ تا ۱۸ صفر ۱۳۳۷ق؛ جلد: مقوا، ۹۲گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۳۳۷ تا ۵ ذیقعده ۱۳۳۹ق؛ جلد: مقوا، ۱۹۶گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۳۹ تا ۵ ربیع الاول ۱۳۴۲ق؛ جلد: مقوا، ۶۷۹گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ صفر ۱۳۴۲ تا ذیحجه ۱۳۴۳ق؛ جلد: مقوا، ۲۳۷گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳۳ و ۵۱۱۴-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۴۳ تا ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۴۵ق؛ جلد: مقوا، ۱۹۷گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۴۶ تا ۴ ذیقعده ۱۳۵۳ق؛ جلد: مقوا، ۳۶۹گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۳۶۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۲۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الثانی تا ۲۰ جمادی الاول ۱۳۳۱–۱۳۲۹ق؛ جلد: مقوا، ۱۳۶گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷ – ۳۶۷]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۳۴
قباله ها و بنچاقهای معاملات و ازدواج از دفترخانه و محضر امام جمعه حاج میرزا یحیی خویی. در ده مجلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۴۵ تا ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۴۶؛ جلد: مقوا، ۱۹۸گ، قطع: رحلی [ف: ۱۷–۳۶۸]

● **دفتر شورای دانشگاه تهران** / اسناد / فارسی
daftar-e šowrā-ye dānešgāh-e tehrān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲۲–ف
از روز دوشنبه ۲۵ اسفند ۱۳۱۳ خورشیدی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۲۴]

● **دفتر صورت حساب** / اسناد / فارسی
daftar-e sūrat hesāb
در دو بخش: ۱. صورت حساب شخصی گویا از فضل الله حسینی مورخ ۱۲۸۲ تا ۱۲۹۷ (یک سوم آن مفید است)؛ ۲. دستک صورت حساب شخصی که در تهران درست شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۳۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، با سیاق اصل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ابعاد متن: ۱۵×۲۰، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۲۰۷]

● **دفتر قانون = قانون** / حکومت و سیاست / فارسی
daftar-e qānūn = qānūn
ملکم، ۱۲۴۹ – ۱۳۲۶ قمری
malkam (1834 - 1908)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق
رساله‌ای است در بیان جزئیات قانون کیفری که ملکم با اقتباس از قانون کیفری فرانسه سعی در تنظیم قانون کیفری تازه‌ای موافق با نظام پادشاهی داشت. حجت الله اصیل با استدلال آن‌که در این رساله به تاسیس مجلس مصلحت‌خانه اشاره شده، تاریخ نگارش آن را ۱۲۷۷ق حدس زده است.
آغاز: طهران نسبت بترکستان کمال نظم را دارد ولی ایران نسبت به چهل دولت دیگر مملو اغتشاش و غرق ذلت است.
انجام: آنوقت عوض اینکه پی معلمین نظامی برویم جمیع حواس خود را صرف تحصیل معلم اداره میکردم که وزرای ما معتقد اداره فرنگستان بشوند.
چاپ: در کلیات او، صص ۱۱۹–۱۶۵، به کوشش محیط طباطبائی، تهران، ۱۳۲۷ش، چاپ شده؛ایران، تهران، نشر نی، ۱۳۸۱ شمسی، حجت الله اصیل، ۱
[نسخه‌های منزوی ۱۶۰۸/۲؛ مشار فارسی ۱۴۲۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۵۲/۶؛ دنا ۱۲۱۹/۴ (۱۲ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۶گ، ۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۱۱]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲۸
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ گویا از روی نسخه شیخ الاسلام قفقاز، با نسخه اصل مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۱۹۲ص، ۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۰۶]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** وزرای
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق [رایانه]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۴/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «دستگاه دیوان» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی منشی کوچک تفرشی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قرمز، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۸سم [ف: ۷ – ۳۸]
۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۳۰۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق خوب،بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا، ۷۲ص (۲–۷۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۹۵۰]
۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۳۰/۴
خط:نستعلیق،کا:میرزا هادی خان،تا:قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور قرمز، ۲۶گ (۶۰–۸۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۲۰]
۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۱
آغاز: ایران نظم بر نمیدارد نه خیر چنین نیست خدا طالب اغتشاش نیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۲ – ۸۱]
۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولی پس از انتهای فرصت
در فهرست با عنوان «رساله در سیاست» و به احتمال از ملکم دانسته؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۰ص [نشریه: ۲ – ۸۱]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹/۷
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۷ محرم ۱۳۰۱ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱ص (۱۶۵–۲۰۵)، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۴۸]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۵۴/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مطلب در اینست که دو سالست بجهت انتظام دولت مشورت میکنم و هنوز نفهمیده ایم که به جهت نظم حکم رانی اول باید درجات تنبیه را مشخص کرد

بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۵ق؛ ۱۰گ (۱۴۱پ–۱۵۰پ) [ف: ۱۵ – ۲۲۸]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۴/۴

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابولقاسم، تا: یک‌شنبه ۶ شعبان ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۶۸پ–۸۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۱۹]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۱۱

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۳ق [ف: ۵ – ۲۸۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [ف: ۶ – ۱۹]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۰۸۰/۲

آغاز: من یکی از اجزای مشورت هستم و اول از امنای هر دو مجلس یک سوال مختصری مینمایم. یک سال است؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی محکم با روکش تیماج عنابی، ۳۶گ (۳۴پ–۷۰پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۴۳]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۷/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۵۸گ (۷۳–۱۳۱)، ۱۳ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۱۳]

● دفتر قرابادین طب جدید / طب / فارسی

daftar-e qarābādīn-e tebb-e jadīd

۳۲۰ نسخه دارو در این کتاب با شماره ذکر شده است و در آخر هم خلاصه ادویه که در قرابادین ذکر شده آمده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۷۱۴/۲

آغاز: بسمله. نسخه دوای اول عین السرطان بیست حبه شور هستند؛ **انجام:** سیصد و بیستم کالومیل یک نخود وقت خوابیدن با قند بدهند و صبح یازده مثقال روغن بید انجیر داخل یک فنجان آب گرم کرده بخورند. تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب از دست اقل العباد کمترین خلق الله.

خط: نستعلیق، کا: حسین، تا: ۱۲۷۰ق؛ توضیحات ادویه با استفاده از مخزن الادویه در هامش ذکر شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۷ص، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۳ – ۹۵]

● دفتر کل املاک و مستغلات موقوفات آستان قدس

/ متفرقه، تاریخ / فارسی

daftar-e koll-e amlāk va mostaqellāt-e mowqūfāt-e āstān-e qods

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۷

آغاز: مزرعه محرابخان اپطرف جنوبی شادکن شمالی؛ **انجام:** کمپوت سازی ممتاز خراسان ... پرونده ۱۰۶ مستغلات

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق، جا: مشهد رضوی؛ [الفبائی: ۶۴۲]

● دفتر گزارشات مأمورین آستانه مقدسه / تاریخ / فارسی

daftar-e gozārešāt-e ma'mūrīn-e āstāne-ye moqaddase

صدری، نور علی

sadrī, nūr ʻalī

گزارش اتفاقات و تحویل و تحول مأمورین و سلاح‌های گارد موزه آستان مقدسه حضرت معصومه علیه السلام است که از تاریخ ۲۱/۳/۲۴ تا روز پنج‌شنبه ۲۲/۵/۱۳ در آن مکان مقدس رخ داده، مأمور گارد موزه نورعلی صدری است. شاید از نظر تاریخی برای آستانه حائز اهمیت باشد، در بیشتر صفحات نیمه دوم مهر مربع «عبده محمد هاشم» دیده می‌شود. ضمیمه آن گزارشی است از رئیس نظمیه ایالتی کرمان مبنی بر کشته شدن محمد چاهخو فرزند امر الله در سعید آباد کرمان به وسیله تاخت اسب و اصابت سر وی به دیوار، طبق را پرت نظمیه سیرجان.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۲

خط: نستعلیق، کا: نورعلی صدری، تا: ۱۳۲۱ق؛ مجدول؛ جلد: شمیز بنفش، ۷۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۷۳]

● دفتر لغت فرانسه فارسی / لغت / فارسی

daftar-e loqat-e farānse fārsī

میرزا عبدالله خان، ق۱۳ قمری

mīrzā ʻabd-ol-lāh xān (- 19c)

ظاهراً عبدالله خان فراهم آورنده این فرنگ‌ها زبان فرانسه می‌آموخته و برای آموختن خود این دفترچه را که حاوی لغات و اصطلاحات چندی است جمع‌آوری کرده است. این رساله با دو خط آمده و حاوی اغلاط املائی بسیاریست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴

آغاز: سلام علیکم DON juor monsteur (کذا فی المتن)؛

انجام: غیبت Absance (کذا فی النسخه = A bsence)
خط: نستعلیق و لاتین، کا: میرزا عبدالله خان، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۸۹گ، ۱۵ سطر (۵×۸/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۳۶۴]

← دفتر مالیاتی بلوکات و قریه‌های اصفهان ← صریح الملک

● **دفتر محاسبات** / متفرقه / فارسی

daftar-e mohāsebāt

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۱۳

آغاز: [...] روز سه‌شنبه ۲۴ شهر شوال المکرم ۱۳۳۲ مطابق ۱۵ اکتبر ماه فرانسه ۱۹۱۴. مدرسه سورها افتتاح شده است؛ **انجام:** سید ابراهیم داده شده است
دفتر حساب مخارج چند سال است که ظاهراً به خط پدرمرحوم رمضانی واقف بیش از دو هزار نسخه خطی و چهل هزار نسخه چاپی به این کتابخانه است؛خط:نستعلیق و خط سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۱گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱-۲۸۶]

● **دفتر محاسبات روزانه** / متفرقه / فارسی

daftar-e mohāsebāt-e rūzāne

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی،۱۲۵۵-۱۳۴۴شمسی
amīr-xīzī, esmā'īl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۸۶۸

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۴۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۱ - ۱۱۶]

● **دفتر محاسبه روزانه** / متفرقه / فارسی

daftar-e mohāsebe-ye rūzāne

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۳

آغاز: بسمله، یوم ۵ شنبه غره شهر محرم الحرام ۱۳۴؛ **انجام:** یک‌شنبه ۱۶ شوال المکرم ۱۳۶۰
خط: نستعلیق شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق [الفبائی ف: ۲۵۱]

● **دفتر مدرسه ناصریه** / اسناد / فارسی

daftar-e madrese-ye nāserīyye

دفتر مدرسه ناصریه، سپهسالار قدیم (مطهری امروز). دفتر سال ۱۳۳۶ق. جدول‌های حقوق مدرسان با ذکر مبلغ دریافتی و نام و مهر استادان، طلاب و دریافتی آنان؛ برای نمونه از نام استادان و هیأت علمی و اداری: جناب ... معتمد الملک بابت حق النظاره ۱۳۳۶، جناب ... آقا سید کمال الدین بابت حق الامامة ۱۳۳۶، جناب حاج شیخ علی نوری بابت حق التدریس، جناب ... حاج شیخ مسیح معلم ادبیات همان سال ... آقا سید آقا نایب الامام ... شیخ محمد تقی تالی مدرس منقول ... حاج میرزا ابراهیم تالی مدرس معقول ... میرزا علی یزدی معلم ریاضی، ... حاج شیخعلی نوری معلم مقدمات ... سقراط الحکماء حکیم باشی درالشفاء ... میرزا عباسقلی خان مستوفی ... مشهدی عبدالکریم ضابط موقوفات ... میرزا ابوالقاسم کتابدار ... مدیر السادات خادم باشی، آقا میرزا عبدالله واعظ، آقای صدر القراء، فاضل اعمی قاری. سپس مقرری طلاب بر حسب حجره: حاج سید یحیی یزدی، شیخ مهدی نوری، سید مهدی جمارانی، شیخ احمد مازندرانی، سید ابوطالب طالقانی، شیر (شمس ؟) الواعظین شیخ علی اصغر مازندرانی، سید ابوطالب، میرزا عبدالجواد ... می‌رسد به حجره ۶۲ آقا سید باقر کجوری. سپس اجزاء از معلمین، حفاظ کتب، خوشنویس و مشاق، اطبای دارالشفا، ساعت ساز، مؤذنان، مکبر، چراغچی، دربان، خادمان مسجد، باغبان، آفتابه‌دار، روضه‌خوان.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۶۶

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ مجدول، با ده برگ از صورت وجوهی که پرداخت شده با نام و نشان مهر دریافت کنندگان؛ جلد: مقوا کاغذ پوشانیده، ۱۸۰ص (۸۳+۹۶)، اندازه: ۲۰×۳۰سم، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۳]

● **دفتر مستمریات آذربایجان از ۱۳۲۸ تا ۱۳۳۴ق** / اسناد / فارسی

daftar-e mostamarrīyāt-e āzarbāyjān az 1328 ta 1334q.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۳۵۲]

● **دفتر مستمریات آذربایجان در ۱۳۰۶** / اسناد / فارسی

daftar-e mostamarrīyāt-e āzarbāyjān dar 1306

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۸۹۷

خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ ۳۸۲گ [ف: ۳۴ - ۸۳]

● **دفتر مستمریات آذربایجان سال ۱۳۳۴** / اسناد / فارسی

daftar-e mostamarrīyāt-e āzarbāyjān sāl-e 1334

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۸

خط: سیاق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق [مختصر ف: ۳۵۲]

● **دفتر مشق** / متفرقه / عربی

daftar-e mašq

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۷۶

دفتر مشق دروس ادبیات و تاریخ و جغرافیا، دوره متوسطه نظام آموزشی کشور عراق، مربوط به سال ۱۳۲۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ چند دفتر که به صورتی نامنظم یک جا صحافی شده؛ جلد: مقوا، ۱۴۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۷۷]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۳۶

آغاز: الحمد الله الذی ... بیده الخیر علی کل شیء قدیر اما بعد چون به مفاد آیه؛ **انجام:** و شخص مشار الیه را به وکالت ازطرف خود معرفی می‌نمایم.

از محمد زاده. مؤلف در این جنگ آیات راجع به قیامت و اشعاری مختلف – که قوام خاصی هم از نظر ادبی ندارند – را به صورت حروف تهجی به نظم کشیده، و چند صورت مالیه، به تاریخ ۱۳۵۴ و تاریخ شروع به تحصیل در نسخه مشهود است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ فاقد جلد، ۲۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۲۰۶]

● **دفتر مشق نظام** / متفرقه، اسناد / فارسی

daftar-e mašq-e nezām

جزوه‌ای است مختصر راجع به تکالیف و احکام قشون و افراد آن زمان مظفرالدین میرزا ولیعهد در آذربایجان.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲

آغاز: کتابچه دستورالعمل و تکالیف قشون نصرت نمون آذربایجان است که در هر شب از لحاظ مبارک بندگان حضرت مستطاب اشرف ارفع اسعد امجد والا ولیعهد روحنا فداه بگذرد که در همان شب تکلیف فردای قشونی امر و مقرر فرمایند که در همین کتابچه از قبیل توقف و مرخصی و دیدن سان و مأموریت و مشق و تنبیه و مواجب و جیره و عزل و نصب و احکام لازمه و غیره مشخص شود که عموم صاحب منصب تکلیف نظامی خود را دانسته از اینقرار اطاعت نمایند. احکام یوم جمعه هفتم شهر رمضان المبارک مطابق قوی ئیل خیریت دلیل ۱۳۰۰ ... الی آخر؛ **انجام:** احکام بتاریخ روز دوشنبه پنجم شهر ذالحجه مطابق سال فرخنده فال قوئیل خبرت دلیل ۱۳۰۰ روز دوشنبه حسب الامر دو فوج دوم نصرت و ایلات را در مرخص خانه هستند الحمدالله سلامتی بود و ندامت بکوری چشم مخالف خداوند عمر بدهد انشاءالله بزیر سایه حضرت اشرف والا ولیعهد روحی فداه و به همراهی جناب جلالت مآب صدیق الدوله دام اقباله اردوهای بزرگ بزنم و جان فشانی بکنم انشاءالله الحق سرکرده ها و سربازها با من برادری کردند خواصه رحیم خان سرتیپ امیدوارم رفع خجالت مرا از همه بالتفات جناب جلالت مآب صدیق الدوله بفرمایند.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ مهر: بهاءالدوله، مشیرالسلطنة به سال ۱۳۲۲ق، «الراجی رحیم»؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی،۱۷ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۷سم [ف: ۵ – ۶۰۶]

● **دفتر مکتوبات ظهیرالدوله صفاعلی** / نامه‌نگاری / فارسی

daftar-e maktūbāt-e zahīr-od-dowle safā-ʻalī

ظهیرالدوله، علی بن محمد ناصر، ۱۲۸۱ – ۱۳۴۲ قمری

zahīr-od-dowle, ʻalī ebn-e mohammad nāser (1865 - 1924)

نود و شش نامه و تلگراف سیاسی زمان حکومت او است. نخستین آنها سواد دست خط همایونی درباره فرمان‌گذاری گیلان برای ظهیر الدوله امیر تومان با تصویب نظام السلطنه مورخ محرم ۱۳۲۶ و بازپسین آنها تاریخ پایان شوال ۱۳۲۷ دارد سپس یک یادگار سپاسگزاری خانوادگی مورخ ۹ حوت ۱۳۳۴ است از محمد ولی سپهسالار رئیس الوزراء و بندی درباره خلع محمد علی شاه مورخ ۲۸ شعبان ۱۳۲۶، با فهرست نامه در آغاز.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۶۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای عبدالله انتظام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ ذیقعده ۱۳۳۶ق؛ ۷۵ص (۷۲+۳) [فیلمها ف: ۱ – ۸۶]

● **دفتر منبر** / مواعظ / فارسی

daftar-e manbar

شوقی، احمد

Šowqī, ahmad

دفتری است که مؤلف منبرهای خود را در آن تحریر کرده است.

فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: مسئله آگر کسی شما را بگوید که بروید برای میت او نماز بخوانید شما هم رفتید؛ **انجام:** مثلی و مثل الانبیاء کمثل رجل نبی داراً ...

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مطالب به طور نامنظم و با رنگ‌های مختلف تحریر شده؛ جلد: پلاستیکی، ۲۲گ، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف مخ]

● **دفتر منتخبه** / طالع بینی / فارسی

daftar-e montaxabe

مشتمل بر جدول‌های تفال.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۷۰۲/۱

آغاز: (جدولی در فهم فیروزی و نصرت) در این جنگ نصرت یابد یا نه ... تعبیر این خواب راست است یا نه ... در این دعوا بر

خصم غالب آید یا نه؛ **انجام:** من سئل عن التوحید فهو جاهل و من اجاب عنه فهو مشرک ... سئل مامون عن الرضا (ع) ما الدلیل علی خلافة جدک قال آیة انفسنا ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۷۵]

← دفتر مهرنامه ≻ دفتر ثبت نکاح

● دفتر نظم و نثر / شعر / فارسی

daftar-e nazm va nasr

نعمت فسائی، محمود بن زین العابدین، ۱۲۷۰ - ۱۳۴۴ ؟ قمری

ne‘mat-e fasā’ī, mahmūd ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (1854 - 1926)

دفتری است به نظم و نثر، سراینده آن از مردم فسای شیراز و از اعقاب سید علی خان فرصت الدوله شیرازی است. از وی «بدیع التواریخ» حاوی اشعار در مرکز احیاء میراث (۴۰۶/۵) و «دیوان نعمت» در فهرست مرعشی گزارش شده، شاعر به مناسبت‌های گوناگون به هر شهر و دیاری که مسافرت می‌کرد، در نوشته‌هایش به توصیف و تشبیه زیبارویان و مه‌پیکران آنجا پرداخته است. این دفتر حاوی مثنویات، غزلیات و رباعیات (۴۴ بیت در قالب مثنوی، ۲۹۶ بیت غزل، ۱۴ رباعی) و ۳۷ قطعه ادبی (در بخارا یک قطعه، اسکندریه و تفلیس ۲ قطعه، عشق آباد ۳ قطعه، سمرقند ۵ قطعه، مصر ۷ قطعه، بمبئی ۸ قطعه، اسلامبول ۱۲ قطعه) است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز: در خانه «گورنر» دختر عیسوی دیده شد که زلف آشفته اش جمعی را پریشان کرده بود، بلکه خلقی را بی سر و سامان نموده، لعل لبش یاقوت را جگر خون ساخته؛ **انجام:** صحرا همه گشت لاله زار ای ساقی ×× هان باده گلرنگ بیار ای ساقی / کاین چرخ همان است که هم چون بهرام ×× که داشت بگور صد هزار ای ساقی / در دارالخلافه طهران فی شهر رجب المرجب سنة ۱۳۲۵ ...

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: رجب۱۳۲۵ق، جا: تهران؛ ۵۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

● دفتر نمرات مدرسه آمریکایی / متفرقه / فارسی

daftar-e nomarāt-e madrese-ye āmrīkāyī

لیست وسیاهه نام شاگردان مدرسه امریکایی (ظاهراً در تهران) است که درسال ۱۹۱۷م/۱۳۳۵ق ترتیب یافته.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق؛ جلد: مقوا، ۴۱گ، اندازه: ۹×۱۳سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۲]

● دفتر نوشتجات استراباد / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e estarābād

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۳-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۲۱۵ (۴۶۶۸/۳۲۳۶) در صفر ۱۳۰۳ در کتابخانه شاهی بوده؛ بی‌کا، بی‌تا، ۲۱۷گ [فیلمها ف: ۲ - ۲۲۵]

● دفتر نوشتجات خراسان / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e xorāsān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۶-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۲۲۱ (۳۲۵۰)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در ۱۹ رجب ۱۳۰۳ ایت ئیل به کتابخانه موزه رفته، در ۱۳۲۲ ملاحظه شده با مهر مشیرالسلطنه، با گواهی موسی مرآة الممالک که در ۱۳۳۰ به اطاق اسناد رفته است؛ ۲۲۱گ [فیلمها ف: ۲ - ۲۲۵]

● دفتر نوشتجات خراسان درباره سیستان / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e xorāsān darbāre-ye sīstān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۵-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۲۳۴ (۴۶۵۸/۳۲۴۷)؛ بی‌کا، بی‌تا، با گواهی موسی مرآة الممالک که از جمع کتابخانه به اطاق اسناد دولتی آمده است، ۴۰۳ گ بوده سپس نوشته‌اند که ۳۸۱ برگ است و اکنون ۴۴۳ برگ عکس است. [فیلمها ف: ۲ - ۲۲۵]

● دفتر نوشتجات فارس / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e fārs

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۴-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۲۱۹ (۳۲۶۴)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در ۱۳ رجب ۱۳۰۳ به کتابخانه موزه رفته بوده و به گواهی مرآة الممالک در ۱۳۳۰ از آنجا به اطاق اسناد رفته است؛ مهر: فرهاد میرزا؛ ۳۹۰گ [فیلمها ف: ۲ - ۲۲۵]

● دفتر نوشتجات فارس و مازندران / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e fārs va māzandarān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۷-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۲۲۲ (۳۲۸۶)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در صفر ۱۳۰۳ تخاقوی ئیل به کتابخانه موزه رفته و به گواهی موسی مرآة

الممالک در ربیع الاول ۱۳۳۰ به اطاق اسناد رفته و ۱۸۸ برگ است. [فیلمها ف: ۲ – ۲۲۵]

● **دفتر نوشتجات کردستان** / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e kordestān

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۱-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۲۱۴ (۶۴۲۱). مورخ ۱۲۷۹ و ۱۲۹۰؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در صفر ۱۲۰۳ در کتابخانه شاهی بود و به گواهی موسی مرآة الممالک در ۱۳۳۰ به اطاق اسناد رفته بود؛ ۲۰۵گ [فیلمها ف: ۲ – ۲۲۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۲-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۳۰۵ (۳۲۶۹) در ۱۳۰۳ در کتابخانه شاهی بوده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳۹گ [فیلمها ف: ۲ – ۲۲۵]

● **دفتر نوشتجات کرمان** / اسناد / فارسی

daftar-e neveštejāt-e kermān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۸-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۳۲۴ (۳۲۷۷)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در ۱۳۲۲ مشیرالسلطنه آن را دیده، و به گواهی مرآة الممالک در ربیع الاول ۱۳۳۰ به اطاق اسناد رفته بود؛ ۳۲۸گ [فیلمها ف: ۲ – ۲۲۵]

● **دفتر وصولی** / اسناد / فارسی

daftar-e vosūlī

دفتر وصولی بازرگانی از غره محرم ۱۲۸۰ق. صورت برات‌ها است و یکجا «به نام فرزندی ملامحمد» مورخ ۱۱ شوال ۱۲۸۰ق نوروز (؟). شمارها به سیاق. در برگ‌های پسین سفید، نسخه‌های پزشکی و طلسم آورده شده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۷۸

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ اهدایی: خاندان شیخ الاسلامی بهبهانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا کاغذ ابری، سرمه‌ای و صورتی، اندازه: ۱۵/۵×۱۹/۸سم [ف: ۳ – ۱۳۷]

● **دفتری** / متفرقه / فارسی

daftarī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۵۴/۱

با برگهایی سفید درباره: آل افراسیاب (۸ص)، مختاری غزنوی (۴ص)، سید محمد بن ناصر علوی و سید اشرف الدین حسن بن ناصر حسینی علوی از قرن ۶ (۴ص)، خوارزم شاهیان (۴ص) حساب شخصی (۴ص)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عباس اقبال، بی‌تا؛ جلد: کاغذی، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۳۶]

● **دفتر یادبود** / متفرقه / فارسی

daftar-e yādbūd

پهلوی نژاد، موسی، ق۱۴ قمری

pahlavī-nežād, mūsā (- 20c)

دفتر یادبود است که مؤلف در آن دست خطهای بزرگان و دانشمندان را جمع‌آوری نموده است. او این دفتر را به شخصیت‌های معاصر خود ارائه نموده و آن ها هر کدام مطالبی را در یک صفحه درباره مواعظ و نصایح به خط خود نوشته‌اند. این دفتر که دفتر دویست برگی معمولی است اکثر قسمت‌هایش سفید است. نوشتن یادداشت‌ها از مهرماه ۱۳۱۳ شروع شده و تا ۱۲۱۷ش ادامه داشته است. اسامی افرادی که دست‌خطشان در این دفتر موجود است عبارتند از: شریعت سنگلجی در ۳ ذیقعده ۱۳۵۵ق، محمد مهدی سنگلجی در ۶ ذیقعده ۱۳۵۵ق، فروغی رئیس الوزرا در دی ماه ۱۳۱۶، قریب گرگانی در ۱۳۱۳، مورخ الدوله سپهر در ۱۳۱۶، رشید یاسمی، نصرالله فلسفی، بدیع الزمان در ۱۲ اسفند ۱۳۱۳، احمد اخگر، میرزا حسین خان سیفی عماد الکتاب در ۱۳۱۳، محمد تقی بهار در دی ماه ۱۳۱۶، حبیب یغمایی در ۱۳۱۷ و افراد دیگر.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۳

خط: نستعلیق، کا: کاتبان مختلف، بی‌تا، ۱۳۱۳، ۱۳۱۷ش؛ در اول نسخه دست خط صاحب دفتر (موسی پهلوی نژاد)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۰۰گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳۶ – ۲۲۹]

● **دفتر یادبود آرامگاه فردوسی** / تاریخ / فارسی

daftar-e yādbūd-e ārāmgāh-e ferdowsī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۳۹

آغاز: مشاهده بنای نوین آرامگاه شاعر ملی؛ **انجام:** بسیار مایه خوشحالی گردید مهرانگیز آیرملو.

خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۴ش قرن ۱۴؛ تهیه انجمن آثار ملی [الفبائی: ۲۵۱]

● **دفتر یادبود بازدید از کتابخانه ناصریه لکهنو** / متفرقه / فارسی و عربی

daftar-e yādbūd-e bāzdīd az ketabxāne-ye nāserīyye-ye lakhnow

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۷

آغاز: بسمه تعالی، روز پنج‌شنبه بیست و هفتم ربیع الاول ۱۳۹۵؛ **انجام:** سعادت حسین کمال تشکر را دارم ... بمبئی

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دفتر یادبود کتابخانه آستان قدس** / تاریخ / فارسی

daftar-e yādbūd-e ketabxāne-ye āstān-e qods

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۳۸

آغاز: بنام خداوند بخشنده مهربان از آقایان محترمی که به کتابخانه مبارک؛ **انجام:** آستان قدس دیدن نمودیم مهدی محققی.

در ۱۳۱۲ش. به دستور عبدالعلی اوکتائی تهیه شده؛ خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ تا ۱۳۴۷ق، جا: مشهد رضوی [الفبائی: ۲۵۱]

● **دفتر یادداشت** / طب / فارسی

daftar-e yāddāšt

میرهادی، مریم، ۶۹۵ قمری

Mīrhādī, maryam (695 -)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۳۴

آغاز: هر شکل که باشد نشان سلولهای سرطانی؛ **انجام:** بزرگی کسی آورد خود بدست که

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۱]

● **دفتر یادداشت** / متفرقه / فارسی

daftar-e yāddāšt

غیر همانند:

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

آغاز: شب جمعه چهار ساعت از شب گذشته از تبریز بیرون آمده بعد از ظهر وارد قریه گوگان شدیم. راه امروز بسیار مسطح و هموار می‌بود. در سمت شرقی؛ **انجام:** و دیگر خواب می‌دیدم در محل خانه‌های حاجی سید حسن طهرانی چهار زانو روی شکم حاجی میر عبدالله پسر حاجی سید حسن هم رئیس تماشا می‌کنم و تعجب به حالت من دارد ×× طوری پروازی کردم و داخل خانه شدم.

یادداشت‌های متفرقه‌ای بین سال‌های ۱۲۸۰-۱۲۹۵ از قبیل شعر، خواب‌های مهمی که دیده، چند نامه و بدهی و طلب‌هایش؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: بین سال‌های ۱۲۸۰-۱۲۹۵؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی صاحب انتشارات معروف کلاله خاور در تهران؛ جلد: مقوا، ۶۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۶۴-۱۶/۱۷۴

آغاز: بسمله الهی کفی بی عزا ان اکون لک عبدا؛ **انجام:** و کذلک ننجی المؤمنین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین در هر روز از ماه صفر ده مرتبه خوانده شود جهت دفع نحوست در این ماه ۵ صفر ۱۳۸۵

دفترچه یادداشت یکی از اهل علم است که در آن مطالب پراکنده از شعر و حدیث و شماره تلفن‌ها، یادداشت نموده است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۵ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۴۶گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۴۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۹۶-۱۲/۱۸۶

آغاز: الحمدلله الذی قصم بالموت رقائب الجبابرة وکسر به ظهور الاکابره الذین لم تزل قلوبهم فی ذکر الموت نافره؛ **انجام:** ولیعلم من ذلک حال الحسین (ع) حین رای الملائکه تمثاله فی المقتل الخ

دفتریادداشت مربوط به خطیبی از خطبای معاصر است. در پند و اندرز و موعظه، فقط چند برگ (۲۶ برگ) از این دفتر نوشته شده است. و باقی اوراق سفید است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۳۷۳ق؛ جلد: مقوا، ۵۴گ، ۱۵-۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۳۹]

۴. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۴۳

یادداشت‌های پراکنده شخصی است که در سال ۱۳۲۳ق همراه با نظام السلطان به مازندران سفر کرده و مخارج اقامت در ساری و بارفروش را به خط سیاق در این دفتر ثبت کرده است. بیشتر برگ‌های این دفتر به ترجمه لغات انگلیسی اختصاص یافته همانند دفتر لغت‌های انگلیسی به فارسی که دانش آموزان دبیرستانی از آن استفاده می‌کنند. گویا بیشتر لغات مندرج در این دفتر مربوط به سفرنامه یک خارجی به ایران است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق، جا: مازندران؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی قرمز، ۱۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷۵]

● **دفتر یادداشت (مجموعة المطالب)** / گوناگون / فارسی و عربی

daftar-e yāddāšt (majmū'at-ol matāleb)

معزی دزفولی، محمد کاظم بن محمد، ۱۳۳۳ قمری

mo'ezzī dezfūlī ،mohammad kāzem ben mohammad (1915 -)

جنگی است شامل اشعار عربی و فارسی و نکات ادبی، کتابشناسی منطق، طب که البته بیش از چند صفحه آن نوشته نشده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۲ معزی

آغاز: بسمله. الرؤوف الکریم، هذا کتاب مجموعه المطالب للشیخ محمد کاظم. الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی اشرف الرسل و النبیین محمد و آله اجمیعن. و بعد فیقول احقر الوری العاصی الآثم محمدکاظم رزقه الله حلاوة لتحصیل هذه المجموعة المفیدة ما استکشفته من مطالب مشکلة قد صار مطارح الانظار و مقفلات احادیث و اخبار

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰ش، ۱۳۴۹ق؛ پشت جلد: «قد انتقل الی الاحقر محمد کاظم سنه ۱۳۴۶»؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۹ – ۹۲]

● **دفتر یادداشتها** / گوناگون / فارسی

daftar-e yāddāšt-hā

قزوینی، محمد، ۱۲۵۶ – ۱۳۲۸ شمسی

qazvīnī, mohammad (1877 - 1949)

یادداشت‌های قزوینی است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۳

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۶ص [ف: ۱۶ – ۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۴

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۳۶ص [ف: ۱۶ – ۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۶

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۳۵ص [ف: ۱۶ – ۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۷

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۷۶ص [ف: ۱۶ – ۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۵

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۳۷ص [ف: ۱۶ – ۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ شش دفتر کوچک به خط قزوینی (۱–۲) و عباس اقبال (۵ و ۶)؛ جلد: گالینگور مقوایی، قطع: جیبی [ف: ۱۶ – ۳]

● **دفتری از یادداشتها** / گوناگون / فارسی

daftarī az yāddāšt-hā

پورداود، ابراهیم، ۱۲۶۴ – ۱۳۴۷ شمسی

pūrdāvūd, ebrāhīm dāvod (1885 - 1968)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۸۶

کا: ابراهیم پور داوود، بی‌تا؛ اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۸سم [رایانه]

● **دفتری درباره سنجر و المسترشد** / -

daftarī darbāre-ye sanjar va al-mostaršed

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۶۰/۷

خط: نستعلیق، کا: عباس اقبال آشتیانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: فرنگی، فاقد جلد، ۴گ، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۸۸]

● **دفع آفات نباتی** / کشاورزی / فارسی

daf'-e āfāt-e nabātī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۷

آغاز: بدن حشرات از سه قسمت متمایز تشکیل یافته است؛ **انجام:** جلوگیری نموده ۱۱/۲۱

از محمد شریعتی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: بهمن ۱۳۱۷ق، جا: مشهد رضوی [الفبائی: ۶۴۲]

● **دفع إعتراض المجتهدین علی الأخباریین** / اصول فقه / عربی

daf'-u 'i'tirāḍ-il mujtahidīn 'ala-l a'xbārīyīn

اخباری، علی بن محمد، -۱۲۷۳ قمری

axbārī, mohammad ebn-e 'abd-on-nabī (1765 - 1817)

رساله‌ای است با عناوین «اقول، اقول» در پاسخ نظریات شیخ محمد علی که ظاهراً اصولی مسلک بوده، مؤلف که فرزند میرزا محمد اخباری است، با ایشان محاجه کرده که برخی به صورت مشافهه و حضوری بوده و بدان اشاره شده است. وی ضمن نقل نظریات اصولیین به رد و ایراد آنها پرداخته و از مشی اخباریان دفاع نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۹/۱

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی أقام الحجة و أوضح المحجة لیهلك من هلك عن بینه و یحیی من حی عن بینة ... أما بعد، فلا یخفی علی الدانی و القاضی أن السبب فی الخلاف بین الأخ الولی الشیخ محمدعلی و بین هذا العبد العاصی هو أن أخانا ... أخبرنی؛ **انجام:** فلا تسألونی عن شی إلا نبأتکم به فقال: لیس أحد عنده علم إلا بشیء خرج من عند أمیرالمؤمنین علیه السلام و عن أبی عبدالله ...

ناتمام؛ خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه عفی الله عنه»؛ کاغذ: شرقی، ۲۱گ (۱پ–۲۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۹ – ۶۲۲]

● **دفع الإشکال** / فقه / عربی

daf'-ul 'iškāl

نیشابوری اخباری، محمد بن علی، ق۱۳ قمری

neyšābūrī axbārī, mohammad ebn-e 'alī (- 19c)

پاسخ ایراداتی است که بر نظریات فقهی میرزا محمد بن عبدالنبی اخباری وارد شده است و نوه ایشان با عناوین «قال، اقول» به شرح عبارات جد خویش پرداخته و ایرادات را پاسخ داده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۹/۶

آغاز: بسملة، أحسن ما تتحف به الإخوان و أزین ما تتعاطاه الخلان سلام صدر من صمیم الفؤاد و دعاء برز من مقر الإتحاد ... ثم اعلامکم أعلی الله مقامکم ان کتابکم الکریم المشتمل علی الفحص و الإستخبار عما إستشکلتم فیه من عبارة جدنا؛ **انجام:** و به کفایة لمن ألقی السمع و هو شهید و الحمدلله علی ما أظهر لنا

من زيادة فضلكم و علو مقامكم و قدركم و المأمول إدراك المرسلات منكم و شرح الأحوال و ما تبدو لكم من المهام ...
خط: نسخ، كا: على بن عباس بحرانى، تا: ۱۲۷۰ق؛ كاغذ: فرنگى، جلد: تيماج قرمز، ۴گ (۸۴پ-۸۷پ)، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۱۹۴]

← دفع الايمام و رفع الايهام فى الجواب عن السؤال ⟵ دفع الايهام و رفع الابهام

● **دفع الايهام و رفع الابهام = دفع الايمام و رفع الايهام فى الجواب عن السؤال** / عرفان و تصوف / عربى
daf'-ul īhām wa raf'-ul ibhām = daf'-ul īmām wa raf'-ul īhām fi-l jawāb 'an-is su'āl
نابلسى، عبدالغنى بن اسماعيل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمرى
nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641 - 1731)
رساله‌ای است كوتاه در توضيح و رد دو ايراد كه بر كتاب الفتح الربانى و الفيض الرحمانى مؤلف مطرح شده است. در ايضاح المكنون و هدية العارفين با عنوان «دفع الايمام ...» آمده است.
[دنا ۱۲۲۲/۴؛ ايضاح المكنون ۴۷۴/۱؛ هدية العارفين ۵۹۰/۱؛ معجم المؤلفين ۲۷۱/۵]

قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۴/۳
آغاز: الحمدلله الملهم للحق و كاشف ما خفى و دق ... اما بعد، فيقول العبد ... طلبت منى ايها الاخ الحميم؛ **انجام:** و رضوان الله تعالى عن السادة الكرام و عن اصحابه الائمة الفخام على مدار الايام و السلام
خط: نسخ، كا: محيى الدين بن قاسم نيكى، تا: ۱۱۹۶ق؛ كاغذ: فرنگى، ۱۱گ (۶۶-۷۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴-۶۲۵]

● **دفع البأس فى ترك مصاحبة الناس** / اخلاق / عربى
daf'-ul ba's fī tark-i muṣāḥibat-in nās
ابن طولون، محمد بن على، ۸۸۸؟ - ۹۵۳ قمرى
ebn-e tūlūn, mohammad ebn-e 'alī (1484 - 1547)
رساله كوتاهى است در ترك مصاحبت اشرار با استفاده از آيات، روايات و كلمات اعلام.

قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الأحد فى ذاته المنفرد بصافته تعالى عما يقول الظالمون علواً كبيرا
كتابخانه چستربيتى، ش ۳۴۵۸؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: عصر مؤلف؛ به گفته آربرى نسخه به خط مؤلف است؛ ۳ص (۱-۳)، ۲۳سطر [عكسى ف: ۳ - ۱۴۴]

● **دفع ترس از مرگ** / اخترينى / عربى
daf'-e tars az marg
كياء گيلانى، احمد بن محمد، ق ۱۰ قمرى
kīyā' gīlānī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)
اهداء به: سلطان عبدالله قطب شاه
رساله در دفع ترس از مرگ از نظام الدين گيلانى شاگرد داماد استرآبادى.

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۵
خط: نستعليق، بى‌كا، تا: با تاريخ ۱۱۶۰ق؛ در هامش پراكنده‌هاى حديث و شعر و فلسفه، سخن صدراى شيرازى درباره گفته على «انا اصغر من ربى بسنتين» و جز اينها و از شجره دانش همين گيلانى بايد باشد؛ كاغذ: ترمه، ۳گ (۱۰پ-۱۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۳۷]

● **دفع التناقض بين نفى مفهوم اللقب و ...** / اصول فقه / عربى
daf'-ut tanāquḍ bayn-a nafy-i mafhūm-il laqab wa ...
تحقيقى است در اين مسئله اصولى كه نفى حجيت مفهوم لقب و صفت (كه مورد اتفاق آراء يا راى اكثر علماء اصول است). با مسئله حمل مطلق بر مقيد و عام بر خاص (كه مورد اتفاق اصوليين است). چگونه سازش دارد.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱/۶-طباطبائى
آغاز: قد يتوهم التدافع بين كلام الاصحاب فى مسئلة المفاهيم ... و بين كلامهم فى مسئلة حمل المطلق على المقيد و تخصيص العمومات بالصفة و الشرط
بى‌كا، بى‌تا؛ كاغذ: فرنگى آبى و نخودى، جلد: تيماج زرشكى، ۱گ (۳۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۹۱]

● **دفع جن زده** / - عربى و فارسى
daf'-e jen-zade

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۵۶/۱
آغاز: بسمله عزمت عليكم يا معشر الارواح ان كنتم يهودياً او نصرانياً؛ **انجام:** واتونى مسلمين برحمتك يا ارحم الراحمين
خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۲؛ به طور چليپا، در پشت صفحه قطعه شعرى در ۵ بيت به خط سعدالله طالقانى شامل تاريخ تولد فرزندش در ۱۱۲۷ق نسخه توسط عليمردان خان تيمورى با صد و نود و نه جلد كتاب خطى و ده جلد قرآن چاپى وقف طلاب مدرسه خيراتخان مشهد شده، با مهر او؛ واقف: على مردان خان تيمورى (نصرت الملك)؛ جلد: تيماج مشكى، ۴ص، ۲۳ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۲۴]

● **دفع الخوف عن الانسان (رسالة)** / فلسفه / عربی
daf‘-ul xawf ‘an-il insān (r.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۳۷
آغاز: بسمله، رب وفق حمدله ... لما کان اعظم مایلحق الانسان؛
انجام: فهذا ما فهمته من قولهم علم المبداء الاول ... ادام الله علوه ... فهو المطلوب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **دفع الخوف من الموت = رفع غم الموت = لامخافة من الموت = لماذا اخاف الموت = حقيقة الموت = دفع النسم** / اخلاق / عربی
daf‘-ul xawf min-al mawt = raf‘-u ġam-il mawt = lā-maxāfa min-al mawt = li-māḏā axāfa-l mawt

ابن مسکویه، احمد بن محمد، ۳۲۰ - ۴۲۱ قمری
ebn-e meskavayh, ahmad ebn-e mohammad (933 - 1031)

رساله‌ای در علل پیدایش ترس، مخصوصاً ترس از مرگ در انسان. ابتدای رساله هر چند علل وجود ترس و بیم را به‌طور کلی موضوع قرار داده ولی بیم از مرگ را عنوان و درباره علل آن بحث کرده است. به عذر آن‌که این بیم شدیدترین و عمومی‌ترین بیم‌های انسان است. این رساله با عنوان «دفع الخوف من الموت» یا «لامخافة من الموت» یا «لماذا اخاف الموت» یا «دفع الغم من الموت» یا «حقیقة الموت» آمده است و آن را گاه به مسکویه رازی و گاه به ابن سینا نسبت داده‌اند و در برخی فهارس به بابا افضل هم نسبت داده شده ولی باید از ابن‌مسکویه دانست و در حقیقت به گفته مهدوی خود بخشی از مقالت هفتم کتاب «تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق» مسکویه رازی است و در ص ۱۷۴ به بعد چاپ قاهره ۱۳۲۹ دیده می‌شود. در فهرست مهدوی (ص۷۳ و ۲۷۵) دو رساله دیگر به نام «الحزن و اسبابه» و «دفع الغم و الهم» به ابن سینا نسبت داده شده که غیر از این رساله است.
آغاز: بسمله، الحمد لله حمد الشاکرین، و صلواته علی محمد و آله الطاهرین. لما کان اعظم ما یلحق الانسان من الخوف هو الخوف من الموت و کان هذا الخوف عاما و هو مع عمومه اشد و ابلغ من جمیع المخاوف ...
انجام: و ان کانت غیر واحدة فلایفضل المتصدق ذلک الفضل الا بمشاکلة تلک النفس و علی هذا شبه بشیء واحد
چاپ: در مقالات فلسفیة لمشاهیر المسلمین و النصاری، به کوشش لویس شیخو (دارالعرب)
[فهرست آثار ابن سینا (منتشر شده در مجله معارف، دوره نهم شماره ۲ ص ۹۹)؛ الذریعه ۴: ۵۰۷، ۸: ۲۲۸، ۱۱: ۸۳-۱۸۲، ۱۵: ۱۸۸، ۱۸: ۲۶۹؛ ریحانة الادب ۸: ۲۰۶؛ دنا ۱۲۲۲/۴ و ۱۲۲۳ (۴۱ نسخه با نسبت به ابن مسکویه و ابن سینا)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۸۶(آ)-۴۶۳/۸۶(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ در هامش؛ ۱گ (۲۸۸ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۵]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۴۶پ-۱۴۷پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۱۵
خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۱۳۴-۱۳۷)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۲۰]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۴۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱گ (۱۰۸ر و پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۳۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۸۰]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ علامت «وقفاً عاماً» در برگ نخست؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۳۹ر-۴۰ر)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۸۴]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۹۵/۳
خط: نسخ، کا: میر محمد سلیمان بن میر معصوم حسینی، تا: رجب ۱۰۴۵ق، جا: اصفهان مدرسه ملا عبدالله؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۸ر-۱۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۸۶]
۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۶۰
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۰ق، جا: قمصر کاشان؛ مصحح جلد: تیماج جگری، ۴ص (۱۶۴-۱۶۷)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۲]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق؛ در پایان دارد: «تمت الرسالة و الحمدلله وحده بلغ مقابلة بعون الله و حسن توفیقه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۱۴۲پ-۱۴۳پ)، ۳۱ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۱×۲۶سم [ف: ۳ - ۶۶۱]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۱۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ خطوط راسته و چلیپا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۴گ (۷۸پ-۸۱پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۶/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۶۵ق، جا: حیدرآباد، حسب فرموده آقا تمسا؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ مقابلة من نسخة التی کتب هذه النسخة منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۵۷-۱۵۹)، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۸۳]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ در فهرست (۱: ۳۱۹) با شماره ۲۸۶/۱۸ آمده؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۳۳ر-۱۳۴پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۳۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۴/۱۷

خط: نستعلیق، کا: میر محمد مؤمن حسینی، تا: ۱۰۸۱ق؛ در این نسخه هم از ابن سینا دانسته شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴ص (۲۷۳-۲۷۶)، ۲۱ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۴۳۸]

۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۶۵/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع فیروز آبادی، تا: ۱۰۸۳ق، جا: حیدرآباد؛ با توجه به آغاز و انجام مؤلف معلوم شد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۹۸پ-۱۰۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [مؤید: ۳ - ۳۰۴]

۱۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۸/۱۲ فرخ

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج سوخته، ۴ص (۱۲-۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰۹]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۳/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد بن عبدالحسین نخعی جزائری نجفی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: چرم مشکی، ۱۰ص (۱۷-۲۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۱۹۳]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۷ص (۳۶۲-۳۶۸)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۹۳]

۱۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ محرم ۱۰۹۸ق؛ جلد: مقوایی، ۲۲۵گ، ۱۴ سطر (۵/۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۱ - ۱]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: قزوین؛ آخر نسخه: «الحمدلله رب العالمین تمت الرسالة الموسوم بدفع النسم من الشیخ الرئیس المعلم ابوعلی بن سینا بحمدالله و حسن توفیقه»؛ کاغذ: اصفهانی زرد و سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۳۷۰-۳۷۱)، ۲۸ سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۶]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۷/۱۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۶گ (۸۶پ-۹۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۷سم [ف: ۷ - ۱۵۰]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۴۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴ص (۲۴۰-۲۴۳) [ف: ۴ - ۴۵۳]

۲۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۰۲ق؛ جلد: چرم زرد، ۳گ (۱۷پ-۲۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه:۱۲× ۱۸/۵سم [مؤید: ۲ - ۲۹۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳/۹-ف

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج نسخه برون D. 19 (۱۰) (ص ۳۸ فهرست نیکولسون)؛ بی‌کا، تا: ۱۱۶۱ق، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱- ۵۴۴]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۶۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۳]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۴۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۹ر-۸۳ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۵۴]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم مروزی، تا: شنبه ۲۴ رجب ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر [ف: ۵ - ۲۵۰]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۸/۴

خط: نستعلیق، کا: علی بن ابی الحسن حسینی مازندرانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵گ (۵۹-۶۴)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۶]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۶۳ق، به‌خواهش سید اسمعیل بن کاظم حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴گ

(۸۷پ–۹۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۸۷۹]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۱۲–۸/۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما استفاد بالحواس و الاجسام كمالا و اذا اكمل بهاثم خلص منها صار الى عالمه الشريف القريب الى باريه و منشئيه عزوجل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۵ – ۲۸۸۱]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ واقف: حضرت علی بن موسی الرضا (ع)؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۷۸/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر قزوینی، تا: جمادی الاول ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۹۱ر–۹۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۱۲/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۴۲]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶/۸

خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛ ۶گ (۷۰پ–۷۵ ر) [ف: ۳ – ۶۶۱]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲/۱۲

آغاز: آغاز و انجام برابر نقل شده در ذریعه و مهدوی (ص۲۷۶) با اندک اختلاف است

بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی زرد، ۳گ (۵۵ر–۵۷ر)، ۱۷ سطر [ف: ۱۱ – ۵۸۵]

۳۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۲۴/۵

آغاز و انجام: برابر؛ تمت الرسالة الموسومة بدفع الغم من الموت من مؤلفات شيخ الرئيس ابى على سينا.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۲۰ص (۵۰–۶۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۶۲۳]

۳۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹/۸

بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛کاغذ:سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص (۸۵–۱۰۲)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۶۲]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: علی اکبر بن جمال الدین، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۷۶پ–۷۸پ)، ۲۱–۲۲ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا يفعل المتصدق ذلك الفعل الا بمشاكلته لتلك النفس و عليهذا ايضا.

در فهرست با عنوان «رسالة اسباب خوف» و از بابا افضل دانسته؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۹]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲گ (۷۴پ–۷۵پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم[ف:۸–۷۵۱]

۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵/۳ ـ ج

بی‌کا، بی‌تا، ۳گ (۱۱پ–۱۳پ) [ف: ۱ – ۲۳۷]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳/۱

آغاز: و انجام: برابر

خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۱پ–۸پ) [ف: ۳ – ۹۶۱]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۱۰

[**انجام:** اكثر من مائة الف رجل و احسب كل من فى المصر كذلك ... ليعلم له الارض لاتسعهم قياماً متواصيين فكيف قعوداً و متصرفين و لابقى.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کم دارد؛ ۵گ (۹۵پ–۹۹پ) [ف: ۶–۲۲۲۱]

۴۱. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۴۶/۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین گرگانی، تا: ۱۳۰۰–۱۳۰۱ق؛ ۷ص (۳۰۰–۳۰۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۶/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۳۵۷]

۴۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۴۹/۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا كمل بها ثم خلص منها صار الى عالمه الشريف القريب الى باريه و منشئه عزوجل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۷]

۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۹۶/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۵ص (۱۹۳–۱۷۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ – ۴۵۴]

● دفع الخوف من الموت (ترجمه) / اخلاق / فارسی

daf'-ul xawf min-al mawt (t.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۶۴(آ)–۴۶۳/۶۴(ب)–ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. در هامش؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۹گ (۱۳۱پ–۱۴۰پ) [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۳]

← دفع السموم ← سقى السموم

● دفع السموم / طب / عربی

daf'-us sumūm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۵۸/۲

آغاز: بسمله. فى سقى السموم، من خاف ان يسقى سما فيجب ان يحترز عن الاغذية و الاشربة الغالبة الطعوم؛ **انجام:** فى لسع العقارب قد يعرض من لسعها ... او الترياق المتخذ من السطر

خشقوق الیابس و ورق
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: میشن کاغذ قهوه‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۱۲۱ر-۱۳۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۹سم [ف: ۵ - ۴۴۹]

● **دفع شبهات** / متفرقه / فارسی

daf'-e šobahāt

رفسنجانی، محمد علی بن زین العابدین، ق۱۳ قمری

Rafsanjānī, mohammad 'alī ebn-e zeyn-ol-'ābedīn (-19c)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۹۶ق
چون بعد از فوت حاج کریمخان کرمانی شبهاتی رخ داده بود مؤلف رساله حاضر را در دفع شبهات نگاشته است.

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۱۱/۵

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد به عرض شریف جنابعالی می‌رساند که چون این بنده کمین مسکین در خدمت آن مولای مطاع مکین از جمله مخلصین دیرین است
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر شیرازی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۶۹گ (۵۱پ-۱۱۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۱]

● **دفع شبهات بابیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

daf'-e šobahāt-e bābīye

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲ محرم و روز دوشنبه ۱ محرم ۱۳۰۵ق
در دو بند در رد شبهات بابی‌ها و در عنوان بند دوم آمده « ... فرمایش فرمودند» پیداست که از سخنران و خطیبی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۲

آغاز: سه‌شنبه ۲ محرم ۱۳۵۰ بسمله. حمدله ... خداوند عالم در کتاب مستطاب خود میفرماید؛ **انجام:** لایسبقونه بالقول و هم بامره.
بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ (۱۴ر-۳۶پ)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۸۲۶]

● **دفع شبهات واهیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

daf'-e šobahāt-e vāhīye

شریعتمدار، محمد، ق۱۳ قمری

šarī'atmadār, mohammad (- 19c)

به پاره‌ای از شبهات اعتقادی که بر سر زبان‌ها جاری شده و عوام بدان دچار هستند پاسخ تفصیلی داده و گاه به کتاب خود «معارف الائمة» ارجاع می‌دهد. قسمت آخر آن به صورت سؤال و جواب است. مؤلف در رد بسیاری از مطالب روایی به ادله عقلی تمسک کرده است.

آغاز: بسمله باب در بیان دفع شبهات واهیه است که از روی بی فکری بر زبانها جاری می‌شود ... بعضی از عوام را چنین گمان است که صانع عالم نور است.
انجام: و تشبیه او بسبزی مزبله ها کرده اند و الله اعلم بالصواب.
[دنا ۱۲۲۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۶۵/۹]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۲/۲

آغاز: برابر
در فهرست با عنوان «الاعتقادات» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ رجب ۱۲۳۵ق، جا: مدرسه مادرشاه مشهور به حاجی عبدالله خواجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۲۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۳۷/۳

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه مدرسه صدر (خاتم الانبیاء)-بابل ۱۲۲؛ خط: نستعلیق، کا: میر سید شریف بن سید مرتضی حسینی ساروی، تا: با تاریخ ۱۲۳۸ق؛ ۳۶ص (۶۸۹-۷۲۴) [عکسی ف: ۵ - ۱۹۳]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۲

آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛خط: نسخ، کا: ملک محمد بن کربلائی پیر محمد قزوینی، تا: شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۶۶]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۳۷ص (۱-۳۷)، ۲۵-۲۶سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۵۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** طبایع و ارواح با تسلیم و رضا شربت بلا را از پیاله رضا با شدت تلخی به شرینی نوشیدند کو دل آگاهی که آگاهی خواهد و کو عقل سالم که بجاده مستقیم امیرالمومنین آید و طالب حق مطلق گردیده تارک سلوک راه باطل و مغنبط افعال عاطل گردد (بتاریخ هجدهم صفر المظفر ۱۲۹۰)
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۹ - ۱۳۱۶]

● **دفع شبهة الاکل و الماکول** / فلسفه / عربی

daf'-u šubhat-il ākil-i wa-l makūl

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲/۳

آغاز: بسمله، هذه سئوال من الشیخ ... مقاله و رفع فی الخلد اعلامه عن شبهه الاکل و الماکول فاجاب؛ **انجام:** فاذا اخرج من الدنیا و من هذا العالم ... کم تعودون فافهم فان هذا مما لاشک فیه و

لاشبهة يعتبر يه ... سنه ۱۲۶۰ ق.
خط: نستعليق تحريری خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق [رايانه]

● دفع شبهة ابن كمونه / فلسفه / عربی

daf‘-u šubhat-i ibn-i kamūna

رساله‌ای است مختصر در بيان آنچه علما در دفع شبهه مشهور ابن كمونه نگاشته‌اند با رد و ايرادهايی از مؤلف.

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۲۲۷۶/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... اما بعد فهذه فوائد العلماء المحققين والفضلاء المدققين والعرفاء الراسخين وقفت عليها فی كتبهم؛ **انجام:** وهذا شهادتها بالوحدانيه وأما شهادة وجوده العددی فمن وجهين أحدهما

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تيماج مشكی، ۵گ (۱۳۸پ-۱۴۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۴]

● دفع شبهة الاستلزام (الاولی) = شبهة الاستلزام / فلسفه / عربی

daf‘-u šubhat-il istilzām (al-ulā) = šubhat-ul istilzām

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ - ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo’men (1609 - 1679)

مقاله كوتاهی است در بحث از شبهه معروف به «شبهة الاستلزام» و جواب به آن شبهه. محقق خوانساری رديه‌ای بر اين رساله محقق سبزواری نوشته و محقق سبزواری دوباره رديه‌ای بر رد خوانساری نگاشته است.

آغاز: بسمله اما بعد فهذه مقالة خفيفة مختصرة فی حل المغالطة المشهورة بشبهة الاستلزام تصديت بها ذكر بعض ناسخ لی فی حل العقدة المذكورة

انجام: و هذان الجوابان مما اعول عليهما فی حل المغالطة و لی فی حلها جواب آخر يرجع الی جوابين لكن يحتاج الی تطويل كلام لايناسب الحال والبال انتهی المقالة

[دنا ۱۲۲۴/۴؛ الذريعة ج۲۲۹/۷ و ۱۹۸/۱۰]

شرح و حواشی:

۱- دفع شبهة الاستلزام (الثانية) = حاشية شبهة الاستلزام؛ محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (۱۰۱۷-۱۰۹۰)

۲- شبهة الاستلزام (الثانية) = تعليقة علی شبهة الاستلزام للسبزواری؛ محقق خوانساری، حسين بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

۳- شبهة الاستلزام (الثالثة) = تعليقه علی حاشية شبهة الاستلزام؛ محقق خوانساری، حسين بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۶۲

خط: نستعليق ريز، كا: نصيرالدين محمد رضوی شاگرد آقا حسين خوانساری، تا: قرن۱۱؛ كاغذ: سپاهانی، جلد: تيماج حنايی، ۳گ (۱۷۰ر-۱۷۳ر)،۴۲سطر(۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶-۳۴۲]

۲. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۰/۹-۳۰/۱۷۰

آغاز و انجام: برابر

از اول تاآخر؛ خط: نسخ، كا: عبدالحسين بن شيخ محمد امين شراره فتونی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تيماج مشكی، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۴۲]

● دفع شبهة الاستلزام (الثانية) = حاشية شبهة الاستلزام / فلسفه / عربی

daf‘-u šubhat-il istilzām (aṯ-ṯānīya) = ḥāšīyat-u šubhat-il istilzām

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ - ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo’men (1609 - 1679)

وابسته به: شبهة الاستلزام (الثانية) = تعليقة علی شبهة الاستلزام؛ للسبزواری؛ محقق خوانساری، حسين بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

ردی بر رديه محقق خوانساری است.

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... فانی قد ألفت سالفاً مقالة مختصرة فی حل العقدة المشهورة بشبهة الاستلزام و اتفق انها تشرفت بنظر بعض اعاظم الافاضل المعاصرين ... قوله فان حكم العلية و المعلولية الخ لايخفی ان مقصود القائل بهذا الكلام ...

انجام: ثم ليحكم بما تقرر عليه رأيه المصيب فهو المطاع المتبع ان شاءالله تعالی و نسأل الله ربی أن يفتتح و يختتم و هو عنا راض و الله المستعان فی كل حال.

[دنا ۱۲۲۴/۴؛ الذريعة ج۲۲۹/۷ و ۱۹۸/۱۰]

شرح و حواشی:

۱- شبهة الاستلزام (الثالثة) = تعليقه علی حاشية شبهة الاستلزام؛ محقق خوانساری، حسين بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۰/۲

آغاز: برابر

با خط خوردگی و اصلاحات و اضافات فراوان؛ خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تيماج كرم نرم، ۱۳گ (۱۵ر - ۲۷پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۳ - ۱۴۲]

۲. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۴۲۰۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تيماج مشكی، ۱۹گ (۷۹پ-۹۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۸۳۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۳

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صالح خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن قرمز، ۱۷گ (۳۳پ-۵۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۳۹۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۳/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۲]

۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۹۹/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست شبهه الاستلزام (الثانية) محقق خوانساری دانسته شده که با توجه به آغاز و انجام تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالمطلب بن ابی طالب حسنی حسینی اصفهانی (از یادداشتهایش بر می‌آید شاگرد آقا حسین خوانساری باشد)، تا: دوشنبه ۱۲ ذیقعده ۱۰۸۹ق؛ مصحح، محشی با علامت «منه» و «منه مدظله» و «منه مدظله العالی» و «وجد هكذا بخطه»، با بلاغ قرائت، آخر نسخه یک صفحه با امضای «م ح ق قدس سره» آمده؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱گ (۳۹پ-۵۹پ)، ۱۵-۱۹سطر [ف: ۱۱۹]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۳۸۶/۳

کا: معین بن احمد، تا: ۱۰۹۰ق [د.ث. مجلس]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۷۴/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: فوارس بن ابوالمکارم دماوندی، تا: ۱۰۹۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه مد ظله»؛ ۲۹ص (۱۳۳-۱۶۱) [ف: ۵ - ۱۳۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۸/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۹۳]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:ض۲۴۹۵/۲

تذکر: این رساله در فهرست وزیری نیامده است و با توجه به عکس آن در مرکز احیاء میراث (ش ۱۳۶۵) وارد شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی با عنوان «منه مد ظله»؛ ۳۱ص (۱۲۸-۱۵۹) [ف: ۴ - ۱۳۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۵/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۳ق [رایانه]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۳

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی - مشهد ۵۷۹۴ [آنچه با این شماره در رایانه آستان قدس معرفی شده جز این رساله است و رد بر ملا خلیل است ولی چون آغاز و انجام آن در اینجا نیامده دقیقاً معلوم نشد]؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی، تا: با تاریخ ۱۱۱۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ ۲۸ص (۱۲۲-۱۵۰) [عکسی ف: ۴ - ۲۰۷]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۱

آغاز: و المعلولیه الخ لا یخفی ان مقصود القائل؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: اسمعیل بن محمد صادق الموتی، تا: شعبان ۱۱۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری سبز، ۱۶ص (۱-۱۶)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۶۹۸]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و متی لم یتحقق الاستلزام المذکور لم یکن الوجود ینتسج متی لم یصدق علیه فی زمان ما انه علی الحاله المذکوره.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۷ص (۱۲۳-۱۳۹)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۶۵]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۱۷۱]

● دفع شبهة الشرور و بیان القضا و القدر (رسالة فی) /

کلام و اعتقادات / فارسی

daf'-o šobhat-eš šorūr va bayān-ol qazā va-l qadr (r.-on fī)

نویسنده معتقد است هر چند شرور ممکن و به ناچار منتسب به علت العلل یعنی خداوند هستند، لکن شرور نسبی بوده و شر مطلب و شر غالب وجود ندارد. همچنین سازگاری اختیار انسان با قضاء و قدر را چنین تبیین می‌کند که قضاء دارای معانی متعددی است از جمله علم، و علم تابع معلوم است پس جبری در کار نیست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز: بدانکه شک نیست در وقوع شرور در عالم کون و فساد و این شرور لا محاله ممکنند؛ **انجام:** موجب کفر در کافر و ایمان در مومن نبوده باشد و همچنین در جمیع اشیاء

چند بیت شعر فارسی در حواشی برخی از اوراق؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۷۹پ-۸۰)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

● دفع شبهة المخالفین فی دلالة آیة الولایة علی امامة امیرالمؤمنین (ع) = تفسیر آیة انما ولیکم الله و رسوله / تفسیر / عربی

daf'-u šubhat-il muxālifīn fī dilālat-i āyat-il walāya 'alā imāmat-i amīr-il-mu'minīn

بحرانی، علی بن عبدالله، - ۱۳۱۹ قمری

bahrānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1902)

تاریخ تألیف: ۵ صفر ۱۳۰۲ق؛
دفع شبهه مخالفین است که قائل شده اند در آیه ولایت جمله «و هم راکعون» حال از ضمیر «یقیمون الصلاة» است لذا کلیه صحابه را شامل می‌شود، مؤلف استدلال نموده که این آیه در شأن حضرت امیرالمؤمنین (ع) خصوصاً نازل شده و عموم را شامل نمی‌شود.
آغاز: الحمدلله ... و بعد فهذه فائدة جلیلة فی بطلان شبهة المخالفین فیما تاولوه فی قوله تعالی انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا ...
انجام: ولکنی تنبهت الیه فی بعض خلواتی التی استعمل فیها الفکر فی توجیه ادلة المسائل الاصلیة و الفرعیة فاثبته هنا.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲۷ و ۷۱۲/۲۷ عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، در عصر مؤلف؛ جلد: مخمل نیلی، ۱گ (۱۹۳پ-۱۹۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱۱] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۴]

← دفع شبهة میزان الکفتین ﴿ حاشیة رسالة میزان الکفتین
← دفع الغم من الموت ﴿ دفع الخوف من الموت

● **دفع مضار الاغذیة** / طب / عربی
daf'-u maḍārr-il aġḏīya
رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ - ۳۱۳ قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakaryīā (866 - 926)
رازی در این رساله شکوکی بر کتاب جالینوس ایراد می‌کند.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۸۲۱/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال محمد بن زکریا الرازی غفر الله له رایت ان اؤلف کتابا فی دفع مضار الاغذیه ابلغ و اشرف مما عمله الفاضل الجالینوس فانه سها و غلط کثیرا فی کتابه فی هذا المعنی و لم یستقص فی کثیر منه و لا یحیی ین ماسویه؛ **انجام:** قال محمد قد قلنا فی هذا الغرض الذی قصدناه قولا کافیا ... لا نحسب انه سبقنا الیه احد من القدماء و لما انتهی بی القول الی هذا الموضع ... اردت ان اضم الیه فصلا آخر اذکر فیه مایوافق عله علة ... ثم رایت ان هذا الکتاب قد بلغ من الطول مقداراً صالحا ... فتوقفت عن ذلک انتظاراً لامر سیدی اطال الله بقاءه فان امر بذلک فعلته انشاء الله و له الامر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: شکری صخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴ص (۱۴۶-۲۵۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۵۰]

● **دفع المضار الکلیة عن الابدان الانسانیة = تدارک الخطاء الواقع فی تدبیر الطبی = رفع المضار** / طب / عربی
daf'-ul maḍār-il kullīya 'an-il abdān-il insānīyya = tadāruk-ul xaṭā'-il wāqi' fī tadbir-iṭ ṭibbī = raf'-ul maḍār
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
به درخواست: احمد بن محمد سهیلی (وزیر علی بن مأمون خوارزمشاهی)
تاریخ تألیف: میان سال‌های ۳۹۲- ۴۰۳ق
این کتاب در چگونگی رفع کلیه زیان‌هایی است که متوجه جسم انسان می‌شود؛ ابن‌سینا این رساله را در هفت مقاله با عناوین «تدارک، تدارک» تدوین نموده است؛ نام این کتاب در منابع گوناگون با عناوین «تدارک الخطاء الواقع فی التدبیر»، «تدارک أنواع الخطاء الحدود»، «تدارک الخطاء فی التدبیر الطبی»، «رفع المضار الکلیة عن الأبدان الانسانیة»، «دفع المضار الکلیة لأبدان الانسانیة» نیز ثبت گردیده است. فهرست مقالات چنین است: ۱. تعدید أنواع الخطاء؛ ۲. مضار ... هواء الحمام؛ ۴. الطعام؛ ۵. الماء و المشروبات [و] فی اکثار شرب الماء؛ ۶. الحرکات؛ ۷. أمر الاستفراغ فی من أخبربه الفصد.
آغاز: و بعد فان الشیخ السید ابالحسین احمد بن محمد السهلی رحمه الله و هو من عرف بعلو الهمة و شرف الامامة و محبة العلوم و الحقیقة و الاخذ منها بالحظ الاوفر ... امرنی فیما امر من الاوامر الحکمیة ان اعمل کتاباً فی دفع المضار الکلیة للابدان الانسانیة ...
انجام: فهو موجود فی الکتب و لکن هذا کاف فی غرضنا و الله اعلم.
چاپ: در حاشیه منافع الاغذیة ودفع مضارها لابن ابی بکر رازی، ۱۳۰۵ق، در قاهره چاپ شده
[کشف الظنون ۳۸۰/۱ فهرست مصنفات ابن سینا: ص ۱۱۴؛ الذریعة ۱۷/۴؛ ریحانة الادب: ۱۰۱/۳؛ دنا ۱۲۲۴/۴ (۲۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۲/۵]
شرح و حواشی:
۱- فواید الاشیاء؛ متطبب هروی، ابوالمظفر بن مستنصر

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰/۵-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۱۱؛ خط: نسخ، کا: حوفی مسیحی موصلی، تا: با تاریخ ۵۷۸ق؛ ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۸]
۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت المقالة الشیخ أبی علی بن سینا فی استدراک الخطأ الواقع فی القانون الطبی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۷۹ق؛ ۲۶گ (۱پ-۲۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۴]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۹۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ برگ‌ها پس و پیش شده، مقابله شده با نسخه‌ای نادرست در کاشان در محرم ۶۲۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۴۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۹۸(آ)-۴۶۳/۹۸(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ در هامش؛ ۱۳گ (۳۱۳پ-۳۲۶پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۶]

۵. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۶۱/۲

بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۶ - ۳۵۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۸/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۴۶ق [ف: ۷ - ۲۸۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۱۱۹پ-۱۲۸پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۶]

۸. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۶۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۴]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: قهوه‌ای، ۵۵گ (۷۵پ-۱۳۰ر)، اندازه: ۸/۶×۱۶/۹سم [ف: ۵ - ۱۵۳]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۷/۱۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه نو، ۲۶گ (۱۲۶پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۱۳/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۷/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن غلامعلی طبیب، تا: نیمه قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۱۳گ (۱۴۶-۱۵۸)، ۳۴ سطر مورب، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۱۵۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۶/۴

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن صفی الدین محمد، تا: ذیقعده ۱۰۱۹ق، قطع: بیاضی جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۲]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۵۴۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۲۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۲ر-۶۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۹۴/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۰]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۲/۱۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۳گ (۱۰۰ر-۱۷۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۷سم[ف:۷-۴۰۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۱ق؛ ۳۱ص (۱۸۲-۲۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۷۳۱]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۴۹۹/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد صفی بن اسکندر متطبب، تا: ۱۰۶۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۸۰پ-۱۰۱ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۷۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۴۴

خط: نستعلیق چلیپا، کا: عبدالرحمن حسینی قمی طبیب، تا: پنج‌شنبه ۲۸ رمضان ۱۰۸۸ق؛ در پایان آمده که سدید در شرح موجز از همین رساله به همین نام به نام شیخ نقل کرده پس از خود او خواهد بود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۸گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۷۴]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۳۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱گ (۲۱۴ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۷]

۱۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۰/۲۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم موسوی ارغیانی، تا: ۲۵ جمادی الثانی۱۱۰۷ق، جلد: تیماج خرمایی، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سمیع طبیب، تا: ۱۰ شوال ۱۲۶۰ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ تملک: مهدی بن ابوالحسن؛ جلد: تیماج روغنی دارای تصویری از درختی که زیر آن انسانی نشسته، ۳۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۲۴۴]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۶۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** أو ثلاثة من الشارب و يستعين بالنوم فانه الأصل و ان خرج غير منهضم و سحج عالج السحج بما قلنا؛ تمت الرسالة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۷ شعبان ۱۳۰۸ق؛ مصحح، محشی از قاموس و شرح آقسرائی، در حاشیه برگ ۷۵ یک دستور طبی از «محمد علی طبیب فرزند رحمت»؛ کاغذ: شرقی، ۲۴گ (۷۴-۹۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۳۶]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: جواد فیلسوفی؛

کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۲۷گ (۳۵-۶۲)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۹۵]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۰۷

آغاز: انصارة و قصر فیما کل التقصیر فی تدارک بانفع المشهورین ... المقالة الاولی فی تعدید انواع الخطاء و ابداء؛ **انجام:** مما ینفع فی هذا المحال اذا تزول؟ مع الکربزه و حلجبین و سکری طری کثله تدارک ضرره علی احد انواع.

از ابتدا حدود یک برگ افتادگی دارد و در انتها تا بخشی از مبحث «ضرر الشراب» از مقاله پنجم را شامل است. مؤلف در ابتدای گ ۹ نسخه حاضر از رساله «تدبیر المسافرین» خود نام برده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی، روکش کاغذ قهوه‌ای رنگ طرح ابره، ۲۸گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [رایانه]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۳۸

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام مؤلف نیامده است که به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۲۵۸]

۲۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۶۰۱/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: از دوره صفوی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۵گ، ۲۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۳۰۷]

● دفع المغالطه / متفرقه / فارسی

daf‘-e muġāliṭah

رضوی، علینقی بن محمد علی

razavī, ‘alī-naqī ebn-e mohammad ‘alī

از سید علی نقی رضوی کشمیری پسر میرزا محمد علی رضوی شهیر به خوشنویس در رد بر رساله السیف الصارم حاج سید محمد باقر کشمیری کابلی معروف به باقر شاه. وی در السیف الصارم سیادت یکی از خاندان‌های رضوی کشمیر را مورد تردید قرار داده و نفی کرده است و مؤلف دفع المغالطه که از آن خاندان است در پی رد سخنان او برخاسته است. در پایان رساله حکم و فتوای چند تن از علماء را در تأیید سیادت خاندان خود نقل کرده و در آخر فتوای میرزا محمد حسن شیرازی را که در پاسخ استفسار پدر مؤلف در این باره صادر شده آورده است. استفتاء چنین آغاز می‌شود: «والد ماجدم از سرکار حجة الاسلام ... و نایب حجة الله علی اهل السماوات و الارضین ... مولانا الحاج میرزا محمد حسن الحسینی الشیرازی ... سوال در حق سادات معروف به قبیله رضویه که در این زمان شخصی معروف عالم و فاضل زبان بطعن و تشنیع ... گشوده قدح در نسب ایشان می‌کند و می‌گوید حضرت موسی المبرقع پسر حضرت امام محمد تقی معاذ الله شارب الخمر بوده ... این قوم مشهور که معروف بصحیح النسب اند و رضوی چنین نیست ...» و متن جواب میرزای شیرازی چنین است: «غلط می‌کند به این خرافات و اباطیل نباید اعتنا کرد بلکه این کلمات موجب استحقاق حد است ... عبده حسن الحسینی.».

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۰۷/۶-طباطبائی

بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی سفید و زرد، جلد: مقوا با روکش پارچه راه راه، ۱۵ص (۳۷۹-۳۹۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۶۲]

● دفع المناواة عن التفضل و المساواة / کلام و اعتقادات / عربی

daf‘-ul munāwāt ‘an-it tafaḍḍul wa-l musāwāt

کرکی عاملی، حسین بن حسن، - ۱۰۰۱ قمری

karakī ‘āmelī, hoseyn ebn-e hasan (- 1593)

اهدا به: شاه تهماسب صفوی، خان احمد گیلانی

تاریخ تألیف: ۹۵۷ق

رساله‌ای متوسط در بیان شأن امیرالمؤمنین (ع) نسبت به پیامبر اکرم (ص) و نسبت سایر ائمه معصومین با پیامبران پیشین که با استفاده از آیات و احادیث تألیف شده است، این رساله در سه «مرصد» است: ۱. المساواة فیما عدا النبوة؛ ۲. الافضلیته علی سائر الخلق؛ ۳. فی ان الائمة بعد النبی و الوصی افضل البشر. کرکی پس از تألیف این کتاب به ارزش و اهمیت کتاب امالی شیخ مفید پی برده و فصل‌هایی از آن را به مناسبت بر این کتاب افزود و در این باره در اواخر مرصد اول می‌گوید: «و بعد تألیف هذه الجمله (یا هذه العجاله) بمدة وقفت علی استدلال شیخنا المفید علی الافضلیه لعلی (ع) بمساواته حیث قال و هذه عبارته فی امالیه فصل» و پس از نقل فصلی از امالی چنین می‌گوید: «فلما وقفت علی هذه الفصول من هذا الکتاب الشریف لهذا الشیخ العظیم الشأن احبب الحاق کل شیء منها فی بابه تیمنا بانفاسه الطاهره». کرکی در تألیف این کتاب از تألیفاتی نادر از خاصه و عامه بهره برده و به گفته افندی از کتاب‌هایی غریب روایت می‌کند. از جمله مصادر این کتاب که مؤلف با تصریح از آنها یاد می‌کند: کتاب المناقب و الفضائل ابوبکر احمد بن مردویه، نهایة العقول امام فخر رازی، اسرار الامامه ابوعلی طبرسی (مؤلف مجمع البیان) کتاب الفردوس ابن شیرویه دیلمی، کتاب یحیی بن بطریق کتاب الموازاة بین المعجزات راوندی، حاشیه رساله الفین از علی بن عبدالعالی کرکی (که جد مادری او است و از او چنین یاد می‌کند: «قال رئیس المحققین ... حجة المتأخرین فارس میدان الحکماء و المتکلمین. خاتم المجتهدین الملة و الدین جدی ابوالحسین علی بن عبدالعالی فی حاشیة الرساله)، کتاب المواقیت ابوعمر زاهد، کتاب المائة المرویه من طرق العامه از محمد بن احمد بن شاذان، نفحات اللاهوت کرکی، معارج السؤال و مدارج المأمول لبعض الفضلاء المحققین،

مستدرک الاخبار فی مناقب الوصی المختار تألیف محمد بن احمد بن شاذان، کتاب السلطان علی بن عبدالحمید، صحائف شمس الدین سمرقندی، کتاب اللوامع الالهیه، کتاب البراهین علی امامة امیر المؤمنین (ع). مسالک الافهام للمحقق ابی القاسم الحلی، قواعد ابن میثم بحرانی، کتاب الیواقیت ابو عمر زاهد، کتاب الاربعین اسود بن ابراهیم بن حسن اردبیلی، کتاب ما اتفق من الاخبار، الاناف فی الرد علی صاحب الکشاف، تنبیه الغافلین عن فضائل الطالبیین تألیف سید مرتضی علم الهدی، المجالس و المحاسن مفید، علامات النبی و الائمه از سعید بن هبة الله راوندی، غایة الطلب و نهایة السئول فی مناقب آل الرسول تألیف ابراهیم بن علی بن محمد دینوری حنبلی عیون المجالس و سرور المدارس از طاهر بن محمد بن احمد بن نصر حداد، کتاب السلطان المفرج عن اهل الایمان تألیف زین الدین علی بن عبدالحمید، الفضائل و الدلائل سعید بن هبة الاله راوندی، الانصاف فی الجمع بین الکشف و الکشاف از ابن الاثیر، کتاب التمحیص زکریا بن آدم، الخصائص الطبریه از ابوعبدالله طبرسی، تاریخ جرجان از احمد جرجانی، کتاب طرق رد الشمس ابوبکر وراق، کتاب جواز رد الشمس ابو عبدالله جعل، تفسیر محمد بن مؤمن شیرازی مستخرج از تفاسیر اثنا عشر، شرح انوار الملکوت نوبختی از علامه حلی.

آغاز: بسمله. هوالله الذی لا اله الا هو الملک القدوس السلام المؤمن المهیمن العزیز الجبار المتکبر منشیء الأرواح و الصور جاعل القوی و القدر ... فی مسند احمد بن حنبل عنه صلی الله علیه و آله عن جبرئیل قال یا محمد قلبت الأرض مشارقها و مغاربها ... و بعد فقد سأل من تفرد تعالی فطربه ... اسئولة أحلی من الشهد ...

انجام: لو أن لی بدلا ما أبدلت به فکیف ذاک و مالی عنهم بدل و من زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز فوزا عظیما.

چاپ: به اهتمام سید مهدی رجائی به چاپ رسیده است

[الذریعة ۲۳۲/۸؛ فهرستواره منزوی ۲۰۶/۹؛ دنا ۱۲۲۵/۴]

شرح و حواشی:

۱- دفع المناواة عن التفضل و المساواة (ترجمه)؛ نویدی شیرازی، زین العابدین بن عبدالمؤمن (۹۲۲-۹۸۸)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳ صدر

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وصلت الی مقام یحسد الحدق القلوبا. الحمدلله الذی هدانا لهذا ... فقد فازفوزا عظیما. و فرغ من تسویدها فی ۱۰ رمضان ۹۷۸ق ... و بصحبته غانمین، و بحقه فاتحین. و من السؤ سالمین. آمین اللهم آمین.

نسخه به نام تهماسب است نه خان احمد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «منه مدظله» و «منه سلمه الله»، نسخه را مؤلف نگریسته است؛ واقف: سلطان مجید میرزا، جمادی الاول ۱۰۳۱ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۵۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰ و ۲۵۵۵-ف

آغاز: عنه صلی الله علیه و آله عن جبرئیل قال یا محمد قلبت الارض مشارفها و مغاربها فلم اجد انسان خیراً من بنی هاشم ... و بعد فقد سأل من تفرد بعالی فطرته و وقاد قریحته و مستقیم سلیقه ... اسئولة احلی من الشهد ... عن مساواة علی للنبی و عن افضلیة ما عدا نبینا من نبی و صی ... الی میان بیان حال باقی الائمة ... و وسمت هذه العجالة بدفع المناواة عن التفضیل و المساواة و اهدیت الی عامر خزانة و الی ولایة الولایة ... ابوالمظفر طهماسب ... و تلک المقاصد تتبین بمراصد (۱ر- ۷پ)؛ **انجام:** و لنحبس ههنا علی عنان القلم و ان هذا مضمار واسع لایدرک غوره ... و لعلک اذن تستخرج منه بنصب منافخ الرویة و اشعال نار.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در برگ اول یادداشتی درباره نام کتاب و موضوع آن و اینکه برخی مطالب کتاب به خط مؤلف و مبیضه اصل است، محشی پاره‌ای به «منه» یا «منه سلمه الله»؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۸۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۲۲۲۲] و [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۶۳

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۵۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۲۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۵۴]

۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه سلخ جمادی الثانی ۱۰۰۸ق؛ ۲۰۱گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۸۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانی قد وصلت مقام سد الحذق قلوبا الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله. لوان لی بدلا مما اتیت به - و کیف ذاک و مالی عنهم بدل. و قد فرغ من تسویدها مؤلفها المذنب الجانی حسین بن حسن الحسینی ... سنة سبع خسمین و تسعمایه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۴ق؛ در حاشیه صفحه ۱۷ قطعه بیتی است به عربی منسوب به خواجه نصیر طوسی در حب علی (ع) با این مطلع: «لوان عبداً اتی بالصالحات غداً»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۶۵ص (۲-۳۶۶)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۱۰ - ۲۱۵۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴ و ۲۳۷۴ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن حمید، تا: ۵ ربیع الاول ۱۰۷۵ق؛ نسخه بسیار مغلوط؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۹۴] و [عکسی ف: ۶ - ۴۷۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۹۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و احینا فی دولة نا عمیق و بصحبته غانمین و بحقه قائمین و من السوء سالمین
خط: نستعلیق، کا: نظر علی بن محمد صالح لاهیجی، تا: یک‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۱۱۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۲]

۷. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۲۰/۱
آغاز: و تری النجوم الزهر من اسلافه کالغیث شابوب علی شابوب اشراف السادات ... نکرها من انکر و معرفها من عرف فالناس ارض فی السماحة؛ **انجام:** برابر
خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ: ۶۳]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۶
آغاز: الموجودات بأسرها حتی الشجر و الحجر رجال الفضایل و شجعانها و حماة الفواضل و فرسانها ... و بعد فقد سأل من تفرد بعالی فطرته و وقاد قریحته و مستقیم سلیقته؛ **انجام:** و خاصته و اصفیائه و احینا فی دولته ناعمین و بصحبته غانمین و بحقه قائمین و من السوء سالمین آمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ مصحح، محشی با نشان «منه مدظله العالی»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴۴ – ۱۹۰]

● دفع المناواة عن التفضل و المساواة (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

daf'-ul munāwāt 'an-it tafaḍḍul wa-l musāwāt (t.)

نویدی شیرازی، زین العابدین بن عبدالمؤمن، ۹۲۲ – ۹۸۸ قمری

navīdī šīrāzī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e 'abd-ol-mo'men (1517 - 1581)

وابسته به: دفع المناواة عن التفضل و المساواة؛ کرکی عاملی، حسین بن حسن (–۱۰۰۱)
آغاز: بسمله و به نستعین هو الله الذی لا اله الا هو ... بنام خداوند بخشاینده مهربان و بآن متوسل گشته یاری می‌خواهم
انجام: کلک چون این در معنی را سفت ×× فیض عبدی پی تاریخش گفت
[الذریعة ۲۳۲/۸؛ فهرستواره منزوی ۲۰۶/۹]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ و نستعلیق، کاتب=مؤلف، تا:۱ ذیحجه ۹۸۰ق؛ جا: قزوین؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۶گ، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ – ۴۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مقیم، تا: ۱۰۵۰ق [الفبائی: ۲۵۱]

← دفع النسم ≻ دفع الخوف من الموت

● دفع النقمة فی الصلاة علی نبی الرحمة / کلام و اعتقادات / عربی

daf'-un niqma fi-ṣ ṣalāt 'alā nabī-yir raḥma

ابن ابی حجله، احمد بن یحیی، ۷۲۵ – ۷۷۶ ؟ قمری

ebn-e abī hajale, ahmad ebn-e yahyā (1326 - 1375)

کتابی است در فضیلت، و آثار، و ثواب صلوات بر پیامبر گرامی اسلام (ص)، مشتمل بر دو مقدمه و چهل حدیث، و یک تتمه و هفت باب، و یک خاتمه. مؤلف، ظاهراً کتاب را بعد از بلای مرگبار طاعون که قربانیان زیادی گرفته نوشته، تا اینکه مردم به فضیلت درود بر پیامبر اکرم (ص) آگاه شوند و به‌وسیله آن دفع بلا نماید. ابواب هفت‌گانه کتاب در رابطه با طاعون نوشته شده است.
[کشف الظنون ۷۵۷/۱؛ بروکلمان، ذیل ۵/۲و۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۰عکسی
آغاز: الحمدلله الذی خص نبیه بافضل الصلاة و السلام ... و سمیته: دفع النقمة فی الصلاة علی نبی الرحمة؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین، و صلی الله علی سیدنا محمد خاتم النبیین و علی آله ... حسبنا الله و نعم الوکیل، آخر الکتاب.
نسخه اصل: اسکوریال –مادرید، ش ۱۷۷۲ (فهرست خطی عربی اسکوریال ۲۷۳/۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ مصحح؛ ۸۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۲۰]

● دفع الوسواس فی ارتداد الناس / کلام و اعتقادات / عربی

daf'-ul waswās fī irtidād-in nās

حسینی کاشانی، حسن بن احمد، – ۱۳۴۲ قمری

hoseynī kāšānī, hasan ebn-e ahmad (- 1924)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۳۸
آغاز: بسمله، حمدله و بعد فیقول ... حسن بن احمد الحسینی النجفی الکاشانی ان هذه رسالة دفع الوسواس فی ارتداد الناس کتبته اجابة لدفع الالتباس؛ **انجام:** من ادعائه علم الحق
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز، ۸گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ – ۱۷۳۲]

● دفع یک اعتراض نحوی از قرآن / علوم قرآن / عربی

daf'-e yek e'terāz-e nahvī az qor'ān

در عبارت «فاتو بسورة من مثله»، متعلق جار و مجرور کجا است؟ و مرجع ضمیر مثله چیست؟ مؤلف از عضد ایجی، کشاف، زمخشری، فاضل جاربردی و صاحب الکشف و فاضل طبسی و امام رازی نقل می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اطلع انوار القرآن فانار اکوان الاعیان؛
انجام: فانزل و بین مثل فانزلنا بسوره، و الحمدلله اولا و ... اعدائه اعداءالله تمت الرساله

خط: نسخ تحریری، کا: مهدی بن احمد لاهجی موسوی، تا: ۱۲۹۵ق، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج سرخ، ۹گ (۱۴۴ر-۱۵۲پ)، ۱۷ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۱۱]

● **دقائق = رساله دقیقه** / عرفان و تصوف / فارسی

daqā'eq = r.-ye daqīqe

برهانپوری، شاه عیسی، - ۱۰۳۱ قمری

borhānpūrī, šāh 'īsā (- 1622)

در یازده دقیقه و سربندهای «فایده»: دقیقه ۱. موجود مطلق؛ ۲. صفات؛ ۳. وحدانیت؛ ۴. لفظ الله؛ ۵. اسمای الهی؛ ۶. به اعتبار خلقت نه به اعتبار ظهور؛ ۷. عالم مثال؛ ۸. عالم شهادت؛ ۹. انسان کامل؛ ۱۰. وجود مطلق؛ ۱۱. معرفت. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله فایده خلق بعد از ارتفاع کثرت عین حق است، اگر لام جمال که عبارت از ظهور کثرت است از میان برداری

[فهرستواره منزوی ۳۵۶/۷]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۸/۳

آغاز: بسمله فایده خلق بعد از ارتفاع کثرت عین حق است؛
انجام: و شهود تعینات به پیغمبر محقق و مأمور باد.

خط: نستعلیق، کا: حاجی حرمین قاسم بن محمد علی، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۲۸-۳۴)، ۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۳۰۲]

● **دقائق الاخبار** / حدیث / عربی

daqā'iq-ul axbār

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۳۰

آغاز: هذا الکتاب دقایق الاخبار؛ **انجام:** پنجه آفتاب و ماهتاب ...

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دقائق الاخبار** / شعر / کردی

daqā'eq-ol axbār

ترجمه منظوم احادیث و اخبار نبوی و تفسیر برخی آیات قرآن به زبان محلی نزدیک به کردی است. ممکن است ناظم کتابی با همین نام را به نظم کشیده باشد یا خود این اثر را از اساس پی ریخته باشد.

آغاز: بسمله. بینای بی زوال / یا شاه شاهان بینای بی زوال / گاه دارد تمامی احوال / قهار قیوم یعنی ذوالجلال
انجام: اهل جماعت یکسر بدلشاد / بیک فاتحه حقیر کران یاد / هزاران درود و هزاران سلام.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ یا ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۳ص (۱۴۸-۲۶۰)، ۱۲-۱۸ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۰

آغاز و انجام: برابر؛ نسخه در یک صفحه دو انجامه دارد: اول و اصلی: «تمت هذه النسخه المسماه بدقایق الاخبار بعون الله الملک القهار در حالت عجز و پریشانی فی یوم الجمعه من ذی الحجه الحرام و قد مضی منه ثلث ایام، بید الحقیر موسی بن محمد حسن الحسینی. اللهم اغفر لی و لوالدی و لجمیع المؤمنین آمین. سنه ۱۳۱۹». و انجامه دوم که در حاشیه انجامه نخست و توسط همان کاتب نوشته شده: «کتابش نوشتم بصد عز و ناز / که ترسم فروشد بنرخ پیاز. حرره موسی سید الحزین». در کنار انجامه دو سطر تقدیم نامه وجود دارد به این شرح: «تحریر و ترقیم و تختیم گردید، جهت نور چشمی عبدالله قاری قرآن». بخش اول این تقدیم نامه در یک سطر قدیمی و مطابق خط انجامه و بخش دوم در سطر جدید و با مرکب و خطی دیگر است که علاوه بر آثار مالیدگی مرکب بر اساس عدم رعایت سیاق کلام در متون فارسی هم کاملا مشخص است تقدیم نامه قبلی دستکاری شده و سطری از آن پاک گردیده و سطری دیگر جایگزین آن شده است.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: موسی بن محمد حسین حسینی (موسی، سید الحزین)، تا: ۱۳۱۹ق؛ در برگ پایانی غزلی از جامی به زبان فارسی در مدح حضرت رسول آمده با این مطلع «و صلی الهه علی نوری کز او شد نورها پیدا ×× زمین از حلم او ساکن فلک از عشق او شیدا»، در صفحه نخست هم سه بیت به زبان متن اصلی در دعا و مناجات آمده و این بیت فارسی: «یا رب نظر تو برنگردد ×× برگشتن روزگار سهل است» و در زیر آن نوشته: ۱۳۳۷، مکاری کریم ولد علیمحمد. خداوندا ببخشی به نورهای محمد؛ تملک: احتمالا کریم ولد علیمحمد؛ جلد: چرم زیتونی، ۱۳۰ص، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۳۳]

● **دقائق الاخبار فی ذکر الجنة و النار** / حدیث / عربی

daqā'iq-ul axbār fī ḏikr-il janna wa-n nār

سمرقندی، نصر بن محمد، - ۳۷۵ قمری

samarqandī, nasr ebn-e mohammad (- 986)
احادیثی است در کیفیت خلق عالم و ذکر مرگ و احوال آخرت، که مؤلف از متون حدیثی جمع‌آوری و در چند «باب» مرتب نموده است. برخی از ابواب آن: باب فی ذکر الملائکة، باب فی ذکر تخلیق الموت، باب فی ذکر ملک الموت، باب فی ذکر جواب الروح، باب فی ذکر الشیاطین، باب فی ذکر النداء، باب فی ذکر الارض و القبر، باب فی ذکر نداء الروح، باب فی ذکر المصیبة علی المیت، باب فی ذکر الصبر علی المیت، باب فی ذکر خروج الروح من البدن، باب فی ذکر ملک فی القبر قبل نکیر و منکر، باب فی ذکر جواب عملة منکر و نکیر، باب فی ذکر کرام الکاتبین، باب فی ذکر أن الروح بعد الخروج یأتی الی قبره و منزله، باب فی ذکر الصور و البعث، باب فی ذکر نفخة الصور و الفزع، باب فی فناء الاشیاء، باب فی ذکر محشر الخلائق، باب فی صفة البراق، باب نفخة الصور و البعث، باب فی ذکر نشور الخلائق، باب فی ذکر سوق الخلائق الی المحشر، باب فی ذکر القیامة، باب فی ذکر الجنان، باب فی ذکر أبواب الجنان، باب فی ذکر سبع جنان. زرکلی در کتاب اعلام، این رساله را از تألیفات ابواللیث سمرقندی دانسته و صاحب کشف الظنون، مترجم رساله و صاحب الذریعه مؤلف آن را عبدالرحیم بن احمد القاضی دانسته‌اند. در انتهای نسخه کتابخانه ملی به فخر رازی و یا به قول اصح به امام محمد غزالی نسبت داده شده و در پایان چاپ لاهور (۱۲۸۹ق) نیز چنین نسبتی آمده است.
آغاز: بسمله. الحمدلله فضل بنی آدم بالعلم و العمل و الکرم علی جمیع الخلق ... اردت ان، اظهر لهم شمة من ذلک الاصل ... و سمیته بدقایق الاخبار ... اما بعد ان الله تبارک و تعالی خلق شجرة و لها اربعة اغضان فسماها شجرة الیقین ثم خلق نور محمد علیه السلام فی حجاب من درة بیضاء

شرح و حواشی:

۱- دقائق الاخبار فی ذکر الجنة و النار (ترجمه)؛ قاضی، عبدالرحیم بن احمد

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۰۷

آغاز: ثم قال الله تعالی للنور أنظر الی أمامک فنظر نور محمد صلی الله علیه و سلم؛ **انجام:** و یوم الثلاثاء یشربون خمرها و اذا شربوا الخمر سکروا و اذا سکروا طاروا ألف عام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ نیمه اول نسخه ترجمه فارسی آن زیر سطرها؛ تملک: محمد حسین بن محمد هاشم موسوی اصفهانی به تاریخ شعبان ۱۳۳۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۸]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۵۲/۳

آغاز: بسمله و به نستعین باب فی خلق شجره الیقین و خلق نور محمد صلی علیه و سلم الحمدلله رب العالمین و العاقبه للمتقین و الصلوة علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین و قدجاء فی الخیر ان الله تعالی خلق شجره و لها اربعه اعضان فسماها شجرة الیقین؛ **انجام:** قال النبی صلی الله علیه و سلم ان اهل الجنه یأکلون و یشربون و یتفکهون یصیر طعامهم ریحاً کریح المسک اللهم ارزقنا منه بحرمة النبی و آله و اصحابه الطیبین الطاهرین اجمعین ... و قد وقع الفراغ من هذه النسخه الشریفه المیمونه المبارکه المسمی بدقایق الحقایق من تصنیف امام فخرالدین رازی رحمة الله علیه و قال الاخر من تصنیف امام محمد الغزالی رحمة الله علیه و هو التصحیح فی یوم الجمعه..

در فهرست با عنوان «دقایق الحقایق» آمده و بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ ریز متوسط، کا: عبدالکریم بن محمد هاشم، تا: ۱۰۹۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی، ۵۹گ (۱۱۶پ-۱۷۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲ [ف: ۱۴ - ۲۶۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۴۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** صدور الذاکرین بمصاقل الطاعات و الاذکار و جعل قلوب العارفین منور بانوار العارف و الاسرار و الصلوه و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین

خط: نسخ، کا: مرتضی، تا: ۱۰۹۷ق؛ مصحح، در حاشیه برگ آغازین رساله منتخبی است از خیر الاصیل و محتملا مؤلف آن محمد بن حسین الدینار می‌باشد، اوراق ۱۸۶ تا ۱۹۰ اوراقی از کتابی ناشناس در «احادیث» است و در آن بخش هایی از کتاب احتجاج نقل شده؛کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۹گ (۱۳۷پ-۱۸۵)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۳۵۴]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۹۱

آغاز: برابر **انجام:** سواله و بلغه مناه و من قرأ سورة الکهف یوم الجمعة کان فی امان الله

در مقدمه تعداد باب‌ها را ۴۱ باب عنوان کرده ولی در نسخه تا باب ۵۶ موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ نام کتاب در نسخه دقائق الاخبار من شعائر الاسلام ثبت شده ولی به نام مؤلف اشاره‌ای نشده، از طرفی نسخه ای از دقائق الاخبار فی ذکر الجنة و النار به ش ۱۴۲۲۹ در کتابخانه مجلس موجود است که در فهرست (ج ۳۸/۳۸) از قاضی عبدالرحیم بن احمد معرفی شده و نسخه‌ای دیگر در کتابخانه آیت الله مرعشی به نام دقائق الاخبار فی ذکر الجنة و النار از ابولیث نصر بن محمد سمرقندی (۳۷۳) معرفی شده که با نسخه مورد بحث شباهت‌هایی دارند؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳۰ - ۱۶۷]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۳۸/۴

بخش‌هایی از کتاب، در این نسخه موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۲۱گ (۲۸ر-۴۹پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۲۰۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۱

سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۱۹ – ۴۵]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۱۶/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لایبول و لایتغوط والله اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب والحمدلله الذی یغسل ذنوب الناس بالتوبة و الاستغفار

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن میرعبدالله حسینی دریاباری، تا: یک‌شنبه ربیع الثانی ۱۱۲۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۷۵ر–۲۱۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۸۸]

۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۷۸/۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۵۹]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۶۵/۱-۵۴/۵۵

آغاز: من المومنین و المومنات و المسلمین و المسلمات و من عرق اذنیه خلق الواح الیهود و النصاری و المجوس؛ **انجام:** و نظیره فی الدنیا الولد فی بطن الام لا یبول و لا یغوط، اللهم ارزقنا منه

خط:نسخ،کا:جمال الدین،تا:شنبه جمادی الاول ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۲گ، ۱۸–۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۴۴]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال یا موسی لا یعلم قدره الا أنا. تمام شد کتاب دقایق الاخبار ... از دست ...

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد صالح، تا: دوشنبه صفر ۱۲۹۴ق، جا: سنندج؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۵گ (۱ر–۶۵پ) [ف: ۲ – ۱۰۳]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۲۹/۱

آغاز: برابر؛**انجام:** ثم ینظر الی الجنة فیری قصورها و اشجارها و زینتها فیطمع فیها فیقول اللهم ائذن ... لا ینقص من رحمتک قدر ابرة لو انفقت آناء اللیل و اطراف النهار تمت.

کا: یونس ازرعی، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: مقوایی، ۴۵گ (۱ر–۴۶ر)، ۱۵–۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۳۸]

● دقائق الاخبار فی ذکر الجنة و النار (ترجمه) /

حدیث / فارسی

daqā'iq-ul axbār fī ḏikr-il janna wa-n nār (t.)

قاضی، عبدالرحیم بن احمد

qāzī, 'abd-or-rahīm ebn-e ahmad

وابسته به: دقائق الاخبار فی ذکر الجنة و النار؛ سمرقندی، نصر بن محمد (–۳۷۵)

در چهل باب در احادیث پیامبر: ۱. ذکر پیدایش محمد مصطفی (ص)؛ ۲. ذکر پیدایش آدم علیه السلام؛ ۳. ذکر پیدایش فرشتگان؛ ۴. پیدایش موت؛ ۵. ذکر ملک الموت و ...

چاپ: لاهور، ۱۲۸۹ق؛ دهلی، ۱۲۹۲ق؛ بمبئی، ۱۸۸۰م؛ مصر، ۱۲۹۸ق.

[گنج بخش (۱:۵۱۶–۵۱۹)؛ مشترک پاکستان (۱۰۹۹:۲)؛ اعلام زرکلی (۲۷:۸)؛ کشف الظنون (۱:۷۵۷)؛ دنا ۱۲۲۶/۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۲۵

آغاز: بسم الله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و اله و اصحابه اجمعین هذا الکتاب دقایق الاخبار من تصنیف شیخ الاسلام؛ **انجام:** قل الروح من امر ربی سبحان ربک العزة عما یصفون و سلم علی المرسلین و الحمدلله ری العالمین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ در افتتاح نسخه، این کتاب را تصنیف شیخ الاسلام الهروی فی احادیث النبی آورده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، روکش تیماج تریاکی، ۷۴گ، ۱۶ سطر (۶/۱۰×۱۷/۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۶سم [رایانه]

● دقائق الاسرار / فارسی

daqā'eq-ol asrār

ظهیر فاریابی، طاهر بن محمد، – ۵۹۸ قمری

zahīr-e fāryābī, tāher ebn-e mohammad (- 1202)

شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۷/۳

بی کا، بی تا [نشریه: ۵ – ۲۶۷]

← دقایق الاشعار ➢ دقائق الشعر

● دقائق الاشعار / شعر / فارسی

daqā'eq-ol aš'ār

دولت آبادی، میر عبدالوهاب

dowlat ābādī, mīr 'abd-ol-vahhāb

قصاید است در ۳۰ باب و رباعیات در ۲۴ باب.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۰-ف

نسخه اصل:بادلیان۳۷ الیوت (زاخائو اته ش ۱۳۳۳ ص ۸۱۹–۸۲۳)؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ ۲۸۰گ، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۸۶]

● دقائق الاصول / اصول فقه / عربی

daqā'iq-ul usūl

شرح حقایق محمد بن محمد بن عمر اخسیکتی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۷۰۹/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی الهمنا حقائق الاصول و دقائقها بفیض الخضروی بالفضل و الاحسان.؛ **انجام:** عدم التعلیق هذا ما أفاده من الشروح المعتبره و الله اعلم بالصواب.

نسخه بسیار نادر؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور مشکی، ۴۵گ، ۲۴ سطر (۱۱×۱۷/۵) سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف:

[۱۱۴ - ۵۱]

● **دقائق الاصول** / اصول فقه / عربی

daqā'iq-ul usūl

کتاب دوره جامع مباحث این فن می‌باشد که خود بعد از خطبه آن را معرفی کرده است: «هذه دقایق اصولیه فی المبانی الفقهیه استطرفتها حین مطالعتی لکتب علمائنا المحققین و بحثی فی مصنفات بعض اساتیدنا الکاملین المدققین قد جمعت فیها لب ما فی اصول الفقه من المسائل مع الاشارة الی الاقوال و الدلایل.»

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۴

[**انجام:** مشمولاً لمحل التعارض فی اخبار العلاج و بذلک حصل خاتمه الکلام جعل الله ... تع خواتیم امورنا خیرا و وفقنا لما یجب و یرضی و الحمدلله اولاً و آخراً و قد وقع الفراق فی الربع الثانی من النصف الاول من لیلة السبت من العشر الثالث من الشهر الثانی من السنة الرابعه من العشر السابع من المائه الثالثه من الالف الثانی من الهجره الشریفه ۱۲۷۴

خط: نسخ، کا: = مؤلف، تا: ۱۲۷۴ق؛ مصحح مؤلف؛ مهر: مؤلف «عبده عبدالرحیم بن عبدالرحمن ۱۲۷۰» (بادامی)؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۱۳]

● **دقائق الاصول فی شرح الفصول** / اصول فقه / عربی

daqā'iq-ul usūl fī š.-il fuṣūl

تویسرکانی، محمد نبی بن احمد، - ۱۳۲۰ ؟ قمری

toyserkānī, mohammad nabī ebn-e ahmad (- 1902)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة = الفصول؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبد الرحیم (-۱۲۵۴)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۶ق (جلد دوم)

شرحی است بر الفصول الغرویة شیخ محمد حسین اصفهانی (درگذشته ۱۲۶۱) از محمد نبی بن احمد توسرکانی نگارنده کتاب لئالی الاخبار.

[الذریعه ۲۳۴/۸؛ دنا ۱۲۲۷/۴]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۲۳

آغاز: ... هذا هوالمجلد الثانی من دقائق الاصول فی شرح الاجماع و اخبار الفصول للمرتضع من لبن ثدی؛ **انجام:** قد فرغ من تسویده مؤلفه الجانی محمد نبی بن احمد التوسرکانی ...

جلد دوم شامل مباحث اجماع و خبر واحد؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی اکبر، تا: ۱۲۹۸ق؛ ۲۵۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۷

دقایق الاصول فی؛ بی‌کا، بی‌تا، خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۳/۸×۲۲/۵سم [رایانه]

● **الدقائق الاصولیة فی المبانی الفقهیة** / اصول فقه / عربی

ad-daqā'iq-ul uṣūlīya fi-l mabānī-yil fiqhīya

کرمانشاهی، عبدالرحیم بن عبدالرحمن، ۱۲۲۳ - ۱۳۰۵ قمری

kermānšāhī, 'abd-or-rahīm ebn-e 'abd-or-rahmān (1808 - 1888)

تاریخ تألیف: دهه دوم صفر ۱۲۷۴ق

بحث‌های اصولی استدلالی است که هنگام مطالعه کتاب‌های علما تدوین شده و مشتمل بر لباب قواعد علم اصول فقه با اشاره به بعضی اقوال می‌باشد، در یک «مقدمه» و چند «مقاله» و یک «خاتمه» تألیف شده است.

آغاز: الحمدلله الذی ارشدنا الی دقائق اشارات فصول القوانین و هدانا بمبادیء عوائد محصول فوائد العناوین ...

انجام: و بذلک حصل خاتمة الکلام جعل الله خواتیم امورنا خیراً و یوفقنا لما یحب و یرضی و الحمدلله أولاً و آخراً

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۱۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن آجری، ۳۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۱۳]

۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: هاشم بن محمد علی یزدی کرمانشاهی، تا: دوشنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۸۳ق؛ ۲۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۳۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سلخ شهر محرم الحرام من شهور سنه۱۲۸۷

خط: نسخ، کا: کرمانشاهی، محمد علی بن علی، تا: ۱۲۸۷ق [رایانه]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما انه علیه العمل من الفقها ء و عدم کونه مشمولا لمحل التعارض فی اخبار العلاج

خط:نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد جعفر سرابی، تا: یک‌شنبه ۲۰ صفر ۱۳۲۴ق، جا: کرمانشاه؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۳-۱۹۳]

← دقائق الافکار > حاشیة حاشیة الشیروانی علی معالم الاصول

● **دقائق الافکار** / اصول فقه / عربی

daqā'iq-ul afkār

اوحدی لاهیجانی، محمود بن محمد، - ۱۳۵۷ قمری

awhadī lāhījānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 1938)

تاریخ تألیف: ۲ شعبان ۱۳۳۱ق

قواعد اصول فقه استدلالی در یک مقدمه و چند مقاله و یک خاتمه، از فوائد درسی ملامحمد کاظم آخوند خراسانی بنا به تصریح مؤلف در پایان کتاب.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۶۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین الذی هدانا الی شرائع دین الاسلام و أرشدنا الی اتباع مسالک الافهام؛ **انجام:** هذه جملة مما استفدت فی القواعد و الاصول الممهدة لاستنباط الاحکام الشرعیة الفرعیة من تقریرات المولی ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲ شعبان ۱۳۳۱ق؛ با خط خوردگی و اضافه؛ جلد: مقوایی، ۱۲۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۷ - ۵۷]

● **دقائق الافکار** / منطق / عربی

daqā'iq-ul afkār

نگارنده در آغاز می‌گوید برخی از دوستان از من خواستند که کتابی در منطق بنویسم و در آن بیش از پیش به بررسی و تحقیق پردازم لذا این کتاب را ساخته و آن را «دقایق الافکار» نامیدم و در یک «مقدمه» و پنج «گفتار» ترتیب دادم.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷۵۲/۵

آغاز: الحمد لله الذی استحق الحمد لوجوب ذاته و هو یته و استوجب الثناء کمال ربوبیته؛ **انجام:** و ما فیه الحرکة و الزمان واحدا فهذه الاصطلاحات التی لابد للناظر فی العلوم من معرفتها و الحمد لله ... العلی العظیم

خط:نسخ،بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۶۱ص (۵۱۹-۵۸۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۱۰/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۱]

● **دقائق الفاظ المنهاج** / لغت / عربی

daqā'iq-u alfāẓ-il minhāj

نووی، یحیی بن شرف، ۶۳۱ - ۶۷۶ قمری

navavī, yahyā ebn-e šaraf (1234 - 1278)

شرح و حواشی:

۱- الدر الوهاج فی شرح دقایق ألفاظ المنهاج؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)

اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۸/۲

آغاز: قال الشیخ الامام الاوحد العلامة الزاهد العابد الورع مفتی الفرق محیی الدین ابو زکریا یحیی بن شرف ... اما بعد فهذ کتاب فیه شرح دقائق الفاظ المنهاج و الفرق بین الفاظه و الفاظ المحرر للرافعی؛ **انجام:** و الله اعلم بالصواب الحمدلله علی نعمائه و جماله و کماله. تم دقایق النواوی و لله الحمد من ید اضعف العباد و احقرهم و اردیهم علی المکحی، تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۲۱۸ر-۲۲۸ر) [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۹۸]

● **دقائق الامثال** / صرف / عربی

daqā'iq-ul amṯāl

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

وابسته به: امثله؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶ق)

رساله مختصری در شرح و تفسیر «امثله» تألیف میر سید شریف جرجانی که آن را به جهت پسرش «حسن» که به تحصیل آن اشتغال داشت تألیف کرده و در ضمن هفتاد و شش «مقصد» بیان کرده است.

[الذریعه: ۱۱۵:۱۳]

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۳/۳

آغاز: نحمدک یا من انزل القرآن و اودع فیه حقایق المعانی و البیان و جعل علم العربیة مفتاحاً للنهم بالامعان و نصلی علی الرسول (ص) المعبوث من بی عدنان؛ **انجام:** یمکن رده بالنظر الدقیق و الحق ان هذا الکتاب لما کان للمتبدی فلاحظ الاختصار و انی بالامثلة الشایعة الغالبة ... اعنی التفسیر بلفظ اجلی و اوضح فافهم

کا: حسینعلی بن حسنعلی گلیردی طالقانی، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷۲]

● **دقائق الانشاء** / انشاء / فارسی

daqā'eq-ol enšā'

جونپوری، رنجهور رای بن رنجیت رای کاتیه، ۱۰۹۱- قرن ۱۲ قمری

jūnpūrī, renjhūr ray ebn-e renjīt ray kātīye (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۴۱ق؛ محل تألیف: الله آباد هند

در قواعد انشا و نامه‌نگاری در یک «مقدمه» و هشت «دقیقه» و هر دقیقه درچند «فصل» تنظیم و در هر فصل نمونه‌ای از منشئات خود را ذکر نموده است.

آغاز: حمد وافر و ثنای متکاثر نثار بارگاه صانعی است که شاهدان معانی را به کسوت آثار آراسته درجلوه گاه تعلم و تعلیم جلوه ظهور بخشید و لآلی آبدار الفاظ ...

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** آب صاف و شراب پنج درم کنایت از سکه که به زر زنند نیم هلال: لب معشوق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: روغنی، ۱۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۵۵۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ با سرلوح و تذهیب، مجدول؛ کاغذ: سفید هندی، جلد: مقوایی، ۱۴۱گ، ۱۳سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۴۰۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۲۱۱]

● دقائق الاولی لشرح المنتهی / فقه / عربی

daqā’iq-ul ulā li-š.-il muntahā

بهوتی، منصور بن یونس، ۱۰۰۰ - ۱۰۵۱ قمری

bahūtī, mansūr ebn-e yūnos (1592 - 1642)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۱ شوال ۱۰۴۹ق

شرح مزجی و نسبتاً مفصلی است بر کتاب «منتهی الارادات» تقی الدین عثمان بن احمد فتوحی (- ۱۰۶۴ق).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۰۶

آغاز: بسمله. کتاب النکاح لغة الوطی لمباح قال الازهری و قال الجوهری النکاح الوطی؛ **انجام:** معناها و یعنیه ای یلزمه تعیینه و یرجع الیه فیه کسایر المجملان

ج۳، شامل کتاب نکاح تا پایان کتاب اقرار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۱۵۰ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۷]

● دقائق التأویل و حقائق التنزیل / تفسیر / عربی

daqā’iq-ut ta’wīl wa ḥaqā’iq-ut tanzīl

واعظ حسنی، محمود بن محمد، ق۷ قمری

vā‘ez-e hasanī, mahmūd ebn-e mohammad (- 13c)

از قوام علوی رازی، مؤلف بلابل القلاقل که در الذریعه (۳: ۱۴۰) از این یکی یاد شده و در اجازات بحار (ص ۱۷۴) درباره آن گفته شده که از «اشراف سبعه» و «بهائیه» است و نیز از اوست «هدایة العوام فی عقاید الانام». در آغاز چنین آمده: «از تصنیف کتاب بلابل القلاقل فراغت یافت هم آن عزیز علی بن ابی طالب صادق کی داعی ما بود بر تصنیف کتاب اشارت کرد». در ص ۷۳۳ چنین آمده: «... و گفته اند مراد از ذاالقربی فاطمه است ... این آیت منزل شد رسول صلی الله علیه و آله فدک و عوالی فدک به فاطمه داد ... و این قصه در کتاب بلابل القلاقل و کتاب هدایة العوام فی عقاید الانام مستوفی بیان کرده‌ایم»، در این تفسیر آیات «یا ایها الذین امنوا» و «ان الذین امنوا» و «الم تر» را گردآورده و شرح داده است و درباره خلافت و ولایت علی (ع) به دوش شیعی امامی با سؤال و جواب و شأن نزول آیات است. در آن از حلیه ابونعیم و کشاف زمخشری و کتاب الحجة ابوعلی و تفسیر لباب و از ابن بحر و صاحب نظم و ابوالفضل رازی یاد شده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۵

از سوره بقره تا اسری و قصه معراج است؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳۸۵گ، ۷سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۲۴۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۳۴]

← دقائق الحقایق > الحقائق و الدقائق

● دقائق الحقائق / لغت / فارسی به ترکی

daqā’iq-ul ḥaqā’iq

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

این کتاب حاوی مباحثی چند در قواعد ادبی و دستوری است که فارسی‌زبانان را در نوشته‌ها به کار می‌آید به‌علاوه شاهد مثال‌های این قواعد را نیز دارد. این کتاب را بعداً شاعر معروف ترک احمد بن خضر اسکوئی معروف به علوی به ترتیب مفردات با حروف تهجی مرتب و مختصر شرح نموده است.

آغاز: بسمله. و به نستعین. سپاس بی قیاس خدای بی همتایه که گلزار بدایع الآثار بیاننده ازهار رنگین معانی اظهار ایلدی ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بونکده آته اطلاقی باعتبار الوصف در

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مرتب شده آن از اسکوبی (چلبی)؛ با تاریخ ۱۲۶۵ در صفحه عنوان؛ تملک: حسین خلیفه دفترچی در خانه کبیر سرای جدید، محمد بن ابی القاضی، شیخ افندی، حسین بن محمد مدرس قونوی در ربیع الاول ۱۰۳۸، علی رضا بن اسماعیل حقی رئیس محکمة استیناف محکمة جزایر بحر سفید رودس؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۵۷گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۳۳۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۶

آغاز: برابر

خط:نستعلیق ترکی،بی‌کا،تا:ظاهراً قرن ۱۰؛ نسخه مدرسه سپهسالار ۱۰۰ بیت (در آخر) بیش از این نسخه دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۸۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۱ق؛ دارای سرلوح کوچک، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۹۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۷۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۸۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** باقی باعتبار الوصف در، تک پوی، ترک تاز ظاهراً ناتمام؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: چرمی ماشی، ۲۱۴ص (۲۶۲-۴۷۶)، ۱۷ سطر (۷/۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۹سم [ف: ۱۳ – ۱۱۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما ترک ابر شک الفنی مدله تلفظ ایدلر اصلاه محدود و کلدر بوتکده آته اطلاقی باعتبار الوصف در (تمت الکتاب بعون الوهاب)

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۱۶ص (۴۳-۲۵۸)، ۱۷سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۱۱۸۲]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفن تا ایله تلفظ ایدر اصلده ممدود گلدر بونکدر آته اطلاقی باعتبار الوصف در هجرة النبویة احدی و سبعین و تسعمائه (تاریخ نسخه اصل)

خط: نستعلیق، کا: خیبر بن جیار حسینی طباطبائی، تا: رمضان ۱۳۱۸ق، جا: تهران؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۱۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۸۶

آغاز: بوصحایف پر لطافتک تسوید نه داعی؛ **انجام:** اطلاقی باعتبار الوصف در

خط: نسخ، کا: طاهر، تا: رمضان ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ساغری، مشکی، ۱۱۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۵۰۴]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱-۹/۱۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیت چو برابرش تند کشتی سوار ×× بلرزیدی از هیبتش کوهسار / ابرش اول معاندن عبارتدر ... اصلده ممدود دکلدار بونکده اسمه اطلاقی باعتبار الوصف در.تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۸۴۳]

۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرسالة المولویة الکمالیة الرومیه فی تدقیق الحقایق الفارسیه الدریه. تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک به شرح «مما اودعه الزمان لدی العبد الفقیر شیخ محمد بن سلیمان الشهیر بمفتی زاده نال مراده» و یادداشتی از محمد ظاهر بن خیر الدین وزیر اعظم تونسی به تاریخ ۱۳۱۹ هـ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۴۹۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجز فراز سر بسر آن پای منه ×× زنخدان ساده را دست میاز

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ تملک: رشید بن یحیی سر خلیفه به تاریخ ۱۲۰۷، حسن رشدی؛ جلد: مقوایی، ۱۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ – ۵۹]

● دقائق الحقایق / رمل / فارسی

daqā’eq-ol haqāyeq

بهاءالدوله، ق ۱۰ قمری

bahā’-od-dowle (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۰۶ق

رساله مفصلی است در رمل در چهار «باب» که به التماس صدیقی تألیف کرده است.

آغاز: حمد و سپاس و ستایش بی قیاس قادری را که بمحض جود نقاط کیفیات متضاد عناصر ... این رساله ایست در معرفت رمل موسوم به دقایق الحقایق ...

[الذریعه ۲۳۴/۸؛ دنا ۱۲۲۸/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۳/۴

آغاز: برابر **انجام:** فی تفریق الاشکال علی الحکم الدائر حوله (شکلها)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن، ۳۰گ (۱۳۲پ-۱۶۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۴۲۶]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۲/۳

آغاز: برابر **انجام:** در سعادت و نحوست نزد اشکال سباعی بود ... از سداسی بیک طبع غالب ... و چون در حین آن اشکال غالب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸۶گ (۵۱پ-۱۳۶پ) [ف: ۳۶ – ۱۵۶]

۳. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۴۱]

● دقائق الحقایق / - فارسی

daqā’eq-ol haqāyeq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰۰

بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● دقائق الحقائق / ادبیات -

daqā'iq-ul ḥaqā'iq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۰/۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه رضوی در کاشان ش ۴۲۹. بهاء الدوار (؟)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۷۵]

● **دقائق الحکمة = رسالة فی دقائق الحکمة** / طب / عربی

daqā'iq-ul ḥikma = r.-un fī daqā'iq-il ḥikma

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۷۷

آغاز: بسمله، هذه رسالة الفها ارسطاطالیس فی دقایق الحکمة من الطب و غیره؛ **انجام:** تحل السبب المحدث ... و الله اعلم بحقایق الامور ...

خط: نسخ خفی، کا: ابلاغ، عنایت الله، تا: ۱۱۰۴ق، جا: کشمیر [رایانه]

● **دقائق در معرفت حقائق** / عرفان و تصوف / فارسی

daqā'eq dar ma'refat-e haqā'eq

خلوتی تبریزی، عبدالرحیم بن محمد، - ۸۵۹ قمری

xalvatī tabrīzī, 'abd-or-rahīm ebn-e mohammad (-1455)

وابسته به: فصوص الحکم؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸ق)

در توضیح اصطلاحات و مشکلات فصوص الحکم است و مرتب است بر دوازده فصل و اصلی و هر فصلی مشتمل است بر چند دقیقه و تنبیه و مساعده و دیگر از عناوین. آخر نسخه افتاده است و موجودی از آن قدری از فصل هشتم است ترتیب مطالب چنین است: ۱. ذکر وجود؛ ۲. اشارات به بعضی از مراتب کلیه و اصطلاحات این طایفه؛ ۳. معرفت اسماء و صفات؛ ۴. ذکر اعیان ثابته و تنبیه بر مظاهر اسمائیه؛ ۵. ذکر جوهر و عرض بر قاعده و طریق اهل الله؛ ۶. بیان عوالم کلیه و حضرات خمس الهیه؛ ۷. آنچه متعلق است به عالم مثال؛ ۸ مراتب کشف بر سبیل اجمال.

[دنا ۱۲۲۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸/۷]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۰

آغاز: حق الحمد ان یحمد بالاحری و الاحق؛ **انجام:** بواسطه اتصاف ایشان است بصفت و اسمائی که مقتضی این

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۲۰]

● **دقائق الشعر = دقائق الاشعار** / بدیع / فارسی

daqā'eq-oš še'r = daqā'eq-ol aš'ār

تاج الحلاوی، علی بن محمد، ق۸ قمری

tāj-ol-hellāvī, 'alī ebn-e mohammad (- 14c)

کتابی است در علم بدیع و صنایع شعری که بر خلاف کتاب حدائق السحر رشید وطواط، شامل شواهد و امثال فارسی است و مؤلف در دیباچه کتاب می‌گوید: «این بنده فقیر از لطایف اشعار استادان التقاطی کرد و از خرمن ایشان خوشه‌ای برچید و آنچه در این صنعت از آن چاره نباشد و سخن شناسان ماهر اختیار کرده‌اند اعتبار کرد». ایشان از اشعار شاعران متقدم همچون: فردوسی، نظامی، قوامی، خاقانی، امیر معزی، منطقی، سنائی، منوچهری، رشید و طواط، عبدالواسع جبلی، فلکی شروانی، ظهیر فاریابی، انوری، عبید زاکانی و دیگر استادان شعر شواهد آورده است.

آغاز: شر جمیل رب جلیل را که جمال و جلال صفات ذات اوست ... اما بعد بنده ضعیف ... علی بن محمد المشتهر بتاج الحلاوی ... را بر علم دقایق شعر عبوری افتاده بود ...

چاپ: به همت سید محمد کاظم امام، از سوی انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۱ش

[کشف الظنون: ۷۵۸/۱؛ منزوی ۲۱۳۸؛ دنا ۱۲۲۸/۴ (۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۴۴/۱

آغاز: رمح بازان کوته بر اجل راه دراز ×× نله روئین گشته بر بالین کشته نوحه گر. اوحد الدین انوری: ملک هم بر ملک قرار گفت ×× روزگار آخر اعتبار گرفت؛ **انجام:** ختم این مختصر موقوف اشارتست بدانک هیچ از دقایق شعر و معانی فرو نگذاشته ام ... بلکه دولت دو جهانی و سعادت آسمانی موقوف ارادت او باد و بی توقف روزگار همایون او بر ساد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مرصع و مجدول و مذهب؛ کاغذ: شرقی، ۲۷گ (۱ر-۲۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۶۰۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه با دو پیشانی مذهب، جلد: مقوا رویه کاغذ ابری [ف: ۵ - ۵۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۵۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بی توقف روزگار همایون او برساد (تمام گشت کتاب دقایق الاشعار بعون الله ... الاطهار)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۴۹پ-۹۸پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲ سطر (۶×۱۱) [ف: ۱۷ - ۱۳۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بی توقف روزگار همایون او بر مباد تمام گشت کتاب ... و صلی الله علی محمد و الله الاطهار.
خط: نستعلیق، کا: سید ابراهیم لشکر نویس علی حسینی متخلص بثاقب، بی‌تا، جا: تهران (احتمالا) [ف: ۳ - ۲۶۹]

● دقائق العلاج / طب / عربی

daqā'iq-ul 'alāj

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۲۶۵ق
کرمانی در این کتاب تجربیات طبی خود را در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» (شامل فصول و مقاصد و ابواب) تنظیم نموده و این کتاب در واقع جزء دوم از کتاب «حقائق الطب فی العمل» اوست: المقدمه: فی الکلیات العلمیه و العملیة؛ پنج مقاله: ۱. الدلائل علی غلبة اخلاط البدن؛ ۲. المعالجات الجزئیه؛ ۳. صنعة العقاقیر و الادویة المرکبة؛ ۴. المرکبات و بیان اخلاطها؛ ۵. بعض النوادر.
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... فانی بعد ما کتبت حقائق الطب علی رسم لم اسبق بمثله ... احببت ان الحق به کتابا آخر یکون کالجلد الثانی له فی العمل یوافق القوانین التی قدمناها ... لانا سلکنا فی ذلک الکتاب غیر سبیل الاطباء من اتباع جالینوس
انجام: فترکت الافیون و استعملته فقام مقام الافیون و لم احس بضرر تدله و الحمد لله و تقویت و الحمد لله حتی نری ما یحدث الله بعد ذلک.
چاپ: در بمبئی و استانبول به چاپ رسیده است
[الذریعة ۲۳۵/۸؛ فهرست مشایخ ۲۲۹/۲؛ دنا ۱۲۲۸/۴ (۱۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۴۶۰/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** من زماننا و بلادنا و القیاس یقتضی دانقین الی ثلثة. (ظاهرا کاتب بقیه را ننوشته)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج، ۳۹۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۱۹۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۱/۲-فیروز
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۳۲ص (۱-۷۳۳)، قطع: رحلی [ف: ۲۱ - ۲۶۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا التدبیر جار فی جمیع الجروح و القروح التی لها مدة و فی الدمامیل و الخراجات
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمدباقر حسینی در ۱۳۳۹ به همراه مهر «محمد باقر الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج زیتونی، ۱۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۸]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۴/۲
خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۰گ (۸۴ر-۳۲۴پ)، ۲۳ سطر (۵/۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۵۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کنت معتادا بالافیون فترکت الافیون ... و کاتب الارض تحت الارض مدفون
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالجواد واعظ تهرانی، تا: ۱۳ رجب ۱۲۴۵ق؛ اوراق بدرقه و ظهریه دارای تعدادی نسخه طبی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۲۲
آغاز و انجام: برابر
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۲۰۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۸۰
خط: نستعلیق، کا: احمد طبیب، تا: رمضان ۱۲۶۴ق؛ مصحح، پس از کتاب رساله‌ای است در تشریح به فارسی گرفته شده از کتاب‌های فرنگی؛ جلد: مقوایی، ۲۵۸گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۳ - ۶۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۰۱
بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق، خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۳سم [رایانه]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فنذکر فی هذا الکتاب صونا لمامر من الکتاب عن التغیر و التحریف یوما الی الباب لایکون مرتباً فهذا الباب تمامه یکون الی آخر العمرأ و التقدیر ...
خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری مشکی، ۱۸۴گ، ۲۵-۲۷ سطر (۱۴×۲۵/۵)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۶۷]

۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** التی هنا وجد فی نسخة التی کان فی ید الاقل صلی الله علی محمد و اله الطاهرین ... حرر ذلک ۲۸ فی شهر ربیع الاول سنه ۱۲۹۴ فی دارالعلم شیراز صانها الله عن الاعوار
خط:تحریری،بی‌کا،تا:۲۸ ربیع الاول ۱۲۹۴ق، جا: شیراز؛ ۵۹۳ص، ۲۰ سطر (۱۲×۱۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [نشریه: ۳-۳۷۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷۰گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۶ - ۲۴۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فما یخرج فی هذا الباب لا یکون مرتباً فهذا

الباب تمامه یکون الی آخر العمرأ و التقدیر
خط: نسخ، کا: سلمان بن محسن حسینی، تا: جمعه هفته اول ذیقعده ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۴گ (۴۶پ-۱۸۰ر)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۳ - ۳۲]

۱۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۵۳۴

خط: نسخ، کا: علی طالقانی دیزانی، تا: دهه سوم صفر ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۲۱رگ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۸/۹×۲۹/۷سم [ف: ۱ - ۲۲۳]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۳۶/۲-۳۷/۲۶

آغاز و انجام: برابر
با فهرست تفصیلی مطالب در آخر نسخه؛ خط: نسخ، کا: محمد بن رحیم تبریزی، تا: سه‌شنبه ۲ شعبان ۱۳۰۹ق، جا: کرمان؛ محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۸۴۳]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۲۹

خط: نسخ، کا: علی اصغر طبیب طهرانی، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۷ - ۲۹۱]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: برابر **انجام:** و هذا التدبیر جار فی جمیع الجروح و القروح التی لها مدة و فی الدمامیل و الخداجات.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد باقر حسینی تبریزی ۱۳۳۹؛ جلد: چرم سبز، ۱۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۱۸]

← دقایق العلوم ≻ مسائل فی النیة و الادب و الرزق و الدنیا و غیرها

● دقائق اللبیب فی شرح تعلیقة الیزدی علی التهذیب

/ منطق / عربی

daqā’iq-ul labīb fī š.-i ta‘līqat-il yazdī ‘ala-t tahd̲īb

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۳

آغاز: ... ان الباء إما للمصاحبة أو الاستعانة و ان کان الاخیر لافادتها الآلیة؛ **انجام:** هذا آخر الکلام فی المجلد الاول من هذه التعلیقة و یأتی ان شاء الله فی المجلد الآتی ما یتعلق بمباحث الدلالات و التصورات.
خط: نستعلیق، کا: صفر علی از طلاب مدرسه سلیمانیه، تا: ۱۲۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۱ - ۳۵]

● دقائق لطیفة من اسرار آل محمد

/ فضایل و مناقب / عربی

daqā’iq-un laṭīfa min asrār-i āl-i muḥammad

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ محل تألیف: لنگر
برخی از اسرار فلسفی است که بنا به ادعای مؤلف در انجام برخی از نوافل بدان رسیده است.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۱۳/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۶-۱۸)، ابعاد متن: ۶×۱۲، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۵۳]

● الدقائق المحکمة فی شرح المقدمة = شرح شیخ الاسلام

/ تجوید / عربی

ad-daqā’iq-ul muḥkama fī š.-il muqaddama = š.-u šayx-ul-islām

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: المقدمة الجزریة = منظومة الجزریة؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳ق)
تاریخ تألیف: ۱۷ شوال ۸۸۳ق
شرح مزجی مختصری است بر منظومه شمس الدین محمد الجزری، در این شرح به توضیح الفاظ منظومه و تشریح مراد ناظم پرداخته است. وی هر مصراع از یک بیت را آورده و شرح می‌کند. این کتاب از شروح معروف و متداول میان طلاب و دانشمندان می‌باشد که به «شرح شیخ الاسلام» نیز شهرت دارد.
آغاز: الحمدلله الذی افتتح بالحمد کتابه و اجزل لمن جوده و عمل به ثوابه ... و بعد فان المقدمة المنظومة فی تجوید القرآن ...
انجام: ختام لنا کما أن ذلک إبتدائی لنا کما مرو فی نسخة بعد السلام علی النبی المصطفی و آله و صحبه و تابعی منواله
چاپ: در حاشیه کتاب المنح الفکریة شماره ۳۱ تجوید چاپی چاپ شده.
[سرکیس، معجم ۴۸۳/۱؛ دنا ۱۲۲۹/۴ (۱۷ نسخه)؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۷/۱ و ۲۸/۱؛ الاوقاف العامة الموصل ۱۶/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۹۰/۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۷ یا ۲۶ ذیحجه ۹۵۵ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ:فرنگی،جلد:مقوایی با روکش کاغذی سبز،۲۶گ (۵۳-۷۸)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۲۶۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۵۳/۵

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی - رم ۳۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:با تاریخ ۹۶۲ق؛ مصحح؛ ۴۸ص (۲۶۲-۳۰۹) [عکسی ف: ۲ - ۴۹]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴/۳
خط: نسخ، کا: محمد بن یحیی بن البهاء الاریحاوی، تا: دهه سوم رجب ۹۸۵ق؛ مقابله شده با دو نسخه؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۱سم [ف: ۵ - ۱۱]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷۱
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ یا قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ ۸۳ص [عکسی ف: ۷ - ۱۶۲]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** واعاد علینا و علی المسلمین من برکته بمحمد و آله.
خط: نسخ، کا: محمد صالح حاجی سرور، تا: اول جمادی الثانی ۱۰۵۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲۷گ (۸۰-۱۰۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲سم [ف: ۳۸ - ۱۵۷]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن حاج احمد قسطمونی، تا: ۱۰۸۴ق؛ محشی به نشانی «شهاب الدین. عصام الدین مقرب، شرح»؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۱سم [ف: ۵ - ۱۱]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۹۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یختم الله لنا بالشهادة و السعادة، و ایاکم و المسلمین اجمعین. و کان الفراغ منه ...
خط: نستعلیق، کا: حسین بن عباس موصلی مسکنا حنفی مذهبا، تا: شنبه شوال ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: ابری فرنگی، ۱۲گ (۴۵ر-۵۷ر)، ۱۶و۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۲۴۰]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: عبدالله بن نورالله، تا: ۱۰۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ (۶۰-۹۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۶ - ۳۷۶]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صحبه و سلم
خط: نسخ، کا: یحیی بن محمد بن عثمان بن احمد بن نصرالله بن عبدالله بن جعفر الجعافره احسائی اشعری شافعی، تا: سه‌شنبه ۱۷ صفر ۱۰۸۸ق؛ ۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۶۴]
۱۰. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبة و سلم تسلیماً کثیراً إلی یوم الدین
خط: نسخ، کا: محمدعلی بن امر علی، تا: جمعه ۱۵ ذیحجه ۱۱۰۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: - ۸۷]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** نفع الله بعلومه الخلق الی یوم لقاه ...
خط: نسخ، کا: عبد الباقی بن فضل الله، تا: ۱۱۰۴ق؛ محشی؛ ۲۵گ (۱پ-۲۶ر)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۱]
۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۰/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** من مشایخ الکوفة رحمهم الله تعالی و رضی عنهم اجمعین و الحمدلله وحده و الصلوة علی نبیه بعد سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً تمت.
خط: نسخ، کا: محمد ترابی، تا: ۱۱۷۵ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹ص (۳۰-۵۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۲۲]
۱۳. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۱۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای ثم بعد حمدالله والصلوة والسلام علی سیدنا محمد و آله و صحبه الاطهار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ (۱۱۵-۱۴۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۲۱سم [اوراق عتیق: ۱ - ۸۹]
۱۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۴/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کنت اطالب الدنیا بحر ×× فانت الحر و انقطع لکلام و سلام علی المرسلین و الحمد الله رب العالمین ...
تذکر: نا م مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شیخ محمد جسیم، تا: ۱۲۱۸ق، جا: مسجد قریه دژن؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ (۹۶پ-۱۶۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۳]
۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۳/۱
بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق [د.ث. مجلس]
۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۶۷/۵
[**انجام:** السین مستقر مخرجها عنه ...
خط: نسخ پخته، کا: محمود بن احمد، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ (۱۳پ-۲۰ر) [ف: ۳ - ۱۳۷]
۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۴۸/۳
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۲۲ شوال ۱۲۹۶ق، جا: شهر سلیمانیه (کردستان ۱۶ق)؛ ۳۱گ (۸۹ر-۱۱۹پ) [ف: ۳ - ۱۳۸]
۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۳۱گ (۴۷پ-۷۷پ) [ف: ۲ - ۱۰۳]
۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۰۸/۵-۲۴/۲۰۸
آغاز: بسمله اللهم صل علی سیدنا محمد النبی الامی و علی آله و صحبه و سلم قال الشیخ الامام العالم العلامة شیخ الاسلام ابویحیی زکریاء الانصاری الشافعی؛ **انجام:** الحرکة بأن هیئات العضو للنطق بها و الغرض منه الفرق بین ما هو متحرک فی الوصل فسکن و وصل
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۴۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۴۴]

۲۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۴۴/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ (۳۴-۶۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵]

۲۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۰۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سوخت، ۲۱گ (۳پ-۲۳پ)، ۲۱ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۲۶]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۶/۲عکسی

آغاز: بسمله. أی ابتدای او ابتدیء و ابتدأ رحمه الله تعالی بها و بالحمد له کما سیأتی؛ **انجام:** تقدمة أی تحفة و هدیة و الحمد لله لها ختام ثم الصلوة بعد والسلام أی ثم بعد حمد الله و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله و صحبه الأطهار ختام لها کما ان ذلک ابتداء لها کما مر ... تمت شرح الجزریة.

نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی کوپنهاک در دانمارک؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح، رکابه‌دار؛ ۶۰ص (۱۱-۷۰)، ۱۳و۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۴۷]

● الدقائق المحکمة فی شرح المقدمة / تجوید / عربی

ad-daqā'iq-ul muḥkama fī š.-il muqaddama

در آن از شرح شافیه و حاشیه بیضاوی یاد شده، نسخه دیگری از این شرح را صاحب الذریعه معرفی کرده است با تحریر ۱۱۵۱ق. [الذریعة ۲۳۵/۸]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۱۲/۲

آغاز: لما اعتنی بها ذوالجد و الاجتهاد و کانت محتاجة الی تبیین المراد و حوت مع صغر الحجم و حسن الاختصار ما لم یجوه فی هذا الفن کثیر من الکتب الکبار. رأیت از اصنع علیها شرحاً یحل الفاظها و یبین مرادها و یبرز دقایقها و یقید مطلقها و یفتح مغلقها و سمیته بالدقایق المحکمة فی شرح المقدمة.؛ **انجام:** (آخرین بیت شرح شده) و جایزا اتی منفصلا ×× او عرض السکون وقفا مسجلا. انجام موجود: مشتمل علی احکام النون الساکنة و التنوین و المد و القصر و لما فرغ من التجوید و احکامه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: زرد و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۲۲-۶۰)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳- ۱۱۰۳]

● دقائق المعانی / عرفان و تصوف / فارسی

daqā'eq-ol ma'ānī

مکی حسینی، محمد بن نصیرالدین جعفر، ق۸ قمری

makkī hoseynī, mohammad ebn-e nasīr-od-dīn ja'far (-14c)

مشتمل بر ۴۶ مکتوب عرفانی که به نام ملک محمود شیخن نگاشته و شامل یک دوره معارف نقشبندیه است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۵۳۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... مثنوی: هست انسان مصحف ذرات او ×× کس نبیند جز بدان مرآت او؛ **انجام:** در مکتوب خانه و علم آدم الاسماء کلها و در مدرسه علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم درس خواهد شد یکان یکان کلمات من مفهوم شود و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق هندی، کا: میر حسن علی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۰۳ق؛ مصحح؛ روی برگ اول یادداشتی درباره کتاب و مؤلف به خط باستان راد آمده است؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۲۸ - ۸۷]

● دقائق المنهاج / فقه / عربی

daqā'iq-ul minhāj

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتین؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶ق)

منهاج الطالبین از محیی الدین ابی زکریا نووی (- ۶۷۶ق) است و این کتاب، حاشیه و شرحی است بر آن که مؤلف شناخته نشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۶

آغاز: بسمله قول المحرر سبحانک منصوب علی انه اسم واقع

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲، قطع: وزیری [اهدائی ف: - ۱۲۴]

● دقائق المنهاج / فقه / عربی

daqā'iq-ul minhāj

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتین؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶ق)

حاشیه‌ای است بر کتاب منهاج الطالبین نووی.

شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۶/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۸۷]

● دقائق المیزان / کیمیا / عربی

daqā'iq-ul mīzān

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۴۸

خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق [الفبائی: ۲۵۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۲]

● دقائق المیزان فی مقادیر الاوزان / کیمیا / عربی

daqā'iq-ul mīzān fī maqādīr-il awzān

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

شرحی بر اوزان و مقادیری است که در علم کیمیا کاربرد دارد همراه با بیان تراکیب کیمیاوی، در هشت مرتبه و هشت مقدار و هشت وزن. در نسبت کتاب به قمری تردید شده است. در کشف الظنون (۷۵۸/۱) و چند نسخه دیگر به مؤلف جدید صاروخانی نسبت داده شده، و نیز در کشف الظنون (۱۴۸۷/۲)، مؤلف رومی جدید را علی بیگ ازنیقی (- ۱۰۱۹ق) می‌داند، در هدیة العارفین بن علی چلبی بن خسرو ازنیقی (- ۱۰۱۸ق) نسبت داده شده است، در فهرست کتابخانه چستربیتی (۴۹۲۹/۲) و برخی دیگر از فهرست‌ها، صاروخانی را همان علی چلبی بن خسرو ازنیقی دانسته‌اند. در آن مطلبی از کتاب البرهان تألیف ایدمر بن علی جلدکی (- سال ۷۵۰ یا ۷۶۲ق) نقل شده و طبق این سند نسبت دادن کتاب دقایق المیزان به محمد قمری (در گذشته پس از سال ۴۵۰ق) منتفی است.

آغاز: الحمدلله الذی خلق العالم علی مقادیر الحکمة و فضلنا علی البهائم بادراک میزان الشریعة و الصلاة علی محمد بحد الفرائض ... و بعد فان هذه الرسالة فی دقایق علم المیزان مرتبة علی المراتب و المقادیر ...

انجام: وان کان سر الاستحالة لثلاثین بعشرة من الخمیرة فی المیزان وهذه نهایة دقایق المیزان فی مقادیر الاوزان والحمدلله علی الاتمام لعنایة الملک العلام ذوالجلال والاکرام

[کشف الظنون ۷۵۸/۱؛ دنا ۱۲۳۰/۴]

شرح و حواشی:

۱- دقائق المیزان فی مقادیر الاوزان (ترجمه) (۳عنوان)

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۸/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۵۵-۶۶)، ۱۸ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴/۳ ـ د

آغاز و انجام: برابر

این رساله درفهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱۷پ-۳۲ر)، ۲۳سطر (۷×۱۴) [ف: ۱ - ۲۸۶]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید و گل بهی، جلد: تیماج تریاکی [سنا: ف: ۲ - ۲۴]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۴۱/۷-۲۳/۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۴۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۳۹

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف از رایانه آستان قدس ذکر شده؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [الفبائی: ۲۵۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۲۸/۲

خط: نسخ، کا: آقا هادی بن حاج مهدی جراح اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۴ محرم ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۳۳پ-۵۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۲۴]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۳/۶

آغاز: میزان الطبایع و هی البسائط الاولی و ذلک ان النار حارة و الهوا رطب و الماء باردة و الارض یابسة؛ **انجام:** اتم به الجداول و قد هتک الستر و جئت بما فی السر مستقبلا من السر العشرة فی المیزان و الهلکات مستعینا منه فی جمیع الاحوال تمت هذه الرسالة.

نسخه حاضر بخش‌های کوتاهی از این رساله نقل شده؛ خط: نستعلیق، کا: رضاقلی مافی، تا: رجب ۱۳۰۲ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ص (۱۰۶-۱۲۰)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۸۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، بی‌کا، تا: شنبه محرم ۱۳۰۵ق، جا: تهران؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ (۱پ-۱۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۶]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هاشم الفاخور التلوئی، تا: ۱۳۱۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۷گ (۳۱ر-۴۷پ)، ۱۸ سطر [ف: ۳۶ - ۵۹]

۱۰. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۲۰]

● دقائق المیزان فی مقادیر الاوزان / کیمیا / عربی

daqā’iq-ul mīzān fī maqādīr-il awzān

ازنیقی، علی بن خسرو، - ۱۰۱۸ قمری

eznīqī, ‘alī ebn-e xosrow (- 1610)

همان که به محمد قمری نسبت داده شده

[کشف الظنون ۷۵۸/۱-۱۴۸۷/۲؛ هدیة العارفین: ۷۵۳/۱]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۵/۱۰

خط: تحریری، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۸۸پ-۸۹پ) [مختصرف: - ۳۵۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالاضافة الی الجسد المماثل المقارنة و التسدیس و التربیع و التثلیث و ... نوشته نیست.

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی کاظمی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل سده ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «۱۲»، مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۷۸-۹۱)، ۶۵ سطر،

اندازه: ۱۸×۹سم [مرعشی: ف: ۳۲ – ۹۴]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۷/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۳۳۷پ–۳۷۰پ) [ف: ۱ – ۱۰۶]
۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۸۶۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ پس از رساله اول یادداشتی از شیخ قمری در کتاب درر الانوار و معمایی به نظم از شیخ بهائی آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ – ۳۱۰]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** والا لکان من الاوزان المیزان فافهم هذا و لا تغفل فانه من الاسرار.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابری فرنگی، ۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۱/۲سم [ف: ۱ – ۵۲۷]
۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۷۲/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الا لکان من اوزان المیزان فافهم و لا تغفل فانه من الاسرار.
خط: نسخ، کا: محمد موسوی مازندرانی ابن میر مصطفی، تا: ۱۲۵۴ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ، ۲۶و۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۳۷]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الا لکان من الاوزان المیزان فافهم و لا تغفل فانه من الاسرار
نام مؤلف به قرینه آغاز ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی محمد مقیم، تا: ۱۲۷۴ق؛ ضمیمه نسخه شماره ۱۰۶۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]
۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۷/۳
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی – پاکستان ۱۹۹۹۳؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: یک‌شنبه ۲۶ رجب ۱۳۴۵ق؛ از روی نسخه دار الکتب المصریه به شماره ۱۳؛ ۵۱ص (۵۷–۱۰۸) [عکسی ف: ۶ – ۶۱]
۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا تری خمیره طرح الترکیب و الاکاسیر الاستحالة الثلاثین بعشرة من الخمیرة فی المیزان. و هذا نهایة ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۱۴گ (۳پ–۱۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۲ – ۹۵]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فافهم هذا و لا تغفل فانه من الاسرار، تمت مقادیر الاوزان بالخیر و الکرام.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا، ضمیمه نسخه ش ۱۰۹۶۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]
۱۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۵۴/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، سرخ، ۱۴گ (۶۷پ–۸۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۶۳]
۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۱۸/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۴۵۷]

● دقائق المیزان فی مقادیر الاوزان (ترجمه) / کیمیا / فارسی

daqā’iq-ul mīzān fī maqādīr-il awzān (t.)
وابسته به: دقائق المیزان فی مقادیر الاوزان؛ قمری، محمد (–۵) ترجمه‌ای از همان کار منسوب به قمری و یا ازنیقی است.

غیر همانند:
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۹/۴
آغاز: بسمله، حمد مرخدای راست که ایجاد کرد علم را بر مقادیر حکمت؛ **انجام:** و احسن از این اوزان رباعی است و اقرب از آن جزوی از حدید و دو جزء.
خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]
۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۷۵/۳
آغاز: بسمله. حمد مخصوص خدای آنچنانی است که خلق کرده است عالم را بر مقادیر حکمت ... اما بعد این رساله‌ای است در دقایق میزان مرتب است بر مراتب و مقدار و اوزان ... المرتبة الاولی بدانکه علم الهی؛ **انجام:** بعشره از حمره در میزان و این نهایت دقایق میزانست در مقادیر الاوزان، تمت بمنه وجوده
خط: نسخ، کا: احتمالاً مصطفی بن هاشم حسینی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹گ (۲۷ر–۴۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲۳]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۵/۱
آغاز: بدان که این کتاب رساله‌ای است در دقایق علم میزان که ترتیب یافته شده است بر مراتب و مقادیر اوزان و نامیده ام این رساله را به دقایق المیزان در مقدارهای میزان، خدای تعالی است توفیق دهنده؛ **انجام:** و همچنین اوزان اسرب عنیط در موازین حجم و هر هفتاد و سه و ثلث حجم از حجم عناصر پنجاه ...
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱ر–۸پ) [ف: ۳۶ – ۳۰]

● دقائق النکاة فی تحقیق مذاهب النحاة / نحو / عربی

daqā’iq-un nukāt fī taḥqīq-i maḏāhib-in nuḥāt
خوسفی بیرجندی، علی اصغر بن محمد حسن، – ۱۲۹۳ قمری
xūsefī bīrjandī, ‘alī asqar ebn-e mohammad hasan (-

1876)
وابسته به: البهجة المرضية فی شرح الالفية؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱ق)
شرحی است به قول و لطیف از علی اصغر بن حسن قائنی بیرجندی بر شرح سیوطی موسوم به بهجة المرضیه بر الفیه ابن مالک.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی کل من انخفض لکبریائه بصدق السان فعلی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول قال الخلیل بن احمد.
خط: نسخ، کا: حسینعلی، تا: ۱۲۷۰ق، جا: بیرجند؛ محشی؛ واقف: حاج علی رازقی، آبان ۵۴؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۹۹]

● دقائق النکات فی تحقیق مذهب النحاة / نحو / عربی
daqā'iq-ul nukāt fī taḥqīq-i maḏhab-in nuḥāt
وابسته به: البهجة المرضية فی شرح الالفية؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱ق)
تاریخ تألیف: صفر ۱۲۶۳ق؛ محل تألیف: مشهد رضوی
حاشیه مختصری است با عناوین «قوله، أقول» بر کتاب «البهجة المرضية فی شرح الالفية» جلال الدین سیوطی. محتملاً همان کار علی اصغر بیرجندی خوسفی باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۸۷
آغاز: قلة البضاعة و قصور الباع فی الصناعة لتصدی شرح مجمله و حل معظله؛ **انجام:** أتفسی و لو غیر الحمام أصابک ×× عتبت و لکن لا علی الموت معتب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۷۷]

● دقیقة الرموز من خزائن الکنوز (منظوم) / مواعظ / فارسی
daqīqat-or romūz men xazā'en-el konūz (manzūm)
عنوان‌ها: در حمد و ستایش باری تعالی، در نعت پیغمبر (ص)، در صفت معراج، در منقبت امیرالمؤمنین علی (ع)، در مدح شاه عباس ثانی، در شرافت خلقت انسان، بینه در غفلت آدمی، در شرافت علم و تقدیس عقل، در فضیلت علم با عمل، در صفت اولیاء و مذمت اشقیاء، صفت تحقیق و بیان آنکه اهل تحقیق چهار صفتند، در بیان عشق حقیقی و ترک مجازی، روشنگری مرآت دل، در زهد کوشیدن و بت را از سینه کردن، در ابطال دنیا و اهل دنیا، تذکر نفس از حقیقت موت، در مذمت کبر و غرور، در بیان سخاوت و مذمت بخل، در منع اسراف و تبذیر، منع امساک و ترغیب سخاوت، در طبع خام و زیاده طلبی، در آداب کدخدایی، در اکرام زیر دستان، در مذمت حیله و تزویر، در مذمت شرب شراب، در عدالت پادشاه و طریق سلوک، در تهتک ظالم، در موعظه، در نقص خود و مذمت شعرای ناقص، در عجز پیری و عذر معصیت خود، در سرگذشت پیش آمدن احوال خود، اوصاف المراقد و مراتب آداب حج، دخول حاجیان به حرم کعبه معظمه، رجوع از عرفات به مشعرالحرام، رجوع دیگر باز به منی، بازگشتن بار دیگر به مکه معظمه به جهت حج نساء، داخل شدن حاجیان به درون خانه کعبه، رفتن از مکه معظمه به مدینه مشرفه، زیارت فاطمه زهرا (ع) زیارت ائمه بقیع (ع)، رفتن به نجف اشرف و ستایش مردمانش، از نجف رفتن به کربلای معلی، از کربلای رفتن به بغداد به زیارت بقیه ائمه (ع).

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹
آغاز: بسمله. دقیقة الرموز من خزائن الکنوز در توحید باری تعالی عز اسمه. ای خدایی که خالق واحدی ×× همه خلق از تواند و بی ولدی / ای ز بود تو اصل و بود همه ×× از وجودت بپا و جود همه؛ **انجام:** تا بگردم بسان عاشق زار ×× هر دو شان را بگیر و سر یکبار / هر دو آسوده اند پهلوی هم ×× چون دو در کردن به یک خاتم
خط: نستعلیق، کا: محمد بن قورچی ... اصفهانی، تا: ۱۱۹۵ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۸گ، ۱۱سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۲ - ۲۷۴]

← دکامبول ≻ روکامبول

● دکتر سید ارسطو خان علاج اردستانی، طبیب معالج پروین اعتصامی / تراجم / فارسی
doktor seyyed arastū xān-e 'alāj-e ardestānī ،tabīb-e mo'ālej-e parvīn-e e'tesāmī
شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق۱۴ شمسی
šafī'ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۸۲ش؛ محل تألیف: تهران
رساله کوتاهی است درباره دکتر سید ارسطو خان علاج اردستانی (- ۱۳۴۹ش) که همه تلاش خود را برای درمان پروین اعتصامی، شاعره بزرگ ایران انجام داد ولی متأسفانه به علت سهل‌انگاری پزشک خانوادگی آنان مثمر ثمر واقع نشد و سر انجام، پروین به سال ۱۳۲۰ش به سبب بیماری حصبه، در تهران درگذشت.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۰/۷

آغاز: خانم رخشنده اعتصامی مشهور به پروین اعتصامی دختر یوسف اعتصامی آشتیانی (ف ۱۳۱۶ ش) ملقب به اعتصام الملک؛ **انجام:** افسانه هستی اش اگر پایان یافت ×× خوشنامی و عزتش بپایان نرسید.

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:۱۳۸۲ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: جدید،۲گ (۵۹-۶۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۸ - ۸۱۳]

● **دکتر مصدق، ملی ساختن نفت** / تاریخ ایران / فارسی

doktor mosaddeq, mellī sāxtan-e naft

تاریخ جنبش مردم ایران است برای ملی ساختن نفت خود را از دید یک روزنامه‌نگار جبهه ملی و کمونیزم. وی در جایی می‌گوید: «خدا رحمت کند شاه را که با همه خطاهایش و دیکتاتوریش مردی بسیار وطن دوست بود» و یک جا می‌گوید: تا این تاریخ که یادداشت‌ها نوشته می‌شود یکم بهمن ۱۳۳۱ است. گاهی چند سطر را سفید گذارده، با این گونه سربندها «جای متن قانون» و «جای نامه فلان».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷۳

آغاز: ان الله لایغیر بقوم الا ما یغیروا بانفسه. [ایت]. در اردیبهشت ماه ۱۳۳۰خ. دکتر محمد مصدق پسر وزیر دفتر، زمامدار ایران شد. در آن تاریخ به و ماه از قتل حاجی علی رزم آرا، سپهدار، رئیس الوزرای ایران به دست خلیل طهماسبی نجار.؛ **انجام:** گفت این معجزه مصدق نیست، بلکه معجزه آنهایی است که می‌خواستند نفت ملی شود و فردا غرامتی از ایران نگیرند.

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ به قلم هاشمی حایری، صاحب امتیاز روزنامه طلوع (ص.ع). در متن نیز پیداست که نگارنده از مدیران روزنامه طلوع بوده که «در بهار ۱۳۲۸ در لندن توقف داشته»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز سرخ، ۹۳گ، ۱۸سطر(۱۴×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۸]

● **دلائل الاحکام** / فقه / عربی

dalā'il-ul aḥkām

؟ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تألیف فیض کاشانی، در ذریعة و فهرست آثار فیض از چنین کتابی یاد نشده است، نام کتاب و مؤلف در پایان نسخه ما که اصل است دیده می‌شود، در فقه است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۶

مجلد نخستین است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ سفید، ۲۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۲۳]

● **دلائل الاحکام = تعلیقة شرایع الاسلام** / فقه / عربی

dalā'il-ul aḥkām = ta'līqat-u šarāyi'-il islām

طبیب تهرانی، محمد حسین بن محمد علی، ق۱۳ قمری

tabīb-e tehrānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

در شرح شرایع محقق حلی با عنوان‌های «قوله». این حاشیه در الذریعه نیامده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب الاخرة و الاولی ... و بعد فیقول ... محمد حسین بن محمد علی بن محمد اسماعیل طبیب الطهرانی ... هذه تعلیقة علی کتاب شرایع الاسلام ... سمیتها بدلایل الاحکام ...

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی اخبار باب الوضوء.

در طهارت است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا اصل؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۶گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۲۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۵

بخشی از کتاب طهارت و صلاة است یعنی از اول طهارت تا اواسط حیض و قسمتی از مباحث نافله ها است، مطالب گاهی به صورت نامرتب صحافی شده است مثلاً مبحث حیض از گ۱۷ تا گ ۲۴پ به‌طور ناقص وجود دارد پس از آن مبحث آب مضاف در گ ۲۵ آمده است، در گ ۷۷پ مبحث حیض تکرار شده است تا گ ۸۴، و در گ ۸۵ تا آخر کتاب مقداری از احکام نمازهای نافله به‌طور ناقص وجود دارد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با خط‌خوردگی‌های فراوان است، به گمان نمی‌رود از غیر از مؤلف باشد، محشی با نشانه «منه»، مصحح با علامت «صح»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ رنگی، ۸۹گ، ۱۴-۲۰ سطر (۹-۹/۵×۱۳-۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۱۴]

● **دلائل الاحکام** / فقه / عربی

dalā'il-ul aḥkām

لاریجانی، علی بن چراغعلی، ق۱۳ قمری

lārījānī, 'alī ebn-e čerāq-'alī (- 19c)

فقه استدلالی مبسوطی است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۷۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی کتب علینا الصیام و جعله من

الطاعات؛ **انجام:** کما هو ظاهر لا اشکال فیه هذا آخرما اخذته من احکام الخمس ... بمحمد و آله الطاهرین.

از ابتدای صوم تا پایان خمس. کتاب صوم حاوی چهار مطلب به شرح ذیل: ۱. فضله و ماهیته و وجوبه، ۲. الکفارات، ۳. المندوبات و المکروهات، ۴. فیما یثبت به هلال شهر رمضان بل کل الشهور، کتاب الاعتکاف: دارای هشت بحث: ۱) الاعتکاف مندوب باصل الشرع للأصل و ... ، ۲) فی ما یعتبر فی حجة الاعتکاف، ۳) الاعتکاف الواجب بالنذر، ۴) المحرمات، ۵) ان المفسد للصوم المفسد للاعتکاف، ۶) یستحب للمعتکف ان یشترط سبحانه الخروج عن الاعتکاف مطلقاً، ۷) انه وجب القضاء لو خرج فیما لم یشترط علی ربه الرجوع، ۸) یستحب الاعتکاف شهرین فی المسجد الحرام و فی الاشهر الحرم ...، کتاب الزکاة: با یک مقدمه و شش امر در وجوب، فضل، عقاب تارک الزکاة، اختلاف در وجوب غیرالزکاة فی الاموال، مطلب اول: در زکات اموال، مطلب دوم: زکات فطره و غیره، کتاب الخمس: با پنج مطلب حاوی این مباحث است: ان الخمس حق مالی لبنی هاشم، فیما یجب فیه الخمس، فی کیفیة قسمة الخمس، فی سهم الامام فی زمان الغیبة، لایجوز التصرف فیما یختص بالامام؛خط:نستعلیق،کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ شوال ۱۲۶۴ق، واقف: شکرالله فقیه نیا، آذر ۱۳۷۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۸۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۸۰

آغاز: المقصد الاول فی الاذان و الاقامة قال الله تعالی و اذا نودی ... البحث الأول فی تعریفهما فالاذان لغة الاعلام؛ **انجام:** اذ مورد المسامحة ادلة السنن لا فی ادلة الوجوب والحرمة فتدبر حفظنا الله من الخلل و الذلل ... فرغت من تصنیفه فی یوم الاثنین من عشر الثانی من شهر ربیع الاول من سنة ۱۲۶۲.

از مبحث اذان و اقامه تا کیفیت دو سجده سهو و حاوی هشت مقصد است: ۱. با پانزده بحث در اذان و اقامه، ۲. با چهار مطلب و هفت بحث در نیت، ۳. با هفت بحث در قیام، ۴. با هفت بحث در تکبیرة الاحرام، ۵. با هجده بحث در قرائت، ۶. با پنج بحث در رکوع، ۷. با پنج بحث در سجود، ۸. با چهار بحث در تشهد، ۹. با پنج بحث در سلام. مندوبات، مکروهات و برخی دیگر از واجبات نماز؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: شکرالله فقیه نیا، ۱۳۷۵؛ کاغذ: فستقی، ۱۸۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۱]

● **دلائل الاحکام فی شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی

dalā’il-ul aḥkām fī š.-i šarāyi‘-il islām

قزوینی، ابراهیم بن محمد باقر، ۱۲۱۴ - ۱۲۶۲ ؟ قمری

qazvīnī, ebrāhīm ebn-e mohammad bāqer (1800 - 1846)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۶ق

شرح استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» برکتاب «شرایع الاسلام» محقق حلی، آن را به دستور پدرش پس از اقامت دو ساله‌اش درعراق برای تحصیل نگاشت. بنا به گفته الذریعة کتاب قضاء و شهادات و مقداری از وقف شرح نشده و توسط بعضی از شاگردانش تکمیل شده است.

[الذریعة ۲۳۹/۸ و ۳۱۶/۱۳؛ دنا ۱۲۳۲/۴]

۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کتاب طهارة تا آخر کتاب خمس را میرزا علی اکبر شیرازی در ذیحجه سال ۱۲۶۷ نوشته و کتاب تجارت تا آخر کتاب رهن در سال ۱۲۶۱ نوشته شده؛ ۲۸۶گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۳]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۵۷د

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۲۵

از طهارت تا میانه‌های صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۲۷۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۴]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۵۷

آغاز: قوله کتاب التجارة لیس المراد منها هنا الصناعة کما هو المبتادر منها عند الاطلاق اذ لاخصوصیة؛ **انجام:** و لو زاد کان له للنص و کون بناء العقل علی ذلک قوله و اما الساقة فهی عند الشارع أو المتشرعة أو الفقهاء أو العرف العام ...

کتاب التجارة تا مساقات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله»؛ اجازه‌ای به سال ۱۲۵۸ در نجف اشرف برای شخصی به نام «میرزا محمدحسین» با مهر «محمدحسین» (بیضی) و «لااله الاالله الملک الحق المبین عبده محمدحسین» (مربع)؛ مهر: «اسدالله بن زین العابدین» (بیضی)؛ جلد: تیماج ساغری قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۵]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۴۱/۱

آغاز: و النظر فی السبب و الحکم و اللواحق أما الاول فالغصب هو لغة أخذالشیء ظلما؛ **انجام:** و لایعارضه سبق یدالمالک بعد زوالها لطروید الغصب التی حکم بسببها بضمانه المعین و المنفعة.

کتاب الغصب؛کا:احمد بن علی نقی حسینی رشتی، تا: قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛مصحح،محشی با عناوین«لمحرره»؛ ۴۴گ (۱ر-۴۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۴

آغاز: بسمله، قوله کتاب التجارة لیس المراد منها هنا الصناعة کما هو المتبادر منها عندالاطلاق؛ **انجام:** فان الصور غیر محصورة و علی المختار تسقط هذه الفروع من اصلها کتاب النکاح.

از ابتدای تجارت تا انتهای وصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۰ – ۱۸۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۶

آغاز: بسمله، قوله القسم الثالث من الاقسام الاربعة التی بنی علیها الکتاب قوله فی الایقاعات جمع ایقاع قیل و هو اللفظ الدال علی انشاء خاص من طرف واحد؛ **انجام:** و اما استنابة الحاکم فی حق اولی الاعذار کالمخدرة فسیجیء بعد ذلک فی محله قوله اذا.

از «کتاب الطلاق» تا اواسط مبحث صفات قاضی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ رجب ۱۲۵۸ تاریخ تألیف است؛ مصحح؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۲۵۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۳۱×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۱۸۵]

۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۸/۲

آغاز: بسمله،کتاب الاجارة هی لغة:الاجرة و هی کری الاجیر لا مصدر آجر؛ **انجام:** فی مسائل الحلال و الحرام التی یرجعها الفقهاء لانه المتبادر من سیاق

بخشی از کتاب اجاره و قضا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۸۷ص (۵۵۴-۶۴۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۴۳۹]

۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۰

آغاز: قوله: کتاب الزکاة، هی لغة تطلق علی النمو و غیره و شرعا صدقة راجحة مقدرة؛ **انجام:** استنابة الحاکم فی حق اولی الاعذار کالمخدرة فسیجی ء بعد ذلک فی محله

کتاب زکاة، خمس، صوم و قضا؛ خط: نسخ، کا: اسحاق بن رفیع بن رفیع رشتی،تا:قرن۱۳؛افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف باامضای «منه ره» و «منه عفی عنه»؛ تملک: سید ابوالحسن بن محمد هادی حسینی تنکابنی قزوینی در دارالسلطنة قزوین ۱۲۶۴؛ جلد: جلد تیماج سبز، ۱۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۷۰

آغاز: الاجماع المنقول و عدم الخلاف و بحکمها ما یقضی منفرداً من اجزائها المنسیة ... قوله و للطواف الواجب دلیل الوجوب؛ آغاز کتاب صلات: «الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و آله المتأدبین بآدابه، قوله کتاب الصلوة هی فی اللغة الدعاء»؛ **انجام:** انجام طهارت: «و لا یعیدها فی الاناء الا طاهرة و لا احتیاج الی نجفیف الرطوبات بعد التطهیر کما اشرنا و الله اعلم بحقایق احکامه. تم الطهارة من دلائل الاحکام فی شرح شرایع الاسلام علی ید مؤلفه ... ابراهیم بن باقر الموسوی فی المشهد الغروی علی مشرفه السلام ما دامت الفروع مرتبة علی الاصول و الاجناس منقسمة بالفصول» (برگ۱۱۸پ)؛ انجام: «ذلک من المال الذی لا اعتناء به کالحیة و نحوها لم یجزله القطع لما عرفت»

بخشی از کتاب طهارت و صلات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ انتقالی از مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در اردیبهشت ۱۳۷۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳۶گ، ۲۹ سطر (۸×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۲۰ – ۳۲]

۱۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۹۰ – ج

آغاز: بسمله. و به نستعین. قوله (الرکن الرابع فی التوابع و فیه فصول الاول فی الخلل الواقع فی الصلوه ...) اذا اتی المکلف بالصلوة المامور بها علی وجهها الواقعی الاختیاری فقد امتثل و سقط الامر بالاجماع و قطع العقل و طریقة العقلاء؛ **انجام:** و یدفعه الاصل و السیرة و انه لو حرم لشاع. تم و الحمدلله علی الاتمام ... و آله البررة الکرام

نیمه بازپسین صلوة و زکوة و خمس و صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۱۰گ (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۳۹]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۶

آغاز: کتاب الاجارة هی لغة الاجرة و هی کری الاجیر لامصدر آجر؛ **انجام:** ذلک الی السفه عرفاً او الی الترف عرفا لتضییع المال حرم ذلک والحمد لله اولا و آخراً ... هذا آخر اقسام العقود ویتلوه القسم الثالث فی الایقاعات

از کتاب اجاره تا آخر کتاب الرضاع؛ خط: نسخ، کا: علی بن مهدی الخراسانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج داخل ترنج عبارت «یا قاضی الحاجات یا کافی المهمات»، ۲۱۷گ، ۳۱سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۳۷ – ۳۰۴]

۱۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱ – ج

آغاز: و به نستمد و نستعین و علیه التکلان. بسمله. الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و آله المتادبین بآدابه قوله کتاب الصلوة هی فی اللغة الدعاء و فی الرحمة من الله تعالی و الاستغفار من الملئکة و المتابعة و حسن الثناء مجاز لغوی کالمعنی الشرعی علی الاقرب؛ **انجام:** لم یجزله القطع لما عرفت. الثالث فی بقیة الصلوة و فیه فصول (حرره العبد سعد بن محمد حسن الجنابذی ۱۲۵۱)

خط: نسخ، کا: سعد بن محمد حسن جنابذی، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۸۶گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۳۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب ... قوله کتاب الطهارة ... الطهارة حقیقة لغة فی النظافة و النزاهة؛ **انجام:** و عن ابی الصلاح الحرمة مع الاختیار و یدفعه الأصل و النصوص و السیرة

از ابتدای طهارت تا انتهای صوم و اول اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب همدانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ مصحح؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱/۲۱ – ۶۱۵]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب ... قوله کتاب الطهارة ... الطهارة حقیقة لغة فی النظافة و النزاهة؛ **انجام:** و عن ابی الصلاح الحرمة مع الاختیار و یدفعه الأصل والنصوص والسیرة.

از ابتدای طهارت تا انتهای صوم و اول اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب همدانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ مصحح؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۱۸۴]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۴۲۹

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی اشرف خلقه محمد و آله الطاهرین. قوله کتاب الطهارة

از کتاب طهارة تا کتاب صوم؛ خط: نسخ، کا: عبدالباقی بن حاجی میرزا نقی اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۴گ، ۳۱ سطر [ف: ۱۲ - ۱۱۸]

۱۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۷۳

آغاز: بسمله و به نستعین - کتاب الزکوة هی لغة تطلق علی النمو و غیره و شرعاً صدقة راجحة مقدره؛ **انجام:** پایان - تم المجلد الثالث من کتاب شرح الشرایع فی شهر ذی الحجة الحرام سنه ۱۲۵۲.

جلد سوم و شامل کتب: زکوة خمس و صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۴۰گ، ۲۱سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۶]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۲۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قوله: کتاب الطهارة اسم للوضوء و الغسل و التیمم ... الطهارة حقیقة لغة فی النظافة و النزاهة مشترکة بینهما؛ **انجام:** و یدفعه الاصل والنصوص والسیرة و انه لوحرم لشاع قوله: کتاب الاعتکاف، والکلام فیه فی اقسامه و احکامه ... ناتمام.

از آغاز شرح تا اول کتاب الاعتکاف؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد امین هزار جریبی، تا: ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۷۳گ، ۳۲ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳۳ - ۵۵۷]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۱۲

آغاز: (کتاب الطهارة): حمدله. صلاة. کتاب الطهارة. الطهارة اسم للوضوء و الغسل اؤ التیمم علی وجه له تأثیر فی استباحة الصلاة ... (کتاب الصلاة): الحمد لولیه و الصلاة علی نبیه و آله المتأدبین بادابه. قوله. کتاب الطهارة هی فی اللغة الدعاء و فی الرحمة من الله تعالی و الاستغفار من الملائکة و ...

دارای کتاب الطهارة و کتاب الصلاة؛ خط: نسخ تحریری، کا: اسماعیل بن عبدالباقی چورسی، تا: ۱۲۵۵ق، جا: کربلا؛ محشی برخی به نشانی «منه دام ظله»؛ تملک: حسین بن علی بحرانی ۱۲۶۱ق، حاج محمد صادق سبزواری؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۲۴سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۸]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۴۱/۳

آغاز: قوله و هو سایغ فی شرع الاسلام لیتحقق شرعه و عدم ما یدل علی رفعه اتفق المسلمون؛ **انجام:** علی تقدیر کونه المدعی لتأخر الطلاق و بقاء سلطنة النکاح فیقدم قوله

متعه تا اواخر طلاق؛ کا: احمد بن علی نقی حسینی رشتی، تا: سلخ شعبان ۱۲۵۷ق، جا: کربلا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۶۱گ (۱۱۷ر-۲۷۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۵]

۲۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۵

آغاز: بسمله قوله القسم الثالث، من الاقسام الاربعة التی بنی علیها الکتاب؛ **انجام:** فانه یجوز الاکل من بیوت المذکورین مع حضور هم و غیبتهم وان لم یعلم رضاهم و اذنهم بلاخلاف یعرف و یدل علیه النصوص کما یأتی اذا عرفت ذلک فهنا امورالاول

از کتاب طلاق تا آخر کتاب اطعمه و اشربه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۵۸ق؛ مصحح، محشی با امضاء «منه» و «منه قدس سره»؛ در اول نسخه نوشته‌ای از شاگرد مؤلف به تاریخ ۱۸ جمادی ۱۲۹۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۰۳]

۲۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۴۳۰

آغاز: بسمله. قوله کتاب التجارة لیس المراد منها هنا الصناعة کما هو المتبادر

از کتاب تجارت تا کتاب وصایا؛ خط: نسخ، کا: جواد بن موسی حسینی، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۹۷گ، ۳۰ سطر [ف: ۱۲ - ۱۱۸]

۲۳. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۸۰

خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل نیشابوری، تا: رمضان ۱۲۶۰ق، جا: شیراز (پایان طهارت) و احمد خراسانی در شب شنبه دهه دوم شوال ۱۲۶۰ (پایان صلاة)؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۲۶]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۹۸

آغاز: بسمله. قوله کتاب التجارة لیس المراد منها هنا الصناعة کما هو المتبادر منها عند الاطلاق؛ **انجام:** و الی السرف عرفا لتضییع المال حرم ذلک و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا هذا اخر اقسام العقود و یتلوه فی القسم الثالث فی الایقاعات

جلد ۲ و ۳ (از کتاب التجارة تا آخر اقسام العقود)؛ خط: نسخ، کا: یوسف همدانی، تا: جمادی الثانی ۲۱ شعبان ۱۲۶۱ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۴۳]

۲۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۷۰

آغاز: بسمله و به نستعین - حمداً لمن البس بلطائف لطفه الجامع علی خلقه خلعة الوجود؛ **انجام:** لا احتیاج الی تجفیف الرطوبات بعد التطهیر کما اشرنا و الله اعلم ... تمت الطهارة من دلائل الاحکام فی شرح شرایع الاسلام من تألیفات ... سید ابراهیم القزوینی علی ید اقل السادات حسین بن المرحوم لطفعلی الموسوی المازندرانی ... فی سنه ۱۲۶۱.

جلد اول شامل کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: سید حسن ابن لطفعلی موسوی مازندرانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۸۷گ، ۲۱ سطر

(۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۴]

۲۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۶۶

آغاز: قسمت اول – ربه نستعین و هو ثقتی – بسمله – الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و آله المتأدبین بآدابه – قوله – کتاب الصلوة – فهی فی اللغة الدعاء و فی الرحمة من الله. قسمت دوم – یا مسهل کل عسیر – بسمله و به نستعین – قوله – الرکن الرابع فی التوابع و فیه فصول؛ **انجام:** قسمت اول – و لایشترط الاعتماد علی الکتاب و لا علی صاحبه ما لم یعلم فساد کتبه – الرکن الرابع فی التوابع و فیه فصول. قسمت دوم – و الا بطلت و اعاد قصراً کمامر فی الرجوع عن الاقامه – قد وقع الفراغ من تحریر هذا الکتاب ... سنة ۱۲۶۱ – علی ید اقل السادات حسین بن المرحوم لطفعلی الموسوی.

جلد دوم شامل کتاب صلوة میباشد و بر دو قسمت است؛ خط: نسخ، کا: سید حسین ابن لطفعلی موسوی، تا: ۱۲۶۱ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۲۷۵گ، ۲۱ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۵]

۲۷. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۹

از ابتداء کتاب شرکة تا آخر کتاب سبق و رمایه؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن ملا محمد رونیزی، تا: پنجشنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق؛۱۵۷گ،۲۲سطر(۱۵×۸/۵)،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۳]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۹۱

آغاز: حمدا لمن لبس بلطائف لطفه الجامع علی لقه الوجود و شرف من بینهم نوع الانسان بالتقریب الیه بالرکوع و السجود

کتاب طهارت تا صوم؛ خط: نسخ، کا: عبدالرزاق بن محمد حسین قزوینی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ تملک: جعفر بن علی نقی طباطبائی، محمد رضا آل العلامة التقی (ابوالمجد اصفهانی)؛ جلد: تیماج (عمل حسین حسینی)، ۲۸۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ – ۴۴۷]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴۰

کتاب التجاره؛ خط: نسخ، بیکا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مهر: کتابخانه صدر الاسلام محمد امین خوئی نجفی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۷۲]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۳

آغاز: بسمله، کتاب النکاح هو لغة الوطی کما عن الاشهر بل علیه الاجماع؛ **انجام:** لکن متی انجرشیء من ذلک الی السفه عرفا اوالی المرض عرفا لتضییع الحال حرم ذلک و الحمدلله ...

از ابتدای نکاح تا انتهای اقسام عقود و اول انفاقات؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن صادق قزوینی شاگرد آقا سید علی، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوهای، ۲۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱/۲۱ – ۶۱۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۳

آغاز: بسمله، کتاب النکاح هو لغة الوطی کما عن الاشهر بل علیه الاجماع؛ **انجام:** لکن متی انجر شیء من ذلک الی السفه عرفا او الی المرض عرفا لتضییع الحال حرم ذلک و الحمدلله ...

از ابتدای نکاح تاانتهای اقسام عقود و اول انفاقات؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن صادق قزوینی شاگرد آقا سید علی، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوهای، ۲۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۱۸۶]

۳۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۴۶

آغاز: کتاب التجارة لیس المراد منها هنا الصناعة کما هو المتبادر منها عند الاطلاق اذ لا خصوصیة لتلک الملکة فی تعرض الفقهاء لها بل البیع الذی یذکرونه هنا لایختص بالصادر من ارباب الصنعة؛ **انجام:** قوله و لو فرض فمن و کذا لو تدری قوله و لو اختلفا فی التفریط کان القول قول الدلال مع یمینه ما لم یکن التفریط بنیة و کذا لو ثبت التفریط و اختلفا فی القیمة لانه منکر فی المقامین مضافا الی اصالة البرائة.

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: حسین بن سید علی خراسانی قائنی،تا:شنبه۱۰ ذیقعده ۱۲۶۲ق، جا: کربلا مدرسه سرداریه؛ محشی به امضاء «منه مدظله العالی»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۱۴۳]

۳۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۲۷

آغاز: رب سهل و یسر و لاتعسر، رب وفقنی الاتمام – بسمله و به نستعین قوله – کتاب التجارة – لیس المراد منها هیهنا الصناعة کما هو المبادر منها عند الاطلاق؛ **انجام:** و علی المختار تسقط هذه الفروع من اصلها – کتاب النکاح – قد اتفق الفراغ ... فی سنة الثانیة و الستین بعد المائتین و الف من الهجره علی ید اقل السادات حسین بن المرحوم لطفعلی الموسوی الشاهاندشتی ...

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: سید حسین بن لطفعلی موسوی شاهاندشتی، تا: ۱۲۶۲ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید نازک، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۲۳۸گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ – ۹۱]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴۱

کتاب الرهن تا کتاب العاریة؛ خط: نسخ، بیکا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۳ق، به جهت آقا سید حسین قزوینی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۷۳]

۳۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۷۶

از ابتداء کتاب حجر تا انتهاء کتاب وصایا؛ خط: نسخ، بیکا، تا: ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ ۲۲۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۳]

۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۷۵

آغاز: بسمله و به نستعین، حمد له، والصلوة علی اشرف خلقه محمد و آله الطاهرین قوله، کتاب الطهارة، الطهارة اسم للضوء؛ **انجام:** تم الطهارة من دلائل الاحکام فی شرح شرایع الاسلام علی ید مؤلفه ...

خط: نسخ، بیکا، تا: ۹ ذیقعده ۱۳۱۳ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: مختلف، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۲۹ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ – ۴۸۶]

۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۶۱

آغاز: قوله کتاب العتق قد ذکر واله معان لغویه منها الکرم والجمال والحریه والرقة بعد الجفا والغلظه و صلاح المال والسبق مع النجاة والقدم؛ **انجام:** الرابع اعلم ان الثبوت الذی یطیره الریح فی البیت والدابة کالدجاجة والبقرة ونحو هما تدخل البیت لیس من باب اللقطة لعدم صدق اسمها او عدم انصراف اطلاقها ... ولیس ذلک من باب فمن وجدفی داره او صندوقه دیناراً ونحوه لعدم انصراف النص الوارد هناک الی ما نحن فیه

عتق تا لقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: – ۸۹۵]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۷۶/۵

آغاز: بسمله و به نستعین یا کتاب التجارة لیس المراد هنا الصناعة کما هو المتبادر عند الاطلاق.؛ **انجام:** فی ان تصرف المغبون بل مطلق من له الخیار جائز بلا کلام و هل هو مسقط لخیاره ام لا فنقوا ...

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۵۳گ (۱۲۲پ–۱۷۴پ)، ۳۰و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۶ – ۱۰۵]

۳۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: بسمله قوله کتاب الرهن وهو لغة الثبات والدوام ویطلق علی الحبس بای سبب کان؛ **انجام:** ففی کون مونة الرد فی ترکته ام علی المصیر اذ المال فی ید الوارث امانة شرعیة وجهان تمت.

از کتاب الرهن تا آخر کتاب العاریة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۰۱گ، ۱۹ سطر [ف: ۱ – ۱۲۰]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

کتاب طهارت و صلاة و زکات است و دیباچه مؤلف را ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۲۷۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۴۱]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴۲

کتاب النکاح تا لعان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه صدر الاسلام خوئی نجفی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۳ – ۲۷۳]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴۳

کتاب العتق تا احکام لقطه می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی،۲۰۸گ،۲۷سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۳-۲۷۴]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۷۶/۲

آغاز: حمداً لمن لیس بلطائف لطفه الجامع علی خلقه خلعة الوجود و شرف من بینهم نوع الانسان بالتقرب الیه بالرکوع و السجود

قسمتی از آغاز کتاب طهارت؛ خط: نسخ،کا: شاید محمد حسین بن محمد محسن اصفهانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۸۸پ–۱۱۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۳۴۰]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۱۹

آغاز: بسمله قوله کتاب التجارة لیس المراد هنا الصناعة کما هو المتبادر منها عند الاطلاق لتلک الملکة فی تعرض الفقهاء لها بل البیع الذی؛ **انجام:** بعد ذلک علی القول بخروج المنجز من الثلث فان الصور غیر محصورة و علی المختار تسقط هذه الفروع من اصلها کتاب النکاح. تم الکتاب. کاتب افزوده است اللهم کما وفقتنی بالکتابه وفق جناب المیرزا سلمه الله بالمطالعه و المذاکرة.

از اول کتاب تجارة تا آخر کتاب وصیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با یادداشت امانتی مورخ ۱۲۹۰ق؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۸۹]

۴۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۱۵ و ۲۱۶۳ عکسی

آغاز: قوله کتاب الزکاة هی لغة تطلق علی النمو و غیره و شرعاً صدقة راجحة مقدرة؛ **انجام:** الاختیار و یدفعه الاصل و النصوص و ... و انه لوحرم لشاع هذا آخر الکلام الشارح.

کتاب الزکوة تاپایان خمس؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد تنکابنی، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی ابراهیم الموسوی» (بیضی)؛ جلد: پارچه‌ای زرشکی، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۸۵] و [عکسی ف: ۶ – ۲۰۴]

۴۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷ معزی

آغاز: کتاب النکاح هو لغة الوطی کما عن الأشهر بل علیه الاجماع ای اتفاق اهل اللغة مؤلف و غیره و شرعا؛ **انجام:** اما الختان فمستحب یوم السابع بلاخلاف یظهر ... لخطاب الولی فقد عرفت ... و لا یجب علی الخنثی المشکل للاصل و اما اطلاق الامر بختان الاولاد ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عبدالحسین بن محمدطاهر، محمدطاهر در ۱۶ محرم ۱۳۹۰، محمدطاهر معزی در ۱۲۹۰ق؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، ۲۷۶گ، ۲۱ سطر (۵/۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۹ – ۹۴]

۴۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۸ معزی

آغاز: بسمله. حمدله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین قال (ره) کتاب المزارعة و المساقاة ... أقول الظاهر ان هذا معناها لغة و عرفا و شرعا و ما فی کثیر من العبارات من نسبته الی الشرع؛ **انجام:** فلا عثرة فی الاکثار من الصور التی یمکن وقوعها فی الخارج، فتأمل جیدا والله أعلم، و الحمدالله اولا و آخرا و صلی الله علی محمد و آله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۷گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۱۸) سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۹ – ۱۲۳]

۴۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۹۲/۲

آغاز: بسمله قوله کتاب التجارة. لیس المراد منها هنا الصناعة کما هو المتبادر منها عند الاطلا اذ لاخصوصیة؛ **انجام:** قوله الصبی قبل بلوغه و هل یصح بیعه الاشبه انه لا یصح. فی الکلام فیه عند قوله و یعلم رشده باختیاره. کتاب الضمان اللهم وفقنا لاتمامه بمحمد و

آله الطيبين الطاهرين.
نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد. از اول تجارت تا آخر حجر؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴۰۴]

۴۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۷

آغاز: بسمله قوله کتاب الزکوة هی لغة،تطلق علی النمو و غیره و شرعا صدقة راجحة مقدرة؛ **انجام:** و لو مات المستعیر ففی کون مؤتة الرد فی ترکته ام علی المعیر اذ المال فی ید الوارث امانة شرعیة وجهان تم بالخیر
از کتاب زکات تا آخر کتاب العاریه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه قدس سره»، مصحح؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج با عبارت «یا قاضی الحاجات یا کافی المهمات»، ۲۳۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۳۰۵]

۵۰. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۱۵]

۵۱. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

جلد اول، تا آخر کتاب الصوم؛ بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ – ۲۱۸]

● **دلائل الاحکام فی شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی

dalā'il-ul aḥkām fī š.-i šarāyi'-il islām

مشکور حولاوی، مشکور بن محمد، – ۱۲۷۳ قمری

maškūr-e hūlāvī, maškūr ebn-e mohammad (- 1857)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲–۶۷۶)
شرح استدلالی مفصلی است بارد و ایرادهای بسیار که گویا قطعاتی نامرتب از آن تألیف شده و دوره منظم ابواب فقه نگاشته نشده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۱۱

آغاز: و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین ... کتاب فی معرفة الصلاة و احکامها التی هی افضل انواع عبادة العباد
در این نسخه مقدمه نماز و مباحثی از جای نمازگذار و مسئله اجتماع و ضوی واجب و مندوب و منجزات مریض آمده و در الذریعه (۳۲۸/۱۳) مبحث نماز آیات و مسافر و مقداری از زکاة را یاد کرده و تاریخ زکاة را سال ۱۳۱۸ نگاشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ گویا یکی از شاگردانش از نسخه اصل استخراج کرده؛ تملک: محمد رضا بن علی بن محمد جعفر (شریعتمدار استر آبادی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۱۸]

● **دلائل الاحکام فی شرح قواعد الاحکام** / فقه / عربی

dalā'il-ul aḥkām fī š.-i qawā'id-il aḥkām

وابسته به: قواعد الاحکام فی معرفة (مسائل) الحلال و الحرام؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶ق)
شرح استدلالی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «قواعد الاحکام فی معرفة الحلال و الحرام» علامه حلی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۰۵

آغاز: المطلوب و من ان الالتقاء و الادخال انما یحملانت علی ما هو المعتاد المتعارف مع ان اللذة انما تحصل بارتفاع الحجاب
مشتمل بر قطعه‌ای از کتاب طهارت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۴۷ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه مؤلف سلمه الله؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۲۳ – ۸۷]

● **دلائل الاصول** / اصول فقه / عربی

dalā'il-ul usūl

لاریجانی، علی بن چراغعلی، ق۱۳ قمری

lārījānī, 'alī ebn-e čerāq-'alī (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۷۷

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی تفرد لوجوب ذاته؛ **انجام:** عن تامل و اشکال تم.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]

● **دلائل الاعجاز** / معانی بیان / عربی

dalā'il-ul i'jāz

جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن، – ۴۷۱ ؟ قمری

jorjānī, 'abd-ol-qāher ebn-e 'abd-or-rahmān (- 1079)

از مشهورترین کتب در علم بلاغت و معانی و بیان است در چندین فصل. با تألیف دو کتاب «دلائل الاعجاز» و «اسرار البلاغه» در فن بلاغت اسلامی تطوری رخ داد و پس از جرجانی دو شاخه پیدا کرد: معانی، بیان. علم بدیع با «تلخیص» قزوینی پیدا شده است. این سه هنر، پیش‌ها در کتاب‌های گذشتگان از هم جدایی نداشته است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین أحمده علی عظیم نعمائه و جمیل بلائه و استکفیه نوائب الزمان و نوازل الحدثان ...
چاپ: مطبوعات الفتوح الادبیه، ۳۰۲ص، ۱۳۳۱ق؛ مطبوعات المنار، به تصحیح محمد عبده، ۴۲۸ص، ۱۳۳۱ق.
[دنا ۱۲۳۲/۴ (۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– دلائل الاعجاز (مختصر) حسینی خوانساری، محمد

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۳۸۰/۲

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام ابوبکر رحمة الله؛ **انجام:** و اذا ثبت ذلک ثبت ان الاثبات معنی لان حصول المزیة ... محمد و علی آله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ جلد: تیماج، ۱۶۸گ (۱پ - ۱۶۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مختصر ف: - ۳۵۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۹۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱

آغاز: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن محمود بن محمد بن الکاتب، تا: سه‌شنبه ۱۰ محرم ۶۴۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۲۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۷۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** «اذامت عن ذکر القوا فی قلق تری لها قایلا.»

تا اواخر مبحث سرقات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصدر است به اصول و قواعدی در مسائل نحو که آن نیز احتمالاً از همین مؤلف است؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۵ - ۸۹]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۰]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۵۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [د.ث. مجلس]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۹۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با یک سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۹۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۶سم [ف: ۱ - ۲۲۴]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۵/۱-طباطبائی

آغاز: الحمدلله رب العالمین - و بعد فانا اذا تصفحنا الفضائل للعرف منازلها فی الشرف و نعلم ایامنها احق بالتقدیم - وجدنا العلم اولاها بذلک اذلا شرف الا و هو السبیل الیه و لا خیر الا و هو الدلیل علیه؛ **انجام:** عن مسمی ذالک الاسم واقعا منک ایها المتکلم.

خط: نسخ، کا: محمد نبی بجستانی، تا: ۱۱۰۱ق؛ تملک: شیخ جعفر بن الشیخ خضر، محمد بن الحسن المعروف بالبهاء؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ (۱-۱۰۶پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲۲ - ۷۱]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۱۸/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با رساله «مدخل» است، مطابق چاپ ۱۳۳۱ مصر؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۸۳پ-۱۲۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۴۵۶]

● دلائل الاعجاز (مختصر) / بلاغت / عربی

dalā'il-ul i'jāz (mx.)

حسینی خوانساری، محمد

hoseynī xānsārī, mohammad

وابسته به: دلائل الاعجاز؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (- ۴۷۱)

کتاب «دلائل الاعجاز» شیخ عبدالقاهر بن عبد الرحمن جرجانی را در سی و دو فصل مختصر نموده و ترتیب اصل را تغییر داده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فهذه فصول انتخبتها من کتاب دلائل الاعجاز؛ **انجام:** فاعرفه فانه من المسائل التی من جهلها جهل کثیراً من المعانی و دخل علیه الغلط فی کثیر من الامور، و الله المعین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۷]

● دلائل الاعضاء / قیافه‌شناسی / فارسی

dalā'el-ol a'zā'

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۶۰

آغاز: کتاب در دلایل اعضا و غیرها از اقاویل بزرگان و حکما، فصل دلایل اعضا یک یک

خط:نسخ،بی‌کا،تا:سه‌شنبه۳محرم۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۶۵۴-۶۵۵)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۱۰۳]

← دلائل الامامة ← الامامة

● دلائل الامامة / کلام و اعتقادات / عربی

dalā'il-ul imāma

ابن شهرآشوب، محمد بن علی، ۴۸۸ - ۵۸۸ قمری

ebn-e šahrāšūb, mohammad ebn-e 'alī (1096 - 1193)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۲

جزو دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۳۰]

● دلائل الامامة / فضایل و مناقب / فارسی

dalā'il-ul imāma

کبودرآهنگی، محمد رضا بن علی رضا

kabūdar-āhangī, mohammad rezā ben 'alī rezā

مشتمل است بر یک «مقدمه»، چهار «تعریف» و دوازده «باب» در فضایل مرتضی علی علیه اسلام از مآخذ اهل سنت. پس از پایان

مقدمه و چهار «تعریف» مؤلف فهرست ابواب کتاب را به تفصیل آورده است. در بیشتر ابواب مؤلف به ایرادات قاضی عضد پاسخ گفته است. از جمله مؤلفات اهل سنت که مؤلف فضائل امیر المومنین علیه السلام را از آنها نقل می‌کند این کتاب‌هاست: نزل السائرین، فردوس الاخبار شیرویه دیلمی، وسیلة لامتعبدین [تألیف عمر بن محمد بن خضر رابلی، کشف الظنون]، مسند ابن حنبل مناقب ابن مردویه، خصائص طبری، کتاب الخلاف جامع بین الکشف و الکشاف از ابن اثیر مشارب الاذواق میر سید علی همدانی.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۲/۲-طباطبائی

آغاز: مقدمه در شرف و کرامت بنی هاشم و فضل و منزلت اهل البیت ... که موستلزم فضیلت حضرت مرتضی علی است ... و در آخر این مقدمه چهار تعریف است؛ **انجام:** غرض ان که آیات مستلزم فضیلت مرتضی است ... آیتی که به عتاب و توبیخ تعلق داشته باشد هرگز در شان وی نیامده است چنان که در صدر باب دهم از ابن عباس روایت کردیم که ولقد عاتب الله اصحاب محمد فی آی من القرآن و ما ذکر علیا الابخیر

این نسخه خطبه و دیباچه ندارد؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۳ق؛ محشی از مؤلف و به خط او؛ پس از رساله دلائل الامامه قصیده‌ای است از قاآنی در مدح علی مرتضی علیه السلام به خط مؤلف (۲۱۸-۲۱۹)؛ ۷۵گ (۳۴ر-۱۰۹پ) [ف: ۲۳ - ۵۱۰]

● **الدلائل الباهرة فی المسائل الظاهرة** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-dalā’il-ul bāhira fī-l masā’il-iẓ ẓāhira

بهلولی یمانی، جعفر بن احمد، - ۵۷۳ قمری

bohlūlī yamānī, ja‘far ebn-e ahmad (- 1178)

رساله‌ای کلامی است شامل مسائل ده‌گانه و برخی از مسائل، دارای فصول متعدد. مؤلف در اواخر این رساله فهرستی از تألیفاتش ارائه کرده است. نام رساله حاضر در فهرست مخطوطات مکتبة الجامع الکبیر و مؤلفات الزیدیه، «الدلائل الباهرة فی المسائل الظاهرة» درج شده، ولی در طاووس یمانی به عنوان «الدلائل الباهرة فی المسائل الطاهرة» آمده است. مسائل ده‌گانه کتاب عبارتند از: ۱. ما ظهر من مخالفة سبحانه بین عباده فی صور الخلقة ...؛ ۲. مفاصلة الله سبحانه بین عباده فی الارزاق و النعم المساواة فی ذلک لایجب علیه؛ ۳. انه سبحانه مرید لجمیع ما فعله من ذلک و قاصد معتمداً لفعله غیر ساه عنه و لا غلط فیه؛ ۴. ان جمیع افعاله تعالی حکمة و صواب سواء کانت فیما یحبه الناس او مما یکرهو؛ ۵. انه تعالی قد امتحن کثیراً من عباده بالنقائص فی النفوس و الاموال و الاولاد ...؛ ۶. انه تعالی یعوض کل من امتحنه بشیء من ذلک فی الآخرة باعواض عظیمة ...؛ ۷. انه تعالی رازق لعصاة خلقه کما انه رازق للمطیع من بریته ...؛ ۸. حسنات العصاة؛ ۹. المتولدات من افعال العباد.

[معجم المؤلفین، ج۳، ص ۱۳۲؛ مؤلفات الزیدیة، ج۱ص۴۷۱؛ طاووس یمانی، ص ۴۲۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۰عکسی

آغاز: اما بعد فالحمدلله علی ما من به من جزیل النعماء و نثنی علیه سبحانه بما یستحقه من محامد الصفات و الاسماء و نسأله ان یصلی علی نبیه محمد اکرم انبیائه الکرماء و الشجرة الطیبة التی اصلها ثابت و فرعها فی السماء؛ **انجام:** و اتبع ما یوحی الیک و اصبر حتی یحکم الله و هو خیر الحاکمین و سلام علی المرسلین ... تمت الباهرة بعون الله و نصره ... فصل اجمعت الزیدیة علی ان جمیع الاجسام بالضروریة فعل الله سبحانه لا فاعل لها غیره ... اولئک الذین هداهم الله و اولئک هم اولو الالباب، تم ذلک و صلی الله علی رسوله سیدنا محمد و آله و سلم ... یتلوا ذلک مقاود الانصاف فی مسائل الخلاف ...

نسخه اصل: «مکتبة جامع کبیر» صنعاء یمن، ش ۶۴۷، فهرست مخطوطات مکتبة الجامع الکبیر صنعاء، ج ۲، ص ۶۱۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸؛ مصحح، در متن خط خوردگی‌های اندکی است، پس از اتمام کتاب، مسأله‌ای کلامی به عنوان «فصل» طرح شده، در اول نسخه دعایی در حق علی بن یحیی بن محمد بن خط وی درج شده است؛ ۱۳۰ص، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۲]

● **الدلائل الباهرة فی فقه العترة الطاهرة** / فقه، اصول فقه / عربی

ad-dalā’il-ul bāhira fī fiqh-iṭ ṭāhira

ملا کتاب، محمد تقی بن محمد، ق۱۳ قمری

mollā ketāb, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 19c)

کتاب مفصل استدلالی است به سبک «تمهید القواعد» شهید ثانی مشتمل بر امهات فروع احکام دارای یک «مقدمه» و پنج «صنف» و یک «خاتمه».

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی نوربصائر نالاتباع اولیائه بالنور الساطع ... و بعد فیقول ... محمد تقی بن محمد المعروف بالملا کتاب الاحمدی البیالی النجفی ...

[الذریعه ۲۴۷/۸؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۲/۲ و ۴۸۳/۲؛ دنا ۱۲۳۴/۴]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانت اهل لذکا و لحکم فالفضل قدر ایدک الله بتائیده بمحمد و اله اجمعین

جلد اول و شامل مباحث ادله احکام است؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن عبدالجلیل کرمانشاهی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱۴]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: پس از خطبه مختصر و نام کتاب: کتاب الطهارة و فیه مناهج

الاول فی الطهاره من الاخباث و فیه مطالب الاول ف المیاه و فیه مباحث البحث الاول فی الماء المطلق دلالة اعلم ان الاصل؛
انجام: فی بیان واجب الموسع و هو البحث عن الوجوب باعتبار الوقت
جلد دوم وشامل کتاب طهارت تا اواخر صلوة است؛ خط: نسخ خفی، کا: عبدالصمد کرمانشاهی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ یادداشتی در تحدید اکر به جهت آقا عبدالرحیم در ۲۴ جمادی الاول ۱۳۵۱ کتابت شده؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۵۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱۴]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹ ـ د
آغاز: برابر **انجام:** فی التفکر فی الخلق و الحسد مالم یظهر بلسان اوید
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محبعلی تویسرکانی، تا: رجب ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۲گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۷]

● دلائل برف و باران = کائنات الجو = آثار علوی /

طبیعیات / فارسی

dalā'el-e barf va bārān = kā'enāt-e javv = āsār-e 'olvī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۶۵
آغاز: کتاب دلایل برف و باران و غیرهما مربیست بر بیست فصل: فصل اول اندر باران. بدان ای عزیز بزرگوار کی هر که کی حرارتی
دارای ۲۰ فصل. این نسخه دارای اغلاط بسیار است و از نسخه‌ای سقیم رونویسی شده. کاتب در پایان، آن را «رسالة فی المسائل الحکمیة» نامیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ محرم ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۴ص (۶۵۷-۶۶۰)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۳]

● الدلائل البرهانیة فی تصحیح الحضرة الغرویة = تلخیص فرحة الغری / حدیث / عربی

ad-dalā'il-ul burhānīya fī taṣḥīḥ-il ḥaḍrat-il ġarawīyya = talxīṣ-u farḥat-il ġurā

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری
'allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

وابسته به: فرحة الغری بصرحة الغری = تحفة الغری = کتاب فرحة الغری؛ ابن طاوس، عبدالکریم بن احمد (۶۴۸-۶۹۳)
گزیده‌ای است از کتاب «فرحة الغری بصرحة الغری». این گزیده مانند اصل در دو مقدمه و پانزده باب می‌باشد. گزیننده همه سندها را انداخته و مکررها را یک‌بار بیشتر نیاورده و بیشتر کتاب ابن طاوس را در این رساله گنجانده است. گزیننده در آغاز باب ۴ از خواجه طوسی (۵۹۷-۶۷۲) با نام «الوزیر رئیس المحققین نصرالدین محمد» از پدر خود (محمد بن حسن طوسی) روایتی می‌آورد. در آغاز باب ۵ از پدر خود از ابن نما (نجیب الدین ابوابراهیم محمد) (- ۶۴۵) از ابن ادریس (فخرالدین محمد ۵۴۱-۵۹۸) و از فقیه نجم الدین ابوالقاسم جعفر بن سعید (۶۰۲-۶۷۶) حدیث می‌آورد. چون همه اینها از استادان علامه حلی هستند و میر منشی در تاریخ قم به فارسی و سید احمد بن شرف حسینی قمی در پشت نسخه‌ای از این کتاب که در قم به سال ۹۷۸ نوشته بود این را از علامه حلی (۶۴۸-۷۲۶) دانستند پس گزیننده همو خواهد بود. در مقدمه دوم آن مطلبی از شرح ابن ابی الحدید معتزلی (۵۸۶-۶ یا ۶۵۵) بر نهج البلاغه (نگارش ۶۴۴ تا ۶۴۹) آورده شد. از پایان کتاب که درباره ابن طاوس «ادام الله ایامه» می‌گوید پیداست که در زمان او این گزیده ساخته شده است. از نکته‌های تاریخی این کتاب می‌توان اینها را نام برد: زیارت‌ها که امامان و زید بن علی و منصور و رشید و دیگر خلیفه‌ها از آستانه نجف کرده‌اند و دیداری که فنا خسرو در جمادی الاول سال ۳۷۱ از آن نموده است و رباط ساختن عطاملک جوینی صاحب دیوان دولت ایلخانی در آن شهر و آب رساندن او بدانجا که در ۶۶۲ کندن کاریز را آغاز نمود و در ۶۷۶ آب را بدانجا رساند و این کاری بود که سنجر پسر ملکشاه خواست بکند و نتوانست. نیز کرامت‌ها که در آنجا آشکار گشت و همچنین از رواقی که عمران شاهین عراقی در غری و حائر ساخته است. (دانش پژوه)
آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله مظهر الحق و مبدئه و مدحض الباطل و مزجئه و مسدد الصواب و مسدیه و مشید بنائه و معلیه ... فانی وقفت علی کتاب السید ... عبدالکریم بن احمد بن طاوس الحسینی ... المتضمن للادلة القاطعة علی موضع مضجع مولانا امیرالمؤمنین علی ... فاخترت منه معظمه بحذف اسانیده و مکرراته و سمیته «الدلائل البرهانیة فی تصحیح الحضرة الغرویة».
انجام: حتی یظفر بالسعادتین الفانیة و الباقیة ... الاعمال بالنعم الموصلة بمنه انتهی کلامه
[دنا ۱۲۳۴/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۴
آغاز و انجام: برابر
کا: محمود بن محمد تقی شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۰۶۹ق، جا: توس؛ ۳۲گ (۹۵پ-۱۲۶ر) [ف: ۵ - ۱۳۰۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین خادم کتابدار، تا: ۱۰۹۰ق؛ همانند نسخه دانشگاه (۱۳۰۶/۵) است ولی گفته علامه که من کتاب فرحة الغری ابن طاوس را دیدم در این نسخه دیده نمی‌شود، اسناد را دارد؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۲سم [ف: ۵ - ۳۶۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دخل و اشتغل فی عمله تم بالخیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۲]

● دلائل البول / طب / فارسی

dalā'el-ol bowl

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

اهدا به: به خواهش برخی از بزرگان و دوستان

تاریخ تألیف: ۹۳۷ یا ۹۴۲ق

که به خواهش برخی از بزرگان و دوستان، در آزمایش پیشاب، پس از دلائل النبض، در هفت «جنس» نوشته است: ۱. لون بول، در پنج «اصل»؛ ۲. قوام بول؛ ۳. صفا و کدورت بول؛ ۴. رایحه بول؛ ۵. زید در بول؛ ۶. رسوب بول؛ ۷. مقدار بول. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله، بعد از سپاس حکیم مطلق حل ذکره و پس از درود رسول بر حق ... که به دلایل البول موسوم است ...

انجام: تاریخ سال تا که شود روشنت بگیر ×× قاوره را و چار صدو سی فزا بر آن

چاپ: در ضمن طب یوسفی، در ۱۹۲۴م؛ همراه میزان الطب، کانپور هند، در ۱۲۹۱ق

[الذریعه ۱۳۲/۱۱: رسالة فی البول و ۱۸۴؛ نسخه‌های منزوی ۳۶/۱: نشانی ۸ نسخه؛ مشترک پاکستان، ۵۷۳/۱: نشانی ۲۳ نسخه؛ مشار فارسی ۲۱۷۸/۲: نشانی ۲ چ؛ دنا ۱۲۳۴/۴ (۱۹ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۴۶۱/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۹/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۸۶پ-۹۲پ)، ۱۳سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶۱]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۸/۶ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۸]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳گ (۱۰۲-۱۱۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۶/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۱۹-۲۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۲۲۳]

۵. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۹/۴

خط:نستعلیق،کا:مهر محمد،تا: شوال ۱۰۰۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۲۰۰پ-۲۰۹پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۸]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۷/۶

بی‌کا،تا:۱۰۰۸ق،جا:کرمان؛ ۲گ (۱۰۷ر-۱۰۸پ) [نشریه: ۳ - ۱۴]

۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۳۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۷۷پ-۸۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۷/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ (۲۲۶پ-۲۳۶ر)، ۱۵سطر (۷×) [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۶۱/۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: غلامحسین بن خیر الدین، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲ص (۱۹۵-۱۹۴)، اندازه: ۲۱×۲۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۱۹]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۱/۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ جا: کرمان [نشریه: ۲- ۱۰۶]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۲۹ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۲۷۷-۲۷۸)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۸۰]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۴۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا درو دهنیت باشد و آن را ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ ۸گ (۴۱پ-۴۸پ) [ف: ۱ - ۱۰۶]

۱۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸ص (۲۹-۴۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۷]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۴/۳سم [ف: ۷ - ۴۳۳]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۲/۳

آغاز: ... نیز کلمه چند نوشته شود و حرفی چند نگاشته گردد لاجرم این محقر بدلایل البول موسوم است؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، ۲ برگ، شامل آداب دیدن وآزمایش قارورہ (بول) و اسباب نبض، در پایان؛ مهر: «یا محمد ادرکنی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۷۰-۷۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۸۳]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۹۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱۵-۳۷)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۹۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۶
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۱۶۰ر-۱۶۶ر)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف:۱۶-۷۰۴]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۹۳]

۱۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کا: غلام جعفر بن غلام حسین خان بهادر، تا: ۹ شعبان ۱۲۱۰ق؛ ۹ص (۲۴-۳۳)، ۱۵-۱۷ سطر (۹×۹/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۶]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۴/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، ۷گ (۷۷پ-۸۳ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۲]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد کاظم بن محمد حسین، تا: چهارشنبه ۷ جمادی الثانی ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۱پ-۱۴ر)، سطور راستا وچلیپا، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۳۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۹۱پ-۱۰۲پ) [ف: ۴ - ۷۵۴]

۲۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۵/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ممتاز، کا: محمدرضا بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۷۶-۷۹)، ۳۴ و ۵۰ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۴۵ - ۸۶]

● **دلائل البول** / طب / عربی

dalā'il-ul bawl

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۵۴/۳
آغاز: المبحث السادس ف البول و فیه مطالب المطلب الاول فی دلائل البول و اعالم ان الفداء اذا اخذ فی الاستحالة من اول المضع الی ان یصیر کیموسا؛ **انجام:** وامح شواریهم بالغالیة و ادلک فی معدتهم و اطرافهم دلکا قویا حتی تحمر و الله اعلم.
موجودی مبحث ششم و هفتم است که در آن ادله بول و فرق بول انسان با سایر حیوانات و علل کم و زیادی آن در دو مبحث و چند مطلب بیان شده است: المبحث السادس: فی البول و فیه مطالب (نه مطلب)، المبحث السابع فی دلائل البراز. پس از این مبحث جزء عملی کتاب در سیزده باب و چند مقصود شروع می‌شود که عناوین آن چنین است: باب ۱. حفظ صحة الدماغ، ۲. تدبیر حفظ صحة الاسنان فیه اربعة ابحاث، ۶. تدبیر الماکول، ۸. تدبیر الشراب، ۱۰. فیتدبیر الحرکة و السکون البدنیین، ۱۲. تدبیر للمسافرین و فیه مطلبان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه ناقص است؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۳۷]

● **دلائل البول** / طب / فارسی

dalā'el-ol bowl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۳/۲
آغاز: منظومه: بعد توحید خداوند جهان ×× افریننده زمین و آسمان؛ **انجام:** صاف و ازرق گر چنین در ربع یافت ×× دیر می‌باید سوی صحت شتافت
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۹ - ۵۰۸]

← دلائل البول (ترجمه) ⩤ الجوامع فی البول (ترجمه)

● **دلائل البیوت** / -

dalā'il-ul buyūt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۱۸/۴
دلائل البیوت با۶جدول؛خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹ص (۷۱-۷۹)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷) [ف: ۱۷ - ۱۳۱]

● **دلائل تسلسلات و اصالت وجود و ماهیت** / فلسفه / عربی

dalā'el-e tasalsolāt va esālat-e vojūd va māhīyat

مجتهد تبریزی، یوسف، ۱۲۷۹ - ۱۳۳۷ قمری
mojtahed-e tabrīzī, yūsof (1863 - 1919)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۶
کاتب = مؤلف، تا: نیمه نخست قرن ۱۴؛ تاکنون چاپ نشده؛ قطع: وزیری کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۳]

● **دلائل الحضرات فی جلائل الاثرات** / دعا / عربی

dalā'il-ul ḥaḍarāt fī jalā'il-il aṯarāt

فداحسین خان، محمد علی، ق۱۳ قمری
fadā-hoseyn xān, mohammad 'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۲ق
در ادعیه و اوراد و انواع صلوات و مطالب دیگر مانند سورة الولایة. گویا تقلیدی است از کتاب دلائل الخیرات محمد بن سلیمان جزولی حسنی (-۷۵۴ق). دارای نثری نامأنوس و قواعد

عربی در آن رعایت نشده. در اوایل کتاب ظاهراً به تبعیت دلائل الخیرات نقشه مسجد النبی علیه السلام گنجانده شده که البته دلائل الخیرات، نقشه کعبه را نیز افزون دارد. کتاب مورد سخن دارای سه بخش است به نام «اثر»: ۱. اسماء پرودگار و پیامبر علیه السلام و انبیا و اهل بدر و حدیبیه و حرز چهارده معصوم علیه السلام و حرز خدیجه و ابودجانه و عکاشه؛ ۲. مشتمل بر جلائل پنج گانه که هر یک از جلائل به دلائل سه گانه تقسیم می‌شود و تقسیمات خردتر؛ ۳. دلائل خاتمیة: مشتمل بر چهارده خاتمه و از بخش‌های شایان ذکر این قسمت خاتمه دوم است که اختصاص به تحریف قرآن دارد و نویسنده به زعم خود - عیاذاً بالله نمونه‌هایی از تحریف را آورده است: سوره ذوالنورین و سورة الولاية و آیات پراکنده که در همه این موارد سخافت و رکاکت عبارات به خوبی روشن است. این بخش تنها بخشی است که در کتاب آمیخته به فارسی است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۹۱-طباطبائی

آغاز: الحمدلله احسن ربوبیته بصلاح فلاح العالمین و سبحان الله ابین دیمومیته لصباح رواح الطالبین؛ **انجام:** جد الحسنین نور العینین امام القبلتین صلی الله علیه و آله الطیبین ... و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۲۳گ، ۱۷سطر، قطع: رحلی [ف: ۲۴ - ۳۶۸]

● **دلائل الخیرات** / عربی

dalā'il-ul xayrāt

۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۳۲

از مؤلفی ناشناخته؛ خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن صالح (کذا)، تا: ۱۰۶۲ق؛ دارای ۵ صورت از قبور، نسخه با پنج صورت از قبور حضرت محمد ابوبکر عمر شروع می‌شود سپس نقل قول درباره حضرت محمد، ذکر نامهای حضرت محمد صلی الله سپس نقل از افراد خانواده آن حضرت در صفحه ۳۷ کتاب در حاشیه متن افرادی نام کتاب را دلایل الخیرات ذکر کرده‌اند؛ شماره میکروفیلم: ۱-۳۸؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۰ص [ف: ۴۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۱

بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالله ناصری [رایانه]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۱۴/۳

آغاز: بسمله استغفرالله العظیم

شامل دعاء نسبتاً مفصلی است در آغاز استغفار و سپس آیة الکرسی و پس از آن اسماء الله اوراد فتحیه، اوراد عصریه، کلمه توحید و استغفار ... و بندی منقول از کتاب دعای واحدی از یونس بن عبدالاعلی و قاسم بن عبدالرحمن شافعی تابعی، درود کبیر، نود و نه نام حضرت رسول (ص)؛ خط: نسخ معرب بخارائی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح، مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: الوان، جلد: نارنجی، ۴۴گ، ۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۰۷]

● **دلائل الخیرات الاعتقادیة** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

dalā'il-ul xayrāt-il i'tiqādīya

هندسی نصیرآبادی، کلب باقر بن کلب حسین، - ۱۳۲۹ قمری

hendesī nasīr-ābādī, kalb-bāqer ebn-e kalb-hoseyn (-1911)

اهداء به: ابوجعفر حجاج

تاریخ تألیف: ۱۳۰۸ق

ارجوزه‌ای است در عقاید شامل دو هزار بیت، در مدح ائمه معصومین علیهم السلام و عقاید دینی، در هشت «فصل» و یک «خاتمه» که در هر فصلی چند مسئله است: فصل ۱. وجوب نظر؛ ۲. اثبات واجب الوجود؛ ۳. صفات واجب الوجود ... . ناظم ابتدا در نظر داشته تا الفیه‌ای بسراید، سپس نظرش برگشته و ارجوزه حاضر را سروده است.

آغاز: الحمدلله العلی الشأن ×× ذی المن والالاء و الاحسان / رب الانام الباری المصور ×× والخالق المحیی الممیت المنشر ...

چاپ: مشار عربی، ص۳۶۵؛ لکهنو، سنگی، وزیری بزرگ، ۱۹۸-۲۴صص، ۱۳۱۸ق (چاپ اول)

[الذریعة ۲۵۰/۸؛ مشار عربی ص ۳۶۵؛ دنا ۱۲۳۵/۴ (۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقه علی دلایل الخیرات؛ همدانی، رضا بن محمد هادی (۱۲۴۱-۱۳۲۲)

۲- شرح دلائل الخیرات الاعتقادیة؛ خوانساری، محمد حسن (-۱۳۳۶)

۳- ارجوزه فی توصیف منظومة دلایل الخیرات؛ حائری شیرازی، محمد تقی

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان اتت بموضع القبول ×× منه فذاک غایة المأمول / و لیس بدعا ان غرت مطبوعة ×× اذ نفسه علی السخا مطبوعة

خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ تقریظ علما بر کتاب بدین عناوین: میرزا محمد حسین بن میرزا خلیل، محمد حسن کبه، سید محمد کاظم طباطبائی، شیخ عباس کاشف الغطاء، شیخ علی بن محمد رضا بن موسی بن جعفر نجفی، محمد تقی حائری شیرازی، شیخ محمد سعید بن محمود سعید نجفی، سید مهدی آل

سید حیدر کاظمی، شیخ محمد طه نجف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۱گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فبلغت ابیاتها الفین ×× تهدی معانیها الی النجدین / فحق ان ترسم بالاسمین ×× دلائل الخیرات و الالفین

از اول تا آخر (در شماره ۶۲۷ هیجده بیت در آخر بیشتر از این نسخه وجود دارد ولی نسخه ۶۲۶ پنج بیت از آخر کمتر دارد)؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی به امضاء «منه»؛ جلد: مقوا سرخ، ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۴]

۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و زمن الشروع بعد المنتصف ×× من رجب اعیدها من تلف / وحیث تهدی سبل النجاة ×× ارختها دلایل الخیرات

از اول تا آخر (این نسخه از نسخه ۶۲۵ پنج بیت و از نسخه ۶۲۷ بیست و سه بیت از آخر کمتر دارد)؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: ۲۴ شوال ۱۳۱۷ق؛ مجدول، محشی به امضاء «منه»؛ جلد: مقوا، ۱۰۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۴]

۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان اتت بموضع القبول ×× منه فذاك غاية المأمول / ولیس بدعا ان غدت مطبوعة ×× اذ نفسه علی السنی مطبوعة

از اول تا آخر (درآخر این نسخه ۱۸ بیت بیشتر از نسخه ۶۲۵ و۲۳ بیت بیشتر از نسخه ۶۲۶ موجود است)؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ محشی به امضاء «منه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۵]

۵. گلپایگان؛ مسجد جامع گلپایگان؛ شماره نسخه:۲۳/۲

خط: نستعلیق، کا: جواد بن رضا گلپایگانی، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۳۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ (۹۹ر-۲۰۸پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۲۰۲]

۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس بدعاً ان اعدت مطبوغه ×× اذ نفسه علی السخا مطبوعه

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد یوسف خوانساری، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۶ق؛ ۱۵۱گ (۱ر-۱۵۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۴۱]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۵۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح مرصع، مجدول؛ محشی با امضاء «منه دام ظله»؛ مهر: «بسمله کتبخانه راجه سید محمد مهدی ریاست پیرپور» (بیضی)؛ جلد: تیماج جگری، ۷۶گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۵سم[ف:۲-۴۱۹]

● دلائل الخیرات فی تحقیق احکام الزکاة / فقه / عربی

dalā'il-ul xayrāt fī taḥqīq-i aḥkām-iz zakāt

تبریزی، جعفر بن محمد، ۱۲۹۰ - ۱۳۴۶ ؟ قمری

tabrīzī, ja'far ebn-e mohammad (1873 - 1928)

تاریخ تألیف: ۶ جمادی الثانی ۱۳۲۳ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

مباحث فقهی استدلالی است راجع به احکام زکاة که هنگام فتنه شمرت و زگرت، به پایان رسیده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۴۰

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ روی برگ اول تفریظی است بر کتاب بدون نام نویسنده آن؛ جلد: مقوایی، ۱۳۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۲۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الزکاة التی فرضها الله تعالی فی أموال الاغنیاء فریضة لا یحمدون الا بأدائها؛ **انجام:** مثل آبائهم أتباع الشیطان و أجدادهم جنود فرعون و شداد و آل ابی سفیان انک أنت العدل الحکیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، در روزگار مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۸]

● دلائل الخیرات و شوارق الانوار فی ذکر الصلاة علی النبی المختار / دعا / عربی

dalā'il-ul xayrāt wa šawāriq-ul anwār fī ḏikr-iṣ ṣalāt 'ala-n nabī-yil muxtār

جزولی، محمد بن سلیمان، - ۸۷۰ قمری

jazūlī, mohammad ebn-e soleymān (- 1466)

در بیان کیفیت صلوات بر نبی اکرم (ص) است چنان‌که در احادیث مرویه از کتب عامه آمده است. در ابتدا فصلی در فضیلت صلوات بر پیامبر و اسماء او و سپس ادعیه‌ای که متضمن صلوات آمده، این کتاب مورد توجه علماء و دانشمندان بوده و بر قرائت و تدریس آن اهتمام داشته‌اند و شروحی بر آن نگاشته شده است.

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله ... الحمدلله الذی هدانا للایمان و الاسلام ... و بعد هذا فالغرض فی هذا الکتاب ذکر الصلوة علی النبی صلی الله علیه و سلم و فضائلها نذکرها

انجام: و نسألك اللهم بنور وجهك الذی ملأ ارکان عرشك ان تزرع فی قلبی معرفتك حتی اعرفك حق معرفتك ... و سلم تسلیماً و الحمدلله رب العالمین و هو حسبنا و نعم الوکیل.

چاپ: چاپ شده (معجم المطبوعات ۶۹۸/۱)

[کشف الظنون ۷۵۹/۱؛ کحاله ۵۲/۱۰؛ فهرست افغانستان ص ۶ و ۷۹ و ۳۱۴؛ دنا ۱۲۳۶/۴-۱۲۳۷ (۵۰ نسخه)؛ الاوقاف العامة موصل ۳۲/۲ و ۱۶۱/۲ و ۳۰۰/۲ و ۵۱/۴]

شرح و حواشی:

۱- مطالع المسرات بجلاء دلائل الخیرات؛ فاسی، محمد مهدی بن احمد (۱۰۳۳-۱۱۰۹)

۲- مزرع الحسنات در شرح دلایل الخیرات؛ دهلوی، محمد فاضل بن محمد عارف

۳- شرح دلائل الخیرات

۴- مطالع المسرات بجلاء دلائل الخیرات (منتخب)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد الله رب العالمین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۶۲ق؛ با ترجمه و شرح فارسی، در چاشت روز آدینه ۱۶ ربیع الاول ۸۶۲ هشت سال پیش از مرگ خویش آن را تصحیح کرده است و این یکی بهترین نسخ آن است که شاگردش ابو عبدالله محمد صغیر سهیلی روایت می‌کند؛ کاغذ: بخاری، جلد: گالینگور یشمی، ۱۸ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۵۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای دو سر لوح مذهب و مرصع، صفحه بیست وهفتم تصویر روضه مبارکه‌ای که پیامبر (ص) در آنجا دفن شده‌اند، مجدول، با کمند، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۷۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با لوح زرین متوسط؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۰۹گ،۱۱سطر،اندازه:۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۵]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول، مصحح؛ اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدودقرن ۱۱؛ اوراق با کمند طلایی، مجدول، مذهب، دارای کتیبه زرپوش و حاشیه مذهب، دو صفحه ۳۰ و ۲۹ حاوی تصاویر حرمین شریفین؛ واگذاری بنیاد جانبازان و مستضعفان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۰۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۵سم [ف: ۱۵ - ۲۰۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: آهنی زاده حسن افندی از شاگردان عبدالقادر پاشا، تا: قرن ۱۲؛ نسخه در یک‌شنبه ۲۶ رمضان ۱۱۸۱ توسط شیخ محمد مدنی بالتماس محمد افندی با نسخه احمد بن یوسف فاسی و دستخط مؤلف مقابله و تصحیح شده، اوراق با کمند زرین، مجدول، دارای یک سرلوح و ۹ کتیبه زرین منقش، محشی منقول از شرح دلائل الخیرات فاسی، صفحات ۲۹ و ۳۰ منقش به تصاویر حرمین شریفین مکه و مدینه در زمینه زرپوش؛ واقف: آیت الله محمدی گیلانی، دی ۱۳۷۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۵ - ۲۰۵]

۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۹۸

[**انجام:** و آباد الدنیا و آباد الآخرة و أکثر من ذلک لا ینقطع أوله و لا ینفد آخره ...

خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، محشی با عناوین «مطالع المسرات» «مولوی غوثصاحب» «انوار اللمعات» و ...، مصحح، در برگ ۲۷ شکل مقبره حضرت رسول صلی الله علیه و آله و حرم اطراف آن به شکل زیبائی کشیده شده؛ مهر: «احمد سعید» (مربع)؛ جلد: گالینگور قرمز، ۷۳گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۸۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۴۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: مغربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۶۹گ (۱پ-۶۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۶۰۸]

۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۸/۲

خط: نسخ، کا: محمد حبیب، تا: قرن ۱۲؛ ۲۳۲گ (۶۹پ-۳۰۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۴]

۱۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۴۳

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۷۹گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روپوش سبز، ۱۳۶گ، ۸ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۰۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با پیشانی زرین، مجدول؛ در پایان دعاء پس از خواندن آن سپس نظمی است به فارسی در درود به پیامبر از محمد فاضل بن محمد عارف سوزنی مترجم همین دلائل الخیرات، سپس دعای دور شدن آسیب و رنج و نام‌های پیران که از رهگذر تاریخ بسیار سودمند است و به فارسی است آنگاه نسخه‌های پزشکی و افسون‌ها و نسخه‌های جادویی به فارسی؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱۱گ، ۱۱ سطر (۵/۶×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۴۸۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج؛ صفحات ۳۸ و ۳۷ دارای تصاویر حرمین شریفین؛ واقف: حاج میرزا آقا مستوفی، تیر ۱۳۷۱؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا، ۱۴۶ص (۶+۱۴۰)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۰۷]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۰۰-۲۴/۲۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۸۳گ، ۸-۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۴۶]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۴
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۶گ، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۶۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، مجدول؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج فرنگی، ۸۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۱×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۴]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۳۰
آغاز: حزب الاول ... بسمله. صلی الله علی سیدنا و مولینا محمد و آله و صحبه و سلم؛ **انجام:** تسلیما و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۷۳
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جدول زر و زعفرانی ص ۱ و ۲ در آغاز و دو تا دو صفحه در میانه زرین با حاشیه سازی زرین و رنگین،با تصویر روضة النبی؛کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۶گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۹۷۷۳ - ۴۸۰]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۵۰
در آغاز این نسخه دعای قرائت همین کتاب است سپس سرگذشت مؤلف آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۶گ، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۴۷۶]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۸۸
خط: نسخ معرب، کا: عبدالحی فیاض، تا: رجب ۱۱۱۲ق؛ مجدول مذهب، دارای لوحه‌های رنگین، و در دو صفحه شبیه مکه و مدینه نیز ترسیم شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۴ - ۳۲۸]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: محمد حسین کشمیری، تا: ۱۱۲۵ق؛ دارای ۱۸ برگ مرصع زیبا که دو برگ آن شامل تصویر حرمین شریفین مکه و مدینه منوره است، مجدول ۵ خطی مذهب، دارای کمند ۲ خطی؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۴۰ - ۷۰۸]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۳۹
آغاز: بسمله. وصلی الله علی سیدنا محمد ... قال الشیخ الامام الکبیر الولی الشهیر سلطان العارفین ... ابوعبدالله محمدبن سلیمان الجزولی ... ویروی ان رسول الله ... جاءذات یوم والبشری تری فی وجهه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، کا: حافظ محمد شاگرد حاج حسین، تا: ۱۱۵۰ق؛ در پایان اجازه‌ای از سید برهان الدین محمد بن شیخ سلیمان قنوی نقشبندی، به حافظ محمد بن علی عارف که این «دلائل الخیرات» را از شیخ محدث محمد بن حسن بن همات دمشقی از شیخ عبدالله بن سالم بصری مکی از شیخ سید شریف محجوب حسینی از پدرش از پدرش از پدرش از مؤلف روایت دارد، نیز اجازه‌ای به همین محمد بن علی عارف، از ابن همات محمد بن حسن در قرائت کتاب «دلیل الخیرات و جامع المبرات» با اجازه‌ای از ابوسالم عبدالله سالم بصری مکی، از سید شریف عبدالرحمان ابن سید احمد بن سید محمد بن سید احمد حسینی مغربی. مکناسی (بکتاشی) شهیر به محجوب از پدرش از پدرش از مؤلف دارد، محشی، مجدول، شکل اماکن مقدسه کعبه رنگارنگ، و در ۹۰ر دعاهایی است و یک صفحه به ترکی درباره این کتاب و شرح فارسی بر آن از مصطفی بن محمود (۹۰پ)، گ ۹۱ و۹۲ دستور، زیارت پیغمبر است از سیدابوالبقا احمدی شافعی طیبی که می‌گوید من در روز جمعه ۱۸ ذیحجه ۹۱۵ق این را خوانده و شنیدم که هر که این را بخواند پیامبر ضامن بهشت اوست و دوباره هم خواندم و باز شنیدم، ولی کسی را ندیدم، گ۹۲پ اسماء الله است با خاتمه‌ای به ترکی تا ۹۳پ؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: تیماج، ۹۵گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۴۵۶]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۵۴
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۱۵۱ق؛ مهر: «حسین الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی، ۹۷گ، ۹ سطر (۵×۹/۵) سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۳۸]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۱۰
خط: نسخ ریز و درشت، کا: سید اکمل الدین ندرباری، تا: ۱۶ رمضان ۱۱۶۱ق؛ مجدول، با پیشانی زرین؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۴۶گ، ۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم[ف:۱۷-۳۳]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۱۶۲ق؛ مجدول، با دوازده دارای سرلوح مزدوج زرپوش منقش، مصحح، مقابله شده؛ برگ یازده نسخه حاوی تصاویر حرمین شریفین؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۲۰۴]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره رجب ۱۱۶۳ق؛ مجدول، دارای یک سرلوح کم‌کار؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۸۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۳]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۹۰

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم؛ **انجام:** من هجره من له العز و السعاده و الشرف آمین.
خط: نسخ، کا: حلبی، عثمان، تا: ۱۱۷۳ق [رایانه]

۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۷۱/۲

خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۱۱۷۹ق؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۷۵]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۹۱

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین تمت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۷ق [رایانه]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۸۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ ضمیمه: مصدر است به دو برگ سند کتاب دلائل الخیرات، یادداشت کاتب سند: «حررت هذا السند بقلمی و قلبی و بلسانی فی الرابع و العشرین من رمضان المبارک سنه الف و تسع و تسعین بعد الهجرة النبویة علی صاحبها التسلیمات و التحیات»؛ مجدول؛ مهر: کاتب «عبدالعلی۱۲۸۴»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۵]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲۸

آغاز: [فضائل الصلوة علی النبی (ص)] قال من صلی علی تعضیماً لحقی خلق الله عز و جل؛ **انجام:** اللهم صل علی محمد ... کما بارکت علی ایراهیم و آل ابراهیم انک حمید مجید اللهم صل و سلم و بارک علی سیدنا
از اوایل فصل اول «فی فضائل الصلوة علی النبی(ص)» تا اواخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح منقش (کم کار)، اوراق کمندکشی، مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۱۵گ،۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۶]

۳۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۶۳

خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ (۱۱۴+۲۸ برگ سفید)، ۱۰سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۳۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۲۳

آغاز: اللهم اشرح بالصلوة علیه صدورنا؛ **انجام:** علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: سیف الله بن احمد، تا: حدود اوایل قرن ۱۳، به جهت سلطان محمد خان؛ ضمیمه: ضمن سه برگ آخر نسخه دعاء ختم صلوات، مجدول، دارای سرلوح ساده زرپوش، دارای دو تصویر حرمین شریفین؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی حنایی و شکری، جلد: تیماج، ۸۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۰۷]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۵۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۵/۳×۲۲/۳سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۴]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۴۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: صغیر بن محمد، تا: قرن ۱۳؛ مذیل است به دو برگ دعایی که بنا به نوشته مؤلف بعد از اتمام قرائت «دلائل الخیرات» خوانده می‌شود؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۴]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۱۳-۳۴/۸۳

آغاز: بسمله اللهم یا حی یا قیوم بک تحصنت فأحینی بجنایة کفایة وقایة حقیقة برهان حرز امان باسم الله وادخلنی؛ **انجام:** غفور الرحیم یا ارحم الراحمین وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم تسلیماً والحمدلله رب العالمین تمت الکتاب
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، پس از اتمام کتاب اشعار به فارسی در سلام به پیامبر با مطلع: «السلام ای صاحب خلق عظیم / السلام ای معدن لطف عمیم» و دعای نور و صلواتیه‌ای عربی درج شده؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۴۶]

۳۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دو نقاشی از حرم پیامبر (ص) و خانه خدا؛ مجدول؛ اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۰]

۳۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۱۴ط

آغاز: و هکذا ذکره عروة بن الزبیر رضی الله عنه قال دفن رسول الله صلی الله علیه و سلم فی السهوة؛ **انجام:** صلی الله علی سیدنا و مولانا محمد و علی آله و صحبه و سلم تسلیما
خط: نسخ مغربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بر پشت برگ آغاز و انجام نسخه تصویری است از منبر و محراب حضرت رسول به دو شیوه جداگانه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۱۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۳۲]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۴۰گ، ابعاد متن: ۵×۱۰، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۷ – ۴۸۷]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ محرم ۱۲۰۸ق؛ مجدول، با کمند آبی، دارای سرلوح منقش کم کار، دارای دو تصویر منقش از حرمین شریفین؛ واقف: بنیاد مستضعفان خراسان، مهرماه ۱۳۶۱؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۲۰۶]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۵۵

خط: نسخ معرب زیبا، کا: مغنساوی، تا: ۱۲۱۱ق؛ مجدول، دارای سرلوح زرین و دو لوح از کعبه و مسجد الحرام؛ جلد: مقوایی، ۸۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۵۸]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۳۲-۲۴/۱۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حافظ عبدالله ولد حافظ فیض الله ساکن شاهجهان آباد، تا: سه‌شنبه ۱۵ صفر ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۸۴۵]

۴۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۳۹/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالوهاب بلغانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ صفحه ۲۹ تصویر کعبه و در ص ۳۱ تصویر مدینه است. هر دو با آب طلا و شنگرف و زنگار؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۸گ (۱-۱۱۹)، ۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [نشریه: ۱۳ – ۲۰۶]

۴۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۱

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ افزوده هایی با تاریخ ۱۷ شوال ۱۲۸۷ق؛ با سرلوح زرین، مجدول؛ ۱۰۵گ (۱پ-۱۰۵ر) [ف: ۳ – ۱۳۸]

۴۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۱۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ جلد: چرم مشکی، ۵۲گ (۹۸پ-۱۵۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ – ۱۶]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۷

خط: نسخ خوش و معرب، کا: احمد، تا: ۱۲۷۹ق؛ مجدول؛ پیش از کتاب ادعیه مختلف از کتاب‌های اهل سنت نقل شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۳۲۹]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۶۱-۵۸/۲۱۱

آغاز: بسمله قال الشیخ الفقیه محمد بن سلیمان الجزولی ... الحمدلله الذی هدینا للایمان و الاسلام و الصلوة و السلام علی محمد نبیه الذی استنقذنا به من عبادة الاوثان

خط: نسخ معرب، کا: محمود بن ابراهیم بیگ البرانکالی، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۱۰۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴ – ۱۸۴۶]

۴۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی تیره، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۴]

۴۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۶۹۸

آغاز: عدد من لم یصل علیه و صل علی محمد کما امرتنا بالصلوة علیه و صل علیه کما یجب ان یصلی علیه اللهم صل علی محمد؛

انجام: و صلی الله علی سیدنا و مولانا محمد وعلی آله و صحبه و بارک و سلم تسلیما و الحمد لله رب العالمین..

مؤلف شاید جزولی محمد بن سلیمان باشد. دارای هفت حزب در صلاة بر پیغمبر که هر حزبی برای روزی از ایام هفته اختصاص داده شده و از دوشنبه آغاز گشته است؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن شیخ نعمت الله مردوخی سنندجی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ با چهل صلوات مختصر دیگر و نیز یک صلوات هم از کاتب در دنبال آن؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۲۴]

۵۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴

خط: نسخ زیبا، کا: محمد بن شیخ علی رفاعی، تا: ۱۲۹۱ق؛ آغاز نسخه دعایی از محی الدین ابن عربی به نام دور اعلی، انجام نسخه اجازه‌ای به خط محمد برای حاجی الله وردی جهت خواندن کتاب دلائل الخیرات که خود محمد از حاج عبدالکریم و کاک احمد شیخ اجازه داشته؛ اندازه:۱۰/۵× ۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲- ۱۶۰]

۵۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۴۲

خط: نسخ معرب، کا: ملا اکرم بیک حاجی بن و املا عادل بیک حاجی تاشکندی، تا: جمادی الاول ۱۲۹۶ق، جا: بخارا؛ ۱۲۵گ، ۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۲۱]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۴۸/۲

خط: مغربی معرب، کا: عبدالله بن محمد بن الطاهر الأجراوی العلالی، تا: شنبه ۱۷ شعبان ۱۲۹۸ق؛ جلد: مقوایی، ۱۳۴گ (۴۲پ-۱۷۶ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲۲ – ۳۸]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احتمالاً نجم الدین، تا: قرن ۱۴؛ تملک با نقش «نجم الدین۱۳۱۷»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۹۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۵]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصدر است به ۴ برگ در اسماء الله الحسنی (مجدول) و دعایی که قبل از شروع «دلائل الخیرات» باید قرائت شود؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۳۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۵]

۵۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۷۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ مذهب؛ ۹۴گ (۱۴پ-۱۰۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۳۸۴]

۵۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷

خط: نسخ معرب هندی، کا: شیخ احمد بن محمد، تا: ۲ رجب ۱۳۰۲ق، جا: محله رشنهار از نواحی عیدگاه؛ دارای دو سرلوح زرین به سبک کشمیر، با دو نقشه رنگین از مکه و مدینه، آغاز هر یک از حزب‌ها سرلوح رنگین مختصر، مجدول، ترجمه مطالب در حاشیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۵۵۰]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۰۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حبیب الله بن فتح الله انصاری، تا: ۵ شعبان ۱۳۱۵ق؛ مصدر است به ۱۶برگ در سوره مبارکه کهف و مذیل است به ۱۰ برگ در سند صلوات و صلوة کبیر؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۵]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۱۷-۹/۱۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ یادداشت‌هایی به تاریخ ۱۲۹۳ و ۱۲۹۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۶ -۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۴۵]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۰-۵/۲۰۰
آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد علی و آله و صحبه و سلم. قال الشیخ الامام العالم السیدی ابوعبدالله محمد بن سلیمان الجزولی؛ **انجام:** وصلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم و الحمدلله رب العالمین آمین یا رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب و مزین به گل‌های الوان، مجدول مذهب، در میان نسخه نقشه مکه و مدینه و محل قبر پیامبر؛ جلد: تیماج زیتونی مذهب، ۸۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۴۵]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارزقه لقاء الکریم بلا حساب و لا عذاب برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۰۷
آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیما قال الشیخ ابوعبدالله محمد بن سلیمان الجزولی رضی الله عنه؛ **انجام:** با زکی سلام مطرزة بطراز القبول و حسن الختام تمت
خط: نسخ جلی خوش، کا: عبدالرحمن بن مصطفی، بی‌تا [رایانه]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد خاتم النبیین و امام المرسلین و علی اله و صحبه و سلم تسلیما
خط: نسخ متوسط، کا: درویش محمد، بی‌تا؛ محشی، دارای دو سرلوح مذهب، دارای ۱۵ کتیبه مذهب، مجدول مذهب، در برگ ۱۹ شجره‌نامه حضرت رسول (ص) و خلفای راشدین و برخی صحابه، سرفصل‌ها، عبارات «اللهم» و نام پیامبران، در برگ ۱۹ تصویر دو تابلو نقاشی رنگی خانه خدا در دو دایره کوچک، و در برگ‌های ۱۹پ و ۲۰ تصویر دو تابلو نقاشی رنگی یکی خانه خدا و دیگری مقام ابراهیم (ع)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۳ سطر (۵/۴×۹/۶)، اندازه: ۱۱/۹×۱۷/۲سم [رایانه]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳
آغاز و انجام: برابر
پس از این کتاب دعاهای: حزب البحر، دور الاعلی، نام اصحاب پیامبر و همچنین ترجمه «جنة الاسماء غزالی» آمده است؛ خط: نسخ معرب زیبا، کا: راغب مصطفی بن بیازد بن قاسم، تا: ۷ رجب ۱۲۱۳ق؛ مجدول، مصحح، محشی، دارای سرلوح رنگین زیبا، صفحه ۱۴ دارای گل و بوته رنگین زیبا، صفحه ۱۵ و ۱۶ عکس خانه خدا و مسجد پیامبر با نقشه‌های رنگین، آغاز صفحه نام‌های صحابه سرلوح رنگین زیبا؛ جلد: تیماج، ۱۳۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۱۰سم [ف: ۵ - ۸۷]

۶۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۰۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من مدحه روحی و ریحانی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۲۵ص (۱-۱۲۵)، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۶۰۸]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۶۰
خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سه سر لوح رنگین، در دو صفحه دو لوحه رنگین ترسیم شده از مسجد الحرام و مسجد مدینه؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

۶۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۳۱
خط: مغربی، بی‌کا، بی‌تا؛ در پشت کتاب نام «ملک بن ناصر بن محمد عبدل بن اعلی بن المختار» آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۱سم [ف: ۳۵ - ۲۹۲]

۶۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۴۲۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اتقواالله لعلکم ترحمون سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.
خط: مغربی معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای شمسه، ۱۲ سطر [ف: ۲۵ - ۴۰۳]

● دلائل الخیرات و شوارق الانوار (ترجمه) / دعا / عربی و فارسی

dalā’il-ul xayrāt wa šawāriq-ul anwār (t).
ترجمه تحت اللفظی به فارسی است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۲۴
آغاز: آغاز شرح حال مؤلف: بسمله. و لنقدم بعض التعریف بمؤلف الکتاب اذا لا شک ان ذلک حق و ثواب فهو الشیخ؛ آغاز متن و ترجمه: بسمله. صلاة. الحمدلله الذی هدانا ... به نام خدای بخشنده مهربان و درود فرستد خدا بر سردار ما محمد و آل او و یاران او و سلام ستایش مر خدایرا خدایی که (کذا)راه نمود ما را به ایمان و اسلام؛ **انجام:** و صلیی الله ... و درود فرستد خدا بر سردار ما که محمد است آخر پیغمبران و پیشوای فرستادگان و بر آل او و یاران او و سلام فرستادنی و او بس است ما را و نیکو وکیل و لا حول و لاقوة ... ارحم الراحمین

شرح حال مؤلف به زبان عربی صدراً در ۷ برگ ضمیمه است؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ترجمه نستعلیق ۱۸ سطری، دارای پانزده سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول، دو تصویر مذهب از مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) در زمینه زرپوش، ترجمه و عناوین «اللهم» و «محمد»؛ اهدایی: رهبری، خرداد۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۴

آغاز: الحمدلله الذی هدانا للایمان و الاسلام و الصلاة و اسلام علی محمد نبیه الذی استقذنا به من عبادة الأوثان ...؛ آغاز شرح حال: و لنقدم بعض التعریف بمؤلف الکتاب لا شک ان ذلک حق و ثواب فهو الشیخ الامام العالم؛ آغاز ترجمه: بسم الله ... یعنی بنام خدای که مهربان است و بخشاینده آغاز می‌کنم این کتاب رانه بنام دیگری؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا و نبینا و مولانا محمد خاتم النبیین و امام المرسلین و علی آله و صحبه و سلم تسلیما و هو حسبنا و نعم الوکیل. انجام ترجمه: و هو حسبنا و نعم الوکیل، خدای پسند است مایانرا در کفایت مهمات و نیکوکار گذاری است در حل مشکلات کار خود را بخدا واگذار

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه زیر سطرها، مجدول، دارای سر لوح رنگین، در ۱۴ موضع آغاز صلوات‌ها دارای لوح نقاشی دقیق و بسیار زیبا، دو مجلس از مسجد الحرام در مکه و مسجد پیامبر در مدینه، نسخه از نظر هنر کشمیری بسیار ارزنده است، متن در حواشی ترجمه نسبتا آزاد و شرح فارسی شده و در بعضی فرازها توضیحاتی مختصر دارد با عناوین «تنبیه، فائده، دقیقه، لطیفه» و گاهی اشعاری با عناوین «نظم» افزوده شده، به اضافه ترجمه تحت اللفظی زیر سطرها؛ جلد: تیماج، ۱۹۱گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۳۰۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۶۷۵

آغاز: بسمله. شروع می‌کنم به نام خدا که رحمن و رحیم است ... گفت شیخ فقیه امام ... الحمدالله الذی هدانا ... آنکه راه نمود ما را به ایمان و اسلام و درود و سلام باد بر محمد؛ **انجام:** علیه افضل صلوة المصلین ... برو بزرگتر درود. درود گویندگان و پاکتر سلام ... و أبرک صلوات الله و افزونتر درودهای خدا ... رب العالمین

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای یک سرلوح کم کار؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۰۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۲۷۸]

● دلائل الدین من طریق الجزم و الیقین / کلام و اعتقادات / فارسی

dalā’el-od dīn men tarīq-el jazm va-l yaqīn

هرندی، عبدالله بن محمد هادی، – ۱۲۵۶ قمری

harandī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad hādī (- 1840)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۳ق

رساله مفصلی است در اعتقادات و امامت در سه جلد با این عناوین: جلد ۱. توحید و عدل و حسن و قبح عقلی و نبوت دارای یک «مقدمه» و نه «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در امتیاز حیوان از انسان، باب ۱) وجود إله، ۲) توحید رب حمید، ۳) شرک خفی، ۴) اثبات عدل، ۵) اثبات نبوت حضرت آدم و نوح، ۶) اثبات رسالت حضرت ابراهیم، ۷) اثبات رسالت حضرت موسی، ۸) اثبات رسالت حضرت عیسی، ۹) اثبات نبوت و خاتمیت حضرت محمد، خاتمه: در حکایت ابوالعباس سفاح؛ جلد ۲. اثبات امامت امام علی علیه السلام تا امام باقر علیه السلام شامل نه «باب»؛ جلد ۳. اثبات خلافت امام صادق علیه السلام تا امام زمان علیه السلام نه «باب» و یک «مقدمه» و یک «خاتمه».

آغاز: جلد اول: حمد بی حدو شکر و سپاس بی عد وثنای بی قیاس و عدد خداوندی را سزاست که خلقت وجود اشرف اولاد آدم نمود

جلد دوم: الحمدلله الذی هدانا لدین الاسلام ... اما بعد این جلد دویم کتاب دلائل الدین من طریق الجزم و الیقین است و چون در جلد اول توحید و عدل و نبوت در نه باب ایراد نمودم.

جلد سوم: «الحمدلله الذی شرح صدورنا بنور العرفان و نور قلوبنا بقول شرایط الإیمان و الصلوة و السلام علی نبینا سید الإنس و الجان و علی آله و أولاده ...

انجام: و اگر کردار بی نور است در ظلمت خواهد بود و از او دور نمی‌شود و اگر کرداز با نور است دایم، در فرح و سرور است و السلام علی آله و أولاد ...

[دنا ۱۲۳۷/۴ (۱۰ نسخه)؛ الذریعة ۲۵۰/۸؛ نسخه‌های منزوی ۹۴۳/۲؛ معجم المؤلفین ۱۴۳/۶؛ فهرستواره منزوی ۱۰۳/۹ (با عنوان «اصول دین»)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** باقی اوصاف ائمه انام علیهم السلام در جلد دیگر انجام خواهد یافت الحدلله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

ج۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح،با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۶گ، ۳۱ سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۳۰ – ۲۸۵]

۲. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۴۶

آغاز: احسان رب رحمن باب پنجم در اثبات نبوت حضرت آدم و نوح باب ششم در اثبات رسالت حضرت ابراهیم

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملاعلی هرندی، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۳۵ق؛ مصحح؛ تملک: محمد بن عبدالله هرندی در ۱۳۳۶، محمد بن عبدالکریم هرندی در ۱۳۱۳؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۲۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۴۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۸۱-۱۸/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در نهایت آرام نشسته عید کردند و جایزه وعطاها را گرفتند، فهذا هو المراد.

جلد اول. تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، کا: محمدعلی بن محمود بن اسحاق هرندی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح؛ تاریخ وقف: ۱۶ محرم ۱۲۳۹؛ جلد: مقوا، ۳۲۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ - ۴۰۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۵

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و اگر کردار بی نور است در ظلمت خواهد بود و از او دور نمی‌شود و اگر کرداز با نور است دایم، در فرح و سرور است و السلام علی آله و أولاد ...

جلد ۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم قهوه‌ای،۲۵۳گ،۲۹سطر(۱۲×۲۱)،اندازه:۲۰/۵×۳۰سم[ف:۳۶- ۹۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فریاد الأمان بلند شد، چون تمام راکشتند در نهایت آرام نشسته و عید کردند و جائزه و عطا داد فهذا هو الوراد خط: نسخ، کا: مهدی بی سید حسن کهنکی، تا: ۱۲۴۱ق؛ مهر: کتابخانه خصوصی سید محمدرضا شفیعی (در دزفول)، «محمد بن ابوالقاسم موسوی» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم مشکی، ۳۱۳گ، ۳۱ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۳۶ - ۹۰]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۳۱

آغاز: می‌توانست دید برای روشنی ... (در برگ ۱۶) در بیان فضیلت ماه مبارک رمضان؛ **انجام:** پس عرض کردیم خوب نوشته [توشه؟] ایست نوشته [توشه ؟] شما زیرا که باین اعتقاد در روز معاد هم از محشر گذر میکنی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۰۹]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۳۹

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و انا اقل المذنبین ... عبدالله بن حاجی محمد هادی بن المرحوم حاجی محمد ظهیر هرندی ... الانجبین الاکرمین، فی سنة ۱۲۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۷گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۵۸]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و غیبة امام الثانی عشر الذی ضوء وجوده کضوء الشمس و القمر و غیبته و علتها و معجزاة کل واحد منهم مع احوال ظلمة ایامهم و مباحثاتهم ... مولانا علامة المجلسی اعلی الله درجته

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز مذهب، ۲۶۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۶]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۱

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** مافات مضی و ما سیأتیک فاین قم ... مجال کار در همین حال است نه در ماضی و استقبال پس استعجال باید نمود چنانچه از ائمه دین مروی است که فرموده اند

جلد سوم شامل یک مقدمه و نه باب و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در اواخر نسخه ترجمه فارسی دعای ندبه، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۲۶۸گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳۷ - ۳۰۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۵

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۲۳۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۵۰

آغاز: که کلام سرکار مانند جواهر آب دار است که قیمت نتوان نمود حضرت فرمود بهتر از جواهر است؛ **انجام:** اگر بیشتر ظلمه یا نور در کور موجود کرده از آنجا دور نمیشود و السلام علی من اتبع سید الانام ...

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ شاید به خط مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۲۳۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۷ - ۴۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۳۸

آغاز: برابر۱

جلد اول و مشتمل بر یک مقدمه و نه باب و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۹ - ۳۳]

● **دلائل السعادة** / علوم غریبه / فارسی

dalā'el-os sa'āda

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۲۶

آغاز: بسمله، حمد نامحدود و ثنای غیر معدود حضرت علام؛ **انجام:** و الله اعلم بالصواب ... بعون الله و حسن توفیقه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دلائل سبعه** / بهائیت / فارسی

dalā'el-e sab'e

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری

bāb, 'alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

رساله‌ای است در ادله سبعه حقانیت مذهب باب که آن را به دو زبان عربی و فارسی نگاشته است. این اثر رساله فارسی «دلائل السبعه» باب می‌باشد که در بیان ادله هفت‌گانه مذهب خویش نگاشته است. نیکولا آن را به فرانسه ترجمه کرده است.

آغاز: بسم الله الفرد الفرد. الحمدلله الذی لا اله الا هو الافرد الافرد و انما البهاء من الله علی من یظهره الله ثم ادلاه لم یزل و لایزال. بعد لوح مسطور را مشاهده نموده هرگاه خواسته شود به تفصیل ذکر ادله در اثبات ظهور گردد الواح اکوانیه و امکانیه

نتواند تحمل نمود ...
انجام: این است ظهور معنی آیه در مقام رسول الله در ظهور قبل و هم چنین ظهورت بعد و هم چنین ظهور من یظهره الله و هم چنین گوید الی آخر الذی لا آخر له بمثل هذا من اول الذی لا اول له مشاهده کن و قل الحمدلله رب العالمین و استغفرالله ربک فی کل حین و قبل حین الله اکبر الله اکبر الله اکبر.
چاپ: همراه «ماموریت باب» در ۱۹۰۲م چاپ شده
[فهرستواره منزوی ۲۹۲/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۸سم [ف: ۲ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد وصیناکم حق الوصیة لعلکم فی دینکم تتقون. و علمناکم سبل الدلائل فی الآیات لعلکم فی البیان لتتقوی فی البیان ثم لتخلصون ثم بالحق تستدلون
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۳۸ر-۴۲پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۲۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۳گ (۴۲پ-۶۴پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۲۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۴۹
آغاز: بسم الله الفرد الفرد بسم الله الفرد الفرد بسم الله الفرد الفرد بسم الله الفرد الفرد بسم الله الفارد الفارد؛ **انجام:** بسم الله الفرد الفرد الحمدالله الذی لا اله الا هو الا فرد الا فرد و انما البهاء من الله علی من یظهره الله ثم ادلائه لم یزل و لایزال
ظاهراً باب دو رساله تحت عنوان «دلائل السبعه» نگاشته که یکی به عربی و دیگری به فارسی می‌باشد. رساله حاضر به نظر می‌رسد نسخه عربی این کتاب باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: یوسف اسکویی، تا: ۱۳۳۳ق؛ دارای یک سرلوح مذهب با نقش گل و بوته، مجدول، با کمنداندازی به شنگرف، یادداشت از مالک نسخه مبنی بر اینکه نسخه را به فرزندش روحی روشن واگذار کرده به تاریخ ۲۱/۶/۲۲ و یادداشت دیگری از همین روحی روشن مبنی بر اهداء آن به جناب هوشمند فتح اعظم به تاریخ ۱۳۲۲/۹/۱۲؛ مهر: «صح محمدعلی» (اشک شکل)؛ خریداری از جعفر خادم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۲۷-۴۳)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۸سم [رایانه]

● **الدلائل الشرعیة فی شرح الصلاتیة** / فقه / عربی
ad-dalā'il-uš šar'īyya fī š.-iṣ ṣalātīya

آل عبدالجبار خطی، محمد بن عبد علی، - ۱۲۵۹ قمری
āl-e 'abd-ol-jabbār-e xattī, mohammad ebn-e 'abd-e 'alī (- 1843)
شرح مزجی استدلالی با عناوین «قوله، اقول» بر کتاب الصلاتیة فیض کاشانی می‌باشد. نسخه حاضر مشتمل بر مباحث طهارت است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۳۵
آغاز: بسمله. الحمدلله و کفی و صلی الله علی عباده الذین اصطفی اهل الفضل و النهی و بعد فیقول محمد بن عبدعلی؛ **انجام:** المسح علی الشئی علی بعضه ظاهر ضعفه فترک جزء منه کذلک موجب الفساد و الله اعلم تم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، با بلاغات؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۵۰
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۳۶۴]

● **دلائل الشریعة فی شرح وسائل الشیعة** / شرح حدیث / عربی
dalā'il-uš šarī'a fī š.-i wasā'il-iš šī'a

نورمحمدی، سیف الله بن عباس
nūrmohammadī, sayf-ol-lāh ebn-e 'abbās
وابسته به: تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة = وسائل الشیعة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)
شرحی توضیحی است برکتاب حدیثی «تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعة» شیخ حر عاملی. شارح در مقدمه می‌گوید: «هذه جملة من الفوائد الشریفة و المطالب المفیدة جاریة مجری الموضح لأخبار وسائل الشیعة توضح حال أسانید الأخیار علی وجه الاجمال و الاختصار ثم ما هو المشکل من الالفاظ و اللغات و ذکر ما یستفاد من کل حدیث من الاحکام و ما یقتضیه الجمع بین الاخبار عند التعارض، کل ذلک علی وجه الاختصار».

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷۸
آغاز: بسمله. الحمدالله الذی رفع شأن العلم و العلماء و فضل مدادهم علی دماء الشهداء و جعل التفقه مفتاحا لبلوغ السعادات ... و بعد فیقول الحقیر الفقیر الی الفیض الربانی سیف الله بن عباس النور محمدی النجف آبادی ... قال المصنف قدس الله نفسه باب ۱ وجوب العبادات الخمس، وجوب تلک العبادات قد بلغت حد البدیهیات ... الحدیث الأول صحیح علی ما هوالأصح عندی وفاقا لجمع من محققی فن الرجال؛ **انجام:** وباب ۲۳ من وجوب الحج. الی هنا تمت أبواب المقدمة و الحمدالله رب العالمین ... و کان فی

ستة ۱۳۸۶ من الهجرة فی النجف الأشرف ...
جلد اول از شرح (ابواب المقدمة)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۶ق، جا: نجف اشرف؛ ۲۰۹ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵-۳۱۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۱

آغاز: بسمله. ۸۱ باب استحباب قص الرجال الحدیث فی حکم الموثق باسماعیل بن مسلم السکونی العامی علی ما قالوا و المقصود ان الرجال لایبقون من أظفارهم شیئا؛ **انجام:** مذکورة فی باب ۴۱ من أبواب ما یحرم بالمصاهره من النکاح فراجع. الی هنا قد تم استنساخ الجزء الثالث من کتاب دلائل الشریعة ...
جلد چهارم و شامل أبواب آداب الحمام تا أبواب النفاس از کتاب الطهارة؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۵ صفر ۱۴۰۳ق؛ ۱۹۲ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۲

آغاز: بسمله. أبواب الاختصار باب استحباب المرض. الحدیث الاول صحیح، قوله فی حبالك یعنی ممنوعا عن أعماله العبادیة الارادیة؛ **انجام:** بعد تشتت الأقول فی الجملة و ان کانت نادرة. الی هنا تم استنساخ هذا الجزء من کتاب دلائل الشریعة ...
جلد پنجم و شامل أبواب الاحتضار تا أبواب صلاة الجنازة از کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۲۸ شعبان ۱۴۰۳ق؛ ۲۰۰ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۳

آغاز: بسمله. باب ۲۸ ان أبواب صلاة الجنازة واجبة علی الکفایة. الحدیث الأول یحیی مشترك و کذا أبوه و الیسع مجهول و فیه دلالة علی جواز الاجنزاء بصلاة الرجل الواحد علی الجنازة؛ **انجام:** و سیأتی فی باب ۱۲ ما یأیده انشاءالله تعالی. الی هنا تم استنساخ هذا الجزء من کتاب دلائل الشریعة ...
جلد ششم و شامل أبواب صلاة الجنازة تا أبواب الیتیم از کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۴۰۴ق؛ ۲۰۴ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴

آغاز: بسمله. باب ۱۲ وجوب الضربیتن الخ الحدیث الأول صحیح. اعلم انه قد ذهب جماعة من الأصحاب رض الی وجوب تعدد الضرب علی الأرض مطلقا کالمصنف ره و شیخنا المفید؛ **انجام:** معه معاملة الطاهر من الأشیاء فالمسألة من الواضحات. الی هنا قد الکتمل شرح الأحادیث من کتاب طهارة وسائل الشیعة و الحمدالل ... عفی الله عنه و عن والدیه یوم النشور یوم لا ینفع مال و لا ینون والسلام.
جلد هفتم و شامل أبواب الیتیم تا أبواب النجاسات از کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۷ شعبان ۱۴۰۴ق؛ ۱۶۱ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹

آغاز: بسمله. أبواب الماء المطلق باب انه طاهر مطهر. الحدیث الأول صحیح واستظهر فی المستدرك ان ابن جمران هنا هو النهدی ثقة؛ **انجام:** ما یدل علی المقصود فراجع. الی هنا تم الجزء الأول من کتاب دلائل الشریعة ...
جلد دوم شامل ابواب الماء المطلق تا أحکام الخلوة از کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ ۲۰۳ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۲]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰

آغاز: بسمله. باب ۳۱ وجوب الاقتصار علی الماء الخ الحدیث الأول صحیح علی الطریقین و الدرة بالکسر سیلان البن؛ **انجام:** الحدیث التاسع متحد مع الحدیث ۱. الی هنا تم الجزء الثالث من کتاب دلائل الشریعة ...
جلد سوم شامل أحکام الخلوة تا أبواب آداب الحمام از کتاب الطهاره؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: بعد از ۱۳۸۶ق؛ ۲۹۵ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۲]

● **دلائل الشهادة (ترجمه)** / تفسیر / فارسی

dalā'il-ul šahāda (t.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۱۲۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... چون امیرالمومنین نظر باخبار و علامات؛ **انجام:** چه از من می‌خواست و بدادم تمام شد.
خط: نسخ، کا: عباس بن احمد، تا: قرن ۱۳ [الفبائی: ۶۴۳]

● **دلائل الشیعة** / کلام و اعتقادات / فارسی

dalā'el-oš šī'a

قوزانی زنجانی، محمد

qūzānī zanjānī, mohammad

در اصول عقاید.
[فهرستواره منزوی ۲۹۳/۹]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۰/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲گ (۸پ-۱۹ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲۶]

● **دلائل الظهور** / بهائیت / فارسی

dalā'el-oz zohūr

خراسانی، محمد جواد، ق۱۴ قمری

xorāsānī, mohammad javād (- 20c)

درباره ظهور از دید بهائیان.
[فهرستواره منزوی ۲۹۳/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۵۶-۳۷/۱۴۶

آغاز: بسمله الحمدلله الذی توحد ذاته باحدیة ذاته؛ **انجام:** علی

نقطة البیان والازل الوحید برحمتك یا رحمن یا منان
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۴۶]

● **دلائل العباد فی شرح الارشاد** / فقه / عربی
dalā'il-ul 'ibād fī š.-il iršād
نوری، محمد تقی بن علی محمد، ۱۲۰۱ - ۱۲۶۳ قمری
nūrī, mohammad taqī ebn-e 'alī mohammad (1787 - 1847)
وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
شرح استدلالی مفصلی است بر «ارشاد الأذهان» علامه حلی. این تألیف از طهارت تا اطعمه و اشربه شامل چهارده جلد است که سه جلد آن در شرح طهارت، چهار جلد در صلاة، یک جلد در زکات و خمس و صوم، یک جلد در مکاسب، یک جلد در دین و توابع آن، یک جلد در اجاره و ملحقات آن، میراث و قضا یک جلد، و اطعمه و اشربه آخرین جلد آن است که پس از آن ادامه نیافته است.
[الذریعه ۲۵۱/۸؛ دارالعلم ۱۰۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۴/۲]
شرح و حواشی:
۱- دلائل العباد (منتخب)؛ کجوری، اسماعیل (-۱۳)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶۸
آغاز: المقصد العاشر فی الغصب و فیه مطلبان الاول فی اسباب الضمان و هی ثلاثة احدها الاتلاف
نسخه اصل: کتابخانه مسجد جامع چالوس. مشتمل بر کتاب الغصب و العطایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تصحیح شده؛ ۱۸۲ص [عکسی ف: ۶ - ۴۶۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۰۳
آغاز: بسمله. کتاب القضاء و فیه مقاصد الاول فی صفات القاضی و آدابه؛ **انجام:** یجری التفصیل المتقدم و وجهه ظاهر المطلب الثانی فی الاستحلاف ...
از ابتدای قضاء تا ابتدای المطلب الثانی - از المقصد الثالث - «فی الاستحلاف»: مقصد ۱. صفات القاضی و آدابه، ۲. کیفیة الحکم، ۳. الدعوی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: میشن زرشکی، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۷]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۵۴
آغاز: الحمد للمتوحد فی النورانیة و المتفرد فی الواحدانیة أحدی الذات واحدی الصفات الخفی عن غایة الظهور
جلد اول و تا مسائل وضو را دارد، روز چهار شنبه دهه دوم ربیع الأول ۱۲۳۵ در آمل به پایان رسیده؛ خط: نسخ، کا: حیدر علی بن محمد شاهی کجوری، تا: ۱۲۳۷ق؛ محشی با نشان «محمد»، با تقریظی از محمود بن محمد علی بن محمد باقر بهبهانی (کرمانشاهی) به تاریخ ۱۲۴۵ با مهر «عبده محمود بن محمد علی» (بیضی)؛ وقف‌نامه کتاب با مهر «عبده الراجی ابو القاسم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۲۳]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۴
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی شرع بحکمته شرایع الوجود؛ **انجام:** و کیف کان فالذی یستفاد من الادلة هو ما ذکرناه من استحباب صلاة المرءة فی الخمار و القمیص و الازار ...
ج۴، از ابتدای صلاة تا انتهای مبحث لباس و حاوی چهار مقصد: ۱. مقدمات نماز، ۲. اقامت نماز، ۳. استقبال قبله، ۴. مبحث لباس؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن صالح موسوی کجوری، تا: پنج شنبه ربیع الاول ۱۲۴۵ق؛ واقف: آقا جمال الدین، مهر ۱۳۶۴؛ جلد: مقوا، ۴۷گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۰ - ۱۸۶]
۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۹۹
آغاز: و المستعمل فی رفع الحدث طاهر مطهر هنا مسایل الماء المستعمل فی رفع الحدث الاصغر طاهر؛ **انجام:** فما ذکره جید مع انه احوط هذا آخر الکلام فیما ارناد تحریره فی کتاب الطهارة و الحمدلله علی ما وفقنا علیه من الافتتاح الی الختام ... فی بعض قری طبرستان حین اشتغالی مع اجلة الاصحاب بالمباحثة و المذاکرة فی العلوم الدینیة
کتاب الطهارة و تألیف این بخش در ۱۲۴۰ در طبرستان به انجام رسیده؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی کرونی اصفهانی،تا:دهه آخر صفر۱۲۷۷ق؛افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ،۲۰۲گ،۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳۰ - ۲۴۳]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۹
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی ورث میراث الأرض والسموات و فرض فی کتابه الکریم من جوده سهاما متفاوتة للآباء و الأمهات؛ **انجام:** فهذا خلاف لایضر باصل المقصود کما یظهر بالتامل الصادق.
ج۱۴، حاوی همه مبحث میراث؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن عبدالمهدی حسینی شوشتری مرعشی، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۸۷ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن زرشکی، ۹۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۲۰ - ۱۸۸]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۸
آغاز: بسمله المقصد الخامس فی الشهادات و فیه مطالب؛ **انجام:** و لعل المنع اقوی ... و یتلوه کتاب الحدود انشاءالله تعالی.
کلیه مباحث شهادات و حاوی هفت مطلب و دو فصل: ۱. دارای شش شرط (بلوغ، عقل، عدالت، طهارت مولد، ارتفاع تهمت ...)، ۲. با پنج شرط (حریت، ذکورت، عدد، علم، حصول شرایط) در شاهد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن عبدالمهدی حسینی مرعشی موسوی، تا: ۱۴ محرم ۱۳۰۴ق؛ جلد: میشن زرشکی، ۲۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۸۸]

۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: المقصد العاشر فی الغصب و فیه مطلبان الاول فی اسباب الضمان و هی ثلاثه احدها الاقلاف و ثانیها التسبیب و ثالثها الغصب و هو فی اللغة اخذ الشیء ظلماً؛ **انجام:** انما هو لاجل انه من العقود الجائزة لانها کذلک اتفاقاً و لیس شأن العقد اللازم ... ثم لایخفی علیک ما فی کلماتهم من القصور و الاجمال المخل فتنبه

بخشی از کتاب غصب و کتاب العطایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای «منه مدظله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸۲]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله: کتاب الطهارة اسم للوضوء و الغسل ... الطهارة حقیقة لغة فی النظافةو النزاهة مشترکة بینهما معنی مشککة بالنسبة الی الاخیر؛ **انجام:** و عن ابی الصلاح الحرمة مع الاختیار و یدفعه الاصل و النصوص و السیرة و انه لو حرم لشاع. قد تم کتاب الصوم.

از «کتاب الطهارة» تا آخر «کتاب الصوم»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳۶ - ۲۷۰]

● دلائل العباد (منتخب) / فقه / عربی

dalā'il-ul 'ibād (mn.)

کجوری، اسماعیل، ق۱۳ قمری

kajūrī, esmā'īl (- 19c)

وابسته به: دلائل العباد فی شرح الارشاد؛ نوری، محمد تقی بن علی محمد (۱۲۰۱-۱۲۶۳)

رساله‌ای مفصل در انتخاب و گزینش برخی مباحث کتاب «دلایل العباد» نگاشته شیخ محمد تقی بن علی محمد نوری که در آن مطالب مفصل و اضافی حذف شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۸۴

آغاز: الحمدلله الذی جعل ترکه النفس اقوم ارکان الایمان واتقن طرق الفوز والفلاح بروح و ریحان کما قال الله تعالی قد افلح من زکیها وتزکیة الاموال سبباً للطهارة عن؛ **انجام:** الثالث من اقسام الولا ولاء الامامت والامام ع یرث المیت بعد فقد جمیع مراتب الارث من النسب عندنا نعم یرث مع وجود الزوجة فان الباقی بعد

کتابهای زکاة (ناقص الإخر) و میراث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۵ - ۲۱۳۷]

● دلائل عقلیة / تاریخ / عربی

dalā'il-un 'aqlīya

کنتوری، حامد حسین بن محمدقلی، ۱۲۴۶-۱۳۰۶قمری

kantūrī, hāmed hoseyn ebn-e mohammad qolī (1831 - 1889)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۱۰

آغاز: کنز العمال ما بعث الله من نبی و لا استحلف؛ **انجام:** کرم الله وجهه دون غیره من الصحابه.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۹۲

آغاز: دونه و لا نعمل شیئا حتی نستأذنه؛ **انجام:** اراد الله ان یخلق الخلق و لا خلق.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دلائل غلبة الدم (مقالة فی) / طب / عربی

dalā'il-u ġalabat-id dam (mq.-un fī)

گفتاری است کوتاه درباره علل غلبه دم.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۷

آغاز: بسمله الحکاک فی المواضع التی اعتید اخراج الدم منها؛ **انجام:** و یخفف بالقوة و یشرع الدم الی الاحراق تمت.

خط: نستعلیق پست، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۷۸-۷۹)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲۲]

● دلائل الفراسة / قیافه‌شناسی / عربی

dalā'il-ul firāsa

معتقد اهرمی، حسین بن حسن سلمان، ۱۲۵۳ - ۱۳۳۰ قمری

mo'taqed-e ahromī, hoseyn ebn-e hasan salmān (1838 - 1912)

تاریخ تألیف: عصر سه‌شنبه سلخ محرم ۱۳۱۳ق

مشتمل بر شش «باب»: ۱. شناختن این علم؛ ۲. بیان فوائد این علم؛ ۳. در اینکه فراست شرط کلی باشد با حکومت؛ ۴. در یافتن اخلاق مردم به سبب چگونگی صورت و رنگ و شکل عضوهای ظاهری؛ ۵. ترجیح بعضی از این علامات؛ ۶. بعضی نکات مهمه لازمه.

آغاز: الحمدلله رب العالمین، الصلاة و السلام علی سید الانبیاء و المرسلین محمد و اله المعصومین الهادین المهدیین ...

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۱۱/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: غره جمادی الاول و محرم ۱۳۱۳ق؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۴]

● **الدلائل الفقهية فی شرح الالفية** / فقه / عربی
ad-dalā'il-ul fiqhīya fī š.-il alfīya
مارندرانی، مهدی بن هادی، ق۱۴ قمری
māranarānī, mahdī ebn-e hādī (- 20c)
وابسته به: الالفية فی فقه الصلاة اليومية = الفيه؛ شهيد اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)
شرح مزجی استدلالی است بر رساله «الالفية» شهيد اول. در اين شرح ديباچه رساله شرح نشده و در فتاوای فقها رد و ايراد بسيار می‌شود. در اين نسخه شرح مقدمه اول از شش مقدمه فصل اول کتاب آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۰۰/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... انی كثيراً ما تشوقت نفسی لأن أشرح علی كتاب الالفية للامام العلامة شمس الملة و الدين
خط: نستعليق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ (۱۴۵پ-۲۶۲پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۱۰۴]

● **الدلائل فی احكام النجوم** / هيئت / عربی
ad-dalā'il fī aḥkām-in nujūm
سجزی، احمد بن محمد، ۳۳۰ - ۴۱۵ قمری
sejzī, ahmad ebn-e mohammad (942 - 1025)
در بيان احكام نجوم در دوازده برج: ۱. نظر در مسئله طالع و كيفيت آن؛ ۲. درمان و معيشه؛ ۳. اخوة و اخوات؛ ۴. ارضين؛ ۵. دلائلی كه حكايت بر آبستنی و عدم آبستنی زن كند؛ ۶. مريض و احوال او؛ ۷. سرقة؛ ۸. هلاك و موت و قتل؛ ۹. امر سفر؛ ۱۰. رفعت و سلطان؛ ۱۱. سعادت و رجاء؛ ۱۲. سعود و بليد.
آغاز: قال احمد بن عبدالجليل السجزی «ره» انی لما نظرت فی كتاب الاوايل فی صناعة احكام النجوم و فكرت فی عظم مقدارها و جليل خطرها وكثير منافعها ...
انجام: وكذلك اذا كان صاحب الطالع والقمر منحوسان يدل علی انه يوخذ
[بروكلمان ۲۴۶:۱ و ذيل ۳۸۸:۱؛ فهرست دارالكتب قاهره (فؤاد سيد) ۳۲۲:۱؛ دنا ۱۲۳۹/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محيی الدين اناری، تا: ۹۱۵ق؛ ۴۲گ (۱۱۲پ-۱۵۳ر) [ف: ۴ - ۸۸۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۵۰/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محمد محسن بن محمد حسين، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: سفيد فرنگی، جلد: تيماج، ۳۴ص (۲۵۷-۲۹۱)، ۲۰ سطر (۹×۱۵/۷)، اندازه: ۱۴/۳×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۲۳]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج مشكی، ۴۴ص (۲۹۶-۳۴۰)، ۱۷ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۲۰۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و وسط السماء و الطالع تمه و ختمت.
خط: نسخ، كا: منجمباشی، محمد مهدی، تا: قرن ۱۳ [رايانه]
۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷۲۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۱۲۶۴ق؛ كاغذ: اصفهانی، جلد: تيماج زرد، ۴۷ص (۱-۴۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۹ - ۵۱]
۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۶۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محمد تقی حسينی رادكانی، تا: ۱۲۹۳ق؛ كاغذ: فرنگی، جلد: مقوای با روكش پارچه قرمز، ۶۳ص (۲-۶۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۹ - ۴۰۹]
۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۴/۱۱
بی‌كا، بی‌تا؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۴]

● **الدلائل فی فن الفقه علی المسائل** / تفسير / عربی
ad-dalā'il fī fann-il fiqh 'ala-l masā'il
طبری، محمد كاظم بن رضا، ق۱۳ قمری
tabarī, mohammad kāzem ebn-e rezā (- 19c)
وابسته به: الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية؛ شهيد ثانی، زين الدين بن علی (۹۱۱-۹۶۵)
تاريخ تأليف: ۱۲۵۲ق
حاشيه‌ای است بر لمعه شهيد اول و شرح لمعه شهيد ثانی.

قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۱۰۴۸
آغاز: كتاب نكاح: الحمد لله الذی جعل النكاح سبباً للايناس و وسيلة الی توفير الناس؛ **انجام:** و قول ابن الجنيد لاوجه تم شرح اللعان بمنه و توفيقه.
نكاح تا لعان؛ خط: نسخ، بی‌كا، بی‌تا، ۲۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

● **دلائل القبلة** / هيئت / عربی
dalā'il-ul qibla

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۷/۶
آغاز: پس از خطبه: اما بعد فان الله سبحانه لما تعبد خلقه بالصلوه؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعين.
خط: نسخ، كا: شيخ محمد معتمد الاسلام كردستانی، تا: ۱۲۸۷ق؛

ضمیمه: در وسط برگ آخر نسخه صفحه‌ای الصاق شده که پایین آن پاره و شامل صورت نام این علماء تبریز است در مورد اتفاق بر فتوائی: حاج میرزا جواد آقا، حاج میرزا یوسف آقا، حاج میرزا محمد علی انصاری قراجه داغی، میرزا محسن، حاج میرزا اسمعیل امام جمعه، میرزا محمود شیخ الاسلام، میر فتاح سرابی، ملا احمد فاضل مراغه‌ای؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش کاغذ مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۳۵۸]

● دلائل القرآن / تفسیر / عربی

dalā'il-ul qur'ān

همدانی، محمد بن ابی الخیر

hamadānī, mohammad ebn-e abe-l-xayr

تفسیر بسیار مختصری است که از هر سوره چند آیه را انتخاب نموده و توضیح کوتاهی با عنوان «الإیة یدل علی ...» ارائه می‌دهد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۷۲-۳۲/۷۲

آغاز: سورة للبقرة وآتیناهم ملکاً عظیماً یدل علی الملک و السلطان یرید الله بکم الیسر یدل علی رخص الاسعار وکثیر الخیر ان ارید الاصلاح ما استطعت؛ **انجام:** الف واحد وجیم ثلاث خمسة الهاء سبعة اللزاء عدق ... اربع خال سنة ... فرث ثمان تسع لطاء

سوره بقره تا سوره حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه عکسی است؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۴ – ۱۸۴۶]

● دلائل القرآن / علوم قرآن / عربی

dalā'il-ul qur'ān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۱۲/۹

در صد بند؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم افشار، تا: ربیع الاول ۱۲۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۷۲پ-۷۹پ)، ۱۵سطر (۶/۵×۱۲) [ف: ۱۷ – ۱۰۵]

● دلائل القرانات و الکسوفات / هیئت / عربی

dalā'il-ul qirānāt wa-l kusūfāt

جابر بن سنان

jāber ebn-e sanān

بخش‌بندی نشده، با سربندهای در خور: دلایل الکواکب فی البروج و نواحی الفلک، ظهور النبی (ص)، و کان القران الذی دل امر العرب و ظهور النبی (ص) و مولده، و کان مولد النبی (ص)، و کان القران الثانی فی سنة «ظب» لذی القرنین، و اتفق القران الثالث الذی تنبی فیها النبی (ص) فی سنة «ظکا» لذی القرنین، و کان طالع هذه السنة عند تحویلها من المواليد. (احمد منزوی)

[سزگین ۱۶۲/۶ «جابر بن سنان الحرانی»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۷/۲-عکسی

آغاز: بسمله. قال محمد بن جابر البتانی. لما کان فی امور الملک و اوقات الدول و احوال الملوک و مبادی ذلک و اوقات تعائد من اجل ما تقدمت به المعرفة من صناعة النجوم. و کنا قد وقفنا علی ما تکلم به فی ذلک کثیر من اهلها

اصل نسخه: اسماعیل صائب، ش ۲۹۹؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷، ۹گ (۲۸ر-۳۶ر) [عکسی ف: ۲ – ۲۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۰]

● الدلائل القطبية فی رد الفوائد المدنية / اصول فقه / عربی

ad-dalā'il-ul quṭbīya fī radd-il fawā'id-il madanīyya

کتاب برای نظام الدین حکیم احمد گیلانی وزیر عبدالله قطب شاه و شارح نهج البلاغه ساخته شده، پس از ساختن «السیف الضارب فی الرد علی الملا ابوطالب» که منکر اجتهاد بوده است (دیباجه). این کتاب جز «الشواهد المکیة فی مداحض حجج الخیالات المدنية» ساخته ۱۰۵۵ برای عبدالله قطب شاه در رد ملا محمد امین استرآبادی مؤلف الفوائد المدنية است که از سید نورالدین علی بن نورالدین علی بن حسین بن ابی الحسن موسوی عاملی جبعی مکی (۹۷۰-۱۰۶۸) می‌باشد.

[اعیان الشیعة ۳۴۹/۴۱]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۳ حکمت

آغاز: بسمله. الحمد لله مانح التوفیق و ملهم التحقیق و مزیل التعویق ... اما بعد فان الامر الداعی لتحریر هذا الکتاب و تحریر هذا الخطاب؛ **انجام:** وفقنا الله للعمل به و حفظنا به (تم الکتاب بعون الله الملک الوهاب)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۷۸]

← دلائل المرام ﴿ آیات الاحکام

● دلائل معرفت باری تعالی / فلسفه / فارسی

dalā'el-e ma'refat-e bārī ta'ālā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۰۸

مستخرج از حق الیقین محمد باقر مجلسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۱ق [الفبائی: – ۲۵۲]

← دلایل مفرده ⟵ نجوم

● **الدلائل المكية فی عقائد الامامية** / کلام و اعتقادات / عربی

ad-dalā'il-ul makkīyya fī 'aqā'id-il imāmīya

عاملی مکی، محمد علی بن احمد

'āmelī makkī, mohammad 'alī ebn-e ahmad

در اعتقادات شیعه امامیه، چنان‌که مؤلف بدانها در باطن و ظاهر معتقد است و بدانها ایمان دارد، با دلایل عقلی و سمعی برای مسائل و تفصیل بیشتر در بحث امامت، در یک مقدمه و چند دلیل و یک خاتمه.

قم؛ مؤسسه آية الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۱۷

آغاز: الحمد الله الذی من علی العباد بوجوب معرفته و قرنها معرفة انبیائه و حججه و صلی علیهم و ملائکته و کلفهم بعبادته و طاعته؛ **انجام:** و رکنتم الی من وقع فیه الشک و الطعن فلیت شعری ما یکون الجواب.

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن ایوب الکاظمی، تا: دهه دوم رمضان ۱۱۰۸ق، جا: اصفهان؛ ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۹]

● **دلائل النبض** / طب / فارسی

dalā'el-on nabz

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

تاریخ تألیف: ۹۴۲ق

در شناختن نبض، برای طالبان فن در هشت «جنس» نوشته شده است: ۱. مقدار انبساط؛ ۲. قرع نبض؛ ۳. زمان حرکت؛ ۴. زمان سکون؛ ۵. قوام عرق؛ ۶. کیفیت جسم عرق؛ ۷. استوا و اختلاف در احوال نبض؛ ۸. انتظام و عدم انتظام. در تاریخ پایان تألیف در یک رباعی آورده و بیت دوم رباعی این است: «تا شود نبض سال تاریخش ×× ده ز صد کم کن و بر او افزای»

آغاز: بسمله، الحمدلله النافع الحکیم العلام، و الصلاة و السلام ... و یوشیده نباشد که این سطری چند است از صناعت طب در ادله نبض ... به دلایل النبض موسوم گشت ...

انجام: زد رقم خامه ام دلایل نبض ×× نظری کن تأملی فرمای / تا شود نبض سال تاریخش ×× نبض گیرونود بر او افزای

چاپ: کانپور، ضمیمه میزان الطب شاه ارزانی، ۱۲۹۱م، سنگی، ۲۱۲ص؛ لاهور، ۱۹۲۴م، سنگی، ضمن طب یوسفی و شش رساله دیگر.

[الذریعه ۱۸۵/۱۱و ۱۶-۳۶۳؛ نسخه‌های منزوی ۵۳۷/۱: نشانی ۹ نسخه؛ مشترک پاکستان، ۵۷۵/۱: نشانی ۲۰ نسخه؛ مشار فارسی ۲۱۸۰/۲: نشانی ۲ چ؛ دنا ۱۲۴۰/۴ (۲۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۴۶۲/۵]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۲گ (۸۹-۱۰۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۸-۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۲۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۹/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۷گ (۸۰ر-۸۶پ)، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶۱]

۴. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۹/۳

خط: نستعلیق، کا: مهر محمد، تا: شوال ۱۰۰۳ق؛ ۹گ (۱۹۰پ-۱۹۹پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۱۸]

۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۷/۵

بی‌کا، تا: ۱۰۰۷ق [نشریه: ۳ - ۱۴]

۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۳۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۶۹پ - ۷۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۷/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۲۱۷پ-۲۲۶پ)، ۱۵ سطر [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۱۵/۶

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: امیری شکری، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۳۵۳-۳۵۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۰۵]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۶۱/۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: غلامحسین بن خیرالدین، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲ص (۱۹۴-۱۹۳)، اندازه: ۲۱×۲۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۱۹]

۱۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۲۸ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۲۷۵-۲۷۶)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۷۹]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۱/۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ جا: کرمان [نشریه: ۲- ۱۰۶]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۴۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و غیرها، نزدیک است به دلائل نبض بر حال بدن. و الله اعلم. خاتمه

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ ۱۱گ (۳۲ر-۴۱پ و

مکرر ۵۷ر-۵۷پ) [ف: ۱ - ۱۰۷]
۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ واقف: محمود فرخ، اسفند ۱۳۲۷؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۹۲]
۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۴۸/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۱ر-۱۶پ هامش ناقص)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۹۲]
۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۹۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱-۱۵)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۹۱]
۱۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کا: غلام جعفر بن غلام حسین خان بهادر، تا: ۷ شعبان ۱۲۱۰ق؛ ۱۲ص (۱۱-۲۳)، ۱۳-۱۴ سطر (۹×۹/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۶]
۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، ۷گ (۷۱پ-۷۷پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۲]
۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد کاظم بن محمد حسین، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۸پ-۱۱پ)، سطور راسته و چلیپا، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۳۴]
۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن عبدالغفار کاشانی، تا: شوال ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ با جداول گوناگون، با یادداشتی که این نسخه به قیمت چهار هزار و دو شاهی به سال ۱۲۷۵ق، برای کتابخانه بهمن میرزا خریداری شده، مهر «بهاء الدوله، بهمن ...» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴۲ر-۴۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۶۴]
۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۵/۳
خط: نسخ ممتاز، کا: محمدرضا بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۷ص (۷۰-۷۶)، ۳۴ و ۵۰ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۴۵ - ۸۵]
۲۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ص (۱۰-۲۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۷]
۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۸/۵ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۸]
۲۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۵۶۹ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]
۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۷ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]
۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۷۹پ-۹۱پ) [ف: ۴ - ۷۵۴]

● دلائل النبض / طب / عربی

dalā'il-un nabḍ

رساله مختصری است در این که پزشک چگونه می‌تواند از زدن نبض، حال بیمار را بداند؛ در چهارده «باب»: ۱. این باب افتاده؛ ۲. الاجناس؛ ۳. اسباب النبض؛ ۴. نبض الذکور و الاناث؛ ۵. نبض المزاج؛ ۶. نبض الفصول؛ ۷. نبض البلدان؛ ۸ نبض الذی اقتضاه المطاعم؛ ۹. نبض المرتاض؛ ۱۰. احکام نبض من استحم بالماء الفاتر او الحار؛ ۱۱. نبض الحبالی؛ ۱۲. العوارض النفسانیة؛ ۱۳. احکام نبض الاورام؛ ۱۴. فی جملة الامور.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۵۴/۲
آغاز: و قال ان النبض لیس حرکة فی الکیفیة و لا فی الکم و لا یجوز ایضا ان یکون حرکة مکانیة کما هو المشهور لأن کل متحرک حرکة مکانیة؛ **انجام:** فیصیر النبض ضعیفا و هذا کالوجع الشدید و الآلام النفسانیة القویة التحلیل و الله اعلم بالصواب و السلام.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۳۶]

● دلائل النبوة / تاریخ معصومین / عربی

dalā'il-un nubuwwa

ابونعیم، احمد بن عبدالله، ۳۳۶؟ - ۴۳۰ قمری

abū-na'īm, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (948 - 1039)

مؤلف به در خواست بعضی، روایاتی که در باب نبوت و دلایل آن و معجزه و حقیقت آن و نیز خصایص پیامبر اکرم (ص) وارد شده را در این کتاب جمع‌آوری نموده و آن را در چند «فصل» تنظیم کرده است.
چاپ: حیدرآباد، المطبوعات النظامیه، ۲۳۳ و ۶ص، ۱۳۲۰ق؛ بیروت، دار النفائس، ۶۹۴ص، م۳۲ص، ف۵۱ص، ۱۴۰۶ق.
[کشف الظنون ۷۶۰/۱؛ ذریعه ۲۵۳/۸؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۳۱۵/۱-

۳۱۶؛ دنا ۱۲۴۰/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۹۲

آغاز: الحمد لله مولی النعم الجسام و مبتدی الآلاء العظم الذی ترادفت ایادیه السابغة و ثبتت حجته البالغه و بالدلالات الواضحة و العلامات اللائحة

نسخه اصلی: کتابخانه موزه بریتانیا ـ لندن ۳۰۱۲. مجلد اول و تاپایان فصل ۲۱ را داراست؛ خط: نسخ، کا: مسعود بن عبیدالله قرشی، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۵۹۰ق، جا: بخارا؛ مصحح، با پنج نشانی بلاغ و سماع به نقل از نسخه اصل؛ تملک: عبید الله بن زین الدین بصروی؛ ۵۱۶ص [عکسی ف: ۳ – ۸۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۲۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۶۸

آغاز: بسمله، عونك یا لطیف و غفور ... الشیخ الامام الاصیل خطیرالدین ابو عبدالله محمد بن الامام ... اما بعد فقد سالتهم عمرالله بالبصایر و نور فی المسیر الی؛ **انجام:** و الاسارة بقومه و قیل هل عرض نفسه علی القبایل ریاضة من الله ... التوکل علیه کل اموره و ان الله قبض له العلو و التمکین من حیث ... فصارو اله ... اقاربه و عشرته الذین هم اولی بنصرته صلی الله

خط: رقاع، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دلائل نبوت و امامت / کلام و اعتقادات / فارسی

dalā'el-e nabovvat va emāmat

دلایلی که بر نبوت حضرت ختمی مرتبت و امامت ائمه طاهرین در کتاب توراة و انجیل و سایر کتاب‌های انبیای بنی اسرائیل آمده است، در یک «باب» دارای بیست و سه «فصل» گرد آورده است: ۱. دلایل توراة؛ ۲. دلایل کتاب اشعیا؛ ۳. دلایل کتاب عزیز؛ ۴. دلایل کتاب دانیال؛ ۵. دلایل کتاب زکریا؛ ۶. دلایل کتاب راژی؛ ۷. دلایل کتاب حیقوق؛ ۸. دلایل کتاب زبور؛ ۹. دلایل کتاب سلیمان؛ ۱۰. دلایل کتاب ارمیا؛ ۱۱. دلایل کتاب میکیس؛ ۱۲. دلایل کتاب ناهوم؛ ۱۳. دلایل کتاب أمس؛ ۱۴. دلایل کتاب میکیس (جز کتاب سابق است)؛ ۱۵. دلایل کتاب ازکیال؛ ۱۶. دلایل کتاب سفنیا؛ ۱۷. دلایل کتاب جول؛ ۱۸. دلایل انجیل متی؛ ۱۹. دلایل انجیل مرقس؛ ۲۰. دلایل انجیل لوقا؛ ۲۰. دلایل انجیل یوحنا؛ ۲۲. دلایل کتاب ابکلیسی؛ ۲۳. دلایل کتاب اژداس. دلایل کتاب‌های مذکور نقل می‌شود پس از آن چگونگی استدلال به آنها را شرح می‌دهد. چون آغاز کتاب افتاده است نام آن و نام مؤلفش را نیافتیم و ظاهراً پس از کتابی بسیار مفصل در همین موضوع نگارش یافته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۴

آغاز: طلوع نیر عالم سطوع آن پیشوایان دین سر زبان و در کتب آسمانی اوصاف گزین ایشان را ابان و عیان گردانید؛ **انجام:** فمن یرد أن یهدیه الله یشرح صدره ... و الصلاة علی سید الانبیاء و آله الامناء الاوصیاء صلوات الله علیهم اجمعین أولا و آخراً و ظاهراً و باطناً

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۲۱۳]

● دلائل النجوم / هیئت / عربی

dalā'il-ul nujūm

مغربی، یحیی بن محمد، – ۶۸۵ قمری

maqrebī, yahyā ebn-e mohammad (- 1287)

عناوین عبارتند از: ... مقاله ۱. کلیات الاحکام المتعلقة بالسیرات و الفردارات التی مظهرها فی عدة سنین، در سه «باب»: ۱) القسمة و القاسم و شریکه، ۲) قسمة ازمان المولود، ۳) الفردارية؛ مقاله ۳. السالخداه و صاحب طالع التحویل ...، در شش «باب»: ۱) السالخداه و نظر الکواکب الیه، ۲) حال السهام مفرداً و کون الادلاء معها، ۳) برج الانتهاء و طالع التحویل و کون الکواکب فیهما وقت التحویل خاصة، ۴) حال الانتهاء للاب و الام، ۵) کون طالع الانتهاء و طالع التحویل مواضع کواکب الاصل، ۶) اشتراک القاسم و رب السنة؛ مقاله ۴. احوال الادلة بعضها من بعض، در چهار «باب»: ۱) اتصالات الکواکب و انصرافها، ۲) معرفة دلالات الکواکب فی الممرات، ۳) معرات الکواکب بعضها بموضع بعض، ۴) نظر الکواکب الی مواضعها و مواضع غیرها.

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۱۰۴

آغاز: ... کذلك نرید ان یصنع بالقمر و زحل ایضاً نذکر لکل واحد منها فی موالید النهار؛ **انجام:** کثرة شهاداتها فی التحویل و سعاداتها و قوتها و ضعفها و نحوستها ثم یحکم بالزیادة ...

از اواخر مقاله اول تا اواخر مقاله چهارم را دارد (مقاله دوم پس و پیش شده و از ص ۱۲۱ شروع می‌شود)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرم مشکی، ۱۵۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۵ – ۱۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۵ ض

بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق [د.ث. مجلس]

● دلائل نقطه / هیئت / فارسی

dalā'el-e noqte

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۳/۱

آغاز: دلائل نقطه که از میزان حرکت کند و به مرکز خود برسد یا به شکل خود رسد یا به سائل اشکال رسد

خط: نستعلیق، کا: امیر علی محمد ولد امیر محمد بیک بخاری، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۹۷]

● **الدلائل و القرانات = الدلالات** / هیئت / عربی
ad-dalā'il wa-l qirānāt = ad-dilālāt
ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد، ۱۷۲ – ۲۷۲ قمری
abū-ma'šar-e falakī, ja'far ebn-e mohammad (789 - 886)
در احکام قرانات و دلالات و اتصالات کواکب.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۶/۳
آغاز: بسمله، کتاب الدلایل والقرانات فی البروج واتصالات الکواکب بعضها ببعض؛ **انجام:** وذلک انها الدلالة علی کلما فی العالم الاسفل والله اعلم بغیبه
خط: نستعلیق، کا: علیجان بن حیدرعلی هروی، تا: محرم ۱۰۳۱ق؛ در حاشیه صفحه‌ای که مربوط به حلول ذنب در جدی است یادداشتی دارد درباره قحط و غلای سال ۱۲۸۷، دو حاشیه دیگر نیز دارد که هر دو از محمد رضا منجم تبریزی است و حاشیه دوم عبارت از جدولی است در کیفیت تعیین زمان مابین دو قران اصغر علوییین به‌حسب حرکت وسط از قول ابی معشر بلخی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۵سم [ف: ۱۰–۱۶۹]
۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۵۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، وزیری [نشریه: ۳ – ۴۶]

← دلایل هروی ≻ سی فصل

● **دلاکی = دلاکیه = آداب دلاکی = صنعت دلاکی** / متفرقه / فارسی
dallākī = dallākīye = ādāb-e dallākī = san'at-e dallākī
کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)
تاریخ تألیف: ۱۵ شعبان ۱۲۷۰ق
رساله‌ای است در جواب کربلائی رضا سلمانی در متعلقات صنعت دلاکی، مشتمل بر «مقدمه» و ده «باب»: مقدمه در باب حمام و طرز ساختن آن؛ باب ۱. حمام رفتن؛ ۲. ادعیه متعلقه به حمام؛ ۳. زایل کردن و در این باب انواع دواهای ازاله مو را بیان می‌کند؛ ۴. کیسه کشیدن و به کار بردن سنگ پا و مالش دادن؛ ۵. خضاب کردن و انواع خضاب‌ها؛ ۶. خون کم کردن به‌وسیله حجامت و زالو و غیر آنها و اسامی رگ‌ها؛ ۷. کشیدن دندان‌ها؛ ۸. ناخن چیدن؛ ۹. ختنه کردن؛ ۱۰. شانه کردن و عطر به‌کار بردن.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین و بعد چنین گوید کریم بن ابراهیم که برادر روحانی کربلائی رضا شهیر به سلمانی مدتهای مدید بود که خواهش کرده بود از حقیر که رساله برای او بنویسم ...
انجام: و اینجا کلام منقطع شد در روز پانزده شهر شعبان المعظم در سنه هزار و دویست و هفتاد هجری حامدا مصلیا مستغفرا تمام شد.
چاپ: در جلد دوم مجمع الرسائل، کرمان، ۱۳۸۷ق
[فهرست کتب مشایخ ۲۵۳/۲ (بدون نام خاص)؛ دنا ۱۲۴۱/۴ (۱۰ نسخه)]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس به همین جا ختم می‌کنم ... تمام شد این کتاب تمت، و السلام.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۲۴۱]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۲۰
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۴ محرم ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۵۲گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۲ – ۱۷۱]
۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید محمد صادق بن محمد علی طباطبائی، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۰ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۴۶۶]
۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۵۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۲گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۴۸۷]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۱۳۹]
۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۶۹/۱
بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ اهدایی: محمود شیخی زاده؛ جلد: تیماج عنابی، ۵۱گ (۱–۵۲)، ۱۶ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۲۶]
۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۳۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن خواستم بعضی چیزها که مناسبتی به آن دارد و بکار مشتری وسایر مؤمنین می‌آید آنها هم در این رساله نوشته شود لهذا بعضی مطالب دیگر هم برشته تحریر درآمد پس به همین جا ختم میکنیم این رساله را
خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع نائینی، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۵۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف مخ: ۱ – ۸]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۳۵/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد تقی مشهور به میرزا

آقا، تا: ۱۲۷۲-۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۱۸۵پ-۲۱۷ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۳۱]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامرضا فرزند محمد ابراهیم کرمانی، تا: ۱۲۸۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، فاقد جلد، ۳۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۷۴۴]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولی گرسنه نباید داخل حمام شد مگر کسی که می‌خواهد لاغر شود برای او ضرر ندارد و کسی که بسیار رطوبت و بلغم دارد بحمام گرم ...

تنها تا قسمتی از باب اول را در بردارد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۸۳پ-۹۰پ)، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [رایانه]

● دلاکی / طب / فارسی

dallākī

رساله‌ای است با عناوین «اگر پرسند، جواب بگو» در کیفیت و آداب استحمام و ابزارهای آن.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۸۸

آغاز: بسمله. بدانکه این رساله ایست در بیان دلاکی و جمیع دلاکان را باید بدین رساله کار کنند؛ **انجام:** اگر پرسند که شانه از چه چیز شده ذکر او چیست بگو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵۶/۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۶۳]

← دلاکیه > دلاکی

← الدلالات > الدلائل و القرانات

● الدلالات (رسالة فی) / منطق / عربی

ad-dilālāt (r.-un fī)

حنفی تبریزی، شمس الدین محمد، ق ۱۰ قمری

hanafī tabrīzī, šams-od-dīn mohammad (- 16c)

رساله تحقیقی کوتاهی است در دلالت لفظ بر معانی سه‌گانه مطابقه و تضمن و التزام و جواب مؤلف بر اشکالات برخی از منطقیین. حنفی در این گفتار از کاتبی و صاحب الکشف یاد میکند.

آغاز: بسمله اعلم انهم حصروا الدلالة اللفظیة الوضعیة فی المطابقة و التضمن و الالتزام وذلک لان اللفظ اذا کان دالاً علی معنی بحسب الوضع فذلک المعنی الذی هو مدلول اللفظ ...

انجام: و ان حمل علی غیر المتعارف فالدلیل محل تامل الا ان ینغم الیه مقدمات آخر تأمل یظهر لک حقیقة الحال فی تحقیق هذا المقال.

[دنا ۱۲۴۱/۴ (۱۱ نسخه)؛ نشریه ۴۰۲/۳ با عنوان «حاشیه تحریر القواعد» و ناشناس]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۸۰/۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: علاء الدین، تا: ۹۴۶ق؛ مصحح، محشی با امضاء «منه سلمه الله تعالی»؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱ سطر (۴×۸)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۲ - ۴۴۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری بدخط، کا: شاه حسین بن عبدالمجید تربتی، تا: ذیحجه ۹۵۴ق، جا: مشهد رضوی؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۴ص (۲۴-۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۳۵۶]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۹۷/۹-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۹۹-۱۰۰)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۵۴۷]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۰۲/۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۳۵۰-۳۵۲)، ۲۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۱/۱۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۹۳پ-۹۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۵۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ اسماعیل بن عبدالوهاب بن سعید، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۱۳۲ر-۱۳۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۷۶]

۷. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدحسین بن نورالدین محمدشریف، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف مخ]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۱۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا:

قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن زیتونی، ۲ص (۹۴-۹۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۲]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۵۰/۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۱۱۹ق، جا: اصفهان؛ ۲گ (۱۳ر-۱۴ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۱۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرساله لمولانا شمس الدین الحنفی فی بحث الدلالات الثلاث ... بینهما.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: احمد نگر [رایانه]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: میرزا رضاخان نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۲ص، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۱۸۰]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن حاج محمد صادق، تا: ۳ رجب ۱۲۲۸ق، جا: اصفهان؛ تملک: عبدالاحد بن محمد تقی قاری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹۷]

۱۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۳۱/۱۰

آغاز و انجام: برابر

با عنوان «رساله عصام الدین» در نسخه. با حاشیه «منه». در فهرست با عنوان «حاشیة تحریر القواعد ...» و ناشناس آمده، این رساله آغاز و انجامش منطبق با رساله الدلالات حنفی تبریزی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۲]

۱۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۴۸/۵

آغاز: برابر

نام کتاب با تطبیق آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص، ۲۵ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۵۷]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالفتاح بن ولی حسینی، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۳۱-۱۳۳)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۲۳]

● **الدلالات (رسالة فی تحقیق)** / منطق / عربی

ad-dilālāt (r.-un fī taḥqīq-i)

وابسته به: تحریر القواعد المنطقیة فی شرح رسالة الشمسیة؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶ق)

رساله‌ای است در معنای دلالت لفظی از انواع دلالات و آنچه بدان مربوط می‌شود. در هفت بحث. حاشیه‌ای است بر بحث دلالات لفظیه شرح شمسیه قطبی که محشی از خود نام نبرده و در آن از قطب الدین رازی به جمله دعائیه «قدس سره» یاد کرده ولی در فهرست اولیه آستان قدس اشتباهاً به خود قطب الدین رازی منسوب گشته است و محتملاً چند نسخه دیگر هم به همین استناد از همو دانسته‌اند.

آغاز: بسمله و به اعتمادی. الحمدلله رب ... قال الامام الفاضل الکامل المدقق افضل المتأخرین مولانا قطب الحق و الدین الرازی قدس الله روحه هذه الاوراق یشتمل علی ابحاث دلالة اللفظ و ما یتعلق بها. البحث الاول فی حده قال الشیخ رحمه الله معنی دلالة اللفظ

انجام: حصلت الدلالات الثلث مع انتفاء الحقیقة و المجاز و الله اعلم. تمت الرسالة

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۷ص (۵۴-۷۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۱/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۷۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۸

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛مصحح؛کاغذ: شرقی، ۲۰گ (۱۳۳پ-۱۵۲پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۱سم [ف: ۳۶ - ۶۱۶]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:اصفهانی،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵پ-۱۰پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۸۳]

● **دلالات زردشت = قرانات زردشت** / هیئت / عربی

delālāt-e zardošt = qerānāt-e zardošt

زردشت، پیامبر ایرانی

zardošt, payāmbar-e īrānī

منسوب به زردشت فرزانه یا پیامبر. به نوشته تقی زاده نسبت کتاب نجومی به زردشت بی‌پایه است و این نوشته ریشه یونانی - رومی دارد، چه، در آن کشورها بسیاری از امور و فنون اسرارآمیز را به زردشت نسبت می‌داده‌اند. چنانکه بسیاری از این گونه دانش‌ها را در مشرق زمین به «هرمس» نسبت داده‌اند. از متقدمان، سجزی (- ۴۷۷ق) در جامع شاهی از کتاب زردشت یاد می‌کند (الذریعه، ۲۴۹/۲۶) و از متأخران، مظفر گنابادی در

تنبیهات المنجمین از مقالات زردشت نقل می‌کند. در مطالع کواکب و تأثیر آنها در مولود و سعد و نحس است. با سربندهای «قال زردشت» و «باب اسرار ...». در آغاز از «مهانگرد بن مهریار مرزبان» یاد می‌کند که دلالات زردشت را ترجمه کرده است و از «سعید بن خراسان» و «امیر عبدالرحمان بن مسلم امین آل رسول» که خواست این دانش به زبان عربی درآید.

آغاز: بسمله. حمدله. قال مهانگرد بن مهریار. هذا من دلالة زرادشت بن رای تو یک فوعاه صدرة الطاهر کرامة لمن احب الله کرامته ... اعلم ان هذا العلم الشریف و ان صح عنایة ... و کان هذا ... نطق به زرادشت و ترجمه مهانگرد لما هوية بن ماناهینا المرزبان، عام دخلت العرب دارالعدول و ابترت العبید ثبات الملوک ...

انجام: ذکر حال هذین الکوکبین. و الیه المرجع و المآب.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۰۶۲ق؛ از روی نسخه پر لغزش؛ کاغذ: ترمه، ۴۱گ (۱پ-۴۱ر) [ف: ۱ - ۱۰۶]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۰۶/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹گ (۱۲۶-۱۳۴) [نشریه: ۲- ۱۰۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۸/۸-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۰]

● دلالات الکواکب الخمسة = تحویل الکواکب الخمسة / اختربینی / عربی

dilālāt-ul kawākib-il xamsa = taḥwīl-ul kawākib-il xamsa

این رساله در تحویل کواکب یا سیارات پنج‌گانه (زحل، مشتری، مریخ، زهره و عطارد) است به بروج مختلف.

آغاز: تحویل زحل الی الحمل، اذا تحول زجل الی برج حمل هاج فی الناس ارجاف شدید ...

انجام: فهذا ما کان فی تحویل الکواکب الخمسة و الله اعلم بحقیقة الاشیاء کما هی.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۷۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نظام بن عبدالله بن محمد، تا: ۸۳۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ (۸۷ر-۱۰۹ر)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۶۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ این نسخه، احتمالاً از روی نسخه شماره ۸۴۷۷ این کتابخانه، استنساخ گردیده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۱۳۶-۱۴۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۳۸۰]

● الدلالة (رسالة فی) / منطق / عربی

ad-dilāla (r.-un fī)

صدر، عبدالباقی، ق۱۰ قمری

sadr, ʻabd-ol-bāqī (- 16c)

حاشیه کتابی در منطق است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۱/۱

آغاز: هذا الرسالة مشتملة علی فصول؛ الفصل الاول فی الدلالة و هو کون الشی بحالة یلزم من العلم به ... فیه نظر من وجوه الاول ان المراد بلزوم؛ **انجام:** و وجهه یعلم مما ذکرناه آنفا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۲ر-۷ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۵۰]

● دلالة الازالة علی طهارة الغسالة / فقه / عربی

dilālat-ul izāla ʻalā ṭahārat-il ġassāla

بروجردی، محمد صادق بن ضیاء الدین، ق۱۴ قمری

borūjerdī, mohammad sādeq ebn-e zīyā'-od-dīn (- 20c)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۳۰۴ق

رساله استدلالی است در حکم آب غساله (آبی که از شستن چیز نجس جدا می‌شود). در این مسئله چهارده قول از فقهاء نقل کرده و در آنها رد و ایراد می‌نماید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۲۱/۱

آغاز: الحمدلله الذی جعل الماء طهوراً و لم یجعله نجساً و الصلاة و السلام علی من أرسله بالحنفیة السمحة السهلة؛ **انجام:** و لعنة الله علی أعدائهم عدد ما یتصور العدد و یفرض اللیل و النهار ...

خط: نستعلیق، کا: سید علی موسوی بروجردی، تا: سلخ ربیع الثانی ۱۳۰۴ق؛ مصحح به خط مؤلف؛ تملک: مؤلف با مهر «عبده الراجی محمد صادق» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ (۴پ-۷۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹]

● دلالة الالفاظ / منطق / عربی

dilālat-ul alfāẓ

مشتمل بر هفت بحث در دلالت الفاظ و متعلقات آن.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۳۲۰/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... البحث الاول فی حدها قال الشیخ معنی دلالة اللفظ؛ **انجام:** اصلاً حصلت الدلالات الثلاث مع انتفاء

الحقیقة و المجاز و الله اعلم.
خط: نسخ کم نقطه، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴۳گ (۱پ–۲۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۶سم [ف: ۴۳ - ۱۸]

● **دلالة الامر علی المرة او التکرار** / اصول فقه / عربی
dilālat-ul amr ʻala-l marra aw-it takrār

روزدری، علی، - ۱۲۹۰ قمری
Rūzdarī, ʻalī (- 1873)

آغاز: قاعدة اختلفو فی ان صیغة الامر هل هی للمرة او التکرار او الطبیعة علی اقوال رابعها الوقف و هو محتمل لان یکون من جهة عدم تعیین ...
انجام: ثم ان النزاع فی دلالة الامر علی المرة او التکرار لایختص بما اذا کان ... او ظهوره فیه ایضاً کما لایخفی ... اجمعین

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۵۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷ص (۲۹–۵۶)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۸۵۴]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۰۳/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۳۲۵۹/۲ مجلس تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج زرد، ۳۴ص (۱۳۷–۱۶۹)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۱۶]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۰/۹
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه مجلس ش ۳۲۵۹/۲ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، حسب الامر آقای حاج شیخ مرتضی آشتیانی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۵]

● **دلالت لفظ بر غیر موضوع له** / اصول فقه / عربی
delālat-e lafz bar qeyr-e movzūʻ-on lah

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن گروسی، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۶ - ۶۷]

● **دلالة النهی علی الفساد** / اصول فقه / عربی
dilālat-un nahy ʻala-l fasād

موسوی جاپلقی، محمد رحیم بن محمد نبی، ق۱۴ قمری
mūsavī jāpalaqī, mohammad rahīm ebn-e mohammad nabī (- 20c)

کتاب دارای شش مقدمه (فصل) است بدین ترتیب: ۱. در بیان معنی عبادت؛ ۲. در اینکه اصل در عبادت تعبدی است یا توصلی؛ ۳. بیان صحت و فساد؛ ۴. تأسیس اصل صحت و فساد؛ ۵. بیان اینکه امر مختص اجزاء است یا خیر؟

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶۱/۲
آغاز: قاعدة اختلف الأصولیون فی دلالة النهی علی الفساد فی العبادات و المعاملات؛ **انجام:** و ذلک مدفوع بأن الدال علی لزوم الامتثال بالطبیعة المطلقة فی جمیع الأهوال و الأزمان انما سوء ...
خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در برگ انجام مطالب متفرقه از قصص الأنبیاء راوندی و الأنوار النعمانیه جزایری همراه با جدول‌های طلسمی آورده شده، مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۰۸–۱۴۲)، ۲۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ - ۵۵۵]

● **دلالة النهی علی الفساد (رسالة فی)** / اصول فقه / عربی
dilālat-un nahy ʻala-l fasād (r.-un fī)

بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۶۷/۳
آغاز: بسمله اعلم انه قد اورد بعض الفضلاء اشکالا علی الاصولیین و هو انهم ذکروا فی مسئلة دلالة النهی علی الفساد؛ **انجام:** و لو صدق الاصرار لورود الدلیل بالقبول مع التوبة کما فی الکبیرة اذا لم ینباء الاصرار عن عدم کون التوبه لسانیا محضا و مجرد التفوه بکلمة الاستغفار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ (۱۹۹ر–۲۳۲ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ]

● **دلالة النهی علی فساد المنهی عنه = تقریرات دروس میرزای شیرازی** / اصول فقه / عربی
dilālat-un nahy ʻalā fasād-il manhī ʻan-h = taqrīrāt-e dorūs-e mīrzā-ye šīrāzī

روزدری، علی، - ۱۲۹۰ قمری
rūzdarī, ʻalī (- 1873)

آغاز: بسمله القول فی مسئلة دلالة النهی علی فساد المنهی عنه و تنقیحه یقتضی رسم امور. الاول لا یخفی ان النهی اعتبارات یصلح لوقوعه محلاً للبحث ...
انجام: منه ذلک و یخرجه عن ظاهره و الله اعلم بحقایق الامور و الحمدلله علی التمام.
چاپ: در چهار جلد به این مشخصات تصحیح و منتشر شده

است: تقریرات آیة الله المجدد الشیرازی، المولی علی الروزدری، موسسة آل البیت لاحیاء التراث، قم، الطبعة الاولی، ۱۴۰۹-۱۴۱۵ق، ۴ ج

۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۷۰/۲
آغاز: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۱۹گ(۱۷-۳۶)،اندازه:۱۷/۵×۲۲/۵سم[ف:۱- ۱۲۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۲۳/۹
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف در فهرست به احتمال محمد حسن آشتیانی ذکر شده که به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۲۰۹-۲۳۶)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۳۲]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۵۹/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** الی ما یتوقف الیه لرجوعه الی طلب الشی علی تقدیر حصوله فافهم و الله اعلم و هو ولی التوفیق اللهم وفقنا ... و اجعل خاتمة امورنا خیرا بجاه محمد و آله الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین تمت
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۹ص (۲۰۳-۲۳۲)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۸۵۶]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۲۵۹/۱۱
آغاز: زیادة متعلقه بمقام الفرق بین مسئلة دلالة النهی علی الفساد و مسئلة بناء المطلق علی المقید و هی انه قد؛ **انجام:** من الفساد لخروجه عن مورد الخلاف فیها فافهم و الله اعلم بحقایق الامور تمت بعون الله تعالی و توفیقه اللهم وفقنا و ایدنا بحق محمد و آله.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۲۳۲-۲۳۴)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۸۵۶]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۱۶۴/۲
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی، دارای رکابه؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذ بنفش، ۱۷ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۱/۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۹۳]

۶. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۸۵/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** الی طلب الشی علی تقدیر حصوله فافهم و لله اعلم و هو ولی التوفیق اللهم وفقنا و اجعل خاتمه امورنا خیرا و اغفرنا ... فی یوم التاسع من شهر جمادی الاولی ۱۳۱۰
مبحث؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم ابن ساری بیک نهر میانی الاصل سلطان آبادی المسکن، تا: ۹ جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوای سبز، ۳۲گ (۱۹۴ر-۲۲۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۱۴]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۰/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** لعدم قیام دلیل علیه علی الصحة فیستکشف منه ذلک و یخرجه عن.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، حسب الامر آقای حاج شیخ مرتضی آشتیانی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۶]

● دلالت و احکام / ریاضیات / فارسی
delālat va ahkām

قطب راوندی، سعید بن هبة الله، - ۵۷۳ قمری
qotb-e rāvandī, sa‘īd ebn-e hebat-ol-lāh (- 1178)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۲۷/۱
آغاز: بسمله. حمد له اما بعد در بیان ترجمه حدیث شریف است (کذا)؛ **انجام:** در مغرب بمیرد و مرد فاجر و فاسقی دعوای پادشاهی کند
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق [رایانه]

● دل دانا مهبط نور هستی حق است / فلسفه / فارسی
del-e dānā mahbat-e nūr-e hastī-ye haq ast

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

در اینکه حق تعالی منزه از چونی و چگونگی و بی نیاز از جای و مکان است و جز دل دانا مهبط نور هستی او نیست.
آغاز: خداوندا عظمت تو مانع شناخت تو می‌شود. هر که بفروغ نور تو، یعنی خرد، راه باز حضرت تو یافت
انجام: که اگر در ازل آزال این اتحاد نبودی نتوانتی قبول نور کردن و معرفت حاصل کردن. و السلام
چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۵۲)
[شماره ۲۳ مصنفات]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۳۴
بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱گ (۱۴۰ر) [ف: ۵ - ۴۶۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۳۱/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، کا: محمد علی متخلص بعبرت نائینی، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۳۴۷ق؛ این فصل در نسخه ما زیر عنوان فائده آمده است و ما عنوان را از نسخه چاپی گزیدیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۴۷)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۴۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶/۲۲۶۷/۱۹
شماره ۲۳ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد:

تیماج تریاکی، ۴گ (۱۱پ-۱۴ر هامش)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹ - ۹۱۸]

● **دلربا** / شعر / فارسی

delrobā

کاتبی ترشیزی، محمد بن عبدالله، - ۸۳۸ ؟ قمری

kātebī toršīzī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1435)

آغاز: زهی روح را رحمتت رایحه ×× کلام مرا حمد تو فاتحه / نگارنده چهر مهر افسران ×× برآرنده کار نیک اختران / ز تو سال و مه روز و شب رو به را ×× روان بخش چشم سپید و سیاه / شرف بخش خورشید روی بتان ×× شمارنده عقد موی بتان

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۹/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی کا، تا: ۸۹۰ق [نشریه: ۱ - ۱۳]

● **دلق محمودی** / گوناگون / فارسی

dalq-e mahmūdī

محمود میرزا قاجار، ۱۲۱۴ - ۱۲۷۱ ؟ قمری

mahmūd mīrzā qājār (1800 - 1855)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ محل تألیف: آذربایجان
کشکولی است متضمن روایاتی نغز و گفتارهایی حکیمانه و مطالب تاریخی و ادبی و علمی سودمند، که هنگام اقامت مؤلف در آذربایجان و مطالعه کتاب‌های گوناگون، در دوازده «بیان» گرد آورده شده: ۱. از برگزیدگان یزدان از اماثل و اقران؛ ۲. از پادشاهان و شاهزادگان و سروران؛ ۳. از وزرای دوران؛ ۴. از کردان زمان و جهان کیهان؛ ۵. از تجار و اشجار و گوهرداران؛ ۶. از خوانین جهان و خواتین زنان؛ ۷. از اواسط مردم و ارذال و اوباش؛ ۸. دعا و طلسم و اوراد و اذکار؛ ۹. غرایب روزگار و عجایب اسحار؛ ۱۰. عجایب کوه‌ها و دریاها و صحراها؛ ۱۱. استحسان طبایع و حسن خلق مردمان؛ ۱۲ در مختلفات و موافقات ایوان. نام آن در ضمن بیست و یک تألیف او در مقدمه «سفینة المحمود» چاپ دکتر عبدالرسول خیام پور (تبریز، ۱۳۴۶) نیامده است.

آغاز: بسمله، محمود بن فتح علی شاه قاجار در یکهزار و دویست و شصت و پنج در ماه ربیع الاول روز عید مولود در صفحه آذربایجان ...

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و توضیح بیان شد. از کرم قلم یکدل و خامه دور زبان در ماه جمادی الاول سنة هزار و دویست و پنجاه و هفت محمود بن فتح علی شاه بانجام و اختتام آمد.

خط:نسخ،بی کا،تا:۱۲۵۷ق؛ در پایان داستانی درباره زنان حضرت سلیمان بخط شکسته نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۷×۳۴/۶سم [ف: ۲ - ۲۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** در هر تسطیح صفحه تصریح بآن و توضیح بیان شد از کرم قلم یکدل و خامه دو زبان ...

خط:نستعلیق،بی کا،تا:جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۲/۵سم [ف: ۱۴-۱۱۷]

● **دلکش و پریوش** / داستان / فارسی

delkaš va parīvaš

گلشن ایرانپور، عبد الوهاب، ۱۲۵۷ - ۱۳۱۵ قمری

golšan-e īrānpūr, ‘abd-ol-vahāb (1841 - 1898)

چاپ: ایران، تهران، ۱۳۲۵ق، سنگی، رقعی، ۲۰۶ص

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۴۷۱

نسخه بسیار نادر؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق [د.ث. مجلس]

● **دلگشا** / ادبیات / فارسی

delgošā

عبید زاکانی، عبیدالله، - ۷۷۲ قمری

‘obeyd-e zākānī, ‘obeyd-ol-lāh (- 1371)

یکی از کارهای منثور اوست، در دو بخش عربی و فارسی هر یک دربرگیرنده «حکایت»های کوتاه و شوخی‌های و انتقادها، برخی هم دارای نکات تاریخی است.

آغاز: الحمدلله علی نعمه و نواله ... چنین گوید ... عبید زاکانی ...

انجام: مولانا گفت نیم خورده شیخ از دیگری بخواه که من تمام خورده شیخ دارم و این مختصر بر لفظ تمام شد و استغفرالله بماجری به قلمی و لسانی تم

چاپ: ضمیمه کلیات عبید چاپ شده

[فهرست مشار فارسی -۲۱۸۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۴۸/۱؛ فهرستواره منزوی ۴۵۳/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۳/۴-ف

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۸۶۸ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۵/۳-ف

نسخه اصل: حمیدیه ۱۱۸۱؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن رسول ترابی، تا: پنج‌شنبه اواخر محرم ۸۹۸ق؛ ۵۱گ (۱۴۰-۱۹۱)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۶]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۴/۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱ص (۵۴-۶۴)، ۱۳ سطر (۹×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۳۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۴/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۸]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: چرمی، ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۶۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۴/۱۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۷۷]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۸ص (۲۴۳-۲۹۰) [نشریه: ۲ - ۹۱]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۱۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت من ارگا و یابم گایم ار خریابم گایم از بزیابم گایم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۵۷ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۱ص (۱۰۰-۱۹۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۹]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمام شد دلگشا از دیوان خواجه نجم الدین عبید زاکانی قدس سره

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۲۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۴/۶-ف

نسخه اصل: مجلس ۲۸۰۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]

۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات۷۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۵]

● **دلگشا** / تاریخ هند / فارسی

delgošā

[نسخه‌های منزوی۴۶۵۴؛ دنا ۱۱۴۳/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۶۸

بهیم سن پسر راگهوننden داس، تایرخ تیموریان هند از اورنگ زیب و عالم گیر و محمد معظم و ذوالفقار خان و دیگران، او در ۱۷۰۵ ساکهه در کرماجیت در سال ۲۳ جلوس شاه جهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸) برابر با ۱۰۶۰ (۹-۱۶۴۸م) زاده شده و در ۱۱۲۰ (۹-۱۷۰۸) آن را به پایان برده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، ۱۶۹گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۷۹]

● **دلگشا** / داستان / فارسی

delgošā

تاریخ تألیف: ۱۰۳۹ق برابر «کتاب دل گشای بزم آرا».

مجموعه حکایات و داستان‌های پراکنده است. مؤلف که از خود نام نبرده در مقدمه می‌نویسد: «بر ضمیر منیر دانش مندان سخن‌شناس مخفی نماند که این ذره بی‌بضاعت پست فطرت در هر کتاب نظر بر حکایت و در هر مجلس گوش بر روایت بود لهذا از هر جا سخن برگزیده و حکایات پسندیده و لطایف برچیده را فراهم آورده مشتمل بر نه فصل ترتیب داده و آن را دلگشا موسوم ساخت و به هنگام سرانجام فصول دل پسندش به گفتن این قطعه تاریخ مفوض گردید. نظم: کتاب دلگشا کز روی خواهش ×× نموده انتخابش دل ز هر جا / پی تاریخ ترتیبش خرد گفت ×× کتاب دل گشای بزم آرا.»

مؤلف می‌باید از اهالی شیراز یا فارس بوده باشد چه بسیار از حکایات و حاکمان آن خطه یاد می‌کند. شامل نه «فصل»: ۱. بیان ادب و مروت پادشاهان عالی مقدار و امیران نام دار؛ ۲. بیان بعضی از حکایات فرج بعد از شدت؛ ۳. نقل حکایتهای متفرقه؛ ۴. ذکر فراست و لطیفه قاضیان و فقیهان و واعظان؛ ۵. حکایات عجیب از علم غریبه ترکان صحرانشین و احشامیان شانه بین؛ ۶. حکایات زنان عاقله؛ ۷. بیان احوال درویشان و سخنان با رتبه دیوانگان با فر است؛ ۸. نقل سخنان کران و کوران و اعوران.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۰۸

آغاز: حمد و ستایش معبودی را که آفرینش جهان و جهانیان نسخه ای از علم قدرت اوست ... او بعد بر ضمیر منیر دانش مندان سخن شناس مخفی نماند؛ **انجام:** خلیفه گفت نترس و او را نوازشات بسیار کرده انعامات کرد.

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی، تا: ۱۱۱۷ق؛ تملک: علی اکبر ولد حاج مهدی؛ مهر: «عبده الراجی علی اکبر رضوی» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ (۳۷پ-۱۹۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۹۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۵۳/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۹۱]

● **دلگشا** / شعر / فارسی

delgošā

عندلیب، مثنوی است و گزیده ای از واقعه خیبر و جنگ علی (ع) با تعزیه و رثایی در پایان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲۷

آغاز: به بسم الله اول بنا می‌کنم ×× به حمد خدا ابتدا می‌کنم؛ **انجام:** ببند از سخن نطق کن تو تمام ×× به اتمام آوردی گو و السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شب دوشنبه ۷ ذیقعده ۱۲۹۱ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۲]

● **دلگشا نامه** / شعر، تاریخ اسلام / فارسی

delgošā-nāme

آزاد کشمیری، ارجمند بن عبدالغنی بیگ، - ۱۱۳۴ قمری

āzād-e kešmīrī, arjmand ebn-e ʻabd-ol-qanī beyg (-1722)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۱۳۱ق
کتاب تکمله مثنوی حمله حیدری محمد رفیع باذل مشهدی است (دگر بزل آن گرم مدحتگری ×× که نظمش بود حمله حیدری) که به نام «دلگشانامه» در خروج مختار و قیام خونخواهان شهدای کربلا سروده است (= چو دورانم این باده در جام کرد ×× خرد دلگشانامه‌اش نام کرد). الذریعه این منظومه را از میرزا غلامعلی آزاد بلگرامی دانسته است.
آغاز: بنام خداوند لیل و نهار ×× خدای نهان خالق آشکار
[دنا ۱۲۴۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴۸/۳]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۸۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** چو مهر علی شیر دشت جهاد ×× بود فرض بغض عبید زیاد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، کمندکشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۹۰گ، ۲۱ سطر دوستونه، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۱
۱ج؛ بی‌کا، تا: ۱۱۸۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [رایانه]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** سپه کر کشی سر بعزم درست ×× که فردا نکردی ز پیکار سست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوحه مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۵۱ - ۱۰۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۱۴
آغاز: سرسرفرازان عالم ... چه گوید کس از؛ **انجام:** خضرجست سرچشمه زندگی ... ز مهر تو ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دلگشا و مسرت افزا** / شعر / فارسی

delgošā va masarrat-afzā

[دنا ۱۲۴۳/۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۵۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۳/۱-ف
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش. سرودهای مقامات است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۰]

← دلگشای شمشیرخانی ⟩ زندگانی ائمه (ع)
← دلگشای شمشیرخانی ⟩ تاریخ شمشیرخانی

● **دل و جان = سؤال و جواب = کلمات شیخ الاسلام** / عرفان و تصوف / فارسی

del va jān = so'āl va javāb = kalamāt-e šeyx-ol-eslām

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ - ۴۸۱ قمری

ansārī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)

مجموعه سخنان صوفیانه و مناجات‌گونه‌ای است به نثر آمیخته به نظم، بخش‌بندی نشده با سربندهای «الهی» که بسیاری از آنها در دیگر مجموعه سخنان منسوب به او (کلمات خواجه) لفظ به لفظ و یا با دگرگونی‌هایی آمده است.
آغاز: الحمد لله علی نواله و الصلاة علی محمد..قال الشیخ ... دل از جان پرسید که اول این کار چیست و آخر این کار چیست و ثمره این کار چیست جان جواب داد که ...
چاپ: در مجموعه رسائل فارسی خواجه عبدالله انصاری، ج۱ (تهران، انتشارات توس: ۱۳۷۷ (چاپ دوم)، به تصحیح محمد سرور مولایی
[دنا ۱۲۴۴/۴ (۱۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳/۵-ف
نسخه اصل: مراد ملا ش ۱۷۹۶. فصل در سخنان حکمت و پند و نصیحت و مناجات. تذکر: به استناد مجموعه رسائل فارسی خواجه عبدالله انصاری مشخص شده که رساله سوال از دل و جان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۸گ (۲۰۷-۲۱۵) [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بنای اعمال عبدالله بر سه چیز است، اثبات حقیقت بی افراط و نفی تشبیه و تعلیل و تعطیل برظاهر رفتن بی تخلیط دانم که هست اما ندانم که جونست دریافت او از امکان ما بیرونست تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۳۲پ-۴۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۷۳۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷/۶-ف
نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۸۳؛ بی‌کا، تا: ۹۰۶ق؛ ۴گ (۱۲۴-۱۲۸)، ۱۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۴]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** اصل این کار بی نشانیست و ... مایه این بازار مفلسیست منتهای این راه بر هیچ کسیست و الحمد لله علی الاتمام و علی رسوله السلام
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ آغاز نسخه حاضر با نسخه شماره ۱۳۵۰۶ تفاوت دارد؛ جلد: مقوا، ۳گ (۶۳پ-۶۶پ) [ف: ۳۷ - ۴۷۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۸۲/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۹گ (۲پ-۱۱پ)، ۹ سطر (۴/۵×۸)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۷-۳۳۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۵/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** والداح لوح ینقشون فیه الصبیان ویمحون.

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۲۳۲پ-۲۳۳ر)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۲۶۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۴۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** والداح لوح ینقشون فیه الصبیان ویمحون.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری فرنگی، اندازه: ۲۶×۴۳/۵سم [ف: ۷ - ۷۸۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر کس که مراد کم کند مرد شود کم کن از مراد تا مرد شوی تم.

خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی کاشانی، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۸۱۳ [رایانه]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر که بدانست که در قسمت میل نکرده است از حسد برست هر که بدانست که اصل او از چیست از تکبر برست. تمام شد رساله خواجه عبد الله انصاری قدس سره بعون الله و حسن توفیقه و السلام

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نامبوب، نام این رساله در مجموعه یاد نشده ولی پس از مقابله و مطابقه با مجموعه رسائل خواجه چاپ آقای سلطان حسین تابنده نام آن گزیده شد؛ ۱گ (۵۱۰) [ف: ۱۵- ۱۹۴]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۷۶/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۱گ (۳۱ر-۵۱ر) [ف: ۲ - ۲۰۵]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه:۷-۲۶۷]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۶۹۶/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱گ (۱پ-۱۲پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۵]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در پس رفتن بوالعجبیست به رنگ و بو زیستن رسوائی است، نامعلوم خوردن هر جائی است به خود مشغول بودن سردی است از خود گذشتن مردی است. مبارزی این میدان افتادگی است، اصل این بی نشانی است، مایه این کار هیچ کسی است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۵/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از تکبر بری است تمام شد رساله دل و جان چو آب روان.

کا: محمد شفیع بن حاج محمد سعید قراگوزلو، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ(۵۸-۶۳)، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۶۵]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای وای بر کسانی که روز مست سرورند و صبح در خواب غرور

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱-۲پ و ۴۸)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۸سم [رایانه]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۴۱/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** که اصل او از چیست از نکیر برست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۰۳ر-۱۰۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۰ - ۲۰۸]

۱۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر که بدانست که در قسمت میل نکرده است از حسد برست هر که بدانست که اصل او از چیست از تکبر برست. تمام شد رساله خواجه عبد الله انصاری قدس سره بعون الله و حسن توفیقه و السلام

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۳۱۳پ) [مختصر ف: ۷۱۰]

۱۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۷/۷

آغاز: دل از جان پرسید که اول این کار چیست؟؛ **انجام:** اصل این کار بی نشانیست، مایه این بازار مفلسیست، منتهای این کار هیچ کس است.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۸۳پ-۸۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۰]

۱۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۱۶۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا آمده به بود ازین بسیاری.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۱۱۱-۱۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۵۰]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۳۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۶۲۴)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۹۸]

۲۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۴۱/۴

آغاز: بسمله - الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی خیر خلقه محمد و اله الطاهرین؛ **انجام:** زیرا که حق داند که بنده بچه محتاج است - تمت الرساله بعون الله تعالی

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱- ۲۱۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۰۲/۵-ف

نسخه اصل: گویا از بمبئی باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۷۰-۷۳) [فیلمها ف: ۳ - ۱۵]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۳۸/۵بخش۳ و ۱۳۹/۵بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا (۷۰-۷۳) [ف: ۱۱۱]
۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۳۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** از خدا پرستان بیاری.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۶۳-۶۷)، ۲۲ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۳۹۹]
۲۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۱۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** از نامعلوم خوردن هر جایی است به خود مشغول بودن سردی است، از خود گذشتن مردی است، اصل این کار بی نشانی است، مایه این بازار مفلسی است ... منتهای کار هیچ کس است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۲۰۱]

← دله محتاله ≻ دله مختار

● **دله مختار = دله محتاله = دله و مختار** / داستان / فارسی
dale moxtār = dalle-ye mohtāle = dale va moxtār
داستان‌هایی است طنزی و عشقی و خیالی از زنی که در ایام هارون الرشید می‌زیسته و دختر جعفر بغدادی بوده است. در این رساله حکایت‌های این زن با ابونواس و دیگران ذکر شده است. این داستان در عرف عامه به «دله مختار» مشهور است.
چاپ: تبریز، ۱۳۰۷ش، در ۴۰ صفحه
[فهرستواره منزوی ۴۰۹/۱]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۷۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مؤلف سفینه طی یادداشتی که در حاشیه برگ ۳۲۶پ نوشته اظهار نموده، ابوالمعالی نامی در بلده پیشاور از نواحی کابل، بیاضی در سال ۱۰۴۵ق ترتیب داده بود. چون آن جنگ در برهانپور به دست وی رسید و این بخش (دله محتاله) را از آن بیاض جدا نموده و به سفینه حاضر الحاق کرده است؛ مجدول مرصع؛ جلد: گالینگور سبز، ۷گ (۳۲۶ر-۳۳۳پ)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۲۳]
۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۷۸
آغاز: بسمله. حمدله و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین و بعد این کتاب دله مختار به جهت عبرت نامچه قلمی گردید تا مؤمنین ز خدعه و فریب و حیله و مکر طایفه زنان غافل نباشند راویان اخبار و ناقلان آثار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: ولد سید هاشم در ۷ رجب ۱۲۸۶؛ جلد: مقوای سفید، ۶۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۲۷]
۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۵۲/۳
آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار چنین آورده‌اند که در زمان خلیفه بغداد منجمی خوب بود که آنچه از نجوم و احوال دنیا بود میدانست از قضا روزی مردی و زنی در پیش آن منجم آمدند؛ **انجام:** القصه این فکر کرده با شاه همان گفت برای من اسبی بیاورید که چها نفر آدمی سراسب را داشته باشند چون علی الصباح شد و لشگریان در برابر یکدیگر ایستادند ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۶]
۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۴۰/۱
آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کردند که در ایامی هارون الرشید در بغداد مردی بودم نام او جعفر بامر تجارت مشغول بودی در بغداد نام او مشهور بود وزنی اصلیه جمیله؛ **انجام:** تا طبل شادی زدند اموال بغداد را دلاله برده بود آوردند بمستحقان دادند امیر بصره اسب خلعت برای علوی فرستاد و خلایق از مکر ایشان خلاص شدند
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج سیاه مجدول، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۷]
۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۹/۱
آغاز: راویان علم و کتاب و ناقلان فهم و خطاب و طوطیان شیرین مقال؛ **انجام:** و خلعت از برای امیر بصره و علوی فرستادند و خلق الله از مکر آن مکاره غداره ایمن شدند ـ تمام شد ... پس از ما هست می‌بینم نگارا کج مکن ابرو ×× گره مفکن به پیشانی که مه در غیره کم گیرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر) [ف: ۳۷ - ۵۲۹]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۴/۲-ف
نسخه اصل: بادلیان ۴۷۵ اوزلی ۳۸۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

← دله و مختار ≻ دله مختار

● **دلیران ربانی** / داستان / فارسی
delīrān-e rabbānī
عزیزالله شیرازی
ʻazīz-ol-lāh-e šīrāzī
کتابی است در شکل داستان از کتب فرقه بهائیه و بابیه که عزیز الله شیرازی آن را به فارسی ترجمه کرده است. این نمایشنامه سرگذشت میرزا محمد علی باب و تاریخ پیدایش بهایی‌گری و گفتگوی میان قرة العین و چند تن دیگر است.
آغاز: مقدمات بر دو قسم است یکی برای خواننده قلیل الصبر و دیگری از برای محقق ... اشخاص داخل تیاتر از قرار است: اسماء، اوصاف، قرة العین زنی ربانی که بعد موسوم به طاهره شد، فاطمه خانم، زنی نجیب ...
[فهرستواره کتابهای فارسی منزوی ۴۰۹/۱]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۲۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذان همین طور مداومت می‌نمایند و مومنین را به نماز دعوت می‌نماید. پرده پائین می‌آید.
خط: نسخ، کا: ابوالحسن تبریزی، تا: جمادی الثانی۱۳۴۴ق؛ سپس فصلی با عنوان «وقایع تاریخی که اساس این مناظره است در آن حوادث تاریخی آغاز پیدایش بهائی‌گری در ایران یاد شده است»؛ کاغذ: مقوایی، ۶۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۲سم [ف: ۱۶ – ۶۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** به بابهایی که درقلعه طبریه کشته شدند پیوست وکشته شد ... فی شهر العظمة سنه ۸۳ شمسی بهایی مطابق ظهور نقطه اولی روح ماسواه لشهادته
خط: نسخ، کا: ابوالحسن نیریزی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف مخ: ۲ – ۸۹۷]

● **الدلیل (الصغیر)** / کلام و اعتقادات / عربی
ad-dalīl (aṣ-ṣaġīr)

حسنی، قاسم بن ابراهیم، ۱۶۹ – ۲۴۶ قمری
hasanī, qāsem ebn-e ebrāhīm (786 - 861)

پاسخ سؤال فرزندش حسین بن قاسم است در دلیل بر عدم ایمان کسانی که از روی جهل یا تمرد ملحد شده‌اند و سرگردان شده‌اند با اینکه یقین به شناخت خداوند دارند.
[مؤلفات الزیدیة ۴۷۳/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱/۶
آغاز: سال الحسین بن القاسم اباه رحمة الله علیه و رضوانه عن الحجة علی من الحد فی الله تمردا او جهلا
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در یمن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رجب ۱۰۶۴ق؛ ۲۷ص (۲۰۵–۲۳۲) [عکسی ف: ۱ – ۸۶]

● **الدلیل (الکبیر)** / کلام و اعتقادات / عربی
ad-dalīl (al-kabīr)

حسنی، قاسم بن ابراهیم، ۱۶۹ – ۲۴۶ قمری
hasanī, qāsem ebn-e ebrāhīm (786 - 861)

در رد بر فلسفه با مبالغه در ایراد بر آنها در مسائل توحید، که بەدرخواست فرزندش حسین بن قاسم با استناد به آیات قرآن مجید نگاشته است.
[مؤلفات الزیدیة ۴۷۳/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱/۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قال الحسین بن القاسم رحمة الله علیه سالت ابی یوما ... فیما یسالون عنه من الدلیل علی الله رب العالمین
نسخه اصل: کتابخانه ای در یمن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۶۴ق؛ ۵۶ص (۱–۵۶) [عکسی ف: ۱ – ۸۴]

● **دلیل آخرت** / متفرقه / فارسی
dalīl-e āxerat

راقم الاشارات، ق۱۳ قمری
rāqem-ol-ešārāt (- 19c)

اهداء به: آصف جاه میر تهنیت علی خان بهادر و وزیرش مختار الملك میر تراب علی خان
تاریخ تألیف: ۱۲۷۵ق؛ محل تألیف: حیدرآباد دکن
تاریخی است مستخرج از آیات قرآن پس از ترجمه هر آیه به فارسی، بدین ترتیب که مراد از آیه بیان شده و طریق استخراج عدد آن را از آن آیه بیان کرده است. این کتاب به یمن توجه باطنی و ظاهری مولوی سید محمد سید محمدعلی نجفی در حیدر آباد دکن تنظیم شده و به سال ۱۲۷۵ موافق عدد لقب مؤلف «راقم الاشارات» به پایان رسیده است. کتاب مشتمل است بر یك «مقدمه» و هفت «باب» و هر کدام دارای اشاراتی: مقدمه: در شرح اسم کتاب و لقب مؤلف؛ باب ۱. شرح نام فاطمه (ع) و یافتن عدد اسمی آن حضرت؛ ۲. یافتن عدد نام محمد (ص)؛ ۳. یافتن عدد نام علی (ع)؛ ۴. یافتن عدد نام فاطمه با نام‌های دیگر؛ ۵. یافتن عدد نام حسن مجتبی (ع)؛ ۶. یافتن عدد نام امام حسین (ع)؛ ۷. یافتن عدد مجموع معصومین و صفات ایشان.
[فهرستواره منزوی ۳۶۰/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۷۴
آغاز: بهترین حمد و بیحد و سپاس قدسی اساس بی قیاس و لا تعد نیست مگر سزوار خالقی که بدون وزیر و شریک؛ **انجام:** یعنی از جانب او نیست مگر از جانب محمد مأمور بر سالت بالذات.
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عنایت جنگ» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۹۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۴ – ۱۶۰]

● **دلیل اختیار الواجب** / کلام و اعتقادات / عربی
dalīl-u ixtīyār-il wājib

شیرازی، شاه فتح الله بن حبیب الله، – ۹۹۷ قمری
Šīrāzī, šāh fath-ol-lāh ebn-e habīb-ol-lāh (- 1589)

بخش‌های کوتاهی در اثبات اختیار الواجب و برهان حدوث عالم است. در عنوان آن نوشته شده «من افادات فتح الله» و در انجام آن نوشته شده که «نقلت من منقول من خط السید العلامی سمی الخلیل سلمه الله تعالی».
آغاز: لما کان وجوده تعالی عین ذاته لما بین فی مقامه لم یتصور

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۶۰/۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم یوجد بسبب یفیده الوجود کان مسبوقاً بالعدم ضرورة و لا معنی للحدوث الزمانی الا هذا. تم

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص (۱۵۰)، اندازه: ۲۱/۷×۱۱/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۷۸]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۴۳

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:با تاریخ ۱۰۸۰ق؛جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱ص (۱۰۸)، ۲۱–۳۹ سطر، اندازه: ۲۵×۱۵سم [ف: ۳۸ – ۴۰۱]

● دلیل الانام فی سبیل زیارة بیت الله الحرام = سفرنامه مکه / سفرنامه / فارسی

dalīl-ol anām fī sabīl-e zīyārat-e beyt-ol lāh-el harām

حسام السلطنه، مراد میرزا، ۱۲۳۳ – ۱۲۹۹ ؟ قمری

hosām-os-saltane, morād mīrzā (1818 - 1882)

سفرنامه سلطان مراد میرزا حسام السلطنه به مکه معظمه در سال ۱۲۹۷ق. متضمن احوال روزنامه و اوصاف ممالک و مراحلی که مشاهده شده است.

آغاز: از آنجا که سفر حج در مسلمانی رکنی است از ارکان و پایه ای است از پایه‌های ایمان، فرضی است مبرم و قرضی است مهم

چاپ: به کوشش رسول جعفریان، تهران، مشعر: ۱۳۷۴ش

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجا آوریم که الحمدلله تعالی از این سفر بی آسیب و خطر مراجعت نمودم.

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱/۷سم [ف: ۲ – ۲۵۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی علی آبادی مازندرانی، تا: ۱۳۲۳ق؛ ۲۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۴۴۱]

● دلیل الانسداد (تقریرات) / اصول فقه / عربی

dalīl-ul insidād (taqrīrāt)

فیضی، احمد بن محمد محسن، ق۱۳ قمری

feyzī, ahmad ebn-e mohammad mohsen (- 19c)

تقریرات بحث‌های اصولی شیخ انصاری (–۱۲۸۱ق) را درباره دلیل انسداد و حجیت علم و ظن مطلقاً یا بالخصوص در این کتاب نگاشته است.

آغاز: بسمله. و به نستعین الرابع دلیل العقل و هو من وجهین احدهما تحیض باثبات حجیة خبر الواحد بالمخصوص ...

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا غایة تهذیب الکلام فی بیان حجیة العلم و الظن مطلقا أو بالخصوص و تبیانها و ما یتعلق بها و الله سبحانه هو العالم بحقائق الامور.

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اجازه «احمد بن محمد مهدی بن ابی ذر نراقی» به «ملا علی گلپایگانی»؛ جلد: مقوایی، ۱۴۵گ، اندازه: ۲۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ – ۱۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۴۷]

● دلیل الانسداد / اصول فقه / عربی

dalīl-ul insidād

صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس، ق۱۴ قمری

sāfī-ye golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e ʻabbās (- 20c)

یکی از ادله‌ای که بر حجیت ظن می‌آورند دلیلی است معروف به «دلیل انسداد». مؤلف با استفاده از کلمات اساتید و برادرش و دیگر علماء هم‌عصر خود مفصلاً این مسأله را مورد بررسی و تحقیق قرار داده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۴/۵

آغاز: و من جملة الادلة التی استدلوا علی حجیة الظن الدلیل المعروف بدلیل الانسداد و لا بد قبل الخوض فی اصل المرام من تمهید المطلبین

نسخه اصل: شیخ لطف الله صافی ـ قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۶۰ص (۱۸۹–۲۴۹) [عکسی ف: ۳ – ۲۶۸]

● الدلیلان المتعارضان / اصول فقه / عربی

ad-dalīlān al-mutaʻāriḍān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۶۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** فی باب التراجیح ... سنه الف و ماتین و سبعین و اربعه من الهجره. سنه ۱۲۷۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق [رایانه]

← دلیل بر صدق کلام الهی ⟵ صدق کلام الهی

● دلیل بر نفی شریک الباری / کلام و اعتقادات / عربی

dalīl bar nafy-e šarīk-ol bārī

دلیلی است مستفاد از نهج البلاغه که به گفته مؤلف در کتب متکلمان نیامده است اما در قرآن کریم به آن اشارت رفته است. مؤلف می‌گوید یکی از فضلاء نزدیک عصر ما این دلیل را

می‌آورد و آن را از ابتکارات خویش می‌داند. در نسخه جنگ حاضر در زیر کلمه بعض فضلاء نوشته «شیخ جعفر». عبارت چنین است: «و من اعجب ما یقرع الاسماع ان بعض الفضلاء المقاربین للعصر (شیخ جعفر) ذکره فی رساله و قال انه استخرج هذا بفکره و نظره و لم یتفطن له آخر».

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله اعلم ایها العاقل ان الدلائل علی نفی الشریک عنه تعالی کثیر؛ **انجام:** فلنضف الیه فائده ... هی انه قدورد فی الاخبار ان السؤال من الرسل ... فی المعراج حیث اجتمعا و فی امثاله

کا: محمدرضا بن محمد رشید نائینی، تا: با تاریخ ۱۱۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف:۲۳-۳۲۲]

● دلیل الجنان و رکن الایمان فی وقایع الجمل و الصفین و نهروان / تاریخ اسلام / فارسی

dalīl-ol jenān va rokn-ol īmān fī vaqāye‘-el jamal va-s seffīn va nahravān

ناسخ القاجار، عباس بن محمد، قرن ۱۲ قمری

nāsex-ol-qājār, ‘abbās ebn-e mohammad (17c - 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۰۳ق

منظومه‌ای است در بیش از بیست و پنج هزار بیت، در داستان جنگ جمل و صفین و نهروان و بعضی از فضایل و مناقب حضرت امیرالمؤمنین (ع).

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× فرازنده بر روح ناسخ نعیم / بنام فروزنده ماه و مهر ×× فرازنده نه رواق سپهر

انجام: که پیش از حلول اجل در جهان ×× به پایان رسید این خجسته بیان / بتاریخ او کرد ناسخ تمام ×× ثنای شه دین امام انام

چاپ: ایران، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱ شمسی، دکتر صابر امامی، ۱

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۸۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: سید مهدی بن ضیاء الدین طباطبائی، تا: محرم ۱۰۲۸ق، حسب فرموده آقا ابراهیم آقا یوزباشی؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: روغنی زمینه زرین، ۳۶۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۳×۳۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۱گ (۱پ-۲۲۱ر)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۴۳]

● دلیل الحجاج / -

dalīl-ul ḥujjāj

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۵۹

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دلیل الحصول فی شرح منهاج الوصول / اصول فقه / عربی

dalīl-ul ḥuṣūl fī š.-i minhāj-il wuṣūl

کازرونی شیرازی، احمد بن ابی بکر، ق۹ قمری

kāzerūnī šīrāzī, ahmad ebn-e abī-bakr (- 15c)

وابسته به: منهاج الوصول الی علم الاصول؛ بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵)

تاریخ تألیف: ۹ صفر ۸۱۵ق

کتاب شرح مختصر مزجی است بر «منهاج الوصول» قاضی بیضاوی.

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز: الحمدلله الحی البصیر ذی الطول؛ **انجام:** لم یصح الحکم بایمانه بمجرد تلفظه بکلمتی الشهادة لکن یصح فیجوز و لیکن هذا اخرکلامنا

خط: نسخ، کا: حسین بن عثمان، تا: ۲۳ ربیع الاول ۸۲۰ق؛ پشت برگ اول آمده: «پیشکش فرزند نواب شاه نواز خان جمع کتابخانه عامره اول فی التاریخ ۲۹ ماه شوال ۱۰۲۶ به پروانکی سلیم خان»؛ کاغذ: حنایی، ۹۶ص (۱-۹۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۱۶]

۲. رضوانشهر؛ عبدالی، علی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

کا: یکان بن آقا علی طالشی گیلانی، تا: ۱۲۷۹ق، در زمان حکومت حسنقلی خان [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۶]

● دلیل خداوندان خانها در خانها / - فارسی

dalīl-e xodāvandān-e xān-hā dar xān-hā

مصری، ماشاء الله

mesrī, māšā’-al-lāh

دلیل خداوندان خانها در خانها از گفتار ماشاءالله مصری.

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ - ۱۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۰۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۶/۷سم [ف: ۷ - ۳۸۳]

● دلیل الحکماء / طب / فارسی

dalīl-ol hokamā’

طبیب بروجردی، محمد صادق بن علی اصغر، ق۱۳ قمری

tabīb-e borūjerdī, mohammad sādeq ebn-e 'alī asqar (-19c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۰ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دلیل الدعاة فی شرح عین الحیاة / دعا / فارسی

dalīl-od do'āt fī š.-e 'ayn-ol hayāt

قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر، - ۱۱۲۹ قمری

qazvīnī, mohammad mahdī ebn-e 'alī asqar (- 1717)

وابسته به: عین الحیات؛ قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر (- ۱۱۲۹)

شرح عین الحیاة خود اوست در چند جزء، جزء نخست در دو مقصد: مقصد ۱. در ترجمه فضایل چهل و یک دعا، مقصد ۲. در ذکر اصل دعاها و شرح آن، لیکن در این مقصد به شرح دعای جوشن کبیر اکتفا رفته و شرح دیگر دعاها را به جزء دوم واگذارده اند. در این جزء از ملا خلیل قزوینی و آثار او و آقا رضی قزوینی و لسان الخواص وی، هر دو با عنوان «استاد» و نیز از من لایحضره التقویم فیض کاشانی و مجمع البحرین و بحار الانوار و میرداماد و رشح الولاء و شرح صحیفه کامله بعضی افاضل سادات و واعظ قزوینی و تفسیر لاهیجی و ترجمه فقیه از مجلسی نخست و سفینة النجاة پدر خود با دعای سلامت او و ملا صالح مازندرانی و شرح کافی وی و از نگارش‌های دیگر خود: ذخر العالمین فی شرح دعاء الصنمین و فرح الحزین و انتقاء و حاشیه شافی ملا خلیل و نصرة الغراء فی تحقیق «اللهم من الاسماء الحسنی» یاد می‌شود.

[روضات ص ۳۹۹ چاپ دوم؛ الذریعه ۴۶۴/۴ و ۲۵۷/۸ و ۹/۱۰ و ۳۷۰/۱۵؛ دنا ۱۲۴۵/۴ (۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۶۰/۷]

۱. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: که نکته ای در عدم تعیین آنها این باشد که مکلف احصاء همه اسماء حسنی را شعار خود سازد تا شاید ادراک سعادت نود و نه نام نماید

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی بعضاً با عناوین «منه سلمه الله» و «سید عفی عنه»؛ ۲۲۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۹۵]

۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

جزء یکم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ با حواشی منه دامت افاضاته، از آغاز گویا یک برگ افتاده، با چند برگ مشتمل بر برخی دعاها و حرزها و طلسم‌ها؛ ۱۴۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [صد و شصت نسخه: - ۴۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۸۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و اهل بیته الطاهرین اما بعد جزء الاخیر من کتاب دلیل الدعاة فی شرح عین الحیوة و الله لاستعانة فی حال الحیوة و المماة دوم دعای حمید که مرویست از؛ **انجام:** رحم کننده ترحم کنندگان.

خط: نسخ، کا: الرضوی، محمود، تا: جمادی الاول ۱۱۲۳ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ واقف: عزیزالله معمار تهرانی، مهر ۱۳۳۹؛ ۱۹۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۳۵]

۴. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۶

جزء اخیر کتاب؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد محسن بن حاجی حسن قاری حافظ، تا: شعبان ۱۱۲۳ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۱۲۹گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف: ۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۹۳

آغاز: اولو الابصار در مقام تصور و تصویر آن بعجز و انکسار گراید و از جمله فروع دوحه این سلیقه

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۱۲۳ق (شاید تاریخ تألیف باشد)؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۱۶۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۷سم [ف: ۱۵ - ۳۶۶]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۱۳

آغاز: دوم دعای حمیدی که مرویست از حضرت پیغمبر و آن این است: بسمله اللهم انک حمید مجید ودود شکور کریم؛ **انجام:** من صفوتک الابرار من خاصتک یا ارحم الراحمین. تمت

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۴۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۵۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و اهل بیته الطاهرین اما بعد جزء الاخیر من کتاب دلیل الدعاة فی شرح عین الحیوة و الله لاستعانة فی حال الحیوة و الممات؛ **انجام:** و لاتفعل بناما نحن اهله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، این نسخه ناتمام و شامل ۴۱ دعاء است. از اول کتاب تا اواخر دعاء چهل و یکم (دعاء سمات) را دارد؛ واقف: عضدالملک، ۱۲۷۶ق؛ ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۳۶]

● دلیل الزائرین / زیارات / فارسی

dalīl-oz zā'erīn

حسینی قزوینی، محمد رضا بن محمد قاسم، - ۱۱۴۷ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad rezā ebn-e mohammad qāsem (- 1735)

در آداب زیارات و اعمال مخصوص مشاهد مشرفه است، مشتمل بر روضه و هر یک دارای چند بقعه.

[الذریعة ۲۵۸/۸؛ دنا ۱۲۴۵/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۰۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وبعد بعرض می‌رساند ابن ... که چون تمام شد روضه سوم ازکتاب دلیل الزائرین؛ **انجام:** صلی الله علیه و آله و عن أهل بیته علیهم السلام سپس دو رکعت نماز بگزارد و دعا کن تمام شد روضه چهارم

روضه چهارم؛ خط: نسخ، کا: محمد نصیر، تا: ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۴۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وبعد بعرض زائران می‌رساند ابن امیر ... که چون تمام شد روضه پنجم از؛ **انجام:** و دیگر قبر قنبر رضی الله عنه در درون قلعه بغداد معروفست و زیارت او مرغوبست.

روضه ششم مشتمل بر روضه ششم در اعمال مقابر قریش و سر من رای است دارای پنج جنت: ۱. مقدمات زیارت امام موسی کاظم و امام محمد تقی و امام علی نقی و امام حسن عسکری و صاحب الزمان علیهم السلام، ۲. زیارت امام موسی کاظم و امام محمد تقی علیهما السلام و وداع ایشان، ۳. زیارت امام علی نقی و امام حسن عسکری علیهما السلام و وداع ایشان، ۴. اعمال سرداب صاحب الامر و وداع آن حضرت، ۵. بیان مسجد براثا و قبر سلمان و قنبر؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صفی بن امامقلی قزوینی، تا: ۲۰ شوال ۱۱۳۱ق؛ مصحح، با علامت بلاغ آمده، در برگ اول نام کتاب و مؤلف به خط صاحب الذریعه آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۷]

۳. اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه:۴۸

شامل روضه پنجم کتاب در اعمال کربلای معلی است که مشتمل بر هشت بهشت است و در سال ۱۱۱۳ تألیف شده و روضه ششم در اعمال مقابر قریش و سر من رأی مشتمل بر پنج جنت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۲گ، ۱۲ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۸۹]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۱۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل الامکنة المشرفة ذریعة لاستجابة دعاء الداعین و جعل زیارة قبور الائمة المطهرة؛ **انجام:** اشدأن الله اختصبک بنوره و السلام علیک و رحمة الله و برکاته

روضه اول تا روضه هشتم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۷]

● دلیل السالکین / عرفان و تصوف / فارسی

dalīl-os sālekīn

در سر گذشت حاج زین العابدین و مجملی از تفسیر حاج محمد رضا کوثر علی شاه همدانی فرزند محمد امین.

[فهرستواره منزوی ۳۶۰/۷]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۷/۵ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۸]

● دلیل السائرین الی زیارة حبیب رب العالمین /

زیارات - عربی

dalīl-us sā’irīn ilā zīyārat-i ḥabīb-i rabb-il ‘ālamīn

مدنی، حسن بن محمد، ق۱۱ قمری

madanī, hasan ebn-e mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۲ق؛ محل تألیف: مدینه منوره

کتابی است مختصر در بیان بعضی از فضایل مدینه و کیفیت زیارت پیامبر اکرم (ص) که مؤلف هنگام مجاورت در این شهر آن را نگاشته و در آن از مصادر اهل سنت بسیار استفاده نموده و مشتمل است بر هشت «باب» و یک «خاتمه»: باب ۱. فضیلة المدینة المنورة، مشتمل بر دو فصل؛ ۲. فضیلة زیارة شفیع المذنبین محمد (ص)؛ ۳. کیفیة التوجه إلی زیارة سید الاولین و الآخرین، مشتمل بر شش فصل؛ ۴. بیان حد المسجد النبوی و الروضة المطهرة؛ ۵. بیان الاساطین الفاضلة؛ ۶. بیان فضیلة البقیع، مشتمل بر یک فصل؛ ۷. بیان زیارة مسجد قبا و بیان فضیلته؛ ۸ بیان فضیلة احد و بیان زیارة شهداء احد و زیارة حمزة (سلام الله علیه)؛ خاتمة: فی بیان آداب رجوعه الی بلده و وطنه.

[معجم المؤلفین ۲۹۰/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۴۴

آغاز: الحمدلله الذی شوق عباده لزیارة حبیبه و صفیه و خلیله و نبیه و هو المقصود من الوجود و سید کل والد و مولود

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۸۹۳؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن مغلوی، تا: ۱۱۶۷ق؛ دارای سرلوح رنگین، مجدول، مصحح، در برگ آخر نقشه قبر نبی اکرم (ص) کشیده شده؛ ۱۱۲ص [عکسی ف: ۲ - ۴۱۵]

● دلیل السعادة / - فارسی

dalīl-os sa‘āda

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

جلد ۵؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه اصل [میراث شهاب: س۵ش۳و۴ - ۱۴۹]

● دلیل السفرا = سفرنامه میرزا ابوالحسن خان شیرازی / سفرنامه / فارسی

dalīl-os sofarā = safar-nāme-ye mīrzā ab-ol-hasan xān-e šīrāzī

میرزا هادی شیرازی، ق۱۳ قمری
mīrzā hādī-ye šīrāzī (- 19c)

میرزا ابوالحسن خان فرزند محمد علی خان شیرازی و همشیره‌زاده محمد ابراهیم اعتماد الدوله صدراعظم آقا محمد خان قاجار در ایام وزارت محمد ابراهیم حکومت دزفول و شوشتر و عربستان داشت و در دوره نکبت محمد ابراهیم خان به زندان افتاد و حتی به قتل تهدید شد ولی بعد عفو گردید. او پس از این ذلت به سفارت انگلیس می‌رود و ینگی دنیا را سیاحت می‌کند و از ینگی دنیا به بمبئی و بوشهر می‌آید و به خدمت فتحعلیشاه می‌رسد و کتاب حیرت‌نامه حاصل این سفر است در این اوقات جنگ‌های ایران و روس ختم می‌شود و شاه فردی را می‌خواهد که عالم به رموز سیاسی باشد تا در قره باغ با جنرال روس در باب مصالحه صحبت کند چون از میرزا ابوالحسن خان شایسته‌تر کسی را پیدا نمی‌کنند لذا او را به این مأموریت می‌فرستند. او در این سفر از عهده خدمت خوب برمی‌آید و چون به ایران برمی‌گردد شاه او را مورد عنایت قرار می‌دهد بعد از چندی مأمور می‌شود که با هدایای چندی به سفارت روس رود او قبل از این سفر به شیراز می‌رود یعنی زادگاه خود در آنجا با میرزا هادی شیرازی که از منشیان خالوی او در مأموریت کرمان بود آشنا می‌شود و او را همراه خود می‌گیرد و با خود به سفارت روسیه می‌برد و به او امر می‌کند که وقایع این سفر را از بدء حرکت تا ختم آن بنویسد میرزا هادی نیز از سه‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق که سفر آغاز می‌شود حوادث را می‌نویسد تا پنج‌شنبه ۹ ربیع الاول ۱۲۳۱ق که سفر ختم و حاصل آن این کتاب می‌گردد.

آغاز: بسمله. آغاز کاری که بفرخی پذیرای انجام است ستایش پروردگاریست بی آغاز و انجام ... اما بعد بر دانشوران روزگار و جهان دیدگان تجربه کار مخفی و مستور نماناد که جناب سعادت ماب

چاپ: محمد گلبن، تهران ۱۳۵۷

[فهرستواره منزوی ۷۸/۱]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۹۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ساطت و اطلاع اهل انگریز بوده باشد و دوستان و آشنایان ما بدانند و بس. انجامه: معلوم نیست بقیه این کتاب چه قدر است زیاده بر این دیده نشد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۳۱- ۱۳۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۱۷-ف

نسخه اصل:همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۸۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تعریف و توصیف بر آمدند و اظهار امتنان که

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا هادی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذی، تیماج قرمز، ۱۴۷گ، ۱۶ سطر (۱۳/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۰۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷۳-ف

نسخه اصل: خارجه ۶۸۶۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۲۲]

● **دلیل شعرا** / ادبیات / فارسی

dalīl-e šo‘arā

مهجور، جان محمد، ق۱۱ قمری
mahjūr, jān mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۲۱ق

فرهنگی است دارای الفاظ فارسی به جهت شعراء.

یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۱۲]

● **دلیل الطالبین** / نحو / فارسی

dalīl-ot tālebīn

باقر بن محمد علی

bāqer ebn-e mohammad ‘alī

پاره‌ای از قواعد نحوی و صرفی را مؤلف در سه فصل جمع نموده تا مساعد آموختن زبان عربی باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام علی أشرف الانبیاء و المرسلین؛ **انجام:** اما در صورتی که با او قول محذوف نباشد حذف فاعل قلیل است.

خط: نسخ، کا: مهدی بن محمد باقر حسینی، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ مهر: «مهدی الحسینی» (مربع)، «عبده مهدی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۴۸]

● **دلیل الطالبین** / نحو / فارسی

dalīl-ot tālebīn

کتابی است در علم نحو با طرحی جدید و آن این‌که می‌گوید کلماتی که در قرآن و احادیث به‌کار رفته از چهار صد نوع کلمه خارج نیست و آن چهار صد کلمه در سه نوع خلاصه می‌شود: اسم و فعل و حرف، بنابراین کتاب را بر سه «فصل» و یک «خاتمه» مرتب کرده است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۷۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام علی اشرف؛ **انجام:** اما در صورتی که با او قول محذوف نباشد

حذف فاء قلیل است
خط: نسخ، کا: سید باقر بن محمد حسین حسینی، تا: چهارشنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۲۶۴ق، جا: خانه ملا علی درویش؛ ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۲۲۵]

● دلیل الطالبین لکلام النحویین / نحو / عربی

dalīl-uṭ ṭālibīn li-kalām-in naḥwīyīn

کرمی، مرعی بن یوسف، - ۱۰۳۳ قمری

karamī, mar'ī ebn-e yūsof (- 1624)

مباحث کلی علم نحو را در ابوابی که بعضاً خود داری فصولی هستند گردآوری نموده و آنها را به‌گونه‌ای زیبا تقسیم‌بندی نموده است.
[ایضاح المکنون ۴۷۹/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۴/۱

آغاز: الحمد لله الذی رفع من خفض جناحه و نصب نفسه للطالبین و الصلاة و السلام علی افصح الناس لفظاً و قولاً و اعراباً و کلمة و کلاماً
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـرم۸۳۲؛ خط: نسخ، کا: محمود نوشری شاذلی حنبلی (شاگرد مؤلف)، تا: با تاریخ ۱۰۰۷ق؛ ۵۶ص (۳-۵۹) [عکسی ف: ۳ - ۳۹۵]

● دلیل العارفین / عرفان و تصوف، دعا / عربی، فارسی

dalīl-ol 'ārefīn

معین الدین چشتی، حسن بن غیاث الدین، ۵۳۶؟ - ۶۳۳ قمری

mo'īn-od-dīn-e češtī, hasan ebn-e qīyās-od-dīn (1142 - 1236)

ذکر اوقات و آداب و ادعیه نماز شب. مشتمل بر «مقدمه» و سه «فصل» و «خاتمه»: مقدمه در بیان فضیلت نماز شب و تحقیق وقت آن؛ فصل ۱. در آنچه پیش از نماز شب به عمل باید آورد؛ ۲. آداب و ادعیه نماز شب؛ ۳. آداب و ادعیه نماز شفع و وتر و نافله فجر؛ خاتمه در کار دل و احوال باطن.
چاپ: فهرست چاپ سنگی گنج بخش ۱/۱۶۳

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۶۷۱ و ۲۶۷۸ وینفیلد ۵۶؛ بی‌کا، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۰۱۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۵]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدلله هادی الانام الی سبیل الخیرات المتفضل علیهم بقبول الطاعات؛ **انجام:** تم ما اردناة حامدا و مصلیا یوام الاربعا السابع عشر من شهر ذی القعدة الحرام من شهور سنه ثلاثین و مأته بعد الالف من الهجرة النبویه صلی الله علیه و آله. کتبه العبد الاحقر المفتاق الی رحمة ربه الغنی محمد جعفر الحسینی الرضوی سنه ۱۱۳۰
در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق و نسخ خوش، کا: محمد جعفر حسینی رضوی، تا: ذیقعده ۱۱۳۰ق؛ یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم نخودی، ۱۳۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱- ۵۲۷]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۸

آغاز: بسمله. الحمدلله هادی الانام الی سبیل الخیرات، المتفضل علیهم بقبول الطاعات ... و بعد هر عاقلی بعد از تأمل ظاهر است که بهترین وسایل بعد از ایمان کامل و عمل صالح دعای غایبانه اخوان مؤمنین است در حق یکدیگر؛ **انجام:** و قوافل حسنات کافه مؤمنان را ببدرقگی توفیق خویش از عقبات پر خوف و خطر شهوات نفس بد کیش گذرانیده سالما بمنزل قبول رساناد بالنبی و آله الامجاد.
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ جلد: چرم مشکی، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱- ۱۳۰]

● دلیل العدل / کیمیا / فارسی

dalīl-ol 'adl

سید قاسم مجتهد

seyyed qāsem-e mojtahed

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۹/۱۵

خط: نستعلیق هندی، کا: ابوالشرف سید عیسی حاجی میان، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۴۳ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶ - ۶۹۹]

● دلیل العشاق / نامه‌نگاری / فارسی

dalīl-ol 'oššāq

خازن الاشعار، فرج الله منشی، ق۱۳ قمری

xāzen-ol-aš'ār, faraj-ol-lāh-e monšī (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار
در یکصد و سه فصل و در دستورنامه نگاری برای عشاق است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۰

آغاز: واجب الوجودی را جل جلاله ستایش رواست که قوام عالم امکان از اوست و معبودی را عم نواله؛ **انجام:** امید که قبول طبع همایون افتد. حرره مؤلفه غلام دربار معدلتمدار فرج الله منشی ملقب بخازن الاشعار، فی شهر جمادی الاول ۱۲۷۲.
خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۷۲ق؛ با یک سرلوح زرین، با کمند، مجدول؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ،

جلد: رویه میشن یشمی، ۱۳۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۶سم
[ف: ۲ - ۲۵۲]

← دلیل العقلی ‹ اصول الفقه

● **الدلیل العقلی** / اصول فقه / عربی

ad-dalīl-ul ʻaqlī

رساله مختصر استدلالی است در تبیین مسئله دلیل عقلی از مسائل اصول فقه. در این رساله پس از بررسی تعریف دلیل عقلی، حجیت آن در احکام شرعی مورد بحث قرار گرفته و به تناسب، مسئله حسن و قبح شرعی و عقلی بررسی شده است. مؤلف ناشناس رساله از علمای قرن ۱۲ یا ۱۳ می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۳۰/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله واهب العقل و مفیض الجود، بیده الخیر و هو علی کل شی قدیر و الصلاه و السلام علی محمد ... و بعد فقد عرفوا الدلیل العقلی بانه حکم عقلی یتوصل به الی حکم شرعی. و انما عبروا بالحکم لان نفس العقل لایمکن؛ **انجام:** کاشفه عن المصالح و المفاسد النفسی الامریه. فلا معنی للقول بصدق احدیهما کلیه دون الاخری فتامل جیدا.

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳گ (۲-۱۴پ)، ۲۳-۲۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۸]

● **دلیل علی ان القرآن معجز** / علوم قرآن / عربی

dalīl-un ʻalā anna-l qur'ān muʻjiz

ذوالکفل بن فتح الله

zo-l-kafl ebn-e fath-ol-lāh

رساله‌ای کوتاه در بیان کیفیت و چگونگی معجزه بودن قرآن شریف که به‌درخواست سائلی به رشته تحریر درآمده است.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا بانوار العقل و ایدنا بوحی الرسل و اولاهم دلایل صونهم عن الخطاء و الخلل ... و بعد فیقول العبد الراجی الی عفو الله ذو الکفل بن فتح الله فقد استرشد فی کیفیة ان ...

انجام: فیستغنی عن التقلید فان ماوراء عباد ان قریة و نختم هذه الفایده المنیفه و النکتة اللطیفة بالحمد لله وحده و الصلوه و السلام علی خیر خلقه و مظهر لطفه محمد و آله الطاهرین المعصومین و سلم تسلیماً کثیرا کثیرا

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۸۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالحسین حلی، تا: ۱۱ ذیقعده ۹۵۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۹]

← الدلیل علی وجود الامام المنتظر «عج» ‹ الغیبة

● **دلیل العوام** / کلام و اعتقادات، فقه / فارسی

dalīl-ol ʻavām

محمد حسن بن محمد ابراهیم، ۱۲۳۲ق۱۳ قمری

mohammad hasan ebn-e mohammad ebrāhīm (1817 - 19c)

مؤلف ابتدا رساله مفصلی در مسایل فقهی برای استفاده مقلدین خود نگاشته بود ولی چون استفاده از آن برای تمام مردم مقدور نبود لذا در این رساله اقدام به تلخیص و اختصار آن نمود و مقدمه مفصلی در اصول دین بر آن اضافه نمود. پس کتاب را در دو بخش قرار داده: کتاب ۱. اصول دین شامل پنج باب؛ کتاب ۲. طهارت؛ کتاب ۳. صلوة؛ کتاب ۴. صوم. مؤلف یکی از دانشمندان نیمه دوم قرن سیزدهم هجری می‌باشد. (اردلان)

آغاز: بخش اصول: بسمله، حمدله، و بعد چون مدتی قبل از این خادم الشریعة المطهرة رساله عملیه به جهت اهل ایمان. بخش فروع: بسمله، حمدله، و بعد این رساله مختصریست از رساله کبیر در طهارت و صلوة و صوم به جهت کمی همت اهل روزگار مختصر نمودم این خادم شریعت مطهره

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۲

آغاز: برابر بخش فروع؛ **انجام:** و با عجز از آن سه روز روزه و در باقی اقسام کفاره بلکه در بقیه مسائل صوم درمقام حاجت رجوع به رساله کبیر نماید ...

طهارت، صلات وصوم؛ خط: نسخ، کا: محمدحسن بن ابراهیم، تا: ۱۲۷۱ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۷]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۳

آغاز: بسملة، حمدله. کتاب دوم از دلیل العوام کتاب الصلوة است و در آن مقدمه و دوازده باب است؛ **انجام:** جماعتی از اصحاب در آخر وقت نماز ظهر و اول وقت نماز عصر و آخر وقت آن به چند قول و تعرض آن اقوال غیر مناسب است به رساله عملیه

کتاب صلات؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ابراهیم، تا: ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۸]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن بر سبیل اختصار در حالت استعجال و تشویش بال و ضعف دائمی به سر حد کمال و الله المبدء و المعاد و صلی الله علی محمد و آله الاطهار و حشرنا معهم ...

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن ابراهیم، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ مهر: «ذلک فضل الله ۱۳۲۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ،

۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۸۹۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۴۱-۵۷/۱۱۱

آغاز: برابر

از اول تا آخر. تذکر: نام کتاب و مؤلف به استناد نسخه مسجد اعظم ش ۱۱۶۲/۱ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ رمضان ۱۲۷۵ق؛ تملک: ریحان الله موسوی در رجب ۱۳۱۴؛ ۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۴۳۰]

● دلیل العوام / فقه / فارسی

dalīl-ol ʻavām

دارابی، محمد تقی بن محمد

dārābī, mohammad taqī ebn-e mohammad

[فهرستواره منزوی ۲۹۳/۹]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۹

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملا ابراهیم، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۹گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۵]

● دلیل القبلة / هیئت / عربی

dalīl-ul qibla

عزی عامری، محمد بن محمد

ʻezzī ʻāmerī, mohammad ebn-e mohammad

رساله مختصری است در شناخت قبله، مؤلف در آغاز کتاب بعد از ذکر وجوب استقبال قبله و ذکر مثتنیات آن از نظر فقهی، وارد بحث شده و مختصات بلاد و نواحی آن را بیان کرده و جهت قبله را مشخص ساخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۶/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فان الله سبحانه لما تعبد خلقه بالصلاة و جعلها افضل العبادات؛ **انجام:** و کذالک الریاح و مهابها فانه یصل الی بغیته و مراده ان شاء الله تعالی و الحمدلله رب العالمین

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۷۱ق، جا: هند بلاد احمد شاهی؛ با یک واسطه از روی نسخه اصل به خط مؤلف کتابت؛ کاغذ: فرنگی آبی، مورخ ۱۸۵۳میلادی، ۵گ (۵۲-۵۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۱۶/۵سم [ف: ۲۸ – ۵۵۰]

● دلیل القوی علی ترک القرائة للمقتدی / فقه / فارسی

dalīl-ol qavī ʻalā tark-el qerāʼa le-l-moqtadī

سهارنپوری، احمد علی

sahāranpūrī, ahmad ʻalī

بحث فقهی است درباره لزوم یا عدم لزوم قراءة مأموم خلف الامام و بررسی روایات و ادله‌ای که در این باره رسیده است، از جمله حدیث مشهور: «من کان له امام فقراء الامام له قراءة ...». درباره این مسأله رساله‌های متعددی از فقهای اهل سنت در دست است. مؤلف در این رساله به پرسش‌های مولوی محمد شاه صاحب در این باره، که توسط سید ضامن علی صاحب سهارنپوری پرسیده، پاسخ گفته است و نظر خود درباره مسأله مذکور بیان کرده، با بررسی ادله و اقوال مختلف.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۲۲

آغاز: بسمله. حمدله. الصلوة ... اما بعد می‌گوید أضعف العباد و أفقرهم الی مولاه الغنی احمد علی السهارنپوری که سبب تحریر این کلماتی چند در بیان عدم قراءة خلف الامام آن گشته که ... سید ضامنعلی صاحب سهارنپوری یکمرتبه ... چنان فرمودند که جناب مولوی محمد شاه صاحب ساکن سودهانه که از اهل حق و مغتنمات روزگارند پرسیده اند که حدیث عبادة بن الصامت در قرائت فاتحه ثابت هست یا نه و در صورت ثبوت آن حنفیان چه وجه ترک قرائت خلف الامام دارند؟؛ **انجام:** مرا هم اگر ممکن باشد ارشاد حق نماید، جزاءالله خیرالجزاء فنسائل الله التوفیق لما یحب و یرضی و الهدایة الی طریق الهدی و أن یجعل آخرتنا خیر من الاولی و آخر دعوانا أن الحمدالله رب العالمین و الصلوة ...

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۵۶ (ردیف ۸۱)؛ خط: نستعلیق، کا: اطهرالدین احمد، تا: سه‌شنبه ۲۶ صفر ۱۲۹۶ق؛ نام کتاب در اول نسخه ثبت شده؛ ۵۰ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵ – ۱۵۹]

← دلیل المتحیرین ≻ سیر و سلوک

● دلیل المتحیرین / عرفان و تصوف / فارسی

dalīl-ol motahayyerīn

کاشف دزفولی، صدرالدین بن محمد باقر، ۱۱۷۴ – ۱۲۵۸ قمری

kāšef-e dezfūlī, sadr-od-dīn ebn-e mohammad bāqer (1761 - 1842)

تاریخ تألیف: ۶ صفر ۱۲۳۰ق

رساله‌ای عرفانی است در بیان طریق سلوک ارباب عرفان که به‌درخواست برادرش محمد علی در سه «فصل» و «خاتمه» نگاشته: ۱. در آنچه سالک باید بکند و تحصیل آن نماید؛ ۲. بیان آنچه سالک ترک باید کرد و مرتکب آنها نشود؛ ۳. بیان ارکان و آداب ریاضت و مجاهده نفس اماره؛ خاتمه در بیان اوراد و اذکار.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد برضمیر منیر مهر شویر ارباب دانش مخفی نماند که اخوی ارجمندی سید محمد علی وفقه الله لسعادة الدارین طالب طریقه سلوک ...

[دنا ۱۲۴۷/۴؛ الذریعة ۲۶۰/۸؛ فهرستواره منزوی ۳۶۱/۷]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۵۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اهل حق را از اهل باطل تمیز دهد این است آنچه درین رساله گنجایش داشت که مذکور شد از آداب سلوک و طریقه ریاضت نفس بر سبیل احتیاط تمت
خط: نستعلیق، کا: شاید مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۴۵/۲-۹/۱۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** در نفس او شکوفه نخواهد کرد و السلام علی من اتبع الهدی و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً.
خط: نستعلیق، کا: محمدتقی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۴۷]

۳. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۳۹/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۲۳۱ر-۲۳۵ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۵۲]

● **دلیل المتحیرین = اعتقادیة** / کلام و اعتقادات، سیر و سلوک / عربی

dalīl-ul mutiḥayyirīn = i'tiqādīyya

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

به خواهش دوستان
تاریخ تألیف: شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ محل تألیف: هور هندی در جزیره حصیوه نزدیک مسجد کوفه
در این کتاب سرگذشت شیخ احسائی و گرفتاری‌های مذهبی او و اجازاتی که دانشمندان شیعی به او داده‌اند و ستایش‌هایی که از او کرده‌اند آمده و از استادان او یاد شده است و همچنین اندکی از سرگذشت خود رشتی در آن دیده می‌شود. محمد رضی بن محمد رضا آن را به فارسی برگردانده و چاپ شده است.
آغاز: الحمدلله الذی ارشد من استرشده الی سبیل الرشاد و اوصل من استهداه الی اعلی الغایة ... فیقول العبد الجانی ... کاظم بن قاسم الحسینی الرشتی، ان الله بعث محمد ص علی فترة من الرسل و ارشدهم الی سبیله لئلا تتفرق بهم السبل.
انجام: و فصلت لک المذهب الصحیح فتامل فیه بصافی طوتک و حسن سیرتک تجد الامر واضحاً ظاهراً وهب انی اقول الصبح لیعمی الناظرون عن الضیاء. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی ... لقد فرغ من املائها منشأها عصر یوم السبت الحادی عشر من شهر ربیع المولود سنة ۱۲۵۸ فی هور الهندیة فی جزیرة تسمی الحصیرة مما یقرب من مسجد الکوفه. حامداً ...
چاپ: چاپ شده.
[الذریعه ۳۶۰/۸: متن؛ نسخه‌های منزوی ۹۱۹/۲؛ مشار فارسی ۲۱۸۹/۲؛ فهرست مشایخ ۱۱۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۶/۹؛ دنا ۱۲۴۷/۴ (۱۶ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- دلیل المتحیرین (ترجمه)؛ محمد رضی بن محمد رضا (-۱۳)
۲- رساله سید کاظم رشتی (ترجمه)؛ محیط کرمانی، محمد حسین بن علی اکبر (-۱۳)

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۱۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن محمدرضا تفرشی، تا: شوال ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۵۰]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بی ملا جعفر خویی، تا: شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۲۵۸ق، جا: جزیره حصیره حوالی مسجد کوفه؛ جلد: مقوایی، ۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۵۸ق، جا: مشهد رضوی [الفبائی: ۲۵۳]

۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۶۸
آغاز: و مقاسات اهل المکائد وفی مثل هذه الحالة ما عسی ان اقول فی هذالمقام الصعب من الرد و القبول
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی بن حبیب الله رضوی، تا: اواخر ربیع الاول ۱۲۶۰ق؛ ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۲۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۰۰/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آخر من هذا القبیل و من هذا النحو ...
خط: نسخ، کا: احمدبن اسماعیل خراسانی نامقی ترشیزی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ (۲۳۴پ-۲۹۸پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۹۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۷۷/۲۰
خط: نستعلیق، کا: سید علی اصغر پسر محمد قاسم طباطبائی زواره‌ای، تا: جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۳۳۷پ-۳۴۶پ)، ۳۵ سطر (۱۴×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۹سم [ف: ۱۷ - ۴۱۱]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مبغضی محبیهم أجمعین أکتعین أبصعین أبد الآبدین الی یوم الدین
نام کتاب در فهرست «الدفاع عن الشیخیته» ذکر شده؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن مقیم حسینی رفانی، تا: سه‌شنبه ۷ ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ جلد: چرم زرد، ۴۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم

[مؤید: ۱ - ۳۸۳]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۱۱۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۱/۱

آغاز: سخط الله فی قوله تعالی الذین یکتمون ما انزلناه من البیات ... و قال الباقر ... نحن اللاعنون؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۷گ (۱ر-۸۸ر)، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۰]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰۱/۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: حسین بن زلف علی زنوزی، تا: قرن ۱۳؛ ۶۹ص (۳۰۸-۳۷۶) [عکسی ف: ۱ - ۳۳]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۲/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: عبدالحسین بن عبدالعلی، تا: ۱۳۲۳ق؛ ۱۴۱ص (۲-۱۴۲) [عکسی ف: ۱ - ۱۷۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** میرزا حسن شهید بالرشتی ... الطاهرین

خط: نسخ، کا: خراسانی، عبدالله، تا: ۱۳۵۰ق [رایانه]

۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۸/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ (۵۷-۱۱۳)، ۱۷-۲۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۸۰]

۱۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۵/۶

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم ابن علی انجدانی از محال عراق، بی‌تا؛ ۱گ (۲۲۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۱۵. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۳۱/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۴گ (۱-۹۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۱۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۹۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منها رسالة فی الجن من اثبات وجودهم ... جوابا لمسئلة اتت من قزوین اتی بها ... میرزا موسی ابن ... حاج میرزا حسن الشهیر بالرشتی.

خط: نسخ، کا: عبدالله، بی‌تا، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ (۱۴ر-۶۰ر)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۷۶]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۳-۷/۱۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سائر احوالهم جواباً لمسئلة اتت من قزوین اتی بها العالم الکامل ... المیرزا موسی ابن المرحوم الحاجی میرزا حسن الشهیر بالرشتی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۴۷]

● دلیل المتحیرین / - فارسی

dalīl-ol motahayyerīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۷۱

بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۴۶گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [رایانه]

● دلیل المتحیرین / کلام و اعتقادات / فارسی

dalīl-ol motahayyerīn

تاریخ تألیف: شب چهارم جمادی الاول ۱۳۴۱ق

صورت یازده جلسه بحث اعتقادی است راجع به معتقدات بهائی‌ها که مؤلف که ظاهراً خود را از ازلی‌ها می‌داند، به صورت پرسش و پاسخ گرد آورده و بهائی‌ها را رد می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۹

آغاز: و تقلید از أب و أم و غیره ضروری ندارد؛ **انجام:** در مقدمه کتاب نقطة الکاف مندرج ساخته و رفع این نقص بین را بفرمائید

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن ملا محمد تقی (شاید نام مؤلف باشد)، تا: ۱۳۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۱۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۱]

● دلیل المتحیرین (ترجمه) / کلام و اعتقادات، سیر و سلوک / فارسی

dalīl-ol motahayyerīn (t.)

محمد رضی بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

mohammad razī ebn-e mohammad-rezā (- 19c)

وابسته به: دلیل المتحیرین = اعتقادیة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹)

در سرگذشت شیخ احسائی و گرفتاری‌های مذهبی او و اجازاتی که دانشمندان شیعی به او داده‌اند و ستایش‌ها که از او کرده‌اند آمده و از استادان او یاد شده است و همچنین اندکی از سرگذشت خود رشتی در آن دیده می‌شود. محمد رضی بن محمد رضا آن را به فارسی برگردانده است.

آغاز: بعد از حمد و ستایش خداوندی که رحمت جمیلش متحیرین را دلیل و رافت جزیلش طالبین را هادی سبیل است

چاپ: تبریز، ۱۲۷۶ق، سنگی؛ نجف، ۱۳۶۲ ق، سربی

[نسخه‌های منزوی ۹۱۹/۲؛ مشار فارسی ۲۱۸۹/۲؛ فهرست مشایخ ۱۱۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۶/۹؛ دنا ۱۲۴۸/۴ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عیان مشاهده کنی ... انی اقول الصبح ...
نام مؤلف به استناد نسخه شماره ۱۲۰ کتابخانه دیانی بیرجند و تطبیق آغاز نسخه، تعیین گردید؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۵گ (۱پ-۶۵ر) [ف: ۱ - ۱۰۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** لعنة الله علی اعادیهم.
خط: نستعلیق خفی، کا: حسین، تا: ۱۲۶۳ق [رایانه]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۴۴/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: عباس، تا: ربیع الثانی۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۸۶گ (۳پ-۸۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۸سم [ف: ۵ - ۱۶۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۶
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی ارشدمن استر؛ **انجام:** ایعمی الناظرون عن الضیاء ... اتمام پذیرفت سنه ۱۲۶۷.
خط: نسخ، کا: عبدالصمد تبریزی، تا: ۱۲۶۷ق [الفبائی: ۲۵۳]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۲۷-۲۱/۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** الناظرون عن الضیاء و صلی الله علی محمد و آله محمد و لعنة الله علی اعادیهم و ظالمیهم و منکریهم و منکری فضائلهم اجمعین الی یوم الدین.
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن علی اکبر، تا: ۱۰ شوال ۱۲۷۱ق، جلد: مقوا، ۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۴۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** واضح و عیان مشاهده کنی ... العبد الاقل المذنب العلیل ابن محمد علی محمد اسمعیل
خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل، تا: ۱۲۸۴ق؛ واقف: رضا نائینی، ۱۵ مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [الفبائی: ۲۵۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۷ و ۶۱۰۰-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۹۰ق؛ مهر: «اسحق»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۶] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۸]

۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۹۴/۱
خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن اسماعیل فومنی، تا: ۱۲۹۸ق؛ قطع: خشتی [ف: ۱۲۰]

۹. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۲۰
آغاز: برابر
در فهرست به نام «ترجمه ترجمة الشیخ احمد الاحسائی» نامیده شده اما به استناد نسخه شماره ۴۱۲۷-۴۷/۲۱ گلپایگانی و تطبیق آغاز، نام آن تعیین گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۶ رمضان ۱۳۰۵ق؛ ۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۹۲]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هب انی اقول الصبح لیل ایعمی الناظرون عن الضیاء و صلی الله علی محمد و آل محمد
خط: نستعلیق، کا: حسین بن ابراهیم الموسوی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۳۰۶ق، جلد: مقوایی رویه کاغذ سفید، ۸۷گ (۱-۸۷)، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۸]

● الدلیل المتین / کیمیا / فارسی

ad-dalīl-ol matīn

سید قاسم مجتهد،

seyyed qāsem-e mojtahed

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۹/۳
خط: نستعلیق هندی، کا: ابوالشرف سید عیسی حاجی میان، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۴۳ق، جا: چنچل کوره حیدر آباد دکن؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶ - ۶۹۹]

● دلیل المنجمین = احکام نجوم = تحویل سال / هیئت / فارسی

dalīl-ol monajjemīn = ahkām-e nojūm = tahvīl-e sāl

محاسب، حسین بن فارس

mohāseb, hoseyn ebn-e fāres

اهدا به: خواجه شمس الدین ابوالفتح محمود بن ابی القاسم
این رساله در احکام نجومی است و مرتب است بر شانزده «گفتار»: ۱. گفتار در بیرون آوردن احکام سال؛ ۲. احکام هر برج که طالع باشد؛ ۳. بودن کواکب در خانهای (کذ) فلک؛ ۴. در بودن مشتری در خانها؛ ۵. بودن مریخ در خانها؛ ۶. بودن آفتاب در خانهای طالع؛ ۷. بودن قمر در خانهای طالع سال؛ ۸. وبا و بیماری و تن‌درستی؛ ۹. حرب و فتنه؛ ۱۰. احداث؛ ۱۱. گفتار اندر احداث و چگونگی هوا و بادها؛ ۱۲. گفتار اندر تنگی و فراخی و قحط و ارزانی سال؛ ۱۳. اجتماع و استقبالات در برج حمل؛ ۱۴. خالی السیر بودن قمر؛ ۱۵. کسوفات شمس (و خسوف قمر)؛ ۱۶. احکام قرانات و احتراقات. (مهدی ولائی)
بر اساس مطالب مقدمه کتاب، مؤلف کتاب را از زبان‌های عربی، یونانی و فارسی گردآوری نموده، تا کسانی که فارسی زبان باشند از این علم، ایشان را بهره تمام شود.
آغاز: سپاس و ستایش خدایرا که بیافرید آسمانها و بگسترانید مر زمین را و سپس بیاراست مر آسمان را ... چنین گوید خواجه بن فارس محاسری ...
انجام: طعام باشد و از امتلا و همچنین دیگر خانه ها. و الله اعلم بالصواب
[دنا ۱۲۴۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۰۸۲/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و گر قمر با وی بود یا پیوسته وی بود بادها و ابر بسیار بود و گر خالی السیر بود ابرها بود و باران اندک، احتراق زهره «دلو ... »

ناتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ مصحح، محشی، همچنین یادداشت‌هایی مبنی بر تأیید پیش بینی‌های مؤلف، در سال‌های بعد در حاشیه آمده؛ تملک: عبدالله بن عبدالرزاق ابن جمشیدی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی تزیین شده، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۴۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این احکام که گفته شد در شهر هایی باشد که بدان برج منسوب باشد که کسوف در ان برج باشد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۳۶ق؛ کاغذ: خانبالغ، ۴۰گ (۱-۴۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۵۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ با گفتاری فارسی (در دو برگ) در بیان موارد به‌کار بردن اسطرلاب (در معرفت قبله و خط نصف النهار و غیرهما) و دستور طبی در معالجه بیماری وبا، آغاز: «در معرفت سمت قبله طریق اصح انست که باسطرلاب غایت هر روزی را که خواهی معلوم کنی بی توقف اسطرلاب را بر زمین نه»، انجام: «البته البته پرهیز کنند»؛ کاغذ: نخودی، اندازه: ۱۴×۲۰/۸سم [ف: ۱۸ - ۱۴۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این احکام که گفته شد، در شهرهایی باشد که بدان برج منسوب بود که کسوف و خسوف در آن برج واقع شده باشد تمت.

خط: نستعلیق، کا: عبدالله کردستانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴۳گ (۲ر-۴۴ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۲۴]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: کاظم بن آقا کوچک، خاموش اصفهانی، تا: ۱۲۸۹ق؛ ۲۱گ (۲۸۷پ-۳۰۷پ) [ف: ۱ - ۲۵۹]

۶. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۸۰/۱

آغاز: و سادات و اشتغال عامه بکارهای دین و صلاح و قوت احوال علما و تجار و اگر متصل شود از تربیع دلالت کند بر فتنه و تشویش لشکرها؛ **انجام:** و این احکام که گفته شد در شهرهائی باشد که بدان برج منسوب باشد که کسوف و خسوف در آن برج واقع شده باشد تم الکتاب بعون الملك الوهاب

در فهرست با عنوان «اتصالات قمر» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۹]

● دلیل المنجمین / هیئت / فارسی

dalīl-ol monajjemīn

حافظ تونی، حسین بن شجاع، - ۸۷۹ ؟ قمری

hāfez-e tūnī, hoseyn ebn-e šojā‘ (- 1475)

تاریخ تألیف: ۸۲۰ق

این کتاب در حساب تقاویم و اعمال موالید و قوت و ضعف کواکب است که آن را به خواهش تنی چند از دوستان خود تألیف کرده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الاحد الحکیم اللطیف الذی خلق القوی و الضعیف و الصلوة علی نبیه العلی الشریف، محمد و اهل بیته و صحبه المنیف اما بعد چنین گوید بنده ضعیف نحیف الفقیر الی الله الغنی حسن بن شجاع بن محمد الحسن الحافظ التونی اصلح الله شانه که بعضی از اخوان از این بنده کمینه التماس نمودند که چون در حساب تقاویم و اعمال موالید ضبط کردن قوی و ضعف کواکب از اهم مهماتست و در آن باب بسیار مصنفاتست وقوف بر مراتب اعلی و اواسط و ادنی آن و مقادیر آن و باب کمیت خطوط و تمزیج دادن آن از آن مصنفات بجهت تطویلات کلام صعوبتی دارد اگر بی اطناب درین باب کلمه ای چند محرر گردد و در آن جدولی منقح مصور هر آینه از مؤلف تذکره و نزد این طوایف تبصره باشد پس مبتنی بر آن در آن شروع افتاد و این مختصر را دلیل المنجمین نام نهاد

انجام: و ملبوسات حکم کنند که موافق آید که آنست و الله اعلم.

[مشترک پاکستان، ۲۶۶/۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۹۲/۱؛ دنا ۱۲۴۸/۴ (۱۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۹۲۱/۴]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بردارند و محسوب دارند. و الله اعلم بالصواب، و الیه المرجع و المآب [جدول]

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ همراه رساله‌های مورخ ۸۹۷ و ۹۰۳ق؛ ۲۳گ (۷۰پ-۹۲پ) [ف: ۱ - ۱۰۷]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۷۹۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با اشکال هندسی، مصحح، محشی، با امضای بلاغ به سال ۸۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۱۴۹پ-۱۶۷ر)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۲۶۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۶۰

انجام: از مرکز یا خاصه یا وسط و آن وقتی است..

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۲۹۷]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۶۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اینست جدول قوی و ضعف کواکب والله اعلم و احکم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: فخرالدین محمد منجم؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱-۲۳)، ۱۷سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۱۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن ابی علی مشهدی، تا: ۱۹ رجب ۱۰۵۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۱پ–۳۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۶۷]

۶. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق [میراث اسلامی: ۵ – ۵۶۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۶۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۴۸پ–۶۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۱ – ۶۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بهره ها برای وی بردارند و محسوب دارند (تمت الرسالة الموسومة بدلیل المنجمین فی لیلة اربعة و عشرین شهر شعبان المعظم سنة ۱۲۳۲)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۴۰پ–۱۶۱پ)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۰۰۵]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۷۱/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ضعف کواکب که بر آن صفحه است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم۱۲۳۲ق؛ مهر محمد اسماعیل بن محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷ص (۴۶۸–۵۰۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۵۲]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۸/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** برای آن بعض است تا بهاها برای وی بردارند و محسوب دارند قد تمت

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۵۱۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۳۸/۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۸۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بهره ها برای وی بردارند و محسوب دارند

خط: نسخ و شکسته، کا: حاجی ملامحمد مهدی منجم مشهدی، تا: قرن ۱۴؛ جداول نجومی به شنگرف؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۴۲پ–۶۲پ) [ف: ۴ – ۴۵۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۰۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس آوردن آن بعضی را برای آن بعض است تا بهرها برای وی بردارند و محبوب دارند.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۴۵۵–۴۹۵)، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۴۵۶]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۲۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بر دارند و محسوب دارند و جدول این است قوی و ضعیف کواکب که بر آن صفحه است (جدولی که مؤلف به آن اشاره کرده در نسخه مانیست اما در نسخه شماره ۳۰۶۷/۲ دانشگاه هست (بنا به نقل فهرست)

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترکی و فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰ص (۱۵۸–۱۹۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۲۰]

● دلیل المنجمین / هیئت / فارسی

dalīl-ol monajjemīn

حسینی، قاسم بن محمد

hoseynī, qāsem ebn-e mohammad

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸/۲

خط: نسخ، کا: محمد مهدی محرر دارالشفاء پسر اسماعیل، تا: چهارشنبه ۲۲ صفر ۱۳۳۷ق؛ در برگ ۱۵۷ر تا ۱۷۵پ جدولی از قوای کواکب و مسابقه ترجمه شعر متنبی و استقبال میرزا داود نامبرده از شعر وثوق الدوله و احکام اجتماع و استقبال از رهگذر بودن قمر در برج به‌خط نستعلیق میرزا داود نامبرده به سال ۱۳۴۱ دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۱۶]

● دلیل الناسک / فقه / فارسی

dalīl-on nāsek

آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴ – ۱۲۱۶ قمری

āqā-mohammad ʻalī kermānšāhī (1732 - 1802)

تاریخ تألیف: ۱۱۹۶ق

رساله مختصری است فتوایی در واجبات مناسک حج و عمره.

شرح و حواشی:

۱– ارشاد السالک فی شرح دلیل الناسک؛ بهبهانی، محمود بن محمد علی (۱۲۰۰–۱۲۷۱)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۵۸

آغاز: أحمد علی نواله مصلیاً علی احمده و صحبه و آله این مختصری است در بیان امور مهمه مناسک؛ **انجام:** و بعد از آن از مکه بیرون رود و عازم عود بر مکه باشد، وقع الفراغ من تنمیقه علی سبیل الاستعجال ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۱۴۸]

● دلیل الناسک / فقه / عربی

dalīl-un nāsik

حکیم، محسن، ۱۹۲۱ میلادی

hakīm, mohsen (1921 -)

کتابی است در مناسک حج و عمره.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۸

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و افضل صلواته و اکمل تحیاته علی من اصطفاه من الاولین و الاخرین؛ **انجام:** المسئول ان یتقبله حسن انه ولی التوفیق و السداد هو حسبنا و نعم الوکیل عبدالصاحب الحکیم

خط: نسخ، آیات معرب، بی‌کا، تا: ۱۳۹۲ق؛ مهر: شیخ بهاالدین شریعت؛ اهدایی: خاندان حاج شیخ جعفر شوشتری؛ کاغذ: دفتری خطدار، جلد: مقوایی، روکش کاغذ قرمز، ۱۳۷گ، اندازه: ۲۲×۳۵سم [رایانه]

● دلیل وجوب شکر المنعم / کلام و اعتقادات / عربی

dalīl-u wujūb-i šukr-il mun'im

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

رساله‌ای کوتاه، در دلیل دیگری علاوه بر ادله علما، بر وجوب شکر منعم اقامه نموده است. این رساله دارای ترجمه‌ای است که معلوم نیست از خود بهائی است یا غیر او و ظاهراً اصل رساله منقول از کشکول مؤلف است.

آغاز: یقول الفقیر ... مما استدل به اصحابنا قدس الله اسرارهم و اعلی فی الفردوس قرارهم علی ان شکر المنعم واجب عقلاً و ان لم یرد به نقل اصلاً

انجام: و الذهن القویم ما یرضا هما و السلام علی من اتبع الهدی و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الی یوم الدین.

[مکتبة امیرالمومنین ۲۲۲/۴ و ۳۵۷/۱؛ کتابشناسی شیخ بهایی، ص ۳۴۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۵/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن رحمة الله دولت آبادی، تا: ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱گ (۵۶)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸ – ۵۵۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۸/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن یوسف بن عبد علی بن فیاض بن عبد علی بن مفضل الخفاجی اصلا الغناقوی مسکنا، تا: سلخ شعبان ۱۰۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۴۶پ–۱۴۹ر)، ۵ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۷ – ۴۵]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۷۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سعید بن درویش گجراتی احمدآبادی، تا: با تاریخ ۱۰۸۲ق؛کاغذ:نخودی،جلد:تیماج عنابی،۲گ (۳۱۸پ– ۳۱۹پ)، ۲۵ سطر (۷/۲×۱۶/۳)، اندازه: ۱۲/۶×۲۳/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۱۳]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۲۲ط

آغاز: بسمله. اما بعد از حمد حضرت خالق موجود است و پس از نعت و صلوات سید کائنات ... چنین گوید ... محمد مشهور ببهاء الدین عاملی عفی الله عنه که استدلال کرده اند فقهای امامیه؛ **انجام:** زیرا که طبع سلیم و ادراک مستقیم از آن نهایت نفرت و کمال کراهت دارد.

ترجمه آن است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۲۴۴–۲۴۵)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ – ۷۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۹۱۱

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۷۳]

● دلیل الوجود الذهنی / فلسفه / عربی

dalīl-ul wujūd-id ḏihnī

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

چاپ: به کوشش عبدالله نورانی در منطق و مباحث الفاظ (تهران، موسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل با همکاری دانشگاه تهران: ۱۳۵۳)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶/۲۱۴۴/۲

آغاز: و اقول: یمکن أن یستدل علی الوجود الذهنی بانا لانشک فی صحة حمل بعض الاشیاء علی بعض آخر؛ **انجام:** فلابد من نحو آخر من الوجود سوی الخارجی هو الذی بحسبه یتحد المحمول مع الموضوع، فیتم أمر الحمل. و ذلک أیضاً من سوانح الوقت.

کاتب = مؤلف، تا: شوال ۹۹۲ق، برای تاجا حسین (احتمالا همان تاج الدین حسین صاعد بن شمس الدین طوسی صاحب کتاب)؛ کاغذ: سپاهانی فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری، ۱ص (۲۱۶) [ف: ۹ – ۸۰۸]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۷/۴ معزی

آغاز: هو المعبود الباقی اعلم ان القوم اختلفوا فی الوجود الذهنی ما ثبت بعض و نفاه بعض آخر منهم و هم الحکماء ... استدلوا علیه بوجوه الاول انا نتصور ما لا وجود له اصلافی الخارج؛ **انجام:** ثم اقول واستبان منه الدفاع مال ذکره بعض المدققیین ... لم یکن هناک علة بها لغیر متصفا بالوجود فان شان العلة ان یرجح احد الطریفین المتادیین علی الآخر فاذا لم یکن هناک طرفان متساویان فای حاجة الی العلة وقد صححها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،، ۸گ (۱۲۲پ–۱۲۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۹ – ۷۵]

● دلیل وجود زمان / فلسفه / عربی

dalīl-e vojūd-e zamān

نائینی، محمد رضا بن رشید، ق۱۲ قمری

nā'īnī, mohammad rezā ebn-e rašīd (- 18c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۱۷-طباطبائی

آغاز: اعلم ان الدلیل علی وجوده الزمان ان الحادث بعد ما لم یکن له قبلیه بمعنی ان عدمه قبل وجوده

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۳ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۳۲۷]

● **دلیل الهدی** / کلام و اعتقادات / عربی

dalīl-ul hudā

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (-1542)

رساله‌ای است مختصر در بیان اعتقادات مشتمل بر «فاتحه» و «اصل» و دو «وصل» با این عناوین: فاتحه: در تقسیم احکام شرعیه؛ اصل: فی بیان نبوة الانبیاء؛ الوصل الاول: فی تبیین عقاید الدین؛ الوصل الثانی: فی امارات القیامة. بیشترین نسخه‌های دلیل الهدی تا وصل نخستین پایان یافته است و فاقد وصل دوم می‌باشد، چه بسا که مؤلف موفق به تکمیل آن نگردیده است. از این کتاب در مصادر کمتر سخن به میان آمده است و تنها در برخی منابع همچون بروکلمان با عنوان «رسالة فی الهدی» یاد شده است.

آغاز: بسمله اللهم ارنا دلیل الهدی و اهدنا سبیل التقی و ثبتنا علی الاهتداء و الاقتداء بغیاث الوری علم الهدی لازال ناصر شرعه منصوراً و لواء نصره بالفتح منشورا و بعد فلا یخفی علی اولی النهی ان اعلی المنی انما هو احکام احکام الدین ... و انی رایت بنور الهدایه باب من مدینة العلم و الدرایه جمیعاً منه ینفتح ابواب هذا البناء و یقرر اصولها علی ما یرتضیه کل بناء فلهذا ربما تری خالفت فی المشرع الجمهور فدع التقلید و خل سبیل المشهور ...

انجام: فتبارک الله أحسن الخالقین و أما معاد کل شخص فبحسب عقائده و أعماله و تفصیله مما لا یخفی علی أولی النهی

چاپ: به کوشش عبدالله نورانی در مصنفات غیاث الدین منصور حسینی دشتکی شیرازی، جلد ۱ (تهران، دانشگاه تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۶)

[بروکلمان ۲:۵۴۵؛ دنا ۱۲۴۹/۴ (۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۰۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یونس نظامی، تا: دوشنبه ۲۷ شوال ۹۴۸ق؛ مصحح؛ ۷گ (۹۹پ-۱۰۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۸]

۲. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۴/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۹۴۹ق، جا: اصفهان (سپاهان)؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۱۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۵/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۷/۱۲-طباطبائی

آغاز: مشکورا و عمله مبرورا و ها انا افتتح الکلام؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ افتادگی: آغاز (مقداری از دیباچه)؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۳۹ر-۱۴۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۰۳]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۱۸/۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: صفی الدین محمد کرمانی، تا: ۹۵۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۷-۸۲)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۰۰/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۵گ (۲۳۴پ-۲۳۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۸]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۷۷۴/۳

آغاز و انجام: برابر

تا پایان مقصد ۴ است و بنا بر تقسیم مؤلف در مقدمه، ناتمام است زیرا وصل دوم در نسخه نیست؛ خط: نستعلیق، کا: افضل، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۷۵-۹۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۵۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۲/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۶۷پ-۷۲ر)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۷۴]

● **دلیل الهدی** / کلام و اعتقادات / عربی

dalīl-ul hudā

ابوعلی بن محمد منصور

abū-'alī ebn-e mohammad mansūr

مؤلف، در این رساله روش علماء فلسفه و کلام را پسندیده نمی‌داند و بر آن است که آنچه را که خود در مسائل عقلی و اعتقادی، دریافته به روشی مخصوص در این رساله بیاورد، بدین جهت بحث نبوت را مقدم داشته و بقیه بحث‌ها را با اختصار بسیار دنبال آن آورده است. مؤلف در بحثی به کتاب خود «السنن السنیة» ارجاع می‌دهد. رساله در یک «اصل» و دو «وصل» تنظیم شده: الاصل: فی نبوة الانبیاء و ان هؤلاء هم الدعاء الی الحق حقا؛ الوصل الاول: فی العقائد الاصلیة؛ الوصل الثانی: فی

القواعد العملية الفرعية.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۴

آغاز: اللهم ارنا دلیل الهدی و اهدنا سبیل التقی و ثبتنا علی الاهتداء و الاقتداء بغیات الوری علم الهدی؛ **انجام:** و اما سعادة کل شخص فبحسب عقائده و اعماله و تفصیله مما لا یخفی علی اولی النهی

خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۵۱پ-۵۷ر)، اندازه: ۱۷×۸/۵سم [ف: ۴ - ۲۹۳]

● دلیل الهدی = شرح قطر الندی و بل الصدی / نحو / عربی

dalīl-ul hudā = š.-u qaṭr-in nadā wa ball-iṣ ṣadā

حرفوشی، محمد بن علی، - ۱۰۵۹ قمری

harfūšī, mohammad ebn-e ʻalī (- 1649)

وابسته به: قطر الندی و بل الصدی؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱)

تاریخ تألیف: ۱۰۴۷ق

این شرح در حقیقت شرح و تکمیل و تهذیب شرح شهاب الدین احمد فاکهی است بر قطر به نام «مجیب الندی» و لذا بغدادی «دلیل الهدی» را شرح بر شرح فاکهی خوانده و حر عاملی در شمار مؤلفات او «شرح قطر فاکهی» را یاد کرده بدون ذکر اسم دلیل الهدی. مؤلف در کتاب خود می‌نویسد: که شهاب الدین احمد بن جمال عبدالله بن نورالدین علی فاکهی شرحی بر کتاب قطر ابن هشام انصاری نوشته و نام آن را «مجیب الندا» نهاده ولکن او را تهذیب ننموده و من آن شرح را تهذیب و تکمیل نموده و منضم به شرح فاکهی می‌نمایم.

آغاز: بسمله، یا من غرقت فی تیار الوهیته سوابح الانظار و تاهت فی موامی معرفته ثواقب الافکار نحمدک علی آلائک ... و بعد فیقول افقر الخلق الی مولاه الغنتی محمد بن علی بن احمد الحریری و فقه الله للعمل فی یومه لغده قبل ان یخرج الامر من یده کما ان الرسالة المسماة بقطر الندا و بل الصدا التی الفها ملک العلماء و رئیس الفضلاء ابو عبدالله جمال الدین محمد بن یوسف بن هشام الانصاری رحمة الله ...

[امامل الآمل چاپ بغداد به تحقیق سید احمد حسنی ۱۶۲/۱-۱۶۷؛ کشف الظنون ۱۳۵۲/۲؛ هدیة العارفین ۲۸۴؛ الذریعة ۳۶۲/۸؛ دنا ۱۲۴۹/۴]

۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۴۲۴

آغاز: برائین العلوم الحقیقه التی لاتتغیر الادیان و الملل ان استفادة المستفیض من المفیض متوقف علی مناسبة؛ **انجام:** او لاجرم و هو فعل ماض عندس و الخلیل معنی جرم حق و استشهد بقوله و لقد طعنت اباعینة طعنه جرمت فزاره بعدها ان بغضبوا. برفع فزاره.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۹۰ص، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۴]

۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۱۵۵

آغاز: و ان یغضبو بدل اشتمال ای حق غضب فزاره بعدها قال الفزاره لاجرم فی الاصل کانت؛ **انجام:** لئلا یلتبس الاستفهام با الخبر لاتحاد حرکتها و حرکة همزة الاستفهام و یجوز تسهیل الهمز بین بین و الاول ارجح و لم یذکر ابوعلی سوی البدل وحده فعل غیره و لم یقره فی القرآن بخلاف ذلک و لاجاء فی کلامهم ولیکن هذا آخر ما اردناه و نشره و نهایة ما قصدنا ذکره و جمعه و المسئول ممن وقف ...

جزء دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۱۲ص، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۴]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد خطر لی ابیات جعلتها له بمنزلة الختام و هی: و قد یسر الله الکریم لجمعه ×× و حادیه فی جوده الواسع الجم / و ارجو من الله الکریم ثوابه ×× و اساله التوفیق فی البدو و الختم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای گلدار زمینه سفید، ۵۰۹ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۵۶۳]

● دماء ثلاثه / فقه / فارسی

demā'-e salāse

گلپایگانی، محمد رضا، ق۱۳ قمری

golpāygānī, mohammad rezā (- 19c)

رساله‌ای کوتاه در احکام و فروعات مربوط به خون‌های سه‌گانه بانوان که برای استفاده مقلدین نوشته شده است

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۱۶/۱

آغاز: یکی از اسباب غسل خروج خون حیض است بدانکه خونیکه از فرج زنان بیرون می‌آید بر چهار قسم است خون حیض و نفاس و استحاضه و خون دمل یا زخمی که در باطن فرج باشد اما خون حیض؛ **انجام:** و هر گاه مشتمل بر استخوان نباشد مس آن سبب غسل نمی‌شود و احوط وجوب غسل است به مس عظیم مجرد بعد از سرد شدن و پیش از غسل بلکه دور نیست که اظهر باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۲۷۷ق؛ جلد: مقوا، ۷گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۸۹۹]

● الدماء الثلاثة = احکام الحیض و الاستحاضة و النفاس / فقه / عربی

ad-dimā'-uṯ ṯalāṯa = aḥkām-ul ḥayḍ wa-l istiḥāḍa wa-n nifās

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ - ۱۲۶۶

قمری
sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

رساله مختصری است در بیان احکام حیض و استحاضه که مؤلف آن را به درخواست برخی از مردم نگاشته و در سه مطلب آن را تنظیم نموده است با این عناوین: ۱. الحیض؛ ۲. دم الاستحاضه؛ ۳. النفاس.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول ... انه قد التمسنی بعض اهل الدین من الناس علی کتابة رسالة وجیزة فی احکام الحیض و الاستحاضة و النفاس ...

انجام: و استحباب الوضوء و الجلوس و ذکرالله عزوجل و غیر ذلک من الاحکام.

چاپ: ایران، تهران، ۱۳۱۶ قمری، سنگی، خشتی، ۲۳ص، به سعی و اهتمام آقا میرزا کوچک، (۲-۲۴صص)؛ ۱۳۲۴ق، وزیری، ۲۸ص (۲-۲۹صص)؛ هند، بمبئی، ۱۳۱۸ق، ۱۶ص (۹-۲۴صص)؛ ۱۲۹۷ق، ۲۲ ص؛ ایران، تهران، ۱۳۱۱ق، ۲۵ ص (۱-۲۵صص)؛ ایران، تبریز، ۱۳۲۱ق، ۲۵ص (۲-۲۶صص)؛ ایران، ۱۳۰۷ق، سنگی، خشتی، ۲۷ ص؛ ایران، تهران، ۱۳۱۳ قمری، سنگی، رقعی، ۲۵ص؛ ایران، ۱۳۲۷ قمری، سنگی، خشتی، ۲۷ ص؛ هند، بمبئی، مطبع احمدی، ۱۳۱۸ قمری، سنگی، وزیری بزرگ، ۲۴ ص، به سعی و اهتمام آقا ابوالقاسم بن حاجی محمد باقر صاحب تاجر یزدی (۱-۲۴صص)؛ ایران، تهران، کارخانه آقا سید مرتضی (محل فروش محله سنگلج مدرسه میرزاعبدالله)، ۱۳۱۳ق، به تصحیح محمد صادق نوری، سنگی، خشتی، ۲۸ص، به دستیاری آقا میرزا حسن، به قیمت یک تومان پول سفید (صص ۱-۲۸)

[الذریعة ۲۶۲/۸؛ دنا ۱۲۵۰/۴ (۱۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- دماء ثلاثه (ترجمه) تهرانی، علی بن خلیل (-۱۲۹۶)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۰/۲

خط:نسخ،بی کا،تا:یکشنبه ۱۱رمضان ۱۲۶۱ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۲۸]

۲. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳/۲

خط: نسخ، بی کا، تا: دوشنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ ۸گ (۱۶ر-۲۳پ)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۵]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۶/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد طهرانی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق، جا: نجف اشرف؛ وسیله شیخ حسین بن شیخ کاظم نجل شیخ صافی طریحی در همین سال تصحیح شده، محشی از شاگرد مؤلف شیخ مرتضی انصاری و دیگران، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۰ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۶۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۱۰/۱

خط: نسخ، بی کا، تا: شنبه ۸ صفر ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۳ر-۱۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۹۹]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۴/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ملی فارس-شیراز ۱۴۸؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق؛ ۳۰ص (۶-۳۵) [عکسی ف: ۵ – ۹۸]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابو علی ابن مرحوم حاج آقا سید حسین طباطبائی، تا: پنج‌شنبه ۳ رمضان ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵۱ – ۷۱]

۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۷/۲

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۶۹ر-۸۰ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۱]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۶۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۱۰۵ر-۱۱۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۸۸]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۶۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا رویه تیماج مشکی، ۱۳گ (۷۸پ-۹۰پ)، ۱۸ سطر (۹×۱۵/۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۴۶]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۲۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن ملا حسن، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: چرم مشکی، ۱۳گ (۱۰۶-۱۱۹)، ۱۲-۱۸سطر (۹/۳-۹/۵×۱۵-۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۸۱]

۱۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید حسین حسینی بن سید محسن بن سیدمرتضی بن سید محمد بن سید علی کبیر، تا: ۱۳۰۰ق، جا: سامراء؛ با علامت بلاغ، مصحح، محشی از میرزای شیرازی و شیخ مرتضی انصاری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۵]

۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۱۵/۴ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: علی اصغر بن علی اکبر بن عباسعلی، تا: ۱۳۰۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۱۴گ (۱۱۸پ-۱۳۱ر)، ۱۹سطر، اندازه:۱۰/۵× ۱۵/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۵۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۳/۲

آغاز: بسمله. فی احکام الحی و الاستحاضه. الفصل الثالث فی الحیض و احکامه و فیه مباحث. الاول فی بیان حقیقته و هو مسائل؛ **انجام:** تیممت عن الغسل، ولو تمکنت من الماء فی فرض دون آخر یتبع کل حکمه ... بلغت مسئلة الحیض واستحاضة حسابا بالتخمین ماتین و ستة و ثمانین بیتا

خط: نسخ، کا: قاسم بن سید احمد بن صالح حسینی فحام نجفی، تا: ۳ صفر ۱۳۰۳ق؛ جلد: میشن قرمز، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۳۳]

۱۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵ [ف: ۲ - ۱۸۲]

● **دماء ثلاثه (ترجمه)** / فقه / فارسی

demā'-e salāse (t.)

تهرانی، علی بن خلیل، - ۱۲۹۶ قمری

tehrānī, 'alī ebn-e xalīl (- 1879)

وابسته به: الدماء الثلاثة = احکام الحیض و الاستحاضة و النفاس؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰-۱۲۶۶)

ترجمه رساله «دماء الثلاثة» شیخ محمدحسن نجفی صاحب جواهر الکلام که در زمان مؤلف صورت گرفته و در سه «باب» تنظیم شده است.

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۴۲/۳

آغاز: لإلی حمد بی انتها و جواهر ثنای لایتناهی تحفه بارگاه جلال کبریایی حکیمی است ... پس این رساله مختصری است در بیان احکام دماء حیض واستحاضه و نفاس؛ **انجام:** فصل چهارم بدانکه زن نفاس دار مثل حایض است در اینکه لازم است بر او استخبار ... و غیر اینها از سایر احکام حایض والله العالم باحکامه و حججه الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعون و الحمدلله اولاً و آخراً

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ]

● **الدماء الثلاثة (ترجمه)** / فقه / فارسی

ad-dimā'-ut̲ t̲alāt̲a (t.)

وابسته به: الدماء الثلاثة = احکام الحیض و الاستحاضة و النفاس؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰-۱۲۶۶)

رساله ترجمه‌ای است به فارسی از رساله الدماء الثلاثه تألیف شیخ محمد حسن بن محمد باقر نجفی معروف به صاحب جواهر. این رساله از جمله رسائل کتاب نجات العباد وی است که در اصل عربی بوده و به دستور مؤلف برای تسهیل فهم عموم مؤمنین به فارسی ترجمه گردیده و ضمن سه باب مفصلاً احکام مربوط به خون‌های حیض و استحاضه و نفاس را بیان می‌نماید.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۳۹

آغاز: بسمله لآلی حمد بی انتها و جواهر ثنای لایتناهی تحفه بارگاه جلال کبریای حکیمی است؛ **انجام:** در وقت نماز ذکر نمودن و خداوند عالم را و غیر اینها از سایر احکام حایض ... و الحمدلله اولاً و آخراً

خط: نسخ، کا: جواد بواناتی، تا: ۱۲۶۳ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۲۸۸]

● **الدماء الثلاثة** / فقه / عربی

ad-dimā'-ut̲ t̲alāt̲a

حسینی مرندی، اسماعیل بن نجف، - ۱۳۱۸ قمری

hoseynī marandī, esmā'īl ebn-e najaf (- 1901)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تاریخ تألیف: ۲۲ ذیحجه ۱۲۷۰ق

شرح مزجی مفصلی است بر فصل دوم از کتاب الطهارة «شرائع الاسلام» که مرندی خواسته در آن احکام سه خونی که زنان می‌بینند به تفصیل گزارش دهد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۳۰/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذه رسالة منی فی الدماء الثلاثة کتبتها علی سبیل الاستعجال و بلبال الجأش و البال؛ **انجام:** لما تقدم من أن ذات العادة تتنفس بعادتها فی الحیض و غیرها بالعشرة أو الثمانیة عشر علی الخلاف ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۱گ (۹۶پ-۲۰۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۱۲۳]

● **الدماء الثلاثة** / فقه / عربی

ad-dimā'-ut̲ t̲alāt̲a

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷۱۴/۴

آغاز: (بسمله)، الحمد لله الذی خلق الانسان من ماء مهین، و الصلوة علی سید نا محمد خاتم النبیین ... اما بعد فهذه رسالة فی الدماء الثلثه قد کشف فیها حقیقتها و بینت علی نحو الاختصار احکامها علی وفق ما اقتبستها من الاثار الورادة عن العترة الطاهرة علیها الصلوات؛ **انجام:** الاعصار علی نیاتهم الغیر البالغة ملاطفة مما لا یتوجه الیه فانه مما یستشکلها الجهال من الاعوام فلا ینبغی ان یعتد به العلما الاعلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوای مشکی، ۱۷ص (۱۲۱–۱۳۸)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۰]

● **الدماء الثلاثة** / فقه / عربی

ad-dimā'-uṯ ṯalāṯa

آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ – ۱۳۲۹ قمری

āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)

مسائل و احکام دماء ثلاثه (حیض، استحاضه، نفاس) را به‌گونه‌ای استدلالی مورد بحث و بررسی قرار داده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... القول فی الحیض و احکامه، و هو لغة السیل مطلقا او بقوة او سیلان الدم او غیر ذلک

خط: نسخ، کا: اسد الله بن جعفر بن الحسین زنجانی، تا: جمعه ۲ صفر ۱۳۳۱ق؛ مصحح؛ ۱۰۳ص [عکسی ف: ۱ – ۲۲۴]

● **الدماء الثلاثة** / فقه / عربی

ad-dimā'-uṯ ṯalāṯa

بارفروشی مازندرانی، غلامعلی بن عباس، ق۱۴ قمری

bārforūšī māzandarānī, qolām 'alī ebn-e 'abbās (- 20c)

در این بحث‌های استدلالی که به‌صورت حاشیه بر مبحث دماء ثلاثة «نجاة العباد» شیخ حسن نجفی صاحب جواهر، نگاشته شده مخصوصاً به‌گفته‌های شیخ مرتضی انصاری در کتاب طهارتش نظر دارد و بیشتر در آنها گفتگو می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۰۹

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... انی حیثما أخذت فی بحث الدماء و هو من أعظم مباحث الفقه و أجلها؛ **انجام:** فهی من جهة اشتمالها علی لفظ بعد ظاهرة فیما راه قریباً من أیام حیضها فیخصص بها عموم القاعدة.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۰]

● **دماء ثلاثه** / فقه / فارسی

demā'-e salāse

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ – ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad 'alī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

تاریخ تألیف: شنبه دهه آخر محرم ۱۳۱۴ق

شرح توضیحی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر احکام دماء ثلاثه (سه خونی که زنان می‌بینند) از رساله عملیه عربی «نجاة العباد» شیخ محمد حسن نجفی صاحب «جواهر الکلام».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۲۴/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... عرض می‌نماید وقتی از اوقات بخاطرم گذشت که دماء ثلاثه که مرحوم شیخ محمد حسن از جهت تقلید مقلدین خود نوشته بود؛ **انجام:** اگر اجمال در فهم مطلب شده باشد از روی تقصیر بوده است نه قصور..

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۸گ (۶۷پ–۱۰۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۱۰۶]

● **دماء ثلاثه و اموات** / فقه / فارسی

demā'-e salāse va amvāt

مجتهد کرمانی، عبدالمحمد بن بدرالدین، ق۱۴ قمری

mojtahed-e kermānī, 'abd-ol-mohammad ebn-e badr-od-dīn (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۰۵/۱۲

آغاز: بسمله. حمد له ... و بعد چنین گوید ... عبدالمحمد بن بدرالدین که این چند کلمه ایست در بیان احکام حیض و نفاس و استحاضه و احکام اموات ... و در آن دو باب است؛ **انجام:** علی ما هو الواجب فیما ذکر.

در ۱۳۰۴ ساخته است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹گ (۹۳–۱۰۲)، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۳–۳۴۵۵]

● **دم الحیض لا یکون غذاء الجنین خلافا للاطباء** / طب / عربی

dam-ul ḥayḍ lā-yakūn-u ġaḏā'-al janīn xilāf-an li-l-aṭibbā'

کیاء گیلانی، احمد بن محمد، ق۱۰ قمری

kīyā' gīlānī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۰ق؛ ۱گ (۲۰پ – ۲۱پ) [ف: ۵ – ۲۳۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۰ق؛ ۲گ (۸۰ر – ۸۲ر) [ف: ۵ – ۲۳۸]

● **دم بندی (رساله)** / طب / فارسی

dam bandī (r.)

انصاری، بهاء الدین بن ابراهیم، – ۹۲۱ قمری

ansārī, bahā'-od-dīn ebn-e ebrāhīm (- 1516)
از افادات شیخ بهاءالدین انصاری

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۰/۳
آغاز: باب در رساله دم بندی حضرت قطب عالم ملک المشایخ؛ **انجام:** پس چنین دم را بعضی حساب گفته اند و اگر تمام گفته شود بطول می‌انجامد
خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد محلاتی، تا: ۱۲۸۱ - ۶ جمادی الثانی ۱۲۸۳، جا: اصفهان مدرسه میرزا مهدی؛ تملک: عبدالصمد بن حسینی محلاتی در شوال ۱۲۹۵؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: مقوا، ۳ص، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۰۴]

● دمعة الباکی و لوعة الشاکی = لوعة الشاکی و دمعة الباکی / ادبیات / عربی

dam'at-ul bākī wa law'at-uš šākī = law'at-uš šākī wa dam'at-ul bākī

صفدی، خلیل بن ایبک، ۶۹۶ - ۷۶۴ قمری

safadī, xalīl ebn-e ībak (1297 - 1363)

در غالب فهارس: از صلاح الدین خلیل بن ایبک صفدی (-۷۶۴ق) (چند بار با این انتساب به چاپ رسیده است) یا از زین الدین منصور بن عبدالرحمن شافعی دمشقی خطیب (-۷۶۷ق) (حاجی خلیفه و معجم المؤلفین) یا از علاء الدین بن شریف الماردینی (در نسخه‌ای که در کتابخانه الیان سرکیس بوده است) یا از صفی الدین حلی (نسخه مورخ ۱۲۲۹ کتابخانه تیموری) دانسته شده؛ جمال الدین ابوالمحاسن خطیب صالحیه ـــ که در پشت نسخه شماره ۲۷۲/۱ مجلس شورای اسلامی و به خط کاتب آمده - ظاهراً همان زین الدین منصور دمشقی خطیب السقیفه است و با توجه به وجود نسخه‌ای از این کتاب که در حدود قرن ۸ کتابت شده (بنا بر نوشته الیان سرکیس بدون نام مؤلف است و در کتابخانه تیموری نگهداری می‌شود) نسبت تألیف آن به خطیب دمشقی مذکور (جمال الدین یا زین الدین که در سال ۹۶۷ در گذشته است) درست نیست. کتاب بسیار جالبی است درباره عشق و بیان پاره‌ای از احوال گرفتاران عشق در ضمن نقل یک داستان عشقی که مؤلف خویشتن را قهرمان آن داستان معرفی کرده و رموز هجر و وصل را در عبارات، نظم و نثرهای بسیار شیوا و دلکش شرح داده است. در آغاز کتاب خطبه و دیباچه‌ای است آمیخته با بیانات پرشور و عاشقانه متضمن قطعات نغز شعر که بسیار جالب است.
چاپ: مصر، ۶۰ص، ۱۲۷۴ق؛ مطبوعات شرف، ۵۹ص، ۱۳۰۲ق.
[معجم المطبوعات ۱۲۱۳/۲؛ بروکلمان ۴۰/۲ و ۴۴۰ و ذیل ۲۸/۲ و ۴۶۳؛ معجم المؤلفین ۱۶/۱۳؛ اعلام زرکلی ۲۳۹/۸؛ دنا ۱۲۵۱/۴]
شرح و حواشی:
۱- ذیل الحواشی؛ دانش تبریزی، لطفعلی بن محمد کاظم (۱۲۶۸-۱۳۵۰)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۷۲/۱-طباطبائی
آغاز: بسمله. و لابد من شکوی الی ذی مروة ×× یواسیک او یسلیک او یتوجع. و بعد حمد الله الذی قضی بالمحبة و الولوع و حکم باحراق کل عاشق و و لوع - و بعد فانی اعرف اخوانی و اصحابی و خلانی و اترابی سلمهم الله من العشق و فتکاته؛ **انجام:** و هو علیم بالحال خبیر و بالاجابة حقیق و جدیر و هو علی جمعهم اذا یشاء قدیر و الحمد لله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی.
خط: نسخ، کا: سید هاشم عسکری، تا: ۱۰۶۸ق؛ از جمال الدین ابوالمحاسن خطیب الصالحیه بمدینة بابل (پشت برگ نخست به خط کاتب نسخه)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۸گ (۱-۵۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۸۵]
۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۰۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ ۲۵گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۱۵]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۵۷
آغاز: قال الشیخ الامام ... الی ... اما بعد حمدالله الذی قضی بالمحبة و الولوع و حکم باحراق کبد کل عاشق و لوع و قدر هو ان اهل الهوی فلم یفرحو بهجوم الهجوع و امر بسقاهم الاسقام کاس التفرق و التشوق و التحرق و الدموع؛ **انجام:** علما بان اصطباری معقب فرجا ×× فاضیق الامران فکرت او سعه / حتی اللیالی التی اضنت بفرقتنا ×× جسمی ستجمعنی یوما و تجمعه / و ذلک من لطف الله الکبیر و هو علیم بالحال خبیر و بالاجابة حقیق و جدیر و هو علی جمعهم اذا یشاء قدیر.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۶۸]

● الدمعة الساکبة فی المصیبة الراتبة و المناقب الثاقبة و المثالب العائبة / مقتل، تاریخ معصومین / عربی

ad-dam'at-us sākiba fi-l muṣībat-ir rātiba wa-l manāqib-iṯ ṯāqiba wa-l maṯālib-il 'ā'iba

بهبهانی، محمد باقر بن عبدالکریم، - ۱۲۸۵ قمری

behbahānī, mohammad bāqer ebn-e 'abd-ol-karīm (- 1869)

مؤلف درباره رفتارهای پسندیده و کردارهای ستوده پیشوایان و پاکان آئین شیعی و آسیب‌هایی که به آنان رسیده و رنج‌هایی که کشیدند، این دفتر را در پنج جلد ساخته است. یک مقدمه در آغاز آن هست دارای چند مقصد و باب. در مقصد یکم آن نام کتاب‌هایی که خوانده است یاد شده و در دومی فهرست باب‌های کتاب. دهدشتی می گوید که من بسیاری از حدیث‌های دشوار را روشن می‌دارم و گزارش آنها را در هامش می‌نویسم و نویسندگان هم آن گزارش‌های مرا در کنار نسخه‌های خود

بنویسند. جلد یکم را او در روز ۱۲ رجب ۱۲۷۶ به پایان رساند و دومی را در نجف در ۲۶ شب گذشته از رجب ۱۲۷۷ با اینکه تبدار بوده است و سومی را در همانجا در پسین روز شنبه ۲۰ ذیقعده ۱۲۹۷ در همان شهر به انجام رساند. در پنج جلد، بدین ترتیب: ۱. باب اول تا چهارم حالات حضرت پیامبر (ص) و حضرت زهرا (ع) و امام علی (ع) و امام حسن (ع)؛ ۲. باب پنجم تا هشتم، حالات امام حسین (ع) و امام سجاد و امام باقر (ع)؛ ۳. از باب نهم تا سیزدهم، حالات امام موسی بن جعفر تا امام حسن عسکری (ع)؛ ۴. باب چهاردهم، حالات امام زمان (ع)؛ ۵. احوال الرجعة و الکرة و تفریح الکربة و مشترکات احوال النبی و الائمه (ع) و بعض العلماء.

آغاز: أحمدك اللهم حمد عبد فضلت موالیه الامناء علی ما فی الارض و السماء فابدی من السراء ثم ابتلیت کما اصطفیت اولئك السادة الاصفیاء ...

چاپ: مجلد ۱ تا ۳ آن در ۱۳۰۶ به چاپ رسیده است؛ مشار عربی، صص۳۶۸-۳۶۹، تبریز، سنگی، ۱۳۳۱-۱۳۳۲ق.، رحلی، ۵۴۳+۱۹۷ص

[الذریعة ۲۶۴/۸و ۲۶۵؛ دنا ۱۲۵۱/۴ (۲۵ نسخه)؛ اعلام الشیعة ۱۸۴/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۵/۲]

شرح و حواشی:

۱- ذریعة النجاة؛ خاتون آبادی کرهرودی، محمد رفیع بن قهرمان (- ۱۳۳۰)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما نالهم من عظیم المصاب و بعض مثالب اعدائهم الملعونین بنص الکتاب فتم ما اردنا فی الجزء الاول.

جلد اول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۶ق؛ محشی به امضاء «منه»؛ تملك: محمد علی بن علی بن لطفعلی بن احمد بن لطفعلی بن محمد صادق تبریزی به تاریخ ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۲۵ - ۳۴۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۰۵

آغاز: بسمله، حمدا لمن تعاهد اولیائه بالبلایا، کما یتعاهد المحب محبه بالهدایا، ... و بعد فهذا هو المجلد الثانی من کتاب الدمعه الساکبه فی المصیبه الراتبه؛ **انجام:** ولیکن الابتداء فی الجلد الثالث فی احوال الکاظم ...، هم بعده قد اقیموا للهدی عمدا، ... تتمیم باحوال الامام الصادق.

مجلد دوم کتاب در بیان احوال ابی عبدالله الحسین(ع)، در بیان احوال سید الساجدین علی بن الحسین (ع)، در بیان احوال ابی جعفر محمد بن علی (ع) و در بیان تاریخ ابی عبدالله جعفر بن محمد (ص) می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۰ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ مهر: «الواثق بالله عبده علینقی» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۶۵گ، ۲۵ سطر، ابعاد متن: ۸/۵×۱۸/۵، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۱۷۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱

آغاز: بسمله، حمدا لمن غیب صفاته فی ذاته و مذهب خلقه للرجوع الی آیاته؛ **انجام:** و رزقه الفوز برحمته فی المآل، انه کریم متعال و صلی الله علی محمد و آله خیر آل، ما تعاقب الشهور و الاحوال.

باب چهاردهم از کتاب دمعة است که در شرح حال حضرت مهدی امام الزمان است و در ده نور می‌آید که هر یك از آنها به قدمه و لمعه‌ها و تذنیب تفسیم می‌شوند، اما ده نور: ۱. در وجوب قول به مهدی این امة، ۲. تعیین مهدی، ۳. بیان اینکه قیام او در آخر زمان ثابت است، ۴. در اینکه مهدی فرزند امام حسن عسکری است، ۵. اثبات غیبت مهدی، ۶. شناخت او و سفراء و امناء او، ۷. علامات ظهور، ۸. یوم خروج او، ۹. بیان سیرت و مکارم او، ۱۰. کیفیت خروج او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه تیماج تریاکی، ۳۷۰گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۴۵]

۴. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: حمداً لمن غیب صفاته فی ذاته و ندب خلقه للرجوع الی آیاته ... الباب الرابع عشر فیما یتعلق بالخلف الثانی عشر وفیه انوار النور الاول فی وجوب القول بمهدی هذه الامه؛ **انجام:** من العالم کله الارتفاع الظلم وذهابه منه (ع) و الله اعلم فهذا آخر ما ... و یتلوه المجلد الخامس فی احوال الرجعه ومشترکات احوال النبی و الائمه (ع) و بعضی احوال العلماء

جلد چهارم و شامل باب چهاردهم حالات امام زمان (عج) است. این باب شامل نه نور و هر نور مشتمل بر چند لمعه و برخی لمعه‌ها شامل چند شعاع است. تألیف این جلد در کربلا در حرم امام حسین (ع) در عصر روز سه‌شنبه ۲۸ شعبان ۱۲۸۲ به پایان رسیده است. در پایان این نسخه دو قطعه تاریخ در اتمام تألیف کتاب به نظم و عربی که برخی از دوستان مؤلف انشاء نموده‌اند، تحریر شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با امضای «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۸۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۱]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۶۹-عکسی

آغاز: ج۴: حمداً لمن غیب صفاته فی ذاته، و ندب خلقه للرجوع الی ابائه ... و بعد، فهذا هو المجلد الرابع من کتاب الدمعة الساکبة و المصیبة الراتبة ... تألیف ... ابن عبدالکریم محمد باقر الدهشتی اصلاً و البهبهانی میلاداً و النجفی مسکناً. (۲۲ سطر بعد) الباب الرابع عشر فیما یتعلق بالخلف الثانی عشر و فیه انوار. النور الاول فی وجوب القول بمهدی هذه الامة و فیه مقدمة و لمعات و تذنیب. اما المقدمة ففی ان القول بقیامه (ع) من الضروریات. و اما اللمعة الاولی ففی اثباته (ع) بذکر آیات من القرآن ... و اما اللمعة الثانیة ففی اثباته (ع) بالاخبار العامیة و اما اللمعة الثالثه ففی اثباته (ع) با روایت الخاصة.؛ **انجام:** و یتلوها المجلد الخامس فی احوال الرجعة و الکرة و تفریح الکریة و مشترکات احوال النبوة و الائمة

(ع) ... و قد وقع الفراغ فی حرم سیدنا ... ابی الحسنین ... علی بن ابی طالب (ع) ...
مجلد ۴ درباره حضرت حجت؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ ۸۵۵ص، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۱۷۱]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۸۸-۱۸/۸

آغاز: أحمدک اللهم حمد عبد فضلت موالیه الامناء علی ما فی الارض و السماء فابدی من السراء ثم ابتلیت کما اصطفیت اولئک السادة الاصفیاء؛ **انجام:** اذا انتهی ما اردنا ذکره من لب المعانی و البیان ... فتم ما اردنا اثباته فی الجزء الاول من کتاب الدمعة الساکبة فی المصیبة الراتبة.
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ رمضان ۱۲۷۶ق؛ مصحح، نسخه بدل وجود دارد، حواشی با امضای «منه» و «اح م»؛ جلد: مقوا، ۱۸۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۸۴۸]

۷. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: حمداً لمن تعاهد اولیائه بالبلایا کما یتعاهد المحب محبه بالهدایا؛ **انجام:** وحیث قد بلغ الیراع مطالبه، مما قصدنا اثباته فی ثانی مجلدات ... ولیکن الابتداء فی الجلد الثالث فی احوال الکاظم و ابنائه الاعاظم
جلد دوم از باب پنجم حالات امام حسین تا باب هشتم حالات امام موسی بن جعفر (ع)؛ خط: نسخ، کا: احمد بن ملا محمد شیرازی، تا: ۳ شعبان ۱۲۷۶ق؛ حواشی دارد با امضای «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۴۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۷۶

آغاز: حمداً لمن تعاهد اولیائه بالبلایا کما یتعاهد المحب محبه بالهدایا؛ **انجام:** تتمیم باحوال الامام الصادق.
ج۲؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد تقی شیرازی، تا: سه‌شنبه ذیحجه ۱۲۷۷ق؛ تصحیح و مقابله شده، محشی، واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۳۴۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۴ - ۲۵۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الملعونین بنص الکتاب
ج ۱، کتاب مصدر است به تقریظ‌هایی از أدبا و افاضل آن عصر، این مجلد حاوی مقدمه و باب اول و دوم و سوم و چهارم در احوال و فضایل حضرت پیغمبر و حضرت زهرا (س) و حضرت امیرالمؤمنین و حضرت مجتبی (ع) است. تاریخ ختم تألیف: ۱۲ رجب ۱۲۷۶؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن حاج حسینعلی شریف قزوینی، تا: دوشنبه ۲۰ شعبان ۱۲۷۹ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج یشمی، ۳۰۷گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵ - ۱۴۷]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۶

آغاز: حمد المن تعاهد اولیائه بالبلایا؛ **انجام:** تتمیم باحوال الامام الصادق
جلد ۲، این مجلد حاوی باب پنجم و ششم و هفتم و هشتم در احوال فضایل سید الشهداء و امام سجاد و امام باقر و امام صادق - علیهم السلام- است. ماده تاریخ ختم تألیف: «تتمیم باحوال الامام الصادق» که مطابق است با سال «۱۲۷۷»؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن حاج حسینعلی شریف قزوینی، تا: ۱۲۷۹ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج یشمی، ۳۷۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۴۸]

۱۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۱

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ شعبان ۱۲۷۹ق؛ مصحح؛ در دو برگ آغازین صورت پنج تقریظ از علما بر کتاب حاضر آمده؛ تملک: میرزا حسن محمود به سال ۱۳۶۵، میرزا محمد حسین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱ - ۱۲]

۱۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۰

آغاز: حمدا لمن تعاهد اولیائه بالبلاء کما یتعاهد المحب محبه بالهدایا؛ **انجام:** بورکت تتمیما فتاریخک ×× تتمیم باحوال الامام الصادق
جلد دوم شامل بابهای پنجم تا هشتم در تاریخ و مصایب امامان سوم تا ششم شیعیان می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۰ق؛ محشی از مؤلف آمده که به خط او نوشته شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۵۵گ، ۲۵ سطر [ف: ۱ - ۱۲۱]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱

آغاز: بسمله. حمدا لمن تعاهد اولیائه بالبلایا کما یتعاهد المحب محبه بالهدایا ... و بعد فهذا هو المجلد الثانی من کتاب الدمعة الساکبة ... مما الفه ... محمد باقر ابن المرحوم عبدالکریم الدهدشتی؛ **انجام:** و کان الفراغ ... فی ... النجف ... لست و عشرین لیلة انسلخت من شهر رجب ... و ذلک من سنة ۱۲۷۷ السابعة و السبعین بعد الالف و المأتین من هجرة سید المرسلین صلوات الله علیه و علی آله المیامین. و الحمدلله رب العالمین.
جلد دوم (باب ۵ سرگذشت حسین تا باب ۸ سرگذشت صادق)؛ کا: مهدی بن حسن قفطانی، تا: شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۸۰ق؛ در پایان ستایشی است به نظم از شیخ احمد بن شیخ حسن قفطان، دهدشتی در آغاز می‌گوید که فهرست جلدها را باز در آغاز هر یکی از اینها می‌آوریم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۷۴گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۵ - ۱۳۱۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتم ما اردنا اثباته من کتاب الدمعة الساکبه فی المصیبة الراتبة فی الیوم الثانی عشر من شهر رجب المرجب من سنة ۱۲۷۶ السادسة و السبعین بعد المأتین و الالف و یتلوه الجزء الثانی انشاءالله تعالی فی احوال ... (آب گرفته است) سنة ۱۲۷۶ اقول و نقلت هذا الکتاب من عدة کتب و بذلت جهدی فی تهذیبه و تنقیحه ... و کتب بیده ... ابن عبدالکریم الدهدشتی

محمد باقر مؤلف هذا الکتاب و الحمدلله حق حمده و صلوته علی محمد و آله الطاهرین.
جلد یکم (از آغاز تا پایان باب چهارم در سرگذشت حسن)؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن حسن ففطانی، تا: ۷ صفر ۱۲۸۰ق؛ محشی با نشان «منه»، ابوالقاسم بن حاج حسین علی شریف قزوینی در برگ ۱پ می‌نویسد که من از بس شیفته این کتاب بوده‌ام در خواب امیر مؤمنان علی را دیده‌ام که آن را بمن داده است. بیدار که شدم این نسخه را بدست آوردم، در گ ۲پ-۶ر ستایش (تقریض ؟!) همان ابوالقاسم بن حاج حسین علی شریف قزوینی و شیخ ابراهیم بن شیخ صادق عاملی (به نثر و نظم) و ابوسهل شیخ احمد بن حسن بن علی سعدی نجفی ملقب به ابی قفطان (به نظم و می‌نویسد: تاریخها جادمعة سکبت لاملاء المصائب - ارخ بحق سمها بالدمعة الساکبة) و شیخ عبدالحسین بن شیخ احمد شکر (به نثر مسجع و نظم و می‌نویسد: هی دمعة سکبت من آماق) و سید صالح بن سید مهدی قزوینی (مسجع و منظوم) و ابوالمحاسن میرزا محمد همدانی (به سجع و نظم) و میرزا یوسف تبریزی (به سجع و نظم دارد: ارخته: اعین الاخبار و السیر)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۶گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۳۰۹]

۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۳۴

جلد دوم باب پنجم مورخ شب آخر رجب ۱۲۷۷ در نجف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۲۸۰ق؛ محشی؛ قطع: وزیری، [نشریه: ۷ - ۱۵۴]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أحسن له فی دنیاه الأحوال ورزقه الفوز برحمته فی المأل؛ إنه کریم و صلی الله علی محمد و آله خیر آل
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم فرزند ملا علی، ریزی، تا: سه‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۲۸۴ق؛ مصحح، مقابله شده با عبارت «بلغ»، محشی از مؤلف با نشان «منه»، با دو لوح مرصع نازیبا؛ صفحات دارای کمند و مجدول؛ کاغذ: فرنگی، شده، جلد: تیماج زرشکی، ۳۰۱گ، ۳۰ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۹ - ۶۶]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۵۶

آغاز: حمداً لمن غیب صفاته فی ذاته و ندب خلقه للرجوع الی آبائه و شکراً لمن امتحن عباده بغیبة امناءالدین؛ **انجام:** ای تری عیباً فسد الخللا جل من لاعیب فیه و علا
جلد چهارم در احوال امام عصر (عج)؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاج احمد تستری، تا: ۱۶ رجب ۱۲۸۴ق، جا: نجف اشرف رواق امیرالمومنین؛ مصحح، محشی با عناوین «منه عفی عنه»؛ تملک: میرزاعلی محمدخان مخبرالدوله کاشانی به خط عباسقلی سپهر کاشانی در یکشنبه۱۴صفر ۱۳۴۰؛جلد:تیماج قرمز، ۳۵۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله علی ما خص المخلصین باخص مصاب و وفی الصابرین اجرهم بغیر حساب ... و بعد فهذا هو المجلد الثالث من کتاب الدمعة الساکبة ... تألیف ... محمد المدعو بباقر ابن المرحوم عبدالکریم الدهدشتی؛ **انجام:** و کان الفراغ من هذا الجزو فی عصر یوم السبت عشرین من شهر ذی القعدة ... سنة تسع و سبعین و مأتین بعد الالف ... و کتب بیمناه ... محمد باقر بن عبدالکریم الدهدشتی البهبهانی ... فی ... النجف ... و لقد اتحفنا بعض الاحباء بتقریض و تاریخ عند الفراغ: هذا کتاب کلما امعنت فیه نظری ×× وجدته محتویا علی غوالی الدرر / و ترتوی منا صدور تنطفی عن و غر ×× و ناخذ الثارات من اجناد دولة الاصفر
جلد سوم (باب ۱۹ سرگذشت کاظم تا باب ۱۳ سرگذشت عسکری)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۲ صفر ۱۲۹۵ق؛ محشی برخی با نشان «منه عفی عنه»؛ تملک: ملا عباس بغدادی زیوری بامان؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۸گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵ - ۱۳۱۱]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۳

آغاز: الحمدلله الذی أسبل علی أولیائه لباس الغیبة و جعل کل واحد منهم لأسراره معدناً و عیبة؛ **انجام:** و لینصرن الله من ینصر دینه،إن الله لقوی فی سلطانه، عزیز فی جبروت شأنه.
خط: نسخ، کا: سید محسن خوانساری، تا: ۱۳۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۸۸گ، ۲۶ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۹ - ۴۹۵]

۲۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۱۳

آغاز: آغاز جلد دوم: حمداً لمن تعاهد اولیائه بالبلایا تعاهد المجب محبه بالهدایا وشکراً لمن خص با عظمها و اجلها؛ **انجام:** ولا یوح الوفاء زوار قبره، یفوح علیهم مسکها وعبیرها.
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «یاعلی» (بیضی)؛ در صفحه آخر نام فخرالملوک شیخ وندی؛ جلد: مقوایی، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۶۵]

۲۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۲۸

جلد دوم و باب پنجم احوال سید الشهداء و باب ششم احوال امام سجاد(ع) و باب هفتم احوال امام باقر (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۱۴]

۲۲. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: الحمدلله علی ما خص المخلصین باخص مصاب و وفی الصابرین اجرهم بغیر حساب؛ **انجام:** وان سیک بها سبیل الرغبة للطالبین ویجنبها جادة المآل ولقد اتحفنا بعضی الاحباء ... وابر به اللهم من، کان عن الدین بری
جلد سوم از الباب التاسع حالات امام موسی بن جعفر تا باب الثالث عشر حالات امام حسن عسکری (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضاء «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۱]

۲۳. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۳۱

آغاز: احمدك اللهم حمد بعد فضلت مواليه الامناء؛ **انجام:** اعدائهم ... فتم ما اردنا اثباته فی الجزء الاول من کتاب الدمعة الساكبة

جلد اول حالات حضرت پیامبر و حضرت زهرا و امام علی و امام حسن (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۲]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۳۶۴

آغاز: الحمدلله علی ما خص المخلصین باخص مصاب و وفی الصابرین اجرهم بغیر حساب؛ **انجام:** و تأخذ الثارات من اجناد ولد الاصغر.

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، دهه آخر صفر ۱۲۸۲؛ محشی به امضاء «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۵ - ۳۵۰]

۲۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

الجزء الاول؛ کا: علی محمد بن محمد حسن حائری غروی، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۲]

● **الدم مقدار الدرهم منه یجب ازالته للصلوة ام لا؟ (رسالة فی تحقیق ان)** / فقه / عربی

ad-dam miqdār-ud dirham min-h yajib-u izālat-a-hū li-ṣ-ṣalāt am lā? (r.-un fī taḥqīq-i anna)

محتملاً از وحید بهبهانی؛ این مساله که آیا بر طرف نمودن مقدار درهم از خون برای نماز واجب است یا نه؟ در رساله حاضر مورد بحث قرار گرفته و اختلاف اصحاب امامیه در مسئله و استدلال هر کدام از دو «قول» بیان شده است؛ پس از پرداختن به اصل مسأله به عنوان اولین بحث، مباحث مختلف درباره مسئله مورد بحث و بررسی قرار گرفته است: بحث ۲. تعیین درهم؛ ۳. استثناء خون‌های سه‌گانه؛ ۴. عدم فرق بین لباس و بدن در این احکام؛ ۵. تفرق یا تجمع مقدار درهم؛ ۶. اگر کمتر از درهم به مایع طاهر اصابت کند و مجموع به مقدار درهم نرسد؛ ۷. نجاست کمتر از درهم؛ ۸. خون قروح و جروح؛ ۹. طهارت خون ما لا نفس له.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۳

آغاز: مسئلة اختلف الاصحاب فی ان الدم الخارج عن ذوی النفس؛ **انجام:** فالاصل طهارته و برائة الذمة من وجوب ازالته ... اغفر الله لکاتبه و للناظر فیه ...

کا: احمد بن ابراهیم، تا: ۱۱۷۵ و ۱۱۷۶، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۱۱-۱۸)، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۲]

● **دم نامه = اختیارات دم** / فالگیری / فارسی

dam-nāme = extīyārāt-e dam

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۱۲

در آغاز اگر عزم سفر کردی دم خود را نگر اگر از جانب چپ آید در حال روان شو (یکی از انواع فال است)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۶۳ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۶]

← دم و وهم ≻ علم دم و وهم
← دم و وهم ≻ علم انفاس

● **دم و وهم** / علوم غریبه / عربی

dam va vahm

علم دم و وهم از علوم غریبه است و این گفتار در آن است و از دم و وهم و طلسم و کیمیا در آن آمده و از بسیاری از کتاب‌های این فن یاد گردیده است.

آغاز: و من جملة العلوم الغریبة علم النفس و علم الوهم و موضوع الاول نفس الانسان و موضوع الثانی قوة الوهم.

انجام: الکاف اشارة الی الکیمیا و اللام الی اللیمیا و الهاءالی الهیمیا و السین الی السیمیا و الراءالی الریمیا. نقل من مصنفات بعض العلماء.

[دنا ۵۹۶/۷ «علم دم و وهم»]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۸/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۱۹۸ق؛ ۶گ (۸۱پ-۸۶پ) [ف: ۴ - ۹۷۹]

● **دم و وهم** / علوم غریبه / فارسی

dam va vahm

[فهرستواره منزوی ۱۴۶/۶]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۷/۶

آغاز: بسمله حمدله ... اما بعد این مختصری است در بیان و هم و دم. نقل است از ارسطوی حکیم؛ **انجام:** ای عزیز همگنان را توفیق و سعادت رفیق باد

برای دم و وهم فهرست دانشگاه ۹۸۰/۴ دیده می‌شود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۹۷گ (۱۰۸-۱۳۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۴۵۹]

● **دم و وهم** / علوم غریبه / فارسی

dam va vahm

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۲۰/۷

آغاز: که اول عبارت است از معرفت انفاس و دلالات و دوم از تسخیر اوهام؛ **انجام:** بدون ذکر آنها فایده زیاده متصور نمی‌شد، به همین قدر اکتفا رفت، و العلم عندالله
از فن نهم و دهم، در دو فصل: اول: در علم دم، دوم: در علم وهم؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای نازک کرم، کاغذ لیمویی، ۳گ (۳۲پ-۳۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۶]

● **دمیة القصر و عصرة اهل العصر** / تراجم / عربی
dumyat-ul qaṣr wa ʻuṣrat-u ahl-il ʻaṣr
باخرزی، علی بن حسن، - ۴۶۷ قمری
bāxarzī, ʻalī ebn-e hasan (- 1075)
وابسته به: یتیمة الدهر فی محاسن اهل العصر؛ ثعالبی، عبدالملک بن محمد (۳۵۰-۴۲۹)
تاریخ تألیف: ۴۶۱- ۴۶۴ق
دمیة القصر ذیل تذکرة یتیمة الدهر فی محاسن اهل العصر ابومنصور عبدالملک ثعالبی است. ابوالمعالی سعد بن علی وراق خطیری زینة الدهر را ذیل دمیة القصر قرار داده، پس از آن محمد بن صفی الدین ملقب به عماد الدین کاتب اصفهانی خریدة القصر و جریدة اهل العصر را تألیف کرده و زینة الدهر را مذیل ساخته، کتاب السیل علی الذیل نیز ذیلی است که عماد الدین کاتب بر خریدة القصر خود نگاشته، ابن خلکان در ترجمه باخرزی می‌نویسد ابوالحسن علی بن زید بیهقی ذیلی بر تذکرة باخرزی تألیف نموده موسوم به وشاح دمیة القصر و لقاح روضة العصر. حاجی خلیفه می‌گوید دمیة القصر راعبدالوهاب مالکی شرح کرده است. این تذکره مشتمل بر هفت قسمت است: ۱. محاسن شعراء بدو و حجاز؛ ۲. طبقات شعراء شام و دیار بکر و آذربایجان و جزیره و سائر بلاد مغرب؛ ۳. فضلاء عراق؛ ۴. شعراء ری و اصفهان و فارس و کرمان؛ ۵. فضلاء جرجان و دهستان و استرآباد و قومس و خوارزم و ماوراء النهر؛ ۶. شعراء خراسان و بست و سیستان و غزنه؛ ۷. طبقه‌ای از ائمه ادب که اسم آنان در دواوین شعراء مذکور نیست. کتاب در ذکر محمد بن عبدالله حطابی و ابوعلی رازی و تقریظات به پایان می‌رسد.
آغاز: بسمله. حسبی الله و کفی هومن حسبه احمد الله علی ما اسبغ من اذیال افضاله و اشکر علی ما افرغ من سجال نوراله حمداً یقتضی کل یوم جدید صنعاًجدیداً و شکراً یمتری کل وقت مزید برا مزیداً و اختص نبیه محمد المحمود طریقه فی الدلالة الممدود سرادفه فی الرسالة بتحیات مضاعفات یضعف الحاست تضاعفها فتفوق بین اصلا سوابقها فتکبو بالاضافة فی حلبات یسبها دخن البکاه و تسربا باستعارة نفحات سمیها سردا لضیهاً ...
انجام: وثناه الشیخ الامام ابو عامر الفضل بن اسمعیل الجرجانی فقال و القول ماقالت حذام و کلامه اعذب من ثبت الکرم شیبت با بن الغمام. مادمیة القصر الا روضة انف ×× تحوی محاسن اهل البدو و الحضر / من کل لفظ کنظم الدر مخترع ×× و کل معنی کنفث السحر مبتکر / ابقت اسامی مر مخلده ×× منقوشة بین سمع الدهر و البصر / فلیحسبن من تطا الیک موقعها ×× فانها عصرة من اعظم العصر / یشفی بها کاتب ضائت خواطره ×× و شاعر ملکته عقد الحصر / و هی العرایس لا یرضی لبهجتها ×× ان تستباح بلا الف من البدر / فذاک یدعو علیها ان یشقها ×× بکل باهرة اضوامن القمر / فهو الامام الذی یبدی خواطره ×× بکل معجزة تعبا علی البشر
چاپ: القاهرة، دار الفکر العربی، تحقیق عبدالفتاح محمد الحلو، ۱۳۸۶ق، الجزء الاول، ۵۹۰ص؛ بغداد، مطبعة المعارف، محقق: سامی مکی العانی، چاپ جدید، جزء اول، ۴۷۲ص، ۱۳۹۰ق، جزء دوم، ۵۵۰ص، ۱۳۹۲ق.
[کشف الظنون ۷۶۱/۱، فهرس المخطوطات المصورة ۲ ش ۶۶۱ و ۱۰۴۶؛ بروکلمان ۲۴۲/۱و ذیل ۴۴۶/۱؛ دیباچه خریدة القصر قسم عراق چاپ بغداد در ۱۳۷۵ ص ۸۵؛ فهرست عربی بلوشه ص۱۴۱؛ فهرست دسلان ص ۵۸۰ ش ۳۱۳؛ دنا ۱۲۵۳/۴ (۱۶ نسخه)؛ الاوقاف العامة موصل ۱۴۱/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۶-ف
نسخه اصل: سلیمانیه رئیس الکتاب ش ۷۹۵؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر محمد بن محمد بن خلف بن علی بن عبدالعزیز، تا: محرم ۵۷۲ق، بیادگار برای شیخ زین العلماء ابوبکر محمد بن الطیب بن عبدالله بن عیسی گرجی؛ ۳۰۶ص [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۶]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۴۱بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۴۵]
۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۹بخش۳
نسخه اصل: رئیس الکتاب ۷۹۵. پایان بخش پنجم و بازپسین مجلد است؛ بی‌کا، تا: ۵۷۲ق؛ ۱۴۸گ [ف: - ۱۱۰]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صحبة لائمة الصناعة الذین هم اسنمه الفضل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی با حاشیه مذهب، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، قطع: وزیری [ف: ۲۴ - ۱۱۲]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بکل معجزة یقتا علی البشر.
نسخه ما جزئی از این کتاب است؛ خط: نسخ، کا: عبدالکریم کازرونی،تا:۱۱۴۰ق؛واقف:نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۷۲گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۷×۲۰سم [ف: ۷ - ۸۷]
۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۶۹
آغاز: برابر
شامل شش قسم به ترتیب ذیل است: ۱. محاسن شعر البدر و الحجاز، ۲. طبقات شعر الشام و دیار بکر و آذربیجان و الجزیرة و سائر البلاد، ۳. فضلاء العراق، ۴. شعراء الری و الجبال و اصفهان و فارس و کرمان، ۵. فضلاء جرجان و استرآباد و قومس و دهستان و خوارزم و ماوراء النهر، ۶. شعراء خراسان و مهستان و بست و

سجستان و غزنة و ماتضاف الیها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برگ‌ها جابجا صحافی شده؛ ۶۴گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۱]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۷۰گ، ۱۷سطر (۱۵×۲۲) [ف: ۲ - ۵۰۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا القسم السابع هو الذی بقی من تمام الکتاب و به ان شاء الله تعالی.

خط: نسخ خوش، کا: محمد محسن بن محمد علی قاینی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری، مشکی، ۱۰۲گ، ۱۶ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۲۸۳]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۰ ـ ج

آغاز و انجام: برابر

دو نسخه ما باید ترجمه و سرگذشت ۵۳۷ تن باشد و از آغاز کتاب است تا ابومنصور عبدالله بن سعید بن مهدی خوافی و سپس سرگذشت خود باخرزی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ تملک:عبدالله حسینی در۱۲۶۵؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱- ۲۳۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۳

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد ساوجی، تا: ۱۲۶۱ق، برای حاجی میرزا فضل الله؛ تملک: موید الدوله طهماسب میرزا، علی قلی مخبرالدوله در ۱۳۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۷گ، ۱۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۶۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۶۳

خط: نسخ، کا: حسین بن محسن اصفهانی، تا: ۱۷ صفر ۱۲۷۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۲۴]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۳ محرم ۱۲۷۷ق؛ یادداشت لطفعلی بن مؤید الدوله قاجار در تبریز به تاریخ شعبان ۱۲۷۸ق و جمعه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۸۵ق درباره زندگی مؤلف، محشی از لطفعلی و اصلاحات، فهرست مطالب کتاب به خط لطفعلی در جمعه ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ مهر: «یا محمود ۱۲۸۴» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی حنایی زر افشان، جلد: تیماج سرخ، ۹۵گ (۹۱ر-۱۸۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۱۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۲۶/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۳۶]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۱ ـ ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد علی، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۸۲ق، برای امیر زاده علی بخش میرزا؛ ایرج صدرالشعرا در ۱۳۱۷ به ادیب الممالک بخشیده؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** خذها نتیجة طبع ان اهت به ×× أجاب فی الوقت مثل العین منفجره

خط: نسخ، کا: مهدی بن علی نقی، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۸۵ق؛ یادداشتی در شرح حال مؤلف از «لطفعلی بن مؤید الدوله قاجار» در دوشنبه ۱۸ رجب ۱۳۰۷ در تبریز و تملک وی به همان سال با مهر «عبده لطفعلی» (مربع)؛ مهر: «الراجی احمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۸۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۱-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۵۳]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۳۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۹۸]

← دنانیر الغموم ≻ دفاتر الغموم

● دنباله جدول احوال بلدان / جغرافیا / فارسی

donbāle-ye jadval-e ahvāl-e boldān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۰ق؛ ۲ص [ف: ۶ - ۲۰۰]

● دنباله جدول الجیب / ریاضیات - فارسی

donbāle-ye jadval-ol jayb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۰ق [ف: ۶ - ۲۰۰]

● دن کیشوت / داستان / فارسی

don kīšot

ترجمه فارسی رمان «دن کیشوت» سروانتس است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۷۰

آغاز: ولیکن به خاطر آورد که آمادیس شوالیه نامدار فرنگستان به یک لقب خالی اکتفا نکرده ولفظ گل را که نام میهنش بود؛ **انجام:** دن کیشوت گفت: دوست عزیزم اگر بنا باشد که قیمت ...

به نسبت شأن ومقام مریض معین شود
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۲۳گ، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف مخ: ۲ – ۹۰۰]

● **دنیا از نظر حکماء** / اخلاق / عربی
donyā az nazar-e hokamā'
رساله‌ای است درباره موضوع دنیا و بحث درباره خوبی‌ها و بدی‌های آن از نظر فلاسفه و به روش آنها.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۰۵
آغاز: اما بعد نفعنا الله و ایاکم بالاعتبار و جعله مؤدیا لنا و لکم الی الاستبصار؛ **انجام:** و اول ما یجب علی طلاب العلوم ان یبدأ و ابه و الله أسأل توفیقک و عونک.
بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه با چند رساله دیگر در یک مجموعه است و به‌طوری‌که در صدر آن ذکر شده نسخه از این رساله به خط شهید ثانی یافت شده که وی در آخر آن چنین نوشته بوده: «و هذه رساله مستحقة لان تکتب بالنور علی خدود الحود و تلازم بالدراسة و تلحظ بالحراسه و کتب الفقیر الی عون الله تعالی زین العابدین بن علی بن احمد ...» مؤلف رساله هر چند در صدر نسخه به دلیل آن عبارت که فوقا نقل شد، شهید ثانی معرفی گردیده، ولی به دلیل همان عبارت نمی‌توان گفت مؤلف شهید ثانی است، زیرا نام شهید ثانی زین الدین بن احمد شامی است و قابل تطبیق بر زین الدین بن علی بن احمد که در آن عبارت است نیست. بنابراین به خط شهید ثانی بودن نسخه اصل نیز اگر به همین دلیل بوده است غیر قابل قبول است، به شکل بیاض دعا کتابت آن مشجر است؛ جلد: تیماج به رنگ قرمز، اندازه: ۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۸]

● **دنیا و آخرت (حکایت در شرح ...)** / شعر / فارسی
donyā va āxerat (hekāyat dar š.-e ...)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۲۸
آغاز: شنیدم رفت مردی در بیابان ×× زبهر مصلحت روزی شتابان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی، ۱۲گ (۱۷۷ر–۱۸۹پ)، ۱۸سطر [ف: ۳۷ – ۴۰۶]

● **الدنیا و الآخرة** / اخلاق / عربی
ad-dunyā wa-l āxira
از: علی بن اکبر جلالی یزدی (معاصر).

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۴۰۸/۶
کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۹۸]

● **دنیای دانستنیها** / شعر / فارسی
donyā-ye dānestanī-hā
عبادزاده، محمد، ق۱۴ قمری
'ebādzāde, mohammad (- 20c)
مضامین نو در شعر فارسی

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۷۱
آغاز: ازکتاب بی مثال آسمانی خاطرات جاودانی ×× روزها تا شام خواندم سرنوشت زندگانی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: محمد عبادزاده؛ کاغذ: خطی جدید، جلد: نایلون، ۹۱گ، ۱۰ سطر (۱۴/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۵ – ۱۸۲۸]

● **دواء الارواح** / عرفان و تصوف / عربی
dawā'-ul arwāḥ
جنید بغدادی، – ۲۹۷ ؟ قمری
jonayd-e baqdādī (- 910)
چاپ: لندن، مجلة الجمعیة الملکیة الآسیویة، ۱۳ص، ۱۹۳۷م.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶/۱۱–ف و ۱۱۹۴/۹–ف
نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۷۴؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن سودلیر، بی‌تا، ۲گ (۵۲ر–۵۴ر) [فیلمها ف: ۱ – ۵۱۳ و ۵۸۰]

● **الدواء العاجل لدفع العدو الصائل** / اخلاق / عربی
ad-davā'-ul 'ājil(-lidaf'-il 'aduw-iṣ ṣā'il)
شوکانی، محمد بن علی، ۱۱۷۳ – ۱۲۵۰ قمری
Šawkānī, mohammad ebn-e 'alī (1760 - 1835)
رساله اخلاقی است در پند و اندرز مکلفین و تحذیر آنان از افتادن در دام گناه و حلول خشم خداوند و ترغیب به انجام واجبات. وی از عموم مسلمین درخواست می‌کند در مقابل مظاهر گناه کوتاه نیایند.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۲۷
آغاز: بسمله.الحمدلله رب العالمین یا مالک یوم الدین ایاک نعبد و ایاک نستعین؛ **انجام:** و اذعان العباد بهذی جائت الشریعة المطهره و قطعت کلیاتها و جزئیاتها ... آمین
خط: نسخ تحریری، کا: حسین بن محمد انصاری، تا: ۱۲۹۳ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت۱۳۸۶؛ کاغذ: نیلی روشن، جلد: میشن اخرا، ۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۸۳]

● **دواء المساکین** / طب / فارسی
davā'-ol masākīn
نویسنده از کتاب‌های نافع المخلوقین و خلاصة الخلایق یاد

کرده است و از علی کرم الله وجهه ... پسر خود امیرالمؤمنین حسین رضی الله عنه و ... نام برده است. این کتاب شامل دویست و پنجاه و پنج «باب» است که در آن از اشعار پارسی و روایات نیز استشهاد جسته است: باب ۱. بیان آنکه طب چیست؟؛ ۲. بیان آنکه چند چیز جمع باید گردد در کسی که طبیبی را شاید؛ ۳. ابتداء علم طب از کجا بود؛ ۴. اسطقسات؛ ۵. مزاج چیست؛ ۶. اندام‌های تن؛ ... ۱۰۰. علاج سل؛ ... ۲۰۰. حمی محرقه؛ ... ۲۵۱. در بیان مراتب کیفیات درجات ادویه مفرده و منفعت؛ ... ۲۵۵. علاج‌های مجرب اسبان ...

آغاز: سپاس و ستایش خدای را که همه آفریده ها به خواست وی است و همه نعمتها بجود و عطای وی ...

[فهرستواره منزوی ۳۴۶۵/۵؛ مشترک پاکستان ۳۴۶۶/۵ (۱ نسخه)]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۳۴

آغاز: اولین عنوان موجود در برگ سوم پس از فهرست کتاب: باب پانزدهم در تدبیر استفراغ بدار و وقی بیاید دانست که هر طعامی که خورده شود آنرا سه هضم است

از اوایل باب چهاردهم تا مقداری از باب دویست و پنجاه و یکم؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ هندی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳گ، ۲۶ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۳۷

آغاز: بسمله. سپاس و ستایش خدای را که همه آفریده‌ها به خواست وی است و همه نعمتها به جود و عطای وی؛ **انجام:** مسخن معده بود و اشتها آرد و قی باز دارد بغایت مقوی معده بود

خط: نستعلیق، کا: عبداللطیف بن ابوالحسن، تا: سه‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج عنابی، ۴۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۹]

● دواء المعجون فی خلاص الطاعون = جهاز المعجون فی الخلاص من الطاعون / دعا / ترکی

davā’-ol ma‘jūn fī xalās-et tā‘ūn = jahāz-ol ma‘jūn fe-l xalās men-at tā‘ūn

مستقیم زاده، سلیمان بن عبد الرحمن، - ۱۲۰۲ قمری

mostaqīm-zāde, soleymān ebn-e ‘abd-or-rahmān (-1788)

رساله‌ای مختصر در دعا، توسل به حضرت احدیت جل و علا و آداب آن که با استفاده از روایات نگارش یافته است.

آغاز: بسم الله الشافی، الله أکبر، بسم الله المعافی، الله أکبر؛ قال رسول الله صلی الله علیه و سلم لایرد القضاء الا الدعاء و لایزید العمر الا البر.

انجام: بیوردیلر ایام و باده بو دعانی هرگونه اون کره قرائت دافع و با اولمشی مجربدر ... و به استجرت و علیه توکلت و هو حسبی و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً.

[ایضاح المکنون ۳۸۷/۱؛ هدیة العارفین ۴۰۵/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۹۰ق؛ مصحح، محشی، با آثار قلم خوردگی؛ نام رساله و تاریخ کتابت (تألیف) آن نگاشته شده؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۷۷-۸۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۳سم [ف: ۳۰ - ۵۳۴]

● دواء للحفظ / طب / فارسی

davā’-on le-l-hefz

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹/۱۰ فیاض

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص، ۵۰ سطر (۹/۵×۲۰)، قطع: رحلی [ف: ۲۰۰]

● دواء و شفاء / عرفان و تصوف / فارسی

davā’ va šefā‘

ابراهیم بن ابی المکارم طاوس

ebrāhīm ebn-e abe-l-makārem tāvūs

در سلوک و این که صوفی باید چه کند تا واصل شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۶/۱۱

خط: نسخ، کا: یوسف بن سعدالله، تا: ۷۰۶ق؛ ۱۴گ (۹۴-۱۰۷)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۶ - ۷۵۱]

● دواثر العلوم (منتخب) / علوم غریبه / عربی

dawāṯir-ul ‘ulūm (mn.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۰۷/۲

آغاز: بسمله، الباب الاول فی کلیات علم الحروف باعتبار دو اثر ما و مخارجها و صفاتها و طبایعها؛ **انجام:** و نسبتها تغیر معک الکلام و کل نسبة اخللت اخظاء الامر المنسوب الیها

خط: نسخ، کا: زنجانی، اسد الله، تا: ۱۳۴۶ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● دوارش دم / طب / فارسی

davāreš-e dam

دکتر طلوزان، ۱۸۲۰ - ۱۸۹۸ میلادی

doktor tolūzān (1820 - 1898)

رساله مختصری است در تشریح و عمل قلب و اقسام عروق که آن را دکتر طولوزان حکیم باشی ناصرالدین شاه قاجار از زبان فرانسه به فارسی ترجمه نموده و مشتمل است بر ۵۱ «فصل»: در دوران دم، در تشریح شقاف (=پریکارد)، در تشریح نسج شقاف، در تشریح قلب، در تشریح جرم قلب، در تشریح دهلیز ایمن قلب، در نسج قلب، در تشریح دهلیز ایسر قلب، در تشریح بطن ایسر، در تشریح اقسام عروق، در تشریح شریانها، در تشریح اورده، در عروق لنفاتیک و عروق کیلوس، در تشریح ورید باب الکبد، در دوران دم (=سیرکولاسیون دوسان)، در عمل قلب و حرکت وضعی او، در حرکت انقباض و انبساط قلب، در بیان این که انقباض و انبساط قلب تدریجی است، در حرکات انتقالی قلب، در کیفیت و مقدار حرکت، در فشرده شدن خون در بطنین و شرائین، در دوران دم در شرائین، در قوه فشار دم، در اختلاف قوه فشار در شریان، در اختلاف قوه فشار در دوران صغیر و کبیر، در بیان چیزهایی که قوه فشار را کم یا زیاد می‌کند، در نبض، در قوه قبضیه، در دوران دم در اورده، در ضربان دم وردی و اسباب آن، در موانع دوران دم در اورده باب الکبد، در بیان این که خونی که وارد اورطی و شریان ریه می‌شود مساوی اند، در بیان سرعت حرکت دم در عروق، در سرعت دوران دم، در سرعت حرکت دم در بنیان وریدی، در بیان اختلاف عود قرعات قلب، در تعیین مقدار دم، در بیان این که گاهی هوا داخل در ورید می‌شود، در در انتقال خون از بدنی به بدن دیگر (که از اعمال جدید است)، در تأثیر تنفس در دوران دم، در عمل اعصاب در دوران دم، در بیان این که قلب حس ندارد، در دوران دم در حیوانات، در دوران دم حیواناتی که با شکم راه می‌روند، در دوران دم ماهی.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۴۸

آغاز: بسمله حمدله اما بعد این رساله ایست در تشریح قلب؛ **انجام:** و خون ماهی سرخ است و گلبول آنها نیز بزرگ و بیضی است.

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته کم اعجام، کا: سید موسی حسینی بهشتی،تا:جمعه ۲۰ذیحجه۱۲۹۳ق،به‌جهت آقا میرزا نصرالله حکیمباشی؛واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۳سم [ف: ۱۹ – ۱۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۷۴

آغاز: بسمله. تشریح قلب و عروق و عمل آن؛ **انجام:** و دم ماهی قرمز است و گلبولهای آن بیضی است ... اعنی سمی امام الخمس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی صنعتی، ۳۹گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۲۸۰]

● دوارش دم / طب / فارسی

davāreš-e dam

مختصری است در تشریح و عمل قلب و عروق و دوران دم دراورده و شرائین که احتمالاً تحریر دیگری از «دوارش دم» تألیف دکتر تلوزان حکیم باشی ناصرالدین شاه (نسخه ۱۲۷۴۸ و ۳۵۹۷۴ آستان قدس) است و یا اینکه هر دو از یک کتاب فرانسوی به فارسی ترجمه شده‌اند و یا اینکه در یک کلاس درس، املاء شده‌اند. اگر چه نسخه حاضر عنوان «فصل» ندارد، اما در مقایسه با نسخه فوق الذکر، شامل اواسط فصل ۲۲ (در فشرده شدن خون در بطنین و شرائین) تا آخر کتاب یعنی فصل ۵۱ (در دوران دم ماهی) با همان ترتیب و اندکی تفاوت در الفاظ و عبارات است. مؤلف در آخر فصل ۲۲ (برگ ۶۶ر نسخه) به کتاب دیگرش موسوم به «اسکولتاسیون» ارجاع داده است. با وجود مغایرت خط این رساله با رساله صدر نسخه موسوم به «اعصاب» ــ مذکور در فهرست آستان قدس با شماره ۳۸۲۶۶ ــ احتمال اتحاد مؤلف یا دو رساله بعید نیست.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۱۵۶

آغاز: بطون بجهة همین است که خون به بطن رجعت می‌کند و این یکمرض مخصوص قلب است ... در کتاب اسکولتاسیون نوشته ایم دوران دم شریانی؛ **انجام:** دوران شریان بزرگ خون ماهی قرمز است و گلبولهای او بزرگ و بیضی شکل است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۲۸۱]

● دوازده آیه = دوازده کلمه از تورات = اثنتی عشرة آیات / حدیث / عربی

davāzdah āye = davāzdah kalame az towrāt = iṯnatay ʻašarat-a āyāt

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، – ۴۰ قمری

(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

دوازده عبارت عربی با مطلع «یابن آدم» است که به عنوان «آیه» از آن نام برده شده و ظاهراً حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام از تورات نقل نموده و به عربی درآورده است.

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۷۰/۴ ج

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۱ پ) [ف: ۳۰۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۰۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۴ – ۱۵۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۱۸/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمدرضای کوکدی گلپایگانی، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان (سپاهان)؛ کاغذ: سپاهانی،

جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۹پ-۱۱۰)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۱۵۲]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۶۱-طباطبائی

آغاز: روی عن امیرالمؤمنین علیه السلام. من التوراة اثنی عشر کلمة و نقلتها الی العربیه و انا انظر علیها فی کل یوم اولها یابن آدم لاتخاض ذا سلطان بما دام سلطانی؛ **انجام:** ثم لاتنال اما ما قدرت لک و انت المذموم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۸پ [ف: ۲۳ - ۷۳۳]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۶۲/۱۶

با ترجمه فارسی آن در حاشیه؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۶۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۷۵۵

آغاز: کلمات: ... یابن آدم لا تخافن سلطاناً مادام سلطانی باقیاً؛ **انجام:** کلمات: ثم لا تنال الا ما قدرت لک وانت مذموم.

نسخه کامل و افزون برسور مذکور دوازده کلمه دیگر نیز پس از آن ذکر شده؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن مرتضی، تا: ۱۲۶۰ق؛ برخی از سطور مترجم به فارسی؛ واقف: سیدمحر باقر سبزواری، ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، فاقد جلد، ۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۱۰]

۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۴۱/۸

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالعلی کرمانی، تا: شوال ۱۳۰۱ق [نشریه: ۲ - ۱۲۲]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۳۳/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۳ - ۹۸۴]

● دوازده آیه = دوازده کلمه از تورات = اثنتی عشرة آیات / حدیث / فارسی و عربی

davāzdah āye = davāzdah kalame az towrāt = iṯnatay ʻašarat-a āyāt

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

دوازده آیه است که امیرمؤمنان علی (ع) از تورات انتخاب فرموده و به عربی ترجمه نموده و کسی آنها را به فارسی برگردانده است.

۱. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۱۴ در حاشیه

آغاز: بسمله حمدله و بعد بدانکه امیرالمؤمنین و امام المتقین علی بن ابی طالب علیه السلام میفرماید که این دو ... بسیار کردم و بلفظ عربی آوردم و هر ... آیات نظر می‌کنم آیه اول ... سلطان ما؛ **انجام:** مگر بر همان چیز که بر تو مقدر شده باشد و در این هنگام تو مذموم ما خواهی بود اللهم ... و ترضی ... و سلم تسلیما ...

تمام آیات به فارسی ترجمه شده است؛ خط: نسخ، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲پ-۴ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۱۳

به عربی و ترجمه فارسی که دوازده آیت است؛ بی‌کا، تا: ۹۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱-۴ هامش)، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۰۰۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۲

آغاز: دوازده آیه که حضرت امیرالمؤمنین (ع) از تورية بیرون آورده اند و بعربی ساخته، هر روز سه بار دوری نگاه میکردند. بسمله. حمدله. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین، بدانکه حضرت امیر (ع)؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین.

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۲گ (۲پ-۳پ هامش)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷ - ۳۶۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۱

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین. و بعد بدانکه امیرالمؤمنین و امام المتقین ... میفرماید که این دوازده آیه از تورات اختیار کردم و بلفظ عربی آوردم و هر روز سه نوبت درین آیه نظر می‌کردم؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین.

ترجمه فارسی آن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ با یک سرلوح و دوپیشانی، جدول و کمند به زر؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه روغنی زمینه قهوه‌ای، ۱۹۲گ (۱پ-۲پ هامش)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷ - ۳۲۱]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۵

آغاز: بسمله، حمدله و بعد بدانکه امیرالمؤمنین ... می‌فرماید که این دوازده آیت را از تورات اختیار کردم و به لفظ عربی آوردم و هر روز سه نوبت در این آیات نظر می‌کنم آیه اول یابن آدم لاتخافن ذا سلطان مادام سلطانی باق ابدا؛ **انجام:** و درین هنگام تو مذموم حضرت ما خواهی بود اللّهم وفقنا لما تحب و ترضی بحقمحمد المصطفی ... دایما ابدا کثیرا.

خط: نسخ خوش، کا: معزالدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب، با یک سرلوح کوچک در جنب آن، مجدول؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۵۵۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۰/۴

حدیثی از امام علی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۵ق؛ ۱گ (۷۸ر) [ف: ۶ - ۲۵۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۳

با ترجمه فارسی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳ص (۲۰۷-۲۱۰) [ف: ۱۰ - ۱۶۶۹]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۲۰/۱۰

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی سیدنا و نبینا محمد و آله الطاهرین بر رأی انوار شارعان نبوی و سالکان طریقت مرتضوی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۶ر–۲۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۳۰ – ۱۹۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۳/۸

آغاز: روایت کرده‌اند از حضرت امیرالمؤمنین صلوات الله علیه و آله فرموده است که من از تورات دوازده کلمه اختیار کردم و مضامین به این چند کلمه است. اول آن است که ای فرزند آدم از هیچ صاحب سلطنت و حکمی نترس مادامی که سلطنت و پادشاهی و حکم من باقی است؛ **انجام:** دوازدهم آن است که ای فرزند آدم گر باستی در پیش روی من بایست ... مانند کسی که گویا می‌بینی مرا و اگر تو مرا نبینی به درستی که من تو را می‌بینم

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ «تمام شد به دست حسین خان ولد میرزا محمد آقای کرایلی ملقب به فقیره»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۲پ–۱۰۳پ)، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۰۹]

۱۰. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۴/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۷۱]

● **دوازده آیه از قرآن** / علوم قرآن / فارسی

davāzdah āye az qorān

دوازده آیه از قرآن که رفع بلا می‌کند و شش آیه که در آن ده قاف است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰/۲

آغاز: که هر کس این دوازده آیت را از قرآن برخواند؛ **انجام:** و استغفرالله ان الله غفور رحیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: دولت آبادی، ۷گ، ۸ سطر [ف: ۵ – ۱]

↩ دوازده آئین ← فرهنگ

● **دوازده آئین** / ادبیات / فارسی

davāzdah āyīn

بروجردی، همایون، ق۱۴ قمری

borūjerdī, homāyūn (- 20c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۹

آغاز: آئین اول در بیان اطلاق پارس بر ملک ایران که در زمان قدیم تا کجا پارس شمرده میشده؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین ... متوقع آنکه صاحبان فطانت و اربابان این علم چشم از عیب او پوشیده بقلم مرحمت تصحیح فرمایند

نام مؤلف را در این فهرست همایون بروجردی = میرزا عباس افصح الشعراء ذکر کرده؛ خط: شکسته تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۵۰۱]

↩ دوازده امام ← الاثنی عشریة

↩ دوازده امام ← الخطب

↩ دوازده امام ← الدعاء المنظوم

↩ دوازده امام ← الدعوات

↩ دوازده امام ← الصلاة العالیات

↩ دوازده امام ← الصلوات المنظومة

↩ دوازده امام ← الصلوات و التحیات

↩ دوازده امام ← سبحة البنان و ورد اللسان

↩ دوازده امام ← صلواتیه

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

؟ شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ – ۳۸۱ قمری

šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e ʻalī (924 - 992)

دوازده امام منسوب به شیخ صدوق.

آغاز: اللهم انی اسالک یا جواد ما قصر عن جود یا من احاط لکل حد محدود یا من لایحویه مکان موجود یا من لایخلو منه مکان مفقود.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ – ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

دوازده امام منسوب به شیخ مفید.

آغاز: اللهم صل علی نبیک و عبدک و رسولک و سید خلقک و حجتک علی بریتک اجمعین.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی
davāzdah emām
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
دوازده امام انشاء شریف مرتضی علم الهدی. نسخه دیگری نیز از آن در «جنگ» ش ۴۹۰۳ کتابخانه مجلس (ص ۱۱۸) بدون انتساب به کسی موجود است. در نسخه شماره ۹۳۸۳/۲ مجلس با عنوان «خطبتان» نیز دیده می‌شود.
آغاز: الحمدلله الذی انعم علینا و جعلنا من امة حبیبه و خلیله محمد المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۴۶/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر المغضوب علیهم و لا الضالین المنکرین من اهل بدعة و الهوی استجب دعاءنا یا سامع الدعاء.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۴۵)، اندازه: ۱۸/۲×۲۹/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۲]

● **دوازده امام = مناقب = صلواتیه = التحیة الاثنی عشریة = درود = الصلوات و التحیات** / دعا / عربی
davāzdah emām = manāqeb = salavātīye = at-taḥiyyat-ul iṯnā 'ašarīyya = dorūd = aṣ-ṣalawāt wa-t taḥīyyāt
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)
یک رشته تحمید و تقدیس حق تعالی و تحیات بر چهارده معصوم است به عبارات و مصطلحات عرفانی و منسوب است به محیی الدین ابن عربی. این صلوات و تحیات به نام «مناقب» نیز خوانده می‌شود. نسخه‌های این صلوات از حیث اعتصام و اختتام مختلف است. به روایت فاضل بارع عارف معاصر سید عبدالحجة بلاغی این صلوات را عارف جزولی (ابوعبدالله محمد بن عبدالرحمن بن ابی بکر سلیمان شریف حسنی (-۸۷۰ق) در کتاب ادعیه خود که موسوم به «دلائل الخیرات» است به نام «خطبه» مندرج داشته و انشائی او است و برای دفع و رفع شبهات و اعتراضات و اتهامات نسبت به شیخ محیی الدین ابن عربی داده است. (مهدی ولائی)
در چند نسخه‌ای هم آن را انشاء کسان دیگری دانسته‌اند: در الهیات تهران (ج۱، ص۲۹۰) و دانشگاه تهران (ج۱۵، ص۴۱۳۲) به دهدار و در مجلس (ج۲۳، ص۲۵۹، ش۹۸۵/۲ طباطبایی) به سید حیدر آملی.
آغاز: ۱: الحمدلله رب العالمین حمداً ازلیاً بابدیته و ابدیاً بازلیته سرمداً باطلاقه متجلیا فی مرایا آفاقه ... صلوات الله و ملائکته و حملة عرشه و جمیع خلقه من ارضه و سمائه علی سیدنا و نبینا اصل الجود و عین الشاهده و المشهود ...
آغاز ۲: اللهم افض صلة صلواتک و سلامة تسلیماتک علی اول التعینات المفاضة من العماء الربانی و آخر التنزلات المضافة الی النوع الانسانی
چاپ: ضمن شرح و هم جداگانه ذیل کتاب تمهید القواعد به نام «اثنی عشریه» چاپ شده است
[الذریعه ۲۶۹/۸ شماره ۱۱۳۹؛ دنا، ج۴، ص۱۲۶۲-۱۲۶۳ (۲۹ نسخه)؛ مؤلفات ابن عربی، ص ۴۰۱-۴۰۴]
شرح و حواشی:
۱- الدر الثمین؛ بغدادی، عمر بن عبدالجلیل (۱۱۵۵-۱۱۹۴)
۲- شرح الصلوات = شرح دوازده امام؛ حسینی شیروانی، ابوالحسن بن محمد (-۱۳۲۲)
۳- شرح دوازده امام محیی الدین؛ گلپایگانی، اسدالله بن محمود (۱۳۰۳-۱۳۶۶)
۴- شرح المناقب = شرح الصلوات؛ موسوی خلخالی، صالح بن محمد صالح (-۱۴)

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۲۰۲/۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کمال النشأة و منشأ الکمال جمال الجمع و ...
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۷ص (۲۲-۳۸)، ۱۰ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۵سم [ف: ۴۵ - ۷۸]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۶
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین ... مرتضی الطباطبائی
خط: نسخ، کا: طباطبائی، مرتضی، تا: قرن ۱۳ [رایانه]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۶
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و خلاصة عترة صفوت المرسلین صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین. تمت مناقب اهل العصمة المنسوبة الی المعارف ... محیی الدین ابن العربی ...
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق، چلیپا؛ ۲گ (۶۲ر-۶۳پ) [ف: ۳ - ۳۱۴]
۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۱۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ابواب الایمان و اصفیاء الرحمن و سلاله خیره النبیین و خلاصة عترة صفوة المرسلین صلواه الله و سلامه علیهم اجمعین.
خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: ۱۹ صفر ۱۲۸۶ق، جا: دولت سرای حاجی آقا میرزا رحیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای،، ۲گ (۳۵ر-۳۶ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۳۰]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۸۷۲/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** صل و سلم علی سیدنا محمد صلوة و سلاماً تتقبل لها دعائی و تحقق بهارجائی ... و اسفر جبین صبح فی العیان آمین و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کا: سپهر، تا: ۱۲۹۷ق؛ وی در پایان این رساله نوشته: «هو الله تعالی این نسخه دوازده امام علیهم السلام و صلوات کبیر را که از منشآت طبع فرید دهره و وحید عصره شیخ اجل اوحد محیی الدین عربی است و تا بحال کمتر کسی بملاحظه آن قادر و نایل بود مقرب الخاقان آقای میرزا مهدیخان همدانی سلمه الله تعالی که از صاحبمنصبان بزرگ وزارت خارجه اند تحصیل و نسخ متعدد نوشته‌اند تا افاضه و استفاده آن عام باشد این بنده نیز از روی نسخه ایشان این نسخه را نگارش داده فی شهر شوال المکرم سنه ۱۱۹۷ حرره عباسقلی»؛ کاغذ: فرنگی: الوان، جلد: مقوایی، ۱۰ص (۱۵۱–۱۶۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۲۵]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۱۸

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵–۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۲۳۷پ–۲۴۱ر) [ف: ۳۷ - ۲۵۴]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۱۹

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵–۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۲۴۱ر–۲۴۳ر) [ف: ۳۷ - ۲۵۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۲۸/۲

بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵گ(۵۱ر–۵۵پ)،۱۲سطر(۷×۱۳)،اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸-۲۱۱]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** صفوه المرسلین صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین.

خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: محمود بزچلوئی، تا: ۱۲۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی مخمل آبی سیر، ۶گ، ۱۰سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه:۱۱×۱۹سم [ف: ۹ - ۴۸۴]

۱۰. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۴۶/۸

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین گرگانی، تا: ۱۳۰۰–۱۳۰۱، جا: جاجرود (شکارگاه)؛ ۱۲ص (۳۰۸–۳۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰۶]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۶/۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۵۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین

فاقد اعتصام است؛ خط: نسخ خوب، کا: مرتضی طباطبائی، تا: قرن ۱۴، برای امین السلطان؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مزدوج؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: پارچه ترمه، ۱۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۰۸]

۱۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۶گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۱۹]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۴۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** لیل الکیان و اصفر جبین صبح العیان آمین و سلام علی المرسلین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۵ص (۷۷۳–۷۸۷)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۶]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۳/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اللهم انی اشدک ان هولاء اهل بیت الرسالة مختلف الملائکة و مهبط الوحی و خزان العلم و نیتهی الحکمة ... و سلالة خیرة النبیین و خلاصة عتدة المرسلین صلواته و سلامه علیه و علیهم اجمعین

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ در حاشیه رساله این عبارت آمده: «این دوازده امام دال بر تشیع منسوب است به محی الدین ابن عربی: ذکر سید عبدالرحیم الیزدی لاریب فی صحة النسبة و انه من الشیعه لمن تتبع کتبه المصنفة و کلماته المؤلفة و تامل و استانس بها علی البصیرة فانه یجد اکثر المضامین فی عباراته منها قوله هنا فی علی (علیه السلام) انه سر الانبیاء و عبارته فی الفتوحات فی باب خلق، العاد و ال محمد اول مخلوق فیه قال و اقرب الناس الیه علی بن ابیطالب و هو سر الانبیاء اجمعین و غیره مما یجد المتتبع کتبه عبدالرحیم الحسینی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۸۳–۸۸)، ابعاد متن: ۷×۱۳/۵، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۴ - ۹۹]

۱۶. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** وقاده الامم و عناصر الابرار و دعایم الاخیار و ابواب الدیان و اصفیاء الرحمن ... فی عزة شهر شعبان المعظم سنه ۱۳۰۱

نام کتاب به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن رشید شهیر به مدرس همدانی، تا: شعبان ۱۳۰۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: زرد، جلد: مخمل سبز، ۷گ، ۹ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۸۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۸۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سلالة خیرة النبیین و خلاصة عترة صفوة المرسلین صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین

خط: نسخ خوش، کا: میرزا احمد کرمانی بن ملا علی محمد شاهرودی، تا: ۹ رجب ۱۳۰۲ق؛ ضمیمه: مذیل است به ۸ برگ «صلوات کبیر» محی الدین بن عربی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۵؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۱۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۲/۷سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۸۲]

۱۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۷۶

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد نایینی، تا: ۳ صفر ۱۳۰۳ق، برای

صدر اعظم [نشریه: ۲ - ۱۶۱]

۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۲۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و خلاصة عترة صفوة المرسلین صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمد محلاتی، تا: ۱۳۰۴ق؛ ۱۶گ [ف: ۱ - ۱۱۰]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹۱۹/۸

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن ابوالفتح زنجانی، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۳۰۴ق؛ در آغاز اشعاری از جامی آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۶۰پ-۱۶۱پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۴]

۲۱. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۰۵ق، گویا از عبدالله همدانی در صفر، برای امین الملک؛ یادگار برای سردار فاتح از حسین حسینی نعمة اللهی شمس العرفاء با عکس او و با دیباچه ای بر آن؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۵۴۸]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۱۳

خط: نسخ، کا: حسین المعتقد بن حسن ریشهری اهرمی، تا: ۴ شعبان ۱۳۱۴ق، به خواهش آقا محمد علی خان سدید السلطنه؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ، ۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۶۶]

۲۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۹۳/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ابواب الایمان و اصفیاء الرحمن و سلالة خیر النبیین و خلاصة عترة حضرت المرسلین صلواتک علیه و علیهم اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد امین محلاتی، تا: ۱۳۱۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۵۸ر-۶۱پ)، ابعاد متن ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۳۵]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۰۰/۱

خط: نسخ، کا: خلیل بن فتح الله خمسه‌ای، تا: ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ - ۴۶۱]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۳

خط: نسخ، کا: محمد بن نادعلی سمنانی، تا: ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶۷ص (۱۳-۸۰)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۷۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** علیه و علیهم اجمعین.

خط: نستعلیق شکسته، کا: منصور علی (رضا قلی بن محمد علی تفرشی) نعمت اللهی، تا: دوشنبه ۱۴ رجب ۱۳۲۰ق؛ برای امین دفتر میرزا محمد مستوفی؛ مجدول مذهب، دارای سه سرلوح؛ واقف: علی اکبر اصفهانی، مرداد ۱۳۳۹؛ ۱۴گ، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۳۶]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۲/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** صل و سلم علی سیدنا محمد تتقبل بهما رجائی و علی آله إلی الشهود و العرفان و أصحابه أصحاب الذوق و الوجدان ما انتشرت طرة لیل الکیسان و أسفر جبین صبح فی العیان آمین یا رب العالمین

خط: نسخ معرب، کا: محمد جعفر بن محمد حسن علوی فاطمی حائری آل طباطبا، تا: ۱۳۲۱ق؛ ممکن است کاتب نسخه همان «محمد جعفر بن حسن بن مرتضی طباطبایی یزدی» ساکن کربلا بوده باشد که مرحوم آغا بزرگ تهرانی در (نقباء البشر: ۴۴۲/۱) بدان اشاره کرده؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۳۰ر-۱۳۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۱۲۱]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵۸

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میر علی بن حبیب الله حسینی مسنونی، تا: ذیحجه ۱۳۲۱ق؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲گ، ۹ سطر (۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۹- ۹۱۰]

۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** محض سلامتی و بقای نعمت وجود مسعود مبارک بندگان حضرت مستطاب اقدس اشرف والا ولیعهد گردون مهد محمد علی میرزا روحی فداه ... تنمیق و تقدیم ... حقیر فقیر چاکر درگانه اسمان جاه میر علی الحسنی المستوفی. فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۳۲۳

خط: نسخ عالی، کا: میرعلی حسنی مستوفی، تا: شعبان ۱۳۲۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج گلی، ۲۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۰/۴سم [ف: ۱ - ۵۴۰]

۳۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۰۹۰/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱ر) [ف: ۱۵ - ۵۵]

۳۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۷۶

نخست صلوات کبیر است در ۷ ص سپس صلوات چهارده معصوم است در ۱۰ص؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامحسین، تا: ۱۹ ربیع الثانی، به دستور پدرش حاج محمد حسن؛ مجدول، با دو سرلوح رنگارنگ؛ ۱۷ص، ۱۰ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ - ۱۷۶]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یا ارحم الراحمین آمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱گ (۳۸پ-۳۹ر)، ۲۳ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۲]

۳۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۴/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و احشرنا فی زمرة محبیهم بجاهم عندک یا ارحم الراحمین و الصلوة و السلام علیهم اجمعین

منسوب به محی الدین و گویا از دهدار باشد؛ خط: شکسته نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی ضخیم،جلد:تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۶۱پ-۶۵ر)، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۹۰]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۹۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیه وعلیهم اجمعین

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی،

۱۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۳۶]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۸۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین و السلام

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا، مجدول، دارای یک سرلوح مرصع؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۲۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۶ - ۲۳۷]

۳۶. گلپایگان؛ مسجد جامع گلپایگان؛ شماره نسخه:۲۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۴۱پ-۵۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۲۰۳]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه فاقد اعتصام است، ذیل برگ آخر دوازده امام به خط شکسته آمده: «جناب سلاله السادات ارسطوی زمان بقراط دوران آقا سید ابوتراب طبیب داخل مریضخانه مبارکه دولتی این نسخه شریفه را مرحمت فرموده عالمجاه آقا میرزا عباس تحریر نمودند ... حررها نصرت طبیب پنجم شهر جمادی الثانی ۱۳۰۱»؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۴۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۰۹]

۳۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۰۰/۲-طباطبائی

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و اشف مرضی جمیع المومنین و المومنات و اقض دین جمیع المومنین و المومنات، برحمتک یا ارحم الراحمین. (این سطور آخر در غالب نسخه از اضافات کاتبان است)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۴گ (۸۲-۸۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۷۰]

۳۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹۱۹/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۵۸پ-۱۶۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۴]

۴۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱-عکسی

خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،بی‌تا؛ ۶گ (۱پ-۶ر) [عکسی ف: ۲-۲۶۶]

● دوازده امام = مناقب = تحیات = انشاء الصلوات و التحیات = صلوات چهارده معصوم = انشاء الصلوات علی اشرف البریات و عترته = صلوات دوازده امام = الصلوات الاثنی عشریة = الخطبة الاثنی عشریة / دعا / عربی، فارسی

davāzdah emām = manāqeb

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

از نخستین سده اسلام صلوات و درود فرستادن بر پیغمبر معمول و متداول بوده سپس خطبه خواندن بر منبر و دعا برای خلیفه وقت متداول گشت. ابن خلدون می‌گوید: نخستین خطبه‌ای را که به نام خلیفه وقت خوانده شد عبدالله بن عباس به نام علی (ع) خواند (مقدمه ابن خلدون - بند ۳۷ از فصل ۳ از کتاب اول) و این روش تا دوره صفویه پایدار بود. در این هنگام که هدف دولت گسترش آئین شیعه در ایران بود خطبه دوازده امام معمول و متداول گردید. بی‌سابقگی این عادت را پیش از صفویه ملاعبدالاحد بن برهان الدین بن علی سیرجانی در کتاب «تفسیر سوره روم» که آن را برای شاه طهماسب نگاشته تصدیق نموده و صاحب الذریعه (ج۷: ۱۹۵) آن را یاد کرده است. به هر حال انشاءکنندگان و سازندگان این قطعات برای گسترش بیشتر و جلب توجه افکار عمومی، آنها را به یکی از دانشمندان گذشته شیعه مانند خواجه طوسی و یا برای شیعی نشان دادن یکی از بزرگان عالم تصوف مثل محیی الدین عربی و ابن حماد به ایشان نسبت می‌داده‌اند. بیش از ده شماره آنها در الذریعه (ج۸) معرفی شده است. از جمله «دوازده امام» مورد گفتگوی ما درودی است که برای دوازده امام و توسل بدیشان ساخته شده و به فیلسوف قرن هفتم یعنی خواجه نصیرالدین طوسی نسبت داده شده است. گویند که ملا احمد مقدس اردبیلی می‌پنداشت که طوسی آن را در خواب از امیر مؤمنان علی بیاموخت. مفتی سپاهان سید حسین بن حیدر کرکی در اشراق الحق (ش ۲۹۳/۲ گ ۳۳پ) می‌نویسد که صلوات خواجه طوسی را چهارصد سال است که در انجمنها می‌خوانند (ص ۵۲۷ همین فهرست). تنکابنی در قصص العلما (ص ۲۶۲) افسانه برخورد ابن حاجب و خواجه طوسی را می‌آورد و در آن آمده که طوسی این دوازده امام را در خواب از امام زمان بیاموخت و بیدار که شد آن را نوشته است. خود تنکابنی به چند دلیل این داستان را دروغ می‌داند. این خطبه شرح‌هایی دارد مانند شرح ابوعلی محمد باقر حسینی و جز او. (علینقی منزوی)

آغاز: ۱:بسمله حمد و سپاس وشکر بی قیاس حضرت احدی را که آیات شریفه و ادعیه ماثوره را وسیله اجابت دعوات گردانید ... اللهم صل و سلم و زد و بارک علی النبی الامی من العربی الهاشمی

۲: بسمله. اللهم صل و سلم و زد و بارک علی النبی الأمی العربی الهاشمی القرشی المکی المدنی الابطحی التهامی سید البهی السراج المضی صاحب الوقار و السکینة المدفون بالمدینة ...

۳: حمد و سپاس و شکر بیقیاس حضرت آمیریرا که آیات شریفه و ادعیه ماثوره را وسیله اجابت دعوات گردانیده.

چاپ: چندین مرتبه همراه کتاب‌های دعا و بتنهائی چاپ شده؛ تهران، سنگی، ۱۳۲۳، ۶ص

[روضات الجنات ۳۰۴/۶؛ الذریعة: ۳۹۲/۲، ۸۶/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۱۶۴۹/۳؛ احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی، ص۵۸۲؛ دنا، ج۴، ص۱۲۶۳-۱۲۶۵ (۶۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الصلاة العالیات = دوازده امام = التحیات الطیبات و التسلیمات الفائحات علی محمد و آله الهادین للحسنات؛ حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی (-۱۱۵۰)
۲- الباقیات الصالحات = شرح انشاء الصلوات و التحیات؛ حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی (-۱۱۵۰)
۳- شرح دوازده امام
۴- شرح الصلوات؛ حسینی، ابوالمعالی بن نورالله

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۴/۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اللهم صل علی دعوت النبویة و اصول الحیدریة و الشهاب الفاطمة و الصلابة الحسنیة و الاستقامة الحسینیة و الشروع المحمدیة ... الحجة محمد بن حسن ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ برخی از کلمات، در این نسخه، با سایر نسخه‌ها همخوانی ندارند؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۱ص(۴۰پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۳۲-۶۶۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۳۱
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۹]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۹۶/۶-۳۴/۱۶۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و احشرنا معهم و فی زمرتهم و تحت لواء دولتهم یوم القیامة برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نستعلیق معرب، بی‌کا، تا: ۹۸۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۵۱۱]
۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۵۱/۵
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** الامام بالحق ابی القاسم محمد بن الحسن صاحب العصر و الزمان وخلیفة الرحمن صلوات الله و سلامه علیه وعلیهم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۰]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۱
آغاز: برابر۲
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷/۱۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اللهم ارزقنا شفاعتهم و احشرنا فی زمرتهم و تحت لوائهم بجودک و فضلک و کرمک برحمتک یا أرحم الراحمین یا أجود الأجودین یا أکرم الأکرمین ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۲۴۶پ-۲۴۸پ) [ف: ۳۹ - ۴۳۳]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۲۵/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۹/۲سم [ف: ۶ - ۷۵]
۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۷۸
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اللهم ارزقنا شفاعتهم واحشرنا معهم و فی زمرتهم و تحت لوائهم بفضلک و کرمک و جودک و احسانک و رحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ، کا: امین الدین محمد معروف به مشکی کاشانی، تا: ۱۰۴۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۰]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۹/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اللهم زدنا محبتهم ... برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ معرب، کا: طهماسبقلی، تا: ۱۰۵۰ق؛ ۴گ (۵پ-۸ر) [ف: ۵ - ۱۳۱۲]
۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۲۸
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۰]
۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۸۷/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۰۷۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ - ۱۸۱]
۱۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۵۸/۳
آغاز: برابر۲
خط: نسخ معرب، کا: مرتضی قلی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ شوال ۱۰۹۷ق؛ جلد: مقوا [ف: ۳۰ - ۲۲۰]
۱۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۷۳/۳
آغاز: و ستارگان آسمان یقین اند ... اما بعد قبلة الحکما و قدوة العلماء، خواجه نصیرالدین محمد بن محمد بن الحسن الطوسی ... می‌فرماید که در روزگار مستعصم دوازده سال ریاضت کشیدم و نسخه ای از انواع علوم تصنیف کردم و به رم تحفه نزد خلیفه بردم ... چون در آن ذکر ائمه را به نظر در آورد همه را پراکنده ساخت در آب انداخت ... سوگند یاد کردم که پهلو بر زمین ننهم و نان سیر نخورم تا دما را از روزگار بنی عباس بربیارم ... در پایان مقدمه چند جمله را سیاه کرده‌اند
مقدمه‌ای مبسوط (ص ۱۲۷-۱۳۷) از مسیب بن حسن بن محمد بن عبدالمطلب اصفهانی که در آن سبب انشاء این صلوات را به چندگونه از خواجه نصیر نقل می‌کند و نیز درباره خواص طریقه ختم آن به سخن، علامه حلی و کفعمی و میرداماد به اختصار می‌آورد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پس از مقدمه فارسی (پیش از شروع در متن صلوات) یک لوح اسماء الله است که در دائره وسط آن «علی الله» و در اطراف اسماء الهی نقش شده. این لوح بر پارچه‌ای است که بر کاغذ الصاق کرده‌اند. در کنار دائره بزرگ نیم دائره‌ای شبیه دسته اسطرلاب رسم شده که در وسط آن نوشته «مبدع الله بس» از آغاز مقدمه اندکی افتاده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹گ (۶۴-۸۲حاشیه)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۷۰]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۴۶/۱۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فی زمرتهم و تحت لوائهم صلی الله علی محمد و آله الطاهرین برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۴۹-۱۵۱)، فرنگی نخودی، اندازه: ۱۸/۲×۲۹/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۲]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۱/۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اللهم زدنا محبتهم و ارزقنا شفاعتهم و حشرنا معهم و فی زمرتهم و تحت لوادهم، الی یوم الدین بفضلک و جودک و کرمک و احسانک و رحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵گ (۴۶پ-۵۰ر) [ف: ۳ - ۱۳۹]

۱۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۲۸
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** واحشرنا معهم و فی زمرتهم و تحت لوائهم بفضلک و ... برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله المعصومین الطیبین الطاهرین.
بی‌کا، تا: قرن ۱۲، [ف: ۳ - ۴۹]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۷۸
آغاز: ... اعتصام دوازده امام خواجه: بسمله اللهم انت الاول فلیس قبلک شیء وانت الاخر فلیس بعدک شیء وانت الظاهر فلیس فوقک شیء وانت الباطن فلیس دونک شیء؛ **انجام:** اللهم ارزقنا فی الدنیا زیارتهم وفی الاخرة شفاعتهم ... و لاتفرق بیننا وبینهم طرفة عین ابداً فی الدنیا والاخرة برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، با سرلوح زیبای مذهب، مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف مخ: ۲- ۹۰۱]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن تریاکی، ۱۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۶/۱سم [ف: ۱ - ۳۵۴]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۶
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و شفیع جمیع ذنوبنا محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً.
خط: نسخ معرب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۰۴ق؛ مجدول؛ جلد: روغنی مشکی، ۱۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۵۵]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵/۳
خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۳سم [ف: ۵ - ۱]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱
آغاز: بسمله، الم. ذلک الکتاب لاریب فیه هدی للمتقین؛ **انجام:** کتبه تراب اقدام المومنین احمد النیریزی فی ۱۱۲۲
خط: نسخ ممتاز، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۲۲ق؛ مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم زرشکی، ۳۶ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۲سم [ف: ۱ - ۵۳۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۵
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** النبویة المصطفویة علیه الف سلام و تحیة
خط: نسخ، کا: خوانساری، محمد علی، تا: ۱۱۲۵ق [رایانه]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۳
آغاز: بسمله، نقل است از افضل العلماء المتاخرین خواجه نصیر الدین؛ **انجام:** کتبه تراب اقدام المؤمنین الداعی لابود الدولة القاهرة احمد النیریزی فی سنة ۱۱۲۷ من الهجرة.
خط: نسخ خوش، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۲۷ق، جا: اصفهان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷گ، ۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۷]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۰۸۲
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - اللهم انت الاول فلیس قبلک شیئی و انت الاخر فلیس بعدک شیئی
مشتمل است بر دعای اعتصام - دعای دوازده امام خواجه نصیر - حرز حضرت امام جعفر صادق و غیره؛ خط: نسخ جلی و نستعلیق، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۳۲ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع عالی، با ترجمه فارسی به خط نستعلیق؛ نوشته شده: «این ادعیه خط مرحوم میرزا احمد نیریزی است و بهترین خطوط ایشان هبه کردم به فرزند معظم خو د میرزا محمد کاظم خان نظام الملک انشاء الله موفق شود به مداومت ادعیه شهر رمضان ۱۲۷۴»؛ مهر: اعتمادالدوله میرزا آقاخان صدر اعظم دولت علیه ایران؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۴۰۸ص، ۹ سطر اصل دعا و ۹ سطر ترجمه، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱ - ۵۳۱]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۲۴
آغاز: برابر۲
خط: نسخ عالی، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۳۲ق؛ یک سرلوح مذهب ممتاز بدیع، یک کتیبه مستطیل شکل مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج یشمی، ۲۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۳۶]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۰۲
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین الرحمن الرحیم، مالک یوم الدین؛ **انجام:** رب لاتذرنی فرداً و انت خیر الوارثین
خط: نسخ خوش، کا: احمد نیریزی و محمد هاشم اصفهانی، تا: ۱۱۳۲ق و ۱۱۸۲ق؛ دارای یک سرلوح و پنج کتیبه مذهب، مجدول، با کمند اندازی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج اناری، ۲۳گ، ۹ سطر (۵×۹/۷)، اندازه: ۸/۶×۱۳/۳سم [رایانه]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۷
خط: نسخ، کا: محمد علی بن خواجه قاسمعلی مازندرانی، تا: ۱۱۷۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۷/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اللهم زدنا محبتهم و ارزقنا شفاعتهم و احشرنا معهم و فی زمرتهم و تحت لواء دولة محمد سید الاولین و الآخرین برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، خط محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی، در آغاز با این عبارت: «من املاء استاد الحکماء استناد العرفاء نصیرالدین محمد بن محمد الطوسی قدس الله سره»؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۴گ (۱-۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۱۲۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۰۶/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۲۰/۷سم [ف: ۱۵ - ۴۳۹]

۳۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۴۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ینبغی ان یقول بعد الفراغ من الدعاء یا الله عشراً اللهم انی اسألك بحقهم و حرمتهم ان تصلی علیهم و اکشف عنابهم کل غم و هم ... و قبور حججک من اهل بیته علیهم السلام وأعذنی بهم ...
با افتتاح و اختتام و از انجام اندکی افتاده؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۶۳]

۳۱. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** باندك فرصتی صاحب منصب شود ودعای مذکور سابق بر این شرح نوشته شده است.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، پس از اتمام صلواتیه چند سؤال و جواب فقهی، و چند بیت شعر به خط ابوالقاسم بن مجد در ۱۲۸۲ق درج شده است؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده حسن ۱۲۲۰» (بیضی)، «واذکر فی الکتاب اسماعیل ۱۲۱۸» (بیضی)؛ ۲۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف مخ]

۳۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۹۴/۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ولی من الذل و کبره تکبیرا و حسبنا الله وحده و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله و عترته اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ ۷گ (۱۲۱ر-۱۲۷ر)، ۱۶سطر [ف: ۵۵]

۳۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۹۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵۵]

۳۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۰۶/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در نسخه حاضر مقدمه‌ای ذکر شده که در دیگر نسخه‌ها وجود ندارد در این مقدمه ذکر شده که خواجه نصیر این دعا را برای براندازی خاندان عباسی انشا نموده؛ ۷گ (۱۴۸ر-۱۵۴پ)، ۱۵سطر [ف: ۵۵]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۴۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و السلام علی خیر خلقه محمد و آله و عترته اجمعین و سلم کثیرا کثیرا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۱۴
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** فی زمرتهم و تحت لوائهم و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۲۷۹]

۳۷. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۴/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۱سم [اوراق عتیق: ۱ - ۸۳]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۳
خط: نسخ خوب، کا: محمد علی بن خواجه قاسمعلی مازندرانی، تا: با تاریخ ۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۲۷-۱۳۶)، ۱۲ سطر (۶/۲×۱۳)، اندازه: ۹/۲×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۶/۱۹
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: ۱۲۱۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۱۲-۲۱۵)، ۳۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۴۶]

۴۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۶۰
کا: محمد اسماعیل، تا: ۱۲۲۴ق؛ مذهب، با سرلوح زرین؛ قطع: رقعی [ف: ۱۳۵]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۸۴۴۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و حسبنا الله وحده و الصلوة و السلم علی خیر خلقه محمد و آله و عترته اجمعین و سلم تسلیما کثیرا
خط: نسخ معرب، کا: احمد بن محمد مهدی اصفهانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۳گ (۳۸ر- ۵۰ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف:]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۵۸/۱
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** تحت لوائهم بفضلك وجودك و کرمك و احسانك یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله المعصومین الطیبین الطاهرین و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ معرب، کا: ابوتراب بن محمد گل جنابدی الاصل مشهدی المتوطن، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۲ر-۲۵پ)، ۱۷ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۱۴۱]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۱۸
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** فقالت له ام اسمعیل ای موضع هذا قال لها هذا الموضع الذی احبط الله فیه حجك عام اول و الحمدلله رب العالمین اولا و اخرا و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الذریعة فی ثانی شهر محرم الحرام سنه اربع و ثمانین و الف حامدا مصلیاً.
خط: نسخ خوش، کا: احمد خوانساری، تا: رجب ۱۲۵۱ق؛ به دنبال تحیات معموله در این نسخه قطعات توسل به چهارده معصوم علیهم السلام نوشته شده و در آخر اختتام به خط مغایر

ضمیمه است؛ مجدول، با کمند؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۰]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۳۲-۱۵/۷۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و هذه رقعتی وحاجتی الی مولانا فسلمها الیه فانت الثقة الامین بعد از آن بیندازد رقعه را بر یکی ازاینها که ان شاء الله حضرت کفایت آن مهم کند.

خط: نسخ، کا: عبدالعلی خلخالی، تا: ۱۲۵۳ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف:۵-۲۸۰۹]

۴۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۵

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** ترینا من علم الاجابة ما نعرفه فی ادیاننا و معایشنا یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ جلی معرب، کا: محمد حسین اصفهانی، تا: ۱۲۵۸ق، حسب الامر والی گیلان؛ مجدول مذهب محرر، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ جلد: روغنی زیتونی، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۳۸۱]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** مهماتی بحق محمد و آله الطیبین الطاهرین.

نام مؤلف به قرینه اغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد حسین حسینی کاشانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۱-۴)، ۷ سطر (۴/۵×۸)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۷ - ۴]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد حسین الحسین کاشانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۲ص (۴-۵۵)، ۷ سطر (۴/۵×۸)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۷ - ۴]

۴۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: رنگارنگ، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۴۸]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۲۸۲۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و حسبنا الله وحده و الصلوة و السلم علی خیر خلقه محمد و آله و عترته اجمعین و سلم تسلیما کثیرا

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق، به دستور میرزا جعفر بن میرزا علی محمد موری؛ بر اساس فهرست اصلاح شده کتابخانه؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن عنابی، ۳گ (۲۵ر- ۲۷ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و قد مناک بین یدی حاجاتنا فی الدنیا و الاخرة ... اشفع لنا عندالله عزوجل

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد ابراهیم، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: مخمل سرخ، ۵گ، ۱۱ سطر (۱۵×۲۴)، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۵۵]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۶۴

آغاز: فرموده اند که طریق خشم دوازده خواجه نصیر الدین علیه الرحمة بعضی از علماء و اهل دعا و ارباب معرفت؛ **انجام:** فرده علی وقت حضور موتی برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین یا رب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۵۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۱۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بجهت حفظ و سلامتی وجود مبارک بندگان اعلیحضرت قدر قدرت ...

خط: نسخ خفی خوش، کا: زین العابدین محلاتی، تا: روز عرفه ۱۳۱۷ق، برای مظفرالدین شاه قاجار که عازم مسافرت فرنگستان بوده؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: کاغذ فرنگی ابری الوان، ۴۳ص، ۷ سطر، اندازه: ۷×۱۰سم [ف: ۱ - ۵۳۴]

۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۰۰/۲

خط: نسخ، کا: خلیل بن فتح الله خمسه ای، تا: ۱۳۱۷ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ - ۴۶۱]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۱۰۱۹۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و حسبنا الله وحده و الصلوة و السلم علی خیر خلقه محمد و آله و عترته اجمعین و سلم تسلیما کثیرا

خط: نسخ معرب، کا: محمد موسوی، تا: ۱۳۲۳ق، به دستور آقای اعتماد حرم؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۲۵گ (۸پ- ۳۲ ر)، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:]

۵۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۴

آغاز: اللهم انت الاول؛ **انجام:** و برکاته یا محمد.

خط: نسخ، کا: میر هدایت قزاق شیرازی، تا: ۱۸ رمضان ۱۳۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی تجلی للقلوب العظمه؛ **انجام:** تاریخ دعا جلیل القدر عظیم الشان اینست

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۳]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۳۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۳]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۲۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** انا عارف بحقکم ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۸۷

آغاز: بسمله، کلمات فرج این است لا اله الا؛ **انجام:** و علی الملائکه الحافین حول حرمک ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۹۴

آغاز: بسمله، اللهم انت الاول فلیس قبلک؛ **انجام:** و آله الطاهرین

الطیبین م
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۶۱. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۸۶
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، در ۳۳ قطعه؛ قطع: رقعی [چند نسخه-ف: ۳۲۱]
۶۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۰۰/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲گ (۸۶پ-۸۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۳۷۴]
۶۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۳
بی‌کا، بی‌تا، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۵]
۶۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶۳۹۲/۴
بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۵ص (۴۰-۶۴)، ۱۰ و ۱۳ و ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۴۵ - ۲۰۸]
۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۸۱۱/۳
خط: نسخ، کا: سید محمد حسینی، بی‌تا؛ قطع: جیبی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۶۸]
۶۶. همدان؛ بحرالفضائل؛ شماره نسخه:۸/۲ب
بی‌کا، بی‌تا [رشت و همدان: ف: - ۱۶۶۷]
۶۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۰/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** واحشرنا معهم و فی زمرتهم و تحت لوائهم بفضلك و ... برحمتك یا ارحم الراحمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله المعصومین الطیبین الطاهرین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۱۰پ-۱۱۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۰۳]
۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۶۸
آغاز: اللهم انت الاول؛ **انجام:** تسلیما کثیرا
خط: نسخ متوسط، کا: محمد باقر خلخالی، بی‌تا؛ مصدر و مذیل است به دعاء اعتصام و اختتام، مجدول مذهب؛ واقف: حاج سید علی اصغر اصغر زاده، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ ۴۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۲۳۷]
۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۹۶
آغاز: اللهم انت الاول؛ **انجام:** و اله الطاهرین.
خط:شکسته ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۱۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۴×۱۴سم [ف: ۶- ۲۳۷]
۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۳
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** فقالت له ام اسمعیل ای موضع هذا قال لها هذا الموضع الذی احبط الله فیه حجك عام اول و الحمدلله رب العالمین اولا و اخرا و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الذریعة فی ثانی شهر محرم الحرام سنه اربع و ثمانین و الف حامدا مصلیاً.
این نسخه اعتصام و اختتام را داراست و با نسخه چاپی اندکی مختلف است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج؛ کاغذ: نباتی و حنایی، جلد: ساغری زرشکی و سبز، ۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۰۹]
۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۹۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد جواد حسینی، ۱۲۸۳؛ کاغذ: سپاهانی، ۳گ (۱۴۱پ-۱۴۳پ)، ۱۵سطر (۵×۹) [ف: ۱۷ - ۲۶۹]
۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۵/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۶۹-۱۷۸)، ۱۸ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۲]
۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۹/۱
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۴۲]
۷۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۹۹/۶
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و السلام علی خیر خلقه محمد و آله و عترته اجمعین و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۶۳]
۷۵. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۹/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و لاتفرق بیننا و بینهم یوم القیمة و اغفر و ارحم برحمتك یا ارحم الراحمین وصلی الله علی محمد واله اجمعین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف مخ: - ۱۰۶]
۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷-۹/۱۹۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** طرفة عین ابداً فی الدنیا والإخرة برحمتك یا ارحم الراحمین
خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ همراه با اعتصام است که قبل از صلواتیه خوانده می‌شود، مجدول مذهب محرر، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: مخمل صورتی، ۲۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی
davāzdah emām
علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری
'allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)
دوازده امام منسوب به علامه حلی.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۷
آغاز: اللهم انی اسالك نبیك [کذ] و اتوجه الیك و نبی الرحمة محمد المصطفی یا اباالقاسم یا امام الرحمة یا شفیع الامة یا رسول الله یا سیدنا و مولنا انا توجهنا و استشفعنا
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۳

آغاز: ان الله و ملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین امنوا صلوا علیه و سلموا تسلیما لبیک یا رب و سبحانک اللهم صل علی محمد و ال محمد و بارک علی محمد و ال محمد
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲ - ۷۷۱ قمری

faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284 - 1370)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۸

آغاز: اللهم صل علی المصطفی محمد و المرتضی علی و البتول فاطمة و السبطین الحسن و الحسین؛
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

● **دوازده امام** = **مناقب** / دعا / عربی

davāzdah emām = manāqeb

آملی، حیدر بن علی، ۷۲۰ - ۷۸۲ ؟ قمری

āmolī, heydar ebn-e ʻalī (1321 - 1381)

این صلوات منسوب به محیی الدین ابن العربی است و با همین نسبت نیز به چاپ رسیده است اما نویسنده خوشنویس مجموعه حاضر ــ که نام خود را متأسفانه یاد نمی‌کند ــ در مقدمه‌ای که بر آن نگاشته استظهار می‌کند که این صلوات از سید حیدرآملی است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۸۵/۲-طباطبائی

آغاز: آغاز (مقدمه کاتب): آن چه درالسنه اهل فضل معروف است این حمد و صلوة ... منسوب به محیی الدین اعرابی ... مینمایند. حقیر آنچه تحقیق نمودم سندی به دست نیاوردم ولی ... این سبک عبارت را نزدیک تر ... به عبارات ... زین العرفاء ... سید حیدر آملی ... دیدم آغاز صلوات: بسمله الحمدلله حمدا ازلیا با بدیته؛ **انجام:** و شفعاء یوم الدین صلوات الله علیهم اجمعین
بی‌کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۷-۱۵)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۲۵۹]

● **دوازده امام منظوم** / شعر / ترکی

davāzdah emām-e manzūm

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری

jāmī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

[فهرستواره منزوی ۲۹۴/۹]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۹۴/۳۷

آغاز: ای شیر حق که اسم شریفکدر علی ×× کوثر شراب ساقی سیدر همتک علی؛ **انجام:** ذات شریعت حضرت سلطان معین ×× ایمان و دینه زین اولان زین العابدین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲گ (۹۷پ-۹۸پ) [ف: ۳۷ - ۳۴۰]

● **دوازده امام** / شعر / فارسی

davāzdah emām

هلالی جغتایی، بدر الدین، - ۹۳۵ ؟ قمری

helālī joqatāyī, badr-od-dīn (- 1529)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۷۹۴/۱۸

آغاز: فلک زد نوبت شاهی برین فیروزه کون منظر ×× بنام سرور مردان امیر المؤمنین حیدر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲گ (۵۵پ-۵۶پ) [ف: ۳۷ - ۳۳۸]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ʻalī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

دوازده امام محقق کرکی عاملی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۴

آغاز: اللهم صل و سلم و زد و بارک علی سیدنا و نبینا و شفیع ذنوبنا محمد المصطفی سید المرسلین و خاتم النبیین صلی الله علیه و اله
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

استرآبادی، شرف الدین علی، - ۹۶۵ قمری

estarābādī, šaraf-od-dīn ʻalī (- 1558)

دوازده امام میر شرف الدین علی البحرانی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۶

آغاز: رب بسید الوری منبع حوض کوثر قاض یوم مبعث شافع ان محشر ثم بصاحب اللوا مصدق قول انما مهبط سر هل اتی علی الغضنفر
خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، - ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

دوازده امام به ادعیه‌هایی گفته می‌شود که توسط علماء برای توسل به ائمه معصومین تنظیم شده است و در الذریعه (۲۶۸/۸) بیش از ۱۰ رساله با عنوان دوازده امام معرفی کرده است. در مجموعه‌ای در ضمن نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله صفائی خوانساری ۱۸ رساله دوازده امام منسوب به ۱۸ تن از علمای بزرگ شیعه آمده که یکی دوازده امام محقق اردبیلی است.

آغاز: اللهم صل و سلم علی نبینا المرسل و رسولك المنزل و عبدك الكريم و سبيلك القويم و سفير حكمتك و بعيث رحمتك و صفوة خليفتك و خيرتك من بريتك ...

انجام: مهدی بن الحسن صاحب الزمان صلوات الله و سلامه عليهم و علی جميع الانبياء و المرسلين اجمعين الطاهرين.

چاپ: ضمن هفده رساله مقدس اردبیلی، قم، کنگره بزرگداشت مقدس اردبیلی، ۱۳۷۵ش

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

● **دوازده امام = صلواتیة** / دعا / عربی

davāzdah emām

اعمی اصفهانی، مختار، ق ۱۰ قمری

a'mā-ye esfahānī, moxtār (- 16c)

منظومه‌ای است کوتاه، در ۱۴ بیت به عدد چهارده معصوم، در صلوات و تحیت پیامبر و ائمه اطهار علیهم السلام، مؤلف، از جمله روشندلان بوده و در تجوید مهارت داشته است، کتاب بوستان وی چاپ شده و احتمالاً تا حدود سال ۹۴۹ق در قید حیات بوده. به یاد دارم که شبیه این خطبه را همین امروز نیز خادمان حرم رضوی در هنگام تشریفات و جابجایی کشیک‌ها قرائت می کنند.

آغاز: ربنا صل علی خير الوری ×× احمد المحمود ختم المرسلين / و علی المولود بالبيت علی ×× اسدالله اميرالمؤمنين ...

انجام: و التقی و الزكی العسكری ×× و علی المهدی منجی الهالكين / استجب دعواتنا و اغفرلنا ×× و اهدنا آمين رب العالمين

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مایل به ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۲۷۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۹ - ۳۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن ابوتراب، فیضی کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، کاتب از نوادگان فیض کاشانی است؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۲)، اندازه: ۷×۷/۵سم [ف: ۳۴ - ۹۸]

۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ، ۱۰سطر [ف: ۵۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۶/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سورمه‌ای، ۱ص (۹۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۲سم [ف: ۶ - ۱۵۷]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

شوشتری، عبدالله بن حسین، - ۱۰۲۱ قمری

šoštarī, 'abd-ol-lāh ebn-e hoseyn (- 1613)

دوازده امام منسوب به ملا شهاب الدین عبدالله شوشتری معروف به عقاب و شهید ثالث.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۳

آغاز: رب بحق مصطفی قائدنا المكرم منتخب مقدس منتجب و خاتم ذی خطر معظم ذی ظفر مبين ذی نسب مطهر ذی شرف

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۰

آغاز: اللهم اعنی علی هول المطلع و وسع علی ضيق المضجع و ارزقنی خير ما قبل الموت و ارزقنی خير ما بعد الموت يا هو يا من هو يا من ليس هو الا هو صل علی محمد و ال محمد

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **دوازده امام** / شعر / عربی

davāzdah emām

میسی، لطف الله بن عبدالکریم، - ۱۰۳۲ قمری

mīsī, lotf-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-karīm (- 1623)

دوازده امام شیخ لطف الله میسی.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱۲

آغاز: الهی بحق الهاشمی ×× محمد حبيبك طه شافع العرصات / و بحق علی نفسه و وصيه ×× ابی ولده و صهر ذی الحسراتی

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد:

تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۲

آغاز: الهی بحق الهاشمی محمد ×× حبیبک طه شافع العرصات / و بحق علی نفسه و وصیه ×× ابی ولده و صهر ذی الحسرات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۲گ (۱۰۷پ-۱۰۸ر)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۱۹۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۴

آغاز: صلوة و تسلیم و الف تحیة ×× علی احمد المبعوث خیر البریة

دوازده امام دیگر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۱ص (۱۰۸پ) [ف: ۳۷ - ۱۹۹]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

دوازده امام انشائی سید الحکماء میر محمد باقر داماد

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۹

آغاز: محمد رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم امامی و فاطمة بنت رسول الله صل الله علیه فوق راسی

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۴/۵-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۹]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ - ۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ʻalī (1595-1660)

دوازده امام منسوب به علامه (ملا محمد تقی) مجلسی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۲

آغاز: الحمدلله الاول بلا اول کان قبله و الاخر بلا آخر یکون بعده

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ - ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo'men (1609 - 1679)

دوازده امام منسوب به (ملا محمد باقر) محقق سبزواری.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۴

آغاز: الحمدلله نحمده و نستعینه و نومن به و نتوکل علیه و نشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

hoseynī a'lavī, mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

دوازده امام منسوب به عبدالحسیب الحسینی سبط میرداماد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵/۱

آغاز: محمد صفو المیامین المکرمین و سید المرسلین

خط: نسخ، کا: محمد زمان قمی، تا: قرن ۱۱؛ برگ اول و یک برگ از وسط ناقص؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / فارسی

davāzdah emām

محمد زمان قمی، ق۱۱ قمری

mohammad zamān qomī (- 17c)

کتاب مشتمل است بر چندین دوازده امام و بعضی ادعیه دیگر: دوازده امام منسوب به عبدالحسیب الحسینی سبط میرداماد، دوازده امام منسوب به علامه (ملا محمد تقی) مجلسی، دعاء رویت هلال ماه رمضان سجادیه، دوازده امام منسوب به علامه حلی، دعاء استغاثه سجادیه، زیارت جامعه غیر معروفه، دوازده امام منسوب به (ملا محمد باقر) محقق سبزواری، دوازده امام منسوب به شیخ صدوق، دوازده امام انشاء شریف مرتضی علم الهدی، دوازده امام علامه حلی، دوازده امام منسوب به شیخ مفید، دوازده امام انشائی سید الحکماء میر محمد باقر داماد، دوازده امام منسوب به ملا شهاب الدین عبدالله شوشتری معروف به عقاب و شهید ثالث، دوازده امام خواجه نصیرالدین طوسی، دوازده امام شیخ لطف الله میسی، دوازده امام شیخ عبدالله شوشتری، دوازده امام کرکی عاملی، دوازده امام شیخ بهایی عاملی، دوازده امام میر شرف الدین علی البحرانی، دوازده امام منسوب به ملا احمد مقدس اردبیلی، دوازده امام شیخ فخرالدین

حلی، ترکیب بند محتشم کاشانی، هفت بند ملا حسن کاشی، دعاء ناد علیاً و ادعیه تعقیبات و دفع امراض.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۵

آغاز: محمد صفو المیامین المکرمین و سیدالمرسلین؛ **انجام:** و هو علی کل شی قدیر کفاره گناهان او باشد در ان روز تمت هذه الدعوات.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

شوشتری، رضی الدین محمد، ق۱۲ قمری

šoštarī, razī-od-dīn mohammad (- 18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی

گویا از رضی الدین محمد شوشتری و خطبه مانندی است در صلوات و تحیات بر ائمه معصومین (ع).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۴/۲

خط:نسخ،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۵۵ص (۳-۵۷)، ۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۴-۳۵۲۴]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی، ۱۱۹۳ - ۱۲۵۱ قمری

qā'em-maqām, ab-ol-qāsem ebn-e 'īsā (1779 - 1836)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۸

بی‌کا، بی‌تا، ۵گ (۱۷ر - ۲۱پ) [ف: ۶ - ۱۶۸]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

دعا و درود و ستایشهای عرفانی است از چهارده معصوم (ع)، مشهور به دوازده امام.

[مشترک پاکستان، ۲۰۶/۱۰و ۱۷۱۰/۱۲]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۰۶

خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن حاج میرزا احمد کاشانی، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: کبود فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۳۰گ، ۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۱۷۱۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۴۴

آغاز: بسمله. اللهم صل علی الحجاب الاکبر و النور الانور. کلمة الله الباقیة.؛ **انجام:** و هو العلیم الخبیر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۴ صفر۱۳۳۸ق؛ با مقدمه‌ای به فارسی که بایستی از کاتب باشد، مجدول؛ ۱۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۷/۷سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۳۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۸]

● **دوازده امام** / تاریخ معصومین / فارسی

davāzdah emām

ابن الشریفین، ق۱۳ قمری

ebn-oš-šarīfīn (- 19c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۸۰/۳

آغاز: ابن الشریفین نیازمند در عصر روز چهار شنبه ۷ شهر آبانماه تنگوز مطابق دوم شهر ربیع الثانی ۱۲۴۳ بهوای باران دماغی تر ساخته و هوایی در سر انداخته بود؛ **انجام:** بر یکی دارد ز عالم التجا ×× آن یگانه نیست جز ذات خدا

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۲۴۴ق؛ اهدایی: محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۷×۱۵/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۵۱]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

ابوالبرکات

abo-l-barakāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۶

آغاز: الهی بحق المصطفی و وصیه ×× و سبطیه و سجاد ذی الثفنات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۱ص (۱۰۹پ)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۱۹۹]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

اصفهانی، مولارضاقلی

esfahānī, mollā-rezā-qolī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۰

آغاز: اللهم صل علی النور المقتدی و الصراط المهتدی و الحبیب المجتبی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۲گ

(۱۰۵پ-۱۰۶پ)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۱۹۹]

● **دوازده امام = قصیده بائیه** / شعر / فارسی

davāzdah emām = qasīde-ye bā'īye

برهمن

barahman

قصیده‌ای است یائیه، در مدح دوازده امام معصوم (ع) که در بیست و هفت بیت سروده شده، نام شاعر را که «برهمن» تخلص اوست در منابع موجود نیافتیم.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۵/۸

آغاز: باز برافراخت عشق رایت پیغمبری ×× بر سپه قلب زد طنطنه حیدری؛ **انجام:** یا رب از الطاف عام دور نباشد اگر ×× برهمنی را ز لطف بر ره صدق آوری

در فهرست با عنوان «قصیده برهمن در مدح ائمه (ع)» آمده؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی جزایری صیمری، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۴۴ر)، ۲۳ سطر [ف:۳۶-۲۵۳]

● **دوازده امام** / شعر / عربی

davāzdah emām

عقیلی شیرازی، محمد واعظ

'aqīlī šīrāzī, mohammad vā'ez

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۱

آغاز: الهی اتوسل الیک باحمدی ×× ثم باخیه علی سید الامجدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۱ص (۱۰۷ر)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۱۹۹]

● **دوازده امام** / علوم غریبه / فارسی

davāzdah emām

لاهیجی، میرزا خان

lāhījī, mīrzā xān

دوازده امام را ملامیرزا خان لاهیجی از هر کلمه دوازده حرف بیرون آورده که از جمله معجزات حضرات است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۶۶

آغاز: لا اله الا الله، هو الحی القدیم

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۷]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

مصدر رضوی، محمد بن علی

masdar-e razavī, mohammad ebn-e 'alī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۸

آغاز: سلام و تسلیم صلوة و رحمة ×× من الله ربی بالغ التحفات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۲گ (۱۱۰پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۲۰۰]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

آغاز: یا من تفرد بالتوحید معناه ×× و کل لب الوری عن درکه ما هو ...

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۰۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرض علی الحاضر و الغایب ... فلعنة الله علی الغایب.

در فهرست با عنوان «ادعیه» آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین تبریزی، تا: آخر محرم ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۵ - ۷۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۶۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اغفر بهم ربنا للناظم الاثم ×× واجعل جنابک یا منان ماواه

خط: نسخ، کا: کرکری، موسی بن حسن، تا: ۱۳۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۸-۵۱)، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۳۵]

● **دوازده امام** / دعا / عربی

davāzdah emām

غیر همانند:

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۵

آغاز: ذی شرف مشرف ذی ظفر مظفر ×× ذی خطر مخطر ذی کرم مکرم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱ص (۹پ)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۲]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۶

آغاز: الهی بنبی عربی و رسول مدنی ×× و اخیه اسدالله مسمی بعلی / وبزهرا بتول و بام ولدتها ×× و بسبطیه و شبلیه هما نجل زکی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱ص (۹پ)، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۲]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۴

آغاز: بحبیب حسبی وحسیب نسبی ×× و طبیب ادبی و لبیب نجبی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱ص (۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۱]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۴۶/۱۱

آغاز: دوازده امام شیخ بهادین محمد علیه الرحمة. یا رب بحق محمد سیدنا محمد ×× مقرن مقرب منتخب و خاتم / ذی شرف مشرف ذی ظفر مظفر ×× ذی خطر مخطر ذی کرم مکرم
در این نسخه به شیخ بهایی (۱۰۳۰ق) نسبت داده شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۵۸)، اندازه: ۱۸/۲×۲۹/۱سم[ف:۲۹/۱-۴۳۳]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۱۶/۳

آغاز: اللهم انت الاول فلیس قبلك شیء و انت الاخر فلیس بعدك شیء و انت الظاهر فلیس فوقك شیء و انت الباطن فلیس دونك شیء و انت العزیز الحکیم؛ **انجام:** و لم یکن له ولی من الذل وکبره تکبیرا و حسبنا الله وحده و الصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد و عترته اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا
رساله‌ای کوتاه و مختصر که در انشاء صلوات بر دوازده امام معصوم به شیوه قدماء نوشته شده است؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محمد بن آخوند ملا قنبر علی، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵

آغاز: بسمله، اللهم صل علی الحجاب الاکبر و النور الی الانوار کلمه الله الباقیة؛ **انجام:** اللهم ادفع البلاء و الوباء و الطاعون و سایر البلاء ... فی درعک الحصینه یا ارحم الراحمین.
در فهرست با عنوان «دعاء الحجاب» آمده. نسخه‌ای از آن در دائرة المعارف است که از سید کاظم رشتی دانسته شده، این دعا ابتداء التماس صلوه از خدا بر حجاب اکبر (یعنی پیغمبر اسلام) می‌کند و سپس در نعت او مطالبی می‌آورد و بعد در ضمن عبارات چند هر یک از امامان شیعه را می‌ستاید. آخر با دعای خود موفقیت سایر مسلمانها را از خدا می‌خواهد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۹گ، ۹ سطر (۳/۵×۸/۵)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۷ - ۶]

۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۵۵/۲

آغاز: اللهم صل و سلم علی شمس فلك العلوم و مصباح النجاح فی ظلمات الشهاب و السهوم السید المعصوم الذی شعشع نور جماله جباه النجوم؛ **انجام:** و لا تحشرنا مع الذین عنهم معرضون فان اولئك اصحاب النار هم فیها خالدون.
به طریق تضمین آیة الکرسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی حنایی و نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۰پ-۲۲ر)، ۱۷سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۲]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۲۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. اللهم انت الاول فلیس قبلك شیئی و انت الاخر فلیس بعدك شیئی یا کائنا قبل کل شیئی؛ **انجام:** کتبه تراب اقدام المومنین المتمسک بولایت الائمه المعصومین صلواة الله علیهم اجمعین احمد النیریزی عفی عنه فی ۱۱۲۵ من الهجرة بمحروسه اصفهان
شامل دعای اعتصام - دوازده امام - دعای اختتام دعای قاموس قدرت
خط: نسخ عالی، کا: زین العابدین اصفهانی، تا: ۱۲۲۲ق؛ در تشخیص کتابت این نسخه بین خط احمد النیریزی و زین العابدین اصفهانی دو استاد جلیل الشأن اختلاف است. ولی در هر حال نسخه‌ای است نفیس و به نظر می‌رسد که خط زین العابدین اصفهانی باشد، با سرلوح مذهب، مجدول زرین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم قهوه‌ای، ۴۵ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۶۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی توحد بالکبریاء و تفرد بالفرد؛ **انجام:** الطاعون و سایر البلایا عن بلدنا و سایر بلدان المسلمین و اجعلنا فی درعک الحصینة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲/۴

آغاز: بسمله، اللهم صل علی الحجاب الاکبر و النور الانور کلمه الله الباقی و جنة الواقیه وجنة العالیة و وجهه؛ **انجام:** و بلا و قضاء السوء و شرالقدر اللهم ادفع البلاء و الرباء ... و سایر البلایا عن بلدنا و سایر بلدان المسلمین ... سنه ۱۲۶۰ق
نسخه‌ای از آن در دائرة المعارف است که از سید کاظم رشتی دانسته شده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق [رایانه]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۷/۲

آغاز: سلامنا المتوالی علی جمیع موالی ×× من النبی و الی محمد و علی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱پ-۱۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۴۷]

۱۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۹/۵

آغاز: اللهم صل و سلم علی سید الوری و فخر اهل الدنیا و الاخری الذی تاج رسالته سبحان الذی اسرا
خط: نستعلیق، کا: هدایت علی حسینی، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قرمز، متن ۱۲ و حاشیه ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۲۷]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۳۱۸]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ آغاز نسخه حاضر با نسخه ش ۱۳۶۱۰/۴ برابر است؛ جلد: گالینگور آبی، ۱گ (۱۱۲ر-۱۱۲پ) [ف: ۳۷ - ۲۰۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۳/۳

با تضمین سورة الرحمن، به خط بابا ابن حاجی کریم؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: حبیب الله طالش شاندر منی کسکری، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱ص (۳۹)، ۱۱

سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۴۵]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۷۲/۳–۵۱/۳۲

آغاز: بحبیب حسبی و حسیب نسبی ×× و طبیب ادبی و نجیب نجبی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۴ – ۱۸۵۲]

۱۷. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۸۲

همانند صلوات نامه خواجه نصیرالدین طوسی، سروده نجم الواعظین سید محمد سپاهانی ۱۳۴۷ق؛کا: میر سید علی سپاهانی، تا: ۱۳۱۱ق [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۵]

● دوازده امام / دعا / فارسی

davāzdah emām

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۳۲

آغاز: الهی الهی بحق پیمبر ×× الهی الهی بساقی کوثر

دوازده امام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۱ص (۱۱۳پ)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ – ۲۰۰]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۱۹/۱۶

تحیت و مدح است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۳۰۲]

۳. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۱۶ض

آغاز: الهی الهی بحق پیمبر ×× الهی الهی به ساقی کوثر

مناجات سلطان ابراهیم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، قطع: بیاضی [چند نسخه-ف: – ۳۵۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۱/۲

آغاز: در این باب بحث یاد کنیم نامهای دوازده امام را ... امیر المومنین علی، صلوات الله علیه و السلام، کنیت: ابوالحسن و ابوتراب و نام پدر: عمران و ابوطالب، کنیت پدر او؛ **انجام:** مدت خلافت او بعد از پدرش، شش سال ... تاریخ وفات او، ربیع الاول سنه ستین و ماتین من الهجرة، قبر او در سامره، کشنده او معتضد علیه اللعنة ...

رساله کوتاهی است در تاریخ زندگانی دوازده امام (ع) که به اجمال، نام کنیه، نام پدر و مادر، لقب، محل شهادت و ... آن بزرگواران را بیان داشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۴۶ر–۴۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۳۶]

● دوازده امام از شافعی / دعا / عربی

davāzdah emām az šāfe‘ī

در ۱۱ بیت. مؤلف منظومه مشخص نیست و به افراد مختلفی نسبت داده شده است.

آغاز: رب بحق احمد سیدنا المقدم ×× مقترن مقرب منتجب و خاتم / ذی شرف مشرف ذی ظفر مظفر ×× ذی خطر مخطر ذی کرم المکارم

انجام: انک محسن النعم انک واهب الکرم ×× فاعف لنا من المم یا صمدی و راحم

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۲۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور آبی، ۱گ (۱۱۰ر–۱۱۰پ)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ – ۱۹۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۱/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۸۱ر–۸۱پ)، سطور چلیپایی (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۵۱۴]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، ۱ص (۳۱۵)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۰۰]

← دوازده امام علیهم السلام ≻ صلوات دوازده امام علیهم السلام

● دوازده امام و فرزندان علی / دعا

davāzdah emām va farzandān-e ‘alī

اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۱/۳۳

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: چهار بغل، ۲گ (۱۴۰–۱۴۱ر)، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۵ – ۱۳۴]

● دوازده باب / رمل / فارسی

davāzdah bāb

رساله‌ای است در احکام رمل که مؤلف مدعی شده، در آن اسرار علوم معجزه حضرت دانیال و معجزات حضرت ادریس را بیان نموده است. شامل چند فصل می‌باشد.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۷۱/۱۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد بدانکه این چند فصل رساله ایست از اسرار علوم معجزه حضرت دانیال

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۸۷ر–۹۶ر)، مختلف السطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۰۸]

● دوازده باب / طب / فارسی

davāzdah bāb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۰۹۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق [الفبائی: ۲۵۴]

● **دوازده باب** / عرفان و تصوف / فارسی
davāzdah bāb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۴۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۴]

● **دوازده برج** / هیئت / فارسی
davāzdah borj

فهرست دوازده برج است از برهان الکفایه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۱۶/۳
آغاز: دوم از کتاب برهان الکفایة دوازده برج است، برج اول سیزده فصل است، فصل اول در احکام ابتدای کارها، فصل دوم اندر دانستن احوال عمر مردم بنیکی و بدی، فصل سوم؛ **انجام:** فصل ۹ نگرستن حال اسب سواران
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۹ص (۲۱۱-۲۱۹)، ۱۵ سطر (۱۴/۲×۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۹۶]

● **دوازده بروج (منظوم)** / هیأت، ریاضیات / فارسی
davāzdah borūj (manzūm)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۹۹
آغاز: برجها دیدم که از مشرق برآوردند سر ×× جمله در تسبیح و در تهلیل حی لا یموت؛ **انجام:** شمشیر در رمضان به بیین شوال جامه سبز تر ×× ذی القعده بینی کودکی ذی الحج دختر خوبتر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج اخرا، ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۵۹]

← دوازده بند ⟵ چهارده بند

● **دوازده بند** / شعر / فارسی
davāzdah band

کاشی، حسن بن محمود، ق۸ قمری
kāšī, hasan ebn-e mahmūd (- 14c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۱۳
آغاز: صبحدم ناگه بر آمد زورقی زرین نگار ×× و ز سوی مشرق بامر خالق پروردگار؛ **انجام:** لافتی الاعلی، لاسیف الا ذوالفقار
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۲۹۷]

● **دوازده بند** / مراثی / فارسی
davāzdah band

حسینی قزوینی، محمد رضا بن محمد قاسم، - ۱۱۴۷ قمری
hoseynī qazvīnī, mohammad rezā ebn-e mohammad qāsem (- 1735)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۸۴/۲-۵۹/۲۰۴
آغاز: بسمله ای جان بر آر ناله از دل بصد امید ×× تیغی بکش ز آه بکن خویش را شهید / ای رو سیاه سرخ کن از خون دیده رخ ×× ای چشم من ز گریه بکن روی خود سفید
پنج بند از آغاز را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲ص (۴۳-۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۵۲]

● **دوازده بند** / مقتل / عربی
davāzdah band

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری
bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۷/۲
آغاز: الله اکبر ماذا الحادث الجلل ×× و قد تزلزل سهل الارض و الجبل؛ **انجام:** قال اقصدونی بنفسی و اترکوا حرامی ×× قد حان حسینی و قد لاحت لوائحه.
خط: نسخ، کا: محمد علی زاهدی نائینی، تا: ۱۳۷۳ق؛ ۵گ (۵-۹)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۶]

● **دوازده بند** / شعر / فارسی
davāzdah band

گلچین، محمد صادق، ق۱۴ قمری
golčīn, mohammad sādeq (- 20c)

دیوانش به نام گلچین المدایح در ۱۳۱۲ در طهران در ۱۵۰ ص به چاپ رسیده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۳
آغاز: افراشت باز چرخ جفا جو، لوای ظلم ×× بادش خراب خانه، که کرد اوبنای ظلم؛ **انجام:** گلچین خموش شرح غم کربلابس است ×× اندوه تازه کردن شیر خدا بس است
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۲۹۳]

● **دوازده بند ؟ = مراثی امام حسین** / مراثی / فارسی
davāzdah band = marāsī-ye emām hoseyn
حاجی گیلانی رشتی شوشتری
hājī gīlānī raštī šūštarī
گویا دوازده بند است به سبک دوازده بند مشهور محتشم کاشانی در رثاء حضرت سید الشهداء امام حسین. نام شاعر یا تخلص وی حاجی و ساکن شوشتر بوده، سپس به رشت کوچ کرده است: غریق بحر گنه حاجی بلا پرور ×× که خواهد از کف آن شاه جرعه کوثر/ زمانه از وطنش جرعه فراق چشاند ×× زملک شوشتر او را بشهر رشت کشاند / اگر چه سخت بود دوری عزیزانش ×× بکربلا ببر از خاک پاک گیلانش

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۵/۲
آغاز: هلال نوحه بشبرنگ چرخ گشت سوار ×× گرفت از کف دلها عنان صبر و قرار؛ **انجام:** بده بطاعت خویشش کمال استعداد ×× بحق جاه محمد و آله الامجاد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ احتمالاً به خط علی بن علی شوشتری کتابت شده؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷-۹)، ۱۴-۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۴۳]

● **دوازده بند** / شعر / فارسی
davāzdah band
محب، یوسف کرجی
moheb, yūsof karajī
متخلص به محب، که فقط پنج بند آن ذکر شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۱۲
آغاز: اول بلوح چون قلم ابتلا زدند ×× گویا بنام خامس آل عبا زدند؛ **انجام:** فریاد از جفای تو ای روزگار دون ×× کردی ز کینه خانه دین را تو واژگون
خط: نستعلیق، کا: واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۷۵]

● **دوازده بند** / شعر / فارسی
davāzdah band
مهجور تفتی، ملاحسن
mahjūr-e taftī, mollā-hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۵/۲
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳گ (۷پ-۹پ)، ۱۷سطر (۹×۱۴) [ف: ۱۲ - ۲۶۹۲]

● **دوازده بند آقا تقی** / شعر / فارسی
davāzdah band-e āqā taqī
دوازده بند آقا تقی گویا آقا تقی پسر آقا ملک اصفهانی از قرن ۱۱ یا آقا تقی خویی صمد علی شاه (الذریعه ۹:۱۷۳).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۴/۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۱۶۰]

● **دوازده بند جوهری** / شعر / فارسی
davāzdah band-e jowharī
دوازده بند جوهری گویا میرزا محمد باقر هروی قزوینی اصفهانی.
[الذریعه ۲۱۱/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۴/۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۱۶۰]

● **دوازده بند مثمن ترکیب** / شعر / فارسی
davāzdah band-e mosamman-e tarkīb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۲/۲
در نعت احمدی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۴۴ر-۴۸پ)، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۱۹]

● **دوازده بند محتشم** / مراثی / فارسی
davāzdah band-e mohtašam
محتشم، علی بن احمد، - ۹۹۶ قمری
mohtašam, ʻalī ebn-e ahmad (- 1588)
محتشم برادری به نام عبدالغنی کاشانی داشت که در جوانی بدرود حیات گفت. محتشم در رثای برادر دوازده بند حاضر را سرود، سپس پیامبر اکرم (ص) را در عالم رؤیا دید که فرمود تو که چنین زیبا مرثیه می‌سرایی چرا در رثای فرزندم حسین مرثیه‌ای نمی‌گویی، پس محتشم دوازده بند مشهور خود را سرود و دیگران نیز از او پیروی کرده‌اند.
آغاز: باز این چه شورش است که در خلق عالم است ×× باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است
انجام: تا چرخ سفله بود، جفایی چنین نکرد ×× با هیچ آفریده، بی وفایی چنین نکرد
چاپ: مشار فارسی، ج۲، صص۲۱۹۸-۲۱۹۹؛ ایران، ۱۲۸۵ق، رقعی کوچک (ضمن رثاء اهل العصمة و الطهارة)؛ ایران، تهران،

کارخانه آقا سید مرتضی، ۱۳۲۴ق، سنگی، خشتی، ۸۸ص، به دستیاری آقا میرزا حسن، به سعی و اهتمام آقا سید حسین خوانساری، ۱۳۱۷ یا ۱۳۲۴، در هامش

[نسخه‌های منزوی ۲۸۱۴/۴؛ الذریعة ۲۷۰/۸و ۲۶۹/۸-۲۷۱؛ فرهنگ سخنوران ص ۵۱۵؛ مشترک پاکستان، ۶۹۳/۷-۶۹۶؛ مشار فارسی ۲۱۹۸/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۴۴/۲؛ دنا ۱۲۶۹/۴-۱۲۷۰]

شرح و حواشی:

۱- تضمین دوازده بند محتشم؛ واعظ، میرزا رفیعا (-۱۱)

۲- تخمیس دوازده بند محتشم کاشانی؛ ثاقب اصفهانی، اسماعیل (-۱۳۱۹)

۳- تخمیس دوازده بند محتشم

۴- اشعار

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از این کلام سخ مشکل او حل شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱/۴

آغاز: برابر**انجام:** خاموش محتشم که ز ذکر غم حسین ×× جبریل را ز روی پیمبر حجاب شد

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ:فرنگی،۳گ (۱۶۹پ-۱۷۱ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۸/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۳۹]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۵۰۰/۱۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: فضل الله بن مسعود، تا: ۱۰۴۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۷۵پ-۷۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۱۷۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۲

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲گ (۲ر-۳ر)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ - ۶۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۵۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۱ص (۱۰۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸ - ۱۹۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۷/۲

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: پارچه‌ای مغزی میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۶/۸سم [ف: ۸ - ۳۹۳]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** در دیده اشک مستمعان خون ناب شد ×× با هیچ آفریده جفائی چنین نکرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری، ۲گ (۱۷۴ر-۱۷۵پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۳۷]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۶/۳

خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۸گ(۲۸پ-۳۵ر)[ف:۱ - ۱۰۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آتش تو دود به محشر درآورند.

خط: نستعلیق، کا: واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و حنایی آهاری، جلد: تیماج ماشی، ۴گ (۳۳۰-۳۳۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۷۴]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۵۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۳ر-۷۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۴۶۱]

۱۱. مراغه؛ مسجد جامع مراغه؛ شماره نسخه:۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱ر-۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف مخ]

۱۲. مراغه؛ مسجد جامع مراغه؛ شماره نسخه:۱۷/۲

آغاز: ستیزه گر فلکا از جفا و جور تو داد ×× نفاق پیشه سپهر از کینه ات فریاد؛ **انجام:** که ای شراب اجل کرده درجوانی نوش ×× بیا و ازآن کف حورا می‌طهور بنوش.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۶ر-۱۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف مخ]

۱۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳۵۲/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴گ (۷۲پ-۷۵پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۸۵]

۱۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳۳۵/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲ص (۳۰۲-۳۱۳) [مختصر ف: ۳۵۵]

۱۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۳۰

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۹ص (۱۰۶۱-۱۰۶۹) [ف: ۸ - ۴۴۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۴/۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۱۶۰]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱-۴)، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۶۲۷]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۳۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ترسم ترا دمی که به محشر در آورند ×× از آتش تو دود به محشر در آورند

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید موسی بن فضل الله حسینی

کلانتری همدانی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: «اهدایی سید کاظم کمالی الحسینی همدانی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۴گ (۱۴۹–۱۵۲)، ۱۸–۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۴۰ - ۵۸۲]

۱۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۱۰

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۳گ (۱۰۲پ–۱۰۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۳۶]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ترسم ترا دمی که به محشر در آورند ×× از آتش تو دود ز محشر در آورند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۷۹ر–۸۰ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۴۹۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۱/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۸ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۸سم [ف: ۸ - ۲۰۳]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۴

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۴گ(۱۱۶پ–۱۱۹پ) [ف: ۳ - ۱۳۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۵

دوازده بند و مراثی دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۴۲۰]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۱/۶

خط: نستعلیق چلیپا، کا: ابوالحسن بن هادی حسینی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۲۷۲]

۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** او در دل است و هیچ دلی نیست بی ملال

خط: نستعلیق شکسته، کا: ابوالقاسم بن حسین، تا: پس از ۱۲۵۰ق؛ ۲گ (۴۳پ–۴۴پ) [ف: ۱ - ۱۰۸]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۶۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** کی باشد این که گرم شود گیر و دار حشر ×× یا داد اهل بیت دهد کردگار حشر

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی فاضل ادیب پسر مرحوم ملا صالح مدرس تبریزی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: تبریز (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۲۳]

۲۷. اراک؛ نسخه‌های پراکنده؛ شماره نسخه:۲۰۲/۲

آغاز: یاران عزای کیست که دلها پر از غم است ×× جن و ملک بماتم او دیده پر غم است

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۷ شعبان ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: شیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۴۴۶ر–۴۷۳پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶/۵سم [دو کتابخانه اراک: - ۲۳۷]

۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۵

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد شفیع حسینی موسوی، تا: ۱۲۶۷ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ ۵گ (۳۵پ–۳۹ر) [ف: ۳- ۱۳۹]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عباسقلی بن حسن، تا: ۱۲۷۰ق [رایانه]

۳۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۸۷/۲

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل سمنانی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۱۸۲]

۳۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر کرکوکی، تا: ۱۲۷۹ق، جا: قسطنطنیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۱۰۰–۱۰۵)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳ - ۸۸]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رحیم، تا: یک‌شنبه ۲۰ شوال ۱۳۱۳ق؛ مجدول، سطرها چلیپا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴گ (۴۳ر–۶۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۵۲]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خود شد یقین مرا شه لب تشنگان حسین ×× باشد به حشر نزد خدا داد خواه ما / گفتا سروش از پی تاریخ باز گو ×× باری زرنج دهر کند دورشاه ما.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ مجدول؛ جلد: مخمل، ۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۲]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۴۳/۲-۳۹/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرکس دلش به حسرت آل نبی نسوخت ×× مرغ دلش به آتش حسرت کباب باد / درموقف حساب صباحی چه پانهد ×× جایش به سایه علم بوتراب باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۸۵۲]

۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۷۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** به هر خسی که بار درخت شقاوت است ×× درباغ دین چه با گل وشمشاد کرده ای / با دشمنان دین نتوان کرد آنچه تو ×× با مصطفی وحیدر واولاد کرده ای

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۱]

۳۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۳۷/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۴۲]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۴/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳گ (۴۵ر-۴۷ر)، ۲۲ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۷۰۸]

۳۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ترسم ترا دمی که بمحشر در آورند ×× از آتش تو دود به محشر در آورند
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۵گ (۲۰۹ر-۲۱۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۳۶۱]

۳۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۶/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۶۶پ-۷۱ر) [ف: ۳۶ - ۱۹۰]

۴۰. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** نوعی که عقل گفت قیامت قیام کرد.
تا بند هفتم بیشتر موجود نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۷۰-۷۲)، ۱۲ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۹]

۴۱. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۵۶]

۴۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۹/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۳۹۲]

۴۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۶۵۶/۵
بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۱۲پ-۱۱۳پ و ۱۲۱ر-۱۲۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۳۷]

● دوازده بند مشتاق = ترجیع بند / شعر / فارسی

davāzdah band-e moštāq = tarjī‘-band

سراینده: مشتاق. ترجیع‌بندی است در دوازده بند، در مرثیه حضرت سید الشهداء (ع) به روش دوازده بند معروف محتشم کاشانی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۱۷
آغاز: باز از چه روزگار پریشان و در هم است ×× صبح نشاط تیره تر از شام ماتم است؛ **انجام:** فردا چو پیش حق ز دل آهی برآورند ×× از پا ستون هر دو جهان را در آورند
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۷۷)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۷ - ۴۹۸]

● دوازده خانه / رمل / فارسی

davāzdah xāne

رمال، حیدر بن محمد، ق۷ قمری

rammāl, heydar ebn-e mohammad (- 13c)

وابسته به: انموذج طالع ولادت استخراجه بزیج الشاهی؛ رمال، حیدر بن محمد (قرن ۷)
متمم زایجه طالع فوق است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۳۲/۵
آغاز: بسمله. توکلت علی الحی الذی لایموت ابد، در بیان دوازده خانه و طریق احکام بمثل از این طالع مبارک مذکور دانند، و جمله را بر این سان حکم کنند در تن و جان و زندگانی؛ **انجام:** دولت و کامرانی و اقبال و فرماندهی در آن خاندان بزرگ بزرگوار هر روز بر زیادت باد بحق محمد و آله اجمعین
نام مؤلف با توجه به رایانه آستان قدس ثبت شد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۶۸۰ق؛ واقف: داوود بهاء التولیه، وزیر وظایف، اسفند ۱۳۰۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: چرمی عنابی، ۳ص (۸۴-۸۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۸سم [ف: ۸ - ۴۳۹]

● دوازده خانه / رمل / فارسی و عربی

davāzdah xāne

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۶/۳
آغاز: بیت الطالع الاول و تد، طالع و نفس و قوت و زندگانی و کیفیت امور و تدبیر در مصالح؛ **انجام:** و از اعضاء دلیل است بر قدم و انگشتان پا ...
با عنوانهای عربی در رمل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲گ (۵۰ر-۵۱ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [ف: ۶ - ۲۵۷]

← دوازده خانه در طالع بینی ⋗ درجه طالع
← دوازده سال ترکان ⋗ احکام سالیانه ترکی
← دوازده سال ترکان ⋗ احکام دوازده سال ترکان

● دوازده سؤال / عرفان و تصوف / فارسی

davāzdah so’āl

مؤلف می‌گوید: فرقه ناجیه شیعه در زمان ما (سال ۱۰۵۴ق) به دو طایفه متشرعین و متصوفین تقسیم شده‌اند چون پاره‌ای از الفاظ متصوفین موافق شریعت است آن را قبول می‌کنند و پاره‌ای دیگر از الفاظ آن طایفه را چون توان فهمیدن ندارند و راه به معنی اصل نمی‌برند به زندقه و الحاد می‌افتند. مؤلف که در عصر شاه عباس ثانی می‌زیسته این رساله را در دوازده سؤال تنظیم نموده و آنچه از کلام صوفیه که نتوان فهمید و ظاهرش معنی فاسد دارد را در این دوازده سؤال و جواب درج کرده است. مؤلف به گفته‌های ادهم واعظ خلخالی بسیار استناد و انتقاد می‌کند. فهرست دوازده سؤال: ۱. در وحدت وجود؛ ۲. در حلول؛ ۳. در اتحاد؛ ۴. در حبیبه است که می‌گویند: من شرب بکأس المحبة سقط عنه العبادة؛ ۵. در نکات متفرقه از کلام خیر

انجام بعضی از مردم عزیز است؛ ۶. شامل چهار مطلب: ۱) گروه واصلی که ذات باری را متصل به عالم می‌دانند، ۲) اینکه این گروه شیطان را باطل نمی‌دانند، ۳) اینکه این گروه صلح با کاینات کرده‌اند، ۴) در اینکه واعظ در کتاب مشکاة خود نسبت خطا به امیر المؤمنین (ع) داده است؛ ۷. اینکه واعظ در کتاب کد و مطبخ خود به حسب تفسیر باطن ولایت شاه ولایت را عام ساخت؛ ۸ در اخلاف بین شیعه و سنی در زنده و قائم بودن امام زمان علیه السلام؛ ۹. در دو مطلب: ۱) اختلاف بین شیعه و سنی در ارث بردن از پیغمبران، ۲) اختلاف در مشروعیت ذکر جلی با آهنگ و مقام و وجدکردن و رقاصی و چرخ زدن؛ ۱۰. در چند مطلب: ۱) بحث محرم و نامحرم؛ ۱۱. در چند مطلب: ۱) در بیت سید نسیمی در بحر الابرار: زشت و زیبا هر چه بینی دست بر رد بر وی منه ×× عیب صنعت هر که گوید غیبت صنعت گر است، ۲) در اینکه ابراهیم ادهم چهارده سال به کعبه رفت و کعبه را ندید، ۳) قصه مریدی که سی سال ریاضت کشید و به بایزید نرسید) ۴) آنکه در سبحات الانوار آمده است که دلربایان مشایخ مانند مغناطیس است، ۵) آنکه واعظ درفتحیه گفته مرید باید ترک اراده کند و خود را زیر پرپیر گذارد؛ ۱۲. در سه مطب: ۱) دیدن خدای متعال در دنیا و عقبی و ...

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱–۱/۱۲۹

آغاز: بسمله. الحمد لمن وجب له الحمد وهو الله الحی القیوم القادر المختار ... اما بعد بر ارباب اولوا الالباب ... معرفت نبوی و طریقت مرتضوی نهج صواب و عالمان؛ **انجام:** هر کس از عباد الله که در جواب شافی وافی شرع پسند معاونت نماید معاونش در روز حساب پیغمبر و ائمه باشند. بمنه و کرمه و الحمد لله اولاً و آخراً ... یا ارحم الراحمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۸۱ق؛ ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۵۳]

● **دوازده شبانه روز** / تاریخ هند / فارسی

davāzdah šabāne-rūz

اديب شيباني، عبدالرحیم بن احمد، ق۱۳ قمری

adīb-e šeybānī, abd-or-rahīm ebn-e ahmad (19c)

تاریخ ترجمه: ۱۲۹۳ق

نویسنده که از شاگردان دارالفنون بوده و بدانجا زبان فرانسه آموخته چون در این زبان پیشرفتی حاصل می‌کند بنا به دستور مسیو پروسکی سرتیپ و صاحب منصب و معلم زبان فرانسه و جغرافی دست به ترجمه این کتاب می‌زند. این کتاب حاوی حکایت‌ها و داستان‌های سودمندی است که هریک از آنها از چاشنی نصایح و اندرزهای بلند بهره‌مند است.

آغاز: ترجمه: بعد البسمله. ستایش سزاوار خداوندیست که وجود انسانی را محل صفات ملکوتی و موضع ملکات لاهوتی قرارداد و انبیاء راشدین را جهت اصلاح اخلاق

انجام: در کارها سرمشق خویش قرار دهید تا مانند مسیو ما تیویل خوشبخت و خوشوقت زندگی نمایید

[دنا ۱۲۷۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۴۰۹/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۲۰ ذیحجه ۱۲۹۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۷گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۴۴۱]

● **دوازده شهر** / داستان / فارسی

davāzdah šahr

مظلوم علیشاه

mazlūm ʻalī-šāh

داستانی است ساخته درویش مظلوم علیشاه و باید در دوازده جزو باشد و نام شهرهای خطا و شیرده در آن آمده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه آشفته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۷ص، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۴۰۸۱]

← دوازده کلمه از تورات ⟵ دوازده آیه

● **دوازده کلمه از تورات (ترجمه)** / متفرقه / فارسی

davāzdah kalame az towrāt (t.)

هزار جریبی، محمد کاظم بن محمد شفیع، - ۱۲۳۴ ؟ قمری

hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafīʻ (- 1819)

[دنا ۱۲۷۱/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۰۱/۷]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۶۸/۲

آغاز: بسمله، حمد له، صلوات قال سید الاوصیاء صلوات الله علیه اخذت من التوریة اثنی عشر آیة؛ **انجام:** که تواضع کند از برای غنی برای طمع مال او ... با سگ یکسانست تمام شد این رساله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: غلامرضا توکلی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۹۵]

● **دوازده مجلس** / گوناگون / فارسی

davāzdah majles

شوشتری، جعفر بن حسین، ۱۲۳۰ – ۱۳۰۳ قمری
šoštarī, ja'far ebn-e hoseyn (1815 - 1886)
مجموعه تقریر دوازده مجلس و منبر از شوشتری است که کاتب آنها را نوشته و بدین صورت تحریر کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۱۸/۹

آغاز: دوازده مواعظ متفرقه مجلس مختلفه، مجلس اول اللهم اجعل عاقبة امورنا خیراً ولاتسلط من لایرحمنا خدایا بهترین روزهایم آخر روزهایم قرار بده طوری؛ **انجام:** وقتیکه سرمبارک را بر نیزه بلند کردند گفت الله اکبر شمرهم گفت الله اکبر لشکرهم گفتند الله اکبر و یکبرون اذا قتلت وانما قتلوا بک التکبیر والتهلیلا، سلام الله علیه واولاده

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن رجبعلی نوبری سرابی، تا: ۱۳۰۷ق؛ در ادامه نیز فوائد پراکنده‌ای از منابر و مجالس شیخ جعفر شوشتری توسط کاتب آورده شده؛ ۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۰۲]

● **دوازده مجلس** / اخلاق / فارسی و عربی
davāzdah majles

طالقانی، نظر علی بن سلطان محمد، ۱۲۴۰–۱۳۰۶ قمری
tāleqānī, nazar 'alī ben soltān mohammad (1825 - 1889)
مباحث اخلاقی چون شکر، ریا، عجب، غیبت و ... که به‌صورت مجلس – مجلس تنظیم شده و با نگاه دقیق عرفانی و فلسفی نگاشته شده و از آیات و روایات بسیاری استفاده گردیده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۹/۳

آغاز: المجلس الاول فیمن ینبغی رجوع الناس الیه قال الله تبارک و تعالی فی سورة الانبیاء هم ائمة یهدون بامرنا و فی سورة السجدة؛ **انجام:** ثم ان الاخلاق المذمومة امراض الروح و عارفها طبیب و علاجها دواء فلک ان تضرب مثلا لکل واحد مرضا من امراض البدن و لکل امر باطنی امر ظاهرا حیا.

بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا، ۲۱ سطر [ف: ۱ – ۳۵۳]

● **دوازده مطلع** / رمل / فارسی
davāzdah matla'

خفری، محمد بن احمد، – ۹۵۷ ؟ قمری
xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)
دوازده قاعده‌ای که خفری درباره علم رمل با عنوان «دوازده مطلع» تألیف نموده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۹/۱

آغاز: قاعده حضرت حکیم المحقق العلیم العلام مولانا شمس الدین محمد خفری که بر آن نسخه قلمی فرموده اند و آن مشتمل است بر دوازده مطلع اول در انتخاب مقدمات این قاعده و آن بر این نهج است؛ **انجام:** به جهت بر آمدن مهمات به تعجیل فایده دهد و ضلعی به جهت توقف و مکث طویل و چون کلام بدین مقام رسید ختم سخن برین شد.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۱پ–۱۸ر)، ۲۲ سطر [ف: ۳۶ – ۱۸]

← دوازده مقاله ⟩ المغالطات
← دوازده مقام ⟩ سلطانیه
← دوازده مقام ⟩ سلوک

● **دواسازی = تذکرة الادویة الناصری** / طب / فارسی
davā-sāzī = tazkerat-ol advīyat-en nāserī
در شناسنامه کتاب نام مؤلف ابوالحسن بن محمد کاظم طبیب معرفی شده است.

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹۰۲

جلد اول؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ معادل لاتین برخی از واژه‌ها جلوی آن نوشته شده؛ مهر کتابخانه «جعفر سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۳۳۵]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹۰۳

جلد دوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ معادل لاتین برخی از کلمات مقابل آنها نوشته شد، در چند برگ آغازین اشعاری فارسی از نهانی همشیره افضل کرمانی و مجدالعرب به عربی و مجد به فارسی و محمود پهلوان گنجه و محمد معظم بهادرشاه و نافع قمی؛ مهر کتابخانه «جعفر سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۳۵]

● **دواسازی = تذکرة الادویة الناصری** / طب / فارسی
davā-sāzī = tazkerat-ol advīyat-en nāserī
در دو کتاب: نخستین در دو فصل و به نام نخستین: فصل ۱) اعمال مخصوصه دواسازی، عمل او تفعیل، در انحراف، در ریختن به انحراف، فصل ۲) در اعمالی که پیش باید کرد؛ کتاب دوم تذکرة الادویة در نوزده مقاله و به همین نام در پزشکی نوین ساخته در زمان ناصر الدین شاه ... کتاب دوم (تذکرة الادویة): کتاب دویم در ادویه ماخوذه از نباتات و حیوانات .بسمله ... این کتاب مشتمل است بر نوزده مقاله و در هر مقاله اجسام و جوهریات موثره نباتی و حیوانی که شیوع دارند.
[فهرستواره منزوی ۳۴۶۴/۵]

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۹و۴۰د

آغاز: کتاب اول داروسازی. بسمله ... و بعد داروسازی علمی است که گفتگو می‌کند در آن از طرز ساختن جوهریات محض استعمال آنها در امراض در فرنگستان مانند مشرق زمین دواسازی علم مخصوصی نبود و شغل عطاران بود

خط: نسخ خوش، کا: احمد بن محمد صادق شیرازی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۲۹۴ق، به فرمایش استاد میرزا عباس قلی خان حکیم باشی؛ مجلد دوم هم نوشته همو در ۱۲۹۴؛ چهار مجلد است در دو مجلد؛ جلد: چرمی، ۱۲۲۵ص، ۱۳ سطر (۱۳/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۹۵۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد هادی بن محمد مهدی اصفهانی زنجانی، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۱۱ق، جا: زنجان؛ چند برگ پایانی جزء اول به خط محمود شاگرد طبیب ترزین (طورزان) در چهارشنبه ۶ ذیحجه ۱۳۱۰ق به خواهش آقا محمد هادی اصفهانی زنجانی؛ مصحح، معادل لاتین برخی از لغات مقابل آنها، برخی از برگها به خط دیگران نوشته شده نظیر محمد بن حسینعلی به سال ۱۳۱۱ق و احمد بن محمد حسین وزیر به سال ۱۳۱۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲۰-۳۶۳]

● دواسازی / طب / فارسی

davā-sāzī

غیر همانند:

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۷۳/۵

آغاز: بسمله بهترین مقالی که سرخیل کاروان فنون محاورات تواند بود و خوشترین کلامی که

رساله در روزگار ناصرالدین شاه در سال ۱۳۱۳ق ساخته شده است در علم دارو سازی و شناختن ادویه که در دارالفنون شفاها از اهل فن شنیده شده است. فصل دوم در شناختن شربت‌ها، فصل سوم در ساختن مرباها، فصل در بیرون آوردن مرفین؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج نیلی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۸۲]

۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۶۰

چند فصل است در چگونگی داروسازی به روش جدید چنانچه در فرنگ معمول پزشکان و دواسازان می‌باشد، و گویا از کتاب‌های درسی دارالفنون دوران ناصری در تهران باشد. جلد دوم و سوم و چهارم کتاب است، و شاید مؤلف آن میرزا کاظم حکیم باشد که نامش در حاشیه صفحه آخر آمده است، از کتاب‌های دارالفنون می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: نصرت طبیب خراسانی (نصرت الملك قوچانی)، تا: ۱۹ صفر ۱۲۸۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۸۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۹۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد دواسازی علمی است که گفتگو می‌کند در آن از طرز ساختن جوهریات؛ **انجام:** و آب مارچوبه تقریباً ۵۲۴ صد یك عصاره میدهد

در کیفیت دارو سازی به روش اروپائی جدید، و گویا از کتابهای کلاسهای درالفنون ناصری باشد. این نسخه جلد اول کتاب و شامل قواعد کلی این فن و چگونگی ترکیب و تجزیه بعضی از اجسام و ساختن پاره ای از داروها می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق، برای میرزا ابوالقاسم؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۵۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۹۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱

آغاز: دواسازی علمی است که بواسطه او معلوم میشود؛ **انجام:** چهار تا پنج صد یك عصاره می‌دهد

زمان تألیف: ۱۲۹۲ق. این کتاب که از نخستین کتاب‌های فن داروسازی جدید در ایرانست حاوی مطالب عمده فن داروسازی جدید می‌باشد. نویسنده پس از مقدمه ای وارد فن داروسازی می‌شود در ابتداء در هر دارویی خواص فیزیکی و سپس خواص شیمیائی آن را به بحث می‌کشد و نیز از طرز نسخه نویسی و انجام یك نسخه نوشته شده مطالب مفصل می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه آبی، ۱۸۳گ، ۱۶ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۵ – ۴۹۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۳۹/۱

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن صدر شیرازی، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۲۹۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۰۰ص، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶) [ف: ۱۷ – ۲۰۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین و لعنة الله الی یوم الدین؛ **انجام:** و در بیست متقالی یك گندم کافور افزوده بهم زنند تا سرد شود که مجفف قروح است.

این جلد از قلیات نباتی شروع می‌شود و ابتداء از خواص کنین صحبت می‌کند و بعد در محصولات خمری پوست گنه گنه و سپس از خواص کوکنار و افیون و استریکنین و عصاره اذاراقی و عصاره‌های الکلی بلادنه و محصولات الکلی و سکنجبین سورنجان و انواع روغنهای مطالبی مفصل می‌آورد و آنگاه در ادویه کلردار و بعد ادویه مأخوذ از نقره و ادویه مأخوذ از طلا و انتیمون و ادویه مشقه از ارسنك و صابون‌ها و اترها و مواد محصوله از احتراق و آب‌های معدنی مصنوعی و شراب‌های دوایی و شربت‌ها معاجین و مرهم‌ها غیر آنها مطالب مطولی نی آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۵گ، ۱۹سطر (۱۴×۱۰/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۱۰]

۷. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۴/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد دواسازی علمی است که گفتگو می‌کند در آن از طرق ساختن جوهریات؛ **انجام:** مختلف

باختلاف آثاری که طالبند و مکسای افستین دار موار مدتست که معروف است
چند فصل است در چگونگی داروسازی به روش جدید چنانچه در فرنگ معمول پزشکان و دواسازان می‌باشد، و گویا از کتاب‌های درسی دارالفنون دوران ناصری در تهران باشد. جلد دوم و سوم و چهارم کتاب است، و شاید مؤلف آن میرزا کاظم حکیم باشد که نامش در حاشیه صفحه آخر آمده است، از کتاب‌های دارالفنون می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمود اصفهانی، تا: ۱۲۹۷ق، به دستور آقا میرزا ابراهیم مستشار و رئیس مجلس و نظمیه دار الخلافه (طهران)؛ جلد: گالینگور، ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، ۲۳ سطر (۲۲×۳۵) [ف: ۹]

● **دواسازی جدید** / طب / فارسی

davā-sāzī-ye jadīd

طبیب کرمانی، عبدالرضا، ق۱۳ قمری

tabīb-e kermānī, ‘abd-or-rezā (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۰۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالرضای طبیبی کرمانی، تا: دوشنبه ۱ ربیع الثانی ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۵۲۰گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف:۱۶-۲۵]

● **دواسازی در طب جدید** / طب / فارسی

davā-sāzī dar tebb-e jadīd

شیراز؛ عینی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴

بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۰۰ق [نشریه: ۵ - ۲۷۵]

● **الدوام** / فلسفه / عربی

ad-dawām

ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری

ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۱۴ عکسی

آغاز: المعدودات منها ما غیر ذات اعظام کالحروف و ما شاکلها؛ **انجام:** و لذلک اخلق الاشیاء الدائمة بالدوام هو الله عز و جل وهو معطی الدوام

نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، شماره ۵۰۶۰. و هو ما یتعلق بلاکلام فی العقل. به نظر ضمیمه رساله پیشین (رسالة الاتصال العقل بالانسان) می‌آید؛ خط: مغربی، کا: عبدالله بن محمد بن یحیی بن اصبغ انصاری، تا: ۶۶۷ق؛ ۳گ (۱۷۸پ-۱۸۰پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [عکسی ف: ۳ - ۶۴۵]

● **دوام التنعم و العذاب فی الجنة و النار** / کلام و اعتقادات / عربی

dawām-ut tana‘‘um wa-l ‘aḏāb fi-l janna wa-n nār

بیان عقلی در این بابا که «ان أهل النار متألمون أبداً کما ان أهل الجنة متنعمون أبداً و هما فی زیادة عن العذاب أو النعمة».

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۵/۴

آغاز: الفائدة: اعلم انه قد ثبت کما قررنا فی بعض أجوبتنا ان أهل النار متألمون؛ **انجام:** و سمی ضحاضح النیران و الجنان بذلک لأنهن من بقع من النار أو جنة تأوی الاتباع.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۹گ (۷۳پ-۸۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۳۸]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۵گ (۱۵۲ر-۱۵۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۵۴]

● **دوام تعذیب اهل النار** / کلام و اعتقادات / عربی

dawām-u ta‘ḏīb-i ahl-in nār

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۶گ (۱۶۱ر-۱۶۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۵۴]

● **دواوین شعراء الفرس** / ادبیات

dawāwīn-u šu‘arā’-il furs

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۳بخش۲

نسخه اصل: دارالکتب قاهره ۱۵۳۰ ادب فارسی م (ع ۲۴۴-۲۴۷). مجموعه دواوین شعراء الفرس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: - ۶۴]

● **دواها و غذاها** / طب / فارسی

davā-hā va qazā-hā

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۳/۵

ص آخر نونویس، در دو مقاله: ۱- داروها و غذاهای مقرره در هفت فصل، ۲- ادویه مرکبه در دو فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۲۴ص (۴۸-۷۱)، ۱۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱]

● **دوائر** / هیئت / فارسی

davā’er

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۵

دائره بدء و عود و قوس نزول و صعود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص، ۲۱ سطر (۲۱/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۲۵×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۱]

● **دوائر** / علوم غریبه / عربی

dawā'ir

دائره ابتثی و دائره ابجدی و دائره طبایع حروف و دائره فلکی حروف.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۵/۷

خط: نسخ، کا: محمد صادق حافظ الصحه بروجرد و طبیب نظام، تا: ذیقعده ۱۳۰۹ق؛ ۱ص (۸۳ ر) [ف: ۶ - ۲۷۱]

● **الدوائر** / عرفان و تصوف / فارسی و عربی

ad-dawā'ir

رساله‌ای است به عربی در علم حروف به روش صوفیانه با شعرهای عرفانی و حروفی و برخی شعرهای آن به فارسی است. فهرست آن در نسخه ماچنین است: الدائرة الاولی الدائرة النونیة؛ الدائرة الثانیة، الدائرة القافیة، الدائرة الثالثة، الدائرة الفائیة الدائرة الرابعة، الدائرة الرائیة.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۷ صدر

آغاز: ذکرماش و سایر و طایر. و اسألک اللهم بحرمة کل غایب حاضر ... اذا احب الله عبداً لم یضره ذنب. حافظ الاشارة و حافظ علی اسباب النظارة ... الدائرة الاولی الدائرة النونیة. ایها الناظر الی النقطعة وفی دایرتها والبالغ الی جملتها والواصل الفاصل بکلمتها؛ **انجام:** فوصل الیه حق المعرفة بقوة ربانیة زائدة و ناقصة ما جمع

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: محمدتقی تهرانی؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۴ - ۴۵۹]

● **دوایر اسماء** / علوم غریبه / فارسی

davāyer-e asmā'

حسینی رمال، مسعود بن عنایت الله، ق۱۱ قمری

hoseynī rammāl ‹mas'ūd-e bn-e 'enāyat-ol-lāh (- 17c)

مؤلف در مقدمه می‌گوید: «از این بنده» جمعی از محبان کثر الله عمرهم التماس مغیبات می‌نمود که واقعات و صادرات آن را در طی عبارت در آورد چنانچه از وی چیزی مخفی نماند ... بنده را این معنی بغایت دشوار می‌نمود ... به جهت آنکه این جمله مغیبات سی هزار کلمه مگوست که بیان آن بر امین متین نکوست ... و وجهی دیگر آن است که شیخ المحققین که خود قطب فلک کمال ... این جمله را به جزوی اختصار نمود و این معنی بسیار به ادب انسب و اقرب بود ... بر دو کس شایسته و لایق است که نظر کند و اول آن جماعت صوفیه ... دویم آن امام المحققین شیخ محمود مزدقانی است که پیر طریقت بنده است ... و بر دیگران نظر کردن شایسته و لایق نیست ... . این رساله در چند فصل و دارای اشعار فارسی بسیاری از شاعرانی چون عطار، نظامی و عراقی می‌باشد: فصل ۱. اثبات واجب الوجود؛ ۲. اثبات توحید که آن مقام صدق و یقین ...؛ ۳. بیان کلمات و کلام و حروف و نقطه؛ ۴. نفس ناطقه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۲/۳

آغاز: حمدو سپاس و شکر بی قیاس بر صمد مستعان که جمیع محققان علوم و ارباب مکاشفه و مجاهده در معرفتش به عجز ما عرفناک حق معرفتک؛ **انجام:** در مطبخ عشق جز نکو را نکشد ×× لاغر صفتان زشت خو را نکشد ×× گر عاشق صادقی زکشتن مگریز ×× مردار بود هرآنچه او را نکشند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی گویا از مؤلف، با دستخط سید علی میر غنی زاده به سال ۱۳۴۰ق که به عبارت‌پردازی کتاب خرده گرفته، اشعاری از مؤلف در دو برگ پایانی با عنوان «هو المطلوب»، با نامه‌ای از حسن بن علی عقدایی؛ تملک: محمد بن ... به سال ۱۱۷۷ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۷۶گ (۸۲پ-۱۵۷پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۰۱]

● **دوائر الاسماء** / اسماء الله / فارسی

davā'er-ol asmā'

تاریخ تألیف: ۸۷۱ق

شرح نود و نه نام خداست و از روی «جام جهان نمای» شیرین مغربی نگاشته شده است. در پایان فصلی است در مراتب انسانیت.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۳۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی دور علی ذروة دارالقلوب بدواره.؛ **انجام:** و شکر آن نعمت بتقدیم رسید. و الله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضادالسلطنه ۱۲۸۵ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ (۴۸پ-۱۷۰پ)، اندازه: ۲۵×۱۵/۵سم [ف: ۴ - ۴۶۰]

● **الدوائر الخمسة فی استخراج الحروف المفردات (المضمرات)** / ریاضیات / عربی

ad-dawā'ir-ul xamsa fī istixrāj-il ḥurūf-il mufradāt (muḍmarāt)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵/۱۹-ف و ۹۱۶/۱۹-ف

نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۲۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۹ و ۵۴۹]

● **الدوائر الرجالية** / رجال / عربی

ad-dawā'ir-ur rijālīya

مؤلف برای سهولت فهم طبقات روات شیعه، آنها را به صورت دوایری رسم نموده است. وی برای هر طبقه یک دایره و جمعاً در هر صفحه هشت دایره تو در تو رسم کرده، سپس روات هر طبقه را به ترتیب حروف الفبا در طبقه خود نوشته و در طرف محیط کسانی را که وی از آنها روایت می‌کند تا ائمه و در طرف مرکز کسانی که از وی روایت می‌کنند، ذکر نموده است. [احتمالاً همان تقویم الرجال محمد بن عبدالنبی اخباری باشد که در کتاب رجالش از آن نام برده است].

[الذریعه ۳۹۶/۴؛ مصفی المقال ۴۲۸؛ دنا ۱۲۶۱/۴]

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۰۱۹

آغاز: علی الله فی کل الامور توکل ×× و بالخمسة اصحاب العباء توسل. اصحاب الاصول فی هذه الصفحة باب الالف؛ **انجام:** و روی الکشی احادیث حسنة تدل علی صحة عقیدة هذا الرجل و الذی اعتمد علیه قبول روایته صه و فی ست له کتاب و فی ظم ثقة له کتب و فی ضائقة له کتاب من جم. تم الکتاب بعون الله سبحانه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ به صورت دوایر ترسیم شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۵ - ۲۸]

● **دوائر العروض علی اصول البحور الستة عشر** / عروض و قافیه / عربی

dawā'ir-ul 'arūḍ 'alā usūl-il buḥūr-is sittat-i 'ašar

صدرالشریعه

sadr-oš-šarī'e

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۰۹/۲

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی استانبولی، ۱۳ سطر [ف: ۵ - ۱۵۶]

← الدوائر العظام ≻ شرح الآلة التی یرسم بها الدوایر العظام علما و عملا

← الدوائر العظام ≻ مقامات درویشان

← دوائر العلوم ≻ بحر العلوم

● **دوائر العلوم و جداول** / فقه / فارسی

davā'er-ol 'olūm va jadāvel

این کتاب ضمن جداول و دوایری مطالب فقهی مخصوص فروع دین اسلام را می‌آورد به‌طوری که با راهنمایی‌های لازم می‌توان از این جداول و دوایر استفادت برد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۲

آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد فهذه هدیه النمله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۲گ، ۲۱ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۴ - ۲۶۳]

● **دوائر العلوم و جداول الرقوم = تحفة الخاقان و مرتبة العنوان** / چند دانشی / عربی

dawā'ir-ul 'ulūm wa jadāwil-ur ruqūm = tuḥfat-ul xāqān wa martabat-ul 'unwān

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e 'abd-on-nabī (1765 - 1817)

دایرة المعارفی است شامل علوم گوناگون که هر کدام به صورت دوایری تو در تو بیان شده‌اند. در الذریعة ذیل «دوائر العلوم و جداول الرقوم» (۲۶۷/۸) همچنین «تحفة الخاقان» (۴۳۱/۳) معرفی شده است. مؤلف را کتاب دیگری است به نام «ذخیرة الالباب» که با کتاب مذکور همگون است. در این کتاب یک سلسله دوائر آمده همچون: دائرة نوریة الی الارض السابعه السفلی، دوم: دائره خلق ادم و الخاتم، سوم: دائرة خلق الاسم المکنون و ما تشعب منه، چهارم: دائره العقل و الجهل و مراتب تنزلاتهما، خامس: دائره بیان تجلیات الاربع و الاطوار السبعه و لغیوب السبعه، ششم: دائره اسماء المفرده و الالهیه و اعدادها و خواصها، هفتم: دائرة التقاء العالمین، هشتم: دائرة تجلی الذات و تجلی الصفات، نهم: دائرة خلق الانوار الخمسه المطهرة. جز این دوایر دوایر دیگری نیز وجود دارد. نسخه‌ای از آن در کتابخانه ملی است که از یوسف بن محمد حسن حنبلی دانسته شده که به نظر می‌رسد در نهایت آن همانند نسخه مرعشی به شماره ۵۲۷۵ رساله تاریخ مشجر یوسف بن محمد حسن بن عبدالهادی حنبلی (-۸۸۰ق) آمده و فهرست‌نگار او را مؤلف این رساله تلقی کرده است و البته هر دو رساله با هم در چاپ افست آن نیز آمده است.

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی، اما بعد فهذه هدیة نملة الی حضرت سلیمان الموسومة بتحفة الخاقان مرتبة العنوان الملقبة بدوائر العلوم و جداول الرقوم ...

چاپ: قم، ۱۴۰۲ق، توسط انتشارات ارومیه‌ای، به صورت افست از روی نسخه خطی آن

[دنا ۱۲۶۱/۴ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سنه احدی و مائه مدته و ستین و خمسین اشهر

در فهرست از یوسف بن محمد حسن حنبلی دانسته شده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۴۹گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۸ - ۱۸۷]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۰۶۷/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۷سم [ف: ۲۵ - ۷۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** دائرة المائه و الثانیه، جدول، الحمد لله علی اتمامه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح آب و رنگ، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۴گ، ۲۰ سطر (۱۵/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۰ - ۱۰۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۲۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح و تذهیب، با اشکال و دوائر، مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۷×۳۱/۲سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴، به دستور حاج محمد حسن سپاهانی از روی نسخه خزانه دولت نوشته شده به گواهی خود او مورخ ربیع الاول ۱۳۱۶؛ تاریخ ۱۲۵۸ که در پایان آمده گویا سال تألیف است. [نشریه: ۲ - ۱۴۴]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۸۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دوایر و جداول؛ جلد: گالینگور، ۴۰گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲۶ - ۳۳۲]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۷۵

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، پس از نسخه مشجری است در نسب و آنچه تعلق به زندگی حضرت پیامبر دارد از یوسف بن حسن بن عبدالهادی حنبلی که در دوم ذیقعده ۸۸۱ ساخته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۶۲]

← دوائر عظام ⩤ کیفیت نسبتهای میان دوایر عظام مشهوره

● دوائر عظام / ریاضیات / فارسی

davā’er-e ‘ezām

[فهرستواره کتابهای فارسی ۲۶۸۴/۴]

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۱۹/۶

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹۶پ-۱۹۸ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

● الدوائر و الدواليب / هندسه / عربی

ad-dawā’ir wa-d dawālīb

هرقل یونانی

herqel-e yūnānī

این رساله در مورد چرخ چاه‌ها بررسی نموده و بر پایه‌های حرکت دورانی دایره‌های چوبی بنیان نهاده شده است. این مباحث در هشت صورت مطرح گردیده است. در خاتمه خواص دالیه (چرخ آبی که بدست کشند) و ساختمان پیچیده آن آمده که خوشبختانه تمام تصاویر اشکال (علی رغم کتابخانه ملی) در نسخه مرعشی موجود است که به طرز ماهرانه‌ای ترسیم گردیده است.

آغاز: اذا اردنا أن نعمل دائرة تدور من ذاتها فیصعد الماء و یدیر رحاً أو اثنین فانا نتخذ دایرة من أصلب ما یکون من الخشب قطرها خمسه اشبار و طول قطرها ثلثه أشبار ...

انجام: و لو کنتم عشرة ألف رجل فاذا أردت ... فاعمدها معارضة خشب بحذاء الدایرة ثم أنزع الحدید بالمطارق ثم ... فی المعارضة فانها تدور انشاءالله تعالی.

[کتاب الفهرست لابن الندیم: ۳۴۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸/۴

آغاز و انجام: برابر

متاسفانه در نسخه جای صورتها خالی و فقط بشرح آنها اکتفاء رفته است؛ خط: نسخ، کا: جلال الدین بن محمد مازندرانی و محمد بن جمشید مازندرانی، تا: ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، چرمی، ۷ص (۲۵۵-۲۶۱)، ۲۵ سطر(۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم خراسانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ دارای ۱۳ تصویر دقیق فنی؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۹پ-۱۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۴سم [ف: ۳۵ - ۱۸۳]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۳۳/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دخل طرف الزربوق الذی فیه الکلاب فی تلک الحفیرة فافهم ما وصفناه لک.

بی‌کا،بی‌تا؛۹گ(۱۸۰ر-۱۸۸پ)،اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱-۲۳۵]

● دوای مجرب جهت کپه ارمنی / طب / فارسی

davā-ye mojarrab jahat-e koppe-ye armanī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۳

آغاز: بسمله دوای مجرب جهة کپه ارمنی که در اول آن حدوث نافع است و بسیار اتفاق افتاده که در اوایل حدوث در یک هفته خوب شده ... طریق ساختن دوا بول شتر را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲گ (۱۶۴-۱۶۵)، ۱۹-۲۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۱]

● **دو باب نجومی** / هیئت / فارسی

do bāb-e nojūmī

باب اول در شناختن رویت ماه در وقت غروب، باب دوم در شناختن ماه در وقت تشریق و نیز طریقه سهم العاده و سهم الغیب.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۶۷/۲

آغاز: باب اول در شناختن رویت ماه در وقت غروب چون خواهد؛ **انجام:** تمامی اسهام طالع تحویل سالهای عالم و موالید عمل توان کرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رقعی [ف: ۱ - ۳۶۹]

● **دو بند باردو** / شعر / فارسی

do band-e bāredo

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۴-ف

نسخه اصل: بادلیان Seld. sup 38؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عمر قرشی هاشمی، تا: ذیحجه ۱۰۱۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۰]

● **دو بیت از امام شافعی** / شعر / عربی

do beyt az emām šāfe‘ī

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱ص (۳۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۵۱]

● **دو پند** / اخلاق / فارسی

do pand

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲۶/۵-عکس

نسخه اصل: ناصریه لکهنوء ۷۸۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۵]

● **دو پیکر** / عروض و قافیه، شعر / فارسی

do peykar

شائق، حسن بن غلام، ق۱۳ قمری

šā’eq, hasan ebn-e qolām (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۰ق

قواعد عروض و قافیه را در شعر فارسی در دو پیکر پس از کتاب «مصدر فیوض» به‌طور مختصر گرد آورده است. در پایان رساله اوزان شعری را به‌نظم در آورده و برای آنها جدول‌ها و دوائر تنظیم کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۱

آغاز: سپاس بی قیاس مرمبدی ء را زیبا که قافیه را پیرو مصراع و ابیات و عروض را معروض علیه منظومات گردانیده؛ **انجام:** کنی یعنی بشائق خوش دعائی ز رحمت بر خطای او دعائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ محرم ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ (۲ر-۲۱پ)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۲۹]

● **دو تصویر** / تصویر -

do tasvīr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۰/۳-ف

نسخه اصل: از نسخه ای در ترکیه (خزینه ۲۱۵۴). به قلم بهزاد دومی قلندر و شیر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ «برسم کتب خانه شهریار ابوالفتح بهرام جم اقتدار» نوشته شده است. [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۸]

● **دو تقویم سال ۱۱۹۷** / تقویم / فارسی

do taqvīm-e sāl-e 1197

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۴-ف

کتابخانه گنج بخش. نخستین از سسهرام لاهوری ستاره شناس، ش ۳۱۷ (گنج بخش منزوی ۱۷۱) دومی از گورناراین، ش ۴۴۰ (همانجا ۱۷۲)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۸]

● **دو تلگراف در قضیه تنباکو** / تاریخ / فارسی

do telegrāf dar qazīye-ye tanbākū

صورت یک تلگراف ازسوی علما به شاه و جواب وی به ایشان که درقضیه اعطای امتیاز تنباکو به یک انگلیسی مراسله شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۱۴/۲

آغاز: نصر من الله و فتح قریب عریضه ملة الاسلام فهرست عرض و استدعای ملت اسلام و خواهش ایشان از جناب مستطاب حجة الاسلام و المسلمین؛ **انجام:** از کجا بداند که همان تنباکوی هشت قَرآنی برای او ابتیاع شده اما با وجود اداره کمپانی به هر مبلغ هرجنس تنباکو یا توتون شخص مایل باشد مسلماً

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۳]

● **دوحة الأخبار فی ذکر أخبار الأخيار و أخيار الأخبار** / حديث / عربی
dawḥat-ul axbār fī ḏikr-i axbār-il axyār wa axyār-il axbār

شيروانی تبريزی، شريف بن رضا، ق۱۳ قمری
šīrvānī tabrīzī, šarīf ebn-e rezā (- 19c)

تاريخ تأليف: رجب ۱۲۲۶ق
مؤلف، شاگرد سيد علی طباطبائی نگارنده رياض المسائل است و در آن از آداب و سنن و برخی از مسئله‌های طبيعی و کلامی گفتگو نموده است (الذريعه ۸: ۲۷۲). او در بيشتر فصل‌ها نخست آيتی از قرآن آورده سپس درباره ادب و سنتی که عنوان نموده و در آن آيه اشارتی بدان شده گفتگو کرده، خبرهای مناسب را حذف و اسانيد آنها ياد نموده است. در فصل بيست و يک سخت از تصوف و صوفيان نکوهش نمود. اين دفتر پنجاه و شش (يا پنجاه و چهار) «فصل» است: ۱. الزهد عن الدنيا؛ ۲. الخوف و الرجاء؛ ۳. التقوی؛ ۴. الامر بالمعروف؛ ۵. بعض وساوس الشيطان؛ ۶. الدعاء للمؤمن؛ ۷. المؤاخاة؛ ۸. مدح العلم و العلماء؛ ۹. مدح التصدق؛ ۱۰. ذم الامتنان؛ ۱۱. ذم الاکتساب؛ ۱۲. السؤال؛ ۱۳. الصبر علی البلايا؛ ۱۴. الاذکار؛ ۱۵. الصلوات علی النبی؛ ۱۶. الذنوب التی تغير النعم؛ ۱۷. الضحک و البکاء؛ ۱۸. بناء المساجد؛ ۱۹. الاشعار؛ ۲۱. الصوفية؛ ۲۲. عصمة الانبياء؛ ۲۳. الصلوة؛ ۲۴. الصوم؛ ۲۵. الزکوة؛ ۲۶. الخمس؛ ۲۷. الحج؛ ۲۸. الجهاد؛ ۲۹. النکاح؛ ۳۰. اوقات الجماع؛ ۳۱. الوالدين؛ ۳۲. الاولاد؛ ۳۳. الارحام؛ ۳۴. حقوق الرجال؛ ۳۵. حقوق النساء؛ ۳۶. الجار؛ ۳۷. التواضع و التکبر؛ ۳۸. الريا؛ ۳۹. العجب؛ ۴۰. النظر الی الاجانبة؛ ۴۱. اکل الحرام؛ ۴۲. الغيبة؛ ۴۳. الکذب؛ ۴۴. الخمر؛ ۴۵. الحسد؛ ۴۵. الربا؛ ۴۷. الظلم و العدل؛ ۴۸. بعض مسائل الناس؛ ۴۹. ؟؛ ۵۰. الکسوفين؛ ۵۱. المطر؛ ۵۲. الرياح؛ ۵۳. المحشر؛ ۵۴. الجنة؛ ۵۵. النار؛ ۵۶. التوکل.

آغاز: الحمدلله الذی امرنا متابعة سنن سيد الانبياء و ندبنا الی التخلق باخلاق الاجلة من الاولياء ... فيقول ... الشريف الشيروانی هذه الاخيار الاخبار و اخبار الاخيار انتخبتها من زهر الاعلام لتکون تذکرة للخاص و العام ... و سميتها بدوحة الاخبار و رتبتها علی فصول.

انجام: قد جعل الله شريکا فی ملکه يرزقه و يدفع عنه قلت فيقول لو لا ان الله من علی بفلان لهلکت قال نعم و لا بأس بهذا او نحوه.

[الذريعة ۲۷۲/۱۸؛ دنا ۱۲۷۲/۴]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۲۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۲۲۶ق؛ محشی به امضاء «منه»، با علامت بلاغ؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۵ – ۲۶۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، کا: احمد بن علی لباسانی، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی با نشان «منه ره» و ديگر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تيماج سبز، ۹۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۳۱۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۵ق؛ مصحح؛ دارای فهرست فصول و خط محمد شيروانی و مهر «الراجی احمد بن محمد الحسنی الحسينی» (بيضی)؛ جلد: تيماج قرمز، ۱۰۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۱۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۲۸۰ق؛ ۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۷ – ۱۳۵]

● **دوحة الاردشيرية** / حکومت و سياست / فارسی
dowhat-ol ardešīrīyya

عربی استرآبادی، علی محمد بن محمد شرف، ق۱۳ قمری
'arabī estarābādī, 'alī mohammad ebn-e mohammad šaraf (- 19c)

اهداء به: ابوالمظفر اردشير ميرزا
تاريخ تأليف: ۱۲۵۱ق
در علم سياست مدن و ضوابط ملکی و قوانين سلطنت، در يک «مقدمه» و سه «مقاله» و يک «خاتمه»: مقدمه: در بيان مطالبی چند که لازم است دانستن آنها پيش از شروع درمقصود، در هفت فصل؛ مقاله ۱. بيان مضامين نصايح عاليه و کلمات شافيه ائمه هدی عليهم السلام، چهار حديث؛ مقاله ۲. بيان سلوک با خلقان و حقوق اصناف ايشان، در ده فصل؛ مقاله ۳. بيان سلوک با کفار و حقوق آقا بر بندگان و بالعکس، در سه باب؛ خاتمه: در دو «مطلب»: ۱) بيان جواری چند که ارحام مطهره آنها اصداف گوهرهای فاخره بعضی از ائمه طاهرين گرديده و آنها هفت بزرگوارند، ۲) بيان سبب اختيار آن بزرگوار کنيزان را و ترجيح آنها بر اقارب و خويشان خود.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۶۰۶
آغاز: الحمدلله الذی مالک الملک و قاسم الانوار ... حمدی بی نهايت و حد و مدحی خارج از احاطه احصی و عد شاهی را جل و علا سزاست که سلاطين جهان ربنا ظلمنا گويان اعتراف به عبوديت و اقرار به ربوبيت او کرده‌اند؛ **انجام:** و محتمل است نيز بعضی به طريق نکاح و بعضی به طريق ملک و يمين و بعضی به طريق تحليل بوده باشند.

خط: نستعلیق، کا: میرزا بابای پرناکی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف:۲۸-۱۵۳]

● **دوحة الانوار و بهجة الازهار** / شعر/ فارسی

dowhat-ol anvār va bahjat-ol azhār

در جواب قصیده دریای ابرار از عطار نیشابوری.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۱۴

آغاز: سروران را تاج زر بر سر اگر چه زیور است ×× تاج زر را هر که او سر در نیارد سرور است؛ **انجام:** با ربم انجام کار از نور ایمان ده فروغ ×× چون به جانم مهر ایمان همچو جان در پیکر است

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا، ۳گ (۲۷ر-۲۹پ) [ف: ۳۷ - ۴۶۸]

● **دوحة الصنایع** / ادبیات / عربی و فارسی

dawḥat-uṣ ṣanāyi‘

نعمانی، امام الدین بن ابوالمکارم، ق۱۱ قمری

no‘mānī, emām-od-dīn ebn-e ab-ol-makārem (- 17c)

اهداء به: اورنگ زیب بهادر عالم گیر

تاریخ تألیف: ۱۰۸۴ق؛ محل تألیف: الله آباد

در عروض و صنایع بدیعی؛ نام کتاب و مؤلف در دیباچه هست؛ در سه «شعبه»: ۱. در سی و یک ثمرة است و هر ثمره دو «لون» دارد؛ ۲. شصت و یک ثمرة دارد؛ ۳. چهل و هشت ثمرة دارد. برخی از مطالب مشجر و شاخه بندی شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الواحد الاحد الملک الصمد ... عالم اسرار هر کدام سهم ده مردم و عام داور ...

انجام: در اله باد شد این نسخه ختم ×× شد بسال چار و هشتاد و هزار / ای امامی جان به عشق او بدار ×× قطع کن از خانمان و جای و دار

[آربری ۱۸۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۷؛ دنا ۱۲۷۳/۴؛ ایوانف انجمن آسیایی بنگال ص ۱۸۵ ش ۳۷۷؛ الذریعة ۹۳/۹]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۱/۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق، جا: اجمیر؛ تملک: محمد حسین موسوی در ۱۲۴۰ در سپاهان، اعتضاد در ۱۲۹۷؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴۶گ، ۳۷ سطر با حاشیه، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۴ - ۴۶۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، کا: زین الدین پیشاوری، تا: پایان ربیع الثانی ۱۱۸۴ق، به فرموده محمد بن جیو؛ مجدول، محشی، در پایان در دو صفحه قصیده‌ای است به فارسی از طهماس قلی ترکمان که در تاریخ کدخدایی داراشکوه سروده و نه لک روپیه در برابر آن گرفته؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۴۲۰۵]

● **دوحة المودة** / تاریخ معصومین / فارسی

dowhat-ol mavadda

به درخواست: ابوالحسن خان فخرالملک (والی کردستان)

در تاریخ و فضایل اهل بیت و ائمه دوازده‌گانه. مؤلف شافعی مذهب است. وی که از برخی وعاظ در منبرها شنیده است به اهل سنت نسبت دشمنی با اهل بیت می‌داده‌اند. این رساله را برای رفع چنین نسبت‌ها و رفع کدورت و بنیاد برادری و مواسات نوشته است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۱۰/۹

آغاز: حمد و ثنا خدای عالم را روا و صلاه و سلام بر پیغمبر خاتم را سزا؛ **انجام:** الحمدلله الذی خلصنا من هذه الفئة الطاغیه فرمود یا ابا خالد از اینها خلاصی ندارم و ابی عیسی مداینی گوید در مدینه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، طوسی، ۱۸گ (۱۷۷پ-۱۹۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۱۸]

● **دوحة الناشر لمحاسن من کان بالمغرب من مشایخ القرن العاشر** / تراجم / عربی

dawḥat-un nāšir li-maḥāsin man kān-a bi-l-maġrib min mašāyix-il qarn-il ‘āšir

ابن عسکر مغربی، محمد بن علی، - ۹۸۶ قمری

ebn-e ‘askar-e maqrebī, mohammad ebn-e ‘alī (- 1579)

فهرست‌گونه‌ای است درباره مشایخ مؤلف و گزارشی از احوال برخی از بزرگان مغرب در قرن دهم هجری است و نام بسیاری از شیوخ متصوفه در این کتاب آمده است. مورخان مراکشی تکمله‌هایی بر آن نوشته‌اند. دوحة الناشر به انگلیسی و فرانسوی ترجمه شده و متن کتاب نیز به چاپ رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۱عکسی

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی جعل العلم أشرف وسائل مرضاته

کا:عبدالسلام بن عبدالسلام بن محمد، تا: ۱۲۶۶-۱۲۶۸ق؛ محشی، رکابه‌دار؛ ۶۶گ (۲-۶۷)، ۱۹-۲۶ سطر [عکسی ف: ۴-۱۷۱]

● **دو حدیث (ترجمه)** / حدیث / فارسی

do hadīs (t.)

سیرجانی، حبیب الله بن سلیمان، ق۱۴ قمری

sīrjānī, habīb-ol-lāh ben soleymān (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اعد لادلیائه جنات النعیم و لا عدائه نزلا من حمیم و تصلیة ... و الصلواة علی الرؤف؛ **انجام:** پروردگار بر ما ستم نکرده است ... یعنی اعتراف کنید بگناهان خود پس درود باد بر اصحاب سعید ... سنه ۱۳۴۹

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۹ق [رایانه]

● **دو حدیث در مناقب امیرالمؤمنین** / حدیث / فارسی

do hadīs dar manāqeb-e amīr-al-mo'menīn

از مناقب خطیب به روایت عبدالله بن مسعود و مناقب ابن مردودیه به روایت ابو سعید خدری.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۴۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۵۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲گ (۲۲۵پ حاشیه-۲۲۶ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۶۸]

● **دو حکایت از ابراهیم ادهم و بهلول** / داستان/ فارسی

do hekāyat az ebrāhīm adham va bohlūl

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۴۸

خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۹۵ر-۹۵پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۴]

● **دو خواب در معجزات امام حسین علیه السلام** / خوابگزاری / عربی

do xāb dar mo'jezāt-e emām hoseyn 'alay-he-s-salām

حائری، نصر الله

hā'erī, nasr-ol-lāh

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۲۷/۴

آغاز: منامان فیها معجزة لکهف الانام و فضیلة لمن اقیم عزاء ابی عبدالله الحسین علیه السلام عن السید الجلیل العالم سید نصرالله الحایری؛ **انجام:** اذکر عند عبدسلم فلا یصلی علی الا قال له المکان لا غفرالله لک و قال الله تعالی و ملائکته آمین

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شطرنجی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۳۶۴ر-۳۶۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۳۵]

● **دوده حیات = خواص الاعضاء فی الحیوان و النبات** / طب / فارسی

dūde-ye hayāt = xavas-ol a'zā' fe-l hayvān va-n nabāt

رساله‌ای است مختصر از دکتر ملسکات در شناخت ترکیبات بدن انسان، اعضاء و جوارح و عمل هر یک، انواع بیماری‌ها و طریق پیشگیری از آنها، طریق محافظت از اعضای بدن و غیره. مؤلف این کتاب را هنگامی که معلم فیزیولوژی در دارالعلم رم بوده به رشته تحریر آورده است و نسخه حاضر ترجمه فارسی آن می‌باشد.

[فهرستواره منزوی ۳۴۶۶/۵]

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، یادداشتی از کاتب در بعضی از صفحات آمده که نوشته چون عالم به این علم نیستم در رونویس متن هر جا دچار شوم در حاشیه می‌نویسم، معادل لاتینی بعضی از الفاظ نوشته شده؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۲۸]

● **دو دیباچه دیگر بی نقطه** / ادبیات / فارسی

do dībāče-ye dīgar bī-noqte

سمر نائینی، سید حسین، ق۱۳ قمری

samar-e nā'īnī, seyyed hoseyn (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۲۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ربعی، ۱۱ سطر (۱۱/۵×۱۵/۵) [ف: ۱۷ - ۲۳۱]

● **دو دیباچه نکاح = نکاح نامه** / متفرقه / فارسی

do dībāče-ye nekāh = nekāh-nāme

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۰۴۱/۳

دیباچه نکاح [با عبارات «فلان»] با تاریخ «یوم الخمیس خامس عشر شهر شوال المکرم سنه ۱۲۷۳»؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای چند نوع آب نقش؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی، ۲گ (۱۲۷ر-۱۲۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۴×۳۰/۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۸۱]

← الدور ≻ الدوریة

● **دور الاحباب از برای صالحان لباب** / مواعظ / فارسی

dowr-ol ahbāb az barāye sālehān-e lobāb

مؤلف چون مردم زمان خود را از فکر آخرت و مرگ دور دیده و آنها را مشغول دنیای خود یافته است. این کتاب را در چهارده «حدیقه» و «خاتمه» تنظیم نموده است: ۱. غرض آفرینش؛ ۲. معالجه دنیا؛ ۳. نتایج دعا و تضرع؛ ۴. نعمت و حق آن؛ ۵. طاعات منعم و ذکر توبه؛ ۶. حیا و حق آن؛ ۷. مذمت منکران طاعات؛ ۸. احوالات سید الساجدین؛ ۹. احوال قیامت؛

۱۰. روایات مشتمل بر نجات دنیا؛ ۱۱. فوائد ذکر و تعریف علم ۱۲. قضای حوایج و اعمال صالحه؛ ۱۳. وصیت حضرت رسول (ص) به ابوذر غفاری؛ ۱۴. وصیت حضرت به امیرالمؤمنین علیه السلام؛ خاتمه: در بیان خطبه وبعضی از فضایل امیرالمؤمنین علیه السلام.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد مؤلف این کتاب چون ملاحظه نمود دید که اهل این عصر و زمان؛ **انجام:** کلن شما نمی‌فهمید تسبیح ایشان را و از حضرت امام موسی منقول است که حیوانیکه مسخ شده‌اند

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای.، ۶۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۰]

● الدور الاعلی / دعا / عربی

ad-dawr-ul a‘lā

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

مناجاتی است کوتاه که مؤلف از خود انشاء کرده است. به عقیده بعضی این مناجات دارای خواصی از قبیل حفظ از قرین سوء و ام الصبیان و الریح الاحمر و قولنج و نجات در سفر بری و بحری و امان از گزیدن عقرب و مار و ... می‌باشد.

آغاز: اللهم یا حی یا قیوم بک تحصنت فاحمنی بحمایة کفایة و قایة حقیقة برهان حرز امان بسم الله ...

چاپ: دمشق، سنگی، ۱۳۵۷ق، رقعی کوچک، ۷ص (صص۱۹۳-۱۹۹)

[دنا ۱۲۷۳/۴]

شرح و حواشی:

۱- الدر الاغلی بشرح الدور الاعلی؛ تافلانی، محمد بن محمد

۲- کشف الکروب فی فتح جمیع الابواب و اللغوب فی شرح الدور الاعلی؛ حصاری رومی، حسین بن اسماعیل (-۱۳)

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قبراً منیراً و حساباً یسیراً و ملکاً فی الفردوس کبیراً و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه.

خط: نسخ، کا: عمر بن حاج محمد، تا: ۱۱۹۱ق؛ مصحح؛ با کتیبه مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج سوخت مذهب، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۳۱سم [ف: ۲۷۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۰/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۰۰]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۱۳۷

آغاز: برابر

دعای در الاعلی که مضمون آن حرز دعای توکل و دعای دفع شر و چند دعای دیگر است. تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ ممتاز، کا: احمد تبریزی، تا: ۱۲۹۵ق؛ با سرلوح مذهب مرصع اعلا، مجدول؛ مهر: «مشیرالسلطنه»، کتابخانه دولت علیه ایران؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج لاکی رنگ، ۲۲ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ - ۳۲۱]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۹۲/۵

آغاز: این دعائیست مسمی به دور اعلی از فرموده شیخ محیی الدین عربی مجرب و نافع بجهت دفع غم و هم؛ **انجام:** و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم و الحمد الله رب العالمین.

کا: فقر یونس، بی‌تا؛ جلد: مقوا سرخ، ۶گ (۱۳۰ر-۱۳۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۷]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۹۹/۵

آغاز: آغاز مقدمه: «الحمدلله الذی انزل الاسماء ورد القضاء و البلاء بالدعاء و اید تأثیرها بالکلمات التامات و الآیات و الاسماء».
آغاز: «الله یستهزی بهم یمدهم فی طغیانهم یعمهون اللهم یا حی یا قیوم بک تحصنت فاحمنی بحمایة کفایة و قایة حرز امان بسم الله، الله لا اله الا هو الحی القیوم لا تأخذه سنة ...»؛ **انجام:** و قد مددت یدی بالصبر مبتهلاً ×× الیک یا خیر من مدت الیه ید / فلا تردنها یا رب خائبة ×× فبحر جودک یروی کل من یرد

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۶ص (۱۱۶-۱۲۱)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۴۶]

← الدوران ⟵ معنی الدوران

● دوران الامر بین الاقل و الاکثر / اصول فقه / عربی

dawarān-ul amr bayn-al aqall wa-l akṯar

خوانساری، ابوتراب بن ابوالقاسم، ۱۲۷۱ - ۱۳۴۶ قمری

xānsārī, abū-torāb ebn-e ab-ol-qāsem (1855 - 1928)

رساله استدلالی است که پس از مقدمه‌ای مفصل در بیان حکم عقل به برائت احتیاط در مورد اقل و اکثر مطالب را ضمن دو مقام گزارش کرده است، اول در اقل و اکثر استقلالی دوم در اقل و اکثر ارتباطی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۶/۴

آغاز: الحمد لله حق حمده علی ما الهم ... لما کانت من جملة المسائل المهمة التی تحیرت فیها العقول و الافهام و اشتبهت الحال علی کثیر من الافاضل الاعلام؛ **انجام:** و حاصل بنفس الخطاب الوارد فی خصوص الاجزاء فتدبر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۳گ (۳۸پ-۱۱۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۳۸۶]

● دوران الصوفیه / عرفان و تصوف / فارسی

dowrān-os sūfīye

چلبی جمالی، نقی علی

čalabī jamālī, naqī ‘alī

رساله‌ای در «دوران صوفیه در مجالس ذکر» و می‌گوید پاره‌ای از فقیهان و بزرگان دین هر یک به‌صورتی نفی دوران صوفیان را در مجالس ذکر کرده‌اند بدون آنکه توجه کنند که این اعمال از اعمال خلاف دین نیست و برای این نظر عقیدت‌هاست ما را و طبق آن نمی‌توان دوران صوفیه را از اعمال ملاهی دانست.
[دنا ۱۲۷۳/۴؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۵/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۵/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الملک المنان العزیز المقتدر الدیان؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و الصلوه علی محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۷-۱۰)، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۲۸]

● **دوران الفلکی** / ادبیات / عربی

dawarān-ul falakī

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۴

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و علی اله و صحبه و سلم و اذا اهذنا میثاق؛ **انجام:** و الله واسع علیکم تم وصلی الله علی سیدنا محمد و علی اله و صحبه و سلم امین
خط: نسخ، کا: غلام محی الدین، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

● **دوران دم** / طب / فارسی

davarān-e dam

دکتر طلوزان، ۱۸۲۰ – ۱۸۹۸ میلادی

doktor tolūzān (1820 - 1898)

در چگونگی گردش خون از قلب به رگ‌ها و بیماری‌های عارضه و درمان آنها، دارای فصولی کوتاه و گاهی با عناوین «س، ج»؛ اثر از فرانسوی ترجمه شده و شامل مقدمه و ۳۰ باب.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۱

آغاز: این نسخه ای است در تشریح قلب و عمل او و عروق با اقسامش، فصل بیان شده است از تشریح فرنگی؛ **انجام:** و خون ماهی سرخ است و گلوبولشان بزرگو بیضی است
خط: نستعلیق، کا: علی نصرت قوچانی (نصرت الملک)، تا: پنج‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ (۱پ-۵۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵۲]

● **دوران دم** / طب / فارسی

davarān-e dam

از ناشناس که نام خود را در دیباچه نیاورده. در بیان رگ‌ها و گردش خون، به روش نوین فرنگی، در چند «فصل» که سربندها نانویس مانده است. فصل: بدانکه در تشریح فرنگیان ثابت شده، دورانی ست از قلب تا قلب.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۸-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة ... بدانکه این رساله‌ای ست در بیان دوران دم و در آن چند فصل است ... بدانکه در تشریح فرنگیان به ادله ای که بعد از این انشاءالله ذکر می‌شود ثابت شده است که از برای دم دورانی ست که از قلب ابتدا می‌کند و بدو هم منتهی می‌شود؛ **انجام:** و در عمل اعصاب در دوران دم از برای اعصاب ... به قلب داخل می‌شوند که اگر.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷ص (۱۵۶-۱۸۲) [عکسی ف: ۱ – ۱۷۱]

● **دو رساله** / عرفان و تصوف

do r.

عراقی، ابراهیم بن بزرگمهر، ۶۱۰ – ۶۸۸ ؟ قمری

‘erāqī, ebrāhīm ebn-e bozorgmehr (1214 - 1290)

دو رسه از فخرالدین عراقی که دومی آن را به قاضی بهاء الدین نگاشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۶/۶

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن شرفشاه، تا: ۷۱۰ق؛ ۷گ (۴۵-۵۱)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۶ – ۷۵۱]

● **دو رساله از دهخوارقانی** / حکومت و سیاست / فارسی

do r. az dehxārqānī

دهخوارقانی ، رضا، قرن ۱۴ قمری

dehxārqānī, rezā (20c)

رساله‌ای است فارسی به قلم مرحوم آقاشیخ رضا دهخوارقانی که نماینده آذربایجان در دوره دوم مجلس شورای ملی بوده است و این رساله را در سال ۱۳۳۰ قمری نوشته و موضوع آن وقایع و مذاکراتی است که در زمان نیابت سلطنت آقای ناصرالملک بین مؤلف و ناصر الملک جریان یافته و ذم و انتقاد از اعمال و افعال ناصر الملک است. در آخر آن رساله کوچکی باز به قلم مرحوم دهخوارقانی هست در اثبات اینکه مشروطیت دولت ایران منافی با مذهب تشیع نیست.

تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۲۰

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ منضم به همین شماره رساله کوچک چاپی

است در انتقاد فرقه اعتدالیون و در سال ۱۳۲۸ق در تهران چاپ شده و به قلم محمد امین رسول زاده است که در آن زمان مدیر روزنامه ایران نو بوده است؛ واقف: مرحوم حاجی محمد علی بادامچی [ف: ۲۵۹]

● **الدور العطاردی** / هیئت / عربی

ad-dawr-ul ʻuṭāridī

انصاری، حسن بن جعفر، ق۴ قمری

ansārī, hasan ebn-e jaʻfar (- 10c)

تاریخ تألیف: ۳۷۷ق

از اهم کتب نفیسه نادره دراحکام نجوم است، مشتمل بر محاسبات نجومی و بیان چگونگی تأثیر کواکب و سیارات در طالع و سرنوشت ملل و شهرها با تطبیقی در طالع بزرگان همچون عیسی، اسکندر و حضرت محمد (ص). در سه جزء است و عنوان جزء دوم آن دور عطارد و جزء سوم آن احکام الادوار است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۴۹

آغاز: بسمله اللهم سددوا عن یا کریم و صلی الله علی سیدنا محمد و اله و سلم اما بعد فانه یلزم من کان عنده نفع؛ **انجام:** و قلعه الحجر الاسود کما قدمت ذکره و هکذا کله فی مدة ستمائة سنه ثلث قرانات عند زوال دور الزهده و ضعف العرب و الله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۱۴۴، ۱۳ برگ در جدول مطالع به نسخه ضمیمه شده [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۰/۴

آغاز: بسمله، اللهم سدد و اعن یا کریم وصلی الله علی سیدنا محمد وآله وسلم اما بعد ... فقد اجتهدت فیما سالنی من اهل عصرنا فی سنة سبع و سبعین و ثلثمائة لهجرة النبی صلعهم و هی سنة القران العاشر فی المثلثة الناریة؛ **انجام:** ثم اتبع ذلک باحکام الادوار وغیرها فاعمل بها ان شاء الله تعالی تم الجزء الاول من کتاب الدور العطارد

جزء اول؛ خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵۲سم [ف: ۱۰ - ۲۶۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۰/۷

آغاز: بسمله، اعلم ان جملة احوال الدنیا تدبرها باریها و جعل لها عللا، فمنها العلویین زحل و المشتری و هما یقترنان فی کل عشرین سنة؛ **انجام:** فقتل منهم فی الوقت نحو ثلاثة آلاف رجل و نهب دورهم و عاد. (ناقص)

جزء دوم و سوم؛ خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵۲سم [ف: ۱۰ - ۲۶۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۹

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فانه یلزم علی من کان عنده نفع فی علم او عمل؛ **انجام:** و ایاه اسال تبلیغات ما هو لک فی الدارین برخمته انه ارحم الراحمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۷]

● **دور الفلک فی حکم الماء المستعمل فی البرک** / فقه / عربی

dawr-ul falak fī ḥukm-il mā'-il mustaʻmal fi-l birak

ابن طولون، محمد بن علی، ۸۸۸؟ - ۹۵۳ قمری

ebn-e tūlūn, mohammad ebn-e ʻalī (1484 - 1547)

رساله مختصری است در حکم فقهی آب راکد در برکه‌ها و جواز وضو و غسل با آن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی طهر قلوب الموحدین من دنس الشرک ... و بعد فهذا تعلیق سمیته درو الفلک فی حکم الماء المستعمل فی البرک، سببه ان الملک المظفر سلیم خان بن عثمان لما حکم ملک العرب و انشأ عمارته بصالحیة دمشق بسفح قاسیون و کان ماء برکتها ربما انقطع رأینا العرب حینئذ یتوضؤن منه و ربما اغتسلوا، انکر ... علیهم هذا الاستعمال المشار الیه و قالوا ان هذا الماء الواقف باستعماله فی الطهارتین صار نجساً علی مذهب ابی حنیفه ... فسألنی ابنا العرب عن حکم الماء المذکور فأجبت بأنه یجوز استعماله فی الطهارتین

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۵۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف، به گفته آربری نسخه به خط مؤلف است؛ ۹ص (۶-۱۴)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۴۵]

● **الدور و التسلسل** / منطق / عربی

ad-dawr wa-t tasalsul

نسفی، محمد بن محمد، ۶۰۰؟ - ۶۸۷ قمری

nasafī, mohammad ebn-e mohammad (1204 - 1289)

ادله ای ست در بطلان دور و تسلسل.

آغاز: الحمدلله الذی تجلی فی سلسلة الوجود فظهر بذاته علی ذاته فی ذاته لذاته ... أما بعد فهذه رسالة فی الدور و التسلسل.

انجام: و لا نعنی بالتسلسل إلا هذا و هذا آخر هذه الرسالة.

[دنا ۱۲۷۴/۴ (۵ نسخه)؛ کشف الظنون ۸۶۵/۱]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۴ص (۷۳۸-۷۴۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۴۰]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۳۵/۴

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر بن عبدالقادر تونی، تا: ذیحجه ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۴۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۸۶

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق، جا: لاهیجان [الفبائی: ۲۵۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۴/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد فرزند عبدالحسین، آل حسینی نجفی نخعی، تا: حدود ۱۰۷۸ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۰۹-۱۱۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۲۹ - ۳۳۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۳۹

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۸۱ر-۲۸۱پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۴۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ برخی مطالب قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۰۳پ-۲۰۴پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۹۳]

● **دور الولاية فی بناء الانسان و الحياة** / تاریخ / عربی

dawr-ul walāya fī banā'-il insān wa-l ḥayāt

خرسان، طالب، ق۱۵ قمری

xarsān, tāleb (- 21c)

نقش ولایت و امامت در انسان و زندگانیش را مورد بررسی قرار داده و بحث‌های مفصلی در خلافت بعد از پیامبر اکرم (ص) را متذکر شده است و آن را در یک «مقدمه» و شش «فصل» و یک «خاتمه» گرد آورده با این عناوین: المقدمة: اعتبار الامامة من الواجبات؛ فصل ۱. المهاجرون و لغة القرابة؛ ۲. شروط الولاية؛ ۳. الادلة العقلية و الشرعية؛ ۴. الهداية المعنوية و الباطنية؛ ۵. ولاية الحاكم الجائر؛ ۶. الغلو فی الصحابة؛ الخاتمة: نتيجة البحث.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۱۶

آغاز: الحمد لمن حمده غاية الآمال و الصلاة و السلام علی الراقی منتهی مراقی الکمال سیدنا و نبینا محمد و علی آله مفاخر الانام

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - قم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۴ص [عکسی ف: ۶ - ۱۴۱]

● **دوره فرهنگ کردی - عربی** / لغت

dowre-ye farhang-e kordī - 'arabī

خابور، خلیل سلیمان، قرن ۱۴ قمری

xābūr, xalīl soleymān (20c)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۵۳

جلد اول؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۴ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۵۴

جلد دوم؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۴ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۵۵

جلد سوم؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۴ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۵۶

جلد چهارم؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۴ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۵۷

جلد پنجم؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۴ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

● **دوره فیزیولوژی** / طب / فارسی

dowre-ye fīzīyoložī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۴

بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۱۱گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [رایانه]

● **الدورية = الدور** / منطق / عربی

ad-dawrīya = ad-dawr

رساله بسیار مختصری در تعریف دور و اقسام آن و دلیل بر بطلان آن که به گفته‌های خواجه نصیرالدین طوسی در تجرید نظر دارد.

آغاز: بسمله، الحمدلله ما دار الفلك الدوار، و الصلاة علی محمد (ص) ما تسلسل الافكار، فاعلم ان المشهور فی تعریف الدور الباطل، هو توقف الشیء علی ما یتوقف علیه ...

انجام: انه من هذا القبیل، عدم الواجب لذاته، ثم الموقوف علی امكانه تعالی عن ذلك، فلیس بشیء و الا لم یكن عدمه تعالی محالا لذاته، فتامل حتی یتضح حقیقة المرام ...

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۱۶-۱۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵سم [ف: ۴۳ - ۲۳۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۴/۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۳۳۵)، ۳۶ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷ - ۲۸۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۱۸ر-۱۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم
[ف: ۷ - ۱۵۲]

● **دوستی خدا** / - فارسی
dūstī-ye xodā
مختصری است در باب دوستی خدا.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۵۸/۶
آغاز: اما تاویل لفظی آنست که مراد از محبت الله اسم الله نیست بلکه اسم فاعل مراد است
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای و سیاه، ۲گ (۲۳ر-۲۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۳۰سم [ف: ۹ - ۷۷]

● **دوستی فعلی و قولی (گفتاری در)** / اخلاق / فارسی
dūstī-ye fe'lī va qowlī (goftārī dar)
اراسنجی قزوینی، محمد طاهر، ق۱۲ قمری
arāsanjī qazvīnī, mohammad tāher (- 18c)

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۶۹
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۷۲ هامش)
[مختصر ف: ۶۸۲]

● **دوشاب الملک** / داستان / فارسی
dūšāb-ol molk
سعید لشکر، محمد خان
sa'īd laškar, mohammad xān
به اهتمام علی رضا معز، نمایش است از میرزا آقای تبریزی و چاپ شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۹-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق [فیلمها ف: ۳ - ۹۸]

● **دو شبهه فاضل اشعری** / - عربی
do šobhe-ye fāzel-e aš'arī
وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری
vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۴۵
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول الاقل الاذل؛
انجام: تحریرا افی الکربلا فی العشرون من شعبان المعظم سنه ۱۲۳۹
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق، جا: کربلا؛ [رایانه]

● **دوشیزه قیروان** / داستان / فارسی
dūšīze-ye qīrvān

اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره
ترجمة لرواية «فتاة القيران» من روايات الاسلام التی کتبها جرجی زیدان؛ کا: سید روح الله کشفی، تا: ۲۶ محرم۱۳۵۲ق، جا: اصطهبانات [دلیل المخطوطات: ۱ - ۴۷]

● **دو طومار دراز** / اسناد / فارسی
do tūmār-e derāz
شامل: ۱. مصالحه‌نامه حاجی میرزا محمد حکیم باشی باد و پسر خود: آقا میرزا احمد علی خان حشمة الممالک و آقا میرزا ابراهیم اعتماد الاسلام درباره روستای پیراشگفت بلوک کوهمره با صرم فارس و چندین جای دیگر که در سند بر شمرده شده است، در ذیقعده ۱۳۱۷؛ ۲. زایجه میرزا علی اصغر پسر معتمدالسلطان آقا میرزا احمد علی خان مستوفی در شب شنبه ۲۳ رمضان ۱۳۱۰ پایان آذرماه رومی ۲۲۰۴ و ۲۸ آبان ماه فرسی ۱۲۶۲ یزد گردی ۲۰ فروردین ماه ۸۱۵ حلالی در شیراز که بدستور پدر نگار شیافته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۷۷/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دو [ف: ۱۷ - ۳۰۹]

● **دو فایده** / طب / فارسی
do fā'ede
درباره دانستن حمل حامله که مذکر است یا مونث و برطرف کردن آبله با گشنیز و گلاب.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۱۴
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: گالینگور سبز، ۱ص (۲۹۴)، اندازه: ۱۹/۳×۲۲/۸سم
[ف: ۲ - ۱۹۶]

● **دو فائده = قوه و فعل (فائده در)** / فلسفه / عربی
do fā'ede = qovve va fe'l (fā'ede dar)
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

گفتاری مختصر در بیان کمال اولی و ثانوی. منسوب به خواجه نصیرالدین طوسی. دوم: گفتاری ۶ سطری در بیان مشیت و اراده و قضاء الهی.
آغاز: کل ما یکون فی شییء اما بالقوة ثم یخرج فیه الی الفعل فان کان خروجه بالفعل الیق بذلک الشییء من لا خروجه.
انجام: لا کصور العناصر یسمی صورا کمالیه.
[دنا ۱۲۷۵/۴]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۲۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف:۱۰-۱۹۸۶]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۶۴-۱۶۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۵]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۲/۱۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی طباطبائی شولستانی، تا:شنبه۲۷ ذیقعده ۱۰۱۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۱۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۱۴-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۴]
۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: یدالله، تا: ۱۳۵۷ق؛ ۲ص (۴۴-۴۵) [ف: ۳ - ۳۰۰]

● **دو فائده** / اخلاق / فارسی

do fā’ede

جرفادقانی، محمد بن علی اصغر، ق۱۳ قمری
jorfādeqānī, mohammad ebn-e ‘alī asqar (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق
حاوی دو فائده است یکی رساله‌گونه‌ای که شامل نام نویسندگان بزرگ دوره شاه اسماعیل صفوی و شاهرخ بن امیر تیمور و سلطان حسین بایقراء و نام تصانیف آنهاست که علاوه بر این نویسندگان عالمان زمان فوق نیز ذکر گردیده است. فایده دیگر در یک سلسله مباحث اخلاقی و نصایحی که مأمون در دخمه گور نوشیروان به زبان پهلوی یافت.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴/۴
آغاز: فایده در ذکر بعضی از ارباب تصانیف از علماء کبار رضوان الله علیهم که در عهد شاه اسماعیل صفوی؛ **انجام:** جمیع مراتب حکمت عملی و نظری نیک معلوم و آشکار خواهد شد و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نسخ، کا: حبیب الدین ابی یعقوب محمد بن علی الاصغر جرپادقانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص، ۲۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۴۸۴]

● **دو فائده** / فلسفه / فارسی

do fā’ede

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۲۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق [رایانه]

● **دو فرمان از ناصرالدین شاه** / اسناد / فارسی
do farmān az nāser-od-dīn šāh

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۷۳۸
فرمان اعطایی نشان سرتیپی و سرهنگی به احتشام الملک و شاطرباشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ و ۱۳۰۲؛ ۱گ [ف: ۳۴ - ۵۸]

● **دو فصل** / گوناگون / عربی

do fasl

عامری، محمد بن یوسف، - ۳۸۱ قمری
‘āmerī, mohammad ebn-e yūsof (- 992)
یک بند در فلسفه. در نخستین آمده «المفرط فیها یسمی بالفارسیة دیوای دور» در سومی دو بیت عربی است در مقولات عشر نخستین از مؤلف آن دو فصل و دومی از فقیه ابوسهل سعید بن عبدالعزیز نیلی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰/۳-ف
نسخه اصل: سرویلی کتاپلیگی ش ۱۷۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۱۲ر-۱۱۳پ)، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۰]

● **دو قباله فروش** / اسناد / فارسی

do qabāle-ye forūš
فروشنده ملا محمد وخریدار حاجی رضا قلی خان حاکم کوهمرجات دو سهم از شانزده سهم از کل ششدانگ اراضی بخسیه مشهور به سلطان آبادی و سلطان شاهی را به صدیخان در قباله نخستین و فروشنده میرزا ابوالفتح شهیریه میرزا بزرگ مستوفی سرکار دیوان پسر میرزا محمد شیرازی و خریدار میرزا محمد علی کازرونی قنات توفیق آباد را با کشت زار دشتک به فلان روبیه در دومی که ناتمام است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۱/۶

خط: نسخ، کا: ملک محمد بن علی کازرونی، تا: ۱۲۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷گ (۲۶۲-۲۶۸)، ۱۷ سطر (۱۴×۸/۵)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۱۶]

● **الدولة الایوبیة** / تاریخ اسلام / عربی

ad-dawlat-ul ayyūbīya

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۷

خط: نسخ، کا: قاسم عبدالله، بی‌تا [ف: ۷ - ۷]

● **دولت به ما پاسخ دهد** / حکومت و سیاست / فارسی

dowlat be mā pāsox dahad

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ش

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۴۱-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **دولت صفویه و احوالات حضرت ولی عصر** / تاریخ اسلام / فارسی

dowlat-e safavīye va ahvālāt-e hazrat-e valī-ye ‘asr

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۹۰/۳

[**انجام:** او را غسل دهد کفن کند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۱۰۷-۱۲۸)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۲۹]

← دولت عثمانی ≻ آمار کارمندان دولت عثمانی

● **دولت علیه ایران دولتی بیننده اولان حدودک لایحه** / اسناد / ترکی

dowlat-e ‘ellīye-ye īrān dowlatī bīnande ūlān hodūdak lāyehe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۲-ف

معاهده ایران و عثمانی و تحدید حدود میان این دو کشور در ۱۲۶۹ در ۱۳ بند به ترکی چاپ ۱۲۸۷/۱۴۶ در مطبعه عامره، ۱۷۱ص؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱]

● **دولت نامه** / شعر، اخلاق / کردی

dowlat-nāme

رودباری، خضر بن احمد، ق۱۲ قمری

rūdbārī, xezr ebn-e ahmad (- 18c)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۱۹۷ق

منظومه‌ای است کردی در بیان کارهای نیک و پسندیده. مؤلف آن را برای سهولت تعلیم اطفال در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه» ترتیب داده است. فهرست ابواب کتاب: ۱. بیان آنچه ادبار آورد؛ ۲. بیان آنچه فراموشی آورد؛ ۳. بیان آنچه حافظه را زیاد کند؛ ۴. بیان آنچه عمر را زیاد کند؛ ۵. بیان آنچه عمر را کم کند؛ ۶. بیان آنچه دل را روشن گرداند؛ ۷. بیان آنچه آبرو را ببرد؛ ۹. بیان آنچه نور چشم بیفزاید و بینا کند؛ ۱۰. بیان آنچه روزی گشاید و دفع فاقه نماید؛ ۱۱. آداب دعا و وقت آن؛ ۱۲. بیان بعضی از دعا و اسماء.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۳۵/۳

آغاز: حمد و ثنا و شکر پری خداوند ×× هوش و کوشش دان پی شنفته پند / تا که بزا نمی نفعمان چه ضرر ×× هم حیاکر می خیرمان جه شرر؛ **انجام:** صد هزاران صلوات صد هزار صفا ×× با روح پاک روضهٔ مصطفی / محمد نبی علیه السلام ×× علیه الصلوة خاتمه کلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۳۰۱ق؛ جلد: مقوایی، ۴۱گ (۱۲۲پ-۱۶۲ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۶۸]

● **دولت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

dowlat-nāme

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۱۳

آغاز: دولت نامه. سبحان القدیم. السلام علیك یا بخت ... یاری کن، ای بخت با دولت همراهی کن، ای بخت بتو محتاجیم وردی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عباس بن عبدالله، تا: ۱۵ صفر ۸۰۷ق؛ ۲گ (۱۰۹پ-۱۱۰پ) [ف: ۷ - ۲۸۰]

● **دولت نامه** / حیوان شناسی / فارسی

dowlat-nāme

تاریخ تألیف: ۶۸۰ق

کتابی است درباره گونه‌های پرندگان شکاری، و بیماری و درمان آنها که گویا به دستور سلطان فیروزشاه به سال ۶۸۰ق نگارش یافته است. در مقدمه این کتاب از «رکن الدوله حافظ الملك» نام برده شده است. در مقدمه چنین آمده: «... علی الخصوص برای خاصان دین و سرداران ملت متین که ایشان رکن الدوله حافظ الملك اند جهت دفع وحشت ... لهذا چنین

گویند که روزی شاهنشاه عالم پناه ... سلطان فیروزشاه بر بساط خورمی و مسند بی غمی نشسته بود تمام حکیمان آن مکان طلب فرموده امر کرد که معالجات طائران بال دار چنانچه از هر مرض و اموختن باشد و ادویه شاهین و لاچین و ادیوه شناختن نر و ماده چرغ و شقار و زود آموختن نیوخویی شکاری و بیماری و تندرستی و دلیری و بدلی و بر دست داشتن و آموختن و جوانس دادن هر یک که چه وقت و چه مقدار و چگونه باید داد و در گریز افکندن و از گریز برداشتن و دارو مجربات سنجیده و ازموده پسندیده نام بنام بطریق یادگاری نوشته یک به یک بر کتاب نگاه دارند تا شاگردان صادق الاعتقاد را من بعد در معالجت جانوران در هر باب مذکور بکار آید و دستورالعمل اوستادان خلف باشد بنابر امر مطاع هر یک اوستاذ تجربه خود در هر باب بر بیاض مسوده کرده تحفه گذرانیده پس منظور نظر کیمیا اثر گردیده فدوی را به تحویل مقرر فرموده این خادم اوستادان مجموعه دار به نوک مشکین شمامه منظور شاهانه در سنه ششصد و هشتاد هجری مرتب به پنجاه باب ساخته دولت نامه نام نهاده شد ...». فهرست ابواب: ۱. در گشاده کردن باز و آموخته کردن طائران وجشی؛ ۲. بازی که بد اجابت باشد شناختن و درست کردن آن؛ ... ۱۰. در شناختن شقار و لاچین و چرغ و لکر؛ ... ۱۶. جانوران که آب از دهن پرتابد و معالجه آن؛ ... ۲۰. برای دور کردن تباهی و معالجه آن؛ ... ۲۵. علاج سایر چاشنی؛ ... ۲۹. برای نیک کردن تخمه و معالجه آن؛ ... ۳۵. برای نیک کردن استخوان شکسته و معالجه آن؛ ... ۴۰. جانوری بر دست قرار نگیرد و معالجه قرار گرفتن آن؛ ... ۴۶. دانستن کلال چشم و سیاه چشم و یافتن ادویه موافق طبع آن؛ ... ۵۰. جانوری که به دادن ادویه بیهوش شود، فرو کردن تأثیر آن و به حال آوردن. دو عنوان «دولت نامه» در پزشکی بدون نام مؤلف و فاقد آغاز و انجام در فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه رضا–رامپور (۴۵۸/۱) در هند و نسخه ای نیز از «دولت نامه» در جانوران پرنده و بیماری و درمان آنها، با مؤلف ناشناس و با آغاز متفاوت در ۴۶ فصل در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان (۴۳۶/۱) آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱

آغاز: حمد گوناگون و ثنا و ستایش از حد افزون و سپاس بی قیاس لایق و سزاوار منعمی است که ... و بعد، بر ضمائر اهل بصائر پیدا و بر خاطر گلچینان گلشن سرائر واضح و هویداست؛
انجام: پس از لازم آید که شکم جانور پاره کرده برآرد، ترکیب بستن پلیته این است که بالا نوشته شد، و الله هو الشافی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ محشی، دارای سرلوح مرصع هندی، مجدول مذهب، دارای کمند لاجورد؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوا با روکش پارچه سبز، ۷۲گ، ۱۱ سطر(۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۱۶۰]

← دولرانی ← دولرانی خضرخانی

● **دولرانی خضرخانی = عشقیه = دولرانی** / شعر / فارسی
dūlrānī xezr-xānī = ‘ešqīye = dūlrānī

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری
amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

تاریخ تألیف: ۷۱۵ق

منظومه دول رانی یا خضرخانی در بحر هزج مثمن مقصور یا محذوف در چهار هزار و دویست بیت سروده شده و موضوع آن داستان عشق خضرخان پسر علاءالدین محمد شاه خلجی (۶۹۵–۷۱۵ق) است با «دیول دی» دختر راجه گجرات که امیرخسرو از ترکیب اسم و نسبش با تصرفی اسم «دول رانی» را پدیده آورده است. شاعر در مقدمه منظومه بعد از حمد و ثنا و نعوت مختلف معمول شرحی از کیفیت نشر اسلام به‌وسیله سلاطین غوری و ممالیک آنان در هندوستان آورده، و آن را در چهار هزار و پانصد و نوزده بیت به انجام رسانیده است: «مورخ چون شمار سال وی کرد ×× عطارد بر سر ذوالقعده هی کرد / وگر تاریخ بگشایند ز ابجد ×× ز هجرت پانزده گیرند و هفصد. این منظومه را عشقیه نیز نامیده‌اند»

آغاز: سر نامه بنام آن خداوند ×× که دلها را بخوبان داد پیوند
چاپ: در هند چاپ سنگی شده

[الذریعة ۲۸۰/۸ و ۲۹۳/۹؛ مشار فارسی ۷۰۷؛ مشترک پاکستان ۳۴۷/۷–۳۴۹؛ دنا ۱۲۷۶/۴(۲۱ نسخه)]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۹۲/۹

خط: نستعلیق، کا: قطب شیرازی، تا: ۸۹۴ق؛ دارای ۶ سرلوح و ۹ سرفصل مذهب مرصع ممتاز، مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش میشن یشمی کار محمد باقر ۱۲۴۰؛ ۱۹ سطر در متن ۴۰ نیم سطر در حاشیه، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۱]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۲/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن مسعود هروی، تا: ۹۷۲ق، جا: کلکنده، برای ابراهیم قطب شاه؛ مجدول مذهب، با دو شمسه مذهب مرصع بسیار عالی، با سرلوح، با نوشته‌ای بدین شرح «کیف اقول هذا ملکی والله ملک السموات و الارض لکن عارية من الدهر الی العبد الاقل الجانی چند روزی بعاریت با ماست فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۰۷» با مهر «قرة العين احمد است حسن»؛ تملک: محمدمحسن دیوانه ابن نظام دیوانه المخاطب به سر بیابان در ۱۰۰۴ با مهر «نده شاه محمد محسن سنه ۱۰۰۴»؛ مهر: فتحای نائینی ابن غیاث الدین ۱۰۱۲، حسن بن احمد ۱۲۰۷، محمد علی میرزا دولتشاه فرزند فتحعلیشاه قاجار در سال ۱۲۱۵ «زفتح علی شد چو حق منجلی / مه برج شاهی محمد علی»، ناصرالدین شاه قاجار

۱۲۷۴، «مشیرالسلطنه ۱۳۲۲»؛ کاغذ: کشمیری و اصفهانی، جلد: مقوای روغنی تصویر نیم تنه نقاشی آب و رنگ زن جوانی، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۲۹]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** همه کس حاجتت آرند در پیش ×× چه حاجت من که گویم حاجت خویش / نمیخواهم ز نو بخشش چو هر کس ×× تو خسرو را چه می‌بخشی همان بس ...

خط: نسخ، کا: سید داوود ولد سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۶۲گ، ۲۱-۲۷ سطر، اندازه:۱۶×۳۲سم [ف: ۳ - ۱۲۰۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** همی خواهم ز تو بخشش نه از کس ×× تو خسرو را همی بخشی همین بس

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا علی بن شاه میر، تا: ۱۲ رجب ۹۸۳ق؛ با یک سرلوح زرین، مجدول؛ مهر: عبدالله بن محمد؛ کاغذ: ترمه ختایی، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۳/۷سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** همی خواهم ز تو بخشش چو هر کس ×× تو خسرو را همی بخشی همین بس

خط: نستعلیق، کا: بابا شاه بن سلطانعلی، تا: ۹۸۸ق؛ پشت ورق اول دارای تذهیب بسیار عالی، با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: الوان، داخل متن زرافشان، جلد: روغنی، ۱۸۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۹ - ۲۳۷]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳۴

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۹۸۹ق؛ افتادگی: وسط؛ با سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۸۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۷۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۰۶

آغاز: به امت هم رسید این شعله شوق؛ **انجام:** تم الکتاب بتاریخ هفدهم ماه رمضان المبارک ۹۹۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۹۹۳ق [رایانه]

۸. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۵

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق؛ افتادگی: وسط [نشریه: ۱ - ۱۰]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۳/۲-طباطبائی

آغاز: چو نام خان بنام دوست ضم شد ×× فلک در ظل این هر دو علم شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۲۳۷]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۴۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۷/۱۰

آغاز: خوشا هنگامه عشق مجازی خوشا هنگام عشق و عشقبازی؛ گزیده‌ای از آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سبز، ۱ص (۳۰۱ر در هامش)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۳۲/۲سم [ف: ۸ - ۱۸۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۰

آغاز: بتان کز غمزه خون خوردن توانند ×× ندانم تیغ خود بهر چه رانند / شنیدم عارفی شاهد پرستی ×× ز خوناب دل خود بود مستی؛ **انجام:** ز حال آن فراموشان بی بهر ×× همی گوید دراز افسانه دهر / که چندان خفت خواهی در تب و تاب ×× که بیداری نخواهی دید در خواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۴گ، ۱۵سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۵۵۵]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۳

آغاز: گهی بیرون شدی بر عزم نخجیر ×× ز آه خود زدی بر آهوان تیر؛ **انجام:** همی خواهم ز تو بخشش رهر کس ×× تو خسرو را همی بخشی همین بس

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین کاتب، تا: ۱۰۰۱ق (ظاهراً)؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، با سرلوحی که بعدا به برگ اول الصاق کرده‌اند؛ جلد: چرمی، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۵۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷۱

آغاز: چو دهقان پرورد کشت جو خویش ×× ز جو پر بیند انبار نو خویش

خط: نستعلیق خوش، کا: محمود الکاتب، تا: ۱۰۱۵ق، جا: رزه باخرز؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۸سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نمیخواهم ز تو بخشی چو هر کس ×× تو خسرو را چو می‌بخشی همان بس

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد محسن بن محمد حسین زرین قلم، تا: ۱۰۳۲ق؛ با سرلوح نوساز از قرن چهاردهم، دو صفحه اول بین السطور طلااندازی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی ارغوانی، ۱۵۴گ، ۱۵ سطر (۸/۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۳۴۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۰۸۱ق؛ خسرو با پیشانی زرین و رنگین، مجدول؛ مهر: سلطان محمد قطب شاه، محمد علی قطب شاه؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوای زرین، ربعی، ۳۸۱گ، ۱۲سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** همی خواهم ز تو بخشش نه از کس ×× تو خسرو را همی بخشی همین بس

خط: نستعلیق، کا: محمد زکریا، تا: ۱۰۹۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح، حاشیه صفحه اول و دوم دارای نقاشی زرین؛ مهر: «غلام آل محمد تقی» (مربع)؛ جلد: روغنی، ۱۹۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۴ – ۱۶]

۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۱/۸ حاشیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، شامل ۲۱ سرفصل مذهب مرصع، با یادداشت: بتاریخ شهر شعبان ۱۰۹۷ داخل عرض خزانه شد، بتاریخ شهر ربیع الاول ۱۱۰۷ داخل عرض خزانه عامره شد، بتاریخ ۱۱۵۱ و ۱۱۶۰ و ۱۱۶۲ داخل عرض خزانه شد، سنوات فوق الذکر مربوط به دوران پادشاهان صفوی است و جمع دار کتابخانه آقا مشفق نامی بوده؛ مهر: «عبده احمد»، «علی بن ابیطالب»، «محمود»، «حسین بن هدایت الله»، «محمد رضا الحسینی»، «مشیر السلطنه ۱۳۲۲»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: مقوای روکش چرم ساغری، ۴۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ – ۵۲]

۱۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۱۰

آغاز: زلیلی او ... نو رقم را ×× هم او برداشت از مجنون قلم را / چنان بخشد به جزو (؟) به شربت جام ×× که از شیرین و شکر خوش کند کام؛ **انجام:** نمی‌خواهم زتو بخشش زهر کس ×× تو خسرو را همی بخشی همی بس.

برگزیده منظومه است که از آغاز هم افتادگی دارد. در نسخه با نام هفت پیکر خوانده شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد بدیع، تا: ۵ ذیقعده ۱۱۰۸ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۹۳ر–۱۱۹پ) [ف: ۲۹/۱ – ۱۳۵]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۹

منتخب؛ بی‌کا، تا: ۱۱۴۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۱ص (۲۰۰–۲۵۰ حاشیه) [ف: ۹ – ۹]

۲۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۳۴

خط: نستعلیق، کا: میر علی، بی‌تا، مجدول؛ کاغذ: زرافشان [نشریه: ۲ – ۷۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۲/۲

بندی از آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوای پارچه، ۱۷گ (۳ر–۱۹پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۳

آغاز: بگو دنبال کردن محترم را؛ **انجام:** چو نبود دامن عصمت نمازی هوس بازی است آن نه عشق بازی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۶۰۲

آغاز:هم اندر هند یارانرا رهی کرد ×× هم از تاتار غزنین را تهی کرد؛ **انجام:** بر آن سو تافت از دوزخ سمومی ×× که آهن را ز آتش کرد مومی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زنگاری، ۳۲۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۵۷]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خداوندا بسوئی ره نمایم ×× که با آن رهنما سوی تو آیم

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با دو مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب که متأسفانه قسمت بیشتر آنها محو و درهم شده است، مجدول مذهب، با سرلوح مذهب منقش قدیمی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی متن غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۳۷۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۴۸]

● دو مجلس کوتاه در تاریخ حضرت پیامبر (ص) /

تاریخ / فارسی

do majles-e kūtāh dar tārīx-e hazrat-e payāmbar

مجلس اول در کیفیت یعفور پیغمبر، مجلس دوم در کیفیت ولادت آن حضرت.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۳/۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۸گ (۳۰۶پ–۳۱۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳۸ – ۵۲۹]

● دو مکتوب تاریخی / تاریخ / فارسی

do maktūb-e tārīxī

دو سند تاریخی است مربوط به رجال دوران قاجار: ۱. مکتوب به میرزا فضل الله وزیر نظام. آغاز: «تصدقت شوم. چهار ساعتی شب است که بارعام و سلام خواص و عوام از درب بقعه مطهره خاقان مینو مکان درهم شکسته»، انجام: «در نومیدی بسی امید است ×× پایان شب سیه سپید است»؛ ۲. مکتوب حاجی عسکرخان به رضا قلی خان. آغاز: «ای نعمت وصل تو به از ملکت جمشید ×× با شمع رخت تار بود مشعل خورشید»، انجام: «ره کویت چو ره کاهکشان پر درد است.».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۷۳

آغاز: تصدقت شوم. چهار ساعتی شب است که بارعام و سلام خواص و عوام از درب بقعه مطهره خاقان مینو مکان در هم شکسته؛ **انجام:** ره کویت چو ره کاهکشان پر درد است.

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۶گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۹ – ۳۳]

● **دو منظومه** / شعر / فارسی

do mnz.

بواناتی، محمد باقر بن اسحاق، - ۱۲۹۵ قمری

bavānātī, mohammad bāqer ebn-e eshāq (- 1878)

شامل دو منظومه از میرزا محمد باقر بواناتی فرزند میرزا اسحاق ملقب به ابراهیم جان معطر (-۱۲۹۵ق) به این شرح: ۱. شمیسه لندنیه، در فضایل سید ابرار و آل و انصار سلام الله علیهم اجمعین، قصیده طولانی است در ۳۶۵ بیت با سه تجدید مطلع که از لغات مهجور و دساتیری استفاده نموده و فهم شعر را بدون مراجعه به لغت نامه مشکل می‌سازد. «ای مقتولان از قبیله هابیل ×× نبلی طبلی قتوله منتحر آمد / ای مظلومان دودمان خلیلی ×× و هجی بهجی علق فلق سرر آمد / ای جمازان بدر و وادی شنعار ×× رعیی و عیی حظیره پر خضر آمد/ ای ابالان رفی فیل عتل قیل ×× و سمی حسمی عجوله تان بقر آمد». آغاز:«بسمله، شمس نو از مطلع جدید برآمد ×× شام سیه رو سپید چون قمر آمد». انجام:«ختم کن ای میرزا محمد باقر ×× کابراهیم جان معطر از سفر آمد». ۲- سدیره ناسوتیه در وصف دوحهء صفوت انبتها الله نباتا حسنا، مثنوی است در ۱۲۵ بیت که نسبت به قصیده قبلی از لغات مستعمل و آسانتری استفاده نموده است، آغاز: «کوری چشم حسود پر غمر ×× این درخت ما دهد روزی ثمر/ آدم خاکی مسیح الله شود ×× از رموز اصطفا آگه شود»، انجام: «حیله افزائید و اسباب نزال ×× کاین تکلف نیست خالی از دو حال / یا بشر کشتن سرور حق شود ×× یا حماقت حکمت مطلق شود».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۹

آغاز: بسمله، شمس نو از مطلع جدید برآمد ×× شام سیه رو سپید چون قمر آمد؛ **انجام:** حیله افزائید و اسباب نزال ×× کاین تکلف نیست خالی از دو حال / یا بشر کشتن سرور حق شود ×× یا حماقت حکمت مطلق شود

خط: نستعلیق خوش، کا: علی اکبر بن فتحعلی شیرازی، تا: ۴ جمادی الاول ۱۳۱۹ق؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوای ابری، ۱۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۴۵]

● **دو منظومه** / شعر / فارسی

do mnz.

امین صاحب

amīn sāheb

دومی آن از امین صاحب است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۶/۱۷-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 11310؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱۶۴پ-۱۷۰پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۰]

● **دومین جنگ قرن بیستم** / تاریخ / فارسی

dovvomīn jang-e qarn-e bīstom

حاتمی، عزیزالله، ۱۲۹۱ - ۱۳۴۵ شمسی

hātamī, ‘azīz-ol-lāh (1912 - 1966)

تاریخ عام جنگ جهانی دوم، در دو جزء: با عنوان «بیست سال آشوب»؛ ۲. با عنوان «اروپا در آتش».

اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: سید روح الله کشفی، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۴۹]

● **دو نامه و گفتارها** / عرفان و تصوف / فارسی

do nāme va goftār-hā

شامل دو نامه مختصر از خواجه احرار به جامی. طریق ختم خواجه‌ها. گفتارهای مختصر خواجه احرار در سلوک.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۲/۷

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد عارف بن محمد صالح غزنوی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۷ص، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۱۵]

● **دو نکته از تاریخ وصاف** / تاریخ ایران / فارسی

do nokte az tārīx-e vassāf

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۰۱/۳۲-طباطبائی

آغاز: منم چو تیری کانداختند سوی هوا ×× رسیدن من و واگشتنم یکی باشد. میان اهل نظر خلاف است که تیری که سوی هوا اندازند اندک لبثی کند و آنگاه به شیب باز گردد؛ **انجام:** و بر حسب قضا و قدر عبارت باشد از هر چه بود و هست و باشد و رفت و میرود.

در صدر این بخش با قلم قرمز نوشته: من تاریخ وصاف، دو قطعه هر یک چند سطر محتوی ۲ نکته دقیق؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۲۱۳]

● **دون کیشوت** / داستان / فارسی

don kīšot

سروانتس میگل د.، ۱۵۴۷ - ۱۶۱۶ میلادی

servāntes mīgoel d. (1547 - 1616)

مترجم: ماردروس، ق۱۹ میلادی

به دستور: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۸۸ق

از: میگویل سروانتس ساوردا، ترجمه ماردروس داود خانف، مترجم و معلم روسی دارالفنون، به کوشش صنیع الدوله محمد

حسن خان.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز: بسمله جلد دوم از کتاب دون کیشوت لامانچی باب اول در تفصیل گفتگوهای سانچو پانسا با دون کیشوت لامانچی و برادر زاده اش.؛ **انجام:** دون کیشوت همه آن کتب جوانمردان متزلزل و عنقریب است خواهند افتاد و امید که تا ابد دیگر سر پا نخواهند ایستاد خداحافظ

جلد دوم. این نسخه از گفتگوی سانچوپانسا با دون کیشوت آغاز می‌گردد و به باب سی ام که در شرح بیماری و وصیت دون کیشوت است خاتمه می‌پذیرد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۸۸ق، جا: تهران؛ مجدول، در حدود ۱۶ قطعه عکس (فتوگرافی)؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۱۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۶]

● **دون کیشوت** / داستان / فارسی

don kīšot

سروانتس میگل د.، ۱۵۴۷ - ۱۶۱۶ شمسی

servāntes mīgoel d. (2168 - 2237)

مترجم: مرتضوی، یوسف، ق۱۴ قمری

تاریخ تألیف: سلخ جمادی الاول ۱۳۳۳ق

ترجمه از فرانسه به فارسی در دو جلد.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۰۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: یوسف مرتضوی، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۳۳۲ق (جلد اول) و سلخ جمادی الاول ۱۳۳۳ق (جلد دوم)؛ ۳۷۷گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۱]

● **دو یادداشت از محمد حسین بن مصطفی همدانی و محمد صادق بن محمد تقی حسینی** / متفرقه / فارسی

do yāddāšt az mohammad hoseyn ebn-e mostafā hamadānī va mohammad sādeq ebn-e mohammad taqī-ye hoseynī

دو یادداشت از محمد حسین بن مصطفی همدانی و محمد صادق بن محمد تقی حسینی قمی به تاریخ شوال ۱۰۹۱ درباره مصاحبت شاه با محمد معصوم کشمیری.

نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۶۵/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۸۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۹۸]

● **دهاة عرب و مستهزئون و مقتسمون و مؤلفة قلوبهم و عطیم مکة و طریدان و متطهرون و بکائون** / تاریخ / عربی

duhāt-u ‘arab wa mustahzi’ūn wa muqtasimūn wa mu’allifat qulūb-i-him wa ‘aṭīm-u makka wa ṭarīdān wa mutaṭahhirūn ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۴۷

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۲ص (۲۳۱-۲۳۲) [ف: ۵ - ۱۰۹]

● **دهات کرمان = جغرافیای کرمان** / جغرافیا / فارسی

dehāt-e kermān = joqrāfīya-ye kermān

در ص ع آمده «کتابچه دهات کرمان» و دیباچه‌ای دارد و در آن از ناصرالدین شاه و صدر اعظم ستایش شده و در آن آمده که او دستور داده است که اوضاع کشور به‌ویژه کرمان را بنویسند. در آن نخست از خود شهر کرمان و سپس بلوک‌های و روستاهای آن شرح داده شده است. در یک جای آن از سال ۱۲۶۵ یاد گردیده است.

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۴۹

آغاز: پس از بسمله: منت خدای را که جهان خراب را باز رو به آبادی و غمکده ایام را سر عمارت و زمان شادی است ... حسب الامر ابتداء احوال بلده و حومه را مقدم داشت و بعد به بیان اوضاع بلوکات به ترتیب تهجی اطناب نمود بلده کرمان شهری است؛ **انجام:** نرما شیر محلی است گرمسیر به فاصله پنجاه فرسخ از شهر کرمان دیر ... سکنه اش از همه جهت به قدر پانصد خانواده و مزار عاتش از این قرار ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۵۷گ، ۱۶ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۵۱]

← ده اصل > ده قاعده

● **ده اصل = سلوک = سلوکیه** / عرفان و تصوف / فارسی

dah asl = solūk = solūkīye

؟ نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

رساله‌ای عرفانی در بیان ده اصل و قاعده مهم در سلوک که ظاهراً ترجمه‌مانندی از «اصول عشرة» خیوقی است. شاه نعمت الله ولی می‌گوید گرچه مشهور آن است که الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق ولی اگر دقت شود این طرق مختلف محصور در سه نوع است: ۱. طریق ارباب معاملات است که در کثرة صوم و

صلوة و تلاوت قرآن و حج و جهاد است از اعمال ظاهر: این طریق رفیق اخیار است ×× رهروی کن که اول کار است. او در بیان این طریق: صوم و صلوة و تلاوت قرآن و حج و جهاد را نیز تعابیر صوفیانه می‌کند و آنها را شرح می‌دهد؛ ۲. طریق اصحاب مجاهدت و ارباب ریاضات است که در تبدیل اخلاق می‌کوشند و به تزکیه نفس مشغول می‌باشند و بعد از تخلیه و تصفیه دل و جان جمال ذوالجلال تجلی می‌فرماید؛ ۳. سبیل سایران لسیر الی الله و طریق طایران لطیر بالله می‌باشد این طایفه را اهل محبت خوانند و سلوک ایشان به جذبه دانند این قوم در سلوک باید در این اصول توجه کنند: اصل توبه، اصل زهد، اصل توکل، اصل قناعت، اصل عزلت، اصل ذکر، اصل توجه، اصل صبر، اصل مراقبت، اصل رضا. این رساله به میرسید علی همدانی نیز نسبت داده شده است.

آغاز: الحمدلله علی صفاته العلی والسلام علی عباده الذین اصطفی، قال مظهر الحقایق و مظهر الدقایق سلام الله علیه الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق یعنی راه طالبان وسبیل سالکان ...

انجام: اصلاح بین الناس و السلام و الصلوة علی محمد و آله اجمعین.

چاپ: این گفتار به کوشش دکتر نوربخش، در جلد یکم مجموعه رساله‌های ایشان (ص ۱) چاپ شده است.

[نسخه‌های منزوی ۱۱۴۷/۲ نشانی ۱۵ نسخه؛ دنا ۱۲۵۳/۴ (۳۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۶۳/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** خامشی خوشتر است از آن صدبار (تمت الرسالة ... فی مدینة هراة سنة ۸۹۸).

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: ۸۹۸ق، جا: هرات؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۲۷۲-۲۸۲)، ۲۳سطر(۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷/۴

آغاز: بسمله، الحمدلله علی صفاته العلی و السلام علی عباده الذین اصطفی؛ **انجام:** این دل که چنان بود صفاتش ×× بنگر چه بود صفات و ذاتش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۷ص (۱۳۶-۱۴۲)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۴۴]

۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۳۱/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید ترمه، جلد: مشکی، ۱۰گ (۲۲۸ر-۲۳۷ر)، ۲۳ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [سنا: ف: ۱ - ۳۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۱۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۷۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رکن الدین بن سید علی مشهدیان حسینی، تا: ۹۷۴ق؛ کاغذ: ترمه ختائی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۳۵پ-۴۶پ)، ۱۸ سطر [ف: ۹ - ۳۰۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷/۱۱

آغاز: برابر **انجام:** اندل که چنین بود صفاتش ×× بنگر چه بود حیات ذاتش

در ده فصل؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳ص (۳۱۵-۳۲۷)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۶۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۹۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** گرچه باشد فصیح و خوش گفتار ×× خامشی خوشتر است از آن صد بار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۱۱گ (۷۵پ-۸۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۱]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۲۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل معنی آن دل در صورت این آب و گل چنانست که حقیقت نورالله در ظلمات شجرات انسانیه که از آن شجره طیبه جاوید خارج نباشد اوراق اسلامیه و شکوفه مومنیه ابداً باشجار ولایت و میوه نبوت مثمر بوده والله اعلم.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، متن به صورت چلیپا؛ ۱۱گ، ۱۳ سطر چلیپایی، اندازه: ۶×۱۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن دل که چنین بود صفاتش ×× بنگر چه بود جناب ذاتش

خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل روضه‌ای، تا: ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی با پوشه مخمل، ۱۶گ (۶۰پ-۷۵پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۷۲۸]

۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۴۹/۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۱۲۸-۱۴۴)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۷۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۶۵

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹گ (۳۵۰پ-۳۵۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۶]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۵-۶/۱۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اوراق اسلامیه و شکوفه مؤمنیه ابداً به اسحار ولایت و میوه نبوت مثمر بود و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شنبه ۲۸ ربیع الثانی۱۱۳۲ق، جا: شیراز؛ ۷گ، سطور چلیپائی، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۴۹]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۳/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ رجب ۱۱۹۴ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱گ (۲۶پ-۴۶ر)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۳۳]

۱۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۲/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۱ص (۱۹۸-۲۱۸)، اندازه: ۱۷×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۹/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۸۹-۱۰۸)، ۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۱۸۴]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۷۲/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۵]

۱۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۱۹/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۲۵]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۱۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بغیر مؤانست نگرفتن شرط است از جمیع وجوه، قال الله تعالی لاخیر فی کثیر من نجواهم ...

خط: نستعلیق، کا: اسدالله افشار، تا: ۱۲۶۳ق؛ از روی بیاض حاجی محمد سمیع؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۹ر-۲۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۴۸]

۱۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۱۸

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق، ۷ص (۲۱۳-۲۱۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۸]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: کالینکور مشکی، ۴گ (۱۰۷-۱۱۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی: ۳۱۱]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۱۹ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۵]

۲۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۱۰۴-۱۱۱)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۰]

۲۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۳۸/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۶ق، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ (۱۹پ- ۴۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۲۹]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۰۹/۶

خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۶۷ق؛ ۱۰ص (۲۵۲-۲۶۱) [ف: ۱۰-۱۷۵۹]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۹۲/۳

خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالله بن ابوالحسن طبیب حسینی بهبهانی دهدشتی، تا: جمعه ۲ ربیع الثانی ۱۲۸۲ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۳۰ر-۳۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۱۷۸]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۲/۸

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: زین العابدین نقیب ملایر احمد بن حسین خوانساری، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۱سم [ف: ۷ - ۱۳۴]

۲۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۷/۱۰ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا [ف: ۲ - ۵۸]

۲۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱ صفر ۱۳۱۸ق؛ ۱۰گ (۳پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۰۴]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۱۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۳۶۱]

۲۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** عارفان چون در آب نشتند ×× عین ما را به عین ما بینند / ثمرات بهشت روحانی ××از درخت وجود ما چینند تمت الرسالة السلوکیة.

در فهرست با عنوان «رساله سلوکیه» و ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، واقف: یحیی معرفت، ۱۳۶۵؛ ۸گ (۸-۱۵)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۵۱]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۳/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۱۸پ-۲۸پ) [ف: ۵ - ۱۱۶]

۳۰. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۷/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و رضا بیرون آمدنست از رضای نفس خود ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۱۰۴-۱۱۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۶۲]

۳۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۰۶۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا مرادات و محبوبات و تعلقات.

خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، کا: هدایة الله متخلص به دانش، بی‌تا؛ کاتب در پایان نسخه رقم کرده: «بتاریخ پنجم شهر شوال المکرم محض استنساخ بتعجیل قلمی گردید الفقیر مخصوص یا علی مدد ۱۲۹۳.»؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۷گ (۱-۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۵۷۹]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۵-ف و ۲۹۳۳/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۶۹۲ وینفیلد ۷۴ (فهرست ۵۱/۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۶ و ۷۴۳]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۲۳
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۸ص (۱۹۰– ۱۹۷)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۹۶]

۳۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۲ص (۲۰۵–۲۶۶)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۵۳]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵/۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هرگاه که دل و زبان از کلام غیر خاموش شوند چون.
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ چند سطری کم دارد؛ ۹گ (۱۴۸ر–۱۵۶پ) [ف: ۳ – ۴۴۰]

● **ده اصل** / سیر و سلوک / فارسی

dah asl

ترجمه مانندی است از الاصول العشرة خیوقی و جز رساله سلوک نعمة الله کرمانی (آغاز جلد یکم نگارشهای او) و جز ده قاعده همدانی (دانشگاه ۴۳۶/۳) است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۱۹
آغاز: اصل اول توبه است و توبه عبارت از رجوع و رجوع هر کس از این چیز است؛ **انجام:** ازین مقام خبردار آنجا که گفت ان الله اختص الخواص ... اذا اتصلوا انفصلوا ... ملیک مقتدر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سرخ [ف: ۵ – ۲۶۳]

● **ده باب** / شعر / فارسی

dah bāb

کاتبی ترشیزی، محمد بن عبدالله، – ۸۳۸ ؟ قمری

kātebī toršīzī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1435)

۱۱۴۵ بیت؛ مثنوی است با تجنیسات، پس از مناجات و ستایش پیامبر و سبب تحریر مثنوی که در ده باب تنظیم شده است: ۱. طریق عاشقی؛ ۲. صحبت داشتن؛ ۳. ترک عجب وگمراهی؛ ۴. عزت؛ ۵. نکویی؛ ۶. گذشت ازبدی؛ ۷. قانعی؛ ۸ باغ بهشت؛ ۹. روی آوردن به خدا؛ ۱۰. ترک خود کردن. دارای محتوایی عارفانه و اخلاقی است و به تقلید از بوستان سعدی سروده شده است.

آغاز: ای به رحمت در دو عالم کارساز ×× جمله عالم را برحمت کارساز / ای که هستی گمرهانرا رهنمای ×× کرده ام ره گم بلطفم ره نمای

دفتر لوح و قلم را کاتبی ×× خط عفوی کش به جرم کاتبی

[نسخه‌های منزوی ۲۸۱۷/۴؛ الذریعة ۱۸۱/۱۹؛ دنا ۱۲۵۵/۴(۳ نسخه)]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۲۶۱۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ختم قرآن به ازین چون حافظت ×× ختم کن حق باد یار و حافظت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ (۱–۸۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۸ – ۳۵۵]

۲. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** گر دهی داد سخن را چون کمال ×× غیر نقصانت نباشد زان کمال / ختم قرآن به ازاین چون حافظت ×× ختم کن حق باد یار و حافظت
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۸۹۰ق [نشریه: ۱ – ۱۳]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۷۷
آغاز: برابر؛**انجام:** گر دهی داد سخن را چون کمال ×× غیر نقصانت نباشد زان کمال / ختم قرآن به ازاین چون حافظت ×× ختم کن حق باد یارو حافظت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول مذهب، سرلوح متوسط؛ مهر: «محمد حسین عندلیب الذاکرین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۹۰۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۳/۲
در حکایت احمد جام افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۸ – ۱۵۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۵/۲
آغاز: باب اول در طریق عاشقی ×× باب تست ای کاتبی گر عاشقی؛ **انجام:** کاتبی باشد حریص مشرکی ×× حرص اگر همراه آری مشرکی
ابواب عشره آن است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: اسماعیل شریف شیرازی، تا: صفر ۱۳۰۶ق، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۵ص (۷۵–۱۰۰)، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۸۱]

● **ده باب = آداب المعاصرین = ده دفتر** / شعر / فارسی

dah bāb = ādāb-ol mo‘āserīn

نقیب شیرازی، احمد بن حسن، ۱۲۳۸ – ۱۳۰۲ ؟ قمری

naqīb-e šīrāzī, ahmad ebn-e hasan (1823 - 1885)

مثنوی است انتقادی، به پیروی «کارنامه بلخ» سنایی غزنوی در ۲۷۲ بیت، در ده «باب» یا ده «دفتر». در پایان آن می‌گوید: «ای پی تأدیب خلق، از خاص و عام ×× در خراسان گشت این دفتر تمام ... در معنی «نقیب الملک» سفت ×× تعرف الاشیاء بالاضداد گفت». در ده باب: ۱. آداب حکومت در سی و یک بیت؛ ۲. آداب وزارت در چهل بیت؛ ۳. آداب امامت نمودن چهل و پنج بیت؛ ۴. آداب قضاوت نمودن چهل و سه بیت؛ ۵. در ارشاد سی و هفت بیت؛ ۶. آداب طبابت در چهل و شش بیت؛ ۷. آداب تجارت در بیست و چهار بیت؛ ۸. آداب شحنه و

کدخدا در سی و هشت بیت؛ ۹. آداب ذاکرین بیست و شش بیت؛ ۱۰. در آداب خوانین و شعرا و سایرین در چهل و چهار باب.
آغاز: بشنو آداب حکومت از رهی ×× گر حکومت خواهی و فرمان دهی / شیوه فرمان دهی فرزانگی است ×× شرط اول از خدا بیگانگی است / با جوانان اتحاد واتفاق ×× با رعایا خدعه و مکر و نفاق
انجام: بود کار من علی وجه الاتم ×× گه زیارت، گه دعا، گاهی حرم
[نسخه‌های منزوی ۱۶۰۹/۲؛ الذریعة ۱۲۲۰/۹ و ۱۸۱/۱۹؛ دنا ۱۲۵۵/۴ با دو عنوان «ده باب» و « ده دفتر»]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۵۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا فضل الله، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ ۱۶گ (۲۳۳ر-۲۴۸پ) [ف: ۲ - ۱۰۴]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۰۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس بنام شاه و شیخ ذو اکرام ×× کردم این دیوان و ده دفتر تمام / نیست کس مانند او از واعظین ×× باز گو و الله خیر الحافظین
خط: نستعلیق، کا: مسعود بن فتح الله شیروانی، تا: ۸ شوال ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۵۱-۷۸)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۴۵۰]
۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۲/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۵۰۲]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۹۷
آغاز: برابر
باب دهم را ندارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشت سید مصلح الدین مهدوی اصفهانی؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۳۲]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳-۹/۱۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** در معنی را نقیب الملك سفت ×× تعرف الاشیاء بالاضداد گفت / در نیابد حال پخته هیچ خام ×× پس سخن کوتاه باید والسلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۴۹]

● **ده پند** / اخلاق / فارسی
dah pand
افلاطون، ۴۲۷؟ - ۳۴۷ ؟ قبل میلاد
aflātūn (-427 - -347)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲۶/۳-عکس
نسخه اصل: ناصریه لکهنوء ۷۸۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۵]

← ده پند ارسطو ⩾ طب منظوم

● **ده پند ارسطو به خسرو** / طب / فارسی
dah pand-e arastū be xosrow
ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد
arastū (-384 - -322)
درباره بهداشت به نظم فارسی.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۵۵-ف
نسخه اصل:مونیخ ۴۲۷؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی احراری، تا: چهارشنبه ۱۷ ذیحجه ۱۳۰۶ق، نزد سردار حبیب الله خان [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۵۸-ف
نسخه اصل: مونیخ ۴۲۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، برای حسن خان شاملو [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۹]

← ده جمله ⩾ اذکار
← ده جمله ⩾ قبس الانوار

● **ده خصلت زندگانی برتر از مرگ** / عرفان و تصوف / فارسی
dah xeslat-e zendegānī bartar az marg
انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ - ۴۸۱ قمری
ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)
خواجه عبدالله انصاری فرموده‌اند گستاخی نموده نظم شده به دو بحر.

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶/۱۲۰/۴-۵۹۵۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۳ سطر [آستانه قم: - ۲۱۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۱/۴-ف
مجلس شورای ملی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص، سطور چلیپایی دو ستونه، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۹۵]

← دهداریه ⩾ نقطه

● **ده دستور طبی** / طب / فارسی
dah dastūr-e tebbī

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۳/۲ فرخ

از سیآدون حکیم، طبیب انوشیروان عادل؛ خط: نستعلیق خوش و شکسته نستعلیق، کا: لشگرنویس، تا: ۱۰ شوال ۱۲۶۰ق، در وقتی که یار محمد خان الکورائی در سمت غور و ساخر رفته جهت فرزندش محمدعلی نگاشته؛ مجدول، نسخه را کاتب به آخر نرسانده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص، جمله از صفحات ۸ سطری و برخی چلیپایی (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۸۶]

● **دهر و زمان = تحقیق الدهر و الزمان** / فلسفه / فارسی

dahr va zamān = tahqīq-ud dahr va-z zamān

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

در این رساله بابا افضل اولیت کارها را به دو قسمت می‌کند: یکی اولیت زمانی و دیگری غیرزمانی. آنکه اولیت زمانی است اولیتی به غیر خود می‌داند و آنکه اولیت غیرزمانی است اولیتی به خود می‌گوید. بعد او این دو را تبیین می‌نماید و مسأله زمان و زمانیات را به بسط شرح می‌دهد.

آغاز: اولیت کارها بر دو گونه است یکی اولیت بغیر و آن غیر زمان بود و هر چیز که پیش از چیزی بود نه بحود بلکه بزمان که اگر زمان از میان برداری هیچ ...

انجام: که هم زمان و هم زمانیات همه درو مندرج اند و او منزه است از تجزی و انقسام بساعات و ایام چون زمان و محدثان بفاعل الدهر و امثال آن تاویل کرده اند.

چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (صص ۶۶۴-۶۶۳)

[مصنفات بابا افضل (صص ۶۶۳-۶۶۴)؛ دنا ۱۲۵۵/۴]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۲۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی نباتی، جلد: مقوایی آبی، ۳ص (۲۱۷-۲۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۹۰]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا و راسته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۸۰۱گ (۲۴پ-۸۲۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۱۷۵]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱۸

آغاز: اولیت کرها بر دو گونه است: یکی اولیت به غیر؛ **انجام:** پایان: و محدثان به فاعل الدهر و امثال آن تأویل کرده اند. تمت.

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۰۵۵ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۳۵۶-۳۵۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲-۲۲۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۰/۷

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «رساله تقدم» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن امیر محمد قاسم حسینی، تا: ۱۱۵۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱ص (۱۰۱)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۶ - ۸۱۵]

۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰/۹۰/۴-طباطبائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در ذیل این گفتار بابا افضل تعلیقی است بر گفتار او با عنوان «و لغیره»، آغاز تعلیق: «برزکی لبیب پوشیده نماند که از این کلام ظاهر میشود که دهر مدت و امتداد یابندگی خوب است (کذا) به ملاحظه امور متغیره حادثه چنان که در زمان ملحوظ است»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۵۵-۱۵۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۸]

۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۲۳/۹

بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۸۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تهران؛ ۲گ (۱۵۱ر- ۱۵۲ر) [ف: ۳ - ۳۲۹]

۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۱۲

آغاز: نقل در بیان آغاز و انجام و اولیه و نخستین چیزها نخستین بر دو گونه بود یکی چنانکه چیزی بیشتر بود که چیزی بوقت و زمان.؛ **انجام:** همچنین زمان که عمر این جهان است ممکن است نباشد که بیش از این جهان بود.

بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱ص (۹۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۵۴۵]

● **ده سال در عدلیه** / حکومت و سیاست / فارسی

dah sāl dar ‘adlīye

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۳ش

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۴۲-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **ده فرمان** / اسناد / فارسی

dah farmān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۹۰-ف

از روی نسخه اصل آقای قراخانی. پادشاهان صفوی درباره زاویه سلطان ایوب انصاری در آذربایجان؛ بی‌کا، بی‌تا[فیلمها ف:۲-۲۹۰]

← ده فصل ≻ تعریفات فکاهی

← ده فصل ≻ تعریفات

● **ده فصل** / تقویم / فارسی
dah fasl
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

متمم سی فصل.
آغاز: فصل سی و یکم و اوج و حضیض ستارگان اوجات کواکب را در تاریخ هشتصد و چهل و دوئی ناقصه ...
انجام: و خالی السیر بنحسی متصل باشد هیچ کاری را نشاید، و الله اعلم بالصواب

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۱۶ر–۲۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۲۹]

● **ده فصل = عشق نامه** / شعر / فارسی
dah fasl = ʻešq-nāme
عراقی، ابراهیم بن بزرگمهر، ۶۱۰ – ۶۸۸ ؟ قمری
ʻerāqī, ebrāhīm ebn-e bozorgmehr (1214 - 1290)
مثنوی است در یک مقدمه و ده فصل و خاتمه در توصیف عشق و عاشق و مراتب عرفان و یقین و به نام شمس الدین محمد صاحب دیوان به نظم آمده است.
آغاز: هر که جان دارد و روان دارد ×× واجب است آنکه ورد جان دارد ...
[الذریعة ۷۱۰/۹ و ۲۴۷/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۰۳/۴؛ مشار فارسی ۳۵۱۴/۳؛ دنا ۱۲۵۶/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۱۲–عکس
آغاز: برابر
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۲؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد کاتب، تا: ۸۱۶ق، جا: شیراز؛ ۲۵ص (۱۳۷–۱۶۱) [فیلمها ف: ۳ – ۲۱۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۱۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱/۱۴–ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۵۳۸. در ۱۰۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۶ق؛ ۱۵گ (هامش ۵۲۷ر–۵۴۱ر)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۴۲]
۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۶۵/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** گرچه داری چومن هزار هزار ×× ختم گشت این سخن بدین گفتار
بی‌کا، تا: ۸۵۸ق؛ افتادگی: وسط (یک برگ) [ف: ۳ – ۳۷۵]
۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۶۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۲۹ص(۱۰۲–۲۳۰ حاشیه)،۱۱سطر،اندازه:۱۲×۱۸سم[ف:۳– ۲۱۴]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴/۶–ف
نسخه اصل: اونیورسیته کتبخانه سی لاله لی ش ۲۰۱۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۴۰۳]

● **ده فصل = ده فصل منظوم** / شعر، ادبیات / فارسی
dah fasl = dah fasl-e manzūm
رامی، حسن بن محمد، – ۷۹۵ قمری
rāmī, hasan ebn-e mohammad (- 1393)
این اشعار اکثراً مثنوی است.
آغاز: حمد نا محصور و شکر بی قیاس ×× بی نیازی را که می‌زیبد سپاس
انجام: ختم گردد بر تو معنی پروری ×× گر شرف را در دعا یاد آوری

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۸۳۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹ص (۲–۳۰ حاشیه)، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۳۴]
تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۴/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۳]
اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۱/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۶ – ۷۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۲–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۸۴]

● **ده فصل = کلمات** / عرفان و تصوف / فارسی
dah fasl = kalamāt
حاج میرزا آقاسی، عباس بن مسلم، ۱۱۹۸–۱۲۶۵ قمری
hāj mīrzā āqāsī, ʻabbās ebn-e moslem (1784 - 1849)
در ده «فصل» کوتاه درباره وجود واجب الوجود و نبوت، به‌شیوه عرفانی: ۱. وجود مشهود؛ ۲. وجود واجب؛ ۳. وجود بسیطات؛ ۴. حقیقت واجب؛ ۵. سوای وجود عدم است؛ ۶. معنی خلقت ظهور حق است؛ ۷. رساله تجلی حق؛ ۸ علم نبوت مشهود است؛ ۹. تمیز ذاتیات از عرضیات؛ ۱۰. علم نبوت شهود است.
آغاز: آنچه می‌گویم بقدر فهم تست ×× مردم اندر حسرت فهم درست/ ده فصل بطریق اشاره و رمز نگاشتم و بیادگار در روزگار گذاشتم، فصل اول در بدو نظر انچه مشهود می‌گردد ...
انجام: خانه نادانها خراب شود که ما را معطل کردند خذ هذا و

کن من الشاکرین
[دنا ۱۲۵۶/۴ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۴۶/۶]

۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۳۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول محرر، با سرلوح مذهب مذیل به کتیبه مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۰ – ۷۰]
۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۸۲۶/۳
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالله حسینی تفرشی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۷ر–۲۸پ)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۲۸۹]
۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۱۷
آغاز: هذه وجیزه عزیزه من جناب الاعظم و مفخر الامم فخرالانام و حجة الاسلام لباب العلی و نصاب التقی ظهیر الملة و نصیرالدوله غیاث الاسلام و المسلمین الحاج میرزا آقاسی مدظله العالی علی مصارق الادانی و الاقاضی؛ **انجام:** کتبه العبد الحقیر المذنب المحتاج رحمة ربه الغنی علی محمد بن حسینعلی اللواسانی النظامی غفرالله له ولوالدیه سنه ۱۲۶۱ هجری قمری
خط: نستعلیق خوب، کا: علی محمد بن حسینعلی لواسانی نظامی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج لاکی رنگ، ۱۰ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۰۷۵]
۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل دهم – چون علم نبوت بطریق شهود است و راه آن امیت است قال الله تعالی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلوا علیهم آیته و یزکیهم و یعلمم الکتاب و الحکمه این تعلیم بطریق کسب و استدلال نیست. خانه نادانها خراب شود که ما را معطل کرده اند ... الی آخر. منت خدای را که بنده خانه زاد مجدالدین بن فضل الله ساوجی در بدو تکلیف بدین روش حنیف و آئین شریف موفق آمد تحریراً و تعلما الحمدلله الذی هدانا لهذا ... فی شهر جمادی الثانیه ۱۲۶۱.
خط: نستعلیق خوب، کا: مجدالدین بن فضل الله ساوجی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: اصفهانی بخور رنگ، جلد: تیماج لاکی رنگ، ۱۴ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۴۰۳]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۲۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول۱۲۶۱ق؛ جلد: میشن تریاکی،۲گ(۱پ–۲ر)،۱۵سطر،اندازه:۱۴/۳×۲۰سم [ف: ۹ – ۲۷۴]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۷
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۲۵پ–۱۲۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۳سم [ف: ۹ – ۳۱۹]
۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۴۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بن حاج محمد قلی قزوینی اشوری، تا: ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: چرمی نرم، ۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۲۰]
۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۸۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۹ سطر [ف: ۹ – ۱۴۲]

← ده فصل منظوم ≻ ده فصل

● ده قاعده = ده اصل = میزان العقائد = سیر و سلوک = الاصول العشرة (ترجمه) / عرفان و تصوف / فارسی

dah qā‘ede = dah asl = mīzān-ol ‘aqā’ed = seyr va solūk = al-osūl-ol ‘ašare (t.)

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ – ۷۸۶ قمری

hamadānī, ‘alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

وابسته به: الاصول العشرة = اقرب الطرق الی الله = میزان العقائد = السیر و السلوک = الطریق الی الله؛ نجم الدین کبری، احمد بن عمر (۵۴۰–۶۱۸)

ترجمه مانندی است از «اصول عشرة» نجم الدین خیوقی با تحریرهای متعدد در سه قسم و ده قاعده. نویسنده راه‌های وصول به جناب احدیت را به سه قسم باز میگرداند: ۱. راه ارباب معاملات؛ ۲. راه اصحاب مجاهدات؛ ۳. راه سایران و ظهور آثار این سعادت را بر ده قاعده می‌داند، ۱) توبه، ۲) زهد، ۳) توکل، ۴) قناعت، ۵) غزلت، ۶) ذکر، ۷) توجه، ۸) صبر، ۹) مراقبت، ۱۰) رضا.

آغاز: بسمله حمد و ثنای نامتناهی پروردگاری را که استحکام قواعد اسلام را منجاء طالبان سعادت ... اما بعد بدان ای عزیز که راههای طالبان حق بجناب بارگاه احدیت بیشتر از آنست که آنرا حصر توان نمود که الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق اما همگی آن راهها به سه تقسیم باز گردد ... و ظهور آثار این سعادت مؤسس بر ده قاعده است ...

انجام: لذت حلاوت میوه حکمت و ولایت محروم مانده و جعلنا و ایاکم من سعد بطاعته و فاز لمحبته انه قریب مجیب و الحمدلله وحده و السلام علی من اتبع الهدی

چاپ: مارین موله با مقدمه فرانسوی همو (در بیان وانوشت ده اصل نجم الدین کبری از سید علی) در نامه فرهنگ ایران زمین (ج۶، ۱۳۳۷ش، صص۳۸–۶۶) و چندین چاپ دیگر

[احوال میر سید علی همدانی ص ۱۳۲–۱۳۶؛ نسخه‌های منزوی ۱۱۴۸/۲: ده قاعده، ده اصل، سلوک، میزان العقائد و نشانی ۴۱ نسخه و ۱۲۱۱؛ الذریعة ۲۸۳/۸ و ۲۲۵/۱۲؛ فهرستواره منزوی، ج۷، ص۳۶۳–۳۶۵؛ دنا، ج۴، ص۱۲۵۶–۱۲۵۹ (۱۰۴ نسخه)؛ مشترک پاکستان، ۱۴۶۱/۳: نشانی ۸ نسخه]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۳۴
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله صفاته العلی و السلام علی عباده؛ **انجام:** بنگر چه بوده حیواه ذاتش و اله اعلم بالصواب تم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۱۶ق [رایانه]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود اسفراینی، تا: اواخر ربیع الاول ۸۴۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۱۷/۴سم [ف: ۵ – ۳۶]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۹–عکسی
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج، ۶۴۸/۲)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۸۵۱ق؛ ۱۰گ (۲۴۹–۲۵۸) [عکسی ف: ۲– ۱۲۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۳/۹–عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۲۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۲۰
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۵گ (۱۸۷پ–۱۹۱ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ – ۲۲۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۳/۳
خط: نستعلیق، کا: علی بن فخرالدین بن علی حسینی سبزواری خراسانی، تا: اواسط ذیقعده ۸۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۷۱پ–۷۶پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱ – ۲۱۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با چند غزل از «نسیمی»؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۳۴–۳۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۱–۴۰۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ در نسخه ما عنوان «ده اصل شیخ کبیر» دارد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۸۱–۱۸۹)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ – ۱۷۷۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۱۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ انجام کم دارد؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۹۴پ–۹۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ – ۸۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی رنگین، جلد: مقوایی مشکی، ۱۵گ (۱۳۲–۱۴۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ – ۳۰۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۸/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ (۱۸۳–۱۸۷)، ۲۱سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۵۵]

۱۱. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۷/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ فهرست مندرجات به خط احمد گلچین معانی در ص۲۰ و ۲۱ الحاق شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۱۸۷–۱۹۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۴۶]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۵گ (۳۴۴پ–۳۴۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ – ۲۹۹]

۱۳. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۲۵ درحاشیه
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۵۳پ–۵۵پ)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۶گ (۹۰پ–۹۵ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۴۳۶]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۲۳
بی‌کا، تا: ۹۲۰ق؛ در ۱۱۷–۱۱۸ پرسش‌های علی است از حسن به عربی و پرسش عیسی از عابد به فارسی و اختیارات علی مرتضی از چهار کتاب به فارسی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹ص (۱۰۸–۱۱۶)، ۲۰سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹ – ۱۰۰۶]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۶/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن، ۵گ (۲۳۹پ–۲۴۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ – ۱۷۷]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۲/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۱ق؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۲۰۲پ–۲۰۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۳ – ۳۹۶]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۰/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن نصرالله رانکوئی خالدی، تا: دوشنبه ۲۴ ربیع الاول ۹۸۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۲۳پ–۱۲۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۹۱]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۹۹۸ق؛ کاغذ: متن ترمه زرد، حاشیه ترمه سفید، ۲گ (۱۴۰ر–۱۴۱پ)، ۴۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۶۲]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سرخ، ۳گ (۲۲پ-۲۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۴]

۲۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۳۸/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۶]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۲۶۲-۲۶۶)، سطور چلیپایی (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۲]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۳/۲

تا نیمه قاعده دوم است و افتاده؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲ص (۵۷-۵۸)، سطور چلیپایی (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۳۷]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی بروجردی، تا: قرن ۱۱؛ ۸ ص (۱۸۱-۱۸۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۶]

۲۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۹۲۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج فرنگی سرخ، ۸گ (۱۸پ — ۲۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مختصر ف: ۳۸۵]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۰/۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۴گ (۱۷۳-۱۷۶)، ابعاد متن: ۸/۵×۲۷/۵، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۵۹۷]

۲۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۳ص (۱۸۵-۱۸۷)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۳]

۲۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب در فهرست منازل السالکین و به احتمال از فیض کاشانی دانسته شده که با توجه به آغاز و انجام نسخه تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن سعدی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۸گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵۱ - ۹۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۴/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** از سطوات ظهور نور وحدت، ظلمات کثرت ان منهزم نمی‌گیرد، و پادشاه روح که خلیفه حق است، بر سریر ایقان به شواهد جمال و کمال خود را ...

ناتمام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۳۶پ-۱۳۷پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۲۶]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عترته الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً کثیرا.

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۴گ (۳۲ر-۳۵ر هامش)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷ - ۳۶۸]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۳/۱۰

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد کاظم اصفهانی، تا: ربیع الثانی۱۰۵۹ق،جا: برهانپور؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۴گ (۱۴۷ر-۱۵۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۷-۳۰۶]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۵/۸

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی طباطبایی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۰۶۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲ص (۳۰۳-۳۱۴)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۰۵]

۳۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۴گ (۷۹-۸۲) [ف: ۱۵ - ۳۲۲]

۳۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۴گ (۴۵۵-۴۵۸) [ف: ۱۵- ۳۴۳]

۳۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از تاریکی تنگنای حدوث ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء ...

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: انجام؛ اوراق جابه‌جا شده؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۴۹]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد یوسف همدانی، تا: شنبه ۷ ربیع الاول ۱۰۷۳ق، برای میرزا آقا بیک نامی؛ واقف: نائینی؛ ۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶ - ۴۱۵]

۳۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم بن نظام الدین علی درمیانی قائنی، تا: صفر ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۶ص (۳۵۹-۳۶۴)، مختلف السطر (۱۰/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵/۷×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۱۷]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ با یک سرلوح و دو پیشانی، مجدول؛ کاغذ:

ترمه، جلد: رویه روغنی گل و بوته زمینه قهوه‌ای، ۴گ (۱۷۴پ–۱۷۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷ – ۳۲۹]

۳۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: معز الدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، متن ۲۴ سطر و حاشیه اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵–۵۶۰]

۴۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۶/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق [ف: ۳ – ۵۴]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسحاق بن نوروز شولستانی، تا: ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۲۰ر–۲۲۱پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۷ – ۲۵۱]

۴۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰/۴-عکسی

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۵۴۱۷ (گنج، ۶۵۹/۲)؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در «رسایل میر سید علی»؛ ۱۴ص (۱۴۴–۱۵۷) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۰]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۳۶ر–۱۳۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۹ – ۱۲۳]

۴۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۹۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، ۴گ (۱۳۶پ–۱۳۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۹۲]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بدان جناح نور روضات طیران میکند و فضای صحرای لاهوتی جلوه مینماید.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۶۰–۶۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲۹ – ۳۷۰]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۷/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۵گ (۴۰ر–۴۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۷سم [ف: ۷ – ۱۴۹]

۴۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۰/۳

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج خرمایی، ۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۰۰]

۴۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۵/۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ عبدالکریم بن شیخ بدر، تا: ۱۱۱۴ق؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۷۴]

۴۹. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰/۴خوئی

خط: نسخ تحریری، کا: دوست محمد قاینی نهار جانی فرزند حسین علی، تا: ۱۱۲۰ق؛ در پایان این نسخه چنین آمده: «بیست رساله میزان العقاید من تصانیف قدوة العارفین شیخ نجم الدین کبری در اصل بلفظ ... عربی بوده امیر سید علی همدانی با لفظ پارسی آورده»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۱۶۳–۱۷۹)، ۱۴–۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۷ – ۳۲۳]

۵۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۷۵/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن یوسف چورسی، تا: ۱۱۷۶ق، جا: خوی؛ تملک: عبدالحمید سیوانی ۲۷ رجب ۱۳۱۰؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۱۶]

۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۷۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قصیده‌ای عرفانی به عربی در ۱۴ بیت در پایان؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۲۰–۲۴)، ۱۷–۱۹ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۸ – ۱۹۲]

۵۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۶/۴ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: جیبی [ف: ۲ – ۶۱]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۵۳/۲-۱۲/۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وسالک مبتدی درمقام مسکنت وحقارت است پس هر چه درطور خود خواهد حقیر بود ... وکار عظیم با عظیم گذارد عطای نامتناهی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرد، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۸۵۰]

۵۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۴۰]

۵۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۱۹/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۲۵]

۵۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۷۶۶۲/۱۰

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۸ق؛ در حاشیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه:

۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۶۰]

۵۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۰۴/۱۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۵]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمدرضا بن کربلائی علی محمد رشتی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۵گ (۱-۵)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۶۲۱]

۵۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۱۲/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه اول محرم ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۱۵پ-۲۱۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۲]

۶۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۶/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۳گ (۱۰۴ر-۱۰۶ر) [ف: ۱ - ۱۰۸]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد رضا اصفهانی مشهور به ارباب، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۸۱ر-۱۸۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۳۰۶]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۱۲۵۷ق [نشریه: ۷ - ۲۲۲]

۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۵/۵

کا: محمد شفیع بن حاج محمد سعید قراگوزلو، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۳۸-۴۵)، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۶۴]

۶۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر و آقا محمد ابراهیم، تا: ۱۲۷۶-۱۲۷۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج جگری، ۱۰ص (۱۲۳-۱۳۲)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۲۵۸]

۶۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۹۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد اسماعیل بن میرزا معصوم تفریشی، تا: محرم ۱۲۷۹ق، جا: شمیران تهران؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۲۴پ-۲۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۲۲۲]

۶۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ ۲۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱/۳۳ - ۱۴۴]

۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۸۵/۵-۱۲/۱۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۵۰]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۳/۷

آغاز: برابر **انجام:** چند باشی هرزه گوی و هرزه کار ×× از خدا و مصطفی شرمی بدار

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۱ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۴۱ر-۴۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸ - ۱۹۰]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از دهدار دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۴۵پ-۵۰پ)، ۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۲۵۹]

۷۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۲ - ۷۵]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸۹/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد تقی لاری، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۲۷-۳۳)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۳۵۲]

۷۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا غایه طیران السائرین و درجات کمال العارفین.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین شریف شیخ الاسلام خوانساری، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج جگری، ۵ص (۷۶-۸۰)، ۱۵-۱۶سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۹۲]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ ذیقعده ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰گ (۲۳۱-۲۴۰)، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۱۳۱]

۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: نصرالله لشکر نویس فرزند میرزا اسماعیل لشکرنویس نوری، تا: پنج‌شنبه ۲۶ رجب ۱۳۰۹ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲پ-۴پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۳۱۳]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بدان جناح نور روضات طیران میکند و فضای صحرای لاهوتی را جلوه می‌نماید.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین طهرانی متطبب، تا: سه‌شنبه ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه ابری، ۲گ (۷پ-۸ر)، ۳۳ سطر، اندازه:

۱۵/۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۳۷۰]

۷۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خلاصی و نجات آدمی در این است سخن کوتاه کن و الله اکبر، تمت

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۳۱۴ق؛ کاغذ» فستقی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۲/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

۷۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فضای صحرای لاهوتی را جلوه می‌نماید.

خط: نستعلیق، کا: محمد علی خان مجیر الدوله کاشانی منشی مخصوص وزارت تألیفات، تا: ۱۳۲۰ق؛ جلد: مقوایی، ۴ص (۲۴-۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۲۷۵]

۷۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد یزدی نجفی، تا: ۱۳ محرم ۱۳۲۵ق؛ ۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۶]

۷۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۴۳/۲

خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن علی بن حسین واعظ اصفهانی، تا: ۱۳۳۲ق [ف: ۱۰۷]

۸۰. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۲۹/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۸۷پ-۸۹ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۴۰]

۸۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۷۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۸ر-۲۰ر)، ۲۲سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۷۸]

۸۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۱۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۴۴۸-۴۵۴) [عکسی ف: ۳- ۱۹۶]

۸۳. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۰۳/۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۵۰۳-۵۱۷)، ابعاد متن: ۵×۱۴، اندازه: ۹×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۱]

۸۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۱۹

آغاز و انجام: برابر

در فهرست جدید مجلس از نجم الدین کبری دانسته که خطاست. متن عربی آن از نجم الدین است و ترجمه از همدانی است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ص (۱۳۰-۱۳۴) [ف: ۵ - ۴۹۹]

۸۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۶۱۰/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم[ف:۲-۳۶۴]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این دو رباعی و عبارتی منقول از خواجه عبدالله انصاری در بیان مراعات ده خصلت با طبقات مردم؛ واقف: مرتضی قلیخان نائینی؛ ۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۶ - ۴۱۵]

۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶ - ۴۱۶]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ در صدر این نسخه نام مؤلف نجم الدین کبری ضبط شده؛ مجدول مذهب؛ ۲گ، ۲۵ سطر [ف: ۶ - ۴۱۶]

۸۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۳۸/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۴۳پ-۴۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۶۲]

۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۲۴/۱۱

کا: مهدی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۹۳پ-۲۰۰پ)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۱۱۴]

۹۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۱۱پ-۱۶ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۹۲]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۴/۱۱-ف

نسخه اصل: پاریس P. 39 (بلوشه ۱۵۶)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۸]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰/۲-۶/۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولاذن سمعت جز جناب کبر ما را نشاید قوله عزوجل او من کان

از اول تا قاعده دهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۵۱]

۹۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۴-۷/۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه تحریر شده؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۵۰]

۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۸۷/۶-۵۴/۷۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۵۳]

۹۶. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۹/۵

بی‌کا، بی‌تا؛جلد: تیماج، زیتونی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۳۹۲]

۹۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۸۷۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۳۴۱-۳۴۵)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۴]

۹۸. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۹۲ ط
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [مختصر ف: ۳۵۶]
۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۸/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۸گ (۴۵ر-۵۲ر)، ۱۳ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۸۲۳]
۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۳/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۵-۱۱)، ۱۸سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷۰]
۱۰۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۳۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۹۶ر-۹۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۶۴]
۱۰۲. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
آغاز: برابر
کا: محمد بن محمد امامی اصفهانی، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۱۹]
۱۰۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۵۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۸ر-۲۰ر)، ۲۲سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۷۸]
۱۰۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۷/۱۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۱۶ر-۱۲۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۲]
۱۰۵. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۷۴۹۰ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]
۱۰۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۴/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۲۱۰پ-۲۲۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۵۱]
۱۰۷. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۴/۴
آغاز: برابر **انجام:** تا بدان جناح نور روضات طیران می‌کند و فضای صحرای لاهوتی را جلوه می‌نماید.
خط: نستعلیق بی نقطه، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ص (۱۰۴-۱۱۶)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۳/۱ - ۶۶]

← ده کلمه ≺ کلمات عشره

● ده لطیفه = بیان اینکه انسان مرکب است از ده لطیفه / عرفان و تصوف / فارسی

dah latīfe = bayān-e īn-ke ensān morakkeb ast az dah latīfe

توضیح لطایف ده‌گانه‌ای است که بر پندار صوفیان، با انسان در آمیخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۴
آغاز: و عدم تحقیر کسی فرض باید دانست و الصلوة و السلام علی خیر خلقه و آله و صحبه؛ **انجام:** توضیح لطایف دهگانه ای است که بر پندار صوفیان، با انسان در آمیخته است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۰۱-۱۰۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۶ - ۱۴۷]

● دهلی کی مسلمانون کی رسمین (آداب مسلمانان دهلی) / آداب و سنن / اردو

dehlī kī mosalmānūn kī rasmīn (ādāb-e mosalmānān-e dehlī)

دهلوی، احمد

Dehlavī, ahmad

در آیین‌های مردم دهلی که در مناسبت‌های مختلف مذهبی و اجتماعی برگزار می‌کنند، تألیف شده در ۱۰ آوریل ۱۹۰۴م.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶۲
آغاز: دهلی کی مسلمانون کی رسمین جنهیی سید احمد دهلوی مصنف اردو و کشمیری یعنی فرهنگ آصفیه و غیر و غیره نی جناب بیجر
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۱ق؛ ۸۸ص [عکسی ف: ۶ - ۸۴]

← ده مجلس ≺ روضه خوانی

● ده مجلس / مواعظ / فارسی

dah majles

میرزا باقر، ق۱۳ قمری

mīrzā bāqer (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۳ق؛ محل تألیف: همدان
تقریر منبرهای یکی از علمای شیخیه به نام میرزا محمد باقر همدانی که در ده مجلس صورت گرفته است. این سخنرانی‌ها در مسجد قلعه همدان برگزار شده است. مؤلف در همین تاریخ (۱۲۹۲-۱۲۹۵) سؤالاتی از حاج محمد خان کرمانی رئیس شیخیه وقت نموده است.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸-۱۱/۱۷۸
آغاز: الحمدلله ... وصلی ... سیما علی سبط السعید و ولده الشهید سید الشهداء والصدیقین شفیع المذنبین نورالعین الذی قال رسول الله (ص) فیه حسین منی ... و بعد چون در محرم ۱۲۹۳؛ **انجام:** آن حضرت را به چندین ضربت از قفا جدا کرد الالعنة الله علی القوم الظالمین ... اللهم العن اول ظالم ... وتابعت علی قتله اللهم جمیعا
خط: نستعلیق، کا: مظفر بن منصور کرمانی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۹۶ق،

حسب فرمایش آقا سیداسماعیل؛ در پایان نسخه در شش برگ قصیده‌ای را که میرزا علی رضا کرمانی در عید فطر در مدح مؤلف سروده آمده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۸۵۱]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: الحمدلله ... و بعد چون در محرم هزار و دویست و نود و سه هجری بندگان اجل اکرم امجد ارفع باقر ائمه طاهرین ناشر فضایل سادات طیبین الطاهرین محکم کننده ارکان مؤمنین؛ **انجام:** اما اگر کسی را از قفا سر ببرند از پشت سر ببرند چقدر سخت تر خواهد شد پس آن ملعون حضرت را به رو درانداخت وسرآن حضرت رابه چندین ضربه از قفا جدا کرد الا لعنة الله علی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۲۹۶ق، جا: همدان؛ قصیده‌ای در مدح مؤلف از میرزا علی رضا کرمانی با مطلع: «ای هلال ابرو که از ناب رخت ماه تمام ×× روشنی و تابش و رخشنده کی را کرده رام»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۰۶]

● **ده مجلس** / گوناگون / فارسی

dah majles

غیر همانند:

۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۹۴/۴

با این یادداشت در آغاز آن از فومنی کاتب نسخه: «در دهه عاشوراء سال ۱۲۹۸ سر کار بندگان اجل اکرم افخم اعظم روحی لموالیه الفداء در خانه بنای تعزیه داری حضرت سید الشهداء گذاردند و بنا شد که از اسرار شهادت آن بزرگوار ... گوشزد محبان و شیعیان نمایند و این ناچیز هم خواستم آنها را ضبط نموده، هدیه اخوان مؤمنین نمایم»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق؛ قطع: خشتی [ف: ۱۲۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۲۷

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعلنا من امة حبیبه و خلیله محمد المصطفی؛ **انجام:** تا چرخ سفله بود خطایی چنین نکرد ×× بر هیچ آفریده جفایی چنین نکرد

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۱۴۹ق؛ ضمیمه: مصدر است به ده برگ حاوی ۱۲ بند محتشم کاشانی به همراه خطبه مجلس؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۰۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۳۰۸]

۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۶۸۱د

آغاز: بسمله، حمد له، خداوند عالم در کتاب مستطاب خود می‌فرماید ان الله اشتری؛ **انجام:** و این نعمت را از ما عاصیان به فضل و کرم خود نگیرد.

مواعظ و مقتل حسین (ع) که مذکری در همدان در مسجد میرزا تقی در محرم ۱۲۹۷ گفته و دیگری نوشته است؛ خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: چرمی، ۴۲۰گ، قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۴]

● **ده مجلس امامین شریفین** / فضایل و مناقب / فارسی

dah majles-e emāmayn-e šarīfayn

ده مجلس است در مناقب و مراثی امام حسن و امام حسین علیهما السلام.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵/۲۷-۸۰۵۷/۱

آغاز: بسمله، المجلس الاول فی مناقب الحسن و الحسین رضی الله عنهما و مناقب اهل البیت رضی الله عنهما و عن سعد بن ابی وقاص

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۰ صفر ۱۲۸۱ق؛ ۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴ – ۱۸۵۱]

● **ده مجلس در مقتل** / تاریخ / عربی

dah majles dar maqtal

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۹۹

آغاز: مردمان که ایشالن را دیدند خروشی بر آوردند؛ **انجام:** حاضر میشد و ... خود را پریشان کرده و بر سر و ...

خط: نسخ مخلوط، کا: مغانی، محمد حسن، تا: ۱۱۹۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **ده مسأله** / – عربی و فارسی

dah mas'ale

اصفهانی، احمد بن محمد شفیع، ق۱۲ قمری

esfahānī, ahmad ebn-e mohammad šafī' (- 18c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸۶/۳

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: علی محمد بن محمد صفی محلاتی، تا: اوایل قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: مقوایی با روکش مشمع، ۷۳ص (۳۴-۱۰۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۵/۳سم [ف: ۱۷ – ۴۶۲]

← ده مقام شریعت و طریقت ≻ تصوف

← ده نامه ≻ تحفة العشاق

← ده نامه ≻ روضة المحبین

← ده نامه ≻ ترسل

← ده نامه ≻ منطق العشاق

← ده نامه ≻ ده باب

● **ده نامه** / ادبیات / فارسی

dah nāme

همام، محمد بن فریدون، ۶۳۶؟ - ۷۱۴ ؟ قمری

homām, mohammad ebn-e fereydūn (1239 - 1315)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱۱/۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1531 (بلوشه ۱۵۰۸)؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر تبریزی حافظ، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۸۱۶ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۳]

● **ده نامه** / ادبیات / فارسی

dah nāme

عماد فقیه، علی بن محمود، ۶۹۰؟ - ۷۷۳ قمری

'emād-e faqīh, 'alī ebn-e mahmūd (1292 - 1372)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴/۲-۱۷۵۱-ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی CDVI؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ وقف شاه عباس بر آستانه شاه صفی در ۱۰۱۷ق؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۸]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۶

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا، قطع: وزیری [نشریه: ۶ - ۶۸۳]

● **ده نامه = محبت نامه** / شعر / فارسی

dah nāme = mohabbat-nāme

ابن نصوح شیرازی، - ۷۹۳ قمری

ebn-o nasūh-e šīrāzī (- 1391)

در آن از نظام الملک ثانی و جمال الحق و الدنیا و الدین ستایش کرده است. نسخه حدود ۱۳۰ بیت دارد. گرچه برخی فهرست‌نگاران، ده‌نامه و محبت‌نامه را یکی دانسته‌اند ولی فهرست کتابخانه ملک (۵۹/۶) ده‌نامه را غیر از محبت‌نامه می‌داند. نام او به درستی روشن نیست. فضل الله، کمال الدین یا محمود [دبا]، در روزگار سلطان ابوسعید فرزند خدابنده (د۷۳۶ق/۶-۱۳۳۵م) به نام وزیرش خواجه غیاث الدین محمد بن خواجه رشید الدین فضل الله وزیر همدانی. در آن آمده: «محبت نامه بنیاد کردم ×× دل اهل محبت شاد کردم». در وصف حالات عاشق و معشوق و عشق است، که از راه واسطه‌هایی مانند باد، نسیم صبحگاهی، شانه، آینه و جز آنها میان دو دلباخته به گونه «نامه» رد و بدل می‌شود. در پایان آن آمده: «شب عشاق را شمع صبوح است ×× «محبت نامه» ی ابن نصوح است».

آغاز: بنام آنکه نامش حرز جانهاست ×× ثنایش روز و شب ورد زبانهاست / کلیمی گشته هر نطق از کلامش ×× محبت نامه ها نامی ز نامش ... ز کلکم هر دو را گوهر عیان شد × سفینه مجمع البحرین از آن شد

انجام: که بر ابن نصوح دلشکسته× × برحمت باز کن درهای بسته / چو کردی فتح کارش بر سعادت ×× هم آخر ختم گردان بر شهادت

[الذریعة ۳۴/۹؛ آتشکده آذر ۲۶۳؛ فرهنگ سخنوران ۱۴؛ منزوی ۲۱۷۳؛ دنا ۱۲۶۰/۴ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۰/۱۲

خط: تعلیق خوش، کا: اسماعیل بن ابراهیم بن عبدالله، تا: ۸۲۱ق [نشریه: ۱ - ۱۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۵/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن باشد دهان شمع خندان ×× که دارد ریزه زر زیر دندان

تذکر: نام کتاب در فهرست «مثنوی» آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ربیع الاول ۸۴۲ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ (۱۹۰پ-۲۲۸پ هامش)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [ف: ۸ - ۱۲۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۱۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۲ - ۲۴۴]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۰۲۸]

۴. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱/۱۶ معیری

آغاز و انجام: برابرخط: نستعلیق خفی، بی کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۳۰ص (۱۳۲-۱۶۱) [ف: ۱۸ - ۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۸/۲

آغاز: دلا راه هوس بازی رها کن ×× ز محراب هوس رو در خدا کن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: رمضان ۱۰۱۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۵۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۶۱/۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۴۴]

● **ده نامه** / نامه نگاری / فارسی

dah nāme

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۶/۱۳

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا [ف: ۷ - ۲۵]

● **دهنیات** / طب / عربی

dahanīyyāt

تهران؛ شورا؛ شماره نسخه:۱۶/۳

خط: نسخ، کا: عبدالرضا بن محمد صفر، تا: ربیع الاول ۱۰۵۲ق، جا: میانه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۲۱۰–۲۱۶)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۸]

← الدیات > تقدیر الدیات

● **الدیات = منظومة فی الدیات** / فقه / عربی

ad-dīyāt = manẕūmat-un fī-d dīyāt

اعسم، محمد علی بن حسین، – ۱۲۳۳ ؟ قمری

a'sam, mohammad 'alī ebn-e hoseyn (- 1818)

بحثی است منظوم در مورد حکم دیه مقتول.

آغاز: یخیر العامد فی الدیات ×× بألف دینار أو الف شاة ...

انجام: و بنتی اللبون و المخاض ×× و غیرها یجوز بالتراض

[دنا ۱۲۷۷/۴؛ الذریعة ۴۷۳/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۳۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۶۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۷۱)، ۶ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۲۹ – ۴۰۱]

● **الدیات = کتاب الدیات** / فقه / فارسی

ad-dīyāt = k.-ud dīyāt

برغانی، محمد تقی بن محمد، ۱۱۸۴ – ۱۲۶۴ قمری

baraqānī, mohammad taqī ebn-e mohammad (1771 - 1848)

تاریخ تألیف: شنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۵۵ق

در احکام دیات و قصاص به روشی فتوایی که گاهی اشاره بعضی از ادله نیز شده در یازده «نظر» مشتمل بر فروع و مسائل نگاشته است. عناوین اصلی کتاب عبارتند از: نظر ۱. اقسام قتل و تصاویر دیات؛ ۲. موجبات ضمانت؛ ۳. تزاحم الموجبات؛ ۴. الجنایة علی الاطراف و المنافع؛ ۵. الشجاج و الجراح و المسائل الملحقة؛ ۶. الجنین؛ ۷. بعض الملحقات؛ ۸. الجنایت علی الجنایت علی المیت؛ ۹. الجنایت علی الحیوان؛ ۱۰. کفارة القتل؛ ۱۱. العاقلة.

آغاز: بسمله، ... کتاب الدیات والنظر فی امور النظر الاول در اقسام قتل ومقادیر دیات بدانکه قتل ومقادیر دیات بدانکه قتل نزد امامیه به سه قسم است:عمد محض وخطا محض وشبه عمد

انجام: پس هر گاه مسلم ارث ببرد از او عقل او هم بر اوست با وجود آنکه حال رمی مسلم بوده پس گویا قاتل د راین هنگام مسلم بوده زیرا که از برای رامی اختیاری نیست بعد از خروج سهم پس گویا قتل نموده حین اسلام او والسلام.

چاپ: اخیرا به همت «نشر حدیث امروز قزوین» چاپ شده

[دنا ۱۲۷۷/۴ (۱۰ نسخه)؛ الذریعه ج ۲۸۵/۸؛ ریحانة الادب ج ۱۵۷/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۲۵۵ق؛ مهر: «الواثق بالله الغنی احمد الحسنی الحسینی الجهان پناهی» (مربع)، «احمد الحسینی الجهان پناهی ۱۲۵۲» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۸۲

آغاز و انجام: برابر؛ فراغ بید مؤلف خاطی ابن محمد محمد تقی.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۵ق؛ نام مؤلف در فهرست محمد تقی بن محمد ذکر شده و تاریخ کتابت و تألیف ۱۲۰۸ ذکر شده است که درست نیست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف:۱۲–۲۷۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۱۳۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن شیخعلی معروف به میرزا کوچک جیحانی گیلانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۶گ (۳پ–۶۸پ)، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۴ – ۶۰]

۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۰/۲

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن ملا علی اکبر، تا: یوم ترویه ذیحجه ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر [ف: ۱– ۳۷۶]

۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۹۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن جعفر حسینی قزوینی، تا: شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۵۵ق؛ ۸۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن حاجی چمن، تا: ۱۲۵۸ق [رایانه]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۵۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن اسماعیل اشتهاردی، تا: دوشنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۲۶۹ق؛ ۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم[ف:۲–۵۹]

۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وجمعی قائلند که عاقله می‌شوند از او عصبه

مسلمین او - تمت
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ملا محسن انصاری، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷ص (۱-۹۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۱۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته خوش، کا: کریم بن ابوطالب حاجی جباری، تا: دوشنبه ۱۸ صفر ۱۲۹۶ق؛ محشی برخی صفحات از مؤلف، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۹ سطر [ف: ۱ - ۱۳۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۶۱
بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ محشی از مؤلف [د.ث. مجلس]

۱۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید بن مشهدی آقا خرم پشته‌ای، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۳۶۸ق؛ جلد: کتان، ۱۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۸۶]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۳۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سارا مجتهدی [رایانه]

۱۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** الخامس هرگاه جنایت نماید عبد بر خطاء
پاره ای از رساله است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۶۴۲-۶۴۸) [ف: ۲ - ۴۳۹]

● **دیات** / فقه / فارسی

dīyāt

لاهیجانی قزوینی، صفر علی، ق۱۳ قمری

lāhījānī qazvīnī, safar ʻalī (- 19c)

در احکام دیه با اشاره به بعضی از ادله آنها در دو «باب»: ۱. اقسام قتل و مقادیر آن؛ ۲. جنایات اطراف و مقادیر هر یک.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۵۶/۲
آغاز: باید دانست که صاحب شرع از برای هر جنایتی دیه تعیین فرموده است و دیه در نزد علما بر دو قسم است؛ **انجام:** هر چند عدم ضمان دیه بر عاقله در اینجا نیز خالی از قوت نمی‌باشد.
خط: نستعلیق، کا: ابن قربانعلی مراغی، تا: ۱۲۷۶ق؛ جلد: مقوایی، ۷۴گ (۸۹پ-۱۶۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۱۴۸]

● **الدیات** / فقه / عربی

ad-dīyāt

حسینی مازندرانی، موسی بن مهدی، ق۱۴ قمری

hoseynī māzandarānī, mūsā ebn-e mahdī (- 20c)

کتابی است در بررسی احکام مختلف دیه و مسائل مربوط به آن و در پایان دارای دو مطلب در بیان جمله‌ای از اوزان و مکیال‌ها و جمله‌ای از مسکوکات ذهبیه و فضیه رائج در عصر حاضر و ممالک اسلامی می‌باشد و مشتمل بر هفت امر و خاتمه‌ای مشتمل بر دو مطلب.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۹۳
آغاز: کتاب الدیات باب دیة الرجل الحر المسلم (اما عمدا) ففیه روایات تدل علی انها مائة بعیر من مسان الابل؛ **انجام:** التی یتعامل بها البشر قدیما و حدیثا و ذکرها یوجب الاطناب مع انه خارج عن وضع الکتاب فلنختم الکتاب ...
خط: نسخ، کا: = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، بعضی از مطالب خط خوردگی دارد؛ فاقد جلد، ۱۰۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۴×۳۴سم [ف: ۲ - ۱۴۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۹۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۷۸]

● **الدیات** / فقه / عربی

ad-dīyāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۵-طباطبائی
آغاز: بسمه الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فانی اردت ان اختصر رساله مشتمله علی جمل مسائل الدیات التی یحتاج الانسان الیها فی اکثر؛ **انجام:** هذا اذا کانت الجنایه عمدا او شبهه فلو کانت خطاء لم یدفع الی الجانی لانه لم یغرم شیابل الی غایته
رسالة فی جمل مسائل ...؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ (۷۲-۷۳) [ف: ۲۳ - ۶۹۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۰/۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی اشرف الموجودات و علی عترته خیر البریات اما بعد فانی اردت ان اختصر رسالة
نسخه اصل: کتابخانه فاضل خوانساری-خوانسار ۲۶۹ [نسخه اصلی با عنوان «تقدیر الدیات» در فنخا معرفی شده]. مسائل دیه و مقدار آن را در صورت‌های مختلف مورد بررسی قرار داده و اختلاف نظر علماء را بیان می‌کند؛ بی‌کا، بی‌تا، ۱۵گ (۱۵۰-۱۶۴) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۰]

۳. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره
پاره‌ای است از کتابی به طور شرح و متن شاید شرح ارشاد مقدس اردبیلی باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۵]

● **الدیات** / فقه / فارسی

ad-dīyāt

غیر همانند:

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۶۸/۱

آغاز: الحمدلله ... کتاب الدیات، و النظر فی امور: النظر الاول؛
انجام: بعد از خروج سهم، پس گویا قتل نموده حین اسلام او
دوره کامل دیات به فارسی و ظاهراً ترجمه یکی از کتب فقهی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد جعفر حسینی قزوینی، تا: شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ جلد: چرم زرد، ۱۰۵گ (۴ر-۱۰۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۲-۳۰۷]

۲. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه:۳۶
آغاز: بسمله، الحمد لله، کتاب الدیات و النظر فی امور النظر الاول در اقسام ...
بی‌کا، بی‌تا، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۹۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۹/۵
آغاز: جنایات وارده بر سر انسان - هر گاه ضرب به پوست و گوشت به استخوان رسیده باشد اولا قصاص محقق است و بعد از تراضی طرفین موضحه می‌باشد؛ **انجام:** و اگر چنبره یک طرف گردن کسی را بشکند و به اصلاح آید چهل دینار می‌دهد و هر دو طرف چنبره را بکشند هشتاد دینار می‌دهد و بعضی بارش قائل شده اند
مختصری دردیات که مؤلف ازکتابهای فقهای شیعه ترجمه نموده است؛ کا: محسن، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۲۲ر-۴۱ر) [ف: ۳۷ - ۲۹۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۸/۱۳
آغاز: دیه و لوادعی ذهاب النطق ففی روایه یضرب لسانه بالابره فان خرج الدم اسود صدق؛ **انجام:** و غفرالله ذلک و جعل الی جناه منقله و منتقله انه لا یحسب من سله و لا یحرص اصله.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد یوسف یا یوسف بن محمد؛ جلد: مقوا با روکش چرم تیره، ۱۲ص (۴۵۱-۴۶۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۹]

● **دیات علی اقوال العلماء و فتاویهم** / فقه / فارسی
dīyāt ‘alā aqvāl-el ‘olamā’ va fatāvā-hem
اسفهلانی، مهدی بن مصطفی، ق۱۴ قمری
esfahlānī, mahdī ebn-e mostafā (- 20c)
تاریخ تألیف: ۷ ذیقعده ۱۳۱۰ق
به‌خاطر محبعلی مشهور به میرزا حاجی آقا امین العلماء اسفهلانی در چند «فصل»: ۱. مقدمات شامل پنج مسئله؛ ۲. دیه اطراف و اعضاء، سی مسئله؛ ۳. دیات منافع در نه مسئله؛ ۴. دیات جراحات، هیجده مسئله؛ ۵. خاتمه دیات، پنج مسئله و دو مقصد.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۴۷
آغاز: بسمله الحمدلله علی نعمائه و افضاله و الحمدلله المنزه علی شوائب الکثرة ... فصل اول در مقدمات پنج مسئله بیان ذکر میشود مسئله اول جنایات بر سه قسم است عمد و شبیه عمد و خطائی محض ...

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۶گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۵]

● **دیات و قصاص (بیان)** / فقه / فارسی
dīyāt va qesās (bayān-e)
ابیوردی، ابوالحسن بن احمد، - ۹۶۶ قمری
abīvardī, ab-ol-hasan ebn-e ahmad (- 1559)
به نام پادشاه در یک «مقدمه» و چند «باب».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۲/۵
آغاز: بسمله و به ثقتی صدر رساله ارباب عدالت شکر نعمت واهب حیات است ... اما بعد این چند کلمه ایست در بیان دیات و قصاص که ... ابو الحسن بن احمد بر حسب اراده سرور سلاطین عالی مقدار به سلک تحریر در آورد و آن مشتمل است بر مقدمه و چند باب: مقدمه در دیت نفس آدمی ... باب ۱ در دیات اعضاء و جراحات و در دو فصل: فصل ۱ در دیات اعضاء و در وسایل است (کب) ... فصل دوم در دیات جراحات و درو مسایل است (ج) ... باب در دیت جنین و میت و اجزاء ایشان و درو مسایل است (و) ... باب سیم در اقسام قتل و احکام او و درو مسایل است و قتل بر سه قسم است: عمد محض ... قسم دوم خطای شبیه به عمد ... قسم سیم قتل خطای محض (رویهم این باب می‌رسد به ی مساله)؛ **انجام:** درین حال بر قاتل او نیست قصاص و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۹۷]

● **دیات و قصاص** / فقه / فارسی
dīyāt va qesās
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)
رساله کوتاه در بیان احکام فرعی دیات و قصاص که به صورت فتوایی و بدون استدلال‌های فقهی است که به خواهش یکی از برادران دینی نوشته و در چند فصل تنظیم شده است.
آغاز: الحمدلله وصلی الله علی محمد وآله اما بعد این کلمه چندی است درمجملی از احکام دیات وقصاص ومسائل مهمه آن که بنابه خواهش بعضی ازاخوان دینی از خامه این عبد مجرم
انجام: و در هر جایی که قصاص است می‌توان به دیه صلح نمود و الله العالم باحکامه و این چند کلمه بر سبیل اختصار قلمی شد امید که اگر عمر وفا نماید رساله مبسوطی در این مقاله خواهم به تحریر درآورد والله الموفق والمعین

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۵۸۲۲-۲۹/۱۶۲
آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: گویا به خط مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۵۴]

۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۰/۲
کا: اسمعیل کلارستاقی، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۸۷]

۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۰۴/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۰۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن داوود تنکابنی، تا: ۱۲۹۴ق، جا: کردنچال؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳ص (۱-۱۳) [ف: ۳۳/۲ - ۷۳]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۵۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۹۶ق، جا: سلیمانیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۷ص (۳-۲۹)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۰۰]

۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۲/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق، جا: تهران مدرسه مادرشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۷۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۷ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۶۴/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۰۴]

● دیات و قصاص / فقه / فارسی

dīyāt va qesās

با عنوان‌های: فصل چهارم در شرایط قصاص، فصل ششم در قسامه، کتاب دیات، فصل سیم در دیه اطراف.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۶۵/۱
انجام: به علاوه آنکه خود شیخ در خلاف قایل شده به وجوب کفاره و تمسک به اجماع فرقه و اخبار ایشان.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (پیش از فصل چهارم در شرایط قصاص)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۸۰]

← دیار بکریه ⩾ تاریخ سلاطین ترکمان

● الديانة و التوحيد / کلام و اعتقادات / عربی

ad-dīyāna wa-t tawḥīd

رسی یمنی، یحیی بن حسین، - ۲۹۸ قمری

rasī yamanī, yahyā ebn-e hoseyn (- 911)

مباحث توحیدی را به‌گونه‌ای مختصر در این رساله جمع‌آوری نموده است.

[دنا ۱۲۷۸/۴؛ اعلام المؤلفين الزيدية ص ۷۱۳-۷۱۴؛ مؤلفات الزيدية ۳۶۷/۱؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۸۹۲/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۰۸/۷
آغاز: قال الامام ... انا ندين بأن الله واحد أحد ليس له شبه و لا نظير و لامثل و لا عديل و لا كفو فی وجه من الوجوه
نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان -رم ۱۱۶۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۰۹ق؛ مصحح؛ ۵ص (۳۶۸-۳۷۲) [عکسی ف: ۵ - ۱۹]

● دیباج الاسماء / لغت / عربی به فارسی

dībāj-ul asmā'

ادیب فاروغی، موسی

adīb fārūqī, mūsā

فرهنگی لغت عربی به فارسی است به ترتیب الفبایی حروف ابتدای کلمات و هر یک از آنها نیز به ترتیب حروف آخر مرتب شده است مثلاً باب الاسماء التی فی اوایلها الالف، و در این باب کلماتی که حرف آخرشان الف تا یاء است به ترتیب می‌آید. در کشف الظنون (ج ۷۶۲/۲) دیباج الاسماء از موسی ادیب فاروغی نام برده شده و توضیحی درباره آن نیامده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۹/۸
آغاز: بسمله. الحمدلله ذی الفضل الشامل و الطول الكامل و العطاء الجزيل و البلاء الجميل ... اما بعد فان بعض اخوانی سألنی كتاب الاصناف علی حروف المعجم ليرغب فيه المبتدية ... و سميته ديباج الاسماء و صدرته باشياء ... باب الاسماء التی فی اوايلها الالف الابا نال و الواحد اباة؛ **انجام:** اليمنی دست راست اليهودی جهود اليهود و اهود، تم الكتاب
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن احمد موفق اردکانی، تا: اوایل جمادی الاول ۷۲۹ق، جا: اسفراین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ (۸۴پ-۱۶۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ - ۱۴۷]

● دیباج الشهود / فضایل و مناقب / فارسی

dībāj-oš šohūd

هدایت، رضا قلی بن محمد هادی، ۱۲۱۵-۱۲۸۸ قمری

hedāyat, rezā qolī ebn-e mohammad hādī (1801 - 1871)

به دستور: مظفرالدین میرزا ولیعهد (= مظفرالدین شاه).
نویسنده می‌گوید: روزی مظفرالدین میرزا از من خواست تا کتابی برای او فراهم آورم که حاوی مدایح او باشد. من این دستور را پذیرفتم و این کتاب را فراهم کردم که قصیده اول آن از آن مؤلف است. کتاب مزبور نیمه تمام است و آنچه را دارد

حاوی مدایح مظفرالدین شاه است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۹

آغاز: بسمله، الحمد لطلعة المحمود الذی اطرز دیباجه الوجود بطراز دیباج الشهود و ابرز من ابداع بدعة؛ **انجام:** بهار گلشن عمر عدوت در گیتی ×× خزان نماید از قهر داور دادار.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی، ۲۵گ، ۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

● **الدیباج علی صحیح مسلم** / حدیث / عربی

ad-dībāj ʻalā ṣaḥīḥ-i muslim

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

چاپ: طبع، انظر بروک العربیة ۱۸۳/۳، قاهره، مطبعة الوهبیة، ۱۲۹۹ق.

[الاوقاف العامة بغداد ۲۳۳/۱؛ معجم المؤلفین ۱۲۸/۵؛ کشف الظنون ۵۵۸/۱؛ دار صدام ص۱۴۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۶۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی سلک باصحاب الحدیث اوضح نهجه؛ **انجام:** و یجوز تعلیقها برحیم و الله اعلم و آخر الدیباج و الحمدلله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم

خط: نسخ، کا: محمد بن عبداللطیف حنبلی، تا: شنبه ۱۳ رمضان ۱۱۵۵ق؛ با سرلوح مزدوج منقش، مجدول؛ تملک: عثمان بن سینا مالکی مدرس بصری در ۱۲۴۰؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار ۱ - ۳۱۰]

● **الدیباج الوضی فی الکشف عن اسرار کلام الوصی** / شرح حدیث / عربی

ad-dībāj-ul waḍī fī-l kašf ʻan asrār-i kalām-il waṣī

مؤید، یحیی بن حمزه، ۶۶۹ - ۷۴۹ ؟ قمری

mo'ayyed, yahyā ebn-e hamze (1271 - 1349)

وابسته به: نهج البلاغة؛ شریف الرضی، محمد بن حسین (۳۵۹-۴۰۶)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۷۱۸ق

شرح مفصلی است در سه جلد بر «نهج البلاغه» شریف رضی، که شارح بیشتر به علوم ادبی و مباحث کلامی و اعتقادی و مسائل تاریخی مناسب با خطبه‌ها و کلمات آن حضرت پرداخته است.

[مؤلفات الزیدیة ۴۸۰/۱؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۷۲۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۱۴

آغاز: الحمد الله الحکیم الذی انطق لسان الانسان فافصح بوجوده و حقائق عرفانه المنان الذی اوضح لنا منار البرهان

نسخه اصل: کتابخانه محمد بن منصور - یمن. سفر اول کتاب می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ مجدول، مصحح؛ ۴۰۶ص [عکسی ف: ۴ - ۲۵۷]

● **دیباجه** / ادبیات / فارسی

dībāje

گنجی جرفادقانی، ق۱۱ قمری

ganjī jorfādeqānī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۳۱

آغاز: حمد بی حد و ستایش بی عد نر پروردگاری را سزاوار ایت که اول قلم قدرتش مطلع بلند طاق ابرو

گویا از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۶۹ ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۳]

● **دیباجة ابواب الجنان** / حدیث / عربی

dībājat-u abwāb-il jinān

[الذریعة ۷۶/۱]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۳/۱

دیباچه بر ابواب الجنان است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مذهب؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۱۸گ، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ - ۴۶۲]

← دیباجه اکبرنامه ≻ دیباچه تاریخ اکبری

● **دیباجة بحار الانوار** / حدیث / عربی

dībājat-u biḥār-il anwār

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

وابسته به: بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۵۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۲۹پ-۵۸پ)، ۲۲ سطر (۷×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۳۳۲]

● **دیباجة البردة** / ادبیات / عربی

dībājat-ul burda

بوصیری، محمد بن سعید، ۶۰۸ - ۶۹۶ قمری

būsīrī, mohammad ebn-e sa'īd (1212 - 1297)

وابسته به: الکواکب الدریة فی مدرخ خیر البریة = قصیدة البردة؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸-۶۹۶ق)

چاپ: جدة، مؤسسة تهامه، محقق: محمود زینی، چاپ جدید، ۱۳۹۹ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۲/۸-عکس

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۱ق؛ ۴ص [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۹]

● دیباچه بر کتاب تفصیل موقوفات میرزا محمد حسن آشتیانی / اسناد / فارسی

dībāje bar k.-e tafsīl-e mowqūfāt-e mīrzā mohammad hasan-e āštīyānī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

● دیباچه بیاض / ادبیات / فارسی

dībāje-ye bayāz

منوچهری نائینی، محمد کاظم بن محمد

manūčehrī nā'īnī, mohammad kāzem ebn-e mohammad

دیباجه‌ای است زیبا و موزون ظاهراً بر بیاض شخص عزیزی که نامش در دیباجه نیامده است. در آغاز آن چنین آمده: «دیباچه که خدام فضیلت پناه آخوند مولانا محمد کاظم نائین دام افاداته بر بیاض عزیزی نوشته‌اند». این دیباجه در این نسخه، در میان منشآت نصیرا همدانی آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۴/۲

آغاز: رباعی: یا رب نفسی ده که ثنا پردازم ... خوشترین مضمونی که منشی خورده دان خرد از نسخه خیال بیاض مقال برد، حمد نگارنده ایست که؛ **انجام**: محرر این دیباچه سراپا قصور یعنی دور کرد انجمن سخن گستری محمد کاظم ... امید که در معرض قبول آمده پنجه دقت ستمظریفان بی انصاف و کج طبعان اهل گزاف از دامن جمالش مهجور باد بالنون و الصاد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۹-۲۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۸ - ۷۷۷]

● دیباجه بیاض / ادبیات / فارسی

dībāje-ye bayāz

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۱۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسینی قاینی، تا: ۱ رجب ۱۱۴۷ق [ف: ۵ - ۴۲۶]

● دیباجه تذکره شعرا / ادبیات / فارسی

dībāje-ye tazkere-ye šo'arā

تسلیم، شمس الدین محمد، ق۱۳ قمری

taslīm, šams-od-dīn mohammad (- 19c)

به فرمایش: میرزا علیرضا صاحب

دیباجه‌ای است ادبی و زیبا بر کتاب تذکرة الشعراء و حسب فرمایش میرزا علیرضا صاحب نگاشته شده است با چنین عباراتی: «مرد میدان تسلیم و رضا میرزا علیرضا صاحب الشرط چنان گلدسته از اشعار رنگین بر رشته سطور ببندد که گلهایش بر روی سیلی خورده بهار یکدهان میخندند ...»، «دیباچه که بر تذکرة الشعراء حسب فرمایش میرزا علیرضا صاحب نوشته». اصل کتاب تذکرة الشعراء مشخص نگردید از کیست. این دیباجه نیز ممکن است از خواجه صاحب قبله، شمس الدین محمد یا همان شمس الدین محمد تسلیم باشد؛ به کتاب ارمغان و خاتمه شرح مقامات حریری در همین نسخه رجوع شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۰/۱

آغاز: تذکره محامد محمودی عنوان کتاب را سزاوار است که زمین شعر را باسترفاع افکار عالیه؛ **انجام**: بل جان تازه در کالبد افسرده باستانیان ارزانی داشته، المختصر، مصرع: زهی انتخاب و زهی منتخب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱-۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳۴ - ۶۱۶]

● دیباجه تصحیح فهرست شیخ طوسی / رجال / فارسی

dībāje-ye tashīh-e fehrest-e šeyx-e tūsī

حسنی، جلال الدین محمد، ق۱۱ قمری

hasanī, jalāl-od-dīn mohammad (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۴۴

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱-۱۲؛ ۲ص (۲۰۳-۲۰۴) [مختصر ف: ۳۵۷]

● دیباجه جنات المحبین / عرفان و تصوف / فارسی

dībāje-ye jannāt-ol mohebbīn

حسینی تفرشی، نصیرالدین علی بن محمد، ق۱۲ قمری

hoseynī tafrešī, nasīr-od-dīn 'alī ebn-e mohammad (- 18c)

وابسته به: دیوان جنات المحبین = جنات المحبین؛ حسینی تفرشی، نصیرالدین علی بن محمد (قرن ۱۲)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۱/۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۷ق؛ ۲۵ص (۱– ۲۵)
[مختصر ف: ۳۵۷]

← دیباجه خوان خلیل ⟵ خوان خلیل
← دیباجه دلپذیر در وصف کشمیر ⟵ تعریف کشمیر

● **دیباجه دیوان ابن النبیه** / شعر / عربی
dībāje-ye d.-e ebn-en nabīh

ابن نبیه شاعر، ادیب کاتب ایوبیان که ظاهراً در فسطاط زاده شد ولی در قاهره نشو و نما یافت. وی یکی از پیشتازان تجدید حیات شعر و ادب در مصر و شام در عصر ایوبیان به شمار می‌رود. دیوان وی نخستین بار در قاهره (۱۲۸۰) به کوشش عبدالله پاشا فکری چاپ سنگی شده، سپس در بیروت (۱۲۹۹) و در قاهره (۱۳۱۳ و ۱۳۱۵) به کوشش همو به چاپ رسیده است. در دیباچه کتاب؛ شاعر چنین می‌نگارد که این اشعار را برای سلطان عراق و شام، سیف الدین ابوبکر بن ایوب مظفر الدین ناصر امیر المومنین، سروده و اشعار بسیاری در مدح بزرگان وقت خویش به نظم آورده است.
چاپ: بیروت، دارالفکر، تحقیق عمر محمد الاسعد، ۱۹۶۹– ۱۹۷۰م، ۵۲۷ص
[الذریعه ۳۱/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۹۳/۵

آغاز: یواچه و دیوان ابن النبیه وجدتها فی بعض النسخ بعد ما کتبت دیوانه بمصر القاهرة المعزیة. الحمد لله الذی بث ارواح العقول فی اجساد الصور و عمر البسیط بانواع الحیوان؛ **انجام:** علی المؤلفین و الناظمین و لیعفوا و لیصفحوا الا تحبون ان یغفرالله لکم و هو ارحم الراحمین.تمت الدیباجة.
دیباچه آن؛ خط: نسخ بشیوه ترکی، کا: احم، تا: حدود ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مخمل سرخ، ۲گ (۱۱۰پ–۱۱۱ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۴۶]

● **دیباجه رساله موسیقی** / موسیقی / فارسی
dībāje-ye r.-ye mūsīqī

تونی، محمد قاسم بن عبدالقادر، ق۹ قمری
tūnī, mohammad qāsem ebn-e ʻabd-ol-qāder (- 15c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسینی قاینی، تا: ۱۰۹۶ق [ف: ۵ – ۴۲۵]

● **دیباجة الشفا** / فلسفه / عربی
dībājat-uš šifā

جوزجانی، عبدالواحد بن محمد، – ۴۳۸ قمری
jawzjānī, ʻabd-ol-vāhed ebn-e mohammad (- 1047)
وابسته به: الشفاء ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۲/۴

خط: نسخ، بی کا، بی تا [ف: ۳ – ۴۴]

● **دیباجة کتاب البرق الشامی** / تاریخ / عربی
dībājat-u k.-i al-barq-uš šāmī

سپاهانی معظمی، فتح بن علی
sepāhānī moʻazzamī, fath ebn-e ʻalī
وابسته به: البرق الشامی؛ عماد الدین کاتب، محمد بن محمد (۵۱۹–۵۹۷)
گزیده‌ای است از البرق الشامی عماد کاتب سپاهانی مؤلف در این دیباچه می گوید که من شاهنامه را به عربی درآورده‌ام.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴/۵ ـ ب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۲گ (۶۲پ–۶۳ر)، ۲۷ سطر (۱۸×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم[ف:۱–۱۵۴]

● **دیباجه مجموعه** / ادبیات / فارسی
dībāje-ye majmūʻe

فیضی، ابوالفیض بن مبارک، ۹۵۴ – ۱۰۰۴ قمری
feyzī, ab-ol-feyz ebn-e mobārak (1548 - 1596)
[بنگرید به دیباچه بیاض]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۲۵

آغاز: این نادر مجموعه اقسام سخن ×× گلهای کلام او بود چون گلشن ... این نه مجموعه بل مجمیست از الفاظ و معانی رنگین. این بیاض بل سوادیست از زلف حور العین
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۴پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۳۲]

● **دیباجه مجموعه مصر جامع** / – فارسی
dībāje-ye majmūʻe-ye mesr-e jāmeʻ

امام قلی بیگ
emām qolī beyg

از امام قلی بیگ بر «مصر جامع» که مجموعه‌ای است از محمد تقی بیگ: «آن فضائل جمیله مذکوره منطوقه همین مجموعه‌ای است که مستجمع جمیع صفات کمال است که تدوین یافته ... که به نظر ارباب بصیرت جلوه گر گردد ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱۵-طباطبائی

آغاز: جواهر محامد بی قیاس الهی به اندازه‌ای است که تنگنای فضای گنجینه لوح محفوظ حفظ آن تواند نمود

خط:نستعلیق خوب،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۰۶-۱۰۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۲۰۳]

● **دیباجه مرقع = خطبه مرقع** / ادبیات / فارسی

dībāje-ye moraqqa‘ = xotbe-ye moraqqa‘

جعفر قزوینی، - ۱۰۲۱ قمری

ja‘far-e qazvīnī (- 1613)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۸۴

آغاز: ای صفحه رحت ورق انتخاب حسن ×× سرلوحه جبین تو زیب کتاب حسن ... چون از بدو فطرت میان حسن و طبیعت نسبت محبت ثابت است بهر چه اطلاق افظ حسن حقیقتاً

خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۷۹پ-۱۸۰ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۸]

● **الدیباجة المضیة و الیواقیت الوصیة فی نظم زبد من محاسن المسائل الفرضیة** / فقه / عربی

ad-dībājat-ul muḍīyya wa-l yawāqīt-ul waṣīyya fī naẓm-i zubad-in min maḥāsin-il masā’il-il farḍīyya

ابن متفننه، محمد بن علی، ۴۹۷ - ۵۷۷ قمری

(1104 - 1182)

ارجوزه‌ای است در علم مواریث و فرائض دارای ۳۲۴ بیت مطابق مذهب امام محمد بن ادریس شافعی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۹۳/۴

آغاز: اول ما بستفتح المقالا ×× بذکر حمد ربنا تعالی / و الحمد لله علی ما انعما ×× حمدا به یجلوعن القلب العما

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۰۲۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۷ شعبان ۸۳۱ق؛ ۵ص (۲۴۵-۲۴۹) [عکسی ف: ۴-۴۶۴]

● **دیباجة منهاج المتهجدین** / دعا / عربی

dībājat-u minhāj-il mutihajjidīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۲۷

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ ۱ص (۱۳۶) [مختصر ف: ۳۶۰]

● **دیباجه میرزا حسینا** / ادبیات / فارسی

dībāje-ye mīrzā hoseynā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۱۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق [ف: ۵ - ۴۲۶]

← دیباچة مصابیح الهدی ← مصابیح الهدی

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

کوبنانی، مظفر حسین، ق۱۰ قمری

kūbnānī, mozaffar hoseyn (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۴۰

آغاز: شمع شب افروز شبستان قدس ×× مطلع سرچشمه دیوان قدس ... معزز محبی مکرم مقتدای مؤید مهتدی خاتم انبیا وارث اصفیا محمد مصطفی علیه من الصلوات ابهاها؛ **انجام:** احدی از شرکا مانع و مزاحم نشوند و در سلک املاک سرکار آن عالیجاه منتظم باشد. و قد فرغ من تألیف هذا الصحیفة و انشائها العبد المذنب الجانی الخاطی مظفر حسین کوبنانی کرمانی فی ۱۴ شهر جمادی الثانی سنه ۱۰۵۹.

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ در آغاز با نام: «دیباچه نعت من تصانیف مظفر حسین کوبنانی» خوانده شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۳گ (۱۵۷پ-۱۵۹ر) [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۷]

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد، - ۱۰۲۶ ؟ قمری

zohūrī toršīzī, nūr-od-dīn mohammad (- 1617)

این مجموعه دیباچه‌ها و نامه‌های ظهوری را دربرمی‌گیرد: دیباچه نورس، دیباچه گلزار ابراهم، دیباچه شرح دیوان انوری، دیباجه بیاض، دیباجه خلل مطرز، دیباچه دیوان نصیر، دیباچه لعل قبطی، دیباچه مرقع، رقعه و کتاب‌ها.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۱/۱/۴

عنوان در فهرست: دیباچه من کلام ظهوری؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۴گ (۲۳-۳۶) [ف: ۹ - ۱۳۹۶]

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

میر ابوالفضل، ق۱۱ قمری

mīr ab-ol-fazl (- 17c)

از میر ابوالفضل که دیباچه بر دیوان خود به نظم و نثر نگاشته است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۳۵

آغاز: یگانه ای که هزار و یک نام مبارکش هزار و یک چراغ برافروخت؛ **انجام:** اصبت فالزم، و ظفرت فاغنم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۹۳پ-۱۹۴ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۷]

● **دیباچه** / - فارسی

dībāče

رونق علیشاه کرمانی، محمد حسین بن محمد کاظم، - ۱۲۳۰ ؟ قمری

rownaq-‘alī-šāh-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad kāzem (- 1815)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۳/۱

به نثر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین انور علی پسر نورالدین پسر محیی الدین مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۱-۲)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۰۴۶]

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

سمر نائینی، سید حسین، ق۱۳ قمری

samar-e nā’īnī, seyyed hoseyn (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۲۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۱ سطر (۱۱/۵×۱۵/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۳۱]

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

میرزا نوری شیخ الاسلام هرات

mīrzā nūrī šeyx-ol-eslām-e harāt

دیباچه بر دیوان مرتضی قلی خان قورچی باشی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۴

خط:شکسته نستعلیق،کا:میرزا حسن کرمانی،تا: قرن ۱۲ [ف: ۷-۱۹]

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

نواب اشرف خان

navvāb-e ašraf xān

از نواب اشرف خان بر «منتخب مثنوی معنوی».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۵/۱

آغاز: ندانم آن گل خود رو چه رنگ و بود دارد ×× که مرغ هر چمنی گفتگوی او دارد. سپاس بیقیاس قدسی اساس مر حضرت؛ **انجام:** بگذر ز هوسهای خود اکنون ورنه ×× در قید هر آنچیز که باری باری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲گ (۱پ-۲پ چلیپا)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۳/۸سم [ف: ۷ - ۲۳۱]

● **دیباچه** / - فارسی

dībāče

واقعه نویس، محمد رضا

vāqe‘e-nevīs, mohammad rezā

سوادنامه‌های رسمی زمان صفویه است که به عنوان انشاء به لحاظ اهمیت موضوعی در این مجموعه به رشته تحریر در آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۹۱

آغاز: چون هادی ازل و واهب لم یزل عمق نعمته از بدو هستی و بود و مبدأ انشای وجود؛ **انجام:** و ضل رافت و مرحمت آن آفتاب وروه عزت و بضلال بر مشارق اهل عالم تابنده باد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، در انجام نسخه صورت هبه‌نامه‌ای به تاریخ ۲۹ ربیع الثانی سال ۱۰۹۰ در اصفهان که در سلخ رجب سال ۱۱۰۶ در تبریز بازنویسی شده، در انجام نسخه آمده: «من منشآت مرحوم میرزا هادی بصیری در جواب صفی قلیخان بیگلربیگی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف:۲۸-۴۴۰]

● **دیباچه** / ادبیات / فارسی

dībāče

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۹۷/۱

آغاز: حمد و ثنای با نیایش، و شکر و سپاس با ستایش، صانعی را عز اسمه و جلت قدرته؛ **انجام:** یعنی به سخن رسیده ای میخواهم. و السلام علی من اتبع الهدی.

در آن آمده به سال ۱۰۵۹ به ملازمت میرزا ابراهیم ادهم بن میرزا رضی ارتیمانی تویسرکانی و میر صیدی طهرانی رسیدم و سخنان خود را به نظر اصلاح ایشان رساندم، پنجهزار بیت از ده هزار بیت را برگزیدم و مابقی را به آب نسیان شستم. سپس به قصد عتبات به مشهد و اصفهان رفتم و خدمت مولانا محمد امین وقاری یزدی رسیدم، و در ۱۰۸۱ ده هزار بیت از نظم و نثر نتایج افکار دیوان ساخته یادگاری برای احباب پرداخت. پس شاعر معاصر و مصاحب است با میرزا ابراهیم ادهم ارتیمانی درگذشته ۱۰۶۰ و

میر صیدی تهرانی در گذشته ۱۰۶۹ و محمد امین وقاری یزدی در گذشته پس از ۱۰۹۸ و در ۱۰۸۱ این دیوان را ساخته است و در ۱۰۵۹ آن دو را دیده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ و ساغری فرنگی سیاه، ۴گ (۱پ-۴ر متن)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۷سم [ف:۷-۲۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۲۳

آغاز: سبحان الله این چه بختی است واژگون که این سرگشته پیدای حیرت و جنون دارم که عالمی دیووار واقعی کردار در پی آزار و اضرار من خاکسار افتاده ... و مجموعه کلماتی که دیباچه ابیات لطیف آن و خطبه حکایات طریفه آن صفحات متفرقه مجامع صنایع فصاحت را محلی به حلبه در بیان معانی و مزین به زینت غرر معانی بیان گرداند؛ **انجام:** چون توده خاک هدف تیر فضا گشته سینه تحمل سپربلا ساخت.

با اصطلاحات موسیقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۳۷۶-۳۷۸)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۲۸

آغاز: همیون صبحدمی که ... سای نسیم بهار دماغ فطرت اندیشه را از بیهوش داری شعور سرشار نشاه تنبساط و گلبانگ عندلیب باد صبا

تنها بخش کوتاهی از آغاز آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۹۴)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۳۲

آغاز: حمد و سپاس زاید مقیاس قیاس کبریای جلال احدیث حضرت پادشاهی را لایق و سزاست که نگین سعادت آیین ملوک

تنها بخش کوتاهی از آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۴۲۷)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۴۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× مطلع دیباچه حمد کریم ... دماغ نامه پردازی ... به مستان برگ تا کی می‌فرستم. چمن آرایان گلستان عبارت پردازی و پروردگاران ازهار اثمار معالی

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: باتاریخ ۱۰۸۰ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۱ص (۳۳۸)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۱

در آن از محمد مؤمن بیک صفوی ستایش شده؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱پ-۳پ)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۳۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۲۸

آغاز: سیاق دانان دفترخانه تکوین و اتحاد و اتصال یافتگان پیش گاه نهانکده اسرار مبداء و معاد که از سواد

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۵۲ر-۱۵۳ر) [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۳۳

آغاز: تبارک الذی بیده الملک و هو علی کل شیئ قدیر الذی خلق الموت ... جواهر زواهر ثنای بیرون از قیاس و لالی متلالی محمدت تامتناهی اساس که مقیاس آن

در این دیباچه از نذر محمد خان و شاهقلی بیگ ولدمرحوم مقصود بیگ ناظر سابق نام برده شده است؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بیدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۳گ (۱۵۵پ-۱۵۶پ) [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۱۰۹

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد سزاوار پادشاهیست که از خزانه غیب به خلمت لقد خلق الانسان فی احسن تقویم

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۱ص (۲۶۳پ حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۳۹

آغاز: آنکه از روزی که دستور کن دیوان فکان و مشیر امور ادوار واز زمان منشور فرمانفرمای نواب همایون؛ **انجام:** و مصداق این مقال صورت احوال خجسته مآل فلان بالقابه است لهذا از ابتدا فلان مشار الیه را تعیین فرمودیم

دیباچه رقم شخصی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۶پ-۵۷ر) [ف:۱۵-۲۵۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۰

آغاز: آنکه چون ارض طیبه غلامی قابل بندگی و خاکساری را خاصیت آنستکه نهال امید غلامان و بندگان در آن خاک مراد برشحات؛ **انجام:** کافل امانی و آمال کمترین غلامان استان ولایت نشان محمد طاهر مجلس نویس نشان فرمودیم

دیباچه رقمی که به‌جهت رسوم خود نوشته‌اند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۵۷ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۰]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۱

آغاز: آنکه چون نشان حکم اقتداری ضمیر همایون و علامت درست اندیشی خاطر اصابت مقرون آنست که؛ **انجام:** و شرذمه‌ای از عنایت بلانهایت پادشاهانه شامل حال و کافل اعامی و امال فلان فرمودیم

دیباچه رقم تفنگچی آقاسی گری بوداق سلطان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۵۷ر-۵۷پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۲

آغاز: آنکه چون از روزی که امیر دیوان قدر و قضا و حاکم مطلق العنان فعال لما یشاء؛ **انجام:** صلاحیت انجام خدمت مزبور

از و جنات کاردانی او واضح و لایح است لهذا فلان خدمت رابعا لیجاه موامی لیه ارزانی داشتیم
دیباچه رقم بیگلربیگی صفی قلی بیک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۵۷پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۳
آغاز: آنکه چون پیوسته مکنون خاطر خطیر و مرکوز ضمیر خورشید نظیر آنست که؛ **انجام:** و صلاح آراسته شد و مصداق این مقال صورت احوال فلان بالقابه است
دیباچه رقم صدارت میرزا مهدی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۷پ-۵۸ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۴
آغاز: آنکه صدر نشین بساط قرب قاب قوسین اوادنی؛ **انجام:** و قف پذیرائی امور و فصیل مهام نزدیک ودور نمایند و مصداق این مقال صورت احوال فلان بالقابه است
دیباچه رقم صدارت میرزا ابو صالح صدر الممالک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۵۸ر-۵۸پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۵
آغاز: آنکه چون از روزی که صاحب اختیار دیوان قضا و فرمان پذیر؛ **انجام:** عالیجاه مزبور را برتبه بلند و مرتبه ارجمند وزارت اعظم ممتاز و سرافراز فرمودیم
رقم وزارت دیوان اعلا شیخعلی خان رنکنه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۸ر-۵۹ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۶
آغاز: آنکه حکیم و حاکم علی الاطلاق و پادشاه و دانای باستحقاق که هر برگی را صدق گوهر خاصیتی؛ **انجام:** و از این قانون حکمت پیوسته ملا حظه فسخ بر الساعه الطاف واحسان میفرمایند لهذا شفقت بی نهایت شاهانه شامل حال فلان فرمودیم
دیباچه رقمی که به‌جهت میرزا محمد حسین طبیب نوشته شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۵۹ر-۵۹پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۷
آغاز: آنکه چون از روزی که ناظر کارخانه امکان و منظور نظر پر بینش انس و جان موتات جهانگیری و جهانداری؛ **انجام:** ابواب حرام بر چهره آمال گشوده است لهذا شمه ای از عنایت شاهانه مثال حال مشار الیه فرمودیم
دیباچه و حکم نظارت نجف قلی بیک توشمال باشی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۹پ-۶۰ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۸
آغاز: آنکه چون چراغ دولت جمعی که اباعن جد سر گرم خدمت گزاری بوده حسن خدمات ایشان در مرات ثبوت جلوه ظهور نموده؛ **انجام:** لهذا شمه ای از عنایت بیغایت شاهانه شامل حال فلان بالقابه فرمودیم
دیباچه رقم توشمالباشگری لطف علی بیک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۶۰ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۳]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۴۹
آغاز: آنکه چون از روزی که قلاع قلوب اعدا از صدمه توپ صیت جهانبانی نواب کامیاب همایون ما متزلزل؛ **انجام:** لهذا مشار الیه را برتبه بلند و منصب ارجمند فلان سر افراز فرمودیم
دیباچه رقم توپچی باشیگری نجف قلی بیک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۶۰ر-۶۰پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۵۰
آغاز: آنکه از روزی که سلطان نافذ الفرمان قضاو قدر و حاکم مطلق العنان؛ **انجام:** از ابتدای ایت ئیل مقرب الخاقان مزبور را برتبه بلند و مرتبه ارجمند دیوان بیگلربیگی سر افراز فرمودیم
دیباچه رقم قضای دارالسلطنه اصفهان برای سید ماجد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (هامش ۶۰پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۵۱
آغاز: آنکه در دار القضای واجب الاقتضای السلطان العادل ظل الله فی الارضین و محکمه حکم ضروری الامضای کلکم راع؛ **انجام:** فلان خدمت را بمشار الیه شفقت و مفوض و مرجوع فرمودیم
دیباچه رقم دیوان بگلربیگی ابوالقاسم بیک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۰پ-۶۱ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۴]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۵۲
آغاز: آنکه از روزی که رکاب دولت و الافلک فرسا و سمند نیز تک سلطنت عالم گشا؛ **انجام:** برتبه بلند و پایه ارجمند قورچیگری رکاب همایون سر افراز و ممتاز فرمودیم
دیباچه رقم قورچیگری رکاب صفی قلی بیک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۶۱ر-۶۱پ) [ف: ۱۵ - ۲۶۴]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۵۴
آغاز: آنکه چون منشی حقایق سعود افلاک دایرات و محاسب دفاتر اعمار اصناف موجودات؛ **انجام:** از بوارق عنایت و جذوه ای از جذوات مرحمت شامل حال مومی الیه فرموده وزارت کل سکان خراسان را بمشار الیه مفوض مرجوع فرمودیم
دیباچه رقم وزارت خراسان میرزا سعد الدین محمد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۱پ-۶۲ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۵۵
آغاز: آنکه چون متولی امور ممکنات و ناظر کارخانه کاینات که مهام لازم را از انظار عنایات او انتظام و نسق آفرینش از یمن تدبیر قدرتش تمامست؛ **انجام:** و این معنی کالشمس فی وسط السماء خاطر انسان نواب کامیاب همایون ما گردیده لهذا شمه ای از شفقت شاهانه و مرحمت پادشاه شامل حال مشار الیه فرمودیم
دیباچه رقم تولیت مقصود بیک ناظر بیوتات خاصه شریفه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۲ر-۶۳ر) [ف: ۱۵ - ۲۶۵]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۵
دیباچه بیاضی که شاهزاده نصرالله نوشته است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [رایانه]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۴/۱
آغاز: به لمعه برق آنس من جانب الطور نارا درتیه طلب وبیدای حسرت حیران مانده‌اند به توقیع انازینا السماء الدنیا بزینة الکواکب موشح کرد؛ **انجام:** وخار نومیدی وحرمان در دیده مواصلت اخوان شکند نظرت فی الدهر وفی شانه و وصله [حسا] وفی ضده فبؤسه تابع نعماؤه
بخشی از دیباچه یک کتاب است که با قلمی روان و نغز با استفاده از آیات کریمه و اشعار عربی نگاشته شده است. از شخصی به نام «اتابک اعظم» یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۷]

● دیباچه احکام الجهاد و اسباب الرشاد = دیباچه جهادیه کبری / متفرقه / فارسی

dībāče-ye ahkām-ol jehād va asbāb-or rešād = dībāče-ye jehādīye-ye kobrā

قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی، ۱۱۹۳ - ۱۲۵۱ قمری

qā’em-maqām, ab-ol-qāsem ebn-e ‘īsā (1779 - 1836)

وابسته به: احکام الجهاد و اسباب الرشاد؛ میرزا بزرگ قائم مقام، عیسی بن حسن (۱۱۶۷-۱۲۳۷)
دیباچه‌ای است ادبی و زیبا بر رساله احکام الجهاد و اسباب الرشاد (جهادیه کبیر) پدر مؤلف میرزا عیسی مشهور به میرزا بزرگ قائم مقام فراهانی.
آغاز: بر روان دانشوران پوشیده نماند که بسط نور وجود و نظم بزم مشهود برای تکمیل طاعت و معرفت است که الطاعة فرع و اصلها الشرع ...
انجام: و مجموع این کتاب باحکام الجهاد و اسباب الرشاد موسوم شد امید که زمره مطالعان را مایه سداد (و) توشه معاد و موجوب مزید اعتقاد گردد و بالله توفیق.
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۸۲ق.، خشتی،

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۱گ (۱۰-۳۰)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۸ - ۲۱۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۹۸
آغاز: برابر
برای نام کتاب و مؤلف به فهرست مرعشی ۲۱۲/۳۸ مراجعه کنید؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۹۶گ، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۶۵]

● دیباچه امیر خسرو دهلوی / ادبیات / فارسی

dībāče-ye amīr xosrow-ye dehlavī

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۶
آغاز: زهی خجسته بیتضی که هر که دید رخش ×× به هیچ وجه به دل نگذراند یاد بهشت. روح افزا بیاضی که سواد صحیفه ریاض رضوان مسوده اوراق رنگین اوست و دلگشا کتابی که صفای خاطر روشن ضمیران؛ **انجام:** از جمال معنی بهره ور دیده ارباب معنی و بصیرت مکحل و منور باد.این نامه که خامه کرد بنیاد ×× توفیق رفیق روزیش باد
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۱ص (۷۴پ) [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۴]

● دیباچه بر ترجمه کتاب حیات الحیوان = مقدمه ترجمه حیاة الحیوان / ادبیات / فارسی

dībāče bar t.-ye k.-e hayāt-ol hayvān = moqaddame-ye t.-ye hayāt-ol hayvān

وابسته به: حیاة الحیوان الکبری؛ دمیری، محمد بن موسی (۷۴۲-۸۰۸)
اهدا به: شاه عباس صفوی
دیباچه‌ای است ادبی، موزون و زیبا به نثر و نظم.
[نسخه‌های منزوی ۴۰۴/۱ و ۴۲۰/۱؛ کشف الظنون ۶۹۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۵۷
آغاز: بنام خدایی که عقل و خرد ×× نیارد که برکنه او پی برد / پر از حکمت و حکم او شد جهان ×× بحکم آشکار و بحکمت نهان. خجسته ترین صورتی که نقاش قضا بر صفحه امکان نکارد و زیباترین رقمی که کلک قدر هر ورق کاینات مرقوم گرداند؛ **انجام:** همین خواهم ازکردکاربلند ×× که چندان بدارد مرا بی گزند / که این نامه بر نام شاه جهان ×× بگویم نمایم سخن در دهان. و ما توفیقی إلا بالله و هو حسبی و نعم الوکیل ... تمت
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۴۹پ-۱۵۱ر)، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۶×۳۱سم [ف: ۳۱ - ۷۲۱]

● دیباچه بر دیوان / ادبیات / فارسی

dībāče bar dīvan

میرزا نوری شیخ الاسلام هرات

mīrzā nūrī šeyx-ol-eslām-e harāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۳
دیباچه بر دیوان خود او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا حسن کرمانی، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۱۹]

● **دیباچه بر دیوان حکیم انوری** / ادبیات / فارسی
dībāče bar dīvan-e hakīm anvarī
میر ابوالفضل، ق۱۱ قمری
mīr ab-ol-fazl (- 17c)
وابسته به: دیوان انوری ابیوردی؛ انوری، محمد بن محمد (-۵۸۳ق)
به نظم و نثر نگاشته است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۳۴
آغاز: خدای را سپاس که چون لفظ پرستان معنی ناشناس، متاع روی دست لوح و قلم را سرمایه دکان خود فروشی نساخته ام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۹۳پ-۱۹۴ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۷]

● **دیباچه بر دیوان حکیم زلالی** / ادبیات / فارسی
dībāče bar dīvan-e hakīm zolālī
نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری
nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e mas'ūd (- 1621)
وابسته به: دیوان زلالی خوانساری؛ زلالی خوانساری، محمد حسن (-۱۰۳۱ق)
بر دیوان حکیم زلالی به نظم و نثر نوشته است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۳۲
آغاز: زلال سخن حمد سخن آفرینی را سزد که بلغای شیرین زبان بمدح او رطب اللسانند؛ **انجام:** و گر دیوانه اش شمارند بمقتضای الجنون فنون معذور دارند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱۸۷پ-۱۸۹ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۶]

● **دیباچه بر کلیات حکیم شفائی** / ادبیات / فارسی
dībāče bar kollīyāt-e hakīm šafā'ī
دولت آبادی، محمد تقی
dowlat-ābādī, mohammad taqī
وابسته به: دیوان حکیم شفائی اصفهانی؛ شفایی اصفهانی، حسن بن محمد حسین (۹۶۶-۱۰۳۷ق)
دیباچه‌ای است بر «کلیات حکیم شفائی» (الذریعه ۹: ۵۲۹) و کلیات او را در هشت بخش یاد می‌کند: ۱. قصاید؛ ۲. ترکیبات و ترجیعات؛ ۳. غزلیات؛ ۴. هجویات و مطایبات؛ ۵. مثنوی نمکدان حقیقت بر وزن «حدیقه»؛ ۶. مهر و محبت بر وزن «یوسف و زلیخا»؛ ۷. دیده بیدار بر وزن «مخزن اسرار»؛ ۸. مختصر مجمع البحرین بر وزن «تحفة العراقین».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۱/۱
آغاز: (بزیر وصالی رفته) ... موزون دلفریب که بشنگرف ... کلک ابداع بر صفحه ظهور جلوه نماست؛ **انجام:** بس کنم زین سپس از سحر طرازی که مگس ×× زحمتم میدهد از بس که سخن شیرین است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قرمز، ۵گ (۱پ-۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳/۱×۳۷/۷سم [ف: ۷ - ۲۲۳]

● **دیباچه بر کلیات درویش** / تراجم / فارسی
dībāče bar kollīyāt-e darvīš
میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبدالنبی، ۱۲۱۲؟ - ۱۲۸۶ قمری
mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abd-on-nabī (1798 - 1870)
وابسته به: کلیات درویش؛ درویش شیرازی، محمد هاشم بن اسماعیل (۱۱۱۰-۱۱۹۹ق)
از ابوالقاسم محمد بن میرزا عبدالنبی شریف حسینی (که در صورت از نوادگان جناب آقا محمد هاشم و در معنی از تابعین اصحاب می‌بود) به سال ۱۲۴۱ق آثار نظم و نثر او را گرد آورده است و سرگذشت او را نگاشته است. در سه مسلک: ۱. ذکر حالات او؛ ۲. ذکر کرامات او؛ ۳. ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۰/۱
آغاز: دیباچه کلیات جناب ... آقا محمد هاشم درویش ... بسمله ... نفایس جواهر حمدی که جوهریان اهل عرفان از معادن تحقیق برآرند ... اما بعد، چون شیخ الشیوخ ... آقا محمد هاشم المشتهر بالدرویش ابن میرزا سمیعا
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر پسیان، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۳۰۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ (۱پ-۳۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۴۶۶]

● **دیباچه بر مجموعه دور آق بیک** / ادبیات / فارسی
dībāče bar majmū'e-ye dowr āq beyk
طفیلی لاهیجی
tofeylī lāhījī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۸۳
آغاز: ای داستان عشرت دوستان انتعاش ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای، ۱ص (۱۴۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۲]

● **دیباچه بر مرقع شاهزاده سلیم میرزا** / ادبیات / فارسی

dībāče bar moraqqa'-e šāhzāde salīm mīrzā

میر ابوالفضل، ق۱۱ قمری

mīr ab-ol-fazl (- 17c)

از میر ابوالفضل که بر مرقع شاهزاده سلیم میرزا به نظم و نثر نگاشته است. (کاتب توضیح داده است که این دیباچه از میر ابوالفضل است که کاتب پیشین آن را در میان منشآت نصیرا نوشته است).

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۳۳

آغاز: سجده محمدت ایزدی بفرق قلم تقدیر می‌رساند؛ **انجام:** و صفحه گلستانی نفحه اش منشور دوام شادکامی گردد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۱۸۹ر–۱۹۳ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ – ۷]

● **دیباچه بر مکاتیب قطب السالکین جهرمی** / ادبیات / فارسی

dībāče bar makātīb-e qotb-os-sālekīn-e jahromī

نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری

nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e mas'ūd (- 1621)

وابسته به: مکاتیب؛ اناری جهرمی، قطب الدین محمد

دیباچه‌ای است از نصیرای همدانی، که بر «مکاتیب» قطب السالکین جهرمی به نظم و نثر نوشته.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۳۱

آغاز: بسمله. مبدعی که سبعه معلقات هفت آسمان نمونه ای از بدایع انشاء لطایف ابداع اوست؛ **انجام:** بشناسایی این طرز تازه لباس نو بخشاد. و الحمدلله وحده لاشریک له، و صل الله علی محمد و آله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۸۶ر–۱۸۷پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ – ۶]

● **دیباچه بر یک کتاب** / - فارسی

dībāče bar yek k.

نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری

nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e mas'ūd (- 1621)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۱۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۳–۵۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۷۱]

● **دیباچه بهار سخن** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bahār-e soxan

وابسته به: بهار سخن؛ کنبو لاهوری، محمد صالح (قرن ۱۱)

دیباچه بهار سخن محمد صالح گنبو از ملامنیر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۹/۳۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم هندی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۶۹) [ف: ۳۸ – ۲۹۳]

● **دیباچه به نام نواب طهماسب میرزا** / - عربی

dībāče be nām-e navvāb-e tahmāsb mīrzā

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد رضا، تا: ۱۲۷۸ق [نشریه: ۷ – ۳]

● **دیباچه بیاض** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz

نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری

nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e mas'ūd (- 1621)

آغاز: بسمله. بیت المعمور، سپاس آلهی از آن پایه برتر است که طبع بلند پرواز ...

[الذریعة ۱۲۰۰/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از این بوستان معنوی و چمن روحانی بهره مند باد

خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ از روی خط نصیرا؛ مجدول؛ جلد: میشن تریاکی، ۱ص (۱۱۰پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ – ۳۸۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۱

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲گ (۱پ–۲ر)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ – ۶۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۵۳/۴۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن زرد، قطع: بیاض رقعی [ف: ۹ – ۱۲۵]

● **دیباچه بیاض = دیباچه سفینه** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz = dībāče-ye safīne

طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

دیباچه بیاض میرزا معز الدین محمد متخلص به فطرت بن میرزا

فخرای مشهدی است که پدرانش از سادات قم بوده و خود از خراسان به روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۹-۱۱۱۸ق) به هند رفته است و تخلص خود را از «فطرت» به «موسوی» برگردانده است (نسخه‌ها، ۲۴۶۸/۳؛ الذریعه ۸۳۹/۹). در آغاز از متن آن به «بیاض» رنگین و در میانه «سفینه» مبارک یاد کرده است. (احمد منزوی)

[الذریعه (۲) ۶۴۹/۹ «دیوان طغرا»؛ اعلام ۱۲۳۵/۲؛ فهرستواره منزوی، ۲۴۱۶/۳ طغرا (نمایه)]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۸/۱۷-عکسی

آغاز: خطبه بیاض رنگین طناز میرزا معز فطرت. سبحان الله هر چند دیده قلم را از مکحل دوات سرمه سلیمانی می‌کشم، پریزادان معانی نقاب از چهره نمی‌گشایند؛ **انجام:** امید که گردد این در پاک /آرایش گوش اهل افلاک

اصل نسخه: میرداد خان افغان که در پیشاور پاکستان به خرید و فروش کتاب می‌پردازد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۱۳۳-۱۳۵) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۰]

● **دیباچه بیاض = دیباچه گلزار محمدی** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz = dībāče-ye golzār-e mohammadī

منشی، محمد معصوم بن حسین، ق۱۱ قمری

monšī, mohammad ma‘sūm ebn-e hoseyn (- 17c)

از محمد معصوم بن حسین منشی بروجردی که برای محمد بیگ نوشته است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۱۵

آغاز: سر سبزی بهار سخن به رشحات حمد چمن آراییست که شمیم گلزار محمدی را مغز دماغ خردمندی ساخته

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۴۸ر-۵۱ر)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۳۷]

● **دیباچه بیاض** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz

بیدل دهلوی، عبدالقادر بن عبدالخالق، ۱۰۵۴ - ۱۱۳۳ قمری

bīdel-e dehlavī, ‘abd-ol-qāder ebn-e ‘abd-ol-xāleq (1645 - 1721)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۴

آغاز: سجود اندیشی جبین قلم به نگارش حمد واحدی که

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور سبز، ۲گ (۳۰پ-۳۱پ)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۱۵]

● **دیباچه بیاض** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz

رضاقلی میرزا قاجار، ق۱۳ قمری

rezāqolī mīrzā qājār (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۴۳

آغاز: بسمله. حبذا این بیاض دل آرا

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۱گ (۱۱۵ر-۱۱۵پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ - ۷۳]

● **دیباچه بیاض** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz

نائینی، محمد کاظم

nā’īnī, mohammad kāzem

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۵۳/۴۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن زرد، قطع: بیاض رقعی [ف: ۹ - ۱۲۵]

● **دیباچه بیاض** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz

از نصیر الانام، گویا همدانی. این رساله در ملک (۲۳۵/۷) با عنوان «منشئات نصیرا» و در مجلس (۱۳۴/۳۷) با عنوان «دیباچه» و در دانشگاه (۲۷۵۵/۱۲) با عنوان «جنگ» و در نشریه نسخه‌های خطی (۲۷۲/۷-۲۷۳) با عنوان «سفینه» معرفی شده است.

آغاز: این نادره مجموعه اقسام سخن ×× گلهای کلام را بود گلشن / بفروخته از بیاض آن عارض حور ×× دلسوخته از ساد این مشک ختن

ظاهراً همانند

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۵۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفت شکر الهی را چیزی بهتر از صبر و مرتبه ای بلندتر از رضا نیست حق تعالی همگنان را از هر دو صفت بهره مندی دهاد

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق جامی، تا: دوشنبه غره صفر ۱۰۸۰ق؛ در ادامه دو حدیث در آمدن مفر (مضر) به خدمت سید شهداء (ع) و سؤال اعرابی از پیامبر (ص) (۳۰پ-۳۲ر) در بیان آفرینش آسمان و زمین و جن و انس و تاریخ مختصر پیامبران و پادشاهان به نقل از کتاب بحر العلوم نسفی (۳۳ر-۴۵ر)؛ جلد: تیماج مشکی،۲۹گ(۱پ-۲۹ر)،اندازه:۱۵/۵×۲۵/۵سم[ف:۲۸-۴۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۲۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱ص (۱۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۳۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۶۵

آغاز: برابر، سپس: «درین سفینه که بحریست پر در و گوهر ×× که فکر ما همه دقت درو کند (؟) نکند / ز نظم و نثر بزرگان لطیفه ها است درو ×× که درک معنی آن ذهن بی هنر نکند / سفینه نیست که بحریست پردر و گوهر ×× چنین سفینه سر از هیچ بحر و بر نکند / توقع آنکه هر آنکس که بیند از ره لطف ×× بجز مطالعه اندیشه دگر نکند / به نقل گوهر او گر کنند میل روا است ×× کسی مضایقه با کس اینقدر نکند / ولی بعاریت و بر سبیل ملکیت ×× توقع آنکه کسی سوی او نظر نکند»

دیباچه‌ای دارد به نثر و در آن «مجموعه» و «سفینه» و «بیاض» خوانده شده است. در آن غزل‌های به فارسی است از: طالب کلیم، صایب تبریزی، شوکت، عرفی، حافظ، جامی، شاهی، خسرو دهلوی، قاسم انوار، نحیفی، طرزی، حسن دهلوی، مرشد، فیضی، امیر همایون، آصفی، کشوری خلخالی، کلیم چلبی، هلالی، رسوا و شوکت در پاسخ او، امیر علایی، سایل، دهکی، ناصر علی، طالب آملی، وحشی، جامی افندی، کمال، رسوا، شفایی، غازی، تمنا، نصرت، نابی به ترکی، شیخ احمد تبریزی کرد بکردی، سلطان مراد به ترکی؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین آراسته؛ مهر: محمد جعفر؛ تملک: محمد باقر بن محمد هادی در صفر ۱۲۲۲؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی، ۴۲گ، سطور چلیپایی (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۷۵۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۲۸

آغاز: برابر، سپس: «این نه مجموعه ای است بل مجمعیست از الفاظ و معانی رنگین و این نه بیاضی است بلکه سوادی است از زلف و رخسار حور العین»؛ **انجام:** به چشم طمع نظر در اوراق این سفینه نکنند و به اغوای شیطانی جزوی از اجزای آن مجزا نسازند. هر که جزوی کند زاجزایش ×× باد عضوی جدا ز اعضایش. و السلام علی من اتبع الهدی.

در نسخه ش ۹۰۸۷/۲۵ مجلس از ابوالفیض فیضی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۶۵-۲۶۶)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۹۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۵/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** دوستان موافق است اختصار ...

در فهرست از نصیر الانام دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی:انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۹گ (۱۳۳پ-۱۴۱پ چلیپا)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۳/۸سم [ف: ۷-۲۳۵]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۳۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق راسته و چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ با امضای محمود قاجار در ۱۲۳۵؛ با سرلوح، مجدول؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۷۹]

● دیباچه بیاض / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz

بعضاً همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۳۰

آغاز: این نسخه گر آراستگی چون ... ×× چون صحن چمن پر از گل و یاسمن است / تشبیه به صحن چمنش کرد خرد ×× لیکن نتوان کرد در این جا سخن است. بیاضی که سواد ریاض رضوان مسوده از اوراق رنگین اوست و صفای خاطر شیرین ضمیران از مشاهده صفحات آیینه آیین اوست؛ **انجام:** این چنین همدم لطیف که دید ×× که نرنجید و هم نرنجانید. و الله المستعان.

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: باتاریخ ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۱ص (۲۶۳)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۲۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جداول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور سبز، ۲گ (۳۶پ-۳۷ر)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ – ۳۱۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۱۰

که در آن از شاه عباس دوم یاد شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۱۱۸-۱۲۱)، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۱۱۸۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۴۹

آغاز: ای ذکر تو گلفروش بازار سخن ×× رنگین زتو برگ برگ گلزار سخن / اوصاف تو مجموعه دیباچه نطق ×× توحید تو مشاطه رخسار سخن. ترنم بلبل خیال دیباچه نویسان سفینه معرفت و تللم طوطی مقال صاحب سواد این بیاض

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۱گ (۱۸۰ر-۱۸۰پ) [ف: ۲۹/۱ – ۱۳۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۱

آغاز: بسمله. سبحان الله چه یوم گرانمایه واختر بلند پایه است که آشیان زبان وحی و الهام سخنش موسوم گرداند

از آقا حسین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱پ-۲پ)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ – ۱۳۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸۳/۴

آغاز: حمد و سپاس بی حد و قیاس کریمی را شایسته و سزاست که صفحات مجموعه دیوان آسمان را بجدول شموسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشین سبز، ۳گ (۱۴۹ر-

۱۵۱پ) [ف: ۳۷ - ۵۷۸]

● **دیباچه بیاض امامقلی میرزا** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz-e emām-qolī mīrzā

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ ؟ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

«دیباچه بیاض» و چندی از «منشآت» مرحوم میرزا مهدی خان استرابادی (قرن ۱۲) که بر بیاض نواب رضاقلی میرزا انشاء نموده است.

آغاز: حبذا این بیضا دلآرا که تذرو رنگین پر و بالیست

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۱**

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱-۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۲۸]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۵/۴الف**

آغاز: برابر؛ **انجام:** انتخاب دیوان ایجاد نقش مجموعه خلود و دوام باد بالنون و الصاد.

خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید بن یوسف بن مجید آهی، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۵ص(۹۹-۱۰۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۵ - ۱۵۱]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۹/۲**

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲گ (۳پ-۴پ) [ف: ۳۶ - ۳۳۴]

۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۰/۱**

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱پ-۳ر) [ف: ۳۷ - ۵۴۷]

۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۱۱**

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۴۱۵-۴۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۰]

۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۳/۱**

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱پ-۳پ) [ف: ۳۷ - ۳۵۱]

۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴۲/۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** به اقلام مژگان و سرخی خوناب به شرحی درین باب بر بیاض دیده تحریر نموده‌اند که باید دید بزودی ارسال دارند که عین مردم نوازی خواهد بود

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: میرزا مصطفی خان منشی باشی (مدیر الممالک)، تا: ۱۳۲۲-۱۳۳۰؛ کاغذ: الوان، جلد: مشمع آبی، ۱۶ص (۴۹-۶۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۸۴]

۸. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴/۲**

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۱]

● **دیباچه بیاض شاه عباس** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz-e šāh ‘abbās

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

اهداء به: شاه عباس صفوی

انشائی با نظم و نثری بسیار زیبا است. در الذریعه منشآت دیگری از آقا حسین خوانساری نام برده شده است.

آغاز: سبحان الله این چه گوهر گران مایه و اختر بلند پایه است که آشنایان زبان وحی و الهام موسوم کرده اند و نسخه حل و عقد مصالح ایام به نام او مرقوم ساخته ...

انجام: اگر مهر بر لب دوات نهم قصوری نیست و اگر بر زبان خامه گذارم، دوری نه و به عقل انسب خواهد بود.

[الذریعة ۲۳/۲۳؛ اعیان الشیعة ۱۴۸/۶؛ امل الآمل ۱۰۱/۲؛ ریحانة الادب ۲۳۸/۵؛ دنا، ج۲، ص ۱۱۵۷، ج۱۰، ص۱۴۴ و ۴۷۵؛ مشترک پاکستان، ج۵، ص ۲۱۸و۷۳۹-۷۴۰؛ نسخه‌های منزوی، ج۵، ص ۳۵۶۴]

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱۵**

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛کاغذ:سپاهانی،جلد:مقوا،۴گ(۷۱ر-۷۴پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸-۶۰۹]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۸۵**

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲ص (۴۵۳-۴۵۴)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۸۸]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۳۳ طباطبائی**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵ص (۲۳۳-۲۳۷) [ف: ۲۳ - ۲۱۳]

۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۱/۱۰**

آغاز: برابر؛ **انجام:** حاشا که من بموسم گل ترک می‌کنم ×× من لاف عقل می‌زنم این کار کی کنم

خط: نستعلیق، کا: محمد مسیح بن اسماعیل فسوی شیرازی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با عناوین «و من منشآته دام ظله العالی، من منشآت عالیحضرت آقا مدظله السامی و ...»، منشآت کوتاه

دیگری در پایان نسخه آمده و ممکن است برخی از آنها نیز از آقا حسین باشد، نامه‌ای از شیخ ابوالفضل به خان خانان یا جان جانان و نیز نامه‌ای از وی به خواجه حسین و شریف آملی، نامه‌ای از میرزا محمد محسن و اشعار و مطالب گوناگون دیگر؛ کاغذ: شرقی، ۱۹گ (۷۹-۹۷)، ۲۵-۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۴۵۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۸۱پ-۸۲پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۳۱ - ۶۹۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۰۸-۱۱۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳-۲۰۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۴ص (۲۰۲-۲۰۵)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صالح رضوی، تا: ۱۰۹۶ق؛ نسخه به چندین خط نوشته شده ولی بیشتر آنها از آن صاحب سفینه محمد مهدی بن محمد صالح رضوی است، دیگر کاتبان نسخه: مقیم بن عسکری محلاتی در ۱۰۹۸ق (ص۱۱۶)، عمادالدین محمود بن محمد حسین طبیب در ۱۰۹۶ق (ص۲۴۴)، محمدباقر بن محمد حسین طبیب (ص۲۴۶)، ابوالحسن مازندرانی (ص ۲۵۲و ۲۵۶)؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی بن محمد حسین» (بیضی)، «جمال الدین» (طغرایی)، «افوض امری الی الله عبده محمد علی» (بیضی)، کتابخانه مجد الدین نصیری؛ تملک: شیخ محمدعلی واعظ تلواسکانی در ۱۳۳۵؛ کاغذ: الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۵ص (۱-۵)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۲/۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲ص (۱۶-۱۷حاشیه)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۲۳]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم أدم أیامیه و أعدم أعادیه و أحرسه و أولاده و بارک أعیاده بجاه محمد و آله آمین.

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک، ۵گ (۱۴-۱۸)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۰ - ۶۰۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۶۶/۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۸ص (۳۱۳-۴۲۰)، اندازه: ۲۷×۱۵/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۱۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳/۱۴۲۱۵/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور سبز، ۳گ (۱۹۱ر-۱۹۳ر)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۲۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۱۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۳گ (۳۰۴پ-۳۰۶ر حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۰]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۸۹

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان قراردادی «رساله در تعریف سخن» و با نام مبهم آقا حسین آمده است؛ خط: نسخ مبتدی، بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۰-۲۲)، ۲۸ و ۳۱ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۱۷-طباطبائی

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۲۸-۲۹) [ف: ۲۳ - ۷۲۰]

● دیباچه بیاض میان محمد نعیم / ادبیات / فارسی

dībāče-ye bayāz-e mīyān mohammad na'īm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۹/۲۰

خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم هندی، تا: قرن ۱۱؛ از میان نور الله؛ ۱ص (۷۳) [ف: ۳۸ - ۲۹۲]

← دیباچه پادشاه نامه ﴾ دیباچه شهنشاه نامه

● دیباچه تاج المآثر / تاریخ هند / فارسی

dībāče-ye tāj-ol ma'āser

وابسته به: تاج المآثر؛ نظامی نیشابوری، حسن بن محمد (-۶۲۶)

تاج المآثر از صدر الدین (یا تاج الدین - یا نظام الدین) حسن نظامی نیشابوری در تاریخ پادشاهان هند در اواخر قرن ۶ و اوایل قرن ۷ هجری است. مؤلف کتاب در حدود ۶۰۲ق به تألیف آن پرداخته است. برای این کتاب دیباجه ای ساخته‌اند با نثر ادبی متکلفانه که در آغاز بیشتر نسخه‌های این کتاب دیده می‌شود.

[نسخه‌های منزوی ۶: ۴۵۹۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱۴-طباطبائی

آغاز: سپاس بی قیاس (حمد و سپاس بی قیاس) که قدم شهسوار عقل، دواسبه به سر حد عدد احصاء آن نرسد؛ **انجام:** علیهم سلام الله ما ناح طائر ×× و ما لاح للسارین فی الظلم القمر
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم ترنج طلائی و با نقاشی گل و بوته،۵ص (۱۰۲-۱۰۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۲۰۳]

● **دیباچه تاریخ اکبری = دیباچه اکبرنامه** / تاریخ هند / فارسی

dībāče-ye tārīx-e akbarī = dībāje-ye akbar-nāme

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟ - ۱۰۱۱ ؟ قمری

ʻallāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551 - 1603)

وابسته به: تاریخ اکبری = محمدت نامه ایزدی = اکبرنامه = تاریخ اکبر شاهی = آئین اکبری؛ علامی، ابوالفضل بن مبارک (۹۵۸-۱۰۱۱)

دیباچه‌ای ادیبانه و مصنوع است بر تاریخ اکبری.

آغاز: الله اکبر این چه دریا فتیست ژرف و شناختی شگرف که حقیقت پذیران دقیقه رس و روشن ضمیران صبح نفس که باریک بینان جدول آفرینش و پرگار گشایان لوحه دانش ...

[فهرستواره منزوی ۱۱۳۱/۲-۱۱۳۳؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۷۲۰/۹-۷۲۲؛ دانشنامه ادب فارسی ۲۴۲/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نشو نما میشد به همین عبارات دیباچه تاریخ اکبرنامه به اختتام یافت.
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: باتاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۶۷پ-۱۷۲ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۱۹

آغاز: برابر**انجام:** فردوس مکانی تعبیر نموده عبارت را کوته میگردانم
بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۳۱۰-۳۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۶۱]

● **دیباچه تاریخ صادرات شاه عباس** / تاریخ / فارسی

dībāče-ye tārīx-e sāderāt-e šāh ʻabbās

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ ؟ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۳/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۱۸گ، اندازه: ۱۸×۲۶سم[ف:۴-۴۶۳]

● **دیباچه تحفة العراقین** / ادبیات/ فارسی

dībāče-ye tohfat-ol ʻerāqayn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۹/۴۲

از میرزا جلالا؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم هندی، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳۸ - ۲۹۳]

● **دیباچه تذکره زینة المدائح** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye tazkere-ye zīnat-ol madā’eh

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (- 19c)

وابسته به: زینة المدایح = تذکره مآثر خاقان؛ همای مروزی، محمد صادق (-۱۳)

تذکره احوال و اشعار شعرایی است که از آغاز جلوس فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق) تا هفتمین سال سلطنت به مدح و ثنای او پرداخته‌اند. وقایع‌نگار در آغاز آن نوشته: «منتخب و لباب قصاید و قطعاتی که شعرای ملتزم رکاب و غیره از بدو طلوع نیر اعظم این دولت ابد مدت [فتحعلی شاه قاجار] الی حال تحریر که سال هفتم جلوس میمنت مأنوس است به رشته نظم کشیده بر طبق عرض نهاده بودند با اسم و رسم شعرا و بسط و تفصیل قصاید و مقطعات و سبب نظم هر یک را درین سفینه معنی ثبت نموده، در ذکر اسامی شعرا به استثنای ملک الشعرا که به حسب شعر و اقتضای منصب بر سایر شعرا مقدم است تخلص منظور و به ترتیب حروف تهجی مسطور آمد»

آغاز: ای ذکر تو گلفروش بازار سخن ×× رنگین زتو برگ برگ گلزار سخن / اوصاف تو دیباچه مجوعه نطق ×× توحید تو مشاطه رخسار سخن. زینت مدایح و زیب محامد حمد محمودی است جلت ذکره که حمدش زیب بیان است ...

[تاریخ تذکره‌های فارسی، ج ۱، ص۶۸۷-۶۹۵؛ فهرستواره منزوی ج۳، ص۱۱۹۱۴؛ الذریعه، ج۱۲، ص۹۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و راه محال سپردن ما را نبود حد شناسایی او. اللهم ابد دولته العالیة و خلد ملکته المتعالیة واحرسه بعینک التی لا ینام بالنبی و آله علیه و علیهم الصلوة و السلام الی یوم القیام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن، ۱۲ص (۲۹-۴۰)، ۱۷ سطر (۹/۲×۱۵)، اندازه: ۱۴/۶×۲۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۷]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۰۳/۴

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی ای؛ جلد: تیماج تریاکی،

۷ص، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

● **دیباچه ترسل** / نامه‌نگاری / فارسی
dībāče-ye tarassol

نشاط اصفهانی، عبدالوهاب بن محمد رحیم، ۱۱۷۵ - ۱۲۴۴ قمری
nešāt-e esfahānī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad rahīm (1762 - 1829)

آغاز آن مانند «سید الانشاء نوظهور» درویش علی محمد بن محمود شیرازی است که به میرزا مهدی استرابادی نسبت داده شده است.
[الذریعه ۱۲:۲۷۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۰/۲
آغاز: بسمله. ای کرده ز کلک صنع ترکیب بشر ×× ز انشاء تو نقش بسته اجسام صور ... انشاء نامه حمدی که مترسلان صحایف صناعی ابداع املا نمایند، صفحه نیارد و انکسار را سرد؛ **انجام:** علام پیرد گرباره جوان خواهد شد ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن علی اکبر تفرشی، تا: سه‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۵۴گ (۱۲ر-۶۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۵/۱سم [ف: ۷ - ۳۳۷]

↩ دیباچه تقویم ≻ تقویم علائی

● **دیباچه جنگ** / - فارسی
dībāče-ye jong

سبزواری، محمد مقیم بن یحیی، ق۱۱ قمری
sabzevārī, mohammad moqīm ebn-e yahyā (- 17c)

با یاد کرد از سلطان سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق). نویسنده خوابی که در آن امام رضا را دیده بود به صورت کامل شرح داده است. به نظر می‌رسد دیباچه از پایان نیمه‌کاره رها شده باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۲
آغاز: زیب دیباچه برهان معرفت و زینت فاتحه کتاب عبودت ستایش مدبری است که به تدبیر کامل نظم ونسق احوال موجودات را به قانون شریعت؛ **انجام:** در فواید بلاغت و استعداد آصف با رفعت نیکوتیم ... گنجینه جود و کرم مخزن اسرار نیکو محضربی تحفة الابرار خردپروری به میدان فصاحت کمیت.
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۱۲ص (۴-۱۵)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۱]

● **دیباچه جنگ ولد حکیم داود** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye jong-e valad-e hakīm dāvūd

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۹ قمری
mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۳۰
آغاز: سبحان الله این چه گوهر گرانمایه و اختر بلند پایه است که آشنایان زلان وحی و الهام به سخنش موسوم کرده‌اند؛ **انجام:** قصوری نیست و اگر بند بر زبان خامه گذارم دوری نه به عقل انسب خواهد بود و به صواب اقرب اذا لم یستطع امراً.
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: باتاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۵پ- ۶۸ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۳]

↩ دیباچه جهادیه کبری ≻ دیباچه احکام الجهاد و اسباب الرشاد
↩ دیباچه حدیقة الحقیقه ≻ مرآت الحقایق

● **دیباچه خرابات و خمخانه** / عرفان و تصوف / فارسی
dībāče-ye xarābāt va xom-xāne

شیرازی انجو، میرزاابوطالب
šīrāzī anjū, mīrzā-abū-tāleb

آغاز: الهی بنای مجموعه ذات ثنای اقدس و ادای صفات سپاس مقدسین را حیرتی دارم. من کم بهای بی بضاعت ...
انجام: از جویبار این سطور آبدار، شراب صافی معانی نویسنده بالله التوفیق و الاعانة و علیه التوکل و الاستعانة.
[نسخه‌های منزوی ۳۵۶۷/۵؛ الذریعه ۵۵/۲۲ «دیباچه ... » که در آنجا نسبت نگارنده، شیرازی «انجویلی» آمده است؛ دنا ۱۲۸۳/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، بی‌تا، جا: محمد آباد بیدر؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالوئی، ۳گ (۲۴۴ر-۲۴۶ر، هامش)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۴سم [ف: ۷ - ۳۶۳]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۳۵-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۰]

● **دیباچه خسرو و شیرین** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye xosrow va šīrīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۴۳

آغاز: ای خسرو معنی ز تو با تاج و نگین ×× وی مظهر فیض سخنت روح الامین / بر ذائقه سامعه تلخ است سخن ×× گر نیست بر شکر ثنایت شیرین. خسرو شهرستان سخن را کام جان از شهرستانی ناظمی شیرین است که نظم مکنونات عالمین در مجاورت آفتاب قدرتش ذره ایست بس حقیر و روح الامین معراج ذاتش؛ **انجام:** و در ایراد بعضی امور دیگر که مناسب دیباچه است مثل تصریح به اسم سامی ممدوح و ذکر نامی بی نام ناظم و سبب نظم و امثال آن بهمان حد در ضمن نظم انتظام خواهد یافت اقتصار نموده شروع در مقصود مینماید و بالله التوفیق

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۱۵ - ۲۰۴]

● **دیباچه خوان خلیل** / نامه‌نگاری / فارسی

dībāče-ye xān-e xalīl

ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد، - ۱۰۲۶ ؟ قمری

zohūrī toršīzī, nūr-od-dīn mohammad (- 1617)

وابسته به: خوان خلیل = دیباچه خوان خلیل؛ ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد (-۱۰۲۶ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۲/۱

آغاز: استخوان را ذله پری مغز بر دوش ... خاطر پژمردگان به آبیاری ملاطفتش خرمی اردیبهشت و خرداد بر باد ودر کارخانه کسوت خشن پوشان؛ **انجام:** و تمام عمر اگر کسی از اینها گوید همیشه پویه ادبی اختصار می‌نماید و به این بیت ختم کردیم: تا درین مهمان سرا خوان خلیل آمد به یاد ×× میزبان خلق ابراهیم عادل شاه باد.

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۹ ذیقعده ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵ص (۱-۲۵)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۲۲]

● **دیباچه درباره منع شراب** / متفرقه / فارسی

dībāče darbāre-ye man‘-e šarāb

در صدر نسخه با قلم قرمز نوشته: «دیباجه درباره منع شراب که یکی از منشیان زمان خاقان رضوان مکان شاه صفی قلمی فرموده».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۳۷-طباطبائی

آغاز: طوطی شکر افشان ناطقه که عندلیب هزار دستان چمن بیان است بر شاخچه زبان به ترنم آمده؛ **انجام:** مسلم بر تو باد این پادشاهی میسر کام دل چندان که خواهی

خط:نستعلیق خوب،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۲۴۸-۲۵۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳-۲۱۵]

← دیباچه در تعریف سخن ◄ تعریف سخن

← دیباچه در تعریف سخن ◄ کتابت نواب اعلی به عالی حضرت سلیم شاه

● **دیباچه در تعمیر عمارت مشهد رضوی** / -عربی

dībāče dar ta‘mīr-e ‘emārat-e mašhad-e razavī

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۲/۱۱

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۱۱ - ۹۴۰]

● **دیباچه در وصف بهارستان جامی** / ادبیات / فارسی

dībāče dar vasf-e bahārestān-e jāmī

آشتیانی، علی اصغر، ق۱۴ قمری

āštīyānī, ‘alī asqar (- 20c)

وابسته به: بهارستان؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۴/۱

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳ ذیقعده ۱۳۱۳ق [ف: ۷ - ۲۴]

● **دیباچه دفتر ممیزی** / اسناد / فارسی

dībāče-ye daftar-e momayyezī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۱۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

← دیباچه دیوان تبریزی ◄ مناظره نظم و نثر

● **دیباچه دیوان حافظ** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye dīvan-e hāfez

گلندام، شمس الدین محمد، قرن ۹ قمری

golandām, šams-od-dīn mohammad

وابسته به: دیوان حافظ شیرازی؛ حافظ شیرازی، شمس الدین محمد (-۷۹۲ق)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوای پارچه، ۲گ (۲۰ر-۲۱پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۵۶]

● **دیباچه دیوان سرکار شوکتمدار** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye dīvan-e sarkār-e šowkatmadār

مدهوش گلپایگانی، محمد صادق بن فتحعلی، ق۱۳

قمری
madhūš-e golpāygānī, mohammad sādeq ebn-e fath-ʻalī (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۴

آغاز: ترصیع هر سخنی سخن از سپاس خداوندی است که بی واسطه دخیلی نظ موجودات را تأسیس از اوست و توشیح هر کلام ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۷گ (۴پ-۶۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۴سم [ف: ۴ - ۶۶۵]

● **دیباچه دیوان فتحعلیشاه** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye dīvan-e fath-ʻalī-šāh

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (- 19c)

وقایع‌نگار دیوان فتحعلی شاه را منظم کرده و مقدمه‌ای بر آن نوشته است.

آغاز: دیباچه کتاب فصاحت و عنوان دیوان بلاغت حمد و ثنای آفریدگاری است جلت عظمته که سلاطین حروف را افسر معنی بر سر نهاده ...

انجام: و امید صادق چنان است که به توقیع قبول محلی آید و فرق اعتبار این بنده مدحت شعار سوده بر سپهر معلی. اللهم ابد دولته و خلد ملکته وارفع لوائه واهلک اعدائه بمحمد و آله

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن نیلی، ۶ص (۱۲-۱۷)، ۱۷ سطر (۹/۲×۱۵)، اندازه: ۱۴/۶×۲۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۷]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۰۳/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی ای؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۱ص، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

● **دیباچه دیوان فریدون میرزا** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye d.-e fereydūn mīrzā

قاآنی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۲۳ - ۱۲۷۰؟ قمری

qāʼānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1808 - 1854)

وابسته به: دیوان فریدون میرزا = اعجاز اللسان؛ قاجار، فریدون میرزا بن فتحعلی (-۱۲۷۲ق)

قاآنی وظیفه تنظیم و گردآوری اشعار فریدون میرزا (۱۲۷۲ق) را داشته است: «حسب الحکم جهان مطاع تدوین و ترتیب آن درارى پریشان و تألیف و تانیس آن شوارد غزلان به عهده این فدوی مقرر شد امتثالا للامر الاشرف به ضبط و جمع آن پرداخت». نوشته شده در سال ۱۲۴۸ق هنگامی که فریدون میرزا نایب السلطنه اذربایجان بود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۳۳

آغاز: مطلع قصاید آفرینش و مقطع قطعات دانش و بینش تشبیب حمد و ثنای خداوندی است که افراد موزونه موجودات را از رباعیات مرصاده عناصر ترکیب؛ **انجام:** به ظبط و جمع آن پرداخت منه الاعانة و التوفیق.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ محرم ۱۲۴۹ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۴۵۰-۴۵۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۷]

● **دیباچه دیوان فضولی** / شعر / فارسی

dībāče-ye dīvan-e fozūlī

فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان، ۹۱۳؟-۹۷۶؟ قمری

fozūlī baqdādī, mohammad ebn-e soleymān (1508 - 1569)

وابسته به: دیوان فضولی بغدادی؛ فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان (۹۱۳-۹۷۶ق)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۲۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، نوشته ۱۱۵۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص(۴۱۲-۴۱۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ - ۴۶۳]

← دیباچه دیوان فیض کاشانی ⟵ دیباچه گلزار قدس

● **دیباچه دیوان فیضی** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye dīvan-e feyzī

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟ - ۱۰۱۱ ؟ قمری

ʻallāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551 - 1603)

وابسته به: دیوان ابوالفیض دکنی؛ فیضی، ابوالفیض بن مبارک (۹۵۴-۱۰۰۴ق)

دیباچه‌ای است که بر دیوان برادرش ابوالفیض متخلص به فیضی نگاشته است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۹

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم. گنج ازل راست طلسم قدیم ... اما بعد، این ذره چند است از ریک بیابان خیال که سهراب جهان معنی است؛ **انجام:** صد آفرین به خامه «فیضی» که هر نفس ... از بهر بار کردن و گوش کران سران، کوسی بنه فلک زده این نه

هزار بیت.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: دکتر علینقی منزوی؛ ۲گ (۱۸پ-۱۹ر)، سطور راسته و چلیپا [ف: ۲ - ۱۰۵]

● **دیباچه دیوان قدسی** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye dīvan-e qodsī

کاشانی، محمد مقیم، ق۱۱ قمری

kāšānī, mohammad moqīm (- 17c)

وابسته به: دیوان قدسی مشهدی؛ قدسی مشهدی، حاج محمد جان (-۱۰۵۶ق)

تاریخ تألیف: ۱۰۴۱ق

از محمد مقیم کاشانی که بایستی همان ملامقیمای متخلص به «حلمی» از قرن ۱۱ باشد (الذریعه ۲۶۴/۹). دیباچه دیوان محمد جان مشهدی متخلص به قدسی است. پس بایستی همان باشد که «عبرت‌نامه» و «دیباچه بیاض» شاه عباس دوم را انشاء کرده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۱۰

آغاز: جل من لا اله الا هو لاتقل کیف هو ... جانی که کلام قدسی نژادان دبستان امکان که دست پرورد کمالات؛ **انجام:** ای ملك العرش مرادش بده ... این خطبه را در سنه هزار و چهل و یك هجری مولانا مقیمای کاشی نوشته اند.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در یك مجموعه منشآت، همراه «عبرت‌نامه» که بایستی از همو باشد، نسخه هنری؛ اهدایی: دکتر علینقی منزوی؛ ۲گ (۲۰ر-۲۱پ)، سطور راسته و چلیپا [ف: ۲ - ۱۰۵]

● **دیباچه دیوان نوائی** / ادبیات / ترکی

dībāče-ye dīvan-e navā'ī

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴-۹۰۶؟قمری

amīr 'alī-šīr-e navā'ī, 'alī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

وابسته به: دیوان علیشیر نوائی؛ امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه (۸۴۴-۹۰۶ق)

چاپ: به صورت تصویری در مسکو به چاپ رسیده است

[دنا ۱۲۸۴/۴؛ الذریعة: ۱۲۲۶/۹، دستنویس‌های شرقی در فرهنگستان علوم ازبکستان شوروی (تاشکند) ۲۰۷/۲-۲۰۸؛ ریحانة الأدب، ۲۳۸/۶-۲۴۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۹

آغاز: فصاحت دیوانی ننیك غزل سرای لاری طبع فخرنیدن شوریده عاشق لار خرمن ... رباعی سبحان الله هو العلی المتعال کیم ایلادی عشق بحرینی مالامال؛ **انجام:** او تکالی اول سرو گلرخسار بدین ×× یوق خبر اول سرو گلرخ ساریدین ... / قامتی دین سرو گلرخ ساریدن.
خط:نستعلیق زیبا،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛ دارای دو سر لوح زیبای مرصع، مجدول، مصحح؛ تملك: ابراهیم بن حیدر؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه محمدباقر» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱ص، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۴۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۵۱

آغاز: ای نو بهار عارضینك صبحی غه جان پرور هوا ×× آندین کل و بلبل تاپیب یوز برك پردمینك نوا؛ **انجام:** نچه اول یوز تیدین ایل روشن ایلاب شمع وصل ×× جان قوشین اول اوتقه مین پروانه نیکلیغ کویدورای ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، بخشی از مقدمه دیوان ترکی غرائب الصغر، نوائی بعد از انجام آمده است و با نسخه چاپی مسکو همخوانی دارد؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۳ - ۱۰۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۸۳/۳

آغاز: و بلاغت شکرستانی نینك طوطی شیرین کلامی جناب مخدومی مولانا عبدالرحمن الجامی؛ **انجام:** اولدم سین بیل نی قیل نك انی یا رب، آمین یا رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: مقصود بن خلیفه، تا: محرم ۱۲۵۹ق؛ کاتب در پایان افزوده: «همین دیباچه در یوم عاشورا در ارض اقدس با اهتمام مخدوم عزیز و استاد مکرم معظم پلنگ توش خان تحریر اولندی اللهم اغفرلی سنه ۱۲۵۹» و در بالای صفحه نیز بر همان سیاق آورده: «چون ایام کتابت دیوان جناب نوایی دیباچه نبود بعد از آمدن از سبزوار بارض اقدس آنجناب سابق الذکر پیدا کرده بودند در نوشتن این سعی فرمودند فلانی دیباچه را بنویس عرض کردیم بچشم خلاصه شب و روز کردیم حسب الخواهش بلکه حسب الفرمایش شد که در این حاشیه ثبت افتاد و السلام»؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: میشن خرمایی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۹ - ۲۴۹]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دو صفحه اول تمامی متن مذهب مرصع ممتاز به سبك کار هرات، هر باب یك سرلوح مرصع مذهب مزدوج ممتاز؛ تملك: سلیمان بن محمد خان قاجار؛ کاغذ: عادلشاهی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳ - ۹۰]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۲۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ص ۴۰۵-۴۱۲؛ جلد: تیماج مشکی سوخت، ۸گ، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ - ۴۶۳]

● **دیباچه ذیل اکبرنامه** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye zeyl-e akbar-nāme

از «جامع الکمالات ابومحمد خلف شیخ صنعان حسب الحکم پادشاه پادشاهان شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق) بر ذیل اکبرنامه

نوشته‌اند». در دیباچه پس از ستایش بسیار از شاهجهان می‌گوید «حکم یافتم که احوال چهار ساله (پسین) را بنگارم، و جلد دوم آن کتاب سازم» و این جز «تکمله اکبرنامه» نگاشته عنایت الله جونپوری (مشترک ۴۰/۱۰) می‌باشد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۲۷

آغاز: بزرگ اندیش خرده دان، و سترک دانش خرد ترجمان، هنگام تفرج مجموعه ایام؛ **انجام:** سرمایه سرافرازی بدست آید. و الله ولی التوفیق.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۳۲ر-۱۳۳پ) [ف: ۲ - ۱۰۵]

● **دیباچه رباعیات میر مغیث محوی** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye robā'īyyāt-e mīr moqīs-e mahvī

نهاوندی، عبدالباقی، - ۱۰۴۵ قمری

nahāvandī, 'abd-ol-bāqī (- 1636)

عبدالباقی نهاوندی این رباعیات را به خواسته میر مغیث الدین علی محوی همدانی(۹۳۰-۱۰۱۶ یا ۱۰۲۰ق) جمع و تدوین کرده و به نظر او رسانده است. وی در آغاز شرح حال کوتاهی از محوی هم می‌آورد. به هنگام جمع‌آوری رباعیات (در سال ۱۰۱۴ق در دارالمؤمنین کاشان) محوی ۸۴ ساله بوده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۵۱۸/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۵۰/۹؛ دنا ۳۶۹/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۲۱

آغاز: دیباچه که مرحوم مولانا عبدالباقی بر رباعیات میر مغیث محوی نوشته. حمد بی حد و ثنای بی عد معبودی را سزاست که زبان مخلوقات به ذکر او گویاست و نام همیونش طغرای دیوانهاست؛ **انجام:** امید که با سلسله محبت و مودت در میان عاشقان مستحکم و مستقیم بوده باشد ملکی آن جناب از مکاید دورا محفوظ بوده باشد بمنه وجوده و کرمه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۹۳ر-۱۹۷پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ -]

● **دیباچه رساله سبق و رمایه** / فقه / فارسی

dībāče-ye r.-ye sabq-o va remāye

اهداء به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)

فقط حمد و ثنای آغاز رساله و بخشی از تقدیم‌نامه آن به شاه سلیمان در نسخه موجود است. در مقدار باقیمانده هیچ سخنی از مؤلف و نام کتاب به میان نیامده است. در نسخه نامی که ذکر شد با شنگرف نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۴/۲۰

آغاز: در حلیه حمد جناب اقدس کبریا جل شانه که رایض مشیتش ابلق تند رفتار لیل و نهار را به یک تازیانه امر کن به عرصه هستی دوانید؛**انجام:** که به خامه براندازی زبانزد جهانیان است از جاده باریک شرع انور چون خط مسطر قدم»

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن عنابی، ۱ص (۴۸پ)، مختلف السطر (۱۷/۳×۸/۶)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۷۰]

● **دیباچه رساله نوحه جات** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye r.-ye nowhe-jāt

مدهوش گلپایگانی، محمد صادق بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

madhūš-e golpāygānī, mohammad sādeq ebn-e fath-'alī (- 19c)

از نتایج افکار حضرت شوکت مدار والا تحریر یافته.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۳

آغاز: ذوالجلالی را سپاس رواست که اینه جلالش از انکسار ملال صفا است و لایزالی را ستایش سزاست

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۴ر-۴پ در متن و هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۴ - ۶۶۵]

● **دیباچه سخن = منشآت** / نامه‌نگاری / فارسی

dībāče-ye soxan = monša'āt

منشئات چند تن از علما و ادیبان قرن ۱۱ و ۱۲ هجری است از جمله منشئات آقا حسینا: دیباچه رساله مطلع الانوار، نامه به میر ذوالفقادر، نامه از زبان میرزا صایبا به حکیم محمد سعید قمی، جهت کتابت روضه مقدسه رضیه رضویه، مکتوب نواب خاقان عباس ثانی به شریف کعبه، از جانب نواب میرزا مهدی به شریف، نامه از زبان محمد بیک به وزیر اعظم پادشاه، نیز منشئات آقا رضیا و آقا جمال خوانساری (از جمله یادداشتی که درباره مقابله کتاب شیخ بهایی نوشته است و نیز مقابله صحیفه سجادیه)، وقف نامه مدرسه میرزا صالح صدر، دیباچه دیوان غیاث الدین منصوری مهدی و منشئات میرزا علی خانا و میرزا طاهر نصرآبادی که به مردم قزوین نوشته است.

آغاز: تعالی الله زهی مایه بلند سخن و رتبه ارجمند گفتار که قلم قدرت آفریدگار تعالی شانه بمیانجی دو حرف آن که عبارت است از لفظ کن مجموعه آفرینش را بهفت بند آسمان و رباعی امکان و یکه بیت مه و خورشید و ترجیع فصول و ترکیب موالید و مطالع بروج و مصراع هلال و غزلیات هفته و قصاید ماه سال و مثنوی لیل و نهار ...

[نسخه‌های منزوی ۳۵۶۴/۵ «دیباچه بیاض» و ۳۵۷۱ «دیباچه مطلع الانوار» از آقا حسینا]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اقبال این شهریار کامکار از برگ ریز صرصر حوادث زمان گزندی مباد و از ورق گیرائی خزان غباری به خاطر مرساد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹ص (۳۳-۴۱)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۷

آغاز: تعالی الله زهی مایه بلند سخن و رتبه ارجمند گفتار که قلم قدرت آفریدگار تعالی شانه بمیانجی دو حرف آن که عبارت است از لفظ کن مجموعه آفرینش را بهفت بند آسمان و رباعی امکان و یکه بیت مه و خورشید و ترجیع فصول و ترکیب موالید و مطالع بروج و مصراع هلال و غزلیات هفته و قصاید ماه سال و مثنوی لیل و نهار؛ **انجام:** شکر الهی قیام نمودم و بدعا و ثنای حضرت شاهنشاهی اقدام، من ثنا میکردم مسیح تحسین، مسیح دعا میگفت من آمین. الهی تا جهانرا آب و رنگست ×× فلک را دور و گیتی را درنگست. مسلم بر تو باد این پادشاهی میسر کام دل چندانکه خواهی.

در فهرست با عنوان «تقریظی بنام شاه عباس ثانی» آمده؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۹-۱۱)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۳۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۲۰-۸/۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** آزاد است و بعلت استخدام و بندگی بر او حقی نیست و کان ذلک فی تاریخ شد فلان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۶۱۳]

● دیباچه سرگذشت خواجه افضل الدین کاشانی / تراجم / فارسی

dībāče-ye sargozašt-e xāje afzal-od-dīn-e kāšānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳/۱-ف

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج نسخه برون D. 19 (۱۰) (ص ۳۸ فهرست نیکولسون)؛ کا: محمد بن عالم، تا: ۲۲ محرم ۱۱۶۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۳]

← دیباچه سفینه ≻ دیباچه بیاض

● دیباچه سفینه / ادبیات / فارسی

dībāče-ye safīne

شاملو، مرتضی بن حسن، ق۱۱ قمری

šāmlū, morteza ebn-e hasan (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۹/۲

آغاز: برسم ارباب عقول سلیمه و اصحاب صنایع مستقیمه مبدأ هر کار و مطلع هر گفتار حمد و ثنای آفریدگاریست که دیباجه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۵۰ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۲گ (۱پ-۲ر)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۸ - ۲۲۵]

● دیباچه سفینه / شعر / فارسی

dībāče-ye safīne

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵/۱

آغاز: در دیده سفینه لایقت جائی هست ×× دریاب گرت میل تماشایی هست / از شوخی طفل اشک من تر نشوی ×× هر جا که سفینه هست دریایی هست

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱پ-۲ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۷۶]

● دیباچه شاهنامه / تاریخ / فارسی

dībāče-ye šāhnāme

هرندی اصفهانی، حمزة بن محمد خان، ق۱۱ قمری

harandī esfahānī, hamze ebn-e mohammad xān (- 17c)

وابسته به: شاهنامه؛ فردوسی، ابوالقاسم (۳۲۹-۴۱۶ق)

اهداء به: سلطان محمد قطبشاه (۹۸۹-۱۰۲۰ق)

مؤلف، پس از مدتی تحقیق درباره شاهنامه تحکیم فردوسی و تصحیح اشعار و لغات آن، بتشویق شخصی که به‌عنوان رسالت از هند به ایران آمده بود، به هود رفت و به بارگاه سلطان محمد قطب شاه بار یافت و نتیجه مطالعات و کاوش‌های سابق خود را در این کتاب نگاشت و بدو تقدیم نمود. این کتاب دارای یک «مقدمه» و چهار «فصل» و یک «خاتمه» است: مقدمه: در مدت عمر عالم و خلقت آدم و اختلاف اهل سیر؛ فصل ۱. در فراهم آوردن شاهنامه؛ ۲. احوال فردوسی و نظم شاهنامه؛ ۳. بقایای حال فردوسی و سلطنت ایام محمود؛ ۴. ذکر طبقات اربع ملوک عجم؛ خاتمه: در خاتمه کار سلطان محمود. در دیباچه می‌گوید در جوانی به گردآوری سروده‌های پیشینیان می‌پرداخت. در تصحیح هر دیوان خوض می‌کرد. خصوصاً در تصحیح و تتبع «شاهنامه» و ناگزیر شد به احوال حکیم فردوسی و رفتار محمود با ایشان بپردازد. از این روی «همت به جمع نسخ متعدد شاهنامه و کتاب‌های معین» گمارد. بدینجا رسید که آنچه در سبب سرودن شاهنامه و در پیوند حکیم با محمود گفته شده درست نیست و به نگارش این «دیباچه» پرداخت.

آغاز: سپاس بیقیاس افزون از گردش روزگار و ستایش بیرون از کران و شمار خداوندی را ...

انجام: چون این رساله به وقت بهار و شکار که ایام عیش و شادمانی و سبب نشاط و کامرانی بود رسید، ختم بر آن نمودیم.

و الله اعلم بالصواب، و الیه المرجع و المآب.
[دنا ۱۲۸۴/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرعلی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: ۲ صفر ۱۲۱۸ق، جا: محمد آباد بیدر؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۴گ (۴۹ر-۶۲ر متن و هامش)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۴سم [ف: ۷ - ۳۵۷]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۵-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۹۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر بن میر محسن بن میر محمد زکی حسینی موسوی صفوی ساکن احمد آباد بیدر، تا: ۲۷ محرم ۱۲۲۴ق؛ جلد: مقوایی، ۱۹۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۳۱]

● **دیباچه شاهنامه ابو منصور** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye šāhnāme-ye abū-mansūr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۹۳]

● **دیباچه شرح انوری** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye š.-e anvarī

فراهانی، ابوالحسن، - ۱۰۴۰ قمری
farāhānī, abo-ol-hasan (- 1631)
وابسته به: دیوان انوری ابیوردی؛ انوری، محمد بن محمد (-۵۸۳)
از میرزا ابوالحسن فراهانی مؤلف شرح دیوان این نسخه دیباچه بخش قصائد است و مشحون از صنایع لفظی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۱۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۵۴-۵۶)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۱]

● **دیباچه شرح دیوان انوری** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye š.-e dīvan-e anvarī

نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری
nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e mas‘ūd (- 1621)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۵۲
خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن تریاکی، ۲گ (۱۱۰پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ - ۳۸۹]

● **دیباچه شرح قصیده فارسیه** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye š.-e qasīde-ye fārsīye

احمد، ق۱۳ قمری
ahmad (- 19c)
ظاهراً این دیباچه مقدمه‌ای است بر شرحی که بر قصیده نود و پنج بیتی فارسی سره و خالص نوشته شده است. ولی این نسخه نه آن شرح را حاوی است و نه آن قصیده را و شامل دیباچه آن می‌باشد که در شش فصل آمده بدین شرح: ۱. اشاره به مدح زبان فارسی و بیان امتزاج این زبان با لغت هند و عرب و ترک و غیره؛ ۲. در اینکه بعد از استیلای مغول بساط فصاحت و بلاغت بر چیده شد؛ ۳. شکر عصر همایون که رواج زبان فارسی است؛ ۴. ستایش کلام منظوم بر وجه اجمال؛ ۵. شرح کیفیت این کتاب و مطالب آن بر وجه اختصار؛ ۶. عذر تقصیر و اقرار به خطا و خواهش اصلاح.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۲
آغاز: ای دربن بودت شده اندیشه تباه ×× نایافته دانش مهین سوی تو راه؛ **انجام:** هذا اوان الشد فاشتدی زیم ×× و التکلان علی مفیض الخیر و معطی الکرم
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی محمد شیرازی، تا: ۱۲۹۳ق، جا: تهران؛ دارای دو صفحه مقدمه، در آخر نسخه (از صفحه ۶۱ به بعد) علی اصغر یزدی نام ضمن تمجید از کار نویسنده می‌گوید متأسفانه رباعی اول دیباچه کما هو حقه معنی نشده است و در این نسخه آن رباعی به وجه صحیح معنی می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۰گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۵ - ۶۶]

● **دیباچه شرحی بر رساله‌ای فلسفی** / فلسفه
dībāče-ye šarhī bar r.-ī falsafī

رشت؛ شاد قزوینی؛ شماره نسخه:۱۱/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص [نشریه: ۵ - ۳۹۵]

● **دیباچه شمسیه** / منطق

dībāče-ye šamsīye

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۶/۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جانمازی [میراث

شهاب: س۹ش۲ - ۳۵]

● **دیباچه شهنشاه نامه = دیباچه پادشاه نامه** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye šahanšāh-nāme = dībāče-ye pādešāh-nāme

یزدی، محمد شفیع

yazdī, mohammad šafī'

از آخوند مولا محمد شفیع یزدی، بر «شهنشاه نامه» در تاریخ روزگار شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ق). نام یکم بر فراز نسخه و دوم در متن دیباچه آمده است، ولی نگارنده دیباچه نگفته کدامین «پادشاه‌نامه» (نک: مشترک ۴۴۷/۱۰-۴۵۱؛ فهرستواره ۱۱۵۰/۲-۱۱۵۳، همانجا ۱۲۸۱-۱۲۸۴ برای «پادشاه‌نامه» و «شاهجهان نامه»ها). نسخه‌ای دیگر از این دیباچه در تهران (مجلس ۱۷/۸) هست.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۲۹

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× نامه فتح است زحی قدیم اما بعد، بر الواح ضمایر ارباب بصایر لایح و باهر است؛ **انجام:** بر دولت او خجسته پی باد. و الله یهدی من یشاء ... و هو العزیز الحکیم.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: دکتر علینقی منزوی، ۵گ (۱۳۴پ-۱۳۸پ)، سطور راسته و چلیپا [ف: ۲- ۱۰۶]

● **دیباچه ضیاء النیرین** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye zīyā'-on-nayyerīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۱۴

آغاز: سبحان الله دل هوشمند را که ضیاء النیرین عراقین و تحفة العراقین نشأتین است از وی اندیشه؛ **انجام:** نام بخش حقیقی نکو نامش گرداناد بمحمد و آله الامجاد

خط: نستعلیق چلیپا، کا: ابوالفتح دوانی، تا: ۱۰۷۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۲ص (۱۹۶-۱۹۷)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۶]

● **دیباچه عروسی (نکاح نامه) شاهزاده رضا قلی میرزا** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye 'arūsī-ye (nekāh nāme) šāhzāde rezā qolī mīrzā

نثری است مسجع و زیبا که گویا توسط یکی از شاگردان یا دوستان رضا قلی میرزا فرزند کوچک ملک قاسم میرزا والی آذربایجان، که لقب طریقتی مجنون علیشاه داشت و از شاگردان مجذوبعلی‌شاه میر کبیر آقای مراغی بود. نگاشته شده است. از رضا قلی میرزا دو مثنوی نورالانوار و مرآت العاشقین به یادگار مانده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۵/۴ب

آغاز: گلگونه حمدی که عذار عذاری در قرابه نیکوترین وجهی گلگون نماید و غازه شکری که رخسار عروس صفحه را؛ **انجام:** نکاح مرتبط و در سمط عقد دوام منخرط ساخت فلان بالقابه فلان را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱۲ص (۱۰۳-۱۱۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۵ - ۱۵۱]

● **دیباچه عهدنامه ایران و روس** / اسناد / فارسی

dībāče-ye ahd-nāme-ye īrān va rūs

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۵

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳-۱۴؛ ۱ص (۱۷۹۲) [مختصر ف: ۳۵۸]

● **دیباچه فخر الامامی فخرای اصفهانی** / شعر / فارسی

dībāče-ye faxr-ol-emāmī faxrā-ye esfahānī

اصفهانی، فخر الدین بن محمد

esfahānī, faxr-od-dīn ebn-e mohammad

«دیباچه» فخرالدین محمد الاصفهانی به نثری زیبا که چند سطری برای نمونه ذکر می‌شود: «اما بعد چنین گوید، معتکف زاویه نادانی فخرالدین بن محمد الاصفهانی که درین روزگار فرحت آثار که زمان حله جوانی پوشیده و زمین آب زندگانی نوشیده نسیم ربیعی بانفاس عیسوی دم اعجاز زده و نورسیدگان خلوت ابداع جلوه جمال آغاز نهاده».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷۱/۴

آغاز: بسمله، لطایف حمدی که چون نسایم ربیعی دهان گل را بخنداند و زبان بلبل را بمنطق دلگشا گویا گرداند؛ **انجام:** بگشادم و از بوادی منام بوادی یقظه افتادم جوانی دیدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در دو صفحه این سفینه دو شعر یکی از شاعری با تخلص شهرت نوشته شده و دیگر از محمد امین الحسینی قائینی که هر دو نوشته‌اند به دستور میرزا محمد مقیما، و تاریخ یکی از آنها ربیع الاول ۱۰۴۰ می‌باشد؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۰ص (۴۶۷-۴۷۶)، مختلف السطر سه ستونه و بعضاً چلیپایی، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۲۹۱]

● **دیباچه فرانسوی مقامات حریری** / ادبیات / فرانسوی

dībāče-ye farānsavī-ye maqāmāt-e harīrī

وابسته به: مقامات حریری = المقامات؛ حریری، قاسم بن علی (۴۴۶-۵۱۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۹-ف
نسخه اصل: چاپ سیلوستر دساسی در ۱۸۴۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰]

● **دیباچه فرهنگ رشیدی** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye farhang-e rashidi
رشیدی، عبدالرشید بن عبدالغفور، - ۱۰۷۷ قمری
rashidi, ʻabd-or-rašīd ebn-e ʻabd-ol-qafūr (- 1667)
وابسته به: فرهنگ رشیدی = منتخب اللغات؛ رشیدی، عبدالرشید بن عبدالغفور (-۱۰۷۷ق)
فرهنگ رشیدی از عبدالرشید بن عبدالغفور حسینی تتوی است که به سال ۱۰۷۷ در روزگار عالمگیر شاه جهان گویا در زندان درگذشته است. وی فرهنگ خود را به ترتیب الفبا و از روی فرهنگ‌های جهانگیری و مجمع الفرس سروری و غیره نوشته و آن را در یک مقدمه و ۲۴ باب و هر بابی را در فصل‌هایی قرار داده است. چون مقدمه آن دارای لطف بیان و آرایش‌های گوناگون لفظی بوده لذا آن را با عنوانی جداگانه آورده‌اند.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴/۲
آغاز: ستایشی که آرایش سر نامه هر سخن؛ **انجام:** به معنی آنکه آب از بینی او می‌رفته.
بخش ناقصی از دیباچه مذکور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۷ص (۲۲۶-۲۵۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۷]

● **دیباچه کتاب دعواتی** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye k.-e daʻavātī
مدهوش گلپایگانی، محمد صادق بن فتحعلی، ق۱۳ قمری
madhūš-e golpāygānī, mohammad sādeq ebn-e fath-ʻalī (- 19c)
شیخ المشایخ عبدالصمد حسب الاشاره حضرت شهریاری تألیف نموده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۵
آغاز: دره اکلیل، هر کلام از سپاس جهان دار کریمی است که هزار دستان عمیمش
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۵پ-۷ر ش و هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۴ - ۶۶۵]

● **دیباچه کتاب میزان الصنایع** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye k.-e mīzān-os sanāyeʻ
مدهوش گلپایگانی، محمد صادق بن فتحعلی، ق۱۳ قمری
madhūš-e golpāygānī, mohammad sādeq ebn-e fath-ʻalī (- 19c)
وابسته به: میزان الصنایع؛ یزدی، محمد حسین بن محمد باقر (- ۱۱)
حسب الاشاره نواب والا رقم زده ... نیایش و سپاس معبودی بی‌زوالی را رواست که صحایف طوایف و اوراق لطایف ظرایف (درست مانند آنچه که ریو در ذیل ۳۷۹ آورده و نمی‌داند از کیست). «میزان طبایع» از حیدرقلی میرزای خاور است.
[فهرستواره منزوی ۳۰۷۴/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۲
آغاز: نیایش و سپاس معبودی بی زوالی را رواست که صحایف طوایف و اوراق لطایف ظرایف
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۴- ۶۶۵]

← دیباچه کلیات سعدی > کلیات سعدی

● **دیباچه کلیات طوفان** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye kollīyāt-e tūfān
وابسته به: دیوان طوفان هزارجریبی؛ طوفان هزارجریبی، طبیب (-۱۱۹۰ق)
عبدالله نامی در بیستم شوال ۱۱۸۵ق دستور می‌گیرد به جمع‌آوری قصاید و غزلیات و مثنوی و رباعیات و جنگ‌نامه و هجویات میرزا طبیب مازندرانی هزارجریبی متخلص به طوفان که در اصفهان و سپس نجف می‌زیسته، و دیباچه آن را شروع کرده است که نسخه ما مقدمه آن است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۰۵/۲
آغاز: بسمله جواهر حمدی که صیرفیان بازار نقود معانی ... لهذا غرض از تمهید این مقدمات آنکه ... طوطی گلزار بلاغت میرزا طبیب تخلص بطوفان طیب الله انفاسه ... میرزا مهدیخان منشی الممالك ... باین غریق بحر خطا عبدالله فرمودند ... شیرازه اتصال بخشد
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۱۴×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۱]

● **دیباچه کلیله بهرامشاهی** / ادبیات / فارسی
dībāče-ye kelīle-ye bahrām-šāhī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۰/۲

خط: نستعلیق خوش، کا: کلهر (گویا)، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با مخمل، ۶گ (۷پ-۱۲پ)، ۸ سطر (۱۵×۷/۵) و ۵ سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۸۷۴]

← دیباچه گلزار ابراهیم ⟵ گلزار ابراهیم

● دیباچه گلزار قدس = دیباچه دیوان فیض کاشانی

/ ادبیات / فارسی

dībāče-ye golzār-e qods = dībāče-ye dīvan-e feyz-e kāšānī

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

وابسته به: گلزار قدس = دیوان فیض کاشانی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱ق)

دیباچه‌ای است مفصل از فیض کاشانی بر دیوان اشعارش به عنوان گلزار قدس، البته، برخی پنداشته‌اند که گلزار قدس نام این دیباچه است، در این دیباچه، برخی از اصطلاحات شعراء و عرفاء، همچون، رخ و زلف، خال و خط، چشم و ابرو، لب و دهان، شراب و ساقی، خرابات و خراباتی، بت و زنار و کفر و ترسا، تأویل و تفسیر گردیده است. اصل دیوان فیض که شامل این دیباچه نیز می‌باشد چندین بار به چاپ رسیده است.

آغاز: یا محسن قد اتاک المسیٔ، فیض احسان بی پایان ترا چگونه شکر گزارم که از من ناتوان نمی‌آید ... اما بعد، چنین گوید مؤلف این کلمات و ناظم این ابیات

انجام: فلایرومون منه بدلاً و انسوا بقربه فلا یبتغون عنه حولاً، بانجام رسید دیباچه گلزار قدس، اکنون وقت آن است که شروع در اصل گلزار شود و لله الحمد اولاً و آخراً

[الذریعة ۳/۸۵۳/۹-۲۱۸/۱۸؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض کاشانی ۴۹ و ۲۲۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوائل قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ مهر: «ابوتراب الفیضی» (بیضی)؛ واقف: ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان بن علم الهدی بن فیض کاشانی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰گ (۶۰-۶۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۴ - ۲۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۵/۱۸

معنی شعر از دیباچه دیوان فیض کاشانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۱۱۸پ — ۱۱۹) [ف: ۶ - ۱۱۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا کسی که آشنا به اصطلاح قوم نباشد فی الجملة آشنایی بهمرساند

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن ابوتراب، فیضی کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی؛ مهر: کاتب که از نوادگان مؤلف می‌باشد «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۲-۵)، ۱۹-۲۰ سطر(۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۹۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۹/۴

آغاز: بسمله بعد از حمد پروردگار و درود بر مصطفین اخبار چنین گوید ... که هنوز طبع لطیف به تکرار لغت می‌فرمود؛

انجام: مجرد شو زهر اقرار و انکار.تم ما اردنا ذکره فی دیباچه الاشواق ...

دیباچه دیوان اشعار فیض به نام گلزار قدس و دیباچه رساله مشواق اوست در بیان اصطلاحات شعرا و عرفا؛ خط: شکسته نستعلیق،کا:مقصود مسعود افشار ترکمان،تا: ۱۲۵۶-۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۸ص (۲۰۴-۲۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۴/۵

آغاز: بسمله بعد از حمد پروردگار و درود بر مصطفین اخیار ... که در اوان صبا که هنوز طبع لطیف؛ **انجام:** تم ما اردناه ذکره فی دیباچه الاشواق ... الی مبدأ الانفس و الآفاق.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۱۴۹-۱۶۰)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۱۱]

← دیباچه گلزار محمدی ⟵ دیباچه بیاض

← دیباچه مثنوی ⟵ مرآت مثنوی

● دیباچه مثنوی معنوی / ادبیات / عربی

dībāče-ye masnavī-ye ma‘navī

ضیاء الحق حسام الدین

zīyā’-ol-haqq hosām-od-dīn

وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴-۶۷۲ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۹۹/۶

آغاز: بسمله. هذه الاسرار القدسیة و الانوار الروحیة و اللابحاث الخفیة و الالهامات الجلیلة و الاشارات الغریبة؛ **انجام:** الذی افرده الله سبحانه و تعالی بمحاسن الالطاف ... سیدنا و مولانا جلال الحق و الدین محمد بن محمد بن الحسین البکری البلخی الرومی عظم الله تعالی ذکره و قدس سره و ایدنا بروحه آمین یا رب العالمین

خط: نسخ، کا: محمد علی عبرت مصاجی نائینی، تا: چهارشنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۳۵۴ق؛ در آغاز این دیباچه گفته شده است که این دیباچه ضیاء الحق حسام الدین به خط ولایت از مثنویات

قدیمه یافته شد، در پائین صفحه لغات دیباچه معنی شده؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۹ر-۳۱پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۲۹۲]

● دیباچه مجموعه / - فارسی

dībāče-ye majmūʻe

بخشی از آغاز دیباچه از نسخه افتاده است و بخش باقیمانده هم در حاشیه نسخه بریدگی و ناقصی دارد. با این همه از آن می‌توان نام میرزا محمدمهدی کلیددار حرم رضوی را خواند. تاریخ پایان دیباچه هم ظاهراً سال ۱۱۰۹ق در شهر مشهد است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۸۲

آغاز: به ضرب سرانگشت بسته نگار و نطق سرآوازه زبان ذوالفقار از احوال و دائره شرع تزلزل در ساس کفر و طغیان انداخته ... اما بعد بر ضمایر قدسی سرایر آیات عظام و اشراق کرام

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۱ ص (۱ر حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۴]

● دیباچه مجموعه گلزار محمدی / ادبیات / فارسی

dībāče-ye majmūʻe-ye golzār-e mohammadī

بروجردی، معصوم بن رضی، ق۱۳ قمری

borūjerdī, maʻsūm ebn-e razī (- 19c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: محمد نصیر بن لطف الله مورخ ۱۲۳۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۷]

● دیباچه مجموعه هوش ربا / متفرقه / فارسی

dībāče-ye majmūʻe-ye hūš robā

ذوالقدر، خلیل، ق۱۱ قمری

zo-l-qadr, xalīl (- 17c)

وابسته به: هوش ربا = مجموعه هوش ربا؛ ذوالقدر، خلیل (قرن ۱۱)

در آن می‌نویسد: «این ذره احقر یعنی خلیل ذوالقدر ... همواره دیده بصیرتش به مطالعه تصانیف مجتهدین حق گزین و تألیفات ائمه دین مبین که راسخون علمند نور اندود و ظلمت ز دودست تا آن که در این ایام میمنت انجام به خاطر خطور نمود که به تحریر رمزی از رموز بل کنزی از کنوز احوال و اسرار حضرت شاه دین پناه و حضرت ائمه معصومین صلوات الله و سلامه علیه مشغول گردد تا ثواب و اجر آن ذخیره روز بازپسین باشد بنا بر این اراده به توفیق ربانی همگی دل و جان را رهین این داعیه عظمی نموده از هر بحری قطره ای و از هر گنجی درهمی فراهم آورده مجموعه موسوم به هوش ربا ترتیب دارد ... و اسامی فراهم آورده‌های خود را که نو عروسان حجله خانه قدسند درین جدول درج نمود.»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۱

آغاز: ستایش و نیایش خالقی را سزاست که مجموعه وجود انسانی را که انتخاب دیوان کاینات به اعلی مرتبه عزت و افتخار رسانیده محسود اغیار گردانید؛ **انجام:** به نقل گوهر او گر کنند میل رواست ×× خرد مضایقه با کس این قدر نکند / ولی به عاریت و بر سبیل ملکیت ×× توقع آن که کسی سوی او نظر نکند

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۰۵۳ق، جا: احمد آباد گجرات؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱پ-۲ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۸]

● دیباچه مرقع / ادبیات / فارسی

dībāče-ye moraqqaʻ

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۱۴

آغاز: هو الله. بر آگاه دلان خبرت پذیر روشنست که این اعجوبه آفرینش که او را خط گویند چون عالم قدیم و بی سرو بن است نه او را بدایتیست و نه نهایتی؛ **انجام:** امید که این تازه بهار ... طراوت بخش نظار کیان محفل گرامی شود و هر صفحه گلستان نفحه اش منشور دوام شادکامی.

دیباچه‌ای است که شیخ ابوالفضل بر مرقع پادشاهی نوشته است؛ خط: نستعلیق، کا: طهماسب قلی، تا: قرن ۱۱، جا: سورت هندوستان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۴۳-۱۴۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۱۳۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۳۰

آغاز: بسمله. بهترین مقالی که بر سر خیل کاروان فنون محاورات تواند بود، و خوشترین کلامی که پیر خرد را در طریق سخن گزاری عصا کش خامه بیان تواند نمود؛ **انجام:** بتیرگی آن آیینه و خاکستر و سوختگی از هوی و هوس توان.

به نظم و نثر. دیباچه مرقعی با این سرآغاز به شماره ۴۴۲ در مجلس هست که فهرست‌نگار آن را از رفیعای واعظ دانسته است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ خطوط راسته و چلیپا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۶گ (۱۵۳پ-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۴۰

آغاز: انشاء مولانا میرزا. الله اکبر عجب لؤلؤییست موزون و طرفه دریست مکنون که جوهریان راسته بازار صورتش کلام نام نهادنده‌اند؛ **انجام:** بیاضش از فروغ صدق پر نور ×× سطورش جلوه گر چون عقد گوهر / ز الفاظ بلیغ روح پرور

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۰ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۹ص (۳۲۵-۳۳۳)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۸]

● **دیباچه مطلع الانوار** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye matla'-ol anvār

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶-۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

وابسته به: مطلع الانوار = مطلع الانوار و مطمح الانظار = مطلع الانوار فی معرفة الاسطراب؛ یزدی، محمد باقر بن زین العابدین (-۱۱)

اهداء به: شاه صفی

دیباچه‌ای که بندگان آقا حسینا بر مطلع الانوار ملامحمد باقر یزدی نوشته است و نام کتاب و محمد باقر بن زین العابدین در آن یاد شده است.

آغاز: حمدی فزون از میزان عقول و حواس و سپاس بیرون از مقیاس و اندازه و قیاس سزاوار فایض الانوار است ...

انجام: بپرتو التفاتی این صحیفه نا چیز رشک فرمای آیینه عالم آرای سکندری و غیرت افزای جام جهان نمای جمشیدی گردد و انه علی کل شی قدیر و بالاجابة جدیر چون طریق استنباط امور مذکوره محتاج به بیان و اتضاح بود رساله‌ای در این باب مرتب مشتمل بر مقدمه سی باب و خاتمه.

[دنا ۱۲۸۷/۴؛ نسخه‌های منزوی، ج۵، ص۳۵۷۱؛ فهرستواره منزوی ج۴، ص۳۰۴۷؛ مشترک پاکستان، ۶۳۹/۵؛ محقق خوانساری شرح حال و آثار، ص۱۵۴-۱۶۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۴۶-۵۲)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۴گ (۷۷پ-۸۰ر)، ۱۵سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸-۶۱۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۲/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۳ص، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم[ف:۲۹/۱-۱۲۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵ص (۳۶۲-۳۶۶ حاشیه)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۱۰]

● **دیباچه معیار الادراک = جوش بلبل = آهنگ بلبل** / ادبیات / فارسی

dībāče-ye me'yār-ol edrāk = jūš-e bolbol = āhang-e bolbol

طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

وابسته به: معیار الادراک؛ طغرای مشهدی (-۱۱۰۰ق)

یکی از منشآت اوست به نثر و نظم در تعریف حافظ شیرازی و اشعارش. احمد منزوی در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان چنین آورده: «گویا دو تحریر است نزدیک به یکدیگر. یکی جوش بلبل و دومی آهنگ بلبل. ولی عنوان [دیباچه] معیار الادراک برای هر دو تحریر به‌کار رفته است. در چاپ نولکشور ۱۸۸۵ م، ص ۵۲-۶۵ جای داده شده و به دو نام آمده است»

آغاز: ۱: پیشرو ساز سخن ترانه حمد صانعیست که گلشن ابیات رنگین بعندلیبان الهام سرود ارزانی فرمود ... اما بعد، مخفی نماند که نغمه بلبل گلشن راز خواجه حافظ شیراز».

۲: ز طغرا چون این حرف شد صوت یاب ×× ازو یافت آهنگ بلبل خطاب

انجام: چون شد مرتب در باب آن بیت ×× معیار الادراک یعنی رساله. کلکم چنین ساخت دیباجه اش را شد حرف تحریر اوراق لاله.

[نسخه‌های منزوی ۳۵۱۹/۵ «آهنگ بلبل»: نشانی۲ نسخه را بدین نام آورده، همانجا ۳۵۵۱ «جوش بلبل»: نشانی ۴ نسخه دیگر را بدین نام آورده؛ مشترک پاکستان ۱۷۲/۵: می‌گوید: گویا دو تحریر است نزدیک به یکدیگر: یکی «جوش بلبل» و دومی «آهنگ بلبل» ولی عنوان «دیباچه معیار الادراک» برای هر دو بکار رفته؛ پیر راشدی، تذکره شعرای کشمیر ۷۴۶/۲ «آهنگ بلبل» و «جوش کبیر» و «دیباچه معیار الادراک» را یکی دانسته است]

۱. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۴/۳

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۸-۲۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۸ - ۳۱۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۸/۶-عکسی

اصل نسخه: میرداد خان افغان که در پاکستان به خرید و فروش کتاب می‌پردازد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ به نام «جوش بلبل»؛۳گ (۳۷-۳۹) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰/۵-عکسی

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۲۰۸۶ (گنج ۱۲۶۱/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷ص (۸۳-۸۹) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۲]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۰/۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بازار فکر را حک نموده بجا آورده خویش را رقم نمایند.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در مجموعه رسایل طغرا (گ ۴۲ر-۴۴ر) نسخه به نام «آهنگ بلبل» است؛ ۳گ (۴۲ر-۴۴ر) [ف: ۲ - ۱۰۶]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۶۹/۱۰

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴گ (۱۰۲پ-۱۰۵پ) [ف: ۲ - ۱۰۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱۵/۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول، دارای کمند لاجورد؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۵۸-۶۱)، ۳۲ سطر (۹×۲۷)، اندازه: ۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۹۴]

۷. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

● دیباچه منشآت علامی / نامه‌نگاری / فارسی

dībāče-ye monšaʼāt-e ʻallāmī

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟ - ۱۰۱۱ ؟ قمری

ʻallāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551 - 1603)

عبدالصمد افضل خواهرزاده شیخ ابوالفضل بن مبارک ناگری علامی (مؤلف تاریخ آئین اکبری) مکاتبات و منشآت او را در سه بخش گردآورده و برای آن، دیباچه‌ای نوشته و نسخه حاضر همان دیباچه است. بخش‌های مکاتبات بدین ترتیب است: بخش ۱. مکاتبات و فرمان‌های شاهنشاه هند به پادشاهان ایران و توران و امیران؛ ۲. عریضه‌ها و نامه‌ها به خاقان هند و خان‌ها؛ ۳. خطبه‌ها و اختتام‌ها و گزیده‌هایی از کتاب‌ها و بیاض‌ها.

[تاریخ نظم و نثر نفیسی: ۳۶۵؛ تاریخ ادبیات براون ۴:۱۶۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰/۳۴۵۵/۲

آغاز: دیباچه: بسمله، گوناگون نیایش مرداوری را که وجود بشر را از کارخانه عنایت کسوت حیات پوشانیده

بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۳۵۸)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۶۸]

● دیباچه منشآت نصیرای همدانی / نامه‌نگاری / فارسی

dībāče-ye monšaʼāt-e nasīrā-ye hamadānī

نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری

nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e masʻūd (- 1621)

وابسته به: منشآت؛ نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود (-۱۰۳۰ق)

با عنوان نامه‌های: فقره که در تعریف الله ویردیخان گفته، ایضا رقعه که نصیرا در طلب آب به میرزا معین وزیر اصفهان نوشته، ایضا رقعه که نصیرا به یکی نوشته، ایضا رقعه در طلب عینک.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۱۱

آغاز: مبدعی که سبعه مستعلقات آسمان نمونه از بدایع انشاء لطایف ابداع او است؛ **انجام:** که از خواندن نامهای پی در پی او فقیر هم محتاج بعینک شود

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛مجدول؛کاغذ:ترمه سمرقندی،جلد: میشن مشکی، ۱۱ص (۱۶۲-۱۷۲)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۵]

● دیباچه منظوم سوره‌ای از زبور به نظم ابن عباس / شعر / فارسی

dībāče-ye manzūm-e sūre-ī az zabūr be nazm-e ebn-e ʻabbās

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۱۴

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱ص (۲۰۷ پ) [مختصر ف: ۳۶۰]

● دیباچه میرزا عبدالله / ادبیات / فارسی

dībāče-ye mīrzā ʻabd-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۱۵

خط:شکسته نستعلیق،کا:میرزا حسن کرمانی،تا:قرن۱۲ [ف: ۷ - ۱۹]

● دیباچه نصایح افلاطون / اخلاق / فارسی

dībāče-ye nasāyeh-e aflātūn

محمد شریف بن شمس الدین، ق۱۴ قمری

mohammad šarīf ebn-e šams-od dīn (- 20c)

تاریخ تألیف: جمعه اواخر ربیع الثانی ۱۳۰۲ق

کتاب بخش‌بندی خاصی ندارد و مجموعه حکایات و گفته‌های حکما و داستان‌های اخلاقی است. دارای این موضوعات: در شرایط ادب و محامد احسان، در حلاوت صبر، در عذوبت عشق، در چاشنی محبت، در مکارم سخاوت و شجاعت، نتایج ادبار خواموشی (کذا)، عزت قناعت، دل (کذا؛ ذل) طمع و ثمره فتوت و حسن تدبیر، در شامت ظلم و مذمت خدعه و ملامت حسد، در شرایط ادب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۹

آغاز: لک الحمد یا ذا الجود و المجد و العلی ×× تبارکت تعطی من ثناء و تمنع. الحمدلله الذی افاض الارواح من القدم و اخرج الوجود من العدم و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد المؤید ... اما

بعد این دیباچه نصایح افلاطونی که مشتمل بر فصول است و برای ترتیب امور دنیوی و اخروی بر همه کس لازم است مرور نمایند در شرایط ادب؛ **انجام:** پس سلیمان علیه السلام گفت پسر از آن تست متصرف شو او درین دعوی کاذب است و ادعا باطل. شکر که این نامه به عنوان رسید ×× پیشتر از عمر به پایان رسید. زهی سعادت بخت و فیروزی اقبال که به معاونت توفیق همت ارباب نظر توسن خامه خامی نکرده و قطع این بیابان را نمود. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب ... این بی بضاعت قلیل الاستطاعت اقل العباد الملک اللطیف ابن شمس الدین محمد شریف ... درین گلشن عقل فریب عندلیب آسا ... کسی کش خرد رهنمون است هرگز ×× به گیتی ره رسم صحبت نورزد / درین دم که هستیم باشیم شاد ×× که خواهیم این روز را کرد یاد»

خط: نستعلیق، کا: علی بن یحیی حسینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: بیهق؛ تملک خیرالله؛ کاغذ: صنعتی شکری، جلد: میشن قهوه‌ای؛ ۷۱گ، ۱۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۴۳]

● دیباچه نکاح شاهزاده حسینعلی میرزا با دختر ابراهیم خان قاجار / اسناد / فارسی

dībāče-ye nekāh-e šāhzāde hoseyn-'alī mīrzā bā doxtar-e ebrāhīm xān-e qājār

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۶/۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۷ - ۲۵]

● دیباچه نکاحنامه / ادبیات / فارسی

dībāče-ye nekāhnāme

دیباچه عقد زناشویی کسانی است که از آنان نام نرفته است. برای آموزش کاربردی دبیری.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۹۰/۵

آغاز: ... جواهر زواهر ستایش، مصور است که صورت زاب می‌سازد ×× ز قطره قطره آب آفتاب می‌سازد ... اما بعد، غرض از پیرایه رخسار افکار؛ **انجام:** شیخ المشایخ فلان بالقا نمایند.

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، ۳گ (۱۳۹ر-۱۴۱ر) [ف: ۳ - ۱۴۰]

← دیباچه نورس ≻ نورس خیال

● دیباچه وقفنامه قرآن / ادبیات / عربی

dībāče-ye vaqf-nāme-ye qor'ān

یک انشای عربی است که وقف‌نامه قرآن نوشته شده است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۷۰/۴

آغاز: فاتحة الکتاب بعد ختم البسملة وقف حمد من جعل الفرقان بانشقاق قلم النور؛ **انجام:** مما اوزعنی الله تعالی تألیفه بإعجاز القرآن ترصیف لآلی هذه الفقرة فی عقد البیان.

خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد، تا: ۱۱۳۸ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۷۵پ-۷۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۳۸۱]

● دیباچه وقفنامه کتب میرزا محمد مهدی خان استرآبادی / اسناد / فارسی

dībāče-ye vaqf-nāme kotob-e mīrzā mohammad mahdī xān-e estarābādī

نام بیش از سیصد کتاب به روش براعت و استهلال در آن آمده است و گویا می‌رساند این کتاب‌ها در کتابخانه واقف بوده است (چاپ شده در ص ۷۳-۷۹؛ مخزن الانشاء در ۱۲۸۶). گویا وقف‌نامه‌ای که در منشئآت (۳۶۶۹) آمده است همین باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۲/۸

آغاز: فراید طریقه حمد و سپاس و طرایف فریده شکر بی قیاس که نتیجة الاصداف عزو بهاء و تحفة الاشراف ملأ اعلی تواند بود نثار محافل قدس واقف السرایری است؛ **انجام:** عمده شرایط آنکه زیاد بر شش ماه نزد احدی نگذارند و بدون قبض به کسی ندهند و قلم نسخ بر قواعد وقفیت نکشند.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۵۵]

● دیپلوماسی روس و انگلیس / اسناد / فارسی

dīplomāsī-ye rūs va engelīs

تاریخ تألیف: ۱۳۰۳ق

در تدابیر دیپلوماسی پنجاه ساله دولتین روس و انگلیس در ایران و افغانستان، ترجمه از انگلیسی به فارسی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۵۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۸۰]

● الدیة / فقه / عربی

ad-dīya

در دیباچه گوید: چون یک استفتاء مشکل از راه دارالعبادة (شاید یزد) درباره دیت کتک‌کاری و جرح رسیده بود. استاد محقق دام ظله (؟) پاسخ آن را از راه آزمایش از من خواست و من چنین تهیه کردم. او پاسخ را در چهار صورت بیان کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۴۶/۱۷

آغاز: من بعض المحققین. بسملة. و به استعین و صلی الله علی محمد و آله ... و بعد: لما استفتی من دارالعبادة فی مسألة غامضة ... فامرنی الاستاد ... دام ظله العالی ... ان أحرر فی جوابها ... و للمسألة المفروضة صوراً عدیدة. الاولی ان یعلم المضروب؛ **انجام:** و هو منوط برای الحاکم.هذا ما خطر بالبال ... فی اقل من اربع ساعات من تلك اللیلة ... و ان ساعدنا التوفیق ... لاكتب فی تلك المسألة رسالة خاصة مشتملة علی قاعدة الضرر و القرعة و غیر مما یناسب ذکرها فی تحقیق المسألة و السلام من الرحمان علیکم و رحمة ... و الحمدلله اولاً و اخراً و السلام تمت

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا، جا: اصفهان؛ در برگ‌های ۱۹۵ تا ۱۹۸پ جدول تقسیم ارث؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: مقوایی، ۳گ (۱۹۳–۱۹۵)، ابعاد متن: ۷×۱۳/۵، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۷۸]

● دیة الجنایة علی المیت / فقه / عربی

dīyat-ul jināya ʻala-l mayyit

عریضی، شمس الدین

ʻarīzī, šams-od-dīn

فایده‌ای فقهی است در مسأله ایراد جنایت بر میت و تعیین مقدار دیه آن، درآغاز آمده است: «فائدة من املاء شیخنا شمس الدین العریضی رحمه الله لشیخنا زین الدین علی بن محمد ... رحمهما الله». در میان شاگردان علامه حلی، جمال الدین عبدالله بن محمد حسین عریضی خراسانی صاحب کتاب «شرح الفوائد الغیاثیة» است.

[الذریعة ۳۸۸/۱۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳/۱–۸/۳۳

آغاز: بسمله قولهم فی قطع رأس المیت الحرمائة دینار وفی جوارحه ... ذلك اقول هنا بحوث الاول ان ذلك یتناول الذکر و الانثی؛ **انجام:** ذلك مع احتماله یدل علی ان علی الجانی الدیة مطلقاً وذلك مما قدرفی الاصول والله اعلم بالصواب والحمدلله وحده وصلی الله علی سیدنا محمد وآله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج سرخ، ۱گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۶ – ۲۹۹۰]

← دیدار دوستانه ≻ دستور عمل زیارت تحبیب

● دیدن الواح برای پیش بینی / طالع بینی / فارسی

dīdan-e alvāh barāye pīš-bīnī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵/۱۰

آغاز: پس از بسمله ... باید دانست که از برای سه مطلب اولا از آن سه لوح که ذکر می‌شود بر بازوی خود به بندد.؛**انجام:** اما هر قدر که با وضو باشد و به پاکی و طهارت اهتمام نماید بهتر است و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۲۷۸–۲۸۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ – ۴۱]

● دیدن الواح برای پیش بینی / طالع بینی / فارسی

dīdan-e alvāh barāye pīš-bīnī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۶۰]

● دیدن ماهها / - فارسی

dīdan-e māh-hā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۲۹/۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۱۹۲]

● دیده بیدار / شعر / فارسی

dīde-ye bīdār

شفایی اصفهانی، حسن بن محمد حسین، ۹۶۶ – ۱۰۳۷ قمری

šafāyī esfahānī, hasan ebn-e mohammad hoseyn (1559 - 1628)

مثنوی از شفائی اصفهانی که ماده تاریخش را چنین گفته است: «مژده رسان شد به زبان ادا ×× دیده بیدار سخنگوی ما». مثنوی است عرفانی، در عشق صوفیانه، در برابر «مخزن الاسرار» نظامی در حدود ۲۱۰۰ بیت. در آغاز آن آمده: کرد «شفایی» به طفیل همه ×× از رگ جان ریخت هم این زمزمه. (احمد منزوی)

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× تیغ الهی است به دست حکیم / آمده از کان سخن پیکرش ×× آیت توحید بود جوهرش

انجام: از نظرش نقص سبل دور باد ×× در دو جهان ناظر و منظور باد

[الذریعه ۲۹۰/۸ «دیده بیدار»، همانجا ۱۸۳/۱۹ «مثنوی دیده بیدار»؛ نسخه‌های منزوی ۲۸۲۰/۴ (۱نسخه)؛ مشترک پاکستان ۸۲۵/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای دو سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی و گل و بوته، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۶/۴سم [ف: ۸ – ۳۰]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸/۱–عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** باطل و همصحبتی حق کجاست ×× نیست کجا هستی مطلق کجاست / جزبر ضیا میل اطاعت مکن ××

خوف و رجا مایه طاعت مکن
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۸۴۸ (گنج ۱۶۲۱/۳)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: علی نقی بن عبدالباقر بهبهانی، تا: غره ربیع الثانی ۱۰۸۷ق؛ با سرلوح؛ ۷۳گ (۱–۷۳) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸/۱ عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۲۴]

← دیده مغول > دیوان دیده ترکمان
← دیک الجن > قصه دیک الجن (ترجمه و شرح)

● **دیک الجن** / داستان / عربی
dīk-ul jin

دیک الجن، عبدالسلام بن رغبان، ۱۶۱ – ۲۳۵ قمری
dīk-ol-jenn, ‘abd-os-salām ebn-e raqabān (779 - 850)

در این نامه دارد که این گفتگو از «المثالب و المناقب من کتب العامة» از شیخ مفید گرفته شده است (در فهرست طوسی و سروی از چنین کتابی از مفید یاد نشده است). دیک الجن در این نامه ابواسحق نامیده شده و دارد که او از بزرگواران و دانشمند و شاعر و فقیه و ادیب و نحوی و صرفی و کلامی و منطقی و آگاه به بسیاری از دانش‌ها و سرآمد در پارسایی و پرهیزگاری بوده است. به هارون گفته بودند که او زندیقی است که خدای نمی‌شناسد و به رستاخیز و پیامبر نمی‌گوید و به پیشوایی نمی‌گراید. او دستور داد که وی را نزدش بیاورند. دیک الجن آمد و هارون خشمگین بدو گفته که شنیدم خدا و پیامبر و پیشوا نمی‌شناسی و به رستاخیز نمیگرایی. وی پاسخ داد که چنین نیست من مرگ را خواب و برانگیخته شدن را بیداری و جهان را روز و گور را شب و خانه را گور و فردا را رستاخیز می‌پندارم و می‌گویم که مهر خداوندی نمی‌گذارد که مردم از رستگاری دور و به تبهکاری نزدیک گردند و روی همین است که برای آنها فرمانروایی خواهد بود همچنان‌که در روزگار پیش بوده است. هارون پرسید که تو این شعر به گفته‌ای: «اصبحت جم بلابل الصدر ×× و ابیت مطویا علی الجمر». او دنباله آنها را هم سروده خود دانست. هارون گفت تو را زندیق گفته‌اند. دریافتیم که رافضی هم هستی. او گفت به گفته‌های سخن‌چینان آشوبگر که از هر کسی پیروی می‌کنند و خلافت را از عباس نیای تو بازداشتند گوش مده. من این شعرهای زندقه را از ولید زندیق دارم و او از عمر سعد و او از یزید و او از معاویه و او از عمر خطاب و او از ابی بکر و او از نیای خود عبدالعزی زندقه بیاموختند و هر یک شعرهایی در بی‌دینی گفته‌اند که در این نامه دیده می‌شود. هارون این شعرها که شنید بدو خلعت بخشید و گفت که این سخنان پوشیده بدار و به‌مانند ما بر زبان می‌آورد. (دانش پژوه)

[دنا ۱۲۸۸/۴؛ الذریعه ۳۱۷/۲۲]

شرح و حواشی:
۱– قصه دیک الجن (ترجمه و شرح)؛ قمی، محمد طاهر بن محمد حسین (–۱۰۹۸)

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۰/۸ حکمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۴/۳
خط: نستعلیق خوش، کا: عنایت الله، تا: نزدیک به ۱۰۳۵ق؛ ۳گ (۱۶۲پ–۱۶۴پ) [ف: ۵ – ۱۵۱۴]

۳. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۰۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۰۷۷ق، جلد: تیماج، ۳گ (۱۳۲–۱۳۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [کتابخانه‌های قائن: ف: – ۹۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۵/۳
آغاز: بسمله. حکی بعض الثقات ان الخلیفة هرون الرشید و شی عنده بدیک الجن ابو اسحق الشاعر و کان رجلا من الاجلاء الفضلاء فقیها عالما ادیبا نحویا صرفا کلامیا منطقیا جامعا لکثیر من العلوم لایقدر احد علیه فی البحث و کان فی کمال الزهد و التقوی فقالوا للرشید بانه من اهل الزندقة لایثبت صانعا و لا یقول ببعث و لا بنبوة و لایقر بامامة فقال الخلیفة: «علی به» فاحضر بین یدیه فسلم دیک الجن علی الخلیفة: فقال له الخلیفة:«لا سلام علیک و لا اهلا بک و لا سهلا! سمعت بانک لا تثبت صانعا و لا تقول ببعث و لا نبوة و لا امامة» فقال دیک الجن: حاشا ان اکون کذلک و انا اعتقدان الموت کالنوم و البعث کالیقظة، و الدنیا کالیوم و القبر کاللیلة، و الحجرة کالقبر و غدا کالقیمة. و اعتقد ان الله لا یخلی الخلق من لطف یکونون معه من الصلاح اقرب و الی الفساد ابعد، و لا یخرج ذلک اللطف حتی یجعل له خلیفة یکونون معه کما کانوا فی الصدر الاول. هذا اعتقادی یا خلیفة الزمان؛ **انجام:** فقال الخلیفة: «اتدری ابوبکر من این اخذ هذا المعنی» قال: «نعم. اخذه من جده عبدالعزی حیث یقول: لعبت هاشم بالملک فلا ×× خبر جاء و لا وحی نزل». فخلع علی دیک الجن و قال: «اکتم ما انت فیه کما کتمنا». و کتب من کتاب المثالب و المناقب من کتب العامة (عمیهم الله بالعمی، و السلام علی من اتبع الهدی) من تصنیف الشیخ المفید، افادنا الله بفوائده و عودنا عوائده کما هی عوائده. انجامه نسخه: «تم و بالخیر عم بقلم مالکه منصور بن ایوب الجزائری و بمعاونة الشیخ الاجل الشیخ عابد الحویزی الجزائری و کان البدءة یوم الثلثا و الفراغ یوم الجمعة فی یوم سابع عشر جمادی اول سنة ۱۱۶۰ بارض مخا الیمن»
کا: منصور بن ایوب جزائری، تا: ۱۱۶۰ق، جا: مخا در یمن؛ در گ ۳۲ب حاشیه ای دارد و بیتی از شرح الزیارة احسائی آورده شده و پیداست که شعرهای ابابکر در آنجا هم آمده؛ ۳گ (۳۰پ–۳۲پ) [ف: ۵ – ۱۵۱۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۷-طباطبائی

آغاز: بسمله روی السید هاشم البحرانی فی کتاب معالم الزلغی عن السید الاجل ... الرضی الموسوی ... فی کتاب فضائل امیرالمؤمنین قال ذکر الشیخ المفید ... فی کتابه ... المثالب و المناقب قال کان عهد الرشید ... رجل ... یقال له اسحاق بن ابراهیم الملقب بدیک الجن؛ **انجام:** فقال ... او کان الصدر الاول کافرا بالله ... قلت نعم ... ثم اکتم علی ذلک ثم خلع علیه و هناء له الجائزة

به نقل از معالم الزلفی تألیف سید هاشم بحرانی و کتاب المناقب الفاخره (بنابر نقل صاحب حدائق از آن کتاب)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۳۰۸-۳۱۲)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۸۰۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۵۹/۴

آغاز: بسمله، ذکر شیخ المفید فی کتاب المثالب و المناقب قال انه کان فی بغداد فی ایام الرشید بن المهدی رجل یعرف دیک الجن و اسمه ابراهیم بن اسحاق؛ **انجام:** ثم خلع علیه و اعطاه الف دینار و خرج من عنده مکرما میجلا. و هذا تمام الکلام.

از کتاب «المناقب و المثالب» شیخ مفید انتخاب و در رساله حاضر نگاشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای کمنداندازی به شنگرف؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۳۲پ-۳۷پ)، ۱۴سطر(۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم[ف:۱۶-۳۹۰]

● **دیکسیونر** / لغت / فرانسه - فارسی

dīksīyoner

مختصری است در فرهنگ لغت دوزبانه فارسی به فرانسه.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۶۳

آغاز: زراعت کردن، ضد بودن و بالغ شدن، التفات فرمودن، رقصیدن، فروختن اجناس: خرده خرده؛ **انجام:** راه رفتن، تعیین کردن و مشخص نمودن، تحدید کردن، قناعت و خانه داری کردن، رسیدن و همراه بردن و طفلی را به مدرسه بردن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ جلد: مقوا، ۹۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۷]

● **الدیک و خواصه** / حیوان شناسی -

ad-dīk wa xawāṣṣ-u-h

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۴/۱۴

بی‌کا، تا: پایان ذیقعده ۵۵۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۸]

● **دیگجوش** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

dīg-jūš

میر ناصر علی شاه، ق۱۴ قمری

mīr nāser ʻalī šāh (- 20c)

اشعاری است سست و ضعیف از فرقه‌هایی از اهل تصوف. ابتدا چهار تکبیر شاه سید جلال و سپس اشعاری بابت وفا و مطالبی در نثر، و در پایان اسامی کرسی فقرا. به‌نظر می‌رسد میر ناصر علی شاه کاتب این مجموعه باشد. البته در پایان هنگامی که سلسله کرسی فقرا را نام می‌برد ابتدا نام خویش را نوشته و در پایان نیز مهر او حک شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۶/۲

آغاز: اثبات و ثبوت جمال تکبیر دیگجوش فقرا - میکشم از صدق دل حق دوست الا الله را ×× میکشم ورد زبان خویش بسم الله را

خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۷ر - ۲۲پ)، ۹ و ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۶سم [ف: ۴۳ - ۱۰۲]

← الدیلمیة ← اجوبة المسائل الدیلمیة

● **الدین** / فقه / عربی

ad-dayn

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

مختصری است استدلالی در بعض احکام و مسائل دین.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱/۳

آغاز: المحکی عن الأکثر ان مال المیت باق علی حکم ماله اذا کان علیه دین مستوعب

نسخه اصلی: کتابخانه آستان قدس رضوی - مشهد؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۸گ (۱۲۲ر-۱۲۹پ) [عکسی ف: ۱ - ۴۲۱]

● **دین** / گوناگون / عربی

dīn

جزوه‌ای است مختصر در موضوع‌های مختلف دینی و معلوم میشود طلبه‌ای دروس روزانه و یا هفتگی خود را در این دفتر برای یادگیری ثبت کرده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۰۲

آغاز: بسمله - النبة و فیها مقامات، الاول فی لزومها و وجوبها فی الاعمال؛**انجام:** علی القول الباقلانی یکمل علی المعانی اللغویه لانه قائل بان الفاظ مستعملة فی العانی اللغویه.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۲۳گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

● **دین** / گوناگون / فارسی

dīn

مجموعه‌ای است از مطالب مختلف مذهبی مانند: شرح معراج، معجزات پیغمبر، گناهان کبیره، فضایل حضرت علی، فضیلت بسم الله، راجع به آخر الزمان و صفت یأجوج و مأجوج، در تربیت فرزندان، حکایات مختلف و در بیان نفس. نام کتاب و مؤلف آن معلوم نگردید.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۷۳

آغاز: الا کما یقوم الذی یتخبطه الشیطان - در گذشتم به خلقی رسیدم از زن و مرد بسیار، ایشانرا عذاب میکردند؛ **انجام:** و هم چنین نه آیات است در عالم ملکوت است و از آنجمله یکی انفس کل است و از ملکوت.

خط:نستعلیق،بی کا،بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا با کاغذ قهوه‌ای، ۷۱گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۲-۲۴۹]

● **دیناریه = مقاله فلسیه** / داستان / فارسی

dīnārīye = maqāle-ye falsīye

طبیب تهرانی، حبیب بن عباس، ق۱۳ قمری

tabīb-e tehrānī, habīb ebn-e ‘abbās (- 19c)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۸ صفر ۱۲۹۰ق

در ایامی که کشور ایران گرفتار قحطی و گرانی بوده و کسی از بی پولی نمی‌توانست چیزی به دست آورد. مؤلف رساله حاضر را در اوصاف پول به صورت رمان ساخته و پرداخته است. در آن وجه نیاز به پول و مصارف و اهمیت آن را بیان نموده است. قصد مؤلف از این کتاب شکایت از بی پولی خودش بوده است. این بیت را ماده تاریخ آن قرار داده است:گشت تاریخ فلسیة ×× پول غول و ما بسم الله

آغاز: سپاس حکیمی را سزاست که نظام انسان را بر وجود جمال آفریده و احتیاج ایشان در نفس وی پسندیده. وی را خاعتی به منصب باب نعمانی داده و قوة به نمودن مشکل گشائی. بر ارباب بینش و هوش و صاحبان کمال با چشم و گوش مخفی و پوشیده نماناد که این رساله‌ای است موسوم به مقاله فلسیه من کلام الحقیر حبیب بن عباس طبیب المتخلص بالبدیع ...

انجام: نه آسودگی که به تصحیل علوم نشینم و نه راحتی که خلوت برگزینم المفلس فی امان الله. قسم به حشت و جاه و جلال سلطانی ×× که یک فلوس ندارد حبیب تهرانی. فبعد هذا توکلت علی الله انه مسبب الاسباب و مفتح الابواب. گشت تاریخ فلسیه ×× پول غول و ما بسم الله

چاپ: گنجینه بهارستان، بخش تاریخ ۱، به کوشش سید سعید میر محمد صادق، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، بهار ۱۳۸۴ش، با تصحیح سوسن اصیلی

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۲۸ صفر ۱۲۹۰ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج زرد، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۱۱۰]

● **دین الله** / کلام و اعتقادات / عربی

din-ul lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۲

آغاز: بسمله. اما بعد فانک کتبت الی تسالنی عن دین الله و ما هو و کیف هو انی ساصف لک ... علی حقه و صدقه؛ **انجام:** بسلامتک و حاجتک رزقنا الله و ایاک منقلباً کریماً و حیوة طیبة و صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیماً کثیراً.

خط: نسخ، بی کا، تا: ذیحجه ۷۱۰ق؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۴۱-۵۴) [سنا: ف: ۲ - ۳۰۲]

● **دینداری** / کلام و اعتقادات / فارسی

dīndārī

قائنی هروی، جلال بن محمد

qā’enī heravī, jalāl ebn-e mohammad

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵/۳

آغاز: سپاس بی قیاس حضرت پروردگاری را که علم و عمل را نتیجه اساس عالم ساخت ... این رساله‌ای است در باب دین داری و پاسبانی ایمان که نام نهاده شده است به رساله دین داری و مرتب بر هفده اصل ...

خط: نستعلیق، کا: عبدالحی بن تاج الدین بن محمد بن المنصور، تا: ۸۳۹ق؛ ۸ص (۴۶-۵۳)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۲]

● **الدین القویم (فی ربط الحادث بالقدیم)** / فلسفه / عربی

ad-dīn-ul qawīm (fī rabṭ-il ḥādiṯ bi-l-qadīm)

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری

‘allāme hā’erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۹۲

آغاز: بسمله. الحمدلله القدیم؛ **انجام:** استیفاء البقیه المقتضی لعدم

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا [الفبائی: ۲۵۴]

● **دین کابچاو** / فقه / اردو

dīn-e kābčāv

رساله‌ای است در فضیلت نماز و روزه و آداب و احکام نماز با استناد به آیات قرآن و احادیث.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۴۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اما بعد جاننا چاهی که نماز بنواز کن اسلام کاهی حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم نی اسکودین کاستون اور بهشت کی کنجی اور موجب مغفرت ذنوب فرمایا ه اور الله تعالی نی قرآن مجید مین؛ **انجام:** آخر تک ایک بار اسکی گناه بخشی جاوین اگر چه سمندر کی چهاگ کی مثل هون فقط تمت

خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: محمد عبدالحفیظ خان، تا: ۱۳۲۷ق، جا: هندوستان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۹ سطر (۱۲/۸×۷/۸)، اندازه: ۱۳/۹×۲۲سم [رایانه]

● **دینکرد** / ادبیات / پهلوی

dīnkard

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۶

آغاز: بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان دادگر راستی پسند

بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ خط: پهلوی، اشعار چهار ستونی فارسی ثبت شده در تعرف زراتشت بدین سرآغاز: «سپاس از خداوند پروردگار ×× فزونتر زریر و ز برک شجار». به نظر می‌رسد برگ‌هایی قبل از آن افتادگی دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۱۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۵×۳۶/۷سم [ف: ۴۵ - ۹۴]

۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۵۹

نسخه اصل: کپنهاک، بخش پنجم؛ به پهلوی (تاریخ ادبیات ساسانی از تفصلی ص ۲۲)؛ بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی: - ۱۷۲]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۵۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۶]

● **دینکردنامه** / ادیان و مذاهب

dīnkard-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳-ف

چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷۰ص (۲۱-۲۹۰) [فیلمها ف: ۲ - ۵]

● **دین المقتول** / فقه / عربی

dayn-ul maqtūl

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1861 - 1915)

رساله‌ای است مختصر در دین مقتول، اینکه آیا بعد از کشته شدن کسی، دین او بر گردن و ذمه قاتل می‌باشد یا نه؟

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقد نقل عن بعض الاجلة ان المقتول ینتقل ما علیه الی مائلته و ادعی عدم الدلیل علیه

انجام: و الحقوق التی علی احادهم و من ذلک أدلة الدیة بتفاصیلها و الکفارة کما لا یخفی فلنقتصر علی ذلک فی هذا المضمار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۸۲/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شب ۲۲ رمضان ۱۳۲۹ق؛ مصحح از سوی مؤلف و چند قلم خوردگی نیز در متن؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۱-۲۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۱/۵سم [ف:۳۱-۱۳۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ رمضان ۱۳۲۹ق؛ در هفتم ماه شوال سال ۱۳۲۹ق مبیضه گردیده؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۲-۲۴)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۲۲۰]

● **دین المیت** / فقه / عربی

dayn-ul mayyit

موسوی، محمد حسین بن محمد، ق۱۳ قمری

mūsavī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)

رساله‌ای فقهی و استدلالی است در اینکه اگر میت بدهی داشته باشد آیا با وجود بدهی، ما ترک میت با وجود استیعاب بدهی، به ورثه می‌رسد یا خیر؟

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۷/۱۲

آغاز: مسالة، اذا مات الرجل و علیه دین فهل ینتقل ترکته الی الوارث و لو کان الدین مستوعبا لها؛ **انجام:** ذلک علی ما مر التنبیه علیه آنفا، هذا مضافا الی تایده بالسیرة العملیة و موافقته لعمومات التوسعة و الله تعالی هو العالم بحقائق احکامه ...

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۴۰- ۴۵)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۵۲۶]

● **دین المیت (مسالة مهمة فی)** / فقه / عربی

dayn-ul mayyit (masalat-un muhimma fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۱۲/۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۶۸۲]

● **دین و جهان** / کلام و اعتقادات / فارسی
dīn va jahān

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۴-۴۷۵۲/۴۳-ف
۱۳۲۳ش؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **دین و شؤون** / متفرقه، کلام و اعتقادات / فارسی
dīn va šo'ūn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۷۸
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رضا زهرایی [رایانه]

● **دین و فلسفه** / کلام و اعتقادات / فارسی
dīn va falsafe

زنوزی، علی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری
zonūzī, 'alī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

سرگذشت او هم در آغاز آن هست و می‌گوید که دین را نیازی به فلسفه نیست و در آن باید به قاعده تسلیم تمسک کرد.
[فهرستواره منزوی ۲۹۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۲/۷
آغاز: بسمله. خداوندیرا ستایش که ما را بتکالیف واقعیه امتحان و آزمایش فرمود ... و بعد چنین گوید علی ... الخوئی از عهد طفولیت و خردسالی؛ **انجام:** فهو الامر ... فی العالم البشری.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۶۴۶-۶۵۶)، ۲۰ سطر (۱۷/۵×۹/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم
[ف: ۱۰ - ۱۸۹۵]

← دیوان ⩾ کلیات
← دیوان ⩾ یادگارنامه
← دیوان ⩾ جنگ

توضیح: «دیوان» عنوان عامی است که برای آثار منظوم انتخاب شده در صورتی که سراینده متن مورد نظر مشخص باشد و بدان معنی نیست که ناظم، حتماً دارای اثری با عنوان «دیوان» است. بنابر این کلیه آثار منظوم یک شاعر که با عنوان‌های پراکنده مثنوی، رباعی، دوبیتی، قصیده و عناوین مشابه فهرست شده، همگی تحت عنوان «دیوان» مجتمع شده است جز آثار منظومی که دارای نام مشخص است و جز برخی از عناوین چون «رباعیات خیام» و ... که به همین نام معروف است. «کلیات» نیز عنوان عامی است که بعضاً با «دیوان» همپوشانی دارد که می‌بایست برای یافتن موارد مورد نظر به آن نیز مراجعه کرد. آثار منظومی که نام سراینده آن معلوم نبوده، همگی تحت عنوان «اشعار» گنجانیده شده است.

● **دیوان آبی** / شعر / فارسی
dīvan-e ābī

ملا آبی
mollā ābī

اشعار شاعر است با تخلص «آبی». فقط در تذکره روز روشن تألیف محمد مظفر حسین متخلص به «صبا» شاعری با نام آبی ترشیزی ذکر شده که گویا همین شاعر مورد بحث ما است
[فرهنگ سخنوران ص۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۵/۲۷
آغاز: آغاز ترجیع بند: ساقی بده آن باده که آتش زن مدهوش است ×× سجاده نشین در طلبش سبحه فروش است
ترجیع بند و رباعیات شاعر بدین ترتیب: الف: ترجیع بند (۱۴۹پ-۱۵۰پ): بند ترجیع: «ما سوختگان تشنه لب جام شرابیم ×× ساقی قدحی پر کن و در ده که خرابیم»، ب: رباعیات (۱۵۰پ-۱۵۲ر)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۴۹پ-۱۵۲ر) [ف: ۳۷ - ۴۴۶]

● **دیوان آتشی** / شعر / فارسی
d.-e ātašī

آتشی شیرازی، طاهر، - ۹۲۸ ؟ قمری
ātašī šīrāzī, tāher (- 1522)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۰۶/۳ (۴ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۹۶۷/۹؛ الذریعه ۱/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱۲
آغاز: الهی از می‌لبالب ساز جامم را ×× هنوز چون چراغ صبح گردان شمع شامم را؛ **انجام:** بساقی بگو آنچه گفتم تمام ×× همین است رسم وفا واسلام
دارای ۳۵۰۰۰ بیت: غزل‌ها به ترتیب تهجی (ص۱-۱۶۱)، رباعیات و مطایبات (ص۱۶۳-۱۷۶) سپس قصاید آنگاه خسرو و شیرین (ص۳۲۵)، از ص ۳۲۶ و ۶۱۰ برمی‌آید که او از تهی‌دستی به هند رفت و در بیجاپور نزد مصطفی خان رسید و زری به دست آورد. او از شعبده‌بازی یاد می‌کند که در میدان سعادت سپاهان نزد شاه عباس بازی کرد و دانسته شد که جاسوس دولت روم (ترک عثمانی) است (ص۲۳۰)، در آن از وضع سپاهان و قهوه‌خانه‌های آنجا یاد شده است. فهرست عنوان‌ها: ۱. در آرزوی شیراز (ص۱۲۸)، ۲. متهم داشتن دشمنان شاعر او را به کفر و زندقه - تعریف پیل (ص ۳۱۶)، ۳. نام یکی از تالیفات آتشی موسوم به معدن افکار که ۲۳۰۰ بیت بوده (ص ۴۷۸)، ۴. شکایت شاعر از

کوچکی خانه خود (ص ۵۰۴)، ۵. داستانسرایی میرزا رجب و بیان حکایت پیرمرد لنبانی که زر و سیم دفینه خود را میان چوبی نهاده و بر روی زاینده رود می‌افکند و چگونگی آن (۵۰۵)، ۶. مناجات به درگاه واقف النیات (ص۵۹۵)، ۷. حکایت (ص۵۹۶)، ۸ مناجات به درگاه کافی المهمات و عرض نیاز و خواهش آمرزش از آن کارساز کاینات (ص ۶۰۴)، ۹. مناجات (ص ۶۰۶)، ۱۰. عرض حال در شکر (ص ۶۰۷)، ۱۱. فضیلت شکر انعام قادر بیمثال (ص ۶۱۱)، ۱۲. حکایت پادشاه عادل و گرفتاری گنه‌کاران و تاثیر شکر (ص ۶۱۳)، ۱۳. موعظه و خطاب در فضیلت شکر (ص ۶۱۵)، ۱۴. حکایت ابدال خرقه پوش (ص ۶۱۶)، ۱۵. گفتگو کردن ابدال با خود از روی اضطرار (ص ۶۲۱)، ۱۶. عرض حال به درگاه بی زوال نمودن ابدال و استدعای از مرض و افلاس نجات یافتن و مناظره با خود (ص ۶۲۷)، ۱۷. گنج زر یافتن ابدال و فرخ فال شدن آن نیکو مآل (ص ۶۲۸)، ۱۸. در تعریف افیون (ص ۶۳۰)، ۱۹. در ستایش پادشاهان و حقیقت گوهر شاهی و بیان حال ابدال (ص ۶۳۳)، ۲۰. در گنج زر یافتن آن پادشاه دین پناه در هنگام مراجعت از خانه ابدال (ص ۶۳۵)، ۲۱. موعظه و بیان بیوفائی روزگار و نوای و تشبیه تمثیل سرای در آن مقام (ص ۶۳۷)، ۲۲. در سالک را راه‌نمایی بدرگاه سلطان اولیا وارث انبیا نمودن گفته‌اند (ص ۶۳۸)، ۲۳. حکایت رفتن شاه ولایت پناه به سیر نخلستان و میل آهنین آسیا را طوق گردن عزت سر پنجه تاب فرمودن (ص ۶۴۱)، ۲۴. در عرض حال بدرگاه صاحب ذوالفقار یعنی حیدر کرار (ص ۶۴۵)، ۲۵. نکته در تعریف سخن گفتن و بر سر مدعا رفتن (ص ۶۵۱)، ۲۶. خطاب با گل سیراب باغ طبیعت شاداب یعنی آفتاب بیزوال سخن (ص ۶۵۱)، ۲۷. گفتار در صورت خطاب با شاهد شیرین کار یعنی عروس سخن و استدعای وصال آن یادگار دل‌ربای (ص ۶۵۴)، ۲۸. در ستایش خویش از پرتو سخن و بیان و تأثیر صحبت آن شیرین دهن گوید (ص ۶۵۵)، ۲۹. اشاره بنام خود (ص ۶۵۶)، ۳۰. استدعای عفو گناه نمودن و قایل بر کثرت تقصیرات و نادانی خود شدن و طلب آمرزش و مغفرت کردن از پادشاه آگاه (ص ۶۵۹)، ۳۱. در خواهش باده حلال از ساقی بزم کمال نمودن و سررشته راه ارشاد به دست سالک دادن (ص ۶۶۱)، ۳۲. شکایت از روزگار و بی‌رونقی هنگامه اعتبار گوید (ص ۶۶۲)، ۳۳. چند بیت در مرتبه نواب مصطفی خان رحمه الله گفته شد (ص ۶۶۴)، ۳۴. حکایت سلیمان و ملاقات او با جعفر دوانقی و مآل آن گوید (ص ۶۶۵)، ۳۵. حکایت گفتن جعفر دوانقی از برای سلیمان و قصه و سرگذشت خود و یافتن فیض از برکت فضایل علی (ص ۶۶۷)، ۳۶. احوال خود و برادران گفتن پیر شامی از برای جعفر دوانقی (ص ۶۸۳)، ۳۷. دیدن جعفر دوانقی آن دشمن اولاد علی را و پرسش حال او و آگاه شدن بر سر کار او (ص ۶۷۴)، ۳۸. استدعای آمرزش و کام نمودن از ساقی کوثر (ص ۶۷۹)، ۳۹. خواهش یار [با] وقار و مصاحب با اعتبار نمودن از حیدر و کردگار قادر مختار جل شانه (ص ۶۷۹)، ۴۰. حکایت باز خوش پرواز و گرفتار شدن به چنگ عقاب (ص ۶۸۱)، ۴۱. در موعظه و ستایش غم و شکوه ابنای روزگار و همه حکایت باز و عقاب (ص ۶۸۴)، ۴۲. آمدن شیر از دل دشت و ضایع ساختن اسب پادشاه و مآل آن (ص ۶۸۷)، ۴۳. در صفت نشاط زمان سلطنت شاهزاده پدر به باد داده (ص ۶۸۹)، ۴۴. تعریف دکن و مانند نمودن او به شیراز (ص ۸۱۳)؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶۵۶ ص، ۱۶سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۴۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴۵-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا، بخش کمی از آن است [عکسی ف: ۲ - ۱۲۲]

۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۲۸

اشعار فارسی در گزارش جنگ‌های امیرالمؤمنین علی(ع) سروده آتشی شیرازی مشهدی که نانوا بوده و این منظومه را در سال ۹۱۰ق سروده؛ بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۱

آغاز: بسمله. قصه فتح قلعه خیبر. بگشای زبان بهر ثنا اول دفتر ×× به نام خداوند توانای توانگر / آن فرد مرد که بود واحد یکتا ×× آن رازق اشیا که بود خالق اکبر / حشر رساند تو را از لطف و کرم ×× به خدمت شه مردان ولی دادآور / بزرگوار خدایا بحق جمله رسل ×× که بگذر از گنه شیعیان زخورد و کبر

مثنویات و قصایدی است در شرح جنگ‌های امیرالمومنین و مدایح و مناقب ائمه اثنا عشر؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم گرگانی قمی، تا: سه‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۲۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۵/۱

آغاز: قصیده ابن ملجم ... از گفتار ابن حسام. ای کبریای ذاتت برتر ز جسم جوهر ×× خلاق ما سوا را رزاق بنده پرور؛ **انجام:** هزاران درون و هزاران سلام ×× ز ما بر محمد علیه السلام

بیست و پنج قصیده است و نخستین آن از ابن حسام و در آن آمده (ص۱۲): بسال هشتصد و هشتاد و چهار از هجرت سید ×× بنای نظم کردم این ولایت نامه را در آخر شعبان. همه این قصیده‌ها در ستایش خاندان پیامبر است؛ خط: نستعلیق، کا: مراد علی همدانی، تا: ۱ محرم ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۹گ (۲پ-۱۳۰پ)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۱۵۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۷

آغاز: بگشای زبان بهر ثنا اول دفتر ×× بر نام خداوند توانای توانگر؛ **انجام:** بسال هشتصد و هشتاد بعد از هجرت احمد ×× بشادی نظم شد چون این ولایت نامه غرا

شامل قصاید در شرح جنگهای حضرت علی (ع) و مناقب آن حضرت، تاریخ تصنیف بنا بر بیت پایان نسخه ۸۸۰ هجری است و

تعداد ابیات ۲۶۰۰ بیت است که کاتب در پایان هر قصیده یک دو بیت خود سروده و بدان افزوده است؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: محمد باقر، تا: ۱۳۰۶ق؛ تملک: ملک الشعراء بهار؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۹۶ص، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۸۱]

● **دیوان آتشی** / شعر / فارسی

d.-e ātašī

آتشی شیروانی، ق۱۰ قمری

ātašī šīrvānī (- 16c)

در الذریعه این دیوان جزو شرح حال شیروانی مراغی ضبط شده است ولی بدون تردید این دیوان از آتشی شیروانی است و مرحوم تربیت در دانشمندان آذربایجان ضمن ذکر آتشی شیروانی دو بیت آتی: «صبحدم کاین زورق زرین به امر دادگر ×× شد روان بر روی این دریای سبز پردرر / از بس پرده زلیخائی سحرگه رخ نمود ×× همچو یوسف کو بر آورد از درون چاه سر» را که اول یکی از قصاید این دیوان و در مدح پنج تن آل عباست از تذکره عرفان نقل کرده است. فصل و بابی ندارد مجموعاً ۳۴ قصیده مفصل و غیر مرتب است، در شرح غزوات و معجزات حضرت رسول اکرم و امیر المؤمنین علی بن ابیطالب به این شرح: چهار قصیده به قافیه الف، بیست و پنج قصیده به قافیه راء، چهار قصیده به قافیه نون و یک قصیده به قافیه یاء.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۸

آغاز: گفتند کافران که به ما ده تو نامه را ×× وانگه تو نیز زود به همراه ما بیا / گفتا که جز بدست علی کس نمیدهم ×× از تن اگر برید به زاری سر مرا؛ **انجام:** نقل دارم ز راویان صحیح ×× همچو مقداد و بوذر و سلمان / که علی در مدینه سید ×× شسته بد با بتول فرزندان / فاطمه اندکی تکسر داشت ×× مام سبطین زینت حوران / چادر کهنه ای ز پشم شتر ×× بو او را که رشته بد به بنان / شاه را گفت این بفروش ×× یک اناری ولی حق برسان / که دل من انار میخواهد ×× زود باش ای قسیم نار و جنان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف مرحوم در برگ اول نوشته‌اند: «دیوان آتشی در سال ۹۱۰ هجری نوشته» مأخذ این نوشته معلوم نشد و در هیچ یک از تذکره‌ها جز اینکه «آتشی شیروانی پیش از آتشی مراغی بوده است» اطلاعات دیگری نیامده است، آنچه مسلم است آتشی شیروانی در عهد صفویه و اوان رونق تبلیغ شیعی‌گری می‌زیسته ولی مسلم نیست که در ۹۱۰ زنده و معاصر شاه اسماعیل اول صفوی بوده باشد، یادداشت تصرفی به نام حاج غلامحسین دنبلی به تاریخ ۱۵ رمضان ۱۳۵۰ در برگ آخر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۹۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۰۵]

● **دیوان آتشی = جنگنامه آتشی** / شعر / فارسی

dīvan-e ātašī = jang-nāme-ye ātašī

آتشی، حسن، ق۱۲ قمری

ātašī, hasan (-18c)

تاریخ تألیف: رجب ۱۱۸۸ق

قصاید سستی است در شرح غزوات اسلامی و مناقب ائمه هدی معروف به جنگ‌نامه آتشی. وی به آتشی، سلمی، سلیمی، عبدی و قاسم تخلص می‌کرده که در رجب ۱۱۸۸ سروده و تاریخ‌های دیگری نیز دارد.

چاپ: در سال ۱۲۷۱ق چاپ سنگی شده است

[دنا ۳/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۶۰۹/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۷۷

آغاز: فرمود نبی پیش بیا ای شه مردان ×× شد پیش نبی والی داورشه صفدر؛ **انجام:** بدر شد تیغ شاه از زین آن پیل ×× بصنع قدرت دانای اسرار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: پارچه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۶ سطر (۷/۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۷ - ۳۴۶]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۴۶

آغاز: بسمله ابتدا کردم به نام خالق پروردگار ×× صانع ارض و سما و جاعل لیل و نهار؛ **انجام:** از بار جوشن او پشت فلک تنومند ×× از تیغ روشن او روی فلک منور

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ،۱۸سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۲۱]

● **دیوان آتشی اصفهانی** / شعر / فارسی

dīvan-e ātašī-ye esfahānī

آتشی اصفهانی

ātašī esfahānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۹×۲۱/۶سم [رایانه]

● **دیوان آتشی** / شعر / فارسی

d.-e ātašī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۹۹

انجام: حق نور اولیا یعنی علی مرتضی ×× هم به حق فاطمه بنت نبی مهربان / آتشی را ز آتش دوزخ نگهداری ز لطف ×× در صراط المستقیم سهل و آسان بگذران

قصیده در مدح امیر المؤمنین (ع)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال

الدین محمد حسنی، تا: یک‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۱۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۵۸۴)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۲]

● دیوان آتشی / شعر / فارسی

d.-e ātašī

مجموعه قصاید سستی است در شرح غزوات حضرت علی (ع) که با دیوان حسن آتشی (قرن ۱۲) (نسخه آستان قدس) از لحاظ نام ناظم و تخلص‌های متعدد آنجا، تفاوت دارد. در این نسخه نام ناظم مهدی خان بوده و آتشی تخلص کرده است و تخلص عبدی و سلمی و سلیمی دیده نمی‌شود و ابیاتی که نام مهدی را ذکر کرده در دیوان حسن آتشی (نسخه آستان قدس) وجود ندارد. «نگهداری تو مهدی را، خدایا ز آتش دوزخ ×× کز آن شورش، دلش اندر تنور سینه جوشانست / بکن تو عاقبت کار مهدیخان محمود ×× بحق احمد [و] حیدر بیازده نقبا / هم بحق ذات پاک فرد بی‌همتای تو ×× کز کرم بگذر ز تقصیر گناه مهدیخان / هر خطائی کآتشی کرد از عطایت عفو کن ×× چون بود از جان علی را مدح گو و مدح خوان». با توجه به مطالب بالا، ناظم احتمالاً مهدی خان آتشی بوده که در اواخر قرن نهم و اوایل دهم می‌زیسته است: «مه صوم زهجرت ضاد و لام جیم و هی رفته ×× که شد منظوم این درها ز بحر طبع گوهر ما».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۱

آغاز: خداوندا بحق آل یس ×× نی و حیدر و شبیر و شبر؛ **انجام:** علی را دیدم اندر خواب داد تعلیمم ×× بنظم آوردم این در نیم روز از فیض مولانا

خط: نستعلیق، کا: میر احمد، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مذیل است به: ۱. مثنوی «قصه فتح قلعه خیبر بدو انگشت حضرت حیدر» احتمالاً از فارغ گیلانی (قرن دهم و یازدهم)، آغاز: «شکر گویم کریم خالق را ×× رازق جمله خلایق را»، انجام: «یا علی یک نظر بفارغ کن ×× فارغم از غم دو عالم کن / چون تو فارغ نهاده لقبم ×× از دو عالم فراق می‌طلبم» و مثنوی نیمه‌تمام «قصه امیرالمؤمنین و ابوجهل ...» ضمیمه می‌باشد (۱۱۳-۱۵۰)، ۲. تعدادی از قصاید و ترجیع‌بند و ترکیب‌بند در نعت حضرت رسول (ص) از ابن حسام خوسفی (-۸۷۵ق)، آغاز: «یا رب بحق حرمت هارون وزیر او ×× در امر او شریک بما جاء بالهدی»، انجام: «انما انت منذر لعباد ×× و علی لکل قوم هاد»؛ کاغذ: نخودی، ۱۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف:۱۷-۱۴۶]

● دیوان آخند / شعر / فارسی

dīvan-e āxond

اصفهانی، محمدصادق بن رجبعلی، ۱۲۳۵-۱۳۰۵ قمری

esfahānī, mohammad sādeq ebn-e rajab-'alī (1820 - 1888)

به ترتیب تهجی و نزدیک به ۲۹۰۰ بیت است و او اشعاری هم به لهجه اصفهانی سروده و نسخ را هم خوب می‌نوشته است.

[نسخه‌های منزوی ۲۳۹۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۳

جنگ اشعار؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۶سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۹۱گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۴]

● دیوان آخوند ملا علی یزدی / شعر / عربی

dīvan-e āxūnd mollā 'alī-ye yazdī

آخوند ملا علی یزدی، ق۱۳ قمری

āxūnd mollā 'alī-ye yazdī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۲

قصائد اوست در منقبت اهل البیت (ع)؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۶ر- ۹پ) [مختصر ف: - ۶۱۴]

● دیوان آذر / شعر / فارسی

dīvan-e āzar

آذر بیگدلی، میرزا صفی بن لطفعلی، ق۱۲ قمری

āzar-e bīgdelī, mīrzā safī ebn-e lotf-'alī (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۳

اشعار از او؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ (۱۰ر- ۱۸ر) [مختصر ف: ۵۸]

● دیوان آذر بیگدلی / شعر / فارسی

dīvan-e āzar-e bīgdelī

آذر بیگدلی، لطفعلی بن آقا خان، ۱۱۳۴ - ۱۱۹۵ قمری

āzar-e bīgdelī, lotf-'alī ebn-e āqā-xān (1722 - 1781)

حاوی مثنوی‌ها و قصاید و غزلیات و رباعیات.

آغاز: بشنوید ای معشر آزادگان ×× این حکایت از دل از کف دادگان

چاپ: به کوشش حسن سادات ناصری، ۱۳۶۶ش

[الذریعة ۳/۹؛ منزوی ۲۲۰۷؛ دنا ۳/۵-۴ (۳۵ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۹/۱

آغاز: دریغا که با خود ندیدم مصاحب ×× رفیقی موافق انیسی مناسب؛ **انجام:** باد محب ترا عیش و طرب بی زوال ×× باد عدوی ترا محنت و غم جاودان

قصائد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۲۸ص (۱–۲۲۸)، ۱۶ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [شورا: ف: ۸ - ۴۳۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۷/۱

آغاز: برابر

نام مؤلف با توجه به آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۴ سطر، قطع: بیاض رقعی [ف: ۹ - ۲۹۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۴۵

آغاز: یا نسیم الصبح یا خیر البرید ×× یا غراب الدیک یا نعم الورید

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳گ (۱۶۶پ–۱۶۸ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۱

در این جنگ این اشعار از آذر بیگدلی موجود است: الف: یک غزل، مرثیه‌ای که در رثاء برادرش سروده، قطعه‌ای که در تسلی از فوت برادرش سروده (۱۰ر–۱۳ر)، ب: منظومه در مدح اصفهان، ماده تاریخ ابوالفتح خان زند و جهانگیرخان و رشید بیگ افشار ۱۱۳۹ (۲۰پ–۲۴ر)، ج: مثنوی؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۳۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۴/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۶۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۳۶

آغاز: فرود آمد چو شاه اختران زین نیلگون توسن ×× افق را نعل سیمین هلال افتاد در دامن؛ **انجام:** کرم نگر که چو آباد کرد عالم را ×× خرابه از دل دشمن بجغد نادان داد

دو قصیده زیبای مدحیه است، اولی: قصیده‌ای نونیه است، حدود ۷۹ بیت، در مدح میرزا محمد نصیر طبیب، این قصیده در صفحه ۱۲۳–۱۳۷ دیوان او چاپ شده، دومی: قصیده‌ای دالیه است، در ۵۳ بیت، در مدح ابوالفتح خان زند، این قصیده در صفحه ۴۰–۴۷ دیوان وی آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۱۳–۱۱۷)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۶۶]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۲۵

شعری از آذر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۶ - ۵۸۸]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۴۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۱ص (۴۱پ هامش دوم)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸- ۱۹۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴

آغاز: ... آنها ز فغان من من از ستم آنها؛ **انجام:** همیگفت و خندید آن میهمان ×× که سوزد دل اما دل میزبان

گزیده‌ای است از غزلیات او به ترتیب تهجی از الف تا حرف نون با تخلص آذر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۵گ (۳۸پ–۵۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۴/۲سم [ف: ۸ - ۲۰۹]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** جانم از این محنت و اندوه کاست ×× روز امید و شب وصلی کجا است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری با گل و بوته، ۴گ (۱۷۰پ–۱۷۳پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۷]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۶۴

آغاز: بنام خداوند جان و جهان ×× که برتر بود زآشکار و نهان؛ **انجام:** عیدست چه مانده ای صباحی به سرای ×× من بلبل و تو فاخته با من بسرای / از مهر و وفا و دوستداری بسه رای (؟) ×× تا عمر نیامدست بر سر به سرای

حاوی مثنوی‌ها و قصائد و غزلیات و رباعیات؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی،، جلد: میشن قرمز، ۲۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۰/۴سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۸۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۰

آغاز: کریمی که بخشید پیش از طلب ×× چنین خورد ازو رزق نگشود لب؛ **انجام:** زان لب به نیم بوسه خوشم کاب زندگی ×× بخشد حیات اگر پر، اگر کم خورد کسی

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد بن اسماعیل بروجردی، تا: غره شهر جمادی الاول۱۲۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریورماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج دارچینی، ۲۹۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۴۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۹/۱

آغاز: دریغا که با خود ندیدم مصاحب ×× رفیقی موافق انیسی مناسب؛ **انجام:** پایت مالم که پای مالم نکنی ×× دستت بوسم که دست گیریم کنی

قصاید است و غزل بترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد افشار، تا: ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳ص (متن و هامش۱–۱۴۳)، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۰]

۱۶. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: جز آفتاب و ماه نخواهد کسی ترا؛ **انجام:** روزی و چه روزی و شبی چه شبی

شامل قصاید، قطعات و ماده تاریخ‌ها، غزلیات و رباعیات شاعر است از جمله یک ماده تاریخ درباره رحلت محمد امین خان بیگدلی: «خامه آذر نوشت از پی تاریخ او - باد بهشت برین جای محمد امین» [۱۱۸۳ق] چند برگ اول ناقص؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: محمد محسن، تا: ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۱۶]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۸۷

آغاز: دریغا که با خود ندیدم مصاحب ×× رفیقی موافق انیسی مناسب؛ **انجام:** خوش آنکه چو یاد از اسیریم کنی ×× آیی شبی و رحم به پیریم کنی / پایت مالم که پایمالم نکنی ×× دستت بوسم که دستگیریم کنی

قصیده‌ها و غزلها بترتیب تهجی و رباعیها مورخ روز شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۲۲ در اصفهان و سپس ساقی‌نامه و مغنی‌نامه و مثنوی و باز رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن حاجی علی اصغر متخلص به رشحه، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۲۲۲ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ تملک: مخبرالسلطنه؛ کاغذ: فستقی نازک، جلد: میشن آلبالویی، ۱۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۴سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۸۵]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۰۸/۵

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: سید محمد صادق، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۳۱/۶سم [ف: ۸ - ۹۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۴۸

قصیده در مدح امیرالمؤمنین؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: حدود ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۹۸ر- ۹۹ر) [مختصر ف: ۶۲۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** کی بگرداب فراق افتادگان ×× غرقها ساحل ز کفها دادگان

در فهرست این مثنوی از میرزا صادق تفرشی دانسته شده است ولی با توجه به آغاز نسخه و یادآوری فهرست‌نگار محترم که در فهرست الهیات از آذر بیگدلی دانسته است، نام مؤلف تعیین شد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۴۲۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۴-طباطبائی

عنوان این اشعار در نسخه خطی دیوان آذر شماره ۲۶۶۹ مجلس شورای اسلامی چنین است: قصیده در مدح ابو الفتح میرزا؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن رضا حسینی، تا: ۱۲۵۸ق؛ ۲گ (۴۵-۴۶)، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۶۲۴]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** آری ای آذر اگر اهل است، اهل ×× در رهش این رنجها، سهل است، سهل

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۲گ (۲۱۳ر-۲۱۴پ، متن و سپس هامش) [ف: ۱ - ۲۲۰]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۵

آغاز: پا بست محبت زبانی ×× یعنی سگ بنده ات فلانی / چون از تو امید لطف دارد ×× بر صفحه عرض می‌نگارد؛ **انجام:** مطلب گله بودی ای نکو ذات ×× ورنه من و شکوه تو هیهات

مثنوی اوست. نام سراینده به خامه کاتب نسخه در فراز مثنوی آمده است. شاید از آذر بیگدلی (۱۱۳۴-۱۱۹۵ق) باشد، در ۱۶۵ بیت در گله از دلدار؛ خط: نستعلیق پخته، کا: محمد باقر منشی ندیم، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۴گ (۲۰۳ر-۲۰۶ر) [ف: ۱ - ۲۲۰]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر نمی‌پیچم ز خاطر خواه دوست ×× دوست دارم آنچه خاطر خواه اوست

نام مؤلف باتوجه به آغاز تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۶۶-۷۲)، ۱۶ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۳]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۸-فیروز

آغاز: برابر

کا: میر سید علی تفرشی لشکر نویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۱۲۲-۱۲۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۴]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۹۶

آغاز: هو. غزلیات حاجی لطفعلی بیک المتخلص به آذر ×× دور از تو جان سپردن دشوار بود ما را ×× گربیتو زنده مانديم معذور دار ما را؛ **انجام:** آذر در آستان وفا جان فشان و یار ×× از وی بناز می‌گذرد آستین فشان

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل امیر خیزی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۲۴]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۷

آغاز: الا ای معنبر شمال مورد ×× که جسم لطیفی و روح مجرد؛ **انجام:** صبا ز من به حریفان زیر دست آزار ×× بگو که کارکنان فلک زبر دستند

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی شکننده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۳۵-۷۳۷)، سطور در متن راسته و حاشیه چلیپا، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۷]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از فلک دارم به سینه سوزها ×× آه از این شبها، فغان زان روزها

حدود ۲۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد علی،

تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۰گ (۴۶پ-۵۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۳۴]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۸

آغاز: بستی پی خون ریختنم تیغ ستم را ×× نشناختی از صید دگر صید حرم را؛ **انجام:** پایت مالم که پایمالم نکنی ×× دستت بوسم که دستگیریم کنی

شامل ۷۰۰۰ بیت از قصاید، غزلیات، مثنوی و رباعیات آذر است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: زین العابدین، تا: ۱۳۲۵ق، برای طاهر شیرازی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۵۴ص، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ - ۸۲]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۴۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تشنگان کربلا زار و غمین ×× کوفیان سیراب از ماء معین

مثنوی، کاتب نسخه ما بیش از هفتاد و شش بیت از آن به قلم نیاورده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، تحریر چلیپا و دو ستونی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج، ۸ سطر (۵×۹/۸)، اندازه: ۸/۷×۱۴سم [ف: ۷ - ۲۲۳]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۵

آغاز: تا کی بدرت نالم هر شب من و دربانها ×× آنها ز فغان من من از ستم آنها؛ **انجام:** خجسته مقدم پیکی که گاه گاه پیامی ×× بدوستان حقیقی ز دوستان برساند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۹گ (۱۳۱-۱۸۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۳/۱۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۵۵پ-۱۵۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۳۶۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۳/۲۴

آغاز: ای میر ستمگر جفاجو ×× ای سید جورکیش بدخو

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۹۱ر-۱۹۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۳۶۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۹/۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۴گ (۳۱ر-۳۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۳۹]

۳۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۸/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ - ۶۲۲]

۳۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۶۲۲/۷

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ - ۶۲۲]

● **دیوان آذری** / شعر / فارسی

dīvan-e āzarī

آذری، کمال الدین

āzarī, kamāl-od dīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۰/۲

غزل است به ترتیب تهجی و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمود تفرشی، تا: ۷ جمادی الاول ۱۳۱۵ق؛ با یک ترجیع به خط نفیسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۷گ (۱۰۹-۲۱۵)، ۱۶ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۶]

● **دیوان آذری** / شعر / فارسی

dīvan-e āzarī

از: آذری. قصاید زیبایی است در مدح پیامبر اسلام، حضرت علی بن ابیطالب و امام علی بن موسی الرضا علیهم السلام حدود ۹۳ بیت. مطلع قصاید دیگر، این‌چنین است: قصیده در مدح حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام: «طشته زرخو غوطه زد در تک طاس مایلی ×× ساغر سیم سرزد از گوشه طشت جایلی»؛ قصیده در مدح حضرت علی: «منت خدای را که مطیع پیمبرم ×× فرمان بر قضای خداوند اکبرم»؛ قصیده در مدح امام رضا: «هر صبح چو در پرده شود خسرو هندو ×× بر اوج رسد کوکبه چتر هلاکو». در الذریعة و فرهنگ سخنوران، از آذری بروجردی، آذری طوسی و جلال الدین آذری یاد شده و نسخه حاضر مشخص نگردید از کدامیک از آنها یا از سراینده دیگر است.

[الذریعة ۳/۹-۴؛ فرهنگ سخنوران ۲-۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۳

آغاز: کلید فتوح در آفرینش ×× محمد درود است بر مهتر آفرینش؛ **انجام:** دارد طمع آنکه ازو باز نگیری ×× در باب شفاعت به قیامت سر یک مو

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ نام شاعر و نام قصاید، در آغاز هر قصیده نگاشته شده؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۶۸-۷۲)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۵]

● **دیوان آذری اسفراینی (طوسی)** / شعر / فارسی

dīvan-e āzarī-ye esfarāyenī (tūsī)

آذری طوسی، حمزة بن علی، ۷۸۴ - ۸۶۶ قمری

āzarī tūsī, hamzat-ebn-e ʻalī (1383 - 1462)

شامل ۳۴ قصیده، یک ترجیع‌بند، ۳ ترکیب‌بند، ۴۶۹ غزل، ۴۲ قطعات، ۷۵ رباعی، و ۲ تک‌بیتی.

چاپ: تهران، با تحقیق و تصحیح دکتر محسن کیانی و سید

عباس رستاخیز، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۹ش، ۴۷۰ ص.
[فرهنگ سخنوران، ص ۳؛ دنا ۵/۵؛ الذریعة ۳/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۴
آغاز: ... نبی کجا شود و کسی رسد الف برسول ×× از او نبی و رسل را کجا رسد کیفر؛ **انجام:** زنبور گزیده چون درآید بسخن ×× معلوم شود که ترک یا تاتار کیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۵۲ص (۴۵۰-۵۰۱ در هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۹/۸
آغاز: عشق بایست یا اولوا الالباب ×× فافتحوا من مفاتح الابواب
ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸ص (۱۰۳-۱۲۰)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳۷- ۱۴۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۸-ف
نسخه اصل: بادلیان ۴۷ الیوت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ رمضان ۱۰۲۰ق؛ ۱۹۵گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۳۸
آغاز: آغاز سخن به که کند عارف دانا ×× بر نام خداوند تبارک و تعالی / سر دفتر دیوان کتب خانه دانش ×× حمدست و ستایش صفت حضرت اعلی؛ **انجام:** عالم که او مهار دل از دست میدهد ×× می‌دان که در علوم ندارد مهارتی
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، با چهار مجلس تصویر، مجدول، مذهب؛ دو یادداشت تملک به تاریخ‌های ۱۳۲۲ و ۱۳۴۷ از لطف علی بن محمد کاظم (صدرالافاضل) و حسین ملک؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی گل و بوته، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۲/۸سم [ف: ۲ - ۲۵۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۳
قصیده در مدح اهل البیت (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۴۱پ-۱۴۲ر)[مختصر ف:۶۲۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۹/۵
آغاز: الهی امن و ایمان بخش ما را ×× وفا کن عهد و پیمان بخش ما را؛ **انجام:** چو شمع در آن مجلس اگر برنکنی سر ×× دانی چه کنی آذر یا سوزی و سازی.
منتخب. دارای یکصد و چهارده غزل است از شیخ فخرالدین حمزة بن علی ملک طوسی اسفراینی بیهقی متخلص به «آذری» (۷۸۴-۸۶۶ق) وی معاصر میرزا شاهرخ و مصاحب شیخ محیی الدین طوسی غزالی بوده و از شاه نعمت الله ولی، خرقه تبرک گرفته است. مدتی در هند به سر برده و منظومه «بهمن نامه» وی در شرح سلطنت سلاطین بهمنی دکن بوده و دیگر آثارش: «عجائب الغرائب» و «جواهر الاسرار» و «سعی الصفا» و «طغرای همایون» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن میرزا قاسم، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: شکری و نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۴۴ص (۴۱۳-۴۵۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [ف:۱۷-۴۸۲]

● دیوان آرام میناکار / شعر / ترکی

d.-e ārām-e mīnākār

آرام مینا کار، جعفر، ق۱۲ قمری

ārām-e mīnā kār, ja‘far (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۸۵
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲، جا: اصفهان؛ ۲گ (۱۱۳ر-۱۱۴پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۸]

● دیوان آرانی کاشانی / شعر / عربی

d.-e ārānī kāšānī

آرانی کاشانی، علی بن حسن

ārānī kāšānī, ‘alī ebn-e hasan

از او است منظومه‌ای در اصول فقه که در مقدمه البهجة المرضیة می‌نامدش و شامل بر ۵۲۱ بیت است. (الذریعه)
[الذریعه: ۷۴۰/۹]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: یقول راجی الرب ذی الاحسان ×× علی بن الحسن الآرانی؛ **انجام:** ذا الحکم معلوم من الشرع و لا ×× یخفی علی الحاوی و مفصلاً
نسخه‌ای از آن نزد سید محمد علی روضاتی در اصفهان موجود است؛ بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۸]

● دیوان آرزو / شعر / فارسی

dīvan-e ārezū

آرزو، سراج الدین علی بن حسام الدین، ۱۱۰۱ - ۱۱۶۹ قمری

ārezū, serāj-od-dīn ‘alī ebn-e hosām-od-dīn (1690-1756)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۷۰
آغاز: چشمم فتاده است بر ابرو هلالکی ×× دل را ربوده است چه صاحب جمالکی؛ **انجام:** خوش آنکه چون به او بنشینم جدا ز غیر ×× گوید جوابکی چو بپرسم سوالکی
مخمسی احتمالاً از سراج الدین علی خان آرزو است که وصفش در منابع بسیاری هست و آثار فراوان دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۱۲۳ر-۱۲۳پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۹]

● **دیوان آزاد** / شعر / فارسی

dīvan-e āzād

آزاد، ق۱۳ قمری

āzād (- 19c)

چاپ: اشعار آزاد:دهلی، سنگی، ۱۹۵۷، ربعی، ۲ص

شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۷/۲

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ناقص [نشریه: ۵ – ۲۶۷]

● **دیوان آزاد بلگرامی** / شعر / فارسی

dīvan-e āzād-e belegrāmī

آزاد بلگرامی، میر غلامعلی بن نوح، ۱۱۱۶ – ۱۲۰۰ قمری

āzād-e belegrāmī, mīr qolām-'alī ebn-e nūh (1705 - 1786)

دیوان شاعر است با تخلص آزاد، شاعر در ماده تاریخی که در پایان دیوان آورده، تاریخ خاتمه نظم آن را سال ۱۱۶۶ق ذکر نموده است. دیوان عربی شاعر در پنج جزء در فهرست نسخ خطی موزه بغداد معرفی شده است. [مخطوطات الادب فی المتحف العراقی، اسامة النقشبندی، ظمیاء عباس ص ۱۶۸، ش ۳۳۲۳۹].

چاپ: حیدر آباد دکن، سنگی، ۱۱۸۷، وزیری کوچک، ۶۰ص

[نسخه‌های منزوی ۲۲۰۸/۳؛ آصفیه، هند ۲۸۸/۳؛ دنا ۵/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۲

آغاز: برآر از مد بسم الله تیغ خوش مقالی را ×× مسخر کن سواد اعظم نازک خیالی را / خیال نازک از جوش نزاکت راز دل باشد ×× نباشد جز کرامت فهم کردن فکر عالی را؛ **انجام:** این نامه خاص روح پرور ×× ما اطیبه تمامه مسک / انجام بعون ایزدی یافت ×× تاریخ شنو ختامه مسک (۱۱۶۶)

شامل: غزلیات به ترتیب حروف آخر قوافی (۱پ–۹۳پ)، رباعیات (۹۴ر–۹۶ر)، چند قطعه (۹۶ر–۹۷ر)؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد جلال الدین، تا: چهارشنبه ۹ رمضان ۱۲۸۳ق، جا: مدراس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۳۵۷]

● **دیوان آسوده شیرازی** / شعر / فارسی

dīvan-e āsūde-ye šīrāzī

آسوده شیرازی، محمد مهدی بن حیدر علی، ۱۲۶۵ – ۱۳۲۰ قمری

āsūde-ye šīrāzī, mohammad mahdī ebn-e heydar 'alī (1849 - 1902)

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳۹ حکمت

غزلها است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۱۶]

۲. شیراز؛ فروردین (آقای)؛ شماره نسخه:۳

مثنوی و قطعه و رباعی است؛ کا: تاج الادباء پسر آسوده، تا: ۹ شعبان ۱۳۳۶ق [نشریه: ۵ – ۲۷۷]

۳. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۶۲

بی کا، بی تا [نشریه: ۷ – ۶۸۹]

● **دیوان آشفته شیرازی** / شعر / فارسی

dīvan-e āšofte-ye šīrāzī

آشفته شیرازی، محمد کاظم بن محمد جعفر، – ۱۲۸۸ ؟ قمری

āšofte-ye šīrāzī, mohammad kāzem ebn-e mohammad ja'far (- 1871)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۸۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ گویا اصل [نشریه: ۲ – ۷۵]

● **دیوان آشفته طهرانی** / شعر / فارسی

dīvan-e āšofte-ye tehrānī

عصار، محمد بن محمود، ۱۲۶۴؟ – ۱۳۵۶ ؟ قمری

'assār, mohammad ebn-e mahmūd (1848 - 1937)

قصیده و غزل و مخمس است و همه سست و سخیف از سید محمد عصار طهرانی که نخست «ناظم» تخلص داشته و بعداً به «آشفته» تغییر تخلص داده و عقیده داشته که اشعار او از اشعار خواجه حافظ شیرازی بهتر است چنانکه می‌گوید: «چون در سی سال قبل تقریباً بعد از اتمام لسان الغیب که بیان الغیب را نوشتم و به یک ملاحظه و بلکه به ملاحظاتی از تخلص آن ایام که آشفته بوده اسمی نبرده بلکه به مناسبت اتصاف به غیب تخلص را ناظم قرار داده‌ام، در این ایام که به‌خواهش یکی از دوستان محترم و اهل ذوق بنا را بر جمع و قرائت متفرقات که مسوده از آنها باقی مانده برآمد، مناسب دیدم که غزل اول از بیان الغیب را که مطبوع و منتشر است در اینجا ذکر کنم. تا اینکه دانشمندان در مقام رسیدن به فواید آن کتاب، سعی در تحصیلش نمایند، و فرق بین آن را با کتاب خواجه حافظ بیابند، و آن غزل این است: ای ذات مقدس تو جان جانها ×× وی جود وجود تو روان جانها / جان بخش باعیان ثبوتی و عدم ... الخ»

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۸

آغاز: اول دفتر بنام ایزد یکتا ×× آنکه نهانست پشت پرده الا؛ **انجام:** و ما یختفی الصدور و هو فی غایة. (ناقص)

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در نگارش با نسخه شماره ۴۷۱۷ اختلاف دارد؛ واقف: ناظم؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۱۲۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ - ۳۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۵۷

آغاز: بعد چندین سال شاهی و غرور ×× خوابگاهش گشت اندر خاک گور؛ **انجام:** کل مولود علی الفطرة ببین ×× که نباشد نقص در اصل جنین

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مسوداتیست قلم‌خورده و بی سروته؛ واقف: ناظم؛ کاغذ: سفید فرنگی،جلد:تیماج بنفش،۱۶۹گ،اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۷ - ۳۴۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۷

آغاز: بهر امر باید بنام خدا ×× کند مرد عاقل نخست ابتدا؛ **انجام:** عصار مات و محوست در عین سر[گر]دانی ×× در حق او چه گوید کش باشدش درستی

خط: نستعلیق، کا: حسن بن ابوالحسن حسینی شیرازی ملقب به پیر محمد،تا:۵ربیع الثانی۱۲۵۴ق؛واقف:ناظم؛کاغذ: شطرنجی فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۵۴گ، اندازه: ۱۳/۷×۲۱سم [ف: ۷ - ۳۴۷]

● دیوان آصفی / شعر / فارسی

dīvan-e āsefī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۸

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید متن و حاشیه، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶ص (۵۸۷-۸۳۲)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

● دیوان آصفی / شعر / فارسی

dīvan-e āsefī

[نسخه‌های منزوی ۲۲۰۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۴۸

غزل مرتب است و رباعی. آصفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۲ق؛ مجدول، با سرلوح زرین و رنگین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: کاغذ، ۴۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۳۵]

● دیوان آصفی هروی (قهستانی) / شعر / فارسی

dīvan-e āsefī-ye heravī (qohastānī)

آصفی، مقیم الدین بن نعمت الله، ۸۵۳ - ۹۲۳ ؟ قمری

āsefī, moqīm-od-dīn ebn-e ne‘mat-ol-lāh (1450 - 1518)

آغاز: ساز آباد خدایا دل ویرانی را ×× یا مده مهربتان هیچ مسلمانی را

چاپ: دیوان آصفی هروی، به تصحیح و تحشیه و مقدمه هادی ارفع کرمانشاهی، تهران، کتابخانه طهوری، چاپ اول، ۱۳۴۲ش.

[نسخه‌های منزوی ۲۲۰۹/۳؛ الذریعه ۸/۹؛ مشار فارسی ۲۲۵۹/۲؛ دنا ۶/۵ (۲۵ نسخه)]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** سالی که نکوست از بهارش پیداست ×× امسال طراوت بهارش پیداست. تم الکتاب و الحمد لله رب العالمین.

شامل غزلیات، یک رباعی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر جست و فرو جست بجائی نرسید ... شهر جمادی الاخر سنه ۹۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۰ق [الفبائی: - ۲۵۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۸

آغاز: قاتل من چشم می‌بندد دم بسمل مرا ×× تا بماند حسرت دیدار او در دل مرا؛ **انجام:** دل خاتم وفاست بدست تو آصفی ×× دلی [؟] ز دست تو بیرون کند کسی

حاوی غزلیات و مرتب به ترتیب حروف تهجی آخر ابیات از «الف» تا «یاء» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۶۴ص (۵۴۷-۶۱۰)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از میکده با دل کباب ای ساقی ×× روزی که روم مست و خراب ای ساقی / بر تربت من بجای آب ای ساقی ×× می‌ریز سبوسبو شراب ای ساقی

در لابه‌لای اوراق کمی افتادگی دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳۰گ (۱پ-۳۰ر حاشیه)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۳۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱/۲ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۱۳ - ۴۲۴]

۶. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** روزی که نبود جام جم پیدا کرد ×× امروز که جام هست جم پیدا نیست

شامل غزلیات و رباعیات است. حدود هزار و سیصد بیت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۱ سطر [نشریه: ۶ - ۹۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۷۱

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مجدول، مذهب، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه سفید، جلد: پشت معرق طلایی، ۷۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند شرار دلم امشب جوشید ×× برجست و فروجست و بجایی نرسید
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۰۵ق، مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۳/۴سم [ف: ۲ - ۳۵۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۹

آغاز: پی سگان درست استخوان غم پرورد ×× تنم که راحت خود جست و رنج یارانرا / بحسن آن بت یار شد چو حسن ادب ×× پیاده در ره دین کرد شهسوارانرا / امیدوار بوصلست آصفی یا رب ×× که نا امید نسازی امیدوارانرا؛ **انجام:** شد روز ازل میکده سر منزل ما ×× کز باده سرشته بود آنرو گل ما / هر لاله که در کوی خرابات دمید ×× پر کرده پیاله ای ز خون دل ما / این کاسه دلگشا است نامش بجهان ×× هر مصرع مستزاد نقشی است در ان. در مجلس جم ×× تاریخش هم/ [گر] صبح ابد نهان کند لاله قدح ×× پس کاسه دلگشای سلطان جهان / از یاد بهار- صبح ابدم
خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن خواجم قلی، تا: رمضان ۱۰۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم[ف:۱۳-۳۲۴۷]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** شاها رمضان رسید و من دربدرم ×× در کشور بلخست هوای سفرم / باری به بهانه سفر روزه خورم ×× شد قحط امید خوردنی نیست مرا
منتخبات دیوان شامل غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد فصیح، تا: ۱۰۷۱ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی الوان، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی دو مجلس در دو پاره جلد نقاشی منظره باغ و مجلس بزم است کار اصفهان و بسیار عالی و زیباست، یک حاشیه زمینه مشکی مذهب زیبائی از ریسه گل و برگ، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۹سم [ف: ۴ - ۱۱۷۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن‌ها ی تو هر یک آصفی حال دگر دارد ×× ترا حرفی ز استاد ازل یاد است پنداری
خط: شکسته نستعلیق ساده، کا: عبدالله، تا: ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۷۱پ-۸۸ر) [ف: ۳۷ - ۵۱۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۴

آغاز: میگون دمید خط تو ای سرو سیمبر ×× منشور حسن خویش نوشتی به آب زر؛ **انجام:** در این مجلس که حسن عالم افروزت بود ساقی ×× خرام موج می‌پاشد جهان از چشم بدمستت
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری؛ مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۳۷پ-۳۸پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد قحط امید خود پی چیزی است باری به بهانه سفری روزی خور ...
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲

آغاز: برابر
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۲۷گ (۱۰ر-۳۶ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۹-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 25821؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ جانیر ۲۰ ماه ماکهه ۱۳ بنگاله ۱۲۰۱ق؛ ۷۱گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۷]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن حور که خط مشکبارش پیداست ×× پیراهن گل بنفشه زارش پیداست / امسال تراوت عذارش پیداست ×× سالی که نیکوست از بهارش پیداست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: چرمی، ۱۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۰۷]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربود چشم سیاه تو عقل و دینم را ×× کنون که سر بزند بیخودی مبین در من / ز بسکه از غم اول گل گریستم دارد ×× هزار داغ بدل هر گل زمین از من / بکارم آن گره افتادست از دست بدگویان ×× معاذالله اگر از دست وفای یار بگشاید
خط: نستعلیق چلیپا، کا: میرزا حسین خان آبدار باشی، تا: شعبان تنگوزئیل ۱۳۰۴ق، جا: اصفهان؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۵گ، ۶ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۱۲۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر تربت من بجای آب ایساقی ×× میریز سبو سبو شراب ایساقی
شامل غزلیات و رباعیات در حدود ۱۲۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، کا: غلامعلی تبریزی متخلص به عالی، تا: ۱۳۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ (۲۲۹-۲۹۶)، ۲۰ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۴۵۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیمانه می‌برآرم از جیب کفن ×× فردا که مرا ز خاك بیرون آرند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۷ - ۲۰]

۲۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۶۳۳

خط: نستعلیق خوش، کا: سلطان محمد نورشاگرد سلطان علی مشهدی می‌باشد، بی‌تا؛ یادداشتی به‌خط و امضای آقای مهدی بیاتی مورخه ۱۳۳۶ش؛ جلد: تیماج نیلی، ۱۳ص، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: - ۶۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۱/۲
آغاز: ای نام تو ورد هر زبانها ×× بی نام تو کللک بی بیانها / ای صانع بی نظیر و تشبیه ×× ای واحد بی شریک یکتا؛ **انجام:** نیست آسان دیدن آن رخسار آتشناک را ×× مشکلست آئینه خورشید را ناظر شدن / آصفی باشد مگر با هم برابر صبر و درد ×× ورنه مشکل نیست عاشق بودن و صابر شدن
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۱۱پ–۵۸پ)، ۱۲–۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۵۲۲]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳
منتخب؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۹گ(۳۸۰ر–۳۸۸ر)[ف:۳۷- ۳۹۰]

۲۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۴
آغاز: تا در چمنی بوی تو یابم ز سمن‌ها ×× چون آب دوم نعره زنان گرد چمنها؛ **انجام:** از میکده با دل کباب ای ساقی ×× روزی که روم مست و خراب ای ساقی / برتربت من بجای آب ای ساقی ×× میریز سبو سبو شراب ای ساقی
مشتمل بر غزلیات (مرتب) مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۲۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۵
آغاز: و اولین شعر غزل دوم چنین است: اگر مانع شدی و چاک درونم آه سوزان را ×× ندیدی جز خیالت هیچکس این سوز پنهان را
مشتمل بر غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۳۱]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴۰
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [رایانه]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۶گ، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۱سم [رایانه]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷/۵
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲–۲۵۵]

● دیوان آغا = دیوان آقا باجی شوشی / شعر / فارسی

dīvan-e āqā = dīvan-e āqā bājī-ye šūšī

احوال وی در خیرات حسان، نقل مجلس و منابع دیگر هست .در عنوان اشعارش نوشته: «آغا، از زوجاة خاقان مغفور».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۵
آغاز: خرم آنکو بسر کوی تو جایی دارد ×× که سر کوی تو خوش آب و هوایی دارد؛ **انجام:** تا حشر نویسند اگر می‌نشود طی ×× نه دفتر حسن تو نه طومار فراقم
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۴–۵۱۵)، سطور در متن راسته و حاشیه چلیپا، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۳]

● دیوان آفرین / شعر / فارسی

dīvan-e āfarīn

آفرین لاهوری، فقیرالله، - ۱۱۵۳ ؟ قمری

āfarīn-e lāhūrī, faqīr-ol-lāh (- 1741)

دیوانی است مرتب به ترتیب حروف تهجی.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۴
آغاز: خداوندا نگین کن دور بزم قدس نامم را ×× چو سطری آه عاشق سوز مضمون ده کلامم را؛ **انجام:** شد به توفیق خدای لا ینام ×× این کتابت روز یک‌شنبه تمام
خط: نستعلیق، کا: سید عبدالعزیز حسینی، بی‌تا؛ در برگ آخر با جوهر بنفش نوشته اند: «۷۵۹–۲۷ جوزا روز یک‌شنبه شد تمام» ظاهرا مأخوذ از بیت آخر کتاب: «شد بتوفیق خدای لاینام ×× این کتابت روز یک‌شنبه تمام» و اگر منظور این باشد که «روز یک‌شنبه شد تمام» با حساب جمل برابر «۷۵۹» می‌باشد اشتباه است برای اینکه این عبارت برابر «۱۳۸۵» است نه «۷۵۹»؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح زیبا؛ کاغذ: ترمه، جلد: سوخته اصفهان، ۲۲۱گ، ۱۴–۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۰۸]

● دیوان آقا اسماعیل / شعر / فارسی و عربی

dīvan-e āqā esmā'īl

واعظ، ق۱۳ قمری

vā'ez (- 19c)

آقا اسماعیل فرزند حبیب الله خان افشار یکی از زیبارویان روزگار بوده است و در وصف زیبایی او واعظ نامی در این دیوان که به نام دیوان آقا اسماعیل موسوم کرده غزلیات چندی سروده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۹
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین؛ **انجام:** اذا ما دعا باسمی العریف اجبته
در آن نیز چند رباعی آمده؛ از صفحه ۶۶ تا ۲۵۱ قسمتی از دیوان ابونواس آمده که ابتداء آن افتاده و ضمناً واجد اشعاری دیگر از شاعران عرب می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۸ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۹/۲×۱۶/۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۴۰۰]

● **دیوان آقا بابا گرامی** / شعر / فارسی
dīvan-e āqā bābā gerāmī
گرامی، آقابابا محمد قاسم، ق۱۳ قمری
gerāmī, āqā-bābā mohammad qāsem (- 19c)
از آقا بابا محمد قاسم گرامی پسر سلیمان بیک تسلی سیاهانی از خاندان اسکندر بیک منشی. سرگذشت او در آغاز نسخه حاضر به‌خامه خود او هست و آقای باستانی راد گزیده‌ای از آن را به‌خط خود نوشته و در آن گذارده است. او در هفتاد سالگی در ۱۲۱۰ این دیوان را گرد آورده است. سرگذشت کوتاهی از او در نگارستان سخن و صبح گلشن هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۸
آغاز: شب که در محفل گشود از عارض چون مه نقاب ×× در دل شب گشت پنداری طلوع آفتاب / وه چه عارض آنکه همچون ذره از وی ماه و مهر ×× این نماید اقتباس و وان نماید اکتساب؛ **انجام:** در هجر تو شوم سیم غبغب چکنم ×× تلخست مذاقم ای شکر لب چکنم / گیرم که شب فراق من روز شود ×× چون روز غمت نمیشود شب چکنم
دیباچه خود شاعر از آغاز افتاده و در ص ۲-۱۷ است و دیوان در ص ۱۹-۳۴۸. در ص ۳۵۰-۳۵۵ نثری است از او سپس نامه نادرشاه انشاء میرزا مهدیخان (۳۵۵-۳۷۱) و «نقل نامه سلطان الاعظم نادر صاحب قران انشاء محمد قاسم اصفهانی عرف آقا بابا گرامی تخلص» (ص ۳۷۱-۳۹۵ ناقص) که تقلیدی است از نامه میرزا مهدی خان. در دیوان قصیده و غزل است به ترتیب تهجی و ماده تاریخ و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زرکوب، ۱۹۸گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۸]

← دیوان آقا باجی شوشی ⟵ دیوان آغا

● **دیوان آقا جان طبرستانی** / شعر / فارسی
dīvan-e āqā jān-e tabarestānī
آقاجان طبرستانی، محمد صادق، - ۱۳۱۰ قمری
āqā-jān-e tabarestānī, mohammad sādeq (- 1893)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۸۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ - ۱۶۲]
۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶۸
آغاز: بسمله. آه از دمی که خسرو دین با دل فکار ×× گردید در زمین بلا بی معین و یار؛ **انجام:** غافلا بر بند لب زین پس خموش ×× رفتم از سر زین مصیبت عقل و هوش
قصاید است در ستایش بزرگان مذهب و در پایان با ترجیع بند، ستایش استاد میرزا بسمل مازندرانی و قهار قلی خان فرمان روای مازندران برای پول قالی هم در آن هست و مادر خودش را هم که در ۱۲۰۸ مرده است هم مرثیه می‌گوید، غزلیات و رباعی و ماده تاریخ و ترجیع‌بندی در مرثیه در سی و پنج بند و قصیده‌ای رائیه در مرثیه و قصیده فراتیه نیز در آن هست؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: شاید از خود شاعر، بی‌تا؛ بخشی از اشعار از نسخه افتاده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای زرد، ۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۱۵۲]

● **دیوان آقا سید علی کازرونی** / شعر / فارسی
dīvan-e āqā seyyed ‘alī-ye kāzerūnī
رحمت کازرونی، علی بن عباس، ۱۲۷۸ - ۱۳۴۳ قمری
rahmat-e kāzerūnī, ‘alī ebn-e ‘abbās (1862 - 1925)

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱-ه/۱۷
آغاز: بسمله - قصیده العالیه من ابکار افکار آقا سید علی مجتهد کازرونی متخلص به رحمتدر مدح حضر ت علی ابن ابیطالب امیر المومنین علیه السلام؛ **انجام:** زند بتیرم اگر آن دو نرگس مستش ×× بدل نشانم و میبوسم از وفا دستش / بدو رجادوی چشمش مجو دیگر هشیار ×× که برده هوش جهانی دو چشم سر مستش
تمت - تمام شد اشعار مرحوم آقای آقا سید علی مجتهد کازرونی متخلص به رحمت که از دیوان خط خودشان نقل گردید - شاید اشعار معدود دیگریهم بوده است که بنظر این بنده نرسیده و در دیوانشان درج نشده است بتاریخ شهر رمضان المبارک ۱۳۴۸ احمد صدر نیا
شامل مقداری از اشعار مرحوم حجه الاسلام آقا سید علی مجتهد کازرونی است که «رحمت» تخلص می‌کرده؛ خط: نستعلیق، کا: احمد صدرنیا، تا: ۱۳۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۳۴گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۰]

● **دیوان آگاه قاجار** / شعر / فارسی
dīvan-e āgāh-e qājār
آگاه قاجار، اردشیر میرزا بن عباس میرزا، -۱۲۸۹ قمری
āgāh-e qājār, ardešīr mīrzā ebn-e ‘abbās mīrzā (- 1872)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۱
آغاز: دیباچه: بسمله. و هو شبل ابن الغمام شبل ابن الضرغام. دیوان بسمله: بهار کرد دگر حله پوش بیدارا ×× رسیده مژده گل بلبلان شیدا را / گرفت دختر رز برقع حیا ازرخ ×× خبر دهید حریفان باده پیما را؛ **انجام:** ننوشته مانده: آنچه در مدح خداوندگار اعظم ... برشته نظم کشیده از قصیده. دیوان بسمله: عباس شه آن خسرو فرخنده که گیرد ×× اورنگ شهنشاهی با

قبضه شمشیر
با سرگذشتی از او از یکی از دوستان او و در ۱۲۷۱ در سال سیم فرمانروایی او در تهران ساخته شده (۱-۳۱) سپس غزل است به‌ترتیب تهجی با تخلص آگاه آنگاه چند غزل دیگر است و چند قصیده و چند بند ماده تاریخ و چند رباعی و یک قصیده در ۱۷۰۰ بیت، بسیاری از اینها ستایش درباری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج سبز، ۱۰۱گ، ۱۰ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۸۰

آغاز: و هو شبل ابن الغمام شبل ابن الضرغام ... بهار سرد دگر حله پوش بیدار را ×× رشید مژده گل بلبلان شیدا را؛ **انجام:** ما ذات علی را نشناسیم، ولی ×× دانیم که هر چه هست در دست علی است

با یک مقدمه به نثر و نظم؛خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۴سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۷/۱۴

فقط غزلیات را داراست؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۱۷۱پ-۱۹۸ر)، اندازه:۱۷×۲۲سم [ف:۲۰-۲۷۳]

● دیوان آل عصفور / شعر / عربی

dīvan-e āl-e ʻosfūr

آل عصفور، حسین بن محمد، - ۱۲۱۶ قمری

āl-e ʻosfūr, hoseyn ebn-e mohammad (- 1802)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۷/۲

ارجوزه‌ای است؛ خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۷۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۲]

● دیوان آمدی حرانی / شعر / عربی

dīvan-e āmedī-ye harrānī

آمدی حرانی، احمد بن سعدالله، ق۸ قمری

āmedī harrānī, ahmad ebn-e saʻd-ol-lāh (- 14c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۱۱۷-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. القصیدة. فی صاحب ماردین المولی السلطان الملک الصالح شمس الدین؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

● دیوان الآنسی / شعر / عربی

d.-ul ānisī

انسی، عبدالرحمن بن یحیی، - ۱۲۵۰ قمری

anesī, ʻabd-or-rahmān ebn-e yahyā (- 1835)

[مؤلفات الزیدیة ۴۸۱/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۵۸/۲

آغاز: یا نسمة السحر ×× قفی بمن له بک اتم ایناس

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۰۶۸. اشعاری است از ناظم که در جواب فرزندش احمد بن عبدالرحمن آنسی سروده است؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۳۰۴ق؛ ۱۰۳گ (۵۹-۱۶۱) [عکسی ف: ۲ - ۴۳۳]

● دیوان ابدال رومی / شعر / فارسی

dīvan-e abdāl-e rūmī

ابدال رومی، بکتاش قلی، ق۱۰ قمری

abdāl-e rūmī, baktāš-qolī (- 16c)

از بیکتاش قلی ابدال رومی است. او در این دیوان که در دیباچه گویا آن را «بوستان» می‌نامد غزل‌های حافظ را تضمین و استقبال نموده در دنبال هر مطلعی ابیاتی آورده که همه مصرع‌های آن به یک قافیه است. در این نسخه ما در هامش «بدل حافظ» نیز خوانده شده است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۱۲ - ج

آغاز: آن عالیحضرت مزین و منور است ... چنین گوید ... بیکتاش قلی ابدال رومی که مدت مدید و عهد بعید در صحبت شعرای زمان و فصحای دوران بودم از فواید انفاس شریفه ایشان که بمثابه گلستان گل و بوستان پر ازمل ... و از آنجا گلی چند چیده ... یکی از دوستان (درین بوستان) التماس نمود که تواند بود که از مطالع رنگین که صنایع شعر و ثلاثث (؟) کلام داشته باشد و از سپهر فکر خوش طبعان طالع شده باشد مجموعه‌ای کنی و منظومه‌ای ترتیب دهی که تا برصفحه روزگار یادگار بماند. بنابراین مجموعه را ... چون «بوستان» نام کرده شد تاریخ اتمام باین کیفیت گفته شد و از لطایف صنایع بدایع الهیست که اسم این نکته که مؤلف ... (میان برگ ۲ و ۳ افتاده است). بسم الله الرحمن الرحیم ×× سرور آیات کلام قدیم / بسم الله الرحمن الرحیم ×× خوش فیضی است ز کشت قدیم / بسم الله الرحمن الرحیم ×× کشتی نوح است و عصای کلیم؛ **انجام:** روزی که فلک از تو جدا ساخت مرا ×× دوران هدف تیر بلا ساخت مرا / تا بوی تو آورد بمن پیک نسیم ×× با صد خوشی آشنا ساخت مرا

خط: نستعلیق، کا: میر هادی همدانی، تا: ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: میرزا حسین پسر مشهدی صادق در ذیحجه ۱۳۱۱ و در پایان نسخه نوشته که این «کتاب بدل حافظ» است؛ مهر: «محمد حسین»؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: مقوا، ۹۳گ، ۱۴ سطر

(۱۴×۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۱۱۰]

● **دیوان ابراهیم ادهم** / شعر / فارسی

dīvan-e ebrāhīm-e adham

همدانی، ابراهیم ادهم بن رضی الدین، - ۱۰۶۰ قمری

Hamadānī, ebrāhīm-e adham ebn-e razī-yod-dīn (- 1650)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۲

غزل و قصیده است و رباعی. در دو صفحه و بقیه ساقط است؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۲ص (۳۹۰-۳۹۱)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۸]

● **دیوان ابراهیم اردبیلی** / شعر / فارسی

d.-e ebrāhīm-e ardabīlī

اردبیلی، ابراهیم بن حسین، ق۱۴ قمری

ardabīlī, ebrāhīm ebn-e hoseyn (- 20c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۰ض

آغاز: ای بر تراب مرتبه کیمیا دهی ×× اکسیر تربت بدم اولیا دهی؛ **انجام:** بر فرق بارگاه تو مدهی که شد نثار ×× برگیست سبز تا صله ای بر گدا دهی.

قصیده یائیه. موشح به نام «ابوالفضل العباس الشهید الغریب»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵-۱۳۲۲ق، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۱۳-۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۰ض

آغاز: چو عروس حسن تو شد برون ×× ز سرادقات علی علی / قبسات عشق تو شد فزون ×× بتلألئات علی علی؛ **انجام:** تو می‌و تو ساغر می‌کشان ×× بسبو کنی یم و حوت را / تو مراد و مقصد طالبان ×× نکنم رهات علی علی.

ترکیب بندی در مدح امیرالمؤمنین علی (ع) در چهارده بند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵-۱۳۲۲ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۲۰- ۲۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۰ض

آغاز: یار بی پرده در سرای وجود ×× از پس هفت خیمه جلوه نمود؛ **انجام:** که رخ یار از در و دیوار ×× در تجلی است یا اولی الابصار.

ترجیع بند در اختفای هاتف اصفهانی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵-۱۳۲۲ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۵ص (۵۰-۵۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۰ض

آغاز: مستان خرابات همه جلوه کنانند ×× فارغ ز دو کونند و ز خود بیخبرانند

تضمین غزل سعدی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵-۱۳۲۲ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۵۵-۵۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۰ض

ترجیع‌بند در مدح امیرالمؤمنین (۵۶-۵۷) فارسی با بند ترجیع عربی. بند ترجیع: یا نور مصباح الهدا، مصباح مشکوه التقی، انت المنی انت المنی الغوث یا مولا علی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵-۱۳۲۲ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۵۶-۵۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۹]

● **دیوان ابله** / شعر / عربی

dīvan-e ablah

ابله بغدادی، محمد بن بختیار، - ۵۷۹ ؟ قمری

ablah-e baqdādī, mohammad ebn-e baxtīyār (- 1184)

این دیوان حاوی اشعار ابله بغدادی است و در آن مفاوضات و نامه‌های شعری بین ابله و سایر بزرگان ادب عرب آمده است. در طرز ترتیب رعایت ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی شده است.

[دنا ۷/۵؛ الذریعه ۱۷:۹ و ۹۸۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۷

آغاز: بسمله، قال محمد بن بختیار المعروف بابله الشاعر ... محمد بن الامام المستظهر بامرالله؛ **انجام:** کم دعوه یقلع فی یومه یا رب ما تقلعه دعوه.

دارای: قطعه و قصیده، حدود ۶۲۵۰ بیت، بی‌ترتیب الفبایی و شاید نوعی نظم موضوعی داشته باشد؛ خط: نسخ کهن، کا: علی بن محمود بن احمد مقری، تا: ۵۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی قدیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۳۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۹-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹/۴-طباطبائی

آغاز: لولا صدود اظهرت لبنا ×× لم یحکٔ جسمی خصرها المضنی / لبیت فیها العشق حین دعا ×× و سالت مغناها فما اغنی؛ **انجام:** فدم فی نعیم لا یکدر صفوه ×× و عیش یحول العیش و هو نضیر. هذا ما وقفت علیه من کلام هذا الشاعر الشهیر بالابله

انتخاب دیوان محمد بن بختیار بن عبدالله بغدادی ملقب به ابله (م ۵۷۹)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در عنوان برخی از قصائد که اکثر در مدیح است تاریخ۵۵۵و ۵۷۹ دیده می‌شود؛ کاغذ: شامی، جلد: مقوای چیتی، ۳۷گ (۵۶-۹۲)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲-۱۰]

● **دیوان ابن ابراهیم** / شعر / عربی

dīvan-e ebn-e ebrāhīm

ابن ملا، ابراهیم بن احمد، ق ۱۰ قمری

ebn-e mollā, ebrāhīm ebn-e ahmad (- 16c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۵۴/۴

آغاز: و لاخیر فی مال و ان کان وافرا ×× اذا لم یصن للعرض عن کل طارق؛ **انجام:** اثوابه من سندس فصلت ×× مرصع فیها فصوص للذهب

قصیده «قافیه» در توصیه‌های اخلاقی و مناقب و فضائل رسول اکرم (ص)، و قصیده «لامیه» در مناقب علی بن ابی طالب (ع) ورد کسانی که سیادت آن حضرت را نفی می‌کنند، همراه با اشعار دیگری از ابن ابراهیم [از شعرای قرن دهم قمری] در کتاب حاضر جمع آوری و نگاشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۸ص (۳۷-۴۴)، ۱۵سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۹۸]

● دیوان ابن ابی الحدید / شعر / عربی

d.-u ibn-i abi-l-ḥadīd

ابن ابی الحدید، عبدالحمید بن هبة الله، ۵۸۶-۶۵۵ قمری

ebn-e abe-l-hadīd, ʻabd-ol-hamīd ebn-e hebat-ol-lāh (1191 - 1258)

شرح و حواشی:

۱- شرح قصائد ابن ابی الحدید

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۳/۲

قصیده دالیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۱۶-۴۱۷]

۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲۰/۷

القصیدة العینیة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی [تراثنا: س۶ش۴ - ۱۰۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۸۷

آغاز: الصبر الاعن فراقک یحمل؛ **انجام:** مدح الوری و علاک منها اکمل

قصیده اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۴۴۶]

۴. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲۰/۸

القصیدة البائیة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی [تراثنا: س۶ش۴ - ۱۰۱]

● دیوان ابن ابی الوفا / شعر / فارسی

dīvan-e ebn-e abe-l-vafā

ابن ابی الوفا، عبدالقادر بن محمد، ۶۹۶ - ۷۷۵ قمری

ebn-e abe-l-vafā, ʻabd-ol-qāder ebn-e mohammad (1297 - 1374)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۱۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۵۵۳ D. 54؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰۵گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۸]

● دیوان ابن حبوس / شعر / عربی

d.-u ibn-i ḥabūs

فاسی، محمد بن حسین، ۵۰۰ - ۵۷۰ قمری

fāsī, mohammad ebn-e hoseyn (1107 - 1175)

این شاعر عرب چنان‌که از اشعار وی برمی‌آمد مدتی در کرمان بوده، اسامی کواشیر و جیرفت و کرمان در شعرهایش مذکور و ظهیر الملك کرمانی را ستوده و با احمد بن حامد مؤلف عقد العلی مرافقت و مصاحبت داشته است. محتمل است ظهیر الدین بمی وزیر بهرامشاه سلجوقی همین ظهیر الملك باشد. ابن حیوس [ابن حبوس] به‌درستی شناخته نشد، در اوایل جلد دوم تاریخ وفیات الاعیان نام و ترجمه حال ابوالفتیان محمد بن سلطان بن محمد بن حیوس غنوی ملقب به صفی الدوله از امراء مغرب و شعراء شامیین ذکر و ضبط شده است اما این دیوان شعر ابوالفتیان مذکور نتواند بود چه او در ۳۹۴ متولد شده و در ۴۷۳ وفات یافته و ابن حیوس که موضوع فحص و تحقیق ماست در ربع اخیر قرن ششم با صاحب عقد العلی معاصر بوده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۵/۲

آغاز: غدیری من خل غدا متجنبا ×× و غادر قلبی بالغرام معذبا / و امطر مزنا فوق خدی هاطلا ×× و اشعل جمرا فی الحشا متلهبا؛ **انجام:** ولکن فضل الله ادرک عبده ×× سابغ کابین للسلامة رائق / بقیت رفیع البیان فی خیر عیشه ×× و لا زلت فی قصر من الغرمامق

شامل قصاید و قطعات و جواباتی است که شاعر به معاصرین خود داده است؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب محلاتی، تا: ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۶۵ر-۱۲۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸

آغاز: عذیری من جل غدی متجنبا ×× و غادر قلبی بالغرام معذباً

محتوی قصائد و مقطعات عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۰]

● دیوان ابن حجة / شعر / عربی

d.-u ibn-i ḥijja

ابن حجة، تقی الدین بن علی، ۷۶۷ - ۸۳۷ قمری

ebn-e hejja, taqī-yod-dīn ebn-e ʻalī (1366 - 1434)

رشت؛ شاد قزوینی؛ شماره نسخه:۱۱/۱۱

شعر از او؛ بی‌کا، تا: پایان شعبان ۹۶۵ق [نشریه: ۵ - ۳۹۶]

● **دیوان ابن حسام** / شعر / فارسی
dīvan-e ebn-e hosām
ابن حسام، محمد بن حسام الدین، – ۸۷۵ ؟ قمری
ebn-e hosām, mohammad ebn-e hosām-od-dīn (- 1471)
قصاید و ترجیعات مذهبی است از محمد بن حسام و مؤلف خاوران‌نامه (الذریعه ۱۹/۹) نه جمال الدین ابن حسام خوافی سرخسی (–۷۳۷ق) در آن آمده: روز پیری از پس هفتاد و هفت ابن حسام ×× نطق خود را در ثنای او ثنا خوان یافته. شامل چند قصیده در مناجات به درگاه قاضی الحاجات، ترجیع‌بندی در مدح حضرت رسول (ص) با بیت الترجیع: «انما المصطفی رسول الله ×× دعوتش ره نمای هر گمراه» و حضرت علی امیرالمؤمنین (ع) قصیده طولانی سحریه، قصیده لف و نشر، چرخیات در مدح حضرت علی (ع).
چاپ: ایران، تهران، ۱۳۰۷ق، سنگی، خشتی؛ ایران، ۱۳۰۴ق، سنگی، جیبی؛ مشهد، ۱۳۶۶ش
[الذریعه ۲۰/۹؛ فرهنگ سخنوران /۱۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۱۱/۳؛ دنا ۸/۵ (۲۱ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۵/۲
آغاز: چو سر سبز شد بید و خنجر کشید ×× ... (بریده شده) ارغوان چیر گشت
خط: نسخ، کا: ابوالمحجن محمد علی، تا: چهارشنبه ۱۲ ذیقعده ۸۹۷ق؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۷سم [ف: ۸ – ۲۲۷]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹
آغاز: طارم شش روزه هفت آشکو ×× بر زبر خاک تو کردی بپا؛
انجام: یا رب تو اگر گناه می‌آمرزی ×× نبود به جهان دگر گنه کار چو من
ابتدای نسخه افتادگی دارد، شامل: قصیده‌ای به قافیه الف، قصیده‌ای در توحید و ایضاً توحید به قوافی «ها» و «را» و «دال»، قصیده‌ای با عنوان «المعبود هو الله»، قصیده‌ای دیگر در مناجات و دعا (این قصاید تا صفحه ۲۹ می‌آید)، قصیده‌ای عربی در مدح محمدصادق (= حضرت پیغمبر ص)، «اطلعت البدر لیلاً و هو الشمس الضحی ×× نوره یسعی لساع قد سعی بین الصفا» (تا وسط صفحه ۳۴)، ترجیع‌بندی در نعت سید المرسلین به فارسی (تا وسط صفحه ۴۶)، مثمنی در نعت (ص ۵۳ تا ۶۹)، قصاید متعددی در نعت پیغمبر (ص) (ص ۶۹ تا ۷۵)، ترجیع بندی به فارسی در نعت پیغمبر (ص ۸۴ تا ۹۶)، اشعاری در نعت پیغمبر (ص ۹۷ تا ۱۰۳)، قصیده‌ای در مدح حضرت امیرالمؤمنین، مثمنی در جواب مولانا حسن کاشی (ص ۱۰۳). ترجیع‌بندی در مناقب حضرت امیرالمؤمنین (از ص ۱۰۸)، قصیده مرصعی به فارسی دارای صنایع شعری (از ص ۱۲۰)، لف و نشری در منقبت حضرت علی (ع) (ص ۱۲۳–۲۱۱)، بحر طویل (ص ۲۱۵–۲۲۰)، ایضاً قصایدی در منقبت حضرت امیرالمؤمنین (ع) (ص ۲۲۰–۲۸۸)، قصیده‌ای در چادر فروختن حضرت خیرالنساء رضی الله عنها (ص ۲۸۹)، منقبت حضرت فاطمه (ع) (ص ۲۹۶–۳۰۰)، قصیده‌ای در مدح حمزه عم پیغمبر (ص ۳۰۴)، قصیده‌ای در مدح حسن بن علی (ع) (ص ۳۱۲)، مدح امام حسین (ع) (ص ۳۱۴)، مرثیه‌ای در واقعه شهدای کربلا (ص ۳۱۶)، مخمسی در مدح آل عبا (ص ۳۲۰–۳۲۲)، اشعاری در مناجات و مدح ائمه اطهار و مرثیه‌ای درباره شهدای کربلا (ص۳۲۴–۳۶۴)، زیارت‌نامه‌ای از ابن حسام (ناظم این اشعار) (ص ۳۶۴)، اشعاری به عنوان «التنبیه فی التنبیهات» (ص ۳۷۰)، غزلیات (۴۰۹–۴۴۷) که قوافی از قافیه «الف» تا «دال» است، اشعاری که ظاهراً بر اثر صحافی ناموزون در بین غزلیات قرار گرفته (ص ۴۴۸–۴۶۱)، دوباره غزلیات به ترتیب حروف تهجی (۴۶۲–۵۲۷)، مقطعات (۵۲۸–۵۵۲)، لغز (۵۵۲–۵۵۵)، رباعیات (۵۵۵–۵۶۸)؛ خط: نسخ قدیم خوش، کا: ابوالمحجن ابن محمد خوسفی، تا: غره جمادی الثانی ۸۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی لاکی مشکی، ۵۶۹ص، ۱۵ سطر(۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: – ۳۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۱-ف و ۵۸۲۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۸۹ و ۳ – ۱۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۶۶ معیری
قصیده و ترکیب بند است؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۶گ (۴۰۵–۴۱۰) [ف: ۱۸ – ۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۶۴ معیری
قصیده و ترکیب بند است ؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۴ص (۳۹۹–۴۰۲) [ف: ۱۸ – ۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۳ و ۶۲۰۴-ف
آغاز: ای بسزا لایق حمد ثنا ×× ذات تو پاک از صفت ناسزا / آنچه تو شایسته آنی بحق ×× زهره اوصاف تو گفتن کرا؛ **انجام:** مسند آرای قصور قاصرات الطرف و عین ×× باب فخر خیل خیرات حسان حد حسین
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۰۹۲] و [فیلمها ف: ۳ – ۲۰۹]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۱۵
آغاز: فی مدایح اسدالله الغالب مظهر العجایب امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب صلوات الرحمن. چو این خاتون خوش منظر ازین قصر بهشت آسا برون شد همچو از جنت خون آغشته دل حوا؛
انجام: چو کل را یاد دادم قصه گل ورق بر باد داد از غصه گل عفا الله از فرزون؟ مردم او که نور ماه دارد انجم او بشب ماوای ما را ساز کرند هزاران مردمی آغاز کرند ...
بعضی افتادگی‌های ابیات در حاشیه نوشته شده است. قصاید و مثنوی و ترجع بندهایی مذهبی است در مدح پیامبر (ص) و بیشتر در مدح امیرالمومنین (ع) و نیز دیگر اهل بیت (ع) و شهدا؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشتی از محمد علی بن آقا رسول که به نظر می‌رسد مالک نسخه است؛ مهر: «سلام علی ابراهیم» (خشتی)؛ تملک: شیخ هدایت الله نوری مورخ ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، ۱۴۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۸/۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [رایانه]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۲۶

آغاز: ای بسزا لایق حمد و ثنا ×× ذات تو پاک از صفت ناسزا / انچه توشایسته آنی بحق ×× زهره اوصاف توگفتن کرا؛ **انجام:** بتاریخ دویم جماد الاولی ×× شبی بود پنج‌شنبه پاس اول / بیا احمدا فکر اتمام کن ×× بامید افضال انجام کن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۶۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۸]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۱۴

آغاز: بسمله و به نستعین، سوی طور آمدیک روزی کلیم؛ **انجام:** ای باد صبح دم خبر یار من بیار ×× دانی چو خوش بود خبر یار من بیار.

خط:نستعلیق،کا:واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور۱۳۶۷؛کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۲۲۸ص (۳۹۹-۶۲۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۷-۴۷۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۹

آغاز: ساقی بزم افق دوش که ساغر شکست ×× مهره سیمابگون در قدح زر شکست؛ **انجام:** چنبر طوعت چنان طوق همه گردنان ×× باد که نتواندش چرخ مزور شکست

قصیده زیبای تائیه‌ای است در ۶۰ بیت، در مدح امیرمؤمنان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۵۹-۶۱)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۰

قصیده زیبای تائیه‌ای است در ۶۰ بیت، در مدح امیرمؤمنان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام؛ این قصیده در ص ۹۲-۹۴ دیوان چاپی آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۱۶پ-۱۱۷ر) [مختصر ف: ۶۲۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۴

قصاید در مدح حضرت نبوی (ص) و علی مرتضی (ع) است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۳گ (۱۴۲ر- ۱۴۴ر) [مختصر ف: ۶۱۳]

۱۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ بدخط و مغلوط به ضمیمه مخمسی از طغرا در مدح علی (ع) و بحر طویلی از جوهری در هشت بند و غیره؛ ۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۲۰/۳

قصاید است و مخمس؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد، تا: ۱۲۷۸ق، برای سرکار غلام رضاخان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۰گ (۷۱پ-۱۹۰پ)، ۲۲ سطر (۸×۱۶)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۷۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۳۴

آغاز: تزکار مطالب و ماخذ این دیوان ... بسمله، در توحید ای نام تو درد هنی ورد زبانها؛ **انجام:** به گوش می‌نرود هرگز این افسانه مرا.

خط: نستعلیق، کا: محمد آبدار، تا: ۱۳۵۵ق [الفبائی: ۲۵۵]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۲/۲

آغاز: ای نام تو در هر دهنی ورد زبانها ×× اندر حجب از درک یقین تو گمانها؛ **انجام:** فسون ابن حسامم به توبه می‌خواند ×× بگوش در نرود هرگز این فسانه مرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قرمز، ۵۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۶سم [ف: ۷ - ۴۸۴]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۸/۱

آغاز: بسمله. ای بسزا لایق حمد و ثنا ×× ذات تو پاک از صفت ناسزا / آنچه تو شایسته آنی بحق ×× زهره اوصاف تو گفتی کرا؛ **انجام:** قصیده ششم: ورد زبان ساخت نعت تو ابن حسام ×× تا بودش در بدن مرغ روان را ... / تا که بود نور و نار روشن تو دیده ؟ باد ×× قسم محبت تو نور قسط عدوی تو نار

شش قصیده از دیوان ابن حسام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ - ۴۱۳]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۳۱-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ سنگی به نستعلیق در متن و هامش [فیلمها ف: ۲ - ۲۸۴]

● دیوان ابن حسام هروی / شعر / فارسی

dīvan-e ebn-e hosām-e heravī

ابن حسام خوافی، جمال الدین، - ۷۳۷ قمری

ebn-e hosām-e xāfī, jamāl-od-dīn (- 1337)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۴

آغاز: این کیست که تقریر کند حال گدا را ×× در حضرت شاهی؛ **انجام:** بر معجز موسی نبود دست عصا را ×× حاجت بگواهی

مستزاد ابن حسام هروی است. از این شاعر قرن هفتم و هشتم اشعاری متفرقه در سفینه‌ها باقی مانده که قابل گردآوری است. اما دیوانی از وی بر جا نمانده است. آنچه از او در سفینه حاضر نقل شده، همان مستزاد معروف است که بسیاری آن را نقل کرده‌اند؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۶۵ر-۶۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱-۴۱۲]

● دیوان ابن حسام خوافی (منتخب) / شعر / فارسی

dīvan-e ebn-e hosām-e xāfī (mn.)

ارفع، هادی، ۱۳۱۳ شمسی

arfa‘, hādī (1934 -)

وابسته به: دیوان ابن حسام هروی؛ ابن حسام خوافی، جمال الدین (–۷۳۷ق)

حدود هشتصد بیت از اشعار مولانا محمد حسام الدین معروف به ابن حسام خوافی انتخاب شده است.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۸۵

آغاز: هر سحر کز بام چرخ این فیلسوف چاپلوسی ×× افکند بر دوش گردون طیلسان سند روسی

خط: نستعلیق، کا: ارفع، بی‌تا؛ در آغاز قصیده‌ای از ابن حسام در مدح حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام آمده و در صفحه‌ای احوال خوافی به نقل از چند تذکره افزوده شده؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۵گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۸۳]

● **دیوان ابن حماد** / شعر / عربی

d.-u ibn-i ḥammād

ابن حماد، علی بن عبیدالله، ق۴ قمری

ebn-e hammād, ‘alī ebn-e ‘obeyd-ol-lāh (- 10c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۳۴

قصاید در مدح سیف الدوله و اشعاری که سراینده به امر او سروده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۶ص (۵۰۳–۵۲۸) [ف: ۶ – ۱۳۴]

● **دیوان ابن حمدیس** / شعر / عربی

d.-u ibn-i ḥamdīs

ابن حمدیس، عبدالجبار بن ابی بکر، ۴۴۶؟–۵۲۷ قمری

ebn-e hamdīs, ‘abd-ol-jabbār ebn-e abī bakr (1055 - 1134)

چاپ: بیروت، دار بیروت و صادر، ۱۹۶۰م، ۵۸۶ص، نشره: احسان عباس،رومة ۱۸۹۷م ۱۵–۴۹۲ص.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۳۴

آغاز: إلی متی منکم هجری و اقصائی ×× ویلی وجدت أحبائی کأعدائی

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان–رم ۴۴۷؛ مشتمل بر غزلیات و توصیفاتی در موضوعات مختلف، با مدح‌هایی از معتمد ابن عباد و فرزندش رشید، یحیی بن تمیم صنهاجی و فرزندش علی بن یحیی، و نوه اش حسن بن علی بن یحیی و جز آن؛ خط: مغربی، کا: ابراهیم بن علی شاطبی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ محرم ۶۰۷ق؛ نسخه را احمد بن مبارک شاه حنفی خوانده، زرکلی این نسخه را دیده و در الاعلام از آن تعبیر به «نفیسة جدا» کرده؛ تملک: احمد بن عبدالله ابن ... اوحدی در جمادی الاول ۸۰۱، محمد بن ابراهیم سبکی، منصور بن ابراهیم بن محب الدین شافعی در سال ۹۲۲؛ ۲۳۷گ [عکسی ف: ۲ – ۴۰۶]

● **دیوان ابن حمزه حسینی** / شعر / عربی

dīvan-e ebn-e hamze-ye hoseynī

ابن حمزه، عبدالکریم بن محمد، ۱۰۵۱ – ۱۱۱۸ قمری

ebn-e hamze, ‘abd-ol-karīm ebn-e mohammad (1642 - 1707)

در دیباچه نام و نسب ناظم چنین آمده است: «السید الشریف عبدالکریم بن السید الشریف محمد الشهیر نسبه الکریم بابن حمزة الحسینی» و از محتویات دیوان برمی‌آید که از شعرای آل عثمان و معاصر سلطان احمد ثالث (۱۱۵–۱۱۴۳ق) بوده و عبارت: «قضی سعید نحبه» (=۱۱۱۹ق) ماده تاریخ فوت فرزند اوست.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۴

آغاز: بسمله، احمدک اللهم علی جمیع الایجاد، و اشکرک علی حمید الامداد؛ **انجام:** کتاب مقامه ایست ناقص الاخر که بعبارت ذیل پایان می‌یابد: « فاطرق الساب یسیراً ثم رفع رأسه.

خط: نسخ عثمانی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ با یک سرلوح اکلیلی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۷سم [ف: ۷ – ۳۴۹]

● **دیوان ابن خاتون** / شعر / فارسی

dīvan-e ebn-e xātūn

خاتون آبادی، محمد بن علی، – ۱۰۵۷ قمری

xātūn-ābādī, mohammad ebn-e ‘alī (- 1647)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۴۹

آغاز: توئی چو یوسف معنی جهان اعمی را ×× ز مصر برده برون آودیده ده ما را؛ **انجام:** دشمن جاهش بود هر دم رهین رنج و غم ×× دوستدار دولتش حفظ خدا را در کنف / ناصرش بر جمله اعدا باد لطف ذولجلال ×× حافظ ملکش پیغمبر باد و سلطان نجف

از ابن خاتون (گرد آورنده مجموعه) دارای غزلیات و رباعی و ستایش‌ها؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵ص (۶۲۸–۶۴۲) [ف: ۱۵ – ۲۰۷]

● **دیوان ابن خفاجه** / شعر / عربی

d.-u ibn-i xafāja

ابن خفاجه، ابراهیم بن ابی الفتح، ۴۵۰ – ۵۳۳ ؟ قمری

ebn-e xafāja, ebrāhīm ebn-e ab-el-fath (1059 - 1139)

ابن خفاجه در مقدمه ادیبانه‌ای که خود بر این دیوان نوشته می‌گوید: «در آغاز جوانی عشقی به خواندن دیوان سید رضی موسوی و مهیار دیلمی و عبدالمحسن صوری داشتم و از مطالعه آنها رقتی که مناسب روزگار جوانی بود نصیب گردید، در اقتدای ایشان به نظم اشعار مشغول شدم، چون روزگار جوانی سپری شد و صبح پیری دمید از این کار دست کشیده و روزگار درازی به گفتن شعر مبادرت ننمودم، در این روزگار که عمرم نزدیک به تمامی بود امیر اجل ابو اسحق زمامدار جزیره اندلس گردید و مقرر شد برای تهنیت امارت شرفیاب حضورش گردم، الطاف و مراحم و عطایا و احسان پیاپی امیر مذکور طبع خمول و افسرده‌ام را به انشاء نظم و نثر وادار نمود، دوستان گردآوری آثارم را خواستار شدند با آنکه پیری مانع بزرگی بود و بسیاری از گفته‌های پیشینم پوسید و برخی فقط جز در سینه‌های اشخاص یافت نمی‌شد، چون آنها را بررسی کردم پاره‌ای را شایسته محو و برخی را با اندک اصلاح و تصرفی لایق اثبات یافتم، برای آنکه مطالعه‌کننده از یک نواخت بودن آن خسته نشود قسمت‌های نثری را که آثارم همراه داشت در اینجا نیز گذاردم الخ». در این دیوان چند تاریخ یافت می‌شود که نزدیک‌ترین آنها بما، سنه ۵۱۴ را که شاعر در آن هنگام ۶۴ سال داشته معین نموده و گذشته از مکاتیب و عناوین مطالب و مقدمات آنها شامل قصاید و غزلیات و مراثی و غیره می‌باشد و ترتیب صحیحی ندارد، در مقدمه وعده داده اگر عمر به پایان نرسد خود وی این دیوان را به ترتیب قوافی مرتب نماید ولی معلوم نیست که موفق شده یا نه. این دیوان به سال ۱۲۸۶ در چاپخانه جمعیة المعارف در مصر چاپ شده و در حدود ۳۷۰۰ بیت از نظم و نثر است.

چاپ: این دیوان به سال ۱۲۸۶ در چاپخانه جمعیة المعارف در مصر چاپ شده و در حدود ۳۷۰۰ بیت از نظم و نثر است؛ اسکندریة، منشأة المعارف، الطبعة الاولی، نشره سعید مصطفی غازی، ۱۹۶۰م.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۲

آغاز: بسمله قال الوزیر ابو اسحق ابراهیم بن ابی الفتح بن خفاجه ... الحمدلله الذی عم بفضله و من بعد و فتق اللسان برحمته الخ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ نویسنده از خود نام نبرده و به این جمله ختم می‌شود: «کمل شعر الوزیر الفقیه الجلیل ابی اسحاق ابن ابراهیم بن ابی الفتح بن خفاجه اعزه الله و ذلک فی الیوم السابع عشر من شهر شعبان المکرم عام ست و تسعین و خمسائة رحمه الله تعالی آمین»، ولی تصورمی شود که این تاریخ کتابت نسخه نیست و این تاریخ ظاهراً آخر نسخه‌ای بوده که این نسخه را از روی آن نوشته‌اند و طرز نگارش نوع و کاغذ او این احتمال را مؤید است، با یادداشت اعتضاد السلطنه که به سال ۱۲۸۵ نوشته شده؛ و این دو یادداشت: «من کتب الفقیرالحاج محمد سنان سنه ۱۱۹۷، ثم للفقیر ولده احمد و هبی غفرالله لهما»؛ تملک: درویش یوسف سنان؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷۷ص، ۲۵ سطر،اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۵۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۶۷

آغاز: قال الفقیه الاجل ابواسحق ابراهیم بن خفاجة یمدح القاید اب الطاهر تمیم بن امیر المسلمین ... اما و التفات الروض عن ارزق النهر - و اشراق جید الغصن فی لبة الزهر؛ **انجام:** و هل من سرور او امان لعاقل - و [بفضی] عبور العابرین الی الموت

این نسخه حدود ۲۸۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی، محمد بن احمد طالوی ارتقی دمشقی معروف به درویش محمد، تا: ۱۰۱۰ق، جا: قسطنطنیه، در دارالتعلیم محله سلطان سلیم؛ خط درویش محمد طالوی که می‌بایست همان درویش محمد بن احمد طالوی ارتقی دمشقی حنفی باشد که از عالمان و ادیبان و صاحب چند اثر بوده و در سال ۱۰۱۴ق در گذشته و شرح حالش در معجم المؤلفین (۲۷۰/۸)، هدیة العارفین (۲۶۵/۲)، و دیگر منابع آمده، نسخه از روی نسخه‌ای که به سال ۵۶۶ق کتابت شده استنساخ گردیده؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم زرشکی، ۸۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۴۰ - ۶۴۸]

● دیوان ابن الخیاط الدمشقی / شعر / عربی

dīvan-e ebn-ol-xayyāt ad-damešqī

ابن خیاط، احمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۱۷ قمری

ebn-e xayyāt, ahmad ebn-e mohammad (1059 - 1124)

قصائد دیوان بر اساس حروف ها مرتب شده است، با قصیده‌ای در مدح امیر المؤمنین آغاز می‌شود با این مطلع: «ألم تک للملوک الغر تاجاً ×× و للدنیا و عالمها سراجاً».

چاپ: دمشق، ۱۹۵۸م، مطبوعات المجمع العلمی العربی، نشره: خلیل مردم بک، ۳۴۸ص.

[دنا ۹/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۶

آغاز: قال الشیخ الاجل ابوعبدالله احمد بن الخیاط؛ **انجام:** لقد صدقت فی نداه الظنون ×× فلا کذبت فی علاه الوعود.

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم همدانی، تا: ذیقعده ۱۲۸۳ق، برای کتابخانه عبدالصمد میرزا عزالدوله؛ با دیوان ابوفراس در یک مجلد و به یک خط بوده؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: چرمی عنابی، ۱۹۲گ، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۲۲/۵) [ف: ۷ - ۳۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹/۲-طباطبائی

آغاز: سلو اسیف الحاظه الممتشق ×× اعند القلوب دم للحدق

مختار از شعر جمال الدین ابو عبدالله احمد بن محمد معروف به

ابن الخیاط الدمشقی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در حواشی اشعار ابن الخیاط پاره‌ای از وقایع تاریخی و اتفاقات نجومی با تاریخ‌های ۱۰۱۹ تا ۱۰۹۰ قید گردیده و از آن جمله است یکی تاریخ درگذشت ناگهانی شیخ الاسلام و مفتی شافعیه شیخ عمر عرضی در ۱۰۲۴ و دیگری: حکم به لزوم روزه داشتن مسیحیان با ورود ماه رمضان ۱۰۴۴، پس از اشعار ابن الخیاط (در ص ۵۵-۶۲) اشعاریست از مهیار، ابن الحجاج و ابن المنیر؛ کاغذ: شامی، جلد: مقوای چیتی، ۷گ (۲۲-۲۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۷۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان ابن الخیمی = القصیدة** / شعر / عربی

d.-u ibn-il xayyamī = al-qaṣīda

ابن الخیمی، محمد بن عبدالمنعم، ۶۰۳ - ۶۸۵ قمری

ebn-ol-xayyamī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-monaʻem (1207 - 1287)

[دنا ۹/۵؛ فوات الوفیات ابن شاگر ۸۷/۲- ۹۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۸/۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق [ف: ۵ - ۲۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۷۸

آغاز: بسمله. و هو حسبی قال الشیخ الفقیه الامام العالم الاوحد شهاب الدین محمد بن عبدالمنعم الخیمی یمدح النبی (ص): الی هذه الاضواء تخاض الغیاهب ×× و فی هذه الاهواء تفاص السواکب / و تبذل منا انفس و نفایس ×× و تشقی قلوب بالسری و قوالب؛ **انجام:** یا صاحب رحلی قف هذا الحی ×× کنا انا و الشباب و الوصل و می/ افنی امد الفراق دمعی و دمی ×× بالله علیک فابک منی و علی. و هذا آخر ما وقع من شعره الی الآن فان وقع شیء آخر اضیف الیه و بالله التوفیق کتبه محمد بن شکر بن معلی بن شکر الدیری ... (پاک شده).

خط: نسخ، کا: محمد بن شکر بن معلی بن شکر دیری، تا: قرن ۷ و ۸؛ در صفحه عنوان شعر سلیمان عاملی است؛ تملک: شیخ عباس بن حسین بلاغی نجفی در ۱۱۷۴؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۵۸۷]

● **دیوان ابن الدار** / شعر / عربی

d.-u ibn-id dār

ابن الدار، محمد بن شیخ نور

ebn-od-dār, mohammad ebn-e šeyx nūr

ابن الدار که یکی از شیعیان است، چنانکه شعر او حکم می‌کند، در این عنوان با توسل به ائمه اشعاری می‌سراید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴/۲

آغاز: ساق عن و روضه غناء ×× و مدامته کرخیه صهباء؛ **انجام:** تشهد غدالی علیه و اسلموا ×× و القاهم فی حر ما فیه القانی

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد سعید الکاتب، تا: ۱۰۹۵ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹ص (۹۳-۱۳۱)، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۱۱۰]

● **دیوان ابن دراج** / شعر / عربی

d.-u ibn-i darrāj

ابن دراج، احمد بن محمد، ۳۴۷ - ۴۲۱ ؟ قمری

ebn-e darrāj, ahmad ebn-e mohammad (959 - 1031)

چاپ: دمشق، محقق: محمود علی مکیمکتب الاسلامی، ۷۳۸ص، ۱۳۸۱ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۵۹-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. شعر از او؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۰]

● **دیوان ابن درید** / شعر / عربی

d.-u ibn-i durayd

ابن درید، محمد بن حسن، ۲۲۳ - ۳۲۱ قمری

ebn-e dorayd, mohammad ebn-e hasan (839 - 934)

چاپ: تونس، الدار التو نسیة للنشر، محقق:عمربن سالم، چاپ جدید، ۱۸۶ص، ۱۳۹۲ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۱۷/۲

قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا الحر، تا: ۱۰۹۶ق؛ ۳ص (۴۳پ-۴۵پ) [ف: ۱۳ - ۹۹]

● **دیوان ابن دمینه** / شعر / عربی

d.-u ibn-i dumayna

ابن دمینه، عبدالله بن عبیدالله، - ۱۳۰ ؟ قمری

ebn-e domayne, ʻabd-ol-lāh ebn-e ʻobeyd-ol-lāh (- 749)

ابن الدمینة عبدالله بن عبیدالله الجبعی همراه با زیادات که همه آن روایت زبیر بکار از ابی سلمه و غیره است.

چاپ: قاهرة، دار العروبة، ۱۹۵۹م، نشره» راتب النفاخ، ۲۹۳ص.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹/۱-ف

نسخه اصل: رئیس الکتاب ش ۹۵۰. مقابله شده با نسخه نوشته احمد بن علی بن محمد اشمعی در ربیع الثانی ۴۳۱ در دارالکتب

النظامیة به روایت تغلب منقول از خط محمد ابن المعتز و تحریکات و اعراب گروهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ۶۲گ (۱پ-۶۲ر)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۹]

● دیوان ابن دهان / شعر / عربی

d.-u ibn-i dahhān

ابن دهان، سعید بن مبارک، ۴۹۴ - ۵۶۹ قمری

ebn-e dahān, sa'īd ebn-e mobārak (1102 - 1174)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۵-ف

آغاز: خلیلی دمع العین حزنا ثوی القبا - فنادیت عمارن فی ممالبا

نسخه اصل: شماره Pococ 33 در بادلیان. قصیده از اوست؛ بی‌کا، تا: شنبه ۲۰ ذیقعده ۷۱۳ق [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۶]

● دیوان ابن الرومی / شعر / عربی

d.-u ibn-ir rūmī

ابن رومی، علی بن عباس، ۲۲۱ - ۲۸۳ ؟ قمری

ebn-e rūmī, 'alī ebn-e 'abbās (837 - 897)

چاپ: قاهره، الهیئة المصریة العامة للکتاب، محقق: حسین نصار، چاپ اول، جزء اول، ۴۶۸ص، ۱۳۹۲ق.

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۰۲ تا ۳۰۵ بخش۳

نسخه اصل: روان کوشکو ۷۰۱ (همزه - ب) (قرطای ۸۴۱۸)، با مقدمه آن از روی نسخه ۵۵۸ احمد ثالث به خط استاد مینوی. نیمه دوم آن از ب است تا د (۳۰۳-۳۰۵)، سپس جلد دوم است که نیم یکم آن د است تا ر و نیمه دوم آن از ر است تا ص نوشته همان عبدالرحمان در روز شنبه پایان ذیحجه ۶۵۲؛ کا: عبدالرحمان بن احمد بن عباس، تا: دوشنبه ۲۷ ذیقعده ۶۵۱ق؛ [ف: - ۱۳۹]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۰۶ و ۳۰۷بخش۳

نسخه اصل: نور عثمانیه ۳۸۶۰، جلد سوم نیمه یکم و نیمه دوم (ق-ل)؛ کا: عبدالرحمان بن احمد بن عباس، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۶۵۲ق [ف: ۱۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۶۵

یک بیت از ابن رومی؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: ۱۲ رمضان ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۱۳۰)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۸]

● دیوان ابن الریاسه / شعر / فارسی

dīvan-e ebn-or rīyāsa

ابن الریاسه، میرزا حسن

ebn-or-rīyāsa, mīrzā hasan

مجموعه مدائح و قصاید؛ احتمالاً در قرن ۱۴تألیف شده، قصاید و مدایح عربی و فارسی که در مدح شیخ الرئیس ابوالحسن میرزا فرزند حسام السلطنه محمد تقی میرزا فرزند فتحعلی شاه قاجار متوفی ۱۳۳۶ق را داراست و اشعاری از خود مؤلف و شعرای دیگر، ابتدا مقدمه‌ای است از مؤلف سپس اشعاری از حاجی شیخ الرئیس، سعید العلماء نایینی، ملا داود ملا باشی، شیخ محمد بن سعید نجفی و ... (فهرست اسامی شعرا و اشعار در ابتدا آورده شده است).

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۶۱

آغاز: بسمله ... ستایش وسپاس ایزد یگانه را سزد که به لسان انسان را مفتوح ابواب معانی؛ **انجام:** نهاده نام بخود عالم آنکه او جاهل شده است ×× کلب عقوری غزل سرای غزال

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، دارای کتیبه و جدول، مذهب، با کمند، در ابتدای کتاب توضیحی از جزایری در مورد مؤلف و شیخ الرئیس و نیز سایر شعرا، احتمال افتادگی در ابتدای نسخه وجود دارد؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی روکش تیماج مذهب، ۱۷۰گ، مختلف السطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: - ۱۴۷]

● دیوان ابن زقاعة / شعر / عربی

d.-u ibn-i zuqqā'a

ابن زقاعه، ابراهیم بن محمد، ۷۴۵؟ - ۸۱۶ قمری

ebn-e zoqqā'e, ebrāhīm ebn-e mohammad (1345-1414)

وی قصیده تائیه‌ای در علم فلک و جبال و انهار دارد که صاحب اعلام زرکلی از آن با عنوان «کتاب الوجود» یاد می‌کند. این قصیده در نسخه جای سخن بخشی از دیوان است و صاحب اعلام نیز احتمال می‌دهد که قصیده مذکور جزء همان دیوان شعر است. عناوین تائیه مزبور به ترتیب عبارت است: التائیة المشهورة المشتملة علی عدة علوم فی الفلک و غیره؛ فصل ۲. الافلاک و المنازل و البابانیة؛ فصل ۳. الثوابت؛ فصل ۴. الهیئة؛ فصل ۵. الجبال؛ فصل ۶. البحار؛ فصل ۷. ذکر الانهار؛ فصل ۸. العیون؛ فصل ۹. درجات الارض المعمورة؛ فصل ۱۰. الاشجار و الاثمار؛ فصل ۱۱. الزهور و الوقعة المشهورة؛ خاتمة: مدیح النبی (ص).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۰ ط

آغاز: و اشنع وسل ما تشا قطعا ×× فقد تکفلت بالوفاء. آغاز تائیة: الحمدلله الذی رفع السماء ×× و دحا بساط الارض فوق اللجة / ذوالکبریا مع الجلال له البقاء ×× رحمان معناه العظیم الرحمة؛ **انجام:** و الله لا اسلو و لو صرت رمه ×× و کیف و أحشائی علی حبه الظوا

پاره‌ای از دیوان ابن زقاعه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۸۹]

● **دیوان ابن سینا** / شعر / عربی

d.-e ebn-e sīnā

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

چاپ: تهران، محقق: حسین علی محفوظ، مطبعة الحیدری، ۲۱ص، ۱۳۷۷ق.

شرح و حواشی:

۱– شرح قصیدة ابن سینا

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۹/۹-عکسی

آغاز: بسمله. قال الشیخ الرئیس: خیر النفوس العارفات ذواتها / و حقیق کمیات ماهیاتها؛ **انجام:** و اذا اشرقت فانك حی / و اذا اظلمت فانك میت.

نسخه اصل: ایاصوفیا، ش ۴۸۴۹؛ اشعار شیخ؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: مقابله شده ۶۹۷ق؛ ۸گ (۸۱–۸۸) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۱۱-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۶]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۷۱/۹-عکسی و ۴۳۷/۹-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۲۷

قطعه‌ای است در اهمیت علم است از شیخ الرئیس و نخستین بیت آن: هذب النفس بالعلوم لترقی ×× وتری الکل فهی للکل بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف:۱۰-۱۹۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۵/۳

دو بند شعر است: ۱. اسمع جمیع وصیتی و اعمل بها ×× فالطب مجمع به نظم کلامی (در ۱۳ بیت)، ۲. توق اذا اسطعمت ادخال مطعم ×× علی مطعم من قبل فعل الهواضم. (در نه بیت). پس از آن پراکنده‌های پزشکی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ صفر ۸۵۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۴۱۲۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹. شعر از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲گ (۶پ–۷پ) [فیلمها ف: ۱ – ۶۶۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۱۶-عکس

نسخه اصل: آستان قدس رضوی. هذب النفس ... (سه بیت است به عربی)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۵۴]

● **دیوان ابن سینا** / شعر / فارسی

d.-e ebn-e sīnā

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۲۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). رباعیات اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۵/۱۱

شعر از او؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن حسینی، تا: با تاریخ ۱۲۵۷ق [ف: ۸ – ۲۲۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۱۷

رباعیات از او ست: غذای روح بود باده رحیق الحق؛ خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، بی‌تا [ف: ۶ – ۴۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۲۰

خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، بی‌تا [ف: ۶ – ۴۲]

● **دیوان ابن شدقم** / شعر / عربی

d.-u ibn-i šadqam

ابن شدقم، حسن بن علی، ۹۴۲ – ۹۹۹ ؟ قمری

ebn-e šadqam, hasan ebn-e ʻalī (1536 - 1591)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۱۹

آغاز: الا یا رسول الله یا أشرف الوری ×× و یا بحر فضل سیبه دائم المد؛ **انجام:** کذا العسکری الطهر ذو الفضل و التقی ×× و قائمهم غوث الوری الحجة المهدی

منظومه‌ای است در ۱۴ بیت در سلام بر پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) و توسل به آن حضرات؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن صالح بن حسین بن علی سراجی صنعایی یمنی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۹۵ق؛ ۸۹ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۵۹]

● **دیوان ابن شدقم** / شعر / عربی

d.-u ibn-i šadqam

حسینی مدنی، ضامن بن شدقم، ق۱۱ قمری

hoseynī madanī, zāmen ebn-e šadqam (- 17c)

در این مجموعه مؤلف ما اشعار جدش علی بن حسن ابن شدقم (۱۰۳۳) را که به خط خودش به دست آورده با توضیحاتی که در حاشیه آن اشعار نوشته شده بود اشعار را بازنویس کرده و توضیحات را هر کدام بجای مناسب خود بین شعرها نوشته تا وقف بر فرزندان خود نسلا بعد نسل نماید. ضمناً بعضی از اشعار و منشئات نثری پدر جدش حسن (المؤلف) و بعضی اشعار متفرقه خود را در پایان دیوان می‌افزاید. اشعار در این نسخه تنظیم مخصوصی ندارد و توضیحات بیشتر لغوی و گاهی تاریخی می‌باشد و بعضی قصیده‌ها و مقطوعه‌ها دارای نام‌های مخصوصی می‌باشد مانند «الشوقیة» و «المذهبیة» و «الصیدیة» و «النکثیة» و «التهلیلیة» و «الکوثریة» و جز این نام‌ها و در پاره‌ای از قصیده‌ها که به اشخاص معین فرستاده شده اشعار جوابیه آنها نیز نقل می‌شود. نام شاعرانی که دارای اشعار جوابیه می‌باشند و در

این مجموعه به نام آنها تصریح شده چنین است: الشریف حسن بن عمیرة الحمیضی الوحادی الحسینی، السید محمد بن صالح بن عامر الحیاری الحسینی، بعض فقهاء المدینة، الفقیه حسن بن سراج الحضرمی المدنی، الشیخ محمد بن خاتون العاملی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۰۲ و ۱۶۸۲ عکسی

آغاز: الحمد لله الملک الرحیم الرحمن الذی خلق الانسان و علمه الادب و البیان و جعل العربیة افصح کل لسان و فضلها علی نطق کل ناطق؛ **انجام:** و صلاة الاله تغشی رسولا ×× و آله دائما عشیة و بکیرة

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲–۳۶۱] و [عکسی ف: ۵ – ۱۳۰]

● دیوان ابن عامل / شعر / فارسی

d.-e ebn-e ʻāmel

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۴/۲

آغاز: بسمله. حمد بی اندازه ذات پاک را ×× شکر بی حد خالق افلاک را / حمد وافر مر خداوند کریم ×× گو سمیع است و بصیر است و علیم؛ **انجام:** هم بکن رحمت بخواننده همین ×× هم نویسنده همین آیات دین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۴گ (۵۷پ–۱۱۰ر)، ۱۱ و ۱۳ سطر (۶/۵– ۷×۱۳/۵–۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: – ۳۰۸]

● دیوان ابن عبدالقدوس / شعر / عربی

d.-e ebn-e ʻabd-ol-qoddūs

ازدی، صالح بن عبدالقدوس، ق۲ قمری

azodī ،sāleh ebn-e ʻabd-ol-qoddūs (- 8c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۱/۱۷

آغاز: «لبعضهم فی الموعظة. صرمت حبالک بعد وصل زینب ×× و الدهر فیه تغیر و تقلب؛ **انجام:** بقی الذین اذا یقولو یکذبوا ×× و مضی الذین اذا یقولو یصدقوا

شامل دو قصیده از او. در نسخه یادی از سراینده نخستین قصیده نشده و با نام «لبعضهم فی الموعظة» نقل شده است. ولی دومی به صراحت نام او را دارد. اما در هر صورت هر دو قصیده سروده ابن عبدالقدوس است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا علیرضا رشتی مستوفی، تا: با تاریخ ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: حنایی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۹پ–۱۲۰ر)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷/۹×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۵۷]

● دیوان ابن عربی / شعر / عربی

d.-u ibn-i ʻarabī

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری

ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)

چاپ: مصر، ۱۲۷۱ق، ۴۷۸ص؛ هند، سنگی، ۲۴۴ص؛ هند، بمبئی، سنگی، وزیری بزرگ، ۲۴۴ص، به سعی و اهتمام میرزا محمد ملک الکتاب شیرازی

شرح و حواشی:

۱- شرح قصائد محی الدین بن عربی
۲- تخمیس ابیات الشیخ الاکبر
۳- تخمیس لابیات الشیخ محیی الدین
۴- تخمیس لابیات الشیخ الاکبر

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۳۴/۴

چند بیت؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد علوی اردکانی، تا: قرن ۹ [ف: ۷ – ۱۵۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹/۶

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، شماره ۳۴۸۶. دو بیت شعر از محیی الدین ابن‌عربی؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۱ق؛ ۱ص (۴۶)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ – ۳۷۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۰–طباطبائی

آغاز: یا من یروم الخیاطه قصر ثیاب المعصیه ×× واسئل اله الکرسی جبه من التوفیق

قصیده قافیه از اوست در عنوانش نوشته که از بحر « کان و کان» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۵۰ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۶۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۴۵

شعر از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۱۸۶]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۵۶/۷

قصیده در مقام انسان شامل ۱۱ بیت با مطلع: عجبت لموجود حوی کل صورة ×× من الملاء الأعلی و الجن و البشر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱ص (۳۰پ)، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۸سم [ف: ۲ – ۵۳۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۵۴۷۰/۳–ف

القصیدة؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۵۵]

● دیوان ابن عماد / آداب و سنن / عربی

d.-u ibn-i ʻimād

ابن عماد خراسانی، – ۸۰۰ ؟ قمری

ebn-e ʻemād-e xorāsānī (- 1398)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۴۸/۹–۱۵/۸۸

آغاز: هم الرجال لهم یسما تمیزهم ×× ومایقاس بهم فی الناس من رجل / علم الشریعة قداضحی شعارهم ×× و قدرهم قدعلا فی سائر الملل؛ **انجام:** وبعد قولی لربی کل محمدة ×× صلی الالٰه علی المختار فی الطفل / و المرسلین و کل الرسل بلغهم ×× ربی السلام سلاما زاکی العمل

قصیده لامیه است، قصیده مفصلی است در آداب مهمانی رفتن، مجالست، غذا خوردن، لباس پوشیدن، حجامت و ... که شاعر به صورت ارتجال به شعر کشیده است؛ خط: نسخ، کا: عبدالله طائی، تا: ۲۷ محرم ۱۲۵۷ق، جا: سنندج؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۴۳۳]

● دیوان ابن عمید / شعر / عربی

d.-u ibn-i ʻamīd

ابن عمید، محمد بن حسین، ۲۹۸؟ – ۳۶۰ قمری

ebn-e ʻamīd, mohammad ebn-e hoseyn (911 - 972)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۶/۳

آغاز: و اعجب من ذا انها فی اکفهم ×× تأجج نار والا کف یجور / کانما الخال تحت القرط فی عنق ×× بدی لنا من محیا جل من خلقا؛ **انجام:** ورائها افرح حمر حواصلها ×× فلا الی شجر تاوی و لاماء

قصیده ابن عمید در مورد غلامی که بر سرش سایه انداخته بود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۴۵پ–۱۵۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۱۲۱]

● دیوان ابن عنین الدمشقی / شعر / عربی

d.-u ibn-i ʻunayn ad-damišqī

ابن عنین، محمد بن نصرالله، ۵۴۹ – ۶۳۰ قمری

ebn-e ʻonayn, mohammad ebn-e nasr-ol-lāh (1155 - 1233)

چون ابن عنین اهمیتی به شعر خود نمی‌داد، آن را گرد نیاورده و آن مقدار که یکی از دمشقی‌ها جمع کرده تمام شعر وی نیست و شعر دیگران با شعر وی در این دیوان مخلوط شده است. دیوان حاضر به ترتیب موضوعی تنظیم شده و این موضوعات در این نسخه عنوان دارند: المدایح، المراثی، الوقایع و الماجریات، الالغاز، الاهاجی، الاحجیات النحویة.

چاپ: بیروت، محقق: خلیل مردم بک، دارصادر، چاپ دوم، ۲۶۹ص

[دنا ۱۱/۵؛ الذریعه ۲۷/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۶۶

آغاز: و أعاد أیاماً مضین حمیدة ×× ما بین حرة عالقین و عشیرا؛ **انجام:** و ما ذا عجیب فی دمشق لانها ×× مدینة أقوام بهم تمت البدع

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: دهه دوم ذیحجه ۶۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ عناوین دو خطه زرین به خط کوفی؛ جلد: مقوایی، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۴۰سم [ف: ۱۴ – ۱۴۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۵/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله المنعم علی خلقه فلایضاهیه احد فیما انعمه؛ **انجام:** و اذا عکست الجمع کان اسماءاً لمن افعاله مشهورة فی السؤدد.

خط: نسخ، کا: حسین بن مصطفی نبهانی، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی۱۰۵۳ق؛کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ (۲پ–۸۱پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۲–۲۶۱۸]

● دیوان ابن فارض / شعر / عربی

d.-u ibn-i fāriḍ

ابن فارض، عمر بن علی، ۵۷۶ – ۶۳۲ قمری

ebn-e fārez, ʻomar ebn-e ʻalī (1181 - 1235)

دیوانی معروف از شاعری عارف که او را همتای حافظ شیرازی در زبان فارسی دانسته‌اند. اشعاری که از وی در این دیوان آمده از دیرباز مورد توجه عرفا واقع شده است. سبط ایشان که علی نام داشته مقدمه‌ای بر دیوان ابن فارض به نام «عنوان الدیوان» نوشته و در آن به شرح حال و مقامات جد خویش پرداخته و چند مکاشفه او را نقل نموده و از تاریخی که در این مقدمه به مناسبت یاد شده معلوم می‌شود که انشاء آن مقدمه پس از سال ۷۱۰ بود و در اینجاست که نسخه‌بردارندگان از دیوان تصحیف و تحریف‌های زیاد کرده‌اند و من این دیوان را از روی نسخه‌ای که به خط ابن فارض پیش خودم بود و نزد پدرم شیخ کمال الدین محمد آن را یاد گرفته و با کمال دقت در تصحیح و یادگرفتن مطالب آن کوشش نمودم و ایشان از پدرش این دیوان را (مگر یک قصیده که در مکه انشاء فرموده) شنیده و بر وی خوانده بود و این دیوان را خود وی (ابن فارض) پس از ایام تجرید خویش در مصر مرتب کرده است. شیخ بهائی در جلد سوم کشکول تائیه‌ای به نام تائیه صغری از ابن فارض نقل نموده است. بر این دیوان شروح چندی نوشته شده و بعضی از آنها چاپ شده است.

آغاز: آغاز مقدمه (عنوان الدیوان): بسمله الحمدلله الذی اختص حبیبه الاسنی بمقام قاب قوسین اوادنی الخ.

آغاز دیوان: سائق الاظعان یطوی البید طی ×× منعما عرج علی کثبان طی.

چاپ: مصر، ۱۳۰۲ قمری، سنگی، رقعی، ۹۶ص؛ مصر، سنگی، خشتی کوچک، ۱۲۸ص

[کشف الظنون ۷۶۷/۱؛ معجم سرکیس ۲۰۱/۱؛ الذریعة ۲۷/۹؛ فهرس المخطوطات المصورة ۴۵۲/۱؛ ریحانة الأدب ۱۳۶/۸؛ فهرست دارالکتب قاهره (چاپ ۱۹۶۴) ۳۲۶/۱ و (چاپ ۱۹۲۴) ۱۳۰/۳؛ فهرست ظاهریه (مجلد

شعر تالیف دکتر عزت حسن) ۱۹۴-۲۰۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۸۱/۲؛ دنا ۱۱/۵-۱۲ (۴۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان ابن فارض = البحر الفائض فی شرح دیوان ابن الفارض؛ بورینی، حسن بن محمد (۹۶۳-۱۰۲۴)

۲- شرح دیوان ابن فارض؛ دحداح، رشید بن غالب (۱۸۱۳-۱۸۸۹)

۳- شرح قصیدة ابن فارض الیائیة (۲ عنوان)

۴- شرح دیوان ابن فارض (۲ عنوان)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۵۹

آغاز: فنسأل الله المسامحة و أن یرشدنا فی محبته الی الأنفاس الصالحة و بحمدالله ما خرج التذییل علی هذا البیت عن أهل البیت المصون و اتلو عند سماعه یا لیت قومی یعلمون؛ **انجام:** إن کان منزلتی فی الحب عندکم ما قد رأیت فقد ضیعت ایامی ... فرأیت بعد البیتین المذکورین ...

بخشی از دیوان ابن فارض است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۳۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مجدول؛ تملک: فخرالدین نصیری امینی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۳گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۹ - ۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸

خط: نسخ نزدیک به ثلث، بی‌کا، تا: ۷۷۵ق؛ چندین بار به دست دانشمندان تصحیح و بررسی شده و هر یک گواهی خود را بر رویه ۶۹ر نوشته‌اند: در پائین رویه خط محمد بن صالح بن عطاء الله در پایان ذیقعده ۹۰۴ و در میان رویه سمت چپ خط محمد بن بدرالدین سجستانی در ۹۶۲ دیده می‌شود و در سمت چپ بالای صفحه خط ابوالحسن بن محمد باقر در ۱۱۰۵، در کناره همه رویه‌ها حاشیه‌های سودمند از خود گرد آورنده (علی نواده ابن فارض) دیده می‌شود که امضای «منه» دارد؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۷ محرم ۱۲۷۴ق(= ۲ سپتمبر ۱۸۵۷م)؛ کاغذ: خطایی، جلد: مقوی ابری ته تیماج زرد، ۶۹گ، ۱۹ سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸/۱-فیروز

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فیک تجافیت الاخلاء کلهم ×× لاجلک قل لی انت تجفو لاجل من

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای دو سر لوح، مجدول؛ کاغذ: ترکی شکری، جلد: ترمه، ۱۸۸ص (۲-۱۸۹ دفتر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۹۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹، با دیباچه؛ یادداشت که کتاب در ربیع الاول ۸۵۵ خوانده شده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه نو، ۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۵]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یبین لناظری ×× من منهما زاه و زاهر / بدری ارق محاسنا ×× و الفرق مثل الصبح ظاهر

خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ به‌وسیله یوسف بن حسن حنفی مقابله و تصحیح شده، در آخر نسخه یک برگ که تاریخ تحریر آن یک‌شنبه ۹ جمادی الاول ۸۵۹ است اضافه گردیده، دستخط احمد بن محمد بن محمد بن علی منصور مشهور به ابن العشر مبنی بر مطالعه کتاب در سال ۹۲۱ ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ،۱۳سطر،اندازه: ۱۸×۲۶سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۷۹]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۰/۲

آغاز: برابر **انجام:** یا ربنا ارنی انظر الیک بها عند القدوم و عاملی باکرام.

کا: حسن بن محمد بن حسن اومینی، تا: ربیع الثانی ۸۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، ۴۲گ، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳ - ۸۹۲]

۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱

آغاز: اعللها بالنصح مبلغ حیلتی ×× و بالنصح فی الداء یبلغ ینفع؛ **انجام:** یا ربنا ارنی انظر الیک بها ×× عند القدوم و بمابلی (؟) باکرام.

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد الحسن امینی، تا: پنج‌شنبه ربیع الثانی ۸۱۳ق، جا: بغداد مدرسه مستنصریه؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۰۲/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ بشیوه ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: کاغذ آبی، ۱۱۲ص (۲-۱۱۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۹۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** عند القدوم و عاملنی بالکرام ... ز ادها الله تعالی شرفا و کرما

خط: نسخ، کا: خوانساری محمد علی، تا: قرن ۱۰، جا: مکه مکرمه [الفبائی: ۲۵۵]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا ربنا ارنی انظر الیک بها ×× عند القدوم و عاملنی باکرام. تم الدیوان المبارک الفارضی ... فی ظهریه نهار الخمیس خامس عشرین شهر ذی القعده الحرام سنه ثمانین و تسعماءه

جامع این دیوان در دیباچه گوید: عبارت نسخه نادرست بود و من آنها را بازسازی کردم و بر پسرش که می‌گفت از پدرش شنیده خوانده تصحیح کردم. ۶ بیت این دیوان فصاحت ندارد شاید علت آن پیوند خانوادگی او با مردم کسروان باشد که عرفان را نیز از ایشان گرفته است؛ خط: نسخ نزدیک به ثلث، بی‌کا، تا: ۹۸۰ق؛ تملک: طا سید راضی هاشمی به تاریخ ۳۱-۵-۲۳ به کرمانشاه =

رمضان ۱۳۶۳، احمد بن سید حیدر، طاهر هاشمی ۲ رمضان ۱۳۶۳، ۳۱-۵-۲۳ به کرمانشاه؛ کاغذ: بخارائی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج مشکی، ۶۹گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۹۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بنیة لی أن کنت ذافطنة ×× فاننی قد جئت بالترجمة

خط: نستعلیق، کا: محمد بن صالحی، تا: ۹۹۲ق؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۱۱۲ص (۲-۱۱۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم[ف:۱/۳۳-۹]

۱۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نسخ، کا: حسن البرتوبی، تا: ۸ شوال ۹۹۴ق؛ تملك: یسین (یاسین) بن عبد القادر الوراقی، محمد علی بن ابراهیم به تاریخ ۱۲۱۰، محمد بن عمر البلاط به تاریخ ۱۱۷۵، محمد علی بن عبدالله عویله به تاریخ ۱۲۲۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۹۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۱۳

قصیده عینیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۶۴ر) [ف: ۳۸ - ۲۷۸]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۸

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: جمعه ۱۸ رجب ۱۰۰۵ق؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قل مات و لم یخط من الوصل بشئی ... اصفهان اصانها الله من الحدثان و الحمدلله وحده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق، جا: اصفهان [الفبائی: ۲۵۵]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۸

آغاز: وجدت القصیدة المذکورة التی کانت مفقودة الصورة؛ **انجام:** عند القدوم و عاملنی باکرامی.

خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم مدنی، تا: ۵ شعبان ۱۰۳۳ق؛ افتادگی: آغاز (از مقدمه یک صفحه افتاده)؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی، جلد: چرمی عنابی، ۹۰گ، ۱۵ سطر (۶/۴×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۷ - ۳۵۱]

۱۷. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز: صدره بالنظر الیه وسره فرایت النساخ جهلوا بعض کلامه وما عرفوه واشتبه علیهم ... سائق الاظعان یطوی البیدطی ×× منعماً عرج علی کثبان طی؛ **انجام:** نادا بنفسج عارضیه معارضاً ×× یا عاشقین تزودوا من قضبه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲ ذیقعده ۱۰۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان رساله تخمیسی از علی بن مقری که شعر «ته دلالا فانت اهل لذاکا» ابن فارض را تخمیس نموده؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۵]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۲

خط: نسخ، کا: مخلوق بن عبدالله بن سلام، تا: ۱۰۵۹ق؛ پس از اتمام نیز همین نویسنده دو قصیده که نیز به وی نسبت داده شده نگاشته و پشت صفحه نخستین مهر معتمدالدوله که مسلماً از فرهاد میرزا نیست زده شده و مقدمه‌ای را که سبط وی نگاشته شامل می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۱۱۹ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۵۲]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** عند القدوم و عاملنی باکرامی.

این دیوان در آغاز حاوی شروحی بر پاره‌ای از قصائد ابن فارض است و از اواسط قصائد ابن فارض بدون رعایت الفبائی حروف آخر قوافی در دیوان می‌آید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۵۹۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۰

خط: نسخ، کا: طاها بن خزام، تا: ۱۰۷۴ق؛ چهارده بیت در آخر از نسخه شماره ۳۱۲ بیشتر دارد و مقدمه نام برده را نیز داراست؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۱۰۵ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۵۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با دیباچه علی نواده او؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۶۰گ، ۱۰ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹۲]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۹۵

آغاز: و لنا بخیف منی غریب دونهم - خیف المنی عاد الصب و عاذا؛ **انجام:** یا ربنا ارنا انظر الیك بها عند القدوم و عاملنی باکرام نشرت فی موکب العشاق اعلامی و کان قبل ... الحب اعلام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبده احمد»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۵۳گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۲۳]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا ربنا ارنی انظر الیك بها ×× عند القدوم و عاملنی باکرامی- طه الذی ارتجی به محو اجرامی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۱۶۵ق، جا: دارالخلافه؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۱۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۷۷

آغاز: برابر **انجام:ها** عبدك واقفا ذلیلا ×× بالباب یمد کف سائل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۸ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۲۵۷]

۲۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۱

آغاز: صدری بالنظر الیه و سره فرایت النساخ جهلوا بعض کلامه و ما عرفوه و اشتبه علیهم شی من جناسه؛ آغاز تخمیسات: اذ دب اشتیاقا و الفؤاد بحسرة ×× و فی طی أحشائی توقد جمرة / متی ترجع الاحباب من طول سفرة ×× احبة قلبی عللونی بنظرة ××

فدائی جفاکم و الوصال دوائی؛ **انجام:** لمن نال قلبی من جوی متصعد ×× یهیج عزامی عند ذکری لا حمد / کانی ملسوع و قد عدم الرقیا؛ انجام تخمیسات: مددت الی الرحمن من فاقتی یدی ×× واجهدت نفسی ارتجی الفوز فی غد / لمن نال قلبی من جوی متصعد ×× یهیج غرامی عند ذکری لا حمد / کانی ملسوع و قد عدم الرقیا

از آغاز مقدمه چند صفحه ناقص است، در آخر نسخه حاضر مخمسات ابن فارض مصری به ترتیب حروف تهجی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۲۴گ (- ۱۲۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۸/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۸۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹/۲-طباطبائی

انجام: ذهب العمر ضیاعا و انقضی ×× با طلا اذ لم افز منکم بشیء / غیر ما اولیت من عقدی و لا ×× عترة المبعوث حقا من قصی

قصیده یائیه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در کنار و میان سطور، شرح و ترجمه کلمات و تجزیه و ترکیب آنها ضبط شده، بر پشت برگ اول و آخر این قصیده نوشته‌هایی است در موضوعات ادبی و از آن جمله این ۳ بیت از ماردینی: و لقد غنیت عن الزمان و اهله ×× فوجدتهم فی فعلهم کالمنخل / یعلو النخال علی الدقیق سفاهة ×× و لباب لب اللب عند الاسفل / و کذاک میزان الوری فی فعلها ×× تضع الرواجح و النواقص تعتلی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۶۳پ-۷۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۲۴۹]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۰۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲۳ - ۳۰۶]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** انظر الیک بها غد القدوم و عاملنی باکرام.

از صفحه ۵۱ اشعار با این قصیده آغاز می‌شود. سائق الاظعان یطوی البیدطی ×× منعماً عرج علی کثبان طی؛ خط: نستعلیق، کا: حفیظ الدین احمد بردوانی، تا: ۱۲۱۸ق، جا: هند (کلکته)؛ کاغذ: (الوان - قرمز) هندی، جلد: میشن تریاکی، ۱۶۶گ، ۱۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۹ - ۴۹۹]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۷۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت؛ **انجام:** و قد توکلت و قد وقع الفراغ منه یوم الثلاثا ... آمین سنه ۱۲۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق [رایانه]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۷/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اختص حبیبه اللا شیء بمقام قاب قوسین اوادنی؛ **انجام:** جدک یا هذا الفتی ×× حرم علیک الصدقه

شامل: مقدمه، اشعار، ظرائف و اقوال درباره مطالب گوناگون و لغات مختلف که در پاره ای از موارد نام گویندگان این اقوال نیز آمده است ظاهراً باید جمع‌آورنده این اقوال همان علی سبط الشیخ باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی، ۵۹ص (۹۱-۱۴۹)، ۳۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۸ - ۱۹۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاننی قد جئت بالترجمة.

خط: نسخ، کا: محمد علی خوانساری، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز (فاقد مقدمه است)؛واقف:نایینی؛کاغذ: شکری فرنگی، جلد: ترمه، ۶۱گ، ۱۶ سطر (۶×۱۱/۷)، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۰]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۷/۱

بی‌کا، تا: جمعه ۲۵ صفر ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: انجام؛ با دیباجه علی سبط الشیخ ابن الفارض؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۳۳]

۳۳. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وان تقل بین لنا ما الذی ×× منه تبقی بعدد اقلت مه / بینه لی ان کنت ذافصلنة ×× فاتنی قد جئت بالرحمة

کامل ولی فاقد مقدمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ محشی؛ یادداشت استکتاب نسخه توسط مصطفی حسینی کاشانی در بلده اصفهان به سال ۱۲۹۰ ق در برگ اول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تهذی لهذا البدر فی جو السماء ×× خل افتراک فداک خلی لاذا ...

بخش اندکی از دیوان است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ شرح و تفسیر لغات در ذیل سطور؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷گ (۳۲-۴۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰-۳۳۹]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۱۰

آغاز: هو الحب فاسلم بالحشا ما الهوی سهل ×× فما اختاره مضناً الفؤاد له عقل؛ **انجام:** حل الأباطح إن رعیت أخائی ×× بعد المدی ترتاح للأبناء

قصائد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۴؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۳۳-۳۶)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۴۹۹]

۳۶. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۶۱

خط: نسخ، کا: ملا علی، تا: ۱۳۱۱ق [ف: - ۱۵۶]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۳/۳ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** دار السلام إلیها قد وصلت إذا ×× من سبل أبواب إیمانی و إسلامی / یا ربنا أرنی أنظر الیک بها ×× عند القدوم و عاملنی باکرامی

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن احمد حسینی میلانی، تا: ۱۳۱۱ق؛ رقم کاتب (مستنسخ عنه): «تمت هذه النسخة الشریفة سنة ۱۱۰۸ هجری روز پنج‌شنبه»؛ مصحح، قلم‌خوردگی‌هایی مختصر؛ کاغذ: فرنگی روسی، ۷۳گ (۴۸پ-۱۲۰پ)، ۱۷ سطر،

اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۶۲]
۳۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یکن فرط و جدی فی محبتکم ×× اثماً فقد کثرت فی الحب آثامی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت‌هایی به شرح: «اودعت فی هذا الکتاب شهادة ان لا اله الا [الله] و ان محمداً رسول الله صلی الله علیه و سلم، کتبه المقصر علوی» و «اودعت فی هذا الکتاب شهادة ان لا اله الا الله و ان سیدنا محمداً رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم کتبه المقصر الفقیر عبدالرحمن بن ابوبکر القزاز عفی الله عنه آمین» و «دخل فی نوبة ما ... لنفسه و لمن شاء الله من بعده فقیر رحمة ربه اب ... بن احمد القزاز کان ... له آمین» و «طالع فیه و دعا لما لکه فی هذا الدیوان المبارک العبد الذلیل لمولاه الجلیل محمد تمیم بن خلیل النمیمی خطیب الحرم الابراهیمی غفرالله لهما و لکل المسلمین اجمعین فی اثنین و عشرین بعد المائة و الف هم » و «طالع فی هذا الدیوان المبارک العبد الذلیل لمولاه الجلیل الفقیر عبدالله بن محمد غفرالله لهما و لکل المسلمین اجمعین و قابله مقابلة صحیحة علی نسختین و کتب عنه نسخة جعله الله له اجر ذلک آمین و ذلک فی سنه سبعه و ستین و الف هم»؛ جلد: چرمی، ۱۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۰۹]
۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۰۵/۱۸
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۴گ (۱۸۵-۲۴۸)، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۴۵۶]
۴۰. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۳۷/۴
القصیدة المخمسة الرجعیة فی منقبة امیرالمؤمنین؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۲۵]
۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۴×۲۰/۲سم [رایانه]
۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یضوع العبیر من کل فاذ ×× و هو ذکری مخبر من شذاکا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه بسیار مغلوط؛ جلد: تیماج سبز، ۶۳گ (۱۱۲پ-۱۷۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۹]
۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی خطه زاد حسناکاتب التاریخ لقد تجدد لابن الفارض الدیوان قد وقع الفراغ من تحریر هذه النسخة الشریفة فی شهر شوال المکرم
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: شوال؟؛ دارای سرلوح بسیار زیبا، مجدول؛ جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۹۱گ، ۱۵سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۵۸]
۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** یا لیله وصل صبحها لم یلع من اولها شربته فی قدحی
ناتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی،۵۷گ،۱۶سطر(۱۱×۱۳)،اندازه:۱۴/۵×۱۹/۵سم[ف:۱۵- ۶۵]
۴۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۵۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۵]
۴۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ النصف الثانی من الدیوان مشروح فی الهوامش و بین السطور، و بعده الاشعار التی تضمنها شرح الدیوان للحسن بن محمد البورینی الشافعی. [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۰۸]
۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۵۴۷۰/۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۵]

● دیوان ابن فهد حلی / شعر / عربی

d.-u ibn-i fahd-i ḥillī

ابن فهد حلی، احمد بن محمد، ۷۵۷؟ - ۸۴۱ قمری
ebn-e fahad-e hellī, ahmad ebn-e mohammad (1357 - 1438)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۴
اشعار است از کتاب عده او؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۳۲]

● دیوان ابن کبه / شعر / عربی

d.-u ibn-i kubba

ابن کبه، عیسی بن حسینعلی، ق۱۳ قمری
ebn-e kobbe, ‘īsā ebn-e hoseyn-‘alī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۱/۳
قصائد، مدایح و مراثی است؛ خط: نسخ، کا: محمد جواد بن حاج قاسم نجار، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲ص (۱۹۷-۲۰۸) [مختصر ف: ۶۱۳]

● دیوان ابن مطروح / شعر / عربی

d.-u ibn-i maṭrūḥ

ابن مطروح، یحیی بن عیسی، ۵۹۲ - ۶۴۹ قمری
ebn-e matrūh, yahyā ebn-e ‘īsā (1197 - 1252)

چاپ: استانه، مطبوعات الجوائب، بادیوان ابن احنف، ۲۲۴ص، ۱۲۹۸ق چاپ شده؛ طبع بمطبعة الجوائب بالأستانة سنة ۱۲۹۸هـ/۱۸۸۰م.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۵۱ ض
بی‌کا، تا: با تاریخ۹۹۸ق [: -]

● دیوان ابن المعتز / شعر / عربی

d.-u ibn-il mu‘taz

ابن معتز، عبدالله بن محمد، ۲۴۷ - ۲۹۶ قمری
ebn-e mo‘tazz, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (862 - 910)

چاپ: بیروت، المطبوعات الانسیه،۱۳۳۱ق؛ مطبوعات جریدة المحروسه، جزء ۲، ۱۵۰ و ۱۴۳ص،۱۸۹۱م.

[فهرس المخطوطات المصورة ۴۵۳/۱؛ معجم المؤلفین ۱۰۵/۱۲؛ هدیة العارفین ۴۴۳/۱؛ معجم مطبوعات، سرکیس ۲۴۳/۱؛ مخطوطات الادب فی المتحف العراقی ص ۱۸۴؛ دنا ۱۲/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۹

آغاز: بسمله، قال ابوالعباس عبدالله بن محمد المعتز بالله فی الفخر علی قافیة الالف: و ساریة لاتمل البکا؛ **انجام**: فکم امنیه غلبت منیه.

خط: نسخ، کا: ابوبکر بن قاسم بن عبدالله، تا: قرن ۹، برای شیخ عارف عزالدین ابی محمد عبدالعزیز بن عبدالله؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۳۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۷- ۳۵۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۵

از آغاز تا پایان جزو دوم. حاوی قصائد و ابیات متفرقه و مراثی و مدایح ابن معتز است؛ خط: نسخ، کا: ابی بکر قاسم بن عبدالله بن ابی القاسم، تا: قرن ۱۲، برای ابی محمد عبدالعزیز بن عبدالله؛ تملک: محمد کاظم در ۱۳۰۹، ضیاء الدین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۶۵گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: - ۵۵۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۷۵-۱۵/۱۵

آغاز: بسمله وساریة لاتمل البکاء ×× جری دمعها فی خدود الثری / سرت تقدح الصبح فی لیلها ×× ببرق کهندیة تنتضی؛ **انجام**: الایا نفس ان ترضی بفوت ×× فانت عزیزة ابدا غنیة / دعی عنک المطالع والامانی ×× فکم امنیه غلبت منیة

خط: نسخ، کا: محمد یوسف بن آدینه محمد، تا: آخر شعبان ۱۱۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۸۵۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۵

آغاز: بسمله، الحمد لولی الحمد و مستحقه ... قال ابو عباس عبد الله بن محمد؛ **انجام**: دعی عنک المطامع و الامانی ×× فکم انیه جلبت منیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۲۹۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۵

خط: نسخ، کا: احمد حافظ بن عنتر علی بغدادی، تا: ۱ رمضان ۱۲۳۱ق؛ تملک: جعفر سید باقر، عبدالله بن محمد رضا بن آغا باقر؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۱۶۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۹سم [ف: ۱ - ۲۲۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۰

آغاز: بسمله، قال ابوالعباس عبدالله بن محمد المعتز بالله فی الفخر علی قافیة الالف: و ساریة لاتمل البکا؛ **انجام**: فکم امنیه غلبت منیه.

خط: نسخ عثمانی، بی‌کا، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی، ۱۹۶گ، ۲۴سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۴۸-۳۶/۱۴۸

آغاز: بسمله قال ابوالعباس عبدالله بن المعتز بالله فی الغزل علی قافیة الالف. یامن به صمم عن الشکوی ×× وتغافل عن صاحب البلوی / ان بحت باسمک فهو یقتلنی ×× وهناک تثکل منی الثکلی؛ **انجام**: فیا اهل بیت الله من آل هاشم ×× اقروا برزئی او فسدوا مکاینا / یجرحه قوم ویرجون عفوه ×× فکیف والادم بجسمی کما هیا. تم شعر ابی العباس بن المعتز بالله ویتلوه الغزل بحمدالله

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: سردار کابلی به تاریخ ۱۳۲۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۵۵]

● دیوان ابن معتوق / شعر / عربی

d.-u ibn-i ma‘tūq

ابن معتوق، شهاب الدین، ۱۰۲۵ - ۱۰۸۷ قمری
ebn-e ma‘tūq, šahāb-od-dīn (1616 - 1677)

چاپ: مصر، چاپ سنگی، ۱۲۷۹ق؛ اسکندریه، ۱۲۹۰ق، بیروت، المطبوعات الادبیه، ۲۳۹ص، ۱۸۸۵م؛ ترکیه، سنگی، ۱۲۷۸، جیبی، ۲۱۵+۱صص

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۸۳

آغاز: کتاب: تبارک یا من دبرت بحکمتک هذا النظام علی وجه السداد و فجرت برحمتک قرائح الاذهان

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۷۲۹؛ خط: نسخ، کا: حسین زین بن حاج قاسم زین (بن حاج زین بن خلیل)، تا: ۲۵ رجب ۱۲۷۲ق؛ مجدول؛ در پایان اشعاری متفرقه از سید رضی، دعبل، شافعی و چند بیت از کاتب مکتوب؛ تملک: حسین زین بن قاسم زین در ۱۲۷۲، محمد رضا زین؛ ۲۲۵ص [عکسی ف: ۲ - ۴۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۹

آغاز: و بعد فیقول العبد المحتاج الی رحمة و لیه القوی معتوق بن شهاب الدین الموسوی..؛ **انجام**: یبدی المودة و یخفی بالحشی برحا بالوجه مثل المرئاة و بالقفا مسحاة.

خط: نسخ مخلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ چند برگ از آخر این نسخه که شامل قسمت قطعات و رباعیات بوده و همچنین خطبه کتاب ساقط و نسخه ناقص شده است. ترجمه اجمالی گوینده اشعار «شهاب الدین» و گردآورنده آنها که فرزند ناظم بوده است (معتوق بن شهاب الدین) روی یک برگ اضافی آغاز نسخه کتابت شده؛ جلد: گالینگور، ۲۵۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم

[ف: ۴ - ۳۷۴]

● دیوان ابن المقرب / شعر / عربی

d.-u ibn-il muqarrab

ابن مقرب، علی بن مقرب، ۵۷۵ - ۶۲۹ قمری

ebn-e moqarrab, ʻalī ebn-e moqarrab (1180 - 1232)

این دیوان شامل قصاید و مقطوعات شعریی و ابیاتی است که اشعر به اغراض مختلف سروده است، مانند مدح سلاطین و امراء، افتخار به خودش و قومش، حوادثی که بر او گذشته است، آنچه برای اعلام زمانه خود نگاشته. قصاید به ترتیب حروف تهجی مرتب شده است.

چاپ: قاهرة، مکتبة التعاون الثقافی، نشره محمد الحلو، الطبعة الاولی، ۱۹۶۳م، ۷۰۳ ص

[الاعلام ۲۴/۵؛ ذخائر التراث العربی ۲۴۸/۱؛ فهرست المخطوطات دارالکتب الظاهریة الشعر ص ۲۲۴؛ الذریعة ۳۰/۹؛ دنا ۱۳/۵؛ الاوقاف العامة موصل ۵۲/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان ابن مقرب (۵عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۳۲-ف

نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۷۴۰؛ کا: ابراهیم محمد حنفی، تا: ۲۷ شوال ۷۲۸ق، جا: حلب؛ با ستایش این شرح از محمد بن ابی بکر قدسی به خط او [فیلمها ف: ۱ - ۳۴۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۸۷/۴

آغاز: کم اوجع الزفرات فی احشایی ×× و الی م فی دار الهوان ثوابی

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۱۵۰؛ خط: نسخ، کا: سعیدبن صالح بن محمد العقیل السمحی، تا: ۱۰۷۵ق، جا: محروس شهاوه (یا ثهاوه)؛ ۳۶ص (۲۰۹-۲۴۴) [عکسی ف: ۴ - ۴۴۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۹۴/۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۵۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۰

آغاز: الحمدلله المنفرد بالاستحقاق وجوب الوجود لذاته المتوحد باسمائه الحسنی و صفاته الاول الذی انشأکل عدد معدود الاخر الذی الیه معاد کل موجود ...

پس از مقدمه: قافیة الهمزه و قال فی غرض له:کم ارجع الزفرات فی احشائی ×× و الی م فی دار الهوان ثوائی؛ آغاز رساله: اول ملك القرامطه ابو سعید الحیانی من ناحیه فارس و اسمه الحسن بن بهرام و کان اول ملکه؛ **انجام:** پایان دیوان: فکم ناصح قد عد فی الناس خائناً ×× و کم غادر قد عد فی الناس وافیاً؛ پایان: فقتلوا محمد و ملکه السلطان الاعظم خلد الله ملکه فی ذی الحجة سنة ثلاث و ثلاثین و ستمائه و الحمدلله رب العالمین.

دیوان شعر بزرگی است به ترتیب حروف الفبا که قسمت بیشتر اشعار آن را بیان فضایل و مناقب ناظم و فامیل وی یا مدح امراء احساء و بحرین مانند: امیر محمد بن ماجد، امیر فضل بن ابی ابوالقاسم و غیره تشکیل می‌دهد. نویسنده دیباچه و مقدمه دیوان، ترجمه مختصری از ناظم ضمن بیانات مفصلی درباره امراء معاصر وی و روش وی با ایشان، ذکر کرده و چندین بار با تأکید بسیار تکرار کرده است که ناظم، حکام و امراء معاصر خویش را نه به امید کسب مال یا مقام مدح می‌کرده است بلکه یا فضایل ایشان را ستوده و یا به منظور فرار از مظالم آنان، مدح و ثنا گفته است؛ خط: نسخ متوسط، کا: ابراهیم بن محمد رضا سبزواری، تا: ۱۲۴۸ق؛ اشعار این دیوان در این نسخه بدون رعایت نظم مخصوص کتب اشعار نوشته شده و تنها پایان هر مصراع با نقطه قرمزی مشخص گردیده، ذیل برخی از قصاید دیوان پاره‌ای توضیحات مفید و جالب دیده می‌شود که آن نیز متأسفانه مشخص و روشن نیست، پس از پایان دیوان: رساله کوچکی است درباره تاریخ امراء بحرین متضمن ذکر نام و مدت حکومت ایشان از آغاز حکومت قرامطه (۲۸۹ق) تا آغاز قرن ۷، این رساله روی ۳ صفحه و به خط کاتب دیوان کتابت شده است، تاریخ کتابت چنین است: «فی سنه اربع، ثمانین، اربعین، ماتین بعد الالف من الهجره»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۳۷۵]

۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱

با دیباچه منثور در سرگذشت او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۶۴۶]

● دیوان ابن مکی / شعر / عربی

d.-u ibn-i makkī

ابن مکی، علی بن محمد، ق۱۱ قمری

ebn-e makkī, ʻalī ebn-e mohammad (- 17c)

[دنا ۱۳/۵؛ اعیان الشیعة: ۳۳۳/۸-۳۳۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۵۰/۱

آغاز: یا أیها المولی الاجل الأوحد ×× العلامة الحبر العظیم الشأن / الکامل الحسن الخلال جمیعها ×× أنت المؤید من لدی الرحمن؛

انجام: لازال عصرک فی امتداد عصره ×× ما إن بقی و تعاقب العصران

قصیده کوتاهی است از نجیب الدین، علی بن محمد، از شاگردان شیخ حسن صاحب معالم و از ادیبان عصر خویش، در مدح استادش و کتاب وی منتقی الجمان که در بیست و یک بیت سروده شده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۰۰۴ق؛ نسخه اصل که قبل از کتاب، منتقی الجمان، قرار گرفته است، به همراه یادداشتی از فخرالدین نصیری؛ تملک: آقا جمال

خوانساری؛ کاغذ: شرقی، ۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۷/۵سم [ف: ۳۳ - ۱۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۸۴/۲

آغاز: آغاز قصائد: بخط وی و یار فتاقاده لا اسمها باسعد فارابع لینا حین نجبینا؛ **انجام:** الهجر بمرضینا و العبد مهلکنا فالهجر و البعة آفات المجینا.

قصائد و غزلیات اوست؛ شیخ حر عاملی چند قصیده و تغزل پاره‌ای از تهامیات و چند قصیده که جیعلی در مدیح پدر خویش با مسابقه سروده به منظومه الحاق کرده است؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن الحسن حر عاملی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ص (۱۳۳-۱۵۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۱۵۴]

● دیوان ابن ملا / شعر / عربی

d.-u ibn-i mullā

ابن ملا، ابراهیم بن احمد، ق ۱۰ قمری

ebn-e mollā, ebrāhīm ebn-e ahmad (- 16c)

دیوان اشعار ابن ملا، شاعر اهل دیار بکر ترکیه است که در اواخر قرن ۱۰ و نیمه اول قرن ۱۱ می‌زیسته و نامه‌های منظوم بسیاری به شخصیت‌های زمان خود نگاشته و از دیوان رسائل خود یاد کرده است. وی از پدرش به عنوان علامه و شیخ الاسلام نام می‌برد. تاریخ نامه‌های وی از ۹۸۵ تا ۱۰۱۴ بوده و بیشتر از قسطنطنیه به حلب نامه نوشته است. از آثار اوست: حلبة المفاضلة فی المطارحة و المراسلة. از جمله اشعار وی، منظومه‌ای است با عنوان «حث السری الی حب خیر الوری».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۷/۲

آغاز: کیف یحصی الثناء علیک النظام ×× و لا وصافک الحسان ازدحام

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ (۳۰ر-۱۱۰ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۹۴]

● دیوان ابن نباته / شعر / عربی

d.-u ibn-i nubāta

ابن نباته، محمد بن محمد، ۶۸۶ - ۷۶۸ قمری

ebn-e nobāte, mohammad ebn-e mohammad (1288 - 1367)

چاپ: مطبوعات التمدن، ۵۹۶ص، ۱۳۲۳ق؛ المطبوعات الوطنیه، ۱۲۸۸ق

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۷/۱

خط: نسخ، کا: کاظم بن یاسین بن احمد بن محمد بن ابراهیم شهیر به صواف، تا: ۱۹ صفر ۹۸۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۸/۱۱

قصیده از اوست در ستایش تقی الدین سبکی سروده ۷۴۱؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شرف الدین حسینی نجفی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۲۳ سطر [ف: ۵ - ۲۳۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۱۲

آغاز: اما بعد حمدالله المتفرد بالکمال و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد جامع محاسن الجمال / شجون نحوها العشاق فاءوا ×× و صب ماله فی الصبر راء؛ **انجام:** قلت و الردف ارینی فانثت ×× ثم قالت هکذا الانسان یطغی

جزء اول تا آخر حرف العین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الاول ۱۱۶۳ق؛ کاتب نسخه را از روی نسخه «سید محمد بن شرف بن صندید خطی حسینی» نگاشته، در برگ اول نام کتاب و ناظم و شرح حالی درباره ناظم به نقل از ازهار الریاض شیخ سلیمان بحرانی؛ تملک: محمد بن علی بن حسین بحرانی به سال ۱۲۰۵، سید محمد بن شرف بن ابراهیم بن یحیی صندید حسینی در غره جمادی الاول ۱۱۶۳، علی نقی بن احمد، حسن بن علی در حدود سال ۱۳۰۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۸۰/۳

آغاز: بسمله: عن الحی ما للصب یا صاحبی صبری ×× تعرج علی اطلاله و لک الاجر؛ **انجام:** پایان رباعی: ایقنت بان حاجتی من تضلع ×× مد قدمها مفهف الخد بدیع / فی الخصر و خده لعینای ربیع ×× ما اقبح رده و ذا الخصر شفیع. قد کملت من نسخ هذا الدیوان ما استحسنت من الغزل

منتخب دیوان اوست (غزلیات)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۲۱۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۸/۳

آغاز: عن الحی ما للصب یا صاحبی صبر

منتخب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۰/۳

منتخب؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب بن علینقی حسنی همدانی، تا: ۱۲۷۶ق؛ جزو کتابخانه شاهزاده محسن میرزا میرآخور؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ - ۳۸۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۴۰/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۸۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۸۵

آغاز: عن الحی ما للصب یا صاحبی صبر ×× فعرج علی اطلاله و لک الاجر؛ **انجام:** فی الحضر و خده لعینای ربیع ×× ما اقبح رده و ذاالحضر شفیع

منتخب؛ خط: نسخ خوش، کا: هدایةالله بن عبدالله علوی رضوی، بی‌تا؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۷گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۳سم [ف: ۷ - ۸۴۴]

● دیوان ابن النبیه / شعر / عربی

d.-u ibn-in nabīya

ابن نبیه، علی بن محمد، - ۶۱۹ قمری

ebn-e nabīya, ʻalī ebn-e mohammad (- 1223)

ابن نبیه شاعر، ادیب کاتب ایوبیان که ظاهرا در فسطاط زاده شد ولی در قاهره نشو و نما یافت. وی یکی از پیشتازان تجدید حیات شعر و ادب در مصر و شام در عصر ایوبیان به شمار می‌رود. در دیباچه کتاب، شاعر چنین می‌نگارد که این اشعار را برای سلطان عراق و شام، سیف الدین ابوبکر بن ایوب مظفر الدین ناصر امیر المومنین، سروده و اشعار بسیاری در مدح بزرگان وقت خویش به نظم آورده است.

چاپ: بیروت، دارالفکر، تحقیق عمر محمد الاسعد، ۱۹۶۹-۱۹۷۰م، ۵۲۷ص؛ دیوان وی نخستین بار در قاهره (۱۲۸۰) به کوشش عبدالله پاشا فکری چاپ سنگی شده، سپس در بیروت (۱۲۹۹) و در قاهره (۱۳۱۳ و ۱۳۱۵) به کوشش همو به چاپ رسیده است.

[الذریعه ۳۱/۹؛ دنا ۱۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۹۳/۴

آغاز: قال الامام الکامل و المصیر بروضة بلاغته سبحان باقل المتوج بکلماته هام الاشعار و مبلسها بالفاضه حلل البلاغه و الافتخار کمال الدین ابن النبیه یمدح الامام الناصر امیرالمومنین. باکر صبوحک اهنی العیش باکره ×× فقد ترنم الایک طائره؛ **انجام:** فی خلقه و خلقه ×× طبع الغزال و النمر / ان طریق ناظری ×× الی محیاه خطری

خط: نسخ به شیوه ترکی، کا: احمد بن لطف الله بن محمد حسینی حنفی،تا:آخر ربیع الثانی ۱۰۱۰ق،جا:قسطنطنیه و قاهره؛با کتیبه‌های زرین؛ کاغذ: نخودی، جلد: مخمل سرخ، ۳۳گ (۷۸پ - ۱۱۰ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۲-۷۴۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷۰

آغاز: اجماع ایمة المذاهب و احق الناس لعبد الله تعالی ملك اشار الیه بنان البیان و ابدع ... بغداد مکتنا و احمد احمد ×× حجو الی تلك المعاهد و اسجدوا؛ **انجام:** و لم ازل اشرب من رحیقه ×× حتی شیفت القلب من حریقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشت سید علی ولد سید حبیب که نسخه را به ملامحمد صادق داده در ۱۲۹۵؛ جلد: گالینگور قرمز، ۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۷۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی بث ارواح العقول فی اجساد الصور، و عم البسیطة بانواع الحیوان و اختص منها بالنطق البشر؛ **انجام:** داره جنة النعیم فمن فا ×× ز بتعتبیل تربوها طوبی له (الحمدلله اولاً و آخراً)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ،۴۵گ،۲۱سطر(۷/۵×۱۵)،اندازه:۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۱- ۲۸۹]

۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۵

آغاز: الحمد الله الذی بث ارواح العقول فی اجساد الصور و اما البسیط بانواع الحیوان و اختص منها بالنطق البشر

خط: نسخ، کا: عبدالله معمار زاده، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ چند بیت شعر عربی در سال ۱۲۲۵ نگاشته شده؛ تملک: یونس بن الشیخ کاظم بن الشیخ محمود الکاظمی، محمود الرضوی» در سال ۱۲۵۵ با مهر «عبده محمود الرضوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۲]

● دیوان ابن النحاس / شعر / عربی

d.-u ibn-in naḥḥās

ابن نحاس، فتح الله بن عبدالله، - ۱۰۵۲ قمری

ebn-e nahhās, fath-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1643)

چاپ: قاهره، مطبعة الحسینیة، ۶۸ص، ۱۲۹۰ق؛ بیروت، مطبعة الانسیة، ۱۱۳ص، ۱۳۱۳ق.

[دنا۱۴/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴/۱

آغاز: بسمله، به الاعانه فهو ولی التوفیق نحمدک اللهم ان طلعنا فی سماء البلاغه؛ **انجام:** و لها ارح محیی ابدا لشروح الا نفس.

در این نسخه آن قصاید بدون ترتیب حروف تهجی آخر قوافی آمده، در ابتداء در دو صفحه به نثر شرح حال او می‌آید؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد سعید الکاتب، تا: ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۱ص (۱-۹۱)، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۱۰۹]

● دیوان ابن وردی / شعر / عربی

d.-u ibn-i wardī

ابن وردی، عمر بن مظفر، ۶۹۱ - ۷۴۹ قمری

ebn-e vardī, ʻomar ebn-e mozaffar (1293 - 1349)

چاپ: استانبول، مطبعة الجوائب، ۲۱۱ص، ۱۳۰۰ق؛ کویت، محقق: احمد فوزی الهیب، دار القلم، ۱۴۰۷ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲

قصیده‌ای بدون ذکر سراینده؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۰/۲ - ۱۰۲۸]

● **دیوان ابن ولد** / شعر / فارسی

d.-u ibn-i walad

ابن ولد

ebn-e valad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵/۱۰-طباطبائی

اشعاری است آمیخته به اشارت و رمز از ابن ولد که مصراع‌های آن با تقویم و تأخیر و بسیار پرغلط نوشته شده است. نخستین بیت: چو خضر وقت خویشم گو به موسی ×× که از علم لدن ما راست دیوان / ید و بیضاء موسی ام به جیب است ×× عصای اوست در دستم چو ثعبان. و از جمله دیگر ابیات: برو اول زبان از ما بیاموز ×× زبان ما بود گفتار مرغان /یک مرغم مرا سیمرغ خوانند ×× یکی راسی مخوان سی را یکی خوان، قطعه (یا) قسمتی از یک قصیده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری و سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۷۰پ-۷۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۹۳]

● **دیوان ابن هانی** / شعر / عربی

d.-u ibn-i hānī

ابن هانی اندلسی، محمد بن هانی، ۳۲۶ - ۳۶۲ قمری

ebn-e hānī-ye āndolosī, mohammad ebn-e hānī (939 - 974)

کلیات اشعار شاعر است شامل: غزلیات و قصاید و مدایح.

چاپ: در قاهره و بولاق،۱۲۷۴ق و بیروت، مطبوعات المعارف، ۱۳۲۶ق به چاپ رسیده است؛ طبع أكثر من مرة و طبع بتحقيق دكتور زاهد علی فی مطبعة المعارف بمصر سنة ۱۹۳۳م

[معجم المطبوعات ۲۷۰؛ الذریعة ۳۳/۹؛ مشار عربی ۳۸۲؛ دنا ۱۴/۵؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۷/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۸

آغاز: هل من اعقة عالج يبرين ×× لم هذه بقر الحدوج العين؛

انجام: و لو خلدت لم اقض منها لبانة ×× فكيف لم تخلد لبكر بن وايل

خط: نسخ، کا: حسين بن احمد بن حسين جزری، تا: ۳ شعبان ۱۰۰۷ق؛ مطالعه مطيع بن حسين بن تاريخ ۱۱۰۰؛ تملک: فرهاد میرزا، مصطفى صدقى در ۱۱۹۰، محمد حسنى بن العطاء در ۱۲۰۰؛ اهداء این نسخه توسط میرزا سید محمد خان نائینی به احتشام الدوله به تاریخ ۱۲۷۷؛ جلد: گالینگور آبی، ۸۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ - ۷۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۰۲۳ق؛ تملک: محمد بن عبداللطیف در مکه در ۱۲۵۹، مصطفی بن سید علی خمری دفتری در دمشق در ۱۱۴۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۸ صفر ۱۲۰۹ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تازه، ۸۹گ، ۱۸ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۴۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵/۱-طباطبائی

نسخه از میان حروف الباء است کاتب در پایان ابیاتی منسوب به ابن هانی افزوده است؛ خط: نسخ، کا: علی سمونی یا سموتی، تا: ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ اشعار و نوشتهایی است به چلیپا به قلم نسخ دیگری با تاریخ ۱۱۵۵ و از آن جمله است تسمیط قصیده سید نصرالله حائری از شیخ احمد نحوی با این مطلع: «الی کم تصول الرزايا جهارا ×× و توسعنا فی الزمان انكسارا»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ (۵-۱۰۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱]

● **دیوان ابن یمین** / شعر / فارسی

d.-e ebn-e yamīn

اسفراین؛ احمد شاهد؛ شماره نسخه:بدون شماره

دارای هفت مجلس، شاعری غیر از ابن یمین مشهور است، در شعرش یاد حافظ دارد؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۲]

● **دیوان ابن یمین فریومدی** / شعر / فارسی

d.-e ebn-e yamīn-e faryūmadī

ابن یمین، محمود بن یمین الدین، ۶۸۵؟ - ۷۶۹ ؟ قمری

ebn-e yamīn, mahmūd ebn-e yamīn-od-dīn (1287 - 1368)

ابن یمین دیباجه مفصل بر دیوان نوشته و پس از ترجیح سخن منظوم بر منثور در خصوص اشعار خود چنین می‌گوید: «نسخه آن در سفر و حضر با خود مصاحب می‌داشت و اگر سخنی دیگر گفته می‌شد بر آن می‌نگاشت ناگاه از قضاء آسمانی و تقدیر یزدانی در محاربتی که ... در ولایت خواف در سیزدهم صفر ختم بالخير و الظفر سنة ثلاثة و اربعين و سبعمائة واقع شد. «بچنگال غارتگران اوفتاد ×× از آن پس کسی زونشانی نداد». ابن یمین پس از رهایی از مضیقه محاربه اشعار خود را از کتاب‌ها و تذکره‌های دوستان جمع‌آوری کرده است: «و آنچه بعد از آن اتفاق افتاد بدان الحاق کرده آمد و دیوان دیگر چنان آید نه چنانکه باید در سلک کتاب منتظم گشت ... متوقع از کرم عمیم و لطف جسیم اکابر عصر و مفاخر دهر آنست که ... باصلاح معایب و افصاح اطایب منتهای بی منتهی بر جان بنده نهند ... و جرى ذلك غرة شوال بسنة ثلث و خمسين و سبعمائة». نسخه کامل و صحیح دیوان ابن یمین کمیاب است و آنچه یافت می‌شود به‌واسطه تحریفات و تصرفات با نسخه‌های دیگر اختلاف بسیار دارد، نسخه‌ای از کلیات ابن‌یمین در کتابخانه

عمومی دولتی لنین‌گراد موجود است که تصور می‌شود قبل از ۹۳۱ هجری استنساخ شده و مراسلات ابن یمین را نیز شامل است. (یوسف اعتصامی)
آغاز: دیباجه: بسمله الحمدالله الذی خلق بقدرته الغالبه من الماء کل شیء حی ... اما بعد چنین گوید محرر این مقالات و مقرر این کلمات العبد الواثق باللطف الصمدی محمود بن یمین المستوفی الفریومدی.
چاپ: این دیوان چاپ شده؛ بهوپال، سنگی، بدون تاریخ، وزیری، ۱۴۴ص
[الذریعة ۳۴/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۱۱/۳؛ فرهنگ سخنوران، ۱۵؛ مشار فارسی ۲۲۶۰/۲؛ دنا، ج۵، ص۱۴-۱۶]

۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۹
آغاز: واجب بود از راه نیاز اهل زمن را ×× در خواستن از حق بدعا شیخ حسن را
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با نسخه چاپی احوال ابن یمین تألیف رشید یاسمی جلد شده؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۰۳]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۵/۱۳
آغاز: خلق جهان که خدمت دادار میکنند ×× هستند بر سه قسم که این کار میکنند؛ **انجام:** بسیار تفاخر مکن امروز که فردا ×× معلوم تو گردد که الف هیچ ندارد
غزل و قطعه و رباعی است نامرتب؛ خط: نستعلیق، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ربیع الاول ۸۴۲ق؛ با یک ابروی زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۵گ (۱۳۶پ-۱۹۰ر هامش)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [ف: ۸ - ۱۲۴]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۱۲-عکسی
آغاز: خلق جهان که خدمت دادار می‌کنند؛ **انجام:** بسیار تفاخر مکن امروز که فردا ×× معلوم تو گردد که الف هیچ ندارد.
نسخه اصل: ملک، ش ۱۲۳۶ [در فهرست نشان داده نشده]. دارای: قطعه، رباعی و لغز؛ خط: نستعلیق پخته، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، مداح، تا: ۸۴۲ق؛ ۱۱۴ص (۲۸۱-۳۹۴ کناره) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۳]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۸-ف
نسخه اصل: قونیه ش ۲۵۴۶. مقطعات؛ خط: نستعلیق، کا: بهاءالدین بن سعید تاج الدین حاجی حسن بن بهاء الدین بن حسن بن عبدالملک (علی) حافظ حکایت قمی خطیب، تا: دوشنبه ۱ رمضان ۸۴۷ق؛ ۱۱۴گ (۹۸-۲۱۱)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۳]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۲۲-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). مقطعات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۷/۵
آغاز: خلق جهان که خدمت دادار میکنند؛ **انجام:** جز این پند منیوش اگر مؤمنی ×× برین راه رو کر نه تر دامنی
خط: نستعلیق، کا: درویش علی، تا: ۸۶۳ق، جا: بخارا بر مزار ناصر بخاری؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۸۴گ (۵۶۵-۶۴۸)، ۴۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۸ - ۴۰۳]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۵
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۹؛ بر حسب محاسبه نگارنده نزدیک ۱۵۰۰۰ بیت می‌باشد (قصاید و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند در حدود ۴۰۰۰ بیت و مقطعات نیز در حدود ۴۰۰۰ بیت و غزلیات در حدود ۳۶۰۰ بیت و رباعیات در حدود ۱۵۰۰ بیت و مثنویات در حدود ۴۳۵ بیت) و ابیات بخش‌های پنج‌گانه مرتب به ترتیب قوافی موافق حروف تهجی نیست؛ افتادگی: انجام؛ نصف بیشتر برگ‌ها نگارش یافته قرن یازدهم به نظر می‌آید و نسخه از آخر ناقص است چنانکه از مقدمه آن هم برگ‌هایی افتاده و از برگ‌های موجود نیز بخشی معدوم و پاره‌ای وصالی گردیده و برگ‌های دیباجه و در چند مورد برگ‌های اصل دیوان پیش و پس گذارده شده؛ تملک: عزالدوله عبدالصمد قاجار به سال ۱۲۹۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۷۵]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶۹
آغاز: از روی تو ای مهوش گر پرده براندازند ×× خلقی بهوای دل درپات سراندازند؛ **انجام:** از خانه بگلزار سفر میکنی و بس ×× مرد سفر دور نه ابن یمینی
شامل غزلیات (۱-۲۰۴) ۳۰۰۰ بیت و رباعیات (۲۰۷ تا ۲۷۲) ۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ دو نیم سرلوح مذهب مرصع، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، بوم یشمی، ۲۷۳ص، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۸ - ۸۳]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷-طباطبائی
آغاز: مکن شادی گرت گیتی بکام است ×× مخور غم گر بود کارت بر آشا؛ **انجام:** خسروی را دو چیز می‌باید ×× تا بود کار خسروی به نظام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، در سر سوره‌های مذهب و مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۰۴]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۲
آغاز: مقطعات امیر محمود بن یمین. خدایی که بنیاد هستیت را ×× بروز ازل اندر افکند خشت؛ **انجام:** جد و هزلیست این سخن گر عاقلی فکر بکن ×× هزل را بگذار جد را کار فرما و السلام
مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملک: صدر الافاضل لطفعلی بن محمد کاظم در ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۵۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۷/۳سم [ف: ۴۳ - ۴۸]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۶

شعر؛خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛۱ص(۶۰ر) [ف: ۶ – ۸۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۵

غزلیات و مقطعات است در ۱۶۲۳ بیت به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۵۹گ، ۲۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۲۰۹]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷۲

قسمت مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای یک پیشانی مذهب، مجدول مذهب؛ تملک: فضل الله بن فنا قاضی حصار تخته؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۲سم [ف: ۲ – ۲۵۶]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۰

آغاز: الا ای اگر خواهی تماشا گاه علوی را ×× بسام قد سیان بر شو بیام گنبد مینا؛ **انجام:** چوب کژ را به بین که در عالم ×× چون همه کس بسوختن کوشد.

شامل: غزلیات بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی از الف تا یاء (ص۱–۱۹۵)، مثنوی (۱۹۵–۲۰۳)، رباعیات (۲۰۳–۲۴۲). مقدمه در یکی دو صفحه شرح حال ابن یمین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه ساغری قرمز، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۲۹۲]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۸/۱

قصاید و قطعات و غزلیات و قطعات عربی با ترجمه آنها و ترکیب و ترجیع و مستزاد و رباعی بی ترتیب تهجی با دیباچه خود شاعر؛ خط: نستعلیق، کا: درویش محمد کاتب، تا: ۹۲۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۰۸گ (۱–۷۰۸ هامش)، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۵۳۸]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین نسفی، تا: محرم ۹۳۱ق؛ تملک: عبدالحسین بیات بتاریخ دی ۱۳۲۱ش؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۱۲۵]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۳

آغاز: بیا ز ابن یمین ای دوست بشنو ×× مرین شایسته پند رایگان را / یکی و سی و پنج است آن کز آنها ×× نباید بود غافل مومنان را؛ **انجام:** سه وصف ستوده است در خربزه ×× که در آن آدمی باشد آن لذتی / گرانی و دیگر درشتی پوست ×× سیم زردی چهره بی علتی

فقط مقطعات ابن یمین است به ترتیب حروف تهجی در قوافی؛ خط: نستعلیق، کا: حسین خوارزمی، تا: ۹۴۹ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار، مهر کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، ۱۷۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۴۹ معیری

مقطعات؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۱۸ص (۳۵۸–۳۷۵) [ف: ۱۸ – ۴]

۱۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۳۵]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۶

قسمت مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زعفران؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۹/۶سم [ف: ۲ – ۲۵۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۰

آغاز: الا ای دل اگر خواهی تماشا گاه علوی را ×× بسان قدسیان بر شو بیام گنبد مینا؛ **انجام:** چه دهد ابن یمین دل بجهانی که ازو ×× رفت اگر باز نیاید بتن رفته نفس

منتخبی از قطعات و غزلیات که به ترتیب الفبایی بر حسب قافیه تنظیم شده است و ۱۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله اشترجانی، تا: قرن ۱۱؛ نیم سرلوح مذهب مرصع کار هرات، مجدول؛ مهر: «ابن علی ۱۱۱۹»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۰ص، ۱۵سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸–۸۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۷

قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ، ۱۵سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۴ – ۳۵۲۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۶۷

آغاز: بسمله. الهی زبان مرا در سخن ×× روان دار پیوسته بر راستی؛ **انجام:** در بخشش و در تواضع افزای ×× شاید که دهد خدای توفیق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ در پشت برگ آخر بیت: «چو روز قیامت بلرزد جسد ×× محمد بفریاد احمد رسد و «یارب برسات تو مهدی غائب را»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۷/۲ – ۸۱]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۶۲/۳–۱۵/۲۰۲

آغاز: تا به صد سال دگر زین همه خلقان جهان ×× از نوادر بود ارزنده بماند یک سر / چون تورا رحلت از این دار فنا درپیش است ×× جهد کن تا همه نیکی تو گویند از پس؛ **انجام:** مال دارد چو بدر روی به کاست ×× علم چون ماه نو در افزون است / رفع را بین که حق ادریس است ×× حفظ را بین که وصف قارون است

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم[ف:۴–۱۸۵۵]

۲۵. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز: ای خداوند قادر یکتا ×× مبدع کون و خالق اشیاء؛ **انجام:** هر که از ما کند بنیکی یاد ×× نام او در جهان بنیکی باد

شامل غزلیات، رباعیات، مثنوی مجلس افروز و دو مثنوی عرفانی دیگر، مستزاد، فردیات با دو قطعه تاریخی یکی راجع به قتل عام مشهد به دست عبدالمومن اوزبک در ۹۹۷ و دیگری در تاریخ چهار باغ (= ۱۰۰۳) که مسلماً از ابن یمین نیست چه که او در حدود سال ۷۵۴ وفات یافته است؛ خط: نستعلیق، کا: بابا پسر محمد حسین نسفی، تا: ۱۱۳۹ق، جا: شبرغان؛ کاتب صاحب دیوان را «مولوی ملائکه» نوشته است از جمله: «ترجیع بند حضرت مولوی ملائکه نور مرقده»، «مستزاد حضرت مولوی ملائکه نور مرقده»، «تمت الدیوان هذا من تصنیف حضرت مولوی ملائکه من بلدة الشبرغان ...»؛ کاغذ: ختایی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۳سم [نشریه: ۶ - ۸۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۷/۳

آغاز: صفت اعضای خوبان به دستور چهار اندر چار که آن چهل باشد.ده چیز لازم آمد تا خوب خوب شد ×× هر چیز آن نکو بطلب در چهار شد؛ **انجام:** گر خرد پروری به گاه سؤال ×× خاک خور آب روی خویش مبر

شامل قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نوشته شده از روی نسخه‌ای به خط درویش مستوی ادهمی مورخ ۱۰ ربیع الاول ۸۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲ص (۱۲۶ -۱۶۷)، ۱۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۶۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۷

آغاز: روز محشر عاشقان را با قیامت کار نیست ×× کار عاشق جز تماشای جمال یار نیست؛ **انجام:** سالها ابن یمین در بستر خود خفته است ×× ای طبیبا گوشه ابرو بر این بیمار نیست

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، ۱ص (۲۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۴]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۶۳-۲۴/۱۶۳

آغاز: بسمله بیا ز ابن یمین ایدوست بشنو ×× مر این شایسته پند را یگانرا؛ **انجام:** دامن از خوان قناعت سیر کردم آز را ×× بسته ام از لقمه دو نان دهان خویشتن / بشنو از ابن یمین این پندهای سودمند ×× ور خلاف این کنی بینی زیان خویشتن

منتخب؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۳۶گ، ۱۳-۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۵۶]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** صبا چو با سر لطف تو کرد همرازی ×× زبان گشاد نسیم خوشش بغمازی

حاوی دو قسمت است: نثری به قلم ابن یمین در علت فراهم آوردن دیوان (ص ۱-۹)، قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات و مثنوی‌ها در متن و حاشیه بدون مراعات ترتیب تهجی حروف آخر قوافی که در توحید و مناقب و مواعظ است (۱۱-۵۱۳)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دنباله متن در حاشیه به خط حمایلی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶۶گ، ۱۶ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵ - ۴۸۶]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۰

آغاز: بسمله، بیاز ابن یمین ای دوست بشنو ×× مرین شایسته پند رایگانرا؛ **انجام:** کزین خلق امید مهر آنچنانست ×× که آب حیات از لب مار حواهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۱۵۸]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۵۰

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۳

آغاز: بیا ز ابن یمین ای دوست بشنو ×× مر این شایسته پند رایگان را؛ **انجام:** یا هر چه رضای او در آن نیست مکن ×× یا راضی شو بهر چه او با تو کند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: تقی مدرس رضوی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۳۸گ، اندازه: ۲۲×۴۱سم [ف: ۹ - ۱۲۳]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۸۷

آغاز: مظهر ذات خویش از اوصاف ×× منشی وصف خویش از اسما؛ **انجام:** از سر مستی هله ای هوشیار ××گر غلطی رفت تو معذور دار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۹۶گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۲]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۱

آغاز: بیا ز ابن یمین ایدوست بشنو ×× مر این شایسته پند رایگان را؛ **انجام:** ازین خلق امید مهر آنچنانست ×× که آب حیات از لب مار خواهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی بنفش، ۶۲گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۰/۲

آغاز: ای می‌عشق بیفزای چنان مستی ما ××که برد از سر ما داعیه هستی ما؛ **انجام:** خون پر شده است ابن یمین در دورن من ×× از کاسهای چشم که خوناب میزیدم

غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۷گ (۸۱-۱۵۷)، ۹-۱۱ سطر (۶/۵-۷/۵× ۱۱-۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۴۴۷]

۳۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۴]

۳۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۹/۳ حکمت

مقطعات است؛ خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن ابوالقاسم حسینی الماسی، تا: ۱۲۰۰ق؛ جلد: مقوا، قطع: جیبی [ف: ۲ – ۵۴]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۱

آغاز: خلق جهان که خدمت دادار میکنند ×× هستند بر سه قسم که اینکار میکنند؛ **انجام:** بشنو از ابن یمین کان چاره چیست ×× خوش زبانی و سیاست حلم و جود

شامل مقطعات ابن یمین است که بدون هیچگونه ترتیبی نوشته شده و ۱۷۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق، برای حسینقلی خانا بکلربکی ایل افشار؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ۱۵۴ص، ۱۴ سطر(۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸ – ۸۵]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۱۲

قطعات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: آقاجانی آشتیانی پسر میرزا محمد آشتیانی قمی، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۲۵۹ق، در زمان محمد شاه، به فرمایش وزیر خوی میرزا فضل الله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۷گ، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۴۶۲]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰۹

آغاز: بسمله ای خداوند قادر یکتا ×× ای هست کننده کون و مکان و اشیاء؛ **انجام:** که یار کند ناز کشد ابن یمین را ×× او هم چه نکو باشد این ؟ هم چه خوش آید.

شامل غزلیات (تا برگ ۸۸)، قصائد در هشت مجلس (گ ۸۸پ–۱۰۰)، قطعات و رباعیات در انتها آمده؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: ملا محمد گل آخند زاده ابن ملا محمد فاضل آخوند زاده، تا: ۱۲۶۳ق، جا: بلخ شهر اخچه؛ دارای دو سرلوح، مجدول، کمند اندازی؛ مهر: «سلطان محمد»، «عبده اسکندر»؛ خریداری از صالح نوبخت؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روکش چرم قهوه‌ای، ۱۰۷گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [رایانه]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۹

آغاز: بیا ز ابن یمین ای دوست شنو؛ **انجام:** که آب حیات از لب مار خواهی

بخشی از قطعات و رباعیات شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد میرزا ابن بهمن میرزا، تا: شعبان ۱۲۸۶ق، جا: شوشی؛ این یادداشت آمده: «این کتاب دست خط نواب عبدالصمد میرزا ابن بهمن میرزا است داخل کتابخانه گردید» و مهر «عبدالصمد بن بهمن میرزا» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳/۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۴۵]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۵

آغاز: دو قرص نان اگر از گندم است اگر از جو ×× دو تای جامه اگر کهنه است اگر از نو؛ **انجام:** باحتیاط رو اکنون که دست خون است این ×× که روح در گرو است و حریف بس طرار

از وی اشعاری نیز در صفحه ۶۸۵ آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۵۴ و ۶۸۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۱]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۶۹

آغاز: الهی زبان مرا در سخن ×× روان دار پیوسته بر راستی؛ **انجام:** اگر خود نفاقی است جانرا بکاهد ×× و گر اتفاقی است هجران نیرزد

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی نسخه بیستم جمادی الاولی ۱۱۱۹؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، ۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۹سم [ف: ۲ – ۲۵۷]

۴۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۲

آغاز: باز میسوزد فلك از آتش هجران مرا ×× باز میسازد جدا از صحبت جانان مرا؛ **انجام:** گویند چون ابن یمین رحلت مینمود شب بتلاوت قران مشغول شده بود تا هنگام فوت رسید این رباعی را گفته بجوار رحمت حق پیوست صبح این رباعی را بر سر سجاده اش یافتند. منگر که دل ابن یمین پر خون شد ×× بنگر که از این سرای فانی چون شد / مصحف بکف و چشم بره روی بدوست ×× با پیك اجل خنده زنان بیرون شد ...

غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: کریم بن حسنعلی قاجار، تا: ۱۳۱۰ق؛ تاریخ تولدی به نام ابوتراب خان که ظاهراً به نام جد مرحومش (ابوتراب خان) نامگذاری شده است به تاریخ ۱۳۱۱ و یادداشت دیگری دایر بتجمع در منزل کاتب نسخه و تصمیم بزیادت حضرت عبدالعظیم از حیدر خان قاجار دولو به تاریخ ۱۳۱۴ دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۷۴ص (۶+۶۸)، ۱۷–۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۹۷۵]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ ذیحجه ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۶۴]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۰۰

شامل قطعات و رباعیات؛ کا: استاد فقید سعید نفیسی، تا: ۱۳۴۴ق؛ ای کاش مشخص بود که این دفتر چگونه به دست آقای سید محمد جزایری (فروشنده آن به کتابخانه مدرسه) رسیده! [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۵]

۴۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۴۳

خط: نستعلیق، کا: محمد علی ترقی مدیر کتابخانه خیام، تا: جمعه ۱۸ جمادی الاول ۱۳۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۳۴]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۱ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹۶–ف

نسخه اصل: مجلس ش ۱۷۸۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۹گ [فیلمها ف: ۱ – ۸۷]

۴۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۴/۱

آغاز: تا بدان قامت و بالا نظر افتاد مرا ×× بس ملول است دل از

سرو و ز شمشاد مرا؛ **انجام:** در جزای بدی نکوئی کن ×× مردمی کن نه مردم آزاری / گر نیکوئی بجای نیک کنی ×× آن نباشد بغیر خر خاری
مقطعات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره تیماج زنگاری، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۸سم [ف: ۴ - ۱۱۵۲]

۵۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از دری هیچ کست کارگهی نگشاید ×× کام دل میطلبی بار مگرد از درمی / یار صافی دل اگر بایدت ای ابن یمین ×× این صفت نیست کسی را بجز از ساغر می
شامل دیباچه منثور، قصاید، مقطعات، تواریخ، غزلیات به ترتیب قوافی، مخمس؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن جمال الدین کاردگر، بی‌تا؛ مجدول، دارای دو سرلوح، سرآغاز قصاید، قطعات، غزلیات دارای سرلوح کتیبه‌ای؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای منقش، ۳۷۸ص، ۱۸ سطر در متن و ۱۶ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۴]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۸۵/۴

اشعاری از ابن یمین و نویسنده جنگ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۲۴]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۳/۶

آغاز: خدا را از دل و جان باش طالب ×× که عاشق دایما او راست جویا؛ **انجام:** به بنده ابن یمین گفت دوستی که تویی ×× که شعرتست که بر آسمان رسید سرش
خط: نستعلیق، کا: محمود بن حسن اصفهانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۴۷گ (۱۳۴پ-۱۸۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۳۵]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۵۳

آغاز: بسمله ای خداوند قادر یکتا ×× مبدع کون خالق اشیا؛ **انجام:** هر که دعای طمع دارم ×× زانکه من بنده گناه کارم
حاوی غزلیات بر حسب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۸/۱-ف

نسخه اصل: راشد افندی ش ۱۲۸۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰گ (۱-۸۰)، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۰]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵/۳-طباطبائی

برگزیده‌ای است از قصاید و غزلیات و قطعات و دارای ترتیب الفبائی است. موجود در دفتر از بخشی از قافیه (دال) است؛ خط: نستعلیق، کا: توفیق گیلانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: مصطفی؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ (۲۴-۱۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۰]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۸/۳

آغاز: مرا مذهب این است گویی تو نیز ×× همین ره گرت مردی و مردمیست / که بعد از نبی مقتدای بحق ×× علی بن بوطالب هاشمی است؛ **انجام:** احوال دور چون گذران است پس چرا ×× دشوار روزگار خود آسان نداشتی / گشتی بسان ابن یمین فارغ از جهان ×× بر لوح خود گر آیت حرمان نگاشتی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۱۸۲پ-۲۱۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۳۱۰]

۵۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۵

آغاز: متن: نکنی دفع ظلم از مظلوم ×× تا دل خلق نیک بخراشند / تا تو با صید گرگ پردازی ×× گوسفندان هلاک می‌باشند. حاشیه: چه گنجها که نهادند دیگری برداشت ×× چه رنجها که کشیدند دیگری آسود / به تازیانه مرگ از سرش بدر کردند ×× که سلطنت به سر تازیانه میفرمود؛ **انجام:** متن: روزی خویشتن زباری دان ×× بی شک ارشهد و ارشکر باشد / کانچه قسم تراست دیگر گون ×× بالله ارهست و الله ار باشد. حاشیه: اندرین روزگار عاقل را ×× جامه خسم است و سایه نامحرم / گوشه ای گیر و گوش با خود دار ×× گر نخواهی دلت قرین الم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۸۴گ، ۲۴-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۱۱]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹

آغاز: برابر
مجموعه قصاید و مقطعات و ترجیعات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲ - ۲۰۱]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۰

انجام: چشم را زاب شرم خشک مکن ×× تا بر آتش خدات ننشاند / خاک با خویشتن چو دارد نم ×× بادش از جای برد نتواند
نسخه قدیمی ناتمام که دیباجه آن نیز ناقص است، مشتمل بر مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سر لوح کار قدیم، مجدول و مذهب؛ ۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۲ - ۲۰۲]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۰/۱

آغاز: خداوندا مرا در علم منقول ×× زبان و دیده گویا گشت و بینا
اشعار ابن یمین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۳۴

آغاز: نه ایزد چنان گفت در وحی منزل ×× مع العسر یسرا مع العسر یسرا ... ور دور روزگار بر وفق رای تست ×× خود را مدار از غم آن کار مضطرب؛ **انجام:** گر کسی با تو بد کند زنهار ×× جز به نیکی جزای آن نکنی
انتخابی است از غزلیات ابن یمین از حرف «با» تا «یا» قریب به ۲۳۵۰ بیت که بنا به یادداشت اول نسخه، نزدیک به ۳۰۰ بیت از آن در دیوان چاپی موجود نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی درباره این دیوان گویا به خط باستانی راد؛ جلد: تیماج

سرخ، ۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۱۲۸]

● **دیوان ابوبکر خوارزمی** / شعر / عربی
d.-u abū-bakr-i xārazmī
خوارزمی، محمد بن عباس، ۳۲۳ - ۳۸۳ ؟ قمری
xārazmī, mohammad ebn-e ʻabbās (936 - 994)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴/۸

قصیده در مدح عماد الدوله امیرالامراء بن علی بن سیمجور؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۹۳]

● **دیوان ابوبکر صوفی** / شعر / عربی
d.-u abū-bakr-i ṣūfī
صوفی عرودکی، ابوبکر بن منیان، ق۱۲ قمری
sūfī ʻorūdakī, ābū-bakr ebn-e manīyān (- 18c)
[معجم المؤلفين ۷۶/۳؛ بروكلمان ۲۷۹/۲ و ذيل ۱۲/۲؛ برلين ۸۰۱۶/۷؛ قاهره ۱۳۹/۳ (۲)]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱۷

آغاز: ثغور بدت للمهتدی و نحور ×× و رکایب بالظاعنین تسیر؛ **انجام:** تالق برق و استمد و صیب ×× و هوم خلو استرض رقیب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۰سم [ف: ۱- ۲۲۶]

● **دیوان ابوتراب بیک کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e abū-torāb beyk-e kāšānī
کاشانی، ابوتراب بیک، ق۱۱ قمری
kāšānī, abū-torāb beyk (- 17c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۸۸/۱

بدینگونه: ستایش امام رضا و شاه عباس و آقا خضر وزیر کاشان و ترجیع ساقی‌نامه، این قطعه را صادقی بیگ نقاش در جواب قطعه‌ای که مشار الیه به وی نوشته بود و طلب تخلص از وی کرده بود گفته است و مسوده آن قطعه فوت شده است. این قطعه را در ثانی الحال صاحب دیوان به مومی الیه فرستاده و التماس تعیین یکی از تخلفات نموده، ستایش آقا خضر، تعریف عمارت و مدح آقا خضر، تاریخ عمارت آقا خضر، تاریخ مسجدی، تاریخ فوت حکیم نورا، هجو قاضی زاده آران، من غزلیاته به ترتیب تهجی، مطلعیات مفردات، باز ستایش خلیل الله ویردی و نور بیگ اوزبیگ و بهروز خان اوزبیگ، منقبت شاه ولایت، ستایش سلطان ابراهیم میرزا شاه بداغ خان و اکبر شاه و امام رضا و قطب شاه، مرثیه سلطان حسن میرزا (ترجیع است) که اینها هم گویا از ابوتراب بیگ باشد؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: اواخر ذیحجه ۱۰۲۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۹گ (۱پ-۱۹۹)، ۱۶ سطر (۵×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۵

آغاز: ای ز تو بند زبان نطق سخن سرای را ×× فکر تو باعث جنون عقل گره گشای را؛ **انجام:** ای خوش آن شب که ببر آن قد و قامت باشد ×× چشم چون باز کنی روز قیامت باشد.
گلچینی تر اشعار او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۶ق؛ ۲گ (۸ر - ۹ر) [ف: ۴۷/۱ - ۲۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۲۵۹۱/۱۳۱

ترجیع بند اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۹ - ۱۴۰۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۲۵

آغاز: ساقی بده آن باده که خون دل کانست ×× آن می‌که چو خون در بدن شیشه روان است
ترجیع بند و ترکیب بند اوست؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۲۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶-۴۳۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۲۶

ترجیع بند و ترکیب بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۲۹۰-۳۰۳)، ۱۶ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۳۰

شعر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۹

مجموعه دو دیوان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی جدی [رایانه]

● **دیوان ابوتمام = دیوان الحماسة** / شعر / عربی
d.-u abū-tamām = d.-ul ḥimāsa
ابوتمام، حبیب بن اوس، ۱۹۰؟ - ۲۳۱ ؟ قمری
abū-tamām, habīb ebn-e ows (807 - 846)

تاریخ تألیف: ۲۳۱ق
انتخابی است از اشعار ادباء بزرگ عرب که در ده «باب» ترتیب داده شده: ۱. باب الحماسة؛ ۲. المراثی؛ ۳. الادب؛ ۴. النسیب؛ ۵. الهجاء؛ ۶. الاضافات؛ ۷. الصفات؛ ۸. السیر؛ ۹. الملح؛ ۱۰. مذمة النساء. ولی این کتاب به باب اول آن که «الحماسة» است شهرت یافته. گویند سبب تألیف این کتاب این بود که در بازگشت از خراسان به عراق ابوتمام به همدان رسید و به نزد ابوالفاء ابن سلمه رفت و به جهت باریدن برف بسیار مجبور شد چند در آن شهر بماند. ابن سلمه فرصت را غنیمت شمرده و ابوتمام را به کتابخانه خود درآورده، ابوتمام در آن کتابخانه پنج کتاب از اشعار عرب انتخاب کرد که یکی از آنها همین «دیوان الحماسه» است. ابوتمام دیوان خود را جمع نکرده و پس از وی دو نفر

بدین کار مبادرت کرده‌اند: ۱. ابوبکر صولی (ابوبکر محمد بن یحیی بن عبدالله معروف به شطرنجی مؤلف «ادب الکتاب» متوفی به سال ۳۳۵ یا ۳۳۶)؛ ۲. علی بن حمزه اصفهانی.
چاپ: قاهرة، دار المعارف، ۱۹۵۵م، با شرح خطیب تبریزی، نشره: محمد عبده عزام، الجزء الثانی، ۴۶۸ص، ۱۹۶۷م، الجزء الرابع، ۷۷۷ص؛ دیوبند، سنگی، ۱۳۳۴، وزیری، ۳۲۲ص
[الذریعه ۳۸/۹؛ سرکیس ۲۹۷/۱۰؛ کشف الظنون ۶۹۱/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۴۷/۲؛ مجمع العلمی العراقی ۲۷۸/۲و ۲۸۰؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۵/۴؛ دنا ۱۷/۵–۱۸ (۴۳ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱– شرح دیوان الحماسة = شرح ابن فارس؛ رازی، احمد بن فارس (۳۲۶–۳۹۵)
۲– شرح دیوان الحماسة = شرح حماسة ابی تمام؛ مرزوقی اصفهانی، احمد بن محمد (–۴۲۱)
۳– شرح حماسة ابی تمام = شرح متوسط؛ خطیب تبریزی، یحیی بن علی (۴۲۱–۵۰۲)
۴– شرح دیوان الحماسة = شرح حماسه؛ ابو تمام خطیب تبریزی، یحیی بن علی (۴۲۱–۵۰۲)
۵– شرح المختصر علی دیوان ابی تمام؛ خطیب تبریزی، یحیی بن علی (۴۲۱–۵۰۲)
۶– الحماسة ذات الحواشی = شرح الحماسة؛ راوندی کاشانی، فضل الله بن علی (۴۸۳–۵۷۲)
۷– شرح القصیدة
۸– شرح دیوان الحماسة
۹– شرح دیوان الحماسة = شرح حماسه ابو تمام

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱–ف
نسخه اصل: مصطفی عاطف افندی ش۲۰۴۱؛ خط: نسخ، کا: عبدالمنعم بن حمزه وراق، تا: دوشنبه ربیع الثانی ۳۵۵ق؛ ۲۱۸گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۱۷]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۱۲بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۴۰]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۳/۱–ف
نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۱۴۳۱؛ خط: نسخ، کا: احمد بن بکران بن احمد حاکم شفرحوی، تا: دوشنبه پایان ربیع الاول ۴۲۶ق؛ از روی نسخه نوشته دهخدا محمد بن احمد بن حسن وزیر که سراسرش را بر شریف ابی تمام محمد بن عبدالعزیز بصری خوانده و سپس برای او پس از مقابله با نسخ خوانده شده بر او نوشته اند. [فیلمها ف: ۱ – ۴۴۸]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۷/۱
آغاز: ... ترکنا لهم صحن العراق و ناقلت–بنا الاعوجیات الطوال الشرامح؛ **انجام:** و قال نصیب: ارک طموح العین میالة الهوی– لهذا و هذا منک ود ملاطف–فان تحملی ردفین لااک منهما– فحبی بردف لست ممن یرادف
خط: نسخ، کا: ابوالفرج بن ابی المعالی بن ابی الفرج، تا: ۵۵۰ق؛ افتادگی: آغاز (چند برگ)؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین، عبده محمدجعفر» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، ۷۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴۰ – ۶۶۲]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۸/۱
در نسخه ما پاره‌ای از آن دیده می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۴گ (۱پ–۱۴پ)، ۱۱ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ – ۲۶۷۹]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۲۶
آغاز: حمداً لمن الهم العقول نواهل الوقول ... قال: احب الیک ما غرد الجمود ×× و اجرد بالتدانی و الارود؛ **انجام:** قلت رفق الرشوق منها سروق ×× سرقتنی و شرقتنی العنات
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸ (شاید)؛ برگ اول و آخر نونویس است که خلیل بن سید سلیمان نوشته؛ جلد: مقوایی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۴]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۳
آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام ابوالحسن احمد ... بسمله باب الحماسه قال رجل من بلعنبر؛ **انجام:** من فتیان جرم تم باب الحماسه ... و صلی الله علی محمد و اله اجمعین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی: ۲۲۹]
۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۷/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۵۲]
۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۴ح
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۱۵]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۲
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... باب الحماسه قال رجل من بلعنبر؛ **انجام:** فقلصت من حواشیه تعن السوق تم ... و اله الطاهرین و سلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [الفبائی: ۲۲۹]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۴۰
آغاز: اشاح بفتیان الصباح فاکرهوا؛ **انجام:** فقلت کلا ولکن مطلع الجود ... انه مجیب الدعوات امین اللهم امین
خط: نسخ، کا: خمیس صحاری، تا: ۱۰۰۹ق؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: ۲۵۵]
۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۵
خط: نسخ، کا: لطف الله بن عبدالله جزایری، تا: شنبه ۱۹ رجب ۱۰۹۳ق؛ تملک: سید عبدالمناف در ۱۱۵۸، ابوالقاسم بن سید حسین موسوی؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۶۰۳]
۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۴
آغاز: بسمله. عسی وطن بدنوا بهم و لعلماء وان؛ **انجام:** فقلت کلا

و لکن مطلع الجود ... صلی الله علیهم اجمعین
خط: نسخ، کا: محمد رضا مشهدی، تا: ۱۰۹۴ق [الفبائی: ۲۵۵]

۱۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۵۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری بزرگ [نشریه: ۳ - ۵۴]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۰۳/۱-۲۶/۸۳
آغاز: مشینا مشیة اللیث ×× غدا و اللیث غضبان / بضرب فیه توهین ×× وتخضیع واقران؛ **انجام:** صوت النواقیس بالاسحار هیجنی ×× بل الدیوک التی قد هجن تشویقی / کان اعرافها من فومها شرف ×× حمر بنین علی بعض الجواسیق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۹۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳-۱۶۷۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۶۵
آغاز: بسمله. الحمدلله العالم بما تکنه القلوب و تخیه الموفق لطاعته من یرتضیه ... اما بعد فان احسن ما التبس به اللسان و اتقن ما تنافس فیه الانسان لسان العرب العربا ... قال ابوتمام و هو اوس بن حبیب الطائی ... طلل الجمیع لقد عفوت حمیدا ×× و کفی علی رزنی بذاک شهیدا؛ **انجام:** فلاخیر فی حلم اذا لم یکن له ×× بوادر صفوة تحمی ان یکرم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۹ ربیع ۱۱۷۰ق، برای خزانه جناع بن محمد جناعی؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۹گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۴]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۲۵
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد خلیفه برای سید محمد خلیل افندی مراد، تا: جمعه ۲۳ محرم ۱۱۹۵ق، جا: دمشق؛ با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا، ۹۷گ، ۲۳سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۴۴]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۹
آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام ابوالحسن احمد بن فارسی؛ **انجام:** الابکرا لناعی باوس بن خالد ×× اخی الشتوه الغبراء و الزمن المحل.
خط: نسخ و نستعلیق خوش و استادانه، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۱۸۱گ، ۲۳ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۰۹]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۲
آغاز: بسمله، قال ابو تمام حبیب بن اوس الطائی بمدح خالد بن یزید الشیبانی؛ **انجام:** و ارکب فی رشد خلاف هوائیاً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۲۴۷گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۷ - ۳۵۳]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۴
آغاز: بسمله، قا ... یمدح خالدین یزید؛ **انجام:** و ارکب فی رشد خلاف هو ائیا ... و نعوذ بالله من
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی راه راه، جلد: چرمی خرمایی، ۱۷۶گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶/۸×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۴]

۲۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۲۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

۲۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۹۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملکی به تاریخ ۱۲۴۶؛ اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۳۲]

۲۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۶۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: کبود، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۵۳]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۶
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... لوکنت من ما زن؛ **انجام:** همس بینن الجواسیق.. انه کریم منان
خط: نسخ، کا: حمید دورقی، تا: ۱۲۰۰ق [الفبائی: ۲۲۹]

۲۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۷۴/۱
آغاز: قال یمدح خالد بن یزید الشیبانی و کان قد و حد علیه المعتصم ... یا موضع المشدنیة الوجناء ×× و مصارع الادلاج و الاسراء؛ **انجام:** و انی جدیر ان اخاف و اتقی ×× و ان کنت لم اشرک بذی العرش ثانیا / و اذخر للتقوی بمجهود طاقتی ×× و ارکب فی رشد خلاف هوائیا
گزیده‌ای از دیوان ابوتمام است؛ خط: نسخ معرب، کا: عبدالحسین بن عبود بغدادی، تا: ۱۲۱۷ق؛ ۸۹گ (۱پ-۸۹پ)، ۱۶ و ۱۹سطر [ف: - ۸۵]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، برای آقا محمد ابراهیم؛ با بحث لغوی و ترجمه فارسی و شرح برخی جاها به عنوان «بیان ...». از شعر بوالعنبر بن تمیم آغاز شده و تاقیس بن زهیر و حدبة بن مفتون دارد. و پس از آن متن «لامیة العجم طغرایی» و شعرهایی پراکنده هست؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۷ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۳۴۴]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲
خط: نسخ، کا: محمود بن الطبیب، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۵۰]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴/۲-طباطبائی
دارای هفت باب است هر باب با ترتیب حروف الفباء و بنا بر نوشته کاتب (بر پشت برگ اول) باب اول (فی المدح) منتخب قصائد است و باب هفتم (فی الهجاء) را ندارد و در بقیه ابواب: (۲ باب الغزل ۳ باب الاوصاف ۴ باب الرثاء ۵ باب الزهد ۶ باب

العتاب ۷ باب الفخر) تمام اشعار آورده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۴گ (۴۱-۱۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۶۷]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۲۶

خط: نسخ، کا: عبدالمجید خرم، بی‌تا، برای سلطان مراد میرزا در جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری، ۲۱۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۱ – ۱۹۷]

۲۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۳۶

خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ صفر ۱۲۶۸ق؛ در برگ اول شرح حال مختصری از ناظم آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۴۲]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۷۶

آغاز: و کنت من مازن لم نستطع ابلی ×× هو اللقیطة من ذهل بن شیبان؛ **انجام:** کانما لبست او البست فنکا ×× فقلصت من حواشیه عن السوق

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن اخند ملا صدرای شیرازی، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۶۵گ، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۲۵۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۳

آغاز: بسمله، قال یمدح خالدین یزید الشیبانی؛ **انجام:** و ارکب فی رشد خلاف هوائیا ... فرج الله بن ابراهیم تبریزی

خط: نسخ، کا: فرج الله تبریزی، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۲۷۱ق؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۹سطر (۹×۲۱)، اندازه: ۱۷×۳۰/۵سم [ف: ۷ – ۳۵۴]

۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۳

آغاز: بسمله. یا موضع الشدنیه الوجناء ×× و مصارع الادلاج و الاسراء

خط: نسخ، کا: اسمعیل بن حسن دزفولی، تا: ۱۲۷۱ق؛ در ابتداء هر قسمتی از اقسام ابواب، ابوبکر صولی نگاشته که این قصیده یا قطعه در چه موضع و موضوع انشاء گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۹۵ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۵۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۷۳

آغاز: بسمله و به ثقتی، عسی وطن بدنوابهم ولعلها ×× و ان تعقب الایام فیهم فربما؛ **انجام:** اطلع الشمس تنوی ان توم بنا ×× فقلت کلا و لکن مطلع الجود

خط: نسخ مایل به ثلث، کا: جعفر قلی بن محمد تقی ابن علینقی گراملی، تا: یک‌شنبه ۵ رجب ۱۲۷۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۷۲]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۶

آغاز: بسمله، ابلی الهوی اسفایوم النوی بدنی؛ **انجام:** و ارکب فی رشد خلاف هو الئیا

خط: نسخ، کا: مشهدی، احمد، تا: ۱۲۸۲ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۱۱۹گ، ۱۹سطر (۹/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۷ – ۳۵۵]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۳۶

آغاز: قال الشیخ الامام ابوالحسن احمد بن فارس بن زکریا؛ **انجام:** کلب الزمان بعفة و تجمل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۸۲ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: پارچه‌ای، ۳۱۵گ، ۱۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۷سم [ف: ۷ – ۳۰۷]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۵

آغاز: باب الحماسة – قال ابو عبیدة اغار ناس من بنی شیبان علی قریط فاخذوا ثلثین بعرا فاستنجد اصحابه فلم ینجدوه. لو کنت من مازن لم یستنج ابلی ×× بو اللقیطة من ذهل ابن شیبانا؛ **انجام:** علی تعاتع سالت فی بلاعمها ×× کثیرة الوشی فی لین و ترقیق / کانما لبست او البست فنسکا / فقلصت من حواشیه عن السوق

دیباچه کتاب را فاقد است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۸۳ق، برای علی بخش میرزا نوه عباس میرزا؛ تملک: نادر قاجار به تاریخ ۱۲۹۵ (کاتب نسخه «ملا عبدالعلی سلمه الله» است و در سال ۱۲۵۵ استاد وی بوده)، لطف الله بن فتح الله در اواخر ذیقعده ۱۳۰۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۳۸ – ۳۳]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۵

خط: نسخ، کا: عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۸۶ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۳۵۴]

۳۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۵۰/۴

آغاز: اقدام عمر و فی سماحة حاتم ×× فی علم احنف فی ذکاء بأس

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۴۵]

۳۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم علی محمد ... قال الشیخ الامام ابوالحسین ... دیوان: الحمدلله رب العالمین ... و قال رجل من بلغبرین تممیم و اسمه قریط قال ابو عبیدة؛ **انجام:** فلئن غلبت لتمضین ضیربتی ×× کلب الزمان بعفه و تجمل

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳۹گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف:۱–۹۸]

۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۴۲

آغاز: قال الشیخ الامام ابوالحسین احمد بن فارس بن زکریا رحمه الله سـألت اتاک الله سؤلک و سهل الی کل خیر سبیلک عن شأن اختیار ابی تمام المسمی الحماسة و من این منشؤه؛ **انجام:** کان اعرافها من فوقها شرف ×× حمر بنین علی بعض الجواسیق / علی نغانغ سالت فی بلاعمها ×× کثیرة الوشی فی لین وترقیق / کانما لبست او البست فنکا ×× فقلست من حواشیه عن السوق

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف مخ: ۲ – ۸۱۲]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۴

آغاز: کان صاعقة فی جوف بارقة ×× زئیره و اغلا فی اذن نابحها و پس از چند بیتی دارد «و قال فی قافیة الدال یمدح ابا عبدالله احمد بن ابی داود: سعدت غربة النوی بسعاد ×× فهی طوع الاتهام و الانجاد»؛ **انجام:** امعهد اللهو امسی غیر معهود ×× ما عهد الیک الحسنی بمعهود ... (نیمه نخستین ابیات پاره شده و زیر کاغذ رفته) ما کل الذی فیک من خیر بمعدود (در آن نسخه هم این ابیات را نیافتم. این دو نسخه با هم جدائی بسیاری دارند).

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۲۶۱گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۷ – ۲۷۱۱]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۱۹. باب الادب من الحماسة؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۷]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۴

آغاز: بسمله، قال یمدح خال بن یزید الشیبانی و کان قد اخذ؛ **انجام:** تجریالسعود له فی کل تایحة بانت و ان کان یوم الناس منحوسا.

حاوی قصائد ابوتمام از قافیه الف تا سین است و اشعار در متن و حاشیه آمده. کاتب با شاعر به ظاهر خصومتی داشته زیرا همواره شاعر از قلم کاتب عبارت علیه ما علیه، که لعن‌گونه‌ای است، می‌شنود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۱۲۹ دائره عطائیه در رمل آمده و در صفحه بعد جدولی حاوی بر توضیح آن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶ص (۸۳–۱۲۸)، ۲۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۰ – ۳۸۹]

● دیوان ابوتمام / شعر / عربی

d.-u abū-tamām

اندلسی، ابوتمام بن جابر، قرن ۸ قمری

āndolosī, abū-tamām ebn-e jāber (14c)

این دیوان از ابی‌تمام ابن جابر محمد بن عمر بن قمحیه اندلسی مغربی مالکی است. گردآورنده ی دیوان می‌گوید، چون ابوتمام برای این کتاب دیباچه ننوشته بود، من این دیباچه را برای آن فراهم ساختم. عنوان‌های قصاید از خود ناظم است در عنوان قصیده سوم می‌گوید: من آن را به پیشنهاد یکی از یاران به سال وبائی ۷۵۰ق سرودم. هر قصیده را به نامی نامیده است و در سرآغاز قصیده وزن آن را معین می‌کند. عمر و ابوبکر و دیگر صحابه را ستایش دارد و در عنوان یکی از قصاید نونیه می‌گوید: آن را در روضه شریف مدینه هنگام ختم «صحیح بخاری» بسرودم. در دو قصیده لامی ویائی تاریخ ۷۱۱ دارد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۴

آغاز: بسمله. الحمدلله مجیب السائلین. قال فقیر الصدقات الربانیة محمد بن عمر بن قمحیة غفر ... الحمدلله الذی حلی مناطقنا من حمده و مدح محمده ... و بعد فانی وقفت للعلامة النحریر شمس الدین ابی تمام بن جابر الاندلسی الضریر ... علی قصاید ... نظمها علی ما الهج حروف الهجاء ... و سماها «العقدین فی مدح سید الکونین» ... آغاز قصیده نخستین:رحلوا فکیف یطیب بعد ثواء ×× ام اهل لداء الشوق منک دواء؛ انجام شعر: و باقی الال و الاصحاب طراً ×× حماة الدین انصار النبی. خاتمه نثری از ناظم، پس از ختم نظم «عقدین» چنین است: و هذا آخرما املیته من العقد الثانی و وصفت فیه من جواهر ... تم نظم العقدین و کمل و انتهی ... عن احصاء حسناته، و علی آله و اصحابه الصادرین الیه و حماة و سلم تسلیم کثیراً کثیراً ...

خط: نسخ، کا: حسن بن شیخ موسی عطیفی انصاری، تا: جمعه ۷ ذیقعده ۱۰۳۸ق؛ افتادگی: وسط (میان برگ ۲ و ۳ افتادگی دارد، و میان قافیه میم و نون یک صفحه سفید دارد)؛ تملک: سید محمد امین استوانی در رمضان ۱۱۳۹ق نسخه را از ترکه عبدالرحمان بیک خریده، ابوالعباس احمد سفرجلانی در ۱۱۷۰، حسین بن موسی بن محمد در ۱۱۷۱، اعتضادالسلطنه در ۱۲۹۵ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۷گ، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۴۶۶]

● دیوان ابوالحسن نامقی / شعر / فارسی

d.-e ab-ol-hasan-e nāmeqī

نامقی جامی، فخرالدین ابوالحسن بن معین الدین احمد

nāmeqī jāmī, faxr-od-dīn ab-ol-hasan ebn-e mo'īn-od-dīn ahmad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۳/۱۱-عکس و ۳۷۵۲/۱۱-عکس

نسخه اصل:توبینگن Oroct 3784؛ یک غزل است با تخلص «بوالحسن»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص(۱۵۰ر) [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۸]

● دیوان ابوحنیفه / شعر / عربی

d.-u abū-ḥanīfa

ابوحنیفه اسکافی، ق۵ قمری

abū-hanīfe eskāfī (- 11c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۲/۲

مقداری از دیوان؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۸۲پ–۸۳ر)، ۱۹۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۰]

● دیوان ابوسعید ابوالخیر / شعر / فارسی

d.-e abū-sa'īd-e ab-ol-xayr

ابوسعید ابوالخیر، ۳۵۷ - ۴۴۰ قمری
abū-sa'īd-e ab-ol-xayr (969 - 1049)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۸۳
گردآوری شده به کوشش سعید نفیسی؛ خط: نستعلیق، کا: سعید نفیسی، تا: شعبان ۱۳۴۰، جا: تهران؛ جلد: تازه، ۴۲گ، ۱۳ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۶۸]

۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴۷
شعری از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۷۴پ)، قطع: ربعی [نشریه:۷-۵۵۳]

● **دیوان ابوسعید رستمی** / شعر / فارسی
d.-e abū-sa'īd-e rostamī

ابوسعید رستمی
abū-sa'īd-e rostamī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱ط
قصیده ابوسعید رستمی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۲۲- ۳۲]

● **دیوان ابوطالب فندرسکی** / شعر / فارسی
d.-e abū-tāleb-e fendereskī

فندرسکی استرآبادی، ابوطالب بن میرزا بیگ، - ۱۱۰۰ قمری
fendereskī estarābādī ،abū-tāleb ebn-e mīrzā beyg (- 1689)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۶۰
مثمن اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۶۳۷-۶۴۲)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۲]

← دیوان ابوالعلاء ≻ سقط الزند

● **دیوان ابوالعلاء گنجوی** / شعر / فارسی
d.-e ab-ol-'alā' ganjavī

ابوالعلاء گنجوی، نظام الدین، ق۶ قمری
ab-ol-'alā' ganjavī, nezām-od-dīn (- 12c)
[فرهنگ سخنوران ص ۲۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۷
آغاز: ضمیرم ابر و سخن گوهرست و دل دریا ×× زبان منادی این گوهر و زمانه بها؛ **انجام:** اگر ز لطف تو بویی به نخل پیوستی ×× بوقت بر همه بی خار آمدی خرما
قصیده‌ای از استاد خاقانی شروانی، ابوالعلاء گنجه‌ای است که در تذکره‌ها و سفینه‌های متعددی نقل شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۱۰-۶۱۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۱۱-۷/۱۵۲
آغاز: ضمیرم ابرو سخن گوهر است و دل دریا ×× زبان منادی این گوهر و زمانه بها / به چون منی که ز اقران خود سبق بودم ×× گر اهل گنجه تفاخر کنند هست سزا؛ **انجام:** اگر ز لطف تو بویی بنخل پیوستی ×× بوقت بر همه بی خار آمدی خرما
قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از اشعار گنجوی، ابیاتی از حکیم صابر درج شده: «درین برف و سرما دو چیز است لایق ×× شراب مروق رفیق موافق ...» و نیز اشعاری از کمال الدین در وصف برف: «هرگز کسی ندیده بدین سان نشان برف ×× گویی که لقمه‌ای است زمین در دهان برف»؛ جلد: تیماج، مشکی، ۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶-۳۲۱۸]

● **دیوان ابوالعلاء معری** / شعر / عربی
d.-u abu-l-'alā' ma'arrī

ابوالعلاء معری، احمد بن عبدالله، ۳۶۳ - ۴۴۹ قمری
ab-ol-'alā' ma'arrī, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (974 - 1058)

چاپ: در مصر، ۱۳۰۶ق؛ مطبوعات المحوسه، ۱۸۹۱، استانه، ۱۹۰۷م چاپ شده؛ مشار عربی، ص۷۶۶، بمبمئی، سنگی، ۱۳۰۳ق/۱۸۸۶م، وزیری بزرگ (خشتی)، ۳۴۸ص
[فهرس المخطوطات المصورة ۴۵۵/۱؛ ذریعه ۹/۴۵/۱]

شرح و حواشی:
۱- تخمیس دالیة المتنبی و الحماسة اللامیة للمعری = الطوسیة الخامسة؛ علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله (۱۲۹۷-۱۳۹۱)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد؛ **انجام:** غیر ان السماع فی الکتب وقف ×× و انتقال الوقوف عین جمیل
خط: نسخ، کا: ملا عثمان بن حاجی ابن سعید بن زید، تا: ۱۰۵۲ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۷
آغاز: بسمله و به نستعین، اعن و خدالقلاص کشفت حالا ×× و من عند الظلام طلبت مالا؛ **انجام:** پایان نسخه: لیس الذی یملکها بالزمیل ×× هدیه من ملك الی قیل
قصاید ابوالعلاء بدون ترتیب حروف تهجی آخر قوافی آمده و

نسخه ناتمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ قرمز، ۶۲گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۲۶]

۳. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۷۴/۲

آغاز: ان و خد القلاص کشفت حالا ×× و من عند الظلام طلبت مالا / و دراً خلت انجمه علیه ×× فهلا خلتهن به ذبالا؛ **انجام:** ستحمل ناجیات العیس منی ×× صدیقاً عن و دادک لن یحولا / یؤمل فیک اسعاف اللیالی ×× و ینتظر العواقب ان یذیلا

چند قصیده از دیوان ابوالعلا است؛ خط: نسخ معرب، کا: عبدالحسین بن عبود بغدادی، تا: ۱۲۱۷ق؛ ۱۷گ (۹۰پ-۱۰۶ر)، ۱۶ و ۱۹سطر [ف: - ۸۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۸

خط: نسخ، کا: غلام حسین طبیب خراسانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۲۷۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن تریاکی، ۱۱۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۹]

۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۱۹

آغاز: أعن خد القلاص کشفت حالاً ×× و من عند الظلام طلبت مالاً؛ **انجام:** کأنک البدر و الدنیا منازله ×× فما تلقیک الا لیلة دار

خط: نسخ، کا: مصطفی بن ملا زین العابدین الشهیر فی علم النجوم، تا: ۱۲۷۳ق؛ جلد: چرم مشکی، ۸۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۰۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹/۳-طباطبائی

منتخبات شعر ابوالعلاء با عنوان «قطعة منتخبه من شعر ابی العلاء المعری»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از او و نیز از ظافر حداد، شیخ شیوخ حماة، امام شافعی با قلم دیگر؛ کاغذ: شامی، جلد: مقوای چیتی، ۲۵گ (۳۲-۵۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۳/۸

نسخه اصل: کتابخانه کاخ گلستان ـ تهران ۱۷۲. قصیده‌ای است لامیه در ۴۱ بیت بدین مطلع: «الا فی سبیل المجد ما انا فاعل ×× عفاف و اقدام و حزم و نائل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۲۸۷-۲۸۹) [عکسی ف: ۳ - ۳۳۶]

● دیوان ابوالفتح بستی / شعر / عربی

d.-u ab-ul-fatḥ-i bastī

ابوالفتح بستی، علی بن محمد، ۳۶۰؟ - ۴۰۱ قمری

ab-ol-fath bastī, ‘alī ebn-e mohammad (972 - 1011)

چاپ: بیروت، ۸۵ص، ۱۲۹۴ق.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۲/۴

ابیات و قطعاتی است (قطعات منقول از او در این نسخه حدود ۲۹ قطعه است با جمله دعائیه «ایده الله» در آغاز قطعه اول) و در صفحه آخر ابیاتی است از ابن المعتز و ابوتمام و ابوعبدالله محمد بن یعقوب و شاعری دیگر؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۳۹۶ق، جا: نیشابور؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۴۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶-عکسی

نسخه اصل: از ترکیه کتابخانه سرای شماره ۲۴۶۳؛ بی‌کا، تا: ۸۵۵ق [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

● دیوان ابوفراس / شعر / عربی

d.-u abū-firās

ابوفراس حمدانی، حارث بن سعید، ۳۲۰؟ - ۳۵۷ قمری

abū-ferās-e hamdānī, hāres ebn-e sa‘īd (933 - 969)

از ابوفراس حارث بن ابی العلاء سعید بن حمدان الحمدانی (۳۲۰-۳۵۷ق) شاعر شیعی معروف و پسر عم سیف الدوله سومین پادشاه ال حمدان و ممدوح متنبی، جمع و ترتیب ابن خالویه نحوی صاحب کتاب لیس و کتاب الاسعاف و غیره.

چاپ: از سال ۱۸۷۳م (چاپ بیروت) تا کنون چندین بار چاپ و یک بار هم توسط «سامی الدهان» (بیروت ۱۹۴۰م) از روی ۴۰ نسخه گردآوری و تصحیح شده است. روایت ابن خالویه نیز اساس برخی چاپ‌ها قرار گرفته است؛ طبع أکثر من مرة معجم ۳۵۲ آخرها بتحقیق بهجة عبدالغفور الحدیثی سنة ۱۹۸۰م ببغداد ذخائر التراث ۳۱۶/۱

[رجوع کنید بتاریخ ابن خلکان و یتیمة الدهر ثعالبی، بانضمام چند قصیده از صفی الدین حلی و بعض اشعار اخطل و بحتری و متنبی؛ الذریعة ۴۷/۹؛ دنا ۱۹/۵]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان ابی فراس؛ بهائی، عبداللطیف بن بهاء الدین (-۱۰۸۲)
۲- تخمیس قصیدة ابی فراس الحمدانی؛ طیبی، ابراهیم بن یحیی (۱۱۵۴-۱۲۱۴)
۳- شرح دیوان ابی فراس
۴- شرح قصیدة ابی فراس

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۴

آغاز: بسمله و به نستعین، قال ابو عبدالله الحسین ابن خالویه النحوی اللغوی من حل من الشرف السامی و الحسب النامی ... قافیة الالف من دیوان ابی فراس ره: عمر صباحا و ان غدوت خلاء ×× من ضیا یفضحن فیک الضیاء؛ **انجام:** غرصا ان الحسام لکافل ×× بنفوسهم و شبا السنان اللهذم

این نسخه همان روایت ابن خالویه است که دیوان وی را گرد آورده است. نظم نسخه الفبایی است به ترتیب حروف قافیه که البته ناقص است و به حرف «عین» ختم می‌شود به همراه یک برگ ناقص از قصیده‌ای با حرف قافیه «میم»؛ خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ رکابه‌دار؛ تملک: مرتضی بن احمد حسینی رشتی؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج یشمی، ۵۵گ، ۱۸ -۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷-طباطبائی

آغاز: لقد زدت بالایام و الناس خبره ×× و جربه حتی هذبتنی التجارب؛ **انجام:** لم یزل یعلو و بازی یسفل ×× بحر فضل السبق لیس یغفل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بر پشت اولین برگ الحاقی خطاب امیرالمؤمنین به مرقد رسول الله علیه السلام این عبارت دیده می‌شود: «قال علی علیه السلام مشیراً إلی مرقد رسول الله علیه السلام: هذا اول العدد و صاحب الامد نورک الذی قهرت به غواسق العدم و بواسق الظلم و جعلته بک و منک و علیک و الیک دالاً دلیلاً روحه نسخة الاحدیة فی اللاهوت و جسده صورة معانی الملک و الملکوت و قلبه خزانة الحی الذی لایموت طاوس الکبریا و حمام الجبروت»؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج عسلی،۱۰۹گ،۱۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۸۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۱

آغاز: قال ابوعبدالله الحسین بن خالوئه النحوی اللغوی من حل من الشرف السامی و الحسب النامی و الفضل الرابع و الادب البارع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۳۶گ، ۱۹ سطر،اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۰۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۲

آغاز: الشعر دیوان العرب ×× ابداً و عنوان الادب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ مجدول؛ ۷۱گ، ۲۱ سطر،اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۰۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۵۶

آغاز: عم صباحاً وان عذوت خلاء ×× من ظباء فضحن فیک الظباء؛ **انجام:** انظر لضعفی یاقوی، و کن لفقری یاغنی ×× احسن الی فاننی، عبد الی نفسی مسی

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم همدانی، تا: ذیقعده ۱۲۸۳ق، برای کتابخانه عبدالصمد میرزا عزالدوله؛ با دیوان ابن الخیاط شماره ۴۵۶۶ در یک مجلد بوده از هم جدا کرده‌اند؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۷۴گ، ۱۳ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۷×۳۲سم [ف: ۷ - ۳۵۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۷

آغاز: بسمله، ترجمه ابی فراس الحارث محمد؛ **انجام:** لرحمته فی البدء و الختم طالب قدتم ... من شهور سنه ۱۳۱۵ من الهجره

خط: نسخ، کا: میرزا زین العابدین، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ واقف: عماد فهرستی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی ماشی، ۱۲۰گ، ۱۱سطر (۷/۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۳۵۶]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۴

آغاز: الحق مهتضم والدین مخترم ×× وفی آل رسول الله مقتسم / والناس عندک لاناس فیحفظهم ×× سوم الرعاة ولاشاء ولانعم؛ **انجام:** و العین من حب اعرابیة عرضت ×× تعوم فی عبرات کنت اوزجهاه / فلیست تالی والإمال اکثرها ×× یعذب النفس بالدنیا وما فیها ...

قصیده میمیه ابو فراس. قصیده‌ای متوسط در مدح و ثناء اهل بیت که از دیوان وی انتزاع شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۲۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱۳-طباطبائی

آغاز: الحق مهتظم و الدین مخترم ×× و فیء آل رسول الله مقتسم؛ قصیده میمیه ابو فراس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه ناقص است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۶۲پ-۶۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۸]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دیوان ابوالفرج رونی / شعر / فارسی

d.-e ab-ol-faraj-e rūnī

ابوالفرج رونی، ابوالفرج بن مسعود، ۴۹۲ قمری

ab-ol-faraj-e rūnī, ab-ol-faraj ebn-e mas'ūd (1100 -)

مجموعه قصاید، مقطعات و رباعیات نغز و لطیف که در مدح و ثنای امیران و پادشاهان و وزیران معاصر شاعر سروده شده است.

آغاز: سپهر دولت و دین آفتاب هفت اقلیم ×× ابوالمظفر شاه مظفر ابراهیم

چاپ: دیوانش توسط چایکین در تهران، ۱۳۴۰ چاپ شده

[الذریعة ۴۷/۹؛ دنا ۱۹/۴-۲۰؛ فرهنگ سخنوران ۲۱/؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۱۴/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱۲-ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۳۴/۱بخش۳ و ۲۳۵/۱بخش۳

نسخه اصل: موزه بریتانیا ۳۷۱۳؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۶۹۲ق [ف: - ۱۲۸]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۴ تا ۲۵۱ بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ۱۰۳. نزدیک به ۹۰۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۶۹۹ق؛ با یک مینیاتور در برگ ۲۴۰؛ ۱۶گ (۲۲۴-۲۳۹)[ف:۱۳۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). ترجیع بند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای روزه مگر پای تو مفلوج شده است ×× یا چون شب هجران صعب و دراز

حدود ۱۱۰۰ بیت هست؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله قمی، تا: ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ، ۲۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۶۹]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من همچو توام زین جرا بیتو خجل ×× تو خوارش تن داری و من خوارش دل (کذا فی النسخه).

شامل: قصائد (ص ۱-۱۱۶)، قطعات (۱۱۶-۱۲۰)، رباعیات (۱۲۰-۱۲۸)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۶۴گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۶۹]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۴]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱-عکسی

آغاز: بادبان بر کشید باد صفا ×× معتدل گشت باز طبع هوا

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. دارای قصیده و رباعی، حدود ۳۸۷ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷گ (۱-۷ متن و کناره) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای چهار پیشانی اسلیمی مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی آبی و سفید، جلد: میشن قرمز، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۲سم [ف: ۸ - ۶۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر میرود و سخن نمی‌یارم گفت ×× جان میدهم و نفس نمی‌یارم زد

دیوان قصاید و غزل و رباعی حدود ۲۵۶۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴۰گ (۱۰۷پ-۱۴۶ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم [ف: ۸ - ۱۴۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۱۰-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲)؛ گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۱۳. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۸۰/۳

بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۰۱۷ق؛ ۵۵ص (۳۱۴-۳۶۸درهامش) [نشریه: ۵ - ۳۴۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۳۳/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 7793؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن امیری استرآبادی، تا: جمعه پایان رمضان ۱۰۲۱ق، جا: حیدرآباد؛ ۸۰گ (۱۶۵-۲۴۴) [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۵۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زور آزمای ساعد ملک ترا بزور ×× از نور ساق عرش خطاب جدید باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۵ص (۱۲۹-۲۳۳)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۴۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

۱۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۷ ـ ج

آغاز: ای نام تو بخشنده ارواح؟ ×× آیات رسالت را انفاس تو الواح؛ **انجام:** دنیا زن پیر است چه باشد گرتو ×× با پیرزنی انس نگیری دو سه روز

قصاید است و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۹/۱

آغاز: بسمله، مقتدای صنا دید شعر ای جهان و پیشوای اکابر و افاضل زمان خود است. ابتدای دیوان: امروز نشاطیست فره فضل و کرم را ×× و امروز وفاقی است عجب تیغ و قلم را؛ **انجام:** خاکی که به تست بازگشت همه کس ×× آبی که بتو زنده توان بودن و بس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ هر بیت شعر در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۰ص، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۵]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۲

آغاز: بسمله، فی القصائد در مدح سلطان محمود بن سلطان ابراهیم گوید؛ **انجام:** جرعه او بلب ببر رسید ×× در سر ببر در افتاد خمار

قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء (ص ۱-۹۱)، مقطعات (۹۱-۹۷)، رباعیات (۹۷-۱۰۸)؛ پاره‌ای از قصائد (۱۰۸-۱۱۵)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ ظاهراً ناتمام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۸گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۵ - ۱۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی،۸۸گ،۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۱۵]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بد کاستن و نیک فزودن باید ×× زیرا که همه کشته درودن باید

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳ص (۴۱۵-۴۱۷)، ۲۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ - ۴۴۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۲۷/۱

نزدیک به ۲۶۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛

افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۴ص (۱-۱۸۴ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۲۴]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۴۴/۲

آغاز: ز روده زاده عبره کرد بحر ما ×× پنیره رجای خلق ابو الرجا؛ **انجام:** جهدی بکن ار پند پذیری دو سه روز ×× تا پیشتر از مرگ بمیری دو سه روز / دنیا زن پیر است چه باشد گرتو ×× بر پیر زنی انس بگیری دو سه روز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم در سال ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ (۳۸ر-۷۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [مختصر ف: ۳۶۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۴۴/۱

آغاز: بادبان بر کشید باد صبا ×× معتدل گشت باز طبع هوا؛ **انجام:** داده دهرت بعمر نوح نوید ×× کرده بختت بروز نیک نری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱پ-۳۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [مختصر ف: ۳۶۱]

۲۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۵ - ۶۴۳]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۵

آغاز: ای نام تو بخشنده بخشنده ارواح ×× آیات رسالت را انفاس تو الواح؛ **انجام:** دنیا زن پیر است چه باشد گر تو ×× با پیر زنی انس نگیری دو سه روز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای تحریر و کمند؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۴]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر می‌رود و سخن نمی‌یارم گفت ×× جان میدهم و نفس نمی‌یارم زد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نخست با دیوان ازرقی و دیوان فرخی در یک مجلد بوده و از آن دو جدا کرده اند، مالک قبلی روی برگ اول نوشته: «هوالعلی الغالب، کتاب دیوان شعرای بلاد ترکستان از حیثیت شعر نهایت امتیاز را دارد، بخط ملاحیران یزدی جزو کتب حقیر گردید، بتاریخ شهر ربیع الثانی ۱۲۸۸»؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: زرد فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۵۳گ، ۲۶ سطر (۱۰×۲۲/۳)، اندازه: ۲۱×۳۳/۷سم [ف: ۷ - ۳۵۶]

۲۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۲۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۸۶]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۳۷

قصاید است و قطعه و رباعی و نزدیک به ۱۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۲۵ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۱]

۳۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ ۵۵ص (۱۱۲-۱۶۶) [نشریه: ۲ - ۱۱۹]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۴

آغاز: نظام عالم و خورشید ملک و ذات هنر ×× نصیر دولت و پشت هدی و روی ظفر؛ **انجام:** دیوان در قطعبه که اولش این بیت است تمام شده: امروز نشاطی است فره فضل و کرم را ×× امروز وفاقی است عجب تیغ و قلم را

شامل سی و دو قصیده و قطعه؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ ۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۵

گزیده‌ای است از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز نقره، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۵۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۳

آغاز: ای نام تو بخشنده بخشنده ارواح ×× آیات رسالت را انفاس تو الواح

شامل قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۱۲۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بد خواستن و نیک فزودن ناید ×× زیرا که همه کشته درودن ناید

بدون رعایت ترتیب الفبائی حروف اول قوافی ابتدا قصاید (۱۳۴-۱۶۱)، قطعات (۱۶۲-۱۶۳)، رباعیات (۱۶۳-۱۶۶)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳ص (۱۳۴-۱۶۶)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۲۷]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶

آغاز: غزو گوارنده پادشاه جهانرا ×× ناصر دین داعی زمین و زمانرا

در حدود ۱۵۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: سید احمد حسینی انجوی، تا: ۱۲۵۵ق، به‌خواست میرزا محمد رضا مشهور به میرزا بابا؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳-۱۷۸]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۱

آغاز: عز و گوارنده باد شاه جهان را ×× ناصر دین راعی زمن و زمان را / آنکه چواو تا قران و حکم قران است ×× هیچ مدبر نبوده هیچ قران را

خط: نستعلیق خوش، کا: فتح الله حسینی متخلص به بدیع (شیرازی

– شاعر معروف)، تا: جمعه ۵ ذیقعده ۱۲۵۷ق، به‌دستور میر شیخ علی خان امیر دیوان خانه مملکت فارس؛ از روی نسخه میرزا احمد شیرازی متخلص به روشن از روی نسخه وصال شیرازی، مجدول، دارای سرلوح دقیق، قبل از دیوان قصیده‌ای از میرزا محمد مهدی خوئی و به خط وی و در پایان‌نامه‌ای از منشئات قائم مقام؛ جلد: روغنی نفیس، ۷۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۲۲۹]

۳۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۵۷]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر میرود و سخن نمی‌یارم گفت ×× جان میدهم و نفس نمی‌یارم زد

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم همدانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۰گ (۲۱۳پ–۳۰۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۸سم [ف: ۸ – ۲۵۲]

۴۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۱

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن صبور، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ مجدول [نشریه: ۷ – ۱۵۴]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر میرود و سخن نمیآرم گفت ×× جان میدهم و نفس نمیآرم زد

شامل قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد صادق سرخوش، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۶گ (۱۱۱–۲۴۶)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ – ۴۴۲]

۴۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۱۳

آغاز: بسمله. غزو کوارنده باد شاه جهان را ×× ناصر دین راعی زمین و زمان را / انکه چو اوتا قرآن و حکم قرآن است ×× هیچ مدبر نبوده هیچ قرآن را؛ **انجام:** ای دل مخور اندیشه فردا مشی ×× نزدیک مشو به غم ز دوراندیشی / با عقل مگیر تا توانی خویشی ×× کز لهو تو را عقل دهد درویشی

کامل؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: میرزا فرج الله حسینی به تاریخ ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۲/۱

خط: نستعلیق، کا: جابری انصاری، تا: جمعه ذیحجه ۱۲۶۸ق؛ دو قصیده در آغاز اضافه دارد و آغاز قصیده سوم با آغاز نسخه مجلس [۱۲۰/۲۶، ش۷۶۲۲/۱] برابر است؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۳گ (۱پ–۵۳ر) [ف: ۳۷ – ۴۸۶]

۴۴. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۵۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق [نشریه: ۶ – ۵۹۸]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۸/۲

آغاز: چو باغ کشت خزان از خزان بماند شراب ×× نماند آب هر آنجای را که کشت خراب؛ **انجام:** امیرا در دل هر کس ترا جایی همی بینم ×× دل هر مهتری را سوی تو راهی همی بینم

شامل قصاید، غزل و قطعات و رباعیات ۲۶۰۰ بیت؛ کا: مشتری طوسی، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ (۱۶۹–۳۱۳)، ابعاد متن: ۷×۱۵، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۴۴]

۴۶. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد علی مشتری خراسانی، تا: ۲۵ شوال ۱۲۷۲ق، جا: تهران؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [نشریه: ۳ – ۱۷۸]

۴۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۶۲ – ج

از روی نسخه درستی که به‌خط میرزا کوچک وصال بوده نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۷۵ق؛ با سرلوح بسیار زیبا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۶۴گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: – ۱۰۹]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر می‌رود و سخن نمی‌یارم گفت ×× جان میدهم و نفس نمی‌یارم زد

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی حسینی، تا: دوشنبه ۹ رمضان ۱۲۷۸ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۷سم [ف: ۷ – ۳۵۷]

۴۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن میرزا محمد متولی مضجع فتحعلیشاه، تا: غره صفر ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۲]

۵۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۳/۲ ـ ج

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن بن جهانگیر خمان سال بیگی قشقایی، تا: جمعه ۱۱ محرم ۱۲۸۱ق؛ با سرلوح، مجدول، ۴۲ گ (۷۱ر–۱۱۲ر) [ف: ۱ – ۲۳۹]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۸۲

آغاز: غزو گوارنده (؟) پادشاه جهانرا ×× ناصر دین راعی زمین و زمانرا؛ **انجام:** با عقل مگیر تا توانی خویشی ×× کز لهو ترا عقل دهد درویشی

شامل قصاید و مقطعات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: سلخ جمادی الاول ۱۲۸۴ق؛ مجدول، باکمند زر؛ تملک: لطفعلی انیس السفراء، محمد کاظم مورخ ۱۳۰۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ – ۸۱]

۵۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰

آغاز: غرو گوارنده پادشاه جهان را ×× ناصر دین راعی زمین و زمان را؛ **انجام:** ای دل مخور اندیشه فردا بیشی ×× نزدیک مشو بغم ز دور اندیشی/ با عقل مگیر تا توانی خویشی ×× کز لهو ترا عقل دهد درویشی ... حسب الفرمایش صاحب خلق حسن و خلق مستحسن مقرب الحضرت العلیة حسین خان پیشخدمت خاصه

اعلی حضرت اقدس شهریاری صورت اتمام و اختتام پذیرفت اشعار بترتیب حروف تهجی از روی قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سرخ، ۸۰گ، ۱۱–۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۱۲]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۸

آغاز: نوروز جوان کرد به دل پیر و جوان را ×× ایام جوانیست زمین را و زمان را؛ **انجام:** به زیر چتر تو چون سایه ملک را ارام ×× به پیش عدل تو چون تیر ظلم را پرتاب

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۱۲–۶۱۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۵]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۵۴

آغاز: نظام عالم و خورشید ملک و ذات هنر ×× نصیر دولت و پشت هدای و روی ظفر / ابوالمظفر شاه مظفر ابراهیم ×× که اختیار خدایست و افتخار بشر؛ **انجام:** من چه گویم که آنچه گفته اوست ×× فخر مسعود سعد سلمان گشت

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۲سم [ف: ۲ – ۲۵۷]

۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۵

آغاز: امروز نشاطی است فره فضل و کرم را ×× و امسال وفاقی است عجب تیغ و قلم را / زیرا که در او بر شرف گوهر آدم ×× تقدیر همی عرض کند عرض حشم را؛ **انجام:** ای رایت نیکویی نگون خواهی شد ×× در چشم منست آنکه تو خون خواهی شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در پایان نسخه سه قصیده افزوده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۶ – ۳۵۶]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۶/۱

آغاز: بادبان بر کشیده باد صبا ×× معتدل گشت باز طبع هوا؛ **انجام:** گر بسته چرخ جز تو کس بگشادی ×× امید مرا نزد تو نفرستادی

شامل شرح حال ابوالفرج نقل از مجمع الفصحا و تتبع طرز شعر ابوالفرج و انوری از ملک الشعرا بهار و قصاید و قطعات و رباعیات ابوالفرج؛ بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ تا پایان قصیده پنجم به‌خط بهار و بقیه به خط سید علی شیرازی است، در حاشیه صفحه‌ها اشعار و کلمات به خط بهار تصحیح و شرح شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۴گ (۱–۱۴۴)، ابعاد متن: ۹×۱۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۴۵۵]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۸۷

کا: سید احمد، تا: ۱۳۲۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۲۲/۴سم [رایانه]

۵۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۳۵۵ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۲۵]

۵۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۴۹

آغاز: غزو گوارنده پادشاه جهان را ×× ناصر دین راعی زمین و زمان را؛ **انجام:** نسازی و نسوزی، نگاهی، نفزائی ×× نبندی نگشائی چو دیودشت سواری

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۲۲۲]

۶۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۵

آغاز: نوروز جوان کرد بدل پیرو جوان را ×× ایام جوانیست زمین را و زمان را؛ **انجام:** خورشید سایه دار بود گشت سایه خواه ×× زین طرفه تر سپهر کی آرد برون دو کار / اینک نگاه کن به رهی و به خویشتن ×× من کشت سایه خواه و تو خورشید سایه دار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۶۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۱۳]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۱۰

آغاز: ای همایون بنای آهو پای ×× آهوی در تو نا نهاده خدای

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب لاجوردی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۰۵ر–۲۰۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۵۵]

۶۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۰/۲ ـ ج

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶گ (۳۸ر–۶۳ر) [ف: ۱ – ۲۴۰]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۲۲/۱

آغاز: نوروز جوان کرد به دل پیر جوان را ×× ایام جوانی است زمین را و زمان را؛ **انجام:** تو کشتن من می‌طلبی وین سهل است ×× من وصل تو می‌جویم و این دشوار است

شامل غزلیات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ (۱پ–۶۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۱۲۰]

۶۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر می‌رود و سخن نمی‌یارم گفت ×× جان می‌دهم و نفس نمی‌یارم کفت

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ نستعلیق کتابت خفی متوسط؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۴سم [ف: ۴ – ۱۱۸۴]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۹/۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 760 (بلوشه ۱۵۵۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۲]

۶۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۱ فرخ

منتخب اشعار با دیباچه‌ای به نثر در شرح حال ابوالفرج رونی و ابوالفرج سنجری در نه برگ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشعاری به‌خط صادق مازندرانی مورخه ۱۶ ذیحجه ۱۳۴۳؛ کاغذ الوان؛ جلد: تیماج عنابی، ۵۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۲/۵)، قطع: پستی

[ف: - ۱۷۰]

● دیوان ابوالفیض دکنی / شعر / فارسی

d.-e ab-ol-feyz-e dakanī

فیضی، ابوالفیض بن مبارک، ۹۵۴ - ۱۰۰۴ قمری

feyzī, ab-ol-feyz ebn-e mobārak (1548 - 1596)

چاپ: دهلی، سنگی، وزیری، ۱۸۹۴م، ۱۸۸ص

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× گنج ازل راست طلسم قدیم ... اما بعد این ذره چندست از ریگ بیابان خیال که سراب جهان معنی است

[الذریعة ۸۵۵/۹؛ مشار فارسی ۷۵۰/ و۲۳۵۵/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۷۴/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۱۳/۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۹۰/۱ و ۲۹۱/۱؛ دنا ۲۱/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۸

آغاز: بگشای پرده چشم حقیقت نمای را ×× خود را بشناس تا بشناسی خدای را؛ **انجام:** صلی الوری علیه و اخیار آله ×× انوار بیته المتعالی المطهر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۰۰گ، ۱۳ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۰۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۴/۱۵

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴ص (۸۹-۹۲) [ف: ۳۷ - ۱۹۸]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۲۰/۲

آغاز: (این بخش): بوستان خیال فیضی را ×× از نم فیض تازه و تر بین / هرچه بینی بلند و پست درو ×× همه بالاتر و فروتر بین / نخلها تا فلک کشیده نگر ×× سبزها با زمین برابر بین

شامل قطعات و ماده تاریخ‌ها و رباعیات فیضی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۲

آغاز: بر طبق عرض نهاده ام نه هزار بیت و کسریست ×× از اقسام شعر من که اختلاف؛ **انجام:** از چشم سهیل کردمش جلد ادیم ×× وز خیط شعاع بستمش شیرازه

منتخبی است از قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (از دیباچه مصنف یک صفحه باقی مانده)؛ مجدول؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۱۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید که زود از کرم در گذری ×× زین جرم که چون پیش تو دیر آمده ام

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ مجدول، با چهار سرلوح زرین؛ انجام در رباعیات افتاده؛ کاغذ: اغذ متن سمرقندی حاشیه ختایی، جلد: ساغری سیاه، ۲۰۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** صد آفرین به خامه فیضی که هر نفس ×× بر موی جلوه میکند این آتشین کمیت / از بهر بار کردن گوش گران سران ×× گویی به نه فلک زده این نه هزار بیت

خطبه دیوان شیخ فیضی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۷۶ر-۱۷۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۶

آغاز: حریفی که بی خویش یک دم نشیند ×× تواند که با خویش محرم نشیند؛ **انجام:** ظهیر چوب زمان را بگیرد که بود ازو ×× ساط عالم معنی به تازه ایرانی

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۱۶ر-۲۲۱ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** المتکلمین افضل الشعراء شیخ فیضی اگره علیه الرحمة ... محمد مؤمن بن نصیرالدین ...

بادیباچه منثور قصاید و غزلیات به ترتیب تهجی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن نصیرالدین محمد، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۰۵ق؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: میرزا موسی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۱۵سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [سنا: ف: ۲ - ۱۳]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶۸ و ۲۶۸۷ عکسی

آغاز: ای عشق تو از کعبه تراشیده صنم را ×× پیمانه می‌ساخته قندیل حرم را / یاقوت فروشان همه الماس شکستند ×× تا نرخ بیفزود جگر کاوی غم را

غزلیات است به ترتیب حروف قوافی با تخلص « فیضی »؛ خط: نستعلیق خوش، کا: پیر قلی، تا: ۱۰۱۲ق؛ در برگ آخر رباعیاتی افزوده شده گویا از فیضی؛ جلد: مقوایی، ۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۳۲] و [عکسی ف: ۷ - ۲۸۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۴

آغاز: یا ازلی الظهور یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الثنا؛ **انجام:** این سینه که عالمی در او میگنجد ×× تا نیم نفس بر آورد تنگی کرد

منتخبی از قصاید، غزلیات و رباعیات فیضی دکنی است و ۱۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ حاشیه صفحه‌ها کلمات به خط ملک الکلام تصحیح شده؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج سیاه، ۷۶ص، ۲۰ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۷۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۳

آغاز: یا ازلی الظهور یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الثنا؛ **انجام:** دریاب که چارسوی ملک سخن است.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۰۱۷ق، جا: هرات؛ برای خواجه بیک؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛کاغذ: ترمه اصفهانی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۷/۶سم [ف: ۲ - ۳۲۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از بهر بار کردن گوش گران سران ×× گویی به نه فلک زده این نه هزار بیت
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: باتاریخ ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۲ص (۲۳۱-۲۳۲)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۶]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۷

آغاز: قصاید: یا ازلی الظهور یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الثنا ... مثنوی: برابر؛ **انجام:** قصاید: ما و رندی و سیر مشربها ×× تا بگیرد قرار مذهبها ... مثنوی: ای سوخته ضبط این نفس کن ×× بس کن ز حدیث عشق بس کن
پس از یک مقدمه منثور قصاید و غزلیات شاعر در متن و دو مثنوی «مرکز الأدوار» و «نل و دمن» فیضی در حاشیه نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید، تا: ۱۰۵۰ق، جا: قسطنطنیه؛ مجدول و مذهب، با سرلوحی از آب طلا، نسخه کامل و نفیسی است؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با ته چرمی، ۲۳۰گ، ۳۴-۲۲سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۷]

۱۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۲گ، ابعاد متن: ۹ -۱۱×۱۷-۱۷/۵، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۶۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۴/۶

آغاز: یا ازلی الظهوز یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الیها
خط:نستعلیق شکسته،کا:محمد شفیع تبریزی،تا: ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳ص (۹۲-۹۴ حاشیه)، سطور چلیپا (۹×۱۸)، اندازه: ۱۲/۲×۲۱/۹سم [ف: ۲۹/۱-۷۶]

۱۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۲/۲

دیباچه؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۸

آغاز: گنج ترانه فلز نیم کفی از غبار ×× خوان ترا هفت بحر یکقدخ شوربا؛ **انجام:** راندند ز بخت کاروانها ×× ماندند بدهر داستانها هم
پس از قصاید و غزلیات و رباعیات مثنوی (نل و دمن) فیضی آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی نیاردمی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ پشت آخرین برگ ابیات: «دلم ز کنج قفس تا گرفت دانستم ×× که در بهشت مکرر نمیتوان بودن» و «چون فتیله هیچ کس بر مدعای خود نسوخت ×× عیش این آتش بجان افتاده داغم می‌کشد» و «ناصحا منعم درین آبادی و ویران مکن ×× عاشقانرا دل خراب و چشم آبادان خوشست»، و رباعی «در عالم بیو فاکسی خرم نیست ×× شادی و نشاط در بنی آدم نیست / آنکس که درین زمانه او را غم نیست ×× یا آدم نیست یا در این عالم نیست». اقل عبادالله الملک الباری مجیر الدین دباغ لاری سنه ۱۱۸۲»؛ مهر: «کنیز فاطمه سکینه ۱۲۲۸»؛ جلد: چرمی، ۲۳۵گ، ۱۷-۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۲۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰

غزلیات است در ۳۳۸۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ مهر: صدری مورخ ۱۳۱۹؛ یادداشت معتمدالدوله؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۳۷]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** خیز که دیگر بهزار انقطاع ×× پیشتر از خود برویم الوداع / شد ز فیض ازل انجام او ×× مبدأ فیاض نهم نام او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۶۸گ (۱ر-۶۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۶سم [ف: ۸ - ۱۰۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** خوشم که بر دل و جان از تو تیر میاید ×× بلا چو عام بود دلپذیر میاید
شامل: دیباچه نثر فیضی در شرح حال و آثار خویش (۱-۴۴)، قصاید و ترکیب بندها (۵-۱۱۳)، غزلیات، قطعات، رباعیات و مفردات (۱۱۵-۴۳۸) و ۷۵۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۱۷۲]

۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۰۰

دارای مقدمه‌ای به نثر از خود او و سپس قصائد، غزلیات (به ترتیب الفبایی)، قطعات، رباعیات و فردها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ‌ها جابه جا شده، اندکی از آغاز و مقدمه و پایان فردها و اوزان بسیار از میان غزلیات افتاده، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۷۶]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۹۰/۷

آغاز: یا ازلی الظهور، یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر، حسنک فوق الثنا
گزیده‌ای است از آن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳ق؛ ۳گ (۲۱۲پ-۲۱۴ر)، سطور راسته و چلیپا [ف: ۲ - ۱۱۴]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵معیری

آغاز: آغاز دیباچه: برابر ... آغاز: یا ازلی الظهور یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الثنا؛ **انجام:** آن کافر عشقم که هر رشته مهر ×× در گردن جان من بود زناری
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت عبدالله بن محمد جعفر مالک نسخه مبنی بر اینکه نسخه را از روی نسخه

سید علی جهان آبادی نوشته‌اند و دیباچه را خود بر آن افزوده است، همچنین قطعه نثری که ظهوری در تعریف فیضی نوشته به‌خط عبدالله مذکور به تاریخ ۱۲۸۳ و یادداشت عالی ترک گلدی سفیر کبیر ترکیه در ایران در دو صفحه قبل از آغاز نسخه؛ مهر: عبدالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۴۰ص، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۸ – ۱۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۰

آغاز: فریاد که دوریم ز مطلوب دل خویش ×× چندانکه دراز است زبان طلب ما / در کام نهنگ و دمن شیر بخوابیم ×× رشک است به آسودگی بوالعجب ما؛ **انجام:** حدیث شکر و شکایت مبر زدشمن و دوست ×× که هر چه داری از نفس خویشتن داری / زغیر حبل رجا بگسلان چو ز سر صدق ×× امید فضل ز توفیق ذوالمنن داری

غزلیات و بخشی از قصاید شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۷ – ۲۳۶]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۸۳

با دیباچه منثور و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه تریاکی، ۱۹۲گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۴۱۹۲]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۱۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۰ شعبان ۱۲۴۴ق، جا: کسران طارم؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۲۴۵]

۲۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۸

خط: نسخ، کا: مسیح کمره‌ای، تا: ۱۲۹۴ق [نشریه: ۲ – ۱۰۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۱

دیباجه آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ ۲ص (۴۰- ۴۱) [مختصر ف: ۳۵۸]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۹/۲

آغاز: هر چه ز گنجینه کسی یافته ××از در سلطان سخن یافته

مثنوی کوتاهی است در ستایش سخن؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۳گ (۳ر-۵پ متن و حاشیه)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۸ – ۲۷۳]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۴-ف

خط: نستعلیق، کا: زمان رضا قلی خان بهادر، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۵]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۸/۳

آغاز: یا ازلی الظهور یا ابدی الخفا ×× نورک فوق النظر حسنک فوق الثناء / نور تو بینش گداز حسن تو دانش گسل ×× فکر تو اندیشه کاه کنه تو حیرت فزا؛ **انجام:** این تازه گهر چون ز کف صرافان ×× افتد بزبان قلم حرافان / آن چشم ز انصاف سپهرست مرا ×× کش ره ندهد بچشم بی انصافان. تم الفقیر.

شامل: قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: شمس الدین سیستانی، بی‌تا؛ کاغذ: بغدادی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج بغدادی گلی مذهب، اندازه: ۱۹/۲×۳۰/۴سم [ف: ۴ – ۱۰۷۶]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۴۳-۳۵/۱۲۳

آغاز: نور تو پیدا دلی کرده سراسیمه کرد ×× چشم مرا روز و شب هم سحر و هم عشا؛ **انجام:** ای کرده شکار دل صد فرزانه ×× کرد آهوی چشم تو مرا دیوانه

از جمله معمیات نود ونه نام وماده تاریخ‌ها و رباعیات و غیر آن را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۶ – ۳۳۸۰]

۳۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۱۴

آغاز: دانش و بینش همه کرد رها در رهت ×× چشم ارسطو نظر عقل فلاطون زکا / ملت علم تو را هست به فتوی قدس ×× خون تفکر مدد خاک تعقل هبا؛ **انجام:** آهوی توشوخی است که هر جا رفته ×× دیوانه وش ا زپیش دل ما رفته / آن راست دو شاخ غبرین همچو دوزلف ×× کان هر دو که در جلوه به بالا رفته

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشتی به‌خط نیکو از سید حسین بن عبدالرحیم صدرالعلماء به تاریخ رمضان ۱۳۴۱ ق در برگ اول؛ جلد: تیماج زرد، ۱۲۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف مخ]

۳۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۶۷۸د

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ نسخه را آقا میرزا علی اکبر خان گل گلاب در تاراج خانه قایم مقام بدست آورده بود، با حواشی لغوی ترکی از شیخ احمد افندی ترک؛ جلد: گالینگور، ۳۹۷گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۳]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۴۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی ربیعی [رایانه]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۷/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** صد آفرین به خامه فیضی که هر نفس ×× بر موی جلوه می‌کند این آتشین کمیت / از بهر یار کردن گوش گران سران ×× گوی به نه فلک زده این نه هزار بیت

خطبه دیوان شیخ فیضی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲ص (۴۹-۵۰)، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۳۶]

● دیوان ابوالمعالی / شعر / فارسی

d.-e ab-ol-ma‘ālī

ابوالمعالی

abolma‘ālī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۹۹

اشعار از او در مدح ناصرالدین شاه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۵۲۱) [مختصر ف: ۶۱]

● **دیوان ابوالوفاء** / شعر / فارسی

d.-e ab-ol-vafā

طالبی نعمت اللهی، عبدالوفاء

tālebī ne'mat-ol ālāhī, a'bd-ol-vafā'

دیوان مفصل که در مناقب و فضایل علی (ع) و اولاد گرامش همراه با طعن و لعن مخالفان و دشمنان آن حضرت سروده شده، نام ناظم در منبعی نیامده است، در ابیات آخر غزل‌ها گاهی ابوالوفاء و گاهی عبدالوفاء تخلص کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۷۴

آغاز: بسمله چون بنده نزد تو شرمنده ام برابر خلق ×× مرا مکن خجل و شرم سار یاالله / ز راه رفته و در چاه اوفتاد ستم ×× مرا ز چاه بلطفت برار یا الله؛ **انجام:** منم که نیست امیدم بغیر ازین که شود ×× قبول دعوت داعی بدعوت تو روا / بحق حضرت مألوف این مقام که هست ×× اجابت همه حاجت بنام او ما را ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۸]

● **دیوان ابوالوفا خوارزمی** / شعر / فارسی

d.-e abo-l-vafā xārazmī

ابوالوفاء خوارزمی، - ۸۳۵ قمری

ab-ol-vafā' xārazmī (- 1432)

چاپ: تصحیح نجیب مایل هروی، در شبستان عرفان، تهران، ۱۳۶۹: ص ۱۷۵-۲۰۶

[الذریعه ۵۲/۹ «دیوان»؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۱۶/۳ «دیوان» او؛ مشترک پاکستان ۱۹۸۰/۹ «دیوان» او و منابع دیگر؛ دنا ۲۳/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۳۷-ف

نسخه اصل: نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹. منظومه ابوالوفا؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱گ (۱۷۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۶/۱

آغاز: بگذشت تمام عمر در بحث و جدال ×× محروم ز حال بوده، خرسند به قال / جز نقص نشد حاصل از این عمر که رفت ×× کو عمر دگر، برای تحصیل کمال؛ **انجام:** منگر به تعینات و بگذار قیود ×× بنگر چه خوش است بی نشانی ای دل

رباعیات است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۸۸۹ و ۹۰۰ق؛ ۲گ (۲پ-۳پ) [ف: ۲ - ۱۱۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۳/۳

آغاز: چون هر چه خدای خواست ان خواهد بود ×× از کوشش وفکرهای بیهوده چه سود / بل کوشش و فکر نیز واقع نشود ×× الا به ارادت خدای معبود؛ **انجام:** تا شیر بدم شکار من بود پلنگ ×× فیروز بدم بهرچه کردم آهنگ / تا عشق ترا ببر در آوردم تنگ ×× از بیشه بدر کرد مرا روبه لنگ

رباعیات شاعر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۹۸ر-۱۰۳پ)، ۱۸ سطر [ف: ۳۷ - ۳۷۴]

● **دیوان ابوهاشم شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e abū-hāšem-e šīrāzī

شیرازی، ابوهاشم بن مفید

šīrāzī, abū-hāšem ebn-e mofīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۳۹

آغاز: عیان سازم چه سان راز نهان را ×× که کس را نیست تاب این داستان را / قضا روزی مرا شد نفس سر کش ×× بآن شدت که نتوانم بیان را؛ **انجام:** گاه چون گرگ و گهی چون بز شوید ×× گاه در لوطی گری دز می‌شوید.

نزدیک ۱۴۰۰ بیت و سراسر هزل و شوخی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۲]

● **دیوان أبی طالب** / شعر / عربی

d.-e 'abī tāleb

ابوهفان مهزمی، عبدالله بن احمد، - ۲۵۷ ؟ قمری

abūhaffān mohazzemī, 'abd-ol-lāh ebn-e ahmad (- 872)

دیوانی است که در آن ابوهفان شعر ابوطالب عبدمناف بن عبدالمطلب بن هشام (متوفی ۳ق/ ۶۲۴م) را جمع و شرح کرده و ابیات دیوان بر پانصد بیت بالغ می‌شود.

چاپ: به تحقیق و استدراک شیخ محمود باقر محمودی به چاپ رسیده است

[المتحف العراقی ص ۱۹۷ و ۱۹۸؛ بحرالعلوم ص ۲۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۴/۵

آغاز: دیوان شیخ الابطح ابی طالب (ع) جمع ابی هفان عبدالله بن احمد المهزمی العبدی رواه عفیف بن اسعد عن ابی الفتح عثمان بن جنی النحوی المتوفی لیلة الجمعة من صفر سنه ۳۹۲ ... بسمله قال ابوهفان عبدالله ... قال ابوطالب و اسمه عبد مناف بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف؛ **انجام:** فامسی بن عبدالله فینا مصدقا ×× علی سخط من قومنا غیر معتب

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۸گ (۲۵-۴۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۲]

● **دیوان ابی طالب** / شعر / عربی

d.-u abī-ṭālib

بصری، علی بن حمزه، - ۳۷۵ قمری

basrī ،'ʻalī ebn-e hamze (- 986)

نقل‌ها در این دیوان با سند می‌باشد و مورد اشعار یاد شده است، با شرح حال مختصر ابوطالب پدر حضرت امیر المومنین علیه السلام در آغاز و در پایان اشعار دیگری که در اصل نیامده اضافه شده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۶۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۸۵ق، برای حاج میرزا محمد کاظم وکیل الرعایا فرزند میرزا عبدالوهاب مشهور به میرزا پاشا؛ ۳۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۷]

● دیوان ابی مدین / شعر / عربی

d.-u abī-madyan

ابومدین مغربی، شعیب بن حسن، ۵۲۰ - ۵۹۴ قمری

abū-madyan-e maqrebī, šoʻayb ebn-e hasan (1127 - 1198)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۷/۶

آغاز: ایا من تعالی مجده فتکبرا ×× و جل جلالا قدره ان یقدرا؛
انجام: و اصحابه و التابعین و الهم ×× صلاة و تسلیماً لیوم التبادرا
قصیدة ابی مدین؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۶پ-۱۲۸) [ف: ۲۵ - ۲۱۳]

● دیوان ابی نواس / شعر / عربی

d.-u abī-nuwās

ابونواس، حسن بن هانی، ۱۴۵؟ - ۱۹۶ ؟ قمری

abū-novās, hasan ebn-e hānī (763 - 813)

ابونواس از شاعران معروف دربار عباسی است و به نزد عباسیان و شعرا ارزش بسیار دارد. چند نفر به ترتیب و تنظیم آن پرداختند همچون ابوبکر صولی که در ۱۰ بخش تقسیم کرده و اشعار مشکوک حذف شده و همچنین حمزه بن حسن اصفهانی (- حدود ۳۶۰ق) آن را در ده بخش تنظیم کرده، به اضافه برخی فصل‌های دیگر شامل «نقائض»، «اخبار» و ملاحظات لغوی.

چاپ: مشار عربی، ص۳۷۴، قاهره، سنگی، ۱۲۷۷ق، رقعی کوچک، ۲۷۹ص؛ بیروت، دار صادر، ۱۳۸۲ق؛ دار الکتاب العربی، ۷۶۷ص، ۱۹۸۰م.

[کشف الظنون ۷۷۴/۱؛ تاریخ نگارشهای عربی، سزگین، جلد ۲؛ ص ۷۳۵؛ دنا ۵: ۲۲-۲۳ (۲۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان ابی نواس
۲- شرح قصیدة ابی نواس
۳- شرح دیوان أبی نواس

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱-ف

نسخه اصل: کوپرولو احمد پاشا ش ۱۲۵۰. گردآوری ابوبکر صولی. در ده فن از خمریات تا زهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ مقابله شده، محشی، مصحح؛ ۲۰۴گ، ۳۶ سطر [فیلمها ف: ۱- ۳۲۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۱-ف

نسخه اصل: کوپرولو احمد پاشا ش ۲۶۷. گردآورده صولی؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی بکر بن اسحاق بن حسن اشبیلی، تا: شنبه ۲۴ محرم ۵۹۷ق؛ با بلاغ رجب ۵۹۲؛ تملک: وزیر ابوالعباس احمد بن عبدالسعید بن شعبان بن محمد مظفری در رجب ۶۰۱؛ ۲۴۰گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۲-ف

نسخه اصل: کوپرولو احمد پاشا ش ۱۲۵۱. گردآورده حمزه اصفهانی، از فصل یازدهم، جلد دوم، با تاریخ تولد ۹۸۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۷۳. به روایت حمزه اصفهانی. جزو یکم تا آخر حرف خاء؛ کا: احمد بن محمد بن عبدالله عسقلانی، تا: ۶۲۴ق؛ ۲۹۳گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۷۴. روایت ابوعبدالله حمزة بن الحسن اصفهانی، جزو ۲؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن عبدالله عسقلانی،تا: ۶۲۴ق؛ نسخه در ۲۰ جمادی الثانی ۹۱۳ خوانده شده؛ واقف: سلطان محمود خان غازی؛ ۲۹۲گ [فیلمها ف: ۱- ۳۲۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۲-ف و ۶۸۳-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۷۵. به روایت اصفهانی، در چهار باب از الحد الخامس تا پایان آن در باب ۱۲ در مجونیات تا پایان باب ۱۵ در رثای او؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن مظفر بن صدقه بغدادی، تا: دهه دوم ربیع الاول ۶۲۴ق؛ واقف: سلطان محمود خان غازی؛ ۱۹۱گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۷]

۷. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: بسمله ... ابوالحسن اصفهانی الی بعض روسا بلده سألت ... بلغک اقصی املک و زادک من افضل ما خولک؛ **انجام:** وقال ینعته. قد اغتدی والليل کالمداد ×× والصبح ینغیه عن البلاد

اشعار ابی نواس است که حمزه اصفهانی که پنج حد و هر حد در چند باب، جمعاً پانزده باب تنظیم نموده است. از اول دیوان تا نیمه باب هشتم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۰۲

آغاز: ... مع بازیار رافع فی المنطقه ×× من جانبی قبابه و الفرقه / مبتکرا بزرق او زرقه ×× و صفته بصفة مصدقه؛ **انجام:** الحسین بن

الضحاك يرثيه: كابرنيك [كذا] الزمان يا حسن ×× فخاب سهمی و افلح الزمن / ليتك اذ لم نكن بقيت لنا ×× لم يبق روح يحوطها بدن [رقم:] بهذا ختم ديوان شعر ابی نواس و اخباره و الله سبحانه و تعالی اعلم و كان الفراغ من نسخه ليلة الاثنين المباركة ثالث ليلة خلت من شهر الله المحرم الحرام افتتاح سنة ثمان بعد الالف احسن الله ختامها و كتبه الفقير عبدالكريم بن احمد العكر المزی بلدا و مولدا و الصالحی مسكنا و منشئا الحنفی مذهبا الحنيفی ملة عفی الله له.

از حد سوم شروع می‌شود. حدود و فصل‌های باقی مانده در این نسخه چنین است: حد سوم: باب نهم: فی الخمريات (دارای ۱۹ فصل و ۳۰۰ قصیده و قطعه) (تا برگ ۲۲۸)، حد چهارم: باب دهم: فی المونثات (دارای ۱۴ فصل و ۱۷۰ قصیده و قطعه) (تا برگ ۲۵۳)، باب یازدهم: فی المذكرات (دارای ۱۶ فصل و ۲۸۰ قصیده و قطعه) (تا برگ ۲۸۶)، حد پنجم: باب دوازدهم: من نعت السوتين فی المجونيات (دارای ۱۷۰ قصیده و قطعه) (تا برگ ۳۴۱)، باب سیزدهم: فی اقتصاص رسالة الشامی (تا برگ ۳۵۹)، باب چهاردهم: فی احتجاجات قدح فی اعرابها و معانيها و عددها ... (تا برگ ۳۶۰)، باب پانزدهم: فی جمل من اخباره و نبذ من اشعاره خارجة عن شرط الابواب المقدمة الحقتها بآخر الكتاب (دارای ۲۰ قصیده و قطعه) (تا برگ ۳۷۴)؛ خط: نسخ، کا: عبدالكريم بن احمد عكر مزی صالحی حنفی، تا: ۳ محرم ۱۰۰۸ق؛ افتادگی: آغاز (۱۵۰ برگ از ابتدای)؛ رکابه‌دار، استفاده شده از مسطر، محشی؛ یادداشت مالك نسخه با مهر بیضی او هست که می‌نویسد دیوان ابونراس را جناب فضایل مآب آقا میرزا مجتهدی در دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۸۴ در همدان به وی داده؛ مهر: «عز الدوله – ۱۲۸۰»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۲۵ و ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۰]

۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۵

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ – ۱۳۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۳۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۰۴) [ف: ۳۷ – ۷۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۱

آغاز: بسمله، دع عنك لومی فغان اللوم اغوا؛ **انجام:** دوله غراء فيها ادوم الالطاف طاف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان قصیده طنطرانیه است از ابونصر احمد بن عبدالرزاق طنطرانی در مدح نظام الملك؛ واقف: ناييني؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۳۵۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۱ ط

آغاز: اقطع الدهر بالندامی الكرام ×× و ركوب الهوی و شرب المدام؛ **انجام:** لينك اذ لم تكن بقيت لنا ×× لم يبق روح بحوطها بد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت: «در دارالخلافه طهران استکتاب شد سنه ۱۲۵۳»؛ مهر: «عبده الراجی اردشیر»؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۳گ، ۲۰سطر [ف: ۲۴/۲ – ۵۳]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ – ۴۶۸]

۱۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۴۹۶/۳

مخمس شعری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۲ق؛ ۱ص [ف: ۶ – ۲۵]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۹۱

آغاز: بسمله، انما الشعر حسن و حی الی ×× حر معنی و فقده قطبه؛ **انجام:** و لم نجدله شعراً فی الزهد علی قافيه الياء.

خط: نسخ خوش، کا: شوشتری، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی یشمی، ۱۹۴گ، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۹ – ۲۷۸]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۲

آغاز: بسمله قال ابو نواس علی قافيه الهمزه؛ **انجام:** يرجوبحسن عفو الا له ... حاجی محمد شوشتری سنه ۱۲۷۰

خط: نسخ، کا: حاجی محمد شوشتری، تا: ۱۲۷۰ق؛ مجدول؛ واقف: ناييني؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۰گ، ۱۸سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۷ – ۳۵۸]

۱۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۵۵

خط: نسخ، کا: حسن حسینی، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۱۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۰

آغاز: الحمدلله رب العالمين و الصلوة و السلام علی سيدالمرسلين؛ **انجام:** اترانی معسدا بالنسك عندالمرد جاهی. (كذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ واقف: ناييني؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۱۵۸گ، ۲۰ سطر (۸×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۷ – ۳۵۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷-طباطبائی

آغاز: و امرتنی اعلی الله امرك و رفع قدرك..؛ **انجام:** اتت بجرابها نكتال فيه ×× و قامت و هی فارغه الجراب

دارای مقدمه‌ای است به قلم گردآورنده دیوان؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حسنی دزفولی، تا: ۱۲۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۲گ، ۱۰ سطر، قطع: وزیری [ف: ۲۴ – ۱۱۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵

قصاید و مدایح است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی نجفی، تا: پایان جمادی الثانی ۱۲۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج ساغری مشکی، ۲۸۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۹۰]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۹۸
خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۹۰ق، به کوشش آخوند ملا محمد شفیع صدر سروستانی برای مقرب الخاقان حاجی میرزا صادق خان سرتیپ افواج قراچه داغی؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه ساغری سیاه، ۲۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۲سم [ف: ۱ - ۲۲۶]

۲۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۶۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق، به فرموده امیرزاده اعظم؛ برای چاپ سنگی، با خط عیسی قاجار در آغاز [نشریه: ۶ - ۶۴۴]

۲۳. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۳۷
خط: نستعلیق، کا: میرزا علی انصاری، تا: رمضان۱۳۰۰ق [نشریه: ۶ - ۵۹۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۲۷
آغاز: اقطع الدهر بالندائی الکرام ×× و رکوب الهوی و شرب المدام؛ **انجام:** لبتک اذا لم تکن بقیت لنا ×× لم یبق روح یحوطها بدن
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرد، ۵۶گ، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۵ - ۲۲۸]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۷۹
آغاز: بسمله، الحمد لله الذی انطق بالفصاحة لسان من اراد و جعل العرب العربا ذوی البلاغة خیر العباد؛ **انجام:** منعتم اخاکم عقبه و هو اهص و خلاتموه ان یذوق من العذب ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹گ، ۱۷ و ۱۹ سطر (۱۲-۱۴/۵×۲۱/۵) [ف: ۱۹ - ۹۳]

۲۶. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۴۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ نسخه را حاجی میرزا صادق خان فرزند میزا جعفر مشیرالدوله در ۸ ربیع الثانی ۱۲۸۸ به فرهاد میرزا بخشیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۷۸]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲
بی‌کا، بی‌تا؛ در ضمن مجموعه آمده؛ ۵ص (۴۰-۴۴) [ف: ۱۰-۱۰۰۷]

● دیوان الابیوردی / شعر / عربی

d.-ul abīwardī

ابیوردی، محمد بن احمد، - ۵۵۷ قمری

abīvardī, mohammad ebn-e ahmad (- 1163)

گفته می‌شود که دیوانش را به چند قسم «عراقیات، نجدیات، وجدیات» و غیره تقسیم نموده است.

چاپ: دمشق، مجمع اللغة العربیة، محقق: عمر الاسعد، چاپ اول، ۶۸۰ص، ۱۳۹۳ق.

[کشف الظنون ۷۷۴/۱؛ رجوع نمائید بمعجم الادباء و ابن خلکان و تاریخ ابوالفداء و معجم المطبوعات - العربیة و بغیة الوعاة و الکامل]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵
آغاز: ان احق ما تصرف الیه الهمم و نتهز فرص الامکان
و این قسمت موسوم به نجدیات است شامل مقطعات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۶۰ق؛ محشی به معانی لغات و تراکیب نحویه، در آخر کتاب یک صفحه سماع به خط ابوسعد احمد بن مسعود بن مفتی بخاری ملحوظ می‌شود که در ۶۶۳ به ابوحامد محمود بن محمد مکی خجندی اجازت داده عراقیات و نجدیات ابیوردی را بدان‌گونه که نزد وی خوانده از وی روایت کند و شرایط اهل نقل را بجای آرد؛ کاغذ: شکری ضخیم، ۵۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۲. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۲۴
آغاز: بسمله. مقدری نه بالت بقدرت مطلق ×× کند بشکل بخاری چو گنبد ازرق / نه خشت و رشته معمار طارم هستی ×× نه چوب و تیشه نجار را در آن رونق؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون الملک الوهاب فی عشر آخر شهر ذوالحجة الحرام سنة سبع عشر و الف من الهجرة النبویة علیه الف الف صلواة و الف الف تحیه کتبه العبد الفقیر المتعطش بزلال رحمة الله الملک اللطیف ابن میرزاجان بدیع الزمان الشریف غفرله تم تم تم
خط: نستعلیق، کا: بدیع الزمان الشریف بن میرزا جان، تا: ذیحجه ۱۰۷۱ق؛ دستخطی از سالار الدین میرزا ملقب به کیخسرو میرزا در سال ۱۳۲۷؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۱۸گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: - ۴۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۵/۱۳
آغاز: اعد نظراً هل صادف الحی ثهمدا ×× و قد وشحت ارجاءه الروض اغیدا / جلا الأقحوان النضر ثغرا مفلجاً ×× به و الشقیق الغض خدا موردا؛ **انجام:** و لو قضی بالذی باد الانام به ×× لم یلف بعدی شمل المجد مجتمعا / فالله اسأل عمراً کلما بلغت ×× هذی القروح سنوه فر لی جذعا
قصیده‌ای است که شاعر در مدح سلطان محمد بن ملک شاه سروده است. کاتب در صدر این قصیده نوشته که این قصیده داخل «عراقیات» شاعر نیست. چون شاعر این قصیده را بعد از تنظیم دیوان خود در همدان نوشته است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی جزایری صیمری، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،، ۳گ (۲۱۷ر-۲۱۹پ)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۲۵۵]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۵۲/۱
آغاز: بسمله. حمدله ... ان احق ماتصرف الیه الهمم. و تنتهز فرص الامکان فیه و تغنتم حمدلله ... قال الامام افضل الدولة فخرالرؤساء جمال العرب تاج خراسان ابوالمظفر محمد بن ابی العباس احمد ... الاموی الابیوردی ره: خلیلی ان الحب ما تعرفانه ×× فلاتنکر ان الحنین من الوجد؛ **انجام:** قد یحضب العیر من مکنون فائله ×× و قد یشیط علی ارماحنا البطل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: سرخ حنایی، ۴۲گ (۳پ-۴۴ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۶۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۱ طباطبائی

بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ ۴ص (۱۶۷-۱۷۰) [ف: ۲۳ - ۷۹۶]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۴۷

آغاز: خلیلی ان المحب ما تعسر فانه ×× فلا تنکوان الحنین من الوجد؛ **انجام:** من ابن کریم لم تصبه خصاصة ×× و من اموی للأراذل مادح

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ شعبان ۱۳۰۵ق؛ تملک: سید ابراهیم آل سید محسن؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۲-ف

نسخه اصل: از روی چاپی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۴/۱

شامل مقطعات شاعر است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه حاضر چاپ سنگی؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۸۹]

● دیوان اتابکی / شعر / فارسی

d.-e atābakī

اتابکی، امیر احمد خان

atābakī, amīr ahmad xān

تاریخ تألیف: ۱۳۲۵ق

دیوان شاعر می‌باشد که به امیر تخلص می‌کرده و دارای دو بخش است: ۱. شامل اشعاری که در مسائل سیاسی و اجتماعی و در انتقاد از زمان خود سروده؛ ۲. غزلیات شاعر به ترتیب حروف تهجی آخر ابیات.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵۸

آغاز: چو بدبختی نماید رو به عالم ×× امین الدوله گردد صدر اعظم / وجودی را که شخصی بود مهمل ×× مزاجی را که فعلش بود مبهم. غزلیات: بیا ای ساقی مستان بیاور جام صهبا را ×× بهل افسانه گردون که کرد افسرده دل، ما را / چو گشت از عشق مجنون را به جز دیوانگی حاصل ×× به غیر از صرف بد نامی چه بود از حسن لیلی را / امیدا کی کند پندت اثر در گوش بی علمان ×× دهد کحل سلیمانی چه سودی چشم اعمی را؛ **انجام:** و اندر سر هر برگ ستخوانی بکشیده ×× اما ستخوانهایش نه سختست و نه هموار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۴۵گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲۵ - ۳۴۰]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

● دیوان اثر / شعر / فارسی

d.-e asar

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۱۲

آغاز: نه همین از خط شبرنگ تو دل در تعب است ×× خال هندوی در غارت خال میر شبست؛ **انجام:** نفهمیدم (اثر) آرام تا دور از وطن گشتم ×× نمی‌دانم که چون آب روان خاکم کجا باشد

در آغاز این دیوان قصایدی در مدح معصومن علیهم السلام و مدح پادشاه عصر و بعضی بزرگان آن زمان و ماده تاریخ‌ها، پس از آن غزلیات با تخلص «اثر» و برگی دارای چند رباعی آمده است. شاعر از شاعران اواخر قرن یازدهم و اویل قرن دوازدهم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر ناظم؛ جلد: مقوایی، ۱۹۶گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۶۶]

● دیوان اثر شیرازی / شعر / فارسی

d.-e asar-e šīrāzī

اثر شیرازی، شفیعا، - ۱۱۲۰ ؟ قمری

asar-e šīrāzī, šafī'ā (- 1709)

[فرهنگ سخنوران، ص ۲۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۱۷؛ دنا ۲۴/۵ (۱۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۶۷

آغاز: بغیر لطف نهانیست دلستان مرا ×× چه چاره است ندانم غم نهان مرا / چو حرف لال که بینا رسد بمضمونش ×× سخن شناس بفهمد اثر زبان مرا؛ **انجام:** پیش مفتی بی قبول رشوه کس ریشی نداشت ×× بهر مزد اصلاح کار خلق چون دلاک کرد

حدود ۵۶۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه تریاکی، ۲۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۲۵۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۳۹

آغاز: بسمله، شرح مجموعه صنع تو ندارد پایانا ×× یکرباعی است ز ترکیب عناصر انسان؛ **انجام:** حصار عافیتی جز کمند وحدت نیست ×× فراغتی که اثر دارد از همین دارد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ غزلیات آن تا حرف «د» است، در هامش این نسخه غزلیات و مقداری رباعیات ابوطالب کلیم کاشانی (-۱۰۶۱ق) به‌طرز چلیپا و تحت رقم ۸۹۶۳ ضمیمه می‌باشد؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۱گ، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۴۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۳۸

آغاز: بسمله، شرح مجموعه صنع تو ندارد پایانا ×× یکرباعی است ز ترکیب عناصر انسان؛ **انجام:** بگریه محو سیاهی ز داغ دل کردیم ×× عجب شبی ز فراقش بروز آوردیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط؛ در قسمت

غزلیات افتادگی دارد و از حرف «ب» تا «ک» است؛ مجدول؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۱۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [مختصر ف: ۳۶۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۷۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲،کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۰گ (۱-۷۰)، ۱۷ سطر راسته و چلیپا (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۵۸۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۸

آغاز: پس از بسمله شرح مجموعه صنع تو ندارد پایان ×× یک رباعیست ز ترکیب عناصر انسان / بحر در وحدت تو شاهد والا گهریست ××که بود در کفش انگشت شهادت مرجان؛ **انجام:** چاره تردامنی کن ای خراب زندگی ×× تا درین ویرانه تا بد آفتاب زندگی / مکن ذخیره به خاطره حدیث هر دهنی ×× کتابخانه دل نیست جای هر سخنی

قصیده و غزل و رباعی به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن عیسی ممسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۱۰۷ق، به فرموده آقا محمد علی، مجدول؛ با مهر رشید؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ،۱۵۶گ،۱۲سطر(۴/۵×۱۱)،اندازه:۱۲×۲۰سم[سنا:ف: ۲ - ۵۰]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۵۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۸۹/۲-عکس و ۳۷۸۸/۲-عکس

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی B11660؛ خط: نستعلیق، کا: سید کمال الدین، تا: ۱۳ جمادی الاول ۱۱۵۵ق، به فرموده میرزا محمد مهدی پسر میر سید احمد [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۹]

۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۸۳

آغاز: آغاز قصاید: شرح مجموعه صنع تو ندارد پایان ×× یک رباعی است و ترکیب عناصر انسان؛ آغاز غزلیات: به کشف وادی افتادگی تن خود را ×× چو زر به خاک نهان ساز دشمن خود را؛ **انجام:** مکن ذخیره به خاطر حدیث هر دهنی ×× کتاب خانه دل نیست جای هر سخنی / هست در مذهب ما بار دغل کاشتنی ×× نیست مانند زر چرخ نگاهداشتنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشتی از محمد حسین شعاع؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سیاه، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۶۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۴

مثنوی در وصف گرمابه ده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۱۳۹-۱۴۶)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۵

ترکیب بند در هجو میرزا نجف خان صدر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹گ (۱۴۶-۱۵۴)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۶

مثنوی در هجو زنی و پسری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۱۵۵-۱۵۹)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۶]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۵

آغاز: اولین غزل مسطور:کار جهان ز قحط علاجم معطل است ×× صندل بدور درد سرم خواجه صندلست؛ **انجام:** و مطلع آخرین غزل بیت آتی است: حیوة عاریه را جسم مرکب سفر است ×× که عمر ما ز عناصر چو تیر چار پر است

این نسخه جنگی دارای ۱۸۱ برگ حاوی اشعار متفرق از شعرای مشهور و غیرمشهور و گمنام از قبیل فردوسی، سعدی، حافظ، نظیری، قاسم، داور، مقیما، هلالی، اوحدی، ناطق، رشید، نظام، صفی قلی بیگ، میرزا رضی، انشاء، اثر، عراقی، مشایخ شیرازی، رشید، صائب، شفیعای اعمی، وحید، فروغ السلطنه جیران خانم، حکیم ضیائی، وصال شیرازی، صاحب دیوان، میباشد و معلوم نیست به چه مناسبت به نام هفت برگ که شامل اشعار اثر است نامیده شده؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: اولین تاریخ موجود در این جنگ ۱۲۸۱ق و آخرین آن ۱۳۱۴ق است؛ مجدول، دارای سرلوح خیلی نازل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی تریاکی، ۱۱سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۷۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۵/۲

آغاز: زحفظش چنان منتظم شد جهان ×× که سالم بود مغز بی استخوان؛ **انجام:** عدوی شهنشاه ما خوار باد ×× به چنگ مصیبت گرفتار باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: متن قرن ۱۲؛ مرصع، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب با نقش گل، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۱۷ سطر سه ستونی [ف: ۳۷ - ۱۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۱

آغاز: به دوستان برسان تحفهای تجربه را ×× که ثبت سینه خود کرده ای ز سیر بلاد

بی‌کا، بی‌تا؛ از آغاز این دیوان و میان ص ۱۶ و ۱۷ و ص ۷۲ و ۷۳ و ص ۱۲۲-۱۲۳ برگ‌هایی افتاده و شماره مندرجات کنونی آن در حدود سه هزار و دویست بیت از مثنوی و قصیده و قطعه و غزل و رباعی و فرد است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۷۴ص (۱-۱۷۴)، ۱۹ و ۳۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۷۶]

● دیوان اثیرالدین / شعر / فارسی

d.-e asīr-od-dīn

اثیرالدین

asīr-od-dīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳/۱۰۸-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). دیوان با قصاید است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۰]

● **دیوان اثیرالدین اخسیکتی** / شعر / فارسی
d.-e asīr-od-dīn-e axsīkatī

اثیرالدین اخسیکتی، - ۵۷۷ ؟ قمری
asīr-od-dīn-e axsīkatī (- 1182)

چاپ: توسط رکن الدین همایون فرخ، تهران، ۱۳۳۷ش
[الذریعة ۵۴/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۱۷/۳؛ دنا ۲۴/۵–۲۵]

شرح و حواشی:
۱– شرح قصیده اثیرالدین اخسیتکی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱۱–ف
نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۳
آغاز: من خاک جنان باذم کو زلف تو جنباند ×× در آتشم از آبی کاندام ترا مانذ؛ **انجام:** که مرغ اگر چه توکل کند بدانه و آب ×× بدست خوذ ز برای خود آشیانه کن
خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوانها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۲۲پ–۱۲۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۸]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۲عکسی
در ۶۶۰۰ بیت؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن علی کاشی، تا: ۷۱۳ق؛ ۲۹گ (۱۹–۴۷)، ۴۰ سطر [ف: ۱ – ۵۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۷
آغاز: خوش کرد گوش چرخ ممالک بدین خطاب ×× کامد نهنگ رزم چو دریا در اضطراب؛ **انجام:** چون رسیدی با تو بگویم که کیم ×× سلطان سخن اثیر اخسیکتیم
در حدود ۲۲۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله قمی، تا: ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۳۳۹–۳۶۲)، ۲۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ – ۲۷۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۳
آغاز: جهانرا هم جهانبانیست پیدا بین و پنهان دان ×× که زیر گنبد نیلی پدید آورد چار ارکان؛ **انجام:** بیامرز یا رب مر آنرا که گوید ×× بیامرز یا رب مرا خسیکتی را
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ منتخبات دیوان جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی (شماره ۶۰۸۷) نیز منضم به این نسخه است؛ جلد: چرمی، ۵۰گ، ۲۹ سطر (۱۰/۳×۲۲/۳)، اندازه: ۱۶/۸×۳۱/۵سم [ف: ۷ – ۳۵۸]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱۴–عکسی
آغاز: ای داده ز آفتاب گذاره کلاه را ×× و افزودن بر سپهر و ستاره سپاه را
۵۹۱ بیت از قصیده ترکیب، قطعه، غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۰گ (۳۹۴–۴۱۳) [عکسی ف: ۲– ۱۲۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۳
آغاز: سلطان الفضلاء اثیرالدین اخسیکثی در سخنوری مرتبه اعلا دارد، و از اقران خاقانی بوده است، اصلش از ترکستان است ... جهان را هم جهانبانی است پیدا بین و پنهان دان ×× که زیر گنبد نیلی پدید آورد چار ارکان؛ **انجام:** ساقیا عالم خاکی نگران است چو باد ×× در ده آبی که درو آتش آتشسوز است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۳۸ص (۴۱۲–۴۴۹ در متن)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ – ۲۸۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۲
آغاز: جهان را هم جهانبانیست پیدا بین و پنهان دان ×× که زیر گنبد نیلی پدید آورد چار ارکان؛ **انجام:** عشق اثیر جد شمر وصل کست محال دان وه که بهم چه خوش بود جد من و محال تو
شامل قصاید، غزلیات و رباعیات اثیر است که بدون ترتیب نوشته شده است و ۵۷۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۴ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۱×۲۳/۶سم [ف: ۸ – ۸۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۳/۱
آغاز: جهانرا هم جهان دانیست پیدا بین و پنهان دان ×× که زیر گنبد نیلی پدید آورد چار ارکان
خط: نستعلیق زیبا، کا: غلامحسین جولاق، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۸۲ص (۱–۸۲)، قطع: خشتی باریک [ف: ۳ – ۴۶۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ فروردین برابر ۲۶ شعبان ۱۰۰۵ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۱۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۷/۲سم [ف: ۲ – ۲۵۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۱۷–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۰۹]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۱۳/۴
خط: نستعلیق، کا: امام قلی کرمانی، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ – ۹۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۶/۱
قصیده است و قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱ص (۱–۷۱)، ۱۷ سطر (۵×۱۷)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۴–۳۶۲۷]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۱
آغاز: ای داده ز آفتاب گذاره کلاه را ×× و افزوده بر سپهر و

ستاره سپاه را؛ **انجام:** بخت اثیر امشب اگر عربده بر طاق نهد ×× مست و خراب از دراو باز شوم نیم شبی
چنین تنظیم شده: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی (ص ۱-۱۸۰)، غزلیات نامرتب (۱۸۳-۲۵۸)، قطعات (۲۵۸-۲۸۹)، رباعیات (۲۹۰-۲۹۱)؛ خط: نستعلیق، کا: ابن شیخ احمد، تا: ۱۰۲۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج زرد، ۲۹۱ص (۱-۲۹۱)، ۲۱سطر(۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۱۷]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۱-ف
نسخه اصل: آستان قدس ش ۹۶۵؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۲/۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶گ(۵۷-۷۲)،۱۸سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۸۷]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۳۹
رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۱۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳/۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن رئیس محمد جعفر، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۶۲ق [نشریه: ۲ - ۹۵]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۲۴/۳
۲۱۰۷ بیت؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۹۰]

۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۵۲/۲
آغاز: جهان را هم جهانبانیست پیدا بین و پنهان دان ×× که زیر گنبد نیلی پدید آورد جا را و کان؛ **انجام:** سخن روح مجرد شد مرا در کسوت لفظی ×× حکیمان این سخن دانند بی نحوی و اعرابی
چهار قصیده؛ خط: تعلیق، بی کا، بی تا؛ تعلیق، کتابت قدیمی خفی خوب؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج روکش ترمه لاکی، اندازه: ۹/۴×۱۹/۶سم [ف: ۴ - ۱۱۶۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰-ف
نسخه اصل: بادلیان ۳۸ الیوت؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۸۱گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۲-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 268؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۲۰۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۱
آغاز: جهانرا هم جهانبانیست پیدا بین و پنهان دان ×× که زیر گنبد گردون پدیدآورد چار ارکان؛ **انجام:** شیرین پسری ولیک ما را زلبت ×× جزخنده و نکنه شکری بایستی
منتخب دیوان شامل پنجهزار بیت؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی کا، بی تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۲۶ص، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ - ۸۱۲]

● دیوان اثیر اومانی / شعر / فارسی

d.-e asīr-e ūmānī

اثیر اومانی، عبدالله، - ۶۵۶ ؟ قمری

asīr-e ūmānī, ‘abd-ol-lāh (- 1259)

[الذریعة ۵۴/۹؛ دنا ۲۵/۵ (۱۲ نسخه)؛ ذیل ریو ص ۱۶۱ ش ۲۳۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۳/۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۵۷گ (۱پ-۵۷ر در هامش)، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۸۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۷
آغاز: گنجور معانی اثیرالدین اومانی، مرد خوش طبع بوده و در علم شاگرد خواجه نصیرالدین طوسی است، و او از همدان است و دیوان او مشهورست و اشعار عربی بسیار دارد ... رسید بوی حیات از نسیم باد صبا ×× چمن ز بلبل و گل باز شد ببرگ و نوا؛ **انجام:** آشفتگی دلم ... که ز چیست ×× کو نیز در این واقعه دستی دارد
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۴۲ص (۵۲۲-۵۶۳)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۳/۴
آغاز: دلا زبند غم و محنت جهان برخیز ×× زبند هرچه ترا نیست ناتوان برخیز
خط: نستعلیق زیبا، کا: غلامحسین جولاق، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۵۱ص (۱۸۱-۲۳۱)، قطع: خشتی باریک [ف: ۳ - ۴۶۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۷۶-ف
آغاز: حمد و ثنا خالق زمین و زمان را ×× صانع بی آلتی همین و همان را / آنکه به رشاشه عطر کرد ... ×× کوزه صلصال بهر آب روان را؛ **انجام:** رخسار تو باغی است که بی سعی بهار ×× بر رونق او رشک برد صد گلزار / بالای تو سروی است که طوبی کردار ×× هر میوه که آرزو کند آرد بار
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2846. مجموعه‌ای است دارای دیوان‌های اثیر اومانی (۲۰پ-۸۶پ) و ادیب صابر (۸۷ر-۱۰۳ر) و شرف الدین شفروه (۱۰۴پ-۱۵۶پ) و رفیع الدین لبنانی (۱۵۷ر-۱۹۱پ)؛ خط: نستعلیق، کا: روحی رستمداری، تا: دهه دوم ربیع الاول ۱۰۱۹ق؛ ۱۹۱ص [فیلمها ف: ۲ - ۹۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۲
آغاز: دمید بوی حیات از نسیم باد صبا ×× چمن ز بلبل و گل باز شد ببرگ نوا؛ **انجام:** بشنید لبت گفت بچشمم که تو نیز ×× تا من

به نگفتم دهنی میدیدی
خط: نستعلیق، کا: ابن شیخ احمد، تا: ۱۰۲۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج زرد، ۱۸۵ص (۲۹۳-۴۷۷)، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۱۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۴

آغاز: دوش آن زمان که ماه بر افروخت مشعله ×× در فوج موکب افق افتاد مشغله / جرم قمر ز مکمن عقرب چو در گذشت ×× گردون روافه کرد ز بنیاد قافله؛ **انجام:** چه توان کرد که در گنبد دیرینه اساس ×× دیر و دایم نتوان ماند و بسی نتوان بود
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: احتمالاً از اواخر قرن ۱۲؛ مهر تملک: «مسعود استوانی»؛ جلد: تیماج سبز یشمی، ۶۷گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۳/۳سم [ف: ۴۱ - ۱۴۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آدینه ۱۵ ذیقعده ۱۲۵۱ق، جا: تهران مدرسه آغاز محمد خواجه زاده در خدمت صاحبان میرزا علی اکبر و میرزا عبدالباقی و اخوان آقا سید حسین و سید کاظم و عبدالغفور؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۷۸گ (۱۰۰پ-۱۷۷ر)، ۱۷سطر (۶×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۶۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۳

آغاز: دلا زبند غم و محنت جهان برخیز ×× زبند هرچه ترا نیست ناتوان برخیز؛ **انجام:** تا بنده چو شمعم که ز کمتر سوزی ×× اشکم ز ره دیده روان میگردد
شامل شرح حال اثیر نقل از هفت اقلیم (صفحه ۱)، قصاید در مدح تاج الدین، سلیمانشاه، علاء الدوله، شرف الملک وزیر جلال الدین خوارزمشاه، زین الدین سهروردی، شمس الدین، و قطعات، غزلیات، ترجیع بند و رباعیات ۱۷۲۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۴ص، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۸۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۳

آغاز: رسید بوی حیات از نسیم باد صبا ×× چمن ز بلبل و گل باز شد به برگ و نوا / مجاهدان گل و لاله بار بگشودند ×× بچار سوی چمن رزمهای برد و بیا؛ **انجام:** بیچاره چو عقد عمر بر هم گیرد ×× در پنجه گلوی عیش محکم گیرد / پس تیر قد از شست خم آرد چوگان ×× از شست یکی سست کمان کم گیرد
شامل بیست و پنج قصیده از شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۲۶گ (۵۹پ-۸۴پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۳]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۰

آغاز: ای چو خور فرخنده مقدم ای مه میمون لقا ×× خرم و شاد آمدی اهلا و سهلا مرحبا؛ **انجام:** چون چرخ برآنم که به قرصی پس ازین ×× روزی به شب آورم شبی روز کنم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با منتخبی از اشعار مجد همگر و عمعق در یک مجلد؛ از ص ۸۰ الی ص ۱۴۶ افتاده و ناقص است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۲ص، ۱۵-۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۱۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 2846؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۵

آغاز: ای چو خور فرخنده مقدم ای چه فر میمون لقا ×× خرم و شاد آمدی اهلا و سهلا مرحبا؛ **انجام:** من صافی دل روشن [؟] چو شمع ×× هر جا که بوم ز پهلوی خویش خورم
از ص ۳۰۴ تا ص ۳۲۰ منتخبی است از دیوان اثیر که حاوی قصائد و رباعیات و غزلیات او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بین قطعاتی که تمام می‌شود با قطعات بعدی کمی فاصله است، در ابتدای صفحه ۳۰۴ امده: منتخب دیوان اثیر اومانی، در پشت صفحه ۳۰۴ آمده: انتخاب دیوان اثیر اومانی ۲۸۳ قصائد ۲۷۶ رباعیات ۶ غزلیات؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷ص (۳۰۴-۳۲۰)، ۱۸ سطر(۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۲۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۹سم [رایانه]

● دیوان اجمیری / شعر / فارسی

d.-e ajmīrī

اجمیری، سعدالدین بن عبدالله، - ۱۱۵۳ قمری

ajmīrī, sa'd-od-dīn ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1741)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز: حمد و شکر او را که هر چه هست اوست ×× دام هستی حلقه وار ازهای و هوی است / لا و لا مایه هر قید شد ×× تار و پود از بهر دام صید شد؛ **انجام:** داروی ما بقیمت جانست ×× ای گرانجان ببین چه ارزان است / چون دوا از گلو بیرون آید ×× جان مسکین زتن برون آمد
شامل قصاید، مقطعات، مثنوی و ناتمام مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، شصت مجلس نقاشی آب و رنگ بنا به موضوع اشعار دارد که مبتدی و محقر است؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش تیماج سرمه‌ای، ۳۲۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۵/۹سم [ف: ۳ - ۴۹۷]

● دیوان احتشام الدوله / شعر / فارسی

d.-e ehtešām-od-dowle

احتشام الدوله، - ۱۲۷۸ قمری

ehtešām-od-dole (- 1862)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با سرلوح و جدول (نقاشی شده با مرکب سیاه)؛ کاغذ: سفید و زرد، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۲۵۱]

● دیوان احسائی / شعر / عربی

d.-e ahsā'ī

احسائی، علی نقی بن احمد، - ۱۲۴۶ قمری

ahsā'ī, 'alī naqī ebn-e ahmad (- 1831)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵

در مدح و ذم و غزل و حماسه و رثاء و مقاطیع و جز اینها؛ خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با یادداشت مورخ ۱۲۴۵ و یادداشت مدرس چهاردهی در ۱۳۳۴ق؛ مهر: مؤلف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۷۲]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۶۲]

● دیوان احسن کشمیری / شعر / فارسی

d.-e ahsan-e kešmīrī

احسن، ظفرخان بن ابوالحسن، - ۱۰۷۳ قمری

ahsan, zafar-xān ebn-e ab-ol-hasan (- 1663)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۲

چاپ نشده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۶۹

شامل قصیده و غزل و مثنوی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای پنج سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول؛ مهر: «کنده بر دل بافی خاتم مهر محمد» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [رایانه]

● دیوان احمد / شعر / فارسی

d.-e ahmad

احمد، ق۱۳ قمری

ahmad (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۷۹-۲۹/۲۱۹

آغاز: این قفس تنگ است این دریای ژرف ×× می‌خروشد همچو یک جای شگرف / عشق مجنون شمه ای از بوی ماست ×× روی لیلی اش نظر کن سوی ماست؛ **انجام:** مور اگر افتاد درچنگال شیر ×× عاقبت شیر ژیان را می‌درد / پشه ای کواوفتاد از گوش فیل ×× عاقبت پیل دمان را می‌برد

بیاضی است که در آن شاعری با تخلص احمد اشعار خود را از اعم از غزلیات و تخمیسات ومثنویات، تحریر نموده است این اشعار در پند و اندرز و حکایات اخلاقی است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۵۶]

● دیوان احمد بصری / شعر / عربی

d.-e ahmad-e basrī

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e 'abd-or-rezā (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۱۵

آغاز: یقول راجی عفو ماحی الذنوب ×× عبیدة المشهور بالمهذب / کتابة ذی لرؤس العلماء ×× من النحاریر الکرام الحلما؛ **انجام:** فلا تعب علی ذا المعانی ×× اذ کل معنی و له مبانی / ثم صلوة الله مع سلامه ×× علیه ثم آله کرامه

قصیده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن۱۱؛کاغذ:نخودی و حنایی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۲۶۶ر)، ۲۵ سطر (۱۱/۷×۲۲/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱-۳۴۷]

● دیوان احمد بیگ / شعر / کردی و فارسی

d.-e ahmad beyg

احمد مختار بیگ، ق۱۳ قمری

ahmad-e moxtār beyg (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۸۳

آغاز: بالائی تو دلبر چو یکی سرو چسمان است ×× سرخ لبت ایدوست مثل برد یمان است؛ **انجام:** همه شب قلب احمد را کند تاراج چون ترکان ×× سیاه زلف مژگان با سپه سالار هند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت عثمان پاشازاده در ربیع الثانی ۱۳۳۴؛ مهر: «احمد مختار» (کروی)؛ جلد: مقوای سبز، ۱۳گ، سطور مورب، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۸۸]

● دیوان احمد جام / شعر / فارسی

d.-e ahmad-e jām

ژنده پیل، احمد بن ابی الحسن، ۴۴۱؟ - ۵۳۶ قمری

žende-pīl, ahmad ebn-e abe-l-hasan (1050 - 1142)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۳۷۵ر-۳۷۹ر) [ف: ۳۷ - ۳۹۰]

● دیوان احمد جامی / شعر / فارسی

d.-e ahmad-e jāmī

جامی، احمد

jāmī, ahmad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۷۲/۱

آغاز: ای جمالت تابشی در انس و جان انداخته

نسخه کامل اشعار اوست؛ کا: مصطفی بن محمد خوئی، تا: ۱۲۵۲ق؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۱-۲۲)، مختلف السطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۴۷]

● دیوان احمدی مدارسی / شعر / فارسی

d.-e ahmadī madāresī

صاحب احمدی، غلام احمد

sāheb ahmadī, qolām ahmad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۶/۲

آغاز: فدای شمع رخسار تو چون پروانه، محفل‌ها ×× بود از پرتو [آن] رشک مهر آئینه دل‌ها / به رنگ موج از دریا کدامین رشک مه بگذشت ×× که دل پامال حیرت گشت یکسر همچو ساحل ها؛ **انجام:** گذشتم احمدی در خدمت اهل سخن اکثر ×× ندیدم همچو اعظم نکته رس منصف سخندانی

بخشی از غزلیات شاعر است. به ترتیب حروف آخر قوافی، با تخلص احمدی، در پایان آن از شعرای زیر هر کدام یک رباعی در مدح دیوان و تاریخ نظم آن آمده: میران محی الدین صاحب واقف، مولوی محمد حسین صاحب، قدرت الله خان صاحب و محمد صبغة الله صاحب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۶ رجب ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۷پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۶ - ۳۹۲]

● دیوان اخباری / شعر / عربی

d.-e axbārī

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۸/۲

قصیده صلواتیه است در صلوة بر ائمه تولی و تبری این قصیده بیست بیت است با این مطلع: «صلی الملیک علی الامین الاروع ×× المصطفی المختار کهف امنع». شعر پایان قصیده این است: «و ادعوا علی اسمائهم لاسیما ×× شیخ السقیفه و الخدوع الالکع». عبدالغفور انصاری کاتب نسخه در ذیل قصیده خود را از شاگردان میرزا محمد خوانده و چنین نوشته: «هذه الابیات من منظومات المولی الاجل ... ذروة الثقلین المبراعن کل شین آقا میرزا محمد دامت افاضاته و انا من جملة تلامیذه حرره العبید الجانی عبدالغفور ابن عبدالنبی بن عبدالغفور الانصاری. ۱۳۱۲»؛ خط: نسخ، کا: عبدالغفور بن عبدالنبی انصاری، تا: ۱۲۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۱۹۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۲۰۹]

● دیوان اختر گرجی / شعر / فارسی

d.-e axtar-e gorjī

اختر، احمد بن فرامرز، - ۱۲۳۲ قمری

axtar, ahmad ebn-e farāmarz (- 1817)

[فرهنگ سخنوران، ص ۳۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۸

آغاز: گذشتی تا سوی گلشن ز لطفت نرگس و سوسن ×× یکی شد ناظر و بینا یکی شد ناطق و گویا؛ **انجام:** امید کزین سپس میفتاد ×× راهش به عبور دیگر آنجا

حاوی قصاید، رباعیات، ترکیبات، ساقی نامه، هزلیات؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی مغز پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۴سم [ف: ۲ - ۲۵۹]

● دیوان اخطل / شعر / عربی

d.-u axṭal

اخطل، غیاث بن غوث، ۱۹ - ۹۰ ؟ قمری

axtal, qīyās ebn-e qaws (641 - 710)

چاپ: حلب، دار الاصمعی، تحقیق فخرالدین قباوة، الطبعة الاولی، ۱۹۷۰م، الجزء الاول، ۲۹۸ص

[بروکلمان (ترجمه عربی) ج ۱ ص ۲۰۴-۲۰۸]

۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق [نشریه: ۶ - ۵۹۴]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۲/۱

آغاز: بسمله، قال الاخطل و اسمه غیاث ... و الاخطل لقب و سئل جریر عن نفسه و عن الاخطل و الفرزدق

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی انصاری، تا: ۱۲۹۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ (۱-۱۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۲]

۳. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۹۵

از اشعار اخطل است با شرح بعضی از ابیات و عبارات مشکله آن؛ کا: محمد زکی بن محمد رضی بن محمد زکی بن محمد بن نورالدین بن نعمت الله موسوی جزایری الاصل شوشتری المسکن، بی‌تا [ف: - ۱۵۶]

● **دیوان اخگر = ترانه‌های اخگر** / شعر / فارسی
d.-e axgar = tarāne-hā-ye axgar
اخگر، احمد، ۱۲۶۷ – ۱۳۴۸ شمسی
axgar, ahmad (1888 - 1969)

چاپ: چاپ شده
[دنا ۲۷/۵؛ فهرستواره منزوی ۵۹۶/۱۰]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آبی و سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۰۲گ، ۱۹ و ۲۶ سطر (۷–۹×۱۶–۱۸)،اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: – ۵۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۰۵
آغاز: در هنگام جوانی اگر رنج بری در پیری بمقصد خواهی رسید؛ **انجام:** گر بزرگ باشد سنگ، بر هدف نخواهد خورد ×× رشد بیشتر از حد، مایه جوانمگریست
دو هزار و یکصد و بیست و دو قطعه منظوم است شامل هفت‌هزار و پانصد و نود و هشت مثل سایر و ا ندرز فارسی، سروده سرهنگ احمد اخگر و چاپ هم شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی مصاحبی نایینی متخلص به عبرت، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ واقف: احمد اخگر، ۱۷ آذر ۱۳۳۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۵گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۲۴۷]

● **دیوان ادا** / شعر / فارسی
d.-e adā
ادا، محمد کاظم بن محمد، ق۱۲ قمری
adā, mohammad kāzem ebn-e mohammad (- 18c)
نسخه‌های حاضر شامل قصیده رائیه‌ای است زیبا و نیکو حدود ۱۵۵ بیت در مدح امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام که در ۱۹ رجب ۱۱۷۷ق در جاجرم به پایان رسیده است. در هر بیت این قصیده، یک یا چند صناعت از صنایع شعری به‌کار رفته. او صاحب دیوان اشعار و تألیفات دیگر نیز می‌باشد.
آغاز: ای روی مهوش تو ربوده زجان قرار ×× وی موی دلکش تو نموده روان فکار
انجام: وقت دعاست طول مده عرض مدعا ×× اکنون ادا ادا بنما طور اختصار / تا روشنی و تیره گی روز و شب بود ×× روشن شب محبت تو روز عدوت تار
[الذریعة ۶۲/۹ و ۱۳۲/۱۷؛ فرهنگ سخنوران ۳۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۳۹–۴۴)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ – ۲۴۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی بن میرزا شیب الحمد تفرشی، تا: ۱۲۷۷ق؛ حواشی با نشان وحیدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۱۴ص (۳۷۷–۳۹۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۳سم [ف: ۵–۵۵]

● **دیوان ادا** / شعر / فارسی
d.-e adā
سلطان خواجه ادا، – ۱۲۵۰ قمری
soltān xāje adā (- 1835)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۱
آغاز: سرو ایله شمشاد نی سال اوتغه رعنا لا نمون ×× گلشن یکتا قدینک یعنی مثنا لانمون؛ **انجام:** عمرونک اوتی ای ادادهر ایچره رسوالیق یله هیچ کافرمین ... (؟) دنیا ده عقبی لانمون
درباره سلطان خواجه سمرقند رک: یاد یار مهربان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۸۱ر–۸۱پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۴]

● **دیوان ادب** / شعر / فارسی
d.-e adab
احمدی
ahmadī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۰/۳–ف
بیست و هفت بند است در خاتمه دومی و در علوم متنوعه مرموز مانند نصاب فراهی سروده برای حمزه بک بن عیسی بک؛ بی‌کا، تا: ۲۲ رمضان ۸۳۵ق [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۳]

● **دیوان الادب فی اشعار العرب** / شعر / عربی
d.-ul adab fī aš'ār-il 'arab
مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی،۱۱۷۶–۱۲۴۳قمری
maftūn-e donbalī, 'abd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763 - 1828)
تاریخ تألیف: ۱۲۲۶ق
تألیف عبدالرزاق بیک پسر نجف قلی خان تبریزی مفتون دنبلی. شعرهای شاعران عرب است که گردآورده است.
[فرهنگ سخنوران ۵۵۷؛ الذریعة ۱۰۸۳/۹؛ نگارستان دارا]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۸
آغاز: بسمله، دیوان الادب فی اشعار العرب جامعه و کاتبه

المتمسک بحبل النبی الامی و الولی الوصی العبد عبدالرزاق بن نجف قلی رحم الله علیه و علی والدیه و حشرهم الله مع الائمة الاطهار؛ **انجام:** قالت الادیبة الفاضلة الفریدة العایشة الباغونی: فی هوا قماتم نصبوا ×× اجسهم اشراک صید للفتی / و اعفر فی ثری اعتابه ×× جنة العشاق کلتا و جنتی

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گاهی معرب از خود دنبلی در ۱۲۲۶؛ محشی، در گ ۱ ر آمده که نسخه به خط عبدالرزاق بیک دنبلی است؛ تملک: ریحان موسوی در ربیع الاول ۱۳۱۶؛ کاغذ: فستقی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۲گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف]

● **دیوان الادب و میزان کلام العرب** / لغت / عربی

d.-ul adab wa mīzān-u kalām-il ʻarab

فارابی، اسحاق بن ابراهیم، - ۳۵۰ ؟ قمری

fārābī, eshāq ebn-e ebrāhīm (- 962)

اثر بسیار مهم و معتبری، از قرن چهارم هجری است و از نظر ترتیب، بدیع و بی‌سابقه است. مؤلف، دایی جوهری، صاحب صحاح اللغة، و کتاب او یکی از پایه‌های کتاب صحاح است. وی، کتاب خود را به «۷» بخش تقسیم نموده و نام هر بخشی را، کتاب نهاده است و هر کتاب را به ابوابی مشتمل ساخته: ۱. کتاب الأسماء من الصحیح؛ ۲. کتاب الأفعال من السالم؛ ۳.کتاب المضاعف؛ ۴. کتاب المثال؛ ۵. کتاب ذوات الثلاثة؛ ۶. کتاب ذوات الأربعة؛ ۷. کتاب الهمزة.

این کتاب به لحاظ اینکه بر اساس ابنیه اسماء و افعال نهاده شده است و همچنین مجرد و مزید فیه، صحیح و معتل و ثلاثی، رباعی و خماسی، جدا از هم نگاشته شده، برای مبتدی، قابل استفاده نبوده و تنها یک منبع کاملاً تخصصی به شمار می‌آید. توضیح این نکته لازم است که این کتاب و نظایر آن، مانند کتاب الأفعال ابن قوطیه و کتاب‌های دیگری، با این کیفیت، که فقط نام آنها در فهارس باقی مانده است، صرفاً یک قاموس لغوی نبوده‌اند، بلکه متون درسی عالی همراه با دانش تصریف و فقه اللغه به شمار آمده‌اند که به عنوان منابع تغذیه مصنفان بعدی، اعم از ادیبان و اهل لغت قرار گرفته است. در قرن‌های بعد از تألیف کتاب دیوان الأدب، عده‌ای از دانشمندان لغوی، شیوه نگارش آن را در تفسیر لغات و ترتیب آن، پی گرفته‌اند که از معروف‌ترین آنان می‌توان به المصادر زوزنی (قرن ۵) و تاج المصادر بیهقی (قرن ۶) اشاره کرد. نگارنده کتاب، ظاهراً از محبین أهل بیت پیامبر است و در خطبه کتاب در ذکر مقام حضرت ختمی مرتبت می‌گوید: «... و أما العترة، فهی السفینة التی من رکبها نجا و نبا عنها تردی و هوی ...». در خصوص این کتاب و مؤلف آن، قدمای مورخان و تراجم‌نویسان، مطالب زیادی نوشته و اهمیت فراوانی قائل شده‌اند، لیکن در این مختصر، فقط داستانی از کتاب انباه الرواة، در اهمیت این کتاب نقل می‌کنیم، قفطی می‌گوید: «برخی از حافظان علم در یمن، از مشایخ نقل نموده‌اند که روزی یک نسخه که برگ اول آن افتاده بود، به دست شخصی ادب دوست افتاد و از نظر متانت و ترتیب، مورد اعجاب او واقع گردید؛ لیکن کتاب را نشناخت و آن را همراه خود نموده و به زیارت مکه نائل شد؛ در آنجا به محفل چند نفر از ادباء رسید؛ کتاب را به آنان ارائه نمود و از نام کتاب و نگارنده آن، پرسش نمود؛ کسی ندانست؛ ولی یکی از آنان به او گفت: ابوالعلاء معری، شخص باهوش و حافظه است اگر کتابی را نزد وی خوانده باشند، حفظ می‌کند؛ تو اگر بدانجا روی شاید مشکل حل شود. آن شخص کتاب را برداشته و راهی معرة النعمان شده و به حضور ابوالعلاء رسید و مشکل خود را به وی در میان گذاشت؛ ابوالعلاء معری که نابینا بود، به او گفت: اندکی از کتاب را برای من بخوان او تا چند جمله را از مقطع کتاب خواند، ابوالعلاء نام کتاب و نگارنده را گفت و آن برگ یا برگ‌های ساقط شده را، از حفظ برای او خواند و او یادداشت نموده و کتاب خود را کامل نمود» [نقل به اختصار]. این کتاب، بنابر متن نسخه چاپی، به احمد بن منصور (ابوالحسن)، اهداء گردیده است و بنا به نقل کاتب چلبی به «اتسز بن خوارزمشاه» تقدیم شده که یقیناً، نقل چلبی مبتنی بر واقعیت نیست؛ زیرا بین فارابی و اتسز، دو قرن فاصله است؛ ولی در مورد اولی، مصحح نسخه چاپی دچار حیرت گردیده و گمان به بیراهه برده است. اما واقع امر (ظاهراً) این است که احمد بن منصور، برادر نوح بن منصور سامانی است که با عصر و زادگاه نگارنده، سازگار است. احمد بن منصور، پادشاه نبوده؛ بلکه بنا به نقل قیس رازی در المعجم از شاهزدگان دانش‌پرور دودمان سامانی و ممدوح غزوانی لوکری، بوده است. ذهبی در کتاب تاریخ الاسلام، از مؤلف تجلیل نموده و درباره وی و خواهرزاده‌اش (جوهری) می‌گوید: «این دو نفر ترک برای تنظیم و ضبط زبان عرب، قیام کردند که مانند آنان، کسی از عرب‌ترین عرب‌ها قیام نکرده است»؛ ذهبی، شعری درباره این کتاب آورده: «کتاب دیوان العرب ×× أحلی جناً من الضرب / أودعه منشئه ×× أکثر ألفاظ العرب / ما ضر من یحسنه ×× خمول ذکر فی النسب». (محمود مرعشی)

چاپ: سال ۱۹۱۲ در صیدا چاپ شده است؛ قاهره، مجمع اللغة العربیة، محقق: احمد مختار عمر، چاپ اول، ۳ جلد، ۱۳۹۳-۱۳۹۴ق.

[انباه الرواة ۸۷/۱؛ تاریخ الاسلام ذهبی حوادث (۳۵۱-۳۸۰ق)، ص ۴۵۵؛ تاریخ التراث العربی، علم اللغة ص ۳۵۱؛ دیوان الأدب: مجمع اللغة العربیة قاهره؛ الذخائر الشرقیة، کورکیس عواد ۶۶/۴؛ ریحانة الأدب ۲۶۱/۴؛ کشف الظنون ۷۷۴/۲؛ معجم الأدباء (۵ جلدی) ۱۵۸/۲ و ۲۰۷؛ المعجم فی معائیر أشعار العجم چاپ: بیروت ۲۳۱؛ الوافی بالوفیات ۳۹۵/۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴-ف

نسخه اصل: چورلولو curlulu علی پاشا ش ۴۴۶؛ بی‌کا، تا: ۴۰۵ق؛ ۴۰۰گ [فیلمها ف: ۱ – ۳۲۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵

خط: نسخ معرب، کا: حمزة بن عبدالعزیز مقشری، تا: صفر ۴۱۹ق؛ تملک: ابی نجیح احمد بن حسن بن دیزویه قزوینی شافعی، نورالدین محمد بن تاج الدین حسین بن نظام الدین علی حسینی، علی اصغر شریف در ۱۰۴۹؛ اهداء اعتضاد السلطنه به معتمد الدوله فرهاد میرزا و عزالدین بن عذاقه نزیل غری؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سبز، ۳۰۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۱/۹سم [ف: ۱ – ۲۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۶

آغاز: بسمله، قال ابوابراهیم اسحاق بن ابراهیم تولاه الله بعصمته فی الدارین الحمدلله رب العالمین حمداً یبلغ رضاه؛ **انجام:** و من ذوات الثلثه استباه ای اتخذه ... ـاه هـ ف استفامن (ناقص).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۵ (کاتب نام خود را ننوشته و تاریخ تحریر هم نگذاشته است، ولی در پایان هر مبحث پس از نقل آخرین عبارت مؤلف «نظیر: انقضی کتاب ذوات الثلثه من کتاب دیوان الادب و یتلوه کتاب ذوات الاربعة من کتاب دیوان الادب ایضاً» نوشته است: «و الحمدلله علی ذلک کثیراً وصلواته علی رسوله سیدنا محمد النبی خاتم النبیین و علی وصیه امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب خیرالوصیین و علی ابرار عترته المهتدین و علی مولانا المنصور ابی علی الامام الآمر باحکام الله امیرالمؤمنین و سلامه علیه و علیهم اجمعین») و از این عبارات پیداست که نسخه در اواخر قرن پنجم و زمان خلافت الآمر باحکام الله ابوعلی المنصور (۴۸۷–۴۹۵) از خلفای فاطمی مصر نوشته شده، شش ورق اول تحریر قرن هشتم؛ واقف: فاضلخان علاءالملک (ازکتب مدرسه فاضلیه بوده است که به کتابخانه آستان قدس منتقل گردیده و از ذیقعده ۱۰۸۷ داخل عرض شده است)؛ کاغذ: مصری حنایی، جلد: چرمی، ۱۶۸گ، ۳۰–۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۳ – ۳۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۲

آغاز: ضم الصدر فوقع الاستوا بین البیانین لأن لاجمع جمع تکسیر ... باب فعل یفعل بضم العین من الماضی و المستقبل جمیعاً؛ **انجام:** و أقصاه فقصی أی أبعده فبعد، و أنصت الأرض اذا کثر نصیها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام (برگ‌های بسیاری از آغاز، پایان و نیمه و میان ابواب ساقط گردیده و شاید «یک چهارم» از کل کتاب است)؛ عناوین زیبایی با شیوه ثلث و نسخ قرن چهارم، این نسخه با وجود نقص کمی خود، نشانی از آثار صحت و دقت در ضبط مطالب و کلمات است و از حیث زیبایی خط، نمونه زیبایی و هنر است. قدمت و زیبایی و صحت این نسخه از سویی و شهرت خوشنویسی (جوهری) خواهرزاده نگارنده، از سوی دیگر و همچنین گزارش‌های تاریخی در مورد استنساخ و تکثیر دیوان الأدب بوسیله جوهری که یک نسخه آن را یاقوت، در تبریز دیده که تاریخ آن ۳۸۳ق بوده و نسخه دیگری که ذهبی نقل می‌کند با تاریخ ۳۸۸ق، این گمان را در انسان ایجاد می‌کند که شاید نسخه حاضر، بازمانده‌ای از نسخ استنساخی جوهری باشد و الله أعلم، با چند مورد خط خوردگی روی برخی کلمات و جملات؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد مشکی، ۵۰گ، ۲۴ سطر(۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۰ – ۵۷۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۱۹

آغاز: ... ابب فعل بفتح الفا و تسکین العین، علی ثلاثة اجناس ثلاثی و رباعی و خماسی فلم یقصر باسم عن الثلاثی لانه لابد من حرف یبتدءبه و حرف یتوقف علیه و حرف یفرق به بین الابتداء و الوقف؛ **انجام:** و اقلولی، أی:أشرف، م احمومی، ای: اسود، انقضی کتاب ذوات الاربعة و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۵؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام (فاقد مقدمه مؤلف می‌باشد)؛ می‌توان گفت از نسخه‌های نادری است که کامل می‌باشد؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج زرشکی، ۲۷۷گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۷۳۴]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۵

آغاز: بسمله قال اسحق بن ابراهیم تولاه الله بعصمته فی الدارین الحمدلله رب العالمین حمداً یبلغ رضاه و یمتری المزید منه و یستوجب به ما اعد من الکرامة

مشتمل بر کتاب اول (کتاب سالم) تا آخر باب تفعیل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ این نسخه به خط نسخ با شیوه مخصوص نوشته شده، کاتب نامی از خود و سال کتابت نبرده و ظاهراً از خطوط اوایل قرن پنجم هجری می‌باشد، مصحح، با یادداشتی مورخ به سال ۶۰۸ می‌باشد و نیز در همانجا یادداشتی مبنی بر این که حسین بن حاجی محمد کاشانی این کتاب را وقف بر اولاد خود نموده، نوشته شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: قدیمی، جلد: تیماج، ۲۴۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ – ۱۸۵]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۶

انجام: باب الفعلله ص بالاص الرجل ای فرن طامن ظهره و طمان بمعنی. باب.

مشتمل بر قسمتی از کتاب سالم (از باب مفاعله تا آخر کتاب) و کتاب دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه به خط کاتب نسخه شماره ۱۰۵ کتابخانه سپهسالار و تتمه آن است. ولی قسمتی از آخر کتاب ششم آن افتاده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: قدیمی، جلد: تیماج، ۲۳۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۱۸۵]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۹

آغاز: باب فعل بفتح الفاء و تسکین العین ... عل ثلاثة اجناس ثلاثی و رباعی و خماسی؛ **انجام:** انتهی کتاب ذوات الاربعة و الحمدلله رب العالمین

خطبه کتاب را ندارد، از «باب فعل بفتح الفاء و تسکین العین» تا «کتاب ذوات الاربعة» است؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک حاج حسین حسنی و شیخ عبدالنبی و آخوند ملامحمد علی و زین العابدین بن علی بن لطف علی بن احمد تبریزی و نظام الدوله علی محمد شریف؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوا، ۲۶۷ص (۱۱-۲۷۷ ورق)، ۲۵-۲۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۶-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۴۵]

۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۸۴

از دیباچه است تا باب کلمه و کذب؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۲ - ۱۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۹]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۹۳

نیمه کتاب است از «ص البخص لحم القدم» تا باب المفاعلة من الواوی؛ خط: نسخ مغربی، بی کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ کهن تر از نسخه پیش [نشریه: ۲ - ۱۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۹]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۷

آغاز: ... صبتا شدد للکثرة و قال الحسن لا تدنقوا فیدنق علیکم و دنقت الشمی للغروب ای دنت و دنقت عینه ای غارت و یقال شیء مذلق ای مجدد الطرف؛ **انجام:** و من ذوات لاربعة ... و من الیاء، ذ، تذیات القرحة اذا فسدت و تقطعت، س.

خط: نسخ، بی کا، تا: اواخر قرن ۶ یا اوایل قرن ۷ ؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۸گ، ۱۷ سطر(۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۶۷۰]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲

خط: نسخ، کا: ابن سید میر رکن الدین مسعود بن محمد تقی بن شرف الدین حسین بن جلال الدین میر زین الدین علی اکبر خلیل حسینی کاشانی، تا: رمضان ۱۰۹۱ق؛ مصحح؛ اندازه: ۲۰×۲۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

● **دیوان ادهم صفوی** / شعر / فارسی

d.-e adham-e safavī

ادهم صفوی، - ۱۰۶۰ قمری

adham-e safavī (- 1650)

[دنا ۲۷/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۱۲

قصیده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، تا: ۱۲۰۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

● **دیوان ادیب** / شعر / فارسی

d.-e adīb

نیر ادیب، هدایة الله بن عباس، ق۱۳ قمری

nayyer-e adīb, hedāyat-ol-lāh ebn-e ‘abbās (- 19c)

نیر ادیب هدایة الله پسر میرزا عباس پسر میرزا حسین چاردولی از شاعران روزگار قاجار.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲

در دوازده باب در اخلاق مذهبی با یک دیباچه که در آن از تاریخ ۱۲۸۰ تا ۱۳۲۵ که پنجاه سال داشته است یاد کرده است و همچنین از حشمة الدولة حمزة میرزا فرمان روای خراسان و فرهاد میرزا و هنگامه شیخ عبیدالله؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۳۲۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)،اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۷۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۶۷]

● **دیوان ادیب** / شعر / فارسی

d.-e adīb

ادیب، محمد حسین

adīb, mohammad hoseyn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷/۴-طباطبائی

آغاز: نسیم غالیه بود ریاض مشک نشان ×× بود چو خلق وزیر علوم مشک افشان / بیا که از نفحات بنفشه باز دماغ ×× بر آن سر است که منت نهد به غالیه دان؛ **انجام:** کند ادیب به مدح تو چون کمال الدین ×× قصیده‌ای که نظیرش به سالها نتوان ... / بچند قرن دگر نشنوی بجز احسنت ×× گر این قصیده بخوانی به تربت حسان

قصیده‌ای است در ۶۷ بیت و در حاشیه آن به قلم شکسته نستعلیق دیگر نوشته است: «قصیده میرزا محمد حسین اصفهانی ادیب تخلص است که در اواخر به حکم همایونی به میرزا فروغی متخلص گردید. این قصیده را در مدح اعتضاد السلطنه وزیر علوم روحی فداه سروده است حررفی شهر ربیع الاول ۱۲۹۳»؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج نیلی، ۸گ (۹۴-۱۰۱)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۴۰]

● **دیوان ادیب** / شعر / فارسی

d.-e adīb

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: همچون صدف هرانکه کشت بیدم ×× محظوظ داشت در تابناکا

حدود دوهزار و هفتصد و پنجاه بیت با تخلص «ادیب» در غزلیات و قصاید، در مدایح و مراثی و تواریخ و رباعیات، و شاعر در عصر ناصرالدین شاه قاجار می‌زیسته و گویا از اهل قوچان بوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشتی به تاریخ هفتم محرم ۱۳۳۳؛ جلد: مقوایی، ۱۳۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۴]

● **دیوان ادیب الملک** / شعر / فارسی

d.-e adīb-ol-molk

ادیب مراغه‌ای، عبدالعلی بن علیخان، ۱۲۴۳؟ - ۱۳۰۲ قمری

adīb-e marāqe'ī, 'abd-ol-'alī ebn-e 'alī-xān (1828-1885)

تهران؛ اعتماد مقدم، سعید؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: طرفه خازن الاشعار، تا: ۱۲۷۵ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۰]

● **دیوان ادیب بیضائی** / شعر / فارسی

d.-e adīb-e beyzā'ī

ادیب بیضائی، علیمحمد، ۱۲۶۰ - ۱۳۱۲ شمسی

adīb-e beyzā'ī, 'alī-mohammad (1881 - 1933)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۵ص (۷۶-۸۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴۵ - ۱۱۸]

● **دیوان ادیب پیشاوری** / شعر / عربی و فارسی

d.-e adīb-e pīšāvarī

ادیب پیشاوری، احمد، ۱۲۶۰ - ۱۳۴۹ قمری

adīb-e pīšāvarī, ahmad (1844 - 1931).

دیوان او در برگیرنده ۴۲۰۰ بیت قصیده، غزل و قطعه فارسی و ۳۷۰ بیت عربی است. (احمد منزوی)

چاپ: تهران، به کوشش علی عبدالرسولی، ۱۳۱۲ش؛ تهران، به کوشش علی قویم، ۱۳۳۴ش، ۳۲۲ص.

[الذریعة ۱۶۲/۹، نسخه‌های منزوی ۲۲۲۱/۳؛ دنا ۲۸/۵؛ مشار فارسی ۲۲۶۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۸

آغاز: آغاز قیصرنامه: نگارنده کارنامه بوش ×× بهریک منش داد دیگر روش / از این گونه گون جانور کافرید ×× بدین داد آنچه در آن نافرید. آغاز قصاید: تا نمودن آن حلقه‌های زلف چون عنبر مرا ×× کردند اندر یال وگردن عنبرین چنبر مرا / یکتنه آمد براهم پیش و گفتم لشکری ×× پیش آمد با هزاران دشته و خنجر مرا؛ **انجام:** انجام قیصرنامه: که در عشق هرگز نباشد دوئی ×× بدر بر نظر پرده جادوئی / چو بر سرو گل گشت دلباخته ×× بجان شد بسر بلبل و فاخته؛ انجام مخمس: غیرت دین است نه خشم و غضب ×× با نفس سرد و دل ملتهب / گفتن من‌های رب و وای رب ×× خامگه و صبحدم و نیمشب / کوری این افعی عالم گزای

شامل: ۱. قیصرنامه (ص۲-۷۴۰)، ۲. قصاید (ص۷۴۲-۹۷۶)، ۳. مخمس (ص۹۷۷-۹۷۹)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ صفحات «۸۶۰-۸۹۹» به خط شاعر و بقیه دیوان به خط عبرت نائینی، محشی به خط شاعر؛ جلد: مقوایی، ۹۷۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۰۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۳۱

آغاز: بنهاد بر آب و رود بنیان جهان یزدان ×× وز نقش در آی و شو زد مهر بر این ایوان / کشته است نخستین دم درونده دم دیگر ×× کز کشتن و درویدن آباد بود کیهان؛ **انجام:** که در عشق هرگز نباشد دوئی ×× بدر بر نظر پرده جادوئی / چو بر سرو گل گشت دلباخته ×× بجان شد بسر بلبل و فاخته

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۱۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۶-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۷

در سه بخش: ۱. قیصرنامه (۱-۲۲۹)، ۲. قصاید و غزلیات فارسی (۱-۸۲)، ۳. قصاید عربی (۱-۱۰)؛ خط: نسخ معرب، کا: میرزای عبرت، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۶۳گ، ۲۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۷۳/۱

آغاز: بسمله: بشر بده افتدلیا لاهوتا ×× ام نور لاهوت ثوی ناسوتا؛ **انجام:** فلیصنعن مالک فی النار ارحیة ×× و دق عظمیکما فیها کطحان

دارای قصاید و قیصرنامه؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، ۱۰ص (۲-۱۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۹۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۱

آغاز: بسمله، تا نمود آن حلقه‌های زلف چون عنبر مرا ×× کرد اندر یال و گردن عنبرین چنبر مرا؛ **انجام:** عفی عنک ذو العفو العظیم و لیته ×× یدوسک فی اقدام خیل مکردس

مشتمل است بر قصاید و غزلیات فارسی و عربی؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ دارای زیرنویس بوده و بعضی از لغات را معنی کرده، از روی نسخه آقا شیخ علی پسر مرحوم آخوند ملا عبدالرسول استنساخ شده، این حواشی نیز از وی می‌باشد؛

واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، ۲۱۷ص (۲–۲۱۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۷– ۱۵۰]

۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۵

خط: نستعلیق، کا: عبرت نائینی، تا: رجب ۱۳۳۶ق؛ یادداشتی به خط آقای فرخ آمده؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۲۰ سطر (۷×۱۶)،اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: – ۶۳]

● دیوان ادیب شیرازی / شعر / فارسی

d.-e adīb-e šīrāzī

ادیب شیرازی، محمد جعفر بن باقرخان، ق۱۳ قمری

adīb-e šīrāzī, mohammad ja‘far ebn-e bāqer xān (-19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۲

آغاز: با آنکه هیچ نام و نشانی ز من نماند ×× هر دم سهام حادثه سازد نشان مرا؛ **انجام:** زین همنفسان سست ارکان ×× پژمانم و خسته و پریشانم

در عنوان اشعار وی نوشته: «ادیب شیرازی اسمش میرزا محمد جعفر معاصر محمد شاه». از دیوان وی نسخه‌ای یافت نشد. یکی از اشعار نقل شده از وی در مدح حاجی آقاسی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۹۵–۶۹۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۲]

● دیوان ادیب صابر ترمذی / شعر / فارسی

d.-e adīb-e sāber-e termezī

ادیب صابر، صابر بن اسماعیل، – ۵۴۲ ؟ قمری

adīb-e sāber, sāber ebn-e esmā‘īl (- 1148)

آغاز: بسمله، شهاب الدین ادیب صابر غفرالله له دانشمندی ماهر و ادیبی فاضل و شاعری کامل بوده ... نهاد دولت جاوید در زمانه قدم ×× کشید رایت اقبال بر ستاره علم

چاپ: تهران، علی قویم، ۱۳۳۴ش؛ تهران، به کوشش محمد علی ناصح.

[الذریعة ۵۷۲/۹ و ۵۵۴/۲ و ۵۷۲/۷؛ فهرست مشار ۷۱۵؛ فرهنگ سخنوران ۳۲۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۹۶/۳؛ تاریخ گزیده ۶۳۰؛ تذکره دولتشاهی ۹۲–۹۳؛ سخن و سخنوران ۲۵۰/۱–۲۶۰؛ طرائق الحقائق ۳۶۵/۲۰؛ مجمع الفصحاء ۳۱۴/۱–۳۲۵؛ دنا ۲۸/۵–۳۰ (۷۱ نسخه)]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۳عکسی

۶۳۰۰ بیت؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن علوی کاشی، تا: ۷۱۳ق؛ ۲۸گ (۴۸–۷۵)، ۴۰سطر [ف: ۱ – ۵۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۱۳–ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۸/۱

با دیباچه ای در سرگذشت او (شاعر)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۱۵ق؛ در صفحه عنوان دیوان خط میرغلامعلی آزاد بلگرامی (۱۱۱۶–۱۱۹۴) مورخ ۱۱۳۸ هست در سرگذشت شاعر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۴۳ص (۲–۴۴)، ۱۷سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۸ – ۸۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۸/۱–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1386 (بلوشه ۱۲۱۴)؛ خط: نستعلیق، کا: محمدحکیم بن کمال الدین حسینی کرمانی، تا: ۱۲ صفر ۱۰۳۹ق، جا: کتابخانه عالی؛ ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۴–ف

نسخه اصل: آستان قدس ش ۹۶۵؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز ابر دیده بدامان گریستم چندان ×× که همچو دریا بر خواست ابرم از دامان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ شعبان ۱۰۴۹ق، این نسخه اشعارش به ترتیب حروف تهجی نیست و در انتها اشعار دیگر شاعران از جمله عبدالواسع جبلی و غیره نیز ضمیمه می‌باشد؛ مجدول، دارای کمند؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا روغنی، ۱۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۷ – ۱۵۱]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۸–عکسی

آغاز: لب تو طعنه زند گوهر بدخشان را ×× رخ تو طیره کند آفتاب تابان را

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست شده. ۵۳۵ بیت گزیده از سروده‌های او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۴گ (۲۳۱–۲۴۴ متن و کناره) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۷

آغاز: صابر از صنادید اکابر فحول علمای بخاراست، و بعضی از اهل تحقیق گفته اند اصل وی از ترمذست ... نهاد دولت اقبال در زمانه قدم ×× کشید رایت اقبال بر ستاره علم؛ **انجام:** ز باد نام نهادند باده را یعنی ×× چو باد صبح دمیدن گرفت باده بخواه

با دیباچه‌ای به نثر در سرگذشت سراینده، دیوان قصاید اوست حدود ۶۷۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زرین در متن و سپس هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۲گ (۱۹۸پ–۲۰۹ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم[ف:۸–۱۴۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۶/۲

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای چهار پیشانی اسلیمی مذهب،مجدول مذهب؛کاغذ:ترمه سمرقندی آبی و سفید، جلد: میشن قرمز، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۲سم [ف: ۸ – ۶۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** مگر آسان شود بیازی بخت ×× ورنه دشوار می‌نماید کار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۳۶ص (۱۸۰–۲۱۵ هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحق چه سرد و زشت عروسی براستی ×× حقا چه دون و قحبه و ناخوش دلاله یی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: پارچه‌ای، ۳۷گ، ۱۴سطر (۶/۲×۱۴/۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۷ - ۴۴۳]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۴
شعر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۷۸]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بس بس که شکایت تو نا کرده بهست ×× رو رو که حکایت تو نا گفته نکوست
شامل قصاید و رباعیات ادیب صابر است و در نقل قصاید رعایت ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی نشده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ هر بیت شعر در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۰ص، ۱۵ سطر(۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲- ۶۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۴
قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۱۹۸–۱۹۹) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۹]

۱۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴ - د
آغاز: پس از سرگذشت شاعر: نماز شام چو صحبت بریدم از ماوی ×× بریده گشت طریق سلامم از سلمی؛ **انجام:** مگر آسان شود زیاری بخت ×× ورنه دشوار می‌نماید کار
همه اشعار ادیب در این نسخه نیامده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۸۰گ، ۱۴سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۱۰۹]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۲۷/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۸ص(۱–۴۸)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۲۴]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** مگر آسان شود بیاری بخت ×× ورنه دشواری نماید کارما
خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۷۷ص (۶۱۷–۶۹۳)، ۲۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ - ۴۴۶]

۱۹. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۳
آغاز: بسمله - ملک الشعراء جلال الدین (کذا فی النسخه) ادیب صابر شاعریست مشهور و از افاضل شهر ترمذ ... نو بهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد بر صحرا؛ **انجام:** اگر ندید کسی آفتاب را در شب ×× شبش چگونه گرفته آفتاب را بکنار
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با رویه کاغذی الوان، ۹۸ص، ۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: - ۱۲۹]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** از بار رنج هجر تو قدم بود چودال ×× وز زخم دست عشق تو خدم بود چو نیل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ آمیخته است به اشعار انوری و رابعه قزداری و بعضی شعرای دیگر با مقدمه‌ای در ترجمه حال شاعر، با یک سرلوح اکلیلی، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۵ سطر (۶/۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۷سم [ف: ۷ - ۴۴۴]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۱۲
آغاز: دیوان: نماز شام چو صحبت برند از ماوی ×× بریده گشت طریق سلامم از سلمی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۰]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۳
بخشی از دیوان آمده پس از آن اشعاری از رضی الدین نیشابوری و ابوالفرج و شمس طبسی و رباعیات اثیرالدین افزوده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عبدالحسین بن علیخان حورایی به تاریخ ۱۲۶۵ در مشهد مقدس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۷ - ۳۸۲]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴ معیری
آغاز: برابر؛ **انجام:** از باد رنج هجر تو قدم بود چو دال ×× وز زخم دست عشق تو خدم بود چو نیل
شامل: مقدمه نثر در شرح حال ادیب صابر در دو صفحه و ۲۰۰۰ بیت از قصاید و ترکیب‌بند و غزلیات و قطعات و افراد او که بدون ترتیب خاصی نوشته شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با نسخه دیگر مقابله و ابیات ساقط و شرح بعضی لغات از روی برهان قاطع به خط احتشام الدوله در حاشیه، مجدول، باکمند زر و لاجورد؛ تملک: احتشام الدوله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۱۴۸ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۰]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، مجدول، با کمند؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه روغنی، ۱۰۸گ، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** آنروز که گویم بتو نزدیکترم ×× چون نیک نظر کنی ز تو دورترم
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم اصفهانی، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۲۲۳ق، به‌درخواست میرزا عبدالباقی کلانتر اصفهان متخلص به باقی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۴۰گ، ۲۷سطر (۷×۱۸/۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۶/۵سم [ف: ۷ – ۴۴۳]

۲۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ ۱۶ص (۲۱۳–۲۲۸) [نشریه: ۲ – ۱۱۹]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۷
گزیده‌ای است از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۰۴]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۴
آغاز: بسوی مرکز ملك آمدی بنصرت گشت ×× ز مقدم تو مزین همه بلاد و فقار؛ **انجام:** صاحب نظری کجاست تا در نگرد ×× تا آن همه مملکت بآن می‌ارزد
شامل قصاید، ترکیب بندها، قطعات، غزلیات و رباعیات که بدون ترتیب خاصی نوشته شده و ۳۲۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، کا: عادل بن صادق حسینی، تا: ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم نارنجی گل و برگ، ۳۲۹ص، ۱۱ سطر(۷×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۸ – ۸۷]

۲۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۷۹
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ رجب ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۳سم [ف: ۲ – ۲۵۹]

۳۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۶
آغاز: بسمله. نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد بر صحرا / تا به تأثیر بذل و همت او ×× گشت صحرا بدیع و بی همتا؛ **انجام:** افتادن دندان تو ای بدر منیر ×× دادست دو گل برگ تو را رنگ ضریر / چندین چه خوری زبهر تشویر ×× از یك صدف ای نگار یك درکم گیر
تقسیمات این نسخه شامل قصاید که قوافی آنها بحروف الفبا مرتب شده، غزلیات، مقطعات، رباعیات که نامرتب تنظیم شده است حواشی در صفحات اول الی ۶۰ به خط صدرالشعرا بهاریه و اشعار متفرقه کتابت شده است؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ شوال ۱۲۴۶ق؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۳۲۰ص، ۱۷ سطر،اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۳ – ۱۲]

۳۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۵/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی دنبلی، تا: ۲۷ رمضان ۱۲۴۶ق، جا: زنجان؛قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۳۷]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** گر که بینی ترنج یا نارنج ×× رهی از محنت و مصیبت و رنج
شامل: نثر در شرح حال ادیب (ص۱–۲)، قصاید بدون رعایت ترتیب الفبائی آخر قوافی (۲–۱۴۷)، دوبیتی و قطعه (۱۴۷–۱۵۳)، قصیده و قطعه و رباعی (۱۵۳–۱۷۳)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی متخلص به انجم، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۶×۲۲/۵سم [ف: ۵ – ۴۵۱]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۶
آغاز: بسمله، ملك الشعراء جلال الدین (در نسخه چنین بود ولی تذکره‌ها نام او را شهاب الدین ضبط کرده اند) ادیب صابر شاعریست؛ **انجام:** چندین چه خوری ز بهردندان تشویر ×× از یک صدف ای نگار یک در کم گیر
شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف الفبائی حرف آخر قوافی (گ۱–۱۴۲)، ترکیب بند (۱۴۲–۱۴۹)، قطعات (۱۵۰–۱۶۲)، قطعه و غزل (۱۶۲–۱۸۳)، رباعیات (۱۸۴–۱۹۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۹۲]

۳۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۹۳۹
خط: نستعلیق، کا: علی محمد شیرازی، تا: ۱۲۵۶ق؛ یادداشتی از حسین حکیمی در نرگس تپه گرگان در ۱۲۵۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۲۵۹]

۳۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن روز که گویم بتو نزدیک ترم ×× چون نیک نظر کنی ز تو دورترم
خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن ملا عبدالرحیم نقنه‌ای (از محال سمیرم سفلی)، تا: صفر ۱۲۵۶ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۸۱۸]

۳۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۵ ـ ج
خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم برای میرزا محمد تقی سپهر، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۵گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۴۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۳/۳
خط: نستعلیق، کا: میرزا سید فتح الله تفرشی، تا: شنبه ۵ ذیحجه ۱۲۵۸ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ (۱۳۹پ–۲۰۴پ)، ۱۲–۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۸۸]

۳۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۶
آغاز: شهاب الدین ادیب جابر غفرالله له دانشمندی باهر و ادیبی

فاضل و شاعری کامل بوده ... نماز شام چو صحبت بریدم از مأوی ×× بریده گشت طریق سلام از سلمی؛ **انجام:** مگر آسان شود به یاری بخت ×× ورنه دشوار می‌نماید کار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ شوال ۱۲۵۸ق؛ با دیوان قطران و منوچهری با خط همان کاتب تحریر شده در همان سال در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۴۵گ، ۲۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۵۱۷]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۲

خط: شکسته، کا: سید عبدالله تفرشی، تا: سلخ رمضان ۱۲۵۹ق، جا: تفرش؛ با دیباچه نثر در سرگذشت شاعر؛ کاغذ: فستقی قورخانه‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۲سم [ف: ۲ - ۲۵۹]

۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۸

آغاز: نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد در صحرا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۷ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۵۷]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۸۴/۱

آغاز: بسمله شهاب الدین ادیب صابر ... شب آدینه و من مست و خراب ×× عاشقی در سر و در دست شراب؛ **انجام:** که بدگو را سخن با نیک اندیش ×× بهرزه چون درآیی کاروان است
خط: نستعلیق، کا: سرخوش خراسانی، تا: تقریبا ۱۲۶۰ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷ص (۱- ۱۴۷)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۷/۲ - ۵۰]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱۰

بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۸

خط: نستعلیق، کا: حاجی میرزا احمد دیوان بیگی، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق؛ کاتب مؤلف حدیقة الشعراء (چنانکه شعاع گواهی داده) با مهر: «ابن ابوالحسن احمد الشیرازی»؛ یادداشت و مهر حسن شعاع در روز دوشنبه ۱۹ رمضان ۱۳۵۴ که نسخه نوشته دیوان بیگی است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۵گ، ۱۵سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۲۲۴]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز باد نام نهادند باده را یعنی ×× چو باد صبح دمیدن گرفت باده بخواه
این دیوان بدنی شرح در اینجا منتظم است: شرح حال ادیب صابر (۱۸۲-۱۸۳)؛ قصاید بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی (۱۸۳-۱۸۹)، سه بیت شعر با قافیه «هاء» که ظاهراً باقیمانده قصیده‌ای یا غزلی می‌باشد (ص۲۰۰)؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج ماشی، ۱۹ص (۱۸۲-۲۰۰)، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۳۶]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۵

آغاز: بسمله. شهاب الدین ادیب صابر غفرالله دانشمندی ماهر و ادیبی فاضل و شاعری کامل بوده ... نماز شو چو صحبت پریدم از مادی پریده گشت طریق سلامم از سلمی؛ **انجام:** مگر آسان شود بیاری بخت ورنه دشوار می‌نماید کار
خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع حسینی، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۶۱گ (۷۹پ-۱۳۹پ)، ۱۶سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [رایانه]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۴

آغاز: بسمله. شهاب الدین ادیب صابر غفرالله دانشمندی ماهر و ادیبی فاضل و شاعری کامل بوده ... نماز شام چو صحبت پریدم از مادی پریده گشت طریق سلامم از سلمی
قصاید بدون ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، قطعات، رباعیات و فردیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع حسینی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج، عنابی، ۶۱گ (۷۹پ-۱۳۹پ)،۱۶سطر(۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۲سم [رایانه]

۴۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۱

آغاز: ملک الشعراء جلال الدین ادیب صابر ... نو بهار بدیع بی همتا ×× همتی ثبت کرد بر صحرا؛ **انجام:** چندان چه خوری زبهر دندان تشویر ×× از یک صدف ای نگار یک در کم گیر
خط: نسخ، کا: غلامرضا حیران، تا: ۱۲۶۸ق؛ در خاتمه کاتب قصیده‌ای از خود به مطلع: «ای پیک صبا گر گذری سوی الشتر ×× آنجا مفکن بار برو جانب ششتر» و به مطلع: «گردون به عنانت رود انجم به رکابت ×× تا گردش گردون بود و جنبش اختر»؛ جلد: تیماج، ۱۸۴گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۱۸]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۳-۲/۱۴۳

آغاز: بسمله. ملک الشعرا جلال الدین ادیب صابر شاعری است مشهور از افاضل ... درتعریف بهار می‌گوید: نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی ثبت کرد بر صحرا / تا به تأثیر بذل همت او ×× گشت صحرای بدیع بی همتا؛ **انجام:** افتادن دندان تو ای بدر منیر ×× داده است دو گلبرگ تو را زنگ زریر / چندان چو خوری زبهر دندان تشویر ×× از یک صدف ای نگار یک دَر کم گیر.
غزلیات، قطعات، قصاید، ترکیب بند و رباعیات به ضمیمه مقدمه‌ای به نثر در شرح حال شاعر؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن مرحوم محمد علی، تا: ۸ جمادی الاول ۱۲۷۱ق، حسب الامر میرزا محمدحسین خانا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۵۷]

۴۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۹/۲ـ د

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۸ شعبان ۱۲۷۳ق، جا: تهران؛ خط محمد علی طباطبایی بیدگلی کاشانی که در روز سه‌شنبه ۴ محرم ۱۲۷۴ در تهران، سرگذشت شاعر به خامه طلوعی عراقی مالک نسخه در ۱۳۵۲ در پایان؛ ۷۱ص (۱-۷۱) [ف: ۱ - ۲۴۰]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۶/۲

آغاز: بسمله.ای زلف یار من زرهی یار زره گری ×× در پیش تیر

غمزه جانان زره دری؛ **انجام:** و آن روز که گویم بتو نزدیکترم ×× چون نیک نظر کنم بسی دورترم (تمام شده منتخب اشعار ...)
گزیده‌ای است از قصاید و قطعات و رباعیات و مخمسات او؛
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم طبیب گلپایگانی، تا: ۱۰ رجب ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۲۷گ (۶۶پ–۹۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۷سم [ف: ۸ – ۴۰۰]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۳۴

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱ص (۱۲۱هامش)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ – ۷۹۳]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۷

انجام: خاتمه دیوان: جمله و تفصیل احوال تو در اقبال او ×× با رجوع هر چه تفصیل است سوء خجلت است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ مجدول؛ ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۲ – ۲۰۶]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۷

آغاز: نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد در صحرا؛
در حدود ۴۹۱۴ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد علی حسینی متخلص به وجدی، تا: ۱۲۸۴ق، به دستور بیوک کان افشار سرتیب فوج مراغه؛ با سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۸۴گ، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ – ۱۸۰]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۲/۱

خط: نستعلیق، کا: علی راقم خراسانی، تا: چهارشنبه شعبان ۱۲۸۷ق، به دستور آقا میرزا ابراهیم مشتری؛ با دیباچه سرگذشت او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۱گ (۱پ–۸۱ر)، ۱۹۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۰]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۲/۳

آغاز: ادیب صابر از استادان درست سخن است؛ **انجام:** از دولت موافق و اقبال و جاه تو ×× بادا مکان عز و شرف در مکان تو
شامل یک مقدمه نثر در شرح حال ادیب صابر در هشت صفحه، قصاید که سه قصیده آن از رضی نیشابوری و یک قصیده از اثیر اخسیکتی است و قطعات؛ خط: شکسته نستعلیق مختلف، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۵۹گ (۱۶۱–۳۱۹)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۵۰]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۶

آغاز: نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد در صحرا؛ **انجام:** بماتم نشستی بمرک زنت ×× ازین پس بمرک تو ماتم بود / زنت مرد چون تو نمیری همی ×× چه مردی بود کززنی کم بود
محتوی قصائد و غزلیات و اهاجی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۱۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲–۲۰۶]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول مذهب؛ یادداشت خرید به تاریخ ۱۳۲۷ و نام ضیاء لشکر؛ جلد: میشن قرمز، ۱۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۲۵۹]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۰۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۷۹]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۵

آغاز: سرو سیمینی و بار سرو سیمین آفتاب ×× جفت لاله ماه داری جفت نسرین آفتاب؛ **انجام:** هر زمان زان نافه نافه، نافه تبت خجل ×× هر زمان زین توده توده، توده نسرین خجل
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۶۹–۶۷۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۰]

۶۰. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز: نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد بر صحرا؛ **انجام:** برجستم وز خانه برون کردمش دوان ×× در حال یسعر نمودم مثاله (؟)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ محرم ۱۳۰۱ق؛ جلد: روغنی، قطع: رحلی [نشریه: ۵ – ۶۲۵]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸۷

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن میرزا احمد بن میرزا رضا بن میرزا رضی ادیب تبریزی، تا: ربیع الاول ۱۳۰۸ق؛ با دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۱۶سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ – ۱۳۹۲]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱۰

آغاز: لب تو طعنه زند گهر بدخشان را ×× رخ تو تیره کند آفتاب تابان را / به بوسه ای زلبت تهنیت کنم دل را ×× به دیدنی ز رخت تربیت کنم جان را؛ **انجام:** تا غایبی از چشم من ای بینائی ×× کرد است مرا غیبت تو سودائی / از خرد و خواب و دل و دانائی ×× غایب شده گیر اگر تو حاضر نائی
خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالخالق شهداوی مصاحبی محمدیه نائینی متخلص به عبرت، تا: سرخ ذیقعده ۱۳۳۶ق؛ محشی با رمز «ح د»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی مشکی، ۹۶گ، ۲۵ سطر(۷×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ – ۵۳۶]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۸

آغاز: نوبهار بدیع بی همتا ×× همتی بذل کرد در صحرا
قصائد و مقطعات و غزلیات و رباعیات آن مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی است و بنابر شماره این نگارنده در حدود ۵۳۳۴ بیت می‌باشد، پیش از شروع به دیوان فهرست قصاید و غیره نوشته شده؛ خط: نسخ خوب، کا: عبرت مصاحبی نائینی، تا: ۱۳۳۶ق؛ پیش از آن شرح حالی از ادیب نگارش یافته، پشت صفحه نخستین عبدالحسین سردار معظم خراسانی به خط خود در سال ۱۳۳۷ شرحی در معرفی از این نسخه و این‌که وی به جمع و

ترتیب آن پرداخته و این دیوان تا کنون چاپ نگردیده و نسخه برای کتابخانه وی نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۸۰]

۶۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۶۷

آغاز: لب تو طعنه زند گهر بدخشان را ×× رخ تو تیره کند آفتاب تابان را / به بوسه ای زلبت تهنیت کنم دل را ×× به دیدنی ز رخت تربیت کنم جان را؛ **انجام:** با چرخ مدور به جفا مقرونی ×× وزماه منور به جمال افزونی / ای چرخ مگر دایره گردونی ×× کز دایره مراد من بیرونی.

خط: نسخ، کا: محمد علی عبرت نائینی، تا: ۱۴ شوال ۱۳۳۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۹]

۶۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۹۴

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۸ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۹۳]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۴

آغاز: ملک الشعرا جلال الدین ادیب صابر شاعریست مشهور ... الخ خور ازین برکشیده ایوانست ×× که برو مشتری و کیوانست؛ **انجام:** چندین چه خوری زبهر دندان تشویر ×× ازیک صدف ای نگاریک درکم گیر

منتخب دیوان؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۵ص، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ - ۸۱۳]

۶۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۹/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** از این سه دانه در افتند عاشقان در دام ×× وزین سه فتنه گرایند عاقلان بگناه / ز باد نام نهادند باده را یعنی ×× چو باد صبح دمیدن گرفت باده بخواه

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۴سم [ف: ۴ - ۱۱۸۵]

۶۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۵

آغاز: شهاب الدین ادیب صابر غفرالله له دانشمندی ماهر و ادیبی فاضل و شاعری کامل بوده در عهد سلطان سنجر از تربد بمرو افتاده و اصل او از بخاراست فاما در خراسان نشو و نما یافته است معارض رشیدالدین و طواط است تا حدی که یکدیگر را اهاجی رکیکه گفته اند ... صابر نزد سلطان سنجر و ارکان دولت او محترم بوده و چون اتسز خوارزمشاه با سلطان در خوارزم عصیان ظاهر کرد سلطان ادیب صابر را مخفی بخوارزم فرستاد تا دائم متفحص حالات و منهی اخبارات باشد اتسز شخصی فدائی را فرستاد تا روز جمعه سلطانرا زخم زند و هلاک کند ادیب صابر صورت و هیئت آن شخص بر کاغذی تصویر کرد و بمرو فرستاد و آن شخص را یافتند و سیاست کردند و ادیب در خوارزم بود اتسز خبر یافت ادیب را دست و پا بست و در جیحون انداخته و کان ذلک فی شهور سنه ۵۴۶ نماز شام چو صحبت بریدم از ماوای ×× بریده گشت طریق سلام از سلمی؛ **انجام:** تیرت بگاه زخم چو پوید بسوی خصم ×× کلکت بوقت مهر چو جنبند در لبان / این داعی است پای امل را بکوی امل ×× وان هادیست دست اجل را بسوی جان

دارای مقدمه‌ای است منثور در شرح احوال ادیب صابر، قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات که نامرتب تنظیم شده؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با کمند، یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: «ناصرالدین شاه قاجار»، «مشیر السلطنه ۱۳۲۲»، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۲۲۱ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۱۱

آغاز: زما بیان رخ و چشم و زلفت ای دلبر ×× یکی گل است دوم نرگس وسیم عنبر

شعری از ادیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۰۶ر-۲۱۰ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۵]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 2846؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۷]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۰/۳

با سرگذشت او در آغاز به نثر. در این سرگذشت آمده: «اما اشعارش آنچه بنظر راقم حروف تقی الحسینی رسیده بیش از دو هزار بیت نبوده و اوراق بسیار از آن افتاده»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۶۵گ (۲۶۴-۳۲۸)، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۹]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● دیوان ادیب کاشانی / شعر / فارسی

d.-e adīb-e kāšānī

ادیب کاشانی، احمد بن ابوالحسن، ق۱۳ قمری

adīb kāšānī, ahmad ebn-e ab-ol-hasan (- 19c)

[مجله یغما س ۳ ش ۷ و ۹؛ تاریخ اجتماعی کاشانی ص ۱۰۴ و ۲۵۴؛ آثار تاریخی کاشان و نطنز ص ۳۲۴؛ تاریخ شیبانی ص ۵۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۰-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با خط و مهر میرزا طاهر بصیرالملک نویسنده کشف الابیات مثنوی و قرآن مترجم با کشف الایات بصیر الملکی؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۰]

● **دیوان ادیب کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e adīb-e kāšānī
ادیب کاشانی، فرج الله بن هاشم، ق۱۳ قمری
adīb-e kāšānī, faraj-ol-lāh ebn-e hāšem (- 19c)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲ ـ ج
آغاز: بیا ای ساقی مهوش بده جامی و ناولها ×× که از یک جام می‌آسان تواند گشت مشکلها؛ **انجام:** چرخ گردون را نباشد راستی باراستکاران ×× چشم امید و مدارا خود مدار از کجمداری در ۱۲۹۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۷ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱-۲۴۰]

● **دیوان ادیب کرمانی** / شعر / فارسی
d.-e adīb-e kermānī
ادیب کرمانی، قاسم بن زین‌العابدین، ۱۲۳۸-۱۳۰۸ شمسی
adīb-e kermānī, qāsem ebn-e zayn-ol-'ābedīn (1859 - 1929)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۷
مثنوی فیقونامه اوست؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۴ [مختصر ف: ۷۱۵]

● **دیوان ادیب نیشابوری = لئالی مکنون** / شعر / فارسی
d.-e adīb-e neyšābūrī = la'ālī-ye maknūn
ادیب نیشابوری، عبدالجواد بن عباس، ۱۲۸۱ - ۱۳۴۴ قمری
adīb-e neyšābūrī, 'abd-ol-javād ebn-e 'abbās (1865 - 1926)

چاپ: به نام لئالی مکنون به چاپ رسیده
[الذریعه ۶۶/۹؛ مشار ۱۳۳۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷۸
آغاز: نگارنده کارنامه بوش ×× بهر یک منش داد دیگر روش؛ **انجام:** چون کله یاوه شبان بادادهش روز و شبان ×× وای آتش افروزی زبان کیة النار آمده
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۷گ، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۸۶۶]

● **دیوان اذنب شبرغانی** / شعر / فارسی
d.-e aznab-e šoborqānī
اذنب شبرغانی
aznab-e šoborqānī
[فهرست گنج بخش منزوی ۱۴۱۱؛ فهرست مشترک ۱۴۱/۸-۱۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶۴
آغاز: ز بسم الله بسته ناله بر تار فغانی را ×× بده پرواز همت بال مرغ آشیانی را
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۵۸۰. دیوان اشعار ناظم است به ترتیب حروف آخر قوافی و مشتمل بر حدود ۳۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۲۰ص [عکسی ف:۶-۳۰۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۷/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۷]

● **دیوان اربلی** / شعر / عربی
d.-u irbilī
اربلی، علی بن عیسی، - ۶۹۲ ؟ قمری
erbelī, 'alī ebn-e 'īsā (- 1294)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۲۲/۴
آغاز: بنو البنت ایضا بنوا عمه ×× و ذلک ادنی لانسابها ... (پس از بیست بیت) آمده فی مدح امیرالمؤمنین (ع) لعلی بن عیسی الاربلی رحمه الله: سل عن علی مقامات غرفن به؛ **انجام:** من دوحة العز التی فرعها ×× سام علی اوج السها سامق.
قصایدی است در مدح حضرت علی (ع) و سایر امامان اثنا عشر تا حضرت صادق (ع) را دارد و بقیه آن کسر می‌باشد. موجودی این اشعار، شش برگ بیش نیست؛ خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۸۲]

● **دیوان ارجانی = بهجة المجالس و نزهة المجالس** / شعر / عربی
d.-u arrajānī = bahjat-ul majālis wa nuzhat-ul majālis
ارجانی شوشتری، احمد بن محمد، ۴۶۰ - ۵۴۴ قمری
arrajānī šūštarī, ahmad ebn-e mohammad (1069 - 1150)

این دیوان که حاوی قصاید و اشعار ارجانی است بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی ترتیب یافته و قصائد از الف تا یاء به ترتیب الفبائی آمده است. اغلب اشعار در مدح بزرگی یا امیری یا شعری در مدح ظریفی است. ستودگان دیوان ارجانی: ۱. غلامی ترک در اصفهان در سال ۵۲۱، ۲. ولی الدین (یا ولی الدوله) منشی، ۳. معین الدین ابانصر مختص الملوک احمد بن فضل بن محمود مستوفی، ۴. مسعود بن محمد بن ثابت خجندی (رثاء وی را گفته و برای برادرش صدرالدین عبداللطیف در اصفهان فرستاده است)، ۵. مستظهر بالله، ۶. نقیب هاشمیان، ۷. سعید بن عمادالدین طاهر قاضی شیراز، ۸. وصف شیرین، ۹. مدح شهاب الدین اسعد طغرای، ۱۰. سدیدالدولة ابن الانباری منشی دیوان خلافت، ۱۱. کمال الدین علی بن احمد سمیرمی،

۱۲. مهذب الدین ابی طالب بن ابی البدر، ۱۳. شرف الدین انوشروان بن خالد، ۱۴. صدر شهید عزیز الدین عماد الاسلام ابی نصر احمد بن حامد بن محمد، ۱۵. قاضی ناصر الدین ابی محمد عبد القاهر بن محمد قاضی خوزستان، ۱۶ـ امیر عسکر فیروز، ۱۷. کمال الدین ثابت مستوفی، ۱۸. شرف الاسلام اسمعیل ابن ابی العلاء، ۱۹. جمال الدین حسن بن سلمان بن الفتی، ۲۰. استاد بنیمان بن شه فیروز، ۲۱. تاج الدین ابی طالب بن حسین بن کافی بن الحسین، ۲۲. ظهیر الدین شمس الملک عثمان بن نظام الملک حسن بن علی بن اسحاق در مسکر عتابی محمدی در ۵۰۵، ۲۳. مدح عمید در عسکر مکرم در ۵۳۸، ۲۴. مدح صدرالدین رکن الاسلام ابابکر محمد بن عبداللطیف بن ثابت خجندی، ۲۵. المسترشد بالله، ۲۶. مؤید الملک ابابکر عبیدالله بن نظام الملک وزیر سلطانمحمد ملکشاه در تهنیت گریختن لشکر وزیر سعدالملک و کشته شدن او، ۲۷. خطیر الملک ابا منصور محمد بن حسین بن احمد، ۲۸. وزیر سعدالملک، ۲۹. مجدالدین عبدالله بن فضل بن محمود برادر معین الدین مختص، ۳۰. صفی الملک ابی المحاسن بن خلف، ۳۱. قصیده‌ای که در ۵۴۱ پس از ۵۰ سال به نام ولی الدین مسعود بن زعیم الدین خوزستان به نام کرده و تغییر در آن داده است، ۳۲. عمادالدین عارض، ۳۳. سدید الدولة بن انباری کاتب الانشاء دیوان (محمد بن عبدالکریم)، ۳۴. شهاب الدین طغرائی اسعد، ۳۵. هجو اهل تبریز، ۳۶. هجو قاضی القضاة، ۳۷. مدح استاد مؤید الدین اباالسمعیل، ۳۸. مدح قاضی قضاة فارس عمادالدین ابو طاهر بن محمد، ۳۹. وصف معسکر سلطان، ۴۰. وصف اعزدهستانی، ۴۱. مدح قوام الدین ابانصر احمد بن نظام الملک حسن بن اسحاق و تهنیت فتح قلعه باطنیه، ۴۲. مدح ابی القاسم علی بن طراد زینبی، ۴۳. مدح عزیز الدین ابانصر بن حامد، ۴۴. جلال الدین اباعلی بن صدقه، ۴۵. ثقة الدوله بن وزیر ابی شجاع، ۴۶. سعدالملک، ۴۷. مدح محمود بن ملکشاه، ۴۸. صفی الدین علی بن نصر سالمی، ۴۹. اباطاهر خاتونی، ۵۰. وزیر ابی قاسم، ۵۱. نجم الدین فضل بن محمد، ۵۲. ابانصر سالمی مستوفی الممالک، ۵۳. وزیر شحنه بغداد، ۵۴. بدیع و ثابی، ۵۵. نظام الدولة بن رضوان، ۵۶. جمال الدین حسین بن سلطان الفقیه قاضی خراسان، ۵۷. مجد الدوله زعیم الدین علی بن جهیر وزیر مستظهر، ۵۸. ثقة الدوله حسن بن عبدالواحد صاحب المخزن، ۵۹. مجدالدین عبدالله بن فضل هاشمی، ۶۰. رثای ابی المحاسن بن ابی العلاء قاضی القضاة خوزستان به زبان پدرش، ۶۱. عز الدین ابی عیسی ابن الاثیر، ۶۲. صفی الدین مستوفی.

چاپ: بغداد، وزارة الثقافة و الاعلام، محقق: محمد قاسم مصطفی، چاپ اولف ۲جزء، ۱۳۹۸ق.

[الذریعه ۶۷/۹رقم ۳۸۰؛ دنا ۳۱/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵

آغاز: بسمله، قال القاضی ناصح الدین زین الاسلام ابو بکر احمد بن محمد بن الحسن الاجازانی رحمه الله؛ **انجام:** دائمه اخرها لا یبلغ ××کانها عمرک طوق مفرغ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۳۷ق؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۸۹

آغاز: «الحمد لله الذی خص اهل الادب بالذوق السلیم و علی من سواهم میزهم بالفهم المستقیم ... قال یمدح الامام المستظهر بالله الم یأن یا صاح ام قدانی ×× بامر المقیم ان یعتنی؛ **انجام:** ذادوا علی الولی تسبغ ×× ظلالها و للعدو تدمغ / دائمة اخرها لا یبلغ ×× کانما عمرک طوق مفرغ

با مقدمه‌ای کوتاه به نثر در آغاز؛ خط: نسخ ترکی، کا: محمد بن علی بن احمد حریری، تا: شنبه ۱۶ رجب ۱۰۴۱ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تملک: محمد ... ابن السید محمد بن مفخر العلماء و المدرسین شیخ عثمان قطان در ۱۱ جمادی الاول ۱۱۳۸ق، محمود بن محمد بن عبدالهادی در ۱۲۲۵ق، ... بن عثمان المعید (؟) سلیمانیه؛ یادداشت خریداری کتاب در ۱۱۴۴ق نوشته درویش اسمعیل خادم قبة الصفاء؛ مهر: «ابن محمد ابراهیم زین العابدین»، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ اهدایی: جعفر سلطان القرایی در آذر۱۳۴۸ش؛کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱گ، ۲۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۸سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۵۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۹

خط: نسخ، کا: محمد بن یسن، تا: نیمه شعبان ۱۱۲۷ق؛ مجدول؛ تملک: حسن بن عبدالکریم بن محمد بن محمد بن محمد شهیر به ابن حمزة حنفی در ۱۱۲۷؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۶۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۲سم [ف: ۱ - ۲۲۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۰۰

آغاز: قال القاضی ناصح الدین ... یمدح بعض الرؤساء الاکابر و هو ضیاءالدین رئیس بلدة ازواره علی قافیة الهمزة: یرمی فؤادی و هو فی سودائه ×× اتراه لایخشی علی حوبائه؛ **انجام:** ظلالها و للعدو یدفع ×× دائمة آخرها لایبلغ/ کانما عمرک طوق مفرغ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۹۲]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۱ ـ ب

آغاز: قال القاضی ناصح الدین زین الاسلام ابوبکر احمد بن محمد بن الحسن الارجانی رحمه الله یمدح بعض الرؤسا الاکابرو هوضیاء الدین رئیس بلدة الازواره علی قافیه الهمزه ... سیرمی فؤادی و هوفی سودائه ×× الاتری فلایخشی علی حوبائه؛ **انجام:** دائمة آخرها لا یبلغ ××کانما عمرک طوق مفرغ

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: پنج‌شنبه ۱ ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ از روی نسخه مورخ روز دوشنبه ۲۴ شعبان ۶۳۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۰گ، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۸سم

[ف: ۱ – ۲۴۱]

● دیوان اردی / شعر / فارسی

d.-e ordī

اردی، احمد، ق۱۴ قمری

ordī, ahmad (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۳

آغاز: جلوه یار شود از دل محرم پیدا ×× همچو حوا که شد از پهلوی آدم پیدا / همه عالی به تماشای دل آشفته است ×× چون من آشفته دلی نیست به عالم پیدا؛ **انجام:** شکسته شد دل من همچو مینا ×× چو دیدم بر رهی مینا شکسته / غیر دل هرجا که جستم من ندیدم هیچ جای ×× دردل خود نیک دیدم دلربا را یافتم

غزلیات به ترتیب حروف تهجی و چند ماده تاریخ را شامل است که در یکی از آنها تاریخ وفات خواجه خان در سال ۱۳۲۴ ذکر شده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۲۷ق (مطابق یکم اسفند۱۳۱۹ [در نسخه چنین نوشته شده])؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۷ – ۱۶۸]

● دیوان ارسلان / شعر / فارسی

d.-e arsalān

ارسلان طوسی، – ۹۹۵ قمری

arsalān-e tūsī (- 1587)

شامل مقدمه، غزل‌ها، مطالع، قطعه‌ها، رباعیات و معمیات است. غزلها به ترتیب تهجی قوافی مرتب شده است. تعداد ابیات دیوان ارسلان طبق گفته خودش هزار بیت است اما آنچه در نسخه مجلس دیده می‌شود تعداد ابیات دیوان او بالغ بر ۱۰۷۶ بیت می‌شود شامل: غزلها ۸۸۹ بیت؛ مطالع، ۴۵ بیت؛ قطعه‌ها ۵۵ بیت؛ مثنوی ۱۱ بیت؛ رباعیات ۷۴ بیت؛ معمیات ۲ بیت.

آغاز: غزلیات: من از کجا و غم عالم خراب کجا××کجاست میکده و ساغر شراب کجا / چه سان به روی آیینه دم زند ز صفا ×× فروغ ماه کجا نور آفتاب کجا

انجام: معمیات: هر ناوک غم کزان جفا کیش آید ×× بر جان حزین من درویش آید / تیر ستم و جفا من دلشده را ×× پیوسته ز یار بر دل ریش آید

چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، ادبیات فارسی–۲ (شعر)، مسلسل ۹، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامس، بهار ۱۳۸۴ش، با تصحیح مهدی صدری

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲

آغاز: ساقی ز عکس می‌شده روشن ضمیر ما ×× جامی بده که عارف جام است پیرما

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ از قرائن ظاهر است که در اواخر قرن دهم و در زمان حیات شاعر (ارسلان) نگارش یافته، احتمال دارد که خط خود وی باشد، در حاشیه برخی از برگ‌ها ابیات و غزلیاتی که پس از نگارش نسخه انشا شده نیز به‌خط خیلی خوب که شاید نویسنده آن همان نویسنده متن باشد نگاشته شده، دارای سرلوحی زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۸۲]

● دیوان ارشد همدانی / شعر / فارسی

d.-e aršad-e hamadānī

ارشد همدانی، محمد هادی

aršad-e hamadānī, mohammad hādī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۹۲

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۱۱۹ر–۱۱۹پ) [ف: ۳۸ – ۲۵۸]

● دیوان ارفع / شعر / فارسی

d.-e arfa‘

ارفع، هادی، ۱۳۱۳ شمسی

arfa‘, hādī (1934 -)

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۰۱

آغاز: برف بگرفت جهان را ز کران تا بکران ×× گشت در سوده و اخور در و دشت نهان / چرخ حلاج دگر چرخ نگشته ز چه روی ××این چنین پنبه محلوج فرو ریزد از آن

شامل غزلیات شاعر است با تخلص «ارفع» که در سال‌های ۱۳۳۵–۱۳۳۸ سروده شده و در این مجموعه به ترتیب تاریخ نظم آنها فراهم آمده است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۳۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۹۴]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۲۹

مشتمل بر چند غزل و قصیده و قطعه و مثنوی و رباعی که پیرامون مسائل دینی و شکوه از روزگار و سوگ خویشان و دوستان و گاه وقایع تاریخی سروده شده است؛ خط: نستعلیق، کا: خانم وجیهه صادقپور (خواهر سراینده)، بی‌تا؛ ۷۱گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۱۲]

● دیوان ازرقی هروی / شعر / فارسی

d.-e azraqī-ye heravī

ازرقی، ابوبکر بن اسمعیل، – ۵۲۷ قمری

azraqī, ābū-bakr ebn-e esmā‘īl (- 1134)

دیوان ازرقی که شامل قصاید و رباعیات می‌باشد، موافق

نسخه‌ای که در کتابخانه مجلس موجود است در حدود ۲۴۰۶ بیت شعر (قصاید و ۲۱ قطعه شامل ۱۵۲ بیت و ۷۷ رباعی) می‌باشد، ۷۶۲ بیت از آن در مجمع الفصحا و ۲۲۴ بیت در لباب الالباب چاپ گردیده است. نسخه‌های متفاوت، تعداد ابیات متفاوت است.

آغاز: ۱: بسمله. ز نور قبه زرین آیینه تمثال ×× زمین تفته فرو پوشد آهنین سربال / فروغ چتر سپهری به یک درخشیدن ×× به سنگ زلزله اندر زند به گاه زوال

۲: چه جرمست اینکه هر ساعت ز موج نیلگون دریا ×× زمین را سایبان بندد به پیش گنبد خضرا / چو در بالا بود باشد ز چشمش اشک در پستی ×× چو در پستی بود باشد ز کامش دود بر بالا

چاپ: تهران، به کوشش سعید نفیسی، ۱۳۳۶ش؛ تهران، به کوشش عبدالرسولی، ۱۳۳۶ش

[نسخه‌های منزوی ۲۲۲۲/۳ و۲۴۶۲؛ مشترک پاکستان ۱۸۷۹/۹؛ دنا ۳۱/۵-۳۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۷-ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۳/۴-ف

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج Or. 1724. دارای گزیده؛ خط: نسخ، کا: غیاث الدین محمد بن یوسف بن علی، تا: رجب ۶۰۴ق؛ ۲۵گ (۹۳-۱۱۷)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۱]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۳۴/۲بخش۳ و ۲۳۵/۲بخش۳

کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی، تا: ۶۹۲ق؛ ۱۸گ (۱۸-۳۵) [ف: ۱۲۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اگر غم را چو آتش دوذ بوذی ×× جهان تاریک ماندی جاوذانه / سراسر گرد عالم گر بگردی ×× هنرمندی نبینی شادمانه

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول، دارای هفده ترنج (در اول دیوانها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۲۱ر-۴۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۵]

۵. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۵ تا ۲۵۱بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ۱۰۳؛ نزدیک ۹۰۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۱۶گ (۲۴۱-۲۵۶) [ف: ۱۳۰]

۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۶ تا ۲۵۱ بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ۱۰۳؛ نزدیک ۹۰۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۱۲گ (۲۵۶-۲۶۷) [ف: ۱۳۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** از دولت وز روز بهی دل بردار ×× عاشق نبود روز به و دولت یار

حاوی «قصائد و رباعیات ازرقی است که بدین طرز درین نسخه تبویب شده است: از صفحه یک تا ۱۵۰ قصاید و از ۱۵۰ تا ۱۶۴ رباعیات. در آوردن قصاید و رباعیات مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی بوم سبز، ۸۱گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۴۶۸]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۹

آغاز: به فال همایون و فرخنده اختر ×× به بخت موفی و سعد موفر؛ **انجام:** هر لحظه کند دلم تراک از پی تو ×× ای بی معنی شدم هلاک از پی تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ تملک: عبدالمجید ملک الکلام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** زین گونه برنج بنده خورسندی تو ×× واجب کند آرزو خداوندی تو

خط: نستعلیق، کا: هدایت الله قمی، تا: ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۹۰-۱۱۹)، ۲۵ سطر (۷/۵×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۷۰]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱۱-عکسی

آغاز: برابر۲

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده است. ۳۲۱ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰گ (۳۳۴-۳۴۳) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴-طباطبائی

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کم بوده ز تو جنت و کوثر باید ×× شاخ خرد از فکرت تو بر یابد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع، مجدول مذهب؛ مهر: «انه لقران کریم»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج لیمویی مذهب، ۷۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۸۵]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۶/۱

آغاز: برابر۱

دیوان قصاید اوست حدود ۱۷۳ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴۹گ (۱پ-۴۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۳/۴سم [ف: ۸ - ۱۴۲]

۱۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۷۷د

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** من عاشق تو نه بر توام دست رسی ×× وانگه شب و روز بوده در دست خسی / سروی نتوان ساخت ... نفسی

×× تو در هوسی بودی و ما در هوسی
خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵۱ص، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۱۵

آغاز: عروس باغ نوروزی چه کرد آندانه گوهر ×× که نورش ماه تابان بود و سعدش زهره ازهر؛ **انجام:** روحی است بی کثافت و شمسی است بی کسوف ×× نوریست بی تغیر و ناریست بی دخان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۹۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۰۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۳/۲

آغاز: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: غلامحسین جولاق، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۷۳ص (۸۵-۱۵۷)، قطع: خشتی باریک [ف: ۳ - ۴۶۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸/۱

آغاز: یاقوت ناب در کف او کشته آفتاب ×× مینای سبز بر سر او بسته سایبان؛ **انجام:** لیکن آخر ز جنان روی که من نتوانم ×× برسانم بوجیه و بشرف شکر تو هم
۱۸۵۰ بیت؛ کا: یحیی، تا: ۱۰۱۰ق، جا: آکره؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف:۳-۲۹۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۸

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین جنابدی، تا: ۱۰۱۱ق؛ این نسخه در اصل قسمتی بوده است از رکن اول تذکره خلاصة الاشعار و زبدة الافکار تألیف امیر تقی الدین محمد بن شرف الدین علی حسینی کاشی متخلص به ذکری درگذشته به سال ۱۰۲۳ق، شامل ترجمه احوال و منتخبات اشعار: حکیم ازرقی، ابوالفرج رونی، ابوالفرج سگزی، رشید وطواط، سید حسن اشرف غزنوی منضم به زادالمسافرین امیر حسینی سادات غوری هروی، بعداً سه قسمت اول را مجزا کرده به نام دیوان ازرقی (؟!) در یک جلد قرار داده‌اند، و سه قسمت ثانی را نیز از هم جدا کرده هر قسمت را شماره خاص داده و به نامهای: دیوان رشید وطواط (شماره ۴۶۵۷) و دیوان سید حسن اشرف غزنوی (شماره ۴۶۷۳) و زاد المسافرین (شماره ۴۸۱۴) تجلید کرده‌اند. این اجراء جمعاً در زمان حیات مؤلف خلاصة الاشعار به خط محمد حسین جنابدی نوشته شده و تاریخ بیستم محرم ۱۰۱۱ق دارد، و این رقم و تاریخ در پایان زادالمسافرین مرقوم است. محتویات نسخه موسوم به دیوان ازرقی به شرح: ۱. ترجمه حکیم زین الدین ابوبکر ازرقی هروی و در حدود هزار و هفتصد بیت از منتخبات اشعار او، (ص۲-۴۶). آغاز: «انتخاب دیوان حکیم ازرقی - دانشمندی فاضل و حکیمی ماهر و شاعری کامل است»، انجام: «فریاد رسم نیست بتا جز تو کسی ×× فریاد ز دست چو تو فریاد رسی»، ۲. ترجمه ابوالفرج رونی و در حدود هزار و پانصد بیت از منتخبات اشعار او (ص ۶۴-۸۹) و ترجمه ابوالفرج سگزی در ضمن ترجمه او (ص۴۹-۵۰) مسطورست. آغاز: «ذکر استاد شعرا ابوالفرج رونی، مقتدای صنادید شعرای جهان و پیشوای ...»، انجام: «چون من بسر کوی تو صد عاشق زار ×× از پای فتاده اند جان بر کف دست»، در متن و هامش، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۴۵گ، ۳۸-۴۱ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴/۶×۲۵سم[ف:۷-۳۶۱]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۱۱-ف

گزیده ای از دیوان؛ نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲)؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۸ ـ د

آغاز: بفال همایون و فرخنده اختر ×× ببخت موفی و بی عد و بی مر؛ **انجام:** مدح تو سخنوری چومن داند گفت ×× الماس خرد در سخن داندسفت
خط: نستعلیق، کا: ممد مؤمن گونابادی، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۱۳ق؛ مجدول، ۲۲۱۱ بیت است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۵]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۱۵ق؛ بی دیباچه سرگذشت، در صفحه عنوان دیوان خط میرغلامعلی آزاد بلگرامی (۱۱۱۶-۱۱۹۴) مورخ ۱۱۳۸ هست در سرگذشت شاعر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی آراسته به زر، ۶۳ص (۴۵-۱۰۷)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۸۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۲/۵

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین شاه محمود زنگی عجمی کرمانی، تا: ۱۰ شوال ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: ترمه الوان، جلد: ساغری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [ف: ۸ - ۶۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ شوال ۱۰۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴) اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۵۹]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۲۲

کامل، تصحیح کرده نفیسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۸۵]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۸

قصیده‌هاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳۵گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۹)،اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۲۰۶]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۹/۳

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** تا چند ز دلق وژنده چرخ کبود ×× دیوان

حکیم ازرقی پیش آور
قصاید و رباعیات ازرقی بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ هر بیت شعر در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵ص، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۶]

۲۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۰ حکمت
ده جزء است و دو هزار و چهار صد بیت با قصیده و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۶]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۱۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** دینار و درم رفو؟ بنام تو شود ×× این تند زمانه رفو؟ رام تو شود انجامه: ... هر چه در پای تو ریزم ... سر نه چیزی است که باشد پای ... ؟ فقط.
ادامه بعضی ابیات در حواشی آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱-۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۸۷گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [رایانه]

۲۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۵ - ۶۴۳]

۳۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، اندازه: ۸×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۵]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱/۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** زین کار همی نیامدم پاک بسی ×× صد کشته چومن به که تو غمگین نفسی.
از ۱۵۰تا ۲۳۹ قصاید بدون مراعات ترتیب حروف آخر قوافی؛ از ۲۴۰ تا ۲۴۶ رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۶ص، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۳ - ۳۸۳]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲ سرود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، قطع: نیم خشتی [نشریه: ۱۳ - ۴۲۹]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۳
آغاز: گوئی که ماه و مشتری از جرم آسمان ×× تحویل کرده اند بباغ خدایگان؛ **انجام:** خصائل تو سزاوار مدحتست همه ×× بجلوه کردن آن من زهی سزاوارم
خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۸۲ص (۲۳۹- ۳۲۰)، ۲۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ - ۴۴۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی با گل و بوته، ۵۱ص (۶۴-۱۱۴)، ۹-۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۵۰]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲/۲-فیروز
بخشی از دیوان ازرقی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲ص (۸۶-۹۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۳۳]

۳۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۵۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۷]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۷۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ای رایت نیکوی نگون خواهی شد ×× در چشم منست آنکه چون خواهی شد
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن لیمویی، ۸۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۴سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۹
آغاز: گوئی که ماه و مشتری از جرم اسمان ×× تحویل کرده اند بباغ خدایگان
حاوی رباعیات و قصاعد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ ۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۷]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸-طباطبائی
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** رای تو ز روشنی فلک پیما باد ×× خورشید سعادت تو در بالا باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۸ق؛ در صدر صفحه اول و دوم مطلبی از حدائق السحر رشید وطواط در مذمت تشبیه مشبه به مشبه به خیالی نقل شده که در حقیقت تعریضی است به ازرقی که در این امر افراط دارد. البته محشی نظر خود را نیز در رد قول وطواط بیان کرده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۳۶۲]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۴/۲
آغاز: صدف ز بیم بلا در جهد بکام نهنگ ×× زخون برنگ یواقیت سرخ کرده لآل؛ **انجام:** بی آنکه پر زر کند حبیب و دامان ×× گدا را بنزدیک سلطان فرستم
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی (۹۳-۱۲۳)، ایضاً قصیده و قطعه در هم (۱۲۴-۱۳۱)، رباعیات (۱۳۲-۱۳۴)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳ص (۹۲-۱۳۴)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۲۶]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۴/۱
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اگر شیرین برو مغز است بارت ×× ترا خوبست چون گفتار و کردار / و گر گفتار بی کردار داری ×× چو زر اندود دیواری بدیوار
گزیده‌ای است بدین گونه: قصاید و قطعات و رباعیات و در پایان ۵ قصیده دیگر و آخری ناتمام؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: محرم ۱۲۵۶ق؛ ۲۵ بیت قصیده به مطلع: در سپهر دولت آمد

کامجوی و کامران و نیز ۱۹ بیت از قصیده «چو آفتاب شد از اوج خود بخانه ماه» و هم ۱۰ بیت از قصیده به مطلع «ز روی و قد تو بیشک صنوبر آید و ماه» جداگانه نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳ص (۱-۷۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۶۶]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۱۲]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۳/۲

آغاز: بسمله: گوئی که ماه مشتری از جرم آسمان؛ **انجام:** خصائل تو سزاوار مدحت است همه ×× بجلوه کردن آن من رهی سزاوارم

شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب الفبائی آخر قوافی (۶۷-۱۲۰)، رباعیات (۱۲۰-۱۲۳)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۵۷ص (۶۷-۱۲۳)، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۳۸]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۶

آغاز: برابر۲

شامل قصائد ازرقی می‌باشد و ۱۷۹۵ بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ برخی از واژه‌های مشکل آن یادداشت گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۵۸]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: برابر۲

قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۰۶]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بگذاشت مرا در غم و نادیده برفت.

خط: نستعلیق خوش، کا: شاعر هروی مقیم مشهد، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۱ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: خاکستری فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۵سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۶سم [ف: ۷- ۳۶۰]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۴

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، کا: فتح الله حسینی، تا: ۱۲۶۲ق؛ با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، مجدول مذهب؛ جلد: پارچه قرمز، ۷۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۵۰]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۷۳/۱-ف و ۷۰۲/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 2995؛ خط: نستعلیق، کا: قلی بن محمد تقی جاجرمی، تا: ۱۰ رمضان ۱۲۶۴ق؛ ۸۷گ (۱-۸۷ر)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۶ و ۵۲۵]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۶/۱

آغاز: گوئی که ماه و مشتری از برج آسمان ×× تحویل کرده اند به باغ خدایگان؛ **انجام:** خصائل تو سزاوار مدحت است همه ×× بجلوه کردن آن من رهی سزاوارم

اشعار این دیوان بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی درین نسخه آمده و در همه موارد نام ممدوحین ذکر شده و قصیده مربوط بان ممدوح در ذیل آن نام آمده است و از برگ ۷۱ تا ۷۳ رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی گالینگور مشکی، ۷۳ص (۱-۷۳)، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۰۶]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۹۰/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بی آنکه ز من به تو بدی گفت کسی ×× در کشتن من تو نیز کردی هوسی / زین کار همی نیایدم باك بسی ×× صد کشته چو من به که تو غمگین نفسی

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن عبدالله خان یوزباشی کرجی، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۷۷پ-۱۲۵پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۷۲]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۵۶/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** تاطیره نگردی ای نگار از لب خویش ×× یاقوت که به بود بها دارد بیش

خط: نستعلیق، کا: محمدعلی طباطبائی بیدگلی کاشانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵ص (۱۰۳-۱۷۷)، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۹۵]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۲

خط: نستعلیق، کا: مصطفی قلی بروجردی متخلص به گوهری، تا: چهارشنبه ۴ ربیع الاول ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۴گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۰۷۰]

۵۳. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** مر جاه تو را بلندی از جوزا باد ×× در خاك تو را سیاست از دریا باد / رأی تو روشنی فلك پیما باد ×× خورشید سعادت تو در بالا باد

شامل: غزلیات و مقطعات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن علی قلی خان قاجار، تا: جمعه ۴ ذیحجه ۱۲۷۸ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب، شرح حال کوتاهی از شاعر در اول نسخه درج شده، یادداشت استکتاب نسخه از میرزا حسینعلی در ذیحجه ۱۲۸۷؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۶]

۵۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد اسماعیل نائینی، تا: شنبه ۱۴ شوال ۱۲۸۴ق، برای میرزا محمد حسن طباطبائی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

۵۵. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۵

آغاز: بفال همایون و فرخنده اختر ×× به بخت موفی و سعد موفر؛ **انجام:** بر کوس و سپاه تو تیمار و غمت ×× می‌خون بارد ز دیده شیر علمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۱۲۸۵ق؛ ۹۸گ، اندازه:

۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۱۶

بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ در آخر آن حاج مشتری شاعر (محمد ابراهیم) به خط خود (به سال ۱۲۹۹) نگاشته به امر ایشان میرزا راقم آن را نوشته و از این که نویسنده گوید جهت خان باشی تحریر شد و حاج مشتری نزدیک همان سطر نوشته که برای من نوشته شده معلوم می‌شود که لقب مشتری «خان باشی» بوده و شامل قصاید و مقطعات و رباعیات چندی می‌باشد و در حدود ۱۸۵۰ بیت؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۸۱]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** از جور و ستیز تو بهر بیهده ×× در هر نفس از سینه بر آرم سده / ای عشق تو در دل من آتش زده ×× مردی نبود ستیزه با دل شده

شامل قصاید - غزلیات و رباعیات و مقطعات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ مجدول؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش چرم عنابی، ۱۳۲ص، ۱۶ سطر،اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۷]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** رای تو ز روشنی فلك پیما باد ×× خورشید سعادت تو در بالا باد

خط: نسخ، کا: ملاحیران یزدی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: زرد فرنگی، جلد: چرمی بنفش، ۴۰گ، ۲۷سطر (۹/۹×۲۳/۲)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۳۵۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲/۲ط

آغاز: دیباچه بسمله اسمش ابوبکر نهال وجودش از خاك فرحناك ... بسمله چه جرمست اینکه هر ساعت از موج نیلگون دریا؛ **انجام:** عالیئی همچون علی و عاقلی همچون عقیل.

خط: نستعلیق، کا: محمدحسین متخلص به ثریا، تا: ۱۲۸۹ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳ص (۱۰۱-۲۸۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۱]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۶۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خورشید از و بمویی آویخته باد

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود کرمانشاهی، تا: شعبان ۱۲۹۴ق؛ در متن و هامش؛ واقف: علی فهیمی، ۱۳۲۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۰گ، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۳۶۰]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۴۴/۲-۳۶/۱۴۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ملك توشها درخت نوبود بهار ×× اندك اثر خزان برو کرد گذار / اکنون چو همی بشکفد از بوی بهار ×× ازمیوه شکوفه ای برای شاه خیار

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن حسینی علوی تبریزی، تا: یک‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۹۵ق؛ آغازی که در نسخه حاضر است در فهرست مشترک پاکستان با عنوان آغاز دیوان ازرقی و دیوان فرخی سیستانی نقل شده و در فهرست آستان قدس رضوی و کتابخانه ملی نیز از فرخی دانسته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۵۸]

۶۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۲۳

خط: شکسته، کا: عبدالحسین قاجار، تا: ۲۶ صفر ۱۲۹۵ق؛ متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۱/۱سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۶۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۲ ـ ج

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** عدو کشی و بقایابی و بکام رسی ×× طرب کنی و سخاورزی و قدح شمری

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه پایان صفر ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۲گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۴۴]

۶۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۰۹

آغاز: برابر۱

بخشی از قصاید است بدون ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، نسخه ناتمام است؛ تملك: سید رضی الحسینی مورخ ۱۲۶۵ق؛ مهر: شعاع؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۸۴]

۶۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۵ق، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۹

شامل قصاید و مقطعات و رباعیات ازرقی است و در حدود ۲۴۰۶ بیت می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی (محمد علی بن عبدالخالق)، تا: ۱۳۳۶ق، به خواست سردار معظم خراسانی؛ هر یك از بخش‌ها مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۸۱]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۵۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ور خاطر من ز هجر غمگین نبدی ×× اندر غزل تو موی بشکافتمی

خط: نسخ، کا: محمد علی مصاحبی نائینی متخلص به عبرت، تا: ۷ ذیقعده ۱۳۴۲ق، برای حاج سید نصرالله تقوی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۳۵گ، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۶۱]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۰۱

خط: نستعلیق، کا: احمد بن باقر نوری، تا: ربیع الاول ۱۳۴۸ق، به دستور سدید السلطنه؛ از روی نسخه کتابخانه حاج سید اسماعیل آخرتی شجاع السادات شیرازی نوشته محمد مؤمن گنابادی در

۲۰ رمضان ۱۰۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۳گ، ۱۹سطر (۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۶۴]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۳/۳-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 3379 (ذیل ریو ۲۳۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۹]

۷۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۱ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: – ۶۳]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۷۲-ف

نسخه اصل: نسخه مظاهر مصفا؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳ – ۱۱]

۷۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳-الف/۱۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بمدح صاحب فرزانه سید انور را ×× کجا صحیح بدو گشت روز گار سقیم / عماد ملك ابو القاسم احمد بن قوام ×× که قیمتی بر او حکمت است و مرد حکیم

قسمتی از اشعار وراق ازرقی است و عبارت است از چند قصیده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اندازه جلد ۱۶×۲۳؛ کاغذ: نخودی براق، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۹]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۱

آغاز: بار دیگر بر ستاك گلبن بی مرگ و بار ×× افسر زرین برآرد ابر مروارید بار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۳۶۲]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۳/۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا سید فتح الله تفرشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱پ-۷پ)، ۱۲-۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۸۸]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۲۲/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** گر من به هلاك خویش گشتم خرسند ×× باری تو چنین به خویشتن بد مپسند

شامل غزلیات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ (۶۲پ-۱۲۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۱۲۱]

۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۹/۱

خط: نستعلیق، کا: حسن بن حاجی میرزا محمد کاشانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸]

۷۸. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۳۵/۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالحسین اعتماد الملک، بی‌تا [نشریه: ۶ – ۵۹۶]

۷۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۲/۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در گوش سیاه تو ز تیمار غمت ×× خون می‌بارد ز دیده سر علمت

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۷سم [ف: ۴- ۱۰۵۵]

۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** پیوسته مجوف دل اعدای تو چون میم ×× همواره متوج سر احباب تو چون شین

قصاید بدون رعایت ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۳۲]

۸۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۶۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: ساغری، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۲۰سم [ف: ۸ – ۱۱۰]

۸۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰۳/۱

با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در متن و هامش؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۴۰]

۸۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

شامل قصاید و قطعات و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم تریاکی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [نشریه: ۷ – ۷۳۰]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۷۲گ، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۱سم [رایانه]

۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۷×۲۴/۵سم [رایانه]

۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۴۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● دیوان الازری / شعر / عربی

d.-ul uzurī

ازری، کاظم بن محمد، ۱۱۴۳ – ۱۲۱۲ قمری

ozorī, kāzem ebn-e mohammad (1731 - 1798)

سید محمد رشید سعدی بغدادی دیوان او را گرد آورده و مطابق حروف الفبا ترتیب داده است.

چاپ: قسم اولش در مجله المورد العراقیة، محقق: شاکر هادی شاکر، ۱۲۵-۱۶۶ص، جلد۴، عدد۲، ۱۳۹۴ق؛ قسم دوم در همان مجله، جلد۴، عدد۴، ۱۷۷-۲۲۶ص، ۱۳۹۴ق. سال ۱۳۲۰هـ در بمبئی هند به چاپ رسیده.

[الذریعة ۶۹:۹؛ معجم المطبوعات ۱۵۴:۲؛ ریحانة الادب ۱۱۰/۱؛ مکارم الاثار ۳۹۵/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۸/۲

آغاز: هی المعالم ابلتها ید الغیری ×× صارم الدهر لاینفک ذا اثر / باسعد دع عنک دعوی الحب ناجیة ×× و خلتی و سوال الارسم الدثری؛ **انجام:** یرجوا لاغاثة منکم یوم حشره ×× لانکم عصمة اللاجین من سقر / صلی الاله علیکم کلما ثلبت ×× بذکرکم صفحات الصحف و الزبر

قصیده رائیه ای است در تعزیه امام حسین (ع) که در نود بیت سروده شده، این قصیده در دیوان چاپی ازری آمده، لیکن برخی ابیات اندکی همخوانی ندارند؛ خط: نسخ، کا: علی بن ملا عبدالکریم خوئی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۸ر-۲۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۷۰۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴۷/۲

آغاز: لمعت بروقهم علی الدهناء ×× فانحل عقد الدمعة الحمراء / عرب متی العلیل عرارهم ×× کانت ریاحهم ریاح شفاء؛ **انجام:** یا آل بیت الله کل من ابتلی ×× لم ینج الا فیکم اهل الولا / لکم کابراج السموات العلی ×× حفر بطیبة و الغری و کربلا / و بطوس و الزوراء و سامراء ... ×× و تبدل السراء بالضراء

مشتمل بر قصاید گوناگون در مدح اشخاص مختلف از جمله حضرت امام رضا می‌باشد، این نسخه اندکی با نسخه چاپی تفاوت دارد و غزلیات شاعر در این نسخه نیامده است، ابیات انجام نسخه حاضر در آغاز چاپی آمده؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱۰۱گ (۲۹ر-۱۲۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۸۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۵/۸-طباطبائی

آغاز: بای جنایة منع الوصال ×× ابخل بالملیحه ام دلال؛ **انجام:** فدم و اسلم بعافیة و خیر ×× فان بقاك للبوب اعتدال

القصیدة الامیة در مدح سلیمان بیک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۱۲-۲۱۵)، ۱۴سطر،اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۴۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۲/۲

آغاز: جلل عری فارتاع کل فواد ×× فمن المجیر من الزمان العادی / نوب علی نوب یشیب لذکرها ×× فواد الاجنة ساعة المیلاد؛ **انجام:** خذوا الیکم بلا امر مدائحه ×× انتم اولی الامر من باد و مکتمن / ثم الصلوة علکم ما بدا قمر ×× فانجاب عنه حجاب الغارب الدجن

۴ قصیده از ازری در نسخه موجود آمده اول قصیده دالیه در مدح امیرمومنان حضرت علی علیه السلام و سه قصیده دیگر به ترتیب رائیه، میمیه و نونیه در رثاء حضرت سیدالشهدا امام حسین علیه السلام که یکی از آنها با مطلع «عفت الدیار بثهمد فیلملم فمشارق الجلبلین فالمتشلم» در نسخه چاپی نیامده است؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد رضا تبریزی، تا: ۵ ذیحجه ۱۲۷۶ق؛ مصحح، محشی با نشان «ق» و «محمد حسین عفی عنه»، سه صفحه قبل از آغاز در شرح حال شاعر و یک قصیده نیز از وی در برگ پایانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۰۹پ-۱۱۸ر)، ۱۸ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۷۲۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۴

آغاز: بسمله، در بیان احوالات ملامحمد کاظم و ملا محمد رضای ازری (رح) و قصاید هر دو؛ **انجام:** فکان لسان ناظمها قدس سره مفتاح کنوز العرش المخفیه و غواص درر بحار الحکم الالهیة.

این اثر مشتمل بر شرح حال دو شاعر محمد کاظم ازری و برادر او محمدرضا است به علاوه گزیده‌ای از اشعار هر دوی آنها. گردآورنده مشخص نیست لیکن مطالبی از زبان حاجی هاشم بصری نقل می‌شود. اشعار به ترتیب ذیل آمده است: ۱. قصیده‌ای از الشریف مبارک حسنی مکی در رثای حضرت فاطمه(ع)، ۲. قصیده‌ای از مرحوم حاجی ملا محمد کاظم ازری در رثای امام حسین (ع)، ۳. قصیده‌ای از حاج محمد رضا ازری در رثای امام حسین (ع)، ۴. قصیده‌ای از محمد رضا ازری در مدح و تهنیت نواب اشرف حاج معتمد الدوله عثمانی، ۵. قصیده ازریه محمد کاظم ازری که توسط شیخ جابر بغدادی از رباعی به خماسی بدل شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۷۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۴-طباطبائی

آغاز: لمعت بروقهم علی الدهناء ×× فانخل عقد الدمعة الحمراء؛ **انجام:** الا قبور کالبوراق او مضت ×× ما جیتهم فی حاجة الا انقضت / و تبدل الضراء بالسراء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴-۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۴۳گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۲۳۰]

۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۴

القصیدة الرائیة = تعزیة الحسین (ع)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۲۵۵-۲۵۹)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۷]

● دیوان الازلیة الابدیة / بهائیت / عربی

d.-ul azalīyat-il abadīyyah

صبح ازل، یحیی، ۱۲۴۶ - ۱۳۳۰ قمری

sobh-e azal, yahyā (1831 - 1912)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۰

آغاز: من ظهور فاعرفوا قدر ایام الله یومئذ و لا ترقدوا او انصروا دین ربکم و کونوا انصاراً لذلک الامر؛ **انجام:** و یحصی کل شیء و یصرف الآیات للذین اتقوا انه علیم بکل شیء و قدیر و ما من اله الا الله و هو الحق و انه لقوی عزیز و علی النبیل نفس الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ رمضان ۱۲۹۹ق، جا: ماغوس؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، در برگ اول با مداد نوشته اند: «دیوان الازلیة-ابدیة از صبح ازل حضرت ثمره. خط مرحوم آقا میرزا عبدالعلی

پسر حضرت ثمره ازلیه»؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴۸۸گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۲۰]

● دیوان اسامة بن منقذ / شعر / عربی

d.-u usāmat-ibn-i munqiḏ

ابن منقذ، اسامة بن مرشد، ۴۸۸ - ۵۸۴ قمری

ebn-e monqez, osāme ebn-e moršed (1096 - 1189)

چاپ: مصر، محقق: احمد احمد بدوی، وحامد عبدالمجید، وزارة المعارف العمومیة، مطبعة الامیریة، ۴۰۷ص، م۴۵ص، ف۴۰ص، ۱۹۵۳م.

[کشف الظنون ۱:۳۲۷؛ معجم المطبوعات ۲:۲۲۵؛ فهرست المخطوطات ۱:۳۲۷؛ الذریعة ۹:۷۰؛ دنا ۳۴/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۲-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله ... اقالک الله صفقة الندم و القلک من زلة القدم ... فانی غریت بنظم الشعر فی غرة العمر و انا اظنه من المثار و المناقب؛ **انجام:** یا قلب رفقاً بما انفقت من جلدی ×× لم ذالحنین الی من انت مثواه

این مجموعه در شش باب: ۱. غزل، ۲. اوصاف، ۳. ملح، ۴. مدیح، ۵. ادب، ۶. مراثی گرد آمده؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: انجام؛ معاصر حیات شاعر نگاشته شده و پشت برگ آغاز که نام شاعر را ذکر می‌کند با عبارت «ادام الله ظله» او را دعا می‌کند، برگ الحاقی در آغاز که بر آن تحقیقی را در باب اعراب «الله اکبر» از شرح تنویر شیخ علاءالدین نقل می‌کند؛ تملک: سید یوسف صفدی، محمد شیخ بن احمد الصدیق سبط آل الحسن و احمد علاقینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۱۰۷گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷ ط

آغاز: الحمدلله ... اقالک الله صفقة الندم و اقلک من زلة القدم ... فانی غربت بنظم الشعر فی غرة القمر و انا اظنه من المآثر و المناقب المحموده الآثر؛ **انجام:** و قال بحمص: یا قلب رفقاً بما انفقت من جلدی کم ذا الحنین الی ما انت مثواه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «وقف محمد بن صادق الحسینی الطباطبایی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کدویی، ۹۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۷۳]

● دیوان استرآبادی / شعر / فارسی

d.-e estarābādī

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ ؟ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۶۷

دو بیت شعر از اوست؛ کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۵]

● دیوان استرآبادی / شعر / فارسی

d.-e estarābādī

برهان استرآبادی، محمد صالح بن محمد تقی، ق۱۴ قمری

borhān-e estarābādī, mohammad sāleh ebn-e mohammad taqī (- 20c)

۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱ فیاض

مثنوی ناصری اوست. آن را به نام نصرالسلطنه محمد ولی خان حاکم استراباد و جرجان در ۱۳۰۷ معنون داشته؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ در خاتمه نام هشت اثر دیگر خود را ذکر کرده بدین ترتیب: دیوان قصائد وغزلیات عربی و فارسی، کنز العرفاء، کشکول در دو جلد، شرح قصیده کعب بن زهیر، مثنوی ناصری [کتاب حاضر]، تاریخ استرآباد، تحریرات اصول، تحریرات فقه، کاغذ کاهی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵۰ص، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۵)، قطع: وزیری [ف:۱۵۱]

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۶۹۹]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۲

به وزن مثنوی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ در کاغذی که در درون نسخه است سرگذشت مؤلف دیده می‌شود؛ اهدایی: دکتر عباس سپهر گرگانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۵گ، ۱۴- ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: - ۶۰]

● دیوان اسحاق افندی / شعر / ترکی - فارسی

d.-e eshāq afandī

اسحاق افندی، ق۱۱ قمری

eshāq afandī (- 17c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۹/۹

آغاز: بسمله، کلید ر بسمله گلزار علمک ×× رواجی رونقی بازار علمک؛ **انجام:** امید که کس زحمتدن رضائی

مثنوی ترکی نقل شده و شاعر در آن از: خدا، صفات سلبیه و ثبوتیه او، افعال عباد، رؤیت خدا، مذهب جبریان، تکلیف ما لایطاق، اجل، رزق، معراج نبی، کرامات اولیاء، فراست، استدراج ائمه اربعه، اقسام مجتهدین، نصب امام و فضل اماکن سخن رفته است؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی الوان،

جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۱۹۵-۲۰۱)، ۱۸ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۶۶]

● **دیوان اسد** / شعر / فارسی

d.-e asad

مهیایه ای کاشی، اسد، ق۱۳ قمری

mahyāye-ī-ye kāšī, asad (- 19c)

مثنویات و غزلیات شاعری است با تخلص «اسد»، این اشعار اغلب عرفانی و در توحید و مدح ائمه است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۳۸

آغاز: اول بنام واحد قیوم بی فنا ×× مستجمع جمیع کمالات دایما / آرام بخش سینه عشاق بی قرار ×× راحت رسان جان اسیران بینوا؛ **انجام:** یا رب بدل سوخته ابراهیم ×× حق دم افروخته ابراهیم / ان مرد کتاب نام را کم سازی ×× از ناله اندوخته ابراهیم

خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن محمد باقر طباطبائی بیدگلی، تا: ۱۳۰۰ق؛ تملک: استاد حسین بن حسن بتاریخ ۱۹ صفر ۱۳۴۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۲۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۱۱/۳-۱۲/۲۰۱

آغاز: اول به نام واحد قیوم بی فنا ×× مستجمع جمیع کمالات دایما / آرام بخش سینه عشاق بی قرار ×× راحت رسان جان اسیران بی نوا؛ **انجام:** را لعن کن تا با دل شاد ×× علی عالی اعلی نشینی / اسد دربیشه حق است دایم ×× مبادا دره کو پا نشینی.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۵۸]

● **دیوان اسدالله خان** / شعر / فارسی

d.-e asad-ol-lāh xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵

از: اسدالله خان (؟) دو غزل با عنوان «من کلام آقای آقا میرزا اسدالله خان» که شاید اسدالله خان فرزند معتمد الدوله ابراهیم، شاعر قرن سیزدهم باشد که ذکرش منحصراً در تذکره محمد شاهی از بهمن میرزا بن عباس میرزا قاجار (نسخه ۹۰۳ کتابخانه مجلس) آمده است. مطلع غزلها چنین است: «به سر گر مرا شوق جانان نمیشد ×× مرا نظم چون در غلطان نمی‌شد»، «عشقت ای ترک پسر هیچ خبر داری تو ×× زده آتش بجگر هیچ خبر داری تو»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۴۲-۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۱/۲۷-۳۲۴]

● **دیوان اسدی** / شعر / فارسی

d.-e asadī

حکیم اسدی، ق۶ قمری

hakīm asadī (- 12c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۳۸-ف

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M. 178. از قصاید اسدی؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱۰ص (۱۲۳-۱۳۲ هامش) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۳]

● **دیوان اسرار** / شعر / فارسی

d.-e asrār

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸۴

بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق، خریداری از رضا غیبی [رایانه]

● **دیوان اسرار تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e asrār-e tabrīzī

اسرار تبریزی، محمد کاظم بن محمد، ۱۲۶۵-۱۳۱۵ قمری

asrār-e tabrīzī, mohammad kāzem ebn-e mohammad (1849 - 1898)

[الذریعة ۷۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۴۹]

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۶/۴-۶۳۳۰

دارای: ۱. هزار بیت احکام دین ساخته ۱۰ محرم ۱۲۴۹ (نوشته روز پنج‌شنبه شب اربعین ۱۲۹۰) در ۱۸ باب و یک خاتمه، ۲. ترجیعات در مصائب و رباعیات (نوشته پایان رجب ۱۲۹۱)، ۳. سرو و گل که داستان عشقی و آمیخته با سوگواری ابوعبدالله الحسین است (نوشته روز پنج‌شنبه ۷ رجب ۱۲۹۱)، ۴. ترکیب بند در مصائب ابو عبدالله الحسین در ۵۷ بند (نوشته روز سه‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۲۹۱)، ۵. شیخ صنعان (نوشته ۱ ذیقعده ۱۲۹۱)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حاج میرزا محمد تبریزی ابریشم فروش، تا: ۱-۱۲۹۰ق؛ مهر: محمد کاظم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۲گ، ۱۳ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: - ۱۱۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۸۸

آغاز: مقدمه منثور: الحمدلله الذی هدانا علی ملة خاتم النبین ... بعد چنین گوید اقل الشاعرین اعنی اسرار تبریزی قصائد: رواست گر ز فلک خون چکد به توده غبرا ×× خراش چهره کند زهره زین مصیبت عظمی؛ **انجام:** حضرت حیدر امیر با وقار ×× در جوابش نکته را زد آشکار

حدود پنج هزار و پانصد بیت مشتمل بر شصت و پنج قصیده در فضایل و مناقب اهل بیت علیهم السلام و هفت رباعی و غزلیات و

مثنوی میر اسرار (گویا جلد اول میر اسرار باشد که جلد دوم و سوم آن به شماره ۳۶۸۴ گذشت). در سر آغاز منثور دیوان، شاعر گوید که مجموع سرودهای وی قریب پنجاه هزار بیت می‌باشد و جز مثنوی‌ها و منظومه‌هایی که جداگانه نگاشته شده اشعار متفرقه را الیوم که سابع شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۹۳ است، گرد می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۱۰ - ۸۴]

● **دیوان اسرار سبزواری** / شعر / فارسی

d.-e asrār-e sabzevārī

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

مضامین شعری وی در معنویت و سلوک و فقر و فنا، مقامات و تسلیم و عرفان و عشق و دلدادگی به معشوق کلی بوده، اصطلاحات فلسفی و علمی آن‌چنان تأثیر سوئی در قریحه شاعری وی نگذاشته یا این تأثیر به حدی نیست که بتوان آنان را به تهمت تصنع و تکلف‌گرایی متهم کرد.

آغاز: هو المعز، الا یا ایها الورقا ثری تثوی اطلعن عنها ×× که اندر عالم قدسی ×× ترا باشد نشیمنها

چاپ: این دیوان به سال ۱۲۹۹ و پس از آن چند بار چاپ شده است؛ تهران، سنگی، ۱۳۰۰، خشتی،۱۲۶ص

[مشار فارسی ۲۲۶۳/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۲۴/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۵۷/۱؛ دنا ۳۵/۵-۳۶ (۳۴ نسخه)]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۰گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیک جز او همه از فییء است ×× غیر اودر میانه لا شیء است / چشمت اسرار گر بود احول ×× دونماید تورا یکی مشعل

فاقد دیباچه فرصت شیرازی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۷۶]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زانکه گرپیش آید اورا غم ×× بیند او بگذرو شود خرم / وربودهم بعیش خوش اندر ×× بیند او عیش اوشود ابتر

شامل غزلیات، قصاید، ترجیع بند، رباعیات، ساقینامه، مناجات وحکایت می‌باشند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرید فی ملاح لیس کفوه ×× وحید ماله فی الحسن الثانی

شامل ۱۹۵ غزل می‌باشد؛ خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [ف: ۱۷ - ۱۵۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** دور بود هم بعیش خوش اندر ×× بیند او عیش او شود ابتر

شامل ۱۶۹ غزل و یک ترجیع بند با بیت الترجیع: «از آتش دل همی گدازم ×× در هجر بسوزم و بسازم». رباعیات و ساقی نامه و مثنویات است؛ خط: نستعلیق، کا: عباس، تا: اواخر قرن ۱۳؛ دارای یک سرلوح، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۷۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶

آغاز: دل بسته چهره دلدار خویش را ×× دارد دیار صورت دیار خویش را؛ **انجام:** خدا را دهیدم بمی شست و شوی ×× بپاشید سدرم از آن خاک کوی

غزلیات. بر حسب ترتیب حرو ف آخر قوافی از الف تا یاء مرتب شده، از ۱۲۶ تا ۱۲۸ رباعیات ۱۲۹ ساقی‌نامه و آخر دیوان افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶۵گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۴۰۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** زانکه گر پیش آید او را غم ×× چند او بگذرد شود خرم

شامل: غزلیات، رباعیات، ترجیع بند، ساقی‌نامه و پنج قطعه مثنوی، ۱۴۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت دکتر غنی مالک نسخه مبنی بر خرید آن از نواده مؤلف؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن یشمی، ۱۸۱ص، ۹ سطر (۶/۳×۱۱/۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۸ - ۸۸]

۸. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۵ - ۳۷۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** متخلص شود بخلق الله ×× همه اسما خداش یاد دهاد / آری از بعد طمس هیچ نماند ×× که پس از مرگ نوش دارو داد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ روی برگ اول آمده: «این کتاب دیوان مرحوم حاجی ملا هادی سبزواری را بسرکار قبله گاهی آقا میرزا محمد حسین حکیمباشی زید اجلاله پیشکش ... (ناخوانا) نمود امیدوار چنانم بموقع قبول افتد الفقیر الحقیر محمد حسن ابن رضا قلی ... (پاک شده)»، زیر عبارت فوق آمده: «هو الحی، این کتاب دیوان مرحوم حاجی ملا هادی سبزواری را

حضرت مستطاب شیخ العرفاء و املع الشعرا آقای آقا شیخ سیف الله کردستانی برسم امانت به این عبد المذنب الجانی حسین ابن حسن طهرانی مرحمت فرمودند الشهیر برياض المتعلمین بوزرجمهری زاده. امضا»؛ جلد: تیماج یشمی، ۸۷گ، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۵۱ - ۳۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۱۸

آغاز: بسمله، گر بدام افتد هوای گلستان در سر مرا ×× آتش پرواز گردد یاد بال و پر مرا؛ **انجام:** در حسابست از من سرگشته بر جا سرمه‌ایست ×× دیده خورشید می‌داند غباری گیستی

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۵۹ - ج

برابر با ص ۲-۱۱۸ چاپی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالعلی آهی، تا: سه‌شنبه پایان محرم سیچقان ئیل ۱۲۱۸ق، جا: آرم کلای هرازپی آمل مازندران؛ در پایان چند بیتی از نجفقلی میرزای قاجار هست، با قصیده رائیه‌ای از حاجی میرزا جعفر آقای اصفهانی متخلص که برای حاجی استاد غلامرضای مشتاق علیشاه نعمت اللهی گفته است نوشته همو در ۱ صفر ۱۳۱۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۵گ، ۱۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: - ۱۱۵]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۷۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن کربلائی فاضل سبزواری، تا: سه‌شنبه ۴ ذیقعده ۱۲۶۴ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۳۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دو نماید ترا یکی مشعل.

شامل غزلیات، ترجیع بند رباعیات، ساقی نامه و مثنوی مناجات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۵۰گ (۱-۵۰)، ۱۷سطر متن ۳۲ سطر حاشیه (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۴۳]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آری از بعد طمس هیچ نماند که پس از مرگ نوش دارو داد

خط: نستعلیق، کا: مسکین، عبدالرحیم، تا: ۱۲۷۱ق [رایانه]

۱۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۷۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ با چندین بیت شعر فارسی از «ناصح»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۷۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۶۳/۸

پرسش و پاسخ در معنی حدیث شریف «موتوا قبل ان تموتوا»؛ خط: نسخ، کا: شیخ ابراهیم تهرانی، تا: ذیحجه ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر [ف: ۱۱ - ۳۴۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیک جز او همه از فییء است ×× غیر او در میانه لا شیء است / چشمت اسرار گر بود احول ×× دو نماید تو را یکی مشعل

خط: نستعلیق، کا: آقا بزرگ ابن ملا حسین بیرجندی، تا: ۱۲۷۳ق، جا: مدرسه اثنینة الباب؛ در اول نسخه چند بیت شعر به خط «عشرت» با مهر بیضوی وی و در آخر نسخه مخمسی از وصال شیرازی؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۱۹]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۲۵/۱-۱۴/۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیک جز او همه ازو فیء است ×× غیر او درمیانه لاشیء است / چشمت اسرار گر بود احول ×× دو نماید تو را یکی مشعل

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۱۲۷۷ق، جلد: تیماج سرخ، ۶۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۵۹]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشمت اسرار گر بود احوال ×× رو نماید یکی ترا مشعل

خط: نسخ، کا: آقا بزرگ خراسانی، تا: غره ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۴گ (۷۰پ-۱۳۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۱۲۸]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۵

آغاز: ای نام خوش تو بر زبانها ×× ای یاد تو زینت بیانها؛ **انجام:** چشمت اسرار گر بود احول ×× دو نماید تو را یکی مشعل

شامل ۱۶۰ غزل، ۹ رباعی، یک ترجیع بند و ۱۲۸ بیت مثنوی است؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۸۸ص، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۸۸]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شب آدینه پایان ذیحجه ۱۲۸۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴/۳-۹/۱۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشمت اسرار گر بود احول ×× دو نماید ترا یکی مشعل

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل ولد کربلایی شهباز، تا: جمعه ۱ جمادی الاول ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۵۹]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** آری از بعد طمس هیچ نما ×× که پس از مرگ نوش دارو داد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۵۰]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵۳/۴

خط: نستعلیق، کا: حاجی ملا محمد نعمت اللهی، تا: ۱۲۹۷ق؛ ۱۹۹گ (۲۷پ–۲۲۵ر) [ف: ۲۵ – ۳۳۲]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۵/۱

از اسرار حاج ملاهادی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۱ص (۱–۱۶۱) [سنا: ف: ۲ – ۳۰۱]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۴۴

به ترتیب با رباعی‌ها و ساقی‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [نشریه: ۷ – ۱۵۴]

۲۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۱

شامل غزلیات به ترتیب الفبا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ – ۳۳]

۲۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۸

شامل غزلیات (به ترتیب حروف الفبا) ترجیع بند، رباعیات و مثنویات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن شیرازی، تا: ۱۳۰۲ق؛ اشعاری از نجف درباره این نسخه متضمن ماده تاریخ طبع کتاب؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: مقوایی با روکش پارچه ابریشمی زرد، ۸۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۳۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۲

شامل: الف: دیباچه فرصت بن بهجت شیرازی، این دیباچه را فرصت در روز شنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۳۰۱ به نام ناصرالدین شاه قاجار نگاشته است. او در این دیباچه شرح حال و تألیفات ملا هادی سبزواری را ذکر نموده است و در آن اظهار نموده که چهار تن از شاگردان اسرار، از شدت غلبه عشق و جذبه، دچار عارضه جنون گردیده و از دنیا رفته‌اند. آغاز دیباچه: «ستایش و سپاس برتر از قیاس حکیمی را که عادل و بیعدیل است و هر مهدی را هادی و دلیل موجودی که اعیان ممکنات را از سرحد عدم به دارالملک وجود متوجه ساخت». ب: غزلیات به ترتیب حروف تهجی، ج: قطعاتی در ترجیع و چند رباعی، د: ساقی نامه با این مطلع: دگر باره افتاده شوری به سر ×× به جانم شده آتش شعله ور، هـ: مناجات و چند قطعه شعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۶ق، این نسخه را علی رضا الحسینی برای احتشام الدوله سلطان اویس میرزا حاکم فارس استکتاب نموده؛ مجدول و محرر، با عکسی نقاشی شده از ملا هادی سبزواری؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۱۰]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۷

بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۶×۱۷/۵سم [رایانه]

۳۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۹۶

خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن حاجی حسن، تا: ۱۳۱۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۷۴]

۳۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۶۰ – ج

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۳۱۸ق؛ سپس همان شعرهای نجفقلی میرزای قاجار و همان قصیده رائیه آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۳گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: – ۱۱۶]

۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۵۰/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** همه نظام به نوبت به نزد کثرت ذات ×× همه دوام ولایت مر اسطوانه وحدت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱۱۵پ–۱۳۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۳۳۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۰

آغاز: که اندر عالم قدسی ترا باشد نشیمنها؛ **انجام:** لیک جز او همه از وفیی است ×× غیر او در میانه لا شیئی است / چشمت اسرار کر بود احوال ×× دو نماید ترا یکی مشعل

شامل غزلیات و رباعی و ترجیع بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۰۷]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۲۴گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۶سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۸۰گ، اندازه: ۱۳/۴×۲۰/۶سم [رایانه]

۳۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام عزلیات: ... به بند از شکوه لب اسرار چون نیست ×× بکیش عشق ره چون و چرا را ... انجام نسخه: ... رباعی: در مذهب ما کلام حق ناد علی است ×× طاعت که قبول حق بود یاد علی است / وز جمله آفرینش کون و مکان ×× مقصود خدا علی و اولاد علی است

غزلیات اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با اشعار مظهر و خرم و سعدی و ناصرالدین شاه و اشعاری متفرقه در یک جلد [ف: ۳ – ۹۷۶]

● دیوان اسعد / شعر / ترکی

d.-e as‘ad

[الذریعه ۷۲/۹ و ۷۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۵۱

آغاز: رخ صافک که بر عالم نما آیینه درجانا ×× نگاه رخصت انجق چشم دقت یینه درجانا؛ **انجام:** ینه بر چاره او لورسه سن ایدرسن چاره ×× یوقسه بیچاره قالور محشده دک بیچاره

حدود دو هزار بیت در غزل (که بترتیب حروف تنظیم شده) و رباعیات و قصائد. در «قاموس الاعلام» (۹۰۸/۲–۹۱۰) چند تن از شاعران ترکیه را به نام «اسعد افندی» معرفی کرده و معلوم نشد که صاحب این دیوان کدام یک از آنان است؛ خط: رقعی، کا: عمر بن ولی افندی، تا: یک‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۲۲۹ق؛ مهر: «عمر»

(بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۷ – ۲۳۲]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۴۰

غزل است به ترتیب تهجی. به ترکی؛ خط: نستعلیق ترک، کا: عمر بن ولی افندی، تا: ۱۲۲۹ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۵]

● دیوان اسفراینی / شعر / فارسی

d.-e esfarāyenī

اسفراینی، محمد بن شرف الدین

esfarāyenī, mohammad ebn-e šaraf-od-dīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۳۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵. قصیده از اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۱گ (۲۵۳)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۳]

● دیوان اسماعیل آجودان باشی / شعر / فارسی

d.-e esmā‘īl-e ājūdān bāšī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۷

آغاز: غزل دیگر که هنگام حرکت چاپار بدیهه عرض شده از کرم چشم از معایب آن خواهند پوشید، شهر شعبان ۱۳۲۰؛ **انجام:** امید عفوست چون بعجله درضیق وقت عرض شده از بدی آن چشم بپوشند العبد الفقیر اسمعیل.

اشعاری از او؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف، جلد: مقوایی، ۳ص (۵۳-۵۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷ – ۸۲۱]

● دیوان اسماعیل احمد جامی / شعر / فارسی

d.-e esmā‘īl ahmad-e jāmī

جامی، شهاب الدین اسماعیل بن احمد، ق۶ قمری

Jāmī, šahāb-od-dīn esmā‘īl ebn-e ahmad (- 12c)

با تخلص «اسماعیل» و «اسماعیل احمد» نخستین غزل آن همان است که در ص ۷۹ روضة الریاحین دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۷-عکس و ۳۷۵۳/۷-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oroct 3784؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (هامش ۱۲۰-۱۴۰پ) [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۷]

● دیوان اسماعیل صفوی / شعر / ترکی

d.-e esmā‘īl-e safavī

اسماعیل صفوی اول، شاه ایران، ۸۹۲ – ۹۳۰ قمری

esmā‘īl-e safavī-ye avval ‹šāh-e īrān (1487 - 1524)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۰/۳

مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، کا: ولی قلی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ محرم ۱۲۶۰ق، جا: تهران، برای سید حاجی بابا کرمانی؛ در اینجا علی قلی کرمانی می‌نویسد که این کتاب هیچ است و به نیم غازی هم نمی‌ارزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۶۸پ-۷۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۴۱۳۰]

● دیوان اسودی / شعر / فارسی

d.-e asvadī

اسودی، ق۱۱ قمری

asvadī (- 17c)

مجموعه‌ای از سرودهای شاعری ناشناخته با تخلص «اسودی» که در آن با آوردن داستان‌های بلند عبرت‌آموز احساسات خود را ابراز داشته است. وی از تخلصش این‌گونه یاد کرده است: گفتهای اسودی را گوش دار ×× دیده را بگشا و لب خاموش دار.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۹/۱

آغاز: شرح قصه جوان دزد و خبر یافتن پادشاه و نوازش کردن بهجت ... خوش حدیثی دارم از پیران کار ×× عرضه دارم یکزمانی گو ش دار؛ **انجام:** زبده اشیا چه باشد آفرینش را ثمر ×× حاصل نه آسمان و جوهر غبرا علی است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۴۹]

● دیوان اسیر اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e asīr-e esfahānī

اسیر شهرستانی، جلال بن مؤمن، ۱۰۲۹ – ۱۰۶۹ قمری

asīr-e šahrestānī, jalāl ebn-e mo’men (1620 - 1659)

شاعر که از اشراف زادگان اصفهان و داماد شاه عباس اول است در جوانی وفات یافته است. نوع غزلیات این شاعر عاشقانه بوده و دیوان کامل وی بنا به گفته مرحوم آقا بزرگ تهرانی در الذریعة بیست هزار بیت است.

آغاز: ای گلشن از بهار خیال تو سینها ×× برگ گل از طراوت نامت سفینها

چاپ: هند، مطبعه «نولکشور»، ۱۲۹۷ق، با عنوان کلیات مرزا جلال اسیر

[الذریعة ۵۷/۵؛ نسخه‌های منزوی ۳۸/۱؛ مشار فارسی ۱۳۹۴/۲ و ۳۹۳۴/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکوه پردازی کجا و حشت کجا ×× ساغر سرشار نسیان می‌زینم

خط: نستعلیق هندی، کا: شیرازی، تا: ۱۵ و ۲۷ محرم ۱۰۵۰ق، جا:

پتنه هند؛ تملک: سراج الدین محمد جابری؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۳۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۹۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: خاکساری گشته ما را کیمیای اعتبار ×× گرد خواری بر جبین مرد آب گوهر است

شامل قصاید و غزلیات و مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۲

آغاز: پرورده لطف سایه ات امید و بیم را ×× گردیده خضر جذبه ره مستقیم را؛ **انجام:** گر لیل اگر نهار لعبت نه برند ×× در هر نفسی هزار لعبت به برند

این نسخه (که صفحات اول آن افتاده است) با غزلیات اسیر شروع می‌شود و این غزلیات برحسب ترتیب حروف الفبائی آخر قوافی از «الف» تا «یاء» می‌آیند تا آخر رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ رنگی، ۱۸۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۸۵۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیری است که زندانی دشت سفرم من ×× عمریست که صید قفسی پروازم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: ابری، ۶۱گ (۱پ-۶۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۳۴/۹سم [ف: ۸ - ۳۸۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حیر تم چشمک بمژگان سیاهش می‌زند ×× اضطرابم می‌دواند تا کند پامال او ...

دیوان غزلیات اسیر اصفهانی است که به ترتیب حروف تهجی آخر کلمه تنظیم گردیده، حدود دو هزار بیت موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی مشکی، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۷۷]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۷

مشتمل بر غزلیات با تخلص «اسیر» و رباعیات و تک‌بیتی‌ها. احتمالاً از میرزا جلال اسیر شهرستانی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۲۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از گریه ام آغوش گشایند بهم ×× صحرای گناه و ابر دریای کرم

شامل: غزلیات و مرتب شده بر حسب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء (ص۱-۶۰۶)، رباعیات (۶۰۷-۶۲۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: بدل ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۶۲۰ص، ۲۰ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۰۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۷/۲۵

آغاز: هر چند طپید بسمل ما ×× خندان تر گشت قاتل ما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳ص (۳۷۲ – ۴۳۴)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۸۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۲۱

خط: نستعلیق، کا: شیخ عبداللطیف، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: هندی، ۳۷۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۴۶۴]

۱۰. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۹۹

شامل قصاید، غزلیات و رباعیات و مثنویات شاعر است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ تقریباً در عصر خود شاعر، با یک سرلوح رنگین، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی سیاه، ۴۶۹ص، ۱۵ سطر (۱۱×۲۱) [نشریه: ۶ - ۶۱۸]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۹۲

غزلیات اسیر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، روکش تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، مختلف السطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۷

کا: عبدالله اعظم قلی، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۸۴گ، اندازه: ۱۲/۴×۲۰/۷سم [رایانه]

● دیوان اسیر ایروانی / شعر / فارسی

d.-e asīr-e īravānī

اسیر ایروانی، ق۱۳ قمری

asīr-e īravānī (- 19c)

از اسیر ایروانی از شعرای آذربایجان و معاصر ناصرالدین شاه و از مداحان سلطان عبدالعزیزخان و ناصرالدین شاه است. وی در غزل و قصیده و مثنوی و اشعار طنزآمیز و هزل تتبع کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۲۲

آغاز: بسمله. اسیر حقیر ایروانی بر صحایف قلوب اصدقاء روحانی با قلم ظرافت شیم و لطایف رقم چنین می‌نگارد؛ **انجام:** هر کس در تحصیل این مقصد اهتمام و غیرت نماید مثل این است که مخصوصاً بذات و شخص خود من خدمت نموده است. عبدالعزیز خان.

مشتمل است بر مقدمه‌ای به نثر و نظم و یک مثنوی در حمد باری تعالی و مثنوی دیگر در مناظره چشم و رخ و چند قصیده و چهار تلگرافی که بین ناصرالدین شاه و سلطان عبدالعزیزخان مخابره

شده؛ خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۷ق؛ در بعضی اوراق به شیوه چلیپایی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ - ۸۲]

● دیوان اسیرلو / شعر / فارسی

d.-e asīrlū

اسیر لو، مهدی

asīrlū, mahdī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۹۶

قصائد مدحیه در مدح میرزا ابوطالب، لطفعلی خان، بازو عبدالرحمن خان، حسین خان؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۶گ (۱۶۱ر-۱۶۶پ)[مختصر ف:۶۱۵]

● دیوان اسیری / شعر / فارسی

d.-e asīrī

لاهیجی، محمد بن یحیی، ۸۴۰ - ۹۱۲ قمری

lāhījī, mohammad ebn-e yahyā (1437 - 1507)

دیوان لاهیجی (اسیری) شامل غزلیات و رباعیاتی است که به ترتیب قوافی مرتب به حروف تهجی بوده و تمام دیوان موافق نسخه‌ای که در یکی از مجموعات کتابخانه مجلس موجود است در حدود ۴۳۹۰ بیت می‌باشد و نسخه کتابخانه سپهسالار در حدود ۳۰۰۰ بیت است و قاضی نورالله گفته‌اند که «دیوان او مشهور و شطری از اشعار ایشان در شرح گلشن راز موجود است».

چاپ: تهران، ۱۳۵۷

[دیباچه دیوان اسیری چاپ تهران ۱۳۵۷ ص ۱ و ۲۲ و ۲۶]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۶

آغاز: ای اسیری چون گرفتارش شدی ×× دائماً خون دل از دیده بار؛ **انجام:** ما مست شراب وصل یاریم ×× از هر دو جهان خبر نداریم

مثنوی اسیری که آن را «اسرار الشهود» نامیده پیش از غزلیات گذارده شده و دو رساله که در معنی یک رباعی و یک بیت می‌باشد پس از رباعیات اسیری است، اوراق غزلیات جابجا شده و برخی از آنها افتاده و دو مکتوب دوستانه در حاشیه چند صفحه آن نگارش یافته و رساله دوم ناقص و آخرین سطر آن این است: محرم سرادقات حضرت الهی خواهد بود بیت: «ز من جان پدر این پند بپذیر ×× برو دامان صاحب دولتی گیر / که قطره تا صدف را در نیابد ×× نگردد گوهر و روشن نتابد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۹۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۳۱

ترجیع بند اوست؛ کا: محمد معصوم، تا: ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: سمرقندی الوان، جلد: میشن سیاه، ۷گ (۷۶۹-۷۷۵)، ابعاد متن: ۱۱×۲۲، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۱۷

غزل به ترتیب تهجی و ترجیع‌بند و رباعی و شرح بیت «چونگه بی رنگی اسیر رنگ شد» سپس غزلیات به ترتیب تهجی و مثنوی و عرفانی؛ خط: نستعلیق، کا: رضاقلی بن نورالله، تا: ۱۰۸۵ق؛ تملک: محمد علی بن صفی نسابه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۶۹۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۵/۳

غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷ص (۱۸۲-۱۸۸)، ۱۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۱/۱

آغاز: شرح علو مرتبه ات لی مع الله است ×× یعنی ز خود فنا شده دیدم بحق بقا؛ **انجام:** اسیری گر بیک رو رو نمودی ×× بکلی نام کیف و کم نبودی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ (۱-۷۸)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۲۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۲

آغاز: ای عشق تو آتش زده در خرمن جانها ×× در سوز غمت سوخته دلها و درونها

خط: نسخ، کا: محمد بن فاضل سبزواری، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۰۷ص (۲۰۹-۳۱۵)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۷۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۳/۱

غزلهاست بترتیب تهجی و ترکیب بند و رباعی و مثنوی عرفانی؛ خط: نستعلیق، کا: عباس بن محمد علی دزفولی، تا: ۶ ذیقعده ۱۲۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۶گ (۲پ-۱۸۷ر)، ۱۷سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۹]

۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۲ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: چهار مصرع از چهار بیت اول کسر است؛ کاغذ فستقی و نخودی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۳ سطر (۵×۱۱)، اندازه:۹×۱۵سم [ف: - ۶۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۰۸-ف

نسخه اصل: مجلس ۱۰۱۰۲/۸۶۵۴۱؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با تاریخ چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۸۸۳ از خود سراینده که شاید تاریخ سرودن باشد؛ با سرلوح؛ ۴۰۴ص، ۱۵ سطر [فیلمها

ف: ۳ – ۱۰۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۹/۱–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 7767 (ریو ۶۵۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۱]

● دیوان اسیری / شعر / فارسی

d.-e asīrī

اسیر ورامینی، میر محمد قاسم، – ۱۰۰۹ قمری

asīr varāmīnī, mīr mohammad qāsem (- 1601)

همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۲۳۹

لوامع الانظار و تحفة الشوق و غزلیات اوست، با یک دیباچه به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ طلا کاری با آرایش [نشریه: ۵ – ۳۴۳]

● دیوان اسیری اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e asīrī-ye esfahānī

اسیری، حسین خان، ق۱۲ قمری

asīrī, hoseyn xān (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۰

آغاز: عشق تو ز عالم هیولانی نیست ×× سودای تو حد عقل انسانی نیست؛ **انجام:** جان ... (؟) نمی‌دهم روزی چند ×× جان را محلی نیست تقاضاش خوشست.

درباره‌اش نوشته: «اسیری، اصل آن جناب اصفهانی، از اعاظم آن دیار بوده. طبع خوشی الحق داشته. گویند دیوانی دارد. با نادرشاه معاصر بوده». او را با اسیر اصفهانی (۱۰۴۹ق)، داماد شاه عباس اول نباید اشتباه کرد که دیوان چاپ‌شده‌ای هم دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۵۰–۲۵۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۰]

● دیوان اشتها / شعر / فارسی

d.-e eštehā

اشتها، عبدالله بن فریدون، ۱۲۴۵ – ۱۲۸۹ قمری

eštehā, 'abd-ol-lāh ebn-e fereydūn (1830 - 1872)

اشعار این دیوان غزلیاتی به‌طرز حافظ شیرازی ولی مشتمل بر نام اقسام خوراکی‌هاست و بسیار مدح کله و پاچه دارد. بنابر آنچه در مقدمه نوشته شده، میرزا نصر الله بن محمد شفیع خوشنویس اصفهانی که میرزا عبدالله اشتها چند سال معلم خط اطفال وی بوده به تدوین پرداخته و این دیوان را ترتیب داده است. این دیوان در حدود ۱۵۰۰ بیت است.

[نسخه‌های منزوی ۲۲۲۷/۳؛ الذریعه ۴۴۰/۹؛ مشترک پاکستان ۱۹۸۸/۹]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۳ق، جهت فرزندش ارسطو خان؛ تملک عباس؛ جلد: مقوایی، ۴۰گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۱۹۶]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق، برای میرزا ظفرخان [نشریه: ۱۱ – ۸۹۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۱/۱

آغاز: مشهور گشته است در آفاق نام ما ×× زین اشتهای بی حد ما لا کلام ما / با ما کسی چگونه زند لاف پرخوری ×× کاین سکه را زدند در اول به نام ما؛ **انجام:** از نخوداب بره ام سود کجا و فایده ×× بره املک از کجا آرم و ران و گردنی / پشمک پیر منحنی گفت به قندکی جوان ×× نیست به راستی چو تو مرشد پاکدامنی. انجامه: «تمام شد دیوان اشتها از روی نسخه نوشته شد اردستانی است که به دقت زیاد نوشته، توسط شخصی به عنوان یادگاری برای این بنده فرستاده اند. سنه هجری نبوی هزار و سیصد و سی معتمد الحکماء. روز جمعه مطابق ذی قعدة الحرام هزارو سیصدو پنجاه و هشت حسن مصاحبی».

شامل ۱۰۰غزل از او؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن مصاحبی متخلص به حیرت، تا: جمعه ذیقعده ۱۳۸۵ق؛ از روی خط میرزا علی محمد اردستانی مورخ ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا، روکش مشمع سبز، ۶۹ص (۲–۷۰)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۷۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۳

آغاز: دیباجه: بسمله حمد بی حد و ثنای بی عد و ستایش بی عدد خداوندی را سزد که در کشور هستی و دائره وجود الخ. دیوان: بمسمومان زتریاقی نمانده رحم بر دلها ×× الایا ایها الساقی ادر کاساً و ناولها

خط:شکسته نستعلیق، کا: میرزا فتح الله، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۱۸۳]

● دیوان اشراق / شعر / فارسی

d.-e ešrāq

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۳۴

آغاز: بسمله، قصیده در مدح و منقبت مولای متقیان علی بن ابیطالب (ع) چه خوش بود که من دهم براه یار خود سرا ×× دلم هر آنچه خواهد از وی شود میسرا؛ **انجام:** خورشید ز روی اوست دائم بکسوف ×× مه پیش رخ نکوش جرمی است کثیف.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: غلامعلی فودازیان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۴۶گ، مختلف السطر (۱۱×۱۶) [: ف: ۵ – ۱۵۴۵]

↩ دیوان اشراق استرآبادی ⋗ دیوان میرداماد
↩ دیوان اشراق مراغی ⋗ دیوان فتاح مراغی

● **دیوان اشرف** / شعر / فارسی
d.-e ašraf

اشرف، محمد تقی بن میرزا کوچک، ق۱۳ قمری
ašraf, mohammad taqī ebn-e mīrzā kūčak (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۸۹
آغاز: آرایش هر مطلع و پیرایش هر مقطع ستایش صانعی است که ذکر نام مبارکش فرج بخش روح ... آغاز مراثی: آمد مه محرم و شد موسم عزا ×× گردیده آسمان ز عزا نیلگون قبا؛ **انجام:** گشت اشرف قانع از تو یک نگاه ×× چشم بر انعام و احسانیش نیست
مشتمل بر غزلیات، مراثی، قصاید قطعات، ترجیع‌بند، اشعاری که به مناسبت‌های سیاسی یا عاطفی سروده شده، نیز چند نامه که در مناسبت‌های مختلف نوشته به شیوه ادبی. فرزند ناظم در ابتدای مجموعه چنین نوشته است: «دیوان مرحوم مبرور خال مفضال ادیب والد ماجدم است، و هو آقا میرزا محمد تقی ناظم متخلص به اشرف پسر مرحوم میرزا کوچک وزیر گلپایگان که در عهد فتحعلیشاه بوده و از مقربان حیدر قلی میرزا در خدمت پدر بوده و این مجموعه را در ۱۲۷۵ در نیاوران جمع کرده». دیوان را به نام ناصر الدین شاه تقدیم کرده و از حیدرقلی میرزا به تبجیل یاد می‌کند مجموعه در عالم افسردگی در سال ۱۲۵۰ جمع‌آوری شده و در عهد خاقان عصر(سال ۱۲۷۵) پایان یافته است در نیاوران شمران دار الخلافه طهران. از جمله اشعارش درباره کتیبه در امامزاده حسن ما بین بندپی و سواد کوه مازندارن و تهنیت ورود معسود میرزا (ظل السلطان) به مازندران؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: کاهی خط دار، جلد: چرم قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۸ - ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۲سم [ف:۴۳-۱۷۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۶
آغاز: بسمله و به نستعین، غازه عارض شاهد کلام حمد و ثنای پادشاهی است؛ **انجام:** شهنشی که ز یکذره لطف او اشرف ×× ترا رسد که بیک غمزه قتل عام کنی
مشتمل است بر مقدمه و قصاید و ترجیع بند و غزلیات از محمد تقی بند پی بن میرزا کوچک مازندرانی، متخلص به «اشرف» که به ناصرالدین شاه تقدیم کرده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۸ق؛ با سه سرلوح مذهب، مجدول، دارای کمند؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف:۱۷-۱۵۳]

● **دیوان اشرف مازندرانی** / شعر / فارسی
d.-e ašraf-e māzandarānī

اشرف مازندرانی، محمد سعید بن محمد صالح، - ۱۱۱۶ قمری
ašraf-e māzandarānī, mohammad sa'īd ebn-e mohammad sāleh (- 1705)
[نسخه‌های منزوی ۱۸۴۶/۳و ۲۲۲۷-۲۲۲۸؛ ۲۲۲۸؛ مشترک پاکستان ۱۹۸۹/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۹
آغاز: دیوان: کرده ام نام خدا مطلع دیوان ثنا ×× مطلعی نیست بعالم به ازین نام خدا؛ **انجام:** اشرف تو کمیت نکته رانی رانی ×× اسرار رموز جاودانی دانی / هر چند که مانند نداری در خط ×× در شیوه تصویر به مانی مانی
شامل قصاید در مدایح و مناقب و ترکیبات و مراثی و مقطعات و معمیات و مثنویات و غزلیات و مفردات و مثنات و رباعیات. مثنویات این نسخه شامل نه فقره و عبارت است از: ۱. ساقی‌نامه، آغاز: «دلا مژده بادت که نوروز شد ×× چو می‌بوی گل عشرت اندوز شد»، انجام: (به غزلی مختوم است): «تو داری دل و دین و ایمان من ×× سخن ختم اشرف گرفتار تست» (ص۱۹۳-۲۲۸)، ۲. شهر آشوب در تعریف و مذمت هولی هند. آغاز: «ساقیا پرده حجاب بکش ×× وز جمال حیا نقاب بکش»، انجام: «خاک بر فرق آبروشان باد ×× مویشان ساز وی گلوشان باد» (ص۲۲۹-۲۳۸)، ۳. در نصیحت به فرزند خود محمد امین: آغاز: «ای نور چراغ دیده من ×× آرام دل رمیده من»، انجام: «از زیور عمر زیب بادت ×× بر خورداری نصیب بادت» (ص۲۳۹-۲۵۲)، ۴. در سوز و گداز هجران و شکایت از فراق همسر. آغاز: «صباحی خوش لقا چون نامه دوست ×× که خوشحالی نمی‌گنجید در پوست»، انجام: «نصیحت بس، ورق را در نوردم ×× غم هجران و قرآن ختم کردم» (ص۲۵۳-۲۶۰)، ۵. خطاب بهمسر در باب ترک هند و عزیمت به وطن. آغاز: «زهی شوقت حیات جاودانی ×× تمنای وصالت زندگانی»، انجام: «خیالت را وصالت ترجمان باد ×× خدایار دویار مهربان باد» (ص۲۵۹-۲۶۲)، ۶. قضا و قدر. آغاز: «شنیدم روزی از روشن روانی ×× چو گل نازک خیالی، نکته دانی»، انجام:« خداوندا بحق نیکمردان ×× که از نیکان قضای بد بگردان» (ص۲۶۳-۲۷۹)، ۷. در تعریف چراغان جشن دامادی اعظم (= اورنگ زیب) و مدح نواب علیه زیب النسا بیگم. آغاز: «جهان افروز فکری می‌شود باز ×× بفانوس خیالم پر تو انداز»، انجام: «رواق دولتت بادا مزین ×× چراغ دوستانت باد روشن» (ص۲۸۰-۲۸۶)، ۸. در تعریف ناز بالش نرگس دوز. آغاز: «کند گلچین گلزار معانی ×× بوصف ناز بالش گل فشانی»، انجام: «چو نرگس چشم بختت باد بیدار ×× ز چشم بد خدا بادت نگهدار» (ص۲۸۷-۲۹۳)، ۹. در تعریف شب مهتاب. آغاز: «ساقیا ساغر شراب بیار ×× شب مهتاب، آفتاب بیار»، انجام: «خاطر دوستت ز شادابی ×× باد پر نور تر ز مهتابی» (ص۲۹۴-۲۹۹)؛ خط: نستعلیق ششدانگ و خوش، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دیوان موصوف نسخه

اصل است با اضافات و تصحیحاتی به خط خود شاعر و شامل اشعاری است که تا سال ۱۰۸۳ در ایران و هند سروده شده است، و اشعار بعدی یا دیوان دوم که در مدت سی و سه سال بقیت عمر وی گفته شده است ضمیمه این نسخه نیست [نسخه دیگری از دیوان اشرف در کتابخانه ملی به شماره ۲۰۰۶ که تاریخ تحریر آن ۱۰۹۶ هجری است وجود دارد که اشعارش از این نسخه بیشتر است. از جمله اینکه ساقی‌نامه‌اش در نسخه ما ۴۱۴ بیت است و در آن نسخه ۵۷۶ بیت، و از این رو معلوم می‌شود که بعدها بر آن افزوده است.]، با سیزده سرلوح، مجدول؛ واقف: ناییني؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۳۱۳گ، ۱۲ سطر (۱۷/۷×۲۳/۲)، اندازه: ۲۳/۵×۳۲/۴سم [ف: ۷ - ۳۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۷

خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ امیری فیروزکوهی در حاشیه ص ۵۸ یادداشتی در معرفی محمد سعید اشرف و زندگی و شعر او و این‌که نسخه به خط اوست نوشته است (به تاریخ ۱۰ دی ۱۳۱۹ش). وی اشرف را در مراتب شعر شاگرد صایب تبریزی دانسته؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ص (۵۸-۷۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱- ۱۶۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۶

آغاز: بسمله، در منقبت امیر المومنین علیه السلام: نیست جز نام خدا مطالع دیوان ثنا ×× مطلعی نیست بعالم به ازین نام خدا؛ **انجام:** باشیم اگر تابع فکرت چه عجب ×× زان روی که ما جزء ضعیفیم و توکل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ذیقعده ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: تیماج سیاه، ۱۹۸گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۵ - ۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶ص (۱۹-۳۱و۲۳۸-۲۴۰)، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۸۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۸

آغاز: لمحرره محمد سعید الاشرف فی مدح علی بن موسی الرضا صلوات الله علیه. فصل سرما شد که دیگر دستها افتد زکار ×× همچو ایام خزان و برگریزان چنار؛ **انجام:** بیخ نسل دشمنت برکنده باد از روی خاک ×× تازه باد از فیض عامت بوستان روزگار

قصیده در مدح امام رضا (ع)؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴ص (۵۸-۶۱)، اندازه: ۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۶۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۱۲

آغاز: تهی دستی کند بیدست و پاتر اهل تمکین را ×× پریشانی است درد بیدوائی خواب سنگین را؛ **انجام:** ای ماه مهر اندیش من بینم که آیی پیش من ×× چشم از حیا پوشیده تو بر مدعیات دیده من

غزلیات؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵ص (۶۹-۷۳)، اندازه: ۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۶۳]

← دیوان اشعار ‹ دیوان معتز

● دیوان اشعار / شعر / عربی

d.-e aš‘ār

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۶

آغاز: و قال علیه السلام الا فاسقنی من خمرة اکبریه ×× لها فی العلا سر تعالی مناره

دیوان اشعار یکی از شعرای صوفی عرب است که شناخته نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از موقوفات الفت؛ جلد: مقوایی ابر و باد، ۱۳۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۴]

● دیوان اشعری / شعر / فارسی

d.-e aš‘arī

اشعری، ق۱۴ قمری

aš‘arī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۴

محتویات این دیوان عبارت است از قصاید (قصاید بسیار در مرثیه و مدح اهل بیت دارد) و تغزلات و غزلیات و رباعیات و مثنویاتی به تقلید مولای روم و فردوسی و تمام دیوان در حدود ده هزار و پانصد بیت است، بخش‌های نسخه بدین تفصیل می‌باشد: ۱. قصاید و تغزلات که بیشتر آنها در مدح ائمه اثنی عشرم و پادشاهان معاصر و پادشاه زادگان و امرا و وصف بهار و خزان می‌باشد (از ص ۳۷۸۱) در حدود ۶۵۰۰ بیت، ۲. قصاید و مثنویات عرفانی و حکایات تاریخی است و ظاهر این است که پیش‌نویس است، ۳. غزلیات مرتبه بر حسب قوافی به حروف تهجی (از ص ۴۰۰-۵۳۱) در حدود ۲۱۰۰ بیت، ۴. رباعیات (ص ۵۳۲-۵۳۷)، ۵. ترجیعات (ص ۵۳۷-۵۵۲)، ۶. مثنوی به سبک مثنوی مولوی (ص ۵۵۲-۵۶۱) در حدود ۱۷۰ بیت، ۷. مثنوی به سبک شاهنامه فردوسی در ذکر وقایع تاریخی اواخر فتحعلیشاه و اوایل محمد شاه (ص ۵۶۲-۵۹۰) در حدود ۴۵۰بیت، ۸. شنگول و منگول نامه یا گربه نامه، این مثنوی در حدود ۱۷۰ بیت می‌باشد (ص ۵۹۰-۵۹۸) و در آخرین این مثنوی شکایت از یاران نموده و اشاره‌ای به تنگدستی و خانه‌نشینی خود کرده است، ۹. قصاید و اشعار متفرقه (ص ۶۰۰-۶۱۶) در حدود ۲۵۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ از قرائن چنین استفاده می‌شود که به خط خود

شاعر و نخستین نسخه پاکنویس شده باشد، در حاشیه بعضی از صفحات ابیاتی از اقسام نام برده وجود دارد، میان صفحه ۱۱۰ و ۱۱۱ برگ‌هایی افتاده، بخشی از بخش نخستین افتاده و نخستین بیت صفحه یک کنونی این است: «دل میبری بعشوه و در پرده میبری ×× چالاکتر ز تو نبود هیچ دل ربا»؛ کاغذ: فرنگی آبی و زرد، جلد: تیماج، ۳۰۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۸۵]

● دیوان اصطخری / شعر / فارسی

d.-e estaxrī

اصطخری، محمد بن ابی تراب، ق۱۴ قمری

estaxrī, mohammad ebn-e abī-torāb (- 20c)

[الذریعة: ۱۲۷/۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۴/۴

آغاز: ماه من از روی زیبا گر بر اندازد نقاب ×× در نقاب آیند از شرمش مه و هم آفتاب / آیت نور است رویش یا بد شعله ز طور ×× ظلمت شام است مویش یا کمندی پر زتاب؛ **انجام:** طوفان حادثات جهان را ز سر گذشت ×× ای دست حق تو پای به حلقه رکاب کن / ای آنکه نیست پیریت از دور چرخ پیر ×× دوران دهر تازه تو عهد شباب کن.

قصیده بائیه زیبایی است در ۳۳ بیت که شاعر با عبارت ادبی در مدح حضرت امام هدی (عج) سروده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۲گ (۴۸ر-۴۹ر)، ۱۵ سطر(۹×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۳ - ۲۴۶]

● دیوان اصغر نهاوندی / شعر / فارسی

d.-e asqar-e nahāvandī

اصغر نهاوندی، ق۱۳ قمری

asqar-e nahāvandī (- 19c)

از علی اصغر نهاوندی متخلص به «اصغر».

[الذریعه ۷۹/۹ و ۷۵۰؛ مشترک پاکستان ۱۹۸۹/۹]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۹۵

آغاز: ... در شادی نگردد تا سحر بر روی خلقی باز ×× کلید عیش و عشرت جمله در دست من است، امشب؛ **انجام:** هر رود و هر قنات و همه چشمه سارها خشکیده شد، به دشت و به هر کوهسارها ...

در ۱۲۷۸ق مثنویی در «اوصاف گرانی» با این سرآغاز سروده است: هشتاد و هفت چون ز هزار و دویست (۱۲۸۷) رفت / هر رود و هر قنات و همه چشمه سارها ×× خشکیده شد به دشت و به کوهسارها»، دارای غزل به ترتیب الفبایی از «ب» تا «ی»، مخمس و ترجیع «شهد شکر شکنت هر که چشیده»، تخمیس غزل سعدی «موئی نفروشم به همه ملک جهانت»، قصیده، در پایان چند رباعی، چند تخلص ازو: ز شوق آن فرهنگی زاده «اصغر» جام می‌درکش ×× که از گلزار حسنش نوبت گلچیدن است امشب / «اصغر» برای دفع رقیبان بلهوس ×× بر درگهش همیشه قراول است / خدنگ ناز تو را هر که خورده می‌داند ×× چه دردها به دل داغدار «اصغر» شد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن۱۳ و شاید ۱۳۲۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۷۶گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۹

آغاز: ای سرو سیم بر نظری کن بسوی ما ×× بر دیده ام زنور جمالت بده جلا

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن علی اصغر نهاوندی، تا: ۱۳۲۴ق؛ ظاهراً نویسنده پسر شاعر میباشد، شامل غزلیات مرتبه به‌ترتیب حروف تهجی و مخمس‌ها و چند قصیده و رباعیات و یک مثنوی می‌باشد و در حدود ۲۴۰۰ بیت است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۷۵]

● دیوان اصلاح / شعر / فارسی

d.-e eslāh

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز: تا نباشد شب چسان روز آیدت ×× تا نباشد سازکی سوز آیدت؛ **انجام:** هاشمی را نیست قدر واعتبار ×× هم چو جعفر خصلتی را پایدار

از: بختیاری. کتاب شامل اشعاری است در مدح آیت الله سید عبدالله خراسانی، فردوسی، شیخ عباس کیوان قزوینی، سید عبدالله بهبهانی بلاوی، سید مرتضی اهری، شرح حال دو برادر یکی راهب و دیگری کاسب، در معنی و اعتصمو بحبل الله جمیعاً و لاتفرقوا، در بیان علامات کفر وایمان، لزوم اتحاد مشرق و مغرب بر روی دیانت و غیره؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: مقوایی سبز، ۴۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۸۰]

● دیوان اطعمه / شعر / فارسی

d.-e at'ame

مدرس کرمانشاهی، حسن بن سمیع، ق۱۳ قمری

modarres-e kermānšāhī, hasan ebn-e samī' (- 19c)

این دیوان (که به خط خود بسمل است) دارای این چند بخش است: ۱. غزلیات و قصاید و قطعات و رباعیات در همه موضوعات مختلف از جمله، مدح ابراهیم پاشا مصری، و صالح پاشا سائی، اسدالله میرزا و شاهزاده دولت میرزا و نیز چند سطری منثور در مدح دولت؛ ۲. ترجمه حال خود و شناسایی پدر و

جدش؛ ۳. کتاب اطعمه که در مقدمه اش با عباراتی پرتصنع در سبب تألیف کتاب اطعمه می‌گوید: شاهزاده دولتشاه از او خواست تا برخی از «نتایج افکارش که در وصف مطعومات است سیما حضرت بزرگوار پلو موشح است» تدوین کند. وی پس از ذکر سبب تألیف، شرح حالی مختصر از خویش نگاشته که سطور آخر آن این است: «بعضی اوقات در وصف مطعومات مفت بطریق صحبت و مجلس آرایی شعری میگفت از ممدوحش پرسیدند گفت مرا معشوقی باید که مطبوع طباع و در قبول عامه متفق علیه باشد لهذا غیر از حضرت بزرگوار پلو کسی را باین قابلیت نمیبینم، از تخلصش سؤال کردند گفت چون در شروع بما کولات اولا بسم الله گفته می‌شود، اقلا بلفظ بسمل مرا تا انقراض عالم یاد خواهند نمود، بتوبیخ بعضی که او را از سلسله علماء و شاعری را دون مرتبه او می‌دانستند و به مصداق و علمناه الشعر ... از گفتن شعر تائب آمده قریب به چهار هزار بیت آبدار خود را با آب روان شست و لغتی در کمال امتیاز بر قرآن نوشت و چون شرف بار بدربار معدلت مدار حاصل نمود از آنجا که بالضروره اشعار فارسی از حروف شکر عاری نیست پس لاجرم گفتن شعر در حقیقت شکر گزاری خواهد بود، تجدید عهد گفتن شعر را از لوازم حسنه دانسته در ماه رمضان ۱۲۳۱ عالم فانی را بدرود و در مطبخ بهشت جاودانی رحل اقامت گشود و تاریخی در فوت خود گفته که ثبت خواهد شد». مثنویات اطعمه بسمل پس از این مقدمه آغاز می‌شود بدین ترتیب: که نخست یک مثنوی در مدح آفریدگار و یک مثنوی در تعریف پلو که بسیار مفصل است. وی پس از آن مثنویاتی مدح فتحعلیشاه قاجار خود تمامی اکراد، مدح خاقان مغفور شاه و مذمت اهل دنیا (نسخه ما تا اینجاست و پس از آن اوراق سفید بسیار از دفتر و دولت نانوشته است و چنین پیداست که بسمل می‌خواسته آنها را نیز بنویسد).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۲۳

آغاز: کتاب حاجی ملا حسن المتخلص به بسمل (بسمله. الا یا ایها الساقی سقاک الله عطشانا ×× رحیق القندنا ولنی جزاک الله احسانا / سرت گردم زلال روح پرور گر همی بخشی ×× ز قند و آب لیمو ساغری لبریز کن جانا/ پلورا گنبد آسا صحنی از چربش مدور کن ×× که عزم آشیان دارد برو مرغ و فسنجانا ...؛ آغاز بخش دوم: ای ز شهد شکر شکر تو کام جان لذیذ ×× وز حلاوتهای حمدت کام انس و جان لذیذ / باشد انعامت به خاص و عام در هر عام عام ×× میرسد پیوسته انعامت باین و این آن لذیذ ...؛ آغاز بخش سوم (شناسایی اجداد بسمل): اکنون روا بود قصور همت ارباب روزگار و با بعلت قلت فهم ملوک و صاحبان اختیار و اقتدار، کالای علوم و ادب و متاع کمالات و حسب را خریداری نیست ...؛ آغاز بخش چهارم (کتاب اطعمه): ای نام تو دیباچه دیوان مطاعم ×× رنگین بود از نعمت تو خوان مطاعم/ کاشانه عشق ابدی مطبخ جودت ×× گسترده در آن سفره الوان مطاعم؛ **انجام:** پایان بخش اول: شهزاده و الاتبار طهماسب میرزا قاجار.. پذیرای قبول و پیرایه استحسان پذیرد. و علینا الاستعانه. پایان کتاب: صاحب این گنبد فیروزه رنگ ×× صاحب صلح است نه مایل بجنگ

خط:شکسته نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:۱۲۴۵ق؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج قرمز،۱۰۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۸۰۴]

● دیوان اظهر رانکوهی / شعر / فارسی

d.-e azhar-e rānkūhī

اظهر رانکوهی، ق۱۳ قمری

azhar-e rānkūhī (- 19c)

دیوان اظهر رانکوهی املشی وظیفه خوار خانهای املش در اواخر قرن ۱۳. غزل است.

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۶۳۱/۱د

آغاز: ذلت از ما لذت از اغیار ما ×× پس گره افتاد اندر کار ما / ذکر ما جز باده و میخانه نیست ×× ای خوشا پیمانه سر شار ما / ذوق شوق من به ساقی می‌کشد ×× ساده رو باشد گر این عیار ما / ذاهب کوی مغانم ارمغان ×× نیم جانم هست کو دل دار ما / ذق من الخمر انه خمر الفراق ×× اظهر ای یار نکو کردار ما؛ **انجام:** به قتیل خسته خود نگر ... همه جا بسر ×× به مراد دل برسی اگر مراد خسته دوا کنی

خط: نستعلیق، کا: استاد فرج الله بناء قزوینی، تا: ۱۳۰۲ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ابعاد متن: ۱۰×۱۸، اندازه: ۱۸×۲۲سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۱]

● دیوان اظهری / شعر / فارسی

d.-e azharī

اظهری شیرازی، بوداق، ۹۹۱ - ۱۰۶۱ قمری

azharī šīrāzī, būdāq (1583 - 1651)

اظهری در ابتداء دیوان به سال ۱۰۳۰ دیباچه‌ای به نثر، چون آب زلال انشا نموده و درآغاز غزلیات نیز دیباچه دیگری دارد و از مندرجات در متن و حواشی نسخه شماره ۳۷۷ کتابخانه سپهسالار که نخستین نسخه دیوان این شاعر می‌باشد به دست می‌آید که تا سال ۱۰۶۱ زنده بوده و پس از این سال که شاعر هفتاد سال داشته از او خبری نیست و اشعاری که در حاشیه صفحات از انواع نام برده بالا نوشته شده، پس از اتمام نسخه می‌باشد که به سال ۱۰۵۴ نگارش یافته است.

اظهری از اینکه دیگری در اصفهان تخلص وی را برداشته شکایت نموده و می‌گوید: «قریب پنجه سال است کین تخلص من ×× به اظهری شده در روزگار افسانه / ز حال غره بی‌دانشی ابوجهلی ×× که در فرائض اسلام هست بیگانه / به خود تخلص

من بسته از تهی مغزی ×× که تا بگویند او نیز هست فرزانه». در این دیوان نظمی به تاریخ سال ۱۰۱۲ که شاعر ۲۱ سال داشته وجود دارد و دراین دو بیت تصریح نموده که اصلش از شیراز است: «گر نیم یونانی اما اصلم از شیراز بس×× کو حکیمی تا ز فضلم مایه حکمت برد / شد مزاجم منقلب با آنکه در این روزگار ×× ارطیون طبعم از یک نسخه صد جان پرورد». برای هر یک از قصاید خویش نامی بدین گونه گذارده، ورد الابرار، ضیاء القلوب، منتخب النفائس، تحفة الخیال، امواج العباد، فخرالسالکین، افتخار الملوک، تحفة الاغنیاء و انوار العیون. قصائد وی مرتباً در توحید و نعت پیغمبر اکرم (ص) و مناقب ائمه اثنی عشر (ع) و مدح شاه عباس کبیر و شاه صفی و شاه عباس ثانی و امراء آن عصر و دیگر مطالب عرفانی و وصف فصول و غیره است. این دیوان در حدود ۱۱۰۰۰ بیت شعر می‌باشد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۷

آغاز: بسمله ای زیور رخساره جان از کرمت ×× سرمایه گردش زبان از کرمت / آرایش دیوان بیان از کرمت ×× احیای زمین و آسمان از کرمت. از افتتاح ابواب خزائن سخن بمفتاح دلگشای ثنای یگانه که شیرازه بند مجموعه کاینات و چمن پیرای سرابستان حیاتست و انجلای ابصار شواهد معانی به مصباح جهان آرای انوار عنایت

خط: نستعلیق خوب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ این نسخه به خط نستعلیق خوب اظهری شاعر و منشی آن است و گذشته از تصریح در آخر دیوان (۷ برگ به آخر نسخه مانده) طرز نگارش و اشعاری که پس از این تاریخ انشاء گردیده و در حاشیه نگارش یافته و تصریح در چندین جای از عناوین مطالب به اینکه: «بنده اظهری در جواب این قطعه گفته‌ام» و نظائر اینها، مؤید این ادعاست، میان برگ اول و دوم کنونی نسخه، برگ‌هایی افتاده، ۷ برگ آخر نسخه رباعیاتی است که پس از تنظیم دیوان در مسودات مؤلف یافت شده و پیش از نگارش آنها خود وی نیز نوشته‌اند: «بعد از تحریر نسخه بعضی رباعیات که درمیان سیاهیهای اشعار پیدا شد و صورت تنظیم یافت همچنین مرقوم شد»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: مرغش، ۳۴۳ص، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۷]

● دیوان اظهری / شعر

d.-e azharī

اظهری، ابراهیم

azharī, ebrāhīm

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۷/۲

قصیده لامیه ازاوست؛ خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۲]

● دیوان اعتضاد السلطنه = جواهر منظومه / شعر / فارسی

d.-e e‘tezād-os saltane = javāher-e manzūme

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی،۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819-1881)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۶ط

مثنوی بر وزن لیلی و مجنون نظامی»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسینی برغانی، تا: ۱۲۹۶ق؛ ۱۰ص(۴۲۹-۴۳۸) [ف: ۲۴/۳ - ۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۷ ط

غزلیات و رباعیات و قطعات و احوالات برخی از شعرا؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسینی برغانی، تا: ۱۲۹۶ق؛ ۴۰ص (۴۴۵-۴۸۴) [ف: ۲۴/۳ - ۵۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۹/۱

آغاز: خواهم که علی رغم رقیبان جفا جو ×× بر دیده کشم خاک کف پای تو یارا؛ **انجام:** فقیر را رخ مه روی آفتاب شود ×× بمشتریش مقدم چه ماهتاب شود.

نزدیک به ۶۰۰ بیت و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی و معما؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی میرزا آقا پسر نجفعلی همدانی، تا: جمادی الاول ۱۲۹۷ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳ص (۲-۴۴)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۵۹۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۰

آغاز: دردا که بود از حرکات فلک دون ×× خالی خمم از باده و لبریز دل از خون؛ **انجام:** از بس دیدم ز دلبران بدعهدی ×× در عهد جوانی بجهان پیر شدیم

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۶۱۶-۶۲۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۶۱/۷

منظومه بر وزن لیلی و مجنون؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق [ف: ۷ - ۱۵]

● دیوان اعجاز هروی / شعر / فارسی

d.-e e‘jāz-e heravī

اعجاز، ملاعطاء هروی، ق۱۱ قمری

e‘jāz, mollā-‘atā’ heravī (- 17c)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «اعجاز»

[الذریعه ۸۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۲۸/۳؛ لغت نامه دهخدا ماده «اعجاز» به

نقل از قاموس اعلام سامی]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸۲/۱

آغاز: درآ از در که رنگ از روی آتشخانه برخیزد ×× پریزاد چراغ از دامن پروانه برخیزد / شبی کز پنجه سیمین کنی آرایش گیسو ×× تذرو آفتاب از شاخسار شانه برخیزد؛ **انجام:** مست و رنگین جلوه شد بر ابرس گلگون سوار ×× آب و رنگش دامن زین تر از طاوس کرد / جنت دوران برنگی بست هر کس را زبان ×× نخوت عریانیم را پرده ناموس کرد

شامل: غزلیات به ترتیب حروف تهجی که نسخه حاضر از قافیه دال تا آخر را شامل است، رباعیات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ (۱ر-۵۴ر)، ۱۲سطر[ف: ۳۷ - ۵۷۶]

● دیوان اعسم کبیر / شعر / عربی

d.-e a‘sam-e kabīr

اعسم، محمد علی بن حسین، - ۱۲۳۳ ؟ قمری

a‘sam, mohammad ‘alī ebn-e hoseyn (- 1818)

[الذریعه ۸۲/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۷/۲

آغاز: اذا لم تعلم حالی سلنی ×× بما اخبرك بالخبر الیقین / فیوم فی فراقك عن شهور ×× و شهر من بعادك عن سنین

بخشی از اشعار شاعر به عربی، درباره مدح اهل بیت (ع) و حضرت علی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۴۶ر- ۴۷پ و ۱۲۳ر-۱۲۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸/۲۲-طباطبائی

آغاز: آغاز قصیده: قدا و هنت جلدی الدیار الخالیه ×× من اهلها ماللدیار و مالیه / فمتی سألت الدار عن اربابها ×× یعد الصدا منها سؤالی ثانیه

قصیده هائیه از اوست با مقدمه‌ای به فارسی که در آن رؤیایی مربوط به این قصیده نقل شده است؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: سید محمد صادق طباطبائی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۶۷-۲۶۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۲۷۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۳/۲

آغاز: ان لمدح بنی النبی لعاشق ×× و النظم یشهد لی بأنی صادق / تأتی قوافیه الی کأنما ×× قد ساقهن الی لسانی سائق؛ **انجام:** و ما طلعت شمس و حان غروبها ×× و باللیل ابکیهم و بالغدوات

منظومه در مدح الآل علیهم السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴ص (۱۴۸-۱۵۱)، ۱۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۳سم [ف: ۴۳ - ۲۲۵]

● دیوان الأعشی الکبیر / شعر / عربی

d.-ul ’a‘šā-l kabīr

اعشی، میمون بن قیس، ق۷ قمری

a‘šā, maymūn ebn-e qays (- 13c)

این دیوان مجموعه اشعاری است در مدح و هجو شاعران عصر جاهلیت و همچنین حکمت و وصف و غزل و ... شاعر که از شعرای طبقه اول ایام جاهلیت است، هیچ فنی از فنون شعر را وانگذاشته مگر اینکه در آن شعری سروده است، بنا به گفته صاحب الاعلام، اشعارش را به ملوک پیشکش می‌کرد خصوصاً ملوک فارس، به همین علت الفاظ فارسی در اشعارش فراوان مشاهده می‌شود. (محمود مرعشی)

چاپ: مطبوعات التقدم، ۳۵ص؛ قاهره، محقق: محمدمحمد حسین، مکتبة الآداب بالجمامیز، مطبعة نموذجیبیة، ۱۹۵۰م، بیروت، دار صادر، ۲۲۲ص، ۱۹۶۱و۱۹۶۶م.

[کشف الظنون ۷۷۶/۱؛ نشریه ۵۹۴/۶ و ۱۰۲/۱۳؛ رجوع شود به بروکلمان (ترجمه عربی) ج ۱ ص ۱۴۷؛ اعلام، زرکلی ج ۸ ص ۷۰۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۲۳

اشعار اعشی؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، ۱ص (۶۷)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۵/۶

آغاز: ودع هریرة ان الرکب مرتحل ×× و هل تطیق و داعا ایها الرجل؛ **انجام:** باجود منه بما عنده ×× فیعطی المئین و یعطی و یعطی البدورا

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در تطبیق با نسخه چاپی با اندکی جابجایی در ترتیب و اضافات (در چاپی) مشاهده می‌شود؛ در انتهای رساله آمده از محمد بن عباس خوارزمی خطاب به اهل طبرستان؛ تملک: «آقا محمد هاشم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری مشکی، ۸گ (۱۹۲-۱۹۹)، ۲۲ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۸ - ۳۱۱]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۲/۳

آغاز: بسمله، قال الاعشی اعشی بکر بن وائل و اسمه میمون بن قیس

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی انصاری، تا: ۱۲۹۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۱۴۸-۱۶۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۲]

۴. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق [نشریه: ۶ - ۵۹۴]

● دیوان اعمی / مراثی - فارسی

d.-e a‘mā

اعمی، ق۱۳ قمری

a‘mā (- 19c)

دیوان اشعار شاعری است شامل مدایح ائمه، مراثی و غزلیات، این نسخه که به خط خود شاعر است و تخلص وی «اعمی» است، شاعر در لابه‌لا تماماً رباعیات خیام و دوازده بند محتشم را نیز تحریر نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۸۹-۱۶/۱۹۹

آغاز: بسمله. دوازده بند مرثیه من کلام اعمی حقیر فقیر کثیر التقصیر در مصیبت سید الزاهد امام العابد راکع الساجد زین المنابر و المساجد ... این چه گرد غم که برچهره آفتاب؛ **انجام:** شارطت قبس قصبی قامتی وبی ×× گرتابیم به روی منت می‌شوم قصب / اعمی ندید چشم فسون سازت ای نگار ×× بیچاره گشت کشته جور توبی سبب

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: به خط شاعر، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۶۰]

● دیوان اغبری کرمانی / شعر / فارسی

d.-e aqbarī-ye kermānī

اغبری کرمانی، - ۱۳۵۵ قمری

aqbarī kermānī (- 1936)

مراثی، مدایح، غزلیات، قصاید و رباعیاتی است که شاعر به مناسبت‌های گوناگون از سال ۱۳۵۱ق تا ۱۳۵۴ق سروده است و غالب آنها در مراثی و مدائح ائمه معصومین می‌باشد.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۴۰

آغاز: این ترجیع بند در سنه ۱۳۵۱هـ ق در مشهد مقدس رضوی ساخته شده است در منقبت علی اکبر: دوش بودم قرین آه و افسوس ×× تا که برداشت بانگ صبح خروس / داشت در دیر سینه ام دل زار ×× پیک فریاد و ناله چون ناقوس؛ **انجام:** آ که جمع ادبا عطر سخن را بمشام ×× بهتر و خوب تر از مشک تتاری گیرند / اغبری شعری مدیح تو چو آرد بمیان ×× خوشترش شعر و را پیری و پاری گیرند

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۱ تا ۱۳۵۴ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی سرخ، ۹۳گ، ۲۰-۲۶ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۲]

● دیوان افتخار / شعر / فارسی

d.-e eftexār

افتخار شیرازی

eftexār-e šīrāzī

[برای شناختن سراینده به الذریعه [قسم اول، جزء نهم، ص ۸۳] رجوع شود.]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۷

آغاز: بخدا گر هوس افسر کسری است مرا ×× دشمن دینم اگر میل بدنیی است مرا؛ **انجام:** با هجر باختیار میساز ×× و ز شوق چو افتخار می‌سوز

از ص ۱۷۸ تا ۱۸۵ منتخبی است از دیوان افتخار که اشعار آن به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی تنظیم نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج، مقوایی، ۷ص (۱۷۸-۱۸۴)، ۱۷ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۴]

● دیوان افجنگی / شعر / فارسی

d.-e afjangī

افجنگی

afjangī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۱/۹

از سراینده ای با تخلص افجنگی و افجنگ. قصایدی است در ستایش امامان و معجزات آنان. در آن از تاریخ یک‌شنبه عاشورای سنه شانزده یاد شده است. در آن آمده: افجنگ را چه زهره که مدح علی کند ×× لیکن در این قصیده سخن گفت مختصر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ختایی سفید و حنایی، جلد: میشن قرمز، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۷/۷سم [ف: ۸ - ۱۵۶]

● دیوان افسر / شعر / عربی

d.-e afsar

افسر، محمد هاشم بن نورالله، ۱۲۵۷ - ۱۳۱۹ شمسی

afsar, mohammad hāšem (1878 - 1940)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۶۸/۳

قصیده در تبریک جلوس عبدالحمید خان دوم سلطان عثمانی؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۸ - ۴۵۰]

● دیوان افسر اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e afsar-e esfahānī

افسر اصفهانی، عبدالرحیم، ق۱۳ قمری

afsar-e esfahānī, ‘abd-or-rahīm (- 19c)

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۷

اشعار از او؛ خط: نستعلیق عالی، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۸ق [نشریه: ۱ - ۱۳]

● دیوان افسر طیاری قزوینی / شعر / فارسی

d.-e afsar-e tayyārī-ye qazvīnī

افسر قزوینی، عبدالحمید بن علی اصغر، ق۱۳ قمری

afsar-e qazvīnī, ‘abd-ol-hamīd ebn-e ‘alī asqar (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۱

با دیباچه نثری، قصاید است و غزل به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۷گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)،اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۱۶۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۵

آغاز: دیوان: حمد کسی را سزد بصورت و معنی ×× کوست قدیم و حکیم و منعم و دانا؛ **انجام:** ریش دراز هر چه بلندتر شود نکوست ×× نیمی به ... دشمن و نیمی به ... دوست

در آن اشعاری در مدح میرزا آقا خان صدر اعظم هست با یک دیباچه منثور و حاوی قصاید، غزلیات و هزلیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۹/۱

قصاید و یازده رباعی؛ خط: نستعلیق و شکسته خوش، کا: عبدالحسین، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ – ۳۳۴]

● دیوان افسر قاجار / شعر / فارسی

d.-e afsar-e qājār

افسر قاجار، محمدرضا بن فتحعلیشاه، ۱۲۱۱–۱۲۷۷ قمری

afsar-e qājār, mohammad rezā ebn-e fath-‘alī-šāh (1797 - 1861)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۸۱۲

آغاز: نقش تو درون دیده ی ما ×× چون گوهر پاک و قعر دریا؛ **انجام:** گفتا که بخاک در شه بوسه زنم ×× تا چون تو شوم برتبه و قدر و مقام

این دیوان کمتر از ۵۰۰ بیت است و غزل‌ها و رباعی‌های اوست و به ترتیب حرف‌های قافیه می‌باشد. و در پایان پنج رباعی است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: پارسای تویسرکانی؛ کاغذ: فرنگی سفید، فاقد جلد، ۲۲گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۴۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹

رباعیات و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۴۶گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)،اندازه: ۱۰×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۵۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۹۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۳سم [رایانه]

● دیوان افسر یزدی / شعر / فارسی

d.-e afsar-e yazdī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۱۳

غزلیات اوست ؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۸۶]

● دیوان افشار / شعر / فارسی

d.-e afšār

نظام افشار، حبیب الله، – ۱۳۰۹ قمری

nezām afšār, habīb-ol-lāh (- 1892)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹/۲-فیروز

آغاز: بعد از آن شد زمره اهل صفا ×× سایه پرور گشته در ظل هما

ذکر سه تن از مشایخ ذهبی است (آقای هاشم درویش و میرزا آقا بابا و مجد الاشراف). این مثنوی که تکمیل ولایت نامه است در حاشیه سه صفحه آخر مثنوی ولایت نامه با همان خط نگارش یافته با این عنوان: «از گفته حبیب خان افشار نظام تتمه احوال آقایان عظام و پیشوایان ذوی العز و الاحترام»؛ خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن محمود، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۷۱–۷۳ حاشیه)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۲۶]

● دیوان افغانی / شعر / فارسی

d.-e afqānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۰

آغاز: به برق حسن می‌سوزم تو از حالم چه می‌پرسی ×× ز حیرت ریخت از بیداد اقبالم چه می‌پرسی؛ **انجام:** بدردی تو گلی دارد الم پرورده افغانی ×× ز یاس عندلیب بی پر و بالم چه می‌پرسی

از: افغانی (؟). با این تخلص، شاعری یافت نشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری؛ مسطر بند، مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۵۸ر–۵۸پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۱]

● دیوان افندی / شعر / عربی

d.-u afandī

افندی کریمی، محمد، ق۱۱ قمری

afandī karīmī, mohammad (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۲۵

قصیده در مدح عزیز افندی مشهور به ابن قره، در سال ۱۰۳۷

هنگام ورود وی به شام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۳؛ ۹گ (۲۱۱ر-۲۱۹پ) [ف: ۳۸ - ۲۸۰]

● **دیوان اقبال حیدرآبادی** / مراثی / فارسی

d.-e eqbāl-e heydar-ābādī

اقبال، محمد مهدی

eqbāl, mohammad mahdī

[نسخه‌های منزوی ۲۲۳۰/۳؛ فرهنگ سخنوران ۵۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۴۱

آغاز: مطلع نور کبریا مهر سپهر مصطفی ×× ماه علی مرتضی روی منور حسین / طول حیات انبیاء سن دراز اوصیا ×× حبل متین اولیا زلف معنبر حسین؛ **انجام:** بر پشت شتر ماه همه طفلان غریبان ×× رفتیم سوی شام به احوال پریشان

بیاضی است که در آن اشعار شاعر آمده است. او به «اقبال» تخلص می‌کند و همه شعرهایش در مراثی ائمه علیهم السلام می‌باشد که خطاب به علی یاورخان سروده است. در آغاز نسخه چنین آمده: «مراثی و واقعات نظم و نثر از تصنیف ذاکر حضرت سید الشهداء علیه السلام میرزا مهدی اقبال تخلص، المخاطب به علی یاورخان ولد مرحوم علی یاور خان مغفور»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با دستخط‌های مختلف نوشته شده؛ مهر: «نجم الدین علی خان سنه ۱۱۹۱» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۱۸]

← دیوان الأکبر ← دیوان ابن عربی

● **دیوان اکبر اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e akbar-e esfahānī

اکبر اصفهانی، ق۱۱ قمری

akbar-e esfahānī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵

آغاز: بار دیگر بر سر سوز و گدازم داشتی ×× در میان راه عشق از راه بازم داشتی؛ **انجام:** خداوند گیتی نگهدار بادش ×× ممالک ستان با دو اقلیم پیرای

نسخه با اینکه افتادگی دارد شامل در حدود ۷۲۰۰ بیت از غزل، ترکیب‌بند و غزل و قصیده و قطعه می‌باشد و چنانکه خود اکبر تصریح نموده رباعیاتی هم داشته ولی نسخه این کتابخانه رباعی ندارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً نیمه اول قرن ۱۱؛ برگهای زیادی از آن افتاده و بسیاری از آنها هم جابه‌جا گذارده شده، به ترکیب بند شروع و به مقطعات به پایان می‌رسد، مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۸۶]

● **دیوان اکسیر** / شعر / فارسی

d.-e eksīr

اکسیر اصفهانی، میرزا عظیما، - ۱۱۶۹ قمری

eksīr-e esfahānī, mīrzā ‘azīmā (- 1756)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۳۰/۳؛ دنا ۴۰/۵ (از ۷ نسخه ذکر شده در آن جا تنها دو نسخه دیوان اکسیر است)؛ مشترک پاکستان ۱۹۹۱/۹؛ ریو ۷۱۳/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۲۳

آغاز: الهی لوخ محفوظ سخن کن تارو پودم را ×× بکن صرف نوشتن چون قلم بود و نبودم را / زهر مویم دهانی چون زره در شکر خود بگشا ×× به ذکر خویش گردان لحن داودی سرورم را؛ **انجام:** یاقوت چو مشق خط ریحان کردی ×× در تن ز خط پشت بسی جان کردی / از خوندن خط آن گل رو چشمش ×× هر لحظه ختم هزار قرآن کردی. انجامه: حرره العبد الحقیر محمد عظیم الاکسیر فی قریة کالپی من بلاد الهند فی سنة ۱۱۵۰ تمت.

سروده در ۱۱۵۵ در فیض آباد اوده (نسخه‌های منزوی ۲۲۳۰) جز آنچه که در فهرست اوده اسپر نگر (ص ۴۳۵ ش ۲۷۶) آمده است. شامل غزلیات (۱پ-۱۶۹ر) و رباعیات (۱۶۳ر-۱۸۴ر)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۵۰ق، جا: قره کالپی از بلاد هند؛ با اشعار اضافه شده فراوان در حاشیه و بین سطور، بعضی از بخش‌ها را مؤلف سترده و اشعار و کلمات دیگری جایگرین کرده است. وی در موارد زیادی ترتیب ابیات را به هم زده و برای مشخص شدن ترتیب ابیات را به هم شماره گذاشته است، تعریف تصوف منسوب به امام جعفر صادق (ع)، حرز یادگیری مطالب کتاب، روایت و دعا از حضرت ابی الحسن (ع) و امیرالمومنین علی (ع)، چندین دعا و حرز؛ مهر: مؤلف «جان اکسیریاب ۱۱۵۰» (مربع) و «بحق محمد اکسیر اعظم شده» (مربع)، «صل علی محمد سنه ...» (بیضی)، «علی الحسینی» (چهارگوش)، «الواثق بالله الغنی عبده علی نقی بن عباس الحسینی ۱۲۲(؟)» (مستطیل)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: نیلی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۳۶]

۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۲/۱

مثنوی شاهد و مشهود اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۱۶۱ق، با سرلوح زرین، جدول زر و مشکی؛ کاغذ: سپاهانی سفید و کبود، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۲۳۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۰

آغاز: طوفان عشق یار کسی را نکشته است ×× خواهد چو خس کشید از این بحرو بر مرا؛ **انجام:** چو اخگر گرد خاکستر نشینم یار و می‌گوید ×× به پیری هم بخاک این طفل مشرب می‌کند بازی

غزلیات اکسیر بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی از

«الف» تا «یاء» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ هر بیت در یک سطر و ابیات آخر هر یک مصرع در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۸۸گ، ۱۶سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۲۶۱]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۸

دیوان نخستین است: مجمع المناقب و منتخب القصاید و مکشوف البیان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق [نشریه: ۷ – ۱۶۱]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۳۶

دیوان دوم: الهام الغیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۱۶۱]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۶۷

دیوان سوم: مفید الخلایق و جذب الحقایق؛ بی‌کا، تا: ۱ شوال ۱۳۲۶ق [نشریه: ۷ – ۱۶۱]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۶۸

دیوان چهارم: انوار الحقایق و کشف الطرایق؛ بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۳۳۰ق [نشریه: ۷ – ۱۶۱]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۶۹

دیوان پنجم، حزاین المعرفة و بحر المناقب؛ بی‌کا، تا: ۱ شعبان ۱۳۳۲ق [نشریه: ۷ – ۱۶۱]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۰

دیوان ششم: بحرالطریق و جذب المطالب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۱۶۱]

● دیوان الفت / شعر / فارسی

d.-e olfat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۳

شعر حاجی حسین خان الفت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زرد و سرخ فام و سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۷۹ص (۱۲–۹۰)، ۳۲ سطر، قطع: بیاضی [سنا: ف: ۲ – ۲۸۰]

● دیوان الفت اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e olfat-e esfahānī

الفت اصفهانی، محمد کاظم بن زین العابدین، ۱۲۵۳ – ۱۲۹۹ ؟ قمری

olfat-e esfahānī, mohammad kāzem ebn-e zayn-ol-ʻābedīn (1838 - 1882)

[الذریعة ۹۰/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۳۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۲/۲

آغاز: خبر از حق پرستی داد ما را می‌پرستی ×× خوشا آن می‌پرستی‌ها و ... مستی‌ها؛ **انجام:** ای هلال ابروی تو چون ماه تمام ××ای شب وصل تو فرخنده تر از عید صیام

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۷/۶سم [ف: ۸ – ۲۲۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۶۸/۲

آغاز: شب چو خورشید ز رخساره بر افکند نقاب ×× ما هم از خانه برون آمد با جام شراب

ترکیب بند اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا موسوی منشی، تا: شعبان ۱۰۳۰ق؛ ۴گ (۱۰۸پ–۱۱۱پ) [ف: ۸ – ۴۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶

آغاز: خبر از حق پرستی داد ما را می‌پرستیها ×× خوشا آن می‌پرستیها و با معشوق مستیها

دیوان غزلیات اوست به ترتیب تهجی شامل قطعات، تواریخ، رباعی، قصاید، ترکیب بند، مخمسات. نسخه این دیوان شامل: ۱. غزلیات مرتبه به حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها (ص ۱–۹۲)، ۲. قصاید (ص۹۳–۲۵۴)، ۳. مسمطات و قطعات و رباعیات (۲۹۴–۳۱۵) می‌باشد و در آخر خود شاعر تصریح نموده که هزلیات و هجویات که در نسخه اصل موجود بود چون مهدی‌قلی‌خان راغب این‌گونه مطالب نبود نگارش نیافت و مندرجات کنونی دیوان در حدود ۳۴۰۰ بیت می‌باشد و اطلاعات این شاعر از مطالعه دیوان وی آشکار است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ در آغاز و انجام نسخه به نام و تخلص خود تصریح نموده و در آخر اشاره نموده که نگارش آن برای مهدی‌قلی‌خان بوده و چنانکه از قرائن ظاهر است مرادش حاج مخبر السلطنه هدایت است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۸۹]

● دیوان الفت کاشانی / شعر / فارسی

d.-e olfat-e kāšānī

الفت کاشانی، میرزا محمد قلی، ۱۲۴۰؟ قمری

olfat-e kāšānī, mīrzā mohammad qolī (1825 -)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷

آغاز: ای یاد تو همنشین جانها ××وی نام تو همدم زبانها

مندرجات آن عبارت است از غزلیات و یک مثنوی فرهاد و شیرین ناقص و قطعه‌ای در ماده تاریخ فوت عیال شاعر و چند نامه منظوم، هدایت شماره ابیات دیوان او را پنجهزار نوشته و نسخه این کتابخانه در حدود ۳۰۰۰ بیت عزل و مثنوی و قطعه است و در تذکره ثمر سیزده بند مرثیه حضرت سید الشهداء (ع) و لغزیی که به نام برف و مدح نظام الدوله صدر انشا نموده و چند بیت آن در مانقل شده و قطعه‌ای که نیز در مدح آن ممدوح سروده، مندرج است. فرهاد و شیرین الفت که در این نسخه از دیوان موجود است ناتمام و ۲۸۰ بیت می‌باشد، موضوع آن معاشقه شمس بانو دختر پادشاه با جوانی گیلانی است و بدین چند بیت شروع گردیده: «سحر گاهی که شمس عالم افروز ×× جهان افروز شد

چون صبح نوروز /صباحی همچو صبح عید میمون ×× سعادت با سعادت بود مقرون / بهین دخت شهنشاه ملک خو ×× فروغ شمس دولت شمس بانو»؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۰ق؛ از قرائن تصحیح اشعار و تبدیل مصراع‌ها و ابیات و طرز نگارش عناوین و مطالب مندرجه در ص ۱۳۷ و ۲۱۵ و ۲۲۰ و ۳۵۸ و ۲۶۳ احتمال نزدیک به یقین می‌رود که این نسخه را شاعر به خط خوب خویش نوشته و در حضر و سفر همراه داشته و در چند مورد در حاشیه غزلیات یادداشت نموده که در سفر مکه معظمه در بین الحرمین گفته شد و چنان‌که از یادداشت‌های نامبرده معلوم می‌شود تا سال ۱۲۴۵ مسلماً زندگانی می‌نموده و برگ‌های نسخه پیش و پس شده و افتاده هم دارد، در حاشیه ص ۱۳۴ تذکر می‌دهد که مطلع این غزل از شجاع السلطنه است، به سال ۱۲۶۴ این نسخه بدست رضا قلیخان هدایت افتاده و پشت آخرین صفحه دو یادداشت یکی در معرفی از صاحب دیوان و دیگری در تاریخ و محل فوت محمد شاه قاجار نگاشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۳۲گ، ۱۲ و ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۹۰]

● دیوان القاس میرزا / شعر / فارسی

d.-e elqās mīrzā

القاس میرزا اصفهانی

elqās mīrzā esfahānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۰

آغاز: گر از تو ناشکیبم چندان شگفت نیست ×× یغماگر شکیب شد آن نرگس سیاه؛ **انجام:** بسا بنفشه که آمد پدید بر سوسن ×× ز بس شخود بعناب صفحه نسرین

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۴۰-۷۴۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۸]

● دیوان الله وردیخان / شعر / فارسی

d.-e al-lāh-verdī-xān

الله وردیخان، عالیجاه

al-lāh-verdī-xān, ʻālī-jāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۵/۲۳

آغاز: بنام شوق بخش بیقراران ×× فروغ افزای شمع گلعذاران؛ **انجام:** بنقلش گر پریشانی گواهست ×× ولی از سهو نسیان عذر خواهست

مثنوی اوست، داستان عاشق شدن جعد مهجع بنی عذر ملقب به ابوالمشتهر بر عذیة بنت عامر بنی کلاب و به وصال رسیدن او به یاری عمر بن ابوربیعه. حدود ۵۴۵ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد اسحاق بن محمد حسینی ژاوهی، تا: جمعه ۱۹ ربیع الثانی ۱۱۹۸ق، جا: کابل اقطاع عالیجاه قلی جان؛ در چهار ستون در ده برگ؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۴۴۵]

● دیوان المعی (افضل الملک) / شعر / فارسی

d.-e almaʻī (afzal-ol-molk)

افضل الملک، غلامحسین بن مهدی، ۱۲۷۹ - ۱۳۴۸ قمری

afzal-ol-molk, qolām-hoseyn ebn-e mahdī (1863 - 1930)

توسط فضل الله بدایع‌نگار جمع‌آوری شده است. شاعر عصر ناصری و مؤلف کتبی چون افضل التواریخ و افضل التفاسیر است. در مقدمه دیوان هم از سفرنامه کلاردشت و دو سفرنامه خراسان، سفرنامه خراسان به کرمان از راه لوت و کرمان به تهران، ترجمه اعلام الناس، افضل التواریخ و افضل التفاسیر او یاد شده و در انتهای نسخه نیز شرح حال او آمده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۷۵

چند بیت عربی و فارسی در وصف شاهزاده عبدالحمید میرزا؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱ص (۴۳۳) [مختصر ف: ۲۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۶

قصیده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳ص (۹۲۶-۹۲۸) [مختصر ف: ۶۱۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۰۹

قصیده در مدح ناصرالدین شاه قاجار؛ با یادداشتی از کاتب و افضل الملک؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالکریم خان لشکرنویس، تا: قرن ۱۴؛ ۲ص (۵۸۲-۵۸۳) [مختصر ف: ۶۲۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۱۳

قصیده در مدح رکن الدوله قاجاری؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی درویش تفرشی، تا: قرن ۱۴؛ ۲ص (۵۹۸-۵۹۹) [مختصر ف: ۶۲۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۱۰

قصیده در مدح شاهزاده محمد تقی میرزا رکن الدوله قاجار؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالکریم خان لشکرنویس تفرشی، تا: قرن ۱۴؛ ۲ص (۵۸۴-۵۸۵) [مختصر ف: ۶۲۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۰۸

اشعار در ذم مجدالملک و مدح ناصرالدین شاه و امین السلطان؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالکریم خان لشکرنویس تفرشی، تا: قرن ۱۴؛ ۳ص (۵۷۹- ۵۸۱) [مختصر ف: ۶۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۸۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۲سم [ف: ۲ - ۲۶۲]

● **دیوان الهام حسین** / شعر / فارسی

d.-e elhām hoseyn

سپاهانی، الهام حسین بن اکبر، ق۱۳ قمری

sepāhānī, elhām hoseyn ebn-e akbar (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۷

آغاز: بجست و جویت منم که باشم همیشه یارا ×× چو ابر گریان چو باد پویان ز غم خروشان بکوه و صحرا؛ **انجام:** که او را نباشد خزانی ز پی ×× سخن گلشن روزگار است و بس

ماده تاریخ‌های ۱۱۷۷ تا ۱۲۰۳ دارد. غزل است به ترتیب تهجی (۱-۲۵۶) و ساقی‌نامه و قطعه و ماده تاریخ نزدیک به ۲۴۰۰ بیت؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۸ محرم ۱۲۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۵۵]

● **دیوان الهامی** / شعر / فارسی

d.-e elhāmī

الهامی کرمانشاهانی، احمد بن رستم، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۵ قمری

elhāmī kermānšāhānī, ahmad ebn-e rostam (1835 - 1907)

از میرزا احمد ملول الهامی بهبهانی کرمانشاهی سراینده فتح‌نامه پسر آقا رستم تویسرکانی پسر میرزا ابوتراب اصفهانی پسر ملاعبدالله بهبهانی. در فرهنگ سخنوران (۵۵) از او به نام ملااحمد الهامی کرمانشاهی و در الذریعه (۹: ۱۱۰۱ و ۱۹: ۱۵۹) از او به نام «ملول» که تخلص نخستین اوست یاد شده است.

[مشار ۱۹۸ و ۱۸۶۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۹۱

آغاز: آغاز مقدمه: گوینده این کتاب مستطاب جناب میرزا احمد ... آغاز: بنام خداوند بینش طراز ×× جهان داور آفرینش طراز؛ **انجام:** بماند تا جهان باشد وجودش ×× هزاران بنده چون من در سجودش

منتخبی است از آثار منظوم احمد کرمانشاهی متخلص به الهامی به خط او که برای سپهر فرستاده تا در تذکره ناصری درج شود با یک مقدمه از حسینقلی خان خوشنویس متخلص به سلطانی در شرح حال الهامی و کتاب باغ فردوس او (۱-۴) و منتخب مثنوی باغ فردوس که در وقایع کربلا سروده است، چند غزل، قصاید در مدح ائمه (ع) و مدح حسام السلطنه و میرزا حسینخان و منتخبی از مثنوی حسن منظوم و بستان ماتم الهامی که در شرح حال امام موسی بن جعفر (ع) است (۸-۲۳۱) روی هم حدود ۲۵۰۰ بیت؛

خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۴ق؛ یادداشت عباسقلی سپهر؛ مهر: سپهر، الهامی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا، ۲۳۱ص، ۱۲ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۴۶۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۸

آغاز: ای شوخ جفا گستر وی یار دلارام ×× چند افکنی از پایم تا کی کنی آزارم ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۲۷۶-۲۸۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۸

دارای: ۱. دیباچه‌ای به خامه سلطان حسین قلی کلهر بختیاری کرمانشاهی (۱۲۴۷-۱۳۰۳) در ۱۳۰۴ (؟) در سرگذشت همین الهامی (الذریعه ۹: ۴۶۱؛ فرهنگ سخنوران ۲۷۴)، ۲. گزیده‌ای از مثنوی باغ فردوس او، که اصل آن به سبک شاهنامه در سی هزار بیت، در مقتل است که در هفت سال به نام حسام السلطنه سروده، ۳. غزلیات او، ۴. قصاید او برخی در ستایش شاهزاده حسام السلطنه (نوشته در جمادی الثانی ۱۳۰۳)، ۵. حسن منظر او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ با یادداشت ابراهیم کاشانی در محرم ۱۳۲۲ پس از دیباچه و یادداشت حاج ابراهیم مفاخر الممالک عاصی در میانه؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۳گ، ۱۲سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۴۷]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۱۴/۴

آغاز: دل دیوانه باز شیدا شد ×× وندرو عکس دوست پیدا شد

خط: نستعلیق شکسته، کا: رضا قلی بن فتح الله مستوفی، تا: صفر ۱۳۰۸ق، جا: کرمانشاه، برای فرج الله؛ ۱۴گ (۵۹-۷۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۳]

● **دیوان الهی** / شعر / فارسی

d.-e elāhī

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۳۸/۲

آغاز: قل هو الله احد مالک توحید بقا ×× الصمد پاک ز مثل است بری از همتا؛ **انجام:** من رآنی گفت آن غواص دریای محیط ×× این جهت را تو اگر باور نداری بر خدای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۸۶گ (۷۳ر-۱۵۸پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

● **دیوان الهیات** / شعر / ترکی

d.-e elāhīyāt

اسکداری افندی، محمود

askodārī afandī, mahmūd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۷

آغاز: ... توحید ایله اولور هر در ده درمان ×× حقه توحیدایله

ایرمش ایزنلر؛ **انجام:** میسر ایله توفیق و هدایی ×× ایره مطلوبنه تا کیم هدایی / تم دیوان هدایی ×× علیه رحمته الباری
دیوان با شش بیت شعر ترکی از ابراهیم افندی در ذیل ص ۲۳۰؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۴۲ص (۱۸۹-۲۳۰) [سنا: ف: ۲ - ۲۰۰]

● **دیوان امام رضا (ع)** / شعر / عربی و فارسی
d.-e emām rezā
علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۳ قمری
ʻalī ebn-e mūsā, emām-e haštom (771 - 819)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۱۱/۹
شعرهای عربی امام رضا (ع) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ۱۴۱ شعرهای عربی و نثر فارسی است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۱۳۹-۱۴۰)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۴۹]

● **دیوان الامام السجاد علیه السلام** / شعر / عربی
d.-ul imām-is sajjād ʻalay-hi-s-salām
علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ قمری
ʻalī ebn-e hoseyn, emām-e čahārom (659 - 714)
اشعار منسوب به حضرت امام سجاد علی بن حسین علیهما السلام است که به ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی جمع‌آوری شده و مجموعاً ۱۵۰ بیت می‌باشد. به عنوان «المخمسات» نیز مشهور است. در انتساب این اشعار به امام علیه السلام تردید است.
آغاز: تبارک ذوالعلا و الکبریاء ×× تفرد بالجلال و بالبقاء / و سأوا بالموت بین الخلق طراً ×× فکلهم رهاین للفتاء
انجام: بعید عن سبیل الشر سهماً ×× نفی الکف عن عیب و ثای / تلق مواعظی بقبول صدق ×× تفز بالامن عند حلول نای
چاپ: دیوان به سال ۱۲۹۶هـ‌ق جداگانه در تهران، و نیز ضمن دیوان المعصومین به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۴۳۱/۹؛ فواد سزگین ۵۲۸/۱]
شرح و حواشی:
۱- شرح دیوان الامام السجاد (ع) (۳عنوان)
۲- شرح دیوان الامام السجاد (ع) = اعراب دیوان الامام السجاد
۳- دیوان امام سجاد (ع) (ترجمه)؛ حسینی، مجتبی بن محمدباقر (قرن ۱۳)
۴- شرح دیوان الامام السجاد (ع)؛ حمیدی، محمد بن نبی (قرن ۱۰)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: رجب ۷۴۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۶۹پ-۷۲ر)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره
قصیدة الامام زین العابدین علی بن الحسین (ع)؛ خط: نسخ، کا: کمال الدین یزدی، تا: ذیقعده ۷۴۲ق؛ جلد: مشمعی زرشکی، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [میراث شهاب: س۷ش۱-۲ - ۴۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۸۶/۲
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۰۱۲.چند قصیده است منسوب به امام زین العابدین (ع)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن قاسم بن محمد بن عواض بن عامر بن قبایل، تا: ۸۳۳ق؛ ۲ص (۳۳۳-۳۳۴) [عکسی ف: ۴ - ۴۴۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۴/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نطلب دولت الدنیا جنوبا. و دولتها مخالطة المخار.
شعری است منسوب به امام چهارم زین العابدین (ع) در ستایش باری تعالی و ذم این دنیا. ترجمه شعر توسط ناشناس به صورت زیرنویس آمده؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن حسن استرآبادی، تا: ۸۴۵ق، جا: لامبلنگی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج سدری، ۶گ (۱۵۰-۱۵۵پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه:۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۶۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۸
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۸۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۴ق؛ ۷ص (۱۰۹-۱۱۵) [عکسی ف: ۳ - ۳۶۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ ۹گ (۱۲۹ر-۱۳۷ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۳۸۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره رجب ۹۰۳ق، ؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۱۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۳۱-۳۸)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴۰ - ۵۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۹۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۰ق؛ ۶گ (۱۰۴پ-۱۰۹ر) [ف: ۲۶ - ۳۷۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸۹/۵
بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۶۰ ر- ۶۵پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۵۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶/۷

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ ص (۴۶۳-۴۶۸)، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۱۰- ۹۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵-فیروز

آغاز: بسمله: هذه درة لامعه علویه و غرة ساطعة ولویة علیه مسحة من الحکم الالهیه و عبقة من الکلم النبویه و هی رشحة من رشحات المواعظ و الحکم المرویه عن سید العابدین ... سیدنا و مولا علی بن الحسین بن امیر المومنین علی بن ابیطالب (ع)
خط: نستعلیق، کا: محمد ایروانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ با سر لوح خوب، مجدول مذهب؛ کاغذ: شکری و ضخیم فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۸۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۱۵]

۱۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ ۶گ (۱۵ر-۲۰ر)، ۱۵ سطر [ف: ۵۵]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۲۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: ابوالقاسم بن محمد زمان تفرشی، تا: یک‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۳۲۴ق؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۸۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: کاظم جزائری، تا: ۱۳۳۲ق، جا: تهران [الفبائی: ۲۶۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۹/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن احمد بن محمد جعفر موسوی جزائری، تا: ۱۳۶۰ق؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۵۹پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۰×۳۱سم [ف: ۲۶ - ۷۶]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۹۴]

۱۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰/۲

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۶۳-۷۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۶]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۶/۵

قصیده منسوب به امام سجاد (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۱۷]

● دیوان امام سجاد (ع) (ترجمه) / شعر / عربی و فارسی

t.-ye dīvan-e emām sajjād

حسینی، مجتبی بن محمدباقر، ق۱۳ قمری

hoseynī, mojtabā ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

وابسته به: دیوان الامام السجاد علیه السلام؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)
تاریخ تألیف: جمعه ۵ جمادی الثانی ۱۲۶۵ق
در این جنگ نخست «دیوان امام سجاد» و سپس پنج قصیده در ستایش از دوازده امام و «خطبه سجاد» و یازده قصیده زین الدین احسایی است. همه اینها با ترجمه فارسی از مجتبی بن محمد باقر حسینی است و مترجم نیز گویا خود او باشد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۵۲/۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۷۲گ (۱۰-۸۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۸]

← دیوان امام علی (ع) ≻ دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام
← دیوان امام علی (ع) ≻ دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه منظوم)
← دیوان امام علی (ع) ≻ دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه)
← دیوان امام علی علیه السلام (ترجمه) ≻ دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه)

● دیوان امامی / شعر / فارسی

d.-e emāmī

امامی، محمد رضا، ق۱۲ قمری

emāmī, mohammad rezā (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۴

آغاز: قبله ارباب دین، مرکز دور مدار ×× کز اثر عدل اوست ملک و ملک را قرار؛ **انجام:** هر خانه پی زینت دین ذات عماد است ×× در الفت وین قد الف هاش عمود است
شعری با عنوان «من میرزا محمد رضای امامی فی مدح شاه سلطان حسین» که از سراینده‌اش اطلاعی به دست نیامد. شعر دیگری هم در همین صفحات هست با عنوان «و له من میرزا محمد رضای امامی در توصیف کتاب گوید»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۶۰-۵۶۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۸]

● دیوان امامی گلپایگانی / شعر / فارسی

d.-e emāmī-ye golpāygānī

امامی گلپایگانی، محمد

emāmī golpāygānī, mohammad

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۷۴

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد العلیم القدیم القدیر الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا أحد؛ **انجام:** دارد امید شفاعت از تو امامی کاوست غلام تو بل غلام به قنبر

ناظم در این مجموعه مناجاتی به باری تعالی و قصیده‌ای شکوائیه به پیامبر اکرم (ص) و قصیده‌ای غدیریه در مدح امام علی (ع) و قصیده‌ای در مدح و منقبت حضرت زهراء (ع) را در سن ۷۲ سالگی به نظم آورده و باعث بر آن را خوابی دانسته که در آن به درگاه خداوند مناجات می‌کرده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۷۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۶۵]

● دیوان امامی هروی / شعر / فارسی

d.-e emāmī-ye heravī

امامی هروی، محمد بن ابی بکر، - ۶۸۶ قمری

emāmī heravī, mohammad ebn-e abī-bakr (- 1288)

دیوان وی شامل مدایح پادشاهان و صدور و وزراء و امراء معاصر میباشد و نگارنده فقط این دو بیت را شامل تاریخ در دیوان او یافتم (نسخه مجلس ش ۹۴۸ ص ۴۷ و ص ۴): «ششم روز از پنجمین ماه تازی ×× پس از ششصد و پنجه و هشت دیگر» و «ششصد و شصت و سه از هجرت گذشته تازه کرد ×× عصمة حق رونق اسلام ازین عالی بنا». ولی تاریخ اخیر راجع به بناء مسجدی است که الغ ترکان در کرمان بنا نموده و در این قصیده است: «می‌کند هر دم بخاک خطه کرمان سپهر ×× در پناه ساحت دین پرور او اقتدا / مهر اعلا عصمة دنیا و دین کز عدل اوست ×× رونق شرع پیمبر قوت دین خدا / مریم ثانی الغ ترکان کز استغنا نکرد ×× هرگز اندر هیچ حالی جز به یزدان التجا / آنکه از بهر تفاخر پادشاهان می‌نهند ×× چهره چون خورشید بر خاک جنابش بی ریا».

چنانکه از دیوان وی استفاده می‌شود روح تصوف در وی حلول کرده و دست ارادت به زین الدین هندی داده و کمال یافته و در این معنی (ص ۶۷ همان نسخه) می‌گوید: «آب حیوان شدم چو در ره فقر ×× خاک سلطان اولیا گشتم / زین دین پیرهند کز نظرش ×× نظر رحمت خدا گشتم / سالک راه حق که در قدمش ×× تا شدم خاک توتیا گشتم». امامی قصیده ذوالرمه را نیز به عربی شرح کرده است. (ابن یوسف شیرازی)

آغاز: سحرگه در جهان جان بعون مبدع اشیاء ×× مسافت قطع می‌کردم ز لا تا حضرت الا/ موالید و طبایع را چنان از هم جدا کردم ×× که بر سطحی مربع شد ز یک نقطه سه خط پیدا / جهان را مرکزی دیدم محیطش دور پرگاری ×× که کردی ز آخر هر دور در دوری دگر مبدا

چاپ: ۱۳۴۴، مؤسسه مطبوعاتی علمی، افست

[الذریعة ۹۴/۹؛ منزوی ۲۲۳۱/۳؛ دنا ۴۲/۵-۴۳ (۲۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۹ تا ۲۵۱ بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی، ۱۰۳. نزدیک ۱۲۰۰۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: شنبه ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ با یک مینیاتور در برگ ۳۱۳؛ ۱۹گ (۲۹۸-۳۱۷)، ۶۲ بیت [ف: ۱۳۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۱

آغاز: چه حاجت است بشمشیر خود جواب عدو ×× مهابتت بسر تازیانه آستان دارد؛ **انجام:** میر همه دلبران کشمیر تویی ×× خرم دل آن سیاه کش میر تویی / آن حور که روح را سزد گر گویند ×× روبر کف پای نازکش میر تویی (تمت دیوان مولانا امامی هروی علیه الرحمة).

قصیده است و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۲ص (۱-۱۸۲)، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۷۰۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای مدت یکساعته لذت جسم (؟) ×× اصل الم حاصل جاوید مشو

دیوان قصاید و غزل و قطعه و رباعی اوست حدود ۲۱۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۶گ (۱۴۷پ-۱۸۲ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم [ف: ۸ - ۱۴۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۴/۱

قصیده است و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۱ص (۱-۱۴۱)، ۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۹۳۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۳/۳

آغاز: برابر

در حدود دو هزار و دویست و پنجاه بیت قصیده و غزل و ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: غلامحسین جولاق، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۷۰ص (۱۵۹-۲۲۸)، قطع: خشتی باریک [ف: ۳ - ۴۶۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیچاره دل اندر شکن موی بتم ×× میسوزد و خون میشود از روی بتم / و اگه نه از سلطنت خاک درش ×× صد جان بجویست در سر کوی بتم

شامل قصاید، ترکیب بند، قطعات و رباعیات ۱۷۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن، تا: ۱۰۴۹ق؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ (۱-۸۲)، ۲۲ سطر (۶×۲۰/۵)، اندازه:

۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۴۰۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** شیرین لب او اگر به بینم در خواب ×× فرهاد صفت نعره زدل بردارم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ماشی، ۱۴۴ص، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ – ۴۱۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵/۵–طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** دانم که به خاک در دستور جهان ×× سحبان زمانه مجد همگر نرسیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱–۱۲۴۲، جا: چمن سلطانیه از محال خمسه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۰گ (۳۸۲–۴۴۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۲ – ۴۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** در صدر بلاغت ار چه با دست رسیم ×× در عالم نظم ار چه مسیحا نفسیم / دانم که به خاک در دستور جهان ××[؟] ما به مجد همگر نرسیم

غزلیات به ترتیب حروف تهجی، قصاید و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۶۰گ (۱پ–۶۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۶۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** از نسیم زلف او هر دم دلش ×× مغز جان را عنبر آگین میکند

قصیده و غزلست در حدود یکهزار و ششصد بیت؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شاعر هروی مقیم مشهد، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۱ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: خاکستری فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۵۷گ، ۱۵سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۶سم [ف: ۷ – ۳۶۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۷۰۲–ف و ۱۴۷۳/۲–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2995 (ذیل ریو ش ۲۱۳)؛ خط: نستعلیق، کا: قلی بن محمد تقی جاجرمی، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۶۱گ (۸۸–۱۴۸)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۲۵ و ۶۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴/۷۰۲–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا. سه قصیده امامی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۲۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹۸/۱–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2847 (ریو ۲۴۵)؛ کا: میرزا علی خان بدیهی مازندرانی، تا: ۱ رمضان ۱۲۷۹ق، جا: تهران [فیلمها ف: ۱ – ۶۰۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد علی بن عبدالخالق مصاحبی نائینی ملقب به عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۷ق، به فرمان سردار معظم خراسانی نوشته و ابیات هر یک از مباحث آن بر حسب قوافی به ترتیب حروف تهجی مرتب و در حدود ۲۰۰۰ بیت می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی اعلا، جلد: مقوایی، ۸۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳ – ۱۹۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** با من ز چه ای ترک مدارا نکنی ×× درد دلم از وفا مداوا نکنی / امروز مرا بتیغ ابرو ای شوخ ×× خون ریزی و اندیشه ز فردا نکنی

یکی از اشعارش مورخ ۶۶۳ق است؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۴۲ق، جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، ۵۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [ف: ۴۱ – ۲۲۱]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۲۴/۱

۲۳۰۷ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۷– ۴۹۰]

۱۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای ظلمت شب مانع خورشید مشو ×× وی ابر حجا روز امید مشو / این مدت یکساعته لذت جسم ×× اصل الم حاصل جاوید مشو

شامل: قصاید، ترجیعات، مقطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ – ۱۰۶۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۱–ف

نسخه اصل: نسخه نواب. قصیده و غزل و رباعی است؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۶گ [فیلمها ف: ۳ – ۱۲۰]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون هستی من جام می‌هستی تست ×× وز هستی خویش در گمانم که توی

خط: شکسته نستعلیق، کا: درویش قربان، بی‌تا؛ جلد: پارچه بنفش، ۴۴گ(۴۶ر–۸۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸–۳۹۸]

● دیوان امرؤالقیس / شعر / عربی

d.-u imra'-ul-qays

امرؤالقیس، جندح بن حجر، ۱۳۰ – ۸۰ قبل هجرت

emra'-ol-qays, jandah ebn-e hojr (495 - 544)

چاپ: نشره: ابوالفضل ابراهیم، قاهرة، دار المعارف، ۱۹۵۸م، مقدمة ۲۳ص، النص ۴۸۶ص، فهارس ۴۸۷– ۵۰۲؛ هند، سنگی، ۱۳۰۸، وزیری کوچک، ۲۰۴+۴ص

شرح و حواشی:

۱- شرح قصائد امرؤ القیس

۲- شرح دیوان امرء القیس؛ بطلیوسی، عاصم بن ایوب (–۴۹۴)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰–ف

نسخه اصل: لاله لی ش ۱۸۲۰؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن علی

خطیب تبریزی، تا: ۴۰۹ق؛ محمد محمود تبریزی شنقیطی در ۱۰ شعبان ۱۳۰۳ نوشته است که این دیوان دروغ است، دیگری نوشته که به‌خط ابو زکریا یحیی بن علی خطیب تبریزی است که در ۴۲۱ زاده شده است. نسخه کهنه است و خط کوفی مانند است و شاید هم تاریخ دروغ باشد. [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۹

آغاز: بسمله، امرو القیس بن حجر الملک ابن الحرث؛ **انجام:** قد غودرت بانقره ... و الحمدلله رب العالمین

و معلقه‌اش؛ خط: نسخ، کا: نجفی حاج خمیس (ظاهراً)، تا: قرن ۱۰ [الفبائی: ۲۵۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰۹/۷

قصیده «دنت الساعة و انشق القمر» از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۳۸۸-۳۸۹)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۵۴۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۳/۵

آغاز: قفانبک من ذکری حبیب و منزل ×× بسقط اللوی بین الدخول فحو مل؛ **انجام:** و نجدی علی صم صلاب ملاطس ×× شدیدات عقد لینان متان

قصایدی است به ترتیب: ۱. قصیده لامیه با مطلع «قفانبک من ذکری حبیب و منزل»، ۲. قصیده لامیه با مطلع «الاعم صباحا ایها البالی»، ۳. قصیده بائیه با مطلع «خلیلی مرابی علی ام جندب»، ۴. قصیده رائیه با مطلع «سمالک شوق بعد ما کان اقصرا»، ۵. قصیده ضادیه با مطلع «اعنی علی برق اراه و میض»، ۶. قصیده تائیه یا مطلع «غشیت دیارا انحیی بالبکرات»، ۷. قصیده نونیه با مطلع «الا ان قوما کنتم امس دونهم ×× و لهم منعوا جاراتکم آل غدوان»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ مهر: «محمد حسین بن محمد ابراهیم» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: تیماج سیاه، ۱۱گ (۶۶-۷۶پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۳۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰/۲ سرود

قصائدی است به ترتیب: ۱. قصیده لامیه با مطلع «قفانبک من ذکری حبیب و منزل»، ۲. قصیده لامیه با مطلع «الاعم صباحا ایها البالی»، ۳. قصیده بائیه با مطلع «خلیلی مرابی علی ام جندب»، ۴. قصیده رائیه با مطلع «سمالک شوق بعد ما کان اقصرا»، ۵. قصیده ضادیه با مطلع «اعنی علی برق اراه و میض»، ۶. قصیده تائیه یا مطلع «غشیت دیارا انحیی بالبکرات»، ۷. قصیده نونیه با مطلع «الا ان قوما کنتم امس دونهم ×× و لهم منعوا جاراتکم آل غدوان»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن کربلائی سلطان احمد بن شیخ علی قرچه داغی، تا: ۱۲۶۲ق [نشریه: ۱۳ - ۴۳۴]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۲۷۶-۲/۹۶

آغاز: ومن الذی ترضی سجایاه کلها ×× کفی المرء نبلاً ان تعد معایبه / ... افاطم مهلاً بعض هذا التدلل ×× وان کنت قد ازمعت صرماً فاجملی / ... الا اصطبار لسلمی ام لها جلد ×× اذا الاقی الذی لاقاه امثالی؛ **انجام:** وتسخن لیلة لاتستطیع بنا ×× حابه الکلب الا حریراً / مبارک الاسم اعز اللقب ×× کریمه الجرشی شریف النسب

یکی از قصاید معلقات سبع است از امرء القیس کندی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۶۱]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۴۴

آغاز: بثمدین لاحت نار لیلی وصحبتی بسفح الغضا ترجوا القلاص النواحیا فقال یصیر القوم لمحة کوکب بدا فی سواد اللیل فردا یمانیا؛ **انجام:** وله ایضا وما نزلت لیلی من الارض تلعة وحلت بها الاوعادها الخصب

فقط داستان لیلی و مجنون را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «شعاع الملک» (بیضی)، «محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، ۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۰]

● دیوان امرؤالقیس / شعر / عربی

d.-u imra’-ul-qays

ابن انباری، محمد بن قاسم، ۲۷۱ - ۳۲۷ قمری

ebn-e anbārī, mohammad ebn-e qāsem (885 - 940)

چون در روایت‌های اشعار امری القیس اختلاف بسیار دیده می‌شود، ابن الانباری اشعاری که نسبت آنها را صحیح دانسته، بدون ترتیب مخصوص با شرح آنچه نیاز به شرح داشته، در این مجموعه گرد آورده است.

آغاز: قال الامام العالم العلامة ... لما رایت دیوان امری القیس مختلف الروایات و مضطرب الاقوال و العبارات ... قال امرو القیس و یلقب بذی القروح قفا نبک من ذکری حبیب و منزل ×× بسقط اللوی بین الدخول فحو مل

[دنا ج۵، ص۴۳؛ تاریخ نگارشهای عربی ج۲، ص۲۱۰-۲۱۴؛ معجم التاریخ التراث الاسلامی، ج۱، ص ۷۱۳]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۳۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن سلیمان جشی، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ نشانی خواندن محمد بن محمد زبیب بتاریخ ۲۲ محرم ۱۲۱۶؛ تملک: ابراهیم آقا به تاریخ ۱۳۰۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۱/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال ابن الانباری جامعه هذا ما وقفنا علیه من شعر حامل لواء الشعر ذی القروح ... بن یشحب بن غریب بن قحطان الکندی. انجامه: «جمعته من شرح التبریزی العلامة و من شروح الدیوان کالشرح الذی احال علیه السعد التفتازانی المولی فی مطوله و شرح العلامة الزوزنی و شرح اخر مجهول و دیوان الفحول العشره و غیرها من الشروح المعتبره و کتب اللغه الصحیحه

و الحمدلله اولا و اخرا و باطنا و ظاهرا ...»
به روایت محمد بن قاسم انباری (۲۷۱-۳۲۸ق) از این تدوین سزگین و بروکلمان یاد نکرده‌اند؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا علیرضای رشتی مستوفی، تا: یک‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: حنایی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۳۴پ-۱۴۶ر)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷/۹×۲۸/۶سم [ف: ۱/۲۹ – ۴۵۸]

● دیوان امری / شعر / فارسی

d.-e amrī

؟ امری، ابوالقاسم، – ۹۹۹ قمری

amrī, ab-ol-qāsem (- 1591)

از امری (گویا ابوالقاسم شیرازی کشته شده در ۹۹۹ به تهمت نقطوی بودن) مشتمل بر تحقیق در ذکر کلمه توحید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۵

آغاز: فکر در ذات ایزد متعال ×× هست محض گناه و عین ضلال / نزد آن کس که نکته دان باشد ×× فکر صدق و صواب آن باشد / که کند در حقیقت اشیا ×× تا بداند به وجه حق همه را / ... پس نماید به وجه حق این فکر ×× کز چه رو لا اله آمد ذکر / لاست در اول ای عزیز نکو ×× چه الهست آن که نافی از او / نفی موجود آن توجه بود ×× هست اله ار به ذات خود موجود / ورنه موجود بلکه معدوم است ×× نفی او نزد عقل معلوم است؛ **انجام:** مهر حیدر که اصل ایمان است ×× در دل من به جان آن است / شکرلله که امری از دل و جان ×× از علی تازه کرده اس ایمان / مهر او مهر کرد چون دهنم ×× ختم شد تا به منقبت سخنم
مثنوی در فکر و ذکر مشتمل بر تحقیق در ذکر کلمه توحید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور مشکی، ۶ص (۷۳-۷۸)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ – ۵۵۸]

● دیوان املاء / شعر / فارسی

d.-e emlā’

املای بلخی، ق۱۲ قمری

emlāy balxī (- 18c)

دیوان اشعارشاعر است شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی. شاعر در اشعارش «املاء» تخلص می‌کند. در فرهنگ سخنوران (۹۰/۱) شاعری با نام املای بلخی معرفی شده و گویا دیوان وی است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۵/۲

آغاز: الهی دور از رنگ حوادث کن دل ما را ×× ز برق بی نیازی شعله گردان حاصل ما را
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش – پاکستان ۴۰. غزلیات است به ترتیب حروف آخر قافیه‌ها؛ خط: نستعلیق، کا: اشمراد جبله نوی کی، تا: ۱۱۶۲ق؛ ۱۵۱ص (۲۶-۱۷۶) [عکسی ف: ۶ – ۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۱

اشعاری در قالب غزل از شاعری با تخلص «املا». درباره او به کتاب «یاد یار مهربان» مراجعه شود. همچنین از وی با نام املای بلخی بخارایی در سفینه ۷۳۵۳ مجلس، تدوین شده در بخارا به سال ۱۲۹۷ق شعر هست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۹گ (۲۸پ-۲۹ر، ۵۱ر-۵۱پ، ۵۲پ، ۵۶پ-۵۷ر، ۷۸ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱- ۴۰۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۱۵-۱۵/۱۵۵

آغاز: چشم من بست سرم ساخت زتن یار جدا ×× خود خدا کشت مرا حسرت دیدار خدا / بلبلا پیش گل این ناله و فریاد چراست ×× ناله بگذار بیارنکه شد اریار جدا؛ **انجام:** عاشق کشی درکیش بتان است صلاح ×× جانبازی به دین عاشقان است صلاح / املا گذر از مسجد ودرمیکده باش ×× شد باده به درد مند جانباز مباح
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ ، ۱۰۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۶۱]

۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۳۰

غزلیات است به ترتیب حروف آخر قافیه‌ها؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۳۵۲ق؛ ۱۶۲گ، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲ – ۱۱۶]

● دیوان امید / شعر / فارسی

d.-e omīd

[فرهنگ سخنوران ۵۸-۵۹؛ الذریعه۹۶/۹]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۲ حکمت

آغاز در حرف الف افتاده. بترتیب تهجی است؛ خط: نستعلیق، کا: شمس الدین،تا:۱۴شوال۱۱۵۱ق؛افتادگی:آغاز؛ با حواشی نویسنده نسخه در ۱۷ شعبان ۱۱۵۲؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [ف: ۲-۱۶]

● دیوان امید ذهنی / شعر / ترکی

d.-e omīd-e zehnī

از حاج محمد امید ذهنی

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۶

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت ربیع الاول ۱۲۷۸ در پایان؛ کاغذ: رنگارنگ، قطع: وزیری [نشریه: ۱۱ – ۲۰]

● دیوان امید کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e omīd-e kermānšāhī

امید کرمانشاهی، عباس، – ۱۲۸۸ قمری

omīd-e kermānšāhī, ‘abbās (- 1871)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۳

آغاز: شتابان باد عنبر بیز شد بر ساحت گلشن ×× خرامان ابر گوهر ریز شد بر دامن دریا؛ **انجام:** گشته اجلال و ... (؟) رام کرده اقبال از حسودت رم

نام و نشان وی در منابع عصر قاجار هست. در عنوان اشعارش در سفینه حاضر قید شده: «معاصر محمد شاه». در مدایح معتمدیه نیز مقداری از اشعار وی هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۹۷-۶۹۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۳]

● دیوان امید نهاوندی / شعر / فارسی

d.-e omīd-e nahāvandī

امید نهاوندی، ابوالحسن، ۱۲۱۰ - ۱۲۷۰ قمری

omīd-e nahāvandī, ab-ol-hasan (1796 - 1854)

[الذریعة ۹۷/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۳۳/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳-فیروز

آغاز: دفتر غزل و قصائد و مقطعات و رباعیات (در این نسخه مقطعات و رباعیات نیست) که از زادهای طبع عالی جاه میرزا ابو الحسن خان نهاوندی المتخلص به امید است که به سعی ملک زاده سپهر جناب ... نواب محمود میرزا ... به حکم محکمش این دراری آب دار به نظم در آمده و به امر همایونش صورت کتابت یافت. و اینک دو بیت آخر نخستین غزل: سزد امید گر گویم به مدح خسرو دوران ×× زمن آموخته مرغ چمن دستان سرایی را / شه انجم حشم محمود شه کز دست جود او ×× بجز نامی چو عنقا نیست در گیتی گدایی را / آغاز اشعار: مکن زین پس شعار خویش جانا بی وفایی را ×× که می‌ترسم کنی گم راه و رسم آشنایی را / تو را دل در کف سنگین دلی مانند خود نبود ×× چه میدانی غم هجران و درد بی وفایی را؛ **انجام:** تاجهانست و در عشرت و شادی باز است ×× آخر کار تو چون بخت تو محمود بود / باد پاینده بر او رنگ شهی شاه جهان ×× زانکه بهبودیت آن است که بهبود بود

دیوان غزلیات امید نهاوندی که با شماره ۹۴۹ در کتابخانه مجلس شورای ملی است به‌کلی با دیوان حاضر متفاوت است و حتی یک غزل نیست که در هر دو نسخه باشد [در مقدمه نسخه ۹۴۹ تصریح شده که بخشی است از غزلیات امید نهاوندی. و نکته دیگر اینکه در بیت آخر غزلیات در آن نسخه، به جای نام محمود میرزا در دیوان حاضر، نام مجذوب علی شاه و امید هر دو و گاه نام محمد شاه یاد شد و گاه در بیت آخر نامی یاد نشده. در مقدمه دیوان حاضر تصریح شده که ترتیب دیوان به امر محمود میرزا انجام گرفته است]. دیوان حاضر نخست غزلیاتی است (از قافیه الف تا یاء) که در بیت آخر آنها نام محمود میرزا (محمود شاه) و در بیت ما قبل آخر تخلص شاعر یاد شده و سپس قصایدی در مدح فتح علی شاه و محمود میرزا و نیز مقدمه ای دارد که در نسخه شماره ۹۴۹ وجود ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محرر الدوله، تا: ۱۲۴۰ق؛ دارای سر لوح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی، ۷۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۷۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۹

آغاز: گر نمیدید برخسار تو زیبایی را ×× دیده مشتاق نبود اینهمه بینایی را

شامل غزلیات امید است در حدود ۲۵۰۰ بیت و مرتب بحروف تهجی بر حسب قوافی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: خداداد، تا: ۱۲۹۷ق؛ در ص ۱۷ غزل صحبت لاری که به غلط نسبت به غرة العین داده شده با قید به اینکه از اشعار این زن می‌باشد نوشته شده، یادداشت شده که این نسخه به فرموده میرزا ابراهیم خان نوشته شده، بر برگی نصر الله نهاوندی متخلص به طالب ابیاتی از یوسف و زلیخا ناظم هروی نقل کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۹۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۰

آغاز: حاصل هستی و کاخ ایمنی را ز اشک و آه ×× برق خرمن سوز گرد و سیل بنیان خوار شو؛ **انجام:** طالع ترا مساعد ایزد ترا معین ×× شوکت ترا یدک کش نصرت ترا غلام

شامل: قصیده (۱-۶) و غزلیات مجذوبیه در ستایش محذوبعلی (۶-۱۰۶) و دیوان دوم (۱۰۶-۲۲۳) هر دو به ترتیب تهجی و نزدیک ۳۵۰۰ بیت (الذریعه ۹۷/۹) در آن از «خسرو راد محمد شه غازی» یاد شده است (۱۰۶ در آغاز دیوان دوم) در پایان نسخه آمده که محمود میرزا چشمش را کنده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان آمار سلسله خانها و واعظان و شاعران نهاوند و طلاب علوم دینی و مستوفیان و تجار و کسبه معتبر و معروف و مقابر و امامزاده‌ها و مساجد و محلات و گرمابه‌های نهاوند و شاهزادگان نهاوند و کاریزها و آبهای نهاوند دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۸گ، ۱۶ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۲

بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۷گ، اندازه: ۱۰/۸×۱۸سم [رایانه]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۹

آغاز: دیباچه هر نامه از نام تو شد زیبا ×× شیرین لب هر خامه بر ذکر تو شد گویا / در سفره شش مجمع فیض دم تو نعمت ×× در خوانچه چار ایوان ذکر لب تو حلوا؛ **انجام:** باد تا هست جهان دولت شه پاینده ×× که تو ای خواجه مخلوق سراسر بنده

شامل کلیات اشعار شاعر است بدین ترتیب: قصایدی که در مدح مرادش مجذوبعلی شاه گفته و در بیت آخر هر غزل نام مجدوبعلی را آورده است (ص۱-۷۲)، غزلیات (ص ۷۲-۲۴۶)، قصاید (ص ۲۴۸-۲۹۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۶ – ۳۱۲]

● دیوان امید همدانی / شعر / فارسی

d.-e omīd-e hamadānī

امید همدانی، محمد رضا قزلباش خان، – ۱۱۵۹ قمری

omīd-e hamadānī, mohammad rezā qezelbāš xān (- 1746)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۱ فرخ

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «غالب علیخان» (چهارگوش)، «امیر حسین» (بادامی)، «محمد علی»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۲۰ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: – ۶۴]

● دیوان امیدی تهرانی / شعر / فارسی

d.-e omīdī-ye tehrānī

امیدی طهرانی، ارجاسب بن علی، – ۹۲۵ ؟ قمری

omīdī tehrānī, arjāsb ebn-e ʻalī (- 1519)

از امیدی تهرانی که به روزگار شاه اسماعیل می‌زیسته، با دیباچه‌ای به نثر در سرگذشت او.

[الذریعة ۹۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۳۳/۳ و ۲۲/۲؛ قرطای ۷۵۸؛ مشترک پاکستان ۱۹۹۴/۹؛ دنا ۴۴/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۲۰ معیری

قصاید؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۱۱ص (۱۷۲–۱۸۲) [ف: ۱۸ – ۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۸/۳

آغاز: زهی دولت بر فراز رکائب ×× فروزان چو بر آسمان نجم ثاقب؛ **انجام:** میرک که بخاک به بود مسکن او ×× مساحی هر خرابه آمد فن او / گویند طناب او بسی کوتاهست ×× گر کوته و گر دراز در گردن او

شامل قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات ۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: ابن علی کاتب ایزدی، تا: ۹۵۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۶۵گ (۱۱۷–۱۸۱)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ – ۴۰۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۸۲/۲–ف

نسخه اصل: ۱۰۰۲ روان کوشگو در طوپ قپوسرای. با دیباچه منثور؛ خط: نستعلیق، کا: ابوسعید حسینی، تا: قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۳ – ۱۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵/۱–طباطبائی

آغاز: ای تو سلطان ملک زیبائی ×× ما گداپیشگان تماشائی؛ **انجام:** خروس سحر چون بر آرد خروش ×× چرا بلبل مست گردد خموش

خط: نستعلیق، کا: توفیق گیلانی، تا: قرن ۱۰؛ کاتب چنین رقم دارد «تم قصائد مولانا امیدی عن یداقل العباد الجانی توفیق نامراد گیلانی»؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱–۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۵/۳

آغاز: زهی دولت برفراز رکائب ×× فروزان چو بر آسمان نجم ثاقب؛

قصائد است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۲۳۵پ–۲۷۵پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۶ – ۳۶۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۱۲

قصائد؛ خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۳۴۶ر–۳۵۳پ)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸ – ۱۰۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۰

آغاز: امیدی از دیار ری است و در زمان شاه اسماعیل در ری میبوده ... تو ترک نیم ... من مرغ نیم بسمل ×× کار تو بر من آسان کام من و تو مشکل؛ **انجام:** همچو معموره دین قاعده دولت تو ×× تا دم حشر مصون باد ز تغییر و خلل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۵۴ص (۵۶۹–۶۲۲)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ – ۲۸۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۶

آغاز: قضا درکارگاه کبریایی ×× کشیده طرح اسلیمی خطایی؛ **انجام:** سر سبز باد گلشن عیش تو و درو ×× چو من هزار بلبل دستانسرا شده

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج، ۲۸گ (۵۲ر–۷۹ر حاشیه)، مختلف السطر چلیپایی، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۳–ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸ شعر امیدی تهرانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۱]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۲۱

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ – ۱۹۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۴/۱

آغاز: ای سوادت بر رخ ایام خال عنبرین ×× غیرت فردوسی و رشک نگارستان چین

وی فقط ۱۷ قصیده و ۳ غزل و چند قطعه و ۱۱ رباعی و ساقی‌نامه می‌باشد و این بیت که در مدح حضرت علی بن ابی طالب (ع) و بسیار مشهور می‌باشد (ص ۱۶ نسخه) از اوست: کتاب فضل تو را آب بحر کافی نیست ×× که ترکنی سرانگشت و صفحه بشماری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۰ص (۱–۲۰)،اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۴۷۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۰۴–ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر اصغر مهدوی. (هنر و مردم ۹۳/۳۱)؛ خط: نستعلیق، کا: قطب الدین محمد یزدی، بی‌تا[فیلمها ف:۲-۲۵۱]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۶۴-عکس

با سرگذشت او از چند نسخه؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۴۶-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3642 (ذیل فهرست ریو ص ۲۶۹ س ۸ر ۴۲۲). قصیده‌های او است با دیباچه مسعود حسنی به نام شاه صفی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۸۴]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۰۷

آغاز: بسمله سفارشی که زبان از ادای آن عاجز آید متکلمی را در خوراست که الوان نعم معانی و الفاظ رنگین مائده از موائد خوان اوست؛ **انجام:** کاش گردون از سرم بیرون برد سودای تو – یامرا صبری دهد چندانکه استغنای تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ چهره‌ای زرد، ۳۸گ، ۱۴سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۰۴]

● دیوان امیر / شعر / گیلکی و فارسی

d.-e amīr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۸-فیروز

غزلیات امیر است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۳۷۸-۱۳۸۱)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

● دیوان امیر پازواری / شعر / فارسی

d.-e amīr-e pāzavārī

امیر پازواری، ق۹ قمری

amīr-e pāzavārī (- 15c)

چاپ: چاپ شده است.

[ریاض العارفین ص۶۸؛ الذریعة ۱۰۰/۹]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۱۱/۵

آغاز: بسمله. قسم خورد مه ×× مه جان و دل مه دلارا را / به آن قادر فرد بهدون دونا ×× به آن دو کون قوس محراب عینا – به آن چشمه زمزم و آب احیا؛ **انجام:** خوشه [...] گوشه لا ره یاران ×× هر گوشه لار بلیلی زاده یاران – [...] بشکفت نشکفت غنچه بسیار یاران.

نخست چند غزل است به ترتیب تهجی، سپس سروده‌های گوناگون، در ۱۶۱۰ بیت (گ ۹۳پ-۱۴۲پ). آنگاه سربند «چند اشعار امیر پازواری که آقا محمد صادق ولد عبدالله مسقطی بارفروشی جمع کرده است» این بخش ۸۴ بیت دارد. سپس سربند «این چند کلمه ترجمه اشعار امیر پازواری ست که در جلد اول «کنز الاسرار» مازندرانی چاپ شده است و «بعضی از اشعار او را که از افواه شنیدم»؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۹ رمضان ۱۳۰۸ق؛ اهدایی: عنایت الله مجیدی؛ ۵۲گ (۹۳پ-۱۴۴پ) [ف: ۳ - ۱۴۰]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۳۶

گویا نسخه بخشی از «کنز الاسرار» است که دیوان شعر امیرپازواری مازندرانی معروف به شیخ العجم به لهجه طبری است، که به وسیله بر نهاردن در پتربرگ ۱۲۸۳ق در ۵۸۰ص و سپس بخشی از آن در تهران به‌وسیله اردشیر بزرگمهر در ۱۳۳۴ش چاپ شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ سپس پراکنده‌هایی درتوحید است تا ۵۶۴؛ جلد: تیماج مشکی مقوایی سوخت، ۱ص (۵۵۴)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ - ۴۷۳]

● دیوان امیر حسن / شعر / فارسی

d.-e amīr hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۴-ف

نسخه اصل: دار الکتب المصریة ش ۲۵ ادب فارسی م؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن شعبان بن حیدر، تا: ۸۵۹ق؛ ۳۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۱]

● دیوان امیر حسینی / شعر / فارسی

d.-e amīr hoseynī

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۵۹

آغاز: ای برتر از آنکه خلق گفتند ×× وانان که بدیده نهفتند / آنجا که تویی چو من نشاید ×× کس محرم این سخن نیاید؛ **انجام:** زین گنج که رایگان گشودم ×× دارد به دعای خیر بادم

محتمل است از حسن بن عالم بن حسن حسینی غوری (۷۱۹ق) باشد زیرا برای وی علاوه از کتبی که در عرفان نوشته مثنویاتی نیز ذکر کرده‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سمیع، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا؛ ۱۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۱۵۷]

● دیوان امیر خسرو دهلوی / شعر / فارسی

d.-e amīr xosro dehlavī

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

امیر خسرو دهلوی دارای پنج دیوان می‌باشد و هر کدام با خطبه‌ای مفصل به ترتیب زیر آغاز گردیده: ۱. تحفة الصغر: در اشعار دوران جوانی؛ ۲. وسط الحیاة: در اشعار میانسالی؛ ۳. غرةالکمال: در اشعار کهنسالی؛ ۴. بقیة نقیة: در اشعار پیری؛ ۵. نهایة الکمال: شامل اشعار اواخر عمر.

آغاز: حمد رانم بر زبان لله رب العالمین انک جان بخشید از قرآن هدی للمتقین (آغاز غزلیات)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۱۶/۳؛ الذریعه ۲۹۳/۹؛ دنا ۵۰/۵-۵۳ (۸۹ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۱

آغاز: سرم نطع پائی کوب ای مست ×× دماغ عقب دعوی دار بشکن؛ **انجام:** صبوحی کرده از مجلس برون ای ×× بتان را چاشتگد بازار بشکن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مهر: «یا نبی» (بیضی) (با حروف مقطع) با تاریخ «۱۲۶۹»؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش پارچه عنابی، ۲۷۵گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۶ – ۴۰۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹/۲

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: نزدیک به پایان جمادی ۸۲۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۱۷۳]

۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۲/۲

آغاز: زحمت بسیار فتراکت زمن دید ای صنم ×× گاه کشتن عذرها خواهی ز متن فتراک را؛ **انجام:** خسرو چو نخست پند نشنید ×× باز آر دلش بگفت نیکوی

غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: ۸۲۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۱ – ۱۴]

۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: نزدیک به پایان ربیع الثانی ۸۲۳ق؛ ۱۰۳گ (۱–۱۰۳متن) [ف: ۱۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۸۲/۱-عکس

نسخه اصل: قاهره ۱۵۲ و ۱۵۳ ادب؛ بی‌کا، تا: ۸۲۳ق [فیلمها ف: ۳ – ۲۶۰]

۵. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۸۵۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴ سطر حاشیه چلیپایی (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [نشریه: ۳ – ۲۳۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۲-ف

نسخه اصل: دار الکتب المصریة ش ۲۵ ادب فارسی م؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن شعبان بن حیدر، تا: ۸۵۹ق؛ ۳۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۷۲۱]

۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۴

خط:نستعلیق،کا:سلطانعلی،تا:دوشنبه۱۵جمادی الثانی۸۶۱ق؛کاغذ: بخارایی با آرایش، جلد: میشن تریاکی آراسته [نشریه: ۲ – ۷۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۶۹-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 11328؛ کا: سلطان علی کاتب مشهدی، تا: رمضان ۸۷۶ق، جا: مشهد رضوی [فیلمها ف: ۱ – ۹۰]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** نصف مومنان مغفورم رسان بفر قبول این دعا من آمین

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین بن ولی قاسمی، تا: ۸۸۰ق؛ با شمسه مذهب، کتیبه و لچک مذهب مرصع مکتب تیموری، یک مینیاتور؛ مهر: «حسبنا الله نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر» (چهارگوش)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد – رحیم» (چهارگوش)، «عبده محمد محسن الحسینی» (بیضی)، «احمد» (بیضی)، «گل گزار علی احمد است» (چهارگوش)، «بسم الله الرحمن الرحیم قل هو الله احمد الله الصمد لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا احد»؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [رایانه]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر شعر مرا نهند زین پس نامی ×× گر وحی نگویند کم از الهامی

مشتمل بر قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات، فردیات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: سلطان علی شیرازی، تا: ۸۸۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۰۲۱]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۶۱

آغاز: ای بدر ماندگی پناه همه ×× رحمت تست عذر خواه همه؛ تحفة الصغر؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۶ق؛ یک صفحه مجلس نقاشی چینی بسیار ظریف که مجلس بزم پادشاه و رقص دائره‌ای را مجسم می‌نماید و در قسمت بالای آن، این جمله به خط ثلث بسیار خوب نگارش یافته: «باشارة السلطان الاعظم و الخاقان المعظم ابوالغازی سلطان حسین بهادر خلد ملکه فی شهور سنة ست و ثمانین و ثمان مائه»، دارای دو سرلوح بسیار ممتاز و میناکاری‌های ظریف، عناوین غزلها و قطعات با لاجورد و طلا نوشته شده و ظاهراً نگارش آن به سال ۸۸۶ که تاریخ مجلس نقاشی مذکور می‌باشد، بوده است، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: روغنی، ۴۴۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲ – ۵۹۲]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۲۶

خط: نستعلیق، کا: منعم اوحدی محمد بن ابراهیم بن مسعود، تا: ۲۰ صفر ۸۹۴ق؛ مجدول؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۵۸]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۹۲

آغاز: آغاز متن: «بسمله» بفضل الله قد سطرت هذا الصفحات و جعلتها واسطه لبقاء الذات ...» آغاز حاشیه: مثنوی خسرو شیرین: بسمله. خداوندا دلم را چشم بگشای ×× بمعراج یقینم راه بنمای؛ **انجام:** پایان کتاب پنج گنج در حاشیه: تمت الکتاب بعون الملک الوهاب من کلام امیرالمعنوی امیر خسرو الدهلوی الموسوم به پنج گنج فی غرة شعبان المعظم سنه اربع و تسعین و ثمانمائه الهجریه النبویه.

غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: قطب شیرازی، تا: ۸۹۴ق؛ دارای ۶ سرلوح و ۹ سرفصل مذهب مرصع ممتاز، مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی،

ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش میشن یشمی، ۱۳۱۱ص، ۱۹ سطر در متن ۴۰ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۱]

۱۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۱/۱

آغاز: ای ز خیال ما برون در تو خیال کی رسد ×× با صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد ... و « ... بسمله. ای سپهر آفریده و انجم ×× نه ملک مدرک تو نی مردم»؛ **انجام:** خسرو چو سلامت نکند عیب مگیرش ×× عاشق که ترا دید چه پروای سلامش

اشعار از او؛ خط: نستعلیق پخته، کا: قطب الدین بن محمد، تا: ۸۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی زرنشان، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۲۳۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۳

آغاز: ای بدر ماندگی پناه همه ×× کرم تست عذر خواه همه؛ **انجام:** شعر خسرو را همیخواندند مرغان در سماع ×× باد چون آمد بسوی باغ پیچان گشت باز

بقیه نقیه و به ترتیب مشتمل است بر غزلیات و مقطعات و رباعیات و قصاید؛ خط: نستعلیق، کا: درویشعلی بن سعدالدین شیرازی حافظ، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۸۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۴۴۴گ، ۱۵سطر (۷/۴×۱۱/۸)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۴۰۸]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۲۴

خط: نستعلیق، کا: نعیم الدین کاتب شیرازی، تا: ۸۹۸ق؛ با سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۸

آغاز: اشعار ملک الکلام قدوة الشعرا امیر خسرو الدهلوی علیه الرحمة: ای خاصه قرب لی مع الله ×× سرخیل مقربان درگاه / ای‌های دو چشمه هویت ×× داده بدو چشم خود ترا راه؛ **انجام:** چند گاهی خلاص یافته بود ×× جانم از کار و بار دیرینه / وه که باز آمدی و خسرو را ×× بردی از دل قرار دیرینه

غزلیات اوست. از وی در این بخش چهل و هفت غزل آمده است. چاپی که از اشعار امیر خسرو در ایران متداول است ناقص است و تمامی اشعار شاعر را ندارد. برای دسترسی به تمامی آنها باید به چاپ‌های هند (مانند چاپ چهار مجلدی آن) مراجعه کرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۹گ (۳۶پ-۴۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۱]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۱

آغاز: غزلیات: برابر؛ **انجام:** خوش بود داد سیم و زر، ور نیست ×× لفظ خوش بر زبان از آن پیش است / نرمی و لطف راحت دلهاست ×× روغن و موم مرهم ریش است

تحفة الصغیر. مقدمه نثوی را ندارد؛ مندرجات آن عبارت است از: ۱. قصائد (ص ۲-۲۴)، ۲. غزلیات مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی (ص۲۵-۸۸۲)، ۳. مقطعات (ص ۸۸۲-۸۹۴)، ۴. رباعیات (ص ۸۹۴-۸۸۹)؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح و تذهیب و میناکاری، مجدول مذهب؛ کاغذ: خطائی، جلد: تیماج، ۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۲۸]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۱

آغاز: برابر

شامل غزلیات و مقطعات و رباعیات و فردهاست، دیباچه نثری را نیز ندارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۳۶۰ص، ۱۴ سطر،اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۳]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۲۷

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: وسط؛ دارای پیشانی مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هزاران درود و هزاران سلام ×× زما بر محمد علیه السلام

دیوان چهارم امیر خسرو دهلوی و موسوم به بقیه نقیه است که به سال ۷۱۸ هجری تدوین یافته و مشتمل است بر غزلیات و مقطعات و رباعیات و مفردات با یک قصیده در آغاز و کامل نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ با یک ترنج و دو صفحه تمام تذهیب، یک سرلوح کار هرات در کمال نفاست، مجدول؛ جزء اول شامل پنج بیت از آخرین صفحه دیوان، و جزء دوم متضمن دو بیت عربی بخط ثلث زیبا، یک مصراع به زر و یکی به لاجورد، که ظاهراً بر صدر رقم کاتب قرار داشته، دو بیت این است: «ئلصاحبه السعادة و السلامة ×× و طول العمر ما ناحت همامة / و عز لایدانیه هوان ×× و اقبال الی یوم القیمة»؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: روغنی دو رو گل و بوته دار ساخت اوایل عهد قاجار، ۲۵۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۴۰۷]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۰

آغاز: خسرو به رهش دیگر گریان شد و بریان شد ×× تو باز ببین کان مه مهمان که می‌آید؛ **انجام:** بی خبری نیست آن کبودی به رخت ×× غیر محل آن نشان نیلک ز کجاست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، دارای سر لوح زیبای مرصع عهد تیموری؛ از نیمه افتادگی دارد؛ مهر: «عبدالله بن محمد علی الحسینی» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۳ - ۳۴۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** عاشق که ترا دید چه پروای سلامت

شامل غزلیات، مقطعات، مثنویات کوتاه، رباعیات و فردیات است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۲ق؛ دارای تذهیب مرصع و متناظر، مجدول به زر و لاجورد، عمل آقای هاشم

ظریف تبریزیان مذهب کتابخانه آستانه؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی گل و بوته‌دار، ۳۷۴گ،اندازه: ۱۵×۲۵سم[ف:۹-۱۲۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۹

آغاز: بر زبان الله بر العالمین آنکه جان بخشید در قرآن هدی للمتقین؛ **انجام:** عاشق که ترا دید چه پروای سلامت ... محرم الحرام سنه سبع و تسعمائة

خط: نستعلیق، کا: محمد انصاری، تا: ۹۰۷ق [الفبائی: ۲۵۹]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۸/۲

غزلهای او است به ترتیب تهجی و نزدیک ۱۳۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۱۵گ (۱-۷۱۵ متن)، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)،اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۵۳۸]

۲۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۷ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۵۴ق؛ در برگ ۲۷۶ تاریخ تولدی دارد مورخه ۹۵۴، در همین صفحه اسامی کتابهایی آمده که مالک نسخه در اختیار داشته مورخه ۹۶۲، مجدول؛ کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج، ۳۵۹گ، ابعاد متن: ۱۱×۲۱/۵،اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: - ۶۵]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۷

غزلیات؛ کا: محمد قاسم کاتب، تا: ۹۵۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۲گ، اندازه: ۱۱/۶×۱۹/۷سم [رایانه]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۱۸-ف

آغاز: کوس شه خالی و بانگ غلغش در سراست ×× هر که قانع شد بخشک و تر شه بحر و بر است

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M 178. قصیده دریای ابرای از امیر خسرو دهلوی، به همراه قصیده‌ای از عطار؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۱۱۴) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بادت مدام دولت و آنگاه دولتی ×× کز قدر کره فلکت زیوران دهد / بختت چنانک ... همایونت را قضا ×× هر دم نوید مملکت جاودان دهد

منتخبی است از غزلیات و رباعیات پنج دیوان مذکور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ مجدول مذهب، با شمسه مذهب و مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۲۱]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱۹

آغاز: بسمله، شکر گویم که بتوفیق خداوند جهان ×× بر سر نامه ز توحید نوشتم عنوان؛ **انجام:** آینه بینی و بس گویی که من خود بین نیم ×× چون نه بینی آینه ناچار خود بینی کنی.

بدین شرح تدوین گردیده: ابتداء قران سعدین، غزلیات (ص ۷۴-۱۸۷)، مثنوی خضر خانی (۱۸۸-۲۵۵)، تحفة الاصغر (۲۵۶-۲۸۵)، وسط الحیات (۲۸۵-۴۷۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز،، ۲۳۶گ، ۲۷ سطر (۱۸×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۳ - ۳۸۱]

۳۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۱۰

منتخب دیوان است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۶]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۴/۲-طباطبائی

چند قطعه و چند غزل در نه بیت و یک غزل از هلالی با این مطلع:هرگز حسد نبردم بر منصبی و مالی ×× الا بر آن که دارد با دلبری وصالی / دانی کدام جاهل بر حال ما بخندد ×× کورا نبوده باشد در عمر خویش حالی؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی شکری رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۳-۶)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۱۵۴]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۰

آغاز: بیا کز کرده‌ها عذری بخواهیم ×× که از سر تا قدم غرق گناهیم؛ **انجام:** چو من طوطی هندم ارراست پرسی ×× زمن هندوی پرس تا نغز گویم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج جگری، ۳۷۶گ، ۱۷سطر (۷/۸×۱۶/۸)، اندازه: ۱۵/۸×۲۶/۲سم [ف: ۷ - ۴۰۶]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۱

آغاز: صد هزاران آفرین صنع خدای پاک را ×× کافرید از آب و گل سروی چو تو چالاک را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دو ستون در متن و یک ستون چلیپار درهامش، با یک سرلوح زرین و شانزده مجلس تصویر، مجدول؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۲سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۴

آغاز: ای ز خیال ما برون در تو خیال کی رسد ×× با صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۲سم [ف: ۲ - ۲۸۰]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ اطراف دو صفحه نخستین با طرزی خوش و ظریف تذهیب و نقاشی و میناکاری گردیده و میان سطرها طلااندازی شده، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۵۳۱ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۳]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۹

آغاز: ای هر دو مکان سایه نشین زیر رایتت ×× انوار دین گلی ز چراغ هدایتت؛ **انجام:** بمهر ار چه کاهل شدی هم خوشم ×× که در تیغ حاضر جواب آمدی

کا: میر علی مشهدی، تا: قرن ۱۰؛ نسخه بسیار عالی؛ دو صفحه

نقاشی چینی دارد که متأسفانه آب دیده؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۴- ۴۹۰]

۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۵۰

آغاز: غرة الکمال. چه زهره خاك مسکین را که توحید خدا گوید ×× بدین آلودگی ذات مقدس را ثناگوید / اگر مردم صفات ذات او گوید بدان ماند ×× که در دریا فتد مور وحدیث آشنا؛ **انجام:** بس گنج معانی که گشاد ازپره دل کلکم که دودندانه کلید هنر آمد. عمر تو بدولت ابدی باد درآفاق ×× روشن شده نام تو که عمر دگر آمد

آغاز دیباچه دیوان: آغاز عرض دیباچه، احوال این الواح غرور و آثار این آثار در روبیان این روایت صفه ی فصاحت وتبیان این رویت صحیفه حصانت که به تهذیب غرائب مذهب وتذهیب رغائب ... انجام دیباچه: ... روانیست که این نقصان کامل را ا گر گناهست از من ناقص عفو کن واگر والعیاذ بالله درین گفتار ودرهمه گفتار من کذاب ... ودعاء ختم این که توفنی مسلماً والحقنی بالصالحین آمین برحمتك یا ارحم الراحمین ویا اکرم الاکرمین؛ آغاز مطالع غرة الکمال: چون آفتاب روشن توحید ذوالجلال ×× بنمود رخ زمطلع این غره کمال / کو کاملان دهر ازاین قبله کاه نور ×× بینند دررکوع درآیند چون هلال؛ انجام مطالع غرة الکمال: ... منت خدایرا که شد این ماه نو تمام ×× ازهجرت رسول شده هفتصد و دو سال / چون ذوالجلال کرد تمامش قبول او ×× کردم حواله هم به خداوند ذوالجلال

شامل: «غرة الکمال» (از انتها ناقص) و مطالع غرة الکمال (کامل) و دیباچه دیوان (از ابتدا ناقص) را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ با سرلوح زیبا، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۰]

۳۹. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۲۳

بخشی ناتمام از غزلیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۸]

۴۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۸۳

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۴۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: - ۶۴]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۶۴

از تحفة الصغر و وسط الحیاة و بقیه نقیه و غرة الکمال، در هر بخشی به ترتیب قافیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۷۲۱]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۱۰/۱

آغاز: آغاز دیباچه: بسم الله الواهب الذی وهب الشعراء المتبحرة ...؛ آغاز دیوان: سپاس آن کردگاری را که شد زامرش جهان پیدا ×× نهان از دیده ام پیدا و در چشمم نهان پیدا؛ **انجام:** انجام دیباچه: امید که از دعاش یزدان ودود ×× بر بنده کند دخمه آتش مسدود؛ انجام دیوان: دیوانه شدم زان خط چون زاغ چنانک ×× گویی که تو خورده بغلیواژ نگر

تحفة الصغیر؛ خط: نستعلیق بسیار مغلوط هند، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، ۴۳سطر (۱۰/۸×۲۲) [ف: ۷ - ۶۷۴]

۴۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۹

آغاز: ده رحیق رضا بمن زان پیش ×× که زند شیشه فلك قم قم؛ **انجام:** خون خوردنم ایدوست جوانی ×× ... شربت خسرو بچشانم

جمعاً حدود سه هزار بیت (غزلیات)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۰؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [نشریه: ۶ - ۹۶]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۴معیری

آغاز: چو من بیطالعی وانگه نظر در چون تویی یارب ×× چه بختست این نمیدانم که حیرانم بکار خود؛ **انجام:** چو آن بت از سر کو باهزار ناز بر آید ×× زخلق هر طرفی آه جانگداز بر آید

غزلیات او؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۶۹ص (۸۶-۱۵۴)، ۱۵ سطر متن ۲۴ سطر حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۲]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۴

آغاز: تعد فی جملة الفضایل کالصاحب و ابن العمید و الصابی؛ **انجام:** خسرو چو سلامت نکند عیب مگیرش ×× عاشق که ترا دید چه پروای سلامست

تحفة الصغر است شامل دو سطر مقدمه نثر از کاتب یك قصیده و غزلیات به ترتیب الفبائی (۱-۳۰۱)، قطعات و رباعیات (۳۰۲-۳۰۷) حدود ۸۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرفصل مذهب مرصع صفحه اول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۶۱۴ص، ۱۵ سطر (۸/۲×۱۶)، اندازه: ۱۴/۸×۲۵سم [ف: ۸ - ۱۲۴]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰

آغاز: خو برویان در ملك جان در آمد ×× ان دل که بود وقتی گویی نبود (کذا فی النسخه)؛ **انجام:** پیمانه زباده پر کن ای عمر عزیز ×× زان پیش که پر کنند پیمانه عمر.

خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۳۶]

۴۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۶۹/۱

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای یك پیشانی مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۷سم [ف: ۸ - ۱۱۱]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۱۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با گل و بوته رنگارنگ، ۲ص (۳۷۹ و ۳۹۴)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۹]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۰
با دیباچه نثر سپس غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱۳گ، ۲۱ سطر (۹×۱۹)،اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۳]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۹
آغاز: بسمله، ای نام خوشت بعرصه خاک ×× اوراد مسبحان افلاک؛ **انجام:** ترک هندوستانیم هندوئی گویم مدام ×× شکر مصری ندارم (لایقرء)
تنظیم این دیوان: غزلیات (ص ۱-۱۶)، غزلیات ایضاً (۱۶-۵۵۱)، رباعیات (۵۵۲-۵۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۵گ، ۱۷ سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۲]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۵
آغاز: گفتی ز دل برون کن غمهای بیکران را ×× تو پیش چشم و آنگه جای گله زبانرا؛ **انجام:** خنده بهر ریش آن بی همتی کو میکند ×× دعوی عشق خدا و ما سوی اللهش هوس
بدون آغاز و پایان شامل غزلیات به ترتیب الفبایی، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ تملک: کشاورز صدر و اهداء به عبدالحسین ابو قداره؛ مهر: سید ابوالقاسم؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۰ص، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۲۱×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۲۵]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۷
آغاز: نه دنیاش بر کف نه عقباش حاصل ×× یکی دوستش فی دوشمن جهانی؛ **انجام:** دلم کو چون تو دلداری ندارد ×× بر اهل عشق مقداری ندارد / سر تا پای زلفت یک شکن نیست ×× که در هر مو گرفتاری ندارد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، مقابله شده با علائم بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۱۹ سطر(۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۰ - ۶۶۷]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۴
آغاز: شکل دل بردن که داری تو نباشد دیگری را ×× خواب بندیهای چشمت کم بود جادوگری را؛ **انجام:** دلم از پرده دل سوزد و از بیرون داغ ×× این نشان دل بنده ست که تا بشناسی
منتخبی است از دیوان‌های امیر خسرو دهلوی در حدود هزار و پانصد غزل به ترتیب قوافی از الف تا یاء است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۳۰۵گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۵)، اندازه: ۱۷× ۳۲/۳سم [ف: ۷ - ۴۰۹]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۵
آغاز: زحمت بسیار فتراکت زمن دید ای صنم ××گاه کشتن عذرها خواهی ز متن فتراک را؛ **انجام:** خسرو چو نخست پند نشنید ×× باز آر دلش بگفت نیکوی
نسخه یی بی سروته و فقط شامل غزلیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۱۱۱گ، ۲۸ سطر (۱۱/۳×۲۰)، اندازه: ۱۵/۸×۲۴سم [ف: ۷ - ۴۰۹]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۵۱
آغاز: امشب ای باد یکی جانب آن بستان شو ×× سر آن زلف پریشان کن و مشک افشان شو؛ **انجام:** سوز در تن زندگی باشد نمی‌بینی که شمع ×× هر چه میسوزد ز سر تا پا همه جان میشود
باقی مانده از یک دیوان و شامل غزلیات و چند قطعه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سید علی اصغر اصغرزاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۵ سطر (۸/۳×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۸سم [ف: ۷-۴۱۰]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۱
خط: نستعلیق، کا: کاتب مداری بن حاجی شامند، تا: ۲۲ رجب ۱۰۰۸ق؛ دو صفحه اول مذهب، دارای دو سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: میشن سبز، ۲۵۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰۲
آغاز: حمدی که از اول زادن تا پایان زاد وجود بود و ثنائی که از شیر خوراکی تا آنگاه که شارب چاشنی شیر یابد بر مزید کردد. خدای عزوجل ذوالجلال کن فیکون ×× بریز حیز و مستغنی از چرا و زچون؛ **انجام:** بحق اشهد أن لا اله الا الله ×× ... احمد مرسل رسول یارسین / ... گفت من اندر پناه خود افکن ×× رسان بن عز قبول این دعاء من آمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۰۰۹ق؛ نسخه‌ای نفیس و هنری است، درای دو صفحه تذهیب کاری زیبا، مجدول مذهب، با چهار سرلوح مرصع زیبا؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۵۹۹گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۳-۵۳۲]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۵/۱
آغاز: حمدی که بقیه نقیه آن در تحریر بر جراید آن در نثار آید؛ **انجام:** دی شب که سیاه می‌کنی روز مرا ×× یارب که به روز من گرفتار آیی
شامل قصاید، ترجیع بند، غزلیات و قطعات و رباعیات در نگارش غزلیات رعایت ترتیب حروف اول غزلها شده؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم ولد یخشی یخشی، تا: محرم ۱۰۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۸سم [ف: ۴۳ - ۲۱۸]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۹
دارای غرة الکمال و تحفة الصغر؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد طاهر بن یعقوب شیخی بخاری، تا: ۱۰۲۵ق؛ با چهار سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۲۷۲گ، ۹ سطر (۵×۱۸)،اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۶]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۲
آغاز: ای زخیال مابرون درتو خیال کی رسد ×× باصفت تو عقل

را راه گزاف کی رسد؛ **انجام:** تو میروی و خسرو ناله کنان براهت ×× سلطان و صد کرشمه چاووش و هایهویی

خط: نستعلیق، کا: امام ویردی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۲۷ق، مشتملست برهشتصد بیت از غزلیات او. ساکن اصفهان؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۵۸ص (۳۴-۹۱)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ - ۷۷۱]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× خطبه قدس است بملک قدیم

شامل: مثنوی مطلع الانوار (ص۱-۸۶)، مثنوی آینه اسکندری (۸۹-۱۹۴)، خسرو شیرین (۱۹۷-۲۸۸)، هشت بهشت (۲۹۷-۳۶۶)، مجنون و لیلی (۳۶۹-۴۲۴)، داستان خضر خانی دولرانی (۴۲۵-۵۳۶) به خط محمد معصوم؛ کا: محمد بن ملا میر الحسینی، تا: ۱۰۳۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی، بوم زرد، ۲۷۴گ، ۲۰ سطر(۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۳۲۹]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۸

آغاز: ای بدر ماندگی پناه همه ×× کرم تست عذرخواه همه؛ **انجام:** ای سر خسرو ترا مژده بهر بامداد ×× فتنه بقصابی است بر سر بازار او

غزلیات است در حدود هفتصد بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی، ۲۹ص (۵۵۱-۵۷۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۱]

۶۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، ۲۱ سرفصل مذهب مرصع، چنین رقم است «کلیات امیر خسرو دهلوی قطع بزرگ با سایر صفاین نسخ ۱۰۶۴ داخل عرض خزانه عامره شد»؛ مهر: «عبده احمد»، «علی بن ابیطالب»، «محمود»، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، مهر ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی شکری، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ - ۵۲]

۶۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۱/۵

مدایح و مراثی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، ۲۱ سرفصل مذهب مرصع، چنین رقم است «کلیات امیر خسرو دهلوی قطع بزرگ با سایر صفاین نسخ ۱۰۶۴ داخل عرض خزانه عامره شد»؛ مهر: «عبده احمد»، «علی بن ابیطالب»، «محمود»، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، «ناصرالدین شاه قاجار»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ - ۵۲]

۶۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خسرو چو سلامت نکند عیب مگیرش ×× عاشق که ترا دید چه پروای سلامت

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات، مفردات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی به این شرح «فی شهر رمضان المبارک معلوم باد از کتابهای حافظ محمد ضیاء الدین از مدرسین الکرام در بلده قسطنطنیه سنه ثمانی و ثلاثون و مأتین و الف من الهجرة»، یادداشت دیگر: «صاحبه و مالکه حسن بن علی بن سعد بن همزة یسن غفرالله علیهم و علی جمیع المسلمین»، بقیه یادداشت به زبان ترکی است که شخص فوق الذکر به فرزندش هبه کرده سنه اثنی و سبعین الف من الهجرة ۱۰۷۲؛ مجدول، دارای چهار کتیبه، دارای شش سرترنج تزئینی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۷۳۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۴/۷سم [ف: ۳ - ۴۴]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۳/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بخارایی، تا: ۱۰۷۲ق، جا: بخارا؛ تملک: محمد صادق بن زین العابدین تبریزی؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۵گ (۱-۲۵۵)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)،اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹]

۶۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۲۳

اشعار از آن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۷ - ۲۱۳]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۹

آغاز: آئینه سکندری، خدایا جهان پادشاهی تراست ×× زما خدمت آید خدائی تراست؛ **انجام:** نامه او که حرز جانش باد ×× در قیامت خط امانش باد

منتخبی از مثنویات او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: متن و حاشیه فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴-۷]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴۴

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ شیوه هندی، دارای سرلوح نقاشی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۵۶۸ص، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۲۵۳]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۶

آغاز: ای ز خیال ما برون در تو خیال کی رسد با صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد؛ **انجام:** اشک خسرو را نها در کوی خود راهی بده جوی شیرین را روان از خو فرهادی بکن

برگزیده ای از اشعار امیر خسرو دهلوی که مربوط به اشعار «وسط الحیات» وی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در برگ ۱۳۸پ-۱۳۹ نامه‌ای است در انتصاب منصب جاروب کشی آستان حضرت الرضیه الرضویه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۹گ (۱۲۹پ-۱۳۷پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۷۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۳۴

رباعیات در مدح سلطان المشایخ (؟) و ثنائی و دیگران؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ - ۱۸۵]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳۸

غزلیات و رباعیاتی است از وی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۹۴-۹۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱-۳۲۸]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۷۷

مثنویهای امیر خسرو دهلوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [رایانه]

۷۴. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۲۰

گزیده اشعار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بانو سهیلا چاره‌دار [رایانه]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۳۲

شعر هائی از او؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین جنابذی، تا: ۱۲ رجب ۲۷۶؟؛ ۲ص (۱۳۶-۱۳۷) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۷]

۷۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱۴

بیش از ۱۰۰ بیت که یک برگ آن افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (حاشیه ۲۹۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۵۳]

۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۶۲گ، اندازه: ۱۶×۲۴/۳سم [رایانه]

۸۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۶/۵

آغاز: باز دلم گشت در کویش من دیوانه را ×× از کجا کردم نگاه آن مشکل قلاشانه را؛ **انجام:** بآب دیده خسرو ببخشای ×× که جان تر کرد چشمش تر چه داری

منتخب غزلیات او؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ نستعلیق یکدانگ، کتابت متوسط؛ کاغذ: بخارایی متن زر افشان، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف:۴-۱۱۱۰]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۹۳/۱

دیباجه دیوان؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۱ر-۳۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۱۰۷]

۸۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۵

آغاز: صد چو خسرو میدهد جان پیشت ×× زانکه شد هنگام یاسین ناتوان؛ **انجام:** گفتم که بخوردن غمت جان بدهم ×× گفتا غم خویش خور که جان خواهی داد

فصل و بابی ندارد، غزلیات امیر است درهم و بدون مراعات حروف قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ قسمتی مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا با ته پارچه‌ای، ۳۲۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۵۲۱]

۸۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۴

آغاز: ... دمی به پیش من آی ار چه عیب شاهانست ×× به کنج خانه درویش میهمان بودن ... (جای نقطه‌ها ناخوانا است)؛ **انجام:** گر شعر مرا نهند زین پس نامی ... نگویند کم از الهامی

اشعار امیر خسرو پراکنده و بدون مراعات حروف قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۱۰۸گ، ۱۳-۱۲سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۲]

۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۳/۱

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۶۵۹]

۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶-۸/۱۱۶

آغاز: چشم تو ازعین مستی تیغ مژگان بر کشید ×× خواست بر خسرو زند کش ناگهان بگرفت خواب / روز عید است و بمن ده می‌صافی نه گلاب ×× که از این جام شود تازه وزان جانه خراب؛ **انجام:** ای باد صبحگاهی خه از کدام سویی ×× وی بود آشنایی وه از کدام گویی / ... پنهان مشو زدلها آتش زن آشکارا ×× هر لحظه گرم تر کن بازار خوب رویی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۱۳-۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۶۲]

۸۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۴۴

آغاز: دلم شب زو حدیث ناز میگفت ×× همی گفت آ ن حدیث و باز میگفت؛ **انجام:** معانی گر نمی‌پرسی ز خسرو ×× که خوبی و دل مغرور داری

اشعار از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی، ۲۰۴گ، ۱۶سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۲ - ۶۲۹]

۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۱

آغاز: زهی وصف لبت ورد زبانها ×× لبت گاه سخن اکسیر جانها؛ **انجام:** که حشر کن بصف مؤمنان مغفورم ×× رسان بعز قبول این دعا زمن آمین

شامل غزلیات و رباعیات و مقطعاتست در حدود پنجهزار و پانصد بیت؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹ یا اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با یک ترنج و یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: چرمی زرد، ۲۲۹گ، ۱۴سطر (۸/۷×۱۵)، اندازه: ۱۴/۷×۲۵سم [ف: ۷ - ۴۰۶]

۸۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۳۶

آغاز: آغاز دیباچه: الله اطلع الغرر من مطلع مدة غرة الکمال ... غره کمال انسانی از دیباچه مخترعی است آغاز دیوان: چه زهره خاک مسکین را که توحید خدا گوید ×× بدین آلودگی ذات مقدس را ثنا گوید؛ **انجام:** آن خواجه که روی او وجوه غم خوان ×× درویشی بکار خواجگی محکم خوان / کلکش چو الف تا رقمش

راست بسر ×× نقش رقمش رقم مخوان ارقم خوان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه به خطی جز خط اصل «غرة الکمال» دهلوی معرفی شده، مجدول، دارای سر لوح رنگین؛ عبدالرؤف فکری نسخه را به قنسول ایرانی آقای حسین پاشای نوائی اهداء کرده؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۴۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۹ - ۳۳۰]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۲

آغاز: ای فلک آفریده و انجم ×× نی ملک مدرک تو نی مردم
مشتمل بر غزلیات و رباعیات و معمیات و غیره؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ قسمتی از صفحه اول و دوم افتاده، در سطر آخر کتاب سنه ۱۲۱۰ به نظر می‌رسد و ظاهراً تاریخ کتابت این نسخه نیست؛ دارای دو سرلوح کوچک؛ ۱۶۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

● دیوان امیر خسرو دهلوی (منتخب) / ادبیات / فارسی

d.-e amīr xosrow dehlavī

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری
amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

[مشترک پاکستان ۳۳۳/۷-۳۳۶؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۵۶/۳-۲۳۱۶ و ۲۳۲۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۹

آغاز: ای زخیال ما برون در تو خیال کی رسد ×× یا صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد / گر همه مردم و ملک خاک شوند بر درت ×× دامن عزت ترا گرد ملال کی رسد؛ **انجام:** چه خوش حالی که گردم گرد کویت ×× دلی پر خون گریبان پاره پاره / به کویت کرده ام شب گریه خون ×× جگرا نیک به دامان پاره پاره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۱۷پ-۱۲۷پ)، سطور چلیپایی و معمولی (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۰۰]

● دیوان امیرخیزی / شعر / فارسی

d.-e amīr-xīzī

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی،۱۲۵۵-۱۳۴۴شمسی
amīr-xīzī, esmā‘īl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۲۱

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [ف: ۳۱ - ۱۰۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۲۰

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۲-۱۳۲۶ق؛ برگ‌های پراکنده‌ای است که در آن سروده‌های امیر خیزی در مناسبت‌های مختلف درج شده؛ ۸۰گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳۱ - ۱۰۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۷۰

بخشی از سروده‌های امیر خیزی است که در تاریخ ۱۳۱۹-۱۳۲۷ گفته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۹-۱۳۲۷ق؛ اوراق پراکنده لای دفتر حاوی اشعاری از امیر خیزی و دیگران است؛ جلد: مقوای سبز، ۱۰۱گ (۵۳+۴۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۱۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۷۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۶-۱۳۳۵ق؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۱۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۷۸

اشعار این دفتر بیشتر سروده‌های امیر خیزی است ولی از سروده‌ها شعرای دیگر هم در آن درج شده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۰-۱۳۳۷ق؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۱۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۱۹

آغاز: جوانی رفت ویران کرد کاخ شادمانی را ×× قرین شام محنت کرد روز کامرانی را؛ **انجام:** یک لحظه دل از یاد تو غفلت نکند ×× پروانه صفت شمع رخت می‌جوید
بخشی از دیوان اشعار وی است. شامل اشعاری است که در سال‌های ۱۳۱۹-۱۳۳۹ سروده است؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل امیرخیزی، تا: ۱۳۱۹-۱۳۳۹، جا: تهران؛ مجدول، خط خوردگی‌ها در متن و اصلاحات و اضافات در حاشیه از شاعر؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۰۲]

← دیوان امیرشاهی ≻ دیوان شاهی سبزواری

● دیوان امیر صنعانی / شعر / عربی

aš‘ār

امیر صنعانی، عبدالله بن محمد، - ۱۲۴۲ قمری
amīr san‘ānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1827)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۶/۳

قصیده‌ای که در هنگام حبس خود در صنعا گفته است. مطلع: لقد صدرت الی اعلی مقام ×× لاعلام لاعلام کرام؛ خط: نسخ، کا: حسین بن مهدی نعمی لطف الله، تا: شنبه ۱۷یا ۱۸ رجب ۱۱۷۲ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه، ۲گ (۱۲۷ر-۱۲۸ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۶/۵

قصیده‌ای از محمد بن اسماعیل الامیر که در ۱۱۳۰ق سروده است؛ خط: نسخ، کا: حسین بن مهدی النعمی لطف الله، تا: شنبه ۱۷ یا ۱۸ رجب ۱۱۷۲ق، مصحح؛ جلد: پارچه، ۱ص (۱۲۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۲]

← دیوان امیرالمؤمنین (ع) > سلوة الشیعة
← دیوان امیرالمؤمنین علی (ع) > انوار العقول من اشعار وصی الرسول
← دیوان امیرالمؤمنین علی (ع) > انوار العقول من اشعار وصی الرسول (ترجمه)

● **دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام** / شعر / عربی
d.-e amīr-ol-mo'menīn 'alī 'alay-he-s-salām
منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری
(mansūb be) 'alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)
شبیه کتاب «انوار العقول فی اشعار وصی الرسول» قطب الدین کیدری است همراه با تغییراتی در ترتیب و برخی اشعار. این دیوان معروفی است که گردآورنده آن معلوم نیست و نسبت دادن بسیاری از اشعارش به امام علی علیه السلام ناصحیح است بلکه صحیح نسبت دادن برخی از آنها به شعراء معروف بعد از امام می‌باشد. مرتب شده به حروف هجاء (ا - ی).
آغاز: الناس من جهة التمثال اکفاء ×× ابوهم آدم و الأم حواء
چاپ: مشار عربی، ص۳۷۷؛ هند، بمبئی، ۱۳۱۰ق، رقعی، ۱۵۱ص؛ ایران، تهران، ۱۲۸۱ق، خشتی؛ ایران، اصفهان، مطبعه گلبهار، ۱۳۵۴ق، رحلی، ۴۱۲ص، (در هامش)؛ ایران، تهران، ۱۳۵۵ق، سنگی، افست؛ هند، بمبئی، ۱۳۰۵ق، سنگی، رقعی، ۱۴۳+۱صص، به سعی و اهتمام حاج شیخ علی محلاتی حائری؛ ایران، تهران، ۱۲۶۵ قمری، سنگی، رقعی، گردآوری: عبدالعزیز یحیی بن احد بن عیسی جلودی بصری شیعی (د.۳۰۲ یا۳۳۲) (یا) ابوالحسن قطب الدین محمد بن حسین بن حسن بیهقی کیدری نیشابوری (د.پس از ۵۷۶)
[الذریعة ۱۰۱/۹-۱۰۲؛ مشار، عربی ۳۷۷ «دیوان ... » که نشانی ۲۷ چاپ آن را داده؛ سرکیس، معجم ۱۳۵۴/۲ «دیوان ... »؛ آغازنامه ۶۲۱؛ معجم الآثار المخطوطة حول الامام علی بن ابی طالب ۲۶۸؛ منزوی ۲۷۱۲؛ فرهنگ سخنوران ۳۱۵]

شرح و حواشی:
۱- شرح دیوان امیر المومنین علی علیه السلام؛ کاشفی، حسین بن علی (-۹۱۰)
۲- شرح دیوان امیر المومنین علی علیه السلام = فواتح = فواتح سبعه؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)
۳- شرح دیوان امیر المومنین علی علیه السلام؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)
۴- نظم الجواهر؛ امینی، ابراهیم بن قاسم (-۹۴۱)
۵- دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع)؛ شوقی تبریزی (-۱۰)
۶- دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع)؛ حسینی کاشانی، محمد بن علی (-۱۰۲۴)
۷- شرح دیوان امیر المومنین علی علیه السلام؛ حسینی، حسین بن اسماعیل (-۱۱)
۸- حاشیه مقدمه شرح میبدی بر دیوان حضرت علی بن ابیطالب (ع)؛ شریف کاشانی، فضل الله بن محمد (-۱۱)
۹- دیوان امیرالمؤمنین علی علیه السلام (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دیوان امام علی (ع)؛ مداح، محمد علی (-۱۲)
۱۰- شرح دیوان امیر المومنین علی علیه السلام؛ مستقیم زاده، سلیمان بن عبد الرحمن (-۱۲۰۲)
۱۱- خلاصه فواتح در شرح دیوان امام علی (ع) (مختصر)؛ جرفادقانی، محمد بن حسن (-۱۳)
۱۲- فوایح در شرح دیوان امام علی (ع)؛ ممتاز اونامی، احسان الله (-۱۳)
۱۳- دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه منظوم) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع)؛ شاهد جوینی سبزواری
۱۴- مناجات الابلیاء و بحار الاولیاء؛ حافظ رضوی، محسن بن محمد
۱۵- ترجمه منظوم دیوان الامام علی (ع)
۱۶- دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه منظوم) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع) (۲عنوان)
۱۷- دیوان امیر المومنین علی علیه السلام (ترجمه) (۵ عنوان)
۱۸- شرح دیوان امیر المومنین علی علیه السلام (۱۰ عنوان)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۳۳
آغاز: و من یستعتب الحدثان یوما یکن ذاک العتاب؛ **انجام:** الافات و الثانی الی القبر و الثالث الی الحساب ... النار تم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حواشی و بین السطور توضیحات و ترجمه به فارسی نوشته شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۰۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵/۱
آغاز: کلام سید المرسلین و الائمة الطاهرین و الصحابه و التابعین؛ **انجام:** سبق القضاء لردفه.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی، تا: محتملاً قرن ۷؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج یشمی، ۹۴ص (۱-۹۴)، ۱۴ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۹ - ۴۵۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶
آغاز: بسمله، قال امیر المومنین و وارث علم النبیین و قائد الغر المحجلین؛ **انجام:** یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و اله اجمعین
بر حسب ترتیب حروف قوافی، از همزه تا یاء آمده و در آن ترجمه فارسی ابیات ذکر شده و از صفحه ۴۱۹ تا آخر اشعار پراکنده‌ای است که من جمله آنها مناجاه علی بن الحسین زین العابدین بیمار می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۸؛ با سرلوح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۱گ، ۱۸ سطر (۱۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۳۰]

۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۰۳/۹

کا: حسن بن محمد الخطاط، تا: قرن ۸؛ قطع: رقعی [ف: - ۳۰۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۲/۱

آغاز: ... تراب علی رأس الزمان فانه ×× زمان عقوق لازمان حقوق / فکل رفیق فیه غیر موافق ×× و کل صدیق فیه غیر صدوق؛ **انجام:** الهی لإن عذبتنی ألف حجة ×× فحبل رجائی منک لا یتقطع / الهی أذقنی طعم ععفوک یوم لا ×× بنون و لا مال هناک ینفع

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، مجدول، ترجمه منظوم اشعار به صورت زیر نویس؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۶۳گ (۱ر-۶۳پ)، ۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۶۰۶]

۶. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هبتک لمن و هبک لی ×× کتبه علی

خط: نسخ خوش و معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ عناوین «وقال علیه السلام»، مجدول، برخی ابیات به صورت زیرنویس به فارسی ترجمه شده، ترجمه منظوم فارسی ابیات در حاشیه برخی اوراق، معلق به توضیح لغات و برخی وقایع و رخدادهای مربوط به اشعار؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: - ۱۱۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۰/۱۹-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 5321؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۰۱ق؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تروم العز ثم تنام لیلاً ×× یغوص البحر من طلب اللالی

خط: نستعلیق و نسخ خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ مجدول؛ ترجمه هر بیت زیر آن بیت ، قوبل و صحح بقدر الامکان فی ۱۶ صفر ۹۴۶؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۸گ، ۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۰۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی دانت لعزته الجبابرة و تضعضعت دون؛ **انجام:** یا سباع البر ریغی ×× و کلی ذا اللحم نیا

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۳گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۹ - ۲۳۷]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۸۲

آغاز: هده الزینبیه ... یا من الی طرق الجهاله یذهب؛ **انجام:** و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین

قصیده و تخمیس است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی: ۴۴۷]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۶۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح و طلا کاری؛ تملک: محمد مهدی بن حاج عبدالغفار عطار در کابل؛ خریداری از آقا رضا قلی در ربیع الثانی ۱۲۰۲؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۶۲]

۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴

آغاز: الناس من جهة التمثال اکفا. ابوهم آدم والام حوا؛ **انجام:** تمت الکتاب فی شهر رجب المرجب لسنه تستعمائه

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: رجب ۹۰۹ق؛ مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش چرم تریاکی، ۲۲۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۵۴۲]

۱۳. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۱۰

آغاز: بسمله الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد وآله الطاهرین و بعد فهذا دیوان امیرالمؤمنین و امام المتقین الناس من جهة التمثال اکفاء ×× ابوهم ادم و الام حواء / آدمی از ره تمثال به هم می‌مانند ×× که پدر آدم و حوا همه را شد مادر؛ **انجام:** اذا مناقت بک الاحوال یوماً ×× فثق بالرازق الفرد العلی / چون ز احوال جهان روزی به تنگ آید دلت ×× باش واثق بر کریم رازق فرد علی

خط: نسخ و نستعلیق، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ (۴۰۶پ-۵۰۰ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۱۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: و قال علیه السلام فی ان شرف الانسان بالعلم و العرفان؛ **انجام:** من الثقات ... نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی بن سلطانعلی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۹۲۲ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷۸ص، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۲۰۱]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵

با ترجمه ابیات؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: امیر بن شیخ محمد حسینی، تا: ۹۲۳ق؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح کوچک؛ تملک: فرهاد میرزا مورخ ۱۲۹۱؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۸]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۰۷/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تجزع اذا ما ناب خطب فکم لله من لطف خفی

کا: محمد باقر تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: زاهدانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز، ۷۰گ (۷۴-۱۴۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۶۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۳/۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۸]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لکنا اذا متنا بعثنا. غرض نقشی است کزما بازماند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۷۷گ، ۱۲ سطر (۱۴/۵×۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۷۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۳۱) [مختصر ف: ۵۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۲گ (۲۸۱پ– ۳۴۲پ) [مختصر ف: ۳۶۴]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۸۷ ر) [ف: ۶ – ۴۰۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۰

القصیدة النونیة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۱) [مختصر ف: ۶۲۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۲گ (۲۸۱پ–۳۴۲پ) [مختصر ف: ۱۶۲]

۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیان آنکه موت به تقدیر خداست، و گریختن از مرگ محض خطا: ای یومی من الموت افر ×× یوم ما قد مر او تدر.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به فارسی، نسخه به ترتیب الفبایی است از «الف» تا «راء»؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی عبده اسماعیل» (بیضی)؛ کاغذ: حنایی، ۴۶گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۹]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۳۲

آغاز: و الفرد و الزوج یسمو اقلها و اکثرهما عند التخالف غالب ... قیل فی شرحه یعنی یحساب اسماء

باشرح آن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۱ص (۹۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ – ۳۹]

۲۶. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۵۲

آغاز: یقاس المرء بالمرء اذا ما هو ماشاه ... قیاس کرده می‌شود مرد به مرد زمانی که همراه شود او را؛ **انجام:** ولاتجزع الی ماناب خطب ... فکم الله من لطف خفی ... پس بسیار مرخدای را است از لطف پنهانی. و وفقت علی اتمامه ... خیر البریه

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۷ جمادی الاول ۱۰۱۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، مقابله شده؛ کاغذ: زرد، جلد: تیماج سرخ نرم، ۱۱۵گ، ۱۷ سطر(۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: – ۴۷]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۶۷

بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی، مجموعه نمازی [رایانه]

۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۶۰/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق، جا: تبریز؛ با چند سرلوح و آراسته به زر، مجدول و رنگارنگ [نشریه: ۷ – ۲۳۲]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۲۵

آغاز: ذهب الذین احبهم و بقیت فیمن لاحبه

اشعار و سخنانی از حضرت علی (ع)، به روایت ابی مخنف؛ خط: نستعلیق، کا: گویا محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق؛ ۳گ (۹۶ – ۹۸پ) [ف: ۷ – ۳۲۷]

۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۹۷/۱

آغاز: کنت السواد لناظری ×× فبکی علیه الناظر / من شاء بعدک فلیمت ×× فعلیک کنت احاذر؛ **انجام:** وکم امر یساء به صباحا ×× وتاتیک المسرة فی العشی / اذا ضاقت بک الاحوال ویوما ×× فثق بالرازق الفرد العلی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سیاه مندرس، ۲۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۷]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۲۱

ابیاتی از امیرالمؤمنین(ع)؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۱ص (۸۷)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۱۸]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۱/۱

آغاز: بسم الله (الحمدلله) الذی دانت لعزته الجبابرة و تضعضعت دون عظمته الاکاسرة و اتضحت الاعلام علی تزوده بالهیته و تحیرت الاوهام فی کنه هویته ... رأیت بعد ان اسمی هذا المجموع بانوار العقول من اشعار وصی الرسول و الله تعالی الموفق لما یزلف الیه و هو حسبی و نعم الوکیل. بسمله. قال امیرالمؤمنین و ارث علم النبیین و قائد الغر المحجلین و افضل الخلق بعد رسول رب العالمین علی بن ابی طالب علیه افضل صلوة المصلین – و له علیه السلام:؛ **انجام:** فعلیک بالحسر عن ذراع الجد و التشمیر عن ساق الجهد لحفظه و رعایة الفاظه و معانیه و التغلغل فی شعاب دقائقه و مبانیه و لا تذهلن عن قولی فیه: خیر الدواوین تحویه و تحفظه ×× دیوان شعر امیرالمؤمنین علی / فیه المعالی و فیه الفضل مجتمعا ×× کفضل صاحبه فی العالمین علی

همان کتاب انوار العقول کیدری است؛ خط: نسخ، کا: ناصرالدین بن نورالدین محمد، تا: شنبه ۲۴ رجب ۱۰۹۹ق؛ مجدول؛ آغاز و انجام این نسخه همان است که در ش ۱۱۴۱/۳ دیده‌ایم مگر با اندکی جدایی. در پایان این یکی نویسنده می‌نویسد: «تم الکتاب الموسوم بانوار العقول من اشعار وصی الرسول ...» سپس آن تاریخ را می‌آورد؛ ۴۵ص (۱–۴۵) [ف: ۵ – ۱۳۱۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شاید قرن ۱۲؛ در صفحات اولیه با ترجمه زیرنویس فارسی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۴۱ – ۲۲۸]

۳۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۵۰

با ترجمه فارسی زیر سطور؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن

۱۲ و ۱۳ [ف: - ۵۷]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۲/۴

آغاز: قد شاب رأسي و رأس الحرص لم يشب ×× إن الحريص على الدنيا لفي تعب؛ **انجام:** و سل بيت الغنى كم من ملوك ×× عظيم شأنهم صاروا رماداً

این کتاب به صورت منتخب از دیوان منسوب به آن حضرت علیه السلام است و همان اشعار أنوار العقول في أشعار وصي الرسول صلی الله علیه و آله و سلم کیدری را در بر دارد با دگرگونی‌هایی در تنظیم و ترتیب، و مشخص نیست چه کسی آن را گرد آورده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در انجام نسخه ۱۰ بیت شعر از سید مرتضی رحمة الله آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۳۵-۴۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۲۹ - ۱۷۰]

۳۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ با ترجمه فارسی زیر سطور؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۱۲ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: - ۵۵۱]

۳۷. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ با ترجمه زیرنویس فارسی، مجدول، با یادداشتی بسال ۱۱۴۵؛ تملک: سید محمد بن ابی القاسم موسوی، محمد شریف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۳۸]

۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۲۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فكانه من نفسه يخفيه ×× فالدين اولها والعقل ثانيها / والعلم ثالثها والحلم رابعها ×× والنفس تعلم انى لااصادقها

بخشی از اشعار وسرودها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۶]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۰۳

خط: نسخ، کا: عبدالله، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح، ترجمه فارسی زیر بیت‌ها؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۷۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۴سم [ف: ۱ - ۲۲۸]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۲۷

آغاز: آغاز ترجمه منثور: جمعی که افراد حقیقت انسانند از روی صورت یکسانند چه پدر ایشان آدم و مادرشان حواست ... آغاز ترجمه منظوم: انسان که بصورت همه چون یکدگرند ×× نام پدر و مادر صوری نبرند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با ترجمه فارسی زیر سطور، مجدول، در حواشی به فارسی منظوم و گاهی بعضی از شعرها به نظم کشیده نشده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۸۵]

۴۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۲۱

آغاز: و ضاق فضاء الارض عنهم برحبه ×× لفقد رسول الله اذ قيل قد مضى؛ **انجام:** و قال علیه السلام يرثى رسول الله (ص): ألا طرق الناعى بليل فراعنى

در ذیل ابیات ترجمه آنها به نثر فارسی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ ۱۱۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۵۰]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰۹/۶

قصیده لامیه از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱ص (۳۸۷)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۵۴۸]

۴۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۹۴

آغاز: يوم ما قدر لم اخش الردى و اذا قدر لم يغن الحذر؛ **انجام:** اذا اضاقت بك الاحوال يوما - فتق بالواحد الفرد العلى. «قال مؤلف كتاب رح. هذا ما اكد اليه كدى و ادى اليه جهدى من التقاط هذا الدرر الفريدة و ارتباط او ابدها الشريدة و جمعها من مظان متباعدة و تسويدها من اماكن متعادية و حربها و سقيها اليك فعليك عن ذراع الجد و التشتمر عن ساقى الجهد بحفظه و ظبطه

سروده‌هایی است از آن حضرت، پندهایی به نثر نیز دارد. با سربندهای فارسی. نخستین سربند: تحسین علم هدایت شعار و تقبیح جهل عوایب دثار. العلم بالله جماع الشكر - و الجهل بالله جماع الكفر. روى الشيخ ابوجعفر الطوسى عن ابى اسود. أن رجلاً ...؛خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به فارسی؛ ۸۰گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۹]

۴۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۲۳۰]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۷

گزیده اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳ص (۱۲-۱۴) [مختصر ف: ۶۷۸]

۴۶. همدان؛ اوقاف (کتابخانه) همدان؛ شماره نسخه:۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ محشی، با ترجمه فارسی زیر سطور [نشریه: ۵ - ۳۴۹]

۴۷. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۵۳

با ترجمه منظوم هر بیت، مانند: تنکرلی دهر ولم يدرانني ×× اعز و روعات الخطوب تهون/ ناخوشیها میدهد دهرم نمیداند که من ×× در مقام عزتم سهل است پیشم حادثات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ - ۵۹۶]

۴۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۳

خط: نستعلیق، کا: لک هی لک هو چند قوم ناکزسگر احمد آبادی، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۱۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۶۶/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و احلم و الحلم لى اشبه ×× و انى لاترك حل المقال

بخشی از اشعار با زیرنویس فارسی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا،

تا: با تاریخ ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: انجام؛ راسته و چلیپا، مجدول، با دو سرلوح مذهب و مرصع؛ جلد: مقوایی ابر و باد قرمز، اندازه: ۱۶/۵×۳۰سم [ف: ۴۷/۲ - ۱۰۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** که گربرروزها ریزند گردد تیره چوهن شبها

خط: نسخ، کا: لاری، کمال الدین محمد، تا: ۱۱۱۹ق، جا: شیراز مدرسه صدریه منصوریه؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳ [رایانه]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸/۳۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۳۹۰) [ف: ۳۷ - ۷۱]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۳۳

القصیدة القافیة؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۹۹ر) [مختصر ف: ۶۲۷]

۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۴

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۴۳

آغاز: الناس من جهة التمثال اکفاء ×× ابوهم آدم و الام حواء / ادمی از ره تمثال به هم می‌مانند ×× که پدر آدم و حوا همه را شد مادر؛ **انجام:** اذا ضاقت بک الاحوال یوما ×× فثق بالرازق الفرد العلی / چون ز احوال جهان روزی به تنگ آید دلت ×× باش واثق بر کریم رازق الفردعلی

دارای ترجمه منظوم ابیات به فارسی از شوقی بغدادی (یزدی، تبریزی) که مقدمات منظوم آن و تاریخ تألیف در نسخه حاضر حذف شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یا هادی المضلین» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۴۶]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۴۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۶۴گ (۲پ-۶۵پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۵۹]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولکنا اذا متنا بعثنا ×× و نسأل بعده عن کل شیء. هذا جاز کدی الیه وادی الیه من التقاط هذه الدرر الفریدة و ارتباط اورده الشریدة جمعتها من مکان متبارزة ... خیر الدواوین تحویه و تحفظه ×× دیوان شعر امیرالمومنین علی / فیه المعانی و فیه الفضل مجتمعا ×× لفضل صاحبه فی العالمین علی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ (۱پ-۸۳ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۳۰]

۵۷. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مخطوطات مرتضوی: ف: - ۱۶]

۵۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۹۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۵۰ر-۸۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۳۱]

۵۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۵/۳

آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام العامل العلامة حجة الاسلام زین الملة و الدین ابوحامد محمد بن محمد بن محمد الغزالی الی الطوسی؛ **انجام:** جهت محفوظ بودن از جمیع بلیات و آفات و حصول حوائج عظام و غیر آن از آثار عظیمه بر آن مترتب خواهد گشت و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

دو منظومه از حضرت امیر علی علیه السلام با ترجمه فارسی، با مقدمه‌ای از: محمد غزالی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: مقوایی با پارچه سربی، ۱۱گ، ۱۵-۲۴ سطر (۱۴×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۴]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۸/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** احسین انی واعظ و مؤدب ×× فافهم فان العاقلالمتأدب

دیوان کامل نیست و شامل قسمت‌های مختلفی از آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «عباسقلی ابن محمد رضا» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۳۴۴پ-۳۴۶ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۵۹۶]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵

آغاز: قال امیر المومنین و امام المتقین و وارث علم النبیین علی بن ابی طالب علیه و علی اولاده؛ **انجام:** فیه المعالی و فیه الفضل مجتمعا ×× لفضل صاحبه فی العالمین علی

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۷۸گ، ۹ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۷-۲۷۷]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۱عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون ز احوال جهان روزی بتنگ آید دلت ×× باش واثق بر کریم رازق و فرد علی

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 7535؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ به خط میر علی است و می‌نماید به خط مولانا سلطانعلی مشهدی است و ظاهراً آنکه خط میر علی است؛ ۱۱۲گ، ۱۲ سطر [عکسی ف: ۱ - ۳۰۲]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۰۷/۷

قصیده میمیه (عجبا للمحب کیف ینام)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی [ف: ۱۰ - ۱۶۸۲]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۷۰

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با ترجمه لغات مشکل؛ کاغذ: الوان زرافشان، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۲×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۲۷۱]

۶۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیان: الزکاء حدة الفؤاد. هذا آخرما راینا من دیوان امامنا امیر ... فان وجدنا بعد مانسب الیه ... الخفنا کلافی بابه بالترتیب الذی مضی ... ثم العمل بمافیها بالنبی و آله.

این نسخه با شرح عربی است و بحث لغوی دارد. با ترجمه فارسی و گاهی عنوان «بیان» دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا:

۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۵۱۶]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۶۲/۵

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۸ق؛ با ترجمه منظوم فارسی از شوقی در لابه‌لای سطور؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱ص (۱۷۶-۳۵۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۵۸]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت و طابت یالتیها زدات خیر الدو این تحویه و تحفظه دیوام شعر امیرالمؤمنین علی فیه المعالی و فیه الفضل مجتمعا ...

خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ابعاد متن: ۱۳/۵×۷/۵، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۲سم [رایانه]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۴/۷

مخمس مناجات امیر المومنین علی سامع الدعاء؛ خط: نستعلیق، کا: فضل علی بن ابوطالب اصفهانی، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۴۹۲-۴۹۴)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۰]

۶۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۱۵

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن حاجی عبدالله، تا: یک‌شنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۴۰ق، جا: خرم آباد؛ برخی از اشعار مترجم به فارسی منظوم است؛ ۷۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

۷۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۷

با ترجمه زیرنویس به نثر در چند برگ نخست (ص ۳-۱). ترجمه منظوم اشعار (هر یک با یک رباعی) در زیر و یا کنار سطور و ترجمه منظوم بیت نخستین این رباعی است: انسان که به صورت همه چون یک دگرند ×× باید که به عین لطف درهم نگرند / نام پدر و مادر صورت نبرند ×× کین قوم زیک مادر و از یک پدرند؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد بروجردی، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی کاهی زرد، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۲۴]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تحفظه دیوان وفیه الفضل مجتمعا بفضل صاحبه فی العالمین تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق [رایانه]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۸۷

آغاز: بسمله. الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه ... فهذا دیوان امیرالمؤمنین و امام المنقین ... الناس من جهة التمثال الکفاء ابوهم آدم و الام حواء - ادمی از ده مثقال بهم مانندند که پر آدم حوا همه را شد مادر؛ **انجام:** اذا ضاقت بک الاحوال یوماً فثق بالواحد الفرد العلی (چون ز احوال جهان روزی بتنگ آید دست باش واثق بر کریم رازق فرد علی)

خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «شرح ابن ابی الحدید صافی، مجمع البحرین، ۱۲»، با اشعار و قصایدی به فارسی و عربی متناسب با اشعار متن و نیز معانی اشعار در کناره برخی صفحات، شعرهایی از محمد تقی تبریزی و حسین نجفی و شارح قاضی میر حسین و شعری جهت مطالب مهمه با امضای «م ص هوم نجنی» و کلماتی از بهمن بن اسفندیار بن گشتاسب و قصیده فرزدق و مطالب دیگر در حاشیه صفحات است. نسخه دارای ترجمه فارسی زیر سطور است. مقدمه «انوار العقول فی اشعار وصی الرسول» در حاشیه گ۷پ-۱۰پ نوشته شده است؛ یادداشت محمدطاهر سید زاده هاشمی در ابتدای کتاب مبنی بر اهدای کتاب از عبدالله نوبخت سنندجی کردی استاد نجوم و هئیت به وی در ۱۳۵۱ در تهران و در انتهای کتاب دعایی به نقل از میرداماد جهت رفع تنگدستی و روایاتی به نقل از بشارة المصطفی و جز آن و بحرهای عروضی شانزده گانه از صفی الدین حلی و فواید پزشکی و فایده ای از محمد تقی مجلسی در طریق ریاضت شرعیه و جواب و سوال سید محمد باقر در خصوص صیغه نکاح و پراکنده هایی در انتهای کتاب نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۶×۲۱سم [رایانه]

۷۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله شکرا لانفادله - البر بالعبد و الباقی بلا امد. و کان الفراغ من ...

خط: نسخ پخته، کا: عزتعلی بن حاج عبدالرسول بن شیخ یوسف، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۲۴۷ق، جا: حیدرآباد؛ به ترتیب الفبایی از الف تا یاء؛ با وقف‌نامه سید محمد حسینی خراسانی بر فرزندان ذکور سپس اناث، و در فقدان آنان اصلح علمای مشهد، به انشای فرزند واقف به نام یحیی با مهر «العبد ... الحسینی» (چهارگوش) و «وقف اولاد ۱۳۱۰» (بیضی) و «... سید محمد ... تولیت واقف و بعد از ... و در فقد اولاد ذکور، پس از اناث و در فقد همه با اصلح فقهاء مشهد ۱۳۱۰»؛ محشی؛ کاغذ: هندی، فاقد جلد، ۱۰۰گ، ۱۳ سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۱۰۹]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۳/۹

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۵۲ق؛ ۸گ (۳۶ر-۴۳پ) [مختصر ف: ۳۶۴]

۷۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۳۹/۳

خط: نسخ، کا: اسدالله بن محمد حسین تبریزی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مجدول؛ ۵۲گ (۹۶-۱۴۷)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۶]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶/۵

آغاز: رب وفقنی باتمامه بحق باتمامه بحث محمد و وصیه و اولاده الاطهار و به نستعین؛ **انجام:** وبالاظهار اهل الذکر حقا ×× سلاله احمد و لد الوصی

بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹ص (۴۱۱-۴۵۹)، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۱۰-۹۴]

۷۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل نبینا افضل الانبیاء والمرسلین بمصداق کنت نبیاً وآدم بین الماء و الطین و صیر وصیه خیر الاولیاء و الوصیین ... الناس من جهة التمثال اکفاء ابوهم آدم والام حوا؛ **انجام:** وکن بشا قریباً ذا نشاط ×× وفیمن یرتجبک جهات رای / ومولی غیر محتشم زکیا ×× جمیل السعی فی انجار دابی

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ محشی شرح فارسی اشعار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۷]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰۱

کا: محمد رضا بن محمد، تا: ۱۲۵۹ق، خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۴/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن حسینعلی شریف قزوینی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ این کتاب دو مرتبه در سالهای ۱۲۶۱و ۱۲۶۲ مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ (۱۴۶پ–۲۰۴ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۱۷۰]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فکم الله من لطف خفی

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد رحیم دینازوئی لنجانی خونسارکی، تا: ۹ شعبان ۱۲۶۴ق؛ از برگ ۱ تا ۳۸ بیان موضوعی اشعار به سجع و قافیه فارسی، با اشعاری از ولید، اشعار دو ستونه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۷/۲ – ۷۸]

۸۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۷۳/۲

آغاز: برابر

فقط تا حرف لام را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد تقی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۰۵پ–۱۲۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ – ۷۰]

۸۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فکم لله من لطف خفی

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن علی نقی، تا: چهارشنبه ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۸ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۰۰]

۸۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۳۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه شعبان ۱۲۶۵ق، جا: شاه چراغ؛ ۶۸گ (۱۶۶ر – ۲۳۳ر) [ف: ۵ – ۳۷۱]

۸۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالعلم لله بما یجدیه ×× و الحمدلله بما اطویه

خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی بن ابوطالب کازرونی، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۵ص، ۱۱ سطر(۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: – ۱۹۳]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴

آغاز: برابر

به ضمیمه دیوان منسوب به حضرت سید سجاد علیهما السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۸۸گ، ۱۴ سطر،اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۱۵]

۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد کنت عن ذنبه غنیاً ×× هلم فادن هنا الینا

کا: سید محمد علی، تا: ۱۲۶۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن تریاکی، ۴۸ص (۱–۴۸)، ۱۴ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۷۲۲]

۸۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۲/۷

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله حسینی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۶۷ق [نشریه: ۲ – ۱۱۱]

۸۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تجزع اذا ما ناب خطب ×× فکم لله من لطف خفی

خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی بن محمد تقی شریف [نائینی]، تا: رمضان ۱۲۷۱ق؛ ۱۲۶گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۳۹۴]

۸۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۴

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم شریف، تا: شعبان ۱۲۷۶ق، برای جلال الدین میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۶۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۳/۴سم [ف: ۱ – ۲۲۸]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۴/۴-۳۶/۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولاتجزع اذا ما ناب خطب ×× فکم لله من لطف خفی

خط: نسخ معرب، کا: علی اصغر بن میرحسینعلی، تا: ۱۲۸۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۹۱۳]

۹۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۷۵/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حسینعلی بن حاج محمد اسمعیل، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۳۶ص (۹۱–۱۲۶)، ۱۸سطر (۱۴/۵×۱۸)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۵ – ۱۷۰۷]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** توسل بالنبی فکل خطب ...

خط: نسخ، کا: صفاری، محمد جعفر بن محمد شفیع صفاری، تا: ۱۲۹۰ق [رایانه]

۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاتجزع اذ ماناب خطب فکم الله من لطف خفی

فقط سرفصل‌های آن به فارسی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: علی رضا بن سید شریف حسینی، تا: ۱۲۹۰ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول، در پایان اشعار دیوان مطالبی از کاتب نسخه مبنی بر اینکه نسخه را به جهت فرزندش تحریر کرده همراه با

نصایحی خطاب به وی و نیز منظومه کوتاهی در ماده تاریخ کتابت نسخه (برگ ۱۰۱-۱۰۳)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۷/۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۵سم [رایانه]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۹/۱۲

اشعار امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: سیف الدین بن شمس الدین، تا: ۲۱ شعبان ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸۹پ-۹۰پ)، ۱۲ سطر (۶/۹×۱۴/۴)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۶۶]

۹۵. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۲]

۹۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۱۲/۵ج

ارجوزة امیر المومنین علی بن ابی طالب؛ کا: محمد حسین بن محمد بن حسین هندی، تا: ۱۳۰۲ق، جا: قزوین مدرسه حاج ملا صالح؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۵]

۹۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶۸/۴

خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید کاظم طباطبائی، تا: چهارشنبه ۲۳ محرم ۱۳۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۹۸گ (۱۱۵ر-۲۱۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۲]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۸۰

آغاز: الحمدلله الذی جعلنا من المتمسکین ... و بعد فیقول المعتصم بحبل الله الملتجی الی باب الله اقل السادات و الراثین بل اضعفهم و احقرهم ... الناس من جهة التمثال اکفاء ×× ابو هم آدم و الأم حواء؛ **انجام:** علیه ربی صلی کل ما سجعت ×× ورقا و ما غررت فی سایر البلد

خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: سید اسدالله بن سید قوام الدین، تا: شعبان ۱۳۳۵ق؛ در نسخه حاضر سید اسدالله بن قوام الدین حسینی مقدمه‌ای از خود اضافه نموده و در حواشی نیز اشعار را شرح نموده و ترجمه آنها را به نظم از دیگران آورده، شرح و توضیح وی بسیار کوتاه و فقط به ذکر اشعار و احادیثی درباره بیت اکتفا نموده است؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۶ - ۷۹]

۹۹. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۹۶]

۱۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۷

آغاز: قال الوعیضی و قد قیل أنها لأمیرالمؤمنین علی (ع) لیس المقام بدار الذل من شیمی ×× و لامصاحبة الأنزال من هممی / و لامعاشرة الاوباش یجمل بی ×× کذلک الباز لایأوی الی الرخم؛ **انجام:** ثم الوصی بعده عن صحة فهم ×× اهل الهدی و الندا و النور فی الظلم / و التابعین لهم و المقتدین بهم ×× ما طار طیر و سارت فی الدجا قدم

القصیدة المیمیة. نزدیک به ۷۵ بیت است؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن صالح بن حسین بن علی سراجی صنعایی یمنی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۹۵ق؛ ۴ص (۶۸-۷۱)، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۵۵]

۱۰۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۹۸

آغاز: فکم نظرة قادت الی القلب شهوة فاصبح فیها القلب بالحسرات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی نرم، ۱۷گ، مختلف السطر (۸×۱۰)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۱۹]

۱۰۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۸/۹

آغاز: ولو کان فی الدنیا شیئی بمخلد؛ **انجام:** ان الکذوب ملطخ من یصحب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۱۰]

۱۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصور تألهی معین الدین [رایانه]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۸×۲۶/۵سم [رایانه]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۱۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۰۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰۹. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲-۲۲

کا: فرخ بن عبدالله کرجی، بی‌تا؛ با ترجمه به فارسی؛ مالک آن «نواب زاده جهاندارشاه جوگزی کاکر»، «عضو سابق شورای خدمات عمومی بلوچستان (پاکستان)» طی یادداشتی که مرقوم نموده این کتاب را در تاریخ ۲۳ مارس ۱۹۸۸، به خانه فرهنگ و «قونسول جنرال» جمهوری اسلامی ایران در کویته، هدیه کرده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: - ۱۳۶]

۱۱۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۲۰/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۳]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** افی الله شک و هو مبدی الخلائق ×× و نور مبین فی عیون الحقائق

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۱۹ص (۲-۲۲۰)، ۱۹ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۰۰]

۱۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۰/۵

مخمس علی (ع) که در جنگ خوانده است «یا سامع الدعاء» یا ترجمه فارسی؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛قطع:ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۲]

۱۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۵

انجام: ولکنا اذا متنا بعثنا ×× و نسأل بعده عن کل شی. هذا ما جازی کدی الیه و أدی من التقاط هذه الدرر الفریدة اوردها الشریدة جمعتها من مکان متبارزة و نشرتها من اماکن متفاوتة و قد خبرتها لک و سقتها الیک فعلیک بالجد عن ذراه الجسد و التشمیر عن ساق الجد لحفظه و ضبطه و رعایة الفاظه و معانیه و التغلغل فی شعاب دقائقه و مبانیه و لا بد من عن قولی فیه: خیر الدواوین تحویه و تحفظه ×× دیوان شعر امیرالمؤمنین علی / فیه المعانی و فیه الفضل مجتمعا ×× لفضل صاحبه فی العالمین علی

خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم الحسینی، بی‌تا؛ کلمات مشکل اشعار در لابه‌لای سطرها به فارسی ترجمه شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۵۲۵]

۱۱۴. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۴/۹

اشعاری در خوب و بد ایام هفته؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ۱ص (۵۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۵ – ۱۴۹]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۹۱

آغاز: و قال علیه السلام الناس من جهه التمثال اکفاء ابوهم؛ **انجام:** تنقص من ایامه مستطابها ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۷۵

آغاز: بسمله، الناس من جهه التمثال و اشکر تاسعیها و اللین باقیها؛ **انجام:** و البرسابعها والصبر ثامنها و اشکر تاسعیها و اللین باقیها ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۱۵

خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، بی‌تا [ف: ۶ – ۴۲]

۱۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۶

اشعاری که اول بیت اولش الف و آخرش الف و همیطور تا حرف یاء. و حدیث رفتن عبدالله بن عمر به شام نزر معاویه؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۱۳۲]

۱۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۴

آغاز: قال امیرالمومنین و وارث علوم النبیین و خلیفه خاتم المرسلین و قاید العز المحجلین علی ابن ابی طالب علی محمد و علیه و علی اولاده الطیبین افضل صلوات المصلین؛ **انجام:** تمت الرساله المسماة بانوار العقول من اشعار امیر المومنین و امام المتقین با ترجمه فارسی؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: اصفهانی زعفرانی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم قهوه‌ای، ۲۴۷ص، ۱۲ سطر اشعار و ۱۲ سطر ترجمه فارسی، اندازه: ۱۳/۲×۲۶/۳سم [ف: ۱ – ۵۴۶]

۱۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۳۷

آغاز: الحمدلله الذی دانت لعرته الجبابرة و تضعضعت دون عظمة الاکاسره و الضجب الاعلام علی تفرده بالهیته و تحیرت الاوهام فی کنه هویته؛ **انجام:** والحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یک سرلوح؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۲۱۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۵۵۲]

۱۲۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۷۷/۲

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۵گ (۸۶–۱۵۰)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۹۷]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تجزع اذا ما ناب خطب فکم لله من لطف خفی/ و صلی الله ربی کل حین علی الهادی النبی الابطحی.

خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه فارسی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱/۸×۱۸سم [ف: ۱۸ – ۲۲۷]

۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳/۷ خوئی

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج یشمی، ۲۷۰ص، ۱۴+۱۷ سطر، اندازه: ۵×۲۰سم [ف: ۷ – ۲۶۴]

۱۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۲۱

ابیاتی از امیر المؤمنین علی در توصیف اسم اعظم، برخی از ابیات در دیوان نیست؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۴۷۸) [مختصر ف: ۱۷]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ (۶۶پ–۱۳۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۴۳]

۱۲۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۶۸۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۸۹]

۱۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۶/۶

آغاز: من سلسل ختیم و له علیه السلام فی قافیة النون. و من کرمت طبایعة تحلی ×× بآداب مفضلة حسان / و منقلت مطامعه تعطی ×× من الدنیا باثواب الامان. آغاز: اذا هبت ریاحک فاغتنمها ×× و لاتغفل عن الاحسان فیها؛ **انجام:** و ان اولاک ذوکرم جمیلا ×× فکن بالشکر منطق اللسان / تطلب الراحة فی ادار العنا ×× خاب من یطلب شیئاً لایکون. و له علیه السلام: ... سوف یبغی الحدیث بعدک فانظر ×× ای احدوثة تحب فکنها

نام مؤلف در فهرست رایانه‌ای ۶۵۷ ذکر شده، شعر با قافیه نون و هاء؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۴۲۶–۴۲۸)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۲×۱۴سم [سنا: ف: ۲ – ۸۱]

۱۲۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۷۶/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه منظوم فارسی است بدین سرآغاز: «آدمی از ره تمثال به هم مانندند ×× که بذر آدم و حوا همه را شد مادر»؛ ۹۱گ (۶۱پ–۱۵۱پ)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۱۶۹]

۱۲۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۷/۲
منتخب آن است. از دیوان علی (ع) انتخاب و بعضی از لغات مشکله را در زیرش به فارسی ترجمه کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۳۶۳]

۱۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۴۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** یارب ثبت قدمی وقلبی ×× بحانک اللهم انت حسبی / قد رایت القرون کیف نقاتت ×× واستشم قبل کانوا وکانت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۶]

۱۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بین رماح و سیوف جمة ×× یبقی رسول الله فیما ثمه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای ترجمه فارسی ما بین السطور؛ ۷۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۸]

۱۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۱۷/۴
مرتب به حروف هجاء (ا - ی)؛ خط: نسخ، کا: میرزا کوچک ساوجی، بی‌تا، امام جماعت مسجد مروی تهران وی برادر شیخ آقا بزرگ ساوجی است که عوامل ملامحسن را شرح و چاپ کرده؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۶گ (۲۵۸ر-۲۶۳)، ۱۱سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۵۱۵]

۱۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۵/۲
آغاز: برابر
تا حرف میم می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۹۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۰۸]

۱۳۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۷/۸
بی‌کا، بی‌تا؛ جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

● دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع) / شعر / فارسی

d.-e amīr-al-mo’menīn ‘alī ‘alay-he-s-salām (t.) = t.-ye manzūm-e d.-e emām ‘alī

شوقی تبریزی، ق ۱۰ قمری

šowqī tabrīzī (- 16c)

وابسته به: دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
تاریخ تألیف: ۸۸۵ق؛ محل تألیف: بغداد
ترجمه منظومی است از دیوان حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که هر بیت را در یک یا چند بیت ترجمه کرده است. در آن آمده: «سال شده هشتصد وهشتاد وپنج ×× کز کرمش یافتم این طرفه گنج». شاید سراینده همان شوقی خوارزمی (الذریعة ۹/۵۴۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۱۵) باشد. با دیباچه‌ای در قالب مثنوی، در آن از خود چنین یاد می‌کند: «شوقی» برگشته از این هر دو راه ×× یک نظرت بس، که شود اهل راه. درباره متن و کار خود می‌گوید: «صد کلمه» گرچه به غایت نکوست ×× ترجمه اش، بیشتر از لفظ اوست ... / معنی هر بیت، به بیتی بیار ×× کز تو بماند به جهان یادگار. همینجا از بزرگی یاد می‌کند که به وی دستور این کار را داده: صدر زمان حضرت برهان دین ×× شاد شد و کرد اشارت بدین ... / واقعه هم دیدم و گشتم دلیر ×× پای در این پیشه نهادم چو شیر ... / سال شده هشتصد و هشتاد و چهار ×× کز کرمش ساختم این طرفه کار
آغاز: آغاز دیباچه: بسمله. نامه گشایم به ثنای خدا ×× حمد سرایم، ولی الحمد را / خالق نه قبه عالی سریر ×× عالم اسرار علی کبیر
آغاز متن: الناس من جهت التمثال اکفاء ×× ابوهم آدم و الام حواء / آدمی از ره تمثال بهم می‌مانند ×× که پدر آدم و حوا همه را شد مادر ...
انجام: چون ز احوال جهان، روزی تنگ آید دلت ×× باش واثق بر کریم رازق فرد علی
چاپ: به تصحیح مریم روضاتیان در ۱۳۸۳ چاپ شده است.
[الذریعة ۱۰۱/۹-۱۰۲؛ فرهنگ سخنوران ۳۱۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ترجمه زیر سطرها؛ تملک: حاج شیخ احمد بن شیخ علی بغدادی در ۲ شعبان ۸۸۹؛ واقف: محمد رضی پسر حاج ابوعلی شیرازی، ربیع الثانی ۱۲۳۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۹۲گ، ۱۰ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [سنا: ف: ۲ - ۵۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** در دل خلقان نهانی هست همتها بسی ×× عاجز است از درک آن حسن و ملا یک سر بسر / زانکه خوف و ترس دارم ا زخدا و زلقا ×× ترس و خوفی در دلم هست از عقاب جاودان
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۴۳
آغاز و انجام: برابر
فاقد مقدمه کتاب است؛ کا: محمد بن جلال بن علی حسینی ملقب به نمانا، تا: اواخر ذیحجه ۸۸۹ق؛ ترجمه زیرنویس، مصحح، مجدول مذهب؛ مهر: «مال احمد سنه ۱۱۶۲» (مستطیل)، «افوض امری الی الله عبده عبدالصمد ۱۲۵۳» (مربع)، «مرکز فروش تبریز کتابفروشی سردوش » (لاستیکی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ سطر (۶/۷×۱۱/۴)، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۰۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۹۱۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳ص (۲۲۱-۴۱۳)، ۲۰سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف:۹-۱۰۰۱]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بن یوسف همدانی، تا: ۲۰ جمادی الاول ۹۳۳ق؛ ۱۰۸گ (۱۹پ-۱۲۶ پ) [ف: ۲ - ۴۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۰۰

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس، با ترجمه فارسی منظوم با آوردن سندها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۵۰۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۲۷

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ اهدایی: آقای حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۱۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵۹

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد قاسم بن کمال الدین اصفهانی، تا: ۸ محرم ۱۰۱۰ق؛ تملک ملاعلی و محمد شفیع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۶۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۴۰

آغاز: برابر

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: غره ذیقعده ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۴۳گ (۱۳۱پ-۱۷۳ متن و هامش)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷ - ۳۷۶]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد تقی خاتون آبادی، تا: ۱۰۸۱ق، با یک سرلوح و دو پیشانی، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه روغنی زمینه قهوه‌ای، ۸۲گ (۲۵پ-۱۰۶ر متن)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷ - ۳۲۳]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۲۰

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف با توجه به آغاز و انجام معلوم گردید؛ خط: نسخ خوش، کا: معز الدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع با یک سرلوح کوچک در جنب آن، مجدول؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲۴ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۵۵۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۶۲/۶

آغاز و انجام: برابر

این ترجمه در لابه‌لای سطور دیوان امیرالمؤمنین تحریر شده؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱ص (۱۷۶-۳۵۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۵۹]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر

با ترجمه فارسی منظوم هر بیتی در یک بیت و مقدمه‌ای در سی و پنج بیت و تاریخ ۸۷۵ و اشاره به تشویق فخر زمان حضرت برهان الدین؛ خط: نسخ، کا: میرزا حسین بن احمد کرمی، تا: ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۱پ-۳۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۹۹]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۲۷-۱۸/۱۴۷

آغاز و انجام:برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ تاریخ شروع خواندن کتاب اول رجب ۱۲۷۹؛ مهر: «انا عبدالوهاب» (بیضی)، «عبده الراجی عبدالوهاب ۱۲۶۰» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۷۰]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۸

آغاز: بسمله من کلام حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) مفتعلن مفتعلن فاعلات مفتعلن، مفتعلن فاعلات. نامه گشایم بثنای خدا ×× حمد سرایم ولی الحمد را

خط: نسخ، کا: سید حسین تبریزی، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۰ق؛ در آخر نسخه آمده که کل اشعار فارسی و عربی ۱۹۰۴ بیت است؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عبایی، ۶۹گ، ۱۴ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۴]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۷۴/۱

آغاز: ... برابر؛ **انجام:** بیا نزدیک اینک گوی و میدان

خط: نسخ و شکسته، کا: عبدالحسین فریدنی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: ساغری پارچه قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۲]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۱۲

آغاز: آغاز ترجمه: آدمی از ره تمثال بهم می‌ماند ×× که پدر آدم و حوا همه را شد مادر

با ترجمه فارسی منظوم شوقی بغدادی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقین هستی غنی از باری او ... گوی و میدان

فاقد دیباجه؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد رضا بن عبدالعلی بزاز اردبیلی، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۱۸ق، جلد: تیماج قرمز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۱۰۶]

● **دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع)** / شعر / عربی و فارسی
d.-e emām ʻalī (t.-ye manzūm)

حسینی کاشانی، محمد بن علی، - ۱۰۲۴ قمری
hoseynī kāšānī, mohammad ebn-e ʻalī (- 1615)

وابسته به: دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۸

آغاز: لیس الیتیم من مات والده ×× ان الیتیم یتیم العقل و الحسب / رتبت نه به جامه است ای مرد خدا ×× از علم شود رتبت مردان پیدا / از مرگ پدر نمی‌شود طفل یتیم ×× آنست یتیم کز خرد ماند جدا؛ **انجام:** واصبر علی ظلم السفیه ×× و للزمان علی خطوبه / ای دوست مکن عیب کسان را اظهار ×× وز جرم و گناه خلق بگذر زنهار / بر جور و جفای ظالمان صابر باش ×× وین طایفه را به دست جبار سپار

در این نسخه حدود صد بیت از اشعار دیوان امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) انتخاب و هر بیت با یک رباعی در لابه‌لای سطور به فارسی، ترجمه شده است؛ خط: نستعلیق، کا: جلال بن فتح الله، تا: ۱۳۲۵ق؛ مجدول، با سرلوح مرصع؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۱۲۷]

● **دیوان امیرالمؤمنین علی علیه السلام (ترجمه و شرح) = ترجمه و شرح دیوان امام علی (ع)** / ادبیات / فارسی
d.-e amīr-ol moʻmenīn ʻalī ʻalay-he salām (t. va š)

مداح، محمد علی، ق۱۲ قمری
maddāh, mohammad ʻalī (- 18c)

وابسته به: دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵)
تاریخ تألیف: اوایل رجب ۱۱۲۷ق
شرحی است به شیوه شرح میبدی که پس از ذکر یک یا چند بیت گزاره فارسی آن را ذکر می‌کند سپس توضیح و شاهد از شعر می‌آورد.
آغاز: بسمله الحمدلله العلی الکبیر المبین المعالی المتعالی الذی ... [بعد از یک برگ] اما بعد نزد اکابر از اهل یقین و ارباب ...
انجام: باید که به حق کنی توجه شب و روز ×× تا غصه و غم شود به ...
[فهرستواره منزوی ۵۰۷/۶]

۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۰ فرخ

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: میر حسین حسینی، تا: ۱۱۲۷ق، جا: شیراز، به‌خواهش مؤلف کتاب؛ مجدول مذهب؛ کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج ماشی، ۲۸۸گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: - ۱۱۲]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین محمد بن ابی محمد، بی‌تا، با سرلوح زرین؛ واقف: محمد حسن بن محمد حسین حسنی حسینی، ۱۲۳۴؛ ۲۲۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲ - ۷۵]

● **دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه منظوم) = ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع)** / شعر / عربی و فارسی
d.-e amīr-ol moʻmenīn ʻalī ʻalay-he salām (t.-ye manzūm)

شاهد جوینی سبزواری
šāhed-e joveynī sabzevārī

وابسته به: دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
ترجمه منظومی است از دیوان امیرالمؤمنین(ع) مؤلف ابتدا مقدمه منظومی آورده پس از آن ترجمه هر بیت را در زیر آن با یک بیت فارسی آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۹

آغاز: آغاز دیباچه منظوم: اول دفتر بنام ذوالجلال ×× قادر وحی و قدیم و لایزال / آنکه هر نابود را او بود کرد ×× جمله معدومات را موجود کرد ... / کردش از عون یزدان ترجمه ×× بهره ور گردند تا مردم همه / ناظم این نظمهای شاهوار ×× شاهدم از اهل جوین سبزوار / بعد ا زاین یکفرد می‌گویم عیان ×× نظم دیوان امیر مؤمنان.آغاز ترجمه: الناس من جهة التمثال الکفاء ×× ابوهم آدم والام حواء / مردمان در رتبه مانند همند ×× جملگی فرزند حوا و آدمند؛ **انجام:** فکم ترکو من ناشئ ذی حمیتة ×× صریعاً و من ذی نجدة / هر یکی در روز هیجا همچو شیر ×× در عدو کشتن بغایت پس دلیر. انجام دیوان: فیه المعالی و فیه الفضل مجتمعاً ×× لفضل صاحبه فی العالمین علی

ترجمه از آخر ناتمام مانده؛ خط: نسخ معرب زیبا و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۴۸گ، ۱۰-۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۵۶۵]

● **دیوان امیر المومنین علی علیه السلام (ترجمه)** / شعر / عربی - فارسی
d.-e amīr-ol moʻmenīn ʻalī ʻalay-he salām (t.)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۹۸

آغاز: قال امیرالمؤمنین و امام المتقین(ع) ... گفت امیر مؤمنان و پیشوای متقیان (ع)؛ **انجام:** فثق بالرازق الفرد العلی.
این ترجمه منظوم به‌جز ترجمه شوقی تبریزی است. این نسخه خطبه و مقدمه ای ندارد و از اول متن دیوان شروع می‌شود و به همین جهت نام مترجم آن معلوم نیست و مترجم اشعار عربی را به شعر فارسی که گاهی مقطعات و گاهی ابیات مثنوی است به بحور مختلف ترجمه کرده؛ خط: نسخ جلی معرب، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ شماره بازیابی از فهرست رایانه‌ای ۴۳۰ ذکر شد؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: میشن تریاکی، ۴۹۲ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۶سم [ف: ۶ – ۱۶۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۷۷

گزیده‌ای است از دیوان. با ترجمه به نثر فارسی زیر سطرها. این دیوان که منسوب به حضرت علی (ع) می‌باشد، بر حسب حروف آخر قوافی از همزه تا یاء مرتب شده و در ذیل ابیات، ترجمه آن به شعر فارسی نیز آورده شده است؛ خط: نسخ، کا: ابن یوسف، تا: دوشنبه ۱۵ شعبان ۹۳۷ق، برای ملا محمد زاهد، مهر: هادی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن، ۱۸۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۲سم [ف: ۱ – ۲۲۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۷

با ترجمه فارسی زیر سطرها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ مهر: بیانی، قربانی کعبه وفا اسمعیل، حسین منی و انا من حسین؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۴گ، ۶ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۴]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۴۴

آغاز: الحمدلله الذی دانت لعرته الجبابرة و تضعضعت دون عظمة؛ **انجام:** کتبه الفقیر علی بن محمد شوشتری فی اواخر شهر ذی الحجة الحرام سنه ثلاث و الف من الهجرة النبویه تم
دیوان اشعار منسوب به حضرت امیرالمومنین با ترجمه فارسی؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، کا: علی بن محمد شوشتری، تا: ذیحجه ۱۰۳۰ق؛ با سرلوح مذهب مرصع به طرح سرگنبد کنگره‌دار، مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۲۳۸ص، اندازه: ۱۸×۲۷/۷سم [ف: ۱ – ۵۴۴]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۱۴

آغاز: الاهل الی طول الحیاة سبیل ×× وانی وهذا الموت لیس یحول
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛ در پایان نسخه مناجاة «یا سامع الدعاء» با روایت مسند، فضل طبرسی نوشته شده؛ کاغذ: سپاهانی، ۸۱گ، ۹ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۵۱۵]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۲۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با ترجمه فارسی نستعلیق ریز، با سرلوح و ترجمه‌ها در هامش، نسخه مانند دیوان‌های معمولی نیست؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا، ۱۶۷گ (۱ر–۱۶۷ر)، ۲۸ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۴ – ۵۱۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۸

آغاز: الحمدلله انعمت العالمین ... (پاک شده)؛ **انجام:** شخصی پیش او آمد و گفت کنیزک پادشاه را مرضی طاری شد و طبیبان
نسخه حاضر حاوی کلمات آن حضرت با ترجمه اشعار آن می‌باشد. نویسنده پس از آنکه شرح مبسوطی در خواص دیوان حضرت امیر می‌آورد می‌گوید: «این کمینه بکرات این دیوان متبرک را بر حضرت مخدوم مرحوم استاد و پیر ارشاد خود بل مخدوم علی الاطلاق و خداوندگار باستحقاق نظاماً للحق و الحقیقه و الطریقه و الشریعة و الملة و الدین المولی المرحوم عبدالحق روح الله روحه» خواندم و سپس آن مرحوم ترجمه‌ای نمودند و من آن ترجمه را با ترجمه شعری که میر حسین یزدی کرده بود جمع کردم و سرانجام نسخه حاضر شد که حاوی کلمات آن حضرت با ترجمه اشعار آن می‌باشد»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۶گ، ۱۵سطر(۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۶ – ۳۹۹]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳/۴

با ترجمه فارسی منظوم زیر سطور؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۵ ذیحجه ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج عنابی، ۸۶گ (۹۳ر–۱۷۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: – ۲۵۸]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۷۱

آغاز: الناس من جهة التمثال اکفاء ×× ابوه آدم والاُم حواء / مردمان از روی صورت یکسانند ×× پدرشان آدم است و مادرشان حواء؛ **انجام:** قال مؤلف هذا الکتاب هذا ما اکدمی الیه کدی وادی الیه جهدی من النقاط هذه الدرر الفریدة وارتباط اوایدها الشدیدة وتسریدها ... امام الاخیار الی الواحد الجبار ... وان لاتخلنی دار البوار
خط: متن نسخ، ترجمه نستعلیق، بی‌کا، تا: تاریخ متن قرن ۱۱ و تاریخ نونویس: صفر ۱۲۲۶؛ تملک: فضل الله نعمت اللهی در ۱۳۱۳ با مهر «ذلک فضل الله یوتیه من یشاء» (مربع)؛ فاقد جلد، ۱۱۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۶]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۱۴

آغاز: در نفی نسب و مدح علم – الناس من جهة التمثال اکفاء ابوهم آدم والام حوا؛ **انجام:** علیست آنکه بعلم است از همه اعلم ×× به آن خدای که هم عالم است و هم علام
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب؛ با ذکر شواهد و امثال فارسی؛ مهر: مشیرالسلطنه، علی بن حسین الحسینی؛ کاغذ: خانبالغ شکری، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۱۵۱ص، ۱۲ سطر،اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۵۴۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۲/۲

آغاز: ... خاک بر فرق زمان نی وفا بادا که او ×× هست دور جور

و عصیان نه زمان حقها / هر رفیقی را که می‌بینی نباشد متفق ×× دوستان را هم نمانده ذره ای مهر و وفا؛ **انجام:** ای خدا گر در عذابم سالی هزار ×× رشته امید من از تو نمی‌گردد جدا

ترجمه منظوم نیکویی است از دیوان منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام، در منابع موجود به نام مترجم آن دست نیافتیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۶۳گ (۱پ-۶۳پ)، ۹ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۶۰۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۲/۱۲

آغاز: انسان که بصورت همه چون یکدگرند ×× باید که بعین مهر درهم نگرند / نام پدر و مادر صوری نبرند ×× کین قوم زیک مادر و از یک پدراند؛ **انجام:** هر تیره دلی که مظهر احسان نیست ×× در مذهب اهل معرفت انسان نیست / زنهار بعلم کوش و خود را دریاب ×× چون دانش و جهل در جهان یکسان نیست

ترجمه منظوم فارسی نیکویی از ابیات عربی منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام است که در زیر هر بند از ابیات عربی آمده این ابیات مشتمل بر سی بیت می‌باشد و شامل ترجمه منظوم ابیات نخستین می‌باشد و ادامه نیافته است این ترجمه به جز ترجمه منظوم شوقی تبریزی است متأسفانه در منابع موجود بدان دسترسی نیافتیم جهت شناسایی بیشتر مطلع هر بند چنین است: «جاهل چو تو جان خود فدایش سازی ×× از جهل کند هلاک جانت انگیز ... / هرگونه جراحی که در عالم هست ×× دارند علاج هر کسی خلق بدست ... / بسیار کسیکه کرد دعوی وفا ×× با او بوفا زنیم از صدق و صفا / ایدل مکن از عهد زنان هرگز یاد ×× باشد همه عهود ایشان چون باد ... / در بزم و نشاط شیشه دل شکنند ×× از دست جفای این جماعت فریاد ... / ای صاحب رأی کامل و بخت بلند ×× سعی تو برای مال دنیا تا چند ...» و ابیات دیگر که برخی در هامش نگاشته شده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: احتمالاً به خط مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۱۸۴ر-۱۸۴پ)، ۳۰ سطر چهارستونی، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۱۲۹]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۵۱/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی دانت لعزته الجبابرة و تضعضعت دون عظمته الاکاسره

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با گالینگور مشکی، ۸۲ص (۱-۸۲)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۶۲۴]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۰۰/۱-۳۹/۲۸۰

آغاز: صبرت علی اللذات لما تولت ×× و الزمت نفسی صبرها فاستمرت ... / فریاد وفغان زنفس اماره من ×× کو صبر جمیل تا کند چاره من؛ **انجام:** لا تنکرن فما دامت علی ملک ×× الا انا خت علیه الموت والوجل ... / هرچند کسی صاحب عقلست وخرد ×× از دست اجل بهیچ روجان نبرد ...

اشعار عربی منسوب به امام علی (ع) را دو بیت دو بیت می‌آورد و هر دو بیت را در یک رباعی فارسی ترجمه می‌کند و معمولاً برای هر دو بیت یک عنوان انتخاب می‌نماید. به جهت افتادگی طرفین نسخه، ناظم ترجمه شناخته نشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۳۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲- ۹۰۱]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۵/۲-۱/۱۶۵

آغاز: وله علیه الصلوة والسلام علیک ببر الوالدین کلیهما ×× وبر ذوی القربی وبر الاباعد / با مادر وپدر به نکویی معاش کن ×× نزدیک و دور را بکرم باش مهربان؛ **انجام:** من ظن ان الرزق فی کفه ×× فلیس بالرحمن بالواثق / هر را که باشد گمان کاندرکف اورزق اوست ×× اعتمادش نیست بر روزی ده خلقان مگر

ترجمه ابیات منسوب به امام علی علیه السلام که به‌صورت زیرنویس در لابه‌لای سطور «انوار العقول» کیدری درج شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۲گ، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۹۰۱]

۱۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۰

آغاز: کنا کزوج حمامة فی ایکة ×× متمتعین بصحة و شباب / دخل الزمان بنا و فرق بیننا ×× ان الزمان مفرق الاحباب / چون جفت کبوتر همه همدم بودیم ×× وز صحت وز شباب خرم بودیم / ناگاه زمانه کرد انگیز فراق ×× گوئی که هزار سال بی هم بودیم

دیوان مشهور امیرالمؤمنین علی در کتاب حاضر به فارسی منظوم برگردانده شده و هر مصراعی به یک مصراع فارسی ترجمه شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن اردکانی، تا: جمعه ۲۶ صفر ۱۲۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷]

● دیوان امیر معزی = دیوان معزی نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e amīr mo‘ezzī = d.-e mo‘ezzī-ye neyšābūrī

امیر معزی، محمد بن عبدالملک، - ۵۲۰ ؟ قمری

amīr mo‘ezzī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-malek (- 1127)

ابوعبدالله محمد فرزند عبدالملک برهانی، نیشابوری یا سمرقندی ملک الشعرای سنجر سلجوقی درگذشته ۵۱۸ یا ۵۲۰ و به‌گفته قزوینی ۵۴۲ است. امین احمد رازی می‌گوید دیوان او پانزده هزار بیت می‌باشد.

آغاز: ستاره سجده برد طلعت منیر تو را ×× زمانه بوسه دهد پایه سریر تورا / موافقت قضا سخت کامکار تو را ×× مسخر است عدو تیغ شیرگر تورا

چاپ: به کوشش عباس اقبال در سال ۱۳۱۸ش

[الذریعة۹/۱۰۶۹و۹/۱۰۹۹؛فرهنگ سخنوران۵۵۲؛مشار۷۱۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۳۵/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۶۳/۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۹۷/۲ و ۲۵۸/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۸-ف
نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ مجدول؛ یادداشتی است بدینگونه: «بتاریخ سادس عشر ذی قعده ثلاث و خمسین و خسمائة» و یادداشت احمد بن محمد بن اسفندیار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۷۵۳]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۱عکسی
۴۰۰۰بیت؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن علوی کاشی، تا: ۷۱۳ق؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، ۴۰سطر [ف: ۱ - ۵۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۴
آغاز: شدست روز همه خلق فرخ و میمون ×× بروزگار شه نیکبخت روز افزون؛ **انجام:** گر بود یکی شاعر عزیز ×× زان شاعر عزیز معزیست یادگار
نسخه دارای ۸۱۰۷ بیت قصیده و قطعه میباشد؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله قمی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۴ص (۱۲۱-۲۳۴)، ۲۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۷۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ تاریخ رجب ۶۶۲ در پایان دارد و ساختگی است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۷۶۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳-فیروز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۶۹۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۸۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش، مجدول، با سرلوح زرین رنگارنگ؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۲۷۷گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۷]

۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۸۶
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، یازده برگ آخر به تاریخ ربیع الأول ۱۲۸۲ توسط ابراهیم مشتری طوسی از نسخه نواب عبدالباقی میرزا تکمیل شده؛ ۴۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۱۵۸]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۶۳
آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** آوازه نوبت به هر کس برساد ×× لیکن مرساد از تو نوبت به کس
دارای قصیده‌ها به ترتیب قافیه از الف تا یاء، سپس باز قصیده و قطعه این بار نامرتب و در پایان رباعی‌ها، بیش از ۱۰۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۱گ، ۱۹سطر(۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۱۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۵/۲
آغاز: چون لالستان همی بینم شکفته عارض جانان ×× بنفشه سان همی بینم دمیده گرد لالستان
قصاید شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ (۱۲۸پ-۲۳۱پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم[ف:۳۶-۳۶۷]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۹-عکسی
آغاز: باز آمد آورد خزان لشکر سرما ×× بشکست و به هزیمت شد ازو لشر گرما
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷، ۲۵۵۸ بیت دارد از قصیده، قطعه، غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۱؛ ۷۶گ (۲۴۵-۳۲۰ متن و کناره) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۶-ف
نسخه اصل: آستان قدس ش ۹۶۵؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۱۹
آغاز: بسمله. سپاس بی نهایت و آفرین بی غایت قادری را که دو شمع در حجره ... آغاز متن: ستاره سجده برد طلعت منیر ترا ×× زمانه بوسه دهد پایه سریر ترا؛ **انجام:** از چه موجب ... هرزه در چنگ پیر کفتاری
در فهرست دیوان ظهیر فاریابی دانسته ولی سرآغاز نشان می‌دهد که دیوان امیر معزی است، دیباچه‌ای به نثر، که در آن نخست منثور را بر منظوم برتری داده، سخن را به سراینده می‌کشاند و اینکه «ملاقات و مجالست و مجاورت او میسر نشده و چون از دیدار او محروم مانده» است ... و کار خود را بنام «مجدالدوله و الدین ... و السلاطین ملك الصدور فی العالمین ... احمد بن محمد» ساخته است. صدرا ز بد فلك نترسم ×× تا در کف کف تو باشم. نخست قصیده هاست به ترتیب الفبایی از «الف» تا «یا» سپس غزل و قطعه نامرتب و در پایان مثنوی، حدود ۳۱۳۶ بیت؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملك: محمد امین ریاحی ۱۳۱۹ش؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج یشمی، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲- ۱۱۲]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۱
آغاز: بسمله، بر آمد عاج گون ابری زروی عاج گون دریا ×× بخار مرکز خاکی نقاب قبه خضرا؛ **انجام:** فرخنده مجد ملك پسندیده شمس مبین دارنده زمان و فروزنده زمین
شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی (ص ۱-۶۹۶)، قطعات و ترکیب‌بندها (۶۹۶-۷۱۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج

مشکی، ۳۵۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵-۳۰۴]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۷۲

آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** بهر جشنی که بنشستی سعادت همنشین بادت بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

شامل: قصاید که به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی مرتب شده‌اند (ص۱-۴۴۸)، اشعار متفرقه (۴۴۸-۴۶۳)، صفحات اول افتاده و وضع نسخه کاملاً معلوم نیست؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۲۳۲گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم[ف:۲-۶۸]

۱۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «هو المالک بمنه و طوله عزوجل فی نوبة العبد ابی الفضل دخل» (مربع)؛ با یادداشتی پاک شده که کتاب را از ملامحمد جعفر خوانساری خریده به سال ۱۳۹۵ (یا ۱۳۶۵)؛ مهر: «نصرالله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۴۵گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دولت موافقان تو را جاه و مال داد ×× گردون مخالفان تو را گو شمال داد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سر لوح رنگین، مجدول به ارغوان؛ ۱۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۰]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۲-۵/۱۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** به هر جشنی که بنشینی سعادت هم نشین بادت ×× به هر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن محمد ابراهیم، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۶۳]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ چند یادداشت به تاریخ ۱۲۶۴؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۵]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶-۱۳/۱۴۶

آغاز: گاه فرهنگ وبلاغت که کند با تو جدل ×× گاه احسان و مروت که کند با تو بدی / نسق رونق ملک از هنر و سیرت توست ×× همچو ترکیب تن خلق زترتیب قوی؛ **انجام:** بر قد بخت او سبهی دوخته است چرخ ×× کاو را زمهر وماه گریبان ودامن است / با دوستانش گنبد دوار هست دوست ×× با دشمنانش کوکب وسیاره دشمن است

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۶۳]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵ص، ۱۷سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۱]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۳

آغاز: ای دلبری که زلف تو چون دام چنبر است ×× وان دام چنبر تو همه مشک و عنبر است؛ **انجام:** مستعفلن فعل مستعفلن فعل ×× ابل الهوی اسفا یوم الندی بدنی

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۳۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۴سم [ف: ۲ - ۳۵۳]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۱۵

آغاز: بسمله، از جمله استادان مقرر است و در فن شعر قدرتش ز اکثر سالکان مسالک سخنوری بیشتر؛ **انجام:** مخالفان تو را از زمانه باد خلاف موافقان ترا از سپهر باد وفاق

ابتداء شرح حال شاعر نگاشته شده و سپس اشعار او به ترتیب حروف الفبائی آمده بدین شرح: قصاید (ص ۶-۴۹۳)، ترجیع‌بند (ص۴۹۳-۵۰۳)، غزلیات (۵۰۳-۵۰۸)، ایضاً یک قصیده (۵۰۹-۵۱۰)، در این نسخه دیوان به پایان نرفته ختم می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، فستقی، جلد: تیماج زر، ۲۵۷گ، ۱۶ سطر(۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۵۰]

۲۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۳۴]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح تو سکالم بدل و جان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۰۵گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۳۲]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۷

آغاز: بانصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان برسر بالا؛ **انجام:** رنگ آب و فعل آتش هر دو اندر تیغ اوست ×× سرکشی با آب و آتش در خرد باشد محال

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۲۱۳گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸/۳×۲۷/۲سم [ف: ۷ - ۵۱۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۸

آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا؛ **انجام:** شهر گشایی که خسروست عجم را ×× کامروایی که داورست بهر در

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر (۷/۴×۱۵/۷)، اندازه:

۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ – ۵۱۷]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۳۵

آغاز: جهان لگام تو باد ای خدایگان جهان ×× خدای یار تو باد اندر آشکار و نهان؛

قصیده؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی، جلد: مقوای سفید، ۱ص (۹۶ر)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۸۲]

۲۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۸۴

آغاز: بنهفته هر غلامت دیبا بزیر آهن ×× پوشیده هر ندیمت آهن بجای دیبا؛ **انجام:** چو تو با تاجو با خاتم فراز تخت بنشستی ×× زمانه گوهر افشاند بتاج و تخت و خاتم بر / برین ملک برین دولت باقبال [... ؟] ×× همایونست چون تو وصف بملک و دولت جم بر

از آغاز (حدود ۴۰ بیت) و انجام افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ،اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۹۹]

۳۰. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** از تو جوید ای دولت بهتری و مهتری ×× کز خداوندان دولت مهتر و بهتر تویی / ملک چون پیرایه دین هدا چون خواست ×× در آن پیرایه و یاقوت این افسر تویی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف: – ۱۰۳]

۳۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۸]

۳۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** دلداری این غریب کن گر همه شهر ×× هر صدر تواند که کند دلداری

در فهرست دیوان ظهیر فاریابی دانسته ولی شعر آغاز نشان می‌دهد که دیوان امیر معزی است؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یا قاسم الارزق»، میرزا سید آقاخان سیار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۸۷ص، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: – ۵۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری باریک [نشریه: ۱۳ – ۴۲۷]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱

آغاز: باز آمد و آورد خزان لشکر سرما ×× بشکست و هزیمت شد از او لشکر گرما؛ **انجام:** باده بهمه وقت طرب را سبب است ×× لیکن بصبوح کیمیا عطر بست. [کذا]

منتخبی است از دیوان امیر معزی و حاوی قصاید و غزلیات و مقطعات و ترکیب بند و رباعیات او است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۶ص (۱ –۱۳۶)، ابعاد متن: ۸×۲۰، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱–۱۲۱]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۹

آغاز: بسمله و به نستعین. ای کرده فتح و نصرت در شرق آشکارا ×× بگذشته زاب جیحون آتش زده بر اعضاء؛ **انجام:** چون قدم بر مجلس عالی نهد هر بامداد ×× مجلس عالی بهمت همچو علیین کند.

قصایدی از امیر معزی و ترتیب درج آن بر حسب ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی قصاید از الف تا دال می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز و تهران (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: تیماج ماشی، ۳۹۶گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۶۵]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۶

آغاز: دیدم بره آن نگار خندانرا ×× آن ماهرخ ستاره دندانرا؛ **انجام:** چنان کجا سوی دریا شود همی جیحون ×× بفرخی سوی جیحون همی شود دریا

منتخبی از قصاید و غزلیات و دو قطعه ۳۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴ص، ۱۷ سطر(۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ – ۱۹۱]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای ماه لاله روی من ای سر و سیم تن ×× از دل ترا فلک کنم از جان ترا چمن

قصاید و ستایش‌های اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا و پارچه، ۱۳۸گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱– ۹۶]

۳۸. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۶ – ۵۹۶]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۲۳

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ – ۱۹۵]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۷

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر تملک: «محمد ۱۳۳۵»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۳گ، ۱۸سطر (۹×۱۶)،اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۲۱]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۵۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کامل کرده نفیسی، با خط اقبال؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۴۳۸گ، ۲۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۲۹۶]

۴۲. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۷۶]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۲

آغاز: برابر

در پایان نوشته: عدد اشعار دیوان هشت هزار و سیصد و هفتاد شعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زیبا،

مجدول مذهب؛ جلد: تیماج طوسی، ۱۹۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۲۰۲]

۴۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۸ ـ ج

تا نیمه‌های حرف راء می‌رسد، دیباچه‌ای در سرگذشت شاعر دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱- ۲۷۳]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۳۸

آغاز: بسمله، ایاستاره و خوبان خلج و یعما ×× بدل بری دل ما را همی کنی یغما؛ **انجام:** بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

شامل: مقدمه شرح حال امیر معزی (ص ۱-۶)؛ قصاید مرتب شده بر حسب حروف تهجی آخر قوافی (۷-۴۵۴)، قطعات (۴۵۴-۴۵۶)، ترجیع‌بند (۴۵۶-۴۶۲)، قطعات (۴۶۲-۴۶۶)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن اشتیانی قمی، تا: ۱۲۰۴ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۹۷]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح تو سگالم بدل و جان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

قصاید این دیوان از حرف الف تا حرف یاء به ترتیب حروف قوافی مرتب شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۰۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۳گ، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۶]

۴۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح تو سکالم بدل و جان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ مهر: «حاجی آقا ...»، «کمال الدین»، «المذنب محمد علی»، «بلغ العلی بکماله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۰۵گ، ۳۱-۱۳ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۶۶]

۴۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۱

آغاز: آغاز دیباچه: ذکر احوال امیر الشعراء و افصح الفصحاء ... از جمله استادان مقرر است و در فن شعر، قدرتش از اکثر سالکان ... آغاز متن: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا / بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** اندر کف جام و بر سر افسر داری / مه بر کف و آفتاب بر سر داری ...

با دیباچه‌ای به نثر در زندگی‌نامه سراینده که در آن تاریخ مرگش ۵۴۲ق آمده، دارای قصیده، ترجیع بند و رباعی؛ خط: نستعلیق پخته، کا: امان الله بن محمد تقی زنگنه متخلص به نظیری، تا: ۶ ذیقعده ۱۲۲۲ق، جا: اصفهان؛ مهر: «الراجی مرتضی قلی ۱۲۷۶» (بیضی)، «عبده حسینقلی بن محمد رضا» (بیضی)؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ، ۱۸ سطر در متن و ۱۷ سطر در هامش (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۸]

۴۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۰/۱ ـ ب

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی علما آبادی مشهد بان، تا: سه‌شنبه ۱۲ شوال ۱۲۳۲ق؛ مجدول، ۴۳ برگ در پایان به‌خط تازه‌تری است و تتمه دیوان است و در ۱۰جمادی الثانی سده ۱۴ نوشته شده (تا ۳۴۸ر) دیباچه‌ای در سرگذشت معزی در آغاز هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۰گ، ۱۸ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۳]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۲

آغاز: بسمله، از جمله استادان مقرر است و در فن شعر قدرتش از اکثر سالکان مسالک سخنوری بیشتر؛ **انجام:** اندر کف جام و بر سر افسر داری ×× مه بر کف و آفتاب بر سر داری

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: احمد بن ابوالفتح شریف اصفهانی، تا: ۱۶ صفر ۱۲۳۴ق، این نسخه کامل بوده، و از مقدمه آن که در شرح حال شاعر است یک صفحه باقیمانده است؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، ۱۸ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷- ۲۳۳]

۵۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۵ شوال ۱۲۳۵ق؛ با دیباچه نثر، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

۵۲. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ ۳۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۴۵]

۵۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۴

آغاز: بسمله. ایا ستاره خوبان خلخ و یغما ×× بدل بری دل ما را همی کنی یغما؛ **انجام:** بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق، برای کتابخانه بهمن میرزا ابن عباس میرزا؛ نیمی از صفحه اول افتاده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۲۵]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹ ط

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد ابراهیم آشتیانی قمی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ - ۸۶]

۵۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن محمد هاشم آشتیانی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۵۰ق [نشریه: ۲ - ۷۶]

۵۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۵

آغاز: ... نشانه شاهی و دولت تو باش تا محشر ×× نشانه گشت به دل تیر بد سگال ترا؛ **انجام:** به هر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× به هر راهی که بخرامی سعادت راهبر بادت ...

دارای قصیده (به ترتیب الفبایی) و ترجیع بند؛ خط: نستعلیق پخته،

بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۳ شعبان ۱۲۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۵۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان چاکر زنان بنده ظفر حاجت طرب ساقی ×× خرد مونس ملک یاور فلک تدبیر گر یارت / به هر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× به هر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت.

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر قمی، تا: ۱۲۰۵یا ۱۲۵۰؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۱]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بتاریخ یوم الثلثا بیست و پنجم شهر صفر المظفر هزار و دویست و پنجاه و یک هجری صورت انجام پذیرفت ... حاجی عبدالله محمد هادی کاتب الاشتیانی القمی. از اژدهای خانه خورم رزق چون بود ×× آنرا که رزق دردم ثعبان نهاده اند

خط: نستعلیق، کا: حاجی عبدالله محمد هادی آشتیانی قمی، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰۸گ، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۸۵]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۱

آغاز: لشکرش یکایک همه گشتند بدین سوی ×× چه از حاجب و چه میر و چه سرهنگ و چه سالار؛ **انجام:** بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

شامل: قصاید، قطعات، ترجیع بند و ترکیب بند است و ۵۵۰۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق، کا: یعقوب آشتیانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت کشاورز صدر و عبدالحسین ابوقداره؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۴ص، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۱۸۷]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۳۸

آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** گر شادی عالمی بما روی نهد ×× باد دل ما بر او وزد غم گردد

خط: نسخ زیبا، کا: غلام رضا متخلص بحیرت، تا: غره ذیحجه ۱۲۵۲ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ:، جلد: مشکی، ۳۳۲گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۴۱]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۲

خط: نستعلیق، کا: ملا احمد مازندرانی منشی، تا: محرم ۱۲۵۲ق، جا:تهران؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۸گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵-۴۰۹۵]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۴۲-۲۰/۶۲

آغاز: از نعل باد پایان وزخون خاکساران ×× گرد بخار از ایدر رفته است تا بخارا / از روی جنگ جویان وز موی شیر گیران ×× بی نرخ شر بتوران کافور و مسک سارا؛ **انجام:** ندیمان را عطای خویش هر روزی همی بخشی ×× بزرگان را به خوان خویش هر ساعت همی خوانی / تن آسائی و پیروزی و شادی مر تو را زیبد ×× بقا بادت به پیروزی و شادی و آسانی. تم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه از رجب ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۶۲]

۶۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۴

آغاز: برابر

شامل قصاید و مقطعات و چند ترجیع و ترکیب بند می‌باشد و در حدود ۸۴۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمد هادی ابن حاجی عبدالله آشتیانی، تا: ۱۲۵۲ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۱]

۶۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۲

آغاز: چو عاشق شد دل و جانم رخ و زلفین جانان را ×× دل و جان را خطر نبود دل این را با دو جان آن را؛ **انجام:** من گاو زمینم که جهان بردارم ×× یا توسن آسمان که خورشید کشم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۰۲گ، اندازه: ۱۵×۲۴/۴سم [ف: ۲ - ۳۵۴]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۶

خط: نستعلیق، کا: یعقوب بن ابی الحسن آشتیانی قمی، تا: دوشنبه ۱۷ذیحجه۱۲۵۴ق،جا: آشتیان؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۷گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۵۲۵]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۱۸

کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۵۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۷سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۶

آغاز: باد آمده و آورد خزان لشکر سرما ×× بشکست و هزیمت شد ازو لشکر گرما / آری چو فلک بند خزان را بگشاید ×× بندد در گرما و گشاید در سرما؛ **انجام:** لبیک زند بخش چو آوازی دهی ×× تکبیر کند چو رزم را ساز دهی / آنرا بدست خویش بکماز دهی ×× اقبال گذشته را بدو باز دهی

خط: نستعلیق، کا: فتحعلی شقاقی، تا: ۲۷ رجب ۱۲۵۵ق، برای شاهزاده قهرمان میرزا؛ مجدول مذهب، با سر لوح مزدوج مذهب الوان؛ جلد: تیماج سوخت مشکی مذهب، ۱۵۲گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴

آغاز: ازنعل باد پایان وزخون خاکساری ×× گرد و بخار از ایدر رفت است تا بخارا؛ **انجام:** بهر جشنی که بشینی سعادت هم نشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت.

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛

کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۱۰گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۱۵]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۹۶

آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** چون جهان را ... آمد ز باد صبحدم ×× بوی اقبال وزیر شهریار آمد مرا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق، جا: همدان، به‌فرموده عباس قلی خان نوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۲۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲ – ۳۵۳]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح تو سگالم بدل و جان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

در این دیوان قصاید امیر معزی بر حسب ترتیب حروف آخر قوافی مرتب شده است و قسمتی از اشعار نیز در حواشی قرار گرفته است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: اسدالله الحسین، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۹گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۳]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح توسگالم بدل و جان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

قصاید (ص۱–۴۰) و در دو صفحه آخر بعضی قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۵۹ق، جا: تهران مدرسه آغاز محمد خواجه زاده؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۳۹]

۷۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۵۹ق؛ ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۵۷]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد یوسف بن محمد ابراهیم آشتیانی قمی، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۲۵۹ق، جا: تهران؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج ماشی، ۴۰۹ص (۱۵۶–۵۶۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۷–۲۰۵]

۷۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** من شکر توگفتن نتوانم به تمامی ×× گر برتن من گردد هر موی زبانی / همواره مدیح تو [...] به دل وجان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم وجانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم۱۲۶۰ق، جلد: تیماج سبز، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۱]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** خر گه زند و کار کسی نگشاید ×× مطبخ زند و نان به کسی ننماید / گرد در خرگهش برآید شاید ×× کز مطبخ او دود همی بر ناید

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۶۰ق، جا: تفرش؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۳۷۱]

۷۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۴۹

خط: نستعلیق، کا: یعقوب بن ابی الحسن، تا: صفر ۱۲۶۱ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۵]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰

آغاز: برابر

شامل قصاید و ترکیب‌بندها و قطعاتی و در حدود هشت هزار و سیصد (۸۳۰۰) بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: یعقوب بن ابی الحسن، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۳۰۸]

۷۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۷۴

آغاز: دیدم به ره آن نگار خندان را ×× آن ماه رخ ستاره دندان را / برماه دو هفته تافته عمدا ×× مشکین دورشن چه زنخدان را؛ **انجام:** درقیامت روستم گوید که من خصم توام ×× تا چرا برمن دروغ محض بستی سربه سر / ماهمی از زنده گوییم او همی از مرده گفت ×× آنّ ما یکسر عیان است آنّ او یکسر خبر

منتخب اشعار وقصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق، جا: تهران؛ از روی نسخه رضا قلی خان هدایت کتابت شده؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۱]

۷۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ورا تویی که زجد و پدر رسید به تو ×× مقیم باد در میخانه تا به روز طلاق

قصاید است به ترتیب حرفهای آخر شعرها؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن عبدالکریم، تا: دوشنبه ۲۲ شعبان ۱۲۶۱ق، جا: تهران؛ برای فرزند بزرگش محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته درون زمینه سرخ، ۲۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۲/۲سم [ف: ۲ – ۳۵۴]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح تو بکام دل و جان باد ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق؛ واقف: حاج شیخ محمود واعظ، آذر ۱۳۴۱؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۵۱گ، ۱۴–۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲/۷سم [ف: ۷ – ۵۱۸]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر سر که درو بار خلاف تو بود ×× بی تن چو سر قراچه ساقی باد

شامل: قصاید ترکیب‌بندها، قطعات (۱–۴۴۹) ۷۷۰۰ بیت و قصاید،

ترکیب بند، قطعات و رباعیات (۴۵۱-۶۷۱) ۳۱۵۰ بیت که بعداً به نسخه افزوده شده؛ کا: محمد علی متخلص به دلشاد، تا: ۱۲۶۱ و ۱۳۰۰، جا: مشهد رضوی؛ مهر و یادداشت‌های صبوری و ملک الشعراء بهار در حواشی و یک قصیده و یک رباعی به خط بهار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷۱ص، ۱۸و۱۵ سطر(۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۸۸]

۸۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: - ۶۱]

۸۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۸۷

خط: نستعلیق، کا: کاظم بن حاجی محمد علی، تا: شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۶۲ق، جا: کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۰۷۸]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۳

آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** اندر کف جام بر سر افسر داری ×× مه بر کف و آفتاب بر سر داری

شامل: قصاید، قطعات و رباعیات، ۸۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد همدانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ تملک: فرهاد میرزا به تاریخ ۱۳۰۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی بوم زیتونی، ۴۵۹ص، ۱۹ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۸ - ۱۸۹]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۱۷

کا: محمد شفیع اهویی، تا: ۱۲۶۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴×۲۳/۷سم [ف: ۲۷ - ۱۴۳۶]

۸۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۱

آغاز: مخفی نماناد که امیر الامراء و ملک الشعراء امیر معزی ... بسم الله الرحمن الرحیم: با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا ×× بنگر علم شاه جهان بر سر بالا؛ **انجام:** در بر ملکا دل توانگر داری ×× دریای محیط است که در بر داری / اندر کف جام و بر سر افسر داری ×× مه بر کف و آفتاب بر سر داری

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد مهدی همدانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: زرافشان، ۲۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۴]

۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۳

خط: نسخ، کا: محمد تقی، تا: یک‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۲۳ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۷۶۹]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۴

آغاز: از جمله استادان مقرر است و در فن شعر قدرتش از اکثر سالکان؛ **انجام:** نعل زده از زر عیاری گویی ×× در گوش سپهر گوشواری گویی

شامل: یک مقدمه در شرح حال امیر معزی (۱-۴) و قصاید، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند و رباعیات حدود ۱۰۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: امیر تیمور قاجار، تا: ۱۲۶۴ق، جا: ساری؛ یادداشت شهاب الدین احمد امام جمعه کاشان، مجدول، دو سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: امین الدوله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۵۴۲ص، ۲۱ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۸ - ۱۹۰]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۴۶

بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چرا همی نگزینی تو بر وصال فراق ×× چرا همی ز خراسان روی بسوی عراق / ورا تویی که چد و پدر رسند بتو ×× مقیم باد در میخانه تا بروز طلاق

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن ملا عبدالعظیم آشتیانی، تا: ۱۵ شوال ۱۲۶۶ق، جا: آشتیان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۲۲ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۸]

۹۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۵

آغاز: برابر

مرتب به ترتیب حروف تهجی است ترجیع و ترکیب بند آخر آن نسخه و قصاید و مقطعات آن را این نسخه ندارد، برحسب شماره ۵۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن میرزا خلیل، تا: ۱۲۶۶ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۱]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** در اتوئی که ز جد و پدر رسید بتو ×× مقیم باد درینخانه تا بروز طلاق

شامل: قصاید (ص ۱-۳۴۴)، قطعات (۳۴۴-۳۵۷)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد تقی ابن ملا عبدالعظیم آشتیانی، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۶۷ق، جا: تهران (احتمالاً)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ساقه چناری، ۱۷۸گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۶]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۵۶

با یادداشت تاریخی در آخر؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: آبی، قطع: وزیری کوچک [د.ث. مجلس]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۱۱

آغاز: بسمله. ذکر احوال امیر الامراء و ملک الشعراء امیر معزی سمرقندی ... بسمله، با نصرت و فتح و ظفر و دولت والا؛ **انجام:** اندر کف جام و بر سر افسرداری ×× مه بر کف و آفتاب بر سرداری

خط: نستعلیق، کا: عبدالله منشی طبری، تا: ۱۲۷۱ق؛ دارای دو سرلوح، مجدول؛ مهر: نصرالله تقوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۹گ، ۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۳- ۲۱۹]

۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۳

آغاز: بسمله، ایا ستاره خوبان خلج و بغما ×× بدلبری دل ما راهمی کنی یغما؛ **انجام:** کردناگه قهر یزدان عجز سلطان آشکار ×× قهر یزدانی به بین و عجز سلطانی نگر

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء در متن و حاشیه (ص۱–۲۸۰)، غزل و قطعه (۲۸۱–۲۸۷)، رباعیات در متن و حاشیه (۲۸۸)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۶ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۵ – ۴۴۳]

۹۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۹/۱ ـ د

با دیباچه‌ای در سرگذشت معزی از فخرالدین هاشمی طلوعی عراقی مورخ ۱۳۱۲ در ۲ص؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی طباطبایی بیدگلی کاشانی، تا: سه‌شنبه ۴ محرم ۱۲۷۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۷۳]

۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۴/۳

منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۶ر–۲۳پ) [ف: ۳۶ – ۲۸۵]

۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۳۱

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۴ص (۷۷–۸۰هامش)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ – ۷۹۳]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۵

آغاز: امیر معزی امیر عدیم النظیر و استاد کبیر؛ **انجام:** دریای محیط است که دربرداری ×× مه بر کف و آفتاب بر سرداری

شامل: مقدمه در شرح حال معزی، قصاید، ترجیع بند، غزلیات، قطعات و رباعیات ۷۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته، کا: عبدالله کردستانی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مصحح؛ تملک: احمد سنندجی، ملک الکلامی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۵۴ص، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [ف: ۸ – ۱۹۰]

۱۰۰. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز: آفتاب اندر شرف شد بر جهان فرمانروا ××کرد دیگر گون زمین و کرد دیگر گون هوا؛ **انجام:** و بدین بیت خاتمه می‌یابد: گر زدند از جود محمودی بگیتی داستان ×× گشت باطل جود محمودی ز جود سنجری

کا: استاد ادب مهدی داوری مازندرانی، تا: ۲۷ شعبان ۱۲۹۱ق؛ ۵۱۲ص، ۲۰ سطر (۱۷×۲۷) [نشریه: ۶ – ۶۲۰]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۴

آغاز: با نصرت و فتح و ظفر و دولت و الا

متضمن قصاید و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ ۲۸۶گ، ۱۹ سطر،اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۲ – ۲۰۹]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۹

آغاز: بر آمد عاج گون ابری زروی ساج گون دریا ×× بخار مرکز خاکی نقاب قبه خضرا

در حدود سیزده هزار و سیصد (۱۳۳۰۰) بیت از قصیده و قطعه و ترجیع‌بند و ترکیب‌بند و رباعی است نگاشته اند؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی مخملی، ۴۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۳ – ۳۰۸]

۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی نایین اصفهانی، تا: ۴ جمادی الاول ۱۲۹۸ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۵گ، اندازه: ۱۷/۸×۳۱/۸سم [ف: ۷ – ۵۱۶]

۱۰۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالرسول ساروی پسر میرزا خلیل ادیب، تا: شنبه ۴ ربیع الاول ۱۲۹۹ق، برای حاجی میرزا رضا قلی حکیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرمه‌ای، ۳۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۷سم [ف: ۲ – ۳۵۴]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۵گ، ۲۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۲۶]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شخص تو امان یافته از تیر حوادث ×× تو ساخته از عصمت یزدان سپر خویش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با یک سرلوح زرین، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۳۰گ، ۱۷سطر (۷/۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۷ – ۵۱۷]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۷

آغاز: آنکه گرمی کرد با او از فلک سردی ندید ×× وانکه سردی کرد با او بر زمین گرم اوفتاد؛ **انجام:** اندر کف جام و بر سر افسر داری ×× مه بر کف و آفتاب بر سرداری

شامل: قصاید، ترجیع بند، ترکیب بند، قطعات و رباعیات ۸۵۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۴۵۳ص، ۱۹ سطر(۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۹۲]

۱۰۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲ حکمت

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی حسینی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴، به‌فرمایش نتیجة الامراء؛ مجدول، با سرلوح و تشعیر؛ جلد: روغنی در زمینه سبز، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۲۱]

۱۰۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** همواره مدیح تو سکالم بدل و جان ×× کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی

شامل: قصاید و قطعات، ۷۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ رقم علی نقاش تبریزی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۳۰ص، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۹۴]

۱۱۰. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۲۸]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳۹
اشعاری، بیشتر در قالب رباعی از امیر معزی، اشعاری دیگر هم در قالب قصیده در صفحات ۶۶۲ تا ۶۶۳ از او هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیرهمایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۹۵–۹۶ و ۶۶۲–۶۶۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۹]

۱۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۳۱۷ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۱۶۵]

۱۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۸
آغاز: دیدم بره آن نگار خندانرا؛ **انجام:** نشان شاهی و دولت تو باش تا محشر ×× نشانه گشت بدل بدسکال تیر ترا
شامل: قصاید، ترجیع بند، ترکیب بند، قطعات و رباعیات که با آنچه سردار معظم تیمورتاش پس از تصحیح بدان افزوده است ۱۴۱۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی تهرانی، تا: ۱۳۲۱ق، برای رکن الدوله؛ یادداشت سردار معظم پشت صفحه اول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۶۸۲ص، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۱۹۳]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۹
آغاز: دیوان فصاحت بنیان بلاغت ترجمان امیر معزی سمرقندی یا (نیشابوری)؛ **انجام:** اندر کف جام و بر سر افسر داری ...
شامل: مقدمه نثر از محمد حسین شیرازی متخلص به شعاع در شرح حال و آثار معزی (۱–۲۰)، قصاید، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند، مسمط، غزلیات، قطعات و رباعیات (۲۱–۳۸۶) ۱۷۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد حسن شیرازی متخلص به دبیر، تا: ۱۳۳۳ق؛ یادداشت ملک الشعرا بهار و در حواشی شرح و تصحیح کلمات به خط او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۸۶ص، ۲۵ سطر (۱۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۸ – ۱۹۳]

۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۳۸
آغاز: بسمله. برآمد عاج گون ابری ز روی ساج گون دریا ×× بخار مرکز خاکی نقاب قبه خضرا؛ **انجام:** از نورد و عارض آفتابی گوئی ×× از بوی دو زلف مشکنایی گویی / جان تازه بلطف توست آبی گوئی ×× مجلس بتو گر مست شرابی گویی
خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۴ – ۱۶۸]

۱۱۶. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۳۲
آغاز: لب تو طعنه زند گوهر بدخشان را ×× رخ تو تیره کند آفتاب تابان را
خط: نسخ، کا: حسن حسینی، تا: ۱۳۴۹ق؛ جلد: پلاستیکی مشکی، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۳]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۸
آغاز: دیدم بره آن نگار خندانرا ×× آن ماه رخ ستاره دندانرا؛ **انجام:** نعلی زده از زر عیاری گوئی ×× در گوش سپهر گوشواری گوئی
گزیده‌ای است از قصاید و غزلیات و رباعیات که بوسیله امیر جوانبخت از روی نسخه چاپی مجمع الفصحاء هدایت استنساخ شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۹ق؛ واقف: کاتب، ۱۳۴۹ش؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۴/۲سم [ف: ۹ – ۱۵۹]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۶
آغاز: امیر معزی رحمةالله علیه از نیشابور بوده است ... الخ. زمشرق تا حد مغرب شناسد هر که دین دارد ×× که دین رونق بتأیید امیرالمؤمنین دارد؛ **انجام:** گل هست بباغ ملک اگر نسرین نیست ×× رکن الدین هست اگر معزالدین نیست
منتخب است؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۵۴ص، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ – ۸۱۴]

۱۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** شکر تو سایر و مدح تو در افواه روان ×× همچو اخبار نبی باد و چر آیات نوی
بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: چرمی دارچینی، ۲۲۰گ، ۱۷ سطر (۷/۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۸سم [ف: ۷ – ۵۱۷]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵–عکسی
اصل نسخه‌ای است مجهول و قدیم نما که به امریکا رفته است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۲۷۳]

۱۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان چاکر زمان بنده ظفر حاجب طرب ساقی ×× خرد مونس ملک یاور فلک تدبیر گر بادت / بهر جشنی که بنشینی سعادت هم نشینت باد ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت
شامل قصاید به ترتیب قوافی، مقطعات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ – ۱۰۶۲]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۹/۲
منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر لواسانی، بی‌تا، جا: کرمان، برای محمد اسماعیل خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۲۲پ–۳۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۶ – ۴۳۸]

۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۴۸–ف
نسخه اصل: کتابخانه ملی ش ۶۷۱–۱۹. قصاید است و غزلیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶۸گ [فیلمها ف: ۱ – ۹۸]

۱۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۰/۱
آغاز: آن که دادی بوسه بر روی و قفای او رسول ×× گرد بر

رویش نشست و شمر ملعون بر قفا؛ **انجام:** بسان مرغی زرین که در صحیفه نسیم ×× کجا کند حرکت قار بارد از منقار
بخشی از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۳۷۴]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۵

آغاز: آغاز به توحید کند مرد سخندان ×× کاسوده به توحید بود مرد مسلمان؛ **انجام:** گل با تو همی خوش آمد ای خرمن گل ×× دست من و دامن تو با دامن گل
شامل هفتاد و هفت قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۷۹گ (۱۳۴پ-۲۱۲پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۴]

۱۲۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۷۶ - ج

آغاز: برآمد ساج گون ابری زروی ساج گون دریا ×× بخار مرکز خالی نقاب قبه خضرا؛ **انجام:** تو خوش نشسته و پیش تو ایستاده استی ×× بزلف مشک و بلب شکر و برخ سوسن
گزیده‌ای است از دیوان امیر معزی؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا محمد حسین شعاع شیرازی، بی‌تا؛ از روی نسخه خط شاهزاده جلال الدین میرزا پسر شاهرخ میرزا پسر حسینعلی میرزای فرمان فرما با دیباچه‌ای در ۳۹ص در سرگذشت او به‌خامه میرزا محمد حسین شعاع شیرازی مؤلف تذکره شکرستان فارس از روی همین کتاب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۸۸گ، ۱۶ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: - ۱۱۴]

۱۲۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قضا مساعد تو بالقدو و الاصال ×× قدر متابع تو بالعشی و الاشراق / وزارتی که ز جد و پدر السید بتو ×× مقیم باد در این خانه تا بروز طلاق
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد حسن بن محمد کاظم آشتیانی قمی، بی‌تا؛ مهر: «عبده عبدالله الحسنی الحسینی» (بیضی) ۱۲۶۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۴]

۱۲۸. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ب-۴

آغاز: بسمله، ایا ستاره خوبان خلخ و یغما ×× بدلبری دل ما را همی کنی یغما؛ **انجام:** ز خون عدو لاله گون روی تیغت ×× ز خون رزان روی تو ارغوانی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: محمد ملک زاده؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۴۸۸ص، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: - ۸۴]

۱۲۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کز بهر مدیح تو دلی دارم و جانی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۴۸ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۶۶]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳/۱ سرود

بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج چرمی، قطع: جیبی [نشریه: ۱۳ - ۴۰۵]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۹۲گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۳سم [رایانه]

۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۰گ، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۷سم [رایانه]

۱۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۷۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۵۳گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۷سم [رایانه]

۱۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۳۵. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۹۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

۱۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۵

خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

● دیوان امیر معزی سمرقندی / شعر / فارسی

d.-e amīr mo‘ezzī-ye samarqandī

برهانی نیشابوری، عبدالملک، ق۵ قمری

borhānī neyšābūrī, ‘abd-ol-malek (- 11c)

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد جواد شهلائی و اینکه دیوان را دکتر عزیز الله یوسفی به دکتر حسام الدین خرمی تقدیم کرده؛ جلد: مقوایی، ۱۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: - ۶۸]

● دیوان امیر نظامی / شعر / فارسی

d.-e amīr nezāmī

امیر نظامی دولو، محمد باقر، ق۱۳ قمری

amīr nezāmī-ye davallū ‹mohammad bāqer (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۸/۹

شعر از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، جا: تفلیس [ف: ۸ - ۱۵۲]

← دیوان امیر همایون > دیوان منظر
← دیوان امیر همایون > دیوان همایون اسفراینی

● دیوان امیری / شعر / ترکی

d.-e amīrī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۶۶

آغاز: قدیم خملکی فاشلا ری با سیدین ×× خراب دلمشام چشم شهلا سیدین؛ **انجام:** همه ایلدین ارتق قیلور لارجفا ×× عجب یار لاردور عجب یار لاله

مخمس از امیری (؟). اشعاری بسیار از وی در قالب غزل به ترکی و نیز فارسی در شماره ۸۱۷۷/۳ گذشت. مخمس برگ ۱۳۵ وی نیز ترکی است که بر روی غزلی از نوایی ساخته شده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۱۱۸ر–۱۱۸پ، ۱۳۵ر–۱۳۶پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳

آغاز: عاشق ... (؟) عشق او تیده بغریم کباب دور ×× هر لحظه کور مسام انی حالیم خراب دور

از: امیری(؟). اشعاری از وی در قالب غزل به ترکی و فارسی. مشخص نشد کدام امیری است. شاید امیری بدخشانی، شاید هم شخصی دیگر. از وی مخمساتی در مدخل ۶۶ معرفی شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خط ماوراء النهری؛ رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۹گ (۲۳پ–۲۳ر، ۲۲ر حاشیه، ۲۵پ–۲۶ر، ۲۷پ–۲۸ر، ۴۳پ، ۶۲پ–۶۳پ، ۶۴ر–۶۴پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۰۲]

● دیوان امیری / شعر / فارسی

d.-e amīrī

ظاهراً غیر همانند و معلوم نشد دقیقاً شاعر کیست.

۱. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۵۷/۲

نسخه اصل: موز بریتانیا Or. 8193 (مردیت اونس ۵۴؛ نشریه ۴: ۴۷۶). منزوی (۲۲۳۴)، از نخستین دیوان محمد بن موسی پاشای امیری فارسی یا ترکی نسخه همان موزه Or. 9826 (مردیت اونس ۵۷؛ نشریه ۶۷۹/۴) یاد کرده؛ بی‌کا، تا: ۹۵۹ق؛ ۳۳۸گ (۱۸۲پ–۵۱۹پ درهامش) [فهرستواره مینوی: – ۱۸۳]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۶۲

آغاز: بحمدالله رب العالمینی ×× که رحمان رحیم آمد بطینی؛ **انجام:** ببین پس شرمساری در أمیری ×× بفضل ای دستگیرا دستگیری

دیوان اشعاری است در سه قسمت: ۱. احکام عبادات از طهارت تا امر بمعروف؛ ۲. ترجمه اعتقادات مجلسی به شعر، ۳. نظم اخلاق ملاحسنعلی و دیگران. در آخرین بیت کتاب کلمه «امیری» به چشم می‌خورد؛خط:نسخ،کا:عبدالوهاب بن محمد حسن ربانی، تا: سه‌شنبه ۷ رجب ۱۲۷۹ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، مقابله شده؛ نوشته‌ای به تاریخ ۱۲ رجب ۱۲۷۹ با مهر: «ادرکنی یا حسن بن علی»(بیضی)؛۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [مؤید: ۳ – ۷۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۳۹/۸-ف

ترجیع بند امیری است؛ بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۳۰۶ق [فیلمها ف: ۲ – ۲۰۸]

● دیوان امیری شیرازی / شعر / فارسی

d.-e amīrī-ye šīrāzī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۵/۶-ف

نسخه اصل: مونیخ ۶. قصیده امیری شیرازی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۶]

● دیوان امیری لاهیجانی / شعر / فارسی

d.-e amīrī-ye lāhījānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۶-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7767؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲– ۲۸۳]

● دیوان امین / شعر / عربی

d.-e amīn

امین، محسن، ۱۲۸۴ – ۱۳۷۱ قمری

amīn, mohsen (1868 - 1952)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۲۱/۱

قصیده‌ای است در رد قصیده‌ای است که یکی از مخالفین درباره حضرت صاحب الزمان (عج) سروده و از علمای شیعه پاسخ خواسته است، آغاز قصیده آن مخالف: «ایا علماء العصر من لهم خبر ...». شیخ محمد جواد بلاغی (صاحب آلاء الرحمن) و سید رضا هندی نیز در ادامه این مجموعه هر یک با قصیده‌ای به قصیده آن مخالف پاسخ داده‌اند؛ بی‌کا، تا: ۱۳۴۳ق؛ شماره بازیابی با توجه به رایانه آستان قدس اصلاح شد؛ قطع: جیبی [اهدائی ف: – ۲۸۲]

● دیوان امین دفتر / شعر / فارسی

d.-e amīn daftar

امین دفتر، محمد بن عبدالله، – ۱۳۲۸ قمری

amīn daftar, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1910)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۸/۱۱

آغاز: به گیتی سه چیز است با زیب و فر ×× رخ شاه و رخشنده مهر و قمر / نخستین همه سود باشد به خلق ×× در آن دو گهی نفع و گاهی ضرر

قصیده‌ای از امین دفتر؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۵۵ر)، ۱۰ سطر (۲۱/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۸/۳

آغاز: به نام فروزنده هور و هیر ×× فرازنده پیکر ماه و تیر / نهان از همه مردمان چهره او ×× پدیدار در هر دلی مهر او. از جمله می‌گوید: ز آثار شاهنشه دادگر ×× سزد گرد کنم قصه مختصر / هر آن کو ز طهران به گیلان شود ×× ثنا خوان شه از دل و جان شود ...

مثنوی، این اشعار ابتدای چاپ سنگی تاریخ هانری چهارم او چاپ شده است (رک: نسخه ش ۱۰۹۲۷ دانشگاه) آن چه در این نسخه آمده ناقص است و چاپ سنگی ۲۳ بیت اضافه دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۲۳پ-۲۵پ)، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵) [ف: ۲۰ - ۵۳۳]

● دیوان امینی / شعر / فارسی

d.-e amīnī

امینی

amīnī

مثمن زیبایی است در مدح پیامبر اسلام (ص) (مثمن، نزد علمای عروض اطلاق می‌شود بر بحری مشتمل بر ۸ جزء. بیتی که رکن عروضی آن ۸ بار تکرار شود: بحر هزج مثمن: لغت نامه دهخدا ۲۰۲۷۳/۱۳). ناظم این اشعار ازاهل سنت بوده، می‌نویسد: «ای ابوبکر از صفا و صدق یار غار تو ×× و ز عمر میتافت روشن پر تو انوار تو / از حیا می‌بود عثمان ابر تو ×× هل اتی نازل بشأن حیدر کرار تو». در فرهنگ سخنوران (ص ۶۴) از چندین امینی نام برده شده و مشخص نیست این مثمن از کدامیک از آنهاست. در بیت پایانی به نام شاعر اشاره شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۸/۳

آغاز: دوش خرگاه فلك از مه منور ساختند ×× از ثوابت زر نشان و ز حاله خیبر ساختند؛ **انجام:** در چنین وقتی امینی را مکن قهر و عتاب ×× وز کرم بخشا بآن شاه رسالت انتساب. از دل و جان مدح گوی اهل بیت مصطفی است.

خط: نستعلیق، کا: ملانور، تا: ۱۲۳۷ق؛ مهر: «سید بهادرخان سخا محمدیقلی بن محمد عبید الله» (شلجمی) یا «محمد بن عبیدالله سخا محمد یقلی سید بهادرخان، ۱۱۲۰. الله، الهی الهی درین روزگار کرم ساز و نامم به نیکی گزار ۱۱۲۰»، «در طریق زیر فرمانم ×× بزم عرفان باسم احسانم ۱۱۲۰» (بیضی)، «... مصطفی ... است حضرت ... فرمان ... خطاست» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۲-۴)، ۹-۱۰ سطر مورب، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۷۷]

● دیوان امینی / شعر / عربی

d.-e amīnī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۳/۴

آغاز: و حسنه الوقوع فی زمان ×× دولة سلطان عظیم الشأن / بر جلیل قاهر مقتدر ×× عدل رؤف بالعطا مشتهر

قصیده امینی در مدح ناصرالدین شاه قاجار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۳۹ر-۴۰ر) [ف: ۳۶-۱۸۴]

Union Catalogue of Iran Manuscripts

By
Mostafa Derayati

Xlaq - Dīvān-e Amīnī

Volume 14